ႱႠႵႠႰႧႥႤႪႭႱ ႱႠႫႭႧႾႤ

სრული აღწერაჲ ღუაწლთა

ვნებათა საქართუჱლოს წმიდათა

შეკრებილი ხრონოლოგიურად და გამოცემული პეტერბურღის სასულიერო აკადემიის
ივერიელის გობრონ (მიხაილ) პავლის ძის საბინინის მიერ.

პეტერბურღი.
ჩყპბ წელსა.

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 24 Февраля 1882 года.
Цензоръ, Архимандритъ *Арсеній*.

Типографія Императорской Академіи Наукъ.
(Вас. Остр., 9 л., № 12.)

წინასიტყუაობა.

პატიოსანო მკითხველო. საქართუელოს ეკკლესიის დავრდომილებამ და სრულიად დამხობილებამ მისმან, მაიძულა დიდის გულსმოდგინებით დაბეჭდვაჲ ამ წიგნისა, რომელსა უწოდე სახელად «საქართუელოს სამოთხე». წიგნისა ამის მეორე, არცა დაბეჭდილი, არცა ხელნაწერი არა სადა იპოების, ესრე ვრცელი და სრული, ვითარ ეს წიგნი. თუ მკითხამ, სადა შევკრიბე ეს მოთხრობანი, ანუ რა ალაგიდგან ვიპოვე იგინი და ვინ ყუნენ შემწენი ჩემნი — ამათა პასუხთა ზედა მოგახსენებ: რამეთუ წიგნისა ამის შეკრება და დაბეჭდვაჲ მსუროდა ადრე ჭაბუკობიდგანვე ჩემისა, ოდეს ვსწავლობდი კლ. გიმნაზიასა შინა ტფილისს. იქვე შევუდეგ მე ამ ფრიად ძნელსა და შეუძლებელსა საქმესა; ამისათჳს ადრითვე შევუდეგ ჩუენის ეკკლესიების და მონასტრების მოხილვასა და არა რაჲ განეპარებოდა თუალთა ჩემთა, რაცა შეეხებოდა ჩემს სურჳლსა და აზრსა — მრავალი დარჩომილი კეთილი ვნახე. მრავალი სიწმიდე მოვილოცე, მრავალი პატიოსანი ქართუელი პირი ვნახე, ვისწავე და ვიგვე მათგან და რომელთა კეთილად მოვიხსენ მარად და აგრეთვე მრავალ უკე-თურს და მეძავი და განრყუნილ გონებით კაცს შევხვდი — მგელნი ტყავთა შინა ცხუართასა, — რომელთა ვერიდები მარად და რომელნი მამულთ მო-ყუარეობით, მოღუაწეობით ჩუენის საცოდავი ეკკლესიისათჳს და ყოვლის ფრივ მსახურობით იქებენ თავთა თჳსთა — სიტყჳთ ძლიერნი, მოქმედებით მცირენი; ემსგავსებიან იგინი უნაყოფოსა ხესა, რომელიც მოიკუეთების და ცეცხლსა ზედა დაუშრეტელსა დაიდვების —. შჳდი ოდენ წელი მომინდა ა:

წიგნის შეკრებასა შინა. აქამომდე გამოცემული მექმნებოდა, არამედ ზემო-თქმულნი პირნი, საქართველოს მემუშაკენი იყვნენ დამაბრკოლებელნი ჩემნი, აღმიტყინეს სასულიერო და სამოქალაქო მთავრობა, ყოვლის ღონის ძიებით ცდილობდნენ, რათა დამიხშონ ყოველგან კარი, ყოვლითა უწესოებით შემამკეს, რამეთუ თჳთ არა რაჲ კეთილი მიუმღჳთ, გარდა მანქანებისა, მზაკვრობისა და ცბიერობისა და რომელითა მომიძულეს ცუდათ, ამით შემკულნი და მოქარგულნი იგინი, ვითარ ვსთქჳ ყოვლის ღონის ძიებით ცდილობდნენ, რათა დაებრკოლებინათ წმიდა და ღუთის საყუარელი საქმე ესე — არამედ განგებულებამან ღუთისამან ინება ამისთჳს, რათა სასარგებლოთ პატიოსანთა ქართველთა პირთათჳს, წიგნი ესე შესრულებულიყო და განცხადებულად იქადაგებოდის საქმე ღუთისა ძლიერისა.

ვითარ მოგახსენე წიგნი ესე არა სადა იპოების ასრე ვრცელი და შეკაზმული მშვენიერითა მხატრობებითა, ვითარ წიგნი ესე — მართალია, რაც ამ წიგნსა შინა არს დაბეჭდილი სხუა და სხუა ხელნაწერებსა შინა იპოებიან ცალ ცალკედ, არამედ მე ხრონოლოგიურათ შევკრიბე პეტერბურღის საიმპერატორთა სამეცნიერო აკადემიის და საზოგადო საწიგნობელთა ხელნაწერთაგან, რომელსა შინა არიან შეკრებილნი მრავალნი მშვენიერნი და ფრიად ძჳრფასნი შესანიშნავნი ხელნაწერნი წიგნნი, დარჩომილნი ბატონის შჳლთაგან, — რომელნიმე მათგანი მერვე, მეცხრე, მეათე და ჩამომავალთა საუკუნეთა არიან, აგრეთვე პარიჟის სამეფო საწიგნობელისაგან — მოსკოვის დავით ბატონის შჳლის და რუმიანცევის საწიგნობელთა ხელნაწერთა წიგნთაგან, რომელთაგან აღმოვიღე და შეუცვლელად დავბეჭდე, რაც საჭირო იყო. ამ საწიგნობელთა შინა ვჰპოვე ხელ ნაწერნი არსენი კათალიკოსისა ავალიშვილისა, კათალიკოსთა ვასილისა, ბესარიონისა, ანტონ პირველისა და სხუათა, შესაძლებელ იყო ჩემ მიერ, რომ ამ კათალიკოსთა შრომა ცალ ცალკედ დამებეჭდა, არამედ არა საჭიროდ ვნახე, რათა იმით გან-

მეორებასა მოვჰრიდე — და რაც ერთსა არა ჰქონდა მოხსენებული იგი ჰქონდა მეორესა. მესამეს — და ჩემს პროგრამაში არა იყო ცალ ცალკეს შრომის დაბეჭდვაჲ, არამედ — დაბეჭდვა სრულისა მოთხრობისა ჩუენის ეკკლესიის წმიდათასა; იამბიკოსი მიუმართე მათ მოთხრობასა ნიკოლაოს ტფილელ მიტროპოლიტისა და კ. ანტონ პირ —. ამას გარდა ზოგი ერთი მოთხრობა არა ჰქონდათ ზემო ხსენებულთა სანატრელთა წმიდათა მწერალთა. არამედ ჩემი პროგრამისათჳს საჭირონი იყუნენ: ღუთის მშობლის მიძინებისა —, ამისათჳს ვითარმედ ჩუენი ეკკლესია წილხდომილია ყოვლად უბიწოისა და მარადის ქალწულისა დედოფლისა მარიამისა. მოთხრობა წმ. ანდრია მოციქულისა, რამეთუ მან სანატრელმან, პირუელად, ჰქადაგა სიტყუა ღუთისა ქუეყანასა ჩუენსა. მოთხრობა წმ. გიორგისა, რამეთუ დიდი გიორგი, ახლო ნათესავი იყო წმ. ნინასი და როგორც ვგონებ ქართუელთაგან უნდა იყოს, ვითარ წმ. ნინა და ღირსნი მამანი ასურასტანელნი. მეორენი მოციქულნი ჩუენისა ეკკლესიისანი და მარად მფარუელნი მისნი, მერე დაუჯდომელი წმ. მოციქულისა ნინასი, — საგალობელნი ღირსთა მამათა დავით გარესჯელისა და ანტონისა, აღწერა საკჳრველებათა ღირსისა დიდისა შიო მღჳმელისა და ზოგიერთი სხუა; ესენი ვიშოვნე სხუა და სხუა პირთაგან იმერეთსა შინა — და ზოგი მიბოძა ჰსმალმან ქრისტესმან და ზეცის მემოქალაქემან მცხეთის სამთავროს დედათ მონასტრის წინამძღუარმან ნინამ და სხუათა, რომელთა უძღუნი დიდსა მადლობასა და მრავალმცა არიან ჟამნი და წელნი მათნი. მხატრობები ზოგი ერთი გადმოვიღე წმ. სუეტის ცხოვლის კედლიდგან, ზოგნი მრავალმთის დანგრეულის მონასტრების კედლებიდგან, ზოგი მიბოძა კნიაზმან გრიგორი გრიგორის ძემ გაგარინმან — და ზოგი ერთი დავით ბატონის შჳლის ხელნაწერთაგან და სხ.— მრავალი მათგანი არ იყვნენ ისრედ აღსრულებულნი, ვითარ მოითხოვდა კლასიკური მხატრობა არამედ შემწეობითა სხუა და სხუა მხატვართა საიმპ. აკადემიისათა, სრულ ვჰქე

მხატვრობანი, რომელნიცა აქა არიან —. უწყის ღმერთმან და ჩემმან უკანასკნელმან ჟამმან, რამეთუ დიდი ჭირი და იწროება ვნახე მე ამ წიგნის შედგენასა შინა და უმეტეს დაბეჭდვასა შინა, ვერ აღვრიცხამ ყოველთა, ვითარ კაცი შეუძრწუნდი და ღამის სასოწარკუჱთილებას არ მივეცი თავი ჩემი — არა ვინ მყუანდა ქართუჱლთაგან შემწე და გულ დამწველი, არამედ მრავალნი მტრად და მომძულეს ცუდათ — აქ მოვიხსენო სიტყუანი ქართლის ცხოვრებისანი გუჱრდი 260, მეოხუთმეტე ტრიქონისა და ქუჱმოთა.

რაჲცა მალმედვა სასულიერო სასარგებლოდ, სულ ყოველი აქ მოვიხსენე. და შენცა გევედრები პატიოსანო მკითხველო და მსმენელო თუ გონებით, თუ წერილით რაჲმე იცოდე მეტი ამისა, ღონის ძიებით და გულს მოდგინებით შეასრულე და მიუმატე, რათა არა წარუჴმნას წმ. ენა ჩუჱნი და წმ. მამათა მოხსენებული და აღჭურვილი სულიერითა გონებითა და ტრფიალებითა, რათა არა დაგვკარგოდა საქართუჱლოთა წმიდათა ცხოვრება. მჭვრ ტელი ვინაჲდგან მრავალნი არიან ჩუჱნთაგანნი და უცხოთესლნი, რომელთა ჰნებავთ ჩუჱნის მშუჱნიერისა და ღუთივ საყუარელისა ენისა მოსპობა, თუ ვითარმედ იქმნება წიგნსა ამას შინა შთაწერილნი, ამისთჳს არღარა შესაძლებელ არს დაკარგუად მშუჱნიერთა და გონებას ზესთა აღმყუანელთა მოთხრობათა; ამის გამოთ გთხოვ დიდის მოწიწებით, რათა არა უარ ჰყო მოხსენება ჩემი და ინებო შთამატება თუ რაჲმე ვრცელი ამათა მოთხრობათა იპოვო სადმე და ამასთან მომიტევო შეცთომილებათათჳს, რომელნიცა იპოებიან წიგნსა ამას შინა და თუ გენებოს ლოცვა ჰყავ ჩემთჳს, რათა მივემთხჳო წმიდათა ჩუჱნთა, მეოხთა და მჭირჳჱლთა ჩუჱნის მამულისა და ეკკლესიისა.

პეტერბურგი წელსა ჩყპზ.

ივერიელი კანდიდატი გობრონ
(მიხაილ) საბინინი.

ს ა რ ჩ ე ვ ი.

გვერდი.

ა) ჭეშმარიტი აღსარება მართლისა სარწმუნოებისა, თქმული მაქსიმე აღმსარებელისა.

1) მოთხრობა მიძინებისა ყ̃დ. წმიდისა ღ̃ვთის მშობლისა, თქმული წ. მ. ნ. ვასილისა . . . 1— 23

2) მიმოსლვა და ქადაგება ყ̃დ ქებულისა და დიდებულისა მოციქულისა ანდრიასი . . . 24— 47

3) წამება წმ. მთავარ-მოწამისა გიორგისა . . . 48— 58

4) მოთხრობა საკვირველებათა წმ. მთავარ-მოწამისა გიორგისა . . . 59— 68

5) საკითხავი სუ̃ტისა ცხოველისა, ქ̃ართისა საყდრისა და კათოლიკე ეკლესიისა. 69—118

6) ცხოვრება წმ. მოციქულისა ნინასი . . . 119—155

7) დაუჯდომელი წმ. მოციქულისა ნინასი . . . 156—168

8) წამება წმ. პირ̃ველ მოწამისა საქ. ეკლესიისა რაჟდენისა . . . 169—180

9) წამება წმ. მოწამისა შუშანიკისა . . . 181—192

10) ცხოვრება ღირ. მამათ მთავრისა იოანე ზედაძნელისა . . . 193—208

11) ცხოვრება წმ. მღ̃დელთ-მთავრისა ისე წილკნელისა . . . 209—212

12) წამება წმ. მღ̃დელ-მოწამისა აბიბოს ნეკრესელისა . . . 213—216

13) ცხოვრება წმ. მღ̃დელთ-მთავრისა იოსებ (აბბა) ალავერდელისა . . . 217—218

14) ცხოვრება ღ. მამისა შიო დიდისა, საკვირველთმოქმედისა . . . 219—264

15) ცხოვრება ღ. მამისა დავით გარესჯელისა . . . 265—286

16) პარაკლისი ღ. მ. დავითისა . . . 286—291

17) ხსენება ღირსთა მამათა დოდოს და ლუკიანე გარესჯელთა . . . 292—

18) ცხოვრება ღ. ანტონ მარტომყოფელისა . . . 293—295

19) პარაკლისი ღ. მ. ანტონ მარტომყოფელისა . . . 296—300

20) მოკლე მოთხრობა ღ. მამათა მოწაფეთა ღ. მ. იოანე ზედაძნელისათა: სტეფანე ხირსელისა, ზენონ იყალთოელისა, თადეოს სტეფან წმიდელისა, ისიდორე სამთავნელისა, პიროს ბრეთელისა და მიხაილ ულუმბოელისა . . . 301—302

21) ცხოვრება და წამება წმ. მღ̃დელ-მოწამისა ნეოფიტე ურბნისელისა . . . 303—312

22) წამება წმ. მოწამისა ევსტათი მცხეთელისა . . . 313—322

23) წამება წმ. მოწ. დავით და კონსტანტინე მთავართა არგვეთისათა . . . 323—330

24) წამება წმ. მოწამისა მეფისა არჩილისა . . . 331—332

25) წამება წმ. მოწამისა აბოსი . . . 333—350

26) წამება წმ. მოწამეთა ესაკ და იოსებისა . . . 351—362

გვერდი.

27) ცხოვრება და წამება წმ. მოწამისა კონსტანტინე მთავრისა. . . . . 363—370
28) ცხოვრება ღ. მამისა ილარიონ ქართველისა. . . . . 371—392
29) წამება წმ. მოწამისა გობრონ მიხაილისა და მოყუასთა მისთა . . . . 393—400
30) ცხოვრება ღ. მამათა იოანნე და ეფთიმისა და სხუათა წმ. მამათა მთაწმიდელთა . . 401—432
31) პასუხისგება ღირ. მ. ეფთიმი მთაწმიდელისა. . . . . 432—436
32) ცხოვრება ღ. მ. გიორგი მთაწმიდელისა . . . . 437—486
33) ანდერძი ღ. მ. გიორგი მთაწმიდელისა . . . . 486—
34) ცხოვრება წმ. დიდებულისა მეფისა დავით III აღმაშენებელისა. . . . . 489—512
35) ანდერძი წმ მეფისა დავითისა და გალობა სინანულისა მისივე. . . . . 512—516
36) ძეგლის წერა კრებისა, რომელიც იქმნა ბრძანებითა დავით აღმაშენებელისათა . . . 518—530
37) წამება წმ. მოწამისა შალვა ახალციხელისა . . . . 531—541
38) წამება წმ. ათთა ბევრთა მოწამეთა ტფილისსა შინა. . . . . 542—553
39) წამება წმ. მოწამეთა ქჳაბთა ხევისათა. . . . . 554—567
40) წამება წმ. ღირსთა-მოწამეთა გარეჯისყრისათა. . . . . 566—579
41) წამება წმ. მოწ. ნეფისა ლუარსაბისა. . . . . 580—582
42) წამება წმ. მთავარ-მოწამისა ქეთევან დედოფლისა. . . . . 584—598
43) წამება წმ. მოწამეთა ბიძინა, შალვა და ელისბარისა. . . . . 599—609
44) წამება ღ. მოწამისა შიო ახლისა და ხუთთა მონაზონთა გარეჯისყრისათა . . . . 611—615
45) სიტყვისგება ბერისა ეფთიმე გრძელისა, სოსთენის მიმართ სომეხთ მოძღუარისა. 615—621
46) წამება წმ. მოწამისა სუქიოსი და მოყუასთა მისთა. . . . . 621—629
47) უწყება პეტროს მგარწველისათჳს და ალაჲორისათჳს და ალაჲორთა მარხვისა. . . . 629—631
48) უწყება სუბალის ძისა სუფსარქისისათჳს. . . . . 631—633
49) თარგმნება სომხთა წჳალებათათჳს, თუ რომლითა შეიჩჳნებიან სომეხნი . . . , 633—635
50) უწყება ღირსისა მამისა ჩჳნისა დოდოსთჳს . . . . 636—639

ა) ჭეშმარიტი აღსარება მართლისა სარწმუნოებისა, თქმული მაქსიმე აღმსარებელისა[1].

მრწამს ერთი ღმერთი მამა უშობელ და ერთი ძე და სიტყუა ღმრთისა, მამისაგან შობილი და ერთი სული წმიდა, მამისაგან გამომავალი; სამგუამოვნება, განყოფილი რიცხჳთ და თჳსებითა მით გუამოვნებისათა და განუყოფელი ღმრთაებითა, რომელ განიყოფიან განუყოფელად და შეიერთებიან შეურევნელად, ამისთჳსცა ვიტყჳთ სამგუამოვნებასა და ერთ არსებასა და ერთისა ბუნებისა ღმრთაებისასა, რომელ ზოგადი არს სამთავე ღმრთაება და საღმრთოსა ბუნებისა სახენი; ხოლო თჳსი თჳთოეულისა მამისა მამობა უშობელი და ძისა ძეობა შობილი და სულისა წმიდისა გამოსლვა, რომელ არცა მამა შეიცვალების ძედ, ანუ სულად, არცა ძე მამად, ანუ სულად, არცა სული წმიდა მამად, ანუ ძედ, რომელ თჳთებანი შეუცვალებელ არიან. ღმრთად აღვიარებ თჳთოეულსა.

სრული ღმერთი არს მამა, სრული ღმერთი არს ძე, სრული ღმერთი არს სული წმიდა, არამედ არა სამნი ღმერთნი, რამეთუ ერთ არს ღმერთი და ერთი ღმრთაება, სამითა გუამითა, თანა არსითა. არცა ბუნებითა განიყოფიან, არცა ადგილით, რამეთუ სადაცა არს მამა, მუნცა ძე და სული წმიდა და სადაც არს ძე, მუნ მამაცა და სული წმიდა (და სადაცა არს სული წმიდა მუნ მამაცა და ძეც). სამებასა თაყუანისვსცემ ერთ არსებით და ერთარსებასა სამებით და ერთ არსებასა სამგუამოვანსა და სამებასა ერთარსებასა თანადაუსაბამოსა ჴსწორსა ძლიერებითა და პატივითა. ერთსა ღმრთაებასა აღვიარებ წმიდისა სამებისსა, ერთსა ბუნებასა, ერთსა არსებასა, ერთსა ძალსა, ერთსა ჴელმწიფებასა, ერთსა უფლებასა, ერთსა მეუფებასა დაუსაბამოსა დაუსრულებელსა, დაუბადებელსა, უხილავსა, გარეშემოუწერელსა, მიუგონებელსა, უსაზღვროსა, უცვალებელსა, უკუდავსა, უვნებელსა, დამბადებელსა და მპყრობელსა და განმგებელსა.

ცისა და ქუეყანისა და ზღჳსა და ყოველთა ხილულთა და უხილავთა არა არსისაგან არსად მომყვანებელსა, შემოქმედსა და დამბადებელსა, რომელმან დაბადნა პირველად ზეცისა ძალნი და მჴედრობანი ბევრეულნი აურაცხელნი, სიტყჳთ დაბადნა და სულითა წმიდითა სრულ ჰყუნა.

მერმე თქუა და იქმნეს ცა და ქუეყანა, ზღუა და ყოველი რა არს მას შინა, უკანასკნელ დაბადა კაცი ხატად თჳსად და მსგავსად, ესე იგი არს თჳთ მფლობელად თჳსითა ნებითა მიმოვლად

---

1) რომელსა ზედა სრულიად თანახმა არს საქართველოს ეკლესია აქამომდე.

ჭეშმარიტი.

და გამომრჩეველად: გინა თუ კეთილისა, გინა თუ ბოროტისა და დაადგინა იგი სამოთხესა მას ფუფუნებისასა.

ხოლო შურითა ეშმაკისათა ცთა და მოცემულსა მას მცნებასა ღმრთისასა, ნებსით გარდაჴდა და გამოვიდა დიდებისა მისგან და საშუებელისა სამოთხისა და თანამდებ სიკუდილისა იქმნა და დაემორჩილა მტარვალსა მას განდგომილსა. არამედ არა უგულებელსა ჰყო იგი დამბადებელმან, ამისთჳს ჯერ იჩინა და ინება მხოლოდ შობილმან ძემან და სიტყუამან ღმრთისამან გამოუთქმელითა მით კაცთმოყუარებითა ნებითა მამისა და სულისათა ძიება დაბადებულისა თჳსისა: გარდამოჴდა წიაღთაგან მამისათა ვინა იყო არა სადა განეშორა და დაიმკჳდრა საშო ყოვლად წმიდისა მის ქალწულისა სულისა მიერ წმიდისა და მიიხუნა მისგან ჴორცნი სულიერნი პირ მეტყუელით და იშვა ღმერთი განჴორციელებული, იშვა გამოუთქმელად და ქალწულება იგი დედისა დაიცვა განუხრწნელად, არა თავსიდვა შერევნა ანუ შეცვალება, არამედ რა იგი იყო ეგო და რა არა იყო იქმნა. შეიმოსა ხატი მონისა ჭეშმარიტად არა ოცნებით და ყოვლითურთ გვემსგავსა თჳნიერ ცოდვისა, რამეთუ აღვიარებ მას საუკუნოდ და ჟამიერად დაუბადებელად და დაბადებულად უვნებელად და ვნებულად უკუდავად და მოკუდავად, იგივე ღმერთი და კაცი, არა თუ სხუა და სხუა, არამედ ერთი არს იგივე პირველ განჴორციელებისა და შემდგომად განჴორციელებისა ერთი შეზავებული გუამი, ორითა სრულითა ბუნებითა და ორითა ბუნებითითა ნებითა და ორითა ნებითა და ორითა საქმითა ერთ გუამად შეერთებულთა უცვალებელად და შეურევნელად იგივე. ნებსით ინებებდა და იქმოდა საქმეთა საღმრთოთა, ვითარცა ღმერთი და იგივე ნებსით ინებებდა კაცობრივთა და უბრალოთა საქმეთა, ვითარცა კაცი; რამეთუ ბუნება უნებელი და უსაქმო არა არს. არა იძულებით დამორჩილებულ იყო იგი ბუნებათა თანა ნადებთა, რამეთუ ნებსით იშვა, ნებსით შეიმშია, ნებსით მოიწყურა, ნებსით დაშურა, ნებსით ჯუარს ეცვა, ნებსით მოკუდა ჭეშმარიტად და არა ოცნებით.

ესე ყოველი ნებითა კაცობრივისა ბუნებისათა ყოვლადვე ბუნებითი და უბრალო წესა კაცებისა თავს იდვა, მერმე ჯუარს ეცვა, გემო სიკუდილისა იხილა უცოდველმან, დაეფლა და აღსდგა მესამესა დღესა, რამეთუ ჴორცთა მისთა ხრწნილება არა იხილეს და თანა აღადგინა ბუნება კაცობრივი, ამაღლდა ზეცად ბუნებითა მით კაცობრივითა და დაჯდა მარჯუენით მამისა და კუალად მომავალ არს განსჯად ცხოველთა და მკუდართა, რათა მიაგოს კაცად კაცადსა საქმეთა მათთა ებრ, ოდეს იგი ბრძანებითა მისითა და სცეს მთავარ ანგელოსმან საყვირსა და აღდგენ მკუდარნი და გამოვიდენ სამარეთაგან, მაშინ რომელთა დაიმარხეს მართალი (ესე) სარწმუნოება და ჰქმნეს საქმენი კეთილნი, წარვიდენ ცხოვრებად საუკუნოდ: ცოდვილნი და შეურაცხის მყოფელნი მართლისა სარწმუნოებასანი სატანჯუელად მიეცნენ საუკუნოდ. ამას ზედა აღვიარებ ერთსა ნათლისღებასა წყალისა მიერ და სულისა განმწმედელსა ყოვლისავე ბრალისა, სულისა და ჴორცთასა. ვეზიარები უხრწნელთა ქრისტეს საიდუმლოთა და მრწამს, ვითარმედ არს ჭეშმარიტად ჴორცი და სისხლი ჩუენთჳს განჴორციელებულისა სიტყჳსა ღმრთისა, რომელმან მოგუცა ჴორცი და სისხლი თჳსი მოსატევებელად ცოდუათა.

შევიწყნარებ ყოველთა წესთა ეკკლესიისათა დაწესებულთა მოციქულთა მიერ და წმიდათა კრებათა. თაყუანის ვსცემ და ამბორს უყოფ პატიოსანსა ხატსა ქრისტესსა, რომელ სახე არს განჴორციელებისა მისისა, თაყუანისვსცემ ძელსა პატიოსანსა ჯუარისასა და ყოველთა სამღუდელოთა ჭურჭელთა, წმიდა სახარებასა და წმიდა ნაწილთა და რაცა შეეხების დიდებულთა მათ საიდუმლოთა და წმიდათა ეკკლესიათა მის ძლით, რომელმან ჯერ იჩინა ჩუენთჳს კელით ქმნულთა ტაძართა შინა და-

აღსარება.

შეკრება. თაყუანისვცემ ხატსა ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისასა და ყოველთა წმიდათასა, სიყუარულისათჳს მხოლოისა ღმრთისა ⁊ არა ღმერთა მათ წამალთა შინა დაუტევებთ გონებასა, არამედ სულიერთა თუალთა აღვამაღლებ პირმშოთა მათ სახეთა მიმართ. ⁊ თაყუანისვცემ ⁊ პატივსვცემ ნაწილთა წმიდათასა, რამეთუ აქუს მათ ღმრთისა მიმართ მადლი სიწმიდისა; ესრეთ მრწამს, ესრეთ აღვიარებ, ესრეთ ნათელღებულვარ და ყოველთა მწვალებელთა და ყოველსა წვალებასა შევაჩუენებ. შევიწყნარებ და პატივსვცემ წმიდათა კრებათა ნიკიისა სამასათურამეტთა წმიდათა მამათა და კონსტანტინეპოლის ასორმეოცდა ათთა წმიდათა მამათა, ეფესოს პირველთა ორასთა წმიდათა მამათა, ქალკიდონის ექუსას ოცდა ათთა წმიდათა მამათა, კონსტანტინეპოლისა კუალად ას სამეოცდა ხუთთა წმიდათა მამათა, კონსტანტინეპოლისა მესამისა ას სამეოცდა ათთა წმ. მამათა და ნიკიას მეორისა სამას სამოცდა შჳდთა წმიდათა მამათა და სხუანიცა, სადა რომელ იქმნეს კრებანი დამამტკიცებელნი მართლისა სარწმუნოებისანი, რომელიცა კათოლიკე ეკკლესიამან შეიწყნარა და რომელნიცა წმიდათა მათ კრებათა შეიწყნარეს, შევიწყნარებ და რომელი მათ შეაჩუენეს, შევაჩუენებ და ვადიდებ და უგალობ და თაყუანისვცემ მამასა და ძესა და სულსა წმიდასა, რომელსა ჰშუენის დიდება პატივი და თაყუანისცემა მარადის და უკუნისამდე ამინ.

ხოლო რა იგი შეემთხჳა ბილწთა მათ არიოსს და სავლიოზს, სიტყუასა მას შინა წმიდისა სამებისასა, იგივე შეემთხჳა ნესტორს და სევეროსს, სიტყუასა მას შინა ქრისტეს განკაცებისასა, რამეთუ სავლიოზს შერევნა ეოცნა ღმრთებისა და ამისთჳს ერთსა გუამსა იტყოდა მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა. ხოლო არიოს უსჯულო ჰგონებდა თუ სავლიოზს წინა აღუდგების და იგიცა ბოროტსა გაპასა შთავარდა და სამნი არსებანი განყოფილნი ბუნებით იკადრა თქმად წმიდისა სამებისა. ხოლო წმიდამან ეკკლესიამან საშუვლო გზა გამოირჩია და განაგდო შერევნა სავლიოზისი და განყოფა არიოსისი და ჰქადაგებს წმიდა სამება სამგუამოვნებით და ერთ გუამოვნებით არა იტყჳს, არამედ ერთ არსებად აღიარებს, არა სამთა არსებათა იტყჳს; ეგრეთვე ქრისტეს განკაცებასა უჰსჯულო იგი ნესტორ, ორთა გუამთა და ორთა პირთა იტყოდა. ხოლო სევეროს და მისთანანი იგი უკეთურნი ერთსა ბუნებასა იტყოდეს და ორნივე ნაწილ ეშმაკისა იქმნეს. ხოლო კათოლიკე ეკკლესიამან სწორად განაგდო ნესტორის განყოფა და სევეროსის შერევნა და ჰქადაგებს ერთსა გუამსა და ერთსა პირსა ქრისტეს და ორთა ბუნებათა გუამოვნებით შეერთებულთა შეურევნელად და განუყოფელად და ერთსა ქრისტესა აღიარებს ძესა ღმრთისასა ჩუენთჳს განკაცებულსა უფლისა იესოს ყოველთა მაცხოვარსა. აწ უკუე ნესტორიანნი აბრალებენ წმიდა მას კრებასა შერევნისა თჳს, რომელ ერთი გუამი ჰქადაგებს ⁊ ერთ პირად შეკრება თქუეს, ორთა ბუნებათა და კუალად სევეროზის მოწაფენი განყოფილებას სწამებენ ორთა ბუნებათათჳს და ორნივე სირცხჳლეულ და დაშეჩუენებულ არიან ნესტორიანიცა ⁊ მოძღუარი მათი ⁊ სევეროს ⁊ მიმდგომნი მისნი ევტიქი, დიოსკორე, ტიმოთე, გაიანე, იულიანე, პეტროს მკაწვრელი ⁊ მშურკნელი[1] ⁊ ბარსნოფი და თეოდოსი და სხუანი ყოველნი მოყუასნი მათნი. ხოლო ჩუენ სარწმუნო მას მართლ აღსარებით ვაღიარებთ, რამეთუ ჰქადაგეს ღმერთშემოსილთა მათ მამათ, სულისა მიერ წმიდისა და სწავლისაებრ მოციქულთასა ვიცით ერთი ქრისტე, ერთი გუამი, ერთი პირი, ორითა ბუნებითა, ღმრთაებისა და კაცებისათა და

---

1) მგონია მარკიანე უნდა იყოს.

ჭეშმარიტი აღსარება.

ვითარცა ყოვლად დიდებული წმიდა სამება განუყოფელ არს და შეურევნელ უფალი ჩუენი და მეუფე იესო ქრისტე ერთი იგი წმიდისა სამებისა.

ხოლო ვინათგან წინა აღმდგომნი იგი ჩუენნი და მბრძოლნი ჭეშმარიტებისანი გვეტყვიან, ოდეს ახალი სიტყუა შემოიღო ქალკიდონის კრებამან, ორი ბუნება და პირველნი მამანი არა ესრეთ იტყოდეს; ამისთჳს წარმოვიხვნეთ შორის სიტყუანი მამათანი, რომელთა შეუძლოთ მოჴსენებად, რათა საცნაურ იქმნეს, ვითარმედ პირველითგან კათოლიკე ეკლესია, ორთა ბუნებათა ჰქადაგებს ქრისტესა და ერთისა გუამსა და პირველად ყოველთასა მოვიღებ მოწამედ არა ერთისა ვისმე, არამედ სამას ათურამეტთა მამათა, რომელნი ჰსწამებენ, ვითარმედ არა ერთარს გუამი და ბუნება, არამედ გუამი და პირი ერთარს (და), ბუნება და არსება ერთარს, რამეთუ მათ ჟამთა გამოჩნდა ღუარძლი იგი უჴსჯულოებისა არიოს და საველიოს, რამეთუ იგინიცა ეგრეთვე იტყოდეს თუ ბუნება და გუამი ერთ არს და საველიოს ერთისა გუამსა და ერთისა პირსა იტყოდა წმიდისა სამებისასა. ხოლო არიოს სამსა გუამსა და სამსა არსებასა იტყოდა; ამისთჳსცა ორნივე შეაჩუენნა წმიდამან კრებამან ნიკეისამან და განცხადებულად ჰქადაგა წმიდა სამება სამგუამოვნებით, ერთი ბუნება და ერთი არსება განუყოფელი და შეურევნელი. რამეთუ ესე ქრისტეს გუამოვნებისა თჳთება ვიცით, რამეთუ იგი მხოლო არს ღმერთი და კაცი. ხოლო დაღაცათუ განკორციელდა სიტყუა ღუთისა, რამეთუ არა შეიცვალა ბუნება მისი, რამეთუ შეცვალება ვნება არს. ხოლო უვნებელ იგი უცვალებელ არს, რომელ არცა ბუნება მისი იცვალა ღუთაებისაგან და არცა მეტობა რამე მოვიდა მის ზედა და არცა გუამი იგი ძისა ღუთისა იცვალა, რამეთუ ძედ ღუთისავე ეგო დაღაცათუ ძე კაცისა იქმნა და მან თავადმან იშენა თავსა თჳსისა ტაძარი იგი ხორცთა სულიერითა გონიერით და თავი თჳსი გუამ ჰყო ხორცთა მათ წმიდათა და თავსა შორის თჳსსა შემზადნა იგინი; რამეთუ საცნაურ არს, ვითარმედ განკურვებასა შინა რკინისასა გინა შუშისასა, ორისა საქმისა ჯერ არს გულის კმის ყოფა, რამეთუ განკურვება ითქმის განკურვებულისა მის ერთითა სახითა, რამეთუ რკინა იგი გინა თუ შუშა ცეცხლად პირველ ყოფილად შევალს და მიიღებს მისგან ცეცხლსა, არდა ყოფილსა და ექმნების ცეცხლსა მას გუამ.

რამეთუ რკინასა მას შინა პირველ ყოფილსა აღეგზნების ცეცხლი იგი, რომელი მიიღო პირველ ყოფილისა მისგან ცეცხლისა და იქმნების გუამი იგი რკინისა მის და მას შინა მყოფისა მის ცეცხლისა გუამი ერთ გუამად, რამეთუ არა თავით თჳსით აღეტყინა ცეცხლი იგი რკინასა მას შინა მყოფი, ანუ თუ შუშასა, არამედ მიზეზად გუამოვნებისა მისისა და განთჳსებულად სხუათა ცეცხლთაგან შემზადებასა რკინა იგი, ანუ თუ შუშა, ექმნა მას და არს ერთი გუამი რკინისა მისდა ცეცხლისა მის, მას შინა მყოფისა. ხოლო ითქმის სხუათაცა სახითა განკურვება და მოტყინარეობა რკინისა, გინა შუშისა, რამეთუ განკურვებული იგი რკინა ანუ თუ მოტყინარე იგი შუშა შეიწყნარებს ძალსა მას და საქმესა ცეცხლისასა. რამეთუ წულილი იგი ბუნება ცეცხლისა მისცემს ზრქელსა მას რკინასა თჳსისა საქმისა ძალსა აწ უკუე განკურვებასა მას შინა რკინა განწყერილდების, ანუ თუ ცეცხლი განგრილდების და ითქმის განცეცხლება რკინისა, გინა შუშისა და არა თუ განრკინება, ანუ განშუშება ცეცხლისა, რამეთუ რკინა იგი, ანუ შუშა შეიწყნარებს საქმესა ცეცხლისასა. ხოლო უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტეს თჳს ყოვლითურთ ვერ შემოვიღებთ ერთსა სახესა სრულიად მსგავსსა, რამეთუ ესე შეუძლებელ არს, არამედ რაოდენი საკმარ იყოს სახისა რასაგანმე გულის კმა ყოფით და კუალად სხჳსგან სახისა მცირედსა აღვიღებთ და ესრეთ მრავლით კერძო და მრავალ სახედ გულის კმის ყოფასა საღმრთოსა მოვგმადლებთ.

Ⴇ. ႠႢႥႨႱႲႭႱႠ ႨႣ. ႣႶႤႱႠ ႫႨႺႥႠႪႤႡႠ. ႷႣ. ႼႨ̃ႱႠ ႶႨ̃Ⴑ-ႫႸႭႡႤႪႨႱႠ ႧႵႫႳႪႨ ႼႫႨႣႨႱႠ ႫႠႫႨႱႠ ႹႳႤႬႨႱႠ ႡႠႱႨႪႨ ႩႤႱႠႰႨႤႪႨႱႠ, ႰႠႩႠႫႱ ႨႢႨ ႠႶႫႨႣႭႣႠ ႵႳႢႬႤႩႨႰ ႪႤႰႠႣ.

ჟამსა მას სულისაგან წ̃ისა, ღ̃ის მშობელსა მარიამს გულისხმა ყო ჟამი განსლვისა მისისა ამიერ სოფლით, მაშინ მხიარულ იქმნა სიბრძნითა საღმრთოჲთა, და ღმობიერად აღივსო სიყვარულითა და სურვილითა ცხოვრებისა საუკუნოჲსა, რომელ არს დაუსრულებელი დიდებაჲ ზეცაჲს სუფევისა, რომელსა დამკჳდრებად იყო, და ვითარცა არა ესრეთ იყო; რამეთუ ღ̃თისა დედა არს შესავედრებელ ქრისტიანობისა ტკბილი მოღუაწე, სიქადულ, სიხარულ, საღმრთო და სიმტკიცე და მყუდრო ნავთსაყუდელი, მეოხე და მოღუაწე ყოვლისა სოფლისა, შუამდგომელი ღ̃თისა და კაცთა, დედოფალი ცათა და ქ̃ყ̃ნისა, ორთავე ერთად შემაერთებელი. სიონს შინა მყოფი იყო და სამნი ქალწულნი მისთანა მყოფ იყვნეს მოწაფენი მისნი, შეჭურვილნი მადლითა მისითა და სანატრელნი ქცევითა, ხოლო მარიამ მოძღუარი მათი აღმკული პირად პირადითა სათნოებითა, წმიდათა უწმიდესი და განკაფული მარადის ლოცვათა და მღვიძარებათა.

Ⴄსე არა განეშორებოდა საფლავსა უფლისა ყოვლადვე, ხოლო დღესა სამშაბათსა ჩვეულებისაებრ მივიდა საკმევლისა კმევად, დაასხა საკმეველი და აღანთო სამნი სანთელნი და მოიდრიკნა წმიდანი მუხლნი, აღდუღნა ცრემლითა მხურვალითა, აღიპყრნა ხელნი თჳსნი ვედრებად მისგან შობილისა ქრისტეს ღ̃თისა ჩ̃ნისა მიმართ მშჳდობისა ესრეთ: «ჵ დამბადებელო ღმერთო, და უფალო ჩემო იესო ქრისტე კაცთ მოყუარეო და მრავალ მოწყალეო, რომელი ეგე ხარ საყდართა დიდებისათა მჯდომარე, და აღმატებულთა ნიჭთა მამისათა და სულისა წმიდისათა, შემოქმედო ცათა და ქ̃ყ̃ნისაო და ზღუათაო, სახიერო ძეო ჩემო მეცნიერო ცხადთა და დაფარულთაო, შენ უწყი ყოველივე, ვითარი იყო ცხოვრება ჩემი საწუთროსა ამას სოფელსა შინა და წინასწარი ჩემი თუ ვითარი განშორებად არს სული ჩემი ხორცთა ჩემთაგან, შენვე იცი ვითარცა გნებავს, იყავნ-ნება შენი, ვითარცა ცათა შინა ეგრეთცა ქ̃ყ̃ანასა ზედა, რომლისათჳსცა მხევალი და დედა შენი ვარ.

«Ⴄსე უწყი დაუსაბამო მამა შენი, წყალობით აღძარ ჩ̃ნ დაბადებულთა თჳსთათჳს, რაჲთამცა არა მისცნა ადამიანნი მტერსა წარწყმედად, და მისდა სძლად სათნო მიყო ქ̃ყ̃ანასა ზედა, მომივლინა ანგელოზი წინაშე პირსა მდგომელი, რომელმან მახარა მე პირველ გიხაროდენ და კურთხევა, ვითარცა

შენ სიტყუა მისა მოავლინა სულისა წმიდისა წინა მძღრობითა, და ჩემგან ხორცნი შეისხნა ცხოვრებისათჳს ძეთა კაცთასა, რომელმან წარწყმედულნი მოიძიენა, შეცთომილნი მოაქცინა, სნეულნი განკურნა, მონარულნი შეიწყნარნა, მკუდარნი აღადგინნა და გლასაკთა სუეშინისცა, და უკანასკნელ მოკუდა ჯუარსა ზედა ჰურიათა მიერ, საფლავსა დაიდვა, ვითარცა მკუდარი, მესამესა დღესა აღსდგა ღმერთი უკუდავი, ჯოჯოხეთი წარმოსტყუენა და შეკრობილნი სულნი სამოთხედ აღმოიყვანნა და სამოთხე მიჰმადლა, და ზეცას დაჯდა მარჯუენით მამისა და სულისა წმიდისა, და კუალად მოსლვად არს განსჯად ცხოველთა და მკუდართა. აწ ამის ყოველისათჳს დიდება და თაყუანის-ცემა მოწყალესა, სულგრძელსა, ქველის მოქმედებასა შენსა სულით წმიდითურთ; აწ მე ნუ დამიტევებ და ნუცა დამაგდებ, შემიწყალე დიდითა წყალობითა შენითა და ნებსითი ენებითა შენითა ჯერ იხინე აღსასრული ჩემი და მომადლე, ვითარცა ჰურიათა არა განუზრახავს და მათი განზრახვა არა აღსრულება, რომელთა ხორცნი ჩემნი დაწვნენ, არამედ ვა ხორცთა ჩემთაგან შენ გამოხუედ და სულიცა შენი არს, არამედ აწ ისმინე ხმისა ჩემისა, და მომივლინე იოანე მახარებელი და მოციქული, რამეთუ მსურის ხილვად მისსა, რათა მოღუაწებადცა იზრუნოს ჟამსა განსლვისა ჩემისასა, ეჰა მაცხოვარო და მეუფეო დიდება შენდა».

და ვითარცა დაასრულა მხურვალედ ესე ვედრება, აჰა განეხუნეს ცანი და გარდამოხდა გაბრიელ მთავარ ანგელოზი და მივიდა ქალწულისა და ჰრქუა, «გიხაროდენ მარიამ რომელმან ჰშევ ღმერთი ჩუენი, ლოცუა შენი აღვიდა წინაშე ძისა შენისა და შეწირულ იქმნა, ამიერიდგან დაუტევებ სოფელსა ნეტარო და ზეცასა აღხვალ, რამეთუ ძისა შენისათაგან განწესებულ არს ყოფა შენი, შენ სუფევად დაუსაბამოსა მამისა მიერ და სულისა წმიდისა, რომელი ერთობითა ჰგიეს უკუნ და ძისა შენისა მიერ ბრძანებულ არს ბეთლემს წარსლვა შენი», და მისცა ხელთა რტო ზეთის ხილისა; მაშინ მარიამ სიხარულითა აღივსო და მიიქცა ბეთლემად და თანა ჰყვანდეს სამნი (იგი) ქალწულნი მისნი მოწაფენი, და ვითარცა მიიწია განსმხიარულდეს ბეთლემელნი მისლვისა მისისათჳს, და მისცეს კურთხევა და განუმზადეს განსასუენებელი; მაშინ ვითარცა შემწუხრდა დღე იგი სამ შაბათისა უბრძანა ქალწულთა სერობაჲ, და ვითარცა ისერეს, (უბრძანა) «მომართვით მე სასაკმეველი და სანთელნი აღნთებულნი, რათა ვილოცო. მაშინ დადგა ლოცვად და თქუა, «უფალო იესო ქრისტე, რომელი ჩემგან განკაცენ (და), ისმინე ხმისა ჩემისა, და მომივლინე იოანე მახარებელი რათა ვიხილო და მისთანა წმიდანი მოციქულნი, და ყოველნი რომელნი შენს წინაშე მიცვალებულ არიან, და რომელნი აწ სოფლავსა შინა არიან, რათა ვიხილნე, რათა იგინი ვადიდო და აღვამაღლო ყოვლად საგალობელი სახელი წმიდა შენი.» და ამას უბიწოსა ქრისტეს ამაღლებითგან ჰყვნა ხატი მაცხოვრისა, ტილოსა ზედა გამოსახული, თჳთ მინიჭებული ხელთაგან საღმრთოთა და ესრეთ მარადის ხედვიდის პირსა შუენიერსა ძისა თჳსისასა, დაჟამსა განსვლისა თჳსისასა ესრეთ აღასრულებდა ყოველსა ვედრებასა, წინაშე ხატისა არსებისას, სამნი სანთელნი აღანთნა და დაასხა საკმეველი სიხარულით და ცრემლით ილოცვიდა ვედრებით მლვიძარედ, მადლსა შესწირვიდა ღამესა განთენებადმდე, ნეტარი.

და ვითარცა განთენა დღე იგი იყო ოთხშაბათი და სიონად მიიქცა მოწაფითურთ და ჟამსა მეექუსესა კუალად საკუმეველი დაასხა და სანთელი აღანთო, ხელნი აღიპყრნა და თქუა, «რომელი გამე შეიწირე მსხუერპლად მამისა შეიწირე ლოცვა ჩემი და შეიწყალენ დაბადებულნი შენნი ქმნილნი ხელთა შენთანი, რომელი კაცთ მოყუარე ხარ ვითარცა გაქუს დიდი წყალობა,» ესე წარმოთქუა; ჰრქუა ხატმან ქრისტეისამან, «ნუგეშინიან დედაო, მე შენთანა ვარ», კუალად ჰრქუა მარიამ ქრისტეს, «იოანეს მოსლვითა ახარე სულსა ჩემსა, დაყოველთა მოციქულთასა. კუალად ჰრქუა. «სათავარველი მოციქულთა

და სიმდაბლე მათი. შენ ხარ და იგინი აწ ამე იხილვნეს ჩე თქუთ ვიდრე შენთჳს ჭი მოღწევნო! ყოველთა ჩუენდამო მორწმუნეთაო, ჟამი მოახლებულ არს პატივისა შენისა, და ესრეთ შევიწირე, ვითარცა დედა ხარო; და ვითარ განიკვენა მარიამ ლოცვისაგან, დაჯდა თჳსსა განსასვენებელსა ზედა.

უეცრადღად მოიწია ყოვლადმან იოანე მახარებელი და ღმრთის მეტყუელი ღრუბლითა ეფესოთ (ქალაქით) სიონად, წამსა შინა მოიწია და ხმამაღლა ხმათა მაღლითა, იხარებ შენდა დედაო ღმრთისაო, დედოფალო დასაბამებელთაო და მსხნელო წყევისაო და მომნიჭებელო კურთხევისაო. ესმა რა (ესე) უწოდნა მარიამს, აღივსო სიხარულითა, რამეთუ სწადოდა ხილვა მისი ვითარცა ბრძანება იყო ღმრთისა მიერ შვილებად მისა და სურვილად ხმა ჰყო. აჰა იოანე ძე ქუხილისა, აჰა იოანე ქრისტეს ჩემისა, აჰა სიბრძნით გამოშეტყუებული სულისა საიდუმლოსა, შენდაცა მშჳდობა ქალწულო ღმრთის მეტყუელო, და იხილა რა იგი უმეტესად აღივსო სიხარულითა და ესრეთ ჰგონებდა ვითარმცა ქრისტე ეხილვა, და უბრძანა მას ლოცვა და წმიდამან დედოფალმან ილოცა, და მოიკითხნეს ურთიერთას, ვითარცა იტყვის დავით წინასწარმეტყუელი, «წყალობა და ჭეშმარიტება შეემთხვივნეს სიმართლემან და მშჳდობამან ამბორს უყვეს ურთიერთას»: და ამისა შემდგომად აუწყა იოანეს უწყება იგი ანგელოზისა მიერ მიცვალებისა მისისა, და უჩვენა რტო იგი ზეთის ხილისა, რომელი მოართვა ანგელოზმან, და ბრძანა სანთლისა მის განკაზმა და აღნთება სანთლებისა, და კმევა საკმეველისა; რამეთუ შეამკობდა სახლსა (მის), ვითარცა სასძლოსა პატიოსანსა შეწყნარებად სიძისა მის უკუდავისა და სახიერისა ძისა მისისა; რამეთუ მოელოდა სასოებითა მტკიცითა, მერმე მიხედნა იოანე მახარებელსა და ჰრქუა, რათა ორნი იგი სამოსელნი მისნი მისცნეს ორთა მათ ქალწულთა, რომელნი მსახურებდეს მას, და ამისა შემდგომად უბრძანა და განუწესა (მათ) თუ ვითარ შემურონ, ანუ სადა დამარხონ წმიდა იგი და ყოვლად უბიწო გუამი მისი.

და ესრეთ მიწუა ცხედარსა ზედა თჳსსა დიდებული იგი დედა ქრისტესი ცხედარსა (მის), რომელი მის ჟამადმდის ღამითი ღამედ სურვილითა ქრისტე ძისა მისისათა ცრემლთაგან თუალთა მისთანა ბნელ იყო და ლოცვითგან და ვედრებათა მისთა განათლებულ იყო და კუალად ჰრქუა მარიამ იოანეს, იდიდოს ამის და საიდუმლოსა ჩემისათჳს აქა მოგიყვანა მოძღუარმან ჩემმან და შენმან, ჭი მოღწევნო ჩემდა მომართ, მარადის კურთხეულ არს ღმერთი, არამედ რომელმან შენ მოგიყვანა მანცა არა ჯერ იჩინა ყოველთა მოციქულთა ხილვა ჩემი; ხოლო იოანე ჰრქუა, არა ხოლო თუ მოწაფეთა შემოკრებს დღეს აქა ძე შენი, არამედ მათთანა მოწაფეთაცა ყოველთა კრებულთა ძლიერთა ცათა და ქერუბიმისათა მოუწოდს შენდა ჭი სძალო უქორწინებელო მამისაო, საყდარო სამეუფოვო ძისაო აჰა საყდარო სამებისაო, და ვითარცა ესე თქუა უეცრადღად იქმნა ხმა ქუხილისა დიდისა და ღრუბელი ნიავისა მეუღროისა, აჰა ესე რა ვითარცა ცვარნი შუენიერნი, ღრუბელმან ღმრთის მეტყუელნი წამსა შინა კიდეთგან შემოკრიბნა ერთობით სიონს შინა: პეტრე ჰრომით, პავლე ტიბერიით, მათე ზღჳთ, მარკოზ ალექსანდრიით, ბართლომე თებაიდით: ანდრია, იაკობ, ფილიპე, ლუკა, სჳმონ. ესე ხუთნივე საფლავით აღდგეს და ყოველნი სიონს შემოკრბეს ერთბამად, განვიდა იოანე მახარებელი და ღმრთის მეტყუელი და მიეგება და მოიკითხნა იგინი და შეიყვანნა წინაშე წმიდისა და სანატრელისა ქალწულისა და ღმრთის შემობილისა, არა ათორმეტნი ოდენ იყვნეს, არამედ სხვანიცა მრავალნი მოწაფენი მათნი და მოციქულებისა ღირს ქმნილნი, ვითარცა გვასწავებს დიდი დიონოსი არეოპაგელი, რომელნი მიცვალებასა მის წინა დედოფლისასა მოციქულთავე თანა ღრუბლითა მიიწივნეს სიონს; შევიდეს წინაშე მისსა და დედა ღმრთისა მოიკითხეს და თაყუანისცეს; მაშინ მარიამ მხიარულ წარმოჯდა

ტახტარსა ზედა და ხმა ჰყო, «აჰა დღე ესე ჩემი სიხარულისა, ნუ უკუე დედათაგანმან ვინმე თქუას სიტყუა რაჲმე, მისაფერებელი დღეთა ამათა, დღისა მასთჳს სიხარულისა ჩემისა ყოვლად ნუ იტყჳან, რამეთუ მე მკატრიან ენანი უცხოთა ადამიანთანი, ოდენ სიმდაბლესა ჩემსა ზედა მოხედვა ჰყო მაღალმან.» მაშინ პეტრე ამას ჰყო, «მშჳდობა შენდა დედაო მაცხოვრისაო პირველ საუკუნეთაჲსა ღმრთისაო», ხოლო მარიამ ჰრქუა «აჰა კლდე სიმტკიცისა და სასუფეველი საღმრთოსა სჯულისა, პავლე მოძღუარი ეკლესიათა და საფუძველი მართალ მადიდებლობისა», და სხუათა მოციქულთა აღმოუტევეს ხმა და ერთობით ღაღადჰყვეს. «მშჳდობა შენთანა დედაო ქრისტესო, ნაწილო და სიქადულო ანგელოზთა და კაცთაო, (სიხარულო) სიყუარულო და ნათელო ცხოველთა და მკჳდართაო.» მაშინ მარიამ ჰრქუა, «მშჳდობა თქუენდაცა ჩინებულნო სულისანო, კაცნო ნათლისანო, მნათობნო სოფლისანო, მძლენო საცთურისანო, მჴედრნო სასუფეველისანო, ძალნო სასუფეველისანო. მოწაფენო მოძღურისა სახიერისანო, ნებას მყოფელნო სიტყჳსა ღმრთისანო: ანდრია სახიერო მნათობო, იაკობ მრავალ ფერო სულნელო: ფილიპე წყაროო მადლისაო მკურნალო სულისაო, ბართლომე მდინარეო სიბრძნისაო დიდებისა უფლისო, იაკობ საუნჯეო საღმრთოსა სიტკბოებისა და წყალობისა, სჳმონ საკრებელო სამებისაო უკუდავებისა აღმომფხურელო და სიმართლისა დამნერგველო, იუდა დამყარებელო მთიებო, ცოდვისა ბნელისა მატყებელო და ქებისა უმეტესო, მატთეა ზეგარდამო წოდებულო ნაცვლად დაცემულისა აღდგომილო, ქადაგო მკჳდართა აღდგომისაო, პავლე უფსკრულო ღმრთაებისაო წინა მძღუარო მოციქულთაო, მარკოზ უხრწნელო დაუსაბამოსა ღმრთისა (ნებისა) ნიჭის მყოფელო, ლუკა პატიოსანო მარგალიტო უსასყიდლოო დამამტკიცებელო საკურთხეველისაო, კურთხეულარს მომავლინებელი თქუენი», დავითარცა სულიერი ესე ამბორისყოფა აღასრულეს და სიხარულით სავსენი მოწაფენი შეემთხჳვნეს და იგინიცა ულაღადებდეს, «რომელმანცა ჰშვა ღმერთი, აღგიარებთ შენ, რომელმან ცანი და ქუეყანანი შეაერთენ, გადიდებთ შენ, რომელმან ანგელოზნი და კაცნი ერთ სამწყსო ჰყუენ, თაყუანისგცემთ შენ ქებულო, მადლი მარჯუენისა შენისა მფარველ მეყავნ ჩუენ, სულით და ხორცით შეგვიწყალენ ჩუენ.

ხოლო სანატრელმან მან და ყოვლად წმიდამან ქალწულმან მარიამ აკურთხნა იგინი და აუწყა განსლვა მისი ამიერ სოფლით, შეუთხრა ხარება იგი ანგელოზისა მიცემულებისა მისისათჳს და უჩვენა რტო იგი დასაკის კუდისა, მოცემული მთავარ ანგელოზისა მიერ და ნუგეშინისცა მათ, განამტკიცნა და განაძლიერნა იგინი აღსრულებად კეთილისა მის ქადაგებისა, და ჰრქუა მათ: «გიხაროდენ ძენო და მეგობარნო და მოწაფენო ძისა ღმრთისა ჩემისანო, ნეტარ ხართ, რომელნი ესრეთ, სახიერისა ღმრთისა და მოძღურისა მოწაფედ ღირს იქმნენით, და ესე ვითარსა საიდუმლოთა მსახურებასა გერწმუნა და დევნულებათა და ვნებათა მისთა ზიარად გამოსჩნდით, რათა დიდებასაცა და სუფევასა მისისა ზიარებასა ღირს გყვნეს მეუფემან დიდებისამან, ვითარცა მან თავადმან აღგითქუა და გიბრძანა თქუენ,» ესე ვითარი რაჲთა კურთხევა დასწავლა შემსგავსებული დიდებისა მისისა წარმოუთხრა, მაშინ განიპყრნა ხელნი და იწყო მადლობად ღმრთისა და იტყოდა.

«ჳ მადლობ შენ მეუფეო ქრისტე ღმერთო ჩემო, ძეო მხოლოდ შობილო ღმრთისაგან ჭეშმარიტისა, რომელმან ჯუარ იჩინე აურაცხელითა კაცთ მოყუარებითა შენითა, (და) სათნო ყოფითა მამისათა, და შეწევნითა სულისა წმიდისათა განკაცებად ჩემგან მხევლისა შენისა, გაკურთხევ შენ მომცემელსა მაგას ყოვლისა კურთხევისასა და მომფენელსა ნათლისასა, გაკურთხევ შენ ყოვლისა მიზეზსა კეთილისა და ცხოვრებისა და მშჳდობისასა, რომელმან მოგჳმადლე მეცნიერება შენი, დაუსაბამოსა მამისა შენისა და თანა დაუსაბამოსა და ცხოველს მყოფელისა სულისა წმიდისა.

Ⴂაკურთხევ შენ რომელმან (ესრეთ) შეიყვარე ცხოვრება კაცთა ვიდრემდე ჩუენთჳს სიკუდილი ჯუარსა ზედა თავს იდევ და აღდგომითა შენითა აღადგინე ბუნება ჩუენი ქუესკნელთაგან ქუეყანი-სათა და ზეცად აღიყვანე და ადიდე დიდებითა გამოუთქმელითა, გაკურთხევ და ვადიდებ სიტყუათა შენთა, რომელნი მომცენ მე ჭეშმარიტებით და მრწამს, რამეთუ იყოს აღსრულება ყოველთა მათ თქმულთა შენთა ჩემდა მომართ», და ვითარცა დაიდუმა ესე წმიდამან და უფროისად კურთხეულმან ღუთის მშობელმან მადლობისა მისგან და ლოცვისა, იწყეს წმიდათა მოციქულთა ბრძანებითა სუ-ლისა წმიდისათა, უგალობდეს და აქებდეს, და ადიდებდეს, აუწყებდეს მის ძლიერებასა და სასწაულებასა საღმრთოსა ქრისტეს მხსნელისა ჩუენისასა, და შეასხმიდეს უზიწოსა მას მშობელსა მისსა კაცად კაცადი, ვითარცა შემძლებელ იყვნეს და ვითარცა მოსცემდა მათ სული წმიდა, და საკჳრველისა მით ღუთისმეტყუელებითა მათითა, უმეტესად მხიარულ ჰყვეს გული დიდებულისა მის დედოფლისა ქრისტეს დედისა. ამისსა შემდგომად აკურთხნა იგინი წმიდამან დედოფალმან ღუთის მშობელმან, (და) საღმრთოთა ნუგეშინისცემითა აღავსო გული მათი.

Ⴋაშინ იაკობ მღუდელთ მოძღუარმან თქუა, ეჰა განგებაო სძალო წმიდაო, რამეთუ მრავლითა ღუთის მეტყუელითათა აღავსო სიონს შინა ადგილი ესე და სენაკი შენი საცნაურთა და უცნა-ურთათა, რამეთუ არს საიდუმლო ხილვისა ამის და განცხადებულ არს ჭეშმარიტად, რამეთუ დიდებად შენდა შემოკრიბნა, შენგან შობილმან ქრისტემან ღმერთმან. მაშინ მარიამ ჰრქუა იოანე მახარე-ბელსა, «მნებავს მე რათა მაუწყოთ ვინა სცანით რამეთუ აღვესრულები, ვინ მოხვედით აქა და მოისწრაფეთ ჩემისა მიცვალებისათჳს.» იოანე თქუა ჩუენ მოციქულნო ქრისტესნო და ძმანო საყუა-რელნო, ვითარ გუეწყა სულისაგან წმიდისა ეგრეთ არწმუნეთ დედასა უფლისა და ღუთისა ჩუენ-ისასა. Ⴎეტრე — თქუა (მე) რომს ვიყავ ცისკრისა ოდენ ჟამსა მესმა ხმა სულისაგან წმიდისა და მრქუა, ჟამი მოახლებულ არს დედოფლისა ქრისტეს დედისა მიცვალებისა, მსწრაფლ სიონსამცა ხარ მარიამისა თანა, და ვიდრე საკურთხევლისა აღვიდ (ოდი) წამსა შინა აღვიტაცე ღრუბლითა და შუა (ცისა და ქუეყანისა და ღრუბელთასა ვიყავ) ესე ძმანი ჩემთანა შემეწივნეს და ერთბამად ვითარ-ცა ესერა ვიპოვენით აქა.

Ⴎავლე — თქუა მე არიმათიას ვიყავ სოფელსა ტიბერიელთასა და სულმან წმიდამან მრქუა მე, დედა უფლისა შენისა მიიცვალების მსწრაფლ სიონსამცა ხარ მარიამისა თანა, და ვიდრე ჯუარისა აღვიქმიდი წამსა შინა ვიპოვე აქა. Ⴈოანე — თქუა მე ეფესოს ვიყავ საკურთხეველსა აღვიდოდი წმიდად ჟამის წირვად, (და) სულმან წმიდამან მრქუა მე, დედა უფლისა შენისა მიიცვალების (მსწრაფლ) სიონსამცა ხარ მარიამის თანა, და ვიდრე კუარცხლბეკსა ჩამოვხდებოდი წამსა შინა აღვიტაცე და-ვიპოვე აქა.

Ⴋარკოზ — თქუა მე ალექსანდრიას ვიყავ კანონსა ჟამის წირვისასა და ლოცვასა (შინა) ჩემსა, ვითარ ვეზიარე ხორცსა და სისხლსა ქრისტეს მხსნელისა ჩუენისასა, ბარძიმი ქუე დავდგი და ოლარსა აღვიხდიდი სულმან წმიდამან მრქუა მე, რასა ჰყოფენი, დედა მეუფისა შენისა მიიცვალების. მსწრაფლ სიონსამცა ხარ მარიამის თანა და წამსა შინა ეგრეთ ვიპოვე აქა.

Ⴈაკობ — თქუა მე იერუსალიმს ვიყავ დავითნი წარმოვთქუა, და ამას ვიტყოდი, «მოიხსენე უფა-ლო დავით და ყოველი სიმშჳდე მისი», სულმან წმიდამან მრქუა მე, დედა მაცხოვრისა შენისა ზეცას მიიცვალების, მსწრაფლმცა სიონსა ხარ მარიამის თანა, და წამსა შინა ვიპოვე აქა.

Ⴋათე — თქუა მე ზღუასა შინა ნავსა ვჯედ, ზღუა აღდგომილ იყო და ვიჭირვებოდით მეუფისულად

დაფლება იქმნა, და სულმან წმიდამან მრქუა მე, დედა უფლისა შენისა მიცვალების სიონსამცა ხარ მარიამისა თანა, და წამსა შინა ვიპოვე აქა. ბართლომე-თქუა მე თებაიდას ვიყავ ცისკრისა ჟამსა ზჯედ შორის კრებულსა ვასწავებდი და ქრისტესა ვქადაგებდი, (და) სულმან წმიდამან მრქუა მე, დედა უფლისა შენისა ხორციაგან განვალს და ზეცას აღვალს, სიონსამცა ხარ მარიამის თანა, ვიდრე სიტყჳს მიცემა მეგულვებოდა ჩემზედა ღრუბელი დადრკა და აღმიტაცა, წამსა შინა ვიპოვე აქა, ანდრია, იაკობ, ფილიპე, ლუკა, სჳმონ თქუეს, ჩუენ სამოთხეს ვიყუენით ყოველთა სულთა წმიდათა თანა, სულმან წმიდამან გურქუა, დედა საუფლისა და სამოთხისა აღმაშენებელისა და ჯოჯოხეთისა შემმუსრველისა ზეცას მიცვალების, ეგე ხუთნივე სიონსამცა ხართ მარიამისა თანა და სუ ჰგონებთ თუ მკუდართა აღდგომა აწვე ყოფად არს, არამედ მადლისა ამისთჳს, რათა ცხოველთა ძმათა თქუენთათანა შეირაცხნეთ, ათორმეტობისა რიცხჳსა, და გჳრგჳნითა აღმკულნი თანა მიიწივნეთ, და ვიდრე იგი იტყოდალა, აჰა აღვიტაცენით ღრუბლითა ნათლისათა და გუამთა ზედა ჩუენთა მოვიწიენით სადაცა იგი დაფლულ ვიყუენით და უხილავად განვცხოველდით და მიერ ღრუბლითავე აღვიტაცენით და გუალად შევიერთენით და ამათ ძმათა თანა მოვიწიენით და ესე წამსა შინა იქმნა, და აჰა ესერა აქა ვიპოვენით.

და სხუათა მოციქულთა თქუეს (რომელნი) ვინა უხილავად მოსრულ იყუნეს ყოველთა წარმოთქუეს ყოვლადვე და ერთობით მისცეს დიდება ღმერთსა.

მაშინ ყოველნი მოციქულნი ზარ განხდილ იქმნეს თუ ვითარ წამსა შინა კიდეთგან ქუეყანისათა ყოველნი ერთობით მოიცვალნეს, და ვითარ მოწაფენიცა მათნი მათ თანავე ერთ კრებად სიონს შემოკრბეს, არამედ დიდისა ღუთისა მადლისათჳს და ჯერ ჩინებულ იქმნეს და მისცეს დიდება ღთსა, რამეთუ მუნ იყო დიონოსიოს არეოპაგელი, იეროთეოს, ტიტე და ტიმოთე, და სხუანი მრავალნი მოწაფენი მათნი, და მოციქულისა მადლსა ღირს ქმნილნი, რომელნი შემდგომად თავთა მათ მოციქულთასა აღძრულნი სულისაგან დიდად ღუთის მეტყუელებდეს, აქებდეს აურაცხელსა მას ძლიერებასა ღუთისასა, შეასხმიდეს გალობითა საღმრთოთა დიდებულსა მას დედოფალსა, ქრისტეს დედასა. გუაუწყებს ზემო ხსენებული იგი დიდი დიონოსიოს, თავსა მას შინა, რომელ მიუწერა ტიმოთეს, რომელსა შინა იტყვის, თუ რა არს ძალი ლოცვისა და მას შინა იხსენა შეკრება წმიდათა მოციქულთა, მიცვალებისათჳს წმიდისა ღუთისმშობელისა, და ვითარ სულმან წმიდამან აღძრნა ყოველნივე ღუთის მეტყუელებად და შესხმად ყოვლად წმიდისა ღუთის მშობელისა. ხოლოესე ყოველი რა წარმოუთხრეს მოციქულთა წმიდასა ღუთის მშობელსა, მაშინ აღიპყრნა წმიდანი იგი ხელნი მისნი (თჳსნი) შეწირა ღმერთსა მადლობა და ქება და თქუა: „დიდება დაუსაბამოსა მამასა, დიდება დაუსაბამოსა ძესა, დიდება დაუსაბამოსა სულსა წმიდასა, რომელმან ესრეთ ნუგეშინისცა სულსა ჩემსა, რომელმან სახიერებითა მე თქუენ მიერ მნათობნო სოფლისანო, ვიკურთხევ სახელსა მისსა წმიდასა, რომელ ქუელის მოქმედ არს მხოლო მრავალ მოწყალე.

მერმე ჰრქუა მარიამ: ანდრიას, იაკობს, ფილიპეს, სჳმონს, ლუკას, იმნებავს რათა თქუენცა მაუწყოთ, თუ რომელთა ადგილთა დაფლულ იყვენითო; ანდრია თქუა (მე) ზღუის კიდენი ბითჳნიისანი და პონტოისნი და თრაკეთისნი და რაკონელთა, ქუეყანა და სებასტელთა ქალაქსა მივედ დიდსა, სადაცა აფსირაელთა ბანაკი იყო, (აბხაზთა) და იმით ყოველთა ზედა ძესა შენსა ვქადაგებდი დაოდეს ჯუარსმაცუეს პატრასა (ქალაქსა) აქელთასა დავეფალ იაკობ თქუა, მე ძე შენი ქრისტოს ვქადაგე (და) ჰეროდეს მიერ მახჳლითა აღვესრულე და დავეფალ აქა. ფილიპე თქუა მე ფრიგვიას (ქალაქს

ჳოჲე ძე შენი ვქადაგე, და ოდეს მოვიქეც, იერუსალჱმს დავეფალ: სჳმონ თქუა მე ელევთერო-პოლის და გარემოს ვიდრე ეგჳპტედმდე ძე შენი ვქადაგე, და ოდეს ჯუარს მაცუეს მეგჳპტელთა ქალაქსა დაყენებადე ლუკიტრას. მაშინ მარიამ თქუა, ჰჱი ვინმე არს მსგავს შენდა ყოველთა შორის იესო ქრისტე ღმრთისო ჩუენო, ანუ რაჲ არს უქუელის მოქმედეს შენსა, რომელმან ესრეთ ადიდენ მოციქულნი შენნი ათორმეტნი სუეტნი სამყაროსანი, სიმტკიცენი სოფლისანი, საყვარელნი მამისა შენისანი ნაშობნი მშობელისა შენისანი. (და) ესმა ჰურიათა საქმე ესე მოციქულთა და შეითქუნეს ესრეთ რათამცა ზაკჳთ მოუხდენ ზედა მოკლჳად მოციქულთა, ხოლო დედისა ღმრთისასა ეგულვებ და (ო) დაწუა. ურიცხჳი კრებული მახჳლითა და წათებითა წარმოემართნეს და სლვასა შინა მათსა ფერხნი. შეკრნეს და თვალითა დაბრმენ და ენანა პირთა შინა მათთა დაებეჯჱდნეს და ურთიერთას სიტყუასა ვერღარა უგებდეს. მაშინ იყო ვინმე ერთი მათგანი სახელით ჰაბრამ უგნებელად დარჩა იგი, ამისთჳს რათა მოუყვასთა გზა ცხოვრებისა ასწაოს, და აღივსო გონებითა და ჰრქუა მათ. ჰჱი უბადრუკნო, პირველვე გარქუ თქუენ, ვითარმედ მარიამ დედა (არს) ქრისტესი ჭეშმარიტად და მოწაფენი ქრისტესნი სულითა და ხორცითა მკურნალნი ვერცა აწ შეიგონეთ (ა), ვისთჳს თქუენ განიზრახეთ ბოროტი, მის მიერ თქუენ ზედა მოგეგო და მე მრწამს მარიამ ღმრთის მშობლად და მოციქულნი ქრისტეს მოწაფედ, აწ უკეთუ თქუენ არა აღიარებთ, საღმრთოთა ზეცისათა ცეცხლითა დაიწვათ, მე პირველვე ჭეშმარიტება აღვიარე მით, ღმერთმა დამიცვა.

მაშინ ყოველთა ხმა აღუტევეს ვაებისა და თქუეს, ქრისტე გურწამს ღმრთად და მარიამ ღმრთის მშობლად და მოციქულნი მკჳდართა აღმადგინებლად; უფალო შეგვიწყალენ, უფალო შეგჳვინდენ ჩუენ, (მაშინ) სალმობათაგან განთავისუფლდეს და ჰაბრამს ჰმადლობდეს, მსწრაფლ სიონად მიიწივნეს და მარიამს ღმრთის მშობელსა თაყუანისცეს და ყოველი განზრახუა მათი აღიარეს და რაჲცა იქმნა მათ ზედა მიუთხრეს. მაშინ ნათელ იღეს და მოიქცეს საუფლოთა ჯუარითა (და) განათლებულნი სახედ თჳსად მიიწივნეს და ადიდებდეს ღმერთსა. (და ვითარცა) დღე იგი ოთხ შაბათი შეუწყუხრდა იწყეს სერობად წმიდამან ღმრთის მშობელმან და ათორმეტთა მოციქულთა, და მათანა მოწაფეთაჲ ყოველთა სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, რომელ მათშორის დამკჳდრებულ იყო სიბრძნითა ღმრთისათა; მაშინ მარიამ ჰრქუა იაკობ მღდელთ მთავარსა და ყოველთა მოწაფეთა, იმნებავს განსლვა გარეგან (ყოველთა მოწაფეთა) და ათორმეტთა ოდენ თავთა მოციქულთა ჩემთანა ყოფა, და ვითარცა ესრეთ იქმნა. ჰრქუა სძალმან უქორწინებელმან მარიამ, ჰჱი ზეგარდამო გამორჩეულნო ღმრთისანო, ამისთჳს ვევედრე უფალსა თქუენსა აქა მოსლვისათჳს ჩემთანა, რამეთუ ჟამი აღსრულებისა ჩემისა მოწევნულ არს, და სულისა ამის ჩემისა, რომელი ჩემთანა დამარხულ იყო ხორცთაგან (ჩემთა) განსლვა უკუე ვიცი, ხოლო შემდგომად განსლვისა რაჲ ყოფად არს, არა უწყი.

აწ გევედრები მწყემსთა მაგათ ცხოვართა მათ პირ მეტყუელთასა, სუეტთა მაგათ სიმტკიცისათა და ღმრთისა სასოებითა, რათა მოლხინე მექმნათ უღონოებასა და სიმდაბლესა ჩემსა, მოიხსენეთ სიყვარული ძისა ჩემისა და ღმრთისა და მოძღურისა თქუენისა, და ჟამი იგი ვნებისა მისისა ყოველთა დაბადებულთათჳს, ვითარ თქუენ შორის დამიტევა და ჟამსა ამაღლებისა მისისასა თქუენ შემვედრა თავი ჩემი და უწყო სახარებაჲ მისი ჩემდა მომართ; ეგრეთვე თქუენ სახიერ და მოწყალე მექმნენით, რათა ვთქუა ანუ ძედ ჩემდა და სწორად მისსა, რომელმან გამომირჩივნა მან თჳთ. წამა ჩემთჳს ძეობაჲ ჩემი და მსგავსებაჲ ჩემი დაამტკიცა ჭეშმარიტად უკუნითი უკუნისამდე, იგი არს მოძღუარი თქუენი და ძე ჩემი, და თქუენ მოწაფენი საყუარელნი და ნებისა მყოფელნი მისნი. ძენი

ხართ ჩემნი, ცრემლით შეგევედრები და ვითხოვ თქუენგან, ევედრენით ჩემთჳს მოძღუარსა თქუენსა, რათა შემიწყალოს დიდითა წყალობითა მისითა და მშჳდობით ჟამ იხილოს აღსრულება ჩემი; იგი წმიდა არს და თქუენცა წმიდა ხართ, ვითარცა იგი მყვარეულ არს ჩემი ეგრეთვე თქუენცა მყვარველ მექმნენით, და კურთხევა და მადლი ზღუდე არს ჩემი, აწ აჰა ესერა სული და ხორცნი ჩემნი შევედრებით, და შეიწყნარეთ, ვითარცა ძესა ჩემსა ეგრეთვე თქუენ გაქუს მშჳდობა და დიდი წყალობაჲ. და სიტყუათა ამათ ზედა უმეტესად კურთხეულისა ღუთის მშობელისათა მძაფრად აღდუღდნეს მოციქულნი ცრემლითა მხურვალითა და მერმეცა ცრემლოდეს. მაშინ იოანე მახარებელმან სიღრმითა გონებისათა აღდუღებულმან ღაღად ჰყო, ესე დღე ესე საშინელი და შესაძრწუნებელი ჩუენ ცოდვილთათჳს, მიმსგავსებული დღისა მის დიდისა ოდეს ნებსით სიკუდილსა მიეცემოდა სიკუდილისა მომაკუდინებელი უფალი, ზარისა განსახდელი მწუხარებისა ჩუენისა, და განსლვასა შენსა სოფლად ჩუენ ობლადვე დაგვიტევებ, არამედ ჩუენ დაგვიფარენ განსაცდელთაგან ჯი სულით და ხორცით კურთხეულო.

პეტრე და პავლე თქუეს, რასა ესე სიმდაბლით მოხვალ მადლისა მის ცათა დაუტევნელისა, ჩუენ გლახაკთა სიტკბოებათ ანგელოზთა და კაცთაო, ჩუენ რასა გუევედრები ესრეთ, რომელთა გიტვირთავს დაბადებულისა საძლეველი, რომელი ხარ მსგავს ძისა შენისა, მპყრობელი ცათა და მფლობელი ქუეყანისა, შენდა მოკიდებულ არიან სულნი ცხოველთა და მკუდართანი, ჩუენ შენ მიგავლენთ წინაშე ძისა შენისა მეხუაიშნედ ცოდუათა ჩუენთათჳს, და მშჳდობასა ყოველნი კაცნი შენგან ელიან დაცუასა და მოწყალებასა, შენ ხარ დედოფალი უცვალებელი გონებაჲ განუქარვებელი, შენ ხარ მშჳდობა და აურაცხელ დიდი წყალობაჲ; და სხუანი მოციქულნი იტყოდეს განგჳაახლდეს სალმობანი და გარე მოგვადგეს ურვანი შენისა განშორებისათჳს: ჵი მიმსგავსებული დღესა მის, ოდეს ჩუენ განვიბნიენით, და ძესა შენსა ზედა მღუდელთ მოძღუარობდეს ანნა და კაიაფა და ხელმწიფებდეს პილატე და ჰეროდე, წარვედ უკუე წარვედ სავანეთ მათ საუკუნეთა ძისა შენისაჲა, რამეთუ შენ გაქუს მშჳდობა და დიდი წყალობა.

მაშინ ბრძანა მარიამ, რათა ღამე იგი განათიონ მღჳძარებითა და ლოცჳთა და გალობითა, და ადიდონ ჯუარცმა მჴსნელისა, დაფლვა და აღდგომა და ზეცად ამაღლებაჲ მამისათანა და სულისა წმიდისა გარდამოსლუა, და უმეტესად აქონ მეორედ მოსლვა ქრისტესი, განსჯად ცხოველთა და მკუდართა, და ერთბამად შეკრბეს ყოველნი მოციქულნი, და იწყეს გალობად დიდითა გულს მოდგინებითა, და ჟამსა შუა ღამისასა გამობრწყინდა ნათელი თუალთ შეუდგამი წინაშე ხატსა მაცხოვრისასა, მაშინ მოციქულთა ხმა აღუტევეს სიხარულითა, ხოლო მარიამ ღაღადჰყო «ჵი ნათელო ნათლისაო, სულსა შენსა ნუ მიიღებ ჩემგან, რამეთუ ნათელი სხუა არავინ არს შენსა გარეშე» და ნათლისაგან გამობრწყინდა ბრძანება ესრეთ, ვითარმედ «ისმინეთ მოციქულნო და შეიგონეთ და ჯუარისაებრ პატივსცემდეთ მიცვალებასა (დედისა) ჩემისასა. მარიამ ჰრქუა, «მსახურნო სიტყჳსანო. აწ მნებავს რათა თქუენ მიერ დიდებითა შეიმკოს ხატი ესე ძისა ჩემისა სასურველისაჲ», მაშინ იწყეს ათორმეტთა, მოციქულთა, და მოწაფეთა მათთა ყოვლადვე ლიტანიად მუხლმოდრეკით კირიელეისონსა, და ალილუიას მიმოგდებით დავითის ქნარითა, ხოლო პეტრე და პავლე ხელ აღპყრობით იტყოდეს გალობასა ძლევისასა ესრეთ. «ყოველთა დაბადებულთა დამბადებელსა, საუკუნეთა ხელმწიფესა, ცათა და ქუეყანისა მეუფესა ანგელოზთა და კაცთა მაცხოვარსა და ყოველთაგან ქებულსა და ამაღლებულსა, მხოლოსა ძლიერსა ღმრთსა, ცხოველს-მყოფელსა ღმრთსა, დაუსაბამოსა წმიდასა უკუდავსა, უხილავსა და სიმდაბლით ტვირთულსა, ბრწყინვალებისა შემოქმედსა და ნათელსა მხია-

რულსა თჳთ მნათობსა დაუღამებელსა, ყოვლად მიუახლოებელსა, დაუსრულებელსა, მოუგონებელსა, გამოუთქმელსა, გამოუკულეველსა, მიუწდომელსა, და დიდად შუენიერსა ყოვლისა მპყრობელსა გალობითა ადიდებდით. იაკობ და იოანე იტყოდეს დიდება ძესა და სიტყუასა მამისა სიბრძნით სოფლად მოსრულსა, და ქალწულისა მარიამისგან ხორც-შესხმულსა, ჩუენისა ხსნისათჳს განკაცებულსა, მოსნეულთა შემწყნარებელსა, სინანულისა შემწირველსა, ცოდჳთა მომტევებელსა, სულგრძელსა, ძჳრ უხსენებელსა, მოწყალესა, სახიერსა, და მტერისა წარმწყმედელსა, და წარწყმედულთა მაძიებელსა, ცოდვილთაგან ჯუარცმულსა, და მოკლულსა ნებსით ჩუენთჳს, ტანჯულსა და გუემულსა ჩუენთჳს, საფლავსა დაფლულსა და მესამესა დღესა მკუდრეთით აღდგომილსა, ქუელის მოქმედსა და ჯოჯოხეთისა შემმუსრველსა და ადამიანთა ტყუეთა გამომხსნელსა, მომცემელსა ყოვლისა კეთილისასა და სიხარულისა მომატყუებელსა, ნათლისა და კურთხევისა მომნიჭებელსა თჳსისა ხორცისა და სისხლისასა, შემმოსველსა თჳსითა მადლითა მდაბალთა, ძალისა და მადლისა მისისათა დამცემელთა მაღალთა და ამპარტავანთასა, აღმმართებელსა მდაბალთასა, გჳრგჳნოსან მყოფელსა მართლმადიდებელთა მორწმუნეთასა იესო ქრისტესა დიდებულსა, ზეცად ამაღლებულსა, მარჯუენით მამისა მჯდომარესა და აწ კუალად განსჯად მეორედ მომავალსა, რამეთუ არავინ არს სხუა ღმერთი მამისა გარეშე, მოველით მორწმუნენო, ვითარცა ღირს არს თაყუანის-ვსცემდეთ და ამას ყოვლითა ხმითა გალობისათა იტყოდეს გალობასა მათსა. ხოლო წმიდა ღუთის მშობელი ქუეყანასა ცრემლითა ალტობდა, და ამით ესე ვითარითა ღამე იგი განათენეს და ვითარცა განთენა დღე იგი ხუთშაბათი და იქცეოდეს მოციქულნი სიონს შინა; მაშინ მარიამ თჳსსა სასვენებელსა შინა ფარულად ილოცვიდა და დგა წინაშე ხატსა მაცხოვრისასა და მდუმრიად ევედრებოდა, და ესრეთ იტყოდა, «ჰოი დაუსაბამოო მამაო და მხოლოდ შობილო ძეო, და ცხოველს მყოფელო სულო წმიდაო, გადიდებ შენ, რამეთუ მოწყალე ხარ, გაკურთხევ შენ, რამეთუ კაცთ მოყვარე ხარ, გიგალობთ შენ, რამეთუ სახიერ ხარ, დიდება შენდა, რომელი სულგრძელ ხარ, დიდება შენდა.

ჰოი! ძეო ჩემო შუენიერო, რომელმან ნათელი ღუთაებისა შენისა მოციქულთ შორის მიჩუენე, მათ ახარე და ჩუენ აღმავსენ სიხარულითა, აწ მოციქულთა შენთა შორის სული ჩემი შეივედრე და შეიწყალე, და მშჳდობით განარინე ჭაერის მცუელთაგან, ოხითა მიუწდომელთა მსახურთა შენთათა მიქაელ და გაბრიელისათა და ხუაიმნითა ყოველთა ნაშობთა დედათასა უფროსისა და უზეშთაესისა წინასწარმეტყუელისა მოციქულისა მღუდელმოწამისა, და ქუეყნელს ქადაგისა უდაბნოსა ლამპრისა და შენთჳს განხმელისა და განკაფულისა, მარტჳლისა მის დიდისა ღუაწლისა მძლისა და აქა ღუაწლიანისა, და მუნ პატივცემულისა საყვარელისა შენისა და სასურველისა ჩემისა, წინამორბედისა და ნათლის მცემელისა შენისა იოანესითა და ყოველთა წმიდათა შენთაითა, რომელნი საუკუნითგან სათნო გეყუნეს შენ, სულით დამიცევ ავასაკთაგან მომზირალთა სულთა მათგან განმხრწნელთა, რამეთუ ფრიად შეძრწუნებულ ვარ და მეშინის და არა უწყი ვიდრე მივიდე ანუ სად ვივლტოდი გარნა შენდა ნუგეშინის მცემელისა ჩემისა, დიდება შენდა თაყუანისცემა მამისა თანა სულით წმიდითურთ, რომელსა გაქუს დიდი წყალობაჲ». და კუალად გამობრწყინდა ნათელი ბრწყინვალე წინაშე ხატსა მაცხოვრისასა და სული სულნელებისა გარდაეფინა მიუთხრობელი და მიერ გამოხდა ბრძანება და ჰრქუა მარიამს, «ნუ გეშინინ დედაო მე შენთანა ვარ, ნუ შეძრწუნებულ ხარ ნუცა ზარგანხდილ ხარ, კურთხეულო, ყოველნი ჩემნი დაბადებულნი თაყუანისმცემელნი არიან სიწმიდისა შენისანი, რაჲამს მეთჳთ გადიდე შენ».

მაშინ მარიამ მდუღარე ცრემლითა დავარდა ქუეყანასა ზედა და კუალად ჰრქუა ხმამან საღმრ-

თომან, «აღსდეგ ილოცე და ითხოვე და მიიღე რაჲცა გნებავს ჩემგან». მაშინ მარიამ აღიპყრნა ხელნი თჳსნი და ჰრქუა, «შეიწყალენ დაბადებულნი შენნი და ქმნულნი ხელთა შენთანი, ჲი შეპსარწყუნებელო ჯოჯოხეთისაო და ცთომილთა ცოდვანი შეუნდევ, და ნუ მისცემ ჯოჯოხეთს, არამედ ღირს ჰყვენ ნათელსა შენსა. ესე სახიერო, მათისა ხსნისათჳს მოხვედი ქუეყანადო» და კუალად ჰრქუა ხმამან მან, «დედაო რომელთა გადიდონ შენ გადიდნე იგინი უკუნისამდე, და რომელნი ითხოვენ მიმიმადლებიეს უფროის თხოვისა შენისა, მივეგმადლო შენ შენისა დიდებისათჳს, და აწ კადნიერებაჲ გაქუს, და უფროს ყოვლისა ნებისა მყოფელი ვარ შენი და მორჩილი ვითარცა დედისა სასურველისაო».

მარიამ ჰრქუა, «უფალო ღმერთო, რათამცა ვიხილე იოანე ნათლის მცემელიო». ქრისტემან ჰრქუა, «რაჲ მე მთნავს მას ვყოფ, არა თუმცა იგი ოდენ იხილე ხორციელად, არამედ ყოველი სუფევა ჩემი, რამეთუ სულნი შენნი მე მათთჳს წარმევგს და მშჳდობა შენთანა».

მარიამ ჰრქუა, «ვითარცა შენის ღმრთაებასა შენსა ეგრეთ იყავნ ნება შენი, და თჳნიერ შენსა ნუმცა რაჲ იქმნების დიდებულთ უფალო დიდება შენდა». მა კუალად შემოკრბნენ მოციქულნი წინაშე დედოფლისა მგლოვარენი და ტკივნეულნი და ფრიად მწუხარენი მისისა განშორებისათჳს, და უბიწომან მან მიუთხრა ათორმეტთა მათ ყოველთა ესე ხილვა, მაშინ ჰრქუა იოანე მახარებელმან, აწას ჩუენცა მეცნიერ ვართ ვითარცა ძისა შენისა ვნებაჲ და ნებსით წარსჳლა საშინელ იყო ეგრეთვე შენი სოფლით წარსჳლა საშინელ არს, რამეთუ მსგავსი ხარ მისი. ფილიპე თქუა, უკეთუ ძემან შენმან ჯერ იჩინა დადებაჲ ნებსით საფლავსა შინა ვითარცა მკუდარმან, შემოქმედმან ცათამან, ეგრეთვე დედამან მისმან მიიღო სასუმელი სიკუდილისა და ვითარცა შემწუხრდა დღე იგი სრუგანმწყვდეს და აღასრულეს რა ლოცუა სამწუხროჲსი და ხატი მაცხოვრისა სასუფნებელით მუნ წარიყვანეს და დასხდეს სერობად. მაშინ თქუა მარიამ «მოწაფენო უფლისანო, რომელი მცნება მოძღუარმან თქუენმან გამცნო სჯული და წესი განბანისა მას ფერხთასა, და თქუა ამას ჰყოფდითო მისი აღსრულებაჲ ჯერ არს და აწცა გვიხმს ჩუენ განბანა ფერხთაო».

პეტრე თქუა, ვითარცა მორჩილნი ვართ წამისყოფით ძისა შენისანი, ეგრეთვე წამისყოფით მორჩილნი ვართ და მსახურნი სიწმიდისა შენისანი, იყავნ ნება შენი, ვითარცა ძისა შენისა. მარიამ სთქუა «მოწაფენო უფლისანო, აჰა მოწევნულ არს ჟამი აღსრულებისა ჩემისა ამიერ სოფლით და შეძრწუნებულვარ ვიდრე სიკუდილადმდე. რაჲ ვთქუა ამის ჟამისათჳს, თქუენგან ვითხოვ ლოცვისა მიმართ ვედრებით, რათა ღირსებით, და მშჳდობით განვლოს ჩემზედა ჟამი ესე», და ვითარ იგი ცრემლეოდეს, კუალად ჰრქუა მარიამ «მოწაფენო უფლისანო ჟამსა მას საშინელსა გამცნო თქუენ მოძღუარმან თქუენმან, ვითარმედ ილხინებდით ურთიერთას მარადის. კურთხეულ ხართ თქუენ, ცათაშინა და ქუეყანასა ზედა, რამეთუ აღგისრულებიეს ყოველი მცნებაჲ მისი და იყუარებოდეთ ურთიერთარს, და ყოველნი კაცნი მოგიყვანებიან მეცნიერებასა ჭეშმარიტებისასა, აწ მეცა გევედრებით, რათა მეოხ იყუნეთ დაბადებულთა თჳს წინაშე ღმრთისა და ცოდვათა შენდობასა ითხოვდეთ ცოდვილთათჳს, და რათა უფროს ხოლო იგინი შეიწყალნეთ, რომელი ძემან ჩემმან და ღმერთმან თქუენმან ხორცითა და სისხლითა თჳსითა მოიგინა.

ესე ვითარ მოიგინა გულისხმაჰყოფითა თუ, ვითარ თავი თჳსი მისცა მათთჳს სიკუდილად. ჲი წყლულებანი იგი მისნი, რომელ თავს ისხნა, ფრიად უკუარან მოძღუარსა თქუენსა გლახაკნი და ჰსთნავს მათთჳს, ესე ვითარი მოღუაწებაჲ თქუენი არა ჩემგან მიიღოს, ვითარმედ ადამის ასული ვარ, და ადამიანთა ყოველთა ძლუენი ვარ წინაშე მისსა, იგინი ჩემ მიერ და მე მათდა მაცხოვრად;

ხოლო ქრისტიანენი ყოველნი რომელნი მე მნატრიან და ღჳთისმშობლად მხადიან, რომელნიცა ემბაზსა ზედა მიჰრონითა ნათელ იღებენ, და რომელნიცა სიტყუათა სახარებისა თქუენისათა ისმენენ, რომელნი ჯუარსა ქრისტესსა თაყუანისცემენ, რომელნი ხორცსა და სისხლსა ძისა ჩემისასა მიიღებენ ღირსებით და მეხუაშნე ვარ მათი წინაშე ძისა ჩემისა და მეოხი მსურვალე უქცეველი მვედრებელი, მარადის მოლუაწე ვარ მის წინაშე ყოველთა გლახაკთა და ცოდჳლთა, რომელნიცა დილსა მოელიან, თანა შემწევარ მათი და რომელთა დღისა მისგან განსჯისა ეშინის მფარველ მათი და ყოველთა განსაცდელთაგან განმარინებელი მათი. ცეცხლისა და ბნელისაგან მჴსნელ და ყოველთა სატანჯველთაგან გამომხსნელი ამას ცხოვრებასა და მას საუკუნესა, და ესე არს სჯული განსვენებისა ჩემისა, და ჩემისა დიდებისა, და დიდება რათა განისჳენოს სამოთხესა შინა ფუფუნებისასა; რამეთუ მე დედა ვარ ქრისტესი და ქრისტიანენი ყოველნი თაყუანისმცემელნი არიან ქრისტესი, უკეთუ კადნიერება მაქუს წინაშე ღმრთისა ამას ყოველსა ვყოფ. და ესე ჯერ არს ჩემდა ყოფად და აღსრულებად, არამედ ვიდრემდის თჳთ არა მოვიდეს შობილი ჩემგან ძე ჩემი და ესე თქმული რომლისაცა მან უწყის ხელმწიფებითა თჳსითა არა დამიმტკიცოს, არა გამოვიდეს სული ჩემი გუამისაგან ჩემისა, ამისთჳს ვჰფუცავ ჯუარცმასა და დაფლვასა და აღდგომასა მისსა ვიდრემდის არა დაამტკიცოს არა გამოვიდე».

ანდრია თქუა, საყდარი მისი აღმკობილი ჰირად ჰირადად სათნოებითა და ფესუდითა ოქროვანითა შენ ხარ განსასუენებელი მისი და ეგე არა დაგიმტკიცოს. ლუკა მახარებელმან თქუა, ეგე საწადელი შენი მის მიერ დამტკიცნების ამისთჳს გიხაროდენ, რამეთუ ცხოვრებით სუფევად და უკუდავებად წარხუალ. არამედ ჩუენ ნუ დაგჳვიწყებ წინაშე ძისა შენისა, შენთა მვედრებელთა ყ̃ი კურთხეულო. მარკოზ მახარებელმან თქუა, მოგჳხსენე და ნუ უგულებელს გუყოფ. ოდეს ძე შენი მოვიდეს დიდებითა თჳსითა დიდებულო კურთხეულო.

მაშინ მარიამ უბრძანა ქალწულთა მათ მოწაფეთა თჳსთა ასანატრელნო დედანო, რომელნი ეგე შემომიდეგით მე ცხოვრებასა ჩემსა ყოვლითა გულითა თქუენითა და შიშისა თქუენისა ხორცნი ჩემნი შემსჭუალენით, და მმსახურეთ მე ჭირთა შინა და განსაცდელთა და ძისა ჩემისა ვნებასა ჩემთა მოითმინედ და ღუაწლსა მძლედ გამოსწნდით და ჩემთანა ზიარ იქმნენით, აწ უწყი, რამეთუ განგიახლდეს პირველნი იგი ტკივილნა, და ნუ ჰგონებთ ჩემთჳს თუმცა არა მელმოდა თქუენთჳს, და თქუენ უზომოსა მაგის მწუხარებისაგან დაადუმე, ჵოი! ნების მყოფელნო ჩემნო ნუ მჭმუნვარე ხართ, რომელთა სოფელი ესე შეურაცხ ჰყავთ და საწუთრო მოიძულეთ და მე შემიყუარეთ უფროის ყოველთა კაცთასა, და მე თქუენ შეგიყუარენ, ვითარცა საწადელმან დედამან სიწმიდისა თქუენისამან, უკეთუ ძემან ჩემმან მე არა დამივიწყოს, არცა მე თქუენ დაგივიწყნე, და უკეთუ მე მომიხსენოთ მე თქუენ მოგიხსენნე, ნუ გეშინინ, აჰა ესერა ვევედრო ჩემგან შობილსა დაცვისა თქუენისათჳს, რათა სადაცა მე ვიყო, მუნცა თქუენ იყვნეთ, რაჲამს საწუთროსა ამის წარმავალისაგან წარხვიდეთ, ხოლო ვიდრემდის სოფელსა შინა იყვნეთ გეფსამანიას დაადგერით სადაცა საფლავი ჩემი იყვეს მას ნუ განეშორებით, ურთიერთას ნუ განიყოფით, ვითარცა მე შეგიყუარენ. ეგრეთ იყუარებოდით, რათა გაქუნდეს ჩემ თანა ნაწილი, რათა არა დაგეხშას კარი სასძლოსა და სიძემან განგილოს ბრძენთა მათ ქალწულთა თანა».

მაშინ მარიამ თქუა «ვიდრემდის არა მოვიდეს შობილი ჩემი არა განვიდეს სული ჩემი გუამისაგან ჩემისა». და ჰრქუა იაკობ მღდელთ მოძღუარსა «ჵოი იაკობ მნებავს რათამცა ვეზიარო ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა, სულთა და ხორცთა უკუდავ მყოფელსადმი, და ვითარ აღიქუ იაკობ

ბარძიმი ხელთა, მაშინ უბიწო ღუთის მშობელი დაეარდა ქუეყანასა ზედა, აღდგა და აღიპყრნა ხელნი თჳსნი და ღმობიერად ღაღადჰყო. «ჰოი! უფალო იესო ქრისტე ღმერთო ჩემო, მოიხილე მადლით წმიდისა შენით ჩემზედა, და მომეც წმიდა ხორცი და სისხლი შენი სულისა და ხორცთა უკუდავ მყოფელად, და მათ რომელნი მიიღებენ ნუმცა დასასჯელ ექმნების, არამედ ქრისტიანეთ ექმენნ მოტევებელ ცოდვათა, ჰოი! ნაკუერცხალო უხილავისა შანთისაო საღმრთოისა ცეცხლისაო, ნუ დასწუავ ცოდვილთა, რომელნი შენ გესუენ, არამედ დრო ეც და ნუ უსანელად წარსწყმედ, განაღა ძე ჩემი ხარ, რომელსა გაქუს დიდი წყალობაჲ».

მაშინ დაიბეჭდა ჯუარი და ეგრეთ მიიღო ხორცი დასისხლი ქრისტესი ცხოველს მყოფელი, და გუამად აღიმაღლა აღმა თუალი და თქუა, «ჰოი ძეო მოიხილე ჩემ ზედა, ჰოი! ძეო სამგზის სანატრელო თუალთ ცხორებისაო, რომელსა ზედა განიკუართა ძე ჩემი შუენიერი, შემწე და საჭურველ ექმენ თაყუანისმცემელთა შენთა ყოველთა, რამეთუ შენ ხარ საძლეველი მტერისა; რამეთუ შენ ხარ ბეჭედი ძისა ჩემისა, რომელსა აქუს დიდი წყალობა».

და ამას ყოველნი მოციქულნი წმიდა არსითა და ალილუიათი შეამკობდეს, და ვითარ დადგა იაკობ ბარძიმი თქუა წმიდამან ღუთის მშობელმან, «ჰოი! მოწაფენო უფლისანო მნებავს მე რათა აწ თქუენ მიერ ქებით შეიმკოს ძელი ცხორებისა ჩუენისა ჯუარი პატიოსანი, რომელმან ბარბაროზნი უკუნ აქციენა, წარმართთა ახარა, რომელმან ჯოჯოხეთი შემუსრა და წარმოსტყუენა, და სამოთხე განაღო, დიდება ძელსა ცხორებისასა». მაშინ მოციქულთა და ყოველთა მათთაანა, იწყეს ლოცუად მუხლთმოდრეკით დაუცხრომელად წმიდა არსითა და ალილუიათა, მიმოგდებით პეტრე და პავლე ესრეთ იტყოდეს. დამბადებელსა მადლისა საუკუნითგან ჩინებულსა, მადლით მადლისაგან წმიდისა ზეგარდამო გამორჩეულსა ქუესკნელით ქუეყანად აღმოსაწოდებელად სულად სიმტკიცისა მზრდელსა შუენიერად განშუენებულსა, მეწამულად აღუვავებულსა დიდებით დიდებულსა, შესხმითა ქებულსა, სარისა ძელსა ცხორებისასა, ჯუარსა ცხოველს-მყოფელსა თხემისა ადგილსა გოლგოთასა დანერგულსა, ჭურათაგან აღმართებულსა, წარმართთაგან თაყუანისცემულსა, ზეცად აღმართებულსა, ძისა უფლისა სისხლითა ძოწეულსა წყლითა წმიდითა სხურებულსა, პატიოსანსა ჯუარსა, მამათ მთავარსა და ხილულსა წინასწარ მეტყუელთა მოსწავებულსა, ჩუენ მიერ ქადაგებულსა მორწმუნეთა საჭურველსა მღდელთ მოძღუართა სამკაულსა, მოციქულთა სიმტკიცესა, ანგელოზთა საქადულსა, სუეტსა ქრისტიანობისასა, წინა მძღუარსა და გჳრგჳნსა ყოველთასა, ძლიერებასა მეფეთა და მთავართასა, ძალსა უძლეველსა ჭეშმარიტებისა და ხსნისა ახოვანსა სიბრძნისასა, ნათელსა ბრწყინვალესა მარტებულსა ბნელისა გარე, დამცემელსა მტერთა უხილავთასა, (აგარიანთა ნათესავისასა) დიდება ძელსა ჯუარისასა.

იაკობ თქუა და იოანე შევასხმიდეთ ცეცხლსა ღუთაებისასა დამწველთა ეშმაკთა სიმრავლისასა, წარმწყმედელსა ურწმუნოთასა სიმრავლესა მორწმუნეთასა, ნუგეშინის მცემელსა ცოდვილთასა, სიხარულსა და შუებასა მართალთასა, მკურნალსა უძლურთასა მომაქცეველსა შეცთომილთასა, მომატყუებელსა აღდგომისასა, აღმადგინებელსა დაცემულთასა, და ნათელსა სოფლისა განმანათლებელსა, სამოთხისა კარსა და მას შინა ამაღლებულსა მეორედ მომავალსა მაცხოვარსა ცხოველთა და მკუდართასა, მოვედით მორწმუნენო სარწმუნოებით თაყუანისვცემდეთ, წმიდა არს ჯუარი წმიდა არს ჯუარი და უფალი ჩუენი იესო ქრისტე, შენგან შობილი ქალწულო წმიდაო მარიამ, მამისათანა სულით წმიდითურთ, ალილუია, ალილუია რაჲსამე ჰგონებთ თქუენ მთანო შეყოფილნო, მთა ესე რომელ სთნდა ღმრთისა დამკჳდრებად მას შინა, ალილუია, ალილუია, ალილუია. ბართლომე თქუა, ჰოი!

ღმრთის მშობელო, დავით წინასწარმეტყუელი შენთჳს გალობდა, ფრთენი ტრედისანი ვერცხლით მოსილ, და ბეჭთ საშუალი მისი ფერითა ოქროსათა, რაჟამს სულმან წმიდამან მას შინა დაიმკჳდრა.

მათე თქუა, გიხაროდენ სიხარულისათჳს ცათა და ქუეყანისა, რომელთაცა დედოფალი ხარ. ოდეს მოციქულმან თქუა მოიხილე ცაო და ვიტყოდი, და ასმენდინ ქუეყანა სიტყუათა პირისა ჩემისათა, ყურად იღე ზღუაო, რამეთუ ქუეყანისა ტაძარა ზეცისა ქალაქსა დაემკჳდრების და კრძალად შეიძრა და ძრწოლა შეედვა მოციქულთა. მაშინ იაკობ მღდელთ მთავარმან აღიპყრნა ხელნი თჳსნი საკურთხეველსაზედა აღმოსავლით და ღაღადყო, აცხოვნე უფალო ერი შენი და აკურთხე სამკჳდრებელი შენი, მოხედენ სოფელსა შენსა წყალობითა და მოწყალებითა, და აღამაღლე რქა ქრისტიანეთა, ოხითა და ვედრებითა, სასოსა და სიქადულსა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის მშობელისა და მარადის ქალწულისა მარიამისათა და მაცხოვარ ყოველთა წმიდათა შენთათა, გვედრებით შენ ისმინე და შეგვიწყალენ ჩუენ; და ყოველთა თქუჱს, კირიელეისონ, კირიელეისონ, კირიელეისონ. სავლე თქუა ხელ აღპყრობით, ცანი გჳთხრობენ სუფევასა შენსა, ზღუანი ღაღადებენ სიბრძნესა შენსა, უფალო ღმერთო, ვერ დაიტევენ ძენი კაცთანი სულგრძელებასა შენსა გეგულებისა აგრე ჭკუავ, რამეთუ შენ გაქუს მშჳდობა და დიდი წყალობა. მაშინ ჰრქუა წმიდამან ღმრთის მშობელმან პავლეს, ორაჲსა გიკჳრს ჟამი ესე, რამეთუ მოვალს მეუფე ანგელოზთა დაკავთა ძე ჩემი ამას ღამესა წარყვანებად სულისა ჩემისა, ბევრეულთა ანგელოზთა და დიდად შუენიერებითა სუფევისა მისისათა, დაასხით საკმეველი და აღანთეთ სანთელნი და იწყეთ გალობად, და ვითარცა ესრეთ იწყეს აჰა მოვიდა დავით ქნარითა ტკბილად გალობდა, ესრეთ ისმინე ასულო დაიხილე და მოჰყავ ყური შენი და დაავიწყე ერი შენი, და სახლი მამისა შენისა; სთნდეს მეუფესა სიკეთე შენი, რამეთუ თავადი არს უფალი ღმერთი, აუარებდით უფალსა, რამეთუ ტკბილ, რამეთუ უკუნისამდე არს წყალობა მისი, ალილუია, ალილუია, ალილუია».

მიქაელ და გაბრიელ მოვიდეს და ხმა ჰყუეს, მოვალს უფალი, გაბრიელ თქუა, გიხაროდენ მიმადლებულო უფალი შენთანა, მიქაელ თქუა, დიდება მაღალთა შინა ღმერთსა, და ქუეყანასა ზედა, მშჳდობა და კაცთა შორის სათნოება. მარიამ თქუა, «ჰოი! დიდნო მნათობნო ბრწყინვალებისანო მსახურნო მეუფისანო, ვიდრე ძე ჩემი არა მოვიდეს არა გამოვიდეს სული ჩემი გუამისაგან ჩემისა: აბრაჰამ, ისააკ და იაკობ მოვიდეს და თქუჱს, რომელმან ცანი გარდართხნა სიტყჳთა და ღმრთაებითა ქუეყანა წყალთა ზედა დააფუძნა ხელმწიფებითა, და ზღუანი საზღუარსა თჳსსა დაამტკიცნა სიბრძნითა და ყოველნი დაბადებულნი დაბადნა ძლიერებითა, აჰა ესერა შენდა მოვალს ძე კურთხეული, მაგებე სარწმუნოებითა და შეიწყნარე სიხარულითა. მარიამ თქუა «წინაცათამცა თქუჱნთა განისუენებენ ყოველნი მოსავნი სახელისა ჩემისანი. წმიდათა ხმა ჰყუეს ამინ. სჳმეონ მოხუცებულმან ხმაჰყო: ჰოი უზეშთაესო ქერაბიმთა და სერაფიმთასო, ქალწულო წმიდაო ქალწულთა სიქადულო, არღარა განვიდეს მახვილი მწუხარებასა სულსა შენსა, ამიერითგან უკუნისამდე, რამეთუ ძისა შენისათანა ხარ სულით და ხორცით, მარიამ თქუა «გიხაროდენ შენ კაცო ზეცისაო, და ქუეყანისა ანგელოზო სჳმეონ მართალო, რამეთუ მკლავსა შენსა ზედა განისუენა მამისათანა მჯდომარემან». იოანე ნათლისმცემელი მოვიდა და ხმაჰყო, მშჳდობა ყოველთა, ხოლო პეტრე ხმაჰყო, ამინ. და კრძალად ხმაჰყო იოანე, აჰა მოვალს კრავი ღმრთისა, რომელმან აღიხუნა ცოდუანი სოფლისანი. მარიამ ხმაჰყო «ადგილ ეგით მოსლვად ჩემდამდე უფროისსა უდაბნოსასა, ძართაგან ჰჯრონ მღდელისა აღმოცენებულისა, ძესა ზაქარიისასა, ნაშობსა ელისაბედისასა, მთათა და ხმელთა მართალთა მომ-

წოდებულსა, წინა მძღუარსა ყოველთა წმიდათასა, და სასძლოსა სჯულისასა დასაბამსა მადლისასა, იოანეს წინა მორბედსა ქრისტეს მეუფისასა. სასურველსა და საწადელსა სულისა ჩემისასა, რათა ამბორს უყო, და ვითარცა ამბორს უყუეს ერთიერთას, წინა მორბედმან ხმა-ჰყო, რომელმან ჰრქუე ქრისტე ღმრთო, მან აღმოსა დადუსად შენდა ზესკნელნი ანგელოზნი და კაცნი, და წარიქცა შენ მის-თანა დედოფალო წმიდაო, აწ ნუ უგულებელს ჰყოფ ქრისტიანეთა შენთა მოსავთა, წინასწარ მოსლ-ვისა შენისა, მარიამ ოქროჲ, ამისთჳს გევედრებით შენგან ნათელღებულსა მოსლვისა შენისათჳს ნემდა, რათამცა ქრისტიანენი ნათელ ღებულნი მადლსა და სიწმიდესა შენსა ცრემლით შეუერდენ, ეგრეთვე წარვიდე ქუეყანით ჯოო! ნათლისმცემელო, ილოცვიდი ცოდვილთა შენდობისათჳს წინაშე მისსა. და კუალად სამეფონი ცისანი შეიძრნეს და ქუხდეს ჴაერნი ძლიერად, და ქართა სასტიკებითა ქუეყანა გოდებდა და ზღუანი თხრიდეს, ხოლო მოციქულნი შეძრწუნდეს ისმინელსა მას ხილვასა მისსა და ოთხთა ანგელოზთა დადგეს ჯუარი პატიოსანი წინაშე მისსა, და სიმრავლე ბევრისა ბე-ვრეულთა ზეცისა უხორცოთა იტყოდეს: წმიდა არს წმიდა არს წმიდა არს უფალი საბაოთ, სავსე არიან ცანი და ქუეყანა დიდებითა მისითა, და სხვანი იტყოდეს ერთ არს მამა ამინ, ერთ არს ძე ამინ, ერთ არს სული წმიდა ამინ, ყოველი სული და ყოველი დაბადებული აქებდით უფალსა, ალილუია, ალილუია, ალილუია, და აჰა იქმნა დიდებით განსაკჳრვებელი მოსლვა ქრისტეს ღმრთისა, და ძისა მისისა დადებითა მით გამოუთქმელითა, და სიმრავლე ზეცისა მხედრობათა მთავარ ანგელოზთა, მთავრობათა, ხელმწიფებათა, საყდართა, უფლებათა და ყოველთა მათ აურაცხელთა ზეცისა ძალთა, ყოველნი შიშით დგეს წინაშე მეუფისა. ხოლო წმიდამან ღმრთის მშობელმან ესე ყოველი პირველვე უწყოდა და მოელოდა სასოებითა მტკიცითა დიდებულსა მას მოსლვასა მისგან შობილისა მეუფისასა, და აწ განცხადებულად იხილა დიდად შუენიერი იგი დიდებით მოსლვა სასურველისა ძისა და ღმრთისა მისისა, და აღივსო იგი მიუწთომელითა სიხარულითა, აჰა მოვიდა უფალი, აღდეგით და მიეგებენით. ხოლო მოციქულთა ხმა ჰყვეს, ღმერთი უფალი და გამოგვიჩნდა ჩუენ, კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა. მაშინ ქრისტემან ღმერთმან ბრწყინვალებითა მით საღმრთოჲ ხმითა. ჰრქუა დედასა თჳსსა «მშჳდობა შენთანა დედაო, დედოფალო ზესკნელთა, ალილუია, ალილუია, ალილუია. გიხაროდენ დედაო სიმართლეო, სამკაულო და დიდებაო ქუეყანისაო», ხოლო წმიდა იგი და ყოვლად უბიწო სანატრელი დედოფალი დედა ქრისტესი აღივსო უმეტესითა სიხარულითა, და განბრწყინდა დიდებული პირი მისი ბრწყინვალებათა მიერ და დიდებითა საღმრთოჲთა და მოწიწებითა და შიშითა ხედვიდა დიდებასა მას და ბრწყინვალებასა, რომელი გრთებოდა მეუფისა მის და ძისა მისისა იესო ქრისტესგან, და უმეტესად ადიდებდა და ჰმადლობდა ღმრთაებასა მისსა; და იყო აწინდელი ესე მოსლვა ქრისტესი უბრწყინვალესი და უდიდებულესი, ელვისა და ბრწყინვალებისა თაბორს ფერის ცვალებისა მქმნელისა და მაშინდელსა უბრწყინვალეს გამოჩნდა დაღაცათუ ბუნებითისა მის დიდებისა თჳსისა, უდარეს იყო, რამეთუ იგი მიუწდომელად და ყოვლად უხილავად იყო. მაშინ მოციქულნი შეძრწუნდეს და დაეცნეს ქუეყანასა ზედა ვითარცა მკუდარნი, ხოლო მან თქუა «მშჳდობა თქუენთანა, მე ვარ ნუ გეშინინ», და ვითარცა ესმა მოციქულთა ტკბილი და საწადელი იგი ხმა უფლისა, განძლიერდეს და განცხოველდეს სულითა და ხორცითა, იწყეს მიხედვა მოწიწებით, ბრწყინვალებასა დიდებულისა და ღმრთივ შუენიერისა პირისა მისისასა, და ადიდებდეს ღმრთაებასა მისსა. ხოლო ქრისტემან კუალად ჰრქუა დედასა თჳსსა, იხარებდი დედაო დიდებულო, ითხოვე ჩემგან რაჲცა გნებავს და მიიღე კურთხეულო, რამეთუ ყოველი ნიჭი უშურველი არს ენისაგან კაცობრივისაგან, და ჰრქუა «ჯოო! მეუფეო რომელსა-

ვითხოვ შენ იცი, დაფარულისა და ცხადისა შენვე მეცნიერ ხარ, და აწ უფალო მაკურთხე მე მარჯ-ჳენითა მით შენითა, და აკურთხენ ყოველნი, რომელნი გევედრებიან შენ და იხსენებენ სახელსა შენსა, და შეიწირენ ლოცვანი და ვედრებანი მათნი. მაშინ მოჰყო უფალმან მარჯჳენა მისი და დასდვა თავსა დედისა თჳსისასა და აკურთხა იგი, ხოლო სანატრელი იგი დედოფალი დედა ქრის-ტესი სურვიელად მოეხვია შეიტკბო, ამბორ უყო შიშით და სიხარულით თაყუანისცა მარჯჳენასა-სა, რომელმან შექმნა ცანი და ქუეყანა, და აქებდა ღმრთაებასა მისსა, ილოცვიდა მოციქულთათჳს და ყოველთა მის მდგომარეთათჳს ევედრებოდა ყოველთა მორწმუნეთათჳს ვინაცა არიან, შესწირ-ვიდა ყოვლისა სოფლისათჳს და ყოვლისა სულისათჳს, რომელი ხადოდეს უფალსა და ახსენებდეს სახელსა დედისა მისისასა, და ვინაცა სახსენებელი მისი აღასრულებოდეს ითხოვა კურთხევისა მო-ფენად. ხოლო სანატრელმან მეუფემან ჰრქუა დედასა თჳსსა, «იხარებდინ და იშუებდინ გული შენი კურთხეულო დედათა შორის მარიამ, და ყოველი მადლი და ნიჭი მოცემულ არს მამისა მიერ ჩემისა ზეცათასა, და ყოველი სული ხადოდეს სახელსა შენსა წმიდასა და არა სირცხჳლეულ იქმნეს, არამედ ჰპოვოს წყალობა და ნუგეშინისცემა ამასცა ცხოვრებასა და მერმესა საუკუნესა, შენ მოვედ მათ სუ-ნაკთა, მშჳდობასა და სიხარულსა დაუსრულებელთა საუკუნეთა მამისა ჩემისათა, რათა ხედვიდე დიდე-ბასა ჩემსა, და იხარებდე მადლითა სულისა წმიდისათა, ჰოი! დედაო კურთხეულო, მე მოვედ სუფევა-თა ჩემითა პატივად და დიდებად შენისა კაცად ჩემთანა მოსლვისა, და აწ აქა არიან ყოველნი, ბევრი-სა ბევრეულნი გუნდნი პიტიოსანნი უხორცოთა ძალნი უხილავთა და ხილულთანი და წმიდანი ჩემნი მამათ მთავარნი, წინასწარმეტყუელნი, მღდელთ მთავარნი, და ყოველნი წმიდანი მამანი და დე-დანი, შენ ყოველთა სიქადული ხარ ყოველთა სასო და ზღუდე ხარ, ჰოი! საყუარო განსასუენებელო ჩემო მოვედ ჩემდა, რათა განგისუენო და გჳრგჳნოსან გყო წინაშე ჩემსა, განგებულებასა ჩემსა და უკუდავებისა, რამეთუ აქამომდე ჯერ მიჩნდა ყოფა შენი ცათა შინა, ვითარცა შენ დედა ხარ ჩემი, ეგრეთვე ჩემდა შემსგავსებად ჯერ არს დიდება შენი.

აწ ჰა სახარულევანო დედაო ჩემო, უკუდავებაჲ დაგანგებულებაჲ ჩემი და ყოველი რაჲ არს მად-ლი ჩემი შენი არს, და ყოველნი დაბადებულნი რომელნი მე წამის ყოფით მიჰგრიან ზეცისა და ქუეყანისანი შენნი მადიდებელნი არიან და შენ ყოველთა უმეტესი ხარ, და რომელსა ითხოვ მო-მიმადლებია შენდა ყოვლივე ვედრებაჲ საუკუნითგან და უკუნისამდე, რამეთუ შენგან განუშორე-ბელ ვიყავ ქუეყანასა ზედა, და აწ ცათა შინა შენიანა ვარ, ღმერთი უენებელი და უცვალებელი და შენ დედა ჩემი ხარ უქცეველი, შენ გაქუს დიდი წყალობაჲ.

მაშინ უფროსად კურთხეულმან მან დედოფალმან ჰრქუა ძესა თჳსსა. «ჰოი! მეუფეო, მეცა უწყი ვითარმედ ღმერთი ჩემი სახიერებით და მოწყალებით კაცთმოყუარე ხარ და ტკბილ ხარ ხელმწიფებით მიუწთომელ ხარ მეუფებით, მაღალი ხარ სიმდაბლით ძჳრ უხსენებელ ხარ სულგრძელებითა, და აწ მადლო-დე მეუფეო დიდებითა რომლითა მნებავს, რამეთუ შენ თჳთ იცი უძლურებაჲ კაცთა ბუნებისა და რო-მელთა ყოველთა ქრისტიანეთა მე მიციან შენ შორის, და მათშორის შუამდგომელად, უკეთუ მადიდებ შუამდგომელი ვარ ცოდვათა მათთა ახოცისათჳს და მიაღუაწე ვარ მითი, რომელთათჳს შენ სიკუ-დილი თავს იდევ, და აწ მეუფეო დაიცუენ ყოველნი ჭირნი და განსაცდელნი თავს (იდვე), იხსენ ყოვლისაგან განსაცდელისა, რომელთა ნათელი აღდგომისა შენისა მოჰფინე, აღდგომილი მათ ზედ ბნელი ვნებათა განაქარვე, რომელნი ხორცითა და სისხლითა შენით მოიგენ, საცთურთაგან მტერისათა გამოიხსენ, რომლისათჳს შიმშილი და წყურვილი დაითმინე, უხუებითა მადლთა შენ-თათა გამოზარდენ, რომელთათჳს ძმარი და ნაღველი სუე, ოდეს დიდებით განსჯასა მას საშინელს

ტკბილად მოწყალე იქმენ, რომელთაიცა დაგლახაკენ სიმდაბლითა ნიჭთა შენთაითა, განამდიდრენ რომელნი მესვენ მე და დედაჲ შენდა მხადიან და იაკუჲსნისმცემენ, შეიწყალენ და დაიცჳენ და ყოველნი სულნი ქრისტიანენი საფარველსა ფრთეთა შენთასა დაიფარენ, რამეთუ შენ გაქუს მშჳდობა და დიდი წყალობაჲ. მაშინ ყოველნი იგი კრებულნი ზეცისა და ქუეყანისანი შეუვრდეს და თაყუანისცეს წმიდასა მას დედოფალსა და ხმითა მაღლითა ღაღად ჰყვეს, ნუ დაგვიტევებ არამედ მოგვიხსენენ წყალობითა, რომელი ეგე წინაშე ძისა მდგომარე ხარ. ჰოი! წმიდაო დედოფალო ღმრთის მშობელო მარიამ.

• მაშინ სანატრელი იგი და ყოვლად წმიდა დედა ქრისტესი კუალად ევედრებოდა უფალსა და თქუა «ჰოი! ქრისტე მეუფეო დამბადებელო ყოველთაო, შეიწყალენ დაბადებულნი შენნი და ყოველნი ქმნულნი ხელთა შენთანი ამასცა ცხოვრებასა და დღესა მას განკითხვისასა საშინელსა, რამეთუ შენნი არიან და შენვე დაიცჳნ და მარჯუენითა მაგით მაღლითა დაიფარენ». ხოლო ქრისტემან ჰრქუა დედასა თჳსსა «ეგე ყოველი მტკიცე არს ჩემგან თანა განზრახვითა მამისაითა და სულისათა წმიდისათა მიმადლება შენდა ყოველი, რომელი ითხოვე ჩემგან, რამეთუ შენ დედა ხარ ჩემი და ვითარი დედა რომლისა შეგიმოსიეს დაუსაბამო უხრწნელებაჲ და უკუდავებაჲ. იოანე ნათლისმცემელმან თქუა, რომელმან მიიღე ვედრებაჲ დედისა შენისა, ჩემსა ნუ უგულებელს ჰყოფ მონისა შენისასა, რამეთუ სოფლისათჳს ვითხოვე მშჳდობაჲ, არათუ რათა სოფლით აიხუნე მორწმუნენი, არამედ რათა დაიცჳნე ყოვლისაგან ბოროტისა. ქრისტემან ჰრქუა, «შენდაცა მიმიმადლებია სათხოველი შენი ჰოი! ნათლისმცემელო». მოციქულთა თქუჳს, რომელმან ისმინე ითხოვა დედისა შენისა ჩუჳნიცა ისმინე, რამეთუ ყოველთა ქრისტიანეთათჳს შეგევედრებით, ხსნისათჳს ცოდჳსაითაგან მეორედ მოსლვასა შენსა, რამეთუ ყოველთა ცხოვრება გნებავს, რომელსა გაქუს დიდი წყალობა.

ქრისტემან თქუა «თქუჳნდაცა მიმიმადლებიეს ვედრებაჲ თქუჳნი ჰოი რჩეულნო მოციქულნო». ზეცისა ძალნი იტყოდეს ჰოი! სასწაული, ჰოი საკჳრველი, ესე სიბრძნე ღმრთისა სრული და სოფჳარული ყოველთა შემოქმედისა, რომელ მშობელსა თჳსსა აჩუჳნა დიდება ხორციელებრივი და ბრწყინვალებითა საღმრთოჲთა თითის საჩვენებელ ჰყო ყოველთა შორის დაბადებულთა, ჰოი დიდებული საიდუმლოო, რომელმან ცანი და ქუეყანა შეიერთნა, ანგელოზნი დაკაცნი, ღმრთაება და კაცებაჲ, აჰა გჳერა ქერაბიმთა და სერაბიმთა უფროს იქმნებისა და ზესკნესა დაემკჳდრებისა, ამისთჳს დიდება ღმრთისა ჩუჳნსა მაღალსა, რომელსა აქუს დიდი წყალობა. მაშინ მეუფემან მაღალმან ყოვლთამან ქრისტემან ღმრთმან ჰრქუა მშობელსა თჳსსა: «წმიდაო დედაო, მოწევნულ არს ჟამი წარსლვისა ჩემისა, რამეთუ ყოველნი მსახურნი ჩემნი ზეცისა ძალნი უხილავნი ბჭეთა თანა ცისათა გელიან, რათამცა ეგრე შეგიყვანე ვითარცა დედოფალი მათი. ვითარცა მე უხრწნელ ვარ ეგრეთვე შენ უხრწნელ ხარ, ნუგეშინის სულითა და ხორცითა, ბრწყინვალეო, ხორცნი შენნი კუალაჲ მიწასა და არ განიხრწნენ, ვითარცა ძისა შენისანი, და რომელნი დღესა მიცვალებისა შენისასა პატივსცემენ, დღესა კუჳარცმისა ჩემისასა მე მუნ პატივსვცემ მათ, სადა ნათელი ჩემი და დიდებაჲ სუფევდეს ერთბამად, რამეთუ ვითარცა სიკუდილი დაუგულებელ-ყოფა ძისა შენისა. ეგრეთვე შენი დედაო, და გიდრემდის დედა მკუდართა თანა თავისუფალი». ხოლო წმიდამან ქალწულმან ჰრქუა რაჲ ძესა თჳსსა, «ბრწყინვალე ვარ სიკუდილადმდე, აწ ჩემდა მოიხილე მეუფეო და სული ჩემი შევედრე და ხელთაგან შენთაა ნუ დამიტევებ, ჰაერის მცუჳმლთაგან მეშინის». მაშინ თქუა, «რათა უჩინო იქმნენ და ეგრეთ წარმიყუჳანე, რამეთუ შენ კაცთმოყვარე ხარ და შენგან არს დიდი წყალობაჲ».

მაშინ უბრძანა ქრისტემან მიხაილს და გაბრიელსა «წარმევედით მთავარნო ანგელოზთანო

შტოსა გზასა ქედისა ჩემისასა და დაუცხრომელითა ხმითა და დაუდუმებელითა გალობითა ღმრთის მეტყუელებდით, ძლევისა გალობითა დიდად შუენიერებისა ჩემისა დიდებისასა ბრწყინვალითა ხმითა გალობდით და ხმობდით, ღაღადებდით და იტყოდით, წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი საბაოთ. და მეყსეულად ბრძანებითაჲ ღმრთისათა, იწყეს ზეცისა უჴორცოთა გალობად ხმითა ტკბილითა და საწადელითა. ჵჳარ უპყრეს წმიდათა მოციქულთა სულისა მიერ წმიდისა და გალობდეს გალობასა ანგელოზთასა.

და ესრეთ ყოვლად წმიდამან დედოფალმან (უფლისამან) სანატრელი იგი და უბიწო სული თჳსი შეჰვედრა უფალსა და მეუფესა, ვითარცა ძესა თჳსსა, და მიიძინა ტკბილი იგი ძილი საწადელი; ხოლო სახიერმან მან და მრავალ მოწყალემან მეუფემან ქრისტემან ყოველთამან წმინდაჲ იგი და ყოვლად უბიწო სული მშობელისა თჳსისა საღმრთოთა მათ და უხრწნელთა მკლავთა თჳსთა ზედა მიიქუა და ბრწყინვალებითა მით მიუწთომელითა შემოსა და ამაღლდა ზეცად. მაშინ აღიტყუენნეს უხილავნი იგი ხელნი მჴედრობამან ანგელოზთამან, და ყოველთა ძალთა ზეცისათა დიდებითა და სუფევითა გალობითა დაუცხრომელითა ყოლასა მის წმიდისა სულისასა. მაშინ მიხაილ დაგაბრიელ ჭაერთა მიმართ ღაღადებდეს, წარწყმედით უჩინონი ჭაერის მცუელნი, აწ მოვალს მშობელი წარწყმენდულთა მეძიებელისა, და ზესკნელთა მიმართ ჭხმობდეს, გიხაროდენ სასუფეველსა მოვალს დედა ღმრთისა მარიამ დედოფალი ცათა და ქუეყანისა, და აწ ბრწყინვალებითა შენითა მიეგებე და შეიწყნარე დედა ძისა თანა, რამეთუ თჳთ მოჰყავს მისგან შობილსა, და გუალად მაღლით-გამოსრულნი ღაღადებდეს, აჰა მოვალს დედოფალი დედა მეუფისა ჩუენისა, განახვენით ბჭენი თქუენნი მთავარნო, განახვენით და მიიქუთ მიმქმელი შემოქმედისა ჩუენისა, რომელმან აღავსო ქუეყანა სიტკბოებითა, ცანი სიხარულითა, ჵოი! საკჳრველება, რამეთუ მიიღებს უფლისაგან სამოთხესა განსასუენებელად, წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს დედა ძითურთ, აჰა მშობელი შობილითურთ ალილუია და ქებითა მისითა აღივსო ქუეყანა ალილუია, რომლისა შუენიერებითა ცანი დაფარნა ალილუია.

და ამით ესე ვითარითა ძლევისა გალობითა ზეცად აღვიდა უბიწო ღმრთის-მშობელი, და დაემკჳდრა სასუფეველსა მას გამოუთქმელსა, სავანეთა მათ უხილავთა სულით და ხორცით უკუდავად ნათობს და დგას წინაშე პირსა ღმრთისასა, და ითხოვს მშჳდობასა და დიდსა წყალობასა სულთა ჩუენთათჳს. ხოლო განსრავიდა ხორცთაგან წმიდა იგი სული უბიწოისი დედოფლისა, აღივსო სახლი იგი და გარემოს მისსა სურნელებისათა მიუთხრომელთა, და წმიდასა მას გუამსა მისსა ზედა მოეფინა თუალთ შეუდგამი ნათელი. მაშინ წმიდანი იგი მოციქულნი გარე მოადგეს ცხედარსა მას ნათლითა შემოსილსა, რომელსა ზედა მდგომარე ცათა უვრცელესი იგი გუამი წისა ღმრთის მშობელისა, გალობითა და ქებითა პატივჰსცემდეს შიშით და ძრწოლით ამბორსს უყოფდეს. ხოლო მეყსეულად განიხმა რა აღსრულება წმიდისა დედოფლისა, ყოველნი სნეულნი და არა ძლებულნი მუნ შემოკრბებოდეს, მაშინ თუალნი ბრმათანი აღუხუმოდეს და სასმენელნი ყრუთანი, მკელობელნი განემართებოდეს სლვად, ეშმაკნი იდევნეოდეს და ყოველი ვნებაჲ და სნეულებაჲ განიდევნებოდა და ესრეთ ჭაერნი და ცანი ცათანი აღსლვითა წმიდისა მის სულისათა წმიდა იქმნებოდეს. ხოლო ქუეყანა უბიწოსა მის გუამისა მიერ პატივსა მას სიწმიდისასა ღირს იქმნებოდა. მაშინ წმიდათა მოციქულთა აუწყეს ნეტარსა პეტრეს წართქმად ლოცუა შემუსვისა; ხოლო იგი აიძულებდა იოანეს და პავლეს ლოცუად, იგინი არა ერჩდეს, არამედ ვითარცა თავსა მას მოციქულთასა პატივჰსცემდეს, მიერჩდა ნეტარი პეტრე. რომელ იგი ჯერ იყო

ჭამსა მის საიდუმლოსა ლოცვჳსა. და მეჟამეულად სურნელებითა ნელსაცხებელითა შემურეს, და ტილოსა შინა შეხვიეს გუამი იგი, რომელმან დაიტია დაუტევნელი იგი მყოფი, შემოქმედი ხილულთა და უხილავთა და მიაწვინეს ცხედარსა ზედა. Ხოლო პეტრე და პავლე ღაღადებდეს, ჵოი! ვითარ დაიტევენ საზღვარნი დაუტევნელისა ღმრთისა და მეტყველსა, ჵოი! ვითარ შეეხოს შესამურავი სუნნელებასა ყოველთასა, ჵოი! ვითარ დაფარავს სამარე მოსა ღმრთის მადლისა ყოვლადისაგანსა, გიხაროდენ მარიამ წყაროო წყლისა ცხოველისაო, გიხაროდენ სიტკბოებისა მდინარეო და სიბრძნისა უფსკრულო, გიხაროდენ მარგალიტო უსასყიდლოო. Იოანე მახარებელი იტყოდა: შევამკობდეთ სძალსა მას ზეცისასა, თჳთებათა საზღვარსა და საფუძველსა სამოთხესა ქრისტიანისასა, სამკჳდრებელსა ცათა მეუფისასა, დედოფალსა უძლეველისა ცათა და ქრისტიანისასა, სამკაულსა უცვალებელსა საუკუნესა, თავსა სიმართლისა და მშჳდობისასა და სასოებისა და სარწმუნოებისასა, კიდობანსა სჯულისასა, საუნჯესა და სიხარულისა უკუდავებისასა, ტაკუკსა ოქროსასა, სადგურსა მანანასა მის ზეცისასა, კიბესა ცად აღწევნულსა ღმრთისა გარდამოსლვისასა, ნათელსა მას მიუაჩრდილებელსა, განმანათლებელსა ყოველთა ბნელსა შინა მსხდომარეთასა, იერუსალიმსა ზეცისასა, ქალაქსა უფლისა. სიონსა წმიდასა, სულიერსა მფარველსა მორწმუნეთასა, ორნატსა პირად შემკობილსა უხილავისა ბანაკისასა, საყდარსა ჭეშმარიტებისასა ხილულისა არსისასა, უხილავთა მხილველისა, სიმდიდრესა წყალობისასა, მარიამს დედასა ქრისტეს მეუფისასა ყოველნი უგალობდეთ, გიხაროდენ მიმადლებულო უფალი შენთანა. Გიხაროდენ მარიამ სახარულევანო სიხარულისათჳს ყოვლისა სოფლისა, გიხაროდენ სასანთლეო ბრწყინვალესა თჳთ მნათობსა ნათლისასა, გიხაროდენ ვენახსა საღმრთოთა მადლითა გარე შემოზღუდვილსა, რქა შუენიერსა, ფურცელსა მწუანვილოვანსა და უჭკნობელსა და მტევანსა მომწიფებულსა სიტკბოებისასა, გიხაროდენ ყანასა წმიდასა დაუთესველსა და აღორძინებულსა, ძირ მტკიცესა სულიერად აღმზრდელსა თავ წარსხმულსა უხვებით მომცემელსა იფქლისასა, სულთა და ხორცთა საზრდელსა, გიხაროდენ ბარძიმსა მწდეველსა სიხარულისასა და ფეშხუმსა პურისა მის უკუდავებისასა, გიხაროდენ პირველ ასულსა დავითისასა, გიხაროდენ ასულსა იოვაკიმისასა; და აწ ასულსა სიონისასა, სძალსა მეუფისასა დედასა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისასა, დაგჳცვენ მონანი შენნი ყოვლისაგან ჭირისა და განსაცდელისა და მოგვიხსენე წინაშე ძისა შენისა, რომელ გაქუს დიდი წყალობა. Პავლე მოციქული იტყოდა, ჵოი! ვითარ მძინარე ხარ დედოფალო მკუდართა თანა თავის უფალო, რად ეგრეთ დაწუხვილ ხარ თვალო ცხოვრებისაო, რად შეძრწუნებულ ხარ მსწრაფლ დამარღუეველო შუა კედელისა მის მტერობისაო, რად დადუმებულ ხარ ებანო ხმატკბილო მხმობარეო გურიგვისაო, დამთრგუნველო წყევისაო, რად მწუხარე ხარ პირითა ცად აღმყვანებელითა ტაო ყოვლისა სიხარულისაო, ანუ რად უსიტყუელ ხარ სიტყჳსა ჩუენისა მომღებელო ჩემთჳს წყალობისაო, რად ხელ დაპყრობილ ხარ მარადის ხელის აღმპყრობელო ქრისტიანეთაო, განიღჳძე ვიდრემდის გძინავს მხსნელო ყოველთა ტყუეთაო და დამხსნელო ყოველთა უძლურებათაო, სასოებო ყოველთა განწირულთაო და დამთრგუნველო ჭაერის მცუელთაო, განმამრავლებელო სასუფეველის მოქალაქეთაო, ნუ დაგვივიწყებ წინაშე ძისა შენისა, რომელსა აქუს დიდი წყალობა. Ფილიპე იტყოდა და ფსალმუნთა წმიდასა წმიდათასა, საწადელსა მამისასა, სასურველსა ძისასა, სამკჳდრებელსა სულისა წმიდისასა, უგალობდეთ ყოველნი დედასა ქ~ს ღ~ისა ჩუენისასა.

Წმას ესე ვითარსა გალობასა, ენანი იგი ცეცხლისანი შეასხმიდეს, და ყოველნი მოწაფენი შეამკობდეს, და ზეცისა ძალნი მათთანა უხილავად გალობდეს, ხოლო ქალწულთა მათ მოწაფეთა

მისთა, რაჟამს იხილეს ქუეყანასა ზედა მდებარე გუამი იგი წმიდისა მის დედოფლისა, ცრემლით იტყოდეს, ვიდრემდის მძინარე ხარ დედოფალო, დედაო მთავრისა მის მშჳდობისაო, რად უტყუელ ხარ ჩუენდა მომართ მასწავლელო სიხარულისაო ნუ დამივიწყებ ჩუენ წმიდაო ღმრთის-მშობელო და ნუცა უგულებელს ჰყოფ ჩუენ, არამედ ილოცევდე სულთა ჩუენთათჳს.

ესრეთ გალობითა დალოცვითა განათიეს ღამე იგი, და ვითარ განთენა დღე იგი იყო პარასკევი, მაშინ წმიდათა მოციქულთა აღიღეს მხართა ზედა პატიოსანი იგი ცხედარი, რომელსა ზედა მდებარე იყო წმიდა იგი წმიდათა გუამი წმიდისა ღმრთის-მშობელისა, და შექრწუნებითა სულისა წმიდისაჲთა წარემართნეს სიონით გეთსამანიად, და ვითარცა პირველვე ებრძანა წმიდასა ღმრთის მშობელსა იოანეს მახარებელისად. ხოლო ცხედარსა მას უბიწოსასა ანგელოზნი წინა უვიდოდეს გარე მოეცვნეს და ფრთითა ფარვიდეს, მოციქულნი გალობდეს, ყოველნი მორწმუნენი სარწმუნოებით წარგზავნიდეს, და ლამპრებითა ბრწყინვალითა და სულნელებითა საკმეველითა განბრწყინდა და სულნელ იქმნებოდა ჰაერიცა, დიდებულ იყო და ქებულ წარგზავნა იგი დედოფლისა დიდებულისა და ყოვლად ქებულისა ღმრთის მშობელისა. მაშინ მტერნი იგი ჭეშმარიტებისანი, შჳლნი იგი წარწყმედისანი, ურჩნი და უმადლონი ნათესავნი ჰურიათანი, არავე დასცხრეს თჳსთა ურჩებათა ჩუენებად, არამედ ხედვიდეს რა დიდებულსა მას წარგზავნასა უბიწოსა მის და ყოვლად ქებულისა ქრისტეს დედისასა, და სიმრავლესა მას წმიდათა მორწმუნეთასა, წმიდათა მოციქულთა თანა მავალსა და სასწაულთა მათ აურაცხელთა, რომელნი იქმნებოდეს მადლითა მით წმიდისა დედოფლისათა, და ესმოდეს ხმანი იგი ღმრთივ-ბრწყინვალენი გალობისანი.

შეუხდა შური ბოროტი ერსა მას ცოფსა და არა ბრძენსა, და შეკრბეს ბრძოლად და და ბრკიოლებად, წესიერსა მას შემკობილსა ხანაკსა მოწაფეთა და მორწმუნეთასა, და ზახილითა უწესოთა, მახჳლითა და წათებითა ზედა მოუხდეს განბნევად კრებულსა მას საღმრთოსა, და გარე მოიცვეს მოციქულნი ✝ კადნიერად მიეტევნეს ცხედარსა მას წმიდასა, რომელსა ზედა მდებარე იყო ღმრთის შემწყნარებელი იგი გუამი; რამეთუ ეგულვებოდათ გარე შექცევა და დაწუა მისი. მაშინ ერთმან ვან მით უკეთურთაგანმან, რომელი იყო უმეტეს ყოველთა წარმდებებითა ურცხჳნო ✝ მედგარი სახელით იოფანე, განაპო ერი იგი მორწმუნეთა, რომელი შეუდგა კიდობანსა მას სიწმიდისასა მიეტევა წმიდათა მოციქულთა, რომელთა ზედა აქუნდა საუნჯე იგი ზეცისა, რომელმან დაიტია დაუტევნელი ✝ გარე შეუწვრელი ბუნება ღმრთაებისა, მოჰყუნა წარმდებად ბილწნი იგი ხელნი მისნი, და უპყრა ცხედარსა მას, რომელსა ზედა მდებარე იყო უბიწო იგი გუამი, უფროსად კურთხეულისა მის დედოფლისა; რომლისაგან ძრწოდეს ქერაბიმნიცა, რომელსა მოწიწებით მიხედვიდეს ანგელოზნი ამას ცხედარსა, ხელჰყო უგუნურმან რათამცა ქუეყანად დააგდოს, არამედ მეყუსეულად იხილეს ყოველთა საქმეთა მისთა მისაგებელი, რამეთუ იკადრა რა მიახლება წმიდისა მის ცხედრისა, რომელისა თვალით შეხედვადცა არა ღირს იყო; მსწრაფლ ორნივე ხელნი მისნი მოეკვეთნეს და დაეცნეს ქუეყანასა ზედა, და გმობისაწილ რომელსა პირველ იზახოდა ეწია მას, გმობა ტყებისა და ვაებისა სასტიკი, და სხუათა მათცა ჰურიათა ზედა რომელნი მისთანა შეკრებულ იყვნეს, მოიწია რისხვა გულისწყრომისა უფლისა ხელითა ანგელოზისა მრისხანისათა, შეძრწუნდეს ყოველნი და განკრთეს შიშითა, და სირცხჳლეულ და მართლ უკუნ იქცეს.

ესე სასწაული იქმნა ჰურიათა სირცხჳლისა და შიშისა მომატყუებელი, ხოლო მორწმუნეთა მიზეზ უმეტესისა კადნიერებისად ქებისა. მაშინ იოანე მახარებელმან თქუა, ჰოი! უსჯულონო, ჰურიანო ვითარ არა დასცხერით წინააღმდგომობისათჳს ღმრთისა, აწ შეიგონეთ რამეთუ დიდ არს

ღჳთისა მარიამ, წმიდათა მოციქულთა ჰრქჳეს, კაცნო პირველვე გარქჳით ვითარმედ ნუ იკადრებთ მიახლებად გუამსა ცხოველს მყოფელსა სასწაულთა მოქმედსა დედისა ღჳთისა, აწ სცანით რამეთუ გეფსამანიას ჟამ არს ხარეჳანებაჲ მაგისი.

Ჰურიათა თქჳს, აწ ვიცანით მაგის სასწაულთ მოქმედებაჲ, უკეთუ ხელნი ეგე მოკუეთილნი მკლავსავე ზედა კუალად მიეგნენ, ხოლო უგუნური იგი იოფანე იწვართა რა შემსგავსებულად საქმეთა მისთა, შეიკდიმა და შეიგონა ცთომილებაჲ თჳსი, იწყო სინანულად ცრემლითა მხურვალითა, ღმობიერად ევედრებოდა და ხადოდა სახელსა მისსა წმიდასა ქრისტესა დ წმიდასა მარიამისასა დედისა მისისასა.

Ჩამან ჰრძანა წმიდამან მოციქულმან პეტრე. დასჳრჳნებაჲ წმიდისა მის ცხედრისა და ღაღადჭებჳს ყოველთა ხმითა ღჳთისმშობლისა მიმართ ვედრებითა და მოიყვანეს წინაშე მისსა შეცოდებული და შემუსრვილი დამონანული სისხლითა მით წყლულებისაია, და ცრემლითა თვალთათა ყოვლითურთ დალტობილი; Პეტრე — თქჳა, რომელი ეგე სულით და ხორცით უკუდავ ხარ ძისა შენისა და ღჳთისაებრ ქჳელის მოქმედ ხარ და ჩჳჳნ ყოვლისაგან ჭირისა და ურვისა შენდა მოვივლტვით მსწრაფლ შეეწევა ჩჳენისა, ყოვლად წმიდაო დედაო მაცხოვრისაო, უკეთუ ძე შენი ცოდვილთათჳს მოვიდა აწ შენ დედამან მისმან, რომელმან იცი უძლურებაჲ მიწისაგანისა, ამის ბუნებისა ჩუჳენისა ცოდვანი, ვითარ არ შეუნდვენ, ნუ რისხვი დედოფალო, არამედ სიტკბოებით და წყალობით აწ ნებსით შენ აჩჳენე სახიერებაჲ ღჳთისა სწორი; მაშინ ვითარცა მივრინველნი ხელნი იგი მოკუეთილნი მოჭფრინდეს გუამსა ზედა იოვანესსა, და მოეზავნეს მხართა ზედა, და ეგნეს ვითარცა პირველ იყვნეს და არა ხოლო თუ სალმობანი და ტკივილნი ოდენ განქარდენ, არამედ კუალიცა წყლულებისა ყოვლადვე არა ჩნდა. მაშინ ყოველთა ხმაჭყვეს, დიდ არს ღთი შენგან შობილი მარიამ სასწაულთ მოქმედო, მოიქცნეს ყოველნი და ნათლისღებითა ღაღადებდეს და დაემტკიცნეს სარწმუნოებასა ზედა. Ხოლო იოვანე დაუდუმებელად ქრისტესა ღმერთსა ადიდებდა, და წმიდასა ღჳთის მშობელსა აქებდა, და სიხარულითა საყუენი მოციქულთა თანავე მიეგჳსაურ ექმნეს, წმიდათა მოციქულთა მისცეს დიდება ღმერთსა და ესრეთ უმეტესითა დიდებითა და ბრწყინვალებითა პიტივითა კუალად აღიღეს ღირსთა მათ მოციქულთა მხართა თჳსთა ზედა ცხედარი იგი ნათლით შემოსილი წმიდისა მის დედოფლისა, ზეცისა და ქჳჳყანისა წყლთაგან გარე მოცული ანგელოზთა და მთავარანგელოზთა მხედრობათასა, შემკობილი გალობითა და ქებითა შეამკობდეს (და) შეასხმიდეს და ხატი მაცხოვრისა წინა წარიძღვანეს და წარემართნეს გეფსამანიად. იოანე (და) იაკობ იტყოდეს ჩჳჳნთანა არს ღმერთი, ალლილუია, ალლილუია, ალლილუია, დიდება, სუფევა დაკურთხევა, ალილუია. ქება დედოფალსა, აჰა მძინარე იხილვების დედა მკუდართა აღმადგინებელისა, აჰა შეუძვრელად იხილვების დედა ჯოჯოხეთისა შემმუსრველისა; აჰა აღვალ გეფსამანიად მიზეზი ხსნისა ჩჳენისა, ნუ უკუჳ მიგვეფარვის ცხადად მომცემელი საიდუმლოსა მის დაფარულისა, წარვედ უკუჳ წარვედ დიდებით დიდებულო ყოველთა ქრისტიანეთაო, გიწოდეს სუფევისა და გამოიღეუკუდავებასა, შეჭურვილ ხარ მადლითა გიტვირთავს სარწმუნოება, უძლეველ ხარ სულითა, ახოვანი ხორცითა, აწ გიხაროდენ მომნიჭებელო ნათელო ბრწყინვალებისაო, აწ გიხაროდენ ცისკარო დღისა დაუღამებელისაო, აწ გიხაროდენ უმაღლესო ცათაო, მაღალთა ზესკნელთაო, აწ გიხაროდეს ცხოველო დედაო ქჳელის მოქმედისა ძისაო, რომლისა წინაშე ხარ იღუაწე მორწმუნეთათჳს, მოცემად მშჳდობა და დიდი წყალობაჲ

Ხა ვითარცა მიიწივნეს გეფსამანიად, დაასუენეს ცხედარი იგი, წმიდა მტვირთველი საუნჯისა

მის უსასყიდლოებისა და უხმლად აგებისად, სანატრელისა მის გუამისა ცხედრით დასუენებად საფლავსა; ხოლო ყოველნი იგი წმიდანი მას გუამსა წმიდისა დედოფლისასა უმეტესად, რამეთუ ხედვიდეს ნათელსა მას ბრწყინვალესა, რომელი ჰფარვიდა წმიდასა და მადლსა მას ღმრთისასა, რომელი იყო მას შინა ყოველთა მოციქულთა აღწყეს პეტრეს და პავლეს და სუენებად საფლავსა მას წმიდისა მის გუამისა, რამეთუ მახარებელსა იოანეს საკმეველი საკმეველთა ეტვირთა და საკმეველთა სულნელთა უკმევდა და ცრემლითა დაალტობდა წმიდასა მას გუამსა დედოფლისასა; ხოლო პეტრე და პავლე, არა შეეხნეს წმიდასა ხელითა თჳსითა, არამედ ტილოსამას რომელ ეკიდა, ამიერ, უპყრეს შიშით დაკრძალულ თა, და ესრეთ აღიღეს გუამი წმიდა ღმრთის-მშობელისა ცხედრისა მისგან და ტილოთურთ დაასუენეს საფლავსა დიდებულსა მათ და ყოვლად ქებულთა მოციქულთა, რომელთა ღირსებით და ჯეროვნად, ვითარცა ძესა მისსა ეკრთვე დედასა მისსა პატივსცეს და მსახურეს პატივ ცემულსა მას ანგელოზთა და კაცთაგან, რომელსა ჰნატრის და ადიდებს ყოველი თესლები, ვითარცა იგი წმიდაჲ მით პირითა. ხოლო დაკრძალეს გუამი იგი ყოვლად წმიდისა უფროსად კურთხეულისა დედოფლისა, ხორციელად სუდარი იგი ღმრთისა წმიდა წმიდათა სახსარი ბუნებისა ჩუენისა საიდუმლო იგი შეუსაბრწყინებელი, შეუმდგომელი და შეუსაერთებელი ღმრთაებისა და კაცებისა, ქალაქი იგი რომლისათჳს დიდებული ითქუა თესლითი თესლადმდე. მთა იგი რომელი სთნდა ღმერთსა დამკჳდრებად მასშინა ღმრთისა თანა გამოჩნდეს, სლვანი ღმრთისა და მეუფისა ჩუენისანი, რომელ არს ცათა შინა ბჭე დაკრძალული, რომელი არავინ განვლო გარნა მხოლომან ღმერთმან დახშულადვე დაუცვა მხოლო იგი დედათა შორის კურთხეული უბიწო ღმრთის-მშობელი მარიამ. მაშინ წმიდათა მოციქულთა ხატი მაცხოვრისა საფლავსა მას ზედა დაასუენეს და ღამე იგი ლოცვასა დაგალობითა მღჳძარედ განათიეს, და ესმოდა მათ გალობა შუენიერი წმიდათა ანგელოზთა, გალობა ტკბილი და საწადელი, რომელსა ვერ შემძლებელ არს ენა კაცობრივი გამოთქმად; ვითარცა იტყვის წინასწარმეტყუელი დავით, „განვლო მე ადგილი საყოფელი საკჳრველი სახლსა ღმრთისა, ხმითა გალობისა და აღსარებისათა, ხმითა ზატიკობისათა“, რამეთუ ჭეშმარიტად მუნ იყო ადგილი საყოფელი, ღმრთი საკჳრველი, სახლი ღმრთისა რომელსაშინა სათნო იყო დამკჳდრებად უფალმან დიდებისამან და მეუფემან მშჳდობისამან ქრისტემან ღმერთმან ჩუენმან.

ხოლო ჟამსა ცისკრისასა, გამობრწყინდა ნათელი ბრწყინვალე წინაშე ხატსა მაცხოვრისასა და გარდამოხდა მიერ ბრწყინვალება რომელი ეტყოდა, მქადაგნო სახარებისა ჩემისანო, და სუეტნო ცეცხლისანო, შეიგონეთ და ისმინეთ ესეცა, რომელმან გუამმან მიწისაგანმან ღმერთი ყოველთა შუა, იგი ხორცნი მიწასა შინა არ განიხრწნენ და ირწმუნეთ, რამეთუ სულით და ხორცით ცხოველ არს უკუნისამდე» და ვითარცა განთენა დღე იყო შაბათი და ჟამსა სამ ჟამისასა ჟამისწირვა აღასრულეს, და ვითარცა შემწუხრდა, იწყეს ღამისთევად დიდითა გულს მოდგინებითა ვიდრე შუაღამედმდე ილოცვიდეს; ხოლო შუაღამიდგან მიერულათ ყოველთა ძილითა ღრმითა, და ვიდრე მათ ეძინა აჰა ქუეყანა შეიძრა, და ხორცნი წმიდისა ღმრთის მშობელისანი ზეცად აღიტაცნეს უხილავად; მაშინ პავლე და იოანე განკრთეს ძრვასა მას დიდსა ქუეყანისასა, აღდგეს და რეცა რისხვით ხმაჰყვეს: განიღჳძეთ ძმანო, რომელსა გძინავს მიერ მოგითმინნეთ ღამე ესე გჳრიაჲსა უბადრუკთა ამათ უძილად, რათამცა მღჳძარედ ყოფილ ვიყვენით და აღდგეს ყოველნი პეტრე თქუა, ვაჲ ჩუენდა და ვითარ დაგჳსძლნა ძილმან, რაჲ ქუეყანა იძრვის, ვგონებ სასწაულსა რასამე გამოჩინებად ღმრთის მშობლისა მარიამის ხორცთათჳს. ხოლო ერთი ათორმეტთა მოციქულთაგანი რომელსა ეწოდა თომა შეკრებასა მას მოციქულთასა, მიცვალებასა მას დედისა ღმრთის ვერ მოეწია და მოელოდეს

მას წმიდანი მოციქულნი ყოველნი ჟამსა, და ამას ღამესა კჳრიაკისასა უფროს რათამცა იგი შეემთხჳას წმიდასა მას გუამსა წმიდისასა მის ღმრთის მშობელისასა, ჵ მიამცვაიდო კურთხევა კურთხეულისა მისგან დედოფლის ჩუენისა.

ხოლო ძრჳასა მას ქჳეყანისასა მოაწია იგიცა მოციქული და ჰპოვნა ყოველნი მოციქულნი და სიმრავლენი მორწმუნეთა მათთა ერთობით პარად პირადად გალობდეს, და ესმოდა თომას გალობა იგი ზეცის ძალთა ტკბილი და საწადელი, და მწუხარე იყო უკანასკნელ მოსლვისათჳს, და მრავლითა გულის სიტყჳთა მოზღუდვილ იყო. მაშინ გულისხმაყო განგებულებითა ღმრთისათა ჟამი იგი ქრისტეს საფლავით აღდგომისა, ოდეს კართა ხშულთა შევიდა მოწაფეთა თანა (და) ბჭენი სახლისანი არა განახუნა მუნცა უკანასკნელ მოვიდა, და უფროს დაემტკიცა ქრისტეს აღდგომა რაჟამს სახე სამსჭუალთა და ნაბრძოლნი იხილნა და გუერდსა შეხებულსა სისხლითა, ხელი დასდვა და თქუა თომა, მისვე საიდუმლოისა მსგავსი არს ჟამი ესე და სურვიელ იყო რათამცა გამოეცხადა რაჲმე. მაშინ მოციქულთა ყოველთა მოიკითხეს თომა და ჰკითხვიდეს თუ სად იყავ, ხოლო თომა ჰრქუა. მე ინდოეთს ვიყავ დიდსა მას ქალაქსა ძესა მეფისასა და დისწულსა ნათლისცემამდი, და ჩემ მიერ აღიბეჭდებოდეს, სულმან წმიდამან მრქუა მე, თომა ნუღარა ჰყოვნი, რამეთუ მხსნელისა შენისა დედა ქუეყანით ზეცად მიიცვალების; მსწრაფლ გეფსამანიასამცა ხარ მარიამის თანა; და ვიდრე მიმოვიხედავდი ჩემზედა ღრუბელი ნათლისა დადრკა და აღმიტაცა, და აჰა ესერა ვიპოვე აქა და ნეტარ თქუენ ადრე მოსრულთა და კურთხევითა მისითა სავსეთა, ხოლო ვაჲ ჩემდა აწდა მოსრულსა სიხარულისაგან ცალიერსა, მწუხარებითა ჵ გლოვითა აღვსებულსა წარსლვისათჳს დედისა უფლისა და ევედრებოდა, მოციქულთა რათამცა შეამთხჳოს ცხოველს მყოფელსა დაუტევნელსა დამტევნელსა და რათამცა განაღეს საფლავი დაკრძალული. მაშინ შეისმინეს ვედრებანი მისნი ბრძანებითა სულისა წმიდისათა და აუწყეს პეტრეს და პავლეს განღებად ცრემლით სავსემან, იოანე მახარებელსა ჰრქუა: ჵოი! ძეო ქუხილისაო, მე მივყუჰნეა ხელნი ჩემნი ცოდვილნი, კიდობანსა ძუელისა და ახლისა სჯულისასა, მე შევახოა ცოდვით განფრდილი მდევნელი ეკლესიათა ჵ მარლჰმეველი საკურთხეველისა უსარჩევესი ცოდვილი ახლად მოსრული ბრალთა ჩემთათჳს უნანელი, იოანე შენ ხარ მსგავსი ქრისტესი ძე ქუხილისა, შენდა ჯერ არს ხელისა მიყოფაჲ. იოანე თქუა ჰოი რჩეულო პეტრე სადგურო სამებისაო, პავლე გლდეო სიმტკიცისაო, თავნი მოციქულთანი თქუენ ხართ თქუენდა ჯერ არს ხელისა მიყოფა, ხოლო მე საგმეველი ვიპყრა; მაშინ შიშით და ძრწოლით პეტრე მიჰყუჰნა ხელნი, მათგან იძულებულმან და იაკობცა, განაღეს კარი და ვითარ შთახედნეს, არა ჰპოვეს გუამი უფლისა შემწყნარებელისა, იხილნეს სახუეველნი ცალიერნი და ესრეთ შეკეცილნი მდებარე იყო.

მაშინ იოანე მდუმრიად ღაღად ჰყო, ეჰა, ეჰა, მარიამის ხორცნი არღარა არიან ჭეშმარიტად ძრჳასა მას ქჳეყანისასა ზეცას აღიტაცა, თომა თქუა, ყოვლადვე არა მრწმენეს სიკუდილი მისი უკეთუ პირველ დაფარულსა არა გამომიცხადებდეს, და თჳთ წმიდა იგი დედოფალი არა სიტყჳს მიგებდეს, იაკობ თქუა, ხორცითა ძე მისი მოკუდა, მესამესა დღესა განცხოველებული სულითა და ხორცითა ცათა შინა სიძისავე წინაშე სუფევსა, არა გრწამს მაშინ ვითარცა იცილებოდეს; აჰა გამობრწყინდა ნათელი ბრწყინვალე, წინაშე კიდობანსა მას ვითარცა ხორცითა ჵ ჩუეულებისაებრ მდგომარე იხილეს წმიდა ღმრთის მშობელი და თაყუანისცეს. მაშინ ხმაყო თომას, ურწმუნოებისა აღმომფხურელო და უხილავისა მხილველო, მოვედ ჩემდა, რამეთუ მსურის, რად არა გრწამს ჩემი მიცვალებაჲ მოხუცებული ესე ოთხმეოცდა ოთხისა წლისა.

ძემან ჩემმან, დედა თჳსი ცათა შინა წარმიყვანა მისთანა და სულით და ხორცით ცხოველ ჰარ. შენ რაღ არა გრწამსო, და ხმა უფო ყოველთა. ერთი ოდენ მომესმოდა თომას. მაშინ მიეახლა ფერხთა მარიამისთა თომა, ცრემლით ხმაჰყო, აჰა! დედა უფლისა ჩემისა მრწამს, ამიერითგან ვითარმედ სულით და ხორცით ცხოველ არს. მაშინ შეიტკბო და აკურთხა და უჩინო იქმნა, ესე რა იხილეს მოციქულთა განკჳრდეს და ცნეს, ვითარმედ ამისთჳს იქმნა გჳანად მოსლვა, რათა მიზეზითა მისითა იქმნას განცხადებაჲ გუამისა ზეცად ამაღლებისა. მაშინ მისცეს ერთბამად დიდება ღმერთსა საკჳრველთ მოქმედსა, დაასხეს საკმეველი და აღანთეს სანთელი და იწყეს ლიტანიად.

ყოვლად სანატრელო მარიამ გადიდა შენგან შობილმან, გიხაროდენ სასუფეველსა დიდება შენი უზეშთაეს არს ყოველთა, რომელმან შჳვ ღმერთი, ვითარ მოჰკუდე უკუდავება იხილე რომლისათჳს აღდეგ შენ მისთანა მიიწიე. სულით და ხორცით ჯერ! ნათობ მარადის, დაღაცათუ მოჰკუდე მუნ უკუდ ცხოველ ხარ. ხელი შენი აღმავალი ჭაერის მცუდლთა ვერ დააყენეს, არცა გუამი შენი მიწამან განხრწნა და მერმე ვერცა იგი დააყენეს, რამეთუ ჭეშმარიტად გარდასცდა ხრწნილებაჲ უხრწნელებად და წყევა კურთხევად, ურწმუნო სარწმუნოებად. რომელმან ნათელი დაამტკიცე და ბნელი განაქარვე. სიმრთელე დანერგე და ქრისტიანობა აღაყვავილე. თაყუანის გცემთ და უცხრომელად, ვაქებთ და უდუმებელად, პატივსა ჰსცემთ, დღესასწაულსა შენსა, და ვევედრებით მადლსა შენსა ეგრეთ გჳეოხე სულთა ჩუენთათჳს. დღესა კჳრიაკესა აღასრულეს ჟამის წირვა, აღიდეს წმიდა ღუთის მშობელი, ეზიარნეს ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა, და ქალწულთა ნუგეშინისცეს და განაწესეს ხსენება წმიდისა ღუთის-მშობელისა. ამინ.

ႤႮ̃ႤႱႠ ႩႭ̃ႤႫႳႤႱႠ. Ⴃ· ႲႨႤႱႠ.

მოსახსენებელი, მიმოჰლვათათჳს და ქადაგებათა ყდ ქებულისა და დიდებულისა მოციქულისა ანდრეასი. 1)

Ⴓპირატეს ათორმეტთა მოციქულთა წოდებულსა მას ყოვლად ქებულსა ანდრეას შესხმად შეგულვების და წადიერ ვარ, არამედ არა უწყი მე, რომელი შეუძლებელსა ვლტვჰყოფ, გარნა სურვილი მისი მრავლით ჟამითგან დამკჳდრებული არს ჩემ შორის, მაიძულებს და არა შემინდობს დუმილად, დალაცათუ სიტყუა ჩემი კნინ არს და გლახაკ და გონება უმეცარ, არამედ მხურვალითა გულს-მოდგინებითა, შეწევნასა და მეოხებასა მისსა ვითხოვ და ვესავ, ვითარცა მას უმეცარსა თუ იყო სიტყჳთა, შეეწია ეგო მადლი Ⴕრისტესი ქადაგებად სახელსა მისსა, და პირნი ბრძენთ და ფილოსოფოსთანი დაუყვნა, და საცთური იგი კერპთმსახურებისა განაქარვა, ეგრეთვე მეცა თანა შეეწია მეყოს Ⴖ̃თივ-სულიერი იგი მადლი მისი და უძლური ესე სიტყუა უმეცრებისა ჩემისა განაძლიეროს, რამეთუ დაგაცათუ სიმაღლე სამოციქულოსა მის დიდებისა სძლევს ძლიერთაცა სიტყჳთა, და სწავლულსა სიბრძნითა, არამედ უწყი, რომელ შეიწიროს უღირსი ქება ჩემი და მომცეს სიტყუა წადიერებისა ჩემისა სრულ ყოფად, რათა შემოკრებულთაცა დღესასწაულსა მისსა ტაბლა კეთილი განუმზადო და ქადაგსა მას Ⴖ̃თის მსახურებისასა სახე მადლობისა წინა უყო.

Ⴜ̃ ფჳჱ გალობითა და შესხმითა ფსალმუნითა და ქებითა იდიდებოდენ ჩუენ მიერ ანდრეა, ჭეშმარიტისა მის მეუფისა Ⴕრისტესი, ჭეშმარიტად მხნე და მკედარი და ერის მთავარი, ძლიერი იგი სიტყჳთა და საქმითა, რომელი განეწყო მტერთა მიმართ უხილავთა და ხილულთა, და ორ კერძოვე ძლევა მიიღო, რომელმან შეიმოსა უძლეველი იგი ძალი, ყოვლისა-მპყრობელისა მის წმიდისა Ⴑულისა საჭურველად, და მოირტყა წელთა ჭეშმარიტება და სიმხნე, და შეისხნა ფერხნი განმზადებულითა სახარებისა მის მშჳდობისათა და ესრეთ განვიდა წყობად უხილავისა მის ბოროტისა და კაცთა მოძულისა მძლავრისა, და სიმრავლენი წარმართთანი გამოსტაცნა, მძჳნვარეთ მათ შუათა მისთაგან, და წარუდგინა მაცხოვარსა სარწმუნოებით დამორჩილებულნი; ჵჱ! ჭეშმარიტად ქებითა და გალობითა ბრწყინვალედ იდიდებოდეს ანდრეა, სამოციქულოთა მით-სიმკნითა სახელდე-

---

1) ცხოვრება ესე წმ. მოციქულისა ვჰპოვე იმერეთს, გაენათის მონასტერში, რომელიც გადმოიწერინა მის ყოვლად უსამღვდელოეს გაბრიელ ეპისკოპოსმან, ჩუოვ წელსა ენკენისთუეში.

ბუდეი. საღმრთოსა მის ახოვნებისა ძეგლი: რომელმან უპირატეს ყოველთა მოძღუარ უწოდა მეუფესა, პირველი იგი ნერგი ათორმეტთა მათ Ⴕრისტეს მოწაფეთა, რომელი დაუცხრომელად მოელოდა მოსლვასა მაცხოვრისასა და იხილა რა იგი უვალი და მოწამობა იოანესი, მოწაფობად Ⴕრისტესა შესცვალა.

ამას ბრწყინვალესა და დიდსა ყოვლისა სოფლისა მნათობსა მამული იგი ქალაქთა შორის ბეთსაიდა, ვითარცა წმიდასა სახარებასა წერილ არს, ხელოვნებით იყო მეთევზური; ხოლო დაღაცათუ შექცეულ იყო ხელოვნებასა მას თევზაობისასა, და მისგან მოირეწდა სახმარსა მას ხორციელისა ცხოვრებისასა, არამედ წერილსა მას სჯულისასა და წინასწარმეტყუელთასა არავე უმეცარ იყო, რამეთუ ვითარცა იგი ხელოვნებით სიღრმეთა ზღჳსათა აღმოიკვლევდა, ეგრეთვე სიღრმესა მას საღმრთოსა წერილთასა, გულისკმისყოფით გამოიკჳლევდა, და წვრთად მათდა ყოვლად არა დასცხრებოდა, არამედ დაუცხრომელად ეძიებდა მარგარიტსა მას, რომელი მრავლით კერძო და მრავალ სახედ სჯულისა მიერ და წინასწარ-მეტყუელთა იქადაგებოდა და სურვიელ იყო მოგებად უსასყიდლოსა მის მარგარიტისა, ამისთჳსცა კეთილად წარემართებოდა იგავთაგან ჭეშმარიტებისა მიმართ და აჩრდილისაგან ნათლად მიიწეოდა.

და ვითარცა იხილა ხმა იგი სიტყჳსა წინამორბედი მაღლისა, სანთელი ნათლისა წინა გამობრწყინებული და მთიები პირველ მზისა აღმობრწყინვებული, მეყსეულად მირბიოდა მისსა სხეობით, მისდევდა სარწმუნოებით, და დაემოწაფა პატიოსნად, ჰგონებდა ნუ უკუე იგი არს მოლოდებადი ს ი ტ ყ უ ა Ⴖ ჳ თ ი ს ა ხორციითა სოფლად მომავალი.

ხოლო ესმა რა უტყუელისა მის მოძღურებისაგან, რომელმან არა უარჰყო ჭეშმარიტება, არამედ აღიარა და ჴმა მაღლად ჰქადაგა, ვითარმედ არა ვარ მე Ⴕრისტე, არამედ მოვალს შემდგომად ჩემსა უძლიერესი ჩემსა, რომელი პირველცა ჩემსა იყო, რამეთუ უპირატეს ჩემსა არს, რომლისა არა ღირს ვარ საბელსა კამლთა მისთასა განჴსნად, ესე იგი არს საიდუმლო, განკაცებისა მისისა; მერმე კუალად თითითა უჩვენებდა ერსა და ეტყოდა. «აჰა ტარიგი ღმრთისა, რომელმან აღიღონა ცოდვანი სოფლისანი», ესე ყოველი ესმა ნეტარსა ანდრეას, მოიხსენა სიტყუა მოსესი, რომელ თქუა, ვითარმე წინასწარ-მეტყუელი აღგიდგინოს თქუენ Ⴔფალმან, ძმათა თქუენთაგან, ვითარცა მე, მისი ისმინეთ და განათლდეს თუალნი გონებისა მისისანი, ხილვად ნათელსა მას ჭეშმარიტსა, რომელი იგი განიცადა განცხადებულთა მათ სიტყუათაგან და აურაცხელთაგან სასწაულთა და ფადიერად მირბიოდა, მივიდა და შეუდგა მაცხოვარსა და მისდევდა მას შეუქცეველად და სავანე მისი გამოიკითხა და ბრძანება მოიღო ვითარცა ღირს იყო, «მოვედ და იხილე», მივიდა და იხილა და მის თანა დაადგრა მას დღესა, ვითარცა წერილ არს, ესრეთ ეძიებდა რაჲ სავანესა მეუფისასა ქუეყანასა ზედა, აუაღრესი იგი და უზესთაესი სავანე ჰპოვა, ვითარცა უბრძანა თავადმან მოციქულთა, ვითარმედ «სახლსა მამისა ჩემისასა სავანე მრავალ არიან», ვინაცა აღუთქუა მისლვად და ადგილისა განმზადებად მათ თჳს. ჰპოვა წყარო იგი ცხოვრებისა უკუდავი და სურვიელად მოუხდა პირველ წოდებისაცა თჳსისა ვითარცა ირემი წყურვილი და იხილა რა გემო სიტკბოებისა მისისა არა თავს იდვა თავით თჳსით, ხოლო მიღებად ზიარებაჲ იგი მიუთხრობელისა მის კეთილისა, არამედ ხმა ყო ძმასა თჳსსაცა, რათა ეზიაროს იგიცა სათნოებასა მას უშურველსა, ამისთჳსცა ჴმითა სიხარულისათა ახარა, ვითარმედ «აჰა! ესერა ვპოვეთ ჩუენ მ ე ს ი ა, რომელსა ჰქადაგებდეს სჯული და წინასწარ-მეტყუელნი», მაშინ რომელი იგი ხორციელსა მას შობასა წინა უძღოდა, სულიერსა შობასაცა წინამძღუარ ექმნა ნეტარი ანდრეა პეტრეს პირმშოსა მას ძმასა და მიიყვანა იგი ყოველთა მეუფისა,

და წარუდგინა პირველ მოწაფე მოსაყდრე და ღირსი კლიტეთ მპყრობელი სასუფეველისა ცათასა, რამეთუ მეგობრულად ვითარცა საკუთარი მეგობარი, შეიწყნარა იგი უფალმან, და შემსგავსებულად საქმისა უწოდა მას სახელი, ვითარმედ «შენ გეწოდოს კეფა», რომელი ითარგმანების კლდე: ჭეშმარიტი იგი კლდე სარწმუნოებისა, მტკიცე იგი და რჩეული ქრისტეს მოწაფე. რომელსა ზედა აღაშენა ახალი ესე ეკკლესია უფალმან; ესრეთ ყოველთა უპირატეს შეეწყნარნეს და შეესაკუთრნეს ქრისტესა, ორნი ესე კეთილნი და შუენიერნი ძმანი, ვითარცა პირველი ნაყოფი ჲ შესაწირავი კაცობრივისა ბუნებისა, და დასაბამი სამოციქულოსა მის კრებულისა და ნამდჳლვე ჯერ იყო ცხოვრებად სოფლისა მოსრულისა მის, ყოვლისა მპყრობელისა და ყოველთა დამბადებელისა ღმრთისა-სიტყჳსა, ესე ვითარცა მოწაფეთა შეწყნარებად, ერთი ესე სიმხნითა მით სულიერითა შემკობილი სიტყჳთ და საქმით და მეორე იგი კლდე შეურყეველი სარწმუნოებისა ჲ საფუძველი მტკიცე ეკკლესიისა. გარნა ნეტარისა პეტრეს ქება თჳსსა ჟამსა გჳლოდენ, რამეთუ ვერ შემძლებელ არს ენა ჩუენი ორ კერძო გალობად, ხოლო ჭეშმარიტად ახოვნისა და უძლეველისა ანდრეას შესხმად სიტყუა ჩუენი წარემართენ და შემოკრებულნი ესე დღესასწაულსა მისსა კეთილად ვისტუმრნეთ.

რაჟამს იგი მეუფემან და მაცხოვარმან ჩუენმან იესო ქრისტემ განკაცებისა მისისა განგებულება აღასრულა და ზეცისათა შეაერთნა ქუეყანისანი ჲ ამაღლდა დიდებით და დასჯდა მარჯუენით მამისა და სული წმიდა მოუვლინა დიდებულთა მათ მოწაფეთა მისთა და მოციქულთა და განუყვნა ენანი იგი ცეცხლისანი, მაშინ განივლინნეს ნეტარნი იგი ყოველთა კიდეთა ქუეყანისათა, ქადაგებად სახარებასა მას ცხოვრებისასა და საიდუმლოსა მას ღმრთის-მსახურებისასა, ვითარცა ღაღადებს დავით წინასწარ-მეტყუელი, ვითარმედ «ყოველსა ქუეყანასა განვიდა ჴმა მათი ჲ კიდეთა სოფლისათა სიტყუანი მათნი», რამეთუ ჭეშმარიტად ცანი იყვნეს პირმეტყუელნი, რომელნი იგი უთხრობდეს დიდებასა ღმრთისასა, რამეთუ მოეფინა რა მათ ზედა ნუგეშინისმცემელი სული წმიდა, რომელნი პირველ ჯუარცმისა შიშითა და ზარითა შეპყრობილ იყვნეს და ჟამსა მას საუფლოსა ვნებისასა განბნეულნი ივლტოდეს და დაიმალვოდეს და შემდგომად აღდგომისაცა ჟამ რაოდენმე მოწიწებით იქცეოდეს და ვერ კადნიერ იქმნებოდეს, შეიმოსეს რა ძალი მაღლით გარდამო, მეყსეულად კადნიერ და გულს მოდგინე გამოჩნდეს და უშიშად მიმოდასდებდეს სიტყუასა მას ცხოვრებისასა და ქადაგებდეს სახელსა უფლისასა: მაშინ უკუე წილ ხუდა თავსა მას მოციქულთასა პეტრეს საღმრთოთა ნათლითა განათლებად, კერძოთა მათ დასავალისათა შეპყრობილთა ბნელითა მით უმეცრებისათა; ხოლო ღმერთ-შემოსილი იგი ანდრეა ძმა მისი განაჩინა ქადაგად ნათესავთა აღმოსავალისა და ჩრდილოსათა, ვიდრე მაკედონიად და აქაიადმდე, რომელმანცა ძალითა სულისა წმიდისათა ქუეყანითი ქუეყანად ჲ ქალაქითი ქალაქად და სოფლითი სოფლად არა დასცხრა ქადაგებად სარწმუნოებასა ქრისტესსა, არამედ მიმორბიოდა ვითარცა არწივი ფრთე მალე, განახლებული სულიერითა მით სიჭაბუკითა, ვითარცა დავით იტყჳს და მოვლო უმეტესი კერძო სოფლისა ვითარცა უნემან მალე-მსრბოლმან სიტყჳსა ებრ წინასწარ-მეტყუელისა, მოვლო სოფლისა ესე ზღუა და აღსძრნა ჲ განაკმნა ურწმუნოებისა იგი მღრჳიენი ჲ მწარენი იგი წყალნი, ხოლო ტკბილნი იგი ღმრთისმეცნიერებისა წყარონი აღმოაცენნა, სულსა შინა მორწმუნეთა, რომელთაცა შეიწყნარეს ქადაგება ქრისტიანობისა ამისთჳსცა ყოველი საცთური ეშმაკისა განქარდა და ღმრთის მეცნიერება დაეხერგა კაცთა შორის: ტაძარნი კერპთანი დაირღუეოდეს და ეკკლესიანი აღშენდებოდეს, სიმრავლე ეშმაკთა იდევნებოდა და ბანაკი ანგელოზთა კაცთა შორის იქცეოდა. სენნი და

ტებოდეს და სიმრთელე უძლურთა მიენიჭებოდა, მრავალ ფერითა საკრველითა შეკრულნი განა-სნებოდეს და მტერი განუხსნელითა საკრველითა შეიკვროდა, სიკუდილი დაიხსნებოდა და ცხოვრება კაცთა მიეცემოდა, შჳმუნვარე იგი მწუხარება განქარდებოდა და საღმრთოჲ სიხარული სოფელსა შინა ბრწყინვიდა, ამისთჳსცა აღივსო ყოველი ქუეყანა მეცნიერებით უფლისათა, რამეთუ არა არს ქუეყანა, არცა ქალაქი ვინაცა მიიწია მოსახელე იგი სიმხნისა, თუმცა არა დანერგულ იყო თესლი იგი ღ̃თის მსახურებისა და არცამცა დაუნჯებულ იყო ნაყოფი იგი სარწმუნოებისა და არამცა განფენილ იყო მადლი სასწაულთა მისთა და საკჳრველებანი კურნებათა მისთანი, რომელნი იგი უკეთუ ვინ თითოეულად ინებოს აღწერად ანუ მითხრობად ვითარცა ვერ შეუძლოს კაცმან ვარსკულავთა ცისათა, ანუ წჳმისათა, გინა ქჳშასა ზღჳსისასა აღრიცხვად, ეგრეთვე ვერცა საკჳრველებათა და დიდებულებათა ნეტარისა მის მოციქულისათა, შეუძლებელ არს ენა კაცობრივი მოთხრობად; ხოლო ჩუენ რომელთა ესე კადრებაჲ გვიყოფიეს ქებად მოციქულისა და ლაცათუ ყოველთა საღმრთოთა მათ საქმეთა მისთა თქმად, ვერ შემძლებელ ვართ, არამედ მრავლისაგან მცირედი წარმოვსთქუათ; რათა გერძოსაგან ყოვლისავე საცნაურ იქმნეს მეცნიერთა მიერ და სიტყუა ჩუენი წესიერ იყოს და მოკლე, ვითარცა უფალმან მოგუცეს ძალი.

ამას ჟამსა შინა ოდეს იგი განვიდოდეს წმიდანი მოციქულნი ქადაგებად, პეტრე და ანდრეა, არა ხორციელითა წესითა, არამედ სულიერითაცა სათნოებითა ძმანი და ურთიერთას მსგავსნი, წარემართნეს ზოგად გზასა მას მოციქულებისასა და წარიყვანეს მათთანა მატათა და გაიოზ და სხუანი ვიეთნიმე სამეოცდაათთაგან და მივიდენ ანტიოქიად ასურეთისა, ვინაცა ჰქადაგეს პირველ ყოველთა სიტყუა იგი ღ̃თის-მსახურებისა, და მრავალნი სასწაულნი აღასრულნეს და მრავალნი მოიმოწაფნეს და ეკკლესია აღაშენეს და შემზადეს შუენიერად და მუნ ეწოდა ქრისტეანე უწინარეს ყოველთასა, ვითარცა იტყვის ნეტარი ლუკა საქმესა შინა მოციქულთასა და მიერ განვიდოდეს ქალაქითი ქალაქად, და ქადაგებდეს სახარებასა მას ცხოვრებისასა, ვითარცა მიიწიენეს ტვიანედ, რომელ იგი არს ქალაქი ქუეყანასა კაბადუკიისასა და მუნ დაჰყვეს ჟამი რაოდენიმე და ასწავებდეს და ნათელსჰსცემდეს ერსა ფრიადსა.

და მივიდეს ანკვირიად ქალაქსა გალატიისასა და დაივანეს სახლსა კაცისა ვისმე ჰურიისა რომელისა სახელი ონისიფორე, სადა იგი მრავალ დღე იყოფოდეს და მკუდარი ლოცვითა აღადგინეს და უმეტესად საკჳრველ იქმნა-სახელი მათი და კადნიერად ასწავებდეს და უმრავლესნი დაამარჩილნეს სიტყუასა მას ღ̃თის-მსახურებისასა, მიერ წარემართნეს და მოვლიდეს ყოველთავე ქალაქთა და ქადაგებდეს სახელსა ღ̃თისასა და აღასრულებდეს სასწაულთა დიდებულთა და უზესთაესთა ბუნებისათა და მოაქცევდეს ერთა მრავალთა და ნათელ ჰსცემდეს, სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა და მოვიდეს სინოპედ ქალაქად პონტოჲსა ზღჳსის კიდედ და იყვნეს მაშინ ქალაქსა მას ერი მრავალი წარმართთა და ჰურიათა და კერპთ მსახურთა ფრიადი და იყო ერი იგი ფიცხელი და მოუდრეკელი და ყოვლითურთ უსახური, ამისთჳსცა ვიეთგანმე კაცის მჭამელ ეწოდებოდა.

ხოლო მახლობელად ქალაქისა მის არს მცირე ჯალაგი, ვინაცა სავანე ჰყვეს დიდებულთა მათ ქრისტეს მოციქულთა და ასწავებდეს ყოველთა რომელნიცა მივიდოდიან მათდა, სადა იგი არიან ორნი საყდარნი გამოკუეთილნი მარმარილოსაგან სპეტაკისა, რომელსა ზედა სხდეს ქადაგნი იგი ქრისტესნი და ასწავებდეს ერსა და ეკკლესია არს აღშენებული, სახელსა ზედა წმიდისა მოციქულისა ანდრეასი, სადა ხატი მარმარილოსა ზედა გამოხატული, ყოვლითურთ მსგავსი პეტრი-

ხანსა მას სახლსა მისსა, სავსე მადლითა და მოქმედი სასწაულთა, რომლისათჳს თქმულ არს, ვი-თარცა მიმინდე გამოისახა, ვიდრემდის სოფელსა შინა იყო ხორც-შემოსილი იგი, ხოლო დღეთა მათ უსჯულოსა მის ხატთა მბრძოლისა მძლიერო მეფისათა (კონსტანტინე კოპრონიმე), მიიწივნეს მუნ ვინმე ქრისტეს მბრძოლნი და წმიდათა ხატთა მწუხველნი და დასწუნეს პატიოსანი იგი ხა-ტი მოციქულისა და ქნერა ადგილი მისი და ეპისკოპოსი და ყოველი ლიბე აცადეს აღგილად და ვერ უძლეს, არამედ წარვიდეს სირცხვილეულნი.

ხოლო მათ დღეთა შინა შევიდეს რა წმიდანი იგი მოციქულნი ქალაქსა მას, მრავალნი უ-მეთგან მუნ დამკჳდრებულნი ეშმაკნი, ვითარცა ცეცხლისაგან დაიწუმბოდეს, გმობდეს და იტყო-დეს მოწაფენი ნაზარეველისანი მოიწივნეს აქა და გვიოტებენ ჩუენ, ხოლო ქალაქისა მის მკჳდ-რთა ესმა მათ თჳს და გამოვიდეს მათდა და მოჰყვანდეს განმწმედელნი სულთაგან არა წმიდათა, შეპყრობილნი თითო სახეთაგან სენითა: მაშინ ქადაგთა მათ ჭეშმარიტებისათა, იწყეს სწავლად ერისა მის და განანათლებს იგინი მოძღურებითა ღუთის-მსახურებისათა და მრავალნი მათგანნი მოაქცინეს სარწმუნოებასა უფლისასა, ჰურიანნი და წარმართნი და უძლურთა მათ და ეშმაკეულთა და ასხნეს ხელნი და ყოველნივე განკურნნეს, მიერითგან იწყეს მრავალთა ქალაქისაგან და გარემო სოფლებისა მოსვლად მათდა და ნათელსცემდეს მათ წმიდანი მოციქულნი, სახელითა წმიდისა სამებისათა: ხოლო დღეთა რაოდენთამე შემდგომად, შევიდა მატათა ქალაქად საქმისა რაისათჳსმე და შეიპყრეს იგი უსჯულოთა ვიეთმე ჰურიათა და შეაყენეს საპყრობილესა და ენებათ ხვალისა დღე მოკლვა მისი, ხოლო მას ღამესა ეუწყა ესე ნეტარსა ანდრეას და მივიდა იგი ქალაქად და ბჭენი ქა-ლაქისანი და საპყრობილისანი თავით თჳსით განეხვნეს და შევიდა საპყრობილედ, ოდეს შევი-და მოციქული საპყრობილესა შინა, მეყუსეულად დასცვივდნენ ბორკილნი (ჯაჭვნი) ხელთა და ფერხთაგან, არა მხოლოდ მატათასსა, არამედ სხუათაცა პატიმართა.

განთავისუფლებულთა პატიმართა ერწმუნათ უფალი იესო. უბრძანა მათ მოციქულმა რათა მეორე დღეს დამალულ იყუნენ ფარულად ვიეთსამე ქვაბსა შინა, რომელ მყოფი ქალაქსა ზედა ვითარ შვიდი სტა-დიონს, მანძილზედ, რომლისა ჰსდგეს (ფრიად) მრავალი ფინიკნი, ფრიად ნაყოფიერნი.

აქა მოციქული ასწავებდა მათ, — მერვესა დღესა შემდეგ ნათლისღებისა განუტევა იგინი და ამცნო მათ, რათა ხაწმიდით დაიცვან მიღებული სარწმუნოება.

დროსა ერთსა მქადაგებელნი ჭეშმარიტებისა შეჰკრბნენ ერთბამათ, მოიკითხეს ერთ ერთად და შეერთებულნი მარად სარწმუნოებითა და სიყუარულითა, გონებითა და გრძნობითა, წარვიდნენ სხუადა სხუა მხარეთა, ქადაგებად.

ნეტარმა პეტრე აღიყვანა გაიოზ და რომელნიმე ძმათა განი, წარვიდა დასავლეთის მხარეს, არამედ ნეტარი ანდრეა და მატათა და სხუანი მოწაფენი შეუდგნენ გზასა აღმოსავლეთისას.

ქალაქსა მისონთასა (სამისონ) მდებარესა ზღუის-კიდესა პონტოისასა, ნეტარი დაადგრა (ჩა-მოხდა) სახლსა შინა ერთისა ჰურიისასა სახელით დომენტი. მოციქული მოწაფეთა თჳსით შევიდა შესაკრებელსა ჰურიისასა და მქადაგებელი სიტყჳსა ჭეშმარიტებისასა დაუმტკიცებდა მათ საღთო წერილთაგან, რამეთუ იესო ქრისტე არს ძე ღუთისა.

შესაკრებელსა შინა წინა აღუდგეს მოციქულსა რომელნიმე მწიგნობარნი სახელწოდებულ-ნი ჰეროდიანად, რომელ ამტკიცებდეს, რამეთუ ჰეროდე იყო ქრისტე, რომელმან გადმოაგდო მღუდელთ-მთავრისაგან გვირგვინი, თჳთ შეიმოსა მღუდელთ-მთავრობა და, და მეფეთ მყოფიო მაღლ-ზინებულნი ძლევანი მტერთა ზედა.

მოციქული (წინააღუდგებოდა) დაუძლურდა პირთა წინააღმდეგთა მათ (თჳსთა) და ეტყოდა, რამეთუ ჰკრძალდა იყო უცხოს თესლისაგანი, მცხიერად მჟღლელი ცოდვისა და შვილთა თჳსთა. წური უსჯულოებისა. სხვანი ამტკიცებდნენ ვითარმედ იოანე (ნათლისმცემელი) ქრისტე იყო, რამეთუ იგი უდაბნოსაგან იყო და ძე მღვდლისა. მოციქულმა უპასუხა მათ, მე თჳთ მოწამე მისი ვიყავ, ოდეს ესე ჰქადაგებდა ხილულებასა სასანთლისასა, მე თჳთ მესმა პირისაგან მისთა, წამება მისი იესოსთჳს, ვინა არს ტარიგი (კრავი) ღმრთისა, რომელმან იტვირთა ცოდვანი სოფლისა ამისა და ვითარ სამწყსო ჰდევნიდი უძალსა, ოდეს იგი ჰქადაგებდა მღვდლის სასუფეველისა თჳს, და განჰკურნე-ნა და სნეულთა და კეთროვანთა, ვიდრემდის შურის გებითა მიერ მღვდელთ მოძღუართა მიცემულ იყო პილატეს სასიკუდილოთ; ჯუარს აცუეს იგი და დაფლვეს, არამედ იგი მესამესა დღესა აღსდგა, ამაღლდა ცათა შინა დიდებით, და გჳანად მოვალს ჰსჯად ცხოველთა და მკუდართა და ყოველთა მოგებად არს საქმისა მებრ მათისა.

შესწავლებული ამისა შესაკრებელსა შინა, წმ. მოციქული ოდეს გამოვიდა მუნით დახვდა მას ერი მრავალი, რომელთა მოუყვანეს მრავალნი უძლურნი, ნეტარმა უბრძანა მათ; რათა მოიყვანონ იგინი მეორესა დღესა, არამედ თჳთ დაბრუნდა სახიდ თჳსად მოწაფეთა თურთ, რომელთა სახელნი ესე არს: თადეოს, მატათა. ტიხიკოს და ასტაქე (ასუსტათი) ევვოდოს, ხუმონ და ალაპიტოს და დომეტი, ესე ყოველნი ითითო სამოსლითა მოსილნი და სანდალნი ფერხთა მათთა და იყო საზრდელ მათდა პური და წყალი ერთ გზის დღესა შინა, ხოლო ჟამსა ძილისასა ქუეყანასა ზედა მიწვიან და ენინ ოდეს განისუენიან და მეუფსულად აღდგიან გალობად. ხვალისა დღე გჳანად შემოკრბა ერი იგი, განვიდა ნეტარი ანდრია და ერსა მას ჯუარი დასწერა და რამელნიცა იყვნეს უძლურნი ყოველნივე განჰკურნნა და განხდა სახელი მისი ქალაქსა მას შინა, ხოლო განკურნებული იგი მოილებდეს სათვალეთა და სახმართა მრავალთა და ყოველსავე მოციქული გლახაკთა განუყოფდა და რწმენა მრავალთა სახელი უფლისა იესო ქრისტესი და ნათელ იღებდეს სახელითა წმიდისა სამებისათა და შემოკრბებოდა ერი დღითი დღე, და ნეტარი ანდრია დადგის ადგილსა მაღალსა სახილველად ყოველთა და ასწავებნ სიტყუასა ცხოვრებისასა, რამეთუ არცა ჰასაკითა გჳამისათა მცირე იყო, არამედ გრძელ და შუენიერ, თვალოვან, წარბოვან, მკლოვან და შუენიერ თმითა და წვერითა, სიგრძითა მცირედ მოდრეკილ და შემოკრბიან რა უძლურნი და გუემულნი ეშმაკთაგან უბრძანის ეშმაკეულთა მათ კიდე განსვლა სხუათაგან და იწყიან რა ამბოხება შერისხნის სიტყჳთ და მეუფსულად დადუმნიან; მაშინ ერსა მისცის მშჳდობა და იწყის საღმრთოთა სწავლათა მოთხრობად, და სნეულთა და ასხნეს ჴელნი და განიკურნიან; ხოლო სულთა მათ ბოროტთა მკსინვარითა ხმითა შერისხნის და მეის ივლტოდიან, კეთროვანთა და განრღვეულთა უბრძანის წყლისა ჰკურება და მეის განწმდიან, და ხორცნი მათნი მოეგნიან, ვითარცა ყრმათა ჩჩჳლთანი, მკელობელთა უბრძანის და მალიად ვიდოდიან, ბრმათა შეახის მარჯუენე თჳსი თვალთა და აღიხილნიან და არა იყო სენი რომელიცა არა განიკურნებოდა, სიტყჳთა და ლოცვითა ამის ყოვლად ნეტარისათა, ამისთჳსცა ყოველნივე განკჳრვებულნი იყვნეს, უფროს ხოლო ამისთჳს, რამეთუ ჰხედვიდეს სიმდაბლესა მისსა და სიმშვიდესა და სახისა უნდოებასა, ხოლო სიტყჳთ მსგავსად წყაროსა აღმომდინარეთა და ვითარ მადლნი იგი კურნებათანი დღითი დღე განმრავლდებოდეს და დიდებისა მეტყუელებასა ღმრთისასა მწუხრი დილეულ და საღამოს, უფროსღა ვსთქუა თუ დაუცხრომელად აღესრულებოდა მის მიერ, ამისთჳსცა არა უნდა ერსა მას ყოვლადვე განშორება მისგან და შეუძინებოდა დღითი დღე სიმრავლესა მორწმუნეთასა..

მაშინ მოციქულმან აღაშენა ეკკლესია საფასითა და თანა შეწევნითა ახალ წოდებულთა მათ მორწმუნეთათა და აღმართა საკურთხეველი და აკურთხა მღდელნი და დიაკონნი, რამეთუ არათუ გლახაკნი ხოლო მოიქცეოდეს, არამედ მრავალნი მდიდარნი და მთავარნი, მამანი და დედანი ჰურიანი და წარმართნი, რამეთუ რომელთა მაშინ ეპყრა რომთა მეუფობა, ტიბერის კეისარი და გაიოზ და კლავდი, არავის აყენებდეს აღსიარებად სახელსა ქრისტესსა, ამისოჳსცა ნათელსცემდა ყოველთა მორწმუნეთა მოციქული ქრისტესი, სახელითა ყოვლად წმიდისა სამებისათა.

ხოლო ეკკლესია იგი სახელსა ზედა წმიდისა ღმრთისმშობელისასა აღაშენა, რომელი იგი დღესამომდე საცნაურ არს ყოველთა მიერ და იქმნა სიხარული დიდი ყოველთა შორის და აზიარნა წმიდათა საიდუმლოთა ქრისტესთა, და ასწავა მათ წესი ლოცვისა და დიდებისა მეტყუელებისა ღმრთისა და განგება წმიდისა ჟამის წირვისა და უბრძანა მწუხრი და განთიად ზოგად შეკრება და აღმოსავალით კერძო დადგომა და მუხლმოდრეკით ლოცვა და გალობა ფსალმუნთა დღისათა და მარხვად და მღჳძარებად და კითხვად საღმრთოთა წერილთა და არა საწარმართოთა ზღაპართა არამედ თქმულთა მოსესთა და სხჳათა მათ წინასწარმეტყუელთასა და რათა დაიმარხონ შეუცვალებელად ყოვლადვე განწესებული მოციქულთა მიერ, ვითარცა პირითა ღმრთისათა თქმული; ესრეთ ქადაგებდა და ასწავებდა ნეტარი იგი და მრავალნი ქალაქნი და დაბნებნი პატიოსნებით განანათლნა და სარწმუნოებასა უფლისასა დაამტკიცნა.

ხოლო სრბა ქადაგებისა მისისა დაუცხრომელი იყო, რამეთუ მადლი სულისა წმიდისა განაძლიერებდა მას და მიმოვიდოდა ქალაქითი ქალაქად და სოფლითი სოფლად ასწავებდა მათ სიტყუასა მას ღმრთისმეცნიერებისასა; მიიწია უკუე ქალაქად ტრაპეზუნთად, რომელი იგი შენ არს სოფელსა მეგრელთასა, სადა იგი დაჰყო ჟამი მცირედი, და იხილა უგუნურება პირუტყუმსგავსი მკჳდრთა შორის მის ქალაქისათა, განვიდა მიერ და შევიდა ქუეყანასა ქართლისასა, ვინაცა იგი დაჰყო ჟამი ფრიადი და მრავალნი განანათლნა სიტყჳთა მოძღურებისა მისისათა და შეწირნა უფლისა წმიდისა ნათლისღებითა, მიერ წარვლნა კერძონი ქუეყანისა პართევისანი და აღვიდა იერუსალიმს აღსრულებად პასქისა, რამეთუ ათორმეტნი მოციქულნი წლითი წლად შეკრბიან იერუსალიმს წინაშე წმიდისა ღმრთის მშობლისა და მისთანა აღასრულიან აღვსება და მარტჳლია: ხოლო მას ჟამსა შინა ვითარცა აღესრულა დღესასწაული მარტჳლიისა, ანდრეა პეტრეს თანა ძმისა თჳსისა და იოანე ზებედესი და ფილიპე ათორმეტთაგან და ბართლომეოს და ფილიპე შჳდთა დიაკონთაგანი, განვიდეს ანტიოქიას ქალაქსა ასურეთისასა, რომელსა ეწოდების ღმრთისა ქალაქი, ვინა იგი დასმა პეტრე, აკურთხა მარკიანე და ბაგრატ ეპისკოპოსად სიკილიისა და წარგზავნა მუნ განზრახვითა და ნებითა პავლესითა; ხოლო სხჳსანი მოციქულნი წარემართნეს ქალაქითი ქალაქად განფენად სიტყჳსა ქადაგებისასა და ფილიპე ათორმეტთაგანი და ბართლომეოს ზემო ფრიგვიას, ლიკიას და პისიდიას დაადგრეს, ხოლო ფილიპე შჳდთაგანი, რომელმან საჭურისსა მას კანდაკესსა ნათელსცა შთავიდა კესარიას პალესტინისასა და მუნ ქადაგებდა, ხოლო ანდრეა და იოანე აღვიდეს ეფესოს ქალაქად და ასწავებდეს სიტყუასა მას ცხოვრებისასა.

ეჩვენა მას ჟამსა უფალი ჩუენი იესო ქრისტე ნეტარსა ანდრეას და ჰრქუა მას იწარვედ მოსწრაფედ სოფელთა ბითვინიისათა და ნუ გეშინინ, რამეთუ მე შენთანა ვარ ვინაცა ხჳდოდე, რამეთუ ქუეყანაცა გუთისა მიგელის შენი, ესე ვითარი ესე ჩუენება იხილა რა ნეტარმან ანდრეა, მიუთხრა ღმრთისმეტყუელსა იოანეს და მოიკითხა იგი ამბორის ყოფითა სულიერითა და წარემართა ეფესოთ მოწაფეთა თჳსთა თანა და აღვიდა ლაოდიკიას ქალაქსა ფრიგვიისასა; მიერ წარემართა

და შეიწყნა ოდესმე ქალაქად სოფელსა მიზიისასა, ვინაცა დაჰყო დღე რაოდენიმე და ერთი მოწაფეთა მისთაგანი ანტიოხ სახელით, ეპისკოპოსად დაადგინა, მუნ მყოფთა მორწმუნეთა. მერე წარემართა და განვლეს მათ ულუფისა და შეიწყნა დიდსა მას დაბასა ნიკეას ბითვინიისასა, რამეთუ არღა იყო იგი ქალაქად, არამედ უკანასკნელ შეზღუდა იგი და განავრცელა მეფემან ტრაიანემან და ტბა იგი მაშინ მცირე იყო და შორს დაბისაგან, ხოლო აწინა შემდგომად განეფინა ფრიად, მაშინ, უკეთუ შევიდა ნეტარი ანდრია ნიკეას და იწყო ქადაგებად ქრისტესა და ევედრებოდა მუნ მყოფთა მათ ჰურიათა და წარმართთა შეწყნარებად სიტყუასა ქრისტესსა, ხოლო კაცნი იგი იყვნეს ამპარტავან და მოკიცხარ, მტყუარ და მბასრობელ, ოდესმე ეტინოდეს წმიდასა მას მოციქულსა და ბასრობდეს და ოდესმე უქადებდეს შეწყნარებად სიტყუასა მისსა და არა მტკიცე იყო სიტყუა იგი და გონება მათი, არამედ დღითი დღე ადროკუნდეს და ეცრუებოდეს და იყო დაბასა მას კრი მრავალი ჰურიათა და აქუნდა შესაკრებელი დიდი, ხოლო წარმართთა აღემართა კერპი აპოლონ წარმწყმედელისა, რომელი იგი აოცნებდა ოცნებათა ბოროტთა, და რომელთაცა იხილნიან ოცნება იგი მიელებოდა სიტყუა და სმენა, რამეთუ დაეყოფოდეს პირნი მათნი და ყურნი და იყვნეს ურუდატყუ და ესებანი ბოროტნი იყვნეს მათ შორის და ცისად ცისად გუემულებანი; ხოლო მოციქული ქრისტესი ეტყოდა მათ, ვითარმედ უკეთუ არა შეიწყნარით სარწმუნოება ქრისტესი, ვერ ხელეწიფებით განკურნებად სენთა მაგათგან და ეშმაკეულებათა, არამედ იგინი პირველსავე მას ზედა ეგნეს უკეთურებასა და სიცრუესა, ხოლო მახლობელად დაბისა მის ვითარ სამეოც უტევან კლდე არს მაღალი, რომელსა ზედა იყო ვეშაპი ფრიადი და საშინელი, რომელი იგი მრავალთა მოგზაურთა მოჰკლვიდა, ვიდრეღა გზა იგი გარდასწყდა სრულიად შიშისაგან ბოროტისა მის ვეშაპისა, ცნა რა ესე დიდებულმან მოციქულმან და სიმხნისა მოსახელემან, წარიყვანნა ორნი მოწაფეთა მისთაგანნი, და წარემართა მისლვად ადგილსა მას ახოვნითა გონებითა და აქუნდა ჴელთა მისთა კუერთხი რკინისა, რომელსა თავსა ზედა იყო სასწაული ჯუარისა ცხოველს-მყოფელისა, რომელი ყოვლადვე აქუნდა კელთა, ხოლო მიეახლნეს ადგილსა მას, აგრძნა ვეშაპმან მან მისლვა მათი და გამოვიდა ფრიად საშინელებით ბრძოლად მათდა; მაშინ ქადაგმან მან ცხოვრებისამან შემსგავსებულად ცხოვრებისა თჳსისა და სახელისა, ახოვნად მიჰმართა, სასტიკად მძჳნვარესა მას ვეშაპსა და მეყსეულად კუერთხი იგი რკინისა დასცა (ჰსთხლიშა) თავსა მისსა, და განუპშირა თავი და მეყსეულად მოკლა ბოროტი იგი მჴეცი; იხილეს რა დიდებული საკჳრველი მრავალთა რწმენა უფალი, ხოლო მოციქული მიიქცა კუალად ნიკეადმდე და შექცეულ იყო მოძღურებასა და სწავლასა ერისასა; მაშინ შემდგომად სიკუდილისა ბოროტისა მის ვეშაპისა, კლდესა მას რომელსა ეწოდებოდა სამალავ, რამეთუ იყო ადგილი იგი მალნარი და დაუშჳნნეს მუნ ავაზაკნი კაცის მკულელნი რიცხვით რვანი, და იქმოდეს კაცის კლუასა მარადღე, რომელთაგანნი ორნი იყვნეს ეშმაკეულ. ხოლო ერი იგი ნიკიისა და გარემო სოფლებისა ევედრებოდეს მოციქულსა ქრისტესსა, რათა ვითარცა იგი ვეშაპისაგან მას საშინელისა განათავისუფლა გზა იგი, ეგრეთვე ჰყოს ლონე ბოროტთა მათ ავაზაკთა თჳს.

ესმინა ყოვლად ქებულმან მან ვედრება მათი და წარვიდა მათდა მიმართ და მიაწია მეყსეულად შეემთხვივნეს ეშმაკეულნი იგი. აზბოხებითა და ზახილითა დიდითა და ვიდრე არღა მიახლებული იყვნეს, ივლტოდეს მათგან სულნი იგი არა წმიდანი, ხოლო შერისხნა მათ მოციქულმან. ხოლო კაცნი იგი განწმდეს რა სენისა მისგან საეშმაკოისა მოვიდეს და შეუვრდეს ფერჴთა მის ნეტარისათა შიშით და ძრწოლით, იხილეს სხუათა მათ ავაზაკთა და მეყსეულად დაჰყარეს საჭურველი

მათი და მოციქულისა ეგრეთვე კონსტანტინესცა ქრისტეს მოციქულისა და წარმოუდგეს მას მოწყობილ-თა წყლისათა. ხოლო წარმართთა მან საკჳრველთა და შჳდითა სატანჯველითა ჭირჭისა მათ, აჰა! კაცნო, რაჲ იქმთ ბოროტსა და რომელი თქუენ არა გნებავს რაჲთამცა ვინ გიყოს, რასათჳს სხჳთა მიმართ იქმთ; გულისხმა-ყავთ-ღა, რამეთუ ღმერთი ცათა შინა დამბადებელი და განმგებელი ყოველთა და ყოველთა ჰქმნეს და მისცეს კაცად კაცადსა საქმეთა მათთა ებრ. აწ უკუე თქუენ, რასათჳს აქტესებით უგნურითა მონაგებითა, რომლისთჳს მოგეცემის თქუენდა ღმრთისა, სიმრთელე და სიცხნე, რაჲთა შეიწყალნეთ გულითა თქუენითა და იყვნეთ უნაკლულო, უფროისღა გლახაკთაცა მისცემდით. აწ უკუე ამიერითგან განეშორენით საქმეთა ბოროტთა და წარვედით სახიდ თჳსა, რაჲთა მოჰფინოთ ღმრ-თისაგან წყალობაჲ და ნაცვლად ბოროტისა ყოველთაგან კეთილი გეყოს თქუენ: ესე და ესე ვი-თარცა შეისმინეს სიტყუაჲ წარმართთა მათ და მერმე იწყო სიტყუასა მას ცხოვრებისასა. ხოლო იგინი ღმრთისაგან ჰქმნნეს კეთილი მათ სიტყუათა ზედა და დაეცნეს მისთანა დღე რაოდენიმე და ესრეთ განისწავლნა იგინი და ნათელ-სცა სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდი-სათა.

ხოლო მასვე გზასა იყო სხჳა პარეხი მაღალი სადა იგი მკჳდრ იყო სიმრავლე სულთა არა წმიდათა; რომელნი იგი იქმოდეს ოცნებათა და ქმნიდეს მსხუერპლთა, რამეთუ იყო მუნ კერპი საწარმართოისა მის მძლავრისა არტემისი და იყო გზა იგი მეცხრით ჟამითგან დღისით, ვიდრე მეორისა ჟამისა მესამედ ჟამადმდე სრულიად უვალი, რამეთუ ვერ ვის ხელეწიფებოდა მას ადგილსა სლვად. ანუ მიახლებად სიბოროტისაგან მუნ მყოფთა მათ ბოროტთა ეშმაკთასა; ხოლო ნეტარი ანდრეა შეჭურვილი საღმრთოთა მით სიმხნითა, მივიდა ადგილსა მას მოწაფითურთ თჳსით და დაადგრა ღამესა მას ადგილსა მას; მაშინ სულთა მათ არა წმიდათა, ვერ თავს იდვეს მისლვა მისი, არამედ სახედ ყორანთა გამოხნდეს და ისმოდა ხმა გოდებისა უშჯერი, ვაჲ! ჯუარი ესე რომელი მო-იწყოს ჩუენ ზედა, რამეთუ მოწაფენი შენნი ყოვლისა სოფლისაგან გვიოტებენ ჩუენ.

ხოლო ნეტარმან ანდრეა, ბოროტი იგი და ბილწი კერპი დაამხუა და შემუსრა და სახე ცხო-ველს მეოქმედისა ჯუარისა აღმართა ადგილსა მას და მიერითგან განწმიდა ადგილი იგი საცდურ-ისა მისგან ეშმაკთასა. ეგრეთვე სხჳასა ადგილსა მახლობელად დაბისა, რომელ იგი არს მარცხენით ზღჳსისა და მკჳდრ იყო მუნ ვეშაპი სიმრავლითურთ ეშმაკთასა, რომელ იგი შერაცხილ იყო ქრისა მის მიერ უგუნურისა ღმრთად სამსახურებელად და იყო მუნ კერპი ბიჭჳნის მის აფროდიტისა და მრავალთა მსხუერპლთა შესწირვიდეს ერნი იგი უგულისხმონი და საწყალო-ბელნი; ხოლო ქრისტეს მოციქული მივიდა მუნცა მოწაფითურთ და აღასრულა ლოცვაჲ და მეყსე-ულად ვეშაპი იგი და არა წმიდანი სულნი მიერ ადგილით ლტოლვილნი სრულიად უჩინო იქმნ-ნეს, და იქმნა მიერითგან ადგილი იგი საყოფელ კაცთა და მოიქცა მოციქული ჩინებულად და არა და-იცადის სარწმუნოებისათჳს კაცთასა წუთ ერთცა, რამეთუ დღესა ასწავებნ ერსა და უძლურთა ჰკურ-ნებნ: ხოლო ღამით განვიდის მახლობელსა მას ბორცუსა, რომელსა კლდისა ეწოდებოდა და დამე-ყოვლ ლოცვასა შესწირავნ უფლისა, რაჲთა წარემართოს ქადაგება იგი მისი და მისცა მიმსგავსებელ-ად იქმნა სახიერისა მის მოძღურისა მისისა, ვითარცა წერილ არს; ვითარმედ მრავალ გზის აღ-ვიდის მთასა ლოცვად, ხოლო უფალმან რომელმან, მარადის ქმნის ნება მოშიშთა მისთა, საცნაურ იყო ცხოვრება ჭირთასა მის და იქმნა მიზეზი ესე ვითარი, იყო დღესასწაული რაჲმე საწარმართო, და შეკრბა ყოველი იგი ერი და უწირვიდეს კერპსა მას და სჭამდეს ნაზორევთაგან და მეყსეულად შეიპყრნეს უშმაგნი ეშმაკთა მათ და ქონდენ ბოროტად ეუფლნეს, ვიდრემდის ხორცთა თჳსთა ურჩად

ჰსჯამდეს; მაშინ განვიდეს ყოველნი მთასა მას. ჰპოვეს ნეტარი იგი და ევედრებოდეს, რათა ჰყოს მათ თანა წყალობა და იხსნნეს უწყალოსა ტანჯვისაგან: ხოლო მოციქული ქრისტესი შევიდა რა შორის ერსა მას, მკჳჩხეულად რომელნი იგი ხორცთა თჳსთა მოიჯამდეს, დასცხრეს სიბორგილე-სა მისგან, რამეთუ გამოსახა მათ ზედა მოციქულმან სასწაული პატიოსნისა ჯუარისა. მაშინ აღხდა ღმერთ-შემოსილი იგი ხარისხსა მაღალსა, და იწყო სწავლად მათდა სიტყუასა ღმრთის-მეცნიერებო-სასა, და აუწყდრა ესოდენისა ჟამისა გულფიცხელობა და ურჩება იგი მათი და განაქიქა სიცბილი იგი კერპთა მათთა და უჩვენა. თუ ვითარსა ნაცვალსა მიაგებენ ეშმაკნი მსახურთა მათთა, რამეთუ კეთილის ყოფად ვერ შემძლებელ არიან, ხოლო ბოროტსა ყოველსავე მოსწრაფე არიან.

მაშინ გულის-ხმა-ჰყვეს კაცთა მათ სიტყუათა მისთა ძალი და რწმენა ქადაგება მისი. წმიდამან კაცად კაცადსა მათსა დასდვა ჴელი და განკურნა თითო სახეთა და მძჳნვარეთა სენთაგან და ყოველ-ნივე მშჳდობით განუტევნა და ხვალისა დღე განთიად კუალად შემოკრბეს და დადგა მოციქული მასვე ადგილსა და მისცა მათ მშჳდობა და ყოველთავე ვითარცა ერთისა პირითა მიუგეს და სულისა-ცა შენისათანა და იწყო დაბადებითგან სოფლისათ, ვითარ იგი ღმერთმან დაბადა ადამი და მიე-რითგან ყოველივე, რომელიცა დაწერილ არს წერილთა შინა და წინასწარ მეტყუელთა, ვიდრე მო-სლვადმდე უფლისა, ყოველივე მიუთხრა და გამოაჩინა სიტყუათაგან წმიდათა წინასწარმეტყუელ-თასა, ვდ იგი არს ძე ღმრთისა, რომელი მოვიდა ცხოვრებად სოფლისა; ესე ყოველი მიუთხრა და წმიდისა ნათლისღებისათჳს გულის კმა უყო და რომელნიცა იყვნეს უძლურნი დასხმითა ჴელთათა განკურნნა იგინი და წარგზავნნა მშჳდობით და ამცნო განთიად შემოკრებად; და ვითარცა შემო-კრბეს, გამოვიდა წმიდა იგი მოციქული და მიეყრდნა კუერთხსა მას რკინისასა და იწყო ღმრთის მეტყუელებად წმიდისა სამებისათჳს და განგებულებათათჳს ღმრთისათა და განკაცებისათჳს ქრის-ტესისა, ჯუარცმისათათჳს და აღდგომისა, ამაღლებისათჳს და დაჯდომისა მარჯუენით მამისა და დიდებულისათჳს მეორედ მოსლვისა და ვითარ იგი მიაგოს კაცად კაცადსა საქმეთა მათთაებრ.

ესე ყოველი წარმოსთქუა რა მოციქულმან, ღაღადჰყო ერმან მან ჭეშმარიტად სახიერისა და მოწყალისა ღმრთისა მოწაფე ხარ და მეგობარი და სული წმიდა იტყჳს პირით შენით, მიერითგან იწყო ნათლისცემათ ერისა და დაჰყო მუნ ორი წელი, შეცთომილთა მოაქცევდა, წარწყმედულთა ეძიებდა, უძლურთა ჰკურნებდა, ეშმაკთა განასხმიდა, საკერპოთა არღვევდა, ეკლესიათა აღაშენებდა, საკურთხეველთა აღჰმართებდა, მღდელთა აკურთხევდა და ყოველსა მას ერსა წმიდისა ნათლისღე-ბითა განაახლებდა და რომელი იყო მუნ შესაკრებელი ჰურიათა დაამხუა და შეჰსცვალა ეკკლესიად და უწოდა მას ტაძარი წმიდისა ღმრთის-მშობელისა: და კაცი ვინმე შუენიერი და საღმრთო სახე-ლითა დრაკონტიოს ეპისკოპოსად დაადგინა, რომელი იგი შემდგომად ჟამთა ღირს იქმნა წამები-სა გჳრგჳნსა თუესა მაისსა თორმეტსა.

ამისსა შემდგომად წარემართა იგი ნიკიით და მიიწია იგი ნიკომიდიას ქალაქსა და მოეგებ-ნეს ძმანი, რომელთა პირველვე ესწავა მისგან სიტყუა იგი ცხოვრებისა, დ დაჰყვნა მათთანა მცირედ-ნი დღენი და დაამტკიცნა მოძღურებითა და სასწაულითა საქმითა, სადა იგი კალისტოს ვინმე სა-ხელით, ეშმაკისა მიერ წყლულებითა მომკუდარი აღადგინა და მრავალ ღონენი მანქანებანი მტე-რისანი განაქიქნა.

მიერ ნავითა მიიწია ქალკიდონად ქალაქად ბითვინიისა და მცირედ ჟამ დაჰყო მუნ და დაად-გინა ეპისკოპოსად ტვიქიკოს ერთი მოწაფეთა მისთაგანი და აღვლო ზღუის პირი და მიიწია ქალა-ქად ირაკლიად და მიერ აღვიდა ამასტრიად ნავითა და იყო ქალაქი იგი დიდი და შუენიერი, ვინაჲცა

დაჰყვნა მუნ დღენი მრავალნი და ურიცხვნი განანათლა ნათლითა მით ღმრთის მეცნიერებისათა და დაადგინა ეპისკოპოსი პალამონ სახელითა (პალმა), შემკული სიტყჳთა და საქმითა, რომლისათჳს იტყჳან მკჳდრნი მის ქალაქისანი, ვდ სწავლანიცა საღმრთონი მრავალნი აღწერილნი დაგვიტევნა, არამედ სიგრძესა ჟამთასა ცეცხლი ოდესმე აღეტყინა ქალაქსა შინა და დაიწვა სახლი იგი სადა იყვნეს შჳენიერნი იგი წერილნი და დავაკლდით სარგებლისა მისგან სულიერისა.

ხოლო ამასტრით ქალაქით აღჴდა ნავსა მოციქული და აღვლო მდინარე დიდი პართენი და მიიწია სოფელ ქალაქად რომელსა უწოდიან ხარაკ, რომელი იგი ზღუდის სახედ მოუცავს ორთა მდინარეთა, სამხრით, რომელსა იგი მგელ ეწოდების, (ლიკუსბერძულად) დიდად მავნებლობისა მისისათჳს და ჩრდილოთ მეორე იგი მოსდგამს მდინარე, რომელსა ეწოდების ლუსი და დასავლეთით კერძო სოფლისა მის, შეიერთებიან ორნი იგი მდინარენი და მიერითგან პართენი ეწოდების მას, რომლისა იგი სიღრმე და სივრცე ფრიადი არს და ნავნი მრავალნი ზღვით აღმოვლენ მდინარესა მას შინა და არს სოფელ ქალაქსა მას შესავალი ყოველგნით ერთა მრავალთა, უფროსად დღეთა ზაფხულისათა: ხოლო მიიწია რა მუნ კმა მაღლად ქადაგი იგი სახარებისა, იწყო ქადაგებად სიტყჳთ სიტყჳსა მას ჭეშმარიტებისასა და მრავალნი მოინადირნა და გულის ხმა უყო სიტყჳ ღმრთისა, სადა იგი ერთი ადგილი განაჩინა სალოცველად და საკურთხეველი დადგა და სასწაული ცხოველს მყოფელისა ჯუარისა აღმართა და შემდგომად მცირედისა მას ადგილსა ეკკლესია აღაშენეს მკჳდრთა მის ადგილისათა, სახელსა ზედა წმიდისა მოციქულისასა და ხატი მისი პატიოსანი გამოსახეს ყოვლითურთ სახესა მისსა მიმსგავსებული, კედელსა ზედა ეკკლესიისასა, წამლითა ბრწყინვალითა, რომლისა მიერ სასწაულნი მრავალნი აღესრულნეს პირველითგანვე აქამომდე; ხოლო სიგრძესა ჟამთასა პირველი იგი შენებული დაირღჳა და სხჳა უაღრესი ტაძარი წმიდისა მოციქულისა აღაშენეს გატოა ღმრთისმოყუარეთა.

ხოლო განანათლნა რა მკჳდრნი სარრაკისანი დიდებულმან მან-ქრისტეს მოციქულმან და დაამტკიცნა, წარვიდა მიერ და მიიწია სინოპე ქალაქად, ვინაცა ჰპოვნა მოწაფენი, რომელნი იგი პირველ მცირედისა მის მიერ განსათლებულ იყვნეს და დაადგრა მათ თანა; ხოლო ქალაქსა მას შინა იყო სიმრავლე ჰურიათა ფრიადი, ვითარცა ზემო ვახსენეთ, რომელთაცა ესმა ღმერთ შემოსილისა ანდრეას მისლვა, რომელმან პირველ საპყრობილე განაღო და პყრობილნა გამოიყვანნა, აღივსნეს გულის წყრომითა, და შეკრიბეს კრებული ბოროტი და მიჰმართეს წმიდასა მას ვითარცა მხეცთა განძვინებულთა და ენება სახლისა მის სადა იყოფებოდა ცეცხლითა დაწუა, ხოლო განვიდა რაჲ ნეტარი იგი მათდა მიმართ მეუჳსეულად შეიპყრეს იგი და დააკჳრთეს ქჳრჳანად და მიიზიდვიდეს უბანთა ზედა და ურაკპარაკთა და სცემდეს ქვითა და ძელითა ურიდად და უწყალოდ და ვითარცა ძაღლნი ცოფნი ჰსჯნამდეს ხორცთა მისთა და ერთმან ვინმე მხეცისა მსგავსმან გონებითა, უპყრა კბილითა თითი მოციქულისა და დახოცნა იგი ვიდრე და სრულიად მოჰკჳეთა, რომლისათჳსცა ეწოდა მიერითგან სინოპელთა თითის მჭამელ ვიდრე მოაქამდე, ესე ვითარითა გუემითა გუემეს მოწაფე იგი ქრისტესა, ბილწთა მათ და უგუნურთა და გარეგან ქალაქისა დააგდეს იგი ვითარცა მკუდართა.

არამედ ღამესა მას გამოეცხადა ტკბილი იგი და სახიერი ნუგეშინის მცემელი მაცხოვარი იესო და რქუა მას სიტკბოებით აღსდეგ რჩეულო ჩემო და პირველ წოდებულო მოწაფეო და შევედ ქალაქად კადნიერებით და ნუ გეშინინ, რამეთუ მე შენთანა ვარო და ესე რა ჰრქუა მაცხოვარმან მოწყლული იგი თითი მისი განკურნა და აღვიდა ზეცად, ხოლო განთიად აღსდგა მოციქული და შევიდა ქალაქად და უშიშად მოძღურებდა და ჰქადაგებდა, ხოლო ურჯულოთა მათ იხილეს რა მოთმინე-

ბა იგი და სიმშჳდე მისი და ვითარ კაცადსა ტკბილითა სიტყჳთა ეზედრებოდა, ღმობიერ იქმნნეს ფიცხელნი იგი გულნი მათნი და იწყეს სმენად მოძღურებასა მისსა, რამეთუ გამოუცხადებდა და განუმარტებდა წერილთაგან უფლისა იესოს თჳს და შეიწყნარეს სიტყუა მისი და შემოკრბებოდა ერი მრავალი და მოჰყუანდეს უძლურნი და სნეულებითა თითო ფერითა შეპყრობილნი და ყოველ-ნივე განჰკურნნა სახელის დებითა ქრისტესითა ყოველნი იგი.

იყო კაცი ვინმე მოკლული მას დღესა შინა კლდითა ბორცჳსა ვისმე მოსისხლისათა და და-გდებულ იყო იგი უბანთა შინა და მეუღლე მისი გოდებდა მწარედ სალმობიერი, გუამსა ზედა ქმრისა თჳსისასა და ერი მრავალი შეკრბებოდა მას ზედა და ეძიებდეს მკჳლელსა მას და ვერ ჰპოვ-ებდეს, მივიდა მუნ მოციქულიცა ქრისტესი და იხილა საწყალობელ იგი და შეიწყალა ფრიად და ტკივნეულმან სულითა ილოცა ღმრთისა მიმართ ცრემლითა ღმობიერითა ჲ შემდეგ ლოცვისა აღსრუ-ლებისა, ეჰა გამოუკვლეველთა და მიუწდომელთა მოწყალებათა შენთა ქრისტე ღმერთო, რომელი საკჳ-რველ ხარ შორის წმიდათა შენთა და აღასრულებ ხელითა მათითა ნიშთა განსაკჳრვებელთა, დასწერა ჯუარი მკუდარსა მას უსულოსა, და მეყუსეულად ზე წარმოდგა მკუდარი იგი, ვითარცა ძილისაგან განღვიძებული.

იხილეს რა ყოველთა დიდებული ესე სასწაული აღივსნეს განცვიფრებითა და უმრავლესსა ერსა ჰრწმენა უფალი, და განმხიარულებულნი ადიდებდეს ღმერთსა და ესრეთ აღორძნდა სიმრავლე მორწმუნეთა და აკურთხნა მათგანნი მღდელნი და დიაკონნი და ასწავა ყოველი წესი და განგება საეკლესიო და ესრეთ განამტკიცნა შუენიერად სარწმუნოებასა ზედა ქრისტესსა და მიერ წარე-მართა და აღვიდა ზღჳს კიდესა პონტოჲსასა, ვიდრე დაბადმდე. რომელსა ეწოდების ზალიქოს. ჰსცნეს რა ამასიელთა მუნ მისლვა მოციქულისა, მიეგებოდეს მას სიხარულით ჲ მოიკითხეს სურვა-ელად ჲ წარიყვანეს ქალაქად სავანესა, სადა იგი პირველ იყოფებოდა, რამეთუ ქალაქი იგი პირველი-ვე განათლებული იყო მის მიერ და დაჰყუნა მუნ მცირედნი დღენი და წარვიდა მიერ და მიიწია ქა-ლაქსა ტრაპეზუნთას, სადა იგი მკჳდრობდეს ვითარცა პირველ ესთქუ კაცნი უგულისხმონი, ფჳნიერ მათცა შეიწყნარეს ქადაგება მოციქულისა.

მიერ წარვიდა და მივიდა ნეოკესარიას და ჩუეულებისაებრ და წესისა საღთოსა, უქადაგა სი-ტყუა ღმრთისა და მრავალნი მოიმოწაფნა და ნათელ-ჰსცა, სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა და ღირს ჰყვნა იგინი შვილ ღმრთისა ყოფად; ხოლო ნეოკესარით განვიდა, და მიმოვა-ლოდა ადგილითი ადგილად და განჰფენდა ქადაგებასა მას ღმრთის-მსახურებისასა, ვიდრე მიიწია სა-მესატელთა დიდსა მას ქალაქსა, რომელი იგი არს საზღვარსა პართთასა, სადა იგი მკჳდრ იყო ერი მრავალი პართთა და ბერძენთა, ყოველნივე კერპთ მსახურნი, და იყვნეს მუნ მრავალნი ფილოსო-ფოსნი, რომელნიცა სიტყუას უგებდეს მოციქულსა ქადაგებისა მისთჳს საღთოსა: მიუგო ჭეშმა-რიტისა მის სიბრძნისა მზრახველმან და ჰრქუა მათ, ითქუენ თჳთ თჳსით განიცადეთ უწყისუესა ღმერთთა მათ თქუენთა მთუარეთა, ვითარ ურთიერთარს მბრძოლ არიან.

და ყოველნი ურთიერთას მბრძოლნი, ერთი ერთისა დამხსნელ არიან; ხოლო ჭეშმარიტი იგი ბუნებით ღმერთი ერთ არს, სახიერ და ძლიერ და მოქმედ კეთილისა და მიზეზი მშვიდობისა, გა-ნიცადეთ თუ ვინ არს მოქმედი ოთხთა მათ ნივთთა და შემაერთებელი მათი, რომლისაგან ნივთთა მათგან შემზადა ხილული ესე სოფელი, გულის ხმა ჰყავთ მნათობთა და ვარსკულავთა, დაუცხრო-მელი და სამარადისო მოძრაობა, ვინ არს რომელმან იგი განუწესა დაუცადებელი იგი და წესიერი სრბა, რამეთუ უსულო არიან და არა თავით თჳსით იძრიან, არამედ განგებითა მით დამბადებელისა-

სათა, გულის ხმაჰყავთ, რამეთუ მრავალ მთავრობა იგი ღმერთა თქუენთა უთაოობა არს, ხოლო უთაოობა ბრძოლა არს და შფოთება, დადგენით უკუე ფერჴნი თქუენნი გზასა მას ჭეშმარიტებისასა, ქადაგებულსა პირველითგანვე სჯულისა მიერ და წინასწარმეტყუელთა, რომელი გამოჩნდა უკანასკნელთა ამათ ჟამთა, დაჰყო მშჳდობა შორის ცისა და ქუეყანისა და მისცემს წყალობასა ყოველთა, რომელნი შეიწყნარებენ მას, იცანით მეუფე იგი სახიერი და ჭეშმარიტი ღმერთი იესო ქრისტე, რამეთუ სახელითა მისითა ვითარცა ესე რა ხედავთ, მკუდარნი აღსდგებიან, ეშმაკნი იოტებიან, ცნებანი განქარდებიან», ესე ვითარითა სწავლითა მრავალ დღე ასწავებდა მათ, ვიდრეღა დაარწმუნა და მრავალნი მოაქცივნა ღმრთისა და ნათელ-ჰსცა სახელითა წმიდისა სამებისათა.

სამუსატით წარემართა და აღვიდა იერუსალიმად, რათა ჰყოს პასექი, წმიდისა დედოფლისა ღმრთის-მშობელისა თანა და დაჰყო მუნ ვიდრე მარტჳლიადმდე; შემდგომად მარტჳლიისა კუალად განვიდა საქმესა მას ქადაგებისასა და იყვნეს მისთანა მოგზაურ სჳმონ, რომელსა ეწოდა კანანელი, და მატათა, რომელი იწოდა იუდას წილ და თადეოზ მათ თანავე და მიიწივნეს უკუე ედესე ქალაქად, სადა იგი დაშთა თადეოს ავგაროზ მთავრისა თანა, რომლისადაცა ჴელით უქმნელი იგი ხატი უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი, მასვე თადეოსსა პირველვე მიერთუა, რომლისაგან მეუფესეულად მიიღო მთავარმან მან ხორციელი სიმრთელე და სულიერი სარწმუნოება; ხოლო დიდებული ანდრია სხუათა მათ თანა მოვიდოდეს ქალაქითი ქალაქად და სოფლითი სოფლად, ასწავებდეს ერსა და იქმოდეს სასწაულთა და ესრეთ მიიწივნეს ქუეყანასა ქართლისასა და ვიდრე მდინარედმდე ჭოროხისა, დაუცადებელად ქადაგებდეს სახელსა ღმრთისასა.

მერმე შთავიდეს სოსანგეთისა სოფელსა, ხოლო მას ქუეყანასა მთავრობდა დღეთა მათ დედაკაცი ვინმე მთავარი, რომელსაცა ჰრწმენა ქადაგება იგი მოციქულთა, ხოლო მატათა სხუათა მათ თანა მოწაფეთა დაშთა მათ კერძოთა, ხოლო დიდი ანდრია სჳმონითურთ შევიდეს ქუეყანასა ოვსეთისასა და მიიწივნეს ქალაქად, რომელსა ფოსტაფორ ეწოდების, სადა იგი დიდნი სასწაულნი აღასრულნეს და ერნი ურიცხვნი მოაქცივნეს და განანათლნეს, მიერ წარვიდეს და შევიდეს ქუეყანასა აფხაზეთისასა და სევასტე ქალაქად მიიწივნეს და უქადაგეს სიტყუა იგი ღმრთის-მეცნიერებისა, და მრავალთა სიხარულით შეიწყნარეს ქადაგება იგი და მუნ დაუტევა ნეტარმან ანდრია სჳმონ კანანელი სხუათა თანა მოწაფეთა და თავადი ჯიქეთისა ქუეყანად აღვიდა, ხოლო კაცნი იგი მის ქუეყანისანი ჯიქნი იყვნეს ფიცხელ გულითა, და განფრდილ საქმეთა შინა ბოროტთა, უძლებნი და ურწმუნონი, რომელთა არა შეიწყნარეს ქადაგება მოციქულისა, არამედ ენებათ მოკლუა მისი, არამედ მადლმან ღმრთისამან დაიცვა იგი, ხოლო იხილა რა უგულისხმოება მათი და პირუტყუებრივი გონება დაუტევნა და წარვიდა მიერ, ამისთჳსცა ვიდრე მოაქამდე ურწმუნოებასა შინა არიან. წარემართა და მივიდა ქუეყანად, რომელსა ჰრქჳან ზედო სუანია, რომელი იგი აწ მოოხრებულ იქმნა, ხოლო მუნ მყოფთა მათ კაცთა სიხარულით შეიწყნარეს ქადაგება იგი მოციქულისა და რწმენა მათ უფალი იესო ქრისტე; მიერ წარემართა ნეტარი იგი და მივიდა ბოსფორ ქალაქად, რომელ იგი არს კიდესა ევქსინო ზღჳსასა, მახლობელად ქუეყანასა ტავრო გუთთასა, და დიდისა მის ტბისა, რომელსა მეოტ ეწოდების, სადა იგი არს ლუსკუმა, რომელსა ზედა სწერია სახელი სჳმონ მოშურნისა. ხოლო სჳმონ კანანელისა საფლავი არს ნიკოფსე ქალაქსა, შორის აფხაზეთისა და ჯიქეთისა და შევიდა რა მოციქული ქრისტესი ბოსფორ ქალაქად, იწყო ქადაგებად სახელსა ქრისტესსა და მრავალნი მოიმოწაფნა და განანათლნა საღმრთოთა მოძღურებათა, რამეთუ სიხარულით შეიწყნარეს მკჳდრთა მის ქალაქისათა ქადაგება მისი და ნათელ-ჰსცა მათ და დაამტკიცნა ქრისტეანობასა ზედა.

მერმე წარვიდა ქალაქად თევდოსიად, რომელი იყო მახლობელად ბოსფორისა და იყო მუნ მთავარი სახელით სავრომატი და იყო ქალაქი იგი დიდი და ერი ფრიადი მკჳდრ იყო მას შინა, ხოლო აწ სრულიადითა მოოხრებითა დაუკაცურებულ არს, ვინაცა მცირეთა ვიეთმე შეიწყნარეს მაშინ ქადაგება იგი მოციქულისა, დაუტევნა იგინი და მივიდა ქალაქსა გუთეთისასა, რომელსა შინა მკჳდრ იყვნეს კაცნი ფრიად უკეთურნი და ურწმუნონი, რომელთა შორის დაჰყვნა მოციქულმან დღენი მრავალნი და რომელნიცა იპოვნეს გონიერ ჰრწმენა, მათ ნათელ-იღეს. მიერ კჳალად მიიქცა ბოსფორადვე და დაამტკიცნა იგინი სარწმუნოებასა და მერმე აღჴდა იგი ნავსა გუფულისა და წიაღვლო ზღჳსა პონტოჲსა. და მიიწია სინოპე ქალაქად დადაჰყვნა მუნ მცირედნი დღენი და დაამტკიცნა მორწმუნენი იგი მის მიერ განათლებულნი და ერთი მისთანა მყოფთა მოწაფეთაგანი ეპისკოპოსად დაუდგინა და წარემართა მიერ და შთავლნა ქალაქნი და სოფელნი ზღჳსპირისანი და მის მიერ აღშენებულნი ეკკლესიანი და განათლებულნი ერნი მოიხილნა და განამტკიცნა, ვიდრე მიიწია ბიზანტიად; ხოლო მათ დღეთა ხრისოპოლი, რომელ არს ოქროქალაქი დიდი იყო და სახელოვანი სადა იგი სტაქე ერთი სამეოცდა ათთა მოციქულთაგანი ეპისკოპოსად დაუდგინა და წარემართა მიერ და შთავლნა ქალაქნი და სოფელნი, და წიაღვლო ბიზანტიად ადგილსა მას რომელსა აკროპოლი ეწოდების, ეკკლესია აღაშენა სახელსა ზედა ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისასა. რომელი ჩანს ვიდრე დღეინდელად დღედმდე მახლობელად ბჭესა მას ქალაქისასა, რომელსა ჰრქჳან ევგენისი, ხოლო ეკკლესიასა მას არმისონ ეწოდების. მიერ განვიდა და შთავიდა ერაკლე ქალაქად ქუჱყანასა თრაკთასა და დაჰყო მუნ ჟამ რაოდენმე და დასთესა თესლი იგი ღმრთისმსახურებისა და მიერ განვიდა და მიმოვიდოდა ყოველთა ქალაქთა მაკედონიისათა ქადაგებდა და ასწავებდა და დაამტკიცებდა სარწმუნოებასა ზედა ქრისტესსა, ეკკლესიათა აღაშენებდა, საკურთხეველთა აღმართებდა, მღჳდელთა აკურთხევდა.

დაუცხრომელად უქადდა ერსა ურიცხუსა გზასა მას ცხოვრებისასა. ესე ვითარითა სახითა წარმოვლნა ქალაქნი იგი ყოველნი მაკედონიისანი, ვიდრე თესალონიკემდე და მუნ მრავალ ჟამ ქადაგა სახელი იესო ქრისტესი და განამტკიცნა მორწმუნენი ნეტარის მოციქულის პავლეს მიერ სწავლულნი, და მიერ წარემართა საქმესა მას დიდებულსა მოციქულებისასა, ვიდრე მიიწია აქაიად. რომელ არს ქუჱყანა პელოპონისა და შევიდა პატრედ, რომელ არს ქალაქი აქაიასი და სავანე ჰყო სახლსა ვისმე კაცისა, რომლისა სახელი სოსიოს, რომელიცა შეპყრობილ იყო სენითა სასიკუდილოითა და განკურნა იგი მოციქულმან ქრისტესმან და ხვალისა დღე განვიდა ქალაქად და ჰპოვა უბანსა ზედა კაცი სნეული, შეპყრობილი სასტიკითა სენითა და მდებარე იყო სკორეთა ზედა, შეეწყალა იგი ფრიად მოციქულსა მოწყალისა მის მეუფისა და მისცა ჴელი და აღადგინა იგი სახელითა ქრისტესითა და მასვე წამსა განიკურნა იგი და გარდამატებულითა სიხარულითა აღვსებული ადიდებდა ღმერთსა.

იქმნა რა სასწაული ესე დიდებულ, განხდა ჰანბავი ყოველსა მას ქალაქსა, ვითარმედ კაცნი ვინმე უცხონი მოსრულ არიან აქა, და სახელსდებენ ვისმე იესოსსა და ჰკურნებენ ყოველთა სენსა და უძლურებათა და მკუდართა ლოცჳითა აღადგენს და სულთა არა წმიდათა სიტყჳთი განასხამს, ესე ამბავი მიისმა ვიდრე ანთჳპატადმდე, რომელსა ლესბიოს ეწოდებოდა და შეშფოთნა იგი, რამეთუ საცთურითა კერპთ-მსახურებისათა შეპყრობილ იყო და ვითარმედ მოგჳ არს კაცი იგი და მაცდური და არა ჯერ არს სმენად სიტყჳსათა მისთა, და ჰყო განზრახვა, რათა შეიპყრას იგი და მოაჰკლას; ესერა განიზრახა უკეთურმან მან, აჰა ღამესა მას ეჩუენა ანგელოზი საშინელი და ჰრქუა

ხმითა ყოვლად სასტიკითა: ვითარმედ არს ბოროტი შეგემთხვია შენ უცხოსა მის კაცისაგან, რომელსა ეწოდების ანდრეა, რომელ განიზრახავ მოკლვასა მისსა და შეურაცხ ჰყოფ უფალსა იესო ქრისტესა, რომელსა იგი ქადაგებს და აწ აჰა ესერა ხელი უფლისა შენზედა რისხვით და იყო შენ განრღვეულ, ვიდრემდე ისწავო მისგან ჭეშმარიტებაი. ხოლო კაცი იგი სიტყვასა მას თანა ანგულოზისასა დაეცა უხილავითა წყლულებითა და იქმნა უსიტყველ მყოვარ ჟამ და მერმე მოეგო გონებასა თჳსსა და იყო იგი განრღვეულ, რომელ ვერღარა უძლო ყოვლადვე შეძვრად; მაშინ მოუწოდა მხედართ თჳსთა და ევედრებოდა მათ, რათა წარვიდენ და მოიძიონ მათ კაცი იგი უცხოჲ და ევედრენ რათა მოვიდეს და იხილოს იგი და განკურნოს წყლულებისა მისგან ბოროტისა; წარვიდეს მხედარნი იგი და სწრაფით მოიძიეს და ჰპოვეს ნეტარი ანდრეა და მოიყვანეს ანთვიპატისა. იხილა რა იგი მთავარმან მან, იწყო ვედრებად მისა ცრემლითა მხურვალითა და ეტყოდა, ჵოი! კაცო უცხოო, უცხოსა ღმრთისაო შემიწყალე შეცთომილი ესე დაუცხო ჭეშმარიტებისაგან შებღალული ცოდვათაგან მრავალთა და დამონებული საცთურსა ბოროტსა, გევედრები და გაფიცებ ღმრთისა შენსა მომეც ჴელი შეწევნისა და აღმადგინე წყლულებისა ამისგან ბოროტისა და განმიღე კარი მეცნიერებისა. ხოლო მოწაფე იგი სახიერისა მის მეუფისა ღმობიერად მოწყალე ექმნა მას და დასდვა ხელი განრღვეულსა გუამსა მისსა და ასოთა მათ დახსნილთა და აღახილნა თუალნი ზეცად და თქუა: უფალო იესო ქრისტე ღმერთო ჭეშმარიტო. ძეო მხოლოდ შობილო დაუსაბამოსა მამისაო, რომელი პირველ საუკუნეთა იყავ და უკანასკნელთა ჟამთა მოხვედ ქუეყანად ცხოვრებისათჳს კაცთასა, ჰყავ წყალობა მონასა ამას შენსა თანა და განკურნე სულიერთა და ხორციელთა სენთაგან და ღირს ჰყავ მონებად შენდა, ესე რა ილოცა ნეტარმან მოციქულმან ქრისტესმან, უპყრა მას ხელი და აღადგინა იგი და მეყსეულად განიკურნა ყოველი სალმობა მისი და იქმნა უაღრეს პირველისა მის, სიმრთელისა მისისა და აკურთხებდა უფალსა და ჰრქუა მოციქულსა, ჭეშმარიტად აჰა იგი არს ღმერთი რომელსა შენ ჰქადაგებ, ამისთჳსცა ამიერიდგან მონა ვარ მისი და მოწაფე შენი ყოვლით სულიერითა ნებითა და მრწამს მომავლინებელი შენი; მიუგო მოციქულმან და ჰრქუა მას, ვინაჲთგან ესრეთ მხურვალებით გრწამს უფალი ჩუენი იესო ქრისტე, უმეტესად მოგცეს მან მეცნიერება თჳსი.

ესრეთ რწმენა ანთვიპატსა და ყოველთა მას ქალაქსა უხაროდა განკურნება მისი და შემოკრბებოდეს ყოველით კერძო სიმრავლენი ერთანი და მოაქვნდა სიმრავლე უძლურთა, რომელნი სნეულ იყვნეს თითოსახითა სნეულებითა და ილოცა მათ ყოვლად ქებულმან და დაასხნა მათ ზედა ხელნი სახელითა უფლისა იესო ქრისტესითა და ყოველნივე განკურნნა და შეიპყრნა ყოველნი განკჳრვებამან, და ღაღადებდეს ხმითა (დიდითა) მაღლითა დიდ არს ღმერთი, რომელსა ქადაგებს უცხო ანდრეა, რომელი იქმს სასწაულთა დიდებულთა; ესე რა სთქუეს მეყსეულად ერთბამად მიმართეს ტაძართა მათ საკერპოთა და ყოველნი დასწვნეს და დაარღვიეს და კერპნი იგი დამუსრნეს და შეურაცხჰყვნეს და მხოლოსა მას ღმერთსა ანდრეასსა ადიდებდეს და აღამაღლებდეს, ხოლო ანთვიპატი ლესბიოს იხარებდა ხმასა მას ზედა ერისასა და საქმეთა მათ კეთილთა თანა შეეწყოდა, ხოლო შეკრბებოდა რა ერი მრავალი და სიტყუა ღმრთისა მოციქულისა მიერ აღორძნდებოდა და ქადაგება მისი დაუცხრომელად ყოველსა მას ქუეყანასა განეფინებოდა.

ესმა რა ესე კეისარსა ნერონს, გარდააგდო ლესბიოს მთავრობისაგან და მოავლინა სხუა ანთვიპატი: ხოლო ლესბიოს სიხარულით შეიწყნარა ბრძანება იგი მეფისა და მივიდა იგი ნეტარისა ანდრეასსა და ჰრქუა მას, აწ კეთილო და სულიერო მოძღუარო, უმეტესითა მხურვალებითა ვმონო უფალსა, რამეთუ ვინათგან ცუდისა დიდებისაგან და ამაოსა უფალობისაგან გამოვედ, აწ უკუე

შემოწყნარე მოციქულო ქრისტესო მოწაფედ შენდა და თანა მოგზაურად ქადაგებასა უფლისა იესო ქრისტესსა და სიტყუა საქმით სრულ ჰყო და დაუტევა ყოველივე საქმე სოფლისა და სილაღე მთავრობისა და შეუდგა სრულიად ქრისტეს მოციქულსა და მისთანა ვიდოდა ყოველსა მას ქუეყანასა აქაიისსა და ქადაგებასა მას სალოცსა თანა შეეწჳ და მისთანავე მოღუაწე იყო ფრიადითა გულს მოდგინებითა.

მაშინ ნეტარმან ანდრია, იხილა ჩუენება ესე ვითარი, რამეთუ ჩუენებასა შინა ღამისასა გამოუჩნდა უფალი და ჰრქუა მას: «ანდრია რჩეულო ჩემო, დასხენ კელნი ლესბიოსს და მიეც მას მადლი შენი და შენ აღიღე ჯუარი შენი და შემომიდეგ მე. მიისწრაფე უკუჱ პატრად. რამეთუ ადრე განსვალ ამის სოფლისაგან, რათა მიიღო გჳრგჳნი, რომელი განმზადებულ არს შენთჳს». განიღჳძა რა მოციქულმან, ჩუენებისა მის ძალი მიუთხრა მისთანათა მათ და მსწრაფლად შევიდა პატრად ბრძანებისა მებრ უფლისა. ხოლო ოდეს იგი ლესბიოს განდაადგინეს მთავრობისაგან, მისწილ დაადგინა ვინმე ანთჳპატი სახელით ეგეატი, ბოროტად შეპყრობილი საცდურითა მათ კერპთ მსახურებისათა და ესვა მას ცოლი სახელით მაქსიმილა, ხოლო შემდგომად მცირედთა დღეთა მოსლვისა მათისათა. ესმა მაქსიმილას სასწაულთა მათ თჳს, რომელსა იქმოდა მოციქული ქრისტესი და განკჳრვებული იყო ფრიად. მიავლინა უკუჱ სარწმუნო მხევალი თჳსი იფიდიმა, დედაკაცი ბრძენი და გონიერი, რათა იხილოს კაცი იგი უცხო დავანებული სახლსა სოსიოსსა: ხოლო იხილა რა მოციქული ქრისტესი და ესმა ღმრთის-მეტყუელება მისი და ვითარ აღმოდიოდა მოძღურება ღმრთის-მეცნიერებისა პირისაგან მისისა, ვითარცა წყარო, მიიქცა და აუწყა დედოფალსა თჳსსა ყოველივე, რომელი იხილა და ესმა. ამისა შემდგომად დღეთა რაოდენთამე გარდასლვასა, შეემთხჳა მაქსიმილას ცოლსა ეგეატისასა სენი სასიკუდილო, და განწირულ იქმნა მკურნალთაგან, რამეთუ ვერ ვინ შეუძლო განკურნებად მისი; მაშინ მიავლინა ნეტარისა ანდრიასა და მოუწოდა იგი. მივიდა რა მოციქული და ჰპოვა დედაკაცი იგი განწირული და ანთჳპატი მდგომარე და მახვილი წვდილი კელთა მისთა და ეგულებოდა მოკლვად თავისა თჳსისა, რომელსაცა ჟამსა მოკუდეს ცოლი მისი. ჰრქუა მას მოციქულმან ჴმითა მშჳდითა და სახიერითა, «მიაქციე მახვილი ეგე ადგილსავე თჳსა და მოუწოდე უფალსა ღმერთსა ცისა და ქუეყანისასა და ირწმუნე წმიდა სახელი მისი, და სცხონდე შენ და მეუღლე შენი», ხოლო იგი ჰსდგა განლიგებული და არა რას მიუგებდა მას. მაშინ ერთგულმან მან მოწაფემან მკურნალისა მის სულთა და ხორცთასა დადებითა კელისათა თავსა ზედა მწარედ წირვეულისა მის მაქსიმილასსა, შერისხნა მხურვალებასა მას ვითარცა მონასა და მსწრაფლად დაუტევა მძლავრმან მან მხურვალებამან და მასვე ჟამსა ითხოვა საჭმელი და განძლიერდა და აღსდგა მრთელი და ადიდებდა ღმერთსა და მრავალთა იხილეს საკჳრველი იგი კურნება და რწმენა ღმერთი; ხოლო ანთჳპატი ეგეატი, ვითარცა ზემო ვსთქუ შეპყრობილ იყო ბოროტითა მით საცთურითა კერპთ-მსახურებისათა და არა თავს იდვა სმენად სიტყუათა ღმრთისათა, არამედ ვითარცა ლიტონსა ვისმე მკურნალსა ესრეთ ჰკადრებდა წმიდასა მოციქულსა და ბრძანა სასყიდლად კურნებისა მის მიცემად ათასი დრაჰკანი. ხოლო ნეტარმან ანდრია გარე მიაქცია ოქრო იგი და ესრეთ ჰრქუა მას, «ესე სასყიდელი მოვიდეს ჩემდა ოდეს უფალმან ბრძანოს», რამეთუ ფრიად რაიმე უშურველობით და სიტკბოებით გარდაიხდის იგი ვალთა, რომელთაცა იგი აქჳნდეს შიში მისი გულსა თჳსსა.

გამოვიდა მიერ ყოვლად სანატრელი იგი და მივიდა სავანესა თჳსსა, მიურდნობილი ერთსა მოწაფეთა მისთაგანსა სიბერისათჳს მისისა, რამეთუ მოხუცებულ იყო და სავსე დღითა კეთილითა და ვითარ იგი წარვლიდა იხილა კაცი ვინმე განრღუეული, რომელი მდებარე იყო სტორეთა ზედა და

ითხოვდა წყალობასა, რომელი აგი მრავლით ჟამითგან იყო განრღვეულებასა მას შინა, შეიწყალა იგი მოციქულსა და ესრეთ ჰრქუა მას, «სახელითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა, აღსდეგ კაცო განკურნებული» და მეყსეულად აღსდგა დახსნილი იგი და დამთომილი, და ხლდომით ვიდოდა ქალაქსა მას შინა, ყოველთა აჩვენებდა თავსა თჳსსა და ადიდებდა ღმერთისა და ვითარცა მცირედ წარვლო მოციქულმან ადგილი იგი ჰპოვა კაცი ვინმე ცოლითა და ერთითა შვილითა და სამნივე იყვნეს ბრმანი, შეიწყალნა იგინი ფრიად და შეახო თვალთა მათთა და მეყსეულად აღეხილნეს თვალნი სამთავე, შეუვრდეს ფერხთა წმიდისათა და სიხარულისა მიერ მომდინარეთა ცრემლთა დასთხევდეს ფერხთა თანა ნეტარისათა, რამეთუ ვითარ იგი მწუხარებისა მიერ მოვლენან ცრემლნი, ეგრეთვე და გარდამატებულისა სიხარულისა მიერ აღმოეცენებიან, აღადგინნა იგი და ამცნო სიწრფოებით და სიმშვიდით ყოფა, რათა უძვირესი შეემთხვიოს, ხოლო იგინი დაუდუმებელად ადიდებდეს ღმერთსა.

ამათ ესე ვითართა სასწაულთა და საკჳრველებათა დიდებულთა ხედვიდეს ერნი დაუკჳრდათ და მრავალთა რწმენა უფალი. ხოლო ვიეთნიმე ევედრებოდეს, რათა თავს იდვას მისლვა ვიდრე ნავთსადგურამდე, რამეთუ არს მუნ კაცი გუთროვანი ფრიად საწყალობელი, რომელი იგი ოდესმე მდიდარი იყო და შერაცხილი და აწ ესრეთ არს, რომელ სიმყრალისაგან კაცი ვერ მიეახლებისა, არამედ ვითარცა ძაღლსა შორით პურსა ეგრეთ მიუგდებენ და მრავალ გზის ყოველმან ამან ქალაქმან განიზრახეს საფასისა დიდისა მიცემა მკურნალთა, რათა განკურნონ იგი, რამეთუ ძე არს მენავეთ მოძღურისა ვისმე მდიდრისა და ვერვინ მკურნალთაგან მან გელ ჰყო კურნებად მისა; ესე რა ესმა მოწაფესა მას მოწყალისა მეუფისასა, არა უდებ იქმნა მისლვად მისსა და შეუდგა სიმრავლე იგი ერისა ხილვად მისა თუ რაჲ ეგულვების ყოფად. მაშინ მიეახლა წმიდა იგი თჳთ, მხოლოდ ოდენ უძლურსა მას დავრდომილსა, რომელსა სხუა ვერვინ მიეახლებოდა ძჳრისა მისგან სულმყრალობისა, ჰრქუა მას წმიდამან, «მოვედ განკურნებად შენდა მადლითა უფლისა ჩუენისათა» და აღადგინა იგი და აღძარცვა ძონძი, რომელი იგი ემოსა, წყლითა და წუთხითა შებღალული და სავსე მატლითა და იყო ხილვა მისი საშინელ, ხოლო მახლობელ იყო ზღუასა ადგილი იგი და ჰრქუა მას სიტკბოებით «შემომიდეგ მე ვიდრე ზღუადმდე», და მისცა ლოცუამან მისმან ძალი და შეუდგა მას და ვინაცა სლვასა მას შინა უფროსად დაჰსდიოდეს წუთხნი იგი ხორცთაგან მისთა, მიიწივნეს რა კიდესა თანა ზღუისასა, განიპყრნა ხელნი თჳსნი მოციქულმან და ილოცა მისთჳს ღმრთისა მიმართ და შემდგომად ლოცუისა უპყრა ხელი უძლურსა მას და განბანა იგი ზღუასა მას შინა და მეყსეულად აღმოიყვანა მრთელი მადლითა უფლისათა, რომელ არა იპოვებოდა გუამსა მისსა წყლულება, ანუ ნაბრძვილი, გინა სახე პირველთა მათ წყლულებათა, არამედ იქმნა გუამი მისი ყოვლითურთ მრთელ და შუენიერ; იხილეს რა სასწაული ესე დიდებული ყოველნივე განკჳრვებულ იქმნნეს და მრავალთა ჰრწმენა უფალი და უბრძანა მოციქულმან, რათა შემოსონ მას სამოსელი, ხოლო მან არა თავს იდვა შემოსად, არამედ სიხარულითა აღვსებული რბიოდა შიშველი შორის ქალაქისა, რათა იხილონ იგი ყოველთა მეცნიერთა მისთა, რომელთა იცოდეს წყლულება იგი მისი ბოროტი და აღვიდა ურაკპარაკად ღაღადებდა და იტყოდა, გმადლობ შენ უფალო ღმერთო რომელმან ჰყავ ჩემთანა წყალობა, რომელი ესე განწირულ ვიყავ ყოველთა კაცთაგან და აწ მოიხილე წყალობით ჩემ ზედა და დაძუწლებული ესე განმაახლე, დიდება შენდა მეუფეო დიდო და საშინელო, ესრეთ სიხარულითა ადიდებდა ღმერთსა, ვიდრემდის მოვიდა მოციქული სამოსელი შეიმოსა და შეუდგა მოციქულსა და ყოველნი ხედვიდეს მას. ხოლო განითქუა რა ესეცა სასწაული პატრე ქალაქსა შინა შემოკრბებოდეს ყოვლით

კერძო მოციქულისა ერნი ურიცხუნი და შეუკრდებოდეს მას და ასწავებდა მათ სიტყუასა ცხოვრებისასა კადნიერებით, ზოგად ყოველთა და კაცად კაცადსა უწამებდა სიტყუასა მაღლისასა და მიუთხრობდა სარწმუნოებასა მართლისა საქმეთა საღმრთოთა და მცნებათა უფლისათა. ხოლო რომელნიცა მოვიდიან მისა სნეულნი და არაძლებულნი დაასხნისა მათ ზედა ხელნი სახელითა ქრისტესითა და მეყსეულად განიკურნის, ვითარისაცა სენისაგან შეპყრობილ არნ უძლურნი იგი და იყო სიხარული დიდი ქალაქსა მას და გარემო სოფლებსა, ამისთჳსცა სადაც დაშთომილ იყვნეს ტაძარნი საკერპონი დაირღჳმოდეს და ძირითურთ აღმოფხურიდეს და კერპთა მათ ოქროსა და ვეცხლისათა წვლილ-წვილად დამუსრვედეს და წიგნთა მას საწარმართოთა სავსეთა ზღაპრითა დასდებდეს ფერხთა თანა მოციქულთასა, ხოლო იგი ხელითა მოწაფეთა თჳსთათა ყოველსავე განუყოფდა გლახაკთა და ჭირვეულთა, ობოლთა და ქვრივთა და მისცემდა აღსაშენებელად ეკკლესიათა და სამკაულად მათ შინა. ხოლო თავადი ყოვლადვე არა რას იხმარებდა საფასეთა მათგან თავისა თჳსისათჳს, არამედ კნინითა და უნდოთა საზრდელით იზრდებოდა; ხოლო ასწავა მორწმუნესა მას ერსა რათა იკითხვიდენ წერილთა, ძჳელისა და ახლისა სჯულისასა; და აკურთხნა მათგანნი ხუცად და დიაკვნად და ყოველი იგი ერი ნათელ იღებდეს სახელითა მამისათა და ძისათა და წმიდისა სულისათა. მაშინ განაწესა მოციქულმან აღშენება დიდის ეკკლესიისა, მრავლითა მოსწრაფებითა და ფრიადითა გულს-მოდგინებითა აღაშენეს მორწმუნეთა წმიდა იგი ეკკლესია და აღესრულა რა შენება იგი, ბრძანა მოციქულმან რათა გამოხატონ კედელსა ზედა ეკკლესიისა ყოველივე უწყება ძჳელისა და ახლისა სჯულისა, ვითარცა სწამებენ ყოველნი მკჳდრნი მის ქალაქისანი, ვითარმედ მიერითგან ისწავეს გამოწერა ხატებისა ვიდრე აქამომდე.

ხოლო ანთჳპატი შემდგომად საკჳრველისა მის განკურნებისა ცოლისა მისისა, წარვიდა რომელ ხილვად ნერონ კეისრისა და იყო ძმა მისი სახელით სტრატოკლეოს, ამან ითხოვა კეისრისაგან რათა დაუტეოს მხედრობა და მიიღოს მოქალაქობა ფილოსოფოსთა; ესე მოვიდა მას ჟამსა რომით პატრას და ჰქუა მსახურებად მისსა მონა ფრიად სარწმუნო და საყვარელი უფლისა თჳსისა სახელით ალკამანოს, რომელი იგი შეიპყრა ეშმაკმან ბოროტად და სასტიკად ამთობდა მას; სტრატოკლეოს ფრიად მწუხარე იყო მონისა მისთჳს კეთილისა, ხედვიდა რა ვითარ ჰეროოდა და დაიბძარვიდა ხორცთა თჳსთა და უცხო იყო კაცთა გონებისაგან, რომლისათჳს ულონო იყო უფალი მისი და გული ელმოდა მისთჳს ფრიად; ხოლო უწყა მაქსიმილასგან ძმის ცოლისა თჳსისა საქმე ნეტარისა მოციქულისა და თუ ვითარ განწირული განკურნა იგი და იხსნა სიკუდილისაგან, მაშინ ევედრა სტრატოკლეოს, რათა მოსწრაფედ მოუწოდოს მან რომლისათჳს იგი იტყჳს. წარავლინა მაქსიმილა სარწმუნო იგი მხევალი თჳსი იფიდიმა, რათა მოუწოდოს მოციქულსა, ხოლო მორავიდა ნეტარი იგი და მიეახლა ბჭეთა სამთავროსა მის პრეტორიისათა, აგრძნა და სთქუა სული არა წმიდა იქცევის აქა, და თჳნიერ სხუათაგან თავით თჳსით მივიდა ადგილსა მას სადა ერმა იგი იგუემებოდა მტერისაგან, და ჰპოვა მუნ სტრატოკლეოს მწუხარებითა აღვსებული, და სხუა სიმრავლე ერისა შეკრებული.

იხილეს რა მონათა სტრატოკლეოსისათა უნდოთა სამოსლითა ნეტარი იგი, აყენებდეს მას და გარე განსლვად იტყოდეს, ხოლო ქალაქისანი იგი რომელნი მეცნიერ იყვნეს მოციქულისა, წყრომით წამუყოიდეს მონათა მათ და ეტყოდეს დუმენით, რამეთუ არა იცით რა ეგე იკადრეთ ანუ ვისა მიმართ და ცნეს რა საქმე წმიდისა ფრიად მოწიწებით მიხედვიდეს მას, ესმა რა მაქსიმილას მოსლვა მოციქულისა, სრბით გამოვიდა მიგებებად მისსა და თაყუანისცა პირსა ზედა თჳსსა

ჰრქუა მას მოციქულმან ქრისტესმან, აჰა ესერა არიან აქა მოგვნი და მწამლველნი შემოკრებულ სიწყალობელსა ყრმასა ზედა და ვერა რას არგებენ, რაჲსათჳს არა განსდევნიან ბოროტსა მას სულსა ამისთჳს რამეთუ თჳსნი და მოყვასნი მისნი არიან, გარნა მე სახელითა უფლისა ჩემისათა განვიოტო იგი. და აღიპყრნა ჴელნი ზეცად და თქუა: უფალო იესო ქრისტე, რომელი ისმენ მარადის მონათა შენთასა, შეიწირე აწ ლოცვა ჩემი და შეჰრისხენ სულსა ამას ბოროტსა, რათა განვიდეს ყრმისა ამისგან და ადიდოს წმიდა სახელი შენი. სრულ ჰყო რა ლოცვა თჳსი წმიდამან, ჰრქუა სულსა მას ბოროტსა სახელითა უფლისა ჩემისა იესო ქრისტესითა, გიბრძანებ სულსა მაგას არა წმიდასა, რათა მეყს განხვიდე ყრმისა ამისგან და ნუცა სხუათა ადგილთა სადაცა უქადაგებიეს ძმათა ჩემთა და მოციქულთა უფლისათა და ნუ იმალვი საზღვართა შინა. რომელთა ქადაგებულ არს სახელი ქრისტესი. და მეყსეულად ხმა ჰყო ეშმაკმან: აჰა ესერა განვალ ბრძანებისაებრ შენისა, კაცო ღმრთისაო და დააგდო მონა იგი და განვიდა მისგან: უპყრა მას ჴელი მოციქულმან და აღადგინა და მისცა უფალსა თჳსსა განკურნებული, იხილა რა სტრატოკლეოს სასწაული ესე დიდებული განკჳრდა ფრიად და რწმენა უფალი და ეგრეთვე მაქსიმილა და ითფიდიმა და ახალ განკურნებულმან მან ალკამანოს და სხუათა მრავალთა, განამტკიცებულთა ქრისტეს სარწმუნოებასა ზედა ითხოვეს მოციქულისაგან და ევედრებოდეს რათა სრულ ყვნეს იგინი წმიდითა ნათლის-ღებითა.

მაშინ ქადაგმან მან ჭეშმარიტებისამან აღასრულა მათ ზედა განწესებული იგი წესი და ნათელ-ჰსცა, სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა და მიერითგან იქმნეს იგინი მარადის მოციქულისა თანა და მოწაფეთა მისთა იხარებდეს სულითა და ასწავებდა მათ ყოვლად ქებული იგი, რათა შეუხებელად დაიმარხონ ნამარხევი იგი რომელ ერწმუნა მათ ქრისტეს სარწმუნოებისა და რათა იღუაწდენ სულთა თჳსთა, რამეთუ უკუდავ არს იგი, ხოლო ჴორცთა უგულებელს ჰყოფდენ, ვითარცა განხრწნადთა და წარმავალთა და რათა შეიკრძალონ მარხვა და სიწმიდე ჴორცთა და მოწყალება გლახაკთა და რათა განეკრძალნენ ანგაარებასა, და მრავლის მეტყუელებასა და ტყუილსა და რათა მარადის ლოცვასა და მადლობასა ღმრთისა მიმართ მოსწრაფე იყვნენ; ამას და ესე ვითარსა მოძღურებასა ასწავებდა მათ ყოვლად ქებული იგი და სანატრელი და ესრეთ განანათლნა სულნი მათნი წყვდიად შემოსილნი. ამისა შემდგომად მოვიდა რომით ანთჳპატი ეგეატი და რაჟამს იგი ენება ცოლისა თჳსისა თანა დაწოლად ჩვეულებისა ებრ პირველისა, არა მიუნდო მან, არამედ უძლურება იწამა, რამეთუ მცნებასა მოციქულისასა იმარხვიდა ნეტარი იგი და ვითარცა გარდახდეს დღენი მრავალნი და არა თავს-იდვა წოლა ქმრისა თანა თჳსისა, განკჳრვებულ იყო ამისთჳს ანთჳპატი. მაშინ ერთმან მონათაგანმან აუწყა საქმე იგი და ჰრქუა, ვითარმედ ძმა შენი და მეუღლე შენი სხუათა მრავალთა თანა შეეწყნარნეს ღმერთსა უცხოსა მას კაცისა ანდრეასსა და იქმნენ ქრისტიანე და ამისთჳს არა მოგეახლების შენ ცოლი შენი.

ესე რა ესმა რისხვითა და გულის-წყრომითა აღივსო უსჯულო იგი და ბრძანა საპყრობილესა შეყვანებად ქადაგი იგი ქრისტესი, ვითარცა იგი ოდესმე ჰეროდე ჰქმნა იოანესთჳს ნათლის-მცემელისა, ხოლო ცოლსა თჳსსა მაქსიმილას ჰრქუა, ყოველივე სწავლა უცხოსა მის ბერისა განაგდე შენგან და იყო მე უფალ ყოვლისავე მონაგებისა ჩემისა და უკეთუ არა მერჩდნე მყის ჯუარსა დამოვკიდო იგი და შენცა ბოროტად მოგაკუდინო. ხოლო მაქსიმილა ყოვლადვე არა ზრახვიდა პირისა მისითა და არცა იყო შიში გულსა მისსა, რამეთუ ქრისტეს მიმართ აქუნდა სიყუარული და ყოველივე ზრუნვა მისი მისა მიმართ განეკუთნა, და ოდესცა ჰპოვის ჟამი მივიდის ნეტარისა მის, და გულს-მოდგინებით ისმინის სიტყუათა მისთა და აუწყებნ ზრახვათა ეგეატისათა. ხოლო მოცი-

ქული ქრისტესი განამტკიცებდა მას და ეტყოდა ინუ განეშორები მიშსა უფლისასა, არამედ მოთმინე მცირედ ჟამ რაჲცა შეგემთხჳოს შენ ქრისტეს თჳს, რათა უკუნისამდე იხარებდე. ხოლო ჩემდა ჯუარცმა დიდი სიხარული არს, რათა ძალისაებრ ჩემისა მივემსგავსო ვნებასა უფლისა ჩუენისასა, მივიწიო წინაშე მისსა და მარადის ვიყო მისთანა. ამათ კეთილთა სწავლათაგან უმეტესად განძლიერდა მაქსიმილა და განცხადებულად ჰრქუა ქმარსა თჳსსა, ვითარმედ ქრისტეანე ვარ და სიწმიდესა ჩემსა არღარა შეაგინებ, არცა მეშინის სიკუდილისა მისგან წარმავალისა, რამეთუ ესრეთ მასწავა მოძღუარმან ჩემმან მოციქულმან ქრისტესმან. ესე სიტყუანი ესმნეს რაჲ უკეთურსა მას ეგეატსა განცოფნა გულის წყრომითა და ექცა ფერი პირისა მისისა და მეყუსეულად სრბით მიიწია საპყრობილედ. და ხელითა თჳსითა დაკრძალა ბეჭდითა საპყრობილე იგი და კარი მისი და მცუელნი დაადგინნა რათა არავინ შეუშვან მისსა. არამედ მასვე ღამესა მივიდეს საპყრობილედ სტრატოკლეოს და მაქსიმილა და ყოველნივე ძმანი, სცნა რა მოციქულმან მისლვა მათი სასწაული ჯუარისა გამოსახა კართა მათ ზედა და მეყუსეულად განეხუნეს თჳთ თჳსით. ხოლო მცუელნი იგი განსცვივდეს და ძრწოლამან შეიპყრნა. ჰრქუა მათ მოციქულმან ჴმითა მშვიდითა და სახიერითა, ინუ შეშინდებით, რამეთუ არა სცნას ესე ანთჳპატმან და შევიდეს მორწმუნენი წინაშე მისსა და დანთეს ლამპრები მრავალი ვიდრელა მიემსგავსა საპყრობილე იგი ეკკლესიასა და მრავალი საღმრთო სწავლა წარმოუთხრა მოციქულმა და ბრძანა მოღებად განგება წმიდისა ჟამის წირვისა და აკურთხა წმიდა იგი შესაწირავი სამეუფოსა მის ხორცისა და სისხლისა და აზიარნა ყოველნი იგი წმიდათა საიდუმლოთა და სტრატოკლეოს დაასხნა ჴელნი მღუდელ მთავრად და რამეთუ იყო კაცი ბრძენი და ფრიად სიწმიდის მოყუარე და სხუანი აკურთხნა ხუცად და დიაკვნად და ამცნო კრძალულებითა და შიშითა ღუთისათა ჟამის წირვად, ეგრეთვე სხუათა ლოცუათათჳს განუწესა განგება ჯერისაებრ და მოიკითხნა ყოველნივე ამბორის ყოფითა სიწმიდისათა და განუტევა მშვიდობით. ხოლო კართა მათ დასწერა ჯუარი და ეგრეთვე დაეკრძალნეს თავით თჳსით ვითარცა იგი იყვნეს პირველ.

ხოლო ბილწი იგი და შეგინებული ეგეატი შეშფოთებული გულის-წყრომითა ეძიებდა თუ ვითარ შურ იგოს წმიდისა მის ზედა და ცოლსა ამისთჳს ჰრიდა, რამეთუ ეშინოდა მშობელთა მისთაგან, რამეთუ ძალ-უდვა მათ ბოროტის ყოფად მისდა. ხოლო მოციქული ქრისტესი ნეტარი ანდრეა მისცა მხედართა ჯუარცმად, ვითარცა იგი ოდესმე მასცა უფალი ჯუარცმად პილატე ჰურიათა, მაშინ მივიდოდა რა ნეტარი იგი ადგილსა მას სადა განწესებულ იყო ჯუარცმად, იხილა შორით ძელი იგი ჯუარისა აღმართებული, უსწრო ყოველთა და წარმოუდგა სიხარულით ჯუარსა მას და ესრეთ იტყოდა ღმობიერად: «გიხაროდენ, ჯუარო პატიოსანო, აჰა ესერა მოვსრულ ვარ შენდა სიხარულითა, ჯუარო ცხოველს-მყოფელო, რამეთუ გიცნობ შენ ჩემსა მაგას საცოსა. ვიცნობ სასწაულსა შენსა, რომლისა თჳს დაენერგე სოფელსა შინა, რათა აღმართნე დაცემულნი და შერყეულნი განამტკიცნე.

«გიხაროდენ, ჯუარო შუენიერო, რომლისა თავი ზეცად ამაღლებულ არს, რათა მოასწავო ყოველთა თავი იგი სიტყუა ღუთისა და საშუალი შენი ვითარცა ხელნი განპყრობილ არიან მარჯუდ და მარცხუდ, რათა ყოველივე ძალი მტერისა შემუსრო და განბნეულნი ერთად შეჰკრიბნე.

«ხოლო იატაკი შენი დამკჳდრებულ არს სიღრმესა ქუეყანისასა, რათა მიწასა შინა მყოფნი და ქუესკნელსა შინა შთასრულნი აღმოიყვანნე და შეაერთნე ზეცისათა. გიხაროდენ, ჯუარო პატიოსანო ჴელოვნად მოპოვნებულო, ღონეო მეუფისა მიერ ჩემისა, ცხოვრებისათჳს კაცთასა.

გიხაროდენ, ჯუარო საძლეველო მტკიცეო და მაოტებელო მტერთა ქრისტეს მიერ, გიხაროდენ, ჯუარო ძელო ცხოვრებისაო, რომელი ქუეყანასა ზედა დაენერგე, და ნაყოფი შენი ცათა შინა დაუნჯებულ არს, გიხაროდენ, ჯუარო დიდებულო ტკბილო სახელითაცა და საქმითაცა, გიხაროდენ, ჯუარო თაყუანის საცემელო, რომელმან იტვირთე მეუფე ჩუენი, ვითარცა ტევანი, და იყო იგი ვითარცა ვენახი ჭეშმარიტი.

«გიხაროდენ, ჯუარო კურთხეულო, რომელმან ავაზაკი აცხოვნე, რამეთუ მიეც მას ნაყოფი იგი აღსრებისა. გიხაროდენ, ჯუარო ყოვლად ქებულო, რომელი შესწირავ ღმრთისა ღირსთა მისისა სარწმუნოებისათა და აწ რაჲსა ვჰგოვენ და არა შეგიტკბობ შენ, ჯუარო ჩემო დიდად სასურველო რათა შენ მიერ ცხოველ ვიქმნა და თანა ნადები ჩემი სიკუდილი კეთილად და რჩეულად აღვასრულო: მოვედით უკუე მსახურნო სიხარულისა ჩემისანო და მტარვალნო ეგეატისანო აღასრულეთ ნება ორთავე და დამოჰკიდეთ ტარიგი ძელსა და შესწირეთ დამბადებელისა დაბადებული და სული ჩემი მომცემელსა მისსა». ესე ყოველი და სხუა უმრავლესი სიტყუა შუენიერი მის ჟამისა, შემსგავსებული წარმოსთქუა რა ყოვლად ქებულმან მოციქულმან მოუხდეს მტარვალნი და აღამაღლეს წმიდა იგი ჯუარსა ზედა, არა დაუმსჭუალნეს ჴელნი და ფერხნი მისნი სამსჭუალებითა, არამედ საბლებითა მოაბეს იგი ჯუარსა, ბრძანებისა ებრ ეგეატისა და ესრეთ დაუტევეს დამოკიდებული უმეტესის ტანჯვისათჳს რამეთუ გონებდა უგუნური იგი ვითარმედ ფრიადისა მის ჭირისაგან, უბრძანოს მაქსიმილას აღსრულებად ნებისა მისისა, ხოლო დამოჰკიდეს რაჲ სიმაღლესა ნეტარი იგი ჰხედვიდეს მას ყოველი ერი, მაშინ აღაღო მან კურთხეული და სანატრელი პირი თჳსი ჯუარსა დამოკიდებულმან, და იწყო სწავლად ერისა მის, ვითარმედ «არა ჟამ არს შიში სიკუდილისაგან, არამედ გეშინოდენ ყოველთა ტანჯვისაგან, რამეთუ რომელთაცა იღვაწონ ამას სოფელსა კეთილად, განსასუენებელად მივლენ საუკუნოდ, აღთქმისა ებრ უტყუველისა მის პირისა საუფლოსა, ხოლო რომელნი დაემონნენ ცოდვასა, იგინი მიეცნენ სატანჯველსა საუკუნესა. აწ უკუე, ძმანო, შეიტკბეთ სარწმუნოება წმიდისა სამებისა და მცნებანი უფლისანი დაიმარხენით, რათა მიემთხვივნეთ ნეტარებასა მას საუკუნესა».

გარდახდა უკუე დღე იგი და ღამე და არა დაღუმნა სწავლისაგან წმიდა იგი და განმტკიცებად ყოველთა სარწმუნოებასა ზედა ქრისტესსა, მაშინ მოვიდა ღირსი სტრატოკლეოს და ენება გარდამოხსნა მისი ჯუარისაგან. ხოლო ჭეშმარიტისა მის სიბრძნისა თანა მოსახელემან არა თავს იდვა ესე, არამედ ეკიდა ძელსა მას ზედა ოთხ დღე და ოთხ ღამე და ძლიერ იყო ჴმა და სიტყუა მისი და მხიარულად ასწავებდა ყოველთა საღმრთოთა მათ და საცხოვრებელთა სწავლათა, არა შეჰშფოთდა პირი მისი და — არცა მოუძლურდა ჴმა მისი, არა სულთ-ითქუნა და არცა ცრემლოდა, არამედ ბრწყინვალე იყო ხმა მისი და პირი მისი სავსე მადლითა ღმრთისათა და ერი იგი ყოველი ჰნატრიდა მას და ერთბამად ყოველნივე ადიდებდეს ღმერთსა, რომელმან ესრეთ განაძლიერა იგი და ესრეთ შეეწევის მოსავთა მისთა.

მაშინ ხმა ჰყუეს ყოველთა და მიმართეს ტაძართა უფლისა ეგეატისათა, რომელ არს პრეტორი და ხმითა რისხვეულითა შეაჩუენეს იგი, რომელ კაცი უბრალო და ესოდენთა კეთილთა მოქმედი, მისცა უმიზეზოდ ესე ვითარსა სიკუდილსა, ხოლო უსჯულომან მან იხილა რაჲ ესოდენი სიმრავლე ერისა დასხმული მის ზედა და აღრძნა რამეთუ ეგულვების მოკლუა მისი, შეეშინა ფრიად და იწყო სიტყუითა ლიქნისა და მდოვრებად გულის წყრომასა მათსა; და ეტყოდა ცთომილ ვარ შემინანებიეს საქმე ესე, ვითარმედ აჰა ესერა წარვიდე და თჳთ გარდამოვჰხსნა იგი. და მეუფისეულად

წარემართა მოციქულისა მიმართ, იხილა რა იგი მომავალი ყოვლად ნეტარმან მოციქულმან, ხმა ყო ხმითა ძლიერითა და ჰრქუა მას, «რაისათჳს მოხუედ ჩემდა ჰოი! ეგეატი, რომელი ესე უცხოჲარ შენგან, რასამე ღონე ჰყოფ. რაჲსა ზაკვავ, გარდამოხსნა გეგულვების ჩემი და სინანულსა იჩემებ, არა გაქუს ნაწილი ჩემთანა, რამეთუ ზაკვა არს გულსა შენსა და არა სინანული, ანუ ვითარ გნებავს გარდამოხსნა ჩემი, რომელი ესე განთავისუფლებულ-ვარ შენგან, რომელი ესე შევედრებულ ვარ თჳსთა ჩემთა, რომელი ესე შეწყალებულ ვარ და შეყუარებულ მხსნელისაგან ჩემისა, რომლისა თანა ყოფად ვარ მარადის, რომლისა თანა ვიქცეოდე, აურაცხელთა მათ ნუგეშინისცემათ და განსჳენე-ბათა მიმთხვეული, რომელმანცა მაუწყა საქმე შენი და მრქუა მე. განიცადე ეგეატი რამეთუ უკეთურ არს, ნურცა ძღვენსა მისსა შეიწყნარებ, ნურცა რისხვისაგან მისისა გეშინის, ნურცა გეუფლების შენ მონაო ჩემო: რამეთუ მტერი არს და მაცდური მრისხანე და კაცის მკვლელი, პილწი, მწამლველი, და გრძნების მოყვარე, აწ უკუჱ განმეშორე ჩემგან მოქმედო უსჯულოებისაო.» სთქუა რაჲ სიტყუანი ესე ბილწისა მის მიმართ და უკეთურისა, აღიხილნა თუალნი ზეცად და მადლობა შესწირა უფლისა და აკურთხნა მორწმუნენი იგი ჯუარსა დამოკიდებულმან და ეგრეთ შევედრა წმიდა იგი და განბრწყინვებული სული თჳსი, ჴელთა დამბადებლისათა თჳსთა ნოემბერსა ოცდა ათსა.

ხოლო შემდგომად დიდებულისა მის აღსრულებისა ქრისტეს მოციქულისა ანდრეასა, ჰსტიროდეს ყოველნივე მუნ შემოკრებულნი ერნი, და ცრემლითა ქუეყანასა დაალტობდეს, განყოფისათჳს მისისა: მაშინ ღირსი ეპისკოპოსი სტრატოკლეოს და მხევალი ქრისტესი მაქსიმილა, მოვიდეს და გარდამოხსნეს გუამი მოციქულისა და შემურეს იგი და დამარხეს დიდითა პატივითა. ხოლო უღთოსა მის ეგეატისა იწყლა გული, რომელ უსამართლოდ მოკლა მოციქული ქრისტესი და რომელ მოსწყდა მას და განეშორა მეუღლე მისი მაქსიმილა და ნაღვლითა ბოროტითა განცვიფრდა და სასოწარკვეთილი აღსდგა ღამით და შთაიგდო თავი თჳსი სიმაღლესა რასმე ფრიად საშინელსა და ეგრეთ შეიმუსრა საწყალობელი იგი და განვიდა ამის ცხოვრებისაგან და სრულიად აღიხოცა სახსენებელი მისი უღთოჲსა და ვერ ვინ დაუტევა მკჳდრი ანუ განმგე მონაგებისა თჳსისა. ხოლო სტრატოკლეოს ძმა იყო ეგეატისა ხორციელად, გარნა არა შეეხო ყოვლადვე მონაგებსა მისსა, არამედ თქუა შენი შენთანავე იყავნ, ჰოი! ეგეატო, ხოლო ნაწილ და სამკვიდრებელ ჩემდა იყავნ უფალი ყოვლადვე, რომელისადაცა შემიწყნარებიეს თავი ჩემი.

ეგრეთვე მაქსიმილა განეშორა ყოველსა მას სიმდიდრესა ქრმისა თჳსისა და სარწმუნოსა მხევლისა თჳსისა იფიდიმას თანა, განუშორებელად მსახურებდეს საფლავსა ყოვლად ქებულისა მოციქულისა ანდრეასსა, ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა მათისათა და ყოველი მონაგები თჳსი სტრატოკლეოს და მაქსიმილა, ზოგი გლახაკთა განუყვნეს და ზოგი განაწესეს აღსაშენებელად საეპისკოპოსოსა და ცხონდეს იგინი ჟამთა მრავალთა უბიწოდ და ღჳთის-მსახურებით და ესრეთ სანატრელითა აღსასრულითა აღესრულნეს. ხოლო ყოვლად ქებულისა და ღჳთის ქადაგისა პირველ ყოველთა წოდებულისა მოციქულისა ანდრეას სამარხოსა ზედა, დღითგან აღსასრულისათ მისისა, დიდნი სასწაულნი და საკჳრველებანი აღესრულნეს და მარადის იქმნებიან, რამეთუ დაუყენებელ არს მადლი მისი ყოველთაგან, რომელნი სარწმუნოებით მოვლენან წმიდასა მას სამარხოსა მისსა, დიდებად ღჳთისა და პატივად ქრისტეს მოციქულისა.

დასხმისათჳს ნაწილთასა ქალაქსა შინა სამეფოსა (კონსტანტინეპოლეს).

Ხოლო აწ, ჟამი არს მითხრობად კონსტანტინე ქალაქად მოყვანებისათჳს პატიოსანთა ნაწილთა მოციქულისათა, საბეჭდავად სიტყჳსა ამის ჩუენისა, რათა არა ვინ უმეცარ იყოს თუ ოდეს, ანუ ვითარ, ვისა ვის მიერ იქმნა მოყვანება და თუ სადა დაისხნეს უბიწონი იგი და წმიდანი ნაწილნი მისნი.

შემდგომად დაცხრომისა მის დევნულებისა ქრისტეანეთასა, ბოროტთა მათ მძლავრთაგან, დეოკლიტიანეს მიტყვე და მაქსიმიანეს, მაქსიმოს და მაქსენტის, რომელნი იგი ზეგარდამოთა რისხჳთა მოსწყდეს და არღარა იპოვა ადგილი მათი და მოეფინა ეკკლესიათა ქრისტესთა ნათელი მშვიდობისა, რაჟამს აღადგინა წმიდამან ღმრთის-მორწმუნე იგი და მოციქულთა სწორი მეფე დიდი კონსტანტინე. რომელმანცა ბრძანა ყოველთა მორწმუნეთა და ქრისტეს აღმსარებელთა განთავისუფლება ექსორიობათაგან და დილეგთა და მისცა ყოველთა ხელმწიფება გარდნიერად აღსარებად ქრისტესა და განეფინა ქრისტეანობა ყოველსა საბრძანებელსა მისსა, აღაშენნა ეკკლესიანი, განამრავლნა მღუდელ-მთავარნი, განაჩინნა სასმარნი ეკკლესიათანი და ყოვლითა კეთილითა საქმითა და საღმრთოჲთა განგებითა აღავსო სოფელი. ჰპოვა პატიოსანი ჯუარი ძელი იგი ცხოველს მყოფელი, ელენეს მიერ დედისა თჳსისა. განამრავლა გამოსახვა წმიდათა ხატთა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი და ყოვლად წმიდისა ღმრთის-მშობელისა და ყოველთა წმიდათა; ესე ვითარითა კეთილითა განგებითა აღესრულა და დასჯდა ძე მისი კოსტანტი, შემდგომად მისა მეფედ და ჟამ რაოდენმე ბაძვიდა სათნოებასა მამისა მისისასა, აღაშენა ტაძარი დიდი და შუენიერი სახელსა ზედა მოციქულთასა, შორის სამეუფოსა ქალაქისა, ახლისა მის რომისა და ისწადოდა პოვნა ნაწილთა სამოციქულოთა დასუენებად ეკკლესიასა მას შინა, საცოდ და შესავედრებულად ქალაქისა მის და მკჳდრთა მას შინა.

მაშინ მოუწოდა არტემიოსს დიდებულსა გაცსა სახელოვანსა და წარჩინებულსა შორის მთავართა მისთა, რომელმანცა უკანასკნელ გჳრგჳნი წამებისა მიიღო ბრწყინვალე და მრავლითა ღუაწლითა სრბა იგი ქრისტეს აღსარებისა სრულ იყო, იულიანეს მიერ უსჯულოსა მის და ქრისტეს ჯუარისმყოფელისა: და იყო ესე არტემიოს შვილი მთავართა დიდთა და სავსე ყოვლითა სიბრძნითა

და მეცნიერებიაა, შემკობილი საქმითა და სიტყჳთა და ფრიად საყუარელ კონსტანტინე მეფისა და ძისა მისისა კონსტანტისსა და ამას სანატრელსა მოუწოდა მაშინ მეფემან კონსტანტი და ჰრქუა მოსწრაფებით წარვედ მეგობარო ჩემო აქაიასა ქუეყანად პატრე ქალაქად და დიდითა პატივითა მოიყვანე გუამი ყოვლად ქებულისა მის მოციქულისა ანდრეასი, რათა დაესუენოს ჩემ მიერ აღშენებულსა მას ეკკლესიასა. ხოლო დიდებულმან არტემიოს ? იღო რა ბრძანება მეფისა მსწრაფელ წარემართა და მიიწია პატრე ქალაქად, თაყუანისცა სამარხოსა მას მოციქულისასა და ათის დამე ლოცჳთა და გალობითა და ესრეთ განაღო სამარხი იგი და პატიოსნად აღიღო გუამი ახოვნისა მის მოციქულისა.

ხოლო ესე საცნაურ არს და განცხადებულად სარწმუნო, რომელ მოსლვასა ნეტარისა მის არტემიოსსა, პატივ ჰსცა მოციქულმან, რამეთუ იცოდა ღირსება მისი და ღუაწლი იგი წამებისა, რომელი ეგულვებოდა მის აღსრულებად და ამისთჳს მისცა მას თავი თჳსი და არა დააყენა წარუვანება თჳსი კონსტანტინე ქალაქად, არამედ გულს მოდგინედ წარჰყვა მას.

ესრეთ აღმოიქვა ნეტარეულმან მან საუნჯე იგი დიდი და შეუმსგავსებულითა დიდებითა და პატივითა ქალაქითი ქალაქად მივიდოდა და ყოველთა მათ ქალაქთა ერნი კეროვნებითა და საკმეველითა მიეგებოდეს და წარგზავნიდეს გალობითა და ქებითა; ხოლო მიეახლნეს რა ქალაქად სამეფოდ, გამოვიდა მეფე და პატრიარხი, მთავართა თანა და ეპისკოპოსთა, მღუდელთა და ყოვლისა სიმრავლესა ერისასა, სანთლებითა შუენიერითა და საკმეველითა სამეუფოთა და მიეგებნეს მოციქულსა მას ქრისტესსა, გალობითა და შესხმითა დაუდუმებელად, (მონაზონნი და) ერისკაცნი ჰასაკი და ყოველი სიმრავლე უგალობდეს მას და სურვილით ამბორს უყოფდეს და ესრეთ დიდებითა და პატივითა დიდითა შეიყვანეს ტაძარი იგი ღუთისა, საცნაური იგი ზღუდე და სიმტკიცე მორწმუნეთა საუნჯე იგი საწადელი და უპატიოსნენი, უფროს ყოველთა ქჳათა პატიოსანთა, ოქროსა და ვეცხლისა დიდად უსაწადელესი, გონიერთა მიერ, და დაასუენეს ქუეშე წმიდასა საკურთხეველსა ეკკლესიასა მის მოციქულთასა და აწ დამარხულ არს პატიოსანსა მას იდგილსა გუამი ახოვნისა მის და ღუთივ-შემოსილისა სულისა, გუამთა თანა სხუათა ორთა მოციქულთასა ლუკა მახარებელისა და ტიმოთე ღუთის-ქადაგისა და მათნიცა უკუე გუამნი მისვე ნეტარისა არტემიოსის ხელითა მოიყვანნეს პირველ მოხსენებულისა ამისვე კონსტანტინესზე.

მახარებელისა ლუკასი თებადით ვინა იგი აღესრულა და ტიმოთესი ეფესოთ ქალაქით, სადა იგი მოიღუაწა მან ღუაწლი წამებისა, სადა იგი ეპისკოპოსად კურთხეულ იყო ქრისტეს საყვარელისა მის მოწაფისა და ღუთის-მეტყუელისა იოანეს მიერ. ამის უკუე სამოციქულისა გუამთა მოყვანებითა ნაცულად მიიღო მიმსგავსებულმან მოციქულთა დიდებულმან არტემიოს ღირსისა მის და კეთილისა უსახურებისა მისისა თჳს კონსტანტინე მეფისაგან, უმეტესი დიდება და პატივი და დუქსად წარივლინა ალექსანდრია ქალაქად და ყოვლისავე ეგვიპტისა ხელმწიფება მიეცა მას.

ხოლო საუკუნოსა მის და უკუდავისა მეუფისაგან ქრისტეს ღუთისა, მიეცა მას პატივი დაუსრულებელი, დათხევა იგი სისხლთა და წამება სახელისა მისთჳს წმიდისა, რომლისა თჳსცა ღირს იქმნა ცხოვრებასა მას წარუვალსა და სუფევასა მას მოუკლებელსა დადგომად წინაშე პირსა მისსა. რომელსა შუენის ყოველივე დიდება და პატივი და თაყუანის ცემა თანა დაუსაბამოთ მამით და ყოვლად წმიდით სახიერ და ცხოველს მყოფელ სულითურთ, აწ, დაუსრულებელთა საუკუნეთა უკუნისამდე. ამინ.

თთუესა აპრილსა კგ დღესა წამება წმ. მთავარ მოწამისა საკჳრველმოქმედისა დამლევა შემოსილისა გიორგისა [1]).

რაჟამს (იგი) დაეპყრა კერპთ მსახურებასა საეშმაკოსა ყოველი სოფელი, იყო მათ ჟამთა, ბერძენთა ზედა მეფე რომელსა ერქუა დეოკლიტიანე, მხეცი მძჳნვარე და განმრყუენელი სამწყსოთა ქრისტესთა, ძლიერი ფრიად საცთურითა კერპთათა და ესუა მას მეგობარი ერთგული რომელსა ერქუა მაგნენტიოს და იყო იგი მეორედ მეფობისა მისისა, რომელთა დაიწყებოდა ქრისტიანეთა მიმართ სიბოროტითა და კერპთ-მსახურებისა უღმრთოებისათა; მათ ერთ-ბამად განიზრახეს თუ რაჲ ჯერ არს ყოფად მათდა, რათა წარსწყმიდონ სრულიად კეთილ-მსახურება ქრისტიანეთა და მიაქციონ ყოველნი კაცნი კერპთა თაყუანის ცემად და მსახურებად, რამეთუ იყვნეს იგინი განცჳფრებულ სულთა განმხრწნელითა მით საცთურითა კერპთათა და უფროსღა აპოლონ წარმწყმედელისათა და ვითარცა განიზრახეს დასწერნეს ეპისტოლენი ბრძანებითა დეოკლიტიანე უღმრთოისა მეფისათა და წარსცნეს ყოველსა საბრძანებელსა საბერძნეთისასა, ყოველთა სამთავროთა მიმართ და სპასალართა და ყოველთავე წარჩინებულთა ერისთავთა, რომელთა შინა წერილ იყო სახე ესე ვითარი.

დეოკლიტიანე მეფე საუკუნოდ დიდებული და აღმატებული ყოველთა სამთავროთა რომთა ერისთავთა და ყოველთა წარჩინებულთა გახარებ ვინაჲთგან მოიწია სასმენელთა ჩუენთა სალუთო-ვითა ამბაჲ, რომელმან არა მცირედ აღგუაშფოთნა ჩუენ, რამეთუ მსახურება რათამე განფენილ არს უღმრთოჲ, რომელსა ეწოდების ქრისტიანობაჲ, რომელნი თაყუანის-სცემენ იესოს, რომელი ჰშუა მარიამ ვინმე ურიამან დედაკაცმან, ხოლო აპოლონს დიდსა ღმერთსა და ერმისს და დეონნოს და ირაკლის და დიოსს, რომელთა მიერ მშვიდობა მოგუენიჭების და განეგების მეფობაჲ ჩუენი აგინებენ და ჰგმობენ; ხოლო რომელსა იგი ჰრქუიან ქრისტე, რომელი იგი ურიათა ვითარცა მოგუ დაძვირის მოქმედი ჯუარს აცუეს, ვითარცა ღმერთსა მონებენ; ამისთჳს ვბრძანებთ რათა რაოდენნიცა იპოვნენ საბრძანებელსა ჩუენსა ქრისტიანენი მამანი, გინა დედანი, რათა მიეცნენ იგინი სატან-

---

1) ერთი ძველი ქართლის მატიანე მოგვითხრობს, ვითარმედ წმ. გიორგი ბიძის შვილი იყო წმ. მოციქულისა ნინოსი, რომლისა თანახმობა ჯერ არს.

ჯუჱლსა მწარესა, ვიდრემდინ უზორონ ღმერთთა ჩუენთა და უარ-ჰყონ საცთური იგი მათი და უკეთუ გჳერჩდენ ღირს-იქმნენ შენდობისა, ხოლო უკეთუ არა გჳერჩდენ ცეცხლისა მიერ და მახჳლისა, ბოროტითა სიკუდილითა წარსწყმდეს, ხოლო რომელმან უდებ ჰყოს ბრძანება ესე ჩუენი იგიცა მითვე სატანჯუჱლითა იტანჯოს.

და ვითარცა მიიწია წიგნები ესე ყოველთა ადგილთა ძლიერა დევნულება ფიცხელი და ჭირი მიუთხრობელი ვიდრედა შემდგომად მრავლისა მრავალნი მომედგრებოდეს და უარ-ჰყოფდენ ქრისტესა; ხოლო დიოკლიტიანე მეფე უფროსღა აღბორგნა და შესძინა სიცოფე სიცოფესა ზედა და შეკრიბნა ყოველნი მთავარნი თჳსნი და სპასალარნი და ყოველნი წარჩინებულნი თჳსნი და მხედარნი და ვითარცა შეკრბეს, ზრახვა ჰყო მათ თანა თუ ვითარ სახედ განაფხვრას სამეფოჲსაგან თჳსისა თესლი ქრისტიანეთა; ხოლო ყოველნივე იგი თანა მეინახენი და წინაშე მდგომელნი მეფეთანი, განლიგებულ იყვნეს შიშითა და რაჲცა სათნო იყო მისსა ეგრეთ მიუგებდეს და ეტყოდეს, ვითარმედ მზა ვართ აღსრულებად ყოვლისა, რომელიცა გვესმის დიდებისაგან შენისა.

მაშინ დიოკლიტიანე იწყო ზრახვად მათდა და რქუა, ესრეთ ვგონებ საყვარელნო ჩემნო, ვითარმედ არა რაჲ არს უპატიოსნეს ღმერთთა მიმართ კეთილად მსახურებისა და მათ მიერ მოცემულ არს ჩუენდა მეფობაჲ ესე და ყოველთა კაცთა ცხოვრებაჲ და გამოხსნათ; ამისთჳს ჯერ არს, რათა ზეცას ზედა მსახურებითა მივაგდოთ ყოველსა ჟამსა; ხოლო ქრისტიანეთა და რომელნი ღმერთა აგინებენ რათა ყოველსა სატანჯუჱლსა მიეცნენ, ვიდრემდის დაიხსნას ულთოჲ იგი მსახურება მათი და სახსენებელი მათი ბოროტითა სიკუდილითა დაშრტეს; მიუგეს ყოველთა წინაშე მდგომარეთა და რქუეს მას, თჳთ მპყრობელო დაუძლეველო მეფეო, ჩუენ ყოველნი სიხარულით შევიწყნარებთ დიდებისა თქუენისა და ყოვლისა სოფლისათჳს განგებასა და მხნელ და მორჩილ ვართ თქუენსა ბრძანებასა და პატივს-ვსცემთ დიდებასა თქუენსა; ხოლო უკეთუ ვინმე იპოვოს ამიერითგან რომელი გულსაცა შინა სახელ დებდეს ქრისტესა იგი ცხელითა და მწარითა სატანჯუჱლითა მოვაკუდინოთ იგი და ესე ვითარითა უსჯულოთა და ულთოთა მედგრობითა შეითქვნეს უკეთურნი იგი და მძვინვარენი მძლავრნი და ბრძანებანი განავლინნეს და სატანჯუჱლნი მრავალფერნი განმზადნეს და მძლავრნი ერისაგანნი შემზადნეს, რათა ზაკჳთა მოინადირებდენ ქრისტიანეთა ყოველთა ადგილთაგან.

და ესე ყოველი არა ესრეთ განაჩინეს მტერთა მათ ჭეშმარიტებისათა, იხარებდეს და განცხრებოდეს წარწყმედსა მას ზედა სულთა მართალთასა.

მაშინ გამობრწყინდა ვითარცა ვარსკულავი ბრწყინვალე ღამესა ბნელსა. მარგარიტი იგი პატიოსანი და მხნე მხედარი ქრისტესი უფალი იგი ჩემი წმიდა გიორგი, და მე მონა მისი ვიყავ მისთანა და უკანა შეუდეგ და თანა დავსდევდი ყოველსავე და აღვსწერე სიმხნე იგი წამებისა მისისა რამეთუ გამობრწყინდა იგი მადლითა უფლისათა, რათა უჩინო-ჰყოს ბნელი იგი ულმრთოებისა და განაქარვოს საცთური კერპთ-მსახურებისა და საღმრთოთა მით სიბრძნითა სრულითა ზეცისათა განანათლოს სავსება ქუეყანისა ქადაგებითა თჳსითა და ექმნას წინამძღუარ ყოველთა შეცთომილთა და დაბნელებულთა ამისთჳს არა შეძრწუნდა იგი ზარისა მისგან უსჯულოსა მის მეფისა, არცა სიბორგილისა მისგან ესოდენთა მძლავრთა და სპასალართასა, არცა შეშინდა ფერად ფერადთა განმზადებულთა სატანჯუჱლთაგან, არამედ ყოველივე შეურაცხ-ჰყო და განიცხადა საუკუნოთა იგი დიდება განიცადა თუალითა მით გონებისათა და ღუთის-მოყუარითა გულით-

თა განიზრახა საღმრთო იგი განზრახვა და რჩჳა თავსა თჳსსა. «ჰოი! გიორგი რასა სდგანი მოცალედ აჰა ესერა ქრისტე მისდის ქორწილსა თჳსსა ყოველთა, რომელთა ენებოს (და) საძლო განღებულ არს და სერი განმზადებულ არს, რად ყოვნი, შევედ ვიდრე კარისა მის დახშვადმდე, აჰა! ესერა სდგა უფალი ჩუენი იესო ქრისტე, რომელმან ჩუენთჳს ჯუარცმა მოითმინა, ღაღადებს და იტყჳს, ვითარმედ «ნუ გეშინინ მათგან რომელთა მოსწყვიდეს ხორცნი თქუენნი, ხოლო სულისა ვერ შემძლებელ არიან მოკჳლად»; მოიხსენე გიორგი სწავლა იგი სახარებისა და უტყუელი იგი აღთქმაჲ მეუფისა შენისა, რომელსა იტყჳს, ვითარმედ, «რომელმან აღმიაროს მე წინაშე კაცთა მეცა აღვიარო იგი წინაშე მამისა ჩემისა ზეცისათაჲ» ნუ აღირჩევ გიორგი საწუთოსა ამას ცხოვრებასა, რომელი ვითარცა აჩრდილი წარვალს, უფროს საუკუნოსა მის დაუხრწნელისა ცხოვრებისა, ნუცა სოფლისა ამის ამაოსა დიდებასა, უფროს საუკუნოსა მის უკუდავისა სასოებასა, რამეთუ ყოველი დიდება კაცისა საწუთოსა ამას წარმავალსა მგზავსად წერილისა არს, ვითარცა ყვავილი ველისა. მცირედ მოითმინე დაუკუნისამდე ანგელოზთა თანა იხარებდე».

ესე სიტყუანი ჰსთქუნა თავისა მიმართ თჳსისა სიმდაბლით ხმითა სასმენელითა და ამით კეთილითა განზრახვითა განიმტკიცა გულის-სიტყუა თჳსი და ესრეთ თანა წარუდგა შიშსა მძლავრთასა და ზესთა ექმნა სიმძაფრესა სატანჯველთასა, ვინაცა ჭეშმარიტება სიტყჳთ და საქმით ქადაგა და მოძღურება მაღალი და სახე კეთილისა და სიმხნე ახოვნებისა სახსენებლად საუკუნოდ წმიდასა ღუთისა ეკლესიასა დაუტევა.

ხოლო იყო წმიდა მოწამე ქრისტესი გიორგი! ნათესავით კაბადუკიელი, წარჩინებული პატიოსნებითა, და ბრწყინვალე სიმდიდრითა და შემკობილი საღმრთოთა სიბრძნითა და მრავლითა ჟამითგან იყო იგი სპასალარ გუნდსა ფრიად სახელოვანსა ანკიოთა კომსად ეწოდებოდა და დიდად სახელოვან იყო იგი და საცნაურ წინაშე მეფისა, რამეთუ მრავალი სიმხნე და ახოვნება ეხილვა მისგან, წყობასა მას სპარსთასა და მუნ იყო იგი მაშინ, მთავართა თანა და მეინახეთა ეფეთასა, მრავლისა მის გამოცდილებისა მისისათჳს.

და ვითარცა იხილა ეგეოდესი იგი ულონოება მათი და ქრისტეს მბრძოლი გონება მათი, მეყსეულად მონაგები და სიმდიდრე მისი დავრდომილთა და გლახაკთა განუყო, და მზგავსად მოღუაწეთასა განიშიშვლა თავი თჳსი და შორის მთავართა და ხელმწიფეთასა და სხუათა მათ წესთა მდგომარეთა, კადნიერად წარსდგა წინაშე სამეფოთა საყდართა და ხმა ჰყო ხმითა მაღლითა და სთქუა, «მე ქრისტიანე ვარ ჰოი მეფეო! ამისთჳსცა მინდობილ ვარ ღმერთსა ჭეშმარიტსა და მეუფესა ზეცათასა ქრისტესა და ვსდგა შორის თქუენსა და მიკჳრს გარდარეული ეგე ცთომილება თქუენი, რომელი გაქუსთ კერპთა მიმართ და უმეცარ ხართ მხოლოჲსა მის და ცხოველისა, ჭეშმარიტისა, ყოველთა შემოქმედისა ღუთისა, რომელმან თქუენცა დაგბადნა და მოგცა მეფობაჲ და ფერად ფერადნი საშუებელნი, აწ ნუ სცდები შენ მეფე და ყოველნი ესე მეინახენნი შენნი საცთურითა კერპთათა, რამეთუ ღმერთთა რომელთა ცაჲ და ქუეყანაჲ არა შექმნეს წარწყმდენ და განიფუხნრნევ.

ხოლო ჩუენ ქრისტიანეთა ერთი ღმერთი გვრწამს მამა და ერთი უფალი იესო ქრისტე ძე ღუთისა, რომლისა მიერ შეიქმნა ყოველი და ერთი სული წმიდა ღმერთი, რომელი აღავსებს მადლითა ყოველთა, სამება სრული, სწორი ღუთაებითა და მეუფებითა, ამისთჳსცა ვსცხოვნდებით სოფელსა ამას შინა სიწმიდით და ღუთის-მსახურებით და შემდგომად მოველით ცხოვრებასა საუკუნესა; ხოლო მსახურება ეგე თქუენი კიცხევისა ღირს არს ჭეშმარიტად, რამეთუ ტყუილ არს და ზღაპარ

ყოვლადვე, არა რაჲ არს მისთანა ჭეშმარიტებაჲ, რომეთუ ეშმაკთა მიერ მოპოვნებულ არს, რომელი დანთქავს უფსკრულად ყოველთა, რომელთა ჰრწამს იგი.

მაშინ მიხედნა მაგნენტიოს შემდგომ მეფისამან და რქუა ვინ ხარ შენ, ანუ რაჲ გეწოდების რამეთუ ესოდენი იკადრე.

მიუგო წმიდამან გიორგი და რქუა «პირველიდ მატიასანი სახელი ჩემი არს ქრისტიანე ხოლო კაცთა შორის მეწოდების გიორგი, რამეთუ ესრეთ სათნო იყო ღმერთმან ჩემმან და ჯერ არს ჩემდა რათა მუშაკად საღმრთოდ გამოვსჩნდე და მრავალი წილი ნაყოფი ღუთის-მსახურებისა შევსწირო მისსა, რომელი იგი არს მეუფე ცათა და ქუეყანისაჲ; მოექცა მას დეოკლიტიანე ვეშაპი იგი ჯოჯოხეთისა და რქუა, გვისწავიეს შენთჳს გიორგი! რამეთუ სიბრძნითა და სიმხნითა წარჩინებულ ხარ და პატივცემულ მეფობისა ჩუენისაგან და აწ წარმომიდეგ და უზორე ღმერთთა, რათა არა ბოროტად მოკუდე, არამედ უფროსად განიხარო მეგობრობითა ჩუენითა და სიმდიდრესა უაღრესსა მიემთხვიო და კადნიერ იყო ჩემდა მომართ და საწადელ, რამეთუ აწინდელი ესე ამაო კადნიერებაჲ არად სარგებელ ღირს შენდა.

მიუგო წმიდამან გიორგი და რქუა, ინეტარ თუმცა შენ ისმინე ჩემი ჯოი! მეფე და იცან მხოლოდ ჭეშმარიტი ღმერთი, რათამცა სუფევასა ზეცისასა ღირს იქმნე, რამეთუ აქა ესე ხელმწიფება საწუთო არს ხოლო ზეცისა იგი სუფევა საუკუნო და განუქარვებელ, ხოლო კეთილთა თჳს შენთა და დიქნათა, ამას მოგიგებ, უწყებულ იყავნ შენდა, რამეთუ ვერცა პატივნი შენნი და აღთქმანი, და ვერცა ტანჯუანი შენნი და რისხვანი შემძლებელ არიან შემძრვად სიმტკიცესა სარწმუნოებისა ჩემისასა, რომელი მაქუს ღუთისა მიმართ ჩემისა, აწ უკუე პატივნი შენნი შენთანავე იყვნედ და აღთქმანი შენნი მორჩილთა შენთა, ხოლო ჩემდა იყავნ ქრისტე ღმერთი ყოველთა, რომელმან მომცეს მე დიდება და ძლევა წარუვალი რათა დავსთრგუნო ეშმაკი და მსახურნი მისნი და გჳრგჳნი ცხოვრებისა დავიდგა. მაშინ განრისხნა უსჯულო იგი მეფე და უბრძანა დამოკიდებაჲ მისი და ლახვრითა განგმირა, ვიდრემდის დამოცვივდნენ ქუეყანად ნაწლევნი მისნი და. ვითარ უგმირეს ვითარცა ტყვიასა უკუნ იქცა წვერი ლახვრისა მის, ხოლო ხორცთა მისთა გამოექცა ცვარი სისხლისა, მაშინ სთქუა წმიდამან გიორგი! «გმადლობ შენ უფალო იესო ქრისტე, რამეთუ უკუნ აქციე მახვილი ესე ეშმაკისა მსახურთა სრულიად და განაქარვენ ჩემდა მომართ სიქადული უღთოთაჲ; ყოვლად აღივსო დეოკლიტიანე გულისწყრომითა და ბრძანა გარდამოხსნა მისი და წარუყვანება მისი საპყრობილედ და ხუნდსა შინა უწყალოდ დაკრძალვა ფერხთა მისსა და ქვისა დიდისა დადება მკერდსა მისსა და ვითარცა დაიდვა ქუაჲ იგი ოთხთა მიერ ძნიად სატვირთავი მკერდსა მისსა, სთქუა ხმითა დიდითა წმიდამან გიორგი! «გმადლობ შენ უფალო ღმერთო მაღალო, რამეთუ ღირს მყავ მე მკერდსა ჩემსა ქუისა ამის მძიმისა ტვირთვად, რათა შეუძრველად დამტკიცნეს გულსა ჩემსა სარწმუნოება შენი; და ხვალისაგან დასთესა ეშმაკმან გულსა დეოკლიტიანესსა და მსახურთა მისთასა და ბრძანა შექმნად ურმის თვალი დიდი, შემზადებული მანქანებითა ფრიადითა და სავსე სატანჯუჱლითა სიმრავლითა დამოსხმული მახვილითა მაკუეთებელთა და შექმნა ურმის თვალი იგი მანქანა ხურითა, შემაშჭირვებელი ძვალთა და დამკვეთი სახსართა და იქცევისი საქცეველითა და ბრძანა წმიდისა მის დაკვრა მას ზედა და ვითარცა მოიყვანეს წმიდა იგი ადგილსა მას და იხილა წმიდამან ორღანო იგი სატანჯუჱლისა, შემზადებული ღონის ძიებითა ეშმაკისათა, აღიხილნა თვალნი ზეცად და სთქუა, «გმადლობ შენ უფალო იესო ქრისტე რამეთუ ღირს მყავ მე ნაწილსა ამას საწადელსა სახელისა შენისათჳს წამებისასა, რომელი ესე შორის ორთა ავაზაკთასა ჯუარს ეცვი და გემო სიკუდილისა იხი-

ლე ბუნებითა მით კაცობრივითა, ჰოი უკუდავო! რათა იხსნე კაცნი სიკუდილისაგან და აწ მეუფეო ყოვლად ძლიერო მომანიჭე მე სარწმუნოება შეუორგულებელი შენდა, მომართე და დაიცევ სული ჩემი ღონეთაგან ეშმაკისათა და ვითარცა აღასრულა ლოცვაჲ ესე შეაგდეს იგი ორღანოსა მას ურმის თვალისასა და აქციეს (იგი) ძლიერად მანქანაჲ იგი საქცეველისა და ესრეთ დაიჭრნეს ხორცნი მისნი ნაკვეთ ნაკვეთად და ვითარცა იხილეს ესე დეოკლიტიანე და მაგნენტიოს, აღიმაღლეს ხმა მათი და სთქუეს, იხილეთ ყოველთა, რამეთუ არა არს სხვა ღმერთი გარნა აპოლონ, პოსიდონ, ირაკლიდიოს, ზევს და დიდი არტემი, სადა უკუჱ არს აწ ღმერთი გიორგისი და რად არ მოვიდა და იხსნა იგი ხელთაგან ჩუენთა და ბრძანა იგი ესრეთ დაუტევონ დაჭრილი ურმის თვალისა მას შინა და თჳთ წავიდნენ ჭამად სამხრისა.

ხოლო ჟამსა მვათესა დღისასა იქმნა ზეცით ოხრვაჲ საშინელი და ისმა ხმაჲ, რომელი იტყოდა: იმხნე იყავ გიორგი და განძლიერდი, რამეთუ მრავალთა რწმენეს შენ მიერ ჩემდა მომართ, და ვითარცა ესმათ ხმა ესე მცუელთა მათ, შეეშინათ და ივლტოდეს ზარ განხდილნი და მეყუსეულად მოვიდა ანგელოზი უფლისა და გამოიყვანა იგი სატანჯუელისა მისგან ორღანოსა და განკურნა და ამბორს უყო მას და ჰრქუა. გახაროდენ გიორგი! მშვიდობა შენდა, განძლიერდი და გრწმენინ განმაძლიერებელი შენი ქრისტე. რომელმან იგი სრულ ჰყო სრბა შენი, რამეთუ ჩუენ აჰა ესერა ვსდგავით და ველით მოცემად შენდა გჳრგჳნისა სრულისა წამებისასა; და ვითარცა ესე რქუა აღსდგა მოწამე ქრისტესი და იწყო სლვად და იხარებდა და მადლობდა თჳსსა მეუფესა და გალობდა და იტყოდა «აღგამაღლო შენ ღმერთო ჩემო და მეუფეო ჩემო და ვაკურთხო სახელი შენი უკუნისამდე და უკუნითი უკუნისამდე» და კუალად «სულანი ჩემნი წარმიმართენ სიტყჳთა შენითა და ნუ მეუფლებინ მე ყოველი უსჯულოებაჲ», და მივიდა ადგილსა, რომელსა ჰსდგა კერპი აპოლონისა და იხილა მუნ მეფე და მაგნენტიოს და ყოველნი მთავარნი მეფისანი, რამეთუ უზორვიდეს კერპთა მათითა.

და ვითარცა მიიწია ადგილსა მას, ღაღად ჰყო და სთქუა მათდა მიმართ ვითარმედ «მიცანით მე და გრწმენინ ღმერთი, რომელსა მე გიქადაგებ, რომელმან იგი მიხსნა მე ხელთაგან თქუენთა და ორღანოჲსა მისგან მაკუდინებელისა, რომელი განმზადეთ წარწყმედისათჳს ჩემისა. არამედ არა იქმნა ვითარ თქუენ გონებდით, აწ უკუჱ ნუ სცდებით და უზორავთ კერპთა ამათთა და წარწყმედთ თავთა თქუენთა საუკუნოდ».

ხოლო მეფემან მიხედნა მას და რქუა ვინ ხარ შენ, წმიდამან გიორგი ჰრქუა «მე ვარ გიორგი! რომელი ბრძანებითა შენითა შევვარდი ურმის თვალსა მას, რომელი შენ დამიტევენ მე დაჭრილი მრავალ ნაწილად და გონებდ წარწყმედასა ჩემსა აჰა ესერა მოვსრულ ვარ, რათა გიჩვენო ვითარმედ ძალუძს ღმერთსა ჩემსა ხსნად სიკუდილისაგან, რომელი იგი შენ აუვედრე» და მეფემან ბრძანა შეპყრობა მისი, განიცდიდა და იტყოდა ნუ უკუჱ იგი არს და გვეგონცხვის ჩუენ, ხოლო მაგნენტიოს ეტყოდა არა არამედ მზგავსი მისი არს და ვითარმედ ჰკითხა მას მეუფემან ვითარმედ ვინ ხარ შენ, მაშინ წმიდამან გიორგი ხმა ჰყო ხმითა დიდითა და სთქუა «ვითარმედ მე ვარ მონა ქრისტესი გიორგი ნუ სცდებით კერპთა მიმართ თქუენთა, არამედ გულის ხმა ჰყავთ, რამეთუ შემძლებელ არს ქრისტე მკუდართაცა აღდგინებად მონავთა მისთა და ხსნად ყოველთაგან წინა აღმდგომთა მისთა»; მაშინ ვითარცა იხილეს იგი და ესმნეს სიტყუანი ესე. ანატოლეოს სტრატელატთა და მოყვასთა მისთა რწმენათ. ყოველთა სახლეულით მისით და ხმა ჰყუეს და სთქუეს. ვითარმედ ერთ არს ღმერთი ქრისტიანეთა და არა ვინ არს სხვა ღმერთი მისსა გარეშე; ხოლო მეფესა ვითარცა ესმა ხმა

ესე, ბრძანა გარეშე ქალაქისა ადგილსა განყვანება მათ ყოველთა და დაჭრა მათი მახვილითა და ვითარცა მოჰყვანდეს იგინი აღსრულებად ერთ ბამად ღაღადებდეს და იტყოდეს, უფალო იესო ქრისტე ღმერთო ჩუენო შეიწყალენ სულნი ჩუენნი მშვიდობით და დაამწესენ იგინი ნათელსა შენსა უცვალებელსა სუფევისასა და შეგვირაცხენ ჩუენ გნინი ესე აღსარება ჩუენი შენ და მომართ სიმართლედ და სარწმუნოებად და მოტევებად ცოდვათა ჩუენთა და ესრეთ სრულ იქმნა წამება მათი.

და ვითარცა ესმა დედოფალსა ალექსანდრას 2) ყოველი რომელი ჰყო წმიდამან გიორგი! რწმუნა მანცა უფალი და მოვიდა წინაშე მეფისა, კადნიერად ხმობდა და იტყოდა ყოვლად მე ქრისტიანე ვარ და მხევალი გიორგის ღმრთისა და ვითარ იგი ამას ღაღადებდა ჰრქუა მას მაგნენტიოს გვითხარ ჩუენ დედოფალო რაჲსათჳს განუდეგ ღმერთთა და ქრისტე შეიყუარე: ხოლო მან ჰრქუა მას რამეთუ ვინებე წარმატება და შეურაცხ ვჰყავ საკლულევანება და ესრა სთქუა წარვიდა სახიდ თჳსსა და აქუნდა შიში ღმრთისა და სარწმუნოება უცვალებლად გულსა თჳსსა.

ხოლო მეფე აღივსო გულის წყრომითა და ბრძანა ქრისტეს მოწამისა ჯურღმულსა შინა საკირისასა განხურებულსა სამ დღე ყოფა მისი და მცუელთა განწესება, რათა არა ღონის ძიება რათამე იქმნას ზაკვის ქრისტიანეთა მიერ და შემდგომად სამის დღისა უბრძანა მხედართა, რათა წარვიდნენ და აღიხვნენ ნამწვარნი ძვალნი მოწამისანი და განკრძალულად დამარხნეს, რათა ნუმცა არა იპოებინ მათგანი, ხოლო მირავიდეს მხედარნი იგი ჯურღმულსა მას კირისასა, შეკრბა სიმრავლე ერისა ფრიად ფრიადი და ვითარცა განაღეს კარი საკირისა მის, იპოვა წმიდა იგი მოწამე ქრისტესი, რამეთუ ყოვლადვე არა იყო ხორცთა მისთა ბიწი ვნებისა, რამეთუ ანგელოზი უფლისა ფარვიდა მას და განუქარვებდა სიმხურვალესა; ვითარცა იხილეს საკჳრველება ესე მუნ შეკრებულთა ერთა, ხმა აღუტევეს ყოველთა ვითარცა ერთითა ხმითა და სთქუეს, დიდ არს ღმერთი ქრისტიანეთა და ვითარცა ესმა ესე დედოფალსა ალექსანდრას, მოვიდა იგიცა ადგილსა მას და ხმა მაღლად იტყოდა; დიდ არს ღმერთი ქრისტიანეთა და არა არს სხუა ღმერთი მისსა გარეშე, რომელი იგი ყოვლისა ჭირისაგან იხსნის მონათა მისთა, და ჰრწმენა მხედართა მათცა, რომელნი წარვლინებულ იყვნეს გამოხვმად ძვალთა მისთა საკირისა მისგან.

ვითარცა ესმა ესე ყოველი მეფესა უბრძანა მხედართა შეპყრობა მისი და წარმოდგინება მის წინაშე და ვითარცა მიიყვანეს დაჯდა მეფე საყდართა ზედა მთავართა თჳსთა თანა და რქუა მას ვინ არს რომელმან განგაცოცხლა შენ, რქუა მას წმიდამან გიორგი და ღაცათუ ვითარმედ გესმეს არავე გრწმენეს, ხოლო მე მერმეცა გითხრავე, უწყოდე მეფე, იესო ქრისტე ძემან ღმრთისამან დამიცუა მე ყოველთაგან სატანჯველთა და იგი თავადი არს რომელი იხსნის მახეთაგან ეშმაკისათა, ყოველთავე რომელნი ხადიან მას; და ვითარცა ესე სთქუა განრისხნა მძლავრი იგი და ბრძანა შექმნად ხამლთა რკინისათა რომელთა შინა იყვნეს სამჭუალნი აღმართებულნი, შესხმად ფერხთა წმიდისათა მარწუხითა რკინისათა და მრავალ ჟამ ვნებად მისსა იძულებით; და რაჟამს შეასხნეს ვერ ეძლო სვლად, მაშინ იწყო სიტყუად თავისა თჳსისა და რქუა «რბიოდე გიორგი რბიოდე ნაწილსა მას შენდა ჩინებულსა» და ცრემლით ილოცვიდა და იტყოდა.

«უფალო ღმერთო ჩემო, მხსნელო ჭირვეულთა და შესავედრებელო დევნულთაო მოთმინებაო

2) ხსენებასა მისსა წმ. ეკკლესია აღასრულებს წმ. გიორგისა თანავე კგ აპრილს.

სახელისა შენისათჳს ტანჯულთაო, ნუ დამიტევებ მე, არამედ მომმადლე ვიდრე აღსასრულადმდე მოთმინება, რათა არა სთქუას მტერმან ჩემმან მძლე ვექმენ მას»; და ვითარცა აღასრულა ლოცჳა ესე, მოვიდა მისა ხმა ზეცით, რომელი ეტყოდა «ნუ გეშინინ გიორგი, რამეთუ მე შენთანა ვარ» დამყის განიკურნეს ხორცნი მისნი; ხოლო მეფემან ბრძანა საპყრობილეს წარყვანება წმიდისა მის, და ხვალისაგან მოუწოდა და ეტყოდა ვიდრემდის წინა აღმიდგები და განაქარვებ სატანჯუჱლთა ხელოვნებითა გრძნებისა შენისათა, მერიდე უკუჱ ამიერითგან და უზორე ღმერთა.

რქუა მას წმიდამან გიორგი იმე ძალითა ღჳთისა ჩემისათა დავთმობ ყოველთა სატანჯუჱლთა შენთა და აჰა ესერა გსდგა წინაშე შენსა ცოცხალი და გწამებ შენდა ყოველთა მსახურთა შენთა, ძალსა მისსა უძლეველსა და კუალადცა განმზადებულ ვარ მოთმინებად. სატანჯუჱლთა თქუჱნთა სასოებითა და შეწევნითა ღჳთისა ჩემისათა, ხოლო მე მიკვირს გარდარეული ეგე უმეცრება და სიცოფე თქუჱნი ვინაჲდგან მსახურებთ უსულოთა და უნდოთა კერპთა და იქმნებით თანა ზიარ წარწყმედისა მათისა, აწ შეიკრიბეთ ამიერითგან ღჳთად წოდებაჲ მათი რომელნი იგი სოფელსა ამას შინა მცირედ ჟამ სცხონდებოდეს, სიძვათა შინა და მთვრალობათა და ბრძოლათა და კაცის კჳლათა და სხჳათა ბევრეულთა ბოროტთა და აწ საუკუნოდ იტანჯებიან ცეცხლსა მას დაუშრეტელსა; რომელი იგი მიელის მათ, ყოველთა რომელი შეუდგეს მათ»; ვითარცა ესმა ესე ყოველი მეფესა და მთავართა მისთა ბრძნა გჳემა მისი ძროხის ძარღვითა ურიდად და ვითარცა მრავალ ჟამ გჳემეს რქუა მას მეფემან და მეგობარმან მისმან მაგნენტიოს, ვიდრემდის არა გვერჩდე ჩუჱნ სამგზის უბადრუკო, და არა დაუკლავ საღმრთოსა კერპთა ჩუჱნთა რათა მიიღო დიდება და პატივი ჩუჱნ მიერ; მიუგო წმიდამან გიორგი და რქუა მათ, იმე ღჳთისა ჩემისა მიმართ ცხოველისა შევსწირავ მარადის მსხვერპლსა ქებისასა, რომელმან მიხსნენ ხელთა თქუჱნთაგან და დიდებითა მით ზეცისათა მადიდოს უფროსღა, ნეტარ თუმცა თქუჱნ მერჩდეთ მე და ჩემთანა თაყუანის ეცით ღმერთსა მხოლოსა ჭეშმარიტსა»; მაშინ მაგნენტიოს ითხოვა მეფისაგან გამოხსნა მისი და ვითარცა განხსნეს რქუა მას უკეთუ გნებავს რათა გვრწმენეს ღჳთისა შენისა მიჩუჱნე ჩუჱნ მის მიერი სასწაული და აღადგინე ერთი მკუჱდართა ამათგანი რომელნი არიან სამარესა ამას შინა წინაშე ჩუჱნსა; რქუა მას წმიდამან გიორგი ღმერთსა რომელმან ყოველივე არა არსისაგან არსად მოიყვანა, ძალ უძს აღდგინებად მკუჱდრისაცა და ესე ცხად არს მორწმუნეთა მიერ, ხოლო თქუჱნ, რომელი ეგე შეპყრობილ ხართ საცთურითა ეშმაკისათა, უწყი რამეთუ დაღაცათუ მკუჱდარიცა აღდგეს არავე გრწმენეს; არამედ ერისა ამისთჳს აქა მდგომარისა ვჰყო ესე სასოებითა ღჳთისა ჩემისა კაცთ-მოყვარისათა და წინაშე თქუჱნ ყოველთასა ვევედრო რათა მომმადლოს მე სასწაული ესე»; და ვითარცა ესე სთქუა, მოიდრიკა მუხლნი და ილოცა მრავალ ჟამ და მერმე აღსდგა და აღიპყრნა ხელნი თჳსნი ზეცად და სთქუა.

იღმერთო საუკუნეო, რომელსა ყოველთა კაცთათჳს გნებავს ცხოვრებაჲ, ჩუჱნი წმიდათა მოციქულთა მიერ სახელითა მხოლოდ შობილისა ძისა შენისათა, ქმენინ ნიშნი და სასწაულნი ურიცხუნი მოქცევად წარმართთა და ცნობად შენ მხოლოჲსა ჭეშმარიტისა ღჳთისა, შენ უფალო ისმინე აწცა ლოცჳა ჩემ გლახაკისა მონისა შენისა და აღადგინე ერთი მკუჱდართა ამათგანი, რომელნი სხენან სამარესა ამას, რომელ სთქუა მაგნენტიოს, სადიდებელად და საქებელად სახელისა შენისა წმიდისა და მხოლოდ შობილისა ძისა შენისა და ყოვლად წმიდისა სულისა შენისა»; ხოლო რაჟამს აღასრულა ლოცჳაჲ ესე მეყსეულად იქმნა ძვრა დიდი ადგილსა მას და განეღო კარი სამარისა მის და აღსდგა ერთი მკუჱდართაგანი და მოვიდა წმიდისა გიორგისა და დავარდა წინაშე მისა ევედრებოდა

ზას და ეტყოდა, მონაო ღუთისა მაღლისაო, ღირს მყავ მე ქრისტეს მიერსა ბეჭედსა და ცხოვრებასა. რქჳა მას წმიდამან გიორგი «უკეთუ გრწმენეს ქრისტე, რომელი განაცხოველებს მკუდართა სცხონდე შენა, ხოლო მან რქჳა მრწამს ღმერთი ცხოველი და მხოლოდ შობილი ძე მისი იესო ქრისტე, რომელმან აწ კსრეთ აღმადგინა მკუდრეთით ლოცვითა შენითა; იხილა რა ესე მეფემან განკვირდა და აღივსო ურწმუნოებითა, დაჰკითხა მას მკუდრეთით აღდგომილსა, გვითხარ ჩუენ ოდეს მოკუდი და რა იყავ პირველ სიკუდილისა, ხოლო მან რქჳა, ვითარმედ უწინარეს ქრისტეს მოსვლისა იყო სიკუდილი ჩემი და ვიყავ მე მღუდელი კერპთა, ამისთჳსცა სატანჯველსა შინა ცეცხლისასა უშრეტისასა ვიტანჯებოდი ესოდენთა ამათ წელთა მსგავსთა ჩემთა კერპთ მსახურთა თანა მრავალსა უკუჱ სიმრავლესა რწმენა ღმერთი დიდებულისა მას ზედა საკვირველებასა და ერთ პამად ადიდებდეს ძლიერებასა ქრისტესსა; ხოლო მეფემან ვითარცა იხილა სასწაული იგი უმეტესად აღივსო სიბრმითა და გულის-წყრომითა და იტყოდა წმიდისა გიორგისათჳს, ვითარმედ გრძნეულ არს და სული რათამე აღმოიყვანა რათამცა გვაცთუნნა ჩუენ შიუგო მას ქრისტეს მოწამემან და ეტყოდა «ყოვლად სცთები შენ მეფეო და გმობ ღმერთსა მას ცხოველსა, ანუ არა უწყია რამეთუ ეშმაკნი სმენადცა ვერ თავს იდებენ სახელსა ქრისტესსა და ვითარ შემძლებელ არს ეშმაკსა ზედა ქმნად რომელი ეგე გესმა და იხილე»; მაშინ ბრძანა მეფემან შეყვანება მისი საპყრობილედ და თჳთ წარვიდა პალატად.

და ვიდრე იყო და იგი საპყრობილესა შინა, რომელთა რწმენა მისცემდეს სასყსესა მცუელთა მათ საპყრობილისათა და შევიდეს მისსა ღამე და ისწავებდეს სარწმუნოებასა და რაოდენთა აქუნდეს სნეულნი რომელითაცა სახითა სნეულები მოაქუნდეს მისსა განიკურნებოდეს ლოცვითა მისითა და ადიდებდეს ღმერთსა.

მას ჟამსა შინა იყო ვინმე კაცი ქუეყანისა მოქმედი რომელსა ერქუა ღლიკერი! და ვითარ იგი ხვნიდა ყანასა თჳსსა დაეცა ერთი ხართა მისთაგანი და მოკუდა, ხოლო იგი მოვიდა საპყრობილედ და შეუვრდებოდა წმიდასა მას და ეტყოდა ვითარმედ ვიდრელა იგი ვხვნიდი ყანასა ჩემსა მოიკუდა უმჯობესი იგი ხარი ჩემი, რომლითა ვმზრებოდი და-ვიზრდებოდი მე და სახლეულნი ჩემნი, ამისთჳს მოვედ უფალო ჩემო და გევედრები, რათა ილოცო და აღადგინო მკუდარი იგი ხარი ჩემი, რამეთუ უწყი ვითარმედ რაიცა ითხოვო ღუთისაგან ისმინოს შენი; რქჳა მას გიორგი! «უკეთუ გრწმენეს ღმერთი ჩემი, აღსდგეს ხარი იგი შენი», რქჳა მას კაცმან მან, მრწამს მე რამეთუ არა არს სხუა ღმერთი, გარნა ღმერთი ქრისტიანეთა, რქჳა მას წმიდამან გიორგი! «წარვედ და ჰპოვო ხარი იგი შენი ცოცხალი» და რწმენა კაცსა მას და წარვიდა და ჰპოვა ხარი იგი მისი ცოცხალი და კუალადვე მოიქცა ღაღადებდა და იტყოდა, ვითარმედ დიდ არს ღმერთი ქრისტიანეთა, ამას რა ღაღადებდა შეიპყრეს იგი მხედართა და წარიყვანეს იგი მეფისა და უთხრეს ყოველი საქმე მისი, ხოლო იგი აღბორგდა გულის წყრომითა და ჰრცადა თუ სახელისა მისისა კითხვა იკადრა, არამედ განუკითხველად, უბრძანა რათა ნაკვეთ ნაკვეთად დასჭრან იგი.

და რაჟამს სჭრიდნენ მას ღაღადებდა და იტყოდა, ღმერთო ჭეშმარიტო რომელმან შექმენ ყოველი დაბადებული, ნუ შეურაცხ მყოფ მე ჭურჭელსა ამას უხმარსა, რამეთუ შენდა მომართ მრწმენა მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა გარნა მეშინის, რამეთუ არლა ნათელ მიღებიეს და მენება ნათლის ღება არამედ ვერ ვეწიე, ხოლო აწ უკეთუ გენებოს ვსცხონდე უფალო, ამისთჳს გევედრები, რათა სისხლი წამებისა ჩემისა შემირაცხო მე ნათლის ღებად, რამეთუ შენ ხარ ღმერთი გულთ მეცნიერი და განმკითხველი გონებათა და ნებათა, მაშინ მოიწია ხმა მისა ზეცით, რომელი

ეტყოდა, მოვედ ჩემდა ღვლიკერი სიხარულით, რამეთუ სრულ მიქმნიეს წამება შენი და ნაცვლად ნათლის ღებისა შეგირაცხავ დაღვრასა სისხლისა შენისასა და მოვედ სიხარულით ჩემთანა და ესრეთ მახვილითა აღესრულა.

ამისა შემდგომად უთხრეს მეფესა კუალად მრავალნი მივლენან საპყრობილედ გიორგისსა და ყოველთა თჳსად მიიზიდავს და ასწავებს ქრისტეს მიმართ სარწმუნოებასა და განკურნებს სნეულთა მათთა; მაშინ ბრძანა მეფემან მოყვანება გიორგისა. ხოლო მაგნენტიოს აზრახა მეფესა და რქუა ვითარმედ ნათესავი ქრისტიანეთა ძნელად მოკუდებიან და ფიცხელ არიან და არავის ერჩდეს იძულებითა, არამედ უკეთუ გნებავს რათა უზოროს ღმერთთა, სიმშვიდით დალიქნით ეტყოდე და მირაჭყვანდათ მეფისა წინაშე გიორგი! ვესალმუნებდა და იტყოდა, «ღმერთო შეწევნასა ჩემსა მოხედენ, უფალო შეწევნად ჩემდა ისწრაფე» და ვითარცა წარსდგა წინაშე მეფისა მის. იწყო მეფემან ყუდრებად მისა და რქუა, გაფიცებ შენ უფალსა მზესა და სხვასა ყოველთა ღმერთთა, რამეთუ უკეთუ მერჩდე და უზოარო ღმერთთა, სავასე დიდ ძალი მოგანიჭო შენ და მეორედ მეფობისა ჩემისა გყო შენ, რამეთუ ყოვლად მეწყალვი, ამისათჳს გელაპარაკები რათა იცოცხლო, რამეთუ მნებავს ცხოვრება შენი უფროს სიკუდილისა ბოროტად, რომელი იგი უნებლიედცა მოწყენად არს, რაჟამს ურჩ მექმნე მე: რქუა მას წმიდამან მოწამემან ქრისტესმან, «აწ კეთილად მეტყჳ ჰოი მეფე, რამეთუ უკეთუმცა პირველითგან მეტყოდე ესრეთ, ვინ უწყის გისმინემცა შენი, ხოლო აწ სადა დავსდვა ესე ოდენი გინება და სატანჯველი რომლითა მტანჯე მე»; რქუა მას მეფემან მე მომადლე მამასა შენსა ბრალი ესე და უზორე ღმერთთა და ჩემთანა იყო პატივსა შინა; რქუა მას წმიდამან გიორგი! «ვინაჲთგან შეიწყნარე ჩემდა მომართ და ესე არს სიხარული ჩემი, სადა უკუე არიან ღმერთნი შენნი მოუგალეთ და წარვიდეთ მათდა მიმართ»; ესმა რა ესე მეფესა განიხარა ფრიად და ბრძანა რათა ყოველნი მთავარნი და მხედარნი სიმრავლესა თანა ერისასა შეკრბენ ტაძარსა ღუთისასა, (კერპოსასა) და რათა ხმობდენ ქადაგნი ყოველსა შინა ქალაქსა, ყოვლად გიორგი! მღუდელი გალილეველთა მივალს ზორვად აპოლონ დიდისა, მაშინ იწყეს ყოველთა მათ მეკერპეთა განცხრომად და ლაღადებად ვითარმედ აპოლონ სძლო და მეფე დიოკლიტიანე უკუნისამდე სცხონდინ; დიდ არს ძალი ღმერთთა და ვითარცა შევიდეს ტაძარსა მეყსეულად იქმნა დუმილი დიდი; ხოლო მოწამე ქრისტესი, წარმოუდგა კერპსა აპოლონისასა და ეტყოდა, «შენ ხარ ღმერთი და შენიჯერ არსა მსახურება?» ხოლო სულმან მან არა წმიდამან რომელი იყო კერპსა მას შინა, ღაღადჰყო და სთქუა არა ვარ მე ღმერთი ნუ იყოფინ, არცა რომელნი არიან ჩემთანა, არამედ ერთ არს ღმერთი ჭეშმარიტი და მხოლოდ შობილი ძე მისი იესო ქრისტე, რომელმან დაბადა ყოველი; ხოლო ჩუენ ანგელოზნი მისნი ვიყვენით და განდგომილებისა ჩუენისათჳს გვეწოდა ეშმაკი და სცთებიან კაცნი ჩუენ მიერ; ხოლო წმიდამან გიორგი! შეურაცხ ჰყო გარე მოდგომილი იგი ერი წარმართთა და ყოვლად რქუა უკეთუ არა ხართ ღმერთნი, არცა შენ და არცა შენთანანი ესე, რაჲსათჳს აცთუნებთ კაცთა, ანუ თუ ვითარ იკადრებთ აქა ყოფასა, ვინაჲთგან მე აქა ვარ მონა ქრისტესი, რომელსა ზედა წოდებულ არს სახელი წმიდა მისი, რომელი იგი არს ღმერთი ჭეშმარიტი» და სიტყუასა ამას ზედა გამოისახა სახე ჯუარისა და მეყსეულად იქმნა შფოთი დიდი და გოდება, ღაღადება დაგლოვა ეშმაკთა მრავალი ფრიად და ყოველნი კერპნი მუნ აღმართებულნი ერთბამად დაეცნეს სასწაულითა ჯუარისათა და სიტყჳთა ყოვლად ქებულისა მოწამისათა; ხოლო ქურუმთა მათ ბილწთა საკერპოთა, ვითარცა იხილეს იგი რა იგი იქმნა, ზედა მოუდგეს წმიდასა მას და შეიპყრეს იგი და ხმობდეს მეფისა მიმართ წარწყმიდე მტერი ესე ღმერთთა ჩუენთა, რამეთუ გრძნე-

ზითა თჳსითა შეაცთუნნა ესოდენნი ერნი და ერთბამად მოსრნა ღმერთნი ჩუენნი.

მაშინ განრისხდა უღმრთო იგი მძლავრი და აღივსო სიბოროტითა ეშმაკისათა ღაღადე-ბასა მას ზედა ქურუმთასა და ჰრქუა მოწამესა, ბოროტთა თავო. და ყოვლითა საცთურითა და გრძნე-ბითა საესეო, არა აღმითქუა რათამცა უზორო ღმერთთა ჩუენთა, რა არს, რომელი ესე ჰყავ; ჰრქუა წმიდამან გიორგი, «ბრმაო უგუნურო და ურცხვინო, არა ახილეა, რამეთუ ვითარ აღვასრულე მსხუერპლი ქრისტეს ღუთისა ჩემისა მიმართ, მუნ თქუენსვე განირყუნენ ყოველნი ღმერთნი თქუენ-ნი და იავარ იქმნენ, აწ უკუჱ გულის ხმა ჰყავ, რამეთუ ვერცა თავთა თჳსთა ძალ უძსთ შეწევნად და ვერცა სხუათა, რამეთუ კერპნი არიან უსულონი ეშმაკნი და ბოროტნი, რომელნიცა აცთუნებენ-უგულის ხმოთა; ხოლო მონანი ქრისტესნი შეაჩუენებენ მათ და განრყუნიან (ვითარცა) ესრე ვითარცა აწ იხილე».

და ვითარცა ესმა ესე დედოფალსა ალექსანდრას, რა იგი იქმნა, მსწრაფლ მოვიდა იგი მეფი-სა და წინაშე მისსა ღაღადებდა და იტყოდა. ღმერთო, უძლეველისა მხედრისა შენისა გიორგისო, მიღხინე ცოდჳლსა ამას და ნუ მოიხსენებ შეცოდებასა ჩემსა, რომელსა ვიქმოდი აქამომდე უმე-ცრებით, უფალო მოიხსენე უკანასკნელი ესე მოქცევა ჩემი, რათა მომცე მე ნაწილი ქრისტიანეთა თანა და მონისა შენისა გიორგისა თანა; და ვითარ იგი ესე ვითარცა ამათ სიტყუათა ცრემლით იტყოდა დედოფალი მრავალსა სიმრავლესა ჰრწმენა ღმერთი, უფროისღა სასწაულისა მისთჳს და შე-მუსვრისა კერპთასა.

ამას ზედა განრისხნა უსჯულო იგი მეფე და ჰრქუა წმიდასა მას მოწამესა, «აჰა ესერა უკეთურო გიორგი, აცთუნე დედოფალიცა და მიზეზ ექმენ წარწყმედისა, აწ უკუჱ წარვედით ერთბამად და ღირსი გმობისა თქუენისა პატივი მიიღეთ»; და ესე რა ჰსთქუა მისცა განჩინება მათთჳს შეტყუე-ბას ესრეთ; ვითარმედ გიორგი მოძღუარმან გალილეველთამან შეურაცხ ჰყო ბრძანება მეფოისა ჩუენისა და არა ინება თაყუანისცემა ღმერთთა, არამედ დედოფალიცა აცთუნა; ამისთჳს მივსცემ განჩინებასა და ვბრძანებ, რათა მახჳლითა წარეკუეთოს თავი ალექსანდრას თანა მის მიერ ცთუნებულისა და ესე ვითარცა ჰსთქუა ბრძანა განყუანება მათი გარეშე ქალაქისა და მუნ აღსრულება მათი; მაშინ წარიყვანეს იგი მხედართა და განიყუანეს გარეშე ქალაქის, ხოლო სანატრელი იგი დედოფალი წმიდის გიორგისთანა სიხარულით მივიდოდა წამებისა მიმართ და ილოცვიდა ღუთისა მიმართ გო-ნებითა მხურვალითა ვიდრე შეძვრადმდე ბაგეთა, ხოლო თუალითა ზეცად მიმართ ხედვიდა და გისად ვიდრელა მივიდოდეს დასჯდა სანატრელი იგი გზასა ზედა და მუნთქვესვე, უფალსა შეჰვედრა სული თჳსი მშვიდობით და ესრეთ აღესრულა.

ხოლო წმიდა გიორგი, ვითარცა მიიყვანეს ადგილსა მას წამებისასა ეტყოდა სტრატიოტთა მათ «მცირე მაცადეთ ძმანო, რათა ვილოცო» და ვითარცა აცადეს აღიხილნა ცად თუალნი და ხელნი აღიპყრნა და სულთ ითქუნა ღუთისა მიმართ და ჰსთქუა.

«უფალო ღმერთო ჩემო, რომელი ხარ შემოქმედი ყოველთა საუკუნეთა, რომლისა მიმართ მოვივლტოდე სიყრმით ჩემითგან, რომელი უწინარეს თხოვისა მისცემ ნიჭთა მოყუარეთა შენთა სახელისა შენისათა ყოვლად ძლიერო და სახიერო და კეთილო ქრისტიანეთა სასოებაო და უტყუე-ლო მონათა შენთა აღთქმაო, რომლისა ეგე დიდება გამოუთქმელ არს და სუფევა დაუსრულებელ, შენ უფალო ისმინე ჩემი, რომელმან მომმადლე მე ღუაწლი წამებისა ამის ვიდრე აღსასრულადმდე სრული ყოფა, და ტანჯუათა შინა მოთმინება. აწცა სახიერო შეიწყნარე სული ჩემი და იხსენ ეშმაკ-თა მათგან განმგითხველთა, რომელნი არიან ჰაერთა შინა და სათნოთა შენთა თანა შემრაცხე და

შეუნდევ წარმართთა ამათ რაოდენიცა ძჳრი ჰყვეს ჩუენდა მომართ და ნეტართა ამათ მონათა შენთა, რომელნი იგი სახელისა შენისათჳს იწამნეს, განანათლენ შემოკრებულნი ესე ცნობითა ჭეშმარიტებისა შენისათა, რამეთუ ყოველთა კაცთათჳს გნებავს ცხოვრება და მეცნიერებასა ჭეშმარიტებისასა მოსვლა, გარდამოუვლინე უფალო შეწევნა მავედრებელთა შენთა და მიეც მათ შიში შენი და სურვილი წმიდათა შენთა სიყუარულისა, რათა აღასრულებდენ სახსენებელსა მათსა, და მიემსგავსნენ სარწმუნოებასა მათსა, რათა ღირს იქმნენ მათ თანა ცხოვრებასა ზეცისასა და სუფევასა საუკუნესა, რამეთუ შენი არს სუფევა ძალი და დიდება მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

და კჳალად იწყო ვედრებად ღუთისა და იტყოდა, იმოხედენ უფალო სიმდაბლესა ჩემსა, დამომმადლე თხოვაჲ ესე, რომელსა ვითხოვ შენგან, რამეთუ ვინაჲდგან მრავალნი არიან რომელთა მოიღონ ძჳალთა ჩემთაგან კურნება, ამისთჳს შევვედრები მოწყალებასა შენსა, მოეც მადლი ძჳალთა ჩემთა, რათა ყოველი, რომელი იხილვიდეს და სარწმუნოებით შეემთხვეოდეს, მიაქვნდეს მას მადლი კურთხევა და შენდობა ცოდვათა და უკეთუ ვინმე ჩუენებასა იხილვიდეს ანუ ჰსდგეს სასჯელსა შინა საშინელსა და მოიხსენონ სიმდაბლე ესე ჩემი, განათავისუფლე იგი ყოვლის ჭირისა და განსაცდელისაგან: და რაჟამს მოაღრუბლო ცათ სეტყვისათჳს ქუეყანისა და მოიხსენონ მუნ მდგომარეთა წამება ესე ჩემი, იყავნ განთავისუფლებულ ყოვლის ჭირისა და განსაცდელისაგან და ნუ მივალს მას ადგილსა ჰაერი მავნებელი, არამედ ცვარი მშვიდობისა ექმნეს მათ საკურნებლად; უფალო ღმერთო მოეც მადლი, რომელნი ახსენებენ წამებასა ღუაწლისა ჩემისასა და ნუ იყოფინ შეკვრა სულთა და ხორცთა მათთა, ნუცა კეთროვანება ასოთა, ანუ სხუა რაჲმე წყლულება, რომელი იყოს მტერისა მიერ, არამედ მიუტევენ შეცოდებანი მათნი და განკურნენ სალმობანი მათნი, ვითარცა სახიერმან და კაცთ-მოყუარემან ღმერთმან, რამეთუ შენ მხოლომან უწყენი, ვითარმედ ხორც და სისხლ არიან და შენ თავადმან იცნი ალაგნი კაცთანი, უწყი უფალო მაცთური მათი მტერი და სიბოროტე მისი, რომელი იგი შემუსრე ქუეშე ფერხთა მათთა ადრე, და ნუ იყოფინ ბრალი და ბიწი ყოველი, რომელი იკითხვიდეს გინა ისმენდეს წამებასა ჩემსაჲ.

და იყო რაჟამს დაასრულნა წმიდამან გიორგი ლოცვა თჳსი, გამოეცხადა მას უფალი ღრუბლითგამო და ჰრქუა, მოვედ მონაო ჩემო სარწმუნოო და შევედ სასუფეველსა მამისა ჩემისასა, რომელი გეგე აღსარება საქებელ და ღუაწლი პატიოსანი. გჳრგჳნი დაუჭნობელი და ცხოვრება წმიდა და შეუცვალებელ; თავსა ჩემსა ვფუცავ, რამეთუ ყოველი რომელი იყოს ჭირსა შინა და სასჯელსა, ანუ წყალთა შინა და საეშმაკოთა, საოცართა და განსაცდელთა მრავალ სახეთა ურვათა მსოფლიოთა და მოიხსენოს სახელი შენი, ვიხსნა იგინი ყოვლისა ჭირისა და განსაცდელისაგანა და ჰყო რაჟამს დასცხრა უფალი წიტუეად წმიდისა გიორგისა და ამაღლდა ზეცად, მაშინ წმიდამან გიორგი, ჰრქუა მერხმლეთა მათ, მოვედით შჳლნო და აღასრულეთ ბრძანებული თქუენდა და ესრეთ წარუპყრა ქედი თჳსი მერხმლეთ მახჳლსა, ხოლო მხედართა მათ მოჰკუეთეს წმიდა თავი მისი და ესრეთ სრულ იქმნა წამება მისი (303 წელსა).

თუესა აპრილსა კგ დღესა პარასკევსა შვიდსა ჟამსა.

ხოლო მე პალეკრატოს მონაჲ წმიდისა გიორგისა პირველიდგან შეუდეგ უფალსა ჩემსა და აღვსწერე წამებაჲ მისი ჭეშმარიტებით ქ ნეტარ არს რომელსა ჰრწმენეს ქრისტე ღმერთი ჭეშმარიტი და მხსნელი ჩუენი, რომლისა დიდება და სიმტკიცე თანა მამით და სულით წმიდითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

აქა მოკჳლა წმიდის მოწამის გიორგისაგან ბოროტის ვეშაპისა და განთავისუფლებაჲ მეფის ასულისა.

ისმინეთ ძმანო ჩემნო დიდი და საკჳრველი დიდებული სასწაული, რომელი ჰქმნა წმიდამან და დიდებულმან მოწამემან გიორგი. იყო მას ჟამსა შინა ვიდრელა პრწყინევდა ქუეყანასა ზედა წმიდა იგი პირველ წამებისა მისისა, იყო ქალაქი ერთი რომელსა ეწოდებოდა ლასია და იყო ქალაქსა მას შინა მეფე სახელით სელინოს და იყო იგი უკეთურ და კერპთ-მსახურ და უსჯულოჲ და ულმობელი და უწყალო ქრისტეს მორწმუნეთა მიმართ და მსგავსად ბოროტთა საქმეთა მისთა მააგო მას უფალმან, რამეთუ მახლობელად ქალაქისა მის იყო ტბა შესაკრებელი წყალთა და ტბასა მას შინა იყო ვეშაპი დიდი, რომელი განვიდოდა დღე ყოველ მოსვრიდა და შესჭამდა ერთსა მცხოვრებთა მის ქალაქისათა, მაშინ მეფემან შეკრიბა მხედრობა მის ქალაქისა მრავალ გზის მოკულად ვეშაპისა მის და ვერ უძლეს, რამეთუ იყო იგი მძვინვარე და დიდ ფრიად, მაშინ შეკრბა ყოველი იგი ქალაქი და ხმობდეს მეფისა მიმართ და იტყოდეს, ვითარმედ რაჲ ვჰყოთ ჵოჲ მეფეო! რამეთუ საყოფელი ქალაქისა ჩუენისა კეთილ არს და ჩუენ ბოროტად წარვსწყმდებით და შენ მეფეო არა რას ჰზრუნავ ამისთჳს; და არცაღა იღუწი, ვითარცა სხუანი მეფენი ყოვლისა ქუეყანისანი, მაშინ მწუხარე იქმნა მეფე იგი და უფროსღა შეეშინა და ჰრქუა მათ, დასწერეთ ერთი ხელით წერილი და მიუძღუენით თქუენ ყოველთა შვილნი თქუენნი ვეშაპსა მას და ოდეს შეასრულებთ თქუენ ყოველნი და რიგი (მაშინ) მოვალს ჩემზედა, მივის ასული ერთი მხოლოდ შობილი და მეცა წარუძღვნა ასული იგი ჩემი ვეშაპსა შესაწირავად ვითარცა თქუენ და არა განვეშოროთ ქალაქისაგან ჩუენისა და ჰსთნდა ყოველთა ერთა სიტყუაჲ იგი მეფისა და იწყეს კაცად კაცადმან მიცემად შვილთა

თჳსთა ვიდრემდის მაწია მეფეზედ, მაშინ მეფემან შემოსა ასულსა თჳსსა პორფირი სამეფოჲ და შეამკო იგი ვითარცა სძალი და უწყო ამბორის-ყოფად მისსა და ეტყოდა გოდებით და ცრემლით, წარვედ მხოლოდ შობილო და ტკბილო ასულო ჩემო, შესაჭმელად ვეშაპისა მის უწყალოჲსა, ვაჲმე საწადელო შვილო ჩემო, შენ იყავ ნუგეშინის-მცემელი და მკჳდრი მეფობისა ჩემისა და ნათელი თუალთა ჩემთა და მოსალოდებელი სასძლოსა სიძისა და ქორწილისა და აჰა! ნაცვლად ამისა საჭმელად მჴეცისა წარიყვანები, ვაჲმე ვითარ საღა ქორწილსა აღვასრულებ ანუ რაბამსა შეგიმზადებ, გინა ვითარცა ორღანოთა საიობათა და ლამპართა და მესმურიაა და მეინახეთა აღგიყავზმავ, ვაჲმე საწადელო შვილო ჩემო რამეთუ არღა ვიხილო პირი შენი მშუჱნიერი, არცა ნაყოფი მუცლისა შენისა და აჰა! ესერა განემზადების სიცოცხლეჲ ჩემო ზოგადისა სიკუდილისა მიმართ, ვაჲმე საყუარელო შვილო ჩემო ვითარიმე განყოფა და ჟამი შემემთხვევის მე, აწ ვაჲმე შვილო თუალთა ჩემთა დამაბნელებელო, ვითარ ესე ესრეთ ულვწავად ყოველთა მიერ გხედავ შენ, ვაჲმე შვილო ჩემო აწ შენდამო მხედველთა თუალთა ჩემთაა, ვითარ საღა უკანასკნელსა ამბორის-ყოფასა მიგცემ შენ, ვაჲმე შვილო ჩემო, რამეთუ თუალნი შენნი ჩუენდამო, მხიარულებით მომხედველნი, მჴეცისა მიერ ბნელ იქმნებიან, აწ ვაჲმე საყუარელო შვილო ჩემო და საწადელო სიტკბოებაო, რამეთუ ამიერითგან ვერღარა ზრახავ სიტკბოებით სიყუარულით მშობლისა შენისა მამისა თანა, არამედ მიეყვარვი საუკუნოდ მჴეცისა მუცელსა შინა; და ვითარცა დასცხრა გოდებისა და ტირილისაგან, მიექცა და ჰრქუა ერსა მას, მიიღეთ რაოდენიცა გნებავსთ ოქროჲ და ვეცხლი და მისთანა მეფობაჲცა ჩემი და განათავისუფლეთ შვილი ესე ჩემი, გარნა არავინ ისმინა მისი, რამეთუ მან მეფემან თჳთ განაწესა განჩინება იგი პირველითგან, და ვითარცა იხილა მოუდრეკელობა ერისა მის, მეფემან მისცა მათ ასული თჳსი.

მაშინ შეკრბა ყოველი ერი იგი ქალაქისა დიდიდგან ვიდრე მცირედმდე მათდა ხილვად ქალისა მის, ხოლო კაცთ-მოყუარემან და მრავალ-მოწყალემან ღმერთმან ინება რათა აჩვენოს სასწაულება წმიდისა მოწამისა გიორგის მიერ, ამისთჳსცა მათ დღეთა შინა განაგო, ესრეთ რათა განუტეოს მხედრობაჲ დიოკლიტიანე მეფემან.

ვინაჲცა ბრძანებითა მეფისათა განტევებული მოვიდოდა დიდებული გიორგი კაბადუკიისა სოფლად და მამულად თჳსად და მოღუაწებითა ღმრთისათა მოიწია მას ადგილსა, მას დღესა შინა, რომელსა ეგულებოდა ვეშაპსა მას შეჭმა ქალისა მის და წარწყმედა და ოდეს მიბრუნდა ტბისა მისკენ სადა წყალი უნდა ასვას ცხენსა თჳსსა, ჰპოვა მუნ ქალი იგი მჯდომარე ტბის პირსა მტირალე მწარედ, მაშინ უხმო მას წმიდამან და ჰკითხა მას, «დედაკაცო რასა სტირ, ანუ რად ჰზი ადგილსა ამასა», მიუგო ქალმანნ და ჰრქუა მას, ვითარმედ გხედავ შენ ჰაეროვანსა და მშუჱნიერსა ასაკითა და მიკჳრს ვითარ მოხვედ აქა ადგილსა ამას სიკუდილისასა, წარვედ ამიერ და სწრაფად ივლტოდე. ხოლო წმიდამან ჰრქუა მას, «დედაკაცო ვინ ხარ შენ, ანუ რაჲ არს ერი იგი, რომელი გხედავს შენ» ჰრქუა მას ქალმან, უფალო ჩემო, მრავალ არს ამბავი ჩემი და გრძელ და ვერ ძალმიძს თხრობად შენდა, არამედ ივლტოდე მსწრაფლ, რათა-არა ბოროტად მოკუდე, ჰრქუა მას წმიდამან «მითხარ ყოველივე და შენთანა მოვკუდე და არა დაგიტეო შენი», მაშინ ჰრქუა მას ქალმან მან, ესე არს ქალაქი ლასია და არს ესე კეთილ საცხოვრებელ კაცთა და წყალსა ამას შინა მკჳდრობს ვეშაპი საშინელი, რომელიცა შესჭამს მცხოვრებთა ამის ქალაქისათა და მოსრავს ერსა და მე ვარ ასული მეფისა მხოლოდ შობილი და ბრძანება დასდვა მამამან ჩემმან, რათა მისცემდენ ყოველნი შემდგომითი შემდგომად შვილთა თჳსთ დღითი დღეთ და ვითარცა მოესრულნეს ყოველნი და მოვიდა რიგი მამა ჩემ-

სა ზედა, წარმომავლინა მე შესაჭმელად ვეშაპისა და აჰა ესერა გითხარ მე ყოველივე, ხოლო შენ წარვედ აწვე მშვიდობით; ესმა რა ესე წმიდასა, ჰრქუა მას წმიდამან იამიერითგან ნურღარა გეშინის და ნუცა ჰსძრწი, არამედ მითხარ შენ მამაჲ შენი ჲ მისთანანი ყოველნი, რომელსა ღმერთსა მსახურებენ», ჰრქუა მას ქალმან, ირაკლის ჲ აპოლონს ჲ სკანდრონს ჲ დიდსა ღმერთსა არტემის მსახურებენ. ხოლო წმიდამან ჰრქუა კუალად «ნუ გეშინ არამედ უშიშად ჰზდეგ ჲ კადნიერ იქმენ», ხოლო წმიდამან აღიხილნა თუალნი თჳსნი ცად მიმართ ჲ ჰსთქუა, «ღმერთო, რომელი ჰზი ზედა ხერუვიმთა ჲ ხედავ უფსკრულთა, რომელი ეგე ხარ და ჰგიე ჭეშმარიტი ღმერთი შენ თავადმან უწყი გულის ზრახვანი კაცთან, რომელმან აჩვენენ სასწაულნი საკჳრველნი მონისა შენისა მოსეს მიერ, აჩვენე ჩემ ზედაცა წყალობა და ჰყავ ჩემთანა სასწაულ კეთილ და დამიმორჩილე ბოროტი ესე მხეცი ქუეშე ფერხთა ჩემთა, რათა ჰსცნან ყოველთა ვითარმედ შენ ჩემთანა ხარო. ჲ მოიწია ხმა რომელი ეტყოდა ზეცით გიორგი! შეისმინა ხმა შენი უფალმან ჰყავ რაჲცა გნებავს და მეყუსეულად შეიძრა და შეირყია ლერწმოვანი იგი ადგილი ჲ ხმა ჰყო ქალმან შეშინებულმან ვაჲმე უფალო აწვე, ივლტოდე ამიერ, რამეთუ აჰა ესერა მოიწია ვეშაპი იგი დიდი და ბოროტი, ხოლო წმიდა მოწამე გიორგი მყის წინა უსწრო ვეშაპსა მას და წინა მიეგება და გამოსახა მას ზედა სახე ჯუარისა და ჰსთქუა, «უფალო ღმერთო ჩემო გარდააქციე მხეცი ესე მორჩილ ჩემდა მონისა შენისა» ჲ ვითარცა ესე ჰსთქუა შეწევნითა სულისა წმიდისათა შეძრწუნდა ვეშაპი იგი დიდი და ბოროტი მორჩილ ექმნა მას, ხოლო წმიდამან უბრძანა ქალსა მას, რათა განიხსნას სარტყელი თჳსი და მიართვას მას, ხოლო მან შეშინებულმან მყის განიხსნა სარტყელი და მისცა წმიდასა მას, ხოლო წმიდამან გარდააცუა ყელსა მისსა სარტყელი, შეჰკრა იგი მაგრათა მისცა ქალსა მას წუერი სარტყელისა ჲ ჰრქუა ქალსა მას «წარუძღევ და წარიყვანე მხეცი ეგე ქალაქად» და წარვიდა კერძოდ ქალაქისა და მისდევდა მას ვეშაპი იგი მძვინვარე მხილველთათჳს საზარელი და საშინელი, იხილეს ერთა რა ესევითარი საკჳრველება მცხოვრებთა მის ქალაქისათა, შეეშინათ დიდად ფრიად და ენებათ სივლტოლა შიშისაგან მის ვეშაპისა, ხოლო წმიდა იგი უხმობდა მათ ჲ ეტყოდა «ნუ გეშინინთ, არამედ ჰზდეგით კადნიერად და იხილოთ მაცხოვარება ღმრთისა ჩემისა», ჰსთქუა წმიდამან გიორგი, «გრწმენის უფალი ჩუენი იესო ქრისტე თქუენ ყოველთა, ჭეშმარიტი ღმერთი ყოვლად ძლიერი და მე მოგაკუდინო ვეშაპი ესე და განერნეთ თქუენ ყოველნი ამის მიერ» მაშინ ხმა ჰყო მეფემან და დიდებულთა მისთა, ყოვლისა მის ერისა თანა ჲ ჰსთქუა გვრწამს უფალო მამისა მიმართ და ძისა და სულისა წმიდისა და მეყუსეულად წმიდამან გიორგი მოიზიდა ძლიერად ლახვარი თჳსი და შთასთხარა პირსა შინა მისსა და მერმე ხმლითა თჳსითა დაჰკვეთა იგი და მოკლა და მისცა ქალი იგი მეფესა, მაშინ შემოკრბა ყოველნი იგი სიმრავლე ერისა და ამბორს უყოფდეს ფერხთა წმიდისათა და ადიდებდეს ღმერთსა, ხოლო წმიდამან გიორგი მოუწოდა ალექსანდრე ეპისკოპოზსა და ნათელ ჰსცა მეფესა და დიდებულთა მისთა, ჲ ყოველსა მას სიმრავლესა ერისასა ათ ხუთმეტ დღე, ხოლო ნათელს იღეს ორმოცდა ხუთი ათასთა და იქმნა სიხარული დიდი ქალაქსა მას შინა.

მაშინ მეფემან აღაშენა ტაძარი პატიოსანი, ყოვლისა ერისათანა სადიდებლად ღმრთისა და პატივის საცემელად წმიდისა გიორგისა, და ვითარცა განასრულეს ტაძარი იგი, მოვიდა წმიდა გიორგი და აჩვენა სხუა საკჳრველება, რამეთუ შევიდა მას ტაძარსა შინა საკურთხეველსა ეკკლესიისასა და აღმოაცენა წყარო კურნებათა თჳს და არს იგი ვიდრე აქამომდე საკურნებელად მორწმუნეთა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისათა და სხუანიცა მრავალნი დიდებულნი საკჳრველებანი აღასრულნა წმიდამან მოწამემან გიორგი ძალითა ქრისტესითა ქალაქსა ამას შინა; და გამოვიდა ქალაქისა მის-

გან და აღეიდოდა თჳსად მამულად. ხოლო შეემთხჳა სვლასა მას მისსა გზასა ზედა ეშმაკი სახითა შეურაცხითა დამდაბლებული და ხელთა თჳსთა აქუნდა კვერთხი და ზრახვიდა სახითა მშჳდობისა-თა მიმავალი თჳსად; ხოლო ვითარცა მიეახლა მახლობელად, წმიდა იგი ეშმაკსა, ჰრქუა მას ეშმაკმან დაწყნარებულითა ხმითა, მშჳდობა შენდა გიორგი! ხოლო წმიდამან ჰრქუა მას ვითარ მიწოდებ მე სახელით, რომელიც მე შენ არა სადა გიხილავარ, არცა მე შენ მიხილავხარ, გარნა თუ ხარ შენ ეშმაკი მტერი კაცთა ნათესავისა», ჰრქუა მას ეშმაკმან, უკეთუ შენ ხარ კაცი ღმრთისა მიჩვენე მე ძალი შე-ნი ძლიერი, მაშინ წმიდამან გარეშემოსწერა მას ძალი ცხოველს მყოფელისა ჯუარისა და შეაყენა იგი მასვე ადგილსა და ჰრქუა სახელითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა მოვედ და შემომიდეგ მე და მე გიჩვენო შენ ძალი თუ რაჲ ყოვლად უბადრუკო», ხოლო ეშმაკმან ხმა ჰყო და ჰსთქუა, ვაჲ არს აწ ჩემ-და გიორგი! ვინაჲდგან შეგემთხჳე შენ, ჰრქუა მას წმიდამან, იმისთჳს აწ განცხადებულად ვინ ხარ შენ». მაშინ იწყო ბოროტმან ეშმაკმან და იტყოდა მე ვარ, პირველისა სამოთხელისა მეორე, გი-ორგი! ორმოცი ათასთა მფლობელ ვიყავ და ოდეს იგი ღმერთმან კაცი დაბადა და ქუეყანა განა-შუენა მუნ ვიყავ მისთანა და ძრწოლით ვხედვიდი მას, რაჟამს იგი შანთთა ელვისათა განუტევებდა და მე ვიყავ შემკრებელი ღრუბელთა, ჩემსა ხილვასა კაცობრივი ბუნებაჲ ვერ შემძლებელ იყო, მე ანგელოზთა გუნდნი მეშინოდეს, აწ ვინაჲდგან გარდამოვითხიეთ ზეცით ქუეყანად ამპარტავანე-ბითა ჩუენითა, დამთრგუნვენ მე ფერხნი ბიწიერნი კაცისანი და ამისთჳს ვაჲ არს ჩემდა გიორგი! მე მენება ცთუნება შენი, რამეთუ შემშურდა შენდა მოცემული მადლი და განვიზრახე შეცთომად შენდა გზასა ამას ზედა, რათამცა თაყუანის-მეც მე, რამეთუ მრავალნი მართალნი კაცნი განმიშო-რებიან ღმრთისაგან და მენება შენიცა მოხრებულსა წარწყმედისასა მიცემა ჩემთანა და აჰა ესერა ყო-ველი მიგითხარ შენ გიორგი! აწ გევედრები მოიხსენე პირველი ნეტარება ჩემი და მეორე ესე უბა-დრუკება და ნუ მიბრძანებ ტანჯვად და მიცემად უფსკრულად და სატანჯველად საუკუნოდ. ხოლო წმი-დამან გიორგი. იწყო ლოცვად და სთქუა ესრეთ: «უფალო ღმერთო ჩემო, შემუსრე არა წმიდა ესე ეშმაკი, რომელმან არა ჰყო ნება შენი და არცა დაიცუა ბრძანებანი შენნი, არამედ ეგო თჳსსავე უკეთურებასა ზედა და არა ოდეს მოიქცა შენდა მომართ მხოლოსა ჭეშმარიტისა ღმრთისა, ამისთჳს გევედრები, შთააგდე ესე ადგილსა წყვდიადსა, რათა საუკუნოდ იტანჯებოდეს რისხვითა შენითა და ხატსა შენსა რომელი შენ დაბადე არღარა განსდიდეს მანქანებითა თჳსითა» და იყო მუნ გლდე ყოვე-ლად დიდი და მას ზედა გამოსახა სასწაული ცხოველს მყოფელისა ჯუარისა და ესრეთ ჰსთქუა «სახე-ლითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა განეღე გლდე ესე» მეყსეულად რა განეღო გლდე იგი, მაშინ უპყრა ხელი ეშმაკსა და იძულებით შეაგდო მას შინა, რათა იტანჯოს და გუალად უბრძანა გლდესა მას რათა იქმნეს ვითარცა იგი იყო პირველ და აწ არს იგი მას შინა შემწყუდეულ და იტან-ჯების რისხვითა ღმრთისათა ვიდრე უკუნისამდე. ესრეთ სასწაულნი საკჳრველნი აღასრულნა ყოვე-ლად ხანატრელმან ქრისტეს მოწამემან გიორგი, მადლითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა, რომლისა არს დიდება და სიმტკიცე აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

ქვრივი დედაკაცი, რომელსა აქვნდა ყოველი სასოება წმიდა მოწამე გიორგის ზედა, სჳმტი შესწირა ტაძარსა მარჯუენით კერძო ასამართველად.

რომელნი ნებითა ღჳთისათა მიმთხუევად სურვიელ ხართ სახსენებელსა და კრებასა წმიდათასა შეუორგულებელითა და მხურვალითა სარწმუნოებითა და მხურვალითა სიყუარულითა დღესასწაულებად ნუ უდებ ვიქმნებით ვინაჲდგან ესე ჭეშმარიტებით უწყით, რამეთუ ჩუენ მიერ ქებულნი და დიდებულნი მოხსენებულნი წმიდანი მოგუხედვენ წყალობით და ხელსა აღგვიპყრობენ და წინა გვიძღვიან ჩუენ უმჯობესისა მიმართ ცხოვრებისა, საღმრთოჲსა, რამეთუ დღეს აჰა ესერა წინა მდებარე არს ჩუენდა ყოვლით კერძო შემკობილ ესე პატიოსანი სახსენებელი, ყოვლად ქებულისა და დიდებულისა მოწამისა გიორგისი; საღმრთოდ სანოვაგედ და საზრდელად უკუდავებისა, რომელი გამოზრდის სულთა და ხორცთა სარწმუნოებით და სურვილით მიმღებელთა საშვებელისა ამისგან სულიერისა, რომელი არა თუ მოღუაწებისა და სიმხნისა და ახოვნებისა მისისა ღუაწლსა ქადაგებს, არცა დიდებულთა მათ ხოლო საკჳრველთა, მაშინ მის მიერ აღსრულებულთა წინა გვიყოფს არამედ ჩუენისაცა აწ ამის ნათესავისა ზე ქმნილთა სასწაულთა და საკჳრველებათა განსაკრთომელთა გვიჩვენებს, ამისთჳს გევედრები ყოველთა რათა გულს მოდგინებით, ისმინოთ თქმულნი ესე. რათა ყოვლად ძლიერისა და კაცთ-მოყუარისა და მრავალ მოწყალისა ღუთისა მადლი შესწიროთ და წმიდისა ამის და დიდებულისა მოწამისა ზრუნვაჲ და მოღუაწება და საკჳრველთ-მოქმედებაჲ აღვდოთ.

პალენტის არს უკუე დიდებულსა დაბასა წმიდისა გიორგისა, სადა იგი სხენან ყოვლად წმიდანი ნაწილნი მისნი სახელსა მისსა ზედა აღმართებულსა ტაძარსა, ინება მეფემან უკრცელეს აღრე აღშენება და განშუენება და უაღრესსა სიკეთესა მოყვანება და წარავლინა მთავარი ვინმე საკუთარი და მისცა მას საზმარი მრავალი და უბრძანა რათა ხარკისაგან სამეფოჲსა იქმნას ყოველი წარსაგებელი შენობისა და ამცნო რათა ფრიადითა მოსწრაფებითა აღაშენოს და ყოვლითა სამკაულითა განაშუენოს და შეამკოს ტაძარი იგი. წარვიდა უკუე კაცი იგი და დასდვა საფუძველი და იწყო შენებად, ხოლო

ვინაჲთგან სახმარ იქმნეს სუეტნი, იწყო ზრუნვად და ძიებად, თუ ვითარ და სადა ჰპოვოს სუეტნი ღირსნი წმიდისა მის ტაძრისანი, რამეთუ არცა იყო ადგილი იგი მარჯუენე გამოკუეთად, გინა ჰპოვნად სუეტთა, არამედ შორით ეუწყა პოვნად ესე ვითარისა მის სახმარისა და მეყსეულად წარვიდა დაჰპოვნა სუეტნი ყოვლად მშუენიერნი და შემზადა ნავი და ზღჳთ განიზრახა აღმოხმა მათი. ხოლო იყო ვინმე დედაკაცი ქვრივი ადგილსა მას და აქუნდა ცხოვრება სათნოთა და სიყუარულითა მოწამისათა; შეპყრობილმან აღთქმა აღუთქუა წმიდასა მას რათა სუეტნი მშუენიერნი თჳსითა საფასითა მოსყიდული შესწიროს მისსა ტაძარსა, ვინაცა პოვნა მან არა უდარესი თჳსისა სურვილისა და მოიყიდა იგი და შთაიღო იგი ზღჳსად და ევედრებოდა მთავარსა მას რათა სხუათა მათ სუეტთა თანა იგიცა აღიღოს ნავად. ხოლო მან უგულებელს ჰყო ვედრება მისი და ჰრქუა ვითარმედ უჯერო არს სამეფოსა შესაწირავისა თანა შერთვად ძღუენი ქვრივისა და საეროსა ხარკისაგან შემზადებულსა თავსა განთჳსებულისა ქვრივის ტჳრთისა შთადებად და ესრეთ დაუტევა სუეტი იგი მუნვე და სამეფონი იგი სუეტნი მხოლოდ აღიხუნა ნავად (და) წარიღო და წარვიდა; ხოლო დედაკაცმან რა იხილა თავი თჳსი შესაწირავისა თანა ესრეთ შეურაცხ ქმნილი მრავლითა ცრემლითა წმიდისა მის მიმართ იტყოდა: ვაჲმე წმიდაო ქრისტეს მოწამეო გიორგი, რასათჳს მცირე ესე ძღუენი ჩემი არა შეიწირე და ამასცა ზედა მოძღუარსა შენსა ქრისტესა რასათჳს მე გლახაკი ესე გული ჩემი არა გულ სავსე ჰყავ ამის მიერ, არა უწყიაა თუ რაოდენ არს სარწმუნოება ესე ჩემი სასოება და სიყუარული შენდა მომართ, არა მეცნიერ ხარაა თუ რაბამ დიდ არს სურვილი შენი გულსა ჩემსა, აწ უწყი, რამეთუ განვშიშულდი მე საფარველისაგან შენისა სიმრავლისა ძალით ცოდვათა ჩემთასა.

და ვითარ იგი ესრეთ გოდებდა წარმოუდგა, მხედარი ვინმე ყოვლად მშუენიერი და ახოვანი გუამითა და ჰკითხვიდა მიზეზსა, ესე ვითარისა ტირილისათა და რაჲამს მიუთხრა მას ყოველი ვითარმედ «რომელსა ადგილსა ტაძრისასა გნებავს აღმართება სუეტისა მის შენისა», ხოლო მან ჰრქუა, მეორედ სუეტად მეორესა კერძოსა უფალო.

ესერა ესმა წმიდასა მას ქვრივისა მისგან, გარდამოხდა გამოჩინებული ცხენისაგან და მოვიდა სუეტისა მიმართ და დასწერა მას ზედა თჳსითა თითითა ესე ვითარნი ასონი, ვითარმედ «სუეტი ესე ქვრივისა, აღმართეთ მეორედ სუეტად მარჯუენისა კერძოსა ტაძრისასა» და მერმე ჰრქუა დედაკაცსა მას ვითარმედ «ერთ კერძო სუეტისა აღვიღო მე, ხოლო შენ მეორე იტვირთე», მაშინ ვითარცა იტვირთა სუეტი იგი წმიდამან ხელითა, განკჳრვებული ხედვიდა დედაკაცი იგი რამეთუ სირბილით წარვიდოდა სუეტი იგი ზღჳსა ზედა და ვითარცა სულიერი ესრეთ ვიდოდა.

ხოლო ქვრივი იგი დედაკაცი შიშითა და საკჳრველებითა აღივსო და ჰრწმენა ვითარმედ ყოვლად წმიდა ქრისტეს მოწამე გიორგი იყო ჭეშმარიტად და მიიქცა სახიდ თჳსად სიხარულითა და მადლობდა ღმერთსა და წმიდსა მას მოწამესა. ხოლო სუეტმან მან წიაღვლო ზღუა და მიიწია და დადგა კიდესა ზღჳისასა და ეტვირთნეს წმიდისა მის ხელითა გამოკუეთილნი იგი ასონი, ვითარცა წერაქვით ესრეთ ღრმათ ამოკვეთილნი და ვითარცა იხილა მან სამეფომან კაცმან და აღმოიკითხნა განწყესებულმან შენობასა ზედა ტაძრისასა და გულის ხმა ჰყო ძალი იგი საქმისა მის იცნა სუეტი იგი და სარწმუნოება ქვრივისა მის, უკჳრდა და შეძრწუნებული ადიდებდა ღმერთსა და ძალსა მას წმიდისა მოწამისასა აქებდა და ბრძანებულისა მისებრ წმიდისა მის მოწამისა წარწერილი ბრძანება ყოველივე შეუორგულებელად აღასრულა; ხოლო ჩუენ მსწრაფლი იგი შეწევნა დიდისა ამის მოღუაწისა შემწე ვიყოთ და ღმობიერად ვითხოვოთ და სხჳსა თხრობისა მიმართ საკჳრველე-

ბათა მისთასა წარექმართნეო. მასვე პირველ თქმულსა დაბასა, რომელსა შინა ზემო ხსენებული ესე სასწაული აღესრულა, რამეთუ ოდესმე სარკინოზთა ერი მოუხდა წყობად და ვინაჲთგან მუნ მყოფნი იგი ყოველნი წარიტყუჱნეს და თჳსნი კარავნი მას შინა აღმართეს და იწყეს ხმად და განცხრომად და ესოდენსა სიბოროტესა მიიწივნეს ვიდრემდე, რომელთამე მათგანთა შინაგან საკურთხეველისა მის ტაძრისა სადა იგი, ისხნეს ნაწილნი კეთილად მძლე'სა და ღუაწლით შემოსილისა მის მოწამისანი, ხელ ჰყუჱს საქმეთა უჯეროთა, რამეთუ იწყეს ნაყროვანებად და მთვრალობად და ძილად და მერმე სიმღერად და ამისა შემდგომად მოირთხნეს ისარნი და იწყეს სროლად, მუნ მდგომარეთა ~ათ პატიოსანთა ხატთა ზედა. ხოლო ერთი ვინმე ტუჱთაგანი კადნიერ ექმნა მათდა მიმართ და ჰკითხუა, არა, ჟერ არს ესე ვითარი მედგრობა წმიდათა მიმართ, ვითარმედ მოწამეცა იგი რომლისა სახელითა ტაძარი ესე პატივცემულ არს, რომელი მხედარი იყო უძლეველი და ვიდრე აქამომდე წინააღმდგომთა თჳსთა ამხილებს და ბოროტთა სატანჯუჱლთა შემუსრავს, ხოლო მათ გაიცინეს უწესოდ და ხმა მაღლად მიუგეს მას და ჰრქუჱს ვითარმედ ვინარს ესე ვითარი, ეს გვაუწყე ჩუენ, ხოლო იგი უჩვენებდა მათ ზედა კერძო მათსა მდგომარესა ხატსა მოწამისასა ბრწყინვალედ გამოხატულსა და შემოსილსა ჯაჭვითა სამხედროჲთა მორტყმულსა სარტყლითა ოქროსათა და ხელთა აქუნდა ლახვარი მბრძოლთა და იყო იგი საზარელ მხილველთა მისთათჳს ფრიად. მაშინ ერთმან მათგანმან მოიზიდა (ლახვარი) ისარი და სტყორცა პატიოსანსა ხატსა წმიდისასა, ხოლო ისარი იგი იქცა მეყსეულად უკან და რომელმანცა სტყორცნა მოხვდა მას და განუგმირა გული მისი ვიდრე ზურგთადმდე დაეცა მიწად მასვე ჟამსა და განუტევა სული თჳსი, და იხილეს ხატი იგი წმიდისა მის სხუათა მათ მბრძოლთა მიმართ, ვითარმედ განიმარტა ხელი თჳსი წმიდამან და ლახვრითა მოსვრიდა ერთა მათ, ხოლო მტერთა მათ ვითარცა იხილეს შიში დიდი დაეცა მათ ზედა და იწყეს ლტოლვად და ზარგანხდილი ხმობდეს, მახვილითა გუემულნი რბიოდეს ყოველნივე. ხოლო რომელნიმე ერთი მეორესა დასთრგუნვიდეს დამოსვრიდეს და უბადრუკი იგი სულნი მათნი მწარედ მწარობდეს, ხოლო რომელთა იგი შეენდო სივლტოლვითა ცხოვრებისა მიმთხვევაჲ, თჳსსა ქუეყანასაგან ეთერნეს და წმიდისა მის მოწამისა ძალსა მიუთხრობდეს, იმ ჟამიდგან ანუ იმ დღეს მერმეთ, ვერღარა მბრძოლთაგან მან იკადრა კადნიერად მიახლებად საღმრთოჲსა მის ტაძრისა, არამედ რაჟამს სახმარ იქმნის მათდა მიმართ თანა წარსვლად, შიშითა მრავლითა და მოღუაწებითა თანა წარვალენ და დიდსა მას ძლიერებასა მის შორის და მკჳდრებულსა ქადაგებენ, ხოლო ჩუენ ამასცა ზედა ყოვლად ძლიერი ღმერთი ვადიდოთ და სხუა სასწაული საკჳრველებითა სავსე ახოვნისა მის მოწამისა და მოღუაწისა მზგავსად, ძალისა ჩუენისა მოგითხრათ.

აქა მოიყვანა წმიდამან გიორგი ტყუჱდ წარტყუენილი მნე ეკლესიისა თჳსისა და განათავისუფლა.

მას ჟამსა ოდესმე ერი აგარიანთა ბრძოლად მოუხდა (და) მრავალნი წარსტყუჱნეს და ვითარ იგი ფრიადი სიმრავლე ტყუჱთა შეკრიბეს იპოვა ჭაბუკი ვინმე მნეთაგანი წმიდისა მოწამისათა, სხუათა მათ ტყუჱთა თანა წარტყუჱნილ, ხოლო დაბასა მას სადა იგი ტაძარი მოწამისა შენ იყო და წარტყუჱნილნი იგი მკჳდრ იყვნეს ფარტი წოდებულისა სოფლისა მიერ და ვითარცა წარიყვანნეს ყოვ-ლივე იგი ტყუჱნი მთავრისა მათისა ულიკულოჲსა თანა, მაშინ რომელნიმე იგი ტყუჱთაგანი მახჳლითა მოსრეს და რომელნიმე განუყვნა ერსა თჳსსა მონებად, ხოლო ჭაბუკი იგი ვინაჲთგან სხუათა უმეტეს იყო სიკეთითა განუწესეს იგი მონად მთავარსა მათსა და რაჟამს მთავარი იგი თჳსად სოფლად უკუნ იქცა, მაშინ უბრძანა ჭაბუკსა მას მთავარმან, რათა სჯული თჳსი უარჰყოს და მაჰმადიანობაზედ მიიქცეს და ვითარ ჭაბუკმან მან არა ინება სჯულისა თჳსისა უარის ყო-ფა, მაშინ მთავარმან რადგანაც საპატიო ჭაბუკი იყო სიკუდილსა აღარ მისცა, მაგრამ ბრძა-ნა რათა პირველსა მას პატივსა მოაკლონ უკანასკნელსა მსახურებასა შინა მისცენ, მაშინ დაად-გინეს იგი მსახურებად სამზარეულოისა (და) ზიდვად წყლისა და ჭრა შეშისა განუწესეს, ხოლო ჭა-ბუკი იგი იგონებდა თუ ვითარი მსახურებისაგან და წმიდის მოწამის მონებისაგან, ვითართა მედგართა მონებასა შთავარდა და წმიდასა მარადის ცრემლითა ევედრებოდა წყალობად გაჭირვე-ბულისა მსახურისა მის ჭაბუკისათჳს. მაცხოვრისა მიმართ აღორძნდებოდა ნაკადული ცრემლთა მის-თა, უფროს და უმეტეს განმრავლდებოდა ცრემლი მისი და არა იყო განძღომა მისი ტირი-ლითა.

ხოლო ღამესა ერთსა, ეგულებოდარა ჭაბუკსა მას თჳსსა სარეცელსა წარსვლად და ვითარ იგი წარვიდა კარსა ზღუდისასა, ესმა ხმა ვისგანმე, რომელი გარეთ კერძო სახლისა უძახდა მას სა-ხელსა და რაჟამს ესმა ხმა კაცისა, ჭაბუკმან მან ჰრქუა მას ვინ ხარ უფალო, ხოლო იგი ეტყოდა ვითარმედ ნაცნობი შენი ვარ და ხილვა შენი მნებავს, ხოლო ჭაბუკი არა რას ეჭუეულ იქმნა; არამედ გაუკჳრდა თუ ვითარ გარედგან მეოფმა შინა მყოფი იხილა და ვითარ განაღო კარი, ჭა-

ბუკმან, იხილა მხედარი ვინმე საკჳრველი ჭასაკითა ჭაბუკი სახილველად ფრიად მშუენიერი; რომელმან მოიკითხა იგი და ვითარ ჭეშმარიტისადრე განიცდიდა, რათამცა ვითარ იცნა იგი და ვითარცა ამბორის საყოფელი მისა შთამოდრკა იგი და აღიღო იგი ქედსა ზედა თჳსსა და მყის წარემართა და მიუშვა ცხენი თჳსი სრბად და შემდგომად მცირედისა ხანისა კუალად გარდამოიყვა-ნა იგი ცხენისაგან და უპყრა ხელი თჳსი წმიდამან და სახლსა რასამე შეიყვანა და მერმე მშჳდობა მისცა და უჩინო იქმნა, ხოლო ჭაბუკი იგი სამისა მის საკჳრველებასა ზედა, განკრთა და ვი-თარცა განცვიფრებული დასთა და ძილითა ღრმითა შეპყრობილ იქმნა და არა უწყოდა რა იგი იქმნა მას ზედა; და არცა იცოდა, ადგილი იგი გინა სახლი, რომელსა შინა დამთენილ იყო წმი-დისაგან.

ხოლო რაჟამს ცისკარსა ზედა შევიდა ვინმე სახლსა მას სანთლითა და ვითარ იგრძნო ჭაბუკ-მან შესვლა კაცისა, აღსდგა იგი შემთხუევად მისსა და ვითარ იხილა კაცმან მან შესრულმან და ვითარცა იხილა მან კაცი მოსილი აგარიანთათა განკრთა და გონებდა ვითარმედ ნუ უკუე მპარავი არს და შეშინდა იგი და იწყო ღაღადებად და ეგრეთვე მან იხილა რა შესრული ეკკლესიად სახითა ქრისტიანისათა შემოსილი სამოსლითა ეკკლესიის მოსამსახურეთაგანისა განკრთა და იწყო მანცა ღაღადება მათი და სირბილით შევიდეს სახლსა მას და ვითარცა შევიდეს ერნი სახლსა მას, შეი-პყრეს ჭაბუკი იგი და ჰკითხვიდეს თუ სადაური არს ანუ ვინ არს, ანუ კართა ხშულთა ვითარ შევი-და, ხოლო იგი ძრწოლითა მრავლითა შეპყრობილ იქმნა და ყოველივე მიუთხრა მათ შემდ-გომითი შემდგომად, ხოლო იგინი ისმენდეს რა სიტყუასა მისსა დაალტობდა პირსა მისსა ცრემლითა და განიცდიდეს სახელსა მის ჭაბუკისასა, რამეთუ უმრავლესი მისთანა იყვნეს მსგა-ვსნი წმიდისა მოწამისა გიორგისანი, და რაჟამს ჭეშმარიტად ჰსცნეს იგი, ხმითა დიდითა ადიდებ-დეს ღმერთსა, რამეთუ წმიდისა მოწამისა თჳსისა მიერ ესე ვითართა სასწაულთა აღსრულება მი-უთხრეს, ჭაბუკსა მას და ჰრქუეს ვითარმედ, ესე არს ჭეშმარიტად, წმიდისა მთავარმოწამის გიორგის ტაძარი სადა იგი წარიტყუენე შენ, ხოლო ჭაბუკი იგი მოეგო თავსა თჳსსა და რწმენა ყოვლად ჭეშმარიტად წმიდის მოწამის გიორგისაგან არს სასწაული ესე და მათ ყოველთა თანა ქება შესწირა ცრემლითა მხურვალითა უფლისა მიმართ და მიუთხრობდა მარადის დიდებუ-ლისა მის და უძლეველისა მოწამისა სასწაულსა; ესე ვითარნი არიან დიდებულისა გიორგის სა-კჳრველნი სასწაულნი, ვითარცა ესე მე მრავლისაგან მცირედი გაუწყეთ, ესე ვითარი არს საქები ღუაწლი წამებისა მისისა და ესოდენი არს სიმხნისა მისისა ძლიერებაჲ, რამეთუ უკეთუმცა ვინ თჳთოეულისა სასწაულთა მისთა აღწერა ინება წიგთა მისთა აღრიცხვა არამცა შესაძლებელ ყოფი-ლიყო და არცა აღწერა საკჳრველი სასწაულებისა მისისა, რამეთუ არა შემძლებელ იყოს ენანი კა-ცთანი აღრიცხვად სიმრავლისა მის სასწაულებისა, რამეთუ სავსე იყომცა ყოველი ეკკლესია და სახლები საკჳრველებითა და ქუელისმოქმედებითა მისითა ვითარცა ცათა ვარსკულავითა და ქუეყანა ყვავილითა და ზღჳსკიდე ქვიშითა არამედ ჵოი! მოწამეთა სიქადულო და მოღუაწეთა მშუენიერებაო და ჩემო საწურთველო და ბრწყინვალებაო, სახელითა და საქმითაცა, ჵოი! მეუფისა მრავალ ნაშუშაკეო, მართალთა ყოველთა სამკაულო და მორწმუნეთა შენთა მაცხოვარებაო, მტერ-თა მიმართ მძლეველო დიდო მხედარო ქრისტეს ღუთისა ჩუენისა, რომელმან ჰქადაგე წმიდა და დიდებული სახელი მისი წინაშე მეფეთა და მთავართა უსჯულოთა და ტანჯუათა მიერ სასმელი იგი წამებისა და უხრწნელებისა გჳრგჳნი ცხოველს მეოფელისა მარჯუენისაგან დაიდგი ცათა შინა და წინაშე საყდართა მათ მადლისა მისისათა, ანგელოზთა თანა მდგომარე ხარ, ხოლო ქუეყანასა ზედა

ნიშთა და სასწაულთა დიდებულთა და საკჳრველთა აღსრულებ, რომელთა არა არს რიცხჳ, მოვედ აწ და დადეგ ჩუენ შორის უხილავად და განგჳყავ ჩუენ შემმასხმელთა შენთა ცოდვათა მოტევება და წარგვიმართენ ჩუენ გზასა მშვიდობისასა, სავანეთა მათ საწადელთა ზეცისა სასუფეველისათა, ქრისტეს იესოს მიერ უფლისა ჩუენისა, რომელსა შუენის ყოველი დიდება, პატივი და თაყუანის ცემა თანა დაუსაბამოთ მამით ძით და სული წმიდითურთ აწ და მარადით და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

ႫႫႧႫႰႱႠ ႠႬႲႭႬႨႱႠ Ⴁ.

საკითხავი სიტყჳს ცხოველისა, ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისა და კათოლიკე ეკლესიისა.

საჭირო უკუე ვიდრემე იქმნა ჩუენდა ჟამი ღმრთისმოყუარენო, მირქმულ-გარდასრულთა ამათ მრავალ რიცხუთა წელთა დუმილით თანა წარხდასა, აწღა სადმე მოხსენებად და განფრთხობად, რამეთუ ჟამებითი თანა წარმხდელთა შემკობისათჳს კათოლიკე ეკლესიისა და ყოვლად წმიდის სარწმუნოებისა ჭეშმარიტისა და მას ზედა ღმრთივ აღმართებულისა სიტყჳსა ცხოველისა დღესასწაულისა, არა ვიდრემე უკუე მცირედვან ვჰგონებ მიცემად დავიწყებისა, რამეთუ უკეთუ არათუ მთავარნი, საყუარელნო, და გელმწიფებისა შინანი და დიდ დიდთაგანი ვინმე, გარნა მდაბიონიცა და უპოვარნი, ვინაჲთგან ფრიად ღუაწლ მრავლობენ დღესასწაულობისათჳს შჯულთა თჳსთასა და ნამეტნაობითცა აჩუენებენ შემსგავსებულსა ძალისასა გულს მოდგინებასა, რაჲთამს ხორციელებრთა უფროჲს ქორწინებათა და სიხარულთა აღასრულებდეს, რაოდენ უფროჲსღა და უმეტეს საჭიროდ სათანადო არს ჩუენდა ბრწყინვალედ შემკობაჲ დღესასწაულისა წმიდისა კათოლიკე ეკლესიისა და მას შინა ღმრთივ აღმართებულისა ცხოველისა სიტყჳსასა, რომელი იგი ღამჳრად ბრწყინვალედ და ელვად ცეცხლისად ეგზების, სამარადისოდ ნათლად მფოფელად ყოველთა ნათელთა უზესთაესსა მას ნათელსა ჭეშმარიტისა ზედა მჴსნელისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესი, რომელსაცა ნეტარებით შეეცვა ნათელთა ყოველთა მფლობელი გუამი წმიდა ცეცხლისა მის ღმრთაებისა, რამეთუ წმიდა კათოლიკე ეკლესია და ჭეშმარიტი უფლისა და მჴსნელისა ჩუენისა და სიტყუა განმაცხოველებელი, არა უფროჲს ვიდრემე ჳეთ კერძოთა და ხორციელებრთა სიხარულთა და ნუგეშინისცემათა მომატყუებელ გუამქმნების ჩუენ, ვითარცა იგი შვილნი მშობელთაგან და მშობელნი შვილთაგან და ძმანი ძმათაგან ურთიერთას მიიღებენ; არამედ მრჩობლთა უფროჲს და ზოგადთა სიხარულთა მოგუანიჭებენ. აქათა ვიდრემე ყოფადთა თჳს და მერმეთა გებათა თჳს უოხჭნოთა, რამეთუ სამნი ესე სამებისა წმიდისა მსახეებელნი კათოლიკე ეკლესია, ჭეშმარიტი უფლისა და სიტყუა ცხოველი, საუნჯესა უფროჲსღა-მეოფელსა გუანაყოფებენ, მირონსა ვითარცა ღმერთ-მყოფელსა და ნათელ-მყოფელსა გვიწყაროებენ.

და სანოვაგედ წმიდა უკჳდავებისად გჳაგემებენ, კლდართაგან სიბნელისათა გამოხსნილთა, ნათელსცისკროვან გჳყოფენ, ხორციელებრთა უკუე სენთაგან და საეშმაკოთა ოცნებათა და მანქა-ნებათაგან, მცნობელ და მფარველ გუექმნებიან და საუკუნესა ცხოვრებასა სასუფეველისა მკჳდრობა-სასა მოგუატყუებენ ჩუენ ჴ ვინათგან უკუე ესე ესრეთ, რაჲმეცა უკუე გინა ვითარმეცა ანუ რაბამი ღირსი ჯერისაებრი დღესასწაული და შესხმა შევხადოთ და მოვიპოვოთ ნაცვლის საგებელად კა-თოლიკე ეკკლესიისა კუართისა საუფლოჲსა და სუდარისა წმიდისა და ცხოველისა, მიზეზთა მათ სულთა ჩუენთა ცხოვრებისათა, რამეთუ ტრფიალებით ვიდრემე სჯძიებელნი საწუთროსა ყოფადთა-თჳს მრავალ სახესა რაჲსამე მეცადინობენ გამოძიებასა არა უკუე ვიდრე უცთომელობით მჭვირო-ბელნი გზასა ჭეშმარიტებისასა, რამეთუ რაჟამს მიმოსტურებით მიმხედუელნი განიცდიდენ და-ბადებულთა, არღარაჲ უკუე გულის ხმა ჰყოფენ დამბადებელი დაბადებულთა მიერ საცნაურ იქმნე-ბისო, რამეთუ რაჟამს ვხედვიდეთ შუენიერებასა არსთასა, არა უკუე ეგოდენ განკჳრვებულ ვი-ქმნებით, რაოდენ ღირს არს განკჳრვებისა.

რამეთუ ვინმე გინა რომელმანმე ენამან გამოთქუას ცისა იგი შუენიერებაჲ რაჟამს ვარსკუ-ლავებითა ფერად ფერადითა შემკობილობდეს ორთა მათ მთავართა შორის მნათობთასა, აელვე-ბულთა შორის ცისა და ქუეყანისა და მათ მიერ შეერთებითა ცეცხლებრ მგზებარეცა იყო სამყარო განკჳრვებით ჰკრთებოდის, რომელთა სხივნი ელვებრ განტევებულობენ, კიდით კიდემდე ქუე-ყანისა, ამათ თანა გუალად ქუეყნიერნიცა იგი ფერად ფერადნი მცენარენი, ყუავილთა და ნერგთანი, შინაურთა და ველურთანი, რომელნიმე საგემებლად, ხოლო რომელნიმე სასუნებლად დამატკბო-ბელად სასათა და სულნელ მყოფელად სასუნელთა შეუმსადებიან ყოვლისა სიბრძნით გამგებელისა დიდება სახიერებასა ღუთაებასა მისისასა, ხოლო სხუისა ყოვლისა დამტევებელმან ერთისა მხოლოდ ვიდრე მოვიხსენო.

რამეთუ იხილეთღა ერთისა მის მრავალთა თანაჲსა ნერგისა, რომელ არს ვაშლი, თუ რომელ-სა საკჳრველებასა საცნაურ-ჰყოფს; რამეთუ რაჟამს რეცა დამბადებელისა მისისა წმიდისა სამებისა სახესა დაგჳსახვდეს, ერთად რაჟამს სიტურფესა ზედა შუენიერებისასა განგუაკჳრვებდეს და მეო-რედ გემოს ხილვითა სასასა დაგჳტკბობდეს, ხოლო მესამედ სურნელებისა ყნოსითა სულთა შუებულ ჰყოფდეს და უტყუ იგი უენოთა ბაგითა ჩუენ მიერ დამბადებელსა ხმა მაღლად აკურთხევდეს, ვის არა უკჳრდეს კაცთ-მოყუარებითი კეთ სიბრძნე და განგებულება შენი მეუფეო და ღმერთო ყოვლ-თაო. ხოლო არა ვიდრემე შეუძლებელ ვგონებ უმეცრებისა ჩუენისაგან თჳთოეულისა ხელოვნე-ბისა ნასაბრძნისა წარმოჩენით საცნაურ ქმნაჲ; უკეთუმცა არა იძულებულ ქმნილ ვიყავ ფრიადის ალ-წერილისა მაძღოშობით შეშინებულისა ძლით.

არამედ უკეთუ შემძლებელსა და სიბრძნით განმხილველსა მას ყოველთასა მიუტეოთ ძალი წუულილადად მეტყუელებისა, რომელისა დარწმუნებულ არს საცნაურ-ქმნა ბუნებასა დაბადებულთასა, ესე იგი არს დიდი და ყოვლად ქებული ბრძენთა შორის საკჳრველი ვასილი, რამეთუ ნამდჳლვე მისთჳს თქმულ არს ვითარმედ ბუნება ქმნა დაბადებულთა ნებაჲ დამბადებელისაო, რომელმან თჳთ ყოვლად მოწყალებით წარმოასხნნა და გამოუცხადნა ზეცისა და ქუეყანისანი, ხილულნი და უხი-ლავნი, არა ვიდრემე ცისა და ქუეყანისა შორის მყოფნი, არამედ ქუესკნელისა და ზესკნელისა და უფსკრულთაცა! შინანი; რამეთუ რაჟამს ვინ წინა დაიდვას და ხელად მიიღოს წიგნი ესე ექუსთა დღეთა მის მიერ ნასიბრძნი, ყოვლად განკჳრვებულ იქმნებიან კაცობრივი ბუნება განღმრთობე-ლობასა მას ზედა კაცისა მის ყოვლად საკჳრველ, ჵოი საყუარელნო! უკეთუ მცირედ წარტაცებითა

სადავეთათა იძულებულ ვიყვენით ჩუენ მიზეზმან ცხად ყოფისამან, თუ რომლისა უკუე მიზეზი-სათჳს საჭირო იქმნა ჩუენდა წარმოთქმაჲ პირველ ხსენებულთა მათ სიტყუათა, რამეთუ არსთა ამათ თჳს ესე დაუდგრომელად წარმავალთა ნივთთა, რომელნი ცხოვრებისა ჩუენისა წარმავალობასა გა-მოგუსახიერებენ და საცნაურ გვიყოფენ, ესრეთ იკურთხებიან და უფროჲსღა დამბადებელი მათი ესრეთ იდიდების და იკურთხევის მათ მიერ ჩუენგან. მაშა უკუე რაოდენღა ვინ შეუძლოს გამოთქმად სუ-ლიერობათა მათ და საღმრთოდ განკუთვნილთა თჳს, რომელნიცა საუკუნოდ გვიბადებენ, რომელთა თჳს ღმერთი მოხარულობს, ესე იგი არიან ეკლესიანი წმიდანი, რომელთა საყდარ ღმრთისა ეწოდე-ბის მათ შინა მარადის მყოფობისათჳს ღმრთისა, რომელთა შინა პირველი დასაბამი თავი ცხოვ-რებისა ჩუენისა დაიწყების აღბეჭდილად ნათლითა ქრისტესი მიერითა, რომლითაცა გამოისახვის ჭე-შმარიტობა ქრისტიანობისა და ემბაზსა შინა ნათლისასა წარღუნითა ცოდვათა ჩუენთათა დაინ-თქმის და შეიმუსრვის ძალი სიმოელისი და შემდგომად ამისა მათ შინავე მიეცემის წარმართებაჲ და კეთილად სლვაჲ ცხოვრებისა ამის განსაწყნადისა და წარმავალისა და უძლურებათაგანცა ხორციელ-თა ხსნა ურთიერთასითა ლოცვითა და ვედრებითა ღმრთისა მიმართითა, სიტყჳსა მისებრ იაკობ მო-ციქულისა ვითარმედ «ულოცევდით ურთიერთას რათა განიკურნნეთ» და გჳალად შემდგომად სიკუ-დილისაცა მასვე შინა მიიღებენ სულნი მიცვალებულთანი ლხინებასა და შენდობასა ცოდვათასა და ხსნასა სატანჯველთასა, ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა ხორცისა და სისხლისა შეწირვითა და ლოცვითა და ვედრებითა მიმღებითა და მათ შინავე იდიდების სახიერება ღმრთისა მორწმუნეთა ერთა მიერ ფსალმუნითა და გალობითა სამარადისოთა უხილავად შეერთებითა ზეცისა ძალთათა.

ხოლო უფროჲსღა საჭირო უკუე მგონიე მათთჳს, რომელნიცა ეკლესიათა მიზეზ გჳრქუნესს და უფროჲსღა სულთა ჩუენთა ცხოვრებისა მიმატყუებელ წარმოთქმაჲ და მოხსენებაჲ მათი, რა-მეთუ ესე ყოველთა უწყით უეჭუელად, რომელნიცა ვჰგებთ ჭეშმარიტებასა ძისა ქრისტესსა, ვითარმედ წმიდანი მოციქულნი არიან ღმერთმან ყოვლისა სოფლისა მნათობად და სიმტკიცედ ეკლესიათა და რამეთუ ამით საცნაურ არს რაჟამს იგი თჳთ თავადმან ღმერთმან უბრძანა თავსა მას მოციქულთასა პეტრეს ვითარმედ «შენ ხარ კლდე და ამას კლდესა ზედა აღვაშენო ეკლესია ჩემი, რომელსა ბჭენი ჯოჯოხეთისანი ვერ ერეოდიანო», ამას უკუე ვინაჲცა გონებისა უფალი უმეცარ-იყო, რომელ ყოველნივე ეკლესიანი წმიდათა მოციქულთა ქადაგებითა და სიტყჳთა აღემართნეს და დაემტკიცნეს ყოველსა სოფელსა შინა, ხოლო ამიერითგან უკუე საჭირო არს ჩუენდა მოხსენებად ათორმეტთა თანასა მის მეათცამეტისა ჭეშმარიტისა მოციქულისა დედისა მის ჩუენ ქართველთა-სა ნინოისსა, რათა მცირედ რაჲმე შემოკლებულად და სულ მცირედ ზოგსრე წარმოვაჩინოთ თუ ვითარ მიზეზ იქმნა ქართველთა ამათ აღმოსავლეთისა ეკლესიათა სიმტკიცე და საცნაურ მყოფელ ნეტარებითი მოხსენებული იგი დედაკაცი და სულთა ჩუენთა გამომხსნელი სამოელის მონებისა და ტყუეობისაგან, ხოლო პირველად ესე საძიებელ არს თუ რაჲსათჳს უკუე დედაკაცი აჩინა და წარმოავ-ლინა ღმერთმან ჩუენდა მომართ, რომელი ესე გონიერად ისმინეთ უკეთუ ღმერთმან ინებოს გუ-ლის-ხმის-ყოფად ჩუენდა, უგუნურთა განმაბრძნობელმან, რამეთუ თქმულ არს ესე ვითარცა უწყით ჭეშმარიტი და უცილობელი ვითარმედ ვნებისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა და აღდგომისა და ზეცად ამაღლებისა მისისა ბრძანებითა უფლისათა კიდეთა ქუეყანისათა წარივ-ლინეს მოციქულნი ისრად რჩეულად და ელვად ნათლისად თჳთოეულსა ადგილსა ვითარცა სული მისცემდა.

მას ჟამს უკუე ყოვლად სანატრელი იგი და უფროჲსად კურთხეული დედა ღმრთისაცა სურვიელ

იყო და მეცადინობდა წარსვლად ქადაგებად ძისა მისისა ღ̃თაებისა და გულის თქმით წადიერ იყო ხლმოსვლით გერძოთა მათ წარმოსვლად შესაბამობისათჳს სახელისა მისისა, ვითარცა რაჲთ ეწოდების აღმოსავალ მზისა სიმართლისა.

ხოლო განმზადებული ამით გულის სიტყჳთა ილოცვიდა რა ზედა წარმოდგომითა ძემან და ღმერთმან მისმან დააყენა ამის საწადელისაგან. მას ჟამსა შინა, ხოლო ვინაჲთგან იგი დედაკაცი იყო ყოვლად სანატრელი და კურთხეული უზესთაესი იგი დედათა და მამათა და ზეცისა ძალთაცა, ამისთჳსცა უკუჱ უკანასკნელთა ჟამთა რაჟამს ღმერთმან ინება წყალობა და ცხოვრება ნათესავისა ჩუჱნისა დედაკაცივე წარმოავლინა ვითარ ვგონებ მე გამოთხოვითა და სუჲამნითა დედისა ღ̃თისათა ძისა თჳსისათანა, ვინაჲთგან ნაწილიცა იყო დედისა ღ̃თისა [1]) ამისთჳს უფროსღა საგონებელ და საეჭველ არს ერთი ჭეშმარიტი და უეჭუჱლი მიზეზი. ხოლო მეორე და უჭეშმარიტესისა ესე არს ვინაჲთგან ყოველთა ნათესავთასა უმძჳნჳარესნი და უძლურესნი იყჳნეს ესე ნათესავნი, ამისთჳსცა დედაკაცი წარმოავლინა რათა უმეტეს საცნაურ იქმნეს ძალი ღ̃თაებისა მისისა და არა ვისი ენა კადნიერ იქმნეს ამაოსა მთხზველობისათჳს ცუდისა მეტყუჱლებად, ვითარმედ სიმხნემან და სიბრძნით ფილასოფოსობამან, გინა ენა რიტორობამან მის ვისმე მამა კაცისამან დაარღჳა ბოროტ ბოროტეულებაჲ მათი, ამისთჳსცა უკუჱ ლბილითა მით და ნარნარად მდინარითა წყლისა ნეკტარითა დაშრიტა სიმძაფრე სახმილისა მკურნალმან მან ხელოვანმან წინააღმდგომითა წინააღმდგომთათა: რათა სიტყუჱა იგი უფლისა მოციქულისა მიმართ თქმული აქაცა ჭეშმარიტებდეს ვითარმედ «ძალი ჩემი უძლურებასა შინა სრულ იქმნებისო» და ესე უკუჱ ამით უჭეშმარიტეს არს ვითარცა მეცნიერ ვართ, რომელ ძალსა ღ̃თაებისა მისისასა უძლურთა ზედა საცნაურ ჰყოფდა მარადის ამისთჳსცა უსწავლელნი მეთევზურნი და მდაბიორნი გამოირჩინა და გამოაჩინნა და მათ მიერ მსგავსად ელვისა ცეცხლ შემწუჱლობითა ისართა ესროდა პირებსა ბრძენთა და ფილოსოფოსთასა და მწყვლელ ექმნებოდა გულებსა რიტორთასა, რამეთუ არა ვიდრემე სხვილ ბარკალთა მამაკაცთასა სათნო იჩინს ღმერთი სახიერი, არამედ მოშიშთა სახელისა მისისათა, ვითარცა იტყჳს «მივხედნე გარნა მშვიდსა და მდაბალსა და რომელი ძრწოდეს სიტყუჱათაგან ჩემთაო». და კუჱალად «მსხუჱრპლ ღ̃თისა არს გული შემუსრვილი და დამდაბლებული ღმერთმან არა შეურაცხ-ჰყოსო». და კუჱალად ძუჱლ ოდესმე გედეონის ზე იგი ისრაელთაცა ღირს არს ხსენებისა, რაჟამს ბრძანებითა ზეგარდამოთა მრავალ რიცხჳსა წილ მბრძოლისა სამასისა, ხოლო ამცნო წარყუჱანებაჲ და მას მხოლოდ მცირედსა უძლურსა ზედა ერსა გამოაჩინა და საცნაურ-ჰყო ძალი ღ̃თაებისა მისისა, ამისთჳსცა უძლურისა ბუნებისა დედაკაცისა მიერ მოაღბო ქედფიცხელობაჲ ურმობელთა მათ და უგლიმთა ნათესავთა და არა ვიდრემე, ხოლო აქამომდის ოდენ დადგების სიტყუჱა ჩუჱნი მეძიებლობით გამომაცხადებელი ჭეშმარიტებისა, რამეთუ ვინათგან უკუჱ დედაკაცისათჳს არს ხსენებაჲ.

უჭეშმარიტეს უკუჱ ვჰგონე სხუჱაცა საძიებელი ღირსებისათჳს დედათა პატივისა, რამეთუ განმაცხოველებელსა მას აღდგომასა ღ̃თისა და მაცხოვრისა ჩუჱნისა იესო ქრისტესსა დედანივე ღირს იქმნეს ზესთა ნეტარებისა დიდსა პატივსა ხარებისასა; ამისათჳს უკუჱ დაიჯავნ პირი ბოროტად და ამაოდ ლამკვნინებელთ ქადაგებისა და მოქცევისა ჩუჱნისათჳს, ბუნებისა მიერ დედობრივისა, არამედ უფროსად და უმეტესად ვმოხარულობდეთცა და ვმოქალაქობდეთ მაკუჱდრებელთა

1) ნახე ქართლის-ცხოვრება გუერდი 41. მეფე ადარქი ქართლოსიანი.

მათ ჩუენთა მიმართ უგუნურების მომზრახთა; ხოლო განაჲდგან იძულებით თანა წარმავლინა ჩუენ ჟამის შესაბამობით მცირედ მოხსენებითა გამოჩინებად სიტყჳსა ნეტარისა დედაკაცისასა, ამიერითგან უკუე ჟამი არს საკმითცა გამოხატუად გამოსახულსა მას და ზოგსა რე ჭეშმარიტებით ჩუენისა სასწაულ ქმნა, მსგავსებისაებრ უძლურებისა ჩუენისა ჰოი საყუარელნო!

რამეთუ ვინ გამოწულილვით შეძლებლობდეს დასაბამსა და ვინაობასა და სადაობასა ნეტარისა მის ნინოსსა, წიგნი იგი ხელად მიიღებ აღწერილი მოწერილობით მოთხრობისათჳს ქართველთა ცხოვრებისა და მისგან გეუწყოს ყოველივე აღმავსებელად ჩუენისა ნაკლულევანებისა. ხოლო ჩუენ შე·ახამად წმიდისა ამის დღესასწაულისა მხოლოდ აღმავსებელად გმა საყოფელი რეცა სულმცირედ შემოკლებული თხრობილი მოხსენებაჲ ნინოსიცა აღვსწეროთ, და შემდგომითი შემდგომად შეუდგინოთ ყოველივე ჴეროვანი გამოსაჩენელი და საცნაურ მყოფელი სჯულისა ცხოველისა და კუართისა საუფლოსა დიდებულებაჲ უგუნურობისა ჩუენისაგან შესაძლებელი. რამეთუ ვითარცა მოიწია პირუელად განგებულებითა ღუთისათა კლდართა ჯავახეთისათა წმიდა ნინო პირსა დიდისა მის ტბისათა, რომელ არს ფარავნისა [1], წარმოემართა უკუე მუნითცა გამოცხადებითა ღუთისათა და შეუდგა მუნით გამომავალსა მდინარისა დიდისა თავსა, რომელ არს მტკუარი და ეგრეთ მოიწია დედასა მას ქალაქთასა, რომელ არს მცხეთა. და აჰა ესერა ხუალისა დღე ხმა იყო ოხრისა და საყვირისა ფრიად, რომელსა გამოჰყუა ერი ურიცხჳ მსგავსებისაებრ ცისა ვარსკულავთასა, რომელისა საჩანგლებაჲ საკჳრველ იყო, ხოლო ვითარცა გამოვიდა მეფე მირიან [2] საოცრებითა მიუთხრობელითა, ჰკითხა უკუე წმიდამან ნინო დედაკაცსა ვინმე ჰურიასა ვითარმედ უკუე არა არს სახილავი ესე განსაკრთომელი? ხოლო მან ჰრქუა მას, ვითარმედ ღმერთი ღმერთთა არმაზ, ერსა ამას, რომელ ხედავ წინაშე მისსა მოუწევს. მყის უკუე შეუდგა წმიდა ნინო და წარვიდა ხილვად, ხოლო წმიდამან ნინო შეისწრაფა პირუელად საკერპოსა მას შინა და მდგომარე იყო მახლობელად კერპისა მის და ხედვიდა საკჳრველსა მას ეშმაკთაგან წარტყუენილობასა კაცთასა და ამისთჳს მწარედ სულთქმით ტიროდა და ვითარცა მიხედნა იხილნა რა დგა კაცი ერთი სპილენძისა და ტანსა ეცუა ჯაჭჳ ოქროსა და ჩაბალახი მყარი თავსა მისსა, თუალნი ეყვნეს ერთი ზურმუხტისა და მეორე ბივრიტი და ხელთა ეპყრა ხრმალი ბრწყინვალე ვითარცა ელვა და იქცევდა ხელთა შინა თჳსთა და ძრწოლით თაყუანისჰსცემდეს ყოველნივე იგი ერნი და შიშისაგან შეხებად ვერ იკადრებდიან, და კუალად სხუა კაცი დგა მარჯუენით მისსა სრულიად ოქროსა და სახელი მისი გაიმ, რომელნი უკუე იგიცა ღმრთად უხმდეს ერსა მას დაბნელებულსა ქართლისასა; მაშინ უკუე უმეტესადღა ელმოდა და შეიწუხებოდეს შინაგანნი ნეტარისა ნინოსნი და ტიროდა ფრიად ტყუე ქმნილობისათჳს ერისა მის უგულისხმოისა, მაშინ უკუე აღიხილნა თუალნი თჳსნი ზეცად და თქუა.

«უფალო ღმერთო მრავლითა ძალითა შენითა განცრუვნეს შენ მტერნი შენნი, იხილე უფალო, ნუ დასდუმნები და ქმნულსა ხელთა შენთასა ნუ უგულებელს ჰყოფ, მოიხილე უფალო მაღლით შენით წმიდით, იხსენ მკლავითა შენითა ერი შენი, შეისმინე უფალო (ხმა) ლოცვასა ჩემისა და ვედრებისა ჩემისა ყურად იღე და შთახადე კერპნი ესე რისხჳთა შენითა ქუესკნელთა ქუეშე ქუეყანისათა, რამეთუ არა არს მათ შორის ჭეშმარიტება, რამეთუ განხრწნნეს ერი შენი აგაზაკთა ბო-

---

1) ტბა ფარავან ანუ აწინდელი თათორაფან ახალციხის საზღვარში არს.

2) მეფე მირიან იყო ძე სპარსთა მეფისა შაპურ ანუ საპორ სასანიდიანისა. 265 წელსა ქართველთა. მოუწოდეს სპარსეთად ზემო ხსენებული ძე მე შაპურისა მეფეთ თჳსად.

რომელთა უხილავთა გამოსტაცენ ესენი ხელთაგან მგელთა გამრყუჳნელთასა, რამეთუ შენი არს სუფევა და დიდება უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

და ვითარცა აღასრულა ლოცვაჲ ესე წმიდამან ნინო მყის დასავლით უკუჱ ჴაერნი და ქარნი სასტიკნი შეიძრნეს და ელვანი და ქუხილნი საცნაურ-ჰყოფდეს რისხვასა ღჳთისასა და მოიღო ქარმან დასავალისამან სული ბოროტი ჯერკჳლისა რაჲსამე მყრალისა; მაშინ უკუჱ შიშისა და ზარისა მისგან საშინელებისა ლტოლვილ იქმნა ყოველი კაცი ქალაქად და მეყსეულად მოიწია რისხვა იგი ღრუბელი ბნელი და სასტიკი [1]).

და მოიღო სეტყუაჲ განსაკჳრვებელად დიდ დიდები ლიტრისა სწორი და კერპნი იგი დაანჭუ-ლილნა და დამუსრნა და უჩინო ჰყვნა და ვითარცა დაარღჳვა და შთაანთქნა კლდეთა მათ ზღუდენი იგი ქარმან მან სასტიკმან, წმიდა ნინო დაშთა მშჳდობით ადგილსა მასვე სადა პირველ შევიდა. ხოლო დღესა მეორესა, გამოვიდა მირიან მეფე ყოვლისა ერისა თანა და ეძიებდეს ღმერთთა მათ მათთა ვინადგან უკუჱ ვერ ჰპოვეს, შიში და ძრწოლა დიდი დაეცა მათ ყოველთა ზედა და განკჳრდეს და ვერა რაჲ იცოდეს რაჲმცა თქუეს გინა ქმნეს, ხოლო მასვე დღესა, რომელსა დასცხრა სეტყუაჲ იგი და ქარი სასტიკი, გამოვიდა წმიდა ნინო კლდისა მისგან ნაპრალისა და ჰპოვა თუალი იგი ბივრიტი აღიღო და წარმოვიდა წინა კერძო დასასრულსა კლდისა ცხვირისასა, სადა ყოფილ იყო ძუელ ციხე [2]) და მუნ დგა ხე ერთი ბრინჯისა შუენიერი და ფრიად მაღალი და რტო მრავალი სადა იგი ყოფილ იყო ბარტამ მეფისა საგრილი და განსასუენებელი, მოვიდა უკუჱ ქუეშე ხესა მას და გამოსახა სახე ჯუარისა და ილოცვიდა მუნ ექუს დღე და მადლობდა ღმერთსა და ევედრებოდა რათა მოხედნეს წყალობით ერსა მას შეცთომილსა, იხსნეს ეშმაკისა საცთურთაგან. ამისა შემდგომად წარმოვიდა მუნით და მოვიდა ქალაქად კარსა სამოთხისასა (ვენახისა) რომელი იყო მეფისა.

და შევიდა სახლსა სამოთხის მცველისასა, ხოლო რა დედაკაცმან ვინმე სახელით ანასტ იხილა იგი მეყსეულად აღდგა და მოეხვა და შეიტკბო სიყუარულით, ვითარცა მეცნიერი და დაბანნა ფერხნი და სცხო ზეთი და მიართუა საზრდელი. და იყო მისთანა ცხრა თუე. ესე უკუჱ ანასტ და ქმარი მისი იყჳნეს უშვილო და ზრუნვიდეს ფრიად. იხილა უკუჱ წმიდამან ნინო ჩუენებასა შინა, რამეთუ მოვიდა კაცი ნათლის ფერი და ჰრქუა: «შევედ უკუჱ სამოთხესა მაგას ნაძუთა ქუეშე, რომელ არს ბაბილო, მცირე მიწა უკუჱ აღიღე მის ადგილისაგან შეაჭამე კაცთა მაგათ და უეჭუელად მიეცეს შვილი», ხოლო წმიდამან ნინო ბრძანებისაებრ ჩუენებისა მის ესრეთ ჰყო და ჰრქუა მათ, «სახელითა და ძალითა ქრისტეს ღჳთისა დაუსაბამოსათა, რომელი თანა მოსაყდრე არს მამისა და სულისა წმიდისა და ხსნისათჳს ჩუენისა განკაცდა, ჯუარს ეცუა და დაეფლა და აღსდგა მესამესა დღესა, ამაღლდა დიდებით და დაჯდა მარჯუენით მამისა და კუალად მოსვლად არს განსჯად ცხოველთა და მკუდართა, მან უკუჱ თავადმან მოგანიჭოს გულის-ხმისყოფა კეთილი და ვითარცა ესე თქუა აუწყა გზა ჭეშმარიტებისა და მეცნიერებისა.

მაშინ უკუჱ კეთილთა მათ მეუღლეთა აღიარეს ღჳთად ჭეშმარიტად და დაემოწაფნეს ფარუ-

1) რისხვა ესე ღჳთისა მოიწია კერპთა ზედა 6 აგვისტოს.

2) ძუელად აქ ჰსდგა ფრიად დიდი და მშუენიერი ქალაქი არმაზი. — და მას შინა ციხე დიდი აღშენებული მეფე ბარტამისგან, რომელმან მიიღო მეფობა შემდეგ მამისა თჳსისა არტაგისა. ოდეს ჰრომთა ჯარმან დაუტევა სრულიად საქართუელო, წინამძღრობითა მხედართ-მთავრისათა პომპეისათა. ბარტამ მოიკლა მირვანოზ II ხვან 33 წელსა უწინარეს ქრ. შ.

ლად, ხოლო წმიდამან და ნეტარმან ნინო ქალაქისა ზღუდეთა გარეგნით ჰქონდა მცირედნი რაჲმე მაყუალნი[1]) და მათ შინა შეიმზადა საყოფელი ვრცელთა პალატთა წილ, ნამდჳლვე მოწაფემან მან ჭეშმარიტმან მისმან, რომელსაჲ იგი თქუა: მელთა ხურელი უჩნს და მფრინველთა ცისათა საყოფელი, ხოლო ძესა კაცისასა არა აქუს სადა თავი მიიდრიკოს. და რაჲ უკუე საკჳრველ არს უკეთუ არცა ამას ნეტარსა უცხოსა ამას დედაკაცსა აქუნდა, ხოლო მას მცირესა უნდოსა საყოფელსა შინა შეიმზადა ჯუარი ნასხლევისა (ვაზისა) და აღმართა იგი წინაშე მისსა და მარადის ილოცავნ ნეტარი იგი დღე და ღამე დაუცხრომელად და განკჳრვებულ იყჳნეს მეუღლენი იგი სამარადისოსა მას ლოცვასა და მარხვასა მისსა ზედა და ღუაწლთა და შრომათა დაუცადებელთა, რამეთუ მხოლოდ იგინი ოდენ იყჳნეს მისსა მიმავალ და მსახურ ფარულად. მრავალ უკუე მივიდის ურიათა შორის წმიდა ნინო ძიებისათჳს საუფლოსა მის კუართისა, რამეთუ იერუსალიმითვე მეცნიერ იყო მცხეთას წარმოღებისათჳს.

და გულს მოდგინედ გამოიკჳთხევდა და იწულილვიდა რათამცა რაჲ საცნაურ ექმნას სადაობა კუართისა, ხოლო ჰქონდა ურია ერთი სახელით აბიათარ და უქადაგა მას და ასულსა მისსა სიდონიას და ჰრწმენა მათ ორთავე უფალი იესო ქრისტე ძედ ღმრთისად ცხოველისა და ღმრთად ჭეშმარიტად და დაემოწაფნეს იგინიცა თჳნიერ ნათლისღებისა, რამეთუ მაშინ უკუე ჯერეთ მღდლისაგან უღონო იყვნეს.

ხოლო შემდგომად ამისა სხუანიცა ექუსნი დედანი დაემოწაფნეს ურიანი და იყჳნეს ყოველნი ფარულად მოწაფევე მისა. ხოლო წმიდა ნინო ჰქონდა კურნებათა და ძალთა დიდ დიდთა სახელითა იესო ქრისტესითა, გარნა ჯერეთცა არა ვიდრემე ცხადჰყოფდა ვინადგან ვერ შემძლებელ იყჳნეს საზრდელისა მტკიცისა მიღებასა, ერთა თუ სძისა შემწყნარებელნი, არამედ რეცა მიზეზითა წამალთათა ჰკურნებდა და ესრეთ იქცეოდა ქალაქსა მას შინა სამწელ.

მოთხრობა აბიათარ მღდელისაგან კუართისა თჳს საუფლოსა თუ ვითარ მოკუენიჯა.

იტყოდა უკუე აბიათარ მღდელი ვითარმედ, რომელი წერილთაგან უწყი და მამის დედისა ჩემისაგან სმენილ არს სასმენელთა ჩემთა, რომელი მათ ასმიოდა მამისაგან თჳსისა მეცა უკუე გამოვაცხადო და ვსთქუა ჭეშმარიტი და უტყუელი: რამეთუ რაჟამს იგი მეფობდა იერუსალიმს ჰეროდე, გუესმა უკუე ვითარმედ იერუსალიმი სპარსთა დაიპყრეს, ამისთჳს უკუე იქმნა გლოვა და

---

1) აწ იმ ადგილას ჰსდგას ფრიად მცირე ეკკლესია წმ. მოციქული ნინოსი, სამთავროს დედათ მონასტერში მცხეთას. საკჳრველ არს, რამეთუ გარეშე იმ ეკკლესიის არა იპოვების მაყუალი, გარდა იმისა, რომელიც აღმოიცენების იმ მცირე ეკკლესიის საკურთხევლის ძირიდგან, აღმოსავლეთის მხარეს, თუმცა წლითი წლად მოჰკვეთენ ხოლმე, არამედ ვერ შემძლებელ არიან სრულიად აღმოფხვრად მისა, ამისა გამო, არა ჯერ არს მოკვეთაჲ მაყუალისა მის, რომელსაც თვთ ბუნება აღმოაცენებს სახსოვრად ცხოვრებისა წმ. მოციქულისა ნინოსა.

წუხილი ფრიად ჰურიათა შორის ქართუელთა მცხეთელთა მკჳდრთა, ბუდელთა მღუდელთა [1]). კოდის-წარიოჯელთა მწიგნობართა და სუბის განჩენელთა თარგმანთა, ესე უკუე ყოველნი აღიძრნეს სიცილტოლად, ხოლო შემდგომად მცირედთა დღეთა მოიწია უკუე სხჳა ღაღადისი ნუგეშინის-ცემისა (ჩმა), ვითარმედ სპარსნი არა ვიდრემე დაპყრობად მოვიდეს იერუსალიმსა, არამედ მოგუნი მეფენი მოვიდეს ძღუენითა სამეუფოთა, ხოლო ოქრო მური და გუნდრუკი აქუნდათ და ყრმასა ვისმე ეძიებდეს შობილსა ძისა ღმრთისა, ხოლო ვითარცა ჰპოვეს დედაკაცი, მცირესა რასმე ქუაბსა შინა მხოლოსა ყრმისა შობილისათანა. მოვიდეს უკუე და თაყუანისცეს შიშით და ძრწოლით და შეწირეს ძღუენი იგი სამეუფო მცირედ შობილისა მის მეუფისა ყრმისა და ვითარცა უკუე ესე საცნაურ გუექმნა, იქმნა სიხარული დიდი ჰურიათა შორის ამისთჳს რომელ, არა მიეცა იერუსალიმი სპარსთა, ხოლო შემდგომად ამისა ვითარ გარდახდა ოც და მეათე წელიწადი.

მოწერა ჩუენდა მომართ მამისა ჩემისა ელიოზისსა ანნაჲ მღუდელმან იერუსალიმით, ვითარმედ რომლისათჳს იგი სპარსნი მეფენი ძღუენითა მოვიდეს, იგი უკუე ჰასაკსა სისრულისასა მოწევნილ არს და თავსა თჳსსა ძედ ღმრთისა იტყჳს და სხჳსასა რასმე ახალსა სჯულსა გჳქადაგებს, მოვედით უკუე ყოველნივე მოსეს სჯულისა იანა მდებნი, რათა სჯული მამათა ჩუენთა შეუცვალებელ ვყოთ და დავამტკიცოთ და მცნება მოსესი აღვასრულოთ, რათა ახლითა მით სჯულითა რომელ რაჲსმე გჳქადაგებს, არა შეაცთუნნეს უმარტივესნი ვინმე სჯულისა ჩუენისანი, ხოლო სიკუდილითაცა მისითა შური ვიძიოთ. მაშინ უკუე წარვიდა აქაჲთ მამის მამა ჩემი ელიოზ კაცი მოხუცებული. ხოლო ესუა მას დედა ტომისაგან ელი მღუდლისა [2]) და კუალად ერთი დაჲ (სიდონია). ხოლო წარმავალსა მას ევედრებოდა დედა ძესა თჳსსა, ვითარმედ წარვედ უკუე შჳლო საყუარელო წოდებასა მას მეფისასა და წესსა სჯულისასა, გარნა ესე ხოლო, რომელსა გამცნებ შენ დაიმარხე, ნუ უკუე შეერთჳნ ცნობაჲ შენი განზრახვასა მას მათსა ბოროტსა და ნუცა ვიდრემე ეზიარები სისხლსა მას მისსა, ნუ შჳლო ჩემო გევედრები ნუ, რამეთუ უეჭუელად უწყოდე ვითარმედ იგი არს სიტყუა წინასწარმეტყუელთა, რომელსა პირუელითგანვე მოასწავებდეს; და წარვიდა ელიოზ მცხეთელი და ლონგინოზ კარსნელი და მუნ დასწრდეს ჯუარცმასა უფლისასა, ხოლო რაჟამს იგი იერუსალიმს დამსჭუალვიდეს უფალსა, ცემასა მას კუერისასა სამსჭუალთა ზედა მესის მებრ მასვე ჟამსა მცხეთას ხმა ესმა დედასა ელიოზისსა, ხოლო მან საშინელითა გრჩხიალებითა დაიზახნა და თქუა: მშჳდობით მეფობაო ისრაელთაო. რამეთუ უგუნურებით მოჰკალით უბადრუკნო და წარწყმედილნო უფალი და მაცხოვარი ყოველთა და იქმნენით ბოროტ მკულელ შემოქმედისა თქუენისა, ვაჲ თქუენდა უბადრუკნო ვინამცა უკუე იპოვა ეგე ვითარი გლოვაჲ, რომელსა თქუენ ღირსხართ. ხოლო უფროსღა ვაჲ ჩემდა რამეთუ პირუელ სიკუდილისა ჩემისა მსმენელ იქმნეს ყურნი ჩემნი ყოვლისა მწუხარებისა სასმენელსა და მეის ამას სიტყუასა ზედა, მეყუსეულად უკუე შეისუენა დედაკაცმან მწუხარებასა და გლოვასა შინა ფრიადსა და მიუთხრობელსა; ხოლო კუართსა მას ზედა

---

1) ბუდელთა მღუდელთა, ბუდე იყო ფრიად დიდი ქალაქი ქიზიყის საზღვარში, რომელსა შინა ჰსცხოვრებდნენ ურიანი, მწიგნობარნი და მეცნიერნი მათნი, აწ მაგიერ ქალაქისა ჰსდგას ბოდბის ხევის სოფელი ფრიად დიდი.

2) ელია მღუდელთ-მთავარი ურიათა ჰსცხოვრებდა 1131—1009 წ. უწინარეს ქრ. შობისა და იყო ესე მეშვიდე მღუდელთ მთავარი ჰარონიდგან.

უფლისა წილ იგდეს უღმრთოთა ურიათა ჯუარცმასა უფლისა და განცხადებამან ღჳთისაგან მიახვედრა მესუთელთა ურიათა, არათუ კეთილ მოქმედებისა რაჲსათჳს მე ღირს იქმნეს უღირსნი იგი, გარნა იგივე ღმერთი განგებულებითა წინასწარვე განაგებდა, რომელი ცხოვრებისათჳს ჩუჳჵნისა ქჳჵუასად გარდამოხდა, რამეთუ წინასწარვე განეგო სახიერსა მას ამის სამეფოსა ერად საზეპუროდ შემზადებაჲ. და ვინათგან ნაწილიცა იყო ყოვლად წმიდისა ღჳთისმშობლისა, ამისთჳს უფროსღა ღირს იქმნა ამას საშინელსა მადლსა ესე გლახაკი, ამისთჳსცა უკჳე წინასწარჳე წარმოავლინა მადლი ღჳთაებისა მისისა რათა პირველადჳე დაიწინდოს კჳართითა მით და მადლითა ღჳთაებისა მისისათა. ხოლო ამისცა უკჳე ვიდრემე სათანადო არს თქმაჲ, რათა თჳთ მებრ ეშმაკნიცა მთავრისა მის და მამისა მათისა თანა ძარღჳ შეკრიდ და მობრუნვებულ იქმნენ პირჳელვე უკჳე ამისთჳს წარმოავლინა წმიდა იგი კჳართი ნათელი ნათელთა ყოველთა მფლობელისა ცეცხლისა მის ღჳთაებისა გუამსა შემცველი და დამფარველი, რაჲთა უკჳე დედასა მას ქალაქთასა საშუალ მდებარეობითა ვითარცა ცეცხლი მაცხოვრისა შინა შთაგდებული მძაფრიად უწყალოდ სცვიდეს სამოელს.

და წინასწარ მგრძნობელობითა აუწყებდეს სრულიადსა სიკჳდილისა მისისა მოწევნასა, ნამდვლვე სამეფო არს განზრახვა ესე შენი მეუფეო და ღმერთო ყოველთაო, დიდება სახიერებასა შენსა, რამეთუ რაჟამს უკჳე მეფუნიცა ქჳჵუნიერნი მირაჳიდოდიან, რომლისაცა სამეფოსა და ქჳჵუანის დამჳრობად წინასწარვე წარავლენენ ძალსა ძლიერებისა თჳსისასა, რათა წინა აღმდგომნი იგი დაპყრობადნი ზარტეხილ და შეშინებულ ჰყვნიან, რათა რაჟამს თჳთ თავადნი მოვიდნენ თჳნიერ ბრძოლისა და საჭურჳჵლთა ხმარებისა ანუ თუ ივლტოდიან განათუ შევრდომით დაემორჩილნენ და დაემონნენ, ხოლო ეშმაკნი ერთგზის განვრდომილნი და რისხვეულნი ქმნილნი პირისაგან ღჳთისა ოდესმცაღა შეწყალებულ იქმნნეს იგინი ვითარმცა შეინანეს შეუნანებელთა სრულიად წარწყმედულთა მათ, გარნა კჳართისა მის საღმრთოჲსა პირველვე მოსვლამან ზარტეხილ და შეძრწუნებულ ჰყვნა უბადრუკნი იგი და წყეულნი, ხოლო რაჟამს სიტყუჲ ღჳთისა თჳთ თავადი, რომელ არს სახარებისა ქადაგება მოიღო მოციქულმან მისმან, სრულიად ლტოლვილ იქმნეს და განიბნინეს და განქარდეს, ხოლო კჳართი იგი წმიდა ვითარცა მოიღო ელიოზ მცხეთას, მყის წინა უკჳე მიეგება დაჲ იგი მისი გოდებითა და ტირილითა საშინელითა ცრემლით შესვარული და მოეხჳა ყელსა სასურჳჵლისა მის ძმისასა.

ხოლო ვითარცა იხილა უსასურჳჵლესი იგი ყოველთა სასურჳჵლთა კჳართი მხსნელისა ჩუჳჵნისა მყის წადიერებითა უკჳე და სურვილით შეიტკბო მკერდსა თჳსსა და მეყსეულად სულნი წარხდეს ნეტარსა მას; დედაკაცსა სამ სახეთა ამათ მიზეზთა თჳს, პირველად უკჳე უფლისა სიკჳდილისა და ვნებისა მისისათჳს, მეორედ თამეთუ ეზიარა ძმა იგი მისი სისხლსა უფლისასა, ხოლო მესამედ ვინაჲდგან მოეხსენა დედისაცა თჳსისა იგი მწუხარებით სიკჳდილი, ვინაჲდგან უკჳე ყოველივე მწუხარებაჲ ერთბამად შემოკრიბა ამისთჳსცა ძლეულ იქმნა ბუნებისაგან გატობრივისა და სიკჳდილი დაესაჯა ღმობილსა მწუხარებათაგან ურიათა, მაშინ უკჳე საკჳრჳჵლი იგი საქმე დიდი განისმა ესე ყოველსა მას ქალაქსა შინა და ვითარცა საცნაურ ექმნა მეფესაცა[1] და ყოველთა მთავართა და ყოველსა ერსა, ყოველთა ერთბამად დაუკჳრდა საქმე იგი საშინელი.

1) დროსა ამას მეფობდა საქართუჳელოს ადერკი დიდი ქართლოსიანი, რომელმან მიიღო მეფობაჲ შემდეგ არშაკ II, მეფობდა ორმოცდაათშვიდმეტი წელი, გარდაიცვალა 55 წ. შ, ქრ. შ. ამან მოკლა წმ. მოც. სჳმონ კანანელი.

ხოლო ვითარცა იხილა ადერკი მეფემან კუართი იგი, სთნდა უკუე ფრიად მშვენიერებისათჳს მისისა, ხოლო საკჳრველებისა მისთჳს, რომელი იგი იქმნა არღარა უკუე ინება გამოღებად მკერდისაგან მკუდრისა მის, ხოლო ელიოზ დამარხა და იგი მისი სანატრელითა დამარხჳთა, რამეთუ ერთბამად ვითარცა აქუნდა მკერდსა თჳსსა ზედა კუართი იგი ეგრეთვე დამარხნა, ხოლო არს ადგილი სადაცა ღმერთმან უწყის მხოლოდ მხოლომან, ხოლო ესეცა განგებულებით ესოდენ იჩინა ღმერთმან ნეტარისა მის დედაკაცისა მკერდსა შეტკბობაჲ და ეგრეთ სიყუარული, რამეთუ უკეთუმცა ესე არა ქმნილ იყო ვინაჲთგან მას უსჯულოსა შეჰყვა ესოდენ სამოსელი იგი უკეთურადცა შემოსა წმიდა იგი კუართი შეგინებულსა მას და არა წმიდასა გუამსა მისსა. ხოლო აწ ვინაჲთგან ამით მიზეზითა ვერღარა მიემთხჳა სასურველსა თჳსსა, სიტყუათა იგი მის ფილოსოფოსისა სარწმუნო იქმნა ვითარმედ არა წმიდისა შეხებად ნუ უკუე და არა უცთომელობაჲ შგონებსი.

ხოლო აწ წმიდა იგი კუართი არა წმიდისა მის მეფისა გუამისა შეუხებელი წმიდავე უკუე დაშთა და წმიდადვე ჰგიეს, ვითარცა პირუელვე მის საღმრთოჲსა გუამისაგან განწმედილი და წმიდა ქმნილი ნეტარი იგი. ხოლო შემდგომად წელიწადთა მრავალთა ესმა ძისწულსა ადერკი მეფისასა საქმე ესე და ძიება ჰყო მეფემან არმაზელ (+ 103 წ.) სამოსლისა მისთჳს ურიათა თანა და რაოდენიცა გულს მოდგინებაჲ აჩუენა ძიებისათჳს გარნა ვერ შეუძლო პოვნად, რამეთუ დაბრმეს თუალნი მათნი რათა ვერ ხედვიდენ სიტყუისაებრ წინასწარმეტყუელისა, ხოლო ადგილი იგი არავინ ჰსცნა მიერ ჟამითგან ვიდრე დღესამომდე სადა მდებარე არს წმიდა იგი კუართი, გარნა მაშინ მათგან დაფარული, აწ სადამე და ნუ უკუე საცნაურ არს ჩუენდა რათა უეჭუელად ნათელნი ურთიერთას მეზობლობით მახლობელობდენ და ნათლისა სუეტი სამარადისოდ ბრწყინვალედ ზედა ენთებოდის, რომელი ესე უკუე ესრეთ უცილობელი არს სათქმელადცა და საგონებლად უკეთუმცა სხუაგან სადმე მდებარე იყო და არამცა სუეტსა ქუეშე. ხოლო წმიდამან ნინო იხილა ჩუენება ესე ვითარი მას ჟამსა შინა მათვე მაყუალთა შინა, რამეთუ ერთგზის მირულებასა შინა ღამისასა რეცა მოვიდიან მფრინველნი ცისანი მუხლთა ზედა წმიდისა ნინოჲსათა ფრთითა შავნი და შთავიდიან მდინარესა მას შინა, განიბანიან და სპეტაკნიან მოისთულებდიან და უფავილსა ძოვდიან და რეცა წმიდისა ნინოჲსა მოწლედ შევრდომასა აჩუენებდიან და ჟღივილით გარემოადგიან და რეცა შეასტკრებოდიან ნარნარითა რათმე და მუუდროთა შეთქრომითა. ხოლო იგი სიტკბოებით და წადიერებით შეიწყნარებდა, ხოლო ჩუენება ესე მოასწავებდა ერისა მის შავისა დაბნელებულისა ნათლისღებისა მიერ ცოდუათაგან განსპეტაკებასა, რომელიცა ესე მცირედთა დღეთა შემდგომად უფალმან საქმით გამოაჩინა, რამეთუ ყოველი იგი ერი წმიდისა ნინოს მიერ წყლისაგან აღმოშობითა განსპეტაკნეს და ჩუენებისა იგი მოსწავებაჲ სრულ იქმნა. ხოლო წმიდა ნინო მათვე მაყუალთა შინა მყოფი მათ ნასხლევისა ჯუარითა იქმოდა სასწაულთა საკჳრველთა და განკურნებდა ყოველთავე უძლურებათა, რომელითაცა ვინ შეპყრობილ არიან სხეულებითა და დღითი დღე გამოაჩენდა ღმერთი წმიდისა ნინოს მიერ ჭეშმარიტებასა ქრისტეანობისასა და მართლისა სარწმუნოებისასა და რამეთუ ჰყვეს მოწაფენიცა ფარულად შვიდნი დედანი ნათესავით ურიანი, სიდონია ასული აბიათარისი და კუალად სხუანი ექუსნი და სამოთხისა იგი მცუელნი ცოლქმარნი, ხოლო აბიათარ მღუდელი კადნიერ იყო ვითარცა პავლე და უშიშად ჰქადაგებდა და ყოველთა საცნაურ ჰყოფდა მართალსა სარწმუნოებასა ქრისტეანობისასა, ხოლო აბიათარს ეცადნეს ურიანი რათამცა ქუა დაჰკრიბეს და მოკლეს მხილებისათჳს მათისა.

ხოლო მეფემან განარინა იგი, რამეთუ არა უმეცარ იყო ჰსჯულისა ქრისტესისა მირიან მეფე,

ვინაჲდგან რჳთ მჴარ აწლა საბერძნეთით მომავალ იყო და ასმიოდეს სასწაულნი ქრისტეს მიერნი და თრდატისიცა იგი ასმიოდაჲვე ეშუად გარდაქცევაჲ და არათუ ოდენ არა ავნებდა არამედ უფროსღა სურვიელცა იყო ქრისტესთჳს სასწაულთა ხილვად. და არა ვიდრემე დაბრკოლებდა წმიდასა ნინოს და მოწაფეთა მისთა ქადაგებისათჳს, არამედ ფრიადი აქუნდა ფლობაჲ, ხოლო ნანა დედოფალი[1]) ცოლი მირიანისი გულ ფიცხელ იყო სასტიკად და შეურაცხ-ჰყოფდა ქადაგებასა მას ნინოსსა. ხოლო წმიდა ნინო იყოფოდა და განკრძალულ იყო ლოცვასა და მარხვასა შინა ფრიადსა და დაჰყო ესრეთ მაყუალთა შინა ვითარ სამიოდენ წელიწადი. მას ჟამსა შინა უკუჱ ვინმე იყო ყრმაწული სენით მძიმითა შეპყრობილი და მიმოაქუნდა იგი დედასა თჳსსა წიაღითა, რათამცა ჰპოვა ვინმე მეცნიერი და შემძლებელი კურნებისა, ხოლო მკურნალთა წარუკუეთეს სასოებაჲ კურნებისა და უკეთუ ვინმე აუწყის მისვლად დედისა მის ჩუენებისა სანატრელისა ნინოსსა, ყოვლადვე არა შეიწყნარებნ არცათუ სმენად, რამეთუ წარმართი იყო ნათესავით და ფრიად ბოროტი გონებითა, ხოლო ვითარცა სრულიად სასო წარკუეთილ იქმნა მკურნალთაგან მძჳნვარებისაგან სენისა იძულებულ იქმნა,

მაშინ უკუჱ მოვიდა წმიდისა ნინოსსა დავარდა წინაშე მისსა ვითარცა იტყვის წინასწარმეტყუელი, ვითარცა «ჭირითა და ალჳრითა უქცინე ლაწუნი მათნი, რომელნი შენ არა მოგეახლნენო», ხოლო ტირილით და შევრდომით ევედრებოდა მსწრაფლ კურნებად ძისა მის თჳსისა საწყალობელისა, რამეთუ ესე მხოლო მივისო, მაშინ ჰრქუა მას წმიდამან ნინო იჳოი დედაკაცო! კურნება კაცობრივი ჩემგან შეუძლებელ არს, ხოლო, რომელი შესაძლებელ არს ღმრთისა ჩუენისა სახელისდებითა იგი უშურველ ვჰყო» და ვითარცა ესე თქუა წმიდამან ცხედარსა მას ზედა მოღუაწებისა მისისასა მიაწვინა უძლური იგი და კნინღა მკუდრად საგონებელი, ხოლო იგი დადგა ვედრებად ღმრთისა მიმართ, ცრემლით ხადოდა სახელსა უფლისა იესო ქრისტესსა, ხოლო მასვე ჟამსა ნექტარითა მით ცრემლთათა მოიზიდა მსწრაფლი შეწევნა ღმრთისა განკურნებად მის ყრმისა და განცოცხლებული მხიარულებით მისცა დედასა თჳსსა და ადიდებდა ღმერთსა, ხოლო დედამან ყრმისამან აღიარა ქრისტე ღმრთად ჭეშმარიტად და ძედ ღმრთისა ცხოველისად და თქუა, არა არს სხუა ღმერთი თჳნიერ მისსა, რომელსა ესე ჰქადაგებს უცხო დედაკაცი, დაემოწაფა წმიდა ნინოს მიერ დღითგან. მას ჟამსა უკუჱ დედოფალიცა ნანა შევარდა სენსა მძჳნვარესა და ფრიად სასტიკსა, რომლისა კურნება შეუძლებელ იყო ყოველთავე მკურნალთაგან, რამეთუ ყოველთავე ხელოვანთა და კურნების გამოცდილთა წარმოაცალიერნეს ყოველნივე ღონენი მეცნიერებისანი და უღონო და სასოწარკუეთილ იქმნეს და არა მცირედსა ურვასა შინა იყვნეს მეფე და ყოველი ერი ამის მიზეზისათჳს, ხოლო უკანასკნელთა აუწყეს დედოფალსა და ჰრქუჱს ვითარმედ უცხოსა ამის დედაკაცისაგან ჰრომისა, რომელსა ეწოდების ნინო მრავალნი უკუჱ განკურნებულ არიან სენითა მძჳნვარითა და სასტიკითა შეპყრობილნი, რომლისასა უკუჱ ვგონებთ ვითარმედ შენიცა ვიდრემე ადვილად შეუძლოს ლოცვითა მისითა.

მაშინ უკუჱ იძულებულმან სენისა მის მძჳნვარებისაგან, დაღაცათუ არა ენება ეგრეთცა ბრძანა მსახურთა მიერ მოყვანება ნეტარისა მის და ვითარცა მივიდეს მსახურნი იგი დედოფლისანი მსახურებად ბრძანებულისა, ჰპოვეს უკუჱ წმიდა ნინო მაყუალთა მათ შინა ილოცვიდა ჟამსა მეექუსესა, ხოლო ვითარცა აუწყეს ბრძანება დედოფლისა, ჰრქუა წმიდამან ნინო მოვლინებულთა, იარა

1) მეუღლე მირიანისა დედოფალი ნანა იყო ასული სახელოვან პონტოის მხედართ-მთავრისა ნიკატორისა. მან აღმართა მცხეთას კერპი ვენერისა, და ტაძარი მისი აღაშენა.

ვიდრემე ბრძანებულ არს ჩემდა რათა, აქათ განვიდე ვინავე, ხოლო უკეთუ ნებაჲ ღმრთისა არს დე-დოფალი უკუე აქა მოვიდინ სამეფოსა ჩემსა და ჭეშმარიტად განიკურნოს ძალითა ქრისტე ღმრთისა ჩემისაო[1]), ხოლო მსახურთა მათ მიუთხრეს დედოფალსა თქმული იგი ნინოისი.

მაშინ უკუე დედოფალმან ბრძანა შემზადებაჲ ცხედრისა მიყვანებად მისსა, რამეთუ სენსა მე-ტეთა ვიდრემე დამამდაბლებელ ექმნებიან, მაშინ უკუე წარიყვანეს და თანა წარჰყვა ძეცა მისი რევი და სხუა სიმრავლე ერისა და ვითარ მივიდეს სავანესა მას ნინოისსა მასვე უკუე სარეცელსა მოლბობისა მისისასა მიაწვინა იგიცა მსგავსად ნაწყვეტისა მის და მყოვარ ჟამ ილოცვიდა და ევედრებოდა ღმერთსა და მოიღო ჯუარი იგი, რომელი აქუნდა და შეახო თავსა და ფერხთა და მხართა სახედ ჯუარისა და მეყსეულად განიკურნა და აღდგა განცოცხლებული და ჰრწმენა ქრისტე ღმრთად ჭეშმარიტად და ყოველნივე იგი ერნი დედოფლისათანა და ძისა მისისა რევისა თანა მო-სრულნი ადიდებდეს ღმერთსა და იტყოდეს ჭეშმარიტად, არა არს სხუა ღმერთი თჳნიერ მისსა, რომელსა ესე უცხო დედაკაცი ჰქადაგებს სამღუდელ უეჭუელად ესე არს ჭეშმარიტი ღმერთი. მი-რითგან უკუე შექმნა დედოფალმან ნანა წმიდა ნინო მეგობრად თჳსად და მინაურად და მარადის ჰკითხავნ და მხურვალედ გამოიწულილვიდეს სჯულსა ქრისტესსა და ასწავებდა წმიდა ნინო, აბიათარ მღვდელი და ასული მისი სიდონია, რამეთუ სთესვიდეს თესლსა მას ღმრთის-მსახურებისასა, ქუეყანასა კეთილსა და იქმნა დედოფალი სრულიად მორწმუნე და იცნა ღმერთი ჭეშმარიტი.

ჰკითხვიდა უკუე დედოფალსა მეფე, თუ რომლითა სახითა გინა ვითარ ესრეთ მეყსა შინა გა-ნიკურნა და მიუთხრობდა დედოფალიცა ჭეშმარიტსა და უფროსღა ერიცა იგი დაამტკიცებდა, რო-მელთა ეხილვა და რომელნი დამსწრდარ იყვნეს ძისა მისისა თანა რევისსა, მაშინ უკუე მეფე გან-კვრდა და იწყო გამოძიებად სჯულსა ქრისტესსა და მრავალ გზის ჰკითხავნ ურია ყოფილსა მას აბიათარს ძუელთა და ახალთა წიგნთასა; ხოლო იგი ხელოვნად აუწყებნ და განუმარტებნ ყო-ველსავე ძ წიგნიცა, რომელი აქუნდა მირიან მეფესა[2]) ნებროთისაგან, რომელი იგი მაშინ აღწერა ნებროთ მეფემან, მის მიერცა უკუე მიიღებდა წამებასა.

რამეთუ ესრეთ წერილ იყო აღშენებასა მას გოდლისასა[3]) ვითარმედ ხმა იყო ნებროთის მი-მართ ზეცით, რომელი იტყოდა, იმე ვარ მიქელ, რომელი დადგინებულ ვარ ღმრთისა მიერ მთავრო-ბასა ზედა აღმოსავალისასა, განვედ უკუე ქალაქით მაგით, რამეთუ ღმერთი დაჰქცევს, ხოლო უკანასკნელთა ჟამთა მოვიდეს მეუფე იგი ზეცისა, რომლისა შენ გნებავს ხილვა, შეურაცხ იქმნეს იგი ერისა მიერის შეურაცხისა და საძაგელისა, ხოლო შიშმან მისმან განაქარვნეს გემონი სოფლი-სანი, მეფენი დაუტეობენ მეფობასა და ეძიებდენ სიგლახაკესა მას გიხილოს ჭირსა შინა და გიხ-სნეს შენ. ამით უკუე გულის ხმა ჰყოფდა მირიან მეფე, რამეთუ ძუელნი იგი წიგნნი ახლისა მის სჯულისა ქადაგებასა ეწამებოდეს და ნებროთის წიგნიცა დაამტკიცებდა და ამისთჳს შექმნა სურ-

1) ადგილი ესე ქართლის ცხოვრებაში იკითხება ესრეთ: არა ბრძანებულ არს ჩემდა, სადა ბანაკი ჩემი არს, არა განვიდეთ მიერ. არამედ დედოფალი აქა მოვიდეს, საყოფელსა ჩემსა ჭეშმარიტსა, და განიკურნოს ძალითა ქრისტესითა: ქ. ც. გ. 83.

2) მეფე ნებროდი ახლო შთამომავალი ნოესი იყო, მან ქალაქი ბაბილონი (შუამდინარისა) აღაშენა.

3) გოდოლი, ანუ ფრიად დიდი ფართო სუეტი, რომელიც იწყეს შენება შემდეგ მსოფლიო წარღუნის ბაბილონელთა.

ვიდრე ქრისტეს ჯვარცმისა[1]. ხოლო მტერი იგი და მბრძოლი ნათესავისა ჩუენისა დამაყენებელ ექმნებოდა აღსაარებასა ქრისტესსა და დაჰყო მეფემან დედოფლისა მოქცევიდგან წელიწადი ერთი ორგულებასა შინა; ხოლო ვინაჲდგან მაცილობელ და წინა აღმდგომ არცა ვინ ერთი იყო წმიდისა ნინოსსა და დაუცხრომელად ასწავებდა ერისა და ჰქადაგებდა კადნიერად და არავის გამოუცხადებდა თავსა თჳსსა, თუ ვინა ანუ სადათ მოველ, არამედ ტყუედ იტყოდა თავსა თჳსსა. ხოლო შემდგომად ამისა იყო მთავარი ერთი ნათესავთაგანი მეფისათა სახელით ხუარა, ესე უკუე იყო მოგუ ხელოვანი და შეპყრობილ უკუე იქმნა იგი სულისა მიერ უკეთურისა და იგუემებოდა ბოროტად ესოდენ რომელ მყის მახლობელობისა სიკუდილისა მოესწავებოდა და ამისთჳს არა მცირედი ურვა და მწუხარება იხილვებოდა მეფისა და დედოფლისა, რომლისათჳსცა ფრიად ევედრებოდეს წმიდასა ნინოს განკურნებისათჳს მისისა უკეთუ ყოვლად შესაძლებელ არს, ხოლო მეფე ჯერეთცა ურწმუნოებითა შეპყრობილი ეტყოდა წმიდასა ნინოს, მითხარ უკუე ჵ ნინო ჭეშმარიტი, თუ რომლისა ღმრთისა ძალითა იქმნა ესე ვითართა კურნებათა, ანუ უკუე ხარ შენ ასული არმაზისი ვინათუ შჳლი ზადენისი და მათ მიერ მიგენიჭა ძალი იგი კურნებათა; ხოლო აწ გეტყჳ და განგაზრახებ შენ უმჯობესსა ნინო, უკეთუ გონიერად ისმინო და უურად იღო ჩემთა სიტყუათა, ფრიადი უკუე და სანატრელი ცხოვრება და დიდება დაუნჯო თავსა თჳსსა და დიდი პატივი მოატყუო, რამეთუ აქა ღმერთნი დიდნი და საკჳრველნი ყოვლის-მპყრობელნი, მზისა მომყვანენი, წჳმისა უშურველად მომცემელნი ქუეყანისა ნაყოფთაგან გამომზრდელნი ქართლისანი არმაზ და ზადენ ყოვლისა დაფარულისა გამომეძიებელნი და ძუელნი ღმერთნი მამათა ჩუენთანი გაცი და გაიმ იგი უკუე იყვნეს დასარწმუნებელად კაცთა მიმართ, ამასთანა უკეთუ განჰკურნო მთავარი ესე განგადიდდრო შენ უფროს ყოველთა პირველთა და შემდგომთა და გყო შენ მკჳდრ მცხეთას შინა მსახურად პატიოსნად არმაზისა, დიდ არს უკუე არმაზ, ლალაცათუ ჰაერთა და სეტყუათაგან მოიწია შემუსვრა მისი, რამეთუ არმაზ ეგე და ღმერთი იგი ქალდეველთა ითრუჯან ყოვლადვე მტერ არიან და ამან ზღუა შემოადგინის მას ზედა ესე ვითარი ბოროტი მოაწია, რომელი ესე თჳთ თუალთ-განცა შენთა არავე უხილავ არს, რამეთუ ესე ჩუეულებაჲ ღმერთთა სამარადისოდ ესრეთ არს და ესრეთ საკჳრველთ მოქმედებენ, რამეთუ ყოვლის-მპყრობელნი არიან და არა რაჲ საკჳრველ არს უკეთუ ძუელის მოქმედებენ, და ესე უკუე ჩემგან ხმა გეყავნ, ხოლო შენ უკუე გონიერად და სიბრძნით მომიგებდ პასუხსა სიტყჳსისა. ხოლო წმიდამან და ნეტარმან ნინო მიუგო და ჰრქუა: «სახელითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა და ვედრებითა ყოვლად წმიდისა დედისა მისისათა და ყოველთა წმიდათა მისთათა, ღმერთმან ყოვლისა დაბადებულისა ცისა და ქუეყანისა ხილულისა და არა ხილულისა შემოქმედმან და დამბადებელმან ყოვლად დიდებულისა მის დიდის და აურაცხელისა მრავალ მოწყალებისაგან მოგივლინენ შენ ჵ მეფე! ვითარცა სახმილისაგან მძაფრისა ნაბერწყალი მადლისა მისისა, რათა ჰსცნა და გულის ხმა ჰყო სიმაღლე ცისა და ნათელი მზისა, სიღრმე ზღჳსა საძირკუელისა და სივრცე ქუეყანისა და საფუძველი მისი და რათა საცნაურ იქმნეს და გამოცხადნეს შენ ზედა ჭეშმარიტად, თუ ვინ შემოსნის ცანი ღრუბლითა, ანუ ვინ გამოაღლიდის ელვა ქუხილთა ჰაერთაგან და იძვრიან ქუეყანა სიმძაფრითა მისითა და სასტიკად რბიან მეხისტეხანი და სულსა შინა მათსა ეგზების ცეცხლი გულის წყრომითა მათითა, ანუ თუ რაჲამს უკუე შეიძრის ყო-

---

1) წიგნისა ამის, რომელიც აქუნდა მეფე მირიანსა არა ვინ უწყის, თუ რა წიგნი იყო იგი, მოიხსენება წიგნი ესე ძუელად ვახტანგ-გორგასლანის ცხოვრებაშიაცა.

ყვლა ქვეყანა ვითარცა ფურცელი ხისა მტირისა ვითარმედ უფროჲს დაარღვიან მთანი და კლდენი მყარნი ქვათა თანა, ამას ყოველსა ზედა უფროჲს მეცნიერ გუავს შენ ღმერთმან მიწყვნას და გულის ხმის ყოფად, ვითარმედ ღმერთი უხილავი არს ცათა შინა თავადი იგი ყოველთა დაბადებულთა, ღმერთი ღმერთთა და უფალი უფლებათა, რომელსა ესე მე ვქადაგებ იესო ქრისტესა, ძე არს მისი მისგან უფროჲს მხოლოდ შობილი, უდედოდ შობილი მამისაგან და უმამოდ შობილი დედისაგან, რომელი იგიცა თანა დაუსაბამო არს მამისა ღვთაებითა, რომლისა მიერ შეიქმნნეს ყოველნივე არსნი ხილულნი და არა ხილულნი, რომელი იგი ქვეყანად გარდამოხდა და ხორცნი შეიმოსნა ესე ჩუენნი, რათა ჩუენ ღვთაება შეგვმოსოს, ვინადგან ეშმაკისა და დამონებულ ვიყვენით, თჳნიერ ამისა სხუებრ არა ეგებოდა განთავისუფლებაჲ ჩუენი უკეთუმცა თავი თჳსი არა დაემდაბლა, ხოლო ვინადგან იგი წყეული მტერი ნათესავისა ჩუენისა სამოელ ამპარტავანებითა და ზუაობითა ბოროტად დაეცა, ეგრეთვე ჩუენცა თავსხდომისა მიერ სიამპარტავნით განდგომილებითა ღვთისა და შემოქმედისა ჩუენისათა დაგჳმონნა.

ამისთჳსცა უფროჲს სიმდაბლით ბრძოლითა ჯერ იყო დაცემა სატანისი რათა წინა აღმდგომითა განიკურნენ სიტყჳსაებრ წერილისა, ხოლო იგი ჩუენისა ცხოვრებისა და გამოხსნისათჳს, იგუემა ინერწყუა უჯრიმალს იცა, კიცხევა და ბასრობა თავს იდვა უღმრთოთა მათ და უსჯულოთა კაცთაგან და ესე ყოველი ნებსით თჳსით და დასასრულსა ჯუარს ეცუა და მოკუდა ჭეშმარიტად კაცობრივ ხორცითა და არა ღვთაებითა, შეუხებელ და უვნებელ არს და მესამესა დღესა აღსდგა და ზეცად ამაღლდა დიდებით, რომელი იგი კუალად მოსვლად არს ქვეყანად განკითხვად ცხოველთა და მკუდართა, გარნა წიაღთაგან მამისათა ყოვლადვე განუშორებელ არს სამარადისოდ და ჩუენ შორის უხილავად მყოფ არსვე დაღათუ მხოლო იგი მაღალ არს არამედ მდაბალთა ხედავს და მაღალნი იგი შორით იცნის; ჵოი მეფეო! ახლოს არს მიახლება შენი ღვთისა ცხოველისა, რათა შემდგომად მცირედისა თჳთ ვიდრემე მქებელი სიტკბოებისა ხმა მაღლად მქადაგებელ იქმნე, დაღაცათუ ჯურეთ ყოველივე უცნაურ არს შენგან და ამას თანა რამეთუ რომელი არს ამას ქალაქსა შინა, ჵოი მეფევ! უცნაურ არს საუნჯესა მას ღვთივ-ბრწყინვალესა ძალსა მას და საკჳრველებასა მისსა, რამეთუ ღმერთმან ყოვლისა სიბრძნით განმგებელმან წინასწარვე განგებულებით მოანიჭა სამოსელი ძისა მისისა ქალაქსა ამას და მეფობასა შენსა დაუმარხა, რათა შენ მიერითა სათნო ყოფითა შენთა დღეთა ზე საცნაურ ქმნით იქადაგოს და ნუ უფროჲს ჰგონებ ჵოი მეფევ! თუმცა რათისამე ღმერთი ქალდეველთა თორმუზან გინათუ არმაზ ღმერთი იგი შენი, ანუ თუ გაცი და გაიმ რაჲსამე შემძლებელ იყვნეს ურთიერთას ცნებად ანუ შეწევნად ნუ იყოფინ, რამეთუ იგინი ქვანი და რვალნი არიან უსულონი და სხუანი ნივთნი ოქროსა და ვეცხლისა ხელითა კაცთათა შემზადებულნი რომელთა შორის დამკჳდრებულ არიან ბოროტნი ეშმაკნი, რომელთა უფროჲს თავისა თჳსისა შეწევნა და ხელისაპყრობაჲ ვერ ძალ-უძს და აქვს მეფევ ამით უფროჲს ვიდრემე საცნაურ გეყავნ, რამეთუ რაჟამს ღმერთმან ჩემმან და ეჳნებოს მას მხოლოსა რომელ თჳთ შენმცა იესო ქრისტემან, რაჟამს იგი უფროჲს ღრუბელთა და სასტიკთა ჭაერთა მიერ მეხის ტეხითა დასტეხნა და დაარღჳნა და განაბნქრინა ქარისა ბოროტსა და სასტიკსა, ვითარ უფროჲს არა შეეწინეს თავთა თჳსთა უბადრუკნი. და უკეთუ რაჲსა შემძლებელ არიან ნამდჳლვე ღმერთნი იგი შენნი დიდათ სიქადულნი შენი დიდებული არმაზ გაცი და გაიმ, აწ უფროჲს ვიდრემე აღუმმართან ხელი თავთა თჳსთა მეუფესეულად აღემართნენ და კუალად აგნენ თჳსსა მას დიდებასა და შუენიერებასა ტაძარნი მათნი ვითარცა იგი პირველ იყვნეს და რამეთუ ესე უფროჲს არა ვიდრემე უცხო არს და არცა შეუძლებელ ღვთისაგან ჭეშმარი-

ტისა და უფროსღა ღმერთთაგან ვინადგან მრავალთა მიერი უმეტეს საცნაურ არს შემძლებელობაჲ ვიდრელასა მხოლოდ ერთისა და რამეთუ ნამდჳლვე ესე ვითართა საკჳრველებათა მოქმედებაჲ ჭეშმარიტისა ღმრთისა ოდენ არს, ვითარცა იგი ღმერთმან ჩუენმან იმოქმედა, რაჟამს იგი ცანი და ქუეყანანა და ყოველნივე არსნი ხილულნი და არა ხილულნი წამის ყოფით შექმნნა და დაბადნა; გინათუ ესრეთ გამოაჩინონ ძალი და ძლიერება ღმრთაებისა მათისა. უკეთუ ნამდჳლვე ჭეშმარიტნი ღმერთნი არიან და უკეთუ ესე სადმე შეუძლებელ არს ზესთა ბუნებისა საგონებლობით უსუსურებითა მათითა, აჰა ესერა მცირედცა, რომელი უკუე ადვილცა და სათანადო არს მათთათჳს შესაძლებელობა ვინათგან თქუენ შორის საცნაურ ქმნულად გამომაჩინებელნი და მადიდებელნი მათნი ეშმაკნი აშფოთებენ და ჰკუეთმენ სულსა ამის მთავრისასა, გამოუკუეთიყუანონ და განკურნონ ესე ბრძანებით, ხოლო უკეთუ ესე არა აღიარეთ ვიდრემე უკუე თქუენდა, ღმერთთა თქუენთა ძლეულებაჲ და უძლურებაჲ.

და მე ხოლო უძლურმან დედაკაცმან განვკურნო სახელისდებითა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისათა და ჯუარითა ვნებისა მისისათა, ვითარცა იგი ნანა დედოფალიცა განიკურნა სენისა მისგან მძიმისა და მძჳნვარისაჲ. ხოლო მეფე ვითარცა ჰირუტეჳ დგა და ისმენდა სიტყუათა ნინოსთა ტკბილად და ღმობიერად, ხოლო იტყოდა ვერა რას ვინადგან არა რაჲ უწყოდა თუ რამცა ჰასუხი უგო მეტყუელებასა მას მისსა, არამედ ესე ხოლო მხოლოდ ოდენ თქუა ვედრებით ნინოს მიმართ ვინათგან უკუე ჩუენ ვერ შეუძლეთ დიდთა და დიდებულთა საქმეთა ხელ ყოფად ნამეტნაობისათჳს ძალისა ჩუენისა, ჟამისად უკუე დაუტევენ გრძელნი ეგე მოთხრობანი და განჰკურნე მთავარი ესე ჵოი ნინო! რამეთუ ჩუენ ფრიად გუწყლმის მისისა მის ჭირუეულობისათჳს.

ხოლო ეგრეთუე და უფროსღა დედოფალიცა ნანა ევედრებოდავე და შეუძლებლობასა მათთა ღმერთსა ხმა მაღლად აღიარებდა; ხოლო წმიდამან ნინო უბრძანა მოყუანება მის მთავრისა წინაშე მისსა და მოიყუანეს სამოთხესა შინა ხეთა მათ დიდთა ნაძუთა ქუეშე და დაადგინა იგი აღმოსავლით და მეფე და დედოფალი და ყოველი ერი შემსჭუალულ იყო ხედუასა მისსა თუ რაჲ იქმნას, რამეთუ აღიპყრნა ხელნი ზეცად წმიდამან ნინო და ტირილით ილოცვდა და ევედრებოდა ღმერთსა მყოვარ ჟამ, მერმე მოიქცა და ათქმევინა კაცსა მას სამგზის ესრეთ, ჵვიჯმნი შენგან ეშმაკო და ყოველთა საცთურთა შენთაგან და შევუვრდები ქრისტესა ძესა ღმრთისასა და მყის მასვე ჟამსა განვიდა ბიწიერი იგი ეშმაკი სული, ხოლო მთავარი იგი განცოცხლებული წარმოადგინა წინაშე ყოველთასა და მეფე და დედოფალი ყოვლისა მის ერისა თანა სიხარულით აქებდეს და ადიდებდეს და იტყოდეს; ჭეშმარიტად იგი არს ჭეშმარიტი, რომელსა ესე წმიდა დედაკაცი ჰქადაგებს და ამას ესე ვითარსა საკჳრველებასა სხუა ღმერთი ვერვინ შემძლებელ არს რომლისა არს დიდება უკუნითი უკუნისამდე.

უწყება სიდონიას მიერ დედაკაცისა დაბნელებისათჳს და მოქცევისა მირიან მეფისა და ჰაკიოსნისა ჯუარისათჳს, რომელნი იქმნნეს ნინოს მიერ.

იყო დღესა ერთსა ზაფხულისასა; თუესა ივლისსა კ დღესა შაბათსა, განვიდა მეფე მირიან ნადირობად მუხრანით კერძო და მოუხდა უჩინო იგი ზოგადი ყოველთა მტერი და მბრძოლი ეშმაკი და მთაუკდო გულსა მისსა სიყუარული კერპთა და ცეცხლისა და იგონებდა ყოვლითურთ შესხურე-

ბასა მათსა, მოწყუედასა სატანჯუელთა მიერ ყოველთა ქრისტიანეთასა და ეტყოდა მეფე ოსთა ვიეთმე თანა მზრახუელთა თჳსთა და ნებისა მყოფელთა; ნამდჳლვე უკუე ღირს ვართ ჩუენ ღმრთისა ჩუენთაგან ბოროტისყოფასა ფრიადსა რამეთუ უდებ ვიქმნენით მსახურებისაგან მათისა და ნების მყოფელ ვიქმნენით ჩუენ ქრისტეანეთა ამათ გრძნეულთა ჰსჯულსა ქადაგებად, რამეთუ უკეთურად გრძნებითა ჰყოფენ რაოდენსა რას იქმან საკჳრველებასა, აწ უკუე ესე არს განზრახვა ჩემი რათა ბოროტად წარვწყმიდნეთ მოსავნი ჯუარცმულისანი და მცირედი ესე უდებებით ნაკლულევანებაი აწ კუალად ვიდრემე ფრიადითა გულს-მოდგინებითა სრულ ვჰყოთ ქუელის მოქმედნი ჩუენთა ღმრთთა მიმართ მჰყრობელთა და შესავედრებელთა ქართლისათა და მხილებით ვამხილო ცოლსა ჩემსა ნანასაცა რათა შეინანოს აქამომდისი უგუნურებით ცთომილებაი, ხოლო უკეთუ ურჩ მექმნეს დავიყვინგო უკუე მისიცა თანამდები სიყუარული და მივხადო მიტიჲი ღირსი ურჩებისა და მათ თანავე იგიცა ბოროტად წარვწყმიდო, ხოლო განზრახვასა მას მისსა თანა ეწამნეს და უფროსღა დაუმატეს თანა მზრახუელთა მათ მისთა ვინაიდგან თჳთ იგინი უფროს სურვილ იყვნეს, ხოლო მეფემან მოვლო უკუე ყოველი იგი სანახები მუხრანისა და ავიდა მთასა ზედა თხოთისასა [1]).

და განვიდა თხემსა მის მთისასა მოხილვად კერძოთა იმიერ და ამიერ და მუნ სამხრით ოდენ მყის ანაზდათ დაბნელდა მზე მათ ზედა და იქმნა ვითარცა ღამე ბნელი და უკუნი და დაიპყრნა ბნელმან არენი იგი და ადგილნი და განიბნინეს კაცად კაცადი თჳსსა ადგილსა ჭირისა მისგან და ურვისა და დაშთა მეფე მხოლოდ მარტო და მიმოვიდოდა მთათა მათ ზედა შეცთომილი და შეშინებული და შეძრწუნებული, ხოლო ვინაიდგან უღონო იქმნა ვინავე წარსლვისაგან გინათუ კაცთა მიერისა შეწევნისა და წინამძღომისა და დგა უკუე ერთსა ადგილსა სასოწარკუეთილი და იგონებდა თუ რაიმე მოიწია ჩემ ზედა უბადრუკისა და საწყალობელისა ამის, ნეტარ მე ჩემ შორის ოდენმე შემთხუეულ იქმნა ესე საშინელი საქმე უბადრუკისა, ანუ თუ ზოგად ყოველსა ქუეყანასა ზედა იქმნა, გინა აწ ესე ვინა მაუწყოს მე ვინადგან ყოვლითურთ უღონო ვარ, ვიეთცა მიმართ კითხვად და განზრახვად და ვითარცა იგონებდა ამას თავსა შორის თჳსსა იტყოდა და თქუა.

აჰა ესერა მოხედნა ღმერთმან წყალობით ვითარცა პირუელ პავლეს და მოეგო თავსა თჳსსა და თქუა: ვინათგან ესერა ცხადი ღმერთთა ჩემთა და ვერა რას უკუე ღხინებასა ვჰპოებ და უფროსღა თჳთ მებრ მათისა პატივისა განზრახვასა და განგებასა შინა შემემთხჳა ესე ბოროტი და ესე ვითარი ჭირი ნამდჳლვე უძლურ არიან და ბოროტ და არა რას კეთილის-მოქმედ ვითარცა უცხო დედაკაცი ნინო განაქიქებს უძლურებასა მათსა.

აწ უკუე რომელსა იგი ჰქადაგებს იესოს ჯუარცმულსა და სახელითა მისითა ჰყოფს საკჳრველთა კურნებათა, ვევედროდა უკუე მეცა სახელსა მისსა, ნუ უკუე და მეცა ვიდრემე მივემთხჳო საკჳრველებით ღხინებასა კურნებასა ამის მოწევნულისა ჭირისასა რამეთუ ვარ მე უბადრუკი ესე ცოცხლივ ჯოჯოხეთს შინა, რომელსა უხმარ მექმნა ყოველი დიდება და ცხოვრება ჩემი.

და ოხერ ვიქმენ მონათა და ერისა ჩემისაგან ქალაქთა და ციხეთაგან და თჳთ თავადისა მეფო-

---

1) მთა თხოთი ანუ თოხათი, მუხრანის-ხოფლიდამ დასავლეთის მხარეს არის, ვიდრე ოცი რუსული ვერსტი აქუს სიშორე: — აქამომდე თხემსა ზედა თხოთისასა ჰსდგას მცირე ეკკლესია წმ. ნინოსი აღშენებული მეფე მირიანისაგან, ადგილსა მას, რომელსა ზედა დაუბნელდა სინათლე (დაბრმავდა) მეფესა.

ნისა ჩემისაგანცა და ესე არა რაჲვე უწყი თუ ყოვლისა ქრისტიანისათჳს იქმნა ესე მოსაწყვარი (და) თუ ჩემთჳს ოდენ მხოლოდ უბადრუკისა;» და ვითარცა ესე თქუა, დადგა და ჴელნი აღიპყრნა და ტირილით და გოდებით იტყოდა ჴმითა მაღლითა «იესო ძეო ღმრთისაო რომელსა დედაკაცი იგი ნინო ღმრთად ჭეშმარიტად გქადაგებს, უკეთუ ნამდჳლვე ღმერთი ხარ ჭეშმარიტი და ძე ღმრთისა, მიჩუენე მე ნათელი აწასთანა ზოგადსა ჩუენებითსა და მახილუე მე საყოფელი ჩემი, რათა ვსცნა ჭეშმარიტი მეცა ვითარმედ შენ ხარ ღმერთი ღმერთთა და უფალი უფლებათა და რათა აუვარო სახელსა შენსა წმიდასა მეცა უკუნისამდე და გაქებდე ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა ჩემისათა და უკეთუ ისმინო ჴმა ლოცვისა ჩემისა აღუაშენო სახლი შენი წმიდა და ვყო იგი სალოცველად ჩემდა და ერისა ჩემისა, რათა იდიდებოდის და თაყუანის-იცემებოდის სახელი შენი წმიდა მას შინა უკუნითი უკუნისამდე, ჰე ძეო ღმრთისაო იესო ქრისტე ნუ გარე მიმაქცევ სირცხჳლეულსა უკეთუ ძალუძს ჭეშმარიტად შეწევნად, მოივლე ჩემ ზედა საწყალობელისა ამის და უკუმძარცუე მოხუეული ესე ჩემზედა მდებარე უკუნი სიბნელისა». ხოლო ვითარცა ესე ლოცვა მიმყოვრებულად წარმოსთქუა მეუფსა შინა, მყის უკუე ნათელი მოეფინა ყოველსა ქუეყანასა ჩუეულებისაებრ და მზე გამობრწყინდა დიდებითა თჳსითა, ხოლო მეფემან კუალადცა განიპყრნა ჴელნი თჳსნი ცად მიმართ და თქუა, «უფალო ღმერთო ცისა და ქუეყანისა შემოქმედო, რომელი უკუე უფლებ ზესკნელთა ცათა შინა და იპყრობ ქუეყანისათა, ნამდჳლვე შენ ხარ ღმერთი და უფალი უფლებათა, რომელსა გაქუს ჴელმწიფება ნათელსა ზედა და ბნელსა და შენ ხარ მეუფე რომელი მოავლენ კაცთა ზედა განსაცდელსა უმჯობესისათჳს და აწ უკუე მეუფეო უფალო ცისა და ქუეყანისაო ვითარცა ჰყოვ ხორციელსა ბნელსა შინა უფროისღა სულიერსა და ვითარცა განმინათლენ ხორციელნი ეგრეთუე (და) განმინათლენ თუალნი სულისანიცა და უკეთუ მტირედსა ამას სიბნელესა ვერ უძლე აქავე დათმენად და ყოვლითურთ უღონო და სასო წარკუეთილ ვიქმენ, ვითარ უკუე დაუთმოთ და მოთმინე ვიქმნნეთ უბადრუკნი ესე და სასოწარკუეთილნი და საწყალობელნი მის საუკუნოსა მას და დაუსრულებელსა ბნელსა მას გარესკნელსა და ღრჭენასა კბილთასა და მატლსა მას დაუძინებელსა და ცეცხლსა უშრეტსა, რომელი განმზადებულ არს ჩუენ უბადრუკთა ცოდჳლთათჳს, რომელიცა გუექადაგების უცხოსა მის დედაკაცისა ნინოსაგან, შენ ხარ უკუე უფალი და მეუფე ყოვლისა სიბრძნით განმგებელი და ვითარ მესმის, არავისი გნებავს ნამდჳლვე სიკუდილი ცოდჳლისა არამედ ყოველთა სანანული და ცხოვრება და აწ მეუფეო, მეცა შემინდევ ყოველნი უსჯულოებანი ჩემნი, რომელნი აქამომდე ვსცოდენ უგუნურებით, რამეთუ ამიერითგან მეცა შეუდგე ბრძანებათა და მცნებათა შენთა და მორჩილ უკუე ვიქმნე სიტყუათა ნინოსთა, რომელი გუასწავებს მცნებათა შენთა, რამეთუ ნამდჳლვე შენ ხარ ღმერთი მონანულთა და შენი არს დიდება და ძლიერება უკუნითი უკუნისამდე» [1]).

ხოლო ადგილი რომელსა ნათელი გამოუბრწყინდა, იყო მის მთისა მწუერვალსა ზედა და დაიდუა რათა ძელი ჯუარისა აღმართოს მას ადგილსა და წარმო უკუე ემართა მით ადგილით, იხილა უკუე ყოველმან ერმან რამეთუ მათცა გამოუბრწყინდა ნათელი ჭეშმარიტი და შეიერთნეს მეფესა და ყოველი იგი ერი განბნეულნი.

---

1) თქმულნი მირიანის მიერ ქართლის ცხოვრებაში სხუა ნაირათ არის მოყვანილი, ნახე ქართლის-ცხოვრება ნაწილი პირველი გვერდი 87.

ხოლო მეფე ხმითა მაღლითა ღაღადებდა, «მიეცით უკუჱ დიდება ღმრთისა ნინოჲსსა, რამეთუ უეჭუელად ნამდჳლვე იგი არს ღმერთი ღმერთთა და უფალი უფლებათა», ხოლო ყოველმან ერმან ზოგად სმა-ჰყვეს დიდება ღმრთისა ზეცათასა, რომელსა ნინო ჰქადაგებს, რამეთუ მას უკუჱ მხოლოდ მხოლოსა შუჱნის დიდება უკუნითი უკუნისამდე.

ხოლო ნანა დედოფალი და ყოველი ერი განჰყიდა მიგებებად მეფისა, რამეთუ ყოველთა ასმიოდა, რომელი იგი იქმნა საკჳრჱულებაჲ მეფესა და ერსა ზედა[1]), მაშინ უკუჱ ყოველი იგი ქალაქი ერთობით მიეგებნეს შორის ქალაქისაგან და ყოველი ერი იგი იხარებდეს საკჳრჱულსა მას სასწაულსა ზედა და ერთბამად ადიდებდეს ღმერთსა და უფროსღა ნანა დედოფალი იხარებდა, უწყოდა გონებითა შით საღმრთოჲთა, რომელი მას შორის დანერგულ იყო, რომელ ღმერთმან განგებულებით ჰყო რა იგი ჰყო მეფესა ზედა ცხოვნებისათჳს მეფისა და ყოვლისა ამის სამეფოსა, ნამდჳლვე სიტყუა იგი სარწმუნო იქმნა, რომელსა იტყჳს ვითარმედ «საზღუარი განსაცდელისა შემეცნესა იქმნა უაღრესისასა»; ხოლო ნეტარი ნინო მაშინვე უკუჱ საყოფელსა შინა მისსა მაყუალთა მათ შინა ლოცვასა განკრძალულ იყო ჩჳეულებისაებრ; და ამის თანა იყო მისგან მოქცეულია ორმეოცდა ათი სული მებრ მას ჟამსა შინა და იყო უკუჱ ვითარცა მოვიდოდა მეფე იძრვოდა ყოველი იგი ქალაქი და ხმითა მაღლითა ღაღადებდა მეფე, სადა უკუჱ არს უცხო იგი დედაკაცი დედა ჩემი, ვითარცა ჳუწყა მაყუალთა მათ შორის ეფუთაჲ[2]) მიუქცია მეფემან ყოვლისა მის ერისა თანა და მეის გარდახდა უკუჱ მეფე ჰუნისაგან თჳსისა და ეტყოდა წმიდასა ნინოს; «აწ უკუჱ ღირს ვარ სანატრელო დედაო თუ ღმერთსა ენებოს ჴელისდებად სახელსა ღუთისა შენისასა და ნამდჳლვე მხსნელისა ჩემისასა»; ხოლო წმიდა ნინო ცრემლთა მხურჳალეთა დამოდინებითა მადლობდა და ადიდებდა ღმერთსა და მეფესა წურთითა და სწავლითა საღმრთოჲთა განამტკიცებდა და საცნაურ-ჰყოფდა ჭეშმარიტებასა ქრისტეს ღუთისა, ვითარცა მისცემდა სული იგი წმიდა მის შორის მყოფი, რომელი დამკჳდრებულ იყო.

მაშინ უკუჱ იქმნა საკჳრჱული და სახარულევანი ტირილი და ღმობიერებაჲ ყოვლისა მის ერისა რაჟამს ხედვიდეს მეფესა და დედოფალსა ცრემლით ღმობიერად მგოდებელთა; რამეთუ ღირსნი ყოვლისა ნეტარებისანი ცრემლნი დამოსდიოდეს ყოველთა მიმყოფრებით განკრძალებას

---

1) არც ჩემს ხელს წირილში არც ქართლის-ცხოვრებაში და არცა ჩემ მიერ მოსკოვის და პარიჟის ნახულთა ხელწერილებში არა ჰსჩანს, როგორ შეიტყეს დედოფალმან და მცხეთის მცხოვრებელთა სასწაული, რომელიც იქმნა მირიანის ზე. რომლისაგამო ოდეს შემოვიდოდა მეფე, მთელი ქალაქი მიეგება მას ხმითა სიხარულითა. ერთმა ბერმა მაუწყა გუარით ქართუელმან ამისათჳს, ვითარმედ ერთი მსახური მეფისა გადარჩა, რომელსა არ დაუბნელდა სინათლეო და რომელიც მოწამე იყო ყოვლისა სასწაულისაო, ოდეს აუხილდა თვალნი მირიანს მსწრაფლ მიაქცაო მცხეთის და ყოველი აუწყა დედოფალსა და სრულიად ქალაქსა, რომლისა შემდგომ გამოვიდნენ მისაგებებლად ღართას და ქინძარას.

2) როგორც ქართლის-ცხოვრება ეგრეთვე სხუანი მატიანენი მოგვითხრობენ, ვითარმედ მეფის მოხვლის დროს წმ. ნინო ჰსდგა ლოცუასა ზედა.

მოწაფენი წმ. ნინოსი იყუნეს კეთილი და მხნე მღუდელი ქართუელთა ჰურიათა აბიათარ, ასული მისი ნეტარი სიდონია და სხუანი მოწაფენი, რომელთა უპირველეს ეღირსად ქადაგება წმ. სახარებისა ნეტარი ნინოს მიერ. პირუელ საუკუნეთა წმ. მქადაგთა სახარებისა აქუნდათ ესე ჩუეულება, რომელს ქალაქსაც შევიდოდნენ ანუ დაბასა, პირუელად იკითხავდნენ ჰსცხოვრებდნენ იმ ალაგას ჰურიანი თუ არა, თუ ჰპოვებდნენ პირუელ მათ უქადაგებდნენ წმ. სახარებასა ვითარ ახლო მცნობთა ძუელისა აღთქმისასა, რომელ არს წინა მძღუარ ახლისა აღთქმისა.

მას სწავლისასა წმიდისა ნინოს მიერ, ხოლო ვითარცა მოვიდეს ქალაქად, ხუალისა დღე მყის წარავლინნა მოციქულნი მირიან მეფემან საბერძნეთად დიდისა კონსტანტინესსა, რამეთუ მას ჟამსა იგი იყო ნეტარებით მოხსენებული და მისწერა წიგნი წმიდამან ნინო ელენე დედოფლისა მიმართ [1]) ხოლო მირიან, მეფისა მიმართ და აუწყეს ყოველი ესე საკჳრველი ქრისტეს ღუთისა მიერ, რომელი იქმნა მცხეთას ქალაქსა შინა. ხოლო ძალი ეპისტოლისა მის ესე ვითარი იყო რომელ: «უწყებულ არს ჩუჱნდა ვითარცა შეჰკუვანდა შესაბამობასა ჟამისა მის ახალ ნერგთასა. მაღალსა უკუჱ და ზესთა ვიდრემე აღმატებულსა ყოვლად ბრწყინჳალესა და უფროსად დიდებულსა მეფესა მეფეთასა და ნათელსა ყოვლისა ქრისტიანობისასა, სახედ მზისა განმანათლებელსა ღუთივ-ბრწყინჳალისა სამეფოსა კონსტანტინოპოლისა თჳთ მპყრობელსა მეფესა დიდსა კონსტანტინეს ათმოსავლისა უკუჱ კერძოთათ საქართუჱლოსა ყოვლისა მეფე მირიან აწღა საღმე წყალობითა სახიერისა ღუთისათა ძლით უკუჱ განთავისუფლებული სიმთვრალისაგან უმეცრებისა და სამოსაგან დედისა სიბნელისაგან ახლად ვიდრემე ნათლად გამოსრული, ქრისტეს მიერსა გიხაროდენსა მიგო-ძღუანებ, რომელსა იგი არავისი ნებავს სიკუდილი ცოდვილისა, არამედ ყოველთა მოქცევა სინანული და ცხოვრება ვითარცა მესმის, მან უკუჱ სახიერმან არცაღა ვიდრემე ჩემი სათნო იჩინა უფსკრულსა შინა სიბნელისა და დავიწყებისასა დაშთომა და იგი ვითარცა ოდესმე შენ და კუალად შენ-სა უწინარესრე ვითარ იგი ქადაგი ქრისტეანეთა ცხოვრებისა ნეტარი პავლე მოგინადირა ვი-თარცა უწყებულ ვარ, ეგრეთუჱ უკუჱ მანვე სახიერმან და მეცა ღირს მყო ნათელსა ღუთაებისა მი-სისასა მსგავსად თქუჱნსავე და ნათლისა საღმრთოჲსა მომატყუჱბელითა მადლითა განმანათლა და არა ღირსნი წყალობისა, ღირს-მყო თქუჱნ ღირსთა თანა ქებისათა ღირს-ყოფად ხსენებისა სახელ-სა ღუთაებისა მისისასა, რომლისათჳსცა უკუჱ ვმოქენეობ წმიდისა მეფობისა შენისა მიმართ. რათა ღირს მყუნე სრულიადსა ნათელსა მიმთხუჱვად, ყოვლისაგანვე უღონო ქმნილნი, რომლითა გამოისახჳს ჭეშმარიტი უცთომელი ქრისტეანობაჲ, ესე უკუჱ იგი არს, მღუდელი საღმრთო მსა-ხური ქრისტესი, წმიდა და წმიდა მყოფელი მირონი და რომელსა ზედა ჯუარს ეცუა ცხოვრებო-სათჳს ჩუჱნისა ძელი ჭეშმარიტი, სახარება და სხუა რაოდენნი სახმარ არს საჭიროდ ჩუჱნდა, რათა ყოველთავე თანა შენ მიერ განათლებულთა, ჩუჱნცა უკუჱ ვადიდებდეთ მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა. ღუთივ გჳრგჳნოსანო ყოვლად ბრწყინჳალეო თჳთ მპყრობელო წმიდაო მეფე დიდო კონ-სტანტინე [2]). ხოლო წმიდა ნინო და მოწაფენი მისნი ერსა მას შორის ქადაგებდეს დაუცხრომე-ლად და ასწავებდეს გზასა ჭეშმარიტებისასა, ვიდრე მოსვლადმდე მღუდელთა და მოციქულთა საბერძნეთით და მხურუალება ფრიადი იყო ყოველთა საღმრთოჲსა შურისათჳს. ხოლო წმიდამან ნინო ჰრქუა მეფესა «შესწრაფებისა მე ჯოი მეფეო! აღშენებისათჳს ტაძრისა ღუთისა» ჰრქუა მას მე-ფემან ესე ჭეშმარიტად უწყი სანატრელო დედაო, რომელ რაჲცა ოდენ შენ სათნო გიჩნს უეჭუე-ლად ნებაჲ არს ღუთისა და ვითარცა განაგოს შენმან სიწმიდემან ეგრეთცა ვჰყოთ», ჰრქუა წმიდამან

1) ერთი ძუელი მატიანე (რომელიც ეკუთნის იოანნე ბატონის შვილს) მოგვითხრობს ცხოვრებასა შინა წმ. დედოფლისა ელენესი, ვითარმედ იგი მოქცეულ იყოო ერთი ქალწული ქალისაგან მოსრულის მიერ იერუსალიმით. რომელი ახლო ნათესავი იყოო იობენალ ეპისკოპოზისაო' ვინ არს ესე ქალწული, და ამასთანა ახლო ნათესავი იერუსალიმის ეპისკოპოზისა? თუ არა წმ. ნინო. იობენალის ისტორიით გვეცნობება, გარდა წმ. ნინოსი მქადაგი სახარებისა არა ვინა ჰყუანდა ახლო ნათესავი. ამ მატიანეს მოთხრობასა ემოწმება ცხოვრება. წმ. მოციქული ნი-ნოსი, სადა მოგვითხრობს მოგზაურობასა ნეტარისასა იერუსალიმით ჰრომს

2) წიგნი ესე ქართლის ცხოვრებაში არ იპოება, არცა სხუათა მატიანეთა შორის.

ნინო, «სადა უკჳე ჰნებავს მეფობასა შენსა» ჰრქუა მას მეფემან «სადაცა ღმერთსა და შენ სათნო გიჩნს ჭეშმარიტი ესე არს, ხოლო უკეთუ ჩემსა ნებასა დაემორჩილებით ფრიად უკჳე საყუარელ არიან ჩემდა მაყუალნი შენისა მოღუაწებისაგან განშუენებულნი, რომელნიცა ცრემლთა შენთა ნარწყაობისა მადლსა ხმა მაღლად ჰქადაგებენ, რომელნი იგი უკჳე უპატიოსნესად გამოაჩინნეს ოქრო ქანდაკებულთა პალატთასა ღუაწლთა შენთა სიმრავლემან მე უკჳე მნებავს მუნ, გარნა არა ერიდო ყოვლად სამოთხესა ამას ჩემსა სამეფოისა შუენიერებისათჳს მისისა და ფერად ფერადობისათჳს ნერგთა და ყუავილთა სულნელთასა და სიმაღლისათჳს ნაძუთასა და ნაყოფიერებისათჳს ბაბილოთასა, ჭეშმარიტად სამოთხე ესე ხორციელი და წარმავალი შეცვალებულის ცხოვრებად საუკუნოდ და წარუვალად და მუნ აღუაშენოთ ტაძარი ესე ღუთისა სალოცველად ჩუენდა ვიდრე მოსვლადმდე მღუდელთა საბერძნეთით და მეყუსეულად მოიღეს ნივთი საგებელი და იწყეს შენებად სახელსა ზედა ღუთისა და ასწავებდა ხუროთა, რამეთუ რომელმან იგი ბესელიელ აღავსო სიბრძნითა, იგივე ღმერთი იყო ამის ნეტარისა განმაბრძნობელი, ხოლო ნაძუნი იგი დიდნი და საკჳრველნი მოჰკუეთინეს, რომლისაგანცა შემზადნეს შჳდნი სუეტნი ეკკლესიისანი ხოლო ექუსნი იგი უკჳე სუეტნი აღმართნეს სადაცა უკჳე ინება ადგილმან თჳს თჳსად, ხოლო უდიდესი იგი სუეტი რაჲ საზარელი იყო უფროს მათ სხუათასა საშუალ ეკკლესიისა აღსამართებელად განაწესეს და ვითარ შემზადნეს ყოვლითურთ აღმართებისათჳს ეცადნეს, გარნა ცუდ იყო შრომა ვინათგან ყოვლად ვერ შეუძლეს, აუწყეს უკჳე მეფესა საკჳრველი ესე საქმე.

მაშინ უკჳე მოვიდა სიმრავლითა ერისათა სიმარჯუთა ძალისათა ეცადნეს აღმართებად და ვერცა ვიდრემე ეგრეთ შეუძლეს, არამედ ეგრეთცა ცუდ და ამაო იქმნებოდა შრომა მათი და იყუნეს დაკჳრვებულ მეფე და ყოვლისა ერისა სიმრავლე და იტყოდეს ურთიერთას ყოველნივე, თუ რაჲმე არს უცხო ესე სახილავი და ვითარ შემწუხრდა წარვიდა უკჳე მეფე ფრიად შეწუხებული პალატად და ყოველი იგი ერი სახიდ თჳსად; ხოლო სანატრელი ნინო და ათორმეტნი მოწაფენი მისნი დედანი დაადგრეს სუეტსა მას თანა ღამე ყოველ; ხოლო ნეტარი ნინო გოდებდა ფრიად და ნაკადულთა ცრემლთასა დამოადინებდა ღამე ყოველ და განზოგებასა ოდენ ღამისასა იქმნნეს ესე ვითარნი ოცნებანი (ჩვენებანი) რამეთუ ორნივე ესე მთანი იმიერ და ამიერ არმაზისა და ზადენისა რეცათუ წარმოიქცეს და შთამოირღუეს და დააგუბეს ორთავე მთათა წყალი და გარდამოსცჳთქეს წყალთა მათ ქალაქსა ზედა და რეცა წარსარღუნელად და წარსაწყმედელად იხილვებოდა ქალაქი და შეიქმნნეს ხმანი და ქუხილნი ტირილნი და გრგჳნვანი ორთავე მათ მდინარეთა გარდმოხეთქასა ზედა, ხოლო მოწაფენი იგი დედანი შეშინდეს და შეძრწუნდეს და ლტოლვისათჳს განმზადებულ იყუნეს.

ხოლო ნეტარი იგი ნუგეშინისმცემლა მათ და ეტყოდა, ნუ შეძრწუნდებით დანო ჩემნო საყუარელნო, არა რაჲ არს ესესე სხუა თჳნიერ საოცრებაჲ ეშმაკთა ბოროტთა, რამეთუ მთანი ადგილთავე თჳსთა ჰგიან და მდინარენი ეგრეთვე დიან და ერსა ყოველსა მშჳდობით სძინავს, ხოლო საოცრებით ჩუენებული ესე ჭეშმარიტად უკჳე დარღუევა არს ურწმუნოებისა მთათა და წყალთა დინებისა დაყუდებაჲ გამომსახველი არს სისხლისა მის ურმათასა, რათა დასცხრეს ამიერითგან დინებაჲ იგი დაკლულთა მათ ჩჳლთა ურმათა სისხლისა ორთქლთანი, ხოლო ხმა ესე ტუებისა ეშმაკთა სიმრავლისა არს.

და სამართლად ხოლო იგლოენ თავთა თჳსთა უბადრუკნი ვინათგან იოტებიან ამათ ადგილთაგან რომელთა შინა იხარებდეს სისხლითა კაცთათა, რამეთუ ეძჳნების სასტიკად თჳსთა საყოფელთაგან განსხმა, ხოლო თქუენ განძლიერებულნი ძალითა ქრისტესითა მოიქეცით და ილოცევდით

და ვითარცა ესე თქუა, დადგა ნეტარი ნინო აღმოსავლით კერძო, განიპყრნა ხელნი ზეცად მიმართ და ილოცვიდა ღმრთისა მიმართ, რათა არა დაეხრწიოს საქმე ესე ეშმაკთა მიერ, რომელსა წარმართებულ არს მეფე და ყოველი ერი და მყუსეულად დასცხრეს ხმანი იგი მასვე ჟამსა, ხოლო ამისა შემდგომად გვიანად (ჩვენება იქმნა) ვიდრე არა ეყივლა ქათამსა, სამთავე კერძოთა ქალაქისათა ზარი შეექმნა ლაშქრისა ფრიადისა დალეწნეს კარნი და აღივსო ქალაქი ლაშქრითა მბრძოლთათა და იქმნა ზარი და ხმა საშინელი და განსაკვირვებელი და იყო ზახილი და ხოცა კაცთა და აღივსო ყოველი იგი ადგილი სისხლითა და დადნებოდეს ყოველნი შიშისაგან და ზარისა და ისმოდეს ხმანი რომელნი იზახოდეს ძლიერად, ვითარმედ მეფე სპარსთა ხუარა და მეფეთა მეფე ხუარან ხუარა ყოველი ურია განარინეთ პირისაგან მახვლისა [1]. ესე უკუე რა ესმა დედათა მათ და მოახლებულ იყუნეს მახვლოსანნი და რეცა გარემოს სრვიდეს და ჰკვლიდეს, მყის ისმა ხმა ძლიერი ვითარმედ მირიან მეფე შეიპყრესო, ხოლო წმიდამან ნინო ჰრქუა, «არა რაჲ უკუე ებრალების უბადრუკთა იმათ, რომელ ესრეთ ჭირვეულად იზახიან, რამეთუ დიდათ ჰსჭირსთ, ვინადგან მოახლებულ არს ჟამი წარწყმედისა მათისა და ამათ ნათესავთა მათგან განთავისუფლებისა და ამის ადგილისა დიდებისა».

და ნუგეშინისცემდა ნეტარი ნინო დედათა მათ ვითარცა მხნე მოღუაწე, მიექცა უკუე ერსა მას მოშიშრეულსა და ეტყოდა «სადა არიან წყეულნი მეფენი სპარსნი ხუარა და ხუარან, ანუ საბასტინით მოვიდეს მცხეთას შინა, წარვედით ბნელთა და გარესკნელთა თქუმნითვის განმზადებულთა». ხოლო ვითარცა დასწერა ჯუარი ნეტარმან მან, მყუსეულად უჩინო იქმნნეს ოცნებანი იგი ყოველნივე საეშმაკონი და დედანი იგი ადიდებდეს ღმერთსა, ხოლო მოახლებასა ოდენ ცისკრისასა მიერულა დედათა მათ. ხოლო მე სიდონია მღვძარე ვიყავ და წმიდა ნინო ლოცვად ჰსდგა, ხელ განპყრობით და აჰა მყის ვითარცა ელვა გამობრწყინდა და ზედა წარმოსდგა ჭაბუკი ყოვლად ნათლითა შემკობილი, შემოსილი ცეცხლისა ზეწრითა და ჰრქუა რაჲ სამნი სიტყუანი წმიდასა ნინოს, ხოლო იგი დაეცა პირსა ზედა თვისსა საშინელებისა მისგან, რომლითა იხილვოდა სახე მისი საკვირველი, ხოლო ჭაბუკმან მან მიჰყო ხელი სვეტსა მას დიდსა და აღამაღლა სიმაღლესა შინა ზე ჰაერთა. ხოლო მე ყოვლად განკრძალებული და განცვიფრებული სიდონია მივეახლე და ვარქუ ესრეთ შიშით: «დედოფალო ჩემო, რაჲმე ესე (არს), ხოლო მან მრქუა ესოდენ «მოიდრიკე თავი ქუეყანად და მდუმარე იყავ», ხოლო იწყო ტირილად ფრიად ზარისაგან და საკვირველებისა მის სახილავისა და შემდგომად მცირედისა აღდგა თვით იგი და აღმადგინა მეცა და განვეშორენით მის ადგილისაგან, ხოლო დედანი იგი ვითარ იყუნეს კიდერე აჰა იხილეს მათცა სვეტი იგი ცეცხლის სახედ შეწუალებულ იყო და შთამოვიდოდა რეცა ძრვით სიმაღლისაგან ზე ჰაერთასა.

და შთამოეახლა ხარისხსა მას და დადგა აღმორებულად ქუეყანით ვითარ ათორმეტ წყრთის და ნელიად ნელიად ჩამოიცუალებოდა ხარისხად თვისად მონაკუეთსა ძირსა მას თვისსა და მართებით ვითარ მოეახლა ორ წყრთა ოდენ, დაადგრა უკუე ეგრე სახედ თვნიერ მიახლებისა ვინავე რომელიცა ჰგიეს ვიდრე უკუე და საცნაურ არს ყოველთა მიერ ვიდრე მოდღეინდელად დღედმდე.

ხოლო რიჟურაჟსა ოდენ ჟამსა განთიადისასა აღდგა უკუე მეფე გულ გდებული ურვათაგან მწუხარებისათა, მიჰხედნა სამოთხისა (ბაღისა) კერძო დაწყებულსა მას ეკკლესიასა და იხილა ნათელი, რამეთუ ჰკრთებოდა ვითარცა ელვა, ხოლო აღწევნულ იყო ქუე სამოთხით ვიდრე ზეცადმდე, ხოლო

1) პირველ საუკუნეს ქრისტიანობისას, ქრისტიანეთ უწოდებდენ ჰურიათ.

ფრიადითა სიხარულითა იწყო მეფემან სრბით მისლვა და მკვრცხლ შეუდგა ყოველი სიმრავლე ერისა ქალაქისა და ეჰრომთა მისთაგან და ყოველნივე მირბიოდეს: ხოლო ვითარცა იხილეს მისიბჭე-ორკერძოვე საკვირველი და საშინელი უცხო სახილავი ნათელი უსაზღვრო და მიუწდომელი და თუალთ შეუდგამი და სუეტი ცეცხლისა სახედ შეცვალებული და განბრწყინვებული და თჳნიერ ნივთთასა ზე ჰაერთა საკვირველად დამოკიდებული, და ჴელთაგან კაცობრივთასა შეუხებელი გის-ნიმცა უკუე თუალნი ნეტარ იყვნეს, მის ჟამისა ყოველთა მხედველთანი, რამეთუ მეფე და ყოველი იგი ერი და სხუა შიშითა და სიხარულითა აღვსებულნი, მადლობდეს და ადიდებდეს ღმრთისა მო-ქმედსა საკვირველებათასა და დიოდეს ყოველთა შორის საკვირველა ცრემლთა ნაკადულნი უფს-კრულნი და იყო სიხარული საკვირველი და გამოუთქმელი, რომლისა საცნაურ ყოფა ულონო და შე-უძლებელ არს ჩუენგან აღწერით; ხოლო იქმნნეს სასწაულნი დიდნი და საკვირველნი მას დღესა შინა, რომელნიცა ფრიადისაგან კნინოდენნი რაჲმე წარმოვაჩინენით რეცა მიზეზითა სრულიად და-უვიწყებლობისათა, რომელნიცა აჰა ესერა საცნაურ ვყვენით: პირველად უკუე მოვინმე ვიდა ურია შობითგან ბრმა მიეახლა უკუე სასოებით სუეტსა მას წინამძღურებითა კაცთათა და თქუა ესრეთ, ღმერთო და ძეო ღუთისა იესო ქრისტე, უკეთუ შენ ხარ ჭეშმარიტად ძე ღუთისა, რომელსა ესე დედაკაცო უცხო გჳადაგებს და წინასწარმეტყუელნი ჩუენნი წინათვე მოგასწავებდეს და რომელმან გამოგვიჩინე სუეტი ესე წმიდა ნათლისა, რომელი იხილვების უცხო სახედ ყოველთა მიერ და და-ცათუ მე მხოლო ოდენ დაშთომილ ვარ უბადრუკი ხილვისაგან ნათლისა მზისა, მწუხარებისათჳს სიბრმისა ჩემისა, მომეც უკუე ნათელი ნათელო მამისაო და ყოვლისა სოფლისაო, მომეც შობი-თგან ბრმასა ამას დაბნელებულსა მწუხარებითა შეპყრობილსა, ვინათგან ამას უცხოსა სახილავსა მზისა ბრწყინვალებისაგანცა უსაწადელესსა ზედა ყოველნივე იხარებდენ, მე უკუე უბადრუკსა რა სიხარული მაქუნდეს ვინათგან ულონო ვარ განცდად ბრწყინვალებასა ნათლისა მისისასა დადაცათუ ყურთა მესმის მეუფეო ესე აწ გამოჩენილი შენ მიერი საკვირველი და უცხო ახალი დიდებულებაჲ, გარნა ვერ სწორის მიიღებენ გემოსა სიტკბოებისასა სასმენელნი და სახედველნი, რაჲ უკუე შეე-სწორების ხილვით განცდასა დაბადებულთა შენთასა.

და უფროსღა აწ ამის უცხოსა ახლისა ნათლისა სახილავისასა, ნუ დამაკლებ მე სხუათა-ვე ყოველთა თანა ნუცა მე მეუფეო და ღმერთო ყოველთაო, შეისმინე ვედრება ცოდვილისა ამის უბადრუკისა დაბნელებულისა უშურველ ჰყავ ჩემთჳსცა საწყალობელისა ხილვა ამის ნათ-ლისა და უკეთუ სადაცა უღირს ვარ მიღებად ნათლისა ცოდვათათჳს ჩემ. ზედა მდებარეთა ესოდენ ხოლო ღირს მყავ, რათა მებრ ამის საკვირველისა ნათლისა წუთ ერთ მიმხედველ მან, მეცა ვადიდო ყოველთავე თანა ახალი ესე საკვირველთ მოქმედებაჲ ღუთაებისა შენისა. ხოლო შემდგომად ნებავე ღუთაებისა შენისა იყავნ თუალთა ჩემთა ზედა ვითარცა პირველვე, ხოლო ვითარცა ამას ევედრებოდა გოდებითა რაჲთმე საშინელითა და საწყალობელითა ყოველთა მოიზიდვიდა გოდებად და წყალობად და ვითარ ყოველნი ხედვიდეს, მყის ანაზდად ნათელი გამო-ჰკრთა სუეტისა მისგან და მასვე ჟამსა შინა მხედველ იქმნა და სიხარულით მადლობდა და ადი-დებდა ღმერთსა. ვითარცა იგი უკუე პირველვე ვახსენეთ, რაჟამს იგი გამოვიდოდა მეფე მირიან სა-ოცრებითა საშინელითა და ყოვლისა ერისა სიმრავლე მისთანა, რომელსა ჟამსა იხილეს სუეტი იგი ნათლისა, მაშინ უკუე ვინმე შემძლებელ-იყოს საცნაურ ყოფად თუ ვითარ დაუტევნელ იყვნეს ყო-ველნი ადგილნი, უბანი და ფოლოცნი და სრულიად ყოველი ქალაქი სიმრავლესა მას ერისასა რო-მელნიცა სრბით ვიდოდეს სახილავისა მის სურვილითა.

მაშინ უკჰ̃ჱ იქმნა საკჳრჰ̃ჱლი სასწაული, რამეთუ რაჟამს იგი გამოვიდოდა ყოველი სიმრავლე ერისა დიდსა მას ხიდსა საზოგადოსა, რომელიცა იყო თავსა ქალაქისასა, იყო უკჰ̃ჱ სიმრავლესა მას თანა ერისასა დედაკაცი ვინმე ჭურის წარმართისა კაცისა ვერჱთ მსახურისა მეუღლე, რომელსა ჰყვა ერთი მხოლოდ შობილი ძე ვითარ ოთხისა წლისა, რომელიცა უკჰ̃ჱ ეჳთ მკერ მას ოდენ ჟამსა ხელთა ეპყრა რაჟამს იგი ხიდსა შესაკრებელსა ყოველთასა ჯარი შეიქმნა დიდისა მის გლახსაწყალობელისა და ძისა შორის შემოსთქრა ჯარი მძლავრებითა ძლიერითა, მყის განაგდეს ძე იგი საწყალობელი უბადრუკისა დედისაგან და შთავარდა მდინარესა მას შინა, რომელი იქცეოდა კლდეთა მათ შორის უფსკრულის სახედ, ხოლო ამისსა შემდგომად რაღა სხჳა გარნა თუ დედა საწყალობელი საწყალობელისა შვილისა მიეცა შვლსა თანა სიკჳდილად ესრე სახედ, რამეთუ სასტიკად და იზახდა ხმითა სალმობიერითა და საზარელითა და ძესავე თჳსსა თანა შთაიგდო თავი, ამისმან ოდენ მხოლოდ მეტყჳელმან ვითარმედ ვინადგან ჟამი არღარა იყო სატყჳათა მრავლობისა ვითარმედ ჭოი! უცხო და ახალო სახილავო, ვინადგან სიხარულად მოვგელოდე აქა უკჰ̃ჱ მიითვალე უბადრუკებითი უცხო სიკჳდილი დედისა ძითურთ, ხოლო ვითარ შეჰკრვანდა შესაბამობასა ჟამისასა ყოველი იგი სიმრავლე ერისა აღშფოთნა და განცჳფრებული და განგრუვნებული მიხედვისა საშინელებასა მას საქმისასა, ხოლო იხილეს ყოველთა, რამეთუ რაჟამს შეაერთნა წყალმან დედა და ძე ერთბამად ეჰა უცხო და გასაკჳრვებელი ახალი სასწაული გარნა კაცთაგან ოდენ და არა ღმრთისაგანცა, რამეთუ ძე უბადრუკებით შთავრდომილი ხოლო დედა ძისა მიმყოვრებულადღა შთამგდები თავისა, მყის ერთბამად მსწრაფელ შეიერთნეს ორნივე ზოგად და ძე წიაღთა მშობელისათა მჯდომარე იყო და ვითარცა მიჰყვანდეს მდინარესა მძვინვარესა ორნივე განსჳენებით მავლობდეს ვითარცა ნავითა რათმე უვანებულნი, და თავსა მათ ორთასავე ნათელი ჩამოდგომილ იყო ილიკტრიონის სახედ, და ესრეთ უკჰ̃ჱ იყვანებდა ნათელი იგი, რომელ ღელვათაგანცა და კლდეთა მიახლებისაგან, ყოვლად ყოვლითურთ უვნებელ იხილვებოდეს.

ხოლო ყოველნი იგი ერნი მხილველნი მათნი განკჳრვებასა შეეპყრნეს, რამეთუ დალაცათუ ფრიადნი მეცადინენი შეწევნისათჳს მათისა შთამოვიდოდეს იმიერ და ამიერ, გარნა ყოველივე უკჰ̃ჱ ცუდ იქმნებოდა შრომა ვიდრემდის მიიწივნეს პირისპირ თჳთ თავადსა მას ადგილსა სამოთხისასა, სადა იგი სჰ̃ჱტი და ეკკლესია იყჳნეს, რამეთუ მებრ მასღა ოდენ მხოლოდ ადგილსა ნაპირად განიყვანა განგებამან მან ძალმან საღმრთომან, ხოლო ვითარცა განვიდეს დედა ძითურთ, ყოვლისა უკჰ̃ჱ ერისა თვალით მხილველობასა შინა ნათელი იგი, რომელი ილიკტრიონის სახედ იყვანებდა მათ საკჳრველებით წარვიდა და სჰ̃ჱტსა მას ზედა აღმართებულსა ზედა დადგა, რომლისა ამის ხილვამან ყოველნი განკჳრვებამან შეიპყრნა.

ხოლო მოვიდა ყოველი იგი სიმრავლე და ჰკითხვიდეს დედაკაცსა მას თუ ვითარ უკჰ̃ჱ განერა ღელვათა მათ დანთქმისაგან, გინა კლდესა ნაპრალებსა ვითარ თანა წარხდა ულმობელად; ხოლო იგი იტყოდა ცრემლითა და გოდებითა ესრეთ, ვითარმედ მე რომელსამე ჟამსა თავი ჩამოვიგდე საწყალობელმან საწყალობელისა ძისა თანა, მასვე უკჰ̃ჱ ჟამსა ვიხილე ნათელი რაჲმე საკჳრველი ვითარცა სჰ̃ჱტი ცეცხლისა, რომელი გამოვიდა სამოთხისა ამისგან სადა ეკკლესია და სჰ̃ჱტი აღმართებულ არიან და მე ესე მხოლოდშობილი ჩემი ერთბამად შეგჳაერთნა და ვითარ წიაღთა ვიპყარ ურმა ესე, მიერითგან უკჰ̃ჱ ყოვლითურთ ულმობელად ვიდოდე და არა რაჲ ვუწყი თუ ვითარ გვიყვანებდა სჰ̃ჱტი იგი. ესე ოდენ მხოლოდ უწყი რომელ ვითარცა საჴე ნავისა ეგრე გჳმართოვიდა დ

არცა ღელვათაგან რაჲ შეგვეხებოდა და არცა კლდეთა მიახლებად მიგვიშვებდა, ხოლო აქა რაჲ დაშართვებით პირისპირ მოვიწიენით, ვითარცა სვიფონისაგან რამე რეცა კაცობრივითა ხელითა ნათელმან მან აქა გამოგვიყვანა და ნათელი იგი სადათ პირველვე გამოსრული ვიხილე, აქა ეგერა ცხადად მასვე წარსრულსა თჳთ მებრ თვალნი თქუენ ყოველთანიცა მხილველ არიან, რამეთუ სუეტსა ამას ცეცხლისასა შეერთებულ არს სუეტი იგიცა ნათლისა წინამძღვანებელი ჩუენი; და ჭეშმარიტად დიდ არს ღმერთი ქრისტიანეთა, რომელსა უცხო ესე დედაკაცი წმიდა ჰქადაგებს და მრწამს ქრისტე ღმერთი ღუთად ჭეშმარიტად და ძედ ღუთისა ცხოველისად, ყოვლითა სულითა და გულითა ჩემითა.

ხოლო მეფე და დედოფალი და ყოველი იგი ერი, ღმობიერ იქმნეს და ტიროდეს დიდებულებასა მას ზედა საკჳრველისასა და განკჳრვებულნი სიხარულითა, ადიდებდეს ღმერთსა, ხოლო დედაკაცი იგი წარვიდა და მოწლედ ცრემლითა მხურვალითა შეუვრდა დამოეხვია სუეტსა მას, და სურვილით ამბორს უყოფდა და ჰრწმენა და მოიქცა ყოვლით სახლეულით მისითურთ და ყოველნივე ზოგად მოხარულნი ადიდებდეს ღმერთსა.

ცხადად უკუე სხუა ვინმე ყრმა სეფეწული ამაზასპანი, ორკერძოსავე ცხოვრებისაგან ხვებული, სრულიადის. სიკუდილისაგანცა და ცხოვრებისაგანცა იდვა რვის წელიწდისა, მოიღო უკუე დედამან მისმან სარწმუნოებით დადვა წინაშე სუეტსა მას ნათლისასა ცხედრითა, და ევედრებოდა წმიდასა ნინოს, მოხედე უკუე დედოფალო ჩემო ძესა ამას ჩემსა ზედა საწყალობელსა კართა ზედა სიკუდილისათა მიწევნულსა, რამეთუ მიცნობიეს ჭეშმარიტად ვითარმედ ღმერთი ღმერთთა და უფალი უფლებათა იგი არს რომელსა შენ მსახურებ და ჩუენ გვიქადაგებ. აწ უკუე განკურნენ სუეტმან ამან წმიდამან ძე ესე ჩემი უბადრუკი, სიტყჳთა და ვედრებითა შენითა. ხოლო წმიდასა ნინოს შეეწყალა ღმობიერი იგი ვედრებაჲ მისი და შეახო ხელი სუეტსა მას ნათლისასაჲ და დასდვა ზედა ყრმასა მას და ჰრქუა «გრწამსა იესო ძე ღუთისა ცხოვრებისათჳს ყოვლისა სოფლისა მოსრული ხორცითა?» ხოლო მან ხმაჰყო ხმითა დიდითა ვითარმედ, მრწამს ჭეშმარიტად იესო ძე ღუთისა, ხოლო წმიდამან ნინო ჰრქუა მას «სარწმუნოებისა შენისა ებრ გეყავნ შენ».

და მეყსეულად განიკურნა, აღდგა ზე და ხლდებოდა სიხარულითა და ადიდებდა ღმერთსა და შიში დიდი დაეცა მეფესა და ყოველსა ერსა და ცხადად სხვისა ვისმე მომკუდარ იყო ძე მხოლოდ შობილი ნათესავით ჰურიისა და ვითარცა ყოველნი მოვიდოდეს ხილვად სუეტისა მის წმიდისა და არა ვინ სადა დაშთა შინა, არცა ქალაქთა და არცა სოფელთა; მას უკუე ჟამსა შინა მხოლოდ შობილსა მას ძესა ზედა იგი ოდენ მშობელნი გლახ დაშთომილ იყუნეს მხოლონი, და ტიროდეს და გოდებდეს სალმობიერად ძესა მას ზედა საწყალობელი, რაოდენ შეჰგავს მშობელთა საყუარელსა ძესა ზედა და იტყოდეს ესრეთ, აჰა ესერა დაშთით ოხრად და უკაცურად ძეო ჩუენო სასურველო და საყუარელო, არა თუ ოდენ შენგან მხოლოდ დაკლებულნი უბადრუკნი ესე არამედ უკუე თანა ზიართაცა და შემწეთაგან ჭირსა ზედა ვითარცა არს ჩუეულებაჲ ზოგადი კაცთა ნათესავის და არღარა ვინ არს ნუგეშინისმცემელ და ხელის აღმპყრობელ ჩუენდა უბადრუკთა და საწყალობელთა, რამეთუ არა თუ ოდენ ხოლო გოდებისა თანა შემწეთა მეძიებელ ვართ უბადრუკნი ესე, გარნა თუ არცაღა ვინ თანა შეეწყე გუამოვების, რათამცა მიწა მიწასა მიგუეცა საყუარელო და სასურველო ძეო საწყალობელთა მშობელთაო, და ვაჲ და ვაჲ გლახ ჩუენ უბადრუკთა, რამეთუ მხოლონი ოდენ მივეცენით შენ ძლით სალმობიერსა ცხოვრებასა, აჰა ესერა უკუე სხუანი ყოველნი იხარებენ ერთბამად უცხოსა მის სახილველისა, ხილვასა და სურვილით და წადიერებით მირბიან ყოველნივე და შენ ვერავე ასწარ ცოდვათა

და უსჯულოებათა ჩჳ̃ნთაგან და ჩჳ̃ნცა შენ ძლით დაკლებულნი, აჰა ცოცხლივ ჯოჯოხეთად მიწევნულ ვიქმნენით საწყალობელნი უბადრუკნი, არამედ აწ უკჳ̃ აღდეგ მხოლოდ შობილო ჩჳ̃ნო მიევახლნეთ ჩჳ̃ნცა უცხოდ გამოჩინებულსა მას სჳ̃ტსა ნათლისასა.

აღდეგ ჵოი! ნათელო თუალთა ჩჳ̃ნთაო ჲ̃ მივისწრაფოთ ნათლისა მის საკჳრველისა ხილვად, უკეთუ ნამდჳლვე ესე ნათელი მისი ნათლისა გამოჩენილი არს, რომელსა წინასწარმეტყუელნი ჩჳ̃ნნი მოასწავებდეს ძესა ღ̃თისასა, მოგვეცინ აწ უკჳ̃ შენცა ნათელი თვალთა და სიცოცხლე გუამისა დაბნელებულისა სიკუდილითა, რათა ერთბამად ყოველთა თანა ზოგად ჩჳ̃ნცა ვიხარებდეთ, აღდეგ უკჳ̃ აღდეგ ჵოი! უსაწყალობელესო ყოველთა მკჳდრთაო ძნელობადითა მშობელთა საგოდებელო, აღდეგ თჳთ მას ნათელსა გავფუცებ და ნათლისა მის მიზეზსა თავადსა ყოველთა ნათელთასა. ხოლო ვითარცა ამას და ამისსა უმრავლესსა სალმობიერად ტკივილითა ფრიადითა გოდებდეს, ეჰა ქრისტე ძეო ღ̃ისაო ნათელო ყოვლისა სოფლისაო დიდება სახიერებასა შენსა, მეის უკჳ̃ მეყსეულად ვითარცა ძილისაგან განფრთხობილი, ზე წარმოჯდა ურმა იგი მკუდარი ჲ̃ იწყო კითხვად საკჳრველებითა თუ სადა უკჳ̃ არს სჳ̃ტი იგი ცეცხლისა, რომელმან აღმომიყვანა მე უფსკრულთაგან ჯოჯოხეთისათა.

ხოლო მშობელნი იგი მისნი განცვიფრებულ და განკრძალებულ იქმნნეს მოულოდებელსა მას ანაზდათსა გამოუთქმელსა საკჳრველებასა ზედა და მეის კნინღა და უსულო იქმნნეს და მეოვარ ჟამ უტყვებითა შეპყრობილნი ვერა რას შემძლებელ იყვნეს სიტყუად. ხოლო მიმეოკრებულად რე ვითარცა მოეგნეს გონებასა. მოეხვეოდეს ყელსა საყუარელსა მას ძესა თჳსსა და სურვილით და სიტკბოებით ამბორს უყოფდეს და ეტყოდეს, სად უკჳ̃ იყავ ანუ ვინა მოხჳ̃ედ ესრეთ მეყსა შინა ჵოი! სასურველო ჲ̃ საყუარელო ჩჳ̃ნო ძეო ჲ̃ ვინ კუალად გაგო სიცოცხლედვე; ხოლო იგი ამასოდენ ღაღადებდა დაუცხრომელად ვითარმედ, სადა უკჳ̃ არს სჳ̃ტი იგი ნათლისა მუნვე მე მხოლო მიმიყვანეთღა და ეგრეთ გამოცხადნეს ჩემ ზედა ქმნილი ესე საკჳრველი, აღდგეს უკჳ̃ და წარმოემართნეს სიხარულით ძითურთ თჳსით, ხოლო ვითარცა მოიწივნეს საცნაურ იქმნა ყოველთა შორის, რომელი იგი ქმნილ იყო ჭურიისა მის ძესა ზედა.

და მორბიოდეს ყოველნივე ხილვად საკჳრველებისა მის. ხოლო დაუტევეს ყოველთა სჳ̃ტისა მის საკჳრველებაჲ და მას ხოლოგანიცდიდეს აწღა მკჳდრად ვიდრე მე დატევებულსა და მეყსა შინა განცოცხლებულსა, და განკჳრვებულ იქმნეს მეფე და დედოფალი და ყოველი იგი ერი რომელთა იხილეს ჲ̃ რომელთა ესმა, ხოლო იწყეს კუალადცა კითხვად ურმისა მის, თუ ვითარ იქმნა საკჳრველი ესე ჲ̃ კაცთაგან უცხო შეცვალება, ხოლო ურმამან იწყო ძნიადღა სადამე სულთქმით და ტირილით სიტყუად, და ვერ შეუძლებდა ფრიადისაგან ურვისა და მწუხარებისა და იყო ურმა იგი მოხჳ̃ეულ სჳ̃ტისა მის საკჳრველებით ჲ̃ რაოდენ შემძლებელ იყო იტყოდა ესრეთ: მე უკჳ̃ ჵოი! ღ̃თის მოყუარენო რაჟამს მივეც სიკუდილსა, მოვინმე ვიდეს საშინელნი შავნი სახითა და უსაშინელესნი საქმითა და წარმომიყვანეს საწყალობელი ესე უბადრუკი და შთამიყვანეს მე სადამე ადგილთა ბნელთა და მყრალთა და უფსკრულთა სადმე ჯოჯოხეთისათა შთამითრიეს ქუ̃ესკნელს სადა იგი იყო რისხვა ღ̃თისა მიუწთომელითა თითოჲ ფერითა სატანჯუ̃ელითა შემზადებული, ცეცხლი იგი გეჰენიისა ბნელი გარესკნელი, მატლი და უძინებელი,ღრჭენა კბილთა, ტარტაროზი ყინვლიაა სასტიკითა, კუპრი, ფისი და სხუ̃ანი ნივთნი რომელთა შინა იტანჯებიან ყოველნი ცოდვილნი და ყოველნი კერპთ მსახურნი და ამას ხოლო იტყვიან დაუცხრომელად ვითარმედ, ვაი, და ვაი, გლახ ჩჳ̃ენ;

ხოლო არღარა ვინ არს მსმენელ და გამომხსნელ ჩჳენდა. ხოლო მეცა საწყალობელი ვინმე უცხო მივეცი მათვე სატანჯველთა, რამეთუ ვიხილნე მე ყოველნი ნათესავნი ჩჳენნისაგანნი, რომელნი ქრისტეს ჯუარცმისა შემგომად აღსრულებულ არიან უსათლავნი ჯოჯოხეთსა შინა, ხოლო ვითარცა ვიტანჯებოდი მათ თანა მცირედ ჟამ.

მეის ანაზდათ ნათელი გამობრწყინდა უფსკრულთა მათ შინა ჯოჯოხეთისათა და სჳეტი ნათლისა ჩამოდგა ვიდრე ჩჳენდა მდე, რომლისა თავი მისი მისწუთებოდა ცადმდე და წუერსა მის სჳეტისასა მჯდომარე იყო, რომელი მამათა ჩუენთა კუარს აცუნ. ხოლო ორნი ვინმე შუენიერნი მოვიდნენ ჩემდა და მეის ხმა გამოკრთა სჳეტისა მისგან ვითარცა ელვა ჭაბუკთა მათ მიმართ, ვითარმედ წარმოიყვანეთ ყრმა ეგე მხოლოდ შობილი გლახაკთა მშობელთა, რამეთუ მელმის გული ტკივნეულობისაგან მათისა და მიეცით ხელთა მშობელთა მათთასა, რათა ეგრეცა ადიდებდეს და იხარებდეს დღესა ამას ჩემსა ყოველთა სიხარულევანსა დ ვითარცა ესე ხოლო ჰსთქუა მეის მსწრაფლ აღმომიყვანეს და მომიყვანეს გუამადვე ჩემდა.

და არა ესერა აქა მდგომარე ვარ ვითარცა ხედვენ თვალნი თქუენ ყოველთანი და ვაჲ და ვაჲ გლახ მათთჳს რომელნიცა იქ დამკჳდრებულ არიან და რომელთა იგი მიელის სასჯელი. ხოლო ამისსა სმენასა ზედა მეფე და დედოფალი და ყოველი იგი ერი ცრემლითა ილურებოდეს და ფრიადი გოდება და ტირილი შეიქმნა საშინელი ყოველთა.

ხოლო მოქცევისა და საბნელისაგან ხსნისა მათისათჳს რაოდენი სიხარული იხილვებოდა, რომელმან ენამან გამოთქვას და ყოველნი ზოგად ჰმადლობდეს და ადიდებდეს ღმერთსა ამას ყოველსა ზედა. ხოლო კუალად სხუა ეშმაკეული კაცი მოიყვანეს შეკრული ჯაჭუებითა ძლიერად, რომლისა ვერ ვის ეძლო პყრობა ყოვლადვე, რამეთუ ფრიად სასტიკთა ეშმაკთაგან იგუემებოდა და ყოვლადვე რაჲ რაჲთ იჭირვიდეს და ვითარცა მოიყვანეს იგი სჳეტსა წინაშე საზარელ იყო ხილვა მისი გოდებთაგან, რამეთუ თვალნი გამოსახნა სასტიკად ანაზდად ვითარცა ზროხამან და იყვირნა და დაეცა წინაშე სჳეტსა და იდვა ყოვლად უსულოდქმნილი ვითარცა მკუდარი. ხოლო წმიდამან ნინო მოიღო წმიდა ჭურჭელი და ევლოგია აღიღო სჳეტისა ცხოვლისაგან ჭურჭელსა მას შინა წყლითა მოაპკურა წყალი იგი ვნებულსა მას კაცსა და მეის მასვე ჟამსა შინა ვითარცა ძილისაგან განიღვიძა და განიკურნაჲ და სჳეტსა მას წმიდასა მოეხვია დ ამბორს უყოფდა. ხოლო ყოველნი იგი ერნი ერთობით ადიდებდეს ღმერთსა მოქმედსა საკჳრველებათასა.

ხოლო თუ რაოდენნი და ურიცხუნი თითო სახენი სენნი განიკურნებოდეს, და სასწაულნი იქმნებოდეს, მას ჟამსა შინა ვინმე წარმოთქუენეს და აღრიცხნეს, რამეთუ ბრმანი ნათელსა მიიღებდეს, მკელობელნი ხლდებოდეს, ეშმაკნი განიხადებოდეს, კეთროვანნი განწმდებოდეს, უძლურნი განიკურნებოდეს, მკუდარნი აღდგებოდეს, და შეცოდებულნი ცოდუათაგან ხსნასა მიემთხუეოდეს; და ყოველნი ყოვლით კერძო ნუგეშინისცემასა მიიღებდეს და ჰპოებდეს და მეფე და მთავარნი და ყოველნი ერნი იყვნეს დიდსა სიხარულსა შინა და ყოველი იგი ერი სრბით მოვიდეს და მორბიოდეს შეხებად სჳეტისა მის წმიდისა ვიდრემდის ურთიერთსა დასთრგუნვიდესცა ფერხითა, რამეთუ ტრფიალება კეთილი საღმრთოსა შურისა ცეცხლსა მძაფრიად მოტყინარე ჰყოფდა. ხოლო მეფემან განზრახვა ჰყო წმიდისა ნინოს თანა, რათა შეუქმნას სჳეტსა მას წმიდასა გარე საბურველი რათა ყოვლისა ერისა ესრეთ ურიდად შეხდომით შეხება სახედ შეურაცხებისა საცნაურ იქმნებოდს.

ხოლო ვითარცა ესე განიზრახა სჳრტი იგი გარემემოსა და დაფარა ხელვისაგან და გარეთ შეემთხჳოდეს ყოველნი; ხოლო სასწაულნი ეგრეთვე იქმნებოდეს, რამეთუ სასოებასა კეთილსა ვერა რაჲ დამაყენებელ ექმნების. ხოლო ეთერისა განმკჳრთელებით აღმწჳრვალებული, კადნიერებით ურცხჳნელი წინაშე მეფისა წარმოუჩნდების.

ხოლო მეფემან სასოებითა კეთილითა და სარწმუნოებითა მტკიცითა განძლიერებულმან, იწყო მოსწრაფებით შენებაჲ ეკლესიისა და მცირედთა დღეთა შინა სრულ ჰყო ეკლესია, შესაბამად ჟამისა შემსგავსებული. ხოლო ვითარცა მიიწივნეს მოციქულნი წინაშე მეფისა კოსტანტინესსა და მოუთხრეს ყოველი იგი რომელი იქმნა და წარიკითხეს ეპისტოლე მირიან მეფისა, ადიდეს მეფე კოსტანტინე და დედა მისი ელენე სიხარულითა და ყოველი ერი ქრისტიანეთა იხარებდა, რამეთუ ესმა პირველად უფროჲს ამისთჳს, რამეთუ მადლი ღჳთისა და სარწმუნოება ჭეშმარიტი ქრისტიანობისა აღორძნებოდა და განმტკიცნებოდა ყოველსა სოფელსა შინა და მათ მიერ ნათლისღებასა შეემთხჳოდენ ნათესავნი ქართველთანი და მეორედ ამისთჳს, რამეთუ განეშორებოდა მირიან მეფე შეერთებისაგან და თანა შეწევნისა უსჯულოთა სპარსთასა და განმტკიცნებოდა ჰსჯული ქართველთა და ბერძენთა ერთბამად. ხოლო ერთობა იქმნებოდა ქრისტეს მიერ ჭეშმარიტი და ამისთჳს მოხარულნი ადიდებდეს ღმერთსა. ხოლო კოსტანტინე მეფემან წარმოუგზავნნა მოციქულნი და სიყუარულითა ფრიადითა და თანა წარმოატანა ეპისკოპოზი იოანე და მღდელნი ორნი და დიაკონნი სამნი და წარმოუგზავნა ჯუარი [1]) შემკული ოქროთა და თუალითა და მარგალიტითა და ხატი მაცხოვრისა [2]) ეგრეთვე შემკობილი და მისთანა სხჳა ნიჭი ფრიადი და ურიცხვი და მოსწერა ეპისტოლე და სხჳა ესე ვითარი.

„დიდისა უფროჲს ახლისა ჭეშმარიტისა ჰრომისა მთავრისა მიერ ქალაქთასა დიდისა კოსტანტინეპოლისა და ყოვლისა საბერძნეთისა თჳთმპყრობელი და მეფე ავგუსტოსი კოსტანტინე, ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისა და მართლისა ქრისტიანობისა ეზგურად ღირსა ქმნილ ერსა ზედა საზეპუროსა წყალობა აურაცხელისა ღჳთისაგან, ამისთანა უფროჲს ფრიად ვიდრემე მოხარულცა მსმენელობასა ზედა საღმრთოთა მეცადინეთა ყოველთათჳს ვითარცა ჩუენ სახელვე შემრაცხელი სხჳათა ღჳთის მსახურებისა, შენსაცა უფროჲს და უფროსღა სხჳათასა მოხარულმან გულითა და პრწყინვალემან სულითა, მადლობა შევსწირე ყოვლად სახიერსა ღმერთსა, რომელმან სათნო გიჩინა შერთვად სამწყსოთა თჳსთა შორის, რამეთუ ვინათგან უფროჲს ფრიად მოხარულობს თჳთ თავადი იგი წმი-

---

1) შემდეგ წმ. ნინოს მოსვლისა მცხეთს, იერუსალიმს ნაპოვ იქმნა წმ. ცხოველს-მყოფელი ჯუარი. შემდგომ ნათლისღებისა მეფისა მირიანისა წმ. კონსტანტინემ გამოუგზავნა მას ფრიად დიდი ნაწილი ჯუარისა, რომელსა ზედა დამსჭუალვილ იყვნეს ფერხნი სამეუფოსანი. ნაწილი ესე ჯუარათ შექმნილ იყო და შეჭედილ ოქროში ფრიად ძვირფასის თულებით. 629 წელსა ოდეს ჰსძლო საბერძნეთის მეფემ ირაკლიმ სპარსეთი, გამოითხოვა ნაწილი ესე უკან ადარნასი კურაპალატისგან და წაასვენა საბერძნეთს. შემდგომ რაოდენისამე დროსა წმ. ნაწილი ესე დაბრუნებულ იყო კუალად საქართველოს, რომელიც იქმნა დასვენებული ანანურის ეკლესიაში ფრთხილობისათჳს, რათა არ იქმნას დაკარგულ, თუმცა დაკრძალულ იყო იგი ფრიად, არამედ საქართველოს უბედურობის გამო წმ. ჯუარი იგი დაიკარგა სრულიად მეფობასა გიორგი XIII-სა.

2) წმ. მეფე კონსტანტინემ გამოუგზავნა მირიანს ორი ხატი მაცხოვრისა და ღუთის მშობლისა პირველი იპოება ალავერდის სალაროში კახეთს ოქროთ შეჭედილი, და მეორე რუისის ეკლესიაში იგივე ოქროთ შეჭედილი.

დათა ანგელოზითა მისთა თანა მოქცევასა ზედა ერთისა სულისასა, რაოდენღა უფროს ესოდენისა სიმრავლისა თუ რაბამნი და ურიცხჳნი სულნი მიეხიჭჳბიან შენ მიერ ღმერთისა, რომელსა უფროჲს ყოველთა მათ წინა აღურიცხველნივე სასყიდელნი განუმზადებიან შენთჳს ზეცათა შინა, რომლისათჳს უფროსღა ამისთჳს ვმხიარულობ რათა არვეობისა ჩუენ შორისისა, არათუ იდენ მგონებელ ვარ, არამედ უეჭუელად ფრიადცა და დამამტკიცებელ; ხოლო ამისცა უფროჲს ძალ გცემ სიტყჳთა ჩემ მიერითა რეცა განმამტკიცებელად, ვითარცა ემეცნიერესი საღმრთოსა არვისა, რეცა ახალსა ებგურსა, რათა განძლიერებულმან განაძლიერენე ახალ ნერგნი ერნი უკუდავებისა საწადელად განმზადებულნი, ხოლო აწ შენ მიერ ბრანჯნი [1]) წარმოჯვიულენიან. უსაზღროთა მხიარულებითა გონებისათა, ეპისკოპოზი იოანე, ორთა თანა მღდელთა და სამთა დიაკონთა, ხატითა საუფლოჲთა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა და ჯუარითა პატიოსნითა და სხჳთა რომლითაცა აწ ვიდრემე სასწრაფოდ ჯერ იჩინე თუ შეისობისათჳს ჟამის მოუთმენელობისა და კუალადცა ნუ მოი-იქწყენთ რაოდენი რა სახმარ იყოს ჩუენ მიერ თქუენდა მოპართ ყოვლისა აღმოსავლეთისა დიდო კეისაროსო და ქრისტეს მიერ ძმაო და ჩუენთანავე მეფეო მირიან ცოცხლებით იყოფებოდე, სიყუარული შენი ქრისტეს მიერ ჩუენ შორის და ჩუენი შენ შორის, რომელიცა ჰგიეს უკუნითი უკუნისამდე (ამინ.) ხოლო ვითარცა მოიწია ეპისკოპოზი და მისთანა მღდელნი და დიაკონნი და მოიყვანნეს ხატი საუფლო და ჯუარი, შეიქმნა სიხარული დიდი და გამოუთქმელი ყოველსა ერსა შორის, ხოლო დაუფროსღა ნეტარი ნინო იხარებდა, რამეთუ სრულ ჰყო ღმერთმან ყოვლითურთ საწადელი სანატრელისა მის.

წარიკითხა უფროჲს ეპისტოლე მეფისა კოსტანტინესი მეფემან მირიან და ყოველნი ზოგად ადიდებდეს ღმერთსა, ხოლო პირველ ესე საცნაურ ვჰყოთ რომელი ღირს არს ძიებისა, რამეთუ ვითა გვიპოვნიე ბერძენთა წერილთაგან გადმოღებულ მცირედ გამოკრებული, ზოგსრე წმიდისა ნინოს მიერ მოქცევა ქართუელთა ნათესავისა, ჭეშმარიტი და უცთომელი თეოდორიტეს მიერ ანტიოქელ ფილოსოფოსისაგან აღწერილი წარმოჩენილ არს წმიდათა მამათაგან, რამეთუ უფროჲს იგი თეოდორიტე, მეფისაჲ კოსტანტინესაგან წარმოვლენასა ეპისკოპოზისასა, თჳთ ევსტათი ანტიოქელ პატრიაქისასა იტყჳს ქართლოს განმართჳსათჳს საღმრთოთა ჰსჯულთა და საქმეთა განკმაზვისათჳს; ხოლო აქა იოანეს იტყჳს და თუ ვითარ წინა აღმდგომ არს სიტყუა სიტყჳსა ფრიად საძიებელ არს ესე უფროჲს; უეჭუელად არს რამეთუ თჳთ თავადი ევსტათი წარმოგზავნილ არს, თეოდორიტე ჭეშმარიტი უწყოდა, ვინადგან იგიცაჲ ანტიოქიელი იყო გარნა ევსტათის გუერდით მაშინ უეჭუელად იოანეცა ყოფილ არს, ევსტათი ამისთჳს რათა მეფე და ყოველი ერი გზასა ვიდრემე ჭეშმარიტებისასა დააყენოს და ასწაოს და განმართნეს ჰსჯულნი საღმრთონი და რაჟამს დაამტკიცნეს, თჳთ თავადი უფროჲს კუალად იქცეს თჳსსა მას საყდარსა; ხოლო იოანე რათა დაადგრეს და არა დაუტევნეს ვითარცა ახალ ნერგნი და უსწავლელნი და საზრდელისა მტკიცისაგან ჯერეთ უცხონი და ჯერეთცა სძის მოქენენი.

და ესე უფროჲს საცნაურ არს, რომელ იოანე კუალადცა წარგზავნეს წინაშე მეფისა კოსტანტინესსა, ჭეშმარიტისა ძლისათჳს ვითარცა აქა აწ ესერა წერილ არს, ვითარმედ მეფემან მირიან წაჰავლინა კუალადცა ეპისკოპოზი იოანე კოსტანტინე მეფისა და მისთანა ერთი წარჩინებულთაგანი

---

1) ბრანჯნი ანუ ფრანგნი, აწინდელნი ფრანცუზნი.

მოავარი თიოვად რათა მიანიჭოს ნაწილი ძელისა ცხოვრებისა, რომელიცა უკჳჱ თჳთ მებრ მას ოდენ ჟამსა გამოეჩინა ღჳთის მოყუარესა დედოფალსა ელენეს და ითხოვნნა მღჳდელნიცა მრავლად, რათა არა ვისისა სულისა განხრწნა იქმნას თჳნიერ ნათლისცემისა და ყოველმან ერმან ქართლისამან ნათელ იღოს; და ითხოვნა ქჳთ ხუროთნიცა აღშენებისათჳს ეკკლესიისა. ხოლო ღჳთის მსახურმან მეფემან და მხურვალემან ტრფიალმან საღმრთოთა საქმეთამან, სიხარულით უკჳჱ მიანიჭა ნაწილი ძელისა ცხოვრებისა და ფიცარნიცა იგი, რომელსა ზედა დამსჭუალნეს ფერხნი უფლისა და მაცხოვრისა ჩუჱნისა იესო ქრისტესნი და წარმოუგზავნნეს მღჳდელნი და ხურონიცა და რაჲ ენება ყოველივე უკჳჱ სათხოვარი აღუსრულა ყოვლად საღმრთომან მან დიდმან სანატრელმან მეფემან და ვითარცა წარმოვიდა ეპისკოპოზი იოანე და მისთანა მოციქულნი, მოიწივნეს ადგილსა, რომელსა ჰრქჳან ერუშეთი[1]) და მუნ დაუტევნა ქჳთ ხურონი იგი საქმედ ეკკლესიისა და სამსჭუალნი[2]) იგი უფლისანი დაეუტევნა და წარმოვიდა და მოვიდა მანგლისს, და იწყო მუნცა ეკკლესიისა შენებად და დაუტევნა ფიცარნი იგი უფლისანი; ხოლო ვითარცა ცნა ესე მირიან მეფემან ფრიად შეწუხნა, რომელ არა პირველად სამეფოსა ქალაქსა მოვიდეს, რათამცა პირველად მუნ იწყო შენებად ეკკლესიათა.

და უფროსღა ესე საჭიროდ აღუჩნდა რომელ სამსჭუალნი და ფიცარნი მუნ დაუტევნეს, ხოლო წმიდამან ნინომ ნუგეშინისცა ესრეთ მეტყუელმან ვითარმედ: ანუ უკჳჱ მწუხარე ხარ ჰოი მეფეო, რამეთუ ესრეთ ჯერ არს ვითარცა მოვიდოდიან ეგრეთვე სთესვიდნენ თესლთა ღჳთის მსახურებისათა, რამეთუ ამას სამეფოსა ქალაქსა შინა, რომელ საუნჯენი მოუნიჭებიან ყოვლად სახიერსა ღმერთსა, უფლისა უკჳჱ სოფლისა დიდებადცა და მეტყუელად კმა არიან კუართი უფლისა მხსნელისა და მაცხოვრისა ჩუჱნისა; და სუეტი ესე წმიდა განმანათლებელი და ნათელ მყოფელი სულთა და გონებათა ჩუჱნთაჲ. ხოლო ამას ზედა უკჳჱ რეცა მცირედ აღშფოთებულ იქმნა მეფე მწუხარებისაგან მაშინ უკჳჱ მეფემან მოიყუანა აბიათარ მღჳდელი, და მისთანა სხუანიცა მრავალნი ჰურიანი და გამოიკითხნა მათგან ჭეშმარიტი და ცნა ყოველივე ზედ მიწევნით კუართისათჳს უფლისა, ვითარმედ უეჭუელად ჩუჱნ შორის მდებარე არს საუნჯე იგი ფასდაუდებელი, მაშინ უკჳჱ მეფე აღივსო სიხარულითა გამოუთქმელითა აღიპყრნა ხელნი ზეცას და იქუა, კურთხეულ ხარ შენ ქრისტე ძეო და სიტყუაო ღჳთისაო, რომელი წინასწარ განაგებ ყოველსავე სიბრძნით, რამეთუ შენ ხარ ღმერთი ჭეშმარიტი ცხოველი, რომელმან გამოგჳიხსნენ ტყუჱ ქმნილნი ხელთაგან ეშმაკისათა და რომელმან ცხოვრებისათჳს ჩუჱნისა წინასწარვე განგებულებით წარმოავლინე, წმიდა და ყოვლად განათლებული ნათლითა უზეშთაესისა მის და მფლობელისა გუამისა შენისა წმიდისა დამფარველი წმიდა სამოსელი შენი წმიდით ქალაქით იერუ-

1) ერუშეთის საზღუარი ანუ აწინდელი სახალციხო. საზღუარსა შინა ამისასა მცირე მდინარესა ზედა, რომელსა ეწოდების ერუშეთი აწ ჰსდგას მაგიერ უწინდელის ქალაქისა მცირე დაბა, რომელსაც ერუშეთი ეწოდების, მას შინა აქამომდე ჰსდგას ეკკლესია აღშენებული იოანე ეპისკოპოზის მიერ. ნახე გეოგრაფია ვახუშტისა გუერდი 104.

2) სამსჭუალი ანუ ლურსმანი. სამსჭუალი იგი, რომელიც იყო მოტანილ საბერძნეთით საქართველოს, შემდეგ საქართველოს აოხრებისა შაჰაბაზის მიერ XVI საუკუნეში, მან წარუგზავნა რუსეთის მეფეს მიხაილ თეოდორისძეს, რომელმან დაასვენა დიდის კრძალულებით მოსკოვის მიძინების საპატრიარხო კრების ეკკლესიაში.

სალამით, ქალაქსა ჩუენსა და სამეფოსა და ჩუენ მფარველად უფროჲს მხსნელად და მაცხოვრად სულთა და ხორცთა ჩუენთა მოგუანიჭენ, ამისთჳს უფროჲს მადლობელნი გმადლობთ შენ და განვადიდებთ დიდებისა მეტყუელებით დაუცხრომელითა, რამეთუ წმიდა ხარ შენ უკუნითი უკუნისამდე (ამინ.)

ხოლო მეფე და ყოველი ერი უმეტესადრე განემტკიცნეს ჭეშმარიტსა ქრისტიანობასა ზედა და ყინვათა დაშთომილ იყვნეს ყოველნივე ნათელს იღებდეს სახელითა უფლისა იესო ქრისტესითა, რამეთუ მეფემან და დედოფალმან და უმრავლესმან ქართველთა ნათესავმან, პირველად უფროჲს ნათელს იღეს რაჟამს იგი პირველ ეპისკოპოზი მოვიდა და იყო სიხარული დიდი გამოუთქმელი და ჰმადლობდეს ყოველნი ერთობით და ადიდებდეს ღმერთსა. ხოლო იწყეს შენებად ეკკლესიისა ქალაქისაკან გარეთ და ყოველთა მათ ზედა საყოფელთა წმიდისა ნინოსითა და ვითარცა ჰყუეს ყოველითა მოსწრაფებითა და გულსმოდგინებითა, იწყო წმიდამან ნინო ლოცვად ხელ განპყრობილმან ალმოსავლეთით და თქუა.

იკურთხეულ ხარ უფალო ღმერთო ძეო ღმრთისაო იესო ქრისტე და მამა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი, რომელმან მოავლინა სიტყუაჲ მისი ქუეყანად წყალობისათჳს და ცხოვრებისა ნათესავისა კაცთასა, და იშუაჲ ქუეყანასა ზედა მსგავსებითა ჩუენითა, სიმდაბლისა უფროჲს ესე ხორცნი შეიმოსნა, ღმერთი განკაცნა და კაცნი განაღმრთოვნა ტყუე ქმნილნი და მონებით გამოგჳტაცნა ხელთაგან ბოროტისა მის და უკეთურისა მთავრისათა და ზეცისაჲ სიმაღლეს აღსლვად ღირს გვყუნა უკეთუ ოდენ ვიპოვნეთ მორჩილ ბრძანებათა მისთა, ესე უფროჲს ნათელი ჭეშმარიტი ნათლისაგან ჭეშმარიტისა შობილი და არა ქმნილი, ვითარცა მაშინ ჩუენისა ცხოვრებისათჳს იშუნება ნებსით თჳსით; ესრეთვე თანა ღმობით აწცა და მარადის, მოურნეობს ჩუენისა წყალობისათჳს და მის მხოლოსა წარმართებულ არს ყოველი ცხოვრება ჩუენი, რამეთუ მასა ჰშუენის ყოველი დიდება და სიმტკიცეჲ.

ხოლო ადგილსა ერთსა კლდესა ზედა ჰსდგა ხე ერთი ფრიად შუენიერი და საკჳრველებითა რაოთამე მიუთხრობელითა სულნელი და იქმნებოდა ხესა მას ზედა საქმე საკჳრველი, რამეთუ ისარ ცემული ნადირი, რომელიცა უფროჲს მივიდის და ჰსჭამის ხისა მისგან ფურცელი გინათუ თესლი ნაშოვცვინებული მყის განერის სიკუდილისაგან და ღაცათუ ფრიად სასიკუდინესა ადგილსა წყლულ იყვის.

ესე უფროჲს დიდად საკჳრველ უჩნდეს პირველთა მათ წარმართთა რაოდენ ღირს იყვნესცა საკჳრველებისა, ხოლო აუწყეს ეპისკოპოზსა ხისა მისთჳს, და ვითარცა მოვიდა ხილვად ეპისკოპოზი იოანე, თქუა ესრეთ: ჭეშმარიტად ნამდჳლვე პირველითგან განგებულ არს ღმრთისა მიერ ამის სამეფოსა წინასწარითა მოსწრაფებითა წყალობა და ცხოვრება; რამეთუ პირველად ყოვლისა სოფლისა განმანათლებელისა ჯუარისა წარმოვლინებითა და ამის ხისა სურნელისა აღმოცენება უფროჲს ვიდრემე საცნაურ ჰყოფს და ნამდჳლვე უეჭუელად ჟამისა ამისთჳს დამარხულ არს, რამეთუ აწლა მოეფინ, მადლი ღმრთისა ქართლისა სამეფოსა ზედა და ამის ხისაგან უეჭუელად ჯუარ არს შექმნად ჯუარი პატიოსანი, რომელსა თაყუანისცემდეს ყოველნი სიმრავლენი ერთი ღმრთის მსახურთა მორწმუნეთანი. ხოლო ამის ხისა რომელსა წარმოჩენად და ზოგსრე სახისა გამოცხადებად საჭიროდ უფროჲს სათანადო არს ჩუენდა; რამეთუ იხილეთდა უფროჲს საკჳრველი და გულის ხმა ჰყავთ, რამეთუ რომელი იგი სამოთხესა შინა დანერგულ იყო ხე, მისგან გემოს ხილვამან, ყოველი ნათესავი კაცთა ერთობით სიკუდილსა მისცა, ხოლო ამის ხისა ჭამითა აქა, რომელნი იყვნეს სასიკუდინედცა წყლულნი განიკურნებიან, არამედ რაჲმე უფროჲს იყოს ძალი საიდუმლოსა ამის საყუარელნო. ხოლო

უკუეთუ კეთილად გულის ხმა ვყოთ ფრიადისა ვიდრემე ძიებისა ღირს ვიყონე, რამეთუ ვინათგან ყოვლად სანატრელი და კურთხეული ესე ხე, ესე ვითარსა საძირკუელსა ზედა აღორძნებად ღირს იქმნა, რაჲ უკუე საკჳრველ არს უკეთუ რაოდენიცა და საკჳრველნი სასწაულნი იქმნებოდიან.

რამეთუ დაღაცათუ ხე იგი ადამის შჯულითურთ მომსპოლველი სამოთხეს დანერგულ იყო, არამედ ესე უკუე მას ზედა დანერგულ იყო, რომელსა საცნაურ ჰყოფს ნეტარი პავლე მოციქული, ვითარმედ სულიერისა მისგან სუმიდეს კლდისა რომელიცა შეუდგა. ხოლო კლდე იგი იყო ქრისტე უეჭუელი და ჭეშმარიტი არს სახე და ძალი ამის მადლისა მიმნიჭებელი ძალისა კურნებათა და სასწაულთასა, რომელი უკუე აჴა ესერა და შემდგომიცა ვიდრემე სრულ ვჰყოთ სასურველი ძიებისა, შეწევნითაჲ ღმრთისათათა. ხოლო უკუე რევ ძე მეფისა და ეპისკოპოზი იოანე, და სიმრავლე ერისა მის თანა წარვიდეს და მოჰკუეთეს ხე იგი და წარმოიღეს რტოთურთ თჳსით და მოაქჳნდა იგი ათსა ათეულსა კაცთასა ზე ტვირთჳთ რტო თურთ, განსაკჳრვებელი სიტურფესა ზედა შემახედაობისასა, რამეთუ რაჲამს უკუე ყოველი ხე ხმელად და ნაყოფთაგან თჳსთა ობლად იხილვებოდა და იგი ოდენ ხოლო მხოლო მწუანოდა და სიტურფითა მისითა და სურნელებისა ენოსითა ყოველნივე იძულებდეს მისგან ნერგნი და მაღნარნი, ვინნიმცა უკუე სახედველნი არს შუენიერებისა მის შესახედავისასა. ხოლო აღმართეს ხე იგი კარსა ეკკლესიისასა სამხრით კერძო სადა იგი ნიავი ჰბერვიდა ნელიად და შუენიერად შლიდა ფურცელთა ხისათა და ნარნარად ძრვიდა რტოთა მისთა, ხოლო იყო ხილვა მისი მახარებელ ყოველთა მხედველთასა.

ხოლო იქმნა მოკუეთა ხისა მის მარტსა ოცდა ხუთსა დღესა პარასკევსა და დადგრა ხე იგი ეგრეთ შეუცვალებელ ფერსა ზედა თჳსსა და შუენიერებასა დღესა ოცდა ათექუსმეტსა და ვითარცა თჳსისა ძირისაგან ყოვლად არა შეცვალებულ იყო, ესრეთ ეგო სიტურფესა ზედა თჳსსა, ვიდრემდის ყოველნი ხენი მაღნარისანი შეიმოსნეს ფურცლითა და ყოველნი ხენი ნაყოფის გამომღებელნი შეიმოსნეს ყვავილითა ფერად ფერადთა.

მაშინ უკუე მასვე შუენიერებასა ზედა გებული, განკუეთეს ხე იგი თუესა მაისის ერთსა და შექმნნეს ჯუარნი ოთხნი და შვიდის მაისის თუესასა აღმართეს ფსალმუნითა და გალობითა. და იყო სიხარულსა შინა დიდსა მეფე და ყოველი ერი და ქალაქი, ამისსა შემდგომად უკუე იყო სხუა ხილვა საკჳრველებისა, რამეთუ ყოველთა მათ დღეთა ხედვიდეს ყოველნი იგი ერნი და ქალაქი სრულიად, რამეთუ ჯუარი ცეცხლისა ჩამოვიდის ზეცით და ეკკლესიასა მას ზედა, რომელსა ჯუარნი იგი ესუენნეს, გჳრგჳნითა ვარსკულავითა დაადგრის ვიდრე განთიადმდე და რიჟურაჟს ოდენ განკრთიან შორის ორნი ვარსკულავნი და ერთი წარვიდის აღმოსავლეთით, ხოლო ერთი დასავლით, და იგი თავადი ეგის თჳსსა მას ადგილსა ბრწყინვალედ და ნელად განვიდის წყაროსა მის ზემო კერძო არაგვისასა დაადგრის ბორცუსა მის კლდისასა, რომელი აღმოაცენეს ცრემლთა წმიდისა ნინოსთა 1) და მუნით კუალად ზეცად ამაღლდის, ხოლო ესე მრავალ გზის იხილვებოდა

1) სუეტიცხოვლის კრების ეკკლესიის პირდაპირ, არაგვის მდინარის გაღმა, წმ. ჯუარის ეკკლესიის სამხრეთის მხარეს ძირს, შორიდამ მოჩანს კლდეს ზედა მცირე ხეობა, ფრიად ფურცლოანი, შუაკლდეში გამოქვაბულ არს მცირე ეკკლესია, რომელიც ნახევარი ყოფილ არს ნაშენი აწ დარღვეული. წმ. მოციქული ნინოსი, იმ ეკკლესიის ძირში კლდიდან გამოდის მცირე წყარო ფრიად შუენიერის გემოსი, რომელსა უწოდებენ ძუძუს წყაროთ. წყარო ესე არს გამოთხრილი წმ. ნინოს ცრემლით, ოდენ დაემალა ნეტარი ამ ქუეყნის ამაო დიდებასა. რომელთა დედათა შიბიერობის შემდეგ დაეშრიტებოდის ხოლმე რძე — მივლენან იმ წყაროსთან, უთუევენ მოწიწებით ლამესა იმ წმ. ეკკლესიის კედელზე და შემდეგ მსურვალისა ლოცვისა წმ. ნინოს მიერ მიეცემის ხოლმე რძე ყრმათათჳს.

ყოველთაგან, მაშინ უკუე ინება კითხვად წმიდის ნინოსსა, გაუწყა უკუე დედაო სანატრელო და მაცხოვარო ჩუენო, თუ რაჲ უკუე არს სახილველი ესე საკჳრველი, და თუ რასა მოასწავებს ვარსკულავნი მათ განყოფილნი აღმოსავლით და დასავლით და უმთავრესისა მის ზეცად ამაღლებაჲ.

ხოლო წმიდამან ნინო ჰრქუა მათ, «განავლინენით უკუე კაცნი მთათა ზედა მაღალთა აღმო-სავლით ვიდრე კახეთისა მთადმდე და დასავლეთით ვიდრე სანახებამდე ამის ქალაქისა, რაჲთა გა-მობრწყინდეს მთიებნი იგი, იხილონ ადგილი იგი თუ სადა ვიდრემე დაადგრებოდინ» და ვითარცა თქუა ესე წმიდამან ნინო, მეფე უკუე შეუდგა საქმით აღსრულებასა სიტყჳსასა და შეიცვნა თავნი მთაიანი კაცთა მიერ, ხოლო დღე იგი იყო პარასკევი და შაბათი განთენდებოდა, ხოლო ეგრეთვე იქმნა იგივე სასწაული პირველ ხილვისა და ხვალისა დღე მოვიდეს ორკერძოვე იგი ებგურნი მო-უთხრეს მეფესა და წმიდასა ნინოს, რამეთუ ერთისა მის დასავლეთით თხოთისა მთისა მიწევნა მო-უთხრეს, ხოლო აღმოსავლეთისა მის ბოდს კახეთისა ქუეყანასა მიწევნა მიუთხრეს, და ორთავე მათ ესრეთ უკუე საცნაურ იქმნა საზღვარი, მაშინ უკუე უბრძანა ნეტარმან ნინო წარხუმა ორთა ჯუართა, ერთისა აღმართება თხოთისა მთასა [1]), ხოლო მეორისა უბრძანა სალომეს მხევალსა ქრისტე-სსა, რათა წარიღოს ერთი ჯუარი უჯარმოს ქალაქსა [2]) და მუნ აღმართოს, რამეთუ დაბისათ მისთჳს რომელ ეწოდების ბოდი, შემდგომად უკუე საცნაურ იქმნეს ჟამსა თჳსსა განგებულება ღუთისა. ხოლო ვითარცა უბრძანა წმიდამან ნინო ეგრეთცა უკუე ჰყვეს, ხოლო თავადი ესე ჯუარი პატიო-სანი მესამე უწყებითა ზეგარდამოთა აღმოიყვანეს ზე ბორცუსა მას ქუეშე წყაროსა მას ზედა, სა-და დიდი იგი უმთავრესი ვარსკულავი აღმოვიდეს ნელად ნელად და ათიეს ღამე ლოცვთა და ვედ-რებითა ღუთისათა.

ხოლო წმიდა და ნეტარი ნინო შეაზავებდა ნეკტარსა ცრემლთა წყაროსა მას თანა აღმომ-დინარესა და იქმნებოდეს სასწაულნი ფრიადნი და ურიცხუნი, ხვალისა დღე უკუე აღიღეს გლდეს მას ზედა და მოვიდა ნეტარი ნინო ბორცუსა მას ზედა ზე და დავარდა პირსა ზედა თჳსსა ქუათა მათ ზედა და ტიროდა ღმობიერად ვიდრემდის დაალტო ყოველი იგი იატაკი ცრემლითა და ღმო-ბიერ იქმნეს ფრიადსა მას ტირილსა ზედა ნეტარისა ნინოსსა, ყოველნივე მეფენი და მთავარნი და ყოველნი ერი და ტიროდეს ყოველნივე საშინელად ვიდრემდის ხმა ჰსცემდეს მთანიცა ძლიერად ტი-რილსა მას ზედა მათსა, ხოლო რეცა ქუანიცა გოდებდეს ესრეთ უკუე საგოდებელი იყო. ხოლო წმიდამან ნინო დასდვა ხელი ერთსა ქუასა და ჰრქუა ეპისკოპოზსა, მოვედ უკუე ჰოი მეუფეო, რა-მეთუ შენდავე ვიდრემე ჯერ არს რათა დასწერო ჯუარი ქუასა ამას, რამეთუ მწყემსი ხარ ცხოვართა პირმეტყუელთა, ხოლო ეპისკოპოზმან დასწერა ჯუარი და აღმართნეს ადგილსაჲ მას ჯუარი იგი დიდებული დიდებით და მოდრკა სიმრავლე იგი ერისა და თაყუანისცეს ჯუარსა მას და ჰღაღადეს

1) ყოვლად პატიოსანი ჯუარი ესე სრულიად კაცის სიმაღლე აწ ჭალის კარის ეკკლესიაში ჰსდგას, რომე-ლიც ეკუთნის ამილახვრიანთ, შემკული ოქროთი და თუალ მარგალიტით ქართლს.

2) უჯარმის ქალაქის მაგიერათ აწ დაბა არს, რომელიც ჰსდგას იორის მდინარის მარცხნივ მხარეს; აქამომ-დე დაბის მახლობრივ უწინდელის ქალაქის შენობანი ჰსჩანან. უჯარმა უწინ ფრიად დიდი სავაჭრო და მდიდარე ქა-ლაქი იყო, რომელსა შინა ჰსცხოვრებდნენ კახთ მეფენი, აღუშენია მეფე საურმაგს (237—162 უწინარეს ქრისტეს შობისა).

ჯუარცმული ქრისტე ჭეშმარიტად ძედ ღმრთისად ცხოველისად და ღმრთად ჭეშმარიტად[1]). ხოლო დიდ-დიდნი იგი მთავარნი არა განეშორებოდეს ეკკლესიასა წმიდასა, სუეტსა ნათლისასა და ჯუარსა მას პატიოსანსა, რამეთუ ხედვიდეს სასწაულთა ურიცხუთა და კურნებათა. ხოლო დღესა კჳრიაკესა შინა აღვსებისა, ჰყო მეფემან მირიან და ყოველთა მთავართა და ყოველმან ერმან დღესასწაული ჯუარისა პატიოსნისა და იქმნა შესაწირავი დიდი ყოვლისა მის ერისაგან მას დღესა შინა და განაწესეს დღე იგი ზატიკად დღესასწაულად, მიერ ჟამითგან ვიდრემე დღეინდელად დღედმდე და იყო რაოდენსა მე დღესა შემდგომად მარტჳლიისასა[2]) იხილეს სხუა სასწაული საკჳრველი და საშინელი დღესა ოთხ შაბათსა, რამეთუ აჰა ესერა სუეტი ერთი ნათლისა სახედ ჯუარისა დგა ჯუარსა მას ზედა და თორმეტნი ვარსკვლავნი, სახედ გჳრგჳნისა გარემოს მისსა, ხოლო ბორცჳ იგი ჯუარისა კუმოდა სულნელებასა გამოუთქმელსა, რამეთუ ვითარცა ხედვიდეს სასწაულსა ამას ყოველნი, მრავალნი უკუე ულმრთოთა მათ წარმართთაგანნი მოიქცეს და ნათელს იღეს მას დღესა შინა ურიცხუმან სიმრავლემან და შემდგომითი შემდგომად ნათელ იღებდეს. ხოლო მორწმუნენი განმტკიცნებოდეს უფროსად და უმეტესად და ყოველნივე მოხარულნი ადიდებდეს ღმერთსა, კუალად უკუე სხუა სასწაული იხილვა ჯუარისავე, რამეთუ ვითარცა რა ცეცხლი მზისა შჳდ წილად უბრწყინვალესი, დაადგრა თავსა ზედა მისსა და ვითარცა შანთი[3]) ელვის სახენი კრთებოდეს, ხოლო ზეცით ნათელსა მას ზედა ანგელოზნი უფლისანი თუალითა უბრწყინვალითა აღვიდოდეს და გარდამოვიდოდეს მას ზედა. ხოლო ბორცჳ იგი ჯუარისა იძვროდეს ძლიერად და რეცა მთანიცა იგი საცნაურ ჰყოფდეს სიხარულსა მას გამოუთქმელსა და უხილავნი ხმა მაღლად ძნობით ხმობდეს დავითის თანა საკჳრველისა, ვითარმედ მთანი იმიერით ვითარცა ვერძნი და ბორცუნი ვითარცა კრავნა ცხოვარისანია. ხოლო ვითარცა იხილეს სასწაული იგი დაუკჳრდა ყოველთა და უფროსღა და უმტკიცეს ადიდებდეს ღმერთსა, ხოლო ვითარცა იქმნებოდეს წლითი წლად სასწაულნი იგი ურიცხუნი, ყოველი იგი ერი მოვიდოდეს შიშით და სურვილით, და იყო სიხარული დიდი და გამოუთქმელი ყოველთა ზედა.

და თაყუანისცემდეს გულს მოდგინედ და იქმნეს ყოველნივე სასოებით შემოსილ, მაშინ უკუე რევს ძესა მეფისასა ესხუა ყრმა წული მცირე და იყო იგი შეპყრობილ სენითა სასიკუდინოთა. და ამის მიზეზისათჳს ფრიადსა გლოვასა და მწუხარებასა შინა იყუნეს, რამეთუ იგი ოდენ მხოლო ესხუა მათ, მოიღო იგი და მისცა წმიდასა ნინოს და ჰრქუა ძემან მეფისამან, უკეთუ ლოცუითა შენითა განიცოცხლოს ძე ესე ჩემი მომკუდარი ამან ჯუარმან, შენ უკუე მიგეც თავს დებად სანატრელო დედაო, რათა აღუშენო გუბო შემსგავსებული ძალისა ჩემისა და ვითარცა ესე თქუა, მოიღო ყრმა იგი წმიდამან ნინო და დადვა წინაშე ჯუარსა მას და ცრემლით ევედრებოდა და იტყოდა ესრეთ.

---

1) ყოვლად პატიოსანი ჯუარი ესე მცხეთის საკათალიკოზო კრების წმ. სუეტის-ცხოვლის ეკკლესიასა შინა ჰსდგას საკურთხეველში წმ. ტრაპეზის უკან, სახილველათ და თაყუანისსაცემლათ ყოველთათჳს, ჯუარი ესე გამოსუენებულ იყო, მცხეთის პირდა პირის ჯუარის ეკკლესიიდგან მეთორმეტე საუკუნეში, ოდეს თამერლანმან ანუ ლეიმურლანგმან აღაოხრა სრულიად საქართველო, რომელიც დიდის მოწიწებით აწ არა უწყით თუ სადამე დაცული იყო იგი. 1725 წ. იქმნა პოვნა მისი და შეჭედა ვერცხლით მეფის თეიმურაზის მეორის მიერ, რომელმან პატიოსნებით დაასუენა საკათალიკოზო ეკკლესიაში.

2) მარტჳლია ანუ სულის-წმიდის მოფენის დღე.

3) შანთი, წითლადმდე გაცეცხლებული რკინა.

«შენ უფალო, რომელმან დასაბამსავე მიწისაგან კაცი დაბადე, რომელი მოაკუდინებ და აცხოვნებ, რომელი შთაიყუანებ ჯოჯოხეთად და აღმოიყვანებ, რომელი მეორედ მოსლვითა შენითა დიდებულითა აღადგინებ ყოველთავე და უჩინოთა და უარსოთა, მეყსა შინა ცხოველად წარმოადგინებ საკვირველებით შენვე უკუე მეუფეო თავად მიეც მხოლოდ შობილი ყრმა ესე მცირე ცოცხალი მშობელსა მას მისსა, შეწევნითა და ძალითა წმიდისა ამის პატიოსნისა ჯუარითა»; და ვითარცა ესე ლოცვა (სრულ ჰყო), მყის განცოცხლდა ყრმა იგი და ყოველნივე ერთობით ადიდებდეს ღმერთსა; ამისსა შემდგომად უკუე მოვიდა ძე მეფისა რევ აღსრულებად აღნათქუამისა თჳსისა და ყოველივე სიხარულითა აღუშენა ეკლესია შუენიერი, და დაუცადებელად მოვიდოდის მადლის მიცემად ღუთისა და ჯუარისა პატიოსნისა, ხოლო მოვიდოდეს ყოველნივე და თითოფერითა სახითა შეპყრობილნი სნეულებითა და მყის განიკურნებოდეს და ყოველნი სიხარულით ჰმადლობდეს და ადიდებდეს ღმერთსა და ჯუარსა ქრისტესსა პატიოსანსა.

იყო ვინმე მამაკაცი ჭაბუკი და ორნივე თუალნი დაბრმობოდეს, ჯდა უკუე იგი მწუხარე წინაშე ჯუარსა ქრისტესსა, ევედრებოდა დღე და ღამე და მეშვიდისა დღისა შემდგომად, სცხეს ევლოგია ჯუარისა თუალთა მისთა და მყის აღეხილნეს და უმჯობეს პირუჱლისა მხედველი, სიხარულით ადიდებდა ღმერთსა.

კუალად სხუა ვინმე დედაკაცი იყო ფრიად გუემული სულთაგან არა წმიდათა, რამეთუ ფრიად ბოროტ იყო გუემული იგი მისი ესოდენ, ვიდრემდის გონებისაგანცა სრულიად შეცვალება შემთხვეოდა და სამოსელსა თჳსსა დაიპებდა და ვითარ მოიყვანეს წინაშე ჯუარისა პატიოსნისა და შეამთხჳეს და შემდგომად ათორმეტისა დღისა განიკურნა და ყოვლითურთ უვნებელი წარვიდა, თაყუანისცა მოხარულმან ჯუარსა პატიოსანსა და ადიდებდა ღმერთსა.

კუალად სხუა ყრმა მცირე ცბოდა უკუე ჩუეულებისაებრ ყრმათა თანა უასაკოთასა, ხოლო ეშმაკისა მანქანებითა შეუბრკმა და დაეცა და მეყსა შინა მოკუდა, ხოლო დედამან მისმან საწყალობელმან ტყებითა სასტიკითა და გოდებითა მწარითა, ყოველნი იგი ერნი გოდებად და წყლულებად მოიზიდნა მისსა მიმართ და ყოველნი ტირილად აღძრნა, ვითარცა შეჰგავს უბადრუკსა დედასა ძესა ზედა საყუარელსა საწყალობელად მგოდებელსა და ესრეთ უკუე სალმობიერად გოდებდეს ყოველნი და ტკივნეულობდეს ვითარცა თჳსსა ნაშობსა ზედა. ხოლო ვითარცა შემოკრებულ იყუნეს ყოველნი მისსა, რომელნიმე გოდებისათჳს და ნუგეშინისცემისა, ხოლო რომელნიმე უცხოსა და საკჳრველისა გლოვისა ხილვად; მყის უკუე ვითარცა განცოფებულმან დედამან მისმან აღიტაცა ძე მისი მკუდარი და რაოდენ ეძლო სრბით მოვიდა და წინაშე ჯუარსა დააგდო, ხოლო თჳთ ჯუარსა პატიოსანსა ვითარცა მოკუდავი მოეხვია საწყალობელად სალმობიერი, ხოლო ერნი იგი ეტყოდეს ვითარმედ, დედაკაცო ნუ აწყენ აქა შემოკრებულთა ამათ ერთა, აღიღე ძე ეგე შენი მკუდარი და დამარხე, ნუ უკუე აურვოდეს, ხოლო დედაკაცი იგი დაღაცათუ გონებისაგან შეცთომილ იყო; გარნა ვითარცა ბრძენი ეტყოდა ესრეთ, ვითარმედ უკეთუ მე ძისა ჩემისათჳს ესრეთ მელმის და საწყალობელად ვიგუემები უბადრუკი, ხოლო არა უფროისღა მისსა ჯერ არს თანალმობაჲ რომლისა მიერ დადებულ იყო და ესედა რომელ იგი კაცთმოყუარე და სახიერი არა ვიდრემე კაცობრივითა ბუნებითა არს, არამედ ღუთაებრივითა სახიერებითა, აწ უკუე უწყოდეთ ყოველთა, რამეთუ არა წარვიდე აქაით, არამედ ძესავე ჩემსა თანა მოვკუდე აქა საწყალობელად და ერთბამად მწუხარეებით მივეცნეთ ჯოჯოხეთსა; რამეთუ დამბადებელსა უფროს ელმის დაბადებულთათჳს. ხოლო ვითარცა ესე წართქუა დედაკაცმან მას სასოება შემოსილმან, მყის უკუე ნათელი

გამოკრთა ქუ̂არით ვითარცა ელვა; და ხმა რაიმე გამოჰყვა ნათელსა მასთანა ტკბილი და ნამდჳლვე ნათლისა შესაბამი, ესრე მეტყ̂ჳლი ვითარმედ: ოჰო დედაკაცო! დიდ არს სარწმუნოება ეგე შენი და მელმის ტკივნეულობასა მაგას შენსა ზედა, რამეთუ შენისა მაგის სასოებისათჳს, მიგანიჭებ უფ̂ჲ ძესა შენსა ცოცხალსა. ნუღარა უფ̂ჲ ტკივნეულ არს გული შენი და ნუცაღა ვიდრემე აწუებ აქა შემოკრებულთა ამათ ერთაჲ; ხოლო ვითარცა ესე ჰსთქუა ხმამან საღმრთომან, მეყსა შინა წარმოხლდნა ყრმა იგი ყოვლად განცოცხლებული და ქუ̂არსა და დედასა სწორედ მოეხვია და ამბორს უყოფდა ქუ̂არსა მას წმიდასა. ხოლო დედაკაცი იგი განკრთა ანაზდათისა მას ძისა მისისა შეცუ̂ალებასა ზედა და კნინღა უსულო ქმნილი მყოვარ ჟამ გაბრუებული ქუ̂არსა მას მოხუ̂ეულ ვითარცა მკუ̂დარი შემსჭუ̂ალულ იყო; ხოლო მეფე და ყოველი იგი ერი განკჳრვებულ იქმნნეს ერთბამად ორისავე საქმისათჳს, ერთად უფ̂ჲ დედაკაცისა მის სასოებისათჳს ჲ სარწმუნოებისა, ხოლო მეორედ ესოდენ უცხოსა და საკჳრველისა არაჩჳეულისა განკჳრვებისათჳს და ყოველნი ერბამად სიხარულითა აღსავსენი ჰმადლობდეს ჲ ადიდებდეს ღმერთსა; ამის უფ̂ჲ ხილვასა ზედა უფროსღა შეექმნა ყოველთაჲ სურვილი და ტრფობაჲ.

და მოვიდოდეს ყოველნივე ყოვლით კერძო, რამეთუ ყოველთა შორის იქმნა მხურვალებაჲ საღმრთოსა შურისა. მრავალნი უფ̂ჲ უშჳლონი მოვიდოდეს სასოებითა და ევედრებოდეს და ყოველთა აღუსრულდებოდა სათხოველი მათი წადიერებით შჳლის მიცემითა და ესრეთ მოხარულნი და გულ სავსე ქმნილი ადიდებდეს ღმერთსა მოქმედსა საკჳრველებათასა ჲ არა ხოლო ოდენ იგინი მიემთხუ̂ეოდეს საწადელსა რომელნიცა მოვიდოდიან, არამედ რომელნიცა უფ̂ჲ სასოებით ევედრებოდიან შორით, იგინიცა უფ̂ჲ სწრაფით მიემთხუ̂ეოდენ შეწევნასა პატიოსნისა ქუ̂არისასა, მრავალნი უფ̂ჲ უღმრთონი ქედ ფიცხელნი და უგლიმნა არა მოუდრკებოდიან და სახიერმან მან მკურნალმან სულთა და ხორცთამან, "ჭიმითა და ალვირითა უქცივნის ღაწუნი მათნი, რომელნი მას არა მოეახლნეს და განსაცდელნი მოუღინნის.

და ჭირისაგან იძულებულნი შეევედრნიან და ორკერძოვე სულით და ხორცით განკურნებულნი ჰმადლობდიან და ადიდებდიან ღმერთსა და ქუ̂არსა პატიოსანსა თაყუ̂ანისცემდეს, ესრეთ უფ̂ჲ იყო სიხარული დიდი და გამოუთქმელი ყოველსა შორის ნათესავსა ქართუ̂ელთასა, რამეთუ უძლურნი ჲ ჭირვეულნი კურნებასა მიემთხუ̂ეოდეს, რამეთუ ცოდჳილნი ცოდუ̂ათაგან განთავისუფლდებოდეს, ხოლო უჭირველნი სიხარულით ადიდებდეს ღმერთსა და წარმართთაგანთა და უღმრთოთა, რომელნიცა სადა იყუ̂ნეს ჲ ესმოდა ყოველნი ერთბამად განკჳრვებულ იყუ̂ნეს და მრავალნი და ურიცხუნი მეცნიერებად ჭეშმარიტისა ღუ̂თისა მოვიდოდეს, და ყოველნი ყოვლით კერძო ადიდებდეს ღმერთსა რომლისა არს დიდება უკუნითი უკუნისამდე (ამინ.)

ესე უფ̂ჲ ვიდრემე აღლაგმულ ვჰყო სიტყუ̂ა მეტყუ̂ელისა ჩემისა ჲ სიგრძოსა მეტყუ̂ელებისასა აღვირ ვასხნე, რამეთუ სიხარული დღესასწაულისა და ჟამი შეკრებისა ჩუ̂ენისა სხუ̂ისა რასამე უახლესისა და სახარულევანისა ხელ ყოფად იძულებულ გვყოფს ჩუ̂ენ, რამეთუ ვინათგან უფ̂ჲ დღესასწაულისათჳს არს სიტყუ̂აჲ, სათანადო ვიდრემე ვგონე ღუ̂თის მოყუ̂არენო გუ̂ალადცა საცნაურ ყოფად ზოგსრე სასწაულთათჳს სუ̂ეტისა ცხოველისათა, რამეთუ პირუ̂ელ მოხსენებულნი იგი გამოჩენასა სუ̂ეტისა ცხოველისასა ითქუ̂ნეს ზოგსრე რეცა სრულიად დაუვიწყებლობისა მიზეზად დალაცათუ ვითარცა რა პერულნი მონაკრებნი პირსა ზედა მდინარისასა სიმცირისათჳსცა და უმეცრებისაცა, ჟამისა ამის, რომელსა შინა ქმნილ არიან, ხოლო რომელნიცა რა შემდგომითი შემდგომად აღსრულებულ არიან. არა ვიდრემე უჯერო ვგონე მათიცა მოხსენებაჲ და სიტყუ̂ასა ჭეშმა-

რიტებისას სათანადოდ საცნაურ ყოფა, დალაცათუ ყოველთავე ღ̃თის საკჳრველებათა მეძიებელს იგივე უკუე და ერთა ზნეთა გამოკჳლევის კადნიერება დაესაჯების და კუალად, რომელი ზღჳს უფსკრულთა ჰეშვითა [1]) წყალსა მეცადინეობდეს მასცა ვიდრემე სახე ქმნებისა გარნა ვიტყოდი: პირველად უკუე ესე საცნაურ ჰყო თქუენდამი ფრიად ღ̃თის მოყუარენო, რომელიცა ესე ნამდჳლვე ღირს არს თხრობისა, რამეთუ ვითარცა რა ნათესავთა შორის კაცთასა, მრავალნი რა ხელოვნებანი იპოვებიან და კაცად კაცადსა თჳსთჳსად მიუჩნს ყოველთავე თჳსი სახმარობაჲ, რამეთუ რომელსამე იგი და რომელსამე ესე, ეგრე სახედვე უკუე იხილვების და ნათესავთაცა შორის, რამეთუ რომელნიმე ნათესავნი, ესე ვითარნი არიან ბუნებით, ხოლო რომელნიმე ეგე ვითარნი სიტყჳსაებრ სამოციქულოსა ნამდჳლვე განყოფანი არიან მადლითანი ყოველთავე შორის.

რომელნიმე ნათესავნი ლბილ და დედალ არიან და ფრიად მოსწრაფე ენამჭევრობისა და ფილოსოფოსობისათჳს და საკჳრველი რაჲმე გულსმოდგინებაჲ და ტრფიალებით მოუგიეს გამოძიებათა რომელთათჳსმე ღ̃თისათაცა და კაცობრივთა და ყოველთავე დაბადებულთათჳსცა და ამით უკუე სახითა რეცა მძლეობენ ყოველთა ზედა სილაღითა გონებისათა ვითარცა ზემთა ქმნილნი და ენა მჭევრობათა და სიბრძნეთა თჳსთა მიმართ მინდობილობენ, რათა სიბრძნით მოხელოვნებითა ენისათა ნუგეშინისცემდენ სვინიდისითა ცხოვრების თჳსისათა, ვითარ სახედ არნ ელინნი ესე იგი ბერძენნი. ხოლო კუალად სხუანი არიან ბოროტებით სადაგნი და მარტივნი და გონებით წრფელნი სიმართლესა ცხოვრებისასა და უღელსა უმანკოებისასა მზიდუელნი და მხოლოდ ღ̃თისა ოდენ დამკჳდრებისა თჳსსა მოსავნი, რომელითაცა უკუე გამოისახვის და საცნაურ იქმნების სიქუელე ჭაბუკისა, ვითარცა აქა ესერა არს ნათესავნი ჩუენ ქართველთანი, რამეთუ ვითარცა საცნაურ არს ყოველთა მიერ, უეჭუელად ესე ვითარი ბუნება პირველითგანვე უკუე დამცველობს ნათესავთა შორის ქართველთასა, რამეთუ არა რაჲ უკუე ოდეს ჰქონებია ჩუეულებაჲ ფილოსოფოსობისა დასწავლულობისაჲ გამოძიებათა და ენათა მჭევრობათა, ხოლო სხუანი უკუე ნათესავნი სხუათაჲ, რომელთამე მიმართ ღონისძიებათა და ხელოვნებათა მინდობილობაჲ.

და სხუანი სხუათა, რომელნიმე მათდა რომელნიმე ამათ და ყოველთავე უკუე თჳსთჳსად შეუცავს საზღუარი ტომებისა თჳსისა და უკეთუმცა არა ვიდრემე საჭირო გუექმნებოდა მიზეზი მოტყუებათაჲ განგრძობისა, თითოეულადმცა უკუე წარმოვაჩინე შემსგავსებულებაჲ ნათესავტომებისა თჳთოეულისა, რამეთუ არა საჭირო ვიდრემე იყო ჩუენდა ესე წყალობითა ღ̃თისათა, ხოლო აწ შეუდგინო ცხად მყოფელად სახისა, საქმეცა მიზეზ მყოფელი განგრძობისა ჩუენისა, რამეთუ მიზეზი მეტყუელებისა ჩემისაჲ ესე ვიდრემე არს, რამეთუ ვითარცა ეგერა პირველვე ვსთქვ ზემორე, ჩუეულებაჲ ვიდრემე და წურთილობა გამომეტყუელებისა, და გამოძიება სამეცნიეროთა და ფილოსოფოსთაჲ საქმეთა, არა რა უკუე ჰქონებიან ნათესავთა ქართველთასა ვითარცა ბრძენთა შორის დღესაცა იცჳბის ესე ვითარი საქმე, რამეთუ რაჲცა რაჲმე უცხოჲ და საკჳრველი საქმე საცნაურ იქმნეს, მეის მასვე ჟამსა შინა მეუჳსეულად აღსწერენ, და ესრეთ სიმტკიცედ და სახსენებლად მამულთა ნათესავთათჳს ძეგლად წარუწყმედელად დაუტეობენ; ხოლო უკეთუ საღმრთოთა მოქმედებათათჳს განათუ ხატთაგან იქმნეს რა ანუ თუ ჯუარისა, გინათუ ნაწილთაგან, წმიდათასა, ანუ თუ სხეულსავე შორის მყოფთა კაცთაგან, რაოდენნი უკუე სახმარ არს სათქმელად,

---

1) ჰეშვი. ერთი მუჭა რამე.

თუ ვითარ კნინდენლაცა არარას დაუტევებენ აღუწერელად და არცა ვიდრემე მისცემენ უფსკრულსა დავიწყებისასა, ხოლო ვითარცა მრავალგზის ვთქჳ ესე ვითარისა მოქმედებისაგან, ყოვლად უცხონი და უმეცარნი არიან ნათესავნი ესე ქართჳელთანი, უკეთუ არა ვითარმცა ვინ აღრიცხჳნა თუ რაოდენნი უკჳე ჲ რაბამნი სასწაულნი ქმნილ არიან სჳეტისა ცხოველისაგან ჟამსა მას პირველ გამოჩენისა მისისასა და შემდგომითი შემდგომად ესე უკჳე უწყიდეთ ჭეშმარიტი, უკეთუმცა ვის აღეწერნეს, ვითარცა არს ჩჳეულება ბერძენთა ნათესავისა, არამცა უკჳე დაიტია სოფელმან ყოველმან აღწერილი წიგნები სიტყჳსაებრ წმიდისა სახარებისა და ესედა რომელ თჳთ ჟამსა მას პირველ სჳეტ სა მის ცხოველის გამოჩენისასა, რაჟამს აღურიცხჳელნი იგი სასწაულნი იქმნებოდეს ყოვლად ყოველითურთ უგონოებდა, ესე ქჳეყანა ესე ვითართა საქმეთა გამოცდილებისა და მეცნიერებისაგან და ვითარმედ ყოვლად ველურნი რაჲმე და მხეცნი და ქსუდ მავალნი ღმობიერებითისა ცხოვრებისაგან.

ხოლო ვითარცა ზემო პირველვე აღვწერეთ რაჟამს იგი სჳეტისა ცხოველისა დიდებულებანი საცნაურ იქმნებოდეს, მაშინ უკჳე ვინათგან ფრიადთა მათ სასწაულთა მოქმედებისათჳს ყოველნივე იძულებულნი სენთაგან თითო სახეთა სასოებით ურიდად შეეხებოდეს წმიდისა შეურაცხებად ჭგოსნა მირიან მეფემან, ამისთჳსცა უკჳე შეშისა ფიცართა მიერ დაფარა შიშლოება იგი სჳეტისა მის და თუალთაგან სახილველობა მისი უჩინო ჰყო. ხოლო რომელნიცა უკჳე უძლურებისაგან ხორცთა და ხსნილებისა ვერ მოვიდოდიან, მათთჳს უკჳე ფიცართა მათ მახვილითა შეახებდიან და ესრეთ წარიპარვიდიან იდუმალ და სასოებით იდუმალ წარპარვითა მით, ცხადად ვიდრემე ნათელსა კადნიერებისასა მოიპარვებდიან; ჵოი! კეთილსა მას უკჳე და საღმრთოსა სასოებითა აჳაზაკობასა, ხოლო უკჳე შემდგომად მრავლისა ჟამისა მეფე იქმნა რა რევ ძე მირიან მეფისა, შეშინდა უკჳე მეფობასა მისსა, ნუ უკჳე სრულიად განშიშელდეს სჳეტი იგი წმიდა სამარადისოსგან ფიცართა მათ და ნათლისა და წარპარვისა და ამის მიზეზისათჳს განიზრახა რათა სრულიად ქჳთკირითა აღმოქმნას გარემო სჳეტისა მის, რომელიცა უკჳე ესე საქმით შეუდგინა განზრახვასა და სრულ ჰყო და ესრეთ ვიდრემე ჰგიეს მოდღეინდელად დღედმდე, რამეთუ ურიცხჳნი და უფროსნიღა სასწაულნი მაშინცა იქმნნეს რაჟამს იგი მოსდეს გჳამსა მას სჳეტისა ცხოველისასა და შემდგომითი შემდგომად არა ოდეს მოკლებულ არიან სასწაულნი და დიდებულებანი სჳეტისა ცხოველისანი, სამარადოსონი უკეთუმცა რა ვის ყოვლად ჰქონებოდა გულის ხმის ყოფა მგონებლობით აღწერა უმჯობესისათჳს სათანადოთ მრჩობლ ორკერძოთავე საცხოვრებელთა სულ ხელობითთა, შემდგომისათჳს ჟამისა სახარულევანად სულთა სასუფეველისა ტრფიალთა, რათა შემდგომნი ნათესავნი წარკითხვითა მათითა ნათელ მყოფელსა სულისასა ნუგეშინის ცემასა მოირეწდენ; ვითარცა უკჳე არს სახე ჲ ჩჳეულება ბრძენთა ნათესავისა, რამეთუ იგინი ესე ვითართა კნინ ოდენთაცა არა თანა ვიდრემე წარმხდელნი რაისავე სასწაულთაგანისა ახარებნ გულთა და ანაყოფიერებენ სულთა ყოვლით კერძოვე მიმდემად მოსთულებითა სათანადოთა უსაპიროეს უკჳე და სათანადო ვიდრემე ვგონე. ჵოი საყუარელნო! საცნაურ ყოფისათჳს სადა მდებარეობასა კუართისათჳს ცხოველისა მის ღჳთაებისა გარე შემცუელისა, რომელი ესე უკჳე მრავლით კერძო გჳესწავების და საცნაურ არს, რამეთუ ძეროვან და ჭეშმარიტ ესრეთ არს, რათა სადაცა საღმრთოჲ საუნჯე მდებარეობდეს, მუნცაჲ ზედა მიმდემან საღმრთო ნათელი დაუცსებელად მნათობიერებდეს და ცეცხლისა სჳეტი ელვის სახედ სამარადისოდ ზედა ეგზებოდეს, ურწმუნოთა ვიდრემე გულებსა შემწუელად, ხოლო მორწმუნეთა ნათელ მყოფელად გამომაცხებელ სჳეტისა ცხოველისა უეჭუელად ქჳეშ მდებარეობისათჳს, რამეთუ ნესტვი

იგი რომელი ჩრდილოკითით ყოველთა მიერ სახილუელ არს; მრავალ გზის უკუე ცდილან შემცრუბით და ყოფისა მის ნესტჳსასა კირითა გინა ცარცით 1) რომელი უკუე მასვე ჟამსა აღმოხეთქის რაჲამს ვინ ხელჰყვის დაყოფად რამეთუ ესე საქმე უეჭუელსა და ცხადს მუნ მდგომარეობასა მოასწავებს, უკეთუ არა სხუა რაჲმცა იყო მიზეზი ნესტჳსა მის დაყოფისა არ თავსმდებელი.

ხოლო უკეთუ სუეტისათჳს საეჭუელ ვგონოთ, მაშა სუეტი იგი ზე ჰაერთა მოკიდებულობს ვითარცა ყოველთა უწყით, ხოლო ესე სასწაული კუართისა მის საუფლოსა არს უეჭუელი დაუცთომელი, ხოლო ესეცა უკუე ვიდრემე სათანადო არს, რამეთუ უკეთუ ვინმე მკლებიერობდეს სასწაულთათჳს კუართისა საღმრთოჲსათა, ესრეთ უკუე უწყოდენ ესე ვითარისა მეძიებელმან, რამეთუ ვითარცა მამაჲ და ძე ერთ არიან დიდებით და ყოველივე მოქმედება ძისა მამისაცა არს, ესე სახედ უკუე სუეტისა ცხოველისა, უეჭუელად კუართისა საუფლოსად შერაცხეთ და კუართისაჲ ვიდრემე სუეტისა ცხოველისად და ვითარცა იგი მამა და ძე ერთ არიან განუყოფელად ღუთაებითა, ეგრეთვე უკუე სუეტისა ცხოველისა და კუართისა საუფლოსა დიდებულებანი და საკჳრველებანი განუყოფელ და ერთ არიან.

და თჳთ მებრ კუართი წმიდა საუფლოსა სახჩინოდ არავე ყოფილ არს, ესეცა არს მიზეზ, ნუ უკუე და ამასცა ვინმე მეტყუელებდეს, თუ აწ ვითარ არღარა იქმნებიან სასწაულნიო, გონიერად უკუე ისმინეთ და განკრძალულად გულის ხმა ჰყავთ ესე ვითარისა მეძიებელთა, წერილ არს უკუე სასწაულნი ურწმუნოთა არიან და არა მორწმუნეთათჳს.

და ნუცაღა უკუე ვიდრემე აქამდის დადგების სიტყუაჲ ჩუენი არამედ თჳთ მებრ აწცა ჭეშმარიტად მრავალნი დაურიცხუნი სასწაულნი და ფრიადნი საკჳრველებანი ქმნილ არიან და იქმნებიან ჟამთა ამათცა შემდგომთა ჩუენისა ნათესავისა ზე, რამეთუ არა თუ საკჳრველებათა ღუთისათა ოდესმე მოაკლდების გინათუ დასცხრების, გარნა სასოებათა ჩუენთა ნაკლულევანებაჲ და შემცირებაჲ და უფროს მდინარეობისა პირსა სასწაულთასა. ხოლო უკეთუ დღითი დღედცა იქმნებოდინ ვითარცა პირუელცა და მრავალ გზის მითქუამს, არავის უკუე ჰქონებიეს ამის გულს მოდგინებაჲ, რათამცა საუნჯედ კეთილად მომავალთა ნათესავთათჳს დამარხა აღწერილად ძეგლად; ხოლო ჩუენ ზოგსრე სასოებით მეცადინთა სურვილითა წადიერებისათა ვიწყოთ მცირედ წარმოჩენად, რომელთამე უკუე თჳთ ჩუენ მიერ ხილულთა, ხოლო რომელთამე სმენილთა სარწმუნოთა და ჭეშმარიტთა კაცთა მიერ.

ხოლო პირუელ ვიწყოთ პირუელ ქმნულთავე და შემდგომითი შემდგომად შეუდგინოთ შესაბამ ქმნილებისა, რამეთუ თქმულ არს ესე ვითარმედ პირუელთავე მათ ჟამთა დედოფალი ვინმე ყოფილ არს სახელით სუჯის 2) და ქუემოთა უკუე კახეთისა ქუეყანათა მავალი, ამის მდინარის

---

1) ცარცი ანუ თეთრი მიწა, რუსულად ეწოდების ალებასტრი.

2) მოხსენებული ესე სუჯის იყო დედოფალი ანუ მფლობელი გარე კახეთისა, რომელიც ჰსცხოვრებდა ბუდეს ანუ აწინდელს ბოდბის ხევს. ოდეს ყოვლად სანატრელმან დედამან ჩუენმან ნინომ გააბრწყინვა სახარებითა სრულიად ქართლი, თანა ჰსწორი ანგელოზთა წარემართა კახეთს მღჳდლითურთ, დაიბანაკა ბუდის მოახლო, სადაც აწ გრების ეკკლესია მისი არს და წმ. საფლავიცა, აქედამ წარემართა ბუდეს, უქადაგა დედოფალს და ყოველსა სახლეულსა მისსა წმ. სახარებაჲ, არწმუნა დედოფალს და აღირსა წმ. ნათლისღება, შემდეგ ამისა განანათლა სრულიად კახეთი, ალვანითურთ. მორწმუნე დედოფალმან შემდეგ ნათლისღებისა ინება თაყუანისცემა წმ. სუეტის-ცხოველისა, ვინაჲმედ მათ დღეთა შინა სასწაულნი მრავალნი და დიდნი იქმნებოდიან.

ჰპირსა მოსრულ არს, რომელ არს არაგვი და საკჳრველი რაიმე განძვინება ჰქონების მას ჟამსა შინა უფროჲს უმეტეს ჩუეულებისა, და ერი და ჯალაბი მისი მრავალ სახედ მრავლისა ღონის ძიებითა ღიდა გამოსლვასა. ხოლო ვითარცა ქმნილ არს ყოველი გულს მოდგინება მათი, შემდგომად დედოფალი იგი ღმრთისმოყუარე სასოებითა კეთილითა ჰქონისაგან თჳსისა კარდამოსრულ არს და ხელ მოყრით ცრემლითა მხურვალითა ვედრებულ არს სუეტისა ცხოველისადა: ესრეთ უფროჲს სარწმუნოებითა მტკიცითა სასოება შემოსილი წყალსა მას შთამოსრულ არს ჰკუნესავე ზედა აღმხედრებული.

და მსგავსად პირველისა მის ჩუეულებისა საკჳრველებისა, მასვე ღმრთისა აქაცა უფროჲს ნებიეს სუეტისა ცხოველისა მიერ, რომელ იგი ძუელ ოდესმე ისრაილთა ზედა საკჳრველთ მოქმედებდა, რაჟამს იგი მისვე სუეტისა წინა მძღოლობითა მოგზაურობდეს.

რაჟამს იგი ზღჳსა მეწამულსა განვიდეს და წყალნი იგი ექმნეს ზღუდე მარჯუენით და ზღუდე მარცხნით, მაშინცა უფროჲს ესევე სუეტი ნათლისა წინა უძღოდა, რომლისა მიზეზითა და სასოებითა აწ ამან დედოფალმან რაჟამს ამას მდინარესა საკჳრველად განცოფებულსა იგივე უფროჲს შეკდემულება თავს იდვა და აქაცა ექმნა ზღუდე მარჯუენით და ზღუდე მარცხენით, ვიდრემდის იგი თავადი და ყოველი ერი მისი წიაღხდეს ამიერ დაულტოლველად და ყოველი იგი ერნი და რომელთა ესმა და რომელთა იხილეს დედოფლისა თანა ადიდებდეს ღმერთსა და სუეტსა ცხოველსა.

ესე უფროჲს სასწაულნი საყუარელნო, ისრაელთა მათ ზედა ქმნულისა სასწაულისა არაჲ რათ უფროჲს უმცირეს არს, არამედ კნინღა და უმეტესცა ვგონე, ვინადგან იგი მდოვრად მდგომი ზღჳსაჲ იყო ხოლო ესე მქნარედ მავალი ვითარცა მგელი განძჳნებული, ორივე ღმრთისა მიერი იყო, ხოლო უფროჲს ესე სასწაული რომლისა აწ მეგულვების წარმოთქმაჲ, კნინღა და ყოველთაგან საცნაურ არს ვინათგან ყოველთა შორის სმენილ არს რაჟამს უფროჲს იგი მიშუებითა ღმრთისათა თურქნი შემოვიდეს ქრისტიანსა ამას ჩუენსა მთავრისა მის მათისა სულთანისთანა წინა მძღოლობითა ბელიარისათა და ცოდვათა ჩუენთა გარდარეულებისა ძლით; მიეცა უფროჲს ნათესავი ესე ჩუენი მიშუებითა ღმრთისათა და ვითარცა მოვიდეს, შემოხდეს ამას კათოლიკესა ეკლესიასა შინა, ბარბაროზებრივითა მით უფროსლა მხეცებრივითა მძჳნვარებითა და შეპყრობილნი ჩუენთა ნათესავთაგანის კაცისა, ჰკითხვიდეს უფროჲს თუ რაჲ არს კონქსა ამას შეკრძალულისა შინა. ხოლო იგინი მიუგებდეს ვითარცა უწყოდეს სუეტისა შესაბამად ჭეშმარიტებასა, ხოლო ვინადგან დიდებულებანი ღმრთისანი ურწმუნოთა შორის ისაკჳრველთმოქმედებიან, ამისთჳსცა უფროჲს ზოგსრე განიფრთხო სულტანმან და მოეგო ცნობასა მას და გულისხმა ჰყო უჩუეული დიდებულება ღმრთისა დაფარულისა მას გოდოლსა და ყოვლად შეუხებელად და მიუახლებელად ლტოლვილ იქმნა და მიჰმართა ზემო კერძო ქართლისა, და არა უგუნურებით გულის ხმის მყოფელმან კაცმან დაუტევა მცუელად ეკლესიისა რამეთუ ყოვლისავე შუენიერება რა განიცადა ეკლესიისა და პალატისა არა თჳნიერ მოქმედებისა ღმრთისა შერაცხა. ხოლო ვითარცა წარვიდა სულტანი, შემდგომად მისსა მოვიდაჲ მეუღლე სულტანისა შაჰქრიხათუნ; და შემორავიდა შორის ეკლესიისა, საცნაურ უყო ყოველთავე დატევებულმან მან ებგურმან სულტანისამან შაჰქრიხათუნს, ხოლო ვითარცა უწყით ყოველთა გულის ჰობაჲ დედათა და უკადნიერესად ხელ უყვაჲ ყოველთავე მიმართ მოქმედებათა, ამისთჳსცა უფროჲს ურწმუნოებით დაპყრობილმან მან ურწმუნოებად და სიჩქურად შერაცხა ყოველივე სიტყუათა მისთა მეტყუელებაჲ, რამეთუ ჰგონებდა უბადრუკი იგი საუნჯესა დიდძალსა დაფარულსა ნამდჳლვე საუნჯესა მას ფასდაუდებელსა.

ხოლო ვინათგან ესრეთ მმეჭუჭლობდა დრკუ იგი[1]) მოსწრაფებით უბრძანა უბადრუკმან მან განხილვად საუნჯისა მის, ზეცისა ძალთაგან ოდენ მისაახლებელსა, ხოლო სიტყჳსავე თანა შემზადნეს კიბენი აღსავალნი განსახილავად და ვითარცა მეცადინეობდეს შესლვისათჳს, ეჰა სასწაული საკჳრჳ̃ლი; რამეთუ მეყის გარდამოკრთა სჳ̃ტისა მისგან ცეცხლი რისხვისა ღჳ̃თისა და რაოდენნიცა ჰპოვნა ძირსა მის სჳ̃ტისასა ბარბაროზნი უწყალოდ შეჭამნა, უწყალონი იგი ჲ სრულიად განხრწნნა; ხოლო ყოველნი იგი, რომელნიცა იყჳნეს სირცხვილეულნი და გდემულნი მართლ უკჳ̃ იქმნეს, რამეთუ რომელთა იხილეს შიში და ძრწოლა შეედვა და ლტოლვილ იქმნნეს არღარას მკადრენი შეხებად რასათჳსვე.

ხოლო დედაკაცი იგი უკეთური უფროისღაჲ განძჳნდა მხილებისა და სინანულისაწილ, ვითარცა ძუ ლომი, ჵოი! სიმძჳნვარესა უბადრუკისა მის დედაკაცისასა, რამეთუ მეყის მოიცჳ̃ა შურმან უღმრთოებისამან და აღივსო გულის წყრომითა და უბრძანა ცეცხლის წილ შურისგება ცეცხლითა.

და გჳ̃ალელდეცა დაწვისა წილ დაწვაჲ ტაძრისა მის პატიოსნისა და წარწყმედა შუჳ̃ნიერებას მას მისსა საკჳრჳ̃ლსა, ვინათგან განსახილველისა მისგან სასოებისა სირცხვილეული ხვებულ იქმნა; ხოლო იხილეთ აქაცა ნაცვლისგება შურისგებითი ღჳ̃თისა საბაოთისა თუ ვითარ არაჰყვნა სასჯელმან შურის მეძიებელსა მას ზედა ღჳ̃თისა საკჳრჳ̃ლებათასა, რამეთუ მეყის მასვე ჟამსა ეწია რისხჳ̃ა ღჳ̃თისა ზეგარდამო და შემკადრებელსა მას სჳ̃ტისა ცხოველისასა და ნათლისასა ცეცხლი შეედვა ნაწლევთა და ყოვლითავე შინაგანთა მისთა უწყალოდ შემშჭამელი და მეყის ლტოლვილმან სპარსუთადვე მგზავრ სრბოლობასაჲ შინა, შევედრა სული თჳსი მის მიერ სათნო ყოფილსა სატანასა, რამეთუ ვერცა სულტანი მოესწრა ცოცხალსა მას უბადრუკი და სულტანიცა და ლაშქარი მათი ყოველნი ლტოლვილ იქმნეს ღჳ̃თისა რისხვისაგან მეოტნი, რამეთუ ვითარ მეცნიერ ვართ მცირედნიღა განერნეს, რომელნი მიიწიუნეს თჳსსა ქუჳ̃ყანასა. ხოლო ნათესავნი ჩუჳ̃ნნი დამთომილნი სიხარულით ადიდებდეს ღმერთსა ჲ სჳ̃ტსა ცხოველსა რამეთუ ესე ყოველთა მიერ უეჭუჳ̃ლ საცნაურ არს, რომელ მრავალთა და რიცხჳ̃თა და სმენილ არს გალობა, საღმრთოთა რათმე სიტკბოებითა შეზავებული ანგელოზთა მიერი უხილავად.

გჳ̃ალად სხჳ̃ა ბერი იყო მნათე ამის ეკკლესიისა, რომელსა მეორედად უკჳ̃ სახელ ეწოდებოდა გეიილი, რომელი იგიცა ფრიად ჭეშმარიტებისა მეტყჳ̃ლი იყო და კაცი სარწმუნო, რომელიცა იტყოდა ესრეთ, ვითარმედ მოწმობითა ღჳ̃თისათა უტყუჳ̃ლსა ვიტყჳ, რამეთუ რიცხჳ ყოვლად არა უწყი თუ რაოდენ გზის ღამით მისრულ არს კართა ზედა ეკკლესიისათა რეკისათჳს ჟამსა ლოცვისასა, შიგნით სჳ̃ტსა მას გარემო საკჳრჳ̃ლითა რათმე სიტყჳ̃ითა შეწყობილი გალობაჲ შემსგავსებული ანგელოზთა ვითარცა შეჰგავს ნამდჳლვე ანგელოზთასა, მრავალ გზის და უფროისღა ღამეთა მომისმენიესო და თჳთ შინა ჩემსა კელინსაცა მისმიესო და ესე ხოლო არა მას ოდენ არამედ ჲ სხჳ̃სათაგანცა მრავალთა მოსმენილი ვისწავე უკჳ̃ რომელთა მრავალ გზის მოესმინა, ესე უკჳ̃ ჭეშმარიტი და უტყუჳ̃ლი გვათქჳ̃ამს.

ხოლო ერთ გზის თჳთ რომელ მე შემემთხჳა სათანადო უკჳ̃ ვგონე იგიცა არა დატევებად თჳნიერ მოხსენებისა, ჟამსა მას სიყრმისა ჩემისასა, რაჟამს იგი ნეტარი მამის ძმა ჩემი სჳმონ,

---

1) დრკუ. — ფრიად წამხდარი ყოფაქცევის.

პართჳსლ პატრიაქობისა მისისა, მონასტერსა შინა იყო წმიდისა საბასსა არმაზსა[1]), მაშინ უკუჱ მე კახეთით მოვიდოდი და ერთი კაცი თანა მყუანდა ცხენისა თანა ღვინისა მიერ და ტვირთულისა.

ხოლო კაცი იგი იყო ყოვლად საწყალი ადგილისა მათისა, რომელსა ყოვლადვე მდინარე წყალი არ განჴელო ოდესცა; ხოლო ჟამი იგი იყო განზაფხულისა, რომელსაჲ შინა იქმნების მდინარეობაჲ წყალთა ფრიადი და ვითარცა მოვიწიენით სოფელსა მას მახლობელსა არაგვისასა წაწამურს, შეწყუხრებულ იყო ესრეთ, რომელ ყოვლად არღარა ხნდა, ხოლო ვითარცა პირსა მდინარისასა მოვიწიენით, მივხედენ კაცსა მას და მთოვარისა მიერ ვიხილე რამეთუ თუალნი დაეწყუნნეს ყოვლად და ვითარცა ვკითხე მიზეზი, მომიგო ესრეთ ვითარმედ: რაჲამს მდინარესა წყალსა ვიხილავ ძჳს დაბრუნებული ცხენისაგან გარდამოვიჭრები, უსსო ქმნილი ცხოვრებისაგანო. ხოლო მე ვითარცა მესმა ესე, ფრიად შეშინებულ ვიქმენ, რამეთუ მდინარე იგი ვითარცა ზღუა უფროს ზომისა გარდაცემულ და განმძვინვარებულ იყო და მღიღროდა საკჳრჳლად გარნა ვინადგან სადავე ყოვლისაურთ დგომისაგან უღონო ვიყავ, მოვმართე სასოებითა სჳლტისა ცხოველისათა, ხოლო წყალსა იმიერ მდგომარენი კაცნი, მთოვარისა მიერ მხედვიდეს და რაოდენ შეეძლო მაყვენებდეს ზახილითა ფრიადითა და ესრეთ სმა გუცემდეს, ვითარმედ დღეს მრავალნი და ურიცხუნი მეცადინენი გამოსლვისათჳს უქმად შექცეულ არიან, და რამეთუ ცხოვრებისაგანცა ხუჱბულ იქმნიანო, ხოლო მე იძულებულმან ვინავე დგომისაგან, ხოლო უფროსღა სასოებითა განმტკიცებულმან სჳლტისა ცხოველისათა, მოვმართე და ზე გარდასრულმან ცხენისაგან მხარნი მოვიდრიკენ და ცრემლით შევვრდი სჳლტსა ცხოველსა და ჯუარსა პატიოსანსა და წყალთა ზედა განვხედენ ნათელსა მთოვარისასა და სადაცა უკუჱ რეცა ერთ პირად შეიყრებოდა წყალი, ცხენნი უკუჱ დავაყენენ ურთიერთარს და შთამოვხედ სასოებითა და მინდობითა სჳლტისა ცხოველისათა, სხჳსა ყოვლისაგანვე უღონო ქმნილი და არა რაჲ უწყი ჭეშმარიტებამან ღუთისამან გარნაუწყის თუ ვითარ გამოვედ, ესე ოდენ უწყი მხოლოდ თუალნი და გონება ჩემი სჳლტისაჲ ცხოველისა და ჯუარისა პატიოსნისა შემსჯუალულ იყუნეს და არა ვუწყი ღმერთმან მხოლომან უწყის თუ ვითარ გამოვედით, რამეთუ ყოვლად ვერაჲ რას ვაგრძნობდი, ვერცა ცურვასა ცხენთასა, ვერცა სრბასა ფრხივ არცა დაბრკოლებულ არიან არცაჲ გამრუდებულ არიან, ესე უწყი რომელ ყოვლად ყოვლისავე ურვისაგან ულმობელნი გამოვედით მშვიდობით და უგრძნობლად რაჲსავე ჭირისა ცნობისაგან, გარნა თუ როგორ გამოვედით კუალადცა ვსთქუა არა რაჲ უწყი, ღმერთმან უწყის და ესეღა რომელ ცხენნი ესე ზომ საწყალნი იყუნეს, რომელ ხმელადცა დაუბრკოლებლად თითოეულსაცა ნაბიჯსა ზედა ვერ მავალობდიან, ხოლო ვინათგან ჭეშმარიტისაჲ ჯერ არს თქმაჲ, ვთქუა მიზეზიცა ულმობელად წიაღმყვანებელისა ჩემისა; რამეთუ ვიდრემდის წყალსა იმერით ვიყავ ნათელსა მთოვარისასა ვხედევდი, ხოლო წყალსა რა შთამოვხედ არღარა მთოვარისასა ვხედევდი არამედ სხუასა რასამე ნათელსა ეკლესიასა ზედა მდგომარესა საკჳრჳლითა რათმე და უცხოთა ბრწყინუალებითა აელვარებულსა ცეცხლის სახითა სხივითა, ვიდრემდის წყლისა მის მდინარესა შინა ვმოგზაურობდით, ესრეთ იხილვებოდა; ხოლო

1) ნეტარი და უწმიდესი კათალიკოზი სჳმონ, როგორც გვაცნობებს უწმიდესი კათალიკოზი ნიკოლაოზ I. ჰსცხოვრებდა იოანე კათალიკოზის შემდეგ თანამედროვედ წმ. მეფე დავით აღმაშენებელისა, ვახუშტი არა რას მოგვითხრობს მისთჳს და როგორცა ჰსჩანს არცაიცის თუ ყოფილ არს ეს კათალიკოზი თუ არა. შემდეგ იოანე კათალიკოზისა, ნიკოლაოზ I გვიჩუენებს სჳმონ კათალიკოზსა. წერილთაგან უწყით, რამეთუ იოანე III. და ნიკოლაოზი I. შორის, ორი კათალიკოზი ყოფილან, იოანეს შემდეგ — გაბრიილ საფარელი და ამის შემდეგს სჳმონ, სჳმონის შემდეგ როგორც ჰსჩანს ნიკოლაოზ I. + 1160 წ.

ვითარცა გამოვედით, იგივე ჩჳეულებისაებრი ნათელი მთოვარისა იხილვებოდა. ხოლო გულისხმა ვჰყავ ძალი ჩჳენებისა უცხოსა ამის ნათლისა მის და ჩემისა ულმობელად წარმყვანებლობისა და რაოდენ ჩემგან ჟამ იყო შესაბამად ყოვლისა მის კჳალადცა მე გარდასრულმან დავრდომით თაყჳანისმცემელმან სახიერებასა ღჳთისა, სჳეტი ცხოველი და ჯუარი პატიოსანი ვადიდე და ყოველნი რომელთაცა უკჳეთუ ესმა ადიდებდეს ღმერთისა.

ხოლო ამისიცა უკჳე სათანადო არს საცნაურ ყოფა და უფროსღა ყოვლისასა, რამეთუ სჳეტი ესე წმიდა დაცხოველი მრავალ გზის უკჳე ხილულ არს მრავალთაგან გარნა თუ ვითარ სახედ, აჰა ესერა განვაცხადოთ რამეთუ ოჯთ ვითარცა სახელ იდების ყოველთაგან სჳეტად ნათლისად და ცხოველისად ესრეთ მრავალთაგან ხილულ არს, და უფროსღა დასაბამითგანვე იხილვების რაჟამს იგი ძჳელოდესმე ისრაჱლთა წინა უძღოდა, არამედ აწ აქა უფროსად სახედ ბერისა კაცისად იხილვების ყოველთაგან, ხოლო თუ რა არს, სახისა ამის წარმჩენა და გამოსახჳა, ძალისაებრ ჩემისა საცნაურ ვჰყოთ და გამოვაცხადოთ სიყჳარულისა თქჳენისა მომართ უკეთუ მისვე სჳეტისა წმიდისა ნათელმან განაბრძვნეს გონებანი ჩჳენნი გულისხმის ყოფად, რამეთუ რომელნიცა ჭეშმარიტნი ქრისტიანენი ვართ, ყოველთავე უწყით სამებისა წმიდისა ძალი, რამეთუ მამა და ძე და სული წმიდა დაღაცათუ სამ არს გჳამოვნებითა, გარნა უწყჳეტლად ერთ არს ღჳთაებითა სამნივე იგი, ერთი ღმერთი, ერთი ძლიერება, ერთი ნათელი, სამნათელი, სამივე ერთი ნათელი ერთითა მით ღჳთაებითა.

ესე სჳეტი წმიდა ნათლისა ერთ ნათლად შეერთებული სამებისა წმიდისა სახედ ერთ ნათლად გამომსახველად შემოკრბების უწყჳეტლად და სახედ ბერისა კაცისა ხილვა ესრეთ გულისხმა ვჰყოთ, ვითარცა მოასწავებს და საცნაურ ჰყოფს წინასწარმეტყჳელი დანიელ მეორედ მოსულისათჳს ძჳელისა დღეთასა, ვითარცა მაშინ სამებისა წმიდისა ერთ ნათელი ძჳელი დღეთა მოვალს; ესრეთვე აწ სამებისა წმიდისა ერთ ნათელი ესე სჳეტი ნათლისა, ვითარცა ძჳელი დღეთა ხილვების და ეჩჳენების მათ რომელნიცა ღირს არიან ხილვისა მისისა და ვითარმე ვგონებ ესე არს ჭეშმარიტი და უწყჳეტელი გზა საძიებელისა, უკეთუ არა მაშა რაჲმეცა იყო საყჳარელნო სხჳაჲ სჳეტისა ცხოველისა ხილვა სახედ მოხუცებულისა, რომელთა მრავალ გზის უხილავს, ვითარცა პირჳელადვე ვთქუ; ხოლო აწ ესეცა წარმოვაჩინოთ, თუ ვითარ ანუ ვიეთგან, განა ოდეს ხილულ არს ესრე სახედ ესე სჳეტი წმიდა, რამეთუ იგივე პირჳელ ხსენებულნი ბერნიცა კათალიკოზმან (და) კეთილი იტყოდეს მრავალ გზის ხილვასა სახედ ძჳელისა დღეთასა, რომელსამე ჟამსა, თავსა სჳეტისასა მჯდომარედ და ოდესმე ეკკლესიასა შინა მყოფად და სხჳასა ჟამსა სჳეტსა წინა მჯდომარედ; (გარნაჲ უფროს სჳეტისა თავსა ზედა მჯდომარედ). ჰოი! დიდი იგი მეფეთა შორის დავით, სიტყჳასა ყოველსა ზედა უფროს ყოველთა კაცთასა მსასოებელი ღჳთისა და მხურვალედ ტრფიალი ღჳთის მსახურებისა, გარნა უკჳე ხოლო ამის სჳეტისა ცხოველისა მიმართ მხოლოდ განდრეკილობდა, რეცა გონებათ და ესრეთ ორგულებით მეტყჳელებდა ვითარმედ, რაჲ უწყი თუ რა არს კოქსა ამას შინა ანუ რაჲსა თაყჳანისვცემთ და ესე იქმნა ზირებითა მისითა რომელი იგი მბრძოლი არს და უცხრომელი ნათესავისა ჩჳენისა. და უფროსღა წმიდათა და ღჳთის მსახურთა კაცთა, ხოლო ერთ გზის უკჳე ქჳემოთ კერძოთათ აღმომავალი ესე ღჳთის მოყჳარე მეფე, შემოვიდა ეკკლესიად და თანა ვარსდა სჳეტისა ცხოველისა წინაშე ლოცჳისა, მითვე დაბრკოლებულითა გონებისა ქონებითა. და ვითარცა ეკკლესია მოილოცა წარვიდა; ხოლო მას ღამესა მიძულებულსა ეჩჳენა ესე სახედ: ვითარმეცა ამას სჳეტსა ზედა ზე თავსა ზედა მჯდომარე იყო მოხუცებული ვინმე სახედ ძჳელის

დღეთასა და ბრწყინვალებისაგან ნათლისა მის, რომელ შანთნი ცეცხლისანი ჰკრთებოდეს ელვის სახედ, თუალნი კაცობრივნი ვერ შემძლებელ იყვნეს განცდად პირსა მისსა ყოვლადვე, და ვითარ განკჳრვებულ იყო ხილვასა მისსა მეფე შეშინებული, ხმა უყო მან ზედაჲთ საშინელებით და ჰრქუა «დავით დავით, არა უწყია თუ ვინა ვარ აქა შენ, რომელსა ესე მხედავ და ესე უწყოდე შენ და ყოველთა, რამეთუ რომელსა აქუნდეს სასოება ჩემდა მომართ მცირეცა არა ოდეს სირცხჳლეულ იქმნეს და ნუ ურწმუნოებ ჩემდა მომართ ყოვლადვე, რამეთუ რომელნი ურწმუნოებდენ მიიღონ თავისა თჳსისა სასჯელი», ხოლო დავითს მეფესა ვითარცა განუკრთა ძილი, შეშინებულ იყო ფრიად და მეყსეულად აღდგა ცხედრისაგან თჳსისა და აღმხედრებული ჰუნესა ზედა თჳსსა ღამე ყოვლ მოიწია ცისკრისა ლოცვასა კათოლიკე ეკკლესიად. ხოლო ვითარცა იხილა იოანე პატრიაქმან და ყოველთა მცხეთისა მოყუასთა უჟამო იგი და უცხოსა მეფისა მოსლვა, ყოველნი განკჳრდეს და შეძრწუნდეს, მოვიდა უკუე დავით მეფე [1]) წინაშე სუეტისა ცხოველისა.

დავრდომილი პირსა ზედ თჳსსა ცრემლით იატაკსა დაალტობდა და ითხოვდა მხურვალედ შენდობასა პირველთა ცოდვათათჳს და ურწმუნოებისა. ხოლო იოანე პატრიაქი იკითხვიდა მეფისაგან თუ რაჲ იხილეთ, ხოლო მეფემან მიუთხრა ყოველივე იგი მისდა ჩუენებული ზედამიწევნით და მეფე პატრიაქისა თანა და ყოველი ერი ერთობით ადიდებდეს ღმერთსა და სუეტსა ცხოველსა. ხოლო შეუდგინო ესეცა, რამეთუ დღეთა მათ პატრიაქობისა ჩუენისათა რაჟამს ვიკითხე, მას ჟამსა შინა უკუე ვინმე ეპისკოპოზთა სხუათა კურთხევა, რომელნიცა უკურთხეველად ეჰპოვენ, ხოლო ერთი მათთანა ეპისკოპოზი უკურთხებელი იყო რუისისა საყდრისა, ხოლო საყდრისა მის ზრუნვა და საურავი, ხელ ეყო დედოფალსა ბურდუხანს: ხოლო ვითარცა არს წესი და ჩუეულება დასაბამითგან ამის კათოლიკე ეკკლესიისა, არავე მე ეგრეთ მომიხდა მის მროველისა ეპისკოპოზისა ტიმოთეს კურთხევა, ზამთრისაცა სასტიკებისაგან; და დედოფლისაცა იძულებითა, არამედ წინა უკმო ვჰყავ, რამეთუ თჳთ თავისა საყდარსა შინა ვაკურთხე დედოფლისაცა ხუაიშნითა; და მიზეზითა ზამთრის სიმძვინვარისათა, რამეთუ წესი და ჩუეულებაჲ ამის კათოლიკე ეკკლესიისა, ესრეთ ყოფილ არს დასაბამითგან რათა კურთხევადნი ეპისკოპოზნი წინაშე სუეტისა ცხოველისა მოვიდოდიან და აღთქუმასა ჰყოფდიან მრავლისა სარწმუნოებისათჳს, და ერთგულებისათჳს კათოლიკე ეკკლესიისა და თავისა და სულისა დადებისათჳს ვიდრე სისხლთა დათხევადმდე პატრიაქისათჳს და საღმრთოთა წესთა დაცვისათჳს და ესრეთღა კურთხევა ამას თავადსა საყდარსა შინა. ხოლო ესე წესი მე უკუე დავხსენ უმეცრებით, იმით ზემო წერილითა იძულებითა, რამეთუ ვითარცა თჳსსა საყდარსა შინა მყის მასვე ჟამსა ღუთის მოყუარესა ვისმე სარწმუნოსა კაცსა, თავადსა საყდრისა შჯულსა ქადაგსა, მას ღამესა ძილსა შინა ეჩუენა სუეტი ცხოველი სახედ მოხუცებულისა ბერისა კაცისა, მიუთხრობელითა რათმე ბრწყინვალებითა და ესრეთ ჰრქუა მას, ვითარმედ «აწ რომელი ესე ჰყო ნიკოლაოზ კათალიკოზმან [2]), თჳნიერ წესისა და ჩუეულებისა ქმნა ესე კურთხევა, აწ სულგრძელებით თავსმიც უმეცრებისათჳს თქუენისა და თანა წარხუდი კაცთ მოყუარებით აწინდელსა ცოდვასა, ხოლო გუალად ნუმცაღა ოდენ კადნიერებულ არს, რათამცა ეპი-

1) მეფე ესე დავით აღმაშენებელი იყო.

2) ნიკოლაოზ კათალიკოზი ჰსცხოვრებდა მეთორმეტე საუკუნეში, იყო მეთანადროე მეფისა სრულიად საქართველოსა გიორგი მესამისა და მეუღლისა მისისა დედოფლისა ბურდუხანისისა, რომელიც ჰხვდებოდა წმ. დავით აღმაშენებელს ძის წულის მეუღლედ.

სკოპოზი თჳნიერ საყდრისა ჩემისა, გარეთ იკურთხა და დიდება სახელისა ჩემისა კიდე განგებულ
იქმნა, აწ ვითარ ჰგონებთ შეურაცხებასა საყდრისა ჩემისასა დუმილით თანა წარხდასა, ესე უწყო-
დეთ, რომელ ამიერითგან არღარა ოდეს დავიდუმო და არცა თავს ვიდვა, ყოველთა ამის საქმისა
მკადრებელთათჳს; ხოლო ჩუენ ვითარცა გუესმა ესე შეშინებულნი ვადიდებდით ღმერთსა და
სუეტსა ცხოველსა.

ესე უკუე სატანაურ მყოფელმან ზღუისა ვითარებათამან მცირედნი ვიდრემე წუეთნი ვილეპერ-
რეცა გამომსახველმან პელაგიანისა ვრცელებისამან და უსაზღვრობის მქონის უფსკრულისაგან, რა-
ბამობანი უკუე ვიდრემე სიმდიდრისა მისისანი, კნინღა ცუარითა წარმოაჩინენ, რათა კეთილად
მრწმუნებელთა გულს დაუწყუედელად ღუარებრ მოდენითა, სამარადისოდ უშურველად ნექტარო-
დეს, ხოლო ურწმუნოთათჳს კაპან ნაპრალებით, კიდე ულად ექმნებოდის, შეშფოთართა სიცხისა-
გან ურწყულობათასა; რამეთუ სატანაურ უკუე ვიდრემე არს ვითარმედ ყოველსა სულსა დაგონებასა
ურწმუნოების მქონსა ესე ვითარი სიუმილი შეემთხუევის, ორკერძოთაცა კეთილთაგან მოკლებულსა
და ხუებულსა, აწ უკუე საყუარელნო, კეთილ ვიდრემე არს და საყუარელ ღუთისა კრთომა ჯერო-
ვანთა კეთილთათჳს, გარნაჲ არავე უალრისოდ, რათა არა კაპანთა შინა შთაგუერდებულთა, მრჩობლ
ორკერძოვე დაჭირვებაჲ ზღვევის გამომსახველი შეგვემთხვიოს, რამეთუ სილაღე უკუე მეცადი-
ნეთა ყოველთა რომელსავე მოქმედებათათჳს უეჭუელი უალვიროება სატანაურ ყოფით, საზარო-
ბელ ჴყოფს, ხოლო სასოებით მძიებელთა ტრფიალების მქონთათჳს სამადლობელ ვითარ ვჰგონებ,
კეთილ მისათვალველობით ღუთისა მიერ და ესე ოდენ ვიდრელა თიხისაგან შენივთებული სხეული
გონებისაჲ ტრფიალებითა, სიყუარულით რა მეცადინეობდეს, ერთერთა განმკუეთელობით უკუე
განუხუამს წიაღთაჲ წყალობისათა და თანა ლმობით მოცილეობითა სიყუარულთა მიერ ურცხვინო-
ებით სახარულევან ჴყოფს სულსა ყოვლად სახიერი იგი და უშურველად მაგემებლობით ზეციერთა
კეთილთაჲ შორის სამარადისოსა მკჳდრობასა მიანიჭებს, დიდება სახიერებასა მის-სა; ხოლო მე
უზომოსა სასოებისა მქონებელი არა განხილვად ვიდრემე ხელ მყოფელი ვერ შეძლების კადნიერ-
ვიქმნენ და არცა ვიდრემე შემრყეველობით, განმახრწნელ ვიქმნები სასოებასა კეთილსა სილაღითა
ბოროტებისათა, არამედ უკუე ზემთა ზომისაცა სასოებამან და ტრფიალებამან სიყუარულისამან
აღმძრა კნინ სიტკბოებით ხელ ყოფად უნივთოთა პეშვითა რწყვად შუენიერებასა რაბამთა სამო-
თხეთასა და არა ვიდრემე აქამომდე დაყენებულ ვიქმენ კეთილ საგონებლობით ჯერეთცა ტრფია-
ლებით მეცადინევე უსრულესისა შემატებლობითა, ვითარმედ კუალადცა მცირედ ვმეტყუელებდევე
ვინათგან უკუე სარგებელსა სიტყუისა ჩუენისასა აღვირ გახსნეთ უსუსურობითა მორბედო-
ბისათა,

მოვედით უკუე კუალადცა შემოკრბით საკჳრუელითა სიყუარულითა შეერთებულნი ქრისტეს
მიერ წოდნილებითა წმიდისა მირონისათა აღზრდილნი ეგე ერნი მორწმუნეთანი და სანოვაგისა
მის წმიდისა უკუდავ მყოფელისა სულთა ჩუენთასა გემებისა წილ, კნინ ოდენ ნაცვალ ვაგოთ ჩუენ-
ცა შესხმითა სიტყუათათა მსგავსად ძალისა, რეცაჲ შესანელებელად სახედ სულნელთა მაშუენებლო-
ბით სულთა მაუწყებელად, რამეთუ რაჲმცა ვინ ღირს ჯეროვანი ქებისა, ისიბრძნისმეტყუელა
მეცადინებით ტრფიალმან შესხმისათჳს, სუეტისა ცხოველისა საუფლოსა კუართისა და კათოლიკე
ეკლესიისა.

რამეთუ რომელი თჳთ თავადის ღუთისა-ნათელთ მფლობელისაჲ მიერ ნათლითა უსაზღუ-
როთა, ნათელ ცისკროვანებით ელვარედ განშუენებულობდეს, და რომელი ცეცხლისა მის ღუთაებისა

გუამსა ნათლისა საგრაგნელ ქმნილ იყოს და რომელსა შინა თჳს იგივე თავადი ღმერთი მარად მკჳდრობდის: რაჲამეტა ვინ უკუჱ სხუა შესძლო მოიპოვა სხეულისა უაღრესობის მქონებლობით მზიდველმან სულისამან, ზემთა გონებისაცა თუ ჭკრთებოდისვე, გარნა თუ ვინადგან ძალისაებრსა სიყუარულ ყოფასა ღუთისა მწყირობლობით მსასოებელთ უკუჱ კაცთ-მოყუარისადმი, აღვძრნეთვე ორღანონი და საქნარნი მეტყუელებისანი და უხუებით უკუჱ წარმოაცენებდინ ნამუშაკევთა გულისათა ენა ბაგეთა შორისობით მადინებელსა მას ნეკტარსა მაგემებელსა სულ სასმენელთასა მხიარულე`ით და ვიტყოდით სიტყუათა შესხმისათა გსრეთ:

გიხაროდენ ჴოი! კათოლიკე ეკკლესიაო, რამეთუ პირუელ უკუჱ შენდა მომართ იყო დაწყება სიტყჳსა, ვინათგან პირმშოებაჲ შენ შორის საცნაურ იქმნების მორწმუნეთა ერისაგან, რამეთუ შენ შორის შემოსილ ვიქმნებით ნათელსა მას ქრისტეს მიერსა და ღმერთი მარადის შენ შორის მკჳდრ არს, ვითარცა იწოდებიცა საყდარ ღუთისა და წმიდა წმიდათა, რომელი მხოლოდ ესოდენ უკუჱ უეჭუელად ყოველთა მიერ კმა არს შესხმად და ქებად დიდებისა შენისა სანატრელისა, რაჲამს უკუჱ ღმერთი შენ შორის განსუენებულობდეს, მიმადლებული.

გიხაროდენ ჴოი! სუჱტო წმიდაო ცხოველო და ცხოველს მყოფელო, რომელი ნათელმან უსაზღვრომან ნათელ მყოფელმან ძემან ღუთისამან, ნათლად ელვარედ და სუჱტად ცხოველად აღგმართა, ნათელ მყოფელად გულებსა ქართუელთაჲ ერისასა, დაბნელებულსა კერპთა საცთურისაგან; ხოლო ურწმუნოთა ცეცხლებრ უწყალოდ შემწუმელად ღირსად მისაგებელად ლტოლვისათჳს წმიდისა ნათლისა შენისა, ჴოი! სუჱტო წმიდაო და ცხოველო.

გიხაროდენ ჴოი! კრაო საღმრთოო ნეტარებით შემცუალებელო გუამსა ცეცხლისა მის ღუთაებისასა, რომელი ყოველთა შორის ისაკჳრუელების შენ მიერი ეგე სასწაული, რაჲამს ცეცხლსა მას ღუთაებისასა მობარდნილ იყავ და შეუხებელად გებული სასოდ და სიმტკიცედ ნათესავისა ჩუენისა, ჭგიე დღეინდელად დღედმდე და ვიდრე უკუნისამდეცა და უეჭუელად მისივე იყო ძალი, უცნაურად დამცუელი სიწმიდისა შენისა, ჴოი! სამ გზის სანატრელო კუართოო.

გიხაროდენ ჴოი! ეკკლესიაო ღუთისაო, რომლისა დამფუძნებელმან ყოველთამან ღმერთმან, საფუძუელად შეუძრველად სიმტკიცისად, წმიდანი მოციქულნი დაგისხნა ქუემე სიტყჳსაებრ საუფლოსა, ვითარცა ჭრქუა თავსა მას მოციქულთასა პეტრეს, ვითარმედ «შენ ხარ კლდე და ამას კლდესა ზედა აღვაშენო ეკკლესია ჩემი, რომელსა ბჭენი ჯოჯოხეთისანი ვერ ერეოდიანო [1]........».
ხოლო მოწამენი ტაკუკად დაგკიდნა ვითარცა ძუძუნი, რომელთაგან ნეკტარსა სისხლთა მწოვნელნი ოხჭანსა უკუდავებისასა მიმთხვეულნი გმოხარულობთ საუკუნოდ. გიხაროდენ ჴოი! სუჱტო ნათელო, რომელი ნათელსა კუართისა ნათლისასა სახედ მზის თუალისა ზეით ჩამოუჭვირობ, რომელსა შუქნი ელვისანი სხივთა მათ ცეცხლისათა და დაგიმართებიან, რომელნიცა უკუჱ მრჩობლობით საკჳრუელად ჭკრთებიან ვითარცა რა მარჩბივნი ელვანი ცისკარსა შორის.

1) უფალი არა პეტრეს სახისათჳს იტყჳს ამასსა, არამედ—აღსარებისათჳს, და ამასთანა უნდა ვსთქუათ, რატომ დაპირება ესე უწინარეს არ უბრძანა უფალმან პეტრეს? არამედ მაშინ, ოდეს მართმადიდებლობით აღიარა იგი ძედ ღუთისად, ამას გარდა უფალმან როდი ჩაუჩხრიალა მაშინვე კლიტენი სასუფეველისანი პეტრეს, როგორც ავაზაკობრივ მიუთხრობენ ჰრომის ეკკლესიის მქადაგნი, არამედ უფალმან უბრძანა პეტრეს «შენ მოგცემ..» ესე იგი დაჰპირდა მას მიცემა,—ოდეს? ოდეს იქმნება მეორედ დიდებით მოსვლა განჰსჯად ცხოველთა და მკუდართა.

გიხაროდენ ჴოი! საბლარდნელო[1]) ღჳთისა ხელთაგან კაცობრივთა შეუმზადებელო, რომლისა უზეშთაესობითა ყოველთავე ზეცისა ქსოვილისა სახელმან საცნაურ გყო, რომელსა კურთხეულსა იგი ყოვლად წმიდა დედა ღჳთისა ოდენ მხოლოდ ღირს იქმნებოდა წმიდათა მათ მიერ ხელთა მსახურებისათჳს შეხებად, რამეთუ შიშით რა და მოწიწებით შთაგმოსის ძესა თჳსსა და ღმერთსა მრწობლ ძირკუნოვე ნეტარება მოგეცემოდა, ძისა და დედისა მისისა ორთავე შეხებისათჳს, ჴოი! სამგზის სანატრელო კუართო ღჳთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესო, გიხაროდენ ჴოი! კათოლიკე ეკკლესიაო, ნამდჳლვე შესაკრებელო ყოვლისა კეთილისაო, ვინათგან თავი იგი ყოველთა კეთილთა და საუნჯეთა დამბადებელი და ღმერთი ყოველთა შენ შორის მკჳდრობს, ამისთჳს უეჭუელ ითარგმანები შესაკრებელ, რამეთუ ყოველნი მორწმუნენი შენ შორის შევიმოსთ ნათელსა ქრისტესა მიერსა და შენ შორის ვითხოვთ გამოხსნასა ცოდვათაგან და შენ შორისვე იქმნების საუკუნო საწჳდრებელი ჩუენი. შემდგომად დახსნისა სხეულთა ამათგან კაცობრივთა სასოებითა კეთილითა, რათა ურცხვენელნი მხიარულებით ვედგეთ უკანასკნელსა მას დღესა დიდსა განკითხვისასა.

გიხაროდენ ჴოი! საჳმტო ცხოველო და წმიდაო, პირჳმლითგანვე შესწავებულო, სასწაულებითა და ნიშმრავლობითა ფერად ფერადითა განშუჳნებულო, რაჲამს იგი ისრაელთა ერსა წინა უძღოდი და უცთომელად აკლინებდი, ვინაცა ენება შენ მიერ დამბადებელსა ყოველთა ნათელთასა და შენ მიერათა საკურთხეველთა მოქმედებითა იდიდებოდა ღმერთი უდაბნოსა მას ორმეოც წელ, დიდსა მოსეს თანადობითა დიდითა ღჳაწლ მრავლობით ებგურ ქმნილო შესაწყენელად ისრაელთა ერისა, ხოლო მომსრველად უცხოთესლთა და ამელეკისაო. გიხაროდენ ჴოი! კუართო, რომელი საკურთხეველებით შემცჳმლ ქმენ მას, რომელსა ცანი ვერ შემძლებელ არიან დატევნად, გარეშემოუწერდობითა შეუსაზღვრებელსა მას ბუნებასა ღჳთაებისასა და შენ შორის საკურთხეველებით დაიტიე ნათელღისკროვანი იგი გუამი ღჳთაებისა, რომელი იგი კლვის სახედ კრთებოდა შენ შორის და მის მიერ გამომკრთოლვარითა ნათლითა ყოველი სოფელი განათლდებოდა უშურველად.

გიხაროდენ ჴოი! საყდარო ღჳთისაო, რამეთუ შენ შორის შეიერთებიან ზეცისა და ქუეყანისანი, ზენანი ქუეყნათა თანა დამდაბლებითა, და ქუეყნანი ზენათა თანა ამაღლებითა და ძნობით უპირობენ დამბადებელსა მათსა ღმრთსა დაუცხრომელად ნარნარითა მით დიდებისმეტყუჳლებითა, ვითარმედ წმიდა არს, წმიდა არს, წმიდა არს უფალი საბაოთ, სავსე არიან ცანი და ქუეყანა დიდებითა მისითა ოსანნა მაღალთა შინა, კურთხეულ არს მომავალი და დამკჳდრებული შორის საყდრისა დიდებისა მისისასა ზედა, რომელი ჰგიეს უკუნითი უკუნისამდე. გიხაროდენ ჴოი! საჳმტო ცხოველო და ცხოველს მყოფელო, რომლისა შორის სულნი წმიდანი მრავალ გზის მოხარულობენ, რამეთუ ხილვით მუნითა ანაყოფებდი უკჳდავების ცხოვრებასა, რაჟამს ჟამითი ჟამად ეჩუჳნებოდი სულებსა წმიდათასა უდაბნოთა შინა და ნაპრალთა კლდისათა მოღუაწე ქმნილთა და მოწამეთა ღჳაწლ-მრავლობით განშუჳნებულთა, რომელნიცა ხილვითა შენითა განმტკიცებულებდეს მიმხედველნი სასოებითა მერმეთა მოსაგებელთათა, კეთილ მწვირებულებითა; გიხაროდენ მრჩობლნო ნათელნო და მრჩობლნო სათელნო მზისა უნათლესნო, რომელნიცა მდიდრად უწვირკობთ ურთიერთარს და აკრთობთ ვითარ სახედ კლდა- ეთერსა და მზე ცეცხლსა და ცისკარი მთიებსა, რამეთუ საჳმტი უწვირობდის

1) საბლარდნელი, — ღილი გაუხსნელი ხელის ხსნითა, ანუ ღილი ზოხსა.

რომელი ზეითჩამო კუართისა და კუართი ქუეით ამათ სუეტსა ურთიერთას შესთქრებოდიან, მრჩობლის იგი ნათელნი, ვისნიმცა უკუე არა მოხარულობდეს სულნი სანატრელსა მას სახილველსა სამ-მსგავსსა ძისა ღმრთისა. გიხაროდენ ჵ! ეკკლესიაო წმიდაო, რომელსა შინაგან საშოსა გიპყრიეს ძუძუდ სუეტი წმიდა ნათლისა მაწოვნებელი არა ვიდრემე ხძესა, არამედ მირონსა წმიდასა, უკუდავმყოფელსა სულთასა, რომელიცა უშურველად უწყაროებს ნეკტარსა მას უკუდავებისასა მაგემებელსა ყოველთა ქრისტე შემოსილთა ერთა სულებისასა.

გიხაროდენ ჵ! გოდოლო შემცველო ნათელსა მას თუალთ შეუდგამსა, რომელი სახედ ალაბასტრისა გვიპყრიეს, რომელსა უტევირთავს შინაგან სულნელება წმიდა და წმიდა მეოფელი საყნოსებელი სულებსა წმიდათასა, რამეთუ წინათვე უკუე მოგასწავებდა სანატრელი იგი დედაკაცი რაჲამს შემმუსრველი ალაბასტრისა ფერხთა ვიდრემე უფლისათა მცხებელი ნესაცხებელისა, ღუაწლითა, რამეთუ აწინდელი უკუე ესე სახე გაქმნების წარმოცემასა წმიდისა მირონისასა, ლალაცათუ შენ შეუმუსრველად ჰგიე აწ და უკუნისამდე.

გიხაროდენ ჵ! კუართო საღმრთოო, რომელი მცველად და მფარველად მოენიჭე ნათესავსა ჩუენ ქართუელთასა ძისა ღმრთისაგან და მფარველო. არა ოდენ ვიდრემე გუამსა ღმრთაებისასა, არამედ უფროსღა შიშლოებასა სულთა ჩუენთასა ცოდვისა მიერ, რამეთუ სახსრად და წინდად ცხოვრებისა ჩუენისა წინასწარვე წარმოგავლინა ყოვლისა სიბრძნით განმგებელმან; რათა კეთილითა მით და სანატრელითა ებგურ ქმნითა კეთილ მმართებლობით იყვანებდე სულსა ჩუენსა გზასა ჭეშმარიტებისასა.

გიხაროდენ ჵ! საყდარო ცათა მობაძაო, რამეთუ მეცელი შენი წმიდა წმიდისასა ყოვლად უაღრესსა და უზეშთაესსა მტკრთველ არს შუენიერებისა და ყუავილოვნებასა, აღმკულებითა მის შორის მყოფთა ნათელთათა, რამეთუ რაჲამს სუეტი ცხოველი და კუართი საუფლო ურთიერთას ჰხდებოდიან კრთომითა ნათელთათა, სახედ მზისა და მთოვარისა; ხოლო მღუდელნი და დიაკონნი ფერად ფერადსა კრთომასა საცნაურ ჰყოფდენ სახედ ვარსკვლავთასა განწმენდილობით მსახურებითა უბიწოთათა, და ქერაბინო-სერაბინებრივთა რა ბაგითა, მსხუერპლსა ზედა ნარნარად მგალობელნი მოწიწებით ჯაშნაგირობდენ, რათამცა უკუე შესწორებულობდა არსთაგანი ღირსობასა ნეტარებისა შენისასა. ჵ! საყდარო ცათა მობაძაო, გიხაროდენ სუეტო ნათელო, რომელი ძისა ღმრთისა დიდებასა ღმრთაებისა საკჳრუელობით მწამებელ ექმენ, რაჲამს თაბორს კრთებოდე ნათელთ მფენობელსა მას ზედა იესო ღმერთკაცსა მეორედ მოსლვასა მაუწყებლობდა რა, რამეთუ ჰკვირობამან დიდებისა შენისამან, თავნი იგი მოციქულნი ძესა ზედა ღმრთისა უცხო სახედ მხილველნი, რეცა უსულო ქმნით მოუთმენელობდეს ზარგანხდილნი ერთბამად ნათლისაგანცა დიდებისა შენისასა და ორთისაგანცა მოსესი და ელიასასა და კუალად იორდანესცა რაჲამს წყალთა შინა ტოდუსა კეთასა დაანთქმიდა, ხოლო ყოვლივე დიდება მისიცა ღმრთის მიერ იხილვებოდა. გიხაროდენ ჵ! კუართო გამოუთქმელო, ქებითა კეთობრივთა ენათაგან, რომელი უკეთუ მონათა საგრაგნელნი, ესრეთ იდიდებიან ვიდრემე ვითარცა საცურ არს ჰარონის შესამოსელთათჳს, მოსეს პირის საბურველისათჳს, ელიას და იოანეს ხალენისათჳს, პეტრეს და პავლეს სუდარ ვარძმამანგებისათჳს, ვინმე უკუე შეუძლოს შესხმად დიდებისა შენისა, რომელსა ცანი ვერ დაიტევენ, თჳთ ღმერთი იგი დამბადებელი ყოველთა შენ შორის სათნო ყოფით დატევნულობდა. ჵ! სამგზის სანატრელო კუართო საღმრთოო, რამეთუ თჳთ მებრ ესეოდენ კმა არს შენდა ქებად ღირსებით სახელის დება ოდენ ღმრთისა შენ შორის კუართო საღმრთოო და საუფლოო.

გიხაროდენ ჯ̃ო! სადარო ღ̃ჳთისა მეუღლისაო, რამეთუ აწ ვიდრემე უზეშთაესსა უსანატრელესა ქებასა ქებათასა ვიიძულები შესხმად შენდა, რომელსა ჳერ არა ესწორების აწას ნეტარებასა, ვაშა უკ̃ჳ, ვაშა ¹) შენსა ქებასა და დიდებასა, რამეთუ ვინათგან სადარ წოდებითა ღ̃ჳთისათა, სახე ექმნების უზეშთაესსა მას ყოველთა დაბადებულთასა, ყოვლისაებით აღმატებულსა ყოველთა ქებათასა, ყოვლად წმიდასა ღ̃ჳთის მშობელსა და მარადის ქალწულსა მარიამს დედასა ღ̃ჳთისასა, რომლისა შორის დატევნულ იქმნა, რაჲ უკ̃ჳ ღირსებად ვინ შეუძლოს ქებად შენდა ჯ̃ო! სამოთხის სანატრელო, რამეთუ კმა არს შენდა ქებად და დიდებად მიმსგავსება მისი, რომლისა მიზეზით ღმერთი ქ̃ჳსტიანად გარდამოხდა და ზეცისა და ქ̃ჳსტიანისანი შეკრებულ ურთიერთას; ხოლო მკვიდრნი ჴორცისა ჲ სისხლისა ძისა მისისასა მის მიერ ვმოხარულობთ უკუნითი ჲ უკუნითი უკუნისამდე.

გიხაროდენ ჯ̃ო! სჳ̃ტო ნათელო და ნათელს მოფენილო ყოველთა მსასოებელთა შენთაო, რამეთუ შენ შორისცა ვიდრემე უაღრესისა და უზეშთაესისა ქებისა და ნეტარებისა შესხმასა შევამზადებ, ბოლოდ ყოველთა კეთილად და უხრწნელად დასასრულისად. რამეთუ შენცა უკ̃ჳ მსახურებით პატივ გიპყრობ ყოვლად კურთხეულისა მის დედისა ღ̃ჳთისა, რამეთუ ჭეშმარიტად სჳ̃ტად ნათლისად მოსწავებულად უწყით წმიდათა წერილთაგან წოდებაჲ შენი ქ̃ჳსტეანით ზეცად მიწევნულად, ქ̃ჳსტეანით ვიდრემე აღმოცენებულად; ხოლო ზეცას აღმწ̃ჳსრვალებულად, რომელი მის შორის მკჳდრ ქმნილისა ღ̃ჳთისა სამარადისოდ ჰგიეს ჲ ღმერთი მის მიერ ჩ̃ჳენ შორის. ამისთჳს უკ̃ჳ, რაბამ არს უაღრეს სიტყჳსა ხსენება და ქება შესხმისა შენისა, სჳ̃ტო ნათელო მსახეებელო ნათლისა უაღრესისა მის სჳ̃ტისა სანატრელისა ქალწულისაო.

გიხაროდენ უკ̃ჳ მრავალ რიცხ̃ჳსლთა ჲ უსაზღვროთა, შენ შორის ვიდრემე ღ̃ჳთისმეტყ̃ჳელებ ჯ̃ო! კ̃ჳართო უსანატრელესო ნეტარებათასა, ყოველთა უკეთუმცა ყოვლისაჲ ღ̃ჳთისმეტყ̃ჳელნი ვინ და რიტორნი და ფილოსოფოსობისა უზეშთაეს მქონებელნი შემოკრიბნა ვინ: რაღამცა ვინ შეუძლო ღირსებასა ნეტარებათა და შესხმათა შენთასა, ვინათგან უკ̃ჳ მიუწთომელთა ქებისათა მრჩობელთა ღირს იქმნეს პატივითა რაჲთამს ბუნებაჲ ღ̃ჳთაებისა, სხეულსა შორის მყოფი, შენ მიერ შემწყნელობდა და კ̃ჳალად ყოვლად წმიდასა დედასსა მისსა, ყოვლად კურთხეული იგი და სანატრელნი თითნი, ნარნარითა ტკბილ განრჩეულობითა, სურვილით და სიყ̃ჳარულით მოწლედ მსახურ გექმნებოდეს, ჯ̃ო! გამოუთქმელი იგი და საკჳრ̃ჳელი ნეტარება შენი საუფლოო და საღმრთოო ნათლისა საგრაგნელო კლდებით ნათელცისკროვანო კ̃ჳართო წმიდაო, ძისა ღ̃ჳთისა სხეულისა დამფარველო დასასრულსა უკ̃ჳ ზოგადსა ჲ ერთობითსა გიხაროდენსაჲ შეგითხზავ, სამგანუყოფელნო განყოფილად, ჲ განუყოფელად ერთნათელნო ჲ ერთ მნათობნო, მსახეებელნო წმიდისა სამებისანო; გიხაროდენ უკ̃ჳ გიხაროდენ ჲ კ̃ჳალადცა ვიტყ̃ჳი პატიოსად სამებისა სახედ რიცხვისა თქ̃ჳსნისა, გიხაროდენ სადარო წმიდაო, სჳ̃ტო ნათელო და კ̃ჳართო საღმრთოო; ვითარ უკ̃ჳ ნეტარ არს და სამგზის სანატრელ ხსენება და ქება სიწმიდისა თქ̃ჳსნისა, უმეტესად და უზეშთაეს ამისთჳს, რამეთუ მოსწავებაჲ თქ̃ჳსნი ყოვლითურთსა თანამდობასა ყოვლად წმიდისა ღ̃ჳთისმშობელისასა, საცნაურ ჰყოფს, სადარ ქმნილობით, შენ შორის დამკჳდრებითა ღ̃ჳთისათა, ეკკლესიაო წმიდაო და სჳ̃ტად ნათლისად ეთერ ცისკროვანებით განმანათლებელად ნათესავსა კაცთასა, სჳ̃ტო ნათელო ჲ ღ̃ჳთაებისა ბუნებისა შემც̃ჳელობით და მფარველად, კ̃ჳართო საღმრთოო, გვიდინებდით

¹) ვაშე — კეთილი, კარგი, უმჯობესი სიკეთე, უმეტესი, ცჳა . . . .

უკუნ მარადის, გვადიდებდით ოქროს ნექტარსა და უშურველად წარმოცენებით გვიწყაროებდით მორონისა წყალსა უკუდავ-მყოფელად სარგებელსა სულისასა და მოგვანიჭებდით მადლსა საღმრთოსა უხრწნელებით და შენდობასა ცოდვათასა, შეწევნითა მისვე დედისა ღჳთისათა, სასოებითა ტრფიალთა წყალობისა მისისა მეძიებელთა, რამეთუ ღირს არს მეძიებელი წყალობისა, ვინათგან უკუნ მცნება არს ძისა მისისა, ვითარმედ ითხოვდით და განგეღოს, ეძიებდით და ჰპოოთ.

უკეთუ რაჲ დავაკლოთ ქებისა ღირსებასა, ვითარცა ხორციელებრ სხეულსა შინა განცდილნი მქონეთა, სძლევდინ უკუნ წყალობასა და კაცთმოყუარებისა სახიერება ძისა მისისა უძლურებასა ჩუენსა, ვითარცა იტყჳს ვითარმედ, რომელმან მოიღრიკოს ქედი მისი ჩემდა არა გარემიიქცეოდეს პირი ჩემი მართლ უკუნ წყალობითა ჩემითა, არამედ სძლევდინ სახიერებაჲ ჩემი უძლურებასა მასსა. ამისთჳს უკუნ ვითხოვ თქუენ მიერსა შეწევნასა, თანადობითა ყოვლად წმიდისა და კურთხეულისა დედისა ღჳთისათა ჰოი! სამნო სამნათელნო, მსახებელნო წმიდისა სამებისანო, არამედ უკუნ მეტყუელსა სიტყჳსასა კადნიერ ქმნილობით, არა ვიდრემე მე სილაღით; არამედ მსასოებელსა კეთილთა წადიერებისასა მომატყუებელ მექმნენით, ხელყოფისათჳს, რამეთუ თქუენითა მინდობითა ვიწყე სიტყუად და შეკადრებად უმეტესსა ძალისასა; რამეთუ უწყი კეთილად სრულ ყოფა ღჳთისა სასოებით ნამეტნავსაცა ძალისაებრსა კეთილ საგონებელობით მეცადინეობაჲ, ვინათგან ძალი მის უძლურებასა შინა სრულ იქმნების სიტყჳსაებრ სამოციქულოსა რამეთუ უკუნ უწყუელად ნამდვილად ყოველთა მსასოებელთა მისსა მიმართ, ყოვლადვე და მარადის ურცხვენელ ჰყოფს ურცხუენელი იგი ყოველთავე მისა მიმართ მილტოლვილთა, სახიერი იგი და კაცთმოყუარე ღმერთი ჩუენი, რომელსაცა ვაქებდეთ, ვაკურთხევდეთ და ვადიდებდეთ მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა, სამებასა ერთ არსებასა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე (ამინ.)[1].

სუეტო ცხოველო ბრწყინვალეო, ღჳთივ-აღმართებულო.
განანათლე მგალობელნი და მადიდე-
ბელნი შენნი.

1) სჳნაქსარი ესე კათალიკოზ ნიკოლაოზ პირველისაგან + 1160 წ. შედგენილ არს, ძუელთა მატიანეთაგან.

ტროპარი ხმა ჱ.

კათოლიკე ეკკლესიისა დღესასწაული სჯ̃ლისა წმიდისა და კჳართისა სა
ფლოსა, ნათელი შემოჰკრებს კიდეთა სოფლისათა უკჳდავებად წმიდ
მირონსა გჳწყაროებს, რომელნი წმიდასა ღჳთის-მშობელსა და მისგან შო
ბილსა ქრისტესა თაყუანისვჰსცემთ, რათა ვჰპოვოთ ცხოვრება სულთა ჩჳჱნ

კონდაკი ხმა იგივე

რომელი ჩჳჱნთჳს ჯჳარს-ეცჳა და სიმიშჳლე ჩჳჱნი კჳართისა თჳსისა მ
მართ ყოვლად წმიდისა დაფარჳად წყალობით განგებულ ჰყო, მოვედ
ერნო მცნობელნი მხოლოსა მის უვნებელისა და ვნებულისანი ვადიდებდ
მრჩობლოთა შინა ერთად ქრისტედ მცნობელნი მისნი, და უგალობდეთ შენ სა

ღმერთი ჩჳჱნი ყოვლად ძლიერი, კაცთ-მოყუარე და მაცხოვარი.

М. САБИНИНЪ

ႼႫႨႣႠ ႫႭႺႨႵႳႪႧႠ ႱႼႭႰႨ ႱႠႵႠႰႧႥႤႪႭႱႠ
ႬႨႬႭ

СВЯТАЯ РАВНОАПОСТОЛЬНАЯ НИНА ПРОСВѢТИТЕЛЬНИЦА ГРУЗIИ

მოქცევა მირიან მეფისა და მისთანა ყოვლისა ქართლისა, წმიდისა და ნეტარისა დედისა ჩუენისა ნინო მოციქულისა მიერ.

უძლური დედა, ძლიერთა შიმ მჯალვირე.
გჳართისა მძებნი, ღჳთის დედის მოციქული.
ტინია მაგართა, ცვლად ღჳთისად მიმნთები.
გერპთ მეხი სრულად, ქართუელთა მგანდრიე.
დიდებით დიდი, ნინო განი - ღჳთის ხახლეზს.

თქმული ნიკოლაოზ ცფილელის მიერ.

ხსენება მის ნეტარისა იანვრის იდ,

პირველად უკუე გახსენოთ ცხოვრება წმიდისა და ნეტარისა დედისა ჩუენისა და ყოვლისა ქართლისა განმანათლებელისა ნინო მოციქულისა, რომელი ესე თჳთ მანვე ნეტარმან მოგჳთხრა ჟამსა აღსრულებისა მისისასა, რომელი აღწერა მორწმუნემან დედოფალმან სალომე უჯარმელმან ძის ცოლმან მირიან მეფისამან, რომელი ესე იკითხვების იანვრის იდ.

და იყო მათ ჟამთა შინა ოდეს წმიდა გიორგი [1]), კაპადუკიელი იწამა ქრისტესთჳს, კაპადუკიათ ქალაქით კაცი ვინმე მთავარი შესაბამი მონა ღმრთისა სახელით ზაბულონ და ესე წარვიდა ჰრომედ წინაშე მეფისა მაქსიმიანესა მსახურებად და ნიჭისა მოღებად მისგან და მათვე დღეთა შინა კაცი ვინმე იყო კოლასტრას შინა [2]) და ესხნეს მას ორ შვილ, ძე და ასული, სახელი ძისა მისისა იობენალ, ხოლო ასულისა სოსანა და აღესრულნეს მეუღლენი იგი, დაშთეს და — ძმა ობლად. აღდგეს და წარვიდეს იგინი ქალაქად წმიდად იერუსალიმად, და იმედ ჰყუეს იმედი იგი ყოვლთა ქრისტიანე-

1) წმ. მოციქული ნინო ბიძა-შვილი იყო წმ. მთავარმოწამისა გიორგისა, ვითარ მოგვითხრობს ერთი ძუელი მატიანე იოანე ბატონის შვილისა.

2) ქალაქი კოლასტრა ლხაელეთის კაპადუკიაში იყო.

ია, წმიდა აღდგომისა და მიეახლნეს ესენი მუნ, ვინაჲცა ძმა ესე სოსანასი იობენალი მიემთხვია დეკტალარიობასა 1), ხოლო და იგი მისი სოსანა ჰმსახურებდა ნიაფორისა სარრა ბეთლემელისა. ხოლო ესე ჭაბუკი განმდიდრებული სახელით ზაბულონ, რომელი ვახსენეთ შესავალსავე, მოიწია ჰრომედ წინაშე მეფისა და აღდგომილ იქმნეს მას ჟამსა ბრანჯნი (ფრანგნი, ფრანცუზნი) ბრძოლად ჰრომთა ველსა ზედა პატრიკიანოისასა და მისცა უფალმან ძალი ზაბულონს ჭაბუკსა მას განმდიდრებულსა ძლევაჲდი და ჰქმნა უწყომო წინა აღდგომა მტერთა მათ მიმართ და იოტნა ბრანჯნი იგი და შეიპყრა მეფე ბრანჯთაჲ და ყოველნი იგი მთავარნი მათნი და მოიყვანნა იგინი წინაშე მეფისა, ხოლო მეფემან განაჩინა სიკუდილი მათ ყოველთაჲ, მაშინ იწყეს ტირილად ბრანჯთა მათ, ევედრებოდეს ზაბულონს და იტყოდეს: პირველად უკუე მოგუეც ჰსჯული თქუენი და შეგვიყვანენ ჩუენ ტაძარსა შინა ღმრთისათ თქუენისასა და მაშინღა იყავნ სიკუდილი ჩუენი, რამეთუ შენ მიერ შეპყრობილ ვართ და შენვე ჰყავ ესე ჩუენ ზედა, და უბრალო იქმენ სისხლისაგან ჩუენისა აწ ჟამსა. ხოლო ზაბულონს ვითარცა ესმა ესე მსწრაფლ აუწყა იდუმალ პატრიაქსა სიტყუა მათი და მისცეს ნათელი ხელსა ქუეშე ზაბულონისასა და შეიყვანეს ტაძარსა ღმრთისა და აზიარნეს საიდუმლოსა ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა და უჩუენნეს მათ დიდებანი იგი წმიდათა მორწმუნეთანი; და შემდგომად ამისსა აღიმსთუჩს განთიად ბრანჯთა მათ და შეიმოსეს სამოსელი სამკუდრო და განვიდეს ადგილსა კაცის სამკლველოსა და სისხლისა დასათხეველსა, ილოცვიდეს და ჰმადლობდეს ღმრთისა ნაცვლის ღებისათჳს და ზიარებისა, რომელი მიიღეს მათ და იტყოდეს ესრეთ, — ვითარმედ ჩუენ სიკუდილსა ამას შინა უკუდავნი ვართ, რამეთუ ღირს გვყუნა ღმერთმან ვითარისა ესე დიდებისა ხილვად და მიღებად საგძალსა მას დაულევნელსა, ხორცსა და სისხლსა ქრისტესა ღმრთისა უკუდავისასა, რომელი უმაღლეს არს ყოველთა მაღალთა და უქუესკნელეს ყოველთა უფსკრულთა და ქუესკნელთა, რომელ იგი არს კურთხეულ უკუნისამდე. ხოლო ვაჲ ნაშობთა ჩუენთაჲ, ნაყოფთა სიმწარისათა და მკჳდრთა ბნელისათა და ხმობდეს მოველინ მეხრმე და აღიხუენ თავნი ჩუენნი ჩუენგან, ხოლო ამას რა ხედვიდა ზაბულონ, აღიძრა გულებითა და ტიროდა მწარედ. რამეთუ ვითარცა ცხოვართა თავნი მათნი წარკუეთად მოსიკუდილედ მიეპყრნეს და ვითარცა კრავთა. შჳლთა მათთა საწყალობელად იგლოვდეს. მაშინ მოწყალე ქმნილმან მათ ყოველთათჳს ზაბულონ შევიდა წინაშე მეფისა, გამოითხოვნა იგინი მეფისაგან და ნიჭითა განუტევნა; ხოლო იგინი ევედრებოდეს ზაბულონს, რათა წარჰყვეს ქუეყანასა მათსა და მისცეს სჯული ქრისტესი და ნათლისღება წყლითა ყოველსა ერსა მათსა, ხოლო მან ისმინა ვედრება მათი და მოითხოვა მღდელი პატრიაქისაგან და ბრძანება მოიღო მეფისაგან და წარვიდეს სიხარულით.

და ვითარ მიეახლნეს დღისა ერისა სავალსა, მივიდა წინა ამბავი მათი, ვითარმედ მეფე ცოცხალი მოვალს და ყოველნი მთავარნი მისთანა, მაშინ შეიძრნეს ათნი საერისთონი, ხოზამაჲ და ხოზანაჲ და ზაქაჲ და ხუხებაგი, ტიმგარაგი დაზაქაჲ, გაზაჲ, ზარგაჲ, ზარდაჲ, ზამრაჲ და იმონიგონი და სამეფო, მიეგებოდეს მდინარესა ზედა დიდსა ღრმასა და განჰყო მეფემან ერი იგი ყოველი და დაადგინა წყალსა მას იმიერ და ამიერ და აკურთხეს მღდელთა მათ მდინარე იგი, და შთასხდა ყოველი იგი ერი წყალსა მას, განიბანნებოდეს და აღმოვიდოდეს ალმოსავალსა ერისა და დასხმიდა მღუდელი ხელსა თჳსსა ყოველსა მას ერსა, ათ დღე მუნ ყოფასა მას მისსა მდინარესა მას ზედა. და აღმართნა ჯუარნი და შეწირეს მღუდელთა უსისხლო იგი მსხუერპლი და აზიარნეს ერნი

1) ცენტალარი ანუ ეკონომოსი.

იგი ქრისტეს საიდუმლოთა დაუტევნა მღჳდელნი და განაწესა ყოველი წესი ქრისტიანობისა, მისსა შემდგომად იჯმნა მათგან, დაუტევა მშჳდობაჲ და წარვიდა ნიჭითა დიდითა ჰრომელ და განიზრახა გონებასა თჳსსა იერუსალიმად წარსლვა და ვითარ მიიწია იერუსალიმად განუყო მონაგები თჳსი გლახაკთა მცნებისათჳს ღმრთისა და იხილა რამეთუ პირველ ხსენებული იგი დევტალარი პატრიაქ ქმნულ იყო და ფრიად დაემეგობრნენ ურთიერთარს ზაბულონი იგი და პატრიარქი, მაშინ ჰრქუა სარა ნიამფორმან პატრიარქსა ესრეთ: ვითარმედ ესე ზაბულონ მამა და ემბაზი ბრანჯთა, კაცი სრული სიბრძნითა და ღმრთის მსახურებითა არს ყოვლადვე და მიეც უკუჱ დაჲ ესე შენი სოსანა, ცოლად მისდა, ვინაცა ჰსთნდა წმიდასა პატრიარქსა განზრახვა ესე სარასი.

და ესე წმიდა ნინო მოძღუარი ქართლისა, მათგან იშუა იგი მხოლო, თჳნიერ სხჳსა შვილისა და აღზარდა დედამან მისმან სოსანა მსახურებასა მას შინა გლახაკთასა, ხოლო ვითარ იქმნა ნინო წლისა ათორმეტისა, მაშინ განჰყიდეს ყოველი რაჲცა აქუნდა და წარვიდეს იერუსალიმად; ხოლო მირაიწინეს იერუსალიმად მას ჟამსა ზაბულონ დაიწერა ჯუარი პატრიარქისაგან და იჯმნა ცოლისაგან თჳსისა და შეიტკბო მკერდსა თჳსსა ასული თჳსი წმიდა ესე ნინო და დაალტო პირი ნინოსი ნაკადულითა ცრემლთათა, რომელნი იგი გარდამოსთხივნა თუალთაგან თჳსთა და ჰრქუა, შენ მხოლო ასულო, ჩემო ესერა დაგიტეობ ობლად და მიგითუალავ მამასა ზეცათასა და ყოველთა მზრდელსა ღმერთსა, რამეთუ იგი არს მამა ობოლთა და მსაჯული ქურივთა და ნუგეშინის შენ შვილო ჩემო, ხოლო შენ მარიამ მაგდანელისა უფრო აღიღე ქრისტეს სიყუარულისათჳს, და დათა მათ ლაზარესთა და უკეთუ შენ ეგრეცა შეიყუარო იგი ვითარცა მათ შეიყუარეს, მან ეგრეთვე მოგცეს შენ ყოველივე რაჲცა ითხოვო მისგან.

ხოლო ესერა თქუა დაუტევა ამბორის ყოფა საუკუნო და წარვიდა წიაღ იორდანესა კაცთა მათთანა ღმრთისათჳს ველურ-ქმნილთა და კაცთაგან განშორებულთა, რომლისა იგი სადა ყოფა უწყის ღმერთმან ყოვლისა მეცნიერმან და დამბადებელმან.

ხოლო დედა იგი ნინოსი მისცა პატრიარქმან მსახურებად გლახაკთა დედათა და უძლურთა და წმიდა ნინო მსახურებდა ნიამფორსა სომეხსა დუინელსა ორწელ და ჰკითხვიდა ყოვლადვე ვნებათა მათ ქრისტესთა ჯუარცმისა, დაფლვისა და აღდგომისა მისისა და სამოსლისა და ტილოთა და სუდარისა და ჯუართასა; და სხუათა ყოველთავე შედგომითი შემგომად გამოეძიებდა, რამეთუ არავინ ყოფილ იყო და არცავის იყო შორის იერუსალიმსა სწორ მისსა მეცნიერებითა, ჰსჯულისა ძუელისა და ახლისათა ყოვლადვე ზედა მიწევნით, ხოლო იწყო უწყებად მისსა და ჰრქუა, გხედავ შვილო ჩემო ძალსა შენსა, ვითარცა ძალსა ლომისა მძლისასა, რომელი იზახებნ ყოველთა ზედა ოთხფეხთა, ვინა ვითარცა არწივი (ორბი) დედალი, რომელი აღვიდის სიმაღლესაჲ ჰაერთასა უფროს მამალისა, და ყოველი ქუეყანა გუგასა შინა თუალისა მისისასა მცირისა. მარგალიტისა სწორად შეიყვენის და განიცადის და განიხილის საჭმელი მისი ცეცხლებრ, ხოლო იხილის რა მიუტევნის ფრთენი და მიიწივის მას ზედა, ეგრეთვე სახედ ამისსა იყოს ცხოვრება შენი, წინა მძღურებითა სულისა წმიდისათა.

ხოლო აწ ვიწყო და მიგითხრა ყოველივე: რამეთუ ოდეს იგი იხილეს ღმერთი უკუდავი კაცთა მოკუდავთა ქუეყანასა ზედა, რომელი მოსრულ იყო მოწოდებად წარმართთა, ვითარცა თჳთ ინება ხსნა სოფლისა, იწყო კეთილის ყოფად ჰურიათა, მკუდართა აღდგინებად, ბრმათაჲ ახილვად, სნეულთა განკურნებად, რომელი ესე შეიშურნეს და შეიზრახნეს და წარავლინნეს სტრატიოტნი ყოველსა ქუეყანასა, სწრაფით მოსლვად ჰურიათა და თქუეს. «რამეთუ აჰა ესერა წარვწყმდებითო, მოვედით და შემოკრბით ყოველნი». მაშინ მოიწივნეს ყოვლით სოფლით კაცნი რიცხვით სწავლულნი და

შეცნიერნი ჴსჯულის მოსცესა, რომელნი იგი ანტაკრად წინა აღუდგეს სულსა წმიდასა და რაჲ იგი ჯუარ-ცუეს უსჯულოდ ქრისტესა მათ აღასრულეს, რამეთუ ჯუარს აცუეს და სამოსელსა მისსა ზედა წილი იგდეს, მიეცა და ხუდა წილითა მით ჩრდილოელთა მცხეთელთა მოქალაქეთა; ხოლო დაფლეს მათ ჰურიათა ქრისტე და დაკრძალეს და დაბეჭდეს საფლავი იგი მისი, არამედ იგი აღსდგა ვითარცა თქუა პირჭუმლად და ტილონი იგი ჰპოვნეს განთიად საფლავსა მას შინა ქრისტესსა და მოვიდა პილატეცა და ცოლი პილატესი საფლავად და ტილონი იგი ვითარ იპოვნეს მოითხოვნა ცოლმან პილატესმან და წარვიდა მსწრაფლ პონტოდ სახლად თჳსად და იქმნა მორწმუნე ქრისტესა [1]), ხოლო შემდგომად ჟამთა რაოდენთამე მივიდეს ჴელთა ლუკა მახარებელისათა ტილონი იგი დასხნა იგი მან სადაცა თჳთ იგი უწყის.

ხოლო სუდარი არა იპოვა არამედ თქუჱს ვიეთმე პეტრესთჳს, ვითარმედ ჴელეწიფა ახუმა და აქუს მასო, არამედ განცხადებულად არა გჳთხრბეს ვითარ სხუა იგი, ხოლო ჯუარნი ამასვე ქალაქსა შინა იერუსალიმს დამარხულ არიან, გარნა ადგილი მათი არავინ უწყის და ოდეს ინებოს ღმერთმან გამოჩნდენ იგინიცა.

ვითარცა ესმა ესე ყოველი წმიდასა ნინოს, სარა ნიამფორისგან, მაშინ შეჰსწირა ღმერთსა მადლობა და კურთხევა და გულად ჰკითხა მას, თუ «სადა არს ჩრდილოსა იგი ქუეყანა, სადით იგი მოხრულთა მათ ჰურიათა წილჴუდა და წარიღეს სამოსელი იგი უფლისა ჩუენისა ქრისტესი», მოუგო და ჰრქუა სარა ნიამფორმან ვითარმედ არს აღმოსავლით კერძო ქალაქი სახელით მცხეთა და ქუეყანა ქართლისა და სომხითისა, მთიულეთი და საწარმართო არს იგი აწ, რამეთუ ჟამსა ამას უჟიკთა [2]) სახელმწიფოდ შექმნილ არს.

ხოლო მათ დღეთა შინა მოვიდა დედაკაცი ვინმე ეფესოთ, თაყუანისცემად წმიდისა ადგილისა და ჰკითხვიდა დედაკაცსა მას სარა ნიამფორი, ვითარმედ ელენე დედოფალი ჯერეთცა ეგე ვითარსა ცთომილებასა და ბნელსა შინა არსა, ხოლო მან ესრეთ ჰრქუა, ვითარმედ, ვარ მე მხევალი მათი და მახლობელი განზრახვასა მათსა ყოველსა ცხადსა და დაფარულსა და ვუწყი მე მისი, რამეთუ აქუს მას აწ დიდი წადიერებაჲ ქრისტეს ჴსჯულისა და ნათლისღებისა თჳს.

ხოლო ესმა რა ესე დედაკაცისა მისგან წმიდასა ნინოს, ჰრქუა ნიამფორსა ესრეთ, «ვითარ წარმგზავნე მე და მივიდე წინაშე ელენე დედოფლისა, ნუ უკუე და მივეახლო სიტყჳსაგებად ქრისტესთჳს წინაშე მისსა. ხოლო ნიამფორმან აუწყა პატრიარქსა წადიერება ესე და საქმე ნინოსი, ხოლო პატრიარქმან მან ძმამან ნინოს დედისამან მოუწოდა წმიდასა მას ნინოს დის წულსა თჳსსა და დაადგინა იგი აღსავალსა წმიდისა საკურთხეველისასა და დაასხნა ჴელნი მისნი წმიდანი მხართა ზედა მისთა, სულთ ითქუნა ცად მიმართ სიღრმით გულისა მისისათ და ჰსთქუა: «უფალო ღმერთო საუკუნეთაო, ჴელთა შენთა შევვედრებ ობოლსა ამას შჳლსა დისა ჩემისასა და წარვავლინებ ქადაგებად ღუთაებისა შენისა, ახაროს აღდგომა შენი, სადაცა სათნო იყოს სრბაჲ ამისი, ექმენ ქრისტე ღმერთო ამას მოგზაურ, ნავთსადგურ, მოძღუარ, ენამეცნიერ, ვითარცა იგი უწინარეს ამისსა მოშიშთა სახელისა შენისათა.

და უკუმნა დედისაგან თჳსისა ამბორის ყოფითა განშორებისათა და გამოჰსახა მას ზედა სასწაული ჯუარისა და ესრეთ ლოცვითა ღუთისა მიმართ და კურთხევით განუტევეა და წარემართა წმი-

---

1) ეს ადგილი არ იპოება არც ქართლის ცხოვრებაში და არცა სხვათა წერილებში.

2) უჟიკნი ანუ უხნი აწინდელნი ოსნი; ნახე მათ თჳს აღწერა ბერძენთა მეფისა კონსტანტინე პორფიროგენიტისა Administr. Imper. თავი 27.

და ნინო დედაკაცისა მისთანა, ეფესოთ მოსრულისა და ვითარ მიიწივნეს სამეფოსა ჰრომთასა სახიდ დედაკაცისა მის, რომლისა იგი თანამოგზაურ ექმნა, იხილეს მუნ დედოფალი ვინმე ნათესავი ტომი მეფეთა სახელით რიფსიმე და დედა მძუძე მისი გაიანე, რომელნი ესე იყოფოდეს მონასტერსა შინა ქალწულთასა და ჰსუროდა ქრისტეს აღსარებისათჳს და მომლოდე იყვნეს იერუსალიმით ნათლისღებასა. მაშინ დედაკაცმან მან წარუდგინა წმიდა ნინო ჲ აუწყა საქმე მისი დედოფალსა რიფსიმეს, რომელი იგი იხილა რა ქრისტეს მოყუარემან რიფსიმე სიხარულით შეიტკბო და შეიწყნარა სახიდ თჳსად წინაშე მისსა წმიდა ნინო ხელთაგან მის დედაკაცისა თანამოგზაურისათა ჲ ესრეთ იყოფებოდა რა მისთანა წმიდა ნინო, მასვე შინა წელიწადსა ნათელ იღო რიფსიმე; რომლისათჳს იგი სუროდა და მასთანა გაიანეცა დედა მძუძემან მისმან და სხუათა მათ სახლეულთა მისთა რიცხჳთ ორმეოცდა ათთა სულთა ხელსა ქუეშე წმიდისა ნინოისსა და იყოფებოდა მონასტერსა შინა თჳსსა და მათთანა წმიდა ნინო ორწელ.

მათ დღეთა შინა წარავლინნა კეისარმან ძიებად ქალისა ქმნილ კეთილისა და შუენიერისა, რათამცა უპოვეს ღირსი ცოლად მისსა ჲ ვითარ მოიწივნეს მეძიებელნი იგი მონასტერსა მას ქალწულთასა ჲ იხილეს ჲ განიცადეს რიფსიმე ჲ ჰსცნეს მეფეთა ნათესაობა მისი, ფრიად ჰსთნდათ შუენიერება მისი, რომლისა ვერ სადა იხილეს მსგავსი ხილვითა და შუენიერებითა და გამოსახეს სახე შუენიერებისა და ხატისა მისისა ფიცარსა ზედა და წარგზავნეს წინაშე კეისრისა; რომელი იხილა რა კეისარმან ფრიად ჰსთნდა და სიხარულით აღივსო და განაწესა აღსრულება ქორწილისა, განცხრომითა და კეთილთა სიმრავლითა, რომელისათჳს მსწრაფლ წარავლინნა მოციქულნი და განმგებელნი ყოველთა შინა საბრძანებელთა მისთა, რათა ყოველნივე ძღუნითა შემოჰკრბენ ჲ დიდითა სიხარულითა მოვიდენ ბრძანებასა ამას ქორწილსა სამეფოსა.

ხოლო იხილეს რა ყოვლად წმიდათა მათ დაფარული იგი მანქანება მტერისა და ისარნი მისნი განხურვებულნი, რომლითა იგი ისწრაფდა სისრად წმიდათა ქრისტესთა, იურვოდეს, რამეთუ ჭური რისხჳსა იპოვა მეფე, ვითარცა იგი გუელი სამოთხესა შინა მზრ ხუცლ ექმნა, ეგრეთვე აქა მსგავსად მისსა უჰსჯულო ესე, რომელსა აქუნდა შეგინებული თაყუანისცემა ბილწთა და საძაგელთა კერპთა.

ხოლო იხილეს რა ნეტარმან რიფსიმე და გაიანე და სხუათა მათ მოწესეთა დედათა განსაცდელი ესე მოწევნად მათ ზედა, მაშინ მოიხსენეს მათ უბიწო იგი აღთქმა და ღირსი ქებისა მარტოებით ცხოვრება, რომელისა იგი იყვნეს განსწავლულ და გოდებით ტიროდეს შესწავებისა მისთჳს წინაშე მეფისა უჰსჯულოჲსა შუენიერებისა წმიდისა რიფსიმესსა, რომელი იგი გამოხატვით წარგზავნეს და მისცნეს თავნი თჳსნი ფიცხელსა მოღუაწებისა კანონსა, ლოცვთა და ვედრებითა ღუთისათა დაუცადებლითა და მხურვალითა და ერთობით განზრახვით ურთიერთარს ყოველთავე მათ დაუტევეს ფარულად ქუეყანა იგი ორმეოცდაათსამმეტთა სულთა და მოიწივნეს ლტოლვილნი არითა და სანასებთა სომხითისათა, ადგილსა მას რომელსა ჰრქვიან ახალქალაქი უორეს შენებულსა რომელ არს დჳნი, საყოფელი სომეხთა მეფისა და შევიდეს ტალავართა მათ შინა საწნახელთასა, რომელნი იგი იყვნეს შენებულ ჩრდილოთ კერძო და აღმოსავლით და იზრდებოდეს მუნ შინა ხელსაქმისა თჳსისა განვაჭრებითა.

ხოლო იხილა რა კეისარმან, რამეთუ განერნეს ხელთაგან მისთა და ტრფიალებისაგან მისისა ბოროტისა წმიდა რიფსიმე ჲ სხუანი იგი მისთანი, აღივსო უნუგეშინისცემოჲთა მწუხარებითა და წარავლინნა ყოველთა ადგილთა კაცნი მოძიებად მათდა, მაშინ მოიწივნეს მოციქულნი კეისრისანი

წინაშე ტრდატ მეფისა სომეხთასა და მოართუეს წიგნი კეისრისა, რომელსა წერილ იყო ესრეთ: ღჳთ მპყრობელი კეისარი საყუარელსა ძმასა და მეგობარსა და თანამოსაყდრესა ჩემსა ტრდატს გიკითხავ. უწყებულ იყავნ შენი ძმობაჲ და თანაშემწეობაჲ, რომლისათჳს იგი პირუელადვე გუე-ვნების. შეცთომილისა მის ქრისტიანეთა ნათესავისა, რამეთუ ყოვლადვე შეურაცხ იქმნების ჩუენი უფლებაჲ. მათისაგან კრებულისა დასაწუნელ არს ჩუენი ხელმწიფობა მათგან, რამეთუ იგინი ჯუარ ცმულსა ვისმე მომკუდარსა მსახურებენ და ძელსა თაყუანისჳსცემენ და თავისა მათისა სიკუ-დილსა უფლისა მათისათჳს დიდებად შეირაცხებენ და არა ეშინის ჰურიათაგან და მოკლულისა მის-გან ჰურიათაგან და ჯუარ ცმულისა ეშინის და შეცთომილ არიან. და მეფეთა აგინებენ, ღმერთთა შეურაცხჰყოფენ და ძალსაცა მზისა და მთოვარისა და ვარსკულავთა ნათელისასა არად შერაცხუენ, არა-მედ შექმნულად იტყჳან მათ ჯუარცმულისა მის მიერ და ესრეთ მიაქცევს ქუეყანა ვიდრემდის მამანი დედათაგან და დედანი მამათაგან ცოცხლივ განაშორნეს, და ღაცათუ ქადებათა და სატანჯუელთა მოვს-წყუიდენით, არამედ კუალადცა უფროსღა განმრავლდეს; ხოლო აწ შემემთხჳა მე ხილვა ნათესავისა მათ-განისა ქალისა ერთისა ჭაბუკისა და განვიზრახე მოყვანებაჲ მისი ცოლად ჩემდა, ხოლო ამან არცალათუ მეფისა უთქვა გულმან მისმან სურვილად ჩემდა, არამედ საძულველად და არა წმიდად შემრაცხეს მე, რო-მლითა მეოტ იქმნეს ფარულად ჩემგან და კერძოთა ქუეყანისა შენისათა წარმოსრულ არიან; უწყებულ იყავნ შენდა ძმაო ჩემო, მოიძიენ იგინი და ჰპოვნე რა მისთანანი იგი სიკუდილითა მოაკუდინენ; ხოლო რომელი იგი მათ შეაცთუნეს შუენიერი ხატითა სახელით რიფსიმე ჩემდავე წარმოავლინე და უკეთუ შენ გთნდეს იგი თავისა შენისათჳს იგულვე. რამეთუ არა იპოვა სხუა მსგავსი მისი ორთა სოფელსა შინა და ცოცხლებითმცა იყოფები შენ და მსახურებასა შინა ღმერთთასა.

ხოლო აღმოიკითხა რა ტრდატ ბრძანება ესე კეისრისა, მყის იწყო მოსწრაფებით ძიება მათი და ჰპოვნა რა საწნახელთა მათ შინა პირუელ ხსენებულთა და იხილა რა რიფსიმე იწყლა ტრფიალე-ბისა გულის თქმითა და სიხარულითა დიდითა აღივსო და დაამტკიცა მიყვანება მისი ცოლად თჳსად. ხოლო ურჩ ექმნა რა ტრდატს მეფესა ამისთჳს წმიდა რიფსიმე, მაშინ იწამა მის მიერ წამებისა ღუაწლითა და მისთანა გაიანეცა დედა მძუძე მისი და სხუანი მრავალნი მათთანანი, ვითარცა იგი წერილ არს წიგნსა მას წამებისა მათისასა[1]) და გუეუწყების სასწაულნი იგი, რომელნი იქმნეს

---

1) წმ. რიფსიმესთჳს ძუელთა მატიანეთა შორის ვჰპოვე ესე: ანბავი ფრანგეთის ხელმწიფის ქალის ჰორომ-სიმეს (რიფსიმე) წამებისა. . . . ამისთჳს რომ უწინ დიდის ხელმწიფის კეისრის ქალი ჯულეთ დედოფალს ვახსენებთ სიკეთესა და მლთანობას მისსა, და თმენასა ხელმწიფობისა და სიამოვნესა ქუეყნისასა საიქიოთ განკითხვს შიში-საგან. კერპის ესავი იყო და გაქრისტიანდა პეტრეს მოციქულის ქადაგებითა (ესე იგი ჰრომთა ეპისკოპო-ზის ქადაგებითა) წამოვიდა იერუსალიმს სალოცუელად და საცა წმ. საფლავი იყო ყუელგან მივიდა, ილოცა და, ემთხვა და ყუელგან მრავალი სამადლოთ გასცა და მრავალი შენობა ჰქმნა და გლახათ ზედან მრავალი გასცა და მრა-ვალი შესაწირავი მიართვა საკმეველთა და სანთლის ფასი გაუჩინა და ტირილითა და ცრემლის ფრქვევით და ნანე-ბით შენდობის მთხოველი იყო წმ. იაკობის ძმისაგან (მღუთისა, ესე იგი იერუსალიმის ეპისკოპოზისგან) ნაშოვნი აქუნდა ნიშანი ძელი ჭეშმარიტისა, მიიტანა ჰრომს და იქ დარჩა, მათსა შჳლთა და ჩამამავალთა. ამან მიაწივა წმ. ჰრომსიმესის (რიფსიმესის) მეოთხე თაობა იყო მათის მამაპაპათ აქამდისინ ამათში, ეს ჯულათო დედოფალი ქრი-სტიანთაგან ნაშობი იყო; ამან გაუშვა დედოფლობა და სიამოვნე ქუეყნისა და ჩაიცუა ჩოხა და შემოსწყვრა საწუ-თოსა და შეევედრა სული მისი დედათა და ქალწული უზესთესსა მარიამ ყოვლად წმიდასა და საყდარსა მისსა და იქ დახვდა ვითაც მშობელი გაიანე დედაკაცი, სამღუთოს საქმის მასწავლებელი, ლოცვა მონებით ავთა ნაქმართა მონანავი, მტირალი და მოუთმენელი განკითხვს დღის შიშისაგან მოაჯე მღუთისა. ამ დროს იჯდა ჰრომს დევაკლი-ტიანე კეისარი კერპთ ესავი იყო. ამან ცოლის შერთვა მოინდომა, მოიღო მხატვარნი და გაგზავნა თავის სახელმწი-

ჟამსა წამებისა მათისასა მოქცევასა შინა სომხეთისა, რამეთუ, განგებითა ღმრთისათა, ტრდატ მეფე ეშმაკად შეიცვალა; ხოლო რომელნიმე მათ წმიდათაგანნი დაიმალნეს და ივლტოდეს, რომელთა თანა-ნავე მაშინ ესეცა წმიდა ნინო დამალულ იქმნა ეკალთა შინა ვარდისათა, რომელი იგი ჯერეთ არღარა გამომღებელ ქმნილ იყო ყუავილისა ჟამსა მას; და ესრეთ დამალულ რაჲ იყო წმიდა ნინო, იხილა მან მუნით გამო სახითა მთავარდიაკონისათა შთამომავალი ზეცით ნათლისა ოლარითა მოსილი და მეუროზელი სასაკუმეველისა ხელთა მისთა, რომლისა კუამლის სახე სულნელებასა დაჰფარვიდა ცათა და კუალად იყო მისთანა სიმრავლე ერთა ზეცისათა, რამეთუ მას ჟამსა განეყოფვოდეს ხორცთაგან სულნი წმიდათა მათ მოწამეთანი, რომელნი იგი შეიერთნეს ბრწყინვალეთა მათ ძალთა ზეცისათა და ესრეთ ცად მიმართ აღიწეოდეს, რომელი ესე იხილა რა წმიდამან ნინო ლაღად ჰყო ესრეთ: «უფალო უფალო, რად დამიტევე მე შორის ასპიტთა და იქედნეთა». მაშინ ხმა ზეგარდამო, რომელი ეტყოდა, ვითარმედ ესრეთვე იყვეს შენიცა წარყვანებაჲ სასუფეველად წინაშე ღმრთისა ჟამსა მას ოდეს ეგე ეკალი, რომელ არს გარემოს შენსა ყოველივე იქმნეს ვარდის ფურცელ სულნელ, არამედ აღდეგ და ვიდოდე ჩრდილოთ კერძო, სადა იგი ფრიად არს სამკალი, ხოლო მუშაკი უოვლად არა.

ამისსა შემდგომად წარვიდა მუნით წმიდა ნინო და მოიწია ორბანთად საზღუართა სომხითისათა და თთჳსა მეოთხესა, რომელ არს მარტითგან ივნისა წარმოემართა და მოიწია მთათა ჯავახეთისათ, სადა იგი მიემთხჳა ტბასა მას დიდსა გარდამომდინარესა, რომელსა ეწოდების ფარავანი, ხოლო მიხედნა რა მუნით და იხილნა მთანი იგი ჩრდილოსანი დღეთა მათ ზაფხულისათა სავსენი თოვლითა და ჰაერითა სასტიკითა, შეძრწუნდა წმიდა ნინო და თქუა ესრეს: «უფალო, უფალო, მიიღე სული ჩემი ჩემგან», და დაჰყო მუნ ორ-დღე და ითხოვა საზრდელი მეთევზურთაგან ტბასაჲ მას შინა მონადირეთასა, რამეთუ მწყემსნიცა იყუნეს ადგილსა მასვე და ხმილვიდეს რა

ფოშია და ყოველთა ასრე ბრძანება მისწერეს: «ვისაც უბიწო ქალი ჰყუანდესო აჩვენეთ, რომ ამ მხატვრებმანო ასრე სახე და ყოვლი ქნილობა მათი გარდიღონო, რომ ვითაც ცოცხალი გვეჩვენონო, რომ საღედოფლოთ გვინდაო». საც მივიდნენ ხელმწიფის ბრძანება ჰქმნეს და ყოველი ქუწუანა და ქალაქები დაიარეს და საყდარში და მინღვრად კარავში მსხდომნი გაშინჯეს და ვისაც ქალი ჰყუანდათ ვითაც ცოცხლისა, ყოველი რამე მათი გარდახატეს, და ან ვიც საწუთროს თმობელნი უბიწონი, სოფლით გადგომილ იყვნეს და ყოვლად წმიდის საყდარ შეხვეწილნი ამითი სახეც გარდიღეს და რომელს საყდარში რომ წმიდა ჰორომსიმე (რიფრიმე) შედგომილ იყო იმ საყდარს კარი გაუღეხეს, ჰორომსიმე ვითაც ცოცხალი ყოვლის ნაქმნრობითა და შუენებითა გარდახატეს და ხელმწიფეს გაუგზავნეს; რა ხელმწიფემ ნახა ჰორომსიმე ვითაც ცოცხალი შუენებით ნამეტნავათ მოიწონა, ბრძანება იქმნა სადედოფლოს მოყვანა ჰორომსიმესი და ქორწილის გარიგება ხელმწიფისა. ეს ამბავი უამბეს ჰორომსიმესა და მანც მოიხმო, ვითაც მშობელი მისი გაიანე გამდელი და მოძღუარნი და მხლებელნი მისნი. აქა რჩევა და ვაზირობა ჰორომსიმესა გაბედვა და თავისის გამდლით და მოძღურით და მხლებლებით იქიდამან გაიპარნეს და მივიდნენ იერუსალიმს და ძელი ჭეშმარიტის ნიშანი ველს ეკიდა, იქ დადგა, იქიდამ საცა წმიდა საფლავი იყო მივიდის მათად სამთხვეველად და სალოცავად, მრავალს შესაწირავს მიართმევდის და თავის სულის დახსნას შეეხვეწებოდა რომ ეშმაკის მაცთურობისგან დაცულ დაფარული იქმნას. მივიდა გეფსიმანიას, გამდელმან გაიანემ ქალი დაუჭირა წმიდას ჰორომსიმეს და ეთაყვანა და დაემხო მიწასა და შესტირლა და უწყო ხვეწნა, აჯვება ღედათა შიგან ნაქებსა მარიამ ყოვლად წმიდასა, თუალ ცრემლითა და მუხლმოყრითა მას შეავედრა ჰორომსიმე. «შენათ მოახლეთ იყოლიეთ და ნურვის დაანებებო, ნურც ძლიერთ ხელმწიფეებსაო და ნურცა მაცთურ ეშმაკსაო, ეს ხელმწიფის ქალი უბიწოებით შენი რძალი და მოახლე შექმენო . . . . . .»

ხსხმილავსა ღამისასა სამწუხროსა ზედა მათსა ჴხადოდეს იგინი შემწედ და მფარველად ღმერთთა მათთა, არმაზს და ზადენს და აღუთქმიდეს მათ შესაწირავთა, ოდეს მოვიდეთ წინაშე თქუენსა მშჳდობით და ამას იტყოდეს იგინი ენითა სომხურითა, რომელი ესე მცირედ რაჲმე ესწავლა ნინოსაცა პირუელვე ნიამფორისაგან და ჰკითხა ერთსა მწყემსთა მათგანსა და ჰრქუა ენითა სომხურით, ვითარმედ რომლისა სოფლისანი ხართ. ხოლო მან მიუგო და ჰრქუა ჩუენვართ ქინძარელნი რაბატელნი და დიდისა ქალაქისა მცხეთისანი, სადა იგი ღმერთნი ღმრთობენ და მეფენი მეფობენ და გუალად ჰკითხა წმიდამან ნინო, ვითარმედ სადა არს ქალაქი იგი მცხეთა; ხოლო მან მიუგო, ვითარმედ გარდამდინარე ესე ტბისა თანაწარელის ქალაქსა მას მცხეთისასა.

ხოლო წმიდასა ნინოს შეუძნდა სიგრძე გზისა მის და სიბოროტე მთათა მათ, რომელი იხილა და ამისთჳს შეძრწუნებულმან სულთ ითქუნა და დაიდვა ლოდი ერთი სასთუნალ და ესრეთ მიიძინა გარდასასდინელსა მის ტბისასა და ვითარ იგი ეძინა მას, მოვიდა კაცი ერთი ჩუენებით ჰასაკითა ზომიერი, ხოლო თმითა ნახევარ თმოსან და მისცა მას წიგნი დაბეჭდილი წმიდასა ნინოს და ჰრქუა იმაართვე ესე მსწრაფლ ქალაქსა შინა მცხეთას მეფესა მას წარმართთასა»; ხოლო წმიდამან ნინო იწყო ტირილად და ჰრქუა მას ვედრებით, ვითარმედ იმე უფალო დედაკაცი ვარ უცხოჲ და უმეცარი და არცა ენისა მეტყუელად მეცნიერ ვარ და ვითარ მივიდე უცხოსა ქუეყანასა და გაცთა მათ თანა უცხოთესლთა».

ამავე ღამეს მარიამ ყოვლად წმიდა სიზმარში ეჩუენა და ასრე უბრძანა: «აქედამ მიდით შუას მდინარის წყლის ქუეყანას ახორისტანს ჰურაჰარ ქალაქშია, იქ ცილოს ზედან (ხელთაუქმნელათ) დახატული არის ხატი იესოს ქრისტესი, რომ სომხთა ხელმწიფეს აბგარს, მონაობა ჰსჭირდა და იმ ცილოზედ სახემ გაუერევინა». რა ეს სიზმარი ნახეს წავიდნენ ახორისტანს, ნახეს ხატი ცილოზედ უხელთ დახატული გაცხადებით; ეთაყუანნეს და მრავალი შეჰსწირეს და იქაც ნახეს ყოვლად წმიდა (მლუთის მშობელი) სიზმარში, უბრძანა, «აქედამენ სომეხთ სახელმწიფოში მიდითო, სადაც წმიდა თათეოზ იესოს ქრისტეს შაგირდი ასაფლავია, აქედამენ წამოვიდნენ და მოვიდნენ მაღალსა მთასა ვარაქისასა აღმოსავლეთისაკენ. ამ წმ. მთაში იხილა ნიშანი ძელისა ჭეშმარიტისა, კიდევ ეჩუენა სიზმარში და უბძანა, მე აქ დგომა მოვინდომეო, თქუენ წადით, ღმერთი გიწინამძღვრებსო, ამათგან რაც ბერნი და შეუძლებნი იყვნენ, იქ ძელის ჭეშმარიტის ნიშანს მოუდგნენ, ჰორომსიმე და გაიანე ოცდათექვსმეტის მლუდლითა და მოძღურითა და უბიწოთა და მხლებლებლით ვაღარშაფატის ქალაქში მოვიდნენ, ახლა ხალაცა იეჩმიაძინის საყდარი დგას, ერევნის ქუეყანაში; იქ ერთს ვენახის საწნახლის სახლში ჩამოხტნენ და ზოგე ცოტაოდენი მძივითა წერიმალნი ჰქონდათ, პურის სასყიდლათ წარვიდნენ, იყიდეს და მოიტანეს და ჰსჭამეს, შიშილს მორჩნეს . . . . წინას . ანბავს მივიდეთ . . . იქივე მივიდეთ დეოკლიტიანე ხელმწიფემა თავისი საქორწილო საქმე გაარიგა და მეფენი და თავადნი დიდის მორთვით გაგზავნა ჰორომსიმეს საძებნელად მოსაყვანათ, რა მივიდნენ იქ აღარ დახვდა, აქაურთ მოახსენნეს, დიდი ხანიაო რომ აქედამ წავიდნენო; ეს ანბავი დეოკლიტიანე ხელმწიფეს შეატყობინეს, ნამეტნავათ იწყინა და გაჯავრდა და ყოველგნით წიგნნი და კაცნი დააფრინეს საძებნელათ და სხუათ მეფეთა და ხელმწიფეებსაც წიგნნები მიჰსწერეს, ამგუარათ რომ, ამ რიგი ქალებნი წამოგვივიდნენო ჩუენთანა გამოგზავნეთო და ერთი წიგნი ტრდატს ხელმწიფეესაც მოჰსწერეს, ამათაც შეჰქნეს ძებნა და კითხულობა და ვაღარშაფატის ქალაქში ნაპირათ, ერთს ვენახის საწნახლის სახლში ჩამამხტარ იყვნენ; მოძებნეს ჰორომსიმეს სილამაზე და მშუენიერება ნახეს, გაკვრჳმებულნი შეიქნეს და მისი დიდი ქება ტრდატს ხელმწიფეს მოახსენეს: გამხიარულდა და ამანცა თავისთჳს საძებლოთ მოინდომა, აქ ტრდატ ხელმწიფე საქორწინოთ აემზადა, უბრძანა ოთხის ვეზირვექილთა დაკარის გამრიგეთა მივიდნენ ჰორომსიმეს თანა.

აქ ანბავი წმიდის ჰორომსიმეს ფრანგეთის ხელმწიფის ქალის და ტრდატ ხელმწიფისა . . . . რა ჰორომსიმეს სიტურფე და სიმშუენიერე ტრდატს მოახსენეს, უბრძანა: მეფენი და თავადნი მოვიდნენო, მორთულობა მიართვანო და მეღიღურთ ღედანი და ჯალაბნი წინ წამოუძღვნენო დიდის პატივით საძებლოს სახლში მოაბრძანონო, ამათ

მაშინ კაცმან მან განუხსნა წიგნი იგი, რომელსა ზედა იყო ბეჭედი იესო ქრისტესი და წე-
რილ იყვნეს მუნ შინა ენითა ჰრომაელებ(რითა) ათნი სიტყუანი მსგავსადვე ფიცართა მათ ქვსათა
მოსეს ზე და მისცა წმიდა ნინოს კითხვად და იყო დასაბამი სიტყუათა ამათ ესე.

ა. სადაცა იქადაგოს სახარება ესე, მუნცა ითქმოდის დედაკაცი ესე. მათ. თ. 26. 13.

ბ. არცა მამაკაცება, არცა დედაკაცება, არამედ თქუენ ყოველნი ერთ ხართ. გალ. ეპისტ. თ. 3. 28.

გ. წარვედით და მოიმოწაფენით ყოველნი წარმართნი და ნათელსჰსცემდით მათ სახელითა მამი-
სათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა. მათ. თ. 28. 19.

დ. ნათელი გამობრწყინვებად წარმართთა ზედა და დიდებად ერისა შენისა ისრაილისა. ლუკ.
თ. 2. 32.

ე. და იქადაგოს სახარება ესე სასუფეველისა ყოველსა სოფელსა. მარკ. თ. 16. 15.

ვ. რომელმან თქუენ შეგიწყნარნეს მე შემიწყნარა და რომელმან მე შემიწყნაროს შეიწყნა-
როს მომავლინებელი ჩემი. მათ. თ. 10. 40.

ზ. რამეთუ ფრიად უყუარდა მარიამ უფალსა, რამეთუ მარადის ისმენდა მისსა სიბრძნესა
ჭეშმარიტსა.

ჱ. ნუ გეშინინ მათგან, რომელთა მოჰსწყჳდნენ ხორცნი (თქუენნი), ხოლო სულისა ვერ შე-
მძლებელ არიან მოწყუედად. (მოკუდად.....) მათ. თ. 10. 28.

თ. ჰრქუა მარიამს მაგდანელსა იესო, წარვედ დედაკაცო და ახარე ძმათა ჩემთა. იოან. თ. 20. 17.

ი. სადაცა მიხვიდეთ ჰქადაგებდით სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა.

ასრე ეგონათ, ქალსაც იამებისო. მახარობელი გაუგზავნეს, რომ ხელმწიფემან თავისის ქუეყნის დედოფლობა თქუენ მოგართვაო, მაგ საწნახლით გამოდი და ხელმწიფის სახლში მობრძანდიო, ტახტს შეჯექი და თავს გვირგვინი შე-იდგიო (დაიდგიო). რა ეს სიტყუები ჰორომსიმემ გაიგონა ატირდა და ღმერთს ხვეწნა დაუწყო, შენი შემქნო, სხუათ ნუ მიმცემო, ამდენს ჩემს სასჯელსა და სადღურსა ცუდათ ნუ ჩამიტარებო, ამ აჯებასა და ლოცვაზე იდგა რომ ხელმწიფის გამოგზავნილი მრავალი ძვირფასის ნაქსოვები, ოქრო, ვერცხლი და თვალმარგალიტნი მოართვეს ქალისათვის სხუა და მხლებელთათვის სხუა და სხუა; უფრო ატირდა ჰორომსიმე, შექნა თავს ცემა, და ღმერთის წი-ნაშე ტირილით ხვეწნა, ხმა მოესმა ზეციდამ ნუ გეშინიან მე შენი ვარო და შენ ჩემი ხარო, გაბრიელდიო; ეს ზეცის ხმა ხელმწიფემანც გაიგონა და ჯარმანცა და ყოველნი პირ-დაღმა დაეცნეს და ზოგნი გარდიხვეწნეს მივი-დნენ და ხელმწიფეს მოახსენეს, არც თქუენი გაგზავნილი ჩაიცვაო და არც თქუენსა წამოვიდაო. ხელმწიფე გა-ჯავრდა და ბრძანა, წალით თრევით მომგვარეთო, რადგან ნებით არ წამოვიდაო, მიუხდნენ და ძალათ წამოიყვანეს და მისმან მხლებლებმან შექნეს ტირილი და თავს ცემანი, დაემხნეს მიწაზედ და შესტირეს ღმერთსა, შეწევნა ჰსთხოვეს იესო ქრისტესა: დაიხსენო ჰორომსიმე ხელმწიფობისა და სიკეთის არა მდომელი შენათ, საშონაოთ წამო-ვიდაო, უცხოსა და უმეცარს სადარიბოს ქუეყანაშიო და უსამართლო ხელმწიფისაგან დაიხსენო. ტრდატ შევიდა სენაკში, ქალთან ვინც იყვნენ გარეთ გაყარნეს და ქორწილის ხმანი ამაღლეს, შეიქმნა ყიჟინა და სიმღერანი და საკრავთ ხმანი ლხინი და თამაშობა და ხელმწიფე ხაალერსოთ ქალს გარდაეხვია, კოცნა უნდოდა და ქალმან შორს დაუჭირა, გაუმლიერდა, ცხრას ჟამს იჭიდნენ, ღმერთის შეწევნით ხელმწიფე დაიღალა და ქალმან თავი არ დაანება ამ რიგს ძლიერსა და ფალავანს კაცსა ყოველთა გესმიათ ტრდატის ძალი და ან რამდენი მამაცნი და ფალავანნი ძლი-ერნი კაცნი მისგან როგორ ადვილად გალახულან; აწ ჰორომსიმესაგან დაიჩაგრა ღმერთის ძალითა, გამოვიდა ხელმ-წიფე, გაიანე ქალის გამზრდელი მოიხმო, ეგებ ის ქალი ამან დაამშვიდოსო, ხელმწიფის შესართავათო; მოვიდა გაიანე ხელმწიფის საწოლის კარს დაჯდა ფრანგულის ენით ქალს ლაპარაკი დაუწყო, ტრდატს ასრე ეგონა ამშვიდებსო ჩემად შესართავათო და გაიანე ასრე ეუბნებოდა: ნეტარი შენი არისო შვილო ჰორომსიმეო, რომე იესოს შვილათ იხსენებიო და მარიამ ყოვლად წმიდას ესტუმრებიო, ნეტარი შენია შვილო, რომ სიწმიდით გაიზარდეო, ნეტარი

ვითარცა წარიკითხნა სიტყუანი ესე წმიდამან ნინო, იწყო ვედრებად ღმრთისა მიმართ და გულისხმა ჰყო ვითარმედ ზეცით იყო ჩუენება ესე და აღიხილნა თუალნი ზეცად და ითხოვა მაღალთა შინა დამკჳდრებულისა და ყოვლისა გარემოშემცველისა ღმრთისაგან შეწევნა მისი და წარემართა და მიჰყვა წიაღ კერძო მდინარისა, რომელი წარმდინარეობს დასავლით, სადა იგი შეემთხვია სიძნელე გზათა და საზარელი, შიშნი მჴეცთაგან და ფრიადნი ჭირნი, ვიდრე მიწევნადმდე ადგილსა, რომელსა იწყებს წყალი იგი აღმოსავლით კერძო დინებასა და მიერითგან იქმნა ლხინება მისთანა, რამეთუ ჰპოვნა მუნ მგზავრნი, რომელთა თანა მიიწია სანახებსა ქართლისასა ქალაქსა მას, რომელსა ეწოდების ურბნისი, სადა იგი იხილა ერი უცხო და უცხოთა ღმერთთა მსახური, რამეთუ თაყუანის-ჰსცემდეს ავანი ღმრთად მათდა ცეცხლსა, ქვათა და ძელთა, რომლისათჳსცა შეეურვა სულსა ამის წმიდისასა და შევიდა ბაგინსა შინა ჰურიათასა, რომელთაცა ზრახვიდა მათთანა ენითა ებრაულითა, რომელსა იგიცა მეცნიერ იყო და დაყვნა მუნ თთუე ერთი და განიცდიდა საქმესა და ძალსა მის ქუეყანისასა.

ხოლო აღიძრნეს დღესა შინა ერთსა ერნი დიდნი სიმრავლითა მით ქალაქით წარმავალნი დიდად ქალაქად დასამეუფოდ მცხეთად, მოვაჭრებად სახმართა რათამე და ზორვად წინაშე არმაზ ღმრთისა მათო-

---

შენია შჳლო, რომ საწუთროს ხელმწიფობა დასთმე და დიდის თმენით გაუშვიო ტახტ გჳრგჳნიო, მოშორდიო მეფეებსა და ნათესავთაო და არ ინდომეო ამ სოფლისა სიამოვნეო იესოს ქრისტეს გულისათჳს, მაგრა იყავო, სამოთხესა შინა იესოსაგან ეკურთხებიო. სხუა რიგათაც მრავალ გუარათ გული, გაუმაგრა, ხელმწიფეს ერთი რომელი კაცი ჰყუანდა ფრანგული ენა იცოდა, რაც გაიანემ ჰორომსიმეს ეუბნებოდა ამას ყოველი ესმოდა, ყოველი ხელმწიფეს მოახსენა; იქუენ ეს დედაკაცი მოიყუანეთო, რათა ქალი მოამშვიდოსო, ამან უფრო გაამაგრაო, გარისხდა ხელმწიფე და გაიანე გარეთ გაათრევინა და ქვით კბილები ჩაამტვრევინა და სხუაგან გაბარეს და ხელმწიფე კიდევ ქალთან შევიდა და ხელი გარდახვია ხალვათ და ქალი როგორც წინათ აწლა უფრო გაუძალდა, ცხრას ჟამს გასრულს დღისასა ღამის სამის ჟამის გასვლამდისინ იჭიდებოდენ, ხელმწიფეს ტანისამოსი სრულიად შემოაგლიჯა, გაატიტვლა და ქალმან კარი გაიარა და იმ ვენახში მოვიდა სადაცა იდგა, მაღლის ხმით თჳსის მხლებლებს დაუძახა: გიხაროდენ წმიდანო დედანო, ღმრთის ძალით მოვჰრიეო მძლესა და ძლიერს ხელმწიფესაო; მრავალი გულის გასამაგრნი სიტყუანნი სხუაც უბრძანა და მოშორდა მათ და ერთს მაღალს კლდეზედ ავიდა და ტირილით და მუხლთ მოყრით ღმერთს ხვეწნა დაუწყო. რაც მან ღმერთს უჩივლა ავთქუა ყოველთა დაწერა არ შეიძლება, სული მისი შეავედრა დაჯერ ისევ სასეეწარზედ ეროქა რომ ხელმწიფის ჯალათები მოუხდნენ და ჰორომსიმეს უკადრისად მოეპყრნეს და მრავალი ჰსცემეს და სათუთნი ხელ ფეხნი ბაწრის საბლით შეუკრეს და უწინ პირით ენა ამოაჭრეს და ტანით ჩოხანი შეაგლიჯეს და პირ დაღმა მიწას დაჰსცეს, ოთხ კნით პალოები დასვეს, ხელ ფეხნი მას ზე გაუბეს, გარეშემო ცეცხლი აუგზნეს მას, რომელსაც თავის დღეში ვარდის ფურცელიც არა ჰსცემოდნენ და გარეშე ასონი დაუწვეს, ამის მეტს არა იტყოდა, იმარიამის შჳლო მამეხმარეო, ამძნელს სატანჯავსა შინაო, ჩემის სიყრმაწყილობის სიბრალულითაო, სული ჩემი ტოფლად წმიდას აჩუქეო დედასა შენსაო, განკითხვის დღის სატანჯავი აქ გარდამახდევინეო; ენოდენი თქუა და მიიცუალა, ჯერ სული არ გახცილოდა, მეცელი გაუპეს და თუალები დასთხარეს; და სული თჳსი მეუფეს მიაბარა ასო ასო დაჰსჭრეს. ტირილითა და თავს ცემითა მოდგნენ მისნი მხლებელნი, უნდოდათ წმიდანი და წამებულნი ჰორომსიმეს ასოები ერთათ მოეგროვებინათ და საფლავსა მიეღოთ, ოცდა თორმეტნი წმიდა დედანი და ქალებნი უბიწონი იყვნენ ამათა. წაუშინეს და დიდის სიხარულით იწამნეს და დახოცეს და ამათი ხორცნი ძაღლებს მიუყარეს, და ძაღლთ შეჰქნეს წუწკუნნი და ტირილნი და ახლოს არ მიუდგნენ და ყვირილით გაიქცნენ და იმ ქალაქს გაშორდნენ და წამებულნი თავიანთ ჩოხებით პირს დაღმა მიწას ეყარნეს. მეორეს დღეს წმიდა გაიანე გამდელი თჳსის ორის ამხანაკებით, გამოიყვანეს მარცხენას ზხრისაკენ, ამხანაკებით მრავალის სატანჯავით ისინიც აწამეს, ამათგან სამნი მღუდელნი, ერთი დედა წმიდა ნინო გარდიხვეწნენ, ნინო ქართლს მოვიდა . . . . ბ''ე უწყება მოვიღე იოანე ბატონის შჳლის მატიანეთაგან.

სა და წარჰყვა წმიდა ნინო მათთანავე; ხოლო ვითარ იგი მიიწივნეს ქალაქად მცხეთად და დაისადგურეს წიაღ მოგჳთასა, ხიდსა მას ზედა [1]), იხილა მუნ მოგჳზნი იგი ცეცხლის მსახურთა მათ ერთა და საცთური, წმიდამან ნინო, ტიროდა წარწყმედასა მათსა ზედა და იგლოვდა უცხოებასა თჳსსა.

და აჰა ხვალისა დღე იყო ხმა ოხრვისა და საყვირისა და ზარი საშინელი და გამოსლვა ერისა ურიცხვისა, ვითარცა ყუავილთა ველისათა, უწინარესვე შეძრვასა და გამოსლვასა მას მეფისასა და ვითარ იგი მოიწივა რა ჟამი, იყო სივლტოლა და მიმოდაბნევა ყოვლისა კაცისა და შიშისა მისგან შეივლტოდეს და მიივლტოდეს საფარევლსა შინა თჳსსა და აჰა მყის გამოვიდა ნანა დედოფალი და შემდგომად მისსა გამოვიდა სიმრავლე ერისა ნელიად, რომელთა შეამკჳნეს ყოველნი გზანი და ფოლორცნი სამოსელთა მიერ თჳთოფერთა და ფურცელთაგან ხეთასა და ყუავილთა და იწყო ყოველმან ერმან ქებად მეფისა. მაშინ გამოვიდა მირიან მეფე საზარელითა და თუალთ შეუძლებელითა ხილვითა, და ჰკითხა წმიდამან ნინო დედაკაცსა ვისმე ჰურიასა, ვითარმედ «რაჲ არს ესე», ღმერთი ღმერთთა მათთა არმაზ უწესს მათ, წინაშე მისსა აღსლვად, რომლისა მსგავსი არა არს სხუა კერპი (უპასუხა მან). და უწყა რა ესე წმიდასა ნინოს აღვიდა ხილვად არმაზ კერპისა ერისა მისთანა, რომლითა აღივსნეს მთანი იგი და განშუენდეს დროშათა მიერ და სამკაულთა, ვითარცა ყუავილნი ველისანი. და შეუსწრო წმიდამან ნინო ციხედ არმაზად და დადგა მახლობლად კერპისა მის, ნაპრალსა ზღუდისასა და ხედვიდა საკჳრველებასა მიუწთომელსა და ენითა გამოუთქმელსა, ვითარ იგი იყო ზარის აღსახდელი შიში და ძრწოლა მეფეთა მათ და ყოვლისა ერისა, წინაშე კერპთა მათ წარდგომილთა, რამეთუ იხილა მუნ წმიდამან ნინო მდგომარე კაცი ერთი სპილენძისა, რომელსა ეცვა ტანსა მისსა ჯაჭჳ ოქროსა და თავსა მისსა ჩაფხუტი ოქროსა და სამხარნი და თუალნი მისნი იყჳნეს ზურმუხტისა და ბივრიტისნი და ეპყრნა ხრმალი ხელთა მისთა ელვარედ ბრწყინვალე, რომელი იგი იქცევდა ხელსა შინა მისსა და შიშითა მისისა მიმთხუევასა და სიკუდილისა მის მიერითა არავინ განუკრძალველად შეეხებოდის კერპსა მას, არამედ ესრეთ განიკითხის თჳსთაგან თავი თჳსი და თქჳს. ვოი! ჩემდა უკეთუ დასამევაკლე, დიდებასა დიდისა ამის ღუთისა არმაზისსა, ანუ შესამე რაჲსმე გჳსლეთ სიტყუად ებრაელთა თანა, გინა მოგჳთა თანა სმენასა ოდენ დამთხუეულ (ვ)იყო მზისა მსახურთასა და მათსა, რომელნი იგი იტყჳან უმეცრებით, დიდსა ვისმე ღმერთსა და ძესა ღუთისა ზეცათასა და იპოვოს რაჲმე ჩემშორის ესე ვითარი ბიწი, დამცეს მე მახჳლი იგი მისი, რომლისაგან ეშინის ყოველსა ქუეყანასა. და ესრეთ წინასწარვე განკითხჳოს თავთა თჳსთათ, შიშით და ძრწოლით თაყუანის-ციან მას და გუალად იყო მარჯუენით მისსა სხუა კერპი ოქროსა, სახითა კაცისათა მდგომარე და სახელი მისი გაცი და ეგრეთვე მარცხენითცა მისსა იყო კერპი ვერცხლისა, სახითა კაცისათა მდგომარე და სახელი მისი გაიმ, რომელნი იგი ღუთად უხნდეს ერსა მას ქართლისასა.

მაშინ ვითარ ესე იხილა ნეტარმან ნინო, იწყო სულთქმით და ცრემლით ტირილად ღუთისა მიმართ ცთომათა მათთჳს ქუეყანისა ჩრდილოსათა (და)მიფარვისა (მის)თჳს მათგან ნათლისა და უფლებისა მათ ზედა ბნელისა, რამეთუ მიხედნა მეფეთა მათ დიდ ძალთა და ყოველთა მთავართა, რომელნი

---

1) ხიდსა მას აწ პომპეის ხიდად უწოდებენ: ხიდი ესე, რომელიც აწ ჰსდგას არს აღშენებული რუსთა მიერ, იმპერატორის ნიკოლაოზ პირველის დროს, მაგიერ ძუელისა,—რომელიც დროების გამო, ფრიად დაძუელდა და დარღუეულ იყო.

იგი ცოცხლივ შთაენთქნეს ჯოჯოხეთსა, დაეტევა დამბადებელი და ქუათა და ძელთა სჳილენძსა და რვალსა ღუთად თაყუანისსცემდეს და ყოვლისა შემოქმედსა იგინი უწყოდეს. და მოეხსენა წმიდასა ნინოს მაშინ სიტყუა იგი, რომელი ამცნო დედის ძმამან მისმან იობენალ პატრიარქმან ესრეთ, ვითარმედ იმამაკაცსა სრულსა წარგავლინებ და მიწევნად ხარ ქუეყანასა უცხოსა და ნათესავთა ბარ-ბეველ, ზეველ ბარკიდელი», რომელ არს ბრანჯულად, კაცთა ღუთის მბრძოლთა და მხეცთამთარ და აღიხილნა თუალნი ზეცად მიმართ და თქუა, «უფალო მრავლითა ძალითა შენითა გეცრუვნეს მტერნი ესე შენნი ⁊ მრავლითა სულგრძელებითა შენითა იქმ გონიერებად მოსლვასა მათსა და ყოველნი მტუე-რებრ და ნაცრებ უჩინო ჰყავ განქარვებადნი ესე ქუეყანასა ზედა, არამედ ნუ უგულებელს ჰყოფ კაცსა, რომელი შეჰქმენ ხატად შენდა და რომლისათჳს ერთი სამებისაგანი განკაცდა და აცხოვნე ყოველი სოფელი, მოხედენ წყალობითა ამათცა ზედა ნათესავთა და შერაცხენ სულთა მათ ბო-როტთა და უჩინოთა სოფლის მპყრობელთა მთავართა ბნელისათა და შთახადენ ადგილთა ძნელთა და მისმინე მე, უფალო ღმერთო მამისა და დედისა ჩემისაო, მხევალსა ამას შენსა და ნაშობსა მო-ნათა შენთასა, და რათა იხილონ ყოველთა კიდეთა ქუეყანისათა მაცხოვარება შენი და რათა ჩრდი-ლო ბლუარსა თანა იხარებდეს და რათა ყოველმან ერმან მხოლოსა ღმერთსა თაყუანისცეს ქრისტე იესოს მიერ ძისა შენისა, რომელსა ჰშუენის მადლობით დიდების მიცემა უკუ-ნისამდე».

და ვითარცა დაასრულა ლოცუა ესე და დიდება წმიდამან ნინო, მეყსა წამსყოფითა ღუთისა-თა აღდგეს დასავლით ქარნი და ჰაერნი ღრუბელთა თანა ხილვითა საშინელითა და ხმითა ზარის ასახდელისა ქუხილისათა და მოჰბერა ნიავმან მზისა დასავლისამან სული ჯერკუალი სიმწარისა და სიმყრალისა, რომელი ესე იხილა რა სიმრავლემან ერისამან მათ ზედა მომავალად, მაშინ იწყეს მსწრაფლ სირბილად და შეივლტოდეს ქალაქად საყოფელთა თჳსთა და რამეთუ მცირედ დრო სცა ღმერთმან ვიდრე განრინებადმდე თავთა მათთა და ყოფად ამისსა, რათამცა შეესწრაფნეს იგინი მო-მსრველსა მას, საყოფელთა შინა თჳსთა და ვითარ განიბნინეს იგი ყოველნი, მეყუსეულად მოიწია რისხვა იგი ღრუბელი მწარედ სასტიკი და მოიღო სეტყუა სწორი ქვისა ორთა მიერ ხელთა მძლედ და ძლით სატყორცებელი, ადგილსა მას ოდენ ზედა საყოფელსა კერპთასა და შემუსრ-ვით დააწულილნა იგინი, და დაირღუეს ზღუდენი იგი ქარისა მიერ სასტიკისა ⁊ შთაიბნინეს კლდეთა მათ შინა, ხოლო წმიდა ნინო ეგო უვნებელად, დაცული ადგილსა მასვე, სადა იგი პირქუფლვე შესრულ და მდგომარე იყო.

ხოლო დღესა მეორესა გამოვიდა მირიან მეფე და ყოველი იგი ერი ძიებად ღმრთთა მათთა და არა ჰპოვებდეს, რომლისათჳს იგი დაეცათ მათ შიში და ძრწოლა და განკჳრვებამან შეიპყრა ⁊ უმრავლესნი იგი ერნი იტყოდეს გულ-ფიცხელნი და მოუდრეკელნი ესრეთ, ვითარმედ ქალდეველთა ღმერთი ითრუჯან და ჩუენნი ესე ღმერთი არმაზ ყოვლადვე ურთიერთას მტერ არიან, რამეთუ ამან არმაზ ოდესმე მას ზედა ზღუა მოაქცია და აწ მან შური იძია და მოაწია ესე ამას ზედა.

ხოლო რომელნიმე ესრეთ იტყოდეს, ვითარმედ, რომლისა ღუთისა ძალითა ტრდატ სო-მეხთა მეფე ეშუად შეიცვალა და კუალად ეშობისაგან კაცადვე მოაქცია, მან ჯუარცმულმან ღმერთმან ჰყო და მოაწია ესე, რამეთუ სხუა ღმერთი ვერ შემძლებელ არს ყოფად ამისსა და ამას ესე ვითარსა იტყოდეს მაშინ ამისთჳს, რამეთუ ვინაჲდგან მეფე ტრდატ ეშუად გარდაქცეულ იყო და ძალითა ქრისტესითა კუალად კაცადვე შეცვალებულ იყო, მიერითგან ქება და დიდება ქრისტესი, არღარა ფარულად ითქმოდა ქართლს შინა, რამეთუ მადლსა ღუთისა ეწყო მოფენად აღმოსავლეთს.

ხოლო მასვე დღესა რისხვისა და კერპთა შემუსრვისასა დასცხრა რა სეტყუა იგი და ქარი სასტიკი, მაშინ გამოვიდა წმიდა ნინო კლდისა მისგან ნაპრალისა და ჰპოვა თუალი ბივრატი, აღიღო და წარმოვიდა წინა კერძო დასასრულსა მის კლდისა ცხვირისასა, სადა იგი ყოფილ იყო ძუელადვე ციხე და ქალაქი და იხილნა მუნ მდგომარედ ხე ერთ, რომელსა ბრინჯი ეწოდებოდა, მაღალ-მშუენიერ და რტო მრავალნი, რომელსაცა იგი საგრილსა ქუეშე გამოსახა სასწაული ჯუარისა და აღასრულნა მუნ დღენი ექუსნი მადლობით და ვედრებით ღუთისა მიმართ, წყალობით მოხედვისა და ხსნისათჳს, ერისა მის ეშმაკთა მიერ შეცთომილისა,

ხოლო ოდეს იქმნა შემუსვრა ესე კერპთა იყო თთუე მარტისაგან მეხუთე აგვისტოსი და დღე მეექუსე, რომელსა შინა ფერი იცუალა ქრისტემ, წინაშე თავთა მათ წინასწარმეტყუელთა და მოწაფეთა თჳსთა.

და ვითარ იგი ვოქჯ იყოფებოდა წმიდა ნინო საფარველსა რა ქუეშე ხეთასა, მაშინ მოვიდა მისა სეფე ქალი ერთი სახელით შრომანა, და იხილა მან წმიდა ნინო ესრეთ მყოფი განკჳრდა და ჰკითხა მას სხუისა მიერ ბერძულ მეტყუელის დედაკაცისა, ვინაობა მისი სხჳსა ყოველისავე თანა საქმისა მისისა, რომელი იგი ეუწყა რა ყოველივე ნინოს მიერ, თჳნიერ (ხოლო) უწყებისა მშობელთა თჳსთასა და იჩემა ტყუეობაჲ თავისა თჳსისა; მაშინ შრომანა თანალმობილ და მოწყალე ქმნილი უცხოებისათჳს მისისა, ცრემლით აიძულებდა წმიდასა ნინოს წარსლვად მისთანა სახიდ სამეფოდ, რომელი ესე არა ინება წმიდამან ნინო, არამედ განეშორა რა და წარვიდა მისგან შრომანა, შემდგომად სამთა დღეთასა აღდგა მუნით, განვლო მტკუარი და მიიწია სამოთხესა მას მეფისასა სადა იგი აწ არს სუეტი ღუთივ აღმართებული და ეკკლესია საკათალიკოზო და იხილა მუნ სახლი მცირე სამოთხისა მის მცუელისა და შევიდა მას შინა, მოეგება დედაკაცი ცოლი სამოთხისა მის მცუელისა სახელით ანასტოს და მოწლედ ამბორის ყოფით შეიტკბო მან ვითარცა მრავლით ჟამითგან მეცნიერმან და მეგობარმან და დაბანნა ფერხნი და განუსუენა ცხებითა ზეთით და დაუგო პური და ღჳნო და დაყოვნა მისთანა წმიდამან ნინო დღენი და ჟამნი ცხრათა თთუეთასნი. ხოლო იყუნეს ესე ანასტოს და ქმარი მისი უშვილო, რომლისათჳს ფრიად მწუხარე იყუნეს იგინი, მაშინ იხილა წმიდამან ნინო ჩუენებასა ძილისასა, კაცი ნათლითა შემოსილი, რომელი ეტყოდა ვითარმედ შევედ სამოთხესა მაგას და ჰპოვო ქუეშე კერძო ნაძუთასა მცირე ბაბილო შემზადებული გამომღებელად ყუავილთაჲ სურნელთა და მრავალ ფერთა შუენიერთა და აღიღე მიწა ადგილისა მისგან და ეც ჭამად მეუღლეთა მაგათ და ესუას შვილი; ხოლო წმიდამან ნინო ულოცა და სცა ჭამად ცოლქმარსა მათ, ჩუენებით უწყებისა მის ებრ და ჰშუნეს მათ ძე და ასულები მრავალ, რომლისა თჳსცა ჰრწმენა მათ ქრისტე ნინოსმიერ და დაემოწაფნეს მას ფარულად.

ხოლო წმიდამან ნინო შემდგომად ცხრათა თთუეთა, რომელნი დაეყუნეს სამოთხის მცუელთა მათ თანა, ჰპოვა გარეგან ზღუდეთა მათ ქალაქისათა სახედ ტალავარისა მცირისა მაყუალთა მიერ შემზადებული განგებითა ღუთისათა, ადგილსა მას სადა იგი აწ არს საყურთხეველი ზემოსა ეკკლესიისა სამთავარეპისკოპოზოსსა და ჰყო იგი საყოფელ და განსასუენებელ თჳსად და აღმართა მუნ შინა ჯუარი თჳსი მის მიერ შემზადებული ნასხლევთაგან ვაზთასა, რომლისა წინაშე განათევნ იგი ღამეთა მარადის მღჳძარებითა და ეგრეთვე შეალამებნ დღეთა დაუცხრომელად ლოცვითა და ვედრებითა ღუთისათა და განკჳრვებულნი სიმრავლესა ზედა ამას ღუაწლთა მისთასა მსახურებდეს მას მეუღლენი იგი მცუელნი სამოთხისა მის მეფისანი და ესრეთ მუნ მყოფი წმიდა ნინო მრავალ გზის მივალნ უბანსა მას ჰურიათასასა ენისათჳს ებრაულისა და გამოძიებისათჳს გუართისა

მის უფლისა, რომლისა იგი ესმინა იერუსალიმს ნიამფორისა მისგან, ვითარმედ წარუღია იგი მცხეთელთა მათ ჰურიათა, რომელთაცა ყოვლით კერძოვე ცნა და ეუწყა მას ჯუარისა მის ვითარებაჲ.

მაშინ ჰპოვა მან ჰური ერთი სახელით აბიათარ მღუდელი და ასული მისი სიდონია და უქადაგა მათ სახარება უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი, რომელთაცა იგი ჰრწმენა და დაემოწაფნეს მას თანა სხუანიცა დიდანი დაემოწაფნეს ჰურიანი, რიცხჳთ ექუსნი, სწავლასა მას წმიდისა ნინოსსა, თჳნიერ ნათლისღებისა (ნათესავებისა). რამეთუ ყოვლად არა იყო მას ჟამსა მღდელი, რათამცა ნათელჰსცა მათ და იყვნეს იგინი ფარულად მოწაფე მისი.

და აღასრულებდა ღმერთი ხელითა წმიდისა ნინოსითა საკჳრველებათა და კურნებათა მრავალთა, რამეთუ რეცა მიზეზითა წამალთა ხმარებისათა, მრავალნი განუკურნებელთა სენთაგან შეპყრობილნი განათავისუფლნა უძლურებათაგან მათთა.

და ესრეთ იქცეოდა რა ქალაქსა მას შინა მცხეთასა წმიდა ნინო ჟამთა სამისა წლისათა, მათ დღეთა შინა იქმნა შესლვა მათი მირიან მეფისა და ძმისწულისა მისისა სპარსთა მეფისა საბერძნეთად, რომელნი ესე კონსტანტინე მეფემან ბერძენთამან იოტნა ძალითა ქრისტესითა და ჯუარისა მისისა წინა წარძღუანებითა ყოვლით სპითურთ მათით.

თქმული აბიათარ მღუდლისა, რომელი დაემოწაფა წმიდასა და სანატრელსა ნინოს.

«მე აბიათარ მღუდელი ვიყავ, წილითა ხუცდრებული მის წელიწადისა, ოდეს წმიდა ესე და ნეტარი დედა ნინო მოიწია მცხეთად, და მასვე უკუე ჟამსა მოწევნულ იქმნა ჩუენდა წიგნი ანტიოქიით ჰურიათაგან მღუდელთა, რომელსა შინა წერილ იყო ესრეთ, ვითარმედ «განხეთქა ღმერთმან სამ ნაწილად მეფობაჲ ისრაილისა, რამეთუ აჰა ესერა წინასწარმეტყუელნი ჩუენნი დასცხრეს და რომელსა სული ღუთისა აწუევდა მათ და თქუეს აღესრულა ყოველივე და განვიბნიენით ჩუენ ყოველსა ქუეყანასა და ჰრომთა დაიპყრეს ქუეყანა ჩუენი, ვტიროდით ჩუენ ყოვლითურთ, რამეთუ დღეს განვარისხეთ შემოქმედი ღმერთი, აწ განიხილე შენ წიგნი იგი მოსესი და სიტყუა იგი, რომელი მან დამიწერა ესრეთ, ვითარმედ, რომელი იგი იტყოდეს ქუეყანასა ზედა თავსა თჳსსა ძედ ღუთისა მოაკუდინა, ანუ შემოუკუეთესცეთით ნაზარეველისა მისთჳს სიკუდილისა, რამეთუ ვხედავთ ოდეს პირუელ მამათა ჩუენთა შესცოდიან რა ღმერთსა და ყოვლად დაივიწყიან იგი, მაშინ მისცის იგი ხელმწიფებასა ბოროტსა, ხოლო მოიქცევიან რა ღაღად-ჰყვიან ღუთისა მიმართ სწრაფით განარინის იგი ჭირისა მისგან და ესე ესრეთ ყოფილა და აღსრულებულა შვიდ გზის უწყით წე-

რილისაგან. ხოლო აწ ვინათგან ხელნი შეასხნეს მამათა მათ ჩუჱნთა ძესა მას მწირისა მის დედაკაცისასა და მოკლეს იგი, აღიღო ღმერთმან ხელი ჩუჱნ ზედა და განხეთქა მეფობა ჩუჱნი და განკუჱაშთარნა ტაძარსა თჳსსა და უგულებელს ჰყო ნათესავი ჩუჱნი სრულიად და არს მით ჟამითგან სამასი წელი და უმეტესიცა, რომელ არა ისმინა ვედრება ჩუჱნი, რომლისათჳს საგონებელ გვიჩნს ჩუჱნ ვითარმედ ნუ უკუჱ და ზეცით იყო კაცი იგი და განამრავლეს მათ ესე ვითარისა პირისათჳს მოწერა ჩუჱნდა, ხოლო მე ვითარცა მესმა ესე ვიწყე კითხვად დედაკაცისა მის ნინოსგან ქრისტესთჳს თუ ვინ იყო იგი, ანუ რომლისა მიზეზისათჳს იქმნა კაც ძე ღმრთისა; მაშინ აღაღო პირი თჳსი წმიდამან ნინო, ვითარცა რა ჭურჭელმან აღმომდინარემან და იწყო სიტყჳად დასაბამითგან ჩუჱნ წიგნთა ზე პირით წარმოთქმად და განმარტებად ძალსა მათსა, რომლითა ვითარცა მძინარესა განმაღვიძებდა მე და ვითარცა დასულებულსა განმანათლებდა (გონიერ მყოფდა) მე და აღმიჩენდა საწყალობელად მამათა ჩუჱნთა[1]), დამარწმუნებდა ცვალებასა სჯულისასა, ვიდრემდის მრწმენა მე, სიტყჳთა მისითა უფალი იესო ქრისტე ძე ღმრთისა ვნებულად და აღდგომილად და კუჱალად მომავალად მეორედ დიდებით, და ვითარმედ ჭეშმარიტად იგი იყო და არს მოლოდება წარმართთა: და ღირს ვიქმნენით მე და შჳლი ესე ჩემი სიდონია მოღებად საპკურებელსა მას განსაწმედელსა ცოდჳათაგან, წყალსა ემბაზისასა, რომელსა ინატრიდა წინასწარმეტყუჱლი დავით და ვერ ეწია: და მესმა მე ხმაჲ ახლისა სჯულისა ერთად მგალობელთა, რომელსა იგივე დავით ინატრიდა და ღირს ვიქმენ მე ზიარებად ჭეშმარიტსა ხორცსა და სისხლსა ქრისტეს ძისა ღმრთისა და კრავსა ცოდჳათათჳს სოფლისათაჲ შეწირულსა, რომლისა ტკბილ არს გემოს ხილვა მისი და ამას ზედა სარწმუნოებასა ჰყავ, უფალო განსლვაჲ ჩემი ხორცთაგან ჩემთა და კუჱალად სხუანიცა სასწაულნი ვიხილენით თუალითა ჩუჱნითა მცხეთას შინა, ნინოს მიერ აღსრულებულნი.

მეორე თქმული მისივე აბიათარ მღდლისა კუჱართისათჳს უფლისა ჩუჱნისა იესო ქრისტესა.

იმე აბიათარ მიგითხრობ თქუჱნ თხრობასა მას, რომელი მეუწყა მე და ყურითა ჩემითაჲ ვისმინე (დედის მამისა) მამის დედისა ჩემისაგან და რომელი წიგნთაგანცა უწყი და რამეთუ მასცა პაპათა და მშობელთაგან თჳსთა მოთხრობით და სმენით უწყოდეს ესრეთ: ვითარმედ ოდეს იგი ჰეროდე მეფობდა იერუსალიმსა, მაშინ ჟამსა მას გუჱსმა ესრედ ვითარმედ, იერუსალიმი სპარსთა

---

1) ადგილი ესე ქართლის ცხოვრებაში იკითხვების ესრეთ: «და მამათა ჩუჱნთა შემაწყალებლად» ქართლის ცხოვრება ნაწილი I. გუჱრდი 78.

დაიპყრეს, რომლისათჳს იგი იქმნა გლოვა და წუხილი ჰურიათა ზედა ქართველთა, მცხეთელთა მკჳდრთა, ზუდელთა მღდელთა, კოდის წყაროელთა მწიგნობართა და ხობის კანანელთა თარგმანთა, რომლისა თჳსცა, ესე ყოველნი აღიძრნეს წარსლვად და შეწევნად იერუსალიმელთა: ხოლო შემდგომად მცირედთა (სადღეთა), კუალად მოიწია სხუა ლაღადისი ნუგეშინის ცემისა, ვითარმედ სპარსნი იგი არა დაპყრობად იერუსალიმისა მოვიდეს, არამედ საჭურჭელთა წილ აქუნდათ ოქრო სამეუფო და მური მიწრაცილ მკურნალი წყლულისა და გუნდრუკი სულნელი და ეძიებდეს ყრმასა ვისმე შობილსა თესლისაგან დავითისსა, რომელი რეცა ჰპოვეს მწირი ერთი ყრმაჲ მწირისა დედაკაცისა, შობილი უჟამოდ, უადგილოსა ადგილსა, ვითარცა არს ჩუეულებაჲ გარეგან დაბისა მდგომარეთა კაცთა და ესენი მის ყრმისა მოვიდეს თაყუანისცეს მას და შეესწირეს მისა ძღუენნი იგი პირველ თქმული და წარვიდეს იგინი მშჳდობით, და იქმნა სიხარული დიდი სმენითა ამის ამბავისათა ჰურიათა ზე ქართველთა.

ხოლო შემდგომად ამისსა გარდახდეს-რა წელნი ოცდაათნი, მაშინ მოწერა ანნა მღდელმან იერუსალიმით მამისა ჩემისა ელიოზის თანა ესრეთ, ვითარმედ იგივე რომლისა თჳს სპარსნი იგი მეფენი ძღუნითა მოვიდეს აღზრდილ არს და ჰასაკსა მოწევნულ არს იგი და თავსა თჳსსა ძედ ღმრთისად ჰხადის, აწ მოვედით ყოველნი სიკუდილსა მისსა, რათა აღვასრულოთ მცნება ღმრთისა და მოსესი.

და წარვიდა აქათ ელიოზ, მამის მამა ჩემი კაცი მოხუცებული და ესუა მას დედა ტომისაგან ელი მღდელისა და ამას ელიოზს ესუა დაჲ ერთი. ხოლო ევედრებოდა ელიოზს დედაჲ მისი ესრეთ ვითარმედ წარვედ შვილო, წოდებასა მაგას მეფისასა და წესსა სჯულისასა, გარნა რომელსა იგინი განიზრახვენ, ნუ შეერთვინ ცნობაჲ შენი, ნუ შვილო ჩემო, რამეთუ იგი არს სიტყუა წინასწარმეტყუელთა და იგავი ბრძენთა და საიდუმლო დაფარული ჰურიათაგან [1]. და წარმართთა ნათელი და ცხოვრება საუკუნო. და წარვიდა ელიოზ მცხეთელი და ლონგინოზ კარსნელი და მუნ დასწრდეს ჯუარცმასა უფლისა ქრისტესა.

ხოლო რაჟამს იგი დამსჭუალვიდეს უფალსა ჯუარსა მას ზედა და ჰკასანიკმან კუერითა მით რკინისათა სცა სამსჭუალთა მათ ზედა უფლისათა იერუსალიმს, მაშინ ესმა ხმა იგი სამსჭუალთა მათგან გამოსრული დედასა ელიოზისასა მყოფსა მცხეთასა შინა და მეყსეულად იკრჩხიალნა და თქუა: მშჳდობით მეფობაო ჰურიათაო, რამეთუ მოჰკალით თავისა თქუენისა მაცხოვარი და მხსნელი და იქმნენით ამიერითგან მტერ და მკლველ შემოქმედისა, ვაჲ თავსა ჩემსა, რომელ არა მეუფლა მე უწინარეს ამისსა სიკუდილი, რათამცა არღარა სმენილ იყო ყურთა ჩემთა და არცაღა შემდგომად ამისსა ღირს ვიქმენ მე ხილვად ნათლისა წარმართთა ზედა და მშჳდობა ისრაილისა: და მეყს შეისუენა მან სრულ ჰყო რა სიტყუა ესე.

ხოლო კუართი იგი უფლისა ხუდა წილითა მცხეთელთა მათ ჰურიათა და მოიღო იგი მცხეთად ელიოზ და მიეგება დაჲ მისი ცრემლითა მიერ შესვარული და მოეხვია ყელსა ძმისა თჳსისა ელიოზისსა და მოუღო მას სამოსელი იგი იესოსი, შეიტკბო მკერდსა თჳსსა და მეყს მასვე ჟამსა სულნი წარხდეს მას, სამთა ამათ ტკივილთა სიმწარითა; ქრისტეს სიკუდილისათჳს, დედისა თჳსისა და ზიარებისათჳს უარის მყოფელთა თანა ქრისტესთა ძმისა თჳსისა: მაშინ იყო

1) ქართლის ცხოვრებაში ამ სიტყვის მაგიერათ ჰსდგას «პირველითგან» ქარ. ცხ. გ. 80.

საკურთხეველი დიდი მცხეთას შინა და შეშფოთებაჲ, რამეთუ განკჳრდა თჳთ მეფე ადერკი და ყოველი სიმრავლე ერისა და მთავართა და სთნდა მეფესაჲ ადერკის სამოსელი იგი, გარნა საკურთხეველისა მისგან ზარგანხდილ და შეშინებულ იქმნა იგი და ვერღარა იკადრა გამოღებად ხელთაგან მის მკერდისათა, რომელსა იგი მაგრად და სურვილით შემოემკერდა და ესრეთ ხელთა მქონებელი სამოსლისა მას დამარხა ძმამან მისმან ელიოზ დაჲ იგი თჳსი, ადგილსა მას, რომელი უწყის ღმერთმან მხოლომან და არავინ სხუამან თჳნიერ ამისსა, რომელ ესე უწყიან, ვითარმედ არს ადგილი იგი მახლობელ ნაძვისა მის ლიბანისა წარმოღებულისა და მცხეთას დანერგულისა და აღორძინებულისა.

და ესეცა მეუწყა მამისაგან ჩემისა, ვითარმედ არს სხუაცა საღმრთოთა ძალითა შემოსილი მრჩობლი იგი ხალენი ელიასი ამას ქალაქსა შინა და ხელთა ჩუენთა საკურთხეველისა სიმტკიცესა ქუეშე ქუათა უპოვნელად ვიდრე ჟამადმდე მისსა.

რამეთუ მრავალ გზის მაბირა წმიდამან ნინო მამისა მიმართ ჩემისა, რათამცა გამოვიწულილე მისგან გულითა მხურვალედ ადგილი იგი სამოსლისა მის. ხოლო მან ესე ოდენ მრქჳს, ვითარმედ აქა არს ადგილი სამარხავი მისიო, რომელსა ზედა ენანი კაცთანი არა დადუმნენ გალობად ღმრთისა მიმართ და არს ადგილი იგი ვითარცა ადგილი სამარხავი მისიო, რომელსა ზედა ენანი კაცთანი არა დადუმნენ გალობად ღმრთისა მიმართ და არს ადგილი იგი ვითარცა ადგილი იაკობისი კიბედ ხილული და ცად აღწევნული.

და შემდგომად წელთა მრავალთა ძის წულის შჳლმან ადერკი მეფისამან მეფემან ამზაელ ძიება ჰყო სამოსლისა მის ჰურიათა თანა და ვერ უძლო პოვნად და ცნობად მისსა, გარნა რომელ მასცა ესრეთვე მიეთხრა რომელთაგან გამოიკითხვდა, ვითარცა ესე რა ზემოთი თქუა ნაძვისა მის მახლობლად ყოფა ადგილისა მის, რომელსა იგი დამარხულ იქმნა.

ხოლო საცნაურ იყავნ ესეცა, ვითარმედ სახლი ელიოზისი, რომელმან კუართი უფლისა მოიღო და დამარხა მითურთ დაჲ თჳსი, იყო ქალაქსა დასავლით წიაღ მოგუთას ხიდსა ზედა.

მათ დღეთა შინა იხილა წმიდამან ნინო სამგზის და ოთხ გზისცა ძილსა შინა ჩუენებით, რომელი იგი მუხლსა თჳსსა ზედა მიყრდნობილმან მცირედ რაჲმე მიირულის, ხოლო ხედვიდა იგი ესრეთ, ვითარმედ რეცა თუ მოვიდიან მფრინველნი ცისანი ფრთითა შავნი და შთავიდიან მდინარესა მას შინა, განიბანნიან და განსპეტაკნიან და აღვიდიან იგინი სამოთხესა მას შინა პირუტყლ ხსენებულსა ბაბილოვანსა და მუნ შინა მოისთულებდიან ნაყოფსა მისსა და ყუავილთა მათ იხუმევდიან და ესრეთ მოწლედ და სურვილით წმიდისა ნინოსდა მივლნენ, რეცა მისი არს სამოთხე იგი და გარემოს მისა მოკრბიან იგინი მშუენიერად ყივილისა ხმითა.

ხოლო ესე ესრეთ რა აუწყა წმიდამან ნინო მოწაფესა თჳსსა სიდონიას ასულსა აბიათარისასა, რომლისათჳს იგი მიუგო მან ჵ ჰრქუა წმიდასა ნინოს, უცხოო და აქა არა შობილო ტყუესიტყუისაებრ შენისა და ჩუენ ტყუეთა მხსნელო, უწყი, რამეთუ შენზე მოიწია ახალი ესე ჟამი და შენ ძლით ისმის ამბავი იგი მამათა ჩუენთა ნაქმარი, ზეცისაჲ უბრალოსა სისხლის დათხევა, რომლითა იქმნა ჰურიათა სირცხჳლი და კიდეთა ქუეყანისათა განბნევა და მეფობისაგან დაცემა და ტაძრისა მის წმიდისა მიღება მათგან, ერისა უცხოსა წოდებაჲ და მიცემა მათდა დიდებისა მათისა; იერუსალიმ, იერუსალიმ ვითარ განგიმარტიან ფრთენი შენნი ჵ შეიკრებ, ყოველთა ცისკიდეთა ნათესავთა ფრთეთა ქუეშე შენთა, რამეთუ აჰა აქაცა მოსრულ არს დედაკაცი ესე, რომელმანცა შეჰსცვალოს ყოველი წესი ამის ქუეყანისა: და გულადცა მიექცა წმიდასა ნინოს და ჰრქუა ესრეთ, ვითარმედ

ჩუენისაჲ ეგე შენი მოასწავებს და ცხად ჰყოფს ადგილსა ამას შენ მიერ სულიერად სამოთხედ შეცვალებასა და საღმრთოთა ნაყოფთა გამომღებლობასა მისსა უკუნისამდე.

ხოლო ვითარ მოიწია მირიან მეფე საბერძნეთით ოტებული კონსტანტინე მეფისაგან და ვიდრე მოსვლადმდე მისსა განეცხადა წმიდისა ნინოს ქადაგება ქრისტეს სჯულისა, რამეთუ ეტყოდა ხმა მაღლად ვითარმედ «ეჰოეენ მკჳდრნი ეგე ჩრდილოსანი ცთომასა შინა და გამოიკჳეთ ჯუარი იგი ნასხლევისა და იქმოდა მის მიერ საკჳრველებათა მათ დიდთა, რამეთუ განკურნის განუკურნებელნი სენნი თჳნიერ წამალთა შეხებითა მით ჯუარისათა და კუალად ქადაგებდეს მისთანავე მოწაფენი იგი მისნი, რომელნი პირველ ფარულად იყუნეს მოწაფე მისდა, რიცხჳთ შჳდნი დედანი ნათესავნი ჰურიათანი, სიდონია ასული აბიათარ მღდლისა და სხუანი იგი ექუსნი და სამოთხის მცუელნი იგი ურთიერთარს მეუღლენი და აბიათარ მღდელი, ახალი იგი პავლე, რომელი იგი უშიშად და დაუცხრომელად ქადაგებდა სჯულსა ქრისტესსა, რომელი ფრიად მეცნიერ იყო ძუელისა სჯულისაჲ და ახალი ესე სჯული ესწავა მას წმიდისა ნინოსგან და უმეტეს ნინოსსა ამხილებდა ყოველსა კაცსა და ასწავებდა სჯულსა ჭეშმარიტსა.

მაშინ აღიძრნეს ჰურიანი აბიათარსა ზედა, რათამცა ქვა დაჰკრიბეს მას: ხოლო მირიან მეფემან მიავლინნა მსახურნი და განარინა აბიათარ მოკლვისაგან ჰურიათასა, რამეთუ აქუნდა მირიან მეფესა სურვილი ქრისტეს სჯულისა, ამისთჳს რომელ ასმიოდეს მრავალნი სასწაულნი ქრისტეს მიერნი საბერძნეთით და სომხეთით და არა დააბრკოლებდა იგი ქადაგებად ნინოს და მოწაფეთა მისთა, არამედ ჰბრძოდა მას მტერი იგი ყოველთა მართლმორწმუნეთა ეშმაკი და ვერ დააყენებდა აღსრულებასა ქრისტესსა და ეგრეთვე ნანა დედოფალიცა უმეტეს მისსა იყო გულფიცხელ და შეურაცხის მყოფელ ქადაგებასა მას ქრისტეს სჯულისასა ჭეშმარიტსა.

ხოლო წმიდაჲ ნინო იყო ესრეთ და ილოცვიდა დაუცხრომელად საყუდელსა მას მისსა მაყუალისა ქუეშე და დაკჳრვებულ იყუნეს წარმართნი იგი ლოცვასა მისსა და მღჳძარებასა. და უცხო უჩნდაჲ საქმე იგი, იწყეს გამოკითხვად მისსა, ხოლო იგი აუწყებდა ძუელთა და ახალთა წიგნთა, და განაბრძობდა უგულისხმოთა მათ და შთაუგდებდა გულსა მათსა სიყუარულსა ქრისტესსა.

და იყო ესრეთ სამ წელ, ვინაჲცა განაცხადა ქადაგება და დაიმოწაფნა მრავალნი. მაშინ იყო ვინმე ყრმა წული უფალი სენისა და მიმოაქუნდა დედასა მისსა კარითი კარად, რათამცა ვინმე ჰპოვნა მეცნიერნი კურნებისა და ჰყოსა მძიმესა სარგებელი მისი და შეისწავეს იგი ყოველთა და არა ოდეს ჰპოვეს სარგებელი კურნებისა ყრმისა მისთჳს და მკურნალთა ჰრქუეს დედაკაცსა მას ვითარმედ არა რაჲ სარგებელ ეყოფვის ყრმასა მაგას და დედაკაცი იგი იყო გულ ფიცხელი წარმართი და მარადის სძაგებნ სჯულსა ქრისტიანეთასა დააყენებდის სხუათაცა მისლვად და კითხვად ნინოსსა.

ხოლო ვითარცა სასოწარკუეთილ იქმნა მკურნალთა მიერ, მოვიდა და დავარდა წინაშე მისსა, ევედრებოდა კურნებასა ყრმისასა. მაშინ ჰრქუა წმიდამან ნინო, «კურნება, რომელი კაცთაგან არს, მე არა ვჰყო, ხოლო ღმერთმან ჩუენმან, რომელსა მე ვმსახურებ, ქრისტემან მისცეს ყრმასა ამას კურნება, რომელი ყოველთაგან განწირულ არს» და რომელსა კილიკსა ზედა მარადის ილოცავნ წმიდაჲ ნინო, მას ზედა დადებად (უბრძანა) მას სნეული იგი და იწყო ვედრებად უფლისა და მასვე ჟამსა განიკურნა ყრმა იგი განცვიფრებული და მხიარული მოსცა დედასა თჳსსა, ხოლო დედამან ყრმისამან აღიარა ქრისტე და თქუა, არა არს სხუა ღმერთი თჳნიერ ქრისტესსა, რომელსა ჰქადაგებს ნინო: და დაემოწაფა წმიდასა ნინოს და შეუდგა კუალსა მისსა და ადიდებდა ღმერთსა.

1.. მაშინ დედოფალი ნანა შევარდა სენსა დიდსა და მწარესა, რომლისა კურნებაჲ ვერვინ შეუძლო, რამეთუ ყოველთა ხელოვანთა მკურნალთა წარმოაცალიერეს წამალნი მათნი და ვერ შეუძლეს კურნებაჲ, უღონო იქმნნეს და სასოწარკუეთილ. ხოლო აუწყეს ვიეთთამე დედოფალსა, ვითარმედ დედაკაცისა მის ჰრომისა ტყუჱისა მიერ, რომელსა ჰრქვიან ნინო, ლოცვთა მისითა მრავალნი სენნი განკურნებულ არიან. მაშინ უბრძანა მსახურთა მისთა, რათა მოიყვანონ ნინო და მივიდნეს მსახურნი დედოფლისანი და ჰპოვეს ნინო ქოხსა მას ქუეშე მაყუალთასა, ილოცვიდა ჟამსა მას მეექუსესა და მიუთხრეს ბრძანებაჲ დედოფლისა. ხოლო წმიდამან ნინო ჰრქუა: «არა ბრძანებულ არს ჩუენდა სადა პანაკი ჩუენი არს არა განვიდეთ მიერ, არამედ დედოფალი აქა მოვიდეს ჩემდა საყოფელსა ამას ჩემსა, ჭეშმარიტად განიკურნოს ძალითა ქრისტესითა»; ხოლო მსახურთა მათ მიუთხრეს დედოფალსა სათქმელი იგი ნინოსი. მაშინ დედოფალი გულსმოდგინედ იტყოდა მათ "შემიმზადეთ მე ცხედარი და მიმიყვანეთ მისსა, მაშინ წარიყვანეს ცხედრითა მსახურთა მათ და ძე მისი რევ და სიმრავლე ერისა მისთანა.

ვითარ მივიდეს საყოფელსა მას წმიდისა ნინოსსა და დადვეს დედოფალი კილიკსა მისსა ზედა, იწყო წმიდამან ნინო ლოცვად და ვედრებად ღმრთისა მყოვარჟამ და მოიღო ჯუარი იგი რომელი აქუნ და შეახო თავსა და ფერხთა და მხართა სახედ ჯუარისა და მეყსეულად განიკურნა და აღსდგა განცოცხლებული და ჰრწმენა ქრისტე და თქუა არა არს სხუა ღმერთი თჳნიერ ქრისტესა, რომელსა ჰქადაგებს ტყუჱ ესე დედაკაცი: და მიერითგან შექმნა იგი მეგობრად თჳსად შინაურად და მარადის ჰკითხავნ და გამოიწულილავნ სჯულსა ქრისტესსა და ასწავებნ წმიდა ნინო და აბიათარ ახალი პავლე და ასული მისი სიდონია: და იქმნა დედოფალი მორწმუნე და იცნა ღმერთი ჭეშმარიტი, ჰკითხჳდა დედოფალსა მეფე, ვითარ იგი მეყსეულად განიკურნე და უთხრობდა დედოფალი ყოველსა მას, რომელი იქმნა მას ზედა, ვითარ თჳნიერ წამლისა, ლოცვთა ნინოსითა და შეხებითა ჯუარისათა განიკურნა. და სიმრავლე იგი ერთა, რომელთა ეხილვა დაამტკიცებდეს სიტყუასა მას დედოფლისასა.

მაშინ მირიან მეფე განკჳრდა და იწყო გამოძიებად სჯულსა ქრისტესსა და მრავალ გზის ჰკითხავნ ჰურია ყოფილსა აბიათარს ძუელთა და ახალთა წიგნთასა და იგი აუწყებდა ყოველსა.

და წიგნიცა, რომელი ჰქონდა მირიან მეფესა ნებროთისი, მასცა წიგნსა შინა ჰპოვა წერილი ესრეთ აღშენებასა მას გოდლისასა. ხმა იყო ზეცით ნებროთის მიმართ, რომელი იტყოდა, მე ვარ მიქაელ, რომელი დადგინებულ ვარ ღმრთისა მიერ მთავრობასა ზედა აღმოსავლისასა, განვედ ქალაქით მაგით, რამეთუ ღმერთი დაჰფარავს; ხოლო უკანასკნელთა ჟამსა მოვიდეს მეუფე იგი ცისა, რომლისა შენ გნებავს ხილვა შეურაცხი ერსა შორის შეურაცხსა. შაშმან მისმან განაქარვნეს გემონი სოფლისანი; მეფენი დაუტეობდენ მეფობასა და ეძიებდენ სიგლახაკესა, მან გიხილოს შენ ჯირსა შინა და გიხსნას შენ».

მაშინ გულისხმა ჰყო მეფემან მირიან, რამეთუ ძუელნი წიგნნი და ახალნი ემოწმებოდეს და ნებროთის წიგნნიცა დაამტკიცებდეს და შექმნა სურვილი ქრისტეს სჯულისა. არამედ ჰბრძოდა მტერი იგი უჩინო, აყენებდა აღსარებასა ქრისტესსა, გულსა შთაუგდებდა სასოებასა კერპთასა და ცეცხლისასა, არამედ მარადის ევედრებინ დედოფალი აღსარებასა ქრისტესსა: და იყო მეფე დედოფლისა მოქცევიდგან წელიწადსა ერთსა ორგულებასა შინა. ასწავებდა ერსა დაუცხრომელად წმიდა ნინო და არავის აუწყებდა თუ ვინა ვარ და საღათ მოვედ, არამედ ტყუჱად იტყოდა თავსა თჳსსა: შემდგომად ამისა მოგჳ იგი მთავარი სპარსი, სახელით ხუარაჲ, სნეულ იყო სენითა უკე-

თურითა და ფიცხლად იგრჳმებოდა და სიკჳდილსა მიახლებულ იყო და იყო მთავარი იგი ნათესავთაგან მირიან მეფისა. მაშინ ევედრა წმიდასა ნინოს დედოფალი და მეფე იკადრებდა საქმესა მისსა მცირედ ორგულებით. ეტყვინ წმიდასა ნინოს, რომლისა ღმრთისა ძალითა იქმნა კურნებასა ამას, ანუ ხარ შენ ასული არმაზისა, ანუ შვილი ზადენისა, უცხოებით მოსრულ და შეუერდი და ზედა აქ მათ წყალობა შენი და მოგანიჭეს შენ ძალი კურნებათა, რათა მით სცხოვნდებოდე უცხოსა ქუეყანასა და დიდებულმცა არნ უკუნისამდე: ხოლო შენ წინაშე ჩუენსა იყავ ვითარცა ერთი მაწოვნებელი შვილთა ჩუენთანი და პატივცემულ ქალაქსა ამას შინა, არამედ უცხოსა ამას სიტყუასა ნუ იტყჳ ჰრომითა მათ შეცთომილთა სჯულსა, ნუ გნებავს ყოვლად თქმად.

რამეთუ აჰა ესერა ღმერთნი დიდნი სოფლის მპყრობელნი [1]), ქუეყანით ნაყოფთა აღმომუჩენებელნი გამომზრდელნი ქართლისანი: არმაზ და ზადენ ყოვლისა დაოვარჭულისა გამომძიებელნი, ძუელნი ღმერთნი მამათა ჩუენთანი კაცი და გაიმ იგი იყუნ, დასარწმუნებელად კაცთა და უკეთუ განჰკურნო მთავარი ესე, განგამდიდრო შენ და გყო შენ მკჳდრ მცხეთასა შინა მსახურად არმაზისა: დაღაცათუ ჭკარითა და სიტყუთა მათ მოიწია მას ზედა შემუსრვა მისი, არამედ იგი ადგილი უძრავი არს, ეგე არმაზ და ქალდეველთა ღმერთი ითრუჯან, ყოვლადვე მტერ არიან, ამან ზღუაჲ შემოადგინის ზედა და მან ამას ზედა, ესე ვითარი ურვა მოაწიის, ვითარ აქუს ჩუეულებაჲ სოფლის მპყრობელთა და კმა გვყავნ ჩემგან ბრძანებაჲ ესე.

მიუგო წმიდამან ნინო, «შენ მეფე, სახელითა ქრისტესითა და ვედრებითა დედისა მისისათა და მის ყოველთა წმიდათა მოავლინენ შენ ზედა ღმერთმან ცისა და ქუეყანისამან, დამბადებელმან, დიდისა და დიდებულისა თჳსისა და აურაცხელისა მისისა მრავალ მოწყალეებისაგან მოგივლინენ შენ, ვითარცა სახმილისაგან, ნაპერწყალი ერთი მადლისა მისისა და სცნა და გულისხმა ჰყო სიმაღლეცისა და ნათელი მზისა, სიღრმე ზღჳსა საძირკუელისა და სივრცე ქუეყანისა და საფუძველი მისი და უწყებულ იყავნ მეფე ვინ შემოსნის ცანი ღრუბლითა და ქუხან ხმითა ჭაერისათა და იძრვიან ქუეყანა სიმძაფრითა მისითა, და ჰრიან მეხისტეხანი და ყოველსა მთასა ეგზების ცეცხლი გულის წყრომითა მღჳთისათა [2]).

ანუ ოდეს შეიძრას (ვეშაპი იგი დიდი ზღუათა შინა და შეძრის) ყოველი ქუეყანა, ვიდრემდის და იძლუნიან ყოველი ქუეყანა, მთანი და მყარნი კლდენი და ქუანი და მეცნიერ გიყავნ გვყვენ შენ ამას ყოველსა მიწყვნად, რამეთუ ღმერთი ცათა შისი უხილავ არს თავადი იგი ყოველთა დაბადებულთაგან. თჳნიერ ძისა მისისა, რომელი მისგან გამოვიდაჲ ქუეყანასა ზედა, გამოჩნდა ვითარცა კაცი, რომელმან აღასრულა ყოველი, რომლისათჳს მოსრულ იყო და აღვიდა მათვე სიმაღლეთა მამისათანა. და იხილა დაუსაბამო იგი, მხოლო მაღალ არს და მდაბალთა ხედავს და მაღალნი იგი შორით იცნის, მეფეო ახლოს არს მიახლებაჲ შენი ღმრთისა მიხედვად, რომელი არს ქალაქსა ამას შინა სასწაული ერთი, სამოსელი ძისა ღმრთისა აქა არს და ხალენი მის ელიასი თქვეს აქავე არს უოფა, და მრავალნი სასწაულნი არიან, რომელნი ღმერთმან გამოაჩინნეს, თუ არამე კჳლა მთავარი ესე შენი განჰკურნო სახელითა ქრისტეს ჩემისათა და ჯუარითა ვნებისა მისისათა, ვითარ იგი დედოფალი ნანა განიკურნა

1) ჩემს ხელწერილებში აკლიან ესენი «მზის მომფენელნი, წჳმის მომუჩენებელნი» ქართლის ცხოვრება ნ. I გ. 65.

2) ქართლის ცხ. ჰსდგას «ეგზების გულის წყრომითა მათითა».

სენისა დიდისაგან და რაჲ იგი ვაუწყე მას, ჰყოფს იგი»[1]) ⁊ მოჰგუარეს მას მთავარი იგი და მოვიდა ნანა დედოფალიცა სამოთხესა მას შინა, ნაძუთა მათ ქუეშე დაადგინა იგი აღმოსავლით და პირო-ბად სცა ხელნი და ჰრქუა მას სამგზის. «იგივმნის შენგან ეშმაკო და შეუდგების ქრისტესა ძესა ღუთისასა»[2]). და ტიროდა ნინო სულთქმითა სულისა თჳსისათა და ითხოვდა ღუთისაგან შეწევნასა კაცსა მას ზედა და იყვნეს მოწაფენი მისნი მუნვე ერთ დღე და ერ ღამე და მსწრაფლ განვიდა მის-გან სული იგი ბოროტი და დაემოწაფა ნინოსა სახლეულით და ერით მისით და ადიდებდეს მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე (ამინ)[3]).

თქმული სიდონია დედაკაცისა, რომელი იყო მოწაფე წმიდისა ნინოსი, რომელი ესე იხილა და დაწერა მოქცევა სასწაულითა მირიან მეფისათა და შევრდომა ნინოსი აღსარებისათჳს ქრისტესისა, ჯუარისა აღმართე-ბისათჳს, ეკკლესიათა აღშენებისათჳს, და მას შინა სასწაულთა მისთათჳს.

⁊ იყო დღესა ერთსა ზაფხულისასა, თთუესა ივლისსა (ოცსა) დღესა შაბათსა, განვიდა მეფე ნა-დირობად მუხრანით კერძო ⁊ მოუხდა უჩინო იგი მბრძოლი ეშმაკი ⁊ შთაუგდო სიყუარული კერპთა დაცეცხლისა და აგონებდა ყოვლსა მსახურებასა მათსა, მახჳლითა მოწყუედასა ყოველთა ქრისტია-ნეთა და ჰრქუა მეფემან ოთხთა თანამზრახუალთა მისთა ღირს ვართ ჩუენ ღმერთთაგან ჩუენთა ბოროტის ყოფასა, რამეთუ უდებ ვიქმენით მსახურებისა მათისაგან და მიუშვით ჩუენ ქრისტია-ნეთა გრძნეულთა ქადაგებად სჯულსა მათსა ქუეყანასა ჩუენსა, რამეთუ გრძნებითა ჰყოფენ საკჳრვე-ლებათა მათ, აწ ესე არს განზრახვა ჩემი, რათა ბოროტად მოვსრნეთ ყოველნი მოსავნი ჯუარი-სანი, უმეტესად შეუდგეთ მსახურებასა ღმერთთა მათ მპყრობელთა ქართლისათა, ვამხილოთ ნანას ცოლსა ჩემსა შენანება და დატევება სჯულსა ჯუარცმულისასა და თუ არა მერჩდეს დავივიწყო სიყუარული მისი და სხუათა თანა წარვსწყმიდო იგიცა. დაუმტკიცეს განზრახვა იგი თანა მზრახველთა მათ, რამეთუ მხურვალედ იყვნეს იგინი საქმესა მას და ჰნებვიდათ მორჩილთაგან და ვერ იკადრებდეს განცხადებად; ხოლო მეფემან მოვლო ყოველი სანახები მუხრანისა და აღვიდა მთასა თხოთისასა მაღალსა, რათამცა მოეხილა კასპი და უფლისციხე და განვიდა თხოთსა

---

1) ქართლის ცხოვრებაში ამ ალაგას ჩამატებულნი არიან ესენი, რომელნიც სხუათა წერილებში არ იპოებიან: «რათა სულიცა თჳსი განაბრწყინოს და ერიცა თჳსი მიაახლოს ღმერთსა» ქ. ც. ნ. I გ. 86.

2) ქართლის ცხოვრებაში და სხუათა ხელწერილებში ადგილი ესე იკითხვება ესე: «ივივმნი შენგან ეშმაკო, შეუვრდები ქრისტესა, ძესა ღუთისასა იქმე».

3) «აწ» იდგან ვიდრე «ამინ» ამდე გადამწერალთაგან უნდა იყოს ჩამატებული, რომელიც სხუათა წერილებში არ იპოების.

მთისასა შუა სამხრით ოდენ დაბნელდა მათ ზედა მზე და იქმნა ვითარცა ღამე ბნელი და უკუნი, დაიპყრნა ბნელმან არენი და ადგილნი და განიბნივნეს ურთიერთარს, ჯარისაგან და ურემისა და დაშთა მეფე მარტო და იარებოდა მთათა მაღნართა, შეშინებული და შეძრწუნებული დადგა ერთსა ადგილსა, და წარეწირა სასოება ცხოვრებისა მისისა და მოეგო თავისა ცნობასა, განიზრახვიდა ესრეთ გულსა შინა თჳსსა. აჰა ესერა ვხადი ღმერთთა ჩემთა, არა ვჰპოვე ჩემზედა ღხინება, აწ რომელსა ჰქადაგებს ნინო, ჯუარსა და ჯუარცმულსა და ჰყოფს კურნებასა მისითა სასოებითა, არამცა ძალედვა ხსნა ჩემი ჭირთაგან, რამეთუ ვარ მე ცოცხლივ ჯოჯოხეთს შინა და არა ვუწყი თუ ყოვლის ქრისტეანისათჳს იქმნა დაქცევა. ესე და ნათელი ბნელად გარდაიქცა და თუ ჩემთჳს ოდენ[1]).

აწ თუ ჩემთჳს ოდენ არს ჭირი ესე, ღმერთო ნინოსო, განმინათლე ღამე ესე და მიჩუენე სოფელი ჩემი და აღვიარო სახელი შენი, აღვმართო ძელი ჯუარისა და თაყუანისვსცე მას და აღვაშენო სახლი სალოცველად ჩემდა და ვიყო მორჩილ ნინოსსა, სჯულსა ზედა ჰრომთასა. ეს რა ყოველი წარმოსთქუა განთენა და გამობრწყინდა მზე და გარდამოვიდა მეფე ცხენისაგან და დადგა მას ადგილსა, განიპყრნა ხელნი აღმოსავლით ცად მიმართ და თქუა: შენ ხარ ღმერთი ყოველთა ზედა ღმერთთა და უფალი ყოველთა ზედა უფალთა, ღმერთი, რომელსა ნინო იტყჳს და საქებელ არს სახელი შენი ყოვლისა დაბადებულისაგან, ცასა ქუეშე და ქუეყანასა ზედა, რამეთუ შენ მიხსენ მე ჭირისაგან და განმინათლე ბნელი ჩემი, აჰა ესერა მიცნობიეს, რამეთუ გინდა ხსნა ჩემი და ღხინება, მიახლება შენდა უფალო კურთხეულო, ამას ადგილსა აღვმართო ძელი ჯუარისა, რომლითა იდიდებოდის სახელი შენი და იხსენებოდის საქმე ესე და სასწაული უკუნისამდე და ისწავლა ადგილი იგი და წარმოემართა და იხილა ერმან მან ნათელი და გამოერთნეს ერი განბნეული; ხოლო მეფე ღაღადებდა მიეცით დიდება ღმერთსა ნინოსსა ყოველმან ერმან, რამეთუ იგი არს ღმერთი საუკუნეთა და მას მხოლოსა ჰშუენის დიდება უკუნისამდე.

ხოლო ნანა დედოფალი და ყოველი ერი, განვიდა მიგებებად მეფისა, რამეთუ ესმა პირუელ წარწყმედა და კუალად მოსლვა მშჳდობით და მიეგებოდეს ქინძარას და ღართას; ხოლო ნეტარი ნინო დადგრომილ იყო ლოცუასა მწუხრისასა მაყუულოვანსა მას შინა, ჩუეულებისაებრ მისისა ჟამსა თჳსსა და ჩუენ მისთანა ორმეოც და ათი სული.

და იყო ვითარცა გამოვიდა მეფე იძროდა ქალაქი და ხმითა მაღლითა ღაღადებდა მეფე. სადა არს დედაკაცი იგი უცხო, რომელ არს დედა ჩუენი და ღმერთი მისი მხსნელი ჩემი; ვითარცა ესმა თუ აქა მაყუვლოვანსა და ილოცავს, მოდრკა მეფე და ყოველი იგი ლაშქარი, მოვიდა და გარდაიჭრა სახედრისაგან დაეტყოდა ნინოს. აწ ღირს მყავ სახელის დებად, სახელისა ღუთისა შენისასა და მხსნელისა ჩემისასა. ხოლო წმიდა ასწავებდა და აწუევდა მსწრაფლ თაყუანისცემად აღმოსავლით და აღსარებად ქრისტეს ძისა ღუთისა.

მაშინ იქმნა გრგჳნვა და ტირილი ყოვლისა კაცისა, ოდეს ხედვიდეს მეფესა და დედოფალსა ცრემლოსანთა და ხვალისა დღე წარავლინნა მოციქულნი საბერძნეთად მირიან მეფემან წინაშე კონ-

---

1) წმიდა ეკკლესია სრულიად საქართველოსა და ძუელნი მატიანენნი, ერთობით მოგვითხრობენ მირიანის თუალით დაბრმობასა და არა მზის დაბნელებასა, ვითარ უცოდინობით ზრახვენ აწინდელნი, ურწმუნონი და უგონონი მწერალნი, ბაძუელნი უსჯულოებისანი.

სტანტინე მეფისა და წიგნი ნინოსი ელენე დედოფლისა წინაშე და აუწყეს ესე ყოველი სასწაული ქრისტეს მიერი, რომელი იქმნა მცხეთას მირიან მეფისა ზე და ითხოვნეს მოსწრაფებით მღჳდელნი ნათლისღებისათჳს. ხოლო წმიდა ნინო დ მოწაფენი მისნი ქადაგებდეს ერსა მას ზედა [1]) დღე და ღამე დაუცხრომელად, და უჩუენებდეს გზასა ჭეშმარიტსა სასუფეველისასა.

თქმული მისივე აღშენებისათჳს ეკკლესიათასა.

ოდეს წარემართა ყოველი ერი ქრისტიანობასა მოსწრაფებით, ვიდრე მღჳდელთა მოსლვადმდე ჰრქუა მეფემან წმიდასა ნინოს, მესწრაფების მე აღშენებად სახლსა ღმრთისასა, სადა უჩუენოთ: ჰრქუა ნინო, ისადაცა მთავართა გონება მტკიცე არს. ჰრქუა მას მეფემან, მიყუარან მე მაღალნი ესე მთანი და მუნ მნებავს გონებითაებრ ჩემისა, გარნა არა ესრე, არამედ არა ვრიდო სამოთხესა ამას სამეფოსა და ნაძუთა ამათ სიმაღლესა და ბაბილოთა ამათ ნაყოფიერებასა და ყუავილთა სულნელებასა, რამეთუ ჩუენება, რომელი იხილე მფრინველთა მათ ფრთითა უშუერთა განბანა წყლითა და განსპეტაკება ბრწყინვალედ, დასხდომა მათი ხეთა ზედა სამოთხისათა და ხმობაჲ მათი ხმითა ტკბილითა, ჭეშმარიტად სამოთხე ესე ხორციელად წარმავალი, შეგვეცვალოს ცხოვრებად საუკუნოდ და მუნ აღვაშენოთ სახლი ღმრთისა სალოცველად ჩუენდა ვიდრე მოსლვადმდე მღჳდელთა საბერძნეთით და მეყსეულად მოიღო ძალი და ასწავებდა ხუროთა და მოჰკუეთა ნაძვი იგი და ნაძვისა მისგან განმზადა შჳდნი სუეტნი ეკკლესიისანი და ვითარ აღაშენეს კედელი იგი ძელითა და აღმართნეს სუეტნი თჳს თჳსად, ხოლო სუეტი იგი უდიდესი, რომელ საკჳრველ იყო ხილვითა, საშუალ ეკკლესიისა შესადგებად გამზადებული, ვერ შეუძლეს აღმართვად მისა და აუწყეს მეფესა საკჳრველი იგი, ყოვლად ვერ შეძრვა ადგილითცა სუეტისა მის.

მაშინ მოვიდა მეფე სიმრავლითა ერისათა და მოიხუნეს მრავალღონენი მანქანანი და სიმარჯვითა და ერისა სიმრავლითა ძალითა ეცადნეს აღმართებად და ვერ შეუძლეს და იყო დაკჳრვებულ მეფე და სიმრავლე ერისა და იტყოდეს რაჲმე არს ესე, და ვითარ იყო მწუხრი წარვიდა მეფე სახლად თჳსად შეწუხებული დიდად; ხოლო წმიდა ნინო და ათორმეტნი მისნი მოწაფენი დედანი, დაადგრეს სუეტსა მას ზედა და დაადინებდა ცრემლთა.

ვითარცა შუაღამე ოდენ იყო წარმოიქცეს ორნი ესე მთანი, არმაზი და ზადენი, რეცა თუ ჩამოირღუეს და დააყენეს წყალნი ორთავე და მტკუარმან გარდმოხეთქა და წარმოაქუნდა ქალაქი დ შეიქმნნეს ხმანი საზარელნი ტყებისა და გოდებისანი, ეგრეთვე არაგვი გარდამოხდა ციხესა ზედა და იქმნნებოდეს საზარელნი გრგჳნვანი, შეშინდეს დედანი და იგლტოდეს; ხოლო ნეტარი იგი ღაღადებდა, ნუ გეშინის დანო ჩემნო, მთანი მუნვე ჰგიან და ერსა ყოველსა სძინავს. ხოლო ესე, რომელ რეცა მთანი დაირღუეს, გეჩუენების, რამეთუ ურწმუნოებისა მთანი დაირ-

---

1) ქართლ. ცხოვ. იერსა მის შინა . . . ქ. ც. გ. 88.

ღმრთს ქართლსა შინა და წყალნი, რომელ დაეყენეს, სისხლი იგი ურჩთა კერპთა მიმართ შეწირვისა დაეყენოს; ხოლო ჩემ ესე ტაძრისა არს ქმნათა სიმრავლისა იგულისჴმყოფ იგინი თჳსთა. რომელ არიან მეფე ამით ადგილით ძალითა მაღლისათა და ჯუარითა ქრისტესითა მოიქცევით და ილოცვედით ღმრთისა მიმართ» მეყუსეულად დასცხრეს ჩემნი იგი და იყო არა რაჲ.

დადგა წმ. ნინო და განჰყრნეს ჴელნი და ილოცვიდა ღმრთისა მიმართ და იტყოდა, «რათა არა დაეპრკოლოს საქმე ესე, რომელსა წარმართებულ არს მეფე». გულად ვიდრე არა ეცვალა ქათამსა, სამთა კართა ქალაქისათა დაჰკრეს ზარსა ლაშქარმან ძლიერმან, დაღეწნეს კარნი და აღივსო ქალაქი სპარსითა ლაშქრისათა და შეიქმნა ზარის სახელი ზრზინვა და ყივილი და კლვაჲ და სისხლი დიოდა და აღივსო ყოველი ადგილი და მოვიდა მათდა სიმრავლე ზახილითა და მახჳლითა და სახითა მათ შიშისათა დადნებოდეს ხორცნი და განილია სული მათი, ტიროდეს ნათესავთა მათთათჳს. და მსწრაფლ ისმოდა ხმობდეს რა ძლიერად, მეფე სპარსთა ხუასრო ბრძანებს და მეფეთ მეფე ხუასრანხუასრო ყოველი ჴურის განარინეთ პირისაგან მახჳლისა, ესერა მესმა და მოვეგე ცნობასა და შეურგულებით მე და ათინი იგი ჩემთანანი და მოახლებულ იყვნეს მახჳლისასნნი გარემოს ჩუენსა სცემდეს და კლვიდეს. და ისმა ხმა ძლიერი მეფე პირაან შეიპყრეს, გარე მოიხილა მხსნელმან მოლოდნემან და თქუა იესუ რაჲ [1]) ყოვის ვიცი, რომელ აწ სადმე დიდად ჰსჭირს და მადლობდით ღმერთსა, ესე ნიშანი მათისა წარწყმედისა არს და ქართლისა ცხოვრებისა და ამის ადგილისა დიდებისა, ნუგეშინისგცემდა ვითარცა მოძღუარი ხელოვანი, ჭეშმარიტად მოძღუარი და მოციქული სანატრელი.

მიექცა ერთსა მას მომხრეკელსა და ჰრქუა, «სადა არიან მეფენი სპარსთანი ხუასრა, და ხუასრან ხუასრაჲ საბასტანით გუშინ წარმოსრულით, მალე სადმე მოხულით, დიდი სადმე ლაშქარი ხართ და ძლიერი, რად დალეწეთ ქალაქი ესე და მახჳლი დაეცით? ქართა და ნიავთა წარგუალეთ ბნელი ჩრდილოთ გერძო მთათა და გედართა, აჰა მოვიდა, რომელსა თქუენ ელოდითა».

და განიპყრნა ხელნი ჯუარის სახედ და მეყუსეულად უჩინო იქმნეს ყოველნი იგი და იქმნა დაყუდება დიდი და დედანი იგი ნატრიდეს მას და ადიდებდეს ღმერთსა; ხოლო ვითარცა ცისკარი აღებოდა. მიერულა დედათა მათ, ხოლო მე სიდონია მღჳძარე ვიყავ და იგი დგა ხელ განპყრობით აჰა ესერა მოადგა ჭაბუკი ერთი, ნელტარსა მას ყოვლად ნათლითა შემკული, შებარდნილი ცეცხლისა ზეწრითა და ჰრქუნა რაჲმე [2]) სიტყუანი; ხოლო იგი დაეცა პირთა ზედა თჳსთა და ჭაბუკმან მიჰყო ხელი სუეტსა მას და აღამაღლა და წარიღო სამაღლეს შინა და განკჳრვებული მივეახლე მე სიდონია და ვარქუ ესრეთ. დედოფალო რაჲ არს ესე, ხოლო მან მრქუა «მოიდრიკე თავი ქუეყანად» და ტირილად იწყო ზარისა მისგან და მცირედისა ჟამისა შემდგომად აღდგა და აღმადგინა და განვეშორენით მას ადგილსა.

ხოლო დედანი ვითარ ოუჩნეს კიდე, აჰა იხილნეს მათცა სუეტი იგი ცეცხლის სახედ ჩამოვალოდა და მოეახლებოდა ხარისხსა მას, და დადგა აღმორებულად ქუეყანით, ვითარ ათორმეტ წყრთა და ნელიად და ნელიად ჩამოიცვალებდა ხარისხად თჳსად მონაკუეთისა თჳსსა (ზედა) ძირსა მისვე ნაძვისასა.

ვითარცა რიჟურაჲ ოდენ იყო, აღდგა მეფე გულდებული ურვათაგან, მიხედნა სამოთხესა და

---

1) ქართლის ცხოვრებაში. «ეხე რომელი ოყვის . . . .»

2) ქარ. ცხ. «რაჲმე ხამნა ხიტყუანი . . . . .».

დაწყებულსა მას ეკლესიასა, სადა იგი მტკიცე იყო გონება მისი, ახალა ნათელი, ვითარცა ელვა აღწყვებილი ცად სამთავროსი მისით. იწყო სრბად და მკურცხლ მოვიდოდა და ყოველი სიმრავლე სახლისა მისისა და ყოველი ერი ქალაქისა მოვიდა, ვითარცა იხილეს საკვირველი იგი, ნათლითა ბრწყინვალე სუეტი ჩამოვიდოდა ადგილად თჳსად, რეცა ვითარცა ზეცით და დადგა ძირისსა მას ზედა დაუმყარა ხელთ შეუხებლად კაცთაგან. და ნეტარ იყო მას ჟამსა შინა, რამეთუ რა იგი იქმნებოდა შიშითა და სიხარულითა აღივსო მცხეთა ქალაქი და დიოდეს მდინარენი ცრემლთანი, მეფეთა და მთავართა და ყოველსა ერსა და სულთქმითა სულისა მათისათა ადიდებდეს ღმერთსა და ჰნატრიდეს წმიდასა ნინოს და იქმნეს სასწაულნი დიდნი მას დღესა შინა.

პირველად მოვიდა ჭურია ბრმა შობითგან, მიეახლა სუეტსა მას ღჳთივ აღმართებულსა და იქმნა მხედველად მყის იქმნა და ადიდებდა ღმერთსა და მეორედ სეფეწული ყრმაჲ ამსასპანი იყო რვის წლისა, მოიღო დედამან მისმან სარწმუნოებით და დადვა ცხედრითა წინაშე სუეტსა მას ნათლისასა ევედრებოდა ნინოს, მოხედე დედოფალო ძესა ამას ჩემსა სიკუდილად მიახლებულსა, რამეთუ ვიცი ღმერთი ღმერთთა იგი არს, რომელსა შენ ჰმსახურებ და ჩუენ გვიქადაგებ: მაშინ ნინო შეახო ხელი სუეტსა მას და დასდვა ყრმასა მას და ჰრქუა «გრწამს თუ იესო ქრისტე ძე ღჳთისა ცხოვრებისათჳს ყოვლისა სოფლისა ხორციითა მოსრული, განიკურნე ამიერითგან და ადიდებდი მას, ვისმან ძალმან განგკურნა» და მსწრაფლ აღდგა ყრმა იგი ვითარცა მრთელი და დაეცა შიში დიდი მეფესა და ყოველსა ერსა. და თითოსახენი სნეულნი მოვიდოდეს და განიკურნებოდეს ვიდრემდის მეფემან შეუქმნა საბურველი ძელისა გარემოს სუეტსა მას და დაფარა ხედვისაგან და ეგრეთვე შეეხებოდეს ერნი სართულსა მას და განიკურნებოდეს, მსწრაფლ იწყო მეფემან დაგანასრულა ეკკლესია სამოთხესა შინა. და ვითარცა მიიწივნეს მოციქულნი მირიან მეფისნი წინაშე კონსტანტინე მეფისა და მიუთხრეს რაჲცა იქმნა, მაშინ აღივსო სიხარულითა მეფე და დედა მისი ელენე დედოფალი, პირველად ამისთჳს, რამეთუ მადლი ღჳთისა მოეფინებოდა ყოველთა ადგილთა და ხელსა მათსა ქუეშე ნათელს იღებდეს ყოველი ქართლი და შემდგომად ამისთჳს განმხიარულდეს, რამეთუ დაიდასტურეს მირიან მეფისაგან სრულიად მოწყუეტად სპარსთა და მტკიცედ მიღება სიყუარულისა მათისა და ადიდებდეს და ჰმადლობდეს ღმერთსა და წარმოგზავნეს მღდელი ჭეშმარიტი იოანე ეპისკოპოზი და მისთანა მღდელნი ორნი და დიაკონნი სამნი, მოუწერა მეფემან კონსტანტინე მირიანს წიგნი ლოცვისა და კურთხევისა და ღჳთისა მადლობისა და წარმოსცა ჯუარი და ხატი მაცხოვრისა და მისთანა ნაწილი დიდი და ელენე დედოფალმან მოუწერა წიგნი ქებისა და ნუგეშინისცემისა, მოიწია ეპისკოპოზი მღდელნი და მოციქულნი მცხეთად, აღივსო სიხარულითა მეფე და ყოველი ერი მათი, რამეთუ სურვიელ იყვნეს ყოველნივე ნათლისღებისათჳს. მაშინ მსწრაფლ განავლინა ბრძანება მირიან ყოველთა ერისთავთა თანა, სპასალართა და ყოველთა პირთა სამეფოსათა მოწოდებად წინაშე მისსა; მსწრაფლ მოიწივნეს იგი ყოველნი ქალაქად.

მაშინ ნათელს იღო მეფემან ხელსა ქუეშე წმიდისა ნინოსსა და შემდგომად დედოფალმან და შვილთა მათთა ხელსა ქუეშე მათ მღდელთასა და დიაკონთასა; და შემდგომად მისა აკურთხეს მდინარე მტკუარი, ეპისკოპოზმან შემზადა ადგილი ერთი მიწურვილი ხიდისა კარსა მოგუთასასა, სადა ყოფილ იყო სახლი ელიოზ მღდელისა და მუნ ნათელსცემდა წარჩინებულთა ერთასა და ეწოდა ადგილსა მას მთავართ სანათლო. .

ხოლო ქუემოთ მისსა მდინარისავე პირსა ორგან ორნი იგი მღდელნი და დიაკონნი ნათელსცემდეს ერსა და მიატყდებოდა ერი იგი ურთიერთას, მოსწრაფებით ევედრებოდიან მღუ-

დღეთა, რათა პირველად მას ვისმე ნათელ ჰსცემდეს[1]). და ესრეთ სურვიელ იყო ერი იგი ნათლისღებისათჳს. რამეთუ ესმინა ქადაგებაჲ წმიდისა ნინოისი, რომელსა იტყჳს — ყოველმან, რომელმან არა ნათელ იღოს, არა ჰპოვოს მან ნათელი საუკუნოჲ. და ამისთჳს მოისწრაფე იყჳნეს ნათლისღებად ყოველნი იგი და ესრეთ სახელ ნათელს იღეს ყოველმან ერმან და სიმრავლემან ქართლისამან, თჳნიერ ხოლო არა ნათელს იღეს მთიულთა კავკასიანთა, მიფენასა მას ნათლისასა, არამედ დაადგრნეს ბნელსა შინა ჟამ რაოდენმე და ჰურიათა მცხეთელთა არავე ნათელს იღეს. გარნა ბარაბიანთა[2]) ნათელს იღეს ორმეოცდა ათმან სულმან და იქმნეს ქრისტიანე ჭეშმარიტად, ამისთჳს დიდ იქმნეს წინაშე მეფისა იგინი და უბოძა დაბა, რომელსა ჰრქჳან ციხე დიდი[3]), არამედ არა ნათელს იღო ფეროზ[4]) სიძემან მირიან მეფისამან, არცა ერმან მისმან ნათელს იღეს, არამედ ხორციელად ოდენ მორჩილებდენ მირიან მეფესა.

მაშინ წარავლინნა მირიან მეფემან ეპისკოპოზი იოანე და მისთანა წარჩინებული ერი წინაშე კონსტანტინე მეფისა და ითხოვა ნაწილი ძელისა ცხოვრებისა, რომელი მას ოდენ ჟამსა გამოეჩინა ღმრთის მსახურსა და ღმრთის მოყუარესა დედოფალსა ელენეს და ითხოვნა მღდელნი მრავალნი რათა განავლინნეს ყოველთა ქალაქთა და ადგილთა და ნათელ ჰსცემდენ ერსა, რათა მსწრაფლ ნათელს იღონ ყოველმან სულმან ქართლისამან და ითხოვნა ქჳთ ხუროსა მოძღუარნი, აღსაშენებლად ეკკლესიათა.

ვითარცა მიიწივნეს წინაშე კონსტანტინე კეისრისა, სიხარულითა მიანიჭა მან ძელი ცხოვრებისა დაფიცარნი იგი, რომელსა ზედა ფერხნი დაუმჭსჭუალნესა უფალსა და სამჭსჭუალნი ხელთანი, წარმოგზავნნეს მღდელნი და ხურონი ფრიად მრავალნი.

ხოლო კონსტანტინე მეფემან მეფობასა შინა მისსა აღაშენა წმიდა ეკკლესია ტაძარი წმიდა და მისცა განძი დიდ ძალი ეპისკოპოზსა იოანეს და უბრძანა სადაცა ჯერ იყოს ადგილთა ქართლისათა მუნცა აღაშენნენ ეკკლესიანი სახელსა ზედა ჩემსა და ნიჭი ესე დაამკჳდრე საზღჳარითა ქართლისათა.

და წარმოვიდა ეპისკოპოზი და მისთანა მოციქულნი და ვითარ მოიწინეს ადგილსა, რომელსა ჰრქჳან ერუშეთი, დაუტევნა მუნ ხურონი საქმედ ეკკლესიისა, დაუტევნა განძი და სამსჭუალნი უფლისანი და წარმოვიდა და მოვიდა მანგლის და იწყო შენებად ეკკლესიისა და დაუტევნა ფიცარნი იგი უფლისანი: მაშინ შეწუხდა მირიან მეფე, რამეთუ პირველ არა სამეფოსა ქალაქსა მოვიდეს, არამედ სხუათა ქალაქთა და ადგილთა იწყეს შენებად ეკკლესიათა და დაუტევნეს ნაწილნი: ხოლო მოვიდა მისა წმიდა ნინო და ჰრქუა, ნუ სწუხ მეფეო, რამეთუ ესრეთ ჯერ არს, სადაცა მივიდოდიან, დასთესვიდენ სახელსა ღმრთისა, ხოლო არს ქალაქსა ამას შინა დიდებული იგი სამოსელი უფლისაჲ.

მაშინ მოიყვანა მეფემან აბიათარ და მისთანა ჰურიანი მრავალნი და გამოიკითხა მათგან

---

1) ქართ. ცხოვ. «ეუბნებოდნენ, რათა პირველად მასვე ნათელსჰსცესა.»

2) ქ. ც. «ბარაბიანთა . . . .»

3) დაბა ციხე დიდი ჰქჳა მტკჳრის მდინარის მარჯუენივ მხარეს მცხეთით დასავლეთით.

4) ფეროზ იყო ერისთავი რანისა, (საზღვარი შირაქიდამ დაწყებული განჯის საზღვრითურთ, ვიდრე კასპიის ზღჳამდე) მან მიიღო წმ. ნათლისღება მეფობასა ბაქარისასა, იყო სიძე წმ. მირიანისი და მან განანათლა ყოველი ერი რანისა, დროსა შინა გავრცელებისასა ზემო კახეთს. ქართლ. ცხოვრება ნაწ. I გვერდი 101.

ჯუარისა მისთჳს და მას მიუთხრეს ყოველი, რომელი ზემო წერილ არს და აღიპყრნა ხელნი თჳსნი მირიან მეფემან და თქუა. კურთხეულ ხარ შენ იესო, ძეო ღმრთისაო ცხოველისაო, რამეთუ პირველითგანვე გინდა ჴსნა ჩუენი ეშმაკისაგან და ადგილისა ბნელისა; ამისთჳს სამოსელი იგი შენი წმიდა, წარმოეც წმიდით ქალაქით შენით იერუსალიმით ებრაელთა მათ, ღმრთაებისა შენისა უცხო ქმნილთა (და) ჩუენ უცხოთა ნათესავთა.

და წარემართა მეფე და ყოველი ქალაქი მტკიცედ ქრისტიანობასა, იწყეს ხუროთა შენებად ეკკლესიისა, გარე უბანთა მათ ზედა, და საყოფელთა წმიდისა ნინოსათა, სადა აწ არს ეკკლესია საეპისკოპოზო [1]).

მაშინ ჰრქუა წმიდამან ნინო, «კურთხეულ არს უფალი ჩუენი იესო ქრისტე და მამა უფლისა ჩუენისა, რომელმან მოავლინა სიტყუა მისი წმიდა ცათაგან მაღალთა თჳთ ძლიერისაგან საყდრისა გარდამოსრული ქუეყანად მდაბლად. შობილი უხრწნელად თესლისაგან დავითისსა, დედაკაცისაგან მარტოდ შობილისა წმიდისა და უბიწოსა, რომელი სთნდა ეუა მას მიზეზთა მიზეზი ცხოვრებისა ჩუენისა, რომელმან ცასა ქუეშე ყოველივე განანათლა და მორწმუნენი აცხოვნნა, რომელი იქუა, ვითარცა კაცი, ნათელი ყოვლისა, ხატი ღმრთისა და ვითარცა მსახურმან ვინმე სჯულისამან, ნათლის იღო წყლისაგან და სულისა, ჯუარს ეცუა და დაეფლა და აღსდგა მესამესა დღესა, ამაღლდა სიმაღლესა მამისა თანა და კუალად მოვალს დიდებით, რომელსა შუენის ყოველივე დიდება თანა მამითა და სულითა წმიდითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

აღმართებისათჳს პატიოსნისა ჯუარისა.

ვითარცა ნათელ იღეს მეფემან და დედოფალმან შჳლთა მათთა და ყოვლითა ერთა, მაშინ დგა ხე ერთი, ადგილსა ერთსა კლდესა ზედა შეუვალსა და იყო ხე იგი ფრიად შუენიერ და სულნელ. და ესე საკჳრველებაჲ იყო ხისა მისგან, რამეთუ ისარცემული ნადირი, რომელი მივიდის და ჭამის ფურცელი მისი, გინა თესლი ჩამოცვივნებული განერის სიკუდილისაგან, დალაცათუ საკლავსა ადგილსა დიდად წყლულ იყვის.

ესე დიდად საკჳრველი უჩნდის პირველთა მათ წარმართთა და აუწყეს ეპისკოპოზს იოანეს ხისა მისთჳს, ხოლო ეპისკოპოზმან თქუა. აჰა ჭეშმარიტად პირველითგანვე დამარხულ არს ქუეყანა ესე ღმრთისაგან მსახურად თჳსად; და ღმრთისა მიერ აღმოცენებულ არს ხე იგი დამარხული ჟამისა ამისთჳს, რამეთუ აწლა მოეფინა მადლი ღმრთისა ქართლსა და მის ხისაგან ჯუარ არს შექმნად ჯუარი პატიოსანი, რომელსა თაყუანისცეს ყოველმან სიმრავლემან ქართლისამან.

და წარვიდა რევ ძე მეფისა და ეპისკოპოზი და სიმრავლე ერისა და მოჰკუეთეს ხე იგი და წარმოიღეს რტოთურთ მისით და მოაქუნდა იგი ათსა ათეულსა კაცსა, ზეზე რტოთურთი და ფურცლითურთ შემოაქუნდა ქალაქად და შემოკრბა ერი ხილვად მშუენის ფერობასა მას და ფურცლიანობასა ჟამსა ზაფხულის პირისასა, ოდეს სხუა ყოველი ხე ხმელ იყო, ხოლო ესე ფურცელ და-

1) ქ. ც. გ. 92. ისამთავარ ეპისკოპოზოი.

უცვიფნებელ და სულ ჟამო ჲ სახილველად შუენიერი და ძირსა ზედა აღმართეს ხე იგი კარსა ეკკლესიისასა სამხრით, სადა ჰბერვიდა ნიავი ჟამო ნელი და შლიდა ფურცელთა ხისა მისთა და იყო ხილვა მისი შუენიერ, ვითარცა სმენით ვიცით ხისა მის აღვისა.

ესე მოჰკუეთეს მარტსა ოცდა ხუთსა, დღესა პარასკევსა და დაადგრა ხე იგი დღესა ოცდა ჩვიდმეტსა ეგრეთვე ჲ არა შეიცვალა ფერი ფურცელმან მისმან, ვითარმცა დგა ძირსავე ზედა მისსა თავსა ზედა წყაროსასა, ვიდრემდის ყოველმან ხემან მაღნარისამან შეიმოსნეს ფურცლითა და ხენი ნაყოფის გამომღებელნი შეიმოსნეს ყუავილითა.

მაშინ თუესა მაისსა ერისა შეჰქმნნეს ჯუარნი ესე და შვიდსა ამის თჳსსა აღემართნეს დიდებითა მეფეთათა, სიხარულით და წადიერებით ყოვლისა ერისა ქალაქისათა და იყუნეს ეკკლესიასა შინა.

იხილა ყოველმან ერმან ქალაქისამან ყოველთა მათ დღეთა, აჰა ჩამოვიდის ჯუარი ცეცხლისა ზეცით მის ზედა, გარემოს მსგავსად გჳრგჳნისა ვარსკულავითა ჲ დაადგრის ზედა ეკკლესიისა ვიდრე განთიადამდე და რაჟამს ოდენ გამოვიდიან მისგან ორნი ვარსკულავნი, ერთი წარვიდის აღმოსავლით და ერთი დასავლით ჲ იგი თავადი ეგრეთ ბრწყინვალედ, განვიდის ნელიად მიერ კერძო, ახლოს წყაროსა მას ზემო კერძო არაგვისა, და დადგის ბორცუსა მას კლდისასა, წყაროსა მას, რომელი აღმოაცენეს ცრემლთა წმიდისა ნინოსთა და მუნით აღიმაღლის ზეცად.

და ესრეთ მრავალგზის იხილა ყოველმა ერმან მაცხოვარება ღმრთისა ჩუენისა, იწყეს კითხვად ნეტარისა ნინოსსა თუ რაჲ არს, რომელი გამოვალს ბრწყინვალე ვარსკულავი და ერთი წარვალს აღმოსავლით ვიდრე კახეთის მთამდე ჲ მეორე დასავლეთით ვიდრე სანახებამდე ამის ქალაქისა; ხოლო მიუგო მათ წმიდამან ნინო და ჰრქუა მათ. «ოდეს გამობრწყინდეს მთიებნი იგი, ნახონ თუ სადა დადგენ, მუნცა აღემართნენ ორნი იგი ჯუარნი ქრისტესნი».

მაშინ ჰყო მეფემან ეგრეთ და შეიცუნა თავნი მთათანი მიწყებით, ხოლო დღე ესე იყო პარასკევი და შაბათი განთენდებოდა, იყო იგივე სასწაული იქმნა ეგრევე, ვითარცა ყოვლადვე იქმნის. ხვალისა დღე მოვიდეს დასავლისანი, რომელნი დგეს მთათა ზედა ქუაბთა თავისათა და მიუთხრეს მეფესა, ვითარცა გამოვიდა ვარსკულავი იგი, ამაღლდა და მიიწია მთასა ზედა თხოთისასა გარდასავალსა კასპისასა და ადგრა ადგილსა ერთსა და ყოვლად უჩინო იქმნა. და ეგრეთ მოვიდეს მთით კახეთისათ და თქუეს; ვიხილეთ ვარსკულავი აქათ მიმავალი და დაადგრა დაბასა ბუდს კუხეთისა ქუეყანასა.

მაშინ უბრძანა ნეტარმან ნინო, «წარიხუენით ორნივე ესე ჯუარნი და აღმართენით ერთი თხოთს, სადა იგი ღმერთმა გახილვა ძალი მისი და ერთი მიეც სალომეს მხევალსა ქრისტესსა და აღმართოს უჯარმოს ქალაქსა; რამეთუ ბუდი დაბა კუხეთისა, არა წინა აღუდგეს ქალაქსა მეფეთასა, რამეთუ ერისა სიმრავლე არს მუნ, ბუდს კულა დაბაჲ თჳთ იხილოს სათნო იგი ადგილი ღმრთისა.»

და ყვეს ეგრე ვითარცა უბრძანა დედოფალმან (წმ. ნინო). ხოლო ესე სასწაული ზეცისა ჩუენებისა ჯუარი პატიოსანი მცხეთას იპყრეს ხელითა კაცობრივითა ჲ მივედით [1]) ბორცუსა მას ქუეშე, წყაროსა მას ზედა, ათიეს ღამე და ილოცეს ღმრთისა მიმართ ჲ ნეტარი ნინო ცრემლითა შეაზავებდა წყაროსა მას და იქმნებოდეს კურნებანი ჲ სასწაულნი დიდნი.

---

1) «მივიდეს» ქ. ც. გ 95.

ხვალისა დღე აღვიდეს კლდესა მას ზედა და დავარდა ქჳათა მათ ზედა და ტიროდა თჳთ იგი და მისთანა მეფენი და მთავარნი და ყოველი სიმრავლე ერისა, ვიდრემდის მთანი ხმასა სცემდეს და დასდვა ხელი ერისა ქჳასა და ჭრილისა ეპისკოპოზისა. ამოვედ, რამეთუ შენდა ჟამ არს, დასწერე ჯუარი ქჳასა ამასა და მან ჰყო ეგრე და მისი აღემართა ჯუარი იგი დიდებითა მეფეთაგან და მადლმა ერი იგი ურიცხჳ და თაყუანისცეს ჯუარსა და აღიარეს ჯუარცმული ჭეშმარიტად ძედ ღმრთისად ცხოველისად და ჰრწმენა სამებით დიდებული ღმერთი.

ხოლო დიდნი იგი მთავარნი, რომელნი არა განეშორებოდეს ეკკლესიასა წმიდასა და სჳეტსა ნათლისასა და ჯუარსა მას ცხოველსა. რამეთუ ხედვიდეს სასწაულთა მათ უზომოთა და კურნებათა მათ მიუთხრობელთა და დღესა კჳრიაკესა აღვსებისასა ზატიკსა, ჰყო მირიან მეფემან და ყოველმან მცხეთამან შესაწირავი, იგი დღე განაწესეს ჯუარისა მსახურებად აღვსებისა ზატიკი. ყოველმან ქართლმან დღესასწაულად დღემდე.

და იყო რავდენისამე დღისა შემდგომად, მარტჳლისა თთუესა, იხილეს სასწაული დიდად საშინელი დღესა ოთხშაბათსა; აჰა ესერა სჳეტი ერთი ნათლისა სახედ ჯუარისა დგა ჯუარსა მას ზედა და ათორმეტნი ვარსკულავნი გჳრგჳნისა გარემოის მისსა, ხოლო ბორცუ იგი ჯუარისა კმეოდა სახედ სულნელად და ხედვიდეს სასწაულსა ამას ყოველნი და მრავალნი უღმრთოთაგანნი მოიქცეს და ნათელ-იღეს მას დღესა შინა და ქრისტიანენი უფრო მორწმუნე იქმნებოდეს და ადიდებდეს ღმერთსა.

მერმე კუალად იხილეს სხუა სასწაული ჯუარისა, ვითარცა ცეცხლი დგა თავსა ზედა მისსა შვიდ წილად მზისა უბრწყინვალესი, ზედა დასდგრა მას ვითარცა სახმილისა ნაბერწკალი აღვალნ ეგე სახედ ანგელოზნი ღმრთისანი აღვიდოდეს და გარდამოვიდოდეს მას ზედა. ხოლო ბორცუ იგი ჯუარისა იძვროდა ძლიერად და ვითარცა სასწაული იგი დასცხრებოდა ეგრეთვე ძრვა იგი დასცხრებოდა, ვითარცა იხილეს სასწაული იგი დაუკჳრდა ყოველთა და უფროსად და უმეტესად ადიდებდეს ღმერთსა და ვითარცა იქმნებოდეს წლითი წლად სასწაულნი იგი და ყოველი იგი ერი ხედვიდეს შიშით და ძრწოლით მოვიდოდეს თაყუანისცემად გულსმოდგინედ.

მას ჟამსა რევსა ძესა მეფისასა, ესუა ყრმა წული მცირე და იყო სნეულ და მიწევნილ იყო სიკუდილად. რამეთუ იგი ოდენ მხოლო ესუა მათ, მოიღო იგი და დადვა წინაშე ჯუარისა წმიდისა და ცრემლით ითხოვდა, უკეთუ მაბოძო ყრმა ესე ცოცხალი, აღვაშენო კუბო სავედრებელად შენდა და მყის თქუმისავე განიკურნა ყრმა იგი და განკურნებული და განცოცხლებული წარიყვანა.

მერმე მოვიდა აღსათქუმისა აღსრულებად. და ჰყო მადლისა მიცემა დიდისა სიხარულითა და გულს მოდგინებით აღაშენა კუბო ჯუარისა მცხეთის რევ, ძემან მეფისამან და წლითი წლად მოვიდის და აღასრულის აღნათქუამი იგი მსხუერპლისა და მიერითგან უფრო მოვიდოდეს ყოველნი უძლურნი და სნეულნი განიკურნებოდეს და სიხარულით ადიდებდეს ჯუარსა წმიდასა ქრისტესსა.

იყო ვინმე მამაკაცი ჯაბუკი და ორნივე თუალნი დაბრმობილ იყუნეს, ჯდა იგი წინაშე ჯუარსა ქრისტესსა და შემდგომად შვიდისა დღისა აღეხილნეს თუალნი და ადიდებდა ჯუარსა პატიოსანსა.

მერმე დედაკაცი ერთი იყო, მარადის გუემული სულთაგან უკეთურთა ეგოდენ, რომელ ძალი და გონება მისი მიეღო რვასა წელსა და სამოსელსა მისსა დაიპობდა და ვითარ მოიყუანეს და წინაშე ჯუარსა შეამთხვეს, შემდგომად ათორმეტისა დღისა განიკურნა და თჳსით ფერხით წარვიდა და ადიდებდა ღმერთსა და თაყუანისცემდა პატიოსანსა ჯუარსა.

მერმე კუალად იყო ყრმა მცირე და მძლიერად დაეცა და მოკუდა. აღიღო დედამან მისმან და დააგდო იგი წინაშე ჯუარსა ყრმა იგი მკუდარი, დილეულითგან მიმწუხრადმდე, ხოლო დედა მისი ტირილით ილოცვიდა წინაშე ჯუარისა, სხუანი ეტყოდეს, წარიღე დედაკაცო და დამარხე, რამეთუ მომკუდარ არს და ნუღარა აწყინებ. ხოლო მან არა წარიკუეთა სასოება, არამედ უფროის და უმეტეს საწყალობელად ტიროდა და ილოცვიდა, მწუხრისა ოდენ ჟამსა სულიერ იქმნა და თუალნი აღიხილნა და შემდგომად შჳდისა დღისა განკურნებული და განცოცხლებული წარიყუანა ყრმა იგი დედამან მისმან და ადიდებდა ღმერთსა.

იხილეს რა სასწაული და კურნება ყოვლად წმიდისა ჯუარის მრავალნი უშვილონი მივიდოდეს და ითხოვდეს შვილიერებასა და შვილ მრავალ იქმნებოდეს და შესაწირავთა და მადლთა ჰყოფდეს არა ხოლო თუ, რომელნი მოვიდოდეს მათ ოდენ მიანიჭის კურნება, არამედ, რომელნი იგი შორით ითხოვდიან შეწევნასა წმიდისა ჯუარისა მყის ოქროქსვე შეწევნითა მისითა მიიღიან მადლი, მძლე ექმნეს მტერთა და მოსწრაფედ მოვიდიან შეწირვად მადლისა.

მრავალნი უკუჱ უღმრთონი ოდესცა ჭირსა შთაცვივიან რაჟამს ხადოდიან წინაშე ჯუარსა და მრავალთა ნათელ იღიან და სიხარულით ადიდებდიან ღმერთსა, მრავალნი უკუჱ მრავალსა ჭირსა შთაცვივეს ძალითა მაცხოვნებისა ჯუარისათა განიკურნნეს, მრავალნი პირად პირადთა სატანჯველთაგან იჳლტიედ ვედრებად და მყის განიკურნიან, მუნითგან დღეინდელად დღედმდე და ადიდებდეს მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა, რომლისა არს დიდება აწ და მარადის და უკუნისამდე.

წიგნი, რომელი მოუწერა პატრიარქმან ჰრომისამან და ბრანჯთა მეფემან ნინოს და მეფესა და ყოველთა ერთა ქართლისათა [1]).

მათ დღეთა შინა მოიწია წიგნი ჰრომით წმიდისა პატრიარქისა ნინოს და მეფესა და ყოველსა ერსა ქართლისასა; და მოუვლინა ბრანჯთ დიაკონი ქებისა შესხმად და კურთხევისა მიცემად და ამის ნეტარისა ნინოსგან ლოცვისა წარღებად და მადლსა ზიარებად. აქუნდა წიგნი ბრანჯთა მეფისა ნინოსადა თანა და ამის მამისაგან ნათელღო ელო ბრანჯეთსა ყოველსა, ესე ყოველი მისმენილ იყო იერუსალემით და კონსტანტინეპოლით, ვითარცა ქუეყანასა მას ქართლისასა მიეფინა მზე სიმართლისა.

ამისთჳს სანატრელი წიგნი მოეწერა, რათამცა ეუწყნეს აქანი იგი სასწაულნი, სჯულისა მის და მაცხოვანისა და ძალი იგი კურნებისა, ესე ყოველი იხილა და მოისმინნეს სასწაულნი სჯულისა მის და მოისმინნეს სასწაულნი იგი ყოველნი, რომელნი ქმნილ იყვნეს მცხეთას. დიაკონმან ბრანჯთამან და განკჳრჳებული ადიდებდა ღმერთსა, წარიღო წიგნები და წარვიდა.

---

1) ჟამსა შინა ამისსა ჰრომის პატრიარქად იყო წმიდა სილიბისტრო, რომელმან მიიღო მღვდელმთავრობა 314 წ. მიიცვალა 335 წ.

მაშინ მეფემან ჰრქუა წმიდასა ნინოს და ეპისკოპოზსა; მნებავს ესრეთ, რათა იძულებით მახჳლითა მოვაქციენეთ მთიულნი და სიძე ჩემი ფეროზ დავამორჩილო ძესა ღმრთისასა და ვათაყუანისცემინეთ პატიოსანსა ჯუარსა. მაშინ ჰრქუა მას. «არა ბრძანებულ არს ღმრთისაგან, მახჳლისა აღება, არამედ სახარებითა და პატიოსნითა ჯუარითა უჩვენოთ გზა ჭეშმარიტი, მიმყვანებელი ცხოვრებად საუკუნოდ და მადლმან ღმრთისამან განანათლოს ბნელი იგი გულთა მათთა»[1]. და წარვიდეს წმიდა ნინო და ეპისკოპოსი იოანე და მათ თანა წარიგზავნა მეფემან ერისთავი ერთი და მივიდეს წობენს[2] და მოუწოდეს მთიულთა, პირუტყვის სახეთა მათ კაცთა, ჭართალელთა, ფხოველთა, გუდამაყრელთა და უქადაგეს მათ სჯული ქრისტიანეთა ჭეშმარიტი, მიმყვანებელი ცხოვრებად საუკუნოდ; ხოლო მათ არა ინებეს ნათლისღება, მაშინ ერისთავმან მეფისამან მცირედ წარმართა მახჳლი მათ ზედა და ძლევით შემუსრნეს კერპნი მათი.

გარდამოვიდეს მუნით და დადგეს ჟალეთს და უქადაგეს ერწო თიანეთელთა, ხოლო მათ შეიწყნარეს და ნათელ-იღეს, ხოლო ფხოველთა დაუტევეს ქუეყანა მათი და გარდავიდეს თუშეთს და სხუანიცა მთიულნი არა მოიქცეს, არამედ დაუმძიმა მათ მეფემან ხარკი ოდეს, არა ინებეს ნათლისღებაჲ; ამისთჳს წაკრბეს იგინიცა და შესცთეს და რომელნიმე უკანასკნელ მოაქციენა წმ. აბიბოს ნეკრესელ ეპისკოპოზმან და რომელნიმე მათგანნი დარჩეს წარმართობასავე დღესამომდე.

ხოლო წმიდა ნინო ჩავიდა კახეთს და დადგა კაწარეთს და მოაქცივნა იგინიცა. მერმე გარდავიდა ქუეწლ დაბას და მოუწოდა მთავართა კახეთისათა; ხოლო მათდა პირველვე უწყებულ იყო სარწმუნოება ქრისტესი და ნათლისღება მეფისა, სიხარულით შეიწყნარეს სწავლა მისი და მოიქცეს და ნათელ იღეს ხელითა იაკობ მღდლისათა და მუნით მივიდა ბოდის და მოვიდა მისსა დედოფალი კახეთისა სოჯი და მისთანა მთავარნი და მხედრები და მონა მხევალთა სიმრავლე და წარმოუთხრა მას ქრისტეს საიდუმლოსა განგებულებანი და ასწავა სიტყჳთა ტკბილითა სარწმუნოება ჭეშმარიტი და სასწაულნიცა აუწყნა, რომელნი იქმნებოდეს სუეტისაგან ცეცხლისა. ხოლო მათდა წინასწარ უწყებულ იყო ყოველი.

ხოლო მათ სიხარულით შეიწყნარეს სწავლა ნეტარისა ნინოსი და ნათელ იღო დედოფალმან და ყოველთა მთავართა და მხევალთა მისთა და ვითარცა ესრეთ სრულ ჰყო ქადაგება მისი ნეტარმან ნინო და სრულ-ჰყო ღუაწლი თჳსი, ეუწყა სულისა მიერ წმიდისა განსლვა მისი ხორცთაგან და მიაწერა წიგნი მეფისა და მისცა დედოფალსა კახეთისასა სოჯის, რომელსა წერილ იყო ესრეთ.

«იესო ქრისტეს მონასა, ერთგულსა და აღმსაარებელსა წმიდისა სამებისასა და თანაშეერთებულსა წმიდათა მეფეთასა, მეფესა მირიანს, გარდამოგივლინოს ღმერთმან ცუარი წყალობისა ზეცით და ყოველსა პალატსა, ბანაკსა ერისა შენისასა და იყავნ მფარველ თქუენდა ჯუარი ქრისტესი და შეოხება ყოვლად წმიდისა დედისა მისისა, რამეთუ მე აჰა ესერა მოვლე ზოგი რაჲმე ქუეყანისა და შეიწყნარეს ქადაგება ქრისტესი და მოიქცეს და ნათელ იღეს და თაყუანისცეს დამბადებელსა ღმერთსა და შენდა ჯერ არს სიხარული, რამეთუ დღეთა შინა შენთა მოხედნა ღმერთმან თჳსთა დაბადებულთა და აღმოუბრწყინვა ნათელი თჳსსა მეცნიერებისა. აწ დაიცევით მართალი სარწმუნოება ქრისტესი, რათა მისთანა სუფევდეთ საუკუნოდ სასუფეველსა ცათასა; რამეთუ მე აჰა ესერა ვითარცა ერთი სოფლად შემოსრული განვალ ცხოვრებისაგან და წარვალ გზასა მამათა ჩუენთასა. ხსენე-

1) სიტყუანი ესე წმიდის ნინოს მიერ იყვნეს თქმულნი.
2) ქ. ც. გ. 94. «წორბანს».

ბჟლმცა არს საუკუნოდ კეთილთა შინა ღმრთისათა დედოფალი სუჯი, რამეთუ მოვიდა, შეიმმარიტეს ქრისტეს სარწმუნოებისასა და დაამსხვრნა კერპნი და მოაქციენა ერნი ღმრთის მსახურებად და მიუწოდა: ძმასა და ასულსა მისსა და კჳალად არტერეონ მთავარსა ასწავა მართალი სარწმუნოება და ყოველთა ბუდეს შინა ნათელიღებს სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა. აწ წარმოგზავნეთ ჩემდა წმიდა მამათ მთავარი, რათა მომცეს საგზალი სულისა საუკუნო, რამეთუ მოახლებულ არს აღსასრული ჩემი.

და მიიღო რა წიგნი იგი ნინოსი დედოფალმან სუჯი, სურვილითა აღძრული თაყუანისცემისათჳს სუეტისა ცხოველისა, თჳთ მოსწრაფედ წარემართა, რათა იხილოს და თაყუანი სცეს ცხოველსა სუეტსა და ჯუარსა ცხოველსა და ყოველსა მას სიშორესა გზისასა ფერხივ ვიდოდა უხამური და ცრემლითა დაალტობდა ქუეყანასა და ვითარცა მოიწივნეს პირის პირ სუეტისა ცხოველისა, იხილეს რა წყალი იგი არაგჳი უმეტეს ზომისა დიდოდა, რომელი ვერვინ მხედართაგან მან წარვლო, არამედ რომელნიცა შთავიდიან გარევე უკუნიქციან დაკვნებულნი სიმძაფრისაგან წყლისა მისგან დიდისა.

ხოლო ვითარცა იგი პეტრე მიმავალი უფლისა წყალთა ზედა ვიდოდა, ეგრეთვე ამან დედაკაცმან სავსემან სარწმუნოებითა ქრისტესითა და სურვილით სუეტისა ცხოველისა და მინდობილსარწმუნოებასა მას მარცჳლისა მდოგვისასა; აღიბეჭდა თავი თჳსი ჯუარითა ქრისტესითა და აღსდგა, ვითარცა ჰგონეს. ხოლო ხედვიდეს იმიერ კერძო მთავარ ეპისკოპოზი იოანე და ყოველი ერი და ვითარცა შევიდა წყალთა მათ შინა მართლ უკუნ იქცა მდინარე იგი. ხოლო იგი განვიდა ხმელად: მაშინ მოეგება მეფე და მთავარ-ეპისკოპოზი, შიშითა და საკჳრველებითა და შევიდეს ეკლესიად წინაშე სუეტისა ცხოველისა და იტყოდა ცრემლითა მხურვალითა და შეჰსწირა თავი თჳსი შვილითურთ და ყოველი მონაგები თჳსი და ქალაქიცა იგი მცირე ბართიანი და დაბა დიდი ბოდისი და იხარებდა სულითა.

მაშინ გამოიღო წიგნი იგი ნეტარისა ნინოსი და მისცა მეფესა და წარიკითხა რა იგი აღივსო ცრემლითა [1]).

ხოლო მათ მოავლინეს ეპისკოპოზი იოანე წარმოყვანებად, ხოლო წმიდა ნინო არა ერჩდა, ხოლო წარვიდა თჳთ მეფე და დედოფალი ნანაჲ და სიმრავლე ერისა და მივიდეს მისსა; შეკრბა სიმრავლე ერისა ურიცხჳთა და ხედვიდეს ყოველი იგი ერი პირსა ნინოსსა, ვითარცა ზეცისა ანგელოზისასა: და მოსწყუეტდიან ფესუსა სამოსლისა მისისა, მიიღებდეს და ემთხუეოდეს სარწმუნოებით და იძულებით ევედრებოდეს ყოველნი გარემოს მსხდომარენი, რომელთა გარდამოსდიოდეს ცრემლნი თუალთაგან მათთა განშორებისათჳს მოძღურისა მის და მოღუაწისა და სნეულთა მკურნალისა ხელოვანისა და ეტყოდეს სალომე უჯარმოელი, პეროჟავრი სივნელი და მათთანა ერისთავნი და მთავარნი, ჰკითხვიდეს: თუ ვინ, ანუ სადათ, ანუ ვითარ მოხუედ ქუეყანასა ამას მაცხოვრად ჩუენდა ანუ. სადათმე იყო აღზრდა შენი, დედოფალო, მაუწყე ჩუენ საქმე შენი, რასა იტყჳ ტყუეობასა, ტყუეთა მხსნელო სანატრელო, რამეთუ ესერა გვისწავიეს შენ მიერ ვითარმედ ყოფილ არიან წინასწარმეტყუელნი პირუელ ძისა ღმრთისა და შემდგომად მოციქულნი ათორმეტნი და

1) ქართლის ცხოვრება ნაწ. I. გ 98. მოგვითხრობს ვითარმედ წმ. ნინოს მიცვალების დრო, აცნობეს მირიან მეფესა ძემან მისმან რევ და მეუღლემან მისმან სალომე უჯარმელმან. თქმული ქ. ც. ჩემის აზრით ჰსწორე არ უნდა იყოს.

ჩჳენდა არავინ მოავლინა ღმერთმან სხჳა, გარნა შენ და შენ ვითარ იტყჳ ვითარმედ მე უცხოჲ ვარ, ანუ ვითარცა უცხო. ხოლო მაშინ იწყო სიტყჳსად წმიდამან ნინო და თქუა: ასულნო სარწმუნოებისანო, მახლობელნო დედოფალნო ჩემნო, გხედავ თქუენ ვითარცა პირუტყუთა მათ დედათა ყოველთა სარწმუნოებასა და სიყუარულსა ქრისტესსა და გნებავს გზათა ჩემთა ცნობად, გლახაკისა მხევლისათა და გაუწყოთა რამეთუ ესერა მოსრულ არს სული ჩემი ხორცად ჩემდა დამეძინებიან მე ძილითა დედისა ჩემისათა საუკუნოდ, არამედ მოიხუენით საწერელნი და დაწერეთ გლახაკი და უდები ცხოვრება ჩემი; რათა უწყოდინ შვილთა თქუენთა სარწმუნოება თქუენი და შეწყნარება ჩემი და სასწაულნი ღჳთისანი, რომელი გიხილავნ.

მაშინ მსწრაფლ მოიხჳნეს საწერელნი სალომე უჯარმოელმან და პეროჟავრი სივნელმან, იწყო სიტყჳსად და იგინი ჰსწერდეს და წარმოუთხრა ყოველ, რომელი ზემო დავსწერეთ ცხოვრება მის წმიდისა ნეტარისა და შეჰვედრა მეფესა იაკობ მღჳდელი, რათა შემდგომად იოანესა იგი იყოს ეპისკოპოზ.

ხოლო იოანე ეპისკოპოზმან შეჰსწირა მსხუერპლი უფალსა და აზიარა წმიდა ნინო ხორცსა და სისხლსა ქრისტესა, რომელი იგი წარიძღჳანა საგზლად საუკუნოდ და შეჰვედრა სული თჳსი ხელთა ღჳთისათა და წარვიდა საუკუნეთა კეთილთა (იანვრის იდ); ესრეთ შემკული მოციქულებისა მადლითა და ბრწყინვალე ქალწულებითა და განშუენებული სიმრავლითა ღუაწლთათა და ატჳრთული ტალანტთა სიმრავლითა ღუაწლთათა, წარმოუდგა წმიდასა სამებასა და მიართჳნა ძღჳნად სიმრავლენი ერთანი და ღუაწლთა მიერ განკაფული სოფლისა ამისგან საუკუნოდ, აღვიდა ოც და მეათხუთმეტესა წელსა ქართლს შემოსლვის მისისა და ქრისტეს ამაღლებითგან. სამას ოცდა მეათრჳამეტესა წელსა დასაბამითგან წელთა ხუთიათას შვიდას მეოცდაათთრჳამეტესა [1]). მაშინ შეიძრნეს ორნივე ესე ქალაქნი, მცხეთა და უჯარმო და ყოველი ქართლი მიცვალებასა მისსა, მუნ მოვიდოდეს სიმრავლე ერისა ფრიადისა და ურთიერთას დასთრგუნვიდეს, რათა შეეხნენ ფესუსა სამოსლისა მისისასა; ხოლო მეფემან ძლით დააცხრო შფოთი იგი ერისა და განიზრახა რათა გუამი მისი აღიყუანოს და დაკრძალოს მახლობლად სუეტისა ცხოველისა და ვითარცა ხელ ჰყვიან აღებად გუამისა მის წმიდისა, ხელნი მათნი უქმ იქმნიან და ყოვლად ვერ უძლიან შეძრვად; მაშინ გულის ხმა ჰყუეს და დაკრძალეს მასვე ადგილსავე ზედა კუხეთს, დაბასა ბოდისსა, რამეთუ მუნ ითხოვა თჳთ დაფლვა მეფისაგან შეხვედრებითა ღჳთისათა და სიმდაბლისათჳს ქმნა ესე წმიდამან, რამეთუ ადგილი იგი შეურაცხ იყო. და მწუხარე იყო მეფე და ყოველნი წარჩინებულნი მუნ დაფლვასა მისსა, არამედ მცნებისა და ან-

1) ჩემ მიერ დაბეჭდილი ხელწერილი მოგვითხრობს წმ. ნინოს მიცვალებასა ქრისტეს ამაღლებიდგან 338 წ. ქრისტეს იესოს ცხოვრება ქუეყანასა ზედა იყო 33½ წ. — მაშა სადამე ამისგან ჰსჩანს — წმ. ნინოს მიცვალება ქრ. შობიდგან 371½ წელსა იყო. ქართლის ცხოვრებაცა ამ წელს მოგვითხრობს. ეს ხელწერილი გვაუწყებს, ვითარმედ წმ. ნინო მიიცვალა 35 წ. შემდეგ მოსვლისა მის ნეტარისა ქართლს, დასაბამითგან 5738 წელსა. ქართლის ცხოვრება ამასვე იტყჳს; არამედ შეცვალებით, წმ. ნინოს მიცვალებას მეთოთხმეტე წელიწადს, შემდეგ ქართლს შემოსვლისას იტყჳს და დასაბამითგან 5838 წელსა. ვითარ ქართლის ცხოვრების მოთხრობაა, ეგრეთვე ჩემი ხელწერილი ერთობრივ ჰსცდებიან, პირუტყლად, იგივე წერილნი მოგვითხრობენ ვითარმედ შემდეგ წმ. ნინოს მიცვალებისა წმ. კონსტანტინე იმპერატორმან დაუბრუნა მირიანს ძე მისი ბაქარ, რომელიც მძევლათა ჰყუანდა მას. წმ. კონსტანტინე ვითარ მოგვითხრობს მსოფლიო ისტორია მიიცვალა 337 წელსა. წმ. ნინო, როგორც მოგვითხრობენ მეტნი მატიანენნი ბაქარის დაბრუნების წელს მიცვლილ იყო, ამის გამო

დერძისა მისისა აღსრულებისათჳს დაჰფლეს მუნ და ეკკლესია აღუშენეს და ეპისკოპოზი განაწესეს მას ზედა ესრეთ პატივით და კრძალულებით პატივისცეს წმიდასა და ნეტარსა და განმანათლებელსა ქართლისასა, კახეთისა და ჰერეთისასა სამგზის სანატრელსა ღჳთივ დიდებულსა ნინოს.

და ვითარ აღესრულა ესე ყოველი ღჳთივბრწყინვალემან მირიან მეფემან, განამტკიცა ყოველი ქართლი და ჰერეთი სარწმუნოებასა ზედა სამებისა-ერთარსებისა ღჳთისა დაუსაბამოისა დამბადებელისა ყოვლისასა და გაემტკიცნეს სრულსა სარწმუნოებასა ზედა.

მაშინ კეისარსა კონსტანტინესა, რომელ ჰყვა მძევალი ძე მირიანისი, რომელსა ერქუა ბაქარ, წარმოგზავნა იგი მეფემან კონსტანტინე, ნიჭითა დიდითა და მოუწერა.

«მე კონსტანტინე მეფე თჳთ მპყრობელი, ახალი მონა ცათა მეუფისა, პირველ ეშმაკისა წარტყუენილი და გამოხსნილი დამბადებელისა მიერ. მოჰფსწერ შენდა ღჳთივ განბრძნობილისა, ჩემთანავე ახალ ნერგისა მორწმუნისა მეფისა მირიანისა, იყავნ შენთანა მშჳდობა და სიხარული ვინათგან იცან სამება ერთარსება, ღმერთი დაუსაბამო და დამბადებელი ღმერთი ყოვლისა; არღარა მიხმს მე შენგან მძევალი, არამედ კმა არს ჩუენ შორის შუამდგომელად ქრისტე ძე ღჳთისა პირველ საუკუნეთა შობილი, რომელი განკაცნა ხსნისათჳს ჩუენისა და ჯუარი მისი პატიოსანი, რომელი მოცემულ არს ჩუენდა წინამძღურად, გულითა მოსავთა მისთა და შუამდგომელობითა ღჳთისა დამბადებელისათა ვიყუნეთ ჩუენ სიყუარულსა ზედა ძმებრივსა, შვილი შენი შენდავე მიმინჭებია, იხილე და განიხარე და ღჳთისაგან მოვლინებული ანგელოზი მშჳდობისა იყავნ შენ თანა, მარადის განედევნენ ღმერთმან დამბადებელმან ეშმაკი მაცთური საზღვართაგან შენთა».

მოვიდა ბაქარ ძე მეფისა და მოციქული კონსტანტინე მეფისა კეისრისა მცხეთას, აღივსნეს სიხარულითა მირიან მეფე და ნანა დედოფალი[1]); და ჰმადლობდეს ღმერთსა ნიჭთა სრულთა მიმცემელსა. მაშინ მირიან მეფემან განასრულა ეკკლესია საეპისკოპოზო და აღასრულა სატფურება მისი მრავლითა დიდებითა და მოქცევითგან მირიან მეფისა მეოცდამეხუთესა წელსა, მოკუდა ძე მისი რევ, სიძე ორდატ სომეხთა მეფისა, რომლისა მიეცა მეფობა სიცოცხლესავე მისსა, და დამარხეს აკლდამასავე მას, რომელი თჳთ მასვე რევს აღეშენა და მასვე წელიწადსა დასნეულდა მირიან მეფე, რომელიცა აღესრულა.

და მოიყუანა ძე თჳსი ბაქარ, და ცოლი თჳსი ნანა და ჰრქუა: არა ესრეა მე წარვალ ვინაცა

ბაქარის დაბრუნება მცხეთას 336 უნდა ყოფილ იყო, რამეთუ იმპერატორი ზემო ხსენებულს წელს მიიცვალა, ამის გამო წმ. ნინოს მიცვალებაცა ამ წლისა უწინარეს უნდა ყოფილ იყო, ესე იგი 335 წ. გასულს, ანუ დამდეგ 336 წ. Addition et eclaircissements a l'historie de la georgie, depuis l'antiquite jusqu'en 1469. de J. C. 32 გვერდზედ ამავე წელიწადზედ აჩვენებს და არა ქართლის ცხოვრების და სხვათა მატიანეთა მოხსენებულს წელიწადსა ზედა. მეორედ არშეემლო კონსტანტინეს ბაქარის გაგზავნა. შემდეგ თჳსის მიცვალებისა და კვალად უფალი აკადემიკი ბროსე თჳს Addition IX. Tables génealogiques et statistiques des dynasties géorgiennes. 620—621 გვერდზედ. მირიანის მიცვალებას 342 წ. და ბაქარისას 364 წელზედ აჩვენებს, რომელსა ზედა თანა ხმობა ჯერ არს. ჩუენთა წერილთაგან ჰსჩანს, არა თუ წმ. ნინო მიიცვალა მირიანის დროს, არამედ მირიანი წმ. ნინოს; არამედ ისტორიით უწყით, ვითარმედ წმ. ნინო დაფლულ იყო მირიანისგან და ბაქარი არა თანადამსწრე იყო დასაფლავებასა, ვითარმედ იმპერატორს ახლდა: თუ ვიეთმე აღვილოთ ქართლის ცხოვრების და სხვათა მოხსენებულთა რიცხვი წმ. ნინოს მიცვალებისა, ნეტარის აღსრულება უნდა მეფე მირდატ III-ის, მეფის ბაქარის ძის დროს უნდა ყოფილ იყო, რომელიც არა ოდეს არა ჯერ არს თანა ხმობად,

1) ნანა დედოფალი პონტოის მეფის ულიომპოზის ასული იყო.

მოკუედ და ყმაწვილობ მრავალმოწყალესა ღმერთსა, დამბადებელსა ცათა და ქუეყანისასა; რომელმან წარტყუენილი ეშმაკისაგან მიხსნა მე პირისაგან ჯოჯოხეთისა და ღირს მყო მე მარჯუენით მის თანა.

შენ ნანა უკეთუ გავცვალო მიცვალებაჲ ცხოვრებისა, ჩემსა შემდგომად, განჰყავ სამეფო განძი ჩემი ორად და მიეც სამარხოსა ნინოსსა განმანათლებელისა ჩუენისასა, ჟამთათა შეცვალებისათჳს, რათა არა შეირყიოს უკუნისამდე იგი ადგილი, რამეთუ მეფეთა საჯდომი არა არს, არამედ მწირ არს და ეგრეთვე დაჰჭედრა ეპისკოპოზსა, რათა ადიდონ დაბა მის ადგილისა, რამეთუ ღირს არს პატივისცემასა.

ხოლო ძესა თჳსსა ჰრქუა, შვილო ჩემო შეიცვალა ბნელი ჩემი ნათლად და სიკუდილი ცხოვრებად, შენდა მიმიცემია გჳრგჳნი მეფობისა ჩემისა, ღმერთმან დამბადებელმან ცისა და ქუეყანისამან დაგამტკიცენ შენ სრულსა სარწმუნოებასა ზედა.

იწურთიდი ყოვლად მცნებათა ძისა ღმრთისათა და დაადგერ სრულიად მათ ზედა და სახელსა ზედა ქრისტესსა სიკუდილი ცხოვრებად გაქუნდიან, რომლითა წარუვალი ცხოვრება მოიღო და სადაცა ჰპოვნე ვნებანი იგი ცეცხლისანი და გეჰენნი, ცეცხლითა დაწუენ და ნაცარი შეასხ, რომელნი მათ ესვიდენ და ესე შვილთაცა შენთა ამცენ, რამეთუ მე ვიცი იგი, რომელ კავკასიანთაცა შინავე არა დაილევიან; ხოლო ამას შეუდეგ შენ გულითა შენითა და თავი შენი შევედრე ძესა ღმრთისა პირველ-ჟამთა შობილსა და განკაცებულსა და ვნებულსა ხსნისათჳს ჩუენისა და წარძღუანებითა პატიოსნისა ჯუარისათა სძლო მტერთა, ვითარცა აქუს ჩუეულება გულითა მოსავთა მისთა.

და პატივსცემდი სუეტსა მას ღმრთივ-აღმართებულსა და იყავნ ყოვლითურთ სასოება შენი მისა მიმართ და იყავნ მისვლა შენი ძლიად საუკუნოდ სარწმუნოებასა ზედა წმიდისა სამებისასა და მოაყუანებინა ჯუარი იგი წმიდისა ნინოსი, რომელი პირველიდგან აქუნდა და ჩამოჰკიდა გჳრგჳნი სამეფო ჯუარსა მას და მიიყვანა ძე თჳსი ბაქარ და თავსა მისსა გამოსახა სახე ჯუარისა და აღიღო გჳრგჳნი ჯუარისაგან და დაადგა თავსა ძისა თჳსისა და აღესრულა მირიან მეფე და დაეფლა ზემოსა ეკკლესიასა საშუალსა სუეტსა სამხრითსა ჩრდილოთ კერძო. და მას სუეტსა შინა არს ნაწილი ღმრთივ-აღმართებულისა მის სუეტისა[1]) და მეორესა წელსა მოკუდა ნანა დედოფალი და დაეფლა მასვე სუეტსა დასავლით, სადა მირიან მეფე დამარხულ იყო. და დაჯდა მეფედ ძე მისი ბაქარ, და იყო მორწმუნე, ვითარცა მამა მისი, ამან მოაქცივნა უმრავლესნი კავკასიანნი, რომელნი ვერ მოექცივნეს მამასა მისსა და შთავარდა შორის მისსა და სომხეთა მტერობა; რამეთუ სომხნი ბაქარის ძმის წულისა რევის ძისა თრდატ მეფისა, ასულის წულისა მეფობასა დომოდეს ქართლს.

ხოლო ესე ბაქარ ეზრახა სპარსთა მეფესა მამის ძმის წულსა მისსა, დაემოყურა და გაუცუალა ქუეყანა და სიძესა მისსა ფეროზს, რომელსა აქუნდა ჰრანი პარდავამდის, მიცემულად მირიანისგან და მისცაჲ მის წილ სამშვილდიდგან მიღმართ ქუეყანა ვიდრე თავადმდე აბოცისა.

მაშინღა ნათელ იღო ფეროზ და ერმან მისმან და მოირთეს ძალი ხუასროსაგან და ეწყვნეს სომხთა ჯავახეთს, სძლეს და იოტნეს სომხნი ჯავახეთს. მაშინ მეფემან ბაქარ შუამდგომელობითა ბერძენთა მეფისა და სპარსთა მეფისათა, დაწერა ხელით წერილი ძმისწულთა მისთა და დედისა

---

1) წმ. ნაწილი იგი აქამომდე იპოვების და მოჩანს სამთავროს ეკკლესიასა შინა, სამხრის-დასავლეთის კედლის კუთხეში, რომლისა ქუეშე მოჩანს პრტყელი საფლავის ლოდი წმ. მირიანისა. სირცხვილ არს ფრიად ქართველთათჳს, რათა წმ. იგი საფლავი უყურადღებობით არს ეგრე და შეურაცხილ.

მათისა სალომესგან, ვიდრემდის იყოს ნათესავი ბაქარისი, რომელ ქილოის ჴურობაი. მეფობისა მათი იყოს მეფობა, არა ოდეს ძებნიან მეფობა ნათესავთა რევისთა.

მაშინ მოიყვანნა ძმის წულნი მისნი და მისცა კუხეთი და დასხნა რუსთავს ერისთავად. ამან ბაქარ ყოველნი დღენი ცხოვრებისა მისისანი დიდსა სარწმუნოებასა შინა აღასრულნა და განამრავლნა მღდელნი და დიაკონნი, ყოველსა ქართლსა და ჰერანსა შინა ეკკლესიათა მსახურად. ამან აღაშენა ეკკლესია წილკნისა. მოკუდა და დაეფლა ძმასავე თჳსსა თანა. და დაჯდა მეფედ ძე მისი მირდატ და მეფობდა დიდსა სარწმუნოებასა შინა და ამან აღაშენა ეკკლესიანი თუხარისა ციხესა შინა, რამეთუ ხევსა კლარჯეთისასა არა იყო ეკკლესია და მუნ შინა დაადგინნა მღდელნი მოძღურად კლარჯთა და ჰმატა შემკობა და შენება ერუშეთისა და წუნდისა ეკკლესიათა.

მაშინ ამის მირდატის მეფობასა, იწყეს ქართუელთა სუეტისა ცხოველისაგან ნაწილისა განღებად და ქმნად ჯუარად, რამეთუ დიდნი სასწაულნი და კურნებანი იქმნებოდეს, სადაცა იქმნის ნაწილნი სუეტისა ცხოველისა და არა აყენებდა მირდატ მეფე ნაწილისა განღებად; რამეთუ ეპისკოპოზმან ჭეშმარიტმან იაკობ ეგრეთ ჯერ იჩინა და თქუა, მინიჭებულ არს ღმრთისაგან და ჯერ არს სუეტისა მის ღმრთივ აღმართებულისა ქმნა სახედ ჯუარისა და განეყინა ყოველთა ადგილთა ქართლისათა ნაწილი სუეტისა ცხოველისა.

მაშინ ამან მეფემან მირდატ მისვე სუეტისაგან შექმნა ჯუარი და რომელი გადარჩა სუეტისა მისგან ცეცხლისა, მას გარე მოაქმნა ქჳთკირითა, კირჳლ სუეტისა ოდნად და თავსა ზედა მის სუეტისასა აღმართა ჯუარი იგი ძელი განმაცხოველებელი და ყოველნი დღენი ცხოვრებისა მისისანი უშფოთველად აღასრულა სარწმუნოებასა შინა დიდსა და იგიდსა წარვიდა კუალსა მამათა მისთასა, შემკული ღმრთისა სათნოებათა: ხოლო რაჲამს მოხედვა ჰყო უფალმან ქართუელთა ზედა და ინება წმიდამან ღმრთის მშობელმან, რომლისა ნაწილნი ვართ და ნათელ გვიღებიეს სახელსა ზედა ძისსა და ღმრთისა მისისა ქრისტეს უფლისა ჩუენისასა, მადლითა და შეწევნითა სასოისა მის ჩუენისა წმიდისა ღმრთის მშობელისა დედოფლისა მარადის ქალწულისა მარიამისითა, არა ოდეს მიდრეკილ არს გული ჩუენი ურწმუნოებად სამებისაგან წმიდისა ერთარსებისა.

ხოლო ბერძენნი მიიქცეს კერპთ მსახურებად და კუალად წყალობისა ღუარძლი შემოიღეს და კნინღა წარწყმდეს და დაეცეს, ხოლო ჩუენ ესე კეთილი სარწმუნოება, რომელი მოგუეცა ღმერთმან ნებითა და ჯერჩინებითა დედისა მისისათა მტკიცედ გვიპყრიეს მეოხებითა წმიდისა ღმრთის მშობელისათა და ზედა მდგომლობითა განმანათლებელისა ჩუენისა წმიდისა ნინო მოციქულისათა.

ხოლო შემდგომად მირიანისა, მეათე მეფე იქმნა ვახტანგ გორგასალ და ვიდრეღა იყო, იძულებით სპარსეთად წარვიდა და ქრისტეს სარწმუნოება კეთილად დაიცვა და შემდგომად რაოდენსამე ჟამისა მოიქცა და მაშინ ჟამსა მას იყო მიქაელ მთავარ ეპისკოპოზად და დააჯერეს ვითარმედ ვახტანგ ქრისტიანობა დაუტევა; ხოლო მან ირწმუნა და მირავიდოდა ვახტანგ მოკითხვად მისსა ფერხი შეხრა და კბილნი შელეწნა, ხოლო მეფემან ვახტანგ სიმშვიდით ღმრთისათჳს დაითმინა იგი და არღარა პოროტი შეამთხვია, გარნა გაგზავნნა მოციქულნი საბერძნეთს, და ითხოვა მეფისაგან და პატრიარქისა კათალიკოზი. და მათ წარმოავლინეს პეტრე კათალიკოზად. ხოლო ვახტანგ აღაშენა მცხეთას ესე დიდი ეკკლესია და დასუა მას შინა პირუელად კათალიკოზად პეტრე, ღირსი, მდაბალი და დაამდაბლა პატივი სამთავრო რაჲ.

ამან ვახტანგ აღაშენა თფილისი და მცხეთაა ქალაქი მუნ მიცვალა, ამანვე დაამორჩილნა ოვსნი

და ყივჩაყნი და შექმნა კარნი ოვსეთისანი და აღაშენა მას ზედა გოდოლი და დააყენა მას ზედა მცველნი მის ადგილისანი და უწოდა მას კარად დარიელისა და აწ თჳნიერ ბრძანებისა მეფისა ვერ ხელეწიფების გამოსვლად ოვსთა და ყივჩაყთა.

ამან ვახტანგ სძლო სპარსთა და დაიმორჩილნა, რამეთუ იყო საზარელ და გოლიათ და განთქმულ ყოველსა ქუეყანასა, რამეთუ იყო სიგრძე მისი ათორმეტი მტკაველი და აწცა საცნაურ არს იგი საშოსლისა და აბჯრისა მისგან, ხოლო იყო ფრიად შემკული ღმრთისა მსახურებითა დიდი ვახტანგ.

ხოლო მოიკლა იგი სპარსთა ბრძოლასა შინა მონა ყოფილისაგან მისისა, რამეთუ იცოდა განხევი ჯაჭვისა იღლიასა ქუეშე და აღიპყრნა რა ხელნი თჳსნი, რათა ჰსცეს კაცსა სპარსთაგანსა მონამან მან ბოროტმან, ჰკრა ისარი იღლიასა ქუეშე და მით მოკლა და ქრისტესთჳს იწამა, ქრისტეს მოყუარე იგი მეფე და არს საფლავი მისი წინაშე სუეტისა ცხოველისა. ხოლო შემდგომად მისსა მოიწივნეს სპარსთაგან ქართველთა ზედა დიდნი ჭირნი და ფრიადნი სულნი მოსწყვიდნეს და ქუეყანანი დაიპყრნეს და მრავალნი იწამნეს სახელისათჳს ქრისტესისა, რომელთანიმე წიგნნი აღიწერნეს და რომელთანიმე დაშთეს აღუწერელად, გარნა ყოველნი აღწერილ არიან წიგნსა ცხოველთასა, ამისსა შემდგომად გამოვიდა ჰერაკლე მეფე და შეერთნეს ქართველნიცა და შევიდა სპარსეთს და შეწევნითა ღმრთისათა შემუსრა სპარსეთი და ტაძარნი და ბომონნი მათნი და ხუასრო მეფე და ძელი ცხოვრებისა რომელი წარეტყუენა სპარსთა წარმოიყუანა და ძლევა შემოსილი შემოვიდა სამეფოდვე [1]).

ამისსა შემდგომად განეფინა ქადაგება, მუჰმად უსჯულოისა და მრავალი ერი შეუდგა მას. შემდგომად მისსა გამოვიდეს სპარსნი და პონტომდე მოიწინეს და ყოველი კაბადუკია დაიპყრეს და ვითარ იგი იყო კურთხევა კათალიკოზისა ანტიოქიით ვერღარა ვის ჴელეწიფებოდა სლვად გზასა ანტიოქიისასა, ამისთჳს დიდი ზრუნვა აქუნდა ქართველთა; ხოლო დღეთა თეოფილე ანტიოქელ პატრიარქისათა, წარავლინნეს მოციქულნი და მიუთხრეს ამის პირისათჳს, ხოლო თეოფილე ჰყო კრება საზოგადო და განაწესეს, რათა შეკრბებოდიან ეპისკოპოზნი სამრევლოისა მისისანი და აკურთხევდეს კათალიკოზსა, რომელიცა სთნდეს მეფესა და ერსა და ამის პირისათჳს დაწერა წიგნი დაბეჭდულად წარმოგზავნა.

ხოლო ვითარ იგი პირველ იყუნეს ასნი სოფელნი სასყიდლად მიროვნისა და ამის წილ განუწესა ასი დრაჰკანი; ხოლო შემდგომად ამისა კუალად ესოდენ განაჩინეს, რათა სახელით ოდენ მოიხსენებოდის პატრიარქი ანტიოქელი ქართლს, ესრეთ განაგეს ქართლისა ეკკლესიათა წესი და ქცევაჲ და ესრეთცა არს, ვიდრე დღეინდელად დღედმდე სადიდებელად მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

---

1) მან ტფილისს მეტეხის ღმრთის-მშობლის ეკკლესია აღაშენა.

დაუჯდომელი წმიდისა და მოციქულისა ნინოსი.

ერთსა ძუელსა წიგნსა შინა, რომელში ჩართულნი არიან საგალობელნი წმიდათა, ვჰპოვე წმიდისა მოციქულისა ნინოსი გიხაროდენი, პირუელთა მამათა მიერ თქმული, რომელში ჰსწერია ესრე: ადა ესე მისვე ყოვლად სამღუდელოსა მიერვე თჳსად განიწესა ესრეთ, რათა თჳთ დღესასწაულსა შინა წმიდისა ნინოსისა და ეგრეთვე ყოველსა შვიდეულისა ხუთშაბათსა წარიკითხებოდეს სამარადისოდ. ხსენებასა თანა დიდებულთა მოციქულთასა შესხმა ესე გიხაროდენებოდეს მოციქულთა ჰსწორისა დედასა ნინოსა, დის წულსა იერუსალიმისა პატრიარქისასა, რომლისა კურთხევითა მოივლინა, და განანათლა ყოველი საქართველო.»

ოხითა წმიდისა ნინოსითა ხმა დ.

სიტყჳსა ღმრთისა მსახურთა თანა მოსაგრეო, და ანდრიას ქადაგებისა წარმართებაო, ქართველთა განმანათლებელო და სულისა წმიდისა ქნაროო ნინო, მევედრე ქრისტესა ღმერთსა, შეწყალებად სულთა ჩუენთა თჳს.

აზნაით მბრძოლისა მარად შემწისა ჩუენისა, შენ მიერ ჴსნილნი მონებისაგან ბნელისა ფარაოჲსა, უჭჳრველსა შესხმათასა შევთხზავთ შენდამი ქალწულებისა უჭჳრველო ნინო ქრისტეს მხედრობად აღწერილნი მონანი ზენასა-მეუფისანი, არამედ ვითარცა მარად თანა მბრძოლად გაქუს მაღალი მისა ძალი, მარად მძლე ექმენ მტერთა ჩუენთა მებრძოლთა და გვიხსნენ ვნებისაგან საცთურსა, რათა ანგელოზებრსა გალობასა დავთხზვიდეთ შენდა. გიხაროდენ, სულისა მიერ სამღრთოსა განწმედილო საღთოო სძალო. ა.

ანგელოზი ზეციერი მოივლინა ჰრწმუნებად შენდა მოციქულებრსა გზისადმი სრბასა და მოგცნა შენ სიტყჳერნი უწყებანი, თითით ღმრთისათა წარწერილნი. ხოლო შენ თავსა შორის თჳსსა დაკრძალებული უზესთაეს ძალისა საქმესა, მორჩილებისა სრბასა შეუდეგ წამის ყოვასა საღმრთოსა, რომლისა მიერ განცვიფრებულნი ვჰხმობთ შენდამი.

გიხაროდენ, რომლისა ძლით სიხარული მოგვეფინა ჩუენ. გიხაროდენ, რომლისა მიერ წყევასაგან პირველთა საცთურთასა განვთავისუფლდით. გიხაროდენ, ბნელისაგან ცთომათასა დაცემულისა ქართველთა აღმადგინებელო. გიხაროდენ, მუნათა დედათა მწუხარებისა ცრემლთა დამშრეტელო. გიხაროდენ, მეკერპეთა გულის სიტყუათა ზესთა სიტყჳსა მეცნიერებად აღმყვანებელო, გიხაროდენ, ანგელოზთაცა მიუხედვისა დაფარულისა საიდუმლოსა ჩუენდამი გამომაცხადებელო.

სპპინინი М. САБИНИНЪ

ႨႭႰႨႱ ႻႷႭႵႤႨႱ ႻႨႢႠ ႼႤႣႢႤႢႼႤ. ႼႻ. ႻႭႺႨႲႭႤႨႱႤ ႼႽႳႱ
ႱႤႲႤႬႤႳႭႬ.

НАПУТСТВІЕ ПРЕСВЯТОЮ БОГОРОДИЦЕЮ СВ. РАВНОАПОСТОЛЬНУЮ НИНУ НА ПРОПОВѢДЬ.

გიხაროდენ, რომელმან ცეცხლის ფერითა საყდართა ზედა მჯდომარე განგვიცხადე ჩუენ. გიხაროდენ, რამეთუ მტჳრთულნი ყოველთა დაბადებულთა ქალწულებრისა შუელისა შინა თჳთოეულად გვაცნობე ჩუენ. გიხაროდენ, რომელმან ვარსკულავთა და მნათობთა უზენაესი ნათელი მომფინე ჩუენ. გიხაროდენ, რომელმან წიაღსა ქალწულებისასა დაკარვებული ღმერთი განსახლებად ჩუენ დაძულებულისა დამბადებელად ყოველთა გუაცნობე (ჩუენ). გიხაროდენ, რომლისა მიერ შევმეცნენით ყოველთა დამბადებელად ყოველთა არსთა მტჳრთულსა სიტყუასა. გიხაროდენ, შენ ფრიად შუენიერო შორის დედათა, საღთოო სძალო. ზ.

«მხედული წმიდა ქალწული მოციქული ნინა დედობრივსა უძლურებასა თჳსსა, კადნიერებით მიუგებს ანგელოზსა საღთოსა, ფრიად შეუძლებელად ალუჩნდების გონებასა ჩემსა უწყება შენი, ვინადგან იტყჳ დედაკაცისაგან უცხოსა ენათა და ტომთა მრავალთა დამწყსასა, რათა ჰხმობდენ ესრეთ ალილუიას». გ.

«ზესთა საცნაურისა ცნობისა გამოცხადებასა ულონემბელმან ქალწულმან ნეტარმან ნინა მოგება ჰყო საღმრთოსა მსახურისა მიმართ, ენათა არმეცნიერისა, და უძლურისა მქონისა ბუნებისა, ვითარ შესაძლებელ არს მისულა და ბნელისაგან ბოროტ მიქცეულთა ყოვლთა ღმთისადმი ნათლისად მოქცევა, გარნა ჩუენ სრულ-ქმნილად მხილველნი მეუფისა მოწყალებასა შიშით ვჰხმობთ მოციქულსა ნინასად. გიხაროდენ, მესაიდუმლოეო იგავობითთა საღმრთოთა გამოცხადებათა. გიხაროდენ, წყაროდ მანეკტარეო ჩუენდამი ზეციერისა სარწმუნოებისაო. გიხაროდენ, დასაწყისო ქრისტეს საკურთულებისა ჩუენდამი გამოჩინებისაო. გიხაროდენ, უალრესო თავო ჩუენდამი საღთოსა ჰსჯულისა გამობრწყინვებისაო. გიხაროდენ, დაუბერებელო ხიდო წმიდაო, რომლითა წიაღ-ვჰხდებით მონებისაგან ბნელისა, მონებად ღმთისადმი ცხოველისა. გიხაროდენ, საღთოო კიბეო, რომლითა წიაღვალთ წარმდინარეთა წარმავალთაგან, ზეცადმი წარუვალად სუფევად. გიხაროდენ, ბნელთა ეშმაკთა წყლულებითა და გვემით განმხდელო ძალო, გიხაროდენ, ზეციურისა ნათლისა საღმრთოსა მომფენელო ჩუენდა. გიხაროდენ, ქართუელთა უგულისხმოთა განმაბრძნობელო ზეციერითა სიბრძნითა. გიხაროდენ, თჳთ-გუამოვანისა ღმთისა სიბრძნისა მომცემელო ჩუენდა. გიხაროდენ, რომელმან სიბრძნითა საღთოითა სამებისა ღმთისა უზესთაეს ცნობად აღგვიგუანე ჩუენ. გიხაროდენ, სულისა მიერ საღმრთოსა განწმედილო საღმრთოო სძალო». დ.

«ძალი მამისა შემწედ გაქუნდა შენ მარადის სულითა წმიდითა, რომელმან უხაუთონი ბერწნი წარმართნი საყოფისა მტჳრთულად გამოაჩინენ, რომლითა მოვისთულებთ ზეცათა აგარაკისა უზესთაეს ცნობისა სიტკბოებასა, რომელსა შინა მარადის ვჰხმობდეთ საღმრთოსა გალობასა ალილუია». ე.

«მქონებელი შენ შორის საღმრთოსა მადლისა აღმოხუად, ბნელთა კერპოვნებითითა მიმრუმებულსა შორის ჩრდილოეთით კერძო კედარსა, მეის აგრძნა რა მოხილუა შენი, მეეშმაკულად არმაზ დაეცა გოდებით და ზადენისნი გაიმ გაცითურთ მეხდატეხილ იქმნნეს და ოხერ იქმნნეს მათნი ცთომანი, რომლისა მონებისა და ცთომისაგან ჰხსნილნი ქართლოსიანნი ჰხმობდეს ძნობით შესდამი. გიხაროდენ, ვაზო საღმრთოსა სიტკბოებისა მადინებელო ჩუენდა. გიხაროდენ, ქუაყანაო წმიდაო, რომლითა მარად გუზრდი ჩუენ მშიერთა. გიხაროდენ, შენ ნერგო საღთოო, რომელი მოგჳცამ მარად საღთოისა ნაყოფსა. გიხაროდენ, ზეციერო ორნატო, რომელმან გამოიღე ჰირად ჰირადნი მადლნი. გიხაროდენ, მოციქულებრისა საღმრთოსა სრბასა მოსწრაფებულო. გიხაროდენ, რომელი ზეციერითა ლუაწლითა გუაქენ საღმრთო ლიმენა მემწყნარ ცხოვრებისა ჩუენისა. გი-

როდენ, შენ ტაბლაო სულიერო, რომლითა დაგვატკბობ ჩუენ ცოდვითა დამწარებულთა. გიხა-როდენ, რომელმან შრომითა შენითა გამოიღე ყუავილი საღმრთოისა საშუებელისა. გიხაროდენ, ჩუენ ცოდვილთათჳს მეოხებად მიუძღუნელო ძღუენო წინაშე მეუფისა. გიხაროდენ, ჩუენ ტჳრთითა ბრალ-თათა დამძიმებულთა სალხინებელო ემპლასტრაო. გიხაროდენ, ჩუენ ცოდვითა განწირულთა სალხი-ნებელად მხსნელად მოვლინებულო. გიხაროდენ, მრავალთა ბრალთაგან განვრდომილთა ღმრთისადმი დამაგებელო. გიხაროდენ, ფრიად შუენიერო შორის დედათა, საღმრთოო სძალო. ვ.

ღელვის შინაგან მქონებელ იყო საღმრთო ნინა, ჰხედვიდა რა ბარბაროსთა წარმართთა სას-ტიკად შემძლავრებასა სატანასგან, ხოლო იჭუეულებდა ეშმაკი მღედრსა რა ჰხედვიდა ჰსძლისა საღმრთოსა, ხოლო ჰსცნა რა დაცემა თჳსი სრულიად და მოოხრება თჳსთა საცთურთა, ისწავა ვი-თარმედ სულისაგან წმიდისა არს მოციქულებაი სრბა მისი და მგოდებელი თჳსთა ძალთა თანა. ივლტო-და გოდებით, ხოლო ჩუენ მონებისა მისგან ბნელისა ხსნილნი ვჰხმობთ ესრეთ ალილუია.

კუალად, აზნაით მბრძოლისა და შემდგომად გალობა ესე წმიდისა მოციქულისა ნინასი. ხმა, ჱ.

გალობა ა, სძლისპირი.

ქუეყანასა მწყურნებსა ვითარცა ხმელსა განვიდა და შრომათაგან ეგჳპტისათა განერა ერი ისრა-ილთა ღაღადებდა, მხსნელსა ჩუენსა და უფალსა უგალობდით.

წმიდაო დედაო მოციქულთა ჰსწორო ნინა, ევედრე ღმერთსა ჩუენთჳს.

უწყი ტრფიალება სულისა ჩემისა და სურვილი შენდა მიმართი დაუშურებელი ნინა, მიითუალე სავედრებელი გალობა ჩუენი და მეოხ შექმენ ქრისტეს მიმართ. წმიდაო დედაო . . . .

ვითარცა იგი მოგიღებიეს ღმრთისაგან კადნიერება მეოხებად ცოდვილთა წმიდაო, აწცა გევედრები რათა გჳხსნნე, ცოდვათა ჩუენთა პატიჟთაგან. დიდება.

ლიტანიობითნი ლოცვანი ჩუენნი შეიწირენ და შესწირე წინაშე მეუფისა შენისა ქრისტესსა, ღმერთშემოსილო ნინა დიდებულო და გჳხსნენ ლოცვითა შენითა განსაცდელთაგან. აწდა.

ღმრთის მშობელო დედოფალო, სასოო ყოველთა განწირულთაო, მოგუხედენ წყალობით მონათა შენთა და რისხჳსა ღმრთისა თანა წარგუხადენ, ცოდვათა ჩუენთა მიერ აღძრული ჩუენ ზედა.

გალობა გ, სძლისპირი.

შენ დამამყარებელო, კამარათა ცისათაო უფალო და აღმაშენებელო ეკკლესიისაო, დამამტკი-ცენ ჩუენ სიყუარულსა შენსა, თავო ყოვლისა სიხარულისაო და განმაძლიერებელო მორწმუნეთაო, მხოლო კაცთმოყუარეო. წმიდაო დედაო......

შენ დიდებულო ნინა, ქრისტესგან მოგიღებიეს მადლი ეშმაკთა ოტებად და უძლურთა კურ-ნებად, ჩუენცა მავედრებელთა შენთა თანა-წარგუხადენ განსაცდელნი ეშმაკისა მიერ აღძრულნი, რამეთუ შენ ხარ სასო ჩუენი. წმიდაო დედაო.......

ჵოი! დიდებულო ნინა ვიდრელა იყავ სოფელსა შინა სასწაულთა მიერ შენთა ურიცხუნი ცხოვნდებოდეს და აწ გევედრებით სამწყსო შენი იხსენ ყოველთა ჭირთაგან, მოწყევნულთა და მო-წყენადთა, ვითარცა გაქუს კადნიერება დიდი. დიდება.

ვითარცა მოციქულსა მოგიღებიეს კადნიერება წინაშე ქრისტეს ღმრთისა ყოვლად სანატრელო ნინა, ნუ დამივიწყებ ჩუენ, რომელნი ესე შევრდომით, ხატსა შენსა წმიდასა პატიოსანსა თაყუანის-ვჰსცემთ, ვითარ შენ პირმშოსა სახესა. აწდა.

ჰოი! დედაო ღმრთისაო სახსენებელო ყოველთა ცოდვილთაო, შენ განმიღე ჩუენ კარი წყალობისა შენისა და მწუხარებანი ჩუენნი სიხარულად შესცვალენ კურთხეულო, ვითარცა ხარ მხიარულება, ყოვლისა სოფლისა მიმადლებულო.

კუალად: «ზენაით მბრძოლისა, მარად შემწისა». და შემდგ ესე. ზ.

«ესმა რა მწყემსთა მთავართა მათ ქართლოსიანთა სასტიკად დაცემა არმაზ და ზადენისნი, გულის-ხმა-ჰყვეს ხორცთა შინა ზრქელითა გამოჩინება ღმრთისა ქრისტიანად და ვითარცა პირმეტყუელთა ცხოვართა განცხიერებით აღიმსთუენ საღმრთოს მწყემსისა ნინოს მიმართ, რომლისა მხილველნი და მგალობელნი შეასხმიდეს საგალობელსა. გიხაროდენ, საღმრთოო ტარიგო და მწყემსო, რომლისად მოვისწრაფით პირმეტყუელნი კრავნი. გიხაროდენ, მრავალ-ხმოვანო საგალობელო ქნაროო, რომლითა მარად გვისტუმრებ ცხოვართა სიტყჳერთა სძოვარსა მცნებასა მთასა ზედა მთათასა. გიხაროდენ, უხილავისა მის საშინელისა მის მგლისა გუემით მდევნელო. გიხაროდენ, რომელმან სამოთხისა და ცათა სასუფეველისა სამეფოსა კარნი განმიხუენ ჩუენ. გიხაროდენ, რამეთუ შენ მიერითა მეოხებითა ზეციერნი განწყობანი ჩუენ თანა დასობენ გალობად ღმრთისა. გიხაროდენ, რამეთუ ჩუენ ქრისტიანისა ნაშობნი ზეცისა მგალობელთა შეერთებით სამწმიდაობისა გალობასა ღმრთის-მეტყუელებად. გიხაროდენ, მიუწუდომელო თუალო მარად მხედველო დაუცდომელად მქადაგებელო საღმრთოო ბაგეო. გიხაროდენ, უძლეველო ძალო მრავალ სახოვანო, რომლითა ცხებულ-ჰყოფ კეთილობად შენდამი მორწმუნეთა. გიხაროდენ, რომელმან კლდესა ზედა სარწმუნოებისასა დაგუამყარენ ჩუენ, რომლითა ვჰგიეთ მარადის მისგან უძრავად. გიხაროდენ, რომელი მარადის შიშულ ჰყოფ ჯოჯოხეთისა შინასა მძლავრსა ბელიარს. გიხაროდენ, რომელი მარადის გვიწყაროებ ზეციერსა მადლსა საღმრთოსა. გიხაროდენ, რომელი განგვაშიშვლებ ბნელისაგან და შეგჳმოს ზეცათა სამეუფოთა დიდებითა. გიხაროდენ, ფრიად შუენიერო შორის დედათა, საღმრთოო სძალო». ჱ.

«ღმრთივ-მავალობით მოგზაური ვარსკულავი ზენაით მსრბოლი საღმრთო ნინო იხილეს რა რიფსიმე, და გაიანე, თანა მოყუსით მათით, ვითარცა საღმრთოსა მნათობსა და ვითარცა სასანთლესა ბრწყინვალესა შეუდგეს და მის მიერ ეძიებდეს ცოდვილთა თჳს ძიებად მოსრულსა ზეცათ მეუფესა და ჰპოვეს რა საღმრთო საუნჯე მარგარიტი მრავალფასი ბანითა მით მეორედ შობისათა, მიხარულნი სულითა უგალობდეს მეუფესა მას მეუფეთასა გალობით ესრეთ: ალილუია». თ.

«იხილეს ვითარ ერმათა ჩჳლთა უგუნურთა ცნობითა ჭაბუკთანთა გარეშითა სახითა შუენიერება რიფსიმა გაიანეთურთ, საცთურითა მით ბოროტისა მის ვერაგისათა ჰგონებდეს შეურობად სულითა შეუშერობელთა, ხოლო მათ აღისწრაფეს ზეცადმი დამდებთა თჳსთა სულისა წინა ძღომითა სადთოსა ღმრთივ მსრბოლისა ვარსკულავისათა, რომელთა თანა უღაღადებთ კურთხეულსა სძალსა. გიხაროდენ, საცნაურისა მზისა მეშვისა სადთოსა მთოვარისაგან მოფენილო ჩუენდა, საღმრთოო ვარსკულავო. გიხაროდენ, ცისკარო ბრწყინვალეო წინა მსრბოლობით მაუწყებელო ჩუენდა დღისა მის დაუსლისა მზისაო. გიხაროდენ, საცთურთა დასაბამისა მის პირად პირადად აღგზნებულისა ვნებისა მისისა დამშრეტელო. გიხაროდენ, მძლავრისა მის კაცთ მოძულისა ეშმაკისა მთავრობისაგან დამამხობელო. გიხაროდენ, სამებისა ღმრთისა მართლ-მორწმუნეობით მმონეთა მარად მეხვაშნეობითა შენითა მცუელო. გიხაროდენ, უფლისა უფლებათასა კაცთ-მოყუარებით ჩუენთჳს განკაცებულისა ღმრთისა მოციქულებრითა შრომითა შენითა მომცემელო ჩუენდა. გიხაროდენ, ჴნუმისა ჲის ბნელისა კერპთავნებითისა საქმეთა მნებისაგან გამომხსნელო. გიხაროდენ, ბარბაროსებრივისა

მის უცრობისა ამაოისა ჴსჳულისა განმაქარვებელო. გიხაროდენ, ცეცხლებრივისა მის და სხჳასა საცთურსა საპატიჟანისა ბნელისა მისთანა დამამხობელო. გიხაროდენ, ალსა გულისთქმათა ვნებათასა ლოცვათა შენითა გრილითა დამშრეტელო. გიხაროდენ, სპარსებრივთა არა წმიდებათა წილ ანგელოსებრივისა სიწმიდისა მომცემელო ჩუენდა. გიხაროდენ, ყოველთა ნათესავთა ქართლოსიანთა საუკუნოდ მხარეულებად წინა მძღომელო. გიხაროდენ, ფრიად შუენიერო შორის დედათა, საღმრთოო სძალო. ი.

იქადაგებისა მოციქულებრსა შრომისა გზასა მსრბოლი სულითა შემოსილი ნინა პირუელად ნაყოფად ძლიერად შემწირუელი დიდისა ღუთისად წმიდათა დედათა. მუსიით მოიქცა ბაბილოვნებრივთა მათ უსჯულოებითთა ცთომათა აღრეულთა ჩრდილოით კერძო, წარმართთა დაწყებად იწყო უწყებული მისდა ანგელოსისა მიერ საღმრთოსა და საქმითა ჰქადაგა წინასწარ-მეტყუელებული მისდა მამათ მთავრისა იგი სიტყუა ღუთაება ქრისტესი, განმკიცხუელმან სატანასმან, რომლისა მიერ ჴსნილნი უგალობთ მჴსნელსა ესრეთ ალილუია. ია.

იგამობრწყინდა რა ეგჳპტურსა მას უსჯულოებითა მიბნელებულსა თარგამოსიანთა შორის საღმრთოო ნათელი ეგე მტვირთუელი ჭეშმარიტებისა სიტყჳსა, განსდევნე ბნელი სიღამე მუნასა მის კერპოვნებისა, რამეთუ კერპნი მათნი ვერ თავს მდებნი ხილვისა შენისანი ქუე-დაეცჳთნეს, არმაზს შეედგა ძრწოლა ულხინებელი, ზადენ და მისთანათურთ, სრულიად აჳლად მტუერ იქმნნეს. ხოლო მათისა საცდურისაგან განჰჴსნილნი ჰხმობდეს შენდამი საღმრთოო მოციქულო დედაო ნინო. გიხაროდენ, შენ აღმმართებელო ჩუენ ცოდჳთა ქუე დაკუეთებულთაო. გიხაროდენ, მაცდურისა სატანასა ვაებით დამაკუეთებელო. გიხაროდენ, შენ ეშმაკისა და ცოდჳსა გემოვნებათა ცთომილებისა უჩინო მყოფელო. გიხაროდენ, შენ არმაზებრივისა კერპოვნებისა სიმრავლესა დაფარულსა ზაკვასა მათსა საჩინოდ მამხილებელო. გიხაროდენ, შენ ბნელისა მის ფარაოს თხემისა, ზღჳსა შინა ჯოჯოხეთისასა შინაგან დამფლველო. გიხაროდენ, შენ კლდეო წყლისა ცხოველისა მადინებელო, რომელი აჰკურებ სალხინებელად ცოდჳთა დამაშვრალთა. გიხაროდენ, შენ სუეტო სალთოო სულითა ცეცხლოვანო, რომელი უძღჳ ცად მიმართ შენ მიერ ბნელისა მონებისაგან ჴსნილთა. გიხაროდენ, შენ ქართუელთა საღმრთოო ლიმენავ, საფარუელო და ღრუბელო, რომელი აცვრევ ცვარსა სალხინებელსა. გიხაროდენ, შენ რომელი მარად გუზრდი ზეციერითა მანანათა პურითა მით ცხოვრებისათა. გიხაროდენ, შენ მსახურო შინაგან წმიდისა წმიდათასა ზეციერისა მის ანგელოსთა საშუებელისა. გიხაროდენ, ქუეყანაო წმიდაო ზეციერისა მუშაკისაგან მოქმნილო, რომელი წლითი წლად გამოიღებ ჩუენდამი სარწმუნოებისა და ხელვისა საქმესა თანა. გიხაროდენ, ფრიად შუენიერო შორის დედათა, საღმრთოო სძალო. იბ.

ეგულებოდა რა ეშმაკისად დამონებულსა მეფესა მირიანს ბნელისა მის საცთურისაგან განმორცება სულისა თჳსისა, მიეცა მას ვითარცა უცხოჲ ვინმე ტყუე მომავალი მდედრი, ხოლო შეიმოსა რა ზეციერი ნათელი მაცხოვრად და ტყუეობისაგან ეშმაკისა მჴსნელად საცნაურ იქმენ მისა, რომლისა თჳსცა და უკჳრდებოდა შენსა გამოუთქმელსა სიბრძნესა და მოციქულებრსა შრომასა ზედა და განკჳრვებული შენ თანა ჰხმობდა ღუთისადმი ესრეთ ალილუია.

ქუელად «ზენაით მბრძოლისა». და შემდგომად გალობა ესე. გალობა დ. სძილის პირი.

მესმა უფალო განგება, საიდუმლოთა მათ შენთა გამოუთქმელთა, განვიცადენ საქმენი შენნი და ალვიარე მე ღუთაება შენი.

წმიდაო დედაო მოციქულთა ჰსწორო ნინო, ევედრე ღმერთსა ჩუენთჳს.

ვითარ იგი აცხოვნე დედოფალი სენთაგან ფიცხელთა დაცემული, ეგრეთვე ჩუენცა თანა წარგუ-ხადენ ჭირნი, ჲოი! შემწეო ჩუენო ნინო ნეტარო. წმიდაო დედაო......

ვითარ იგი პირუელ მოწაფე, ლოცუათა შენთა ძალითა განათლდა, ჩუენნიცა გულნი განა-ნათლენ ნინა, რამეთუ ოხათა შენთა მოსავ ვართ. დიდება.

ვითარ იგი ძე ქურივისა, მომკუდარი აღადგინე ლოცუითა, ჩუენცა აღგუადგინენ ჲოი! ნინო, მწუხარებათაგან დაღონებულნი. აწდა.

რომელმან გვიშევ მეუფე ტკბილი, სახიერი და ძჳრ-უხსენებელი ურმა ღუთის-მშობელო ღირსო, აწცა მოწყალე ჰყავ იგი ჩუენ ზედა. გალობა ე. სძლის-პირი.

განგვანათლენ ჩუენ ნათლითა შენითა უფალო და მკლავითა მაღლითა მორწმუნეთა მშჳდობა შენი, ზეცით მომეც ჩუენ კაცთ-მოყუარე. წმიდაო დედაო......

განმანათლებელ ბნელსა შინა მყოფთა მოგვეცი, ნინო ნეტარო და შენ მიერ ცხოვნებულნი გიგალობთ, ვითარ მხურვალესა ზედამდგომელსა. წმიდაო დედაო......

ვითარ იგი ბრმანი განანათლენ ლოცუითა, აწ ეგრეთვე ჩუენცა მწუხარებისა სიბნელე განგუ-ძარცუენ ნინო საკჳრუელებათა საკჳრუელო, დიდება.

ვითარცა იგი მკელობელი ხელის დადებითა განჰკურნე, აწ ჩუენცა აღგუმართენ დაცემათაგან ნინო, რომელნი გევედრებით მხურვალედ. აწდა.

განგუანათლენ ჩუენ, ყოვლად წმიდაო ღუთის-მშობელო, რომელმან მჭმუნვარება იგი ევასი დაჰჴსენ, და მოგვეც წყალობა შენი მვედრებელთა შენთა. გალობა ვ. სძლის-პირი.

მომიტევენ სახიერო აურაცხელნი ცოდუანი ჩემნი, რომელთათჳს გიხმობ შენ, მიხსენ მე ბორო-ტთაგან, შენდა მომართ ვღაღადებ, ისმინე ჩემი ღმერთო მაცხოვარო ჩემო. წმიდაო დედაო...

მოგავლინა შენ ღმერთმან, ქართუელთა მნათობად, დიდებულო ნინო ყოვლად ნეტარო, სამუ-სოსა ჰფარევდ ყოველთაგან ვნებათა მაჭირვებელთა და ეშმაკთა საცთურთათ. წმიდაო დედაო....

ვითარ იგი შეჰმუსრენ, არმაზის კერპი საძაგელი, ეგრეთვე აწ შემუსრენ მტერნი ჩუენნი მართლუკუნ და ლოცუათა მათ შენთა მეხის-ტეხითა დაჰსწყვენ ჲოი! დიდებულო ნინო. დიდება.

ვითარცა იგი განჰხადე ეშმაკთა გუნდი სამწყსოთ შენით, აწცა თანა წარგუხადენ მზაკუარებანი მათნი ჲოი! დიდებულო ნინო და მათ მიერნი განსაცდელნი წარჰხადენ ჩუენგან. აწდა.

ღუთის-მშობელო სასოო ყოველთავე განწირულთაო, ცოდუილნი გიღაღადებთ, მოწყალე ჰყავ ძე შენი ჩუენ ზედა და დააცხვრენ მწუხარებათა ურვანი დიდებულო.

კუალად. «ზენაით მბრძოლისა». და ამისა შემდგომად ესე. იგ.

«ახალი და საკჳრუელი ბუნებათა უაღრესი რაჲმე დაწყებაჲ გვიჩუენა ზეციერმან ქალწულმან ნინო გამოსჩნდა რა ყოველთა მყოფთა ბუნებათა აღმგებელი ქალწულებრისა საშოსაგან კაცო-ბრივისა ბუნებისა ახალ მეოფელად, რომლისა ზესთა საკჳრუელებათა უსაკჳრუელესსა ხილვასა მომეცემელსა ჩუენდა ნეტარსა ნინოს შეუთხზვიდეთ მას საგალობელსა აღწერასა. გიხაროდენ, შენ ყუავილო, პირად პირადად მშუენიერო, რომელი გამოსცემ სუნსა პირად პირადად საუნოსსა. გი-ხაროდენ, გჳრგჳნო უნეტარესად შუენიერ განკრძალულთა მოღუაწეთაო. გიხაროდენ, ჩუენ ცო-დუითა დაცემულთა ზეცისა ნეტარებისა აღდგომისა ხატსა შემმოსელო. გიხაროდენ, ჩუენ ქუე-ყნელისად ზეციერსა ანგელოზებრივსა ცხოვრებისა მომცემელო. გიხაროდენ, ხეო ფრიად შუე-ნიერო, რომელი გამოიღებ მარადის უკუდავებისა ნაყოფსა. გიხაროდენ, ნერგო ღუთივ-ქმნულო

ფურცელოვანო, რომლისა საგრილსა შემოკრებით ქრისტესნი. გიხაროდენ, მუცლად მღებელ
საღთოსა მადლისაო, რომლისაგან ჴდის წყარო წყლისა ცხოველისა. გიხაროდენ, რომელმან შ
მიერ ბნელის გოხებისაგან ჴსნილთა წინამძღუარ გვექმენ ჩუენ ზეციერთა დიდებათა აღმავალ
ბად. გიხაროდენ, შენ საშინელებით მომავალისა მსაჯულისადმი, სწრაფლვე მეხვაშნეო შეამდგ
მელო. გიხაროდენ, ჩუენ მრავალთა ცოდუათა მიერ განვირდილთა, შეოხებათა შენითა ღუთისად
მოწყალისა დამაგებელო. გიხაროდენ, ჩუენ ბნელისა მონებისაგან განშიშვლებულთა საღთო
ნათლისა შემმოსელო. გიხაროდენ, ცოდვილთა სალხინებელო, ბრალთაგან დამძიმებულთა ნუგეშ
ზესთა წადიერებაო. გიხაროდენ, შენ ფრიად შუენიერო შორის დედათა, საღმრთოო სძალო. ი

ოეცლოსა მიბნელებულსა ქუეყანასა, უცხოებად მოსრული ჩუენდა გიხილეთ რა ხატითა ტყუ
ობისათა მოსრული ჩუენდა, ტყუეობისაგან მძლავრისა ბელიარისა გამოგვიხსნენ ჩუენ, ვით
იგი მაღალი მეუფე ჩუენებრ კაცებრ დამდაბლდა ხატითა მონისათა შობილი რათა ხატი თჳსი დ
ფარული მოიძიოს, ჩუენცა მხებისაგან ბნელისა სატანაჲსგან შენ მიერ ჴსნილნი, ზეცისად მ
ცუალებითა ზეციერ თანა გალობად შეგუაერთნა ჩუენ, რომლითა ვღაღადებთ ჩუენ ქუეყანისან
ზეცისა გალობასა, ესრეთ ალილუია. ი

«რომელი ყოვლად სრულებით ქუეყანასა ზედა გამოჩნდა კაცობრივსა თბესა სრულებით მიღ
ბითა, ზენათა და ყოველთა ზეციურთა ყოვლად სრულებით აღმავსებელი მეუფე, რომელმან ქალწ
ლებრივსა საშოსა, გარეშემოუწერელად დაიკარვა ქუეყანასა ყოველსა და ქუეშე ქუეყანისათა ყ
ველთა იგივე აღავსებდა, ამისთჳს ქალწულისაგან შობილმან, შენ ქალწული მხსნელად ჩუენდა მ
გუმადლა, რომლისათჳს ვღაღადებთ შენდა. გიხაროდენ, შენ ღუთისა დაუტევნელისა საღთოსა მა
დლისა შენ შორის დამტევნელო. გიხაროდენ, შენ ღუთისა დაუტევნელისა საღთოსა მადლისა შ
შორის დამტევნელო. გიხაროდენ მრავალთა ზეციერთა საიდუმლოთა, შენ შორის დამფარველ
საუნჯეო. გიხაროდენ, ურწმუნოთა სატანაებრისა ბოროტისა იჭჳსა განმახმობელო გიხაროდ
მართლ-მორწმუნეთა სარწმუნოებისა და სასოებისა პირად პირადად ნაყოფად აღმაყუავილებელ
გიხაროდენ, რომელმან უზესთაეს ცათასა ზესთა საყდართა მჯდომარე ჩუენთჳს მოძიებად მ
სრული გვახარე ჩუენ. გიხაროდენ, რომელმან სერაბიმთა ზედა განსუენებული ღმერთი, ჩუენ ც
დუილთა შორის გამოჩინებულად გვიქადაგე ჩუენ. გიხაროდენ, რომელმან სატანაჲსგან პირა
პირად განყოფილნი იგივეობით მონებად ღუთისა მიგვიყუანენ ჩუენ. გიხაროდენ, რომელმან ქა
წულებრივსა წიაღსა დამკარვებელსა ღმერთსა შეგვაერთენ ჩუენ. გიხაროდენ, რომელმან გვიხსნ
მძლავრისა მონებისაგან ბნელისა ბელიარისა. გიხაროდენ, რომელმან შეჰფქვე და შეჰმუსრე გლ
ტენი და მოქლონნი მძლავრისა ბნელისა სატანასნი. გიხარდენ, რომელმან განგვიღე და განკვე
ზადე ზეცათა იგი სამეებელი. გიხაროდენ, რომლისა სასოებითა ვაიძულებთ მაიძულებელთა ჩუ
თა სიზრქისა ნივთთა. გიხაროდენ, შენ ფრიად შუენიერო შორის დედათა, საღმრთოო სძალო». ი

ყოველი ვერაგობა ¢ მზაკვარება ბელიარისა განაქარვე, ფრიად მან მოციქულებრივისა შრ
მამან შენმან, რამეთუ უცხოდ ტყუეობად მოსრულისა გხედვიდეს შენ, ვითარცა მდედრსა უძლურ
ბუნებითა გარნა ზესთა კაცთასა უზესთაეს მოქალაქედ, და ტყუეობისაგან უცხოსა მის მძლავრი
მონებისაგან მრავალთა სულთა გამომხსნელად, რომლისა მცნიერობასა და საცდურსა მათსა და
თრგუნველნი შენ მიერ ჴსნითა, მხსნელსა ჩუენსა ვღაღადებთ ესრეთ ალილუია. ი

«რიტორებრივთა მრავალ ხმობითათა თხზულთა და ელადებრთა ძალთა სიმარჯუთა მკობილ
ლექსთა შენდამი უძლონოებად ვჰხედავთ ჯერისაებრ ქებასა, თუ ვითარ მდედრი უძლურთა ბუნება

მქონი ძალსა ძლიერსა სატანაისსაცა ჰსძლე და დააგჳრგვნე სიმჴნით და მორწმუნეებრიცა სრბა აღასრულე მოსწრაფებით, რომლისათჳს ესე ვითარსა საკჳრველსა მოწყალებასა ღმრთისასა დაკჳრვებულნი ვჰხმობთ შენდამი. გიხაროდენ, თჳთ არსისა ღმრთისა სიბრძნისა უზესთაესითა სიბრძნითა შენითა განმაცხადებელო ჩუენდა. გიხაროდენ, საღმრთოთა მათ წინა-განგებათა მისთა ჭეშმარითა მრავალთა სასწაულთა განსაკჳრვებელთა, სრულ მყოფელ. გიხაროდენ, ფილოსოფოსებრივთა ქრისტიანეთა ამათა და თხზულთა სისრულედ მამხილებელო. გიხაროდენ, რომლისა შესხმად მოსწრაფენი, სიტყუა ხელოვანნი ბრძენნი უხმოდ გამოჩნდებიან შენდამი. გიხაროდენ, რომელმან სულელ და ცოფ ჰყავ მრავალ ღონე იგი სატანისი. გიხაროდენ, რომელმან დააშჳნე და განაქარვე საზღაპრო იგი კერპთ-ვნებითი ამათ მოქმედება. გიხაროდენ, რომელმან ელლენებრივი იგი ათანერი საცთურიანი იხილჳს განჰხეთქე. გიხაროდენ, რომელმან ზეციერთა მონადირეთა სადთო იგი ბადე აღავსე მორწმუნეებრითა შრომითა შენითა. გიხაროდენ, რომელმან სიღრმესა უღმრთოებისასა დანთქმულნი სულნი აღმოიყვენ შესამეცნებელად ღმრთისა. გიხაროდენ, რომელმან შენ მიერ ქრისტეს მიმართ მორწმუნენი ზეციერითა მეცნიერებითა განანათლენ. გიხაროდენ, სადთოო ზეციერო ნავო, რომელ წიაღიყვან ქრისტეანესა ღელვათაგან შენდამი შევედრებულთა. გიხაროდენ, ნავთ სადგურელო ღამენავ შემწყნარებელო, სულით ვნებულთა შენდამი მიღტოლვილთაო. გიხაროდენ, ფრიად შუენიერო შარის დედათა, საღმრთოო სძალო. იჱ.

ყოველთა ცხოვრებისა მნებებელმან მეუფემან, ცხოვრება რა ინება, და მოქცევა სინანულად ბორიოტად წარწყმედულთა და დაბნელებულთა სულთა ქართლოსიანთა, შენ სადთო ეგე დედა დედისა ოჳსისა წილად-ხდომილისა ერთად მწყსად და მოციქულად მოგავლინა შენ, რამეთუ იქმენ მჴსნავად ჩუენდა და ტყუეობისა მისგან ბოროტისა მის ბნელისა შენ უცხოდ მოსრულმან ტყუემან გამოგვიხსნენ ჩუენ, რომლის მიერ ვღაღადებთ ესრეთ ალილუიაჲ.

კჳალად «ზენაით მბრძოლისა». და შემდგომად ესე. გალობა ზ. სძლის პირი.

ყრმათა ღმრთის მსახურთა ბაბილონს შინა, არა ჰმსახურეს ხატსა ოქროსსა და მით სახმილსა შეითხივნეს და შეცვრეულნი ესრეთ ღაღადებდეს და იტყოდეს, კურთხეულ ხარ შენ უფალო ღმერთო მამათა ჩუენთაო.

წმიდაო დედაო მოციქულთა ჰსწორო ნინო, ევედრე ღმერთსა ჩუენთჳს.

პირად პირადთა ჭირთა მოწევნულთა ჰხსნასა გევედრებით ნინო მსახურო მეუფისა დიდისაო, გვიოხჱე წინაშე ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა, რამეთუ შენ ხარ სასო და მხსნელი ჩუენი მარადის.

წმიდაო დედაო.......

მუხლ დადგმით მტირალნი შეგივრდებით ჵ შეწევნისა შენისა მოქენე ვართ, ჵოი ქრისტეს მოციქულო სანატრელო ნინო, გამომიხსენ ყოველთა ურვათაგან სამწყსონი შენნი, ესე რომელნი ჰპოვნეს ჩუენ, ჭირთა მრავალთა. დიდება.

სასოდ სიმტკიცედ და სიქადულად, ყოვლად წმიდა პატიოსანი ხატი შენი მოგვიგიეს ვითარ კიდობანი, პირუწლ ისრაილსა ერსა ჵ ვლიტანიობთ წინაშე მისსა, რათა საცნაურთაგან გამოვიხსნეთ ჩუენ მის მიერ. აწდა.

ყოვლისა სოფლისა სალხინებელო და სიხარულო მოსავთა შენთაო. ღმრთის მშობელო ნუ მიგვაქცევ ჩუენ ცუდად ცოდვილთა, არამედ მოწყალებანი შენნი აღძრენ და მოწყალე ჰყავ ღმერთი წყალობისა მოუჳარე ჩუენ ზედა. გალობა ჱ. სძლის-პირი.

მთასა ზედა, მოსეს თანამზრახჳლმან, მაყლოვანით სახედ გამოაჩინა და ქალწულისაგან შობილსა უვნებელად, ყოველნი ვაკურთხევთ და აღვამაღლებთ მას უკუნისამდე. წმიდაო დედაო...

ლხინებისა წყაროდ მოგვეცი შენ, ჵოჲ! ნეტარო ნინო, ჲ ვჴმობთ შენდამი, ჭირნი შემაწუხებელნი განსცვალენ, ჩუენ მოსავთა შენთაგან და ნუმცა უფლებს ჴელი მოშურნეთა ჩუენ ზედა. წმიდაო დედაო......

რისხვა ზენა ნაყოფთა წარმწყმედელი, თრთჳლი, სეტყუა, ჭიანი ჲ მგრაგნელი ჲ უწჳმრობა განმახმებელი, თანაწარგუხადენ ჩუენ ნინა მვედრებელთა შენთა და დაიცვე შევედრებულნი შენნი. დიდება.

მავნებელთა და მძაფრთა წჳმათა მომსპოლველთა, სიყმილით მოსლვისაგან, გვიხსნენ ყრნი შენნი, ჵოჲ! სანატრელო ღმთისა მიმართ, შენითა ოხათა ხვავითა ნინო მხევალო ქრისტესო. აწდა.

განწირულთა მტკიცეო შეწევნაო და მოსავთა შენთა სასოებაო, ურცხვენელო ღმთის-მშობელო უბიწოო, გვიხსნენ მოწევნადთაგან განსაცდელთა და ჭირთა.

გალობა თ. ძლის-პირი.

ღმთის-მშობლად აღგიარებთ, რომელნი შენ მიერ ვიხსნენით, ქალწულო უბიწოო, და გუნდსა თანა უხორცოთასა, შენ დაუცხრომელად გადიდებთ. წმიდაო დედაო......

ჴსენება შენი წმიდა, ჵმა არს ურვათა დამაცხრობელად, ხოლო მიხედვა წმიდისა ხატისა შენოსა მოსალოდებელ საუკუნოსა სიხარულისა. წმიდაო დედაო....

ჵოჲ! სანატრელო ნინო რომელნი ესე მხურვალედ მოხად მოგიგებთ, ნუ მიგვაქცევ აწ სირცხჳლეულთა, არამედ დაგვიფარენ ვნებათაგან შეწუხებულნი. დიდება.

ჵოჲ! დიდებულო ნინო რომელთა ესე შევჰმზადეთ მცირე გალობა გულს მოდგინებით, მიითუალე და გვიხსნენ საცნაურთაგან. აწდა.

ღმთის-მშობლად თაყუანისგცემთ, რომელნი შენ მიერ ვიხსნენით განსაცდელთა ჭირთა და მწუხარებათაგან, განწირულთა სასოო იყავნ წყალობა შენი ჩუენ ზედა.

გჳალად, „ზენაით მბრძოლისა". და შემდეგ ესე. ით.

„ზღუდე ხარ ადამისისა შეურყეველი ყოველთა თარგამოსიანთა მორწმუნეთა საღმრთოო ქალწულო ნინა, რომელნი საწუთოსა ამასა სოფლისა ზღჳსა შინა ღელვა გვემულნი განსაცდელნი მარად შენ შემწეობის ჩუენისად მოვივლტით, რამეთუ ცათა და ქუეყანისა მოქმედმან ღმერთმან ქალწულებრივსა კვართსა რა დაიკარგა, შენ ქალწული ეგე მხსნელად ჩუენდა მოგავლინა, რომლისად ვღაღადებთ ესრეთ. გიხაროდენ, შენ საღმრთოო ქალწულებისა ლამპარო, ქალწულთათჳს ნინოსაღნთებულად წინა მავალო. გიხაროდენ, რომელმან კაცთაგან უცნაური, ზეციერი იგი ცნობა გამოგვიცხადე ჩუენ. გიხაროდენ, რომელმან მოგვანიჭენ ჩუენ სახარებითა შენითა სამ-გუამოვნებსა შინა ერთღმრთეებისა თაყუანისცემა. გიხაროდენ, რომელმან მაცთურისა მიერ ცთომილნი გონებანი ჩუენნი, ქრისტეს ღმრთაებისა მეცნიერებად განაბრძნე. გიხაროდენ, რომელმან უგულის ხმოსა კერპისა მიმართ ცთომილებით თაყუანისცემელნი, გონიერებით თაყუანისცემად არსთა შემოქმედისა ყოველთა ღმრთისა აღგვიყვანენ ჩუენ. გიხაროდენ, სულისა განმხრწნელთა ვნებათა უჩინოსა პტერისაგან დათესულთა, საგრძნობელთაგან ჩუენთა მოხსნებითა შენითა უჩინო მყოფელო. გიხაროდენ, რომელმან განამრავლენ თესლნი უბიწოსა სარწმუნოებისანი. გიხაროდენ, ყოვლად უბიწოსა ქსძლისაგან დათესულო სძალო, რომელმან მიგვიწოდენ ზეცისა სძლოსა მიმართ გიხაროდენ, ქართლოსიანთა მართლმორწმუნეთა პირად პირადო შუენიერო სამკაულო. გიხაროდენ,

შენთა ქალწულისა უშვერებასა უხრწნელებისა ქალწულებისა სიწმიდით განმაშვენებელო. გიხაროდენ, მოციქულთა სულთა მსგავსად შესამოსლის მახლობელო საფარველო, გიხაროდენ, ფრიად შვენიერო შორის დედათა, საღმრთოო სძალო». კ.

«გალობათა ყოველნი ესსალმუნოთ და საგალობელთა მრავლობასა მოუძლურდებიან. უკეთუ ფრიად მოსწრაფე ვიქმნნეთ შეიხმოვად შენდამი ქალწულო, რამეთუ ვერარას ნაწილსა ღირსსა სრულებისა ვაჩვენებთ ქებისა მოსწრაფებასა, რომელნი შენ აჩვენენ ჩვენ ზედა დედობრივნი ნაწლევებითნი ურიცხვნი მოწყალებანი, რამეთუ გამოგვიხსნენ ჩვენ ბნელისა მისგან ვნებათა მშობელისა, რომელნი ვღაღადებთ ესრეთ ალილუია». კა.

«საღმრთოსა ნათლისა მტკრთოლვარედ მრავალ ჰირად მგზებარესა ლამპარსა გხედავთ შენ წმიდასა ქალწულსა, ცოდვისა ღამეთაგან დაბნელებულთა სულთა ჩვენთა განსანათლებლად. რამეთუ უნივთოსა საღმრთოსა სარწმუნოებისა ნათლითა წარგვიძღვის ჩვენ ზეცათა მეუფისა მეცნიერებად, რომელი მარადის მიგვიძღვის ვითარ ცისკარი ბრწყინვალე დიდისა მის მზისა შარავანდედისა განათლებისა მოღებად, რომლისა მიერ ღაღადებისა ხმასა აღვავლენთ ესრეთ. გიხაროდენ, საცნაურისა მზისა შარავანდედისა ნექტარო, ბნელსა ცოდვისა ჰირსა გონებათა ჩვენთა განმაოტებელო. გიხაროდენ, შენ ბრწყინვალეო ლამპარო, ბნელსა შინა დაშთომილთა სულთა ჩვენთა განმანათლებელო. გიხაროდენ, სულიერო ელვაო, რომელი იოტებ სულთა ჩვენთაგან ელვისა მსგავსთა ვნებათა. გიხაროდენ, ქუხილო სულთა ბოროტთა შემაძრწუნებელო, რომელი დააყენებ მარადის საცთურთა მისთა. გიხაროდენ, რომელი მნებისაგან ბნელისა ჴსნილთა აღმოუბრწყინვებ ზეცისა განათლებათა. გიხაროდენ, წყლისა ცხოველისა მდინარეო, რომელი მარადის გვიწყაროებ მეოხებისა შენისა მოწყალებისა ცვარსა. გიხაროდენ, რომელმან წყლისა და სულისა მიერი ბანითა ემბაზისათა ზეციერი იგი ხატება განგვიახლე ჩვენ. გიხაროდენ, ცოდვისა ბიწთა, სულისა ჩვენისაგან განმახმობელო. გიხაროდენ, სულისა და ჴორცთა განმწმედელთა საბანელთა, მეორედ შობისა მიერ მომცემელო. გიხაროდენ, რომელი გვცხებ მირონსა სუნნელსა, ჰირად ჰირადთა სულისა ნიჭთა. გიხაროდენ, რომელი განგვიზავებ ტაკუკსა შინა საღთოსა, სულისა საზრდელთა ზეციერსა სიხარულისა. გიხაროდენ, რომელი მარადის გვისვრებ და გვისტუმრებ, ცხოვრებისა საიდუმლოსა სერობითა. გიხაროდენ, შენ ფრიად შვენიერო შორის დედათა, საღმრთოო სძალო». კბ.

«მადლის მიცემა და განათლება რა ინება ყოვლისა სოფლისა საღმრთოთა შარავანდედთა მიერ იესოს მოწაფეთასა. მადლისა მისგან ჩვენ განშორებულთა, შენ განახლებად მკურნალად ჩვენდა გამოგაჩინა შენ და ჰირჩეულთა მას საცდურსა ვალსა ევაჲსისა დამხსნელად. რომელმან განჭრა ჴელით წერილი ჰირჩეულთა მათ ბრალთა ჩვენთანი და დაამჴო საცთურიანნი ცოდვანი უჴელოთა გერპთანი, რომელნი ესრეთ ვღაღადებთ ალილუია». კგ.

«მგალობელნი შენ მოციქულისა ჩვენისა დიდისანი შევჰკიხიავთ და შემოვკრებთ სულიერსა შესხმასა ქებასა ყუჩვილთასა, ჭაბუკნი ქალწულთა თანა, მოხუცებულნი ყრმათა თანა და შევასხამთ შენ ვითარცა სულისა მის საღთოსა ტაძარსა წმიდასა და ქალწულისა მკედრსა, ქრისტეს მოციქულისა, რომელმან მჴურობელი და მტკრთოლვარე ყოველთა დაბადებულთა ყოვლად უბიწოსა ქალწულისა ტკრთოლად გვასწავე ჩვენ, რომელნი შევჰსწირავთ სულიერისა საგალობელსა შენდამი ესრეთ. გიხაროდენ, სიტკბეო კარავო, რომელი მარადის გვასტუმრებ ჩვენ მოციქულებისა ღვაწლის შენისა სანუგეშოსა. გიხაროდენ, სულისა მიერ საღთოო განწმედილო პალატო, რომელმან შეგვიყვანნე ჩვენ უშინაგანეს წმიდისა წმიდათასა, გიხაროდენ,

სუფევრო კიდეთა აღსავსეო საღმრთოთა მით პირად პირადითა მადლითა. გიხაროდენ, ზეციერისა მის საუნჯისა სიუნჯისაგან სულისა მადლისა გამომშრალებელად ჩუენდა მომცემელო. გიხაროდენ, ქართველთა ხსნისა ქრისტეს მორწმუნეთა მეფეთა ძლევისა გვირგვინითა შემამკობელო. გიხაროდენ, მეუფეთა მართლმორწმუნეთა და სიწმიდითა განბრწყინვებულთა მლოცველთა შემწეო და მეოხად სიქადულო. გიხაროდენ, წმიდათა ეკკლესიათა პირად პირადად შემამკობელო ყოველთა. გიხაროდენ, რომელი მეოხებისა შენისა მოწყალებითა დახსნილთა ხელთა და უსასოებად მიწევნულთა განებათა ზეციერთა საძღვარ აღიყვანე. გიხაროდენ, რომელმან შენ მიერ ზირეულ სულითა ქადაგებული ქრისტეს მეუფეებისა ქუეყანა მეუსათ დაურღუეველად დაიცევ. გიხაროდენ, რომელმან მის ზედა აღდგომილთა წინა მეწყვეთა მტერთა სატანას მიერ აღძრებულთა, მარადის ძლიერთა შენითა დაცვითი იოჩრე. გიხაროდენ, დამშეულისა გონებისა ჩუენისა განათლებაო. გიხაროდენ, დაბნელებულისა და ცოდვისა განწირულებად მიწევნულისა სულისა ჩუენისა ხსნაებაო. გიხაროდენ, შენ ყოვლად ქებულო ნინო დედათა. საღმრთოთა სწავლითო. გდ.

ეჰა! ყოვლად მრავალ-საგალობელო საღმრთო ქალწულო დედაო სინთ-ყოველთა მეტყველებისა სიტყჳსა ღმრთისა დედისა ყოვლად უბიწოისა ქალწულისა მიმართ ჩუენ თჳს მეოხებად მიღებულო ძღუენო, მიიღე ჩუენ მიერ ახალი ესე საგალობელი საქებრებელი შეწირული და მარადის გჳხსნენ ჩუენ სულისა და ხორცთა განსაცდელთაგან და ზედა აღდგომილთა, ხილულთა და უხილავთა მტერთაგან და საუკუნოისა სატანჯველისაგან განმოგვიყვანენ მეოხებითა შენითა მხმობელნი ესრეთ ალილუია.

ეს მუხლი სამგზის და კუალად იკოსი პირველი მოიკითხვა....

იკოსი წმიდისა ნინოსი, ხმა ბ.

მოციქულო ქრისტესგან გამორჩეულო, ქადაგი სიტყჳსა ღმრთისა განსწავლულო, მახარებელი ცხოვრებისა, წინამძღვარი ქართველთა ერისა გზათა სიმართლისათა, დედისა ღმრთისა საკუთარი მოღუაწე ნინა, შეგამკობთ დღეს ყოველთა ძნობითა საღმრთოისა მეოხი შეურცხვენელი მლოცველი დაუძინებელი.

ესე ყოველი ვითარცა გვირგვინი საღმრთო შეუთხზენ ქართველთა განმანათლებელსა წმიდასა ღირსსა დედასა ნინოს, მეოხსა და მფარველსა ყმაწვილსა სულთა ჩუენთასა.

აღიღე ქუესტრო ნინოწმიდელი მიტროპოლიტი საბა[1].

ლოცვა ღირსისა დედისა, მოციქულთა სწორისა ნინოს მიმართ. თქმული მისივე მუხლო-მოდრეკით.

ამიერი ფრიად-შეუწყნარებით და სიმკაცრით სულთა ჩუენთა თჳს დედობრივ მოღუაწეო ქალწულო ნეტარო ნინო მცირე ესე სამადლობელი ესე ძღუენი, ჩუენ გევედრებით უღირსთა მონათაგან, წადიერებით და სიყუარულით. შენ დედობრივ და მოღუაწისა ჩუენისად შეწირული ყოველთა დედათა ნათესავთაგან შენ მაცხოვრად და მოღუაწედ სულთა ჩუენთათჳს დაბნელებულთა და კერპთა მსახურებისაგან ბნელისა მხსნელად ღმრთისა მიერ მოწყალებად ჩუენდა მოფენილო ნათელო. ვითარ იგი უწინარეს ამისა მორჩილ იღუაწე ჩუენთჳს მოციქულებრითა შრომითა შენითა და დე-

1) ვინ არს ეს საბა მიტროპოლიტი ნინოწმიდელი ცნობილი არა უწყით. გადამწერი იყო ამ დაუჯდომელისა და შემოქმედი, როგორც ცხადს შემოქმედი უნდა იყოს, რამეთუ შემდეგ ლოცვა თქმული მისივე ჩაურთავს.

დობრიგისა მოწყალებისა შენითა, აწცა ნუ დასცემ მოლოდინებასა და მოხებასა წინაშე მეუფისა ქრისტესსა, რომელი შენ გვახარე ჩვენ მოციქულებრითა შრომითა შენითა და იხსენ სულნი ჩვენნი საწყალობელნი, მონებისა მისგან ბნელისა ეშმაკისა და საცთურთაგან მისთა მრავალ ღმერთნეთა და ტყუვნობისაგან მრავალ სახისა მის სულთა დამაბნელებელისა ცრუებისაგან გამოიტაცე გონება და სული ჩვენნი. აღჭურვილ-ყვენ მით ძლიერითა შეწევნითა შენითა მტერნი ჩვენნი ჩვენ ზედა აღდგომილთა და შემუსრენ მკლავნი მათნი ბარბაროსებრივნი მრავალ ღონისძიებით ჩვენ ზედა განმარტებულნი და მოუღეს ძალი და ძლიერება მათი ყოვლად ძლიერითა ქრისტეს მეუფისა ჩვენისა უძლეველისა ძალისათა და სრულიად უგუნ აქცევდე დედაო ტკბილო სანატრელო. ცოდვათა ჩვენთა სიმრავლისაგან დღითი დღედ მომავალთა მომსრველთა სიმრავლეთა წარმართთასა და წარტყუენვად ჩვენ ზედა აღჭურვილთა და ვიდრე აღსრულადმდე და აღგებადმდე სოფლისა ამის ამაოებისა. ჰყვენდე ჩვენ თანა განუშორებელად დედაო სანატრელო. ღირს ეყავ მოწყალე შვილთა შენთა თანა ცოდვისა ბრალთაგან განთავისუფლებულთა და ვნებისაგან ეშმაკისა ტყუვე-ქმნილთა და იღვაწე ჩვენ თანა განუშორებელად. ნაცვალი შენ მიერ საღმრთო იგი მართლმადიდებლობისა ყოვლად უბიწო სარწმუნოება, ცხოველსმყოფელითა მით მადლითა ყოვლად წმიდისა სულისა შეწევნისათა და განსვლადმდე ცხოვრებისა ამის ჩვენისა გნინისაგან დაგვიცვარენ მართლისა ურყევისა სარწმუნოებასა შინა უბიწოთა მოქალაქობითა, რათა შენ მიერითა მეოხებითა და შეწევნითა და საფარველითა შენითა, მარად თაყვანისცემით მოუკლებელად ვადიდებდეთ, ყოვლისა ცხოვრებისა შემოქმედსა ჩვენსა, ყოველთა დამბადებელსა მეუფესა მას მეუფეთასა მაცხოვარსა ჩვენსა ქრისტესა, მამით და სულით ერთ-ღმერთებით და ერთ არსებით ყოველთა არსთაგან თაყვანისცემულსა, აწ და სამარადისოდ და მომავალსა საუკუნესა, ამინ.

ლოცვაჲ ახალი, რომელიც იკითხების აწ, უმჯობეს არს მეწლი-სრული, რომელი ჯერ არს კითხვად.

ჰოი! მზისა დაუვალისა ცისკარო, ყოვლად ბრწყინვალეო ქართველთა განმანათლებელო, მსხივითა ნათელთა ქადაგებისა ბნელსა უმეცრებისასა განმდევნელო და ნათელსა ღვთის მეცნიერებისასა აღმომაბრწყინვებელო და ლოცვითა ქადაგებისა შენისათა ძალთა ბელიარისათა ცვილებრ დამადნობელო და უჩინო მყოფელო, სნეულთა მკურნალო, ტყვეთა მხსნელო და ყოველთა მხურვალედ მვედრებელთა შენთა მსწრაფლ შემწეო და შესავედრებელო.

ჰოი! ყოვლად ქებულო მოციქულო ნინო, ვედრებითა ყოვლად უმცხინვარესითა მეოხებათა შენთათა, ექმენ თანა შემწე უკეთილმსახურესსა და უფროს მპყრობელსა ხემწიფესა ჩუენსა .... და სპანი, აქ ვისიც იყოს—ის უნდა მოიხსენოს.

აცხოვნე უფალო და შეიწყალე უწმიდესი და უმართლმადიდებლესი სინოდი და მას. ყოვლად უსამღ... არქიეპისკოპოსი .... და ყოველნი მართლმადიდებელნი ქრისტიანენი დაგვიფარენ, ვედრებად ნუ დასცხრები ყოვლად სახიერისა მეუფისა მიმართ, რათა შეჭურვილ ვიქმნეთ ხილულთა და უხილავთა მტერთა ჩუენთა ზედა.

ჰოი! მოციქულო ნინო, გვიხსენ ჩუენ ყოვლისაგან ვნებისა სულისა და ხორცთასა და ყოვლისაგან მოწევნულისა ჩუენ ზედა რისხვისაგან, ძრვისა და გამხრწნელისაგან ქარისა და ყოვლისაგან ბოროტისა და მოჰმადლე ქუეყანასა ერთობა, ეკლესიათა მშჳდობა და გვიხსენ გვალვისაგან და უწყმროებისა და მოუვლინე მშვიდობა და სიმრთელე და სარწმუნოებით შემხებთა ყოვლად წმიდასა ლარნაკსა ნაწილთა შენთასა და გარე უკუნ აქციენ მხედრობანი აგარიანთანი და შეაძრწუნენ და შემუსრენ ქედნი მათნი მზვაობარნი ქუეშე ფერხთა მორწმუნეთასა და ყოველნი ქრისტიანენი დაუფარენ მეოხებითა შენითა და შეგვავრწყუნარენ ნათელთა დასაბამისა მამისა, ყოვლად ძლიერისა ძისა მისისა და სულისა ყოვლად წმიდისა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

სიბრძნით. ჩამოლოცვა მცირე. ხმა დ.

ყოველი ქუეყანა მორწყე სიტყვითა და საღმრთოითა ენითა მოციქულო ნინო, აღმოაცენე იავწარ სხმული სარწმუნოებისა და აღავსენ კიდენი ქუეყანისანი და ღუარძლი ურწმუნოებისა განფხურ და ნათელ ეც მას სამებისა მიერ დაუსაბამოსა.

ჰოი! ყოვლად ქებულო მოციქულო ნინო, მოხედე ვედრებასა მონათა შენთასა და გვიხსენ ყოველთა განსაცდელთა და სნეულებათაგან.

Х. САБИННИКЪ

[illegible]

თ̃ა. აგვისტოსა გ. წამება და ღუაწლი წმიდისა დიდისა მოწამისა რაჟდენისი.[1]), რომელი იწამა ჟამთა დიდისა მეფისა ვახტანგისათა; სპარსთა მიერ ქართლს, სოფელსა შინა წრომს.

მთიებ საჩინოდ, მნათობად შიდა ქართლის.
რაჟდენ დაუგსო ლამპარი წრომს მოღუაწე.
გუმრდ განდახრული, ქრისტეს ესერებაის.
თრევით მტუმრის განჭყრის, მახვლს იმარიაკებს.
სიზმართა ჭსტუმალებს, სუფევად საუკუნოდ.

თქმული ნიკოლაოზ თფილელის მიერ.

მოწამეთა ხსენებითა, ვითარმცა იქმნა განძლომა ღმრთისმოყუარეთაგან და მარტჳლთ-მოყუარეთა, რამეთუ მოწამენიცა განუძლომელითა სიყუარულითა მეუფისა მათისათა მოტყუინარე იყჳნეს უმძაფრეს ცეცხლისა ამისთჳსცა ახოვნად შეჭადრეს, ფიცხელთა სატანჯველთა და ძჳრ ძჳრთა სიკუდილთა და ვერა რამან განკუეთა მათი იგი ღმრთისა მიმართ სურვილი, ვერცა ცეცხლმან და მახჳლმან, ვერცა განთჳსვმან ასოთამან და დახვეტამან ხორცთამან, ვერცა ურმისთუალთა სიფიცხუმან, ვერცა მხეცთა მძჳნვარებამან, ვერცა ნაკუერცხალთა მოტყინარებამან, ვერცა ლახმუთა და ტაფათა მხურვალებამან და ვერცა მძლავრთა გულისწყრომამან და ვერცა სხუამან რამანმე სიძნელემან და სიფიცხემან ჭირთა და სატანჯველთამან შეუძლო განკუეთად და დაშრეტად მათ შორის დანერგულისა მის, ცეცხლებრ მოტყინარისა, სიყუარულისა ღმრთისა; არამედ ყოველსავე ერეოდეს და

---

1) რაჟდენ ანუ სრაზდინ, სახელი ესე არაბული არს, ნიშნავს მნათობსა სარწმუნოებისასა, ნახე ამისთჳს ეკკლესიის საგალობელი წმიდისა დიდებაო ახლის ნერგის ეკკლესიისაო: ჭეშმარიტად მნათობო სარწმუნოებისაო, პირველ-მოწამეო რაჟდენ, შენ მიერ იხარის წყობა ქართველთა ეკკლესიისა.

ხელითა ექმნებოდეს და არათუ ოდენ სიხარულით იწრაფდეს, არამედ ფრიადითაცა სიურვილით და დიდითა წადიერებითა მოიღიმენოდეს და მრავლითა გულსმოდგინებითა მიარბიოდეს წამებისა მომართ და სატანჯველთა, ვითარცა სძალთა მოიტაცებდეს, რამეთუ ცეცხლსა შინა შეთხზვის და განხურვებულთა რკინისა ცხელართა ზედა განსჯოლვება ესრეთ მიიღებოდეს; და დაჭრა მახჳლთა მიერ და მაშვერთა განხურვებულთა განცმა ვითარცა სულნელთა ყვავილთა ზედა ფრხიც მავალობს და არა თუ სხჳთა, რამეთუ ბუნებითა, არამედ ჩუენსთა ამათ უძლურთა ხორცთა ბუნებითა და გუამითა ამით გარდამოსხმითა მიითვალვიდეს ესოდენთა მოთმინებათა სატანჯველთა და ახოვან იქმნებოდეს დათმენად სასტიკთა წყლულებათა, რამეთუ სასოებითა მით თჳსითა მიხედვიდეს აღთქმულთა მათ კეთილთა, რომელი იგი აღუთქუა ტკბილმან მან მეუფემან და უმეტესად განიცდიდეს ცხოველს მეოხებულთა გრძნობათა მაცხოვრისათა, რომელი იგი ღმრთისა ჩუენთჳს ტანჯულთათჳს უვნებელმან მან ღმრთაებითა ჯუარი და სიკუდილი და სხჳსა იგი გრძნობანი უქმნა მეოხებულსა ჩუენნი ესე ყოველი მტკიცედ დაიღვეს გონებასა შინა და თჳთ ნებსით თჳსით მისცვიან თავსა თჳსსა ესე ვითართა ფიცხელთა სატანჯველთა და ძჳრ ძჳრთა სიკუდილთა; ხოლო იხილის რა სახიერმან მან და ზეშთა სახიერებისა უფსკრულმან, მათი იგი მხურვალე, სიყუარული და ცეცხლებრ მოტყინარება, ვითარ იგი უშიშრად შეჰკადრიან ცეცხლსა და მახჳლსა, ყოის მოვიდის უხილავად შეწევნად მათდა, განაძლიერნის იგინი და შემოსნის ახოვნებითა უძლეველი და აღჭურვის ბრძოლად მტერთა მათ უხილავთა და მერმე ხილულნიცა იგი მტერნი მოაუძლურნიან და დასცნიან მოთმინებითა სატანჯველთა; რამეთუ მძლავრთა მათ უწყალოთა ნება თჳსი ვერ აღასრულიან. რაჟამს ყოველი ღონე დაელიის, ხოლო მოწამენი სატანჯველსა და საწამებელსა თჳსსა ადრე მიემთხვეოდეს. იხილეთ სიბრძნე იგი ყოვლად ძლიერისა ღმრთისა, ვითარ განაძლიერა მიწისა ესე ბუნება და მათ მიერ დასცა ზეშთა იგი და დიდად მოქადულობა უხორცოისა მის მტერისა და ესრეთ შემძლებელ ყვნა საქმეთა უზეშთაეს ბუნებათასა, რამეთუ სადა დაემკჳდრის უზეშთაესი იგი ბუნებათა, მუნ უზეშთაეს ავა ბუნებათა საქმენი იქმნებიან, რუ ვინ ჰგონებსნ თუმცა წყარომან მან სახიერებისამან და უფსკრულმან მოწყალებისამან, ზოგნიმცა ესრეთ განაძლიერნის ვითარ ესე ჰხედავთ და გესმისთ მოთმინებისა წმიდათასა და სხუანი იგი შეუწყნარებელადმცა დაუტევნა ნუ იყოფინ ესე, რამეთუ მადლი მისი და შეწყალებანი და ზეგარდამო მოხედვანი ყოველთათჳს უშურველ არს, რომელნი ხადიან მას ჭეშმარიტებით ვითარცა წერილ არს, არამედ მიზეზი იგი მათ შორის დამკჳდრებისა ღმრთისანი წმიდანი იგი იყვნეს, რაჟამს შეესაკუთრნეს სიყუარულსა ღმრთისასა და სრულიად განუყოფნეს თავნი თჳსნი და მცნებითა მისთა გულსმოდგინებით იქმნნეს დამარხვად, მაშინ მოვიდის დაემკჳდრის მათ შორის, ვითარცა ატყუს წყარო იგი ჭეშმარიტებისა, ვითარმედ უკეთუ ვინმე მიყუარდეს მე, მცნებანი ჩემნი დაიმარხნეს და მამამანცა ჩემმან შეიყუაროს იგი და მოვიდეთ მისსა და მისთანა საყოფელი ვყოთ, ესე იყო მიზეზი ვითარცა ვთქუ ღმრთისა მათ შორის დამკჳდრებისა.

იხილეთ რასა ვიტყჳ მორწმუნენო ანუ რა არს დღეს მიზეზი სიტყჳსა ჩემისა და თქუენისა აქა შემოკრებისა. არამედ საჩინო იგი მნათობი ოჳილი და დასაბამი მოწამეთა წმიდა იგი და სამგზის სანატრელი მოწამე რაჟდენ დასაბამი მოწამეთა რა ვსთქუ, არა თუ სხჳსა ყოველთა მოწამეთა დასაბამად ვსთქუ, არამედ ჩუენთა ამათ და ქართველთა შორის გამობრწყინვებულთა მოწამეთა, დასაბამ იქმნა სანატრელი ესე.

რამეთუ ვითარცა ახალსა ამას მადლსა შინა მირქუმულმოწამობითა ბრწყინავს და იხსენებისცა მირქუმულმოწამედ სტეფანე და გჳრგჳნად მისთანა დედათა შორის წმიდა თეკლა, ეგრეთვე ჩუენსასა

ამას ჩუენსა პირველ ამან განუღო კარი წამებისა შემდგომთა მისთა მოწამეთა და პირველად ამან დასთხია სისხლი და ექმნა მიზეზ სხუათაცა ახოვნებისა და სიქველისა; რამეთუ პირველ ამის ნეტარისა არა ვისი სმენილ არს მარტჳლობა ქუეყანასა ამას საქართველოსა.

რამეთუ ვითარცა ლამესა რა ბნელსა აღმობრწყინდის მთიები და შემდგომად მისსა სხუანი ვარსკულავნი შეუდგიან და მისსა ნა გამობრწყინდიან, ეგრეთ ესე ექმნა წინამძღუარ მოწამეთა. რამეთუ ამან რა იღუაწა ქრისტესთჳს ღუაწლი იგი უკუდავებისა, შემდგომად მისსა უძლეველმან მან მეფემან ვახტანგ, რამეთუ მანცა გჳრგჳნი მოწამობისა შეიმოსა ხელითა ურჯულოთა სპარსთათა ქრისტესთჳს და სჯულისა მისისათჳს, მერმე შემდგომად მცირედისა მოსლვასა მას ყრმათასა ორთა ძმათა მთავართა მათ არგუეთისათა, წმ. დავით და კონსტანტინესი ახოვნება სიმჴნისა აჩუენეს და გჳრგჳნოსან იქმნეს მოწამობითა, მერმე შემდგომად დიდმან მეფემან არჩილ და ესრეთ შემდგომითი შემდგომად მოწამენი მრავალნი მეფენი და მთავარნი გამობრწყინდეს. არა ხოლო თუ ესე ვითარნი მხნენი მამაკაცნი, არამედ დედანიცა უძლურნი მძლედნი ბუნებითა ახოვან იქმნნეს და ბუნება იგი უძლური დაივიწყეს და ფიცხელთა და სასტიკთა სატანჯველთა უმაღლეს შეჰკადრეს; და არა თუ უნდოთა ვიეთმე და მდაბიურთა; არამედ დედოფალთა და პალატსა შინა სამეფოსა მყოფთა, დამამკლებს მე ჟამი ესე აღრიცხვად სიმრავლესა მათსა, რომელნი გამობრწყინდეს შემდგომად წმიდისა ამის მოწამისა, რომელნი აღწერილ არიან წიგნსა შინა უწყებისა მათისასა და ჩუენდა საცნაურ ქმნილ არიან და რომელნი ჩუენ არა უწყით იგინი, ზეცას აღწერილ არიან, წიგნსა შინა ცხოველთასა; და ნუ უკუე საწყინოცა თქუენდა იქმნესა, ესეოდენნი და ესე ვითარნი კეთილნი შეუდგეს ღუაწლსა წმიდისა რაჟდენისასა, რომელმან ესრეთ იღუაწა და ესრეთ ახოვან იქმნა, ვიდრელა ყოველნი ქართველნი მეფენი და მთავარნი, მღდელნი და მონაზონნი და ყოველი ჰასაკი თანამდებ ჰყო შესხმად ბრწყინვალეთა ღუაწლთა მისთა და ქებად ახოვნებისა მისისა; და უფროსად დიდებისმეტყუელებად განმაძლიერებელისა და გჳრგჳნოსან მყოფელისა მისისა ქრისტესისა.

განებავსთ თუ რათა ვიტყოდი, კუალად კერძოებითსა ცხოვრებასა მისსა, და უწყიმცა ვითარმედ სურვიელ ხართ სმენად ზედა მიწევნილობასა მოქალაქობისა მისისასა, ღუაწლთა და სიმჴნისა მისთა და მე ვიტყოდი ძალისაებრ ჩემისა და წარმოვსთქუა; ვითარ და ვინაობა მისი: მამული და ნათესაობაჲ, ჟამი და ადგილი და მერმე ღუაწლთა მიმართ სიმხნით განწყობა, არამედ მიხსენით უღირსებისაგან ჩემისა და ნუ უკუმცა დაკნინებაჲ რაჲმე ეცეს უსწორობითა სიტყუათა სიგლახაკისა დიდთა მათ და ბრწყინვალეთა ღუაწლთა მისთა, რომელი იგი თანა წარჰჴდა ყოველსა სჯულისა მო-ქებულთასა, და ანგელოზნი განაკჳრნა და ეშმაკნი სირცხჳლეულ ჰყო; გარნა ვყოთ ღუაწლითშემო-სილსა მას და გჳრგჳნშემოსილსა, რათა ძალისაებრნი ესე სიტყუანი არა უღირს იყვნენ.

იყო ესე სამგზის სანატრელი, ვითარცა ძუელნი მატიანენი გჳაუწყებენ და მამოთხრობანი ძუე-ლობანი ესე ვითართა უწყებათანი, ვითარმედ იყო ნათესავით სპარსი, დიდთა და დიდებულთა მთავართაგანი და საკუთართა შორის სპარსთა მეფისათა წარჩინებულ და სჯულითა იყო იგი ცე-ცხლის მოსავ და მსახურ მზისა და მთოვარისა, რომელსაცა არწმუნეს ასული მეფისა აღსაზრდელად, ხოლო წესი იყო მაშინ სპარსთა შორის, ვითარცა ჩუენ ქართველთა შორის: რომელსა მისცის ძე აღსაზრდელად, მამა-ძედ უხმობდეს და დიდად რაჲმე პატივად ასიჭჳებდეს, ესე ვითართა საქმეთა მთავარნი და დიდე-ბულთა თჳსთა.

მას ჟამსა დიდმან მეფემან ვახტანგ ინება მოყვრობა სპარსთა მეფისა[1]), და მოსთხოვა ცოლად ასული იგი, რომლისაცა მამა მძლე ქმნილ იყო სასტრელი იგი და ოდეს ქმნეს ქორწილი და მოიყვანეს ქართლად; თანა ჴლთა ნეტარისა ესე და მეფემან ვახტანგ, დიდითა პატივითა და შემს-გავსებულისა არმზანაგითა ვითარ ჴელმწიფოდ მოწყალებასა მისსა, ეგრეთვე პატივსცა ნეტარსა მას და დიდი სახლისი და ცხოვრება მისისა და საკუთარ და ოქროსამკულ ჴელთა იგი; და არა მხოლოდ ოდენ მოპყრობისა და დიდებულებისა მისისა სტუმართმოყვარეობისათჳს; არამედ სიკეთისა და სათნოე-ბისათა მისისა ღირსებისათჳს, რამეთუ ვერვინ მამულითა ჴელმწიფისა მეფისა, არა უდარეს ნათელ-ღებულთასა იქცეოდა, რამეთუ ყოველთა სათნოებითა შემკულ იყო, რომელნიცა გჳასწავებენ სახარე-ბისა ჴსოვნა, სიმდაბლითა და შეწყნარებითა მოწყალებებითა და სიმდაბლითა და სიმშჳდითა და სხჳთა ყოველთა სათნოებათა, რომელი საყუარელ და სათნო არს ღმრთისა, ამისთჳს საყუარელ იყო ყოველთა მიერ და უფროსად მეფისა მიმართ, აქუნდა საკუთრებად ესე ოდენთა კეთილთა მისთჳს არამედ ერთხელ იყო და მახლობელ გონებითა ნეტარი რაჟდენ, იხილა რა წესი ქრისტიანობისა და სარწმუნოებისა მტკიცე და ჴსენება ქართველთა, იწყლა გული მისი სიყუარულითა ქრისტესითა და ცეცხლებრ მიტყებულ იყო სარწმუნოებისათჳს და სურიდა ნათლისღებისათჳს, რომელი იგი პა-რეველვე განათლებულ იყო საქმეთა მიერ კეთილთა და აღბეჭდულ ღმრთის მსახურებითა.

ზედასა ზედა მოვიდნ იგი ეკკლესიად და ისმენნ სიტყუათა საღმრთოთა და ქადაგებათა ჴსენე-ლისათა; და პირველ ნათლისღებისა, ვითარცა ვთქუ არა უდარეს გამოსჩნდა იგი აღრითგან ნათელღე-ბულთასა: ხოლო ნათელ იღო რა უმეტესად წარემატა სათნოებათა და მის ზედა მოიყვანილი იყო მადლი სულისა უმეტესადღესად აღსრულებისა მის მიერის, რამეთუ მარადის გამოიკვლევდა ცხოვრებასა წმიდათასა და უფროსად მოწამეთათჳს სურვიელ იყო და ისტრიდა ცხოვრებასა მათსა და აღსა-სრულსა; ვითარცა იქმნა პირქენი ხოლომონ და ილოცვიდა, რათა იგიცა ღირს იქმნეს, ინებოს თუ ღმერთმან ღირსყოს მას წამებისასა და ესრეთვე სასწაულისა უჴუდავებისასა და ესრეთ განმტკიცებულ იყო და შემკული ღმრთის მსახურებითა, ვიდრემდე თანაწარსწვდა სიყრმითგან ღმრთის მსახურებასა შო-ნა აღზრდილთა და ამისთჳს საყუარელ იყო ყოველთა მიერ და საკუთარ მეფეთა და მთა-ვართა.

ხოლო ოდეს მიშუებითა ღმრთისათა აღდგეს სპარსნი ქრისტიანეთა ზედა და აღიძრნეს ურიცხუთა მჴედრებითა, რამეთუ დიდი იყო მაშინ ბრძოლა და დაუცხრომელი მტერობა ქრისტიანეთა ზედა და უფროსად ბერძენთა მიმართ[2]); ხოლო ჩუენ ქართველთა მომართ ამისთჳს, რამეთუ ეძიებოდა ჩუენნი ბერძენთა მიმართ სიყუარული და ერთობა და ესე იყო ნება მათი, რათა ჩუენნიცა მათთანა მტერ ვექმნეთ ბერძენთა.

მაშინ აღიძრა, ვითარცა მეფემან სპარსთაგან ურიცხუთა მჴედრობითა და დიდითა ძალითა

---

1) დიდმან ვახტანგ გორგასლანმა შეირთო ცოლად ასული სპარსთა მეფისა ორმიზდასი ბალენდუხტ, რომლისა ლალა იყო წმ. სანატრელი ესე პირუშლ-მოწამე რაჟდენ.

2) სპარსთა მეფე ორმიზდას მოკუდა 457 წელსა და ტახტი სპარსთა დაიპყრა ძმამან მისმან ფირუზ, რომელსა დიდად არ ესიამოვნებოდა ვახტანგის დიდება; ამის გამო ცდილობდა მარად მის დაუძლურებასა და შემდეგ ამისა სრულიად დამორჩილება მისი და დამორჩილების შემდეგ ომი ბერძენთა თანა. ნახე პროკოპი de bell. Pers. pag. 33 ხოლო თეოფანე ბიზანტიელი Hist. de reb. Bys. pag. 22 და სხუანი მრავალნი.

თჳსითა, პირჴმლ მოიწივნეს საზღვართა ქართლისათა და ენება დამორჩილებად მათი, რათა გესნიცა თანა წარიტანოს, ხოლო ქართუელთა ესე არა ენება და არცა მიერთნეს. არამედ შეივლტოდეს ციხეთა და ქალაქთა შინა, რამეთუ მაშინ ბერძენნი უცალო იყვნეს და ვერ ეძლო შეწევნა ქართუელთა; მაშინ მეფემან ვახტანგ განამაგრა ციხენი და ქალაქნი და თჳთ დადგა მცხეთასა საშუალოსა მას ქალაქსა შინა. მოვიდეს სპარსნი და აღავსეს ქართლი სპითა სიმრავლითა და გარე მოიცვეს მცხეთა, რამეთუ განიყვნეს იგინი რამეთუ ზოგნი დადგეს ავჭალას ზოგნი ნაჴულბაქევს და დიღმით გერძო და შიდა ქართლს, იმერ და ამიერ მტკვრისა. და იყო მიმდემი ბრძოლა და ურთიერთარს გუემთება; რამეთუ გამოვიდიან მცხეთით რჩეული მჴედრები და დაუცხრომლად ებრძოდიან და ზოგჯერ სძლევდეს სპარსთა და მშჳდობით შემოიქციან ქალაქად და ზოგჯერ იძლინიან ქართუელნი და მოისვროდეს მათ მიერ და განგრძელდა ბრძოლა იგი ვიდრე ოთხთუემდე.

დღესა ერთსა ჩუეულებისაებრ, განვიდა წმიდა რაჟდენ ბრძოლად, რამეთუ იგი უმეტეს სხუათა ქართუელთასა უმხურვალეს ებრძოდის სიყუარულისათჳს ქრისტესა, რამეთუ იყოცა წმიდა ესე ახოვან წყობათა შინა და გამოცდილი და რჩეული მებრძოლი, რამეთუ მრავალგზის განსრული და მძლე ქმნული ძალითა ქრისტესითა ძლევა შემოსილი უვნებლად შემოიქცის; გუალად ვასვიდა არმაზით გერძო და ბრძოლა ჰყო მათდა მიმართ. ხოლო იგინი მარადის უმზირდეს და ენება ცოცხლივ შეპყრობა მისი [1]), რამეთუ დიდად ძლევად შეერაცხა შეპყრობა მისი ცოცხლივ, რამეთუ ეძვინებოდა მათ ქრისტიანობა მისდა მამულისა სჯულისა დატევება და ახოვნებისა თჳსცა მისისა ენება ხელთ გდება მისი. ცნეს რა სპარსთა მუნ დაბანაკებულთა ჰმზირ ჰყვნეს იმიერ და ამიერ და გზისა სივიწროთა ვერღარა ეძლო პირის პირ შეტევება და შეიპყრეს სანატრელი იგი მჴედარი ქრისტესი და შეკრული წარიყვანეს წინაშე სპარსთა მეფისა, ხოლო ცნა რა მეფემან შეპყრობა წმიდისა რაჟდენისა განიხარა ფრიად, ვითარმცა სრულიად მძლე ქმნილ იყო ყოველთა წინააღმდგომთა თჳსთა და ვითარცა წარადგინეს წინაშე მისსა იხილა იგი მეფემან და ეტყოდა მხიარულითა პირითა; გიხაროდენ, მხნეო რაჟდენ. მშჳდობა შენდა, სადა უკუე იყავ ესოდენთა ამათ ჟამთა. რაჲსათჳს უარ გიქმნიეს მამული სჯული და შედგომილ ხარ სჯულსა უცხოსა, რომელი არა განსწავვეს მამათა შენთა და ბრწყინვალისა მზისა წილ და ცეცხლისა და სხუათა მათ მნათობთა, მსახურებ ჯუარცმულსა კაცსა, რომელი ჰურიათა მოაკუდინეს და შენ იგი ღმრთად შეგირაცხიეს, ანუ არა ესე ყოველი ესრეთ არსა.

ხოლო წმიდამან მიუგო, ჰჵ ჭეშმარიტად ეგრეთ არს, ვითარცა სთქუ მეფეო, რამეთუ მე ქრისტიანე ქმნილ ვარ და დამიტევებიეს მამული უღმრთოებაჲ და არღარა თაყუანისვცემ ცეცხლსა შემწველსა, არცა მზესა კაცთათჳს სამსახურად დაბადებულსა, არამედ ღმერთსა ცხოველსა, რომელმან ჰქმნნა ცანი და ქუეყანა და ყოველი რაჲარს მათ შინა ხილულნი ანუ უხილავნი, რომელსა აქუს უკუდავება, დამკჳდრებულ არს იგი ნათელსა შინა თუალ-შეუდგამსა, რომელი იგი არავინ იხილა ვერცა ხილვად შემძლებელ არს, ესე არს ღმერთი ჩუენი, რომელსა მე შევემეცნე სამგუამოვანებით დიდებული და ერთღუთაებით აღსაარებული, რომელი უკანასკნელთა ამათ ჟამთა მოვიდა ხსნისათჳს კაცთა ნათესავისა ერთი წმიდისა სამებისაგანი, ხორციელ იქმნა და დაემკჳდრა ჩუენ შორის და იქმნა მსგავს კაცთა, თჳნიერ ცოდვისა და ყოველივე განგებულება ცხოვრებისა ჩუენისა

---

1) ნახე Histoire de la Géorgie, I-re partie p. 195.

აღასრულა, და უკანასკნელ კუერს ეცა და მოკუდა ბუნებითა ჩუენითა, და ჩუენ უკუდავებაჲ მოგუა-ნიჭა და დაეფლა და აღსდგა მესამესა დღესა და ამაღლდა ზეცად მუნვე წიაღთა ვინა იგი გარდა-მოჴდა მჯდომარე არს მამისა თანა და კუალად მოვალს დიდებითა ღმრთივმეცნიერითა, მაც-ხოვრად მორწმუნეთა მისთაჲ და დასჯად მათდა, რომელთა არა რწამს ღმრთაება მისი»,

ესრეთ წარმოსთქუა ქრისტეს მოწამემან ბრწყინვალითა ხმითა, დიდთა მათ თჳს საიდუმლოთა მოკლეთა სიტყჳთა აღივსო გულისწყრომითა დაუპყრობელითა მძლავრი იგი, არამედ ჯერეთ ჰყოვნდაგვე და სიმშჳდესა იჩემებდა, ჰგონებდა ნუ უკუე ნიჭთა და პატივთა მიერ შეუძლოს მიქ-ცევაჲ მისი, პირუტყულისავე უსახურებასა მიმართ და მორჩილება ბრძანებისა მისისა და ეტყოდა კუალად ისმინე რაჲდენ და დაუტევე უხმარნი ეგე სიტყუანი და ურჩნი ბრძანებათა ჩუენთა და მიგანიჭნეთ პატივნი და დიდებანი უფროს პირუტყულისა და გყოთ თანაზიარ დიდებისა ჩუენისა და იყო საკუთარ მეგობარ და საყუარელ ჩუენდა და უკეთუ ესე არა ჰყო სიკუდილითა მწარითა და სატანჯველითა მრავალ ფერითა მოგაკუდინოთ შენ.

მაშინ მოწამემან მცირედ განიღიმა ესმნეს რა სიტყუანი ესე მეფისანი. მიუგო და თქუა: «რაჲ არიან ნიჭნი და პატივნი შენნი მეფეო, არა საწუთრონი არიან და მსგავსად სიზმრისა გან-ქარვებადნი და აჩრდილებრ წარმავალნი, რამეთუ ვითარცა კუამლი განქარდების და ვითარცა მტუერი განიბნევის, რამეთუ მიწანი ვართ და მიწადცა მივიქცევით, ხოლო სული უკუდავ არს, და უკუდავებაჲ ჰგიეს და უკეთუ ვისმინო ბრძანებისა შენისა და ვერჩდე თქმულთა შენთა არა მო-კუდეა მეცაჲ, ვითარცა ზოგად ყოველნი კაცნი; და მერმე საუკუნოდ ვიტანჯებოდი ცეცხლსა შინა უშრეტსა და სიმდიდრე შენი აქავე დაუტევო: ხოლო უკეთუ მოვკუდე ქრისტესთჳს უკუ-დავ ვიქმნე საუკუნოდ და მისთანა ვსუფევდე და მისთანა ვიდიდო დიდებითა დაუსრულებელითა, ესე არს განზრახვა ჩემი უცვალებელი, და თქუენ, რაჲცა სათნო არს თქუენი იგი ჰყავთ, არა რომელთა სახითა ვერჩდე ბრძანებასა შენსა».

მაშინ უმეტესითა გულისწყრომითა აღივსო მეფე იგი უსჯულო და უბრძანა წინაშე მდგო-მელთა რათა სცენ პირსა მისსა ძლიერად და სცემდეს უწყალოდ ესე ოდენ, ვიდრე კბილთა სრუ-ლიად შემუსრვადმდე რამეთუ განირყუნა და შეიმუსრა პირი მისი და აღმოფხურნეს კბილნი მისი და აღივსო ადგილი იგი მძაფრ მომდინარითა მით სისხლითა; ხოლო იგი მადლობასა აღუვლენდა უფალსა, რომელ სახელისათჳს მისისა ღირს იქმნა ესოდენსა და ესე ვითარსა გვემასა; კუალად განსძარცვეს იგი და შიშუელსა ითრევდეს ქუათა მახვილთა ზედა და სცემდეს უწყალოდ არგნე-ბითა და მყოვარ ჟამ რა ითრიეს, მერმე შეკრეს ხელით და ფერხით და რკინით მაგრად შეჭუ-ღლეს საპყრობილესა ბნელსა შეაყენეს, თჳნიერ ყოვლისა ნუგეშინისცემისა.

ხოლო შერავიდა საპყრობილესა მას შინა უმეტესითა გულსმოდგინებითაჲ და უმხურვალეს-სითა სურვილითა მადლობდა ღმერთსა, რომელ ესე ვითარსა ღირს იქმნა გვემასა ქრისტეს სახე-ლისათჳს, რამეთუ დაღაცათუ ხორცითა შეკრულ იყო ნეტარი იგი, არამედ სულითა ხსნილი და თა-ვისუფალი, ილოცვიდა და ევედრებოდა უფალსა, რათა განაძლიეროს და არა დაუტეოს შეწევნისა-გან მისისა; წინა მდებარეთა მიმართ ღუაწლთა, რომელი ეგულებოდა დათმენად და ღირს ჰყოსცა მათ მიერ გჳრგჳნსა წმიდათა თანა ზეცისა ჩინებისასა, რომელთა იგი მისთჳს ივნეს და ვიდრე აღსასრულამდე სრულჰყუნეს სრბა წამებისა მათისა.

მყოვარ ჟამ რა იცვებოდა საპყრობილესა მას შინა, ვერ მიდრიკეს გონება მისი სიყუარულისაგან ღმრთისა, მაშინ მოვიდეს მთავარნი ქართველთანი, რომელნიცა მაშინ სპარსთა თანა მის-

რულ იყვნეს. ევედრებოდეს მეფესა მას უღმრთოსა გამოყვანებად წმიდისა მის საპყრობილით და ეტყოდეს ჩუენ თავს მდებ ვექმნნეთ რაჟდენს ახოვანსა და მოასსენებდეს, სიკეთესა მისსა და სიბრძნესა და სიქველესა მისსა, რამეთუ მრავლისა პატივისა ღირს არს კაცი იგი, და არა ჯერ არს ესრეთ უპატიოდ და უწყალოდ სიკუდილი მაგისი; განუტევე ეგე მცირედ ჟამ, რათა წარვიდეს მამულსა თჳსსა და იხილნეს ცოლი და შჳლნი თჳსნი, მეგობარნი და მოძმენი, ნუ უკუე სა-ყალულითა მათითა და მათ მიერითაჲ განზრახვითა ერჩდეს ბრძანებასა თქუენსა და არა მიეცეს ესრეთ უწყალოსა სიკუდილსა, რამეთუ დიდად გვეღმის მაგისთჳს და ოდესცა ბრძანოთ მსწრაფლ წარმოგიდგინოთ წინაშე თქუენსა.

შემდგომად მრავლისა ვედრებისა ისმინა მათი მძლავრმან მან და ბრძანა გამოყვანება მის წმინდისა საპყრობილით და მიჰმადლა იგი მათ და განუტევა იგი სახიდ თჳსად და ამცნო მათ, რათა ადრე წარმოადგინონ წინაშე მისსა; ხოლო წმიდასა მას უძნდა ესე და არა ენება განტევება, რომელ არა ადრე მიემთხჳა სასურველსა თჳსსა და იტყოდა ვითარმედ ესე ყოველი ღონე არს ჩემზედა ეშმაკისა, რათა ღონის ძიებითა დამახრწიოს წინამდებარე ესე ღუაწლი და დამაშორეოს აღთქმულნი იგი კეთილნი, წმიდათათჳს განმზადებულნი.

მაშინ წარვიდა წმიდა იგი სახიდ თჳსაჲ და პირუტყულ მივიდა ხილვად მეფისა ვახტანგისა და იხილნა და მოიკითხნა მეფე და დედოფალი, ცნა რა ესე მეფემან ღმრთისმოყუარემან განიხარა ფრიად და მიეგებნეს წინა სიხარულით და მოწლედ ამბორს უყოფდეს და სიყუარულით მოიკითხვიდეს, ამბორის მყოფელნი თუალთა და პირთა მისთა ქრისტესთჳს შემუსრვილთა და ყოველთა ასოთა მისთა მოწყლულთა, ნატრიდა და ეტყოდა, ნეტარ ხარ შენ მხნეო რაჟდენ და სამგზის სანატრელ არს ღუაწლი შენი, რომელ სახელისათჳს უფლისა თავს ისხენ ესე ვითარნი ვნებანი, რამეთუ საწერტელნი ქრისტესნი ხორცთა შინა შენთა გიტჳრთავს და ესრეთ განაძლიერებდა და ახოვან ჰყოფდა უმეტესთა ღუაწლთა მიმართ და ითხოვდა მისგან, რათა მეოხ ექმნას წინაშე ღმრთისა.

შამდგომად ამისსა წარვიდა სახლეულთა მიმართ თჳსთა და მოიკითხნა, ხოლო მათ მხილველთა მისთა და სიხარულითა უზომოჲთა აღვსებულთა მადლობაჲ შესწირეს ღმერთსა, რამეთუ არღარა ელოდეს ხილვასა მისსა შეიტკბობდეს და ამბორს უყოფდეს ხელთა და ფერჴთა მისთა, და ეტყოდეს ჵოი! სანატრელო რაჟდენ ოდესღა ვესვიდით ცოცხლებით ხილვასა შენსა, რამეთუ განეწირე ყოველთა და ყოველნი სიკუდილსა შენსა ვჰგონებდით, აწ ვინადგან ცოცხლებით გიხილეთ ნუღარა დაგვიტევებ, ხოლო მას არა რაჲ შეერაცხა არცა სურდა ხილვა მათი და ზრახვა, რომელ იგი სასურველსა თჳსსა იგონებდა, მას განიცდიდა გონებითა და იგი ეგულებოდა, მერმე შემდგომად მცირედისა ბირებითა ეშმაკისათა აღიძრა მეუღლე მისი მსგავსად პირუტყულისა მის დედისა განაზრახებდა წმიდასა მას და იტყოდა. რაჲ ესრეთ განგიწირავს ცხოვრებაჲ თჳსი და მიგიცემიეს თავი შენი სიკუდილად და ჩუენცა სრულიად ობერ და ობოლ გვყოფ, ერჩდი ბრძანებასა მათსა და იხსენ თავი შენი და ჩუენცა, რათა არა ბოროტად მოჰკუდე შენ და ჩუენ სიკუდილითა შენითა მივეცნეთ განსაცდელსა მწარესა და მწუხარებასა ძნელსა და სხუასაცა მრავალსა ეტყოდეს და აწუწედეს შეტკბობად წუთ ჟამისა ამის ცხოვრებისა და დიდებისა მისთჳს წარმავალისა არა ჰსუროდა მათ; არცა ცხოვრებისა მისთჳს დაუსრულებელისა იგონებდეს; რამეთუ არა ემსგავსებოდა მაკაბელთა დედათასა, არცა წმიდასა ნატალიას მეუღლესა წმიდისა ადრიანესსა, არცა დედაკაცსა მას ღმრთის მოყუარესა ერთისა მის ორმეოცთაგანისასა, არამედ სხუათა უმხნოთა და

დახსნილთა ღელდთა მსგავს იყო. ხოლო ესმა რა ზრახებაჲ წმიდასა მას მეუღლისაგან თჳსისა, მიხედა მას მკსინვარედ გულისწყრომით და ეტყოდა «რად ესრეთ ბოროტისა განმზრახ მექმნები ჯოი! დედაკაცო ვითარცა ევა, ანუ ვითარცა ცოლი იგი იობისი, რათამცა ვისმინე შენი და ვიქმნემცა ვითარცა ადამ, უკუდავებისა წილ მოკუდავ და უხრწნელებისა წილ განხრწნილ და მიწად მიქცეულ, ნუ იყოფინ ესე ჩემდა სმენად სიტყუათა შენთაჲ, რათა მივეცე წარსაწყმედელად და გამოვეხუა ცხოვრებისა მისგან საუკუნოსა. რა არს უტკბილეს ქრისტესთჳს სიკუდილისა, ვინათგან მანცა ჩუენთჳს სიკუდილისა გემო იხილა და ჩუენ უკუდავება მოგუანიჭა, რომელი დიდ არს უკეთუ ჩუენცა მოვკუდეთ მისთჳს მიწანი ესე და მტუერნი და რათა მისთანაცა ვსუფევდეთ» და მყის აღდგა და განეშორა მათგან, ხოლო იგინი აღივსნეს მწუხარებითა და მოიცვნა ტირილმან და გოდებამან მწარემან და ესრეთ გამოვიდა ნეტარი იგი მათგან და წარვიდა თჳთ უწოდებელად მუნვე სადა იგი პირუტყუ ელუანა ღუაწლი იგი უკუდავებისა, მძლავრთა მათ მიმართ უღმრთოთა, რომელთა მიმართ აღუთქუა მუნვე მიქცევა.

ხოლო იგინი ვინათგან მტირედ და რაეყოვნა წმიდასა მას ჰგონებდეს არღარა მიქცევასა მისსა მუნვე, უბრძანეს გუნდსა მხედრობათასა, მყის წარსლვად და რათა იძულებით და ჭირით მოიყვანონ, ხოლო ნეტარი იგი თჳთ უწოდებლად მივიდოდა ნებსით თჳსით დაკვლად ვითარცა კრავი; ხოლო იგინი შეემთხვივნეს წმიდასა მას და ვერ იცნეს იგი ფრიადისა მის შეურაცხებისაგან და მისზედა შემთხვეულთა მათ სატანჯუელთაგან და ჰკითხვიდეს მას, თუ სადა არს რაჟდენ მათ მიერ საძიებელი, ხოლო იგი მიუგებდა ვითარმედ მე ვარ, რომელსა თქუენ მეძიებთ, მყის შეიპყრეს უღმრთოთა მათ ჰსცემდეს თავსა მისსა უწყალოდ არგნებითა, (ჯოხითა) შეჰკრეს და ესრეთ წარიქციეს წინა და მიჰგვარეს იგი მეფესა მას. იხილა რა მძლავრმან მან, კუალად ეტყოდა და აიძულებდა უარის ყოფად ქრისტესა და ჰკითხვიდა ვითარ ხარ მხნეო რაჟდენ და რა განიზრახე ესოდენთა ამათ დღეთა, ნუ უკუე აწცა არა გულისხმა გიყოფიეს უმჯობესი თავისა შენისა და რამეთუ ესოდენთა ამათ ჟამთა სულგრძელი გექმნენით, რამეთუ გუწყალის სიკეთე შენი და არა გუნებავს უჟამოდ სიკუდილი შენი, «ჯოი მეფეო! განზრახუა ჩემი უცვალებელ არს და უქცეველ» მიუგო წმიდამან, «რამეთუ ვინათგან ერთგზის დაუტევე მამული, უღმრთოება და ვიცან ჭეშმარიტება, არღარა ჯერ არს მუნვე მიქცევა ჩემი უღმრთოებად და დატევებად ცხოველი ღმერთი და არცა ესოდენთა ამათ ღუაწლთა, რომელ თავს ვისხენ ქრისტესთჳს, მისი უქმად წარხდომად» ხოლო მეფე იგი აღუთქმიდა კუალად ნიჭთა და პატივთა უდიდესთა უფროს პირუტყულისა და იგიცა უმეტეს იყო უფროს პირუტყულისა მის ღუაწლისა და უმეტესითა კადნიერებითა მიუგებდა და ეტყოდა, «და გურარამან შეუძლოს განყენებაჲ ჩემი სიყუარულსა ღუთისასა, რამეთუ მზა ვარ ყოვლისავე დათმენად».

კუალად შეიპყრეს წმიდა იგი პირუტყულისაებრ, სცემდეს უწყალოდ და ითრევდეს და აიძულებდეს რათა დაემორჩილოს ბრძანებასა მეფისასა: ხოლო იგი დუმნა და არა რას მიუგებდა და იხილეს რა უქცეველობაჲ მისი; შეჰკრეს იგი და წარგზავნეს სხჳსა მთავრისა მიმართ, რომელი დაბანაკებულ იყო ზემოსა ხოჯელსა წრომს და მიუმცნო ესრეთ, რათა აიძულის რომლითაცა ღონითა შეუძლოს განშორება მისი ქრისტესგან და მორჩილებაჲ მეფეთა და უკეთუ ისმინოს მისი, დიდითა პატივითა მისდავე მიაქციოს; ხოლო უკეთუ ეგოს პირუტყულსავე მას ურჩებასა ზედა თჳნიერ ყოვლისა წყალობისა მწარითა სატანჯუელითა განიყვანოს ამის ცხოვრებისაგან, ესრეთ უწყალოდ, გინდრელი არცალი თუ ხორცთა მისთა შემდგომად სიკუდილისა ექმნას მიწასა შინა დაფლვა, წარიყვანეს კუალად შეკრული და წარგზავნეს წინაშე მთავრისა მის ზემო ხსენებულისა.

იხილა რა წმიდა იგი განიხარა ფრიად, რამეთუ სურიდა ხილვა მისი, რამეთუ ასმიოდა პირველვე სიკეთე და ახოვანება მისი, მოწლედ მოიკითხა იგი და ეტყოდა: გიხაროდენ მხნეო რაინდო. შენ ხარ, რომელმან აჩვენე სიმხნე უძლეველი და წინა აღუდეგ ბრძანებასა თჳთ მპყრობელისასა და აგინებ სჯულსა მამულსა და შედგომილ ხარ სჯულსა ჯვარითაგან მოკლულისა კაცისასა, აწ მოიქეც და ისმინე ჩემი, უარ ჰყავ სცთური ეგე, რომლითა შეცთომილხარ და მსახურე მზესა და მთვარესა და ცეცხლსა ამას ბრწყინვალესა, რომელი სჯულ გიდვეს მამათა შენთა და მიიხვენ პატივნი და დიდებანი უმეტესნი პირველთასა და იყავ ცოცხლებით და ნუ აღირჩევ სიკუდილსა ტკბილისა ამის საწუთროსა წილ.

ხოლო წმიდა იგი მიუგებდა: «რასა მაიძულებთ უსჯულნო, ცხოველისა ღმრთისა დატევებად, რომელმან დაბადა ცაჲ და ქუეყანაჲ და ყოველი რაჲ არს მათ შინა და მსახურებად ცეცხლსა შემწველსა და სხუათა მათ უსულოთა ნივთთა აღრევე უარ ქმნილთა ჩემ მიერ, მე პატივნი თქუენნი და ნიჭნი გინებად შემირაცხიან, რომელი დღეს არს და ხვალე არღარა; ხოლო თქუენდა ყოვლადვე მორჩილთა თქუენთა და რომელნი სჯულსა თქუენსა აღიარებენ, მიელის ცეცხლი დაუშრეტელი და სხუანი იგი სატანჯველნი საუკუნოდ მტანჯველნი, არა უწყიაა, რამეთუ, რომელი მოკუდეს ქრისტესთჳს უკუდავება და უხრწნელება და დაუსრულებელი ცხოვრება მიელის ზეცათა შინა, რომელი განუმზადა ღმერთმან მოყუარეთა თჳსთა. აწ რომელიცა გნებავსთ ჰყავთ იგი, რამეთუ მე მზა ვარ დათმენად ყოველთა ძვირთა ქრისტესთჳს, ესმა რა მსაჯულსა მას სიტყუანი წმიდისანი აღივსო გულის-წყრომითა, უბრძანა ცემა თავსა და პირსა მისსა უწყალოდ და კუალად შემუსრნეს კბილნი და ღაწუნი მისნი და ესეოდენნი ტკივილნი მოიწია წმიდისა მისზედა, ვიდრელა არცაღა შემძლებელ არს ენა გამოთქმად, ხოლო იგი მადლობასა აღუარებდა ღმერთსა და იხარებდა სულითა მსგავსებისათჳს ქრისტეს ვნებათასა.

კუალად წარიყვანეს შეკრული ხელით და ფერხით და შეიყვანეს საპყრობილესა მწარითა ტკივილითა მოცული და იგი ყოველსავე მადლობით მოითმენდა, ხოლო მეუფე ქრისტე არა იდუმალ დაუტევებდა შეუწყალებელად მონასა თჳსსა, არცა განეშორებოდა, არამედ საპყრობილესა შინა გამოუჩნდებოდა, ნუგეშინისცემდა და განაძლიერებდა და წმიდა იგი უახოვანეს იქმნებოდა და უმხნევალეს წინა მდებარისა ღუაწლისა მიმართ..

ხოლო შემდგომად დღეთა არა მცირეთა, კუალად გამოიყვანეს ნეტარი იგი და აიძულებდეს კუალადცა უარის ყოფად პირველისაებრ და წინა უყოფდეს პატივთა და ნიჭთა დიდ დიდთა და ეგრეთვე პატიჟთა და ჭირთა უფიცხესთა და სიკუდილსა მწარესა უძჳრეს პირველისა მის, უკეთუ არა ისმინოს; ხოლო ახოვანი იგი და ყოვლად უშიში გონებითა კუალადცა შეურაცხ-ჰყოფდა სიტყუათა მათთა და სიმხნით განეწყობოდა სატანჯველთა უმძჳნვარესთა და კუალად იტყოდა «ვერა რაჲთა რომლითა სახითა განმაშოროთ სიყუარულსა მისსა», მაშინ უსასო იქმნეს გარდაქცევისათჳს მისისა, რამეთუ ყოველი ღონე დაელია მძლავრთა მათ უღმრთოთა.

ბრძანეს მოხმად ძელთა, რათა მით მოაკუდინონ სამ გზის სანატრელი იგი, რამეთუ იქმნა უსჯულოთა მათ, ვინათგან ძელსა ზედა მოკლულისა მიმართ აქვს სასოებაჲ, ჯერ არს რათა ესეცა ძელითა აღესრულოს; აღმართეს ძელი იგი და მას ზედა დამსჭუალეს ტარიგი ქრისტესი.

მერმე მოიყვანნეს სხუანი ხუთნი ძვირის მოქმედნი ავაზაკნი აღმართნეს ძელები და მისთანა დამოჰკიდნეს და შორის მათსა ნეტარი იგი, ვითარცა ჩუენი იესო, შორის ავაზაკთასა ჯუარცმული და მერმე განაწყვეს მოისარნი იმიერ და ამიერ და იწყეს სროლად და ესოდენ უწყალოდ

დეს ჸლოთნი იგი, ვითარცა მჴეცნი განძვინებულნი და არა კაცნი პირმეტყუელნი, რამეთუ ნი იგი მათ მიერ ტყორცებული და ჴორცთა შინა წმიდისათა ძლიერად განწონილნი იქმნებოდ მრავალ გზის ჰყვეს ესრეთ ულმობელოთა მათ და ძლიერი წყლულებაჲ მოაწიეს მასზედა და ყო ნა ჴორცნი მისნი აღავსნეს წყლულებითა და ესრეთ დაწერტილი და დაგუემული ძელსაზედა გიდებულად იხილვებოდა და ვერღარა ეძლო წმიდასა მას მრავალ ჟამ ცხოვრებად, ვინათგან იყო მისცა თანა ედვა ბუნებითა იგი სიკუდილი, მაშინღა ხმაჲყო ახელთა შენთა უფალო, ვჰვედრებ სულსა ჩემსა» და ესრეთ განუტევა სული და აღესრულა[1]). ჵოი! საშგზის სანატრელისა ღუაწლნი, ჵოი! დიდებული იგი სიკუდილი, უკუდავად გარდაცვალებაჲ, ჵოი! მსგავსება იგი, რომლითა ემსგავსა მეუფესა თჳსსა, სხუათა თჳთოსახეთა სატანჯველთა თანა, ესეცა პატიო და ნიშად მოემადლა წმიდასა მას, რათა მსგავსად მხსნელისა ესეცა ჯუარითა აღესრულოს და ას ძჳრის მოქმედთა, ვითარცა ესეცა მათ მიერ ძჳრის მოქმედად შერაცხილი, ყოვლისა პატიო და ქებისა ზედა ქმნილი.

კუალად აქაცა იქმნა რაჲმე მსგავსი ვნებისა მის მეუფისა, რომელი იგი უვნებელმან მან ჩუენ დჲთმანა მსგავსად დღისა მის ჯუარცმისა, გარდამოჴდა ბნელი წყუდიადი შუადღესა და იქმნა ი მსგავსად ღამისა და ქარი სასტიკი ვიდრელა განიბნივნეს მუნ ყოველნი შემოკრებულნი ურბიოდეს შინაგან და იმალვოდეს. ხოლო მცველნიცა იგი, რომელნი დაედგინნეს უსჯულოსა მთავარსა, რათა არა აუღონ ქრისტიანეთაგანსა წარღებაჲ გუამი იგი წმიდისა მის და არცა ვად მიწასა შინა, არამედ რათა მჴეცთა და ფრინველთა შეჭამონ, იქმნა რა საშინელი იგი დღ ნელი წყუდიადი და ქარი სასტიკი; ვერვინ შემძლებელ იყო მუნ დგომად, მაშინ მოვიდეს მორწმუნენი მის დაბისანი და მათთანა მღუდელი ერთი და აღიღეს გუამი იგი მრავალ მოღუაწ ითა და კრძალულებით და დაკრძალეს ადგილსა ფარულსა.

ამისსა შემდგომად იქმნა მშვიდობა დიდი შორის სპარსთა და ქართველთა, რამეთუ მეფე სპარსთამან მიავლინნა მოციქულნი ვახტანგის მიმართ მეფისა მშვიდობისათჳს და ერთობისა ქმნეს ზავი ურთიერთას და იქმნა მშვიდობა შორის სპარსთა და ქართველთა; გამოვიდა მეფე ანგ და იხილნეს ურთიერთას ორთავე მეფეთა და დიდნი პურობანი გარდიხადეს და ძღუენი ფასნი ურთიერთას ანიჭეს, რომელსა იგი გუაუწყებენ ცხოვრებანი ქართველთანი.

ხოლო მეფე სპარსთა შეიქცა მუნვე და წარვიდა სამეფოდ თჳსად და მიერითგან იქმნა მშჳ ებაჲ დიდი ქართველთა შორის, ესე ყოველი, მადლმან ქრისტესმან ქმნა, მეოხებითა წმიდისა ოვლად ქებულისა რაჟდენისათა; ხოლო ვითარცა იგი სისხლმან საშეუფომან ქმნა მშვიდობა შორის ცისა და ქუეყანისა, ანგელოზთა და კაცთა, ეგრეთვე მის თანა დათხეულმან სისხლ ქმნა ქართველთა შორის და დაიცვნა ეკკლესიანი ჩუენნი და შეზღუდა მშვიდობითა.

შემდგომად ამისსა გარდახდეს წელნი რაოდენნიმე და იქმნა დაწყნარება და მშვიდობა და ეფემან ვახტანგ იწყო ძიებად ნაწილთა მათ წმიდისათა, რამეთუ ფარულად იყო დაკრძალულ, მცო დნა ვიეთმე კაცთაგან და არავინ უწყოდა თჳნიერ მღუდლისა მის, რომელი ზემო ვახსენეთ, ლესა დაეკრძალა იგი. ხოლო არცა მოწამესა მას ენება დაფარვად მრავალ მოღუაწე იგი გუამი ი, არამედ მინიჭებად იგი მეფისა მის ღუთის-მოყუარისა და რათა ცხადად წარმოაჩინოს საკჳრ-

---

1) 457 წელსა.

ჭურლება მისი. ღამესა ერთსა ეჩუენა მღვდელსა მას, წმიდა იგი დიდებითა დიდითა და ბრწყინვა-ლებითა შემოსილი, რომელსა თუალთ შედგმად ვერ შემძლებელ იყო და ეტყოდა: ახუცესო აღ-დეგ და ნუღარა ჰყოვნი, რამეთუ ჰსურის მეფესა ნაწილნი ჩემნი ხილვად და შემიხვევად; წარვედ და აუწყე სადა იგი სხენან და სადაცა თჳთ ენებოს მუნ დასხნენ იგინი, მაშინ აღდგა ხუცესი იგი აღვსებული შიშითა და სიხარულითა დიდითა, და მყის წარვიდა მეფისა მიმართ და შევიდა წინაშე მისსა აუწყა ესე ყოველი, თუ ვითარ და ოდეს და სადა იგი დაეკრძალა და აწ ვითარ გამოუჩნდა და რა იგი ამცნო, ესე ყოველი ზედა მიწევნით აუწყა მეფესა.

ესმა რა ესე მეფესა, აღივსო სიხარულითა გამოუთქმელითა და მადლი შესწირა ყოვლად ძლიერსა ღმერთსა და სანატრელსა მის მოწამესა. მყის იხმნა ეპისკოპოზნი სამეფოსა თჳსისანი და სიმრავლე სამღვდელოსა მწყობრისა და წარავლინნა იგინი სამეუფოთა ნიჭითა სიმრავლითა, სოფელსა მას, რომელი ზემო ვახსენეთ წრომს, სადა იგი იყო დაკრძალულ მრავალ მოღუაწე იგი გუამი ღუაწლით შემოსილისა მის მოწამისა.

და ვითარცა მიიწივნეს მუნ და იხილნეს ნაწილნი იგი წმიდანი დიდითა შიშითა და სურვი-ლითა შეემთხვივნეს და აღმოიღეს მიერ სამარხოთ და სურნელება მიუთხრობელი გარდაეფინა და აღავსო ყოველი იგი ადგილი და აღიღეს მუნით და წარმოემართნეს გალობითა და ფსალმუნებითა, სანთელთა და კერონთა სიმრავლითა და საკმეველთა სულნელებითა და წარიღეს ნიქროზს (ნიქოზი)[1] საეპისკოპოზოსა მას ეკკლესიასა, მისვე მეფისა ვახტანგის მიერ აღშენებულსა.

---

1) სოფელი ნიქოზი დიდს ლიახვზედა ჰსძევს ქართლს. აქამომდე ნიქოზში მოჰსჩანს დიდი ეკკლესია საეპის-კოპოზო, აღშენებული ვახტანგ გორგასლანის მიერ, ვითარ მოგვითხრობს ქართლის ცხოვრება, გვერდი 146 ქართულად. ნიქოზს იჯდა ეპისკოპოზი დვალეთისა, ოსეთისა და გლოლთა. გ· ორგასლანის დროითგან ვიდრე რუსთა მოსვლადმდე 1800 წ. ამ ეკკლესიას თჳისი ეპისკოპოზი ჰყუანდა, ვიდრე ათის ორის წლადმდე, რომელიც უჯეროთ და უკანონოთ მოისპო აწ.

ჰსცნეს რა ესე მეფემან და დედოფალმან, ვითარ შეჰრნოდა ღმრთის-მსახურებასა მათსა და სიყუა-რული იგი მოწამისა აწჩუენდა, შორს მიეგებნეს, დიდითა სურვილითა და სარწმუნოებითა. ცრემ-ლითა ამბორს უყოფდეს და შიშით შეემთხჳოდეს, მთავართა და დიდებულთა თჳსთა თანა და ქუეითნი ფერხით თანა ჰყვებოდეს ცხედარსა მას წმიდისასა და მიიწიეს ნიქოზს და მუნ დაკრძალეს დიდითა დიდებითა და პატივითა სამ გზის სანატრელი მისი გუამი[1]) და დღესასწაული შუენიერი შეუმზადეს, თთუესა აგვისტოსა სამსა, დღესა წამებისა მისისასა; ხოლო შემდგომად ამისსა ვი-თარცა აწჩუენდა სურვილი მოწამისა მეფესა მას ღმრთის-მსახურსა, ტაძარი შუენიერი იღუაწნა ცი-ხესა შინა უჯარმოსასა სახელსა ზედა წმიდისა რაჟდენისასა და ერთი სხუა ეკლესია მისი ველსა ზედა უჯარმისასა, რომელსა სამგზობით უხმობენ, სადიდებელად ყოვლად ძლიერისა ღმრთისა სა-მებისა ერთ ღმრთაებისა განუყოფელისა და შეურევნელისა, მამისა და ძისა და ყოვლად წმიდისა სულისა, რომელსა ჰშუენის ყოველი დიდება პატივი და თაყუანისცემა აწ და სამარადისოდ და დაუსრულებელთა საუკუნეთა უკუნისამდე ამინ.

---

1) გუამი წმ. პირველ-მოწამისა რაჟდენისა ვითარ მოგვითხრობენ, არა ტრაპეზის ქუეშე არნნ და-სვენილნი, არამედ წმ. ტრაპეზის და აღსავლის კარის შუა. საფლავსა წმიდისასა მოაჩვენებს დიდი ბრტყელი ლოდი, რომელიც ძევს (ანუ აგია) წინაშე წმ. ტრაპეზისა. მგონია რომ წმ. პირველ-მოწამე ტრაპეზის ქუეშე უნდა იყოს დასაფლავებული და არა წინაშე მისსა. არა ჯერ არს არა ოდეს, რათა წმ. საფლავსაზედა ჰსდგებოდენ ფერხითა. ჩუეულება იყო უწინარესა ეკკლესიასა შინა, რათა წმ. მოწამენი წმ. ტრაპეზისა ქუეშე დაიფლვებო-დეს ხოლმე, ამას გამოთმეცა მგონია, რამეთუ ქუეშე ტრაპეზისა უნდა იყოს. ვითარ ეკკლესია ეგრეთვე წმ. საფლავი-ფრიად შეურაცხით არნნ. მიხედეთ ქართველნო, რათა არ შეირყიოს ხსენებელი წმ. მოწამისა, ნუ შეირცხვენთ თავთა თქუენსა წინაშე სხუათა მორწმუნეთა, დაუტევეთ ლხინი და სხუანი ურიგობანი... მიხედეთ საუნჯეთა თქუენთა ნუ, მოხვიდეთ პირველ ბრწყინვალებასა მის ეკკლესიისა, რათა მოიპოვოთ მადლი და სასყიდელი ღმრ-თისა, მოიგონებდით სიტყუათა უფლისათა თქმულნი მის მიერ მოწაფეთა თჳსთა, «რომელმან გადიდოთ თქუენ, ვადიდო იგიცა მე, წინაშე მამისა ჩემისა.

იზ ოკტომბერსა ის. წამება წმიდისა მოწამისა შუშანიკ დედოფლისა

სიყუარულისა, საყუარელისად მეუღლისად.
ბუნებით ქალს, მამათაცა უმკნესსა.
აღსარებით განსტკიცებულს დედოფალსა.
შუშანიკ მსრბოლსა, სიძისად ზეცათასა.
თეკლებრ მეუღლე, მისი ეთემერონსა.

თქმული ნიკოლაოზ ქსიფილინის მიერ.

და აწ დამტკიცებულად გითხრა თქუენ აღსასრული წმიდისა და სანატრელისა შუშანიკისი [1]. მერვესა წელსა მიერ სპარსთა მეფისასა კარად სამეფოდ წარემართა ვასქენ პიტიახში, ძე არშუშასი, პირველ იგიცა ქრისტიანე იყო და ნაშობი მამისა და დედისა ქრისტიანეთა. და ცოლად მისა იყო

1) წმ. მოწამე და ვარსკულავი საქართველოს ეკლესიისა შუშანიკ, იყო ასული დიდისა სომეხთ მხედართ-მთავრისა ვარდან დიდისა მამიკონიანისა, ასულის წული სომეხთ მამათ მთავრისა წმ. ისააკ დიდისა (390—440 წ.) და მის წულის ასული წმ. ნერსეს დიდისა (340 — 437 წ.) სომეხთ მამათ მთავრისა. წმ. ისააკ დიდი მამათ მთავარი, უკანასკნელი შთამომავალი იყო წმ. მღდელ-მოწამისა გრიგორისა. ვარდან მამიკონიან, შემდეგ განდევნილისა, სპარსთაგან, იწამა მათ მიერ მართმადიდებლობისათვს, რამეთუ მათ დღეთა შინა სომეხნი, მკვიდრ იდგნენ მართმადიდებლობასა ზედა ბერძენთასა და ამისა გამო დიდი კავშირი ჰქონდათ ქართველთა და სომეხთა. შემდეგ უარყოფისა სომეხთა მიერ წმ. მართმადიდებლობისასა 551 წ. კავშირი სიყვარულისა და ერთობისა სარწმუნოებისა სრულიად დაირღვა და იმ დროიდგან, ვიდრე აქამომდე შური და მტერობა ფრიადი დაეპყრა სომეხთა ერთმხრივ და ბერძენთა ქართველთა თანა მეორეს მხრივ; ამისგამო სომეხთა არა ოდეს არა აქვთ უფლება ზრახვისა ვითარმედ წმ. შუშანიკ მათგანი არს და მოწამე მათის სარწმუნოებისა. ჭეშმარიტი არს ესე, თუ ვიდომე დროსა შინა წმიდისასა, ყოფილ იყო სარწმუნოება აწინდელთა სომეხთა, წმიდა იგი უთუოდ შეაჩვენებდა და ბილწად შერაცხამდა სწავლასა სომეხთასა. უწყოდენ სომეხთა, რომელთა ახსენება შეჩვენებულ არს ამიერ ჟამიდგან (ნახე წიგნი მარგალიტი ბოლოს [illegible]), რამეთუ ნაშობი ცხოვრებს საუკუნო, არა ნათესაობით მოიპოვების, არამედ აღსარებითა წმ. სარწმუნოებისასა, რომელსა ზედა დამყარებულ არს მსოფლიო სამოციქულო კათოლიკე ეკლესია.

[illegible]

[illegible]

ასული ვარდანისი სომეხთა სპასპეტისა, რომლისა თჳსცა ესე მივსწერ თქუმნდა, მამისაგანი სახელი ვარდანი და სიყუარულით სახელი მისი შუშანიკ, მოშიში ღმრთისა, ვითარცა იგი ვთქუთ სიყრმითგან თჳსით.

და უკეთურებისა მის სახისა ქრმისა თჳსისა გულს ეტყვინ და ევედრებინ ყოველთავე ლოცვის ყოფად მისთჳს, რათამცა ჰსცვალა იგი სახისა მისგან უგუნურებისა და იქმნაცა გონიერებასა ქრისტესსა. ხოლო ამის უბადრუკისა ვასქენისა[1]) და სამგზის საწყალობელისა ვითარმე ვინ ჰსთქუას ყოვლად განწირულისა, ვითარ იგი განაგდო სასოება ქრისტესი და ვინ არა სტიროდის მას, რომელსა არცა ჭირი ეხილვა, არცა შიში და არცა მახჳლი, არცა პყრობილებაჲ ქრისტესთჳს.

რაჟამს მივიდა იგი და წარსდგა წინაშე სპარსთა მეფისა[2]), არათუ პატივისა მოღებისათჳს, არამედ ძღუნად თავსა თჳსსა შესწირვიდა მეფისა მის მიერ, უარის ყოფითა ჭეშმარიტისა ღმრთისათა და თაყუანისჰსცემდა ცეცხლსა[3]), რათა ყოვლით კერძოვე თავი თჳსი ქრისტესგან განაგდოს; ხოლო საწყალი ესე ცოლსა ითხოვდა სპარსთაჲ მეფისაგან, რათამცა სთნოეყო მეფესა.

და რომელი იგი ბუნებით ცოლი არს და შჳლნი არიან იგინიცა ვითარცა ესე მე შენსავე მაგას მსახურებასა მოაქცივნე ამას უქადაგებდა, რომელი იგი ხელთა არა აქუნდა შუშანიკისი.

მაშინ განიხარა მეფემან და ბრძანა ცოლად მისასა ასული მეფისა (ზოგნი ჰსწერენ მისცა და თჳსიო) და იქმნა მეფისა მისგან სპარსთასა პიტიახშმან და თანა მოიწია იგი საზღუართა ქართლისათა, ქუეყანასა მას ჰერეთისასა, ზრახუა ჰყო, რათა უწოდოს და თანა მიეგებნენ მას აზნაურნი და ძენი და მსახურნი თჳსნი, რათა მათგამო ვითარცა ერთგული სოფლად შემოვიდეს, წარმოუმართა სადიაპნოთა ცხენითა მონა და ვითარცა მოიწია დაბასა, რომელსა სახელი ერქუა ცურტავთ[4]).

და ვითარცა შევიდა წინაშე (მოამბავე წმიდისა შუშანიკისა დედოფლისა ჩემისა, ჰსწერს იაკობ ხუცესი[5]) და კითხვა ჰრქუა, ხოლო სანატრელმან შუშანიკ, ვითარცა წინასწარმეტყუელმან თქუა, «უკეთუ სულითაჲ ცხოველ არს იგი ცოცხალმცა ხარო იგიცა და შენცა, უკეთუ სულითა მომკუდარ არს მოკითხუა ეგე შენი შენდავე მიიქეცინ», ხოლო კაცმან მან ვერ იკადრა სიტყუად.

---

1) ვასქენ პიტიახში მე არშუშასისა, იყო მმართველი და მფლობელი რანისა და ჰერეთისა, ნათესავით სომეხი და არა ქართუელი, ვითარ ავაზაკობრივ მოუთხრობენ აწინდელნი სომეხნი.

2) ორბიუზლისათა, ნახე მის თჳს ცხოვრება წმ. პირუელ-მოწამისა რაჟდენისა გუერდი 172. შესანიშნავი.

3) სპარსნი მათ დღეთა შინა ცეცხლის თაყუანისმცემელნი იყვნენ. სპარსთა მეფენი ფრიად ცდილობდენ საქართველოს დაპყრობასა და შემდეგ მისა, სრულიად დამორჩილებისა ქართლის ერისასა ცეცხლის თაყუანისცემასა. თუმცა საქართველო შემდეგ ვახტანგ დიდისა I. სპარსთა დაიმორჩილეს საქართველო, არამედ ცეცხლის მსახურებასა ზედა ვერ მოიყვანეს ერი მისი. ცეცხლის მსახურნი აღაშენებდნენ ხოლმე თჳსთა სალოცველსა, თხემთა ზედა მთათა. ერთმა მათგანმან ჩუენობამდე მოაწია, რომელიც ინახვის ტფილისს ბეთლემის ეკკლესიის (ციხთაინი) აღმოსავლეთის მხარეს კლდეზედ, კლდის უბანში, ოთხ კუთხიანი შენობა მაღალი, მაღლა თაღიანი, წითელის აგურით ნაშენი. აწ საცხოვრებლად არს იგი მოქალაქისა. ფრიად საჭირო იქმნებოდა, რათა შენობა ესე გამორთმეულ იყოს მოქალაქისაგან და ვითარ ძუელი საისტორიო მოსაგონებელი, მოწიწებით მოვლილ იყოს ვითარ სხუათა სამეფოთა შინა.

4) დაბა ცურტავთ, რომელსა შინა საღგომი რანთა ერისთავთა იყო, აწ არა უწყით თუ სადა იყო. ნახე Histoire de la Géorgie გუერდი 160.

5) ხუცესი იაკობ, მოძღუარი იყო წმიდისა, რომელმანცა აღსწერა წამება წმ. მოწამისა.

ხოლო წმიდა შუშანიკ აფიცებდა და ჰკითხვიდა მას დამტკიცებად, ხოლო კაცმან მან უთხრა მართალი, და ჰრქუა: ვითარმედ ვასქენ უარჰყო ჭეშმარიტი ღმერთი, ვითარცა ესმა ესე ნეტარსა შუშანიკს, დავარდა იგი ქუეყანასა ზედა და თავსა დამართ სცემდა და ცრემლითა მწარითა იტყოდა: «საწყალობელ იქმნა უბადრუკი ვასქენ, რამეთუ უარჰყო ჭეშმარიტი ღმერთი და აღიარა ატროშანი, და შეერთო იგი უღმრთოთა».

და აღდგა და დაუტევა ტაძარი თჳსი და ღუთის მოშიშებით ეკკლესიად შევიდა და თანა მიიყვანა სამნი იგი ძენი და ერთი ასული და წარუდგინა იგი წინაშე საკურთხეველსა და იტყოდა ესრეთ, «უფალო ღმერთო, შენ დაიცვენ ესენი განათლებულნი წმიდისა ემბაზისაგან მადლითა სულისა წმიდისათა, ყოფლად ერთ სამწყსო ერთისა მწყემსისა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა».

და ვითარცა მწუხრისა ჟამი აღასრულეს, სახლი ერთი მცირე ჰპოვა მახლობელად ეკკლესიისა მუნ შევიდა სიმწარითა სავსე მიეყრდნა ყურესა ერთსა მწარითა ცრემლითა ტიროდა.

ხოლო ეპისკოპოზი იგი სახლისა მის პიტახშისა, რომელსა სახელი ერქუა აფოც (ფოტი) არა მუნ იყო, არამედ განად კაცისა ვისმე წმიდისა მისრულ იყო კითხვად და მეცა ხუცესი დედოფლისა მის, მისთანა ვიყავ ვანსა მას.

და მყის დიაკონი მოიწია შინათ (სადაცა იყო ეპისკოპოზი) და უთხრა ესე ყოველი მოსლვა პიტახშისამის და საქმენი დედოფლისანი.

და ჩუენ დიდითა ტირილითა ვტიროდით განმწარებულთა ცოდვათა წარმოჩინებისათჳს და მე ვიჯმენ ადრე და მოვიწიე დაბასა მას, რომელსაცა ნეტარი შუშანიკი იყო და ვითარცა ვიხილე იგი ფრიად განმწარებული მეცა ვტიროდე მისთანა და ვარქუ ნეტარსა მას შუშანიკს, ღუაწლსა დიდსა შესულად ხარ დედოფალო ჩემო, ეკრძალე სარწმუნოებასა მას ქრისტესსა, ნუ უკუე მტერმან უმეტეს ვითარცა სრსვილმან საძოვარი ჰპოოს შენ თანა.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ მრქუა მე ხუცესსა «და მეცა დიდსა ღუაწლსა განმზადებულ ვარი და მე ვარქუ ეგე ეგრეთ არს, მხნე იყავ, მოითმინე და სულგრძელ; ხოლო მან მრქუა მე, «ჩემდა მარტოსა არიან ჭირნი ესე» და მე ვარქუ ჭირი შენი ჭირი ჩემი არს და სიხარული შენი სიხარული ჩემი, არა ხოლოთუ დედოფალი ოდენ იყავ, არამედ ჩუენ ყოველთა ვითარცა შვილთა ეგრეთ გხედევდ და ვარქუ მე სანატრელსა მას ხუაშიადად რაჲ ვითარ გეგულების მიითხარ მე, რათა უწყოდი და აღვსწერო შრომა შენი.

და მრქუა მე «რაჲსა მკითხავ ამას» და მე მიუგე და ვარქუ მტკიცედ სდგაა და მან მრქუაჲ, «ნუ იყოფინ ჩემდა, თუმცა ვეზიარე, საქმეთა და ცოდვათა ვასქენისათა», მე მიუგე და ვარქუ მწარე გონებაჲ აქუს მას გუემასა და ტანჯუასა დიდსა შეგაგდის შენ. ხოლო მან მრქუა მე «უმჯობეს იყავნ ხელთა მისთაგან სიკუდილი ჩემი, ვიდრე მისი და ჩემი შეკრებაჲ და წარწყმედა სულისა ჩემისა, რამეთუ მას მიერ პავლეს მოციქულისაგან, არა დამონებულ არს ძმა იგი გინა დაჲ იგი განეყენენ და ვთქუ, ეგრეთ არს, და ვიდრე ჩუენ ამას სიტყუასა შინა ვიყვენით, კაცი ერთი სპარსი მოვიდა და შევიდა იგი ნეტარისა შუშანიკისა და ტირილით იტყოდა, ესე ვითარი სახლი მშვიდობისა ვითარ საწყალობელ იქმნა და სიხარული მწუხარებად გარდაიქცა. ხოლო ზრახვით იყო იგი ვასქენისთანა და ზაკვით იტყოდა ამას და უნდა მოხსენებაჲ ნეტარისა შუშანიკისა.

ხოლო წმიდამან ცნა ზაკვით ზრახუა მისი და მოიზღუდა თავი თჳსი მტკიცედ და შემდგომად სამისა დღისა მოვიდა ვასქენ პიტახში და მიუთხრა სპარსმან მან ფარულად, მე ვითარ მიც-

ნოზიეს ცოლი შენი განდგომილ არს შენდა და მე გეტყვი შენ, ნურას ფიცხელსა სიტყუასა ეტყვინ მას, რამეთუ დედათა ბუნება გულ იწრო არს.

და ხვალისა დღე ვითარ აღდგა პიტიახში, გვიწოდა ჩუენ ხუცესთაჲ და მივედით და სიყუარულით შეგვიმთხვიენა და თქუა, აწ ნურად მერიდებით მე ნუცალა გძაგ და ჩუენ მიუგეთ და ვარქუით წარსწყმიდე თავი შენი და ჩუენცა წარგვწყმიდენა, მაშინ იწყო სიტყუად და თქუა, რასა ხელ ეწიფა ჩემზედა ცოლმან ჩემმან ესე ვითარისა საქმედ, აწ მივედით და არქუთ ვითარმედ შენ ჩემიცა ხატი დაამხუ და საგებელსა ჩემსა ნაცარი გარდაასხ, შენი ადგილი დაგიტევებიეს და სხუად წარსრულ ხარ.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ თქუა «არათუ მე აღმემართა ხატი იგი და მემცა დავამხე, ხოლო მამამან[1]) აღმართნა სამარტჳლენი[2]) და ეკკლესიანი აღაშენა და შენ მამისა შენისა საქმენი განრყუნენ და სხუად გარდააქციენ კეთილნი მისნი.

მამამან შენმან წმიდანი შემოიხუნა სახელ თჳსა, ხოლო შენ დევნა შემოიხვენ, მან ღმერთი შემოქმედი ცათა და ქუეყანისა აღიარა და რწმენა, ხოლო შენ ღმერთი ჭეშმარიტი უარჰყავ და ცეცხლსა თაყუანის ეც და ვითარცა შენ შემოქმედი შენი შეურაცხ ჰყავ ეგრეცა მე შენ შეურაცხ გყოფ და თუ მრავალი ტანჯუა მოაწიო ჩემზედა, მე არა ვეზიარო შენთა საქმეთა». და ჩუენ ყოველი ესე მიუთხართ პიტიახშსა. ხოლო მან გული განაწრო დი იბლვირდნიდა მისთჳს; მერმე მივლინა ჯოჯიკ ძმა თჳსი და ცოლი ჯოჯიკისი ძმის ცოლი მისი და ეპისკოპოზი სახლისა მისისა და ჰრქუა მათ,

ესრეთ არქუთ, აღდეგ ადგილსა თჳსსა მოვედ და ნუ ეგრე ვითარი გონებაჲ გიპყრიეს, უკეთუ არა თრევით მოგითრიოთ აქა უწყალოდ და ვითარცა მიიწივნეს და შევიდეს დაბასა მას და შევიდეს წინაშე დედოფლისა, მრავალსა დასაჯერებელსა სიტყუასა ეტყოდეს მას.

მაშინღა წმიდამან შუშანიკ ჰრქუა მათ, «კაცნო ბრძენნო, თქუენ კეთილად იტყვით, გარნა ნუ დაგიჯერებიეს თუმცა მისდა ცოლად ვიქმნელა, მეგონა ვითარმედ იგი ჩემდა მოაქციოთ და ღმერთი ჭეშმარიტი აღიაროს, მე მაიძულებთ ამის ყოფად ნუ იყოფინ ესე ჩემდა.

და შენ ჯოჯიკ, არღარა ჩემი მაზლი ხარ და არცაღა მე შენი ძმის ცოლი, არცა ცოლი შენი დაჲ ჩემი არს, რომელმან მის გერძო და მისთა საქმეთა ზიარ ხართ»; ჯოჯიკ თქუა, უწყი მე, აწ მოავლინნეს მსახურნი და თრევით წარგიყვანოს, ხოლო წმიდამან შუშანიკ თქუა «უკეთუ შემკრას და მითრიოს მე მიხარის, რამეთუ მით სახითა იყოს განჩინება ჩემი მისგან» და ვითარცა ესმა ესე მისგან ცრემლეოდეს ყოველნი და ჯოჯიკ აღდგა დაცრემლით გარე გამოვიდა.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ ჰრქუა ეპისკოპოზსა, «ვითარ მეტყვი შენ დაჯერებად ჩემი მისდა. რამეთუ მან ღმერთი უარჰყო» და ჯოჯიკ ევედრებოდა, დაჲ ჩემი ხარ, ნუ წარსწყმედ სახლსა ამას სამეფოსა, ჰრქუა მას წმიდამან შუშანიკ «დაჲ ვარ და ერთად აღზრდილნი, ხოლო მაგას ვერ ვჰყოფ, ვითარმედ სისხლი იქმნეს და თქუენ ყოველნი თანამდებ იქმნნეთ და ვითარცა ფრიად აიძულეს აღდგა ნეტარი შუშანიკ და თანწარიტანა ეუანგელიე (სახარება) თჳსი და ტირილით ესრეთ იტყო და «უფალო უფალო, შენ იცი ვითარმედ მე გულითა სიკუდილად მივალ» და ესე თქუა და წარვიდა მათთანა და თანა წარიტანნა ევანგელიე და წმიდანი იგი ნაწილნი მოწამეთანი და რაჟამს შევიდა

---

1) მისმან.

2) სანაწილენი წმიდათა მოწამეთანი.

იგი ტაძართა მათ, არა თჳსსა მას გალიაკსა (ოთახსა) დაჯდა, არამედ სენაკსა მცირესა შინა, აღიპყრნა ხელნი თჳსნი წმიდანი შუშანიკ და თქუა: «უფალო ღმერთო, არცა მღჳდელთაგანი ვინ იპოვა მოწყალე და არცა ერისაგანი ვინ გამოჩნდა შორის ერსა ამას, არამედ მე სიკუდილდ მიმითუალეს მტერსა ღუთისა ვასქენსა» და შემდგომად ორისა დღისა მოვიდა მგელი იგი ტაძრად და თქუა.

მე და ჯოჯიკ და ცოლმან მისმან პური ერთად ვჭამოთ და სხუასა ნუ ვის უტევებთ შემოსლვად და რაჟამს შემწუხრდა მოუწოდეს ცოლსა ჯოჯიკისასა და ინებეს ფარულად პურისა ჭამა, რათამცა მოიყვანეს ნეტარი შუშანიკიცა და ვითარცა მოიწია ჟამი პურისა, შევიდეს ჯოჯიკ და ცოლი მისი წინაშე წმიდისა შუშანიკისა, რათამცა მანცა აჭამეს პური, რამეთუ ყოველნი იგი დღენი უზმოებით გარდაჰვლნეს და ვითარცა ჯეკმა აიძულებდეს ძლით წარყვანებად ტაძრად[1]), ხოლო გემო არა რაისა იხილა, ხოლო ჯოჯიკის ცოლმან მიართუა ღჳნოჲ ჭიქითა და აიძულებდა მას რათამცა იგი მხოლო შესუა.

ჰრქუა მას წმიდამან შუშანიკ რისხვით «ოდეს უოფილ არს აქამომდე, თუმცა მამათა და დედათა ერთად ეჭამა პური,» და განყარა ხელი და ჭიქა იგი პირსა შეალეწა დ ღჳნო დაითხია.

მაშინ იწყო უჯეროსა გინებასა ვასქენ და ფერხითა თჳსითა დასთრგუნვიდა მას და აღილო ასტამი და უხეთქნა თავსა და ჩაჰჭყლა და თუალი ერთი დაუბუშტა. მჯიღითა ჰსცემდა პირსა მისსა და თმითა ათრევდა უწყალოდ, ვითარცა მხეცი მძჳნვარე მოითრევდა, ყიოდა და იზახდა ვითარცა ცოფი. მაშინ შეუშლად აღდგა ჯოჯიკ ძმა მისი და იბრძოდეს და ეტყოდა ვიდრემდის ჰგუჯმო და კუბასტიცა[2]) თავსა მისსა მოხეთქა და ჭირით ვითარცა კრავი მგელსა გამოუღეს ხელთა მისთა.

და ვითარცა მკუდარი იდვა წმიდა შუშანიკ ქუეყანასა ზედა და აგინებდა თესლ ტომსა მისსა და სახლეულის მაოხრებელად სახელ სდებდა მას და უბრძანა შეკრვა მისი და ბორკილსა შესხმა და ვითარცა მცირედ დასცხრა გულის წყრომისაგან, მოვიდა სპარსი იგი მხურვალედ ევედრებოდა მას, რათამცა საკრველთა მისთაგან განეტევა წმიდა შუშანიკ.

და ვითარ ფრიად ევედრებოდა ბრძანა განყენებაჲ და სენაკსა ერთსა შეყენება და კრძალულად დაცვად იგი ერთისა მხოლო მსახურისა თანა, რათა სხუა არავინ შევიდოდეს ხილვად მისა, გინა მამაკაცი გინა დედაკაცი.

და ვითარცა მოიწია ჟამი ცისკრისა იკითხა და ჰრქუა მსახურსა მისსა წყლულებისა მისგან ვითარ არს, ჰრქუა მას, ვითარმედ ვერ განსარინებელ არს იგი, მაშინ თჳთ შევიდა და იხილა და უკჳრდა სიმსივნე მისი და ამცნოჲ მსახურსა მას, ნუმცა ნუ ვინ იხილავს და იგი ნადირობას წარვიდა. და მე აღვდეგ და მივედ და ვარქუ მცუშლსა მას, მე ხოლო მარტო შემიტევე და ვიხილო წყლული იგი.

ხოლო მან მრქუა: ნუ უკუე ცნას და მომკლას და მე ვარქუ მას, ჭოი! უბადრუკო არა მისი გაზრდილი ხარ შენ, მისთჳს თუმცა მოგკლას რაჲ არს, მაშინ შემიტევა მე ფარულად, ვითარ შევედ შინა, ვიხილე ხატიმისი დაბძარული და განსივებული, ხმა განმერა ტირილით.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ მრქუა «ნუ სტირ ჩემთჳს, რამეთუ დასაბამ ჩემდა იქმნა სიხარულის ღამე ესე» და მე ვარქუ წმიდასა შუშანიკს, მიბრძანე და მოგბანო სისხლი ეგე პირისაჲ და ნაცარი, რომელ პირსა შენსა შთასხმეულ არს და სალბუნი და წამალი დაგდვა, რათა განიკურნო. ხოლო წმიდამან შუშანიკ მრქუა მე «ხუცესო მაგას ნუ იტყჳ, რამეთუ სისხლი ეგე განმწმენდელ

1) ძალად.
2) კუბასცი, თავის სახურავი, ხელსახოცი.

არს ცოდჳათა ჩემთაჲ», ხოლო მე მცირედ ვაიძულე ჭამადი, რომელი მოუძღუანა სამოელს ეპისკოპოზსა და იოანეს, რამეთუ ფარულად იღუწიდეს და ნუგეშინისცემდეს. მაშინ მრქუა მე, «ხუცეს ყერ ძალ მიც გემოს ხილვად, რამეთუ ყბანი და ზოგნი კბილნი შემუსრვილ არიან», მაშინ მოვიღე მცირედ პური და ღჳნო [1]), დავალბე და მცირედ გემოიხილა და მე სწრაფით გამოვედ, მრქუა მე წმიდამან შუშანიკ «ხუცეს მიუძღუანო სამკაული ესე, ნუ უკუე ითხოვდეს, რამეთუ მე ამას ცხოვრებასა არღარა მეხმარების». და მე ვარქუ ნურას ისწრაფი, იყოს შენ თანა და ჩუენ რა ამას განვიზრახავდით მოვიდა ურმა ერთი და თქუა, იაკობ მანდა არის? და მე ვარქუ, ვითარმედ რაჲ გნებავს და მან თქუა, უწესს პიტახში და მე მიკჳრდა თუ რაისამე მიწესს ამას ჟამსა და მე ვისწრაფე და მივედ და მან მრქუა, უწყია ხუცეს მე ბრძოლად წარვალ იონთა ზედა [2]) და მე ჩემი სამკაული მას არა დაუტევო, ოდეს იგი არა ჩემი ცოლი არს, იპოვოს ვინ, განკაფოს იგი; მივედ და მოვართუ მე იგი აქა ყოველივე რაიცა რა არს და მე მოვედ დაუთხარ და მან ფრიად განიხარა და მადლი მისცა ღმერთსა და ყოველივე მომიძღუანა და მივართუ იგი პიტახშსა და მან მიიღო ჩემგან. აღიხილა და პოვა ყოველი გებულად და თქუა მერმეცა იყოს ვინმე, რომელმან ესე შეიმკოს და ვითარცა მოიწინეს დიდნი იგი მარხვანი, მივიდა ნეტარი შუშანიკ მახლობელად ეკკლესიისა და იძია მცირე სენაკი და მუნშინა დაეყუდა, იყო მცირე სარკმელი და იგიცა დაყო და იყო ბნელსა მას შინა მარხვათა და ლოცვითა და ტირილითა.

ჰრქუა ვინმე პიტახშს საკუთარმან, ამათ წმიდათა მარხვათა ნურაჲ რას ეტყვი მას და ვითარ მოიწია აღვსებისა ორშაბათი და მოვიდა პიტახში ბრძოლისა მისგან იონთასა, ეშმაკი თხრიდა გულსა გასქენისასა.

აღდგა და მოვიდა ეკკლესიად და ეტყოდა ეპისკოპოზსა მას აფუცეს (ფოტს), გამომეც მე ცოლი ჩემი, რად განაშორებ ჩემგან და იწყო გინებად და გმობა სასტიკად და ხუცესმან ერთმან ჰრქუა მას: უფალო რად ეგრე იზამ და იტყვი ბოროტსა და აგინებ ეპისკოპოზსა და წმიდასა შუშანიკს რისხვით ეტყვი და უხეთქნა კჳმრთხითა ზურგსა და ხუცესმან ვერღარა იკადრა სიტყჳად და ეგრე წმიდა შუშანიკ თრევით მიეთრია თიხათა შინა და ეკალთა ზედა და ეკკლესიით ვიდრე ტაძრადმდე, ვითარცა მკუდარი მიეთრია და ადგილით ადგილად ქუე ძეძვი დაეფინა და თჳთ ფერხნი დაიდგნის ძეძუსა მას ზედა და კუბასტნი შუშანიკისნი და ხორცნი წუელილად დაებძარნეს ძეძუსა მას და ეგრეთ მოიყვანეს ტაძრად.

და უბრძანა შეკრვა მისი და ცემა, ეკიცხოდა და ეტყოდა აჰა! არა რას გერგო შენ ეკკლესია, არცა ზურგნი იგი შენნი ქრისტიანენი და ღმერთი იგი მათი და ვითარცა ჰსცეს კჳმრთხითა მით სამასოდენ, არა რაჲ აღმხოდა პირისა მისსა ვაება, არცა კუნესა; მაშინ ჰრქუა წმიდამან შუშანიკ «უბადრუკო, შენდა თავი თჳსი არა შეიწყალე და განსდევი ღუთისაგან, მემცა შემიწყალეა» და ვითარცა იხილა დიდძალი იგი სისხლი, რომელი დამოსდიოდა ჩჩჳლთა მათ ხორცთა მისთა, მაშინ უბრძანა დადებად ჯაჭვი ქედსა მისსა და უბრძანა სენაკპანსა ერთსა, რათა წარიყვანოს წმიდა შუშანიკ ციხედ და საპყრობილესა ძნელსა შეაყენოს იგი და მოაკჳდენ მუნ შინა,

და დიაკონი ერთი მის ეკკლესიისა დგა წინაშე შუშანიკის თანა, მას ჟამსა გამოაღა ჭუჳანდა იგი

1) მგონია გს წმიდა ზიარება, ხორცი და სისხლი ქრისტესი უნდა იყოს.
2) ნახე წმ. რუდენის ცხოვრების შესანიშნავი გვერდი 172. იონთა, იონნი, ბერძენნი.

ტაძრით და უნდა, რათამცა ჰრქუა თუ მტკიცედ დგა. თუალი ჰკიდა პიტახშმან ისჳა ვერღარა სცალდა სიტყჳად ესთენ ოდენ ჰრქუა და დუმნა, ხოლო და სივლტოლვად იქცა სწრაფით.

მაშინ წარმოიყვანეს და მოჰყუანდათ ნეტარი შუშანიკ უხამური და თმა გატკეცილი, ვითარცა ერთი შეურაცხთაგანი ვინმე და ვერვინ იკადრა დაბურვად თავსა მისსა და პიტახში იგი მხედარი შეუდგა უკანა გუალსა მისსა და აგინებდა მას მრავლითა გინებითა.

და მივიდა წმიდისა მისთანა ამბოხი მრავალი მამებისა და დედებისა სიმრავლე ურიცხვი, რამეთუ უკანა შეუდგეს ხმა აღმაღლა და ტიროდეს და იცემდეს მკერდსა და იბძარვიდეს ღაწჳთა მათთა და საწყალობელად დასთხევდეს ცრემლთა მათთა წმიდისა შუშანიკისთჳს.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ უკმოხედნა ერსა მას და ჰრქუა: «ნუ სტირთ ძმანო და დანო ჩემნო და შჳლნო ჩემნო, არამედ ლოცვასა მომიხსენეთ და ჯმნულცა ვარ თქუენგან მე, ამიერითგან არღარა მიხილოთ ცოცხალი გამოსრული ციხით» და ვითარცა იხილა პიტახშმან მან ამბოხი იგი და ტირილი მამათა და დედათა მოხუცებულთა და ყრმათა, მხედართა მიმო დასდევნინ და მეოტ ჰყოფნ მათ ყოველთა.

და ვითარცა მიიწივნეს ხიდსა მას ციხისასა, ჰრქუა პიტახშმან წმიდასა შუშანიკს, შენდა კგონდეს უოფად არს ფერხითა შესლვა, ხოლო ცოცხალი არღარა გამოსლვად ხარ, გარნა თუ ოთხთა გამოგიღონ შენ და ვითარცა შევიდეს ციხედ, პოვეს სახლაკი ერთი ჩრდილოთ კერძო მცირე და ბნელი და მუნნ შეაყენეს და ჯაჭვი იგი, რომელ ქედსა მისსა ზედა ედვა მას დაბეჭდა ბეჭდითა თჳსითა, ხოლო წმიდამან შუშანიკ თქუა «მე ამას მხიარულ ვარ, რათა არა ვიტანჯო და მუნ განვისუენო».

პიტახშმან ჰრქუა მას კიცხევით, ჵე! განისუენე მაშა და დაადგინნა მცუელნი მის ზედა და ამცნო მათ, რათა სიყმილითა მოკლან იგი და გეტყჳ თქუენ უკეთუ შევინმევიდეს მისსა, ანუ მამაკაცი გინა დედაკაცი განიხილენით თავნი თქუენნი და ცოლნი და შჳლნი და სახლნი თქუენნი უბრალომცა ვარ მე რაჲ გიყო თქუენ და მაშინღა გამოვიდა ციხით და მესამესა კჳრიაკესა მოუწოდა ერთსა მცუელსა ჰკითხა მას და ჰრქუა, აქამომდე ცოცხალღა არს საწყალობელი იგი, ხოლო მან ჰრქუა: უფალო. სიკუდილად კერძო უფრო საგონებელ არს ვიდრე სიცოცხლით; ხოლო იგი შიმშილითა უფროს ხოლო მოკუდების, რამეთუ არა რას მოიღებს საზრდელსა, ხოლო მან ჰრქუა ნურარაჲ ჰკიან, მოკუდეს, ხოლო მე მრავლითა ვედრებითა მცუელსა მას და უქადე ჭურჭელი ერთი სამისო და ძნიად თავს იდვა შეტევება ჩემი და მრქუა მე, რაჟამს დაღამდეს მოვედ მარტო ხოლო და ვითარ შემიყვანა მე მცუელმან და ვიხილე ტარიგი ქრისტესი შუენიერად, ვითარცა სძალი შემკული საკრძალთა მათგან და მე ვითარ ვერ დამითმო გულმან ჩემმან ვტიროდე ფრიად, ხოლო წმიდამან შუშანიკ მრქუა მე: «კეთილისა ამისთჳს სტირა ჴუცეს».

ხოლო მცუელმან მან მრქუა მე, ესელამცა მეცნა არამცა შემომეტევე შენ და ვიწყე სიტყჳად და განმტკიცებად მისა, რავდენ ღმერთმან მომცა მე და ვიჯმენ სწრაფით და წარვედ ვანად თჳსად და პიტახში შორის წარემართა¹) და ჯოჯიკ ძმა მისი არა დახუდა ოდეს ესე საქმე იქმნა წმიდისა შუშანიკის ზედა და უკანა სდევდა პიტახშსა და ეწია საზღვართა ჰერეთისათა და ფრიად ევედრა, რათამცა ბრძანა საკრველთა მათგან განტევება.

და ვითარ ფრიად აწყინა, ბრძანა განტევება საკრველთაჲ ოდენ და ვითარ მოვიდა ჯოჯიკ

1) ჰერეთის კერძო.

აღხადა ჯაჭვი იგი ქედსა მისსა, ხოლო ბორკილთაჲ არა თავს იდვაჲ წმიდამან შუშანიკ ვიდრე აღსრულებადმდე. მითურთით ექჳსა იგი წელი ციხესა მას შინა აღასრულა.

და წესიერებითა საღმრთოთა ჰქონდა მარხვათა მარადის მღჳძარებებითა, ლოცვითა და გვერდებითა ზედგომითა თაყუანისცემითა და ცრემლით უწყინოდ და კითხვითა წიგნთათა მოუწყინებლად, განაბრწყინვა და განაშუენა ყოველი იგი ციხე სულიერითა მით ქნარითა და განითქუა მიერითგან ყოველსა ქართლსა საქმე მისი და მოვიდოდეს მამანი და დედანი აღნათქუემთაჲ შეწირვად და რაჲ ვის უხმდა მიემადლებოდა წმიდითა ლოცვითა ნეტარისა შუშანიკისათა, რომელსა მოსცემდა კაცთმოყუარე ღმერთი.

უშჳლოთა შჳლი, სნეულთა კურნება, ბრმათა თუალთა აღხილვა. იყო ვინმე დედაკაცი ერთი სპარსი მოგჳ, რომელსა განბრეკებისა სალმობა აქუნდა და მოვიდა სანატრელისა შუშანიკისა, ასწავებდა მას, რათამცა დაუტევა მოგვობა იგი და იქმნა ქრისტიანე; ხოლო დედაკაცმან თავს იდვა ადრე და იგი ასწავებდა დედაკაცსა მას და ეტყოდა: «ვითარმედ მივედ იერუსალიმად და განსწმიდნე განბრეკებისა მაგის შენისაგან» და მან გულსმოდგინედ შეიწყნარა და წარემართა გზასა მას სახელითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა და განიკურნა იგი სალმობისა მისგან და ვითარ გარე მოიქცა სიხარულითა დიდითა და მოიწია მუნვე, მოვიდა იგი წმიდისა შუშანიკისა და მადლი შეწირა და წარვიდა სახედ თჳსა სიხარულითა განმრთელებული.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ ნაცულად სასწაულთა საქმისა დიდითა გულს მოდგინებითა ხელთა აღიხუნა დავითნი და მცირედთა დღეთა ას ერგასნი იგი ფსალმუნნი დაისწავნა, რომელთა დღე და ღამე ზესკნელისა მის მეფისა სათნოსა მას გალობასა შესწირავნ ცრემლით.

და უთხრეს ნატარსა შუშანიკს, ვითარმედ შჳლნი იგი შენნი მიაქციენა მოგვობასა, მაშინ იწყო თაყუანისცემად ტირილით ღმრთისა მიმართ და თავსა თჳსსა ქუჩდამართ სცემდა და სულთითქუნა და თქუა: «გმადლობ შენ უფალო ჩემო, რამეთუ იყუნესვე არა ჩემნი, არამედ შენნი მოცემულნი, ვითარცა გნებავს იყავნ ნება შენი უფალო და მე დამიცევ საბრხეთაგან მტერისათა».

და მე მივედ და ვიხილე წმიდა შუშანიკ დამშჳრალი და დაბუშებული ტირილითა და მოვეღუანა წმიდასა მას ეპისკოპოზსა საზრდელი და ვითარ ფრიად ვაიძულე მცირედ ოდენ გემოიხილა და ვმადლობდით ღმერთსა და ვიდრე მუნ ჟამადმდე მოვიდიან შჳლნი იგი მისნი ხილვად დედისა თჳსისა, ხოლო რაჟამს მიაქციეს და უარ ჰყუნ ღმერთი, ვერღარა იკადრეს ხილვად მისსა, არამედ სახელიცა მათი სძაგდა სმენად და მერმე მოციქულნი მოავლინნა პიტახშმან და ჰრქუა: ანუ ნება ჩემი ჰყავ და მოვედ ტაძრად, უკეთუ არა მოხვიდე შინა ჩორდ წარგცე შენ ანუ გარად[1] კარაულითა.

ხოლო წმიდამან შუშანიკ ჰრქუა ესრეთ «უბადრუკო და უგულისხმოო, ხოლო მე თუ გარად ანუ ჩორდ წარმცე ვინ უწყის თუ მუნ კეთილსა რასმე შევემთხჳო და ბოროტსა ამას განვერე» და გულსა ეტყოდა პიტახში იგი სიტყუათა მათთჳს, ვითარ იგი ჰრქუა მას ვითარმედ ვინ უწყის კეთილსა რასმე მივემთხჳო.

ვითარმედ ნუ უკუჱ მთავართაგანსა ვისმე ეცოდოს და მიერითგან არღარა ვინ მიავლინა მის,..

---

1) მაშინ სპარსთა მეფესა, დიდი ბრძოლა ჰქონდა ბერძენთა თანა, ამისათჳს მან მოუწოდა ჰრანის ერისთავი თანაშემწედ თჳსად, რომელმანცა შეკრიბა თჳსი მხედარი სპარსთა თანა. ამასთანავე მეფემან მოუწოდა ქართველთა მეფესა დიდი ვახტანგ, რომელმან უარჰყო მოწოდება მისი და ამისა გამო სპარსთა ომი დაუწყეს ვახტანგ დიდსა, ვითარ მოგვითხრობს წმ. რაჟდენის მოთხრობაჲ და სხჳანი მოთხრობანი.

ხოლო წმიდა შუშანიკ ბოროტთა მათ გუემათა დათმენათათჳს ილოცვიდა, რათამცა სათნო ეყოს ღმერთსა, ხოლო პიტიახშმან გამოარჩია ძუძუსმტე მისი საკუთარი[1]), რათა მოიყვანოს იგი ტაძ-რად და ვითარცა ჰრქუა კაცმან მან, ისმინე ჩემი და ჩამოვედ ტაძრად და ნუ აოხრებ სახლსა მას თქუენსა; ჰრქუა მას წმიდამან შუშანიკ: არქუ მას უღმრთოსა, ვითარმედ შენ მომკალ და მარქუ მე ცოცხალითა ფერხითა არა გამოხვიდე შენ მაგიერ ციხით, ხოლო აწ უკეთუ შემძლებელ ხარ მკუდარსა აღდგინებად, პირველად დედა შენი აღადგინე, რომელი ურდს დამარხულ არს, გარნა თუ მისსა ვერ შემძლებელ ხარ აღდგინებად, ვერცა ჩემდა შემძლებელ ხარ განყვანებად, გარნა თრევით განმითრიო.

და ვითარცა მიუთხრეს პიტიახშს სიტყუა იგი და მან თქუა ნანდვილვე ვთქუ ეგე და მეორე-სა დღესა შემოვინმევიდა და ჰრქუა წმიდასა შუშანიკს, კეთილად მიუგე მას სიტყუა იგი, რამეთუ მაგით სახით ეგულვებოდა შეტუშილ შენი და მას სხუა ზრახუა გულსა მოეხადა სიბოროტის შენთჳს. წმიდამან შუშანიკ ჰრქუა მას: იდა შენ ღმერთი ძილსა შინა ნუ გგონიეს, რომელმან გა-ნუმზადნის სიტყუანი პირსა კაცისასა, რამეთუ იტყჳს თჳთ უფალი, მე მიუგო სიტყუა თქუენ წილ; და ვითარცა აღივსებოდა მეექუსე იგი წელი საპყრობილესა მას შინა, ჯეკმა დამაშურალო-ბითა შრომათა მათ შინა, სიმხნისა მისისათა, სენი სნეულებისა მოიწია მის ზედა, რომელსა იგი წინასწარ ულაღადებდი და ვეტუოდი.

ვითარმედ ნუ ჯეკმა, რამეთუ დაუმძიმებ ხორცსა მაგათ ზედა, რამეთუ ვერ დაგითმან და მერმე ვერღარა შემძლებელ იყო ყოფად რასმე საქმედ კეთილისა ეგოდენითა მაგით ფიცხლად მარ-ხვითა და მარადის ზედგომითა და ღამე ყოველ დაშრომითა ფსალმუნებითა და გალობითა და არ-ცადა მცირედ სადა ჰსცა ხორცთა მისთა განსუენება და შექმნა და დადნა ვითარცა ცჳლი.

ხოლო დიდთა მათ მარხუათა აღვსებისათა ერგასისთა მათ დღეთა ექუსთა წელთა შინა არცა დღისი არცა ღამე არა დაჯდის ქუეშე, არცა დაიძინის, არცა საჭმელი რაჲ მიიღის გარნა დღესა ხო-ლო კჳრიაკესა ეზიარის ხორცსა და სისხლსა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისასა და მცირედ ოდენ წუენი მხალისა შექმნილი იგიცა მცირედ მიიღის; ხოლო პურისა გემო არა იხილის ვიდრე აღვსებადმდე, და მიერ დღითგან ვინათგან პყრობილ ჰყუეს იგი ციხესა მას შინა, სასთულსა ზედა თავი არა მიდ-ვის გარნა ალიზი (აგური) ერთი დაიდვის სასთუნალ და ქუეშე საგებლად იყო გორჯაკი ერთი ძუელი და კაცთა თუალსა სასთაული ერთი ხალენისა უცნ სასთუნლით ჯერძო და თაუჳნის საცე-მელად კილიკი ერთი მცირე ქუეშე წარუგდებიედ და გრწყილი და ტილი მოუგონებელ ადგილსა მას დასხმულ იყო, ჟამსა ზაფხულისასა ცეცხლებრ შემწუელი იგი მხურვალება მზისა, ქარნი ხორშაკნი და წყალნი მავნებელნი, რომელისა მკჳდრნიცა მის ადგილისანი სავსენი სენითა წყლითა განსივებულნი და განყვითლებულნი და წერტილნი და დამჭნარნი და დამღერებულნი, ჩარადოვანნი, პირ მსივანნი და დღე მოკლედ ცხოვრებულნი, დამოხუცებულნი არავინ არს მათ ქუეყანათა და ესეთსა მას ციხესა შინა ექუს წელ პყრობილ იყო და მძიმეთა მათ საკრველთა შინა ადიდებდა ღმერთსა.

და ვითარცა მეშჳდე წელი დადგებოდა მოიწია წმიდისა და სამგზის სანატრელისა შუშანი-კის ზედა წყლულებაცა ხორცთა მისთა და დაუცხრომელად შრომათა მათ გამო დაესივნეს ფერხნი

---

1) მამამძუძე მისი, ანუ დალი (გამზრდელი).

მისნი და თხრამლი აღმოსდიოდა ადგილ ადგილად და წყლულებანი დიდ დიდნი იყუნეს და მატ-ლიცა დასხმულ იყო წყლულეთა მათ, რომელ იგი აღიღო ხელითა თჳსითა და მიჩუენებდა მე და ჰმადლობდა ღმერთსა.

და თქუა «ხუცეს ნუ მძიმე გიჩნს ესე, რამეთუ მუნ იგი მატლი უდიდეს არს და არა მოკუ-დების» და მე ვითარცა ვიხილე მატლი იგი მოუცონებელად დიდად მწუხარე ვიყავ და ვტიროდი ფრიად, მრქუა მე რისხვით, «ხუცეს, რად მწუხარე ხარ, ვიდრე უკუდავთა მათ მატლთა შეჭმასა უმ-ჯობეს იყავს ამათ მოკუდავთა შეჭმა, აქავე ამას ცხოვრებასა».

და მე მიუგე და ვარქუ ძაძისა სამოსელი მცირედღა შეგერაცხა საგვემელად და აწ მატლთა მაგათთჳს მხიარულხარ და მან მრქუა მე ქენებით «ნუ ვის თანა იტყჳ ძაძისა სამოსლისათჳს ცხოვ-რებასა ჩემსა, რამეთუ ადრე ყოფად არს დატევება უბადრუკთა ამათ ხორცთა ჩემთა».

რამეთუ შინაგან ძაძა ემოსა და არავინ იცოდა ჩემსა გარეშე, ხოლო გარეგან კაცთა თუალსა ანტიოქიისა პალეკარტი ემოსა [1]); და ვითარცა ესმა ჯოჯიკს ვითარმედ მიახლებულ არს ნეტარი დედოფალი წმიდა შუშანიკ სიკუდილად, წარვიდა და თანა წარიყუანა ცოლი და შვილნი და მონა და მხევალნი მისნი და მივიდა ციხედ ხილვად სანატრელისა შუშანიკ მარტჳლისა და ვითარცა მიიწია მძლავრ შეხოლოვიდა და თაყუანისცა პატიოსანსა ჯუარსა [2]) და მოიკითხა წმიდა შუშანიკ, თანა დაუჯდა და ჰკითხვიდა სალმობათა მათთჳს, ხოლო წმიდამან ჰრქუა, «კეთილ ვარ, ვითარ ღმერთსა უნებს, არამედ ყოველთა წარსავალსა მას გზასა მეცა წარვალ».

ხოლო ჯოჯიკ მსწრაფლ აღდგა ზე, პირუტყლთა მათ უწესოთა საქმეთა აღუარებდა და ევედ-რებოდა წმიდასა შუშანიკს და ეტყოდა, სძალო და მხევალო ქრისტესო, ითხოვე ღუთისაგან, რათა მომიტევნეს მე მრავალნი შეცოდებანი ჩემნი, ხოლო წმიდამან შუშანიკ ჰრქუა მას; «თუ შენ სხუად სახედ ურმებრ არა რაჲ ჰქმენ, ღმერთმან მოგიტევნეს შენ», და ჯოჯიკ ჰრქუა: მაგის სახი-სათჳს მოვედ მე შენდა, რათა რომელი იგი არა რაჲ მე სათნოჲ იყოს ღუთისა არა ვქმნე,

წმიდამან შუშანიკ ჰრქუა, «უკეთუ ეგე ეგრეთ იყო, შენ უკუდავ მექმენ მე მაგით სიტყჳთა და უფალმან შესძინენ დღეთა ცხოვრებისა შენისათ» და მერმე ვითარ შეათქუა ჯოჯიკ ვითარმედ მას დღესა განვალს წმიდა იგი ხორცთა ამათგან, ჰრქუა: მაკურთხე მე და ცოლი ჩემი მხევალი შენი და შვილნი ჩემნი და მონა მხევალნი ჩემნი და თუ რაჲმე შეგცოდეთ, ვითარცა კაცთა საწუთროისათა და სოფლის მოყუარეთა მოგვიტევენ და ნუ მოიხსენებ მედგრობათა ჩუენთა; ხოლო წმიდამან შუშანიკ ჰრქუა ჯოჯიკს და ცოლსა მისსა იჴყავთ წარმდებად საქმე ესე ჩემი, რამეთუ არავინ იპოვა კაცთაგანი, რომელსამცა აქუნდა წყლულება და ტკივილი ჩემთჳს, რომელმანცა შეაჯერა უღმრთოსა მას საწუთროსა მეუღლესა.

ხოლო მათ ჰრქუეს: ჩუენ თჳნიერ შენსა ფრიად დავმუერით გარნა არა იყო სმენა არცა სიტ-უასაჲ, მაშინ თქუა წმიდამან შუშანიკ, «განვისაჯნეთ მე და ვასქენ პიტახში მუნ, სადა იგი არა არს თუალღებაჲ წინაშე მსაჯულისა მის მსაჯულთასა და მეუფისა მის მეუფეთასა, სადა არა არს რჩევა მამაკაცისა და დედაკაცისა, სადა მე და მან სწორი სიტყუა ვთქუათ წინაშე უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესა, მივგოს მას უფალმან ვითარმან უჯამოდ ნაყოფნი ჩემნი მოისთულნა და სანთელი ჩემი

1) მონაზონის მანტია.

2) ჯუარი ვზე წმ. ნინოსი იყო, რომელიც ცფილისის სიონის საკრებო ეკკლესიაში ახვენის.

დაშრიტა და უშუილი ჩემი დააჴნოჲ და შუენიერება სიკეთისა ჩემისა დაამხნელა და დიდება ჩემი დაამდაბლა და უფალმან საჯულს მის შორის და ჩემ შორის, ხოლო მე აწ ამას ვმადლობ ღმრთსა, რამეთუ ტანჯუათა მისითა მე ლხინება მპოო და გუემათა და თრევათა მისთათჳს მე განსუენებასა მივემთხჳო და უგულისხმოებისა და უწყალოებისა მისისათჳს, მე წყალობასა მოველი იესო ქრისტეს მიერ უფლისა ჩუენისაჲ.

ხოლო იგინი ამას ყოველსა სიტყუასა მისსა ზედა ტიროდეს მწარედ და ჭრქუეს, მოგჳტევენ ბრალნი ჩუენნი და გვაკურთხენ წმიდაო მოწამეო და მარტჳლო სანატრელო ქრისტეს ღუთისაო; ხოლო წმიდამან შუშანიკ ჭრქუა, ღმერთმან მიგიტევენინ, რათა რა იგი ჭყავით, მაშინღა აკურთხნა ჯოჯიკ-და ცოლი და შჳლნი მისნი და მონა მხევალნი და ყოველი ეზო და პალატი მისი და ამცნებდა სლვად გზათა ღუთისათა და ეტყოდა. ჲვითარმედ ესე ყოველი ცხოვრება, ვითარცა უშჳვილი ველთა წარმავალ არს და დაუდგრომელ და ვინ სთესა მოიმკოს და ვინ განაბნია გლახაკთათჳს შეიკრიბოს და რომელმან წარიწყმიდოს თავი თჳსი, მან ჰპოვა იგი, რომელმან, ხლო-და იგიჲ.

და უკუმნნა და გამოგზავნნა იგინი მშჳდობით, მერმე შემდგომად ჯოჯიკისა მოვიდა თავი იგი ეპისკოპოზთა სამოელ პირველი, კათალიკოზი და იოანე ეპისკოპოზი მისივე მოყუასია, რომელნი იგი იყუნეს განმამტკიცებელ და დიდად დამაშურალ სახლეულითურთ თანა ყოფით იყუნეს მონა და მონაწილე იყუნეს და თანა ზიარ შრომათა მისთა. მადლობით წარგზავნიდეს ნავთ სადგურისა მის მიმართ ქრისტესისა, მსგავსად მისვე სახისა, აზნაურნი დიდ დიდნი სეფე ქალნი, დედანი, აზნაურნი და უაზნონი სოფლისა ქართლისანი მოვიდეს ეგრეთვე, რომელნი იგი გულს მოდგინებით მონაწილე ყოფილ-იყუნეს შრომათა მათ მისთა სანატრელობით, ვითარცა ახოვანსა მხნესა მიჰბედრიდეს ქრისტესა და თხოვასა ერთსა ითხოვდეს მისგან ყოველნი იგი ეპისკოპოზნი და აზნაურნი ერთბამად, რათა ბორკილი იგი ფერხთა ბრძანოს საცოდ და ნაკურთხევად ყოველთათჳს, რომლისათჳსცა ჭრქუა წმიდამან შუშანიკ ვითარმედ ამე არა რაჲ ვარ ღირს ესე. ხოლო ღუთის მოუშარებისა თქუენისათჳს ხუცესმან აღავსენ წადილი თქუენსი მაგის სახისათჳს, ხოლო მე რაჲმე რა შემძლებელ ვარ, არამედ ყოვლად საგსემან ქრისტემან აღგავსენინ თქუენ ყოვლითა კეთილითა, რომელნი ესე ჩემთჳს მოშურით და ეზიარენით ვნებათა ამათ ჩემთა და ჭირთა და ტანჯუათა. ხოლო მე საყუარელნო აჰა, ესე რა წინა განმზადებულსა მას გზასა წარვალ საუკუნესა, ჭირისა ამის წილ ჩემისა, ქრისტემან მომმადლოს მე სიხარული, სატანჯუელთა ამათ წილ განსუენებაჲ გუემათა ამათ ჩემთა და თრევათა და შეურაცხებათა მივემთხჳო მე დიდებასა და პატივსა ცათა შინა დაუსრულებელსაჲ.

და იგინი ჯმნულნი ცრემლითა სავსენი ძლევისა მისთჳს დიდებასა ღუთისა მიმართ შესწირვიდეს და გამოვიდეს ციხით და წარვიდეს და მოიწია დღე იგი წოდებისა მისისა და მოუწოდ ეპისკოპოზსა მისსა სახლისასა აფოცს და მადლსა მისცემდა მისსა მიმართ მოცილებისსა მისისათჳს ვითარცა მამასა და მამა მძუძესა, შემვედრა მე კაცი ცოდვილი და გლახაკი ესე და შევედრებდ ნეშტთა მათ ძუალთა მისთასა და უბრძანებდა დასხმად ადგილსა მას, ვინაცა იგი პირველად გამოითრიეს.

და ეტყოდა ჲუკეთუ ღირს რაჲმე ვარ უკანასკნელი ესე მეათერთმეტე მოქმედი ვენახისა იქმენით ყოველნი კურთხეულ უკუნისამდე ჟამთაჲ და ჰმადლობდა ღმერთსა და თქუა; აკურთხეულ არს უფალი ღმერთი ჩემი, რამეთუ მშჳდობით მას ზედა დავწევ და დავიძინე, და მე[illegible]

ოჳსა ღმერთსა ყოველთა შემწყნარებელსა [1]), და მაშინღა მიწრაფულ მოიღო სანატრელმან მან კჳის-კოპოზმან იოანე შესაგრაგნელად სუდარი წმიდათა მათ და პატიოსანთა ნაწილთა მისთა.

და აკურთხეთ სახითა მათ აღვილეთ გუამი იგი ფრიად დამაშურალი და დაჭკნული მატლითა და განვბანეთ იგი მატლისა მისგან მწოვანისა და ოხრამლისაგან და შევმოსეთ მსურითა მით და მა-ნანდა ეპისკოპოსთა მათ იოანეს და აფოტ. ვითარცა მხართა მხნეთა დაუღალველთა ზესკნელისა მის ფასისათა ყოველა გრებულითურთ ფსალმუნითა სულიერითა და გერიგსითა აღთებულითა და საკმე-ველითა სულნელითა აღვიხვეჲთ პატიოსანნი ძუალნი და მოვიწუფნით წმიდასა მას ეკლესიასა.

და დავკრძალეთ წმიდანი იგი და დიდებულნი და პატიოსანნი ნაწილნი წმიდისა შუშანიკისნი, განმზადებულსა მას ადგილსა [2]) და მას ღამესა ანგელოზთა სახედ ღამე იგი განვათიეთ და დავ-ოლით ქებითა მათ ყოვლად ძლიერისა ღმრთისა და ძისა მისისა უფალსა ჩუენსა იესო ქრისტესა გა-დიდებდით; რომელი ყოვლითა ყოველთა მიმართ შემძლებელ არს და განამხნევს მამანიცა და დედა-ნიცა და თჳსთა მათ თჳსი იგი ძლიერებისა ძლევა მოჰმადლის ყოველთა, რომელნი ეძიებენ მას ერთითა გულითა. დიდ არს დასაბამი ტანჯვათა მათ წმიდისა შუშანიკისათა, თთუესა აპანისასა (იანვარსა) მერვესა თჳსასა და დღესა ოთხშაბათსა და მეორედ გუემა მისი აღვსებისა ზატიკსა და კუალად ტანჯვაცა ვარდობისა თთუესა ათცხრამეტსა და აღსრულებაჲ მისი თთუესა ოკდონ-ბერსა ათშჳდმეტსა, სასენებელსა წმიდათა მათ და სანატრელთა მოწამეთა კოზმანდა და დამიანესა და დღე ხუთშაბათი იყო, რომელსა განვაწესეთ სახსენებელი წმიდისა შუშანიკისისა, დიდებულად და საქებელად ღმრთისა მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა, რომელსა ჰშუენის დიდება უკუნითი უკუნისამდე.

მსმენელმან ყნებათა და გარდატუფელებათა წმიდისა შუშანიკისათა, მეფემან აბხაზთა და საქარ-თველოთა ვახტანგ — გორგასლანმა, შეჰკრიბნა ლაშქარნი თჳსნი ფარულად და განიმხედრა ვასქენის ზედა. მას დღესა შინა ვასქენ მდგომარებდა კიდესა მტკურისასა, სადა იგი შემოჰკრე-ბის მტკურისა მდინარე ანაკერტისა. დაეცა მას ვახტანგ, შეიპყრა იგი და ჩამოჰკიდა ძელსა ზედა და მოაშთო ბოროტი იგი მტარვალი. კუალად იტყჳს ძუელი მატიანე მეფემ ვახტანგ წარ-მოასუენა წმ. შეურყუენელი გუამი სანატრელისა და დიდითა პატივითა დაჰკრძალა იგი ეკლესიასა შინა ცურტავისისა. შემდეგ მოსუენებისა მისისა ტფილისს კათალიკოზ კირიონის მიერ ცურ-ტავითგან წმ. დედოფალმან თამარ, დიდითა ძვრფასითა და მშუენიერებითა შეამკო ლუსკუმა წმიდისა დედოფლისა შუშანიკისა.

---

1) 458 წელსა.

2) შემდეგ განდგომილებისა სომეხთასა მართმადიდებლობისაგან 551 წელსა, სრულიად საქართველოს კათალიკოზმან ნიკარმან და წმიდათა შორის მამათა ჩუენმან კირიონ, რომლისა დროსა შინა იყო დიდი შფოთი და განხეთქილება და ხვდულის გამოძიება სომეხთა შორის და უარის ყოფა მათ მიერ მართმადიდებლობისა, მო-იშიშმან, რათა სომეხთა ავაზაკობრივ თჳსაებრისავე მათისა არა წარიტაცონ ცურტავითგან შეუხებელნი ნაწილნი წმიდისანი, დიდითა პატივითა 578 წელსა, აღმოიღო იგინი და გამოიტანა და დაასვენა მცხეთის ღუთის-მშობლის ეკკლესიასა შინა, სადაცა აქამომდე ასუენია პატიოსნებით. ნახე წმიდისათჳს სომხურს ენაზედ, ჩამჩიანის მოთ-ხრობა ტ. I. გვერდი 518, ისტორია ლაზარე პარპეცისა, 93, 186, 191. სომხურს ენაზედ. Bullet scientifique publie par l'Academie Imp. des sciences de S. P. t. X № 19, 20, 21.

თ̃ა მაისსა ზ. ცხორება წმიდისა მამისა ჩუენისა იოანე ზედაზნელისა, რომელი ბრძანებითა ღმრთისათა და წინამძღრობითა სულისა წმიდისათა მოივლინა ქუეყანით შუამდინარით, ქუეყანად ქართლისა, ათორმეტთა მოწაფეთა მისთა წმიდათა თანა. განაახლა და განავრცო წმიდამან მამამან ჩუენმან ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზმან არსენი [1].

მამათა თუალნი, მნათობნი ქართუელთანი,
დიდნი მთიებნი, ასურით აღმომზენი,
მოციქულთ რიცხუნი, ქართლოსის ქუა-საფუძველნი.
მათ იოანე დიდი, კამბაების.
ზედა-ზადენს კიბედ, ზენად ზეცისად იდგამს.

თქმული ნიკოლოზ ჭყონდიდელის მიერ.

სულნი მართალთანი ხელთა შინა ღმრთისათა წერილისაებრ და არა შეეხოს მათ რათურთით: რომელიმე შემაწუხებელთაგანი, ვითარ განწმედილთა ნიჭთაგანი, რამეთუ ესენი ყოველთა ა... ნივთიერთა და ზრქელთა ზესთ აღსრულნი ფრთითა სათნოებათაითა და ბრწყინვალებასა საღმრთოსა მიმთხუეულნი, განაბრწყინვებენ მზის ქუეშესა ყოველსა. ხოლო ხსენებისა მათისა მიერ დისურო.

1) ცხოვრება წმიდისა იოანესი, შემდეგ მისის გარდაცვალებისა, აღწერილ იყო მოწაფეთაგან მისთა. მთა, რომელსა ზედა დაემკჳდრა ყოვლად სანატრელი ესე მამა ჩუენი, პირველად საკერპო იყო და ბომონი ცეცხლის მსახურთა აღშენებული იყო მას ზედა. ქართლის მეფემან ფარნაჯომ აღმართა მას ზედა კერპი 109 წ. უწინარეს ქრისტეს შობისა; ამასა დროსა შინა ცეცხლის მსახურება სამეფოს სჯულად დადებულ იყო. შემდეგ წმ. მოციქულმან ნინამ დაამხო კერპი იგი და აღმართა მასსა ზედა მცირე ეკკლესია, ჯუარი თჳრთ. დაძუელებული ეკკლესია განაახლა წმიდამან მამამან იოანემ, რომლისა აანა აღაშენა მცირე სენაკნი საცხოვრებელად თჳსდა და მოწაფეთა თჳს და რომელსა შინა დაიდვა ყოვლად პატიოსანი გუამი მისი. შემდეგ წმ. კათალიკოზმან კლემენტიმ

საბინინი

И. САБИНИНЪ

ႶႨႰႱႨ ႫႠႫႠ ႨႭႥႠႬႤ ႦႤႣႠႦႬႤႪႨ

ПРЕПОДОБНЫЙ IОАННЪ ЗЕДАЗНIЙСКIЙ

ვან იქმნების ხილული ესე და გრძნობადი ქუეყანა, ვინათგან მსგავსად მნათობთა დიდთა განმტკიცებულნი ბრწყინვალეთა მარადისდღედთანი, ეგრეთვე ჰყოფენ ყოველთა ხსენებისა მათისა მედღესასწაულეთა და საღმრთოსა მადლსა მიჰფენენ სულთა ზედა მორწმუნეთასა, რომელნი სარწმუნოებით და სურვილით სამარადისოდ აღწერილთა წიგნსა შინა ცხოველთასა ქრისტიანეთა ამათგან და უპატიოსნესთა ჩუენ მიერ ძღუენითა, ესე იგი არს სიტყჳთა ქებისათა ჰპატივსცემენ საღმრთოსა დიდებისა ზიარ ქმნილთა.

ვინა გჳღირს ჩუენ მორწმუნენო და ხსენებისა წმიდათასა მოყუარენო, ვითარ თანამდებს რომელსამე თანა წარუვალსა მიცემა წმიდათა თჳს ქებისა და შესხმისა მიერ დღესასწაულისა მათისა სრულ მყოფელთა, რათა მათ მიერ სასყიდლისგება კეთილთა ნიჭთა მოვიღოთ; რამეთუ ამათგანნი, რომელნიმე სისხლითა თჳსათა მომგებელ იქმნნეს გჳრგჳნთა ზეცისათა; ხოლო სხუანი მღუდელთმოძღუარებისა საცხებელითა ცხებულნი და წმიდად დამმარხველნი მისნი ყოველთავე მსოფლიოთა ბიწთაგან. უბიწოდ და სიწმიდით წარდგომილ არიან წინაშე ყოველთა ღმრთისა მსხუერპლსა ქებისასა შემწირველნი უნივთოთა ჰმრებითა, ხოლო სხუანი ყოველთავე ამათ ხორციელთა შუებისათა და გემოთა შეურაცხის მყოფელნი მარხვისა მიერ სამარადისოსა ლოცვისა განმკაფველნი სხეულისანი და ყოველთა იწროებათა მიერ დამაჴნობელნი და მომაუძლურებელნი მძლავრებისა მისისანი, ნაცვალთა სასყიდელთა შრომათა მათთასა, მომღებელ არიან მარჯუენისაგან საუფლოსა.

რამეთუ საცნაურად ტკივილთა და ღუაწლთა, რომელნი მოითმინნეს საწუთოსა ამას შინა ცხოვრებასა, ბრწყინვალენი ნიშნი და სიმდიდრენი უხრწნელთა შუებათანი მოენიჭნეს მათ ზეცისა სავანეთა და ფუფუნებათა შინა მკჳდრ ქმნილთა, რომელთა ერთი არს სანატრელიცა ესე მამა ნეტარი და ბრწყინვალე მნათობი იოანე, რომელიცა ვითარ ბრწყინვალე რაჲმე ვარსკულავი აღმო-

---

მცხოვრებელმან მეცხრე საუკუნეში დაარღვა მველი ეკკლესია და აღაშენა — აწინდელი წმ. ეკკლესია იგი, რომელიცა ფრიად შემკულ არს და საშინელს შეურაცხილობას მიცემულ. წმ. ესე ადგილი აწ სამკჳდრო გურამიანთა არის შეურაცხებასა ქუეშე მით, რომელ მუნებურნი მწყემსნი ავდრობის დროს ამ მველ ეკკლესიასა შინა, რომელი აღრინთავე არის პატივცემული ქართველთაგან, შერეკენ ხოლმე საქონელს და მუნ დაიცვიან. ქართველნი, რომელნიც წლითი წლად ხედვენ სასწაულსა ღმრთისასა, რომელიც აქამომდე იქმნების და ინახვის იმ წმ. ეკკლესიასა შინა, რომელისა სამირკველი დამკჳდრებულ არს კლდესა ზედა, ვიტყვი წყლის დენასა, უყურადღებით არს მათ მიერ იგი. წმ. იოანეს საფლავის დასავლეთის მხარეს ეკკლესიასა შინა, არს ოთხკუთხიანი იატაკის სასწორივ მოკირწყლავი აუზი, რომელშიაც სრულიად ჩრდილოეთის და დასავლეთის ეკკლესიის შინაგან კედლიდგან ჩამოედინების ვითარ ცრემლი წმინდა წყალი, (ვითარმედ კედელნი და კამარანი ცრემლავენ) და მოედინების მას აუზსა შინა და ზოგჯერ აღივსების ფილაქნამდე აუზი იგი და უმეტეს ნაკლულევან არის ხოლმე და მისს შემწუხრებაზედ დაიწყებს დენასა, ვიდრე მეორის დღის შემწუხრებამდე, ესრეთ, ვითარმედ ძნელიად აღინიშნების სანთელი შინაგნის ნოტიობის გამოთ და ჩამომდინარე წვეთთაგან და შემდეგ დღესასწაულის დღის, წყალი იგი არ დენის — და აუზიცა დაშრების ხოლმე სრულიად. ამ წყალსა სმარობენ მედღესასწაულენი და არ მოაკლდებიან სრულიად. აუზის აღვსებას ვითარ მიუთხრობენ ქუეყნის ბედნიერობას მოაჩუენებს და ნაყოფიერობასა და ნაკლულევანება — უბედურებასა. საკჳრველ არს ესე, არა უწყით, ბუნებითგან არს, თუ სასწაული ღმრთისა, რომელიც იქმნების დასარწმუნებლად ურწმუნოთა. ბუნებით არ უნდა იყოს ესე, ვითარმედ სხუანი მრავალნი ეკკლესიანი ინახვიან თხემთა ზედა უმაღლესთა ზედაშნის მთისასა, ვითარ არმაზისა და სხუანი, რომელშიაც სასწაული ესე არ იმოქმედების გარდა ამისა. ფრიად საწუხაროდ არს, ვითარმედ მრავალნი არიან ქართველთაგან მდიდარნი და შემძლებელნი ყოვლითურთ და ამ დავიწყებასა ქუეშე არს მიცემული — წმიდა საისტორიო ალაგი საფლავი ერთ წმიდის.

უბრწყინდა ბნელსა შინა უმეცრებისასა შეცთომილთა სულთა და დაუდგრომელთა ნავთა [illegible] წინა მძღუარ ექმნა მათ, რამეთუ კუერთხითა სარწმუნოებისათა განიოტა ბოროტი მჴეცნი და ტაცებათაგან მისთა უვნებელად დაიცვა სამწყსო თჳსი, ძალითა სიმჴნისათა განძლიერებულმან.

ესე ღირსი ხსენებისა საკჳრველი და ყოვლად ქებული მამა ჩუენი აღმოეცენა ქრისტესნისა [illegible] მჳამდინარისა, რომელიცა ესე ქუეყანა მრავალთა მიმოსრობილთა მიერ ძუელადვე [illegible] და კუალად შემდგომთა მათთა მრავლისა ქებისა მიმოხუეჳულ არს იეფობისათჳს ნაყოფთა მისთასა და ჰაერისათჳს კეთილისა და წყალთა ტკბილთა კეთილად და მდიდრად მცენარეთა აღმოცენებისათჳს და უფროსღა კეთილთა და სასინოთა მამაკაცთა გამოღებისათჳს, რომელთა მიერ [illegible] გოზილი, მოქადულ არს ესე ვითართა სიმდიდრეთა და დიდებათა მოგებისათჳს. ამის [illegible] ნებულის ქუეყანისაგან მიმდებელ არს ნათესაობასა მიწერისა მამულისასა სანატრელი ესე [illegible] ხოლო უმახლობელესი ადგილი და გამომღებელი დაბაჲ და სახელისა მისისა წოდება უცნაურ არს ჩუენდა და არცაღა მშობელთა მისთა ვინაობაჲ და რომელობაჲ სახელისა გვაუწყებს [illegible] იყვნეს და რომელთაგან შთამომავალნი. გარნა მხოლოდ ესე მოცემულ არს უწინარესთა აღწე-რელთაგან ცხოვრებისა მისისათა, ვითარმედ ქრისტიანით შეამდგნარით მოაქცინა სოფლად [illegible] ნათე-საობაჲ მახლობელად ანტიოქიისა მყოფისა, რომლისამე დაბისაგან აქა შინა წინამძღურისა მო-ზისა და აღზრდილისა და სწავლათა მიერ და საღმრთოთა მოძღურებათა სისრულედ ჰასაკისა აღწე-ნილისა. ხოლო ჩუენ უსაკუთრესი მამული ამისი ჩანს იერუსალიმი უწყით და მეცნიერ ვართ და მამა ყოველთა დამბადებელი ჭეროვნად გვისწავიეს მამა ამის სანატრელისა მამისა, რამეთუ მის მიერ არა რაისაგან არსად მოვიყვანენით და ხელთა მიერ უხრწნელთა აღვაშენებენით, რათა უხრ-წნელებისა მკჳდრებულთა უკუდავი ცხოვრება და წარუვალი სუფევა დავიმკჳდროთ, საუკუნეთა შინა ზეცისა მამისათა.

ესე უკუე სანატრელი სწავლულ იქმნა წურთილებითა საღმრთოთა წერილთათა და ყოველი სიმდიდრე სულიერთა მოძღურებათა მდიდრად დაიუნჯა გულსა შინა თჳსსა და ერთბამად ჰასაკისა აღორძინებისა თანა ფრიადი რაჲმე სათნოებათა სიმაღლე იხილვებოდა კაცსა მას თანა აღორძი-ნებად, რამეთუ ფრთოვან იქმნებოდა სულითა და ყოვლითურთ ქრისტესნიერნი ესე და მიწიერ [illegible] ზიდვულნი ნივთნი, ვითარცა არა რანი შეერაცხნეს, ვინა ერთგზის დამდებელი ხელისა [illegible] ზედა, ანეულ[1]) მეოფელისა სულთასა მიუქცეველ იყო მართლ უკუნ, რამეთუ მოშიშებლა [illegible] შებრკოლებისა ლოდსა წარკუეთნეს სასუფეველისა და ღმრთისა მამათა სოფელნი.

ესრეთ სრულ იქმნა რა ყოვლითა წურთილებითა და ფრიადი სიმდიდრე სწავლულებისა შე-კრიბა თავსა თჳსსა; შეიშურა შური უფლისა წინა აღრჩევითა მონაზონებრივისა სახისათა და [illegible], მერმეცა ყრმებრივსა ჰასაკსა შინა მყოფმან გარნა მხცოვანმან და ფრიადისა გონებისა [illegible] ესწავა მეტყუელისა, ვითარმედ «მხოლო ვარი მე ვიდრემდის თანა წარვხდე»; ამისთჳსცა მარტოო-ბით ესება მონება მხოლოსა; რათა არა თანა შეკრულნი მსოფლიოთა ზრუნვათა თანა შეუძლე[illegible] დედაკაცისათა დაიყენებოდის მოსწრაფებით მსახურებად ღმრთისა; ვისაცა გიხაროდენსცა მეტყუელ-სოფლისა და მსოფლიოთა ყოველთა მიმართ, მიიბერ იყო შემდგომად კუალსა უფლისა, არ ქრისტესნიერთა ნივთთაგან დამძიმებული, რამეთუ დღითი დღე განმოიძარცვებოდა შრომათა მამათა მოღუაწეებისათა მარხვისა და მღჳძარებების შემტკბობელი.

1) ანეული, ახლად დათესილი მინდორი, ანუ აჯეჯგილი ნახნავი

ხოლო სიმდაბლე ესე ოდენი იხილვებოდა საღმრთოსა ამას მამაკაცისა თანა ვიდრელა ყოვლი-თურთა არა რაჲ შეერაცხ თავი თჳსი მეტყუელისა, იმე მატლ ვარ და არა კაც და თანად საყუედრელ კაცთა, ხოლო სიმშჳდე რაჲსამე, რამეთუ ყოვლად ურისხველ იყო, რომლისა მიმართ მოშურნე მშვიდთა თჳს განმზადებულსა ქუეყანასა და დამკჳდრებად, ხოლო რისხვა მხოლოდ ბოროტი და-საბამისა ეშმაკისა მიმართ მოიგო, ვითარ მისა მიმართ მხოლოდ ბრძოლად და წინა განწყობად ბრძანებულსა და არა მსგავსთა თჳსთა კაცთა მიმართ, ამისთჳს წყარო ცრემლთა დაუწყუედელი მარადის გარდამოსდის თუალთა მისთა და დღე და ღამე დაალტობნ სარეცელთა თჳსთა ცრემლითა და განბანნ მას ნაკადულითა თუალთაგან ჩამოდინარითა, წინასწარ-მეტყუელისაებრ მეტყუელისა და ევედრებინ ღმერთსა, რათა მძლედ ხორცთა მძლავრებისა გამოაჩინოს, რომელნი მრავლად მიიზიდვენ სულსა მიწიერთა და ზრქელთა ვნებათა მიმართ და ესე ჴასაკსა შინა სიჭაბუკისასა, ვითარ მაშინ მარჯუედ ორღანოდ ქონებითა სხეულისათა ვნებათა მიმართ.

ქრისტე სამარადისოსა ლოცვასა და ვედრებისა მიერ სირცხჳლეულნი, მარადღუგუნ იქციან მტერნი, რამეთუ შეიწყნარა უფალმან ლოცვა მისი და საძლეველნი მოიხუნა მბრძოლთა ზედა ძლევისა აღმდგინებელმან დამაცხრობელნი ხორციელთა გულის თქმათა და ვნებათა განკაფვითა და შეაწრებითა სხეულისათა, ამაღლდებოდა დღითი დღე სათნოებათა სიმწუერვალისა მიმართ და მადლი სასწაულთა სრულ ქმნისა მოენიჭა მას ღმრთისა მიერ და შორეულთა საქმეთა ვითარცა მახლობელთა ხედვიდა, რამეთუ ესე ვითართა მადლთა მიერ შეამკო ღმერთმან მონა თჳსი, რომელი ჰყოფს ნებასა მოშიშთა მისთასა და მსგავსად ვარსკულავისა ბრწყინვალისა აღსრულებითა ძალთა და სასწაულთა ელვარე ჰყო. მარწყინვალი სულითა და ცისკროვანი გონებითა, რამეთუ თჳთო სახეთაგან ნესოა შეპყრობილნი, კურნებასა მრჩობლ გერძოსა მიემთხჳვოდეს, ამის მიერ, ვინათგან ბრმათა სოფელი მიემადლებოდა და სნეულთა სიმრთელე და ეშმაკისა მიერ ტანჯულთა, თავისუფალ იქმნა მძლავრებისაგან მისისა.

ესე ვითარნი რა საკჳრველებანი აღესრულებოდეს მის მიერ, მოვიდეს მისსა ყოვლით კერძო ხალხად და კურთხევისა მიღებად მისგან, რამეთუ განითქუა ამბავი მისი ყოველსა ქუეყანასა ასურეთისასა, სასწაულთა თჳს და ნიშთა, რომელნი მონიჭებულ იყუნეს მისა ღმრთისა მიმართ.

ამას შინა რა წარხდეს ჟამნი რაოდენნიმე, სთნდა წმიდასა და ღირსსა მამასა იოანეს, წარსლვა მიერ ადგილით, რამეთუ ევლტოდა იგი კაცთა მიერსა დიდებასა, რომელი ფრიად მავნებელ ექმნების მრავალთა და შეაცთუნებს მათ გზისაგან საღმრთოსა და მთხრებლად წარწყმედისა შთააქცევს, ვითარ იგი ძუელ ოდესმე ზჳავი იგი და ამპარტავანი, სულით მოქადული და დადგმასა საკურთხევლსა ღრუბელთა ზედა[1]), ამპარტავანებისა ძლით, ბნელთა შინა უღრმესთა ჯოჯოხეთისათა შთაგრდომილ იქმნა, ამას ბოროტსა ვნებასა ვითარცა მაკუდინებელსა რასამე მგესლსა განმხდელი განეოტებოდა და აღუმხმელი ფრთეთა სულიერთა წარივლტოდა უდაბნოდ განსუენებისად, რომელთა თანა მოწაფეთა მისთა, რათა მხოლოდ სულთათჳს მოცალე ქმნულსა შემოკრებად აქუნდეს გონებაჲ წყნართად და ქმნად მათდა, რომელნი აღასუბუქებენ სულსა ხორცთა თანა ვნებათაგან, ვინადგან უდაბნოდ მიწევნულნი და ქუაბსა მიმთხუეული მუნ, მუდროებით დაადგრა მას შინა მოწაფეთა თჳსთა თანა, ლოცვისა და მარხვისა მიერ განკრძალული და ყოვლთავე საღმრთოთა მცნებათა აღსრულებად მოსწრაფე.

1) ნაბუქოდონოსორისათჳს იტყჳს.

ხოლო ადგილი იგი მრავალთა ჟამთა მიფარულ იქმნა და არავინ უწყოდა სანატრელთა მათ მიმართ წარსლვა წმიდისა, დალათუ მრავლად სურვილ იყვნეს ჲოვანესა სანატრელისა სულითა და ხორცთა მკურნალისა მამისასა გარნა ვერ შემძლებელ იყვნეს მიმთხუევასა სამკვიდრებელისასა, რამეთუ მოწაფენი მისნი ფარულად წარსრულნი ქალაქად მოისყიდიან ხელთ საქმარისა მათისა მიერ და კუალად ფარულად უმოქცეულთა მოძღუარისა მიმართ: საქმედ აქუნდეს დაუცადებელი ლოცვა და ვედრება ღმრთისა მსგავსად მასწავლელისა მათისა და ამათ კუალად ხელთა საქმარი ენაცვალებოდის და მდუმრიად ენისა მიერ ზრახვა მადლობნებით ღმრთისა მიმართ, რათა ყოვლითურთ არა მიეცეს სხეულსა განსუენება უქმობისა მიერ ხელთასა, რამეთუ მეცნიერ იყვნეს მოციქულისასა, ვითარმედ ხელთა ამათ მმსახურეს მე და ჩემთა თანა; არამედ არა ენება ღმერთსა დაფარვა ესე ვითარისა მნათობისა უმეცრებასა შინა, ვინათგან არცა აღანთიან სანთელი და დადგიან ქუეშე ხვიმირსა, არამედ სასანთლესა ზედა, რათა ნათობდეს ყოველთა, რამეთუ გამოუცხადა წმიდა ესე თჳსი მეძიებელთა და მოსურნეთა ჲოვანისა მისისათა და საუნჯე დაფარული მიეცა მოქენეთა განმდიდრებისათა: ვინათგან საღმრთოთა სურვილითა აღძრულნივე და ყოვლით კერძო ძიებისა მოქმედნი არა ხუწნულ იქმნნეს სასოებისაგან; არამედ მიემთხჳვნეს საწადელსა მათსა, ღმრთისა მიმართ საწინო ქმნითა მათისა თჳსისათა სარგებელად მრავალთა, ვინა კუალად სიმრავლე ურიცხჳ შეკრბებოდა მისსა მიმართ სურვილით სმენად სიტყუათა მისთა და მოძღურებათა და სნეულნი მპოვნელნი მკურნალისანი ცხედრითა ზე ტვირთულნი მიიყვანებოდეს მის მიმართ და თანად ეშმაკთა მიერ და რომელთამე ვნებათა მძლავრებულნი, ამის ყოვლად ღირსისა მამისა მიმართ მოსწრაფებით და სარწმუნოებით მქონებელ იყვნეს სრბასა, ვინა მიემთხუვოდესცა სრულიადსა კურნებასა ლოცვითა ამის წმიდისათა, რამეთუ ყოველთავე ვნებულებისაგან უვნებელობაჲ მიენიჭებოდა და უძლურებისაგან ძლიერებაჲ მსწრაფლი მიეცემოდა და სასწაულთა და ნიშთა სიმრავლე, რომელთავე ვნებულებისა მქონებელთა ზედა აღესრულებოდა ამის ღირსისა მამისა მიერ, რომელთა აღწერა თითოეულად შეუძლებელ არს.

ხოლო ვინათგან ევლტოდა იგი პატივთა მიერ შფოთთა სოფლისათა, განიზრახა უცხოსა ქუეყანათა მიმართ წარსლვა სადა იგი უმეცრებასა მისსა მქონებელ იყვნენ ყოველნი, რათა ესრეთ სადამე შეუძლოს მარტოებით დაყუდებაჲ, ამისთჳსცა ეტყოდის მოწაფეთა თჳსთა, რომელნი შეკრებილ იყვნეს მისთჳს იძმანო, უკეთუ ინებოს ღმერთმან, მეგულვების წარსლვაჲ უცხოთა ადგილთა მიმართ, რათა მტირედა ამათ ნეშტთა დღეთა ცხოვრებისა ჩემისათა, უცხოებისა ამას და მყუდროებისა სოფელსა შინა რუდუნებით [1]) და მარტოებით ვიყოფოდე, რამეთუ ვითარ აღმოვიკითხავ, მსხემ და წარმავალ ვართ ყოველნი, ვითარცა მამანი ჩუენნი; ხოლო თქუენ საყუარელნო შვილნო ჩემნო, დაადგერით ამას უდაბნოსა შინა, განკრძალულნი ყოველთავე სივერაგეთა [2]) მიმართ ბოროტისათა და ლოცვასა ჰყოფდით ჩემთჳსცა ღმრთის მიმართ, რათა წარმიძღუეს გზათა მიმართ სანოებათა მისთა და მოუძლურებლად ეგნეს ადაგნი ჩემნი, ხოლო ჭეშმარიტად მოწაფეთა ჭეშმარიტისა მოძღურისა და მასწავლელისათა». ესმად რა სიტყუა ესე ბერისაგან, ერთ ხმობით მიუგეს ყოველთა, ცხოველ არს ღმერთი და ცხოველ არს სული შენი, არა სადა განგიტევოთ შენ მარტოდ,

1) რუდუნება, ჯაფა, შრომა, მოღვაწება.

2) სივერაგე, სიავე, ცუდკაცობა ეშმაკობა.

არამედ ჩუჱნცა წარმოვიდეთ შენთანა, ვიდრეცა ხვიდოდი ცხოვრებად გინა სიკუდილად, რამეთუ შენ გიცით წინამძღურად და მომრწყუჱლად და განმანათლებლად სულთა ჩუჱნთა, სწავლათა მიერ საღმრთოთა, რომელნი აღმოდიან პირით შენით და ლოცვათა შენთა მიერ ვსასოებთ, მიმთხუევასა ღმრთისა სახიერისასა.

ესე ვითარითა რა სიყუარულითა მათითა შეკრულად ხედვიდა სანატრელი იოანე მოწაფეთა თჳსთა, უწყოდა მათ მათთაცა წარსლვა, სადაცა ღმერთი მიუძღუეს მათ ნავთსაყუდელად ნებისა თჳსისა და ესრეთ დამტევებელი ქუეყანისა და მამულისა თჳსისა, ვითარ სხუა ვინმე აბრაჰამ, საუფლოსა ხელისა მიერ წოდებული, ქუეყანად ქართლისა მოიწია უპირატესისა მიმართ მაშინ სხუათა ქალაქთასა მცხეთისა დედა ქალაქად და შესრულმან წინაშე განმაცხოველებელისა სუეტისა, ერთბამად მოწაფეთა თჳსთა თანა, თაყუანისცა უფალსა დავრდომილად იატაკსა ზედა და ცრემლთა მიერ დამალტობელმან მიწისამან და მიმყოვრებულად ვედრებათა შემწირველმან სახიერისა და ტკბილისა მეუფისა [1]).

ხოლო პირველ ხსენებული ესე პატიოსანი სუეტი ზე ჰაერთა შინა ჩამოკიდებულ არს უხილავად საღმრთოთა წამის ყოფითა, რამეთუ მოსწრაფე იყვნეს მეფისა მირიანის ზე, აღმართებასა დადებულსა ამის სუეტისასა, ვერ შემძლებელთა აღმართებად დაუტევეს იგი და წარვიდეს ვითარ უღონოთურ უსასო ქმნილთა აღმართებისა მისისასა.

ხოლო ლოცვითა და ვედრებითა ღირსისა დედისა ჩუენისა ნინო ქართველთა განმანათლებელისათა, საღმრთოსა ძალისა მიერ, მართლიად ჰაერსა შინა შთამოეკიდა, ვითარ წყრთა ერთოდენ, რომელიცა ვიდრე აქამომდე ესრეთ მდგომარე არს მრავალთა სასწაულთა და ნიშთა სრულ მყოფელი [2]).

ამას სუეტსა წინაშე მიწევნული სანატრელი იოანე, ევედრებოდა ღმერთსა ცრემლით ესრეთ მეტყუელი: «მასწავე მე უფალო გზა, რომელსა ვიდოდე და მიძღოდე მე ჭეშმარიტებითა შენითა, ადგილისა მიმართ, რომელსაცა ვიდოდე და მიძღოდე მე ჭეშმარიტებითა შენითა, ადგილსა მიმართ, რომელსა შინა სათნოდ შენდა მეუდროებით აღვასრულო ნეშტი ჟამისა ცხოვრებისა ჩემისა, რამეთუ სურვილითა შენითა დამიტევებიეს ყოვლი! მეუფეო, გამომღებელი და აღმზრდელი ჩემო ქუეყანისა [3]) ვინა შენ მოურნეო ყოველთაო იზრუნე ჩემისა უნდოებისა და მიჩუენე მე, ვინა და სადა ვიდოდი სრულ ყოფად სარგებელსა ამას სწუთოსასა».

ხოლო ღმერთმან, რომელი არა უგულებელს ჰყოფს ვედრებასა მოსავთა თჳსთასა, უჩუენა მას მთაჲ ჩრდილოეთით კერძო მცხეთისა ქალაქსა და ჯუარი პატიოსნისა და მეუფესუელად ჩუჱლად თაყუანისსაცემელი და მადლობათა შემწირველი მეუფესა ქრისტესა, მოსწრაფებით აღვიდა თავსა მის მთისასა და იხილა რა იგი, რამეთუ მარჯუე იყო მარტოებით დაყუდებისათჳს და თავის უფალ [illegible]ყოფილთა შფოთთაგან, ჰრქუა მოწაფეთა თჳსთა: «ძმანო ჩემნო აქა დავემკჳდრები მე, რამეთუ

---

1) წმ. იოანეს ჯუარ არ ენება მოსვლაჲ საქართველოს, არამედ მოიყვანა ბრძანებითა ყოვლად წმიდის ღმრთისმშობლისათა, ისტორია წმ. იოანეს გამოსვლისა ასურეთიდგან, ვრცლად აღწერილ არს წმიდის შიოს ცხოვრებასა შინა.

2) ამ ადგილიდგან ჰსჩანს, რამეთუ ცხოვრება ესე აღწერილ არს თუალით მხედველის მიერ, დასაჯერებელ მოწაფეთგან წმიდისასა, რომელსა ეხილვა საშინელი სასწაული ყოვლად ბრწყინვალისა წმიდისა სუეტისა.

3) ეს ადგილი ლოცვისა ემოწმება იმ მოთხრობასა, რომელიც ინახვის ვრცლად წმ. შიოს ცხოვრებასა შინა.

მისნაეს ესე, ვინათგან კეთილ არს ჩუჱნი აქა ყოფაჲ, ხოლო მათ მიუგეს: უტკბოესისა მისისა, სიტყჳსაებრ შენისა, ვითარცა გინავს ეგრეთ ჰყავ.

ესრეთ უდაბნოს მოყუარე ესე გჳრიტი, ვითარ სხჳა ვინმე იოანე წინა მორბედი სხჳთა სათნოებათა, დამკჳდრებულ იქმნა თავსა ზედა მისდა ჩუჱნებულისა მის მთისასა და შეჰსხმოდა უფიცხელს შრომათაჲ მოღუაწებისათა, მარხჳსა და ლოცჳსა მიერ სამარადისოჲსა ზე დადგმისა, სრულიად დამაშჳნობელი და მომაუძლურებელი ხორცთა და ყოველთავე ზედა მოსლვათა და მანქანებათა მაცთურისა ეშმაკისათა, უძლურითა სხეულითა ძლიერად წინა განეწყობოდა. რამეთუ მოუძლურებული სხეული ძლიერ იქმნების სულითა, ხოლო გემოთა და შუებათა მიდევნებული უძლურ ჰყოფს სულსა და ყოვლითურთ მონად გულის თქმათა გამოაჩინებს.

ამისთჳსცა მიისწრაფე იყო სადმრთოო მამა გაცი განკაფვისა მიერ ხორცთასა, სულისა მიმართ და მსახურებად დადგინებასა მათსა, ესე ვითარი სამკაული კათოლიკე ეკკლესიისა და ქართლისა ერისა დიდი მნათობი, დაამკჳდრა ღმერთმან მთასა ამას ზედა; რათა მაღლით მოჰფინოს ყოველთა გარემოსთა მისთა ზედა ბრწყინვალებისაჲ ელვასა ლოცვათა თჳსთასა, ხოლო წმიდა ჰყო უწყალოჲ მთა იგი ლოცჳთა წმიდისა მის ბერისათა და ეშმაკთა სიმრავლე განიოტა მიერ ადგილით, რომელი დამკჳდრებულ იყო მუნ, რამეთუ ძუელ ოდესმე წარმართთა მიერ გოდოლი აღმართებულ იყო მთასა მას ზედა; და ბომონი მდგომარე იყო[1]), რომელსა ზედა საძაგელი მსხუერპლნი უსჯულოთა ეშმაკთანი აღესრულებოდეს, უსახურითა და მათ მიერ ბოროტად შეცთომილთა კაცთაგან, არამედ წყალობისა და სახიერებისა უფსკრულმან, ოხათა მიერ და ვედრებათაჲ ღმრთისშემოსილისა მამისა იოანესთა წარიოტნა და განხადნა ადგილისა მისგან სულთა მკლველნი იგი და მაცთურნი კაცთანი ეშმაკნი.

ხოლო ვინათგან მარადის და ჭაბუკობითგანვე მყუდროებით მნებებელ იყო, მხოლოდ ცხოვრებასა, რომლისა ძლით და ქუეყანაცა თჳსი დაუტევა და გარეგან სამღჳართა მამულისა და ადგილისა თჳსისათა ქმნილ იყო. სთნდა წარვლინება მოწაფეთა თჳსთა ვითარ ოდესმე მოციქულნი ქრისტესნი, ქადაგებად წარმართთა მიმართ სახარებასა სინანულისასა მოუსტყუებელად ცოდნისა. ვინაცა ეტყოდა მათ სიტყჳთა ტკბილითა და მამობრივითა: «შვილნო, რასა სდგათ აქა და არა შეიძინავთ სხჳათაცა სარგებელისათჳს, ანუ არა უწყითა, რამეთუ შესაძინებლისათჳს ამის ქუეყანისა წარმოუვლინებიეთ უფალსა ჩუჱნსა იესუ ქრისტესა, ვინადგან ვითარ ხედავთ მერმეცა ახალნერგი არს ქუეყანა ესე და მოქენე არს მორწყუვასა სწავლათა მიერ და განმტკიცებასა სარწმუნოებისა ძირითსა ქადაგებისა მიერ და მოძღჳრებისა მსგავსად წმიდათა მოციქულთასა, ამისთჳსცა ჯერ არს, რათა წარვიდეს თჳთოეული თქუჱნი და განამტკიცნეს სარწმუნოებითა მართლითა, რომელთა მიუღებიეს ნათლის ღებაჲ სახელისა მიმართ მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, ხოლო რომელნი მერყევნი უმეცრებასა და ურწმუნოებასა შინა არიან, რათა ასწავებდეთ და მიმოიწვიოებდეთ თაყუანისცემად უფლისა ჩუჱნისა იესუ ქრისტესსა და ნურა რასა ალირჩევთ უფროს ღმრთისა სიყუარულისა, შიმშილსა და უძლებებასა განეშორით, რამეთუ გემოსა მიერ და საჭმლისა განიხადა ადამ, სამოთხისა საშუებელისაგან და სიკუდილი მოატყუა ნაშობთა თჳსთა ლოთისა მცნებათა ურჩ ქმნითა და მრავალნი ოფლნი და ღუაწლნი და შრომანი მოაწინა შემდგომთა მისთა ზედა ერთ გზის ხისგან გემოსხილვა

1) ბომონი, სალოცავი კერპთმსახურთა, ანუ სამსხუერპლო სისხლით მოსვრილი.

გითა და განღმრთობისა წილ სიკუდილისად ესავა და სამოთხით ექსორია იქმნა [1]), დაღაცათუ ქრის-
ტემან არა უგულებელს ჰყო ხელთა თჳსთა მიერ დაბადებულისა ესრეთ მიმძლავრებაჲ ეშმაკისაგან, არამედ განკაცებითა და ვნებითა სატკივართა კაცებრ დათმენითა გამოგჳიხსნნა ჩუენ ბჭეთაგან სიკუდილისათა დაღაცათუ ნაკვეთ წინა უყო განღმრთობაჲ ბოროტმან სატანა პირუელსა მამასა, ვითარმედ ჭეშმარიტად იზიარა იგი ღუთაებასა ქრისტიან კაცობრივისა თბისა ზიარებითა ღმრთი-მან და უწყოდეთ თქუენცა საყუარელნო, ვითარმედ მარხვითა და მღჳძარებითა და ხორცთა წმიდად და უბიწოდ ლოცვითა, ღმერთ იქმნების და ღმრთისა შეერთების სული განწმედილი ხორცთა ბიწთაგან.

ღჳნოსა ევლტოდეთ ყოვლითურთ, ვინათგან არა ზიარება არს ღჳნისა მოღუაწე თანა და უფროსღა მონაზონთა, რამეთუ ესე ვითარი საკრველთა განუხსნელთა მიერ შეკრული უძლებებით მიმღებელთა; მსგავსად მოჩანთა მისყიდულთასა უპატიოდ წარადგინებს მათ გულის თქმათა მიმართ ცოდვისათა და მავლენს ძირად სიბოროტისა თქუა ღჳნო მეტყუელმან, ნუ დაითურვებით, რომე-ლისაგან იქმნების ბილწება და წამალი არს მაკუდინებელი და დედა გულის თქმათა ბოროტთა; ძმანო ჩემნო მარადის სიკუდილსა იგონებდით და საზარელი იგი დღე წინაშე თუალთა გიანებო-სათა გაქუნდით, სადა იგი გუერგულვების ყოველთა წარდგომა, შიშუელთა და ქედ დამხედველთა თუალთათა; უწყოდეთ უკუე საყუარელნო, ვითარმედ ხორცნი ესე ხრწნადნი და წარმავალნი არიან, ხოლო სული უკუდავად დაადგრების მხოლო, ვიღუაწოთ ძმანო აქასა შინა ნუ ვრიდებთ თავთა ჩუენთა, ნუ განვსცემთ აზნაურებასა ჩუენსა ვნებათა მიმართ, მოვითმინოთ ტკივილნი წუთ ერთნი, რამეთუ ჟამი ესე ჭირისა არს, ხოლო საუკუნო იგი განსუენებისა, ვსძლოთ აქა შინა მხნედ ბრძო-ლითა მბრძოლსა ჩუენსა, რათა მერმესა რას შინა საძლეველნი გჳრგჳნნი მოვიხუნეთ, განვეკრძალ-ნეთ ჟამისა მისთჳს საზარელისა, რაჟამს ხორცთა ამათ ნივთთაგან განეშორებოდის სული, რამეთუ საშინელ არს ჟამი იგი, ოდეს საზარელნი იგი მხედრობანი ზეცისანი მოუწოდდენ სულთა მიყვანე-ბად იგი ადგილსა მისთჳს განმზადებულსა და მიგებად მისსა საქმეთა მისთაებრ, კეთილთა გინათუ ბოროტთასაჲ.

ამათ და უმრავლესთა ამათთა სიტყუათა განმსწავლელმან თჳსთა მოწაფეთამან სანატრელმან მამამან იოანე, წარავლინნა იგინი ქადაგებად მოახლებასა ცათა სასუფეველისასა.

ხოლო იგინი ვიდოდეს გზასა მათთჳს ბრძანებულსა, ვითარ მიმღებელნი ხელმწიფებასა დათრ-გუნვად გუელთა და ღრიანკალთა და ყოველსა ძალსა მტერისასა და თჳთოეული მათგანი წარვიდა ადგილად სადაცა იგი წარუძღუა მათ სული წმიდა, რამეთუ რომელნიმე კახეთით წარვიდეს, ხოლო ღირსი დავით გარესჯისა უდაბნოდ მიიწია ჲ სანატრელი ეზდერიოს სამთავისა ჭალაქსა დაემკჳდრა, ხოლო ღმერთ შემოსილი ჲ საკჳრველთ მოქმედი შიო, მღვიმესა მცხეთისასა ქუაბსა რასამე მტო-რესა მპოვნელი, მუნ შინა დაეყუდა და ნეშტნი მათგანნი წარვიდეს უდაბნოთა ადგილთა მიმართ, მთათა შინა და ქუაბთა და ხურელთა ქუეყანისათა მოქმედნი მჴედრობისანი და ესე ყოველნი იწ-მებოდეს დღითი დღე სარწმუნოებისათჳს, სიტყჳსაებრ მოციქულისა ნაგლულევანნი. ჭირვეულნი ძჳრხილულნი, რომელთა ღირსვე არა იყო სოფელი ესე, ვინათგან იქმნა მათ ყოველთავე მსოფ-ლიოთა ზრუნვათაგან და უმრავლესნი ამათნი არცა ხალენისა და თხის ტყავებსა მომგებელ იყჳნეს

---

1) ექსორია იქმნა, გამოგდებულ იყო.

და ამათგანიცა უდარესი არამედ მსგავსი თავთა თჳსთანი, არამედ ტყუილისა ბუნებისა მიერ განკე- ბნეულნი, წინა განუწყუეტბოდეს კაცთა ღამისათა და სიცხეთა დღისათა, მოშიშნეობისა დი- თარმედ და ჯირუტადმეა მათნი ვიდრემდის შეშჭოლნი იყვნეს, სიმარტოვისათჳს და ცხოვრები- უბრალოებისა და გარემოსაცველისა საყვარელისა სამოთხესა შინა მყოფებელ იყვნეს მოყვრობისა. ხოლო ვინათგან ურჩ ქმნითა ბრალეულნი ესე ტყავისანი შეემოსნეს სამოსელნი, ურთიერთ ხოვ- ცხოვრებისა, სამოთხისა და ღუთისა ქასოვრაობა შეემთხვა, ამისი გონებად მიმდებელნი, მოსა- წრაფე იყვნეს შიშილოებისა მიერ კუალად სამოთხეს შესლვასა.

ესე ვითარნი იგი კეთილისა მუშაკნი და არა სასყიდლისა დაგნებულნი, წარავლინნეს სანა- ტრელისა მამასა იოანეს მიერ კეთილისა მის სამუშაკოსა, რომელთა კეთილად ესწავა მოძღვრებისა თჳსისაგან, ანუ ქმნა ერქუმნითა სწავლათათა სულისა მორწმუნეთასა ჯ განრჩევა იოქლისა ღუ- ძლისაგან, რომელსა მომურნე იგი და მტერი კაცთა დასთესავს მარადის გონებასა შინა მათსა, გულისა სიტყვათა ბოროტთა, შთათესვითა სულთა მორის კაცთასა.

ამათ სანატრელთა მამათა მიმართ მივიდოდეს ვიეთნიმე ღუთის მოყუარენი და ქრისტეს მორწმუნენი და მათ მიერ ისწავებდიან მოძღვრებასა სულისა წმიდა მყოფელთა: ხოლო სხვანი მრჩობლ გვრძოანი სულთა და ხორცთა სნეულად მქონებელნი უმეცრებისა მიერ კურნებასა მიემთხ- ხვეოდეს. მეცნიერებად მოსრულნი წმიდათა ამათ მოძღვრებისა მიერ, ვინათგან ღმრთი დიდთა კურნებათა და სასწაულთა აღსრულებდა წმიდათა ამათ მამათა ხელრებისა მიერ, რომელთა ძლიერ განმტკიცნებოდეს გულნი მორწმუნეთანი, მართლისა სარწმუნოებისა მიმართ, ხოლო ეშმაკნი შე- მანებულნი დაუტევიოდეს ადგილთა თჳსთა და უშინაგანესთა უდაბნოთა მიმართ წარივლტოდეს და თანად საკერპონი დაირღუეოდენ, ღუთისა მეცნიერებად მოსრულთაგან, სწავლითა ღირსთა მამა- თათა და ეკკლესიანი აღემართებოდეს სადიდებელად ღუთისა.

ხოლო ღირსსა იოანეს აქუნდა თავისა თჳსისა თანა ნაწილი წმიდათა მოწამეთანი, რომელნიცა წარმოეტანნეს ქუეყანით თჳსით და რაჟამს წარავლინნა მოწაფეთა თჳსთა, მისცემდა თჳთოეულსა მათსა ნაწილთა მათგან წმიდათასა, რათა აქუნდეს მათ მცველად ყოველსა ცხოვრებასა შინა საქადა- გოთა სავერაგთა მიმართ და თავისა თჳსისა თანა იპყრა ნაწილთაგანი წმიდათასა; რომელთა მიმ- ხედვითა სამარადისოდ მათთანა აწამებოდის გონებათა და იგინი მოეგნეს სადიდე ჯ სიმდიდრე- ოჳსად და ნუგეშინის მცემელად ცხოვრებასა შინა თჳსსა და ესენი ვიდრემე მოწაფეთა მათთა მამ- თათჳს წამოვიქეთნით.

ხოლო სანატრელი მამა ჩუენი იოანე დაადგრა მთასა მას ზედა და ესრეთ მხოლოდ ... დაიყენა მისთანა [1]), რათა აქუნდეს იგი ნუგეშინის მცემელად უძლურებისა თჳსისა. ხოლო თჳთ მან ... თავი თჳსი ფიცხელთა შრომათა მოღუაწებისათა და ყოვლადვე არა დასცხრებოდა ... მარხვასა სამარადისოსა, რომლისა მიერ სრულიად განილია ხორცნი თჳსნი და მოუძლურებულ ... იგინი; ხოლო სული განძლიერებული და გონება განწმედილი ნივთთაგან და ნაწარმოებთა სო- ფლისათა ზე აქუნდეს წინაშე ღუთისა, ყოვლისავე სახესა მოღუაწეობისასა სრულ მყოფელისა. სრულიად დაევაწყა სოფელი და არა რად შეერაცხნეს საშუებელნი სოფლისანი, ვითარ წარმავალნი და განქარ- წყმედნი, ამას ესე ვითარსა მოღუაწებასა შინა მყოფსა ხედვიდეს რა კეთილის მოძულენი ეშმაკნი,

---

1) განუშორებელი მოწაფე ესე იყო ღირსი ილია დიაკონი.

განიკრძხბოდეს შურითა და ვითარ მახჳლითა განაჭრებოდეს რისხჳთა აღბორგებულნი, რამეთუ ვერ მოითმენდეს ესე ვითარად ხილვასა წმიდისასა; ვიდრეღა დღესა ერთსა სრულიადისა ურცხჳ-ნოებისა შემმოსილნი კადნიერებითა ზედა მიუჴდეს წმიდასა იოანეს და მრავლად აგინებდეს მას, მრისხანებისა და გულის წყრომისა სასტიკებითა მაჩუენებელნი მისსა მიმართ, და გარე მოადგო-მილნი ძჳრთაებით ამბოხებდეს, ხმათა უშუერთა განმტკიცებულნი, რაითამცა შეაშინეს ბერი და გა-სიოტნეს მიერ; რომლისათჳს ეტყოდეს: მოხუედ ადგილთა ამათ ჩუენთა, რომელი პირუელითგანვე ჩუენ დავიმკჳდრეთ, რა არს შენი და ჩუენი, რამეთუ მძლავრებით გნებავს მიღება ადგილთა ჩუენ-თა, აწ უკუე ჰოი ბერო! არა თუ ნებსით წარხვიდე ამიერ ადგილით; მრავალნი განსაცდელნი მო-ვაწივნეთ შენ ზედა და მაშინ სადამე იძულებულმან უნებლიეთ ისწავო უცხოთა საზღუართა არა მიხუევაჲ.

ხოლო იგი ჯუარითა ქრისტესითა აღჭურვილი თავისა თჳსისა, «გარე მომადგეს და მო-მიცვეს მე» იტყოდა «და სახელითა უფლისათა ვერეოდე მათ, ძალ ჩემდა და გალობა უფალი და მეყო მე იგი მაცხოვარ, ღმერთსა ვესავ არა შემეშინოს, რა მიყოს მე მტერმან»,

ამისსა შემდგომად მიაქცეული ეშმაკთა მიმართ იტყოდა, «აჰა ესე რა აქა ვარ და უკეთუ ჩემ-საცა სხეულსა ზედა მოცემულ არს თქუენდა ხელმწიფება ღმრთისაგან; ვითარ ოდესმე იობის ზედა, იქმოდეთ რაცა გნებავს, რამეთუ მე მონა ვარ უფლისა ჩემისა იესუ ქრისტესი; მეშინის ქადილთა თქუენთაგან?»

ხოლო უმთავრესმან მათ ეშმაკთამან ხმა ყო ღირსისა იოანეს მიმართ მრისხანებით და ეტ-ყოდა: იოანე, იოანე! რასათჳს გვაუწყენ ჩუენ და ვინა მოხუედ აქა დამტევებელი ადგილისა თჳსისა აწ უკუე მსწრაფლ წარვედ ამიერ, რამეთუ ჩუენი არს ადგილი ესე და ვერ შემძლებელ ხარ ჩუენ-თანა ყოფასა და უკეთუ არა ისმინო ჩუენი ეტყოდა, წარწყმედისა მიმატყუებელ ექმნე თავსა შენსა, რამეთუ ვერ უძლო წინა აღდგომა ძალისა და სიმრავლისა ჩუენისა; აწ ნუ აწყინებ თავსა შენსა, არამედ წარვედ ამიერ სხუათა ადგილთა მიმართ.

მაშინ მიუგო ბოროტთა მათ ეშმაკთა წმიდამან იოანე და ეტყოდა: «ჰოი! ბოროტის მო-ყუარენო, კეთილის განმრახჳა არა ოდეს გნებავს თქუენ ნათესავისა თჳს ჩუენისა, რამეთუ მზა-კუვარნი ხართ და მტყუვარნი და ვითარ ვისმინავთ თქუენი, ცრუთა და ამაოთა: რომელნი არა განიზ-რახეთ უმჯობესსა კაცთასა, რამეთუ მოსწრაფე ხართ ჯოჯოხეთად შთაგდებასა მათსა და ვითარ მეტყჳ მე ვითარმედ თქუენი არს ადგილი ესე, ანუ არა უფლისა არსა ქუეყანა და სავსება მისი სოფელი თანად და ყოველნი დამკჳდრებულნი მას შინა; რომელიცა სამკჳდრებელად ჩუენ კაცთათჳს მოუნიჭებია, ხოლო თქუენთჳს ბნელი გარესკნელი განუმზადებიეს და ცეცხლი უშრეტი, რომელსა შინა გაგზავნის თქუენ დასჯად საუკუნოდ და ყოველთა, რომელნი ჰყოფენ ნებათა თქუენთა და ვითარმე უმჯობესად განმაჩქარებ ამიერ წარსლვასა ჰოი! მზაკუვარნო, რომელმან ზაკუვით ცთუნე-ბითა განსხადეთ მამა ჩუენი ადამ სამოთხით განღმრთობისა. წინა მყოფელმან, რომელიცა აწ მოგჳკილებიეს ქრისტე იესუს მიერ და აწ ესერა ადამის ნაშობთა მიერ იდევნებით ყოვლით კერძო; ვინათგან ივლტოდით ამიერ სახელითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა და წარვედით შორს ადგილსა ამისგან, რამეთუ ქრისტესა ჩემდა მოუნიჭებიეს ესე» ესე რა თქუა წმიდამან იოანე, მყის ყოველთა მათ ეშმაკთა აღუტევეს ხმა ვაებისა და გოდებით იტყოდეს: ჰოი! ჩემდა, რამეთუ მო-ხუედ სახელის დებითა იესუსითა ვიოტებით ყოველთა ადგილთაგან და ძლეულად ვიხილვებით პათოგანცა, რომელნი შეუდგებიან მას, რამეთუ იგი ძლევასა მიანიჭებს ჩუენ ზედა, მოვედით ვიგლ-

ტოდით ამიერ და წარვიდეთ უშინაგანესსა წარმართთა მიმართ და დავემკჳდრნეთ მათთანა და მეყსეულად სიტყჳსაებრ რასა ნისლი ზნელი გამოჴდა მთისა მისგან და მიმართ ჩრდილოთ კერძო დაუჩინო. იქმნნეს მიერითგან მო ადგილისაგან ყოველნი ეშმაკნი და წარვიდეს.

და ვითარცა ესმა ყოველთა, რომელნი მკჳდრ იყვნეს გარემოს მთასა, რა იგი ქმნა ღმერთმან და ვითარ განიდევნნეს ეშმაკნი მადლითა წმიდისა იოანნესითა, ყოველთავე დიდება შესწირეს ღმერთსა, რამეთუ იცოდეს სიბოროტე ეშმაკთა მათ მთასა მას ზედა დამკჳდრებულთა, ვინათგან მრავალთა ვნებათა მოაწყჳდეს მსვლელთა მათსა ზედა, ბოროტნი იგი სულნი; რომელნიცა განსაკჳრვებულნი სასწაულთა მათ ზედა ყოველნივე იგი გარემოს მკჳდრნი, ხოლო განხდილნი იტყოდეს, ჭეშმარიტად საკჳრველ არს ღმერთი წმიდათა შორის მისთა და კურთხეულ არს სახელი წმიდა მისი უკუნისამდე.

ესე ვითართა მადლითა და ნიშთა მიერ ბრწყინვიდა ღირსი ესე მამა ჩუენი და ყოველთავე სათნოებათა მიერ განმდიდრებულ იყო, რამეთუ მარადის მღჳძარე გონებით და განკრძალებული სულითა, მოგლიდის მოწაფეთა თჳსთა ყოველსავე ჟამსა შინა, რათა არა ქმნან დასხნილი უდებებითა და განუმზადებელი დღისა მისთჳს უცნაურისა, რომელსა შინა მოსრული სიძე იგი განწმედილთა სულითა მოუწოდს, განმზადებულთა და შემკობილთა შესლვად სასძლოსა წმიდათასა, ვინაცა მარხვასა ზედა დასძენდა მარხვათა და ლოცვასა კუალად ცრემლთა და ფსალმუნებასა.

ხოლო მთა იგი, რომელსა ზედა დამკჳდრებულ იყო ნიშებ შემოსილი ესე მამა კეთილი, უწყალო იყო მიერჩიოლად და ხედვიდა რა ფიცხელსა შრომასა და იჭირსა მოწაფეთა თჳსთასა, რომელთა მოითმენდეს მოღებასა შინა წყლისასა, რამეთუ აღიკიდის ჭ შთასრული ძირსა მის მთისასა, აღმოიღებდის წყალსა საზომად ბერისა [1]),

შეეწყალა იგი ბერსა და ცრემლით ევედრა ღმერთსა, რათა, რომელმან იგი უდაბნოს ისრაიელთა წყალი უდინა კლდისაგან მყარისა, მანვე და აქაცა მთასა მას ზედა აღმოუცენოს წყარო ნუგეშინის საცემლად მათთჳს.

ხოლო ღმერთმან შეისმინა ვედრება მსახურისა თჳსისა და ხმელსა მას და უნაყოფო მთასა ანუ თუ უურთოსა კლდესა ზედა აღმოუცენა წყალი ტკბილი და გემოვანი, რომელი ვიდრე აქამომდე მდიდრად აღმოეცენების [2]) სადიდებლად ღმრთისა და მონისა მისისა იოანნესისა.

და ვითარცა განითქუა სასწაული ესე მახლობელთა მიმართ და გარემოს მკჳდრთა მის მთისათა, თუ ვითარ ლოცვითა წმიდისა მის კაცისათა აღმოეცენა წყალი მთასა მას ზედა, რამეთუ ყოველთავე, იცოდეს ვითარმედ განხმელი და ურწყული იყო მიერჩიოლად, ამისთჳსცა მოვიდოდეს მისა ყოვლით კერძო მლტოლვარენი უძლურთა და, რომელთა ვნებათაგან შეპყრობილნი და ხვდის რა წყლისა მისგან და დაიწყეთიან რომელსავე წყლულსა ზედა, მეყსეულად კურნებისა შემოსილებდიან და ვიდრე აქამომდე, რომელნი სარწმუნოებით მიიღებდეს წყლისა ამისგან, სარგებელ ექმნის მათ ლოცვითა წმიდისა მამისა იოანნესითა. ხოლო შენება ადგილისა მის არს ესრეთ ღირსმან იოანნე, არამედ ქუაბსა რასამე მცირესა მახლობელ მთასა მას ზედა, მუნ შინა დასრულა ცხოვრება თჳსი

1) ღირსი ილია დიაკონი, ფურგზედ ალიყანდა სოლმე წყალსა არაგვიდგან ზედაზადენ ზედა.

2) წყალი ესე იმოებას ეკკლესიის სამხრეთის მხარეს ძირს კლდის ჩასავალში.

და სასწაულთა მრავალთა აღსრულებითა გამობრწყინდა ვითარცა მზე და განითქუა ჴამბავი მის ქუეყანასა ქართლისასა; რამეთუ მადლთა სიმრავლე, ურიცხჳ და საკჳრველთმოქმედებანი განაცხადებდეს მათ ყოველთა მიმართ, ვინათგან ესრეთ უწყის ღმერთმან დიდება მადიდებელთა თჳსთა ძალითა და ნიშებითა სიმრავლისა მიმართ.

ხოლო დღესა ერთსა მოვიდა მოწაფე ოდესმე ამის ღირსისა წყაროსა მას ზედა, რომელი ლოცვითა წმიდისათა აღმოცენებულ იყო მას ზედა და ვითარცა მიეახლა იხილა, რამეთუ მდგომარე იყო მას ზედა დათვი ფრიად დიდი და შეშინებული რაოდენ ძლით სრბით მიიწია ბერისა მიმართ და მიუთხრა მას დათვისათჳს, რამეთუ იხილა წყაროსა ზედა. ხოლო ბერი აღდგომილი შეუდგა მოწაფესა თჳსსა წყაროსა მიმართ და მხილველი დათვისა სიმშჳდით ეტყოდა მისა მიმართ, ისუი უკეთუ გწყუროის და წარვედ, ხოლო ბრძანებ(?) შენ ამიერითგან ნუ ვის ავნებ მთასა ამას შინა დამკჳდრებულთა კაცთაგანსა, ნუცა ერთსა ვისმე, ესე სიტყუა რა ესმა დათვს ბერისაგან, ვითარცა მონა მორჩილი და შეკდემებული ღირსისაგან, თავ დადრეკით და მყუდროებით წარვიდოდა, ესრეთ უწყოდა სჯულისდება უსიტყუოთა ცხოველთა, კეთილმან ამან სჯულის მდებელმან, რამეთუ მიერითგან ვიდრე აქამომდე ესრეთ დამმარხველ არიან მცნებასა წმიდისასა უსიტყუოთ ნათესაობანი ამათ მხეცთანი; ვიდრელა და უკეთუ ვიეთმე შეემთხჳვნენ მთასა ამას ზედა; მყის სრულ ჰყოფენ ბრძანებულსა წმიდისასა და მართლ უკუ ქცეულნი სხვისა ადგილისა მიმართ ჰყოფენ სლვასა თჳსსა, არა რომელსა ვნებასა შემთხუევულნი კაცთაჲთჳს [1]).

ესე სასწაული მრავლად ზესთა ჰმატს დანიელისასა, რამეთუ მან ლოცვისა მიერ მხოლოდ თავი თჳსი დაიცვა ლომთაგან უვნებელად და ესე მაშინ მღჳმესა შინა მისთანა შეყენებულთაგან მხოლოდ, ხოლო დიდმან ამან და საკჳრველმან მამამან, ნაშობნიცა მის მიერ ხილულისა დათვისანი და განსწავლნა, ვითარცა ჰორციელი იგი, არა მხოლოდ მისდა არა ვნებად, არამედ და არცა ვის სხუასა კაცთაგანსა მთასა მას ზედა მავალსა, რომელსაცა ვიდრე დღეინდელად დღედმდე და მცველ არიან დათვნი ამის მთისანი.

მოიყვანეს ოდესმე ამის საკჳრველთმოქმედისა მამისა იოანესა, განრღუეული ვინმე და ყოვლითურთ დახსნილი ასოთა, საწყალობელი სახილველი თუალებისა მიერ მხედველთა მისთასა, რომელიცა დადვეს წინაშე წმიდისა განრთხმული ცხედარსა ზედა და გონებითა ეტყოდეს ნეტარისა მიმართ ნათესავნი განრღუეულისანი, შეიწყალე განრღუეული ესე წმიდაო მამაო, რამეთუ გურწამს ვითარმედ ვედრებითა შენითა ღმრთისა მიმართ, შემძლებელ ხარ ყოველსავე ვითარ ნების მყოფელ და სარწმუნო მონა უფლისა იესო ქრისტესი, ხოლო არა უდარეს ხმობდა განრღუეულიცა იგი საწყალობელითა ხმითა, რაოდენ სადამე შემძლებელ იყო, უკეთუ სადაღა დამთომილ იყო მისა ხმა მეტყუელებად, შემიწყალე მონაო მოწყალისა ღმრთისაო, მკჳდარი ესე სათვალავად მიცემული და

---

1) ბრძანებასა წმიდისასა აქამომდე აქუს ძალი, ერთხელ ერთსა ფოფნასა ჩემსა ზედა-ზადენზედ, დათვი შემემთხჳა და გზა ამიქცია თავ დახრეკილი მე შეშინებული და განცვიფრებული დავრჩი იმ ადგილს, რომელსა ზედა დათვს შევეყარე და ვიდრე ერთიეში ოდენ გაფიქრებული დავრჩი, მოვიგონე ღირსი დიდებული და მყის განთავისუფლებული მივედ ეკლესიასა წმიდისასა, რომლისა კარებნი ღიანი ვნახე და ცხვართაგან მონახვილი, ვერა გავიწყერ პატრონების გამო, მცირედის დაფიქრების შემდეგ, ამ უწესოებასა ზედა — დავკაფე ფურცლოვანი ბუჩქი, შევჭერ ცოცხი და დავგავე წმ. ეკლესია და დავახუფთავე. ჭეშმარიტ არს, რამეთუ უწესოებასა და უგონოებასა ზედა მრავალთასა, ღირსნი არიან შებრალების ცრემლთასა, იგინი რომელთა მიერ მიშვებულ არს წმიდა ადგილი ამ უყუროებასა ზედა.

ევედრე ჩემთჳს ღმერთსა, რათა განვიკურნო ლოცვითა შენითა. ხოლო ნეტარსა იოანეს დაღაცათუ მძიმე უჩნდა საქმე იგი, ვითარმედ ღმობიერ იქმნა ძულითა. საწყალობელსა მას ზედა განრღუეულსა და აღდგომილი ლოცვად ევედრებოდა ღმერთსა, რათა განიკურნოს ბოროტითა ვნებითა შეპყრობილი იგი კაცი, ამის შემდგომად მოქცეული მისა მიმართ, ვითარ ოდესმე თავადიცა უფალი, განრღუეულისა მიმართ საბანელსა ზედა პროვატიკისასა: «აღდეგ აღიღე ცხედარი შენი, რამეთუ განგკურნებს შენ უფალი ჩუენი იესო ქრისტე», ნახევარ მკუდარი და ყოვლითურთ წარწირული იგი მამა კაცი, მეყსა შინა აღემართა ფერხთა თჳსთა ზედა და დადგა წინაშე განკურნებული ყოვლითავე ასოთა.

ესე საქმე დიდებული იხილეს ყოველთა მუნ დამსხდომელთა და განკჳრვებულნი ადიდებდეს ღმერთსა, მოქმედსა ესე ვითარსა სასწაულთასა მონისა თჳსისა მიერ და განმტკიცნებოდეს მსმენელნი და მხედველნი საკჳრველებათა ამათ დიდთანი, სარწმუნოებასა ზედა წმიდისა სამებისასა.

გჳალად სხუასა ჟამსა მოიყვანეს ამის წმიდისა კაცი ვინმე, რომლისა შორის დამკჳდრებულ იყო ეშმაკი უტყუებისა და ფრიად იგუემებოდა ბოროტისა მის სულისაგან, ვერ შემძლებელი ყოვლითურთ მეტყუელებად, რომელცა იხილა რა წმიდამან იოანე შეეწყალა იგი, და ეტყოდა ეშმაკსა, რომელი დამკჳდრებულ იყო კაცისა მის თანა, «სულო ბოროტო და უკეთურო, რასა სტანჯავ დაბადებულსა ღმრთისასა, შენ გეტყჳ, სახელითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა, განვედ კაცისა მაგისგან და წარვედ უდაბნოთა ადგილთა და უვალთა», ხოლო ეშმაკი იგი მეყსა ბრძანებისავე თანა ბერისსა, განვიდა კაცისა მისგან და დაუტევა იგი განკურნებული, რომელიცა დაუკჳრდებოდა ყოველთა მხილველთა და ზარ განხდილნი იტყოდეს, ვინ არს, რომელი სიტყჳთ ეშმაკთა იოტებს და სნეულთა კურნებასა მსწრაფლ მიანიჭებს; ხოლო ნეტარი იოანე ეტყოდა მათდა მიმართ, «ნუ განკჳრვებულ ხართ ჵ კაცნო! დიდებულებათა ზედა ღმრთისათა, რამეთუ არა მე ვარ მკურნალი, არამედ სახელის დება უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტე'ო, რომელი იოტებს ეშმაკთა და განსდევნის სენთა და უძლურებათა კაცთასა და ყოველი ძალი მაცთურისა ეშმაკისა განქარდების, რამეთუ მან თავადმან ბრძანა ვითარმედ, რომელსა რწმენეს ჩემდამო, საქმეთა, რომელთა მე ვიქმ, მანცა ქმნეს და უფროსცა ხემსა ქმნნეს და იგი არს მკურნალი ყოველთა და მოქმედი საკჳრველებათა».

ესე ვითართა მადლთა მიერ ბრწყინვიდა სანატრელი იოანე და ესე ვითართა სასწაულთა მიერ შემკულ იყო ღმრთისა მიერ, რამეთუ ურიცხჳნი ძალნი და ნიშნი აღასრულნა ქუეყანასა ზედა ვინათგან მრავალ არიან სასწაულნი, რომელნი ქმნნა ქუეყანასა ასურეთისასა, რომელთა თითოეულად მოხსენება შეუძლებელ არს მიმოთხრობისათჳს ჟამისა. ხოლო ესე მცირედნი საკჳრველებათა მისთაგან წარმოვსთქუენით მაუწყებელად ვითარებასა ღმრთის შემოსილისა ამის მამისასა; ვინათგან განეღინეს ხორცნი მარხვისა მიერ და სამარადისოსა ლოცვასა და მოუძლურებულ იყო ყოვლითურთ მხცოვანებასა კეთილსა შინა მიწევნული და ღუაწლთა ფრიადთა თავს მდებელი, ქუაბსა მას შინა ზემო ხსენებულსა, სათანადო იყო მისიცა დაცხრომა ესეოდენთა შრომათაგან და მიღება ნაცვალსა სასყიდელსა ოფლთა და ღუაწლთასა, რამეთუ ყოველივე თჳსი და უფროისღა თჳთ იგი ხორცნიცა განსცნა მონებად ღმრთისა და უფლისა თჳსისა, რომლისა თჳსცა ფრიადი სიმდიდრე შეკრიბა საუნჯეთა შინა ზეცისათა.

ვინა სულისა მიერ წმიდისა მცნობელმან ჟამსა აღსასრულისასა, მოუწოდა მოწაფეთა თჳსთა,

რომელსაცა შინა დავითისა და თამარისა, რომელსა აღეშენა მონასტერი ქუეშე გერძო მთისა მის, და იყოფოდა მას შინა მამათა თანა მისთანა მის მიერ შეკრებილთა მონასტერსა მას შინა ¹), დაუცხრომელად მარად: ანუ ლიტო ჩემსა, ჟამი აღსრულებისა ჩემისა მოწევნულ არს და მეგულვების განსლვა ხორცთა ამათგან; ვითარცა დღესა მომავალსა ვარ ნუ სადა წინაშე ღმრთისა ბერთაგან გულსა და ჭვრის მეცნიერთა შორის [illegible] მეფემან მე სიღრმეთა ჯოჯოხეთისა დასდგა მოსწრაფებით [illegible] ჩემსა, თქუენცა მოელოდეთ სამარადისოდ სიკუდილსა და კეთილსა განკითხვათა [illegible] ქმნეთ; ნუ სადა ლოდ შეძრწუნებისა ჰქმნეს თქუენ ბოროტი იგი მტერი თქუენი უმშიერის ბრძოლითა ²) სულისა ჩუენისათა დღე და ღამე და ვინმე შემძლებელ არს განრინებად ხელთა მისთაგან, არათუ მარხვითა და სიწმიდითა ხორცთა მოიღოს ძალი ღმრთისაგან; ამისთჳსცა შეგივედრებ შვილო ჩემნო, რათა მღჳძარე იყვნეთ ყოველსა ჟამსა და სიწმიდით მისსა ჯუარსა, ხოლო მომავალსა მეცა ლოცვათა მისა თქუენთანა; ქუა სიმშვიდე და სიმდაბლე სულისა უმეტესისა, რამეთუ ხორცთა შინა ყოველთავე საზარელ ეშმაკთა იხილვებოდა და სიკუდილით განიცადებოდა მათ; ხოლო აწ ყოვლითურთ დამტკბებელი სხეულისა და სულისა წინაშე საშინელთა მღჳძარე განწმედითა სულისა და ხორცისათა და მადლსა წინასწარ მეცნიერებისასა მიმადლებული საღმრთოსა და წმიდისა სულისაგან, მერმეცა გარდამატებულითა სიმდაბლითა უფროსად მიუძღოდა თავისა თჳსისა, ჭვრის მეცნიერთა სულთაგან [illegible]; რამეთუ ესწავა ამას არა [illegible] მიერ ქრისტეს პირისა, არამედ ესრეთ თქუა ვითარმედ თჳსა მადლ იყო ქმნად მაქმნის და სუმტი მონა ვარ უხმარი უფლისა ჩუენისა.

ესრეთ რა ასწავა მოწაფეთა თჳსთა, კუალად ამცნო, რათა სხეული მისი დაიდვან მასვე ადგილსა შინა ეკლესიისა მისისასა. ამის შემდგომად ეზიარა უხრწნელთა და უკუდავთა ქრისტეს საიდუმლოთა და აღუთქუმელი თუალთა საცნობელ იყო მხიარულებით მიხედვასა ვიეთსამე, რომელთაცა მრავალთა თუალთა მიხედვიდა, რამეთუ მხედრობა ზეცისა უხორცოთა მოვლინებულ იყო, რათა აღიღოს ღმრთისამან მონა თჳსი, რომელმან ქუეყანასა ზედა ხორცითა უძლურითა აღიღა იგი და შემდგომად მეცნიერებისა, ანგელოზთა მიმართ განუტევა სული შეუძრწუნებლად იგი უფლისა თჳსისა მიმართ, რომელმანცა მიუწოდა მას ზეცისა განსასუენებელთა მიმართ ნაცვლად შრომათა და ღუაწლთა მიმართ თავს-დებისათა ქუეყანასა ზედა.

ხოლო მოწაფენი მისნი შეკრებულნი ფერხთა მისთანი, ცრემლითა დაალტობდეს მათ და მწარედ გოდებდეს, ვითარ ობლად დაშთომილნი ესე ვითარისა მამისაგან და თჳსად ესე ვითართა სიტყუათა იტყოდეს: ჰა[illegible] მამაო და მოძღუარო სულთაო, ამიერითგან სადაღა ვიხილოთ სახე ანგელოზებრი, ვინ სადა იყოს მკურნალი ორკერძოსავე უძლურებასა კაცთასა, ანუ ვინ აღმოფხურეს ღრმელობითა გონებითა და სადა იყოს წამალი ეშმაკთა მიმართ კაცთასა, ვინ ესრეთ ვითარ შენ, დაალტობდეს იატაკსა ცრემლთა მიერ წმიდათა.

- ამათ და ესე ვითართა უმრავლესთა იტყოდეს, ვითარი შეეტყუების ესე ვითარისა სულთა საუნჯისაგან დაკლებულთა. ხოლო უწყებულ [illegible] სიტყუა ბერისა, რომელი ეცნო მათთჳს სახელისა

---

1) აღაშენა მან წმ. მონასტერის აწ ზედგრამოს იხილვების, რომელიც სასოფლო ეკლესიად არს განწესებულ, არამედ მონასტერი იგი უწინარესვე დაქცეულ არს.

2) ბრძოლი, ჭუკის ქუილი.

მისისა ძლით, რამეთუ სადა ემცნო დადება ხორცთა მისთა მოწაფეთა თჳს, ღირსად შეურაცხ-ჰყო ადგილი იგი ყოვლად ღირსისა მისთჳს; ხოლო მოჰყვნეს მღუდელნიცა და დიაკონნი და სხუ-ერისა სიმრავლე ფრიადი და მოწიწებით წარმგზავრებელთა სხეულისა მისისათა, წარიხუნეს იგი მო-ნასტერსა თჳსსა მიერ მოწაფეთა მისისა აღშენებულსა და ლარნაკისა მოქმედთა, მას შინა დასხნეს პატიოსანნი ნაწილნი მისნი კრძალულებით და ამბორის მყოფელნი სამარხოსა მისისანი წარვიდეს მწრაველ.

ხოლო დიდმან მამათა შორის იოანე, არა თავს იდვა უდებ-ყოფა სიტყჳსა თჳსისა, არამედ ჰქმნა სიტყჳსა ცხოველსა შემდგომად სიკუდილისაცა ქმნება, რათა მასვე ადგილსა შინა დაესხნენ ნა-წილნი მისნი, სადა იგი ერმეცა ხორცთა შინა მყოფმან იღუაწა და სარგებელი ესე მოღუაწეებისა სრულ ჰყო, ვინაცა ძრვანი დიდნი იქმნეს ადგილსა მას; ოხად მყოფელნი ვითარმე პირუტყულადვე სამკჳდრებელად ეგულვებოდ წარსლვა წმიდისა ღირსისა. მაშინ მოეხსენა სიტყჳა იგი ბერსა მოწა-ფეთა თჳსთა (მისთა) და აუწყეს მათთჳს მცნებულთა ღირსისა მიერ კათალიკოზსა და ყოველსა სავსებასა ეკლესიისასა; ხოლო კათალიკოზი მსმენელი ამათ წარვიდა მღუდელთათანა და დიდითა პატივითა და წინა ძღოლითა ერისათა თანად სიმრავლითა სანთელთა და დიდების მეტყუელებათათა, აღიღუნეს მრავალ მოღუაწე იგი გუამი მისი. ხოლო ხსენებულსა მას ქუაბსა შინა და შჳს დაზღვეს იგი პატივის მოყუარებით; ხოლო შემდგომად აღყვანებისა ნაწილთა მისთასა, დასცხრა ძრვა, რო-მელი იყო მონასტერსა მას შინა თათაჲსსა და სხუანიცა მრავალნი სასწაულნი იქმნნეს აღყვანებასა მას ნაწილთა მისთასა, რამეთუ მრავალნი სნეულნი და თითო სახეთა სენითა შეპყრობილნი მხოლოდ შეხებითა სხეულისა ამის წმიდისასა განიკურნნეს და უკეთუ ვინმე სარწმუნოებით მოუხდეს სამარ-ხოსა მისსა, რომლისავე უძლურებისაგან მოცული მალიადს ჰპოვებს განკურნებასა მაკჳრვებელისა მის სენისასა; ხოლო შემდგომად მრავლისა ჟამისა წმიდამან კლემენტოს კათალიკოზმან მცხეთი-სამან, აღმოსავალით კერძო ამას ქუაბისა, სხუა ეკლესია აღაშენა სახელსა ზედა წმიდისა იოანე ნათლის მცემელისასა, სადიდებელად ღმრთისა და მონისა მისისა სანატრელისა მამისა ჩუენისა იოანესსა.

ესე ვითართა მადლის მიერ განსრულებულმან ყოვლად ქებულმან იოანე, განაშჳლნა ქართველნი ქრისტიანობისა და ღმრთის მსახურება სრულიადი ასწავა და არა მხოლოდ თავისა თჳსისა მიერ, არა-მედ მოწაფეთა მიერ თჳსთა; რამეთუ ერთმან მოწაფეთა მისთაგანმან, ეკლესია ალავერდისა აღა-შენა; წოდებასა ზედა სახელი განთქმულისა მოწამისა გიორგისსა, რომელმან მრავალნი სასწაულნი აღასრულნა, ვითარ და მოძღუარმანცა მისმან; ხოლო სხუამან ქუაბი იყალთოისა სამკჳდრებელად ღმრ-თისა მოღუაწეთა და მოწესეთათჳს შემზადეს და ერთმან მათგანმან ზენა სოფელსა, აღაშენა მო-ნასტერი, რომელსა შინა დიდძალი არარაჲ შევალს და არცა მყრინველი იკადრებს დაჯდომასა და სხუათა კუალად მონასტერი აღაშენეს კახეთს შინა და მრავლად აღაორძინეს სარწმუნოება, ქადაგად განჩენილთა უფლისა მიერ და სწავლად უმეცართა მეცნიერებასა ღმრთისასა.

ესე ვითარნი არიან კაცისა მის ღმრთისა მოღუაწებანი და შრომანი, რომელნი ღმრთისათჳს თავს იდვა, და კუალად მსგავსნივე ნაცვალის გებანიცა სასწაულთა და ნიშთა მიერ შემკულთა ყიდრულად ხორცთა შინა იყო; ხოლო შემდგომად ხორცთაგან განსლვისა და სოფლით განცვალებისა, უოხჳნოთა შინა იშუებს სამჭობელთა ზეცისა ტალავართა და საძმოთა დამკჳდრებული და უ-დგს ნათელსა მას დაუღამებელსა საღმრთოსა დიდებისასა. მოხარული კეთილთა [illegible] თქმელითა, რომელი თუალმან არა იხილა და ყურსა არა ესმა და გულსა კაცისასა არა მოუხდა და

იარეშეს მწყობრსა თანა მამათასა განწყობილი და განცხრომისა გუნდსა თანა ანგელოზთასა ხმათა შეუწყვეტელისა მგალობელი, რამეთუ განვლო ცეცხლი და წყალი მრავალთა ღუაწლთა დათმენითა, ზღუდესა ზედა და გრძნობადისა სოფლისა შინა და რაჲცა სხუაჲ ჯერ იყო ამისა გარნა იგი მეუ-ნიადაგ ასრულა განსაკრძალებელად უხილავთა მათ და გონიერთა საგანთა შინა.

აწ მეუფე ჩემო! მამათა მამათაო და დიდებათ მთავართაო, რომელი გამოსხენილ ხარ ქრისტეს ქრისტიანეთა ნათესავისა, ნანდვილვე ღირსოთ ჩვენს ნეტარებათ დამკვიდრებულად საუკუნოსა სანატრელთ, მოწყლულთა სამკურნალო; მოიხსენე ყოველთა გამარჯვებით ჩუენ ზედა ულირსთა ამათ მჴევალთა შენთა, რომელნი ვიმძლავრებით ფრიად ბოროტთა და ხილულთა და უხილავთა მტერთა ჩუენთა ეშმაკთაგან და წარდგომილნი წინაშე საყდართა სამებისა წმიდისა სამებისათა, ითხოვე ჩუენთჳს ხსნად ხორცთა და ცნებათ მძლავრებისაგან, რათა მრავლად შემაშფოთებელთა ბოროტთა გულის ზრახვათაგან ხსნილთა, ჯეროვნად სახლმე მოვალეობაო ვჭვრეტდეთ და კეთილი გონებითა განწმედილითა; მადლითა და ქებასა შეწირვად ღირს ვიქმნნეთ დაუსაბამოსა მამისა და მხოლოდ შობილისა ძისა მისისა თანა დაუსაბამოთ და ყოვლად წმიდით და ცხოველს მყოფელით სულითურთ აწ და მარადის და საუკუნეთა საუკუნეთასა ამინ[1].

---

1. წმიდა ღირსმამა იოანე მიიცვალა შემდეგ მიცვალებისასა წმიდისა შიოსი. მიცვალება ორთა ამა წმიდათა მოხდა საუკუნეში იყო, ჩემის აზრით დროსა შინა მაკარი კათალიკოზისათა (556 — 572). ცხოვრება ამა აღწერილ არს კათალიკოზ არსენის მიერ იყალთოელისა მოძღვრისა წმიდისა მეფისა დავით აღმაშენებლისა, რომ აღწერა ქართველთა წმიდათა ცხოვრება მეფეთა წინაშე დროსა მისისა, შემდეგ დაბრუნებისა მის ათონის მთიდგან.

საბინინი

Н. САБИНИНЪ

ႼႫႨႣႠ ႨႤႱႤ ႤႮႱ ႺႨႪႩႠႬႤႪႨ.

СВЯТИТЕЛЬ ІСЕ (ІЕССЕЙ) ЕПИСКОПЪ ЦИЛКАНСКІЙ

თა აგვისტოსა იჱ დღესა, ცხოვრება წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა ისე წილკნელ ეპისკოპოსისა, რომელი იგი იყო ერთი ათორმეტთაგანი ნეტართა მათ მამათა ასურეთელთა[1].

უფსკრულ განუცდელ, დღეს მართლისა შენიშე.
დიდი მთიები, ეპისკოპოსი ისე.
უხვად მწყურნებს-ჭყოფს, მეხნარს გულადულს სხუმისე.
ქსანს გუერთხით ითრევს, მოდლენდელად რუისე.
მტერს წილკანს დაჭყრის, ალისახლებს ზეცისე.

თქმული ნიკოლოზ ცაგერელის მიერ.

რომლისა სახელი ფრიად განთქმულ იყო უბიწოებითა და სათნოებასა სრულებისასა მიწევნული, ნერგი სამოთხისა ყუავილი ფერშუენიერი სურნელი; ესე შეიწყნარა წმიდამან მამამან ჩუენმან კოზმან[2] და აკურთხა იგი ეპისკოპოსად წილკნისასა, დაღათუ მრავალ გზის ევედრა, არამედ

1) წმ. ეკკლესია საქართველოსი, აწ ხსენებასა წმიდისა ისესი აღასრულებს 2 დეკემბერსა. 2 დეკემბერსა, დადებულ იყო დღესასწაული წმ. პეტრე მაიუმელისა, რომელიც იყო ძე საქართველოს მეფის ვარაზბაკურისა (379 — 393). წმ. პეტრე შემდეგ წარსვლისა მისისასა კონსტანტინოპოლიდგან უდაბნოთა შინა იორდანისათა, იქმნა ბერი, დიდი მოღუაწე და საკვირველთ-მოქმედი. რაოდენისამე ჟამისა შემდეგ, იერუსალიმის პატრიარხისაგან ხელდასხმულ იყო ეპისკოპოსად, ქალაქისა მაიუმისა. ჟამსა მას საეპისკოპოსო საყდარი ესე, მწვალებელთა ევტიხიანთა ეპყრათ, რომელთა იორდანითგან ჰამოიხმოეს ეს ნეტარი პეტრე. შემდეგ მიცვალებისა ნეტარისასა 452 წელსა, საქართველოს ეკკლესიამ შერაცხა იგი წმიდათა თანა და დღესასწაული მისი განაწესა 2 დეკემბერსა. — მეთვრამეტე საუკუნეს ნახევარში, ეკკლესიამ საქართველოსამან, აღმოფხვრა ხსენება მისი გუნდთაგან წმიდათა თჳსთა, ვითარ მმართებელი და ეგრეთვე წმიდათ შერაცხილი ევტიხიანთა მიერ და დღე მისი დასდვა დღესასწაულად წმიდისა მამისა ჩუენისა ისე წილკნელისა; ეგრეთ კალენდრით — დღე ხსენებისა მისისა აგვისტოს იჱ-გან დეკემბრის 2 დღეს, რომელიც აქამომდე იდღესასწაულების. ცხოვრება წმიდისა მამისა ჩუენის ისე წილკნელისა და ეგრეთვე სხუათა ასურეთელთა — გარდა წმიდისა აბიბოსი, შიოსი, დავითისა სრულიად დაკარგული არის საქართველოს ეკკლესიისათჳს. ფრიად შემოკლებული ცხოვრება წმიდისა ისესი, შემდეგ რაოდენისამე ჟამისა, ნაპოვნი იყო ლავრასა შინა წმიდისა შიოსისა.

2) ვინ იყო ეს წმიდა კოზმა, მკურთხეველი წმ. ისესი, აქამომდე ჰსწორედ არ უწყით. — ჩუენის აზრით მკურთხეველი წმ. ისესი და მეთანადროვე მის წმიდისა კათალიკოზად ევლაიოზ უნდა იყოს. ერისა საისტორიო მოსაგონებელთა მატიანესა შინა ვჰპოვე, ვითარმედ წმ. კოზმა იგივე ევლაიოზ არს.

არა თავს იდვა წმიდამან: ხოლო ჴიჳდლებისი აიჴულა გოზმან პყრობაჲ წმიდისა მის ეკკლესიისა ღუთის მშობლისა ქრისტეს დედისა, მის, რომელი შემდგომად იქმნა ღუთისა და კაცთა და კაცუ-ბისა ბუნებაჲ შეაერთა, მის დედისა, რომელმან თანანადები დედა გარდაიხადა, რომელ მამათა ვალი თანა ედვა, რამეთუ ადამ თჳნიერ მამაკაცისა დედაკაცი შვა, ხოლო ამან ქალწულმან, თჳნიერ მამა-კაცისა კაცი შვა, რომელმან მოიქცია ნათესავი თჳსი უხრწნელად და სიხარული დიდი ჩუენ მოგუ-მადლა, ქუეყანისაგან ცაყავ ანგელოზთაგან მსახური, ჭეშმარიტისაგან უხრწნელებაჲ მოვიღეთ, რამეთუ უხრწნელსა მას დედასა შუენის რათა მსახურნიცა წმიდანი აქუნდეს, ამისთჳსცა შეტყუებად ღირს იქმნა ნეტარისა მიმღებლად ხელთდასხმასა ეკკლესიისა მის სახელისა მისისასა. შემდგომად მრავლისა ჟამისა მოუწოდა ნეტარმან იოანე თჳსთა მოწაფეთა ისეს და შიოს, რათამცა გამოცად-ნეს იგინი თჳსთაგან თჳსსა სათნოებასა და ძალად, რათა უჩუენოს კაცთა, ძლიერებაჲ ქრისტესი, რამეთუ ქართლი ახალნერგ იყო და ურწმუნო იყჳნეს მრავალნი და სახმარ იყჳნეს მუშაკნი მხნენი და საკჳრველთ-მოქმედნი, ვითარცა იტყჳს ვითარმედ სამკალი ფრიად არს, ხოლო მუშაკნი მცი-რედ, ევედრენით უფალსა სამკალისასა, რათა მოავლინნეს მუშაკნი და ვიდრე იგინი სხდესღა მუნ ქრისტეს მოვლინებულნი იგი მუშაკნი და საქმეთა თჳსთაგან განმართლებულნი სოფლისანი, მას ჟამსა მოითხოვა ბერმან თჳნიერ ხუცულებისა სასმელი და მოართუა მას ელია დიაკონმან, ალავსო ჯიქა და მისცა ბერსა, ხოლო ნეტარი ბერი ეტყოდა მას, პირუელად ჯერ არს ეპისკოპოსის ლო-ცვისა ყოფა. ხოლო ისე თავ ჰყო და ითხოვა მისგან კურთხევა. მაშინ ნეტარმან ზე აღიპყრა ჯიქა იგი და ჰყო ლოცვა, დაასრულა და განუტევა იგი და ჰაერთა შინა დადგა ჯიქა იგი, ვითარცა მყარსა რასმე ზედა, ვითარცა ხმელსა, მის მიერ, რომელმან ავლინა პეტრე ზღუასა ზედა, მანვე მოსცა მადლი ესე ნეტარსა იოანეს და დაყვნა მრავალ ჟამ ჯიქამან მან ჰაერსა მას და ჯიქა იგი ზე ეპყრა. ჰრქუა მოწაფეთა თჳსთა ვინ თქუენგან მიიღოთ სასუმელი იგი, ხელისაგან ჰაერისაჲ და არავინ კად-ნიერ იქმნა მიყოფად ხელსა და მოღებად. მაშინ ნეტარმან ბერმან მიყო ხელი და მოიღო და სამ-თავე მათ მიიღეს ნაკურთხევი იგი და სხუათა მრავალთა, მაშინ ჰრქუა მამასა შიოს ნეტარმან იოანე, ჟამ არს მადლისა მიცემა და საკმეველისა შეწირვაჲ; ხოლო იგი აღდგა და მივიდა ადგილსა, რომელსა ეგზნა ცეცხლი და იწყო მოღებად ნაკუერცხალისა და აღიღო იგი ხელითა მარცხენითა და დაიგუ-რიბა ნებსა ზედა თჳსსა შიშუელსაჲ და დაასხა საკმეველი და ვითარ აღუტევა სული, იწყო მოკმე-ვად მისა, იატაკი სადა იგი სხდეს.

ხედვიდეს იგი ყოველნი და ადიდებდეს ღმერთსა, რომელმან ესე ვითარი მადლი მოსცა წმი-დათა, აჰა საკჳრველი სმენა, ვითარ ანუ რომელსა ვიტყჳთ ქუეშე კერძოჲ განჰფინა ნაკუერცხალი იგი და ზეშე კერძო საკმეველსა შესწირავს, ნებსა ზედა ნეტარისა შიოსსა, ვითარცა რკინასა ზედა იდვა და მას არა რაჲ ევნებოდა; ვითარცა მიეღო მას უხრწნელებაჲ აქავე მერმე; რომელი მოელის ყოველთა მართალთა. უწჳის ცეცხლმან სადავე რიდობა ღმრთის მსახურთა, მან იხსნა სამნი ყრმანი ბაბილონს შინა მისსა მდგომარენი და ცუარად გარდაექცა, არა ყოველად იგი სახმილი, არა-მედ მათ ყრმათა ხოლო გარემოს შეკრებულთა მეფისაგან, რომელმან არქუა, უკეთუ ხატსა მას ოქროსასა არა თაყუანისცემთ, ვინ არს აწ, რომელმან განგარინნეს თქუენ ხელთაგან ჩემთა, უმე-ცეს ყვნდა აზარიას სიტყჳს გებაჲ ამისთჳს, ხოლო თქუა, ვითარმედ არს ღმერთი ცათა შინა, რო-მელი შემძლებელ არს განრინებად ჩუენდა სახმილისა ამისგან და ხელთაგანცა შენთა, ხოლო იგი ფიცხლად აღგზებდეს სახმილსა მას ნივთსა ფისსა ნავთსა და ნასხლევსა, არამედ კერძოჲ იგი ყრმათა აგრილებდა მათ, ხოლო გარემოს მსწრაფლ მიყო პირი თჳსი და განუყუნა ხელნი თჳსნი, რომე-

ოდეს ცხრა წყროა და მოაჩუმა ქალდეველნი იგი საზრდელ. მეუღლისა მისისა ქმნა დამგზნებელნი მისნი, ხოლო მმარხჳელნი და თესლის მჭამელნი იყვნა და ჭრიდა, ესრეთ იდიდების კაცი და განახლდების საუკუნოთა, ვითარცა ხედავ წმიდასა შიოს, ზეროჱ მიხედნა ისეს და ჰრქუა: მამაო მოძღუბელო, გვნებავს, რათა შენგან კურთხევა მოვიღოთ, რომელი გჳაქუნდეს სახსენებელად შენდა: ხოლო მორჩილი იგი მოწამე ვერ იკადრებდა თჳსისა მოძღურისა ურჩებასა, აღდგა და ჰრქუა მათ აღდეგით და შემომიდეგით მცირედი და აღდგა. მკჳრთ და მიმართა მდინარედ ქსნად და ვითარ მიიწია, დადგა მას ზედა; იცით ყოველთა მდინარისაჲ ამის სიმძაფრე. განყო კუერთხი იგი რომელ აქუნდა ხელსა მისსა და დასცა წყალსა მას ზედა სახელითა ქრისტესითა და მოიღო რაოდენიმე მისგანი და უბრძანა და მოსდევს მას და მყუჳსეულად დაუტევა ბუდე თჳსი და შეუდგა კუერთხსა წმიდისა მის ისესსა. კუერთხსა იგი დაღმრდებოდა და წყალი იგი უზუერველსა მას და კაცთაგან უქმარსა ადგილსა მოვიდოდა, ვითარცა მოვლიდა წმიდა ესე ვიდრემდის მოითრია მისსა საყდარსა წილკანს, რომელ ესე ჰგიეს ვიდრე დღეინდელად დღედმდე, სახმრად მის ადგილისა, იხილეს იგი მკჳდრთა მათ მცხეთისათა, და გარემო სოფლებისათა, უკჳრდათ და ადიდებდეს ქრისტესა, რომელმან მისცა ესე ვითარი მადლი წმიდათა მისთა, რომელთა შეიყუარეს იგი ყოვლითა გულითა მათითა, ეჰა დიდებული საკჳრველი, კაცთა მიწისაგანთა ბუნებანი სტუქსნი დაიმორჩილნეს, ერთი ჰაერსა დაიმორჩილებს მსახურად და მეორე ცეცხლსა განიოტებს მხურვალესა და სხუა წყალთა მათ მძიმეთა ერთი ერთსა მიმზიდველსა კუერთხ კერძო ნაწილთა მორჩილთა აქცევს და თჳსსა მას ნებასა მიიყვანებს, ამას ყოველსა რა ხედვიდა მორწმუნეთა იგი სიმრავლე განმტკიცნებოდა და ადიდებდეს ღმერთსა.

მაშინ განვიდა წმიდა იგი მამათ მთავარი და დაადგრა მათ თანა, ზრახვიდეს ურთიერთას და შეეყო სული მისი სულსა მათსა, ვითარცა დავითისი იონათანისსა. განხურდა გონება მისი მათ მიერ, ხედვიდა იგი ვითარცა დიდთა საფასეთა მახლობელად მისსა და მოიქცა ქალაქად თჳსად სიხარულით; ხოლო ნეტარი ისე ეპისკოპოსი მიერითგან წარვიდა მთით კერძოთა მათ ადგილთა, უქადაგებდა ქრისტესა და ასწავებდა ბილწთა მათგან კერპთა განშორებასა და მოყუანებად ქრისტეს სარწმუნოებასა და მრავალნი სასწაულნი ქმნნა და მრავალთა სოფელთა კერპნი დალეწნა და ნათელჰსცა მათ სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა და შეისუენა თჳსსა საყდარსა მშჳდობით [1]).

აკროსტიხი ქსნის ერისთჳს შჳლის იესეს თქმული.

ქსნის ერისთჳს შჳლი იესე, გადიდებ წმიდას ისეს მადიდებელი მის . . . . ი.
ქრისტე ღმერთი უფალი და მეუფე . . . . — ე — ვედრე მამაო ჩუენ მორწმუნეთა და მონათა შენთაჲ . . . . ჱ.
საშოსა შენსა განხორციელდა კაცთა ცხოვრე— ს — ახიერსა, რათა ღმობიერჰყო ჩუენ ზ . . . . . ე.
ბისათჳ . . . .

1) წმ. ისე იყო აგვისტოს მიიცვალა, ვითარ მოგვითხრობს ძუელი მის შემოკლებული ცხოვრება. — ნახე ძუელი მატიანე წმ. შიო მღჳმის ლავრისა.

ნათელი ჭეშმარიტი, რომელი პირველ საუკუ- — მბაზისა შჳლნი შენ ჩუენ ყოველნი რათა
ნეთა მამისაგან იშვა ძ.................. — ე — ღირ..........................ს.

იხილვება ქუეყანასა ზედა, მას ვადიდებ და ვეს — გ — იქმნათ სასუფეველსა და მოგუმადლოს სა-
ხიერმან მამა....................მ.

სარწმუნოებით და გულით მხურვალით..... — ა — დგილი იგი შუებისა და სიხარულის.....ა.

ერთ ხმობით ვადიდოთ და აღვამაღლოთ და — დ — ა რათა არა ვიქმნათ, ჩუენ ცულითა მოსა-
შევამკოთ...................... გუეთელა.......................დ.

რომელი შენგან გამოგვიჩნდა ქალწულო სხეუ- — ი — სმინენ წმიდაო მამაო ვედრებაჲ და შენ
ლევან ნათელი..................... მოწაფენი შენნ.....................ი.

იხარებენ მორწმუნენი, რომელთა მოუგიეს — დ — აგვიფარენ საფარველითა შენითა წინაშე
შენგან შემწე საფარველა............ ღუთისა და ილოცე ჩუენთჳს წადიერა...დ.

სანატრელო დედათა შორის, წყალობა შენი — ე — გკლესიანი ჩუენნი დაიფარენ შეურყეველად
მოგუმადლე....................... უკუნისამდე......................ე.

თავო ყოვლისა სიხარულისაო, მე მონა შენი — ბ — რწყინვალეება შენი მოგუფინე მონათა შენ-
გიგალობ......................... თა ღირსო და ნუ მოგვიძაგე.........ბ.

გესავ და თაყუანისვცემ სიწმიდესა შენსა ა.. — წ — არმტყუენველნი ჩუენნი დაამხუენ და ეკ-
ლესიანი მშჳდობით დაიფარ........ე.

ისეს მიერ მოვლინებითა, ვიცანთ შენი უბი- — მ — ორწმუნენი მეფენი დაიცუენ მეოხებითა,
წოება მარია...................... რომელსა ახარე გაბრიე...........დ.

შემიწყალენ და გვიოხენ, უბიწოო ქალწულო — ი — ხარებნ სასუფეველსა, მოსავნი შენნი და
რომელ........................... მადიდებელნი.....................ი.

გესავთ ძესა შენსა მორწმუნენი შენნი და განგ- — ნ — ათელი შენ მიერ მოგუფინა მღუდელ-მთა-
ვანათლე......................... ვართ ისე ღუთისა დედა............მ.

იესო ღმრთო ჩუენო, რომელი გამოსჩნდი — დ — იდ არს მოწყალება ჩუენ მიერ მორწმუ-
ქალისაგან ლოდად გამოუკუეთელა..... ნეთათჳს, რომელნ...............ი.

ლოდი გულფიცხელობისა და ურწმუნოებისა — ა — ღვიარებთ და ვესავთ ქალწულებასა მისსა
ჩუენის:.......................... წმიდა...........................ს.

იტვირთე და მიხსენ მეოხებითა და ვედრებითა — ს — არწმუნოებით და სასოებით, გევედრებით
წმიდისა მამისა ჩუენისა............ შენ შენნი მოსავნ.................ი.

ასესია, რომელმან შენთჳს დაითმინა ფრია- — ი — ოხე ჩუენთჳს ქალწულო მეოხებითა, რო-
დი შრომა და ღუაწლნ............. მელი ჯუარს ეცუა ჩუენთჳს.........ს.

ით ნოემბერსა იბ წმიდისა მღვდელ-მოწამისა აბიბოს ნეკრესელისა ეპისკოპოსისა, რომელი იწამა ცეცხლის-მსახურთა მიერ ქართლს. (თქმული არსენი დიდისა ქართლისა კათალიკოზისა [1]).

აბიბოს მწყემსი, ქართველთა ანგელოსი.
ეპისკოპოსი, ნეკრესის მღვდელ-მოწამე.
შეცეცხლეთ არდევს, თჳთ სისხლსა იმღვდელ-მოსებს.
აბელს განტჳრთ, სისხლს ესაქარიებს.
ნივთსა ნივთთა ჰრთავს, სულსა აღავლენს ღმრთისა.

თქმული ნიკოლოზ ცჳილელის მიერ.

ხოლო ჯერ არს რათა მცირედ შევაჲ შემოვიღოთ ხსენება წმიდისა და უბიწოსა მღვდელთ მოძღვრისა და მოწამისა, რომლისა იგი სამართლივ მონიჭებულ იყო განმზადებულისა მის სასუქებისა დიდებისა, სასყიდარი უზეშთაესი შორის მართალთა დიდისა მის სიწმიდისა თჳს, უმეტესად ყოველთა მიერ წამებულ. ჭეშმარიტებისათჳს დამამტკიცებელ სისხლითა თჳსითა, რომელმან იგი შეწირა მსხვერპლად თავი თჳსი მისა, რომელმან იგი თჳსითა სისხლითა მიიხსნა ჩუენ, დაიდგა გჳრგჳნი ძლევისა თჳთ მოტაცედთა აგრინებითა მაბილად, რომელმან ნაყოფნი გამოუხვნა თჳსითა თავით, თჳთ შეწევნითა მადლისათა, სიწმიდისა იგი სამკაული და მოწამეობისა სკეული და თჳთ თავისა თჳსისა თანა შეერთებითა შჯულისა განმასრულებელ. იყოვა იგი მღვდელთ-მოძღუარი მადლისა შეამდგომელი ღმრთისა და კაცთა, ნეტარი აბიბოს ნეკრესელი ქალაქის ეპისკოპოსი, რომელი ორთა განწყობილთა კრებულსა წმიდათასა წარმოდგა მღვდლობისა სწორისა მოდგამთა მათთანა უბიწოთა სასყიდარი დაიმკვიდრა და გჳჱლად მხნეთა მათთანა მოწამეთა ღუაწლსა მიიწრაფა და ასპარეზსა იგი მსწრაფლ წარიტაცა და გჳრგჳნითა პატივცემული შორის იყოვა, შორის შემკობილთა მართალთა რჩეულისათა. ჩემი არს მოწამე ესე და არა სხვისა, ჩემისა ამისგან სამღრთისა ნაყოფი მშვენიერი მხიარულებისა ჩემდა მომღებელი. სპეტაკი, ვარდი ჭაერისა სულნელ მყოფელი, ჩემ ნათ- მომიენელი, რომელმან სანთელი თჳსი აღანთო ზედა მაღალსა მთასა, რათა ყოველი სოფელი ჰხედვიდეს მას ნათელსა დაუშრეტელსა ორპირად მანათობელსა ღმრთისა მიმართ შეწირულსა თჳთ მის სიტყჳსა დაუსაბამოსა ხორცსა. უკანასკნელ მსვენტნელსა სუხეველსა თავი თჳსი შეწირა მტკიცად დასაწველად მისა მიმართ შესწირვიდეს ხელთა უსჯულოსა მის მარზპანისათა, რომელმანცა შეწირა. აწ მნებავს საყუარელნო, რათა უწყოდეთ მიზეზი საქმისა ამის, რამეთუ დაიპყრა ქართლი მეფესა სპარსთასა და იგინი ხელმწიფე იყვნეს ჩუენსა ამას სოფელსა და ზიდწევს ესე ცეცხლთ-მსახურებისა ცეცხლისა მის თაყუანისცემასა და მსახურებასა აღასრულებდეს მარადის, [illegible] მას ჩუეულებასა, სადამე ოქროსა და სხვასა რასამე და ოდესმე ცეცხლსა ყამად ყამად, ვითარცა იცვეოდეს თჳსისა მისგან ბოროტად მასწავლელისა ეშმაკისა. ამის გამო ადგილნი მრავალნი განიმზადნეს მათისა მის სამსახურებელისა ცეცხლისათჳს ქჳშკნესა და მრავალთა შეაცთუნებდეს

1) ეს კათალიკოზი არსენი არს იგივე, რომელმან აღწერა ცხოვრება წმ. იოანე ზედა ზადენელის. ნახე 204 გვერდი ამ წიგნისა. უწინდელი ქალაქი ნეკრესი აწ სოფელია: ჰსძევს იგი გარე კახეთს. ფერელის მახლობ. ქალაქი იგი აღაშენა ქართლის მეფემ ფარნაჯომ 109 უწინარეს ქრ. შ. მეფემ თრდატმან (393—405) შემ. ქრ. შ. ნეკრესსა შინა აღაშენა პირველი საეპისკოპოსო ეკკლესია, რომელმანცა ჩუენამდე მოაღწია. ნახე გეოგრაფია ვახუშტისა გვერდი 314. აწ დღესასწაული წმიდისა კთ ნოემბერსა აღასრულებენ ხოლმე, რომელიც არა ჯერ არს, — არა უწყით რისათჳს [illegible] დადებული უწინდელთა ზამთა მიერ დღე ხსენებისა წმიდისასა.

. საბინინი М. САБИНИНЪ

ႼႫ. ႫႶႣႤႪႧ ႫႭႼႠႫႤ ႠႡႨႡႭႱ ႬႤႩႰႤႱႤႪႨ.

СВ. СВЯЩЕННОМУЧЕН. АВИВЪ ЕП. НЕКРЕССКІЙ

და უმტკიცებელსა სარწმუნოებასა გონებითა ნაკლულევანითა. ხოლო ნეტარი აბიბოს ნეკრესელ ქალაქისა ეპისკოპოსი ხევისა კახეთისა, აღიძრა შურითა საღმრთოთა და ვერ თავს-იდვა. უცხოის მის სამსახურებელისა მახლობელად მისსა ყოფად და დაასხა მცირედ წყალი ხენეში და დაშრიტა იგი. ესე რა ჰხედნეს უსჯულოთა მათ სპარსთა, ფრიად ჰგვემეს, კინაღა ვიდრემდე მოჰკლეს ნეტარი იგი და საპყრობილესა შეაყენეს დიდითა იწროებითა და მრავლითა ტანჯვითა. ამისა შემდგომად მისწერეს მსწრაფლ ზენა სოფლად მარზპანისა საქმე ესე; ხოლო მან ბრძანა მსწრაფლ მისი შეკრვა და მოყვანება მისი მის წინაშე და მოვიდეს მივლინებულნი იგი მტარვალნი და წარიყვანნეს, ვითარცა ბრძანებულ-იყო, მრავალ-ფერითა ჭირითა მიიყვანნეს იგი.

ხოლო ნეტარი იგი ეპისკოპოსი აბიბოს მეგობარი იყო ბრწყინვალისა მის მნათობისა სჳმეონ მესუეტისა ანტიოქელისა, არა თუ ხილვითა ეხილვა სადამე ერთმანერთი, არამედ სულიერითა მით სიყუარულითა, რომლითა იხილვების შორიელი, ვითარცა მახლობელი და კუალად წიგნითა და მოციქულითა იყო მათ შორის შესწავება. მას ოდენ ჟამსა ოდეს მოჰყვანდათ წმიდა აბიბოს დაემთხვია მას მოციქული იგი წმიდისა სჳმეონ მესუეტისა, სოფელსა, რომელსა ჰქჳან იალდო და მოართვა მას წიგნი, ევლოგია და კუერთხი წმიდისა სჳმეონისა მესუეტისა ანტიოქელისა საკჳრველ-მოქმედისა. და ვითარცა მიიღო წიგნი ეპისკოპოსმან, აღმოიკითხა და მიუპყრა მას ევლოგია იგი და კუერთხი და განიხარა სიხარულითა დიდითა და განმტკიცნა ფრიად და თანა წარმოიხუნა იგი და განმხიარულებული მოვიდა, დაღათუ შესაძლებელ იყო მისა არა მოსლვა მომყვანებელთა მათ და ემთხვივნესცა და ჰრქუეს. უკეთუ არა გნებავს წარსლვა ჩუენ მოგიღოთ და უკუნ გაქციოთ. ხოლო მან არა თავს-იდვა, რამეთუ ისწრაფდა და სუროდა მარტჳლობა.

და ვითარ მოიწივნეს მახლობელად ჩუენსა ამას სამეუფოსა ქალაქსა მცხეთისასა, ჰხადოდა იგი დედასა თჳსსა რაქაელს, რომელ არს ერთი კათოლიკე ეკკლესია სამოციქულო და ვიდრელა თუ იტყოდაცა, ვითარმედ «დედაო, აჰა ესრეთ შჳლი შენი იოსებ, წარჰყავთ ეგჳპტედ კრული, ვითარცა ტუჳ და ვითარცა ვინ ჰრქუა რა ეგრე, არამედ სუფევად განემზადები ნაყოფთა მათგან შუენიერთა საუნჯეთა თჳსთა, მთნავს შენი ეგე გზა და ვიდოდე მას ზედა».

მაშინ ევედრა მტარვალთა, რათა მივიდეს ნეტარისა შიოს მღჳმედ, რამეთუ იცოდა იგი წინათვე და სურვილ იყო იგი ხილვად მისსა. ხოლო მათ განუტევეს იგი და შთავიდა უდაბნოდ და იხილა ნეტარი იგი ბერი და ჰყუეს-ლოცუა და მოიკითხეს ურთიერთარს და ვითარცა ჰზრახვიდეს ჰრქუა წმიდამან ეპისკოპოსმან ბერსა, «ლოცუა ჰყავ მამაო, რამეთუ უსჯულონი ესე სპარსნი განძვინდეს ჩუენ ზედა ამპარტავანებითა თჳსითა, რამეთუ დაიპყრეს სოფელი ესე ჩუენი, შენ უწყი, რამეთუ ბაბილოვანი მარადის კერპთ მაწყეველ არს და ღონის მეძიებელ არიან, რათამცა ყოველნი კაცნი თაყუანისცემინნეს კერპთა. მაშინ სადამე სამთა ყრმათა, ძისა ღმრთისასა თანა მდგომარეთა, მის მიერითავე ძალითა კერპი იგი დაადგნეს და განაქარვნეს და მძლავრი იგი ყოვლით ძალით მისითურთ გდემასა ქუეშე შეაყენეს, და აწცა მათ უსჯულოთა მისთა სახედ ეგულების, რათამცა კუალად განაგდეს ბადე და შეაყენნ კაცნი და თაყუანის აცემინეს ცეცხლსა».

მიუგო ბერმან და ჰრქუა. «ვიცი მამაო მფლობელო, რამეთუ დაშრიტე ცეცხლი იგი მათი სიცრუვისა, რომელსა ესვიდეს უსჯულონი იგი; არამედ მოგვმადლენ უფალმან, რათა აღტყინებულიცა იგი უჩინო ცეცხლი, რომელ აღუგზნიეს შენ-თჳს ეშმაკსა განსაცდელად დაშრიტო ადვილად. აწა უმეტეს არს სიწმიდე შენი, რამეთუ მრავლითა ჭირითა გვიდარს შესლვად სასუფეველსა ღმრთისასა. ხოლო ნუ შესძრწუნდები მათისა მისგან მოძლურებისა, ვინადგან იტყჳს მოციქული, ვითარმედ «მაჭირვებელთა თქუენთა ჭირი ეგე შენი, მათი დაცემა და განბნევაჲ.

და შემდგომად მრავლისა სიტყჳსა განმტკიცებისა ნეტარი აბიბოს ერისაგან და ჰყოფს ლოცვა და წარემართა ღუაწლსა მას სიხარულით. და ვითარცა მოიყვანეს იგი მარზპანისა მის ზენა სოფლად სოფელსა, რომელსა ჰრქჳან რეხი და შეჰკრბა მუნ სიმრავლე ეპისკოპოსთა და მღდელთა და ერისმთავართა და თეატრონი დიდი იქმნა წინაშე მარზპანისა.

მაშინ წარმოადგინეს წმიდა აბიბოს ეპისკოპოსი და ჰრქუა მას მარზპანმან მან. რომლისა-თჳს უარ ჰყავ უფლება მეფეთ მეფისა და მოჰკალ ღმერთი ჩუენი. მიუგო აბიბოს და ჰრქუა. იგი არა ვინ ვიცი მეფედ მეფე, გარნა უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე, ხოლო ცეცხლი იგი, რომელ დავ-შრიტე იგი, რათამცა საცთური განვაქარვე ეშმაკისა, ხოლო გლოცავ რათა განეყენნეთ უნდოსა ამას მსახურებასა და ღმერთი მხოლო იცანთ, რომლისა მიერ დაიბადა ყოველი და მას მხოლოსა მსა-ხურებდით, რამეთუ წერილ არს: უფალსა ღმერთსა შენსა თაყუანის-ეც და მას მხოლოსა მსახუ-რებდე. ჰრქუა მას მარზპანმან. მე გკითხავ, რასათჳს მოჰკალ ღმერთი ჩუენი და შენ გნებავს, რათამცა შენისა ღუთისა წარგვიყვანე. ხოლო ნეტარმან მან აბიბოს ჰრქუა. იუწყებულ იყავნ შენდა; ვითარმედ ღმერთი არა მოიკლავს, ხოლო ცეცხლი დავშრიტე, არა არს ღმერთი იგი; არამედ სხუათა ბუნებათაგანი არს ერთისა ნივთისაგან მცირედი ნაწილი, რომელთაგან აღმართა ღმერთმან სოფელი ესე განსწორებით დაბადებულ არნ: ნოტიოი, ცივი, ხმელი და ცეცხლი, რომელთა ერთი ერთისა მპყრობელობა აქუსთ. სიმრავლესა მას შინა ესრეთ განსწორებითა დგანან ნაწილთათა ესენი და უკეთუმცა ერთი ერთისამცა აღემატა, განამცა ჰქარდა მეორე იგი ცეცხლი მისვე ცეცხლისა ბუნებისა ნაწილი არს, ხმელითა და ცივითა აღდგომი შემისა ჟამითა მყოვარ ჟამიერ, ერთი მცირე წყალი დავასხ, მძლე ექმნა დამოჰკლა იგი, რამეთუ უფროს მისსა იპოვა წყალი იგი. აწ მიკჳრს თქუენ-ნი ესე სიცოფე, ვითარ არა სირცხჳლ გიჩნს მისი სახელის-დება ღმრთად, რომელსა ესე ოდენი სული აქუს, რამეთუ თქუენნი ესე ცეცხლი თქუენდავე მონა არს და კერპთა შეურაცხის მყოფელთა ვერავის ხედავს, უკეთუ ღმერთი არს ეგე თქუენ იტყჳთ, რამეთუ ოდესმე თქუენსავე სოფელსა განმზადეთ მსახურება მის კერპისა, რომელი იგი ჰქმენით ოქროსა, სატანჯუელად განმზადებულ-სა მას თქუენ მიერ მაშინდელსა აწ ღმრთ ეწოდებისა. მაშინ განრისხნა მარზპანი იგი მეფისა და შემდგომად მრავლისა გუემისა და საკრველთა სატანჯველთათა ქვით განტვინეს იგი ნეტარი აბი-ბოს და მოჰკლეს და განათრიეს გარეშე ქალაქსა და მცველნი განაწესნეს მის ზედა, რათა მხეცთა და მფრინველთა შეჭამნეს ხორცნი მისნი, რამეთუ ეშინოდა ნუუკუე ქრისტიანენი მოვიდნენ და წარიხუნენ იგი და დიდებით დაჰკრძალნენ. ხოლოს სამგზის სანატრელსა მას ხორცთა მისთა არა რა შეეხო ყოვლადვე მხეცთა და მფრინველთაგან და ვითარ მეოცვარ ჟამ იხსნეს დაუტევეს მცველთა მათ და წარვიდეს, გამოვიდეს მამანი იგი, რომელნი მყოფ იყვნეს გარეშე ქალაქისა მისის რეხისასა და მათთა მოწაფეთაგანსა აღეშენა მონასტერი იგი და აღიხუნეს ნაწილი იგი წმიდისა აბიბოსისნი და დაფლეს ადგილსა მას დიდებითა დიდითა [1]). და ესრეთ შეეწირა წმიდა აბიბოს ვითარცა მსხუერპლი

---

1) სამარხელი გარდაცვალება წმიდისა, ჩვენის აზრით მაკარი კათალიკოზის დროს უნდა ყოფილ იყო. კათალიკოზი ანტონი პირველი, თვს წყობილ სიტყვაობაში, მეხუთე სიტყვაში ნაწილთა თვს წმიდისა აბიბოსისას მოგვითხრობს ამას «... არამედ მონაზონთა ვიეთმე მახლობელ სოფელისა მის მყოფთა აღებულ იქმნეს და მონასტერსა მათსა დაკრძალულ, რომელიცა უკანასკნელ სტეფანოსისგან მთავრისა (639—663) მისი-ადარნასე მეფისა აფხაზთა და ქართველთა მუნით წარმოღებულნი მცხეთას ზენასა ეკლესიასა საეპისკოპოსოსა დაიკრძალნეს დიდითა პატივითა». ნახე გეოგრაფია საქართველოსი ვახუშტისა, აღწერა კახეთისა გვერდი 314, პირველი შენიშვნა რომელიც იმისვე მოგვითხრობს, ვითარმედ წმ. აბიბოს სამთავროს არს დაკრძალული. სამთავრო მცხეთას არს, აწინდელი ვედის მონასტრის საკრებო ეკლესია — ჩვენის აზრით წმ. აბიბოს ნეკრესელი, ცრემზის ქვეშ უნდა იყოს

წმიდა და მართლადმცა ვინმე თქუა: ვითარმედ სეხნა არს იგი ზაქარიასა მამისა იოანნესა, არა თუ სახელითა, არამედ სახითა, რომელსა იყო წილი ხუედრებულ იყო მღუდელთ მოძღურებისა და გუა-ლვად სიჩჩლეცა მისი წმიდათა დაითხია, ამას რა გითხრობ თქუენ ნეტარისა ეპისკოპოსისა აბიბოსსა, არა თუ ყოველთა საქმეთა და შრომათა და ღუაწლთა მისთა გაუწყებ თქუენ; ანუ ვითარ იგი დალეწნა კერპნი და უღმრთოთა მათ არწმუნა ქრისტე და ნათელსცა მათ სახელითა წმიდისა სამებისათა, ანუ ვითარ დედაკაცსა მას უწინასწარმეტყუელა შუილება მისსა, მოსლვა ბერძენთა და დაპყრობა ქუეყანისა ამის ჩუენისა, რომელიცა იგი იქმნა მსწრაფლ მისვე დედაკაცისა ზედა; მოვიდეს ბერძენნი და განასხნეს უსჯულონი იგი სპარსნი და დაიპყრეს ქუეყანა ესე ჩუენი, მიერითგან მეფეთა ჩუენთა და იქმნეს მპყრობელ სრულიად საქართუელოჲსა და იყო ყოველი ივერია ერთ სამეფოდვე და დაიპყრნეს მათ მტკიცედ და სხუანიცა მრავალნი ვითარცა წერილ არს წიგნსა მას წამებისა მისისასა, არამედ მინდა რათა გაუწყო თქუენ, ძმანო, ვითარმედ ესე ვითარნი ქუეყნისა ანგელოსნი, ნათელნი სოფლისანი, ჭურნი სავსენი ნელსაცხებლითა, რომელთა თჳსითა მით სიმხნითა განაშუენნეს სოფელი ესე ჩუენნი. ერთსა ჟამსა შინა იყვნეს, ვითარცა ჯაჭვი ოქროსა მოკიდებული ერთი ერთსა. წმიდა ეპისკოპოსი აბიბოს ნეკრესელი და ნეტარი იოანე ზედაძნელი და ღირსებით მოხსენებული ისე წილკნელ ეპისკოპოსი და მადლითა სავსე შიო, ანუ სხუანი იგი მოწაფენი მისნივე ნეტარისა იოანე ზედაძნელისანი, რომელთა შუენიერითა მით სლვითა შეამკუეს ეკკლესია.

ერთმან ვინმე მათგანმან აღაშენა ალავერდი, რომლისაგან გამოვლენ ვიდრე დღეინდელად დღედმდე დიდნი საკჳრჳელებანი და მრავალნი კურნებანი განთქმულნი გარემოს ყოველსა მას სოფელსა და სხუამან ქუაბი იულთისა და სხუათა დანერგეს კახეთს მონასტერნი და ერთმან უდაბნო გარესჯისა და მრავალნი საკჳრჳელებანი ჰქმნნა. ხოლო ერთმან ზენა სოფელსა აღაშენა მონასტერი და დადვა სასწაული ესე, რათა არა რა დედათაგანი შევიდეს მას შინა, რომელმან ფრინველნიცა ესე და ქუეწარმავალნი თჳსად დაამორჩილნა, ვერ იკადრებდეს დაბუდებად მას შინა, რომელსა ესე თუალნი ჩუენნი ხედვიდეს დღეს.

და ვითარ იგი განშუენებულ-არიან ყოველნი იგი ადგილნი მათ წმიდათანი და ჰყვავიან დღეს; უკეთუმცა ვისმე უხილავი იგი მათი დიდება არა რწმენა, ვითარ გულისხმა-ჰყომცა მათა იგი კადნიერება წინაშე ღმრთისა ადგილთა მათგან. ხოლო სხუათა მათ ყოველთა ვერ ძალმიძს მოხსენებად.

არამედ მცირედითა ამით სიტყჳთა დიდი იგი ვიცნათ და გემო ვიხილოთ წიგნთაგან წყაროთა და ადიდებდით მამასა თქუენსა ზეცათასა. ხოლო ნეტარმან შიო მღჳმესა მას შინა ჰპოვა ზეცისა იგი მარგალიტი და მოიღო თავსა შინა თჳსსა და დამკჳდრდა და ისწრაფდა მისლვასა მის წინაშე, რომელ იგი მოიქვა მან, მიიყვანა ადგილსა მას, სადაცა სუროდა და შეისვენა დიდითა განცხადებულითა და შეჰკრიბა მუნ სიმრავლე მონაზონთა მსგავსად ჩუეულებისა დამარხნეს ხორცნი მას ადგილსა და განაწესეს დღესასწაული მის ნეტარისა მეხუთესა ზატიკსა დღესა კჳრიაკესა.

და შემდგომად ამისსა წმიდა და კეთილად მოღუაწე ევაგრე ჩაჯდა მღჳმესა მას შინა, რათა არა დააცალიერონ ადგილი თჳსისა მის მოძღურისა და რათა სათნოებითა მისითა მკჳდრ იქმნეს. აღასრულა საქმითა და აწ იხარებენ წინაშე წმიდისა სამებისა, რომელსა ჰშუენის ყოველი დიდება, პატივი და თაყუანის ცემა. აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

დაკრძალულ ჩუეულებისაებრ მჳდლთა ქრისტიანეთა, რომელნი დაჰკრძალვიდნენ ხოლმე წმიდათა მოწამეთა ქუეშე წმ. ტრაპეზისა, ამის გამოთ არა დაეიწყებულ უნდა იყვეს ჩუენ მიერ სამარხავი წმიდისა მღუდელმოწამისა აბიბოსისა.

თა სეკდემბერისა იე დღესა, ცხოვრება წმიდისა ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოსებ აბბა ალავერდელისა (შემოკლებით), რომელი იყო ათორმეტთა მამათაგანი.

შუა მდინარით, მოსაზრწყინმან მზიებმან,
სიზრქე ღამეთა, სანახებთა კახეთის,
ცისკრითა ჰსდევსა, მზითა მცხინვარე ქმნილმან.
ერნი ასხლნა ჰსწავლათა მოძღურებითა,
აბბა მამამან, იოსებ დიდ მნათობმან.

თქმული კათალიკოზის ანტონ პირველის მიერ.

ესე წმიდა და ნეტარი მამა ჩუენი იყო მოწაფე ღირსისა და ღმერთ შემოსილისა მამისა ჩუენისა იოანე ზედაზნელისა, რომელი იყო ქუეყანისაგან ასურეთისა შუამდინარით. ესე ნეტარი იოანე და ათორმეტნი მოწაფენი მისნი აღძრულნი ღმრთისა მიმართ, წყალობისათჳს ნათესავთა საქართველოსათა, რომელ იგი ეძიებს, ვითარცა რა მწყემსი კეთილი ცხოვართა შეცთომილთა, რომელმან წარავლინნა ათორმეტნი მოწაფენი თჳსნი სახედ კრავისა შორის მგელთასა და მათ მიერ მოაქცივნა წარმართნი ცნობად ჭეშმარიტებისა. ხოლო ჩუენ დაღაცათუ დავაკლდით მათ მიმართ მადლისაგან მათისა, გარნა არა უგულებელს გვყო წმიდათა ამათ მიმართ, რომელთაცა მოგუაქცინეს სრულიად უნაყოფონი და განშორებულნი ღმრთისაგან, რომელნი დაღაცათუ წარმართთა ნეტარმან ნინო ქადაგება უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი, შეწევნითა ყოვლად უხრწნელისა მშობლისა მისისათა და იყვნეს მორწმუნენი განმრავლებულ, მოწაფენი ღმრთის მსახურ კათალიკოსნი და ეპისკოპოსნი, არამედ ჯერეთ ურწმუნოებაჲ არა სადა დაცხრომილ იყო, არამედ გნისლა და სძლევდაცა. ხოლო ესე ზემო ხსენებული წმიდა მამა ჩუენი იოანე და ათორმეტნი მოწაფენი მისნი სიყრმითგანვე შესაკუთრებულ იყვნეს და შემტკიცებულ სიყუარულითა სულიერითა ურთიერთარს, რათა აღასრულონ ნეშტი ცხოვრებისა თჳსისაჲ. მათ შორის ყოფითა ღმრთისათა, ვითარცა იტყჳს უფალი, «სადაცა იყვნენო შეკრებულ სახელისა ჩემისათჳს, მუნ ვარ მე შორის მათსა»; ამისთჳსცა მოეგო თანა მზრუნველად და მოგზაურად მხოლოჲ იგი, რომელმან არა სადა არცხუენის ნებისმყოფელთა მისთა და ვითარცა ესმოდათ სიგნანე სარწმუნოებისა ჩუენისა და სრულიადი მიდრეკალება, აღიძრნეს ღმრთისა მიერ მოწყალებად; ვითარცა მწყემსნი კეთილნი მეძიებელნი ცხოვართა წარწყმედულთანი და მოიწინეს სანახებსა საქართველოსასა ათორმეტთა ამათგანნი, ექმნნი ქართლს და ექმნნი კახეთად და გონებითა და სწავლითა განუშორებელ იყვნეს მამისა იოანესსა და რომელმანმე მათგანმან აღასრულა ცხოვრება თჳსი კეთილითა მოქალაქობითა და მოიწინეს თავსა სრულებისასა და სასწაულთა ურიცხვთა მოქმედებდეს. ხოლო წმიდა ესე და სამგზის სანატრელი მამა ჩუენი აბბაჲ იოსებ, მოიწია კახეთად ჯერ ჩინებითა ღმრთისათა და წინა მძღოლობითა ცხოველსმყოფელისა ჯუარისათა, რომელსა ზედა ჯუარს ეცუა მხსნელი ჩუენი, თჳთ მის ძელისაგან აქუნდა წმიდასა მას სიყრმითგანვე სასოდ თჳსსა და შესავედრებელად ცხოვრებისა თჳსისა და ესე იქმნა მოგზაურ საგრიგალსა მისსა და მოიწია ადგილთა ამათ, რომელსა ეწოდების ალავერდი ესე დაემკჳდრა მას შინა ადგილთა უდაბნოთა უშენთა და უვალთა კაცთაგან და უნაყოფოთა და იქცეოდა მუნ მხოლოჲ მხოლოისა ღმრთისა მზრახველ და მისცა თავი თჳსი მოღუაწებათა ფიცხელთა და საჭირითა

ႼႫႨႣႠ ႫႠႫႠ ႨႭႱႤႡ ႠႫႡႠ ႠႪႠႥႤႰႣႤႪႨ.

СВЯТЫЙ АВВА ІОСИФЪ АЛАВЕРДСКІЙ

და ღუთივკურთხეულად უცხოურ ცოვლისა ნუგეშინისცემისა კაცთასა, ხოლო თუ ვითარ აწ, რომელთა საზრდოთა იზრდებოდა თჳთ მან მხოლოდმან უწყის, გარნა ესე საცნაურ არს, ვითარმედ, რომელმან მიუვლინის ზეცისა ღუთით და მამასა ანტონის ირემნი და მის მიმართ ზრდიდა, არცა ამას დაუტეობდა თჳნიერ ნუგეშინისცემისა კაცთასა.

გარნა ვინათგან ცოდვათა ჩუენთათჳს მრავალგზის მიეცა ტყუენვასა ქუეყანა ესე და უსჯულოთა მიმართ სრულიად ოხრებასა და უფროისღა მონასტერი ესე მრავალგზის სრულიადცა დაიპყრეს უსჯულოთა და თჳსად სამკჳდრებელად შესცვალეს წმიდა ესე ადგილი და წარტყუენეს. ხოლო სამკაული ტაძრისა ამის მას თანავე მიფარულ იქმნა ცხოვრებაცა ამის ნეტარისა და არღარა სადა იპოვა ჟამთა ჩუენთა. ხოლო იტყჳან ამის ნეტარისასა და სარწმუნოცა არს, ვითარმედ ოდეს იგი იყო სრბასა მოღუაწებასასა და ღუაწლსა მარტოდ მყოფობისა, ადგილსა მას უვალსა კაცთაგან და მხეცთა და ნადირთა სამკჳდრებელსა, ხოლო კაცი ვინმე სამეუფოთაგან შექცეული იყო ნადირობასა ერითა მრავლითა და განგებითა საღმრთოთა მონადირებულ იქმნა ამის წმიდისა მიერ ესრეთ სახედ სრბოლასა შინა და დევნასა ნადირთასა განგებითა ღუთისათა თჳთ მხოლოდ ოდენ მიემთხჳა წმიდასა ამას, რა იხილა რა წმიდა ესე და გულის ხმა ჰყო სიწმიდე მისი, ვითარცა პირი ანგელოზისა და საცნაურ ჰყოფდა მის შორის მკჳდრობასა სულისა ცხოველისასა, მყის გარდამოჴდა ცხენისაგან და მოვიდა მკჳრცხლ, რამეთუ იყო გონიერ კაცი იგი და ჰკითხა წმიდასა მას ვინაობა და სადაობაჲ და მოწყვნულება მისი და ვინათგან გულის ხმა ჰყო სიმდიდრე ღირსებისა მისისა და სიწმიდით მოქალაქობა მისი, ვინაჲ იგი მოწყვნულ იყო და დამკჳდრებულ ადგილთა ამათ, ამიერითგან ღამე ყოველ ვარსკულავ ბრწყინვალე იხილვებოდის დადგრომილ ადგილსა მას და ყოველთა მიერ ესრეთ იხილვებოდა და ვინათგან ესრეთ განცხადნა, არცა მან დაუფარა თჳსი ყოველივე და აუწყა და მცნება უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი კადნიერად გამოუცხადა და დანერგა სრული სარწმუნოება და სურვილი საღმრთოსა სიყუარულისა და ჭეშმარიტებისა მის შორის და მან აღუთქუა აღშენება ტაძრისა მის, რომელსა შინა თჳთცა მოუწოდეს ნეტარსა ამას აბბას და ნეშტი ცხოვრებისა თჳსისა მონასტერსა მას შინა აღასრულა არა გარეგან და კაცთა შორის მკჳდრობითა, არამედ არცა განშორებულთა მათ მათთა საზომთაგან დაკლებულ ნუ იყოფინ; არამედ მყუდროდ უჩინოვად ერისაგან შინაგან ტაძრისა ამის ბნელსა რასამე ადგილსა შინა ფრიადითა იწროებითა მარხვითა და ზედგომითა განმკაფველმან ხორცთა თჳსთა მან და მოღუაწებასა და ძლიერსა შრომასა შინა ესე ოდენ მიმდემად და დაუცხრომელად სწავლითა თჳსითა მრავალნი მოაქცივნა, ვიდრემდის ურწმუნოება სრულიად წარდევნა და ღუთის მსახურება ესრეთ. პატიოსნად აღაორძინა და ადგილი ესე განავრცელა კაცთა მიერ და აღავსო კრებულითა სულიერითა და აღესრულა და დაიდვა ამასავე მონასტერსა და მარადის იქმს სასწაულთა საკჳრველთა და დაუცხრომელთა, ნანდჳლვე სარწმუნოებით მომავალი არავინ ხვებულ იქმნების ოხრიცა ოჳსისა და ამისგანცა საცნაურ არს, ვითარმედ უკეთუმცა არა მათ წარმატებულ იყო ყოვლითავე სათნოებათა სიმრავლითა არამცა ესრეთ ღმერთსა შეემკო წმიდა სამარხო მისი და ესრეთ აღაღა უმანკო მოქალაქობა მისი, რამეთუ ვინადგან დაიდვა ყოვლად მოღუაწე გუამი მისი მონასტერსა ამას, მიერ დღითგან დაუტევეს მეფეთა პირველ სამარხო მისი სურვილითა მისითა და შენდობითა მეწყენითა მისითა და სასოებითა შეახლებისათჳს ჩუენისა გუამისა მისისა სამარხო ეს მონასტერი ესე და ვითარცა მამა და მოძღუარი და მასწავლნი ცხოვრებისა ჩუენისა პატივისცემისათჳს მიმართ მორწმუნისა.

ႼႫ. ႫႠႫႠ ႫႤ ႱႠႩႥႰႤႪႧ ႫႭႵႫႤႣႨ ႸႨႭ ႫႶႥႨႫႤႪႨ.

Преподобный Шіо великій Мгвимскій чудотворецъ

თა მაისსა თ დღესა, ცხოვრება და საკჳრველებანი წმიდისა და ნეტარისა შიოსნი, რომელ იყო ანტიოქიათ შჳა მდინარისათ. ხოლო მოიწია ქუეყანად ქართლისა და დაემკჳდრა სარკინისა მღჳმესა[1]) რომელი ესე აღწერა ღირსმან მარტვირი ჰირჩულ, რომელსა ეწოდა იოანე, რომელი იყო მოწაფეთაგანი წმიდისა იოანესთა კოსტანტინეპოლით.

მღჳმე ფერთეჲ მიწა, მკვეთ ეთერისად ჰქმენი.
მთხრებლ კიბედ კამარათა ცისათა ზე.
ზესთა ზენასა, მეის ამაღლდი სუფევად.
მამაო შიო, ასურო მსურის შენდა.
მღჳმით წუხილთათ, აღმომწე ტყუეჳ ქიდული.

თქმული ნიკოლოზ ცფილელის მიერ.

ხსენებითა წმიდათათა ოდესცა სადა იქმნა განძლომა ცნობისა მქონებელთაგან არა თუ ვინმე სრულიად წარტყუენილ იყოს გონებითა ეშმაკისა მიერ და თუალნი სულისანი აქუნდეს ყოვლად უმხედველო, რამეთუ წერილ არს «ხსენება მართლისა ქებით აღესრულების». ხოლო რომელთა იგი ხსენება საქებელ არს, მათი სამარადისოდ მოხსენება რაოდენმე აღესრულების, ხოლო ღრმათაცა საღმრთოთა სიბრძნისათა და მოსურნეთა ჭეშმარიტისა ცხოვრებისათა აღძრავს მიბაძვად თვით მათ მათთა სათნოებათა და მოქალაქობისა იტყჳს ბრძენთაგანი ვინმე ჰირჩულთა ვითარმედ ბრძენთა მაქებელნიცა ბრძენნი უხმან, ხოლო წმიდათა მათ ესრეთ განწმედილისა სულითა და თუალითა გონებისათა საცნაურად მხედველნი მათისა ცხოვრებისანი.

ამისთჳსცა ჩუენცა სწინასწარ მეტყუელისა სიტყჳსა მიერ ვყოთ და წყება მიზეზისა ამის სიტყჳსა ჩუენისასა, რათა წმიდათა მიერ შეისხმოდენ. მოქადულნი დიდებასა ზედა, რომელი

---

1) წმიდა და ღმერთშემოსილი მამა ჩუენი შიო, იყო მცხოვრებელ და მოქალაქე დიდისა ქალაქისა ანტიოქიისა ასურეთისასა. ნეტარი იგი მოვიდა საქართუელოს მეფობასა შინა ფარსმან მეფისა (451 — 505), ადგილი სარკინეთი მცხეთითგან დასავლეთის მხარეს არს, ვიდრე 10 ვერსტი და უმეტეს ამისა, ნაკადის მარცხენა მხარეს. სახელი შიო ასურეთულს ენაზედ ნიშნავს ბერძულის სჳმეონს, ეს სახელი, ასურეთულს ენაზედ გამოითქმების — შმეონ და ჩვეულებისაებრ შემოკლებისა სახელთასა საყუარელთა ვიეთმე, ვითარ ნიკოლოოზ — ნიკო, ქეთევან — ქეთო და სხუათა, ეგრეთვე შმეონ, შემოკლებული შიო. ვითარ აწინდელი სჳმეონ — სიკო ანუ სიმო.

განაკუეთნეს წინასწარვე ღ̃თის მიერ მართალი, ვითარცა ფინიკი აღჰყვავდეს ქ̃ ვითარცა ნაძჳ ლიბანისა განმრავლდეს, ჭეშმარიტად ამაღლდეს წმიდანი უფროის სიმაღლეთა და განმრავლდეს ნაყოფნი მათნი, უფროის ყოველთა ნაყოფისათა და ჴუავიან სახლსა შინა ღ̃თისასა ვითარცა ვარდნი შუენიერნი სულნელნი, რომელთაგანი ერთი არს ჩემი ყოვლად სასურველი ღ̃თივ ცნობილი წინასწარ და მიერვე გამორჩეული სამგზის სანატრელი შიო. მამათა და მოწესეთა ძეგლი, რომელმან არარად შერაცხა სოფელი და სოფლისა შინა ყოველი სიყუარულისათჳს ღ̃თისა მშობელნი და ნათესავნი სიმდიდრე და პატივნი და განსუენება ხორცთა, ვითარცა წარმავალი და მომაკუდინებელი სულისა მოიძულა, დაუტევა ნებასა თჳსსა ხორცთასა ყოველი ნება მსგავსად მეუღლება უმრავლესთა მიერ საწადელი; თჳთ იგი ქრისტიანიცა მშობელი და აღმზრდელი თჳსი დაუტევა და მხოლოს ოდენ ღ̃თისა საკუთარ ქმნილი ეკლესიათა ღუაწლითა ძლიერად და იწროთ გზით და საწუთროთა შავალი ფართოსა მას და საცხოვრებელსა ზეცისა ჩინებისასა მოსწრაფე იყო მიწევნად. მორჩილი სამოციქულოსა ხმისა დაუთმო ჴაერთა სიფიცხესა უცხოებასა სიგლახაკესა, შიშლოებასა ქ̃ ყოვლითურთ უპოვარებასა, რომლისათჳსცა არა ჴსცა რული წამთა და არცა განსუენება ხორცთა ვიდრემდის ჰპოვა მადლი უფლისა და საყოფელსა შინა წმიდათასა განისუენა, რომელსა შინა აწ მკუდრი მყოხად დგას წინაშე მეუფისა თჳსისა კადნიერად სურვილით მახსენებელთათჳს მისთა და წმიდის დღესასწაულისა მისისა აღმასრულებითა.

ესე წმიდა და ღმრთშემოსილი მამა შიო იყო ქრისტიანით ასურეთისათ დიდითა მით ღ̃თის ქალაქით ანტიოქიათ, რომელმან მრავალნი ესე ვითარნი წმიდანი აღმოაცენნა, მშობელთა ღ̃თის მსახურთა და აზნაურთა შჳლი, რომელნი იგი მრჩობლ მდიდარ იყვნეს ღ̃თის მსახურებითა და მშობლობითა ამის წმიდისათა და არა ესჳა მათ შჳლი სხჳა გარნა ნეტარი შიო მოცემად მათ ნაყოფად მეცლისა მათისა. კეთილი და ღ̃თივ მონიჭებული კრძალთხი სიბერისა და ესე ოდენ აქუნდა მკჳდრ მამულისა მათისა. ხოლო ნეტართა მეუღლეთა შუენიერი იგი ნაყოფი მათი აღზარდეს მრავლითა მოღუაწებითა და ზედადგომითა სწავლათა შინა საღმრთოსა წერილთასა და ასწავეს მას ყოველი წერილი ძუელი და ახალი და თარგმანებაჲ მათი. ხოლო იგი მიიღებდა ყოველსა სწავლულებასა ვითარცა ქუეყანა კეთილი. რამეთუ აღორძნდებოდა მის შორის კეთილად ცვითა და წჳრთითა მათითა და დაისწავა უმრავლესი მათი ზეპირათ, ხოლო წმიდა სახარებაჲ და ეპისტოლენი პავლე მოციქულისანი და წიგნი ფსალმუნთა მარადის განუშორებელად ეპყრნეს და ენითა და პირითა მარადის იგინი მოაქუნდის და უფროს თავისა დატკბებოდეს სასისა მისსა.

იქმნა რა წლისა ათექუსმეტისა იწყო გამოძიებად სიტყუათა წმიდათა წიგნთასა და ზინ და აკითხავს განუსუენებლად დღე და ღამე და მადლითა სულისა წმიდისათა ყოველთა უცთომელად ცულისხმაჰყოფნ და გამოსთარგმანებნ ვიდრემდის ყოველთა უკჳრდა მადლი იგი ღ̃თისა, რომელი მდიდრად მეტყუელებდა პირით მისით, შეეშინა უკუე მშობელთა მისთა და იურვოდეს მისსა მას ეგრეთ შეუსუენებელსა შრომასა ქ̃ ეტყოდეს, რათა მისცეს მოცალებადცა ოდესმე თავსა თჳსსა და არა ეგრეთ მიმდემად აშურევდეს სხეულსა ქ̃ წიგნთაცა ხელჴუფს, რათა მიიხუნეს. შეწუხნა ამას ზედა ნეტარი იგი ყრმა და ეტყოდა მშობელთა თჳსთა ფვითარმედ, რად ესრეთ ჰყოფთ უფალნო ჩემნო და განმაშორებთ მე ზრახვისაგან ღ̃თისა, რამეთუ რომელი არა ზრახვიდეს მარადის სჯულსა ღ̃თისა იგი შორის არს საყუფელისაგან ღ̃თისა და ტყუე იქმნეს ეშმაკისა, აწ ნუ კეთილნო მშობელნო ჩემნო, იხილეთ. რომელსა იგი ჰყოფთ ჩემთანა მიიღო მშობელთაგანცა ფლობაჲ და პაერჩდეს ნებასა მასსა და წარემართებოდა ნეტარი ესე ყოველითა ჴასაკისა სწორთა შიშითა ღ̃-

თისათა და წიგნთაია საღმრთოთა წერილთათა, რამეთუ ირწყუვნოდა იგი სჯულსა შინა ღმრთისასა წერილთაებრ და ნაყოფიერ იქმნებოდა, ვითარცა ზეთის ხილი შუენიერი სახლსა ღმრთისასა.

ჟამთა მათ შინა, ოდეს ღირსი შიო იქმნა ოცისა წლისა, დიდი იგი მნათობი და ოქროპირ მოღუაწეთა ყოვლად განთქმული იოანე ნიშებ შემოსილი გამოჩნდა, ვითარცა ვარსკულავი მრავალ მნათობი, რომელნი იგი განანათლებნ ყოველთა მკჳდრთა ანტიოქიისათა და იყოფებოდა იგი უდაბნოსა ადგილსა მრავალთა თანა მოწაფეთა; მიიწია უკუე შიო ფარულად მშობელთაგან თჳსთა დიდისა მის მწყემსისა იოანესსა, შევრდა ნეტარისა მის ფერჴთა მოეხვეოდა, ამბორს უყოფდა და ვითარცა ღმრთივ აღძრული სიყუარულითა, რომელი ცეცხლისაცა უმეტეს შემწუველ არს და ყოველსა ჩუენებასა შინა უზეშთაეს ყოვლისა. ხოლო ნეტარმან იოანე იხილა რა გონიერება ჭაბუკისა მის და შინაგანი მხედველობაჲ და სიმდაბლე გონებისა შემუსრვილება გულისა და მშჳდობა სიტყჳსა და სიმტკიცე შინაგანისა მის კაცისა, გულის ხმა ჰყო სულითა სიმაღლე სულისა მისისა და თუ ვითარ ქრისტიანესა კეთილსა უწყის შეწყნარებად თესლსა მას ღმრთისა ბრძანებათასა და, რამეთუ იყოცა ნეტარი იოანე მეცნიერ წინასწარითა და ჰრქუა მას ესრეთ «შვილო შიო» განკჳრდა უკუე სახელის დებასა ზედა თჳსა ნეტარი შიო ჩ ცნა, ვითარმედ მიემთხჳა, რომელსა იგი სურვიელ იყო, ეგევითარსა მოძღუარსა და განმანათლებელსა თჳსსა. გულისად ჰრქუა მას «შვილო შიო, რად შემოგისწრაფ ამისთჳს, რამეთუ სახელი შენი მაუწყა მე უფალმან, უკეთუ გრწამს წმიდისა სახარებისა, რომელი შეიყუარე გრწმენეს, რამეთუ სარწმუნოება ღმრთისა ყოველსავე შეუძლებს». აღდგის იგი ნეტარმან იოანე და ამბორს უყო მას და მისცა კურთხევაჲ ჩ მიექცა მოწაფეთა და თქუა ნელიად «ესე ჭაბუკი ესე გამოირჩია ღმერთმან და აღავსო სულითა წმიდითა და იქმნეს ესე მამა მრავალთა სულთა, რომელთა წარუძღუეს უფალი სათნოებათა მიერ თჳსთა, რამეთუ იქმნეს ესე სანთელ მნათობარე სასანთლესა ზედა, რათა ყოველთა უნათობდეს» დაგჳანად მოექცა შიოს და ჰრქუა «შვილო, ნეტარ ხარ შენ, რამეთუ დიდ იქმნე წინაშე ღმრთისა და ნეტარ ვარ რამეთუ მამა ვიწოდო ეგე ვითარისა მამათა მამისა».

ესრესა მას დღე ყოველ და თავისა უტკბილესთა მათ სიტყუათა მისთა მიერ განანათლა გონებაჲ მისი და მხიარულ იყო, მეორესა უკუე დღესა ჰრქუა მას. «წარვედ აწ შვილო და მშობელთაგან შენთა მოიღე კურთხევაჲ და მერმე მოვედ ჩემდავე და მადლმან ღმრთისამან გიფარენ და განგაძლიერენ».

შეწუხნა ნეტარი შიო ფრიად წარგზავნისათჳს, ნუ უკუე მშობელთაგან ნაცვლად კურთხევისა საშჯელი მიიღოს, რაჟამს ცნან სურვილი მონაზონებისა მიმართ; არამედ დაუმტკიცა მას ნეტარმან იოანე, ვითარმედ «გრწმენინ ჩემი, რამეთუ უწინარეს შენსა მათ მიიღონ წმიდისა მონაზონებისა სახე. წარვედ, უფალი იყავნ შენთანა მოგზაურ და განმამტკიცებელ შენდა». ხოლო შიო მიიღო კურთხევა იოანესი და ყოველთა ძმათა და წარვიდა სახედ მშობელთა მისთა და მიიწია რა ჰკითხვიდეს, თუ სადა არს იგი და რად დაუფარა მათ, უკეთუ აქუნდა რამე მიზეზი წარსლვისა სადამე გარნა ფრთხილმან ამან სულმან ყოვლად არა აუწყა, რათა არა განაკრთუნეს ანაზდათისა მის საქმისათჳს არამედ დაიდუმა და კეთილითა მით სივერაგითა სხჳსა რამე ღონე მოიპოვა და რწმუნებისა მათისა ხოლო შესწყვიდა ალი იგი მოტყუინარისაჲ მის სიყუარულისათჳს, რომელი ცეცხლებრ აგზნებოდა შინაგან მისსა და აწყვებდა მის, რათამცა ვერ სასურველსა მას თჳსსა უადრეს მიემთხჳოს.

იყო დიდებული დღეთაა შორის წმიდა კჳრიაკე და წარვიდეს მშობელნი მისნი წმიდად ეკლესიად და ჟამსა წმიდა ჟამის წირვისასა და დგა იგი თჳნიერ ჩუეულებისა მახლობლად მამისა თჳსისა,

ხოლო შეიწირა რა დიაკონი სამსახლემწერეთა შიგა წარკითხვად წმიდისა სახარებისა: ჰრქუა ნეტარმან შიო მამასა თჳსსა. „უფალო ჩემო, მე ვევედრენით წმიდისა მის სახარებისა ქუეშე გერძო, რამეთუ მას-მეს ხუცესთაგან, ვითარმედ ყოველნი სენნი და უძლურებანი განეშორებიან, რომელთა თავსა ზედა წარიკითხონ დღესა კჳრიაკესა წმიდა სახარება, ესმა მამასა მისსა სიტყუათა მისთა და დადგა ქუე-შე გერძო წმიდისა სახარებისა; ხოლო ესე სახარება წარიკითხა დიაკონმან. „ყოვლადმან რომელმან არა მოიძულოს მამა და დედა და ცოლი და შვილნი, აგარაკი, მონაგებნი; ვერ ძალ-უც მოწაფე ყოფად ჩემდა. აღესრულა რა წმიდა ჟამის წირვა წარვიდეს სახლსა თჳსსა და დასხდეს საზრდელად და ჰკითხა ნეტარ-მან შიო მამასა თჳსსა„უფალო ჩემო, რა იყო სიტყუა იგი, რომელი დღეს აღმოიკითხეს წმიდასა ში-ნა სახარებასა". და მან ჰრქუა მისთჳს, რომელი ესმინა წმიდისა სახარებისაგან, მერმე მიუგო კეთილმან მან „უფალო რაჲ ყოვნებად არს ჩუენდა, რათა გუერქუას ჩუენ მოწაფე ქრისტესი და ვითარცა ესმა ასი წილი მოვიღოთ მისგან მამულსა მას საუკუნესა მცირედისა ამისთჳს, რამეთუ რასა შევიძინებთ სოფლისა ამისგან, უკეთუ მეფეთა ვიქმნეთ ეგრეცა ვერას შემძლებელ ვართ განსუებად". ხოლო მამასა მისსა გული ვითარცა ცვილი ლბილი საბეჭდავისაგან ეგრეთ აღმოიტჳფრეოდა და ჰრქუა ძესა თჳსსა. „შვილო ვითარ შენ ხედავ მე და დედა შენი მოხუცებულ ვართ და შენ მარტო მკვიდრი მა-მულისა ჩუენისა მოგუცა. აწ უკეთუ ისებო ჩუენ გქუენ მონაზონ და შენ მოიყვანე შენდა ცოლი და ნუ უმკვიდრო ჰყოფ მამულსა შენსა აჰა ესერა ყოველი წინაშე შენსა არს, მიიღე ყოვლისა უფლე-ბა; განიხარა ესე ნეტარმან შიო და თქუა გულსა თჳსსა. „ოდეს მშობელნი ჩემნი იქმნენ მონაზონ მე თავის უფალ ვარ, რაჲ მინდეს ვჰყო" და მოეხსენა სიტყუა ესე, რომელი ჰრქუა ნეტარმან იოანე, ვითარმედ „შენსა უწყანარეს მიიღონ მშჳდობაი შენთა სხვა მონაზონებისა". ხოლო ნეტარმან შიო მიუგო კეთილთა მათ მშობელთა თჳსთა „უფალნო ჩემნო, ოდეს კეთილი გონება მოგცა თქუენ ღმერთმან, ნუ სდროებთ ქმნად მაგისსა, არამედ რა იგი გისმს თქუენ მიეცით შესაწირავად, რო-მელსაცა მონასტერსა გთნავს და მე მომავალსა წელსა უკეთუ სათნო უჩნდეს ღმერთსა მოვიყვანო ვითარცა მინდეს მეუღლე". ესრეთ რა ამის ქმნად მოამტკიცნა მშობელნი არღარა ყოვნა, არამედ პირუტყლად წარიყვანა დედა თჳსი ქალწულთა მონასტერსა და შევედრა დედათ დიაკონსა და აღკვეც-ა იგი და ჰრქუა მას ნეტარმან შიო. „დედაო! უწყოდე, რამეთუ ამიერითგან ეგო მცნებასა შინა და აღთქუმა დაგიც წინაშე ქრისტესა საკურთხეველისა, არცა ჩემდა ხილვად შემძლებელ ხარ და არცა მამისა ჩემისა, იყავ შენ აქა შორის წმიდისა ამის დედათა დიაკონისა და დათა ყოველთა და ნუ-ღარა ეძიებენ ჩემთჳს ოდენ ნუ დამივიწყებნ ლოცვათა შინა შენთა". და მოიკითხნეს ფრიადითა ცრემლითა და მისცეს ურთიერთარს უკანასკნელი ამბორის ყოფაჲ და განეშორნეს.

ეგრეთვე წარიყვანა მამა თჳსი მონასტერსა ზოგად ცხოვრებულთასა და შემოსა მანცა წმიდა სქემა. და მრავალი სიტყუა სწავლისა ჰრქუა ნეტარმან შიო მამასა თჳსსა მოთმინებისათჳს და ორ-თავე მონასტერთა არა მცირედი საფასე შეწირა, სადა იგი იყუნეს მშობელნი ამის წმიდისანი და მსგავსადვე დედისა, მამასაცა მისცა უკანასკნელი მშჳდობა და მიიღო მის მიერ, კურთხევა და განეშო-რა. ესრეთ მიიღო რა თავის უფლებითი ცხოვრება ღმრთივ გონიერმან შიო მიიწია სახიდ და განყუ-ოფელი მონაგები თჳსი გლახაკთა და განათავისუფლნა მონანი და მხევალნი და განყიდა ყოველ-რაჲცა იყო მშობელთა მისთა დატევებული და მისცა მონასტერთა და მოქენეთა[1]), თჳნიერ ოდენ

1) მოქენე, — გლახაკი, საწყალი შესაბრალებელი, რომელსა უჭირს ანუ რომელს გასჭირვებია ცხოვრება.

იპყრნა წმიდა სახარება და წიგნი საფსალმუნე, დაუტევა გახაროდენი ყოველთა საქმეთა მისთა თჳს: სახარებისაებრ მეტყუელისა თჳო, სულიცაჲ უარჰყო ქრისტესთჳს და განვიდა სოფლით და სახლით თჳსით და წარემართა სასურველისა მიმართ თჳსისა, რომლისათჳს ყოვლადვე სუროდა და ტრფიალ იყო მოგებად მისდა, რომლისაგანცა არა ხუცბულ იქმნა, ვითარცა ქუემორე ცხად ჰყოფს სიტყუამან.

მიიწია კუალად იოანესა და მოიდრიკნა მუხლნი და მიიღო კურთხევა და მის მიერ განიხარა იოანე სიხარულითა დიდითა და შეიწყნარა და შეიტკბობდა მას დიდითა სიყუარულითა და ეტყოდა: «შჳლო სარწმუნოო შიო, ნეტარ ხარ შენ, რამეთუ დასდევ ხელი ერქუანსა[1]) და უკუანა არა მხედველობდი, არამედ კეთილად წარემართე ორნატი შენი. ჰე გეტყჳ შენ ძმაო და გრწმენან, ვითარმედ უშრომელად განემზადო ყოველთაგან ბრძოლათა მტერისათა, ამისთჳს, რამეთუ ყოვლითა სასოებითა შეიყუარე შენ ქრისტე და მტკიცითა სარწმუნოებითა აღასრულებ წმიდასა ბრძანებასა მისსა». ხოლო შიო ევედრებოდა ნეტარსა იოანეს, რათა აღკუეცოს იგი და შერთოს იგი მწყობრსა მონაზონთასა იხილა, რა დიდი იგი სიყუარული მისი იოანე არღარა ყოვნაჲ; არამედ დასხნა მან ზედა წმიდანი ხელნი მისნი აღკუეცნა და შემოსა წმიდა სქემა და იხილა რამეთუ პირი მისი იქმნა ვითარცა პირი ანგელოზისა.

ხოლო ამიერითგან რაჲღა ვინ თქუას ღუაწლთა მისთათჳს ძლიერთა რომელ თავს ისხმიდა დღითი დღე წარმატებად ძალითა ძალად, ვითარცა ხე თანაწარსადინელსა წმიდათა წყალთა ღუთის მეცნიერებისათა დანერგული და ნაყოფიერ იქმნებოდა, ვითარცა ფინიკი მსხმო ტკბილითა და სულიერთა ნაყოფთაგან და სწავლათა ღირსისა იოანესთა ვიდრემდის ყოველი გზა მონაზონებისაჲ ვითარცა ხელოვანება რაჲმე ესრეთ დაისწავა და მიიწია საზომსა სრულსა და დიდთა მამათასა ვიდრემდის თჳთ მოძღუარი მისი იოანე განკჳრდა მადლსა მას ღუთისა, რომლითა ხედვიდა ნეტარსა შიოს აღსავსედ, რამეთუ ეშმაკთა და მათ მიმართ ზედა მოსრულთა, ვითარცა ქსელთა დედა ზარლისათა დახსნიდა და მოეცა მას ღუთისა მიერ მადლი სენთა ოხებად კაცთაგან და პირუტყუთა და ეშმაკეულთა სიტყჳთ განკურნებდა და ყოვლით კერძო მომავალნი იოანესსა სნეულნი და ეშმაკეულნი ლოცვითა ამისითა განიკურნებოდეს, რამეთუ იყო ნეტარი ესე ყოვლად უმანკო და რაჲთურთით არა შევიდოდა მისსა გულსა კუალიცა სიმაღლისა და ამპარტავნებისა, ხოლო სიმდაბლე ესოდენი მოიგოჲ ვიდრემდის არცაღა თუ არა სადამე შეერაცხა თავი თჳსი.

ოდეს იგი აღასრულნა ნეტარმან შიო ოცნი წელნი სხუანი მონაზონებასა შინა, მოიწია იოანესსა ბრძანება ზეგარდამო, რათა გამოირჩინეს ათორმეტნი მოწაფეთაგან თჳსთა ძლიერნი სიტყჳთა და საქმით და წარვიდეს ქუეყანად ქართუელთა და განამტკიცნენ ერნი სარწმუნოებასა ზედა, რამეთუ ახალ ნერგ იყუნეს მაშინ ქართუელნი და ორასნი ოდენ წელიწადნი წარსრულ იყუნეს მოქცევით მათითგან, ოდეს იგი მოციქულთა მადლითა განმტკიცებულმან წმიდამან დედამან ნინო აღმოშობნა წმიდით ემბაზით და განანათლნა ღუთის მსახურებითა, ესერა ბრძანებაჲ გამოეცხადა მისგან დიდსა იოანეს, ამცნო ყოველთა მოწაფეთა თჳსთა, რათა განეკრძალნენ ლოცჳსა და მარხვითა გარდაავლნენ ათნი იგი დღენი ვედრებასა შინა ღუთისა და ითხოვიან თუ რაჲ არს აღსასრული გამოცხადებისა მის.

გარდახდეს დღენი იგი, მოუწოდა ყოველთა და ჰრქუა ნეტარმან იოანე. «შჳლნო ჩემნო დ

---

1) ერქუანი, გუთანი.

ძმანო საყუარელნო, აჰა ესერა ყოვლითა მადლითა ღმრთისათა გხედავთ სრულსა ყოველთა შინა საქმეთა ღმრთისათა ისმინეთ, რომელი ესე მეუწყა ღმრთისა მიერ, რამეთუ ვიხილე მე ყოვლად წმიდა დედოფალი ღმრთის მშობელი და მიბრძანა რათა აღვიხუნე ჩემთანა ათორმეტნი თქუენგანნი და წარვიდეთ ქუეყანად ქართლისა და მუნ ვიღუაწოთ სარწმუნოებისათჳს ქუეყანისა; აწ უკუე დავსწე-რო თქუენ ყოველთა სახელები და დავდვათ წმიდასა ზედა ტრაპეზსა, ხოლო განვათიოთ ყოველთა ღამე ესე ზოგად ვედრებასა შინა ღმრთისა და რომელთაცა მოგუცნეს ღმერთმან ვერჩდეთ საღმრთოსა ამას ნებასა.

... და ჰრქუეს ყოველთა მამაო, წმიდაო ვითაარცა გამოგიცხადა შენ ღმერთმან ჰყავ, ხოლო ჩუენ არა სადა დაგიტეოთ და არცა განვეშორნეთ წმიდასა პირსა შენსა. და იყუნეს ყოველნი დიდსა შინა მწუხარებასა, რამეთუ არა იცოდეს თუ რომელთა ჰნებავდა დატევებაჲ; რამეთუ ესრეთ ეძნდა დატევება ვითარ ცოცხლივ კუბოისა შინა სლვა. ხოლო განათიეს ღამე ყოველ ლოცვასა შინა ზედგომით და იქმნა ჟამი დღისა მესამე ყოველთა მღუდელთა უბრძანა ნეტარმან იოანე, რათა შეწირონ უსისხლო იგი მსხუერპლი და აღესრულა რა წმიდა იგი ჟამის წირვაჲ და ეზიარნეს წმიდათა საიდუმლოთა, უბრძანა ყოველთა, რათა აღიპყრნენ ხელნი და იტყოდენ კირიელეისონსა[1] და ვითარ განიპყრნეს ხელნი და იტყოდეს კირიელეისონსა ჟამ ერთ აღიღოჲ ანგელოზმან ღმრთისამან საკურთხეველისაგან და შთადვა ხელთა შინა იოანესთა სახილველად ყოველთა ათორმეტი ქარტაჲ[2], რომელსა ეწერა ათორმეტი ძმათა სახელი, რომელნი იგი უფალმან გამოირჩივნა: შიო, დავით, იოსებ, ანტონი, იოვდოსიოს, თათაჲ, პიროს, ელია, პიმენ, ნათან, აბიბოს, იოანე; ხოლო ესე ამისთჳს ჰყო ნეტარმან იოანე, რათა არა თჳალღებითი ჰგონონ სიყუარული მათდა მიმართ ძმათა და რომელნი იგი დაშთენ არა შეწუხნენ მოძღურისათჳს.

ესე რა ესრეთ იქმნა მოიყვანნა დაშთომილნი იგი ძმანი შეწუხებულნი მწარედ მტირალნი და ტკობისათჳს მათისა და მვედრებელნი, რათა არა დააკლდენ ეგე ვითარსა სახიერსა მოძღუარსა, არამედ მიუგო ნეტარმან იოანე და ჰრქუა მათ. «შვილნო, შეუძლებელ არს ნებისა ღმრთისა წინააღდგომა და თქუენ მეწამებით, რამეთუ მიერ დღითგან, ოდეს ინებეთ გლახაკისა იოანეს მოწაფეობა, არავის თჳალ ვახუენ თქუენგანსა, არამედ ყოვლითა გულითა მარტივად შეგიყუარენ ყოველნი, ვითაარცა ქრისტე მეწამების ამას თჳთ და აწ ოდეს ნება მისი თქუენ ზედა ესრეთ არს, რათა თქუენ ზედა ესრეთ არს, რათა თქუენ აქა სათნოეყუნეთ მას, ხოლო ესენი სადაცა იგი მიუძღვეს ნუ სწუხართ, არამედ სიხარულით ერჩდით ბრძანებასა და ჩინებასა მისსა, რათა არა წინა აღმდგომცა ვიპოვნეთ ღმრთისა და ფრიად ლოცვითა და ვედრებითა, და ევედრებოდა, რათა დააცხრონ გოდებაჲ იგი უზომო და განუჩინა მათ, ეფთჳმი წინამძღურად და მსწავლელად ნაცვლად თჳსსა და აღიპყრნა ხელნი და ილოცა მეოვარჯამ და შევედრნა იგინი უფალსა და მოექცა თჳთოეულსა მათგანსა და სდვნა ხელნი და აკურთხნა და მერმე ზოგად ყოველნი და ესრეთ მრავლითა ცრემლითა იქმნა მათგან.

ამათ ჟამთა აღსრულ იყო დიდი მნათობი მოქმედი სჳმონ საკჳრველთმოქმედი მთასა საკჳრველსა გარნაჲ არა და სუეტსაცა ზედა არამედ თორნესა შინა მჯდომარე იყო და ნეტარმან

1) ესე იგი უფალო შეგვიწყალე.
2) ხარტი ანუ ხარტია დაწერილი ქაღალდი.

იოანე და მოწაფეთა მისთა იხილეს იგი და ლოცვა მისი მიიღეს[1] და ესრეთ წარემართნენ გზასა ქართლად მიმყჳანებელსა, რომელი იგი მრავლითა შრომითა წარვლეს. ხოლო მოიწიენეს რა ქალაქად ქართლისა, დაადგა ევლავიოზს კათალიკოზსა ჩუენებასა შინა ღამისასა ანგელოზი უფლისა და ჰრქუა მას: აჰა ესერა მოვალს იოანე ყოვლად განთქმული მონა უფლისა მოწაფეთა თჳსთა თანა, რომელმან განანათლოს ყოველი ესე ქუეყანა, ვითარცა პირველ ნინო, აწ უკუე აღდეგ და მიეგებეოდე მათ და მრავლითა მოლხინებითა შეიწყნარენ იგინი და ნუ ჰხედავ შეურაცხებით მოხილვასა მათსა, რამეთუ შინაგანი მათი კაცი ყოვლად პრწყინვალე და შემკობილ არს.

აღდგა უკუე ღირსი ევლავიოზ ყოველთა თანა ეკკლესიისა მღდელთა და გავიდა გზასა სოფლამდე და იმსტრობდა ყოველთა თანა წარმავალთა თუ ვინმე არნ მოსანი იგი ღმრთისანი და აჰა მოვიდოდეს წმიდანი იგი მამანი უხამლონი და დაბებკილითა მოსილნი შეურაცხად სახილველნი კუნკულითა შემოსილნი წესისაებრ ასურთა ქუეყანისა. იხილნა რა ღირსმან კათალიკოზმან გულისხმა-ყო, ვითარმედ ისინი არიან, რომელთათჳს ეუწყა, აღდგა და შეუპყრა ქედსა იოანესსა და ჰრქუა მას, კეთილად მოხუედ მამაო წმიდაო. შეუვრდა უკუე იოანე ფერხთა მისთა და ეტყოდა: ჵ წმიდაო მეუფეო! კურთხეულ არს ღმერთი, რომელმან ღირს მყო თაყუანისცემად სიწმიდისა შენისა. ეგრეთვე თითოეულად ყოველთა მიიღეს კურთხევა კათალიკოზისა მიერ.

აქა დამაყენა მე სიტყუამან მითხრობად თქუენდა საკჳრველებისა დიდისა, თუ ვითარ ღირსმან კათალიკოზმან და ნეტარმან იოანე ისწავნეს ერთმანერთისათჳს და სახელი თითოეულისა და კუალად, ვითარ მოეცა იოანეს ენა ქართულად მეტყუელი, ყოვლად დაუბრკოლებელი. ეჰა საკჳრველებათა შენთა ქრისტე ღმერთო, ვითარ ადიდებ მადიდებელთა შენთა; ესე სასწაული ძმანო, მიმსგავსებულ არს გარდამოსლვასა სულისა წმიდისასა, წმიდათა ზედა მოციქულთა და განყოფასა მას ენათა ცეცხლისათა; ჭეშმარიტად საკჳრველ არს ღმერთი შორის წმიდათა მისთა, რომელმან სულათა წმიდითა წამსა შინა ალატყჳა სიტყუათა, ზრახუად იოანე, რომელი არცა ოდეს ისმიოდა არა თუ ესწავა, ესე ვისმცა არა დაუკჳრდა ვისიმცა ცნობაჲ არა განკჳრდა, რომელნი მაშინ მუნ იყუნეს და რომელთა ესმა უცხო ესე სასწაული, ყოველნი განკჳრვებულნი და ზარგანხდილნი ადიდებდეს ღმერთსა მოქმედსა საკჳრველებათასა.

ხოლო სასმენელად ყოველთა ჰრქუა კათალიკოზმან ნეტარსა იოანეს, მე უფალმან მაუწყა მოსლვისათჳს შენისა და აწ ვმადლობ ღმერთსა, რომელმან მოავლინა სიწმიდე შენი, რათა წარუძღუე მრავალთა სულთა მეცნიერებისა ღმრთისა და განსწავლნე ჭეშმარიტსა შინა ცხოვრებასა, რომელი მიიყვანებს სასუფეველად ცათა და ქუეყანისა; თაყუანისცა მას წმიდამან იოანე და მიუგო ესრეთ. ჵ წმიდაო მეუფეო! შენ მიმსგავსებულ ხარ ქრისტეს სიმდაბლითა, ვითარ მისგან გისწავიეს, ხოლო ჩუენ მონანი შენნი უფროს ვმადლობთ ღმერთსა, რამეთუ ღირს ვიქმნენით ეგე ვითარისა კეთილისა მწყემსისა პოვნად, რომელსა ყოველნი დაფარულნი გამოეცხადებიან ღმრთისა მიერ, მადლი დიდებულსა მას, რომელმან ღირს გუყვნა ხილვასა პირისა შენისასა, რათა უფროსღა შენ წარგვიძღუე,

---

1) ამ ადგილიდგან ჰსჩანს, რამეთუ ყოვლად სანატრელნი მამანი ასურეთელნი, მეექვსის საუკუნის ნახევარს მოვიდნენ საქართველოს და არა მეხუთეს საუკუნესა შინა, ვითარ იტყჳს იოსელიანი და სხუანი; სჳმეონ [illegible] საკჳრველმოქმედი დაიბადა ანტიოქიასა ასურისტანისასა 499 წელსა, — წელნი ცხოვრებისა მისისანი იყვნეს 85, გარდაიცვალა 584 წელსა; ამისა გამო მოთხრობანი საქართველოს ეკკლესიის ჰსწორედ არიან და არა ჰსცდებიან წმ. მამათა მოსვლის დროსა ზედა.

მრწემითა ამათ შენთა გზასა ცხოვრებისასა, რამეთუ ვხედავ მადლსა ღმრთისა სრულ ქმნილსა შენ შორის უღირსი ესე, რამეთუ რაჲსამე ღირს ვიქმენ კურთხევისა შენ მიერისა მოღებად, აღვაღო პირი და ენა ჩემი ზრახჳად ქებისა შენისა და განეხუნეს სასმენელნი ჩემნი, რათა მესმოდიან წმიდანი ბრძანებანი შენნი მეუფეო ჩემო» და ყოველთა რომელთა ესმოდა მადლობდეს ღმერთსა.

წარემართნეს უკუე და მიიწივნეს წმიდად ეკლესიად და დაჰვარდეს წინაშე განმაცხოველებელისა მის ადგილისა სადა იგი ღმერთსა ჴერ ჩინებითა აღემართა საკჳრველებით სუეტი იგი დიდებული, რომელი მდგომარე არს ჰაერთა შინა, თჳნიერ ხელთა კაცობრივთა ზედა კერძო კუართისა მის ზეგარდამო ქსოვილისა ქრისტეს მხსნელისა ჩუენისა, რომლისათჳს სხუათა თხრობათა შინა მოჴსენებულ არს ამას წინაშე: მრავლითა ცრემლითა დაალტობდა იოანე იატაკსა მოწაფეთაჲ თანა მრავალ ჟამ. ხოლო სრულ ქმნისა ლოცვისა, კათალიკოზმან მრავლითა მოღუაწებითა ისტუმრნა და დაადგრეს მუნ დღეთა მრავალთა და ხედვიდეს ყოველნი პირსა მამათასა, ვითარცა ანგელოზთასა და მოიწყოდეს ყოვლით კერძო, ყოველთა სენთაგან შეპყრობილნი და ყოველნი მიემთხუეოდეს მსწრაფლ კურნებასა და ესმოდეს ყოველთა მათ სიტყუანი საუკუნოჲსა ცხოვრებისანი და განმტკიცნებოდეს ყოველნი სარწმუნოებასა ზედა წმიდისა სამებისა და კუალად მოძღურებათა მათთა მიერ ყოველი ქუეყანა ქართლისა ვიდრემდის თჳთ თავადიცა მეფე და ყოველნი მთავარნი ქართლისანი მიიწივნეს მუნ და მათგან კურთხევისა მიმღებელნი განათლდებოდეს სწავლითაგან ნეტარისა იოანესთა. ხოლო ნეტარნი ესე მამანი მრავლითა ლოცვითა და ვედრებითა ითხოვდეს ღმრთისაგან, რათა უჩუენოს მათ ადგილი მკჳდრობისა მათისა და მოვლიდეს ყოველთა მათ ადგილთაჲ სადა ნეტარი ნინო იყოფებოდა და ამბორს უყოფდეს იატაკსა[1]) და ვითარმცა მას ცხოველსა ხედვიდეს ეგრეთ შეიტკბობდეს და ეზიარებოდეს და იკითხვიდეს და სცნობდეს ყოველსა მას ცხოვრებასა მისსა და ქადაგებასა და ხადოდეს[2]) ღმერთსა, რომელმან უძლურსა ბუნებასა მიანიჭა მადლი მოციქულებისა და ესე ვითარცა ღუაწლთა ძლიერთა შინა განაძლიერაჲ და უმხნეს იპოვა მამათა.

დღესა ერთსა იხილა აღმოსავლით კერძო მთასა ზედა ზადენისასა, რამეთუ ვითარცა ნისლი ეშმაკთა სიმრავლენი ჰყოფდეს მრავალთა რათმე საოცრებათა, განკჳრდა და ჰრქუა მოწაფეთა თჳსთა. «იხილეთღა უკეთურნი ესე რაჲსა ჰყოფენ, ამისთჳს, რამეთუ მთნდა მე ადგილი იგი საყოფელად ჩემდა, შინებისათჳს ჩუენისა სახილველად ჩუენდა შეკრებულ არიან და ჰყოფენ საოცრებათა გარნა ძალი ქრისტესი თანამწე ვიყოთ», მერმე მიექცა სულთა მათ ბოროტთა და ეტყოდა «იყავნ უფალი კურთხეულ, რამეთუ მანდაცა ლტოლვილთა ვერცა სხუაგან ჰპოვოთ სამკჳდრებელი, სადაცა გლახაკის იოანეს და ძმათა ამათ ჩემთა სახელები ითქმოდესა». ხოლო მივიდეს წმიდისა კათალიკოზისა და ითხოვეს ადგილი იგი მთაჲ ყოვლად მაღნარი და შეუვალი კაცთა მიერ, რათა დაემკჳდრნენ მუნ ვიდრემდის განუჩინოს მათ მადლმან ღმრთისამან შემდგომი.

და უბრძანა კათალიკოზმან, ვითარმედ წმიდანო მამანო, ყოვლად უნუგეშინისცემო და მაღნარ არს და შეუვალ კაცთაგან მთაჲ იგი და უწინარეს კერპიცა იგი ბილწისა ზადენისა მდგომარე ყოფილ არს იქა, რომელი იგი შემუსრა ნეტარმან ნინო და აწ ვითარ მესმის სულთა მათ ბოროტთა აღსავსე არს მთაჲ იგი. ხოლო მათ ჰრქუეს «იყავნ ნება ღმრთისა, წმიდაო მეუფეო და წმიდანი ლო-

---

1) იატაკი, ოთახის ფილაქანი, ანუ სხუა რამე ადგილისა.

2) ხადება — მადლობა.

ცჳანი შენნი შემწე მდაბალთა ამათ მონათა თანა შენთა მოგჳეც კურთხევა შენი და წარგჳავლინენ» და ვითარ ვერ დააყენნა იგინი კათალიკოზმან, მისცა მათ კურთხევაჲ და წარგზავნნა იგინი.

ხოლო იყო ჟამი მისის თჳსა და მდიდრობდა მდინარე არაგვი, მიიწინეს უკუჱ კიდესა მდინარისასა, ხოლო თჳთ ევლავიოზ კათალიკოზი მუნ იყო მრავალთა თანა ეპისკოპოზთა და სხჳსასა სიმრავლისა ფრიადისა, რათა უვნებელად წიაღ იყვანნე ფიცხელისა მისგან მდინარისა, იხილეს რა დიდროჲ იგი წყლისა, აყენებდეს მათ წიაღსლვად, რამეთუ უღონო იყო განსლვა მისი ჟამსა მას.

ჰრქუა დიდმან იოანე ნეტარსა შიოს. «ილოცე მამაო, რათა ღმერთმან უვნებელად წიაღ გვიყვანნეს იმიერ». ხოლო მორჩილმან მან სულმან ყოვლად არა რაჲ ჰრქუა სხუა, არამედ მინდობილან ბრძანებასა მოძღურისასა მოიდრიკნა სამგზის მუხლნი აღმოსავლით, ჯუარი გამოსახა წყალსა მას ზედა და ჰრქუა. «მამა ჩუენი იოანე გიბრძანებს წყალო, რათა დაუყენნე სლვისაგან, ვიდრემდის წიაღ ვიდეთ იმიერ ხმელად». ეჰა უსაზღვროსა კაცთმოყუარებასა შენსა ქრისტე ღმერთო, რამეთუ სიტყუასა თანა მისსა დადგა მდინარე იგი სლვისაგან ვიდრემდის წიაღვიდეს იგინი ხმელად. იხილეს რა ესე სიმრავლემან ერისამან, ყოველნი ადიდებდეს ღმერთსა, რომელმან ესე ვითარი მადლი მოსცის მონათაჲ თჳსთა და იხარებდა კათალიკოზი და ყოველი ერი მადლობდეს ღმერთსა, რომელმან ეგე ვითარნი განსამტკიცებელნი სარწმუნოებისანი მოანიჭა მათ.

ხოლო ნეტარნი იგი მამანი აღვიდეს მთასა მას ზედა ფრიადისა ღუაწლითა სახმოსაგან სერტყუთასა და მიმოვლო ნეტარმან იოანე ყოველი იგი მთაჲ და ჰპოვა მცირე ქუაბი [1] და შექმნა იგი წმიდად ეკკლესიად და დაემკჳდრნეს მუნ და ჰქმნეს მცირედი რამე ტალავარები [2] და იღუწიდეს ძლიერად, რამეთუ განიკაფებოდეს ყინულისაგან სასტიკისა ჟამსა ზამთრისასა და იყო მათდა საზრდელად მდელოთაგან ქუეყანისათა [3], ხოლო განისმა ჰმბავი მათისა მუნ მკჳდრობისა და შექმნეს მთასა მას შინა გზა ფრიადმან სიმრავლემან და მოვიდოდეს ყოვლით კერძო სიმრავლე ერისა აურაცხელი. სნეულნი უძლეულნი, ბრმანი, დრეკილნი ერუსი და ყოველნი განიკურნებოდეს ლოცვითა მათ წმიდათა მამათაითა, ვითარცა წერილ არს ვრცელსა შინა ცხოვრებასა ნეტარისა იოანესსა.

დღესა შინა ერთსა გულს იდგნა კათალიკოზმან კრებისა თანა თჳსისა, რამეთუ მუნ იყუნეს ყოველნი ეპისკოპოსნიც მისნი, რათა აღვიდენ და მოიხილნენ წმიდანი იგი მამანი, წარვიდეს უკუჱ და აღვიდოდეს მთასა მას და იხილნეს ნეტარნი იგი ვითარცა ანგელოზნი ღუთისანი, თჳნიერ ყოვლისა სოფლისა განგებისა და სახმარისა, იხილნეს რა წმიდათა მამათა კათალიკოზი და ყოველნი ეპისკოპოსნი მომავალნი, განიხარეს სიხარულითა დიდითა, მოეგებვოდეს მათ და შეუვრდებოდეს ფერხთა მათთა და მიიღებდეს კურთხევასა მათ მიერსა, ეგრეთვე ეპისკოპოსნიცა იგი ლოცუასა მათ მიერსა. ხოლო კათალიკოზმან ჰყო რა ლოცუა დასასრულისა, დასხდეს უკუჱ ქუაბსა მას მაღლობელად, რომელი შეემზადა ეკკლესიად. ეტყოდა ნეტარი იოანე კათალიკოზსა და ყოველთა ეპისკოპოსთა, «რათ მოშჳრნით უფალნო ჩემნო, სიმდაბლისა ჩემისა და ვითარ ღირს ვართ ჩუენ მონანი სიწმიდისა თქუენისანი, რათამცა მოაშვრეთ სიწმიდე თქუენი აქა, არამედ ღმერთმან მოგცეს სასყიდელი, რომელი მდიდარ არს წყალობითა» უბრძანა კათალიკოზმან იოანეს, რათა ჰრქუას მათ

---

1) ქუაბი, კლდეში გამოკუეთილი მცირე სერნაკი, ანუ ოთახი.

2) ტალავარი — ნედლის ფოთლიან ფიჩხითგან წნული მცირე ოთახი, ანუ სადგომი, კარავის მსგავსი.

3) მდელო, გარეული მთის, კლდის ანუ მინდვრის წუანილი.

სიტყუა სარგებლისათჳს სულისა. ხოლო იოანე ეტყოდა «შენ გშჳენის ესე წმიდაო მეუფეო და შენი არს საქმე ესე, რათა ჩუენ ვირწყუნოდეთ სწავლათა შენთა მიერ». მრავალ ჟამ რა აიძულა კათალიკოზმან იოანეს, აღაღო პირი თჳსი და იწყო სიტყუად სიტყუათა ცხოვრებისათა შუენიერთა, რამეთუ ნექტარისა იოანესი პირი, ვითარცა წყარო ტკბილი მდინარე ეგრეთ აღმოაცენებდა სწავლათა დაულეველთა, ოდეს აიძულის ვინ თქმად რასამე და ისმენდეს მისსა ყოველნი იგი ეპისკოპოსნი და სარგებელი ეყოფოდეს ფრიად და იხარებდეს.

ამას ჟამსა შინა აღსრულებულ იყვნეს ეპისკოპოსნი ორნი, ერთი წილკნისა და ერთი ნეკრესისა და ზრახვა ჰყვეს კათალიკოზმან და ეპისკოპოსთა, რათა მათგანნი იყვნენ ეპისკოპოს ორთავე შინა საყდართა და განიზრახეს ესრეთ, რათა რომელთაცა დღესა შესწირონ უსისხლო მსხვერპლი მათ დაასხნეს ჴელნი თჳნიერ ყოველისა ცილობისა. ხოლო მოიწია რა ჟამი წმიდისა ჟამისა წირვისა, აბიბოს იქმნა მსახურ წმიდისა ჟამის წირვისა და ისე დიაკონი და აღესრულა რა ჟამის წირვა შეიპყრა კათალიკოზმან ერთითა ჴელითა ისე, ხოლო ერთითა აბიბოს და ამბორს უყო აბიბოს და ჰრქუა: გიხაროდენ აბიბოს ეპისკოპოსო ნეკრეს ქალაქისაო და ამბორს უყო ისეს და ჰრქუა: გიხაროდენ ეპისკოპოსო წილკნისაო. ხოლო იგინი განცვიფრდეს მოულოდებელსა მას ზედა სმენასა. შეწუხებულნი იჯმნიდეს, უღირსებასა იტყოდეს, ევედრებოდეს შეუვრდებოდეს ფერხთა ცრემლითა, განტევებად მძიმისა მისგან საქმისა, გარნა კათალიკოზმან ესრეთ ჰრქუა მათ, ცხოველ არს უფალი ჩუენი იესო ქრისტე, არა გარემოვაქციო სიტყუა ესე, რომელი იქმნა ჩემ გლახაკისა მიერ გამორჩევითა ღმრთისათა. ესე რა ესმა იოანეს ჰრქუა მათ, «შვილნო, ნუ ხართ ურჩ განგებისა ღმრთისა და წმიდისა ამის მეუფისა ჩუენისა და რამეთუ მოვიწვიენით აქა ამისთჳს, რათა ვიღუაწოთ ადგილად ღმრთისათჳს, რომელმან იგი მიბრძანა ჩუენ მოსლვად». ესმა რა სიტყუა მოძღურისა ერჩდეს ბრძანებასა მისსა და წარიყვანა კათალიკოზმან და ჰყვნა ორნივე ეპისკოპოს და წარავლინა აბიბოს საყდარსა ზედა ნეკრესისისა, ხოლო საკჳრველი ისე, წარავლინა საყდარსა წილკნისასა, რომელსა შინა მდგომარე არს ხატი ყოვლად უბიწოსა ღმრთისა დედისა, რამეთუ მებრვე ესე ვითარი ღირსი მღდელთ მთავარი შუენოდა წილხდომად საყდარსა ღმრთის მტჳრთუელისა ქალწულისასა, მწყემსად ჯეროვნად ძისა და ღმრთისა მისისა სისხლთაგან მოგებულთა სამწყსოთაჲ.

არამედ ნეტარი შიო იყო დაყუდების მოყუარე და ევედრებოდა იოანეს, რათა უბრძანოს მას დაყუდებით ყოფა და ჰრქუა მას იოანე, «შვილო შიო, წარვედ სადაცა უფალი მიგიძღუეს, რამეთუ გამომიცხადა მე ღმერთმან, ვითარმედ დაყუდებითაცა ცხოვრება წარვლო და მამა იქმნა დიდისა ლავრისა; არამედ წარვედ და მიიღე კურთხევა ნეტარისა მეუფისა ჩუენისა კათალიკოზისა და იყავნ უფალი შენ თანა, ვითარცა არა სადა დამიტევა მე მადლი ესე ბრძოლასა შინა სულთა უკეთურთასა, იგი იყავნ ჴელის აღმპყრობელ შენდა დღე და ღამე, მფარველ და ნუგეშინისმცემელ და შენ წილ მბრძოლ დამარღუეველ ყოველთა ძალსა და სივერაგესა ეშმაკთასა».

ესრეთ რა შეზღუდა ლოცვითა ნეტარმან იოანე ღირსი კურთხევისა შიო, წარვიდა კათალიკოზისა წინაშე და მოიღო კურთხევა მის მიერ და წარემართა დასავლით კერძო მცხეთისათა, კაცთაგან ყოვლად უვალთა მაღნართა და კლდეთა საშინელთა. ვლო და იხილა ხევი რაჲმე ღრმა უნუგეშინისცემო, ურწყული, სავსე მხეცთა მიერ და ქუეწარმავალთა გესლიანთა [1]), რომელნი იგი მიხუდ-

1) გესლი, შხამი. გესლიანი გუელი, შხამიანი გუელი.

ვით ოდეს შეაძრწუნებდა კაცობრივსა ბუნებასა და ვითარ მიმოვლო ადგილი იგი, [illegible] განსაკჳრვნებელ მონისა შენისა ქრისტე ღმერთო ჩემო და მადლი შენი მწე სიმდაბლისა ჩემისა და ლოცვანი მამისა ჩემისა იოანესნი მფარველ და შემწე ჰყვნ ჩემდა. ჰპოვა ჩრდილოთ კერძო მდინარესა მას დიდსა, რომელ არს მტკუარი, ქუაბი ყოვლად მცირე, რომელი კმა ეყოფოდა მფა-რველად სხეულსა მას მისსა, ამას შინა დაემკჳდრა ნეტარი შიო მარტოებით. მხოლოდ მინდო-ბილი ღუთისა მხოლოისა, თჳნიერ საზრდელისა და სასუმელისა, თჳნიერ ყოვლისა ნუგეშინისცე-მის, რომლითა კაცნი ცხოვნდებიან. ხოლო გარდავლნა რა ორმეოცნი დღენი იხილა ღმერთმან გულს მოდგინებაჲ მისი და მიტევება ზრუნვისა მისისა მისდა, რამეთუ არცა მხალთაგანი რაჲმე იღუაწა განმაძლიერებელად გუამისა მისისა. მისცა მის ძალი უმეტესი და განასრულა ღირსმან შიო სამეოცი დღე ყოვლად მიუღებელმან საზრდელისა და სასუმლისაგან.

და ესრეთ მინდობითა სასოებისა ღუთისათა, სურვილით და წადიერებით შეიტკბო მკჳდრობა ქუაბსა მას შინა, რამეთუ უგულებელს ჰყო თავისა თჳსისა ზრუნვა ყოველთავე მსოფლიოთა და ხორციელთა შუებათათჳს და მისცა იგი იწროებათა და ჭირთა, რომელთა მიერ მონად და მსახუ-რად სულისა მორჩილებად დადგინებაჲ ხორცთა შეუძლოს. ხოლო სასოება თჳსი ყოველი აქუნდა ღუთისა მიმართ და მის მიერ მოელოდა შეწევნასა და განძლიერებასა თჳსსა ყოველთა მიმართ საბ-რხეთა და სივერაგეთა მტერისათა.

ხოლო დღეთა ამათ შინა ვინ გამოთქუნეს ღუაწლნი მისნი, რომელნი მოიწყოდეს მის ზედა განსაცდელნი ეშმაკისნი, რამეთუ არა დაშთა სისრათა მისთაგანი, რომელი არა მოაწია წმიდისა ამის ზედა. მრავალ ფერად განცდად იგი გულის სიტყუათა მიერ აურაცხელთა და ჩუენებათა შინა ოცნებათთა და ვითარ ვერა რაჲ უძლო ამათ მიერ მერმე იწყო შინებად მისდა, ოდესმე სახითა მხეცთათა, ოდესმე სახითა ქუეწარმავალთათა, რამეთუ იქმნის ლომ და ვეფხ და დათჳ და გუელ რქოსან და აშინებნ ოდესმე ღამით და ოდესმე დღისით; ხოლო იხილა, რამეთუ გურდემლსა ჭედ-და, ანუ კუერსა სცემდა, კუალად მოიცუალა სხვით კერძო და დამესა ერთისა ქმნა ესე რაჲმე ოცნე-ბა, რამეთუ შეკრბეს მუნ დამკჳდრებულნი იგი ეშმაკნი და ქმნეს სიმრავლე ამბოხისა ფრიად და და-ესხნეს ვითარ ჰნებვიდა მოკლვა მისი, არამედ ყოვლად არა შეირყია ნეტარი ესე ოცნებათა მათგან მათთა, სრულ იყო გულს მოდგინებით და დაწყნარებულად ლოცვა თჳსი, მერმე გამოვიდა ქუაბით და ჰრქუა მათ: უბადრუკნო, არა უწყითა, რამეთუ სადა ძალი ქრისტესი არს, მუნ თქუენ მიერ არა რაჲ შესაძლებელ არს, აჰა ესერა ეს ოდენნი დღენი არიან და ყოველსა, რომელსა ჰყოფთ და ვერცა მოახლებად ჩემდა უძლეთ, რამეთუ ქრისტე ღმერთი ჩემი, ძალ ჩემდა და ცხოვრება და სიქადულ და მე თქუენგან ყოვლად არა მეშინის, არამედ უფროსღა აწ მე გეტყჳ თქუენ. სახელითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა წარვედით და განმეშორენით ჩემგან ყოველნი მოქმედნი უსჯულოებისანი. ხოლო ეშმაკნი სიტყუასა ამას ზედა იელტოდეს მისგან და ჰრქუეს მას, შიო ამპარტავანო ბერო, აჰა ესერა ხვალე მთავარი ჩუენი მოიწევის აქა, რამეთუ აწ ბრძოლად და მოკლვად არს მოძღურისა შენისა იოანესსა და ხვალე მოაკუდინოს იგიცა და მოიწიოს აქა და მოგაკუდინოს შენცა ბოროტად ესე ჰრქუეს და წარვიდეს.

ხოლო განიპყრნა ხელნი თჳსნი ნეტარმან შიო ღუთისა მიმართ და ხადოდა შეწევნად ძალისა მისსა და ღამე იგი განათია ხელ განპყრობით გარეგან ქუაბისა მის თჳსისა და ვითარცა მოეახლა ცისკარი, იხილა ქუაბსა მას შინა ნათელი მიუთხრობელი, რომლისა განცდად ვერ შეუძლებად და მოეფინა სულნელება რაჲმე მიუთხრობელი, ვიდრემდის აღავსო სული მისი სიხარულითა და ჰრ-

ქუა ქუაბით გამო. იშიო მიანო ერთგულო ძისა ჩემისაო, მოვედ და იხილე ქუაბისა მის კარსა
მდგომარე დედაკაცი ყოვლად დიდებული, რომლისა განცდად უძლონ იყო. ხოლო ერთი სხუა სახე-
თა მოღუაწეთათა მამა კაცი ყოვლად დიდებული და სიმრავლე ფრიად ერთა ზეცისათა, რამეთუ გან-
გებულ იყო ზედა კერძო კლდისა მის, სადა იყო მცირე იგი ქუაბი და ცადმდე იხილვებოდა მწყობრი
ანგელოზთა, რომელნი გალობდეს გალობასა სამწმიდისა ტკბილითა და რათმე მიუთხრობელითა
ხმითა და ყოველნი იყჳნეს ნიშნითა ჯუარისათა შეჭურვილ. ხოლო საშინებელისა მისგან დავარდა
ნეტარი შიო ქუეყანასა ზედა, რამეთუ ვერ იტვირთჳდა ბრწყინუალებასა მას განცდილსა, რომე-
ლი დედაკაცის მისგან გამოკრთებოდა; ხოლო მიუთ ვითარცა წუერი რამე კუერთხისა დიდებულ-
მან დედაკაცმან განაძლიერა იგი და ჰრქუა მას «აღდეგ» და აღადგინა იგი და მისცა ხელთა შინა მის-
თა მსგავსი თოვლისა მცირედი და ჰრქუა იმე ვარ მშობელი ქრისტე ღმრთისა, რომელი იგი შენ შე-
იყუარე; ხოლო ჩემთანა მდგომელი ნათლის მცემელი არს იოანე და ვიხილეთ რა სრული სიყუა-
რული შენი ძისა მიმართ ჩემისა, მოვედ ნუგეშინისცემად შენდა აწ შეჭამე ეგე, რომელ არს ხელსა
შენსა და ამიერიდგან რა იგი ზეცით მოგეცემოდის მას ჭამდი და სულარა გეშინის ბრძოლთაგან
ეშმაკისათა, რამეთუ გაქუს მდიდრად მადლი ღმრთისა და იქმნეს უდაბნო ესე აღსავსე კაცთა მიერ
ღმრთივშემოსილთა, რომელნი მობაძავ იყჳნეს ცხოვრებასა შენსა და მაქებელ შენდა ეგოს იგი
უკუნისამდე». ხოლო მოეგო რა ნეტარი შიო თავსა თჳსსა და ცნა მეურნეობაჲ ღმრთისა და უბ-
რწოსა დედისა მისისა და ჭამა საზრდელი იგი, რომელი აქუნდა ხელთა მისთა მსგავსი თოვლისა, რო-
მელი მოუძღუნა ბრწყინუალემან მან დედაკაცმან, დატკბა პირი მისი მიუწთომელითა რაჲმე სიტკ-
ბოებითა და სიხარულითა განძლიერდა, ილოცვიდა ღმრთისა მიმართ და იტყოდა:

«ჰოი! იესო სახიერო და კაცთმოყუარეო, რომელი იშევ წმიდისა ქალწულისა და ღმრთის
მშობლისაგან, რათა აცხოვნნე შეცთომილნი ეშმაკისაგან და გამოიხსნე მოსავნი და ღმრთად და
ხორცშესხმულად აღმსარებელნი შენნი მანქანებათაგან მისთა. შენ მეუფეო უფალო! მომეც მე ძლიერ-
სა ამას მონასა შენსა მოთმინებითი დადგრომა ადგილსა ამას შინა, რათა სათნოდ შენდა აღვასრულე-
ნე ნეშტნი ესე დღენი ცხოვრებისა ჩემისანი და ღირს მყავ მეცა სხუათავე თანა შენ მიერ შეყუა-
რებულთა ხილვად კეთილთა მათ საუკუნეთა, მეოხებითა ყოვლად უხრწნელისა დედოფლისა ჩუე-
ნისა უბიწოჲსა დედისა შენისათა და დიდებულთა წმიდათა მოციქულთათა და წმიდისა მამისა ჩუე-
ნისა იოანესითა». ამით მეტყუელი ცრემლითა დაალტობდა ქუეყანასა განგრძობილად ლოცვასა
აღმასრულებელი და მუხლთმოდრეკით მადლობისა შემწირველი უფლისა მიმართ მრავალთა დღეთა
შინა. ხოლო ამას შინა, ვითარცა წარხდეს დღენი რაოდენნიმე და დადგრომილ იყო ნეტარი შიო
ლოცვასა და მარხვასა შინა შეუორგულებელსა, იხილა ღმერთმან გულს მოდგინება და მოთმინება
მისი და ვითარ არა ჰრიდებდა ხორცთა თჳსთა ესე ვითარსა იწროებასა და უღონოებასა შინა დას-
ჯად ნაკლულევანებისა მიერ ყოველთავე საჭიროთასა, ვინაცა მანვე სახიერმან და კაცთმოყუარემან
ღმერთმან არა უგულებელს ჰყო მონა თჳსი, არამედ, რომელმან ელია ყორნისა მიერ უდაბნოს
გამოზარდა, მანვე აქა მსახურიცა თჳსი შიო, შურსა საღმრთოსა შემშურვებელი ზარდა საზრ-
დელისა მოვლინებითა, რამეთუ ტრედისა მიერ დღითი დღე მოუკიდოდის მას საჭიროსა ნუგე-
შინის საცემელსა ხორცთასა და ამას თანა წყალიცა, გმა საყოფელი მოანიჭა მას განხმელისა
კლდისაგან მარჯუენით კერძო ქუაბისა მის, რომელსა შინა იყოფებოდა, ესე ვითარი-რა ღმრთისა
მიერი მეურნეობა მის ზედა ქმნილი, იხილა წმიდამან შიო, მადლობასა და ქებასა შესწირვიდა
მისსა მეტყუელი.

М САБИНИНЪ

[illegible]

ПОСѢЩЕНІЕ ПРѢСВЯТОЙ БОГОРОДИЦЫ СВ ВЕЛИКАГО ИЮ МГВИМСКАГО ЧУДОТВОРЦА.

ოჰოი! უფალო დიდებისაო და ღმერთო ყოვლისა ნუგეშინისცემისაო, იყავნ სახელი შენი კურთხეულ უკუნისამდე, რამეთუ დიდებულ არს წყალობა შენი ჩუენ ყოველთა ზედა, ვინაიგან კაცთაცა და საცხოვარსა აცხოვნებ, შენ უფალო სიმრავლისაებრ წყალობათა შენთასა, რომელმან ჯერ იჩინე ჩემიცა უღირსისა და უნდოსა ზრუნვა, ვინაცა ყოვლისა თჳსვე ვმადლობ სახიერებათა შენთა, რომელი არა დამიტევებ მე ცოდვილსა ამას და უხმარსა მონასა შენსა.

ესრეთ ზეგარდამოსა მოურნეობისა მიმოხედული ღუთისაგან, იხარებდა სულითა და ადიდებ-და მეუფესა ყოველთასა, რომელმან წყალობით მოხედვა ჰყო მის ზედა და მიერითგან დასძინა მღუ-ძარებასა და ლოცვა სხუათა ყოველთა თანა მოღუაწებათა, რამეთუ აგრძნობდა იგი უხილავად წყა-ლობასა მისა მიმართ ბოროტთა მტერთა ეშმაკთასა, ვინაცა განძლიერებულ იქმნა საღმრთოსა ძა-ლისა მიერ და მოეცა მას ძალი წმიდისა სულისა მიერ დათრგუნვად თავსა მზაკვარისა გუელისასა და ზესთა ქმნად ისართა და მანქანებათა მისთა და წარიმართნა იგინი დღე ყოველ ფსალმუნებითა და ზე დგომითა ლოცვითა ღუთისა მიმართ, რამეთუ პირსა შინა თჳსსა მიაქუნდა სიტყუა წინასწარ-მეტყუელისა დავითისა სამარადისოდ. «უფალი ნათელ ჩემდა და მაცხოვარ ჩემდა ვისა მეშინოდის, უფალი შესავედრებელ არს ცხოვრებისა ჩემისა ვისგან შევძრწუნდე, ალთუ დგეს ჩემზედა ბრძოლა ამისთჳსცა მე შენ გესავ» და კუალად «მომადგეს მე და მომიცვეს მე და სახელითა უფლისათა ვერე-ოდი მათ». საფრხე შეიმუსრა და ჩუენ განვერენით ამათ და ესე ვითართა ლოცვათა ზედა დამხმო-ბელი მათი ბოროტთა ეშმაკთა ძალსა განიოტებდა ნიშითა საუფლოსა ჯუარისათა მარტოებითი მყოფი და მხოლოდ ღუთისა მიმართ გალობათა და ქებათა აღმავლენელი, მეუდაბნოებით თჳსაგან.

ხოლო ამას შინა წარხდეს რა მრავალნი ჟამნი, ინება ზეგარდამომან განგებულებამან გამოჩი-ნება ბრწყინვალისა მის სანთლისა, ვინაიგან არცა შესაძლებელ იყო ქალაქისა მთასა ზედა სათნო-ბათასა დაფუძნებულისა ესრეთ უმეცრებასა შინა დაფარვა; ამისთჳსცა სასანთლესა ზედა დადგმულ იქმნა მნათობი ესე ნათლისა, რათა ჰნათობდეს იგი ყოველთა და განათლდებოდნენ მოძღურებათა მისთაგან სულნი მორწმუნეთანი, ამისთჳსცა მრავალ ჟამ დაფარული ესე საუნჯე, გამოაცხადა ღმერ-თმან სახითა ესე ვითარითა. რამეთუ მას ჟამს იყო ვინმე მამაკაცი სახნიო მთავარი ციხე დიდისა 1) სახელით ევაგრე, შვილი ღუთის მსახურთა და მორწმუნეთა მშობელთა და სიყრმით თჳსითგან ღუ-თის მსახურებასა და საღმრთოთა წერილთა წურთასა შინა აღზრდილი; ესე ოდესმე დღესა ერთსა გამოვიდა შვილთა და მონათა თჳსთა თანა, ნადირობად იმიერ მტკურისა, სადა იგი იყოფებოდა სა-ნატრელი შიო. ხოლო ვითარცა მიიწივნეს იგინი ამას ადგილსა, მიმო დაიბნინეს ყოველნი მარ-ჯუენ და მარცხენ, ძებნად ნადირისა; ხოლო ევაგრე მხოლოდ მდგომარე იყო ერთსა ადგილსა და იქი და აქა ხედვიდა, რათა იხილოს, რომელიმე მის მიერ ძებნულთა ნადირთაგანი და განგებითა საღმრთოთა იხილა ტრედი იგი პირუტყვ ხსენებული, რამეთუ მიაქუნდა საზრდელი წმიდისა შიოს მიმართ მსგავსად ჩუეულებისა. ხოლო ევაგრე მიხედვიდა ტრედსა მას სიმახვილითა სადა იგი შე-ვიდა და იხილა ადგილი იგი და დაისწავა, ამისსა შემდგომად ნადირისა გზა საყოფელისა მომნადირე-რებელი, წარვიდა სახიდ თჳსად.

ხოლო ხვალისა დღე კუალად განვიდეს ნადირობად, ვითარ და უწინარესცა დღესა და ვითარცა მიმოვიდოდეს სხუანი ყოველნი ძებნად ნადირისა, კუალად ევაგრე მდგომარე იყო მახლობლად ქუე-

1) ციხე დიდი ანუ მცხეთის ციხე. ნახე გეოგრაფია ვახუშტისა გუერდი 216 — 217.

ბისა მის, სადა ჰყოფებოდა ღირსი შიო. და აჰა ესერა ხედვიდა ტრედსა მას, რომელი ეხილვა უწინარესსა დღესა მიმღებელად საზრდელისა პირითა თჳსითა ბერისა მიმართ, ესერა იხილა ევაგრე განკჳრვებულ იყო განსაკჳრვებელსა ამას სახილველსა ზედა, ვინაცა შეუდგა კუალსა ტრედისასა, რათა ცნას ზედა მიწევნით თუ რასა მიზეზისათჳს ორგზის იხილვა მის მიერ ტრედი მიმღებლად საზრდელისა მის ადგილისა მიმართ. ხოლო ვითარცა მიიწია იხილა წმიდა მამა შიო, მჯდომარე ქუაბსა მას შინა და ბნელობისა აღმავლენელი ღმრთის მიმართ. და ევაგრე უკუე განკჳრვებული უფროსა ამას სახილველსა ზედა ზარგანხდილი მოშიშებით იტყოდა მისა მიმართ, რამეთუ გულის ჴყო ღმრთისა ძალით დაყუდება მისი ქუაბსა მას შინა, ვინ ხარ და სადათ ხარ! კაცო ღმრთისაო. ხოლო ბერი ეტყოდა მას. «მე კაცი ვარ უცხო და ქრისტეს მოსავი, ხოლო ვიყოფები ქუაბსა ამას შინა მცირესა განშორებული მსოფლიოთა ამბოხებათაგან, რათა მყუდროებით აღვასრულნე დღენი ცხოვრებისა ჩემისანი და ესრეთ უშფოთველად თანა მდებსა მადლობასა და დიდებისმეტყუელებასა სრულ მყოფელი ყოველთა მეუფისა და უფლისა მიმართ, სათნო ვეყო ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა.» ხოლო ევაგრე მსმენელი ამათი, ნეტარისა და ღირსისა შიოისგან, მხიარულ იქმნა ფრიად სულითა და იტყოდა მისა მიმართ; ცხოველ არს უფალი და ცხოველ არს სული შენი, არა სადა დაგიტეო შენ ამიერითგან და არცაღა წარვიდე სახიდ ჩემდა. ხოლო ბერი ეტყოდა მას «ვერ ძალ გიც შჳლო მოთმენა სიფიცხესა და ულხინებასა ამას უდაბნოსასა, რამეთუ ვითარ გამოაჩენს სახე შენი მრავალთა ფუფუნებითა აღზრდილსა, გხედავ შენ, ვინაცა წარვედ სახიდ შენდა, სამარადისოდ შიშსა ღმრთისა მქონებელი გონებასა შინა შენსა, რათა დაგიცვას შენ ყოველთაგან სავნებელთა სულისათა. და ევაგრე კუალად სიტყუასა უგებდა ბერსა; დაღაცათუ დღესვე იყოს სიკუდილი ჩემი შენთანა, არცა ესრეთ დაგიტეო შენ ღმრთივშემოსილო მამაო, არამედ აქა დავადგრე შენ წინაშე და შენ თანა ძჳრ ხილულება და იწროება ყოველივე აღვირჩიო, ვიდრეღა უკუნ ქცევა კუალად მსოფლიოთა შუებათა მიმართ და განსუენებათა, რომელნი მრავალთა შფოთთა მიერ აღსავსე არიან. ხოლო ვითარცა იხილა წმიდამან შიო სიმტკიცე გონებისა მისისა, თქუა ევაგრეს მიმართ; «აწ ვინაჲთგან ესრეთ შეგიყუარებიეს უდაბნო და ღმრთისათჳს იწროებით ცხოვრება, მერჩდი მე ყოველივე რაჲცა გრქუა შენ».

და ევაგრე მიუგო ყოველი, რომელი მიბრძანოს სიწმიდემან შენმან მხიარულებით ვჰყო და შევიწყნარო იგი სიტყუასაებრ შენისა, ხოლო ბერმან მისცა მას კუერთხი თჳსი, რათა აქუნდეს ხელთა მისთა და ჰრქუა «წარვედ შჳლო და წარიღე ესე და მირახვიდე მტკუარსა ზედა, შთაყავ ესე წყალსა შინა და შეწევნითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა გზა გცეს მდინარე იგი და წიაღხდე ხმელად და მისრულმან სახიდ თჳსად განაგე ყოველი საცხოვრებელი შენი, ვითარცა ღმერთსა სთნდეს და კუალად უკუმოიქეც ჩემდავე; ხოლო მოიწიო რა მდინარესა ზედა მსგავსად პირუელისა კუალად შთაყავ კუერთხი ესე ჩემი მას შინა და უკეთუ გზა გცეს, მოვედ ჩემდა მომართ მოსწრაფებით, რამეთუ ნებაჲ არს ღმრთისა, ხოლო უკეთუ არა განიპოს და არცა ერჩდეს ამას კუერთხსა, არა გზა მყოფი შორის მისსა, უკუნ იქეც სახიდ თჳსად, ვინაჲთგან მტკიცედ უწყოდე, არა სთნავს ღმერთსა ხელ-ყოფა ეგე შენი».

მაშინ ევაგრეს დაღაცათუ მძიმე უჩნდა სიტყუა იგი ყოვლითურთ დატევებისათჳს და განშორებისა რაოდენადცა ღირსისაგან, არამედ ეგრეთცა მორჩილ ექმნა ბრძანებასა მისსა ფიცითა და სარწმუნებელითა მიმღებელი მისგან, რათა არა ივლტოდეს მიერ ადგილით, რამეთუ იტყოდა გონებასა შინა თჳსსა ეგრეთვე, ვითარმედ ნებსადა ჩემ ძლით დაუტეოს ადგილი ესე, რომელსა შეურაცხ ქმნიან ყოველნივე მშფოთნი ქუეყანისანი და აქა შინა მარტოებით და იწროებით აღურჩევიეს ცხო-

გრება შორის კაცთაგან და ყოველთავე ამბოხთა[1]) სოფლისათა; ამისთჳსცა ფიცით მიიღო სიმტკიცე ბერისაგან, რათა დაადგრეს მას ადგილსა ვიდრე უკუნ-ქცევადმდე მისა. ხოლო წმიდამან აღუთქმითა და არწმუნა, არა სადა წარსლვა, ვიდრე მოწევნისადმდე მისდა და ესრეთ კუერთხისა თანა კურთხევისა ბერისასა მიმღებელი ევაგრე, წარვიდა აღსრულებად ბრძანებულისა და ვითარცა მიიწია მდინარესა ზედა, ჰრქუა ერმასა ერთსა, რათა წარვიდეს და ჰრქუას ყოველთა სახლეულთა მისთა, რომელნი იყვნეს ნასდაგის[2]), რათა მიიწივნენ წინაშე მისა ციხედიდად. ხოლო მან შთაყო კუერთხი იგი მას შინა ვითარცა მცნებულ იყო მისთჳს ბერისაგან ჵ ჳოო! საკჳრველი, მეყსეულად მდინარე ესე დიდი, რომელსა ყოველნი მეცნიერ ხართ, განაყო საშუალ შეკდიმებული განხმელისა კუერთხისაგან და გზასა ევაგრეს დაულტობლითა ფერხითა (მიჰცემდა) სლვად მას შინა.

ხოლო ვითარცა მივიდა სახიდ თჳსად, განაგო ყოველი საცხოვრებელი თჳსი, ვითარცა ემცნო მისთჳს ბერსა და მისცა გლახაკთა უმეტესი კერძო მონაგებთაგან თჳსთა და გიხაროდენსა დამტკ-ვებელი ნათესავთა და სოფლისა, მოსწრაფე იყო ვითარ სხუა ვინმე ლოთ სეგორს, ღმრთისა მიმართ მიწევნად არღარა მიმხედველი გონებითა და თუალითა სოფლადმდე, რამეთუ მოჰშიშებდა ნუ სადა მართლ უკუნ მხედველი, არა წარმართებულ იქმნეს სასუფეველისა მიმართ ცათასა, ვითარ ძეგლ მარილისად შეყინებული მიწიერთა და სოდომებრთა ცნობა ვნებულებათათჳს, ვინაცა მაღლად მჴო-ნებელი კუერთხისა ბერისასა და მსგავსად ჵირუჳლისა შთაჰყო წყალსა მას შინა კუერთხი იგი ღირსისა შიოსი და კუალად გზა ჰსცა ფრიად დიდმან და საზარელმან წყალმან.

ეჰა ძლიერება შენი ქრისტე ღმერთო, ესე სასწაული არა უდარეს არს ძმანო სასწაულსა მის, რომელი იქმნა წინასწარმეტყუელისა და ღმრთისმხილველისა მოსეს კუერთხისა მიერ, რამეთუ დაღაცათუ მუნ ღმერთი იყო მბრძანებელი და წინასწარმეტყუელთა უპირატესი მოსე ბრძანებული მსახურა საღმრთოსა დიდებისა, არამედ აქა მაღლით განმღრთობილი სულისა წმიდისა მიერ მსა-ხური და მონა ღმრთისა შიო იყო მბრძანებელი, ახლისა ამის მოსესი, რომლმან კუერთხის ცემითა განიყუანა ისრაილი, ეგრეთვე შორს ჰყო გონება თჳსი, ყოველთავე ქრისტიანეთა ზრუნვათაგან ხედვად ღმრთისა მიმართ. ხოლო მეგჳპტელნი შემაწუხებელნი სულისანი, ბოროტნი გულის სიტ-ყუანი, დაანთქნა სიღრმეთა შინა დავიწყებისათა და ყოვლითურთ დაფარნა იგინი სამმოქცევთა მისა მდინარებრთა ცრემლთა ნაკადულისასა; კუალად ესე სასწაული არა უმცირეს არს, რაჲამს იორდანე განაპო ელისე ხალენითა ელიასითა და ვთქუა რამე შეკადრებით, მუნ ხალენი იყო შემოსილი ხორცთა მათ დიდისა წინასწარმეტყუელისათა და მრჩობლ მიმღებელსა სულისა საწინასწარმე-ტყუელისასა, რომელი აქუნდა ელისეს, მან სამგზისცა და ეგრეთ განაპო. ხოლო აქა კუერთხი მო-ღუაწისა ხელთა შინა უსრულისა კაცისათა და ორგზის განაპო ერთგზის შთაყოფითა; გარნა მუნცა ღმერთი იქმოდა ჵ აქაცა, იგივე ადიდებს მოშიშთა მისთა, დიდება დიდსა მას დიდებულსა სახელსა მისსა.

ესე ვითარი კადნიერება მოეღო ღმრთისაგან საკუთარსა მონასა მისსა სანატრელსა შიოს, რა-მეთუ განხმელისაცა კუერთხისა მიერ მხოლოდ ბრძანებით სხუათა მიერ აღვირ ასხმიდა ბუნებასა წყალთასა და შორის მთისა გზა ჰსცა გარეშე ჩუეულებისა ხელისა დადებითა, რამეთუ ესე ვითართა

1) ამბოხება, ქუეყნის შფოთვა, ფრიად დიდი ზრუნვა.

2) ნასდაგი, აქამომდე მოჰჩანს მონასტრის დასავლეთს მხარეს, ნაქცევნი მისნი და შუვალისა ციხისა მისისა სახელწოდებულად ციხე-დიდათ. ნახე გეოგრაფია ვახუშტისა გუერდი 216—218.

სასწაულთა მიერ უწყის ღმერთმან შემკობაჲ მსახურისა თჳსისაჲ, ვინაჲცა ვისწრაფოთ ჩუენცა სიწმიდისა მიერ და კრძალულებისა სათნოებათა ღუაწლისა, რაჲთა მოვიღოთ მადლი საუკუნეთა კეთილთა მიმთხუევისაჲ.

ხოლო ჩუენ პირუელსავე სიტყუასა მოვიდეთ: ესრეთ სადმრთოსა სურვილისა მიმართ აღძრული ევაგრე ღირსი, ვითარცა მოიწია წინაშე ბერისა, ყოვლისავე ბრძანებისა მისისა სრულ მყოფელი. თქუა წმიდისა მიმართ, წმიდაო მამაო, ვითარცა მიბრძანე ყოველივე ეგრეცა ვჰყავ და აწ ესერა მოსრულ ვარ წინაშე სიწმიდისა შენისა, კუალად მორჩილებით სრულ ქმნად, რომელიცა რაჲ მიბრძანო.

ხოლო წმიდამან შიო მიუგო მას «კეთილ მორჩილებისა შენისა მიერ, შჳლო, უფალმან განგაძლიერნენ და მოგეცინ შენ ძალი მოთმინებად ყოველთავე შემთხუეულთა შენდა ძჳრისხილვათა და ჭირთა მტერისა მიერ მოწევნულთა; ვინაჲცა განეკრძალე ყოვლით კერძო და მღვიძარე იყავ, რამეთუ მრავალ მანქანა არს ბოროტი ეშმაკ და ისწრაფის შებრკოლებასა ჩუენსა გზათაგან საღმრთოთა, ნუ სადა შენცა დაგირწყას საფრჴე და მოასთესნეს კეთილსა იფქლსა შინა გონებისა შენისასა ბოროტნი ღუარძლი, კუალად სწავლად უკუნქცევისანიო».

ესე ვითართა და მსგავსთა ამისთა სიტყუათა მიერ განამტკიცა ევაგრე ღირსმან შიო და ასწავა ვითარ ძჳრ არს წინა განწყობა ღონეთა მიმართ და ძმაცვათა მბრძოლისა ჩუენისა ეშმაკისათა და ჰრქუა, აწ უკუე შჳლო, ოდეს მოვიდეს გულ სავსება ღუაწლისა მიმართ შენ ზედა ყოველი, რომელი გონავს ცხოვრებისა შენისათჳს ჰყავ. ხოლო შეუვრდა ფერხთა ბერისათა ევაგრი, რათა სრულჰყოს მონაზონებითა. ჰრქუა მას შიო აჰა ესერა მე დაგასხამ შჳლო ცოდვილთა ხელთა ჩემთა შენ ზედა, ხოლო უფალმან ღმერთმან უხილავად ზეცით დაგდევინ მარჯუენა და სრულ გყავნ ყოვლითა კურთხევითა და შემოსა ნეტარმან შიო წმიდა ანგელოზთა სახე სქემა და ასწავა მას ყოველი წესი მონაზონთა კრებულისა და ვითარ ღირს მას ყოველთავე ხორციელთაგან განყენება და მხოლოდ ღუთისათჳს შესაკუთრება და განუჩინა მას საზღუარი ჳდომისა და დგომისა ლოცვისა და შრომისა და მოყლო ზემო კერძო განშორებულად და ჰპოვა ქუაბი და უბრძანა, რათა მუნ შინა იყოს და განაკრძალა იგი სულთა ბოროტთა ზედა მოსლვისაგან და თუ ვითარ უხმს ბრძოლა მათი, ასწავა ყოველი და თავადი წარვიდა თჳსადვე საყოფელად.

მიერითგან განცხადნა სახელი შიოსი ყოველსა მას გარემო სოფლებსა ევაგრეს ძლით და მოვიდოდეს მრავალნი და მონაზონ იქმნებოდეს და დაემკჳდრებოდეს მახლობელად ევაგრისსა. ხოლო აღვიდის რა კჳრიაკეს ნეტარი შიო იხილნის ყოველნი და სწავლითა შეზღუდვილნი და თჳთ იყოფებინ მყუდროებითა ქუაბსა მას შინა თჳსსა.

დღესა ერთსა იხილა ნეტარმან შიო, რამეთუ ძმასა ვისმე მოაქუნდა წყალი და ვითარ მოვიოდა უბრკუმა მას ეშმაკმან და შემუსრა სარწყული მისი და მწუხარე იქმნა ძმა იგი, რამეთუ ფრიადი შრომა თავს ედვა გზისა და მოაქუნდა დიდისა მისგან მდინარისა საჴუმილად, რათა მოიღოს მათ მიერ კურთხევაჲ: იხილა რა იგი ნეტარმან შიო, რამეთუ ცრემლოდა, შეწუხნა ფრიად იგიცა და მიხედნა, რამეთუ მახლობლად კლდისა მდგომარე იყო ანგელოზი, მზრდელი მისი და კურთხითა ვითარცა რასმე გამოასუსტებდა ძირსა მის კლდისასა; გულისხმა ჰყო შიო, ვითარმედ მოავლინა ღმერთმან ნუგეშინისცემისათჳს მათ ძმათასა, რათა მოსცეს მათა წყალი და ჰრქუა ძმასა მას ნუ სწუხ ძმაო, რამეთუ ცრემლთა მაგათ წილ შენთა და სასოებისა მაგის თჳს შენისა, აჰა ღმერთმან მაგას ადგილსა აღმოაცენა წყალი, რათა მიერ აღმოივსებოდეს სარწყული უშრომელად ძმათათჳს და აჰა

კერა სიტყჳსათჳს ზერისასა აღმოეცენა მცირე წყარო, რომელსა კმა ეყოფოდა ძმათა მათ მლოც-რჲა, რამეთუ იყვნეს იგინი ოცდა ხუთ ოდენდა, ჰმადლობდეს ღმერთსა,

შემდგომად ამისა იწყეს განმრავლება ძმათა და უღონო იყვნეს, რამეთუ არა იყო მათდა ეკკლესია, რომელსაცა შინა შეკრებულ იყვნეს დიდებულსა დღესა წმიდისა კჳრიაკისა და ამისთჳს ევედრნეს ნეტარსა შიოს, რათა უბრძანოს მათ აღშენებად წმიდა ეკკლესია; აღდგა უკუე ბერი და აღვიდა დამართებით ქუაბისა თჳსისა აღმოსავლითსა მას კლდისა წუერსა და უბრძანა ყოველთა ძმათა აღსრულება მისთანა ლიტანიითა. ხოლო მიიწივნეს რა მუნ ევედრებოდა ბერი ღმერთსა მრავლითა ცრემლითა და მომდრეკელითა თავითა ილოცეს მუნ ერთბამად და ევედრებოდეს ღმერთსა, რათა მან აჩუენოს მათ ადგილი, სადაცა თჳთ მას ჯერ უჩნს განმზადებად ტაძარი დიდებისა თჳსისა. მიიდრიკნა მუხლნი და მყოვარ ჟამ მდგომარე იყო ქუეყანასა ზედა და შემდგომად ლოცვისა მიიღო ცეცხლი საკჳრველთ მოქმედმან შიო და იპყრა იგი მარცხენესა ნებსა ჴელისა თჳსისასა და დასხა მას ზედა საკმელი, ხოლო მარჯუენითა ჴელითა გამოსახა მას ზედა სასწაული ჯუარი და უბრძანა ყოველთა მათ ძმათა, რათა აღიპყრნენ ჴელნი და განაგრძონ ჟამერთ ჴმობა კჳრიელეისონისა და ესრეთ აკუმევდა. ხოლო კუამლი იგი საკუმეველისა აღვიდა ჰაერთა შინა, ვითარცა სუეტი აღმართ ზეცამდე, ვიდრემდის თუალთაგან მათთა მიუფარა და დგა ეს და ხედვიდეს ნიშსა ამას განსაკრთომელსა. კუალად გამოჩნდა წუერი იგი საკმევლისა ჰაერთა შინა ქუეყანად შთამომავალი საკჳრველებით, ვითარცა საბელი რაჲმე შემტკიცებული; ხოლო მოეახლა რა ქუეყანად შთადგა ხევსა მას შინა ადგილსა ერთსა, სადა ძმანი იგი მკჳდრობდეს.

იხილა რა ესე დიდმან შიო წარუძღუა ძმათა მათ მადიდებელი ღმრთისა და მირაიწივნეს ადგილსა მას, რომელი უჩუენა მათ ღმერთმან ხედვიდეს საკმეველსა მას, ვითარცა ძეგლსა რასმე ეგრე მდგომარესა. ხოლო ნეტარისა შიოს თჳსა რაჲ ვინ თქუას, რამეთუ უმეტეს განგრძობასა ორისა ჟამისასა, სავსედ მქონებელი ჴელსა შინა ნაკუერცხალსა ცეცხლისასა, მოვიდოდა ყოველთა ძმათა და მაშინღა დაარხა ჴელთაგან თჳსთა ნაკუერცხალი საცეცხლურსა შინა.

ვინმცა არა განკჳრდა უცხოსა ამას სახილველსა და სასმენელსა და არა ადიდებდა ღმერთსა, მხოლოსა მოქმედსა საკჳრველებათასა, რომელმან ვითარცა ბაბილონს დაიცუნა სამნი ყრმანი ცეცხლისაგან შეუწუელად, ეგრეთვე მონისა თჳსისა ჴელი ზესთა ბუნებისა დაიცუა შეუწველად. მოითხოვა უკუე ღირსმან შიო სათხრელი, დასცა სამგზის ადგილსა მას სადა მდგომარე იყო სუეტი იგი საკუმეველისა და თქუა ესრეთ, ადიდება შენდა ღმერთო, რომელი სამგუამოვანებითა და ერთ არსებით იდიდები. ამას ადგილსა სრულ ჰყავ ტაძარი დიდებისა შენისა და განდგა მცირედრე განშორებულად, ჰსცა უკუე ქუეყანასა კუალად სამგზის სათხრელითა მით მეტყუელმან ესრეთ. ყოვლად წმიდაო ღმრთის მშობელო მარიამ, რომელმან ჰშევ სიტყუა ღმრთისა ჴორციელად, აქა დაამტკიცე სახლი სადიდებელი შენი და კუალად მცირედ მახლობელად იხილა მსგავსი ჯურღმულისა მღჳმე ყოვლად ღრმა და ბრძანა, რათა მას ზედა აღშენდეს ეკკლესია ნათლისმცემელისა.

ჰრქუა ნეტარმან ევაგრე, წმიდაო მამაო იყავნ ნება ღმრთისა და შენი და ნებასა შენსა, რამეთუ ვხედავთ ყოველნი, ვითარმედ სულითა ღმრთისათა იტყჳს ნეტარი პირი შენი და ნებასა შენსა ყოველსა ჰყოფს ღმერთი; ხოლო სუეტი იგი საკუმლისა ჰსდგა ადგილსა მას ზედა სამ დღე შეუძრავლად და გამოსცემდა სულნელებასა მიუთხრობელსა და დღესა მესამესა აღყრბა.

აწ მიგითხრა თქუენ ღირსისა ევაგრესთჳს, თუ ვითარ ძიება ჰყუეს მეფემან და მთავართა

ქართლისათა და ესმა რა მონაზონება მისი რაოდენ შეწუხნეს, რამეთუ ესე იყო შემდგომად მეფისა განმგებელ სამეფოისა ქართველთასა და ფრიად მხნე და გამარჯუებული სპასპეტი.

ჟამსა მას ოდეს თჳთმპყრობელი იუსტინიანოს მეფე ბერძენთა ჰბრძოდა კერძოთა ოვსეთისათა სამზღვარსა აფაზგიისასა 1) ნათესავს ტასკუნთასა, რამეთუ ექმნა მათ განდგომილება, მაშინ მოუძღუანა ნიჭი დიდი იუსტინიანოს ფარსმანს ქართველთა მეფესა და ევედრა, რათა შეეწიოს მხედრობასა მისსა ყოვლითა ძალითა თჳსითა და ბრძოლა უყოს ტასკუნთა. ისმინა უკუე ფარსმან ვედრება ბერძენთა მეფისა და დაუტევა ევაგრე მცველ სამეფოსა თჳსსა. ხოლო უკუე თჳთ წარვიდა და შეწევნითა ღმრთისათა დაიმორჩილა ნათესავი იგი ტასკუნსია და მთავარნი მათნი ყოველნი შეპყრობილნი წარავლინნა წინაშე იუსტინიანესსა. მერმე მოიქცა თჳსსავე სამეფოდ. ხოლო ცნა რა ევაგრესთჳს, თუ სადა იყო და ვითარ ქმნილ იყო შეცვალება იგი ცხოვრებისა მისისა. მოიცვა უკუე იგი მოულოდებელმან მწუხარებამან არა ყოვნა, არამედ მასვე ჟამსა მიიწია სადა იგი იყო ნეტარი ევაგრე და იხილა რა შემოსილი სამოსლითა მონაზონისათა. რაოდენი რა ვინ თქუას, აჩუენებდა სამეტნავს მწუხარებასა გულისასა. ცრემლთა ცხელთა დათხევითა ქედსა მისსა ზედა და ევედრებოდა ესრეთ მრავალ ჟამ, რათა კუალად განვიდეს მისთანა სოფლად და არა ობოლ ჰყოს იგი მამულისაგან თჳსისა. ხოლო ჰრქუა მას ღირსმან ევაგრი, ჵოი მეფეო! რად მაწუხებ დაბადებულსა ღმრთისა, რათა შევირაცხო მსგავსა ძაღლთა, კუალად მიქცეულთა ნათხევარსავე და დაარწმუნებდა მრავლითა სიტყუთა, რათა კუალად არა რაჲ თქუას: ესე ვითარი მრავალ ჟამ სადმე დასცხრეს გოდებისაგან, წარვიდეს ქუაბად პერისა. შევიდა უკუე პირველად ნეტარი ევაგრე და აუწყა წმიდასა შიოს მისლვა მეფისა და ჰრქუა ევაგრეს «შჳლო ჩემო, ფრიად მძიმე არს ჩემზედა მოსლვა მეფისა და ვინ ვარ მე მიწა ესე და ნაცარი, არამედ მე თჳთ განვიდე წინაშე ცხებულისა ღმრთისა» და ესრეთ გამოვიდა კარსა ზედა ქუაბისასა. მიხედნა უკუე მეფემან და იხილა რა ხატი მისი ზარგანხდა, რამეთუ მადლი რამე იხილა მის ზედა საშინელი და მყის დააგდო ქუეყანად შარავანდი 2) მეფობისა და განიხსნა სარტყელი და მიისწრაფა და დავარდა ფერხთა თანა ბერისათა. ხოლო ნეტარი იგი ეტყოდა «შემინდევ მეფეო და რად ჰყოფ პატივსა შეუტევებელსა კაცისა მიმართ ცოდვილისა, მოაწევ ჩემზედა საშჯელსა ღმრთისა». ხოლო მეფე კუალადცა შეუვრდებოდა და მრავლითა ცრემლითა ითხოვდა მის მიერსა კურთხევასა ჰრქუა მას, «ღმერთმან აბრაამისმან, ისაკისმან და იაკობისამან, რომელმან გამოირჩია დავით მონა თჳსი და სცხო მას მეფედ ერსა თჳსსა ზედა, რომელმან აღავსო სოლომონ სიბრძნითა უფროს ყოველთა, რომელმან შეჭურნა მონა თჳსი კონსტანტინე საჭურველითა ჯუარისათა და გამოჩნდა მძლედ ყოველთა მტერთა ზედა; ეგრეთვე აკურთხენ მეფობაცა შენი და დაიცუენ შეურყეველად, აკურთხენ მკლავნი შენნი და აღაორძინენ თესლნი შენნი მოუკლებელად ყოვლისავე შეგინებისა სულისა და ჴორცთასა და განწმიდენ ყოვლისაგან ბილწისა და მწიკულისა ცოდვისა, სადა დაგიფარენ ყოვლისაგან საცთურისა და ზაკვისაგან მტერთასა და საშინელ ჰყვენ ყოველთა მტერთა და წინააღმდგომთა მიმართ და განგამტკიცენ ჭეშმარიტითა სარწმუნოებითა სიყუარულისა მისისა მიმართ, რათა იგი თჳთვე უწყოდე მეფეთა მეფედ და მსაჯულად ცხოველთა და მკუდართა, რომელი არს კურთხეულ უკუნისამდე ამინ».

---

1) აფაზგია ანუ აფაზგი, აწინდელი აფხაზეთი, მათ დღეთა შინა აფხაზეთი ბერძენთა ეპყრათ.

2) შარავანდი, მეფის გვირგვინი.

მიჰყო ხელი მისი და აღადგინა იგი და შემოსა ხელითა თჳსითა შარავანდი იგი სამეუფო, ეგრეთვე ყოველნი მთავარნი შეუვრდეს ფერხთა მისთა და მიიღეს კურთხევა მის მიერ.

იყო ვინმე მთავართაგანი ერთი, რომლისა თუალი მარჯუენე მოწყლულ იყო ისრისა მიერ და სრულიად დაშრეტილ. ესე მოვიდოდა რა კურთხევისა მოღებად სარწმუნოებით იტყოდა გულსა შინა თჳსსა, ვითარმედ რაჟამს შევეხო ფერხთა მისთა, მეყსეულად განმეკურნოს თუალი ჩემი და ეგრეთცა იქმნა, რამეთუ დადვა რა თუალი ფერხსა წმიდისასა მეყსეულად განიკურნა თუალი იგი მისი და ჩანდა ვითარცა მეორე იგი ესერა საკჳრველებაჲ იხილეს ყოველნი, ადიდებდეს ღმერთსა.

დაჯდა მეფე და ყოველნი იგი მთავარნი წინაშე ბერისა და ხედვიდეს ანგელოზებრივსა მას ხატსა მისსა და უკჳრდა ყოველთა უზომოჲ იგი ცხოვრება მისი და ჰკითხვიდეს სულისა საცხოვრებელთა სიტყუათა. ხოლო ნეტარი იგი, ვითარცა ღმრთისა მიერ განბრძნობილი აღმოიტყოდა ღმრთივ სულიერთა სიტყუათა, რამეთუ ენა ქართული შუენიერად და მართლად ესწავა პირველვე ოდეს იყო იოანეს თანა მოძღურისა თჳსისა, რამეთუ ოთხი წელი ოდენ სრულ იყო ზედაზენსა. ხოლო ლოცვასა შინა და ფსალმუნებასა ასურებრსა და ბერძულსა იხმარებდა, რამეთუ ორივე ესე ესწავა ნეტარსა მას და ჰრქუა მეფემან ფარსმან ბერსა, მამაო, მიბრძანე, რაჲცა ჯერ იყოს ჩემ მიერ სამსახურებელი წმიდისა ამის მონასტრისა შენისა. ჰრქუა მას ბერმან ჰე ღმრთისმოყუარეო მეფეო, გულნი მეფეთანი ხელთა შინა ღმრთისათა არიან, ვითარცა რა ჯერ გიჩნს ჰყავ. მიანიჭა უკუჱ მონასტერსა ოთხნი რჩეულნი სამეუფოთ დაბათაგან და დაწერა ხელითა თჳსითა თავისუფლება მათი და მისცა ევაგრეს ოცდა ათი ლიტრა ოქრო, ეკლესიათა მათთჳს სახმარად ბარძიმი ოქროსა და ფეშხუმი და სხუა ყოველი სამსახურებელი ვეცხლისა. ჯუარი დიდი ოქროსა და სახარება ფრიად შუენიერად შემკობილი სანატრელისა მეფისა ვახტანგის მიერ და განაჩინნა ზედა მდგომნი საქმისანი, რათა სწრაფით ჰყონ აღშენება ეკლესიათა მათ. იქმნა უკუჱ ბერისაგან და მივიდა მცხეთად და კათალიკოზსა მაკარს აუწყა ყოველი რაჲცა ეხილვა და ესმინა წმიდისა მისგან და იხარებდა ფრიად სულითა მეფე და ყოველი ერი ქართლისა ნეტართა მათ მამათა მოძღურებითა განათლებული. ხოლო განსრულდეს რა ეკლესიანი იგი სამნივე. მიუმცნო ნეტარმან ევაგრი მეფესა, ვითარმედ აღესრულა ნება ღმრთისა და შენი მეფეო, აწ უკუჱ ჰყავ სატფურება სახლისა ამის ღმრთისა 1). განიხარა მეფემან და მიუმცნო კათალიკოზსა მაკარის და ყოველთა ეპისკოპოსთა, რათა კრება ჰყონ დღესა მარტჳლისასა 2) სატფურებისათჳს მათ ეკლესიათასა. შემოკრბეს უკუჱ ყოველნი ეპისკოპოსნი კათალიკოზისა თანა და თჳთ მეფე და ყოველნი მთავარნი და იოანე მოძღუარი ყოველთა მათ მამათა და ყოველნი მამანი ყოვლითა კრებით შემოკრბეს და ესრეთ ჰყუეს ენკენია 3) ეკლესიათა მათ; შვიდეულსა ერთსა შინა ძლიერად აიძულებდეს კათალიკოზი და ყოველნი იგი მღდელთმოძღუარნი, რათა მიიღოს წმიდა შიოშ ხელთ დასხმა ხუცობისა, რამეთუ დიაკონად ხელ დასხმულ იყო ანტიოქიასვე, არამედ არა თავს იდვა, რამეთუ ეშინოდა ნუ უკუჱ და კუალად ეპისკოპოსად სადმე აიძულონ და ამისთჳს, ვითარცა ხრმალი ორ პირი განეწყო ყოველთა წინა და ესრეთ დაამტკიცა, ვითარმედ არცა თუ ყოვლისა სოფლისა მიერ ვირწმუნო და ესრეთღა განეყენნეს ეპისკოპოსნი იძულებასა მისსა.

---

1) სატფურება, ეკლესიის კურთხევა, გაწმენდა.

2) მარტჳლია, სულის-წმიდის მოსვლის დღე.

3) ენკენია, კურთხევა, გაწმედა.

წარვიდეს უკუჱ ყოველნი ყოვლით კერძო ლოცვასა ბერისასა მიჰლებულნი, ხოლო ნეტარი იგი მასვე თჳსსა მოღუაწებისა გზასა ვიდოდა და ეშურებოდა დღითი დღე შემატებაიოს სხჳსა და სხჳსა უახლესისა ღუაწლისათა, რამეთუ წამისა იგი სამოსელი, რომელ ემოსა პირველვე მუხლის თავადმდე და იდაყუთამდე და კუნკულიცა ძაძისავე განცუდა სრულიად და სხუა არა თავს იდვა მიღებად ახალი და არცა იგი დაკერვად თჳნიერ ადგილთა სირცხვილისათა დაითვარვიდა, რამეთუ სხუასა ადგილსა მოხუთქის და მათ ადგილთა დაადგის.

და განმრავლდა რიცხჳ შეკრებულთა ძმათა ორი ათასად და განითქუა სახელი წმიდისა ამის ყოველსა შინა ქართლსა და ყოვლით კერძო მოვიდოდეს ყოველნი და ვერღარა დაიტევდა ხევი იგი, რამეთუ მარტოდ შვოთისა ვერღა უძლებდეს და იწყეს მიერითგან სხუათა ადგილთა შენებად, რამეთუ რომელნიმე კოღმანისა კერძო წარვიდეს და ჰქმნეს მუნცა ლავრა დიდი, ხოლო რომელნიმე სარკინისა აღმოსავლით სადათ ალექსანდრე იოტნა უცხო იყვნენ. იქმოდა უკუჱ ღმერთი სასწაულთა და ნიშთა აურაცხელთა ხელითა ამის წმიდისათა, თჳთოეულად იტყოდის პირველად ვერ შეუძლის და მერმე მსმენელითა. ურწმუნოებად მიდრკეს, რამეთუ გონებისაგან კაცთასა, ვითარცა უზეშთაეს არნ, ეგრეთვე და ურწმუნოებითა შეიპყრობიან სულნი უმეცართანი და უწყის თჳთ ჭეშმარიტებამან, რამეთუ ამისთჳს თანა წარვხედ მასცა, რომელსა შეუძლებდი აღწერად.

სიმრავლისაგან რა მომავალთასა აღივსებოდა ყოველი იგი ხევები, მოეტევებოდეს მხეცნი უდაბნოისანი დაცხენსა და კერძო ვირსა და კარაულსა რაოდენსა ჰპოვებდეს მუნ მომავალთასა განხრწნიდეს და თჳთ ძმათაცა სამსახურებლად მყოფნი იგი კარაულნი შეჭამნეს. მოვიდეს უკუჱ ნეტარისა მის მამისა წინაშე შეწუხებულნი ყოველნი იგი ძმანი და აუწყეს ჭირი იგი, რომელი მოიწეოდა მათ ზედა მხეცთა მიერ. ესმა რა ესე წმიდასა შეწუხნა, რამეთუ კაცთა და პირუტყუთა ყოველთა წყალობა ზოგად აქუნდა ნეტარსა მას. ილოცა უკუჱ ღმრთისა მიმართ, რათა რაოდენნი მხეცნი მკჳდრობდენ უდაბნოთა მათ შინა, მუნ შემოკრბენ წინაშე მისსა, ეჰა საკჳრველი, რამეთუ მეყსა შინა ვითარცა აღასრულა წმიდამან ლოცვა, რაოდენი რა თქჳს კაცმან ყოვლისაგან ნათესავისა მხეცთასა მუნ იხილვებოდა წინაშე ქუაბისა მისისა. იხილნა რა ნეტარმან შიო, გამოვიდა და ვითარცა კაცთა ესრეთ ღმობიერად ზრახვიდა და იგინი ყოველნი დგეს ქედ მოდრეკილნი და ისმენდეს ნეტარისა მის ბრძანებასა და მოელოდეს განჩინებასა, რამეთუ ყოველთა ერთბამად აღემსთო და აღეხუნეს მართჳნი თჳსნი, რომელსამე კბილითა, რომელსამე ქედითა და რომელსამე წინა უდგეს ჩჩჳლნი და იხილვებოდა საკჳრველი და საზარელი სახილველი. ჰრქუა მათ ნეტარმან შიო: იხილეთ მხეცნო სიმდაბლე ჩემი და ისმინეთ ჩემი, რომელსა ესე გეტყჳ. უწყის ქრისტემან, რამეთუ ფრიად მელმის აწ გული ჩემი თქუენთჳს, გარნა რამეთუ ბუნება თქუენი ველურ არს, ამიერიდგან თქუენსა და ჩუენსა დამბადებელსა უბრძანებიეს, რათა პირმეტყუელთა კაცთა მიერ აღივსნენ ყოველნი ესე უდაბნონი, აწ წარვედით საყუარელნო ჩემნო და იძიეთ ადგილი, რომელსა შინა განისუენოთ და გასძღესა თქუენსა ნურა რავის ავნებთ რათურთიით; არამედ ერთი თქუენგანი დაადგერით აქა მაძოვებელად კარაულებსა ძმათასა, რათა ამით უკუმოუზღოთ, რომლითა იგი შეაწუხენით ძმანი. ეჰა! საკჳრველებასა, რამეთუ მეის სიტყუასავე თანა ბერისასა, განიბნინეს ყოველნი იგი მხეცნი შთამართსა მას, განვლეს მდინარე და წარვიდეს სადაცა იგი ზენამან წამისყოფამან უბრძანა. განა ერთი ხოლო მხოლოდ მგელი დადგა, ვითარ მონა წინაშე ბერისა მოშიშებით და ჰრქუა მას წმიდამან შიო. სახელითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა, შენ გეტყჳ მხეცო, ამაერითგან ყოთარითა მსახურებითა უკმოუზღო მწყსარებასა ძმათა ჩემთასა, რომლითა შეაწუხენ იგინი. ხოლო

საზრდელი შენი იყოს ვინაჲ და ჩჳნცა ყიზრდებით და ცასკრად წარმოუჩინებელი კარაულთა სასოვარსა, წამსა მწუხრისასა გჳალად მოიყვანებდი მათ, ვინათგან მწყემსად და მცველად მათდა შენ გამიჩინებიხარ.

ხოლო მგელი იგი ერჩდა ბრძანებასა მისსა ბერისასა და დადგა ვითარ მისნა ყოვლისა კაცთბრივისა ბუნებისა მქონებელი და სიტყჳსა გულის ხმის მყოფელი, რამეთუ განოიად აღიმსთჳს; და ბორცუსა [1]) ზედა მდგომარე ყივილით უხმობს განსჳდად კარაულებსა. ხოლო მიმწუხრი მოვიდის რა მონასტრად მიოვე ხმითა მასვე ბორცუსა ზედა ძმათა აუწყებს მოსჳლვასა კარაულთასა. ხოლო, რომელნი ხედვიდეს და ესმოდა სასწაულისა ამისათჳს განკჳრვებულ იყვნეს და ადიდებდეს ღმერთსა, რომელმან ესე ვითარი მადლი მოანიჭა მონასა თჳსსა, ვიდრემდის მხეცნიცა აღასრულებდენ და მორჩილებენ სიტყუასა მისსა.

არამედ სხუა ისმინეთ საკჳრველი, რამეთუ მხეცმან ამან მსგავსი ბუნებისა მისისა საზრდელი არა მიიღო ვიდრემდის იყო მსახურებასა მას შინა, რამეთუ ნეტარმან ქვაგრი დაუნეცის მას პური დღეულად და დაუსხის წყალი ზედა და შეჭამის იგი და მწუხრი ეგრეთვე მიიღისრა მოღუაწეთა იგი საზრდელი. წარვიდის და კარსა მის ქუაბისასა მიწვის სადა იყოფოდა ნეტარი შიო და დღესამომდე იხილვების გამოქმნილი იგი შიოს მიერ განსასუენებლად მხეცისა მისთჳს ადგილი [2]).

ხოლო დაჰყო რა მხეცმან ამან მსახურებასა მას შინა თჳსსა წელიწადი ექუსი და დღესა ერთსა წარიყუანა კარაულნი ძოვნად მსგავსად წესისა თჳსისა და ვითარცა არს ჩუეულებაჲ მათ მღერასა შინა, გარდაიჭრა ჭენებული სხჳსა მიერ გლდესა კარაული კონონისა ბერისა და მოკუდა. ხოლო მწუხრი ჟამისგან უწინარეს მოიყვანნა კარაულნი მგელმან და მწუხრი წკმუოდა და ტიროდა. იხილა რა კონონ, რამეთუ კარაული მისი არღარა იყო შეწუხნა და მგელსა მას რისხვით უთქმიდა და შეასმენა, ვითარმედ მას შეუჭამიეს. შთავიდა უკუე კონონ ბერისა შიოსა და ესაჯოდა მას და ეტყოდა გულის წყრომით, ვითარმედ დასაბამითგან არა სადა ისმა, ვითარმცა მგელი მაძოვნებელ იყოს კარაულთა და ესე ჰყავ შენ მამაო, რამეთუ ნუგეშინისმცემელი იგი მოხუცებულებისა ჩემისა და სხუათაცა ძმათა კარაული მხეცმან ამან შეჭამა. ხოლო მგელი იგი განიმართლებდა თავსა რაოდენ შესაძლებელ იყო წინაშე ბერისა, გამოვიდა და ტიროდა წკმუილით, მერმე უჳერა კჳრისსა კონონისსა და მიზიდვიდა მას. ჰრქუა მას ნეტარმან შიო კონონს იწარველ ბერო და მიჰყევ მწყემსსა მაგას და იხილე რა უქმნიეს კარაული შენი. და ჰრქუა მას კონონ ექჳ უწყალოებასა ამას და სულიცა ჩემი წარწყმედად გეგულვების და რაჲ არს სიძულვილი ესე ოდენი შენდა მომართ ჩემი, კარაული ჩემი შეაჭამე ძაღლსა ამას და აწ განვიდე მისთანა მტერისა ჩემისა და განმბძაროს მე და ესრეთ აღიმაღლებდა ხმასა და სწყევლიდაცა ბერსა, გარნა ნეტარი იგი ყოვლად არა განრისხნა, არამედ გამოვიდა ქუაბით და აღვიდა ძმათა თანა, წარავლინნა მგელსა და კონონს თანა ორნი ძმანი და მივიდოდეს უკანა მგელისა და იხილეს, რამეთუ ჰარესსა გარდაჭრილ იყო კარაული კონონისა და მომკუდარ იყო და მოიქცეს ნეტარისა შიოსა და აუწყეს ძმათა მათ და იიხოვდა შენდობასა კონონ სიტყუათა მათთჳს, რომლითა იკადრა კუჳდრება წმიდისა მის ზედა. ხოლო მოუწოდა ნეტარმან შიო მგელსა მას და ჰრქუა: «მხეცო კმა არს მსახურება ეგე შენი და მადლიეს ვარ შენდა, აწ უკუე

---

1) ბორცჳ, მდაბალი მთა ანუ გორა, ნიშნავს მირსაცა.

2) საკჳრველ არს ესე, რამეთუ რაოდენი წელი არს განსრული ამ წმ. ცხოვრების ლაწერვის შემდეგ, არამედ საცხოვრებელი მსახურისა მგლისა, აქამომდე სახილველ არს ყოველთათჳს.

თავისუფალ ხარ შენ ამიერითგან, წარვედ მსგავსთავე შენთა თანა და ნუ ოდეს იკადრებ ვნებად ძმათა ჩემთა, ხოლო ამათ თჳთ იხილონ მწყემსი ვითარი სთნდეს კარაულიად თჳსთათჳს, რათა არა გეპყრად მაღალობდენ მე შენ ძლით. და მიერითგან წარვიდა მგელი იგი თავისუფალ ქმნილი ბრძანებითა წმიდისათა.

ესე ვითარითა ნიშებითა და სასწაულებითა მიერ შემკულ იყო სანატრელი ესე მამაკაცი, რამეთუ უსიტყუოთაცა ცხოველთავე მიანებრ მსახურებასა აიძულებდა; ვინაცა ნუ დაგვიკჳრდების ჩუენ ძმანო ესე ვითართა საკჳრველთა საქმეთა აღსრულება მოსათა მიერ ღმრთისათა, ნუცა ურწმუნო ვიქმნებით დიდებულებასა ზედა ღმრთისასა, რამეთუ თჳთ იგი იტყჳს სახარებათა შინა, ვითარმედ უკეთუ გაქუნდეს სარწმუნოება, ვითარცა მარცუალი მდოგვისა ჵ ჰრქუათ მთასა ამას, აღიფხუარ ამიერ და შთავარდი ზღუად, იყოს ეგრეთ და რამეთუ წმიდა ესე და სარწმუნო ღმრთისა სარწმუნოებითა მტკიცითა და შეუორგულებელითა შემკული იყო და ამიერ მოიღო ხელმწიფება ქმნად ძალთა და საკჳრველებათა სიმრავლესა და რამეთუ მგელსაცა უფროსლა მბრძოლსა ესე ვითართა ცხოველთასა მწყსა და ზედა მხედველობა მათი არწმუნა.

რომელიცა ესე სასწაული სამარხოსა შინა ამის ღირსისა მამისსა მის მიერ აღშენებულსა ქუ რეთ დახატული დაღგრომილ არს ვიდრე დღეინდელად დღედმდე, გამომაჩინებელად დიდებულებათა ამის სანატრელი მამისათა, რომელთა იქმოდა შეწევნითა სულისა წმიდისათა [1]).

ხოლო მას ჟამსა შინა ინება ნიშებ შემოსილმან წმიდამან მამამან ჩუენმან იოანე მოხილვა მოწაფეთა თჳსთა. რათა ცნას თუ, რომელსა საზომსა მიწევნულ არიან ჵ თანად, რათა გამოაცხადნეს საქმენი მათნი კეთილნი სადიდებელად სამებისა ერთარსებისა ღმრთისა ჩუენისა, ვინაცა წარვიდა ადგილით თჳსით და მიიწია პირუელად ხსენებულსა ამას საყდარსა ღმრთისა დედისასა, სადა იგი მოუწოდა ღირსა შიოსცა, რათა მივიდეს იგიცა ყოვლად უბიწოსა ღმრთის მშობელისა და ვითარცა შეკრბეს მუნ ერთბამად, მოიკითხეს ურთიერთარს სიყუარულითა სალმრთოოთა; ამისსა შემდგომად დასხდეს წმიდანი იგი ბერნი. ხოლო წმიდამან იოანე მოიიხოვა ღჳნო გარეშე ჩუეულებისა და ვითარცა მოართუა მას ილია დიაკონმან [2]) ჭიქით, მიიღო იგი წმიდამან ხელთა შინა თჳსთა და პატიოსნისა ჯუარისა გამომსახუელმან მას ზედა; მარჯუენისა ხელისა მწუერვალთა თითითა მიერ განუტევა იგი ჰაერსა შინა და მდგომარე იყო ჭიქა იგი ჰაერთა შინა შთამოკიდებული მართლად მყოვარ ჟამ ჵ შემდგომად მრავლისა ჟამისა ჰრქუა იოანე მოწაფეთა თჳსთა. «შთამოიღეთ ჭიქა ეგე აღ-

---

1) ფრიად საწუხარ არს, რამეთუ სამარხო წმიდისა და ღმრთივშემოსილისა შიოსი, საშინელს შეურაცხილებასა არს მიცემული, საუბედუროთ საქართველოსთა მცხოვრებელთა. კარლა ნაქცევისა და უპატიოებისა არა რა ჰპოვნის იქ; სადაც თჳთ ყოვლად წმიდამ ღმრთის-მშობელმან ინება ღმრთივ ბრწყინვალითა ფერხთა თჳსთა სლვა და ადგილი ესე შექმნა კიბედ ზეცათ აღმყვანებელად.

2) ღირსი ილია დიაკონი, ვითარ ზემო ვახსენეთ იყო განუშორებელი მოწაფე წმ. იოანესი და მოძღუარიცა მონასტრისა შემდეგ წმ. იოანესა, ვითარ 11 წელი. შემდეგ წმ. ილიასი მოძღუარნი ზედაზადენისანი იყვნენ: იოხეპ, 24 წელ. აბბა ბალ, 35 წ. აბბა ბენი, 50 წ. აბბა თალ, 31 წ. სამუილ, 28 წ. შემდეგ ამისა 3 წ. იყო მოძღუარ ზედაზნელის უდაბნოსა და შემდეგ ამისა კათალიკოზად 15 წ. გრიგორი, 24 წ. იოანე, 15 წ. გაბრიელ, 15 წ. თეოდორე I, 25 წ. თეოდორე II, 19 წ. იოანე, 12 წ. ქჳრცის, 19 წ. ჭოროც, 10 წ. კჳრიკე, 15 წ. შიო, 3 წ. მიხაილ, 24 წ. ზაქარია, 4 წ. იოანე, 2 წ. უმარ, 1 წ. ილია, 5 წ. მიხაილ, 1 წ. სამუილ, 24 წ. შემდეგ ამისა მონასტერი წმ. იოანესი დაარღუა ულოთ ჩინგიზმან 1176 წ.

სავსე ღჳნითა და აკურთხნეთ და რამეთუ ეპისკოპოსიცა მიერ ჯერ არს კურთხევა [1]). ხოლო მათ ყოვლითურთ არა იკადრეს, რამეთუ განკჳრვებასა შეეპყრნეს იგინი, დიდებულისა მას და უცხოსა სახილავსა ზედა, ვითარ თჳნიერ რაჲსამე მტვირთველისა ჰაერთა შინა მდგომარე იხილვებოდა ჭიქა იგი, აღსავსე ღჳნითა.

მაშინ საკჳრველთმოქმედმან იოანე მიყო ხელი თჳსი და მიიღო ჭიქა იგი და კუალად ჯუარი გამოსახა მას ზედა, რომლისაგან სამთავე მიიღეს ერთბამად და სხუათა მრავალთა, რომელნი მუნ დამოსწრებულ იყვნეს. მაშინ ჰრქუა ღირსმან იოანე ნეტარსა შიოს: აჰა ესერა არს მამაო მადლისა მოცემა ღმრთისა, რომელმან ჰყო ჩემ შორის საკჳრველი ესე. ხოლო წმიდა შიო მორჩილ ექმნა სიტყუასა ბერისასა და აღდგომილმან მოიღო ნაკურთხალი ნებსა თჳსსა ზედა და დაასხა მას საკუმეველი, რომლისაგან აღვიდოდა სული სულნელებისა ჰაერსა და უკჳრდა წმიდამან შიო ყოველთა მუნ მყოფთა, რომელნიცა მხილველნი ესე ვითართა სასწაულთანი, ადიდებდეს ღმერთსა მოქმედსა საკჳრველებათასა, რომელმან მოსცა ესე ვითარი მადლი მოშიშთა მისთა. ხოლო ნეტარი იოანე იტყოდა მუნ მდგომარეთა მიმართ და განცჳფრებითა შეპყრობილთა სასწაულისა ამისთჳს.

„რაჲსა განკჳრვებულ ხართ ჰოი ძმანო! ანუ არა უწყითა ვითარმედ ცეცხლიცა ჰრიდებს შეკდემებული მოსავთაგან ღმრთისათა და რამეთუ ესე ცეცხლი იყო ბაბილონს შინა აღგზნებული სამთა ყრმათა თჳს, რომელმანცა შეიკდიმა უბიწოთა ხორცთა მათთაგან, რაჟამს იგი ქალდეველთა შესთხინეს სახმილსა მას შინა ცეცხლისასა შჳდ წილ აღგზნებულისასა, ხოლო ანგელოზისა გარდამოსლვითა უვნებელად დაიცვებოდეს; ვიდრელა არცა თმა თავისა მათისა შეიწვა ყოვლითურთ და გარემოს მდგომარენი იგი არა რაჲსა ბოროტის მოქმედთა დაწვად მოსწრაფეენი, თჳთ შეიწუებოდეს ალისა მის მიერ მათ ზედა მოფენილისა, ვინათგან არა რაჲ საქმე შეუძლებელ არს ღმრთისა მიერ და მისი არს აწ ქმნილიცა ესე სასწაული, რამეთუ უწყის უფალმან დიდება მადიდებელთა მისთა, რომლისათჳსცა ნუ განკჳრვებულ ხართ ღმრთისა მიერ ქმნულსა ამას საკჳრველებასა ზედა, სადიდებელად მონისა თჳსისა».

ამისა შემდგომად მიხედნა წმიდამან იოანე ღირსსა ისეს და ჰრქუა: „მამაო მწყემსო კეთილსიტყჳერთა ცხოვართაო, გნებავს, რათა კურთხევა მოვიღოთ შენგანცა, რომელი გიქმნიეს სახსენებელად შენდა». ხოლო იგი ვინადგან მორჩილებასა განსწავლულ იყო და აღსავსე სულითა წმიდითა ყოვლად არა ურჩექმნა ღირსსა იოანეს, არამედ მყის სიტყჳსავეთანა აღდგა და აღიპყრნა ხელნი თჳსნი ზეცად მიმართ და მყოვარ ჟამ ევედრებოდა ღმერთსა მდუმრად; ამისა შემდგომად და ქუეყანად დავრდომილი ცრემლითა დაალტობდა იატაკსა და მერმე ჰრქუა ბერსა „ლოცვა ჰყავ ჩემთჳს წმიდაო მამაო და მცირედ შემომიდეგ მე“ და მიმართა წმიდამან ისე მდინარესა მიმართ, რომელსა ეწოდების ქსანი, ღირსთა მათ მამათა თანა.

და ვითარცა მიიწიენეს წყალსა მას ზედა ყოვლად ქებულნი ესე და საკჳრველთმოქმედნი, კუალად იწყო წმიდამან ისე ლოცვად და მოუწოდა შეწევნად მისა სახიერსა ღმერთსა უფალსა და კუალად უბიწოსა ქალწულსა ღმრთისმშობელსა ესე ვითარითა ვედრებითა მხურვალი ცრემლითა.

„მოვედინ მადლი შენი, ჰოი! წმიდაო და ღმრთივ მიმადლებულო დედოფალო, რათა წყალი ესე დამემორჩილოს და შემომიდგეს მე, ვინაცა იგი ვიდოდი და ვითარ მიმყოვრებელად ილოცა გან-

1) ოდეს ესმინა წმიდასა შიოს, მოსლვა წმიდისა იოანესი თჳსს მონასტერსა შინა, მყის აცნობა წმიდასა ისეს და მოუწოდა მას თჳსთა თანა, რომელმანცა აღასრულა თხოვნაჲ ყოვლად სანატრელის შიოსი.

მარია მდინარისა მიმართ ჭურთხი იგი, რომელი აქუნდა ხელთა თჳსთა და თქუა. «სახელითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, შენ გეტყჳ მდინარესა ამას წოდებისაებრ შენისა, ქსინვით ვიდრე მე გამოვსწყვედი, გარნა კურთხსა ჩემსა შემოუდგე». ხოლო წყალი იგი ჵოი! საკჳრველებათა შენთა ქრისტე, უხილველსა გზასა და უვალსა მისგან შორიელად ვიდოდა შედგომილი ღმრთშემოსილთა წმიდათა მათ მამათა, რამეთუ ქუეყანასა იგი მყარი უწინარეს და ეკლოვანი განიმებოდა და დაღრმებოდა თჳნიერ რაჲსა აღმომთხრელისა, ვითარცა კურთხი იგი მიეთრია ღირსსა ისეს უკანა მივიდოდა და წყალი იგი მისარე მსმენელი ბრძანებასა წმიდისასა და ესრეთ მიუვანებულ იქმნა მახლობლად საყდრისა ღ̃თისა დედისასა წილკანს, რომელიცა ვიდრე აქამომდე დის, სადიდებელად ღ̃თისა ჩუენისა და ცხად მყოფელად ღ̃თისა მიმართსა კადნიერებასა წმიდისა ისესსა.

ესე სასწაული საკჳრველი იხილეს ყოველთავე მკჳდრთა მცხეთისათა და მახლობელთა დაბათა და განკჳრვებით შეპყრობილნი ადიდებდეს ღმერთსა და მოქმედსა დიდსა საკჳრველებათასა, რომელმან მისცა ესე ვითარი ძალი მონასა თჳსსა სანატრელსა ისეს.

ესე ვითართა სასწაულთა და ნიშთა მიერ შემკულ იყუნეს წმიდანი ესე მამანი და ესე ვითარი კადნიერება მოეღო ამათ ღ̃თისაგან, რომელთა ყოველივე მსოფლიო და ზჳავი კადნიერება დაუტევეს მისთჳს, ესრეთ იხარებდეს საღმრთოთა სიყუარულითა ერთობამად მყოფნი და კუალად თჳსაგან დადგრომილნი მოთმინებით შეიტკბობდეს მოღუაწებრივსა ცხოვრებასა, რამეთუ უწოდეს ამათ სიტყუათა მგალობელისა, «რაჲმე კეთილ, ანუ რაჲმე შუენიერ, არამედ დამკჳდრებად ძმათა ერთად და კუალად «ვიქმენი მე ვითარცა სირი სართულსა ზედა [1])». ესრეთ ორ კერძოვე სათნოებათა სიმრავლითა ბრწყინვალე იყუნეს ერთობამად და თჳსაგანცა მყოფნი. ხოლო წარსლვასა მას წმიდისა იოანესსა ადგილად თჳსად, სადა იგი იყოფებოდა ქუაბსა შინა, თანა წარჰყუეს მოწაფენიცა მისნი და დაადგრეს მისთანა ვითარ სამსაოდენ დღესა და იხარებდეს სიხარულითა სულიერითა ღირსისა ამის მამისა თანა.

ხოლო ვითარცა ესე ამათ კუალად უკუმოქცევა საყოფელთა მიმართ თჳსთა თითოეულსა, ევედრებოდა ნეტარი შიო წმიდასა იოანეს, რათა უბრძანოს მას დაყუდებით ცხოვრება. ხოლო მან მიუგო: «ღმერთმან მიგმადლენ შენ, სათხოველნი შენი შჳლო და მოგეცინ მოთმინებაჲ შეუბრკოლებელი, რათა ნაცვლად აქა შინა იწროებით ცხოვრებისა, მერმესა მას საუკუნესა ჰპოვო განსუენება წარუვალი და ფართოებით იშუებდე მიხარული მართალთა ყოველთა თანა; არამედ წარვედ და მოახსენე შორიელად პატრიაქსა წმიდასა მამათ მთავარსა ჩუენსა და უკეთუ გიბრძანოს მანცა წინა აღრჩევისა შენისაებრ ცხოვრებაჲ, უწყოდე, რამეთუ ნება ღ̃თისა არს, ხოლო თჳნიერ კათალიკოზისა კითხვისა, ნუ ხელ ჰყოფ საქმესა მაგას, რამეთუ მისი გჳღირს მორჩილება, ვითარ საყოფელთაოსა და რაჲცა გიწამოს მან იგი მიითუალე სიხარულით და რამეთუ პავლეცა მოძღუარი იგი ყოველთაჲ, ესრეთ გუასწავებს, ვითარმედ «დაემორჩილენით წინა მძღუართა თქუენთა და ერჩდით მათ, რამეთუ იგინი იღვაწიან სულთა თქუენთათჳს».

ამათ ყოველთა თანა ასწავებდა მას წმიდა იოანე, რათა განაყენოს გონება თჳსი ყოველთავე ხორციელთა და ქუეყანიერთა ზრუნვათაგან და ვითარცა მკუდარმან სამარეთა შინა დადებულმან, ესრეთ უკუმრაცხ ჰყუნეს მიწიერნი ესე და ხილულნი ყოველნი, ვინათგან ესე არს წესი და კანონი და-

1) სირი, ჩიტი. სართული ჭერული ანუ ბანი.

უდებულო. ესე ვითარნი რა მცნებანი და სწავლანი შეიწყნა ნეტარმან მან, წმიდისა იოანესგან. შეურდომილმან ტირილით ამბორს უყო ფერხთა მისთა და მოიკითხნა ყოველნი დამოწაფებულნი უკა-ნასკნელისა მოკითხვითა, რამეთუ არღარა ეგულებოდა მოკითხვა მათი. ამის შემდგომად მსმე-ნელმან მათგან; «ლოცვა ჰყავ ჩემთჳს» ჰრქუა, «რათა მოთმინებით და სიმხნით დადგრომილმან და-უდებასა შინა, მეწამოს თუ წმიდამანცა მამათ მთავარმან, შეუბრკოლებელად აღვასრულნე ნეშტნი დღენი ცხოვრებისა ჩემისანი» და ესრეთ მიმღებელი მათგან ლოცვისა და კურთხევისა წარვიდა გა-თოლიკე ეკკლესიად და თაყუანისმცემელი წმიდისა და პატიოსანისა ჯუარისა, ცრემლით და სულ-თქმით ევედრებოდა ღმერთსა, რათა ღირს ჰყოს იგი დაუდებით სათნოდ მისსა გარდახდად ნეშტსა ჟამსა ხორცთა შინა ყოფისა მისისასა.

ამისსა შემდგომად შევიდა წინაშე მამათ მთავრისა. ხოლო მან სიხარულით შეიწყნარა იგი და ვითარცა მოიკითხნეს ურთიერთმან წარმოუთხრა მას შიო ყოველივე წადიერება ღ̃თისა, თუ ვითარ სურვილ არს დაუდებითსა ცხოვრებასა შეტკბობად და ვითარცა ღირსისა იოანეს მიერ წარმოი-ვლის მისსა მიმართ კითხვად და ესრეთ ბრძანებითა მისითა შეკადრებად ღუაწლსა დაუდებისასა.

ხოლო წმიდამან მამათ მთავარმან სულთითქმნა სიღრმით გულისათ და ცრემლეოდა ესრეთ შეურაცხ ქმნასა თავისა თჳსისასა მსმენელი ნეტარისა შიოსგან სიყუარულისათჳს ქრისტესსა, ვიდ-რემდე და მღჳმესაცა შინა უკუნისა დამკჳდრებად. ხოლო მღჳმე ესე არს ფრიად სიღრმეს მქონებელი და ყოვლად ბნელი, რომელსა შინა ეგულვებოდა მრავალ მოღუაწესა ამას მამაკაცსა შთასლვა და და-უდებაჲ, ვინაცა ცრემლით მიმხედველმან შიოს მიმართ ნეტარმან მამათ მთავარმან; ვიდოდე ოქროჲ მამაო ვიდოდე, კეთილსა ამას და იწროსა გზასა ცხოვრებად მიმყუანებელსა საუკუნოდ, რომელსა შედა მცირედნი ვლენან, ვითარ მძლავრებელნი ზრქელთა ამათ და წინააღმდგომთა ამათ სხეულთა-გან და ჰყავს მღჳმე იგი კიბე აღმყუანებელ შენდა ზეცისა სასუფეველსა და ნეტარებათა მიმართ. ხოლო ბნელი იგი მუს შინა მიმყუანებელ ნათლისა მიმართ დაუღამებელისა და ჟამიერი ესე შიშო გეყავნ შენ მომატყუებელ საუკუნოსა განსუფენებისა და წარუვალისა სიხარულისა, რომელსა მიმთ-ხუეულად არიან ყოველნი სათნოდ ღმრთისა აღმასრულებელნი ცხოვრებისა მათისანი.

ამათი მსმენელი შიო, მხიარულ იქმნა სულითა და ევედრა ლოცვისა ყოფად მისთჳს, რათა მოსცეს მას უძლეველმან მოთმინება წინა მდებარისა ღუაწლისა მიმართ და ესრეთ კურთხევისა მი-მღებელი მამათ მთავრისაგან, წარვიდა უდაბნოდ თჳსად. ხოლო ვითარცა მიიწია ღირსი ესე უდაბ-ნოდ თჳსად, მოიკითხნა ყოველნივე ძმანი სიყუარულითა საღმრთოთა და უღოცა მათ უმჯობესი სულთა მათთა, ამისა შემდგომად სიმშჳდითა ზრახვიდა მათდა მიმართ ესე ვითართა სიტყუათა მეტყუელი: «ძმანო და შჳლნო სულიერნო, მცნებისაებრ ბერთა ჩემთასა და წმიდისა მა-მათ მთავრისა დაუდებითსა ცხოვრებასა შევიწყნარებ, ხოლო თქუენ განეკრძალენით საყუარელნო საფრხეთა მრავალ ღონისა მტერისათა და უმეტეს ყოვლისა მოიგეთ სიმდაბლე და მორჩილება და სიმშჳდე საღმრთო, რომელი უჩინო ჰყოფს რისხვასა და საყუარული, რომლისა მიერ მოიგების ღმერთი, სიყუარულად წოდებული. ამათ თანა შეიტკბეთ, წმიდა მყოფელი იგი სულთა მარხვა, რომელი წარიოტებს ბილწებასა და ლოცვასა შინა თქუენსა ღუთისა მიმართ მოიგეთ საწმიდე გო-ნებისა და აღუძურველობა ბოროტთა გულის სიტყუათა მიმართ, რომლითა განქარდების ყოველი ძალი ეშმაკისა. ხოლო ტირილი იყავნ თქუენდა სამარადისო, რომელი მოატყუებს სიხარულსა საუკუნესა და რამეთუ უფალი იტყჳს, «ნეტარ იყვნენ მგლოვარენი გულითა»; მოიპოვეთ სიგლახაკე, რათა სასუფეველი ცათა დაიმკჳდროთ, მოიძულენით ზრუნვანი და შფოთნი სოფლისანი, რათა არა

შეიცთუნეთ მათ მიერ, წერილთა იწურთიდით საღმრთოთა, რომელნი განაკრთხობენ გონებასა და ნუ მიაყვანებთ გონებასა თქუენსა ბოროტთა გულის სიტყუათა, იქმნენით წმიდა ხორცითა და ვითარცა იტყჳს წინასწარმეტყუელი. «განიბანენით, განიწმიდენით და მოისპენით ყოველივე გულ-რძნილებაჲ სულთაგან თქუენთაჲ, რამეთუ უკეთუ დაიცვნით სხეულნი თქუენნი სიწმიდით ვითარ განბრწყინვებულნი სულითა, მხიარულნი შეხვიდეთ ქორწილსა მას უფლისა, ლამპრითა ბრწყინვალითა მიეგებებად სიძისა მის უკუდავისა; მღვიძარე იყვენით გონებითა სამარადისოდ, მოელოდენი უცნაურისა მის დღისა და ჟამისანი, რამეთუ არა უწყით, ოდეს უფალი მოვიდეს და ნუ სადა გპოვნეს თქუენ უდებად წარმგებელნი მამულისა სიმდიდრისანი და თანად დამმალველნი ტალანტისანი, რომლისათჳს სათასოდ დადებისა მცნება მოგვიგებიეს და უკეთუ ვინმე უდებ ჰყვნეს მცნებანი ღმრთისა და უფლისა თჳსისანი; მოვიდეს ჟამსა, რომელსა არა მოელოდეს და ორად განმკუეთელმან, ნაწილი მისი დადვას ორგულთა თანა, რამეთუ უმწარესითა მახვილისაგან სიკუდილისათა განთხზრის სული უნანელთა და უდებთა ხორცთაგან და წარავლინოს იგი ბნელსა მას გარესკნელსა სადა იგი ვაჲ მე უბადრუკსა! იყოს ტირილი დაღრჭენა კბილთა, ხსენება სიკუდილისა და საზარელისა მის დღისა მარადის, წინაშე თუალთა გონებისა თქუენისათა, გაქუნდინ და ნუ გეშინინ სიკუდილისაგან, არამედ უფროსღა გეშინოდეს სასჯელისა მისგან საუკუნოისა, მოითმინენით წუთ ერთ ესე და მცირედ ჟამისა ტკივილნი, რამეთუ თჳნიერ ჭირისა შეუძლებელ არს პოვნა საუკუნოსა ცხოვრებისა, ვითარცა იტყჳს პავლე მოციქული ვითარმედ, «მოთმინებითა თქუენითა მოიპოვენით სულნი თქუენნი და მრავლითა ჭირითა გვიღირს შესლვა სასუფეველსა ცათასა».

უწყოდეთ ძმანო ჩემნო მტკიცედ, ვითარმედ ყოველი ესე, აქა შინა წარმავალ არს და დაუდგრომელ და საუკუნო იგი წარუვალ და სამარადისო და მიელის თითოეულსა ჩუენგანსა საუკუნოსა, რომელსამე განსუენება და სხუათა სატანჯველი საქმეთაებრ მათთაჲ, რომელნიცა ჰქმნნეს სოფელსა ამას შინა, მითხართღა ვაჲ! საწყალელნო, უკეთუ კაცი დღეს ყოველთა განსუენებათა და შუებათა შინა იყოს და წარაგოს ყოველი მონაგები თჳსი და არა რა დაუშთეს მას ხვალისად და მიერითგან შიმშილითა და სხჳთა ყოვლითავე ძჳრ ხილულობითა განიკაფებოდეს. ნუ საძაგელ ეყოს მას ერთისა დღისა იგი განსუენება შემდგომთა დღეთა მიმართ; ესრეთ უკუე უწყოდეთ და საწუთოცა ესე ჩუენი ცხოვრება, რამეთუ უკეთუ აქა მშუებელნი არა ვზრუნვიდეთ გულვებადისა მისთჳს და არა დავიუნჯოთ საუკუნოთა მათ შინა საუნჯეთა, მიმტაცებელთა მამონასა მისგან სიცრუვისა, სიემილითა მოვსწყდეთ და არად სარგებელ გუეყუნენ ჩუენ ხორციელნი შუებანი, არამედ უფროსღა ვიტანჯნეთ, ვითარ უძლებად და ნაყროვნებით ცხოვრებულნი».

ამათ და ესე ვითართა სწავლათა მიერ, განამტკიცნა შიო ყოველნი იგი მონაზონნი, ამისა შემდგომად ჰრქუა მათ. «გამოირჩიეთ ერთი ძმათაგანი, რომელი იღუწიდეს ცხოვრებისა თქუენისათჳს: რამეთუ მე ამიერიდგან მეგულვების შთასლვა მღჳმესა შინა, რომელი შევამზადე საყოფელად და საფლავად ჩემდა».

ხოლო შესწუხნა ნეტარი ევაგრი და ყოველნი ძმანი ტიროდეს მწარედ, ფრიად საზარელსა და უსრულებელსა ზედა ჴელყოფასა და ეტყოდეს: წმიდაო მამაო, რა არს ეგე, რომლისა გეგულვების ყოფა და ვის ესმა საუკუნითგან, ვითარმცა ცოცხალივ ჯოჯოხეთად შთახადე ცხოვრება შენი და უფროსღა აწ ოდეს გიხმს შენ განსუენება შრომათაგან მოხუცებულსა და ვითარ არა კმა არს ესე ზომნი ღუაწლნი, რომელი მოგიღუაწებიან კაცთა ბუნებისა უფროსნი და ნუ უკუე არცა ღმრთისა სთნდეს ეგე ვითარი ღუაწლი, რომელი არვინ უქმნიეს დღესადმდე და გუალად ესოდენნი სულნი,

რომელნი შენ ძლითა შეკრებულ არიან უდაბნოსა ამას შინა; ოდეს არცა გჳხედვიდეს და არცა ესმოდიან ტკბილნი სწავლანი შენნი, ყოველნი განიბნინენ, ვითარცა ცხოვარნი, რომელთა არა აქუნ მწყემსი. ამას და ესე ვითარსა მრავლითა ცრემლითა ეტყოდეს შიოს ყოველნი ძმანი და ევედრებოდეს არა დაობლებად მათდა და არცა შთასლვად მღჳმესა მას შინა.

ხოლო წმიდა შიო ნუგეშინისცემდა მათ და ეტყოდა: ძმანო ჩემნო, ღმერთმან მოგცეს მადლი ყოველთა სიყუარულისა ჩემისა, არამედ მე კაცი ვარ ცოდჳლი და უკეთუ მართალი ძლით ცხონდეს, მე რაოდენი უფროს მიხმს, რათა არა განვარდე სასუფეველისაგან, რამეთუ მამა ჩემი და წინამძღუარი მოღუაწეთა დიდი ანტონი; გასმიეს განვლო მრავალ გზის თუ ვითარსა მოღუაწებასა დასძინებდა მოღუაწებათა ზედა და ყოვლად არა მოაკლო სიბერესა შინა თჳსსა შრომა, რომელსა ჭეშმარიტად მოელო გულსავსებასა დამკჳდრებად ანგელოზთა თანა; ეგრეთვე დიდი მაკარი, რომელმან იგი ყოველი ცხოვრება თჳსი მოღუაწებასა შინა აღასრულა, იხილე ვითარდა მოშიშ იყო, რაჟამს იგი განვიდა ხორცთაგან ბოროტნი იგი ჴაერის მცველნი ეტყოდეს, ვითარმედ მაკარი განხუედ და განგუფრი, ხოლო სამგზის სანატრელმან სიმდაბლე ხორციელი სულითაცა დაიცვა, ვიდრემდის არა შეიწყნარა იგი ნათელმან ღმრთაებისამან, არა ჰრქუა მღდელთა მათ თჳსთა, თუ განვერი ხელთაგან თქუენთა და ყოველნი წმიდანი მამანი, დიდითა ღუაწლითა განერნეს ეშმაკისა მზაკუარებათაგან. ხოლო მე ცოდჳლსა ამას რაოდენ უმეტეს მიხმს ღუაწლი, რათა არა მივეცე საშჯელსა მას ულხინებელსა და დაუსრულებელსა, რამეთუ წერილ არს, რომელსაცა ვინ ზედა იპოვოს, მასცა ზედა განიკითხოს. აწ უკუე ლოცვა ჰყავთ ჩემთჳს ძმანო; რათა მომცეს ღმერთმან მოთმინებაჲ და ძალი და რათა ვიყვე მღჳმე ესე დასაფლველცა უბადრუკთა ამათ ხორცთა ჩემთა. ხოლო თქუენ გამოირჩიეთ თქუენ ზედა წინამძღუარი, რომელი შემძლებელ იყოს განგებად სულთა თქუენთა ცხოვრებისა». ჰრქუეს მას ყოველთა. მამაო წმიდაო, ჩუენ შენ მიერ შემოკრებულ ვართ უდაბნოსა ამას შინა, მინდობილნი წმიდათა ლოცვათა შენთანი და სულიერთა სწავლათანი ვმოქალაქობდით და მოველოდით შენ მიერ ცხოვნებასა სულთა ჩუენთასა. ხოლო აწ ოდეს ვერ შეუძლებთ ნებასა შენსა განკუეთად, შენვე იხილე, რომელი ჰყოს და შემძლებელ განგებად ჩუენდა და ცხოვრებად სულთა ჩუენთა. ჰრქუა ნეტარმან შიო ევაგრის, «რათა მიითუალოს ძმანი იგი და უძღოდის მათ, ვითარცა იგი უსწავლეს მისგან ყოველსა მას გზასა.

ხოლო წმიდა ევაგრი ვინაითგან მშვიდ იყო და მდაბალ გულითა არა თავს იდვა შიავრად და წინამძღუარად ძმათა ზედა დადგინებასა და უძლურებასა გონებისასა წინადაუდებდა ესრეთ მეტყუელი: ვერ შემძლებელ ვარ ჯერისაებრ, სრულ ქმნად მსახურებასა ძმათასა, ვინაცა ნუ მაიძულებ მე ხელ ყოფად საქმესა ამას, უზეშთაესსა ძალისა ჩემისასა, რამეთუ კაცი უმეცარი ვარ და უძლური ტვირთვად ესე ოდენთა მონაზონთა ჯეროვანსა მეურნეობასა.

ხოლო ნეტარმან შიო მიუგო მას. «უკეთუ მორჩილ გექმნა, ფრიადი სასყიდელი მიიღო ღმრთისაგან და ნეტარება მორჩილთა დაიმკჳდრო დიდებასა მას უხილავსა; ხოლო უკეთუ ურჩებაჲ შეიმოსო, ურჩებისა პატიჟსა ზღუდულ იქმნე მიცემად, ინებე უკუე შენცა მსახურება ძმათა, რომელი მოგატყუებს დიდებასა, ვითარცა იტყჳს უფალი ჩუენი იესო ქრისტე. «რომელსა უნდეს თქუენ შორის დიდ ყოფა, იყოს იგი ყოველთა მონა და მსახურ «და აწ ჟამ არს შენდა. რათა დიდების მამატყუებელი დიდება მიიღო».

მაშინ ძნიად სადმე ირწმუნა სიტყუაჲ პერისა და თაყუანისმცემელმან მისმან, პატიოსანო მამაო თქუა, რაცა რაჲმე მიბრძანო მორჩილებითი მივიღო და ვინებო აღსრულება მისი. ლოცვათა

შენისა წმიდათა მონდობისა; ამისა შემდგომად ქვაგრე მოშიშმან ურჩებისა პატრიარქმან, მიიღო კუჳრთხი წინა მძლრობისა ჴელთაგან შიოსსა. ხოლო ნეტარმან შიო მრავლითა სწავლითა განამტკიცა იგი და შევედრა ძმანი იგი. ევედრნეს უკუჱ ყოველნი ძმანი ნეტარსა შიოს, რათა მისცნეს მათ სწავლანი მის მიერნი, რათა ამოიკითხვიდეს დღესა შინა კჳრიაკესა და სურვილსა წმიდისა მის პირისა მისისასა აღმოიცსენდენ.

ხოლო აღუწერა ნეტარმან შიო მათ ას სამოცი სწავლა ყოვლად შუჱნიერი და ტკბილი, რომლითა განისწავლებოდეს ყოველნი იგი კრებულნი მარადის და ირწყვებოდეს, ვითარცა ნერგნი ღუთივ სულიერნი წყაროთა სამოთხისათა და აღორძინდებოდეს ნაყოფითა კეთილთა საქმეთათა. აღიპყრნა ხელნი თჳსნი უფლისა მიმართ ნეტარმან შიო და შევედრნა ყოველნი იგი ძმანი ღმერთსა და მერმე ამბორს უყო თითოეულსა მათსა და დაჯდა მღჳმისა მის პირსა ზედა და ეტყოდა ესრეთ.

«შვილნო ჩემნო საყუარელნო და ძმანო ჩემნო სულიერნო და უფროისღა უფალნო ჩემნო, კურთხეულ არს ქრისტე ღმერთი ჩუჱნი, რომელმან შეგკრიბნა თქუჱნ უდაბნოსა ამას, მაქებელად წმიდისა სახელისა მისისა; აწ ისმინეთ ჩემი შვილნო მოხუცებულისა ამის მამისა თქუჱნისა; უწყით განაღა, რამეთუ არა იძულებითა ვისითა შემოხუჱდით წესსა ამას შინა, არამედ ნებსით და სიყუარულისათჳს ღმრთისა იჯმენით აღმოიქმულითა წინაშე მისსა და ყოველთა ანგელოზთა მისთა უარ-ყოფად სოფლისა და საქმეთა მისთაგან და მოქალაქობად სიწმიდით და მორჩილებად წმიდისა სახარებისა მისისა, ყოვლითა გულითა შეუძლებელად და აღებად ჯუარი მისი მხართა ზედა თქუჱნთა და მოძულებად მამა, დედა და ცოლი და შვილნი და ძმანი და დანი და თჳთ სულიცა თქუჱნი და ეგრეთ შემდგომად მისდა.

ეკრძალენით ძმანო ჩემნო მტერსა ბოროტსა მას, რომელსა ჰნებავს მარადის წარწყმედა ჩუჱნი, ნუ სადა მიერჩდეთ სულთა მკუდელსა მას გუჱლსა და ვითარ ჰყავთ აღთქმა თქუჱნი, რამეთუ დღე და ღამე მღჳძარე არს მტერი ჩუჱნი, ვითარცა იტყჳს წმიდა და დიდებული თავი მოციქულთა პეტრე ვითარმედ «განიფრთხვენი და მღვიძარე იყუჱნით, რამეთუ წინა მოსაჯული თქუჱნი ეშმაკი, ვითარცა ლომი მჴურვალ მიმოვალს და ეძიებს ვინმცა შთანთქას [1])»; არამედ წინააღუდეგით მტკიცენი სარწმუნოებითა, უწყოდეთ იგივე მიზეზად ამას სოფელსა შინა, ძმობასა მას თქუჱნსა კეთილად და სათნოდ აღასრულებდით.

ძმანო ჩემნო! მტკიცედ დეგით, რომელსა ზედა იჩინენით, რამეთუ უმჯობეს იყო ყოვლად არა შესლვად მონაზონებად, უკეთუ არა დავიცუჱნეთ თავნი ჩუჱნნი, ყოვლისაგან ცოდვისა, რომელი იქმნების გარეშე ხორცთასა, ისმინეთ წმიდისა სახარებისა, რომელსა იტყჳს «ვითარმედ სიტყუათა თჳსცა უქმისა სიტყუა მისცეთო დღესა მას». ეჰა! ვითარ ზარის სახდელ არს ბრძანება ესე მეუფისა, რამეთუ არა წინასწარმეტყუჱლისა არს, არცა მოციქულისა, არცა ანგელოზისა, არამედ თჳთ მის უფლისა, მსაჯულისა ცხოველთა და მკუდართასა, რამეთუ თჳთ მან თქუა ესე. «რომელსა ეგულვების განკითხვა საქმეთა ჩუჱნთა, ევედრენით ოდესმე უხუავს მას მსაჯულსა», რათა არა სიტყუათა ჩუჱნთაგან დასჯად გამოვჩნდეთ წინაშე მისსა, ვითარცა იგი კუალად წერილ არს «ვითარმედ სიტყუათა შენთაგან განმართლდე და სიტყუათა შენთაგან დაისაჯო».

უწყოდეთ საყუარელნო, რამეთუ სიკუდილი ახლოს არს და კართა ზედა და სმობს მეყსეულ. იღვიძებდით, რამეთუ არა იცით ოდეს მოვიდეს მპარავი, ნუ უკუჱ განიჴრიტოს ცუჱრდი სახლი-

სა თქუენისა ოდეს არა უწყოდით და მიგპარონ სული თქუენი და არღარა ჰგრგვნოდეს, ილვიძეო-დით ეგრეთ, რამეთუ არა იცით დღე, არცა ჟამი, რომელსა შინა ძე კაცისა მოვიდეს.

განეკრძალენით ძმანო ყოველსა, რომელი მიიყვანებს სულთა წარწყმედად იქმენით მორჩილ სწავლათა შინა და მსახურებასა შინა აღუშფოთებელ და ესრეთ შერაცხენით თავსი თქუენნი ვითარცა მკუდარნი მოძაგებულნი, რამეთუ პირველი კიბე სათნოებათა არს სიმდაბლე, რომელი იგი აღ-ყვანებს ღუთისა შემტკბობელთა მისთა, რამეთუ შეიყუაროთ თუ სიმდაბლე, მსწრაფლ მოიხილავს ღმერთმან თქუენ ზედა, ვითარ იტყჳს ვის მივხედნე გარნა მშჳდსა და მდაბალსა და რომელი ძრწოდის სიტყუათაგან ჩემთა».

მოიხსენეთ უფალნო ჩემნო, ოდეს იგი სოფლით გამოხუედით ვითარ აღუთქუთ ღმერთსა უნდოსაცა რასამე სახმრისა არა მოგებად თქუენდა, არამედ რათა იყუნეთ თქუენ ზოგებით ვითარ-ცა წერილ არს «და იყუნეს ყოველთა სულნი და გულნი ერთ». ნუ ხართ უსასო ქრისტესგან და ნუ ესავთ სიმდიდრესა და მოგებასა და სახმართა, რამეთუ ესე არს დედა ყოველთა ბოროტთა და ესრეთ განხრწნნის გონებანი უმანკოთანი, ბოროტმან ამან ძჳრმან, რამეთუ იწყის პირველ მცირით რათმე და უნდოთ სახმრით და თქჳს ესე არა რაჲ არს და კუალად სხუა რაჲმე მოიგის და იქჳს, ვითარმედ ესე არა სიმდიდრე არს, არამედ ხორციათჳს საჭირო და კუალად განვაჭრის რაჲმე და თქჳს. ვერ ეგების კაცი თუმცა ცხონდა თჳნიერ ამისა და ხსუასა ხელთა მიხედვიდა, არამედ უფროს უმჯობეს არს, რათა მოვიგო ჩემთჳსცა და ვიღუწიდე გლახაკთა და კუალად მიასესხინ ვისმე და ჰსნებავს უფროსი და თქჳს არ ვისგან მომიხვეჭიეს, ჩემი არს უბრალო და არა ჰრქჳან ამას აღნადგინები და კუალად მთქჳს მივსცე «ვისმე ესე, რათა ამიერ ვიზრდებოდიცა და უკანასკნელ ჩემთჳს წარაგოს სხუათა».

ვოი! უბადრუკებასა ბოროტსა, რამეთუ მრავალგზის არცა თუ ერთი და ნიჭი წარაგის მისთჳს და ესრეთ მცირედ ანგარებაჲ და ყოველთა უძჳრეს კერპთმსახურება, ვითარ არა უწყიან ეგრეთ აღსრულის, განეშორენით ძმანო სულთა და მაქცეველსა ამას სენსა, რომელი მოიგო იუდა და იხი-ლეთ ვითარსა ფსკერსა ჯოჯოხეთისასა [1]) მისცა თავი თჳსი; ნუცა იპოვებინ თქუენ შორის კრებასა ვაჭარნი და ვაჭრობანი, უფროსღა ილუაწეთ, რათა მოიგოთ სასუფეველი ცათა, რამეთუ რაჲ შეიძინოს კაცმან, უკეთუ ყოველი სოფელი მისი იყოს, ანუ რაჲ გჳძავს სოფლით განლებად თჳ-ნიერ კეთილთა საქმეთა, რომელთა სასყიდელი მუნ მოვიღოთ. შეიყუარეთ უპოვარებაჲ, რომელი იგი მიმახლებელ არს ღმერთი, აჰა ესერა გუესმის წმიდათა მამათ ცხოვრება, რამეთუ ამით მოი-გეს ღმერთი და ესრეთ თუ იყუნეთ თქუენცა მიგეახლოს ღმერთი, უკეთუ მისა მიმართ დასდვა-თ სასოება ლოცუანი თქუენნი, ვითარცა საკმეველნი სულნელნი მსწრაფლ შევიდენ წინაშე მისა, რა-მეთუ იტყჳს «ამან გლახაკმან ხმა ჰყო, უფალმან ისმინა მისი და ყოველთა ჭირთა მისთაგან იხსნა იგი». ესე გამამდიდრებელი სიგლახაკე შეიყუარეთ, რათა ამის მიერ მოიღოთ გული შემუსრვილი და სული მდაბალ, რომელი არა შეურაცხ ჰყო ღმერთმან.

ემლტოდეთ ძმანო ჩემნო სოფლისა ამის გულის ოქმისა ხრწნილებასა. განისწავლენით სა-მოციქულოთა სიტყუათა მიერ, ჰყავთ სარწმუნოებათა შინა თქუენთა სათნოება და სათნოებასა შინა მეცნიერება და მეცნიერებასა შინა. მარხუა და მარხუასა შინა მოთმინება და მოთმინებასა შინა ღუ-

1) ფსკერი ჯოჯოხეთისა, ძირი ჯოჯოხეთისა.

თის მსახურება და ღუთის მსახურებასა შინა ძმათ მოყუარება და ძმათ მოყუარებასა შინა სიყუარული. ხოლო უკეთუ სიყუარული გაქუნდეს, გაქუს თქუენ შორის დამკჳდრებულად ღმერთი. ამათ მცნებათა შინა იწროდ კაცად კაცადი თქუენი და სახე კეთილ იყუენით ურთიერთას კეთილის მასწავლე ნუ ბოროტისა და მთვრალობისა სულთა წარმწყმედელსა, რომლითა იქმნების ბილწებაჲ. ნუ სცემთ ადგილსა შემოსლვად თქუენ შორის ეშმაკსა ნუ იქმნებიან თქუენ შორის ღალვანი [1]) ნუცა დაგისწრობნ მზე შიასუქლასა განრისხებულთა. ნუ ხართ მდრტვინავ ურჩ დამაცილობელ და წინააღმდგომ უხუცესთა მიერ, ნუ გიყუარნ განსუქლა სოფლად, რომლისაგან იკმენით, ნუმცა არს თქუენ შორის შური და ხდომა, მოშურნე და მობაძავ კეთილთა იყუენით და აღმაშენებელ ურთიერთას; რაჲ იგი გესწავიეს ქრისტესგან მას ჰყოფდით და მას ასწავებდით ურთიერთას, რათა ძე ღუთისა და შჯულ სასუფეველისა გეწოდებოდის, მოიძულეთ ყოველი შუება სოფლისა და შეიყუარენით მცნებანი ქრისტესნი, ვითარცა წმიდათა მამათა და მოძღუართა ჩუენთა შეიყუარნეს და დაიცუნეს და დაიმკჳდრეს სასუფეველი, რამეთუ რაოდენ ქუეყანისაგან განსეყენნეთ ეგოდენისა წილ მოიგნეთ სულიერნი. ხოლო უკეთუ ქუეყანისასა ზრახვიდეთ დაიქმოდეთ მიერითგან განგეშოროს თქუენ ზეცისა იგი, რამეთუ ვითარცა წერილ არს, სიყუარული სოფლისა მტერობა არს ღუთისა. იტჳრთენით საწერტელნი იგი უფლისა იესოსნი ხორცთა, ხმობს პავლე «მოითმენდით ყოველსა სიყუარულისათჳს ქრისტესისა, რამეთუ მან სიყუარულისათჳს ჩუენისა თავს იდვა ვნება და ყუედრება, პირსა ცემა, ბასრობა, ძმარი და ნაღუელი, ჯუარითა დასჯა და სიკუდილი. ესე ყოველნი და უმრავლესნი მოითმინა ჩუენთჳს, რათა ჩუენ გვაცხოვნეს, ჩუენცა მოვითმინოთ ძმანო სახელისა მისისათჳს, სიგლახაკე, სიმშჳლე, წყურვილი, ბასრობა, კიცხევა [2]), გინება და ყუედრება; რათა უკანასკნელ, ვითარცა მან თავადმან ამითქუა ჩუენ მოვიღოთ ნეტარება იგი და გვიხაროდის სასუფეველ ცათასა.

ნუ დაბრკოლდებით ძმანო, რაჟამს ღუთისა მიერ განისწავლებოდით, ისმინეთ წერილისა მახლობითა მიერ უსჯულოებისათჳს განსწავლე კაცი გუალად ძმა უფლისა იაკობ იტყჳს. «უკეთუ განვიცდებოდით თჳსისაგან გულის თქმისა განვიცდებით [3]), რამეთუ უფლისა მიერ განვისწავლებოდით, გინათუ განვისწავლებოდით სიფრთხილე გვიხმს ფრიადი, რათა ლოცვასა მისცნეთ, თავნი და არა დრტვინვასა და უჯეროსა განსაცდელთა ადგილის მცემელსა, ილოცვიდით ძმანო მოუწყინებლად, რათა არა შეხვიდეთ განსაცდელსა, ნუ ითხოვთ ლოცვასა შინა რაჲ იგი თქუენ გთნავს; არამედ მას ითხოვდით რაჲ იგი უფალსა ჰნებავს, რამეთუ მას დაპადებულთა მისთაჳს კეთილი ჰნებავს.

შეუშინებლად უწყოდეთ ძმანო, რამეთუ ალთქმანი ჩემნი აღწერნეს წმიდათა ანგელოზთა და მიიხუნეს წინაშე ქრისტესა და დამარხულ არიან აღწერილნი დღედმდე მოსლვისა მისისა. და გუალად ანგელოზნი მცუელნი ჰწერენ ცხოვრებასა ჩუენსა და იგიცა დამარხულ არს დღედმდე მოსლვისა მისისა და მბრძოლი იგი კაცთა ნათესავისა, წინა მოსაჯული იგი ჩუენი ყოველსა რაოდენსა გუაცთუნებს და გარდაგუჳრევს გზისაგან საღმრთოჲსა წერს იგიცა და დამარხავს იგიცა ოჯსსა მას ჟამადმდე გამოძიებასა უფლისა. აწ უკუე შევიშინოთ ძმანო სამთა ამათ ხელით წერილთაგან, რამეთუ

1) ღალვა, უსამოვნობა, ზორომა, ჩხუბი, განყრაჲ.
2) კიცხევა, დაცინვა, შეგინება, მასხარად აგდება.
3) კათოლიკე იაკობისა თავი ა. 13. 14.

მაშინ სამართალი ოდენ იქმნას და არა წყალობაცა, ჟამი წყალობისა დღეს არს. ხოლო მაშინ არცა ქრთამი არს, არცა სიტყჳს მიცემა, არცა შეწირულ იქმნენ ცრემლნი, არცა დრო მოგუცეს; არამედ წარვდგეთ შიშულნი და ქედ დადრეკილნი ყოველნი ერთბამად და განეხუნენ წიგნი თითოეულისა საქმეთანი და მიეჩდებოდეს თჳთოეულსა თჳსი ვალი და თჳსი აღთქმა და თჳსი საქმენი და გამოვიდეს საშინელი იგი ხმა მომწოდებელი მართალთა სასუფეველად, ხოლო წარმგზავნელი ცოდვილთა ცეცხლად უშრეტად. ჵოი! ჩემდა ძმანო, ვითარ გძრწი დღისა მისგან, უკეთუ ვიპოვო მარცხენით და მესმას ხმა წარმგზავნელი ჩემი სატანჯველად საუკუნოდ, რაჲმე ვჰყო უბადრუკმან მაშინ, რამეთუ არცა არს დასასრული სასჯელისა მის, არღარა არს ლხინება, არცა გარემოიქცეს საუკუნო იგი, არღა კუალად განხორციელდენ ქრისტე, არღა იქმნეს სხუა ცუალება ერთგზის განბჭობილისა მიერ, რამეთუ ვითარცა ღმერთი უცვალებელ არს, ეგრეთვე განჩინება და განბჭობა ჟამისა მის, არღარა შეიცუალოს არცა მართალთა ზედა და არცა ცოდვილთა ზედა.

შევიშინოთ მჴლნო, რათა, რომელი იგი ნებსით აღუთქვით, უნებლიეთ არა მოგუჴსდოს მისთჳს სიტყუა, ვიღუაწოთ მცირედჟამ და დაუსრულებელსა საუკუნესა მოვიღოთ წმიდათა თჳს განმზადებული იგი სასუფეველი და შუენება იგი წარუვალი და კეთილნი იგი სამოთხისანი, ვითარცა ხმობს მოციქული, რომელი „თუალმან არა იხილა და ყურსა არა ესმა და გულსა კაცისასა არა მოუხდა“ ნუ საჭჳრველ გვიჩნს მცირედ ჟამისა ესე ნაკლულევანებაჲ ხორცთა, რამეთუ ასი წილი განმზადებულ არს თქუენთჳს, რომელთა ეგე იღუაწეთ.

ესე ვითარად ეზრახა მათ მყოვარ ჟამ და ნუგეშინისცა მათ და სწავლითა განამტკიცნა ყოველნი იგი ძმანი. მიერითგან მოსწრაფებით და ყოვლითურთ კეთილად მსახურებასა ჰყოფდა ძმათასა ქვაგრე და სიმარჯვით უძღოდა მათ და განაკრძალებდა ყოველთავე მიმართ სივერაგეთა და მანქანებათა ეშმაკისათა, ვინაცა კეთილად სათნო ეყო უფალსა ჯეროვნად მართებითა და წინამძღომითა პირმეტყუელთა სამწყსოთათა.

ხოლო წმიდა და სანატრელი შიო შთახდა მღჳმესა მას ბნელსა შინა ქუესაღრმეთა მიწისათა, რათა სიმჴალესა ხორცთასა მიცემითა აღმოაჯეჯილოს ხუვილი წმიდა და რამეთუ იფქლიცა[1]. ესრეთ მიწად შთათესული და სიმჴალესა მიმთხუეული გამოიღებს ნაყოფსა კეთილსა, არა შემთობილი ეკალთაგან, არამედ ღრმად შთამტკეველი ძირთა ვინა და წმიდაცა ესე მიმცემელი მიწად თავსა თჳსსა აღიხილვიდა ზენა მთათა მიმართ თუალთა გონებისათა და მოელოდა შეწევნასა ცუართა საკურნებელთა სულისათა, რომელთა მიერ განაპოხნეს იგინი ღუთისა ზედმოხილვისა წჳმათა მიერ მორწყული.

ხოლო ვინადგან შთახდა მღჳმესა მას შინა, ვითარ შეუძლოს კაცობრივმან ენამან ჯეროვნად წარმოთქმა სიმხნეთა და მოთმინებათა ნეტარისა მამისათა, ანუ რომელნი ღუაწლნი პირუელად და რომელნი უკანასკნელ დააწყესნეს, რამეთუ მარხუა იყო მის სამარადისო და ლოცუა მუხლთმოდრეკისა თანა დაუყოვნებელი, დაერდომილი მიწად დაალტობდის იატაკსა ცრემლთა მიერ, რომელნი შთამოვიდოდეს თუალთაგან მისთა, ვითარ წყარონი დაუწყუედელნი „ცრემლთა ჩემთასა ნუ დაიდუმებ“ მეტყუელებდის, „რამეთუ მსხემ ვარ მე შენ წინაშე და მომიტევე, რათა განვისუენო პირუელ წარსლვისა ჩემისა“. ხოლო აღდგომილსა ზე ეპყრიან თუალნი გონებისანი გრძნობადთა ელთა თანა

1) იფქლი, ხვარბალი.

მვედრებელსა «წარმართე» იტყოდა «ლოცვა ჩემი, ვითარცა საკმეველი შენ წინაშე, ხოლო აღპყრობანი ჴელთა ჩემთანი, ვითარცა მსხუერპლი სამწუხრო». და კუალად მცირედ განსუენება რა მისცის სხეულსა თჳსსა, მდუმრიად იტყოდის. «ღაღადვყავ მე ხმითა მძიმესა ამას ქუეყანისა ბნელსა შენა, ვინა მოწყალე ნუ გარემიიქცევ პირსა შენსა ჩემგან, ნუ სადა ვემსგავსო შთამავალთა მძიმე ჯოჯოხეთისასა, არამედ აღმოიყვანე საპყრობილითგან ბოროტისასა სული ჩემი, აღსარებად სახელისა შენისა, რამეთუ თმენით დაგითმო შენ ვიდრემდის მომხედნე და ისმინო ლოცვასა ჩემისა. და ამომიყვანე მე მძიმისაგან ღლახაკობისა ხორცთასა და თიხისაგან უყისა ბრალთასასა». ამისსა შემდგომად საზრდელისა მიმღებელი, რომელი მიეცემოდა მას, ზემო კერძო შთაკვეცებული ერთისა ბერისა მიერ და ესეცა მცირედ რაოდენ დაცვად შემტკიცებასა სხეულისასა აღდგომილი კუალად ჩუეულებისათა მქონებელი იყვის მეტყუელი «არა ვჰსცე ძილი თუალთა ჩემთა და ჭრული წამთა და განსუენება ხორცთა, ვიდრემდის ვჰპოვო ადგილი უფლისა და საყოფელი ღმრთისა იაკობისა».

ამათ და ესე ვითართა ქების მეტყუელებათა და ვედრებათა შემწირველი ღმრთისა მიმართ დადგრომილ იყო ჴაკუანსა მას შინა ყოვლითურთ წყუდიადსა, რამეთუ სასოებდა ნათელისა მის დაუსრულებელისა და საუკუნესა მიმთხუევად მცირისა ამის და წუთჟამიერისა ბნელისა მოითმენით და ესე ვითართა ღმობიერითა სულითა მეტყუელებდის «შენ განანათლე სანთელი ჩემი უფალო და განაბრწყინვე ბნელი სულისა ჩემისა ღმერთო, რამეთუ ბნელი ესე ხილული შენგან არა დაბნელდეს ნათელო თუალთშეუდგამო. ხოლო ღამე, ვითარცა დღე განათლდეს ვინა ნუ უგულებელს მყოფ მე ნებსით ყოველთა ამათ მომთმენელსა სიყუარულისათჳს შენისა»; ესრეთ ჟამთა მრავალთა მოთმინერა იყო მძიმესა მას შინა მღუწელი ღუაწლისა მოღუაწეთასა, განიკაფა ყოვლითურთ სხეული მისი შრომათა მიერ და ჭირთა, რამეთუ შეიღება იგი ფერსა სიშავისასა მიმღებელი ნატიობისა და ძნელსულობისა გესლითა. სხუად ვინამე და უცხოდ ფერად შეცვალებული და სრულიად განლეული და დამჭნარი ხორცითა ტყავისა მიერ და ძუალთა დაიცჳდა ხატებასა ვინა არა სათქმელ იყო ამისა, «ვითარმედ ხორცნი ჩემნი იცვალნეს ზეთისა მიერ» არამედ უფროსღა შესატყუის განხმობად, ვითარცა მუალისა, ვითარცა კეცისა ფრიადისა მარხვისა მიერ და აქუმა ენისა სასასა მრავლისა ლოცვასა და ფსალმუნებისა მიერ.

ხოლო მადლითა ამის წმიდისა მამისათა აღორძნდა უდაბნო იგი და აღსავსე იქმნა მონაზონთა მიერ სათნოებითა შემკობილთა და ვიდრე აქამომდე მერმეცა უმეტეს აღორძნდების შეწევნითა ქრისტესითა ამიერ ვინათგან სრბა აღასრულა და სარწმუნოება დაიმარხა განწმედით სულისა და ხორცთასა, რამეთუ განჴებანა თავი თჳსი ნაკადულითა ცრემლთათა სამარადისოდ სიკუდილისა ხსენებად მოკიდა და მერმეცა ხორცთა შინა მყოფი განხსნილ იყო მათგან. სრულიად დამვიწყებელი ბუნებისა კაცობრივსა, რამეთუ ზე აქუნდეს თუალნი გონებისანი გონიერად წინაშე საყდართა სამეუფოთა მდგომარესა სულიერად.

ხოლო ოდესღა მეუფესა აღწოდება მრავლად დამაშურალისა ამის მამა კაცისა განსუენებათა მიმართ და სუფევათა უხრწნელთა ვინა აუწყა მას განსლვა ხორცთაგან და დაცხრომა ესე ოდენთა ტკივილთა და ღუაწლთაგან, რომელთა მიმართ მძლე იქმნა მბრძოლსა ყოველთასა ბოროტსა სტანასა, რომლისათჳსცა ეგულვებოდა საძლეველთა მიღება ღუაწლისა დამდებელისა ღმრთისაგან. ხოლო ვინათგან ცნა სულისა მიერ წმიდისა დატევება სხეულისა, ითხოვა მღუდელ მემსხუერპლეთაგან ზიარება უკუდავთა ქრისტეს საიდუმლოთა და მიმღებელმან პატიოსნისა ხორცისა და სისხლისამან, ზეცად აღიპყრნა ჴელნი თჳსნი და ჴელთა შენთა «მეტყუელმან» ჴმაი მეუფეო! შევედრებ სულსა ჩემსა,

შენ მიერ მიმღებელი მისი. ესრეთ აღმოუტევა სანატრელი სული თჳსი [1]), მასვე მღჳმესა შინა. მამცნებელმან დატევებად სხეულსა მისსა, რათა რომელი საყოფელ და სამკჳდრებელ მისა იყო სიყრმითგან, მღჳმესა შინა მისსა და ესე და შემდგომად სიკუდილისაცა საფლავი და სამარხო სხეულთა მისთა იქმნეს. ვინა წადიერებით და სურვილით წარგრაგნილი ძმათა მიერ და შეხებულიცა მით ძჳრ(?) მოსილ იყო, დაიდვა ყოვლად მხნე იგი გუამი მისი მასვე მღჳმესა შინა, ვითარცა ემცნო მათდა წმიდასა და სანატრელსა ამას მამასა, რომელი აქუს აწ მღჳმედ წოდებულსა მონასტერსა სიქადულ-

---

1) წმ. შიო მიიცვალა 9 მაისსა, მეექუსის საუკუნის მეორე ნახევარში. დღენი ცხოვრებისანი, ყოვლად სანატრელისა შიოსნი, ჩუენის აზრით იყვნენ ვითარ 68 წელნი: 20 წლისა მოვიდა წმ. იოანესთან. 20 წელი დაჰყო მისთანა, უდაბნოსა შინა ანტიოქიისასა. 2 — ანუ ერთი წელი, სლვა მათი საქართველოს. 4 წელი დაჰყო ზედა ზედენს ზედა. 10 — მდინ უნდა ალვიდოდ მისი ყოფნა მარტოდ უდაბნოსა შინა, მგლის მსახურობამდე. 6 წელი დრო, მგლის მსახურებისა. 2 ანუ 4 წელი უნდა ალვილოთ, მგლის განთავისუფლობიდგან მღჳმეს ჩასლვამდე. 2 წელი მღჳმესა შინა ყოფნა; ესე იგი. მოახლოებით, ვითარ 68 ანუ მცირედ უმეტეს ამისა. შემდეგ გარდაცვალებისა ყოვლად სანატრელისა მამისა შიოსი, საფლავიდგან აღმოვიდოდა ხოლმე განგებითა ღუთისათა წმ. ძუალნი მისნი, ვითარ წმ. თათე სტეფანწმიდელისა, იქმნებოდიან მას დროსა შინა დიდნი სასწაულებანი. წყეულის შაჰ აბაზის აღორძინებამდე, რომელმან წარიტანა სპარსეთს წმ. ნაწილნი დიდისა შიოსნი, ვითარ სმენით მეუწყა ამ სახით: ცუდად ჰქმნა წყეულმან ერთი ფრიად მშუენიერი და გუაროვანი ქალწული, მიმყვანებული სასახლესა შინა, ვერ შეუძლო წყეულმან ძლევა ქალსა და ესრეთ დამწყვდეული ჰყვანდა ფრიადი დრო. მოახლოვა ყველიერმან და ხუთ შაბათსა, დღესა ხსენებისასა წმიდისასა ქალწულმან ფრიადი ლოცვა ჰყო წმიდისადმი ხსნისათჳს —, მას ჟამსა, ოდეს ქალმან დაასრულა ლოცვა და ფრიად მოწყენილი იჯდა კუთხეში, შევიდა ულმობელი მეფე: დაუწყო ალერსი და ჰკითხვიდა მიზეზსა მოწყენილობისასა, შემდეგ დიდისა იძულებისა ხმა მაღლა უპასუხა ქალმან; შენ წყეულო, რას მეალერსები ვითარ ძაღლი, — მომცილდი დარღვევისათჳს ქალწულებისა ჩემისასა, ოდეს აღვასრულებ ხსენებასა დიდისა ქალწულისა და მამისა ჩუენისა შიოსი, რომლისა სადგომი შემუსრვილ და დარღუეულ იქმნა შენ მიერ. ამისა მსმენი შაჰ აბას, გამოჰკითხა ადგილისა მისთჳს და მეყსეულად მისცა ბრძანება წარმოღება ნაწილთა წმიდისათა სპარსეთს. ოდეს წაასუენეს წმ. ნაწილნი, შაჰ აბასმან ვითარ დიდი საჩუქარი მიართვა ქალსა წმ. ნაწილნი. ოდეს წარიღეს ყოვლად წმიდანი ნაწილნი დიდისა შიოსნი სპარსეთს, რისხვანი დიდნი მოიწივნეს სპარსეთსა ზედა: მშობიერნი — ბერწ იქმნებოდეს, განხმა ყოველი სამოარი და საშინელის უწჳმროების გამოთ დაშრნენ მრავალნი წყარონი — და იქმნა ამისა გამოთ დიდი სიყმილი და ჭირიანობა. — ვერა გაეგებოდათ რა ყოველთა, თუ რისა მიზეზის გამოთ იქმნა რისხვა ესე. — სამისა წლისა შემდეგ, გამოეცხადა დიდი შიო ერთსა სათნო ყოფილსა მოლლასა და დიდის რისხვით უბრძანა განთავისუფლება წმ. ნაწილთა თჳსთა. მან მეყსა შინა აუწყა მეფესა. ესე რა მეფემ, მყის განათავისუფლა ცუდად ქმნილნი წმ. ნაწილნი და ქალწული იგი და ბრძანება გასცა რათა დიდითა პატივითა წარასუენონ თჳსავე ადგილთა ნაწილნი იგი წმიდისა და კუბო ოქროსი შეუმზადა და ეგრე წარმოასუენეს ყოვლად დიდებულნი ნაწილნი იგი. ოდეს იქმნეს იგინი დასუენებულნი მღჳმესა შინა, კუალად იქმნა აღმოცენება წმ. ძუალთა წლითი წლად, ყველიერის ხუთ შაბათსა. მეფობასა შინა შერჩენებულისა შაჰ ნადირისასა მეთვრამეტე საუკუნეში, წყეულთა სპარსთა მიერ კუალად იქმნა დარღუევა მონასტრისა წმიდისასა და ეკკლესიისა, რომელსა შინა აღმოიცენებოდიან წმ. ძუალნი დიდისა შიოსნი. ამისა შემდეგ კიდრე აქამომდე აღარ იქმნების სასწაული იგი, საუბედუროდ ჩუენდა. უფალი ბროსე ვახუშტის გეოგრაფიის შესანიშნავში ჰსწერს წმ. შიოს სასწაულთმოქმედობის თაობაზედ ამასა: «წმ. შიოს ნაწილი აღმოვიდოდა წლითი წლად, ძუალი შიშველი, თჳნიერ კაცთა და თუუსანისჭცემლენ და მიიღებდენ კურნებასა. შაჰ ნადირ მოადგინა მოჰმადიანნი, რათა იხილონ უკეთუ ჭეშმარიტი არს, ხოლო მათ შემუსრეს სამყოფი ნაწილთა და დაამტვრიეს; შემდგომად შეკრიბეს და დაასუენეს მუნვე, მიერით არღარა აღმოვალს ამჟამადმდე» cette note a été mise dans le texte par le copistes, qui ont ajouté après le mot კურნებასა; მეფენი და მთავარნი, სამღუდელონი და საერონი ყოვლისა ივერიისანი, que j'ai soulignés dans la traduction № 2 p. 213. გეოგრაფია ვახუშტისა გუერდი 212.

ლედ და ზღუდედ ძჳსად და უცრომლად ყოფადს ნათესავსა ქართველთასა უფურიეს იგი მტკიცედ და მარტებულად ყოველთა წინა აღმდგომთა ხილულთა და უხილავთა და რომელნი მიიწივნენ სარწმუნოებასა თაყუანისცემად სახლსა და საყოფელსა მისსა, ეპოვნების მათ შემწე ძლიერი ჭირთა შინა და მჴსნელი ჭირვათა და განსაცდელთაგან.

ესე ვითარი მოქალაქობა აჩუენა საწუთოსა ამას შინა სამგზის სანატრელმან ამან მამამან და გმოდენნი ღუაწლნი თავს იღსნა ხორცითა უძლურითა; სიყმილი და წყურვილი შეურაცხ ჰყო, ცეცხლს იწროებათასა არა ჰრიდა, უდაბნოსა ულონოება არად შერაცხა, ისარ ბჭჳლთა იყუჳნეს მტერისა მიერ მოწყვნულნი მის ზედა წყობანი, რომელთა მიერ მრავლად ეწყუებოდა მზისა ხილულის ხედვა უღირსად და აღაგა თავსა თჳსსა, რათა გონიერი იგი მზე სიმართლისა იხილოს. ამისთჳსცა ცხოველი მკჳდრად ახალუებოდა მღჳმესა შინა, მიწასა ცოცხლივ შთასრული, რათა პირნი ლომთა გონიერთანი დაუჴშნეს, ვითარ დანიელ ხილულთა და გრძობადთანი. იქმნა თეატრონ ანგელოზთა და კაცთა წყობასა შინა წინააღმდგომთა მბრძოლთასა, განაკჳრვნა უსხეულონი ძალნი, ვითარ ხორცითა ხრწნადითა და უძლურითა უხორცოთა ძალთა მძლე ექმნა და სირცხჳლეულნი უკუნ აქცინა გჳრგჳნთა ძლევისათა მიმღებელმან ვინ აწ მდგომარე წინაშე თუალთშეუდგამისა ნათლისა ევედრების სამარადისოდ მოტკბებასა ცოდვათასა მიხოველი სამებისა ერთღმრთეებისა, რამეთუ მას ჰშუენის ყოველი დიდება აწ და ყოველთა საუკუნეთა დაუსრულებელთა საუკუნეთასა. ამინ.

თქმული წმიდისა და ნეტარისა შიოს მიერ, რომელსა მარადის იტყვიან ოხითად, მკჳდრნი მის მონასტრისანი. ოხითა ი̃. გ̃ი.

«კურთხეულ ხარ შენ ყოვლად წმიდაო ღუთის მშობელო ქალწულო დედოფალო მარიამ, რამეთუ განხორციელებითა შენგან ქრისტეს ღუთისათა, სოფელი განთავისუფლდა ცოდვისაგან და ყოველნი ზიარ ვიქმნენით ანგელოზთა და უხრწნელებასა ღირს ვიქმნენით და სამოთხე მოვიღეთ. შენ გევედრებით დედაო ნათლისაო დიდებულო, ნათლისმცემელისა იოანეს თანა დიდებულისა, მეოხებად ნუ დასცხრები წინაშე სამებისა წმიდისა ჩუენთჳს, რომელნი ესე ვითხოვთ შენგან წყალობასა».

ესე მუხლი ოდეს პირველადვე ქუაბოსა შინა ქუაბსა იყო და გამოუჩნდა მას წმიდა ღუთის მშობელი ნათლისმცემელისა თანა, მაშინ გამოითქუა ესე უკანასკნელ მისდა მოწაფეთა, რათა ისწაონ და ყოველთა ლოცვათა უკანასკნელ იტყოდიან წინაშე ხატსა ყოვლად წმიდისა ღუთის მშობელისასა ლიტანიად რა შევიდენ ეკკლესიასა შან მისსა.

ხოლო ოდეს განსრულდა ეკკლესია წმიდისა სამებისა, მაშინ ესე ოხითა გამოთქუა. ოხითა ჳ. გი.

«აღმატებულ და უმაღლესსა სამებასა სამგუამოვანსა, დაუსაბამოსა მამასა და ძესა და სულსა წმიდასა ერთღმრთეებასა განუყოფელსა და შეურევნელსა, გევედრებით უღირსნი ესე მონანი შენნი და თაყუანისმცემელნი. სახლი ესე სიწმიდისა შენისა დაიცვე უკუნითი უკუნისამდე და საყურთხეველი ესე, რომელ მოგუმადლე, მადლითა შენითა დაიცევ ყოვლისავე ბოროტებისაგან დაურღუვევლად ძჳრისაგან დანთქმისა და ცეცხლისა და ზედა მოსლვისაგან სჯულთა უკეთურთასა და მათგან აღძრულისა ბარბაროზთა, მეოხებითა უქორწინებელისა ღუთისმშობელისათა და დიდებულთა ანგელოზთათა და წმიდისა ნათლისმცემელისათა, სიმრავლესა თანა ყოველთა წმიდათა შენთასა და გუაცხოვნენ ჩუენ უფალო სახიერო, ალლილუია».

და უბრძანა, რათა ამას ოხითასა ყოველთა კჳრიაკეთა დღეთა, მწუხრით იტყოდიან, სხუათა ოხითასა თანა.

თხრობა სასწაულთათჳს წმიდისა და ღმრთივშემოსილისა მამისა შიოსთა, რომელი ესე სხუათა მიერ აღწერილ ადგილ-ადგილ ერთად შემოჰკრიბა ბასილი[1]) კათალიკოზმან, ძემან დიდისა პატრიკისა ვაჩესმან, გვაკურხენ მამაო.

მეუფემან მან დიდებისამან იესუ ქრისტემან ჭეშმარიტმან ღმერთმან, რომელმან ინება ხსნა კაცთა ნათესავისა წმიდითა და საცხოვრებელითა ვნებითა და სიკუდილითა თჳსითა და აღადგინა ბუნება ჩუენი დაცემული ხრწნილებისაგან, ცხოველსმყოფელითა ვნებითა თჳსითა.

მაშინ კაცთმოყუარემან ღმერთმან თჳსისა სახიერებისა მსგავსად, იზიარნა კაცნი მსგავსად აღთქმისა თჳსისა და ამაღლებულმან ზეცად თანა აღიყვანნა და მამისა ადიდნა ჴორცნი ჩუენგან მიხმულნი. საყდართა მამულთა დაჯდომითა, ამან ქუელის-მოქმედებითა თჳსითა განამხნო ბუნება კაცთა, რაჲთამს ყოვლითურთ განვესწავლნა, თჳთოსახეთა მტერისა განცდათა თავს-დებითა, ამისთჳსცა ქადაგებისა მიერ წმიდათა მოციქულთა მისთასა განმტკიცებულნი, ებაძვნეს ქუეყანასა ზედა კაცნი, ცათა შინასა მას მოქალაქობასა ანგელოზთასა და მიიწივნეს, ვითარცა იგინი სრულსა უვნებელობასა, ღუაწლთა ძლიერთა წინა ჩუენებითა და დათრგუნეს ყოველი ძალი მტერისა, შეწევნითა ღუაწლთ დამდებელისა მათისა ღმრთისათა, ამისთჳსცა ადიდნა ღმერთმან ქუეყანასა ზედა, რომლისათჳს იგი იღუაწეს და სულიცა თჳსი უარ-ჰყვეს, მორჩილებისათჳს მცნებათა მისთასა, ხოლო ცათა შინა რაღლა სახმარ არს თქმად, თუ ვითარითა დიდებითა შემოკრებულნი წინაშე ღმრთისა კადნიერებით დგანან და ვითარცა ცათა შინა ეგრეთცა ქუეყანასა ზედა, იდიდებიან მოქმედებითა, დიდითა სასწაულითა. ხოლო ღმერთმან ესე ვითართა კეთილთა არცაღა ქუეყანა ესე ჩუენი დააკლო, არამედ უფროსღა გარდამატა უხვებითა წყალობათა (წყალობითა) თჳსთათა. მოვლინებითა წმიდათა დიდებულთა მამათათა, რომელთა მამულად აქუნდა ანტიოქია, ასურეთისა. ხოლო ნიჭად ღმრთისა მიერად მოემადლნეს სამეუფოსა ამას ჩუენსა და დიდთა შინა წარმატებათა სათნო ეყვნეს ღმრთისა და მრავალთა ნიშთა და საკჳრველებათა მიერ განთქმულ ჰყვნა იგინი ღმერთმან, რომელნი უკეთუმცა ბერძენთა შორის ქმნილ იყვნეს ძლითმცა აღსარიცხველნი წერილნი შექმნა, გარნა ვითარცა და არს ნათესავი ქართუელთა მარტივ და ამას თანა ლიტონცა არავინ იღუაწა აღწერად, გარნა ესე მცირედი თითო სახედ, სხუათა და სხუათა მსახსენებელთა შინა ჩემ-მიერ პოვნილი არა დავიცადე ერთად შეკრებად, ვინადგან თჳთ მეცა მრავალთა თუალთა ჩემთა მხილველ ქმნილ-ვარ სასწაულთა წმიდისა ამის და დიდისა მამისა შიოსათა თჳთ ჩემზედაცა აღსრულებულთა და სხუათაცა მრავალთა და ვითარცა ღმერთმან ძალი მოგვცეს ყოველი გარდმოვჰსცეთ სიყუარულსა თქუენსა.

სასწაული წმიდისა მამისა შიოსნი თავნი იტ.

ოდეს იგი მღჳმესა შინა მჯდომარე იყო სანატრელი მამა შიო, იყო ვინმე კაცი სამთავროსა

---

1) რომელი არს ეს კათალიკოზი, არ უწყით პირუელი თუ მეორე, პირუელი ცხოვრებდა მეთოთხმეტე საუკუნეში, მართებდა ეკკლესიას 1301 წლიდგან — 1345 წლამდე; მეორე ცხოვრებდა მეთხუთმეტე საუკუნეში, მართებდა ეკკლესიას 1495 წლიდგან, როდემდის არა უწყით.

შინა სპარსთასა სენითა წყლითმანკიერებისათა ფიცხლად გუემული და ყოველი რა იყო მისი ნარავი მკურნალთა ზედა, გარნა მას არა რა სარგებელ-ეყო. ამას ესმოდა საკჳრველებათათჳს დიდისა შიოსთა და ჰრქუა მონათა თჳსთა, რათა წარიყვანონ წინაშე მისსა, ესე ვითარცა მოიწია და დავარდა ზედა კერძო მღჳმისა მის და ხმობდა ხმითა ძლიერითა, ბერისა მიმართ, ვითარმედ წმიდაო მამაო შემიწყალე, რამეთუ სარწმუნოებითა მოსრულ ვარ ფრიად საწყალობელი და განმკურნე გუემისა ამისგან ჩემისა და ესრეთ ხმობდა დღე ყოველ; ხოლო ჰრქუეს მას ძმათა მონასტრისათა, დუმენ ძმაო, რამეთუ ბერი არავის ეზრახების თჳნიერ დღესა ოდენ კჳრიაკესა მამასახლისისა ამის მონასტრისასა. გარნა იგი ევრეთვე დაადგრა ხმობასა და ვედრებასა შინა.

ხოლო მოიწია რა დღე კჳრიაკე და კაცმან მან ნეტარი ევაგრი იხილა შთამავალი ბერისა, უმეტეს იწყო ღაღადებად და ფიცით დაამტკიცებდა, რათა ვიდრემდის არა განიკურნოს არა წარვიდეს, ჰრქუა ღირსმან ევაგრი ნეტარსა შიოს, მამაო ლოცვა ჰყავ კაცისა ამისთჳს, რამეთუ შორის გზით მოიწია, მიიღოს სიწმიდისა შენისა კურნება, ხოლო ბერმან შეიწუა პირი თჳსი და მიუგო ევაგრის. იდუმენ ძმანო და ნუ მეტყჳ ესრეთ და ვინ ვარ მე ცოდვილი ესე და უსაწყალობელესი ყოველთა კაცთა, ღმერთი არს ყოველთა მკურნალი და ვისი უნებს თჳთ იგი განჰკურნებს ჴელთა ანგელოზისა თჳსისათა; ხოლო ევაგრი არღარა შესმინა წყინებად ბერისა, არამედ მიზეზ ჰყო დაბერებულად კუნკული მისი და ჰპოვნა სამნი ბეწუნი თმათაგან მის წმიდისათა და იპყრნა ჴელსა შინა თჳსსა იდუმალ ბერისაგან, მტკიცითა სასოებითა, რათა კაცსა მას მისცნეს საკურნებელად სალმობისა მისისა. ეზრახა უკუე სამ ჟამ ოდენ ბერსა, მერმე აღმოვიდა მღჳმით და ძიებ ჰყო კაცისა მისთჳს და არღარა ჰპოვა მღჳმისა მის პირსა. განვიდა უკუე და იხილა იგი სრულიად განკურნებული. რამეთუ ქადაგებდა წინაშე ყოველთა დიდებულებასა მას ლხინისასა, რომელი იქმნა მის ზედა, ნეტარისა შიოს მიერ. მოუწოდა უკუე ღირსმან ევაგრი კაცსა მას და განკჳრვებული ჰკითხვიდა: ძმაო ვითარ განიკურნე, მაუწყე მე. ხოლო იგი იტყოდა: შთარახვედ შენ მღჳმესა შინა, ვეჭვე თუ შენ წარმოავლინე. ჭაბუკი იგი, რომელმან მომცნა მე სამნი თმანი მიხუცებულისა კაცისანი და მიბრძანა, რათა შთავიხსნე პირისა შინა ჩემსა და შთარავისხენ, მეყსსა შინა განვიცადე, ვითარცა თხიერი და აჰა ესერა ვდგა მე წინაშე შენსა. განიხილა უკუე ევაგრი კელი თჳსი და არღარა აქვნდეს თმანი იგი კელსა შინა თჳსსა. მიიცვა უკუე განკჳრვებამან დიდმან და გულს-ხმა ჰყო უკუე, ვითარმედ ანგელოზისა მიერ მიეცნეს კაცსა მას, ჴელთაგან მისთა უხილავად აღმულნი და ყოველთა, რომელთა იხილეს ესე სასწაული ადიდებდეს ღმერთსა და აქებდეს მონასა მისსა შიოს.

წარვიდა უკუე კაცი იგი ქუეყანად თჳსად. თმათა მათ მიერ იქმოდა საკჳრველებათა დიდთა და ვიდრედის კაცი იგი წლითი წლად და მიიღის საკმეველი სანთელი და ზეთი წმიდა ეკკლესიისათჳს და ქადაგებდა სასწაულსა მას მისსა ზედა, აღსრულებულსა და ყოველნი, რომელთა ესმა და იხილეს ადიდებდეს ღმერთსა. სასწაული მეშვიდე 1).

სხუა ვინმე კაცი იყო მორწმუნე ქუეყანისაგანვე სპარსთასა, რომლისა ძე ბრმა განეკურნა ნეტარსა შიოს, ესე ოდესმე მოვიდოდა წინაშე ნეტარისა შიოსსა და აქუნდეს ორნი კერძო ვირნი,

---

1) წინა სასწაული პირველი უნდა იყოს და ამის შემდეგ უბედურობისათჳს აკლია, უთუოთ დაკარგული არს, უწყებობის გამოთ მცხოვრებელთა წმ. შიოს ლავრისა; ამასთანა სხუა მრავალნი საისტორიო მოთხრობანი ცა არიან დაკარგულნი. მწერლო ბრალი არა აქუთ, ამისათჳს, თუ ვიეთმე წამლებნი ფოფილიყვნენ, — წარილებნენ ხრულ წიგნსა და არა აღმოხვევნენ.

აღტჳრთულად ზეთითა, სიმსიმითა, თაფლითა და ლეღჳთა ჴმელითა, რათა უკლოვითა ძმათა მონასტრისათა მისისათა. შეუძლამდა უკუე უდაბნოსა ადგილსა და დაეცნეს მათ ზედა ავაზაკნი და ჰსწყლნეს მოსანი მისნი და თჳთ იგი ივლტოდა, ვიდრემდის განეყენა. ხოლო განსაკჳრვებელითა ღმრთისათა მოვიდეს მოსანიცა მისნი ლტოლვილნი წინაშე მისსა; არა შეურაცხყო ყოვლადვე ტჳრთი ესე, არამედ აღიმჳრნა ჴელნი თჳსნი და ხმა ჰყო ესრეთ, მამაო წმიდაო შიო, შენ იზრუნე ყოვლისა მისთჳს, რაჲ იგი ევლოგია მოგჳაქუნდა მონასტერსა შენსა და კერძო ვირითაცა მათ ჩუენთათჳს და ესრეთ წარვემართა გზასავე მონასტრისასა. ხოლო ღმრთისმან შესცვალნა გონებანი მათ ავაზაკთანი და ვითარ ეიდოდეს იგინი გზასა, ეგონა მათ, ვითარმედ თჳსად საყოფელად შევლენ, იხილეს თავნი თჳსნი, რამეთუ მისრულ-იყვნეს მახლობელად მონასტერსა შიომისსა და ჰგუემნა ღმრთისმან სიბრმითა, ვიდრემდის დასხდეს გზასა ზედა ყოვლად უნათლონი. ხოლო მიიწია კაცი იგი და იხილნა კერძო ვირნი თჳსნი თჳსითავე ტჳრთითა და კაცნი იგი ბრმანი და განკჳრვებული უკუე ჰკითხვიდა მათ, კაცნო სადანი ხართ, ანუ კერძო ვირნი ესე ვის არიან თქუენთანა. ხოლო მათ უნდა თუ არა აღიარებდეს ბრალსა თჳსსა, ვითარმედ ჩუენ კაცნი ვართ ავაზაკნი და ესე სხჳსაგან მიტაცებულნი გუქონან. ჩუენ ვჰგონებდით თუ სახიდ ჩუენდა მივალთ და ვიხილენით თავნი ჩუენნი უცხოთა, რათამე კლდეთა შინა და აჰა მოხუცებული ვინმე მონაზონი ვიხილეთ, რომელმან გჳბრა თუალთა ჩუენთა დავბრმავდით და არა უწყით თუ სადა ვართ, გევედრებით შენ ვინცა ეგე ხარ, რათა წყალობა ჰყო ჩუენთანა და სადა იგი შენ მიხვალ წარგჳყვანე ჩუენცა, რათა არა უდაბნოსა ზედა მოვჰსწყდეთ. ხოლო მორწმუნემან მან კაცმან არა რაჲ ჰრქუა მათ ყოვლადვე, არამედ ესე მოვედით ძმანო და მიგიყვანნე, ესე რა მახლობელად მონასტრისა კაცისა ღმრთისა შიოსსა და შეუდგეს მას კაცნი იგი: ხოლო მირავიდეს მონასტრად, ჰრქუა ავაზაკთა მათცა და მოსთა თჳსთა დასხედით ძმანო თქუენ აქა მახლობელად ეკკლესიისა, ხოლო მე აღვიდე მამასახლისისა და მივიდა უკუე ქუაბსა ნეტარისა ევაგრესსა, იხილა იგი და მოიღო ლოცვა მის მიერი, მერმე მიუთხრა ყოველი, რომელი შემთხვეულ-იყო მისდა სლვასა მას შინა გზისასა. ესმა რა ესე ყოველი ევაგრის უბრძანა, რათა დარეკონ ძელსა და შემოკრბეს ყოველნი ძმანი. მერმე მოიყვანნა ავაზაკნი იგი და ჰრქუა წინაშე ყოველთასა: შჳლნო ვინანი ხართ, ანუ რაჲ არს თქუენ ზედა მდებარე ეგე სასჯელი? იწყეს უკუე კაცთა მათ და წარმოუთხრეს ყოველი თჳთოეულად, ეგრეთვე მორწმუნემან კაცმან წარმოუთხრა პირუტყვი განსაცდელი თჳსი და ყოველთა ესმოდა რა საკჳრველება ესე ადიდებდეს ღმერთსა. ხოლო კაცთა მათ ავაზაკთა ჰსცნეს რა მათ ზედა აღსრულებული იგი საკჳრველება აღიმაღლეს ერთბამად ხმა და ღაღადებდეს, ვითარმედ მამაო ღმრთისაო შიო, შეგჳწყალენ უღირსნი ესე მონანი შენნი და ნუ მოგჳაგებ უსჯულოებათა ჩუენთაებრ და ესრეთ ხმობდეს მრავალ ჟამ. ხოლო ევაგრი უბრძანა დასცხრომით ძმათა დღედმდე კჳრიაკედ და მაშინ ვევედრო წმიდასა თქუენთჳს, ხოლო თქუენ დაადგერით ლოცვასა შინა და ვედრებასა ღმრთისასა. მოიწია რა დღე კჳრიაკე, შთავიდა ევაგრი ხილვად ბერისა. ხოლო კაცთა მათთათჳს დაიდუმა განცხებულებითა, არამედ რაჲმე ისმინიდა ბერისაგან, ჰრქუა [illegible] ბერმან. იძმაო ევაგრი, მიიღე კურთხი ესე და არქუ კაცთა მათ, რათა განყყვნნენ ეგე ვითარსა უწესოებასა, აჰა ესერა განმიხსნიეს კრულება იგი ვერ მხედველობისა მათისა, შეახე თუალთა მათთა და განეხსნენ და ეკრძალნენ, რათა არა უძჳრესი ეყოს. განჰკჳრდა უკუე ევაგრი თუ ვითარ არა რაჲ დაეფარვის არცა თუ მცირეთაგანი რაჲმე. აღმოვიდა და მიუთხრა კაცთა მათ, რაჲ იგი იქმნა ჰრქუა მას ბერმან. ხოლო იგინი აღუთქმიდეს, ვითარმედ არღარა ოდეს შეისმინონ ეგე ვითარი უწესოება. შეახო თუალთა მათთა კურთხი ბერისა ღირსმან ევაგრი და შეეუსუ-

ლად დასხნდა სიბრმე მათი და იხილეს ნათელი დღისა და ადიდებდეს ღმერთსა. წარვიდეს სოფლად თჳსსა და აღიარებდეს ცოთმილებასა მას თჳსსა და ჰქადაგებდეს დიდებულებასა ღ̂თისასა და მიუთხრობდეს სასწაულთა მოქმედებასა ნეტარისა შიოსსა და ყოველნი, რომელთა ესმოდა ადიდებდეს ღმერთსა. ხოლო მორწმუნემან მან კაცმანცა დაჰყვნა მცირედნი დღენი მონასტერსა მას შინა და კერძო ვირნიცა იგი მისნი მისცნა სამსახურებელად მონასტრისა იგი, ხოლო თჳთ მიიღო კურთხევა ბერისა და ყოველთა მათ ძმათა და წარვიდა სოფლად თჳსად მშჳდობით და მიუთხრობდა ყოველთა საკჳრველებასა მას ნეტარისა შიოს მიერ აღსრულებულსა და ყოველნი ადიდებდეს ღმერთსა და აქებდეს მონასა მისსა შიოს.

სასწაული მერვე.

ჟამთა მათ შინა, ოდეს ქართლს შინა მთავრობდა სტეფანოზ[1]) ამან ოდესმე ღ̂თის მსახურებისა წემზებიისა, ინება რათამცა მოვიდა მღჳმედ, თაყუანისცემად ნეტარისა მამისა შიოსსა. ხოლო ინება პირველად მივლინებად მსახური თჳსი და მიურქჳა მამასახლისსა[2]) მისლვა თჳსი და მივიდა დღესა მეორესა თჳთ იგი და აღმოუწოდა კათალიკოზსა ბართლომეს[3]), რათა იგიცა მივიდეს კრებისა ყოვლად მის თანა და მოვიდა რა კათალიკოზი, ჰსცნეს მამათა ყოველთა და განვიდეს მიგებებად მის წინაშე ჯუარებითა და კერეონებითა[4]). ვითარცა ჰშესწნის მამათ მთავარსა და იკურთხოდეს ყოველნი და ამბორს უყოფდეს ხელთა და ფერხთა და რომელნიმე აღიღებდეს მიწასა კუალთა მისთასა ევლოგიად და შეასხმიდეს გალობითა ჯუარისაებრ და ჰყვეს დღე იგი და მიიღო ყოველთა მამათა ლოცვა კათალიკოზმანცა და იჯმნა სტეფანოზისაგან და წარვიდა და წარსლვასა მას ეგრეთვე პატივი უპყრეს ყოველთა ჯეროვნად. იხილა რა ესე ყოველი სტეფანოზ, განიხერხებოდა შურითა, რამეთუ ამას არა რაჲ ესე ვითარი პატივი უყვეს მონათა მათ ღ̂თისა და რამეთუ იყოცა კაცი ესე ამპარტავან და ბოროტითა შურითა აღსავსე და ეკკლესიათა ფრიად ძვირსა უყოფდა.

მოუწოდა თჳსაგან მამასახლისსა და ჰრქუა უპატიოდ: ვითარმედ ბერო არა კეთილო, არა ჰსცანა მოსლვა ჩემი უწინარეს დღისა ერთისა და მან ჰრქუა. ჵე! ვჰსცან და მიუგო და ვითარ შეურაცხ მყავთ, რამეთუ არა რაჲ პატივი მთავრობისა წინა-მიყავთ და ოდეს სცანით ეპისკოპოზისა თქუენნისა მოსლვა ესე ოდენ ადიდეთ იგი. მიუგო მამასახლისმან მდაბლითა ხმითა, უფალო მთავარო და რაჲ არს ჩუენ მიერი პატივი გინათუ მას, არამედ ჩუენ ვართ წესთაგან ეკკლესიისათა, რათა მსგავსად ქრისტესსა გვეპყრნენ მწყემსნი და რად უსწავლეულეს გამოვსჩნდეთ ურმათა მათ ებრაელთასა, რამეთუ გესმის ეგერა საიარებისაგან ვითარ პატიოსცეს მათ შესლვასა მეუფისასა იერუსალემად და აწ ესე რა მსგავსად მეუფისა მის პატივ-ვჰსცემთ ამას, რომელი გამოირჩია მან სიძედ ეკკლესიისა თჳსისა, ნაცვლად თჳსსა და თქუა სტეფანოზ და უმეტეს არსა საყდარსა ჩემსა ეპისკოპოზისა და რამეთუ მე მეფეთა საყდართა ვზი და იგინი არიან ნაცვალნი ღ̂თისანი ქუეყანასა ზედა. ჰრქუა მას მამასახლისმან მთავარო კეთილად იტყჳ, რამეთუ მეფენი ოდეს ემსგავსებიან ღმერთსა სიმშჳდითა და სახიერებითა და მოწყალებითა არიან ნაცვალ ღ̂თისა, არამედ ვითარ ვხედავ გონებასა შენსა, ფრიად შორის ხარ ღ̂თისა მსგავსებისაგან, რამეთუ სიტყუანი ეგე ამპარტავანთანი არიან და მოშურნეთანი, რომელთა თჳს წერილ არს სულისა მიერ წმიდისა «შერისხენ შენ ამპარტა-

1) სტეფანოზ მთავარი მე გურამისა მიიცვალა 619 წელსა.

2) აქ მამასახლისი იღუმენის ნიშნავს.

3) კათალიკოზი ბართლომე მიიცვალა 620 წელსა.

4) კერეონი, სანთელი.

განთა და წყეულ არიან, რომელთა გარდაჰქციეს მცნებათაგან შენთა» და კუალად «შურმან რა შეიპყრა ერი უსწავლელი, ცეცხლი აღეგზა და აწ შენ განუშორე წინააღმდგომსა ღუთისასა და მიიღე მსგავსთა შენთაგან კადნიერი პატივი». ხოლო ეპისკოპოზთა ეკკლესიისა და შვილთა მისთაგან, რამეთუ ოდეს შენ ჯეროვნად არა პატივჰსცემ, რად აყენებ მონათა ღუთისათა მცნებისა მისისა აღსრულებად. განრისხნა გულისწყრომით სტეფანოზ, მხილებათა მათთჳს და მისტაცნა ორნი აგარაკნი და თქუა, არა მივსცე შეურაცხის მყოფელთა მამული ჩემი და წარვიდა და უთქმიდა მრავალთა შინებით; ღამესა მას ზედა მიადგა ვინმე დიდებული კაცი სახითა მონაზონისათა და აქუნდა ჴელთა შინა მისთა კუერთხი ოქროჲსა და ჰრქუა «სტეფანოზ ბოროტო და მედგარო, რად მისტაცე მონასტერსა ჩემსა აგარაკნი, ირწმუნე ჩემი, არა თუ უკუნ ჰსცნე, მოგავლინო შენ ზედა რისხჳა ღუთისა და ბოროტად შეგჭამოსო», განიღჳძა და თქუა ესე საოცრება რაჲმე არს და არა რა ჭეშმარიტი. მოიწია რა ღამე მეორე კუალად გამოუჩნდა დიდებული იგი სახილავი და აქუნდა ჴელთა მისთა ჯუარი და კუერთხი და ეტყოდა საშინელებით. «სტეფანოზ უკეთურო, მე ვარ მონა ღუთისა შიო, რომელი გეტყჳ უკეთუ არა უკუნ ჰსცე აგარაკნი იგი მონასტერსა ჩემსა, ამიერიდგან არღარა დაგითმო, არამედ გავაქიქო სიცოფე შენი». განჰკრთა უკუე და განიზრახვიდა ჩუენებისა მისთჳს და ეძიებოდა მონათაგან, რამეთუ ყოვლად არა ელმოდა აგარაკთა მათთჳს; არამედ ღუთისა მიმართ დაეღვა სასოება მათი და განიზრახა ესრეთ, რათა ერთი იგი აგარაკი მისცეს მონათა; ხოლო ერთისა მისთჳს კუალად განიზრახის და ნუ უკუე მონაზონნიცა იგი მივიდენ გედრებად. ხოლო მომავალსა მას ღამესა კუალად გამოუჩნდა სტეფანოზს ძილსა შინა მონა ღუთისა შიო, მითვე პირუტყულ ხილულითა სახითა და ეტყოდა. «შჳლო ბნელისაო სტეფანოზ, ვინათგან სულგრძელებასა ღუთისასა აუსამართლებ შენზედა, მართლად ჰკეტევი შენ, ანგაარისა მაგისათჳს გონებისა შენისა, არღარა მივიხუნე ორნი იგი აგარაკნი შენნი მათ ზედა და უკეთუ ესე არა ჰყო სწყალობელ გყო ყოველთა მხილველთა შენთა და მოვაწიო მოულოდებელი მწუხარება შენ ზედაო». განჰკრთა უკუე სტეფანოზ შეშფოთებული და ჯდა ცხედარსა ზედა განღვიძებით, მოუწოდა მერმე ერთსა მონათა თჳსთაგანსა და ჰრქუა მას ესრეთ: წარვედ აწვე ჟამსა ამას და მივედ მონასტრად შიოსსა და არქუ მამასახლისსა, რათა აგარაკნი იგი კუალად მიითვალნეს, რომელნი მე მიუხვენ და არწმუნე მათ ლოცვა ყოფა ჩემთჳს. ხოლო ვითარცა ენება მსახურსა მას, რათა წარკიდეს, ვერ ეძლო განვლად კარსა პალატისასა, არამედ შეკრნეს ფერხნი მისნი, ვითარცა ბორკილითა. იხილა რა ესე სტეფანოზ განცჳფრდა და მოიცვა იგი ურვამან საშინელმან და ხშირისა მისგან ურვისა კუალად მიერულა მას და მყის წარმოუდგა მას ნეტარი შიო, არაღარა ძილსა შინა, არამედ ცხადად. განაღჳძა იგი და ჰრქუა მას. «ჵ! სწყალობელო და ბრმაო გულითა სტეფანოზ, აჰა მსგავსად გულისა შენისა იქმნე ბრმა თუალითაცა, შენ და ცოლი შენი და შჳლნი შენნი და ცოტა ვიდრემდის განგასწავლოს შენ უფალმან საქმედ უმჯობესისა». და მეყსეულად მიეღო თუალთა მისთა ნათელი და განცოფნა, ეგრეთვე იქმნნეს ცოლი და შჳლნი მისნი და იწყეს ღადებად და მიეტევებოდა ერთი ერთსა ზედა კბილითა და იხილვებოდა ხილვა საწყალობელი, რამეთუ ძლით იპყრობდეს ჴელებითა მთავარნი და ყოველი ერი და ხმობდეს იგინი მწარედ ყოთარმედ შიოს მიერ მონისა ღუთისა ვიგვემებით ვიდრემდის განვცვივეთ ველად. გულისხმა ჰყუეს ესე უკუე წარჩინებულთა მათ ქართლისათა და გრძნნი წარიყვანნეს სარკინისსა მღჳმედ წოდებულსა მას მონასტერსა, ნეტარისა შ ი ო ს ს ა.

ხოლო იხილნეს რა მამათა მონასტრისათა, ეგრეთ საწყალობლად გუემულნი თანა ღმობით ჰკითხვიდეს მიზეზსა ჭირისა მის მათისასა. ხოლო ჰსცნეს რა, მიისწრაფეს ეკკლესიად და დარეკეს

ძლისა, ვიდრემდის შემოკრბეს ყოველნი ძმანი და მიიყვანნეს იგინი წინაშე საფლავსა წმიდისასა და ლოცვაჲ ჰყვნეს მათ თჳს, მერმე მოიღო მამასახლისმან მტუერი წმიდისა მის საფლავისა და შთაჰყარა ბარძიმსა შინა და ასუა თჳთ სტეფანოზს და ცოლსა და შჳლთა მისთა და მყის მოეგნეს გონებასა ცოფნი იგი. გარნა სიბრმე მათი ეგო განუკურნებელად. მაშინღა იწყეს ვედრებად ნეტარისა შიოსსა და ყოველთა მათ მამათა ცრემლითა ევედრებოდეს ლოცვასა ყოფად მათ თჳს. მოუწოდა უეჭუელ სტეფანოზ მწიგნობარსა თჳსსა და უბრძანა მას, რათა დასწერნეს ორნი დაბანი დაბათაგან სამეფოთა ურჩეულესნი, მერმე აღიღო ხელითა თჳსითა ქარტა იგი და დადვა საფლავსა ზედა წმიდისა შიოსსა და ესრეთ ჰგოდებდა: აჰა მამაო, პატრონი ბრალისა ჩემისა, მიიღე ხელით წერილ ესე და შემინდევ ბრალი ჩემი, რომელი უსჯულოებისა ჩემისა მიერ შემემთხჳა და მიხსენ სიბრმისა ამისგან, ჩემზედა მდებარისა. ესრეთ მრავალ ჟამ რა ევედრებოდა, მოიღო ქარტაჲ იგი ნეტარისა შიოსი მამასახლისმან იოანე და განბანა იგი წყლითა მით და იქმნა საკჳრველება დიდი, რამეთუ მეყსა შინა განახუნეს თუალნი მათნი და ხედვიდეს და ადიდებდეს ღმერთსა და მონასა მისსა შიოს. დაამტკიცა უეჭუელ ხელითა წერილი იგი ხელითა თჳსითა და მასვე ჟამსა დასწერა ჰრონარტაგი და დაამტკიცა ხელითა თჳსითა და წარჰსცა ყოვლისა შინა ქუეყანასა ქართლისასა, რათა ყოველნი ეკლესიანი განათავისუფლნეს მძლავრებისაგან და ხარკის მიცემისა. ესრეთ ამიერითგანცა იწყო სტეფანოზ კეთილის ყოფად ეკლესიათა და პატივის პყრობად ეპისკოპოზთა, მღუდელთა და მონაზონთა და აშენცა ფრიადი აშენა ეკლესიასა ზედა ჯუარისასა, ეგრეთვე ცოლმან მისმან ფრიადი საფასე მიანიჭა წარსაგებელად მონასტერსა მამისა შიოსსა. მიერითგან წლითი წლად აღვიდიან ცხრასა მაისსა დღესასწაულობად სახსენებელსა ამის წმიდისასა და მრავალსა კეთილსა უყოფდა ეკლესიათა სტეფანოზ და ყოველნი ადიდებდეს ღმერთსა და მონასა მისსა შიოს.

სასწაული მეცხრე წმიდისა შ ი ო ს ი.

მრავალ-გზის უეჭუელ სამხილებელად ცოდვათა ჩუენთა გარდარეულებისათჳს, მისცა ღმერთმან განსაწირთველად ყოველი ქართლი ხელსა ბილწთა აგარიანთასა, რომელ არიან სარკინოზნი. ესენი ოდესმე შემოვიდეს ბრძანებითა ამირ მუმინისათა და ტყუე ჰყვნეს ყოველი სამხითი და ქართლი და ვიდრე მთაღმდე არგუეთისა, ყოველი ოხრებასა მისცეს. ხოლო იყო წინამძღუარ სპისა მათისა აჯამად ნათესავი ამირმუმინისა კაცი მძლავრი და გულ-ფიცხელი და ანგაარი. ამან აღვლო ველი მუხნარისა, ხოლო ამიერ მდინარისა მტკურისა. წარავლინნა სპასპეტნი თჳსნი უმარ და ბურულ, მიიწივნეს რა სოფელსა ცინჯე დიდისასა, ახილეს პირის პირ კლდეთა შინა სარკინისათა გამოქმნილი იგი ქუაბები, დადგეს და თქუეს: ესე სიმაგრენი უკეთუ არა გამოვიხუნეთ სირცხჳლ-იყოს ჩუენდა და არცა სულტანმან მცვინდოს უდებ მყოფელთა ამისთა. განიარჩიეს უეჭუელ წყალი მდინარე მტკუარი და შთავიდეს ყოველნი, წარვიდეს, გარნა უქმ იყო სლვა მათი, რამეთუ დღე ყოველ იარებოდეს მდინარესა მას შინა და ვერ უძლებდეს განსვლასა იმიერ. ხოლო იქმნა რა მწუხრი მაშინღა სადამე ძლით მოეგნეს გონებასა და ჰსცნეს, რამეთუ ცუდად შურებიან და განჰკრთეს საკჳრველებისაგან და უნდოდათ, რათა ჰსცნან მიზეზი და მოიყვანნეს ტყუეთაგანი ერთი და ჰკითხვიდეს, თუ რაჲ არს ქუაბთა მათ შინა კლდეთაგანთა, ხოლო მან ჰრქუა, ვითარმედ იქი მონაზონი ღუთისანი არიან შეკრებილ ნეტარისა გაცის მიერ, ფრიად სასწაულთ-მოქმედისა, რომელსა ეწოდების შიო. განკჳრდეს უეჭუელ ფრიად და წარვიდეს და რაჟამს მიიწივნეს წინაშე, აჯამადისსა სადა შეკრებიან ორნი მდინარენი მტკუარი და ლიახვი, რამეთუ მუნ დაებანაკა, ჰრქუეს მას, რაჲ იგი იხილეს სასწაული წმიდისა შიოს. ხოლო მან ფრიად აბრალა მათ, რამეთუ არა უწინარეს ჰრქუეს, რათამცა იხილა ადგილი იგი. ამისს

შემდგომად წარავლინა ერთი მთავართაგანი უმარ და წარგზავნა ფრიად საჴმარი. რომელი შეეტყუ-ჭჳნის საზრდელად მონაზონთა და ოქრო ფრიადი და ალვა, საკმეველი ცჳრთი ერთი და მიუთ-ქვა ესრეთ: ვითარმედ ლოცჳა ჴუავთ ჩემთჳს მონანო ღმრთისანო და საჴმარი ესე მიიღეთ და ალვა ესე ჴუავთ სამსახურებელად საფლავსა ზედა მოძღჳრისა ოქჳნისასა და მორავიქცე თჳთ გინდენ მშჳდობით. და წარვიდა მთავარი იგი და მიახლა რა ბჭეთა მონასტრისათა, იხილა აურაცხელი სპა მჴედრობისა, რომელნი იარებოდეს ჭერთა ზედა და შორის მათსა მოხუცებული კაცი მონაზონი, ფრიად მშჳენიერი, რომელი უბრძანებდა მათ და იგინი განამტკიცებდიან ყოველთა მათ ადგილთა. მიავლინა უკუე მონა და მიუმცნო ბრძანება სულტანისა მიერითა და მშჳდობა და უშიშოება მისცა მათ. ხოლო მათ შეიყვანეს შინაგან მონასტრისა და ყოველი იგი შესწირა, რომელი წარმოევლინა სულტანსა და მსგავსად ჩუეულისა მათისა ილოცა საფლავსა ზედა ნეტარისა მამისა და მიხედნა ძმათა მათ ყოველთა და იხილნა დაბებკულითა ფლასისათა მოსილნი მყუდროდ მავალნი, არა რაჲსა ქუეყნიერისა მზრუნველნი, ჰკითხა მათ და ჰრქუა. წმიდანო ღმრთისანო, რაჲსათჳს გუ-შინისთ თქუენ კაცთაგან, რამეთუ არა რაჲსაგან შემძლებელ არს თქუენგან მიღებად და ვჰხედავ. რამეთუ უხილავნი რაჲმე ძალნი ჰპყრიან შინა იარებიან სახითა მჴედართათა და წმიდასა ამას ადგილსა ჰსცუჳენ და ვეჭუ თუ ანგელოზნი არიან იგინი, ხოლო გამოჩნდებიან და დაიცვარვიან და არიან ბრწყინვალენი საკჳრჳლად და შორის მათსა მონაზონი ყოვლად მიუთხრობელი სიკეთისა სახისათა და მოხუცებულთა იმათ და ესე უცილობელად არს მოძღუარი ოქჳნი. ესმა რა ესე ძმათა მათ და კუალად სასწაულიცა იგი, რაჟამს უნდოდა მჴედრობას მას წიაღსლვად მდინარე იგი მტკუარი და ვერ უძლეს, ადიდებდეს ღმრთისა და მონასა მისსა შიოს: რამეთუ მარადის ესრეთ მცველ არს ცხოვრებისა მათისა. ხოლო მთავარმან მან ჰყო აღთქმა, რათა მიერიდგან არა რაჲსადა ევნოს ეკლესიათა და უძლოს თუ ვითარ ნათელ-იღოს და იქმნეს ქრისტიანე და მონაზონ და დაემკჳდროს მათ თანა. იქმნა უკუე მათგან და წარვიდა მაშინ. ხოლო შემდგომად ოთჳს ერთისა ორთა იანა ერთკ ელთა თჳსა უარ ჰყო სჯული სპარსთა, იქმნა ყოვლისა დიდებისა სოფლისაგან; წარმოვიდა იდუმალ და მოვიდა მცხეთად: აღასრულა აღთქმა თჳსი ნათელ-იღო და შეიმოსა წმიდა სქემა და უწოდეს მას სახელი ნეოფიტე. იქმნა ყოვლად რჩეულ მონაზონ და მისწუთა მაღლითა მოღუაწებითა, დიდთა მამათა საზომსა და მიანიჭა მას ღმერთმან ძალი სულთა არა წმიდათა სიტყუოტებად და მრავალნი სასწაულნი აღასრულნა ღმერთმან ჴელითა მისითა და ამისთჳს დიდითა იძულებითა იქმნა ეპისკოპოზ, საყდარსა ზედა ურბნისისასა, სამუელ კათალიკოზისა მიერ. ამან ნეტარმან ყრმადი ღუაწლი თავს იდვა სამწყსოსა თჳსისათჳს და მრავლითა კადნიერებითა ჰბრძოდა ცეცხლის მსახურთა. ხოლო უკანასკნელ იწამა მათ მიერ ქრისტეს თჳს, რამეთუ ღამე შეიპყრეს და დაჰქოლეს ქვითა და ესრეთ მოწამეთაცა გჳრგჳნითა შეიმკო[1]. ხოლო ორნი იგი მსახურნი მისნი, ესენიცა მონაზონ იქმნნეს და კეთილად აღასრულეს ცხოვრება ესე. ხოლო რომელსა ერთსა ეწოდა ხრისტოდულე, ხოლო მეორესა ქრისტეფორე. ამას ქრისტეფორეს ერწმუნა მამასახლისობა ილა-

---

1) ხსენება მისი კტ ოკტომბერსა. მან მიიღო წამება ღროსა შინა სამუელ II კათალიკოზისა 587 წელსა. ერთი ძუელი მატიანე, რომელიც ვნახე შიო მღჳმის ლავრაშია, ამახსან კათალიკოზი ანტონ I. მოგვითხრობენ. ვითარმედ მონაზონთა მიერ მოტანილ იყო გუამი წმ. ნეოფიტესი და დაკრძალულ წმ. შიოს ლავრის კრების ეკკლესიის ტრაპეზის ქუეშე.

რიონ მამასახლისისა მიერ მეშლჳმისა, მამა ფოკა მონასტრისა მკოდომანისა და იქმნა ყოვლად რჩეულ და გამოცდილ, მკურნალ სულთა და მიიცვალა ასორმეოცდა ხუთისა წლისა [1]).

სასწაული მეათერთმეტე [2]).

კაცი ვინმე იყო წარჩინებული სახელით გიორგი და ცოლი მისი იყო ბერწ და კაცი ესე იყო მრავლისა მონაგებისა და სიმდიდრისა უფალ და უქონდა ფრიად, რამეთუ არა ესუა მათ შვილი, მარადის ევედრებოდა ღმერთსა და წმიდათა მისთა, რათამცა მიეცა შვილი. ოდესმე მოახლდა დღესასწაული წმიდისა ამაღლებისა. აღდგა კაცი უკუჱ ესე გიორგი და წარვიდა მღჳმედ, რათა მუნ აღასრულოს დღესასწაული იგი და მოახლებულ იყო დღეცა ხსენებისა წმიდისა შიოსი და დაეყოვნა კაცსა მას დღე რაოდენიმე მუნ. მოიწია რა იგიცა დღე, რომელსა შინა აღესრულებოდა სახსენებელი მამისა შიოსი, აღდგა უკუჱ დედაკაციცა იგი ცოლი პირუტყულ ხსენებულისა მის კაცისა და მიიწია მღჳმედ, ქუაბსა მას, რომელსა შინა პირუტყვლ ღუაწლნი ძლიერნი მოიღუაწნა ნეტარმან შიო და არს ქუაბი იგი გარეშე ბჭეთა მონასტრისათა მცირედ განშორებულად და არავინ ჰპოვა სხუა მუნ, რამეთუ იყო ღამე და დაადგრა მუნ და ილოცვიდა და სტიროდა მრავლითა ცრემლითა, უშვილოებისათჳს თჳსისა. ხოლო ქმარმან მისმან არა უწყოდა მოსლვა ცოლისა მისისა, არამედ შეიმოსა მამისა სამოსელი დადგა წინაშე მღჳმესა მისსა, სადა არს საფლავი წმიდისა. მუნ მრავლითა სულთქმითა ვედრებათა განჰფჳენდა წინაშე ღმრთისა და ევედრებოდა წმიდასა შიოს. შეისმინეს უკუჱ ვედრებანი მისნი ღმერთსა და უცხო რაჲმე სასწაული იქმნა წმიდისა ამის მამისა მიერ, მის ზედა. რამეთუ მცირედ მიერულა კაცსა ამას და ჰრქუა ვინმე ძილსა შინა, ვითარმედ «კაცო! აღდეგ და წარვედ ძუძულად ქუაბად. გარეშე ბჭეთა და მუნ ევედრე ღმერთსა და მონასა მისსა შიოს». აღდგა უკუჱ და მიიწია ბჭეთა მონასტრისასა და იხილნა დაკრძალულნი. უხმო მეკარესა და მიზეზ ჰყო რაჲმე და განვიდა, მიიწია ქუაბად და არავინ ჰპოვა მუნ, გარნა ცოლი იგი მისი და ვერ იცნა იგი, რამეთუ ღამე იყო და არცა დედაკაცმან იცნა ქმარი მისი, რამეთუ ეცვა მას ძაძა და ეგონა თუ მარტომყოფთაგანი ვინმე არს და ილოცვიდეს ორნივე უამ ერთ მდუმრიად. ხოლო განვიდა კაცი იგი კარსა ქუაბისასა, რათა დაიძინოს მცირედ და დედაკაციცა იგი განვიდა და დაიძინა განშორებულად და გამოუჩნდა უკუჱ კაცსა მას ძილსა შინა ნეტარი შიო და ჰრქუა. «აღდეგ კაცო, უკეთუ გნებავს რათა შვილიერ იქმნე და დაწევ დედაკაცისა მის მძინარესა». განიღჳძა კაცმან მან და თქუა; წყეულმცა არს ეშმაკი, ვითარით სახითა ინებებს ცთუნებასა ჩემსა. დაიძინა კუალად და კუალად გამოუჩნდა იგივე პირუტყულ სახილავ და აქცინდა ხელთა კუერთი და ჰრქუა: «კაცო! მართლიად გეტყვი, უკეთუ ამას ღამესა არა დაწვე დედაკაცისა ამის თანა, არა განიხსნენ საკრუტველნი შენნი და მე ვარ მონა ღმრთისა შიო, რომელი ამას გიღჳძებ». განიღჳძა უკუჱ კაცმან მან და თქუა ჵოი! რაჲმე არს განსაცდელი ესე და ვითარმცა ვხსნილ ვყოფილიყავ ესე კაცისაგან, რომელი ქალწულებითა აღიზარდა და მსგავსად უხორცოსა მოქალაქობდა და ესე სიტყუანი, რაჲმცა იყვნეს წმიდისანი, დამძიმდა უკუჱ გონება მისი და კუალად დაიძინა და აჰა კუალად აღდგა [3]) მის ზედა მონა ღმრთისა შიო და ეტყოდა. «გრწმენინ ღმრთისა და ჩემი მო-

1) ხანაცრელი ქსისტოფორე, ძუძლთა მატიანეთა მიერ ჰსჩანს, ვითარმედ მეხუთე წინამძღუარი იყო წმ შიოს ლავრისა: I, წმ. შიო მნათობი ეკკლესიისა. II, სამკაული ეკკლესიისა წმ. ევაგრე. III, წმ. მღუდელმთავარი ნეოფიტე. IV, ნეტარი ილარიონ. V, ხანაცრელი ქრისტოფორე. VI, ზოსიმე.......

2) აქ აკლია მეათე სასწაული, რომელიც არ აპოება ძუძლს ხელნაწერილშია, რომელიც იპოვება წმ. შიოს ლავრაშია.

3) აღდგა, სიტყუა ესე აქ თავზე დადგომასა ჰნიშნავს.

ნისა მისისა შიოსი, რამეთუ უკეთუ ამას ღამესა არა თანა ეყო დედაკაცსა ამას არა უფროჲს ოდეს კვლა შეუძლო შეღიერებად. აღდგა კაცი ესე განცჳფრებული და ზარტეხილი და მივიდა მრავლითა სირცხჳლითა და ცრემლითა და ჭუილითა გულისათა და დაჰხსნა დედაკაცსა მას ჴელნი. ხოლო ღმერთმან დასდვა დედაკაცსა მას ზედა ხშირი ძილი, ვიდრემდის უკურნდა კაცსა მას და თანა ეყო. რა მეყსეულად განჰკრთა დედაკაცსა მას და დაიგრიხნილნა უმჯერად, ესმა ჴმანათა მას დედაკაცისათა, რამეთუ იყვნეს მცირედ განშორებით. ხოლო კაცი იგი ილტოდა შეშინებული, რათა არავინ შეიპყრას და შეივლტოდა ბჭეთა მონასტრისათა, რამეთუ განცხებულებითა ღმრთისათა ჰპოვა ღია ბჭე მონასტრისა. შევიდა უფროჲს ჰგოდებდა თჳსგან და იტყოდა: ვაჲ! ვაჲმე მოკიდებულსა ეშმაკისაგან და აწ რაჲ ვყო, რამეთუ შევაგინე საწოლი ჩემი და ვაჲ მე საწყალობელსა, რაჲ ესე ვყავ. ხოლო დედაკაცსა მის ზედა მოკრბეს რა მოსანნი მისნი, არა რაჲ ჰრქუა მათ თჳნიერ ესე: ვითარმცა ძილსა შინა რაჲმე საოცრებით ვიხილეო, გარნა თჳსაგან ვინ უწყის თუ ვითართა მხილველთა მოეცა, და რასა ჰყოფდა ტირილისა და მწუხარებისაგან არა უწყოდა, რამეთუ შემრუშედ ხადოდა თავსა თჳსსა, არღარა ჰყოფნა, არამედ მსწრაფლ აღდგა და ღამე წარვიდა სახიდ თჳსა. ხოლო გუშაგად კაცი იგი მისი ქმარი სირცხჳლეული ჰბასრობდა თავსა თჳსსა და იტყოდა: კეთილი შეძლიერება სადამე მოვიდე, რამეთუ გამოვჩნდი მეძავად და ბილწად ნაცვლად ამისსა, რათა კეთილი რაჲმე შევიძინო. წარვიდა უფროჲს კაციცა იგი შემდგომად დღეთა რავდენთამე და მივიდა სახლად თჳსა და მრავლისა ურვისა შინაგან მქონებელი და ყოვლად ეკრძალებოდა საწოლსა ცოლისასა და იყო დიდსა შინა საწყალობელსა. გარდახდეს ორნი თთუჱნი და დედაკაცი იგი მიდგომილად ხედვიდა თავსა თჳსსა და განიზრახვიდა თუ რაჲ ჰყოს და მოეცა განსაცდელთა და გულის-სიტყუათა მრავალთა, განიზრახა უფროჲს კეთილითა გულის-სიტყჳთა და ჰრქუა ქმარსა თჳსსა: უფალო ჩემო გიორგი, მაქუს რაჲმე სიტყუად შენდა. ხოლო მან ჰრქუა, იტყოდე და იწყო ესრეთ სიტყუად დედაკაცმან: უწყის და მოწამე არს ჩემდა ღმერთი, რამეთუ რაჲდგან შევეყავ საწოლსა შენსა არა ოდეს შემოვიდა გულსა ჩემსა გულის სიტყუა შეგინებული და არცა ვისი პირი განვიცადე ცოლქმრისა იჭჳთა. გარნა მოშურნეთა თჳსთა ეშმაკისათა ვერ დაითმინეს ესე და რაჟამს წარვიდოდე შენ მლოცველად და დაიყოვნე არა მოხუედ. გულსა მიმახდა, რათა მეცა წარმოვიდე დღესასწაულსა წმიდისა შიოს ჴსენებისასა. აღვდეგ ორთა თანა მონათა და მოვედ ქუაბსა მისსა, რომელ არს გარეშე ბჭესა მონასტრისასა და იყო ღამე, ვილოცევდი უფროჲს გულსმოდგინედ მარტოებით, მუნ სხუათა ყოველთავე მიეძინა განშორებულად; მოვიდა ვინმე კაცი სახითა მოლოზანთათა და შემოვიდა და ილოცვიდა მახლობელად ჩემსა და აჩუენებდა ტკივნეულებასა მრავალსა; გამოვედ უფროჲს მე ქუაბისაგან მაშვრალი და დავწევ დაძინებად და გამოვიდა იგიცა და მცირედ განშორებულად ჩემგან მანცა დაიძინა. ამათ სიტყუათა იტყოდა დედაკაცი, კაცსა ნიშანი მიეცემოდის და გული ეხეთქებოდა გარნა დუმნა და ისმენდა თავ მოდრეკით. აქა იწყო ცრემლოვად დედაკაცმან და სირცხჳლითაგან ვერღარას შეუძლებდა სიტყჳსა თქმად, გარნა ქმარმან მისცა ძალი სიტყუათა მისთა და აღიარა; ვიდრემდე მეძინა არა ვუწყი, გარნა ოდეს განვჰკრთა, ვიპოვე თავი ჩემი დაცემულად. ხმა ვყავ. იგი წარვიდა მეოტად და ვაჲ მე! რამეთუ აწ ვარ მე მუცელ-ქმნული.

ესმნეს რა სიტყუანი ესე დედაკაცისანი, გიორგის აღევსო გული სიხარულითა და ჰრქუა: ნუ მწუხარე ხარ პატიოსანო მეუღლეო, არამედ იხარებდი, რამეთუ სამღთო არს საქმე ესე და ნიშიოჲსა მამისა შიოსთა. იწყო უფროჲს და ყოველივე მიუთხრა მანცა და ვითარმედ თჳთ იგი არს ყოვლისა მოქმედ და მოწამე. მაშინღა უფროჲს გულსპყრობილ იქმნა დედაკაცი იგი და მადლობდა

ღმრთისა. ხოლო მომავალსა მას ღამესა გამოუჩნდა ძილსა შინა მამა შიო, ოჳთეულსა მათსა და ეტყოდა: „ვითარმედ თქუენგან შობადი ყრმა ესე გამოირჩია ღმრთისაგან წინასწარვე და განაძლიეროს იგი მტკიცითა ძალითა თჳსითა, რომელმან დამწყსოს ერი ღმრთისა ჯეროვნად. ხოლო თქუენ რაჟამს აღმოშვათ იგი წმიდით ემბაზით, უწოდეთ სახელი მისი იოანე, რამეთუ მადლი ღმრთისა იყოს მას ზედა და შესწირეთ იგი ღმრთისა, გარნა ნუმცა რა შევალს პირსა მისსა მშვინვიერთაგანი თჳნიერ ხოლო თევზისა». განიღჳძეს რა მიუთხრეს ჩუენება ესე ურთიერთას და სიტყუა იგი დაიმარხეს ფარულად.

ხოლო აღრასრულნეს დღენი, შვა დედაკაცმან ყრმა იგი, იქმნა წლისწადისა ერთისა, მიიყვანეს მშობელთა მისთა მონასტერსა მღჳმისასა და ქადაგებდეს უცხოსა მას სასწაულსა, რომელი იქმნა მათ შორის. აღმოშჳეს უკუე წმიდით ემბაზით, ხელითა ელია მემღჳმელისათა და იქმნა რაჲ ყრმა ესე ათის წლის, კუალად მუნვე მიიყვანეს და შეჰვედრეს იგი ღმრთისა და მონასა მისსა ნეტარსა შიოს. ესე ყრმა არს იოანე ქართლისა კათალიკოზი, რომელი ყოვლითურთ იქმნა სწორ იოანე ოქროპირისა, რომლისა სათნოებანი და საქმენი უკეთუ ვისმე უნდენ ცნობად, მიიღედ კუალად მისთჳს აღწერილი წიგნი და მუნით ჰსცნობდი[1]). სასწაული მეათორმეტე.

სახსენებელსა დიდებულისა მამისა შიოსა იყო ერისა კრება მონასტერსა მღჳმისასა და მუნ იყო მეფე და ყოველნი მთავარნი, ჩუეულებისაებრ და სარმიანე მამათ მთავარი, ყოველთა თანა ეპისკოპოსითა თჳსითა, იყვნეს ვინმე კაცნი მეგჳპტელნიცა მაშინ მუნ სარწმუნოებისაგან იაკობიტისა, რომელნი მოვიდეს ქალაქით ტფილისით. ამათ ვითარცა იხილეს მოსლვა კათალიკოზისა მივიდეს წინაშე მისსა და მიართვეს ძღუენი რაჲმე ქუეყანისა მათისა და მიიღეს რა კურთხევა მის მიერი ჰრქუეს მას, წმიდაო მეუფეო, ღირს მყვენ დღეს ზიარებად წმიდითა ხელითა შენითა. ხოლო მან არა რაჲ გამოიკითხა, თუ ვინ, ანუ რომლისა სარწმუნოებისანი არიან, არამედ ჰრქუა დიაკონსა თჳსსა, რათა, ჟამსა ზიარებისასა მოიყვანნეს იგინი. იქმნა უკუე წმიდა ჟამის წირვა და მივიდეს კაცნი იგი და აზიარნა კათალიკოზმან სარმიანე ხელითა თჳსითა; გამოვიდეს რა ეკკლესიით ისტუმრნა მეფემან სერსა თჳსსა ყოველნი და წარვიდა კათალიკოზი მას დღესა მცხეთად, რამეთუ მიუწოდდა მას ჩუეულისა დღე ხსენება ყოველთა სულთა ქრისტიანეთა. მოიწია რა მწუხრი, ძილსა შინა გამოუჩნდეს ვინმე სარმიანე კათალიკოზსა, კაცნი დიდებულნი ხილვითა და საშინელნი ხატითა და ერთი იგი იყო მღუდელთა მოძღუარი, ხოლო თავსა მისსა ზედა მდებარედ კუნკულისა მსგავსი რიდე. ხოლო ერთი იგი მონაზონი მოხუცებული, რომელსა აქუნდა კუერთხი ოქროსა, რომელსა ზედა იყო ჯუარი და ვითარი იხილნა იგინი, სარმიანეს ზარი განჰხდა და იგონებდა თუ ვინ არიან იგინი და ვიდრე იგი ამას განიზრახვიდა, მივიდეს და მოსძარცუეს სარმიანეს ზეწარი მისნი და ესრეთ მღუდელთ მოძღუარი იგი მიეფარა. ხოლო მონაზონი იგი დაადგრა ზრახუასა შინა მისსა და ეტყოდა: «ჵოი! სარმიანე, ვითარ ჰხედავ თავსა შენსა». და მან ჰრქუა, ვითარცა განბასრებულსა და მან ჰრქუა: «ფერიად გინავსა ესე?» და მიუგო კათალიკოზმან და ვითარმცა არა, რამეთუ სასწაული ღმრთისა ჩემ ზედა მდებარე მიმიღეთ და გამოჩინებული იგი ეტყოდა: «ჵოი ძმაო! რომელთა განაშიშვლეს ქრისტე

---

1) კათალიკოზი ესე იოანე, ჩემის აზრით ჰსცხოვრებდა მეფობასა ბაგრატ IV (1027—1072) წლამდე: ამან განაშუენნა ქადაგებითა თჳსითა ეკკლესია ქართუელთა და ჰსთარგმნა ბერძულიდგან წიგნნი, აწინა მოძღუარი ათანასი ანტიოხელისა პატრიარხისა მიერ და წიგნი გრიგორი ნაზიანზელისა. ამანვე მრავალი ლუაწლი დაჰდვა განმშუენიერებისათჳს მცხეთისა სკათალიკო კრებისა ეკკლესიისა.

ღმერთი, ბუნებითა და მოქმედებითა და ნებითა მისითაგან და არცა ღუთაებითა საცნაურ ჰყოფს იგი და არცა გაცებითა გამოაჩინეს ძალი მისი და შენ შეიწყნარებ ზიარებად ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა, რაოდენ უფროის მძიმედ აღუჩნდეს ცათა და ქუეყანისა შემოქმედსა მას მეუფესა ესე.

ხოლო კათალიკოზი ეტყოდა და ვინ არიან იგინი უფალო ჩემო და მან ჰრქუა. იგინი, რომელთაგან ძღუენი მიიღე და ამან დააბრმო გული შენი, არღარა გამოიკითხვად თუ ვინ არიან იგინი და ესრეთ შეურაცხჰყავ ჴსჯული ღუთისა, მწუალებელთა მათ ბილწთა მიერ და აჰა ესერა მოშორებულ ხარ მადლისაგან ღუთისა შენცა. ხოლო შეშინებულ იქმნა იგი სიტყუათა მათგან და შეწუხებული და ძლით მიუგო მას, ვითარმედ და შენ ვინ ხარ უფალო ჩემო, რომელი ეგრეთ ეძიებ ცხოვრებასა ჩემსა, ანუ ეპისკოპოსი იგი ვინ იყო, რომელი პირველ ვიხილე შენ თანა; ჰრქუა მას მოხუცებულმან მან. ეპისკოპოსი იგი კჳრილე მამათ მთავარი ალექსანდრიისა, რომელმან მრავალი ღუაწლი თავს იდვა ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისათჳს მართლმადიდებელთასა, რომელი დღეს შენ დასთრგუნე არა წმიდად. ხოლო მე ვარ მონა ღუთისა შიო, რომელი გეტყვი და უჩინო იქმნა მისგან და განჰკრთა ძილი სარმიანეს და შეშფოთებულმან იწყო ურვად და მწუხარებად და მსწრაფლ უბრძანა, რათა ყოველნი ეპისკოპოსნი შემოჰკრბენ ეკლესიად და მიუთხრა ჩუენება ესე მრავლითა ცრემლითა და იკითხვიდა მათგან თუ ვითარ ჰყოს სინანული საქმისა მისთჳს. ხოლო მათ განაჩინეს ესრეთ, რათა პირველად მიიღოს ძღუენი იგი იაკობთა მათ მიღებული და გარეშე ბჭეთა დაიწვას. ხოლო შენ აღიმსთჳე და მივედ წმიდისა შიოს მონასტერსა და პირველად მადლი აღუარე, რამეთუ ესრეთ მოღუაწებით გამოგეცხადა და მერმე ორმეოცთა ამათ დღეთა დიდითა მოღუაწებითა აჩუენე სინანული. ხოლო ჩუენ განვეკრძალნეთ ყოველნი თჳთოეულად ლოცვასა და მარხვასა და ვევედრნეთ ღმერთსა შენდობისათჳს მაგის ბრალისა შენისა და ინებოს თუ ძჳრუჴსენებელობითა თჳსითა და გამოგჳცხადოსცა აღსასრული საქმისა, რომლითა გულსავსე ვიქმნნეთ. სათნო უჩნდა სიტყუა ესე კათალიკოსსა და აღმსთობილმან განთიად ამცნო ყოველთა ეპისკოპოსთა, რათა დღესასწაული მარტჳლისა მუნ აღასრულონ და ევედრა ყოველთა ლოცვასა. ხოლო თჳთ მიიწია მღჳმედ სარკინისა, წინაშე საფლავსა ნეტარისა შიოსსა, დაავდო თავი თჳსი და მრავლითა სინანულითა და ცრემლითა ესრეთ ეტყოდა. მამაო განფინენ წმიდანი ლოცვანი შენნი მამობრივი წინაშე ღუთისა და მითხოვე შენდობა, რამეთუ განვარისხე ღმერთი უდებებითა ჩემითა და არა მე არა განვიდე აქაით ვიდრემდე მოვიღო გულსავსება ბრალისა შენდობისა და დაადგრა მღჳმესა მას შინა ფრიადითა გულს-მოდგინებითა ლოცვისა და მარხვისა მიერ. მოიწია ღამე წმიდისა და დიდებულისა კჳრიაკისა და მიერულა სარმიანეს სიმაშვრალისა. იხილა ვითარმცა დგა წინაშე გოლგოთასა და ხედვიდა მუნ ჯუარცმულსა ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა და ეპყრა იგი კაცთა ვიეთმე საშინელთა და შეიყვანეს წინაშე ჯუარცმულისა მის და მიჰხდიდეს სიტყუასა შეცოდებისა მისთჳს. ხოლო იგი აქა და იქი იხედვიდა, რათამცა შემწე იყო ვინმე და არავინ ჰპოვებდა და აჰა მიმყოვრებითურე ხედვიდა, რამეთუ დიდებული იგი მღდელთმთავარი კჳრილე, რომელი იხილვა პირველ და ნეტარი მამა შიო მასვე ჯუარისანისა კუერთხითა ხელთა შინა მქონებელი შეიყვანეს მუნ დიდითა პატივითა და დიდითა ბრწყინვალებითა შემოსილნი, წარდგეს უკუე წინაშე ჯუარცმულისა ქრისტესსა კადნიერად და ევედრებოდეს სარმიანესთჳს.

ხოლო ჯუარცმულისა მისგან მყოვარ სადამ მიიღეს ბრძანება ესრეთ იხედავთა თუ ვითარ ვიწყლევი ჯუარითა ამისგან და რომელთა მიერ დღითი დღე ესე შემემთხვევის, მტერნი ჩემნი შეიყვანნა ჭამად ხორცისა ჩემისა და სმად მისცა მათ სისხლი ჩემი და არა არს ღირს შენდობისა სარმიანე,

კარის საქართველოისა იქმნენისათჳს და ველრებისა, მიმიცემიეს შენდობა და არქუთ, რათა ამიერიდ-გან ეკრძალოს. ხოლო მოვიდეს დიდებულნი იგი მამანი და ეტყოდეს სარმიანეს. „ძმაო! განმართე ოთქა შენი ამიერიდგან და ეკრძალე“ და მოიღეს იგივე ზეწარი და შემოსეს მას. განიღვძა უკუჱ წუთისოფლისა მისგან სარმიანე და აღივსო გული მისი სიხარულითა, გარნა იქცენულ იყო იგი; ნუ იყო არა შეუმსჭვალული იყოს ხოლო იგი. ხოლო განრაიენა, მოიწია ფილიპე ეპისკოპოსი, რომელი წარ-მოავლინა კრებამან მან ეპისკოპოსთასა და მოიღო ეპისტოლე, რომელსა აქუნდაწერილი ესე.

„დიდსა მამათ მთავარსა მეუფესა ჩუენსა სარმიანეს გიხაროდენ შჳლნი შენნი და სიწმიდისა შენისა მრწემნი ყოველნი ეპისკოპოსნი გაუწყებთ, რათა არღარა დაშრობდე მოხუცებულსა გუამსა შენსა. რამეთუ მოაწყალე მეუფემ ღმერთი დიდებულისა მაგის წმიდისა მამისა შიოს მეოხებითა და განაგვიცხადა უდაბნოსა მოსხათა მისთა, რომელნი ხუთითა და თჳთეულსა გვიბრძანა, ვითარმედ „მი-უტევე ღმერთმან სარმიანეს კათალიკოზსა ბრალნი მისნი და აწ შეურგულებელად მიიყვანეთ მწყემსი ეკლესიათა. აწ გვიბრძანებს სიწმიდემან შენმან, რათა ყოველნი მანდა მოვიდეთ და მადლი აღუაროთ საკჳრველთმოქმედსა მამასა შიოსი.

ესე რა წიგნი აღმოიკითხნა გულ მხიარულ იქმნა სარმიანე და ბრძანა ყოველთა ეპისკოპოსთა ჩუენ მოსლვა, ყოველთა თანა საყდრებისა ეკკლესიისასა და მრავალ მადლობა შესწირა ღმრთისა და ნე-ტარისა მამისა შიოს მიმართ და სამადლობელად ამისთჳს განაჩინა, რათა კანდელი ერთი და საწ-ოლი ერთი დაუშრეტელად კათოლიკე ეკკლესიით ენთებოდის საფლავსა ზედა წმიდისა შიოსსა.

დიდება ღმრთისა სრულ მყოფელსა ყოვლისა კეთილისასა ყოვლადვე აწ და მარადის და უკუ-ნითი უკუნისამდე ამინ.

საბინინი — М. САБИНИНЪ

ႶႨႰႱႨ ႫႠႫႠ ႣႠႥႨႧ ႢႠႰႤႱႯႤႪႨ.

ПРЕПОДОБНЫЙ ДАВИДЪ ГАРЕДЖІЙСКІЙ.

პირუელ ხუთშაბათსა შემდეგ ამაღლებისასა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესისა, ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა და ღმერთშემოსილისა, მამისა ჩუენისა დავით გარესჯელისა [1]).

განშორებულთა სიკეთე მამა დავით.
ირემთა ჰზრდილობს, ნიშებს საკჳრველებით.
ბუბაქარს ქრისტესავს, ყმაჲს ცეცხლითა დაჰსწუავს.
შრომათა ხუავსა, თანა წარჰყვების ზეცად.
გარესჯას მღჳმობს, სულსა ალა ღუთის-კლებს.

თქმული ნიკოლაოზ ჩოლოყაშვილის მიერ.

სახსენებელსა მართლისასა მომთხრობელისა და მოქალაქობასა წმიდათასა აღმწერელისა განგებისა სადამე თუალთა განწმედილად ჯერ იყო ქონება, ხოლო ენასა მეტყუელსა კეთილად მორთულად და შეწყობილად მოთხრობასა აღწერად მიცემულისსა, რათა დიდთა ქებათა და შესხმათა მიმთხუეულად ღირსი, არა დაიკსინებოდის აღწერად მქონებელთა მიერ ბაგეთა სულისათა და რამეთუ მრავლად გვისწავიეს წერილთა საღმრთოთაგან, ვითარმედ უწმიდესად მიახლებად მნებებელსა ვიეთნიმე, შორს დაიდგინებოდეს ვითარ უწმიდონი მიახლებად წმიდათა; ხოლო სხუათა განკდა ებრძასა ფერხთაგან ხამლთა [2]) და ესრეთ ტკეპნა სიწმიდისა ადგილთა, რომელნი ესე ნივთიერთაგან განკსნასა დასახვიდა და სოფლიოთა ზრუნვათა და შფოთთა, ვითარ ხამლთა შეპატრებულთა დატევებასა, რამეთუ მიწიერნი ესე და ნივთიერნი ზრუნვანი შემაშფოთებელ ექმნებიან მიმდევრებელთა მათთა და არა უტევებენ სიწმიდისა გულთა მიმართ სრულად.

1) გარესჯა, ნუცუ ესე საკუთრებით არა არს სახელოვან, არამედ ნიშნავს გარეთ ყოფნასა, უდაბნოთ ცხოვრებასა, სოფლიოთგან მოშორებულსა.

2) ხამლი, ქალამანი ანუ სხუა რამე ფეხთ ჩასაცმელი.

ამათის გულისხმაყოფილებისა მცონილ ჩუეულებად საქმესა უზესთაესისა ძალისა და გონებისა ჩემისასა, პირველთქმულთა მიზეზთა თჳს, ნუ სადა შორის სადმე დავიყენო, ვითარ უღირსი ესე ყოფილისა გაკადნიერებისათჳს.

გარნა მინდობილმან ლოცვათა სულთა მწყემსისა ონოფრესათა, რომლისა იძულებითა ხელ ვჰყავ აღწერად წინა მდებარისა ამის მოთხრობისა, ვიწყო შეუორგულებელად დასასრულადმი სრულყოფასა ქონებასა ადამიანობისასა შემწედ უძლურებისა ჩემისა, ოხათა ამისთა მომწოდებელ ვარ, რომლისა-გან ვითარ წყაროისა მიერ აღმოსდის მადლი ზღუსა უვრცელესისთა სიტკბოთა სიტკბოებისა, რამეთუ ვითარ ნილოსი[1]) დაკორდებულთა და განხმელთა მიწათა განსაპოხებს, ეგრეთვე ესე გონიერად და-ითრობს კეთილთა იერობათა მიერ, სულსა მასმენელთასა და იგივე სალმრთოს სწავლისა ქმნილი, გამოიღებს ნაყოფსა სამოციუსა და ასეულსა; ამის სათნოებათა სასულიერისა მამისა ლოცვათა მიმართ მსახურებელმან, ძალისა მებრ ჩემისა, ვიწყებ აღწერად: ვინათგან ძალისაებრ ყოველივე კეთილ მი-სათჳსლიერ ღმრთისა განცა და რამეთუ მწყალილნი ქვრივისა მიერ დადებულნი ფასის საცავსა მას შინა, უმეტეს ყოველთა მიერ შესაწირავთასა, ჴსავსის გულს მოდგინებისა ძლით მეცა ყოველისა-განვე, რომელი მომიგიეს, ძლიერად სიტყჳერად მიუძღვნა ზოგადსა მამასა და მომწყემსსა ქართველ-თასა სანატრელსა დავითს, რომელმან ვითარ მზემან უკუნსა წყუდიადსა შინა, მსხდომარე ერი ქართველთა განანათლა მოღუაწებათა მიერ და სწავლათა თჳსთა და საკჳრველებათა და ნიშთა, რომელთა აღასრულებდა მას მიერ მადიდებელთა მისთა, მადიდებელი ღმერთი. ხოლო მგულვე-ბელი მოთხრობად ღუაწლთა და შრომათა მისთა, ოჳი ზედ მიფენილსა მისდა, ყოვლად წმიდისა სულსა, მომმადლე შემწედ უძლურებისა ჩემისა: არამედ უკეთუ ვინმე პირველ და ძუელ ოდესმე აღწერილსა მოქალაქობასა ამის ღირსისასა მიხუდვიდეს, ნუ დაუკჳრდების ესრეთ სიმარტივით აღწერა სიტყვათა მაშვრალობასა ხელ ყოფისა ჩემისასა, რამეთუ ნუ უკუე მხოლოდ საქმედ აქუნდა გონებისა და ძალისა, ვითარებათა მოთხრობად, ვითარ მხოლოდ სალმრთოთათჳს მოცალე ქმნილსა და არა ესრეთ ვიეთმე აღმწერელთა და მომთხრობელთა მიმართ. მიწევნად ცხოვრებისა მისისა მა-ჩნეულები წერილი, ვითარ ჟამთა სიმრავლესა შინა მიფარვითა წიგნისათა, რომელსა შინა დაუნ-ჯებულ იყო სიმდიდრეა ყოველთა უპატიოსნესი ცხოვრება, სანატრელისა ამის მამისა, რომელი უჴსისუფლოდ გამოჩინებულ იქმნა შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა, სასარგებლოდ მასმენელთა და-საკჳრვებელად მომთხრობელთა, ხოლო მე ვიწყებ აღწერად ძალისაებრ, აღძრული სურვილითა და წადიერებითა ღირსისა ამის და ყოვლად ქებულისა მამისა მიმართ.

გამომღებელი ვიდრე—მე მამული ამის ღირსისა და საკჳრველთმოქმედისა მამისა, შესამდინარე დიდისა ასურეთისა იყოფების, რომელი ზესთაჴმარტს მის გარემოის ყოველთა, კეთილ ჴავრივნე-ბითა და აღგილთა პოხიერთა მიმთხუევითა, რომლისაგან აღმოეცენნეს სიმრავლენი ღირსთანი და წმიდათანი, განპოხილნი სულისა მიერ წმიდისა და ასეულ ქმნილნი სულისა და ღმრთისმყოფე-ლისა მადლისა მიერ. ხოლო დაბადება და მშობელნი წმიდისა და ღირსისა ამის, ჩემ მიერ უცნაურ იქმნა, თუ რომელთა მიერ იშვა და აღიზარდა ხორციელად. რამეთუ არცაღა თჳთ პირველითგანვე აღმწერელსა ცხოვრებისა მისისასა დაეტევა აღწერით ვინაობა და ვიეთაგან ყოფა ამის წმიდისა. ვინაჲთგან მხოლოდ მოქალაქობათა და შრომათა, რომელნი ღუთისა მიერ ძლით თავს-ისხნა, და

---

1) ნილოსი. პირველი დიდი და მაცხოვრებელი ეგჳპტისა მდინარე წყალი.

სასწაულთა და ნიშთა მხოლოდ სასწრაფოდ იყო მისსა მოთხრობად, ხოლო სხუანი ყოველთანი ვითარ ნამეტნავნი დაუტევნეს; გარნა ესრეთვე კეთილთა ძირთაგან საგონებელ არს კეთილისა ამის რტოსა აღმორჩენება და კეთილმან ხემან კეთილიცა გამოიღის ნაყოფი, ვითარ და ესეცა სანატრელი ნაყოფთა თჳსთაგან საცნაურ ჰყოფდა, რომლობასა ძირისასა.

ხოლო ვსთქუა სხუაცა მიზეზი მშობელთა ამისთა უცნაურობისა, რამეთუ პირველნი იყუ მოღუაწენი და ღუთისა ძლით უცხოობათა აღმარჩეველნი, უფროს ყოვლისა პატივისა, განაშორებდიან თავთა თჳსთა ყოველთავე მსოფლიოთა დიდებათაგან, რათა უნდოებისა მიერ სიმაღლე დიდებისა ზეცათასა მომატყუებელი მიიღონ. ვისა საეჭუელ არს ღმერთშემოსილიცა ამის მამისა-ცისა თჳს საჩინოთა და პატიოსანთა მშობელთაგან ყოფაჲ და ამის ძლით სადამე ვითარ ჰგავს. არა-ენება ცხად ქმნა მშობელთა თჳსთა, სიმდიდრისა თჳს გარდამატებულისა, არამედ უფროსღა ჯერ-იჩინა ყოვლითურთ დაფარვა საჩინოებისა მათისა და არა გამოცხადება თუ, რომელნი იყვნეს და-ვითნი, რათა ამასაცა შინა სიმდაბლე აჩუენოს, მიზეზი გჳრგჳნთა და მორჩილებით სმენა სიტყჳსა საუფლოჲსა, რამეთუ დამტევებელი მამისა, დედისა და ძმათა და ნათესავთა, მოსწრაფით შეუდგა კუალთა უფლისათა, ამღებელი უღელსა მცნებათა მისთასა.

გარნა დაღაცათუ ხორციელად მშობელნი და თანად სახელი მათი უცხო იქმნა ჩუენგან, არამედ სულიერი მამა და უსაკუთრესად აღმზრდელი ამისი საცნაურ არს ყოველთა თჳს. საკჳრველი და ღირსი იოანე ზედაძნელი, რომელმან ნაცვლად სძისა და ყრმებრივისა საზრდელთასა, მტკიცე და ძლიერი საზრდელი წისა უყო, ესე იგი არს საღმრთონი სწავლანი და მოძღურებანი, რომელთა მიერ ზეციერნი კეთილნი მიენიჭებიან ყოველთა და დამმარხველთა მისთა სიწმიდით, და ღირსებით, და შეურყეველად, ქუე დამზიდველთა ამათ და მიწიერთა ნივთთაგან განყენებულთა ესე უკუე პირველ ხსენებული ნეტარი იოანე, თასა მონათესავე იყო მამულით ღირსისა დავითისა, ვითარ შუამდინარით ასურეთისათ, შობასა და აღზრდასა მიმთხუეული კეთილთა მშობელთა მიერ და საღმრთოთა სწავლათა მიერ განათლებული და ზეციერთა პურთა მიერ განმტკიცებული; ესე იგი არს საუფლოთა და ღმრთისმეტყველთა მიერ სიტყჳსა სახარებისათა, ამან მონაზონებრივისა მოქალაქობისა შემტკიცებულმა სიყრმითგანვე აღიღო ჯუარი უფლისა მხართა ზედა და მოსწრაფით შეუდგა კუალსა მოძღურისა და მასწავლებლისა თჳსისასა.

ამის უკუე ღირსისა მიერ და ესე ვითარისა სულიერისა მასწავლებლისა აღზრდილი იქმნა, გან-სწავლა მსგავსთავე შინა სანატრელი მამა დავით და ყოვლითურთ მიბაძვასა მოძღურისასა მოს-წრაფე იყო სახესა მონაზონებისასა მიმღებელი და ტკბილსა მას უღელსა მტჳრთველი უფლისა მცნებათასა და ყოვლისავე სიმდაბლესა და მორჩილებასა მაჩუენებელი მოძღურისა მიმართ თჳსისა. ვითარ სიმაღლისა სიმდაბლისა მიერ მომპოვებელი წერილისაებრ, რამეთუ ყოველმან, რომელმან დაიმდაბლოს თავი თჳსი, იგი ამაღლდეს სიტყჳსა მებრ მაცხოვრისა.

ესე ვითარისა მწყემსისა მიერ იზრდებოდა და განიზრდებოდა კეთილითა სწავლითა და ყოველნივე სულისა მომზრდელნი სათნოებანი წინა დაეგებოდეს ამას დღითი დღედ მწყემსისა მიერ კეთილისა, რამეთუ ადგილთა მწუანვილოვანთა მიიყვანებოდა და წყალთა ზედა განსუენებისათა გამოიზრდებოდა, სულიერითა საზრდელითა შეკრებული სხუათაცა თანა შედგომილთა; ამის ღირსისა მამისათჳს, რომელნი იშვებდეს საღმრთოთა სიხარულითა შუებულნი მხედუელნი ძალთა და სასწაულთანი, რომელნი სანატრელისა იოანეს მიერ აღესრულებოდეს და ისწავებოდეს მისგან მარადის, წინა განწყობად მზაკუარებათა მიმართ და ძალთა ბოროტისა დასაბამისა [illegible].

რომელი მონწრაფე არს დღითი დღე დარწყმად ჩუენდა საფრხეთა, და დაბრკოლებად გზათაგან ღუთისა მიმართ მიმყვანებელთა; რამეთუ იგი განვრდომილი ნათლისაგან და ბნელქმნილი ნაცულად ბრწყინვალებისა ზეციერისა, ჴორციელ ხატად ღუთისა დაბადებულთა, მოშურნეობით, რათა დაკლებულ ჰყვნეს იგინი ზეცითა სუფევისაგან, იგით ნებსით თჳსით, დაკლებულმან საღმრთოსა და ბრწყინვალისა დიდებისაგან, ვინაცა საღმრთოჲ იოანე განაძრახებდა მათ, განფრთხობად სივერაგეთა მიმართ ეშმაკისათა და განუცხადებდა შურსა და სიძულილსა, რომლისა მქონებელ არს კაცთა ნათესავისა მიმართ მოშურნე იგი და მტერი ჩუენი ეშმაკი და ასწავებდა, როგორც ვითარ სამოთხით საშჯობელისათ განხადნა პირველნი მამანი და განდიდებისა წინა მეოფელმან მზაკუარებით. ამის თჳს სწავლიდა მათ მარხვის მიმართ და მღჳძარებისა და ლოცვისა სამარადისოსა განკრძალვად მქონებელთა მიმართ მაცდურისა მიმართ საცდანათათა და დაწყნობისა მიმართ ხორცთა ამათ მბრძოლთასა, ამცნებდა მათ დამხობასა გულის თქმათა და გემოთასა.

ამათ შინა რა იყვნეს რაოდენთამე წელთა, ინება საკჳრველმან იოანე წარსვლა უცხოთა ადგილთა მიმართ, რათა განეყენოს იგი მეცნიერთა და მახლობელთა მიერსა დიდებასა, რამეთუ ყოვლით კერძო მოვიდოდეს მისსა ღუთის მოყუარენი, მსმენელნი საკჳრველებათა და ნიშთანი, რომელთა აღასრულებდა ნეტარი ესე მადლითა ყოვლად წმიდისა სულისათა; ამისი გონებად მიმღებელი არღარა დადგრა მუნ მრავალ ჟამ, არამედ წარმოვიდა წინაძღომითა საღმრთოთა მოწაფეთა თჳსთა თანა და მოიწია დიდსა ქალაქსა მცხეთისასა და მუნ თაყუანისმცემელნი პატიოსნისა სუეტისა მიერ, აღვიდა მთასა ზედა, რომელ არს ჩრდილოთ კერძო ქალაქისა მცხეთისასა და მუნ ჰყო სამკჳდრებელი თჳსი, ყოველსა შინა ცხოვრებასა თჳსსა.

ხოლო ვინაიგან მარტოობით მნებებელი იყო ცხოვრებასა, უბრძანა მოწაფეთა თჳსთა, რათა წარვიდეს თჳთოეული მათი სხუათა მიმართ ადგილთა და ქადაგებად სახარებასა უფლისასა და სინანულსა მოსატევებელად ცოდვათა და ესრეთ განმტკიცებულნი ჴსწავლითა და მოძღურებითა მისითა წარემართნეს სრულ ქმნად მცნებათა მოძღურისასა, და რბიოდეს ფერხითა მიუხარულითა ცხოვრებად მჴდომისა მბრძოლთაა მიმართ დამეცდომილთა ეშმაკისაგან, ესრეთ მორჩილნი მოძღურისანი არა ოდეს მნებებელნი დატევებასა მისსა წარიყვანნეს ვითარცა ცხოვარნი შორის მგელთა და რომელნიმე მათგანნი კახეთისა სამძღვართა მიმართ მიიწივნეს, ხოლო სხუანი მთისა კერძოთა დვალეთის[1]) მკჳდრთა მიმართ. ხოლო საკჳრველი და სანატრელი მამა დავით, ვითარ სხუა ვინმე ილია, უდაბნოს მოყუარე გარეჯის უდაბნოდ მოიწია[2]), რამეთუ ევლტოდა იგი ამბოხითა და შფოთთა

1) დვალეთი იწყება დიდი ლიახვის მთითგან, ვიდრე პატარა ლიახვამდე.

2) პირველად საკჳრველი დავით, დაემკჳდრა ტფილისის დასავლეთის მთასა ზედა, აწ მთა წმიდად წოდებულსა. უწინდელი ძუელი თქმულობა გჳაუწყებს წმ. დავითისათჳს ამასა: შემდეგ წმ. იოანეს მამათ მთავრის ბრძანებისა, განუკვეთა წმ. მოწაფენი თჳსნი საქართველოთ, რომელნიმე მათგანი წარივლინნეს ქართლს, რომელნიმე კახეთად. წმიდა დავით ლუკიანე მოწაფეთურთ თჳსით დაემკჳდრა მოახლოე ტფილისისა, მთასა ზედა დასავლეთის მხარესა ზედა, მცირე ქუაბსა შინა, რომელიც ჰპოვა სანატრელმან ბუჩქიან ტყეში, რომლითა სავსე იყო მთა იგი (აწ ზრქელი და აღმოუცენელი). დამკჳდრებისა შემდეგ, წმ. დავით ლუკიანითურთ დაუტევებდა ხოლმე ქუაბსა თჳსსა და ყოველს კჳრიაკეს — ჩამოვიდოდა ტფილისს საქალაქოდ — ცეცხლის მსახურთა თანა, რომლითა სავსე იყო ქალაქი. ქადაგებითა და წმიდითა ცხოვრებითა თჳსითა, მოიზიდა ყოველნი და მობაძავ ჰყუნა წმიდისა სწავლისა და ცხოვრებისა თჳსისა. აღორძინდებოდა წმ. მართლმადიდებლობა და უმრავლესნი ცეცხლის მსახურთაგანი ქრისტიან იქმნებოდიან, ფრიადითა სწავლითა და ანგელოზებრივ ცხოვრებითა—, კჳლა დაშრიტა სანატრელმან ცეცხლის მსახურება

სოფლისათა, რომელნი მრავლად შეამღვრევენ ბუნებასა და ოდესმე დააყენებენცა ღმთისა მიმართ მოსწრაფებითაგან, ამისთჳსცა მოსწრაფე იყო მსოფლიოთა ყოველთაგან განშორებასა და მას მამართა გემოვან განყენებასა და ყოვლითურთ განსვლასა სხეულისაგან მარხვისა მიერ და შეიწრებასა ხორცთასა.

ხოლო ჰყვანდა მოწაფე ერთი სახელით ლუკიანე, რომელიცა საღმრთოისა მადლისა აღძრული შეუდგა სანატრელსა ამას მამასა და ქალაქ მყოფელსა უდაბნოსსა ღმთისა მისსა სარწმუნოსა და კეთილ მსახურსა, რამეთუ ხედვიდა ესე ნეტარი ლუკიანე, მადლისა და სათნოებათა ღირსსა

ტფილისს. შეწუხებულ ქმნილნი ამისათჳს წარჩინებულნი მოგვნი და მომღუარნი ცეცხლის მსახურებისანი ვერ ძალ ედვათ განტევებისა წმიდისასა ტფილისიდგან, ვითარმედ მკჳდრნი ქალაქისანი ჰხედვიდენ მას, ვითარ ანგელოზსა მოვლინებულსა მათ თანა ღმთისა მიერ. ამისა გამო ფრიადსა ცდილობასა მიეცნეს, თუ ვითარ განიოცრონ და კუალად ცეცხლის მსახურება აღაორძინონ სრულიად. კრება შექმნეს უსჯულოთა და მოისყიდეს მეძავი დედაკაცი, რათა ცილი მრუშობისა რაჲმე დასწამოს ყოვლად ქებულსა სანატრელსა მამასა და მოჰკუეთონ ქადაგებაჲ მისი და ამათ ჰყონ ყოველივე მოქმედებანი მისნი და ვითარიმე — მოქმედებითა არცხუენონ იგი წინაშე ერისა ტფილისისა, რომლისა მოძღურად და მასწავლებელად ეგოთ იგი.

ერთსა ოდენ კჳრიაკესა შინა, შთამოსრული ყოვლად სანატრელი მამაჲ საქადაგოდ, შეიკრიბა ერი მრავალი სასმენელად ქადაგებისა მამისასა, ოდეს წმიდა უქადაგებდა და არწმუნებდა მათ სიტყუით განმაცხოველებელითა, წარმოუდგნენ წმიდასა ურწმუნონი იგი და თანა ჰყუანდათ მეძავი იგი და აყუედრებდეს მას, ვითარცა ცრუმეტყუელსა და დასარწმუნებლად უღთოთა სიტყუათა თჳსთა, წარმოუდგინეს ერსა მას დედაკაცი იგი, რომელთა თანახმა ეყო, უკეთურთა მათ.

არა რაჲსა მცნობი ამის უსჯულოებისა, დუმნა ყოვლად სანატრელმან, აღიპყრა თუალნი თჳსნი ზეცად, ითხოვდა შეწევნასა. მხედველნი ამისსა უსჯულონი, ფრიადი ყ ედრება და ყვირილი შექმნეს მიუთხრობელი, ითხოვდენ სასჯელსა მას ზედა; განცჳფრებული ამასა ზედა ერი, შეძრწუნდა და არა რაჲ გაეგებოდა, თუ რაჲ ჰყოს. მხედველი ამისა ყოვლად სანატრელმან, ხმა ჰყო ერსა მას: «ძმანო და შვილნო ჩემნო, თჳთ ღმერთმან უწყის ამისა, რამეთუ არა რაჲ უწყი და თუ სიტყუანი მათი ჭეშმარიტ არს, თჳთ ღმერთმან გამოაჩინოს საქმე ესე». უბრძანა წინაშე თჳსსა დაყენებად დედაკაცისა მის და ხმა მაღლად უხმო მას: «დედაკაცო რა მრუშებაჲ ვჰქმენი მე შენ თანა?» ურცხვენელმან, მხედველმან სახისა მოღუაწისასა, არა შეიშინა მისგან, არამედ ხმა მაღლად აბრალებდა მას სიმძიმესა თჳსსა; მაშინ ჰრქუა წმიდამან: «უფალო ღმერთო ჩემო, ღმერთო მართალთაო და არა უსჯულოთაო, უწყი, რამეთუ შენ წინაშე არა რაჲ დაფარულ არს, გამოაჩინე ჭეშმარიტებაჲ საქმისა ამისა და მიჩუენე მაცხოვარება შენი და ნუ უღებ ჰყოფ მოღუაწებასა მამისა ჩემისასა, თანა მოწაფეთა მისთა, ძმათა ჩემთა». მტკრთჳელი რკინისა კუერთხისა, რომელსა ზედა იყო მცირე ჯუარი, შეახო მუცელსა მის დედაკაცისასა და ხმა მაღლად ჰრქუა: «შენ ჩჩჳლო გიბრძანებ, სახელითა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა, რათა გვაუწყო ჩუენ, თუ მე ვარ მამაჲ შენი ჭოი! საკჳრველებათა შენთა ღმერთო, მყის აღმოუძახა ჩჩჳლმან, რამეთუ არა დავით მოღუაწე, არამედ სხუასა ზედა აჩუენა, რომელი იყო მჭედელი. განცჳფრებული ერი და მოგუნი იგი უსიტყუოდ იქმნეს, არა ეგონათ, თუ საკჳრველითა ამით მოქმედებითანი აღიდებდა ღმერთი მოღუაწესა თჳსსა. შერცხვენილთა მოგუთა ვერა რაჲ გააწყეს ამისათჳს, აღიღეს ქუა და დაჰკრიბეს მეძავსა მას, მიჰყო ხელი ერმაცა და ესრეთ ჩააქუავეს უკეთური იგი ცრუმწამებელი. და შეიქმნა ღორ-ხალ დამარხულ ქუათა შინა. ვერ დააყენებდა წმიდა ერსა მას ჩაქუავებისაგან, რამეთუ ცრუმწამებელი იყო იგი წმიდასა ზედა. ამისა შემდგომ წმ. დავით ლუკიანეთურთ დაუტევა პირველი სადგომი თჳსი, განვლო მტკუარი, დროებით დაემკჳდრა აღმოსავლეთის მარცხნივ მხარეს ტფილისისა, რომელსა აწ ჯოჯოს მთათ უწოდებენ, რომელსა ზედა აწ სომეხთა ეკლესია თჳსსი აღუშენიათ, კაზარმების გუერდზედ ნათლუხის მხარეს. აქ წმ. დავით დაჰყო მცირე დრო, შემდეგ სრულიად დაუტევა ყოვლად სანატრელმან სოფელი და უნუგეშოთა მთათა შინა დაემკჳდრა. ადგილი იგი, რომელსა ზედა ჩუეულებაჲ ჰქონდა წმიდასა ქადაგებად, იყო სალაუბოხს ზედა, სადაცა აწ ეკლესია წმიდისა გიორგისა ჰსდგას, ქუაშუეთად წოდებული.

მამისა დავითისთა და სულისა მარგებელთა სწავლათა მისთა, რომელნი აღმოსდიოდეს პირით მი-სით, მსგავსად წყაროთა დაუწყვეტელთა; ამისთჳსცა არა ენება დატევებაჲ მისი, არამედ სთნდა შედგომა კუალთა მისთა და განუშორებლად ყოფა საღმრთოჲსა ამის მამაკაცისაგან.

ხოლო ვითარცა მიიწიენეს პირუელ იქმულსა მას უდაბნოსა შეიშთობოდეს წყურვილითა და თანად სიცხითა შეიწუხებოდენ, რამეთუ ეს ადგილი მძაფრად შემწველი არს მზისა მცხინვარებითა მიერ ზედ მოფენილისა; ვინაჲთგან ფორიისა კერძოდ მყოფი და ყოვლითურთ განმარტებით მდე-ბარე უმეტეს ყოველთა აღმოსავლეთისა სანახებთა სიცხისა მიერ შეიწვების, რომლისა ძლით და წყლისაგან ნაკლულევან არს და სხუათა ყოველთავე სხეულისა ნუგეშინისმცემელთა სახმართაგან.

აქ შინა ქმნილთა ვითარცა ვთქუთ და წყლისა მოქენეთა აღსუბუქებად მისაგანსა შემწველო-ბასა მზისა დასავლეთისა ჰპოვეს, რომელსამე ნაპრალისა შინა კლდისასა წყალი მცირე ცვარისაგან წჳმისათა შეკრებილი და ამისგან მიმღებელთა სუეს, რომელნი იდეს დამაცხრობელნი წყურვილისა შემაშფოთებელსა სადა აჩრდილსაცა მიმოხუეულნი და ნახეთქისა რომლისამე ქუეშე კლდისასა, მცირედ განსუენებად მიდრკეს, შრომათაგან გზისათა მოუძლურებულნი.

ხოლო მსხდომარე იყვნეს, რომელნი იგინი ერთბამად, ჰრქუა სანატრელმან მამამან დავით ლუკიანეს მიმართ, იძმაო ლუკიანე! ვხედავ, რამეთუ კეთილ არს ადგილი ესე და თავისუფალ შფო-თისაგან, დავადგრეთ უკუე აქა მარტოებითა, ღმრთისა მიმართ ვედრებისა და ლოცვისა მქონებელნი, შეუდრეკებით მარხვისა და მღჳძარებისა მოქმედნი და ჟამიერად სატკივართა სიმხნით მომთმენელნი მივემთხჳივნეთ მოტევებასა ცოდვათასა. ხოლო მოწყალემან და ტკბილმან უფალმან ნაცვლად წარმა-ვალთა ამათ განხრწნადთა, მოგუცეს სადამე და ჩუენცა ნაცვლისა გება შრომათა და თანა იხი-ლოს რაჲ გულის მოდგინებაჲ და წადიერებაჲ ჩუენი მისსა მიმართ, მოგჳივლინოს ძალი საღმ-რთოჲ განმაძლიერებელად უძლურებისა ჩუენისა და მოთმინებად იწროებათა და უღონოებათა, რომელსამე ჩუენთჳს შემთხუეულთა, რამეთუ ჭირი აქა ყოვლითურთ წუთ ჟამისა არს და მალიად წარმავალი, ხოლო შუებაჲ და დიდებაჲ ღირსთა და მოღუაწეთა საუკუნო არს და მოუკლებელ მერმეთა შინა საყოფელთაჲ.

ესე რა ესმა სანატრელსა ლუკიანეს მოძღურისაგან, თქუა მისა მიმართ: ღმერთშემოსილო მამაო, ჭეშმარიტად სიტყჳსაებრ შენისა არს ესე ყოველი და ვითარ აღმოვიკითხავ საღმრთოთა წერილთაგან არს ნაცვლისგებაჲ კეთილთა საქმეთა და მიეგების თჳთოეულსა საქმეთაებრ თჳსთა, რაჲცა რავე იმოქმედონ საწუთროსა ამას ცხოვრებასა შინა; კეთილი გინა თუ ბოროტი; გარნა ვხედავ ფრიადსა იწროებასა და უღონოებასა ამის უდაბნოსასა, ვითარ დაკლებულ არს ყოვლისაგანვე საჭიროსა საზრ-დელისა და თჳთ მის წყლისაგანცა, რომელთა მოკლებითა უძლურ იქმნების და მოაკლდების სხეუ-ლი, ხოლო ჩუენ კაცნი ვართ, მერმეცა ხორცთა ბუნებისა უძლურებასა შინა მყოფნი და მეშინის ნუ სადა ვერ შევუძლოთ მოთმენა, ჭირთა და იწროებათა ამის უდაბნოსათა.

ამის მიმართ მიუგო სანატრელმან დავით ჵოი ძმაო ლუკიანე! ნუ ზრუნავ ამისათჳს, რამეთუ არა სადა უგულებელს ყვნეს ჩუენ მზრდელმან ისრაილისამან, უდაბნოსა ზედა, არამედ რომელმან მათ საზრდელად მანანა უწჳმა და კლდისაგან ზრქელისა წყარო უწყაროთა და ილია კარმელს ყორ-ნისა მიერ გამოზარდა, შურსა უფლისასა შემშურვალი და თანად სხუანიცა მამანი მისთჳს მოღუაწე-ქმნილნი, უკანასკნელ ქუეყანად მოსვლისა მისისა და ქალწულისა უბიწოსაგან განკაცებისა ჰზარდნა პურითა ანგელოზთათა და ჩუენცა ამან გამოგუზარდნეს, საზრდელითა მით, რომლითაცა ინებოს მოწყალებითა მისითა და ვინაჲთგან არა ბრძანებულ არს ჩუენდა ზრუნვა საჭმელთათჳს და სას-

მელთა, ნუ ვზრუნავთ შემდგომთა თჳს დღისა, რამეთუ იგი თავადი ზრუნავს ხვალსა თჳსსა და განაძღებს ყოველსა ცხოველსა ნებისაებრ თჳსისა და ჩუენცა მოგუცეს საზრდელი განსამტკიცებელი უძლურებისა სხეულთა ამათ ჩუენთასა.

აწ უკუე განხმნდი ძმაო და განძლიერდი, რამეთუ მოღუაწეთანი არიან გჳრგჳნნი და არავის თჳნიერ მბრძოლთა ძლევისა და ჭირთა თავსდებისა გჳრგჳნოსან იქნების, ხოლო ღმერთმან სახიერებითა ებრ მისსა გამოგჳზარდნეს ჩუენცა სხუათავე თანა უხმარნი ესე მონანი მისნი.

ამათ სიტყუათა მიერ განმტკიცებულმან ლუკიანე და შემწყნარებელმან სწავლათა მოძღურისასათა ჰკითხა დავითის მიმართ: პატიოსანო მამაო, ვითარცა გიბრძანებიეს ეგრეთ ვყოთ, ხოლო ღმერთმან, რომლისა მიმართ ვსასოებთ მან იზრუნოსა ჩუენისა ცხოვრებისათჳს და ესრეთ დაგრომილია მუნ და ყოვლისავე სასოებისა თჳსსა ღუთისა მიმართ დამგდებელთა სთნდა მოღუაწებისა შრომათა სიმხნისა თავსდებაჲ ყოველსავე კრძალვასა ხორცთასა, უგულებელს მყოფელთა და მიმომავალთა, ჰპოვეს ქუაბიცა რაჲმე მცირე, რომლისა ქუეშე ჰყვეს მყუდროება მათი. შემწყელობისათჳს სიცხისა მიერ და ჰაერთა მიერ შთამოლტვებულის წჳმისა თჳს და თანად ყინელისა, რომელიც იქნების მას ადგილსა შინა, რამეთუ წყალთა მიერ გარემოცულ არს ყოვლით კერძო. ხოლო საზრდელი მოირეწიან რომელთამე მდელოთა ძირთანი და მწუანვილთანი მუნ აღმოცენებულთაგან ვინათგან ჟამი იყო არისა, ოდეს მზისა მიერ და მხურვალებისა აღმოიზიდვიან მიწით დასაბამითგანვე ამას ჟამსა აღმორჩებად განწესებულნი ნერგნი და მწუანენი, რომელთაგან მიმღებელნი რაჲოდენ ცხოველობლისა მინიჭებლად სხეულთა ნუშტად მოცალე იყვნეს ლოცვათა და მადლობათა შეწირვად ღუთისა, რომელმან მოსცის საზრდელი პირუტყუთა და მართუეთა ყორნისათა, რომელნი ჰხადიან მას. ამას შინა რა იყუნეს, წარხდეს დღენნი რაოდენიმე ზრქელ იქმნნეს მდელონი იგი და განხმნეს უწინარეს აღმომაცენებელისა და აღმზრდელისა მთისა მზისა მიერ აწ დამჭნარნი და დამწვარნი, რამეთუ ყოველი დამეტება ვითარ მბრძოლი რაჲმე განმხრწნელ თავისა თჳსისა იქმნების, რომლისაგან ნაკლულევან იქმნნეს ამის უნდოსაგანცა საჭიროსა, სახმარისა სხეულისა რათგან ჟამი ზამთრისა მოწევნად იყო, რომელსა შინა ყინელსა მიმფენელი ჰაერი მიწასა ზედა, არღა მერმეცა უტევებს აღმოცენებად მწუანვილთა და ნერგთა კორკოსაჲ კერძოთათა, და ჩრდილოთ მიმართ წაალსვლითა მზისათა ვინაცა შეურგულებელად ლუკიანე მწუანვილთა მოკნინებისათჳს მწუხარებით იწყო სიტყუად ღირსისა დავითის მიმართ.

აწ უკუე წმიდაო მამაო, რაღა იყოს ნუგეშინის საცემელი უძლურთა ამათ და საზრდელის მოქნეთა ხორცთა ჩუენთასა, რამეთუ განხმეს მდელონიცა ესე, რომელთაგან კერძოობით აგებულებაჲ სხეულთა ჩუენთა დაიცვებოდა და ნუგეშინისცემა კნინ ოდენ მოგვენიჭებოდა მიწით აღმოცენებულთა ნერგთა მიერ; ხოლო ბუნებისა აწ მიერ და ჟამისა, იძულებული ზრქელ და უხმარ იქმნენ ჩუენთჳს.

ესრეთ რა მწუხარებით მეტყუელებდა ლუკიანე, შეურვებული ქუეყნისა აღმოცენებულთა უხდოთა მხალთა განხმობისათჳს და მის ძლით უღონო ქმნასა საზრდელთაგან გულის მსიტყუელი, მიუგო მას ღირსმან და საკჳრუელმან მოძღუარმან, ძმაო ლუკიანე! რასა დაგიძს სასოებაჲ მდელოთა მიმართ და მცენართა ქუეყანისათა; ანუ არა უწყია, ვითარმედ ყოველნივე ნივთნი ქუეყანისანი ცვალებადნი არიან და წარმავალნი და ყოველი ჟამისა შორის აღორძინებული და შეოყობად მოწევნული ჟამისავე თანა განიხრწნების, ვითარ დაუდგრომელი და წარმდინარე და მსრბოლი სული უკუდავად ქმნილი ღუთისა მიერ სამარადისოდ დაადგრების მიღებად ნაცვლისგებთა აქაისა

შინა მოქმედებაისასა მის მიერ, ანუ არა გისმიეს წმიდათა წერილთაგან, ვითარ საუფლოისა ჴმისა მიერ მეტყუელებდენ, რაჲ ვითარმედ მოთმინებითა თქუენითა მოიპოვნეთ სულნი თქუენნი, რაჲსათჳს ესრეთ ძალიად სულმოკლე იქმენ, ანუ არა, უწყია ვითარმედ უკეთუ მოვწყდეთ ქრისტეს მცნებათა თჳს სიყმილითა, გინა წყურვილითა, ნაცვლად სიკუდილისა ამის ხორციელისა, ცხოველ ვიყვნეთ სულითა მის წინაშე უკუნისამდე, რომლისათჳსცა ნუ მწუხარე ხარ, მრავლად ურვეული განხრწნადთა ამათ და უნდოთა ჭამადთათჳს და უფროსღა მწჳანვილთა ველისათა, რომელნი საზრდელად პირუტყუთა ველისათა და ცხოველთა თჳს მინიჭებულ არიან. ხოლო ჩუენ ვართ სიტყჳერნი და სიტყჳთა პატივცემულნი უმტკიცესითა და კაცთათჳს შემსგავსებულითა საზრდელითა, გჳზარდნეს მზრდელმან ყოველთამან».

ამას იტყოდა და თანად სიტყჳსავე თანა; ესა განგებულებათა შენთა ქრისტე, მეყსეულად სამნი ირემნი ნუკრთა თანა მათითა წარმოდგეს წინაშე მათსა და ვითარცა ცხოვარნი დადგეს დამშჳდებულნი. მაშინ ჰრქუა წმიდამან დავით ლუკიანეს, «მიიღე ძმაო პინაკი და მოწველენ ირემნი ესე, ღმრთისა მიერ მოვლინებულნი, რომელმან უწყის პირუტყუთაცა ნადირთა მიერ ზრდა მოშიშთა მისთა». ხოლო იგი აღდგა განკჳრვებული უცხოსა ამის სახილავსა ზედა, რამეთუ ხედვიდა მონებრ წარმოდგომილთა მათ ნადირთა, მსახურებისა მიმართ საჭიროსა მათისა და ბრძანებისაებრ მოძღურისა მოწველნა იგინი და ესრეთ დადგა აღსავსე პინაკი სძითა. ხოლო მან საუფლოს კუერის გამომსახველმან მის ზედა და მეყსეულად ახალ ყუელად გარდაიქცა იგი, არა მოქენემან რომელთამე ნივთთამან, გინა თუ ჟამისა და დღეთამან, რომელთა მიერ შეემთხუევის მას ესე ვითარად ქმნა, რამეთუ უწყის ღმერთმან თჳთ განმზადებულისა საზრდელისა მიერ, ზრდა მოსავთა მ ი ს თ ა.

მაშინ მოიღეს ყუელისა მისგან და კურთხევათა ზედა დამბეჭდველთა ჭამეს გემო საუფლოდ და აღდგომილნი იტყოდეს «ჭამონ დავრდომილთა და განძღენ და აქებდენ უფალსა, მომცემელსა ყოველთა კეთილთასა, და ნუგეშინის მცემელსა ყოველთა მოშიშთა და მადიდებელთა მისთასა». ამისა შემდგომად ჰრქუა ლუკიანე წმიდასა დავითს, პატიოსანო მამაო, ჭეშმარიტად საკჳრველ არს ღმერთი წმიდათა შორის მისთა, წერილისაებრ და კურთხეულ არს სახელი წმიდა მისი, რომელმან ლოცვითა შენითა მტკიცე ჰყო დაშეურყეველ აწ გული ჩემი, რომელთავე შემაწუხებელთა ნაკლულევანებათა მიმართ და თჳთ სული ჩემი და გონებაჲ ვითარ ბნელისაგან რომლისაგან მე ხორციელთა ზრუნვათასა გამოიყვანა ნათლად შენდა მონიჭებულითა მადლითა მის მიერ, რომლისა თჳსცა ამიერითგან, უკეთუ განილინნენ ხორცნი ჩემნი სიყმილითა და მოაკლდეს სული ჩემი წყურვილითა არღარა სადა ვზრუნვიდე, რომელსავე მოკუდავსა ამათ და დაუდგრომელთა ხორცთა თჳს, ამაოსა ამის და წარმავალისა საწუთოსათჳს არცა ვდრტჳნვიდე მე საზრდელთა თჳს, ვითარცა ურჩი და ურწმუნო ისრაილი, მომხსენებელი ხორცთა და სიავთა ეგჳპტურთა; არამედ სრულებით დავემორჩილო ვითარ ისუა იისუ ახალსა წინამძღუარსა ჩემსა მოსეს, რომლისა მივემთხჳო, ვითარ იისუცა შეჳრდა ქუეყანასა მას აღთქმისასა ზეცისა იერუსალიმსა და ამისთჳს მოხარული ვსასოებ სულითა არა განკუეთად მადლთა შენთაგან.

ხოლო წმიდა დავით მხიარულ ქმნილი ამათ სიტყუათა ზედა «კეთილ» ეტყოდა «ძმაო ლუკიანე, კურთხეულ არს ღმერთი და მამა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი, რომელმან განამტკიცა გული შენი და განანათლა სული და გონება შენი მის მიერითა ნათლითა».

ესრეთ უკუე დადგომილ იყუნეს ქუაბსა მას შინა მცირესა კეთილსა სრბასა და საღმრთოსა

მოსაგრენი, რამეთუ ლოცუანი სამარადისონი აღივლინებოდეს მათნი ღმრთისა მიმართ მღჳძარებისა და კრძალულებათა სრულ ქმნილნი და საზრდელ მათდა იყო ირემთა მიერი იგი საზრდელი; რამეთუ მოვიდიან იგინი მათდა მიმართ ნუკრთა თანა მათითა, ყოველთა დღეთა, თჳნიერ ოთხშაბათისა და პარასკევისა, რამეთუ ამათ დღეთა შინა ყოვლითურთ უსაზრდელოდ დაადგრიან, ჴელ განპყრობილნი მდგომარენი და ბუნების თუალითა წინაშე საყდართა ღმრთისათა წარდგომილნი. ხოლო ქუემო კერძო ქუაბისა ამის, რომელსა შინა მკჳდრობდეს წმიდანი ესე, იყო სხუაცა ქუაბი და მას შინა მკჳდრ იყო ვეშაპი დიდი და საზარელი, რამეთუ აქუნდეს თუალნი დიდნი და მსგავსნი ბრწყინუალებისა ცეცხლისა და რქა დიდი აქუნდა თავსა ზედა მისსა, და თმა ფრიადი მსგავსი ძაგრისა სამჴარ ქე-დისა მისისა და ყოვლითურთ საზარელ და განსაკჳრუელ იყო მკეცი იგი[1])

ხოლო დღესა ერთსა წარმოვლიდეს რა დამთხუევით კარსა მას ქუაბისასა ირემნი, რომელსა შინა მკჳდრ იყო ბოროტი იგი მხეცი, მყის მოეტევა ირემთა და მისტაცა მათ ნუკრი ერთი და საჭმელ თჳსსა ჰყო იგი, ხოლო ირემნი იგი მოივლტოდეს ქუაბად ბერისა, შეშინებულნი და მძრწოლარენი, რომელნიცა იხილა რა ლუკიანე ესრეთ შეშფოთებულნი ჰსთქუა ბერისა მიმართ, მამაო წმიდაო, ირემნი ესე მსგავსად ჩუეულებისა, მოვიდეს სრულ ქმნად მსახურებისა მათისა, მაგრამ არიან იგინი აღშფოთებულ და მძრწოლარე შიშითა და ერთი ნუკრი არღარა არს მათთანა.

ესე რა ესმა სანატრელსა, აღიღო კუერთხი თჳსი, რომელსა ზედა იყო ჯუარი ქრისტესი, და მიუდგა კუალსა, სადა იგი აღმოეკლო ირემთა მათ და იქი და აქა იხედებოდა, რათა ჰპოვოს მავნებელი ნადირთა და ვითარ ეძებდა, იხილა ბოროტი იგი ვეშაპი საზარელი ხილვითა და განკჳ-რუებული სიდიდითა, რომელიცა ყოვლად არად შერაცხა ღირსმან ამან, არამედ უკუ მიადგა მას უშიშითა გონებითა და მრისხანებითა ეტყოდა.

«ჰჵოი! ბოროტო თავო, რად მავნებელ ექმენ ირემთა ჩემთა და შეშჭამე ნუკრი მათი, აწ გა-მოვედ მაგიერ ადგილით და წარვედ ადგილთა უდაბნოთა, რამეთუ ამიერითგან უდაბნო ესე ქალაქ ღმრთისა მოღუაწეთა იქმნეს» და აღმპყრობელი კუერთხისა, რომელი აქუნდა ჴელთა შინა მისთა, რისხვით აქადებდა მკეცსა მას მეტყუელი: «უკეთუ არა სრულ ჰყო სიტყუა ჩემი და არა წარხვიდე ამიერ, ამით კუერთხითა და ჯუარითა ქრისტესითა განვხეთქო მუცელი შენი და საჭმელად [illegible] შეგმზადო შენ და ვიძიო შენგან შური, რამეთუ შეაწუხენ შენ ირემნი, რომელნი მომცნა ღმერთმან, ნუგეშინის საცემელად ხორცთა ჩემთა უძლურებისა». ხოლო ეშმაკი, რომელი მკჳდრ იყო ვეშაპსა მას შორის, გაცოფრივითა ხმითა ზრახვიდა წმიდისა მიმართ მეტყუელი, ნუ მრისხავ მონაო ღუ-თისა ცხოველისაო და უკეთუ გნებავს წარსვლა ჩემი ამათ საზღუართაგან, აღმოვედ შენცა ჩემ-თანა ვიდრე თავადმდე ამის მთისა და აღმითქუ მე, რათა არა მიაქციენ შენ თუალნი შენნი გარე ჩემგან, ვიდრე არა შთავიდე მდინარესა, რომელ არს სამხრეთით კერძო ამის მთისა, რამეთუ ვმოშიშებ წარწყმედისაგან, უკეთუ გამოვიდე ამიერ, ნუსადა დასაწუელ ვიქმნე განმწვარებისა შენისათჳს.

ხოლო დიდი დავით აღუთქმიდა ამისსა ესრეთ ქმნისა, და მალიად გამოსვლასა უბრძანებდა და მყის ბრძანებისაებრ წმიდისა გამოვიდა ვეშაპი იგი საზარელი ბუდისაგან თჳსისა და წინა

---

1) ქუაბი იგი სადაცა ჰსცხოვრებდა მხეცი იგი, აქამომდე მოჩანს წმ. დავითის სახელობის ეკკლესიის ქუემო ჩრდილოეთის მხარეს, დიდსა ნაპრალსა შინა.

უძლოდა. მას მხეცთა ველურებსა, აღვირმხსმელი ნეტარი დავით, ხოლო სლვასა მის ვეშაპისასა რეცა თუ იძრვოდეს ლოდნი მის ადგილისანი და იატაკი, რომელსა ზედა წარვიდოდა; საგრძნობელ იყო ძალითა სიმრავლისა წარმოსვლისა მის ზედა, რომელი ესე იხილა რა ლუკიანე ზარგანხდილი და შეშინებული, დაეცა პირსა ზედა თჳსსა და მდებარე იყო ვითარცა მკუდარი.

ხოლო ღირსი დავით, ვითარცა აღვიდა თავსა მის მთისასა, ვეშაპიც მისთანა, იწყო ვეშაპმა მან მოსწრაფებითი სლვად და განვიდა ველად, რომელი მიიყვანებდა მდინარესა მას საკულდებულად მტკუარად. ეჰა! საკჳრველებათა შენთა ქრისტე, რომელმან უსიტყუონიცა მხეცნი და ცხოველთა მძრველნი დაამორჩილენ მონათა შენთა და მიეც მათ ხელმწიფება დათრგუნვად გუელთა და ღრიანკალთა და ყოველსა ძალსა მტერისასა, რამეთუ ვეშაპიცა ესე მოშიშებით მასმენელი ბრძანებასა მონისა შენისა (დავითისსა) შეძრწუნებული დაუტევებდა საყოფელთა თჳსთა და უცხოთა საზღვართა მიმართ მიივლტოდა, ესრეთ წარივლტოდა რა ვეშაპი იგი მიხედვიდა მას ღირსი დავით ვიდრეცა ვიდოდა.

ხოლო ანგელოზმან უფლისამან ხმა უყო დავითს უკანით კერძო მისსა და ჰრქუა: დავით, დავით! და ვითარ მიიხილა გარე ხმისა მიმართ მისსა მეტყუელისა, მეყსეულად ცით შთამოტევებული მეხი დაეცა ვეშაპსა მას და აღანთო იგი, ვითარცა თივა და მეყსა შინა თუალთასა სრულებით დაიწვა იგი[1]. ხოლო ადგილი იგი, რომელსა ზედა აღიწვო, ცეცხლისა მიერ ზეგარდამოსა, ვიდრე აქამომდე იხილვების ნიშსა შინა დამწრობისსა მქონებელი, რამეთუ ყოვლითურთ არღარა აღმოუცენების მწუანვილი მას ადგილსა, რომელიცა ესე იხილა რა დიდმან დავითმა კუალად ვეშაპისა მიმართ მიმხედველმან, მწუხარე იქმნა ფრიად და იტყოდა, «უფალო, უფალო! რა ესე ჰყავ, რამეთუ მოაკუდინე ვეშაპი, რომელი დიდითა სასოებითა მომენდა მე, ხოლო შენ ცეცხლისა მიერ უჩინო ჰყავ იგი».

ხოლო ამას რა იტყოდა ნეტარი იგი მწუხარებით, მაშინ ჰრქუა მას ანგელოზმან უფლისამან, რასა ესრეთ მწუხარე ხარ მონაო ღმრთისაო, ანუ არა უწყია უკეთუმცა შთასრულ იყო წყალთა იმათ შინა, იმერ ეგულვებოდა წარსვლა ზღუად და მრავალთამცა ნავთა ვნებაჲ შემთხვეოდა მის მიერ, და თანად კაცთაცა, ვინაცა ნუ მწუხარე ხარ შენ წარწყმედისა მის თჳს, რამეთუ ესრეთ სთნდა ღმრთისა წარწყმედა მისი; ხოლო შენ წარვედ ქუაბად შენდა, რამეთუ მოწაფე შენი ლუკიანე დაცემული მდებარე არს პირსა ზედა თჳსსა, შიშისა გამო ვეშაპისა, აღადგინე იგი, განამტკიცე და ნუგეშინისეც და ნაცულად პირუტყჳსა ამის და ბოროტისა მხეცისა, პირმეტყუელთა და სულიერთა მჳლთა თჳს იზრუნე.

ამათ მსმენელი დავით, მყის გარდამოვიდა მიერ მთით და ჰპოვა ლუკიანე შიშისა მიერ დაცემული, და მდებარე მიწასა ზედა და უპყრა ხელი მისი და აღადგინა იგი და ჰრქუა, «რასა შეშინებულ ხარ მცირედ მორწმუნეო, ერთისა ჭიისაგან, რომელი წამსა შინა ერთსა ცეცხლისა მიერ ზეგარდამოსა განილია; აწ განმხნდი და ნუ გეშინის, რამეთუ ძალი ქრისტესი შემწე ჩუენდა არს ყოველთაჲ შინა და მან დაგჳფარნეს ჩუენ ყოველთაგან საზარელებათა მბრძოლთასა, რამეთუ მინდობილთა

---

1) ჭეშმარიტ არს სიტყუა ესე, რამეთუ ჩემ მიერ ნახულ არს ადგილი იგი, ყარაიის მინდორსა ზედა. ადგილი იგი ვითარ ღილის კალოს ოდენ არს. ბალახი სრულიად არ აღმოიცენების მას ზედა, არამედ გარემოს მისსა მშვენიერ ბალახი ასიამოვნებს თუალსა. ადგილი იგი პირველ შეხედვით ეგონების ვითარ ამ უმცრო დროებასშინა მას ზედა დიდი სახლი დამწუარაო, ალაგ ალაგ ადგილი ნაცრის ფრით ინახვების.

მისთა დავთრგუნოთ შეწევნითა მისითა ღრმი და ვეშაპი. ამათ სიტყუათა მიერ ბერისათა. ნუგეშინისცემულ იქმნა ლუკიანე განმტკიცებული მოშიშებისა და მადლობდა ღმერთსა მოქმედსა დიდთა ნიშთა და საკჳრველებათასა, რომელმან მისცა მოხსნაცა თჳსსა დავითს ესე ვითარი ჴელმწიფებაჲ მჴეცთა ზედა უბრძოლველთა.

ხოლო წარჴდეს რაჲ მცირედნი დღენი, მოიწივნეს მუნ კაცნი მონადირენი, კერძოთაგან კახეთისათა, ვინაჲთგან ფრიად ნადირი არს ამათ უდაბნოთა შინა, ირემი და გარეული თხა და სხუანი ნადირნი თჳთეულად სახელი ურიცხჳ, რომელნიცა იზამთრებდეს რაჲ იქა და იქა. მონადირეთა მათ იხილნეს რა ირემნი იგი მსგავსად ჩჳეულებისა, შემავალად საჴრალსა მას კლდისასა, რომელსა შინა მკჳდრობდა წმიდა დავით მოწაფითურთ და მოსწრაფებით შეუდგეს კუალსა ირემთასა, რამეთუ სასოებდეს, ვითარმედ იწროებასა მას თანა კლდისასა მოაკუდინნეს და ჴელთ ისხნენ იგინი, ხოლო ვითარცა მიიწივნეს იგინი ქუაბად ბერისა, მაშინ იხილნეს ირემნი, რამეთუ მდგომარე იყვნეს ყოვლად სიმშჳდით, ვითარცა ცხოვარნი და ლუკიანე ჩჳეულებისაებრ მწყემსველი მათი, რომელიცა იხილეს რა მონადირეთა მათ, ზარგანჴდილნი მირბიოდეს შევრდომად ფერჴთა ბერისათა და განცჳფრებულნი იტყოდეს, ჵოი! წმიდაო ღმერთო, რა არს უცხო ესე საკჳრველი, რომელსა ვჴედავთ, ვითარ ირემნი ესე ნადირნი ველისანი, ესრეთ სიმშჳდით მდგომარე არიან, ვითარცა ეზოთა შინა სახლისათა, აღზრდილნი კაცთა მიერ ცხოვარნი.

ხოლო მშვიდი იგი და აღუშფოთებელი გონებითა მიუგებდა, ედა რად განკჳრვებულ ხართ ძმანო დიდებულებათა ზედა ღუთისათა, რომელი ვითარცა ყოველთა დამბადებელი და მპყრობელი თჳსცა მოურნეობისა მოქმედი, გჳზრდის ჩუენცა უძლურთა ამათ, სახიერებითა თჳსითა, ნადირთა ამათ მიერ; რამეთუ ყოველნივე მოველით მიცემად ჩუენდა საზრდელისა ჟამსა თჳსსა, ხოლო თქუენ ძმანო ჩემნო სხჳსა სანადიროსა მიმართეთ და წარვედით, რამეთუ ესენი უფალსა სულისა ჩუენთა უძლურების, ნუგეშინის საცემელად მოუნიჭებიან.

ხოლო იგინი მერმეცა განცჳფრებასა შინა დადგრომილნი ერთბამად დიდ არს იტყოდეს, ჭეშმარიტად დიდება ღუთისა, რომლისათჳს შენ შრომათა და ღუაწლთა მოთმინებაჲ აღგირჩევიეს უდაბნოსა ამას შინა; ყოვლითურთ უღონოსა და უწყალოსა, არამედ ჩუენცა ვითარ, ქრისტეს სამწყსოდ მყოფნი, გვასწავლე სიწმიდესა შენსა ღმერთშემოსილო მამაო, რათა სრული ღუთის მეცნიერება ვისწავოთ შენ მიერ, რამეთუ ჩუენ ამიერითგან არღარა დაგიტეოთ შენ ერთგზის მწოვნელთა სულიერისა საუნჯისათა, არამედ დავადგრეთ შენთანა და ვითარცა ღმერთისა და მოძღუარსა სულთა ჩუენთასა გმსახურებდეთ. ხოლო იგი ეტყოდა «ნუ შჳლნო და ძმანო, ნუ იქმთ ამას, რამეთუ ადგილი ესე, ვითარ ხედავთ, ფრიად ფიცხელ არს სამკჳდრებელად კაცთა მიერ, არამედ უფროსღა, უკუნ იქეცით ადგილთავე და დაბათა თქუენთა და მუნ შინა მსახურებდით ღმერთსა, ბოროტთაგან განყენებულნი, გლახაკთა და უღონოთა ნაკლულევანებისა აღმავსებელნი, რამეთუ მოწყალებისა მოქმედი გლახაკთა ზედა, ღმერთსა ასესხებსო.

ამათ და ესე ვითართა სიტყუათა მიერ, ძლით სადამე არწმუნა ბერმან კაცთა მათ განშორებაჲ მისგან. ხოლო იგინი მომნადირებელნი სხუათა ნადირთანი წარვიდეს სახედ თჳსად და განთქუეს ყოველსა მას დაბასა შინა, რომელი იხილეს და ესმა წმიდისა დავითის მიერ და ყოველთა კერძო აღძრულნი საღმრთოთა, სურჳლით მორბიოდეს წმიდისა ამის მამისა მიმართ ხილვად და შემთხუევად მისდა და უმრავლესნი მათგანნი ევედრებოდეს მას, რათა უტევნეს დადგრომად მისა თანა. ხოლო იგი მიუგებდეს მათ, ძნელ არს და საჭირო ადგილი ესე ძმანო, რამეთუ ყოველთა-

იურთ უნუგეშინისცემო არს და არცა არს საზრდელი მირეწყბისა ვინაჲვე ჭამადისა მოქენეთა ხორცთა თჳს და ვმოშიშობ, ნუ სადა ვერ შეუძლოთ მოთმენა იწროებათა ამის უდაბნოჲსასა, ხოლო იგინი ნაცვლად ეტყოდეს. მამაო წმიდაო დაღაცათუ იქმნეს სიკუდილი ჩუენი შენთანა, სიყმილისა მიერ გინათუ წყურვილისა ყოვლადვე არად შევრაცხოთ იგი, რამეთუ ყოველივე ჭირი და იწროება მოწყენილი ჩუენ ზედა, სიყუარულისათჳს ქრისტესისა წადიერებით მოვითმინოთ, ლოცვათა შენთა შეწევნითა; ხოლო ვინაჲთგან ვერ შემძლებელ იყო დარწმუნებასა მათსა ამათ სიტყუათა მიერ, რამეთუ განხურვებულ იყვნეს გულნი მათნი ქრისტეს უღელსა ტკბილსა აღებად მხართა ზედა და შედგომად მისსა; ეტყოდა მათ კუალად, სანატრელი იგი მამა: აწ უკუე ვინაჲთგან დასდევით სასოებასა თქუენსა ღმრთისა მიმართ მხოლოჲსა და მნებებელ ხართ ტჳრთვად მცნებათა მისთა, სოფლისა და მსოფლიოთა ყოველთაგან იჳმნითა, რომლისა სრულ ყოფა თავადმან უფალმან მოგეცინ თქუენ შეუბრკოლებელად. ხოლო აწ წარვედით და მოიხვენით რკინანი სათხრელნი, რათა აღმოჰკუეთნეთ ლაკუანნი ¹) წყლისა შემწყნარებელნი სასმელად თქუენდა და თანად გამოიკუეთნეთ ქუაბნიცა საყოფელად თქუენდა, ყინელისა და წჳმათა სიმძაფრისაგან შემცველნი სხეულისანი.

ხოლო იგინი ერჩდეს ბრძანებასა მისსა და წარსრულთა, მოიხუნეს ბრძანებულნი მათ თჳს და აღმოჰკუეთეს ლაკუანნი შემწყნარებელად წყალთა, ქუაბნი საყოფელად მათდა, რომელთაცა შინა დაემკჳდრნეს სიმრავლენი მამა კაცთანი, უდაბნოებისა ცხოვრებასა შემტკბობელნი. რამეთუ დღითი დღე შეეძინებოდა რიცხვასა მათსა სიმრავლე ფრიად. ესრეთ განჰხდა რა სიტყუა ამის წმიდისა თჳს ყოველსა მას გარემოსოფლებსა, არა ხოლო თუ მახლობელთა, არამედ შორს მყოფთაცა. მიმართ, შემოკრებებოდეს ყოვლით კერძო სურვილით და თანა აღრიცხვად არვეთა ქრისტეს სამწყსოთასა.

ხოლო მას ჟამსა შინა ისწავა სანატრელმან დოდომ წმიდისა დავითისა თჳს, რომელი იყო ღირსი და სათნოებითა შემკული მონაზონი, რომელსაცა ესმა რა ამის წმიდისა საქმეთა თჳს და ვითარმედ მრავალნი სულისა ცხოვრებისათჳს მოსწრაფენი შეკრებებიან მისა მიმართ, აღიძრა ესეცა საღმრთოჲთა სურვილითა და მოსწრაფებით მივიდა მისსა მიმართ და მოკითხვა დამთხუეულნი ერთი ერთსა, ერთბამად იყოფოდეს რაოდენთამე დღეთა მოხარულნი სულითა, ესრეთ აღორძინებისათჳს ქრისტეს სამწყსოჲსათა.

ხოლო შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა, იხილა რა ნეტარმან მამამან დავით სიმტკიცე და სიმახჳლე სამღრთოჲსა შინა დოდოს გონებისა, ჰსთქუა მისა მიმართ, «მამაო დოდო, ვინაჲთგან ღმერთსა, რომელსა ჰნებავს ყოველთა კაცთა ცხოვრება და მეცნიერებად ჭეშმარიტებისა მოსლვა, ინება და ამათცა უდაბნოთა აღშენებაჲ, ღმერთმან საცხოვრებელად სულთასა მრავალთასა და წადიერ არიან ძმანიცა ესე დამტევებელნი სოფლისანი, შორს იჳსთა და ნათესავთაგან, გარეჯად უდაბნოთა ადგილთა შინა სულთა მათთა ცხოვრებისათჳს და საცჯელთა მერმეთაგან გამოხსნისა სულთა მათთასა; ნუცა ჩუენ უდებ ვიქმნებით უზრუნველობასა მაჩუენებელნი სარგებლისათჳს მა-

---

1) ლაკუანი — კლდეს შინა გამოქუაბილი ქუაბრი, რომელი წჳმიანობასა შინა აღივსების წყლითა. გარეჯასა შინა აქამომდე არ იპოვება წყარო; არამედ ლაკუანნი მრავალნი არიან, რომელსა შინა მოიკრებების წყალი საცხოვრებელად მცხოვრებელთა წმ. ლავრისა, ყოვლად სანატრელისა დავითისა.

თისა, არამედ აღვედ რქასა იმას კლდისასა, რომელი აღმართებულ არს პირისპირ ჩუენსა და წარაყვასჳნ შენთანა ძმანიცა სხუანი, რათა აღუშენოს მუნცა სამკჳდრებელი და საყოფელი ძმათა და ქალაქი დასამკჳდრებელი ღჳთისა მონათა, იქმნას უდაბნო და უვალი ადგილი საქალაქებელად უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესა და საქებელად ყოვლად წმიდისა და ღჳთის მშობლისა ქალწულისა მარიამისა», ხოლო ნეტარი დოდო კრებდა ბრძანებასა ბერისასა და აღვიდა თავსა პირჩუჱლ ოქმეულისა კლდისასა მისთანა მიმყვანებელი სხუათაცა ძმათა და მოსწრაფებით ხელ ჰყო შენებად ადგილსა მას ქუაბისა გამომკუეთელმან და ლაკუანთა სიმრავლისა აღმომჭრელმან და მცირესა ჟამსა შინა აღსავსე იქმნა, სიმრავლისა მიერ მარტოდ მცხოვრებელთასა, ყოველი იგი უდაბნო.

რამეთუ ყოველი იგი გარემოს სოფლები მსმენელი საკჳრველებათა და მადლთა, რომელთა მიერ განმდიდრებულ და განშუენებულ იყო ნეტარი დავით, მოსწრაფებით მიიწეოდეს მის და სამწყსოსა მისსა ქუეშე და წესებასა აღირჩევდეს და სახლადმი ღჳთისა მივრდომასა, ვიდრემდე რა ბუალად უკუნ ქცევასა და მკჳდრებად სოფელსა ცოდვილთასა. ხოლო წმიდა დავით დღითი დღე განვიდოდის ნაპრალებთა მიმართ კლდეთასა და მყუდროებით თჳსგან აღმასრულებელი ლოცვათა, მხოლო მხოლოსა ზრახვიდეს გონიერად, რათა არა ესეცა მას ზუაობით მჩემებელსა, კეთილთა საქმეთა მოქმედებისა და საჳმნო ქმნა უდაბნოთა ზედა, რათამცა ჩუენებით იყო იგი კაცთათჳს მმარხველად გინა მლოცველად; არამედ საუნჯეთა შინა გულისათა მარტოებით მამისა მიმართ ზეცათასა ილოცვიდის სამარადისოდ დამბანელი პირისა ცრემლთა მიმართ დამალტობელი იატაკთა ნაკადულთა მიერ, რომელთა მისთაგან შთამომდინარეთა. ამას წესსა აღასრულებდა სამარადისოდ ყოველსავე ზრუნვასა ხორცთასა დამვიწყებელი ნეტარი დავით. ხოლო დღესა ერთსა აღვიდოდა ნეტარი თავსა მისსა მთისასა, სადა იგი მკჳდრ იყვნეს ძმანი, ჩუეულებისაებრ და დგა იგი ხელ განპყრობით ლოცვად ქუეშე კერძო ძირსა რომლისამე კლდისასა და ვითარ იგი ილოცვიდა, იხილა კაკაბი ლტოლვილი ქორისაგან შევრდომილი, ფერხთა მისთა და ქორიცა დაჯდომილი მახლობლად მისსა, რამეთუ ბარბაროზი ვინმე აღმოსრულ იყო ნადირობად, ნადირთა მის ადგილისათა და მახლობლად წმიდისა მოწევნულსა განუტევა ქორი კაკბისა მიმართ, რომელიცა წყალობის მოყუარემან ღმერთმან შეძიებელი პირუტყუთა ცხოველთა თჳთ სიტყჳერებითა ჰატივცემული ცხოველი მომნადირებულ ჰყო, ამის კეთილისა სულთა მონადირისა მიერ და ბადეთა მიერ საღმრთოთა მოძღურებათასა ხელთგდებულ ჰყო იგი, რამეთუ ვითარცა ვჰსთქუ განმტევებელი ქორისა მოსწრაფებითა მირბიოდა ცხენითა გამოღებად ქორისაგან სანადიროსა; ხოლო მახლობლად მისრულმან ვითარცა იხილა წმიდა იგი ლოცვად მდგომარე და კაკაბი მდებარე ფერჴთა თანა ბერისათა და კუალად მახლობლად მისსა მდგომარე ქორი, განკჳრვებულ იქმნა ფრიად და განცჳფრებული იტყოდა მისსა მიმართ, ვინ ხარ შენ ჵოი კაცო! და საიდან მოწევნილი, (და) ადგილთა (ამათ) შინა დამკჳდრებელხარ?

ხოლო წმიდა იგი ეტყოდა სომხურითა ენითა, მე მონა ვარ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესისა და ვევედრები მოწყალებათა მისთა, მოტევებად ცოდვათა ჩემთა სიმრავლესა და რათა უშფოთველად ღირს მყოს წარსვლად წუთისა ამის საწუთოსაჲ. ხოლო ბარბაროზი იგი კუალად ჰკითხვიდა მას და ვინა არს აქა მზრდელი შენი, და ნუგეშინისმცემელი, ხოლო დიდი იგი ეტყოდა, «რომელსა იგი მე ვესავ და თაყუანისვცემ იგი არს მზრდელი და მოურნე ჩემი და თანად ყოველთა ქმნულთა და დაბადებულთა თჳსთა; რაოდენნი ქუეყანასა ზედა და ზღუათა და ჴაერთა შინა იყოფიან, ხოლო შენ დამტევებელი ცხოველისა ამის მფრინველისა, რომელი მოივლტოდა ჩემ ცოდვილისა ამის მიმართ; სხუათა სანადიროთა მიმართ წარვედ, რამეთუ ესე დღეს ჩემდა მოლტოლვილ არს.

რათა განჳრეს ხელთაგან სიკუდილისათა». ხოლო ზჳავი იგი ბარბაროზი და უფროსღა მერმეცა, სულითა ბარბაროზი, ჭუნესა ზედა მჯდომარე სილაღით იტყოდა წმიდისა მიმართ: ჵოი! საწყალობელო ბერო, მე მოკუდინებაჲ შენი მეგულვების და შენ განრინებასა მეტყჳ ამის მფრინველისასა სიკუდილისაგან, ჯერ იყო შენდა უწინარეს თავისა თჳსისათჳს ვედრება ჩემდა, ვიდრეღა ამის მფრინველისათჳს.

ხოლო მშჳდი იგი და ალუშფოთებელი გონებითა მყუდროებით მიუგებდა «არა გაქვს არცა ერთი კელმწიფება მოკუდინებად ჩემდა, გინათუ განტევებად და არა მხოლოდ ჩემდა არცაღა უნდოსა ამის მფრინველისა, რამეთუ ღმერთი ჩემი შემწე ჩემდა არს და მან დამიცვას მე უვნებელი ქადებათა შენთაგან».

ამისა მსმენელმან ბარბაროზმან, იხადა მახჳლი მრისხანებით, რათა ჰკვეთს ქედსა წმიდისასა, ხოლო ვითარცა აღიღო ხელი თჳსი სიმაღლედ, ეჴა წყალობათა შენთა მსჯავრსა ქრისტე, რამეთუ მყისეულად ჰაერთა შინა განმარტებული დაადგრა მარჯუენა მისი და ყოვლითურთ მოუდრეკელ იყო იგი, ვითარცა შეშა ხმელი, რამეთუ ძჳსად სიმართლისა ყოვლად უმსჯავროდ განმარტებულ იქმნა მაშინ ოდეს, ძნიად სადამე გულის ხმის მყოფელი ცდომილებისა თჳსისა, ზვავი იგი ბარბაროზი, ყოვლითურთ სიმდაბლესა შემოსილ იყო. მოხნებრივსა ძრწოლისა მიერ შეპყრობილი, გარდამოვარდა ცხენისაგან თჳსისა და შეკრდომილი ფერხთა ბერისათა, დაალტობდა მას მხურვალითა სულთქმითა და გოდებით, მვედრებელი სულით გამო ითხოვდა, რათა მიუტეოს მას ცთომილებაჲ მისი და ღმობიერებითა სულითა ტირილით იტყოდა. ჵოი! მონაო ღმრთისა საკჳრველისაო, სახიერ იქმენ ჩემზედა საწყალობელისა ამის, დაუქმებასა თანა მარჯუენისა ჩემისასა, განმკურნე მრწობლ-ბერძოვე ხხეული სულით და ხორცით და მომიტევე მე ცთომილებაჲ ესე, რომელი ვიმოქმედე შენდა მიმართ უგუნურებით.

ამათ სიტყვთა მიერ საწყალობელისა ბარბაროზისათა, მოწყალე ქმნილი მოწყალისა უფლისა მოწაფე დავით, ღმობიერ იქმნა სულითა და აღმპყრობელი ცად მიმართ ხელთა ილოცვიდა ღმრთისა მიმართ.

«უფალო იესო ქრისტე ღმერთო ჩუენო, სახიერო და კაცთმოყუარეო, რამეთუ შეიწყალე მვედრებელი იგი შენი, რომელსა ხელი განხმელ ედვა და კურნება მიანიჭე მას, აწცა შენ მეუფეო განჰკურნე ხელიცა საწყალობელისა ამის ბარბაროზისა, რომელმან სილაღით აღიღო მარჯუენე თჳსი ჩემზედა უღირსისა ამის მონისა შენისა, რათა გულის ხმა ჰყოს და გიცნას შენ ღმერთი მხოლო მოქმედი საკჳრველებათა და ნიშთა და დადგრეს სახელსა შენსა უკუნისამდე».

ამის ლოცვისა სრულ მყოფელმან მიყო ხელი თჳსი და შეახო მარჯუენასა მისსა ბარბაროზისასა და მეყსა შინა განჰკურნა იგი და მოეგო ხელი იგი, ვითარცა მეორე იგი ხელი. ხოლო ბარბაროზი იგი მიმთხვეული კურნებისა განკჳრვებულ იქმნა ფრიად დიდებულისათა ზედა ღმრთისათა და მრავალსა მადლობისა შესწირვიდა მისსა, ესე ვითართა სასწაულთა და ძალთა მხილველი, მონისა მისისა დავითის მიერ.

ამისა შემდგომად იწყო ტირილით ვედრებაჲ წმიდისა მიმართ და იტყოდა: მონაო ღმრთისა ცხოველისაო, არს სახლსა შინა ჩემსა ძე ჩემი კოჭლი ხელით და ფერხით და ყოვლითურთ ვერ შემძლებელი ზე აღდგომად, აწ უკუე გევედრები, რათა ევედრო შენ უფალსა შენსა მისთჳს, რამეთუ მრწამს, რომელ ისმენს შენსა, ვითარცა სარწმუნოსა მონისასა და უკეთუ განიკურნოს იგი უმეტესად ადიდოს სახიერება მისი და უკეთუ მიჰრძანო, მოვიყვანო ყრმა იგი სიწმიდისა შენისა

წინაშე, რათა მიიღოს შენ მიერ კურთხევა და მე და ყოველმან ნათესავმან ჩემმან შეწყნარებითა ნათლისღებისათა თაყუანისვცეთ უფალსა შენსა და ვაქებდეთ და ვადიდებდეთ ყოვლად დიდებულსა სახელსა მისსა უკუნისამდე და ვიყო მე მხახურ სიწმიდისა შენისა სახმართა მიმართ ჩემთა, ხოლო წმიდა დავით ვითარ ოდესმე, იესო იპიროსის მიმართ, ეგრეთვე ესე ბარბაროზისა მიმართ იტყოდა და იწარეედ სახიდ შენდა და ვითარ გრწმენა გეყოს შენ სიტყჳსაებრ შენისა, რამეთუ ჰპოვო შენ ძე იგი შენი განკურნებულ და ყოვლითურთ მრთელი და უნაკლულო, მესამესა ოდენ ჟამსა დღისასა.

ხოლო იგი წარვიდა აღვსებული ფრიადითა სიხარულითა, მადიდებელი ღმრთისა ესე ვითარისა სასწაულთა საკჳრველთა ხილვისათჳს, ვითარცა მიიწია სახიდ თჳსად; ჰოი! უცხო საკჳრველი და დიდებული, რამეთუ ძე იგი მისი კოჭლი ჲ უწინარეს სხჳთა მიმართ მიმოსავალსუბელი, სიხარულითა და ხლდომითა მოეგებოდა მამასა თჳსსა, რა ესე იხილა ზუბაქარ, ესე იყო სახელი იმ კაცისა იმ ბარ-ბაროზისა, გარდამოსრული ცხენისაგან მადლობასა შესწირვიდა ღმრთისა. ხოლო ვითარცა შევიდა სახლად ჰკითხვიდა იგი მეუღლესსა თჳსსა, თუ რომელსა ჟამსა განიკურნა ძე იგი მისი; ხოლო იგინი ეტყოდეს, ვითარმედ დღისა ჟამსა ოდენ მესამესასა, ამათი მსმენელი მამა ყრმისა, ჰმადლობდა ღმრთისა და მონასა მისსა დავითს, რომლისა ლოცვთა და ვედრებითა მიემთხჳა იგი ძისა თჳსისა განკურნებასა ჲ ყოველივე რაოდენი შეემთხჳა ჲ ესმა ჲ იხილა ბერისაგან წარმოუთხრა სახლეულთა თჳსთა და იქმნა სიხარული დიდი მას დღესა შინა ყოველთა მიმართ და რომელთა ესმა უცხო ესე დიდებული ერთბამად ადიდებდეს ღმერთსა, მოქმედსა საკჳრველებათასა.

ხოლო ვითარცა განთიადი იქმნა აღტჳრთნა სახედარნი ფრიადითა სახმარითა პურითა და მხლითა და წარვიდა წმიდისა მის ბერისა თანა, წარმყვანებელი განკურნებულისა მის შჳლისა მისისა ორთა ძეთა სხჳთა მისთა და მიწევნილმან ადგილსა მას პირველ ხსენებულსა, ნახა რამ ვერ იხილა ბერი იგი. შესწუხნა ფრიად და უბრძანა მოსათა თჳსთა, ძიებად მისი. ხოლო იგინი მეძიებელნი ყოვლით კერძო და ვერ მპოვნელი, შთავიდოდეს ქუეშე კერძო მის ადგილისა, სადა იგი ჰპოვეს სხუათა მათთა თანა ძმათა შეკრებულთა ჲ უკუმოქცეულთა, აუწყეს უფალსა თჳსსა. ხოლო იგი მი-ვიდა ბერისა მიმართ და მოსწრაფებით შეუვრდა ფერჴთა მისთა და ცხარის ცრემლითა იტყოდა მისსა მიმართ, ჭეშმარიტად გპოვე შენ მკურნალი სულთა და ხორცთა, მონაო ღმრთისაო, რა-მეთუ ყრმა ჩემი განხმელი ხელით და ფერხით, აჰა ესერა წინაშე შენსა მდგომარე არს ყოვლით-ურთ უვნებელი, რომლისა თჳსცა აწ აქა წარმომიღგჳნიეს ესე ორთა თანა ძმათა მისთა, რათა კურთხევასა შენ მიერ მიემთხჳნენ, ხოლო მე განმმარტებელმან მარჯუენისა ხელისამან თავისა მიმართ მათთა.

ხოლო წმიდამან ბერმან ჰსთქუა ღმერთმან, რომელმან აკურთხა აბრაამ ისაკისთანა და იაკობ, გაკურთხნეს თქუენ და შჳლ ნათლისა და დღისა გამოგაჩინნეს, წმიდისა ნათლისღებისა მიერი. ამისა შემდგომად დასხდეს იგინი ურთიერთისა მომკითხველნი, ხოლო ზუბაქარ ჰრქუა მონათა თჳსთა, რათა მოიღონ ყოველივე იგი სახმარი წინაშე ბერისა, რომელი მოეღოთ მასთანა. მაშინ უკუე წმიდამან დავით შემოკრიბნა ყოველნი ძმანი და განუსუენა მათ ზუბაქარისა მიერ მოღებუ-ლისა საზრდელითა ჲ ვითარცა აღსდგეს სერობისაგან ეტყოდა მამა დავით ზუბაქარს რაჲთუ რომლისა სათხოველისა მოქენე არს მისგანა. ხოლო იგი ევედრებოდა მას წმიდისა ნათლისღებისათჳს; მაშინ ჰსთქუა წმიდამან დავით, რათა აღიღოს რაოდენიმე მათ სახმართაგანი და წარვიდეს მამისა დოდოსსა და განუსუენოს მუნ მყოფთაცა ძმათა, რათა იკურთხოს მათ მიერცა. ხოლო იგი ერჩდა ბრძანებასა

შისსა და წარვიდა ნეკტარისა დიდის მიმართ, და წმიდამან დავით იასა წარატანა მას მოწაფე თჳსი ლუკიანე და მიუმცნო, მამასა დიდის, რათა მისცეს მღუდელი ერთი თანა წარსვლად ბუზაქარისად ნათლისცემად მისა და ყოველთა სათესავია მისთა.

ხოლო ღირსმან მან მამამან დიდო მხიარულებით შეიტკბო ბუზაქარ და ძენი მისნი და მონანი მისნი და აკურთხნა იგინი და ბრძანებისაებრ მამისა დავითისსა, მისცა მათ მღუდელი ერთი რომლისაგანცა მიემთხჳა ბუზაქარ და ყოველნი სახლეულნი მისნი ნათლისღებასა, სახელისა მიმართ მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა.

ხოლო შემდეგ ამისა კჳალად მიიწია წინაშე წმიდისა მამისა დავითისა, მიმყვანებელი მუშაკთა და გამოუკუეთია ქვაბთა მათ შინა ქვაბი ეკკლესიად სალოცველად ძმათა თჳს, რომელიცა უკანასკნელთა ჟამთა შინა განავრცელა და აკურთხა წმიდამან და ღმერთშემოსილმან მამამან ილარიონ და მნათობმან ელვარემან, რამეთუ განბრწყინდა მადლითა და სასწაულთა სიმრავლითა ქუეყანასა ბერძენთასა, სადა იგი დაასრულა ცხოვრება თჳსი ქალაქსა შინა თესალონიკისასა, ხოლო აღმოყვანებულ იქმნნეს კოსტანტინეპოლად ნაწილნი მისნი ფრიად პატიოსნად, ბასილი მეფისა მიერ, მაკედონიად წოდებულისა და ეკკლესია მშუენიერი და ბრწყინვალე შეუმზადა მას, სახელსა ზედა აწ წმიდათა მოციქულთასა, ზედა კერძო სოსიენისა რომანად წოდებულსა, ადგილსა შინა, სადაცა იგი დაისხნეს პატიოსანნი ნაწილნი მისნი, ყოვლად მშუენიერებით და მონასტერი მშუენიერი შენ არს მუნ მონაზონთა მწყობრისა მიერ აღსავსე; რომელსა შინა ვიდრე აქამომდე საკჳრველებათა ძალნი აღესრულებიან სანატრელისა ილარიონის მიერ.

ამან ღმერთშემოსილმან მამამან, მერმეცა გარესკნას ყოფნასა მისსა შინა; შექმნა ლარნაკი მშუენიერი, რომელსა შინა აწ მდებარე არიან პატიოსანნი ნაწილნი წმიდისა მამისა დავითისნი, სადა გარეშე კერძო დამართებით წმიდისა სხეულისა არს სამარხოჲ აწ წმიდისა ლუკიანესი, რომელი მრავლად შეეწევის ყოველთა ჭირვეულთა, რომელნიცა სარწმუნოებით ევედრებიან მას.

ხოლო წარვიდა რა ამას შინა ჟამნი რაოდენნიმე და სიმრავლე ფრიადი შემოკრბებოდა ძმათა, მაშინ მოუწოდა ნეტარმან დავით მოწაფესა თჳსსა ლუკიანეს და ჰრქუა: ძმაო ლუკიანე, უკეთუ სათნო უჩნდეს ღმრთისა, მეგულვების წარსვლად წმიდად ქალაქად იერუსალიმად, მოლოცვად წმიდათა მათ ადგილთა და თაყუანისცემად განმაცხოველებელსა საფლავსა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესა, ხოლო ღუთისა თანა წინაუძღოდე ძმათა ამათ და განამხნობდი მათ, რათა მტკიცედ დაადგრენ სარბიელსა შინა კეთილსა მოღუაწებისასა, ნუ სადა ექმნას მათ შებრკოლებაჲ ბოროტთ დასაბამისა მაცდურისა ჩუენისა დღითი დღე და ნებავს შებრკოლებით დაკლებაჲ ჩუენი სამეუფო და საძლეველთა გჳრგჳნთაგან. ამათ სიტყუათა მსმენელი ლუკიანე, მწუხარე იქმნა ფრიად და იტყოდა: წმიდისა მამაო, არა სადა დაგიტეო შენ პატიოსანო მამაო, ვიდრე დღედმდე სიკუდილისა ჩემისა, არამედ მეცა წარმოვიდე შენ თანა, ვიდრეცა იგი ხვიდოდე.

მიუგო წმიდამან დავით და ჰრქუა: არად იტყჳ ძმაო საქმესა, ღუთისა არა სათნოსა და უკეთუ ესე ჭეო და ორნივე წარვიდეთ ცუდ იქმნების შრომა ჩუენი, რამეთუ ძმანი ესე ჩემ მიერ შეკრებულნი დიდებისათჳს ღუთისა კუალად განიბნინენ დაბათავე და სოფელთა თჳსთა, ვითარ არა მქონებელნი მმართებელისანი და ვითარცა სამწყსონი ცხვარნი მწყემსისაგან მიიტაცნეს და წარსწყმიდნეს მგელმან მან სულთა მომზირალმან, რათა არა სადამე იქმნეს ესე ვითარი და ესოდენი შრომა ჩუენი, ანუ არა ჩუენგან ამისსა ღმერთმან უცხულებელს უოფაჲ ესოდენთა სულთა, აწ უკუჱ დაადგერ ძმაო, ხოლო მე წარვიდე და კერძოებით შენთჳს და აქა დაშთომილთა ყოველთა თჳს ვევედრო

ღმერთსა და ნუ დამაყენებ მე საქმისა ამისაგან, რამეთუ სურვიელ არს სული ჩემი თაყუანისცემად წმიდათა ადგილთა, სადა ცათა მფლობელი ღმერთი ჩუენთჳს კაც ქმნილი კაცთა თანა იქცეოდა».

ამათ და ესე ვითართა სიტყუათა მიერ ძლით დაარწმუნა ლუკიანეს დადგრომა ძმათა თანა. ხოლო თჳთ წარვიდა იერუსალიმად, რომელთამე ძმათა თანა შედგომილთა მისდა და ვითარცა მიიწიენს ადგილსა მას, რომელსა ეწოდებოდა ქედი მადლისა, სადათ იგი სჩანს იქნებოდა ქალაქი ღუთისა, წმიდა იერუსალიმი; აღიპყრნეს ყოველთა ხელნი მათნი ზეცად მიმართ და მადლობად შესწირეს ღმერთსა, ხოლო წმიდამან მამამან დავით იხილა რა იერუსალიმი, დავარდა მიწასა ზედა და ცრემლით იტყოდა.

«უფალო ღმერთო ჩუენო იესო ქრისტე, რომელი მოხველ ქუეყანად ცხოვრებისათჳს კაცთა ნათესავისა და ჰკერიინე დამკჳდრებად სამოსა შინა ყოვლად უბიწოსა ქალწულისსა უმამაკაცოდ და ყოვლითურთ კაცი იქმენ, თჳნიერ ცოდჳსა, და ნებსით იჯსნიი თავს იდევ საცხოვრებელთა ჩუენთა ვნებათა მიითვალვა ადგილთად ამათ შინა აწ ჩემ მიერ ხილულთა, ჯუარი და სიკუდილი დაითმინე, ვითარცა კაცმან და საფლავსა დაიდევ, მოკუდავთა ებრ, ხოლო ღუთაებისა ძლიერებათა აღდგომადმან ღუთაებით შენთანა აღადგინე ადამ ყოვლით სათესავითურთ და წმიდათა მოციქულთა შენთა მიერ მოგუფინ ჩუენ სახარება მომთხრობელი განგებულებათა შენთა, რაოდენნი უკუდავმან დაუსხეულოდმან ღმერთმან და ზეცას წიაღთაგან მამულთა განუშორებელმან ქუეყანასა ზედა, სრულ ჰყვენ ჩუენისა ცხოვრებისა თჳს, რათა გულის ხმის მყოფელსა ცდომილებისა ჩემისასა, სინანულისა მიერ აღმოუწოდო ცხოვრებად საუკუნოდ პირველსავე მას ნეტარებასა, კურთხეულ არს სახელი წმიდისა დიდებისა, რომელმან მეცა უღირსი მონა შენი, ღირს მყავ მოწევნად და ხილვად ადგილსა ამას, სადა დასდგნეს წმიდანი ფერხნი შენნი. ხოლო მე არღარა ვიკადრო წაღმართ სვლად და დათრგუნვად ფერხითა ამით ჩემითა ცოდვილითა იატაკსა, რომელსა ზედა ვლეს უბიწოთა და ღმრთივკაცებრივითა ფერხითა შემოქმედისა ჩემისათა, ვინადგან კმა არს ჩემდა მადლი ესე, რომელ ღირს ვიქმენ მხოლოდ ხილვასა წმიდათა მათ ადგილთასა თუალითა ჩემითა უღირსითა».

ამათ მეტყუელი დაალტობდა იატაკსა ცრემლთა მიერ მხურვალეთა, მყოვარ ჟამ მდებარე პირსა ზედა თჳსსა. ხოლო მიმყოვრებულადღა სადამე ადგილსა, ეტყოდეს მას მოყვასნი მისნი, რათა ვიდოდეს მათთანა ჩუეულებისა ებრ იერუსალიმად, მიმყვანებელთა მას გზასა, არამედ ჭეშმარიტად მშჳდი იგი და წრფელი დავით, ვითარ ძუელ ოდესმე მუნ შინა მყოფი მეფე და წინასწარმეტყუელი, ეტყოდა მისთანათა მათ, «არა ძმანო, აწ არღარა ვიკადრო მე ამით ადგილით წაღმართ სვლად, რამეთუ ყოვლად უღირსსა დავჰსჯი თავსა ჩემსა, მხოლოდ მიახლებად წმიდათა მათ ადგილთა, ხოლო თქუენ წარვედით დაჩემთჳს ცოდვილისათჳს ლოცვა ჰყავთ, ღუთის შემწყნარებელსა საფლავსა ზედა. ვითარ აიძულებდეს იგინი ფრიად უფროსღა ურჩ ექმნებოდა მათ ნეტარი დავით და შემდგომად მრავლისა იძულებისა, ცრემლით ამბორის მყოფელთა მისთა დაუტევეს იგი და წარვიდეს.

ჰჰა სიწრფოებასა და სიმარტივესა საღმრთოსა ამის მამაკაცისასა, რომელი ესოდენთა გზათა შრომათა თავსმდებელი და წმიდათა ხელთა შინა მქონებელ სასურველისა და საძიებელისა, უღირსად ჰსჯიდა თავსა თჳსსა, მხოლოდ დათრგუნვად ფერხითა თჳსითა და მიახლებად ღმერთ შეოფელსა მითხრულთასა.

ჰოი! სარწმუნოებასა და სისრულესა განგებისასა, რამეთუ სიტყჳსაებრ საუფლოისა სარწმუნოებისა თჳსისაებრ ექმნა ამას, ვინადთგან სიწრფოებისათჳს სულისა უმეტესი სასყიდელნი მიიღო, რამეთუ ღმერთი გონებისაებრ და გულის ზრახვასა კაცთასა და არა საქმეთაებრ ჰსჯის.

ესრეთ შემდგომად ფრიადისა ვედრებისა და ცრემლთა და იძულებისა აღვიდეს მას ზედა, სადა იდგა ქუეყანად დაძრწოლილმა აღიხვნა სამნი ქვანი და ვითარ იგი მის ქრისტეს საფლავისაგან გამოკუეთილნი სარწმუნოებით შთასხნა იგინი ევლოგიად მალაკსა შინა თჳსსა.

ამისა შემდგომად უკუმოქცეული, ვიდოდა გარდასვლადმდე მიმყვანებელსა გზასა მოხარული, ამას სიწრფოებასა და სარწმუნოებისა ზედა განკჳრვებულმან ღმერთმან ინება საჩინო-ქმნა ბრწყინვალისა ამისა და საჩინოსა მონისა თჳსისა, რომელმან გარდამატებულისა სიწრფოებისა მიერ არა იკადრა შთასვლა იერუსალიმად, რამეთუ მიუვლინა მას ღამესა შინა ჩუენებით ანგელოზი პატრიარქსა იერუსალიმისისა ელიასდ [1]) მეტყუელი.

მოიწია ვიდრე სამკჳდრებელად ჩემდა იერუსალიმად, საკუთარი მონა ჩემი დავით და სარწმუნოებითა მისითა წარიღო მადლი იერუსალიმისა, ხოლო შენ წარავლინენ მალე მსრბოლნი კაცნი, რათა ეწივნენ მას, რამეთუ მივალს იგი გზასა ქალაქისა ნაშოლისსა შემოსილი დაბებკულითა სამოსლითა [2]), და აქუს ძუწლი მალაკი [3]), რომელსა შინა სხენან სამნი ქვანი, ევლოგიად მიმღებელნი მის მიერ ადგილისგან, ვინა იგი უკუნ იქცა და ამცენ შენ კაცთა მათ, რათა მიიხუნეს მისგან ქვანი იგინი და ერთი მხოლოდ მისცენ მას და ესრეთ ჰრქუან.

ვითარმედ ამას გიბრძანებს შენ უფალი, „სარწმუნოებისა შენისათჳს მიგეღო მადლი ქალაქისაგან ჩემისა წმიდისა იერუსალიმისა, ხოლო მე საჩინო მიჩნდა, რათა ორი ნაწილი უკუნ ვაქციო იერუსალიმადვე და არა სრულიად კუწებულ იქმნეს მადლთაგან, ხოლო მესამედი იგი მომინიჭებიეს შენთჳს წარღებად უდაბნოსა შენსა, წარვედ უკუე მშჳდობით და წმიდა ჰყავ იგი მისვლითა შენითა და მუნ შინა დადებითა სხეულისა შენისათა, რომლისა სარწმუნოებითა შემხებელთა მიიღონ კურნება სულთა და ხორცთა მათთა, ხოლო შენ წარიღე ქვა ეგე ევლოგიად უდაბნოსა მას შენსა, სახსენებელად და მისათხრობელად სარწმუნოებისა შენისა".

ესე ყოველი ვითარცა იხილა ჩუენებასა შინა ღამისსა პატრიარქმა, დაეცა განკჳრვება დიდი და განკრთომილი ძილისაგან, აღდგა მოსწრაფებით და მყის მომწოდებელმან მალემსრბოლთამა, წარმოუთხრა მათ ყოველი, რომელი იხილა და ესმა ჩუენებასა შინა ანგელოზისაგან; და მალიად წარავლინნა იგინი, რათა დევნა უყონ კაცსა მას ღმრთისასა. ხოლო იგინი გამოსრულნი ქალაქისაგან და მოსწრაფებით მოქმედნი საგრობისანი, ეწივნეს წმიდასა მამასა დავითს და იცნეს იგი მათდა მითხრობილისა სახისაებრ პატრიარქისაგან და ერთბამად გიხაროდენისა მეტყუელთა და მოწლედ თაყუანის მცემელთა ამბორის უყვეს მას თანად მიმღებელთა მალაკისათა ჰპოვეს მას შინა სამნი იგი ქვანი და წარმოუთხრეს მათ ყოველი, რომელი ესმა პატრიარქისაგან და მოუხუნეს მას ორნი იგი ქვანი.

ხოლო ერთი იგი მისცეს მას, როგორც ეწცნა მათ თჳს პატრიარქისა ელიასგ. ესე ყოველი რაჲ ესმა მამასა დავითს, კაცთა მათგან მისდა მოვლინებულთა განკჳრვებულ იქმნა ფრიად, სახიე-

---

1) ესე პატრიარქი არს ელია II, ნათესავით არაბი, ჰმართებდა იერუსალიმის ეკკლესიასა 496—517 წლამდე. პატრიარქისათჳს ამისა მეისტორიენი მოგვითხრობენ, ვითარმედ ბერძენთა იმპერატორისა — ანასტასიისა მიერ, განშორებულ იყო ეკკლესიის მმართველობისაგან. ნახე მისთჳს რუსული წიგნი მურავიოვისა ნაწილი II. გ. 361.

2) დაბებკული სამოსელი, ნაბდის სამოსელი.

3) მალაკი, კალათა — ხურჯინის მსგავსი რამე.

რებასა ზედა ღუთისასა და დავრდომილი კეთილად პირსა ზედა თჳსსა დაალტობდა მიწასა ცრემლთა მიერ თჳსთა, ესრეთ მეტყუელი: «დიდება შენდა ღმერთო ჩუენო, მამაო უშობელო, მიზეზო ყოვ-ველთა კეთილთა, დიდება შენდა ქრისტე ღმერთო ჩუენო, მხოლოდ შობილო ძეო მხოლოისა მამისაო, დიდება შენდა სულო წმიდაო მამისაგან გამოსულო და ძისა თანა დიდებულო, სამებაო წმიდაო ერთ არსებაო, ღმერთო ყოვლისაო, რომელმან ღირს იჩინე ჩემზედაცა ცოდვილსა ამას და უღირსსა მონასა შენსა, მომხედენ სახიერებისა შენისა თჳს და არა უგულებელ მყავ, მვედრებელი შენი პოვნად შენ მიერისა წყალობისა».

ხოლო კაცნი იგი აიძულებდეს სანატრელსა დავით უკუნ ქცევად და შესვლად იერუსალიმად. რამეთუ ესრეთ ემცნო პატრიარქსა, რათა იგიცა შეემთხჳოსა სიწმიდესა მისსა და ვერ შეუძლეს დარწმუნებად მისი და განუტევეს. ხოლო თჳთ უკუნ იქცენ პატრიარქისა მიმართ, ორთა მათ ქვათა მიმღებელნი წმიდისაგან მათ მიერცა. დიდათ განითქვა სიტყვა ესე იერუსალიმს შინა, ყოველსა მას დაბნებსა და გარემოსსა, რომელ ექმნა ღმერთმან საჩინო ქმნისათჳს მოსვლისა თჳსისა დავითისა.

ხოლო წმიდა დავით შემდგომად რაოდენთამე დღეთა მოიწია უდაბნოდ თჳსად და ყოველ-ნივე ძმანი სიხარულითა და სურვილით მიეგებებოდეს, მსმენელნი მოსვლისა სულიერისა მწყემსისასა და ადიდებდეს ღმერთსა, რომელმან მოუვლინნა კეთილად მოურნე და მომღუაწელი მათთა სულთა. ხოლო არა მრავლისა შემდგომად მოიწივნეს ძმანიცა იგი იერუსალიმით თაყუანისმცემელნი წმი-დათ ადგილთანი, რომელნი ერთბამად მამასა დავითის თანა წარსრულ იყვნეს იერუსალიმად.

და მიუთხრეს ყოველი იგი სიტყუა, რომელი ესმა და იხილეს წმიდისა დავითისთჳს და ვითარ არა ინება მათთანა შესვლა იერუსალიმად უღირსად მსჯელმან თავისა თჳსისამან, ხოლოდ ფერხითა თჳსითა წმიდათა მათ ადგილთა ზედა და თანად ქვათა მათ თჳს და ვითარ ორნი იგი მიეხვნეს მის-გან, ხოლო ერთი მონიშნებულ ექმნა მისა, რომელიცა ესე ქვა მდებარე არს მას უდაბნო დღე-საცა[1]. რომელიცა დიდთა სასწაულთა და კურნებათა აღასრულებს ვიდრე აქამომდე, სიმრთელესა სხეულისასა მიიღებენ სარწმუნოებით შემთხუეულნი მისნი.

ამისნა აქა მსმენელნი ყოველნი უმეტესითა სიხარულითა აღძრულნი, ყოვლით კერძო შე-მოკრბებოდეს მისსა და დღითი დღე სიმრავლე ფრიადი მოიწეოდა უდაბნოსა ამას შინა, რომლისა ძლით აღსავსე იქმნა, კაცთა მიერ სათნოთა და ღირსთა ყოველი იგი ადგილი, რომელნიმე მათ-განნი მარტოობით იყოფოდეს, ნაპრალთა შინა კლდეთასა დამკჳდრებულნი, ხოლო სხუანი კრე-ბულსა თანა ძმათასა დაეწესებოდეს და ყოვლით კერძო განდიდნებოდეს სადიდებელნი ღუთისანი.

ხოლო დიდი იგი მწყემსი და მამა ჩუენი დავით, მოხარული ესრეთ აღორძინებისა ზედა სამ-წყსოსათა, დღითი დღე განვიდოდის მოხილვად ძმათა განშორებულთა და მარტოებით მყოფთა მოღვაწეთად და ყოვლითურთ ნუგეშინისცემით განამხნობდა და განაძლიერებდა მათ კეთილისა საგრობისა, რომელიც მიიყვანებს მათ ზეცათა შეწყნის და განსვენებისა მიმართ და მოახსენებდა მიმართ განმზადებულთა კეთილთა თჳს, რომელნი მიელიან აქა შინა ძჳრხილულთა და მაჭირვე-ბელთა ხორცნადისა ამის სხეულისათა.

---

1) წმ. ქვა ესე აქამომდე წმ. დავითის სასაფლაოს ეკკლესიის ტრაპეზსა ზედა ასვენია — ქვსათჳს ამისა მესმინა, ვითარმედ ლეკთაგან ნატყუენავ იქმნა, არამედ შემდგომ რაოდენისამე ღროსა, უკან ქცეულ. კეთილად მო-წიწებით დასვენებული ეკკლესიასა შინა, რომელიც აქამომდე ინახვის. წმ. ქვა იგი არს მგრგვალი. ჟანგის ფერი, ბატის კვერცხის ოდენ.

ხოლო ოდესმე დღესა ერთსა მივიდა ერთისა ძმათაგანისა მიმართ, რომელი აღასრულებდა მოღუაწებასა თჳსსა ქუაბსა კერძო, რომლისამე კლდისა და მოიკითხა იგი და ჰრქუა: ვითარ ჰყოფ ძმაო? ხოლო მან მიუგო, კეთილად ვარ პატიოსანო მამაო, წმიდითა პატიოსნითა ლოცვათა შენითა, გარნა წყალი ესე, რომელი შეამოსწყვეთის კლდესა ამას, არს იგი ფრიად მწარე და რაჟამს ვსუამ მისგან, ნუ უკუე მოვიშთო, რამეთუ ფრიადსა სალმობასა შემიქმს მე განმწარებითა საგრძნობელთა და მხალნიცა ესე, რომელ მისგან ირწყუვიან იგინიცა ფრიადისა სიმწარისა მქონებელნი არიან მსგავსად ნაღვლისა და მომეშთოს რა ვჭამო მისგან ფრიად შემაწუხებს, გარნა ვეტყჳ თავსა ჩემსა, ვითარმედ ფრიად უმწარეს არიან სატანჯუველნი ჯოჯოხეთისანი და უმჯობეს არს შენდა, რათა აქა შინა მოითმინო წუთ ერთსა სიმწარეთა, უმწარესთა განვლეთო სასჯელთა შინა ყოფადსა საუკუნესა [1]).

ესე რა ესმა ბერისა მისგან წმიდასა დავითს მხიარულ იქმნა ფრიად კეთილისა გულის სიტკბოსა მისისათჳს და შემწყალებელმან მისმან ჰრქუა სიტკბოებით, ნუ მწუხარე ხარ ძმაო, არამედ ვევედრნეთ უფალსა ჩუენსა იესო ქრისტესა და ვითარცა მერრას დაატკბნა წყალნი მწარენი, ეგრეთვე სახითა, სახიერებისათა დაატკბოს ესეც და შესცვალოს სიმწარისაგან სიტკბოებად და აღდგომილნი ევედრნეს უფალსა, ბრძანებისაებრ ბერისა ამისა შემდგომად უბრძანა, რათა აღავსოს სარწყული წყლითა, ხოლო მან აღავსო და დადგა წინაშე მისსა და წმიდამან დავით მიიღო ხელითა თჳსითა და აკურთხა იგი და ჯუარი გამოსახა მას ზედა შემდგომად ჰრქუა ბერსა, მიიღე ესე ძმაო და სუ ამისგან შეუორგულებლად.

ხოლო იგი გემოს მხილველი მისგან, განკჳრვებულ იყო სიტკბოებასა მის წყლისასა და ადიდებდა ღმერთსა და მონასა მისსა ღირსსა დავითს, რომელიცა ესე წყალი ვიდრე აქამომდე დაუგრომელ არს სიტკბოებასა და გემოსა ფრიადსა მქონებელი, ვიდრელა არა რომელი სხუა წყალთაგანი უტკბილეს არს ამისსა და აღმოეცენების ადგილსა მას ნიახურიცა, რომელი ამისავე ბერისა დათესილ იქმნა და რომელნი მიიწივნენ ამას ადგილსა მიიღებენ წყლისა ამისგან და თანად მხლისა ევლოგიად, რამეთუ ზამთრის და ზაფხულის მოუკლებელად იპოების ადგილსა მას ბერისასა ნიახური იგი.

ამას შინა რა წარხდეს ჟამნი რაოდენნიმე და სავსე იყო ნავი კეთილითა ტჳრთჳთა სიმდიდრესა დაულევნელისა მიმღებელნი შინაგან თჳსსა და ჯერ იყო შინაგან ნავთ საყუდელისა, შორის მსოფლიოთა ღელვათაგან დაზამთრებად მისი და უფროსღა ზეცისა სავანეთა მიმართ აღწევნა, ესე იგი არს განხსნა სხეულთა მიწიერთაგან სულისა, არღა ამას უმეტეს იქმნა ღმერთშემოსილი ესე, და ზეცისათა ღირსი სანატრელი დავით, რამეთუ ეუწყა მას უფლისა მიერ განსვლა თჳსი ხორცთაგან. მოუწოდა ყოველთავე მის მიერ შეკრებულთა ძმათა, უდაბნოსა მას შინა, და მამობრივ სწავლიდა მათ ესე ვითართა მამცნებელი. ძმანო ჩემნო და შჳლნო საყუარელნო, აჰა ესერა მე თანამდებს ბუნებისასა მიმცემელნი განვალ ხორცთაგან, მიწად ბრძანებული მიქცევად, შემოქმედისა მიმართ, კაცთა განწესებულსა სრულ ვყოფ მსგავსად ყოველთასა, ხოლო თქუენ შჳლნო ჩემნო, ნუ შესწრწუნდებით და ნუცა აღშფოთნდებით, არამედ უფროსღა განმტკიცდით და განძლიერდით დასცან ამაოებაა ესე საწუთროსა ამის დაუდგრომელისა, რამეთუ ყოველნივე წარმავალ ვართ წყლისაებრ.

---

1) წყალი ესე მწარე მელოთთური აქამომდე ბერთუბნის მოახლო ინახვის, გარეჯას.

და არა რაჲ სოფლისა ამის მდგომად შერაცხილთაგანი დაადგრების. ხოლო სული ვითარ [illegible] მიმღებელი, ღმრთისაგან საუკუნოდ დაადგრების და გჳრგჳნოვნების მიღება, კეთილისა გამო ბო-როტთა, რომელიც არავე ვიმოქმედეთ ცხოვრებასა ამას შინა ამისთჳსცა დაუცხრომელად დღე და ღამე ვევედრებოდეთ ღმერთსა, რათა მოგუცესთ ძალი წინააღმდგომთა და უხილავთა მტერთა მიმართ, რომელნი მოსწრაფე არიან შეპყრობად ჩუენდა ღჳთისა მიმართისა სლვისაგან, [illegible] დაითმინეთ კნინი ესე სატკივარნი და საუკუნოდ იხარებდით, ტკბილთა მათ შინა განსასუენე-ბელთა კეთილთა, ნაცვლის მიმცემელისა ღჳთისა მიმართ, რომელი მისცემს სასყიდელთა მოთმი-ნისთა და ღირსთა თჳსთა, რამეთუ წერილ არს, ვითარმედ მოთმინებითა თქუენითა მოიპოვნეთ სულნი თქუენნი:

ამათ და ესე ვითართა სწავლათა მიერ განმაკრძალებელი ყოველთა ძმათა და მღდელ მო-ხუცესობითსა მსახურებასა სრულ ქმნად ბრძანებული, ეზიარა უხრწნელთა და უკუდავთა ქრისტეს საიდუმლოთა, წმიდასა ხორცსა და პატიოსანსა სისხლსა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა. ამისა შემდგომად აღმპყრობელმან ხელთამან ღჳთისა მიმართ და მადლობასა შემწირველმან ხელთა საშუ-ფეოთა შევედრა წმიდა სული თჳსი და დაუტევა მრავალ მოღუაწე იგი გუამი მისი, მრავალთა შრომათა მიერ განკაფული მიცემად მიწა მიწასა, რომლისაცა გარე მოდგომილნი ყოველნი ძმათანი ტიროდეს სალმობიერად დაკლებისათჳს მწყემსისა მის კეთილისაგან და იტყჳედეს თავ-თა თჳსთა ვითარ ობლად დაშთომილსა, ესე ვითარისა მის მასწავლელისა და მკურნალისაგან, რო-მელი შემძლებელი იყო კურნებისა ორკერძოსა მიიჭრებად მათდა და ურთი ერთისა წინა სწრაფი-თა შეემთხჳოდეს ყოველნი, პატიოსანსა მას სხეულსა, მიღებად რომლისამე მადლისა გამომკრ-თოლვარესა მისგან [1]).

ხოლო იყო მათ შორის ვინმე ძმა, რომელი დაკლებულ იყო ხილვად ნათლისა თუალთასა სი-ბერმით თჳსითგან და მიეახლა რა წმიდასა მას გუამსა, ჵოი! საკჳრველი დიდებული. რამეთუ შემ-თხჳევასავე თანა მიემთხჳა განათლებასა თუალთასა, რომლისაცა მხილველნი ადიდებდეს საკჳრველ-თა დიდთა მოქმედსა ღმერთსა, რომელმან სიკუდილისა შემდგომაცა ადიდა მსახური თჳსი. ესე ვი-თართა მადლთა ღირს ქმნად, ხოლო პატიოსნისა სხეულისა მისისათა სურჳლით [illegible]-დევს სამარხოთა მათ შინა ზემო ხსენებულთა, რომლისაგან ვიდრე აქამომდე აღმოსდის სულსა სუ-ნელობისა და კურნებისა მადლი ურიცხჳ და ყოველთა, რომელთა სარწმუნოებით მიიღონ მტუერი სამარხოთა მისგანთა, ექმნების მათ საკურნებელ სულთა და ხორცთა, რამეთუ ესე ვითართა მად-ლითა და ნიჭითა მიერ ადიდა ღმერთმან მადიდებელი თჳსი.

ესე ვითართა საკჳრველებათა ძალთა ნიშებისა შეიმთხჳე ჵოი! კაცო ზეცისაო და ანგელოსთა ქუეყანისაო, ესე ვითარითა მადლთა მიერ განმსდიდრდი, ნაცვლად მრავალთა მათ ოფლთა და შრომა-თა, რომელნი ღჳთისათჳს დაითმინენ, რამეთუ ხორცნი განსცენ საწუთოსა ამას შინა იწროებისა მიერ და ჭირთა და ამიერითა ამათ ხრწნადთა და წარმავალთა მიცემითა, საუკუნო იგი და უხრწნელი ნეტარება მოისყიდე და აწ იშუებ ზეცისა სავანეთა შინა, წინაშე თუალთმიუწდომელისა ნათლისა და-

---

1) ერთსა ძუელსა მატიანესა შინა ვჰპოვეთ, რომელიც ენახე ლავრაში, ვითარმედ წმ. სანატრელმან გა-ნუტევა წმ. სული თჳსი 582 წელსა ქრისტეს შობიდგან, ნამდვილად არა უწყით თუ სწორე არს მოხსენებული წელი ესე.

შევედრებული, ვინა მოგჳხედენ ჩუენ შჳლთა შენთა, რომელნი მერმეცა ღელვათა შინა ამის სოფლისასა მოქცევისათა ვიღელვებით ქ̃ იოხე ქრისტესთჳს ღმრთისა მიმართ, სასწაულთა ამათ და ჭირ და მძიმეთა ხორცთა ზესთა ქმნად, რათა განსრძობილსა ოხათა შენთა მიერ, მრავალ ღონეთა მანქანებათა და საზრკუთაგან ბელიარისათა, ქებასა აღვავლენდეთ ერთისა ღმრთისა მიმართ, სამებისა ერთარსებისა, რომლისა მიერ მამასა ჰშუენის დიდება, პატივი და თაყუანისცემა დაუსაბამოსა თანა ძისა და ყოვლად წმიდისა სულისა აწ და მარადის და საუკუნეთა დაუსრულებელთა უკუნისამდე ამინ.

პარაკლისი სავედრებელი, ღირსისა მამისა ჩუენისა დავით გარესჯელისა. სათქმელი დღესასწაულსა თჳსსა და ყოველსა შჳდეულისა შაბათსა შინა სამარადისოდ.

კურთხეულ არს. დიდება შენდა მეუფეო ზეცათაო. წმიდაო ღმერთო. ყოვლად წმიდაო. მამაო ჩუენო. რ. შენი არს სუფევა. უფ̃ შეგჳწყალენ იბ. მოვედით თაყუანისვსცეთ გ. გზის. უფ̃ შეისმინე. სრულიად. დიდება. აწდა. ალილუია სამგზის.

ღმერთი უფ̃. თავისი ნასართავითა. (ტროპარი) ოხითა, ხმა. დ.

«ოფლითა მით მოღუაწებისათა, განზავებულნი ცრემლთა წყაროსნი, ძლიერად მიუპყრენ აწ სავედრებელად მეუფესა და ითხოვე აღორძინებაჲ მისი, რამეთუ ცრემლით ჰსთესე და სიხარულით მოიმკუენ ნაყოფნი უდაბნოსანი. ჰოი! დავით ბრწყინვალებაო სიმთლისაო და მეოხო სულთა ჩუენთაო». ბ. გზის. დიდება, აწდა.

რომელი საუკუნითგან დაფარულ იყო და ანგელოსთაგან უცნაურ საიდუმლო, ღმრთის-მშობელო შენ მიერ კაცთა გამოეცხადა; ღმერთი შეურევნელად შენგან განხორციელდა, ჯუარცმა ნებსით თავს იდვა, რომლისათჳსცა აღადგინნა პირველ დაძინებულნი, დაიხსნნა მან სიკუდილისაგან სულნი ჩუენნი. მიწყალე. სრულიად.

გალობა ღირსისა მამისა ჩუენისა დავით გარესჯელისა. ხმა კ. გალობა ა, ჰსძლის პირი.

«მხსნელსა ჩუენსა და, რომელმან განიყუანა, დაულტოლველად ერი თჳსსი ზღუასა და ფარაო მხედრიონითურთ დაანთქა სიღრმესა, მას მხოლოსა უგალობთ, რომელიცა დიდებულ არსო.

ნასართავი ყოველ მუხლში: ღირსო მამაო დავით, ევედრე ღმერთსა ჩუენთჳს.

უგალობდეთ ერნი ქესა, რომელმანცა მოგუვლინა წმიდა მამა დავით განმამტკიცებელად ჩუენდა, უდაბნოსა ამას სალთოდ შემოკრებულთა ამათ, რამეთუ დიდებულ არს.

სულისა წმიდისა წინამძღუარებითა ღირსო, მოიწიე უდაბნოსა ამას და ანგელოსთა ცხოვრება აღასრულე ღირსო და ქესა უგალობ, რომელიცა დიდებულ არს. დიდება.

მხეცნი და ვეშაპნი უდაბნოთ შენით ღირსო წარჰსდევნე, წმიდითა მით ლოცვითა შენითა და მათ წილ კაცნი წმიდანი შეჰკრიბენ, სადიდებელად ღმრთისა, რომელიცა დიდებულ არს. აწდა.

ტაძარსა უხრწნელსა ღჳთისასა დიდებისასა, მარიამს ქალწულსა უგალობდეთ, რამეთუ ღმერთი ხორციითა გჳშვა და შემდგომადცა შობისა ქალწულად ეგო, რომელიცა დიდებულ არს.

გალობა გ. ჴსძილის ზარი.

«ძალითა ჯუარისათა ქრისტე, განამძლიერენ დიდებად შენდა, რათა უგალობდე მარადის, ღუთაებასა შენსა მოწყალეო».

შრომათა შენითა მოსაგებელად, მოგცა ღმერთმან სასწაულთა მადლნი, რომლითა განჰკრთეს ყოველნი, რომელთა ესმა და განჰკჳრდეს.

ღმერთმან საკჳრველებათამან, რომელმან გამოზარდა ილია, ყორნისა მიერ, ეგრეთვე შენ გზრდიდა ღირსო ორემთა მიერ. დიდება.

ჰოი! საშინელი ხილვა, რაჲსამს ზეციერითა ცეცხლითა, ვეშაპი იგი მავნებელი, ნუკრთა შენთა მოიკლა ღირსო. აწდა.

ღჳთის შემწყნარებელისა ქალწულსა მარიამს უხინწოსა ვაქებდეთ და ვევედრნეთ, რათა ოხითა მისითა გვიხსნნეს ვნებათაგანდა. გვიხსნენ განსაცდელთაგან. მოიხილე წყალობით ზედა.

შეგვიწყალენი, (ჩვეულებისაებრ როგორც ღჳთის მშობლის პარაკლისში არის) ხოლო. მერმეცა გევედრებით ყოველთა ძმათა და ყოველთა ქრისტიანეთა და ყოველთა შეცოდებათა და ბრალთა ჩუენთა მოტევებისათჳს. ასამაღლებელი. რ͞ მოწყალე და კაცთ მოყუარე. წარდგომა. ხმა ტ.

ზესთა კაცთა აღმატებულო და მეუფისა მიახლებულო, ვითარცა შენ მიერი მადლითა შჳდ მრავალ ქმნილი სავედრებელსა აღსწერს დღეს დავით ყოვლად ქებულო, შენდა მიმართ უდაბნო შენი, ა͞დ ვითარცა მაქვს ძლიერება ღჳთივმონიჭებული, ყოველთა მტერისა საფრხეთაგან დაიფარე, რათა გიგალობდეთ, გ͞ნ კაცო ღჳთისაო. გალობა დ. ჴსძილის ზარი.

«ისმენა მესმა ძლიერისა ჯუარისა შენისა ქ͞ე, რომლისა მიერ სამოთხე განეღო და გიღაღადე, დიდება ძალსა შენსა უ͞ო».

სალთოთა სურჯლითა აღძრული სეტარი დიდო, მოვიდა ხილვად სიწმიდისა შენისა დავით გიხილა რა ჰმადლობდა ღმერთსა.

ერისმთავარი იგი რუსთავისა ნადირობდა რა, განძჳნებით იხადა მახჳლი მოკლვად შენდა და შეუხმა მას ჴელი მისთა მარჯუენე. დიდება.

მაშინ დავრდომილი ქჳფენანად ცრემლით გევედრებოდა და ითხოვდა შენდობასა, ხოლო შენ ღირსო ლოცვთა და ჴელის შეხებითა განჰკურნე. აწდა.

გაბრიელის თანა გიღაღადებთ ღჳთის მშობელო ქალწულო მარიამ, გიხაროდენ მიმადლებულო ღმერთი უფლებათა, შენ თანა. გალობა ე. ჴსძილის ზარი.

«აღმსთობილნი შენ გიგალობთ უ͞ო, გვაცხოვნენ ჩუენ, ვითარცა სახიერ ხარ, რამეთუ სხუა ღმერთი არა ვიცით».

ცრემლითა ჰგმობდა ბუბაქარ, ვითარცა მომაგე მე ქალი, ეგრეთვე ძეცა ჩემი, ჴელით და ფერხით კოჭლი განჰკურნე.

წარვედ ჰრქუა წმიდამან და გრწმენეს თუ იხილო იგი, ყოვლითურთ უვნებელი ქრისტეს ძალითა განკურნებული. დიდება.

ჰრწმენა და წარვიდა და სიხარულით მოეგება ძე იგი მისი ხლდომით, ვითარცა იგი წინასწარ აღუთქუ ღირსო. აწდა

ქალწულო წმიდაო, ძესა შენსა ქუსა ღმერთისა ღმრთივერად ევედრე, რათა აცხოვნნეს სულნი ჩუენნი. გალობა ვ. ჴმა ძლისპირი.

«გარემომიცვეს ღელვათა და მექმნა მე საფლავ მუცელი ვეშაპისა და ღაღადებ მიხსენ მე განმომყვანარე და მაცხოვნე მე, მრავალ მოწყალეო უფალო.

გარე მოიცვნა ღელვამან ჭორისა და მან სანდელთამან უდაბნოსა შინანი, აწ ვედრებითა შენითა დავით მოწყალე ჰყავ ჩემზედა ღმერთო.

მირახვედ წმიდად ქალაქად ეუწყა პატრიარხსა ელიას, ვითარმედ დავით იერუსალიმისა მადლი ყოველი წაიღო სარწმუნოებითა. დიდება

გეწყნეს რა მალე მსრბოლნი ბრძანებისაებრ მათდა მიგიღეს ორი ნაწილი და მესამედი კუე ნიშად შენდა უდაბნოსათჳს დაგიტევეს. აწდა.

ქალწულო ყოვლად წმიდაო, რომელმან სიტყუა ღმრთისა ხორცითა შჳშვ და ქალწულადვე საუკუნოდ დაადგერ, გუაცხოვნენ შენნი ღმრთის მშობლად აღმსარებელნი.

გჳიხსენ განსაცდელთაგან. მოიხილე ჩუენ ზედა.

მცირე კვერექსი. ასამაღლებელი. რ͠ შენ ხარ მეუფე მშჳდობ. კონდაკი არა დააკლდა.

შეუმრწობარით აღმოჴხედ ვარსკულავი ყოვლად ბრწყინვალე, და მოიწიე უდაბნოდ გარესჯად და მჴეცთაგან მოსლვითა შენითა, ვა სამთიხე ნერგთაგან წმიდათა სცენდებიან ნერგნი სიტკბორნი, რომელთა თჳს იხასა ნუ დაცადებ დავით სანატრელო. დიაკონმან მოხედნ.

მღუდელმან. მშჳდობა ყოველთა. წარდგომა სახარებისა. პატიოსან არს წინაშე უფლისა სიკუდილი წმიდათა მისთა. მუხლი. რაჲ მივაგო უფალსა ყოვლისავე თჳს. რ͠ წმიდა ხარ. ყოველი სული. ღირს ყოფად. სახარება ლუკასი.

იჯრქუა უფალმან, რომელი მოვალს ჩემდა და არა მოიძულოს მამა თჳსი და დედა თჳსი და ცოლი და შვილნი და ძმანი და დანი და მერმე გუალად სულიცა თჳსი, ვერ ხელეწიფების მოწაფე ყოფად ჩემდა და რომელმან არა აღიღოს ჯუარი თჳსი და შემომიდგეს მე, ვერ ხელეწიფების მოწაფე ყოფად ჩემდა. ყოველივე მომეცა მე მამისა ჩემისა მიერ და არა ვინ იცის ძე, გარნა მამამან, არცა მამა ვინ იცის, გარნა ძემან და რომლისა უნდეს ძესა გამოცხადებისა, მოვედით ჩემდა ყოველნი მაშურალნი და ტვირთ მძიმენი და მე განგისუენო თქუენ.

აღიღეთ უღელი ჩემი თქუენ ზედა და ისწავეთ ჩემგან, რამეთუ მშჳდ ვარ და მდაბალ გულითა და ჰპოვოთ განსუენება სულთა თქუენთა. რამეთუ უღელი ჩემი ტკბილ არს და ტჳრთი ჩემი სუბუქ არსაო. დიდება. ხმა ვ. მეოხებითა ღირსისა მამისა ჩუენისა დავით გარესჯელისათა, მოწყალეო აღხოცენ ცოდვათა ჩუენთა სიმრავლენი. აწდა. მეოხებითა წმიდისა ღმრთისმშობელისათა. მაწყალე მე ღმერთო. და ზედა კუე. ხმა ჩ.

მჴსგავსად იოანე ნათლისმცემელისა უდაბნო დაიმკჳდრე მამაო და უპოვარებით სცხოვნდეობდი, რამეთუ ყოვლად არა რა გაქუნდა. ნეტარო ხორცთა საზრდელი, საწუთო და წარმავალი რომელითა დაიცვების არსება კუე ხორცთა, არამედ იზრდებოდი სულისა მიერ წმიდისა, ვინაცა ბაძუად შენდა აღადგინენ სულნი ურიცხუნი და შემოჰკრიბენ სადიდებელად ღმრთისა და სამადლობელად სიმხნეთა შენთა დავით გარესჯელთა დიდებაო, ევედრე ქრისტესა ღმერთსა, რათა ცოდუათა ჩუენთა შენდობა მოგუანიჭოს, რომელნი სურვილით აღვასრულებთ ჴსენებასა შენსა.

მღუდელმან. აცხოვნე ღმერთო. ასამაღლებელითურთ.

გალობა ზ. ჴსძილის პირი.

ირომელმან იხსნნა ყრმანი სახმილისაგან მგალობელნი, კურთხეულ ხარ უფალო ღმერთო მამათა ჩუენთაო.

მოიწიე გარესკნად იერუსალიმით და ჰგალობ, კურთხეულ ხარ უფლო ღმერთო.

მოწაფეთა რა შენთა გიხილეს სიხარულით ხმა ჰყოფს, კურთხეულ ხარ შენ ღმ. ჩო. დიდება.

მოიკითხენ ყოველნი ჯუარისაებრ, ჰმობდეს ერთბამად კურთხეულ ხარ შენ ღმ. ჩო. აწდა.

ღისმშობელო ქალწულო აცხოვნენ, რომელნი გალობენ კურთხეულ ხარ შენ.

გალობა ჩ. ჴსძილის პირი.

იმამისაგან შობილსა ძესა უწინარეს საუკუნეთა და აღსასრულსა ჟამთასა ქალწულისაგან ხორციელ ქმნილსა, მღდელნი აკურთხევდით, ერნი უფროისად აღამაღლებდით მას უკუნისამდე.

მიმორახვიდოდი ღირსო, იხილე რა ძმა იგი შენი წყლისაგან მწარისა შეურყვნელი და ილოცე ღუთისა მიმართ და სთქვი, მღდელნი აკურთხევდით.

ვითარცა ოდესმე მოსე ნიშითა საღმრთოთა ჯუარისათა, წყალი მწარე ლოცვითა დაატკბე და მიეც ძმასა მას და ეტყოდე მღდელნი აკურთხევდით. დიდება.

ჟამი შენი სუფევად მიცვალებისა მოიწია და ეზიარე წმიდასა ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა და სთქვი მღდელნი აკურთხევდით. აწდა.

ქალწულო საგალობელო, რომელმან სიტყუა ღუთისა გვეშვა და ქალწულადვე დაადგერი ჳესოა სიტყუსა და გონებისა, მღდელნი აკურთხევდით ერნი უფალსა. გალობა თ. ჴსძილის პირი.

იშვე ქალწულო მიუწდომელი ბუნებათა, უჟამო გამოუთქმელი ამისთჳს უბიწოო ყოველნი მორწმუნენი გადიდებენ შენ.

ეზიარე უხრწნელთა საიდუმლოთა, ესე ხოლოდა აღმოსთქვი, დამბადებელო ჩემო ქრისტე ღმერთო, შეივედრე სული ჩემი.

ძმა იგი დაკლებული ხედვასა თუალთასა შეემთხჳა რა წმიდასა გუამსა შენსა, ნათლისა ხედვა მიენიჭა და გადიდებდა. დიდება.

შემურვისა და დაფლვისა გალობითა გოდებით და ცრემლით ხმობდეს ტკბილო მამაო, შენთა მოწაფეთა ნუ დაგვივიწყებ წინაშე ღუთისა. აწდა.

ღუთის მშობელო ქალწულო, მოსავთა შენთა მხოლო შენ ხარ სასოება, ყოველთა ჩუენისა ამის საგალობელისა სრულ მეოფელი. ღირს-არს, სრულიად.

მღდელმან აკმიოს. მგალობელთა სთქუან. ხმა ა.

იყავნ ჩუენდა წინამძღურად მთავარ გალობისა ქრისტე მეუფე ჩუენი, დღესა ამას ყოვლად ქებულისა დავითისსა, რომელი იგი მის მიერ ღირსად საჩინო იქმნა სენაობითა დავით მგალობელთა მთავრისათა.

მოიწიე და შეამკობდ მამაო ღირსო, ჩუენსა ამას მამასა და სახელ მოდგამსა შენსა და ჰკმობდ მშუენიერად საკჳრჳელ არს თაყვანი შორის წმიდათა და ქება მისი შესაკრებელსა შინა ეკლესიისა წმიდათასა.

მოვედ, მოგიწვევს მოსწრაფედ, ლავრა შენი წმიდა, საუნჯედ სიწმინდისად, ადგილად შეყდრობისად, ადგილად მსხემობისა, რათა ესრეთ გულსმოდგინებითა აღიძრნენ გისენი აქა შემოკრებულთანი, ქებად შენდა დღესასწაულსა. დიდება.

დღეს დავით შემოჴკრებს კრებასა ამას საღმრთოსა და ჩუ̂ენიანა მღდლესასწაულებად ოდეთ თავადი უხილვად მდგომარედ არს, სერისა სულიერისა უხილავად განგიმზადებს და ყოველთა კაცთა კაცთმოყუ̂არებითა გვისტუმრებს. აწდა.

სულნი ბოროტნი შიშით იძლტიან და ანგელოზნი მოხარულნი გალობენ და ჩუ̂ენ მათ თანა ვღაღადებთ და ვიტყჳთ, დიდება მაღალთა შინა ღმერთსა და ქუ̂ეყანასა ზედა მშვიდობა და კაცთა შორის სათნოება.

წმიდანო ანგელოზნო, ზეცისა მხედრობათანო და წინა მორბედო უფლისაო, მოციქულნო ათორმეტნო, — მღუ̂დელთ-მოძღუ̂არნო, მოწამენო, ნეტარნო მამანო და წმ. მოწამენო და ნეტარნო დედანო და ყოველნო წმიდანო ღმ̂თისმშობელისა თანა ნუ დაჰსცხრებით მეოხებად და ცხოვრებად, რომელნი თქუ̂ენ გადიდებთ.

წმიდაო ღმერთო. მამაო ჩუ̂ენო. რამეთუ შენი არს სუფევა.

მიწყალენ ჩუ̂ენ უფალო. თავისის მუხლებით. მღუ̂დელმან, შეგვიწყალენ ჩუ̂ენ ღმერთო (როგორც ღუ̂თისმშობლის პარაკლისშიდ უჩენს). ლოცუ̂ა სავედრებელი ღირსისა მამისა დავით გარეჯელისა მიმართ.

ჰჵოი! ყოვლად სანატრელო, ყოვლად ბრწყინუ̂ალეო საღთოო ზესთაღმი ჴსრბაო, საღმრთოო განათლებაო და სულიერითა ხედვითა ფრთედ მსრბოლ ხერუვიმებრ, ანგელოსებრითა სიწმიდითა ზესთა ღუ̂თისადმი მდგმოო, ღირსებაო და უსხეულოსა მის თუ̂ალთშეუდგამისა დიდებისა წინაშე კადნიერო, მეოხო და შესავედრებელო ჩუ̂ენ უღონოთა და განწირულთა, ცოდჳლთა მონათა და მსახებელთა შენთაო.

ჰჵოი! ყოვლად ბრწყინუ̂ალეო, საღმრთოო საგალობელო, ღირსო მამაო წმიდაო დავით, შენ ზეგარდამოითა წინა განგებითითა მადლითა, სატანას ძლითთა სიბნელისა კრულებათაგან შემწედ და გამომხსნელად ჩუ̂ენდა მოვლინებულო და შესწავებელო, რამეთუ ვითარ იგი მოგეცა შენ მრავალ ნიჭება მადლისა და ქმნა საკჳრუ̂ელებისა, ჴსნა ცოდუ̂ათა შესდობისა და ბრალთა მოტევებისა, სენთა კურნებისა და ეშმაკისა საცდურთა განხდისა და განდევნისა, ეგრეთუ̂ე შენითა მამებრივითა მოწყალებითა შეგვაწყუნარენ ღმერთსა სახიერსა, რათა ლოცუ̂ათა შენთა თხოვითა და ვედრებითა, ამაღლდეს და განძლიერდეს უკეთილ მსახურესი და უმაღლესი მეფე ჩუ̂ენი (ირაკლი) და დაემორჩილნენ ყოველნი მტერნი და მბრძოლნი მეფობისა მათისანი. მოიხსენენ მრავალ მოღუ̂აწებათა შენთა სასოებითა კეთილ მორწმუნე დედოფალი (დარეჯან) და კეთილ მორწმენენი ძენი და ასულნი მეფეთა ჩუ̂ენთანი. ვედრებითა შენითა დაიფარენ და ლოცუ̂ათა შენთა თხოვითა მოიხსენენ უნეტარესი და უწმიდესი პატრიარხი ჩუ̂ენი (ანტონი); ყოვლად სამღუ̂დელონი მიტროპოლიტნი, არხიეპისკოპოსნი და ეპისკოპოსნი და ყოველნი სამღუ̂დელო და სამონაზონო წესნი, მხედართ მთავარნი და ქალაქთ მთავარნი და ქრისტეს მოყუ̂არე მხედრობა და კეთილის მყოფელნი ჩუ̂ენნი და ყოველნი მართლ-მადიდებელნი ქრისტეანენი დაიფარენ, მრავალ მოღუ̂აწებითა შრომათა შენითა. იმეოხენ ღირსო მამაო, რათა ლოცუ̂ათა შენთა მიერითა თხოვითა შეგჳჭურნეს ჩუ̂ენ უფალმან ღმერთმან, ძალითა თჳსითა უძლეველითა, ყოველთა ხილულთა და უხილავთა მტერთა ჩუ̂ენთა ზედა.

ჰჵოი! ყოვლად ტკბილო მამაო მოწყალეო, მოწყალებითა ღუ̂თისა სახიერისა და კაცთმოყუ̂არებისათა, მოციქულთა მსგავსად ოხვრით ბერილითა სულითა განბრძნობილითა ყოველთა არეთა და ერთა ჩუ̂ენ ქართუ̂ელთასა, ნათელ მყოფელო და მასწავლელო კეთილმსახურებითისა თაყუ̂ანისცემისა ჭეშმარიტისა ღუ̂თისა და განმდევნელო სიძუ̂ელითა დაბუდებულისა მის, მაცთუ

რისა მიერთა ძმაცუულებათა საგველთისა სიბოროტისათა წარმწყმედთ. შენ მოწყალებითა და ღუთისა მიმართითა თხოვითა შენითა, აღმომიყვანენ ჩუენ სიღრმეთაგან ცოდვათა ჩუენთასა. რათა ვიხსნეთ ჩუენ სიკუდილისაგან. სრვისა და ძვრისაგან, ცეცხლისა მახვილისა და ზედა მოსლვისაგან უცხოთესლთასა და ტომისაგან ბრძოლისა და უცხოურისა სიკუდილისაგან და გარე წარაქციენ ყოველნი ზედა დამსხმელნი ჩუენ ზედა მოწყენილნი მტერნი და განმხრწნელნი ქარნი და ყოველნი სიკუდილად შემოსილნი წყლულებანი და ყოველნი ბოროტებანი.

ილოცვენ ტკბილო მამაო დავით, ილოცვენ და განმიხვენ წყალნი ღუთისაგან და მაცხოვარნი. ყოველთა ბრალთა და შეცოდებათა ჩუენთა საკუურნებლისა და მხსნელნი და მოწყალებისანი და აღმადლენ მართლ-მორწმუნეობა ჩუენი ყოველთა ზედა პირთა ქრისტიანისათა და განამრავლენ ჯვარნი და სამწყსონი სავანეთა და ადგილთა ამათ შენთა ცრემლითა და შრომითა და ღუაწლითა მოგებულთა. რათა ლოცვათა შენთა ოხითა, ჰკსნილნი ყოველთა ხილულთა და უხილავთა მტერთაგან და განთავისუფლებულნი საუკუნოსა სასჯელისაგან, სამარადისოთა მადლობითა აღვიარებდეთ წყალობასა სახსენებელსა შენსა, სურვილით მიახლოებულნი და თაყუანისცემისა შემწირველნი. დიდებისათვის მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ».

მღვდელმან ჩამოიღოცოს და შემდგომად წმიდის დავითის ხატს ემთხვივნენ ყოველნი.

ხოლო ხატის მთხვევნისა ზედა, მგალობელნი გალობენ ამას. ხმა დ.

ყოვლისა სოფლისა მხსნელო და მაცხოვარო უფალო იესო ქრისტე. ჩუენ ცოდვილთა და ულირსთა მონათა შენთათვის მხსნელად და მაცხოვრად ჩუენდა გამოჩინებულო. რომელმან ჯუაჰკსნისათვის ჩუენისა ჯუარი და სიკუდილი დაითმინე და ყოველთა ცხოვრება მოგუმადლე. აწცა მოწყალე ექმენ, სულთა და ხორცთა ჩუენთა გლახაკთა და შესავედრებელად ჩუენ ცოდვილთათვის აღძრულისა მამისა დავითის მიერი შუამდგომელობა და მეოხება შეიწყნარე ტკბილო სახიერო მეუფეო, რამეთუ არავინ გვაქუს ესრეთ კადნიერად შენ წინაშე მეოხი, ჩუენ ცოდვილთა იგივერი ქსე ვითარითა სახითა ყოფილთა შენთა. აჩუენე ძალი და ძლიერება შენი და მიაგე მადლი პირთა და განსაცდელთა შინა მყოფთა განრომა, ცოდვათაგან ჰხსნა და ყოველთა განსაცდელთაგან განთავისუფლება მონათა შენთა [1]).

დედოფალო მოხედენ ვედრებასა მონათა შენთასა და გვიხსენ ჩუენ ყოველთა განსაცდელთა და სნეულებათაგან.

---

1) ნამდვილი ამ წიგნისა აღწერილ არს ტფილისს დეკანოზის შვილის მღვდლის ზაქარიასაგან, აპრილს 11. 1777 წელსა, მეფობასა ირაკლისსა.

პირველ ოთხშაბათსა შემდეგ ამაღლებისა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესისა, ხსენება ღირსისა მამისა ჩუენისა დოდო გარესჯელისა და დღესა შინა ხსენებისა წმ. დავითისასა ხუთშაბათსა, ხსენება ღირსისა მამისა ჩუენისა ლუკიანე გარესჯელისა.

მისთანა მძოვარნი, დოდოს და ლუკიანე.

ქართუელთ მთიებნი, უღამონი ნათელნი.

უღელთა უწყლოდ, უპოვარნი კლდობენ.

მჴეცთ იმრავლებენ, გემოსა უცვმონი.

ალოკარვებენ, დღეს მდინარით მდგომადმდე[1]).

თქმული ნიკოლაოზ ჭყილელის მიერ.

---

1) ამათთ ღირსთ მამათათჳს სხუა არა რაჲ უწყით, გარდა ამისა, რომელიც რა იპოვების ცხოვრებასა შინა წმ. დავითისასა. ერთი მოთხრობა გვაუწყებს, ვითარმედ წმ. დოდო აღმოსავლეთით მოიწია საქართველოს და არა ქართველი იყო ნათესავით, ვითარ იტყვის იოსელიანი. უეჭუელ ცხოვრება მათი ვრცელი სადმე უნდა იყოს, რომელიც აწ დაკარგულ არს საუბედუროდ. არა თუ აღწერა მათისა წმ. ცხოვრებისა დაკარგულ არს უღმრთოების გამო ქართველთასა, არამედ წმ. სამარხონიცა მათი: წმ. ლუკიანესი სრულიად უპოვნელ, წმ. დოდოსი, რომლისა საფლავი მოჩანდა მისსა მონასტრისა საკრებო ეკკლესიასა შინა — აწ წყმამ აღავსო იგი სრულიად ქვიშით და ესრეთ საუკუნოდ დაფარა ჩუენგან, საუნჯე იგი ეკკლესიისა.

საბინინი. М. САБИНИНЪ

ႶႨႰႱႨ ႠႬႲႭႬ ႫႤႱႥႤႲႤ ႫႠႰႲႷႭႴႤႪႨ (ႫႤႱႥႤႲႤ).

ПРЕПОДОБНЫЙ АНТОНІЙ СТОЛПНИКЪ МАРТМКОПСКІЙ.

თა იანვარსა ით დღესა, ცხოვრება და მოქალაქობა ღირსისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუენისა ანტონ მარტომყოფელისა (მესჳეტისა) შემოკლებით.

მარტოდ მცხოვრები, კეთილ მწყობს ანტონი.
მთიებ საჩინოდ, მენიშე მნათი ქართუელთ.
ტჳრთი არმაღნად, ჰკიდავს ქრისტე მკცე ბერსა.
ბერწთა შჳლთ უსხამს, მომყმართა პურით ავსებს.
მარტმყოფს ფარვად ჰწევს, სულსა ალაღუთის სახლებს.

თქმული ნიკოლოზ ცფილელის მიერ.

იყო წმიდა მამა ანტონი შუამდინარელი და მოწაფე მამისა იოანესი. იყო წმიდა ესე განშორებულთა შორის ფრიად სათნო და წარჩინებული, ამან ყოვლად სანატრელმან წმიდა იგი ხატი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი, რომელი სახედ პირსა თჳსსა ტილოსა ზედა გამოსახა და აბგაროზს სასოება აღუსრულა და შემდგომად ამაღლებისა, თადეოსის მიერითა ჴელითა მიუვლინა და განჰკურნა კეთრისა მისგან ქუემდებარისა და ყოველითა სახლეულითა მისითა ნათელ-იღო. თადეოზისმიერითა ჴელითა და შემდგომად მისსა ძე კაცისა აბგაროზისა და კუალად შემდგომი მეფობისა მისისა ენაცვალნეს მათ მეფობათა ოდენ და არა ღმრთისმსახურებათა; რამეთუ განდგომილ-ქმნეს ღმრთის მსახურებასა და დამონებულ ეშმაკთა საოცრებასა. რამეთუ რა იგი აბგაროზსსა ყუა ეშმაკთა და ვითარ შემუსრნა და განუდგა მისი, ენება შურისგება, რათა მოუზღოს ეშმაკთა. ხოლო ძუელის-მის სამზორველისა დამკობისა და მხობათა ხატის-მის საუფლისათა, რომელი აღმართა აბგაროზ ბჭეთა ზედა ქალაქისათა, სადა იგი ემართა კერპი ბილწი; რამეთუ მან დაუსჳწნა ხატი იგი ტილოსა, ფიცარსა ზედა გარდართხმული, რათა ყოველნი შემავალნი მუნ შინა ხილვითა თაყუანისცემდენ. მაშინ ბილწმან წჳილის-წულ მან აბგაროზისმან აღირჩია დღე კეთილობისა წილ უსასურობა და ხატი იგი ვარ ჰყო და ეშმაკთა შეუდგა და იგონა ხატისა მის ქრისტესისა, რათა წარწყმიდოს იგი.

მაშინ ეპისკოპოსმან მის ქალაქისამან გულის ხმა ჰყო განზრახვა ბოროტისა მის და განცება ღირსი და მემსგავსებული მის ჟამისა. რამეთუ სადა იგი ხატი ესვენა, კამარედად ქმნილ იყო და წმიდამან ეპისკოპოსმან დადვა კანდელი აღნთებული, საფარველად ტაძრისა მის, აღმართა კეცი წინა პირსა ხატისასა და აღმოყო რა კარი იგი კამარისა და შეაფარიდა, რომელ ყოვლად არა ეტყობოდა. თუ ერთი რომელ უახლეს არს და შემდგომად უკანასკნელთა დღეთა და ჟამთა, ხოსრო, სპარსთა მეფე, (613 წ.) მოადგა ედესის ქალაქსა და უწყო თხრა ქვეშე ზღუდესა და ეგრეთ შევიდეს, რომელ ვერა აგრძნეს თუ ჰბრძავსო. მაშინ ღმერთმან არა დაივიწყა უტყუველი აღთქმა, რომელ აღუთქუა, ვითარმედ «ზღუდე გარეშე ედესიისა» და მშობელისა თჳსისა მეოხებითა, ეცხადა ეპისკოპოსსა მის ქალაქისასა, გამოეცხადა დედა ღმრთისა და ჰრქუა, ვითარმედ იმას, რომელსამე ბჭესა ზედა არს ხატი იგი ჴელით უქმნელი და დაფარული» და ვითარცა განიღვიძა ეპისკოპოსმან, გულის ხმა ჰყო ჭეშმარიტით ძილსა შინა ჩუენებულსა მას და განთიად წარვიდა ლიტანიით, აღგილსა მას და ჰპოვა წმიდა ხატი იგი ყოვლად განურყუნელი და კანდელი იგი წინაშე მისსა აღნთებული ეგო, ეგე ოდენსა ჟამთა სიმრავლესა შინა და გარდაასწუეთეს ზეთი მის კანდელისა მბრძოლთა მათსა ზედა მის ქალაქისათა და მეყსეულად, ვითარცა მიახლდა, მიედვა და დაიწუნეს და ვითარცა მტუერი განიბნივნეს და უჩინო იქმნნეს; ხოლო რომელი იგი კეცი საფარველად მის ხატისა აღმართებულ იყო, მას ზედა გამოსახულ იყო სხუა ხატი და მსგავსება წმიდისა მის საუფლოსა ხატისა, რომელი იგი სწორებით პატივ იცემებოდეს და ნესტორიანთა ეკკლესიასა შინა დაესვენნეს.

მაშინ წმიდამან მამან ანტონიმ იძია მოძღურისა თჳსისა გზა და ისწავა ჭეშმარიტი და ცნა, რამეთუ წარვიდა სომხითის ჩრდილოეთით კერძო, სხუაიაა თანა მოწაფეთა, რომელთა აწ მოვიხსენნეთ, დავით და დოდო და შიო ანტიოქიელი და რვანი სხუანი მოწაფენი იოანესნი, ერთის საზღურისანი: ესე ცნა წმიდამან ანტონი, აღიძრა ტრფიალებითა მოძღურისა თჳსისათა და ესეცა ეძვინებოდა გულსა თჳსსა, რომელ ნესტორიანთა ეკკლესიასა შინა იყვნეს საუფლონი იგი ხატნი და აღიღუნა კეცი რომელი საფარველად მის ხატისა ყოფილ იყო და ხატი ქმნულ იყო. ესე უჩინარად წარმოიღო, წინა ძლიერთა ანგელოზისათა და უწყებითა ზეციერითა, ჩრდილოეთს [1]) და

---

1. თუ ეს ქართლის ცხოვრების მოთხრობა ჰსწორე არს, აქ უნდა იყოს ჩამატებული ქვეშმო ეს მოთხრობა, რომელიცა ვჰპოვე მეფის დავით იმამ ყული ხანის გუჯარსა შინა. რომელიც მიცემულ იყო მის მიერ (რუსთვის) მარტმყოფის ეკკლესიისათჳს ქორონ..უი (1722 წ). 4 ავგისტოსა: «ოდეს ყოვლად სანატრელი დაემკჳდრა იოანეს თანა მთასა ზედა ზედაძენისასა, შემდეგ რაოდენისამე დღისა, ბრძანებითა ღუთისმშობლისათა, წმ. იოანემ განუტევა ნეტარნი მოწაფენი თჳსნი საქადაგოთ; რაოდენნი მათგანი წარვიდნენ ქართლს, მიემთხვივნეს მთასა ღვალეთისასა. ზოგნი წარვიდეს კახეთს. რომელთა შორის იყო ეს სანატრელიცა მამა ანტონ. ოდეს ესმინა მას ბრძანება მამისა თჳსისა წარსვლა საქადაგოთ, იპყრა ჴელსა შინა თჳსსა წმ. ხატი უფლისა, რომელიც აქუნდა მას მარადის, სახარულით შეუდგა კჳალსა სამოციქულოსა. პირველად მოვლო ქადაგებითა ჩრდილოეთის რენი მთისა ზედა მწისანი და მკჳდრთა მათთა კერპთმსახურთა უქადაგა უფალი ჩუენი იესო ქრისტე. მრავალნი მათგანნი მოაქცივნა და ნათელს ჰსცა, სახელითა წმ. სამებისათა. შემდეგ ამისა, ოდეს განავრცო სარწმუნოება, დაუტევა აქ მღუდელნი, წარვიდა თჳთ საქადაგოდ კახეთს, განვლო მთა იალღოსი, მივიდა და მოიკითხა თანა მოღუაწე თჳსი ღირსი და ნეტარი მამა ზენონ იყალთოელი. შემდეგ რაოდენისამე დღისა ნეტარმან ანტონ დაუტევა იყალთო, მივიდა თანა მოღუაწესა თჳსთა და მოიკითხა ღირსი და ნეტარი იოსებ ალავერდელი. მასთანა ღირსმან დაჰყო ფრიადი დრო, დამტევებელმან რაოდენისამე შემდეგ დღისა სხუათა თანა მოღუაწეთა, დაემკჳდრა ხევსა შინა ლოპოტანისასა, აქა დამკჳდრების შემდეგ, მოვლო სანატრელმან ქადაგებითა ყოველნი სანახებნი მის ადგილისანი და დაარწმუნებდა ყოველთა მათ

მიიწია მტკჳარსა ზედა, განვლო იგი და დაემკჳდრა აღმოსავალით, ვითარ ოთხ მილიონ, ნაპრალსა კლდისასა, შინაგან მიათა აკრიანთა: იოანეს ახილვიდა ვითარ ხუთ მილიონ, და შიოს ვითარ ცხრა მილიონ, დავით, დოდოს ათ სამეტ მილიონ. ხოლო შენ ოქჳფსვე, რომელ წმიდისა ამის ანტონისა ედგნეს საზრდელად გუამისა თჳსისა ირემნი და იყო მთა უღალი და სერტყიანი და იყო ქალაქი ვითარ ერთ მილიონ, მცირე და ესე ირემნი წარჴდიან ველსა და ვითარ ჟამი მოვიდის, მთისა მთოვა-დიან, წყაროს; ვითარ მწყემსნი, მოვიდოდეს ჟამეულად. ხოლო ერთსა ოდენ ჟამსა მიიწიენეს უკუ-მოდ და ფრთხინ და უკან ნუკრი მოსდევდა, გორც შეკჳეთილი და ესე და უკჳრდა წმიდასა მას და თქუა გულსა შინა თჳსსა, თუ «სადა ვინ შეემთხჳა». რამეთუ არა უწყოდა სიახლე მის ქალაქისა და მყის ვითარცა კაცთა თუალ მმრუმედ ხედვასა თანა ჰრქუა ორა არს ეგეო და მათ ვითარცა ბარ მეტ-უჳმლთა თავ მიზიდვით ჰრქუჳს. შემომიდექ და გიჩვენოთ და შეუდგა კუალსა მათსა და მიიწია მას ადგილსა სადა იგი შემთხვეულ იყო მაიდა და აჰა მთავარი მის დაბისა მოვიდოდა ნადირობად და წინა შეემთხვია და ჰრქუა. ვინ ხარ: ხოლო წმიდა იგი კელითა უჩუენებდა სადა იგი იყოფოდა და ყოველსავე საქმესა, რამეთუ ენა არა ესმოდა: მაშინ მთავარმან ჰრქუა. მე შენი არა მესმის და რომელ ეგე კელითა მეუბნები ეგეცა მოგკუეთო: და ჰრქუა. წარიყუანეთ მჴედლისა თანა და ვითარცა მიიყუანეს, მჴედელმან მანთი გაახურვა და გამოიღო, რათა ხელი მოჰკუეთოს და დავარდა ქვე და ხელსი ვითარცა მეშანი შეექმნნეს. მაშინ წმიდამან მიჰყო ხელი, და ვითარცა ნაკუეთცხალი ხელითა აღებული მიუპყრა და ჰრქუა. აჰაცა აღრე ბრძანებული შენდაო და იგი განკრთა საკჳრ-ნელსა მას ზედა ხილვასა და მსწრაფლ მიუმცნეს მთავარსა და ჰრქუჳს ყოველი ხილული და მან ბრძანა, რათა წინაშე მისსა მიიყუანონ და ვითარცა მიიყუანეს, ჰრქუა მას. რა ჰგონებავს სიკუდილ და ყოველი მიგცე: ხოლო მცირედი ქუა უჩუენა მას, ვითარ სამეული და ილოცვა და ცნეს რამეთუ მარილი უნდა და მოართუჳს ორი ოდენ ქუა განუტეხელი და მან მოხლითა ერთი ლიტრა და წარვიდა და ალოცა ფერთა თჳსთა და იყოფოდა ხატსა მას წინაშე ვიდრე აღსასრულადმდე ცხოვრებისა მისისა და წმიდა იგი წმიდათა შინა მიიცვალა და ნაწილნ დაგჳტევა ხატი იგი საუფლო და არს ვიდრე დღეინდელად დღემდე უჩინრად და სასწაულთა მოქმედამს განცხადებულად, რომელ უჩვენილეს არ აღრიცხვა ზღჳს ქჳშათა ვიდრე საკჳრჳელებათა საუფლოსა მის ხატისათა; გარნა ვინათგან ღმერთი მხოლოდ არს მოქმედი სასწაულთა, მანვე მხოლომან უწყის სიმრავლე სასწაულთა მისთა და: უკეთუ სოლომონცა იყო, ვერცა მან შეუძლოს აღრიცხვად თჳნიერ ღუთისა შეწევნისა.

მრავლითა საკჳრველებითა, რომელნი იქმნებოდენ ხატისაგან მის საუფლოსა. მობაძავნი მის მოღვაწენი მრავალნი დაუტევებდენ სოფელსა და მონაზონ იქმნებოდენ, რომელნი დაემკჳდრებოდენ მას ლავრასა შინა. — ა-დამტევებელი ადგილი იგი მრავალთა მომსვლელთა, ნეტარმა აღურჩია ხხუა ადგილი ალაზნისა გაღმა. რომელზე აღუშენა მათ მონასტერი. შემდეგ ამისა, არა უდებ ქმნილი — ნეტარმა დაუტევა მონასტერი თჳსი. მოვლო ქუჳ-კახეთი ქადაგებითა და დაემკჳდრა უვალსა მთასა ზედა ახმეტისასა. შემდეგ რაოდენისამე ჟამისა პოვნილ ქმნილ მცხოვრებთა მიერ ახმეტისასა და რათა შეაწუხებდნენ მას; დაუტევა ადგილი იგი თჳსი და მიემთხჳა მთასა არაგ-ნისასა, ანუ აწინდელ მარტყოფისასა.

ႱႠႧႠႧႡႨႱႨ ႠႬႣႭႬႨႱႠ.

მღვდელმან.

კხლ-არსი: ამინ. დიდება შენდა ღთო ჩნო. მეუფეო ზეცათაო. წო ღთო. უდ წმიდაო. მამაო ჩნო. რთჲ შ. არს. ამ. უფო შენ. იბ. დიდება. აწდა.

მოვედით თაყუანის-ვსცეთ მეუფესა ჩნსა ღთსა, მოვედით თაყუანის-ვსცეთ და შევურდეთ ქსა მეუფესა ჩნსა ღთსა.

მოვედით თაყუანის-ვსცეთ და შევურდეთ თჳთ ქსა მეუფესა და ღთსა ჩუენსა.

უფლო შეისმინე ლოცვისა ჩემისა, ყურად-იღე ვედრება ჩი ჭეშმარიტებითა შენითა, შეისმინე ჩი სიმართლითა შენითა და ნუ შეხუალ სასჯელსა მონისა შენისა თანა, რ არა განმართლდეს შენ წე ყოველი ცხოველი, რ დევნა მტერმან სული ჩი და დაამდაბლა ქუეყანად ცხოვრება ჩი, დამსუა მე ბნელსა შ, ვა მკუდარი საუკუნო და მოეწყინა ჩემ თანა სულსა ჩემსა და ჩემ შის შემიძრწუნდა გული ჩი. მოვიხსენე დღეთა პირველთა და ვიწურთიდ ყოთა მრთ საქმეთა შენთა და ქმნულსა ჴელთა შენთასა ვზრახევდ, განვიპყრენ შენდამი ჴელნი ჩემნი და სული ჩი, ვა ქუეყანა ურწყული შენდამი, მსთუად შეისმინე ჩი უფლო, რ მოაკლდა სულსა ჩემსა, ნუ გარემიიქცევ პირსა შენსა ჩემგან და ვემსგავსო მათ რლნი შთავლენან მღჳმესა, მასმინე მე განთიად წყალობა შნი, რ მე შენ გესავ, მაუწყე მე უფლო გზა, რლსაცა ვიდოდე, რ შენდამი აღვიღე სული ჩი, მიხსენ მე მტერთა ჩემთაგან, უფლო რ შენ შეგევედრე, მასწავე მე, რათა ვჰყო ნება შენი, რ შენ ხარ ღთი ჩი, სული შენი სახიერი მიძღოდეს მე ქუეყანასა წრფელსა, სახელისა შენისა თჳს. უფლო მაცხოვნე მე და სიმართლითა შნითა გამოიყვანე ჭირისაგან სული ჩემი და წყალობითა შნითა მოსრნე მტერნი ჩემნი და წარსწყმიდნე ყოლნი მაჭირვებელნი სულისა ჩისანი, რ მე მონა შენი ვარ. დიდება. აწდა ალილუია გ. გზის.

ღი უფი და გამოგჳჩნდა ჩნ კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა. მუხლი ა.

აუარებდით უფალსა, რ. კეთილ, რ. უკნე არს წყალობა მისი. მუხლი ბ.

ყოველი თესლები გარე მომადგეს მე, სახელითა უფლისაჲთა ვერეოდე მათ. მუხლი გ.

არა მოვკუდე, არამედ ვცხოვნდე და განვაცხადნე საქმენი უფლისანი. მუხლი დ.

ლოდი რლ შეურაცხ-ჰყუეს მაშენებელთა, ესე იქმნა თავ კიდეთა, უფლისა მიერ იყო ესე და არს საკჳრველ წე თუალთა ჩნთა. ტროპარი ჴმა. ჱ.

ახატად ღთისა შექმნილმან წო, არა უდებ-ჰყავ პატივი ხატისა ქსი, თჳნიერ ყლისა კაცთასა გამოსახულისა, რ იხილე რა ჴელთა შა ურწმუნოთასა განხურვებულმან შურითა სალთოთა; იტჳრთე მხართა შა მტჳრთველი ყოთა და მოუძღუანე ქართველთა ერსა, მოღუაწეთა მშუენიერებაო ანტონი, ევედრე ქსა ღთსა შეწყალებად სულთა ჩნთა თჳს. დიდება და აწდა. ღისმშობლისა.

დედოფალო შეიწირე ვედრება მონათა შენთა და გვიხსენ ჩნ, ყოვლისაგან ჭირისა და მწუხარებისა. მიწყალე მე ღთო. სრულიად.

გალობა, ა. ჴსძლის პირი გმა წ.

«ისრაილი მონა ქმნილი, გამოიხსენ უფლ, მკლავითა შნთა მტკიცითა, ამისთჳსცა გიგალობთ, რლიცა დიდებულხარ». ღირსო მამაო ანტონი, ევედრე ღმრთისა ჩჳნთჳს.

მონაზონთა სიქადულსა, მოღუაწესა ანტონის, უდაბნოთა ქალაქ მყოფელსა, საცთურთა განმდევნელსა, მორწმუნენი უგალობდეთ. ღირსო.

ღვ განბრძნობილსა ანტონის, ყლნი უგალობდეთ, რ მარხვსა შრომითა, ვნებანი განიოტნა და ქესა სათნო ეყო. დიდება.

იოანეს და ილიას მიემსგავსე სეტყრო და პატივსაცა ღვსა, მათ თანა ჩნთჳსცა მეოხ-გჳყავ, რათა იხსნნეს სულნი ჩნნი. აწდა.

უზესთაეს ბუნებათა შენგან განკაცებულსა ღისა, ევედრე დედოფალო, ყოაგან ურჩთა გამოხსნად მონათა შენთა. გალობა, გ. ჴსძლის პირი

«არა ვინ არს წდა ვრ უფ და არა ვინ არს მართალ ღისა ჩუსებრ, რლსა უგალობთ, არა ვინ არს წმიდა შენებრ უფლო». ღირსო მამაო ანტონი.

ღირსისა ანტონის საჴსენებელსა, ვა თანამდებსა, ვდღესასწაულობდეთ და ქესა ვადიდებდეთ, განმანათლებელსა სულთა ჩჳნთასა. ღირსო.

ქუნასა ზა მოღუაწე იყავ, სანატრელო ანტონი, მსახურო ქესო და პატივცემულ იქმენ, მის მრ ზეცისა სასუფეველსა. დიდება.

ეკკლესია ქართლისა აღასრულებს დღეს, სახსენებელსა შენსა და ევრჩება მეფე ქესმოყვარე, მოღუაწეო ანტონი, გჳთხოვე ღისაგან დიდი წყალობა. აწდა.

ჴმევ და ქალწულადვე ეგე სამარადისოდ და უქორწინებელად, ღისა დედა იქმენ, სანატრელო მარიამ, რლსა ევედრე სულთა ჩნთა თჳს. წარდგომა გმა წ. აქა შეგვიწყალენი.

ზეცისა შჳნბათათჳს, დასთრგუნე სიყუარული სოფლისა და შეურაცხ-ჰყავ ვა აჩრდილი, ჰოი! ღვ განბრძნობილო მამაო, რ. ვა გონიერი ვაჭარი, ეძებდი კეთილსა მას მარგალიტსა და რაჟამს ჰპოვე იგი მიეც ყოვე და იგი ხ მარტო მოიყიდე და ურიცხჳნი განამდიდრენ, ამისთჳს ვდღესასწაულობთ ჴსენებასა შენსა, ღთშემოსილო ანტონი, ევედრე ქესა ღისა, რათა ცოდვათა შენდობა მოგჳანიჭოს, რლნი სურვლით ვდღესასწაულობთ წსა ხსენებასა შენსა. გალობა, დ. ჴსძლის პირი.

«მესმა მე ქე სმენა და შემეშინა, რ მამისაგან არა დააკლდი და კაცთა შინ გამოსჩნდი, ცხოვრებისათჳს სულთა ჩნთასა მრავალ მოწყალეო». ღირსო.

გესმა რა ღირსო სიტყუა სახარებისა, მყის თქჳსვე დაუტევე ზრუნვა სოფლისა, აღიღე ჯი შჳ და შეუდეგ შენ, ქესა ღთსა და სათნო ეყავ, მამაო ანტონი. ღირსო.

ერთგულთ განემზადე მონებად ღისა, ყოველთგან მოიძაგე გულისთქმა ხორცთა, ღირსო მამაო ანტონი და მოელოდი, მოღებად მადლსა მას ქეს ღისასა ნეტარო. დიდება.

მოციქულებრნი ღუაწლნი აღასრულენ შენ და ღირს-იქმენ მოღებად მადლსა ღისაგან და ჰხედვიდი მოწყვენადთა და კურნებასა, მიჰმადლებდი შენ სენსა კაცთასა: აწდა.

ვერ შემძლებელ ვართ ქებად, შემსგავსებულად, სიწმიდისა შისა, ღისა დედაო, რ. ზესთა იპოვა ცნობათა ჩნთა დიდებულება ში წო. გალობა. ე. ჰსძლის პირი.

ღაღმსთობილნი შენ გიგალობთ, ეჲ მაცხოვნენ ნნ, ვა საზიერ-ხარ, რ სხუა ღთი არა ვიცით. ღირსო.

ღირს იქმენ მოღებად, მადლსა ღისაგან შენ ანტონი, რ დაიმკჳდრა სულმან წმნ სულსა შენსა. დიდება.

რლნი სურვილით აქებენ დღესასწაულსა შენსა, სანატრელო ანტონი, უთხოვე გამოხსნა ჭირისაგან. აწდა.

მსახურ ქესო, ღირსო ანტონი, მეოხ გვეყავ რლნი აღვასრულებთ სახსენებელსა შენსა სანატრელო. ღირსო.

მდ შობისა ქალწულად ჰგიე უბიწოო, რ. სიტყუა ღისა, ჰშვე ღირსო ხორციითა, სოფელსა. გალობა. ვ. ჰსძლის პირი.

მომეც მე სამოსელი ბრწყინვალე, რლნ შეიმოსე ნათელი სამოსლად, ღთო მეოხებითა მოწამეთათა. ღირსო.

სახე კეთილისა იქმენ მონაზონთა ანტონი სანატრელო, სამწყსოთა შნთათჳს, ნუ დასცხრები ვედრებად, ღისა მრთ. ღირსო.

კადნიერება გაქუს ჳისა მრთ, ანტონი სანატრელო, ითხოვე შეწევნა, რათა განვერნეთ მტერ-ს სულთა ჩნთასა. დიდება.

მოაკუეთენ ვნებანი ხორცთანი, მოღუაწებისა მრ წო ანტონი, შეწევნითა სულისა წისათა. აწდა.

რლნ გვიჰშვე ხორციითა სიტყუა, სიტყჳსა მრ სძალო იხსენ გზით მახეთაგან მტერისათა სულნი ჩნნი. მერმე და მერმე. რ შენ ხარ მეუფე მშჳდობისა. კონდაკი კმა. ბ.

სანათობად მზეებრ ბრწყინვალედ მოეცნეს ქართველთა ერსა, ათორმეტ რიცხჳსი მამანი ყოვლისა სოფლისანი და მშუვნიერებანი უდაბნოთანი, ხ შის მათთა ბრძენი ანტონი, იდიდებოდეს დღეს ჩნ მრ. რლნ მოგვისწერდა, ხატი წი ხელითა უქმნელი, მფარველად მეფისა ღის მოყუარისა და საცოდ ყოვლისა სოფლისასა. იკოსი.

რაჟამს გესმა კმა ჳისა, ერჩდი მას მოსწრაფებით და შეუდეგ ღირსად და მისდევდი მცნებათა მისთა, შიშველ იქმენ ნივთთაგან მსოფლიოთა და ყოთაგან ზრუნვათა მისთა მოცალე იქმენ, განსჳენ უდაბნოდ სანატრელო და მოძღჳრისა იოანეს შეეყავ, დიდსა მნათობსა და მის თანა მზრახველობითა ზრახვასა ღირს იქმენ, წითა გონებითა სასუფეველისა შისასა, რლისა თანა ოხად ნუ დაადგრები ღისა მრთ მამაო და ფარვად მეფისა ღის-მოყუარისა და საცოდ ყოვლისა სოფლისა. წარდგომა კმა. დ.

პატიოსან არს წ~ე უ~ისა სიკუდილი წ~ისა მისისა. მუკლი. რა მივაგო უფალსა ყოვლისა თჳს. რ~ლი ესე მომაგო მე. ყ~ლი სული. სახარება. ლუკასაგან წ~ისა სახარებისა საკითხავი. მოხედენ.

აღსდგა იესო ადგილსა ველსა და ერი იგი მოწაფეთა მისთა და სხჳსა ერისა სიმრავლე ყოვ~ ჰურიასტანით და იერუსალიმით და ზღჳს კიდისა ტჳროსით და სიდონით, რ~ლნი მოსრულ-იყვნეს სმენად მისგან და განკურნებად სნეულებათაგან მათთა და ურვილნი იგი სულთაგან არა წ~ისა განი- კურნებოდეს და ყ~ლი იგი ერი ეძიებდა შეხებად მისა, რ~ ძალნი გამოვიდოდეს მისგან და განჰკურ- ნებდეს ყოველთა. და თჳთ აღიხილნა თუალნი მისნი მოწაფეთა მ~რთ და ეტყოდა. ნეტარ ხართ გლა- ხაკნი სულითა, რ~ თქუენი არს სასუფეველი ღ~ისა. ნეტარ ხართ თქ~ნ რ~ლთა გშიის აწ, რ~ განძღეთ. ნე- ტარ ხართ, რ~ლნი ჰსტიროთ აწ, რ~ იცინოდეთ. ნეტარ იყვნეთ, რაჟამს მოგიძულნენ თქ~ნ კაცთა და ოდეს გამოგასხნენ თქ~ნ და გაყვედრებდენ და განჰხადონ სახელი თქ~ნი, ვ~ა ბოროტი, ძისათჳს კა- ცისა, გ~ნ მას დღესა შ~ა და მხიარულ იყვენით, რ~ აჰა ესერა სასყიდელი თქ~ნი, მრავალ არს ცათა შ~ა.

მეოხებითა ღ~რსისა მამისა ჩ~ნისა ანტონისათა, მოწყალეო აღჴოცენ ცოდვათა ჩ~ვ~ნთა სიმ- რავლენი. დიდება იგივე და აწდა. მიწყალე მე ღმერთო. აცხონე ღ~თო ერი შ~ნი. წყალობითა და მოწყალე. გალობა. ზ. ჴსძლის პირი.

ძუელსა ებრაელნი საკმილსა შ~ა, ვიდოდეს ცეცხლსა შ~ა კადნიერებით და შეცვლილნი ესრეთ ღაღადებდეს და იტყოდეს, კ~ხლ ხარ შენ უ~ო ღ~თო მამათა ჩ~ნთათო. ღირსო.

იჳნეს ყამნი შენნი ანტონი, კიბე სამოთხეთა ჩ~ვ~ნებათა დღითი დღე და მით ზრახვიდი დაუ- ბადებელსა და იტყოდი, კ~ხლ ხარ შენ უ~ო ღ~თო მამათა ჩ~ნთათო. ღირსო.

ნათლისა სუ~ფ~ტ იქმენ ანტონი ბრწყინვალებათა სულისა წ~ისათა და წინასწარმეტყუელ მონაზონთა და იტყოდი კ~ხლ, ხარ შენ უ~ო ღ~თო მამათა ჩ~ნთათო. დიდება.

გამოიხუროვე ბრძმედსა შ~ა განსაცდელთასა, ვ~ა ოქრო ჰრჩეული და განბრწყინდი მადლისა მიერ და ღაღადებდი, კ~ხლ ხარ შენ უ~ო ღ~თო მამათა ჩ~ნთათო. აწდა.

სიბრძნემან ყ~ლთა დამბადებელმან, იშენა სახლი თჳსი შ~ნგან ქალწულო და მოწყალებით გა- ნაახლა ბუნება ჩ~ნ ქმნილისა, ღ~ნ მამათა ჩ~ნთამან, ღ~ისა მამისა სიტყუამან. გალობა ჱ. ჴსძლის პირი.

ომთასა შ~ა მოსეს თ~ა მზრახჳელმან, მაყუალოვანით, სახედ გამოაჩინა და ქალწულისაგან შო- ბილსა უვნებელად ყ~ნი ვაკურთხევთ და აღვამაღლებთ მას უკ~ე. ღირსო.

რ~ლნცა აღიდე დიდებული, ღ~ნ ჩ~ნმან გჳრგჳნოსან ჰყო- ყ~ლნი ვაკურთხევთ და აღვამაღლებთ მას უკ~ე. ღირსო.

უდაბნოთა შ~ა, ღ~ისა-მსახურებით და ახოვნად მოღუაწეს ანტონის, ყ~დ დაუცხრომელად უგა- ლობდეთ და აღვამაღლებდეთ ღ~ისა უკ~ე. დიდება.

აღინებ შენ წყალსა კურნებისასა, მომავალთა შენდა სარწმუნოებით, მამრთელებელად, სენთა უხილავთა და ხილულთა, რ. მოიგე ესე ნაცვალ შრომათა შენთა. აწდა.

რ~ლნცა ანგელოსისა სიტყუა შეიწყნარე და ღ~თი მხოლო გჳშვე და ნათელი სოფელსა გა- მოუბრწყინვე, ყ~ნი გაკურთხევთ და აღგამაღლებთ შ~ნ უკ~ე. გალობა. თ. ჴსძლის პირი.

ორლნ წწრ-მოასწავა, მიაპა უხრწნელად, მომცემელსა ჴსჯულისასა, მთასა ზჱ სინასა, ცეც-
ხლითა მაყლოვანსა მას შა, დაუდუმებელად მას ვადიდებდეთ. ღირს.

რლნ სამეუფებელნი, სიავლისანი განიძარცვნა და შეიმოსა საჴურმტელი ქესი, ანტონის, ვა სულთა ზ̃სთა მეოხსა, დაუდუმებლად მას ვადიდებდეთ. ღირს.

მართალო ანტონი, სათნოებათა მოგებითა ზეცად აღიწიე და შრომანი შესწირენ ღისა, რ ცზისა მიერ იწროსა შეხეჭდ სასუფეველად და დაემკჳდრე. დიდება.

აატნი სათნოებათანი, მოღუაწებათა მრ გეიალად-მსახურებისა, წამლითა გამოსახენ და ხატ ღისა ჴტბით, სული ში განაბრწყინეჰ. აწდა.

შენ ქალწულო გექმნა სახე, მაყუალი აღგზებული, რლი ცეცხლისა მისგან შეუწუელად დაიცევ, რ უხრწნელად დაიტიე, ცეცხლი ღთაებისა და უვნებლად შშევ. ღირს არს, სდ.

წო. ღთო. ყდ წო. მამაო ჩნო. რ. ში არს სუფევა. მიწყალენ ჩნ უო. დიდება. უო შეგვიწყალენ ჩნ. აწდა. მოწყალებისა კარი განგვიღე. შეგვიწყალენი..... შეისმინე ჩნი ღთო მაცხოვარო ჩნო. უფლისა მრთ ვილოცოთ. საკედრებელი.

იქაოი! ღირსო ჲ სანატრელო მამაო, რლი აქა გრებულისაგან შორად მარტოდ მეოფ იყავ და აწ ზოგად ყლია წოა თანა დამკჳდრებულ ხარ, ტკბილო და საწადელო ანგელოსთა შორის, მოქალაქეო ზეცისა იერუსალიმისაო, ღირსთა შორის გჳრგჳნო, წთა შორის თუალო პატიოსანო და მრავალთა სასწაულთა მოქმედო და ღისა მრთ შუამდგომელო ყლთა შენდა მვედრებელთაო, წო ანტონი ყდ განათლებულითა ლოცვითა შენითა, მეოხ გეყავ, შენგან შეყუარებულისა ქეს ღისა მრთ, რლისა წე ბრწყინვალითა გჳრგჳნითა იხარებ საუკუნოდ, რათა მოგუმადლოს სიწმიდით მოქალაქობა, სულიერთა და ხორციელთა ვნებათაგან განთავისუფლება, წყლულია განკურნება და ყოვლისა განსაცდელისაგან ხსნა, რომელსა უგალობით, ვაქებთ, ვაკურთხევ, თაყუანის ვსცემთ და აღვამაღლებთ უკუნითი უკე ამინ. მღვდელმან ხამოილოცოს. მგალობელთა კს.

ჴოი! ყდ სანატრელო მამაო ანტონი, რომელმან მოუძღუანე ქართველთ ხატი მაცხოვრისა ჩნისა იესო ქესი და აღაგზენ გულსა შინა შენსა ცეცხლი სიყუარულისა და წინაშე მისა სდგახარ. ვა ლამპარი ბრწყინვალედ აღნთებული, სამარადისოდ კადნიერება გაქვს წინაშე მისსა, მეოხ გეყავ მვედრებელთა შენთა.

თ̃ა მაისსა ზ დღესა, ხსენება ღირსთა და ღმერთშემოსილთა მოწაფეთა წმ. იოანესი, სტეფანე ხირსელისა, ზენონ იყალთოელისა, თადეოს სტეფანწმიდელისა, ისიდორე სამთაველისა, პიროს ბრეთელისა და მიხაილ ულუმბელისა [1]).

ღირსნი და ღმერთ შემოსილნი წმ. მამანი, ცხოვრება, რომელთა არა მოაწია ჩუენამდე, ვითარ უწყით, იყვნენ მოწაფენი წმ. იოანესი. — ოდეს ებრძანა წმ. იოანეს ღუთისმშობლის მიერ, წარგზავნა მოწაფეთა თჳსთა საქადაგოთ. მაშინ მოუწოდა იგინი და შემდეგ გამოცხადებისა მათდა ბრძანებისა ღუთისასა, მიუმცნო მათ მცნება და სწავლა, რომლითა განამტკიცნა იგინი [2]) და განუტევა საქადაგოთ. — რომელნი მათგანი წარვიდნენ ქართლს და რომელნი კახეთს; წმ. მ. პიროს, მიხაილ, თადეოს და ისიდორე წარვიდნენ ქართლს და მოვლეს იგი ქადაგებითა, არამედ ზენონ და სტეფანე, წარვიდნენ კახეთს და მოვლეს იგი ქადაგებითა ღუთისათა. ამათ წმ. მამათა სრულიად განავრცეს სარწმუნოება ქრისტესი და სრულიად მოსპეს უსჯულოებაჲ და დაშრიტეს ცეცხლის მსახურება.

წმ. და ნეტარი სტეფანე, შემდეგ მრავლის მოღუაწებისა ქუეშე კახეთს, აღაშენა მონასტერი თჳსი ხირსის სოფლის მოახლო, სახელსა ზედა წმ. სტეფანესა, — რომელსა შინა დაიდვა წმ. გუამი-მისი, — სავსე სასწაულითა და ნიშებთა.

წმ. ზენონ, შემდეგ მოციქულებრივისა მოღუაწებისასა მთათა შინა ზემოკახეთისასა აღაშენა მონასტერი თჳსი იყალთოს, ეკკლესიითურთ, რომელსა შინა დაიდვა მრავალ მოღუაწე გუამი მისი — სავსე სასწაულითა.

წმ. თადეოს, ანუ თათე, — ოდეს დაემკჳდრა წმ. იოანე მთასა ზედა ზედაძენისასა, შემდეგ რაოდენისამე დროისა, იწყო ერმან ქართლისამან მისვლა წმიდისადმი და მრავალნი მობაძავნი წმ. მის ცხოვრებისანი, ევედრებოდეს მას, რათა ჰსცეს მათ ნება მისთანა ცხოვრებად — წმ. იოანე არა დააყენებდა მათ, არამედ აღუშენა მათ მონასტერი მთისა მის ძირსა, სადაცა აწ ინახვის სოფელი საგურამო — და მონასტერი იგი მიუმცნო მოწაფესა თჳსსა თათეს, — განმრავლდა ფრიად მცხოვრებნი მის მონასტრისანი და მოღუაწეთაცა მიერ აღივსო იგი, — რომელთა დაუტევებდნენ ადგილსა თჳსთა და წარვიდოდნენ მთათა მათ სადაცა მრავალნი კერპმსახურნი დარჩომილ იყვნენ და შემდეგ ქადაგებისა, ნათელსა ჰსცემდენ და ჰყოფდენ იგინი ქრისტიან. შემდეგ გარდაცვალებისა წმ. იოანესსა-

1) ცხოვრებამან მათმან ჩუენამდე არა მოაწია — არა უწყით თუ სადა ჰქონოდათ იგი.

2) სწავლა იგი ნახე ცხოვრებასა — წმ. იოანესსა. ძუელი მატიანე, რომლიდგან გამოვიღე იგი აღწერილ არს X საუკუნესა შინა, — არსენი კათალიკოზის მიერ, რომელიც იპოვება სამეცნიერო აკადემიის ბიბლიოთეკასა შინა პეტერბურღში.

დაუტევა მონასტერი იგი წმ. ილია დიაკონს და თჳთ აღიღო წმ. ჯუარი და სახარება და მოვლო ქადაგებითა მთისა სანახებნი, სადაცა აღაშენა მრავალნი ეკკლესიანი. რომელთა შინა საჩინო მათთა შინა არს ეკკლესია წმ. სტეფანესი, ქალაქსა — ურბნისსა.

შემდეგ მრავლისა მოღუაწებისა კუალსა ზედა მოციქულთასა, ინება რათა აღაშენოს მონასტერი; ამისა თჳს აღმოირჩია მთა მაღალი და ტყიან წლევი, მდინარესა ზედა რეხულისა. მთასა ზედა წლევისასა გამოკუეთა ნეტარმა მცირე სენაკი, რომელსა შინა დაჰყო ფრიადი დრო. მრავალნი მოვიდოდნენ წმიდისადმი, სასმენად წმ. მის ქადაგებისა — რომელთა სუროდათ მისთანა ცხოვრებად არა დააყენებდა ნეტარი იგი მათ, არამედ მამობრივითა სიყუარულითა მიიღებდა მათ. ამისა შემდეგ მცირე მთა იგი აღივსო სენაკებით. მხედველი წმიდა, რამეთუ მრავალ იქმნებოდა მომსვლელი მისდა და ვითარცა ვერ დაიტევებდა მთა იგი მრავალთა მოღუაწეთა, ისურვა აღშენება მონასტრისა და ეკკლესია მისთჳს. თხემსა ზედა მის მთისასა აღაშენა ნეტარმა ეკკლესია სახელსა ზედა წმ. სტეფანესი. არა დაუტევა წმიდამან ქუაბი თჳსი შემდეგ აღშენებისა მონასტრისასა, არამედ იმყოფებოდა მას შინა აღსასრულადმდე თჳსსა — წმ. გუამი მისი დაიდვა ეკკლესიასა შინა მის მონასტრისასა და უფალმან ადიდა მოღუაწე თჳსი, მრავალნი სასწაულნი იქმნებოდეს საფლავისაგან მისისა, ვითარ ცხოვრებასა შინა მისსა — წმ. ძუალნი მისნი წლითი წლად აღმოვიდოდნეს საფლავიდგან ეკკლესიასა მას შინა, ვითარ წმ. შიოსნი.

წმ. ისიდორე, შემდეგ მრავლისა მოღუაწებისა, აღაშენა მონასტერი თჳსი ქართლს. მოახლო სოფლისა ჭალისა. ეკკლესიითურთ ხატისა მის ხელთუქმნელისა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესისა. ფრიად მშუენიერება მის ეკკლესიისა აქამომდე განაკჳრვებს ყოველსა, რომელსა შინა დაიდვა მრავალ მოღუაწე გუამი მისი.

წმ. მამა პირროს შემდეგ ქადაგებისა, დაჰყო ზემო ქართლს, დვანის წყალსა ზედა და აღაშენა მუნ მონასტერი თჳსი, მოახლო ბრეთისა სოფლისა, რომელსა შინა დაიდვა მრავალ მოღუაწე გუამი მისი.

წმ. მამა მიხაილ დაუძინებელი მუშაკი და დიდებული მოღუაწე ვენახისა ქრისტესისა. შემდეგ განტევებისა, წარვლო მთა ზემო ქართლისა და ოსეთისა — აღაშენა მონასტერი თჳსი მოახლო ულუმბისა აღის წყაროსა ზედა, რომელსა შინა დაიდვა მრავალ მოღუაწე გუამი მისი. მისთჳს ნიკოლაოზ ტფილელი მოგვითხრობს ამას.

გნატრი ულუმბას, დიდ ძალსა მეუნჯესა.
ქუათა სპეკალთა, ოქროთა უძჳრესსა.
მიხაილის გუამი, ლარნაკსა ოფლვილ ღუაწლელსა.
ქართუელთ მფარუელად, მუნ მყოფსა აწ რომელნ.
ნიშთ მრავალ-მექმნმანი, აღისუფევა ზეცით.

საბინინი М. САБИНИНЪ

ႼႫႨႣႠ ႫႶႥႣႤႪ ႫႭႼႠႫႤ [illegible]

თ͠ჱ ოკდომბერსა კტ დღესა, შესხმა და მოთხრობა ღუაწლთა და ვნებათა წ͠ისა მღდელ-მოწამისა ნეოფიტე ურბნისის ეპისკოპოსისა. ქმნილი ანტონის მ͠რ არხიეპისკოპოსისა ყისა ზემოჲსა საქართუჱლოჲსა დავითიან ბაგრატოვანისა [1]).

პოდირი წმიდა, მღდელობის შეღება.

პორფირად საღმრთოდ, სისხლითა ნეოფიტე.

სხუად გჳპრიანედ მოგჳ მღდელ და მოწამედ.

სიბრძნის-მოყუარედ, მწყემს სიტყჳერთა არგვთ.

გამოჳსხნნდა ესე შორის ღუთისა და ჩუენისა.

ჳსჳულმან უთქმელობითმან შემკრა ჩუენ არა ჰქმნად შემოსუჱლასა ამას შ͠ა დიდის დღესასწაულისასა, (გამოსლუჱთა თ. 20 მუხლი8) რაჲ იგი გუჱგულუჱ თქმად ზიართა ქ͠ესია მოწამეთა თჳს, რ͠. სურჳლით ჩემ შორის ჳსწადოჲს სული შესხმად და ძალობად სიხარულით და სიქადულობით მათის სისხლისად, ხ͠ ვინაჲთგან აღესრულებიეს დღესასწაულობითი ჳსჯული უქმნელობითისა და აწ განესწილ-არს კრულებაჲ იგი (უქმნელობითი) აღჳმსთოთ ჳსჯულისაგან თავისუფალით ც͠ სიხარულით ვჰგალობდეთ მამათ-მთავრისა დავითის თანა უფისად მოწამეთა თჳს (ფსალ 119, ც.) პატიოსან არს წ͠ე უფისა სიკუდილი წ͠თა მისთა, ამის თჳს ვდ სიკუდილი წ͠თა სახმელად ცხოვრებისად განჰსჯა გულის-ხმის-ყოფამან (ვასილი დიდის განმარტება 115 ფსალმუნისა.) ეკკლესიის წ͠ის მოძღუართამან. ნამდჳლ ჴ͠ტად სასმელი არს ცხოვრების სიკუდილი მოწამეთა ჴ͠ტებისათა, რ͠ლთა (1. ტიმოთ. 6. 1), მოიღუაწეს ღუაწლი იგი კეთილი სარწმუნოებისა, შეიტკბეს საუკუნოჲ იგი ცხოვრებაჲ, ესე იგი, ნიადაგ ყოფაჲ თ͠ა ნამდჳლ საღმრთოჲსა და საწუერის არსთასა და აღიარეს კეთილი იგი აღსარებაჲ წ͠ე მრავალთა მოწამეთა. ესევე სასმელი ცხოვრებისა იყო, რომ-

---

1) შემდეგ იქმნა კათალიკოზად. კათალიკოზი ესე არს ანტონ პირველი.

ლისა თჳს ჰრქუა მაცხოვარმან ჩუენმან მამისა მიმართ, ვ͞დ (მარკ 14, 36.) მამაო უკეთუ შესაძლებელ არს, წ͞ა წარსლვად ჩემგან, სასუმელი ესე და კ͞დ საყუარელთა მათ მოწაფეთა თჳსთა ზებედესგანთა ჰრქუა რა (მატთ 20, 22) ძალ-გიძსა სასუმელი, რომელსამე მ͞ე შევსვამ შესმად. ჭ͞ტდ სასუმელი იგი ცხოვრება ყოვლისა სოფლისა, რომლისა შესუა (ცხო. სიბრ 16, 13.) ცხოვრებისა და სიკუდილისა ჴელმწიფებსან, რომლითა წყევაჲ დაიჴსნა და ნაყოფი ხისა ცხოვრებისა წინა-დაგებულ-მექმნას ჭამად და მე უკუდავ-ვიქმენ და დიდებასა ღ͞თისასა ვეზიარე და ცოდვაჲ ჩემი შეემუსრვილა ძალსა და განქარდა, არს სასუმელი იგი, რ͞ლიცა შესვეს ნეტართა მოწამეთა. წ͞ნ ქმნილთა სულისა ყოვლისაგან ბიწიერებისა და ძჳრის ჴსენებისა სიძულილისა და ზაკჳსა, რ͞ (მატთ 5, 8.) წ͞თა გულითა არიან სულნი ნეტარნი ესე გუამნი. იხილეს რა ღ͞თ-მთავრობითი იგი გამობრწყინებაჲ თჳს შ͞რ და ტრფიალებისა ბუნებითისაცა და ზესთა ბუნებითისა ცეცხლითა აღგზებულთა მიუშვეს ყ͞ი წადილი ტრფიალებითი, არსებით ნამდჳლ საყუარელისა და სატრფიალოჲსადმი. ნ͞ უკუმსუერებთა წ͞ისა მის სანატრელისა გონიერისა მოქმედებისათა თჳს შ͞ს მოიყუანეს გულის-ხმის-ყოფაჲ წარმოდგინებად ბევრეულთა მათ ნიჭთა ღ͞თისათა და სავსედ გამომხატულთა განჭვრეტს ესენი ურთიერთას, რ. არა არსისაგან არსებად მოვიდა კაცი ღ͞თისაგან, ნ͞ დალათუ დაიბადა მიწისაგან ა͞დ, ხატებითა ღ͞თისათა (შესაქ 1, 26.) პატივ ცემულ იქმნა, რომლითა შემძლებელ-იქმნა, (1, კორინ 19, 9.) შემოსად ხატსა ზეცისასა. კ͞დ ვ͞დ არსებამან რ͞ლნცა შეიწყნარა ცოდვაჲ და ხრწნილებაჲ დ͞ სიკუდილი და ამან განვრდომაჲ ღ͞თისაგან, ამითვე არსებითა მოვიდა ღმერთი ჩუენდა და მისცა თავი თჳსი სახსრად ჩ͞ნ ყოველთა თჳს. ვინაჲცა განკჳრვებულთა და მადლობელთა ქუელის მოქმედისადმი თჳსისა ჴსოვნებს, წ͞რ-მეტყუელისაებრ (ფსალ 115, 3.) რა მივაგო უფსა ყოვლისავე თჳს, რ͞ლი ესე მომაგო მე, გარნა ესე სასუმელი ცხოვრებისა მოვიღო და ესრეთ სახელისა უფლისასა ვჴადო. წარმოადგინეს სავსედ განყოფითად გამომხატულთა მოწამეთა კეთილნი იგი, რომელნიცა მოვიღეთ სიკუდილითა სიტყჳსა მხოლოდ შობილისათა, რ͞ სიკუდილი მძჳნვარე ტკბილი ქმნა და მიმყუანებელ უკუდავებად, ხრწნილება შემმოსელ უხრწნელებისა, განჴსნა კავშირთა შემკურელ ღ͞ისათა, ესენი კურთხეულ ჰფლობენ ბუნებასა ჩ͞ნ ჩუენსა, ამისთჳს რომელ მ͞ე ღ͞თ ვიქმენ. ვინა რა მოვაგო უფსა ყ͞ისა მისა თჳს, რომელი ესე მომაგო მ͞ე, განაღა ესე სასუმელი ცხოვრებისა მოვიღო, წყურვილით შევსუა ბარძიმი ვნებათა ქ͞ესთა ტკბილ ჩემდა აღჴსარება რ͞ა ვჰსცხოვრებდე ქ͞ეს თანა, ჩემდა სასურველ განგმერა, რ͞ მწყურვის სატრფიალოჲსადმი ჩ͞ისა, ჩემდა უკეთეს საწადელ ცეცხლი ნივთი განმლეველი ნაწევრთა ჩემთა ნ͞ ვჰსტრფი, რ͞ა უფროს ვჰვსცრფოდე. ნ͞ სიკუდილი რ͞ა უკუდავ ვიქმნე უკუდავისა თანა. ამათ უკუე ესრეთ კეთილ მმაჴზრახველთა მოწამეთაგანი ქ͞ესთა, ერთი არს აწინდელი სანატრელი ჩ͞ი ახალ-ნერგი, რ. სულისაგან რა იშვა იგი სულად და მოიღო წოდებაჲ შჳდებითა, სახელი მისი რ͞ლ არს ლექსი ელლინური ჩუენისაებრ ხმისა არს ახალ-ნერგი. ჭ͞ტდ ახალ-ნერგი ვ͞დ ახლად დანერგულ-იქმნა ესე გულის ხმის ყოფითა ღმერთ-მთავრისა მამისათა პოვნილი ეკალთა შორის და ძეძუთა და უხმართა შ͞ს ფიჩხოვანთა განგებული აღმოფხურად და დაჭრგუად მართლისა ადგილსა, სადაცა სახმარ-იქმნეს ხილნართა მისთა მსხმოვარეთა და ვენაკთა მისთა მწიფეთა, დროთა შ͞ს ნაყოფისა გამომღებთა ეგ — სახედ მშუენიერ შესაბამთა მათ ეჳპაროსთა,

ბალასანთა და კინამოთა, რა რომელთამე ნაყოფიერებით ესწორის, რომელთამე მშუ̂ენიერებითა ჲ სინარნარითა მორჩობითითა ჲ რომელთამე სუნნელებისა გამოცემითა. ნეოფიტოს ახალნერგი კეთილ მსახურებასა შ҃ა ესე არა აღიფხურას, რ҃ სახარებამან პავლეს მან (1, კორინ. 3, 6.) დაჰნერგა და მორწყო, ხ҃ ღ҃თნ მამამან აღაორძინა; ზღუ̂ვა არა მცირე იქმნებოდამცა, რ҃ა ნეოფიტე განიყო ჩუ̂ენგან, ესე იგი, ვ҃დ იყო ესე ნათესავით სარკიანთაგან ანუ სპარსთა, ორთავე ბოროტ შეცთომილთა, ნაცლუ̂ად დამბადებელისა მსახურებითა დაბადებულთათა, ანუ უძჳრეს ამათსა მსახურებითა ეშმაკისათა, რომელიცა ღ҃თად იოცნა უბადრუკთა არაბთა უმეცარ ბარბაროსმან ყოვლ҃ად უღმრთომან ცრუ მოციქულმან მათმან და განჰსწუ̂თა უღმრთოებაჲ ესე კიდეთამდე ქ҃ყნისათა. გარნა უფსკრულისაგან სახიერებისა ღ҃თ-მთავრისა განიგების, რ҃ა ესე გუ̂არი ვინმე ქ҃ყნეთა კრებულსა შ҃ს აღირაცხოს და მმარხუ̂ლობითითა შრომითა განბრწყინდეს და მღუ̂დელ მთავრობისა მოციქულებრი ერწმუნოს მადლი, კეთილ მაჴაზრუ̂ლთა ეპისკოპოსთაგან და სახარებისა ბადითა თევზნი სიტყჳერნი ქ҃ესდა მოინადირნეს (2, კორინ. 1, 17.) არა ცარიელ ყოფად ჯ҃ისა ქ҃ესისა. ხ҃ შეიწროს უკანასკნელ და მიიქცეს ქ҃ესდა (2, ტიმოთ. 4, 7.) მოღუ̂აწე ღუ̂აწლისა კეთილისა და აღმასრულებელი სრბისა და დამმარხუ̂ლი სარწმუნოებისა, რათა ღირსებით მომგებელ იქმნეს გჳრგჳნსა სიმართლისასა, ესე იგი სიმართლისა და ჭ҃ტებისა, მოწამე ქმნილი, რ҃. მისცეს ამას ესე უფნ მას დღესა შ҃ა მართალმან მან მსაჯულმან, რომელმანცა შეიყუ̂არა გამოჩინებაჲ მისი. ჰრცხუ̂ნა ეშმაკმან, ოდეს იხილა მგმობი საშინელისა სახელისა ღ҃თისა, აღმსარებელ ღ҃თ მთავრობითისა სამბრწყინუ̂ალისა ერთობისა, ცჳფრდებოდა სახიერებასა ზედა ღ҃თისასა, რ҃ სპარსი გემოთ-მოყუ̂არეთა და ბიწ-მოყუ̂არეთა განჰსთხევს ნივთთა თ҃ა გულისსიტყუ̂ათაცა და კრძალულებითა წმიდითა აღიკრძალავს კორცთა თჳსთა და დაიმონებს სიწმიდისა შეირტყამს მახჳლსა და სარწმუნოებისა ფარითა მტკიცე ქმნილი რაოდენცა უკუ̂ეთნეს მშუ̂ენიერებრნი ისარნი მკურუ̂ალენი დაშრეტილნი ჲ დაბრჯუ̂ებულნი უკუ̂ნ იქცევიან. ენა სპარსებრი არა წმიდათა სიღოდათა მგალობი და დაუპყრობელ҃ად მოუბნე არა წ҃თა ცუდთა და ამაოთა დასაბამთა სიბოროტისათა, იტყჳს დიდებასა ღ҃თისათა. ჰგალობს საწინასწარმეტყუ̂ელოთა გალობათა და ახარებს სამოციქულოთა ხარებათა. გონება მარადის მოძრაობს ღ҃თისა მიმართ და ღ҃თისა თჳს. ჯსდის სიტყუ̂ა განათლებული ნათლითა სულისა წ҃ისათა კელნი, უღმრთოჲსანი აღიპყრობიან ღ҃თისა მიმართ უბრალოდ და სიწმიდით და მღუ̂დელ-მოქმედებენ მამისა მიმართ შეწირუ̂ასა (პეტრ. 1, 19.) ტარიგისა უბიწოჲსა ქ҃ესისა და განიპყრობდიან განმდიდრებად გლახაკთა. გული სპარსისა ნაცვლად ქუ̂ემდებარე, მათისაებრ ბოროტისა ჩუ̂ეულებისა ზუ̂აობათა და ცუდად ზუ̂აობათა. (ფსალ. 50, 19.) შემუსრვილ არს და დამდაბლებულ, რომლითა მსხუ̂ერპლი უფისად (ისაია 52, 7.) ფერკნი განმხადებულებენ ხარებად მშჳდობისა. ხოლო ხარება იგი არს იუდეანთა მიმართ (იერემ. 31, 31.) აღთქმა ახალი, არა აღთქმისაებრ, რომელი აღუთქუ̂ა მამათა დღესა შ҃ა პყრობისა მისგან კელისა მათისასა, გამოყუ̂ანებისა თჳს მათისა ქუ̂ეყანით ეგჳპტით: ა҃დ აღთქმა სახლისა მიმართ ისრაილისა და სახლისა მიმართ იუდასა ახალი, ესე იგი, მიცემად ჰსჯულნი გაგონებათა მიმართ მათთა და მკერდთა ზ҃ა გულთა მათთასა დაწერად იგინი, რომელ იყოს ღმერთი მ҃თდა ღმერთად და იგინი ერად ღ҃თისად. ამას უკუ̂ე ახალსა აღთქმასა წწ-მეტყუ̂ელებულსა იერემიასაგან აღუკსნიდა იუდიანთა, რ҃ რომლ҃ისა (ისაია 62, 2.) სახელი ახალი, აღთქმითა (მისვე თავისა 43, მუხლ. 19.) ჰყოფს ახალსა და სისხლითა ახ-

ლის აღთქმისათა ძჳ̃ლთა მათ აღთქმათა, რომელნი მისცნა ეგჳპტეს მამათა მათთა. დაამძჳ̃ლებს და დამაცხრობელი აჩრდილ მათ საღმრთოჲსა კორციელისა განგებულებისა მისისათა ჭ̃ტებად და განირყჳნვებად მოიყჳანებს, ესე იგი, მღჳ̃დელობასა და მსხჳ̃რპლისა ჭ̃ტისა ღ̃თისა კაცმშჳ̃ნიერისა თავისა თჳსისად და ყოველთა ძჳ̃ლთა კორციელთა საიდუმლოთა ახლითა სულიერითა და სიტყჳერითა ჭ̃ტებითა განაქარვებს; ხოლო წარმართითა და ბარბაროსითა მიმართ (ფსალ. 17, 43.) ერისა მის რომელნცა არა იცოდა უფ̃ი და მონებად უფ̃ისა მიმართ და (ისაია 2, 2.) ჩჳ̃ნებად მთისა უფ̃ისა საჩინოჲსა და სახლისა ღ̃თისა მწჳ̃რჳ̃ალთა ზ̃ა მთათასა, ესე იგი წ̃ისა ეკკლესიისა. შეკრებულისა წ̃ისა მპატიოსნითა სისხლითა სიტყჳსა ღ̃თისასა, რომელნიცა მოვიდეს უფ̃ისად (მატ. 8, 11.) აღმოსავლით და დასავლეთით, ჩრდილოთ და სამხრით ინახის მდგომელნი აბრაამის თ̃ა, ისაკის თ̃ა და იაკობის თ̃ა, რ̃ (ისაია 11, 11.) შეჰსძინა უფ̃ნ ჩჳ̃ნებად ჴელი მისი შჳ̃ბად დაშთომილისა ერისასა, რომელი უკეთუ დაშთეს ასურასტანელთაგან და ეგჳპტისაგან და ბაბილოვნისაგან და ეთიოპისაგან და ელამიტელთაგან და მზისა აღმოსავალთაგან და არაბიისაგან და ჭალაკთაგან ზღჳსათა. ამის უკჳ̃ წ̃ისა ეკკლესიისა შეკრებულისა მრავალთა ნათესავთაგან, რომელი არს (ფსალ. 47, 2.) ქალაქი მეუფისა დიდისა, რომლისათჳს ითქჳ̃ა დიდებული, რომელ არს მისდა მ̃რთ და მის მ̃რ (1 ტიმოთ. 3, 16.) აღსარებულ ღ̃თის მსახურებისა საიდუმლო.

ღმერთი გამოჰსჩნდა კორცითა და განმართლდა სულითა, ეჩჳ̃ნა ანგელოსთა, იქადაგა წარმართთა შ̃ს, ჰრწმენა სოფელსა და ამაღლდა დიდებით. (ფსალ. 86, 1.) ამის თჳს საფუძჳ̃ლნი მთათა შ̃ა წ̃თასა ანუ (ისაია 2, 2) მწჳ̃რჳ̃ალთა ზ̃ა მთათასა, ესე იგი სიმაღლეთა შ̃ა, ანუ სიმაღლეთა ზ̃ა ხელჳთისა და საქმითთა სათნოებათა, რ̃ლთა მ̃რ (მიქეა 4, 1.) განსაცხრომელ იქმნა ზესთა ზ̃ა ბორცჳ̃თასა და მიისწრაფეს მისდამი ერთა მრავალთა და მივიდეს ნათესავნი მრავალნი, მეტყჳ̃ლნი, მოვედით აღვიდეთ სახიდ უფ̃ისა და სახლისა მიმართ ღ̃თისა იაკობისსა და მიჩჳ̃ნოს ჩჳ̃ნ გზაჲ მისი და ვიდოდით შ̃ს ალაგთა მათთა. ამისთჳს უკჳ̃ (ისაია 2, 2.) ამაღლებულისა ზესთა ზ̃ა ბორცჳ̃თასა, ესე იგი ყ̃ა მეცნიერებასა კაცობრივსა, რ̃ლისა მ̃რთ (სოფ. 3, 9.) მოაქცია უფ̃ნ ერთა ზ̃ა ენათასა ნათესავადმდე მისა ხდად ყოველთა სახელი უფ̃ისა, მონებდენ იგინი მას ერთსა ქჳ̃შე უღელსა, ესე იგი აღიარებდენ (ეფესელ. 4, 5.) ერთსა უფ̃სა, ერთსა სარწმუნოებასა და ერთსა ნათლისღებასა; ესრეთ ჩჳ̃ნებად ეკკლესიაჲ ესე წმიდაჲ და მისდა მოყუ̃ანებად იყო ხარებაჲ მისი წარმართთა მიმართ და ბარბაროსთა.

ხოლო შჳლ ღ̃თისა ყოფდა მათ სარწმუნოებითა იესო ქრისტესითა და (ტიტე 3, 5.) ბანვითა მით მეორედ შობისათა და განახლებითა სულისა წ̃ისათა (გალატ. 3, 6.) და შჳლ ღ̃თისა ქმნილთა ეტყოდა და არწმუნებდა, ყოველნი შჳლნი ღ̃თისანი ხართ, სარწმუნოებითა ქ̃ე იესოსითა, რ̃ რაოდენთა ქრისტეს მიმართ ნათელ იღეთ, ქ̃ე შეიმოსეთ, არა არს ურიაება, არცა წარმართება, არა არს მონება, არცა აზნაურება, არა არს რჩევა მამაკაცისა, არცა დედაკაცისა, რ̃ თქჳ̃ნ ყოველნი ერთ ხართ ქრისტე იესოს მ̃რ. ესრეთ უკჳ̃ მტერი კდემული და განკჳრჳ̃ბული სახიერებისაგან ღ̃ისა და ამით შეცჳ̃ალებისაგან ნეოფიტესა. ჰნებდა დრომდე უკუნ-ქცეული და მძრწოლარე მაღლისაგან სიწმიდისა მისისა, ვერ სადამე მიახიებული გნებად მოძრაობათა გონებისა მისისათა, ვერცაღა სიტყჳ̃ათა და ვერცაღა შეგინებად რაჲმე საქმეთა მისთა. ეჴ̃ა ღ̃თისა მ̃რთ კადნიერებისა სიმაღლე მმარხულობისა მ̃რ და კრძალულებისა, მოგონებული კორცთაგან განრყჳ̃ნილისა სულისა. ხოლო სულსა უკჳ̃ გიტყჳთ წ̃სა, მას სულსა, რომელმანცა უდაბნოჲ სარაკინისა

კარმელ ჰყო და მას შა შემხოლოებაჲ ილიასი თეზბიტელისა თჳს შნ მოიგო და ბაძვად თჳსად აღმდგომნი კორცთა შა მიმადლებულნი ანგელოსებრი კრებული საღმრთოთა მოქალაქეთა ქრის-ტესა შეჰსწირნა სანატრელმან, ეს გუარმან ფილოსოფოს მან; ვდ სიბრძნე შეიყუჳსა (1, კორინთ. 2, 7.) საიდუმლოდ დაფარული იგი, რომელი იგი ჰდვე განაჩინა ღთნ უწინარეს საუკუნეთა სადი-დებელად ჩუენდა, რ ესე ღთნ გამოუცხადა მას სულისა მრ თჳსისა და შეიყუარა სიბრძნე ესე და პატივსცა, რ განჰყო მან განსჯითა ჭტისა ფილოსოფოსობისათა დამბადებელი დაბადებულისა-გან. ხ რლისაგან მოიღო ხატებაჲ მისი, მისცა თავისუფალი უისაგანვე ბრალისა და ესე სიბრ-ძნის-მოყუარე არს შიო ნეტარი ნათლითა საკჳრველებათა თჳსთათა, რლი მოიღო ღისაგან, გან-მანათლი ჩუენი. აჰა საკჳრველი ესე შეცვალებაჲ, აჰა უხრწნელისა ამის კეთილ-დღეობისა და-კჳრთებაჲ და აჰა წინათ გამორჩევა წისა თჳსისა, აჰა ღისა მრთ კადნიერებისა სიმაღლე მმარ-ხულობისა მრ და გრძალულებისა, მოგებული კორცთაგან განრყენილისა სულისა.

ვდ სარაცინსმან ტომით აჰმად ვინმე ნათესავმან ამირ-მუმლისაგან, ბრძანებითა ამირა მუმლისა-თა, რლიცა ჰფლობდა არაბთა დ სირთა დ მიდთა, წარმოგზავნილმან სპითა მრავლითა ოკრებად ყოვ-ლისა საქართუჱლოჲსა დ შემოსრულმან ქართლად მდგომარემან დაბანაკებითა, სადა იგი შთავარდე-ბის უდიდესსა შა მდინარესა მტკუარსა, მდინარე ლიახჳ, წარგზავნაჲ ჰყო ლაშქრისა ოკრებად ზემო და ქუემო მდებარეთა სოფელთა ქართლისათა. განმკჳდრებულთა უკუე ლაშქართაგანთა აჰმა-დისთა, რომელთა თავნი იყჳნეს ზედ-წოდებით ომარ და ბურულ, სოფლით ციხე დიდით იმიერ კლდეთა შა სარკინისათა, იხილეს ქუაბი გამოქნილი. ხ მხილუელთა და სიმაგრედ მცნობელთა სარაკიანთა მათ იზრახეს მეტყუელთა, თუ სადამე არა გამოვიღეთმცა ქუაბნი იგი სირცხჳლ არს მჴედრობისა ჩუენისა და ბრალეულ ვიქმნეთ წე სულტნისა. განზრახჳსა ამას ომარ და ბურულ ამდევრეს საქმეჲცა და წარვიდეს ხილულისა ქუაბთადმი, რლიცა იყო მონასტერი ნეტარისა შიოსი და ვრ შევიდეს მდინარესა შა მტკუარსა მგულჳსბელნი განსულად იმიერ, ვერ უძლებდიან სულად ვერა რლითამე შებმა ყოფითა, რლისა თჳს განკჳრვებასა შა დაინთქმოდეს გონებანი მათნი. იკით-ხ-დეს უკუე ესენი ტყუჱთაგანისად, ვდ რაჲმე არსო ქუაბთა მათ შა, რლისაგან უწყებულ იქმნეს, არიანო მათ შა შეკრებულ კაცნი მონანი ღისანი, კაცისა ვისგანმე საკჳრველისა შიო ზედა წო-დებულისა და აქამომდე დროდ განმრავლდებიან და ყოველთავე მსოფლიოთა საშჳებელსა მმარ-ხულნი უმეცლელობენ და კლდეთა ამათ შა არს ცხოვრება მათი. განჰკჳრდა სმენითა ამით მჴე-დრობაჲ ულმრთოჲთა და კადნიერებისაგან გამოღებად ქუაბისა მის დააკლნეს ნებსით თავნი თჳსნი და სპასპეტისა მათისა აჰმადისად მისრულთა, საკჳრველებითა მით ხილულითა უწყებულ-ჰყუჱს სპასპეტი. ამად შეკდემულმან საღმრთოჲსაგან მადლისა, წარავლინნა მთავართაგანი ომარ ქუაბებად სარკინისა და წარგზავნნა საკმარნი არა მცირენი მონაზონთადმი და ოქროჲ ფდი ეგსახედ ალუაჲ დ საკმელი ტჳრთი ერთი დ შეჰსთუალნა მათდამი. ლოცუა ჰყავთო ჩემ თჳს, მონანო ღისანო დ ძღუჱნი ესე ჩემი მიიღეთ და ალუაჲ და გუნდრუკი მიართუთ საკმევად სამარხოსა მოძღურისა თქუენისასა.

წარსრულმან ომარ სპასპეტით ეახლა რა სარკინისა ქუაბებად, წარგზავნაჲ ჰყო მონა-ზონთადმი კაცისა და აუწყა მისულაჲ თჳსი და ყლი ვრებაჲ მისვლისა თჳსისა და გულ-სავსე ჰყუნა ვდ ნუგეშინისცემად და მსახურებად მოვალო თქნდა და არა თუ ვნებად რაჲთამე. ხოლო ოდეს მოვიდა ბჭეთა მონასტრისათა, იხილა სიმრავლეჲ უკორცოთა მხედრობათა ნათლისათა საკჳრჳლ

მაღალნი ჴაერთა ზა და შს მაისა კაცი მონაზონი მოხუცებული, თლითა ელჳარებითა შესახედაოსათა და შესრულმან მონასტრად მისცნა ძღჳენნი იგი წარგზავნილნი აჴმად სულტანის მრ სპასპეტისა მათისა და ჴხედვიდა ომარ წისა მას კრებულსა არა რაჲსამე მსოფლიოსა სამშჳებელისა მქონესა. რ იყო ხილჳა მათი, ერთურთ გლახაკ ჲ შეზმულითა მოსილნი და კრძალულებისა ყოფა-ქცევისა და დამდაბლებულისა სულისა მქონენი ვა ანგელოსნი ჴბრწყინვიდეს კორციის შა. ეტყოდა ომარ წთა ძმათა: აწმიდანო ღისანო, რაჲსათჳსმე მოშიშ ხართ თქნ კაცთაგან, რ ვჴხედავ ჭტდ მცჳელთა მონასტრისა თქნისათა, მკედართა ნათლისათა მცჳელად თქნდა, მფრინჳალეთა ჴაერთა ზა, შს მათსა მონაზონსა ვისმე საკჳრჳელსა მკცოვანსა წჳერითა და თმითა, რლისა ხილვისა სიკეთეჲ ვერ შესაძლებელ არს ხუმდა თქმად; ხ მრწამს ვდ მკედარნი იგი არიან ანგელოსნი ღისანი და მონაზონი იგი არს მოძღჳარი თქნი. მსმენელნი სიტყჳათა ამათ, ნეტარნი იგი ძმანი ადიდებდეს ღისა, რლნცა იჴსნა საყვარელი იგი მონათა თჳსთა ბარბაროსთაგან, ლოცვათა მონისა თჳსისა შიოსითა. აღთქმასა ჰყოფდა ომარ მონასტრისა მის მამისა მრთ და ძმათა, ვდ ოდამეკჳეთოს რა ჟი მარჯჳეჲ, მოვიდე თქნდა ჲ ვიქმნა ქჲანე და ნათელს ვიღო და მონაზონ ვიქმნე და თქჳენთანა დავადგრე სიკჳდილადმდე ხუმდაჲ. ესე უკჳე სიმაღლე კადნიერებისა ღისა მრთ სულისა ნეტარისა რლისა ლოცჳა ვა საკმეველი შეწირული ზეცისა საკურთხეველად, განგებითა საღმრთოჲთა ანგელოსთა მრ წმიდათა შეცულ ჰყოფს მონასტერსა თსსა, არა უტევებს ულმრთოთა მიახლებად, ხოლო ღრუბელთა ზა მდგომარე ელჳარებითა მოუთხრობელთა თჳალითა მრთ ულმრთოთასა გამობრწყინდების და მტერსა მეგობრად ქესსა მოიყჳანებს. ეჴა საკჳრჳელი.

ესე შეცჳალებაჲ ომარ მორწმუნე ქმნილი, საკჳრჳელებისაგან, რლი იხილა მონასტერსა შა, ვდ იგი არს ჭტი ღთი, რლიცა ჰსცავს მონათა თჳსსა, წთა ანგელოსთა თჳსთა მრ და რლმანცა მსახური თჳსი კაცთაგანი მჰსგავსად წთა ანგელოსთა თჳსთა განაბრწყინჳა და ესოდენ თჳსდამი კადნიერებითა მიმადლებულ-ჰყო, ვდ ულსა რაჲვესაცა ითხოვნ ვინ, შუა-მდგომელობითა მისითა ისმენს მათსა და ძალ-უძს ღისა მრთ კადნიერებით მცჳელ ყოფაჲ მათი, რლნიცა ჰხადიან მას. ხოლო წარვიდა მე თთჳსა ერთისა იდუმალ ორთა თა ერთ-გულთა მონათა თჳსთა და ყოველივე თჳსი დაუტევა, ესე იგი ულმრთოებაჲ, მამული, მთავრობაჲ და სიმდიდრეჲ და სამშჳებელსა კორციელსა ჳა გარე მიექცა და მონასტერსა კსენებულსა შიო ღიდისასა მივიდა; ნათელს იღებს ომარ ორთა თა მონათა თჳსთა, სახელითა წისა სამებისათა და ქესსა შეიმოსს (კოლას. 3, 10.) და მის თანავე შეიმოსს ახალსა და განათლებულსა მეცნიერებასა მჰსგავსად ხატისა მის დამბადებელისა მისისა, სადა იგი არს წარმართი და ჰურია, წინა-დაცჳეთილება, და წინა დაცჳეთელება ბარბაროს, სკჳთელ; მონება, აზნაურება არამედ ყოვლადვე ულსა შა ქე. ხ ნეოფიტე ესე იგი, ახალ-ნერგ იზედ-წოდების და ულსა (2. კორინ. 9, 12) პლსა წარკვეთის თჳსგან და ულსა ახალ ჰყოფს თჳს შს და სახარებასა ქესსა დაემორჩილების ჲ მახარებელთა (1 თესალონ. 1, 6.) მობაძავ-იქმნების და უფისა და შეიწყნარებს სიტყჳასა სახარებისასა ჭირსა შა მრავალსა სიხარულითა, სულისა წისათა. ხოლო ორთა მათ მონათა ნეოფიტესთა რლთაცა ნათელ-იღეს მის თანა და დაჰსდჳეს სახელნი ნათლის-ღებასა შა, პლსა ხრისტოდულოს, რლ არს ენისაებრ ჩნისა ქეს მონა, ხოლო მეორესა ხრისტოფოროს, ესე იგი ქე მოსილ. არა კმა იყოფს ნეოფიტე ჯმნასა ეშმაკისაგან, ყოველთა საქმეთა, სიბილწეთა და

მსახურთა მისთაგან და ამით საზოგადოდ შედგომასა ქესად. (იოან. 4, 24.) სულითა თაყუანის-მცემელი მამისა და ძისა და სულისა წ͞ისა ა͞დ სოფლისაგანცა ივლტის და ზრუნვათა მისთა. რ͞ი მსმენელი (ლუკა 14, 33.) რ͞ლნ არა იჯმნას ყ͞ლისაგან მონაგებისა თჳსისა, ვერ ჴელ-ეწიფების მოწაფე ყოფად ჩემდა და ვ͞დ (მატთ. 10, 38.) რ͞ლნ არა აღიღოს ჯ͞ი თჳსი და შემომიდგეს მე, იგი არა არს ღირს ჩემდა. ვინაჲცა დამდაბლებული სულითა მდაბალ მოაზრუნველითა გონებითა ჯ͞ა უფლისასა აღიღებს და მისდევს ქ͞ს. ჰსდევს ნეოფიტე უცხოჲ მამულისაგან და უცხოჲ ყ͞ლისაგან ნებისა თჳსისა, უცხოებით სოფლად მოსრულისა მორჩილი, მორჩილი (კოლას. 3, 8.) მოკუდისებითა ასოთა ქუეყანისა ზედაითათა (ფილიპ 2, 8.) დამორჩილებულსა მას მამისად ვ͞ე, სიკუდილადმდე და სიკუდილითა ჯ͞ისათა უმეტესად მამისაგან ამაღლებული და სახელითა ყ͞თა სახელთა უზესთაესითა ნიჭებული, შედგომილსა თჳსდა აღამაღლებს სოფელსა ზ͞ა, ბუნებასა ზ͞ა და ყ͞ლისავე კრძალულებისა გამოცდილებასა ზ͞ა. რ͞ სოფელსა ეზევა ახალ-ნერგი ესე ყ͞ლთავე შეწ͞ობათა სოფლიურთა გარე მაქცევითა და მუნებასა მარტოდენ მათდამი მცირედ, მიშვებითა რ͞ლნიცა ფ͞დ საჭიროდ ეშესაბამებიან ბუნებასა, ხ ყ͞თადმი ბუნებითთა სახმართა, რ͞ლნიცა არა ფ͞დ საჭიროდ ეშესაბამებიან ბუნებასა, არა ოდეს ბუნებასა ზ͞ა შემოყუანებითა. ხ ყ͞ლისაკე კრძალულებისა გამოცდილებასა, რ͞ დაიმარხნა მცნებანი და ყ͞თა სათნოებათა მ͞რ განჰკარგნა იგინი. ეჰა უხრწნელისა ამის ეთილ-დღეობისა დაკურთხევასა გჳრგჳნთა პირად პირადთა თავ-დგმულებასა მიემთხვევის ახალ-ნერგი. რ͞ ჰსჯულისაგან სარაკიანთასა, ცნობად ჭ͞ტებისა მოწოდებული და (კოლას. 3, 9.) განძარცუ͞ლი ძუ͞ლისა კაცისა საქმით მისითურთ და ახლითა მით განახლებულითა მეცნიერებითა შემოსილი და ჭ͞ტის და უხრწნელისა ფილოსოფოსობითისა მადლისადცა მიმთხუ͞ეული, ესე იგი, ცნობითა ნივთთა და მიზეზთა მათთა, მყოფთა და ქმნილთათა, სავსედ განმყოფი და ერთისა განუსაზღურებელისა არსებისა მ͞რთ ხედუად განათლებული, რ͞ ესე გუარნი სიბრძნის-მოყუარნი ზედ წოდებულობენ ჭ͞ტ ფილოსოფოს, სულითა წ͞იდა თჳთ-გუამოვანისა მამისა სიბრძნისაგან (ლუკა 24, 45.) მჰსგავსად წ͞თა მოციქულთა გულის-ხმის-ყოფად წიგნთა საღმრთოთა გონებისა კართ ახმულ-იქმნების. ხოლო სათნოებათა სიმდიდრე ახალ-ნერგსა უკუვილოვან-ჰყოფს და ნაყოფითა სამღუდელოჲსა წერილისა ზედ-მიწევნით ცნობისა და საღმრთოთა მათ საცვრებელთა ჩ͞ნთა საიდუმლოთაცა სიტყჳსა კორციელისა განგებულებისათა აღავსებს. რ͞ლისათჳს მაშინდელისა მის მამათ-მთავრისა ქართუ͞ლთასა ზედ-წოდებით სამეილისაგან [1]) დადგმად (მატთ. 9, 15.) ნათელი სოფლისა სასანთლესა ზ͞ა აიძულებს და ახალ-ნერგი მოციქულებრისა მადლისად მოიწოდების და ეპისკოპოსად ურბნისისა ხსენებულისაგან მამათ-მთავრისა კრებით კელ-დასხმულ-იქმნების (მატთ. 5, 14.). ესე ქალაქი მთასა ზ͞ა დაშენებული ხილული მტერთაგან ვერ მიახლებული გამოღებად, ხილულ-იქმნა ღ͞ისაგან ვ͞ა სარკე უბრუკლო, ცხოველისაგან პირ-მშოჲსა მაგალითისა რ͞ლსა შ͞ა იხილა ღ͞თნ თავი თჳსი.

ხილულ იქმნა მეგობართაგან და ცნობილ, ვ͞დ ზირაქ. 6, 15.) არა რაჲმე არს სწორ სიკეთისა მისისა, სასყარწუ͞ლ არს მტკიცე და განმაგრებულ სამეფო, საუნჯე სულიერი უფროჲს ოქროჲსა და ქჳსა პატიოსნისა (ქებ. 4, 12.), წყარო დაბეჭდულ და მტილ დახშულ დროდ განსაღებელ

1) სამუილ—ჰსცხოვრებდა 581—587.

და მისაღებელ, ჩავთისადგურ განსჳჳნებისა. ცნობილ-იქმნა მეცნიერთაგან გულის-ხმის-ყოფითა სღმატებულ და სწავლულებითა სრულ და ძე ნათლისა, კაც ღისა და მახლობელ ღისა, კაც-გულის-მთქმელ უზესთაესთა. ცნობილ-იქმნა მარტოლ-მსახურთაგან, ვდ ესე ვრთა ზედ-წოდებათა ღირს არს, რლთაცა პატივ-ჰსცემს წერილი საღმრთოჲსა და ზესთასა ნაწილისაგან. ამან მოიგო ნიჭი ღისა განცხადებულად ზესთა ღირსებისა წნისა, ვდ მიიღო რა საჭჱჲ მღუდელ-მთავრობითი და მიითუალა არკჱჲ სიტყუერთა ცხოვართა და მიიწოდა კალოდ ზესათა განგებითა და ერწმუნა კელთა შს სიხაბი. ხოლო ღელუანი განჰსჯურსა თჳს შორის გამობრწყინვებულისა ვარსკულავი-სად, ესე იგი, ქრისტებითისა საღმრთოჲსა ცნობისა მხედველმან და მისდამი განჰსაჯა ნავი ცხოვრე-ბისა თჳსისა და მონაგეთ-მოძღვრებისა მისისად ჰრწმუნებულთა ღისაგან და ესრეთ წიაღვლო ზღუაჲ ამის სოფლისა. უძღოდა ღივ-შეკრებულსა არვესა სიტყჳერთა ცხოვართასა (ფსალ. 22, 2.) ადგილთა მრთ მწუანვილოვნისთა, სადა უხრწნელნი მდელონი არა მოაკლდებიან და სადა ბეტკნი, არა განკმობადნი ჰსცენდებიან, ესე იგი (ტიტე. 1, 9.), მოძღურებანი სიცოცხლისანი. ხ (იოან. 7, 37.) მდინარეთადმი წყლისა ცხოველისათა, რლნიცა ჰსდიან მუცელთაგან, რლთაცა ჰსუჳს წყაროჲ-საგან ცხოვრებისა და ესრეთ (იერემ. 23, 2.) განუგარეებელად და ზედ-მოხილვით დაიცუნა იგინი. არა ჰსჯამა მათგან სძეჲ უმსკავეროდ, არა შეიმოსა მატყლი არა დაჰკლა პოხილი, ად მოუძ-ლურებელი, მათი განაძლიერა, სნეული განამრთელა, შემუსრვილი შეჰკრა და ბოროტად მყოფსა უსხეულ საქმთ, ცთომილი მოაქცია და წარწყმედილი მოიძია. დაადგრა მათ თს, დაიცვნა და არა განაბნივნა. მოიღო ტალანტნი, არა დაჰფლა ქუესა შს, ად განუმრავლა იგი მომცემელსა, რლი-სათჳს (მატთ. 29, 2.) მრავალსა ზა დაიდგინა დ შეიწოდა სიხარულად უფლისა თჳსისა. ხ განჰწმიდა უკუე კალოჲ ქრისტითა ხმევითა გულის-ხმის-ყოფისათა განმქრევმან კმელთა ბზეთამან, რლნიცა ღირს-იყუნეს ცეცხლითა (ლუკ. 3, 17.) უშრეტითა დაწუად და შეჰკრიბა იფქლი დადებად საუნჯესა უკუდავსა სიძისასა. ჰბრძოლა ცეცხლის-მსახურთა და დიდითა კადნიერებითა ყთა შს ქსა ჰქადა-გებდა, მოაქცევდა დაბადებულთა მსახურებისაგან, მსახურებად დამბადებელისა ზედა, მდგომარე იყო ქამითი უქამოდ, არა სადმე ჰსჯამა პური ცუდად ვისგანმე, ად შრომითა და რუდუნებითა ღამე და დღე იქმოდა (საქმესა სახარებისასა), რა არა ვისმე დაუმძიმოს. ვერ დაითმენდა მტერი წარმართე-ბასა მოციქულებრისა სპარსისასა, ჰსძულდა ამის თჳს სახარებაჲ ღისა, განადიდებდა განსაცდელთა გამოხატუათა კაცისა, ამის თჳს ღისა, განჰრისხდებოდა, იგლოვდა უბადრუკებასა თჳსსა. არა თუ მოიკთხვიდა მამეულად ქაჱნესაგან ოდენ, ად არაბთა და სარკინოზთაგანცა. ამისთჳს ყა მზაკუარსა დონესა თჳსსა შემოჰკრებდა ცეცხლის მსახურთა მათ თს მოქალაქეთა, აღაბ-რგებდა და შურითა მკულელობითითა წისადმი აღავსებდა მაწუწველი მათდა კადნიერად მოკულად ეპისკოპოსისა. ხო-ლო თუ სადამე არა უპატიყობად გულვებადი იყო, მის დროჲსა მპყრობელთაგან და მთავართა ქუეყანეთა უღმრთოთა მათ მრთ მოკლვისა თჳს ეპისკოპოსისა კადნიერად დ არა ცხადად ად მეხთლად და ღამე ადვლე შესაძლებელ. ვინაჲცა შეიზრახნეს მსახურნი ცეცხლისანი და ურთიერთას გან-მზრახნი იტყოდეს. რაჲმე იქმნეს კაცისა ამისგან ჩნისა მომართ მსახურებისა, რლი გუაქვს ჩუჳულებაჲ ცეცხლისა მრთ და ღითა, რ ესე ღთთა ჩნთა შემუსრავს დ დაჰშრეტს, ბომონთა დაამ-ხობს, ქურუმთა შეაძრწუნებს, სახელსა ქსსა გვიქადაგებს, მრავალთა ჩნ განთა მიუძღჳს ქს მრთ,

აჴარებს, ნათელ-ჰსცემს, ჰსჯულისა თჳსისა სიტყჳსაჲთ ჩჩგანთა მეცნიერ ჰყოფს, რაჲმე ჰქმოს, სხჳსა თჳნიერ სიკჳდილი კაცისა ამის, რ̃ თუ სადამე უტეროთცა ცოცხლად არცა ერთიღა დაშთომილ მსახურებასა შ̃ა წინსა მამულსა. ვინა თანა გჳაძს სიკჳდილი კაცისა ამის, ესე გჳარი, რ̃ლისაცა ეკ-კლესიაჲ უპყრიეს და ნიადაგ შეამდგომელობასა მისსა ღ̃ისა მ̃რთ საქადულ-ჰყოფს თჳსსა და სხ-ფანეს ვისმე სიკჳდილსა ზ̃ა იშჳჲბს და დაქოლჳასა მისსა ქ̃ეს თჳს ჰნატრის მარად და ღოღნესა მისისა შემწედ მოგებასა იტყჳს ხშირად. მოავხადოთ ბნელად სიკჳდილის შ̃ჯე ესე მთავართ, ყავსოთ ნისიითა დაჭირვებისათა ეკკლესიაჲ მათი, მოვიყჳანოთ ეკკლესიასა მათსა შ̃ა შეწევნაჲ ბაჲ ზ̃ამთრისა, საწადელი იგი მეუღროებაჲ მლჳძარეჲ არეობითი ქ̃ანეთა საწუხელ-ჰყოთ, ჭირნი და ღელჳანი განსაცდელთანი სიკჳდილითა ნეოფიტესითა ქ̃ანეთა ზ̃ა აღვადგინოთ. ესე უკჳ შეზრახებაჲ უღმრთოთა იდუმალ და დროსა მას და ნიადაგ ერთი უკჳ განზრახჳაჲ ნეოფიტესი ერისა უკჳ ნათელსა იგონებდა სამობასა შ̃ა განუწჳალებელსა და სამობასა ერთობასა შ̃ა შეურე-ნელსა. ერთი უკჳ აქჳნდა (გალატ 6, 14.) სიქადული ჯუარითა იესო ქ̃სითა. ერთისა ზეცისა იერუსალიმისა მ̃რთ იშეებდა, ერთსა წ̃ა კათოლიკე სამოციქულო ეკკლესიასა ქ̃ანისა ზედასა ერ-თად ზეციერ ეკკლესია გარდაცჳალებად სასოებდა. უზრალოებდა ყ̃ვე შ̃ა და უზრალოჲთა კელითა საღმრთოსა ღ̃თ-ტარიგსა მამისად შეჰწირვიდა, მიახლებდა ედ წ̃თა ბაკეთა ცხოველს-მყოფელსა ევხარისტსა და ღ̃თსა განკაცებულსა ეზიარებოდა და თჳსითა ზიარებითა ღ̃ისა მ̃რთ, ზიართა სარ-წმუნოებისა და საქმითა თჳსითა მის მ̃რ განათლებულთა განმართლებულთა ერთაცა ზიარ-ჰყოფდა ესე გჳარი იგი ზეცისა მოქალაქე კაცი განზრახვისაებრ მათისა, ოდეს ჰგონეს მსახურთა ცეცხლი-სათა დროჲ მარჯჳჲჲ კელინნსა შინა თჳსსა უნივთოთა ლოცჳათა შემწირჳელი ნივთთ შემოქმე-დისადმი, შეიპყრეს და მძლავრ განათრიეს და სადა იგი განგებულ-ეყოთ ადგილსა მას მიიყჳანეს, აგინებდეს, ჰყჳჲდრიდეს და ეტყოდეს შენნი უკჳ ქადაგებანი დაჰსცხრებიან დღეს, ვთავსეულ-დებით კადნიერებისაგან შენისა, შენ მ̃რ დამკობილნი ღ̃თნი და დაშრეტილი ცეცხლი და ბომონნი დაცემულნი აღჰსდგებიან, მსხჳერპლნი წ̃ნი, განახლდებიან და დამალულნი შიშითა შენითა მე-დულნი ღ̃თა და ცეცხლისანი გამოვლენ კადნიერად. წარვედ სადა იგი გსუროდა აწ სასურველი შენი დაქოლჳაჲ ქ̃ეს თჳს, რ̃ლისა თჳს ჰნატრიდი შესსა მას სტეფანეს. მიუგებდა წ̃ა იგი მტკიცითა გონებითა «ტკბილ ჩემდა სიკჳდილი უღმრთონო, ტკბილ ჩემდა, საწადელ ჩემდა განყოფაჲ ერ-შირთა უკჳდავისა და მოკჳდავისა არსებისათა, საწყუერჳჲლ განკჳჲთა, რ̃ თჳთ მიმზრკის მიუდგო-მელსა არსებასა თა შევაერთებ. ესე უკჳ ბრალ ჩემდა წინაშე თქ̃ნსა, რ̃ დავკლდა სახარებისა ძალითა ჩემისა კრებულსა თქ̃ნ უღმრთოთასა და შევძინა კრებულსა ეკკლესიასა ქ̃ეს ღ̃ისასა, ტ̃ე ნამდჳლ ჭ̃ჲ არს ესე აქამომდე (ფსალ. 44, 1.) ენა ჩემი გჳვაგ საწერელ მწიგნობრისა კალოვანისა და მონადი-რებულ-ვეყჳ მით თქ̃ნნი მრავალნი და უმეჳჲრებანი იგი მათნი განვრეცხენ წ̃თა ნათლის-ღებისათა და წ̃ისა სარწმუნოებისა მ̃რ გამოვჰხატენ მათ ზ̃ა, (მისვე მეორე მუკლისა) მშჳჲნიერი იყო სიკე-თითა უფროს ძეთა კაცთა. ამიერითგან სისხლითა წ̃მითა დავამტკიცო შრომილი ჩემ̃ან. წ̃ა ეკ-კლესიაჲ, რ̃ლიცა შეჰკრიბა ქადაგებისა მ̃რ ჩემისა ძემან და სიტყჳამან ღ̃ის-მან პატიოსნითა სის-ხლითა თჳსითა. ხ̃ რ̃ლიცა განაგო ჩემ თჳს ღ̃თნ, იყავნ იგი რ̃. მომიწოდა მე უღმრთოებისაგან ნათლისა მ̃რთ თჳსისა და (1, პეტრე 1, 7.) გამოცდილება იგი სარწმუნოებისა ჩემისა უპატიოსნეს უფროს ოქროსა მის წარწყმედადისა ცეცხლისა მ̃რ გამოცდილისა (წ̃თა ამით სიკჳდილითა) აჩო-

ვის საქებელად და დიდებად და პატივად გამოჩინებასა იესო ქრისტესსა. არა ჰსდრკებდეს უკე-თურნი იგი, ჰგუემდეს უწყალოდ და წარათრევდეს და ფერხთა მრ არა წთა ჰსთრგუნვიდეს და ქუათა მრ მძჳნუარედ ჰქლვიდეს. ხ იტყოდა წა იგი (საქმე 4, 59.) უფალო იესო ქე, შეივედრე სული ჩემი და დაიძინა ძილი მართლისა და წაჲ იგი სული მისი ყდ-წამს სამებამან შეიწყნარა და დაამ-ჰკვდრა წინაშე თჳსსა (ოქრო-პირისა), სადა იგი არს დიდებულთა მოციქულთა გუნდი, მოხარულთა წწ-არ-მეტყუელთა რიცხჳ, სადა იგი არს სიმრავლე ურიცხჳ მოწამეთა მძლე მტერთა ჩნ მათთა და გჳრგჳნოსანნი, სადა მძლენი ქალწულნი, რლთა წადილი ჴორცთა დაჰსთრგუნეს ფერხთა ქუეშე სიყუარულითა ქალწულებისათა. ხ დაწესებულებს ღ თა ზიარებულებს ყთა წთა თა, რლნიცა (კჳპრიანესი მოწამეთა ქებისა თჳს.) ჰხედვენ ღთსა და მხიარულ-იქმნებიან, იშუებენ და დიდებასა შა განჰსცხრებიან და საუკუნესა ბედნიერებასა შა ჰსუფევენ, არა რაჲ აკლს მათ, არა რაჲ წარუწყდების, ყოვლითვე წადილი მათი აღვსილ არს ქჱს მრ. იტყჳს უკუე წწყლი ვდ (ეზეკ. 18, 20.) სიმართლე მართლისა, მის ზდა იყოს და იგინი უკუე არიან მართალნი რლნიცა მართლითა სარწმუნოებითა ქჱს მრთ და მცნებათა ქესთა, სიმართლით დაცჳთა და რაჲცა თანა ამსთ ქჱნეთა თჳთოეულსა თანა-ნადები თჳსი სიმართლით მიცემითა ქჱს მრთ არიან მართალ და ამათ თჳს თქმულ არს (ირინეოს ლუგდუნის ეპისკოპოსისა), ცხოვრებასა და უკუდავებასა. ხ ბრწყინუალებასა საუკუნოსა მიანიჭებს ღთი მართალთა მათ, რლთაცა დაიცუნეს მცნებანი მისნი და ეგნეს მტკიცედ სიყუარულსა ზდა მისსა. ესენი უკუე არიან, რლთაცა წე ღისა მდგომარეთა მოუგიეს საღმრთოჲ გამობრწყინუებაჲ, რლთა თჳს თქმულ-არს (იერონიმეს. 115. ფსალმუნის განმარტება.) ვა მდინარესა დაუწყუედელსა მოჰ-მონან ახალნი დ ახალნი წყალნი, ეგრეთ ხილუა ღისა ნიადაგ იგივე არს, მაგრა წთა მათ ახალსა სია-მოვნესა მიჰსცემს. ხ თქმულ არს უკუე ამის თჳსვე, ესრეთ შუენიერ არს პირი ღისა, რლ ჰხედვენ წნი ნიადაგ და ხედჳსა მრ განძღებიან და კდ ხედუასავე ჰსწადნოვიან, ესე უკუე სიმართლისა და-ცჳსა მცნებათა მისთასა და თანა ნადებისა მიცემისა წე საყდარისა ღისასა მდგომარეობაჲ, ნიადაგ ხედუაჲ ღისა და საწადელისა თჳსისა ქჱს მრ აღვსებაჲ მოიღო; ღუაწლისა კეთილისა მოღუაწემან ახალ-ნერგმან, მოციქულთა თა მახარებელმან, მღდელთა თა უბრალოებით მღუდელმან, მოწამეთა თა ჯტებისა მოწამემან და მძლემან, მმარხულთა თა უგამოცდილესმან განკრძალულმან, ქალწულთა თა შდ წისა ნათლის-ღებისა უბავილმან სატრფიალოჲსა მის ქალწულებისამან და მართალთა თა წრფელმან და უბიწომან და ესსა სოფლისა მეოხად დაიდგინა წე მისსა ღისა მრ. მოვიჴსენო უკუე ესეცა, ორნი იგი ძმანი, რლთაცა ნათელს-იღეს ნეოფიტეს თა ზედ-წოდებით ხრისტოდულოს, და ხრისტოფოროს, მმარხულობითა სრულითა და უგამოცდილესითა მოსაზონებითა განჰბრ-წყინდეს. ხ ნეტარსა ხრისტოფოროს ერწმუნა ილარიონის მრ, რლი იყო მამა დიდისა მონას-ტრისა მღჳმისა, მამა ყოფაჲ მონასტრისა მგოდოვანისა და იქმნა ყდ ჰრჩეულ და მკურნალ სულთა და არს ორმეოც და ხუთისა წლის უფისა მრთ მივიდა. ვჰპოვეთ უკუე ისტორიაჲ წისა ეპისკო-პოსისა და მოწამისა ნეოფიტესი, საწვალებისა მოთხრობათა შა, ღირსისა მამისა ჩნისა შიო საკჳრველთ-მოქმედისათა, რლნიცა სხუა და სხუათა მრ აღწერილნი შეჰკრიბნა მოსაყდრემან ჩემმან ნეტარმან ბასილი მამათ-მთავარმან ქართველთასან, ძმან პატრიკისა ვაჩესმან.

ႼႫႨႣႠ ႫႭႼႠႫႤ ႤႳႱႲႠႧႨ ႫႺႾႤႧႤႪႨ.

თჳ ივლისსა კთ დღესა, მარტჳლობა და მოთმინება წმიდისა ევსტათი მცხეთელისა (და სხუათა წმ. მოწამეთა).

მისლვა სურიელსა, ზეცად აღჴდავს ევსტათი.
დედაქალაქსა მცხეთას, მსუფევი ღირსად.
ტანჯვით განცდილი, ხოლო ქედს იხრმალავს.
მცხეთას დედას სძლობს, თავსა გჳამის განკერძვით.
მტერთ ტფილისს აზნევს, სულსა აქრისტესკელებს.

თქმული ნიკოლოზ ცფილელის მიერ.

წელსა მეათესა ხუასროს მეფისასა [1]) და არვანდ გუშნასპისსა მარზპანობასა ქართლისასა, მოვიდა კაცი ერთი სპარსეთით, სოფლისა არბუკეთისა, ძე მოგჳსა და წარმართ იყო იგი და სახელი ერქუა მას გჳრობანდაკ და დღითა ყრმა იყო იგი, ოცდა ათ წლის და მოვიდა იგი ქალაქად მცხეთად და ისწავლებოდა ხელსა მეხამლობისასა [2]) და ხედვიდა იგი სჯულსა ქრისტიანეთასა და მსახურებასა ქრისტესსა და წმიდისა ჯუარისა, რომლისა ჩუენება შეიყუარა მან სჯული ქრისტიანობისა და ჰრწმენა ქრისტე და ვითარ ისწავლა მეხამლობა, ითხოვა მან ცოლი ქრისტიანე და თჳთ ქრისტიანე იქმნა და ნათელი მიიღო; ხოლო ნათლის ცემასა მისსა უწოდეს სახელი ევსტათი და ცხოვნდებოდა წმიდა ევსტათი ქრისტიანობასა შინა და სათნოებასა ქრისტესსა, მას ჟამსა შეკრბეს სპარსნი, რომელნი მცხეთად იყუნეს მეჯადაგენი [3]) და მეხამლენი, ზატიკობდეს და მოავლინეს ნეტარისა ევსტათისა და ჰრქუეს, მოვედ და ჩუენთა შეკრებასა ამას ჩუენსა, ხოლო ნეტარმან ევსტათი განიცინნა და ჰრქუა: თქუენი ზატიკიცა ბნელ არს და თქუენ მეზატიკენიცა ბნელ ხართ, ხოლო მე ქრისტეს ბეჭედი მომიღებიეს და ქრისტეს ზატიკსა ვზატიკობ, რამეთუ ქრისტეს ბეჭდითა აღბეჭდილვარ და ბნელსა მაგას განშორებულვარ. და ვითარ ზატიკი იგი გარდაიჴადეს, შეკრბეს იგინივე მეჯადაგენი და მეხამლენი და შეასხნეს ჰყუეს წინაშე ჳსტამისა მცხეთელ ციხის თავისასა და ჰრქუეს: აქა კაცი ერთი ჩუენისა სჯულისაგანი და ჩუენთა ზატიკსა არა გამოსცის და ჩუენსა სჯულსაცა გმობს და ჩუენ გუაშინებს და იტყჳს, ვითარმედ მე ქრისტიანე ვარ, ხოლო აწ შენ მოუწოდე და ჰკითხე, რამეთუ ამას ქალაქსა შინა ხელმწიფე ხარ. და ჳსტამ ციხისა თავმან მცხეთისამან, ისმინა მათი ევსტათის თჳს და მოუწოდა ერთი მხედართაგანი მოწოდებად ნეტარისა ევსტათისა და მრისხანედ ჰრქუა, გიწეს შენ ციხის თავი. ხოლო წმიდა ევსტათი მცირედ შეარკოლდა და უნდა მორიდება და მერმე განიზრახა და ჰრქუა: „ესე მოყუასნი ჩემნი არიან, ამათგანსა შევიშინო, მერმე დიდთა მთავართა წინაშე ვითარ წარვდგე, არამედ მივიდე მისა და ცხადად აღვიარო ქრისტე, რამეთუ მასმიეს წმიდისა სახარებისაგან, ვითარ იგი ჰრქუა, რომელმან აღმიაროს მე წინაშე კაცთა, ვაღვიარო მეცა იგი წინაშე მამისა ჩემისა ზეცათასა და, რომელმან უარ მყოს მე წინაშე კაცთა, უარ ვჰყო იგი მეცა, წინაშე მამისა ჩემისა, რომელ არს ცათა შინაა და დაიწერა ჯუარი შუბლსა გულსა და ჰრქუა „უფალი ჩემთანაა“. მოვიდა ნეტარი იგი ევსტათი და წარმოდგა წინაშე ჳსტამციხის თავისა მცხეთელისა და მწოდებულმან მან ჰრქუა ჳსტამს, ესე არს ჩუენისა სჯულისა მა-

1) სპარსთა მეფე ხუასრო დიდი, ნუშირვან, მეფობდა 531 წელსა; მან დაიპყრო სრულიად საქართუჱლო და მარზპანი განუჩინა.

2) მეხამლე, ქალამნის შემკერავი, დამკერვი.

3) მეჯადაგე, მგონია მეჯღანე უნდა იყოს.

განკვეთილი და მიხედა ცისა თავმან ნეტარსა ევსტათის და ჰრქუა, შენ გეტყჳ კაცო, მითხარ მე, რომლისა სოფლისა ხარ ანუ, რომლისა ქალაქისა ანუ რომლისა სჯული გიპყრიეს, ხოლო წმიდამან ევსტათი ჰრქუა მას: იმე სოფლისა სპარსეთისა ვიყავ არბუკეთისა, ქალაქისა განრაკილისა ვიყავ, მამა ჩემი მოგუ იყო და მეცა მოგუობასა მასწავებდა და მე მოგუობა არა თავს ვიდევ, რამეთუ განძაკს ქალაქსა ქრისტიანენი უფროს არიან და ეპისკოპოზი და მღუდელნი და მათგანთა ყოველსა ზედა მივიწიე, რამეთუ უფროს არს ყოველსა სჯულსა ქრისტიანობა, ვიდრე ულთოება და აწ მე ქრისტე მრწამს და ქრისტეს მსახურებასა შინა ვარ. ხოლო უსტამცისის თავმან ჰრქუა მას, არა ვინ გიტევოს ქრისტეს მსახურ-ყოფად და თუ მშჳდობით არა განუტევო სიცოცხლე ეგე შენი, ტანჯუა დიდი მოიწიოს შენ ზედა; ხოლო წმიდამან ევსტათი ჰრქუა, არა ხოლო თუ ტანჯუად განმზადებულ ვარ ქრისტეს სიყუარულისათჳს, არამედ სიკუდილდცა თავი ჩემი არა მეწყალის. ვითარ იხილა უსტამ გულსმოდგინედ დამტკიცება ნეტარისა ევსტათისა, განიზრახა და ჰრქუა, ამის კაცისა პატიჟი მე არა რაჲ ხელმეწიფების, არცა ალბმა ძალსა, არცა პყრობილება, არამედ წარუძღუანო ეგე ტფილის ქალაქსა არვანდ გუშნასპის ქართლის მარზპანსა და რაჲცა იგი შეეკადრეს მან უყოს, რამეთუ ყოვლისა კაცისა ქართლისა მას ხელეწიფების სიკუდილი და ცხორება და უბრძანა უსტამცისის თავმან მცხეთისამან ორთა მხედართა წარყვანება ნეტარისა ევსტათისა ტფილისს და შეკრბეს იგინიცა მეჯადაგენი და მეხამლენი და მოვიდეს უსტამისა და ჰრქუეს, არიან აქა სხუანიცა ჩუენისა სჯულისანი და იგინიცა ქრისტიანე არიან და მათცა ბრძანე მოწოდება და ტფილის მათცა წარყვანება. ხოლო უსტამ ჰრქუა მათ, ვინ არიან იგინიცა და მათ უთხრეს სახელები მათი და ჰრქუეს, ერთსა ჰრქჳან გუშნაკ, ერთსა ბალდად, ერთსა ბურზო, ერთსა პანაგუშნასპ, ერთსა პეროზაკ, ერთსა ზარმი, ერთსა სტეფანე და უბრძანა უსტამ მოწოდება მათი, ხოლო განკითხუა მათი არა რაჲ ჰყო გარნა ამათ რვა თვე შეკრვა ბრძანა და წარცემა ტფილის არვანდ გუშნასპს მარზპანსა ქართლისასა და ესრეთ-მოიწერა: ესე კაცნი ჩუენისა სჯულისანი იყვნეს და აწ ქრისტიანეთა სჯული უპყრიეს, ხოლო მე შევიპყრენ და შენთანა მოგიძღუანენ; რამეთუ შენ ხელგეწიფების მაგათი განკითხუაჲ და წარუდგინეს ესე რვანივე წინაშე მარზპანისა, ხოლო მან ჰრქუა მათ, ვინანი ხართ, ანუ რომელი სჯული გიპყრიეს და მათ უთხრეს კაცად კაცადმან სოფელი და დაბაჲ თჳთოეულისა და ჰრქუეს ყოველთა. იმამეულისასა ზედა სჯულსა ვიყუენით, სპარსთა სჯული ვიცოდით, ხოლო რაჟამს ქართლად შემოვედით და ქრისტიანეთა სჯული ვიხილეთ, ქრისტიანე ვიქმნენით და აწ ქრისტიანენი ვართ, რამეთუ ქრისტიანეთა სჯული წმიდა და სანატრელ არიან და ფრიად კეთილ და მშუენიერ არს, ხოლო სხუა სჯული ვერ ესწორების სჯულსა ქრისტიანეთასა, რამეთუ სიტყჳს მიმგებელ იყო მათ შორის მსაჯულისა მიმართ ნეტარი ევსტათი და ვითარ ესმნეს ესე ვითარნი სიტყუანი მათგან, გული განუწყრა და უბრძანა მსახურთა თჳსთა პირსა ცემა ნეტართა მათ და გარე გაყვანება ყოველთა და უბრძანა და ჰყუნეთ (მოჰპარსეთ), მაგათ თავი და წვერი [1]) და განუხვრიტნეთ მაგათ ცხვირსა და ჯაჭვი დასდევით ქედსა მაგათსა და ბორკილნი შეუსხენით ფერხთა და შესხენით საპყრობილესა და თუ ვინმე აღიაროს მათგანმან მამათა სჯული განუტევეთ და ჩუენდა მოაწიეთ და მე განვამდიდრო იგი ბოძითა დიდითა და რომელმან მამათა სჯული არა აღირჩიოს იგი საპყრობილესა შინა მოაკუდინო. მას ჟამსა ეშმაკი შეუხდა გულსა ბალდადისასა და პანაგუშნასპისასა და უარ ჰყვეს ქრისტე

1) თავის და წვერის მოპარსვაჲ სრულიად, ღირს სირცხვილეულს მოაჩუენებდა.

და უღთოებაჲ აღიარეს, ხოლო მათ ნაწილი ჯუარისმცემელთა თანა მიიღეს, ხოლო ნეტარმან ევსტათი და გუბნაკ და ბურზო და პეროზაკ და ზარმი და სტეფანე გულსმოდგინედ და მტკიცედ დგეს სარწმუნოებასა ზედა ქრისტესსა და ვითარ უთხრეს მარზპანსა მას, ვითარ ორნი მოიყვანნის აღიარეს მამული სჯული, განიხარა მარზპანმან და ბრძანა შეპყრობაჲ მათი და ინახით და ბრძანა იგინი და უქადაგებდა მათ სასუფევლსა დიდსა და კეთილად პყრობასა, ხოლო ნეტარისა ევსტათისა და სხვათა მოყუასთა მისთა ბრძანა თავისა და წვერისა დაყოფნა და ჯაჭვისა ქედსა დადებაჲ და ბორკილით საპყრობილესა შესხმაჲ მათი. ხოლო მსახურთა მათ აღასრულეს ბრძანებაჲ მარზპანისა მის და აღიყვანნეს იგინი თმითა და წვერითა და ჯაჭვითა და ბორკილითა საპყრობილედ შეყვანნეს. ხოლო ბაღდადს და პანაგუშნაპს ნუგეშინისცა და განუტევნა იგინი, ხოლო სასუფეველსა და კეთილსა, რომელსა უქადაგებდა მათ არცა ფასადი ერთი მისცა მათ, ხოლო წმიდა ევსტათი და სხვანი მოყუასნი მისნი პყრობილედ ყვნეს ვითარ ექვს თთუე ოდენ და შემდგომად ექვსისა თთჳსა მწოდებელი სპარსთა მეფისა, მოიწია არვანდ გუშნასპისა და ვითარ წარემართებოდა მარზპანი იგი მეფისა ამის შეკრბეს ქართლის მთავარნი მარზპანისა მის ჯმნად მოვიდეს; რაჟამს აღმხედრებოდა მარზპანი იგი აღდგეს მთავარნი ქართლისანი და სამოელ ქართლისა კათალიკოზი და გრიგოლ ქართლისა მამასახლისი და არბუზა ქართლისა პიტიახში და სხუანი სეფეწულნი და მარზპანსა ჰრქუეს: ვევედრებით შენსა მაგას უფლებასა, სათხოველსა ერთსა გთხოვთ, ხოლო მან ჰრქუა, ოჰუთ, რაჲცა გნებავსთ, რაჲცა გეოთ, რომელი თქუენ არა მოგმადლე; ხოლო მათ ყოველთა ჰრქუეს: გევედრებით შენ და ჯერ გვაქვნდის შენ (ბრძანე) უფალო განტევებაჲ კაცთა მათ, რომელნი იგი მცხოელნი ქრისტიანობისათჳს საპყრობილედ მიცემულ არიან. ჰრქუა მათ მარზპანმან მან, იგი კაცნი მოსალავად შეგვანდეს, ხოლო თქუენითა თხოვნითა განუტევნე იგინი, ხოლო მათ მადლი მისცეს მას და უბრძანა განტევებაჲ მათი და გამოიყვანნეს იგინი მიერ საპყრობილით და მოვიდეს იგინი ვანად თჳსა ქრისტიანობით და სათნოდ, ხოლო ცხოვნდებოდეს ნეტარნი იგი და რომელიმანმე მათგანმან ნებითა ღმრთისათა შეისმინა ჟამად [1]) და რომელნიმე ცოცხალ არიან [2]), ხოლო რომელთა იგი უარ ჰყოფს ქრისტე ბაღდად ეშმაკეულ იქმნა და ძნელად მოკუდა; ხოლო უბადრუკი პანაგუშნაპ გლახაკობითა აგნა დღენი, რომელსა პური საჭმელად არა აქუნდა და ჴორცთა სამოსელი საფარველად არა ეპოვებოდა და ვიდრე იგი ცოცხალ იყო ურვითა და ჭირითა იყვნეს დღენი მისნი.

შემდგომად სამისა წლისა შემოვიდა ვეჟან ბუზმილ ქართლისა მარზპანად და წარვიდეს სპარსნი მცხეთით შემასმენელნი ნეტარისა ევსტათისანი ტფილისს და წარდგეს წინაშე ვეჟან ბუზმილ მარზპანისა და ჰრქუეს: კაცნი არიან მცხეთას, ჩუენნისა სჯულისანი და განდგომილ არიან იგინი ჩუენგან და ქრისტიანობენ, აწ განკითხვაჲ მათი თქუენ ჴელეგეწიფების და უბრძანა ვეჟან ბუზმილ ორთა მხედართა და მოწოდებად წმიდისა, ევსტათისა და სტეფანესი და ვითარცა მივიდეს მხედარნი იგი ჰრქუეს ევსტათეს და სტეფანეს, გიწოდს თქუენ მარზპანი და თქუენ ამოვალთ თქუენთანა, არას გიოკრვით (ვიურვით), არცა გევნებისი და ვითარ წარემართებოდეს ევსტათი და სტეფანე ტფილისს, ჰრქუა ევსტათი სიძესა თჳსსა და მხევალსა თჳსსა იკუმცნილმცა ვარ მე თქუენგან, რამეთუ არღარა აქა მოქცევად ვარ და ქრისტე მე არა უარ ვყო და მათ არღარა განმიტეონ ცოცხლებით, ხოლო სიკუდილი ჩემი ტფილისს არს საპყრობილესა და თავი მოკუეთად

---

1) ესე იგი მიიცვალნენ.

2) აქედამ ჩანს, რამ ცხოვრება ესე დაწერილ არს თანა მეღროისაგან.

არს ჩემდა, ხოლო გვამი ჩემი მოელის აქავე ნებითა ღმრთისაისა» და ვითარცა ესე თქუა იქმნა ყოველთაგან და მათ ყოველთა დაიწერეს ჯუარი და წარემართნეს ტფილისს იგი და სტეფანე მხედართა მათთანა. ხოლო სახლეულნი ნათესავნი და თჳსნი მოსტიროდეს უკანა და ვითარ წიაღხდეს ველად და მიიწინეს წინაშე ჯუარისა მცხეთისასა აღიპყრნა ხელნი წმიდამან ევსტათი და თქუა «უფალო უფალო! უკეთუ ღირს მყო მე სიკუდილისა, სახელისა შენისათჳს, ქრისტიანობით ხორცთა ჩემთა ნუკუერ გიჩნს განგდებად გარე და შეჭმა ძაღლთა და მფრინველთა ცისათა, არამედ ხორცთა ჩემთა ბრძანე აქავე მოქცევად და დამარხვა მცხეთასა, სადაცა ნათელი მიმიღებიეს».

ვითარცა ესე სიტყუა თქუა ნეტარმან ევსტათი, ჯუარსა თაყუანისცა და იქმნა კრებულისა მისგან და წარემართნეს ტფილისს და ვითარცა მივიდეს მხედარნი იგი წარუდგინეს ევსტათი და სტეფანე წინაშე მარზპანსა და თქუეს, ესე არიან ახალ ქრისტიანენი მცხეთელნი. ხოლო ვეჟან ბუზმიჰრ ჰრქუა ევსტათის და სტეფანეს, ვინანი ხართა, ანუ რომელი სჯული გიპყრიეს და აღდგეს ასურნი მთავარნი კაცნი სტეფანესთჳს და თქუეს, ესე კაცი ჩუენი ვიცით, ჩუენი მდაბიური არს, მამა და დედა და ძმანი და დანი მაგისნი ქრისტიანე არიან და იგიცა ქრისტიანე არს. ხოლო სტეფანე მათითა მით სიტყჳთა განუტევეს, ხოლო წმიდა ევსტათის ჰრქუა, შენ ვინ ხარ, ანუ რომლითა სჯულითა ცხოვნდები. წმიდამან ევსტათი, უკეთუ მკითხავ ისმინე გულსმოდგინედ და გითხრა შენ ყოველი: მე ვიყავ ქუეყანისა სპარსეთისა ხევისა არბუკეთისა, ქალაქისა განძაკილისა და მამა ჩემი მოგჳ იყო და ძმანიცა ჩემნი მოგჳნი იყჳნეს და მეცა მამა მოგუობასა მასწავებდა; ხოლო მამული სჯული არა მიყუარდა და ვთქუ გონებასა, ესე სჯული არა მიყუარს, აწ ჰურიათაცა ვისმინო და ქრისტიანეთაცა და, რომელი უკეთეს იყოს იგი სჯული შევიყუარო და დღისი მამა ჩემი მოგუობასა მასწავებნ, ღამე რათა ქრისტიანეთა დაჰრეკან, ეკლესიათა მივიდი და ვისმენდი ყამობათა მის მათისა და ვხედევდი მსახურებათა მას ქრისტიანეთასა, რომელსა ჰყოფდეს ღმრთისა თჳს და ჰურიათაცა თანა ბაგინად შევიდი და მათსაცა მას მსახურებასა ვხედევდი. ხოლო ქრისტიანეთა ლოცვასა ხმაჲ მათი, ვითარცა ხმა ანგელოზისა მესმინა და ფრიად საკჳრველ არს და საამო ყამობაჲ მათი, ხოლო ბაგინად ღამე შევიდოდი ჰარათასა ვერა ვცნი, რასა იტყჳედ და მერმე კუალად შევედ (ეკლესიასა შინა) და მომეახლა მე სამოელ არქიდიაკონი და სჯულისა მეცნიერი და მრქუა მე: რაჲსა შემოხუედი ეკლესიად, ესრე გულს მოდგინედ, ხოლო მე ვარქუ მას, უფალო შენცა მიცი ვინ ვარ მე, არამედ არა მიყუარს მე სჯული ესე მამულის ჩემის და მნებავს ვინცა მამცნო სჯული ჰურიათა და ქრისტიანეთაცა და რომელიმცა სჯული უწმიდეს იყოს იგიმცა შევიყუარო. მაშინ სამოელ არქიდიაკონმან მრქუაჲ მე, უკეთუ გნებავს ჭეშმარიტად ცნობა ორივე სჯული მე, მიგითხრა შენ კეთილად, ხოლო გამორჩევა არა შენი არს, არამედ ვითარცა უფალმან გიბრძანოს. ხოლო მე ფრიად ვევედრე და ვარქუ მას, რომელთა თანა სათნოვეყო, იგი მინებს სჯული პყრობად და იგიცა მიბრძან; ხოლო სამოელ არქიდიაკონმან იწყო თხრობად და მრქუაჲ მე, გულს მოდგინედ ისმინე ჩემი! ძმაო: სპარსთა სჯული იყო ვითარცა თჳთ შენ იცი, ხოლო აანა სძაგდა სჯული იგი სპარსთა და არა სთნდა და მერმე ჰურიანი გამოირჩინა ღმერთმან და სათნო იყჳნა და მისცნა მათ სჯული და მცნება დამარხვად, მაშინღა ქრისტიანენი სათნო იყჳნა ღმერთმან, უფროს ჰურიათასა და მერმე ვევედრე სამოელს არქიდიაკონსა, უფალო ნუგეშინიებით და კეთილად მაცნობე და მერმე ვარქუ, უფალო ჰურიანი ვითნი იყჳნეს, ვისა მოვიდეს და შეიყუარნა იგინი ღმერთმან, მაშინ მრქუაჲ მე სამოელ არქიდიაკონმან: თხრობა ესე დიდ არს ძმაო, ხოლო თუ განიმარჯუნენ სასმენელნი შენნი და გულს მოდგინედ ისმენდი, მეცა უწყინოდ ყოველი გითხრა. კაცი ერთი იყო

უბიწო და ღჳთის მოყუარე, სოფლისა სპარსთასა და ქალაქსა გამოყლითასა და სახელი ერქუა მას აბრაამ და ეჩუენა მას უფალი ჩუენებასა ღამისასა და ჰრქუა აბრაამს, გამოვედ შენ მაგიერ ქუეყანით და წარგიყუანო შენ სხუად ქუეყანად და განგამრავლო შენ და აღგაორძინო შენ დიდად ფრიად და გყო შენ მამა ნათესავთა მრავალთა და ერთა ურიცხუთა. ხოლო აბრაამს ჰრწმენა სიტყუაჲ იგი მღჳთისაჲ და ჰრქუა აბრაამ, იყავნ უფალო ჩემ ზედა სიტყუაჲ ეგე შენი და გამოვიდა აბრაამ ქუეყანისა მის ქალდეველთასა და მოვიდა ქუეყანად შუა მდინარედ ქალაქად ქანანად, მახლობლად ევფრატისა; მოვიდა იგი წინა მძღურებითა ანგელოზისათა და დაეშენა იგი ქანანს შინა და მერმე ცვალა იგი მუნით და მოიყუანა იგი ქუეყანად ქანანისად და დაეშენა იგი ქებრონს შინა და ესუა აბრაამს ისაკი და ისაკს იაკობი და იაკობს ესხნეს ათორმეტნი ძენი და უბრძანა ღმერთმან აბრაამს და ჰრქუა, წინა დასაჴჳრო ისაკს და იაკობს და ყოველთა ძეთა იაკობისთა და იყავნ იგი თქუენდა რჩეულად სამკჳდროდ.

და აბრაამ ჰყო ეგრეთ, ვითარცა უბრძანა მას ღმერთმან და აღორძნდეს და განმრავლდეს ნათესავნი აბრაამისნი დიდად ფრიად, ესე არიან ჰურიანი და უყუარდეს ღმერთსა ჰურიანი დიდად ფრიად.

ვითარცა უყუარნ მამასა საყუარელი შვილი და უწოდა ჰურიათა სახელი ისრაილი, ხოლო ისრაილი გამოითარგმანების ერი ღჳთისა და განდიდნა და განვრცნა ერი იგი ღჳთისა ისრაილი და გარდამოჴდა ღმერთი ზეცით ქუეყანად და მოვიდა თხემსა ზედა მთისა სინასასა და დაწერნა ღმერთმან ჴელითა თჳსითა ფიცართა ქვისათა სჯული და მცნებაჲ ესრეთ პირუელი მცნებაჲ ესრეთ.

შეიყუარე უფალი ღმერთი ყოვლითა გულითა თქუენითა და ყოვლითა სულითა თქუენითა და ყოვლითა გონებითა თქუენითაჲ და მერმე ესე, ნუ კაც ჰკლავ, ნუ იპარავ, ნუ ისიძავ, ნუ გული გითქუამს ცოლსა მოყუსისა შენისასა, ნუ ცილსა ჰფუცავ, ნუ ცილსა სწამებ, ნუ ორსა სიტყუასა იტყჳ, პატივი უყავ მამასა შენსა და დედასა შენსა, შეიყუარე მოყუარი შენი, ვითარცა თავი თჳსი. შაბათნი ჩემნი დაიმარხნეთ, დღესასწაულნი და შესაწირავნი და უქმნელობანი აღასრულნეთ. ესე სჯული და მცნება დაწერა ღმერთმან და მოსცა მოსეს მონასა თჳსსა და მოსე მოიხუნა ფიცარნი იგი და აღმოუკითხნა ყოველსა ისრაილსა და განიხარა ყოველმან ისრაილმან.

და თქუაჲ, ყოველი რაცა გვიბრძანა უფალმან ვჰყოთ და აღვასრულოთ, გარნა უფალი იყვნს ჩუენთანა და ამაღლდა უფალი ზეცად და ვითარცა ესე სჯული ისმინეს ჰურიათა შესწირვიდეს შესაწირავთა და საკმეველსა და მსხუერპლსა და შაბათთა იმარხვიდეს და ღმერთი იყო მათ თანა და მას ჟამსა უცხოთესლნი შეკრბეს და ზედა მოუჴდეს ისრაილსა. ხოლო ღმერთმან ჴელითა ერისა კაცისათა წარდევნა იგინი, რომელიმე მოკლეს და რომელიმე ტყუებით უკუმოიყუანნეს და რომელიმე მეოტად წარიქციეს, და ესრეთ მტერთაგან უშიშ იქმნნეს, რამეთუ უფალი იყო მათ თანა.

და მერმე რავდენთამე ჟამთა მეფე ითხოვეს ყოველმან ისრაილმან ღჳთისაგან, რათა ჰბრძოლეს იგი მტერთა მათთა და უბრძანა მათ ღმერთმან მეფე და განაგო უფალმან წესი მირავანდობისა[1]) და შემდგომად რავდენთამე დღეთა, (დროებათა) მოიკლა მეფე იგი ღუაწლსა შინა, რამეთუ აღელო თავი თჳსი და ესვიდა იგი ძალსა თჳსსა და არა ღმერთსა მისსა.

შემდგომად დავით მეფობდა, ხოლო დავით იყო საყუარელი ღჳთისა და ღმერთსა დავითის უყუარდა და დავით აღასრულნა საკუერთხნი და შესაწირავნი და მსხუერპლნი და დღესასწაულნი და შაბათნი კეთილად აღასრულნა. შემდგომად მისა, ძე მისი სოლომონ მეფობდა და განაგო ერი იგი და განდრკა ღჳთისაგან და მსახურებდეს კერპთა ერთა, ჴელით ქმნილთა და ქვათა უსულოთა, ხოლო

1) მირავანდი — სამეფო გჳრგჳნი.

და მაღალთა სარტყლთა (ცისარტყელისა) და მწუხრვალთა ჩუთასა და ღმერთი უარ ჰყოფს და წინასწარმეტყუელნი ღაღადებდეს და ეტყოდეს, არა ჯერ არს ღუთისა ცხოველისა დატევება და ქუათა გინა სხუათა რათმე მსახურება.

აწ ესრე მოავლინის ღმერთმან თქუენ ზედა სიკუდილი და მახჳლი და ტყუეობა და ეგრეთ აღგკოცნეს თქუენ და მათ არა უსმინეთ ხმასა წინასწარმეტყუელთა, რამეთუ განმორებულ იყო ერი იგი ისრაილისა და ბრძანეს მოწყუედა მათ წინასწარმეტყუელთა, რომელნიმე მახჳლითა, რომელნი ცეცხლითა, რომელნიმე ხერხითა განხერხნეს, რომელნიმე მკეცთა მისცნეს და რომელნიმე მღჳმესა შთააგდეს, რომელნიმე ქვათა განტჳნნეს. ხოლო ღმერთი ტკბილ არს და კაცთ-მოყუარე, არა უნდა წარწყმედა ისრაილისა და უნდა მოქცევა მათი, მოავლინა ღმერთმან ძე თჳსი ქრისტე სოფლად და შევიდა წმიდა მუცელსა ქალწულისასა და კორცნი შეისხნა და განკაცნა წმიდისა მარიამისგან და სამოსგან წმიდისა გამოვიდა და ღუთაება კორცითა დაიფარა, უკეთუმცა ღუთაება კორცითა არა დაეფარა, კაციმცა ვერ მიეახლა ღმერთსა.

რამეთუ მზე ქმნული ღუთისა არს და თუალნი ვერ ვინ შეუდგინის და სიმრგულე მზისა ვერ ვინ განიცადის, ღუთაებასამცა კაცი ვითარ მიეახლა; ამისთჳს კორცნი შეისხნა, რათამცა ისრაილი მოაქციოს ღუთისა ცხოველისა და განკაცებასა მისსა ნათელ იღო იორდანესა მდინარესა, კელითა იოანესითა და ვითარ აღმოვიდოდა მიერ წყლით, აჰა ცანი განეხუნეს და სული წმიდა ვითარცა ტრედი გარდამოკდა სპეტაკი და დაადგრა მას ზედა და კმა იყო ზეცით გარდამო და თქუა: ესე არს ძე ჩემი საყუარელი, რომელი მე სათნო ვიყავ. მაგისი ისმინეთ და სცხოვნდეთ.

და ვითარ შევიდა იერუსალიმად, იწყო სასწაულთ მოქმედებად და ნიშები და კურნებანი, ოცდა ათურამეტისა წლის სნეული იდვა ცხედარსა ზედა, იხილა და სიტყჳთ უბრძანა აღდეგ, აღიღე ცხედარი შენი და ვიდოდე და მუნ თქუენსავე აღდგა და ვიდოდა ცოცხალი, ადიდებდა ღმერთსა.

მერმე შობითგან ბრმა ჰყუა და თიკა შექმნა ნერწყუითა და თუალთა მისთა ჰგოზა და უბრძანა მას მობანა წყლითა და აღეხუნეს თუალნი ბრმასა მას და მკუდარნი აღადგინნა და მკელობელნი ავლინნა და კეთროვანნი განწმიდნა და მრავალნი კურნებანი ჰყუნა ქრისტემან მათ შორის, რათამცა ჰრწმენა ჰურიათა და მოიქცეს ღუთისა ცხოველისა და უნდა, რათამცა არა განითხვნეს ღუთისაგან, ხოლო ჰურიანი იგი უფროს ხოლო აღბორგდეს და შური დიდი აღიღეს ქრისტესთჳს და უნდა მოკლვა მისი. ხოლო ქრისტემან მიჰრიდა მათ და გარე სოფლებსა და დაბნებსა იქცეოდა მუნ და რომელთა ჰრწმენა ქრისტესი უკანა შეუდგეს მას, და განვიდოდა დაბასა ერთსა და გამოაქენდა მკუდარი ძე ქურივისა და ვითარცა იხილა იგი, უბრძანა და დადგეს ცხედარი იგი და უბერა კელი ურმასა მას და მისცა დედასა თჳსსა ცოცხალი.

მერმე განვიდოდა დაბასა ერთსა, შეუდგა მას ერი მრავალი და სიმრავლითა ერისათა წინა უკუნ ვერ შეუძლეს მიღებად განრღუეულისა და სართული სახლისა აღძარცუეს და მიერ ცხედრითა შთაუტევეს და აღადგინა იგი და თჳსით ფერკითა წარვიდა სახიდ თჳსად და კიდე მრავალი შეუდგა მას და ადიდებდეს ღმერთსა.

ხოლო ერისა მისგანნი ათორმეტნი გამოირჩინა კაცნი და უწოდა მათ მოწაფე. და რასაცა უბრძანებდა მათ მას იქმოდეს და შევიდა დაბასა ერთსა, იყო მუნ ქორწილი და შევიდა იესო საქორწინესა მას და ღჳნო არა იყო მუნ, რამეთუ მოკლებულ იყო და ტაკუკნი ცალიერნი დგეს მუნ, მაშინ უბრძანა იესო მოწაფეთა მათ, წყალი მოღებად და ტაკუკნი აღივსნეს წყლითა და აკურთხა წყალი იგი ქრისტემან და იქმნა ღჳნო. უმოგნეს პირუტყლისა მის ღჳნისა, მრავალთა

დაუკურნა და ჰრწმენა მისი და შეუდგეს მას და მერმე დედაკაცი ათორმეტ წელ წოლოვნებისა[1]) შინა იყო და მოვიდა იდუმალ ზურგით კერძო და უპყრა ფესუსა სამოსლისა მისისასა და განკურნა იგი და მერმე მოვიდოდა ქრისტე ადგილსა ერისა და იყო მუნ ველი მშვენიერი და მოსრულ ერი მას, რომელი იგი უკანა შეუდგა მას და ჰრქუა მოწაფეთა მისთა, ერი ესე ესოდენი დღე არს ჩვენთა-გან უზმა არიან და მეწყალის, წარვედით ქალაქად და იყიდეთ პური და ეცით ერსა მას; ხოლო ქრისტემან ჰრქუა მოწაფეთა თჳსთა, თქუენთაგანსა არავის გაქუს პური აქა? და ჰრქუა ერთმან მოწაფეთაგანმან, მე მაქუს ხუთი პური და ორი თევზი.

ჰრქუა ქრისტემან მოშართვით იგი აქა და ვითარცა მოართვეს ხუთნი იგი პურნი და ორნი თევზნი, უბრძანა ქრისტემან ერისა მის დასხმა ქუეყანასა ზედა და აღიპყრნა ზეცად ხუთნი იგი პურნი და ორნი თევზნი, აკურთხნა და განტეხნა და მისცემდა მოწაფეთა თჳსთა და მოწაფენი იგი მისცემდეს ერსა მას და ერმან მან ჭამა და განძღა და ათორმეტი გოდორი სავსე აღიღეს ნეშტი.

ხოლო ერი იგი რაოდენნი ჭამეს იყუნეს ვითარ ხუთ ათას, გარნა ყრმებისა და დედებისა, მაშინ უბრძანა ქრისტემან ერსა მას ხმელით ქუეყნით მოსლვა; ხოლო ქრისტე და მოწაფენი მისნი განვიდოდეს ზღუასა მას, ვითარცა ხმელსა და ფერხნი მათნი არა დაილტვნეს და ვითარცა განვიდეს ხმელად და მოემთხვია კაცი ერთი, რომელსა თანა იყო ლეგეონ ეშმაკი, ღაღადებდა და ჰრქუა, ქრისტე შემეწიე მე, რამეთუ ბოროტად ვიგუემები, ხოლო ქრისტემან შეჰრისხნა ლეგეონსა მას ეშმაკსა და განვიდა მისგან ⁊ ადიდებდა ღმერთსა ⁊ ჰრქუა: ქრისტე, გიცი შენ ვინ ხარ, წმიდა ეგე ღმერთი ჩემდა, ხოლო მოხვედი წარწყმედად, ხოლო ქრისტემ უბრძანა ქუეყანასა და განეღო და დანთქა ეშმაკი იგი და შთაგდა ჯოჯოხეთად ქუესკნელად და მერმე მოვიდა დაბასა მას, რომელსა სახელი ერქუა ბეთანია სადა ლაზარე მომკუდარ იყო ოთხით დღით, წინა მისა დაიდვა იგი სამარესა შინა და მივიდა მასსა ქრისტე კარსა მის სამარისასა ჴმაჰყო და ჰრქუა ლაზარე გამოგუალე და ერთითა მით ჴმითა ქრისტესითა იგი სამარისაგან გამოვიდა მხიარული და უპყრა ერსა მას და უფროს განმრავლდა ერი იგი სარწმუნოებითა დიდითა; ამისა შემდგომად აღვიდა ქრისტე იერუსალიმად და შევიდა ტაძარსა ღმრთისა და იხილა მუნ შინა სავაჭრო დაგებული და ჰყიდდეს და აღიღო ქრისტემან შოლტი და გამოასხა კაცები იგი და გამოუბნია სავაჭრო იგი და დაამხუა ტაბლები იგი და თქუა. ესრე წერილ არს, სახლსა მამისა ჩემისასა, სახლ სალოცველ ეწოდოს, ხოლო თქუენ ვითარცა ქუაბი ავაზაკთა გიყოფიეს და მერმე თქუა დაარღჳეთ ტაძარი ესე და მესამესა დღესა აღვაშენო ეგე და ვითარცა ესმა ესე ჰურიათა მათ განრისხნეს ფრიად და იტყოდეს, ჩუენ ვიცით მამა მისი იოსები და დედა მისი მარიამ და ძმანიცა უსხენ; ხოლო თავსა თჳსსა ძედ ღმრთისად გამოაჩინებს და ტაძარსა ღმრთისა მამულად იჩემებს და მერმე თქუეს.

სოლომონ ორმეოცსა წელსა აღაშენა და იგი იტყჳს დარღუევად და მესამესა დღესა აღშენებად. ამის სიტყჳსა თჳს გული განიწყეს ჰურიათა მათ და შური გულსა დაიდვეს და იზრახეს შეპყრობა მისი და მოკლვა და შეიპყრეს ქრისტე და მიიყვანეს წინაშე მღდელთ-მოძღუართა და მოხუცებულთა, ვითარ შენ თავსა შენსა ძედ ღმრთისად გამოაჩინებ. ძე ღმრთისა ხარა შენ, ხოლო ქრისტემან ჰრქუა მათ, ეგე თქუენ სთქუთ.

და მერმე ჰრქუეს ქრისტესა, სოლომონ ორმეოცსა წელსა აღაშენა ტაძარი ესე და შენ სთქუ დაარღჳო და სამსა დღესა აღვაშენო ეგეო. მაშინ ქრისტემან ჰრქუა, მე ჴელმეწიფების დარღუევად და მესამესა დღესა აღშენებად; მაშინღა განრისხნეს ჰურიანი იგი და აღდგეს და აღუ-

1) წოლოვნება — სისხლის დენა.

ფოლოჳს ერი იგი ჰურიათა და იქჳთ მოკლვად შეჰგავს კაცი ესე და მოუხდეს ქრისტეს ზედა, და იწყეს ცემად და კიცხვად მისა, და რომელიმე სცემდა გურთითა თავსა მისსა და რომელიმე ლერწმითა სცემდა თავსა მისსა წმიდასა და რომელიმე სცემდა ყურიმალსა და რომელნიმე ჰნერწყვიდეს პირსა მისსა ნათელსა და აღჰმართეს ძელი და ჯუარს აცუეს ქრისტე და ძმარი და ნაღველი შეზავებული ასუეს ჯუარსა ზედა. მაშინ თუალნი აღიხილნა ზეცად მამისა მიმართ და თქუა; მამაო ჩემო ყოველივე აღუსრულე და ისრაილმან არა ისმინა ჩემი და ესე ვითარი ტანჯვა მოაწიეს ჩემ ზედა და მიიდრიკა თავი და აღმოუტევა სული და მსწრაფლ გარდამოიღეს მიერ ჯუარით. ხოლო კაცი ერთი იყო კელმწიფე და მოწაფე ყოფილ იყო ქრისტესი, მან აღიღო გუამი ქრისტესი, და დადვა ახალსა სამარესა და ლოდი დიდი მიაგორვა კარსა სამარისასა და მესამესა დღესა მსთუად ცის კარსა ოდენ, ანგელოზი გარდამოკდა ზეცით და გარდააგორვა ლოდი იგი მის საფლავისაგან და ქრისტე აღდგა და გამოვიდა მიერ სამარით და ეჩუენა ორთა მოწაფეთა და მარიამს მაგდანელსა და სხუათა დედათა და ჰრქუა მათ ქრისტემან, უთხარით მოწაფეთა ჩემთა, წარვედით გალილეად თაბორად და მუნ მიხილოთ მე. ათორმეტნი იგი მოწაფენი წარვიდეს სიხარულითა დიდითა, მთასა თაბორსა და იხილეს ქრისტე და თაყუანისცეს და ამბორს უყვეს ფერხთა მისთა წმიდათა.

ხოლო ქრისტემან ჰრქუა მოწაფეთა თჳსთა, აწ არღარა გერქუას თქუენ მოწაფედ, არამედ მოციქულნი გერქუასთ თქუენ, ხოლო მე აწ აღუალ მამისა ჩემისა და მამისა თქუენისა, ღმრთისა ჩემისა და ღმრთისა თქუენისა, ხოლო მოციქულთა მათ შთაბერა სული ცხოველი და ჰრქუა მათ, მიიღეთ სული ცხოვრებისა და წარვედით თქუენ ქალაქებსა და სოფლებსა და დაბნებსა, კიდითგან ვიდრე კიდედმდე ქუეყანისა და ჰყოფდით ნიშებსა და სასწაულებსა და კურნებასა.

და მოაქცევდეთ წარმართთა და ნათელ ჰსცემდით, სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა და ასწავებდით მათ ყოველი რავდენი გამცენ თქუენ და მე ესერა თქუენ თანა ვარ ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა თქუენისათა და ვიდრე აღსასრულადმდე სოფლისა, უსასყიდლოდ მოგიღებიეს და უსასყიდლოდ მისცემდით მათ. და ქრისტე ამაღლდა ზეცად ანგელოზთა თანა. ხოლო ათორმეტნი იგი მოციქულნი წარვიდეს და მიმოვლეს გარემო სოფლებსა და ქალაქებსა და დაბნებსა და ახარებდეს და ქადაგებდეს ქრისტესა აღდგომილსა მკუდრეთით და ჰყოფდეს ნიშებსა და სასწაულებსა და კურნებათა და მოაქცეოდეს და ნათელსიღებდეს, სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა და ესრეთ განმრავლდა და განეფინა ქრისტეანობა და განავრცნა კიდით ქუეყანისა ვიდრე კიდედმდე და ეპისკოპოზნი და მღუდელნი განაჩინნეს და ეკკლესიანი აღაშენნეს და მას შინა ჯუარი აღემართა და ყოველსა სოფელსა ჰრწმენა ქრისტე.

და აღივსო ყოველი სოფელი ქრისტეანობითა და ყოველსა სოფელსა იქადაგა ქრისტე ჰურიათა მათ, ვითარცა წინასწარმეტყუელნი უთხრობდეს, ეგრეთცა მოიწია მათ ზედა, რომელნიმე მახჳლითა, რომელნიმე სიყმილითა, რომელნიმე სიკუდილითა მოსწყდეს და განილივნეს და სხუანი ტყუეობითა განიბნინეს, რამეთუ არა დაიმარხეს ჰსჯული ღმრთისა ცხოველისა; ხოლო აწ ქრისტეანეთა უწოდა ესრეთ, რამეთუ ისრაილი ითარგმანების ერი ღმრთისა და მონა ქრისტესა, რომლისა არს დიდება უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

მაშინ ვითარცა გულის გმა ვჰყავ და ვჰცან ყოველი, სამოელ არქიდიაკონისაგან დასაბამითგან ყოველი, ვიდრე აქამომდე და მოვიწიე ყოველსა ზედა ჰსჯულსა ჰურიათასა და ქრისტეანეთასა, მრწმენა მე ღმერთი დაუსაბამო და ძე მისი, იესო ქრისტე და სული წმიდა მისი და ამით ნათელ მიღებიეს და ვერვინ განმაშოროს მე ქრისტესგან, ვიდრე სულისა ჩემისა აღმოსლვადმდე; ხოლო მამულისა

ჩემისა სჯულისათჳს სიტყუადვე ზარმაც და მრცხვენისცა, რამეთუ ღმერთმან, რომელმან ქმნნა ცაჲ და ქუეყანა მზე და მთოვარე და ვარსკულავნი ზღუა და ჴმელი, მდინარენი და შესაკრებელნი წყალთანი, მთანი და ბორცუნი ველნი და ტყენი, შუშა და ცეცხლი, ოთხფერხნი პირუტყუნი და მკეცნი ქუეწარმავალნი და მფრინველნი ცისანი და მერმე კაცნი შექმნნა ღმერთმან.

და მას ყოველსა ზედა უფალ ჰყო იგი და ყოველი ესე დაამორჩილა კაცსა მას და ჩუენ ამას ყოვლისა შემოქმედი ღმერთი დაუტეოთ და ამას ღუთისა დაბადებულსა ღუთად ვხადოდით? ნუ იყოფინ ესე. მზე და მთოვარე და ვარსკულავნი არა ღმერთ არიან, არამედ ღმერთმან მზესა დღისა განათლება უბრძანა და მთოვარესა და ვარსკულავთა განათლება ღამისა უბრძანა, რამეთუ ღმერთ არა არიან, ღმერთმანცა ღრუბელსა უბრძანის და მოეფინის ბრწყინვალება მზისა და მთოვარისა დაბნელის. მზე და მთოვარე ამისთჳს არა ღმერთ არიან, არამედ ღმერთმან მზესა განათლება უბრძანა, მერმე კუალად ცეცხლი არა ღმერთ არს, ამით, რამეთუ ცეცხლი კაცმან აღაგზნის და კაცმანვე დაშრიტის, რამეთუ კაცი უფალ არს ცეცხლისა, ამისთჳს არა ღმერთ არს ცეცხლი, ოდეს ვისმე განერის და წარვიდის რაჲცა მიჰმართის გინა ტყესა გინა ველსა გინა სახლსა, თუ კაცი დახჳდის და ეუწყის, ხოლო ცეცხლსაცა წყალი მიესხლის ეგოდენი იგი, რომელი ცეცხლსა დაშრტის და უჩინო იქმნის ცეცხლი იგი, ამით არა ღმერთ არს.

ხოლო ჩუენ ღუთად არა გურწამს, რამეთუ ღმერთმან ჩუენ ცეცხლი სამსახურებელად მოგუცა, ყინელისა განმატფობელად და ყოვლისა სანოვაგისა საქმარად და ოდეს გუინდეს აღვაგზნით და ოდეს გუინებს დავშრიტით, ესრეთ არა ღმერთ არს ცეცხლი იგი, მერმე ღუთისა შექმნილნი კაცნი საცხოვარისა პირუტყუთა მსგავს ვიყუენით და ესრე სახე, ვითარცა პირუტყუთ მამლობასა და დედლობასა არა იციან მშობელი არცა შობილი მათგანი და ეგრეთ აღრეულად გარდაიკადიან, მამლობა და დედლობა მათი, და ეგრეცა ჩუენ კაცნი პირმეტყუელნი მათ პირუტყუთა მსგავს ვიყუენით, რომელთა არა ვიცოდით მშობელი თჳსი გინა შობილი და აღრეულად გარდავიკადით ბუნება იგი ჩუენი. ხოლო აწ მადლითა ღუთისათა ვინათგან იქმნა ნათლისღება და სჯული ქრისტეანობისა მიერითგან დაიჴსნა და განქარდა უწესო იგი საქმე. ხოლო ამას გევედრები უფალო ჩემო იესო ქრისტე, რათა გუამი ჩემი დაემარხოს მცხეთას, სადაცა იგი ნათელი მივიღე სამოელ კათალიკოზისა ჴელითა და ღირს ვიქმენ სჯულსა ქრისტეანეთასა. ამიერითგან ვერვინ განმაშოროს მე სიყუარულსა შენსა და სარწმუნოებასა და სჯულსა ვითარცა წერილ არს.

არცა ტანჯუათა, არცა გუემათა არცა სიყმილმან საპყრობილესა შინა, არცა მახჳლმან, არცა სიკუდილმან ამათ ჴორცთა ჩემთამან შემიძლოს მე განყენებად შენდა უფალო იესო ქრისტე. მაშინლა ჰრქუა მას ბუზმირ მარზაპანმან შვილო ჩემო ევსტათი ისმინე ჩემი და ნუ დაიმცირებ დღეთა ცხოვრებისა შენისათა ქრისტეანობისათჳს და ნუ ქურივ ჰყოფ ცოლსა შენსა და ობოლ შვილთა შენთა და ნუ მოსწყდები მოყუასთა შენთა, ამას ცხოვრებასა.

ჰრქუა წმიდამან ევსტათი, ეუწინარეს შენსა სხუათა ჴელმწიფეთა მტანჯველს მე ფრიად და მგუემეს და არა დავემორჩილე მათ, აწ შენი ვირწმუნო, ნუ იყოფინ ეგე ჩემდა. მაშინ ვითარცა ცნა ბუზმირ მარზაპანმან დამტკიცებული და შეუძრველი გული და გონებაჲ ნეტარისა ევსტათისი და ვერცა შინებითა და ტანჯვითა და ვერცა კეთილისა ქადებითა არწმუნა მამულის სჯულისა ჰყოფად. უბრძანა მსახურთა, წარიყვანეთ ეგე საპყრობილედ და იდუმალ ღამით თავი წარჰკუეთეთ, რამეთუ არავინ ქრისტეანეთა ცნან, პატივჰსცენ გუამსა მისსა და წარიხუენით ჴორცნი მისნი ქალაქსა გარე განაბნიენით შესაჭმელად მკეცთა და მფრინველთა. ხოლო მსახურთა მათ წარიყუანეს ნეტარი ევს-

ტათი საპყრობილედ, რაჲთამცა აღასრულეს ბრძანებული იგი მარზპანისა მის, ჰრქუა მათ წმიდამან ევსტათი: მცირედ მგებდით მე ძმანო ჩემნო, რამეთუ კელთა შინა თქუენთა ვარ, რათა ვილოცო მე ღმრთისა ჩემისა მიმართ. ხოლო მათ მცირედ დაითმინეს და აცალეს და ჰრქუეს ეგრეთ ყავით, მაშინ მოიდრიკნა მუკლნი თჳსნი და აღიხილნა თუალნი თჳსნი ზეცად და ჰრქუა.

უფალო ღმერთო ყოვლისა მპყრობელო, რომელსა ყოველთა კაცთა გნებავს ცხოვრება, რომელნი ესვენ სარწმუნოებით სახელსა შენსა წმიდასა, რომელმან ისმინე ლოცვაჲ პირველთა მათ მოწამეთა, რომელნი ჴურიათა მახჳლისათა მოსწყდეს, რომელნიმე ტბასა შინა ყინელითა, რომელნიმე ზღჳსა შინა შთაყრითა მოსწყდეს, რომელნიმე ცეცხლითა და, რომელნიმე მკეცთა მიერ შეიჭამნეს სახელისა შენისათჳს და მოიღეს შენ მიერი იგი აღთქმული, რომელი თუალმან არა იხილა და ყურსა არა ესმა და გულსა კაცისასა არა მოუკდა რომელი განუმზადე წმიდათა მათ მოწამეთა, შენცა მეცა უფალო ღირს მყავ მონაწილე მათ თანა და სამკჳდრებელსა მათ თანა, სიხარულსა მათ თანა მე უკანასთა ჟამთა ნარჩევი მოწამე, ვითარცა იტყჳს პავლე მოციქული, მე ვარო ნარჩევ მოციქულთა, შენ იცი უფალო ჩემო იესუ ქრისტე, რამეთუ არა ვირჩიე შენსა, არცა მამა, არცა დედა, არცა ძმანი, არცა ნათესავნი, გარნა შენ მხოლო უფალო შეგიყუარე და სახელისა შენისათჳს თავი წარმეკუეთების დღეს.

და ამას ვილოცავ და გევედრები და ვითხოვ შენ სახიერისაგან, რათა არა დაუტეო გუამი ჩემი აქა ტფილისს შინა, არამედ რათა დაიმარხოს იგი მცხეთას წმიდასა, სადა იგი შენ გამომიჩნდი და რათა აქუნდეს მადლი და კურნება ძუალთა ჩემთა, ვითარცა იგი პირველთა მათ ჴდა ესმა ჴმა, რომელი ეტყოდა ევსტათის და ჰრქუა; "არა უგულებელს იყო შენ პირველთა მათ მადლითა კურნებისათა, რომელთა ვრწმენე მე, ხოლო გუამისა შენისათჳს ნუ ჰზრუნავ, ეგრე იყოს ვითარცა შენ სთქუ ყოფად" და განმხიარულდა ნეტარი ევსტათი და მადლობდა ღმერთსა.

ხოლო წმიდასა ევსტათის პირველვე ემცნო ნეტარისა სტეფანესდა, რათა რაჟამს მეუწყოს სიკუდილი ჩემი, მსწრაფლ წარიღეთ გუამი ჩემი მცხეთად და მუნ დაჰმარხეთ, სადა ნათელ ვიღე. და ვითარცა დაასრულა ლოცვაჲ და ვედრება და თხოვა უფლისა მიმართ, ჰრქუა მსახურთა მათ მარზპანისათა, აწ აღასრულეთ განჩინებული იგი ბრძანებაჲ ჩემ ზედა, ხოლო მათ არა უნდა მოკლვის, ხოლო ერთმან მათგანმან ჰრქუა, ჩუენ მოვსწყდებით უკეთუ ეგე ეგოს ცოცხალი. მაშინ მიყვნეს კელნი მისნი მის ზედა და ჴსცეს მახჳლითა პატიოსანსა ქედსა მისსა და წარჰკუეთეს თავი მისი, 589 წელსა, 29 ივლისსა და შეჰვედრა სული თჳსი ქრისტესა მეუფესა.

ხოლო გუამი მისი ღამე განიღეს გარეშე და დააგდეს მუნ, ხოლო ჰცნეს ვიეთმე ქრისტიანეთა და წარიღეს იგი მცხეთას, რამეთუ სტეფანეს ემცნო მუნ მყოფთა ქრისტეანეთა და ვითარცა მიიწიევნეს მცხეთას, უთხრეს სტეფანეს და სტეფანე აუწყა სამოელს კათალიკოზსა; ხოლო მან ფრიად განიხარა და დაჰმარხა იგი დიდითა დიდებითა და პატივითა წმიდასა საკათალიკო ეკკლესიასა მცხეთისასა[1]) და ვიდრე აქამომდე იქმნებიან კურნებანი, სნეულთანი მადლითა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, რომლისა არს სუფევა და ძლიერება, პატივი და სიმტკიცე და დიდება მოუკლებელი მამით და სულით წმიდითურთ აწ და მარადით და უკუნისამდე ამინ.

1) წმ. მოწ. ევსტათი იწამა 589 წ. 29 ივლისსა და დასაფლავებულ არს წმ. მცხეთის დიდს საკათალიკოზო ეკკლესიის ტრაპეზის ქუეშე, რომლიც შეურყეველად არს აქამომდე.

ႼႫ. ႫႭႼႠႫႤႬႨ ႫႧႠႥႠႰႬႨ ႠႰႢႥႤႧႪႤႬ' ႣႠႥႨႧ ႣႠ
ႩႭႬႱႲႠႬႲႨႬႤ.

თჳ ოკდონბერსა ლა დღესა, წამება და ღუაწლი წმიდათა და დიდებულთა მოწამეთა დავით და კონსტანტინესი, რომელნი იწამნეს ქუეყანასა წრდილოეთისასა, სანახებსა არგუეთისასა, საბრძანებელსა ქართუელთასა, შემდგომად დიდისა და მაღლისა მეფისა მიცვალებისა ვახტანგ-გორგასლისასა, რომელმან მფლობელობაჲ ყოვლისა ქუეყანისა განაგო [1].

იმერთ ამერთა, მნათობნი ქართუელთანი,
კაც ქმნილის ღუთისა, იესოს აღმსარენი.
იმსთჳს სუფევად, დავით და კონსტანტინეთურთ.
წყალი საფლავად, ლოდნი იმანიაკნეს.
არგუეთის მთავრობა ჰსცუალნეს და ყუსჰდ ნათლად.

თქმული ნიკოლაოზ ცფილელის მიერ.

მეფობასა ბერძენთა ზედა ღუთის მსახურისა ჰერაკლესსა [2], ოდეს იგი განაგებდა საბრძანებელსა თჳსსა კურთხითა მეფობისა თჳსისათა, განძლიერდა სპარსთა მეფემან ხუასრო ქალაქსა მას ზედა ღუთივდაცულსა წმიდასა იერუსალიმსა, რომელსა შინა იქმნა ხსნა ყოვლისა სოფლისა, მიშუებითა ღუთისათა გამოიღო და ტყუე ჰყო და მოსრა ერი ურიცხჳ მამათა და დედათა, მღუდელთა და დიაკონთა და ქალწულთა, ვითარცა წერილ არს წიგნსა მას იერუსალიმის წარტყუენისასა, რათა აღესრულოს სიტყუა იგი მახარებელისა ვითარმედ არა დაშთეს ქუა ქუასა ზედა, ვიდრემდის არა ყოველი დაირღუჱს.

რამეთუ მრავალ გზის წარიტყუენა იერუსალიმი ბაბილოველთა და ჰრომთაგან და აწ სპარსთაგან და წარიყუანეს ძელი ცხოვრებისა, რომელსა ზედა ქრისტემან ვნებაჲ ჩუენთჳს თავს იდვა და ზაქარია დიდი მამათ მთავარი ტყუედ და მიიქცეს სპარსეთადვე; ხოლო იქმნებოდეს სასწაულნი [illegible]ცხუნი ძელისა მისგან ცხოვრებისა, ვიდრემდის ითქმოდეს სპარსთა შორის, ვითარმედ ღმერთი [illegible]სტეანეთა მოსრულ არს.

ხოლო უძლა ესე ჰერაკლეს ღუთისმსახურსა მეფესა ბერძენთასაჲ და ბრძანებითა ღუთისათა [illegible]ძლიერდა სპარსთა ზედა [3] და შევიდა ქუეყანასა კომანთასა, რომელ არიან უზნენი [4] და მისცა [illegible] თჳსი, ცოლად მეფესა უზნაყთასა და წარიყუანა ფრიადითა ერითა, შემწედ თჳსად და შე[illegible]ეთს [5] და მოკლა ხუასრო სპარსთა მეფე და ტყუე ჰყო და აღაოხრა ქუეყანა სპარსეთისა და [illegible]იყუანა ძელი ცხოვრებისა და ზაქარია მამათ მთავარი და ძლევაშემოსილი შემოიქცა იერუსა[illegible] [6] და ნაწილი ძელი ცხოვრებისა დადვა იერუსალიმს და დაუსუენა და ნაწილი კონსტანტინე[illegible] წარმოგზავნა და ზაქარია მამათ მთავარი საყდარსავე თჳსსაჲ დასვა; ხოლო მოსაქცეველ იყო სპარსეთით ეგჳპტეს, მუჴმედ წინა მიეგება მეფესა ჰერაკლეს და უძღუნა ძღუენი დიდი,

---

1) აწ წმიდა ეკკლესია, ხსენებასა მათსა, აღასრულებს ბ ოკდონბერსა, რის მიზეზით, არა უწყით.
2) მეფობდა 610—641 წლამდი.
3) 622 წელსა.
4) 623 წელსა.
5) 624 წელსა.
6) 629 წელსა.

რამეთუ იყო მდიდარ ფრიად და მთავრობდა არაბთა ზედა და ითხოვა მეფისაგან ადგილთა საყოფელთა და საძოვრეთა სამწყსოთა მისისათა. ხოლო მეფემან მისცნა ველნი და მთანი ქუეყანასა სინისასა, რომელ არს მახლობელ არაბეთისა და შემოიქცა მეფე ქალაქად თჳსად და იყო ქუეყანა საბერძნეთისა მშჳდობასა შინა და ჰმორჩილებდეს მას ყოველნი ნათესავნი.' ხოლო რაჟამს მოკუდა ჰერაკლე მეფე, მისსა შემდგომად დადგეს მეფენი და პატრიარქნი მწვალებელნი, ურიცხვნი და ხატთა ბრძოლნი, ვითარცა იტყჳს მაქსიმე აღმსარებელი: დამდაბლდეს მეფენი ბერძენთანი და განძლიერდეს სპარსნი და არაბნი, მიშუებითა ღმრთისათა და განძლიერდა მუჰმედ და მთავრობდა სპარსთა და არაბთა ზედა და განიყო ქუეყანა ეგჳპტისა და პალესტინისა, რაჟამს იგი წმ. იოანე მოწყალემან სივლტოლვა აღირჩია და მივიდა მამულად თჳსად კჳპრედ და მუნ მიიცვალა.

ხოლო შემდგომად სიკუდილისა მუჰმედ უსჯულოისა [1]) დაუტევა მთავრობა თჳსი თჳსსავე მსგავსსა სიბოროტითა და უკეთურებითა, მურვან ყრუსა [2]) დისწულსა თჳსსა. ხოლო მან უღმრთოიმან, რაჟამს აღიღო მთავრობა სპარსთა და არაბთა, აღძრა ყოველივე თჳსლტომი წარმართთა მიშუებითა ღმრთისათა სამხილებელად ცოდვათა ჩუენთა და განილაშქრა ქუეყანათა ზედა, ერსა ამას რჩეულსა და საზეპუროსა და აღაოხრა და მოსრა და ტყუე ჰყო ქუეყანა საბერძნეთისა და სომხეთისა ზღუადმდე და შერმე მოეფინა, ვითარცა ღრუბელი ბნელისა სიმრავლითა, ვითარცა მკალი და მუმლი, არეთა ჩრდილოეთისათა და დაიპყრა პირი ქუეყანისა, რამეთუ მოვიდა სამცხეს და დაიბანაკა არეთა ოძრხისათა, რამეთუ იყო ქალაქი იგი სახელოვან ძუელ ნაქმართა მისთათჳს და ესე აქამომდის [3]).

ხოლო აწ არს ჟამი მოხსენებისა წმიდათა ამათ და ღუაწლით შემოსილთა მოწამეთა ქრისტესთა დავითისი და კონსტანტინესი, რომელითათჳს არს სიტყუა ესე ჩუენი, ხოლო თქუენ სამწყსონო ქრისტესნო და მოსურნენო აღსრულებად წმიდასა ამას დღესასწაულსა წმიდათა მოწამეთასა, წადიერად მოსრულნი გულსმოდგინედ მიუპყრენით გონებანი და სასმენელნი თქუენნი, რათა არა ცალიერნი არამედ სასოებითა ტკრთულნი აღტკრთულნი წარხვიდეთ სახედ თქუენდა; ხოლო ვითარცა ვთქუი, განისმა ამბავი ქუეყანასა ამას მოსვლისათჳს წარმართთასა და შეშინებულ იქმნეს გულნი კაცთანი, არამედ ვითარცა გვისწავიეს ესე ძუელთა უწყებათაგან: იყუნეს წმიდანი ესე მოწამენი დავით და კონსტანტინე ქართველნი, სანახებისაგან არგუეთისა დიდნი და დიდებულნი ტომებითა და მთავარნი ქუეყანისანი და თჳს ეყვოდეს ურთი ერთსა და იყუნეს ემბაზითა განათლებულ ქადაგებულისა ანდრია და სიმონ კანანელისათა, რამეთუ მათ ჰქადაგეს ქრისტე ქართველთა შორის პირველ ნინოს მოსვლისა.

ხოლო იყუნეს წმიდანი ესე ქალწულ ხორციითა და მეცნიერ ძუელისა და ახლისა აღთქმისა, ჭეშმარიტნი მორწმუნენი და გამოცდილნი და ახოვანნი წყობათა შინა და ბრძოლათა, რამეთუ იყო დავით უხუცესი დღითა, ჰაეროვან და სპეტაკ ხორცითა, მოწაბლე თმითა, მშუენიერ გუამითა და ხშირ წუერითა, ხოლო კონსტანტინე მშუენიერ გუამითა და მოწაბლე თმითა და წუერ გამო და ორნივე სავსე სულითა წმიდითა; ხოლო ვითარცა ესმა წმიდათა მათ მოსულა წარმართთა სამცხით კერძო, შეიმოსეს ძალი ღმრთისა, ვითარცა ჯაჭჳ. ჯური და შეიკრიბეს ლაშქარი ამის ქუეყანისა და ხადოდეს სახელსა ღმრთისასა და განაძლიერებდეს ერსა მორწმუნესა ლოცვათა და

1) 632 წელსა.

2) უწოდებდენ მას ყრუდ. ვითარმედ არავის რჩევასა და განზრახვას არ მიიღებდა ხოლმე.

3) ღასავლეთის ხანახებნი ქართველთა მეფობისა, ახლობელ სამცხე საათაბაგოსნი.

ხოლო აღიძრნეს რა წარმართნი სამცხით და წარმოემართეს ქუეყანად არგუეთისად და წინა მბრძოლნი და რჩეულნი წარმოვიდეს, მაშინ წმიდანი ესე იყვნეს შეკრებილ და ფრთხილ და გალობდეს გალობასა დავითისასა, რომელ თქუა რაჟამს იგი ეწყუებოდა გოლიათს; ხოლო აღიძრნესრა წარმართთა წმიდანი ესე აღიხსნეს ხმაჲ, ვითარცა მხეცთა და მოეტევნეს. ხოლო წმიდამან დავით სახელი ქრისტესი ფარად მიუპყრა და განაძლიერა გული თჳსი და უშიშ ჰყვნა იგინი, აღიხსნა ვითარცა ლომმან და ოტნეს და განაბნივნეს იგინი და ურიცხუნი მოსრნეს და აღუდგინეს ძლევა ქრისტეანეთა. მაშინ მეოტნი უკუნ იქცეს ჲ მიუთხრეს მურვან ყრუსა, რაჲ იგი მოწევნულ იყო მათ ზედა, ვითარმედ წინა მბრძოლნი და ლაშქარნი რჩეულნი ყოველნი მოსრნეს შეშის მსახურთა [1]). ხოლო მან პირსა თჳსსა იკრნა ხელნი თჳსნი ჲ თქუა, ვითარმედ ვინ არს მკადრე, რომელიმცა წინა აღუდგა დიდსაჲ მოციქულსა მუჰმადს, დედის ძმასა ჩემსა. ესე თქუაჲ და შეუძახა ყოველსავე სიმრავლესა წარმართთასა და წარმოემართნეს ვითარცა ქჳშა სიმრავლითა და მოვიდეს ქუეყანად არგუეთისა და შეიცვა ტყე და ველი მთანი და ბორცუნი და შეაწყუდივნეს ხელსა წარმართთასა ერნი ქრისტეანენი, რამეთუ რომელნიმე ტყეთა დაიმალნეს და რომელნიმე მოსრნეს, ხოლო წმიდანი დავით და კონსტანტინე და სხუანი ვიეთნიმე შემდგომნი მათნი შეპყრობილ იქმნეს. მაშინ ვითარცა ეუწყა ბილწსა ყრუსა, შეპყრობაჲ წმიდათა მათ, აღიტყუბლისა ხელნი და დიდად ადიდა დედის ძმა თჳსი მუჰმად და ჰსჯული მისი, გამარჯუებისათჳს მისისა თჳს.

ხოლო ვითარცა დაიბანაკეს, დაჯდა საყდართა ზედა და უბრძანა მოყვანებაჲ წმიდათა დავითისი და კონსტანტინესი და წარადგინნეს ხელით შეკრულნი უსჯულოსა მის. ხოლო ვითარცა იხილნა იგინი წინაშე მდგომარენი ფრიად განიცვიფრა მურვან ყრუმან და თქუა, ვინანი ხართ თქუენ ქუათა და შეშათა მსახურნი, რომელთა იკადრეთ ბრძოლად ჩემდა და ანუ არა იცით, რამეთუ დიდისა მოციქულისა მუჰმედის დისწული გარ, რომლისა ჰსჯულსა ჰმორჩილებს ყოველი არაბეთი და სპარსეთი და დამიმორჩილებია ყოველი ქუეყანა აღმოსავლეთითგან ვიდრე დასავლეთადმდე.

მიუგეს და ჰრქუეს წმიდათა მათ, ვითარმედ სიცილი და სიქადული შენი ცუდ და ამაო არს ჩუენ ზედა, რამეთუ წუთ ჟამ არს დიდება შენი და ადრე განქარდების, რამეთუ არა ღირსებისათჳს იქმნა ძლევა შენი ჩუენ ზედა, არამედ ცოდუათა ჩუენთათჳს, რომელ გარდავჰხედით მცნებასა ღუთისა; იქმნა ფლობაჲ თქუენი ჩუენ ზედა, რათა გუწუართნეს ღმერთმან ხელითა თქუენითა უსჯულოთა, ხოლო დედის ძმისა შენისა მუჰმედისა, რომლისა მიერ იქადი ცუდ არს და ამაო სიქადული შენი მისსა მიმართ, რამეთუ ვითარცა უწყებულ არს ჩუენდა, მაცდურ და წარმწყმედელ იყო ნათესავისა თქუენისაი. ხოლო ვითარცა ესმა მძლავრსაჲ წმიდათა მათგან, განრისხნა ფრიად და უბრძანა წინაშე მდგომელთა მტარვალთა ცემა პირთა მათთა და გუემა არგნებითა [2]); ხოლო მათ ჰყუეს ბრძანებაჲ მძლავრისა და ჰსცეს ვიდრელა დაშურეს და ქუეყანად დააკუეთნეს წმიდანი იგი ძლიერად. მოითმენდეს და ჰმადლობდეს ღმერთსა და შეწევნად ოჯსად ხადოდეს ღმერთისა.

მაშინ ჰრქუა მათ მძლავრმან რისხჳთ და გულის წყრომით ვითარმედ ჵოი! ესე ვითარნო, რად მოსრენით წინა მბრძოლნი და რჩეულნი ლაშქარნი ჩემნი და ურცხვინოდ აგინებდით დიდებულსა და სახელ განთქმულსა მოციქულსა მუჰმადს დედის ძმასა ჩემსა, რომელსა ადიდებს ყოველი არაბეთი და სპარსეთი. ესე თქუა და მერმე ლიქნით ჰმოგუნიდა მათ და ჰრქუაჲ წმიდასა დავითს: ვითარმედ მასმიეს შენთჳს სპასპეტთა ჩემთაგან, ვითარმედ კაცი ხარ გონიერი და წყობათა შენა

---

1) ქრისტეანეთა მუჰმადიანნი, შეშის მსახურად უწოდებენ, თაყუანისცემისათჳს პატიოსნისა ჯუარისა.

2) არგანი (ὄργανον) ტოხი, კუერთხი, ჯოხი.

გამოცდილი და თავი ამის ქუეყანისა, აწ ისმინე ჩემი კეთილ განზრახვისა შენისა და დაუტევე ცუდი და ამაო სიტყუაჲ სიცოფისა თქუენისა და დაემორჩილენით ჴსჯულსა მუჰმად დიდისხმისა ჩემისასა და შემდგომ თქუენ მთავარ და დიდებულ ყოველსა სპარსეთისა და არაბეთისა ზედა. რამეთუ გყო შენ სპასალარ და წინა მძღუარ ყოველსა ზედა ლაშქარსა ჩემსა, ხოლო ყრმასა მაგას თჳსსა შენსა მივსცე პატივი, რათა სამარადისოდ დგეს წინაშე ჩემსა და საყდართა ჩემთა პალატსა შინა, ჩემსა და იშუებდეს სხუათა დიდებულთა პალატისა ჩემისათა და ვითარცა ესე თქუა მძლავრმან წმიდათა მიმართ, წმიდამან დავით გამოისახა სახე ჯუარისა პირსაჲ თჳსსა და თქუა, ანუ იყოფინ ესე ჩუენ ზედა, მე უკუე ჯოჲ! მძლავრო ბოროტო, რაჲსამცა დაუტევოთ ნათელი და შეუდგეთ ბნელსა, რამეთუ ღმერთმან ჩუენმან მოგუცნა ჩუენ ნათელსა მისსა, რაჟამს ძე თჳსი სიტყუაჲ და თანა სწორი მისი მოავლინა ქუეყანად და კაც იქმნაჲ ჩუენთჳს და ყოველივე განგებითა თავს იდვა, ჯუარცმა, დაფლვა და აღდგომა და კუალად ამაღლდა მამისა და იგივე მოსვლად არს განსჯად ცხოველთა და მკუდართა; ხოლო წარავლინნა მოწაფენი თჳსნი ყოველსა ქუეყანასაჲ ქადაგებად სახელისა მისისა მოქცევად კერპთა მონებისაგან. ხოლო მოიწივნეს ორნი თავთა მოწაფეთა მისთაგანნი ქუეყანასა ჩუენსა და უქადაგეს მოსვლა ქრისტესი ქუეყანად და მოაქცივნეს კერპთა მონებისაგან და ჩუენ მათ მიერ განსწავლულ და განათლებულ ვართ და არა ვმონებთ სხუასა ჴსჯულსა ცუდსა და მოყოვნებულსა: არამედ მზა ვართ სახელისათჳს ქრისტესისა, ყოველსავე გუემასა და ტანჯვასა, ცეცხლსა, წყალსა და მახჳლსა და სიკუდილსა; ესე არს სარწმუნოება ჩუენი ჭეშმარიტი ქრისტეანობაჲ, ისმინეთ ყოველმან გუნდმან სპარსთა და არაბთამან.

ჰრქუა მას მძლავრმან, ვითარმედ კეთილის საქმისა და სწავლისა და განზრახვისათჳს ბოროტი და უგუნური მოგვიგე პასუხი; რამეთუ ქრისტეს თჳს წერილ არს ყურანსა ჩუენსა, რომელ არს ისო, რამეთუ წინასწარმეტყუელი იყო და კაცი მართალი ძე მარიამისი და იტყოდა თავსა თჳსსა ძედ ღმრთისად, ამისთჳს მოკლეს ურიათა ძლითა; ხოლო რომელი დიდისა მუჰმედისათჳს იკადრებს გმობასა, უგუნურებით იტყჳთ ამას, რამეთუ სპარსნი და არაბნი მან მოაქცივნა ცეცხლისა მსახურებისაგან და ღმრთისა შეაწყნარნა, რამეთუ ერთ არს ღმერთი.

მიუგო წმიდამან დავით და თქუა, იმას წიგნი თქუენი, რომელ არს ყურანი, არა სარწმუნოდ გიპყრიეს თქუენ, რამეთუ წერილ არს ყურანსა თქუენსა თქუენთჳს, ვითარმედ, რაჟამს ჰსცთეთ ქრისტეს სახარებაჲ ისოს წიგნსა, რომელ მისცა თჳსთა მოწაფეთა, მის წიგნისაგან ისწავეთ ესე, ალი მუჰმადის ცულითადმან მოწაფემან დაგიწერა თქუენ, არამედ თქუენ უგულისხმონი და არა იცით წიგნისა და არცა ძალი ღმრთისა, რამეთუ მუჰმედ დალაცათუ ცეცხლის მსახურებისაგან მოგაქცივნა, არამედ ღმერთსა ვერ შეგამეცნიერათ, მსგავსად ნავ დანთქმულისა მის, რომელ დალაცა თუ ბუღსასა არა დაინთქას, არამედ ზღჳს პირსა მიწევნილი დაინთქა, არად სარგებელ არს, ვინაჲდგან ხმელად ვერ მიიწია; ეგრეთვე თქუენ, ვინადგან ქრისტე ძე ღმრთისა, რომელისა წინასწარმეტყუელნი პირველითგანვე იტყოდეს მოსვლასა მისსა და მამათ მთავარნი ქადაგებდეს, იგი ვერ იცნა მუჰმედ და არცა თქუენ შეგამეცნიერა წარსწყმდით და ცთომილებასა შინა ხართ დიდსაჲ, უგულისხმოებითა თქუენითა. ჰრქუა მას მძლავრმან და ვინ გასწავა შენ წიგნთაგან ჩუენთა, არა ღირსო ცხოვრებისაო, ჰრქუა მას წმიდამან დავით, წიგნნი არაჲ სახმარ არიან ჩემდა, არამედ ესე ვთქუ სამხილებელად თქუენდა. მერმეცა მიექცა მძლავრი იგი წმიდასა კონსტანტინეს მიმართ და ჰრქუა, ვითარმედ შენ ყრმაო, რაჲსა იტყვი თავისა შენისათჳს, მორჩილ ხარა ბრძანებასა ჩემსა ანუ არა?

ხოლო წმიდამან აღმოუტევა ხმაჲ დამამხობელი მისი და ჰრქუა მას, ვითარმედ ნუ იყოფინ

ჩემდა მორჩილებაჲ ბრძანებისა შენისა, არამედ ვითარცა წამა და აღიარა უფალმან ჩუენმან და მეცა ვწამებ და ვაღვიარებ, რამეთუ ერთსა ჰსჯულსა და ერთსა სარწმუნოებასა ზედა განსწავლულ ვართ და მრწამს მამა და ძე და სული წმიდა და მისთჳს მოვკუდები.

მაშინ განრისხნა მძლავრი იგი უსჯულოჲ მათ ზედა და მოუწოდა მტარვალთა ყოვლადვე უწყალოთა და უბრძანა, რათა არა ახილონ გემოჲ არცა პურისა, არცა წყლისა და ყოველთა დღეთა სტანჯვიდენ მრავალ ფერითა სატანჯველითა უსწორებლად, რათა ჭირითა მით და ტანჯვითა უნებლიეთ აღიარონ ჰსჯული მუჰმედისა; ხოლო წმიდათა მათ ლოცვითა და ვედრებითა ღმრთისა მიმართ თავს ისხნეს ჭირსი იგი, სიყმილი, წყურვილი და გუემა.

ხოლო ვითარცა გარდახდეს ათნი დღენი, მოუწოდა უღმრთომან მურვან ყრუმან მოგჳთა და მისანთა [1]) სპარსეთისათა და წარავლინნა წმიდათა მოწამეთა მიმართ, რათა ლიქნით ჰმოგუნიდენ წმიდათა მათ მოქცევისათჳს ჰსჯულისა მათისა. ხოლო ვითარცა წარვიდეს და იხილეს წმიდანი იგი განლეულნი და დამჭკნარნი ხორცთა მათთაგან, რომელ თავს ისხნეს მტარვალთა მათითჳს; ვითარმედ ჰოი! ესე ვითარნო, რად გიკადრებია, ანუ რად შეურაცხ გიყოფიან კაცნი ესე დიდებულნი და ქებულნი ბრძოლათა შინა, ანუ არა უწყითა, რამეთუ მთავარსა სპარსთასა დიდსა ამისა მეფისა ფრიად სწადან ამათი შუებაჲ და ფუფუნებაჲ. მერმე მიექცა წმიდათა მათ და ჰრქუა მათ ლიქნით, ვითარმედ ყოვლისა სოფლისა სპარსეთისა და არაბეთისა მურვანს მოუვლენივართ თქუენ წინაშე, ვითარ ვიცი გონიერებაჲ თქუენი, რამეთუ დროებასა ამას შინა განგიზრახავს უმჯობესი თქუენთჳს.

აწ მომიგეთ უმჯობესი სიტყუაჲ ჭეროვანი და ნუ ცუდად გაქუსთ სასოება კაცისა მიმართ დასჯილისა და მოკლულისა და ნუცა წარსწყმედთ, უჟამოდ სიჭაბუკესა თქუენსა მწარითა და ძჳრ ძჳრითა სიკუდილითა; არამედ აღირჩიეთ უმჯობესი და შეიწყალენით თავნი თქუენნი და მოიქცით ჰსჯულსა მუჰმად რჩეულისა მოციქულისასა, რათა იშუებდეთ ჩუენ თანა და, რამეთუ მეცა მეწყალის სიჭაბუკე თქუენი და სიმხნე და გაგაზრახებ უმჯობესსა; ამას გიბრძანებს დიდი ამისა მეფე სპარსეთისა და არაბეთისა, ხოლო ჩუენ ჰოი! ჭაბუკნო მშუენიერნო და ახოვანნო ამას გეტყჳთ, რათა დაემორჩილნეთ ბრძანებასა დიდისა და მაღლისა მთავრისასა, რამეთუ აჰა ესერა მოუცემიან დროშანი და შესამოსელნი მთავრობისა თქუენისანი და უჩუენებდეს წმიდათა მათ ნიჭთა დიდთა და საბოძვართა სამეფოთა და ლიქნიდეს წმიდათა მათ ლიქნითა მრავალ ფერითა ღონის ძიებით. მაშინ მიხედეს წმიდათა მათ და მიმართ და ჰრქუეს მათ, ვინათგან უგუნურნი ხართ და უგუნურობისა მეტყუელნი და მოციქულნი, ამისთჳს განვაგრძობთ სიტყუასა ჩუენსა თქუენდა მომართ, არამედ ამას ხოლო ვიტყჳთ, ვითარმედ ვითარცა იგი პირველ აღვიარეთ სარწმუნოებაჲ ჩუენი ჭეშმარიტი და ვსწამებთ მას ზედა მტკიცედ და უქცეველად ვართ და ვერამან ჭირმან და არცა დიდებამან ამას საწუთოსამან ვერ განმაშორნეს ჩუენ სიყუარულსა და სარწმუნოებასა იესო ქრისტესსა; არამედ მზა ვართ სახელისა მისისათჳს შიმშილსა და წყურვილსა და ამის ყოვლისაგან სიკუდილსა სასუფეველისათჳს ცათასა და რამეთუ ნიჭი და დიდებაჲ თქუენმიერ მონიჭებული საძულველ და საძაგელ არიან წინაშე თუალთა ჩუენთა; ხოლო სასოებაჲ ჩუენი და დიდება ქრისტე არს და სიკუდილი სახელისა მისისათჳს სასწადელ, წარვედით და უთხართ ესე ყოველი მომავლინებელსა თქუენსაო, ხოლო მათ ვითარცა ესმათ ესე წმიდათა მათგან, წარვიდეს სირცხჳლეულნი და უთხრეს ესე ყოველი ყრუსა მურვანს და ჰრქუეს, ვითარმედ არა გუაქუს სასოება კაცთა მათგან, რამეთუ

---

1) მისანთა, მკითხავთა.

არა ეშინიან არცა ტანჯვათაგან, არცა სიკუდილისაგან, არამედ მტკიცე არიან სარწმუნოებასა მათსა ზედა.

ხოლო ვითარცა ესმა ესე უსჯულოსა მას მძლავრსა წარიკუეთა მათგან სასოებაჲ და გულის წყრომითა დიდითა განაჩინა წმიდათა მათთჳს სიკუდილი, სახე ესე ვითარი: რამეთუ განაჩინნა მტარვალნი უკეთურნი და უწყალონი, რათა პირუტყუად ტანჯნენ გუემითა უწყალოთა, ზეკიდებითა თავ დამოქცევით და მერმე შეუკრნენ ხელნი და ფერხნი და ქედთა მათთა დააკრნენ ლოდნი მძიმენი და ესრეთ შთაყარნენ იგინი მდინარესა მას ფასონსა, რომელ არს ენითა ქართულითა რიონი.

ესე განაჩინა მძლავრმან წმიდათა მათთჳს და თჳთ აღიძრა და დაიბანაკა ქალაქსა ქისანქვივისასა ქუეყანასა სამეგრელოსა სანახებსა ჭყონდიდისასა, რომელ არს მეგრულითა ენითა დიდი და რამეთუ იყო ბანაკი მათი ცხენის წყლიდგან, ვიდრე აფხაზეთამდე და გამოიხუნა ციხენი და ქალაქნი და აღაოხრნა და უვალ და უკაცურ ჰყო ქუეყანა მეგრელთა და აფხაზთა.

ხოლო მუნ რისხუა ღმრთისა [1]) ერსა და ბანაკსა და ეტლებსა მისსა ზედა, რამეთუ აბაშთა ნათესავი იყო დაბანაკებული მდინარესა მას ზედა, რომელსა აწ ჰრქჳან აბაშა, ხოლო ჰუნები და ეტლები მდინარის კიდესა, რომელსა ჰრქჳან ცხენისწყალი და იქმნნეს სასწაულნი ზეგარდამო ქუხილნი, ელვანი და სეტყუანი და წჳმანი მძაფრნი და სასტიკნი და განაღო პირი ქუეყანამ და აღმოუცენნა სიმრავლენი წყალთანი და ზღუაჲ იქმნა ქუეყანა ხმელი და განაგდო მდინარემან აბაშისმან საზღვარი თჳსი და მოექცა ნათესავსა ზედა აბაშთასა და წარღუნა ყოველი ნათესავი აბაშთა და მაერითგან დაიდვა სახელი მდინარისა მის აბაშა.

ხოლო მდინარე ცხენის წყლისა მოექცა ეტლებსა და ჰუნებსა მათსა ზედა და წარღუნა ყოველივე, აღჳდა რიცხვი მათი ოთხ ბევრადმდე და ეწოდა მას ცხენის წყალ და ვითარცა იხილა ესე ყოველივე მურვან ყრუმან, მოწევნული მის ზედა, ფრიად აბრალა თავსა თჳსსა და განზრახვათა მისთა, იწროსა და მაღნარსა ამას, ქუეყანასა მოსლვისათჳს და აღიძრა და დაიბანაკა პიტიოტას ზღჳს პირს ქალაქსა, რომელსა ჰრქჳან ცხუმი. ხოლო იყუნეს მაშინ შჳლნი დიდისა მეფისა ვახტანგ გორგასლისანი არჩილ და დარჩილ ციხესა მას, რომელსა ჰრქჳან ანაკოფია, რამეთუ შელტოლვილ იყუნეს შიშისა მისთჳს სპარსთასა; ხოლო გამოვიდეს ერითა მცირითა ბრძოლად წარმართთა და იძლივნეს მათგან, რამეთუ მოკლეს ძმა უხუცესი არჩილ, ხოლო დარჩილ შევიდა ციხესავე ანაკოფიისა.

ხოლო აღიძრა მიერცა უღმრთო მურვან ყრუ და ჩაიარა ზღჳს პირი და გამოიხუნა ციხენი და ქალაქნი ზღჳს პირისანი და ოხერ და უვალ ჰყოჲ ყოველი ქუეყანა ზღჳს პირისა, ვიდრემდის მიიწია ქალაქსა მას ღმრთივ დაცულსა, რომელ არს კონსტანტინეპოლი და დაიბანაკეს, რომელს ხალკიდონ ჰრქჳან, რამეთუ არს ზღუა იწროდ წარმომდინარე, და არა აქუს ტანი სიფართოისა.

ამის თჳსცა განიზრახა უგუნურმან და უგონებომან ყრუმან, რათა ქჳთა აღავსოს ზღუაჲ და სავალ ჰყოს, რათა ფერხით განიყუანოს ერი თჳსი ზღუასა ზედა და ესრეთ გამოიღოს ქალაქი კონსტანტინეპოლი; არამედ ღმერთმან მოწყალეებათამან ცუდ ჰყო განზრახუა მისი, ვითარცა აქიტოფელისა და მუის ეწია რისხუა ღმრთისა, რამეთუ დაწუა მწუხრი მრთელი და განთიად იპოვა მკუდარი მოძაგებული და დავიწყებული ყოველთა მიერ და ვითარცა იხილეს ესე სპათა მისთა, განიბნივნეს და ლტოლვილნი წარვიდეს ქუეყანად თჳსად.

ხოლო ჩუენ პირუტყვსავე სიტყუასა მოვიდეთ და ვიტყოდეთ წმიდათა მათთჳს, რომელთათჳს

---

1) ეწია.

იყო სიტყუა ჩუენი, ვითარცა ვთქვით: მიიყვანნეს წმიდანი იგი ადგილსა მას, რომელსა განეჴსნა მძლავრსა, ტბასა მას შინა, რომელსაცა ზედა არს ტაძარი წმიდათა კოზმან და დამიანესი, სიტყჳსა მისებრ მძლავრისა, განაშიშვლეს წმიდანი იგი და დაჰკიდეს თავ დაღმართ და გუემნეს გუემითა უწყალოთა არგანებითა მძიმებითა, მერმე ჩამოხსნნეს და შეუკრნეს ხელნი და ფერხნი მათნი და ლოდები მძიმეები მოაბნეს ქედთა მათთა.

ხოლო წმიდათა მათ ითხოვეს დროჲ და აღიხილნეს თუალნი მათნი ზეცად მიმართ, რამეთუ ვერ ეძლო ცად ახილვად არცაღა მოდრეკად მუხლთა სიმძიმისაგან ლოდთასა, არამედ გულითა მხურვალითა ხმა ჰყუეს ღმრთისა მიმართ და თქუეს ვითარმედ: „უფალო! უფალო ღმერთო იესუ ქრისტე ძეო და სიტყუაო ღმრთისა მამისაო, ვითარცა ისმინენ თხოვანი ჩუენნი და ღირს გუყვენ წამებასა სახელისა შენისათჳს, შეისმინე ვედრებანი და თხოვანი ჩუენ მონათა შენთანი და ვითარცა დავიმარხენით ხორცნი ჩუენნი უხრწნელ და შეუგინებელ სახელისა შენისათჳს წმიდისა, აგრეთვე შემდგომად წამებისა ჩუენისა დაჰმარხენ გუამნი ჩუენნი განუხრწნელად და დაურღუეველად და, რომელთა ჰხადონ სახელითა შენითა წმიდითა, სახელსა ჩუენსა, მსწრაფლ ეწიენ წყალობაჲ შენი და მიეც შენდობაჲ ბრალთა და ჰყუენ ასონი ჩუენნი მკურნალ ყოველთა სენთა და უძლურებათა, დიდებად ყოვლად საგალობელისა სახელისა შენისაჲ. ამისა შემდგომად დაიბეჭდნეს გუამნი მათნი ბეჭდითა ცხოველსმყოფელისა ჯუარისათა და თქუეს, „უფალო ღმერთო იესო ქრისტე, ხელთა შენთა შევვედრებთ სულთა ჩუენთა, ამინ".

მაშინ მოვიდა ხმა ზეცით აღმასრულებელი თხოვათა მათთა სასმენელად ყოველთა და შთაყარნეს მტარვალთა მათ წმიდანი იგი ტბასა მას[1]) და თჳთ ივლტოდეს შეშინებულნი ხმისა მისგან, წმიდათა მათთჳს მოწამეთა, რომელი ისმოდა ზეცით. ხოლო იქმნა მას ღამესა სასწაული სახილველი და სასმენელად საზარელი, რამეთუ შთამოუხდეს ზეცით სამნი სუეტნი ნათლისანი ტბასა მას ზედა ფრიად ბრწყინვალენი, რამეთუ ღამესა მას უკუნსა განანათლეს ველნი და ტყენი ბრწყინვალებისა მისგან, რომელნი გამოკრთებოდეს სუეტთა მათგან ცეცხლისათა და განიხსნეს საკრველნი ხელთა და ფერხთაგან წმიდათასა და მოეძარცუნეს ლოდნი იგი ქედთა მათთაგან, იტვირთნა ბეჭთა თჳსთა ზედა უსულომან ტბამან, ვითარცა სულიერმან გუამნი იგი წმიდათანი და ბრწყინვიდეს წყალთა მათ შინა, ვითარცა მთიებნი განთიადისანი. მაშინ განგებითა ღმრთისათა ორნი ვინმე წმიდათა მოწამეთა მონათაგანნი, რომელნი შეპყრობილ იქმნნეს წარმართთაგან წმიდათავე მათთანა, რომელნიცა თანა დახუდეს ყოველსავე ტანჯუასა და სიტყჳსგებასა წმიდათასა მძლავრისა მიმართ, ესენი განრომილ იყუნეს წარსვლასა ზედა წარმართთასა და დამალულ, ხოლო იყუნეს შემოსილ სამოსლითა აგარიანთათა.

ვითარცა იხილნეს სასწაულნი იგი საკჳრველნი, სუეტნი ცეცხლისანი და ბრწყინვალებაჲ იგი ნათლისა ტბასა მას ზედა, განკრთეს და კადნიერ იქმნნეს და მივიდეს წყალთა მათ ზედა და იხილნეს წმიდანი იგი გუამნი მოწამეთანი ბეჭთა ზედა წყალთასა, რომელნი ნათობდეს, ვითარცა მზის თუალნი. მაშინ იცნნეს იგინი და სიხარულისა და წუხილისაგან განჰკვირვებულნი ხედვიდეს წმიდათა მათ. მაშინ ორნი ვინმე სხუანი კუალად გამოვიდეს ტყით დამალულნი, რომელნი განრომილ იყუნეს აგარიანთაგან ერისაგანვე წმიდათასა და ვითარცა იხილეს მათცა ნათელი იგი, გამოვიდეს იგინიცა ნათელსა მას, რომელნი გამოჰკრთებოდეს სუეტთა მათგან ნათლისათა.

1) 741 წელსა.

ხოლო ვითარცა იხილნეს მოყუასნი მათნი სამოსლისა აგარიანთაჲთა განჭკრთეს, რამეთუ ვერ იცნეს, ჰგონებდეს ვითარმედ წარმართთაგანნი არიან და იკლტოდეს, ხოლო მათ ხმა ჰყუეს, რამეთუ იცნნეს იგინი და ჰრქუეს მათ, ვითარმედ ნუ შეშინდებით, რამეთუ არა ვართ მტერნი, არამედ ძმანი თქუენნი, აწ მოვედით და იხილეთ უფალნი ჩუენნი დავით და კონსტანტინე, რამეთუ იწამნეს ქრისტესთჳს და ჩუენგან გეუწყოს ყოველივე. ხოლო მათ განიშორეს შიში და მოვიდეს და მიერ იცნნეს იგინი და მოიკითხნეს ურთიერთარს და აუწყეს მათ ყოველივე, რაჲცა იქმნა წმიდათა მათთჳს, ტბასა მას შინა. ხოლო განიზრახვიდეს წმიდათა მათთჳს გუამთა მათთასა, ვითარმედ რაჲ, ჯერ არს ყოფად, არამედ ესე ძლიერებაჲ განმოუთქუმელისა ღმრთისა, რამეთუ ესმა ხმა სჳეტით გამო ცეცხლისით, ვითარმედ აღიქუენით გუამნი წმიდათა მაგათ მოწამეთანი და წარიყვანენით ტყით კერძო აღმოსავლით და სადა იგი განთენდეს, მუნ დაკრძალენით წმიდანი ეგე გუამნი მოწამეთანი, რამეთუ მუნ არს ბრძანებაჲ ღმრთისა; რათა გებასა თანა არსთასა იყუნეთ მუნ გებულცა, ხოლო იყუნეს გუამნი წმიდანი შეკრულსა ზედა ტბისასა, ვითარცა აღტჳრთულნი, არამედ მყის იპოვნეს კიდესა თანა ტბისასა ხეროჳსსა, ზედა მდებარენი.

მაშინ განკჳრდეს კაცნი იგი და ადიდებდეს ღმერთსა და მიეახლნეს შიშით და ძრწოლით და აღიხუნეს წმიდანი გუამნი მათნი და წარმოემართნეს და ვითარცა განიყვნა იპოვნეს ნებითა ღმრთისათა თავსა ზედა კლდისასა, ადგილსაჲ მას, რომელსა ჰრქჳან წყალ წითელ, რამეთუ იყო ადგილი იგი ციხე ქალაქ და ერ მრავალ, რამეთუ ყრუსა მურვანსა გამოეღო და აღეოხრა და დაეწვა და იყო უკაცურ და დარღუეულ ეკკლესია. ხოლო ქუემე კერძო ეკკლესიისა აკლდამა იყო ნაშენი და უვნებელ და არვინ იყო მკუდართაგანი მუნ შინა მდებარე და მას შინა დაკრძალნეს გუამნი წმიდათა მოწამეთანი.

ხოლო იყო უჩინო და დაფარულ ვიდრე დღეთამდე დიდისა ხელმწიფისა ბაგრატისამდე [1] და აღიძრა სულისა მიერ წმიდისა და აღაშენა ადგილი იგი მონასტრად უდაბნოებისა და მეუდროებისათჳს მას ადგილისაჲ და აღუშენა საწამებელი წმიდათა მათთჳს მოწამეთა, ტაძარი მშუენიერი და ცხადად საანმჯურო ჰყუნა გუამნი წმიდათა მოწამეთანი და დაასუენნა მის მიერ აღშენებულსა მას ტაძარსა კუბოთა მშუენიერითა და არს მას შინა მდებარე გუამნი წმიდათა მოწამეთანი დავით და კონსტანტინესნი, განუხრწნელნი და უვნებელნი და ყოვლად ქებულნი, ვითარცა ესე თჳთ ითხოვეს ღმრთისაგან და ჰკურნებენ ყოველთა ვნებათა, რომელნი სარწმუნოებით მოვლენან ტაძრად მათდა, რამეთუ მიიღებენ კურნებასა სულთა და ხორცთა მათთასა. ხოლო იწამნეს წმიდანი ესე მოწამენი დავით და კონსტანტინე დასაბამითგან წელთა ექუსი ათას ორას ორმოცდა ცხრასა; მეფობასა ბერძენთა ზედა ლეონ ისავროსისა ხატთა მბრძოლისასა [2], ხოლო ქართუელთა ზედა ვახტანგ გორგასლისა ძეთასა, ხოლო ჩუენ ზედა მეუფობასა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა, რომლისა არს სუფევაჲ და მეუფებაჲ და დიდებაჲ თანა მამით და სულით წმიდითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

---

1) ბაგრატ დიდი IV (მეოთხე) კურაპალატი, სევასტოს, ცხრა წელიწადი, იმეფა მიიცვალა 14 ნოემბერს 1072 წ. ორმოცდა თოთხმეტისა წლისა. ნახე ქართ. ცხოვრება გ. 219—222.

2) 717—741.

ზაბინინი. М САБИНИНЪ

ႼႫႨႣႠႬႨ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ႣႠ [illegible]

თჳ მარტსა კ დღესა, წამება წმიდისა და დიდებულისა მოწამისა არჩილისა, რომელი ესე იყო მეფე ქართლისა 1).

არჩილი დიდი, მარტჳლი იგი ირგებს.
მეფე ქართჳელთა, მფლობელი დიდებული.
ქრისტეს მსგავსებით, მეგობართა ენატჳლის.
ასოთ განთჳსჳთ, იბისონ ძოწეულებს,
ჰჩრდილს სამეფოჲსა, ჰსცვალებს უკამოდ ნათლად.

თქმული ნიკოლაოზ ტფილელის მიერ.

და ვითარ გარდახდეს წელიწადნი ორმეოცდა ათნი მოსვლითგან მურვან ყრუისა, კუალად მოვიდა ჩიჩუმ ნათესავი მუჰმედისი, მოაოხრნა და შემუსრნა ყოველი შენებული ქართლისა და მოქმართა შესვლად კახეთად, რათამცა მოაოხროს და ყოვლითურთ უმკჳდრო ჰყო და იყო შიში დიდი მეფეთა და მთავართა და ყოვლისა ერისა და არა შემძლებელ იქმნეს წინა აღმდგომად, რამეთუ რათგან განერყუნა ქუეყანასა ესე ყრუისა დალაცათუ გარდავლნეს ჟამნი მრავალნი, მშჳდობით არღარა მოგებულ იყო კუალსა თჳსსა.

ხოლო წმიდამან არჩილ განიზრახა გონებასა თჳსსა სიმხნითა გულისა მისისათა, რათა მივიდეს და იხილოს და ითხოვოს მისგან მშჳდობა ქუეყანისა და დაცვა შეურყეველად ეკკლესიათა და არა დაპატიჟება დატყუევებისათჳს ჴსჯულისა, მინდობითა ღმრთისათა აღირჩია თავისა თჳსისა და სულისა დადება სახსრად ქრისტიანეთა, აღდგა და მივიდა ჩიჩუმისა თანა, რომელსა ეწოდა ასიმ. და ვითარცა ცნა მისლვა მისი, მიეგება წინა სიხარულით და მოიკითხა დიდითა დიდებითა და დაყვეს დღე იგი ერთობით, აქო სიკეთე მისი, შეუყუარდა სისრულე ჴასაკისა მისისა და უმეტესად მშუენიერება პირისა მისისა.

შემდგომად მცირედთა დღეთა იწყო სიტყუად ლიქნითა, აღუთქმიდა ნიჭთა და აწუევდა დატევებასა ქრისტეს ჴსჯულისასა და მიქცევასა სარკინოზად; ხოლო წმიდამან არჩილ ყოვლადვე არა თავს იდვა სიცბილი მისი და მტკიცითა გონებითა მიუგო და ჰრქუა, ანუ იყოფის თუმცა სიტყუათა შენთა ვისმინე, ანუმცა დავუტევე ქრისტე ღმერთი ცხოველი, რამეთუ იგი არს ღმერთი ჭეშმარიტი, რომელმან ხსნისათჳს ჩუენისა ჴორცითა სიკუდილი დაითმინა და უკეთუ ვისმინო შენი უწყოდე, რომლითა ვიტანჯებოდე საუკუნოდ, გარნა უკეთუ შენ მომკლა აღუდგე, ვითარცა ღმერთი ჩემი და მისთანა ვიდიდო. ესმა რა ესე ყოველი უსჯულოსა მას და იხილა სიმტკიცე მისი შეუცვალებელი, და უკჳრდა ფრიად და უბრძანა შეპყრობა მისი და შეყენება საპყრობილესა, რათა ღონის

1) აწ წმ. ეკკლესია ხსენებასა მისსა, აღასრულებს კა ივნისსა წმ. მ. მეფე ლუარსაბითურთ.

ძიებით მაქციოს იგი, რამეთუ არა ჰსთნდა სიკუდილი მის მშუენიერებისათჳს სახისა მისისა და სიმაღლისათჳს ჰასაკისა მისისა.

და ვითარცა შეიყვანეს საპყრობილესა, აკურთხევდა ღმერთსა და იტყოდა მის მიმართ, რათა მოწყალებითა მისითა ღირს ჰყოს მიმოხუმწვად მკჳდრ ყოფად ნათელსა დაუსრულებელსა ყოველთა თანა წმიდათა, რომელთა სიკუდილითა უკუდავება მოიგეს ღჳთისა მიერ.

მაშინ უკუე წარმოდგა წინაშე ასიმისა მთავარი ერთი გარდაბასელი ნათესავით სომეხი, მიქცეული სარკინოზად, რომლისა მამის ძმა მოეკლა წარმართთა და მკჳდრნი მისნი განერინნეს მშჳდობით ჟამსა არჩილისასა, პირმშჳლსა მეფისა ადარნასე, უკუე შური იგო გარდაბანელმან მან და ჰრქუა ასიმს, არა უწყია თუ ვინ არს ესე არჩილ, ესე არს ძე სტეფანოზისი ნათესავი დიდისა მეფისა ვახტანგისა, რომელი იყო ნათესავისაგან მირიანის ძისა ქასრესი.

და ესე იყო მამისა თჳსისა თანა, რაჟამს იგი დაჰფლვიდეს საგანძურთა სამეფოსა ქართლისასა და იგიცა იცის, რომელ ჰერაკლე ბერძენთა მეფემან [1]) დაფლა საგანძური თჳსი, რამეთუ ჰერაკლეცა უჩუენებდა სადა იგი ჰფლვიდეს. ესმა რა ესე ყოველი ასიმს მოუწოდა ვნებად არჩილს და ჰრქუა. პირუჳლ თუალ გაჩუენ ქმნილ კეთილობისა შენისათჳს, რამეთუ ფრიად კეთილი ხარ, ხოლო აწ მოისმინე შენითჳს, რამეთუ შვილი ხარ დიდთა მეფეთა ხოსროვანთ, არამედ აწ უფროს განსდიდნე წინაშე ჩემსა, უკეთუ ისმინო ჩემი და იყოს სამეფო შენი შენდავე და საგანძურნიცა მამათა შენთანი მიგანიჭნე შენვე, არამედ მიჩუენენ საგანძურნი მეფეთა ბერძენთანი, მოიქეც ჰსჯულსა ჩემსა და იქმენ სარკინოზ ანუ მუჰმადიანი და სპასალარ გყო შენ ქუეყანასა ზედა ქართლისასა, მეფე და უფალ ერისა ზედა ქართლისასა.

მაშინ მიუგო წმიდამან არჩილ უშიშოდ მტკიცედ, რამეთუ მცირე ვიყავ ჰასაკითა ოდეს იგი განვლო ქუეყანასა ესე, ჰერაკლე მეფემან, ხოლო მამამან ჩემმან და ძმამან დასხნეს საგანძურნი მათნი ციხესა მას სადა იგი შეიქცა ურჩუ ამირ და აწ აქუს იგი ბერძენთა; ხოლო მე არა დაუტეო უფალი ღმერთი ჩემი, არცა განვეყოდო წარუვალი იგი დიდება, მსწრაფლ წარმავალისა ამისთჳს. მიუგო და ჰრქუა ასიმ, შენ უკუე იყავ დატევებასა მას აფხაზეთს შინა სარკინოზთასა. ჰრქუა მას წმიდამან არჩილ, იგი ვიყავ მაშინ, რაჟამს დასცნა იგინი ღმერთმანო, ჰრქუა ასიმ რომელმან ღმერთმან დასცნა სარკინოზნი. მიუგო და ჰრქუა არჩილ ღმერთმან ცხოველმან, რომელ არს შემოქმედი ცათა და ქუეყანისა და, რომელი იგი მოვიდა ზეცით ქუეყანად ხსნისათჳს ნათესავისა კაცთასა და სიკუდილითა თჳსითა აღგჳდგინნა და უკუდავება მოგუანიჭა, მან უკუე დასცნა და დაამდაბლნა იგინი. მაშინ ჰრქუა ასიმ წმიდასა არჩილს, რომელსა უკუე ღჳთისა მოკუდავისა მიმართ გაქუს სასოება, ჯერ არს მისიცა სიკუდილი (შენდა) და უბრძანა თავისა მოკუეთითა აღსრულება წმიდისა არჩილისი და არა ჰრიდა სიკუდილსა მისსა და არცა შეერცხვინა დიდებისაგან წარჩინებულებისა მისისა, განიყვანეს გარე და მოჰკუეთეს თავი მისი მახჳლითა გ. თთუესა მარტისასა, რომელ არს მარტი [2]) და შევედრა სული თჳსი ღმერთს.

1) 610—641 წ.

2) 744 წ. ქ. შ. ნახე ქართლ. ცხოვ. 173—184 გ. წმ. გუამი მისი დასაფლავებულ არს ეგრის, აწინდელ აბხაზეთს. ცხოვრება წმ. მოწ. მ. არჩილისა აღუწერიათ, მამათ მთავართ ბესარიონ და ანტონის პირ, ლეონტიოს მროველ ეპისკოპოსსა, იოანე ლეკანოზსა და სხუათა.

საბინინი

ႼႫႨႣႠ ႫႭႼႠႫႤ ႠႡႭ ႲႴႨႪႤႪႨ.

თა იანვარსა ზ, წამება წმიდისა და ნეტარისა მოწამისა ქრისტესისა აბოსი [1]), რომელი იწამა ქართლს შინა, ქალაქსა ტფილისს, ჴელითა სარკინოზთათა. თქმული იოანე საბაჲნის ძისა, ბრძანებითა სამოელ ქრისტეს მიერ ქართლისა კათალიკოზისათა. თავი ოთხი: პირველი თავი, ღმრთის მსახურთა და მარტჳლთ მოყუარეთა თხრობა და მოძღურებაჲ და ახლისა ამის მოწამისა აბოს ხსენებაჲ. მეორე თავი, ქართლად შემოსლვა და ნათლისღება ნეტარისა აბოსი. მესამე თავი, მარტჳლობაჲ წმიდისა აბოსი. მეოთხე თავი, ქება ნეტარისა აბოსი მოწამისა ღმრთის მსახურებისათჳს შეკრებულთა მათ უწყებათა და მარტჳლთ მოყუარეთა მათ სწავლა და ახლისა ამის წმიდისა ხსენებაჲ.

სხჳა მტჳფრი მტუერსა, ტრფიალისამი აბო.
ქართლს განამშუენებს, ტფილისსა კმზეებს.
ქედსა იკრმალავს, ცეცხლით განიბრგმედავს.
მტკჳარს იემბაზებს, ანგელოსთაგან ალმოზავდით.
და უღამსა ნათელსა განიმერმეებს.

თქმული ნიკოლაოზ ტფილელის მიერ.

საყუარელნო მსმენელნო და მეგობარნო და მონანო ქრისტეს ძისა ღმრთისანო და სამკჳდრებელნო სულისა წმიდისანო. გხედავ თქუენ ვითარცა ღმრთივცნობილთა, ამისთჳს გარქუ თქუენ მონა და მეგობარ ქრისტესა: მონა ამისგამო, რამეთუ პატიოსნითა სისხლითა სყიდულხართ; ხოლო მეგობრად ამისთჳს, რამეთუ მისნი შექმნულნი ვართ და მისნი დაბადებულნი და საყუარელითა მისითა ნათელ გჳღებიეს.

---

1) სახელი აბო არს შემოკლებული — აბრამ, ვითარ ნიკო ნიკოლაოზისგან. დავით ბაგრატის ძის ხელ წერილსა შინა წმ. აბოსთჳს ეს ჰსწერია «ქრისტეს ენებიდგან და აღდგომიდგან რვა ას და ოთხმეოც და მეათესა წ. მეფობასა კონსტანტინეპოლის ქალაქსა მას ლიდსა ქრისტეანეთა ზედა კონსტანტინესა ძისა ლეონისა, ხოლო ჩუენ შორის მეფობისა მოსლმ ამირ მუმლისა ძისა მაჰდისა; ქართლსა შინა კათალიკოზობასა სამუელისა, ერისთაობასა სტეფანოზისა ძისა გურგენისა, დასაბამითგან გარდასრულთა წელთა ექუსიათას ოთხმეოც და მეოთხესა, თთუესა იანვარსა ექუსსა დღესა პარასკევსა».... როგორც ჰსჩანს წელი ეხე არა არს ჰსწორე. ჩემის აზრით გადამწერთაგან უნდა იყოს ...ცვლილი და გადარეული.......

აწ გლოცავ თქჳენ ქრისტეს მიერითა სიყუარულითა გულისათა, მომიპყრენით საწინონი კნე საცნობელნი თქჳენნი სასმენელნი იგი ყურნი, გულისა და გონებისა თქჳენისანი განმარტებით სმენად და მოსმინებლად ებმნენით სიტყუათა ამათ ჩემთა, რამეთუ ქრისტესთჳს არიან და სანატრელთა მისთა მოწამეთათჳს.

შეიწყნარეთ კარისა გუამისა თქჳენისასა და სავანე განუმზადეთ, რომელთა ჰნებავს დამკჳდრებად ასოთა შინა თქჳენთა.

ვითარცა იტყჳს წმიდამან მოციქულმან პავლე მოძღუარმან ეკლესიათამან, ვითარმედ «თქჳენ ხართ ტაძარნი ღმრთისანი და სული წმიდა დამკჳდრებულ არს თქჳენ შორის» და უფალი იტყჳს წინასწარ მეტყუელისა მიერ, «მე მოვიდე და დავემკჳდრო თქჳენ შორის» და წმიდასა შინა სახარებასა — იტყჳს, ვითარმედ «სასუფეველი ღმრთისა, გულთა შინა თქჳენთა არს»; ამისთჳს საყუარელნო ნუ განწყინებიან სმენად სიტყუათა ამათ, რათა არა ცუდად დავშურე მე სიტყუთა და თქჳენ სმენითა, რამეთუ ერთობით მოგჳეცეს ჩუენ უფალმან სასყიდელი შრომათა ჩუენთა.

და არა ხოლო თუ ჩემდა მარტოსა საძიებელ არს სმენად საწადელი ესე მარტჳლობაჲ წმიდისა ამის მოწამისა, არამედ ყოველთა ჯერ არს თქჳენდაცა დაკჳრვებად ჩემ თანა, რომელნი ესე შემოკრებულსა ამას ჟამსა მეჴდესა და რომელსა ზედა ვდგათ, რომლისა ჟამისათჳს უფალი იტყჳს, ვითარმედ მრავალნი სცთებოდიან და მრავალთა აცთუნებდენ.

და მოციქული პავლე მისწერს ტიმოთეს ვითარმედ, «მოვალს ჟამი ოდეს სიცოცხლისა ამის მოძღურებასა არა თავს იდებდენ, არამედ გულისთქმისაებრ თავით თჳსით შეიკრებდენ, მოძღურებასა ქავილითა ყურთათა და ჭეშმარიტებისაგან სასმენელნი მათნი გარე მიაქცინენ და ზღაპრებსა მიეცნენ, რომელიცა აწ ჟამსა ამას აღესრულების ჩუენ მიერ».

რომელნი ესე ვართ უჯრესა ამის ქრისტეანისასა სასტიკებისაგან და სივერაგისა მანქანებითა მით საცთურისათა ზედა მდგომელთა ამათ ჩუენთა მფლობელთა ამის ჟამისათა ზაკუვლებითა მოძღურებისაითა თჳთ თავით თჳსით ჰსჯულის დებითა ქრისტესგან მრავალნი შეაცთუნნეს და გარდასდრიკნეს გზისაგან სიმართლისა და ჭეშმარიტებისა ქრისტეს სახარებისა შეაცთუნეს.

რომელნი ხუთას წლის ჟამთა და უწინარესთა ჰსჯულდებულ უფიცილ წმიდითა მადლითა ნათლისღებისათა, მიერითგან და ვიდრე აქამომდე ნაშობნი ქრისტეანეთანი გარდაგუარძნეს.

რომელნიმე მძლავრებით, რომელნიმე შეტყუვილით, რომელნიმე სიყრმესა შინა უმეცრებით, რომელნიმე მზაკვარებით და სხუანი, რომელ ესე ვართლა მორწმუნენი მოძღურებასა ქჳეშე დამონებულ და ნაკლულევანებითა და სიგლახაკითა შეკრულნი ვითარცა რკინითა, ხარკსა ქუეშე მათსა გუემულნი.

და დაქენჯნილნი ძჳრ ძჳრად ზღუდულნი შიშით განილევიან და ირყევიან ვითარცა ლერწამნი ქარისაგან ძლიერისა; არამედ ქრისტეს სიყუარულითაჲ და შიშითა ჩუეულებისაებრ მამულის სლვისა ჭირთა მოთმინებითა არა განეშორებიან მხოლოდ შობილსა ძესა ღმრთისასა. ესე ვითარსა ჟამსა შინა გამოჩნდა ახოვნად წმიდა ესე მოწამე, არათუ პირველითგანვე ჩუენგანი იყო, არამედ უმეცარი სარწმუნოებისაგან ჩუენისა.

უცხო უცხოთა ჰსჯულითა მოვიდა და ქრისტესა ღმერთსა ჩუენსა შეემეცნა.

რომლისათჳსცა დღეს კეთილად ახალმან ამან დღესასწაულმან და კრებამან წმიდისა და ახლისა ამის მოწამისამან გჳრგჳნოსან ჰყო ეკლესია და ყოველი კრებული ქრისტეანეთა ერთბამად განანათლა და ყოველნივე პირნი ღირს იქმნნეს ამას დღესა გარდამატებულისა მადლისა შეწირვა ქრისტეს მიმართ ჭეშმარიტისა ღმრთისა ჩუენისა.

რამეთუ მრჩობლ იქმნა დღესასწაული ესე, ღუთისა გამოცხადებისა და მადლმან ღუთისა მამისამან გამოჩინებითა მით ჩუენდა საყუარელისა ძისა თჳსისათა და გარდამოსლვითა სულისა წმიდისათა სარწმუნოებითა, შეთხზვილი იგი გჳრგჳნი მარტჳლთა თჳსთა, დაადგა თავსა ხელსა ეკლესიისასა.

რომლისაგანცა სიმრავლე დღესასწაულთ, ვითარცა გჳრგჳნი გარე მოადგს და ღუთის მოყუარეთა მათ ჩუეულებაჲ აქუს მარადის შემოკრებად მას შინა საღმრთოჲსათჳს დიდებისა, რამეთუ ერთად შეკრებითა მით მათითა მრავალი ღუთის მსახურებას აჩუენიან, არამედ ცუდთა განცხრომათა და ჭამადთა მაყროვნებისა უძლებებაჲ შორის მათსა იპოვის, არამედ ყოველთა წილ საჭმელთა გემოვანთა, რომელი იგი საღმრთოთაჲ სიტყუთა ტკბილად გამოვალნ პირსა მათსა, რამეთუ სიტყუაჲ იგი წინასწარმეტყუელისა იხრინ შორის მათსა.

რამეთუ ტკბილნი სასასა ჩემსა (არიან) სიტყუანი შენნი უფალო, რამეთუ შეკრებასა მას ჭამადთა თჳს განძღებაცა აქუს, ხოლო ღუთისა სიტყუთა მოხსენებასა არა არს განძღებაჲ ღუთის მოყუარეთა სულთა.

და კუალად წმიდაჲა მათ მარტჳლთა ხსენებითა ვინმეცა განძღა მარტჳლთ მოყუარე და რამეთუ ერთგულობაცა აქუს უფლისა მიმართ, რამეთუ ეტყჳს უფალი წმიდათა მისთა, რომელმან თქუენ შეგიწყნარნეს მე შემიწყნარა. ამისთჳს უფროსღა გულს მოდგინედ საღმრთოთა მათთჳს არიან შემოკრებაჲ მათი. მუნ შუა წარმოიხსენიან სიტყუანი იგი ცხორებისანი, მუნ სამებისა წმიდისა იგი სარწმუნოება აღორძნდებიან, მუნ სწავლანი იგი სიტკბოებისანი, მუნ მოძღურებანი მღდელისანი მამათ მთავართა იგი მშუენიერება წინასწარმეტყუელთა იგი დიდებანი, მოციქულთა ქადაგებანი, მოწამეთა მათ მოღუაწება ქრისტესი იგი თავს დება ჩუენთჳს ვნებანი, რამეთუ სიმტკიცე და სიხარულ ექმნის ჭაბუკთა მით ტრობითა სიმხნე იგი ქრისტეს მოღუაწეთა და სიქადულ და მხიარულება, მოხუცებულთა ხსენება იგი ღუაწლისა მის მარტჳლთასა.

და საწადელ და სასურველ მღდელთა მათ და ერმათა და მოწაფეთაჲ და შჳლთა ეკლესიისათა, კრება იგი დღესასწაულისა წმიდათასა. და ემსგავსებიან შორის ეკლესიისა ხმანი იგი მათნი ანგელოზთა მათ გალობისა შემსხმელთა და სული წმიდა იხარებნ შორის მათსა თაყუანისსაცემელი.

და მამა იდიდების და კაცთმოყუარება იგი და ქუელის მოქმედება ძისა იქადაგების, რამეთუ ყოვლისა მპყრობელმან ღმერთმან ძე დიდად უხუმან უფალმან, რომელმან არა უგულებელს ჰყო ურვა კაცთაჲ და კაცთასა ქალწულისაგან წმიდისა ხორცნი შეიმოსნა და წმიდითა მით ხორცითა თჳსითა სამოთხით გამოვრდომილსა მას კაცსა. დაცემულსა ზეცად აღუწოდა და მიუწდომელსა მას საიდუმლოსა ღირს ჰყო; რომელი იგი არა იყო დაადგრაჲ, რომელი იგი იყო დიდება მაცხოვარისა ჩუენისაჲ იესო ქრისტესსა მას დამდაბლებასა ჩუენთჳს, რამეთუ დამდაბლდა და მიხსნნა, ამაღლდა ზეცად ვინა გარდამოხდა და მიწისაგანი ესე კაცება თანა აღიყუანა და მარჯუენით მამისა მჯდომარე არს, რომელი იგი საკჳრუელებით და განგებულებით შეიერთა ღუთაებამან, რომელსაცა იგი ორითავე მით სახითა, ერთი ძე ღუთად და კაცად თჳნიერ განყოფათა იქადაგების, იგივე სახელითა ემმანუილ ჩუენთანა ღმერთი და კაცი, რათა სახელისა მიმართ მისისა, ყოველი მუხლი მოდრკეს, ზეცისათანი და ქუესკნელისათანი და ყოველმან ენამან აღიაროს სახელსა მისსა.

რამეთუ საშინელ და წმიდა და ყოვლად ძლიერ და საკჳრუელ და უფროს ყოვლისა მპყრობელ არს სახელი მისი და ვერ შემძლებელვართ ჩუენ მიწდომად სიმდიდრესა მას სახელისა მისისასა.

არამედ უძლურებისაებრ ჩემისა და გულს მოდგინებისა თქუენისა ვიწყო თხრობად თქუენდა საყუარელნო.

კარ. გზა. ტარიგ. მწყემს. ლოდ. მარგალიტ. ყუავილ. ანგელოზ. კაც. ღმერთ. ნათელ. ქუეყანა. მარილ. მატლ. მარცუალ მოგუცს და ერთ ღმერთ, გარდაუქცეველ და განუქარვებელ და უცვალებელ.

რამეთუ უქცეველ და განუქარვებელ არს შემდგომად ხორც შესხმასა და შეერთებისა ღუთაებისა იგი ბუნება, რომლისათჳს უკეთუ შემძლებელ ვექმნნეთ თჳთოეულისა ამის სახელისათჳს ჭეშმარიტი უწყებად თქუენდა, გარნა მადლითავე მისითა გაუწყო თქუენ, ქრისტეს მოყუარენო:

კარ ეწოდა, რამეთუ თქუა «მე ვარ კარი ცხოვართა», რამეთუ ჭეშმარიტად მორწმუნენი მისნი მის გამო ვითარცა კარსა მას სასუფეველისასა შევალთ. გზა იწოდა რამეთუ თქუა «მე ვარ გზა და ჭეშმარიტება და წხოვრება», რამეთუ ზეცად აღმავალთა გუექმნების ჩუენ გზა.

ტარიგ ეწოდა, რამეთუ ჩუენთჳს დაიკლა და მარადის ცხოველ არს და ხორცთა და სისხლითა მისითა ჩუენდა განყოფვითა ცხოვრებასა საუკუნოსა მოგუანიჭებს.

მწყემს ეწოდა, რამეთუ თქუა «მე ვარ მწყემსი კეთილი», ჭეშმარიტად ცხოვარნი შეცთომილნი მოგუაქცივნა და მტერი იგი ჩუენი ლომი არგნითა მით ჯუარითა მოკლა და მისგან ხსნილი იგი გუამი პირველ შექმნულისა მის ძალითა ღუთაებისა თჳსისათა განაცხოველა.

და კუალად განაცხოველა და ნაკბენი იგი გესლიანისა მის მგლისა წყლულებითა თჳსითა განჰკურნა და გესლი იგი მომაკუდინებელი წამლითა მით ღუთაებისა თჳსისათა განაქარვა.

და აღასრულა სიტყუა იგი წინასწარმეტყუელისა მიერ თქმული, ვითარმედ «იწყლა იგი ცოდვათა ჩუენთა თჳს და წყლულებითა მისითა ჩუენ განვიკურნენით».

ლოდ საკიდურ ეწოდა წინასწარმეტყუელისა მიერ, რამეთუ ესე არს, რომელი შეურაც და განგდებულ იქმნა მღუდელთ მოძღუართაგან და მწიგნობართა იერუსალიმს ნათესავთაგან ჰურიათასა, არამედ ესე თავ ყოველთა კიდეთა იქმნა.

მარგალიტ ეწოდა, რამეთუ იგი ვითარცა მარგალიტი შორის ორთა მათ ფიცართა სულისა და ხორცთასა ღუთაებით გამობრწყინდების, რომელსა ღუთისმოყუარენი იგი ვაჭარნი სასუფეველისანი, ვითარცა ღმერთსა არა შიშველსა და კაცსა არა ლიტონსა, არამედ ვითარცა ღმერთსა და კაცსა სარწმუნოებით ეძიებენ და მოისყიდიან მხოლოსა მას მრავალ სასყიდლისასა, ყოვლისა საფასისა წარგებითა და სისხლითა თჳსითა დათხევითა.

მარილ ეწოდა, რამეთუ ცოდვითა განრყუნილთა ამათ ხორცთა ჩუენთა მოგუეახლა და სიმყრალე იგი კერპთმსახურებისა განგუაშორა და სულნი ჩუენნი სარწმუნოებით ღუთისმსახურებისათა სულნელად შეზავნა.

ყუავილ ეწოდა, რამეთუ ძირისაგან იესესისა ყუავილად აღმოსცენდა ეკკლესიისა, წმიდისა ქალწულისა მარიამისგან ხორციელად, ხოლო სულნელებითა მით ღუთაებისათა სული იგი მადლის მოჰფინა ჩუენ ზედა.

ანგელოზ ეწოდა, რამეთუ კრძალმის მას წინასწარმეტყუელისა მიერ «დიდისა ზრახვისა ანგელოზ საკჳრველი, რომელი მამისა მიერ ჩუენდა მხსნელად მოივლინა».

კაც ეწოდა, რამეთუ თქუა წინასწარ მეტყუელმან, «კაცი არს და ვინ იცნას იგი», ჭეშმარიტად სრული კაცება შეიმოსა თჳნიერ ცოდვისა და ღუთაება თჳსი ჩუენ გამოგჳცხადა.

ღმერთ ეწოდა, ვითარცა თქუა იოანე მახარებელმან ნეტარმან, ვითარმედ «ღმერთი იყო სიტყუა იგი და ყოველივე მის მიერ შეიქმნა, რაოდენი რა იქმნა». ნათელ ეწოდა მის

მიერვე, რამეთუ იტყჳს, «იყო ნათელი ჭეშმარიტი რომელი განანათლებს ყოველსა კაცსა, მომავალსა სოფლად».

ქუეყანა ეწოდა, ვითარცა თქუა დავით, «ქუეყანამან გამოსცა ნაყოფი თჳსი, მაკურთხენ ჩუენ ღმერთო ჩუენო», ჭეშმარიტად ქუეყნის დამბადებელი იგი ქუეყნად მოვიდა და ქუეყანით მიწისაგან შექმნულთა მათგან მიწის ბუნებისა ხორცი, ვითარცა მშუენიერი იგი ყუავილი აღმოსცენდა ქუეყანით.

და ნაყოფად გამოიხუნა წმიდანი თჳსნი მოციქულნი და მოწამენი და მართალნი და დაწყნარებულ იგი ქუეყანა ნაყოფითა მით კურთხევისათა ალავსო.

მარცვალ მდოგვისა ეწოდა, რამეთუ დაიკნინებს თავსა თჳსსა და მოგვემსგავსების კასაკსა ჩუენსა, რათა ორნატსა სულისა ჩუენისასა დაენერგოს და ღრმად ძირნი დაიბნეს და რტოთა მათ ზედა ჯუარისა მისისათა შეგუკრიბნეს და ამაღლდეს და ჩუენ აღგუამაღლნეს მისთანა.

მატლ ეწოდა, რამეთუ თქუა «მატლ ვარ და არა კაც», გამობრწყინვებისათა ღუთაებისათა, ვითარცა სამჭედური მადლსა შინა ეგრეთ ხორცთა შინა თჳსთა დაფარა ღუთაება იგი თჳსი და უფსკრულთა ამის სოფლისათა შთაავდო და აღმოიქუა, ვითარცა კეთილმან მეთევზურმან, რომლისათჳსცა იტყჳს, შეიპყრა ვეშაპი იგი სამჭედურითა და განუღო დანდალი ყბასა მისსა, ესე იგი არს ეშმაკი, რომელ შეიპყრა და შემუსრა მანქანებაჲ მისი, რომლისათჳსცა წამებს მეფსალმუნე, ვითარმედ შემუსრა თავები ვეშაპისა მის.

მზე სიმართლისა ეწოდა, რამეთუ თქუა წინასწარმეტყუელმან და აღმოგიბრწყინდეს თქუენ მოშიშთა სახელისა მისისათა მზე სიმართლისა, რომელსა აქუს კურნება, ქუეშე ფრთხთა მისთა, რამეთუ იგი არს, რომელისა ჰფარავს და განატფობს და არა არს, რომელი დაეფაროს სიცხესა მისსა». ესე არა თუ რაჲმე თავით თჳსით განგიმარტე თქუენ საყუარელნო, ქრისტეს მოყუარენო, არამედ წამებითა წიგნთაგან საწინასწარმეტყუელოთა და მოციქულთაჲ ქადაგებისაებრ და წმიდათა სახარებათა წერილნი და ნეტართა მამათა მოძღუართა მიერ განსაზღურებული სარწმუნოებაჲ, რამეთუ უწჭუელი სარწმუნოება საუნჯე დიდ არს მორწმუნეთაჲთჳს. ესე მამაო ზეცათაო, ღმერთო და უფალო, ცხოვრების მომცემელო, შენ მიერ მოღებითა მადლისათა, რამეთუ ქრისტიანეთა სარწმუნოება დიდ მოძღურება არს, ამით მადლითა თაყუანისგცემენ შენ მართალნი, გაკურთხევენ შენ წმიდანი, აღგიარებენ შენ მარტჳლნი და შენთჳს დევნულებად ღირს იქმნებიან, რომელმან ფენე ჩუენთჳს ქრისტე ღმერთო, მოწამე არიან შენდა და შენ გევედრებიან და ტომასა ამას ეშმაკისასა და მსახურთა მისთა მოძღურებასა შეურაცხ ჰყოფენ, რამეთუ არა ხოლო თუ ბერძენთა სარწმუნოება ესე ღუთისა მიერ მოიპოვეს, არამედ ჩუენცა მორჩილთა ამათ მკჳდრთა, ვითარცა წამებს უფალი და იტყჳს, «მოვიდოდიან მზისა აღმოსავალით და დასავალით და ინახიდგმიდენ წიაღთა აბრაამისთა ისაკისთა და იაკობისთა».

აქა ესერა ქართლისაცა მკჳდრთა აქუს სარწმუნოება და წოდებულ არს ზოგადითა წმიდათა, რომელთამე თჳთ აქა მკჳდრთა და რომელთამე უცხოთა სხჳთ მოსრულთა ჩუენ შორის ჟამად ჟამად მოწამედ გამოჩინებულთა ქრისტე იესოს მიერ უფლისა ჩუენისა, რომლისა არს დიდება უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

თავი ბ. ქართლად შემოსლვა და ნათლისღება წმიდისა აბოსი.

რამეთუ იყო ჟამი, ოდეს ერის მთავარი იგი ქართლისა სახელით ნერსე [1]), ძე ადარნასე კურაპალატისა და ერისთავისა [2]), მიწოდებულ იქმნა ქუეყანად ბაბილოვნისა მფლობელისა მისგან ჟამისა სარკინოზთასა ამირა მუმნისა აბდილასაგან, რომელი იგი იყო ქალაქსა მას დიდსა ბაღდადსა (რომელიცა იგი მან აღაშენა), ხოლო შესმენითა ბოროტთა კაცთათა საპყრობილესა შეაგდო მან ნერსე ერისთავი ამის ქართლისა და პყრობილ ჰყო იგი სამისა წლისა ჟამსა, ვიდრემდის ბრძანებითა ღმრთისაითა მოკუდა აბდილა ამირა მუმნი და დაჯდა მის წილ ძე მისი მაჰდი. ხოლო ქუეყანის მოქმედმან ღმერთმან არწმუნა გულსა მაჰდი ამირა მუმნისასა განტევება ნერსესი და გამოიყვანა იგი მწარისა მისგან საპყრობილესა და განუტევა იგი ქუეყანად ერისთაობით აქა ქუეყანადვე თჳსა. მნებავს აწ ქრისტეს მოყუარენო ამიერითგან წმიდისა ამის და სანატრელისა მოწამისა აბოსთჳს რაჲთა გაუწყო, ვითარ ანუ რაბამ რა იყო ანუ ვითარ მოიწია აქა.

ესე ნაშობი იყო აბრაამეანი, ძეთაგან ისმაელისათა, ტომისაგან სარკინოზისა (არაბი) და არათუ უცხოსაგან, არცა ხარჭისაგან შობილი, არამედ ყოვლადვე არაბელთა თესლი მამულად და დედულად, რომლისა მამა მისი და დედა და ძმანი მისნი იყვნეს მუნვე ქალაქსა მას შინა ბაღდად ბაბილოვნისასა.

და ესე იყო ყრმა ჭაბუკ ვითარ ათრვამეტის წლის, ამან ინება წარმოსლვა თჳსი აქა ერისთავისა მის ნერსეს თანა და შეეყო იგი მსახურებად მისა და იყო იგი ხელოვან კეთილად შემზავებელი სულნელთა მათ საცხებელთა და სწავლულ იყო მწიგნობრობითა სარკინოზთათა, ძეთა ისმაელისთა ძეთა აბრაამისთა, ნაშობთა აგარისთა.

ხოლო ამიერ ჩუენდა სოფლად გამოსლვა იგი არა თუ თჳთ თავით თჳსით განიზრახა, არამედ ვითარცა იგი უფალმან ჰრქუა ნეტარსა მას აბრაამს მასვე ქუეყანასა შინა ქალდეველთასა, ვითარმედ გამოვედ შენ ქუეყანისაგან მაგის შენისა და ნათესავისაგან შენისა და სახლისაგან მამისა შენისა და მოვედ ქუეყანასა, რომელი მე გიჩუენო შენ. ეგრეთვე კუალად ნაშობი აბრაამისი არა თუ თჳსით გონებით, არამედ წამის ყოფითა ღმრთისა მიერითა, იწვია ესეცა და დაუტევა მამა და დედა ძმანი და დანი და ნათესავნი და მონაგებნი და აგარაკნი, ვითარცა იგი უფალი იტყჳს წმიდასა შინა სახარებასა და წარმოვიდა აქა ნერსესთანა მგზავრ ქრისტეს სიყუარულისათჳს.

და რაჟამს მოვიდა იგი ქართლად ცხოვნდებოდა იგი ნერსე ერის თავისა თანა და სათნოებითა იქმნა იგი საყუარელ ყოვლისა ერისა და შესძინა სწავლად ქართულისა მწიგნობრობისა ჲაზრახჳსა ხსნილად.

მაშინ იწყო ზედა მიწევნად და სწავლად წმიდათა საღმრთოთა წიგნთა ძუელისა და ახლისა სჯულისათა, რამეთუ უფალი მეცნიერ ჰყოფდა მას და მოვიდის იგი წმიდად ეკკლესიად და მარადის ისმენნ წმიდათა სახარებათაგან და საკითხავთა საწინასწარმეტყუელოთა და მოციქულთასა და მრავალთაგან ჰსჯულის მეცნიერთა იკითხავნ და ისწავებნ.

---

1) 742 წელსა.

2) ვახუშტი ქართლის ცხოვრებაში მოგვითხრობს, ვითომ ნერსე ერისთავი ქართლისა, მამა იყო ადარნასე ერისთავისა, რომელიც მიიცვალა 779 წელსა, არამედ მრავალნი მატიანენი, საკუთრებით მოთხრობანი წმ. მოწამეთანი მოგვითხრობენ, ვითარმედ ნერსე ძე იყო ადარნასესი და არა მამა, რომელი მათგან ჯეროვან არს, არ უწყით აწ, არამედ დრომან დაამტკიცოს ჰსწორე აზრი.

ხოლო რომელთამე რეცათუ ცილობით წინა აღუდგების, არამედ მიზეზ სწავლისა ექმნების მას და ესრეთ სრულ იქმნა იგი ყოვლითა მოძღურებითა, რომელი აქუს წმიდასა კათოლიკესა ეკკლესიასა ქრისტეს მიერ. მაშინ უღებ ჰყო ჴსჯული იგი მაჭმედისი და წესი იგი მამულისა მის ლოცჳსა დაუტევა და შეიყუარა ქრისტე ყოვლითა გულითა და გამოირჩია იგი სიტყუთა ამათ, ვითარმედ მითხრეს მე უსჯულოთა ზრახვა, ხოლო არა ეგრე იყო ვითარ ჴსჯული შენი.

არამედ ვერ განაცხადებდა თავსა თჳსსა სრულად ქრისტიანედ, ხოლო ფარულად იმარხავნ და ილოცავნ ქრისტეს მიმართ და ეძიებდა ადგილსა კრძალულსა სადამცა ნათელ იღო ქრისტეს მიერ.

რამეთუ ეშინოდა სოფლის მპყრობელთა, ამათ ზედა მდგომელთა სარკინოზთაგან და ამისი დღეთა შინა იყო გუალად განრისხება ჴელმწიფეთა მათ სარკინოზთა, ნერსე ერის თავსა ზედა და ველტინ იგი, რამეთუ სასტიკად ჰბრძოდის მას სარკინოზთა ერი.

და უფალმან დაიცვა იგი ჴელთაგან მათთა და განვლო მან კარი იგი ოვსეთისა, რომელსა დარიელ ერქუმის და რაჟამს განვიდა იყო მისთანა ერისაგან მისისა ვითარ სამას ოდენ მემაკაცე და მათ თანავე იყო სანატრელიცა ესე მონა ქრისტესი აბო.

ხოლო ნერსე ლტოლვილი ქუეყანით თჳსით შევიდა ქუეყანასა ჩრდილოსასა, სადა იგი არს სადგური და საბანაკო ძეთა მაგოგისთა, რომელ არიან ხაზარნი კაც ველურ საშინელ პირითა მხეცის ბუნებაჲ, სისხლის მჭამელ, რომელთა ჴსჯულ არა აქუს, გარნა ღმერთი მხოლო შემოქმედი იციან და რაჟამს მივიდა ნერსე მეფისა მის წარმართთასა, შეიწყნარა იგი უცხოებისათჳს და ლტოლვილობისათჳს მტერთა მისთა და სცა მას და ყოველსა ერსა მისსა საზრდელი და სამოსელი.

მაშინ ვითარცა იხილა ნეტარმან აბო, რამეთუ განშორებულ არს შიშისაგან და მძლავრებისა სარკინოზთასა, ისწრაფა მან მიახლებად ქრისტესა და ნათელ იღო სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა ჴელითა პატიოსანთა მღდელთათა, რამეთუ მადლითა სულისა წმიდისათა, მრავალ არს ქალაქები ქუეყანასა მას ჩრდილოსასა, რომელნი სარწმუნოებით ქრისტესითა ცხოვნდებიან უზრუნველად, მიერითგან უფროსღა სავსე მადლითა საღმრთოთა, ნეტარი აბო შეეყო ლოცვასა და მარხვასა დაუბრკოლებელად, მაშინ შემდგომად რავდენისამე ჟამისა ეჯერა ნერსე მეფესა მას ჩრდილოსასა, რათა განუტევოს იგი მიერ ქუეყანად აფხაზეთისა, რამეთუ პირველადვე წარეგზავნნეს დედა და ცოლი და შვილნი და მონაგები და ყოველნი სახლისა მისისანი, რამეთუ კრძალულ იყო ქუეყანა იგი შიშისაგან სარკინოზთასა.

ხოლო უფალმან მოამშჳდა პირი მეფისა მის ჩრდილოსა და განუტევა ნერსე მრავლითა ნიჭითა და წარმოემართნეს სიხარულითა და მადლითა ღმრთისაჲთა და განვლეს ქუეყანა იგი წარმართთა, რომელთა ყოვლადვე არა იცოდეს ღმერთი და უშიშად ვიდოდეს მათ შორის დღე და ღამე სამისა თჳსა გზასა.

ხოლო ნეტარი აბო ეგე ოდენთა მათ დღეთა მგზავრ ილოცჳდა და იმარხჳდა და არა დასცხრებოდა იგი ფსალმუნებითა და ვითარცა მიიწივნეს იგინი ქუეყანად აფხაზეთისა, მთავარმან მან მის ქუეყანისამან შეიწყნარა ნერსე ყოვლით ერით მისითურთ და ვითარცა იხილა ნერსე დედოფალი დედა თჳსი და ცოლი და ძენი თჳსნი სიხარულით ყოველნივე აკურთხევდეს ღმერთსა, ცოცხლებით და მშჳდობით შეკრებისა მათისათჳს, მაშინ ვითარცა ეუწყა მთავარსა მას აფხაზეთისასა ნეტარისა აბოსთჳს, რამეთუ ახალ ნათელღებულ არს, განიხარა ფრიად ყოვლით ერით მისითურთ და მოუწოდის მას მთავარმან და ეპისკოპოზმან და მღდელთა და აკურთხევდეს და

ნუგეშინისცემდეს და უხარობდეს მას სიტყჳსთა ცხოვრებისათა და ახარებდეს მას ქრისტესთჳს და საუკუნოსა ცხოვრებისა თჳს.

ხოლო იგი თავით თჳსით მიუგებდა მათ მადლობით, სიტყჳსა მისისა ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისათა, ვიდრემდის უკჳრდაცა მათ და ადიდებდეს ღმერთსა.

და ნეტარი ესე უფროისღა ჰმადლობდა ღმერთსა, რამეთუ იხილა მან ქუეყანა იგი სავსე ქრისტეს სარწმუნოებითა და არავინ ურწმუნოთაგანი მკჳდრად იპოვების საზღვართა მათთა, რამეთუ საზღვარ მათდა არს ზღუა იგი პონტოსა საკჳრველი ყოვლადვე ქრისტიანეთა, მისაზღვრადმდე ქალდიაჲსა, ტრაპეზუნტაჲ; მუნ არს საყოფელი იგი აფხაზეთისა და ნათესავისა[1]), ნავთსადგური და არს ქალაქები იგი და ადგილები საბრძანებელად ქრისტეს მსახურისა იონთა მეფისა, რომელი მოსაზღვრე არს დიდისა მის ქალაქისა კოსტანტინეპოლისა.

ხოლო წმიდამან და ნეტარმან ამან, ვითარცა იხილა კაცთა მათ მის ადგილისათა გარდამატებული ღმრთის მსახურება და ლოცვა ყოვლისა მის ერისა დაუცადებელი, შური საღმრთო აღიღო, რამეთუ მოიხსენა მან სიტყუა იგი წმიდისა მოციქულისა, ვითარმედ, კეთილ არს შური კეთილისათჳს მარადის, იწყო მანცა დღეთა მათ ზამთრისათა თთუესა მას იანვრისასა ათ შჳდმეტსა მის თჳსსა, ხსენებასა წმიდისა მამისა ანტონისსა, აღიღო მანცა ფიცხელი იგი შრომა შორის ქალაქისა ვითარცა უდაბნოს ზედა ეწყუებოდა მტერსა მას ეშმაკსა და დუმილითა მარხვითა მოაუძლურებდა ხორცთა მათ სიჭაბუკისა თჳსისათა, რათა შეუძლოს ყოველთა მათ ისართა ეშმაკისათა განხურვებულთა დაშრეტად, მოიხსენა მან მაცხოვრისა ჩუენისა ვითარ იგი შემდგომად წმიდისა მის ნათლისღებისა უდაბნოდ განსრულმან მზაკუარისა მას განმცდელსა სძლო ეშმაკსა ლოცვითა და მარხვითა მით წმიდითა ორმეოცდღე.

ეგრეთვე ნეტარი ესე აბო არცა ერთსა რას სიტყუასა იტყოდა კაცთა შორის, გარნა ღმრთისა ხოლო ზრახვენ წმიდასა შინა ლოცვასა, ესრეთ განვლო სამი თთუე და დაადგრა მარხვით და დუმილით.

ხოლო წმიდათა მათ დღეთა დიდისა მის მარხვისათა შჳდთა მათ შჳდეულთა კჳრიაკეთა და დღესა შაბათსა, ხოლო მირთმევის წმიდა იგი საიდუმლო ხორცი და სისხლი ქრისტესი. მაშინღა ნაკლულევანადმდე მიიღის საზრდელი, ვიდრემდის მიიწია იგი მას დღესა დიდსა დღესასწაულსა აღვსებასა აღდგომასა ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისასა და მაშინღა დაიცადა ფიცხელი იგი მარხვა და განხსნა ენაცა თჳსი უტყუებისაგან და ადიდებდა ღმერთსა.

ხოლო იყო შემდგომად სიკუდილისა მის ნერსესისა, ქართლით წარმოავლინა მაჭდი ამირმა მუმლმან, ბრძანებითა ღმრთისათა სტეფანოზ ძე გურგენ ერისთჳსა დისწული ნერსესი ნაცვლად დედის ძმისა თჳსისა ნერსესა ერის მთავრად ქუეყანასა მას ქართლისასა.

მაშინ მხიარულ იქმნა ნერსე, რამეთუ უფლება იგი სახლისა მისისაგან არაჲ განაშორა უფალმან, ესეცა წადიერ იქმნა უფროისღა გულს მოდგინედ წარმოავლინნა მოციქულნი და ითხოვა ხელმწიფეთაგან ამირათა ამის ქუეყანისათა, რათა უშიშ ჰყონ იგი ბოროტისაგან და გამოვიდეს ხსნილად ყოვლით ერითურთ მისით.

---

1) მგონია ამ სიტყვას მაგიერ, რომელსაც არა აქვს ნამდვილი ნიშნობაჲ ისაფხეისა უნდა იყოს ერი აფხაზეთისა.

და ვითარცა წარმოემართნეს იგინი ქუეყანით აფხაზეთით, მაშინ ნეტარსა აბოს მიუწოდა მთავარმან მან აფხაზეთისამან და ჰრქუა, ნუ განხუალ შენ ამიერ ქუეყანით, რამეთუ ქუეყანა იგი ქართლისა სარკინოზთა უპყრიეს და შენ ხარ ბუნებით სარკინოზ და არა დაგიტეონ შენ ქრისტიანობით მათ შორის და მეშინის მე შენგან (თჳს) ნუ უკუე განგდრიკონ შენ სარწმუნოებისაგან ქრისტესისა ნებითა გინა უნებლიებით და ესე ოდენი შრომა შენი წარსწყმიდო: ხოლო ნეტარმან აბო ჰრქუა, «საჳდლა შემიწყნარა მე ქრისტემან და განმაშორა ჩემგან ბნელი იგი პირუელი ამის უმეცრებისა ჩემისა და ღირს მყო მე ნათელსა მისსა არა სადა უვარ ვჰყო მე სახელი მისი. და დაღათუ ბევრეული ოქროსა და ვერცხლისა მომცენ, გინათუ ტანჯვათა და გუემითა განმიკითხონ მე, ვერ განმაშორონ მე საყუარელსა უფლისა ჩემისასა და აწ შენ ნუ დამაყენებ ღმრთის მსახურო, რამეთუ რაჲ მაღლ არს ჩემდა ყოფა აქა, სადა არა არს შიში და არცა სიკუდილი ქრისტესთჳს. აწ ბევრადრები განმიცხადა მე, რათა ეუწყოს განცხადებულად ქრისტიანობა ჩემი ქრისტეს მოძულეთა მათ, რამეთუ მესმა მე წმიდისა სახარებისაგან თქმული მაცხოვრისა ჩუენისა მიერ ვითარმედ არავინ აღანთის სანთელი და შედგის ქუეშე ხჳმისსა, არამედ ზედა სასანთლესა დადგიან რათა ნათობდეს ყოველთა ეგრეთ ბრწყინვედინ ნათელი ეგე თქუენი წინაშე კაცთა» და აწ მე რასათჳს დავფარო ჭეშმარიტი ესე ნათელი, რომლითა განმანათლა მე ქრისტემან. არა სადა დავემალო მე შიშისაგან სიკუდილისა, რამეთუ ვისწავე მე წმიდისა მისგან მოციქულისა, ვითარმედ არცა ჩუენთა სასუფეველი დაიმკჳდრონ. ამისთჳს არა მეშინის მე სიკუდილისაგან, რამეთუ მე სასუფეველსა ვეძიებ» და ესრეთ არწმუნა მთავარსა მას და განუტევა.

და გამოვიდა იგი ნერსეს თანა ქართლად და შემოვიდა ქალაქს ტფილისს და იქცეოდა იგი განცხადებულად ქრისტიანედ და ვითარცა იხილეს იგი ქრისტიანედ მუნ მყოფთა მათ სარკინოზთა, რომელთა იცოდეს იგი პირუელ რომელნიმე ჰკუედრიდეს, რომელნიმე აგინებდეს, რომელნიმე სდევნიდეს, რომელნიმე მშჳდობისა სიტყჳთა შეაჯერებდეს.

ხოლო იგი განმტკიცებულ იყო ქრისტეს მიმართ და არა ვისგან შეძრწუნდა, არამედ სამისა წლისა ჟამთა იქცეოდა ქალაქსა მას შინა და გარემოს ყოველსა სოფლებსა განცხადებულად ქრისტიანედ, არამედ ვერვინ მიჰყუნა ხელნი მისზედა ბოროტებით, რამეთუ არა მოწევნულ იყო ჟამი მისი. ხოლო კაცთა ღმრთის მოყუარეთა, რომელთა იცოდეს მისა მიმართ სათნოება მისი ილუწიდეს მას, საზრდელითა და სამოსლითა.

წამებაჲ წმიდისა აბოსი. თავი გ.

რომელნი ხართ ქრისტეს მოყუარენი და მარტჳლთ მოყუარენი, მიიღეთ ჩემგან სანატრელი ესე სმენა წმიდისა მოწამისა და ქრისტეს მოღუაწისა, რომლისა სიმხნითა და დიდებითა გჳრგჳნოსან იქმნა ქრისტეს მიმართ.

სუფევასა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა წელიწადსა ვნებითგან და მკუდრეთით აღდგომით შჳდას ოთხმეოცდა მეათესა, მეფობასა კოსტანტინეპოლის ქალაქსა მას დიდსა ქრისტიანეთა ზედა კოსტანტინესა ძისა ლეონისსა. სარკინოზთა შორის მეფობასა მოსე ამირა მუმლისასა ძისა მაჰდისსა, ქართლსა შინა კათალიკოზობასა სამოელისასა, ერისთაობასა სტეფანოზისასა ძისა გურგენისსა დასაბამითგან გარდასრულთა წელთა ექუსი ათას ორას ოთხმოც და იჳრა მეტი, თთუესა იანვარსა ექუსსა, დღესა პარასკევსა, განცხადებასა შევისწავეთ მარტჳლობაჲ წმიდისა ამის და ნეტარისა მოწამისა და კეთილად მოღუაწისა აბოსი, ქალაქსა ტფილისსა.

ხოლო იყო ესრე სახედ. რამეთუ მცირედ უწინარესრე დღეთა ამათ შეიპყრეს ნეტარი ესე მოწამე ქრისტესი და მიიყვანეს იგი მსაჯულისა მის, რომელი იყო ამირ ქალაქსა ზედა ტფილისსა და ქრისტეს აღსარებისათჳს შეაყენეს იგი საპყრობილესა; ხოლო შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა გამოითხოვა იგი სტეფანოზ ერისთავმან ქართლისამან და გამოიყვანა იგი საპყრობილით და განუტევა და შემდგომად მცირედთა დღეთა კუალად აღიძრნეს შემასმენელნი წმიდისა ამის მოწამისა განრისხებულნი და აღბორგებულნი და სავსენი შურითა ქრისტეანეთათა და შეიზრახნეს შეთქუმით წმიდასა მას ზედა და შევიდეს წინაშე მსაჯულისა მის.

რამეთუ სხუა მსაჯული ამირა შემოსრულ იყო ქალაქსა ტფილისს და ჰრქუეს მას, არს ქალაქსა ამას ჭაბუკი ერთი, რომელი იყო ბუნებით სარკინოზ და გაზრდილ და ცხოვრებულ სჯულითა მით, რომელი მოგუცა ჩუენ მაჭმედ მოციქულმან ჩუენმან და აწ დაუტევებიეს სჯული ესე ჩუენი და იტყჳს თავსა თჳსსა ქრისტეანედ და უშიშრად ვალს ქალაქსა შინა და მრავალთა ასწავებს ჩუენგანთა ქრისტეანე ყოფად აწ ბრძანე შეპყრობაჲ მისი და შეაგდე იგი ტანჯუასა და გუემასა ვითარმედ, რათა აღიაროს სჯული მოჭმედ მოციქულისა ჩუენისა, უკეთუ არა მოაკუდინ იგი, რათა არა მობაძავ იქმნენ მრავალნი სიტყუათა მისთა და ამას რა შეასმენდეს, ესმა ვიეთმე ქრისტეანეთა კაცთა და მივიდეს მსწრაფლ და უთხრეს ნეტარსა აბოს, ვითარმედ აწ ესერა გეძიებენ შენ შეპყრობად და ტანჯუად და გუემად და შეაჯერებდეს მას, რათამცა მიჰრიდა და დაემალა. ხოლო მან ჰრქუა მათ, იმე არა ხოლო თუ ტანჯუად განმზადებულ ვარ ქრისტესთჳს, არამედ სიკუდილადცა და გამოვიდა იგი სიხარულით და იქცეოდა შორის უბანთა განცხადებულად. მაშინ მოვიდეს მსახურნი იგი მის მსაჯულისანი და შეიპყრეს ნეტარი იგი აბო და შეიყვანეს იგი წინაშე მსაჯულისა და ჰრქუა მას მსაჯულმან მან, რაჲ არს რომელი ესე მესმის მე შენთჳს რამეთუ შენ ხარ ნათესავით და ტომით სარკინოზი და დაგიტევებიეს მამული სჯული და ქრისტეანეთა თანა შეცთომილ ხარ, აწ განემზადე და ილოცე სჯულითა მითვე, რომლითაცა განგზარდეს მშობელთა შენთა.

ხოლო ნეტარი აბო განძლიერდა სულითა სარწმუნოებისათა ქრისტეს მიერ და ჰრქუა მსაჯულსა მას ამირას, იგი კეთილად გასმიეს, რამეთუ ვარ მე ბუნებით სარკინოზ, შობილივე მას შინა მამულად და დედულად განსწავლულ ვიყავ სჯულითა მით მაჭმედისათა და ვსცხოვნდებოდი მას შინა ვიდრე უმეცრებასა შინა ვიყავ. ხოლო ოდეს სათნო იყო ღმერთსა, რომელმან გამომირჩია მე ძმათა და ნათესავთა შორის ჩემთა და მიხსნა მე იესო ქრისტეს მიერ ძისა მისისა და ღმრთისა ჩემისა და გულის ხმა მიყო მე უმჯობესი იგი კეთილი; მაშინ დაუტევე პირუტყული იგი კაცთა ხელოვნებითა შეთხზული სჯული და ზღაპრობისა სიბრძნითა ღონის ძიებული რწმუნებაჲ და აწ შევუდეგ ჭეშმარიტსა ქრისტეს მიერ მომადლებულსა სარწმუნოებასა, სამებისა წმიდისსა მამისა და ძისა და წმიდისა სულისასა და ამით ნათელ მიღებიეს და მასცა თაყუანისა ვჰსცემ, რამეთუ ესე არს ღმერთი ჭეშმარიტი და აწ ქრისტეანე ვარ თჳნიერ ყოვლისა ცილობისაჲ. ჰრქუა მას მსაჯულმან მან დაუტევე სიცბილისა ეგე განზრახუა და უკეთუ ნაკლულევანებისა შენისათჳს შედგომილ ხარ შენ ქრისტეანეთა უფროსიღა ნიჭი და პატივი მოგცე შენ, ჰრქუა მას ნეტარმან აბო, ოქრო და ვეცხლი შენი, შენთანავე იყავნ წარსაწყმენდელად შენდა, მე პატივსა კაცთაგან არა ვეძიებ, რამეთუ მაქუს მე ნიჭი ქრისტეს მიერი და გჳრგჳნი ცხოვრებისა და უხრწნელებისა და პატივი საუკუნო ცათა შინაჲ. მაშინ უბრძანა ხელით და ფერხით შეკრვა მისი ბორკილითა რკინისათა და ეგრეთ შთააგდეს იგი საპყრობილესა.

ხოლო ნეტარსა მას უხაროდა და ჰმადლობდა ღმერთსა და იტყოდა, ვჰმადლობ შენ უფალო და მაცხოვარო და ღმერთო ჩემო იესო ქრისტე, რამეთუ ღირს მყავ მე, განსაკითხავსა და პყრო-ბასა სახელისა შენისათჳს წმიდისა.

და იყო ესე თთუესა დეკემბერსა ოცდა შჳდსა, დღესა სამშაბათსა ხსენებასა ქრისტეს მო-ციქულისა და პირველ დიაკონისა და პირველ მოწამისა ერის მთავრისა მის ყოველთა მოწამეთასა ქრისტესა სტეფანესსა.

წესვე და მშუენიერ ესრეთ იყო, რათა იღეწიდეს მისთჳს ერისმთავარი იგი, ყოველთა მარ-ტჳრთა მისთა თანა მათთანა ყოველთა მოწამეთა, რათა არა დაბრკოლდეს უკანასკნელიცა ესე მო-წამე ქრისტესი თანა შერაცხვად ახოვნებასა მას მისსა და იყოფოდა ნეტარი იბო საპყრობილესა მას შინა მარხვითა და ლოცვითა და ფსალმუნებითა ღამე და დღე განუსუენებელად და ჰყოფდა იგი ქველის საქმესა, რამეთუ განყიდა მან ყოველი რაჲცა აქუნდა და ზრდიდა იგი მშიერთა მათ ნაკლულევანთა მისთანა პყრობილთა მათ.

ხოლო ცრუ მოძღუარნი იგი და შემასმენელნი შევიდიან მისა და ეტყჳედ, რომელნიმე რეცა სიტყჳთა ლიქნისათა, შჳლო ნუ განიწირავ თავსა შენსა და ნუცა სიჭაბუკესა შენსა განვაშორი ქრის-ტეანობად, ნუცა ძმათა და ნათესავთა შენთა განეშორები, რათა არა შეამთხჳო ძჳრი თავსა შენ და შეგჳაწუხნე ჩუენ ყოველნი.

რომელნიმე მათგანნი აგინებდეს მას და ეტყჳედ რა სარგებელ გეყოს ქრისტე იგი შენი, ანუ ვინ გიჴსნეს შენ ჴელთაგან ჩუენთა, რამეთუ ცეცხლი და სატანჯუელნი აწვე განგჳმზადებიეს შენთჳს, არათუ მოიქცე ჩუენდავე.

ხოლო ნეტარი იგი არა ისმენდა მათსა, არამედ ილოცავნ დაუცხრომელად და ფსალმუნებნ გონებითა თჳსითა და შემდგომად მრავლისა ჟამისა ჰრქუა მათ «ჩემდამო ნურას იტყჳთ, რამეთუ მე ვითარცა ყრუსა არა მესმოდა და ვითარცა უტყუმან არა აღაღის პირი თჳსი და ვიყავ მე ვი-თარცა კაცი უსმი, რომლისა თანა არა არს პირსა მისსა სიტყუა, რამეთუ მე უფალსა ვესავ, განმე-შორენით მე უკეთურნო და გამოვიძიებ [1]) მე მცნებანი ღმრთისა ჩემისანი» და ვითარცა ვერ შეძლეს მართალი იგი, გამოვიდეს მიერ სირცხვილეულნი და იყო ნეტარი იგი საპყრობილესა მას შინა ცხრა დღე და დღე ყოველ იმარხავნ და ღამისთევით დაადგრის განთიადმდე; ხოლო დღესა მას მეცხრესა ჰრქუა ყოველთა მათ მისთა თანაპყრობილთა ქრისტიანეთა და სხუათაცა ვითარმედ «აწ ახლოს განსლვად არს ჩემი ხორცთაგან და მისლვა უფლისა ჩემისა და ღმრთისა იესო ქრისტესა თანა». რამეთუ ესე ღმერთმან გამოუცხადა თჳსსა მას მოწამესა და მაშინ განიძარცუა სამოსელი თჳსი და განსცა სავაჭროდ, რათა უყიდონ მას სანთლად კეროვნები და საკმეველი და წარსცა მათ ყოველთა ეკკლესიათა ქალაქისათა, რათა აღანთონ.

და მიავლინა ყოველთა მღდელთა ვედრებით, რათა ლოცუა ჰყონ მისთჳს, რათა არა დაბრკოლ-დეს სარწმუნოებისაგან ქრისტესისა და ღირს იქმნას მოღუაწებასა ქრისტეს მოწამეთასა. ხოლო მან ღამესა მას წმიდისა მის დღესასწაულისასა, ღამისთევასა მოიხუნა ორნი სანთელნი დიდნი ჴელთა თჳსთა და დადგა იგი შორის საპყრობილესა მას და დაადგრა მდგომარე ზედა ფერჴთა თჳსთა ვიდრე განთიადმდე ყოვლადმდე დაუჯდომელად, ვიდრემდის აღასრულნა ფსალმუნნი და სან-

---

1) გამოვიძიე.

ოლნი იგი დაიწყნეს ხელითა შინა მისისა, რკინითა შეკრულითა ფერჴთა ქედლისა მისსა და იყოდა იგი მდგომარე შეუძრველად, ვითარმედ «წინასწარ ვხედევდ უფალსა, წინაშე ჩემსა არს მარადის, რამეთუ მარჯუენით ჩემსა არს, რათა არა შევიძრა ჱ შემდგომნი სიტყჳსანი. და რაჟამს განთენა მეათე იგი დღე დღესასწაულისა მის მაცხოვრისა ნათლისღებისა, რომელ არს თთჳსა იანვრისა ექუსსა.

და იყო დღე იგი პარასკევი, თქუა ნეტარმან მან «დიდ არს ჩუენდა დღე ესე, რამეთუ ვხედავ ორკერძოვე ძლევასა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა, რამეთუ დღესასწაულსა ამას შთაჴდა მდინარესა მას იორდანისასა განშიშულებული ნათლისღებად და სიღრმესა მას შინა წყალთასა დამალულის ამის ვეშაპისა თავები იგი ძალითა ღმრთაებისათა შემუსრა, ჯერ არს ჩემდაცა დღესა ამას, რათა განვიშარცუო შიში ხორცთა ამათ ჩემთა, რომელნი სამოსელ არიან სულისა ჩემისა და შთავჴდე ვითარცა სიღრმესა წყლისასა შორის ქალაქსა ამას და ნათელ ვიღო სისხლითა ჩემითა და ცეცხლითა და სულითა, ვითარცა ქადაგა წინამორბედმან იოანე და მერმე კუალად შთავჴდე წყალთაცა და კუალად განვნათლდე, რამეთუ დღეს გარდამოსლვა არს სულისა წმიდისა ყოველთა ზედა წყალთა, რომლითა ნათელს იღებენ ქრისტეს მორწმუნენი წყალთა მათ იორდანისა მდინარეთა და განშიშულებითა ხორცთა ჩემთათა, მტერისა მის მზაკუარისა მანქანებასა, რომელ იზრახნა ჩემთჳს განვაბასრნე და დავტკეპნო იგი ფერხთა ჩემთა შორის ქალაქსა ამას და კუალად დღესა მას პარასკევსა ვნებითა მით თჳსითა უფალმან ჩემმან იესუ ქრისტემან ჯუარსა მას ზედა განპყრობითა ხელთა თჳსთათა განაქიქა და თითის საჩუენებელ ჰყო ყოველთა კიდეთა ქუეყანისათა მტერი იგი ყოვლისა სოფლისა. აწ მეცა თანა მაც, რათა განვუხდე ბრძოლად მტერსა მას ქრისტეანეთასა და ქრისტესთჳს დათხევითა სისხლთა ჩემთათა საცინელ და საკიცხელ ვჰყო იგი ყოველთა ქრისტეანეთა, რამეთუ ჰგონებდა იგი ვითარმცა შიშითა სიკუდილისათა განმაშორა მე სიყუარულსა უფლისა ჩემისა იესუ ქრისტესსა, ხოლო საყუედრელ ვჰყო განზრახვაჲ იგი მისი და ვსძლო მას ქრისტეს მიერითა შეწევნითა და ორკერძოვე იგი თანა ნადები უფლისა ჩემისა გარდავიხადო».

მაშინ მოითხოვა წყალი და დაიბანა პირი თჳსი და იცხო ზეთი თავსა თჳსსა და თქუა მაშინ, «სადამე ვიყავ ოდეს ვენელსაცხებელ კეთილად შემზავებულ სულნელთა მათ საცხებელთა, ხოლო ესე საცხებელი დღეს დაფლვისა ჩემისა არს, ამიერითგან არღარა ვიცხო განქარვებადი ესე მწიროზისა ხემისა ზეთი, არამედ ვითარცა ქებასა შინა ქებათასა ბრძენმან მან სოლომონმან მასწავა მე, სულნელებასა ნელსაცხებელთა შენთასა ვრბიოდე ქრისტე, რომელმან აღმავსე განუქარვებელითა მით სულნელებითა სარწმუნოებისა და სიყუარულისა შენისათა, აწ შენ უფალო ჩემო, რამეთუ შეგიყუარე შენ უფროს თავისა ჩემისა» და ესრეთ თქუა წარავლინნა წმიდად ეკლესიად და მიაართჳს მას წმიდა იგი საიდუმლო ხორცი და სისხლი ქრისტესი, იყო ჟამი იგი დღისა მის მესამე, წმიდისა მის დიდისა დღესასწაულისა.

და ვითარცა მოიღო მან ჭეშმარიტი იგი და განმაცხოველებელი საიდუმლო, თქუა «გმადლობ შენ უფალო ღმერთო ჩემო და ღმერთო იესუ ქრისტე, რომელმან მომეც საგზლად ჩემდა ცხოვრების მომნიჭებელი ხორცი შენი და სიხარულად და განმამტკიცებელად ჩემდა პატიოსანი სისხლი შენი. აწ უწყი, რამეთუ არა დამიტევებ მე, არამედ ჩემთანა დადგრომილ ხარ და მე შენთანა, ამიერიდგან არღარა მოვიღო მე სხუა საზრდელი, რომლითა კუალად მშიოდის და არცა სხუა სასმელი, რომლითა კუალად მწყუროდის, არამედ კმა არს ესე ჩემდა ცხოვრებად საუკუნოდ. აწ დაღათუ ვიდოდი შორის აჩრდილთა სიკუდილისათა არა შემეშინოს ნუ სიკუდილისაგან, რამეთუ შენ ჩემთანა ხარ».

და ესე ვითარცა თქუა მყის მოიწინეს მსახურნი იგი მსაჯულისა მის და იჯმნა ყოველთა მათ-გან შეპყრობილთაჲ ქრისტეანეთა და ჰრქუა «ლოცვასა-მომიხსენეთ. რამეთუ არღარა პიხილოთ მე საწუთროსა ამას სოფელსა».

და გამოიყვანეს იგი ეგრეთვე ბორკილითა ფერხითა და ხელითა და მოჰყვანდა იგი შორის ქალაქსა და, რომელნი ხედვიდეს მას ქრისტეანენი და მეცნიერნი მისნი, ცრემლოდეს მისთჳს.

ხოლო წმიდამან აბო ჰრქუა მათ «ნუ სტირით ჩემ ზედა, არამედ გიხაროდენ, რამეთუ მე უფლისა ჩემისა მივალ, ლოცვით წარმგზავნეთ მე და მშჳდობამან უფლისამან დაგიცვენს თქუენ». ხოლო იგი მივიდოდა, ვითარცა ვინ მოგზაურ ექმნის მკჳდრსა, ეგრე ხედვიდა იჳსსა მას გზასა.

და სულითა თჳსითა მოგზაურ ქმნული, თჳთ იტყოდა ფსალმუნსა მას ას და მეათრვამეტესა. «ნეტარ არიან უბიწონი გზასა» და საგალობელად მუხლისა მის შემდგომად იქუს სიტყუა იგი ნეტარისა მის ავაზაკისა, «მომიხსენე უფალო, სუფევათა შენთა».

და ესრეთ მიიწია იგი კარსა მას მსაჯულისა ამირისსა.

და რაჟამს შევიდა კადნიერად დაიწერა ჯუარი და წარუდგინეს იგი წინაშე ამირისა მის და ჰრქუა მას მსაჯულმან მან, რა არს ჭაბუკო, რაჲ განგიმზადებიეს თავისა შენისა. ხოლო წმიდა მოწამე აღივსო სულითა წმიდითა და ჰრქუა «მე განგიზრახე, ქრისტეანე ვარ». ჰრქუა მას მსაჯულ-მან, არღარა დაგიტევებიეს სიცოფე იგი და უგუნურება შენი? ჰრქუა მას ნეტარმან აბო «უკე-თუმცა უმეცრებასა და უგუნურებასა შინა ვიყავ, არამცა ღირს ვიქმენ შედგომად ქრისტესა». ჰრქუა მას მსაჯულმან, არა გიცნობიესა, რამეთუ სიტყუანი ეგე შენნი სიკუდილისა მომტყუებელ გექმნე-ბიან შენ? ჰრქუა მას წმიდამან აბო «უკეთუ მოვკუდე, მრწამს მე, ვითარმედ ქრისტესთანა ვჰსცხონდე, ხოლო შენ რასა განაგრძობ რაჲ გეგულვების ჩემ ზედა იქმოდე, რამეთუ მე, ვითარცა ეგელსა მაგას, რომელსა მიყრდნობილხარ, ეგრეთ არა მესმიან ცუდნი ეგე სიტყუანი შენნი, რამეთუ გო-ნება ჩემი ქრისტეს თანა არს ზეცასა».

ჰრქუა მას მსაჯულმან მან და რაჲ ეგოდენი სიტკბოება გაქუს ქრისტეს შენისაგან, რომლი-თაცა სიკუდილადცა არა გეწყალის თავი შენი. წმიდამან აბო ჰრქუა მას, «უკეთუ გნებავს ცნობად სიტკბოებისა მისისა, შენცა გრწმენინ ქრისტე და ნათელ იღე მის მიმართ და მაშინღა ღირს იქ-მნე ცნობად სიტკბოებათა მისთა». მაშინ განრისხნა ამირა იგი და უბრძანა განყვანებაჲ მისი გარე და თავისა მოკუეთა; ხოლო მსახურთა მათ (გა) მოიყვანეს გარეშე კართა ეზოსა მას ტაძრისასა და განხსნეს იგი ხელით და ფერხით საკრველთა მათგან რკინისათა.

ხოლო ნეტარმან მან თჳთ თავით თჳსით მსწრაფლ განიხეთქა სამოსელი თჳსი იგი, რომელი ემოსა მას და განმიმჴნევებულმან დაიბეჭდა ჯუარითა პირი და გული და თქუა «გმადლობ და გაკურთხევ შენ სამებაო წმიდაო, რამეთუ ღირს მყავ მე მიმთხუევად ღუაწლსა ამას წმიდათა მოწამეთა შენთასა».

და ესერა თქუა, უკუნ იხსნა ხელნი თჳსნი ჯუარის სახედ ზედა ზურგსა თჳსსა მხიარულითა პირითა და კადნიერითა სულითა, ღაღად ჰყო ქრისტესა მიმართ და მოუდრიკა ქედი თჳსი მახჳლსა.

და ჰსცეს მას მახჳლითა სამგზის, რამეთუ ჰგონებდეს, ვითარმედ მიშიშით მახჳლისათა განა-შორონ იგი ქრისტესა: ხოლო წმიდა იგი მარტჳრი დუმილით მხნედ მიითუალვიდა მახჳლსა მას ვიდრემდის შეჰვედრა სული თჳსი უფალსა [1].

---

1) 790 წელსა, ზ. იანვარსა.

და ვითარცა იხილეს ქრისტეს მბრძოლთა მათ შემასმენელთა წმიდისა მის მოწამისათა, რამეთუ სრულ იქმნა ნეტარი იგი ქრისტეს მიმართ და ღუაწლი კეთილი მოიღუაწა და სარწმუნოებითა და მოთმინებითა ჰსძლო მათსა მას სიბოროტესა.

და უურომლა აღივსნეს შურითა და შევიდეს წინაშე ამირისა მის და ჰრქუეს. ჩუენ ვიცით, რამეთუ ჩუეულება აქუს ქრისტეანეთა ესე სახედ, თუ ვინმე თავი მოიკლის ქრისტეს მათისათჳს, მოიპარიან გუამი მისი და პატივ ჰსციან მას დაულევითა და ტკბილით რეცა თუ სასწაულსა და კურნებასა რასამე განსთიქუმენ ერსა შორის და სამოსელსა და თმასა თავისა მისისასა და ძუალსა მისსა განიყოფენ, რეცა საცოდ სნეულთათჳს და ამით სახით მრავალნი უცებნი შეიტყუვნიან; არამედ ბრძანე გუამი მისი მოცემად ჩუენდა, რათა განვილოთ და დავწუათ იგი ცეცხლითა და განვაქარვოთ იგი და აღვხოცოთ საცთური იგი ქრისტეანეთა, რათა იხილონ ყოველთა და შეეშინოს და რომელნიმე მათგანნი მოიქცენ ჩუენდა და ჩუენგანთა ეშინოდის და არღარა შეუდგენ სწავლასა ქრისტეანეთასა და ამას დალათუ ქრისტეანეთა შურისათჳს იტყოდეს, არამედ ჭეშმარიტსა და მართალსა წამებდეს, ვითარცა იგი არიან ქრისტეს მოწამენი მკურნალ და მეოხ ყოველთათჳს, რომელნი მიეახლნენ მათ ქრისტეს მიერითა საკჳრველითა და სარწმუნოებითა. ხოლო ჰრქუა მას მსაჯულმან მან, წარიღეთ ვიდრე გნებავს და ჰყავთ, ვითარცა თჳთ იცით.

მაშინ გამოვიდეს და აღიღეს ქუეყანით პატიოსანი იგი გუამი მისი და შთადვეს იგი გუ-ლაგსა მას აღსაკიდებელსა სამოსლით მისითურთ და სისხლი იგი დათხეული მართლისა მის აღმოთხარეს ქუეყანით და რაოჳრთით არა დაუტევეს ქუეყანასა და იგიცა შთადვეს ჭურჭელსა მას შინა და დადვეს წმიდა იგი ურემსა ზედა მსგავსად მხნეთა მათ წმიდათა ორმეოცთა, რამეთუ წესვე ეგრე იყო, რათა ემსგავსოს იგი ახოვანთა მათ მარტჳრთა ორმეოცთა.

რამეთუ სადა იგი მოჰკუეთეს თავი წმიდასა მას მოწამესა, კართა ზედა იყო წმიდისა ეკკლესიისათა, რომელი სახელად წმიდათა მათ ორმეოცთა მარტჳრთა დაფუძნებულ იყო და ვითარცა გამოიღეს წმიდა იგი გუამი წმიდისა მის გარეშე ქალაქისა მას და აღიღეს ადგილსა მას, რომელსა საღოდებელ ეწოდების, რამეთუ მუნ არს საფლავები კაცთა მის ქალაქისათა და მუნ გარდამოიღეს იგი ურმისა მისგან და დადვეს იგი ქუეყანასა და მოიღეს თივა და შეშა და ნავთი და დაასხეს გუამსა მას ზედა წმიდასა.

და აღაგზნეს ცეცხლი ვიდრემდის დაწუნეს ხორცნი იგი წმიდისა მოწამისანი ადგილსა მას, რომელ არს აღმოსავლეთით ციხესა ქალაქისასა, რომელსა სადილეგო ჰრქჳან, პირსა ზედა კლდისასა, რომელ არს კიდე მდინარისა მის დიდი რაჲ, რომელი განვლის აღმოსავლით ქალაქსა, ესე არს სახელით მტკუარი; ხოლო ადგილსა მას მათ თანა არვის აუვლეს მისლვად ქრისტეანეთაგანსა, ვიდრემდის აღასრულეს დაწუა იგი ხორცთა მათ წმიდისა მოწამისათა.

ხოლო ძუალთა მათ წმიდისათა, რომელთა ვერღარა უძლეს დაწუად, შეაკრიბნეს ტყავსა ცხოვრისასა და შეკრნეს მტკიცედ, მოიხუნეს და შთაყარნეს იგი დიდსა მას მდინარესა ქუეშე ხიდისა ქალაქისათა, რომელსა ზედა აღმართებულ არს აწ პატიოსანი იგი ჯუარი ხიდისა და იქმნა წყალი იგი მდინარისა მის წმიდათა მათ ძუალთა სამოსელ გარე შეხუეულთა მით და სიღრმე იგი წყლისა მის საფლავ წმიდისა მის მარტჳრისა, რათა არავინ უდებად მიეხოს მას. ქრისტეს მბრძოლთა მათ ესრეთ ჰგონებს და ესრეთ, ღუაწლი კეთილი მოიღუაწა ნეტარმან მან, მაშინ იწყო სიმრავლემან ქალაქისა ქრისტეანეთამან, განაგდეს შიში მძლავრთა მათ და განსცდიდოდეს ყოველნი ადგილსა მას, სადა იგი დაწუნეს ხორცნი წმიდისა მოწამისანი: მოხუცებულნი მირბიოდეს კურნებითა თჳსითა, მკელობელნი ხელდამით, ვითარცა ირემნი, ჯაჭუანი სრბით, ყრმანი ხდომით ურთიერთას, დედანი

მსგავს იყჳნეს წმიდათა მათ მენელსაცხებელთა, რომელთა სრბით მიაქუნდა სულნელი იგი წმიდასა მას ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა საფლავსა.

ნანდჳლვე იყჳნეს ესენიცა მსგავს მათდა, რამეთუ რბიოდეს ცრემლითა და მიაქუნდა მათთანა სანთლები და საკმეველი ჴელითა თჳსითა, ყოველნივე სიხარულითა და მადლობითა ქრისტესითა მიეიდოდეს და ადიდებდეს მიწასაცა მის ადგილისასა და მრავალნი სენთაგან შეპყრობილნი მოიჭურებ-დეს და მასვე დღესა შინა განიკურნებოდეს. ხოლო ყოვლად ძლიერმან ღმერთმან, უფროს გა-მოაჩინა ძალი თჳსი და პატივისცა თჳსისა მას მარტჳრსა და აჩუენა სასწაული საკჳრველი, რათა უწყოდიან ყოველთა, ვითარმედ ქრისტეს მოწამე არს.

ვითარცა შემწუხრდა დღე იგი და იყო ჟამი პირველი ღამისა მის, გარდამოავლინა უფალმან ადგილსა მას ზედა ვარსკულავი მოტყინარე, ვითარცა ლამპარი ცეცხლისა, რომელი მყოვარ ჟამ დგა ადგილსა მას, სადა დაწუს ნეტარი იგი მოწამე ქრისტესი.

და დგა იგი ზე ჴაერთა, ვიდრე სამ ჟამადმდე, გინა უმეტესღა ღამესაჲ მას, რომელი გამოუცდ-ვენდა ბრწყინვალებაჲთა, არა თუ ვითარცა ცეცხლი ესე ქუეყანით, არამედ ვითარცა საშინელისაჲ ელვისა, რომელსა ხედვიდა ყოველი იგი ქალაქი და თჳთ მსაჯული იგი და ყოველი ერი მისი და მკჳდრნი იგი ქრისტეანეთანი და ყოველნი სარკინოზნი და მწირნი სხჳთ მოსრულნი, მყოვარ ჟამ ხედვიდეს თუალითა მათითა, ვიდრემდის ჰკდემებოდესცაჲ მძლავრთა მათ და მივიდეს ვიდეს ხილვად ადგილსა მას მსახურთაგანნი მსაჯულისა მის ამირისანი; რამეთუ ჰგონებდეს ნუ უკუე ქრისტე-ანეთა აღანთეს სანთელი ადგილსა მას, იხილეს, რამეთუ ამაღლდებოდა ვარსკულავი იგი ზე ჴაერთა და ვერ მიეახლნეს ადგილსა მას, რამეთუ შიშმან საღმრთომან შეიპყრნა იგინი. ხოლო კუალად მეორესა ღამესა უმეტესღა წყალთა გამოჰსცეს განსაკჳრუებელი ნათელი და რომელთა იგი სათუარ ეგონა ქუეყანასა ზედა და ჰაერსა ქუეშე ცეცხლი იგი ზეცისა და უნდა დაფარვად საკჳრველებათა მათ; კუალად წყალთა ვერვე დაავსნეს და ვერცა დაშრიტეს ფიცხელთა მათ ღელვათა და მყოფიანსა-რეთა სიღრმეთა, სადა იგი შთაყარნეს ღმრთივ პატივცემულნი იგი ძუალნი სანატრელისა მის მო-წამისანი, ხიდთა მათ ქუეშე აღმობრწყინდეს ნათელნი სუეტის მსგავსად, ვითარცა ელვანი, რომელნი კუალად მყოვარ ჟამ დგეს და განათლებულ იყო გარემოს კიდეთა მის მდინარისათა კლდე იგი და ჭბოდენი და ხიდი იგი ქუეითგან ვიდრე ზედმდე, რომელსა ეგრეთვე ყოველი სიმრავლე ქალაქისა მის ხედვიდა, რათა ყოველთა ჰრწმენეს, რამეთუ ჭეშმარიტად იესო ქრისტე ძისა ღმრთისა მიერ არს და გულის ხმა ჰყონ ყოველთა ქრისტეს მორწმუნეთა და ურწმუნოთაცა, რამეთუ ჭეშმარიტ არს სიტყუა იგი ღმრთისა, რომელ თქუა ვითარმედ იმე თუ ვინმე მსახურებდეს, პატივსცეს მას მამამან ჩემმან, რომელ არს ცათა შინაჲ, უკეთუ ხორცთა ამათ განსრულთა ესოდენი პატივი აწვე აჩუენა, რაოდენ უფროს უხრწნელად აღდგომასა მართალთასა, დიდებითა და პატივითა გჳრგჳნოსანნი იხილონ შორის ანგელოზთა და რცხჳნოდის უგუნურად სიბოროტისა მათისათჳს, რომელთა ქრისტე უარ ჰყოფს და წმიდათა მისთა ჰგუემდეს და სდევნიდეს და მოჰკლვიდეს, ხოლო ღმერთი შეაწყნარებდა ცათა შინა.

ხოლო ჩუენდაცა საკჳრველნი კჳრ არს ჩუენდაცაჲ ამიერითგან უმეტესად შეწყნარებაჲ პირველთა მათ სანატრელთა მოწამეთაჲ, რათა ხილულისა ამისგან ახლისა მოწამისა პირველთა მათცა გურწმუნეს და ვთქუათ სიტყუაჲ იგი ნეტარისა დავითისა, პატიოსან არს წინაშე უფლისა, სიკუდილი წმიდათა მისთაჲ, რამეთუ მისა შუენის ყოველი დიდებაჲ და პატივი და თაყუანისცემაჲ, მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

მეოთხე თავი, ქებაჲ წმიდისა მოწამისა აბოისი.

აწ მოვედით ქრისტეს მორწმუნენო და ვდღესასწაულობდეთ ხსენებასა ახლისა ამის წმიდისა მოწამისასა, რომელი ყოველსა ამას სოფელსა ჩუენისა ქართლისასა, მეოხ ჩუენდა ქრისტემან მო-გუანიჭა და სიხარულითა მრავლითა განვახუნოთ საუნჯენი გულთა და გონებათა ჩუენთანი და მხია-რულითა პირითა და განსპეტაკებულითა ენითა, ვაქებდეთ კეთილად მოღუაწებასა მისსა და ვიტყოდით.

იხაროდენ სანატრელო მოწამეო უფლისა მიერ, რომელ შენ უკანასკნელი ესე ჟამსა მაცხოვრისა ჩუენისა მეოთხმეტისა ჟამისაჲ მღდელთითა მათ თანა აღმსთობილთა მიიწიე და მათ თანა სასყიდელსა არაჲ დააკლდი. გიხაროდენ მოწამეო უფლისა მიერ, შენ მიემსგავსე უკა-ნასკნელსა მას მოციქულსა პავლეს, მამულთა მათ ჰურიათა და მოძღურებათაგან განვლენილი და ქრისტეს ძისა ღუთისა აღსარებითა, მსგავსადვე მისსა თავი მოგეკუეთა, აწ ვინმე ღირსად გაქებდეს შენ ჭეშმარიტად საქებელსა. მნებავს ქებად შენდა, ყოვლად ქებულო ქრისტეს მოწამეო, არამედ ვერ ვიკადრებ, რომელ უფროჲს გონებისა ჩემისა აღმაღლდა საიდუმლოებათა შენთაჲ.

და ყოვლად მეშინის მე დადუმებად, რომელ სანატრელითა მით ქრისტესი მიერითა სიყუარუ-ლითა შემიყუარე მე, ვიდრე იყავ სოფელსა ამას შენსა ჩუენსა, აწ ნუ უკუე დაყენებითა ენისა ჩემისაჲთა ქებასა შენსა დაყენნის ჩემთჳსცა მოღუაწებაჲ მეოხებისა შენისაჲ ქრისტეს მიმართ.

აწ შენ მიერვე მოღებითა მადლისა მის ქრისტესისათა, მსგავსად ძალისა ჩემისა, გაქებდე შენ მშუენიერებითა შემკულსა უფლისა მიერ. გიხაროდენ სანატრელო მოწამეო უფლისა მიერ, რომელმან, თუალითა მხილველთა და ხელითა მსახურთა წმიდათა მოციქულთა ქრისტესთა უხილავსაჲ სარწმუნოებითა და სიმხნითა აღსარებითა, ნეტარებაჲ მიიღე, რომელ შენ მამამან ზეცათამან მხო-ლოდ-შობილისა ძისა თჳსისა მიერ გჳრგჳნოსან გყო და სულისა წმიდისა მადლითა აღგავსო შენ ძემან მამისა მიერ შეგიწყნარა და სულმან წმიდისამან გადიდა.

შენ სულმან წმიდისამან შეგიყუარა და მამისა და ძისა თანა ერთობითა თჳსითა პატივგცა და ღუაწლის მძლედ გამოგაჩინა; შენ ზედა განუკჳრდა ანგელოზთა წესსა, რომელ ვითარცა უხორცო-მან დაითმინე სიკუდილი ქრისტესთჳს, შენ ზედა მამათ მთავარნი იხარებენ, რომელ ნეტარმან აბრაამ, თჳსთა ნაშობთაგან შეგიწყნარა, წიაღთა თჳსთა ქრისტესთჳს, რომელ იგი კარავსა თჳსსა შეიწყნარა და მისგან მრავალთა სათესავთა გამოჩნდა მადლად; შენ ქრისტეს მოწამეთა მათ ნაყოფ ექმენ და მოციქულთა მოწაფე.

შენ მოწამეთა მათ შორის ზეცისა მეუფისასა მას მატიანსა სახელით დაიწერე და მარტჳრთა თანა გჳრგჳნოსან იქმენ შენ აღმსარებელთა მათ თანა განეწესე და მართალთა თანა დიდებულ ხარ.

შენ თჳს ფარულად და მიკჳრდების ჩუენ წმიდაო მოწამეო, რომელ ჟამსა ამას ოდენ, მეფო-ბისა ისმაიტელთა დიდებასა, შენ ნეფსით, სიმდაბლე ქრისტესთჳს აღირჩიე და მახჳლითა პყრო-ბილი იგი ჴსჯული განაგდე და ჭეშმარიტი იგი აღიარე და ჯუარცმულსა მას თაყუანის ეც უშ-ლად და ღმრთად.

ვისაჲ, ანუ ვისგან ისწავე, ქრისტესთჳს ესოდენი ცნობაჲ, რომელნ საკჳრველებამან აღ-უყვანა შენ დიდებასა სასუფეველისასა, შენ ჭეშმარიტად მარჯუენითა მას ავაზაკსა ემსგავსე, რომელ გაქუნდა შენცა ერთი შჳდთანა პყრობილთაგანი ნიშანი ქრისტიანეთაჲ, რომელი განდრეკილ-იყო ქრისტესგან და მიდევნებულ ჴსჯულისა ეჩხოსა.

ხოლო კუალად ქრისტეს აღსარებისათჳს შენ თანა განიკითხოდა, არამედ საწყალობელსა მას კუალადცა უბრკუმმა და დაეცა, რომელ მიმისაგან სიკუდილისა საწუთროჲსა ესე შეიწყნარა და საუკუნოჲსა იგი წარწყმიდა.

მტერმან ბოროტმან აღიტაცა და ცხოვარი იგი ქრისტესი ნამგლევ იქმნა, რომელ მწყემსა მას კეთილსა განეშორა და არგანი იგი ქრისტეს ძლიერებაჲ განაგდო ჴელთაგან თჳსთა, ამისთჳსცა იძლია და განვარდა სამწყსოჲსაგან ჰორმეოცეულთა ცხოვართაჲსა.

ხოლო შენ სანატრელო მოწამეო, კუერთხითა მით ჰსჯულითა თჳსითა დაგიცვა მსგავსად ძლიერისა მის სარწმუნოებისა შენისა მისა მიმართ, შენ ავაზაკსა ესწორე სარწმუნოებით და სამოთხესა განეწესე. შენ კარი იგი სამოთხისაჲ განაღე ჯუარითა ქრისტესითა და მცუელთა მათ ქერობინსა ცეცხლის მსგავსთა ვერ განკითხეს, ვითარმედ ვინ ხარ და რაჲმე ვთქუა უფროჲს, რომელ უფალმან ივნო ჩუენთჳს, უბრალომან ბრალეულთათჳს დასთხია სისხლი თჳსი უბიწოჲ.

ხოლო შენ გარდაიხადე თანა ნადები, რომელშენცა დასთხიე სისხლი თჳსი სიყუარულისა მისისათჳს, ამისთჳსცა ძლევისა გჳრგჳნითა შეგამკო შენ და სასუფეველსა მისსა მკჳდრად გამოგაჩინა.

შენგამო წმიდაო მოწამეო სიყუარული იგი ქრისტესი ჩუენდამო და სარწმუნოებაჲ ჩუენი მისა მიმართ ყოვლად განახლდა, რამეთუ აღვირიენით ერსა უცხოსა ჰსჯულითა გასლვამდის ქრისტესგან ნათესავსა საწუთროჲსა, ამის მოყუარესა თესლსა ურწმუნოსა, ძისა ღუთისასა სარწმუნოებისა ჩუენისა მაგინებელთა, რომელთაგან ვისწავენით საქმენი მათნი და ვჰმონებდით გულის თქმასა გულთა ჩუენთასა, მიბაძვებითა მათითა, ვითარცა უსასონი ქრისტესგან და დამვიწყებელნი საუკუნოჲსა ცხოვრებისანი.

ხოლო აწ შენ მიერ, მოგუესხლა ქრისტე და ჩუენ გულისხმა ვჰყავთ კუალად შიში მისი და სიყუარული მისი და მადლსა მისსა ღირს ვიქმნენით და სიყუარულსა მისსა და წყალობასა დღითი დღედ მრავალთა სასწაულთა და კურნებათა ჩუენ შორის გამოჩინებითა.

შენ უგუნურთა მათ შემწირუელთა შენთა მახჳლითა და ცეცხლითა, უმეტეს ალისა განგაბრწყინვეს შენ, ვერ გულის ხმა ყუეს უგულის ხმოთა მათ, სიტყუაჲ იგი უფლისა, ვითარმედ იყოს, ყოველმან, რომელმან მოგწყჳდნეს თქუენ, ჰგონებდეს, ვითარმედ მსხუერპლი შეწირა ღუთისა, ჵოი! უგუნურებაჲ და უმეტეს უგუნურებაჲ იგი მათი, რაჲმე რომელ იგი პირუელ არა ვინ გიცოდა, ვითარმედ ვინ ხარ, ანუ რომლისა ნათესავისაგან, ანუ რომლისა ერისაგან, ანუ რომლითა ჰსჯულითა სცხონდებოდე, აწ ესერა უნებლებით წარმოგაჩინეს საცნაურად, ქრისტეს აღმსარებელად და მარტჳრად ყოველთა შეგისწავეს შენ, ყოველთა დაბადებულთა პატივ-გცეს, რომელცაჲ მოწამე არს, სიმართლესა შენსა უცხოჲსა ცეცხლის გარდამოვლინებითა, ადგილსა მას ზედა, რომელსა ვითარცა კრავი უმანკოჲ შეიწირე შემწუარი ცეცხლითა.

შენ ქუეყანამან მსხუერპლად წმიდად სათნოდ მიგიპყრა ღმერთსა მას ზედა და წუეთით პატიოსნისა გუამისა შენისაჲთა, რომელ გექმნა შენ, ვითარცა საკურთხეველი იგი აბელისი, ენოქისა, აბრაამისი, ელიაჲსი, რომელნი იგი მრგულიად დასწუელთა მათ ტარიგთა შესწირვიდეს ღუთისა.

და კუალად ადგილი იგი სამსხუერპლოჲსა შენისაჲ ემსგავსა ბერვასა აჰრონისსა და ზაქარიაჲსა მღუდელთასა, რომელ ნაკუერცხალსა მას ზედა ცეცხლისასა აღუდოდა ვითარცა, სულნელებაჲ საკუმეველთაჲ ხორცთა მაგათ შენთაჲ, წინაშე უფლისა წმიდასა მას წმიდათასა ჟიეცისა საკურთხეველსა.

შენ მღინარეთა მაგათ შეგიწყნარეს, ვითარცა ქრისტეს მარტჳრი, ხოლო ქრისტემან ღმერთმან სიღრმეთა მათ სიბნელე ზეცისა ნათლითა განიბრწყინვა შენ სათესავთა შენთა უცხო და განგდებულ გყუჱს. ხოლო ქუეყანამან ისმაიტელთა შორის, ვითარცა ვარდი ეკალთაგან გამოგარჩია და მიგიპყრა თჳსსა მას ეკლესიასა.

შენ ველურნი იგი ზეთის ხილი მოგიღო ქრისტემან და მტილსა მას შინა თჳსსა სამკჳდრებელსა ნაყოფად კურთხევისად დაგნერგა და ნაყოფითა მით სარწმუნოებისა შენისაჲთა, ახარა ეკლესიასა, რომელსა შენთა იმჭჳბენ ქრისტეს მორწმუნენი და ჰნატრიან შენსა მას მოღუაწებასა, შენსა მას სიმხნესა, შენსა მას მარტჳრობასა, შენსა მას გჳრგჳნოსნებასა.

ვითარ მე გაქებდე შენ ღუაწლისა მძლეო წმიდაო მოწამეო, რომელ შენ ახალი იგი ქრისტეს მორწმუნე მოძღუარ ჩუენდა, იქმენ სწავლულნი, უფროჲს გულის ხმიერ ჰყუჱნ შერყეულნი უფროჲს გასამტკიცებ განმტკიცებულნი განამხიარულენ.

წარმართნი წადიერ ჰყუჱნ ქრისტეს მონებად სახსენებელი მარტჳრობისა შენისაჲ, ჩუენ დაჳპოტევე სახელისა შენისა მითხრობად ყოველთა ქადაგ ვიქმნენით, აწ ვევედრებით შენსა ქრისტეს მოყუარებასა, შეიხმცა ხარ წინაშე მაცხოვრისა ყოველთათჳს, რომელნი შენ მიერ ითხოვენ წყალობასა, ქრისტეს ღმრთისაგან, რომლისაჲ არს დიდებაჲ და პატივი და ძლიერებაჲ, თანა მამით და ყოვლად-წმიდით სულითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამენ [1]).

---

1) წმიდის მოწამის აბოსი ხსმარცვრე ყდგილისა შინა არს, ხილის ზედა, რომელსა ეწოდების ამოწმეთა ხილათა მეცხრის მთის ძირს.

თა სეკდემბერსა ივ დღესა, შესხმა და მოთხრობა ღჳაწლთა და ვნებათა წმიდათა მოწამეთა ისააკ და იოსებისი, ვნებულთა ქალაქსა შინა თეოდოსი-პოლსა [1]).

დაინაკჳჱთა სასანთლჱ, მრწობლ ნათელი.

ოფაზისაგან, ოქრო განწმედილისა.

ღმერთ სახელა ვით ხატმან და ზიარმან.

პირჳელ ნათლისა აუგებლისმან.

ისააკ საღმრთომან, ყოვლად ბრძნით იოსებით.

თქმული ანტონ კათალიკოზის მიერ.

ჰსთქუა სიბრძნემან იგავთა შინა (სოლომონისთა) (იგავ. 18, 36.) «რომელნი ჰსცოდვენ ჩემდა უღმრთოებენ, სულთა ზედა თავთა თჳსთასა და რომელნი მძულობენ, უყუარსთ მათ სიკუდილი». ჰსთქუა სიბრძნემან კუალად (14), «ჩემი არს კრძალულებაჲ, ჩემი არს შურის-გებაჲ, ჩემი არს ძალი». კუალად (17), «მე მოყუარენი ჩემნი მიყუარანო და, რომელნი მეძიებენ მე მპოვონ». ხოლო ვინაჲთგან უწყებულ ვართ ამისდა ძ სარწმუნოდ შეგჳრაცხიეს, სულისაგან წმიდისა ნიჭნდა მოცემულითა გულის-ხმის-ყოფითა, ვითარმედ სიბრძნე (7) აღალებს ბაგეთა თჳსთა მართლ და პირი მისი იწურთის ჭეშმარიტებასა და (8) სიტყუანი მისნი სიმართლით არიან და არა არს მას შინა გულარძნილ, არცა დრკუ, ვინა სათანადო არს ცნობად, ვითარმედ ვისიცა არს კრძალულებაჲ, რომელსა ფილოსოფოსნი, ზედ წოდებულ-ჰყოფენ ნათესავად სათნოებათა და ვითარცა არს შურის-გებაჲ სამართლად, რამეთუ შურის საგებელთად შესაბამი გება შურისა, გეოდგონიერ განგებულისაგან, წარმოებს სიბრძნისა. ხოლო კუალად ვისიცა არს ძალი და უცხრომელად მიდრეკილი მოქმედებისათა, მისდამი ცოდუა არს უღმრთოებაჲ. ამად, რომელ სათნოება იგი, რომლითა,

---

1) ქმნილი ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა, ყოვლისა ზემოსა საქართველოსა, ლევანის ბაგრატოვანისა, ძეჲ იეს. შემდეგ იყო კათალიკოზად სრულიად საქართველოსა.

(გალატ. 2, 16.) იგანმართლდების კაცი და არა საქმეთაგან სჯულისათა, არს დაცვა, მცნებათა მათ (მატ. 22, 33.), რომელთა სჯული და წინასწარმეტყუელნი მოკიდულ არიან და ესენი არიან სათნოებანი სახენი კრძალულებისანი. ხოლო ყოველი ჰაზრებული სათნოებისათჳს უეჭველოდ ჰაზრებულ, სახეთა თჳსთა, ვინა ყოველი მცოდნელი კრძალულებისად მცოდნელ არს სათნოებათა.

ყოველი ჰაზრებული ბუნებისად ჰაზრებულ თჳსებადცა საკუთართა ბუნებისათა, ხოლო კრძალულებაჲ არს საკუთარ და ბუნებით თჳსებაჲ სიბრძნისა, რომლისათჳს ყოველი ჰაზრებული სიბრძნისად ჰაზრებულ კრძალულებისადცა, ვინაჲცა წარმოებს კიდურ-მდგმოებაჲ, მაშა სადამე ყოველი მცოდნელი კრძალულებისად, მცოდნელ სარწმუნოებისა მიმართ ქრისტე იესოსისა, რომლითა, განმართლდების კაცი და (მატთ. 22, 37.) სიყუარულისად მიმართ ღუთისა და მოყუასისასა, რომლისად მოკიდულ-არიან ყოველი სჯული, და წინასწარმეტყუელნი.

ხოლო ვინაჲთგან ღმრთოებაჲ არს მცოდნელ-ყოფაჲ სიბრძნისად, რომელიცა (იგავ. 8, 22,) უფალმან დაამტკიცა იგი დასაბამად გზათა თჳსთა, ხოლო ცოდნაჲ რაჲმე იყოს მისდა, განალა არს შიში უფლისა, რამეთუ დასაბამი (ფსალ. 116, 10.) სიბრძნისა შიში უფლისა და გულისხმისყოფა, კეთილი ყოველთა, რომელთა ჰყონ იგი და ქებაჲ მისი ეგოს უკუნისამდე, ვინა (111.) ნეტარ არს კაცი რომელსა ეშინის უფლისა, მცნებათა შინა მისთა ინებოს ფრიად.

ხოლო ვინაჲთგან კრძალულებაჲ ნათესავი არს სათნოებათა და კრძალულება იგი არს თჳსება სიბრძნისა ბუნებისა და შიში უფლისა არს დასაბამი სიბრძნისა, დაღათუ სახელცა კრძალულებისა იცნობვისა, ვინა შიშის უფლისა მომგები ბრძენ არს, რომელსა კიდე იჴვისა მოუგიეს კრძალულებაჲ და მომგები კრძალულებისა, ვითარცა, ნათესავისა სათნოებათასა მოშიშ არს უფლისა. ხოლო ორად სადამე წუალებულ შიში უფლისა, ესე იგი ძეებრ და მონებრ: ძეებრ, ვითარ იგი ძესა ეშინის მამის მოუყუარესა მამისაგან, რომლისათჳს ითქმის (1, იოან. 4, 18.) «სრულმან სიყუარულმან გარე განსდევნის შიში და ესე შორის უფნებელთა ოდენ არს». ხოლო მონებრ და ესეცა იწუალების ორადვე მონებრ, ვითა არა ერთგულისაგან მონისა, შიში უფლისაგან სიყუარულისა დაკლებულ არს და ვინამე გმობადმდე მიიწევის, ვითა შიში უფლისაგან სახიერისა და ტკბილისა, გარნა სამართლითა მიმგებელისა შეცოდებულისად. ხოლო მოშიშებაჲ ესე უფლისაგან თუ სადამე გარეგან ზომისა არს, ვისცა შორის არს, არა სრულებისა მისისა ცხად-ჰყოფს, (1, იონ. 4, 18.) რამეთუ შიში არა არს სიყუარულისა თანა, არამედ სრულმან სიყუარულმან გარე განჰსდევნის შიში, რამეთუ შიშსა ტანჯუა აქუს, ხოლო მოშიში იგი არა სრულ არს სიყუარულსა ზედა.

მოშიშთა უფლისათა თჳსება არს ჰხედვიდნ რა, მოსავთა მცნებათა უფლისათა იხარებენ (ფსალ. 118, 24), ხოლო ვინაჲთგან, (ჰსჯუ. 115, 54.) შეყუარება უფლისა, ყოვლითა სულითა, ყოვლითა ძალითა და ყოვლითა გონებითა არს, ესე გუარი მცნებაჲ (მატ. 22, 37.), რომლისად მოკიდულ არს ყოველი სჯული მოქმედთამი ამის მცნებისათა, თუ სადამე გიაქუს შიში უფლისა თანა გუაძს, რათა გიხარენდეთ.

ხოლო ვინაჲთგან იუფროსი ამისა სიყუარული არა ვის აქუს, რათა დაჰსდვას სული თჳსი მეგობართა თჳსთა თჳსა, სიტყჳსაებრ უფლისა ვინა დამდებელნი სულთანი უფლისათჳს არიან სახარულევას მოშიშთად უფლისა.

სიხარულ არს (ჰსთქუმს ფილოსოფოსთა) აღსავალი უდიდესი შუებისა, ხოლო შუებაჲ გრძნობა სრულებისა, ხოლო სრულება თანა-გმობაჲ ხუაობათა შინა, ანუ თანა გმობა ერთსა რაჲმესა შინა მრავალთა განსხუავებულთა და ოდეს მრავალნი სათნოებანი ერთსა შინა ჰაზრსა, ეს;

იგი ერთისაგან წმიდისა კათოლიკე სამოციქულო ეკკლესიისა, ჰყრობილსა ერთსა შინა სარწმუნოებასა, შეწყვნილსა სიყუარულისაგან თანა-ჴმობენ, ანუ მრავალნი ერთისა უფლისად მოგებულსა, სიყუარულსა შინა, წმიდისაგან სარწმუნოებისა წარმოებულსა ეროვნობიერებდენ და ამისთჳს, მათგან შეყუარებულისათჳს დადებითა სულისათა მოქმედებენ, შინაგნით ვნებულნი, სულთა შინა და ვნებანი იგი იცნობდენ თეორეტიკებრ; ხოლო გარეგნით სხეულსა შინა და ვნებანი ესე პრაკტიკებრ, რამეთუ შინაგნითმან სულისა აღტყინებულმან, ცეცხლმან, უგრძნობელ-ჰყუნა ჴორცნი განლევად, ესე არს მოსავ ყოფაჲ უდიდესი მცნებათა მიმართ უფლისათა.

ამათ სიბრძნის-მოყუარეთად, მოსავთა მცნებისა უფლისათა, იხარებენ მოშიშნი უფლისანი, უდიდესითა აღსავალითა შუებისათა და იშუებენ უდიდესითა გრძნობითა სრულებათათა.

ვაკურთხო უფალი ყოველსა ჟამსა, მარადის ქება მისი პირსა ჩემსა ამისთჳს (ფსალ, 33, 1.) სარწმუნო იქმნნეს ფრიად, რამეთუ (93, 3.) მან მიუგონნა, პირუტყუდ ძალნი ანგელოსებრნი (ღმრთისმეტყუელისა ქრისტესმობისა თჳს.) და ზეციერნი და მოგონებაჲ იგი იყო საქმეჲ სიტყჳთა აღსრულებული და სულთა სრულ ქმნილი; ხოლო (მისივე და სიტყუა იგივე.) მეორედ სოფელი ნივთიერი და ხილულნი, რომელ არს ესე ცისაგან და ქუეყნისა და მათ შორისთა ესე შეერთებაჲ ჰერძოთა და შეზავებად მიდრეკაჲ ურთიერთარს, რომელი უსაქებელესსა თანა-ყმობასა და კეთილ-შეზავებულებასა უჩვენებს მცნობელთა თჳსებათა თჳსთა, ვინაჲცა საკჳრუელი ესე სისტემაჲ, განაკჳრუებს რა გონიერსა და მნებებელსა სულსა აიძულებნ წარმოდგომად და განჴსჯად, რამეთუ უსაკჳრუელესისაცა შემძლებელ-იყო ღმერთი მოგონებად და ქმნად.

ვინა ესთა მოგონებისა და ქმნისა შემოქმედი არსებაჲ, ნამდჳლ სულ-არს მარტივ და გონებისა და სიტყჳსა და ცხოველობისად მიფენილ არს მხოლოობისა თჳსისა განკუთვნილად, ხოლო უცხო-არს ზადიერებისაგან, რამეთუ შემოქმედსა სულთასა თჳს ქუჳს, ესე ვითარმედ, რათა იყოსმცა ყოვლისა წარდინებისაგან და მოკლებისა ზესთა. კუალად ვინაჲთგან სულსა შეცოდებულსა მიეცდების პატიჟი და კეთილი დაბადებულებისა თჳსისაებრ მდგომოებისა შინასა სულსა მიემადლების ჯილდოჲ, ესე გუარი უკუე არსებაჲ, რომელსა შეუდგების საჭიროდ კეთილი და მართლ-მსაჯულებაჲ უზადო იყოს, ყოვლისაგან რაჲვეჲსაცა, ცუალებისა და ვინაჲთგან მიქცეულთა კეთილობისადვე ჴორცთა, თანა შეკრულებისათჳს სულთასა, მოჰხსცემს პირუტყულსავე მდგომარეობითასა კეთილობასა, ვინა მოწყალე და სახიერ არს სადამე ბუნებით და ამისთჳს (ფსალ. 32, 9.) უყუარს წყალობაჲ და მჴსჯავრი უფალსა, ვინა ვაკურთხო ყოველსა ჟამსა, მარადის ქება მისი პირსა ჩემსა.

ესე უკუე ცნობაჲ ღმრთისათჳს, რომელი დაიდუა ჩუენგან ზემო დაღათუ გულის-ხმის-ყოფისაგან ნიჭებულებისა იქმნების სულთა ჩუენთა შორის; მაგრა სიბრძნისა კმევათა იპოვნების, რამეოუ კეთილთა საშუალითა, კეთილთა თანა დასასრულთა შეერთებაჲ ყოველსავე ჩუენსა, კეთილ გონიერად განაგებს, ვინაჲცა (იგავ. 8, 36.), რომელნი სიბრძნესა ჰსძულობენ უყუარსთ სიკუდილი, (17.) ხოლო რომელნი ეძიებს ჰპოებენ მას.

(ფსალ. 33, 12.) მოვედით, ჰსთქუა, შვილნო ისმინეთ ჩემი, შიში უფლისა გასწაო თქუენ, რამეთუ (18, 9.) შიში უფლისა წმიდა-არს და მცნება უფლისა ბრწყინუალე და განმანათლებელ თუალთა, რომელიცა უვნებისაგან მოგებისა, სულისა, მაშინ ოდეს სამთავრო, თჳთ მფლობელობითა სულსა შინა წმიდასა, იყოს შერყვნილთაგან და ბნელთა წარმოდგომათა, სადაცა მეფე უფალი საჴოთ, სახლსა მას შინა თჳსსა, ესე გუარსა დიდებითა თჳსითა, სავსესა გამობრწყინდეს, (ისაი. 6, 1.) მჯდომარე საყდარსა ზედა მაღალსა და აღმატებულსა,

ამიმად უფლისად მიგვიყვანებს ნამდჳლ კაცთა წმიდათა მოშიშთა უფლისათა ჴსენებაჲ, ვითარმედ (ვასილი დიდისა ღუთის მეტყუელისა ეპისტოლე.) ყოველთა წმიდათა ცხოვრებანი სახენი სათნოებისანი არიან და ვითარცა მხატვარნი წინა-მდებარესა ზედა მაგალითსა მიხედვენ, რათა მსგავსებაჲ, იგი მისი შეუცვალებლად გამოსახონ, ეგრეთვე რომელსა ენებოს ყოველთა სათნოებათა სრულ ყოფად, სახედ ცხოვრებისა თჳსისა აქუნდინ, ვითარცა, მაგალითნი ცხოვრებანი წმიდათანი და მათსა მიერ სათნოებასა, ისწრაფდინ სულსა შინა გამოსახვად. ამათ უკუე იტყჳს მზე, მოძღუართა შორის; ხოლო ვინაჲთგან საღმრთონი მარტჳრნი უდიდეს ჰბრწყინვენ წმიდათა შორის, რამეთუ მათ (ესაი. 54, 11.) განვლეს ცეცხლი და წყალი და განვიდეს უფლისაგან მათისა განსასუენებელად, ესენი არიან, რომელნი (ებრა. 11, 33.) სარწმუნოებითა ესე იგი ჰსწამდეს წინაშე მჰსაჯულთა აღსარებასა ჭეშმარიტსა მოქმედებითა სიმართლისათა წმიდა ქმნილსა, რომელთათჳს მიემთხჳვნეს აღთქმასა დაუყვნეს პირნი ლომთანი, დაშრიტეს ძალი ცეცხლისა, ესენი ძმულთათჳს მოღუაწეთა ჰსჯულისა უფლისათა, თქმული ყოვლად ბრძნისაგან მოციქულისა სულითა წმიდითა მოიღების, მიივე სულითა ყოვლად-წმიდითა მოღუაწეთათჳს ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისათა.

ხოლო ჩუენ ვინაჲთგან მოვიცალეთ სხუათა თქმათაგან მოწამეთათჳს ოდენ ჭეშმარიტებისათა და ყოვლად-წმიდათა ტკივილთათჳს მათთა და სისხლისათჳს მათისა კეთილ-მითუალულისა ღუთისა მიერ და სამღუდელოსათჳს ვნებისა მათისა, გალობად და მოთხრობად ათ-ჩჳდმეტთა სიტყუათა შინა ქართუელთა მოწამეთათჳს მთავრეულთა ჩუენთა. ხოლო მეათ-რუამეტეჲ სიტყუაჲ ვჰყავთ ღირსთა მოწამეთათჳს სუქიეთთა ვნებულთა ქრისტესთჳს, მთასა შინა სუკაკეთისასა ბარბაროსთაგან. აწ ვიტყოდეთ ვჰგალობდეთ და მიუთხრობდეთ სხუათა მოწამეთათჳს, ვნებულთა ქალაქსა თეოდოსიოპოლსა, რომელსა ჩუენ ზედ-წოდებულ-ვჰყოფთ კარნუ ქალაქად, რომელთა ჴსენებაჲ დასდუეს, პირუელთა მამათა ქართუელთა, სათთუეთა მოსახსენებელთა შინა. ხოლო საღმრთოთა მათ მოწამეთა სახელნი ესრეთ უწყებულ არს ჩუენდა ისაკ და იოსებ.

მოვედით მარტჳრთ მოყუარენო მტილისადმი დაჰკმულისა და წყაროჲსად დაბეჭდულისა, რამეთუ ესე სოლომონ ქებათა შინა ზედწოდებულ-ჰყო (ქება. 4, 12.) მტილად დაჰკმულად და წყაროდ დაბეჭდულად, ამას საღმრთოჲ გრიგორ ნოსელი (გრიგორ ნოსელი, ქება ქებათას განმარტება, თავი თ.) გონებად იტყჳს წმიდად სულისა კეთილისა უკუდავისა სიძისად დაწინდებულისად ვერ განლებულად ხორციელთაგან და გრძნობადთა გულის-სიტყუათა და ესრეთ დაბეჭდულად და დაჰკმულად მებრვე სიტყჳსა საზოგადოჲსა მოძღურისა საღმრთოჲსა ვიტყოდეთ, ეჰა წყაროჲ აღმომაცენი ცუართა კმირთა და რიცხუთა ქუეშე შეუუანად შეუძლებელთა, უსხეულოთა და მარტივთა, რომლისა მსმენელნი, იგინი ოდენ არიან, რომელნიცა მიბაძუად უხრწნელსა მას აღმოსადინელსა ცუართსა მოსწრაფებენ, ესე არს გონებაჲ მქონი ურიცხუთა მოძრავობათა, რომლისა მიმართ და რომლისა შორის მოვიდა სული ღმერთ-მთავარი და განუწმიდა გარემოჲ და უნივთოჲთა მოამრგულად ფარგლითა გარემოჲ იგი, რათა სიხშომან ურიცხუთა ცუართამან ჰყოს დატევნაჲ ცუართა სიმრგულეთა მათ შინა განუბნეველად და წარუწყმედელად. ხოლო მიჰსცა ძალი გონებასა მას ყოვლად წმიდისა აღმოდინებად ურიცხუთა მათ ცუართა წმიდა მოწამეთათა და აღმოხდეტიან რა წყაროჲსა მისგან, ყოვლად ჰკმირითა აღმოდინებითა მრავალ ბევრნი ცუარნი მხოლოჲსაგან ფიალისა დგებიან განუბნეველად დაცულნი, ერისა მხოლოსა შეუდგმელსა სიმრგულესა შინა და ჰყოფენ შეკრებასა წყალთა ცხოვრებისათა.

გჳრქჳს წინასწარმეტყუელი (ისაია. 55, 1.) «წყურიელნი წარვედით წყაროჲსად და (12. 3.) აღმოივსეთ წყალი მხიარულებითა». მოვედით მოყუარენო მარტჳრთანო, რომელთა გწყურის ყოვლად წმიდათა მათ, ვნებათა მათთა ზიარ-ყოფასა და მივისწრაფეთ წყაროჲსა მიმართ დაუჴშ-დულისა წმიდისა გონებისად მათისა, რომელთაგან აღმოდიან ცხარნი უნივთონი და მარტივნი წმიდანი, გულის სიტყუანი სულისა მიერ, ყოვლად წმიდისა და კმა მიზეზ აღმოდინებისა არს, ტივი სატრფიალოჲსადმე არსთა საწყურისა და ტრფიალება ესე არს ბუნებითი არსებათა მრავალთა. არსად ერთისაგან, დროსა შინა მოყვანებულთა, რომელიცა [1]) საღმრთოჲსაგან მოძღუართა ვისწავეთ მეტყუელთა (დიონოსიოს საღმრთოთა სახელ სატრფიალოთა ქებათა თჳს, თავი 4.) ვიწყოთ ყოველთაგან ერთად შემოკრებულისა ტრფიალებისათჳს, რათა მათ ყოველთა მამისა შემოუკრებოთ თანად და შემოუნივთოთ. ხოლო კუალად იტყჳს «რომლისა მიმართ აღიპყრობის ერთბამობით თჳთოეული არსთაგანი და ყოველთა არსთა მიერ ყოველი ტრფიალებაჲ» ხოლო ცხარნი იგი ტრფიალებითნი, რომელნიმე ბუნებით ხატებისა ებრ სატრფიალოსა და რომელიმე მსგავსებისაებრ; რამეთუ (გრიგორი ნოსელისა, კაცის შესაქმისაგან მარტ. თავი 6.) სულისა მეფობისა და სიმაღლესა ცხად-ჰყოფს და გამოაჩინებს, თავის უფლებასა მისი და თჳთ მფლობელობასა, რამეთუ უცხო არს იგი მონებრივობისაგან და სიმდაბლისა და თჳსითა ნებითა და კელმწიფებითა განიგებს და ვის აქუს სხუასა ესე ვითარი წესი თჳნიერ მეფისა; ესრეთ ვითარცა ხატიგულისხმიერ და მნებებელი არსებით, ჰსტრფის გონებაჲ მოწამეთა პირმშოჲსადმი მაგალითისა თჳსისა.

ხოლო მსგავსებისაებრ, რამეთუ (გრიგორისავე ნოსელის სიტყუა და თავი იგივე.) კაცობრივი ბუნებაჲ, ვისაჲთგან მთავრად სხუათა მათ შეიმზადებოდა მჰსგავსებითა მით ყოველთა მეფისათა შემკული, ვითარცა სულიერი რაჲმე ხატი ესრეთ აღემართა, ზიარებად პირ-მშოჲსა ხატისა სახელითაცა და პატივითა, არა პორფირით შემოსილი, არცა სამეფოჲთა კუერთხითა და კუერთხითა და გჳრგჳნითა მეფობითისა პატივისა მქადაგებელი, რამეთუ არცა პირმშო იგი არს ამათ შინა, არამედ პორფირისა წილ, ემოსა ამას სათნოებაჲ, რომელი იგი უპატიოსნეს არს ყოვლისავე. ესრეთ სათნოებიერ ღმრთისაგან, შექმნისა მიერ არს სული მჰსგავს ღმრთისა, რომლითა შეუგინებელ დაცუამან ხატისამან გონებათა შორის მოწამეთასა და კორცთა შინა ჰყო, ხატებისა თანა, მჰსგავსებაჲ ღმრთისა, რომლისა გამო სატრფიალოთა, ხატებითთა-თანა ცხართა, ესე იგი გულისა სიტყუათა სამღთოთა ჰყო აღმოდინება, მჰსგავსებითთა თანა, სატრფიალოთა ცხართა, ესე იგი სათნოებითთა.

ხოლო ესე არს ესე ოდეს დაცუამან სანატრელთა შორის მარტჳრთა განუკუმოპელად ხატებისამან, ბუნებითისაგან განათლებისა, სულისა მიერ ყოვლად წმიდისა აღინნა გონებისაგან წყაროჲსა სიტყჳს თჳსისა სიტყუანი, რომელ არიან მოძრაობანი წმიდანი ბუნებითად და იქმნეს ესე ყოველნი სატრფიალონი ნამდჳლ სატრფიალოსა მიმართ. კუალად აღინნა სათნო სათნოებითნიცა სიტყუანი მანვე გონებამან ესე იგი სარწმუნოებისაგან, ერთისა წმიდისა სიყუარულისა მიერ აღორძინებულისა და განმტკიცებულისა სიტყუანი სატრფიალონივე საღმრთოთა და სხუათა სათნოებითთა სიტყუათა. ხოლო ესე იყო აღმოდინებაჲ იგი, რამეთუ (ფილიპ. 1, 21.) გული უქმიდევე კორცთაგან განსჳლად და ქრისტეს თანაყოფად უფროს და უმჯობეს ფრიად.

1) ხალთოთაგან მოძღუართა, ესე იგი, იეროთეოს და დიონოსიოს.

ვინაჲცა სულმან ღმრთით-მთავარმან უქმნავე კონებათა მარტჳრთთა ესე გუარია წყაროთა სიმგრგულეჲ, რათა ყოველნი იგი თქმულნი ცუარნი მარტივნი არა სადამე განბნეულ იქმნენ, არა-მედ რათა ეცჳმბოდნენცა. ერთსა შინა დასატევნელსა წყაროდ და წყლად ცხოვრებისად, ხოლო დაბეჭდაცა, რათა განსრწნადთა და გრძნობადთა გულის სიტყუაჲთა ვერ განაღონ იგი.

ამის და ხადილ გჳოფ იქმნ მისულად და სმად, რომელთა შეგჳუწყრებიეს უფალი ქრისტე იესო, (1, ტიმ. 1, 19.) მოსრული ცოდვილთა ცხოვრებად და მართალთა უსრულეს ყოფად. მივე-დით ვჰსუამთ წყაროთაგან ცხოვრებისათა და გულისხმის-ყოფათაგან ქრისტესთჳს ვნებულთაგან, რამეთუ ესე სასმელად მორწმუნეთათჳს ჰქმნა ღუაწლის-დამდებულმან და არა სხუათათჳს.

ვინაჲცა უბრძანებს თჳთეულსა ჩუენსა ესე გუარია მიერ ბრძანებათა სიტყჳსაჲთა წყაროდ-თათა (იგავ. 9, 15.) «შჳლო ჰსუ წყალი შენთაგან ჭურჭელთა და ჯურღმულთაგან შენთა წყაროთა-სათა» და კუალად (ისაი. 55, 3.) «წყურვილნი წარვედით წყლისა მიმართ და რაოდენთა არა გაქუსთ ვეცხლი მოარულთა იყიდეთ», ხოლო კუალად აღმოივსეთ წყალი მხიარულებითა წყაროე-თაგან ცხოვრებისათა.

აღმოიჩინა კმად, ვითარმედ აწინდელთაცა ამათცა გალობად და შესხმად წინა. მდებარეჲს ჩუენდა ხსენება მოწამეთა სურვილით არს საღმრთოჲსა მის გულის ხმის ყოფისა მათისა სუმა წყაროჲსა მისგან, სულისა მიერ ყოვლად წმიდისა დაბეჭდულისა და არს ზიარებაჲ, ყოვლად საგა-ლობელთა ვნებათა მათთა, რამეთუ სულსა შინა სურვილისა მკსენებელთა მათთასა წარმოდგებიან ცხოველადრე კსენებულნი იგი კუამნი ქრისტეს მოღუაწენი და სურვილად თჳსადმი, იძულებულ ჰყოფენ მხსენებელთა თჳსთა და ვითა ცხოველნი თანა ჰსდგან შემსხმელთა თანა და წარმართებენ თჳსდა სურვილსა შემსხმელთასა.

ესენი თჳთ მჰყრობელისა ზედა ბერძენთა ზედა ნიკიფორე ფოკასსა, შობილნი ქალაქსა აზიურსა სახელით თეოდოსი-პოლსა დედისაგან კეთილ-მსახურისა ნათესავით ბერძენისასა, შჳლნი სარაეიასა, რამეთუ მაშინ აზიურთა ადგილთა მრავალთა ჰფლობდიან სარაცინნი. ხოლო დედის-გან მორწმუნისა წურთილნი ჭეშმარიტითა სარწმუნოებითა კეთილ მსახურთა და საცხოვრებელთა ჩუენთა საიდუმლოთა მკსნელისა ჩუენისათა მეცნიერნი.

ესენი (ჰრომ. 11, 24.) ზეთისხენი დამჴნილნი ბუნებითისა ზედა ზეთისხესა დედისა კეთილ-მსახურთა განმზრახობითა და (1, კორ. 3, 6.) დარგულნი სახარებითა პავლესითა (ფსალ. 1, 3.) თანა წარსადინელსა წყალთასა საცხოვრებელთა ჩუენთა საიდუმლოთა მოძღურებითითა და ნებათასა და აღორძინებულნი ღმრთისა მიერ. ხოლო (3) ნაყოფსა დროსა შინა, გამომღებელნი ღუაწლისა კეთილისანი, რომელნი აღსრულებითა ჭეშმარიტითა მოიღუაწეს და ფურცელნი მისნი არა დაჰსცჳვენ რომლისა (ზირაქ. 4, 23.) მადლიეს ყოფაჲ და შესახედავისა სიმწუანევე ჰსურის თუალთა ბრძენთასა.

ესენი დაღათუ ურწმუნოებისაგამო მამისა მორჩნი ეკალთანი ნაღუარევისა კიდესა ზედა, მაგრა (იოილ. 3, 18.) ჰრწყულნი წყლისაგან სახლისა უფლისა გამოსრულისა, რომელი გამოვიდა მორწყუად ნაღუარევისა ეკალთასა, ხოლო დედისა სარწმუნოებისა გამო ჭეშმარიტისა, ვითარცა (ზირაქ. 24, 14.) ნაძჳნი ლიბანსა შინა და სარონსი მთათა ზედა ჰკაერმონისათა. ესენი კეთილ მსა-ხურებისაგამო დედისა (15), ვითარცა ფინიკნი ამაღლებულნი კიდესა ზედა და ვითარცა ნერგნი ვარდისანი იერიხოსა შინა, ესენი მითვე (20), ვითარცა ზეთის ხენი კეთილ მშუჱნიერნი ველსა ზედა და ვითარცა ვენახნი აღმომაცენნი, მადლისანი, რომელთა ყუავილი არს ნაყოფი დიდებისა სიმდიდრისა.

ექჱა და ზავებაჲ გრძნობადი წადილისა და მიდრკილებისა ურწმუნოებითა, შერევნილთა წარ-მოდგომათა ქუეშემდებარისა სულისა და სულისავე სარწმუნოებითა ჭეშმარიტითა განათლებულისა, რომელმანცა აწარმოა გუამნი (იოან. 3, 6.) შობილნი ხორცთაგან ხორცად, დალათუ, მაგრა მეო-რისა კერძოჲსაგან ჰსუარბა და ჰშთაჰყარნა სამოსა შინა კეთილ მსახურისა სანათლოჲსა აღმოშო-ბად (6.) სულისაგან სულად. (1, კორი, 7, 14.) განწმდებისო (ჰსთქუა ყოვლად ბრძენმან მოცი-ქულმან.) «ქმარი ურწმუნოჲ ცოლისაგან მორწმუნისა», ხოლო ვერ განჰსწმიდოს ურწმუნოებაჲ სხჳსა სარწმუნოებამან დალაით, მაგრა განსწმიდოს ბიწი შეერთებისა ესრეთ, ვითარმედ ურწმუ-ნოჲსაგან მაწარმოჲსა წარმოჲ დაავენოს ბოროტ ნაყოფობისაგან. იქმნენ ესე მოწამენი ქრისტესნი რიცხჳთ ორნი სახელით ისაკ და იოსებ, სხჳთა მსგავსითავე თჳსითა სამობდეს და რიცხჳსა ერთობისა და სამობისა საღმრთოჲსასა თჳს შორის დაჰსდებდეს, რამეთუ ერთობაჲ სარწმუნოებისა კორციელად სამკჳიდსა წყვრობასა შეაქსჳდა ერთად. ხოლო დამსახურებლობითი იჳიებაჲ ხორციელი, რომელი თესლოვანებამან ძირთამან შეამთხჳა და შეაკრა მათგანსა თჳთო-ეულსა სული ასამებდა. ხოლო ერთისა წმიდისა კათოლიკე ეკკლესიისა ერთობაჲ ერთ გონიერე-ბასა მიჰმადლებდა, რომლითა განათლდებოდეს გონებანი მათნი და სულნი დაიწერებოდეს უკი-დავად თითითა ღმრთისათა და შეწყობილებაჲ წერილისა ასოთა იყჳნეს სახენი კრძალულებისანი, ვინა შემდგომად კრეტსაბმელისა დაჰხსნისა, წარკვეთულ იქმნნეს ხელოვანთ მთავრისა მწიგ-ნობრისაგან.

ესე მოწამენი ნიადაგ ჭეშმარიტებისანი, თჳნიერ დროჲსა არა მაცხადენი; დალაით სიტყუაჲ სარწმუნოებისა (ჰსჯულ. 3, 14.) მახლობელ იყო პირსა მათსა და გულსა მათსა, მაგრა უცმობელი-თარე პირითა ჰფარვიდეს ღმთისა სახესა, სულსა შინა წმიდასა სარწმუნოებასა ჰფარვიდეს იტყო-დეს მომთხრობელნი, ქრისტე უფალსა თჳსისა შიშისათჳს მამისა, გარნა არა ჰგმობდეს, რეცა იანსა მხმობნი მამულისა გმობისანი (ჰრომ. 10, 9.), რამეთუ პირითა აღიარებდეს უფალსა იესოს და ჰრწმენათ გულითა, რამეთუ ღმერთმან აღადგინა იგი მკუდრეთით, რომლითაცა ჰსცხოვნდეს, რა-მეთუ გულსა ჰრწმენსათ სიმართლედ და პირითა აღიარებდეს საცხოვრებლად.

მოშზრახობენ ამისთჳს, ვითარმედ იყჳნესო კაცნი სახელოვანნი და საჩინონი და აქუნდათ ჩინებულებაჲ ყოველთა შორის მკჳდრთა და გარემოთა თეოდოსიოპოლისათა. ხოლო აქუნდაკუ უდიდესი ბრწყინვალებაჲ სულისა ყოველთა შორის, მის დროჲსათა კეთილ მსახურთა, რამეთუ სათნოებათა მიერ შეამკობდიან სულთა და საღმრთოთა სარწმუნოებათა სასოებათა განჰკარგუ-დიან. აქუნდათ კუალად ჩინებულებაჲცა კმევითა სიბრძნისათა, რომლითა კეთილ გონიერებასა გან-ჰგებდეს იანა მოქალაქეთა შორის კეთილ და ჯეროვან პოლიტიკოსობდეს.

გჳხმს უკუჱ ცნობად, ვითარმედ არა მეცნიერ არს მადლი ესე, რომელი მოიღეს მარტჳრთა, რომელ ესრეთ ღმერთი დაამკჳდრეს თჳს შორის, კუალად არსებისა უზესთაეს იქმნეს, ძალნი ს-ცილნი, სიმხნითა თჳსითა განაკჳრჳნეს. ხოლო ნიადაგ მბრძოლთა (ეფეს. 6, 12.) არა თუ სისხლთა მიმართ და ხორცთა, არამედ მთავრობათა და ხელმწიფებათა სოფლის-მპყრობელთა მიმართ ბნე-ლისა ამის საწუთროჲსათა სულთა მიმართ უკეთურებისათა მოიღეს ძლევაჲ და მტერი შემუსრეს. მოიგეს დიდებაჲ საუკუნოჲ, უპყრეს (აპოკალიპ. 12, 4.) კუდი ვეშაპსა, რომელი მოითხევდა მესა-მედსა ვარსკულავსა ცისასა და ქუეშთაჰკადეს უფსკრულად. ჰბილ მათდა შეხებად მახჳლნი, მკუეთრნი, აფთნი, ლახუარნი, ისარნი, ხრმალნი, მუსმარნი, მალამინნი, შამფურნი გრილ[illegible]თა და სახმილნი და მფოფინარენი ტყავნი გამდნარნი. ამოვან ურმისთუალნი და ლკბილ პირთა შინა მიასხმანი ტყჳა-

თანა განსჳრინჭად, ცხედარნი რკინისანი, კურონი, ლანძუნი და ტაიაკნი რვალისანი; ყოველნივე განხურვებულნი, დიდებად ჴუარისა სიხარულად მოშოთა, საწადელ სიმაღლენი ქარაფთანი და სიღრმენი და ნახურთა და მთხრებლთანი, შეურაცხობად განგება სიმდიდრესა იავარ-ქმნა და ექსორიობა სატრფიალოდ განშორება სახლეულთაგან ტკბილ და გემიერ შესხმა სამსალისა და ყოვე-ლივე ტანჯვა მათდა გრძნობად სრულებისა და აღსავალად უდიდესად შუებისა.

არარასათჳსმე ესრეთ ესენი ამისთჳს, რათა ქრისტე მოიგონ, რათა ქრისტესა ეპიარნენ და რათა (2 კორ. 4, 9.) სიკუდილი იგი უფლისა იესოჲსი ხორცთა შინა თჳსთა იტჳრთვენ.

მომზრახობენ, ვითარმედ ნეტართა მათ ძმათა ისაკ და იოსებ და მესამემან მისწერესო სა-კვდრებელი კეთილ-მსახურსა კეისარსა ნიკიფორეს იდუმალ, რათა მიუშჳნესმცა იგინი მსახურე-ბასა შინა თჳსსა და განერნეს უღმრთოთა სარაცინთაგან მფლობელობასა.

უწყებულ ქმნილმან თჳთმპყრობელმან აღუთქუა სამთავე მათ მთავრობითნი პატივნი და სიმდიდრე შესაბამნი და თავისუფლებითსა რაჲვეცა ჰშუენის ცხოვრებასა იგინი, რომლისათჳს მესამე იგი ძმაჲ წარვიდა მოხარხისად მოსწრაფებით, გარნა სასატრელმან იოსებ, რომელსა ესხნეს დროს მას შვილნი ფრიად ვრმანი აცადა მოსწრაფებაჲ წარსვლისა იძულებულმან საქმითისაგან შეკრულე-ბისა, რომლისათჳს წმიდაიცა ისაკი დაიყენა თჳსთანა.

ვინაჲცა მწყებულთა ძმათა წარსვლად განმზადებისათა, ხუაშიადი განუცხადა საქმემან, რომ-ლითა მაშინდელი იგი ამირი თეოდოსიოპოლისა უწყებულ იქმნა და ისაკი და იოსებ პარაკად მო-უჳანებად და ჭეშმარიტისა მათგან ძიებად ბრძანებულ იქმნა. ხოლო მოყუანებულთა არა მიუგეს, ნეტართადმი კიოხულ იქმნა უღმრთოთაგან მიზეზი წარსლვისა კონსტანტინეპოლედ.

(2 კორ. 6, 2.) აჰა ჟამი შეწყნარებისა და დღე ცხოვრებისა მოწამეთად ქრისტესთა, რომე-ლიცა არა ეუდჭურებს თავისა თჳსისა, რამეთუ მიზეზი დაფარული შინაგნითმან ცეცხლმან განაში-შვლა და ხილულებაჲ და მათფლისა მის უსასყიდლოჲსა მარგალიტისა აღძარცუა და კრეტ-საბმელი წმიდისა წმიდათასა მფარველი ზეალეკეცა და ესრეთ ქუემდებარეთა ზედა წმიდათა შესმენილი, იგი ყოვლად წმიდაჲ სარწმუნოებაჲ უღმრთოთადმი განცხადნა, რამეთუ მიზეზი წარსვლისა, თავთა ქრისტეანე ყოფაჲ მიუგეს მოწამეთა. ვინაჲ განკჳრვებამან განაკრთო სული უღმრთოჲსა მამისა და ყოვლ მკითხველიცა განცჳფრდეს, რამეთუ მუღაბან უწინდავე მათი იგი სხჳსა ქადაგებისა შედ-გომაჲ, ვაჳნიერ ბილწმოციქულისა და მტყუარ წინასწარმეტყუელისა მათისა.

უწყებულ ეყოვაჲ ამირისა სამხარ ჰყუეს მკითხველთა და წარჳდეს მეშმუნვარენი პირითა და ტაძრად სამეფოჲსა მთავრობისა მისრულთა. ამირ იგი მოწამეთაგან ჭეშმარიტებისათა, მიგებუ-ლითა უწყებულ ჰყუეს, რომლისათჳს არა მცირედ, მწუხარე იქმნა უღმრთოჲ სული მისი, რამეთუ მთავართა შორის მეგობართა ნინებულთა ქ საყუარელ ეყოვაჲ, მათი ყოვლითად მუღაბის ქ აღუჩნდა უკეთურსა მას. ხოლო მსმენელი მაუწყებულთაგან, ისაკ და იოსების ქრისტეანე ყოფისა, მძლავრი იგი მიმოიგონებდა, ვითარმედ თუ სადამე უტევნესმცა იგინი, ქრისტე ყოფად არა სადამეებების, რამეთუ განაძჳნებდა მომავლინებელი სატანაჲ მაჭმედისა, სულსა მისსა ბოროტსა, მორწმუნეოდ, ქრისტეს ღმრთისათა და უკეთუ მოიგლნეს ვერ სათმენელ უჩნდა, სიკუდილი მათი, ვითარცა მთა-ვართა და მორთ-ნაკუჳთობითა მშჳენიერთა, რომელნიცა ჰსასახლის შინა სიჭაბუკისასა ჰყუაოდეს.

განრისხნების დაღათუ მძლავრი კადნიერად აღსარებისათჳს ქრისტეანედ თავთა თჳსთა, სა-რაცინოთაგან განაღაჴსრდებისა ზავჳთ წყალობად, ნუ უმე ჭაბუკთა უკუჰსიქუან და მტკიცებულ. ხოლო რეცა სიჭაბუკესა ვარალოთ იტჳს თანა განმზრახთა თანა, ქრისტეანებრი აღსარებაჲ ცხადი

და ჩუენდაცა მოვიყუანნეთ შეკრებისა, მხედროვნებელთა და წინადადებითა, ბრძანებითა და გან-ლოთ ჭაბუკთა შერისხვა მჴირსედ, ხოლო თანა განმზრახნი იგი იყვნეს პალატისა შინანი მისნი და მთავარნი სარაცინოსთაგანნი.

შეკრებულთა ამათ ჰსოქუეს წმიდათად, ვითარმედ საყუარელნო ჩუენნო, რამეთუ არს ჟამი უკუე კმა წარმდები ზედა დაგდომად, რამეთუ სიტყუით ეკუეთებით მაჭმეს მოციქულისა ჩუენისა ქადაგებულისა და დამტკიცებათა მისთა უკუღმართ უმეცრებით, განეყენენით ამისა მაგისგან მჴსნ-რეულობისა, რამეთუ არა შეჰგავს გუამსა შობილებისად თქუენისა ცნობა ვნებულებასა, არამედ შეისმინეთ და მოიქცეულთა მამეულისა ჰსჯულისად ჩუენ მოყუარენი და მეგობარნი და ნათესავნი, თქუენნ მხიარულ გექმენით.

მიუგეს წმიდათა ანუ იგოიგინ ჩუენდა სათნო ყოფად კაცთა უფროს ღმრთისა, რამეთუ ეტყო-დეს (საქმე. 4, 19.) თქუენ ჰსაჯეთ, უკეთუ სამართალ არს წინაშე ღმრთისა, თქუენი სმენა უფროის ღმრთისა, ჩუენ დავამტკიცებთ იესოსთჳს მხოლოდ შობილისა მამისაგან ღმრთისა, რომელსაცა დაამტკიცა მამამან ღმერთმან მისთჳს სულითა თჳსითა წმიდითა, მონათა თჳსთაგან წინასწარ-მეტყუელთა ძუელად, რომელიცა აღსასრულსა ჟამთასა ცხად იქმნა, გარდამოსვლითა ქრისტესა ზედა სახედ ტრედისა სულისა ღმრთთ-მთავარისა და (მატ. 3, 17.) არსებისა თჳსისაგანისა წამებითა ზეცით ღმრთისაგან მამისა. ხოლო ჯუარცმულისა და მომკუდრისა, მესამესა დღესა აღდგომითა, რომელმან აღდგომილმან ხორცითა, ღმერთი უხრწნელად თავისა თჳსისა, ღმრთ-მიუახლებელითა სამშჳენებითა და (28, 4.) ანგელოსთა მსახურითა აღდგომისა მისისათა ელვარებათა, შეაძრწუნნა წარმართნი მცველნი დასისაგანნი მხედრნი და ბეჭდულით საფლავით აღდგომისა მისისანი ღმრთაებრ და (28, 2.) ანგელოსთაგან თჳსთა გარდაგორვებითა ლოდისათა და საფლავისა ბეჭედთა არა შეცვალებითა. ესე უკუე ხორცითა აღდგომილი ამაღლდა ზეცად არსებითა ჩუენითა (ეფეს 4, 10.) ზედა ყოველთა კაცთა (მარკ. 19, 16.) და დაჯდა მარჯუენით ღმრთისა (კოლ. 3, 3.) სიმდიდრესა მისსა მაღალითა შისა და მოგუცა სული თჳსი წმიდა, რომლითა (ეფეს. 2, 18.) მიქუს ჩუენ მიახლებად ურთიერთარს ერთითა მით სულითა (ტიტ. 2, 13.) ვისი მისა მამისა, გუაქუს ჩუენ სასოება, რამეთუ აღთქმისაებრ მისისა მოველით ნეტარსა მას და გამოჩინებასა დიდებისა დიდისა ღმრთისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა, რომელმან იგი მისცა თავი თჳსი ჩუენთჳს არა მიკსნე ჩუენ ყოველისაგან უსჯულოებისა და ესრეთ და ცრუ ჰყუეს მოწამეთა ქრისტესთა ულმრთოთა მიმართ.

ესმენელმან ამირმან მან თეოდოსიოპოლისამან და მთავართა მისთა სარაცინოთა და ყოველთა პალატისა შინათა ამირისათა იწყეს ვედრებად მოწამეთა მიმართ და ვითარცა ძალითა ლიქნიდეს და სიტყუეთჳთა ლიქნისა, წმიდითა წინაშე ჰსძრჳდეს კუალად და საჭაბუკესა და მშჳენიერებისა მათისა წინა დაუდებდეს ეგრეთვე მოხუცებულისა მკჳეთად ახედუმბდეს და ცრემლითა მისითა მიმყვადეტყოდეს. მაგრა ჭეშმარიტებისა მოწამენი, მათვე და ერთითა სულითა გამტკიცებულნი მოციქულთად იტყოდეს (გალატ. 6, 17.) ამიერითგან შრომასა ნუ ვინ შემამთხუევენ ჩუენ, რამეთუ ჩუენ საწერტელნი იგი უფლისა იესოსნი ხორცთა შინა ჩუენთა ვჰტჳრთავნ, ამათ არიან ჰსძრჳსი ესე თქუენნი ლიქნად ჩუენდა, რამეთუ (ფილიპ. 1, 12.) ჩუენდა ცხოვრება ქრისტე არს და სიკუდილი მისთჳს შესაძინელი. კუალად სხუითაცა ღონითა იწყეს მეცადინეობად ულმრთოთა, რამეთუ აღუთქმიდა ამირი ნიჭთა დიდთა პატივითა ჩინებულ-მთავრობითა, სოფელთა და დაბათა, ხოლო იგი სადამე არა ისმენენ სატანჯველთა მწარესა და სიკუდილსა თჳნიერ უფლისა შეწყალებისა მძჳნვარესა უქადეს.

მოუგებდეს წმიდანი უწყებულ იყვნეს, რამეთუ სიმდიდრეთა და პატივთა, რომლითა აღმათქუამ ჩუენდა, არად სახმარ, რამეთუ ვიცით მცნობელობით, ვითარმედ (ისაი. 40, 5.) ყოველი ჴორცი თივა არს და ყოველი დიდება კაცისა, ვითარცა ყუავილი თივისა განხმა თივა და ყუავილი მისი დასცჳვა, ჩუენ უკუე უწყებულ ვართ და გუწამს, რამეთუ (1 პეტრე. 1, 18.) არა განხრწნადითა ვეცხლითა, გინა ოქროჲთა ვიჴსნენით ამაოჲსა ამისგან მამათა მოცემულისა სლვისა, არამედ პატიოსნითა სისხლითა, ვითარცა ტარიგისა უბიწოჲსა და უმანკოჲსა ქრისტესითა, ვისადცა თავთა ჩუენთა შევჰსწირავთ მისდა და მისსა მისდავე უკუნვზღავთ მადლობით. ხოლო თქუენნი ქადებანი ტანჯვათა და სიკუდილისა მძჳნვარისა თქუენგან, რეცა ჩუენდა შიშად საგონის ყოვლად საცინელ არს წინაშე მსახურთა ღმთისა ჩუენისათა (ჰრომ. 6, 36.) რამეთუ გუწამს, ვითარმედ არცა სიკუდილმან, არცა ცხოვრებამან, არცა ანგელოსთა, არცა მთავრობათა, არცა ძალთა, არცა ამან სოფელმან, არცა სიმაღლეთა, არცა სიღრმეთა, არცა სხუამან შემიძლოს ჩუენ განყენებად სიყუარულსა ღმთისასა, რომელ არს იესო ქრისტეს მიერ უფლისა ჩუენისა».

განარისხა ჯაბუკთა კადნიერებამან მძლავრი და განაჩინნა მათთჳს სიკუდილი მახჳლითა, რომლისათჳს იტყოდეს წმიდანი «სიკუდილადნი (იაკაბ. 7, 6.) უფალი ღმერთი ჰხედავს და სიმართლისათჳს ჩუენისა ნუგეშინის გუცემს და დაუბერებელსა შინა ცხოვრებასა განგვისუენებს, ხოლო თქუენ (ისაი. 26, 10.) მოისპენით უღმრთონი, რათა არა იხილოთ დიდება უფლისა».

წარიყვანეს მტარვალთა ადგილსა განჩინებულსა მოკლვად მოწამენი. ხოლო მიიყვანებოდესრა ითხოვეს მტარვალთაგან დაცადებაჲ მცირედ, რათა ილოცონ და მტარვალთა აღასრულეს თხოვილი. მაშინ მოიდრიკეს მუხლნი მოწამეთა და იტყოდეს «მეუფეო ღმერთო მამაო, უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესა, რომელნ გჳ ჰსთქუ, მონათა შენთა მიმართ აღმთქმელმან (იერემ. 29, 12.) მხადოდეთ მე და ხადოდეთ და ილოცეთ ჩემდამო და ვისმინო თქუენი და გამომიძიეთ მე და გპოვო თქუენ, რაჟამს მიძიოთ მე ყოვლითა გულითა თქუენითა. შენ უფალო რომელმან შემკრიბენ ჩუენ ერად ყოველთაგან ტომთა და ძისა შენისგან მხოლოდშობილისა წმიდისა იესო ქრისტეჲსა და მეუფე ძეობილ შენდა, სისხლითა მხოლოდ შობილისა შენისათა მოსყიდულნი და საბანელითა წყლისა და სულისათა განბანილნი. მოიხილე მონათა ამათ შენთა ზედა მეუფეო უფალო და მეძიებელთა შენთა გპოვე აღთქმისაებრ შენისა და თავთა ჩუენთა მიითუალე შენდამი (დანიილ. 3, 39.) მსხვერპლად, რომელნი ესე შევსწირავთ შენდამი თავთა ჩუენთა სულისა მიერ შემუსრვილისა და ბევრისა სიმდაბლისა, (ამისთჳს) შემიწყნარენ და წმიდათა მოწამეთა შენთა თანა აღგჳრაცხენ და სრბაჲ ესე ჩუენი სრულ ჰყავ და გჳრგჳნი სიმართლისა მოგუეც ჩუენ, რამეთუ (იაკობ. 1, 17.) ყოველი მოცემული კეთილი, და ყოველი ნიჭი სრული ზე გარდამო არს გარდამოსრულ (შენ) მამისაგან ნათლისა, რომლისა — დიდება უკუნ» და ჰსთქუეს «ამინ». და აჰა აღმოიხადა მახჳლი მეხრმლემან და პატიოსანნი იგი წარკუეთნა თავნი მათნი [1]).

ესრეთ განაგო მაღალმან განხსნაჲ კავშირთა მონათა ამათ თჳსთა, რომელნიცა ყოვლად წმიდითა მით შეჰკრიბნა სიბრძნითა, ესე არს განკუეთაჲ ორად წევრთა ყოვლად წმიდათა, რამეთუ (მატ. 10, 34.) მახჳლმან მიფენილმან სიტყჳსაგან ღმრთით მთავრისა აწჳა ქუემდებარეთად მახჳლი მარტვილისა და შეზავებულისა განკერძოებად. რათა (შესაქ. 3, 24.) მახჳლმან იქცევისმან გზა უფროს

1) 808 წელს.

და უქოყნებლად სულთა შესწრაფად სამოიკეთად. ესრეთ განჰყიდეს ხორცთაგან (სიბრძ. 2, 24.) «სულნი მართალთანი, ხელთა შინა ღმრთისათა მისრულნი და არა შეეხოს მათ ტანჯვაჲ».

(ევსევი კესარიელისა მოწამეთ ქების სიტყუაობისა). «აწ სადამე წმიდანი ესე მოწამენი მსწრაფლ ამაღლდეს და დადგეს წინაშე ცხოველ-მოქმედისა ღმრთისა, წინაშე ყოფად» (გრიგოლ ნოსელისა ღირსის ეფრემის თჳს), «განცხადებულად სამკჳდრებელსა შინა ზეცისასა, სადა იგი წესი ანგელოზთანი, სადა პირნი წინასწარ-მეტყუელთანი, სადა საყდარი მოციქულთა, სადა სიხარული მოწამეთა და ღირსთა მხიარულებაჲ, სადა მოძღუართა ბრწყინვალებაჲ, სადა პირ-მშოთა განცხრომაჲ და გუნდთა ნათლისათა მედღესასწაულებაჲ კეთილსა მას შინა, რომელი ანგელოზთა ჴსურისუე შესწავებად სამღუდელოსი (სულნი მარტჳრთანი) ადგილსა შინა ნეტარებისასა დადგეს მეოხებად ყოვლისა სოფლისათჳს».

სანატრელ არს და სამნეტარ დასასრული ცხოვრებისა მარტჳრთასა (ოქროპირისა კორ განმარტება), «რამეთუ განჴდეს ქრისტეს მიმართ (და თჳსისაებრ ტრფიალებისა), არიან მეუფისათანა», მეს უფროს სანატრელნი, რამეთუ არა თუ შეჴჳლით ოდენ და არა სარწმუნოებით ოდენ, არამედ წარჰსდგენ წინაშე ღმრთისა ყოველთასა.

ესე არს ღუაწლი იგი კეთილი, რომელი მოიღუაწეს მარტჳრთა ქრისტეს ძჳართა, ესე არს ჴსრბაჲ, რომელი აღასრულეს ქუეყანასა ზედა, ასპარეზსა შინა მხედართა მეუფისა ზეცისათა, რომელნიცა შეიწყნარნა ღუაწლისა დამდებელმან. ვინაჲცა მხედარნი ქრისტესნი (ლეონ ბრძნისა ბერძენთა კეისრისა, წმიდისა დიმიტრისთჳს) «აღიღნეს ანგელოსთა გჳრგჳნითა მით მათთჳს განმზადებულითა, აღიღნეს ყოველთა წმიდათა, რამეთუ ძლიერებად რიცხჳსა მათისა შეეძინნეს მათ, განიხარა დედამან ყოველთამან პირმშომან ეკკლესიამან, რამეთუ მსხუერპლი მისგან შობილი შეიწირა ღმრთისად, ვითარ კეთილი და მშუენიერი და ყოვლითა სუნნელებითა სავსე».

სიმკაცრესა იოანნა-მღდებებს აქა საქმეჲ აგჳსონთა, რომელნიცა წმიდათა თჳს ჴშჳრებიან ქებისსიტყუაობად და მოთხრობად ცხოვრებისა მათისა (კასილი ფილიპპე-პოლელისა, სიტყუაჲ დიმიტრის თჳს), რამეთუ შეუძლებელ არს, სიტყუაჲ წმიდაჲ ენისაგან და გონებისა არა წმიდისა გამოსრულად, არამედ უფროისღა შემასმენელ გამოსჩნდეს თჳსისა თჳსისა, რაჟამს იგი აქებდეს საქმეთა მათ, რომელნი მას არა ქმნენ უდებებისა გამო თჳსისა. ვინაჲცა ჴრქჳს მას ვინმე ჭეშმარიტებისა მოყუარემან შეუძლებელ არს შენდა ძმაო! კეთილ საქმეჲ ეგე აღსრულებად სიტყჳთა სხჳსათა მიმართ წარმართებულ არს და ხელნი სხჳსსა შინა საქმესა არიან, რომლისათჳს არა მცირედ მიეხლების პატიჟი უღირსსა, შეხებად შეუკადრებელისა ამისად სიტყუაობისა, გარნა კადნიერებად მომაუწყანა უღირსი, მოწამეთ მოყუარებითმან სურჳლმან, რომლითა ვისიტყუჱ ათცხრამეტთა შინა სიტყუათა ვნებულთათჳს ჭეშმარიტებისათა.

ვჰსოიქუათ უკუე სხეულთათჳსცა მოწამეთა, მომზრახობენ, ვითარმედ ოდეს უღმრთოთა უკეთუ იქმნნეს სხეულნი მოწამეთანი მასვე ადგილსა დაიფარნეს, სადათ იგი ეზიარნეს ძესა ღმრთისასა. ხოლო ღამესა მას შემოსრულსა დაადგრა ჭეშმარიტებისათჳს ვნებულთა ზედა სუეტი ყოვლად ბრწყინვალე მიუახლებელ მკრთოლვარე მარავალდღეთა. მხილველნი საკჳრველებამან მოწამეთა შორის ქმნილმან საღმრთომან უდიდეს განკჳრვებად მოიყუანა უღმრთოსი და შიშისაგან მძრწოლარეთა უბრძანეს ქრისტიანეთა დაფლვად მოკლულთა მათ სხეულნი, ვითარცა ენებოს; ვინაჲცა სიხარულმან აღავსნა მსმენელნი ჴუჳრს ერისა ქრისტეს მოსახელისა შეკრებაჲ მეკკლესიული დაფლვისათჳს ქრისტეს მოწამეთა და განსრულთა ადგილად ვნებისა ჰპოვნეს მდებარენი უსუ-

ლოდ სპეკალნი ფასხეიდლონი და ეპისკოპოსმან ქალაქისამან და მღვდელთა აღიღეს ცრემლით და სიხარულით და დიდითა პატივითა ქალაქად შეიხუნეს და დასხნეს ნიშოვანსა ადგილსა სადა აღაგეს სამარტვილე სახელსა ზედა წმიდისა მის მოწამისასა, სადიდებელად ქრისტესა ღმრთისა ჩუენისა.

გარნა შენ ორობაო შეერთებულო, ერთად გონიერებითა კეთილ მსახურებითა და თანა ცნობილითა ქრისტესთჳს და ხორციელისა ძმობითითა შეერთებითა ყოვლად პატიოსანო განწმედილისა ოქროისა სასანთლეო შემკობილებულო მნათობარეო ნათლითა აუგებელითა მდგომარეო წინაშე საღმრთოისა მის ზეციერისა საკურთხეველისა. ხოლო საღმრთოისა, (ეფრემ სირიელისა საღმრთოისა, ვასილის თჳს დიდისა) შემწირველო ცხოველთ მთავრისა სამებისა მიმართ, ანგელოსთა თანა ყოვლად წმიდისა მსახურებისაო, მოგჳხსენენ, ყოველნი და ითხოვენ ჩუენთჳს ცოდვათა მოტევებაჲ და საუკუნოისა მოღებაჲ სუფევისა. ხოლო იოხდ ანტონის ყოვლად გლახაკისათჳს აღდგომასა გჳამთასა ურცხუენელ აღდგომად (თესალ. 4, 17.) წმიდათა თანა აღტაცებად ღრუბლითა შემთხუევად უფლისა ჰაერსა ზედა და მარადის უფლისა თანა ყოფად, რომლისა დიდება სიმტკიცე და პატივი და თაყუანისცემაჲ აწ და საუკუნეთა უკუნისამდე ამინ.

საბინინი. М. САБИНИНЪ

ႼႫႨႣႠ ႫႭႼႠႫႤ ႩႭႬႱႲႠႬႲႨႬႤ ႫႧႠႥႠႰႨ.

Святый мученикъ князь Константинъ.

თსა ნოემბერსა ი დღესა, ცხოვრება და წამება წმიდისა მოწამისა კონსტანტინე ქართველისა (მთავრისა), რომელი იწამა ბაბილოვნელთა მეფისა ჯაფარის მიერ [1].

გწყუროდა სიბრძნით, სიყუარული სიბრძნისათჳს.

ანტლია ქმნილსა, წყლისა ცხოველისასა.

ვინა შინაგნით, გხადოდა კონსტანტინე.

მოსწრაფად მამისა, ნათელთასა წმიდათა.

რომლით სიზმარნი, ჰსცნობდე გუშაგ ცხოვრებისად.

თქმული ანტონ კათალიკოზის მიერ.

საუნჯარელნი განცხადებულ არს ყოველთათჳს, ვითარმედ, არავინ ჴელ აღწერა იგი წიგნისა, გარნა მადლითა სულისა წმიდისათა, რამეთუ დიდმან მან მოსე პირველად იწყო აღწერად შესაქმისა ცისა და ქუეყანისა, რომელ არს სადა ხილვა, არამედ შწყებითა სულისა წმიდისათა აღწერა იგი, ვითარცა თუალთა ხილული და ამისა შემდგომად აღწერნა სხუანიცა წიგნნი, რომელთა შინა აუწყა გამოსვლა იგი ძეთა ისრაჱლისათა შემდგომითი შემდგომად ვიდრე აღსრულებადმდე მისა.

მერმე აღიწერნეს თქმულნი იგი წინასწარმეტყუელთაგან, რომელსა ქადაგებდეს მოსლვისათჳს უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესა. აღწერნეს ოთხნი ესე ევანგელნი, რომელთაგან ქადაგებს ნათესავთა მომავალთა მოსლვა იგი უფლისა და განკაცებულებაჲ მისი ხორცითა შთ, რომელ მიახსენა ქალწულისა მარიამისგან წყალობისათჳს ჩუენისა და ამისა შემდგომად სასწაული მოციქულთანა, ვითარ იგი მოვლიდეს ყოველსა სოფელსა და ახარებდეს სიტყუასა მას ცხოვრებისასა და ურჩ-ვალთა ჰრწმენა მათი და ნათელს იღებდეს სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა,

1) ნახე Histoire de la Géorgien I part. გვერდი 268. Vie de St.-Constantiné.

ხოლო მარადის მტერი იგი და მოშურნე არა ვინა დასცხრა წინა აღმდგომად ჭეშმარიტებისათჳს და აღაძრნის მეფენი მის ჟამისანი და იგინი აიძულებდეს მორწმუნეთა მათ მსახურებად კერპთა თჳსთა. ხოლო რომელნი არა ერჩდეს მათგანნი მოსწყუედდეს მათ პირითა მახჳლისათა და ცეცხლითა დასწვიდეს.

მაშინ აღვინმედგეს კაცნი მორწმუნეთაგანნი იწყეს აღწერად ცხოვრებაჲ წმიდათა მოწამეთა და ვითარ სახით არს აღსასრული ღუაწლისა მათისა სადიდებელად წმიდათა მოწამეთა და აღსაბაძჳლად, რომელთა იგი შური საღმრთო აქუნდეს.

ამისვე მიზეზისათჳს მეცა არა ღირსმან ვინებე მიბაძვად პირველთა მათ და აღვსწერე ცხოვრებაჲ და წამებაჲ წმიდისა და ნეტარისა მოწამისა კონსტანტინესი, რომელი იყო დღეთა ჩუენთა, მეფობასა ღმრთის მსახურისა თეოდორა დედოფლისა, რომელი იგი მეფობდა სამეფოსა ბერძენთასა, ვიდრე იგი ყრმაღა იყო ძე მისი მიხაილ.

ამან ნეტარმან განწმიდა საბერძნეთი ყოველი საცთურისა მისგან, რომელი იყო დღეთა ქმრისა მისისათა ხატისა ურწმუნოებისა და განამტკიცა ღუაწლი ბერძენთა და მრავალნი ქალაქნი აღაშენნა, რომელნი მოოხრებულ იყუნეს აგარიანთა მიერ. მას ჟამსა ოდენ იყო ვინმე ქუეყანასა ქართლისასა სანახებსა ზენა სოფლისასა კაცი, რომელსა სახელი ერქუა კონსტანტინე; რომელსა ესწოდა კაცი მამულისა მის ქუეყანისა; კაცი ესე იყო წარჩინებულ ფრიად დიდად ყოველსა ქუეყანასა ქართლისასა, ფრიადი სიმდიდრე აქუნდა და მრავალი საშუებელი ამის სოფლისა და განთქმულ იყო სახელი მისი ქუეყანათა შორეულთა ვიდრემდის მეფეცა მსმენელ იყო მისთჳს.

და ესე ნეტარი შემკობილ იყო ორ კერძოთავე მით საქმითა ვითარცა ჴე ფურცლითა და ნაყოფითა და აქუნდა მას სარწმუნოება ღმრთისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს მიმართ შეუორგულებელი და უმტკიცესი მთათა და კუალად აქუნდა ნეტარსა მას სარწმუნოება მღდელთ მოძღუართა მიმართ და ყოველთა მოწესეთა ეკკლესიისათა, ვითარცა იგი ღირს არს და მართალ.

და უყუარდეს მას მონაზონნი და აქუნდა მათ მიმართ სარწმუნოებაჲ და მოსწრაფე იყო მსახურებასა მათსა და უკეთუ ვინმე მონაზონთაგანი ვინა ყოვლადვე მოწესეთაგანი მივიდის სახლად მისა მიეგებინ იგი სიხარულით, თაყუანისცის პირსა ზედა ქუეყანისასა და ფრიად განუსუენის მას და მრავლითა ნიჭითა წარგზავნის იგი.

ხოლო სტუმარ მოყუარებისა და გლახაკთ მოწყალებისა მისისათჳს ვერვის ძალ უც მითხრობად ღირსად, არამედ მცირედი ოდენ რაჲმე ვთქუათ, ვინ სადა მივიდა მისა მშიერი ანუ წყურიელი და არამცა განაძღო იგი ანუ შიშუელი და არა შემოსა იგი სიხარულით. მრავალნი მოივლტოდეს მისა შორით ქუეყანით ლტოლვილნი თანამდებთა თჳსთაგან.

ხოლო ნეტარებითა დიდთა გარდახადის თანანადები იგი მათი, ვინა სადა, იხილა ობოლი და ქურივი და არა მსწრაფელ იღუაწა იგი და ამას ყოველსა თანა ფრიად მოღუაწე იყო იგი ნაკლულევანთათჳს სახლისა თჳსისათჳს, რამეთუ ესმინა თქმული იგი პავლეს მოციქულისა, ვითარმედ უკეთუ ვინმე თჳსთა და უფროსღა სახლეულთა არა მოღუაწე იყოს, სარწმუნოებაჲ უარ უყოფიეს მას და არს იგი ურწმუნოთა უძჳრეს.

აქუნდა ნეტარსა მას სიმდაბლე და თავსმდებაჲ უფროს ყოველთა კაცთა, რამეთუ ესმინა სიტყუაჲ იგი მხსნელისა და მაცხოვრისაჲ, რამეთუ ისწავეთ ჩემგან, ვითარმედ მშვიდ ვარ და მდაბალი და შეჰრაცხს თავი თჳსი უცოდველეს ყოველთა კაცთა და ცრემლოვან იგი ცოდვათა თჳსთათჳს

და მრავალ გზის ოქროსცა, ვითარმედ არავინა ვესავ მოტყუებასა ცოდვათასა, გარნა დათხევითა სისხლთა ჩემთათა მისთჳს, რომელმან იგი დასთხივნა სისხლნი ჩუჱნთჳს.

გული უთქმიდა ტაძარსა მას მისლვად იერუსალიმად და თაყუანისცემად წმიდასა გოლგოთისა, სადა იგი იქმნა განახლება ჩუჱნი მარჯუჱნისაგან მაღლისა და ნათლით შემოსილისა და ცხოვრების მომცემელისა საფლავისა და წმიდისაჲ სიონისა დედისა ეკკლესიათასა და ყოველთა წმიდათა ადგილთა, რომელთა დაადგეს ფერხნი უფლისანი.

და ვითარცა მიიწია იგი იერუსალიმად და მოილოცნა წმიდანი ადგილნი და საფასე დიდ ძალი მისცა ეკკლესიათა, გლახაკთა და მკჳდრთა იერუსალიმისათა და მერმე გამოვიდა იერუსალიმით და მოვლნა ყოველნი მონასტერნი უდაბნოსანი, და მკჳდრნი იორდანისნი და მრავალი განსუჱნებაჲ და ნუგეშინისცემაჲ მიმადლა მათ; ხოლო მათ მრავლითა ლოცვითა და კურთხევითა წარმოგზავნეს იგი და ვითარ მოიქცა იგი ქუეყანადვე თჳსა ცხოვნდებოდა იგი ბრწყინვალედ მრავლითა ღუთის მსახურებითა და მიერითგან არღარა დააცადებდა იგი სურვილად კითხვასა იერუსალიმისა მშჳდობისა და აღშენებისა გლახაკთასა, რომელნი მეოფ იყვნეს მას შინა და რაჲ წელიწად წარსცის ერთსა მსახურთა მისთაგანსა სამი-ბევრი ვერცხლი, რომელიმე მისგანი წმიდათა ადგილთათჳს და რომელიმე უდაბნოთათჳს და რომელნიმე გლახაკთა თჳს, რომელნი მკჳდრ იყვნეს იერუსალიმს.

რამეთუ ესმინა მცნება იგი პავლე მოციქულისა, რომელი მისწერა კორინთელთა მიმართ, ვითარმედ ნამეტნავი ეგე თქუჱნი იყავნ ნაკლულევანთა მათთჳს, რომელნი არიან იერუსალიმს, რათა მათიცა იგი ნამეტნავი იყოს თქუჱნისა ნაკლულევანებისათჳს. და ვითარ მოხუცებულ იყო იქმნა ნეტარი იგი ოთხმეოცდა ხუთისა წლისა ჟამთა ოდენ ჴასაკისა მისისათა აღდგა დევნულებაჲ დიდი ქრისტეანეთა ზედა ყოველსა ქუეყანასა ქართლისასა და იყვნეს წყობანი დიდნი და მრავალნი ქრისტეანეთაგანნი მათ შინა, რომელნი იღუწიდეს ჴსჯულისათჳს ქრისტესისა [1]).

ხოლო ნეტარი იგი შეიპყრეს ხელად ვითარცა წინამძღუარი და წარჩინებული ყოვლისა ქუეყანისა ქართლისასა და პირი ნათესავთა მისთა და შებორკილეს იგი და ეგრეთ წარიყუანეს ქალაქად ტფილისად და შეაყენეს იგი საპყრობილესა.

ხოლო იგი ყოვლადვე არა შეშინდა, არცა შეძრწუნდაჲ, არამედ სიხარულით შეიწყნარა მოწყუენული იგი მის ზედა და ჰმადლობდა უფალსა; ხოლო შეპყრობაჲ იგი ნეტარისა მის კაცისა არათუ თჳნიერ რაჲმე ღუთისა იყო, არამედ, რომელი იგი განაგებს ყოველსავე და მისცემს მიზეზსა ცხოვრებისათა ნათესავსა კაცთასა დაფარულითა განგებულებითა.

ამას ზედაცა ინება სიხარულითი იგი მშჳდობაჲ, რათა სახილველ იყოს იგი ანგელოზთა და კაცთა კეთილი იგი საფუძველი, გულს მოდგინებისა მისისა, რომელი იგი მან წინასწარვე იცოდა,

---

1) დროსა შინა ამისასა, აგარიანთა დაიპყრეს ქუემო საქართუჱლოჲ დ ტფილისსა შინა იჯდა მთავარმმართებელი მეფისა ჯაფარისა, თუმცა აგარიანთა დაიპყრეს ფრიადი ნაწილი საქართუჱლოისა, არამედ ზემო ქართლი, ანუ საქართუჱლოჲ, დროსა შინა ცხოვრებისასა წმ. მოწამისა თავისუფალ იყო მათგან, რამეთუ წინამძღუარ ერისა მას იყო წმიდა ესე და არა უტევებდა აგარიანთა შესვლად ქართლს და დამორჩილებად მისა, რამეთუ ფრიადითა ახოვნებითა და ძლიერებითა თჳსითა განამარჯუჱა ერი ქართლისა და წინააღუდგინა აგარიანთა ერი იგი სრულიად. მრავლითა ბრძოლობითა, უღონო ჰქმნეს ქართლი. ერთსა სასტიკსა მბრძოლასა შინა შეიპყრეს წმ. მოწამე აგარიანთა და აღმოუწყუჱტეს მრავალი მხედარი, რომლისა შემდეგ დაიმორჩილეს ზემო ქართლიცა.

არამედ არა დაეცადა წინა დაჭერობასა მისი, რამეთუ ესვიდა ახოვნებასა მას თჳსსა და ვითარცა იგი იყო იობის ჳელა და ყოველთა წმიდათა შემდგომითი შემდგომად.

და ვითარ წარადგინეს ნეტარი იგი ტაძრისა შინა წინაშე მძლავრისა მის, რომელსა სახელი ერქუა ბულა, ეჴმოდრებდა იგი მას ჱ ეტყოდა ასუ არა უწყოდი შენ, რამეთუ განრინებად იყავ სივლტოლვითა შენითა ხელთაგან ჩემთა, რამეთუ არავინ არს განდგომილთაგანი, რომელსაცა არა ვსძლევ და არცა. რომელი განემზადების წყობად ჩემდა და არა ვერეოდით, რამეთუ აჰა ესერა მოგცნა თქუენ ღმერთმან დღეს ამას მოსასრველად ხელთა ჩუენთა.

მიუგო მას ნეტარმან კონსტანტინე და ჰრქუა; «მეცა უწყნი, ვითარმედ ღმერთმან მიგცნა ხელთა თქუენთა, არამედ არა სიმჴნისა და სიძლიერისა თქუენისათჳს, არცა საქმეთა თქუენთა კეთილთა, არამედ რამეთუ არა დაემარხენით ჩუენ მცნებანი მისნი, ამისთჳსცა ნათესავითა მით ურჩებისათა განგუტევნა ჩუენ. რამეთუ მრავალგზის იერუსალიმიცა მისცის უფალმან ხელთა უცხოთესლთასა, რაჟამს არა ვიდოდიან იგინი გზათა მისთა: ხოლო ჩუენდა კეთილ არს, რამეთუ დამამდაბლა მე უფალმან, რათა დავიმარხნე მცნებანი მისნი და სიმხნით დაითმენდა იგი უკეთურისა მის მძლავრებასა, რამეთუ ესმინა მას სიტყუა იგი უფლისა, რომელსა იტყჳს, «ნეტარ იყვნეთ თქუენ რაჟამს გდევნიდენ და გაყუედრიდენ და თქუან ყოველი სიტყუა ბოროტი თქუენდა მომართ სიცრუვით ჩემთჳს».

და ვიდრე პყრობილ-ღა იყო მოწამე ქრისტესი ტყუილის შინა, მიწერა წიგნები ყოველთა მიმართ მეუდაბნოეთა ქალაქისათა და მამასახლისისა მონასტრისათა, რომელსა წერილ იყო ესრეთ, «უწყით მე, რამეთუ გასმიეს თქუენ რაჲ ესე მოაწია უფალმან ჩემზედა ცოდვათა ჩემთათჳს, არამედ გევედრები თქუენ წმიდანო მამანო და ჭეშმარიტნო მოწესენო ქრისტესნო, რათა მოიხსენოთ სურვილი ჩემი და სარწმუნოება თქუენდა მომართ და ინებეთ ჩემთჳს ლოცვასა ყოფა უფლისა მიმართ, არა ხოლო თუ რამცა მიხსნა მე ჴელთაგან უსჯულოთასა, არამედ მომცეს მე ძალი ქრისტემან ჭეშმარიტმან ღმერთმან წინა მდებარისა ამისთჳს საბრხისა, რომელი და ურწყავს მტერსა ჩემსა, რომელთა ესავს დაბრკოლებაჲ ჩემი გზისა მისგან, რომლისათჳს სურის სულსა ჩემსა».

და შემდგომად მცირედთა დღეთა შეკრეს იგი ფიცხლითა საკრველითა რკინისათა ჱ წარჰსცეს იგი ქუეყანისად ბაბილოვნისა ქალაქსა, რომელსა ჰრქჳან სამარაჲ [1]). მიჰგუარეს იგი მეფესა მას ისმაიტელთასა, რომელსაჲ სახელი ერქუა ჯაფარ ძე აბრაჰმისი, ხოლო რაჟამს წარადგინეს მოწამე ქრისტესი წინაშე მისსა ჰრქუა მას, აჰა ესერა მოცემულხარ შენ ხელთა ჩემთა ჱ მე უფლებაჲ მაქუს შენ ზედა ყოფად კეთილისა ჱ ბოროტისა, არამედ ისმინე ჱ მერჩიდი მე, აღიღე რჩეული ჩუენი და უვარ-ჰყავ ცთომა იგი შენი ქრისტეს ღმრთისათჳს. რამეთუ გონიერად გხედავ შენ; ვითარ იგი აწ ლიტონსა კაცსა დედაკაცისაგან შობილსა, ღმრთად აღიარებ, დასცხერ ამიერიდგან; რამეთუ ვერ შესაძლებელ არს სიტყჳთ ვითარმცა ძე ესუა ღმერთსა. ხოლო აწ მოიქეც ცთომისაგან და მიიღე ჩემგან კეთილი და უაღრესი პატივი და გყო შენ თანამზრახვალად ჩემდა და უდიდებულეს ყოველთა მოყუასთა შენთა და უკეთუ არა ისმინო ჩემი სიკუდილითა მოგკლა შენ პირითა მახჳლისათა და ჴორცნი შენნი მივსცნე საჭმელად ფრინველთა ცისათა და ვინ არს, რომელმან განგარინოს შენ ხელთაგან ჩემთა.

---

1) Lebeau t. XIII. p. 47, n. 3.

მიუგო მას წმიდამან მოწამემან ქრისტესმან და ჰრქუა, ამეცა უწყი, რამეთუ ჴელმწიფებაჲ გაქუს ჴორცთა ჩემთა ზედა, არამედ არა სულსა —, ვითარცა იტყჳს უფალი ჩუენი და ღმერთი, ამისთჳსცა არა მეშინის მახჳლისაგან შენისა; არამედ მისა მეშინის, რომელი იგი შემძლებელ არს მოწყუედად სულისა და ჴორცთა და კუალად ჴელმწიფება აქუს, განცხოვრებად ვითარცა იგი მოსიკუდიდ; ამისთჳსცა სიხარულით მოვითმენ, სახელისა მისისათჳს, რამეთუ იგი არს ჭეშმარიტი ძლიერი ჴელმწიფე და მთავარი მშჳდობისა, მამა მერმისა მის საუკუნეთა, ვითარცა იგი წერილ არს, აწ უკუე ვითარ შეურაცხჰყო იგი და ვერჩდე ბრძანებასა შენსა და ჰსჯულსა თქუენსა, რომელსა წინასწარმეტყუელი იგი გაუკუღრების და იტყჳს, არა ესმის ქანანს არცა გამოჩნდა თემანს არცა ძეთა აგარისთა მეფეთა და მეზღაპრეთა გამომეძიებელთა გონიერებისათა ქუეყანასა ზედა, ხოლო გზა იგი ჭეშმარიტისა არა გულისხმა ჰყვეს და არცა მოიხსენნეს ალაგნი მისნი და წარწყმდეს იგინი მსგავსად მისსა, აწ რომელსა წინასწარმეტყუელი შეასმენს ესრეთ და წარწყმედასა აჴადებს ვითარ მათი ვისმინო, არამედ აღასრულე ჩემ ზედა რაჲ იგი გეგულებისო.

ხოლო ვითარცა ესმნეს სიტყუანი ესე მეფესა მას აღივსო იგი გულის წყრომითა დიდითა და რისხჳა გულის წყრომისა მისისა სასტიკებითა უფროსღა აღატყდებოდა მისზედა და ბრძანა მიცემა მისი საპყრობილესა ფიცხელსა. და მიავლინა მისა ორნი იგი ერისთავნი, რომელნი ტყუეობითვე მიეყვანნეს სომხითით და უარის ყოფითა ქრისტესითა პატივ ცემულ იყვნეს მის წინაშე და ვითარ მივიდეს იგინი ჰრქუეს ნეტარსა მას.

ამას იტყჳს უფალი ჩუენი მეფე, ვითარმედ ერთგზის გამხილებდა უგუნურებასა შენსა, რამეთუ სამ გზის ჰსჯულდებულ არს ჩემდა ურწმუნოთა მხილებაჲ, აწ ისმინე ჩემი, რაჲთა ჰსცხონდე და ნუ ესავ სასოებასა მაგას არა სასოსა, რამეთუ ღუთისა მიერ მოცემულხარ შენ ჴელთა ჩუენთა და ჩუენცა ესრეთვე განზრახებთ შენ. ნუ დადგრომილ ხარ შენ სიფიცხლსა მაგას მაისა ვითარცა უგულის ხმო, რამეთუ გონიერად ვიცით შენ და ჩუენცა ქრისტეანენივე ვიყვენით, არამედ ვერ შეუძლეთ წინა აღდგომად ბრძანებასა მეფისასა, ამისთჳსცა მოვიგეთ მისგან პატივი; ხოლო სასუფეველნეს მას ცხოვრებაჲსა ვინ უწყის რაჲ უმჯობეს არს[1]).

მაშინ მიუგო წმიდამან კონსტანტინე მოვლინებულთა მათ სომეხთა და ჰრქუა, ასრქუა მეფესა თქუენსა ჰგონებვე რაჲსა ესე ვითარსა საქმესა ჩემგან და ლაცათუ ჩუენ უღვებაჲ მეფისა ბაბილოვნისათა გაიძულებს შენ, რამეთუ იგინიცა წინა აღმდგომ იყვნეს ჭეშმარიტებისა, არამედ ბრძანე შენ ყოფად რაჲ იგი გეგულების ყოფად იქმოდი. ხოლო თქუენ რაჲსაღა ზედა მდგომარელობთ და დამესხით, ვითარმცა მეცა თქუენ გემსგავსე? ამიერითგან განმეშორენით ჩემგან, რათა გამოვიძიო მე მცნებანი ღუთისა ჩემისანი. და აღიპყრნა ჴელნი თჳსნი ზეცად აღალო პირი თჳსი წინაშე მათისა და იტყოდა.

«გიგალობ შენ უფალო ღმერთო ძალთაო, ღმერთო საუკუნეთაო, რომელმან მომეც მე ძალი წინა აღმდგომად უკეთურისა მის მსაჯულისა, ვითარცა იგი წინასწარ სთქუ, ვითარმედ თქუენ

1) უწყოდე მკითხველო მართმადიდებელო, რამეთუ აზრი ესე, რომელიც აღმოუცხადეს სომეხთა ამათ არს აზრი მათისა საზოგადოებისა. რამეთუ საწყალობა და ამაოსა ამისა სოფლისათჳს არა თუ მოქმედნი არიან ყოველისა ურიგოებისა და ბილწებისა არამედ უარ, ყოფობისა მისა რომელიცარს მეუფე აწინდელისა და მერმისა მის საუკუნეისა; ამის გამოთ სიფრთხილე ყოვლადვე მათგან ჰყერ არს. დასამტკიცებლად ამისა, ისტორიათა შინნა არიან უმრავლესნი მაგალითნი; ერთი მათგანი ნახე სომეხთა ისტორიასა შინა ელიშესა, გვერდი 82 და ჩემსა საქართველოს ეკკლესიის ისტორიასა შინა რუსულად გვერდი 70 და შემდეგ.....

მომცემით გულნი იქმნნი და მე მიგეც ძალი ჩემი, ღირს მყავ მე ნათელსა პირისა შენისასა, რამეთუ შენდა მოვიღუწე ქრისტე ძეო ღმრთისაო და აწცა კვერა მოუძლურებულ ვარ მე ყოვლითგან წარმართთა სახელისა შენისათჳს წმიდისა და უფროსღა სჯულისა ამისგან მეფისა და აწ უფალო ღმერთო ჩემო, შეიწირე მსხუერპლი ესე ჩემი და შევედრე სული ჩემი ჴელთაგან წარმართთასა და მომმადლე აღთქმა, რომელ აღუთქუ, ვითარმედ, რომელთა აღმიარონ მე წინაშე კაცთა პატივსცეს მამამან ჩემმან და ვითარცა იგი ამასვე ადგილსა ადიდენ წმიდანი იგი ურმანი, რომელთა აღგიარეს შენ და მეცა ღირს მყავ მათ თანა, რომელი ეგე გამოსხენდი მათთანა მეოთხედ.

და ვითარცა ესე მე აღგიარებ წინაშე სჯულისა ამის მეფისა, შენცა სახიერო უფალო, აღმიარე მე წინაშე ანგელოზთა შენთა და ვითარცა იგი დღეინდელსა ამას დღესა შინა აღადე ღირსი შენი მოწამე წმიდა გიორგი და შეიწირენ შრომანი მისნი და დათხევა უბიწოჲსა სისხლისა მისისა, შეიწირენ უნდოცა ესე სისხლნი ჩემნი და მომეც მე ნაწილი მისთანა, რათა წილმხუდეს რჩეულთა შენთა თანა, რამეთუ სამკჳდრებელი შენი მტკიცე არს ჩემდა.

და ამას რა იტყოდა წმიდა მოწამე ნაკადულნი ცრემლთანი გარდამოდიოდეს თუალთაგან მისთა ჩუჱულებისაებრ მისისა. ხოლო გარემოს მდგომარენი იგი მისნი, ჰსცემდეს პირსა მისსა და მრავლითა ტანჯვითა სტანჯვიდეს მას, არამედ ენა მისი ვერ დააბრკოლეს გალობად, ხოლო ერისთავნი იგი მოიქცეს და უთხრეს მეფესა მას ყოველი რაჲცა ესმა და იხილეს.

მაშინ უფროსღა განრისხნა მეფე იგი და წარავლინნა იგინი და უბრძანა მოკუეთაჲ თავისა მისისა, არამედ ამით გამოსცდიდაცა მათ, რამეთუ აქუნდა იჭჳ მათ და მიმართ, ხოლო იგინი მოვიდეს და ჰსცემდეს მახჳლითა ქედსა მისსა წინაშე დალიჭსა მას და ვერარაჲსა ავნებდეს მას და ვითარ აუწყეს ესე სჯულისა მას. მეფესა წარავლინა მან ერთი წინაშე მდგომელთაგანი უცხოთესლი და მან მოჰკუეთა თავი მისი მახჳლითა, პარასკევსა ი ნოემბერსა [1]) მეფობასა ბაგრატ კურაპალატისა [2]) და მიართვა მეფესა თჳსსა, ვითარცა იგი თავი იოანე ნათლისმცემელისა ჰეროდეს.

ხოლო გუამი მისი დამოჰკიდეს ძელსა ფრიად მაღალსა, ყოველმან ერმან იხილეს სასწაული დიდი გუამსა მას ზედა [3]) და მივიდა წმიდა იგი მოწამე ადგილსა მას განსასუენებელსა, რომლისაგან განშორებულ არიან ყოველნი სალმობანი, მწუხარებანი და ჭირნი სადა იგი ხედავს ნათელი პირსა შენსა უფალო, სადა იგი ვერ მისწუთებიან ენანი ძჳრის მეტყუელნი, არამედ სიხარული დაუსრულებელი არს მუნ და წმიდათა ანგელოზთა თანა მოქალაქობაჲ.

ხოლო აღესრულა იგი კეთილითა აღსარებითა თთუესა ნოემბერსა ათსა, დღესასწაულსა წმიდისა გიორგისასა, რომლისაცა თანა ზიარ იქმნა, დღე იყო პარასკევი დასაბამითგანნი წელიწადნი იყუნეს ექუს ათას სამას ორმეოცდა ათრჩვდმეტ: ხოლო ზედა წერილსა ისმაიტელთასა ორას ოც და შჳდსა და ესე მრავლისაგანი მცირედ აღიწერა სიმხნეთაგან წმიდისა კონსტანტინესი, რათა იყოს თქმული ესე შემოკლებულ და სრულ, რათა არა იყოს შემაწუხებელ ნაკლულევანებითა, არცა ნამეტნავ განგრძობითა სადიდებელად მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე.

---

1) 849 წელს.

2) 826 — 876.

3) ქართულთ მეისტორიე მონაზონი იოსები იტყჳს. ვითარმედ გუამი წმიდისა მოწამისა, შემდეგ მოცანილ იყო ბაღდადიდგან (ბაბილოვნიდგან) საქართველოსა, არამედ არ მოგვითხრობს თუ სად იყუნენ იგინი დასხნილ. დღესასწაული წმიდისა დადგენილ იყო კათალიკოზ იოანე II სგან 871 — 893 წელს.

და ვითარცა მიესმა პირველ მოხსენებულთა წმიდათა მეფეთა მარტჳრობაჲ წმიდისა კონსტანტინესი განიხარეს სიხარულითა და მიჰსწერეს ეპისტოლე შჳლთა მიმართ მისთა და ნათესავთა სახლისა მისისათა, რამეთუ ფრიად მრავალ იყვნეს იგინი, რომლისა წერილ იყო ესრეთ.

«რამეთუ, რომელნი იგი პირველ სიტყუანი მოიწყოდეს სასმენელთა ჩუენთა, რომელ იყო, იქმნებოდა თქუენ მიერ სიმართლისათჳს და იქადაგებოდა.

ხოლო აწ საქმენი თქუენნი, რომელთა იქმოდით მოწამე არნ თქუენდა და თქმულნი იგი დაემტკიცა ფრიად და დაენერგა კეთილად ჰსჯულიერობაჲ თქუენი.

და ჭეშმარიტად გულს მოდგინებისა თქუენისა საქმე, რამეთუ მცირითა მით მიზეზითა, რომელი იყო დამტკიცებულ გულთა თქუენთა სარწმუნოებისა, გამოაცხადეთ იგი ულმრთოთა ზედა და ვითარცა სრულნი ქრისტეანნე ყოფილნი ერთბამად ერთ სიტყუა იქმნენით და ვითარცა ერთსა ჰსჯულსაჲ შინა ვიყვენით და უფალსა პირისპირ თქუენსა ყოველსა ჟამსა ხედვიდით შეურყეველნი ურთი ერთა არს დაადგერით სასოებითა ქრისტესითა მტერთა ზედა ჯუარისათა და ქრისტეს ისასა მოსწრაფებით მამაკაც იქმნენით და პირნი მათნი გინებითა აღავსენით.

და ძლევით შემოსილთა შეერთებულთა სივლტოლვა იგი მათი განუცხადეთ და კუე იქმნა ძალითა ღმრთისათა საქმე განსრულებული და სიქადული მამათა თქუენთა და რათა დავატკბნეთ სიტყუანი ჩემთჳს და თქუენთჳს, ვჳრ არს ნეტარისა ამის მოწამისა კონსტანტინესი და წინა აღდგომა სიმხნისა მისისა მტერთა მიმართ უხილავთა.

და გიჩუენო თქუენ საყუარელთა ჩუენთა, რომელნი ეგე ხართ ჭეშმარიტად შვილნი მისნი და ხატნი ხორციელებისა მისისანი, ვითარცა რაჟამს ჰბრძოდა იგი ეშმაკთა შიშითა ღმრთისათა ხორცნი თჳსნი წინადაუპყრნა, არათუ სიხმოთა ამით საქმითა ხორციელებისათა მიმხედველ იყო არცაღა ბრწყინვალე უჩნდა მას ნათელი მზისა ამის წარმავალისა, არცა ტკბილ უჩნდა მას სიმცხინვარე მზის თუალისა განქარვებადი და გულის წყრომითა ნათლისა მის მომავალისათა ღრუბლად ხედვიდა მზესა ამას აღმომავალსა და სიყუარულითა ქრისტესითა ყოველნი გემონი სოფლისანი, ვითარცა სისხლი კბილთა ეგრეთ წარმონერწყუა სურვილითა დიდისა მის გულის სათქმელისათა და სიბრძნითა ზრახვასა მისისათა ძმაცულებისა მიმართ.

ამისთჳსცა ყოველი დიდება ამის სოფლისა, ვითარცა ნაგევი ეგრეთ შეერაცხა, რათა ქრისტე ოდენ შეიძინოს და აწ ამისთჳსცა მისნი არიან ცანი და ქუეყანა და ყოველი რა არს მას შინა, რამეთუ ყოველივე დაუტევა და ღმრთისა ოდენ იქადოდა, რომელი იგი ქებულ არს ღმრთისა მიერ და ანგელოსთა მისთა და საქმეთა მისთაგან უკუნისამდე იქების.

აწ არა გვიხმს ჩუენ ნუგეშინისცემა თქუენი ამისთჳს ვინათგან იგი არს ნუგეშინის მცემელი და მეოხი ჩუენი და თქუენი წინაშე ქრისტესა, არამედ დაუტეოთ აწ არა დატევებული ესე და თქუენდა, მოვიქცეთ სიტყუად შეწყნარებულთა ღმრთისათა და ჩუენთა და სადგურისა თქუენისა პატიოსნებაჲ ჩუენ წინაშე წარსრულისა მის პატივითა, სიტყჳთ და საქმით გაუწყო თქუენ, რათა გულპყრობით იყვნეთ ჩემდა მომართ და დაეფარნეთ ქუეშე ფრთეთა მფარველისა ჩემისათა, რამეთუ ნებასა ჰსჯულისასა მხედველ ხართ და ყოველი, რომელი მას წინა აღუდგების განაგდებს ქრისტესა თქუენ შორის მეტყუელსა მოსწრაფებით ისმინეთ.

და მის მიერ ცხებულთა თავნი თქუენნი დაუმდაბლენით და უღელსა ჩუენსა ქუეშე ქრისტესმიერსა ქედნი თქუენნი წარუპყრენით და სუბუქისა ტჳრთისა ჩუენისა აღიღებაჲ მხართა თქუენთა ზედა არა გარეწარ იცოდეთ.

თქუენ ხართ ჭეშმარიტნი მისლობილნი ღმრთისა და მთასა სინასა ემსგავსენით და გოდოლი ძლიერებისა პირსა მჴრისასა ეჩუენენით თქუენ. საქმეთაგან გამოაცხადეთ, ვითარმედ ჰშიშს ღმრთისა და კაცთა მიერ საკჳრველის, მის მამისა თქუენისა სათნოებათა მოსწრაფებით შეუდეგით, სტუმართ მოყუარებითა და გზათა მამშჳდებლობითა მონაზონთა და მორიელთა შეწყნარებითა; აწ ამას ზედა დაადგერით და სრულ ჰყავთ მოქალაქობაჲ ნეტარისა მის, რამეთუ საფარველმან მეფობისა ჩუენისამან იღუაწოს თქუენთჳს და მთამან სიმდიდრისა ჩუენისამან ქრისტეს მიერმან აღადგინოს დაბრკოლებაჲ თქუენი და აწ ამას ზედა იქმოდეთ და მით გულმჴურობილ იყუენით.

ამას არათუ თქუენ ოდენ გიბრძანებთ, არამედ ყოველთა, რომელნი ჩუენ კერძო და ჴელთა ქუეშე ჩუენსა არიან ქართველნი, რამეთუ ყოველთავე ქრისტეს მოყუარეთა და მეფობისა ჩუენისა ღმრთისა მიერთა და ვითარცა შვილთა საკუთართა თქუენთა შევრაცხ, არამედ ჰშჳლად აღდეგით და განძლიერდით ღმრთისა მიერ.

და სიდიდითა ძალისა მისისათაჲ ლახუარნი თქუენნი მტერთა ზედა განაბრწყინვენით და ნუ ვის ჰსცემ მათგანსა თქუენ შორის სამკჳდრებელსა, რათა მიიღოთ კეთილი ჩუენი და აღთქმული იგი პატივი კეთილის მოქმედთა თჳს უფლისა მიერ მოიღოთ [1]).

---

1) წიგნი ესე მიუწერა სხლომასა წმიდისა ბერძენთ იმპერატრიცამ თეოდორამ ძითურთ თჳსით მიხაილ III იმპერატორ. — მართლის ხსენებულმან და ქრისტეს მოყუარემან, აღმადგინებელმან ხატთა თაყუანისცემისამან.

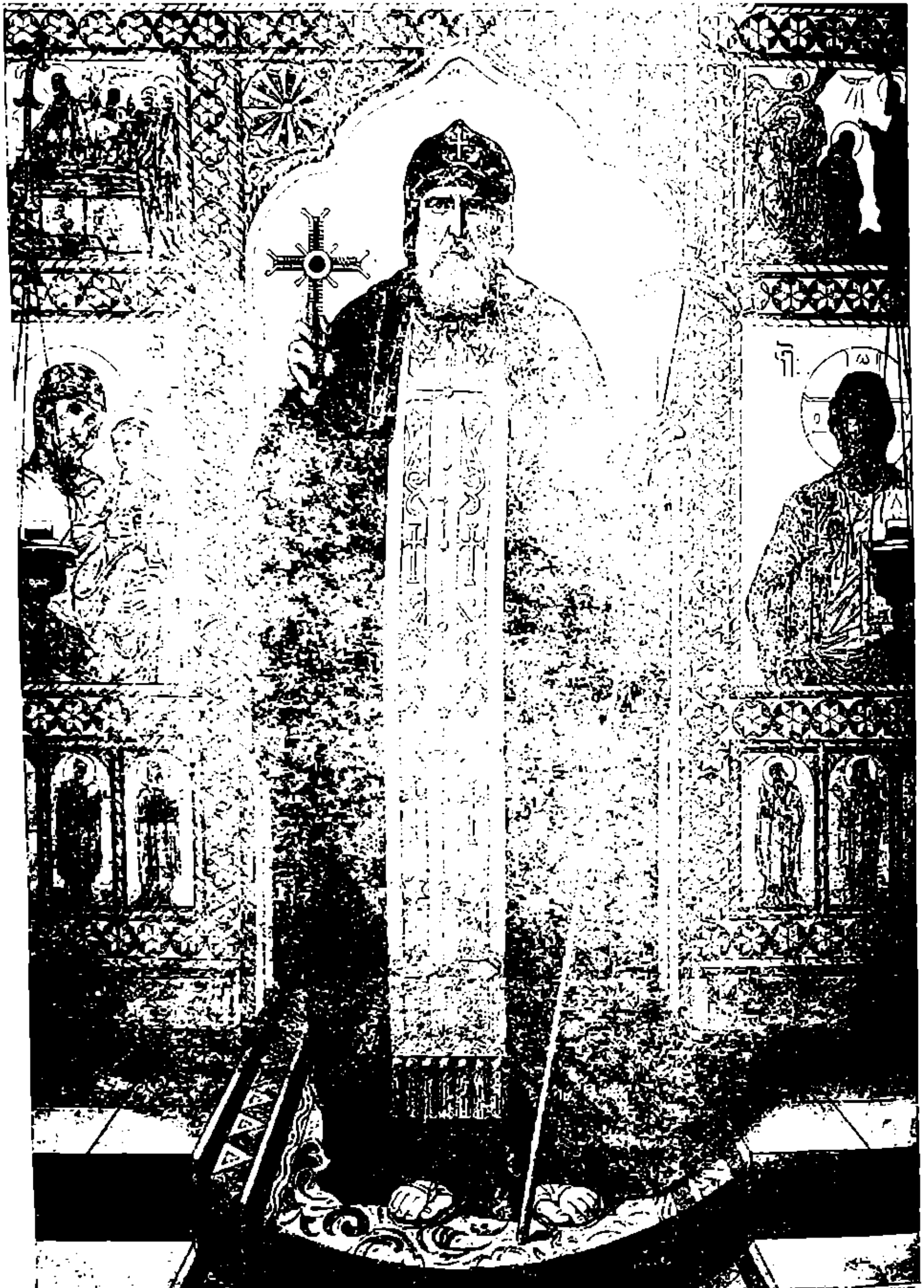

[illegible] М. САБЦНИНЪ

ႶႨႰႱႨ ႫႠႫႠ ႨႪႠႰႨႭႬ ႵႠႰႧႥႤႪႨ ႱႠႩႥႨႰႥႤႪႧႫႭႵႫႤႣႨ.

ПРЕПОДОБНЫЙ ИЛАРІОНЪ (ГРУЗИНЪ) ЧУДОТВОРЕЦЪ.

თ̃სა ნოემბერსა ით̃ დღესა ცხოვრება და მოქალაქობა წმიდისა მამისა ჩუენისა ილარიონ ქართუელისა [1]).

ქართუელთა მზე მნათი, ეღმო ილარიონ.
სიბრძნისა სიკმოთ, თარგმნითა წყრილთათ გუავსებს.
განკმელს კაცს ჭნელდავს, შენიშობს დიდებულო.
გლუად მზას კელს-აკმობს, ფუარისა დამსახუელო.
მტუერსა მთასსწმიდავს, სულსა ზე მეარვეჭბს.

იქმული ნიკოლაოზ ცფილელის მიერ.

შემოსვლამან ამან ჟამთამან ჩუენ ზედა კეთილი ნაცვალი პირუელ მათ შემოილო და აწ ჩუენ მიერ შესხმადი ესე აღმოგუცენა ილარიონ [2]), რომელი ესე მსგავსად პირუელთა მათ მამათა განბრწყინდა სათნოებითა და მოღუაწეებითა და მათითა მით ტრფიალებითა, ქრისტეს სიყუარულისათა აღეგზნა სული მისი, ვინაცა ყოველივე შეურაცხჰყო, რათა იგი მხოლო შეიძინოს, რომლითაცა მისწუთა მათთა მათ სათნოებათა და სულისა მის მიერ მათისა აღვსებულ იქმნა, ვითარცა ბრძანებს ხმა იგი სამეუფო და იტყჳს. «რომელსა უყუარდე მე სიტყუანი ჩემნი დაიმარხნეს: და მამამანცა შეიყუაროს იგი, და მოვიდეთ და მისთანა სავანე ვჰყოთო».

1) ცხოვრება ღირსისა ილარიონისა, პირველად აღწერილ იყო ბერძულს ენაზედ, ბრძანებითა ბერძენთ იმპერატორისათა ვასილი მაკედონელისათა (866 — 886), მონაზონ ვასილის მიერ, რომელიც იყო მოწაფე ღირსისა ამის მამისა; ქართულს ენაზედ თარგმნულ იყო — თეოფილე მონაზონის მიერ, შემდეგ ქმნილი მიტროპოლიტად აზიის ქალაქისა ტარსიისა, ბრძანებითა და სურვილითა წმ. მეფისა ჩუენისა დავით III აღმაშენებელისა (1059 — 1125). აქამომდე თესალონიკეს ტაძარსა შინა წმ. მთავარმოწამისა დიმიტრისა, რომელიც უპყრიათ აგარიანთა და მათ მიერ შექმნილ არს მეჩეთად, კედელსა ზედა, ვითარ მოგვითხრობენ მნახველნი, დახატული არს ღირსი მამა ილარიონ, რომელსა აქუს ქუეშე წერილი «ილარიონ ქართუელი».

2) ბერძულის სიტყუისაგან «ιλαρος», რომელიც ნიშნავს მხიარულობასა, სიამოვნებასა, სიხარულსა.

აწ უკუჱ, რომელი ღირს იქმნეს მიმიხუდვად სანატრელისა მას აღთქმასა და თავი თჳსი სავანედ მისსა მოამზადოს მოქალაქობისა მიერ წმიდისა და მტკიცისა, ესე ვითარი იგი სამართლად ნამდვილვე ღირს არს ყოვლისა პატივისა და მრავლისა შესხმისა და უფესთაეს არს კაცობრივთა ქებათა და უმეტეს ძალისა ჩუჱნისა სიტყუათა.

გარნა ვინადგან ძალისაებრ გულს მოდგინება საქებულ არს და შესაწყნარებელ ღმრთისა, ვიწყოთ აწ და მრავლისაგან მცირედი მიგითხრათ, რათა ზოგს რაჲმე სურვილი, მისი აღმოგივსოთ და სულნი სათნოების მოყუარენი ბაძვად აღუადგინნეთ.

იყო უკუჱ ჭეშმარიტი კაცი ესე ნათესავით ქართუჱლი, ქრისტეანისა მის და მართლ მორწმუნისა ქუჱყანისა, რომელი იგი მოვიდა რა მეცნიერებასა ჭეშმარიტებისასა, ჟამთა მათ დიდისა კონსტანტინესთა, რომლისა მეფობაჲ ღმრთისა მიერ იყო, რომელმან იცნა ჭეშმარიტი მეფე ზეცათა ღმერთი მიერითგან და ვიდრე აქამომდე, არა რაჲ ყოვლად შეერთა ღუარძლი წუალებისა და არცა თჳნიერ რაჲ შეიწყნარა თესლი უკეთურებისა, არამედ მოძღურებისაებრ წმიდათა მოციქულთა და ღმრთშემოსილთა მამათასა უპყრიეს მართალი სარწმუნოება და აღიარებს სამებასა წმიდასა ერთარსებით და სამგუამოვანებით, მამასა ძით და სულით წმიდითურთ თაყუანის-ცემულსა და რამეთუ ფრიად ბრწყინუალედ და მშუჱნიერად ქადაგებს შეურევნელობასა მას სამთა გუამთასა და განუყოფელობასა მას ერთისა ბუნებისასა, სამებასა ადიდებს ერთარსებით და ერთ არსებასაჲ სამებით და სამებასა ერთ უფლებით, ერთის არსებასა, ერთისა ძალსა, ერთისა მეუფებასა.

ეგრეთვე კუალად ღმრთივ მშუჱნიერად აღიარებს გამოუთქმელსა მას საიდუმლოსა მხოლოდ შობილისა ღმრთისასა ჩუჱნთჳს და ჩუჱნისა ცხოვრებისათჳს განკაცებულსა უთესლოდ წმიდისაგან ღმრთის მშობლისა და მარადის ქალწულისა მარიამისგან და ვითარ მშობელი თჳსი უხრწნელად დაიცვა.

ერთ გუამად იცნობს ქრისტეს ორითა ბუნებითა სრულითა და აღიარებს ორთა ბუნებათა ქრისტესთა, ორთა ნებათა, ორთა საქმეთა, ურთიერთას ბუნებითა შეერთებულთა, ხოლო გუამითა განუყოფილთა და იცნობს მას ვნებულად ხორცითაჲ, ვინადგან მოეშშია და მოეწყურა და დაშურა და ჯუარცუა და სიკუდილი ნებსით თავს იდვა. ხოლო უვნებელად ღმრთაებითა და უკუდავად და რამეთუ ხრწნილებაჲცა ხორცთა მისთა უხრწნელებად გარდაცვალა და ზეცად აღიყუანა და მარჯუჱნით მამისა დასუა; რომლითა მოვიდეს კუალად განკითხვად ცხოველთა და მკუდართა. ამის უკუჱ ესე ვითარისაგან, ნათესავისა ღმრთის მოყუარისა და ჭეშმარიტად ძირისა კეთილისა, კეთილიცა ნამდვილვე აღმოსცენდა ნაყოფი, რომელი სულნელებასა ფშოდა ღმრთის მსახურებისასა და იქმნა ყოვლითურთ ყუავილ სათნოებათა საკჳრველი ესე ილარიონ. ხოლო იყო ნეტარი იგი სამთავროსაგან კახეთის, მშობელთაგან დიდებულთა და წარჩინებულთა და სიმდიდრითა გარდარეულთა[1]) ხოლო, მამა მისი მხედართ მფლობელი იყო და ახოვან ბრძოლათა შინა, ხოლო უფროსღა იყო იგი განშუჱნებულ მოქალაქობითა კეთილითა და უბრალოთა ცხოვრებითა, ეგრეთვე დედა მისი მოსწრაფე იყო შეწყნარებად უცხოთა და მოღუაწებად გლახაკთა და მხურვალე ლოცვასა და ვედრებასა მარადის ღმრთისა მიმართ.

ამათ უკუჱ ღმრთის მოყუარეთა კაცთაგან იშვა რტო ესე ღმრთის მსახურებისა და მსგავსად სამოელისა, პირუჱლ შობასავე შეწირული ღმრთისა; ხოლო ილარიონ უწოდეს მას სახელი შემს-

1) ღირსი ილარიონ კახეთთაგან იყო გუარით «ლონაური». მგონია გუარი ესე ვაჩნაძე უნდა იყოს.

გავსებულითა საქმეთათა, რომელი მხიარულებად ითარგმანების ელინთა ენასა და საბანელსა მას წმიდისა ნათლის ღებისასა წმიდა ჰყვეს, რომლისა მიერ მოივლინა მადლი სულისა წმიდისა მდიდრად მისზედა, რამეთუ ჰპოვა სული ყრმისა მის ღირსი შეწყნარებად ბრწყინვალებისა მის თჳსისა.

ხოლო იქმნა რა იგი ექუსისა წლისა მიეცა სწავლად საღმრთოთა წერილთა, მღდელსა ვისმე მოხუცებულსა ფრიად და სათნოებითა შემკულსა, ხოლო ყრმამან მან სიმახჳლითა გონებისათა და სიმდიდრითა სათნოებისათა მცირედსა ჟამსა დაისწავა ყოველივე ძუელი და ახალი წერილი ვიდრემდის დაუკჳრდა ყოველთა, რომელნი ხედვიდეს და რომელთა ესმოდა სიბრძნე იგი და სიმკჳრცხლე ყრმისა მის და კუალად შემკულება იგი და დაწყნარებულება წესისა მისისა და ყოვლისავე მიმართ სათნოებისა წარმართებაჲ.

ზედას ზედა მივალნ უკუე ბერისაჲ მამა ყრმისა მის მოხილვად ძისა თჳსისა, ვინათგან არა შორს იყო სავანისაგან მათისა. ვინაცა იწყო თავსა შორის თჳსსა განზრახვად ზრახვასა კეთილსა და ჰჯეროვანსა, რათა ადგილსა მას მონასტერი აღაშენოს და შჳლი თჳსი ძღუნად მიმნიჭებელისა ღმრთისა შესწიროს, ვითარცა პირველ შობისავე აღთქმულ იყო. განზრახვასა ამას სათნოსა მეყუსეულად შეუდგა საქმე ქმნული და მსწრაფლ აღაშენა ეკლესია და სენაკები და შეკრიბნა მონაზონნი რიცხჳთ ექუს მეტნი და წინა მძღურად განუჩინა მათ პირველ ხსენებული იგი მღდელი, რომელი იგი პირველიდგან სახითა მით მოღუაწეთათა მოსილ იყო და შეერთო ძე თჳსი რიცხუსა მას მოღუაწეთასა და შემოსა მას სახე მონაზონებისა. ხოლო ყრმა იგი ნეტარი სიხარულითა დიდითა მოუხდა სახესა მას, ვითარცა იგი ოდესმე ისაკი აბრაჰამს მამათ მთავარსა, რომელი იგი მორჩილ იქმნა სიკუდილსა ხელითა მამისა თჳსისათა.

აღასრულეს უკუე დღესასწაული დიდი მამა დედათა ყრმისათა და ჰქმნეს სიხარული არა მცირედი დღესა მას და სიმრავლე სახმართა და სიმდიდრე საფასეთა მოქენეთა განუყუეს და ესრეთ სავსენი ნუგეშინის ცემითა წარვიდეს სახიდ თჳსად.

ხოლო მიერითგან უმეტესითა სურვილითა შჳლისა თჳსისათა აღეგზნეს მშობელნი ყრმისანი, ვინაცა არა დასცხრებოდეს სამარადისოდ მისლვად მონასტრად, რამეთუ საყანედ მათდა წარყენებად მისა ვერ შემძლებელ იყვნეს ვინადგან არა ერჩდა მათ. ხოლო სახმარსაჲ მას მონაზონთასა ყოველსავე დაუკლებელად მისცემდეს და ევედრებოდეს მას, რათა არა უტევონ ყრმასა ფიცხლად მოღუაწებად.

გარნა საღმრთოსა ილარიონს ყოვლითურთ ქრისტესა ჰსუროდა და მიმთხუევად მისსა მოსწრაფე იყო და მისთა მათ ბრძანებათა იწურთიდა მარადის, ვითარმედ, რომელსა უყუარდეს მამა ანუ დედა უფროის ჩემსა, იგი არა არს ჩემდა ღირს. ამის მიზეზისათჳს უმძიმს ზედას ზედა მისლვა იგი მშობელთა, ნუ უკუე დამახრწეველ ექმნენ მას გზასა მას ღმრთის მსახურებისასა, რომლისათჳსცა იქმნა რაჲ იგი ათექჳსმეტის წლისა განეშორა მიერ და მოღუაწეთა მათთანა მამათა, მიიწია რომელნი მკჳდრ იყვნეს უდაბნოსა გარეჯისასა. ხოლო ადგილი იგი უდაბნო და ყოვლითურთ განშორებულ იყო სოფლისაგან, ფიცხელი ფრიად და უნუგეშინისცემო, სადა იგი არათუ ყოვლად სენაკებისა აშენებენ მუნ მყოფნი იგი მოღუაწენი, არამედ ქუაბთა შინა და ნაპრალთა კლდესა მკჳდრ არიან; არათუ ოდენ კაცთაგან და საშუებელთა სოფლისათა განეშორებიან თავნი თჳსნი, არამედ თჳთ საზრდოსა მისგან ხორცთა სახმარისა, რომელ არს პური და წყალი ფრიად ნაკლულევან არნ და უნუგეშინისცემო.

ამათ თანა უკუე მიიწია წმიდა ილარიონ და ქუაბი ჰპოვა [1]) რაჲმე მცირე, რომელსა შინა დაემკჳდრა ვითარცა ოქრო მოქმნილთა შინა ტაძართა და სამარადისოდ ზრახჳთა ღმრთისათა რბიოდა უცონელად სარბიელსა მას მოღუაწებისასა და შეკრებდა მრავალ სასყიდლისა მის სიმდიდრესა სათნოებისასა.

ვინაცა ჰპოვნა ქუაბსა მას შინა მახლობელსა თჳსსა კაცნი მოღუაწენი ჯუარ-ცმულნი სიკუდილისაგან და საქმეთაჲ მისთა, რომელთაცა ახოვნად ხორცნი სულსა დაუმორჩილნეს ამათ ბაძვიდა დიდი იგი და წარხდომად მათდა მოსწრაფე იყო, რამეთუ აღეგზნა სული მისი შურითა საღმრთოჲთა და ძალითი ძალად რა აღვიდოდა და უსრულებელ ექმნა აღსლვა იგი კეთილისა.

რომლისათჳს შემდგომად მცირედთაჲ ჟამთა ყოველთავე წარჰხდა უზეშთაეს კაცთასა მოღუაწებითა, ლოცვითა სამარადისოთა, მღჳძარებებითა, მიმდემითა მაღლითა მით ხედვითა გონებისათა და დაწყნარებითა და წადიერად ფსალმუნებითა, მარადის აღმომდინარითა მით წყაროთა ცრემლთათა, ზე დგომითა ღამე ყოველ მიუდრეკელად, ამას ყოველსა ზედა მდაბალი იყო ჲ სულითა, მშჳდ გულითა და წრფელ გონებითა და სახიერ სიტყჳთა, მახჳლ გულისხმის ყოფითა და მხურვალე, აღსრულებად ყოველთა მცნებათა ღმრთისათა, ხოლო უმეტესადღა მოწყლულ იყო სიყუარულითა ღმრთისათა და ტკბილითა მით ისრითა განწონილ იქმნა სული მისი და შეკრულ განუხსნელითა მით საკჳრველითა ტრფიალებითა ღმრთისათა, რომლისათჳსცა აღესრულებოდა მის ზედა მაცხოვრისა იგი ბრძანებაჲ ვითარმედ; «შეიყუარო უფალი ღმერთი შენი, ყოვლითა გულითა შენითა და ყოვლითა სულითა შენითა და ყოვლითა გონებითა შენითა» და ესე ზომისაებრ არა იქმნების, არამედ ყოვლითურთ მოკრძალვითა ძალთა მათ სულისათა და რათა არა რაჲსა მიმართ ყოვლადვე წარმავალთაგანისა იყოს მიდრეკილ, არამედ რათა შემსჭუალულ იყოს შიშსა ოდენ და სურვილსა დამბადებელისასა ამათ შინა უკუე გონიერთა სულისა მოქმედებათა ღმრთის მოყუარე ესე კაცი კეთილად განმშუენდებოდა და თუ ვითარ ანუ ოდეს და სადა და რაჲ ოდენ ჯერ არს ურთი ერთას შეზავებად მშუენიერებისა მათისა და ყოველთავე მათ ნასხამთა და შენადგამთა საკჳრველსა აღასრულებდა შეწყობასა, ხოლო მოსწრაფებაჲ მისი ერთი იყო, რათა ყოველივე ცხოვრება მისი, იყოს ნებისაებრ ღმრთისა და არა წინა აღმდგომ მცნებათა მისთა.

ხოლო საზრდელი მისი არნ პური და ოსპნი დამბალი წყლითა და ველური მხალი, რაოდენი რაჲ აშოვებოდა ხმელსა მას უდაბნოსა და უმიწოსა და ესე ვითარ რაოდენ იგი ბუნება ეძიებდა, არამედ რაოდენ იგი კმა იყო დამჭირვად შეუძლებისა მის ხორცთასა სულსა თანა. ესრეთ უკუე ნაკლულევან იყო ხორცთა სახმართა და უნუგეშინისცემო, გარნა სულითაჲ არა ესრეთ, არამედ წინა უკუმო, რამეთუ ზრდინ მას უხუცებით დაფუფუნებნ დღე და ღამე და იწურთიან ჰსჯულსა უფლისა მიმდევად, ოდესმე და საღმრთოჲთა მით წერილთა სამღუდელოთა ირწყუვიან ყოვლადვე რომლისათჳსცა გამორჩდა ხე დანერგულ თანა წარსადინელსა მას საღმრთოთა წერილთასა, რომელმან გამოსცა ნაყოფი კეთილი ნამდჳლვე ჟამსა თჳსსა, სულნელი ფრიად და მრავალ სახე.

---

1) ხუნაკი ღირსისა აქამომდე კეთილად ინახვის ლავრით გარესჯის უდაბნოსა შინა, გამოქუაბულ კლდესა შინა აღმოსავლეთის მხარეს, რომლისა მოახლოე ღირსის მიერ გამოკუეთილ იმავე კლდესა შინა ინახვის ლაკუანი, რომელიც წლითი წლად აღივსების ხოლმე წჳმით. მეუდაბნოება და სრულიად სიმშჳდე ადგილისა მის აღიტაცებენ გონებასა კაცისასა ცად მიერ და სრულიად აჳწყებენ იპოვნის თუ სადამე მსოფლიო და ამაო ცხოვრება მისი, უმეტესად მიმდებარებული საშინელსა ჟურღმულისა ჯოჯოხეთისასა, რომლისა გზა ფრიად ფართო არს.

ამათ შინა უკუჱ და ესე ვითართა განათლდებოდა, ვითარცა ვარსკულავი რაჲმე მადლისა ყოვლად ბრწყინვალე, რომელი მშჳენიერთა მათ ელვათა სიტკბოებისათა განუტევებდა, ვინაცა განცხადნა იგი და არა დაფარულ იქმნა დაღათუ იგი დაფარვლად მოსწრაფე იყო.

რამეთუ განითქუა ამბავი მისი ქრისტჲანესაჲ და სანახებთა მისთა და იწყეს მიერითგან მისლვა მისსა შორიელთა და მახლობელთა და თჳთ უდაბნოსა მისცა და აღივსებოდეს სარგებლითა მდიდრად აღმომდინარისა მისგან წყაროსა მოძღურებათასა, მრავალნი უკუჱ მოვიდოდეს შორითგან ქრისტჲანეთა, ვითარცა ვთქუ და ვითარცა სათნოებასა ზედა მორონსთასა შეკრბებოდეს და მისთანა ყოფად ევედრებოდეს, რათა მის მიერ განისწავლნენ და სულითა განიწურთნენ საცხოვრებელად.

გარნა ნეტარსა მას ვინაჲდგან უყუარდა მყუდრო იგი და უღელვო დაყუდებაჲ დაადგრა იწროებით ყოველთა მათ ათისაწლისა ჟამთა, მცირესა მას შინა ქუაბსა და არცა ერთი ვის უტევა ყოვლადვე ყოფად მისთანა, ვინათგან უკუჱ სათნოებისა მოყუარეთა ვიეთმე განამრავლეს ვედრებაჲ მისა მიმართ და აიძულებდეს უნებლიეთ მორჩილებად მისსა დაუმორჩილდა ნეტარი იგი არა ნებსით, არამედ მცნებისა მისთჳს, რომელ იტყჳს, ჳვითარმედ ნუ ეძიებთ თავისასა, ხოლო არამედ მოყუსისასა. ვინადგან მიერიდგან შეიწყნარნა თჳსთა მიერ მოსრულნი, რომელთა რიცხვი აღვიდოდა ვიდრე ათ ერთმეტადმდე და ასწავებდა მათ ზეცისასა მას და ანგელოზებრსა მოქალაქობასა და გზასა მას უძღჳსბოდა მიმყუანებელსა ღმრთისა, რამეთუ მრავლისა მისგან გამოცდილებისა და ყოვლრეს ბუნებათა მოღუაწეებისა ისწავა განკითხუა სულთა მაღალი და უკეთუ რაჲმე მოიწიის ვისმე ზედა წულილებაჲ სულისა წინა აღმდგომისაგან, ვითარცა მრავალგზის შეემთხჳსვის მალე მსრბოლთა, მკურნალ არნ მათდა ხელოვან და გამოცდილ.

მოვიდოდეს ძმანი იგი მარადღე და გამოუცხადებდეს გულის სიტყუათა თჳსთა, ხოლო მშჳდი იგი და ტკბილი მამა თჳთოეულსა მათგანსა მისცემნ წამალსა საკურნებელსა, რომელი იგი გამოცდილებისაგან და გულის ხმის ყოფისა და მრავლისა მისგან განკითხჳსა და კუნჭვა თავსა შორის თჳსსა, ეგრეთვე კუალად ჰმოძღურიდაჲ მათ და ასწავებდა, რათა მოიგონ სარწმუნოება და სიმდაბლე და განკუეთა ნებისა თჳსისა ხსენება სიკუდილისა სიმარადისო და შიში მოუთმენელთა მათ სატანჯველთა, რომელსა ცოდვილნი საწყალობელად თავთა თჳსთა განუმზადებენ და რათა სუროდის სასუფეველისათჳს და გამოუთქმელთა მათ კეთილთა, რომელი მართალთათჳს განმზადა ღმერთმან. ამას ზედა ამცნებდა მარადის, რათა არა განუსუენებდენ თავთა თჳსთა, არამედ რათა შრომითა და მოღუაწეებითა დაიმონებდენ ხორცთა თჳსთა და, რათა იქმოდინ ხელთ საქმარსა, რომლისა მიერ განილიოს სიმხურვალისა კერძი და ადვილ იქმნეს სიტყჳსა ღმრთისა შესლვად გულთა შინა მათთა და გონებათა.

ესრეთ უკუჱ სწავლითა მით მამისათა, რომელნი იგი განათლდებოდეს და ბაძვად მოძღურისა მის სახიერისა მოსწრაფე იყვნეს და ვითარცა კეთილნი მხედარნი გულს მოდგინედ შედგომილნი მხედართ მჳერობელნი და უსრულოდ უხილავთა მათ გასეწყუჱბოდეს, რამეთუ შეიჭურნეს ახოვანად საწურველითა მით მონაზონებისათა, რომელ არს სიმდაბლე, განკითხუა, მორჩილებაჲ, ხსენება სიკუდილისა, სიმრავლე ცრემლთა, ლოცუა წარუტყუჱნელი, სიყუარული ღმრთისა მიმართ და მოყუსისა და სხუა ესე ვითარი მწყობრი იგი სათნოებათა, რომელნი ფრთოვან ჰყოფენ სულსა.

ვინათგან სახელი წმიდისა მის განითქუა ყოველსა მას ქრისტჲანესა, ეპისკოპოზი ვინმე მახლობელთაგან სამთავროთა, კაცი წმიდა და წინასწარმხედველობისა მადლსა ღირს ქმნილი მოვიდა მისა, რამეთუ ესმოდა ყოველთაგან სათნოება კაცისა მის და გულ სავსე იქმნა ღმრთისა მიერ ყო-

თარმედ უმეტეს თქმულთასა არს ჭეშმარიტება და იხილა რა ესე სურვილითა და მოწლედ მოიკითხა იგი სიყუარულითა საღმრთოჲთა და აღივსო იგი მრავლითა სარგებელითა კეთილისა მისგან და სულიერისა უბნობისა და ჰრქუა მას. «ვემადლობ ღმერთსა შჳლო ილარიონ, რათა ისმინა ხმა ვედრებისა ჩემისა და არა დამალო ცოდჳლი ესე პატიოსნისა ხილვისა შენისა, არამედ გევედრები შენ ღუთისა მიერითა მოცემულითა ხელმწიფებითა გამცნებ, რათა ერთი სათხოველი ჩემი აღასრულო და ხელთაგან სიმდაბლისა ჩემისათა შეიწყნარო კურთხევა მღჳდელობისა». ხოლო რომელი იგი ყოვლადვე ევლტოდა სენსა მას ურჩებისასა დაემორჩილა აქაცა ბრძანებასა მას მღჳდელთ მოძღუარისასა დაღაცათუ ფრიად მძიმე უჩნდა შესლვად უღელსა მას მღჳდელობისასა და იწიწვოდა. აღმართა უკუე საკურთხეველი მღჳდელთმოძღუარმან ქუაბსა მას შინა და განწმიდა იგი და აკურთხა საღმრთო ილარიონ დიაკონად და ხვალისა დღე სრულ ჰყო იგი ხუცად და იხილა ეპისკოპოსმან ჟამსა ხელთ დასხმისა მისისასა მადლი სულისა წმიდისა გარდამოსრული მას ზედა და დადგრომილი თავსა ზედა წმიდისასა და ესე არათუ მარტოდ ეპისკოპოსმან იხილა, არამედ ძმათაცა, რომელნი ამათ ესე ვითართა ხილვათა ღირს იქმნნეს ხილვად, განცხადებულად იხილეს თუალითა მით სულისათა და იხილეს რა საკჳრველებაჲ ხილულითაცა თუალითა ადიდებდეს ღმერთსა.

კუალად მიიქცა მღჳდელთმოძღუარი იგი სამწყსოდვე თჳსად და მიუთხრა ყოველსა ერსა წარმატებაჲ იგი კაცისა ღუთისა. ხოლო სანატრელმან ილარიონ მიიღო რა პატივი მღჳდელობისა, მიზეზად უმეტესთა ღუაწლთა შექმნა იგი და წარემართებოდა უმეტეს და უმეტეს სათნოებითა ვიდრელა, რომელნი ხედვიდეს ადიდებდეს ღმერთსა სიტყჳსაებრ სახარებისა, რომელი იტყჳს «ეგრეთ ბრწყინევდინ ნათელი თქუენი წინაშე კაცთა, რათა იხილონ საქმენი თქუენნი კეთილნი და ადიდებდენ მამასა თქუენსა ზეცათასა». ესმოდა რა ესე შორეულთა და მახლობელთა მოვიდოდეს მისსა და საკჳრველებისა მის ზედა ჰყოფდეს ხილვასა მისსა, მრავალნი უკუე ევედრებოდეს მას ყოფად მისთანა უდაბნოსა მას შინა და ჰსუროდა მათ ამისთჳს ვიდრე პალატთა შინა სამეფოთა წინაშე მეფისა შუებად. ხედვიდეს რა თავსა თჳსსა პატივცემულად ჭეშმარიტი იგი კაცი ღუთისა და რამეთუ სარგებელი იგი დაყუდებისა და მარტოებისა და ეხრწყვის, გამოარჩია ძმა ერთი, რომელი სხუათა მათ ჰმატდა სიტყჳთ და საქმით და განგება მონასტრისაჲ არწმუნა მას. ხოლო იგი თავადი ერთისა თანა მოწაფისა გამოვიდა მიერ თაყუანისცემისათჳს წმიდათა ადგილთასა და გზასა მას იერუსალიმად მიმყუანებელსა გულს მოდგინედ შეუდგა და ლოცჳთა წარემართებოდა სრბასა მას კეთილსა და იტყოდა, «მიძღოდე მე უფალო გზათა შენთა და ვიდოდი მე ჭეშმარიტებითა შენითა». და ვითარცა მიიწია საღმრთო იგი მღჳდელი ასურასტანად, სლვასა მას შინა მოუხდეს არაბნი; რომელნი ავაზაკობად გამოსრულ იყჳნეს, იხადეს მახჳლი მათი და აღიხუნეს ხელნი მათნი უკეთურნი და დათხევად სისხლისა უბრალოჲსა სურვილ იყჳნეს, არამედ მარჯუენე იგი საღმრთოჲ მსწრაფლ გარდამოხდა ხსნისათჳს მონისა თჳსისა, რამეთუ ზე რა აღიპყრნეს ხელნი თჳსნი, ბილწთა მათ, რათამცა ჰკვეცეს მახჳლითა ღირსსა მას ყოვლისა პატივისასა, მეყსეულად დაადგრნეს ხელნი მათნი განხმელად, და მარჯუენი მათნი დაშთეს ჰაერთა შინა.

ხოლო კაცი იგი ღუთისა მოწაფითურთ ვიდოდა ჰსრბასა თჳსსა უვნებელი და განიცდიდა წინაშე თუალთა მისთა მისალებელსა მას ცოდვილთასა. ხოლო მკლველნი იგი მგლოვარენი განსაცდელისა მისთჳს, მოწყვნულისა მათ ზედა მიუგეს მას ევედრებოდეს ტირილით და შეუვრდებოდეს განხსნად კრულებისა მის მათისა და მოღებად ლხინებისა ტანჯჳსა მისგან და გულ სავსე

ჰყოფდეს მას და ფიცით აღუთქმიდეს, რაჲთა არა ოდეს მიეახლნენ მონაზონსა ყოვლადვე და წარ-ვლეს ამას შინა ხუთი ოდენ სტადიონი ზე აქუნდეს ხელნი მათნი წყლულითა მახვილითა შეეწყალნეს იგინი მამასა მას წყალობისასა. მიიქცა მათდა და სასწაული ჯუარისა გამოსახა, განსხმულთა მათ მარჯუენეთა მათთა ზედა და მეყსეულად განიხსნნეს საკრველთაგან და ბუნებისავე წესსა კუა-ლად იყვნეს, რომლისათჳსცა ჰმადლობდეს მას და სრბით მიისწრაფდეს სავანედ თჳსად და მოართუ-ეს პური და ფინიკი[1]) და შიშმან შეიპყრნა იგინი უცხოსა მას ზედა სასწაულსა და მრავალთა სხუათა მიუთხრობდეს ამას და კუალად ღმრთად უწოდდეს მას, ხოლო ერთი არაბთა მათგანი წარჰყვა ვიდრე მთადმდე თაბორისა და უძღუნეს მათ გზასა და ყოველსავე რას მსახურებდა.

არამედ კეთილმან მან ილარიონ, მთა იგი თაბორისა და სხუანი იგი წმიდანი ადგილნი მოი-ლოცნა და მიერ მოვიდა წმიდად ქალაქად იერუსალიმად და მოვლნა და მოილოცნა ყოველნივე იგი თაყუანისსაცემელნი ადგილნი და წმიდასა მას წმიდათასა თაყუანისცა. მერმე განვიდა ლავრასა წმიდისა საბასსა და მცირედნი რაჲმე დღენი დაჰყუნა უკანასკნელ და ძმა იგი, რომელი იასნ ჰყუა, დაუტევა მუნ მამასა თანა და თჳთ უდაბნოთა მათ შთავიდა იორდანისათა და ქუაბსა მას მიემთხჳა სადა იგი ელია თესბიტელი პირველ და უკანასკნელ მკჳდრ იყო იოანე წინამორბედი და ნათლის მცემელი ქრისტესი. შევიდა მას შინა და მხიარულ იქმნა სულითა და წამა და თქუა ვითარმედ წინასწა საყოფელთა ზეგარდამოთა მიემთხჳა იგი ქუაბსა მას, რომელსაცა შინა დაემკჳდრა და ყოვლისა ქუეყანისა ზრუნვისაგან წმიდა ჰყო სული თჳსი და განეშორა ყოვლისაგანვე კაცთა თანა ქცევისა და ყოვლითურთ შეემსჭუალა თავი თჳსი; მერმეთა მათ კეთილთა და მხოლო მხოლოჲსა შეყუ-ღმერთისა, ლოცვასა მიერ და მადლისა მის გონებისა ხედვასა, რამეთუ დაფარულ იქმნა იგი ქუაბსა მას შინა და რაჲთურთით არავინ არს ყოვლადვე მამავალ მისსა და არცა ყოვლადვე მიართუმნ სარწმელისა რაჲსა ანუ თუ ეზიარებინ მის სახმარსა ხორცთასა.

არამედ თივათა იზრდებოდ უდაბნოსათა და ესეცა ფრიად ნაკლულევანად აქუნდა, გარნა ვინათგან საწერტელითა მით მოწყლულ იყო ქრისტეს სიყუარულისათა; ადვილად მოითმენდა ჭირსა მას და შრომათა უდაბნოსათა უმეტეს სხუათა გამოვნებისა. ესე ვითარი უკუე ღუაწლი მოიღუაწა ქუაბსა მას შინა უცხო რაჲმე და საკჳრველი და უაღრეს ბუნებისაგან კაცთასა, ჟამთა ათშჳდმეტისა წელთათა.

შემდგომად ამისსა იხილა ჩუენებით ძილსა შინა კაცი ვინმე ბრწყინვალე და საშინელი, რომელი უბრძანებდა და ეტყოდა ვითარმედ ამსწრაფლ აღდეგ ილარიონ და წარვედ ქალაქად მიაბისა მეფისა, რამეთუ სათნო ეყო ღმერთსა დიდად მშობელი შენი და ილოცა ლოცვაჲ ესრეთ, რაჲთა არა განეყენოს ხორცთაგან და სოფლისა, ვიდრე არა გიხილოს შენ ძე თჳსი, აწ უკუე კარია ზედა მოახლებულ არს აღსასრული მისი, ამისთჳს გიბრძანებს შენ, რომელმან იგი ჰყვს ნება მოშიშთა მისთა უფალმან, რათა წარხჳდე მისა და განწესებული მის ზედა აღასრულო და პატივით დაკრძალო, მერმე კუალად იწყო მოქალაქობად, ვითარცა უფალმან და მეუფემან გიბრძანოს. განიღჳძა რა მძინარებისაგან, განიზრახვიდა ჩუენებისა მისთჳს, რამეთუ უყუარდა დადგრომა ქუაბსა მას შინა ვიდრე უკანასკნელად აღმოფშჳნვადმდე, რამეთუ სიფიცხლე ადგილისა და კაცთაგან მიუვალობა საცხოვრებელად თჳსად შე-რაცხა, გარნა დაღაცა თუ ესე მას ესრეთ აქუნდა, არამედ განგებულებაჲ ღმრთისა სხუებრ განაგებდა.

რამეთუ მომავალსა მას ღამესა ხედვიდა თავსა თჳსსა აღსრულად მთათა ზეთის ხილისა და იხილა წმიდა დედოფალი ღმრთის მშობელი, მჯდომარე დიდებითა გამოუთქმელითა და ათნი ვინმე

1) ჰინდოეთის ხურმა.

კაცნი პრწყინუალედ მოსილნი მდგომარე იყვნეს წინაშე მისსა და უბრძანა მოწოდებად ილარიონისსა და იგივე ბრძანება უბრძანა მას, ვითარმედ ჴსწრაფით აღასრულე, რომელი წარსრულსა მას ღამესა გიბრძანა ჩუჱნებით ანგელოზისა მიერ, მოეგო რა თავსა თჳსსა ილარიონ თქუა ესრეთ, ვითარმედ იყავნ ნება უფლისაჲ. ადგა უკუჱ მიერ და თავი თჳსი ღამე ყოველ ლოცვად მისცა და ევედრებოდა ღმერთსა ცრემლითა მხურვალითა, რათა მიუდრეკელად დაიცვას იგი გზისა მისგან, რომელი მიიყვანებს ცხოვრებად.

გამოვიდა განთიად მიერ ქუაბით და აღჳდა წმიდად ქალაქად და თაყუანისცა წმიდასა მას საფლავსა და ემთხჳა თხემსა ადგილსა სადა იგი ჩუჱნთჳს და ჩუჱნისა ცხოვრებისათჳს უფსკრულმან ივნო ჴორცითა და ესე ყოველნი რაჲ მოვლნა და მოილოცნა, იწყო სრბად გზასა მას ბრძანებულსა მისსა და შემდგომად არა მცირედთა დღეთა მიიწია მამულსა თჳსსა და ჰპოვა, რამეთუ მამა და ძმა მისი აღსრულებულ იყვნეს, ხოლო დედა მისი ჯერეთ ცოცხალ იყო, ერთისა თანა დისა მისისა, რომელთა იხილეს რა სასურველი იგი მათი აღვსებულ იქმნნეს ცრემლითა და გამოუთქმელითა სიხარულითა და მოწლითა სურვილითა ამბორს უყუჱს ჴელთა და ფერხთა მისთა.

ჰრქუა მას დედამან მისმან შჳლო საყუარელო, შჳლო სასურველო, ვინადგან არა უგულებელს ჰყუნა უფალმან ცრემლნი ჩემნი, არამედ ღირს მყო სიცოცხლესა ჩემსა ხილვად პატიოსნისა სახისა შენისა; ამიერითგან უკუჱ, ვითარცა სათნო არს შენდა ეგრეთცა განაგე ჩუჱნთჳს, რამეთუ საჴმარი და სიმდიდრე ჩუჱნი ღმერთსა მიუპყარ და ჩუჱნ სახე მოღუაწეთა შეგჳმოსე და დაყუდებაჲ და სინანული ცოდვათა ჩუჱნთა გუასწავე, რათა ჩუჱნცა ვცხონდეთ შენ მიერ, ვითარცა სხუანი მრავალნი შესწირენ ღმერთსა.

აშენებულ იქმნა სულითა ღირსი იგი, თქმულთა ამათ ზედა და სახლი იგი, ქალწულთა მონასტრად შეცვალა და შემზადა და დედაჲ და დაჲ თჳსი მას შინა აღკუეცნაჲ და შეჰმოსნა სახე მონაზონებისა და დაადგრა მცირედთა დღეთა მათთანა და დედაჲ თჳსი წინაშე ღუთისა ღირსავე ღუთისა წარგზავნა, რომელმანცა მშჳდობით დაიძინა; ხოლო საღმრთომან ილარიონ ღირსად შემურა ჴორცნი ღირსისა მის დედაკაცისანი ჲ მიწისაგან მოცემულნი იგი მიწასვე მიუძღუნნა, ხოლო სული მისი სასუფეველსა ცათასა შეეწყნარა.

ამისსა შემდგომად დაჲ თჳსი ღირსთა ქალწულთა მიუთუალა და სიმდიდრე ყოველი გლახაკთა განუყო, ხოლო თჳთ მიიღო რაჲმე დაშთომილთაგანი საჴმართა და გუალად უდაბნოდ გარესჯის მივიდა; სადა იგი დაეტევნა ძმანი პირუელ, ხოლო წმიდისა მამისა დავითის სამარტჳროსა 1) შინა ეკკლესიად შექმნა, განაგო და შეწირა საჴმარი რაოდენი იპოვა მის შორის, რომლისა თჳსცა მოვიდოდეს მისა სიმრავლე ერისა დღითი დღე, რამეთუ უწოდდეს წყაროჲნი იგი მადლისა მისთანა სულთა მათ სათნოჲსნის მოყუარეთა, ვითარცა ირემთა სულიერთა ჰსურინ მათ წყალთა მათ სულისათა. სხუათა კუალად სათვარეთა სიმრავლესა არა მცირედსა მიიღებდეს და დასდებდეს ფერხთა თანა წმიდისათა.

არამედ უკეთური იგი მტერი ჭეშმარიტებისა და მბრძოლი წმიდათა, ვერ თავს იდებდა ხილვად კეთილთა მათ საქმეთა ილარიონის მიერ აღსრულებულთა, რომლისათჳსცა აღუდგინა მას განმცდელი დასრწყვად საქმესა მას საყუარელსა ღუთისა აზმნობდა იგი.

---

1) სამარტჳრე. ლუსკუმა წმ. მოწამეთა ანუ ვინმე ღუთისა მიერ შესუენებულისა წმიდისა.

რამეთუ მოუხდა დედის ძმასა წმიდისასა და დააწრახა ბრძოლა მართლისა მის დალაცვაოჲ მასვე ზედა შეიმუსრინეს ლონენი მისნი, ვითარცა ესერა სიტყჳსამან გამოაჩინოს. რამეთუ ერწდა კაცი იგი ზრახჳსა მას მტერისასა, ვითარცა ძლიერი რეცა და შემძლებელი და აჴა ესერა აღახჳნა მჴედარნი და მივიდა მონასტრად წმიდისა მიერ შენებულსა, რათამცა დაწუას იგი და იავარ ჰყოს და იტყოდა, ვითარმედ ჩემდა უფროსღა ჯერ არს დაპყრობად, ყოველი სიმდიდრე დისა ჩემისა.

ხოლო ძმათა მათ აუწყეს ესე ყოველი სანატრელსა მას მამასა, რამეთუ თქმისა მისთჳს შეძრწუნებულ იყჳნეს; ჰრქჳა მათ მონამან ღმრთისამან ილარიონ შეუშფოთებელად; იყვჳნით ძმანო შეუძრწუნებელ და კაცად კაცადი თქჳენი შეუდეგინ საქმესა თჳსსა განწესებულსა, რამეთუ უკუეთუ გარეშე ქრისტეს ნებისა არს ჩუენ მიერ ქმნილი კეთილ დაიწჳნ და დაირღჳენ ბოროტად აღშენებული იგი, უკეთუ კჳლა ნიჭითა ღმრთისათა ქმნულ არს აღშენება მის ტაძრისა წმიდისა უტევეთ იგი თავადიღა ბრძოდის ჩუენთჳს და ჩუენ ვდუმნეთ.

ესრეთ უკუჱ მწუხარეება ძმათა მათ დააწყნარა და წარგზავნნა სენაკად თჳსად, ხოლო იგი ლოცვასა მას და ხედვასა მიუდრეკელსა შეუდგა. ესე რა ესრეთ იქმნა ეწია მძლავრსა მას დედის ძმასა სასჯელი ღმრთისა და მეყსეულად სულმან არა წმიდამან შეიპყრა უსამართლო იგი და აჭარვებდა მას და ჰგუემდა უწყალოებით წარსაწყმედელად ხორცთა, რათა სული ცხონდეს სიტყჳსაებრ წმიდისა მოციქულისა.

წარხდა ღამე იგი და ცისკარი მოიწია, მოეგო თავსა თჳსსა მცირედ საწყალობელი იგი და ცნა მიზეზი გულისა თჳსისა, შეინანა კადნიერებაჲ იგი მისი და მოუხდა წმიდასა მას და გორვიდა ფერხთა თანა მისთა და ევედრებოდა და ჴსნად ბოროტისა მისგან.

ხოლო კაცი იგი ღმრთისა მოდრკა მოწყალებად და სასწაული ჯუარისა გამოსახა ასოთა მათ ზედა ვნებულისათა და მსწრაფლ მლტოლვარედ გამოაჩინა მის შორის დამკჳდრებული იგი ეშმაკი და კაცი იგი მრთელ ჰყო ყოვლითურთ და უვნებელ.

არღარა თავს იდვა კაცმან მან მიქცევა სოფლად და არცა სოფლისა საქმედ, არამედ მეყსეულად მონაზონ იქმნა და ყოველივე სიმდიდრე თჳსი შესწირა მონასტერსა და მიერითგან ცხოვნდებოდა იგი მრავლითა მორჩილებითა და სიმდაბლითა და მრავლითა მოღუაწებითა დაასრულნა გრძელნი ჟამნი ცხორებისა მისისანი. ხოლო წმიდა იგი ადგილი წმიდისა მის აღშენებული წარემატებოდა კეთილად, რამეთუ აღესრულებოდა მუნ მოქალაქობაჲ ანგელოზებრი და ქუეყანასა ზედა იხილვებოდა საქმე ზეცისა; ხოლო სენნი და სალმობანი სულისა და ხორცთანი დღითი დღე იდევნებოდეს, გარნა სიმრავლე იგი მისსა წესსა მას დაუდგებისასა უცალო ჰყოფდეს, რამეთუ იყო იგი პირსა შინა ყოველთასა და ვითარცა მნათობი რაჲმე დიდი ყოველსა მას ჰნათობდა სანახებსა და ყოველთა მიიზიდვიდა თავისა თანა თჳსის, ვითარცა სახელ ქჳა იგი მაღნიტისა რკინასა, ყოველთავე ამას ზედა კეთილთა მიმძლავრებითა. უცხოთ მოყუარეება იგი მისი მხიარულებით და კაცთ-მოყუარეებით და უფროსღა ყოველთავე ამას მოძღუარინ და ასწავებნ და რათა მოკლედ ვთქუა, იყო იგი, თუალ ბრმათა, ფერჴ კოჭლთა, სახლ უსახლოთა, მკურნალ სულთა, მზრდელ, მსახურ და ნუგეშინის მცემელ, არამედ ყოვლად ყოველთა ექმნებოდა, ყოვლ გარდამატებულითა მით კაცთმოყუარებითა, რომლისათჳსცა საქმეთა მისთა ზედა ყოველნივე დიდების მეტყუელებად ღმრთისად აღიძვროდეს.

ვინადგან უკუჱ მათ კერძოთა ეპისკოპოზი უფლის მიმართ მიიცვალა, იქმნა წამება და გამორჩევა ყოვლისა ერისაგან და თჳთ თავადთა მათ მპყრობელთაგან, რათა საყდარი იგი საეპისკო-

პოზტო დაიპყრას დიდმან ილარიონ და იქმნეს იგი მწყემს და მღვდელთმოძღუარ მათდა, ვინაითგან ღირს იყო ნაწილსა მას უზეშთაესსა.

მიიწია რა ესე სასმენელთა მისთა, რომელსა იგი უმეტეს ყოვლისა უყუარდა დაყუდებითი და სულგრძელებითი ცხოვრება და მოყუსად მისა და თანა მოასაკედ ესე მოეგო. შეწუხნა ფრიად და გულის ხმა ჰყო, ვითარმედ სხუჭირ შეუძლებელ არს ჴელ ყოფისა მის მათისა და ცხრომა, იხილე თუ რაჲ ჰყო, რამეთუ ძმა ერთი გამოარჩია კაცი პატიოსანი და ყოვლითა სათნოებითა გამოცდილი და წინა მძღურად მონასტრისა განაჩინა, რეცა თუ ეგულვებოდა წარსვლა, საყდარსა მას მღვდელთ მოძღურისა, მიექცა მას და ეტყოდა. აჰა ესერა მწყემსად და წინამძღურად ძმათა ამათ განგაჩინებ შენ, წამის ყოფითა ღუთისათა.

ეკრძალე უკუჱ თავსა შენსა და სამწყსოსა ამას, რამეთუ უცილობლად თანა გაც სიტყჳს მო-ცემა, იხილე ძმაო და ნუ შეურაცხ ჰყოფ ერთსაცა მცნებასა მოცემულსა ჩემსა, ნუცა უგულებელს ჰყოფ უდებებით ცხოვრებასა ძმათასა და უფროსლა, რომელნი დამძიმებულ იყვნენ არა წმიდათა მიერ გულის სიტყჳთა, ნუცა წესსა მას კანონთასა შესცვალებ.

ნუ ოდეს დაუხშავ კარსა მონასტრისასა უცხოთა და გლახაკთა, არამედ სარწმუნოცა ესე ზო-გად იყავნ თქუენდა და უცხოთა სწორად იქმნოდა და გლახაკთა იყავნ ყოველივე ზიარ, ყოველივე თქუენდა და მოქალაქეთაგანთა; რამეთუ ესრეთ თუ იქმოდით მრავალ წილად მოისთულოთ ზეგარ-დამო სარწყავი თქუენ[1]; ხოლო თქუენ საკრძალით მით სიყუარულისა და ერთ გულებისათა ურთი ერთარს შემტკიცებულ იყვნით, რამეთუ იგი არს სრულება ყოველთა სათნოებათა, რამეთუ თჳნიერ მისისა წარმართება სათნოება შეუძლებელ არს ჭეშმარიტებრ, ვინათგან ყოველი სათნოება სიყუარულისა მიერ და სიმდაბლისაჲ განემტკიცების და იცნობების, ვითარცა თქუა მამათაგანმან ვინმე და თჳთ ღმერთი სიყუარულ ეწოდების და რომელსა აქუნდეს სიყუარული, ღმერთი მის თანა დამკჳდრებულ არს და იგი ღუთისა თანა, ვითარცა იტყჳს იოანე ღუთის მეტყუელი, რამეთუ სიყუარულისა მიერ, რომელი აქუნდა ჩუენდა მომართ დამბადებელსა, დაიმდაბლა თავი თჳსი ნებ-სით და მოვიდა ჩუენდა. ჯერ არს უკუჱ ჩუენდა მოგებაჲ სიყუარულისა და სიმდაბლისა, ყოვლითა მოსწრაფებითა და შეწყნარებად მისსა და შეტკბობად, რათა ავმაღლდეთ ღუთისა მიერ და დავჰ-გრეთ მარადის დაუცემელად. ამიერითგან ძმანო მშჳდობამან ღუთისამან, რომელი ზესთა არს ყო-ველთა გონებათა, შეზღუდენ გულნი თქუენნი და ყოველნი ლონენი მზაკუარისანი შორს ჰყუენნ სულთა თქუენთა და შემკრიბენ ჩუენ ყოველნი თჳსსა ზეცისა სასუფეველსა».

ესე მცნებანი. რომელნი წარმოუთხრნა მამასახლისსა და ძმათა მათ დაიდგნა მუხლნი და ილოცვიდა მშჳდობისათჳს მათისა და ცხოვრებისა თჳს სულთა მათთასა, ევედრებოდა ღმერთსა და აღდგა მიერ და შეიტკბნა ყოველნი მამებრივითა მით მოწყალებებითა და ორნი ძმათა მათთაგანი თანა წარიყვანნა.

და გამოვიდა ქუეყანისაგან თჳსისა და ნათესავისაგან თჳსისა, ვითარცა ოდესმე მამათ მთავ-არი აბრაამ. მრავლითა მოსწრაფებითა განეშორა მიერ, რათა არა საცნაურ იქმნეს სილტოლაჲ მისი და გზასა მას შეუდგა კონსტანტინეპოლად მიმყუანებელსა და შემდგომად არა მცირედთა დღეთა, მას ქალაქისასა მიიწია სამეფოსა და მუნ შინა მყოფნი იგი წმიდანი ეკლესიანი მოილოცნა და მცირედნი რაჲ დღენი დაჰყუნა მუნ.

---

1) სარწყავი, სარგებლობა, რაიცა მოიპოვების მრავლითა მოღუაწებითა, მოგება, ნაყოფი მოღუაწებისა.

გამოვიდა მიერ და მთასა მას ულუმბოსისასა მიიწია 1) და ჰპოვა მუნ მცირე რაჲმე ეგუტერი 2), რომელი სამით მილით შორს იყო ლავრისა ერთისა დიდისაგან და ერ მრავლისა და შევიდა მას შინა მოწაფითურთ თჳსით; იყო უკუე აღსრულებულ შჳდეული ეგუტერისა, ხოლო მწუხრი შაბათისაჲ, მოვიდა ძმა ვინმე ლაკრით აღნთებად კანდლისა ეგუტერსა მას შინა და ჰპოვა იგი, რამეთუ ილოცვიდეს და არა რაჲ აქუნდა მათ ყოვლადვე საზრდელად თჳსი, წარვიდა ძმა იგი და მოართუა მათ მცირედი პაქსიმადი 3) და ცერცვი დამბალი წყლითა.

კუალად უკუე მომავალსა მას შაბათსა, რაჟამს იგი ხსენება აღესრულების თეოდორესი, კე-თილად მძლისაჲ მის მოწამისა, მოვიდა იგივე ძმა და ჰპოვა პაქსიმადი იგი დაუკლებულად რიცხჳ-საებრ თჳსისა, რამეთუ მარტოდ დამბალითა მით ცერცჳთა წერილი იგი კჳრიაკე გარდაჴდელით. ხოლო შჳდეულსა მას ყოვლად უჭმელად დადგრომილ იყვნეს, რამეთუ ესე წეს არს საქმედ და სხჳსაიცა მოღუაწებად. ჰკითხვიდა მას ძმა იგი, თუ რაჲ უხმს, რათა მოართუას მათ, ხოლო მათ პური იგი შესაწირავისა ითხოვეს და ზედაშე და სხუა არა რაჲ; არა უდებ იქმნა ძმა იგი, არამედ გასრაიეს ბრძანებული იგი აღასრულა, ხოლო წმიდამან ილარიონ უსისხლო იგი მსხუერპლი შესწირა და აზიარა თჳთ თავადი იგი საიდუმლოსა მას და მისთა მოწაფეთა მათ მისცა საზრდელი იგი უკუდავი, ზეცისა ცხოველი მყოფელი.

ჰსიონდა უკუე კაცსა მას ლავრელსა სათნოება იგი კაცთა მათ ღმრთისათა. წარვიდა მონასტრად და მიუთხრა მათთჳს მამასახლისსა, ხოლო მას ესმა რა, აღივსო მსწრაფლ გულის წყრომითა და რისხჳთა, ვითარმედ ყოვლად ვითარ იკადრეს მღდელობად ეგუტერსა მას შინა კაცთა უცხოთა და უმეცართა ელენთა ენისა. მეყსეულად უბრძანა იკონომოსსა, რათა მრავლითა მოსწრაფებითა გა-ნასხნეს იგინი ეკლესიით უპატიოდ და შეურაცხებით და რისხჳთ, შორს ჰყუნეს იგინი ლავრისა მისგან.

წარვიდა იკონომოსი სხუათა თანა მონაზონთა გამოსხმად საყუარელთა მათ ქრისტესთა. ჰრქუა მათ წმიდამან ილარიონ მდაბლითა ხმითა, რამეთუ იცოდა მცირედ ბერძული, ვითარმედ შემინდევ ჩუენ მამაო, ამას ოდენ ღამესა დადგრომად აქა და განთენებასა თანა ჩუენცა ამიერ განვიდეთ და წარმიძღუეს ჩუენ ღმერთი, ვიდრეცა ენებოს. შეეწყალა იკონომოსსა უცხოება მათი და არღა აიძულნა გამოსხმად ადგილისა მისგან მიმწუხრი, არამედ მოიმტკიცა იგინი, რათა ხვალისა დღე წარვიდენ ამიერ.

ხოლო ღამესა მას იხილა მამასახლისმან ჩუენებაჲ ესე ვითარი ძილსა შინა, რამეთუ დად-გრეს ორნი ვინმე საშინელნი და მიითრევდეს მას უნებლიეთ და შეიყვანეს ტაძარსა რაჲსამე დიდსა

---

1) მთა ულუმბა ანუ ოლიმპი ბერძული, ინახვს საბერძნეთს სანახებსა შინა თესალონიკიისასა, რომლისა მოახლო მჭიდრ ოდესმე მრავალნი კერპთმსახურთა ქალაქნი იყვნეს: ჰერაკლეა, დიუმ, პიიდნო, მეთონე. ელიმეა და კონნუს და რომლის საძლვარი იყო მდინარე ჰალიაკმონ; საზღვარსა ზედა მაკედონიისა და თესალიისასა, აწ უპყრიათ ოსმალნი. უწინარეს ქრისტეს შობისა მთა ესე კერპთ მსახურთა ბერძენთა თჳსთა სალოცვილად უჩნდათ, ვითარ ქართუელთა მთანი არმაზ და ზადენ და მთა იგი იყო საცხოვრებელ ღმერთთა მათთა. ოდეს მიეფინა ქუეყანასა ზედა სიტყუა ღმრთისა და განმრავლდა სამონაზონო წესი, მთა იგი შეიქმნა ვიდრე აქამომდე საცხოვრებელ მონა-ზონთა, რომელთა აღაშენეს მრავალნი მონასტერნი, რომელთა შორის იყვნეს შემდეგ მონასტერნიცა ქართუელ-თანი, აღშენებულნი ქართუელთა მიერ.

2) ეგუტერი, მცირე ეკლესია, ანუ მიშენებული მცირე ეკლესია დიდსა ეკლესიასა სამწირველოთ თერთ.

3) პაქსიმადი παξιμάδι გამხმარი დაჭრილი პური.

და დაღებულსა, სადა იგი მჯდომარე იყო წმიდა დედოფალი ღჳთის მშობელი და მიიყვანეს რაჲ წინაშე მისსა, ჰრქუა მას რისხჳთ.

„რაჲსათჳს საწყალობელო, დიდი იგი მოღუაწე ილარიონ და მისთანანი იგი უპატიოდ განასხენ, ანუ ვითარ დაივიწყე ესრეთ ურცხჳნოებით მცნება იგი ძისა და ღჳთისა ჩემისა, ვითარ ილარიონ უცხოთ მოიყუარეს და ვაებასა მისცემს უწყალოთა და გულ ფიცხელთა და ვითარ თავადისა მის აღიწყების ამათ ზედა ქმნილი იგი, ამას მარადის ღაღადებს გარნა რაჲსა მოხდი ამათ წყლტუდ მეტყუელებასა და ჰგონებ, ვითარმედ ელინთა ოდენ ენაჲ მარტოდ შეწყნარებულ არს, ვითარ არა უწყი, ვითარმედ ყოველთაგან ნათესავთა, რომელიცა არს მოშიში ღმრთისა და მოქმედი მცნებათა მისთა, სათნო მისა არს იგი, არა ხედავ რაოდენნი ნათესავისაგან მათისა სათნო ეყვნეს ღმერთსა. ვითარ საწყალობელად უცხო ჰყავ თავი შენი, ლოცვისაგან მეგობრის ჩემისა და კურთხევისაგან მისისა, რამეთუ რომელი ამათ არა შეიწყნარებს იგი მტერი არს ჩემი.

განიღჳსა რა მამასახლისმან, ყოვლითურთ იყო შეძრწუნებულ ვინაცა აღდგა მეყუსეულად მრავლისა მოსწრაფებითა და სადგურად წმიდისა მიიწია და შეუვრდა ფერხთა მისთა ცრემლითა მხურვალითა და ითხოვდა შენდობასა პირუტყლისა მისთჳს, კადნიერებისა და უწყალოებისა და უგუნურისა მისგან განგებისა ხსნასა, ევედრებოდა მიერიდგან დადგრომად ეგუტერსა მას შინა, რათა არა მოიწიოს მის ზედა რისხჳა ღჳთისა და ყოვლად წმიდისა ღჳთის მშობელისა.

აღადგინა იგი კაცმან მან ღჳთისამან და მისცა მას შენდობა და წარსრულისაჲ. მისთჳს ბრალისა უბრძანა უშიშველობაჲ და აღუთქუა დადგრომად შენ ვედრებისათჳს მისისა. ლოცვიდა კუალადცა მამასახლისი, რათა მოართუან პური მონასტრით და საგებელი სარეცელი და ყოველივე სახმარი ხორცთა, ჰრქუა მას დიდმან ილარიონ, ვითარმედ ნურას ზრუნავ ამისთჳს, თჳნიერ ჰკრიაჰეს პური იგი შესაწირავისა და ზედაშე მოღებად ეც, რომელი ესე კმა გუეყოს ჩუენ განმაზრდად სულისა და ხორცთა.

ესე რა ესრეთ წარგზავნნა მშჳდობით აღშენებულნი ნეტარისაგან სიტყუათა მისთათა, თავადმან კუალად ლოცუად მისცა თავი თჳსი და ხედვად ხედვათა მათ მაღალთა და უზეშთაესთა მათ გონებისათა.

მიერიდგან უკუე ყოველთა ქრისტეანეთა მოართმევდა სეფესა ზედაშესა დისწული მამა სახლისა, რომელი ყრმაღა იყო ჰასაკითა; ხოლო იყო მარჯუენე ჴერძო მისი განხმელი შობითგან, ჴელნი და მხარნი მისნი, ესიარებოდეს ვნებასა მას თუალნიცა და ეგრეთვე ყურთაცა, მიაქუნდა ვნებისა მისგან. და დღესა ერთსა მივიდოდა რა კარისა მის ღჳთისა, წარსცა ქუასა ფერხი იგი განხმელი მისი და ეტკივნა მას დიდად და საწყალობელად დაეცა და ესრეთ მტირალი მივიდა წმიდისა.

ჰკითხვიდა მას მამა იგი წყალობისა მიზეზსა ცრემლთასა, ხოლო ყრმა იგი უჩუენებდა წყლულებასა მას და მოიღო ზეთი კანდლისაგან და სცხო ტკივნეულთა მათ ასოთა და გამოსახა მას ზედა სასწაული ჯუარისა და მეყუსეულად ჭაბუკი იგი მრთლად ყოვლითურთ გამოაჩინა, და ყოველნივე ასონი მრთლად და სრულად იხილვებოდეს ვიდრე არცაღა თუ ბრძვილი რაჲმე დაშთა მისთანა ყოვლადვე პირუტყლისა მის წყლულებისა და ამცნო მას, რათა არავის უთხრას მის ზედა ქმნული იგი საკჳრველებაჲ და განუტევა მშჳდობით.

იხილა რა მამასახლისმან ანაზდათი შეცვალებასა დისწულისა თჳსისა, გამოჰკითხვიდა ძალსა მას უსაკჳრველოდ კურნებისასა, ხოლო მან არა დაფარა, არამედ აუწყა მკურნალი თჳსი და სახე განკურნებისა თჳსისა ყოვლითა ზედა განაცხადა; ხოლო მონაზონთა მათ ლავრისათა იხილეს რა ესე

განკჳრდეს და ვითარცა პირჳტყლთა მათ წმიდათა მამათაგანსა პატიოსცემდეს სადმრთოისა ალა-რიონს, არა თუ ოდენ ლავრელნი, არამედ ყოველნივე მოღუაწენი უდაბნოსანი მოვიდოდეს მისსა და უცხრომელად, ვინათგან ესმოდა საკჳრველი იგი მოქალაქობა მისი, რამეთუ ძნელ არს ქალაქი დაფარვად მთასა ზედა აღშენებული, ვითარცა არცა დაიფარა დაღაცათუ იგი მოსწრაფე იყო, არამედ უწესდა თავისა თჳსისათჳს სულთა მათ კეთილის მყოფელთა.

რომლისათჳსცა მოვიდეს მისსა სამნი ძმანი ქართველნი; ხოლო განშორებად მისგან და კუალად ქცევა ყოვლადვე არა თავს იდვეს, არამედ შეუდგეს დადგრომა მისთანა, ხოლო ერთი მათგანი კეთილად მეცნიერ იყო ელინთა ენასა ვინაცა სარგებლისათჳს სულისა მომავალთა მისსა უცხადეს, ადრე ასწავებდა სიტყუასა, ჭეშმარიტებისასა წმიდა იგი მამა.

ვინაცა მოსწრაფე იყო მართალი იგი სული მისი, განფხურად ყოველსავე ძირსა ვნებათასა და ასწავებნ ყოველთავე მომავალთა მისდა ცხოვრებასა მას ანგელოზებრივსა და მოღუაწებით მოქალაქობასა და განუმარტებნ მათ განცხადებულად მზაკუვრებასა და მანქანებასა სულთა მათ ბოროტთასა და თუ რაოდენ მტერობა აქუს მათ ყოველთა მიმართ ქრისტიანეთა, უფროსღა რომელნი განშორებულ არიან სოფლისაგან.

მიიწია სახელი სათნოებათა მისთაჲ ვიდრე თავადად სამეფოდმდე და მოვიდოდეს მისსა მრავალნი, რომელნი იგი მოვიდოდიან რა აღივსნიან სარგებლითა და ადიდებდეს ღმრთისა, რამეთუ ხედვიდეს კაცსა ღმრთისასა ქრისტესისა ზედა, მრავალნი მოართმევდეს მას საფასეთა მრავალთა, გარნა არაჲ რა ყოვლადვე მიიღის მათგან, არამედ ჰრქჳს მათ სიმდაბლით და სიწრფოებით, ვითარმედ წმიდა დედოფალი ღმრთის მშობელი მყოს არს ჩუენთჳს წინაშე ძისა მისისა და ღმრთისა ჩუენისა და აღმავსებს ჩუენ კეთილითა და სხუა არა რაჲ სახმარ არს ჩუენდა, ეგე ყოველი გლახაკთა განუყავთ, რათა გაქუნდესთ საუნჯე ცათა შინა, ვითარმედ ესე ვითარსა ჰმოძღურინ მისრულთა მათ მისთა, ვინაცა მრავალნი აღადგინნა ჰბაძუად უზეშთაესისა მის მოღუაწებისა და უპოვარებისა სრულისა; რომელთა დაუტევიან ყოველივე და მონაზონ იქმნიან და ადიდებდიან ღმრთისა. არა ოდეს დასცხრებოდა ნეტარი იგი ხელთ საქმარისაგან, თჳნიერ ჟამსა ლოცვისასა, არამედ იხნის იგი ოდენ საქმესა და ოდესმე ფინიკის ფურცელსა, რომელ იგი ესწავა იერუსალიმს და ზოგად თავისა თჳსისა და რომელნი იქუნეს მოქენე მათ მიერ ვითარ წინ სალუაწის არა ოდენ არა ვის დაუდგენდის და სხჳსა ხელთა ხედვიდის, არამედ რათა მოიმადლოსცა ღმერთი და უფროსღა იგი ექმნეს ხელისა მპყრობელ უღონოთა და ჭირვეულთა.

მრავალნი უკუე მოვიდოდეს მისსა, რომელნიმე სარგებლისათჳს სულისა და რომელნიმე კურნებისათჳს ხორცთასა. ხოლო იგი ხედვიდა რა თავსა თჳსსა, რამეთუ არა უტევებენ დაყუდებად, არამედ მოვლენ და აშფოთებენ და რომელნიმე ადიდებდეს ღმერთსა, შეეშინა ნუ უკუე სრულებ შთავარდეს უღირსებით ქებისათჳს, რამეთუ იგი ნამდვილვე ღირს იყო ყოვლისა პატივისა და განიზრახა, რათა მისცეს თავი თჳსი კუალად უცხოებად.

და ვითარცა მოეახლა ამაღლება ცხოველს მყოფელისა ძელისა, ჰრქუა ძმათა მათ, რომელნი მყოფ იყუნეს მისთანა, ვითარმედ სურვიელ ვარ მე სასწაულსა ამას ყოვლად დიდებულსა მესხულად ქალაქად სამეფოდ და ხილვად პატიოსანსა ჯუარსა, რომელსა ზედა მეუფემან ჩუენთჳს ხელნი განიპყრნა და მე განშორებული მიმზიდა მისსა, ხოლო თქუენ დასხედით სენაკსა ამას შინა შეზღუდვილნი მადლითა ქრისტესითა და ხსენებასა ჩემსა ჰყოფდით ლოცვათა თქუენთა.

ესე ჰრქუა ძმათა მათ და მოიკითხნა იგინი და გამოვიდა მიერ და კონსტანტინეპოლედ მიიწია, რამეთუ დაეყო ხუთი წელი მიასა უდაბნოსა და თაყუანისცა რა ძელსა ცხოველსმყოფელსა, იწყო სრბად გზასა მას დიდსა ქალაქად ჰრომედ მიმყვანებელსა.

და ვითარცა თესალონიკედ მივიდა შეწყალებულ იქმნა გლახაკისა ვისმე მიერ, რომლისა დარწმუნებულ იყო დაცვად ვენახი. ხოლო იყო იგი კოჭლობითაცა ფერხითა. ჰრქუა მას წმიდამან ილარიონ, აღდეგ ძმაო და მომართუ მე ერთი ტევანი ყურძენი ვენახისაგანსა; მიუგო უძლურმან მან და ჰრქუა. შევედ მამაო და მიიღე რაოდენიცა გნებავს, რამეთუ მე ვერ მხედავ, მაჭირვებს მე სალმობა სასტიკი, რომელმან განახმნა ფერხნი ჩემნი ათცამეტსა ამას წელიწადსა და სლვისა მიმართ ყოვლად უხმარად გამომაჩინა. რომლისათჳსცა უფალმან ამის ვენახისამან შემიწყალა განსაცდელსა ამისთჳს და შემიწყნარა და მომცეს მე საჭიროსა ამას სახმარსა სალმობიერთა ამათ ხორცთასა და აწ ვზი აქა და ვიცავ ნაყოფსა ამას მფრინველთაგან დღე ყოველ, ვიდრემდე მოვიდეს უფალი იგი ვენახისა და აღმილოს ამიერ.

ხოლო კაცმან მან ღმრთისამან მადლითა მით მოციქულთათა ჰრქუა კაცსა მას, ვითარცა იგი მათ მჯდომარესა კართა თანა მშუენიერისა ტაძრისათა, ვითარმედ სახელითა იესუ ქრისტესითა აღდეგ და შევედ ვენახად და მსწრაფლ მოიღე ჩემდა ყურძენი. ესე იქუა და სასწაული ჯუარისა გამოსახა კაცსა მას ზედა, ეჲა წყალობათა შენთა ქრისტე, რამეთუ სიტყუა და საქმე ერთბამად აღესრულნეს და მრავალ ჟამისა იგი მდებარე წამსა შინა განკურნებულად იქმნა და კაცი იგი მეყუსეულად და მსწრაფლ შერბიოდა ვენახად შიშით და სიხარულით და მოიღო ყურძენი კეთილი: ხოლო პირუელ მოსლვადმდე კაცისა მის განეშორა წმიდა იგი ადგილისა მისგან და ვითარცა მოვიდა იგი და ვერ ჰპოვა, რომელსა ეძიებდა შევიდა მსწრაფლ ქალაქად. აქუნდაღა ხელთა ტევანი და უსასყიდლოდ მკურნალსა მას მხურვალედ ეძიებდა. იხილეს რა მოქალაქეთა, რომელი იგი პირუელ მცირედის მდებარე იყო, ესრეთ მტკიცედ და კეთილად მავალი საკჳრველებამან შეიპყრნა იგინი და ჰკითხვიდეს მას მიზეზსა, ანაზდათ შეცვალებისა მისისასა; ხოლო მან მიუთხრა ყოველივე საქმე და წესი მკურნალისა მის თჳსისა და ხლტომით ვიდოდა კაცი იგი ყოველსა შინა ქალაქსა და ეძიებდა მას. გარნა ნეტარი იგი ევლტოდა კაცობრივსა დიდებასა, ვინაცა მსწრაფლ გამოვიდა ქალაქით და ჟამად სრბად გზასა მას წინა მდებარესა.

მიიწია რა ჰრომაელთა დიდად ქალაქად და მრავლითა სურვილითა შეემთხჳა ლარნაკსაჲ თავთა მათ მოციქულთასა პეტრესსა და პავლესსა დაჰყუნა მუნ ორისა წლისა ჟამნი და კუალად იქცა მიერ კონსტანტინეპოლედ, ხოლო მოვიდა რა კუალად თესალონიკედ და ხედა დამთხუევით დავარდა ბჭეთა თანა კაცისა ვისმე დიდებულისა და სიმდიდრითა ბრწყინვალისა, რომელსა აქუნდა პირუელი პატივი მთავრობისა, ქალაქსა მას შინა და ესუა მას ძე მოწყლული ეშმაკისაგან და მარჯუენე კერძი ნახევარი იგი ხორცთა მისთა სრულიად განხმარ იყო და ყოვლად უხმარ ქმნილ, რომელი მხევალმან ვისმე ერთმან გამოიღო სახლით მას ჟამსა, დადვა იგი მახლობლად ადგილსა მას, რომელსა ხოლო იგი მჯდომარე იყო.

რომელმან იხილა რა ყრმა იგი მოცულად ესე ვითართა მათგან განსაცდელთა და მსგავსი მკუდრისა, შეეწყალა სულსა მას წყალობის მოყუარესა და ჰრქუა მხევალსა მას «მომართუ მე წყალი სასუმელად მოხუცებულობისათჳს»; ხოლო იგი არა უდებ იქმნა, არამედ ყრმა იგი დადვა მზესა ქუეშე, რათა ტფებოდის. ხოლო იგი წარვიდა სახედ მოღებად წყლისა და ვიდრე მოსვლადმდე მისა, ილოცა წმიდამან ყრმისა მისთჳს და გამოსახა მას ზედ სასწაული ჯუარისა, და არაჲ მოქენე იქმნა ნეტარი

იგი სიგრძესა ჟამთასა, არცა ლოცჳსა გრძელად მიმყოვრებასა, არამედ მასვე ჟამსა მრთელად ყო-ვლითური და უვნებლად გამოაჩინა და ჰრქუა მას.

«აღდეგ ყრმაო მსწრაფლ და მივედ დედისა შენისა, რამეთუ გიწყეს შენ»; ხოლო ყრმა იგი წარვიდა მხიარული და განკჳრუებული, რომელსა არცა თუ ბრძჳლი რაჲ ეტყობოდა პირუელისა უძლურებისა და შერავიდა ბჭეთა სახლისათა. მეყსეულად წმიდა იგი სრბით განეშორა ადგილისა მისგან. ხოლო მხევალსა მას, ვითარცა აქუნდა წყალი ხელთა, შეემთხჳა ავლინსა შინა ყრმა იგი, რამეთუ სრბით მოვიდოდა, რომლისათჳსცა შეიპყრა იგი ზარმან და განკჳრუებამან მოიცუა იგი. გარნა ყოველსავე ზედა გამოჰკითხა და ისწავა მიზეზი განკურნებისა და გამოვიდა წმიდისა მის მიცემად წყლისა და ვითარცა არა ჰპოვა შებრუნდა მსწრაფლ დედოფლისა თჳსისა და მოჰგუარა ძე მისი განკურნებული და მიუთხრა სახე საკჳრუელისა განკურნებისა.

ხოლო მან მეყსეულად აუწყა ქმარსა თჳსსა და მან ვითარცა ესმა, ჰკითხჳდა სახესა და სამოსელსაჲ წმიდისასა და ისწავა რა, აღდგა მკუეთრ და გამოვიდა ძებნად მისსა და წარგზავნა მონანი თჳსნი მსწრაფლ და უბრძანა დაკრძალვა ყოველთავე ბჭეთა ქალაქისათა, რათა ვერ განივლტოდის და ჰპოვეს დიდი იგი მნათობი ბჭესა მას აღმოსავალისასა ზემოსა, რომელსა მოციქულთა ეწოდე-ბის და შეუვრდეს ფერხთა მისთა და ჰრქუეს, ვითარმედ გიწყეს შენ პატიოსანო მამაო მთავარი ჩუენი და გევედრების რაჲ, არა უნაწილო იქმნეს წმიდისაგან ლოცჳსა და კურთხევისა შენისა.

იძულებულ იქმნა რა კაცთა მათგან, კუალად იქცა რა საღმრთოსა განგებულებისა უფლისათჳს, ისწავა რა მთავარმან მოსლვა წმიდისა, მიეგება მას მეუღლითურთ და შჳლით და შეუვრდეს ფერხთა მისთა და ითხოვდეს კურნებასა; ხოლო მან ულოცა მათ, აკურთხნა იგინი და აღადგინნა და დაჯდა მათ თანა და ეზრახა მათ ზრახვათა მათ სულიერთა ცხოვრებად მიმყვანებელთა და განკურნნა სულნი მშობელთანი უფროს ვიდრეღა შჳლისა მის მათისა სენნი ხორციელნი.

რომლისა თჳსცა დაცჳს პირთა ზედა თჳსთა და ევედრებოდეს წმიდასა მას სულსა წმიდისასა, მოვლად ქალაქისა მათისა და სადაცა ჰპოოს ადგილი სათნო მისი და მკჳდრებად იგი, რათა აქუნდეს მათ მარადის მკურნალად წყლულებასა სულის და ხორცთა მათთასა. მრავალსა მას უკუჱ ვედრებასა მთავრისასა და მეუღლისა მისისასა და სხჳსა მის ერისასა მოდრკა მორჩილებად მამა იგი მორჩი-ლებისა და მოვლო ქალაქი იგი და ჰპოვა რაჲ ებუტერი მცირე და დადგა მას ადგილსა უშფოთვე-ლად, სადა იგი პირუელ მისსა დამკჳდრებულ იყო მონაზონი და იყო იგი აღსრულებულ მუნ დამ-კჳდრებად მიერ სათნო იყო.

ვინაცა ამცნო მთავარსა და ჰრქუა მას, რათა უტეოს იგი დაყუდებად და უშფოთველად ყოფად და ვითარმედ ნურა რაჲს ყოვლადვე მოღებად სცემ, თჳნიერ პურისა ხმელისა და დამბლისა ცერ-ცჳსა და ესრეთ დაემკჳდრა ებუტერსა მას შინა.

გარნა ვითარმე მიგითხრნე მე, მუნ აღსრულებულნი იგი სათნოებანი წმიდისანი, სიფიცხე იგი მოღუაწებისა მისისა ვიდრემდის განკჳრდეს ყოველნი, რომელნი ხედვიდეს და რომელთა ეს-მოდაჲ; ვიდრეღა მრავალნი თესალონიკელნი ხედვიდეს რა მაღალსა მას მოქალაქობასა მისსა და ესმოდეს სიტყუანი მადლისა მისისანი. მოიძულეს სოფელი ესე და ყოველი რაჲ არს სოფლისა ამის და ყოველი ქალაქი ხედვიდეს მას, ვითარცა მამასა და მრავალთა მათგანთა შეიტკბეს ცხოვრებასა მონაზონებისა და ხელთა მათ მიერ წმიდათა, შეიმოსდეს სახესა მას ანგელოზთასა.

იყო ვინმე დიაკონი კეთილად მძლისა და წმიდისა დიმიტრის ეკკლესიისა, რომელსა მოეგო ცხოვრება უბიწო და კეთილი და მეცნიერება აქუნდა წმიდისა სათნოებათა მისთათჳს. ესე განვიდა

ოდესმე მოხილვად აგარაკთა თჳსთა, რომელნი შორს იყჳნეს ქალაქისაგან და უკუარცა მოიქცა მიერ დაესხა მას ანაზდეულად ლაშქარი სკჳთთა[1]) და ტყუე ჰყჳნეს იგი და საკრებულია მისცეს ფილიპელთა და ავლინებდეს მას უწყალოდ და წარუპყრნებად ქრისტიანად თჳსად აიძულებდეს, ესრეთ ორთა მათ დღეთა ბოროტად აშფოთებდეს მას, რამეთუ არა თუ ქრისტით ოდენ ავლინებდეს მას, არამედ ტვირთიცა აღკიდიან; ხოლო ღამე მოიწიის რა სიმძიმისაგან ტვირთისა, შეიწყნარის სიმძიმემან საკრებულოთამან, რათა არა ეცეს მას ყოვლადვე განსუფნება.

ხოლო ღამესა მას მესამესა, მოვიდა დიაკონი იგი ხსენებად წმიდისა ილარიონისსა და სიწმიდეთა მათ მისთა და ილოცა უფლისა მიმართ და თქუა: უფალო იესო ქრისტე, ლოცვათა მიმართ შენისა ილარიონისათა, განმარინე მოწყვნულისა ამის ჩემ ზედა განსაცდელისაგან. და ესრეთ ილოცა დამძიმდა ძილითა და აჰა იხილა წმიდა იგი, რომელი სახელით უწესდა მას და ეტყოდა: «აღდეგ მსწრაფლ და მოვედ ჩემდა, რამეთუ არა რაჲ არს ყოვლადვე მაკნებელ შენდა გინა წინა აღმდგომი».

განიღჳძა უკუე სიტყუასა ამას ზედა დიაკონმან და იხილნა, რამეთუ საკრებულნი დაცჳნილ იყჳნეს ხელთაგან და ფერხთა მისთა და არა წმიდანი იგი წარმართნი შეპყრობილ იყჳნეს ძილითა და აღდგა მიერ და განვლო შორის მხედართა მათ საკრებულთა და არცა ერთმან ვინ ცნა მათგანმან, ვინაცა დაუყენებელად იწყო სრბასა თჳსსა შიშითა და სიხარულითა.

ხოლო მორავიდა სახედ თჳსად მიუთხრობნ ყოველთა მათ მის ზედა ქმნულთა საკჳრველებათა და ცხადად ქადაგებდა კადნიერებასა წმიდისასა ღმრთისა მიმართ და რომელთა ესმოდა ესე ადიდებდეს ღმერთსა, რომელი ადიდებს მადიდებელთა მისთა.

ესე არს ცხოვრება კაცისა მის ღმრთისა და ესე არს მოღუაწება მოქალაქობისა მისისა, რომელი აღასრულა ნეტარმან ქრისტეანესა ზედა.

ხოლო შემდგომად სამისა წლისა თესალონიკეს მკჳდრობისა, ეგულვებოდა რა მიცვალება მშჳდობით ღმრთისა მიმართ, ცნა უწინარეს ორმეოცთა დღეთა აღსასრული თჳსი, მოუწოდა მთავარსა მას და ჰრქუა მას: «მოგვეცინ შენ შვილო, სასყიდელი უცხოთ მოყუარებისა, რამეთუ არა უღირს იხინე შეწყნარება ჩემი, ცოდვილისა ამის და უნდოსა და ყოვლითავე პატივითა პატივცემა და ნუგეშინის ცემა[2]).

მიგიღებიეს მცა შენ ნაწილად წარმავალისა წარუვალი და ნაცვლად მცირედისა დიდი და ნაცვლად ხრწნადთა ამათ კეთილთა და განქარვებადთა საუკუნენი იგი კეთილნი უხრწნელნი და განუქარვებელნი. აწ უკუე შვილო, ვინადგან ჟამი აღსასრულისა ჩემისა მოახლებულ არს დაგიტევებ შენ ანდერძად ლოცვასა და კურთხევასა და გამცნებ, რათა ყოველთავე ზედა უცხოთა ჰყო ესე, ხოლო უფროსღა მონაზონთა და იყავნ კარი შენი განღებულ ყოველთათჳსვე მვედრებელთა და ღლონთა, რათა ჰპოვო შენცა განღებულად კარი იგი სამოთხისა შემწყნარებელად შენდა.

რამეთუ გესმის წერილისა თუ რასა იტყჳს: «სასჯელი სამართალი ჰსაჯეთ. განარინეთ გლახაკი და დაწუნებული, მდაბალი და დავრდომილი განამართლეთ». თანა გაც-უკუე შენცა ამათი დამარხვა,

---

1) სკჳთნი იყჳნეს ფრიად ნადირნი და ველურნი, რომელთა ჩამომავალნი არიან აწინდელნი სლავიანნი, რომელთაგანნი რუსნიცა. უწინდელთა ქართველთა პარაკლიტონთა შინა, იყო ჩამატებული ლოცვაჲ......«უფალო მრავალ მოწყალეო და მხსნელო ყოვლისა ქრისტეანისაო, გჳიხსენ სკჳთთა და ხაზართაგან». შემდეგ ოდეს სკჳთთა და ხაზართა მიიღეს ქრისტეანობა, ლოცვა ესე გარდაიცვალა სხუა სავედრებელად...... «გჳიხსენ აგარიანთაგან......»

2) მგონია აქ უნდა იყოს «ყოვლითა პატივითა პატივი მეც და ნუგეშინი მეც».

ეგრეთვე კუალად გეტყჳ შენ ჳოი მთავარო! მოიძულე ქრთამი, რომელი დაასნეულებს თუალთა სულისათა, მოიძულე უკეთური გულის თქმა, რომლისათჳს აღგზებულ არს ცეცხლი იგი საუკუნო, ნუ მოიტაცებ ნაწილსა სხჳსასა, კმა გეყავნ სახმარი თჳსი, რამეთუ სამეცნავი იგი უკეთურისაგან არს, რომელნი არიან ჭირსა და შეწყუდეულ საპყრობილეთა, ნუ გცოდნის მოხილვად მათდა და მიცემად საზრდელი მათდა და იჭმენ სრულებით შესაძინელისაგან ვახშისა [1]), რამეთუ უსჯულო არს საქმე ესე და წარმწყმედელ სულისა. უფროჲსღა უხუცებით მისცემდი გლახაკთა, უბრალოდ და სამართლით შეკრებულსა მას სახმარსა, რათა მოიღოს კურთხევა სახლსა შენსა ზედა აქა და მერმესა მას საშინელსა მოსვლასა ქრისტესსა ღირს იქმნე მარჯუენით მდგომარეთა მათ თანა და ხმა იგი გესმეს კურთხევის და მშჳდობამან ღმრთისამან, რომელი ჰმატს ყოველთა გონებათა დაგიცვარენ შენ შჳლოჲ. ესე თქუა და განუტევა მთავარი იგი მგლოვარე და დამძიმებული სულითა.

ხოლო იგი თავადი შევიდა მცირესა მას სენაკსა და ღმრთისა მიმართ ლოცვასა და ხედვასა მას გონებისასა აღსრულებად. ხოლო პირველისა მის დღისა აღსრულებისა მისისა, რომელი იყო შაბათი, მოუწოდა მათ, რომელთა ხელთა მათ წმიდათა შეემოსა სახე მონაზონებისა და აღრაცხილ იქმნეს მწყობრსა თანა მოწაფეთასა და ასწავა მათ მრავალი ცხოვრებისათჳს სულისა და ჰმოძღურიდა მათ ბრძოლისათჳს ვნებათასა და თუ ვითარ ჭირ არს მათი წინააღდგომა და დაცვად სულისა და ვიდრე აღორძინებადმდე ვნებისა და ძირთა თანა დაბმად გულსა შინა ჩუეულებისა მიერ. ჭირ არს აღმოფხურად და განთხევა გარე ნერგთა მათ უკეთურებისათა, უფროჲსღა თესლთა მათ ქალდეველებრთა, რათა მიემთხჳოს ნეტარებასა მას წინასწარმეტყუელებისასა, რამეთუ ჰნატრის იგი მათ, რომელთაცა ჩჩჳლნი იგი ბაბილონისანი შეახეთქნეს კლდესა, რომელ არიან ვნებანი, ჩჩჳლ იქმნეს რა და ადვილად აღმოსაფხურელ.

კუალად უკუე მოძღურიდა მათ წმიდა იგი თჳსებისა მისთჳს სათნოებათასა და განაგრძო სიტყუა ამის პირისათჳს და თუ რაოდენი შეწყობილებაჲ აქუს მათ და ურთიერთარს ზიარება და ვითარ ერთისა და მოკიდებულ არიან და შემტკიცებულ, ვითარცა ჯაჭჳ რაჲმე ოქროსა, რომელთა დასაბამად აქუს, ვითარცა საფუძუელი სიმდაბლე; ხოლო ამაღლდებისა სიმაღლითა მით საკჳრუელითა და სრულ იქმნების სიყუარულსა ზედა, რომლისა თჳნიერ შეუძლებელ არს წარმართებაჲ ერთისაცა საქმისა კეთილისა, რამეთუ სიმდაბლემან იცის აღყუანებაჲ სიმაღლედ სათნოებათა, რომელნი მიივლტოდიან მისსა; ხოლო სიყუარულმან დაუცემელად პყრობა ამაღლებისა მისდა და დადგრომად კეთილსა შინა.

ვინადგან უკუე ჭეროვანი ჟამი წარხდა სიტყუათა ამათ შინა მადლისათა, უბრძანა ერთსა ძმათაგანსა, რომელსა აქუნდა პატივი მღდელობისა, რათა შეწიროს მსხუერპლი იგი უსისხლო. მოიღო რა და ეზიარა უხრწნელთა მათ ქრისტეს საიდუმლოთა, მოიკითხა ძმანი იგი და უბრძანა თითოეულსა წარსლვად სენაკად მათდა.

მცირედ უკუე დასნეულდა და შემდგომად სამისა დღისა, მშჳდობით უფლისა მიმართ დაიძინა [2]) და სანატრელსა მას აღჳდა მერმესა ნეტარებასა მოხუცებული და აღსავსე დღითა კეთილითა, რიცხუსა მას ათცხრამეტსა ნოემბრისა თთჳსასა, მეფობასა ბერძენთა ზედა ბასილისსა, რომელსა მაკედონიათ აქუნდა სახელის დება, რომელი ღმრთის მსახურებით განაგებდა საყდარსა მას სამეფოსა.

---

1) ვახში, უწესოდ ანუ უსჯულოდ მოგებული, ანუ წარმეტული საუნჯე, ანუ სიმდიდრე.
2) 882 წელსა სამოცდაათთურამეტისა წლისა.

ხოლო აღსრულება იგი წმიდისა მსწრაფლ განითქუა ყოველსა შინა ქალაქსა, ვინაცა შემოკრბეს მისსა სიმრავლე ფრიადი მღდელთა და მონაზონთა, ერის კაცთა და მჴედართა და არა ხოლო თუ ესე, არამედ თჳთ მღდელთ მოძღუარიცა ქალაქისა, მღდელთა თანა თჳსთა და მთავრისა და მოვიდა გუამსა მას ზედა წმიდასა წმიდისასა, რათა განწესებული იგი აღასრულონ მის ზედა და შემსგავსებულითა გალობითა დაჰკრძალნეს ხორცნი იგი მოღუაწისანი. მრავალნი უკუე სნეულნი და ეშმაკეულნი განიკურნნეს ჟამსა მას, რამეთუ ხმობდეს ეშმაკნი იგი სახელსა წმიდისასა და განვიდოდეს რა ღაღადებით და ვაებით, ვინაცა დაუკჳრდა ყოველთა დიდებულებაჲ საქმისა მის და სიმრავლე სასწაულთა, რომლისათჳსცა აქებდეს და ადიდებდეს ღმერთსა.

ხოლო საღმრთონი იგი ნაწილნი წმიდისა ილარიონისნი, საღმრთოდ შემურნეს და პატიოსნად დაკრძალეს ლარნაკსა შინა ქჳსასა და დადგეს მასვე ეგუტერისა შინა საყოფელსა მისსა, სადიდებელად და საქებელად ქრისტეს ღუთისა ჩუენისა.

მრავალნი კურნებანი ქმნნა უფალმან სამარხოსა ზედა შემდგომად აღსრულებისა მისისა, ვითარცა იგინი ხელთა მიერ თჳსთა ხმა მაღლად ქადაგებენ და თჳთ ქალაქი იგი დიდი თესალონიკე ბრწყინვალედ მიუთხრობს მას შინა აღსრულებულთა მათ საკჳრველებათა წმიდისათა, რომელთაგანი ერთი არს ძე მთავრისა მის, რომელმან შეიწყნარა იგი, რომელი იგი შემდგომად ორმეოცისა დღისა აღსრულებისა მის წმიდისა წყლით მანკიერ იქმნა და ბოროტად სალმობიერ და ესოდენ განძჳნდა სენი იგი, ვიდრემდის განიწირა ყოვლისაგანვე მკურნალთა ხელოვნებისა, ხოლო მამამან მისმან უბრძანა ტჳრთჳთ წაღება მისი სამარხოსა მას წმიდისასა, რომელსა შინა მდებარე იყო გუამი საღმრთოსა ილარიონისი, რათა მიაწვინონ იგი მუნ, წარვიდა მისთანა მამაცა მისი და ევედრა მღდელ მშუენიერსა მას მამასა წყალობისასა, მრავლითა ცრემლითა და კუალად იქცა მიმწუხრი სახედ თჳსად.

ხოლო ღამესა მას იხილა ჭაბუკმან მან, ვითარმედ დაადგრა მას კაცი იგი ღუთისა წმიდაჲ ილარიონ და ეტყოდა ესრეთ: «პროკოპიე», რამეთუ ესრეთ ეწოდებოდა მას, «უკეთუ არა გულსავსე მყო მე, რათა არა წარსაწყმედელად სულისა შენისა ჰმოქალაქობდე, ვერ მიემთხჳო კურნებასა». და იგი აღუთქმიდა, ვითარმედ ყოვლად არღარა აჩუენოს პირუტყლი იგი უწესოებაჲ და აღთქმასა ამას ფიცით დაამტკიცებდა, ხოლო წმიდამან შთაყო ხელი მუცელსა მისსა და სასწაული ჯუარისა სამგზის გამოსახა მას ზედა და ჰრქუა მას: «აჰა ესერა ცოცხალ იქმენ და ნურღარა სცოდავ, რათა არა უძჳრესი შეგემთხჳოს სიტყჳსაებრ უფლისა» და ესრეთ თქუა, წარვიდა მისგან.

ჵოი! საკჳრველთა ესე დიდებულებაჲ, რომელსა იგი მცირედ აქუნდა სასოებაჲ სიცოცხლისა და გუშინდლა არაში დაკლებულ იყო მკუდართა და, რომელი იგი უკანასკნელად აღმოფშჳნვად მიახლა, ესე სიტყჳსა თანა წმიდისა მყის განიკურნა, რომელ არცაღა თუ გუალა იპოვებოდა მისთანა წყლულებისა და რომელი იგი გუშინ, ვითარცა მკუდარი ტჳრთჳთ მოიღეს ესე დღეს მხიარული და ჯანსებელი თჳსითა ფერხითა სრბით წარვიდა მშობელთა თჳსთა თანა. განუკჳრდეს უკუე ყოველნი, რომელთა იხილეს და რომელთა ესმა სასწაულსა მას ზედა საკჳრველსა და ადიდებდეს ღმერთსა, რომელი იქმს, დიდებულთა საკჳრველთა, მაღალთა და მიუწთომელთა, რომელთა არა არს რიცხჳ და არა ეს ოდენ იქმნა სამარხოსა მას წმიდისასა, არამედ სხუათაცა მრავალთა ადგილთა სახელისდებითა წმიდისათა.

რამეთუ ძმათა მათ, რომელნი მყოფ იყუნეს მის თანა მისცეს საბლარდნელი ერთი ფლასისა, რომლითა შეიმოსნ ნეტარი იგი გუამსა მას წმიდასა დედაკაცსა ვისმე გლახაკსა და მთხოველსა,

ხოლო მან მოიღო იგი დამარხა თავისა თჳსისა თანა, დასდებნ მას მრავალთა ზედა სნეულთა და უძლურთა და მეყსეულად განკურნებს, ვიდრელა გლახაკი იგი და მიხოველი და ყოველთა მოქენე დიდად განმდიდრდა მადლითა და კურთხევითა წმიდისათა და განიძარცუა პირველი სიგლახაკე და უსაკლებლოდ ცხონდებოდა ყოველთა დღეთა ცხოვრებისა მისისათა, უფროსღა სახითა გლახაკთა და უღონოთა ხელსა აღუპყრობნ წყალობისასა.

ამათ უკუე ესე ვითართა სასწაულითა აღავსნეს სასმენელნი ყოველნი განმრავლებასა თჳსა დღეთასა ვიდრემდის მიიწია სასმენელთა ქრისტეს მოყუარისა ბასილი მეფისათა, რამეთუ ანთჳ-პატმან და მთავარეპისკოპოზმან ყოვლითავე მიუწერეს მეფესა და თუ ვითარი ნიშანი გამოაჩინა ღმერთმან დღეთა მისთა განცხადებულად აუწყეს, რომელი ესმა რა მეფესა და უკჳრდა ფრიად და ადი-დებდა ღმერთსა.

ხოლო დღესა ერთსა, ჰყო მეფემან სერი დიდი[1]) და შემოხადა ყოველთავე მამასახლისთა მო-ნასტრისათა და ყოვლთავე არქიმანდრიტთა მისათა და განუმზადა მათ ტაბლა ბრწყინვალე და იხარებდა მათთანა და გამოძიებდა, ვითარცა არს წესი მეფეთა; ხოლო ტრაპეზსა მას ზედა მიუთხრა მეფემან თესალონიკით მოწერილისა მისთჳს საქმისა და ჰრქუა უკუე განგებითა ღმრთისათა ულუმ-ბოსაცა იგი არქიმანდრიტი, რომლისა იგი დისწული განკურნა ოდესმე წმიდამან ილარიონ და კად-ნიერ იქმნა და აღდგა და ყოვლითავე წურილად მიუთხრა მეფესა და თუ, რომელი მოქალაქობაჲ მო-ღუაწებისა აქუნდა პირველიდგანვე ზედა მიწევნით აუწყა.

ჰკითხა მეფემ უკეთუ დაშთომილ არს ვინმე მოწაფეთაგან მისთა და ისწავა, ვითარმედ არიან ჯერეთ სამნი ოდენ მოწაფეთაგან მისთა მოხუცებულნი პატიოსანნი და მისთა მათ სათნოებათა ზედა მიწევნით მეცნიერნი, რომელთათჳს მტირალ იქმნა მეფე და ბრძანა სწრაფით მოყვანებაჲ მათი ულუმბოთ; ხოლო მოიწივნეს რა კაცნი იგი პატიოსანნი, შეიწყნარნა მეფემან, ვითარცა ანგე-ლოზნი ღმრთისანი და მოხუცთა მათ პატივს ჰსცემდა დიდად და აღუშენებოდა ფრიად მოქალაქობასა მათსა ზედა და ფრიად სარგებელ ეყოფოდა სათნოებათა მათთაგან და ლოცვიდა მათ აღშენებად მონასტერსა ქალაქსა შინა სამეფოთა მათ; რათა აქუნდენ იგინი მახლობელად პალატისა. ხოლო მათ ჰრქუეს მეფესა, ვითარმედ შეუძლებელ არს ესე შორის ქალაქისა მკჳდრ ყოფად და უცხოსა მონასტერსა დაპყრობად, არამედ უკეთუ გნებავს მეფე მახლობლად სადა ქალაქისა სამეფოსა ად-გილსა უდაბნოსა და უვალსა გამოგვისახე მცირე საყოფელი, რათა მუნ დავემკჳდრნეთ და თჳთ მპყრობელობასა თქუენსა ვლოცვიდეთ.

მასვე უკუე ჟამსა პროტოსპატარი[2]) ვინმე თანა წარიყვანა და უბრძანა მოვლად და ძებნად ადგილისა სადაჲ ენებოს. ხოლო იგინი გამოვიდეს და ძიება ჰყვეს და მიემთხჳნეს ლელესა რასმე. რომელსა ერქუა ჰრომანა, ზემოკერძო ადგილსა, რომელსა ოსითენ ეწოდების და ჰპოვეს მუნ წყა-რო კეთილი და მოიქცეს და მიუთხრეს მეფესა, და აჰა ესერა მსწრაფლ თჳთ ქრისტეს მოყუარე მეფე განვიდა ადგილსა მას და მეყსეულად გამოსახა ეკკლესია, სახელსა ზედა წმიდისა მოციქულ-თასა, რამეთუ თჳსითა ხელითა დადვა მეფემან ქვა იგი საფუძვლისა და აღასრულა საქმე იგი შე-ნებისა შჳდ თთუე. ხოლო იგი ანთჳპატი თესალონიკეს მყოფი გარდადგომილ იყო ხელმწიფებისა-

1) სერი, წვეულობა, სადილი ანუ ვახშამი — პატიჟობა:

2) პროტოსპატარიონ, სასახლის მხედართ მთავარი.

გან თჳსისა და სამეფოს შემოსრულ იყო, მოეწონდა მას მეფესა და გჳალად აგო იგი პირჭჳლ-საცე მას წესსა და წარგზავნა თესალონიკედ და ამცნო მას, რათა დიდითა სწრაფითა წარმოღებად სცეს ნაწილნი წმიდისა ილარიონისნი. მოავიდა მთავარი იგი, შევიდა და გამოუცხადა ბრძანება მეფისა თესალონიკელთა და ყოველნივე აღადგინნა ტირილად, ვითარმედ საუნჯისაგან დიდისა და გლეხულ ვიქმნებით, ხმა მაღლად ღაღადებდეს; ვერღა წინა აღმდგომსა განიზრახვიდეს ერი იგი. ხოლო ანთიპატი იგი ლოცვიდა მათ მრავალსა და დაწყნარებად შეყოთისა მისგან ევედრებოდა და ეტყოდა, ვითარმედ შეუძლებელ არს წინა აღმდგომად ბრძანებასა მეფისასა და ძლით უძლო და-მშჳდებად მათდა და შემზადა ლარნაკი მცირე და გამოიყვანნა ღამით ნაწილნი წმიდისა ილა-რიონისნი და დაკრძალნა მცირესა მას შინა ლარნაკსა, მშვენიერითა რათამე და ჭამოთა სულნელე-ბითა აღვსებულნი წარმოსცნა წინაშე მეფისა.

შეიწყნარნა უკჳჱ მეფემან ნაწილნი იგი ნეტარისნი მრავლითა პატივითა და გულს მოდგინე-ბითა სულისათა და ღამესა მას დაიყენა სასუჱნებელსა შინა თჳსსა. ხოლო შუაღამესა ოდენ განე-ღჳძა მეფესა და იყნოსა სულნელება რაჲმე უცხო, რომლისათჳს დამტკიცებით იტყოდა, ვითარმედ არა ოდეს აღსრულ არს საყნოსელთა მისთა ესე ვითარი სულნელებაჲ. და დაკჳრვებული ეძიებდა თუ რაჲმე არს ესე და ჰკითხვიდა წინაშე მდგომელთა მათ, უკეთუ არს რაჲ ესე ვითარი პალატსა შინა და ვითარცა ვერა რაჲ ჰპოვეს სხუა გულისხმა ჰყო მეფემან ვითარმედ პატიოსანთა მათგან ნა-წილთა წმიდისათა გამომავალ არს საკჳრველ იგი სულნელება; ხოლო არა ოდენ მეფემან, არამედ ყოველთავე მეიოთა ქალაქისათა იყნოსეს უცხოსა მისგან საიდუმლოებისა და ადიდებდეს ღმერთსა და ჰნატრიდეს საყუარელსა მას ღმრთისა ნეტარსა ილარიონს.

ინება მეფემან პალატსა შინა სამეფოსა დასხმად სალმრთოთა მათ ნაწილთა წმიდისათა, არა-მედ დაადგრა ჩუჱნებით მართალი იგი და მადლობაჲ მისცა მას და ჰრქუა. «ვითარმედ შეწყნარებულ არს გულსმოდგინებაჲ შენი და ჩუჱნდა მიმართ პატივი შენი შეწირულ წინაშე ღმრთისა; ხოლო პალატსა შინა სამეფოსა, რომელი განიზრახე ყოფა ჩემი, არა სათნო არს ესე, არამედ ახალ შენსა მას შენ მიერ მონასტერსა ბრძანე წარყვანებაჲ ჩემი».

და განთიად ოდენ ცისკარს შესხდეს მეფე და პატრიარხი[1]) ნავთა სამეფოთა მთავართა თანა და თავთა ქალაქისათა და აღიხუნეს ნაწილნი იგი კაცისა ღმრთისანი სულნელებითა და საკმეველებითა და ფსალმუნებითა და გალობითა შევიდეს ტაძარსა მას მთავრისა მის უხორცოთასა მიხაელისსა, რომელშე არს ადგილსა მას სოსთენისასა. გამოვიდეს მიერ უმეტესითა გალობითა და ბრწყი-ნვალითა შესამოსითა აღვიდეს ღელესა მას ჰრომანისასა და აღასრულა მეფემან დღესასწაული დიდე-ბული და ჰყო ღამის თევა. მრავლითა ქებითა და გალობითა სულნელთა თანა და საკმეველთა მრავალ სანთლისათა და სრულ ჰყო სატფურებაჲ ეკლესიისა პატივის მოყუარებით და განწმიდა სა-კურთხეველი ხელითა პატრიარხისათა და მისცა მეფემან ნაწილი რაჲმე ნაწილთაგან წმიდათა მოცი-ქულთასაჲ და დასხმად ქუეშე საკურთხეველსა უბრძანა თთუესა ნოემბერსა ლ.

შემდგომად განწმედისა მის ეკლესიისა მიიღო მეფემან პატიოსანი იგი ლარნაკი სადა იგი მდებარე იყვნეს სამღდელონი იგი ნაწილნი ნეტარისა ილარიონისნი, ლამპრებითა მრავლითა და

---

1) დროსა მას შინა პატრიარხად კონსტანტინოპოლისა იყო წმ. ფოტი (857—867—877—886 წ.), რომ-ლისა მართებლობისა დროსა შინა იყო დარღუევა ლათინთა მიერ ერთობისა სარწმუნოებისასა და განდგომილება მათ სამოციქულო მსოფლიო ეკლესიისაგან.

ფსალმუნებითა ფრიადითა ღუთის მსახურებითა დასხნა სარწმუნოებით, რამეთუ თჳთ მათ ხელითა სამეფოთა არწმუნა ტჳრთუა მისი და ორთა მათ ძეთა ლეონს და ალექსანდრეს უბრძანა პყრობაჲ მისი ამიერ და იმიერ და ესრეთ მრავლითა პატივითა დაკრძალა იგი და განაწესა სამთა კანდელთა დაკიდება მას ზედა, რათა სამარადისოდ ენთებოდენ, ეგრეცა ექუსთა კანდელთა ბრძანა დაკიდება წინაშე საკურთხეველსა. და მათ ყოველთა თჳს ამცნო, რათა დაუკლებელად ენთებოდინ. რომლისა თჳსცა ყოველსა თითოსა განუწესა, რათა მიეცემოდის პალატით ათორმეტი დრაჰკანი[1] სასანთლედ და ორი პური შესაწირავისა თჳთოეულსა დღესა, რათა წმიდა იგი მსხუერპლი სამარადისოდ აღესრულებოდის შენდობისათჳს ცოდვათა მისთასა.

ხოლო მონაზონთა მათ მონასტრისათა ორი ლიტრა ოქრო საჩოხედ, რათა მიეცემოდის იგი თჳთ დღესა სატფურებისა ეკკლესიისასა; ხოლო გარემოს მონასტრისა ტყენი და სამეფოსა ქალაქსა შინა მეტოქნი გამოსაზრდელად მათდა უბოძნა, ეგრეთცა გუალად ბარძიმ ფეშხუმნი პატიოსანნი შემსგავსებულნი მეფობისა მისისანი თჳსითა ხელითა დადგნა ზედა საკურთხეველსა, ესრეთ რა უკუჱ აღასრულეს ბრწყინუალედ ენკენია და განახლებაჲ ეკკლესიისა და დასხმა პატიოსანთა მათ ნაწილთა წმიდისა ილარიონისათა მეფემან და ორთა ძეთა მისთა პატრიარხისა თანა ქუალად იქცეს პალატადვე.

ხოლო ღმერთი იგი, რომელი მდიდარ არს წყალობითა, მიერითგან და ვიდრე დღესამომდე უხუჱბით და უშურველად აღმოუცენებს წყაროსა კურნებათასა და მდინარესა ნიშთა და სასწაულთასა ყოველთავე, რომელნი სარწმუნოებით მოუხდებიან წმიდასა მას სამარხოსა ძუალთა მისთასა.

ეფთჳმიოს უკუჱ ვინმე ქართუჱლთ მონაზონმან დაყუდებულმან და სათნოებით დიდად განსთქმულმან მიწერა მეფისა ესრეთ: «გიხაროდენ შენ ჴოი მეფე! რამეთუ ჰპოვე აწ დიდი მადლი, ვითარცა მე ღირსსა ამას საღმრთოსა მიერ გამოცხადებისა გულსავსებით მეუწყა. რამეთუ ვიხილე მე ჩუჱნებასა შინა ღამისასა სახმილი საშინელი, დიდი და საშინელად აღტყინებული ადგილსა რასამე შენსა და წყუდიადსა, რომელი სასტიკად მგზებარეობითა თჳსითა აღუტყევებდა და ამაღლდებოდა ზე ჰაერთა შინა ალსა მძაფრსა სახმილისასა. ხოლო ცეცხლისა მისგან გამოვიდოდა ოხრა და ხმა ბოროტი კნინდა და განლებადმდე ქუჱყანისა, რომლისაგან შეძრწუნებულ ვიქმენ მე ფრიად და ვთქუ ვაჲმე, ვისდამე გლახ უბადრუკისა განმზადებულ არს ესე და აჰა ესერა მოვიდა ჩემდა მშუჱნიერი მოსილი სამოსლითა სპეტაკითა და ხილვითა საშინელი და მრქუა მე, ვითარმედ ბასილი მეფემან აღაგზნა ესე ცოდვათა მიერ თჳსთა; ხოლო მე არარაჲ მესმა იწყლა სალმობიერად სული ჩემი და მხურვალეთა მიერ ცრემლთა აღვსებული ვტიროდი მწარედ და მან მრქუა მე, ნუ მწუხარე ხარ, რამეთუ ჰპოვა მადლი მეფემან დიდი შემწე და მეოხი სულისაჲ, რომელმან დაშრიტოს ალი იგი, მხურვალე ესე არს ილარიონ ქართუჱლი, რომელი უწინარეს მცირედთა დღეთა აღმოიყუანა თესალონიკით და საყდართა ზედა წმიდათა მოციქულთასა ახლად აღშენებულსა მის მიერ მონასტერსა აღიყუანა. მცირედ უკუჱ სულგრძელ იქმენ და იხილო თუ ვითარ დაშრტეს სახმილი ეგე და ალი მისი დავსებულ იქმნეს. და აჰა ესერა მასვე ჟამსა მოვიდა ვინმე მოხუცებული მოსილი სამოსლითა სამღუდელოთა და ხელთა მისთა აქუნდა ჭურჭელი რაჲმე დიდი აღსავსე წყლითა, რომელი იგი დაასხა ზედა სახმილსა მას და მეყსეულად დაშრტა ცეცხლი იგი

---

1) დრაჰკანი δραχμή, ბერძნული ფული, რომელიც ეხწორება აწინდელს რუსულს 26 კოპეიკს.

და აღი სახუმილისა მას მძაფრისა დაავსო მრავლითა კადნიერებითა, ხოლო ადგილსა მას ტე-ხილისასა დაშთეს მცირედნი რაიმე ნაკუერცხალნი, კუალად მრქუა მე, რომელი იგი იტყოდა ჩემ-თანა, ესილე თუ ყოვარ დაშრეტილ იქმნა საჴმილი იგი საშინელი და განსაკრთომელი, ვედრე-ბითა და შეოხებითა ილარიონ კაცისა ღმრთისათა, ამიერითგან უკუე ბასილის ზედა არს გინათუ სრულიად დაშრეტას დაშთომილთა მათ ნაკუერცხალთა ანუ არა კუალად აღდგინებად მის საჴ-მილისასა.

აწ უკუე ქრისტეს მოყუარეო მეფეო, იხარებდ და მხიარულ იყავ მადლთა მათ ღმრთისათა, ქუელის მოქმედებად ისწრაფე, მეფე ისწრაფე სრულიად დავსებად და განქარვებად დაშთომილთა მათ მცირეთა ნაკუერცხალთა.

ხოლო მათი დაშრეტა იქმნეს კეთილის ყოფითა მოქენეთათა და შენდობითა ჩუენთა მონათათა სიწმიდითა ხორცთათა და ცრემლით ვედრებითა ღმრთისათა და სხუათა მით სათნოებითა მწყობრითა და შესმინნა უფალმან ქუეყანის მპყრობელობასა თქუენსა მიღებად კეთილთა მათ ზედა.

მიიღო რა მეფემან ეპისტოლე ესე, აღვსებულ იქმნა სიხარულითა ფრიადითა და მრავლითა ვედრებითა და იწყო ზედას ზედ მისლვად მონასტრად წმიდისა ილარიონისა და მრავლითა მოღუაწებითა და სურვილითა ამბორს უყოფნ ლარნაკსა მას წმიდათა ნაწილთა მისთასა და შეოხად და შემამდგომელად ღმრთისა მიმართ მისთჳს და შვილთა მისთათჳს, წმიდასა მას სახელ სდებდა.

და აღაშენა სენაკი სამონაზონო მონასტერსა მას წმიდასა. დადგა მას შინა ტახტი და საგე-ბელი და დადვა მონასტერსა მას შინა წმიდა სახარება და სამოციქულო. მიერიდგან უკუე ალვიდის რა მუნ დაჰყვის მუნ ორი გინა სამი დღე, ესრეთ მხურვალე იყო და მოსურნე ქრისტეს მოყუარე იგი მეფე ღმრთისა მიმართ სარწმუნოებისა და წმიდათა სიყუარულსა.

ხოლო ესე არს ცხოვრება მამისა ჩუენისა წმიდისა ილარიონისი. ესე არს მოქალაქობა კაცისა მის საყუარელისა და სიმსნე ახოვნებისა მისისა და მოღუაწებაჲ, რომელი აჩუენა მან ქუეყანასა ზედა, რომელი ქებითაცა შესხმისათა პატივცემულ იქმნა ბრძანებითა ბასილი მეფისათა, ბასილის მიერ მონაზონისა, რომელი დიდად განთქმულ იყო და ბრწყინვალე სიბრძნითა.

არამედ იძლევის ყოველივე სიტყუა შესხმისა სათნოებათა თჳს წმიდათასა, რამეთუ ქება მათი არს თავადისა ღმრთისა მიერ, რომელსა ჰშუენის ყოველი დიდება პატივი და თაყუანის ცემა აწ და მარადის და უკუნისამდე.

ႼႫ. ႫႭႼႠႫႤ ႢႭႡႰႭႬ (ႫႨႵႤႪ).

СВ. МУЧЕНИКЪ ГОНРОБЪ (МИХАИЛЪ).

თთუესა ნოემბერსა (იზ დღესა), წამება წმიდისა მოწამისა გობრონისა, რომელი განიყუანეს ყუელისციხით. მე სტეფანე მტბევარ ეპისკოპოზმან დავჰწერე ბრძანებითა აშოტ ერისთავთა-ერისთავისაჲთა.

მზეობს მისაღ, ვარსკულავებნ მოყუასნი.
სფერასა ზედა ვნებისასა ბრწყინვალედ.
სადა სჯულ ქრისტე, სიბრძნე ღმრთისა მამისა.
ეჰა საკჳრველო, საიდუმლო წყალობის.
ვითარ მონანი, ზიარ იქმნნეს უფლისა.

თქმული ნიკოლაოზ ცფილელის მიერ.

ჩუეულებაჲ აქუს განგებასა ღმრთისა, სწავლად გონებასა ზედა, სწავლად დაბადებულთა მისთასა, ვითარცა იყო იოსებ და ყოველნი მამათ მთავარნი თჳთეულად გამოიცადნეს მსგავსად ძალისა ჩუენისა, ვითარცა იტყჳს იობ: «ნეტარ არს კაცი, რომელსა ამხილა უფალმან და სწავლასა ყოვლისა მპყრობელისასა ნუ განიშორებ, რამეთუ მან ალმის და კუალად აგის». და სოლომონ იტყჳს «შვილო უკეთუ მოხუალ მონებად ღმრთისა, თავი შენი განუმზადე განსაცდელსა» და კუალად «შვილნი, რომელნი უყუარან უფალსა, ჰსწავლის და ჰტანჯჳს» და მოციქული იტყჳს «სრულთათჳს არს მტკიცე იგი საზრდელი», რომელნი სწავლასა ღმრთისასა მადლობით შეწყნარებად ღირს იქმნნეს და ცოდუისა რისხჳთა გულის წყრომისა მისისათა ჩუენებად ძიდი მისი».

რომელ დაუთმენიეს მართლითა სულგრძელებითა მიგებად უსჯულოთა უკეთურებისაებრ მათისა, ვითარცა იტყჳს დავით. «ამაღლდი მსაჯულო სიმართლისაო და მიაგე მისაგებელი ამპარტავანთა». და პავლე იტყჳს «ამისთჳს მოიწიოს რისხჳა ღმრთისა ნაშობთა ზედა ურჩებისათა», ვითარცა დასაბამსა მშჳდობისასა ნოეს ზედა წარწყმედასა ამპარტავანთა კაცთასა, რომელნი ხატად ღმრთისა დაბადებულ იყვნეს, აგებულებაჲ ღმრთისა ვერ ესწავა უმადლოთა, მათ ნათესავთა და მსგავსება მთავრობისა თჳსისა ვერ გულის ხმა ყვეს, რომელთა ხატი შემოქმედისა ღმრთისა შეურაცხ-ჰყუეს და დამდაბლდეს და ემსგავსნეს ძლეულსა მას ბუნებასა დედათასაჲ, რომლისა ურჩებითა სიკუდილი შემოხდაჲ, ვითარცა პავლე იტყჳს.

ადამ არა სცთა, ხოლო დედაკაცი იგი სცთა და ცოდვაჲ შეა ნაშობთა მათ შერეულთა გარდარეულითაჲ მით უშუერითა ცოდჳთა განარისხეს ღმერთი და შეანანეს კაცი არა ეყუნა დათმენად მიუწთომელი მოწყალეებაჲ, რომლისათჳს განახუნა საქანელნი წყალთანი და წარწყმიდნა ყოველნი წყლით რღუნითა. ხოლო ნეტარისა ნოეს მიერ დაუშთა თესლი მჳდრობისა სოფელსა, ესრეთვე ნერგთა მათ წყევისათა თესლთა სიმწარისათა მოხსენებად სამძღვრთა სოდომელთა ლოთისა ზე მარილისა, უწესოთა შერევითა და არა დაუტევეს ადგილი წყალობისაჲ, რომელთა ზედა აწჳმა უფალმან ცეცხლი და წუნწუბა და გარესკნელითაჲ მით ძჳრითა წარწყმედისათა აღიხოცნეს იგინი და კუალად დედაკაცმან მან უსახურმან იეზაბელ გარდამატა უსჯულოებაჲ, რომლითა ელიას ეპატიჟა შურითა საღმრთოჲსათა ცათა შეკურად და სიყმილი შემოართვაჲ, იერუსალიმსა ზედა ქვა სიკუდილი სოფლად შემოიღო, რომლისათჳს ელია იტყჳს «რაჲ ძეს ჩემი და სახლისა მის აქაბისი».

აქუნდა მას ურჩებისა მისთჳს იეზაბელისა ნაყოფი იგი უწყმრებისა ამისთჳს სიკუდილსა ბო-

როტსა მიეცა იგი და (ურნეთაგან[1]) ცხენთასა განიჭრნეს ხორცნი მისნი და მას ზედა აღესრულა წყრილი იგი, ვითარმედ «უგუნური იგი რისხჳამან მოკლის». ხოლო ვინათგან წყლით რღუნა აღიზექნდა და ცეცხლით მოწჳა ზეგარდამო დაეცაჲ და მიერიდგან მახჳლი განეწყსა ღჳთისა მიერ შურის საგებელად უკეთურებასა კაცთასა, ვითარცა ისაია იტყჳს «უკეთუ ისმინოთ ჩემი, კეთილსაჲ ქუეყანისასა ჰსჭამდეთ, ხოლო უკეთუ არა ისმინოთ, მახჳლმან შეგჭამნეს თქუენ».

და რომელნა ჟამად შეემთხჳვნეს განსაცდელნი იერუსალიმსა ცოდჳსა მიდრეკითა. ესე მცორედ მოიხსენეთ, ვითარცა თქუა დავით, «მოვიხსენენ მე დღენი პირუშელნი და ვიტყოდი ყოველთა მიმართ მცნებათა შენთა». რათა მოხსენებითა პირუშელთა მათ საქმეთათა მოსრული და მომავალი სამართალი ღჳთისა მეცნიერთა თჳს კრძალულ იყოს და ორივე სახე კეთილისა და ბოროტისა ნათესავთა მომავალთა მიეთხრას, რათა სხჳათა შემთხუჳვათა გამოცდილ იპოვნენ.

ვითარცა თქუა მოსე, «დავსდებ თქუენ ზედა კურთხევასა კეთილისათჳს, რამეთუ ღჳთივ-მოქმედებულთა მიერ სარწმუნოთა მეტყუელთა სულისა მიერ წმიდისა სწავლულთა მოსწავებულ არს ღმერთი მართლ-მსაჯულად ჭურთა მათ ზედა წყალობისათა და სიტკბოებისათა დაცემულთა ზედა სასტიკებითა»; რათა ოდეს იხილონ ჭეშმარიტთა მათ თაყუანის მცემელთა ნაყოფი იგი სიმართლისა წყალობისა ღჳთისა მოსავ იყუნენ და მოთმინებით მოელოდინ სასყიდლისა კუალად-გებასა და კუალად ოდეს ესმას ცრუთა სიმართლისა სასჯელი. ღჳთისა პატივსა შეეშინოს და დაუტეოს უკეთურებაჲ და სინანულად მოიწრაფოს, ვითარცა ნინეველთა და განერნენ დაქცევისაგან სულისა და ხორცთასა.

. ესრეთვე ჰსცოდჳა დიდმან სახლმან სომხითისამან, ვითარცა თქუა იერემია წინასწარმეტყუელმან, გოდებათა შინა მისთა სიტყჳთა გმობისათა «შეაწუხეს სული წმიდა და საქმითა ბილწებისათა გარდარეულად განარისხეს შემოქმედი თჳსი», რომლისათჳს მსგავსად ურჯულოებისა მათისა მოიწია რისხჳაჲ ღჳთისა დადგრომადი.

და მისცა იგი მახჳლსა ბოროტსა და ტყუეობასა საწყალსა და სალმობასა სიყმილისასა განმამრუდებელსა და სერასა სიკუდილისასა უწყალოსა, რომელთა მოღვეელ არავინ იყო და დაეცნეს, ვითარცა ხენი ქუეყანასა, ვითარცა იტყჳს ისაია წინასწარმეტყუელი. «არა თუმცა უფალმან ყოვლისა, უმჯობეს იყო მათდა, უკეთუმცაჲ გზა იგი ჭეშმარიტებისა ეცნავე არა ვიდრე ცნობისა და კუალად უკუნ ქცევასა». რამეთუ მოციქულთა მიერ ქადაგებული მართლმადიდებლობისა იგი სარწმუნოებაჲ წმიდისა კათოლიკე ეკკლესიისა განაგდეს და მოძღუართა მიერ წმიდათა კრებათა ღჳთივ სულიერთა განწესებული კანონი საეკკლესიო შეურაცხ ჰყუეს.

ამისთჳს ძირი იგი სიმწარისა დაენერგა მათ შორის და ღუარძლი იგი სიბოროტისა აღმოსცენდა და ცოდჳა იგი წჳალებისა აღორძნდაჲ და ნაყოფი იგი წარწყმედისა გარდაემატა მათ ზედა, რამეთუ მიიწია მათ ზედა, რამეთუ მიწა იგი სომხითისა ამპარტავან და მკჳდრნი მისნი ცუდად მზუაობარ, ასგარ, ლაღ და ცოდჳის მოყუარე, ამპარტავან უწყალო, უუარულ და ყოვლითა უკეთურებითა სავსე, რომელსა შინა არა იპოვა თავისა მისადრეკელი ქრისტესი, რომლითათჳს ქრისტე ცუდად მოკუდაჲ.

. . . და ესე არს საზღუარი მისი და სახელები ხევთა მისთა: ვანდი, ამორნა, ალაპურისი, კალკოიტნი, ჭაკატი, გოგოვიტი ორი ხევი, შარული, ასურაგანი ათორმეტი ხევი, ვაჲძორი ოთხი ხევი, დაფინ, ადაშტი სამი ხევი, გელაქუნას ოთხი ხევი, სივნიეთი ათი ხევი, ტაშირი და კაქფაქარი.

ესე ოთხმეოცდა შჳდი ხევი მოოხრდა პირისაგან უფლისა, ძჳრისაგან ცოდჳათა მათთასა, ამისთჳს, რამეთუ არა იპოვა ამათ ხელთა შინა საუდარი მართლმადიდებელთა ეპისკოპოსთა, არცა

1) ტარტ. ცხენის ფეხის გული, ოდესმე ნიჭინაფს ცხენის ნალსა.

მონასტერი მართლმადიდებელთა, მორწმუნეთა მონაზონთა, ვითარცა აბრაამ ჰკითხავს ღმერთსა. «უკეთუ იყვნენ ხუთნი მართალნი, წარსწყმიდოა ქალაქი იგი». და თქუა უფალმან «არა». და იტყჳს «ვინ წმიდა იყო და წარწყმდა, ანუ სადა ჭეშმარიტნი ძირითურთ აღიფხურნეს», თუ სადამე იტყჳს მსგავსად სიტყჳსა მის, რომელი ჰრქუა უფალმან ელის. «არღარა ვხოცო კაცი შენი საკურთხეველისაგან ჩემისა, რათა ხედვიდეს და ეხუწბოდის და რათა ესენიცა ხედვიდენ და ეხუწბოდის, ამათ ქუწყანათა ზედა განეწყო უფალი რისხჳთა გულის წყრომისა მისისათა». და მიშუებითა ღმრთისათა აღიძრა მეფე სარკინოზთ სახელით აბულყასიმ ძე აბულსაჯისი ამირისა და უფალი სპარსეთისა, რომელსა ჰმონებდა სამოცი ქალაქი დიდ დიდი და შჳდნი მეფენი მორჩილებდეს ძლიერნი.

ესენი აღჭურა ერითა მრავლითა კაცებითა რჩეულითა, რომელთა ჰქუანდა ათასეული და ბევრეული, შევიდა ქალაქსა დჳნისსა [1]) და ოხრა გულის წყრომისა მისისა მოასწავებდა ოხრებასა სომხითისასა, ვითარცა ნინეველთა დაქცევასა და რათამცა შეინანეს ამათცა. ხოლო გულნი მათნი განფიცხებულ იყვნეს, ვითარცა რვალი [2]) და დაკინებულ, ვითარცა სამეარო [3]), რამეთუ ცოდუა წყალობისა მათისა დაწერილ იყო ფიცარსა მას რკინისასა, ფრჩხილითა ანდამატისათა.

ვითარცა იერემია იტყჳს. «ამისთჳს ვერ ეძლო მოქცევად, რამეთუ ემსგავსა სახელი იგი სომხითისა კაცსა მას უგუნურსა, რომელმან დადვაჲ საფუძუელსა ზედა სავთურებისასა და ქჳშასა და წვლილებისასა და ვითარ აღდგეს გუწითებანი დაეცა და იყო დაცემა მისი დიდ ფრიად». ვითარცა იობ იტყჳს «მე ვიხილენ უგუნურნი იგი, რომელთა ძირნი არა დაებნეს, არამედ მეყუსეულად შეიჭამა როჭიკი [4]) მათი და განეშორნეს ძენი მათნი ცხოვრებისაგან», რამეთუ მძლავრებაჲ მათი და ხელმწიფებისა მათისა სულგრძელებაჲ გამოსწოვდა ძალსა მათსა.

რამეთუ ესე არს ჩუწულებაჲ მათი ჲორჭუდლად ხარკნი იგი თანანადებნი ძებნნეს, ძლუწნი და ნიჭნი გაცეტთა მათთათჳს, რამეთუ მოხარკე მისსა იყვნეს. მერმე წინა ჟამისა ბეგარანი სთხოვნეს და უცალოებისათჳს ამბავად იტყჳან დაქცევასა თჳსსა ასწრაფებენ და ესრეთ მანქანებით დაატალიერებენ საფასეთა მათთაგან, რათა ადვილად მძლე ექმნას რაჲცა იყო ესრეთ.

და ვითარ მოსძლევდა სარკინოზი იგი და არა იპოვა ღონე წინა აღმდგომისა სომხეთა მეფისა [5]) არცა განრინებისა, რამეთუ ღმერთსა განეხეთქაჲ მეფობაჲ იგი მისი. მაშინ მიივლტოდა იგი მთათა ზედა აფხაზეთისათა, რომელი იგი უკანასკნელ სიკუდილსა ვერ განერა, ხოლო ხელწიფე იგი შეუდგა მას ძიებად სასჯელსა სიკუდილისასა, მრისხანებითა დიდითა.

და მოვიდეს იგინი ციხესა მას უჳწლისასა [6]) გურგენ ერისთავთა ერისთჳსა, რომელსა შისა

---

1) დვნი იყო სატახტო, ანუ დედა ქალაქი სომეხთა მეფეთა.

2) რვალი სპილენძი.

3) სამეარო — ცა, ზემოსაცხოვრებელი, უმაღლესი მთისა.

4) როჭიკი — სარჩოქარი, ჯამაგირი — ფასი.

5) დროსა შინა ამისასა, სომეხთა მეფე იყო უღები, აფაზაკი, მრუშე და სხუათა ცუდთა ზნეობითა სავსე ხუმბათ, რომელმან დაამხო სრულიად სომხეთი და საქართუელოცა და რომელმან განგებითა ღუთისათა, უმდეგ მიიღო ღირსებული სიკუდილი — აბულ ყასიმისგან — ბრძანებითა რომლისათა, ჩამოკიდულ იქმნა ძელსა ზედა გაფუყვებული. ნახე ქართლის ცხოვრება გ. 195. მეფე ადარნასე II.

6) ფრიად განთქმული და უმაგრესი ციხე უჳწლისა, აღშენებულ იყო სამცხეს, ჯავის წყლის მარცხნივ ნაპირსა ზედა, რომელიც ერთჳს მტკუარსა მარცხნივ მხარეს. ციხე ესე ეკუთნოდა გურგენს, ერისთავთ-ერისთავსა რომელსა შინა ჰსცხოვრებდა იგი სახლობითურთ. ციხე ესე აწ აოხრებულ არს, რომლისა შენობანი და ნაქცევნი ახალციხის საზღვარსა შინა ინახვებიან. დროსა შინა წმ. გობრონისა ციხე ესე საქართუელოს ეკუთნოდა.

იყვნეს აზნაურნი წარჩინებულნი და სასატრელი მოწამე ქრისტესი გობრონ მათთანა. მოვიდეს და მიადგეს ციხესა მას ყუჱლისასა, გარე შეადგეს კარვები იგი მათი, ვითარცა თოვლი, რომელნი ხუთისა სოფლისა საზღვართა და ოდენ ეტივნეს იწროებითა.

და საბელნი იგი კარვებისა მათისა განეთხზნა ურთი ერთას, რამეთუ ესე იყო ჩუჱულებაჲ დადგრომისა მათისა ნათესავთა მათ საძაგელთა უღმრთოთა ფიცხლად მოისართა, რომელნი ჭამდეს ძაღლთა, თაგჳსა, კაცსა და ყოველსა არა წმიდასა და ესრეთ განემზადნეს ბრძოლად ფილაკავნებითა მრავლითა და სიმრავლე ტყორცებულთა მათ ისართა შეიპყრობდა ჰაერსა მზისასა, რომელსა აქუნდა ასეული ტჳრთი აქლემისა ისარიოდენ და ეგრეთვე ჰოროლი.

და ბრძოლასა მას ფიცხელსა მხნე იქმნნეს ციხოვანნი იგი და ჰხოცდეს მბრძოლთა მათ და ჰყრიდეს ხორცთა მათთა, ვითარცა სკორესა ქუეყანასა, ხოლო მათ ყოველთა უწინარეს იპოვა სიმხნიოა ნეტარი გობრონ და ძალი ბრძოლისა მისისა ყოველსა მას სიმრავლესა ზედა საცნაურ იყო.

და სახელი იცვალ, ვითარცა ყოველთა წმიდათა, ვითარცა პეტრეს კლდე და სავლეს პავლე, ამას ეწოდა პირუელად მიქელ და მერმე გობრონ, რომელი ესმინა მეფესა მას და დაესწავა სიტყუად გობრონ და სასმენელთა ეოცებოდა და გულსა გამოიწერა, რამეთუ ტრფიალებითა ძლიერად ბრძოლისა და ახოვნებისათჳს მისისა აღიშერა სარწმუნოებისა მისისა ქრისტეანობაჲ და ოდესმე გამოუტევნიან სიმრავლენი იგი ზღუარსა არტაონისასა და, რომელნი პოვნიან იავისა მკრებელნი და მსხუერტელნი ყანობირისა მათისანი, რომელნი შიმშილისაგან შიშსა სიკუდილისასა შეურაცხჰყოფდეს; შეკრბნიან მახლობლად ციხესა მას, ვითარცა ცხოვარნი საჩუენებელად მათდა და დაჭრნიან ხორცნი მათნი და სისხლი იგი უბრალო, ვითარცა მსხუერპლი სულნელი შეიწირვოდეს ღუთისა, ვითარცა სისხლი იგი აბელის მართლისა, რომელთა იგი რიცხჳ მათი ღმერთმან უწყის მხოლომან და ურიცხუნი იგი ერნი მართლმადიდებელთანი აჭარას და შავშეთს შეწყუდეულ იყვნეს, რომელნი ვითარცა მკალნი მოსჭამდეს ფურცელსა ხეთასა და მწუანვილოვანსა ქუეყანისასა.

მას ჟამსა იქმნა შავშეთი ბაკ [1]) მხეც შეუვალ, რამეთუ ეგოდენნი იგი ნათესავნი მახლობელად დგეს, ვითარ სადილობისა გზა ოდენ, რომელთა ქუეყანა ვერ იტევდა. ღმერთმან არა აუფლა შთასვლად მას შინა, მადლითაჲ დაბალთა უდაბნოთთა და ლოცვთა წმიდათათა, რომელთა სათნოებანი მათნი კეთილნი, ვითარცა სუეტნი ცათანი განმტკიცებულ არიან და ვითარცა ზღუდენი რაზმაილისნი წინა აღუდგეს.

ხოლო ხელმწიფე იგი ჰბრძოდა ციხესა მას ოცდა რვა დღე და ნაშაკნი შეუხდეს, რომელთა გამოუხდის ნეტარი გობრონ და განდევნის და ძლევისა მისგან, უმეტეს განაკჳრვნა ყოველნი და ვითარ არა იყო შეწევნა არცა წინა აღდგომა, საფიცი ითხოვეს, რამეთუ ღმერთმან განიკჳნა იგინი.

ესრეთ გამოიყუანნა იგინი და განუყუანა კაცთა თჳსთა რიცხჳთ ვითარ ორასნი ოდენ, ხოლო ნეტარისა გობრონისა ამცნო უმეტეს ყოველთასა კრძალვით პყრობაჲ და ესრეთ წარემართა და მეზავრ რაჲთამე აშინებნ და აქადებნ სიკუდილსა და რომელთა მიავლინებნ მისა და აღუთქუამნ კეთილთა და ესრეთ აიძულებნ წინა დაცუეთად და დატევებად ქრისტესა.

ხოლო ნეტარსა გობრონს შეემსჭუალნეს ხორცნი თჳსნი შიშსა ღუთისასა და განუმზადა თავი თჳსი ქრისტესითჳს სატანჯველად და სიკუდილსა დათმენად, ვითარცა ქრისტემან სიკუდილი

1) ბაკ შემოღობილი ადგილი. ქუეყანა შავშეთისა, მაღალი და გარემორტყმული უმაღლესითა მთებითა, მტკუერის ხეობის მარცხნივ მხარეს ინახოდა, ჩამოუდიოდა მდინარე შავშეთისა, რომელიც ერთჳს ჭოროხს მარცხნივ — ნაწილი იყო სამცხე სააթაბაგოსი.

დაიმინა ყოველთათჳს და მოციქულისა სიტყჳსა ეტყჳნ მათ. «ცხოვრებაჲ ჩემდა ქრისტე არს და სიკუდილი შესაძინებელ» და მოიწინნეს და რაჲვდენნი უბრალონი სისხლნი დაითხინნეს მათგან აღრაცხუად ვინ შეუძლოს. ხოლო მეფე იგი სუმბათ უკუნ ყიდოდა კუალად თჳსსავე ქრისტეანსა, შემდგომად მარტჳრობისა წმიდისა გობრონისა, ვითარ სხუა ღონე ვერა იპოვა, შევიდა იგი ციხესა კაპოეტისასა, რომელი იგი უბრძნეს ითქმოდა, ყოველთა კაცთა მის ჟამისათა და ვითარცა შეწევნა ღმრთისა განაშორა მისგან, ღონე ყოველი დაელია და ვითარცა გამოუხდელი შეეწყუდა და მისთანა ერი მრავალი. ეგრეთვე სახედ მოადგა მასცა ციხესა და ბრძოლისა მათისა შემდგომად გამოიღო და ყოველნი მთავარნი დიდნი სომხითისანი და აზნაურნი ტყუე ჰყუნა.

და მეფე იგი მრავლისა ტანჯუსა შემდგომად მოკლა და თავ მოკუეთილი ჩამოჰკიდა ძელსა, საშუალ ქალაქსა დჳნისასა. თქუენ თუ ვინმე უმეცართაგანმან განკითხვათათჳს საღმრთოთა; რომელთა არა იციან სწავლა წიგნისა, არცა ძალი ღმრთისა, თუ ვითარ ამათ ნათესავთა ქრისტიანეთა, უსჯულოთა ესოდენი მძლავრობაჲ მძლავრობისა და ფართოებაჲ შჳბისა დაუმჳრიეს, უფრო რაჲმე ფლობაჲ სასოებისა, ანუ სულგრძელებისა ღმრთისა თავს უდებიეს დათმენად.

ესე ზრახუა ნუ იყოფინ, არამედ ვითარცა პავლე იტყჳს. «რაჲ სწორება არს ნათლისა და ბნელისა, ანუ რაჲ სწორება არს ბელიარისა ქრისტეს თანა, ანუ რაჲ ნაწილი უც ურწმუნოსა მორწმუნისა თანა» და ღმერთი იტყჳს. «უკეთუ ვინმე არა იშუს მეორედ, ვერ ხელმწიფების ხილვად სასუფეველი ღმრთისა, და უკეთუ არა სჭამოთ ჴორცი ძისა კაცისა და სუათ სისხლი მისი, არა გაქუნდესთ ცხოვრებაჲ თავთა თქუენთა».

და კუალად, «რომელი ურჩ იყოს ძისა, მამაცა არა ჰრწამს, არა იხილოს მან ცხოვრებაჲ საუკუნო, არამედ რისხუა ღმრთისა დადგრომილ არს მის ზედა». აწ ვინა აქუნდა სასოება სულთა ცხოვრებისა წარწყმედულთა მათ, რომელთათჳს სიტყუა ჯუარისა სიცოფე არს, რომელთა ღმერთ მუცელი არს დიდება მათი სირცხჳლსა შინა მათსა. და ესაია იტყჳს. «ვინ ცნა გონებაჲ ღმრთისა, ანუ ვინ თანა მზრახუალ ეყო მას». საიდუმლო ცხოვრებისაჲ სიბრძნითა დამბადებელისაჲთა განმზადებულ არს სამწყსოთა მათთჳს ქრისტესთა და ეკლესიათა ღმრთისათა, ვითარცა სახედ ცხოვარნი თუ ვისმე ედგენ მრავლად არა მოიბნენან მათ თჳს ძაღლნიცა მცველად, რათა არა ოდესმე აღსაცრელ იყუნენ მგელთაგან; ეგრეთვე ესენი, ვითარცა ძაღლნი ძნელნი მოცულ არნ მცველად ცხოვართა მათთჳს ქრისტესთა და იერუსალიმი ქალაქი იგი სიწმიდისა მეფისა დიდისა, რომლისა თქუა მოსე «თუალნი უფლისანი მას ზედა ჰგიან მარადის დასაბამიდგან და უკუნისამდე»; ესე დამშენებულ არს შორის უდაბნოთა ვრცელთა, რომელთა შორის, დამკჳდრებულ არიან კაცნი მხეცისა ბუნებისანი მტაცებელნი, რომელთა სახლი არს და ცხოვრება აქლემისაჲ ზურგი ნათესავნი ურიცხუნი, რომელთათჳს ვითარცა ძაღლნი მბრძოლნი არნ მხეცთა მათ ველურთა, ვითარცა ეკლესიანი ღმრთისანი მჴედრობითი ეგნენ, რომელთა ზედა მრავალნი ძჳრნი და სამწყსონი ქრისტესნი მეუდროებით ისწავებოდეს ღმრთის მსახურებისა,

და არა ბრძოლასა, ვითარცა წინასწარმეტყუელი იტყჳს. «დასჭრიდენ მახჳლებსა მათსა მანგლად და ლახურებსა მათსა სახნისად და არღარა ისწავებდენ მერმე ბრძოლასა, ვითარცა აწ ყოვლადვე არა ეკადრების ქრისტეანეთა აუგად მახჳლისა მათ შორის და არცა მხედარი აღკაზმულად ცხენსა» და ამისა შემდგომად ესაია იტყჳს. «მაშინ ძოვდენ მგელნი კრავთა თანა და ვეფხი განისუენებდეს თიკანთა თანა, ხბო და კურო და ლომი ერთად ძოვდენ». მგლად და ვეფხად სიბოროტისა მათისა მძჳნვარებასა იტყჳს მხეცის სახედ მოსწრაფედ დათხევასა სისხლისა და ლომად მძჳნვარებასა მათ

მაისა მთავრობასა იტყჳს დანიილის ჩუჱნებითა ხილვასა მას მხეცთასა, დათუჱდ მოასწავებს სპარსთა მეფობასა ბაბილონს და ლომად სარკინოზთა მეფობასა ბაღდადს ბაბილოვნისას.

და მწუჱალებელთასა იტყჳს, რომელნი მდუმრიად აჩუჱნებენ და შინაგან მგელ, ვითარცა თქუა უფალმან, მაშინ დაადგინნეს თავანნი მარცხენით მისსა, რომელთა ჭრქუას წარვედით წყეულნო ცეცხლსა მას საუკუნოსა, რომელი განმზადებულ არს ეშმაკისათჳს და მსახურთა მისთათჳს და კრავად ჭეშმარიტნი სამწყსონი ქრისტესნი და ხბოდ უმანკოებაჲ იგი და გურო წმიდათავე პირუტყუთაგანი არს და სარქუნელი იგი ძლევა ჯუარისა მტერთა მიმართ.

და ორნი იგი რქანი სარწმუნოება განსრულებული საქმეთაგან კეთილთა, მსგავსად ორთა მათ დანაკთა სასარკპისათა და ნოეცა მოასწავა სარწმუნოება ეკკლესიისა კიდობანსა მას შინა შეუყვანებად შჳდ შჳდი წმიდათაგანი და ორ ორი არა წმიდათა; ხოლო აწ მადლითა ღმრთისათა ასეულად განიყენიდ არს სიმრავლე ქრისტეს მორწმუნეთა მათდა არა უნასებენ. და ლომთა მათ ან მგელთა, არა აქუს ფლობაჲ განხეთქად კრავთა მათ სამწყსოთა ქრისტესთა, რომელნი ერთად ძოვენ მშჳდობით. და რაჟამს მოიწია ჟამი იგი, გამოვიდა ბრძანება ხელმწიფისა მისგან, წოდებად ჩინებულთა მათ ტაბლასა მას წამებისასა და წარდგომად დაღიჯსა მას საშინელსა განჩინებასაჲ სიკუდილისასა, ვითარცა დღესა მას განკითხვისა უფლისა. საშინელ და შესაძრწუნებელ არს დღე იგი საშჯელისა მეორედ მოსვლაჲ ღმრთისა, ოდეს ცანი დაიქცენ და წყსნი იცჳალნენ, მნათობნი დაშრტნენ ყოველნი და ქუეყანა შეიმუსრის, ოხრა იგი საყჳრისა ზარ სცემდეს ყოველთა დაბადებულთა და ძრწოლით ხედვიდენ მეუფესა ქრისტესა, მომავალსა ჯუარითა, დაღათუ ესე ჭეშმარიტ არს, არამედ სარწმუნოებითავე მოსალოდებელ არს, ვითარცა პავლე იტყჳს.

არს სარწმუნოებაჲ მრავალ, რომელ საქმეთა მამხილებელ არა ხილულთა და კაცთა ბუნებისა ხილულ უფროს სარწმუნოდ შერაცხილ თხრობისა და ხილულისა შორის საშინელ არს ელვა ტანჯვისა სასტიკი და ამასაცა დრო ეცის, რომელი განიჯჱბულ არნ მსწრაფლ განიტაცის. ხოლო ხორცთა შინა მყოფისა კაცისათჳს ამისა უსაშინელეს და უფიცხეს არა რაჲ საგონებელ არს, თუ კაცი შეუწყალი სიკუდილად განჩინებული ხელ პყრობით მოჰყუანდეს წინაშე ერთა ურიცხჳთა უპირულთა აღჭურვილთა ხრმლითა ხლილთა და ოროლითა მომართებულითა ისართა და პყრობილითა დანითა მომზადებულითა და კაცსა ღონე ჰქონდეს განრინებისა და ქრისტეს სიყუარულისათჳს დაითმინოს, ვითარცა ნეტარმან გობრონ დაითმინა.

რამეთუ ესრეთ იყო ჩუჱულებაჲ სარკინოზთა, რაჟამს გამოხდის ბრძანებაჲ მოკულა ქრისტიანესა, აღიჭურვნიან დღესა ბრძოლისასა და ალმა ჭურნი ფვიან და აღლესიან მახჳლნი მათნი მოსწრაფედ დათხევად სისხლისა და ერთი ერთსა უსწრობნ, ვითარცა შესაძინელსაჲ დიდისა საფასისასა.

და რაჟამს გამოჰყუანდეს პყრობილნი იგი, რომელ გამოიყუანეს უჭმლის ციხით, რომელნი იგი გამოიჩინა ღმერთმან მარტჳრად თჳსა, რიცხჳთ ვითარ ასოცდა ათცამეტი, ვითარცა იგი სამოელის მიერ საული იყო ღმერთმან დავით ცხებულად თჳსა, ხოლო ჩინებულნი იგი აზნაურნი დაეყენნეს მსგავსად მისსა, რომელნი ადარნასე მეფემან გამოიხსნა.

ხოლო წმიდათა წოდებასა მას ცნეს რაჲ იგი ყოფად იყო და თქუჱს ყოველთა ერთობით იგჳალეთ ძმანო ქრისტესთანა და ნუ ვინ ჩუჱნგანი შეორგულდებით და სიხარულით გამოვიდეს, და ურთიერთას ასწავებდეს მხიარულითა პირითა ფიცხელსა მას სატანჯუჱლსა სიკუდილსა, ვითარცა საშუჱბელსა კეთილსა. უმრავლესნი მათგანნი მოიყუანნეს წინაშე ლაშქართა მათ საშინელთა, აღმზადებულთა თითო სახეთა მათგან მახჳლთა.

მაშინ ვითარცა მჴეცნი ბოროტნი განძჳნებულნი შეერინეს აღრეულად და ერთი ერთსა უსწრობდეს, რომელნიმე მახჳლითა სცემდეს, რომელნიმე ჭოროლითა და ისრითა შესნხჭჳჭდეს და დასჭრიდეს ხორცთა მათთა დანებით განაპებდეს და ღჳძლები იგი მათი, ვითარცა ძაღლთა პირითა გაეტაცა და ესრეთ დასთხინეს სისხლნი მათნი და ესრეთ სრულ იქმნა წამება მათი ქრისტეს მიერ, ხოლო ნეტარი გობრონ წარადგინეს წინაშე ამირისა მის და ჰრქუა ნეტარსა გობრონს: მეწყალის მე სიკეთე სიჭაბუკისა შენისა და მშურის სიკუდილისათჳს მხედრობაჲ შენი, რომელი სახელოვან ხარ წინაშე ჩემსა.

და აწ ვითარცა შჳლსა საყუარელსა განსწავებ შენ, დაუტევე უგუნურებისა შენისა სჯული, რომლითა ვერ ირგეს მოყუასთა შენთა და აღიარე ჭეშმარიტი სჯული ხელმწიფობისა ჩუენისა, რომელსა დამორჩილებულ არს ყოველი და აღგითქუამ თქუენ. ვიცით ჩუენ ამის სუბუქისა შემდგომად რაისაცა კაეტისა ინებო მთავრობაჲ მოგცე შენ, პალატი, კარვები, მონები, ტაძარი, აქლემები საჭურჭლითა მშუენიერითა სიმრავლე და გულ შენ, ვითარცა ერთი რჩეულთა ჩემთაგანი, საყუარელ იყო ჩემ წინაშე და პატივცემულ ყოველთა ამათგან ლაშქართა.

მიუგო წმიდამან გობრონ და ჰრქუა ამირასა მას: «გევედრები ხელმწიფეო, ნუ მაიძულებ მე დატევებად ქრისტეანობისა, რომლითა აღმზარდეს მე მშობელთა ჩემთა და აღბეჭდულ ვარ სულითა წმიდითა და რაჲ მიზეზი არს ესე მიზეზი სიკუდილისა ჩემისა, მრავალ არიან შენ ქუეშე ქრისტეანენი და მეცა არა დავალიო მონებაჲ ხელმწიფობასა შენსა ყოვლითა სახითა, რომლითა გენებოს შენ და ესე ჭეშმარიტად უწყოდე შენ, რამეთუ არცა კეთილთა შენთა აღთქმითა, არცა ძჳრ ძჳრთა ბოროტთა შენთა ჩემზედა მოწევნითა შემიძლო განყენებად უფლისა ჩემისა იესო ქრისტესა».

ხოლო ამირმან ჰრქუა მონათა თჳსთა, წარიყუანეთ ეგე და უჩუენენით მოკლულნი იგი მოყუასნი მისნი თითო სახედ დაჭრილნი და კუალად უჩუენენით პალატი და კარვები და არწმუნეთ მიცემად მაგას, ვინ უწყის უკუე შიშმან სიკუდილისამან ანუ შესაძინელმან კეთილისამან მოდრიკოს გული მისი. და ვითარ მოვლეს ყოველი იგი და მოვიდეს წინაშე ამირისა მის და ჰრქუა ამირმან, რაჲ გამოირჩიე თავისა შენისა. ჰრქუა მას წმიდამან გობრონ. «მე პირუელადვე გითხარ შენ, არა მიდრეკად ქრისტეს უფლისა ჩემისაგან».

ხოლო ამირმან ჰრქუა მონათა თჳსთა, არა იცის მაგან ჭირი სიკუდილისა, წარიყუანეთ ეგე და წარსწყმიდენით მაგის წინაშე დარჩომილნი ქრისტეანენი და მცირედ ჰსწყალთ ეგე და კუალად მოაყუანეთ. კუალად წარიყუანეს ნეტარი გობრონ დაადგინეს შორის დაშთომილთა მათ მოყუასთა და ურიდად შეერინეს მათ მახჳლითა და ცემასა მას მათსა უწყალოდ სისხლი მათი ეპკურებოდა მას და რომელიმე გუამი დავარდის მის წინაშე და რომლისამე გუამი შეეკორდის ქუეშე ფერხთა მისთა და ესრეთ აღესრულნეს წამებანი, მათ ყოვლითა საშინელებით, ვერ შეაძრწუნეს გული მისი.

მაშინ წარუპყრეს ქედი მისი და ჰსცეს მახჳლითა ორგზის ოდენ და ჰსწყლეს მცირედ და გამოიძრო ხელი ნეტარმან მან კრულებისა მისგან და სისხლი იგი თჳსი გამოიწერა ჯუარის სახედ შუბლსა თჳსსა და თქუა.

«გმადლობ შენ უფალო იესო ქრისტე, რომელმან ღირს მყავ მე უღირსი ესე და ცოდვილი და უკანასკნელი ყოველთა, ნაწილსა ამას მკჳდრობისასა და მოწამეებისასა, უფალო სრულ ჰყავ მოწყალებაჲ შენი და სიტკბოებაჲ ჩემდამო და ნურა დამაბრკოლებნ მიზეზი რაჲვე მანქანებაჲ და მძლავრებაჲ უსჯულოებისა ამისო». კუალად მოჰკუეთნდა იგი წინაშე ამირისა მის და ბრწყინვიდა პირი მისი და შუბლი მისი ელვარედ და რომელნიმე ქრისტეანეთაგანნი მახლობელ იყვნეს, იხილეს იგი

თქუალითა სარწმუნოებისაჲთა. ვითარცა გჳრგჳნოსანი ზეგარდამო და რწმენა ჭეშმარიტად მარტჳრობაჲ მისი და ესრეთ უშიშნოდა იგი სისხლისა მის გამოწყურითა შუალსა მისსა.

ვითარცა იგი, რაჲამს უფალი ჩუენი ცხორებისასა მას ვნებასა აღასრულებდა და გამოიყვანნეს იგი ეკლისა გჳრგჳნითა იხილეს იგი ყოველთა და ესე ვითარისა მსგავსებისათჳს უფლისა იტყჳს, აკმა არს მოწაფისა მის, თუ იყოს, ვითარცა მოძღუარი თჳსი და უფალი თჳსი.

მაშინ წამა აღარნასე მეფემან ჭეშმარიტი მარტჳრობაჲ მისი, ვითარცა გიორგისი და თეოდორესი და რაჲამს წარადგინეს იგი წინაშე ამირისა მრავლითა სიტყჳთა ლიქნისათა ვერ აჲერებდეს მას დატევებად ქრისტესა და ეტყოდა.

ესე უწყოდე უკეთუ არა მოიქცე მორჩილებად ჩემდა, ვერა რაჲთა ღონითა განერი სიკუდილსა და აწ ისმინე ჩემი, ვითარცა კეთილისა განზრახვისა და ნუ წარსწყმედ თავსა შენსა და მე უბრძანო მკურნალსა განკურნებაჲ შენი მცირედისა მაგისგან წყლულებისა და პირუტყუნი იგი აღნათქუამნი მტკიცე იყუნეს შენ ზედა. ჰრქუა მას წმიდამან გობრონ, იქმოდე რაჲცა გნებავს და მე ქრისტიანე ვარ და არა სადა უარ-ვყოფ სახელი მისი. მაშინ ბრძანა ამირმან მოკუეთა წმიდისა გობრონისი და წარიყვანნეს და წარკუეთეს თავი მისი და დააგდეს მოკლულთა მათ თანა. ესრეთ სრულ იქმნა წამებაჲ მისი თთუესა ნოემბერსა იზ დღესა [1]) და მიემთხჳა გჳრგჳნსა დაუჭნობელსა და წმიდათა თანა მოციქულთა და ყოველთა მოწამეთა. კუალად შეიმოსა ეკლესიამან სამკაული სიხარულისა და ბრწყინვალებისა სისხლითა მისითა დაიდგა გჳრგჳნი მშუენიერებისა და დიდებისა სიმჴნითა მისითა და ქრისტიანეთაგანმან არავინ იკადრა მიახლებად მისა.

ხოლო ამირამან უბრძანა მოთხრად სამი მთხრებლი და შეკრიბნეს ხორცნი ყოველთა მათ მოკლულთანი და შთაყარნეს მას შინა და უბრძანა, რათა არავინ ქრისტიანეთაგანი მიეახლოს მათ.

ხოლო ღმერთმან, რომელმან არა უგულებელს ჰყუნა მონანი თჳსნი, დაადგინნა მაქებელნი თჳსნი და აჩუენა სასწაული ზეგარდამო ნათელნი ბრწყინვალენი ღამე ყოველ, ვითარცა ლამპარნი აღნთებულნი და დადგიან ზედა მთხრებლსა მას. მრავალთა იხილეს ესე სასწაული ყოველთა მორწმუნეთა და ურწმუნოთა, მოვიდეს და უთხრეს ამირას. ხოლო მან მიზეზი უთხრა, ვითარმედ ესე სარკინოზთაცა ზედა იქმნების, რომელნი ბერძენთაგან მოიკლიან.

აწ საყუარელნო მოციქულისა სიტყჳსა ვრჩდეთ და ხსენებასა წმიდათასა ვეზიარნეთ და სახსენებელსა მათსა აღვასრულებდეთ, ვითარცა წმიდათა მოწამეთა სულნი მათნი წარუდგინნეს ღმერთსა გუამთა მათთა ტანჯვისა, ეგრეთვე შენცა შემძლებელ იქმენ მსხუერპლად წარდგინებად წინაშე ღმრთისა.

რამეთუ რაოდენცა დღე არავინ არს, რომელმან წამებისათჳს დაჰჭრნა ხორცნი შენნი მახჳლითა, არამედ შენ შემძლებელ ხარ დაწუად მათდა, იწროებითა და მწუხარებებითა და ნებსით სოგლახაკითა უფლისათჳს, რომელი ვითარცა იგი შემძლებელ იყოს, სოფლისა საშუებელთა და განსუენებათა და ნებსით აღირჩიოს მწუხარებაჲ და იწროებაჲ ნაცულად მისა: იგი არს, რომელი შესწირავს მსხუერპლსა ქებისასა წინაშე ღმრთისა, ვითარცა მოწამემან ქრისტესმან გობრონ.

აწ უკუე მოაკუდინენით ხორცნი თქუენნი და ჯუარს აცუთ იგი შრომითა და მარხვითა გჳრგჳნითა მოწამეთათა, რომლისათჳს იგი მძლავრნი მარტჳრთა მოსწყუეტდეს და აწამნეს, ხოლო შენ ნებსით თავი თჳსი მოსწყუჲდე იწროებით.

და ესე არს მსხუერპლი უბიწო, რომლისა არა უხმს მღდელი შემწირველი, რამეთუ რომელი ამას ქუეყანასა ზედა დამდაბლდეს იგი ცათა შინა ამაღლდების, ქრისტე იესოს მიერ უფლისა ჩუენისა, რომლისა არს დიდებაჲ მამისა თანა სულით წმიდითურთ აწ.

---

1) 920 წელს.

სპინინი. И. САВИНИКЪ

ႶႨႰႱႬႨ ႫႠႫႠႬႨ ႨႭႠႬႬႤ, ႢႠႡႰႨႤႪ ႣႠ ႤႵႳႧႨႫႤ ႫႧႠႰႢႫႬႤႪႬႨ
(ႫႧႠႼႫႨႬႣႤႪႬႨ).

ПРЕПОДОБНЫЕ ІОАННЪ, ГАВРІИЛЪ И ЕВФИМІЙ ПЕРЕВОДАТЕЛИ СВ. КНИГЪ (СВЯТОГОРЦЫ)

ცხორება წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანესი და ევთიმისა და უწყება ღირსისა მის მოქალაქობისა მათისა. აღწერილი გლახაკისა გიორ-გის მიერ ხუცეს მონაზონისა. გვაკურთხენ მამაო.

ოქრო ტაკუკი, ოქრო სასმელის მპყრობი.

ოქრო ნაზავის, მასმევი ჩუენდა მდიდრად.

ოქრო ქანდაკი, ოქროსა ხუავთა კალო.

ოქრო ფიწალი, გასმქრევი ბზეთა ხმელთა.

თანა მოსახელე, კეთილ სიხარულისა.

თქმული ანტონ კათალიკოზის მიერ.

ხსენება წმიდისა იოანესი გაბრიელით-თურთ იბ ივლისსა და წმ. ევთიმისა იგ მაისსა და სხუათა წმიდათა თანა მოღუაწეთა მათთა.

კურთხეულ არს ღმერთი, რომელსა ყოველთა კაცთა ჰნებავს ცხოვრება და მეცნიერებასა ჭეშმარიტებისასა მოსულა, რომელი იგი გამოუთქმელითა მით განგებულებითა თჳსითა უმჯობესისა ყოველთასა განაწესებს და მიუწდომელითა სახიერებითა თჳსითა თითოეულთა ჟამთა შინა ღირსთა და სათნოთა თჳსთა გამოაჩინებს სარგებელად კაცთა ნათესავისა და სადიდებელად დიდებისა თჳსისა; რომელმან ჩუენთაცა ამათ ჟამთა შინა გამოაჩინნა ნეტარი მამა ჩუენი იოანე და ევთიმე და იოანე და არსენი ეპისკოპოზი ნინოწმიდელი და იოანე გრძელის ძე და შემდგომითი შემდგომად სხუანი იგი მოწაფენი მათნი და მობაძავნი საღმრთოებისა მათისანი, რომელთა სახელები აღწერილ არს წიგნსა მას ცხოვრებისასა, რომელთა შეოხებითა ჩუენცა გლახაკნი ესე ღირს გვყვნენ უფალმან, მობაძავ ყოფად სათნოებათა მათთა და ნაწილსა მას მარჯუენეთასა მიმთხუევად.

ხოლო ვინაჲდგან სიგრძე ჟამთა ყოველთავე დავიწყებად მოიღებს დაღაცათუ წინაშე ღმრთისა ყოველივე ცხად არს და საჩინო და უწყის ყოველთა დასაბამი და აღსასრული და, რომელთა იგი სათნოდ მისა აღასრულეს ცხოვრება თჳსი. წინაშე მისსა ბრწყინვენ მარადის და არცა ერთი რა უხმს ჩუენ მიერ ხსენება, არამედ ესრეთ განაწესა ყოვლად ბრძენმან განგებულებამან მისმან, რათა წიგნთაცა შინა აღიწერნენ საღმრთონი იგი და ყოვლად მშუენიერნი საქმენი სოფლის შემოქმე-

დისანი და საუფლონი იგი მცნებანი მისნი და ბრძანებანი მისნი და ღირსთა მათ და ნეტართა მონათა მისთა ყოვლად ქებულნი ცხოვრებანი და მოქალაქობანი, რომელნი თჳთოეულთა ჟამთა ჯერ იჩინა გამოჩენად სახიერებამან მისმან სარგებლად კაცთა ნათესავისა, რათა სულთა მათ და მაღალთა საქმეთა მიერ, დიდების მეტყუელებად და სურჳლად მისა აღჳძვროდით და საუფლოთა მათ ბრძანებათ მიერ განვჰნათლდებოდით და აღსრულებად მათდა მოსწრაფედ ვიქმნებოდით. ხოლო დიდთა მიმართ და საკუთართა მონათა მისთა ხსენებითა სურჳლად და ბაძვად მოვიდოდით საღმრთოთა მათ მოქალაქობათა მათთა, რომელნი იგი ვითარცა ხენი მეტყუელნი წინა სხენან სახედ სათნოებისა და სწავლად სიბრძნისა და სიმხნედ ახოვნებისა ყოველთათჳს, რომელთაცა ჰნებავს შესვლა ცხოვრებასა საუკუნესა.

და ესე ცხად არს დასაბამიდგან სოფლისათა და ვიდრე აქამომდე აღწერილთა წიგნთაგან და გამობრწყინვებულთა წმიდათა და რომელთა იგი იღუაწეს და აღწერნეს ცხოვრებანი მათნი და ღუაწლნი და შრომანი კეთილად ხსენებულ არიან წმიდათა ეკკლესიათა შინა და ღირს ლოცვასა და კურთხევასა, ვინაჲდგან უკუჱ მიმოხსენებულნი ესე ნეტარნი მამანი ჩუენნი არარაჲთ უნაკლულო იქმნეს პირუელ გამოჩინებულთა წმიდათასა, არამედ ყოვლით სათნოებით შემკულ და აღმასრულებელ მცნებათა ღმრთისათა, არა ჯერ ვიჩინეთ მოუხსენებლად დატევება ცხოვრებისა მათისა და მამათაცა ჩუენთა მიბაძნეს ამისა ხელ ყოფა ვინაცა ვევედრები ღირსებასა თქუენსა ღმერთშემოსილნო მამანო, რათა არა ბრალეულ ვიქმნე ამის პირისათჳს. ხოლო დალაცათუ ჩუენ შემდგომად მრავლისა ჟამისა ღმრთისა მიმართ მისულისა მათისა, ხელ ვჰყავით მცირედთა ამათ სიტყუათა აღწერად გარნა ურწმუნო ნურცა ვინ არს, რამეთუ ჩუენ თავით თჳსით არა რაჲ აღგჳწერიეს, არამედ რა იგი ვისწავეთ კაცთა სარწმუნოთაგან და სულიერთა მამათა, რომელთა იგი ეხილვნეს და ემსახურა მათდა, რომელნი იგი უცხო იქმნეს ყოვლითურთ ტყუილისაგან და სავსე მადლითა ზეგარდამოითა.

და თჳთ მებრ მათ საქმეთაგან, რომელნი იგი დუმილით წამებდენ და ხმა მაღლად ქადაგებდენ ღუაწლთა და შრომათა მათთა, ლავრა ესე დიდებული და ყოვლად მშუენიერებითა შემკული და ყოვლითა სამკაულითა განშუენებული, რომელი ესე მრავლითა შრომითა და ოფლითა აღაშენეს მათ ნეტართა განსასუენებელად სულთა მრავალთა, რომელთა შინა აღმართნეს ეკკლესიანი ცათა მობაძავნი და აღავსნეს იგინი წიგნთა მიერ ღმრთივ სულიერითა და განაბრწყინუნეს იგინი ხატთა მიერ პატიოსანთა და მოუგნეს დაბანი და სოფელნი და მონასტერნი და საუფლებელნი და განუწესნეს წესნი და კანონნი დიდებულნი და ყოვლად მშუენიერნი და დაუსხნეს სიმტკიცენი და ხელითა წერილნი და ოქრო ბეჭედნი ღმრთის მსახურთა მეფეთანი და შეკრიბნეს მას შინა მონაზონნი და მოწესენი ანგელოზთა მობაძავნი და შეამკუნეს და აღავსეს ენა ჩუენი და ქუეყანა თარგმანებითა წმიდათა წერილთათა, სადათ ესე ჭეშმარიტად სიონით გამოვიდა სჯული და სიტყუა ღმრთისა, ვითარცა იერუსალიმით სიტყჳსაებრ ხმა მაღალისა ესაიასი.

რამეთუ ჭეშმარიტად ღირსი იყო და საყუარელი ღმრთისა ნეტარი მამა ჩუენი იოანე, რომელმან იგი მსგავსად აბრაამისა უცხოება აღირჩია და მწირობით და სიგლახაკით ცხოვრებაჲ და მისცა თავი თჳსი მორჩილებასა სულიერისა მამაისასა, ვინაცა მსგავსად მისსა ესეცა ადიდა ღმერთმა და სახელოვან ჰყო ყოვლითა სათნოებითა და უფროს ყოვლისა სანატრელისა მის შჳლისა მინიჭებითა, რომელ არს ნეტარი ეფთიმი, რომლისა იგი სახელი ოდეს კმა არს სათნოებათა მისთა სიმაღლისა გამოჩენად, რომელი იგი გამოჩნდა სამკაულად ნათესავისა ჩუენისა და მობაძავად წმი-

დათ მოციქულთა განანათლა ქართველთა ენა და ქუეყანა; რამეთუ ვითარცა წამებენ მის მიერ თარგმნილთა წიგნთა შინა აღწერილნი ანდერძნი, ამის ღირსისა მოღუაწებითა განსწავლილ იქმნა ყოვლითა სიბრძნითა, განმანათლებელად და შემამკობელად ეკლესიათა ჩუენთა, რომლისა იგი ნამუშაკევი ახარებს მორწმუნეთა და მსახლობელთა და თარგმნილთა მისთა წიგნთა სიტკბოებას, ვითარცა ნესტჳ ოქროსა ხმა მაღალი ოხვრის ყოველსა ქუეყანასა, არა ხოლო ქართლისას, არამედ საბერძნეთისასაცა, რამეთუ მალაღვარი და აბიკურა და სხუანი რაოდენნიმე წერილნი ქართულისაგან ჰსთარგმნა ბერძულად.

გარნა რომლისა იგი ზემორე მეგულვებოდა თქმად იგი ვთქჳი პირველად და მერმე რა იგი უფალმან მოგუმადლოს მოკლითა სიტყჳთა მოგითხრა, რამეთუ ვინაჲდგან დღეთა ამათ უგანასკნელთა მოიწიენით და ვითარცა ხედავთ ფრიადი სიგრილე იხილვების ჩუენ შორის, ნუ უკუე ჰგონებდეს და აცთუნებდეს თავსა თჳსსა, თუ პირველითგან ესრეთ იყვნეს ძმანი ჩუენნი ნუ იყოფნ, არამედ ყოვლითა წესიერებითა და სულითა მოქალაქობით (ცხოვრობდეს) ცხოვნდებოდეს, ვითარცა სამგზის სანატრელი მამანი ჩუენნი იოანე და ევთიმე, განაგებდეს და იპყრობდეს წესსა წინა მძღრობისასა, რომელნი იგი ყოვლითურთ მსგავსად პირველთა მათ ღმერთშემოსილთა მამათა უძღოდეს მათდა რწმუნებულსა სამწყსოსა, ვინათგან გულა ნეტარმან იოანე შეისუენა და ღმერთ შემოსილმან მამამან ჩუენმან ეფთიმე იქმნა წინამძღრობისაგან, მიერიდგან განმრავლდა ჩუენ შორის ყოველი სულმოკლეობა და სიგრილე, არამედ ვევედრნეთ ღმერთსა, რათა მეოხებითა მათითა კეთილად განაგოს ჩუენიცა ესე ცხოვრება და არა ხუებულ გვყვნეს, არცა განგუაშორნეს სანატრელთა მათ მამათა და ძმათა ჩუენთა, სიხარულსა და განსუენებასა საუკუნესა მას შინა ცხოვრებასა. ხოლო ჩუენ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ.

ესე წმიდა მამა ჩუენი იოანე ნათესავით ქართველი, მშობელთა და პაპათაგან დიდებული და წარჩინებული და საჩინო მთავართა შორის დავით კურაპალატისათა, მხნე და ახოვანი და განთქმული ყოფასა შინა, მაღალი და მშუენიერ ჰასაკითა და აგებულებითა გუამისათა და ბრძენ და გონიერ გონებითა და გულის ხმის ყოფითა და სავსე შიშითა ღმრთისათა და ყოვლითავე კეთილისა საქმითა და ფარულად საყუარელი და საკუთარი კეთილად ხსენებისა დავით კურაპალატისა [1]).

ხოლო ვინაჲდგან ცეცხლი იგი ქრისტეს სიყუარულისა გულსა მისსა მძაფრად აღეტყინა, ყოველივე დიდება ამის სოფლისა შეურაცხ-ჰყო და ნაგევად შერაცხა და მონაგები და სიმდიდრე, მეუღლე და შვილნი თჳსნი და ნათესავნი და რაოდენცა რა არს ამას სოფელსა, სრულიად მოიძულა და უგულებელს ჰყო და მერმე კუალად თავიცა თჳსი, სიტყჳსაებრ უფლისა. და აღიღო ჯუარი მხართა თჳსთა ზედა და ფარულად ყოველთაგან სივლტოლა იხუმა და იქმნა ყოველთაგან და მხოლო ლავრასა დიდებულსა ოთხთა ეკკლესიათასა შევიდა და რომელნი იგი მას შინა ბრწყინვიდეს საიდუმლოებითა, მათ ჟამთა მამა მოსე და მამა გელასი, ამათ გამოუცხადა თავი თჳსი და მათგან ფარულად კურთხევა მონაზონებისა მიიღო და ჟამ რაოდენსმე ღუაწლითა ძლიერითა მორჩილებასა მისცა თავი თჳსი და ყოველნი იგი მუნ მყოფნი მოღუაწენი განაკჳრნა.

ხოლო ვინადგან იწყო განცხადებად საქმემან მისმან, ნეტართა მამათა ლოცვა მიიღო და საბერძნეთისა ქუეყანად მიმართა, რამეთუ ევლტოდა დიდებასა კაცთასა და ესრეთ მიასა უფლის-

1) მეფე დავით კურაპალატი დიდი, გარდაიცვალა 1001 წელსა აღდგომას. იყო ძე ადარნასე კურაპალატის † 983 წელსა; განაგებდა სამხრეთის საქართველოსა.

ბოსასა მოიწია და მონასტერსა ერთსა შინა ჟამთა არა მცირეთა ჭირთა მსახურებისა ღუაწლი ახოვნად თავს იდვა და სხუანი უნდონი მსახურებანი და შეურაცხებანი სიმდაბლით აღასრულნა.

ხოლო ვინადგან მათ ჟამთა შინა ბერძენთა მეფემან ზენონ, ქრისტეანსანი დავით კურაპალატსა მისცნა და აზნაურთა შვილნი მძევლად ითხოვნა მისგან, ცოლის ძმათა მამისა იოანესთა, ძე მისი ეფთიმე, სხუათა თანა უფლისწულთა მძევლად მოჰგუარეს მეფესა. ესე რა ჰსცნა იოანე, უნდა თუ არა თავი თჳსი უნებლიეთ გამოაცხადა და სამეფოდ ქალაქად აღჴდა და ვინადგან მეფესი მეცნიერ იყვნეს აბულარბისა, რომელი იყო სიმამრი მამისა იოანესი და იოანესდაც ფრიადი სიყუარული აჩუენეს მისზედა და კეთილად მოიკითხეს. და ამისა შემდგომად განგრძელდა სიტყჳს გება, იქმნა შორის იოანესა და სიმამრისა მისისა ეფთიმესთჳს, რამეთუ არა ენება მოცემა მისი და ფარულად აზრალა მას იოანე. ვითარმედ არა არს ესე, ნუ უკუე შჳლ არა გესხნესთა თქუენ, გარნა არა ჯერ არს, რომელ მას სწყალობდით, ვითარცა თჳსთა შჳლთა და ძე ჩემი, ვითარცა ობოლი მძევლად განსწირეთ, გარნა უფალმან შეგინდვნეს თქუენ. და ესრეთ განგებითა ღუთისათა და ბჭობითა მეფეთათა თჳსი შჳლა მიიყუანა და კეთილად ულუმბოდვე მიიქცა.

ხოლო შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა ვინადგან განითქუა სახელი მისი და პატივსა უყოფდეს ბერძენნი და ქართუელნი, შეუძნდა საქმე ესე და ამის პირისათჳს კეთილად უცხოებასავე მომართა, რამეთუ აღიღო ძე თჳსი და რაოდენნიმე მოწაფენი და მთაწმიდას მოვიდა ლავრასა დიდისა ათანასესსა და მუნ შეეწყნარა და აქუნდა თავი თჳსი ფრთხილად და ყოველსავე საქმეთა მორჩილებისათა სიმდაბლით და უდვრტჳნუელად იქმოდა და დაჰყო მთარა ულუმბოისა ორი წელი გინა უმეტესი.

და მათ ჟამთა შინა თჳსი მის დიდი თორნიკე თჳსსა ქრისტეანსა მონაზონ იქმნა და რამეთუ ასმიოდა იოანესთჳს ულუმბოთა არს და ვინადგან ფრიადი სიყუარული აქუნდა მისა მიმართ, მას მოჰმართა და ულუმბოთა შთამოვიდა და ვინადგან ვერ ჰპოვა ფარულად გამოიწულიდა და ჰსცნა ვითარმედ მთა წმიდას არს და თჳნიერ ცნობისა მეფეთასა იდუმალ მთაწმიდას მოვიდა და კურთხევა მონაზონებისა ხელთაგან იოანესისა მიიღო. რამეთუ ვითარცა ვთქუით მთაწმიდას შთამოვიდა და ლავრასა დიდისა ათანასესსა მიიწია და ვინადგან დაფარვა არღარა ეგებოდა, ურთი ერთარს გამოუცხადნეს და სიყუარულითა სულიერითა შეიტკბნეს და ფრიადი სიხარული იქმნა მონასტერსა შინა მას დღესა, რამეთუ არცა დიდი ათანასი უმეცარ იყო თორნიკეს საქმესა და წარჩინებულებასა და ახოვნებასა, ამისთჳსცა მიერითგან დიდითა პატივითა ეპყრნეს იგინი, რამეთუ დაღაცათუ მათ არა უნდა ესე, გარნა ღირსთა თჳსთა ღმერთი გამოაცხადებს და ადიდებს.

და შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა განითქუა ანბავი მათი და ცნობა, ვითარმედ მთაწმიდას არს და იწვეს (მოძიებად) მიერითგან ქართუელთა მოსულად და განმრავლებად და ესე რა იხილნეს ნეტართა მათ მამათა ჩუენთა, ვითარცა იყუნეს სავსენი ყოვლითავე სიბრძნითა, განიზრახეს, ვითარმედ არა ჯერ არს ჩუენი მონასტერსა შინა ყოფა; რამეთუ სხუანიცა მგუმართებენ და გარე შექცევა შეუძლებელ არს და ესრეთ განზრახვითა მამისა ათანასესითა, ლავრისაგან განშორებულად, ვითარ მილიონ ერთ, უდაბნოსა მშუენიერსა წმიდისა იოანე მახარებელისასა ეკკლესია მშუენიერი აღაშენეს და სენაკნი[1]) და მუნ იყოფებოდეს მრავალ ჟამთა ანგელოსნი ღუთისანი[2]).

---

1) 982 წელს.

2) ნახე Slavische Bibliotek oder Beiträge für Slavische Philologie und Geschichte herausgegeben von Fr. Miclosiche. Erster Band. Wien 1871 წელს გ. 148.

და ამას ჟამსა იქმნა განდგომილება, სკლიაროსს[1]). და ჴელით კერძი ყოველი დაიპყრა და მეფე და დედოფალი შეწუხებულად იყვნეს ქალაქსა შინა კონსტანტინოპოლისა, დიდითა ჭირითა და იწროებითა და ამას შინა რა იყვნეს, განიზრახეს, ვითარმედ ჩუენი შემწე დავით კურაპალატისაგან კიდე არავინ არს და ვინათგან გზანი ყოველნი სკლიაროსსა დაეპყრნეს, კაცისა წარგზავნა არა ეგებოდა და დიდსა ზრუნვასა შინა იყვნეს, რამეთუ არცა ვინ იყო ეგე ვითარი კაცი, რომელმანცა სრულ ჰყო ნება გულისა მათისა.

და ესერა იყვნეს ამის პირისათჳს ესმა იოანესათჳს და თორნიკესთჳს[2]) და ჰსცნეს, რამეთუ ლავრას დიდისა ათანასისა არიან და მეუფისეულად სევსტოფორი[3]) კაცი წარჩინებული მათ ყოველთა მთავართა შინა დედოფლისათა, წიგნებითა სამეფოთა ლავრას წარმოავლინეს და ვითარცა მოვიდა, მისცა წიგნები თჳთოეულად, ვითარცა აქუნდა ბრძანება, ერთი ათანასეს და ერთი თორნიკეს და ერთი იოანეს და ესე პირი მოეწერა, «ვითარ უღმრთოჲ სკლიაროსი განგჳდგა და ჴმელეთით კერძი ყოველი დაიპყრა, აწ ვევედრებით სიწმიდესა თქუენსა, რათა თჳნიერ ყოვლისა მიზეზისა, იოანე და თორნიკე მოვიდეს მეფისა ჩუენისა და სხუანი მრავალნი ვედრებანი», და ქებანი ეწერნეს სამეფოთა მათ წიგნთა შინა.

ესე რა ესრეთ იქმნა ფრიადსა უღონოებასა შთავარდეს ათანასე და იოანე და უნდა იყო არა შეუძრდეს თორნიკეს და იწყეს ვედრებად მისდა, რათა აღჴდეს მეფეთა წინაშე. ხოლო მას რა ესმა ვედრება მეფისა ფარულად შეწუხდა და ეტყოდა, ვითარმედ. «წმიდანო მამანო, მე ცოდვათა ჩემთათჳს მოსრულ ვარ ამას წმიდასა ადგილსა და შეუძლებელ არს ჩემი, მეფეთა წინაშე წარსვლა, რამეთუ მე ვიცი თუ, რომლისა პირისათჳს მიხმობენ და ვინადგან ღმერთმა ღირს მყო და სახე მონაზონებისა შევიმოსე, მე ამიერითგან არცა მეფეთა თანა მიძს შესაპოვარი, არცა სხუასა ვის ქუეყანასა ზედა; აწ ვევედრები სიწმიდესა თქუენსა ღუთისა სიყუარულისათჳს შემინდევით და ნუ მაიძულებთ ამის პირისათჳს, რამეთუ უკეთუ წარვიდე ამის სოფლისავე შფოთთა-შთამედებს». და იგინი ევედრებოდეს, ვითარმედ უკეთუ ამას ჟამსა ურჩ ექმნეთ მეფეთა, დიდსა რისხვასა მოვწევთ ჩუენ ზედა და მონასტერსა ამას ზედა და ამას ცილობასა ზედა გარდასხდა შჯდეული ერთი. ხოლო უკანასკნელ უნდა თუ არა ყოველი ბრალი მამამან ათანასე და მამამან იოანე დაიდვეს, მივიდეს და ძლით დაარწმუნეს წასვლა.

ხოლო ვასილი და კონსტანტინე მას ჟამსა წუთლა ყრმა იყვნეს და ყოველი განსაგებელი დედოფალსა ეპყრა და პარაკიმომენისსა[4]). და ვითარცა აღვიდა თორნიკე სამეფოდ, მეუფისეულად

---

1) შემდეგ გარდაცვალებისა ბერძენთ იმპერატორისა იოანე ციმისხისა 975 წელსა, საბერძნეთს მეფობდნენ ორნი ძმანი, ძენი იმპერატორისა რომანოზ II, ვასილი II და კონსტანტინე VII; ამათ ოდეს მიიღეს საყდარი მეფობისა, 978 წ. სრულიად ჭაბუკისა არ იყვნენ: ვასილი იყო მეოცისა წლისა და კონსტანტინე ფრიად მცირე. ამისა გამო დედა მათი იმპერატრიცა თეოფანია განაგებდა მეფობასა, რომლისა დროსა შინა იყო ფრიადი შფოთვა და განდგომილება ბარდა სკლიაროსისა.

2) ყოვლად სანატრელი მნათობი ეკკლესიისა იოანნე თორნიკე ზემოქართლელი, იყო, ქსნის ერისთვისთაგანი. შევიდა მონაზონად 972 წელსა. იხილე მისთჳს მოგზაურობა ტიმოთე ტფილელ მიტრაპოლიტისა გ. 34. ქართ. ცხოვ. გ. 206. ბერძულს ენაზედ ზონარი, ტომი მეორე, პარაგრაფი 251. კედრონი და სხუანი მეისტორიენი, მოგზაურობა და მოხილვა წმ. ადგილთა ბარსკისა რუსულს ენაზედ.

3) სევსტოფორი ბერძენთ მეფის სასახლის მსახურთ მთავარი.

4) პარაკიმომენოს (παρακοιμώμενος) დიდი მთავარი, ზედამხედვე იმპერატორის სწოლისა.

შეიუჴანა იგი პარაკიმომანოსმან წინაშე მეფეთა და მეფენი და დედოფალი ზე აღუდგეს და პატივით მოიკითხეს და გჳრდით დაისუეს და უბრძანა დედოფალმან ვასილის და კონსტანტინეს ფერხთა შეუვრდეს და დედოფალმან მიუგო: ვითარმედ წმიდაო მამაო, რაჲცა ამა ობოლთა თანა ჰქმნა, უფალმან მოაგოს სულსა შენსა.

და ესე ვითარი რა ჟამი დახჳდა იოანეს შინა გამოღებით მრავალ ფერისა საქმეთა თჳს ამხილა დედოფალსა და მან ყოველი სიმდაბლით შეიწყნარა და აღუთქუა, ვითარმედ, წმიდაო მამაო, რაჲცა მიბრძანოს მამობამან თქუენმან ბრძანებასა თქუენსა არა გარდავჰჴდე ოდენ ღმერთმან დაგარწმუნოს, შრომა თავს იდევ და რომლითაცა სახითა გნებავს წარვედ კურატპალატისა წინაშე და ყოველი ჴორი ჩემი აუწყე და ვესავ ღმერთსა, რომელ იოტოთ იგი უღმრთო სკლიაროსი და ჩუენ ჭირისაგან განგუარინნეთ. ფარულად ევედრა დედოფალსა თორნიკე, რათამცა განათავისუფლოს და ვითარ იხილა მოუდრეკელობა მისი მიუგო. იესრეთ, ვითარმედ მე ჩემისა ცოდვისათჳს შევიმოსე სახე ესე და უწყის უფალმან, რომელ სწორად სიკუდილისა არს საქმე ესე ჩემდა, გარნა რა ვჰყო, არა უწყი, წმიდასა მეუფობასა თქუენსა ურჩ ვერ ვექმნებიო». და კუალად დედოფალმან და პარაკიმომენოსმან რქუეს მას. ვითარმედ შენ ოდენ ამათ ობოლთა ხელი აღუპყარ და რაცა ბრალი იყოს ღმერთმან ჩუენგან იძიენ. და ესრეთ წიგნები ვედრებისა დაწერეს კურატპალატისა თანა და ესრეთ იჳმნა მეფეთაგან და, რომლითაცა სახითა კურატპალატისა წინაშე მიიწია თორნიკე.

ხოლო იხილა რა იგი კურატპალატმან ფრიად განიხარა და წიგნები მეფეთა მიითუალა და ყოვლითვე საქმე თორნიკ გაატცადა, რომლისათჳსცა განზრახუა ჰყუეს, რათა ლაშქარნი წარგზავნნეს საბერძნეთს და სპასალარად თორნიკე განაჩინეს. ხოლო თორნიკე კურატპალატის და თავისა წიგნები მეფეთა წინაშე წარსცა და ყოველივე ნება კურატპალატისა. და მაშინ მისცნეს მეფეთა ზემონი ქუეყანანი საბერძნეთისნი კურატპალატსა, რათა თავისა სიცოცხლესა ჰქონდის [1]).

ხოლო თორნიკეს მოუწერეს ესეცით, რომელ ღმერთი შეგეწევის და ნურსასა ორგულებ და ოდეს ღმერთმან წარგიმართოს ყოველნი წინა აღმდგომნი ჩუენნი დაატყუევნენ და ყოველივე ნატყუენავი მათი, შენი იყუნ, რომლისათჳსცა მისცა კურატპალატმან, ათორმეტი ათასი მხედარი რჩეული თორნიკეს და შეწევნითა ქრისტესითა აოტა სკლიაროსი და ვიდრე სპარსეთადმე მეოტად წარიქცია [2]) და მერმე შეიქცა და სიტყჳსაებრ მეფეთასა დაატყუევნა ყოველნი დიდებულნი საბერძნეთისანი და მონაგები მათი რაოდენი ჰყუა და რომელიმე ლაშქართა განუყო და რომელიმე თჳთ დაიჭირა და ნატყუენავე დიდ ძალი ოქრო და ვერცხლი და სტავრა და სხუა ესე ვითარი და უკუნ იქცა და მოიკითხა კურატპალატი და დიდად მოიმადლა და იჳმნა და მეფეთა წინაშე მოვიდა.

---

1) მაშინ შავის ზღვს აღმოსავლეთის ხანახებნი, ბერძენთა ეპყრათ.

2) ომი თორნიკეს და სკლიაროსის შორის, მცირეს აზიის მდინარის გალისის ველსა ზედ მოხდა. ნახე ქართლის ცხოვრება გ. 206, ამისათჳს ნახე ფრანგეთთა მწერალნი და სომეხთა მეისტორიე ჩამჩიანი. ომი ესე ვრცლათ არს აღწერილი მეთანაღროისის მიერ, რომელისა მოთხრობა ინახვის ივერიის მონასტრისა ბიბლიოთეკასა შინა მთაწმიდას. ამასა ემოწმებიან ხატარის ეკკლესიის კედლის ნაწერი. ეკკლესია ესე აღშენებულ არს მეათე საუკუნეს შინა მეადგილეთ ქართველთა მეფეთა, რომელნი შემდეგ ათაბეგათ იწოდებოდნენ. ეკკლესია ესე ფრიადი დრო ოსმანლეთთა ეპყრათ. 1829 წელსა მთავარ მართებელმან საქართველოისამან პასკევიჩმა ერივანისამან კუალად მოიპოვა იგი და ეკკლესიად შექმნეს. ამ ეკკლესიისათჳს ნახე. დუბუა «Voyage autour du Caucase, tom. II pag. 292 — 299».

ხოლო იგი დიდითა პატივითა მოწლედ მოიკითხა. ესმნა ესე მათგანცა და გამოეთხოვა და მისა-წმიდასვე მოვიდა ლავრად დიდისა ათანასისა. ხოლო მამანი სიხარულითა მიეგებნეს და ამბორს უყვეს და მადლობდეს ღმერთსა, რომელმან კუალად მოაქცია მშჳდობით.

და ამისა შემდგომად განიზრახეს მამათა ჩუენთა და თქუეს: „ვითარმედ აქა ყოფა ჩუენი შეუძლებელ არს, რამეთუ კაცნი ვართ სახელოვანნი და ქართველნი მოგუემართებიან“ და ესე განიზრახეს, რათა ვიდრე საფუძვლად თჳსი მონასტერი აღაშენონ, დაღათუ უქმნდა საქმე ესე იოანეს, რათა ქართველთა განსუენებისათჳს და უფროს; ხოლო თორნიკის აღშენებისათჳს, თავს იდვეს ამისი ხელყოფა და ღმრთის მომადლებითა ჰპოვეს ადგილი მშუენიერი შუა მთა წმიდისა და აღაშენნეს მონასტერნი და ეკლესიანი წმიდისა ღმრთის მშობლისა სახელსა ზედა და წმიდისა იოანე ნათლის-მცემელისასა, ფრიადითა ოფლითა და ღუაწლითა და ადგილნი მრავალნი და მონასტერნი და საყუდ-ბელნი გარემოს დიდისა მონასტრისა ვიდრე იმერად ზღუადმდე თჳსითა საფასითა იყიდეს, რომელნი იგი მშუენიერ არიან და საწადელ და მომზადებულ, სულითა მონაზონთა საყოფელად.

და ეგრეთვე ღმრთის მსახურთა მეფეთა ვინადგან ესე ვითარი მსახურებანი მსახურეს და დიდნი საქმენი უქმნეს, რომე[ლ]თაცა ადგილნი და სოფელნი სთხოვეს ყოველნი ოქრო ბეჭდითა დაუმ-ტკიცეს, რომელნი იგი მრავალცა არიან დარჩეულ ფარულად, ვითარცა ამას ქუეყანასა შეგავს.

ხოლო იყო რაჲ თორნიკე აღმოსავლეთს მრავალნი ფიცხოსანნი და სახელოვანნი მონაზონნი წარმოიტანნა სიმრავლე არა მცირედი და ენება, რათა ქართველნი ოდენ იყვნენ მონასტერსა ამას მკჳდრნი ყოველნი; გარნა ვინაჲდგან ამისი ქმნა, შეუძლებელ იყო, აიძულეს ბერძენთაცა შემოყვანებად, რამეთუ ჩუენ, ვითარცა ხედავთ ზღჳსა, რათურთით გამოცდილება არა გუაქუს და ჩუენი ყოველი გამოსაზრდელი ზღჳთ შემოვალს და მერმე თჳნიერ მჭედელთა და ხუროთა და კალა-ტოზთა და მევენახეთა და ნავს მოქმედთა და სხუათა ესე ვითართა, ამის ესე ვითარისა ვრცელისა ლავრისა დამჭირვა უღონო არს და ესე ყოველი გამოსახეს წმიდათა მამათა ჩუენთა და თუ ჰნდა და თუ არა ვითარცა ვთქუთ შეიწყნარეს იგინიცა და ესრეთ ღმრთისა შეწევნითა სრულ იქმნა შენებაჲ მონასტრისა.

ხოლო თორნიკე ვინაჲდგან იყო სკლიაროსი და კუალად აქავე მოიქცა ურიცხჳთა საფასითა და განძითა, რამეთუ უფროს ათორმეტისა კენდინარისა მოიღო ოდენ სხუათა ტურფათაგან კიდე, რომელმან იგი ყოველივე მამისა თჳსისა სულიერისა ხელთა მისცა და თავი თჳსი სრულიად უარ ჰყო და არცაღათუ მცირედ რაჲმე დაუტევა ხელმწიფებისა ქუეშე თჳსისასა, არამედ ეგე ვითარმან მან განთქმულმან და საჩინომან კაცმან, ყოველივე ნება თჳსი მოიკუეთა და სრულებით შეუდგა მორჩილებასა მისსა, და ესე ზომი მხურვალება აქუნდა, რომელ უკეთუმცა შემძლებელ იყო თჳნიერ მისსა ბრძანებისა არცამცა წყლისა გემოიხილა და არცამცა სიტყუაჲ ერთი აღმოთქუა და არცაღა თუ ფულისა ერთისა ზედა უფალ იყო; არამედ ყოველსავე მამა იოანე განაგებნ და მისცემნ, ვითარცა ენების და სადაცა ჯერ იუჩნეს.

ხოლო ვინადგან სათნოებათა ყოველთა თავი მორჩილებაჲ არს, სულიერთა მამათა და ნებისა თჳსისა მოკუეთა და ესე ესრეთ აქუნდა, ვითარცა ვაუწყე ღმრთის მოყუარებასა თქუენსა და ფარულად უმაღლესად, რამეთუ უნდოთაცა გულის სიტყუანი ტირილითა გამოუცხადებნ ნეტარსა იოანეს და კანონსა და შენდობასა ითხოვნ, რამეთუ სხუათა მათ სათნოებათა მისთა გამოწულილვით აღწერასა ნებსით თანა წარვხედით, რამეთუ ჭეშმარიტად ყოვლითავე სათნოებითა სავსე იყო ნეტარი ესე; სიმდაბლითა სიწრფოებითა და უმანკოებითა და მარადის ეტყჳნ დიდსა იოანეს, ვითარმედ

«მამაო თჳთ იცი, რომელ დიდად ცოდვილ ვარ და სიკუდილი ჩემი მოახლებულ არს და უწყებური სიწმიდისა თქუენისა ვარ, არამედ ნება ჩემი და თავი ჩემი შემდგომად ღმრთისა შენდა მომიცემია; ვითარცა გნებავს აცხოვნე სული ჩემი».

ამას რა ესე ვითარცა მხურვალებასა მისსა ხედვიდა ნეტარი მამა ჩუენი იოანე, ფარულად მოსწრაფე იყო, რათა არა რაჲ იპოვის რათურთით მისთა ნაკლულევანებათა რაჲმე და ჯეროვნად პატივსცემდა მას და ერიდებნ და განუსუენებნ და სწყალობნ სიბერესა მისსა.

ხოლო ვინადგან დიდი თორნიკე წყალობათა შინა აღზრდილ იყო და სალაშქროისა საქმეთა, ამათ ესე ვითართა პირთა თჳს უბნობა და ამბავი უყუარდა და ვითარცა ვთქვით მამა იოანე ერიდებინ და არა უნდ, რასაჲმცა ამხილა მას, რათა არა მოიწყლას გონება მისი და ვითარცა იყუნეს მ ს ჟამსა კაცნი წარჩინებულნი და პატიოსანნი შევიდიან და ეუბნებოდიან მას ზემო თქმულთა მათ პირთათჳს.

მაშინ ვითარცა იხილა იოანე, რამეთუ სიწრფოებით იქმს ამას, შეეშინა ნუ უკუე ამის სახისათჳს ზღუევა რაჲმე სულიერი შეამთხჳოს ღირსსა მას და თჳსსაცა სულსა; ამისთჳსცა რქუამს მამა იოანე, ვითარმედ: «საყუარელო ძმაო, ვხედავ რომელ მადლითა ღმრთისათა კეთილად წარმართებულხარ მცნებათა შინა ღმრთისათა და არა მნებავს, რათა კრძალვისა გზითა ზღუევა რაჲმე მოვაწუო სულსა შენსა, აწ დაცადე მსოფლიოთა მაგათ საქმეთა უბნობა და ამიერიდგან სხუასა ნუ ვის ეუბნები გარნა გაბრიელს ხოლო ხუცესსა[1]). ხოლო ხუცესი იგი ესე ვითარი კაცი იყო, რომელ პირსა მისსა მსოფლიო სიტყუა არა გამოვიდოდა, არამედ ყოველივე საღმრთო და სულიერი. ესე რა ესმა ღირსსა მას მეყუსეულად დავარდა ფერხთა თანა მისთა და ცრემლითა ეტყოდა, ვითარმედ და რად დაიდუმე აქამომდე და არა მომხილე წმიდაო და ღმრთშემოსილო მამაო. ხოლო მამამან იოანე აღადგინა იგი და ჰრქუა: უფალმან შეგინდუნეს, გარნა აწ ხოლო ეკრძალე და მიერითგან მონასტრისა ძმათა არღარა ვის ეუბნებინ, გარნა თუ უცხო ვინმე მოვიდის და მცირედი რაჲმე სიტყუა მიუგის მას». და ესრეთ ესე ვითარსა ამას სულიერსა ცხოვრებასა შინა აღასრულნა დღენი მისნი და ღმრთისა მივიდა და ჭეშმარიტად წამეს მამათა ჩუენთა მისთჳს, ვითარმედ უფალმან შეუნდვნა ცოდუანი მისნი და საუკუნოსა ცხოვრებასა ღირს ჰყო.

ამათ ღირსთა და სანატრელთა მამათა ჩუენთა დიდნი საფასენი და მრავალნი სახმარნი შესწირნეს დიდსა ლავრასა და ყოველთა მონასტერთა მთა წმიდისათა, რომელნი იგი მას ჟამსა წუთლა გლახაკ იყუნეს და არა განმრავლებულ ესოდენ და საშუალსა, რომელ არს ყოვლისა მთისა შესაკრებელი ფრიადნი სახმარნი და მოსაგებნი მისცნეს და ყოველივე ზოგად და თჳთოეულად კაცად კაცადს ფრიადი საფასე განუყუნეს, რომელთაგანი რაოდენი მოვიხსენოთ და სხუა იგი დავაცადოთ, რათა არა ფრიადი სიმრავლე წერილისა იქმნას და საწყინო ვიქმნეთ მკითხველთა და მწერალთა.

---

1) ღირსი მამა გაბრიელ, თანა მოღვაწე წმ. იოანესი იყო ქართველი და მცხოვრები მთაწმიდისა, კლდის შინა გამოქვაბულსა ხენაკსა, ივერიის მონასტრის მახლობლად. ცხოვრებისაგან მისისა არა რაი ვიცით გარდა ამისა: ოდეს წმ. ხატი ღვთის მშობლისა ინახვოდა ჰაერსა შინა ზღვასა ზედა, წინა პირსა მთაწმიდისასა, ვერ ვინ შეუძლო მიახლება მისა. ძილსა შინა ებრძანა ღვთისმშობლისა მიერ, რათა შევიდეს ზღვასა შინა და მიიღოს წმ. ხატი იგი და გამოასვენოს მონასტერსა შინა ივერიისასა, მფარველად მისსა. შემდეგ გამოსვენებისა, — დღენი ცხოვრებისა თვისისა დიდსა მოღვაწებასა შინა აღასრულა და გარდაიცვალა იბ ივლისსა, რომელსა დღესა შინა წმ. ეკკლესია აღასრულებს ხსენებასა მისსა.

დიდსა უკეთუ ლავრასა მისცეს, ვითარცა ვსთქუ დიდ ძალნი ბეჭედნი განძისა, ორასა ორმეოცდა ოთხისა დრაჰკნისა მეფის ბასილისა ბოძებული იოანესდა და კუალად ყოველთა წელთა აქუს ლავრასა პალატიით და კუნძული, რომელსა ნეოსი ეწოდების, ბასილი მეფისა ბოძებული იოანესდავე. რომლისაგან გამოვალს გამოსავალი ყოველთა წელთა ათოთხმეტი ლიტრა, გინა ათხუთმეტი (ოქრო) და ოდესმე ოცი და კუალად მისცეს ოქრო განძად ათუალუებული ოცდა ხუთი ლიტრა და ძელისა ცხოვრებისა ნაწილი ვერცხლის ბუდითა და ორნი ბარძიმნი დიდნი ვერცხლისანი და ფეშხუმნი კოვზითურთ და ბრწყლით და ნაწილის შთასასხურნებელი ვერცხლისა და კუალად ყოველნივე ოქრო ცურვებულნი; საკურთხეველის შესამოსელი ოქრო ნემსული და მეორე ოქსინო[1]. ორნი წიგნი ოქრო პირისანი მარგალიტიანი და სხუა წიგნი წმიდისა ეფრემისა, სხუა წიგნი სწავლანი წმიდისა კირილესნი, სხუა წიგნი, რომელსა სწერიან ყოველნი ძუელნი წიგნი და საწინასწარმეტყუელთა და მაკაბელთა, სხუა წიგნი სადღესასწაულო საჩინოთა წმიდათა, ოთხი თავი სტავრათა შემოსილი და ვერცხლისა ღილგილოთა და ჯუარითა. ჯუარი სალიტანე ვერცხლისა ოქრო ცურვებული ველიზმაგისა ხატებითა, ჯუარცმისხატი ტილოანი დიდი ასდრახმასა ფასებული, სხუა დიდი ხატი ვედრებისა, სხუა ხატი გარდამოხსნისა. ნიკიფორე მეფის მინიჭებული. სხუა ხატი კანკელი ათორმეტთა მოციქულთა, სხუა ხატი წმიდათა დიდთა მოწამეთა, სხუა ხატი ტილოანი ნათლისმცემლის, სხუა ხატი ტილოანი წმიდისა ევსტრატისა და ალვა ასი ლიტრა და ოთხნი ჯორნი და სამნი ცხენნი და ნავი ხუთასისა მოდისა და კელინნი. რომელთა ზედა წაგეს საშენებლად ზემოთა ხუთასი დრაჰკანი და ქუემოთა ასი დრაჰკანი და სხუა კუალად ვითარი და კუალად ყოველი თჳთ წმიდისა მამისა ეფთიმის ხელითა ნუსხისაგან დაგჳწერია, ვინაცა ჭეშმარიტ არს და უტყუელ.

ეგრეთვე საშუალსა მისცეს განძი ინდიკტიონსა რუასა, ლიტრა თორმეტი გასაყოფელად ყოველთა და კუალად თერთმეტს ინდიკტიონსა გაუყუეს სხუა ოთხმეტი ლიტრა და მისცეს კარისა ეკკლესიასა, რომელ არს შესაკრებელი ყოველთა. ბარძიმ ფეშხუმი ვერცხლისა, ოქრო ცურებული ხატებითა და კანკელი საუფლოთა დღესასწაულთა და თარგმანება სახარებისა და სამნი ხატნი დიდნი ვედრებისანი და ორნი სკარამანგნი[2] და ორნი ჯორნი და მისცეს იკონომოსსა საშუალისასა. ლიტრა ერთი განძი საშუალისათჳს წარსაგებელად, სასყიდლად ქორკანდელთა[3] ვეშაკთა და ჯაჭუთა და კლაპტართა და კუალად შემდგომად თორნიკის სიკუდილისა ინდიკტიონსა 25-სა მისცეს მათსა გასაყოფლად ლიტრა ოცდარვა და ერისონს მისცნეს სახლნი შჳდ ლიტრად სყიდულნი ზღუდითურთ სადგურად მიმავალთა ძმათა და კუალად მისცეს ვენახი რწყული ხუთ ლიტრად ფასებული და კუალად ყოველი მამათავე ჩუენთა და წერილისაგან დაგჳწერია, კაცად კაცადისა მიცემულა კუალა ვინ აღრიცხოს, რომელსა იგი თჳთოეული მათი გმა მაღლად ქადაგებს და ღმერთსა ცათა შინა აღუწერიეს და მამამანცა ეფთიმი ამის ზემო წერილისაგან კიდე მისცა თჳსასა მონასტრისათჳს წმიდისა საშუალსა ორასი დრაჰკანი, რომელი იგი შემდგომად წინამძღრობისაგან ჯმნისა აღაშენა მთასა გარე; აქა უკეთუ დავატეოთ კუალად ვითარისა პირისათჳს სიტყუა, რამეთუ ვითარცა ვთქუით არცათუ შესაძლებელ არს ყოველთა მათ წარმოთქმა, ქუელის საქმეთა მათთა თჳთოეულად, რომელთა იგი უმეტეს ყოველთა სათნოებათა მიწყალეება შეეტყბო და ვითარცა სამოსელი შეემოსა.

---

1) ოქსინო, ოქროთ ქსოვილი აღსავლის კარის ფარდა.

2) ოქროთ ნაკერი რამე.

3) ქორკანდელი, ეკკლესიის დიდი საშუალო ხომლი.

შემდგომად თორნიკის მიცვალებისა განიზრახა ნეტარმან მამამან ჩუენმან იოანე, რათა აღიღოს ძე თჳსი და რაოდენნიმე მოწაფენი და ივლტოდეს სინად, რამეთუ პირუელითგანვე უმნდა შეუღლიანობა და შფოთი, გარნა თავსიდვა მუნ აქამომდე თორნიკის აღშენებისათჳს და რათა შეიძი-ნოს სული მისი, რამეთუ ასმიოდა, ვითარმედ ქართუელნი არა მცირედნი ნათესავნი და ერნი მკჳდრ არიან მუნ და ამისა პირისათჳს წარვიდა ვიდრე აბიდოსამდე, რათა მის მიერ ჰპოვოს ნავი კერძოთა ისპანიისათა მიმავალი და წარვიდეს მუნ და რომელი იგი მას ჟამსა მთავრობდა აბიდოს ფარულად საყუარელ იყო მამისა იოანესი და მეგობრობისათჳს მისისა გამოუცხადა მას გულის სიტყუა თჳსი. ხოლო იგი წინა აღუდგა და რაოდენ შესაძლებელ იყო მისგან აბრკოლებდა და ვითარ იხილა მამა იოანე დამტკიცებული თჳსსავე გულის სიტყუასა ზედა გამოუცხადა და ჰრქუა, ვითარმედ წმიდაო მამაო, არა უმეცარ ხარ თუ რაბამი სიყუარული აქუს მეფეთა ღირსებისა შენისა და უკეთუ განგიტევნე დიდი ბრალი მოწევნად არს ჩემზედა. მიუწერო მეფეთა და ვითარცა ბრძანონ ეგრეთცა ჰქმენ. და ვითარცა მიუწერა, უბრძანეს მეფეთა, რათა სამეფოს წარივლინენ და ვითარცა აღვიდეს დიდითა პატივითა მოიკითხეს იგინი მეფეთა, დიდად აბრალეს და ჰრქუეს, ვითარმედ წმიდაო მამაო, ჩუენ დიდი სურვილი გუაქუს სიწმიდისა თქუენისა და რა არს ესე, რომელ ესრეთ ივლტით ჩუენგან და უცხოსა ქუეყანასა წარხუალთ. მიუგო ნეტარმან იოანე და ჰრქუა. ღმრთის მსახურნო და თჳთმპყრობელნო მეფენო, გლახაკი ესე ერის კაცი ვიყავ სოფელსა შინა მყოფ და თანამდები ყოვლისა ბრალისა და მნება, რათა უცხოებასა სამე წარვიდე და სული ჩემი ვაცხოვნო და გლახაკებით ვიყოფებოდი და თუ ვითა მოხდა, არა ვუწყი, მოვიდა თჳსი ჩემი თორნიკე და მისითა გზითა დიდსა შფოთსა შთავვარდი და ერის კაცებასა და მნებავს, რათა ამის ყოვლისაგან თავის უფალ ვიქმნა და სულისა ჩემისა ზრუნვასა შეუვრდე მრავალთა ჟამთა. დიდითა პატივითა დაიმჭირეს და მერმე დიდითა ქენებითა ძლით დაარწმუნეს, მონასტრადვე შექცევა და დიდითა ბოძვითა განუტევეს და ესრეთ კუალად შეიქცა თჳსსავე მონასტერსა და შემდგომად მცირედისა ჟამისა, ნიკრისის სენსა შთავარდა და მრავალთა წელთა ცხედარსა ზედა დავრდომით მდებარე იყო და ფრიადთა ტკივილთა მოითმენდა და მადლობდა ღმერთსა და ესრეთ მხიარულ იყო სენსა მას სასტიკსა, ვითარცა საფასესა ზედა დიდძალსა და ვითარცა პატივსა და ნიჭსა სამეფოსა.

და ვითარცა იხილა ესე ვითარი უძლურება თჳსი, ევედრებოდა მამასა ევთიმის, რათა მიითვალოს ზრუნვა მონასტრისა, ხოლო იგი მოწლებით აღასრულებდა მას, რათა შეუნდოს, რამეთუ უმნდა შფოთი ამის სოფლისა და არა თავს იდებდა შფოთთა შთავრდომად, გარნა ვინადგან შეუძლებელ იყო, მამისა მოხუცებულისა და სენთაგან განკაფულისა ურჩება, უნდა თუ არა მორჩილ იქმნა მას და ვიდრელა ხორცთა შინა იყო მორჩილებითა და ბრძანებითა მისითა განაგებდა საქმეთა მონასტრისათა, ვითარცა იკონომოსი და თჳნიერ მისისა ბრძანებისა არა რასა იქმოდა.

მას ჟამსა სანატრელი და წმიდა ბერი იოანე გრძელის ძე ცხოვრებდა, ვითარცა უწოდენ, დაყუდებით [1]), ოთხთა ეკკლესიათა ლავრასა შინა და ეგრეთვე არსენ ნინო წმი-

1) წმ. მამა იოანე გრძელის ძე ჰსცხოვრებდა ჟამსა შინა დავით კურაპალატისა და მეფისა ბაგრატ მესამისა, ძისა გურგენისსა 1009. წელს. შრომანი მისნი არიან: 1) დარღუევა მაჰმადიანთა სარწმუნოებისა და სიტყუა სარკინოზთა მოქცევისათჳს სარწმუნოებისადმი ქრისტესსა. 2) შჯულთ მხოლოთა კრებათათჳს. 3) ისტორია ეკკლესიური თეოდორიტესი, არა სრული. 4) საგალობელი კანონი ივერიის პორტაიტისა, ანუ კარის ღმრთისმშობლისა.

დელი[1]), კაცი მაღალი სათნოებითა და მუშაკი ქრისტეს მცნებათა, რომელმან იგი ღმრთისათჳს დაუტევა ეპისკოპოზობა და თჳთ კურაპალატისა წინაშე მოვიდა, მან კეთილად მოხსენებულმან ღირსად სიწმიდისა მისისა მოიკითხა და ოთხთა ეკკლესიათა წარმოგზავნა და ესრეთ იგიცა დაუ-დებით ცხონდებოდა და თჳსისა მოძღურისა თანა, ამათ უკუე ნეტართა მამათა ჩუენთა იოანეს და არსენის ფრიადი სიყუარული აქუნდა ერთმანერთისა და მრავალ ჟამ იღუაწიდეს მუნ კეთილსა მას ღუაწლსა მონაზონებისასა.

ხოლო ხედვიდეს, რა ვითარ იგი უნდა მყუდროებით ცხოვრება ვერ პოვებდეს, ამისთჳს რამეთუ აწყინებდიან მამასახლისნი და ძმანი მონასტრისანი და კურაპალატიცა ზედას ზედა მიუწერნ და ევლოგიასა წარსცემნ, ეგრეთვე ეპისკოპოზნი და აზნაურნი.

ამის უკუე მიზეზისათჳს განიზრახეს, რათა წარვიდენ უცხოსა ქუეყანასა, რომლისათჳსცა წარვიდეს კერძოსა პონტოსასა, უდაბნოთა ადგილთა და მიემთხვივნეს მამასახლისსა ვისმე სულიერსა, რომელმან იგი სიხარულით შეიწყნარა და მისცა მონასტერი მშუენიერი ადგილსა უდაბნოსა და ყოველსავე სახმარსა მათსა უხუებით მისცემდა და შემდგომად რაოდენთამე ჟამთასა ეუწყა მამათა ჩუენთა[1]) მათთჳს, ვითარმედ მუნ იყოფებიან და წარავლინეს ძმა ერთი და მიუწერეს წიგნები ვითარმედ. იწმიდანო მამანო გვეუწყა სიწმიდისა თქუენისათჳს და გსცანით მანდა ყოფნა თქუენი და ფარულად განკჳრვებულ ვართ, რომელ არა ინებეთ ამას წმიდასა და სახელოვანსა მთასა მოსულა, რათამცა თქუენი წმიდა ლოცვა მოგჳლო, აწ ვევედრებით სიწმიდესა თქუენსა, რათა მოხჳდეთ და ერთგან ვიყოფოდეთ, ვინაჲდგან უწყით, ვითარმედ ჩუენცა უცხოებასა ვართ.

ესე რა აღმოიკითხეს მათცა განესუენა და მეორესა წელსა ხოლო ზამოვიდეს და ვითარ ჰსცნეს მამათა ჩუენთა სიხარულითა აღივსნეს და მადლი შესწირეს ღმერთსა და მოწლედ მოიკითხეს და სულიერად და ხორციელად აღეშენნეს და უდაბნოსა ადგილსა და ღმრთისა სათნოთა მოქალაქობითა ცხონდებოდეს.

ამისა შემდგომად სანატრელმან მამან ჩუენმან იოანე, პირუელ თქმულსა მას სალმობასა შინა განკაფულმან შეისუენა და ღმრთისა მივიდა განმდიდრებული ტჳრთითა სათნოებათათა და ნების მყოფ ღმრთისა და ეგულვებოდა რა აღსრულება ყოველი ხელმწიფება და უფლება მამასა ევთიმის მისცა, რათა რომელიცა განგება და წესი ენებოს იგიცა დაუდვას მონასტერსა და მას ძედაცა განკანონოს და შინა და გარე ვითარცა ენებოს ეგრეცა განკანონოს და შემდგომად თჳსსა უბრძანა, რათა გიორგის დაუტევოს მამობა, რომელი იგი სათნოვე იყო მათი, კაცი სახელოვანი და ფრთხილი ხორციელთა საქმეთა ზედა და კუალად უბრძანა, რათა გიორგიმ შემდგომად მისა სხუა დაუტევოს წინა მძღუარი, რომელი იპოვოს სიტყჳთ და საქმით სხუათა უმჯობესი, ძმათა შორის და ესრეთ განაწესა, რათა თჳთოეული მამასახლისი შემდგომად თჳსისა აღსრულებისა სხუასა დაუტევებდეს, წინამძღუარსა ღირსსა და სათნოსა. ხოლო უკეთუ ვინმე იპოვოს მშლელი განგებისა

1) წმ. მამა ესე მეთანადროე იყო წმ. მ. იოანე გრძელის ძისა, აღკუეცილ იყო მონაზონად იერუსალიმს. იქმნა იგი მოწოდებულ საქართუელოს და აღუუანილ-ხარისხსა ზედა ნინო-წმიდელ ეპისკოპოზისა. შემდეგ რაოდენისამე ჟამისა, დაუტევა საქართუელო და წარვიდა მთაწმიდას, სადაცა შეისუენა (გარდაიცვალა) და იქმნა დასაფლავებულ ივერიის მონასტერსა შინა. შრომანი მისნი არიან: 1) ღმრთისმეტყუელება იოანე დამასკელისა (თარგმნილი). 2) წიგნი გრიგორი ნოსელისა. 3) მეტაფრასნი და საგალობელნი წმიდათა.

2) იოანნეს და ეფთჳმეს.

მამისა ეფთჳმისა და მშფოთებელი და წინა აღმდგომი ძმათა, კრძალულებითა და შეჩუენებითა განიკანონოს ეგე ვითარი იგი და მეუფსეულად კრებულისაგან განიდევნოს, რათა არა ყოვლისა გუამსა კრებულისასა განეზავოს მაკჳდინებელი იგი სენი მისი და განმრყუნელი და განმგებლად და კჳმატროპად თჳთ მპყრობელნი მეფენი განაწესნა და თქუა, «ვითარმედ ვინადგან მწყალობელი ვინმე და ხელის აღმპყრობელი და განმგებელი სახმარ არს, რა ვჰყო გლახაკმან ამან და ჳხმარმან, რამეთუ დაღაცა თუ კადნიერ არს სიტყუა ესე, არამედ მინდობითა ტკბილსა მას მოწყალებასა და სახიერებასა, რომელი ესე მათითა წყალობითა და შეწევნითა აღეშენე ლავრა, მათვე ხელთა შევავედრებ და ჩემთა მონათა და მლოცველთა მამათა ეფთჳმის და გიორგის, რამეთუ დაღაცათუ ყოვლისა ქრისტიანესა სწყალობენ და ყოველთა გლახაკთა ეურვიან, ვითარმედ ჩუენ უღირსთა ზედა, უმეტეს ყოველთასა აქ აჩუენეს წყალობა, ვინადგან საძირკუელთაგან დიდთა მათ ქუელის მოქმედებათა მათთა მიერ აღეშენე ლავრა ესე».

ხოლო ძმათა ჰრქუა ვითარმედ: «თქუენ საყუარელნო და საყუარელნო შვილნო ჩემნო, უკეთუ მცნებათა ღმრთისათა დაიმარხავთ, იღუაწოთ და წესისაებრ და კანონისა სამონაზონოსა იქცეოდით და წინა მძღუართა მიმართ გაქუნდეს უზაკუველი მორჩილებაჲ და ურთიერთას მშჳდობაჲ და ერთობაჲ, მრწამს ღმერთი, რომელ არა რაჲ კეთილი არა მოგაკლდეს თქუენ, არამედ მეფენი და მთავარნი და ყოველნი კაცნი წყალობად თქუენდა აღიძრნენ და უმეტეს წარემატნეთ. ამიერითგან ნუცა ვინ განაშორებს თქუენ საქმისა ამისგან კეთილისა და ღმრთისა საყუარელისა, რომელ არს უზაკუველი მორჩილებაჲ და განუკუეთელი ერთობაჲ და მშჳდობაჲ, რათა ამასცა საწუთროსა უშფოთველი ცხორებაჲ აღასრულოთ და საუკუნოსა მას მომავალსა ცხორებასა საუკუნოსა დაიმკჳდროთ, კაცთმოყუარებითა ქრისტესა მეუფისათა და იგი სახიერი და მრავალმოწყალე ღმერთი იყავნ მწყალობელ თქუენდა და წარგიმართენ წმიდასა ნებასა მისსა და საღმრთოთა მცნებათა მისთა მეოხებითა ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისათა და ყოველთა წმიდათა (მისთათა) ამინ.

სტუმართ მოყუარეებასა ნუ დაივიწყებთ და რაჲ იგი უბრძანოს გლახაკთა მოყუარობით, მსგავსად ძალისა თქუენისა და მლოცველით და მახსენებდით საყუარელნო შვილნო ჩემნო მარადის, რათა ჰყოს ღმერთმან წყალობაჲ საწყალობელისა და ცოდვათა შინა განფრდილისა სულისა ჩემისა თანა და შემინდუნეს ყოველნი ცოდვანი ჩემნი და ეგრეთვე სულიერსა ძმასა ჩემსა იოანეს ანგელოზსა, რამეთუ ფრიადითა სარწმუნოებითა მოვიდა ჩუენდა წმიდასა ამას მთასა (შინა) და სულიერისა მამისა ჩუენისა იოანესისსა სახსენებელსა წლითი წლად აღასრულებდით წმიდათა ჟამის წირვათა შინა».

და ვითარცა ესე ყოველი წარმოსთქუა და აღწერით დაუტევა, მერმე აკურთხა ნეტარი ეფთჳმე, ზეცარდამითა კურთხევითა და ხელთა მისთა წმიდათა სული თჳსი უფალსა შეავედრა და მშჳდობით მას ზედა დაწვა და დაიძინა, თთუესა იენისსა[1]) და მეოხ არს ცხორებისათჳს სულთა ჩუენთასა. ხოლო პატიოსანი იგი გუამი მისი, ღმერთ შემოსილმან მამამან ჩუენმან ეფთჳმე, ჯეროვნად შემოსა და თჳსაგან დამარხა და ზედა ეკკლესია წმიდათა მამათა აღაშენა და რომელნიცა სარწმუნოებით მოუხდებიან, მადლსა და ლხინებასა ღირს იქმნებიან. რამეთუ ეშმაკეული ვინმე მოუხდა მას ოდესმე და სუა კანდლისა მისგან, რომელი ეკიდა საფლავსა ზედა მისსა და მეუფსეულად განიკურნა და ადიდებდა ღმერთსა.

ხოლო ჩუენ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ, რამეთუ ვითარცა იგი ზემორე თქუმულ არს,

---

1) 996 წელს.

წარიყუანა სამეფოთ შჳლი თჳსი ევთიმე მამამან იოანე და პირველად ქართული სწავლა ასწავლა და მერმე ბერძულად გაასწავლა, ყოვლითავე სწავლულებითა სრულებით და საყრმიდგანვე მადლი ღმრთისა იყო მისზედა და ღმრთისგან მიეცა გულისხმის ყოფა წერილთაჲ და სულისა წმიდისა მადლითა აღივსო, ვითარცა ეუწყა ნეტარსა იოანეს მამასა მისსა, გამოცხადებითა წმიდისა ღმრთის მშობლისათა. რამეთუ ჟამსა სიჩჩოებისა მისისასა ვიდრე ყრმაღა იყო სენითა მძაფრითა შეპყრობილ იქმნა და სიკუდილსა მიეახლა და იტყოდა ნეტარი იოანე. «ვითარმედ სასოება წარვიწირე ცხოვრებისა მისისა, რამეთუ ეგონებდი მეყსა შინა სულთა აღმოსვლასა ვინადგან არცა სიტყუაჲ დაშთომილ იყო მისთანა, არცა ხმა და ვითარ იგი შეშფოთებულ ვიყავ წარვედ ტაძარსა წმიდისა ღმრთის მშობელისასა და დავვარდი წინაშე წმიდისა დედოფლისა და ცრემლითა მხურვალითა ვევედრებოდი, უხრწნელსა მარადის ქალწულსა ღმრთის-მშობელსა, რათა შემწე ეყოს და ჰყოს ლხინება და ვამცენ მღდელსა, რათა მსწრაფლ აღმოიღეს და აზიარეს ხორცსა და სისხლსა უფლისასა და ვითარ იგი შეშფოთებულ ვიყავ და აღვისწრაფდი ხილვად, თუ რაჲძი იქმნა, განვაღე კარი სენაკისა სადაცა იგი დამეტევა მწოლარე და მეუცხოებულად ვიყნოსე სული სურნელებისა საკჳრველი, რამეთუ იქმნა მოხედვა წმიდისა ღმრთის მშობელისა და ვიხილე ევთიმე, რამეთუ მადლითა მისითა აღდგომილ იყო; და იჯდა ცხედარსა ზედა ყოვლითურთ მრთელი და უვნებელი. და ვითარ იგი განკრთა გონება ჩემი და ვკითხევდი მას, ვითარმედ რაჲ არს ესე შჳლო. მომიგო და მრქუა: ვითარმედ აწლა წარმომიდგა ვინმე დიდებული დედოფალი და მრქუა ქართულისა ენითა, «რაჲ არს, რა გელმის ევთიმე»? ხოლო მე ვარქუ. ვითარმედ მოვკუდები დედოფალო და ვითარცა ესე ვარქუ, მომეახლა და მიპყრა ხელსა და მრქუა, «არა რა არს ვნება შენთანა, ნუ გეშინინ და წარვედ ხსნილად». უბნობდი და აჰა ესერა ვითარცა მხედავ ყოვლადვე არღარა მელმის». და იტყოდა ნეტარი იოანე, ვითარმედ მუნ ღამადმდე ძნიად უბნობ ქართულად და ფარულად მწუხარე ვიყავ ამის პირისათჳს, ხოლო მიერიდგან დაუყუნებლად, ვითარცა წყარო აღმოდინ უწმინდეს ყოველთა ქართუელთასა; ხოლო მე რა ვიხილე ესე დავვარდი წინაშე წმიდისა ღმრთის მშობელისა და მადლი შევსწირე სასოსა მას ჩუენსა და ვმადლობდი და ვადიდებდი ღმერთსა».

იტყჳს მამა იოანე «ვითარმედ შჳლო ჩემო, ქართუელისა ქუეყანა დიდად ნაკლულევან არს წიგნთაგან და მრავალნი წიგნნი აკლიან და ვხედავ, რომელ ღმერთსა მოუმადლებია შენდა, აწ იღუაწე, რათა განამრავლო სასყიდელი შენი ღმრთისაგან». და იგი ვითარცა იყო ყოველსა ზედა მორჩილი, მოსწრაფედ შეუდგა ბრძანებასა მისსა და იწყო თარგმნად და ყოველნივე განაკჳრნა, რამეთუ ესე ვითარი თარგმანი გარეშე მათ პირველთასა არღარა გამოჩენილ არს ენასა ჩუენსა და ვგონებ თუ არცა გამოჩინებად არს და მრავალნი წიგნნი წარსცნის წინაშე დავით კურაპალატისა.

რომელნი იგი იხილნა რა ვითარცა იყო მორწმუნე სიხარულითა აღივსო და ადიდებდა ღმერთსა და იტყოდა მადლი ღმერთსა, რომელმან ჩუენსა ამათ ჟამთა ახალი ოქროპირი გამოაჩინა და ზედაზედა მოუწერნ, რათა თარგმნიდეს და წარსცემდეს და იგი სანატრელი შეუსუენებლად თარგმნის და რათურთით არა სცემდა განსუენებასა თავსა თჳსსა, არამედ დღე და ღამე ტკბილსა მას თაფლსა, წიგნსა საღმრთოსა შურებოდა; რომლისა მიერ დაატკბო ენა ჩუენი და ეკკლესია, რამეთუ თარგმნა წიგნი საღმრთონი, რომელთა აღრიცხუა გნინდ და შეუძლებელ არს, რომელთაგანნი რაოდენსამე მოვიხსენებთ. რათა მათ მიერ სხუათა თჳსცა ეუწყოს ქრისტეს მორწმუნეთა, რამეთუ არა თუ ულუმბოსა და მთა წმიდას ოდენ თარგმნნა. რათამცა აღურაცხელნით თჳთოეულად, არამედ სამეფოსაცა და გზასა და სხუათა ესე ვითართა ადგილთა. თარგმნა უკუე ვითარცა ვთქუთ:

1) თარგმანება იოანეს თავისა სახარებისა.
2) სწავლანი წმიდისა მამისა ჩუჱნისა დიდისა ვასილისნი.
3) მისივე თარგმანება ფსალმუნთა.
4) წიგნი წმიდისა კლემაქსისა.
5) წიგნი წმიდისა მაკარისი.
6) მაქსიმეს სწავლანი (ალმსარებისა).
7) წიგნი წმიდისა ისააკისა (ასურისტანისა), რომელსა შინა არიან სხუანიცა მამათა გამორჩეულთა სწავლანი.
8) წიგნი წმიდისა დოროთესა.
9) წამება და სასწაულნი წმიდის მთავარ მოწამისა დიმიტრისნი (თესალონიკელისა).
10) ცხოვრება და წამება წმიდისა სტეფანე ახლისა.
11) ცხოვრება და წამება წმიდისა კლემენტოს რომთა პაპისა.
12) და წამება წმიდისა კლიმი ანკჳრელისა.
13) ცხოვრება წმიდის გრიგორი ღუთის მეტყუელისა და თქმულნი მისნი.
14) ცხოვრება წმიდისა დიდისა ვასილი კესარიელისა არხიეპისკოპოზისა.
15) წამება წმიდისა აკეფსიმესი.
16) ცხოვრება წმიდისა ბაგრატისი.
17) წამება წმიდათა მინა, ერმოგინისა და ევგრაფისა.
18) წმიდისა გრიგორი ნოსელისა თქმული შესხმა, ძმისა თჳსისა დიდისა ვასილი და ქალწულებისათჳს და წმიდისა მამათ ჩუჱნის თარგმანი და წმიდათა მარხვათათჳს და წმიდისა მოსე წინასწარმეტყუელის ცხოვრების თარგმანი. სახელ დაუდებისა, რომელი ძმასა ვისმე ეთხოვა.
19) იოანე მახარებელის ხილვა და ხილვისა ახსნა.
20) თარგმანი ანდრია კრიტელისა.
21) თქმული იოანე დამასკელისა ორისა ბუნებისათჳს ქრისტესა.
22) სხუა წმიდისა ღუთის-მშობლის შობისათჳს.
23) ცხოვრება დიდისა ათანასესი ალექსანდრიელისა.
24) წამება წმიდათა სამთა ყრმათა, ალფიონ, ფილადელფოს და კჳპრიანესი.
25) ცხოვრება წმიდისა ონოფრი მძოვარისა დიდისა.
26) ცხოვრება წმიდისა მარიამ ეგჳპტელისა.
27) სწავლანი წმიდისა ზოსიმესნი (სარწმუნოებისათჳს).
28) სწავლანი წმიდისა მამისა ეფრემისნი, სარწმუნოებისათჳს.
29) სჳნაქსარი საწელიწდო, უმცრესი.
30) მიმოსუჳლა და ქადაგება წმიდისა იოანე მახარებელისანი.
31) სქემის კურთხევა ბერძული.
32) და მონაზონის კურთხევა.
33) ჴხჳულის კანონი წმიდისა იოანე მმარხველისა და მექქუსისა კრებისა.
34) ძეგლის წერა მართლისა სარწმუნოებისა.
35) სწავლანი წმიდისა მარტირისანი.
36) წამება წმიდისა ევებრონიასი (მონაზონისა).
37) წამება წმიდისა ანთიმოსი.
38) წამება წმ. მოწ ელასისა და ორთა მონაზონთა.
39) წამება წმიდისა თეოდორე სტრატილატისა. და წმ. თეოდორე პერგელისა. და წმიდისა ევსტრათიესი. და წმიდაის ევსტათესი და შჳლთა მისთა.
40) სწავლანი წმიდისა კასიანესნი.
41) წიგნი დიალოღონი.
42) წმიდათა მთავარ ანგელოზთა სასწაულნი.
43) ცხოვრება წმიდისა ნიკოლაოზისა საკჳრვლ მოქმედისა.
44) წიგნი ღუთის მეტყუელისა გრიგორისი.
45) მაქსიმეს, რვათა გულის სიტყუათა.
46) ვასილის თქმული კაენის შჳლთა შურის გებათათჳს.
47) შუა ლამენი ბერძულნი.
48) ლოცუანი ბერძულნი მამისნი.

415

49) და კანონნი.

50) ცხორება დიდისა ანტონისა.

51) დაბადება (არა ვისმიერ არ თარგმნილი).

52) ცხორება წმიდისა მოციქულისა ანდრია პირველ-წოდებულისა და იოანე მახარებელისა.

ესე ყოველნი და ამათსა ფრიად უმრავლესნი წიგნნი თარგმნა ღმრთშემოსილმან მამამან ჩუჱნმან, ესრეთ აღორძინა მისდა რწმუნებული იგი ტალანტი და უმრავლესნი ზემო თქმულთა ამათ წიგნთაგანნი თარგმნა, ვიდრელა მამა მისი იოანე ცოცხალ იყო და ყოველი ზრუნვა და საურავი მონასტრისა მას ეტჳრთა, რამეთუ ვითარცა ზემო ვთქუჱთ, ნეტარმან იოანე მრავალნი წელნი დაყუჱნა სნეულებასა შინა და იგი მსახურებდა უძლურებასა მისსა დღე და ღამე და კუალად წინა მძღურობასა დაჰყო ათორმეტი წელი და სამასი სულისა ზრუნვა და დიდისა ლავრისა განგებაჲ. და მთა წმიდელთა უფროსნი საურავნი მონასტრისა მიერ იურვოდეს და თჳსსა კანონსა დიდსა და მძიმესა ძლიერად აღასრულებდა და მის ყოვლისა თანა კეთილსა მას შრომასა თარგმანებისასა არა დააცადებდა, არცა სცემდა განსუჱნებასა თავსა თჳსსა, არამედ ყოველთავე იჭირვინ და ღამეთა ათევნ, რამეთუ უფროსნი წიგნნი ღამით სანთელთა უთარგმნიან, ვითარცა ვსთქუჱთ ფრიადისა უცალოებისა და საურავთა.

ვიდრელა მამა იოანე ცოცხალი იყო მოვიდა მონაზონი ჰრომისა ქრისტეანისა, კაცი განთქმული სათნოებითა, რომლისა სათნოებათა სწამებს ქრისტეანნი ჰრომისა და საბერძნეთისა, ძმა ბენევენტოს დუკისა, წარჩინებული ნათესავით, ესე მოვიდა ქრისტესთჳს მოწაფეთა თანა მთასა ამას წმიდასა დოცუად და ვითარ იხილეს მამათა ჩუჱნთა მადლითა შემკული სახე მისი, ვითარცა თჳსი და მეცნიერი ესრეთ მოიკითხეს და სიხარულით შეიწყნარეს და ევედრებოდეს აქა ყოფასა და ეტყოდეს, ვითარმედ ჩუჱნცა უცხონი ვართ და შენცა უცხო ხარ და ძლით დაარწმუნეს, რამეთუ ენება რათამცა ერთგან იყოს მონასტერსა შინა; ხოლო იგი ვინადგან საჩინო კაცი იყო და სახელოვანი, ვითარცა სცნეს ჰრომთა, რომელნი იყვნეს სამეფოთა და სხუათა ქალაქთა მრავალნი (ეძიებდეს) ერი შემოკრბა, რათა მონაზონ იქმნნეს მისგან. მერმე მამათა მათ ჩუჱნთა გაანზრახეს წმიდასა მას ბერსა, ვითარმედ წმიდაო მამაო, ვინადგან ესოდენთა სულთა აცხოვრებ უმჯობეს არს, რათა მოჰმართო და მიზეზ ცხოვრებისა ექმნა სულსა მათსა და ღმრთისა მიუმართო, უწყით, რამეთუ სხუაცა ერი მოსრულ არს, რათა სახე მონაზონებისა ხელთაგან შენთა მიიღონ, ჩუჱნ გუიდოთ და ყოვლითავე სახმარითა შეგეწიოთ. ხოლო დაღაცა თუ უძნდა წმიდასა მას კაცსა შფოთი და ზრუნვა, არა ინება ურჩება ბრძანებისა მათისა, ვინაცა აღაშენა მონასტერი მშუჱნიერი და ძმანი მრავალნი შეკრიბნა და თანა დგომითა მამათა ჩუჱნთათა სრულ ჰყო ყოველი საქმე შენებისა და ზედას ჴედა მოვიდნენ იგი ხილვად მათდა და დაყუჱნის დღენი მრავალნი და კუალად მიიქცის თჳსსავე მონასტერსა და იგი ხოლო მონასტერი არს ჰრომთა დღეს მთა წმიდას და კეთილად და წესიერად ცხოვნდებიან. კანონსა და განგებასა ზედა წმიდისა ბენედიკტესსა, რომლისა ცხოვრება წერილ არს დიალოღონსა შინა [1]).

პირუჱლად მოხსენებულსა მას ღირსსა მღუდელსა გაბრიელს ქართუჱლსა და მას წმიდასა ბერსა, დიდსა ლეონს ჰრომსა (პაპასა) ფრიადი სიყუარული აქუნდათ სულიერი და ოდესცა მოვიდის

---

1) საჩინო არს, ვითარმედ მთაწმიდას მეცამეტე საუკუნეში ლათინთა მონასტერნი იყვნეს, მართმადიდებლობის აღმსარენი წმ. ბენედიკტის წესისანი. ნახე პროტოკოლი კონსტანტინეპოლელ პატრიარხთა, საერო განმანათლებელის სამინისტრო ჟურნალში 1847 წელსა. ეგრეთვე მოხილვა მურავიოვისა «წიგნნი აღმოსავლეთადგან».

ხილვად მამათა, მახლობლად სენაკსა გაბრიილისასა აქუნდა სენაკი და მუნ დაყუნის დღენი იგი და თჳსისა ენისაგან კიდე, არცა მან იცოდა და არცა მან და ვითარცა შებნელდის გამოვიდის თჳსთა სენაკთაგან და ლოცვა ჰყვიან და დასხდიან ვიდრე ცისკრის რეკვადმდე უბნობდიან სიტყუათა საღმრთოთა და ვიდრე წარსულადმე ამას ესრეთ ჰყოფდიან, ყოვლადთა მწუხრთა და იტყოდეს მამანი ჩუენნი: ვინაცა გარემოსა მთისა იყვნეს სულიერნი ძმანი და ფიცით დაგუარწმუნეს, ვითარმედ ოდესცა მოვიდის დიდი ლეონ (პაპა) მარადის ესრეთ ჰყოფნ, იგი და გაბრიელ მღუდელი და წამებდეს, ვითარმედ მათის სიწმიდისაგან ყოვლითვე შესაძლებელ არს და სარწმუნო. რამეთუ დიდ იყვნეს იგინი წინაშე ღმრთისა და სრულ.

მას დღესა შინა იყო ვინმე ეპისკოპოზი თესალონიკისა საღმრთო და სულიერი, მეგობარი მამათა ჩუენთა და აქუნდა ნაცნობლება მამასა ევთიმის და მრავალ გზის მოავლენ მისსა და ოდესმე მან მოაყუანის იძულებით. ხოლო იყო თესალონიკეს ურია ვინმე ჰსჯულის მეცნიერი და უნდოდა ეპისკოპოზსა, რათამცა მოაქცივა ქრისტეანედ და ზედას ზედა ეუბნებინ და იყო რა მისთანა მამა ევთიმე ევედრებოდა ეპისკოპოსი, რათამცა ეზრახოს ურიასა მას და ვითარცა მოუწოდეს, იწყო ზრახვად ჰსჯულისა და ვითარცა შეწუხდა და ულონო იქმნა ურია იგი წინაშე ნეტარისა მამისა ევთიმისა, იწყო გმობად ქრისტეანეთა უბიწოსა სარწმუნოებისა და ვითარცა ესმა მამასა ევთიმის შეწუხნა და შერისხნა და ჰრქუა მას: და იყავნ პირი შენი, ბოროტო ურიო დაგულუულ სიტყუათათჳს. და მასვე ჟამსა უტყუ იქმნა და გარე მიექცა პირი მისი. იყვნეს მუნ მდგომარენი სხუანიცა ურიანი და შეუვრდეს ფერხთა მამისა ევთიმესთა, რათა შეუნდოს და მან მიუგო ვითარმედ, რომელი გმობისგან შეინდოს და სარწმუნოებად მოვიდეს და მე შემინდობიან და შერმე ევედრა ეპისკოპოსმან, რათა შეუნდოს და ლოცვა ყოს და ვითარცა ლოცვა ჰყო და ჯუარი დასწერა, მასვე ჟამსა მოიქცა პირი მისი და სიტყუად იწყო და შეკდემულად შეუვრდა ფერხთა მისთა და ქრისტეანე იქმნა და დიდად მორწმუნედ კაცად გამოჩნდა.

სხუა ვინმე ურია ჰსჯულის მეცნიერი და სწავლული ფარულად განთქმულად ცილობასა ზედა, ზუაობითა ურიაებრივი მოუხდა მამასა ევთიმეს და ენება სიტყუად. ხოლო ნეტარსა მას უძნდო საქმე ესე, არამედ ბრძანებითა იოანესითა იძულა ზრახვად მისდა და ვითარცა იწყო (ზრახვად მისდა) ცილობად და კითხვად აღუხსნიდა მას და განუმარტებდა ყოველსავე უაღრეს ცნობისა და მზაკუარმან მან, ვითარცა იხილა ძლეულება თჳსი, იწყო თქმად სიტყუათა გმობისათა, შეუძნდა ესე სანატრელსა მას და ჰრქუა, ვითარმედ უკეთუმცა სიტყუასა წერილთასა იკითხამდ, განგიმარტეთა და უბეთუ ჩუენ გკითხამ; მოგიგემცა ყინადგან გული გმობასა მაღლისა მიმართ იტყჳ და იყავნ პირი შენი მგმობარი დაგულულ» და ვითარცა ესმა მეყუსეულად უტყუ იქმნა და ხუალისა დღე სულნი წარიხდნეს.

იქმნა ოდესმე გუალვა ფრიადი და მაისი და ივნისი და ივლისი და აგვისტო უწჳმროდ გარდაჴდა და დიდად მისჭირდა ქუეყანასა, ვიდრელა ფურცელი ხეთა და ვენახთა განხმა და დასცვივოდა და დიდსა ურვასა შინა იყვნეს კაცნი. არს მცირე მონასტერი მონასტრისა ჩუენისა მთასა ზედა, სადა იგი მყნ არს ეკკლესია წმიდისა ელია წინასწარმეტყუელისა და ვითარ მოიწია დღესასწაული წმიდისა ელიასი წინასწარმეტყუელისა, პირველ დღისა კრიაისა უბრძანა მამამან იოანე შვილსა თჳსსა ევთიმეს, ვითარმედ წარიყუანენ ძმანი და წარვედ ეკკლესიად წმიდისა ელიასსა და ღამე ათიეთი. და ოდეს ამას უბრძანებდა მრავალნი ძმანი შეკრებულ იყვნეს წინაშე მამისა იოანესსა და რეცა განცხრომის სახედ უბრძანა, ვითა ურმანო საწჳმრები უგანა წაიღეთ, რამეთუ გესუ ღმერთსა,

რომელ არა შევიქცეთ ამაოდ. წარვიდეს და ღამე ათიეს და ვითარ მოიწია ჟამის წირვისა ჟამი, შეიმოსა წმიდა მამა ჩუენი ევთიმე და ვითარ იწყეს ლოცვად, პირველ სახარებისა წარკითხვისა, გამოჩნდა მცირე ღრუბელი ერისონს ზედა და მასვე ჟამსა აღივსოცა (წჳმითა) ღრუბლითა და ვიდრე ჟამისა ზიარებადმდე, შეიქმნა წჳმა საშინელი და დაათრო ყოველი ქუეყანა და ვითარცა იხილეს ესე, ღმერთსა ხელ აღპყრობით ჰმადლობდეს და ვითარცა ჟამის წირვა აღასრულეს და საზრდელი მიიღეს, წარმოვიდეს შინა და რომელთა ძმათა აქუნდათ საწჳმრები მოღხინებით შთამოვიდეს მონასტრად; ხოლო რომელთა არა აქუნდა შრომით და ჭირით და ესრეთ ორნივე ჰმადლობდეს ღმერთსა და ნეტარსა მამასა იოანეს.

ოდესმე ინება მამამან ჩუენმან ევთიმე აღსვლა მთასა ათონისასა ფერის ცვალებისად და ვითარცა არს წესი მთა წმიდელთა, ერი ფრიადი შეკრბების თხემსა ზედა მთისასა, ამას დღესასწაულსა ღამესა ათევენ და ვითარ ღამე განათიეს და მოიწია ჟამი ჟამის წირვისა და შეიმოსა წმიდა მამა ჩუენი ევთიმე და სხუანი მღდელნი მის თანა და ვითარცა სიწმიდე შეიუვანეს და წმიდა არსი აღიღეს, იხილეს მამა ჩუენი ევთიმე, ვითარცა ცეცხლი მგზებარე და ზარმან შეიპყრნა ყოველნი და მასვე ჟამსა ისმა ხმა, ვითარცა ერისა მრავლისა და შეიძრა მთა იგი ძვრითა დიდითა და ყოველივე პირსა ზედა დაეცა და ვითარცა აღადგინნა იგინი მამამან ევთიმი, შიშისაგან, ვითარცა მკუდარნი იყუნეს და ვითარ იხილნა ესრეთ შეძრწუნებულნი, ჰრქუა მათ. ნუ გეშინინ ძმანო, რამეთუ მოხედუა ღმთისა იქმნა და თქუენთჳს დღესასწაული ადიდა. ხოლო მათ ყოველთა ნუგეშინისეცა და მისცეს დიდება ღმერთსა.

საყდართა შინა საკათალიკოზოთა საჩინო არს და წარჩინებულ საყდარი წმიდისა ეპიფანე კჳპრელისა და ჟამთა ბასილი მეფისათა ოდესმე აღესრულა მთავარ-ეპისკოპოზი, რომელი იყო მუნ და ფარულად აიძულა მეფემან, ნეტარისა ევთიმის, რათა მიითუალოს განგება მისი; ხოლო მან ყოვლადვე არა თავს იდვა, რამეთუ ყოვლითა მრავლითა მოსწრაფებითა ევლტოდა დიდებასა კაცთასა და შფოთსა სოფლისასა და სიმდაბლესა შეიტკბობდა.

და ვითარცა იყო მამა ჩუენი ევთიმე სავსე ზეგარდამოჲთა მადლითა, ეგრეთვე საღმრთონი წესნი და განგებანი დაესხნეს მონასტერსა თჳსსა, პირუელად წესნი ეკკლესიისანი და განგებანი ყოვლისა წელიწდისანი, ვითარცა წერილ არს დიდსა სჳნაქსარსა სრულებით და უკლებლად და მარადის ევედრებინ ძმათა, რათა მოსწრაფე იყუნენ მისულად ეკკლესიად და წესიერად დგომად და მხურვალედ ლოცუად და თჳთ მის ნეტარისა საყოფელი სიმაღლესა იყო, გოდოლსა ზედა მაღალსა და ვერვინ მიუსწუერის ცისკრის ლოცუასა და ჟამნიერ კუერთხისა და კედლის მიყრნდობისა დგან იგი ეკკლესიასა, ყოვლითა მოსწრაფებითა და კრძალულებითა და ოდეს მცირე რაჲმე არნ, მოწაფესა თჳსსა საიდუმლოდ უბრძანის და იგი წარვიდის და გინა თუ იკონომოსისა და ებრძანის, გინათუ პატრიკონომოსისა, მოზიდნის ნელიად და შტოსა განიყუასნის და მუნ უთხრის ბრძანება მამისა და ოდეს დიდი რაჲმე იყჳს თჳთ გავიდის შტოდ და იუბნის, ეკკლესიისა შინა კუალა უბნობასა ვერვინ იკადრებდა.

და ღაცათუ ძმანი კედელსა თანა დგან გარნა კედელსა არავინ მიეყრნდობის, რამეთუ იგინიცა მას ნეტარსა ბაძვდეს, მსგავსად ძალისა ჭაბუკიად განეწესა საშუალ ეკკლესიისა დგომა და ორკეცად და სამკეცად და განხელ მოჴდობით და მოწიწებით და სკამები საშუალ დადგიან და ოდეს ჯერ არნ ეგრეთვე ორკეცად და სამკეცად დასხდიან და დეკანოზი ოდეს აწუევს ანუ შჳათე, გინა წიგნის კითხუასა, გინა წარდგომასა, გინა თუ რომელსა სამსახურებელსა გუერდით მივიდის და

თაყუანისცემის და უთხრის, რომელ მას ოდენ ესმის და მან თაყუანისცის და წარემართის თჳსსა (ადგილსა) მსახურებასა.

ორნი ეპიტროპოზი (რომელ არნ დამხედავნი კაცნი) საღმრთონი და ღმრთის მოშიშნი დაადგინნეს, ერთი უხუცესი და ერთი უმრწემესი მის ქუეშე, რომელსა წარავლინენ სენაკებსა ძმათასა და მოიყუანებენ შინა დაშთომილთა, უკეთუ ვინმე არა მივიდის დაწესებულთა ზედა ცისკრისასა, განიკანონის ჟამისწირვისად, ვითარცა განაწესა მამამან, რომელსი ძლიერად შურებოდინ დღე ყოველ და არა მოეცალებინ ძილი დღისი იგი შრომა მათი ლოცვადვე დაუთვალის, რომელნი კუალა ანუ მოცალებით იყვნენ, ანუ მსახურთა სამსახურებელთა, გინა თუ ხუცესნი, გინა თუ დიაკონნი, გინა თუ მგალობელნი, უკეთუ ჭაბუკნი იყვნიან ასი მუხლი მოაყრევინის საყდართუეველისა წინა, უკეთუ ბერსი და უძლურნი იყვნიან ულჳნობა და უსაჭმლობა განუწესის მას დღესა შინა.

ლოცვასა ყოვლადვე ეკკლესიისა კართა თანა დგანან უხუცესნი ეპიტროპოზი და გამავალთა ძმათა ჰკითხჳან მიზეზსა განსვლისასა, უკეთუ რაჲმე საჭირო საქმე არა აქუნ, ვერვინ იკადრის განსვლად. ხოლო უკეთუ რაჲმე საჭირო იყჳს უთხრის ეპიტროპოზ და კუალად მოსწრაფედ შეიქცის, უკეთუ კუალა დაეყენის დიდად აბრალის და დაუმოწმის, ვითარმედ ამას ნურ აღარა იქმნ და უკეთუ კუალა ქმნის სატრაპეზოსა არა შეუშჳს, არამედ ხმელისა პურისა ჭამა განუწესის მას დღესა, ანუ ასი მუხლი მოადრეკინის. მშრომელთა და მაშურალთა და განაწესა მამამან და შემდგომად დაწესებულთა წარვიდიან და განისუენებენ ვიდრე მეორედ რეკადმდე და მერმე კუალად ეკკლესიადვე მოვიდიან, უკეთუ კუალა დასხდიან ეპიტროპოზთა მოიყუანიან.

უკეთუ ვინმე შეიღალნინ ძმანი, მოუხდის მამამან და ნახნის და ბრძანებასა მისსა არა ურჩ ექმნებოდეს და მშჳდობა ქმნიან, უკეთუ კუალა გულ ფიცხელნი იყვნიან და მასვე ზედა დაადგრიან, განაწესა, რომელ ესე დაგებადმდე ტრაპეზისა ვერ შევიდიან, პურსა ხოლო და წყალსა იხმარებდენ ხოლო უკეთუ წინამძღუარი არა არნ იკონომოსმან განკანონის.

ოდესცა ეკკლესიად შევიდოდინ პირველად მამა ევთიმე და მერმე ძმანი ყოველნი, ვიდრე მუხლთა ზედა არა მოდრკიან და თაყუანისციან წმიდასა ღმრთის მშობელს, რომელ არს ბჭეთა ზედა არა შევიდიან და ოდესცა მამასა წინა წარუვლიდიან ძმანი, გინა ეკკლესიასა გინა სადაცა; ვიდრე არა მოდრკიან და თაყუანისციან მდაბლად არა წარვლიდიან და ესრეთვე ნეტარი მამა ჩუენი ევთიმე, არათუ საპატიოთა კაცთა მიერ, არამედ მათ ახლად მოსწავლეთაცა ქუე მოდრეკით თაყუანისცემნ და წესლობით მოიკითხავნ და უკეთუ ვინმე იხილნის, მოსწრაფენი ძმანი, რომელნი ზრუნვიდიან სულთა თჳს ეგე ვითარცა მათ მიმართ არა უბრძანებნ, უკეთუ კუალა ვინმე იხილნის უდებნი და დახსნილნი და ახალ მოსრულნი მათ ზედას ზედან ეუბნებინ, ასწავებნ, ამხილებნ და ნუგეშინის-ჰსცემნ, ხელოვანიად ევედრებინ, რათა მარჯუედ ექცეოდენ და არა რაჲსა მოაჭირვებდენ.

რაჟამს სეროზისასა ილოცვიდ არა ხელეწიფებოდა ძმათა, არცა სენაკსა შეკრებად უბნობი-სათჳს, არცა მონასტერსა შინა უბნობად და თუ ვინმე ჰოვნიან ეპიტროპოზთა, დაარცხვინიან და თჳსთა კელინთა წარგზავნიან, უკეთუ კუალა წინა აღდგომა ვისმე იკადრის, მათი მამამან უბრძანის და ფიცხლად განკანონის. ოდეს იხილიან ვინმე ჭაბუკთ ძმათაგანნი გინა ერთმანერთისა თანა, უბნობად ანუ სიცილად, ანუ ხელის მიყოფად, ფიცხლად ამხილიან და უკეთუ მეორედ ქმნიან მამასა მოახსენიან და მან მძიმედ განკანონის.

უკეთუ რაჲმე მოუხდის მტერისა მიერ ერთმანერთისა მიმართ ფიცხელი შფოთი, გინა წყურთა გლეჯა, გინა მიმთხუევა. წესი იყო მამისა ჩუენისა, რომელ მას თანა ხმა მაღლობა და

უწესო, გულის წყრომა არა იყო, გითა იყო ყოვლითავე სათნოებითა შემკული, ტკბილითა და ამათა სიტყჳთა და იუბნნის წიგნთაგან და შჳპირათ და ჰრქჳს «შვილო! უკეთუ მიგიშჳნე ამას საქმესა ზედა, პირუტყჳლად სულთა თქუენთა წარსწყმედთ და მერმე მონასტერი უწესოდ იქმნების; ვინადგან ეგრე მოხდა, რომელ ღმერთმან მე დამადგინა თქუენდა მსაჯულად და განმგებლად, უკეთუ უზრუნველად მიგიშჳნე უწყოდეთ, რომელ ვითარმცა მას საუკუნესა მწარედ განისჯებით, უკეთუ კუალა მე აქა მცირედ გწუართნე და მადლობით მიითუალოთ, მრწამს ღუთისაგან, ვითარმცა მის საუკუნოჲსა განკითხვისაგან განერებით» და ესე რა ესრეთ დაარწმუნის ჰსცნის ძალი მის საქმისა ძმათაგან და უკეთუ ორთავე არს ბრალი, ორნივე წუართნის და უკეთუ ერთისა ერთი ვითარმე იყჳს შფოთი იგი, უკეთუ დიდი იყჳს დიდად წუართნის და უკეთუ მცირედ იყჳს მცირედ სამამოსა მიოუშვნის და უბრძანის განრთხმა და ძმამან მან თაყუანისცის და განირთხის თავი თჳსი და ერთი ძმა თავსა უმჯდარავნ და ერთი ფერხთა და ერთი ჩოხათა ზედა მიამთხუევნ ლუწდათა, რომელსამე 30, რომელსამე 40 და რომელსამე სამოცი; ხოლო უკეთუ ვინმე იპოვის ასაბია და ერთი მეორისა მემუწლი დიდად შეუძნდის და ფიცხლად წუართნის და მათ ცემულთა შემდგომად ცემისა მუხლ მოოდრკით თაყუანისცინ და ცრემლით შენდობა იითხოვინ მამისაგან და რომელმანმე ორი მსგეფსი დაყჳს ქუემწოლარემან და რომელმანმე სამი და ჟამითი ჟამად მივალნ მამა და ნუგეშინის ჰსცემნ სიტყჳთ და საქმით და სანუკარსა წარსცემნ და ხელოსანთა დაევედრნის, რათა ნუგეშინის სცემდენ და ვინაცა წუართის თჳნიერ ყოვლისა მიზეზისა ნუგეშინისცის და აღაშენის ანუ ხოხითა ანუ საზეზურითა, ანუ სხჳთა რაჲთამე სახმარითა და ყოვლადვე არა იყო დრტვინვა, გინა გულის კლება ცემათა მათ თანა, არამედ ესრეთ შეერაცხა, ვითარმცა ქრისტეს ხელთაგან წუართილ იყუნეს.

ესე ვითარი ჩუეულება აქუნდა წმიდასა მამასა ჩუენსა ევთიმეს, რომელ სამთა დღეთა შჳდეულისათა ორშაბათსა, ოთხშაბათსა და პარასკევსა სენაკთა თჳსთა მზისა დასულასა პური და წყალი იხმარის თჳნიერ დიდთა დღესასწაულთა და სხუა დღე ყოვლადვე ტრაპეზსა მივალნ, გარნა თუ ლავრელი მოვიდის ანუ პროტი, რამეთუ მაშინ ესრეთ ირჩიეს ძმათა, რათა კიდე შეუკაზმვიდენ პურსა, გინათუ სამამოსა ანუ თუ სადაცა ენებოს, რათა არა დაეყენოს ძმათა სატრაპეზოსა, მიზეზისათჳს შრომისა, რამეთუ ფრიად მოხარკე იყუნეს მაშინ ძმანი შრომასა.

ნეტარი მამა ჩუენი ღჳნოსა არა ოდეს იხმარებნ თჳნიერ ჟამის წირვისა, ანუ დიდისა რაჲსამე მიზეზისა, ვიდრე სიბერედმდე. ხოლო ტრაპეზსა ოდესცა დაჯდის, ებრძანა მეტრაპეზისად, რომელ ძმათა ღჳნისაგან ყოვლადვე თასითა ღჳნოსა დაუდგმიდეს და გემოსა იხილავნ და უკეთუ მარჯუედ არნ, არა რაჲ ბრძანის, უკეთუ კულა ანუ ძრმიანი არნ, ანუ მეტი წყალი ერთვის, შემდგომად ტრაპეზით აღდგომისად ეუბნის მეღჳნესა, ვითარმედ «ძმაო! ამათ ძმათა ნუგეშინისა-საცემელი სხუა არა სადათ აქუსთ ამის ტრაპეზისაგან, კიდე უკეთუ სუბუქი ღჳნო იყოს ნუ ურთავ წყალსა და უკეთუ სამჴალი იყოს ჯერისაებრ ურთე და უკეთუ უმჯობესი იყოს, ვითარცა ჯერ იყოს ეგრეთვე დაღათუ თჳთ არას იხმარებნ». ძმათა საჭმელი მოაღებიეს თავისა წინა და მისიცა გემო იხილის და უკეთუ ზეთი აკლდის, კელიარს იუბნის და ამცნის განმართება, ხოლო უკეთუ უმგზარი იყჳს ანუ უმარილო, ანუ მარილიანი, ოდეს ტრაპეზით აღდგის, მზუარეული დაიუბნის და ჰრქჳს. «შიშითა ღუთისათა იქმოდე ძმაო სამსახურებაჲსა შენსა და ნუ იტყჳ თუ კაცთა ვმსახურებ, არამედ ესრეთ გაქუნდინ, ვითარცა ანგელოზთა ღუთისათა მსახურებდი, რათა სასყიდელი შენი არა წარგიწყმდესო».

წესი იყო მამისა ჩუენისა რომელ ტრაპეზსა ზედა ყოვლადვე არა უბნობნ, გარნა თუ ვინმე უცხონი იყუნიან და იმჳთ სადამე სიტყუა მიუგის გინათუ წყალი უნდის, გინათუ ევლოგიასა ვისმე

წარსცემნ, გინათუ საჭირო საქმე რაიმე იყჳს ტრაპეზსა ზედა, მოუხდის მოწაფესა და იდუმალ უბრძანის, რომელ სხჳსმან ვერვინ ჰსცნის, სხჳსა კჳლა ძმათაგანი ყოვლადვე ვერვინ იკადრებნ უბნობასა. მეტრაპეზსა კჳლა და ხელოსანნი უკეთუ რაიმე საჭირო საქმე იყჳს, იდუმალ და ჩურჩურით, ეგრეთვე ძმათა უკეთუ საჭირო რაიმე საქმე იყჳს, გინათუ წყალსა ითხოვდინ გინა თუ სხჳსა რასამე იდუმალ ითხოვდიან. და ესეცა განაწესა მეტრაპეზესად, ვითარმედ უკეთუ ვინმე იხილო გინა უბნობად, გინა სიცილად, გინა ლაღობად ტრაპეზსა ზედა, შეუოვლე ვითარმედ მაგასა ნუღარაოდეს იქმ, თუ არა მამასა განუწესებია, რომელ გარე განგიყჳანო. უკეთუ ვინმე იპოვის მტრისაგან გინა სასუმლისაგან და კჳალადცა იწყის უბნობად გინა განცხრომად, შეეთვალა მამასა ეკლესიასა შინა ძმათა და ვითა და მიმცნა მეტრაპეზისა და, რომელ არავინ აღგიდგეს წინა გარე განუყჳანებისათჳს და არცა ვინ იკადრებდა წინა აღდგომასა და გარე განიყჳანის ეგე ვითარი იგი ვიდრემდის სახე განსაგის მშრომელთა და დღესასწაულთა და კჳრიაკეთა და გინა თუ ერი არნ მაშინ განაწესის მსახურება და შრომისა დღეთა შინა მყოფნი ხუცესნი და დიაკონნი მსახურებდიან ვითარცა მოხუცებულნი და სხუა მოღალე ერი.

წესი იყო მამისა ჩუჱნისა, რომელ უკეთუ დიდი რაიმე საქმე არნ, გინა სამეფო გინა ბჭისა ეკლესიასა და იუბნის ძმანი და უკეთუ საკრებული რაიმე არნ ძმათა უხმის, რომელთა აქუნდათ საქმისა მეცნიერება. გინა თუ სამჯდელო იყჳს, გინა სახუროვნო, გინა სავენახე და მათ დაიურვის სამამოს: ესე კჳლა სხჳსანი საქმესი წჳრილნი იკონომოსისა თანა და იუბნის, რამეთუ დალეცა თუ ყოვლისა საქმესა მეცნიერ იყო სამგზის სანატრელი მამა ჩუჱნი ექუთიმე. გარნა დიდითა მით სიმდაბლითა თჳსითა, თჳნიერ კითხჳსა არა სხჳსასა იქმოდა და სიბერესა მისსა ზედა არა თაჳს იდებდა, არგნითა ეკლესიად შესულად; ხოლო უძლურთა ძმათა და განაწესა ეკლესიისა მტოსა დგიან მიერდნობით კუჱრთხითა მათითა ზედა, ხოლო რომელნი მეტადრე უძლურნი იყჳნენ მათდა ებრძანა, რომელ მტოსავე შინა სხდენ იგინი სკამთა ზედა.

და უფროს ყოველთა ესე უძნ წმიდასა მამასა ჩუჱნსა, უკეთუ ვიეთმე ტუჳილით, გინა ეკლესიისათჳს გინა ძმისა ვისთჳსმე სიტყუა რაიმე უთხრინ და ამისთჳს მტკიცედ დაემოწმა, რათა უკეთუ ზედა მიწევნით არა იცოდინ, ყოვლადვე არა იკადრონ მოხსენებად; ხოლო უკეთუ ტუჳილით რაიმე მოახსენიან მძიმედ განკანონის და მის მიზეზისათჳს მრავალნი ძმანი მონასტრისგან განასხნა, რათა კრებული მშჳდობით იყოს.

თთუჱსა შინა ორგზის და სამგზის კჳრაობათა დაიუბნის ძმანი სწავლითა სულიერითა, ვითარცა იყო სავსე მადლითა ღუთისათა, წმიდათა წერილთაგან ასწავებნ მათ სარგებელსა სულთა მათთასა და ესე ოდენ ლმობიერ იქმნიან ყოველნი ვიდრემდა მრავალნი ცრემლი დასთხიან და მადლობდიან ღმერთსა და სიტყუა მისი ეგრეთ შეიწყნარიან ვითარცა ქრისტესი. ხოლო ასწავებნ მათ სიყუარულისათჳს და სიმდაბლისა, მორჩილებისათჳს და კრძალულებისა, სიმშჳდისათჳს და უშფოთველობისა, მოთმინებისათჳს და მსახურებისა და მოსწრაფედ მისულისათჳს ეკლესიად და სხჳსათა ყოველთავე წესთა კრძალვისათა მხურვალედ აღსრულებისათჳს და ეტყჳნ ვითარმედ ესრეთ ვიხაროთ ძმანო, რომელ შეკრება ჩუჱნი ამას წმიდასა ადგილსა არა ცუდად იყოს, არცა ამაოდ იქმნას განსვლა ჩუჱნი ამიერ სოფლით. და სხჳსანი მრავალნი სწავლანი, ვითარცა ღმერთმან მოსცის პირსა მისსა მიუთხრნის და ყოვლისავე ხორციელისა საქმისგან უზრუნველ ჰყჳნეს ძმანი და ყოვლისავე იგი მისცემნ, ვიდრე საწერლადმდე და ნემსადმდე და მიზეზი გარდაეკუეთა, რათა არავინ ზრუნვიდეს და არცა გაჭირდეს და არცა იყიდდეს და არცა რას მოიგებდეს, თჳნიერ მისისა

ბრძანებისა და უკეთუ ვისმე უნდის ძმისა რაჲმე მიცემა თჳნიერ მამისა ბრძანებისა, ვერვინ იკადრის მიცემა ვიდრე არა ჰკითხჳს, უკეთუ ვინმე გარდაჰჴდის მცნებასა მისსა და იყიდის შესამოსელი, გინა სხუა რაჲმე, გინა საფასე მოიგის, ფიცხლად ამხილის და ძლიერად განკანონის და მრავალ გზის გჳხილავს, რომელ გინა საზეპურნი იყჳნიან, გინა შესამოსელი ანუ თუ კუბკული ცეცხლითა დაწჳის ზღუდესა შინა.

რამეთუ იყო ვინმე მთავარ დიაკონი ღირსი კაცი და შერაცხილთა შჳლი და არა მცირედი საფასე მიეცა მონასტრისა და თჳსი შესამოსელი, რომელი დაედვა ეკკლესიასა არა ნებავნ და რათამცა ვინმე შეიმოსა იგი თჳნიერ მისსა. დღესა ერთსა ენება წმიდასა მამასა ჩუენსა შეწირვა უსისხლოსა მსხუერპლისა და ჰრქუა სხუასა ვისმე მთავარდიაკუანსა, რათა შეიმოსოს კუართი იგი შესამოსელი პირუელ ხსენებულისა მის მთავარდიაკუნისა; ხოლო მან მიუგო, ვითარმედ მამაო სულიერო, ნუ უკუე შეწუხნეს ძმა იგი, რამეთუ არა ნებავს, რათამცა ვინ შეიმოსოს კუართი (იგი) მისი. ესმა რა ესე მამასა მიუწოდა მთავარდიაკუანსა და ჰრქუა სიმშჳდით და ტკბილად ვითარმედ «გნებავს, რათა შეიმოსოს ძმამან მან კუართი (იგი) შენი და მსახუროს საკურთხეველსა ჩუენსასა» და იხილნა რამეთუ შეწუხნა იგი და არა უნდა, რათამცა შეიმოსოს და ვითარცა აღასრულა წმიდა ჟამის წირვა, მოუწოდა ზემო ხსენებულსა მას მთავარდიაკუანსა და ეტყოდა; «მითხარ ჭეშმარიტი რა დაგიტევებიეს სოფელსა შინა». ხოლო მან ჰრქუა ვითარმედ, წმიდაო მამაო არა უმეცარ არს ღირსება შენი, რამეთუ მშობელნი და ძმანი და საფასენი და მონაგებნი არა მცირედნი დამიტევებიან და რა იგი ხელთა შენთა წმიდათა მომიცემიეს (იგი) თუთ უწყე. ჰრქუა მას მამამან ჩუენმან «და ჯერ გიჩნს შჳლო, რათა მაგის ყოვლისა და სასყიდელი წარიწყმიდო კუართისა ამის შენისათჳს». ხოლო მან ჰრქუა ნუ იყოფინ მამაო და მეყსეულად უბრძანა მოღება ცეცხლისა და თჳსითა ხელითა შთაავდო კუართი იგი ცეცხლსა და ესრეთ დაიწუა. ხოლო ძმა იგი შეუვრდა წმიდათა ფერხთა მისთა და შენდობა ითხოვა და ეგრეთვე უკეთუ ვისმე აქუნდა შესამოსელი, გინა სხუა რაჲმე სახმარი და არა ნებავნ მას, რათამცა ახმარა ძმასა თჳსსა, რაჟამს უხმან მას ეგრეთვე დაწჳს ცეცხლითა და ეტყჳნ ვითარმედ, სულთა ჩუენთა დადება ბრძანებულ არს ძმათა ჩუენთათჳს და შენ განხრწნადსა სახმარსა აღირჩევ უფროს ძმისა შენისა და არა გეკადრებისა. ხოლო მათ სწავლა მისი ვითარცა წამალი ცხოვრებისა მიითუალიან და მადლობდიან ღმერთსა, რომელმან მომადლა მათ ესე ვითარი მკურნალი სულთა.

მარადის ასწავებნ ძმათა ვითარ ჯერ იყო: «რათამცა არა რას ვჭამებდით სხუასა გარეშე ტრაპეზისა, ვინათგან უწყით თუ ვითარითა, იწროებითა წარვლეს ყოველთა წმიდათა საწუთრო ესე, რომელ არცა თუ წყლითა განაძღებდეს თავთა მათთა კაცნი, რომელთა ღირსაყე არა იყო სოფელი ესე უბრალონი და უბიწონი და წმიდანი ყოვლისაგანვე ცოდჳსა.

ხოლო ჩუენ რომელნი ესე სავსე ვართ ყოვლითა ცოდჳთა, არა კმა არს ჩუენდა განსუენება ტრაპეზისა და ორგზის დღესა შინა მიღება საზრდელისა სავსებით და უნაკლულოდ ღჳნითა და საჭმლითა, კმა არს ჭეშმარიტად და ნამეტნავ. ხოლო ვინადგან არა გუნებავს მცირედცა იძულება თავთა თჳსთა და მრავალთა მიზეზთა ვიმიზეზებთ, უკეთუ ვინმე ტრაპეზსა ზედა არ დაესწრებოდის და გინა მე და გინა თუ ხელოსანმან სახმარი რაჲმე, იყოს მან ხოლო მოხელემან იხმაროს და სხუასა ძმასა ბრალსა ნუღარა შთააგდებნ და უკეთუ ესე ქმნას, ორთავე ბრალთა ღმერთი მისგან იძიებს».

ესე კუალა სუიდა გინა ღჳნისა გინა თევზისა ყოვლადვე არა ხსენებულ არს, მონასტერსა შინა თჳნიერ თევზისა და იგიცა, რომელნი მკითხუელნი იყუნიან ანუ მწერალნი და წარსანახავად ანუ

საწყრად აღანთიან, სხჳა კჳლა არა იყო წესი, რათამცა ანუ კანდელსა ინთებოდეს, ანუ ხატთა დაისუჱნებდეს სენაკთა შინა, არამედ ჯუარი ერთი გინა ხატი ერთი ესუჱნის, რათა რაჟამს ილოცვიდენ მათ წინაშე თაყუანის სცემდენ და ემთხუჱვოდნენ, ოდეს კჳლა ანუ ზეთი ისყიდის ვინმე, ანუ ღჳნო თჳნიერ მამისა სიტყჳსა დაუთხიან აულინსა შინა¹). ხოლო თჳნიერ დიდისა უძლურებისა საჭმელსა არავინ შეიქმოდა. რამეთუ შევიდის მამა სამზარეულოსა, უკეთუ კოჭობნი იხილნის ცეცხლისა კიდესა, იკითხის მზარეულისაგან თუ ვისნი არნ და უკეთუ უძლურნი არნ მიუშჳს და უკეთუ კჳლა ნაყროვნებით ვინმე იქმნ ზოგჯერ გარე განთხევა უბრძანის და ზოგჯერ საეროსა საჭმელსა თანა შთასხმა.

მრავალნი მოვიდიან საბასითა დიდითა მოქალაქენი და სხუათა ადგილთაგანნი, რათამცა მოზარსნეს (აღკუეცა), ხელთა შინა მისთა ილუაწნის ჟამ რაოდენმე და განუსუჱნის და მერმე უბრძანის იმეგჳნდევ ვერ მოგზარსავთ, თქუჱნ კაცნი ხართ სახელოვანნი და ჩუჱნ კაცნი ვართ გლახაკნი და უცხონი და ოდეს სთავსე მისცეთ ეკკლესიისა და განსუჱნებით გნებავს ყოფა, და ნუ უკუჱ ვერ განისუჱნოთ და მერმე შესწუხდეთ და კუალად ძმანი ყოველნი ძლიერად შურებიან და უკეთუ ვიეთნიმე მოცალედ იყუნენ იგინიცა შეწუხდებიანო და ესრეთ მრავალთა უკუმნის და წარვიდიან; ხოლო უკეთუ ვინმე მოვიდის ძმა მშრომელი და მდაბალი იტყჳნ მამა, ვითა გრწმენინ ძმაო, ამათი მირჩევაა შეწყნარება, ვიდრე ათასიმცა ვინ დრაჰკანი მომცაო.

იყუნეს პირუჱლითგან დიდებულნი კაცნი, ილარიონ კანონარი აღდგომისა²) დიაკონი. პირუჱლ შენებასა მონასტრისასა მოსრულ იყო აქა და მისსა იკონომოსობასა აღეშენა მონასტერი და ვითა თჳსსა ძმასა ხედვიდეს მამანი ჩუჱნნი და ევედრა მათ რათა წარვიდეს იერუსალიმს და წარგზავნეს მუნ და მრავალნი წელნი დაყუნა დიაკუნობასა შინა და მამათა მრავალგზის მიუწერეს და კუალად მოიყუანეს აქავე და პირუჱლისაცა მოსულასა და მეორესაცა, რომელ მოიღო ვეცხლად და ოქროდ სტავრად და სასხდრად უფროს ოცისა ლიტრისა იყო და მას მისცეს მოწამეჲ და გაკუჱთილი შეუქმნეს თავისა კრასოულისაგან³) კიდე კოკა ერთი ღჳნო თთუჱსა შინა და უჱლი ერთი და სამი ლიტრა ზეთი და ღლავ ერთი პური და ესე იყო შაკუჱთილი მისა.

კუალად მოვიდა კურპელი ჯოჯიკს მეგანძურთა უხუცესი და მოინათლა რამეთუ, სომეხი იყო და არსენი უწოდეს და დისწული თჳსი მსახურებდა მას და შემდგომად მრავალთა წელთა კუალად გამოეთხოვა, რათამცა ნახნა თჳსნი უფლისწულნი და ორსავე მოსულასა უფროს ათხუთმეტისა ლიტრისა მოიღო და მისცა მონასტერსა და იგივე კანონარხისა გაკუჱთილი მას შეუქმნეს.

კუალად მოვიდა აიანასე პერითურელი ძითურთ, დიდად სახმარი ეკკლესიისა და ჰქონდა კარეას მონასტერი, რომელი იგი და სხუა ფრიადი სათავსე მოსცეს მამათა ჩუჱნთა, ხოლო მათ გაყიდეს მონასტერი იგი სამას ორმეოც დრაჰკნად და იგივე კანონარხისა გაკუჱთილი მას ჰქონდა და ამათ ჟამთა შინა ვინცავინ მოვიდის ესე ვითარი კაცი, ნახევარი სათავსისა თჳსისა ეკკლესიასა შესწირის და ნახევარი საჴმრად მისცის.

წმიდისა მამისა ჩუჱნისა მოღუაწებათა და ერისა საურავთა თანა და წიგნთა თარგმნასა, ესეცა დიდი ზრუნვა ექუნდა, რამეთუ არცა პროტი, არცა სხუანი მამასახლისნი, თჳნიერ მისა ბრძანებისა

1) აულინი, ხანახვე.
2) ესე იგი წმიდისა საფლავისა, იერუსალიმს.
3) კრასულეული, ღჳნის სასმელი ჭურჭელი.

არა რაჲსა იქმოდეს, და იშჳთი დღე გარდახდის, რომელსა ათი ანუ ათხუთმეტი მამასახლისი არა მოვიდის მათ წინაშე.

და კუალად ზრუნვა დიდისა ლავრისა საქმე მძიმე და მრავალ ფერი მის ზედავე იყო, რამეთუ დიდსა ათანასის მისდა მიენდო საურავ და დახედვა და განგება მისი და მისთა შრომათა და ღუაწლთა ზედა ოდესცა რამე საერო საქმე არს მონასტერსა, თჳნიერ უცადოებისავე თანა გავიდის, გინათუ ნავისა გამოზიდვისა გინა, თუ ნავი მოვიდის ხუარბლითა, გინათუ ვენახთა ასარვასა, გინათუ აკუეთასა, გინათუ სთლობასა, რამეთუ ვინათგან ახალნერგ იყუნეს წყალა ვენახნი ყოვლითა სარითა განგება უნდა და უფროს დღენი ვენახთა შრომასა შინა დაჰყუნიან და ყოვლადვე მამა მათთანავე იყის თჳნიერ დიდისა მიზეზისა.

და კუალად ბულღართაგან ყოველნი სოფელნი ჭირსა შინა იყუნეს და კნინღა უკაცრიელ და ჭირის მაგიერ უფროსნი სათესავნი მთასა შინა იქმნებოდა თოხითა, საწყნე და დიკა და ხელი და თივისა თიბა და ამას ყოველსა ძმანი შეჰრეწოდნენ, ვინადგან ყოველნი იქმოდეს არა უმძიმდა, არამედ უდრტჳნველად და სიხარულით იქმოდეს (არა უმძიმდა) და ამათ ყოველთა საქმეთა მამა ზედას ზედა მივალნ და ნუგეშინის ჰსცემნ სიტყჳთ და საქმით.

ყოვლადვე ეტყჳნ მამა ჩუენი იკონომოსსა, «ვითარმედ უწუერულთა მუშაკთა ნუ შეიწყნარებ ამისთჳს, რამეთუ მავნებელნი არნ ძმათანი და ზოგთამე გონებითა ევნების და ზოგთა შეხედვითა, ნურას ეხუეწ საფასესა დაკლებითა, უმჯობეს არს, რომელ დაგუაკლდეს ათი და ათხუთმეტი დრაჰკანი და ძმათა სავნებელი არა შეემთხვიოს.

კუალად უკეთუ ძმათა ვიეთმე მოიყუანიან თჳსნი ნათესავნი უწუერულნი, მამასაცა ნებავნ, რათამცა ისწავლეს სწავლა და ხელოვნება; გარნა მონასტერსა არა დაიმჭირნის, არამედ გარე სოფელთა გაგზავნის სადა იცოდეს უმჯობესი და სულიერი და გამოცდილი იკონომოსი და მუნ აღიზარდიან და ოდეს წუერითა შეიმოსნიან, მაშინ გამოიყუანის მონასტრად.

საჯორეს ყოველნი ძმანი იყუნიან მეჯორედ და ორნი ერისაგანნი იყუნიან მსახურად და მეხუეტელად და სხუანი ძმანი იყუნიან და არა თუ უმძიმნ, არამედ უფროსღა უხარინ, რამეთუ მორწყულ იყუნიან სულნი მათნი სწავლითა და მოძღურებითა წმიდისა მამისა ჩუენისათა, რამეთუ ყოვლადვე იტყჳნ. «ვითარმედ კრებულსა შინა მყოფნი, ამით სამითა საქმითა ცხონდებიან, სიმდაბლითა, მორჩილებითა და თჳსისა ნებისა დატევებითა».

ხოლო ოდეს იხილის ძმათაგანი ვინმე უდებად და მოძილად ეკკლესიასა ლოცუასა, ჰკითხის ვითარმედ არად გძინავს ეკკლესიასა შინა, არა გეყოფისა სენაკსა შინა ძილით. და თუ უთხრის ვითარმედ, შინა ვილჳძებ და მით დამეძინებინ, უბრძანის ვითარმედ, «ესე საკჳრველი მტერისა სიბრძნე არს, რათა მტრისათჳს დიდი დაგაჭირვოს, ეკკლესიასა მიმავალისა კაცისაგან ეძებს ღმერთი, რათა ფრთხილად და ღმობიერად დგეს, თუ ესე არ შეგიძლიან, რათამცა ეკკლესიასა ილჳძებ და სენაკსაცა, ძილითა განსძღებოდი და აქა ნუ დაიძინებ, თუ არა მძიმედ განგკანონებ».

მეკარესა მონასტრისასა ყოვლადვე ფრთხილსა და სულიერსა კაცსა დაადგინებნ და ესრეთ დაამცნო უკეთუ ესე ადგილის მრონინესნი მონაზონნი მოვიდოდიან, უკეთუ მწუხრსა მოვიდიან, ისერონ და სამხარი ჭამონ და გაუყუმენ და დაუმოწმე, რომელ უჭამოდ არა მოვიდოდენ. კელარითა და ებრძანა, რამეთუ ერისაგანთა იგინი ისტუმრებდენ და უყუმნიდენ და კელარისა კარსა რაჲთურთით არა განსწყდებოდა შეკრება მრავალ ფერთა გნებათათჳს, ხოლო უცხონი თუ მოვიდიან, მესამესა დღესა შემდგომად ჭამისა ებრძანა, რათა მეკარე უყუმნიდეს. ესე კუალა კართა ზედა შეკრებასა, ანუ

მონასტერსა შინა აჭამნეს, ანუ სენაკთა შინა უბნობასა ურგებსა რაჲთურთით არავინ იკადრებდა ყოვლადვე.

საკელაროსა წესი ესრეთ განეწესა, რათა საჭმელსა არა იქმოდენ, გარნა თუ უცხონი იყვნიან ანუ მშრომელნი ვინმე და მათთჳს ზოგჯერ ადგილსა შექმნიან, ზოგჯერ სამზარეულოს და მუნ წაიღიან, კელარნი კუალად სამხრად ყოვლადვე სატრაპეზოსა მივიდიან, ერთი პარჭლსა და მეორე მეორეს ტაბლასა და ეგრეთვე მევაჟინენი [1]). მაგრამ კელართა მწუხრსა თუ რაჲმე ეხმარებინ შინა იხმარონ.

ყოვლისა უფროს ეპისტატისათჳს, (რომელ არს მუშაკთა უხუცესი) ვედრებნ მამას ევთიმეს და ეტყჳს, ვითა ნუმცა რაჲ დააკლდების ეპისტატსა, რომელ არა შეწუხდეს და ოცდა ათი ანუ ორმოცი მუშა არმოაცთუნოს და ესრეთ განძი ბედით წარხდეს, რომლისა თანა გუაცს მაიდა მიცემა.

მოსენაკეთა კუალად მოწაფენი ყოვლადვე საეროსა სამსახურებელსა განვიდოდიან და მზუარეულსა დაემცნო, რათა მათი საჭმელი მან შეუქმნას და თუ საჭირო რაჲმე საქმე არა არნ, მამისაცა მოწაფენი ძმათავე თანა წარვიდიან მოსახურებასა და უფროს ჯერ მსენაესიცა ძმათა სათნოებისათჳს ძმათავე თანა განვიდიან უფროსიცა ოდეს მამა მუნ იყჳს.

ალოთიკე და ბოსტანი და წისქჳლნი კელარისა საურავნი იყჳნეს და ამათგანსა რაჲცა ვინ ეხმარებინ კელარი ეურვინ იკონომოსსა თანა და მამასახლისისა.

ხოლო საპარ იკონომოსო და საწანგრო და საჯორე და სამჭედლო და ხურონი და კალაფატნი და მნდრინნი და მენავე და ვენახნი, ესე იკონომოსისა განსაგებელნი იყჳნეს, კელარსა ვენახთა ზედა ყურძნისათჳს არა ჰქონდა ხელმწიფება, ეგრეთვე იკონომოსსა ხილისათჳს, გინა შინა მონასტერსა, გინა გარე მეტოქთა, კელიარისა გასაგებელნი იყჳნეს, გინათუ ზეთის ხილი იყვის, გინათუ ნიგოზი, გინათუ სხუა ხილი. ოდეს კუალად რაჲმე წარსაცემელად სახმარ არნ, კელარსა გაეზრახის იკონომოსი. ხოლო ოდეს მოიწივნის კელარნი ზედას ზედა, განვიდოდის მეტოქთა და მონახჳდიან ხილნართა და მუნ მყოფთა მოუჩჳნიან და დაამცნინ ვითარმედ, შინა და გარე დიდად ეხმარების ძმათა და ეკკლესიასა, რომლითა გაერებოდი იგი, ხოლო დაიმაჭირე და ნურას დააკლებ და ვერარას იკადრებდეს უწესოსა საქმესა ქმნად, ყოველი კელარსა შეუვიდოდა, უხუცებით ჰქონდა მისაცემელი სატრაპეზოს და სადაცა სახმარ არნ წარსაცემელად უკეთუ კუალად ეხმარებოდინ, კელარსა ანუ მონაზონნი ერისაგანნი იკონომოსმან მისცნის.

ოდეს მამა შინა არნ რაჲცა ეხმარებინ თჳთ მამასა მოახსენნის, იკონომოსსა არავინ სთხოვნ და თუ ვინმე სთხოვის მამასა თანა მიავლინის ოდეს კუალა შინა არა არნ მერმე გააგებნ იკონომოსი.

იკონომოსისა განწესებული შჳდი კრასეული იყო და ოდეს ტრაპეზსა დაჯდის მწუხრსა ოისხი კრასეული მიართჳან, კუალად შინა არა იყჳს და ამცნა მამასა საჭმელსა ერთსა შეუქმოდეთო და ხილსა და ზეთის ხილსა და რაჲცა იოხოვოს მისცემდით და რაჲცა დაუშთის საკელაროსავე წარსცის.

მაშინ წესი ესე იყო, რომელ კელარისა და ემცნო წინამძღუარსა სახმარისა მიცემა ძმათა და ხელოვანთა, გინა თუ გაკუეთილი მათი, გინათუ მეტისა ვინ ითხოვნ და ამისთჳს იკონომოსისა თანა არავინ რაჲს მივალნ, უკეთუ მამა შინა არა არნ, უკეთუ კუალად სტუმარი ვინმე მოუვიდინ მაგისა იკონომოსმან განაგის.

---

1) მევაჟინე, ხიროფის გამკეთებელი.

სხუაჲ კუალაჲ სახმარი იკონომოსისაგან ითხოვიან, გინათუ მოგჳნი, გინათუ ჩაფლეჳანი, გინათუ ტყავი, გინათუ საბლები, გინათუ სელი ესე ვითარი იკონომოსისაგან ითხოვიან და ესრეთ ყოველი საქმე განწესებულად იყო და უშფოთველად იყვნეს.

აგარაკთა მონასტრისათა ვითა სასიკონი არს და კარაგნი და ღჳთის მეტყუელი და სხუათა ესე ვითართა თჳსა, გარნა რომელსა სრულებით მისცემდინ მონასტრით და რაჲცა იქმნის მას ყოველსა ქუე მოიღებდინ, თჳნიერ რაოდენისამე, რომელნი მუნ მყოფთა დაუტევიან მათდა სახმარად.

კუალად მოსენაეთადა გაეწესა წმიდასა მამასა ჩუენსა და უკეთუ ჰირი დაუშთის, ათის არა აქუნ ხელმწიფებაჲ სადავე მიცემად, არამედ კელარსავე მისციან. იყვნეს უკუე შინაცა და გარეცა სულიერნი და ღმრთისშემოსილნი ნინო წმიდანი: და წმიდა ბერი იოანე გრძელის ძე და სულითა შემოსილი იოანე ბერი მარტო მყოფი და სხუანი მობაძავნი მათნი, კაცნი ზეგარდამოთა ნათლითა განათლებულნი და ანგელოზთა მობაძავნი ცხორებითა და სხუათა მათ სათნოებათა მათთა შინა, მოხუცებულნი ამასცა იქმოდეს, რომელ ვერა რაჲთა ვერ დაარწმუნა მამამან, რათამცა სნეულთა ჰური და ღჳნო აღიღეს, არამედ ძმათა ჰურსა და თუ ეხმარებინ კრასეულსა მათსა კმა იყოთოდეს და დაცათუ არა მცირედი შესაწირავი მიეცა მონასტრისა და არამედ არა რაჲსა თავს იდებდეს აღებად, გარეშე საჭიროსა მას და უნდოს ხორცთა სახმარისა და კუალად ყოველთა აზნაურთა ჩუენთა დიდი სარწმუნოებაჲ აქუნდა მათისა ღირსებისა მიმართ და მრავალგზის ევლოგიასა წარმოსცემდეს მათ წინაშე. ხოლო მათ ხელად მიიღიან და ულოციან და ვითა დაბეჭდული იყჳს მამასა თანა წარსციან, მრავალგზის ევედრებოდიან მამა, რათა რაოდენიმე გლახაკთა მისცენ, გინა სადაცა ენებოს. ხოლო მათ ნეტართა თქჳან ვითარმედ: «წმიდაო მამაო, ჩუენ სასულენი ვართ ეკლესიისნი და სასულეთაგან ღმრთისა ესე ვითართა საქმეთა არა ეძიებნ და ჰურსა, რომელ მონასტრით წაიღებენ, არცა მისგან მისცინ გლახაკთა, არამედ თქუენ ვითარმედ მონასტერი ჰზრდის გლახაკთა, ხოლო უკეთუ აქუს ხილი გინა მხალი გინა სასუმელი ესე ვითარი რაჲმე მისცის გლახაკთა, უკეთუ კუალად ჰური დაჭმატის, მეორისა მსგავსისა არღარა აღიღიან.

და კუალად ლიტონთა დღეთა თჳს თჳსად იღუაწდიან, ვითარცა უხორცონი, ხოლო დღესასწაულთა და კჳრაობითა ერთგან აღასრულიან წესი ლოცვისა და პირი ერთად ახსნიან და იყო ხილვა ცხორებისა მათისა და სრულსა ყოვლითა სათნოებითა. წინაშე ღმრთისა მიიცვალნეს და იხარებენ ყოველთა წმიდათა თანა და ჩუენთჳს ითხოვენ ღმრთისაგან წყალობასა.

და ჭეშმარიტად წამს მისთჳს ღმრთშემოსილმან მამამან ჩუენმან ევთიმე, ვითარმედ უკუანასკნელთა ამათ ჟამთა არა რა გამოჩინებად არნ ესე ვითარნი სრულნი და მაღალნი სათნოებითა, რათამცა არა აქუნდა მათ სრულებით და მაღლად და უცთომელად.

ხოლო განწმედილნი იგი და შრომითა განკაფულნი გუამნი მათნი დაისხნეს საფლავსა შინა წინაშე ტაძრისა წმიდისა სჳმეონ მოხუცებულისასა, ერთსა შინა სამარხოსა, მახლობელ თჳსთავე მათ მოღუაწებისა სენაკთა, რომელ არნ კარავთა. მბრძოლი იგი წმიდათა და მოშურნე კაცთა ცხორებისა ბელიარ ხედვიდა რა სულიერთა ამათ წესთა, რომელ დაესხნენ მამასა ჩუენსა ევთიმეს და წარმატებას ძმათასა და თარგმნასა წიგნთა საღმრთოთასა, ფარულად ელმოდა და განილეოდა შურითა და ჰპოვა ვინმე საწყალობელი სახითა მონაზონი, აღძრა იგი მოკლვად წმიდისა მის, რამეთუ გამოუჩნდა და ჰრქუა მას, ვითარმედ უკეთუ მოჰკლა მბრძოლი ჩემი ევთიმე, ფრიადი გუ-თილი ვჰყო შენ თანა, ვინაცა შეიმზადა მახჳლი და ენება მოკულა მისი, არამედ ცუდ ჰყო ღმრთი-

მან განზრახვა მისი. დღესა ერთსა აღჳდა რა გოდლად[1]) და დაჰხშა კარი მოწაფემან და თჳთ შთავი-დოდა თჳსსა სენაკსა და ვითარცა მცირედ შთავლო კიბეთა გოდლისათა, შეემთხჳა მას განცოფე-ბული იგი მონაზონი და იქჳა ვითარმედ, წინაშე მამისა აღჳალ და მიყამე[2]). ხოლო იგი ეტყოდა ვითარმედ არა ჯერ არს ესრეთ უჟამოდ აღსჳლად მამისა და იგი ეტყოდა, შეუძლებელ არს ვი-თარმცა არა აღვჳდე და ვითარ არა უტევებდა აღსჳლად სანატრელი იგი მოწაფე მამისა. მეყსეულად განცოფებულმან მან იხადა მახჳლი იგი საეშმაკო და ესრეთ უწყალოდ დაჩხჳტა სანატრელი იგი ძმა და თჳთ ივლტოდა იგი წარსჳლად და ვითარ იგი ივლტოდა, შეემთხჳა მას სხუაცა მოწაფე მამისა და იგიცა დაჩხჳტა მახჳლითა. ხოლო იქმნა რა ხმა და ამბოხი, ჰსცნა რა ესე წმიდამან მამა-მან ჩუენმან და მეყსეულად შთავიდა და სრულ ჰყუნა იგი სქემითა და აზიარნა წმიდათა საიდუმ-ლოთა და ესრეთ გჳრგჳნითა წამებისათა, მიიცვალნეს წინაშე ღუთისა. ხოლო მედგარმან[3]) მან აღარა მტერისა მიერი იგი აღძრა თჳსი და ღირსად უკეთურებისა თჳსისა, მწარედ წარხდა უბა-დრუკი იგი სული მისი.

კუალად სხუასა ჟამსა აღძრა ეშმაკმან მებოსტნე მონასტრისა და აზრახა მასცა მოკულა წმიდისა მის და ვითარ ხელჰყო მეყსეულად უქმ იქმნა ხელოვნება მისი და დამთა ვითარცა შეშა განხმელი, ვიდრემდის აღიარა ყოველი და ლოცვთა მისითა მოიღო კურნებაჲ და ადიდებდა ღმერთსა.

ყოველთა მათ სათნოებათა თანა აქუნდა ესეცა დიდი სათნოება, რამეთუ თჳნიერ განკითხვისა არა რასა იქმნდა ყოვლადვე, რამეთუ იტყოდა ვითარმედ, იმინდა თავისა თჳსისა და თჳსსა განზრა-ხვასა შედგომა წარმწყმედელი არს სულისა. ხოლო განკითხვა, წინამძღუარი არს ცხოვრებისა, ვითარცა თქჳს წმიდათა მამათა ჩუენთაჲ და ესე წესი აღსასრულადმდე თჳსა დაიმარხს.

იყო წმიდა მამა ჩუენი ევთიმე სახითა მშუენიერ და გონებითა წრფელ და მდაბალ და სულითა განათლებულ და წმიდა და გუამითა ძლიერ და საღმრთოთა შინა საქმეთა და მოღუაწებითა და ასა-გითა წესიერ და თჳნიერ წამებითა წერილითა არა რას დაამტკიცებნ თავით თჳსით, გინა იტყჳნ და ეკლესიას დგომასა მხნე, რამეთუ დგან იგი თჳნიერ კუერთხისა და კედელს მიყრდნობისა ხელ მოპყრობით, ვითარცა სუეტი შეურყეველი. პირი და თუალნი მისნი იყუნეს ქუეყანად მიმართ მხედველნი. ხოლო სენაკსა შინა მოღუაწებითა მისითა აღრიცხუანმცა ძალ ედვა, რომელნი იგი ღმერთმან მხოლომან უწყის, რამეთუ ყოველნივე ფარულად აღესრულნებოდეს მის მიერ, რამეთუ არნ სამოსლად მისდა ძაძა და ძაძისა მისზედა ჯაჭჳ მძიმე და რაჲცა ვინ სათნოება გამოიძიოს მისთანა ჰპოვოს მის მიმართ აღსრულებად კეთილად და მშუენიერად; ხოლო სიწმიდე და ქალწუ-ლება შეუხებელი და უბიწო დაემარხა, ვითარცა ანგელოზსა ღუთისასა და ცათა შინა მყოფსა. ხოლო თარგმანება წიგნითა აქუნდა ნამეტნავად ყოველთა სათნოებათა და გჳრგჳნად და განმანათლებელად ნათესავისა ჩუენისა.

აღასრულნა წმიდამან მამამან ჩუენმან ევთიმემ, ათოთხმეტისა წლის ჟამნი, შემდგომად მამისა თჳსისა აღსრულებისა წინამძღრობასა შინა და მერმე ვედრებითა ზემო ხსენებულთა მათ წმიდათა ბერთათა, არსენი ეპისკოპოსისა და იოანე გრძელის ძისათა იჯმნა წინამძღრობისაგან.

---

1) გოდოლი: კოშკი, ბურჯი, ფრიად მაღალი ფართო სუეტი.

2) მიყამე: გამიშვი, მომეც დრო.

3) მედგარი: გაცოფებული, აღტაცებული ეშმაკისაგან.

ხოლო ხედვიდეს ღირსნი იგი ბერნი, რომელ მიზეზითა მრავალ ჟამისა ზრუნვათათა და ებისკოპოსად თარგმანებისა განწმიდათა წერილთათა და ესრეთ მოიცალა და თჳსსა სენაკსა დაჯდა და წინა-მძღრობა ძმათა შევედრა გიორგის, რომლისათჳს ემცნო მამასა იოანეს, თჳსსავე ნათესავისა და თჳთ წიგნთა საღმრთოთა თარგმანებასა შეუდგა და ფრიადნი წიგნნი თარგმნნა, რომელთაგანნი რაოდენნიმე ზემო გჳხსენებიან.

ხოლო აქუნდა ზრუნვაცა დიდისა ლავრისა და ვიდრემდის ერწდეს კეთილად განაგებდა, ხოლო უკანასკნელ იწყეს თავი ხედიობად და ამბოხებად[1]) და წინამძღუართა ზედას ზედა ცვალებად და უმეტეს აღორძინდებოდა ამბოხება მათი, ვიდრემდის სამეფოდ აღჴდეს და აუწყეს შფოთისა მათი-სათჳს კონსტანტინეს მეფესა[2]). ხოლო ჰსცნა რაჲ მეფემან ვითარმედ, დიდი ევთიმე არს განმგე-ბელი მათი აღუწოდა მას სამეფოდ, რათა ყოველი ჭეშმარიტი ისწავოს მისგან, რამეთუ დიდი სარწმუნოება და სიყუარული აქუნდა მისა მიმართ ღირსებისა მისისათჳს.

და ვითარცა წარვიდოდა წინაშე მეფისა, შეკრიბნა ძმანი ყოველნი და ნუგეშინისცა და ტაბლა კეთილი განუმზადა და დიდად ჰპატივჰსცა და იჯმნა მათისაგან და მერმე წარვიდა სანატრელისა და ქრისტეს ნების მყოფელის თეოფანე ხუცისა, რომლისა მიმართ დიდი სიყუარული აქუნდა მამასა ევთიმის, რამეთუ სიყრმიდგან აქა აღზრდილ იყო და ყოვლითა სათნოებითა განშუენებული იყო და იყო იგი მღდელი სათნო ღმრთისა და სწავლული ფრიად და ხელოვნებით მწერალი წიგნთა საღმრთოთა, რომლისათჳს სწამებდა მამა ევთიმე, ვითარმედ უმეტეს ათას ხუთასისა დრაჰკნისა უწერიან წიგნნი მონასტრისანი შინათ და გარეთ და ვინაჲდგან არსენი და იოანე შეისუენეს მრავალგზის მას ჰკითხავნ სულიერად მამა ჩუენი. ამის უკუე ნეტარისა ამის ბერისა წარჴდა და მოიკითხა იგი ტირილით და ლოცვასა ევედრა. ხოლო იგი მოეხჳა და ცრემლით თქუა, ვითარმედ ვაჲმე უბადრუკსა, რამეთუ არღარა ოდეს გიხილო შენ ხორციელად ჰოი! წმიდაო მამაო და თჳთ მამაცა ევთიმი ეწამებოდა სიტყუათა მისთა, რომელი იგი იქმნაცა და აღესრულა ორთავე წინა-სწარმეტყუელება.

რამეთუ ვითარცა ვთქუ აღჴდა ღმერთშემოსილი მამა ჩუენი ევთიმე სამეფოდ და ვითარცა ჰსცნა მეფემან მოსულა მისი დიდითა პატივითა მოიკითხა იგი და გამოჰკითხა საქმე ლავრისა და ვიდრე დაურვებადმდე ყოვლისა საურავისა, მრავალნი ჟამნი გარდახდეს და მოიწია დღესასწაული წმიდისა იოანე ღმრთისმეტყუელისა და ვითარცა აქუნდა ჩუეულება, დიდებულად გარდაიხადა და მრავალნი გლახაკნი იღუაწნა და მონაზონთა მათ, რომელთა თანა იყო კეთილად ნუგეშინისცა და თჳთ თავით თჳსით მსახურა და ყოვლითა კეთილითა აღავსნა და ამისა შემდგომად თავადმან ჰირა იხსნა და მცირედ განისუენა შრომისაგან და ვითარცა აღდგა მოუხსნა ხატი წმიდისა იოანე მახარე-ბელისა, რომელი მხატვარისადა მიეცა განსაგებელად და უბრძანა მოწაფესა, რათა წარვიდეს და უთხრას, ვითარმედ იჯერ არს შეკაზმა მისი. და მერმე თქუა ვითარმედ, „ვითარ იგი გჳხმას ჩუენ ნუ უკუე და ვერ გააგნო შჳლდო, არამედ დამიხსენ სარკელარი მე თჳთ წარვიდე. ხოლო იყო ჯორი წარვლეს გზანი რაოდენნიმე, ჰპოვა გლახაკი ვინმე, რომელი ითხოვდა ქველის საქმესა, ხოლო იგი ახლად სყიდული და მანკიერი და მათ არა იცოდეს სიმედგრე მისი და ზნოანება და ვითარ იგი აღდგა შემოსილი ძონძებითა და მომართა მიღებად ქველის საქმისა და ვითარცა დახედა მან-

1) ამბოხება: შფოთი, ჩხუბი, უხიამოვნობა, არეულობა.

2) პორფიროგენიტსა.

მანკიერმან სახედარმან, მყის განჰრთა და იწყო სივლტოლვად და აქა და იქა ეკუეთებოდა ვიდრემდის ფიცხლად მოკლა წმიდა იგი სანატრელი მამა ჩუენი და ვითარცა გარდამოაგდო. ფრიადი ერი შეკრბა მის ზედა, რამეთუ ყოველნი მეცნიერ იყვნეს და ყოველნი ტიროდეს და იგლოვდეს და მერმე წარიღეს მონასტრად სადა იგი სავანე იყო და ვითარ ესმა კონსტანტინე მეფესა, დიდად შეწუხნა და წარავლინნა თჳსი ვინმე საკუთარი და მოიკითხნა იგი და ეგრეთვე დიდებულთა და მთავართა და პალატისა. დიდი სარწმუნოება და (დიდი) სიყუარული აქუნდათ და ყოველნი მოვიდოდეს, ცრემლითა იღტობოდეს და ამბორს უყოფდეს ქართველთა თჳს, რაჲცან თქჳს კუალად, რამეთუ ყოვლადვე განუშორებელ იყვნეს ანგელოზთა მობაძავსა მას გუამსა მისსა და ტყებითა ფრიადითა იგლოვდეს სიობლესა თჳსსა და კჳრეთ ლოცვასა შინა და მადლობასა ღმრთისასა გარდაიცვალა სამგზის სანატრელი იგი და ღმრთშემოსილი მამა ჩუენი ექუთიმე და ფრიადი მწუხარება მოიწია ჩუენ ზედა, რომელნი დავაკლდით ტკბილსა მას და საწადელსა მამასა ჩუენსა. ხოლო იგი წარჳდა წინაშე ღმრთისა ნათელსა მას (მოუკლებელსა) მიუახრდილებელსა, ყოველთა თანა წმიდათა, რომელნი საუკუნითგან სათნო ეყვნეს ღმერთსა და მეოხ არს სულთა ჩუენთაჲ წინაშე სამებისა წმიდისა. ხოლო პატიოსანი იგი ნაწილნი მისნი აღმოიყვანნეს თჳსსავე მონასტერსა და დაასხნეს სამარხოსა ლუსკუმასა ტაძრისა შინა წმიდისა იოანე ნათლისმცემელისასა და რომელნი სარწმუნოებით მოუხდებიან, კურნებისა მადლთა აღმოივსებენ უხუებით კადნიერებითა მისითა წინაშე ღმრთისა. აღესრულა სამგზის სანატრელი მამა ჩუენი ექუთიმე თთუესა მაისსა იგ დღესა ორშაბათსა, ინდიკტიონსა თერთმეტსა. წელთა დასაბამითგან სოფლისათა ექუსს ათას ხუთას ოცდა მეათექუსმეტესა წელსა[1]. სადიდებელად მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა, რომლისა არს დიდება და პატივი აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ[2].

ხოლო ვინაჲთგან წმიდამან მამამან ჩუენმან ექუთიმე წინამძღურობა მონასტრისა დაუტევა და ვითარცა ზემო ვთქუით, გიორგი მამად დაადგინა კნინღა და უმეტეს ზემო ხსენებულთა მათ წესთაგანი შეცვალნა და თჳსსა ნებასა და განზრახვასა შეუდგა და სხუათა რაჲმე წესთა და კანონთა ენება დამტკიცება. ხოლო დიდსა ექუთიმეს დაღაცათუ უნდა საქმე ესე, არამედ ვინაჲთგან მშჳდობის მოყუარე იყო და სავსე სიყუარულითა, ყოვლადვე არა აცალა, არამედ თჳსსა მსახურებასა განკრძალულ იყო და წიგნთა საღმრთოთა შექცეულ. ხოლო იგი ხორციელთა საქმეთა ფრთხილ იყო და მის ჟამისა წარჩინებულთა და მთავართა წინაშე სახელოვან და მათ ყოველი დიდად პატივსცემდა და ეკრძალებოდა და კუალად ბერძენნი ფრიად რაჲმე შეიყუარნა და განამრავლნა და კუალად მათდა მიმართ მიდრკა. ხოლო ქართველნი ვითარცა ნასხურნი (და) რაჲმე და უნდონი უგულებელს ჰყუნა და შეამცირნა, რამეთუ ვითარცა უწყით ყოველთა, აღრე შევირყევით და მიმოსვლასა აღრე მოსწრაფედ შეუდგებით და ამით მიზეზითა არა ფრიად ვავნებთ სულთაცა თჳსთა და ადგილსაცა, ხოლო იგი ვითარცა იყო ფრთხილი და მძიმე კაცი. მეტნი რაჲმე შეპოვნებანი და ლიქნანი ვერ შეეძლნეს და კუალად ვინაჲთგან იხილნა, რომელ ფრიადი ერი სახმარ იყო სივრცისათჳს მონასტრისა და სიმრავლისათჳს სამსახურებელთასა და ჩუენ არა დავედგებოდეთ ბერძენთა, მიექცა და იგინი

1) 1028 წელსა, სამოცდა ხუთსა წლისა.

2) წმ. გუამნი წმ. მამათა იოანესი ექუთიმისა და გიორგისა აწ არ იპოებიან ივერიის მონასტერსა შინა, ვითარ მოგვითხრობს აღწერა ცხოვრებისა წმიდათა ამათ მამათა ბერძულს ენაზედ: აღმოსუჱნებულ იყუნენ იგინი ლათინთა მიერ და წაღებულ ჰრომს, ოდეს დაიპყრეს მათ ძთა წმიდა კონსტანტინეპოლითი თურმე 1250 წელსა.

განამრავლა გარნა ვინადგან ჭეშმარიტისა ჯერ არს თქმა, უკეთუ ვინმე მოვიდის ქართველი, რომელსა კრებულსა შინა შეეძლის მსახურება, რათა ეხმარებინ ყოველითავე ფერითა აღაშენის. ხოლო უკეთუ კრებულსა შინა არა ენებოს ყოველთა, სადაცა სოხასტრთა მონასტრისათა ენების, დაჯდომა ჰურსა არავის უყენებნ ქართველსა. ესე ვითა კჳლაჲ შავი გრიგოლ იყო და ზაქარია მირდატის ძე და არსენი და სხუანი ესე ვითარნი კაცნი, დიდითა პატივითა პატივჰსცემენ და მოწლედ მოიკითხვენ და ვითარცა ნებავნ აღაშენებენ.

და ამას ესე ვითარსა საქმესა შინა გარდასდეს ჟამნი რაოდენნიმე და ამისა შემდგომად ჟამთა რომანოზ მეფისათა დიდად წარჩინებულ იქმნა იგი წინაშე რომანოზ მეფისა და დიდად საკუთარ და პატივცემულ და მერმე თუ როგორ იქმნა ღმრთმან უწყის განდგომილება და ორგულება დასწამეს დიოგენისა ვისთჳსმე, რომლისა სთქუეს თუ მისდა უნდა მეფობა გიორგისა და ამის მიზეზისათჳს ექსორია იქმნა იგი მონოვატას და მუნ აღესრულა ექსორიაობასა შინა და მონასტერი და ჩუენ ყოველნი, რომელნი დაშთომილ ვიყვენით მას ჟამსა დიდსა ლავრასა და მიმოტაცებასა შთავცჳვიენით, რამეთუ სამგზის დაიტყუჳნა მონასტერი და რაჲცა დრისტი ტურფა იყო მამათა ჩუენთა მოგებული, ყოველი იავარ იქმნა და ეგრეთვე განძი და კუმაში.

და ვინადგან ბერძენთა ესე ვითარი ჟამი ჰპოვეს ხელჰყუჳს ყოველითა ღონის ძიებითა, რათამცა ქართველნი ამის მონასტრისაგან აღმოფხურნეს და ამის პირისათჳს, დიდი მოსწრაფება აჩუენეს და მთა ყოველი შეიწიეს და საბერძნეთისა დიდებულნი და პალატისა წარჩინებულნი ყოველნი მიიდრიკნეს და მრავალი შრომა და ჭირი და რუდუნება ჩუენზედა მოაწიეს და რათა მოკლედ ვთქუათ, რამეთუ არა თუმცა ღმრთი შეწეულ იყო და მეოხება წმიდისა ღუთის მშობელისა და მათ წმიდათა მამათა ჩუენთა მადლი და ლოცვა, დღეს არცამცა ერთი ქართველი არა იპოების, ესე ვითარსა ამას ვრცელსა და დიდებულსა ლავრასა შინა, რომელი ესე ფრიადითა წარსაგებელითა და მრავლითა ოფლითა მათ წმიდათა მამათა ჩუენთა, ჩუენ ქართველთათჳს აღშენებული იყო და აღმართებული და ამის პირისათჳს, რათა ესე ვითარი ესე ბოროტი, რომელი მოაწიეს ჩუენზედა ბერძენთა, არა დავიწყებულ-იქმნას და კუალად შემდგომად ჩუენსა მომავალნი ესე ვითარსავე ჭირსა შთაცვივენ, ამისთჳს ზოგადითა განზრახვითა ყოველნი ძმანი ერთად შეკრბით და ერთით განზრახვითა ესე ქუემო წერილი მოსახსენებელი, დავიწერეთ ამით პირითა და სახელითა ჟამთა სიმონ მამისათა და ესრეთ ვსტუჳთ.

ვინადგან მადლითა და წყალობითა ღუთისათა აღიძრნეს წმიდანი მამანი ჩუენნი იოანე და ეფთიმე და ამას წმიდასა მთასა მოიწივნეს, ნავთსაყუდლად სულთა მრავალთა და განმამრავლებელად ნათესავისა ჩუენისა, დიდითა ღუაწლითა და ფრიადითა წარსაგებელითა, აღაშენეს დიდებული ესე ლავრა სამკჳდრებელად ქართველთათჳს და მერმე ღუთის მსახურთა ბერძენთა მეფეთა მსახურებითა და მომადლებითა, ჟამთა განდგომილისა სკლიაროსისათა განავრცეს და განადიდეს და მოუგნეს დაბანი და მონასტერნი და ოქრო ბეჭედნი, ვითარცა ზემო წერილ არს და კეთილითა აღსასრულითა დაიძინეს და წარვიდეს ცხოვრებად საუკუნოდ და მკჳდრად და განმგებლად დაუტევეს ნეტარი ეფთიმე, რომელმან ყოველითა წერილითა კეთილითა განამშუჳნა წმიდა ესე ადგილი და თარგმანებითა წმიდათა წერილთათა განანათლა და შეამკო ნათესავი ჩუენი და ჟამთა მრავალთა კეთილად სამწყსო ესე მისდა რწმუნებული და ვინადგან სიშორე ქუეყანისა ჩუენისა დიდი იყო და სივრცე ადგილისა ამის დიდებულისა ფრიად იყო, შემწედ და მსახურად შეიწყნარნა ბერძენნი უმანკოებით და სიწრფოებით და ესრეთ განმრავლდა ნათესავი ბერძენთა ლავრასა ამას და შემდგომად

მცირედისა ჟამისა იქმნა წინამძღრობისაგან და თჳსი ნათესავი გიორგი მამად დაადგინა და თავად მღდელობით ცხოვრებოდა, რომლისა იგი სათნოებათა სახელი და ღირსება ყოველსა საქართუელოსა განეფინა; არა ხოლო საქართუელოსა ოდენ, არამედ საბერძნეთსაცა და ამის მიზეზისათჳს, მრავალნი ღირსნი და წმიდანი კაცნი მოვიდეს მისსა და განათლდებოდეს ხილვითა მისითა, ვითარცა სახედ: იოანე გრძელის ძე და არსენ ეპისკოპოსი ნინო წმიდელი და ღირსი იოანე ხახულელი ოქრო პირი და სხუანი მობაძავნი მათნი და მერმე ნეტარი ბერი გრიგორი, ახალი აბრაამი სტუმრის მოყუარე და ზაქარია მირდატის ძე და არსენი და სხუანი მობაძავნი მათნი, რომელნი იგი ვითარცა მამამან სახიერმან შეიტკბნის და ყოვლითა განსუენებითა განუსუენნის და ესრეთ სათნოდ ღმრთისა მოქალაქობასა შინა ღმრთისა მიმართ მიიცვალა, ვითარცა ზემო მოვიხსენეთ და ძმანი ქართუელნი მამასა გიორგის და მამასა გრიგორის შევედრნა. და არა მრავლისა ჟამისა შემდგომად მამა იგი დავიწყებად მოვიდა და არცა ერთი რა ზრუნვაჲ იქმნებოდა ქართუელთა აღორძინებისა, არამედ სრულიად ბერძენთა მიექცა და იგინი განამრავლნა და შემდგომად რაოდენისამე ჟამისა მიიცვალა ექსორიაობასა შინა, ვითარცა ზემო მოვიხსენეთ და მიერითგან წმიდა ბერი გრიგორი იყო ნავთ საყუდელ, ნათესავისა[1]) და ნუგეშინის მცემელ. ხოლო ვითარცა გიორგი ექსორიაობასა შინა მიიცვალა და ჩუენ ფრიად შემცირებულ ვიყუენით, ჟამი ჰპოვეს ბერძენთა და ვითარცა ცეცხლი აღეგზნნეს ჩუენზედა და სრულიად აღმოფხურა ჩუენი ენებად დაჰყრობა სამკჳდრებელისა ჩუენისა და უმძიმესი ესე იყო, რამეთუ რომელსა იგი მაშინ წინამძღრობა ეპყრა იგი იყო შემწე მათდა, გიორგი უკეთური, არათ უმოღხინეს პორჭულისა მის გიორგისი, რომელი წინა აღუდგაპოდა დიდსა ათანასის დალაცათუ უკანასკნელ შეინანა და ამის მიზეზისათჳს დიდსა შინა ჭირსა ვიყუენით და საწყლელ და საძულელ მათდა, თჳთეულად, არცაღა თუ შესაძლებელ არს ყოვლივე წარმოთქმად: რაოდენნი გინებანი, შეურაცხებანი და უპატიურებანი მოიწევოდეს მათ მიერ ჩუენდა დღითი დღე და ცემითა და გუემითა და მწუხალებლად ცდითა შეიწრებულნი დიდსა ურვასა შინა ვიყუენით და ესეცა ვნება რამცა სახელიცა მაშენებელთა აღმოხოცოს.

ამას ყოველსა რა ხედვიდა ნეტარი მამა გრიგორი, ელმოდა გული მისი და შეიწუხებოდა წყლულებითა ჩუენითა და მარადის ცრემლითა ევედრებოდა ღმერთსა, რათა უმჯობესი ჩუენი განაგუოს და ესრეთ რა ევედრებოდა მისცა ღმერთმა კაცი ორითავე მარჯუე და სავსე გონიერებითა ნეტარი არსენი, რომელმან იგი არა შეიწყალა თავი თჳსი, არამედ ყოვლადვე მოსწრაფება აჩუენა დამტკიცებისა ჩუენისათჳს. სხუათა რაოდენთამე ქრისტეს მოყუარეთა ძმათა თანა, რომელთა იგი საუკუნომცა არს სახსენებელი და კურთხევა მათი, რამეთუ არცა თუ ებების რაოდენნი ღუაწლნი მოითმინნეს ყოველთავე თჳთოეულად, არა რიცხუ მიმოსულა ჩუენი ზღჳთა და ხმელითა და აფხაზეთს და ქართლს სავედრებელთა წიგნთა თჳს ბერძენთა მეფეთა წინაშე და რაოდენ გზის მოვიღოთ წიგნი თჳთ მპყრობელთა და ჩავედით და კუალად გინებითა და შეურაცხებითა წარგუდევნეან უსაგზლონი და უხამურნი, ჟამთა ღელვა ტფხისა და ზამთრისათა და ესრეთ ანუ თხოვით აღვედით, კუალად სამეფოდ, ანუ ღმრთის მოყუარეთა კაცთა წყალობითა და კუალად შევტიროდით და ვესამართლებოდით მეფეთა და კუალად მუნ აღვადგინნის ღმერთმან მოყუარენი და გუზრდიდინ, ვითარ იგი ქრისტეს მოყუარენი ძმანი ჩორჩნელი და ფარსმან, რომელთა იგი დიდად აღგჳპყრეს ხელი წყალობისა, ათას წილად მიაგოს ღმერთმან.

---

1) ჩუენისა.

და ამას რა ჭირია შინა ვიყვენით, არა მცირედნი განსაცდელნი მოიწიოდეს დღითი დღე ძმათა ზედა და უფროსად ნეტარსა არსენის, რამეთუ იგუემაცა და მრავალი შრომა დაითმინა და საპყრობილედ შეწყუდევა და კიცხევა და ბასრობა და ეგრეთვე ძმათა ყოველთა. ხოლო წმიდა ბერი გრიგორ ნუგეშინის გუცემნ და განგუამხნობნ, რათა არა სულ მოკლე ვიქმნნეთ.

ესე ყოველი რა იხილა ღმერთმან ყოვლად ძლიერმან სახიერებითა თჳსითა ღმობიერ ჰყო გული მიქაილ ქრისტეს მოყუარისა მეფისა და წყალობად ჩუენდა მოაქცია და შემდგომად დიდთა ბჭობათა და გამოძიებათა, ღირსი მამა ჩუენი გრიგორი წყალობათ მოიკითხა და ნუგეშითა ღმრთისათა კუალად დაგჳმკჳდრა ადგილი ჩუენი და საყოფელი, წინაძღომითა და მოღუაწებითა გრიგორისა და ყოველთა ძმათა ჩუენთაითა, რომელთათა იგი იღუაწეს ვიდრე სისხლთა დათხევადმდე და შემოჭჳრებით და მადლი მივეცით ღმერთსა და მრავალთა მათ ჭირთაგან განვისუენეთ და გარდახდეს რაოდენნიმე ჟამნი და მიხაილ მეფე თესალონიკეს შთამოვიდა. კუალად აღუტყინეს ჩუენზედა ბერძენნი და მთა ყოველი აღძრეს და დიდებულნი ყოველნი განდრიკეს და ენებათ, რათამცა პირველი ბჭობა და ღმრთისა მიერ ჩუენზედა წყალობა, ცუდმცა ჰყუეს და ამაო, არამედ განაცრუა ღმერთმან ზრახვა მათი, რამეთუ კუალადცა ღმერთმან აგჳპყრნა ხელი წყალობისა და არა განგუთხოვნა წმიდამან ღმრთის მშობელმან ტაძრისაგან თჳსისა; რომლისა იგი ხელ ჰყუეს ყოვლისავე ღონის ძიებითა, რათამცა ვინაჲდგან მონასტერი ვერ წარგჳღეს, შარემცა დიდი ეკკლესია რაჲთ მიგჳღეს, რეცა სამართალიცა შესწევდა, რომელი ვინადგან აღშენებულ იყო მათ (მიერ) ჰქონებოდა იგი ეკკლესია და ვითარცა ხედავთ ზღვრეს ქებისა, აღმატებულ არს იეროვნება მისი, რომელ დაღაცა თუ ამას მთასა შინა ფრიად არნ მონასტერნი, გარნა მსგავსი მისი არა იპოვების და არა ხოლო მთასა, არამედ სხუათაცა მრავალთა ადგილთა არა იპოვების. გარნა ესრეთცა ურგებ იქმნა ხელყოფა მათი, რამეთუ წმიდამან ღმრთის მშობელმან, ჩუენ გლახაკთა გჳბოძა დიდებული იგი, დიდებისა თჳსისა ტაძარი და ყოვლადვე გჳდუწის და გუფარვის, უღირსთა ამათ და უცხოთა, მდაბალთა და სამწყსოთა თჳსთა.

და ვითარცა ვსთქუ, რაჟამს ესრეთ მძიმედ ბრძოლა გჳყუეს დაჯდა კუალად ქრისტეს მოყუარე მიხაილ მეფე და ფრიადითა გამოძიებითა განბჭო და ეკკლესია და მონასტერი ყოვლითურთ მონაგებითა და სიმდიდრითა ჩუენ გჳბოძა და ფრიადი წყალობა და სიტკბოება მოგუფინა. მიაგენ ქრისტემან სულსა მისსა.

მამა გრიგორ პირუელ ამის მეორის ბჭობისა მიცვალებულ იყო, ხოლო არსენი შემდგომად ამის მეორის ბჭობისა მიიცუალა და ესე მრავლისაგან მცირედი მოგჳხსენებია და ვინადგან ესე ყოველი და ამისგან უმრავლესი მოიწია ჩუენ ზედა და მრავალთა ძმათა ჩუენთაგანი გარდაიცვალნეს და მიექცეს ჩუენთა წინა აღმდგომთა და ამის ხელისაგან შეგვეშინა და მოსახსენებელი ესე აღუწერეთ და დავდევით, შემდგომად ჩუენსა მომავალთა ნათესავთა თჳს, რათა არა დავიწყებულ იქმნეს და გარეწარ, ესე ვითარი ესე მრავალ ფერი ღელვა და ერთითა ერთობითა ამას ვიტყჳთ, ვითარცა ერთითა პირითა ყოველთა ქართუელთა თანა, რომელნი სადაცა არნ აღმოსავლეთისათა და შავისა მთისათა და იერუსალიმისათა და სადაცა არნ ძმანი ჩუენნი.

უკეთუ ვინმე გამოსჩნდეს ნათესავისა ჩუენისაგან კაცი, გინა მამა სახლისი, გინა იკონომოსი, გინა სხუა ვინ და რაცა ღონითა ანუ მანქანებითა, ანუ საფასის სიხარბითა, ანუ სიყუარულითა, ბერძენთათა ანუ კაცისა ვისმე შეპოვნებითა, ანუ სხჳთა რაჲმე ზაკჳთა, ეორგულოს ამას წმიდასა ადგილსა, გინა გასცეს მიწა მთასა, გინა გარე, ანუ ქართუელთა შინა განმცემელ ექმნეს და აწყუედ-

ნეს და ესე ადგილი ქართველთა თავისა რასამე გამოუგდოს და იგინი განასხნეს და ჩუენი სახსე-ნებელი ამოსწყჳტოს, ყოველთა წმიდათა, ჯუარისა მადლითა კრულმცა არს და წყეულ და შეჩუე-ნებულ და განკუეთილ წესისაგან ქრისტეანეთასა და მათთანამცა შერაცხილ არს, რომელნი შინა განმცემელ იქმნეს უფალსა ჩუენსა იესო ქრისტესა და ღნცა ხოცილ არს ნაწილისაგან ქრისტია-ნეთასა და რომელნი თანა დახუდენ და ეწამნენ, ძმათა ჩუენთაგანნი, ესე ვითარსა ამას მჴაკუარე-ბასა, იგინიმცა წყეულ არიან და შეჩუენებულ და რომელთა ქართველთა განმრავლება იღუაწინ და ესე წმიდა ადგილი ნათესავსა ჩუენსა დაუტევონ საუკუნომცა არს სახსენებელი და კურთხევა (მისი) მათი და რომელნიცა ძმანი ამის დიდებულისა ლავრისა სამართლობასა და დამტკიცე-ბასა თანა მოღუაწე იქმნენ, საუკუნომცა არს სახსენებელი და კურთხევა მათი. წმიდათა მამათა ჩუენთა და მაშენებელთა და ყოველთა მათ პირველ მოხსენებულთა ღირსთა და სათნოთა ძმათა ჩუენთა, რომელნი წმიდასა ამას ადგილსა შინა გამოჩნდეს, გინა გამოჩნდენ, მადლითა და ლოც-ვითა გაკურთხენ და აღგაორძინენ უფალმან და საუკუნეთა მათ სატანჯველთაგან გიხსნენ, მეოხე-ბითა წმიდისა ღმრთის მშობელისათა და წმიდისა მამისა ჩუენისა ნეტარისა ევთიმისათა და ყო-ველთა წმიდათა, რომელნი საუკუნითგან სათნო ეყვნეს ღმრთისა, რომლისა არს დიდება და სიმ-ტკიცე და სუფევა აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

თქმული წმიდისა მამისა ჩუენისა ევთიმისა მთაწმიდელისა.

რამეთუ იყო ნათესავით ქართველი, რომელმან იგი მრავალნი წიგნნი საღმრთონი თარგმნნა ბერძულისაგან ენისა ქართველთა ენასა, რომელ გამოიტყუოდა იგი ენათა მადლითა სულისა წმიდისათა და ესე მცირედი კითხვაჲ მიგებაჲ მოჰჴსცა თევდორე ხუცესსა საბაწმიდელსა, რომელ იყო იგიცა მღდელი კეთილი ქართველივე [1])

კითხვა. გევედრები შენ ღმრთშემოსილო მამაო, მაუწყე თუ, რომელნი წიგნნი არიან რომელთა იგი წმიდაჲ კათოლიკე ეკლესია არა შეიწყნარებს.

მიგება. წიგნნი, რომელთა კათოლიკე ეკლესია არა შეიწყნარებს არიან ყოველნი, რომელნი მწვალებელთა მიერ აღიწერნეს: ორიგენე მწვალებელსა მრავალნი წიგნები აღუწერია და არა შე-საწყნარებელ არს და კუალად ევსევი პამფილელისა წიგნი არს მრავალთა რათამე საქმეთა და თხრო-ბათა წარმოტევს თჳთო სახეთა, რომელ მრავლითა ფილოსოფოსებითა დაწერილ არს იგი. არა-მედ წვალებანი მრავალნი ჩაურთავნ მასვე და ამისთჳს არა შეიწყნარებს ეკლესიაჲ. იგი ქართულად ვისმე უთარგმნია და უწინარეს მრავლისა ჟამისა სიცოცხლესა ნეტარისა მამისა ჩუენისა იოანესსა

1) საბა წმიდის მონასტერი კახეთს იყო, ანაგის და კარლენახის სოფელთა შორის — ნაქცევნი მის მო-ნასტრისანი აქამომდე მშუენივრად მოჩანან. — ეკლესია მის მონასტრისა გაახლებას ელოდება

მოეწერა ქართლით, სტეფანე ეპისკოპოსსა ჭყონდიდისასა და ეკითხა, ვითარმედ შესაწყნარებელ არსა კითხჳსაჲ ესე, წიგნისა ამის, ანუ თუ არა. ხოლო ჩუენ მიუწერეთ მას, ვითარმედ არა შესაწყნარებელ არს, მაგრა კარგნიცა საქმენი მრავალნი ჰსწერიან, გარნა ღუარძლნიცა წუალებისა თანა შთაურთესავს და მით უხმარ არს იგი და ვითარმედ იგი ანტიოქიის მოქცევა არა შესაწყნარებელ არს, რომელ ჭეშმარიტ ანტიოქიის მოქცევა იგი არს, ვითარცა კლემენტოს იტყჳს და პავლეს ცათა მოხილვაჲ ნატყუარიცა არს და სხუაჲ რაჲმე, რომელსა შინა წერილ არს თუ თომას სახარებაო, იგიცა უცხოვე არს ეკკლესიისაგან. და წიგნი აბოკრიფა[1]) უცხოთა რათამე საქმეთა მეტყუელებს, და ეკკლესია საბერძნეთისა არა შეიწყნარებს. და სხუაჲ რაჲმე არს ადამის ცხოვრებაჲ და არცა მას მიითუალავს ეკკლესიაჲ და ვითარმედ სხუაჲ არს წიგნი, სიერმე უფლისაჲ და არცა იგი შესაწყნარებელ არს და მოციქულთა ცხოვრებანი, რომელნიმე განრყუნილ არიან მწვალებელთაგან: წმიდისა მათე მახარებელისაჲ და წმიდისა ანდრიასი, კუალად წმიდისა გიორგისა, არს წამება უცხო და უცხონი რამე საქმენი ჰსწერიან, რომელსა დაღიანესი ეწოდების. ხოლო წამებაჲ ჭეშმარიტი წმიდისა გიორგისა, რომელი ეკკლესიათა შინა იკითხვების იგი არს, რომელ დეოკლიტიანეს მიერ იწამა და წმიდისა კჳრიაკეს წამებაჲ, ვითარმედ სხუათა ვიეთმე დაწერეს წამებაჲ კჳრიაკესი უცხოჲ ჰსჯულისაგან ქრისტეანეთასა და სხუანი, რომელი ესე ვითარიმე ნატყუარნი მრავალ არიან სახელები მათნი, არა სახმარ არს, ესე ვითარი აწ, რომელიმე სხუათა მწვალებელთა დაუწერია და თჳთვე საცნაურ არს. ხოლო ესე მოციქულთა და მოწამეთა, მას და წეეულსა იულიანეს ვითარცა იყო მტერი უფლისა და ყოველთა წმიდათა, მან განრყუნა, რათამცა ნაცილად შერაცხნეს ყოველნი და არამცა ვის სარწმუნო უჩნდა წამება წმიდათა მოციქულთა, გინა თუ მოწამეთა, არამედ უფალმან ჩუენმან იესო ქრისტემან სახელი მისი აჰკოცა. ხოლო წმიდათა სახსენებელი ვითარცა მზე გამოაბრწყინვა ყოველსა სოფელსა შინა, რომელთა თანა არსმცა ნაწილი და სამკჳდრებელი შენი და ჩუენი წმიდაო მამაო

კითხუა. მაუწყე მე, საუფლოთა დღესასწაულთა თჳს თუ ვითარ ჯერ არს პყრობაჲ.

მიგება. საუფლოთა დღესასწაულთა, არცა მუხლ დრეკა ჯერ არს, არცა მარხუაჲ; არამედ რომელსა ზიარებაჲ აქუნდეს მოძღუერისაგან ეზიარენ და ჟამსა სამხრისასა პირ იხსნას და მადლობდეს ღმერთსა. ხოლო უკეთუ არა ეზიარებოდენ, წესისაებრ სამხრისა ილოცონ და პირ იხსნან, გარნა თჳნიერ ლოცჳსა უწესოჲ არს მიღება საზრდელისაჲ.

კითხუა. ყოველთა დღეთა არა ჯერ არს მუხლთა დრეკაჲ.

მიგება. საბერძნეთისა დაუდებულნი და ეკკლესიანი, ქრისტეს შობასა და განცხადებასა შემდგომად, ვიდრე მგზეფსამდე მუხლთა არა იდრეკენ და აგრეთვე აღვსებითგან ვიდრე მარტჳლიადმდე[2]). ხოლო სხუათა საუფლოთა დღესასწაულთა მას დღესა და ხუალისა დღე უკეთუ არა იდრეკდეს კეთილ არს. გარნა საზრდელისათჳს: აღუსებითგან ვიდრე ახალ კჳრიაკედმდე, ყოვლადვე არა ჯერ არს მარხუაჲ, არამედ სამხრად პირისა ხსნაჲ. ხოლო მიერ ჟამითგან სენაკსა შინა მყოფი თუ იმარხვიდეს კეთილ არს; მიერ ჟამითგან ვიდრე მიმწუხრადმდე თჳნიერ შაბათ კჳრიაკეთა და ამაღლებისა და შუაზატიკისა და სხუათა საუფლოთა დღესასწაულთა, აგრეთვე წმიდისა ღუთის-მშობელისა და წმიდათა მთავარანგელოზთა, წმიდისა წინამორბედისა და ნათლისმცემელისა, წმიდათა

1) აბოკრიფა არს ის ხამლთო წერილი წიგნი, რომელსა ეკკლესია არა შეიწყნარებს და რომელიც მის მიერ არა იქმნა შერაცხილ კანონიერთა წიგნთა თანა.

2) მარტჳლია, სულის წმიდის მოსვლის დღე.

ათორმეტთა მოციქულთასა და სხჳათა წმიდათა, რომელთა დღესასწაულნი იდღებიან: წმიდისა გიორგი მთავარმოწამისა, წმიდისა თეოდორესი, წმიდისა დიმიტრისი, წმიდისა ნიკოლაოზისი, წმიდისა იოანე ოქროპირისა, წმიდისა ვასილისა ესე ხსნილნი არიან.

კითხვა. რომელნი იგი სამარადისოდ იმარხვენ და წველსა არა ჰსჭამენ არაჯაროთა [1]), რა ჯერ არს მათთჳს.

მიგებაჲ. არაჯაროთაგან ხსნა ჯერ არს მათთჳს და წჳთლისა ჭმევა, მწყალობელთა მათთჳს, რომელთა იგი არაჯარი დადვეს და ეგრეთვე ყჳელიერისა ოთხშაბათსა და პარასკევსა ჯერ არს, ვინ ყოვლადვე წჳთლსა არა ჰსჭამდეს, მაშინ მოიღებდეს მას მწყალობელთათჳს, რომელთა იგი ყჳელიერი მარხვათა თანა შერაცხეს.

კითხვა. დიდთა მარხვათა, ვითარ ჯერ არს ჟამის წირვაჲ.

მიგებაჲ. კათოლიკეთა მარხვათა შაბათს კჳრიაკეთა აღესრულების ჟამის წირვაჲ და დიდსა ხუთ-შაბათისა და ხარებად და სხჳათა დღეთა განსახლებაჲ ჯერ არს, ხოლო ჟამის წირვა არა აღესრულების.

კითხვა. რაჲ არს ჟამის წირვა იაკობისი, ჭეშმარიტ არს ანუ არა.

მიგება. წმიდისა იაკობის ჟამის წირვაჲ უეჭუელად ჭეშმარიტ არს და პირველად იგი იყო ეკკლესიათა შინა საბერძნეთისათა და ჩუენთა, ხოლო ოდეს წმიდამან ვასილი და ნეტარმან იოანე ოქროპირმან ჟამის წირვანი გამოთქუნეს სიმოკლისათჳს, ერმან იგი აღირჩია და წმიდისა იაკობისა მივიწყედა და ყოველნი ოქროპირისასა წირვენ და დიდთა მარხვათა ვასილისასა და ოდესცა ვინ უნდეს ყოვლადვე კეთილ არს იაკობისა და პეტრესიცა და ვასილისა და ოქროპირისაცა.

კითხვა. უკეთუ ოცნესა მოიწიოს, ვითარ ჯერ არს მას დღესა.

მიგებაჲ. ძილსა შინა ოცნებით თუ დაბრკოლებაჲ ვისმე შეემთხჳოს, მას დღესა არა ეზიაროს, არცა საკურთხეველად შევიდეს, არცა სახარებისა შემთხუევად შევიდეს, არცა ხატთა, არცა ჯუარისა, არცა წმიდათა მარტჳრებსა, უკეთუ კჳლა საჭირო რაჲმე იყოს, გინა უცხოთა ვიეთმე თანა იყოს და სირცხჳლ უჩნდეს, სახარებისა შემთხუევა ესე ზომი, ბრალი არა რაჲ არს.

კითხვა. მაუწყე ესეცა, თუ რა ზომ თანა აცს მოწაფესა მორჩილებაჲ მოძღუართა, გინა სიტყუათა მათთა შედგომაჲ.

მიგებაჲ. მოძღუართა, რომელთა მოწაფენი აკურთხნენ, გინა აღსარებაჲ იტჳრთონ, უკეთუ წუალებასა, ანუ კაცისკლვასა, ანუ სიძვასა, ანუ გრძნებასა, გინა მწვალებლობასა, აწუწვიდეს მოძღუარი ესე ვითარსა არა აქუს ხელმწიფებაჲ და მოწაფე იგი უკეთუ ურჩ ექმნას უბრალო არს. ხოლო ამათ პირთაგან კიდე სხჳსა რაჲცა ამცნოს მოწაფესა, რომლისა იგი აღსარებაჲ ეტჳრთოს, გინა ეკურთხოს; ხელმწიფებაჲ აქუს მას ზედა მოძღუარსა და მოწაფესა მას თანა აცს მორჩილებაჲ და წარსვლად მოწაფესა მოძღურისაგან თჳსისა, თჳნიერ ნებისა მისისა, არა ხელეწიფების ყოვლადვე; არამედ უკეთუ მოძღუარი იგი ადგილსა ესე ვითარსა ჯდეს სადა ვნებანი იყუნენ და მოძღუარსა მას არა ევნებოდის. ხოლო მოწაფე იგი დაცემასა მთავარდებოდეს და უთხრას მოძღუარსა მას და მან არა რაჲ იზრუნოს ცხოვრებაჲ სულისა მისისა და მოწაფე იგი განეშოროს ამის პირისათჳს უბრალო არს იგი. ხოლო სხჳსა არა რაჲ არს მიზეზი ურჩებისა და მოძღურისაგან განშორებისა მისისაჲ; უკეთუ კჳლაჲ ურჩებითა და თავ ხედობითა განეშოროს, ამის პირისათჳს უბრალო არა არს იგი და არცა შერაცხოს სიტყუაჲ მოძღურისა თჳსისა სულსა თჳსსა წარსწყმედს.

1) არაჯარი მწყალობელთა სომეხთა მარხვა არს, რომელსა ეწოდების სუფსარქისის მარხვაჲ.

კითხჳა. კრულებაჲ, რომელთა საქმეთაგან მიეცემის კაცთა.

მიგებაჲ. უკეთუ წინამძღჳრისაგან დადვას, გინა მღდელთ-მოძღჳრისაგან საქმესა ზედა სამართალსა, ვერ ვინ აჴსნიდის მის თჳნიერ მისსავე, რომელმან იგი დასდვა; უკეთუ კუალად უჯეროსა საქმესა აწჳრთვიდეს და სულისა სავნებელსა და იგი ვერ მორჩილ ექმნას და ამისთჳს კრულ იყოს სულსა თჳსსა ავნებს და კრულებაჲ იგი ცუდი არს და უკეთუ უცხოსა ვისმე კაცსა, რომელი არა მისი მოწაფე იყოს და არცა რა შესცოდოს და კრულებაჲ დასდვას ესეცა უწესო არს და ცუდ და საბრალობელი და ამის პირისა სხჳანი მრავალნი არიან წერილით ყოველი რაჲ იგი გაუწყო.

კითხჳა. სქემის კურთხევისა შემდგომად, ზიარებაჲ ვითარ ჯერ არს.

მიგება. სქემის კურთხევისა შემდგომად, უკეთუ სხჳაჲ არა რაჲ ბრალი შეემთხჳა, მარადის ეზიარებოდინ; უკეთუ კუალად შერამე ემთხჳოს ცოდჳაჲ, კუალად კანონი უზიარებლობისა დაიმარხოს, ვითარცა შეჰგავს ცოდჳასა.

კითხჳაჲ. მარხჳათა შინა სქემის კურთხევაჲ კეთილ არს, ანუ არა.

მიგებაჲ. სქემის კურთხევა მარხჳათა შაბათ კჳრიაკეთა კეთილ არს და აქა ჩუენ თანა შაბათ კჳრიაკეთა აღესრულების კურთხევა სქემისაჲ; უკეთუ კუალად სნეულად ვინმე არს და დამძიმდეს, რომელსაცა დღესა იკურთხოს კეთილ არს.

კითხჳა. რაჲ უკუე ვიტყოდე თეოფილესთჳს, ჯერ არსა შერაცხად სხჳათა თანა წმიდათაჲ მღდელთა, ანუ არა.

მიგება. თეოფილე მწვალებელი არა იყო, ხოლო წმიდისა იოანე ოქროპირისა შურითა დიდნი ცთომანი ჰქმნნა და საბერძნეთისა ეკკლესიათა შინა არავინ იტყჳს შეჩუენებასა მისსა, ვითარცა სხჳათა მწვალებელთა და არც არავინ ახსენებს მოსახსენებელთა მათ შინა.

კითხჳა. იტყჳან ვინმე, ვითარმედ კჳრილე ჰგმობდა წიგნთა ოქროპირისათა და ამის მიზეზისათჳს მიიტაცა სასუფეველსა, ხოლო ოქროპირი არა შეუშვებდათ და წმიდამან ღმრთის მშობელმან იხჳაიშნაო.

მიგებაჲ. კჳრილე დიდი მნათობი არს ეკკლესიათა და სახსენებელ არს ყოველთა კრებათა შინა, ყოველივე ეგრე იყო პირუტლად და იგი ხჳაიშნობაჲ წმიდისა ღმრთის მშობელისა ჭეშმარიტ არს კჳრილესთჳს, ხოლო მიერ ჟამითგან დიდნი შესხმანი რეტორისა იოანესთჳს ოქროპირისა აღწერნა კჳრილე.

კითხჳაჲ. კათოლიკეთა მარხჳათა, რომელნიმე ბრალად იტყჳან ჭამასა თევზთასა.

მიგებაჲ. თევზისა ჭამაჲ კათოლიკეთა მარხჳათა გულსა კიდე იყავნ საყუარელი თქუენნი, არცა ჰსჯულისა გარდასვლა, არცა რაჲ დიდი ბრალი და უფროსად იგი არს ბრალი დიდი, უკეთუ ვინმე თევზისა წველასა თანა იკადროს შერაცხჳაჲ და თუ სადმე ანუ ვინ დათესილ არს ეგე ქუეყანასა ჩუენსა, მიკჳრან. ვგონებ თუ სომეხთა მიერ არს, რომელ მარხჳა თევზისა კათოლიკეთა შინა წესიერად განეწესა. ჯერ არს მონაზონთა და მოწესეთათჳს დაღაცათუ სხჳასა დღესა არა მიიღონ ხარებად უმიზეზოდ ჯერ არს და არა მიღება ბრალი არს, უკეთუ ოდენ აქუნდეს. ღჳნის სმაჲ უფროს სავნებელ არს და საბრალობელ საოიობელად მიმღებელი, ხოლო თევზი უკეთუ იმარხონ წესიერად კეთილ არს; უკეთუ ვერა რაჲმე, მაშა ჭამენ თუ, არა აქუს ბრალი. — ხოლო კუე გარდაკუეთით ვითარცა წერილ არს წველაჲ მწვალებელთა სომხთაჲ არს და არა კეთილ არს და ჰსჯულის კანონსაცა წერილ არს ამის პირისათჳს და იგი ჯერ არს, ხოლო უმეტეს მისსა არა ჯერ არს.

კითხჳა. ყოველნიმე ავნებენ ჟამის წირვასა ცოცხალთათჳს, რაჲ უკუე ჯერ არს.

მიგებაჲ. რომელნი ცოცხალთათჳს აყენებენ ჟამის წირვასა ფარულად, ჰსცთებიან, რომელ ფარულად კეთილ არს წირვაჲ ცოცხალთათჳს და წმიდათა მოციქულთა და მამათა მიერ განეწესა და არა ჟამ არს ყენება ესე ვითარისა დიდებულისა კეთილისა, რამეთუ ყოველი ლოცვაჲ და კეთილისა სულიერისა ქმნაჲ. და ყოველი ქრისტეანის საქმე ცოცხალთა მიერ უმჯობესად ბრძანებულ არს დალაცათუ შესუენებულთათჳს იქმნების, ეგრეთ ცოცხალთათჳს კეთილ არს ჟამისწირვაჲ და ფარულად სანატრელ და წმიდათა მიერ განწესებულ და სატარ არს კაცისა მის ვიდრე ცოცხალ არს, რომელმან წინათ წარიძღუანა წმიდა ჟამის-წირვა და ეგრეთვე შესუენებულთათჳს ფარულად კეთილ არს.

ეს მამა ევთიმი ქართველისაგან ნათქუამი კითხვა მიგებაჲ, ერთ ძუელს ხელით დაწერილს მეფის არჩილისაგან წაღებულს კურთხევანში ეწერა, იქიდამ გამოვჰსწერე ის კურთხევანი ქართლის, რუისის ღუთაებისა იყო, ავალი შჳლის მრუელისაგან დაგდებული, ნიკოლაოზ ტფილელი (ამ კითხვა მიგების ბოლოს ასე სწერა)[1].

საგალობელ არს იოანე ბრძენთაგან,
რამეთუ სიბრძნე შეიყუარა მარადის,
ნიადაგ ჰსტრფოდა, არ მოჰსწყენოდა მისდა,
მისდა იშუებდა, მისდა ჰსთქმიდა მშუენიერ,
სხუა ფერ ჰსცალობდა, მისდა უცალო იყო.

წყარო არს ლაწუნი ევთიმისნი, მჰსმენელნო,
ცეცხლისა ცუართა, ალისა შხეფთა წჳმათ,
ვინათგან ცეცხლი, მწუელი მანათი ნივთთა,
ამისნი სიტყუა, ჰნათლოის ჰსწუავსცა კუალად,
ბრძმედავს სულებთა დადებად უკუდავ უნჯად.

გონება ჰსწმიდე, ქმენი უზრუნველ სარკე
აბრწყინენუ ხედუა, აელუ იგი საქებ,
ბრძენთა გაბრიელ, ვინა ზღუათაცა ზედ მდგომ,
რომლით ღუთის დედას, სახე განისაკუთრე.
იოანე, ლატრიით ძღუნას-მრთმელობ აწ.

თქმული ანტონ კათალიკოზ პირველის მიერ.

---

1) ცხოვრება წმ. ევთიმისა აღწერა წმ. გიორგი მთაწმინდელმან.

საბინინი. М. САБИНИНЪ

ႣႨႣႨ ႫႠႫႠ ႢႨႭႰႢႨ ႫႧႠႼႫႨႬႣႤႪႨ (ႫႧႠႰႢႫႬႤႪႨ).

ПРЕПОДОБНЫЙ ГЕОРГІЙ СВЯТОГОРЕЦЪ, ПЕРЕЛАГАТЕЛЬ СВ. КНИГЪ.

თთუესა ივნისსა კზ დღესა ცხორება და მოქალაქობა წმიდისა და ნეტარისა მამისა ჩუენისა გიორგი მთაწმიდელისა.

ოქრო ქანდაკი, სპეკალი მოიჭვილი,
ეპისკოპოსთა დიდება, მღუდელთ პატივი,
ამათ მშლობელთად, მახჳლ ორპირ მკუეთელი,
გიორგი წიგნთა თარგმანი ამთაწმიდებს,
მიწას მიწას ჰრთავს, სულსა ასასუფევლებს.

თქმული ნიკოლაოზ ცფილელის მიერ.

«ხსენება მართლისა ქებით აღესრულებისა», იტყოდა ბრძენი სოლომონ, შესხმასა მას შინა მართალთასა, რომელსა სულითა წმიდითა წინათვე მოასწავებდა გამოჩინებადთა მათ წმიდათათჳს, რომელნი შემდგომად ქრისტეს მოსვლისა გამოჩნდეს: მოციქულნი, მღუდელთ-მთავარნი, მოწამენი და მამანი და ყოველნი წმიდანი, და მართალნი, რომელთა მიერ აღივსო ყოველი სოფელი დიდებითა ღმრთისათა, ვითარცა იტყჳს წინასწარ-მეტყუელი, ვითარმედ, «წინასწარ-მეტყუელთა მრავალთა დაფარონ პირი ყოვლისა ქუეყანისა». და კუალად იტყჳს ესაია განკჳრვებით. «ვინ არიან ესენი, რომელნი ვითარცა ღრუბელნი, საქმეთაგან ამაღლებულისა და გონიერთა და საცნაურთა ღრუბელთა თანა შეერთვისა, რომელთა ზედა მჯდომარე იხილოს მომავალად თჳთ თავადი», ვითარცა იგი ამაღლდა თუალთაგან მოწაფეთასა.

რამეთუ ესე ვითართა მათთჳს იტყოდა დიდი პავლე, ვითარმედ «ქრისტესთა მათ ჯუარს აცუნეს ხორცნი (თჳსნი) ვნებითურთ და გულისთქმით, რომელთათჳს იგი ნაყოფთა სულიერთა წარმოიტყჳს». და კუალად თჳთ მაცხოვარი ეტყოდა მოწაფეთა თჳსთა, «აღებად ჯუარისა და შედგომად მისსა», რამეთუ ხორცთა ჯუარ-ცმითა, ხორცთა მათ უხორცოებასა მოასწავებდა. რაჟამს იგი თჳსთა და ნათესავთა, უარის-ყოფითა ასისა წილისა (აქათ) მიღებასა აქათ აღუთქმიდა და დასასრულსა ცხორებისა, საუკუნესა მიანიჭებდა, რომლისა იგი ტრფიალ ჰყუნა მოყუარენი

სათნოებისანი და მეძიებელნი სასუფეველისანი და მის მიერითა მით ბრწყინვალებითა, აქავე განათლებულნი, რომელთა თანა შეერთოს ახალი ესე მოღუაწე და ჩუჱნ მიერ საქებელად წინა მდებარე, რომლისა იგი ღუაწლთა, და შრომათა არა უდებ ხართ, რომელთა იგი თჳთ თუალითა განიხილავთ და რომელთადა სმენით უწყებულ არს და კუალად ყოვლადვე ერთობით ნამუშაკევსა მას და საკუთსა გონებისა მისისასა, თუალთა მიერ განცდითა და ყურთა სმენითა, ვითარმცა მას თავადსა თჳთ ხედვიდით.

რომლისა დიდაცა თუ დაუდუმებთ სიმრავლისაგან ზოგად მაღალთა მათ ღუაწლთა მისთა, რომელნი ღმრთისა ეკლესიისათჳს მან თავს იხსნა, გარნა ვახსენებთცა, რომელთა იგი ხსენება წმიდა არს და სარგებელ და სათნოებათა და მოღუაწებათა მიმართ მაწჳეველ, ვითარცა იტყჳს გრიგორი ღმრთის მეტყუელი. ვინათგან იკადრა რაჲცა რა უფხარნ და აქებნ მისა მიმართ მიისწრაფის და ვითარცა სხუათა ყოველთა მცნებათა აღსრულებად, თანამდებ არს კეთილთა კაცთათჳს, ეგრეთვე ჟამსა სიტყჳსასა სიტყუა და მოუქარეთა სათნოებისათა ქებაჲ.

რამეთუ არა დაატევა მოწყალებამან ღმრთისამან ჟამითი ჟამად გამორჩინებად ღირსთა მისთა ნუგეშინის საცემელად უძლურისა ამის და დახსნილისა ნათესავისა ჩუჱნისა განმაძლიერებელად და განმამხნობელად, რათა ხედვითა და სმენითა, სათნოებათა მათთაჲთა, შურად და ბაძვად ღირსებისა მათისა აღვიძვროდით და ძალსა მას საცნაურსა, სულისა ჩუჱნისასა, ვითარცა ორბისა სასიჭაბუკესა განვაჭაბუკებთ და ვითარცა მთოვარესა ეგრეთ განვაახლებთ, რომელ ღამესა შინა ამის ცხოვრებისასა, ვითარცა დღესა შინა შუენიერად ვიდოდეთ და ყოველსავე ბნელისა მოუქარეთა მყოფთა სულთა ზრახვათაგან განვიოტებდეთ და ესრეთ სათნოებათა მიმართ წარმატებულნი, შემომავალსა მას და ბრწყინვალესა დღესა უკანასკნელსა, ვითარცა ცისკარსა განთიადისასა აღმოსრულად განმზადებულნი მოველოდით.

რაჲამს ბრწყინვალე იგი მნათობი ნათესავისა ჩუჱნისა დიდი ევთიმე აღმოჰბრწყინდა ნათლად და სიხარულად და გჳრგჳნად გონიერ მეუფედ ნათესავისა ჩუჱნისა და განმაბრძნობელად უგუნურებისა ჩუჱნისა, რომელმან უმეცრებისა იგი საშურველი მოსცარცჳ გონებათა ჩუჱნთა და ვითარცა დღემან ღმრთივ განათლებულმან მჭუნვარე იგი ნისლი უგულის ხმოებისა განხადა სულისაგან ჩუჱნისა და სივრცითა და სიმაღლითა ღმრთივ თარგმნილთა მათ წმიდათა წიგნთა მისთათა ნაკლულევანება ენისა ჩუჱნისა აღავსო და რომელნი ესე ბარბაროზად წოდებულ ყოფჳნით ელენთა მიერ უსწავლელობისათჳს და უმეცრებისა ჩუჱნისა, მათთანავე აღგურაცხა ღმერთმან მიერ მოცემულითა მით სიბრძნითა თჳსითა. ხოლო რაჲამს წმიდა ესე სუფევით აღივსო და ღმრთისა მიიცვალა და წმიდათა ბრწყინვალებასა შეემატა და არა სრულ იქმნა სიხარული ჩუჱნი, მყისსა შინა სოფლით განსვლისა მისისათჳს და ესრეთ ინება განგებულებამან ღმრთისამან, ჩუჱულებისაებრ თჳსისა, ვითარცა იგი მრავალგზის ჰყო, რათა არა ერთისა ოდენ ზედა გინა ორსა მოფენოს მარავალდედი მადლთა თჳსთა, არამედ რათა დღითი დღე აღორძნდებოდის ღმრთისა ეკლესია და უმაღლესისა მიმართ წარემატებოდის, ვითარცა იტყჳს წინასწარმეტყუელი.

„და იყოს უკანასკნელთა მათ დღეთა მოვფინო სულისაგან ჩემისა ყოველსა ზედა ხორციელსა და წინასწარ მეტყუელებდენ ძენი თქუენნი და ასულნი თქუენნი ხილვასა იხილვიდენ და მოხუცებულთა თქუენთა ჩუჱნებით განვაცხადო. და კუალად მოციქულთა განყოფასა მას შინა მადლთასა ნიჭად საღმრთოდ და ნაწილად სულისა მიმართ მოცემად თარგმანებასა ენათასა უწოდს უმჯობელად და უწყებით მიფენითა, ყოველსა ზედა ნებით მეუფელთა მისთა, ვითარცა იგი მოსე იტყჳს

ქტყოდა ვითარმედ ვინ მომცეს მე ესე ვითარი წინაწარ მეტყუელად ღმრთისა, რამეთუ იცოდა მან ნება ღმრთისა და უცხოებით მისცემდა მადლთა მისთა.

რომლისა ოჳსცა რა წმიდა მამა ჩუენი დიდი ექთიმე სოფლით განვიდა, ვითარცა ზემოჳ სწორ ვთქჳთ, შემდგომად რაოდენთამე ჟამთა გამოჩნდეცა სასწაულებამან ღმრთისამან და მადლმან მამისა ჩუენისამან, ჟამსა თჳსსა გამოაჩინა დიდი ესე მუშაკი საღმრთოსა მადლისა წმიდა მამა ჩუენი გიორგი, რომლისათჳს არს სიტყუა ჩუენი და წინა მდებარე არს აღწერად და მოთხრობად. შემდგომად ნათესავისა საწჳრთელად [1]) და გულის ხმის საყოფელად, ვითარცა მან ნეტარმან დიდის ექთიმის ცხოვრება აღწერა სახედ და ხატად სათნოებისა მამულისა ნათესავთა თჳს, რომელი ესე არცა ჩუენ დავიცელნოთ (და[illegible]იზაროთ) შეწევნითა ღმრთისათა, არამედ ყოველივე აღვწეროთ სახე ცხოვრებისა მისისა შობით მისითგან და ვიდრე აღსრულებადმდე. ხოლო იყავნ ჩუენთანა ღმერთი მის მიერ შეყუარებული და ლოცვა წმიდისა მის მამისა ჩუენისა, რომელმან ამის ხელყოფა მიყო ჩუენ გუაძლოს სადიდებლად ღმრთისა, რომლისა არს დიდება აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

ესე წმიდა მამა ჩუენი გიორგი იყო ნათესავით ქართუელი, ხოლო ვინადგან ღმრთის მსახურებისა საიდუმლოსა შინა ერთი სამოთხე წმიდისა მის მამისა ჩუენისა საყოფელი და ერთი ქალაქი, რომელ არს ზეცისა იერუსალიმი, ცხოველთა მათ ქვათა მიერ აღშენებული, რომლისა შემოქმედ და ხუროთ მოძღუარ ღმერთი არს და ერთი ნათესაობა, რომელ არს ოჳსება ღმრთისა, არამედ ნუ ვინ ჰგონებს თუ არა რაჲ გუაქუს ჰატიოსანთაგანი, მამისა ჩუენისათა მიმსგავსებად და რეცა ჩუენებით მოვიპარავთ ჭეშმარიტებასა საქმეთა მიერ საყუარელისა.

რამეთუ იყო ნეტარი ესე ვითარცა ვთქუთ ნათესავით ქართუელი, ხოლო მამისა მამითად ღმრთის მსახურისა მისგან და ღმრთივ დაცულისა ქუეყანისა, რომელსა სამცხე ეწოდების. ხოლო თჳთ აღმოეცენა იგი ქუეყანასა თრიალეთისასა, ვითარცა ზემან საქმისამან გაუწყოს.

რამეთუ მშობელნი მისნი იყვნეს ღმრთის მსახურნი და ეწოდებოდა მამასა მისსა იაკობ, ხოლო დედასა მარიამ. ესე იაკობ იყო ერთგულთაგანი და საკუთართა ღმრთის მსახურისა მეფისა გიორგისთა I [2]). და საქმისა რომლისა თჳსმე საერთგულოსა, მოციქულად წარივლინა მეფისა მიმართ საბერძნეთს და ვითარცა წარემართა ნებითა ღმრთისათა საგზნე ჰყო დაბასა მას და სახლსა, რომელსა იყოფებოდეს მშობელნი ამის წმიდისა დედისანი. ხოლო იაკობ ვითარცა იხილა წესიერი და სათნო ცხოვრება მათი და უმეტესადღა ვთქუათ ღმრთის საყუარელი განგება მათი და ეტრფიალა კეთილსა ცხოვრებასა მათსა. ხოლო შჳლად მხოლოდ შობილად ესუა მათ მარიამ და სიყუარულისათჳს მისისა არა ვისდა მიეთხოვა დაღაცათუ მრავალთა მიერ ძიება იყო, სძლად მიყუანებად სახედ თჳსად.

ხოლო იაკობ იხილა რა მშუენიერება ხატისა მისისა და ნარნარი [3]) იგი და დაწყნარებული ქცევა მისი და განკრძალული სახე, თქუა მშობელთა მისთა, დამიმარხეთ შჳლი ეგე თქუენი

---

1) სასწავლებელად.

2) მეფე გიორგი I. ძე მეფისა ბაგრატ III. მეფობდა 16 წ. მიიცვალა 16 აგვისტოს 1027 წ. და იქმნა დასაფლავებულ ქუთაისის დიდს ხაკრებო ეკკლესიასა შინა, რომლისა ნაქცევნი აქამომდე მშვენიერად ჰსჩანან რიონის მარჯვენივ მხარეს, ფრიად მაღალს კლდესა ზედა, ქუთათელის სასახლეს გვერდზე. ეს გიორგი იყო პაპის(?) მამა წმ. დავით მეფისა III აღმაშენებელისა.

3) ხანიამოვნო.

მასვე ზემო ჴსენებულსა მონასტერსა ტაძრის დისა თჳსისა თანა წარგზავნეს და შევედრეს ღმერთსა, მომცემელსა კეთილისა მის ნაყოფისასა.

არამედ ვინაჲდგან სიყრმიდგანვე თჳსსა მშობელთა მოღუაწებისაგან დააკლდა და ვითარცა მორჩი კეთილი აღმოცენებასავე თანა თჳსსა, ყოფადსა მის წარმატებასა აუწყებს ქუეყნის მოქმედთა, ვითარცა იტყჳს დავით. «მართალი ვითარცა ფინიკი აღყუავდეს და ვითარცა ნაძჳ ლიბანისა განმრავლდეს, დანერგულნი სახლსა შინა უფლისასა, ეზოთა შინა სახლისა ღმრთისა ჩუენისათა ყუავოდის». და ესრეთ ვითარცა ახალნერგი მშუენიერი იზრდებოდა მონასტერსა მას შინა და ისწავლიდა წერილთა საღმრთოთა, დედაკაცისა მისგან ღირსისა დისა თჳსისა, მოასწავებდა წინასწარვე გამოღებად ნაყოფსა მას, რომელი ყოფად იყო, რამეთუ სიმახჳლითა და მოსწრაფებითა გონებისათა საგონებელ იყო მხილველთაგან, თუ აღყუავებასა თანა მეყუსეულად ნაყოფსა გამოიღებსო.

რამეთუ ვითარცა მოსე თჳს (წინასწარ წერილ არს) სიჩჩოთგანვე (სიყრმითგანვე) თჳსით მკჳრცხლ იყო ღმრთისა ყრმა იგი და ვითარცა დაჰყო მონასტერსა მას შინა სამი წელი და იქმნა ჰასაკითა ათისა წლისა. ხოლო განსჯითა, ვითარცა მხცოვანი და მოხუცებული იხილვებოდა საკჳრველად, მხილველთა და მსმენელთაგან.

ხოლო მნებავს რა სიჩჩოთგანვე ფარვა ღმრთისა და შეწევნა მისი გაუწყო ყრმასა მას ზედა: ვითარცა არს ჩუეულება ყრმათა ველად განსვლისა, მიერად და განცხრომად, ხედჳდა კეთილის მოძალე იგი მტერი ნათესავისა ჩუენისა ბოროტი ეშმაკი, ვითარმედ დამთრგუნველად ძალისა მისისა იზრდებოდა ყრმა იგი წმიდა.

შეძრწუნდა ნუ უკუე სრულიად განქიქნეს მის მიერ სიბოროტე მისი, ამისთჳსცა სიჩჩოთგან იწყო ბრძოლად (მისი), რამეთუ გჳთხრობდა თჳთ წმიდა ესე ვითარმედ: «ვიყავ რა მდინარისა მის დიდისა პირსა, რომელსა ქცია [1]) ეწოდების, წიაღკერძო ვიხილე ყრმა შემოსილი ცეცხლის ფერითა და მიხმობდა, მოვედ და ვიმღეროთ და ვითარცა წარვემართი, ყრმა მშუენიერი სპეტაკითა მოსილი მომეკიდის ჴელთა და მეტყჳნ, იყავ აქა ჩემთანა, რამეთუ მე უმჯობესი მოყუასი ვარ შენი». ხოლო ესე საცნაურ არს, რომელ წიაღ კერძო მდინარისა ცეცხლითა მით საუკუნოთა შემოსილი ბოროტი ეშმაკი იყო და ებულვებოდა წყალთა მათ შინა წარწყმედა მისი, ხოლო სპეტაკითა მოსილი ანგელოსი იყო, რომელი სიჩჩოთგან დაუდგინა ღმერთმან, რათა სცვიდეს მას, ვითარცა იტყჳს დავით; ვითარმედ «დაიბანაკებს ანგელოსი უფლისა გარემოს მოშიშთა მისთა ზედა და იჴსნეს იგინი». და კუალად სწამებს დიდი ვასილი ვითარმედ, «ყოველისა მორწმუნისადა მიცემულ არს ანგელოსი მცუელად ცხოვრებისა მისისა.

და კუალად იყო რა წმიდა ესე წუთ მონასტერსა მას შინა ზემო ჴსენებულსა, შურითა ეშმაკისათა აღედვა ცეცხლი მონასტერსა და სრულიად შემრგუალდა, ხოლო ყრმასა მას ნეტარსა ეძინა ღრმად და მოვიდა კუალად გამოჩინებული სპეტაკითა მოსილი, განაღჳძა და უპყრა ჴელსა და მორის ცეცხლისა მის უვნებელად განავლო (გაატარა). და იყო მახლობლად მონასტერსა მას ეგუტერი ერთი ვითარ უტევან ერთ [2]) მუნ მიიყუანა ანგელოსმან მან და თჳთ მიეფარა, ხოლო ვითარ ვგონებ სასწაული ესე არა უმცირეს არს სასწაულისა მის სამთა ყრმათასა.

1) ქცია, აწინდელი ხრამი.

2) [illegible]

არამედ მე სარგებელსავე სიტყჳსა ჩემთასა ვიღუაწი და აქა სრულ ვჰყო სამცნებს ზრდილობისა მისისათჳს სიტყჳ და მერმე მოვიცქჳალოთ გონებითა და ხახულს მიმოსვლისა და სწავლისა მისისა და ვთქჳ თუ, სად განათლებისა მისისათჳს, ყოვლადვე სულ მცირედ და მოკლედ მოგითხრა, ვითარცა უფალმან ძალი მომცეს, რამეთუ იგი ქმნა მისგან ყოვლისა კეთილისა, ვითარცა იტყჳს გრიგორი ღმრთის მეტყუელი ათინისათჳს ვითარმედ, «რომელი იგი ოქროსა ქალაქ მექმნა, არამედ დალაცათუ მან, ათინისათჳს თქუა, არამედ კეთილად გულის ხმის მყოფელმან სულიერისა ზედა გულისხმა ჰყავნ.

ესხნეს ნეტარსა ამას ორნი მამის ძმანი ხახულსა[1]), ორნივე უხუცესნი მამისა მისისანი, კაცნი ღმრთისა შემოსილნი და სავსენი საღმრთოთა მადლითა, უხუცესისა მის სახელი გიორგი, მწირალი, რომელი უფროვილ იყო მწირალთა ზედა მთავრად კურაპალატისათა; ხოლო მეორისა მის სახელი საბა, კაცი წრფელი და უმანკო, ესენი მკჳდრ იყჳნეს ხახულს, ორითავე ცხორებითა შემკობილად, რამეთუ სიმდიდრესა თჳსსა საღმრთოსა მოქალაქობისა, ხორცითა სიმდიდრე უხჳმბით აქჳნდა.

ამათ ღირსთა ბერთა, ვითარცა ესწყა ყრმისა გიორგის სიკეთე და ღმრთის მოშიშება მსწრაფლ მიუმცნეს ძმასა თჳსსა იაკობს, რათა ყოვლითა სწრაფითა ყრმა იგი გიორგი მათთანა მოიყჳანოს. ხოლო მან ვითარცა ესმა, მსწრაფლ აღასრულა ბრძანება მათი და წარიყჳანა ხახულად შვილი თჳსი. ჰირჳმლად შეჰვედრა იგი ყოვლად წმიდასა ღმრთის მშობელსა, რომლისა იგი ერთგულ მსახური და საკუთარ მონა ყოფად იყო და მერმე თჳსთა ძმათა მიუთჳალა და თჳთ სიხარულით წარვიდა სახიდ თჳსად.

ხოლო ნეტარითა მათ, ვითარცა იხილეს გონიერება იგი და დაწყნარება სახისა მისისა და თავის უფალი იგი და აღუძვრელი გონება, განიხარეს და მადლობდეს ღმერთსა, რამეთუ იხილეს მათ ყრმა მოხუცებულობითა შემკული და ჭაბუკი სიბერითა განმშჳენებული, ვითარცა იტყჳს დიდი ვასილი. «არამედ მხეცი არს სიბრძნე და გონიერება კაცთა შორის და თუ არა სისპეტაკეთა მათთა არად სარგებელ არს.

და კჳალად გჳსწავიეს ნათანაილისთჳს და იერემიასთჳს, რამეთუ ერთი იგი მსაჯულ მოხუცებულობა იქმნა, ხოლო მეორე იგი საშოთგან განწმედილი წინასწარმეტყუელებდა.

ხოლო ვითარცა ვთქჳ, იხილეს რა ესოდენთა მათ ბერთა ძმის წული თჳსი ესრეთ შემკული, მოაჰგუარეს იგი მამასა მაკარის, რომელი იგი მას ჟამსა ღირსებისათჳს თჳსისა წინამძღუარ იყო, დიდისა მის ლავრისა; ხოლო მან ვითარცა იხილა, ფრიად განიხარა და ვითარცა შჳლი შეიტკბო,

---

1) ხახული იყო ფრიად დიდი და განთქმული მამათ მონასტერი, აღშენებული სახელსა ზედა ყოვლად წმიდისა ღმრთის მშობლისასა, ისპირის მდინარესა ზედა, რომელიც ერთჳს ჩოროხს მარცხნივ მხრივ. მონასტერი იგი ეკუთნოდა დასავლეთის საქართველოსა, კაპადოკიის და კლარჯეთის საზღვართა შუა. აღუშენია იგი მეფე დავით კურაპალატსა (983—1001 წ.). ყოვლად დიდი და მშჳენიერი მონასტერი იგი მოიხპო სრულიად მეთექჳსმეტე საუკუნესა შინა, მაჰმადიანთა მიერ. საეკკლესიო განძი რომლისა, მიფარულ იქმნა ქუთაისის გაენათის მონასტერსა შინა და დიძრის ხატიცა მისი მათთანავე. რომელიც ახჳმნია აწ გაენათს, საკრებო ეკკლესიასა შინა [redacted] სიმშჳენიერე და დარჩენილი სიმდიდრე რომლისა, განაკჳრჳმბს ყოველსა და [redacted] ღრო არს მიხედვა და დაცვა მისი, ვითარცა საისტორიო სახსოვარი საქართველოს ყოფილ სიმდიდრისა და ფრიად კეთილ მოქალაქობისა.

აკურთხა იგი კურთხევითა მით აბრაამიანითა, ეკლესიისა ეკლოგიისა მოსაწლავი ჭეჲ და სუფევისა თჳსისა შჳლად უწოდა და ეგრეთვე დიდსა მასცა ვასილის ბაგრატის ძესა მოჭირვარეს [1]. და წმიდა კურთხევა მისი მიიღებად ჰსცეს, რომელი იგი მას ჟამსა შინა იყო მოძღუარი და განმანათლებელი ქუეყანისა ჩუჱნისა და კუალად ღმერთ შემოსილმან ანტონი [2]) იხილა რა, განიხარა და ყოვლითა კურთხევითა აკურთხა და ესრეთ ყოველთა მამათა კურთხევა მიიღებიეს და მერმე წარმოემართნეს სახიდ თჳსად.

მაშინ განიზრახეს საღმრთოისა მათ მოხუცებულთა თანა ზრახჳა ზემოხსენებულთა ამათ მამათა, რათა მიერჳთ ყოველისა ღჳთაჲ სულიერითა ჭასკითა აღორძინდებოდის და საღმრთოითა მათ სწავლათა სძლის მის მიერ აღშენდეს და სისრულედ სათნოებითა წარემატებოდის და ვინმცა იხილის სხჳა უმაღლესი სათნოებითა და სულიერთა მოძღურებათა შინა განთქმული, გარნა დიდი ილარიონ [3]) თჳალელი, რომელი იგი მას ჟამსა შინა, ვითარცა მიიები ბრწყინვიდა, გრძნებულსა შორის მამათასა, რომლისა სათნოებათა და მოღუაწებათა აწ წარმოთქმა შეუძლებელ არს; ამას ნეტარსა შევედრეს შჳლი თჳსი და მონაზონებისა წარმართებად ევედრებოდეს. ხოლო წმიდამან, ვითარცა ღჳთისა მიერ მოცემული კეთილი შჳლი ეგრეთ შეიწყნარა და წესიერებასა შინა მართ და სათნოებისა წჳრთად იწყო და ესრეთ წარემართებოდა ნებითა ღმრთისათა და ვითარცა ნერგი კეთილი დანერგული თანა წარსადინელსა (წყლისასა), ღჳთივ სულიერისა წერილთასა და დღითი დღე აღორძნდებოდა.

ხოლო აუწყეს სწავლათაცა საეკლესიოთა და სამღუდელოთა, რომელთა შინა უმეტეს ყოველთა ჭასკის სწრაფით მისითა წარემატა და საგალობელნი იგი საწელიწდონი და შეწყობილებანი ყოველნივე მეყსა შინა ზეპირად დაისწავლნა საღმრთოითა გულსა წიგნთა გოთხჳსათჳს, რაჲ სახმარ არს სიტყჳსად, რომელთა იგი შინა უღრეს ძალისა თჳსისა დაშურა და გამოიცადა, რომელსა შინა არა სცემდა ძილსა თუალთა თჳსთა განსუსუენებასა გულად ხორცთასა ყოვლადვე არა თავს იდებდა და მაშინდელი იგი წერილთა გულის ხმის ყოფა, ვითარცა წინდი რაჲმე მომავალთა საუნჯეთათჳს მიიღო და ესრეთ ყოველნივე საღმრთონი წიგნნი ძუელისა და ახლისა შჯულისანი, რომელნი ოდეს ჩუჱნსა ენასა ჰპოვნა ყოველნივე კეთილად ყურად იხუნა.

ხოლო უწყი, ვითარმედ მრავალთა გესურის სმენად თუ ვინა ასწავა ბერძული სწავლა, გარნა ვინა დაგჳუნჯა საოჯახე ესე მოუკლებელი, ეჴრის ჯოჯის ძმან, დის სიძემან ვასილი ბაგრატის ძისამან, რასათჳს მე ვახსენე დაი ვასილისი ამისთჳს, რამეთუ იცოდა წმიდა იგი ვითარმედ ძნა უდარეს იყო ღირსი ესე დედაკაცი ღჳთის მსახურებითა, ძმასა თჳსსა ნეტარსა ვასილისათა. ამას ეჴრის და მეუღლემან მისმან, განიზრახეს კეთილად, რათა კაცი საღმრთოი იძიონ სულისა მათისა

---

1) სანატრელად მოხსენებული ვასილი, იყო ძე — ბაგრატ III მისა გურგენისა (980 — 1014). როგორც ჰგონებს უწმიდესი კათალიკოსი ანტონ I, მან ჰსთარგმნა ბერძულიდგან «ლავსაიკი» წმ. ეფრემ ასურასტანისა.

2) ღმერთ შემოსილი ანტონი მიიცვალა მეფობასა გიორგი II (კურაპალატისასა) 1072 — 1088 წ. მის წერილთაგანი გვპოვნიეს საგალობელი წმ. მამისა ჩუენისა ექვთიმისა, რომლის ხელნაწერილი იპოების ათონის ივერიის მონასტრის საწიგნობელსა შინა.

3) ღირსი ილარიონ თჳალელი, ანუ თუალაშვილი, მოძღუარი — ღირსისა მამისა გიორგი მთაწმიდელისა, რომელსა მონაზონობამდე ეწოდებოდა იოანნე. მოჰყუა იგი წმიდასა გიორგის საქართველოს ათონიდგან. მიიცვალა იგი ათონს, ივერიის მონასტერსა 1044 წ. ამან შემოსა წმ. გიორგი მონაზონად.

კეთილისა მსწავლელად და უწესოებისა დამაყენებელად და რაჲთა ყოვლადვე მახლობელად მათდა იყოს. ამის პირისათჳს ორთავე გამოიძიეს და დაამტკიცეს, ვითარმედ გიორგი მწერლისა უგო-ნიერესსა ვერვის ჰპოვებენ, ამისათჳს დიდითა ვედრებითა და ქენებითა გიორგი მწერალი წარიყვანეს და ყოველივე საქმე მათი სულიერი და ხორციელი მას დაამორჩილეს. ხოლო ამას გიორგი, ნეტარი ძმის წული თჳსი ყრმა თანა წარიყვანა, რამეთუ ფრიად ეხმარებოდა ზეპირით კანონსახობასა, რამეთუ თჳთ მოხუცებული იყო.

ხოლო ვითარ იხილეს კეთილთა მათ მეუღლეთა განიხარეს ფრიად და საღმრთომან მან დედა-კაცმან შჳლად თჳსად აღიარა გიორგი და დაჰყვნეს მრავალი ჟამი კეთილსა და ღმრთივ სათნოსა ცხოვრებასა შინა. ხოლო ამისა შემდგომად ჟამსილი მეფისათა, ფეროსს თავი წარეკუეთა [1]), რა-მეთუ განდგომილება დასწამეს და ესრეთ ბრძანებითა სამეფოთა ესე ღირსი დედაკაცი, ერთიერთ თჳსით კონსტანტინეპოლედ წარიყვანეს, ვინა იგი დაჰყვნეს ათორმეტი წელი. ხოლო მათისა მუნ ყოფასა მამის ძმამან საკჳრველისა მის ყრმისამან და უფროსღა ვთქუა თუ საღმრთომან მან დედა-კაცმან, სასწავლელად მისცეს ყრმა იგი გიორგი, კაცთა ფილოსოფოსთა და რიტორთა, ორთავე ცხოვრებითა შემკობილთა, არა ერისკაცთა, არამედ მონაზონთა და ღმრთის მოშიშთა და ყოველთა მიერ წამებულთა და ესრეთ ათორმეტსა მას წელსა ყოველივე მოსწრაფება და გულს მოდგინება შემოიკრიბა; ვიდრეღა სიმახჳლითა გონებისათა და მრავალ ჟამ გამოცდილთა მოსწრაფებითა წარე-მატა და მოსწრაფეთა და გულს მოდგინეთა, სიმახჳლითა გონებისათა აღემატა და ორკერძოვ სრულ ქმნილთა, ერთ კერძო თანა წარხდა ვიდრეღა დიდად განკჳრდეს ყრმანი იგი ბერძენთანი, მისსა მას ეგოდენსა მოსწრაფებასა და სიმახჳლესა გონებისასა აღიძვროდეს.

და რა ჰყო სწავლასა მას შინა ვითარ ვთქუთ, ათორმეტი წელი და ვითარცა ქუეყანამან კე-თილმან თესლი სწავლულებისა შეიწყნარა ორნატთა შინა სულისა თჳსისათა, რომელი იგი (ვითარცა) ჟამსა თჳსსა გამოღებად ედვა აღვსებად სულისა მშიერთასა და განმდიდრებად ღმრთისა ეკკლესიისა.

ამისა შემდგომად ბრძანებითა სამეფოთა კუალად თჳსსავე პრასტინთა მოიქცა საღმრთო ესე დედაკაცი (ტვარწატაფს [2]) და თანა წარიყვანა ყრმა იგი მამის ძმისავე თჳსისა. ხოლო ეუწყა ვი-თარმედ დედა მისი მიცვალებულ იყო, ხოლო მამა მისი წუთ ცოცხალ იყო, რომელი იგი ძმამან მისმან გიორგი თავისა თჳსისა თანა მოიყვანა, ტვარწატაფს და ერთბამად იყოფოდეს.

ხოლო ყრმა იგი წარვიდა ხახულს მამისა ძმისა თჳსისა თანა საბასა და ვითარცა იქმნა ოცდა-ხუთისა წლისა ტკბილსა მას უღელსა მონაზონებისასა ქედი თჳსი მოუდრიკა, რამეთუ დაღაცა თუ მონაზონი იყო სიყრმიდგან; ხოლო წერ კურთხევაჲ მონაზონებისა არა მიეღო, რამეთუ მოძღუარი მისი სულიერი და ღუაწლთა მიმართ მონაზონებისათა მწურთნელი დიდი ილარიონ წუთ ხორცთა შინა იყო და ხელთაგან მისთა მიიღო კურთხევა მონაზონებისა, რამეთუ იგი იყო პირველ მოძღუარი მისი და მიზეზი ყოვლისა კეთილისა. ამისსა შემდგომად, აღძვრითა ზეგარ-დამოთა, მოუხდა სურვილი უცხოებისა და სიგლახაკისა და თჳსთა და მეგობართაგან განშორებისა

---

1) მაშინ თრიალეთი ბერძენთა ეპყრათ, ჯოჯიკ ერისთავი იყო თრიალეთისა. ცუდი ცილი დასწამეს მას, ვითარმედ განდგომა დაუპირაო ბერძენთ მეფესაო და ამისა გამოთ მიუწოდეს იგი კონსტანტინეპოლედ და შემდეგ რაოდენისამე დროსა მოჰკუეთეს მას თავი. შემდგომ ამისა, მეუღლემან მისმან დაჰყო კონსტანტინეპოლედ ვითარ ათორმეტი წელი....

2) ტვარწატაფი, — სადაცა იყო სადგური მათი.

და უფროსღა ვთქუა თუ სურჳლი თაყუანისცემისათჳს წმიდათა მათ და განმაცხოველებელთა ადგილთა, ვინა იგი აღასრულა ყოველი განგება ცხოვრებისა ჩუენისა სიტყუამან მამისამან, მო-სრულმან ცხოვრებისათჳს ჩუენისა. ხოლო იყოცა განგება ღუთისა საქმესა ამას შინა, რომელი იგი წინასწარ ყოვლადვე მეცნიერ არს და ყოფადთა ვითარცა ყოფილთა, ხედავს ვითარცა იგი მოსეს რა წინასწარმეტყუელად განმზადებდა, პირუელ ყოვლისა თჳსთაგან გამოიყუანა და აბრაამს რა თანა აღთქმასა დასდებდა, ქუეყანისა თჳსისა დატევება უბრძანა, ეგრეთვე მრავალთა წმიდათა თჳს წერილ არს ჰნებავს რა მახლობელობა ღუთისა, პირუელ ყოვლისა თჳსთაგან და მეგობართა-გან განეშორნიან და ჭეშმარიტი იგი თჳსებისა ზრახუა მაშინ ჰპოვიან, ვითარცა ვიტყჳთ წმიდისა ამისთჳს; მოუხდა სურჳლი უცხოებისა და თჳსთაგან განშორებისა და ფარულად ყოველთა მეგო-ბართაგან და მეცნიერთა სივლტოლუა იხუმია და წარემართა იერუსალიმისა კერძოთა.

ხოლო ვითარცა ჰსცნა მამამან მაკარი და ყოველთა მათ ღმერთშემოსილთა ბერთა, შეწუხნეს ფრიად და ყოვლით კერძო მეძიებელნი და შემპყრობელნი განავლინნეს და ყოველნი გზანი მოიცუ-ნეს. მაშინ ვითარცა გულისხმა ჰყო, რამეთუ შეიპყრობდეს, სხუა ღონე იხუმია, ვითარცა დიდმან ათანასე და შესამოსელი თჳსი ფრიად კეთილი მისცა იგი გლახაკსა ვისმე და მისი იგი დაზებგული შეიმოსა და ჰპოვა მწუხარე ერთი წინამძღურისაგან დატევებული, უპყრა წინა და წარემართა გზასა თჳსსა და ესრეთ განერა დამხრწეველთა გზისა მის კეთილისათა, რამეთუ დაღაცათუ სიყუარულითა იქმოდეს, არამედ არა კეთილ იყო მომავალთა საქმეთათჳს.

ხოლო იტყოდა თჳთ წმიდა იგი: «ვითარმედ უდაბნოსა ადგილსა შევჳვლიდიო ტყეთა შინა და იყო ელვა ქუხილი და ჰაერი ბოროტი და შჳდგზის დააკუეთა მწუხარე იგი მას ღამესა ეშმაკმანო და ჰეროინ და იღრჭენდა და ყივინ, ხოლო მე ვილოცვიდიო». იხილეთღა უშიში ესე სულითა და ახოვანი გონებითაც, ვითარ არა შეძრწუნდა, არამედ ღამე ყოველ ევედრებოდა ღმერთსა, განკურ-ნებისა მისისათჳს, ვიდრემდის განიოტა კაცისა მისგან სული იგი ბოროტი და ყოვლითურთ უვნე-ბელი მონასტერსა ერთსა მიიყუანა, სადა იგი განკურნებულსა მას ენება და მადლობდა ღმერთსა, რომელმან იხსნა სულისა მისგან (ბოროტისა) არა წმიდისა და ესრეთ მხოლო წარემართა გზასა თჳსსა მრავლითა შრომითა და ღუაწლითა, რამეთუ დაქენჯნიდა და აჭირვებდა ხორცთა თჳსთა ვითარცა მოციქული იტყჳს ვითარმედ «აღჳკრძალავ ხორცთა ჩემთა და დავიმონებ, რაჲთა არა სხუათა უქადაგებდე და მე გამოუცდელ ვიქმნე», ეგრეთვე ჰყოფდა წმიდა ესე, რამეთუ ძაძა შეემოსა და უხამლო და თავ.[1] ღუთისა[2] უღჳნო და უწულო ვიდოდა გზასა მას იწროსა, რამეთუ დღესა შინა ერთგზის მიიღის პური და წყალი და ესე ვითარითა შრომითა და მოღუაწებებითა შემკული მიიწია შავსა მთასა და მერმე აღჳდა მთასა საკჳრველსა, თაყუანისცა და ამბორს უყო ლარნაკსა[3] წმი-დისა და საკჳრველთ მოქმედისა სიმეონისსა და ღირსისა დედისა მისისა ნეტარისა მართასსა და ყოველნი მონასტერნი მოილოცნა და წმიდანი მამანი მოიკითხნა და ყოველთაგან ლოცვა მიიღო.

ხოლო ყოვლისა პირუელად იწყო ძიებად წინამძღურისა სულიერისა, რამეთუ უწყოდა ვითარ-მედ თჳნიერ მოძღურისა, არა არს ცხოვრება სულისა და წარმატება მონაზონებისა და ჰპოვა მთასა საკჳრველსა ნაპრალსა შინა კლდისასა ბერი წმიდა შეყენებული, ვითარცა მტრედი წმიდა და უბრიტი

---

1) თჳსი მიჰხცა.

2) ღმერთსა.

3) ლარნაკი: აკლდამა, კუბო, სანაწილე ყუთი.

უბიწო, კაცი ზეცისა და ანგელოსი ქუეყანისა ყოვლითურთ უცხო და განშორებული (ქუეყანისა) ხორცთა და ხორციელთა ზრახვათაგან და გონებითა ღმრთისა მიეახლებული.

გიორგის ყოლეჳ[1] დაუძლურებულსა დიდსა მას მნათობსა ნათესავისა ჩუენისასა, კაცსა ყოვლითა მიმართ გულის სათქმელისა, რომელმან ესე ჩუენ უღირსთა მიერ ამისი აღწერა გუაიძულა, ამას დაემოწაფა ნეტარი ესე. ვითარცა იდგნეს მისსა სინასა ნეტარი იოანე დიდსა მარტჳრის.

ხოლო მან ვითარცა იხილა სიკეთე სულისა მისისა და განიცადა ტალანტი იგი მის შორის დაუნჯებული, განიხარა სიხარულითა დიდითა და სულითა გულის ხმა ჰყო რა იგი ყოვლად იყო, რამეთუ სურვილ იყო წმიდა ესე ბერი, რათამცა კეთილად გამოვიდინე ახინა მოწყალებამან ღმრთისამან, ნათესავსა შორის ჩუენსა კაცი, რომელმანცა სრულ ჰყოს ნაკლულევანება ენისა ჩუენისა; რომელი იგი წმიდისა მამისა ჩუენისა ეფთჳმისგან დაშთომილ იყო და სიჩჩითა ღმრთისათა ჰპოვა რომელსა იგი ეძიებდა და მადლობა შესწირა ღმერთსა, რომელი არა ოდეს უგულებელს ჰყოფს სიგლახაკესა ჩუენსა მეოხებითა წმიდისა ღმრთის მშობელისათა.

ხოლო დაემკჳდრა იგი რომან წმიდას და დაჰყო მან შინა სამი წელი დიდითა შრომითა და მოღუაწებითა, მარხვითა, მღვძარებითა და უფროს ხოლო სიმდაბლითა და მორჩილებითა, რომელნი ესე ფრიად ექმნებიან მონაზონსა აღუსლვად ღმრთისა იანე, რამეთუ ყოველთა უძლურთა იგი მსახურებდა, ესრეთ ყოვლითა სათნოებითა შემკული, ხორციელითა ჰასაკითა იქმნა იგი ოცდა ათისა წლისა. ხოლო სულიერითა მხცოვან და მოხუცებულ და ვითარცა იხილნა ნეტარმან მან ბერმან გიორგი, შეეუნებულმან მოძღუარმან მისმან, ვითარმედ ყოვლითა სრულ ქმნილ არს ჰასაკსა თანა, სიბრძნითა და გონიერებითა, სქემა შემოსა და ყოვლითურთ სრულ ჰყო მონაზონებისა მოღუაწება და სქემისა გურგჳნითა და მერმე იერუსალიმად წარგზავნა.

იხილეთღა სახიერება ჩუენთჳს განკაცებულისა მეუფისა, რომელმან იგი არა უღირს იჩინა იანა ზიარეოფა მონისა თჳსისა სარწმუნოსა, რამეთუ ვითარცა მან ოცდა ათისა წლისამან ხორციელი ჰასაკითა ნათელ იღო ეგრეთვე მონა თჳსი, ღირს ჰყო მოღებად მეორისა ნათლისა ღებასა, რომელ არს მადლი წმიდისა სქემისა, მითვე ჰასაკითა და მიერ აღსრულად ხილვასა მას იერუსალიმსა, რათა გონებითა მით უხილავსა იერუსალიმსა მიიცუალოს.

და ვითარცა მიიწია ნეტარი ესე წმიდად ქალაქად, მოილოცნა ყოველნი წმიდანი და თაყუანის საცემელნი ადგილნი. სულისა სურვილითა და გონებისა სიმხურვალითა და მარადის ცრემლითა მიერ ლტობდიან იხსენებნ, რათა ვნებათა მეუფისათა, რომელმან იგი მუნ ჩუენისა ცხოვრებისათჳს ადგილთა მათ შინა წმიდათა თავს ისხნა, რამეთუ ესრეთ არნ განგება მისი, ვითარცა მან თავადსა თუალთა წინაშე ხედვიდა და დაჰყო მცირედი ჟამი ესე ვითარითა ყოფითა და მერმე განგებითა ღმრთისათა, კეთილად მოძღურისავე თჳსისა მოიქცა და ესრეთ ყოვლადითურთ სრულ ქმნულსა სადმრთოისა ესე ტალანტი ხელთ უდვა, რომელ არს თარგმანება წიგნთა საღმრთოთა, ბერძულისაგან ქართულად.

ხოლო ესე ნეტარი არა თავს იდებდა, არამედ ესრეთ იტყოდა ვითარმედ შეუძლებელ არს ესე ჩემგანი და ესე ეითარი წმიდათა და ღმრთის მოშიშთა შეჩუენისო, ვითარცა იყო წმიდა მამა ჩუენი

---

1) ესე ჰსცხოვრებდა მთასა საკჳრველსა ინტიოქიისა მხარეს, სავანესა წმ. მამისა ჩუენისა სიმეონ დიდის მესუეტისა და იყო სულიერი მოძღუარი წმ. გიორგი მთაწმიდელისა, აღსრულდა 1068 წელსა, მუნვე სავე-ლებელსა თჳსსა, ღრმა მოხუცებული.

ქვთიმე». ხოლო ბერი ეტყოდა ვითარმედ შჳლო, რომელმან წმიდა იგი სიკუდილისაგან იჴსნა და ქართული ენა განმარტა, იგივე შემძლებელ არს შენდაცა შეწევნად, რამეთუ მას დიდად ეწყალის და უყუარს ნათესავი ჩუენი და თჳთ მას წმიდასა მამასა ევთიმის ვევედრნეთ, რათა შეგეწიოს, რომელ ნუშტი დარჩომილი მისი შენ სრულ ჰყო, მადლითავე მისითა ვითარცა პავლე კრისტეს.

და ესრეთ დიდითა იძულებითა ძლით დაარწმუნ და წმიდისა სიმყოვნისა და მართას მადლითა შესწვდეილი, მთაწმიდას წარმოგზავნა და ვითარცა მოწამე სარწმუნო და შჳლი ერთგული და ძლიერ შემზადებული სიწმიდისა მისისა წმიდასა მამასა ევთიმის მიუძღუანა, რათა ვინა იგი წყაროს ოქროსა სიბრძნისა, აღმოეცენა მომრწყმელად ნათესავისა ჩუენისა, მიერვე აღმოივსნეს ნექტარნი გულის ხმის ყოფისანი, გარნა ამან ღმრთისამან და მღიდარმან დაათვრო სამყარო ეკლესიათა ჩუენთა და ვითარცა იტყჳს წინასწარმეტყუელი ისაია, ვითარმედ «გამოვიდეს ჰსჯული სიონით და სიტყუა ღმრთისა იერუსალიმით ჰსჯიდესო». ეგრეთვე დაღაცა თუ პირველითგანვე გუაქუნდეს წერილნიცა და სარწმუნო ჭეშმარიტი და მართალი გარნა ქრისტეანნა ჩუენი შორის იყო ქრისტეანისაგან საბერძნეთისა და ვითარცა ღმრთისა რამე დათესულ იყუნეს ქრისტეანისა ჩუენისა, ბოროტნი იგი თესლნი სომეხთანი, გრძნეულნი და მაჩქანნი და ამის მიერ ფრიად გუაწყინებოდეს, რამეთუ ნათესავი ჩუენი წრფელ იყო და უმანკო, ხოლო იგინი რეცა მიზეზითა წესიერებისათა, რეცა ცდუნებად გუაზმწობდეს და რომელნიმე წიგნნიცა გუაქუნდეს მათგან თარგმნილნი.

ამათ ესე ვითართა მიზეზთათჳს მოხედნა მოწყალებამან ღმრთისამან ნათესავსა ჩუენსა და აღადგინა ახალი ოქროპირი წმიდა მამა ჩუენი ევთიმე და ვითარცა მეათსამეტემან მოციქულმან ქრისტესა ჩუენი ამათ ზემოხსენებულთა ურიათაგან სრულიად განწმიდა, მრავლად თარგმანებითა წმიდათა წერილთათა, ვითარცა დასაბამსავე სიტყჳსა ჩემისასა ვთქუით და წესნი და კანონნი საეკლესიონი დამამტკიცებელნი სარწმუნოებისა ჩუენისანი ესე ყოველნი აღწერილად დაგჳტევნა, რომელნი იგი წმიდისა ამის მთისგან და ღმრთივ აღშენებულისა ლავრისა, ვითარცა მდინარისაგან ედემისისა, ნაკადულნი ცხოვრებისანი პირსა ზედა ქრისტეანისა და ნათესავისა ჩუენისასა მოეფინნეს.

ხოლო ვითარცა პირველვე ვთქუით, ადრე მიცვალებითა მამისა ჩუენისათა არა სრულ იქმნეს წერილნი ჩუენნი ამისთჳს სახიერებამან ღმრთისამან კუალადცა მოგუანიჭა[1]) შემდგომად მოსესა, ისო და შემდგომად არონისა, ელიაზარ, შემდგომად ელიაზარისა, ელისე,. შემდგომად პავლესა, ტიმოთე და მსგავსადვე მათისა ნაკლულევანება მოძღურისა თჳსისა, ამან ნეტარმან მამამან სრულ ჰყო.

ხოლო ჩუენ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ: წარმოემართა წმიდა ესე შეჭურვილი ლოცვითა მოძღურისა თჳსისათა, მითვე პირველითა მოღუაწებითა და ფრიად უფიცხესითაცა. ხოლო მიიწია მდინარესა დიდსა ერთსა, რამეთუ მარტო იყო და ვითარ შევიდა მდინარეს მას ვერ უძლო წიაღსლვად, სიმდიდრისაგან მისისა, რამეთუ მდიდრი იყო. მაშინ იხილა წიაღ კერძო ჭაბუკი მშუენიერი. ამხედრებული ცხენსა ზედა სპეტაკსა და ჰრქუა, «შემოვედ ნუგეშინინ» და უპყრა ხელსა მისსა და წარიყუანა მშჳდობით. ხოლო იგი თჳთ უჩინო იქმნა და იტყოდა წმიდა იგი (რომელი, იყვითარმედ გულსავსებით ვიცან, ვითარმედ გამოჩინებული იგი, რომელმან წყალთა შინა სიკუდილისაგან მიხსნა, დიდებული მთავარმოწამე გიორგი იყოო. და ესრეთ ნებითა ღმრთისათა მშჳდობით მოიწია წმიდასა ამას მთასა, თაყუანისცა წმიდასა ღმრთის მშობელსა და მადლობა შესწირა და პირმე სურვილით

1) ვითარ.

ამბორს უყო სამარხოსა წმიდისა მამისა ჩუენისა ეფთჳმისსა. ხოლო მათ სიხარულით შეიწყნარეს და განუსუენეს და დიდი პატივი მიუპყრეს და მადლობდეს ღმერთსა, რომელი მიუძღუა. ხოლო იგი იყოფოდა მოღუაწებითა გონებათა უაღრესითა მარხვითა და ლოცვითა, სიმდაბლითა სიმშჳდითა და მორჩილებითა, და მოთმინებითა და უმეტეს ყოვლისა თავისა თჳსისა შეურაცხ ქმნითა, რამეთუ ვიდრე ჟამ რაოდენმე, ვითარცა ლიტონი და უსწავლელი. საკჳრველ იყო ყოველთა მიერ, რამეთუ მისცა თავი თჳსი მსახურებასა მორჩილებასა ძმათასა და წელიწადსა შჳდსა შეურაცხად საგონებელთა საქმეთა სიმდაბლით მსახურებდა და არს ყოვლადვე, მგლოვარე და თავ დადრეკილ, რამეთუ ხორციელითა თუალითა ყოვლადვე ქუეყანად ხედავნ, ხოლო თუალნი სულისანი მარადის უხილავსა მას დიდებასა ღმრთისასა უხილავად განიცდიდინ, რომელი ესე მცირეთა მიერ მოსაპოვნელ არს საქმე ბუნებითი და მრავალთაგან ძნიად საგონებელი რასამცა თჳნიერ საჭიროთა საქმეთა არავინ ახედვებდა თუალთა თჳსთა, რომელი იგი მან ვითარცა ბუნებით შეითჳსა სიყრმითგან ვიდრე სიბერედმდე.

რამეთუ მას ჟამსა შინა, ოდეს იგი აღმოსავლეთს ვიყუენით, დღესა ერთსა ინება მეფემან ბაგრატ, გამოცდა ნეტარისა ამის მოხუცებულისა და ჰრქუა მთავართა თჳსთა, გნებავს რათა გიჩინო საქმე მაღალი. მოვიდეს ჩუენდა გიორგი მთაწმიდელი[1]) და დაცადეთ ყოველთა ვიდრე განსულადმდე მისა, რათა არა მოგვხედნეს და არცა განიცადოს ხატი ჩუენი. მაშინ უბრძანა წინაშე მდგომარეთა მოწოდება ბერისა და ვითარცა შემოვიდა სამეუფოსა მას კარავსა, აღზდგეს ყოველნივე დაბალნი და აწვიეს ბერსა. რათა უმეტესნი თჳთ მოწაფენი იყუნეს მისნი და ვითარცა დაჯდა, იწყო მეფემან უბნობად მისა, მრავალ სახედ სარგებელისათჳს სულისა და ეგრეთვე ეპისკოპოსთა და მთავართა. ხოლო ნეტარი იგი თჳთოეულად ყოველთავე პასუხსა მისცემდა და სწავლათა მიერ სულთა მორწყვიდა და ქუეყანად მიმართ ხედვიდა და აღასრულეს დღე იგი ეგრე, ვიდრე ექუს ჟამადმდე.

ხოლო ბერი იგი იჯმნა წარსვლად, ჰრქუა მას მეფემან, მამაო ჰყავ სიყუარული და განმიცადე თუ ვითარი ვარ. ხოლო ბერმან რეცა ღიმილით[2]) მცირედ მიხედნა და ჰრქუა იჭოი! მეფეო, აჰა ესერა ვხედავ პირსა შენსა, ვითარ პირსა ქრისტესსა, რამეთუ ყოვლითურთ ღმრთის მსახურ ხარ და ღმრთივ დაცულ». და ესე ამისთჳს ვახსენეთ რათა სცნათ ვითარმედ არა ხოლო თუ ოდენ სიჭაბუკესა არა განიცდიდა ხატსა უცხოსა, არამედ მოხუცებულებასაცა. ხოლო ჩუენ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ, ვითარცა იყო წმიდა ესე დიდსა ლავრასა შინა, ეგე ვითართა შეურაცხებათა თავისათა და მოიწყებითა ფიცხელითა. ეუწყა ნეტარსა მას ბერსა მოძღუარსა მისსა გიორგის, ვითარმედ წუთ არცა მღდელობისა პატივი მიუღებიეს და არცა წერილთა თარგმნად უწყიეს, შეწუხნა ფრიად და წარმოუვლინა მაგით მთით მოწაფე თჳსი კაცი ღირსი და სახიერი სახელით თეოდორე, დიდი მდურვა მოუმცნო არა აღსრულებისათჳს ნებისა მისისა; ხოლო ნეტარი ესე არა ურჩებით იქმოდა ამას, არამედ ყოვლითურთ, არა რად და უნდოდ შეერაცხა თავი თჳსი, რამეთუ ახსენა სიტყუა იგი უფლისა, ვითარმედ, «რომელმან დაიმდაბლოს თავი თჳსი იგი ამაღლდეს». და კუალად იტყჳნ მამანი ვითარმედ, დედა არს ყოველთა ვნებათა ცუდი დიდება. ხოლო წმიდა ესე არა ნებსით მიიღებდა

---

1) მას ჟამსა შინა მეფე ბაგრატ IV და დედა მისი დედოფალი მარიამ, მეუღლე მეფისა გიორგი I, კონსტანტინეპოლეს იყვნენ, ხილვა ნახეს წმ. გიორგი.

2) ღიმილი ანუ ღიღინი, დაფარული, ანუ ჩუმი სიცილი.

არამედ იძულებით, ბრძანებითა მოძღურისათა. მაშინ მრავლითა ცრემლითა და სულთქმითა მიიღო პატივი მღვდელობისა, არა იყო ეგე ვითარი აწ მრავალნი პირველ თავისა თჳსისა განწმედისა სიტყჳთა განწმედილ იქმნებიან და ვითარცა უნდოსა რასამე საქმისა მიმართ, ეგრეთ მღვდელობისა მიმართ მიისწრაფიან და პირველ წუერთა გამოსხმისა მოხუცებულთა უმოძღურიან, ვითარცა იტყჳს გრიგოლი ღმრთისმეტყუელი. ხოლო წმიდამან ამან მცირედ შედგა ფეხი ხარისხსა მას ზედა კიბისასა და ეგრეთ აღხდა თავსა ზედა და რამეთუ პირველად და სახის თავთა მისთა და მერმე ჭურჭელთა სამღდელოთა, მერმე კიდობნისა მტჳრთველ იქმნა. სხუათა მიერ აღსრულებად შემზადებულსა და რასაღა მრავალსა ვიტყოდე მცირედ შინაგან წმიდასა წმიდათასა წარდგა მღვდელი წმიდა, სხუათაცა წმიდა მყოფელად იპოვა.

რამეთუ ვითარცა ვთქუთ მიიღო პატივი მღვდელობისა, შემდგომად მცირედისა მთავრად ეკკლესიისა განიწესა, უხუცესად მღვდელთა და მგალობელთა დაიდგინა და ამას შინა დაჰყო რა მცირედი ხანი. მოეხსენა პატივი იგი ტალანტის დამფლველისა მის და უფროსადღა შეეშინა ურჩებისათჳს მოძღურისა თჳსისა, ამისთჳსცა ვითარცა ბრძენმან ხუროთ მოძღუარმან, პირველად კეთილი საფუძველი დადვა, იწყო რა შენებად ღმრთისა ეკკლესიისა და პირველ ყოვლისა სჳნაქსარი თარგმნა, რამეთუ ესე არს საფუძველი ეკკლესიისა, რომლისა თჳნიერ შეუძლებელ არს წარმოთქმა ეკკლესიისა, რამეთუ რომელსა ეკკლესიასა სჳნაქსარი არა ჰქონდის, დაღაცათუ ყოველნი წიგნნი ჰქონდნენ, თაფლსა სჭამს, ხოლო სიტკბოებასა არასა ვერ ჰსცნობს. ესე არს ვითარცა ვთქუთ პირველი სამკაული ეკკლესიათა, რამეთუ დაღაცათუ ეთარგმნა წმიდასა მამასა ევთიმისცა სჳნაქსარი, გარნა ფრიად სიმცირედ აღეწერა სხუათა წიგნთა თარგმანებისა უცალოებითა; რომელ უკეთუმცა ყოველნი დღენი მისნი სცალოდესცა სრულებით თარგმნიდა.

კუალად თარგმნა წმიდამან მამამან გიორგი შემდგომად სჳნაქსარისა, სახარება გამოკრებული საწელიწდო, პირველვე შემკობილი საწელიწდო, საწინასწარმეტყუელო საწელიწდო, მერმე დიდი კურთხევანი, თარგმანი დაბადებისა, რომელ არს ცხოვრება აბრაამისი, თთუე სეკდენბერი, რომელი თჳთო გალობითა პირველ მამასა ევთიმის ეთარგმნა, იგი სრულ ჰყო. ხოლო თარგმნა დიდი პავლე სრული[1]) და კათოლიკენი წმიდათა მოციქულთანი, ესე რვა თავი წიგნი თარგმნა შესა-წმიდას თავის სახმრით და ყოველნი ესე ეკკლესიისა მსახურებასა შინა, რამეთუ ვიქუთ დღეანიოზად დაედგინა.

ხოლო შემდგომად ამისა, ვითარცა გამოიცადა მრავალთა შინა საქმეთა და ყოველსა შინა იპოვა წმიდა და უმანკო, ვითარცა ოქრო მრავალთა ბრძმედთა მიერ გამოცდილად გამოჩნდა, მაშინ ყოველთა ძმათა ერთ ნებაობითა და განზრახვითა, მაღალსა მას კიბესა წინამძღურობისასა აღიყვანეს და საყდარსა წმიდისა მამისა ევთიმისასა დასუეს და სანთელი სასანთლესა ზედა დადგეს, სიტყჳსაებრ სახარებისა; რათა სავსებასა ძმათასა უნათლოებდეს, ესრეთ აღამაღლებს სადიდებელ მომგებელთა თჳსთა, ადიდებს აქაცა და უფროსად საუკუნესა.

ხოლო ნუ ვინ გონებს თუ ესრეთ ადვილად და უსიტყუელად შეიწყნარა უღელი იგი წინამძღურობისა, ნუ იყოფინ, არამედ ყოვლითა ძალითა თჳსითა წინა აღუდგებოდა, რამეთუ სამ წილ უგდეს ორთა ძმათა სხუათა თანა, ვითარცა იყო წესი მონასტრისა შეწირვისა უსისხლოისა მსხუერპლისათა, ქუეშე წმიდასა ტრაპეზსა დასხმითა წილთათა, სამგზისვე მას ხუდა და ამის შ[illegible]

1) ეპისტოლენი პავლესი.

გულისხმა ჰყო: ვითარმედ არს ნება ღმრთისა და ჩუენდამო, გულ საცვე ქმნილმან მიიღო გჳრგჳნი მწყემსობისა.

ხოლო ამიერიდგან ნეტარისა მის ღუაწლნი და შრომანი აურაცხელ და შეუწონებელ არიან, რამეთუ მისცა თავი თჳსი ფიცხელსა მოღუაწებასა, უფროს პირველისა, რომელსა ოდენ დაიტევს კაცობრივი ბუნება, რამეთუ იქმნა სრულიად ღჳნისაგან და ზეთისა და მოსიეს სამოსლად მის და ქუეშე ძაძა ფიცხელი, ხოლო მას ჟამსა საყუარელად სახლი ერთი და რათა განაგრძელოს სიტყუა ჩუენი, ყოველნივე სათნოებანი თჳსა შორის თავსა დაიუნჯა და თავი თჳსი ყოველთა სახედ დაუდვა, არა სიტყჳთა ასწავა, არამედ საქმითა უჩუენნა გზანი საუკუნოსა ცხოვრებისანი სამწყსოთა თჳსთა.

რამეთუ უკეთუ არა ჰპოვის ხელოვნებამან ნივთი შემსგავსებული საქმისა თჳსისა, ვითარ გამოაჩინოს ბრწყინვალება საქმეთა თჳსთა, ანუ ვითარ საცნაურ იქმნას მენავეთ მოძღუარი, უკეთუ ღელვათა შინა ზღუსათა არა გამოიცადოს, ანუ მჴედარი ვითარ გჳრგჳნოსან იქმნეს და იდიდოს უკეთუ განწყობილსა არა ეკვეთოს მრავალგზის, ეგრეთვე წმიდამან ამან ოდეს მიიღო მწყემსობისა გჳრგჳნი, მაშინღა საცნაურ იქმნა სრულიად დაფარული იგი სიბრძნე სულსა შინა მისსა და ყოვლისა პირველად ესე ჰყო, ყოვლითა გულის მოდგინებითა და ფრიადითა სარწმუნოებითა, ესრეთ მხურვალედ შეუდგა კუალსა წმიდისა მამისა ჩუენისა ევთჳმესსა და ყოველნი წესნი და კანონნი და განწესებანი მისნი ესრეთ შეიტკბნა, ვითარცა პირისაგან ღმრთისა გამოსრულნი და წმიდათა მოციქულთა მიერ დამტკიცებულნი.

რამეთუ პირველითგანვე ყრმადგან მოვიდა იგი წმიდასა ამას მთასა მოსწრაფებითა და წადიერებითა და გულსმოდგინებით გამოწულილვით გამოიკითხა და გამოიძია მოწაფეთაგან და მეგობართა წმიდისა მამისა ჩუენისა დიდისა ევთჳმესთა უხუცესთა მიმსგავსებული და კაცთა გონებისა აღმატებული ცხოვრება და მოქალაქობა მისი და ნეტარისა მამისა მისისა იოანესი და სხუათა წმიდათა ბერთა და დიდებულისა ამის ლავრისა შენება და წესი და განგებანი, რომელნი წმიდასა მამასა ევთჳმეს დაესხნეს. ესე ყოველნი აღწერით დაგჳტევნა და ხატად ცხოველად და ძეგლად პირ მეტყუელად მომავალთა ნათესავთა აღგჳმართა, რომლისა იგი მკითხველ მსმენელნი სულითა და ხორცითა განათლდებიან და ესე აღწერა კიდრეცა იყო დღეანომდე, გარნა რომელი იგი გონებასა შინა დაეუნჯა და დაეწერა, მას ჟამსა აღწერასა მისსა თჳსსა წარხდა, რათა რაჟამს საქმით აღასრულოს, მაშინ აღწეროს, ესე იგი არს შენება სამარტჳლოსა და შემკობა მისი ყოვლითა სამკაულითა, რომელსა აწ ყოველნი ხედავთ. რამეთუ ამან ნეტარმან რაჟამს გჳრგჳნი წინამძღურობისა მიიღო, ყოვლისა პირველად ილუაწა და პატიოსანი ესე ლარნაკი შემზადა, საუნჯედ შემწყნარებელად მზისა უბრწყინვალესთა და მარგარიტისა უწმიდესთა მათ ნაწილთა წმიდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუენისა ევთჳმესთა, ვინა იგი წყარო კურნებათა და მადლი სასწაულთა უჩუმობით ამოდის და ესენი დიდითა პატივითა ფსალმუნითა და გალობითა, სანთლითა საკმევლითა და ჯუართა ბრწყინვალებითა, ყოვლად დიდებულად და ღმრთივშუენიერად მოაცუალნა, ნაწილისმცემლისა ეკლესიით, დიდებულსა ამას ეკლესიასა შინა ყოვლად წმიდისა ღმრთისმშობელისასა, რამეთუ ჯერეთცა ესრეთ იყო ყრმადგან უწყით ყოველთა, ვითარმედ ყოველნი წმიდანი შემდგომითი შემდგომად ამაღლდებიან, უხილავსა მას შინა დიდებასა, ვითარცა ანგელოსთა თჳს წერილ არს, ვითარმედ, ძალითი ძალად წარემატებიანო; ეგრეთვე ნეტარი ესე მამა ჩუენი, შემდგომითი შემდგომად, მოიცუალა ტჳრთული ხელთაგან კაცისა ამის საკჳრველისათა. წმიდა იგი არიან სამღდელოთა მათ სამკაულითა აღმკულ იყო, არა აჩრდილთა შინა დაშთომილთა

არამედ ჴადლისა შინა განბრწყინვებადითა და ვითარცა კიდობანსა სიწმიდისათჳს, ეტჳროს გჳამი იგი წმიდა მტჳრთველი საღმრთოჲ მისი სიწმიდეთა და ესრეთ შინაგან წმიდისა ამის ტრაპეზისა შე-მოიყვანნა და წმიდას ამას ლარკანსა დაუსუჱნა, ვითარცა ესე ყოველნი ხედავთ...

და მერმედ მეორემან ამას ელისე, არა თუ ხალენი მოიღო ელიასი, არამედ ფარულად უმა-ღლესი და უზეშთაესი მარჯუჱნე იგი განმაცხოველებელი მწყრალი მაღალთა მათ ღმრთის მეტყუე-ლებათ, ესე აღილო ნაწილად მკჳდრობისა თჳსისა. მრჩობლსა მას თანა და განმაცხოველებელისა სულისა არა თუ იორდანს განაპო სამგზის ცემითა ხალენისათა, არამედ ფრიად იორდანისა უმდინა-რესნი მდინარენი საღმრთოთა წერილთასნი მ.დლითა მით წმიდისა მარჯუჱნისათა განაპნა და სია-ტობისაგან უგულის ხმობისა, დაულტოლველად განყოდა და წყალნი იგი მწარენი მათ მოძღურება-თანი, სიტყჳთა თჳსითა მარილითა დაატკბნა და ურმებრ მბასრობელნი იგი და ძჳრის მზრახუჱლნი უგუნურთა ენანი დაადუმნა, რამეთუ ვითარცა ეტყოდა მაცხოვარი თჳსთა მოწაფეთა, ვითარმედ მრავალთა გული ეთქმიდა ხილვად, რომელსა ესე თქუჱნ ხედავთ და ვერ იხილეს.

ესე ვითარცა პირუჱლად ვთქჳთ ღმრთივ განბრძნობილმან წმიდამან მამამან გამოიყვანა მარ-ჯუჱნე იგი განმაცხოველებელი, რომელმან ჩუჱნ განმანათლა[1]) და იქმნა გუნდრუკი გონიერი და მას შინა შთაასუჱნა, სხუათა წმიდათა ნაწილთა თანა, წმიდისა სტეფანე პირუჱლ მოწამისა. წმიდისა ეგნატე ღმერთშემოსილისა, წმიდისა იაკობ დაჭრილისა, წმიდათა კოზმა და დამიანესითა არაბელთა. წმიდათა ორმეოცთა, წმიდისა პანტელეიმონისა. სხუათა წმიდათა მართალთა ევლოგიები და ცხო-ველი მეუფლისა საფლავისა.

ამათ ყოველთა წმიდათა თანა დაუსხნა ხელი მარჯუჱნე წმიდისა მამისა ჩუჱნისა ევთიმესი და თჳთ თავით თჳსით მისხურებნ და ოდეს განსავალნ თჳთ თავით თჳსით უტჳრთავს წმიდა იგი გუნდრუკი, ამით ესე ვითარითა სახითა, კრინლა და ყოვლისა სოფლისა სახილველ და თაყუანის-საცემელ ჰყო მთა წმიდიდგან, ვიდრე შავსა მთასა და ყოველსა ასურეთსა და იერუსალიმსა და აღმოსავლადმდე წმიდა მამა ჩუჱნი ევთიმე მარჯუჱნისა მიმართ თჳსისა, მეფეთაგან და მთავართა. მღუდელთ მოძღუართა და მღუდელთა და ყოვლისა ერისა. ხოლო ჩუჱნ პირუჱლისავე სიტყჳსა მი-ვიდეთ და ვითარცა დაუსუჱნა ნაწილნი მამისა ჩუჱნისა კეთილმან მან მუშაკმან სიბრძნისასამან, განიზრახა ღმრთივ მშუჱნიერი განზრახუა, შემსგავსებული სიბრძნისა თჳსისა. რათა მიზეზი იგი ყოველთა კეთილთა, დასაბამი წყალობათა ღმრთისათა; თუალი წყაროსა და ძირი უკუდავებისა წმიდა მამა იოანე. მამა წმიდისა მამისა ჩუჱნისა ევთიმისა არა დაუტეოს გარე სამარტჳრისაგან ძისა თჳსისა ევთიმესსა, რამეთუ ესუჱნა იგი პირუჱლ ეკკლესიასა. წმიდათა მთავარ ანგელოსთასა და ეგრეთვე სხუანიცა იგი წმიდანი ბერნი: ნეტარი არსენი ნინო წმიდელი ეპისკოპოსი და საღმრთოჲ ბერი იოანე გრძელის ძე, რომელნი იგი გარეგან მონასტრისა სახსტრისა ერთსა შინა ეკკლესიასა წმიდისა სიმეონ მოხუცებულისასა ესუჱნნეს, რამეთუ მუნ დაუღლებით ცხოვრებდეს, ესენი დიდად თანამწე ექმნეს წმიდასა მამასა ევთიმეს, თარგმანებასა შინა წმიდათა წერილთასა და მოშურნე და მობაძავ წმიდათა სათნოებათა მისთა იქმნეს და მრავალნი წიგნნი (და) ჟამსა სიბერისასა თჳსითა აღწერნეს. პირუჱლად აღმოიყვანნა ნაწილნი წმიდისა მამისა იოანესნი და ვითარცა ვთქუი შჳლისა თჳსისა თანა დაკრძალნა და მერმე იწყო ძიებად ზემო ხსენებულთა ამათ წმიდათა მამათა ნაწილთა. ხოლო არა უწყოდა ადგილი და დიდად მწუხარე იყო, ხოლო განკებითა ღმრთისათა. ესე ვითარითა

---

[1]) განკუჱნათლა.

სასწაულითა ჰქონდა საწამებლად და პატივად წმიდათა ნაწილთა მათთა ღირსებისა. ხოლო ხენი ფინიკისანი აღმოსრულ იყვნეს საფლავსა მათსა ზედა, ხოლო ძირნი ხისანი ქუეშე შესრულ იყვნეს საფლავსა ზედა მათსა და გარემოს წმიდათა მათ ნაწილთა მოხვეულ ესრეთ, ვითარცა ცხოველთა ზედა ეტჳრთნეს პატიოსანნი იგი ნაწილნი მათნი და სულნელება ფრიადი იყნოსებოდა და ესრეთ აღმოიყვანნა და დაუსუენნა, ქუეშე კერძო ნაწილთა წმიდისა მამისა ჩუენისა ევთიმისათა და დაკრძალა სამარტჳლო იგი განუღებლად, ვიდრე დღეინდელად დღედმდე და შეამკო იგი ყოვლითა სამკაუ-ლითა, ხატითა და ჯუარითა, ქორკანდლითა, სანთლითა და კზოთა და სხჳთა ყოვლითავე ბრწყი-ნვალებითა, ვითარცა შუენის წმიდათა მამათა.

და განაწესა რათა მოუკლებელად სამი კანდელი ენთებოდეს და ყოველივე წესი (შეუსრულა) შეუწყალებელად აღესრულებოდეს, მადლითა წმიდისა მამისა ჩუენისა ევთიმესითა და მეოხებითა წმიდისა ღუთის მშობელისათა.

და ვითარცა დიდი ესე და მაღალი საქმე ესრეთ ღუთივ ბრწყინვალედ და ღუთივ მშუენიერად სრულ ჰყო. კუალად იწყო მოღუაწებად ეკლესიისათჳს, რამეთუ ზედა ტყუა არა იყო და წყალი შეადიოდა, ვითარცა სწამებენ ხატნი, რომელნი ახოცილ არიან, რამეთუ ჩუენი მშუენება ესე ეკლე-სია არს და ესე ესრეთ უშუერ იქმნებოდა, ხოლო ამან ნეტარმან კეთილი ღონე მოიპოვა, რამეთუ წარვიდა წინაშე ღუთის მსახურისა მეფისა კონსტანტინე მონომახისა, ქალაქად სამეუფოდ და ვითარცა შევიდა წინაშე მისსა, ჯეროვანი მოკითხვა მიაგება ბერსა მეფემან, რამეთუ დიდი სარწმუნოება აქუნდა მისა მიმართ და ესვიდა წმიდათა ლოცვათა მისთა და ჰრქუა მას, ვითარმედ რასათჳს მოშურა სიწმიდე თქუენი, კაცო ღუთისაო, ჩუენისა მიმართ ხელმწიფებისა. ჰრქუა მას ბერმან. აგიხაროდენ ქრისტეს მიერ ჯოო! ბრწყინვალეო თჳთმპყრობელთა შორის, გიბრძან ჩემ მიერ გლახაკისა, ყოვლად წმიდა სახე იგი და შეუსადარებელი ღუთის მსახურებისა შენისა წმიდა ღუთის მშობელი, რათა მარადის სადიდებელი ტაძარი მისი არა განირყუნას წყალთაგან, რომელი ნამოდის ზედა უშურაობითა მონასტერსა ჩუენსა, აწ ბრძანენ მეფობამან თქუენმან, მოცემად ტყუა, რომლისა მიერ დაებუროს წმიდა ეკლესია, რათა მას შინა ელოცვებოდეს წმიდასა მეფო-ბასა შენსა.

ხოლო მან სიხარულით სრულ ჰყო თხოვა იგი ბერისა და ნივთთაგან სამეფოთა უბრძანა მოცემა ტყჳსა, რომელი იგი მოიღო და დაბურა წმიდა ეკლესია, ვითარცა ყოველნი ხედავთ თუ რაბამ მშუენიერ არს და ამას ზედა შესძინა და გჳრგჳნი (შტ) აღაშენა და ესრეთ ყოვლითურთ სრულ ჰყო წმიდა ეკლესია და ამისა შემდგომად იღუაწა შეწევნითა საღმრთოთა და აღიხუნა ოქრო ბეჭედნი მტკიცენი ღუთის მსახურთა მეფეთაგან დამტკიცებულნი ოქრო ბეჭედთა ჩუენთანა და მერმე შესძინნა ზღუარნი, არა მცირედნი პრასტინთა მონასტრისა ჩუენისათა და უმეტეს ყოვლი-სათა ზღუარი მის თოლომინისა სადა იგი ყოველი ხვასტგი ეკლესიისა უხუებით გამოიზრდების და ჭუალად, რამეთუ ღიმოსისგან დიდისა შინა ჭირსა იყვნეს პრასტინნი ჩუენნი, ესრეთ მოსცა უფალმან ჟამი მარჯუე.

მას ჟამსა ოდეს ღუთის მსახური ბაგრატ აფხაზთა მეფე და დედა მისი მარიამ დედოფალი, სამეუფოდ ქალაქად მოვიდეს, აღჳდა წმიდა ესე მამა ჩუენი ღუთის მსახურთა მათ მეფეთა და იხილა რა მეფემან და დედოფალმან და ყოველთა მთავართა და წარჩინებულთა მათთა განიხარეს სიხარუ-ლითა დიდითა, რამეთუ ასმიოდა საღმრთო იგი მოქალაქობა მისი და მიიღეს წმიდა ლოცვა და მადლი მისი და სულიერი სარგებელი ფრიად მოისთულეს და მადლობდეს ღმერთისა და ესრეთ

ყოველივე საქმე მონასტრისა, რაჲცა უნდა ყოველი კეთილად იურვა და დიმოსისა საქმე მაშინ გარდასწყვიტა, რათა მედიმოსენი პრასტინთა ჩუჱნსა ვერ შემოვიდენ, არამედ რაჲთა გარეს გარე სეკრეტონისაცა შინა მიეცემოდის როქისაგან ჩუჱნისა ლიტრ ერთი, დიმოსად ვითარცა თჳთ განაწერა ღმრთის მსახურმან მეფემან კონსტანტინე მონომახმან და ამას ზედა ოქროჲ შეჭედილი შექმნა მტკიცე და უქცეველი.

ამისა შემდგომად დაემოწყალა მარიამ დედოფალი დედა ბაგრატ მეფისა და იგურიანა მას მიერ საქმითა და გამოითხოვა მონომახისაგან ლიტრა ერთი, როქად წმიდისა მონასტრისათჳს და შემოსწირა ესე საუკუნოდ სახსენებელად სულისა თჳსისათჳს წმიდასა ამას ეკკლესიასა და ეგრეთვე არსენი მოწაფე იყო მისი[1]) და ლიტრა ერთი მან შემოსწირა წმიდასა მას ეკკლესიასა, თჳსსა პატივთაგან დაღათუ სხუანი ურიცხუნი კეთილნი მოიხუნა. ამან კეთილად ხსენებულმან არსენი ფარსმან ყოფილმან, გარნა ესე ლიტრა ერთი განზრახვითა წმიდისა ამის მამისათა შემოსწირა და ოქრო ბეჭედსა შინა დაეწერა.

ესე სამი ლიტრა განძი და სხუანი ზემო ხსენებულნი საქმენი ამის ნეტარისა მამისა ჩუჱნისა მოღუაწებითა წმიდასა ამას ლავრასა შეეძინნეს და ვიდრე უკუნისამდე მტკიცედ და უკუნისამდე შეეძინების.

ხოლო რომელი იგი არა ღირს არს დუმილი, არამედ ხსენებისა და მშუჱნიერება აღწერისა და მიმწთომელ მადლსა მას სამოციქულოსა და მაუწყებელ მრჩობლსა ძალსა საკჳრუჱლებისასა, რომელი აქუნდა კაცსა მას ღმრთისასა შეუდარებულსა, რომლისა მიერ პირუჱლი იგი ცხად ღმერთმან დიდებულება თჳსი გამოაჩინა, ვინადგან უწყით ესე ყოველთა, რომელ მოწყალება ბუნებით არს კაცსა თანა. ხოლო ვინაჲდგან მცნებისა გარდასულითა, შინებითი იგი ჴსჳული და ხატება ღმრთისა ორკერძოვე განიყო. ხოლო თუ მოწყალება, არამედ ყოველნივე სათნოებანი, რომელნიმე სრულიად კეთილისაგან ბოროტად შეიცვალნეს და რომელნიმე მცირისა ნაწილსა დაადგრეს.

ხოლო ღმრთის მსგავსი მოწყალება ესე არს, რათა კაცი არა ხოლო თუ ზარითა ბუნებისა თჳსი რათა სწყალობდეს, არამედ რათა პირუტყუთაცა ზედა მისწუთეს მოწყალებითა, ვითარცა ესე წმიდა და საკჳრუჱლი მამა ჩუჱნი, რომელმან იგი მან მის შორის ღმრთივ პრწყინვალედ გამოაჩინა.

რამეთუ ჟამსა მას ოდეს იგი ღმრთის მსახური ბაგრატ მეფე სამეფოსა ქალაქსა შინა იყო ესმა მას საქმე საკჳრუჱლი და ყოვლად არა დასაჯერებელი, ვითარმედ არს ნათესავი სამარიტელთა, ტომისაგან სიმეონ მოგჳსა[2]), რომელთა აწინგან ეწოდების, განთქმულნი გრძნეულთა შინა[3]) და უკეთურებათა. ხოლო ფილოპატსა მეფისასა მხეცნი შეჩუჱულ იყჳნეს და სჭამდეს ნადირთა მათ, რომელნი არიან მას შინა სანადიროდ მეფისა, ჴსცნა ესე დიდმან მეფემან მონომახმან, უბრძანა მოყუანება აწინკთა მათ, რაჲთა ხელოვნებითა გრძნებისა თჳსისათა მოსწყჳდნეს მხეცნი იგი ნადირთა მათ მომსრველნი.

---

1) არსენი ესე მოწაფე იყო წმ. გიორგისა, რომელსა მონაზონობამდე ეწოდებოდა ფარსმან, — იყო ძე ფრიად მდიდართა მშობელთა და — დიდი შემწე წმ. გიორგისა, განმშუჱნებასა შინა მონასტრისათა. მიიცვალა თონს 1082 წ. და იქმნა დასაფლავებულ ათონის ივერიის მონასტერსა შინა.

2) ნახე მისთჳს ხჳნაქსარი, ცხოვრება წმ. მოციქულთა პეტრე და პავლესი.

3) გრძნეული: მეჯადოე, მკითხავი, მოგჳ, თუალმაქცი, ცბუილის მოქმედი და სხუანი.

ხოლო მათ ბრძანება მეფისა საქმით აღასრულეს და მრავალნი მხეცნი მოსწყჳდნეს. ჰსცნა ესე მეფემან ბაგრატ, ვითარცა ზემო ვთქჳთ და მოუწოდა აწინკია მათ და ჰრქუა, ვითარითა სახითა მოსწყჳდენით მხეცნი იგი, მაუწყეთ. ხოლო მათ ჰრქუეს ჵოი! მეფეო, ესე ვითარის ხელოვნებასა მიწთომილ ვართ ვიდრელა ხორცსა შევგრძნავთ და დავსხდებით ადგილსა მას, რომელსა მხეცნი იგი მოვიდოდიან და ჩუენ ჴესა ზედა აღვსხდებით და მხეცებრითა ხმითა უხმობთ და იგინი ხმასა ჩუენსა შემოკრბებიან, ხორცსა მას ჭამენ და მოკუდებიან მეყსეულად. ხოლო დიდსა შაბათსა შობილი მგელი არა გუსმენს და არცა სჭამს და გუეტყჳს თუ კარგია იქუენ სჭამდით და ჭამეთო და მშჳდობით წარვალს. ხოლო მეფემან ჰრქუა, ვიდრე თუალითა არა ვიხილო, არა მრწამს. ევედრებეს მეფესა, რათა უბრძანოს მოყვანებად მხეცი ერთი, რათა თუალითა უჩუენონ. ხოლო ვინაჲდგან სხუა მხეცი ვერავინ ჰპოვეს, ბრძანა მოყვანება ძაღლისა, რომლისა უწყოდეს, ვითარმედ სხუასა ჟამსა შობილ იყო და არა ზემო ხსენებულსა მას დღესა და მიუგდეს ხორცი იგი შეგრძნებული.

ხოლო მას ჟამსა შინა წმიდა ესე ბერი მუნ იყო წინაშე მეფისა და აღიძრა წყალობითა ბუნებითითა, ვითარცა ზემო ვიტყჳთ, ხატებისათჳს და მსგავსებისა ღმრთისა და მერმე არა ხოლო თუ შეეწყალა, არამედ შურითაცა საღმრთოთა აღივსო, რათა არა ქრისტეანეთა შორის ესე ვითარი საქმე იხილვებოდის და უმეტესად მეფეთა და სადა იგი იყო ნეტარი დასხდის.

მაშინ მეყსეულად გამოსახა სასწაული პატიოსნისა ჯუარისა ხორცსა მას ზედა მიგდებულსა, ვითარცა ადიდო პირუტყუმან მან მეყსეულად თქუეს განუტევნება მისი, რათა არა დაეცეს და მოკუდეს და ვითარცა განიუტევნეს ყოვლადვე არა რა ევნო, ულონო იქმნეს გრძნეულნი იგი და ევედრეს მეფესა, რათა შისაგანსა სახლსა შეავლინოს ბერი და ბრძანოს მოყვანება სხჳსა ძაღლისა და ვითარცა შევიდა წმიდა იგი და მოიყვანეს სხუა ძაღლი და ვითარცა მიუგდეს ხორცი შეგრძნებული, მსწრაფლ ხოლო დაეცა და მოკუდა და გრძნეს ყოველთა, რომელ წმიდისა მის მიერ იყო პირქმნილი იგი სასწაული.

ხოლო ბაგრატ მეფემან ვითარცა იხილა ესე ყოველთა თანა მთავართა თჳსთა, აღივსო სიხარულითა და მიუთხრეს სასწაული ესე ღმრთის მსახურსა მეფესა კონსტანტინე მონომახსა და დიდად განიხარა და მადლობდა ღმერთსა. ხოლო ბაგრატ მეფე იტყჳს ყოვლადვე ვითარმედ, უკეთუ მეახლოს წმიდა ესე არა მეშინის, არცა გრძნეულისაგან და არცა წამალთა სასიკუდინეთა.

ამისა შემდგომად ვითარცა იხილა ღმრთის მსახურმან მეფემან ბაგრატ, ესე ვითარი ესე მოქალაქობა მისი და უსხეულოთა მსგავსი ცხოვრება და ზემო წერილისა ამისცა სასწაულისა ხილვითა ყოვლითურთი იწყლა სული მისი სიყუარულითა მისითა და ლონესა ეძიებდა, რათამცა თჳსსა მამულსა წარიყვანა.

ხოლო არს მამულსა მისსა წარჩინებული სამღდელთ მოძღურო საყდართა შორის სამეფოჲსა მისისათა საყდარი ჭყონდიდისა 1) სადა იგი მრავალთა წმიდათა მარტჳრნი დაუსუენებიან და

1) სამღუდელომთავრო ეკკლესია ჭყონდიდისა, ანუ მარტვილი სამეგრელოსა შინა ინახვის სადადიანოს. მთა, რომელსა ზედა აღშენებულ არს ეკკლესია იგი, დროსა შინა მოხვლისასა სამეგრელოს წმ. მოციქულისა ანდრიასა, კერპთ მსახურთ ეპყრათ და ბომონი მათი აღშენებულ იყო მას ზედა, რომლისა გუერდზედ ჰსდგა ფრიად დიდი მესაუკუნე მუხა (ჭყონდიდი) რომლისა ქუეშე კერპნი აღასრულებდნენ ხოლმე თჳსსა წესსა.—ოდეს წმ. მოც. ანდრია მოვიდა სამეგრელოსა შინა, ამ მუხასა ქუეშე ჰქადაგა უფალი ჩუენი იესო ქრისტე და დაარღვა ბომონი კერპთ მსახურთ, რომლისა შემდეგ ნათელ-ჰსცა მეგრელთა და წარმართ ქრისტეანობა. მაგიერ ბომონისა აღაშენეს მთასა მას ზედა

თჳსი საფლავი მუნ განემზადა, რათა რაჟამს აღესრულოს მუნ დაემარხოს, ამის საყდრისა მოძღუარი მას ოდენ ჟამსა აღსრულებულ იყო. ამან ღმრთის მსახურმან მეფემან ბაგრატ დიდად აიძულა ნეტარსა მამასა გიორგის, რათა მიითუალოს განგებაჲ მისი და იქმნას ეპისკოპოს. ხოლო მან ყოვლადვე არა თავს იდვა, რამეთუ ყოვლითა მოსწრაფებითა ევლტოდა დიდებასა კაცთასა და შფოთისა სოფლისასა და სიმდაბლესა შეიტკბობდა და ესრეთ დაჰყო სამეუფოსა ქალაქსა რაოდენიმე ჟამი და ყოველნივე საქმენი მონასტრისა თჳსისანი განმართნა და ნებითა ღმრთისათა კუალად თჳსავე ლავრად მოიქცა და დიდითა სიხარულითა და სიყუარულითა შეიწყნარეს ძმათა და განაგებდა და იპყრობდა მონასტერსა ამას ჟამ რაოდენმე.

ხოლო ჯერ არს ხსენებად დიდისა მის და სამოციქულოსა ხელმწიფებისა, რომელი წმიდამან ამან აჩუენა, რომელ არს შემუსრვა კერპთა და მსახურებისა მათისა უჩინო ყოფაჲ, რომელი ესე ნეტარმან ამან ჟამთა ჩუენთა, მაღლად და ღმრთივ ბრწყინვალედ აღასრულა.

რამეთუ არს მთა წმიდასა პრასტინთა შინა სოფელი ერთი, რომელსა ლიასდა ეწოდების, ადგილი რაჲმე მოქცეული ფერე ყოვლად უდაბნო, მთანი ფრიად მაღნარნი და ვგონებ თუ არავინ წმიდათაგანი მიმწუთარა მუნ. ხოლო კაცნი მკჳდრ არიან შორიალნი, რომელთა ეწოდების, ყოვლა-თურთ უგუნურნი და პირუტყუთ სახენი, წარმდებნი და არა წმიდათა მჴამელნი. ამას პრასტინისა შინა ვითარცა ვთქჳთ კერპი ერთი დაშთომილ იყო პირუტყლიდგანვე აქამდე მარმარილოსა სახითა დედაკაცისათა, ამისი ვითარცა ვთქჳთ, კაცნი იგი უგუნურნი წუთლა მსახურებდეს და იტყოდეს, მზე და წჳმა და ყოველი კეთილი მისგან მოგუეცემისო, რამეთუ ხელმწიფება აქუსო სიკუდილად და ცხოვრებად ვისიცა ენებოს, ესე ვითარსა საუკეთურებასა შინა წარმატებულად იხილნა კაცნი იგი, მსახურნი მისნი, ელმოდა და ეძჳნებოდა სულსა მისსა წყალობისათჳს მათისა და აღჳდოდა რა იგი კუალადცა სამეფოდ ქალაქად და მივიდა მგზავრ პრასტინსა მას ზემო ხსენებულსა მოვიდეს შეცთომილნი იგი კაცნი და ეტყოდეს წმიდასა მას, უკეთუ გნებავს, რათა განმარტუებით შემოიქცე ყოვლითა საურვითა შენითა, ევედრე ღმერთსა ჩუენსა, რათა შეგეწიოს (შენ) წინაშე მეფისა. ხოლო წმიდამან ჰრქუა მათ «კეთილი, კეთილ გუალეთ და მიჩუენეთ და მადლიერ ვარ თქუენდა ესე ვითა-რისა კეთილისა თხრობისათჳს». წარიყუანეს ბერი კაცთა მათ, ერუსა მისა მიმართ და უსულოისა ღმერთისა მათისა და ვითარცა იხილა იგი ჰრქუა მათ. აიყუნს ჟამისად ხვალე თჳსაგან მოვალე და

მცირე ეკკლესია, რომელიც მგონია აქამომდე ინახვის დიდს ეკკლესიის ჩრდილოეთის მხარეს. — მეფე გიორგიმ 921—950 აღაშენა აწინდელი დიდი ეკკლესია და ტახტი ანუ კათედრა საეპისკოპოსო დაამკვიდრა მას შინა. — ეკკლესია ესე ფრიად განთქმული იყო და ეპისკოპოსნი ჭყონდიდისანი დიდსა პატივსა შინა იყვნენ. ეკკლესიასა ამას ეწოდება — მარტვილი, რომელიც ნიშნავს მოწამეთად, ბერძულის ენიდგან μαρτύριον მოწამე; რამეთუ ეკკლე-სიასა ამას შინა დაცულ იყვნენ მრავალნი ნაწილნი წმ. მოწამეთანი. ჭყონდიდელთაგანნი მრავალნი განთქმულნი და წმიდანი მამანი იპოებიან — უკანასკნელი მათთაგან იყო დიდი მსწავლული და მოღუაწე მონაზონი მიტრა-პოლიტი ანტონ მმარხუელი, — დადიანი, — დაიბადა 1731 გარდაიცვალა 1815 წელსა დეკემბრის 14. საფლავი წმ. მამისა და ეკკლესია მისი დიდსა შეურაცხილობასა შინა არს. წლითი წლად განსაკჳრვებელი სასწაული იმოქმედების საფლავსა ზედა წმ. ანტონისა. საფლავიდგან წმ. ნიაწური აღმოიცენების ხოლმე, ვიდრე ერთი წყრთის სიმაღლე — საყუარელი საზრდელი წმიდისა, მარხვათა შინა. — ღირსი ქიჟავ ნახვისა საყუარელისა მოწა-ფისა მისისა 1870 წ. დროსა შინა ჩემის ყოფნისასა ჭყონდიდს მღუდელ მონაზონისა იაკობისა, ღრმა მოხუცისა, რომელმანც მაუწყა სრულიად ცხოვრება წმიდისა.

ვეზირახოი. და ხჳალისაგან რა განთენდა მოღებად ჰსცა ურო [1]) მჭედლისაგან და წარვიდა თჳთ ბერი იკონომოსითურთ ორთა თანა სხჳათა კაცთა და ვითარცა მიეახლა, გამოისახა სასწაული პატიოსნისა ჯუარისა შუბლსა თჳსსა და იწყო თქმად სახარებისა იოანეს თავისა.

პირველითგან იყო სიტყუა და შემდგომი და კაცნი იგი ეტყოდეს. აჰა ესერა მოგკლავს. ხოლო ბერმან განიცინის და ვითარცა ახოვანი მოხჳდა შეჭურვილი ჯუარითა ქრისტესითა, მოუხდა შეუშინებლად გვრძსა მას, აღიღო ურო იგი და უხეთქნა და ესრეთ წჳრილ წჳრილად შემუსრა, რომლისა ნამუსრევი სახილველად წყლ ისილვების და საღმრთოსა მას შურსა კაცისა ამას ღმრთისა სწამებს.

ხოლო წინასწარმეტყუელებისა მადლიცა აქუნდა წმიდასა ამას კაცსა, რომელი ესე დღესა-მომდე, ვითარცა ნათელი მზისა ბრწყინვის და ღმრთივ მშუენიერად აღსრულებულად იხილვების, რამეთუ მას ჟამსა ოდეს იგი თეოდორა დედოფალსა ეპყრა ბერძენთა მეფობა [2]) ითხოვა ბაგრატ მეფისაგან, რათა მოსცეს ასული მისი მართა და შჳლად თჳსად აღზარდოს.

ხოლო მეფემან ბაგრატ სიხარულითა დიდითა წარმოუგზავნა შჳლი თჳსი მართა, კაცთა თანა საკუთართა თჳსთა. ხოლო მათ დღეთა შინა განგებითა საღმრთოთათა თეოდორა დედოფალი აღსრულდა და მასვე ჟამსა მარიამ დედოფალი დედა ბაგრატ მეფისა მუნ იყო და წმიდაცა ესე მამა ჩუენი მუნ იყო, მიზეზითა რათმე საქმეთაისა.

ხოლო ვითარცა ვთქუთ მიიცვალა თეოდორა დედოფალი, მეუჳსეულად მართა ასული ბაგრატისი სამეფოდ შემოიყვანეს და ვითარცა იხილა წმიდამან ამან მართა, სასმენელად ყოველთა წინასწარმეტყუელა და სთქუა. იუწყოდეთ ყოველთა, ვითარმედ დღეს დედოფალი განვიდა და დედოფალი შემოვიდა. ხოლო მაშინ დაჰყო მცირედი ხანი და კუალად ზევე წარიყვანეს მართა. ხოლო ოდეს მოიწია ჟამი, კუალად მოსთხოვა დუკიწირმან და სძლად თჳსად სამეფოსა ამას ქალაქსა შემოიყვანა.

მაშინ რომელთა ასმიოდა წინასწარმეტყუელება ბერისა, იხილეს რა აღსრულებად ყოველთა დაუკჳრდათ და მადლობდეს ღმერთსა, რომელი წინასწარ ყოველსავე გამოუცხადებს ნების მყოფელსა თჳსსა და ეგრეცა მარიამ დედოფალმან ჰრქუა წმიდასა მას, იყო რა იგი აღმოსავლეთს ვითარმედ მამაო, აღესრულა წინასწარმეტყუელება შენი, რა იგი ოდესმე წინასწარმეტყუელე მართასთჳს.

ესრეთ რა იყო და ესე ვითართა ცხოვრებათა ბრწყინვიდა და ესრეთ განაგებდა მის დარწმუნებულთა მათ სამწყსოთა, რამეთუ ოდესმე სამეუფოსა არნ წინაშე ღმრთის მსახურთა მეფეთა საჭიროითა მათთჳს და სათანადოთ საქმეთა და კუალად ოდესმე მონასტერსა არნ და განაგებს სამონასტროთა საქმეთა და ცხოვრებასა ძმათასა მართებნ და განაწესებნ. მაშინ გულის ხმა ჰყო და განიზრახა ღმრთისა მიმართ განგებითა, ვითარმედ ღმრთივ მონიჭებული იგი ტალანტი არა აღორძნდებოდა, რომელ არს ღმრთივ სულიერთა წიგნთა თარგმნა, ითხოვა წინამძღურობისაგან და შენდობა ითხოვა ძმათა ყოველთაგან. ხოლო იგინი დაღაცათუ შეეწუხნეს და ფერხთა მისთა შეუვრდეს, არამედ არა თჳს იდვა მორჩილება, ვითარცა ზეგარდამო ღმრთისა მიერ აღძრულმან და

1) ჩაქუჩი.

2) მის მეფობა ნოემბრიდგან 1055 წ. ვიდრე ავგისტომდე 1056 წლისა, რომელსავე წელსა შინა მიიცვალა.

გულ სავსე ქმნულმან და ესრეთ გამოვიდა მონასტრით, რომელ გიდრე ყოვლადმცა არა რაჲ აღიღო მონასტრისა და წიგნნი, რომელნი ეთარგმნნეს დეკანოზობასა შინა, გინა წინამძღურობასა შინა, იგინი ყოველნი ეკკლესიასა შინა დაუტევნა: სჳნაქსარი დიდი, სახარება გამოკრებილი, კურთხევანი, სტოდელი და სხუანი რაოდენნიმე წიგნნი და ესრეთ ცალიერადი გამოვიდა მონასტრით, რომელ გარე ღმრთის მოყუარეთ კაცთა მისცეს საგზალი, რამეთუ ორგზის იქმნა სივლტოლვა მისი, ხოლო უკანასკნელ ესე იყო.

რამეთუ მიზეზი პირუელისა სივლტოლვისა ესე იყო, ვინაჲდგან არა ენება წინამძღურობა, არამედ მოსურნე იყო თავისა თჳსისა მყუდროებით ყოფასა და ევლტოდა შფოთთა და ამბოხებათა, ამისთჳს ფარულად ყოველთაგან სივლტოლვა იხუმია და შავსა რა მთასა მივიდა დიდად ებრძოლა გიორგის მიერ თჳსისა მოძღურისა, დატევებისათჳს პირ მეტყუელთა ცხოვართა და მოახსენებდა სიტყუასა მაცხოვრისასა, რომელსა ეტყოდა მოციქულსა პეტრეს ვითარმედ. «უკეთუ გიყუარვარ დამწყსენ ცხოვარნი ჩემნი». ამის მიზეზისათჳს ბრძანებითა თჳსისა მოძღურისათა კუალადცა მთასა წმიდას მოვიდა და იძულებით ყოველთა ძმათათა, კუალადცა ხელ ჰყო საქმესა წინამძღურობისასა და დაჰყო ჟამ რაოდენიმე. პირუელ აღწერილითა ამით განგებითა და მერმეღა იქმნა მეორე წარსულაჲ მისი თარგმნებისათჳს წმიდათა წიგნთასა და ესრეთ შევიდა ქალაქად სამეუფოდ და მეფისაგან თავისა უფლება მიიღო, დალაცა თუ უნდა მეფესა, რამეთუ დიდად ესვიდა, არა წინააღუდგა, არამედ თანა შეწევნითა მარიამ ბაგრატის დედისათა, რამეთუ იგიცა მუნ იყო ვითარცა პირუელ ვთქუთ, სამისა კაცისა ჰური აიღო სიონ წმიდასა და ესრეთ წიგნითა სამეფოთა შავსა მთასა მიაწია, ხოლო მათ სიხარულით შეიწყნარეს და დიდი სიხარული წინა უყუეს და ყოვლითურთ აღაშენეს.

ხოლო ამისა შემდგომად მარიამ დედოფალი (დედა) ბაგრატის მეფის ქალაქით სამეფოთ ქალაქად ანტიოქიად მოვიდა, რამეთუ ეგულებოდა წარსულად წმიდად ქალაქად იერუსალიმად, ლოცვად და თაყუანისცემად წმიდათა მათ და განმაცხოველებელთა ადგილთა და აქუნდა სამეფო ბრძანება, თაყადსა თანა და პატრიარქსა ანტიოქიისასა, რათა ყოვლითა დიდებითა და პატივითა წარგზავნიან. ხოლო პატრიარქმან და მთავარმან განიზრახეს და გაიგონეს თანა ზრახვათა მამისა გიორგისათა, რამეთუ არა კეთილარს აღმოსავლისა მეფეთა დედა, რათამცა სარკინოზთა წარვიდა, ვინაჲდგან ცოდვათა ჩუენთაგან იგინი, უფლებდეს ქუეყანასა მას და ესრეთითა პირითა მოძღურისა გიორგისითა მოახსენეს და წარსულისაგან დააცხრეს. ხოლო იგი დალაცათუ შეწუხდა, არამედ ნებასა ღმრთისასა ვერ წინა აღუდგა. მაშინ ევედრა წმიდასა მას ბერსა, რათა შეიწყალოს სული მისი, ვითარცა შეუწყალებიაცა და ილოცოს ცხოვრებისათჳს მისისა, ვინაჲდგან თჳთ ვერ ღირს იქმნა, მისულად წმიდათა მათ და თაყუანის საცემელთა ადგილთა, გარნა რათა საფასე იგი, რომელი საგზლად აღეკაზმა, წარიღოს იგი იერუსალიმად და გლახაკთა და დავრდომილთა განუყოს, წმიდისა მის ქალაქისათა და მონასტერთა მათ წმიდათა, რომელნი მუნ არიან გარემოს მისსა.

ხოლო ბერსა დალაცა თუ შეუძნდა საქმე ესე, ვინაჲდგან წმიდათა წიგნთა თარგმნებისაგან დაეხწეოდა, არამედ უმეტესად ცხოვრებისათჳს სულისა მისისა მოსწრაფე იყო და სიტყუაცა იგი მოციქულისა ეხსენა; რომელსა იგი მისწერს კორინთელთა მიმართ. «ვითარმედ აწ ესერა აღვალ იერუსალიმად მსახურებად წმიდათა» და შემდგომი რომლისათჳსცა აღიღო საფასე იგი წარსავლელად განმზადებული და შეწევნითა ღმრთისათა მოწაფისა ერთისა თანა წარემართა და წმიდა ქალაქად მშჳდობით და უვნებელად მიიწია და წმიდანი იგი ადგილნი მოილოცნა და წმიდათა მამათა ლოცვა მოიღო და საფასე იგი წასაცემელი ყოველთა გლახაკთა და ნაკლულევანთა და უღონოთა

განუყო უხუცესითა და ნეტარი მამა პროხორე მაშინ ოდეს ჯუარის მონასტერსა აშენებდა ესე იხილა და საფასითა ფრიადითა შეეწია. ხოლო ღირსი იგი ბერი[1]) ევედრებოდა, რათა პირველი ნაყოფი წმიდათა წიგნთა მისთა ცხოველს მყოფელსა ჯუარსა მიანიჭოს, რომელი იგი დაღაცა თუ მაშინ ვერ იქმნა, ხოლო უკანასკნელ შემდგომად პროხორეს მიცვალებისა, მოწაფეთა მისთა სხუა მისი აღასრულეს და სათუონი და მარხვანი, წმიდასა მას მონასტერსა დასხნეს.

ხოლო ჩუენ პირველსავე სიტყუასა მოვიდეთ, ვითარცა სრულ ჰყო ყოველივე ნუგეშინისცემა და მოწყალება გლახაკთა, წმიდამან მამამან გიორგი, წარემართა კუალად შავსა მთასა და ნებითა ღმრთისათა მშჳდობით მიიწია და ღმრთის მსახური იგი დედოფალი განამხიარულა, რომელი იგი შემდგომად მცირედისა, მამულად თჳსად სამეფოდ ძისა თჳსისა თანა ბაგრატისა წარვიდა.

ხოლო წმიდამან ამან ბერმან მოიცალა ყოველთაგან საქმეთა მათ შფოთთაგან და საურავთაგან და ყოვლისა ზრუნვისაგან თავის უფლებულმან იწყო თარგმნად წმიდათა წიგნთა, ვითარცა სული წმიდა მოსცემდა.

რამეთუ ესე ყოველთა უწყით, ვითარმედ ესე ვითარი თარგმანი, თჳნიერ წმიდისა მამისა ჩუენისა ევთიმისა სხუა არა გამოჩენილა ენასა ჩუენსა და ვგონებ თუ არცა გამოჩნდების და უფროსნი წიგნნი ლამაი უთარგმნიან და ესრეთ შეუსწორებლად თარგმნინ და კანონსა თჳსსა დაუკლებლად აღასრულებდა და რათურთით არა სცემდა განსუენებასა თუალთა თჳსთა, არამედ დღე და ღამე ტკბილსა მას თაფლსა წიგნსა საღმრთოსა შურებოდა, რომელთა მიერ დაატკბო ენა ჩუენი და წმიდანი ეკლესიანი განაშუენნა და წერილთა თჳსთა ოქროთა განამდიდრნა უხუად და გარდარეულად.

რამეთუ ემსგავსა იგი ოქროს მღებელსა მას ხელოვანსა, ვითარცა იგი ქიმიათა თჳს წერილ არს, რომელნი იგი მრავალ ღონეობითა სიღრმეთაგან ქუეყანისათა გამოიღებენ და ბრძმედისა მიერ და ცეცხლისა ბრწყინვალებასა მისსა წარმოაჩენენ. ეგრეთვე წმიდისა ამის მამისა ჩუენისა გონება სიტყჳერისა ამის ოქროს ბრძმედი იქმნა, მდნობელ ცეცხლითა სულისათა წმიდისათა განმასხურვებელ და განმარჩეველ ოქროსა, ბრპენისაგან და თიხისა, რამეთუ რომელნიმე წიგნნი სრულიად არა ყოფილნი და ენისა ჩუენისაგან უცხონი, სიღრმეთაგან უმეცრებისათა ნათლად გამოაბრწყინვნა.

ხოლო სხუანი ოდესმე თარგმნილნი და წუთ ვერ კეთილად გამოღებულნი, გინათუ ჟამთა სიგრძითა უცებთა და უგუნურთა მხმარებელთაგან დაგესლებულნი, ვითარცა ვთქჳთ ბრძმედსა მას შინა წმიდისა გონებისა თჳსისასა გამოადგნა და გამოასხურნა; ხოლო სხუანი წიგნნი წმიდისა მამისა ჩუენისა ევთიმეს მიერ თარგმნილნი და უცალობითა წუთ ვერ სრულ ქმნილნი, არამედ სულ მცირედ აღწერილნი განასრულნა და განავრცნა და კუალად სხუანი, რომელნიმე ბერძულსა შეაწამნა და ყოვლისა ნაკლულევანებისაგან განასრულნა და სიტყუა დუხჭირობისა და ვერაგობისაგან განაშუენნა და განაბრწყინნა, ვითარცა თჳთ თავად სახარება და პავლე[2]).

ხოლო ჯერ არს რათა სახელითა რავდენნი მოვიხსენნე წიგნნი, რომელნი მას ნეტარსა უთარგმნიან, რათა მათ მიერ ეუწყოს ქრისტეს მორწმუნეთა, მოღუაწება წმიდისა ამის კაცისა, რამეთუ არა თუ მათ წმიდათა და შავსა მთასა ოდენ თარგმნნა, რათამცა თჳთოეულად აღვრიცხენით,

---

1) პროხორე.

2) ესე იგი ეპისტოლენი მისნი.

არამედ სამეფოსა გზასა ოლუმბიას, ანტიოქიას, სიონ წმიდას, და კალიპოსს და სხვათა ეგე ვი-თარითა ადგილთა, რამეთუ რომელნიმე წიგნნი ირკვეთად და სამკვეთად გარდაწერილ არიან. რამეთუ ესე მოსაგონებლადცა დიდ არს, ვითარმცა ესე ოდენნი წიგნნი ერთმან კაცმან მზანი თარგმნილიყვნენ ცხოვრებასა შინა თჳსსა აღწერნა არა რათამცა ბერძულიდგან სრულიად თარგმნა, ვითარ ესე კაცმან საკვირველმან მაღლად და ღმრთივ ბრწყინვალედ აღწერულმან, თარგმნა ვითარცა ვთქვით:

1) სჳნაქსარი დიდი, საფუძველი ეკკლესიათა.
2) ცხოვრება გამოკრებული საწელიწდო.
3) პავლე სრული და საქმე მოციქულთა. და კათოლიკენი მოციქულთა.
4) პავლე გამოკრებული საწელიწდო.
5) თთუენი ათორმეტნივე, სრულიად ღმრთივ ბრწყინვალედ.
6) სტიქარონნი საწელიწდონი დღესასწაულ-სანი, რომელნი თთუეთაცა თანა სწერიან.
7) სტიქარონნი თჳთ ავაჯნი, ვითარცა არს ბერძნულ, გრულად იგი სტიქარონნი ჰსძოლის პირთა ქვეშე. რომელთა შინა სხვანიცა მრავალნი კეთილნი სწერიან და მათვე შინა მარხვათა სტიქარონნი.
8) წიგნი ექუსთა დღეთა წმიდისა ვასილის თქმული.
9) წიგნი ეპისტოლენი წმიდისა ეგნატე ღმერთ-შემოსილისანი.
10) წიგნი საფსალმუნე დავითი, სამკაული და გვრგვნი ყოველთა წიგნთა.
11) დიდი პარაკლიტონი, სამკაული ეკკლესიათა, სხვათა მრავალითა კეთილითა აღსავსე.
12) დიდნი მარხვანი.
13) ზატიკი მრავალ ფერითა კეთილითა აღსავსე [1]).
14) წიგნი თეოდორე სტოდელისა, სწავლანი დიდთა მარხვათა საკითხავი.
15) წიგნი დაბადებისა თარგმანი წმ. იოანე ოქროპირის თქმული.
16) წიგნი მეექვსის კრებისა [2]).
17) ეპისტოლენი წმიდისა კირილესნი და სხვათა წმიდათა მამათა განკუეთილისათჳს ნესტორ უსჯულოსა.
18) წიგნი გრიგორი ნოსელისა, რომლისა მშვენება და ქება ზედა არს ყოველთა მითხრობისა [3]).

ხოლო უკეთუ ვინმე იყვეს მოსწრაფეთაგანი და მამის მოყვარე და უნდეს ცნობის ძალთა თთოეულისა წიგნისა თუ რაჲ ჰსწერია ამისვე წიგნის ბოლოს ჰპოვოს აღრიცხულად და განმარტებულად თჳთოეულისა წიგნისა ხანდეკი და ანდერძი ღმრთივ მშვენიერად, რომელი წმიდამან პირმან იოანე პატრიკმან, პეტრიკ ყოფილმან [1]) აღწერა, რაჟამს იგი თავისა თჳსისათჳს გარდაწერნა

1) ზატიკი ესე თჳთ ხელ ნაწერი წმიდისა, ჰქონდა ბატონის შვილს ბაგრატს, რომელიც მიიცვალა 1841 წ. პეტერბურღს. ღროსა გადასახლებისასა ბატონის შვილთა — გაცარცვეს მათ — სრულიად საქართველოს ეკკლესია და თანა წარიღეს რუსეთს სამკაულთაგან ყოველი რაცკი მოახილეს.

2) მოქმედება და კანონნი.

3) პირველად უნდა ვთქვა ვითარმედ წმიდამან ყოველი მეცადინეობა თჳსი მიუპყრა თარგმნასა ახლისა აღთქმისა, რომელ არს წმ. სახარება და ეპისტოლენი წმ. მოციქულთანი; თუმცა ახალი აღთქმა თარგმნილი იყო მეხუთე საუკუნესა შინა დავით და სტეფანოზის მიერ იერუსალიმს და შემდეგ ეღლოფალ რუხუდანისათჳს სხვათა მეცხეთას, არამედ წიგნი ესე არა იყო სრული; რაც იყო ესეცა მწვალებელთა მიერ სომხეთა და სხვათა გარეშე წერალთაგან, ანუ უცოდნელად, ანუ სხვათა რამე მწვალებელთა მიერ აზრითა, სხვა და სხვა შეცდომილება იყო შეურევნული მას შინა, რომლისა გამო შერყეული იყო სრულიად აზრი საღმრთო წერილისა.

4) წმიდა ბერი იოანე პატრიკ ყოფილი, გარდაიცვალა ათონის მთასა ზედა 1075 წელსა.

წმიდანი ესე წიგნნი ყოველი წესიერად აღრიცხა, გალობა და დასდებელი, ფრიადითა შრომითა და გულს მოდგინებითა.

ესე ყოველი და ამისა უმრავლესი მამამან ჩუენმან გიორგი და ესრეთ აღაორძინა მისდა რწმუნებული იგი ტალანტი.

ხოლო საკვირველად არს მისდა ოდესმე გალიპოსს და ესრეთ არა სცემდა განსუენებასა თავსა თჳსსა, ვიდრემდე ყოველნი განაკურნა, არა ხოლო თუ ქართველნი, არამედ ბერძენნიცა და ასურნი, რომელთაცა ეუწყა მოქალაქობა მისი. ნეტარსა იოანე პატრიკსა ანტიოქიისას მოუწოდა და ეზრახა საღმრთოთა წერილთაგან მრავალ სახედ პირუტყულად და მერმე (სხუათა) სულთა სარგებლისათჳს, სათნოებათათჳს და ვნებათა და ვითარ ყოველსა შინა გამოცდილად ჰპოვა და მერმე ყოველი ცხოვრება თჳსი მას შეჰვედრა და მას ჰკითხვიდა გულის სიტყუათა თჳსთა და ყოველთავე საეკკლესიოთა საქმეთა და რაჟამს იგი შურითა მტერისათა ცეცხლი აღედვა პირუტყულ ქალაქსა და ტაძარი წმიდისა მოციქულისა პეტრესი დაიწუა.

ხოლო პატრიარქი[1]) მრავლითა მწუხარებებითა და ურვათაგან შეპყრობილ იყო ვიდრემდის ბერი ესე წმიდა მოვიდა და სიტყჳთა ნუგეშინისმცემელისათა და სწავლითა სულიერითა, ყოველი მწუხარება და გლოვა მისი განუქარვა, რომლისათჳსცა, აღიარებდა და იტყოდა, უკეთუმცა სიწმიდე შენი არა მომაშურალ იყოს, ჵოი! წმიდაო მამაო ჴნინამცა და მწუხარებათა მიერ, ჯოჯოხეთად შთავარდნილ იყო სული ჩემი; ესრეთ წმიდა ესე პატრიარქი ესე ვითარითა სიყუარულითა და სარწმუნოებითა აღსავსე კაცისა ამის ღმრთისათა, შემდგომად მცირედისა ჟამისა მიმართ მიიცუალა.

და შემდგომად მისსა დაიპყრა საყდარი მისი[2]) სამეუფოჲსამან და კაცმან ფილოსოფოსმან და ორთავე ცხოვრებითა გამოცდილმან, ხოლო არა აქუნდა მეცნიერება წმიდისა ამის ბერისა, მართ ვითა ახალ შემოსილსა და ესე იქმნა მიზეზი დასაბამისა მათისა ურთიერთარს შემეცნებისა.

რამეთუ კაცნი ვინმე სიონ წმიდელნი შურითა საეშმაკოთა აღიძრნეს ჩუენ ქართველთა ზედა და ენება, რათამცა ნათესავნი ჩუენნი ძირითურთ აღმოფხურეს სიონ წმიდით და განიზრახეს, რათა წმიდასა ამას და მართალსა სარწმუნოებასა ჩუენსა, ბიწი რაჲმე დასწამონ და ესრეთმცა სრულიად აღმოგუფხურნეს და დიდებულისა ამის ლავრისა პირუტყულიდგან თჳთ წმიდისა სიონის მიმართ დამკჳდრებულნი და ესრეთ ბოროტად შეიზრახნეს და წარვიდეს თეოდოსი პატრიარქისა წინაშე, ვითარცა ახლად შემოსრულისა და წუთ უმეცარისა.

დაცვეს წინაშე მისსა რეცა მომჩივრნედ და ჰრქუეს მას. შეგვეწიე წმიდაო მეუფეო და გჳხსენ დიდისა ჭირისაგან და განგუათავისუფლენ კაცთაგან ამაოთა და უცხოთა თესლთა, რამეთუ არს მონასტერსა ჩუენსა, ვითარ სამეოცი კაცი, ქართველად სახელსდებენ თავთა თჳსთა და არა უწყიან თუ რასა ზრახუენ, ანუ რა არს სარწმუნოება მათი და ესრეთ დორასად ზოგი მონასტერისა დაუპყრიეს. ესმა რა ესე პატრიარქსა დაუკჳრდა და ჰრქუა მათ, და ვითარ ეგების ესე რომელმანცა ქართველნი არა მართლმადიდებელნი იყუნეს, რამეთუ წუთ უმეცარ იყო ნათესავისა ჩუენისა. ხოლო იგინი დაუმტკიცებდეს და რეცა უკეთურებისა სათუარველად ჰრქუეს მას, ვითარმედ, არა უწყით თუ ქართველნი არიან ანუ სომეხნი და ვერცა ხუცესი მათი ჟამსა ჰსწირავს მონასტერსა ჩუენსა.

1) იოანე.
2) პატრიარქმა თეოდოსი III.

განეგებაჲ და თჳთ დაისმენ კათალიკოზთა და ეპისკოპოსთა და არა სამართალ არს ესე, რამეთუ ათორმეტთა მოციქულთაგანი არავინ მისრულ არს ქუეყანასა მათსა და ჯერ არს, რათა ქალაქსა ამას ღმრთისა და საყდართა მოციქულთა თავისსა დაემორჩილნენ და ამის ჴელმწიფებასა ქუეშე იყვნენ, რამეთუ ნათესავი არს უმეცარ და სამწყსო მცირე და ჩუენდა მახლობელად არიან და ჯერ არს რათა ჴელმწიფებასა ქუეშე ანტიოქიის პატრიარქისასა იმწყსებოდნენ და აქა იკურთხეოდნენ კათალიკოზი მათი და ვიყვნეთ ჩუენ ერთ სამწყსო და ერთ მწყემს.

ესე ყოველი განიზრახეს და დაამტკიცეს, რეცა უმეცრების ჩუენისათჳს, ხოლო წინააღმდგომი შეემთხჳა, რამეთუ იწყო პატრიარქმან სიტყჳთ ბერძნისა, ვითარცა ესე აღგჳწერია და ეტყოდა, რომელსამე ლიქნით და რომელსამე მართლიად. ვითარმედ შენ ჳოი! ნეტარო მამაო, დაღაცა თუ ნათესავით ქართველი ხარ, ხოლო სწავლულებით და მეცნიერებით ჩუენივე სწორი ხარ: ჯერ არს რომელ ეკკლესიანი და მღდელთმოძღუარნი თქუენნი, სამოციქულოსა ამის საყდრისასა იმწყსებოდნენ და მართებსცა ესრეთ მიზეზი, მახლობელობისათა, ესე შენგან შესაძლებელ არს, რამეთუ უწყი ვითარმედ გისმენს მეფე თქუენი, უკეთუ მიუწერო და აუწყო უმჯობესი. ხოლო უკეთუ არა ისმინოს მიუწერო ოთხთავე პატრიარქთა საყდრის მოდგამთა ჩუენთა და ვაუწყო თჳთ რჩეულობა და ქედ ფიცხელობა თქუენისა ნათესავისა და ვითარმედ თჳნიერ სამოციქულოსა კანონისა თჳთ იმწყსებიან და მოციქულთაგანი არავინ მისრულ არს ქუეყანასა მისა და ესრეთ მრავალსა ღუაწლსა შეგამთხჳნე, ვიდრე არა მეფე თქუენი თჳთ წინაშე ჩუენსა მოვიდეს და ჴელმწიფობასა ჩუენსა დაემორჩილოს და ესე ვითარნი რა სიტყუანი წარმოთქუნა ბერისა მიმართ.

ხოლო ნეტარმან ამან დაწყნარებით და ნელიად ჰრქუა პატრიარქსა, ვითარმედ ჳოი! წმიდაო მეუფეო, რომელსა თჳსმე ესრეთ ადვილად ჴელ ჰყავ დიდსა ამას მაღლისა მოგონებად და აღსრულებად, ვინ არნ უგუნურნი გამზრახნი შენნი, ანუ რად ესრეთ უგუნურად შეგირაცხიეს ნათესავი ქართველთა წრფელი და უმანკო, აჰა ესე რა ვარ მე უნარჩევესი და უმდაბლესი ყოველთა ძმათა, მე მოგცე მათ ყოველთა წილ პასუხი, მოღებად ეც წიგნი მიმოსვლა ანდრია მოციქულისა და მუნით გეუწყოს საძიებელი თქუენი.

ხოლო პატრიარქმან უბრძანა თეოფილეს ნათესავით ქართველსა, რომელ იგი უკანასკნელ ტარსუს მიტრაპოლიტ იქმნა, მოღება წიგნისა მის და ვითარ მოიღეს პირველ წარკითხვასა ჰრქუა პატრიარქსა ბერმან. ჳწმიდაო მეუფეო! შენ იტყჳ, ვითარმედ თავისა მის მოციქულთასა პეტრესსაყდარსა ვზით, ხოლო ჩუენ პირველ წოდებულისა და ძმისა თჳსისა მწოდებელისა ნაწილნი ვართ და სამწყსონი მის მიერ მოქცეულნი და განათლებულნი და ერთი წმიდათა ათორმეტთა მოციქულთაგანნი, სიმეონ ვიტყჳ განანელსა, ქუეყანასა ჩუენსა დამარხულ არს აფხაზეთს, რომელსა ნიკოფსი [1]) ეწოდებისა.

«ამათ წმიდათა მოციქულთა განათლებულნი ვართ, ვინადგან ერთი ღმერთი გჳცნობიეს, არა რა უარ გჳყოფიეს და არცა ოდეს წყალობისა მიმართ მიდრეკილ არს ნათესავი ჩუენი და ყოველთა უარის მყოფელთა და მწვალებელთა შევაჩუენებთ და ვსწყევთ».

«ამას საფუძველსა ზედა მართლმადიდებლობისასა და მცნებათა და ქადაგებათა წმიდათა მათ მოციქულთასა მტკიცე ვართ, აწ უკუე ჯერ არს დაგემორჩილნეთ?» და რეცა განცხრომით ჰრქუა

1) ნიკოფსია აწინდელ სოხომის, ანუ ცხ.ამის მიახლო იყო ზღჳს პირას.

პატრიარქსა. «წმიდაო მეუფეო! ჰშუენის ესრეთ, რათა წოდებული იგი სწოდებულსა მას დაემორჩილოს, რამეთუ პეტრესი ჯერ არს, რათა დაემორჩილოს მწოდებელსა თჳსსა და ძმასა ანდრიას და რათა თქუენ ჩუენ დაგვემორჩილნეთ?» და ესეცა შესძინა, ვითარმედ «წმიდაო მეუფეო, რომელნი ესე ჩუენ უმეცარად და სიბუქად გუხედავთ და თავნი თქუენნი ბრძენ და მძიმე გიეოფიან. იყო ჟამი რომელ ყოველსა საბერძნეთისა შინა მართლმადიდებლობა არა იპოვებოდა და იოანე გუთელ ეპისკოპოსი[1]) მცხეთას იკურთხა ეპისკოპოსად, ვითარცა სწერია დიდსა სჳნაქსარსა». ესე ყოველი რა წარმოთქუა ნეტარმან ამან განჰკჳრდა პატრიარქი, ეპისკოპოსთა თჳსთა თანა, სიმახჳლესა გონებისა მისისასა, რამეთუ ვითარცა მდინარე დაუწყუეტელად ესრეთ დიოდეს სიტყუანი წმიდათა წერილთანი, პირით მისით. განიღიმა პატრიარქმან და ჰრქუა მღუდელთ მოძღუართა მათ და ერსა, ხედავთა ბერსა ამას, ვითარ მარტო ესოდენსა სიმრავლესა გუერევის, ვეკრძალნეთ ნუ უკუე წინა აღმდგომი შეგვემთხვიოს და არა თუ ხოლო სიტყჳთა, არამედ საქმითა გუამხილოს ძლეულება ჩუენი და დაგვიმრეველნეს.

მერმე დალაცათუ შეიყუარა პატრიარქმან და ყოველმან ანტიოქიელთა, ვითარცა მამა და მოძღუარი სულიერი და თჳთ პატრიარქმან გულის სიტყუაჲთა თჳსთა მისა იწყო კითხვად და რამეთუ პირუელ მისა ყოფელი ნეტარი პატრიარქი იოანე, მასვე წმიდასა ბერსა კითხვდა, ვითარცა ზემო ვთქუთ და ესრეთ მრავლითა პატივითა და სიწმიდითა ეპყრა წმიდა იგი ბერი, ვიდრე იყო იგი ქუეყანასა ანტიოქიისასა და ოდეს რაჲმე აქუნდა გულის სიტყუა, მსწრაფლ წარმოსცემნ საჴედარსა და მოიყუანებნ და დიდად სარგებელ იყოფნ ხილვასა მისსა. აქამომდე არს პატრიარქისა მიმართ სიტყჳსგებისა და სიყუარულისა მისისა მიმარ წარმოთქმა.

ხოლო ვითარცა ჰსცნა ღუთის მსახურმან მეფემან ბაგრატ, ვითარმედ სრულ იქმნა თარგმნება წიგნთა საღმრთოთა და მოირწყნეს ეკკლესიანი შავის მთისანი წიგნთა მისთა, მდინარითა სულთა განმაცხოველებელითა, რამეთუ ყოველთა მონასტერთა გარდიწერეს და უფროს ყოველთა დიდად იღუაწა სულითა კურთხეულმან ანტონი ლიპარიტ ყოფილმან[2]) და თჳსსა მონასტერსა (წმიდასა ვარლაამ), აფხაზეთს ვარლაამ წმიდისათჳს დააწერინა და წმიდასა ამას ბერსა დიდად პატივი უპყრა და ნუგეშინისცა თჳსისა მის მონასტრისაგან გაკუეთილი შეუქმნა და სიმტკიცე თჳსითა ხელითა დაუწერა და მშუენიერი ქება და მადლობა დაუწერა, მას შინა ღუაწლთა და შრომათა მისთათჳს. ესრეთ საყოფელნი ეკკლესიანი განშუენდეს სამკაულითა წმიდათა წიგნთა მისთათა; ხოლო ეკკლესიანი აღმოსავლეთისანი წუთ ნაკლულევან იყვნეს.

იწყო ღუთის მსახურმან მეფემან ბაგრატ და ძმან მისმან გიორგი, დედოფალთა და კათალიკოზმან და ყოველთავე მღუდელთ მოძღუართა და მთავართა, ვედრებად და წუევად, რათა აღმოსავლეთს განვიდეს და იხილონ წმიდა იგი და იკურთხნენ და განათლდენ მის მიერ და რათა ნამეუშაკევი იგი ღუთით მონიჭებული იხილონ და აღივსნენ სიხარულითა.

და ესრეთ მრავალგზის მიუწერნ ღუთის მოყუარე მეფე ბაგრატ და დედოფალი დედა მისი მარიამ, ვითარმედ წმიდაო მამაო, მანდა შავსა მთასა მცირედნი არნ მონასტერნი ჩუენნი, რამეთუ ქუეყანა არს უცხო, ხოლო ჩუენი სამეფო გრცელ არს და დიდ ფრიად და მაღალ და ეკკლესიანი

1) გუთელნი აწინდელს ყირიმს ჰსცხოვრებდნენ და ეპარხია მათი მას შინა იყო. ნახე Oriens christianus- tom. I pag. 1333.

2) წმ. და კურთხეული მამა ანტონი ლიპარიტ ყოფილი, იყო გუარით ორბელიანი.

სამღუდელმთავრონი და მონასტერნი ფრიად მრავალ და დიდებულ, აწ არწმუნოს ღმერთმან სიწმიდესა თქუენსა, რათა ბრძანო და მოშურე და ჩუენ გიკურთხნეთ თქუენ მიერ და განვესათლდეთ და კუალად ეკკლესიანი ჩუენნი აღივსნენ მდინარეთა მათგან სულთა განმაცხოველებელთა წიგნთა თქუენთა ღუთივ სულიერთათა.

ხოლო ნეტარმან ამან ყოვლადვე არა თავს იდვა, რამეთუ ყოველითა მოსწრაფებითა ევლტოდა დიდებასა კაცთასა და შფოთსა სოფლისასა და სიმდაბლესა შეიტკბობდა და კუალად ზემო ხსენებულისაცა მიზეზისა ეშინოდა ნუ უკუე მღუდელთ მოძღურად დაადგინონ. კიდრე არა კაცთა თჳსითა ხელითა სიმტკიცე მოუწერა ღუთის მსახურმან მეფემან, ვითარმედ არა რა უვნებელი შეემთხჳოს და ვითარმედ წმიდაო (მამაო) არა თუ ოდენ წიგნთა თჳს ვარ, რათა განათლდენ ეკკლესიანი ჩუენნი, არამედ რათა თჳთ მე განვისათლდე ხედვითა თქუენითა და სული ჩემი ხელთა თქუენთა შევვედრო და ძე ჩემი და ყოველნი თჳსნი ჩემნი სიწმიდისა თქუენისა მიმართ იმწყსებოდენ და განისწავლებოდინ და რათა ნიჭად მიუპყრნე სულნი ჩუენნი.

ხოლო იხილა რა საღმრთომან ამან მოხუცებულმან სარწმუნოება იგი და სიყუარული ღუთის მსახურისა მეფისა მიმართ და მრავალგზის მისწერა და იძულებდა წარსულისა მისისათჳს და ეძიებდა ცნობად ნებასა ღუთისა, რომლითამცა გულსავსე იქმნა. მაშინ წმიდათა მოციქულთა მიერ ქმნილი იგი საქმე ხელ ჰყო და ეგრეთცა იყო ჩუეულება იგი მისი, რაჟამს საქმისა რასათჳსმე უნებნ გულსავსე ყოფის თუ არს ნება ღუთისა, წიგნნი დაწერნის საკურთხეველსა ქუეშე დასხნის და მღუდელმან ზედა ჟამი წირის და რაჲცა აღმოხდის იგიცა დამტკიცის.

და ეგრეთვე ჰყო აწდა, რომლითა გულსავსე იქმნა და ესრეთ მიუწერა მეფესა ხოლო მას ვითარცა ესმა განიხარა ფრიად და წარმოუვლინა საკუთარი თჳსი იოანე და სახედარი და განძი რაოდენი კმა ეყოფოდა მას და მოწაფეთა მისთა წარმოსლვა და დაწერნა წიგნნი პატრიარქისა თანა და დუკსა ანტიოქისასა წარმოგზავნისა ჩუენისათჳს და ესრეთ მოიწივნეს მწოდებელნი ჩუენნი.

აქამომდე არს სიტყუა ჩუენი ზემო ხსენებულთა ძმათა მიმართ, რომელთა გვაიძულეს მობიდგანვე აღწერა ცხოვრებისა მისისა ჴოი! ნეტარო, რამეთუ თქუენ აქამომდე ყოვლადვე მეცნიერ ხართ და ვითარმცა არა მეცნიერ იყავ, რომელი იგი იოტ გულის სიტყუასაცა არა დაჰფარავდა თქუენგან, ხოლო ამიერიდგან წარსულისა ჩუენისათჳს იერუსალიმად და ვიდრე სამეფოდ მისულადმდე და მერმე სოფლით მიცვალება ყოვლადვე ვაუწყო სიწმიდესა თქუენსა, რომელმან ეგე ფრიად მაიძულე და მიბრძანე შეუკადრებელთა შეკადრებად და ესე წარმოგითქჳ ფრიად მოკლედ და სულმცირედ, რამეთუ ესე ოდენ შორს ვარ სიწმიდისა მისისაგან, ვითარცა ქუეყანისაგან და ვითარცა საზრდილო მსგავსებისაგან კაცისა და კუალად მაიძულებს აღწერად ბრძანება თქუენი თუ ვითარ წარვედით ზე და ვითარ იქმნა მიცვალება მისი.

ხოლო მე ვითარცა მოგზაურსა უდებასა, რომელი განზოგებასა გზისასა არა მიწევნულ არნ და დაისხნის, ეგრეთ მცონის, რამეთუ წუთ ძირსა თანა მთისასა ვიქცევი და თავსა არა აღსრულ ვარ, არამედ ქრისტე ღმერთი ჭეშმარიტი იყავნ ჩემ თანა და წმიდა მადლი თქუენი, რათა უცდომელად წარვემართო გზასა სიტყჳსა ჩემისასა.

რამეთუ (რა) ვითარცა წარვემართებოდით საკურთხევლისა მაგის მთისაგან[1]) ვილოცეთ სამარ-

---

1) ამ ადგილიდგან ჰსჩანს, ვითარმედ ამ ცხოვრების დამწერი მოწაფე და თანა მეგზაური იყო წმიდისა და უწერს ამას საკურთხეველ მთისა შინა მცხოვრებელსა ვისმე სამღუდელო წესსა.

ხოსა წმიდისა სიმონისა და მართასა[1]) და მადლი მათი და ლოცვა თქუენი საგზლად მოვიღეთ გამოვედით ანტიოქიით და მოვიწიენით ვიდრე დიდად მდინარედ ევფრატად და მუნ გუეუწყა ვითარმედ, მიშუებისათჳს ცოდვათა ჩუენთასა თურქთა დაუპყრიეს ყოველი შუა მდინარე და ასური და საბერძნეთი. ხოლო ჩუენ გუესმა რა ესე შევიქეცით მიერ და სხვასტით კერძო მოვიდოდით, გუეგონა ვითარმედ მათ კერძო მშჳდობა არს.

ხოლო უწინარეს ჩუენსა მისრულ იყვნეს თურქნი და აელოთ ქალაქი იგი და დაეწუათ და ჩუენ არა ვუწყოდით და მივიდოდით და კნინღა და მცირედ ხელთა მათთა შთავცვივდებოდით, უკეთუ წყალობასა ღმრთისასა არა აღეპყრა ხელი, რამეთუ ხმა გუესმა ყოკელთა, ვითარმედ. ისადა წარტყუენულია. და უწყნის უფალმან კაცნი არა გუხილავს, გარნა თუ ხმა ანგელოზისა იყო; ესრეთ შევიქეცით და მათთა მივმართეთ დიდითა შრომითა და დღე და ღამე სვლითა კესარიად მოვედით, რამეთუ ხელითა არღარა ეგებოდა და ნებითა ღმრთისათა ეუხაიტს მოვიწიენით საპარტყუროსა წმიდისა თეოდო-რესსა. ხოლო მღვდელთმოძღუარმან მის ადგილისამან კეთილად შეგვიწყნარა და გუსტუმრნა, რამეთუ კაცი იყო წმიდა და ღმრთშემოსილი და დიდად ნუგეშინის იცა მისულითა ჩუენითა განსაცდელთა მათთჳს და მრავალი წარმოთქუეს ურთიერთარს სულთა ცხოვრებისათჳს და ესრეთ მოვედით მიერ და მოვიწიენით ქალაქსა სამისონს ზღჳს კიდესასა და მუნ განვეყიდენით სახედარნა ჩუენნი და ესრეთ ნავითა წარვემართენით კერძოთა აფხაზეთისათა კეთილითა და ამაოთა ნავითა მივიწიენით ფოთს და მიერ ჟამით ქუთათისსა ჟამსა სთულისასა.

ხოლო აცნობეს მსწრაფლ მეფესა, რამეთუ ზემოთა ქუეყანათა იყო და ვითარცა ესწყა, განი-ხარა სიხარულითა დიდითა და მეუსეულად წარმოგზავნა მწიგნობარი თჳსი და უბრძანა დიდითა პატივითა წარყუანება ბერისა და ვითარცა მოიწია ჩუენდა, წამოგჳყუანეს მიერ და თანა გზაგუყუა მღვდელთმთავარიცა ქუთათისა, სახელით ილარიონ, რომელი უკანასკნელ მოწაფე იქმნა ბერისა და წარმოვედით და მოვიწიენით ქუეყანად ქართლისა, სადა იგი იყო მეფე მთავართა თჳსთა თანა და ვითარცა მოვეახლენით სამ ჟამისა სავალ ოდეს და გამოგზავნა მეფემან მგებრად ჩუენდა მღუ-დელთმოძღუარნი და დიდებულნი თჳსნი. ხოლო თჳთ ღმრთის მსახური მეფე, კართა თანა კარ-ვისათა წინა მოეგება და მოწლედ მოიკითხა და იკურთხა მისგან და ხელპყრობით შეიყუანა კარა-ვად და ინახით დასუა მახლობლად თჳსა და თქუა განმხიარულებულმან სიხარულითა დიდითა: კურთ-ხეულ არს ღმერთი, აჰა დღეს ცხოვრება არს ყოვლისა სამეფოისა ჩემისა, რამეთუ ვიხილე ახალი ოქროპირი და ესრეთ მისთანა ყოველნი დიდებულნი მისნი იხარებდნენ და მადლობდენ ღმერთსა და იტყოდეს კურთხეულ არს ღმერთი, რომელმან მოგჳვლინა ესე ვითარი კაცი მაცხოვრად სულთა ჩუენთა და იყო სიხარული დიდი ყოველსა მას სამეფოსა მისსა.

ხოლო მას ჟამსა იქმნა დიდი გამარჯუება მეფისა, ოდეს იგი შეწევნითა ღმრთისათა წინა აღმდგომნი თჳსისა მეფობისანი აბაზიას ძენი შეიპყრნა, რომლისათჳს ყოველთა უწყით ჭეშმა-რიტებით, ვითარმედ შეპყრობა მეფისა ეგულვებოდათ, ესე კაცნი ძლიერნი და ახოვანნი, სიმდი-დრესა ზედა მკლავისა თჳსისა მოქადულნი და სიმრავლესა ზედა ერისასა აღზუავებულნი, ხუთნი ერთობით ვითარცა უძლურნი რაჲმე და ურმანი ჩჳლნი ეგრეთ შეიპყრნა, რამეთუ ხუთთავე ერფი არა გამოსრულ იყო, შემდგომად მოსულისა ჩუენისა ესე ვითარცა ხელად იხუნა. წარავლინა მწყა-

1) ელოს წმ. სიმონის.

დებული ჰერისათანა და ვითარცა შევიდა ბერი და მიულოცა გამარჯუება იგი და ჰრქუა მას მეფემან, ვითარცა იყო მორწმუნე და ღმრთის მსახური. ჰოი! წმიდაო მამაო, არავინ არს გამარჯუება ესე ჩუენი, თჳნიერ ლოცვისა და მადლისა შენისა, რამეთუ მრავალგზის ხელ მეყო და ვერ ოდეს გამემარჯუა; ხოლო აწ ვცან ჭეშმარიტად, რომელ სასწაული არს მოსულისა შენისა და ამიერიდგან წარემართოს მეფობა ჩემი ლოცვითა შენითა და აუწყა ყოველივე განზრახვა მათი და ბოროტის შემზადება, რომელსა იგი მისთჳს იგონებდეს.

ამისა შემდგომად განაგნა რა საქმენი მის ჟამისანი ღმრთის მსახურმან მეფემან, რამეთუ მოწევნულცა იყო ჟამი ზამთრისა და ჩუეულებისაებრ თჳსისა წარვიდა აფხაზეთად და აწვია ბერსა წარსულად, რათა მუნ დაიზამთროს და განისუენოს და ვითარმედ არს ქუეყანა იგი ბარი და ტფილ-ა და ვითარცა წარმოემართენით და მივიწიენით ჭყონდიდს, მეფე სრულიად აფხაზეთის მთასულად წარემართა, ხოლო ეპისკოპოსმან ჭყონდიდელმან არა განგუტევნა, რამეთუ მოწაფე იყო ბერისა.

და ზამთარი იგა მუნ დავჰყავით და შემდგომად ზამთრისა აღმორავიდა ღმრთისმსახური მეფე ქართლადვე მოუწოდა ბერსა წინაშე მისსა, მისცა ადგილი მშუენიერნი ლავრანი, დიდებულნი განსასუენებლად და საყოფელად მისდა, პირველად ნეძვი ქართლსა შინა და შემდგომად მცირედისა შატბერდი დიდებული ლავრა კლარჯეთსა შინა. ხოლო შესაძლებელ თუმცა იყო ყოვლადვე არა ხებავნ მეფესა, რომელ ერთსამცა დღესა კიდე იყო მისგან და ვერ განძღებოდა სმენითა თაფლისა უტკბილესთა მათ სიტყუათა მისთათა და ესრეთ ეტყჳს. წმიდაო მამაო, ამისთჳს მოგაშურეთ სიწმიდე თქუენი, რათა ნაკლულევანება და ცთომა უწესო აღმოფხურა სრულიად სულთაგან ჩუენთა:

დაფარული დაფარულად გუამხილო, ხოლო ცხადი თუალ უხუავად განგუმარტე, რამეთუ რაჲცა მიბრძანოს მამობამან შენმან ესრეთი შევიწყნარო, ვითარცა პირისაგან წმიდათა მოციქულთასა და მოიყუანა ძე თჳსი გიორგი უფლის წული და ხელი მისი ხელსა შთაუდვა და თქუა. აჰა მოგცემ სულსა ამის ერმისასა და წინაშე ღმრთისა გთხოვ. ხოლო მან აკურთხა და ულოცა და ჰრქუა, ვითარმედ უფალმან ორითავე ცხოვრებითა ადიდენ, ვითარცა დიდი კონსტანტინე, შიშსა შინა თჳსსა დაუმორჩილენ ყოველნი მტერნი მისნი. და ვითარცა შეუწნოდა სწავლანი ღმრთივ სულიერნი და მცნებანი აღუწერნა და მისცნა, რათა სამარადისოდ იკითხჳდეს და იწურთიდეს და რათა უწესოთა კაცთა უჯერო რაჲმე და ძჳრი არა ასწავონ, ხოლო მან სიხარულით შეიწყნარა და დღე და ღამე იწურთინ და ესრეთ შეუდგა, ვითარცა მოწაფე ერთგული მოძღურისა თჳსისა.

ხოლო მიერიდგან იწყეს აღსარებად და სინანულად თჳთ მეფემან, კათალიკოზმან, მღუდელთა და დიაკონთა, მონაზონთა მოწესეთა, დიდებულთა და მთავართა, მდიდართა და გლახაკთა. ესრეთ მხურვალითა სარწმუნოებითა მოისწრაფდეს. ვითარმედ საზრდელისაცა ძლით მივიღებდით და ესრეთ განანათლა ყოველი აღმოსავლეთი, კაცმან ამან განათლებულმან ღმრთისა მიერ და ყოველნივე ცხადნი და დაფარულნი უწესოებანი განმარტნა.

პირველად ყოვლისა აღლესა მახჳლი მხილებისა მეფისა მიმართ, მრავალთა უწესოებათა თჳს, უშიშად და თუალ უხუავად სიბრძნით და გონიერად, რომელ არა ჰყიდდეს საეპისკოპოსოთა კაცთა მიმართ უწესოთა და უსწავლელთა, ყოვლითურთ სოფლისა შემსჭუალულთა და უწესოებათა და ჩიმოსვლათა შინა აღზრდილთა, არამედ გამოარჩევდეს კაცთა ღირსთა და მონაზონებასა შინა აღზრდილთა და ღმრთივ სულიერთა მოძღუართა მიერ წამებულთა და რათა ლოცვათა და მადლითა მათითა მშჳდობით წარემართოს სამეფო მისი და რათა არა მღუდელთა უწესოებითა და ცოდვითა ერის კაცნიცა დაისაჯნენ.

... გჩჳლად ეტყოდა მსჯავრთათჳს და სამართალთა სამეფოთა, რათა უსჯიდეს ობოლთა და ქურივთა, სიტყჳსაებრ დავითისა «მდაბალი და გლახაკი განამართლეთ», და რათა მისდრეკდეს სასწორსა სამართლისასა, დიდისა მიმართ გინა მცირისა და რათა უმეტეს ყოვლისა წყალობა შეიტკბოს, რამეთუ წყალობა და სამართალი უყუარს უფალსა და რამეთუ ყოველი არა წმიდა და უწესოება მოისპოს, თჳთ მისგან პირუტყულად და მერმე ერისა მისისაგან.

მერმე იწყო მღუდელთ მოძღუართა მიმართ, რათა თუალ ღებით ხელთ დასხმასა არა ჰყოფდენ და უღირსთა მღუდელთა არა აკურთხევდენ და რათა ამცნებდენ მათ მიერ კურთხეულთა მღუდელთა. უღირსთა არა ზიარებად და რათა არა შეკრებდენ ოქროსა და ვერცხლსა, არამედ უმეტეს ყოვლისა სწყალობდენ გლახაკთა და უღონოთა და რათა არა უწესო რაჲმე და სხუათა მაბრკოლებელი საქმე იქმნებოდის მათ შორის, არამედ მცნებასა მას მოციქულისასა შეუდგენ, ვითარცა მიუწერს ტიმოთეს.

ყოვლად იწყო მღუდელთა მიმართ და დიაკონთა სწავლად მორჩილებასა ეპისკოპოსისა თჳსისასა და არა ვის ოქროებით მიცემად, განმაცხოველებელსა მას ხორცსა და სისხლსა ქრისტესსა და ყოფად ეგრეთ, ვითარცა ბრძანებს კანონი მოციქულთა და მამათა.

ეგრეთვე მონაზონთა და მოწესეთა და ყოველთა ერისათა შემსგავსებულითა სწავლითა განანათლებდა, უსწავლელთა სწავლიდა, ხოლო სწავლულთა მათ აღუხსნებდა, მდიდართა ასწავებდა წყალობად გლახაკთა, ხოლო გლახაკთა მოთმინებასა ასწავებდა და ქუელის საქმითა წარგზავნიდა. დაცემულთა აღმართებდა, ხოლო დაცემათა განამტკიცებდა და მოწყლულთა ისრითა უხილავთა მტერთაჲთა განკურნებდა, ხოლო მოწყვლადთა მათ მოწყლულისაგან უვნებელად დაიცვიდა, დანთქმულსა ღელვათა მისა ვნებათასა აღმოიყვანდა. ხოლო დანთქმულთა დანთქმად არა უტევებდა, არამედ ვითარცა ხელოვანი მენავეთ მოძღუარი ზღჳსაგან ამის სოფლისა დაუნთქმელად განარინებდა; რომლისათჳს არა უჯერო არს, რათა მოსახსენებელად ზემო აღწერილთა ამათ სათნოებათა მისთა მცირედი უწყება წარმოგითხრა, ამის რისისათჳს თუ ვითარი მადლი აქუნდა სულთა კურნებისა და უმეტეს ყოვლისა თუ ვითარი შუა მდგომელი იყო ღმრთისა მიმართ და მჭირობდ სიმართლითა და ცოდვისათჳს, რომელი შევედრის და თავი თჳსი წმიდათა მას ორითავე ცხოვრებითა მისითა.

რამეთუ ჟამსა მას ოდეს ჩუენ ჭყონდიდს ვიყუენით, ვითარცა ზემო ვახსენეთ, იყო ვინმე ძმა ერთი საეპისკოპოსოსა მას შინა სტუმრად მოსული, მთავარ-ეპისკოპოსისა თანა წესითა მთავარ დიაკონი, ხოლო სახითა მონაზონი, რომელი იგი უკანასკნელ ხელთაგან წმიდისათა აღიკუეცა. რამეთუ წუთ არა აღკუეცილ იყო. ხოლო იყო იგი ჭაბუკი ასაკითა და არა უჩინოთა და მდაბალთა შვილი და წუთ არა აქუნდა მეცნიერება პირისა თანა, არამედ თჳთ იტყოდა, ვითარმედ სარწმუნოება და სასოება ეგე ვითარი მაქუნდაო, რომელ ვითარცა ქრისტეს ვჰედავდიო. ამას ძმასა ზოგადი იგი მტერი ნათესავისა ჩუენისა ეკუეთა, სიჭაბუკისა გულის თქმათა მიერ, რამეთუ მოძღუარსა თჳსსა არა იახლა, რომლისა თანა გულის სიტყუა თჳსი დაედუა და ჰპოვა რა იგი თჳნიერ მოძღურისა. მაშინ ბრძოლასცა. ხოლო ვინაჲდგან უცხოსა უცხო სარწმუნოება აქუნდა კაცსა მას თანა ღმრთისა, არა უტევებდა დანთქმად სარწმუნოება იგი მისი.

ესე მოვიდა ჩემ უღირსისა თანა და მრქუა, ვითარმედ ჯერ არს მამაო, რათა უკეთუ ვისმე მოძღუარსა თჳსსა არა ეახლოს და ბრძოლა მტერისა სჭირდეს, რათა სხუასა მოძღუარსა განუცხადოს და ლოცუასა ევედროს, რამეთუ ესე ვითართა წესთა წუთ უმეცარ იყო, ხოლო მე ვარქუ მას, ვითარმედ დიდად სათნო არს ეგე პატიოსანო ძმაო წინაშე ღმრთისა და მოშიგო ესრეთ. ვითარმედ

ჭკაჲ სიგჳრგლი და მიჩინე მე ბერი და მოასხენე ჯირი ესე ჩემი. ხოლო მას ჟამსა ბერი საეპისკო-პოსოსა აღსრულ იყო და ვითარცა მოვიდა მივახსენე ძმისა მის გულის სიტყუაჲ და ხუალისაგან მიბრძანა მოწოდებაჲ მისი და მორაკიდა შევიყუანე პირველად სენაკად ჩემდა და ვამცენ, რათა უმა-მრად და კადნიერად გამოუცხადოს ყოველივე ბერსა.

ხოლო ვითარცა შევიყუანე წინაშე ბერისა და მე გამოვედი. გამოუცხადა მას ბრძოლანი თჳსნი, ჰრქუა მას ბერმან, ვითარცა თჳთ ყოვლადვე უკანასკნელ მითხრობდა. «აწ შჳლო ღჳნოსა განეყენე, რათა განთავისუფლდე». ჰრქუა ძმამან მან, მამაო ქუეყანაჲ ესე ხორშაკეული არს და უმეტესად იგი ადგილი სადა მე ვიყოფები, ნუ უკუე სნეულებისაგან დავეცე. ჰრქუა მას ბერმან, ხელმწიფებით განცხადე-ბულად, ვითარმედ. «აწ შჳლო მე ვიყო შორის ღმრთისა და შენსა შემამდგომელი, ვითარმედ უკეთუ შენ მცნებაჲ ჩემი დაიმარხო, არა შეგემთხჳოს სულიერი გინა ხორციელი სნეულებაჲ».

ხოლო იგი ეკადრებოდა, რათა სრულიად დაიმოწაფოს, არამედ არა ინება ბერმან ვიდრემდის პირველისა მის მოძღურისაგან არა იჯმნას. «რამეთუ არა გუაქუს ესე ვითარი ჩუეულებაო». ხოლო მორავიდა რა ძმა იგი ესე მაუწყა და იხილვებოდა ვითარცა ბრძმელისაგან გამოსრული, ყოვლი-თურთ მხიარული და თავისუფალი. მიერითგან ესრეთ განეყენა ღჳნოსა, რომელ თჳნიერ ზიარე-ბისა წმიდისა საიდუმლოისა ჟამ რაოდენმე გემოსა არა იხილავდა და ვითარცა უკანასკნელ გჳთ-ხრობდა, სარგებლისათჳს ჩუენისა, ვითარმედ ვინაჲთგან შენ ბერსა თანა შემიყუანეო მიერითგან ესრეთ განვთავისუფლდი, რომელ გუალიცა ვერა ვპოვე ჩემ შორის პირველთა მათ ბრძოლათა; სიმრავლისათჳს კუალა რაჲდა სახმარ არს თქმად, ვითარ ქუეყანასა მას შინა ხორბალსა ყოველთა ღჳნო სმულთა უმრთელეს ვიპოვე.

ესე ამისთჳს წარმოვთქუთ, რათა გეუწყოსთ თუ ვითარი შემამდგომელი იყო შორის ღმრთისა და კაცთა და თუ ვითარისა სიმართლისა მიმცემელი იყო, სულისა და ხორცთა და თუ ვითარისა სარწმუნოებისა მისცემდა მისდა შევედრებულთა. ხოლო კუალა საფასეთა განშორებისათჳს და თუ ვითარ უმეტეს ყოვლისა გლახაკთა წყალობასა ამცნებდა, ძალმან სიტყჳსამან გამოაცხადოს, რათა გეუწყოს მოწყალებაჲ იგი სულისა მისისა.

რამეთუ იყო ვინმე ეპისკოპოსი მდიდარი ფრიად და წარჩინებული, რომელსა იგი მრავალ-ჯერ ბრძოდა ეშმაკი, რათა სიმდიდრითა საფასეთა თჳსითა ეკლესიანი შეამკჳნეს და განაშუენნეს და რათა მონასტერთა შინა ალაჰი დაიდგას და ამით მიზეზითა სცვიდა სიმდიდრესა თჳსსა. ხოლო გლახაკთა ყოვლადვე არა მიხედვიდა და ესე დაემოწაფა წმიდასა მას ბერსა და განუცხადა მან თჳსი იგი გულის სიტყუაჲ, რამეთუ ბერმან ჰრქუა მას, ვითარმედ «ჵოჲ მეუფეო! ესე ბრძოლა მტერისა ბოროტისა არს, რათამცა ეკლესიათა და ალაჰთა მიზეზითა გლახაკთა წყალობასა შინა მოგელოს, არა თუ ამას იტყჳს ღმერთი ვითარმედ ეკლესიანი (არა) შეამკჳენითო, არამედ მშიოდა და არა მე-ცით მე ჭამადიო, ვითარცა იტყჳს იოანე ოქროპირი ესრეთ სწავლათა თჳსთა მიერ: მოწყალებაჲ გლახაკთა მოიყუანა და ფრიად განეყოფად იწყო ქვრივთა და დაგრდომილთა, ვიდრე არღარა სახილ-ველად საკჳრველ იყო, რომელნი იგი იცნობდეს პირველ. ესე ვითარისა სწავლითა განანათლა ქუეყანაჲ ჩუენი და ესრეთ აცხოვნნა სულნი ურიცხუნი და ძლიერად მიუპყრნა სიძესა მას სულთასა.

ხოლო უწყი ვითარმედ ეძიებ და გსურის მითხრობად ჵოჲ წმიდაო! თუ ვითარ იქმნა შემო-კრებაჲ ობოლთა ამათ და თუ ვითარ ესოდენნი სიმრავლე ერთობად მოიყუანა საქმე და მოკიდებული ძუელისა და წინასწარმეტყუელთა და ვთქუა თუ უზეშთაეს ძუელისა საქმე ახლისა მადლისა შემამკობელი და გჳრგჳნი, რომელი იგი მოსე იხილა და თანა წარხდა, ხოლო არიან ვითარცა

შეუძლებელსა განეშორა; არამედ უფსკრულმან მან წყალობისამან. ბუნებისა თჳსისა იტჳრთა და ყოველთა სადგურსა მოიყვანა ესე საქმე კაცმან ამან მობაძავმან ღმრთისა წყალობათა მის, საცილოდ ღმრთისა ხელქმნა და აღსრულდა, რომელ ვგონებ თუ დასაბამითგან სოფლისათა და ვიდრე აქამომდე ვერ ვის ხელეწიფების და ვერცაღავინ ხელჰყოფს და შეკადრებს, დაღაცა თუ ვინ სადა ხელჰყოს ესე, ანუ ქალაქსა შინა გინა სოფელთა, მცირედთაგანმან, ვინმე წარმართა, კჳალად ათნი ვინმე გინათუ ათხუთმეტნი, გინა ოცნი შეაწყნარნა და ესეცა ასაკად მოსრულნი.

ვითარცა სწამებს წიგნი მეფეთა აბდიასთჳს წინასწარმეტყუელისა, რომელმან იგი ერგასისნი წინასწარმეტყუელნი ლტოლვილნი და დამალულნი იეზაბელისაგან ქუაბსა შინა ერთსა ჟამ რაოდენმე გამოზარდნა და ესე არა საკჳრველ არს ესე ერგასის თავი იყო აქაბ მეფისა. ხოლო იგინი წინასწარმეტყუელნი იყვნეს ღირსნი, რომელთა მიერ მრჩობლსა სასყიდელსა მოელოდა.

და კჳალად წერილ არს ახალსაცა ჴსჯულსა შინა, წმიდისა კლიმესთჳს და წმიდისა ზოტიკე ხუცისათჳს და სამფსონ უცხოთ შემწყნარებელისა და წმიდისა ვავილასთჳს ანტიოქელ პატრიარქისა. რამეთუ წმიდა კლიმე ასწავებდა ყრმათა, ხოლო სულიერი დედა მისი სოფია ნეტარი ზრდიდა და თანა მოღუაწე იყო, ეგრეთვე ზოტიკე ხუცესისა ცოლი და შჳლნი და მჴევალნი ჰყუჩს და თანა შეეწეოდეს. ხოლო სამფსონ ნამტნავისაგან სიმდიდრისა ქუელის საქმესა იქმოდა და კჳალად. წმიდა ვავილა დიდისა მის ქალაქისა საყდრის მპყრობელი იყო, რომელთა არა არს საკჳრველ ესე-ოდენსა ფართოებასა შინა უხჳებით ქუელის მოქმედება.

ხოლო ამან ნეტარმან კაცმან საკჳრველმან კაცთა ბუნებისა უზეშთაესმან, შეუკადრებელთა შემკადრებელმან, რომელი იგი ყოვლითურთ მიემსგავსა ბუნებით სახიერსა მას და კაცთა მოყუარესა, რამეთუ კადნიერ არს ვიდრე აქამომდე სიტყუა ჩუენი, რამეთუ არათუ ათნი იტჳრთნა გინათუ ოცნი, ანუ თუ ორმოცნი სულნი რომელთაგანთა წუთ არცა მარჯუენე უწყოდეს და არცა მარცხენე. არამედ მოქენე იყვნეს სძესა დედისასა საზრდელად მათდა პირველსა მას ასაკსა ქცევასა შინა; ხოლო სხუანი მეორესა მას ასაკსა შინა შესრულნი, სიჩჩოებისაგან მცირედ ოდენ დაკლებულნი და ყრმად სახელდებულნი, კჳალად მწყობრნა მესამენი მესამისა მის ასაკსა შინა სიჭაბუკისათა მომლოდენი, ხოლო მეოთხენი განწყობილნი ხუცესთა, და მოხუცებულთა და ბერთანი, რომელნი იგი ნებითა თჳსითა დაემოწაფნეს, ხოლო სხუანი კჳალად შჳლთა თანა დაადგრეს ესე ყოველნი ერთი მწყობრად და ერთრიცხუად შემკობილნი და რმეა აოეულად აღრიცხულად აღრიცხულნი და ნავთსადგურსა წყალობისა მისისა შევედრებულნი, ვითარცა ცხოვარნი მწყემსისა კეთილისა, ეგრეთ შეუდგეს წმიდასა მას, ხოლო მიზეზი შეკრებისა მათისა ესე იყო:

რამეთუ ჟამსა მას ოდეს იგი უსჯულოებათა ჩუენთა სიმრავლემან წყალობა აურაცხელი და სახიერი ღმერთი უწყალოებად და რისხვად აღძრა და სალმობა იგი განსამრუდებელი სიმყრალისა ღირსად და სამართლად ყოველსა აღმოსავლეთსა ზედა მოიწია.

სიტყჳსაებრ წინასწარმეტყუელისა, მრავალ სახენი და უწესონი საქმენი კაცთა ბუნებასა ზედა გამოსრულნი იხილვებოდეს და არა წმიდანი საჭმელნი ქრისტეანეთათჳს საჭმლად დაყენებულნი ნიჭად დიდად შიმშილსა მეძლუნებოდეს და შჳლნი სასურველნი და საყუარელნი მშობელთანი ლოცჳთა მთხოველნი ღმრთისაგან, საწყლო და საძულველ მშობელთა იქმნებოდეს; ხოლო სხუათა მათთანა წარვხედით, რომელი არა ჯერ არს აღწერად. ხოლო ესე აღიწერა მოსახსენებელად კაცისა მის ღმრთისა, თუ ვითარსა ჟამსა ვითარ მიზეზ ღმრთისა წყალობისა ექმნა მრავალთა სულთა და მრჩობლთა მიერ საზრდელთა გამოზარდნა, ვითარცა პირველ იოსებ მეგჳპტესნი და ვითარცა

მისვე ზღვისაგან, სიყმილისა დანთქმულად მისგან შეერდრებულნი იგი სულნი მისგან განარინნა. აწ ნუ ვის უკჳრს ოდეს მოიწიოს ზეგარდამო რისხვა კაცთა ნათესავსა ზედა, არა ხოლო თუ გლახაკნი შეიწრდებიან, არამედ მდიდარნიცა ნაგლეულევან იქმნებიან, ვითარცა იტყჳს დავით, ვითარმედ ყოველთავე მოაქციეს ერთბამად უხმარ იქმნესო, ამისათჳსცა ყოველნივე იტანჯნეს.

ხოლო ვითარცა ზემოთ ვთქჳთ, რომელნი ამას საზარელსა ბოროტსამდე ექმნეს და კნინ ოდენ სიკუდილისა სიყმილსა დაუშთენ და ჟამსა მას განსაცდელისასა მცირედთასა წარხდეს, მას ოდენ ჟამსა მოვიწიენით ჩუენ აღმოსავლეთის, რამეთუ დაღაცათუ მცირედ უმოლხინეს ქმნულ იყო ჟამი გარნა თუ ნეშტი განსაცდელთა, იწროებისა სრულიად არა თანა წარსრულ იყო და თუმცა ვინ დაშთომილ იყო მრავლითა ჭირითა ცხოვნდებოდა და შორის სიკუდილისა და ცხოვრებისა მყოფი იყო და ესე ყოველი რა იხილა წმიდამან მამამან გიორგი სულთ ითქუნა მწუხარებით და ცრემლით იტყოდა. «ჵჲ! მე რასათჳსმე მოვიწიე ამას ქუეყანასა ხილვად ესე ვითართა ამათ ბოროტთა».

ხოლო პირველ ყოველთასა ვპოვენით ამის ნეტარისა თჳსნი მათ ქუეყანათა ფრიად დაღონებულნი, დისწულნი ორნი და შვილნი მათნი ყრმანი მცირენი, ესენი შეიწყნარნა წმიდამან მან სიტყჳსაებრ, ვითარმედ თჳსი ნათესავი არა უგულებელს ჰყო. ხოლო სხუანი სხუათა ადგილთა მათგან შეკრიბნა, რომელნიმე ქალაქთაგან, რომელნიმე დაბათაგან, სხუანი სრულიად უდაბნოთა ადგილთა ჰპოვნა. ხოლო სხუანი უმწარესისაგან ცხოვრებისაგან იხსნნა და ესრეთ ჟამსავე სიყრმისა და უმანკოებისასა, ვიდრე ცნობადმდე კეთილისა და ბოროტისა გამოიხსნნა ნეტარმან მან და ესე ვითართა შეურაცხთა საქმეთაგან, მღჳდლად უბიწოდ მხედ სარწმუნოდ ქრისტესა შეწირნა და ესე ნუ ვის უკჳრს, რამეთუ მამათმთავარიცა დიდი იოსებ მონა იყო და სიწმიდე მისი ყოველთა შორის იქების, რომელი იგი უკანასკნელ მეფე იქმნა ეგჳპტისა, ხოლო დავით და ამოს არა მწყემსნი იყჳნეს, რომელი იგი ერთი მეფე იქმნა, ხოლო მეორე წინასწარმეტყუელ და რათა არა თჳთოეულსა ვიტყოდი, ესრეთ რა ყოველსა აღმოსავლეთსა განეფინა საქმე ესე საკჳრველი.

იწყეს ყოვლით კერძო შემოკრებად, რომელნი მშობელთა თჳსთა მოიყვანიან და ევედრებოდინ შეწყნარებად და რომელთამე წინაშე (ბჭეთა) კართა დაუტევიან და ივლტოდიან, სხუანი კეთილად გონებითა მახჳლნი ძენი მშობელთა თჳსთაგან თჳთ ლტოლვილნი, წმიდისა ამის ნავთსაყუდელსა შემოევედრიან და ესრეთ ალორძნდა ღმრთივ კრებული, ვიდრელა ალჳდა ოთხმოც რიცხუად, ვითარცა პირველ ვთქუა.

აწ გულის ხმა ჰყავთ ჵოი! მორწმუნენო საქმე მაღალი და განსაკრთომელი, უწყი ვითარმედ არა უმეცარ ხართ შვილთა ზრდასა მოყუარენი სოფლისანი, რამეთუ უკეთუ ვის განუმრავლდენ შვილნი უფროს რიცხჳსა ვითარ არს შჳდისა გინა რვისა რა ზომ მდიდარი იყოს, დიდსა ჭირსა და ურვასა მთავარდების. ხოლო უკეთუ გლახაკი იყჳს ყოვლითურთ მწარე არს ცხოვრება მისი და ალსავსე ვაებითა. ხოლო ამან ნეტარმან ესოდენი სიმრავლე ობოლთა იტჳრთა, ვითარცა სხუამან ერთი გინა ორი და ესრეთ აღზარდნა ყოველნივე და ღმრთივ-სულიერითა სწავლითა სრულ ჰყუნა. ვითარცა სათნო უჩნდა ნებასა ღმრთისასა და აღორძინებასა თანა წერილისასა საღმრთოთა სიტკბოებასა, ვითარცა სძესა და თაფლსა ასუმევდა. ხოლო გჳამისა ორღანოთა მათ ასოთა განჭაბუკებასა და სიცნობელსა გარეშეთა განვრცელებასა თანა შინაგან გონებისა ორღანოთ განაფრთხობდა და განაჭაბუკებდა და ესრეთ მრჩობლ აღორძინებულთა დამბადებელსა ღმერთსა მათსა მიუძღუანებდა.

რამეთუ არა სხჳათა მოძღჳართა მიერ ასწავლიდა ესოდენსა მას სიმრავლესა ანუ თუ სხჳათა თანა შემწეთა იხუმევდა, რათამცა თჳთ მცირედ რამე განისუენა, არამედ ყოველითურთ თჳთ ასწავებნ და მოძღურინ, მწყობრთა და მწყობრთა ასაკეულთა; ხოლო წესსა და კანონსა ლოცვისა თჳსისასა არა დაატადებდა, არცა მარხვასა და მოღუაწებასა განისუენებდა, ვიდრემდის უპირატესთა მათ შემდგომნი შეასწორნა, ხოლო შესწორებულთა მათ შემდგომნი წარსწივნა და ესრეთ დაღაცა თუ ასაკითა ერთი მეორისა უმეტეს იხილვებოდა, ხოლო სწავლულებისა მიმართ ურთიერთარს მოასაკე იყვნეს.

ხოლო მნებავს სიტყუა შემსგავსებული ჟამსა და ადგილსა, რომლისა იქმნა არა უჯერო არს საბრალობელად მაბრალობელთა მათ უბრალოისათა, რომელთათჳს იგივე გონებნ, რომელ არცა თუ კეთილსა მას მოყუსვარსა ერიდნენ ბრალობად, რომელი იგი გამოვიდა თესვად თესლისა, ვითარცა სახარებასა წერილ არს, გინათუ მეათერთმეტისა მისთჳს მოწაფისა მოძღუარი იგი ბრალეულ ჰყონ და კუალად აღისე ერთისა გეზისათჳს, რომელსა იგი ხოლო მხოლო ჰქუა მოწაფეედ, რამეთუ ესე ვითარითა სავსე არიან წელნი, ხოლო ჩუენ მცირედთა მიერ სიტყუათა მიზეზი სიტყჳსა ჩუენისა საცნაურ ვყოთ და ნამეტნავსა თანა წარვხდეთ, რათა არა უნაყოფოებისათჳს რომელთამე ხეთასა მშუენიერსა მას სამოთხესა დამხმელსა აბრალებდესვინ, არცა ორნატთ მთესვარსა მას ხელოვანსა მცირისა ღუაწლისა განიკითხვისვინ, უკეთუ მცირედცა რაიმე იყოს ნაკლულევანება, ესოდენსა სიმრავლესა შინა.

რამეთუ იყო მრავალი მიზეზი შეკრებასა მას შინა ჯოი! წმიდათ: პირუელად ყოვლისა ღმრთისა მიმსგავსებული მოწყალეება, ვითარცა ზემო ვთქუთ ჟამისა მისთჳს განსაცდელისა, ხოლო მეორედ ვინადგან შრომა თავსიდვა და მრავალნი წიგნნი ეთარგმნეს და ენება რათამცა ნათესავმან ჩუენმან დაისწავა. ხოლო ვინადგან შეუძლებელ იყო ასაკითა სრულითა და განმწყსებელად სწავლა, ამისთჳსცა ბუნება იგი ლბილი და ჩჳლი, რომელი იგი ვითარცა ცჳლი საბეჭდავსა ეგრეთ მაილებს სწავლულებასა, ესე ვითარი კრებული ორღანოდ შემწყნარებელად სწავლათა თჳსთა მოიპოვა, რომლისაგან არა განსცრუვნა სასოება მისი; ხოლო კუალად მესამე მიზეზი ესე იყო რომელსაცა შინა იყო განგება ღმრთისა, რამეთუ იყო რა წმიდა ესე მთასა ამას წმიდასა, პირუელად დიაკონობასა შინა და მერმე წინამძღრობასა, ახსოვდა მრავალი ღუაწლი და შრომა, რომელი თავს ედვა ხუცესთა და მგალობელთა, რამეთუ ქუეყანა ჩუენი შორს იყო ამის ქუეყანისაგან და მცირედნი მოვიდიან სწავლულნი; ხოლო რომელნი იგი მოვიდიან შემდგომად მცირედისა კუალადცა წარვიდიან, დიდებული ესე ეკკლესიაცა ლავრა დაუტევიან. ენება ნეტარსა ამას რათა კრებული შჳლითა თჳსით, ვითარცა ცხოვარნი სიტყჳერნი წმიდასა მამასა ჩუენსა ევთიმის ძღუნად პატიოსნად მიგუარნეს, მგალობლად და მღუდლად, წმიდისა ამის ეკკლესიისა, რათა ღმრთშემოსილთა მათ სახსენებელი ბრწყინუალედ აღესრულებოდეს და ვითარცა პირუელ ვთქუ ესე სამი მიზეზი იყო მათისა შეკრებისა.

ხოლო ჩუენ პირუელისავე სიტყუასა მოვიდეთ, დავყავთ აღმოსავლეთს ხუთი წელი ესე ვითარითა ყოფითა, ვითარცა ზემო ვთქუთ, გარდაიწერნეს წიგნნი მისნი მრავალთა საეპისკოპოსოთა და მონასტერთა და მრავალნი საეკკლესიონი წესნი განმართნა, რომელი რა ნაკლულევანება ჰპოვა და ყოველთავე მეფეთა და მთავართა, მდიდართა და გლახაკთა, დიდთა და მცირეთა გზანი საუკუნესა ცხოვრებისანი ასწავნა, მცნებანი და წესნი დაუხსნა წერით და უწერილოდ და ესრეთ საღმრთო ბრძანება აღასრულა და მისდა ბრძანებული იგი ტალანტი ბევრ წილად აღაორძინა, რომელ არს

წიგნთა თარგმანებასა და სხუათა ტალანტი შესძინა ფრიად, უმაღლესი პირველისა, რომელ არს ესოდენისა სულისა განსწავლა და აღზრდა.

რამეთუ მე ჯერ! ნეტარო არა ესრეთ საკჳრველ მიჩნს დიდ წიგნთა თარგმნა, ვითარ ესოდენისა სულისა ღმრთის და შეწირვა. ხოლო საცნაურ არს ესე ვითარმედ ამათ ობოლთათჳს წარუძღუა ღმერთი აღმოსავლეთს და ესრეთ ყოველი აღმოსავლეთი განანათლა და ნაწილი იგი ანდრია მოციქულისა და სიმეონ კანანელისა კეთილად განამტკიცა, რამეთუ ანდრია მოციქულმან მოვლო ქუეყანა ჩუენი, ხოლო სიმეონ კანანელმან სრულიად დაამკჳდრა, რამეთუ ნიკოფსიას არს ნაწილნი მისნი წმიდანი.

ხოლო რაჟამს იგი სამხილებელად ცოდვათა ჩუენთათჳს ლომი იგი მძჳნვარე ბაბილოვნისა აღმოსრული სიმტკიცესა ზედა მკლავისა თჳსისასა მეორე ნაბუქოდონოსორ, უჴსჯული სულ-თანი[1]) გამოვიდა საზღვართაგან თჳსთა, მომსრველად ნათესავისა ქრისტეანეთასა, მას ჟამსა შინა ვიყვენით ჩუენ ახალქალაქს ჯავახეთისასა და მუნ ჰყვეს ყოველნივე ობოლნი თჳსნი და ვსხედით ყოველნივე წინაშე მისსა. მოადგეს ოდეს განკჳრვებაჲ დაეცა ჟამსა ოდენმე და მეყსეულად განკრთო მისა გუბრძანა ყოველთა, ვითარმედ: „რისხვაჲ ღმრთისა მოწევნად არს ამას ქალაქსა ზედა“; და ბრძანა აღკაზმა ყოველთა და იყო რა მწუხარი გამოვედით და კუალად სამისა დღისა მოიწია რისხვაჲ იგი უკრძალველად, რომელსა ყოველნი მეცნიერ ხართ, რამეთუ არათუ ახალქალაქისა მკჳდრნი მოისრნეს, არამედ დიდ დიდნი და წარჩინებულნი მთავარნი და ერისთავნი სამეფოსა ჩუენისანი, ძჳრძჳრად მოისრნეს და წარწყმდეს, რომლისა მიმართ ღმრთის მსახური მეფე ბაგრატ დიდსა მწუხარებასა შინა შთავარდა, ვიდრე არა მიიწივა კაცი ესე ღმრთისა და სიტყუათა მიერ ნუგეშინის ცემისათა და მრავალ სახეთა თხრობათა და უწყებათაგან აღმჳრი იგი მწუხარებისა განაქარვა, ვიდრელა თჳთ აღიძრებოდა. ვითარმედ უკეთუმცა არა მეახლა სიწმიდე შენი, გნინლა და მწუხარებისა მიერ მომკუდარ ვიყავ[2]).

ხოლო გულის ხმა ჰყო რა ზეკარდამოთა წოდებითა, ჟამი მიცვალებისა თჳსისა, ხორცთა-გან განსლვისა და ღმრთისა მიმართ მისლვისა, განგებულებამან საღმრთომან აღძრა სული მისი წარსლვად მთა წმიდად, რათა ვინა იგი აღმობრწყინდა ნათელი მეცნიერებისა წიგნთა ღმრთივსუ-ლიერთა, ვითარცა მრავალგზის გჳთქუამს, პირველად მამისა ჩუენისა ევთჳმის მიერ და მერმე ამის ნეტარისა გიორგისაგან, რათა მიერვე იქმნას აღვსება მისი და ზეცისა ნათელსა შემატება დაღაცა თუ ქალაქსა მას შინა სამეფოსა აღესრულა, ვითარცა წმიდა მამა ჩუენი ევთიმე, რათა ვითარცა მდინარე თუალისაგან წყაროსა გამოსრული, რომელმან მორწყის პირი ქუეყანისა, თავადვე თჳსად მიიქცეს და თჳსსავე გამოსავალსა შთაედინოს და რათა ვითარცა ვთქუათ, ესოდენი ესე სიმრავლე შჳლთა თჳსთა, ვითარცა ცხოვართა პირ მეტყუელთა წმიდასა მამასა ჩუენსა ევთიმის მიუძღუნნეს და შინაგან ბაგისა მისისა დაამკჳდრნეს, ამათ ესე ვითართა განგებულებათა თჳს გულსა მოუხდა წარსლვა მთა წმიდადვე.

და შემდგომად მრავალთა ლოცვათა და ღმრთისა მიმართ ვედრებათა გულსავსე ქმნილი წარ-ვიდა წინაშე ღმრთის მსახურისა მეფისა ბაგრატისა და ვითარცა შეუწყნოდა სიბრძნესა მისსა მრავალი სიტყუა მადლობისა და ღმრთისა მიმართ ლოცვისა წარმოთქუა მის წინაშე, სარწმუნოებისათჳს

---

1) არპასლან. [illegible]

2) [illegible] მეფე.

და სიყუარულისა მისისა და სწავლათა მისთა კეთილად შეწყალებისა და სიტყუანი ჯმნისანი შეაუღლნა სავსენი სიბრძნითა საღმრთოთა.

ვითარმედ ჵოი მეფეო! ვითარცა მორჩილ ვიქმენ ბრძანებისა შენისა და დაუტევე ქრისტიანა უცხოებისა და მწირებისა ჩემისა, სადაჲ იგი მრავალთა შფოთთაგან განვშესუენა, აწ შენ მორჩილ ექმენ სიგლახაკისა ჩემსა აწცა ვითარცა მრავალგზის განმიტევე ქრისტიანად მწირობისა ჩემისა, წარმგზავნე ლოცვითა და კურთხევითა; მიმაწყუე სამარხოსა მამათა ჩუენთა სულიერთასა, —ვითარცა მამათ მთავარი იაკობ ეგჳპტეს აღსრულებული და აღთქმულის ქრისტიანად წარუყანებული და სთვლა-კად აბრაამისა თანა და ისაკისა, ვითარცა ძენი იოსებისნი მიერვე განსხმულნი და მამათა თჳსთა თანა დასხმულნი, უკეთუ შეემატა რა ღმრთის მსახურებასა შენსა და წესიერებასა სამეფოსა შენი-სასა, ესე მადლი შენი არს, რამეთუ შენ მიწოდე და არა თჳთ მოვკედი, მიიღე აღწერილი შენი და იხილე; რომელსა შინა აღგჳაქუს უზრუნველი ყოფა ჩემი, მეფემან მაგან ქრისტიანისამან, ქრისტიანისავე მეფისა მიმგზავნე და ქალაქისა ყოველთა შემკრებელისა დამაშურალთა განმასუენებელისა ვინა იგი დიდ არს ღმერთი და ქებულ ქალაქსა ღმრთისა ძალთასა, ვითარცა დავით იტყჳს. სადა იგი ღმრთისა ძლიერნი ქრისტიანით ფრიად ამაღლდეს.—ბიბი.

ამათ სიტყუათა მიერ ლმობიერ ჰყო გული მეფისა, ვიდრელა მრავალი ცრემლი დასთხია, მთავართა თჳსთა თანა და ეპისკოპოსთა და მრავლითა ლოცვითა და ვედრებითა ვერ უძლო შეპყრობა შეუპყრობელისა მის და იძლია ძლევა უძლეველისაგან, მერმე სამეფოთა წიგნთა მიერ და მანდატურითა წინაშე ღმრთის მსახურისა კონსტანტინე დუკიწითსა წარგზავნა მრავლითა ნიჭითა და საფასითა თჳთ მეფემან და ყოველთა მთავართა თჳსთა და ეპისკოპოსთა და აღივსო ყოველი სამეფო მისი. მწუხარებითა და ურვითა, ვითარცა ერთი შვილი და კლებასა მამისა თჳსისასა, რამეთუ კნინღა და უმრავლესნი მოწაფენი იყვნეს მისნი, ვითარცა პირველ იგი გჳთქუამს.

ხოლო წარმოვემართენით მას ჟამსა (შინა) ოდეს მართა უფლის წული სძლად თჳსად კონსტანტინე დუკიწმან მოიყვანა და დედოფლად სამეფოთა მის ქალაქისა და, ვითარცა დაგჳწერია პირველადვე წინასწარ მეტყუელებისათჳს ბერისა, აწ რამეთუ წარმოვრა ჰყუანდა პირველ ჩუენსა ჰრქუა მარიამ ბაგრატის დედამან ბერსა, ვითარმედ აჰა მამაო, აღესრულა წინასწარ მეტყუელება შენი მართას ზედა და ესრეთ წარმოიყვანეს დიდითა დიდებითა სამეფოდ. ხოლო მეფისა მის წარმოვლინებულ იყო აარონი, ნეტარი ბერი პეტრე პატრიკ ფოფილი და იოანე ბედიელი მთავარ ეპისკოპოსი და სვინგიზი დიდებული მთავარი ქართველი და სხუანი ერნი ფრიად, რომელ იგი პირველ ჩუენსა მისრულ იყვნეს.

ხოლო წარვემართენით ნავით, მრავალნი ღელვანი და აღძრანი ზღჳსანი გჳრჯჳოდნეს მრა-ვალ დღე, ვიდრე არა სასოება ცხოვრებისა წარვიწირეთ, რომლისა აღწერა სიტყჳსა ნამეტნავი არს, ხოლო ლოცუამან ამის წმიდისამან მშჳდობით განგუარინა და ესრეთ უვნებელად სამეუფოდ ქალაქად მივიწიენით, მაშინ პეტრე ყოველი საქმე ჩუენი მეფესა მიუთხრა, ხოლო ხუალისაგან ბრძანა მეფე-მან აღწოდება მისი პალატად.

და დღესა აღიყვანეს პალატად და ვითარცა შევიდა მეფისასა, წესისაებრ სამეფოსა თაყუა-ნისცა და ქება შეასხა და ლოცუა და კურთხევა მჴლოთურთ მიუძღუნა, ხოლო განაცადა რა მეფე-მან სახე მისი ღმრთივ სულიერი, ხოლო სიტყუა პირისა მისისა მდაბალი და შეუსვრელი და მას-მენელთა სასმენელსა მკჳრცხლედ შემავალი, რამეთუ საცნობელთა მისთა დაწყნარება შინაგანითა სულისა ძალთა აღუძრველობასა წარმოაჩენს. ხოლო სიტყუათა მდაბალთა მიერ და მახჳლთა განიე-

რებისა სწამებს, რომლისათჳსცა ჰრქუა მეფემან პატრიკსა, ვითარმცა მადლიელ ვარ ღუთისა, პაგრატ სევასტოსის, რომელ ესე ვითარი კაცი მიმსგავსებული ანგელოზთა, წინაშე მეფისა ჩუენისა წარმოავლინა, რამეთუ დაღაცა იგი ნათესავით ქართველი არს, ხოლო ყოვლითურთ წესი ჩუენი მოსავს. მაშინ წარიკითხნა წიგნნი სევასტოსისნი, რომელთა შინა წერილ იყო ვითარმედ: აგიხაროდენ ჯოგი ღუთის მოყუარეო მეფეო! წარმოგივლენიებიეს წინაშე მეფობისა შენისა კაცი, მიმსგავსებული უსხეულოთა და მოძღუარი ჩუენ ყოველთა, ეგრეთ შეიწყნარე, ვითარცა შუენის მეფობასა შენსა, რომლისა ლოცვით დაამყარენ ღმერთმან ყოველისა სოფლისა მპყრობელი წმიდა მეფობა შენი.

მაშინ უმეტეს გულის ხმა ჰყო ღირსება მისი და დიდითა პატივითა მოიკითხა და ჰრქუა, ვითარმედ რაჲცა გნებავს ყოველსავე აღგისრულებს მეფობა ჩემი, ხოლო ვითარცა ესრეთ ჰსთნდა ღირსება მისი, იწყო უბნობად და სიტყუად ბერის სიტყუათა, სულიერთა წესთა ჰსჯულისათა.

ხოლო იყუნეს მას ჟამსა წინაშე მეფისა კაცნი ვინმე დიდებულნი და წარჩინებულნი, რომნი და სომეხნი, რომელთაგანი იყო გაგიკ მეფე სომეხთა და სხუანი თავადნი სამეფოსნი, რამეთუ ჟამიცა მარჯუჱ იყო და დაწყნარებული და ვითარცა ვთქუ ზემო იწყო მეფემან სიტყუად, ჰსჯულისათჳს მართლმადიდებლისა, ანუ თუ არს რა განყოფილება სარწმუნოებასა თქუენის, სრულსა მას და უცდომელსა სარწმუნოებასა ბერძენთასა თანა. ხოლო ნეტარმან მან ესრეთ მაღლა და ღუთივ ბრწყინვალედ წარმოთქუა სარწმუნოება მართალი. «ჩუენ ქართველთა ნათესავისა», რომელ განაგვრენა მეფე და ყოველნი მთავარნი მისნი და ჰრქუა მეფესა, «ესე არს სარწმუნოება მართალი ნათესავისა ჩუენისა და რაჟამს ერთ გზის გჳცნობიეს არღარა მიდრეკილვართ, მარცხულ გინა მარჯულ და არცა მივდრკებით თუ ღმერთსა უნდეს».

ხოლო განკჳრდა ესმა რა ესე, «არღარა მიდრეკილვართო»; და ჰრქუა ბერსა, მადლი ღუთისა ვითარ მრავალი უწყებსი გიხილავ თქუენ შორის, გარნა პატიოსანო მამაო, მე კაცი ვარ სამხედროთა საქმეთა შინა აღზრდილი და ვერ წულილად მეცნიერ ვარ ყოველსა, ხოლო ვინაჲდგან ეჳტრიბი მეფობისა მე მიპყრიეს, მნებავს რათა ყოველსა მეცნიერ ვიყო, ბერძენთა და რომთასა, რამეთუ პირველ ყოვლისა მართლმადიდებლობა აიძულების მეფეთაგან და მაუწყე ვითარ არს ესე, რომელ ჩუენ და თქუენ მყუდროთა ვწირავთ და ზედაშეს და წყალს ვურევთ. ხოლო რომნი ხმელითა და უწულთა წირვენ. ფრიად უცხო მიჩნს საქმე ესე და ურთიერთ არს წინა აღმდგომ, ანუ რა არს ძალი პურის ცომისა და მარილისა, ანუ წყალი, რომელ ურთავთ ზედაშესა. განგვმარტე და გულის ხმა გვყავ წმიდაო მამაო.

ხოლო ნეტარმან მიუგო ვითარმედ ჯოგი მეფეო! ვინაჲთგან ბერძენთა შორის მრავალი წვალება შემოვიდა პირველ და მრავალგზის მიდრკეს, ამის თჳსცა მსგავსად თქუენსა ღუთის მსახურთა მეფეთა წმიდანი კრებანი შეკრიბნეს და წულილად გამოიძიეს განგებულებისათჳს ქრისტეს ღუთისა ჩუენისა და ხორციელად გამოჩინებისათჳს მისისა და საუფლოთა მათთჳს ხორცთა გამოძიება იქმნა და დააწესეს, რათა მივიღებდეთ ცომსა სახედ ხორცთა ქრისტესთა, ხოლო პურის ცომსა სახედ სულისა გონიერისა წინა აღმდგომ წვალებისა ესჯულისა აპოლინარისისა, რომელი იგი ხორცთა მათ ქრისტესთა საუფლოთა უსულოდ და უგონებად იტყოდა უგუნური იგი და უსულო. ხოლო ღჳნოსა თანა წყალსა ვურევთ, სახედ სისხლისა და წყლისა, რომელი გარდამოხდა გუერდსა მხსნელისასა, ვითარცა იტყჳს იოანე ოქროპირი, ესე არს განმარტება და მიზეზი ამათ საქმეთა. ხოლო რომთა ვინაჲდგან ერთგზის იცნეს ღმერთი არა ოდეს მიდრეკილ არიან და არცა ოდეს წუ-

ღება შემოსრულ არს მათგან და ვითარცა იგი მაშინ თავმან მოციქულმან პეტრე შესწირა უსისხლო იგი მსხუერპლი და უმეტეს, ვითარცა თჳთ თავადმან უფალმან მისცა მოწაფეთა, ღამესა მას სერობისასა. ეგრეთ აღასრულებენ იგინი და არა რა არს მას შინა განყოფილება; ოდენ სარწმუნოება მრავალი იყო.» ხოლო მთავართა მათ რომთა დიდად განიხარეს, რამეთუ კეთილადცა ყოფილ იყო ამის პირისათჳს ძიება მათ შორის და უსწავლელობითა ვერა სიტყუა ეგო მეფისადა და ეტყოდეს წმიდასა, წარგიყუანოთ წინაშე წმიდისა პაპისა.

მერმე კუალად ჰკითხა მეფემან სომეხთა თჳს, თუ აქუსთ რაჲმე ნაწილი ქრისტეანეთა თანა, ხოლო მიუგო წმიდამან მოკლედ. «ვითარმედ ბოროტსა სარწმუნოებასა სახელცა ნუ უდებნ.» ხოლო მათ ყოველთა წინაშე სირცხჳლითა აღავსნა სომეხნი იგი მეფამან.

მაშინ მეფე აღივსო სიხარულითა და მადლი შესწირა ღმერთსა და ამის ნეტარისათჳს მრავალი ქება წარმოსთქუა წინაშე მთავართა და წარჩინებულთა თჳსთა; თუ ვითარ მაღალნი და ძნიად გულის ხმის საყოფელნი იგი სიტყუანი, ესრეთ ადგილად და სულ მცირედ განმარტნა და ფრიად აღშენებულ იქმნა ხილვითა და უბნობითა მისითა და უბრძანა ბერსა ვითარმედ, რაჲცა საურავი და საქმე შენი არს ყოველსავე აღგისრულებს მეფობა ჩუენი. ესრეთ გამოვედით მეფისაგან და წარვედით სავანედ ჩუენდა და განვისუენეთ, ხოლო მამასახლისი[1]) მთა წმიდისა, მას ჟამსა შინა მუნ იყო, იგი სამეფოსა მას ქალაქსა, კაცი სახიერი და წრფელი იხილა რა ბერი მოსრულ და გულის ხმა ჰყო ძალი მოსულისა ჩუენისა, განიხარა ფრიად და ჰრქუა ბერსა, კურთხეულ არს ღმერთი, აჰა ესერა მონასტერი შენი წინაშე არს შენსა.

ხვალისა დღე აღგჳწოდეს პალატსა და აღვედით ჩუენცა და მამასახლისი მთა წმიდისა და შევედით წინაშე მეფისა, ხოლო მეფემან კუალადცა სიხარულით მოიკითხა ბერი და ჰრქუა, ვითარმედ წარვედ კეთილო ბერო მონასტრადვე შენდა, ვინა იგი ყოფილ ხარ პირუელ და შენნი ეგე ობოლნი მუნ აღზარდენ, რამეთუ ეგრეთ მოუწერია ჩუენდა ძმასა ჩუენსა ბაგრატ სევასტოსსა. ხოლო პირუელი ეგე წინამძღუარი კეთილად გევედრა, ესრეთ მოგილოცა მონასტერი და ჰრქუა ბერსა, ვითარმედ ობოლნი იგი შენნი უჩუენნენ მეფობასა ჩუენსა, რათა წყალობით მიხედნეს და სრულ ყოველი თხოვა შენი აღგისრულოს და წარვედ მშჳდობით და რაცა გაკლდეს გუაცნობებდი და გიურვებეთ და ესრეთ კუალად გამოვედით და წარვედით სავანედ თჳსად.

ხოლო ხვალისა დღე მოიწია იოანეს შობისა, ივნისის კდ. წარვედით ასტოდას[2]) და შევემთხვიენით თავსა წმიდისა იოანე წინამორბედისასა და ვითარცა ვეზიარენით ცხოველსმყოფელთა საიდუმლოთა და მიერ წარვედით მეტოქადვე ჩუენდა ქსერლოფად[3]).

აქამომდე არს სიტყუა ჩუენი ჵოი ნეტარო! ვინაჲდგან შავით მთით წარმოვედით და ვიდრე აქამომდე მოკლედ და მარტივად მოგითხარით.

ხოლო მიერიდგან სასურველი იგი თქუენი და საძიებელი თხრობა მიცვალებისა მისისა თუ როგორ იქმნა, ანუ ვითარი სნეულება იყო, გინა რაოდენ დღე სნეულებდა და კუალად თუ ვითარნი იყვნეს კურთხევისა და წარგზავნის სიტყუანი და თუ ვინ იყვნეს უგანსასრულესა მას ჟამსა მიცვალებისა მისისასა თანამოღუაწენი და მსახურნი გარნა შეძრწუნებულვარ და შეშინებულ. რამეთუ აქა-

1) გიორგი ოლთისელი.
2) სტუდიის მონასტერსა შინა.
3) ქსეალონ.

მომდე გზა სიტყჳსა ჩუენისა წრფელ იყო და ადვილ სავალად, ხოლო აწ იწრო და საჭირო და ულონო ჩუენგან სვლისა, რამეთუ ნავთ სადგურსა დუმილისასა მეგულვების შესჳლა, რამეთუ სული ჩემი ძრწის და სული შეიწრდების. ხოლო გონება განცჳფრდების, რაჟამს გულის ხმა ვყო ჟამი სიობლისა ჩემისა, გარნა შიშითა ურჩებისათა, მორჩილებად ბრძანებისა თქუენისა მოსრულმან, კუალად აღძრა უძლური ენა ჩემი და სარბიელსა სიტყჳსა ჩემისასა კუალად ვიწყო სჳლად.

ესე წმიდა მამა ჩუენი ნეტარსა მას დაძინებასა არა უმეცარ იყო, არამედ მეტადცა მეცნიერ, რამეთუ ვითარცა იგი ვთქუ ზემო შობასა წმიდისა იოანე ნათლის მცემელისასა მოვედით სტუ-დიას, ვემთხჳეთ რა თავსა წინამორბედისსა, ეზიარა წმიდათა ქრისტეს საიდუმლოთა და მადლი შესწირა ღმრთისა, წარვედით მეტოქად ჩუენდა, მცირედ ოდენ მხურვალება შეემთხჳა, თჳნიერ სიტყჳსა სნეულებისა, ხოლო ჩუენ ვგონებდით თუ გზისგან არს, რამეთუ ქუეითი მომაშურალი იყო, რამეთუ ესე იყო ჩუეულება მისი, ქუეითი წმიდათა წინაშე ლოცვად და ესრეთ დავყავით სამი დღე შინა.

ხოლო ხუალისაგან წინა დღით, დღე სასწაულთა წმიდათა მოციქულთასა გჳბრძანა, ვითარმედ «შეეკაზმენით და ობოლნი ეგე აღიყუანენით, რათა წინაშე მეფისა წარვიდეთო». რამეთუ ბრძანება გამოსრულ იყო, რათა გარე ფილოპატრსა გჳხილნეს. ხოლო ჩუენ დავაყენებდით ვითარმედ, დღეს იყოს და ხვალე თაყუანისვცეთ მეფესა. ხოლო მან განცხადებულად სასმენელად ყოველთა ბრძანა, ვითარმედ. «უკეთუ დღეს არა ვიხილოთ მეფე, ხვალე ხელთა არა გუაქუს». ხოლო ჩუენ ვერ გულის ხმა ვყავთ ძალი სიტყჳსა მისისა, რომელი იგი შემთხუევად იყო. წარვემართენით და იგი თავად აღხდა სახედარსა თჳნიერ სხჳსა მიახლებისა, გინა ტჳრთჳსა და ესრეთ მივიწიენით ველსა მას ფილო-პატრონსა და გარდახდა სახედარსა, რათა მოველოდენით მეფესა, ვიდრე შემოქცევადმდე და მოვიდა პეტრეცა კაცი იგი კეთილად მოხსენებული და დაწერეს პიტაკი, წინაშე მეფისა.

და ესრეთ მოიქცა ღუთის მსახური მეფე და მოვიდა შჳლითურთ, სადა განწყობილ ვიყუენით წესისაებრ. ხოლო ვითარცა მოგუეახლა დავვარდით და თაყუანის ვეცით და ენითა ჩუენითა ქება შევასხით. ხოლო მან, კურთხეულმან მეფეთა შორის გჳხილნა რა მახლობლად ჩუენდა მოვიდა და დაჰკრძალა სიმრავლე იგი ობოლთა მათ და უსასკოება, რამეთუ რომელნიმე წუთ შჳდისა წლისანი იყუნეს და ყოველნივე საბეჭურითა და წესითა მონაზონთა. დიდი მადლი გარდიხადა ბერისა თანა და ჰრქუა მას ვითარმედ, დიდი და მაღალი საქმე გიქმნიეს ჯოი. ნეტარო! რომელ ამას ჟამსა სხუა ვერვინ შემძლებელ არს.

ხოლო ბერმან მისცა პიტაკი თჳსითა ხელითა და ჰრქუა. «წმიდაო მეფეო! ესე ობოლნი აღმოსავლეთს შემიკრებიან, სახელი ღმრთისა მისწავებიან და წინაშე მეფობასა თქუენისა მომიყუანებიან, ვითარცა ჯერ გიჩნდეს აღზარდენ და შეაწყალენ მლოცველად სულისა თქუენისა და შჳლთა შენთა დღეგრძელობისათჳს». რამეთუ თანა უდგეს სამნივე იგი შჳლნი მისნი და ზემო ხსენებულნი იგი მთავარნი რომაელნი და მეფე სომხისა გაგიკი და უკჳრდა ყოველთა და ნატრიდეს ბერსა მას წმიდასა.

ხოლო ვითარცა ვთქუი პიტაკი მისცა მეფესა და ჰრქუა ვითარმედ, «შემდგომად ღმრთისა ხელთა შენთა შევვედრებ ობოლთა ამათ»; მაშინ უბრძანა მეფემან, რათა ჟამნობა ათქმიოს ობოლთა მათ თჳსთა, ხოლო მან განცხადებულად ჟამნისა იგი და განტევებისა წმიდისა სიმეონ მოხუცე-

1) პიტაკი: არზა, თხოვნა.

ბულისა გალობა გჳბრძანა გალობად, რომელ არს ესე: მჴდომარე ეტლთა ქერაბიმთა მეუფე და აწ განმიტევე.

ესრედ გალობისა მიერ განაცხადა ამიერ განსვლა თჳსი და დაღაცათუ მაშინ ვერ გულის ხმა ჰყუჱს, ვერცა მეფემან და ვერცა სხუამან ვინ, გარნა მეორესა დღესა მისა იცნეს, ყოველთავე ვითარცა მძინარეთა განეღჳძა და მ.ადლობდეს ღმერთსა, რამეთუ არა დაუფარა წმიდასა მას მიცვალება თჳსი, ხოლო ვითარცა ვთქუთ გალობა იგი, დიდი მადლი უბრძანა მეფემან ღმრთისა მსახურმან ბერსა, ვითარმედ განგისწავლიან ბერძნულთა გჳარსა ზედა კეთილო ბერო შენნი ობოლნი და ბრძანა ათასი აჟჳრა¹) მიცემად მათდა ფასუნად და ბრძანა, ვითარმედ დიდად სწავლობს მეფობა ჩემი პიტაკსა ამას შინა სწერია ყოვლადვე აღგისრულებს წადიერად; ხოლო ჩუენ თაყუანის ვეცით. და ესრეთ წარემართა მეფე, ხოლო ჩუენ წარვედით შინა და ბერი ალხდა სახედარსა ზედა, ვითარცა ყოვლად უძლებელი და მოვედით სავანედ ჩუენდა და შემწუხრდა დღე იგი, რომელი განთენდებოდა ოთხშაბათად, დღესასწაულსა წმიდათა თავთა მოციქულთა პეტრესი და პავლესი.

ხოლო მწუხრისა ვილოცეთ მათ წინაშე და ჩუენ ყოველნი გჳაკურთხნა ჩუენულებისაებრ და თჳთ მიწჳა ცხედარსა ზედა და მიიღო მცირედ რაჲმე სასუმელი, უძლურებისათჳს და სიმხურვალისა და ჩუენ გჳბრძანა ყოველთა განსუენება. ხოლო ჩუენ გუნდა რათა მათ წინაშე ვიყუნეთ, არამედ მას მსახურება ჩუენი არა ეხმარებოდა და ბრძანა ვითარმედ ერთი კმა არს და სხუანი განისუენეთო.

ხოლო განთენდებოდა დღესასწაული წმიდათა მოციქულთა, ვილოცეთ ცისკრისა კეთილად და განაგებდა წესსა ყოველსა და ვითარცა განთენდა სრულიად, მოუწოდა ძმათა, რომელთა მსახურება აქუნდა და ჰრქუა, ვითარმედ ნუგეშინისცემ ძმათა, რამეთუ დღესა აღსრულება არს და ესრეთ ყოველთავე მის დღისა განსასუენებელი თჳთ განაწესა. ხოლო ძმანი, რომელნი წარვიდეს ტაძარსა წმიდათა მოციქულთასა ლოცვად და რომელნიმე შინა დავშთით და იყჳნეს ნეტარისა თანა კაცნი პოხუ-ცებულნი და აზნაურნი, პალატისნი სტეფანე და სიმეონ.

ხოლო ვითარცა დღე წარმოიჩინა და სამჟამისა ჟამი მოახლებულ იყო გჳბრძანნა რათა სანთელნი აღჳანთნეთ და საკმელი აკუმიოთ და სახარება ვიწყოთ კითხვად, რამეთუ ესრეთ იყო ჩუეულება მისი. განაწესნის ოთხნი მკითხველნი ოთხთავე სწორად ვიწყეთ თჳთო თავსა და სწორად დავასრულით და ვიწყეთ რა კითხვა სახარებისა, იგი ნეტარი ზე ჯდა და ისმენდა კეთილად და ვითარცა დავასრულეთ ოთხი თავი ერთობით სახარება ჯუარი დაგუწერა და თქუა. «დიდება შენდა ღმერთო» და ქუჱ მიწჳა და გურქუა «იგი სახმარი ესე რა არს», რამეთუ იყო ჭურჭელი, რომელსა შინა იდო დრაჰკანი სახმარად ძმათათჳს, რამეთუ არა თუ თჳთ ეპყრის, არამედ სხჳსსა ძმასა აქუნ, ხოლო ძმა იგი წარსრულ იყო ლოცვად და იგი მუნ დაედვა და ჩუენ არა უწყოდით და ესე იყო ანდერძი მისი.

რამეთუ სხუა ყოვლადვე განწესებული წიგნი მისნი და ძმანი მოაწმიდას და ამას პირისათჳს არა ახსენნა, რამეთუ ყოველთა უწყოდეთ და ვითარცა ცხოვრებასა მისსა უფროჲს მეუდრობა ეგრეთვე ჟამსა ნეტარისა მის მიცვალებისასა იყო, რამეთუ უკეთუმცა გუეცნა ყრიადიმცა ამბოხი ქმნილ იყო და შფოთი და თუმცა შესაძლებელ იყო კნინღა და შემცა გჳვედრა სული იგი უმასკო ამის ნეტარისა. ამის მიზეზისათჳს მშჳდმან ამან და მეუდრომან, ჟამსაცა მიცვალებისასა

1) ოქრო.

მყუდროება იხილა, რამეთუ ვითარცა ხელოვანსა მენავეთ მოძღუარსა, რომელსა მრავალნი ყოვლისკრულნი განვლნიან და მრავალთა ღელვათა ბრძოლა ეცის და ნავი საყუდელისა მიმართ მხიარული შეუვლად განამზადის, გინა ვითარცა მხედარი ძლევით შემოსილი, რომელსა იგი ურიცხუნი სარკინოზნი მოუწყუდიან (დაუხოცნის) და მრავალნი ბრძოლანი და ძლევანი ექმნიან და ყოველსავე შინა განმარჯუებულნი მივლენ მეფისა თჳსისა, ანუ თუ ვაჭარსა, რომელსა მცირითა რამე სავაჭროთა ურიცხჳ სიმდიდრე შეეკრიბის და საუნჯესა მიმართ თჳსისა მხიარული მიიწრაფინ, გინათუ მუშაკი ორნატ სავსე ნაყოფთა ზედა თჳსთა მხიარულ არნ, ეგრეთვე წმიდა ესე ჟამსა მიცვალებისა თჳსისასა, ამათ ყოველთავე ზემო წერილთა მიემსგავსა, რამეთუ დაღაცათუ იყო რა ხორცთა შინა, ხორცთაგან მიცვალებულ იყო ბუნებითა. ხოლო აწ ესრეთ იყო სულიერი განსრულა მისი ხორცთაგან, რამეთუ განირთხნა წმიდანი ფერხნი მისნი წესიერად, რომელთა ღმრთის მსახურებისათჳს მრავალი შრომა თავს ედვის და ხელნი სანატრელნი მწყრალნი საღმრთოთა მოძღურებათანი უმანკოებისა და უბიწოებისა გულსა ზედა თჳსსა დააჯუარედნა და მცირედ თუალნი გარდაეცნეს, რომელი იგი ღმრთის მსახურებისათჳს მრავალგზის დასთხია, ესრეთ ჯუარი პირსა დაიბეჭდა[1]) რომელი იგი მარადის სასოდ და ზღუდედ აქუნდა და ჯუართად დადვა თჳსივე იგი მარჯუენე თჳსსა ადგილსა და სთქუა სიტყუა დასასრულისა, რომელი იგი ვითარცა შარავანდედი მზისა წარმოძღუანა უფლისა მიმართ, ვითარმედ: ხელთა შენთა შევჰვედრებ უფალო სულსა ჩემსა. და ესრეთ დიდად რადმე აღმოიფშჳნა ერთგზის ხოლო და მისცა სული თჳსი წმიდა ანგელოზთა წმიდათა.[2]).

ხოლო მოსწავებულნი იგი ზემო ხსენებულნი პატრიოსანნი, ერთსა ვისმე მღდელთაგან თავით კერძო სეტარის მის მდგომარესა ეტყოდეს, რათა დაასხნეს ხელნი თუალთა მისთა წმიდათა განმანათლებელთა ჩუენთა, ხოლო იგი განცვიფრებული და ვითარცა გონება მიღებული, აქა და იქა იხედებოდა და მკჳრვარედ ეტყოდა ბერთა მათ, ვითარმედ სძინავს მამასა ჩუენსა; ხოლო მას არავისი მსახურება ეხმარებოდა.

გარნა ამიერითგან ვითარმედ გამოხრა თუ რაბამი ამბოხი და შფოთი იქმნება და ტყება და ყოველი უწესო. ენა ჩუენი ვერ შემძლებელ არს მითხრობად, რაჟამს იგი მოეცუა გუამი მის ნეტარისა, მის მიერ ცხოვნებულთა მათ, მღდელთა და დიაკონთა და ობოლთა მათ ჩჩვილთა, რომელნი იგი წუთ ხელითა წყლილითა და ენითა მბრგუნვალითა იტყოდეს და მამით და მოძღურით ხადოდეს, ვითარმედ: ვაჲ ჩუენდა, ვაჲ ჩუენდა, შენ მიერ ჴოი მამაო! რა ესე შემამთხვია ჩუენ ვითარმედ სადა შემკრებენ და აღმზარდენ (ჩუენ), ანუ აწ სადა დავგტევენ და დაგუფანტენ.

მღდელნი და დიაკონნი ხელთა მათ მისთა წმიდათა ამბორს უყოფდეს და თუალთა მათთა ზედა დაისხმიდეს და რომელნიმე ცრემლთა წილ სისხლსა დასთხევდეს გუამსა მისსა ზედა წმიდასა და ეტყოდეს: ვაჲ ჩუენდა, ვაჲ ჩუენდა ჴოი წმიდაო მამაო! რამეთუ ვიდრე შენ ჩუენთანა იყავ, ღამენიცა დღენი იყუნეს, ხოლო აწ რა განგუეშორე დღენიცა ღამენი არიან. ამას და ამის უმრავლესთა ხმითა საწყალობელითა იტყოდეს და ანაზდათსა მას დაქცევასა და უკანასკნელსა ობლობასა იტყოდეს და ვითარმცა არა იგლოვდეს, რამეთუ ოთხმეოცსა სულსა ერთი წინამძღუარი ჰყუანდა სულისა და ხორცთა, ვითარცა ზემო ვთქუთ, რომელთა მარჯუენე და მარცხენე არს უწოდეს და წინამძღუარი ესე ვითარი თჳთ იყო და ესრეთ მეუსა შინა უწინამძღურო იქმნეს და ესე.

---

1) გადიწერა.
2) 1066 წელს ორმოცი თორმეტის ოდენ წლისა.

სადა ფოლორცთა შინა სამეფოთა, დალაცა თუ თქუის ვის აქუნდა გული და ანდამატისა მოყუარე სული, გარეგან საზღვართა ბუნებისათა განსრული ვინმცა არა იხილა, ვითარცა ყოვლითურთ დაწყლული მოულოდებელისა ამის სმენისაგან, აღძრული ბუნებითისა ტკივილისაგან სიღრმედ მწუხარებათა შთასრული.

არამედ ესე უბადრუკება ჩემი ვითარისაღა ჟამისათჳს დავიმარხე ყოვლად საწყალობელი და ვითარიღა წინა ედვა ჭირვეულსა ცხოვრებასა ჩემსა, სიკუდილისა მითხრობად, რომელი იგი არა თავისა თჳსისათჳს ცხოველ იყო არამედ ღჳთისა.

ჰე ჭეშმარიტად (და) იძინა ზეარმან ანგელოზთამან მამამან, რომელსა იგი ერიად უჳარდით ჩუენ და გჳწყალობდა, ვითარცა შჳლთა ჭეშმარიტთა, ვითარცა მოქმედთა ქრისტეს ვენახისათა, ვითარცა ძეთა მორჩილებისათა, შეისუჳენა ზეგარდმან მოძღუარმან ჩუენმან, ქუეყანისა ანგელოზ-მან და ზეცისა კაცმან, ტაძარმან ქალწულებისამან უბიწომან, მრავალ ფერმან მან და მრავალ სახე-მან სიბრძნემან სულისამან ხელოვანმან გულის ხმის მყოფელმან და ერთ გულმან ქრისტეს მსა-ხურმან, ბრწყინვალმან მან თუალმან ქრისტეს გუამისამან, მოთმინებისა მოღუაწემან წყალობისა წყარომან, თუალმან ქრისტეს გუამისამან, მოთმინებისა მოღუაწემან წყალობისა წყარომან და განკრძალულმან ღჳთის ჰსჯულის მმარხუელმან და ფასის საცავმან მან სათნოებისამან, რომელი იგი სიტყჳთ ტკბილ იყო და ზრახჳთ საწადელ და ვინ შემძლებელ არს სიტყჳთ აღრაცხვად, რაოდენნი და რაბამნი სახელნი მიანიჭა მას საღმრთომან მადლმან; ყოველთა მათ საქმით აღსრუ-ლებულთა და ყოველთა მოციქულებრ შეუდარებითა, ეჰა! ეჰა! მარადის სასურველო რა არს ჩუენი ესე გლახაკთა ამათ საიდუმლო? რა არს სიბრძნე ესე ღჳთივ გამოუთქმელი!

აწ მინდეს ცრემლნი იერემიას გოდებისანი და უკეთუ სხუამანცა ვინმე სანატრელთა მათ კაც-თაგან მან სიდიდე განსაცდელისა სადამე იგულვა, აწ მოვედ ჩემდა ჵოი! რაქაელ დედაო ბენიამე-ნისო, სტიროდე შჳლთა შენთა და ნუგეშინის ცემასა ნუ მიიღებ, ნუ ვითარცა ბეთლემის ყრმა-თათჳს, რამეთუ იგინი ღმერთსა შეეწირნეს, არამედ ყრმათათჳს რომელნი ორსავე სიკუდილსა თუალით ხედვენ სულისა და ხორცთასა და არა აქუს ნუგეშინის მცემელი, რამეთუ ერთი აქუნდა და იგიცა მიეფარა, ამის თჳს ტიროდე ჵოი რაქაელ! ვითარმცა არა არნ, ხოლო მე ესრეთ ვიტყოდე: ძმათა მიმართ ჩემთა და ყრმათა მოძღურისა ჩემისათა.

ვაჲ! ვაჲმე ძმანო ჩემნო პატიოსანნო! აწ დაეხშა პირი იგი, რომელი გჳწურთიდა დღე და ღამე ჰსჯულსა უფლისასა, წარვიდა გონებისა განზრახვა ჭეშმარიტად ღჳთისა მიერ აღძრული, დაწყნდა თუალნი იგი მართლიად მხედუელნი და განმრჩეველი კეთილისა ბოროტისაგან და უმჯობესსა უდარესთაგან და დადუმნეს ბაგენი იგი მცუელისა ჰსჯულსა უფლისა, შეიკრა ესა იგი ოქრო-სიტყუა და საღმრთოთა ბრძანებათა ხმა მაღლად მღაღადებელი და ბრწყინვალედ მთარგმნელი ღჳ-თივ სულიერთა წიგნთა, დაუყუდნა ხელი იგი მშუენიერად მწერალი, რომლითა განანათლნა ეკლე-სიანი ჩუენნი და დგეს ფერხნიცა იგი მშუენიერნი, განკაფულნი ღამის თევათა შინა ზე დგომითა, დაუძლნა გონება იგი მახჳლი და სიღრმეთა სულისათა გამომძიებელი, დაიფარა მიწასა შინა გუამი წმიდა მოღუაწეებისა, შრომითა განლეული.

ხედავთ თუ ვითარ არნ საქმესი ჩუენნი, მენება უკეთუმცა შესაძლებელ იყო განძლიერებად უძლურება ჩემი და ამაღლებად სიმაღლესა მას თანა განსაცდელთასა და აღტევებად ხმისა რასამე ვნებისა ამის შემსგავსებულისა, ვითარცა ჰყუჱს ობოლთა მათ და ხმითა მაღლითა განსაცდელსა მოძღურისასა იგლოვდეს, არამედ რა ვჰყო! გინა ვითარმე აიძულო ენასა მსახურებად სიტყჳსა,

რა იგი განსაცდელისა ამის მიერ ვითარცა მძიმითა რამე საკრველითა რკინისათა შეკრულ არს, ანუ ვითარ აღჴალი პირი უტყუთა შეპყრობილი, ვითარ აღუტეო ჴმა ენებათა და გონებითა ძალისა თჳსისაგან დახსნილი, ვითარ აღჳხილნე თუალნი სულისანი, განსაცდელისა ამის აღმურითა დაბნელებულნი, ვინმცა განმიბნია უკუნი ესე და წუხლადი მწუხარებისა ბნელი და მიჩუენამცა სიწმიდესა შინა ბრწყინვალე იგი ნათელი მშჳდობისა! ანუ ვინ მოგჳფინოს ჩუენ შარავანდედი ვინაჲდგან დაჰხდა მნათობი ჩუენი აქა ბოროტი ესე სიბნელე, რამეთუ მზე მნათობი ჩუენი დაჰხდა.

ეჵა! ვითარღა იქმნეს ჩუენდა ადგილსა ამას წინა უკუე სიტყუანი ჩუენნი და საქმენი, აწ და პირუელ ამასსა, რამეთუ პირუელ მექორწინენი განვეცხრებოდეთ, ხოლო აწ ვითარცა საწყალობელნი გლოვისა ამისთჳს, სულ ვითქუამთ, ანუ თუ მცირე არს ჩუენ ზედა მოწევნული ესე ბოროტი, ანუ ამაოდ ნუ ვიტყებთა და განვიწირვით, ანუ თუ უფროსღა ვერ მივსწუდეთებით, თავსა ამის ვნებისასა, დაღაცათუ უფროს ავამაღლნეთ სიტყუანი და ჴმანი ჩუენნი.

გჳავსხენით უკუე ძმანო, გჳავსხენით ცრემლნი წყალობისანი, რამეთუ ოდესმე იგი იხარებდით თქუენ სიხარულსა თქუენსა გუზიარენით ჩუენ, აწ უკუე მომაგეთ ჩუენ ბოროტი ესე ნაცვალი, სიხარული მოხარულთა, თანა მოგჳცით ჩუენ ტირილი მტირალთა თანა მომიზღეთ ჩუენ. ცრემლეოდა ოდესმე უცხო თესლი იგი ერი, მამათ მთავრისა იაკობისთჳს და უცხო იგი განსაცდელი, ვითარცა თჳსი განესაკუთრა, რამეთუ იგი შემდგომად სიკუდილისა ძეთა (თჳსთა) მისთა ეგჳპტით გამოიყუანეს და ყოველი იგი ერი უცხო ამის განსაცდელისათჳს, უცხოსა შინა ქუეყანასა ოცდა ათი დღე და ოცდაათ ღამე იგლოვდეს, მას ზედა, და მწარედ გოდებდეს და ტიროდეს.

აწ უკუე ძმანო ემსგავსენით უცხო თესლთა მათ ძმანი ეგე ჩუენნი და ნათესავნი, ზოგად იყო მაშინ უცხოთა და თჳსთა ტირილი, ზოგად იყავნ აწცა, რამეთუ გლოვაცა და მწუხარებაჲ ზოგად არს, ამისთჳსცა აქა ესერა, ვითარცა სახილველსა შინა წარმოვიჩინებით და წინა ვპირობ და ღაღადებ განსაცდელისა ამის სიმძიმესა და ვიტყჳ, გწყალობ თქუენ, გწყალობ მჴლნო ამის ტკბილისა და სახიერისა მამისანო; ხოლო აწ მწარედ დაობლებულნო, მცირედ აღუზრდებულნო, ხოლო აწ მსწრაფლ დაჭნობილნო, ბრწყინვალედ განათლებულნო და ბოროტად დაბნელებულნო.

არამედ ეჵა! რაბამ ტკბილ იყო ვიდრე აქამომდე გზა სიტყჳსა ჩუენისა, და ეჵა! რაბამ სანატრელ იყო, უკეთუმცა ამას პირსა ზედა დასრულდებოდა მოთხრობა ჩუენი.

ხოლო ამიერიდგან რა მოუწოდეთ დედათა მტირალთა, ვითარცა იტყჳს იერემია, რამეთუ განსაცდელთა და მწუხარებათა მიერ შეპყრობილისა და აღვსებულისა გულისა სხუათა ოხითა ნუგეშისცემა შეუძლებელ არს, არა თუ ცრემლთა მიერ და სულთქმათა აღუსუბუქნეს.

უტევეთ უკუე ნუგეშინისმცემელნო, უტევეთ და ნუ განამრავლებთ ნუგეშინის ცემასა, რათა წრტიალად და მწარედ იგლოვონ ობოლთა ამათ და გულის ხმა ჰყონ და ჭირვებაჲ ესე, რომელი დაჭირდა მათ, დაღაცა თუ არა გამოუცდელ არიან განბოროტებასა მისსა, ღუაწლითა მათ მიერ მოღუაწლისათა და ჩუეულთა, რამეთუ გახსოვს განაღა თუ ვითარ თქუენდა მიმართ თქმულმან ამან სიტყუამან ჩუენმან ღუაწლნი იგი მის კაცისანი მიგითხრნა თქუენ.

მწუხარე იქმნეს ოდესმე ისრაელნიცა რაჟამს იგი აღიტაცა ზეცად ელია, არამედ ნუგეშინისსცემდა განშორებასა მისსა ელისე, ხალენითა მოძღურისათა შემკობილი, ხოლო აწ სალმობა ესე ზეშთა არს კურნებისა, რამეთუ ელია ამაღლდა და ელისე არა დაშთა, უწყით რამეთუ არა უმეტეს ხარით სიტყუათა მათ და ჴმათა იერემიასთა, რომელთა იგი იტყოდა გოდებით, მოთხრობისათჳს

იერუსალიმისა, რამეთუ სხჳათა მათ თანა გლოვათა ესეცა შესძინა და თქუა ვითარმედ იგზანი სიო-ნისნი იგლოვდითო და ესე სიტყუა მაშინ ითქუა მის მიერ, ხოლო აწ ჩუენ ზედა აღესრულა.

რამეთუ რაჟამს განითქჳას ამბავი ესე საგლოვილი, მაშინ აღივსნენ გზანი უდაბნონი გოდე-ბითა მგლოვარეთათა და მოწაფენი მისნი შეწუხებულნი მწუხარებითა. ხმასა მას ნინეველთასა აღუტევებდნენ, უფროსღა უმეტეს მათსა ტკივნეულ იყვნენ და საწყალობელ, რამეთუ გონებამან მათმან შიში იგი დაქცევისა დახსნნა, ხოლო ამათ ბოროტთა დახსნისა არცა ერთი აქუს სასოება თჳსთა ამათ გონებათა მიერ.

ვიცი სხჳაცა რაჲმე გოდება იერემიასა შემსგავსებული წიგნსა ფსალმუნთასა, რომელი იგი სარტყუჱნვისათჳს ისრაილთასა შემზადა, რამეთუ იტყჳს ვითარმედ ძეწნთა ზედა დავკიდენით ორღანონი ჩუენნი, რამეთუ დუმილისა მიერ თავთა თჳსთა და ორღანონიცა თჳსნი დასაჯნეს, ამას უკუჱ გოდებასა მეცა განვიჩემებ აწ და ვიგლოვ უფროს მათსა, რამეთუ ვზი მდინარეთა ზედა ცოდ-ვისათა და მათგან წიაღ მეუჴანებელი ჩუენნი არა (ჩანს) მაქუს და ორღანოთა წიგნთა საღმრთოთა დავკიდებ დუმილისა ძეწნთა, რამეთუ იტყჳს მოციქული პავლე, «უკეთუ მთარგმნელი არა იყოს მკითხველი დუმენო», რამეთუ ძეწნი ხე არს უნაყოფო და ვინადგან დაცჳვა ტკბილი იგი ცხოვრებისა ჩუენისა ნაყოფი არა ძეწნ ვიქმნენით უნაყოფო, ეჰა! ჭეშმარიტად და უქმად და უძრავად ორღანონი იგი მეტყუელებისა ჩუენისანი, დუმილისა მიერ შეშათა ზედა დაჰკიდენით.

ხოლო არავინ არს რომელმანცა მიიღო ნაწუეთი ერთი წყლისა და განაგრილა ენა ჩემი სალ-მობიერი და შემწუხარი ცეცხლითა მწუხარებათათა, წარხდა მშუენიერება იგი საწადელი და დადუმნა ხმა იგი სავსე სიტკბოებითა და იყვნეს ბაგენი იგი ღუთივბრწყინვალენი, აღფრინდა მადლი იგი განმაბრძობელი ჩუენი, სადა არნ თუალნი ზეცისა საიდუმლოთა მხედუელნი, სადა არს ყურნი იგი საღმრთოსა მის ხმისა მსმენელნი, სადა არს ენა იგი წმიდა ტკბილად მსწავლელი ცოდუათა სინა-ნულისა, სადა არს ტკბილი იგი მყუდროება თუალთა მისთა, სადა არს წესიერი იგი დუმილი ბაგეთა მისთა, სადა არს საწადელი იგი მარჯუენე მისი, რომელი კურთხევასა მასა ჰაერისასა სასურველთა მათ თითთა თჳსთა ჯუარის წერითა დაბეჭდიდა.

არამედ აწ გევედრები შემაშვრეთით მე ცრემლნი ჩემნი დაატყვრეთ გონება ჩემი, რამეთუ ვაგრძნობ, ვითარმედ უფროს ჯერისა განვალ საზღვართაგან გლოვისათა და ვნებისა ამის სიმძი-მითა დედათა მივემსგავსები, არამედ მოვედით ამიერიდგან და განუსუენოთ სასმენელთა თქუენთა გლოვისაგან და გოდებისა ობოლთასა დამაშურალთა და საღმრთოისა თხრობათა და ნუგეშინის ცემისა სიტყუათა მიმართ მივაქციოთ გონებაჲ თქუენი, დაღაცა თუ რაქაელ ღაღადებს, რომელ არს ეკკლესია და ხმობს ძლიერად, და გოდებს დაობლებისათჳს შჳლთა თჳსთასა.

ვინადცა ჯერ არს რათა ამიერითგან მოვაქციოთ აფრა სიტყჳსა ჩემისა და საეკკლესიონი სიტ-ყუანი აღმოვთქუნე, რამეთუ არა მიგუელო ჩუენ მოძღუარი ჩუენი, არცა წარვიდა ჩუენგან, არამედ შორის ჩუენსა მდგომარე არს დაღაცა თუ ჩუენ არა ვხედავთ მას და წმიდასა მას წმიდათასა შევიდა მამა ჩუენი და შინაგან კრეტ საბმელისა, სადა იგი წინამძღუარად ჩუენდა შევიდა ქრისტე, დაღაცა თუ დაუტევა კრეტსაბმელი იგი ხორცთა თჳსთა, არამედ არღარა სახითა და იგავით მსახურებს ზეცი-სათა მათ, არამედ თჳთ მას ხატსა საქმეთასა განიცდის, არღარა სარკითა და სახითა, არამედ პირსა პირის პირ ხედავს და მეოხ არს ჩუენთჳს წინაშე მისსა, შჳლთა და მოწაფეთა თჳსთათჳს.

განიძარცუნა უკუჱ ტყავისა სამოსელნი, რამეთუ სამოთხისა მკჳდრთა არცა თუ ეხმარების ესე ვითარნი სამოსელნი, არამედ იგი სამოსელი ჰმოსიან მას, რომელი იგი სიწმიდითა ცხოვრე-

ბის: თჳსისათა უქსოვნა (მას) თავსა თჳსსა და მიიხუნა ღ̃თისაგან. ჭეშმარიტად ესე ვითარისა კაცისა სიკ̃ჳდილი პატიოსან არს წინაშე ღ̃თისა და უფროისღა, არცაღა სიკ̃ჳდილი არს, არამედ განხეთქა საკ̃ჳრველთა, ვითარცა წერილ არს, ვითარმედ განხეთქენ საკ̃ჳრველნი ჩემნი. განტევებულ იქმნის სიმეონ და განთავისუფლებულ იქმნა საკ̃ჳრველთაგან ხორცთასა საბრხე შეიმუსრა და ხოლო სირი აღფრინდა და დაუტევა ეგჳპტე, რომელ არს ცხოვრება ესე ნივთიერი და წიაღ ვლო არა თუ ზღ̃ჳა იგი მეწამული, არამედ შავი ესე და წყუდიადი ზღ̃ჳა ამის საწუთროსა, შევიდა ქ̃ჳყანასა მას აღთქმისასა, რომელ არს ზეცათა იერუსალიმი, მთასა მას ზედა სიბრძნისმეტყ̃ჳელებასა ღ̃თისა თანა, წარიხდა ხამლი სულიერადა, რომელ საღმრთოთა მით სვლათა კონებისათა წმიდასა მას ქ̃ჳყანასა შინა უნივთოდ ემოსჳდეს, რომელსა იგი შინა იხილვების ღმერთი და თჳსთა საკჳთართა ხედავს და განისჳენებს.

ესე ვითარი ნუგეშინის ცემა გაქ̃ჳნდინ თქ̃ჳენ ძმანო, რომელნი ეგე ძ̃ჳლთა იოსებსთა ქ̃ჳყანასა მას კურთხევისასა აღიყ̃ჳანებთ, ესე იგი არს თქ̃ჳენ, რომელთა ეგე გ̃ჳამი წმიდის ამის ნეტარისა მთა წმიდას წარგ̃ჳავს.

ხოლო აწ ჟამი არს თქ̃ჳენდა თუ ვითარ იქმნა წარსულა ჩ̃ჳენი მთაწმიდას და კ̃ჳალად მოხსენებად პეტრე პატრიკ ყოფილისა, ნუგეშინის ცემასა და შემდგომად ღ̃თისა მოღ̃ჳაწებასა და ხელის აღპყრობასა, რომელ ჩ̃ჳენ ზედა აჩ̃ჳენა.

ხოლო ვითარცა განვიდა ხორცთაგან წმიდა მამა ჩ̃ჳენი და წარვიდა წინაშე ღ̃თისა, მეყ̃ჳსეულად ვაცნობეთ წმიდასა მამასა პეტრეს. ხოლო მან მოძღ̃ჳრისა მოყ̃ჳარემან და უფროისად ვთქ̃ჳათ თუ ღ̃თისა მოყ̃ჳარემან, ვითარცა გულის ხმა ჰყო ანაზდათი ესე და მოულოდნელი დაქ̃ჳცევა ჩ̃ჳენი, იწყლა სასტიკად სული მისი, არამედ წელნი მოირტყა და მსწრაფლ შევიდა მეფისასა, მიუთხრა საკჳრ̃ჳელი ესე სასმენელი, ვითარმედ: წმიდაო მეფეო მშჳდობა შენდა და სიხარული საუკუნო შჳლითურთ, ხოლო წმიდა იგი ბერი, რომელმან გუშინ ოთხმეოცა ობოლნი თქ̃ჳენ შემოგწირა, აწ თჳთ იგი ხელთა ღ̃თისათა შევედრებულ არს, რამეთუ მიიცვ̃ალა, შენ ქ̃ჳყანისა მეფემან, ზეცისა მეფისა წარგზავნე, გუშინ ამას ჟამსა შენ მიერ ითხოვდა განტევებასა, დღეს საკჳრ̃ჳელთაგან ხორცთა თჳსთასა განტევებული ზეცისა ნავთ სადგურსა მიცვ̃ალებულ არს, გუშინ შენ გევედრებოდა შეწყალებად ობოლთა თჳსთა, ხოლო დღეს შენთჳს ევედრების მას, რომელი იგი მამა არს ობოლთა და მსაჯული ქ̃ჳრივთა და მეუფე მეფეთა ქ̃ჳყანისათა.

ესმნეს რა ესე სიტყ̃ჳანი ღ̃თის მსახურსა მეფესა განკჳრდა ფრიად და დადუმნა ჟამ ერთ და მერმე თქ̃ჳა სამგზის: დიდება ღმერთსა, დიდება ღმერთსა, დიდება ღმერთსა, რამეთუ სულნი წმიდათანი ხელთა შინა ღ̃თისათა არიან, ვითარცა ნეტარისა ამის ბერისანი, ნეტარ ხარ შენ წმიდაო ბერო, რომელი ეგე წარსდგ̃ჳდ წინაშე ღ̃თისა, არამედ ვესავ ლოცვ̃ჳათა შენთა წმიდათა, რამეთუ ყოველი ნება შენი კეთილად აღ̃ჳასრულო. და მეყ̃ჳსეულად ბრძანა მოღებად პიტაკი, რომელი იგი მას წმიდასა ხელითა თჳსითა მიეცა, ხოლო წერილ იყო ესრეთ ვითარმედ: «წმიდაო მეუფეო! ეგე ობოლნი ვითარცა შ̃ჳენის ღ̃თისმსახურებასა შენსა ეგრეთ შეიწყალენ და დაარჩინენ მლოცვ̃ჳელად სულისა შენისა და შჳლთა თქ̃ჳენთა დღეგრძელობისა და მონასტერსა მთა წმიდისასა სალოცვ̃ჳელსა თქ̃ჳენსა ოქრო ბეჭედი შეუქმენ დასამტკიცებელი, ყოველთა ოქრო ბეჭედთა, რათა ყოვლითურთა თავის უფალ და შეუვალ იყოს და ობოლნი ეს იზრდებოდენ მას შინა და ყოველნი მკჳდრნი მისნი ილოცვიდენ ვიდრე უკუნისამდე». ესე რა აღმოიკითხეს და გულის ხმა ჰყო მეფემან ძალი საქმისა, მსწრაფლ უბრძანა პროტო ნოტარიოსსა თჳსსა, შექმნად ორთა ოქრო ბეჭედთა,

მტკიცეთა და უცვალებელთა, ერთსა ვითარცა წმიდა ბერი ვედრებულ იყო, დასამტკიცებელად ყოველთა ოქრო ბეჭედთასა, რომელნი იგი წინა აღუდგეს და გარე უჴუნ აქციეს, უკეთუ რა ვისმე ენებოს ამის წმიდისა ლავრისა ვნებად, სირცხჳლითა აღავსნეს; ერთი ოქრო ბეჭედი ობოლთა ამათ შეუქმნა, რათა არავინ იკადროს მათ მონასტრით განყვანებად. გინა სხუად რაჲმე ვნებად, არამედ რათა იზრდებოდეს მონასტერსა შინა, ვითარცა შჳლნი და მკჳდრნი წმიდისა ეკკლესიანი, ესე ორნივე ოქრო ბეჭედნი მოსცნა ნეტარსა პეტრეს და გკრონები დიდ დიდნი და სანთლები ფრიად და საკმეველი სურნელი მრავლად მუშკაროანი და ჭალვა, ესე ყოველნი მოიღო პატიოსან-მან მან ბერმან პეტრე, ებრძანა მეფეს ვითარმედ ესე ყოველივე მკერდსა მისსა ზედა წმიდასა და-ზდევ და შენდობა მითხოვე, ვითარცა ცხოველისაგან და არქუ ესრეთ, ვითარმედ აჰა! ესერა ბრძანება შენი აღმისრულებიეს, უფროს თხოვნისა შენისა და აწ გევედრები ნუ დამივიწყებ წინაშე ღმრთისა.

ხოლო მოვიდა პეტრე და ბრძანება ესე მეფისა აღასრულა, ხოლო თჳთ თუ რასა არა იქ-მოდა ანუ რომელსა არა იტყოდა გუამსა მას ზედა წმიდისასა და ვითარცა ცოცხალსა ესრეთ ემდუ-როდა და ფერხთა მისთა ცრემლითა დაალტობდა და უკეთუმცა არა მეშინოდა და ნუ უკუე ძლით მცირედ რაჲმე დაშრეტილი იგი სანთელი გოდებისა, კუალად აღუაგზნა და შევაწუხნე ყოლნიმცა ამის ნეტარისა კაცისა სიტყუანი ღმობიერნი და ცრემლნი მხურვალენი ცრემლით მიგითხრნე, არამედ ვირჩიე წუთ ერთ განსუენება თქუენი.

ხოლო ესრეთ რა ვიყუენით და წმიდა იგი გუამი მისი წინაშე იდვა მას ოდენ ჟამსა მოიწია დედაკაცი ვინმე, მოწაფე ამის წმიდისა და ფარსმანკლისა და ჩორჩანელისა, რომელი ვერ ეწია ხილვასა მისსა, ვიდრეღა ცოცხალი იყო წმიდა იგი, ესე მოვიდა მრავლითა ცრემლითა და გოდე-ბითა დაალტუნა წმიდანი ფერხნი მისნი და მდუღრით ეტყოდა წმიდასა მას, ვითარცა ცოცხალსა; ჵოი წმიდაო მამაო! რა ესე მიყავ მე უბადრუკსა ამას, რამეთუ მქონდეს მრავალნი გულის სიტ-ყუანი, რამეთუ მრავლით ჟამით არა მეხილვა წმიდა პირი შენი და ესრეთ ფრიად შეწუხებული და მგლოვარე წარვიდა სახედ თჳსად, დაწერნა ყოველნი გულის სიტყუანი თჳსნი და დაბეჭდა მას ზედა და ხუალისა დღე კუალად მოვიდა და მოიღო წიგნი იგი და დადვა მკერდსა ზედა მის წმიდისასა და საკმეველი სურნელი და სანთელი მრავალი და ძმათათჳს ევლოგია ნუგეშინის საცემლად და კუალად მრავლითა ცრემლითა ამბორს უყო ფერხთა მისთა, და ღმობიერითა სიტყჳთა და სულთქმითა სულისათა, ვითარცა ცოცხალსა ემდურვოდა წმიდასა მას და წიგნი იგი აღიღო და მომცა მე და მრქუა ესრეთ; ცრემლით შეგივრდები ძმაო პატიოსანო, რათა ფარქსა [1]) შინა წმიდისასა შთადვა ესე და მე მრწამს ღმრთისა, ვითარმედ წმიდამან ამან რაჲგი წიგნსა ამას შინა ჭსწერია, აღხოცოს და მომი-ტეოს და ესრეთ ცრემლითა შესუარულმან ამბორს უყო ხელსა მისსა წმიდასა და იკურთხა მისგან და სულთქმით და ცრემლით წარვიდა სახიდ თჳსად, ხოლო მე მოვიღე მცნებისა მისთჳს და შთავდე ფარაქსა შინა მის წმიდისასა.

ხოლო შემდგომად ამის ყოვლისა შთავასუენეთ გუადრუცსა [2]) შინა შემზადებულსა ძელ-თაგან ულპოლველთა წმიდა იგი გუამი მისი და ნიჭითა ღმრთისათა წარვოემართენით ზღჳთ მთა წმიდას და ვითარცა მივეწიენით ადგილსა მას, რომელსა ერქუა ექსამილი, ხმელით წარმოვედით გზისა და შიშისათჳს აგაზაკთასა, ხოლო ექსამლი ამისთჳს ეწოდების, რამეთუ იმერით ზღჳთ,

1) ფარქი—ქამარი.

2) კუბო.

ვიდრე ამიერად ზღჳადმდე ექჳსი მილიონი არს[1]) ესრეთ ვითარცა ვთქუთ ხმელით წარმოვედით, ექუსსა მას მილიონსა ურმებითა.

ხოლო ერთსა ურემსა ზედა ყოველთა უფროსსა, დავდგით კიდობანი იგი მამისა ჩუჱნისა, წიგნნი მისნი და სხუანი რაჲცა საკურთხეველისა სამსახურებელი იყო და წარმოვემართენით. ხოლო ვიდოდეთ ესრეთ რამეთუ, კერძოგარე მოდგომილ ვიყავით, ვითარცა პირუჱლ კიდობანსა ჴსჯულისა უფლისასა, ხოლო წინა კერძო მოვიდოდეს წუელისა დიაკონნი, ხოლო უკანა კერძო მღუდელნი და სხუანი მოხუცებულნი ბერნი და ესრეთ ფსალმუნითა და გალობითა და სულიერითა შესხმითა ვადიდებდით ღმერთსა და წმიდასა მას უგალობდით.

ხოლო არს წჳრილთა მათ ძმათა თანა ურმა ერთი ყოველთა უმრწემესი[2]) იყო ასაკითა სახელით პანტელეიმონ, კეთილად შეწყალებული ყოველთა მოწყალისა ამის წმიდისა მამისაგან, ამას ურმასა სუჱლასა შინა ადეცუა[3]) ეკალი ფერხსა, რამეთუ უხამური იყო და ვითარცა ქუჱ დადრკა, რათამცა გამოიღოს ეკალი იგი, მეყუსეულად გარდავლო ურემმან მან ზედა ზურგსა ჩჳლისა მის ურმისასა. ხოლო ჩუჱნ ვიხილეთ რა ეს, ვიკრჩხიალე ხმითა სიმწარისათა გოდებით და ალუტკევეთ ტირილი და იქმნა ამბოხი დიდი, რამეთუ ყოველნი ვგოდებდით, ვითარმედ არა თუ ოდენ მოკლა, არამედ ვითარცა ჭია უნდო ესრეთ გაწყჳტა, არამედ ეჰა ზეშთა ბუნებისა ხელისა პყრობა და შეწევნა ღუთისმსახურისა და მადლი იგი კაცისა მის ღუთისა, რომელი შემდგომად მიცუალებისაცა სცავს და ხელსა აღუპყრობს თჳსთა ობოლთა, და სწყალობს ესრეთ, ვითარცა ვთქუთ, ურემმან მან საზარელმან ზედა ზურგსა მისსა გარდავლო; ხოლო მყის აღდგა ურმა იგი, ხოლო ჩუჱნ ვკითხევდით ვითარმედ და არცალა თუ გტკივა ადგილი იგი, ხოლო იგი იტყოდა, არცალა თუ მიცნობიეს ესე თუ ურემნან გარდაკლო ჩემ ზედაო, რამეთუ წუთ ხჳლ იყო და ესრეთ იტყოდა.

ეჰა მადლი წმიდისა მის გუამისა, ვითარმედ აღუსუბუქა საკჳრუჱლად, მძიმე იგი ურმის თუალი, რამეთუ აგრძნამცა ვერ ურმამან მან მცირემან; ხოლო აწ განმწესებულ არს და თჳთ მიუთხრობს საკჳრუჱლსა მას დიდებულსა და ადიდებს ღმერთსა მოქმედსა სასწაულთასა და მადლსა წმიდასა ქადაგებს.

ესრეთ გარდავლეთ ექსამლი, კუალად ზღუად შევედით და შეწევნითა ღუთისათა ნავთა მყუდროთა და ამაოთა მთა წმიდას მივიწიენით. ხოლო მთა წმიდელთა კუალად შეგჳწყნარეს ჩუჱნ ვითარცა შჳლნი მათნი, ხოლო წმიდა ვითარცა მწყემსი თჳსი და წინამძღუარი, რამეთუ წუთ მრავალნი ცოცხალ იყუნეს, პირუჱლთა მათ ნეტართა ბერთაგან მოწაფენი ამის წმიდისანი ესრეთ წინა მიეგებნეს და პატივი უპყრეს ყოველთა, ვითარცა პირუჱლ წმიდასა მამასა ჩუჱნსა დიდსა ეფთიმეს მიერვე მამულსა ქალაქთ სამეფოთ.

ესრეთ პატივით ტჳრთული მღუდელთა მიერ ეკლესიად შეიყუანეს და წინაშე წმიდისა მამისა ეფთიმის სამარტჳრესა დადგეს კიდობანი იგი ამის ნეტარისა და ერთმან მან, ვითარცა მამამან და მოძღუარმან, ხოლო მეორემან ვითარცა შჳლმან და მოწაფემან, პირუჱლმან მან სამარტჳროთ გამო, ხოლო მეორემან მან კიდობნით ურთიერთ (არს) მოიკითხეს და მშჳდობა მისცეს ჟამთა მღუდელთა მიერ და ესრეთ შეიმკო ეკლესია და განმხიარულდეს ერნი.

---

1) მილი.
2) მცირე.
3) შეერჭუა.

ხოლო სამკჳდროდ დაკრძალვისა ამის ნეტარისა მარტჳრისა ადგილი ჯერ გამოაჩინეს, ვიდრე კითხჳსადმე ზემო ხსენებულის მის პეტრე ნეტარისა და ესრეთ დაჰყო სამი დღე წინაშე წმიდისა მამისა ევთჳმისა და მერმე წარვიწჳსენით ეკკლესიასა ყოველთა წმიდათასა, მუნ დავდგით კუბოჲ იგი წმიდისა მის, ყოველთა ღამეთა ლოცვანი და ღამის თევანი აღესრულებოდეს და დღისი ჟამნი წირვანი მღდელთა მიერ და ესრეთ იყო ვიდრე წელიწადამდე, ყოველთა წმიდათა ეკკლესიისა ვიდრემდის ბრძანება მოვიღეთ მისვე პეტრეს მიერ და კაცისა ღმრთისა პატრონისა ბერისა წანამძღჳრისა და მამა სახლისისა ჩუენისა გიორგი ოლთისელისა, რამეთუ მეფემან ორივე დაამტკიცა შემდგომად მიცვალებისა წმიდისა ამისა და მასვე შეუწყნოდა სიწრფოებისათჳს და უმანკოებისა დამჯერობად დიდისა ამის ლავრისა და აჰა ესრეთ ბრძანებითა ზემო ხსენებულთა ამათ მამათა და ძმებითა ყოველთა ძმათათა, განვაღეთ ლუსკუმა ნეტარისა მამისა გიორგისა მშენებელისა ეკკლესიისა შტოსა შინა მარცხენით კერძო და მარჯუენით წმიდისა მამისა ჩუენისა ევთიმისსა.

ხოლო აღვღეთ რა გიდობანი მამისა გიორგისი, არამედ ეჰა საკჳრველი, რამეთუ არცა თუ თმა ერთი ნეტარისა მის თავისა და პატიოსანთა მათ მხცეთა არა შეცვალებულ იყო, რომელი იგი აწჳწნებდა სულისა მისისა ბრწყინვალებასა, ხოლო მოვმხსენე მე ულირსსა ამას ქარტა იგი დედაკაცისა მას, რომელი იგი შთამედვა ფარაგსა შინა წმიდისსა და ვარქჳ ვისმე მღდელთა განსა აღმოღებად და განხილვად. ხოლო მან აღმო რა იღო იხილა რა ბეჭედი ეგრეთვე იყო ხოლო, გულმან უთქუა, რათა მცირედ შთაიხედოს კიდესა წიგნისასა და უკმოირა ეჰაცა კერძო წიგნისა, ეჰა! საკჳრველი და ამის ჟამისგან ყოვლად ურწმუნო იხილა რა რამეთუ აღხოციდ იყო, არამედ სხუათა ურწმუნოებისაგან არა იკადრა სიტყჳსად და ჩუწნებად ვისამე. არამედ კუალად ფარაგსავე შინა წმიდისასა შთადვა და ესრეთ ცხოველი[1] გიდობანით აღმოვიყუანეთ და ლუსკუმასა შინა მარმარილოსა გიორგის თანა მაშენებელისა დავკრძალეთ, ჭეშმარიტად ვითარცა მეორედ მშენებელი და შემამკობელი ეკკლესიათა, თთუესა მაისსა 24-სა, დღესასწაულსა წმიდისა სიმეონ საკჳრველ მოქმედისასა და აქაცა არს ხსენება წმიდათა ნაწილთა მისთა მიცვალებისა, ხოლო სრული სახსენებელი მისი, თთუესა ივნისსა 30-სა განეწესა დღესასწაულსა წმიდათა ათორმეტთა მოციქულთასა, ოდეს ცხრას წმიდათა მოციქულთა პეტრესი და პავლეს დღესასწაულისგან არა ეგებოდა, დაღაცა თუ მას დღესა მიიცვალა, რამეთუ ნეტარმან პეტრე და ძმამან მისმან იოანე ჭყონდიდელმან, ესრეთ განაწესეს და მათ თანა სხუათაცა მამათა, ვითარცა სახედ იოანე ოქრო პირისა, პირჳელთა მათ მამათა, რამეთუ სეკდენბრის 14-სა მიიცვალა ჯუარის ამაღლებას, ვინაჲთგან მაშინ არა ჯერ არს, ნოემბრის 13-სა დააწესეს, ეგრეთვე ამას წმიდასათჳს ჰყუეს ზემო ხსენებულთა ამათ მამათა და ხატიცა დაწერად სახეს ყოვლად წმიდისა ღმრთის მშობელისა და ამიერ და იმიერ ორნივე მამანი, წმიდა მამა ევთიმე მარჯუენით და მამა გიორგი ერთ კერძო და მეოხად და მევედრებლად ჩუენთჳს მდგომარენი წინაშე ღმრთისმშობელისა და ესე წმიდა ხატი წარმოგზავნეს მთა წმიდას და დაასუენეს სამარხოსა ზედა წმიდისა მამისა ჩუენისა გიორგისა. ხოლო წმიდისა მამისა ჩუენის გიორგისა ხატი არა სიბერისა არს, არამედ ოდეს წიგნთა თარგმნიდა და იყო 50-სა წლისა და რამეთუ ესრეთ ჯერ იყო, რომელმან იგი ადიდა მადიდებელნი თჳსნი წმიდამან ღმრთის მშობელმან განათლებად ნათესავისა ჩუენისა და ერთსა მას სიმართლე მიანიჭა და ენა ტკბილად მეტყუელი ქართულად, ხოლო მეორესა სიბრძნე და მეცნიერება, რამეთუ მათ ორთავე აღავსეს ძალისაებრ ყოვლად დიდე-

1) ცხოველი ანუ შეუმლელი ხსეულით.

ბული იგი მიზეზი კეთილთა ჩუენთა, ერომან შეამკუნა და განაშუენნა დღესასწაულნი მისნი საგა-ლობელის მისისა თარგმნითა, რამეთუ მის მიერ თარგმნულსა პარაკლიტონსა შინა, ასორმოცდაათი გ. ლობა თარგმნა მისი ოდენ ყოვლად წმიდისა ღმრთის მშობელისა და ესრეთ მადიდებელი მათი მსგავსად ძლის ადიდეს და აწ ზეცას წინაშე მისსა მდგომარე არიან. ხოლო ქუეყანასა ზედა წმიდასა ხატსა მისსა წინაშე მდგომარენი ევედრებიან ჩუენთჳს, რაჲთა მეოხებითა მათითა ჩუენცა ვევედრნეთ წმიდასა ღმრთის მშობელსა წარვლად ნეშტსა ამას დღეთა ჩუენთასა, მშჳდობით სწა-ლისაებრ წმიდათა მამათა ჩუენთასა მშჳდობით საუკუნეთა მათ სატანჯველთაგან, ესრეთ სრულ იქმნა დიდება მისი ლარნაკსა შინა ღმრთივ პირწყინვალედ და ყოვლად მშუენიერად.

... გარნა რომელი იგი თჳსსა ადგილსა დაგჳშთა, სასწაული ქმნაკთა განასხამს, დაღაცა თუ ერთი გჳხსენება მწუხარისა მისთჳს, რომელი იგი შჳდგზის დააკუეთა ეშმაკმან ჟამსავე ამის წმიდისა სიჭა-ბუკისასა, ადგილსა მას შინა უდაბნოსასა და ღამესა უკუნსა, არცა ამის ხსენება უჯერო არს; რამეთუ ვინ სადა ესრეთ სათნოება შეიყუარა, ანუ სიბოროტე მოიძულა, ვის ესრეთ სუროდა ღმრთისა და შეეყუარებულ იქმნა მისა მიერ ვის შეშურდა შური უფლისა ესრეთ და არა რაჲ აღირჩია სიყუარუ-ლისა მისისა ვიდრე სიკუდილადმდე, ვინ ესრეთ შეუდგა კუალსა მას წმიდათა ცხოვრებისასა და თანა მსრბოლ ექმნა მათ გასუძლომელად, ვინ სადა შეიყუარნა ესრეთ გლახაკნი და უცხონი მსგავ-სად იოანე მოწყალისა.

ვინ მოაკუდინნა ესრეთ ასონი ქუეყანისანი, სიტყჳსაებრ მოციქულისა და განწმიდა თავი თჳსი და ტაძარ ღმრთისა ჰყო იგი, რომელი სიროთ თჳსითგან აღიზარდა დაღორძინდა წურთასა შინა საღმრთოთა წერილთასა და მოირწყო მადლითა დაუწყუედელთა ნაკადულთათა და აქუს საუკუ-ნოდ სავსებისა ქრისტესისა მიიწია სიტყჳსაებრ მოციქულისა, საქმე და ხედვა და სიყუარული, რომელთა ყოველთა მწყობრი სათნოებათა შეუდგეს, თჳთოეულად წარმართნა, წურთა წიგნთა საღმრთოთა, განწმედა სულისა და ხორცთა, ცრემლნი დაუწყუედელნი და ლოცუა დაუსრულებელი მარხვა და მღჳძარება უსაზღვრო, ხმელსა ზედა წოლა და ხმელისა ამა ღუაწლი მრავალი ცხოვრება უაღრეს ძალსა სიტყუათასა, სიმდაბლე და სიმშჳდე ზესთა აღემატების, მოწყალეება და სახიერება ღმრთისა მოწყალეებათა, რათა მოკლედ ვთქუა ყოველივე, რომლითა ცხოველად ღმრთისა გამოისახვს კაცი. ესე ვითარი იყო მამა ჩუენი წმიდა გიორგი და სადა არს ჩუენდა ჟამი თქმად უმრავლესისა, რომელი ყოველთა და ცხად არს დაღაცათუ ჩუენ არა ვთქუათ და თანა წარვხდეთ განგრძობისათჳს წიგნთასა.

ესე არს ჩუენ გლახაკისა და ულირსისა თქმული სიტყუანი, რომელმან ყოველნივე ჭეშმარიტი მიგითხარით და აღვწერე სიტყჳსა თქუენისათჳს, რომელთა მაიძულეთ და მიბრძანეთ, სახედ პირ უტეუთა ზუნურსა ამას და ფრიად სულელსა, რომელნი მრავლითა შრომითა შიშითა და ძრწო-ლითა, კადნიერ ვიქმენ ხელყოფად საქმესა ამას დიდსა და სულიერსა უწყებასა მითხრობად და წინა დადებად ცხოვრებისა და მოღუაწებასა ნეტარისა მამისა ჩუენისა გიორგისსა, რომელმან ესე ფრიადისაგან მცირედი ძლით შეუძლე აღწერად და წარმოვცა თქუენდა ჵოჲ მამაო წმიდაო, მთასა მაგას საკჳრუელსა, რომელი ეგე ცხოვრებითა საკჳრუელითა იყოფები, ვითარცა სირი მხოლო სართულსა შინა მცირესა და ქუაბსა შინა იწროსა და ფიცხელსა, მსგავსად ტრედისა მის უმანკოსა და გურიტისა უბიწოსა.

არამედ აწ ვითარცა პირუელად ვთქუ სიკუდილისა მას ურჩებისასა ვეშიშვოდე, ამისთჳს მორ-ჩილებად მოვედ ბრძანებისა შენისა წმიდისა, თუ არა აღმწერელნი ცხოვრებისა და მოქალაქობისა

მისისა მისვე პირისა ჟამ იყო და არა მე გლახაკი ესე სიტყუათა და გონებითა, გარნა ესე ყოველი ყოველსავე შინა სალხინობელი ჩემი რა თუალით მხილველ და ჴელით მსახურ ყოფილ ვიყავ და ყურით მასმენელ სიტყუათა წმიდისა პირისა მისისათა და არა სხუათა მოქენე შეკრებისათჳს სულიერისა ამის თხრობისა.

ხოლო აწ მელნითა ოდენ ცხოველითა სიტყუანი იგი მომისახვან, ვითარცა ზემო გთქჳთ პირჩუენოლვე, ხოლო შენდა დამიტევებიის ჯორი! მოძღუართა წინამძღუარი, რათა შენ კეთილად შეამკო და განაცხადო ჩემ მიერ გამოსახული ესე და ნაკლულევანება ყოველივე, ვითარცა აღმასრულებელმან სულიერთა ოიცართამან, სრულ ჰყო და შესმანცა სიბრძნემან და კაცად კაცადმან, რაჲცა შეუმთხჳოს, შესძინენ ნაკლულევანებასა ამას ზედა და განასრულენ, რამეთუ არცა მათ ორთა მწულილთა ქურივისათა დაჰშურნეს მდიდართა იგი მისაცემელი და არცა რომელთა იგი ტყავსა და მუასა და ბალანსა მოართუეს მოსეს განსრულებად კარვისა დაამრკოდეს ოქროჲ და ვერცხლი და თუალთა პატიოსანთა შეწირვა, რამეთუ ოქრო აღმოღებული სიღრმეთაგან ქუეყანისათა ბრწყინვალე ბრძმედისა მიერ, გამოცდილი და განწმედილი კეთილად მშუენიერ იქმნების და კოჴლისა სისხლი ლებას პორფირსა და მარგარიტსა იქმს ზამბიკი ზღჳსა, ესრეთ იქმნების ქუა და აბრეშუმსა გამოიღებს მატლი უნდო და პინა ზღჳსა უცხო სახესა გამოიღებს, ესე მრავალ სასყიდლისა საფასენი უნდოთაგან ნივთთა გამოვლენ. ხოლო ჩუენ შორის არა რათ პატიოსანთაგანი იპოვა, რათამცა სულიერი ესე კარავი შეემკო გარნა ხოლო ბალანნი თიკანთანი, მსგავსისა ამის გონებისაგან მოპარსულნი, არამედ მოწყულმან და პორფირმან თქუენმან განამშუენენ იაკინთისა თანა და ბისონისა, ოქრო შეთხზულმან და ზემო აღწერილთა ნივთთა მიერ პატივცემულმან, და განბრწყინვალებულმან გულის ხმის ყოფისა გამოცხადებისა და ჭეშმარიტებისა მიერ განმშუენებულმან, ვითარცა იტყჳს მოსე, რომელმან იგი ეგე ვითარი შემზადა მღდელი მოძღურისა შესამოსელსა ზედა ბრძანებისაებრ ღმრთისა, რომელსა ჰშუენის დიდება და სიმტკიცე თანა მხოლოდ შობილით ძითურთ და ყოვლად წმიდით სულითურთ აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე ამინ.

განსრულდა ცხოვრება წმიდისა მამისა ჩუენისა გიორგი ქართულისა (მთა წმიდელისა).

ანდერძი წმიდისა მამისა ჩუენისა გიორგი მთაწმიდელისა — დავითნისსა ზედა [1]).

„წმიდანო და ღმრთით შემოსილნო მამანო და ძმანო, რომელნიცა წმიდათა ამათ დავითისა მიემთხჳვნეთ, ესე საცნაურ იყავნ ყოველთა, რამეთუ ფრიადისა იძულებითა წმიდათა და სულიერთა მამათა ჩუენთათა ვთარგმნე ესე დავითნი ახლად ბერძულისაგან ქართულად, მე გლახაკმან ულირსმან გიორგი ხუცესმან მონაზონმან, ფრიადითა ჭირითა და რუდუნებითა, თჳთ იცის ღმერთმან, მრავ-

1) დავითნი ესე თუით ჴელნაწერი წმიდისა აწ სინოდის [illegible] რომელიც იქმნა მორთმეული სინოდს ნიკოლაოზ დავითის ძის ჩუბინოვის მიერ და რომლისაგან დაიბეჭდა მხედრული დავითნი 1824 წელსა.

ვალთა ბერძულთა დავითნის თარგმანთაგან შეგვიმოწმებია, ფრიადითა გამოწვლილვითა და რუდუნებითა.

ჵ გევედრები ყოველთა, რომელნიცა მიემთხვევნენ წმიდათა ამათ დავითთა, რათა ჩუენთჳსცა ლოცვა ჰყოთ და ვინ ჰსწერდეთ ვითა აქა ჰპოვოთ, ეგრეთ შეუცვალებლად დასწერდეთ, ნუცა ჩაურთავთ, ნუცა დააკლებთ ჩუენ რომელი ჯერ იყო ჩაგვირთავს და რომელი ჯერ იყო დაგვიკლია ვითა ჩუენ ენასა მოვიდოდა და წესი საქმისა ეძიებდა, ნუცა დიონ ანსა დააკლებთ, ნუცა რამეთუსა და ესე ებების განიერისაგან გულის ხმის ყოფად, რომელ იგი დიონ ანი ჩუენცა ვიცოდით და თუმცა რას ავნებდა, გინა იგი რომელცა სიტყუა არა დავუტევობდით, არცა აღმოვხოცდით. ხოლო უკეთუ ვინმე ამათ ჩუენსა შრომით და რუდუნებით არა ჯერ იყოს და ყოვლითა ჭეშმარიტებითა სავსესა ნაშრომსა და აღწერილსა არა ჯერ იყოს, გინა თუ რიტორი იყოს, ანუ ფილოსოფოსი, მაშა ჩუენსა ნაშრომსა ზედა ნუ ჰბრძნობს ახლად თჳთ, ვითა გინდა ჰსთარგმნნეს სხუანი დავითნი, არას ვზრუნავ და თუ ქართულთა დავითთა დაიწერდეს ჯერი აქუს და კურთხევა, რომელმან კუალა დავითნი გინა ზაკჳთარე იძალოს, გინა ესე მრავლითა სისხლით თარგმნილი წინა დაიდვას გასარყუნელად და ზექვე ქცევად დაუწყოს სასჯელ მიეხადოს დღესა მას საშინელსა სასჯელისასა და ვინა ამ ჩუენთა დავითთა დასწერდეს და ესე ჩუენი დაწერილი ანდერძი არა დასწეროს ღმერთსა მან განსცეს პასუხი, უკეთუ მე გლახაკმან ესე ოდენი ჭირი ვნახე და ესე უსასყიდლო მარგარიტი არა დავიცონე აღწერად განმანათლებლად მკითხველთა და მსმენელთა, მას ამა ორთა სიტყუათა დაწერა რად ზარ არს და წმიდასა მამასა ევთიმეს ნუ ვინ იმოწმებს. წმიდამან მამამან დავითნი ჰსთარგმნა და მწერალს ვისმე მისცა დაწერად და მან განრყუნა და უხმარ ჰყო და მიერითგან სხუა არღარა ჰსთარგმნა, არამედ ქართულნი დავითნნი თანა ესხნიან და სადაცა სიტყუა ეხმარებოდა მუნით იწამის და ამათის ჭეშმარიტების მოწამედ და სიმართლისა მეავს სრულიად საბერძნეთი და ყოველნი ბერძულნი დავითნნი.

ანდერძი — სახარებასა ზედა [1])

ესე საცნაურ იყავნ ყოველთა, რამეთუ წმიდა ესე ოთხთავი ახლათ გვითარგმნია ფრიადითა იძულებითა ძმათა ვიეთმე სულიერთათა და ბერძულთა სახარებათა და შეგვიმოწმებია ფრიადითა გამოწვლილვითა და ვინცა ვინ დასწერდეთ, თუ ამისგან ჯერ გიჩნდეთ დაწერა ღუთისათჳს სიტყუათა ნუ სცვალებთ, არამედ ვითარცა აქა ჰსწერია ეგრე დასწერეთ და თუ არა რაჲმე გშვენდეს ჩუენნი ყოველნი სახარებანი პირუშლითგან წმიდად თარგმნილნი და კეთილად ხონმეტნიცა და საბა წმიდურნიცა მუნით დაწერეთ და ღუთის თჳს ერთმან ერთსა ნუ გაჰკრევთ, ხოლო გლახაკისა გიორგის თჳს, რომელმან გთარგმნე, ლოცუა ჰყავთ.

---

1) სახარების ესე ანდერძი თვით წმიდის ხელნაწერის სახარებისაგან არს აღმოწერილი, რომელიც ალოვებ-ბის გავნათს

საბინინი М. Сабининъ

ႼႫ. ႫႤႴႤ ႷႭႥႪႨႱႠ ႱႠႵႠႰႧႥႤႪႭႱႠ.
ႣႠႥႧ Ⴁ. ႠႶႫႠႸႤႬႤႡႤႪႨ.

Св. Царь всей Грузіи Давидъ II Строитель.

თთუესა იანვარსა კვ დღესა, ცხორება წმ. დავით აღმაშენებელისა, მეფეთ მეფისა სრულიად საქართუელოჲსა და აფხაზეთისა.

ოქრო ნილოსიდ, მრწყემლ-სიბრძნით ქართუელთა
ღრმათ გამომეტყუ, გაჰანთ მინდორ-მყოფელი.
მესხთა მთიები, იმერთა მთოვარე.
მზე გურიელთა, ოდიშართა ცისკარი.
სვანთა, აფხაზთა ლითლითი გახთ ნათელი

თქმული ნიკოლაოზ ტფილელის მიერ.

შემდგომ შემცირებისა საქართუელოჲსა მოვიდა სულთანი მალიქ-შაჲ[1]) მოადგა სამშჳლდესა და წარიღო და იოანნე ძე ლიპარიტისი ტყუე ჰყო[2]) და მოაოხრა სომხითი და წარვიდა, ხოლო ამასვე წელსა მოვიდა სარანგი, ძალითა სულთანისათა, ჩამოვიდა სამშჳლდის ბარსა და მოვიდეს ლაშქარნი გიორგი მეფისანი და შეიბნეს ფარცხის: ჰსძლეს სპათა გიორგისთა და იოტნეს სპარსნი და რამეთუ დიდი ძლევა მოსცა ღმერთმან გიორგის, წარვიდა მეფე გიორგი მამულსა თჳსსა ტაოსა[3])

---

1) მალიქ-შაჰ სულთანი იყო მაჰმადიანთა, მან მიიღო მეფობა მამისა თჳსისა არფ-ასლანისა 1072 წელსა, რომელიც დამხრჩვალ იყო თჳსის ნაზირვეზირებისაგან 1092 წ. ბაღდადს. შემდეგ ამისა მეფობა მისი განიყვეს შჳლთა მისთა.

2) იოანნე ლიპარიტ, გუარით ორბელიანი, სამშჳლდის მმართებელი იყო. სამშჳლდის საზღუარი აწინდელის ხრამის მდინარის ხეობა იყო. ამ საზღუარსა ეწოდა სამშჳლდეთ ციხისაგან, რომელიც აღშენებულ იყო მეფის ფარნაოზის მიერ უწ. ქ. შ. 237.

3) ტაო და კლარჯეთი საქართუელოს დასავლეთის საზღუარნი იყვნენ. — ანუ აწინდელი აჭარა, ჭოროხის და ისპირის საშუალს შორის, რომელთა შინა ფრიად მრავალნი და მდიდარნი ქალაქნი იღშენებულ იყვნენ, [illegible], არტანუჯი და სხუანი. საზღუარნი ესე დასავლეთით ეხებოდნენ საბერძნეთსა და სამხრით სპარსეთსა.

და მოვიდა ბანას[1]), ხოლო მუნ მოვიდა წინაშე მათსა ზორვარი აღმოსავლისა, გრიგორი ბაკურიანის ძე, რომელსა ჰქონდეს ოლთისნი და კარნუ-ქალაქი და კარი და დიდად განიხარეს და განისუენეს და მოსცა გიორგი მეფესა კარის ციხე-ქალაქი და მისი მიმდგომი ქუეყანა და განიყარნეს: ხოლო მეფემან გიორგიმ დაუტევნა კარსა აზნაურნი მავშნი და წარმოვიდა შინა. ხოლო განძლიერებასა თურქთასა დაუტევნეს ბერძენთა ქუეყანანი მათნი, ციხენი და ქალაქნი, რომელ აღმოსავლეთს ჰქონდეს და წარვიდეს, რომელნიცა აიხუნეს თურქთა და დაემკჳდრნეს მას შინა და ვინათგან მეზობლობით მოეახლნეს საზღვართა ჩუენთა, განმრავლდა შიში და ჭირი მათი ჩუენ ზედა, რამეთუ მიერითგან იწყეს რბევად, ტყუენვად და მოოხრებად, წუად, სრვად და ტყუეობად ქრისტეანეთა.

რამეთუ მათ ჟამთა გიორგი მეფესა ყუელს გარემდგომსა, დაესხნეს უგრძნეულოდ თურქნი დიდნი, რომელთა თავადი იყო აჰმად ამირა ძლიერი და მაგრად მოისარი, რომელსა მას ოდენ ჟამსა აღელო კარი[2]) მოვიდეს ესენი შინა განცემითა ქრისტეანეთათა, აოტეს გიორგი მეფე და სპა მისი ურიცხვი. ხოლო საჭურჭლენი დიდნი, სამსახურებელსი სამეუფოთა ტაბლათანი, ოქროსა და ვეცხლისანი ბაგრატეულნი და სასმურნი, სამწდეონი პატიოსანნი, კარავნი სამეფოთა ყოველთა დიდებულთანი, აიხუნეს იავარად და წარვიდეს. ხოლო გიორგი მეფე წარვიდა მეოტი, აჭარით აფხაზეთად. მათ უკუე ლაშქართა ესე ვითარითა ალაფითა სავსეთა მიმავალთა წინა დაემთხვივნეს ამირანნი დიდნი, ისი ვინმე და ბუზღობ და მათ თანა სიმრავლე ურიცხვი თურქთა, საბერძნეთს მიმავალნი, რომელთა იხილეს რა ესე ოდენი სიმრავლე ოქროსა და სიმდიდრისა, რომელი აქუნდა და ცნეს მეოტობა გიორგისი და ესმაცა მათგან ვითარმედ «რად წარხვალთ საბერძნეთს, აჰა ქუეყანა საქართუელო, უკაცური და სავსე ესე ვითარითა სიმდიდრითა». და მათ მეყის მოაქციენეს გზანი მათნი და მოეფინნეს პირსა ყოვლისა ქუეყანისასა, ვითარცა მკალნი და დღესა ივანობასა, ასის-ფორნი, კლარჯეთი ზღჳს პირამდის, შავშეთი, აჭარა, სამცხე, ქართლი, არგვეთი, სამოქალაქო და ჭყონდიდი, აღივსო თურქითა. მოისრა და ტყუე იქმნა ამათ ქუეყანათა მკჳდრი ყოველი. მასვე ერთსა დღესა დაწვეს ქუთათისი და არტანუჯი და უდაბნონი კლარჯეთისანი და დაჰყუეს ამათ ქუეყანათა შინა თურქთა ვიდრე მოსვლადმდე თოვლისა. მოჭამეს ქუეყანა და მოსწყჳდეს, თუ სადამე ვინ დარჩომილ იყო, ტყეთა, კლდეთა, ქუაბთა და გუერელთა ქუეყანისათა. და ესე იყო პირუელი და დიდი თურქობა, რამეთუ ქორონიკონი იჯდა ტ. ხოლო თუ ვინმე მთიულეთს, ანუ სიმაგრეთა სადაღა ვინ დაშთა კაცი, ზამთრისა სიფიცხითა, უსახლობითა და შიმშილითა ეგრეცა მოისრა და განგრძელდა ესე ვითარი ჭირი ქრისტეანეთა ზედა, რამეთუ არესა თანა გაზაფხულისასა მოვიდიან თურქნი და მათვე პირუელთა საქმეთა იქმოდიან და ზამთრის წარვიდიან და არა იყო მათ ჟამთა შინა თესვა და მკა და მოოხრდა ქუეყანა და ტყუედ გარდაიცა, ნაცვლად კაცთა მხეცნი და ნადირნი დაემკჳდრნეს. მათ შინა იყო ჭირი მოუთმენელი ყოველთა ზედა მკჳდრთა ქართლისათა და შეუსწორებელი და აღმატებული ოდესმე ყოფილთა, სმენილნი და გარდარეულთა ოკრებათასა. ხოლო წმიდანი ეკკლესიანი შექმნეს სახლად ჰუნეთა მათთა, ხოლო საკურთხეველნი ღმრთისანი ადგილად არა-წმიდებისა მათისა და მღუდელნი, რომელნიმე შეწირვასავე შინა საღმრთოსა მსხუერპ-

---

1) ბანა ანუ ბანაკი ქალაქ შინა იყო, პანადგეტის მდინარესა ზედა, რომელიც ერთვის ჭოროხს მარჯვნივ მხრით. ქალაქი ესე აღშენებულ იყო ადარნასე კურაპალატის მიერ.

2) კარი ქალაქი იყო.

ლისასა მუნვე მახჳლითა შეწირულ იქმნეს და სისხლნი მათნი აღრინეს მეუფისა თანა და რომელ-ნიმე მწარესა ტყუეობასა მიცემულ იქმნეს; მოხუცებულნი არა შეწყალებულ იქმნეს, ხოლო ქალ-წულნი გინებულ, ჭაბუკნი დაკუეთებულ, ხოლო ჩჩჳლნი მიმოდატაცებულ, ცეცხლი უცხო და მბრძოლი, რომლითა მოიწვა შესხებულნი ყოველნი. მდინარენი სისხლთანი, ნაცვლად წყლისა ნაკა-დულთა, მრწყუელნი ქრისტიანისანი და რათა თჳთ მათ იერემიასათა ვიტყოდე, რამეთუ ამან ოდენ გეთილად უწყოდა ჟამისა ამის ჭეროვანი გოდება, ვითარმედ: «ძენი სიონისანი, პატიოსანნი და ბოროტისა გამოუცდელნი, უცხოთა გზათა ტყუეობისათა მოგზაურობენ, ხოლო გზანი სიონისანი იგლოვენ არა ყოფისათჳს მათ ზედა მედღესასწაულეთასა და ხელნი დედათა მოწყალეთანი არა საზრდელთა შჳლთა მიცემად მოქმედებენ, არამედ საზრდელ თჳსსა ჰყოფენ ძუძუთა თჳსთა მათ საყუა-რელთასა». და ესენი ესრეთ ფრიადცა უძჳრეს.

ამათ-რაჲ საქმეთა ესრეთ-რაჲ ხედვიდა მეფე გიორგი და რამეთუ არა-სადათ იყო ღონე ხსნისა და შეწევნისა, არცა-რა დამხსნელი ამათ ძჳრთა, რომელი მოეცვა პირი ყოვლისა ქრისტიანისა, რამეთუ ძალი ბერძენთაცა შემცირებულ იყო და რომელნი ქრისტიანანი მათ აღმოსავლეთს ჰქონდეს ზღუასა გარეთ ყოველი თურქთა დაეპყრა, ჰყო განზრახუაჲ დიდებულთა თჳსთა თანა და დაამტკი-ცეს წარსვლა მაღალსა სულთანსა მალიქ-შაჰ წინაშე და ესრეთ დადვა სული თჳსი და სისხლნი ქრი-სტიანეთა ხსნისა-თჳს და მინდობითა ღმრთისათა და წარძღუანებითა ძელისა ცხოვრებისათა, წარ-ვიდა ასპანს, ნახა სულთანი და შეწყნარებულ იქმნა მის-გან ვითარცა შჳლი საყუარელი.

რამეთუ იყო კაცი მალიქ-შაჰ, ვითარცა სიდიდითა კიდეთა მპყრობელობისათა შეუსწორებელ, ეგრეთვე სახითა სიტკბოებისათა და სახიერებითა აღმატებული ყოველთა კაცთასა, რომლისანი მრა-ვალ არიან და სხუანიცა ურიცხუნი საცნაურებანი; მართლ-მსაჯულობანი, მოწყალებანი, ქრისტია-ნეთა სიყუარულნი და რათა არა განვაგრძოთ სიტყუა, ყოვლად უბოროტო-რამე გონება ყოვლით კერძო აქუნდა. ამის-თჳსცა ყოველი სათხოველი აღუსრულა მეფეს გიორგის, უმეტესცა სასოებისა და სამეფო მისი თავის-უფალ ჰყო ზედა მარბიელთაგან და მოსცა კახეთიცა და ჰერეთი, გარნა ხარაჯი ითხოვა სამეფოსა მისისა, რომელსა აიღებდეს ჟამთა მრავალთა და ესრეთ განდიდებითა, მრავლითა დიდებითა, გამოგზავნა სამეფოდ თჳსად და წარმოაყოლნა სპანი დიდნი, რათა წარვლონ გზა მშჳდობისა და რათა აართვან კახეთი. და ჟამსა სთვლისასა მოვიდეს კახეთს და მოადგეს ციხესა ვეჟინისასა [1]) ვიდრე ჰბრძოდესღა მოვიდა თოვლი. ხოლო მეფესა გიორგის მოეხსენა ნადი-რობა აჯამეთისა; არღა-რა ზრუნვიდეს სხუასა, არცა ელოდა აღებასა ვეჟანისა და კახეთისას, არამედ ლაშქართა თურქთა, რომელნი ჰყუვს მისცა ნიჭად ხუჯეთი და ყოველი ქრისტიანა იორის პირისა, კუხეთი, რომელი მოოხრდა მუნ დღეინდელად დღედმდე. ხოლო თჳთ გარდავლო მთა ლიხთა და შთავიდა აფხაზეთად.

მათ ჟამთა კახთა-მეფე აღსართან [2]) წარვიდა მალიქ-შაჰ წინაშე, დაუტევა ქრისტიანობა და

1) ციხე ვეჟინისა კახეთსა შინა იყო, ბაკურციხის მოახლო, კელჩის და მირკოკის შუა.

2) სხუა და სხუა ძუელთა მატიანეთა შორის მოიხსენებიან თჳთ მმართებელნი კახეთისა, ჰერეთისა, კუხეთისა და კულმუხეთისა, რომელნი კორიკოზად იწოდებოდნენ (ბერძულიდგან უფალი, მფლობელი): 1) გრიგორი, 787—827. ვაჩე, იოანე ქობულისძე 827—839. 3) სამუელ დონაური, 839—861. 4) გაბრიელ დონაური, 861—881. 5) ფადლოხ I, 881—893. 6) კჳრიკე I, 893—919. 7) ფადლოს II, 918—929. 8) კჳრიკე II, 929—976. 9) დავით, 976—1010 შემდეგ ამისა კახეთს მეფობა დაიდგინა ვითარ ქართლს, პირველი მეფე —

შეეძინა სარკინოზთა ჴსენებულსა და ამით ღონითა ალიღო სულთნისაგან კახეთი. ამასა ჟამსა ვითართა ჟამთა არავე დამშჳდნა ქუეყანაჲ, არცა რაჲ იქმნა ლხინებაჲ კაცთა, უკეთურებისათჳს მკჳდრთა მისთასა, რამეთუ ყოველმან ჴნსაკმან და ყოველმან ჰატივმან, ყოვლითურთ შესცოდეს ღმერთსა, მიიქცეს გზათაგან წრფელთა ყოვლისა მიმართ უკეთურებისა. ბუნებით მოწყალე და სახიერი ღმერთი ესოდენ განარისხნეს ვიდრემდის თჳთ მოიხადეს განჩინება რისხვისა, ქადებული უსჯულოთათჳს ესაიას მიმართ, მეტყუელისა ესრეთ: ვჲაჲ ნათესავსა ცოდჳლსა, ერი რომელი სავსე არს უსჯულოებითა, გუალითგან ფერხთაჲ ვიდრე თავადმდე, არა არს მას შინა სიცოცხლე არცა ბრძჳილი, არცა შესახვევი. და შემდგომნი ამისთჳს ქუეყანა თქუენი ოხერ, ქალაქნი თქუენნი ცეცხლითა მომწვარ, სოფელსა თქუენთა უცხო-თესლნი მოსჭამდენ, მოოხრებულ და დაქცეულ არს ერისაგან უცხო-ტომთასა. ესე ყოველი მოიწია და თუალითა ჩუენნითა ვიხილეთ და ფრიად უფროს ამათ წარმოთქმულთასა, რამეთუ ვითარმცა ვინ წარმოთქუას თჳთოეულად, რა დღეთა ჩუენთა მოიწია ჭირი. ამას ყოველსა ზედა არავე დასცხრა გულის-წყრომა უფლისა ჩუენ-ზედა, რამეთუ არა შევინანეთ, არცა გულის-ხმა-ვჰყავით, არცა ჯეროვნად მოვიქეცით გზისა მიმართ უფლისა ბრძანებათასა. ამისთჳსცა ქუეყანისა მავალთა ბოროტთა ზედა სხუანიცა საშინელებანი ზეგარდამონი ღუთით მოვლენილნი გუემანი, მოიწივნეს ქუეყანასა ზედა ჩუენსა, რათა არა თქუან მცოდველთა, ვითარმედ ესე აღძრვანი წარმართთანი არა ცოდუათა ჩუენთათჳს იქმნნეს, არცა ღუთისა მიერ მოიწივნესო, არამედ შეცუალებითა-რამე ჟამთათა და დამთხუევითა აღძრვისა საქმეთათა. ამისთჳსცა დღესა აღვსებასა, თჳთ მას აღდგომასა მეუფისასა, რომელსა შინა სიხარული და განსუენებაჲ საგონებელ იყო, მოხედნა რისხჳთ უფალმან ქუეყანასა და შეძრა ქუეყანა საფუძუელითურთ, ესეოდენ სასტიკად, ვიდრემდის მთანი მაღალნი და კლდენი სასტიკნი მყარნი სახედ მტვერისა დაიგალნეს, ქალაქნი და სოფელნი დაირღჳეს, ეკკლესიანი დაეცნეს, სახლნი დაინთქეს და დაზელეს და იქმნეს საფლავ მას შინა მკჳდრთა, რომელთა თანა თმოგჳსცა დაიქცა და დაიპყრა ქუეშე კახაბერი, ძე ნიანიასი, ცოლითურთ. და განგრძელდა ესე-ვითარი-იგი რყევა ქუეყნისა საშინელი განსრულებადმდი, ყიდრე წელიწდამდის, რომელსა შინა მოსწყდა სიმრავლე ურიცხჳი. მაშინ რისხუასა შინა მოიხსენა წყალობა მან, რომელი ასწავლის ყოველსა შჳლსა, რომელი უყუარს, მოაკუდინებს და აცხოვნებსო, რომელი მზა არს უფროს მამისა მოწყალისა წყალობად, რამეთუ წერილისაებრ, ვარა თუმცა უფალმან დამიტევა ჩუენ თესლი, ვითარცა სოდომცა შევიქმნენით და გომორელთა მიემსგავსენით. რამეთუ ამიერითგან იწყეს ნიავთა ცხოვრებისათა მობერვად და ღრუბელთა მაცხოვრებისათა აღმოჴჳრვებად, ვინათგან ათ ორმეტ წელ ამათ თჳთო-სახეთა ჭირთა განგრძობითა, ბნელსა უკუნსა შინა იწყო აღმოცისკრებად მზემან ყოველთა მეფობათამან, დიდმან სახელითა უფლისმან, საქმითა სახელ-მდგომ-მან დავით, ღუთისა მამისამან და თჳთ სამეოცდამეათურამეტემან შჳლმან ამის დავითისამან.

დავით მას ჟამსა, რომელი იყო ჰასაკითა ათექუსმეტის წლისა, ხოლო ქორონიკონი ტთ. ამას მარტოდ შობილსა გიორგისგან, თჳთ მამამან დაადგა გჳრგჳნი მეფობისა უჩემმარიტესი

კჳრიკე III დიდი, 1010—1029. 2) გაგი, 1029—1058. 3) აღსართან I, 1058—1084. 4) კჳრიკე IV, 1084—1102. 4) აღსართან II, 1102—1105. შემდეგ ამისა კახეთის სამეფო წმ. დავით აღმაშენებელმან თჳს სამეფოსა თანა შეაერთა და იყო შეერთებულ—363 წელი 1105—1468, კახთა მეფისა დავით I—მდე † 1471 წ. დავითითგან ვიდრე ირაკლი II, 1762—1798 წ. კახეთი ცალკე სამეფო იყო.

ითქუნ თჳთ. «მამამან ზეცათამან ჰპოვა დავით, მონა თჳსი და საცხებელი მისი წმიდა ჰსცხო». და რამეთუ ხელი მისი წმიდა შეეწია და მკლავმან მისმან განაძლიერა იგი წყალობა და ჭეშმარიტება შემოსა და უაღრეს ჰყო უფროს ყოველთა მეფეთა ქუეყანისათა, ვიდრემდის დასდვა ზღუათა ზედა ხელი მისი და მდინარეთა ზედა მარჯუენე მისი. გარნა შრომითა ფრიადითა და ღუაწლითა ძლიერითა და მრავალთა დღეთა შემდგომადცა იქმნა ესე, ვითარცა წინა-მდებარემან სიტყუამან ცხად ჰყოს. რამეთუ მეფე იქმნა-რა დავით, მოოხრებულ იყო ქართლი და თჳნიერ ციხეთასა სადამე, არა-სადა იყო სოფელსა შინა კაცი, არცა რა შენებულება. მათ ჟამთა შინა ჰქონდეს თრიალეთი და კლდე-კარნი და მიმდგომი ქუეყანა მათი ლიპარიტსა და მეფეს დავითის წინაშე იყუს რეცა ერთ-გულად. ეგრეთვე ნიანია კახაბერის ძეცა და სხუანიცა აზნაურნი მცირედ შემოკრიბნა, დაშთომილნი სადამე და სოფლებთაცა დაიწყეს შთამოსლვად და დასხდომად.

და იყო მაშინ საზღუარი სამეფოსა მთა მცირე ლიხთა და სადგომი სამეფო წაღუერისთავი და ოდესცა ნადირობა უნდის ქართლისა ჭალაკთა, ანუ ნაჭარმაგევს, რომელი ყოვლადვე აღსავსე იყო ირემთა და ეშუთა მიერ, არა პირუტყუ შთავიდიან, ვიდრემდის ცხენ-კეთილთა მხედართა მიერ მონახიან და მაშინღა ჩამოვიდიან ნადირობად.

ხოლო ამას ვითარებასა შინა გარდახდა წელიწადი ოთხი. მოკუდა სულტანი მელიქ-შაჰ და ლიპარიტ ამირამან იწყო მათვე მამულ-პაპურთა კუალთა სლვა, რამეთუ ზაკჳდა წინაშე მისსა მოპოვნებად უსჯულოვებისა, დაღაცათუ ქრისტეანე იყო სახითა, გარნა ორგულებითა და სიძულილი პატრონთა გუარისაგან მოაქუნდა გონებითა და ვინათგან გულის-ხმის-ყოფა არა ინება კეთილისა და ყოვლსა გზასა არა კეთილსა. ამას რა ესე ვითარსა ხედვიდა მეფე დავით, ინება განწურთა მისი; ამისთჳსცა პყრობილ ჰყო იგი ჟამ რაოდენმე, რომელი კმა იყო განსასწავლელად გონიერისა ვისსამე და ესრეთ მამტკიცებული მრავალთა და მტკიცეთა ფიცთა მიერ და ერთობისათჳს ღუთისა შუამდგომელად მომცემი, განუტევა იგი და მითვე დიდებითა ამყოფა და არა შეუცუალა, რამეთუ კეთილმან არა თუ მართალსა, არამედ არცა თუ ბოროტსა ადვილად აბრალის, ვინათგან სიბოროტედ არა განსწავლულ არს, არცა მეჭუწლ იყო. ხოლო იგი, ვითარცა ძაღლი, მიექცა ნათხევარსა და ვითარცა ღორი ინწუბა[1] სანგორელსა მწვირისასა, განაცხადა მტერობა და უკეთურებასა იწვრთიდა საწოლსა ზედა თჳსსა. იხილა რა მშჳდმან და ღუთივ განბრძნობილმან მეფემან დავით, რამეთუ კუდი ძაღლისა არა განემართების, არცა კირჩხიბი მართლად ვალს, მეორესა წელსა კუალად შეიპყრა, ორ წელ პყრობილ ჰყო და საბერძნეთს გაგზავნა, მუნ განეყვა ცხოვრებასა.

ამას ჟამსა გამოვიდეს ფრანგნი, აღიღეს იერუსალიმი და ანტიოქია[2] შეწევნითა ღმრთისათა მოუშენა ქუეყანა ქართლისა, განძლიერდა დავით და განამრავლა სპანი და არცა რა მისცა სულტანს ხარაჯა და თურქნი ვერღარა დაიზამთრებდეს ქართლს, რამეთუ მოაქამომდე ზამთრისა მოწევნასა ფალანგებითა მათითა ჩამოდგიან ჰავჭალას და დიღომს, ჩალმართ მტკურისა და იორის პირთა, რამეთუ მათი იყო სადგომი. კახეთს მეფობდა კჳრიკე, კაცი მეფობისავე თანა მეფე ქმნულნი ვნებათა ზედა და ჭეშმარიტი ქრისტეანე. მოსცა ჟამი ღმერთმან მეფესა დავითს, წარუღო კჳრიკეს ციხე ზედა-ზადენი და იყო ქორონიკონი ტკა. წარემატებოდა და გამარჯუებულებითა, რომელთა

---

1) წუმპე უწმინდური ალაგი, ღორის საგორავი.

2) 1101 წელსა.

თანა გესეცა იქმნა, მოკლა რატი, ძე ლიპარიტისი, კაცი ორგული და ნამდჳლვე ნაშობი იქედნისა. და ესრეთ დასრულდა სახლი ბაღუაშთა, სახლი განმამწარებელთა, რამეთუ სხუა უკანასკნელი თესლე რასხუა, სასჯელი ცოდვეთა ქრისტიანეთათა და არღარავინ დარჩა საყოფელთა მათთა მკჳდრი, რამეთუ აღიხოცნა უსჯულოებანი მამათა მათთა წინაშე უფლისა და მამული მათი აღიღო მეფემან.

შემდგომად წელიწდისა ერთისა მოიცვალა კჳრიკე მეფე და დასვეს კახთა მეფედ ძმისწული კჳრიკესი აღსართან და რომელსა არა რა ჰქონდეს ნიშანი მეფობისა, არამედ იყო ცუნდრუკი რამე, უსჯულო, უმეცრად უსამართლო და ყოვლად წინა-უკმო მამის ძმისა მისისა.

მას ჟამსა განიცადა მეფემან გონებისა თუალითა და კეთილად გულისხმა-ჰყო საქმე, რომლითა მოიმადლებოდა ღმერთი და სარგებელი დიდი იქმნებოდა. გარდაიცვალა კათალიკოზი გაბრიელ საფარელი და დაჯდა კათალიკოზად იოანე, რამეთუ წმიდანი ეკკლესიანი, სახლნი ღმრთისანი ქუაბ ავაზაკთა ქმნილ იყვნეს და უღირსთა და უწესოთა, მამულობითა უფროს ვიდრე ღირსებით, დაეპყრნეს უფროსნი საეპისკოპოსონი, არა კართა მწყემსებრ შესრულნი, არამედ ავაზაკებრ ერდოთ შესრულნი. და მათნივე მსგავსნი ხუცესნი და ქორეპისკოპოსნი დაედგინნეს, რომელნი ნაცვლად სჯულთა ღმრთისა პყრობისა, უსჯულოებასა წურთიდეს მათ ქუეშეთა ყოველთა და თჳთ სახლთა უფლისათა და მღდელთაგან გამოვიდოდა ყოველი უსჯულოება და ცოდვა, რომლითა თუალი ღმრთის მხედველი ყოველთა, ესოდენ რისხვად აღძრულ იყო, ვითარცა ზემორე სიტყუამან გამოაცხადა. და რამეთუ არა სწორ არს ცოდვა მღდელისა და მხედრისა, არცა ერისა და მღდელთ-მთავრისა, არცა მწყემსისა და სამწყსოსა, ვითარცა წერილ არს. «მონამან რომელმან იცოდის ნება უფლისა თჳსისა და არა განეკრძალოს, იგუემოს დიდად». ამათ უკეთუ ესე-ვითართა დიდთა წყლულებათა კურნებად შემოკრბა კრება, ერი მრავალი. რამეთუ სამეფოსა თჳსისა კათალიკოზნი, მღდელ-მთავარნი, მეუდაბნოენი, მოძღუარნი და მეცნიერნი, შემოკრიბნა წინაშე მათსა, ჟამსა და ადგილსა ჯეროვანსა და მრავალ დღე გამოწულილვითა და ფრიადითა შრომითა კეთილად გამოიძიეს და ყოველი ცთომილი განმართეს და კეთილ წესიერება ყოვლითურთ დაამტკიცეს. უღირსად გამოჩინებულნი გარდამოსთხივნეს საყდართაგან და შეაჩუენნეს, დაღათუ არა ადვილ იყო ესე, რამეთუ იყვნეს კაცნი მთავართა და წარჩინებულთა შვილნი, რამეთუ რომელთაცა უწესოდ დაიპყრნეს საყდრები და მათ-წილ ჭეშმარიტნი მწყემსნი და სათნონი ღმრთისანი დაადგინნეს და ძეგლი მშჳენიერი ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისა აღწერეს, მიმდგომი და მოწამე წმიდათა ათორმეტთა კრებათა. და ესრეთ ყოველნი ნიჭითა სამეუფოთა განავსენნეს თჳთოეული სახიდ თჳსად. და ესეცა მიმსგავსებულად დიდის კონსტანტინესსა აღასრულა მეფემან დავით, რომლისა სანაცვლად იხილეთ თუ რაჲ განაგო ღმერთმან, გულთ-მეცნიერმან, უძლეველმან მცველმან ისრაელისამან. რამეთუ ესე აღსართან, კახთა მეფედ ხსენებული, შეიპყრეს ჰერთა დიდებულთა, არიშიანმან და ბარამ და დედის ძმამან მათმან ქავთარ, ბარამის ძემან და მოსცეს მეფესა და აიხუნა მეფემან ჰერეთი და კახეთი და ერწუხს ქმნა წყობანი დიდნი და ხმა-განსმენილი-იგი და დიდი ძლევა, რომელ მცირედითა ლაშქრითა და განწირულითა ერითა დახოცნა სულტნისა-იგი სპანი ურიცხჳნი, ათაბაგი განძისა და უმრავლესი კახთა და ქუეყნისა ერი, მტერთავე თანა გარე-მოდგომილი ჩუენ-თანა, ესე ოდენ ადვილად და მოსწრაფედ ხელთ უსხნა ღმერთმან საკჳრველებათამან, რომელ ერთი ათასთა არა-თუ სდევდა, არამედ ხელითა იპყრობდა და ორთა არა-თუ წარექცივნეს ბევრნი, არამედ სანთლითა თჳთ მათვე ტყეთათ და მთხრებლთათ, ტყუედ მოჰყუანდეს იგინი ყოველნი ქრისტიანენი.

ხოლო თჳთ მეფე არა-თუ ვითარცა სხუაჲ ვინმე ზურგით უდგა ოდენ სპათა თჳსთა, ანუ შორით უზრახებდა, ვითარცა ერთი მრავალთაგანი ვინმე, არამედ უპირატეს ყოველთა თჳთ წინა უვიდოდა და ვითარცა ლომი შეუზახებდა ხმითა მაღლითა და ვითა გრიგალი[1]) მიდამო იქცეოდა, თჳთ გოლიათებრ მიმართებდა, თჳთ მკლავითა მტკიცითა და ხმობდა ახოვანთა. სრვიდა და დასცემდა წინა დამთხუეულთა ყოველთა, ვიდრემდის ფრიადისა ცემისაგან, არა-თუ ვითარცა ძუელსა დავითის ელიაზარის ხელი ხრმლისა ვადასა ოდენ დაეწება, არამედ ხრმლითა მისითა უკმომძღვინა-რითა სისხლითა წელნი აღსავსედ ეტვირონეს. რაჟამს შემდგომად ომისა, გარდაჴდის და სარტყლისა განხსნისა საცნაურ იქმნა, ქრისტიანად-რა დაითხია ესე ოდენისა მტკნარისა სისხლისა შეუწნებულის, რომელსა პირუელ განხილვისა თჳთ მისგან ყჭგონებდით გამოსრულად და მას დღესა სამნი ცხენნი გამოუკლეს და მეოთხესაღა ზედა მჯდომმან სრულ ჰყო მის დღისა ომი და ესე მრავლოსაგან ყოვლად მცირედი და წინა წარმოვსთქუთ.

ესრეთ რა თჳთ მპყრობელობით დაიპყრა ჰერეთი და კახეთი და ნებიერად აიღნა ციხენი და სიმაგრენი მათნი, მზეებრ მიჰფინა წყალობა ყოველთა ზედა მკჳდრთა ქრისტიანისასა, და ვინათგან ღმერთი ესრეთ განაგებდა საქმეთა დავითისთა და წარუმართებდა ყოველთა გზათა მისთა და მოსცემდა ჟამითი-ჟამად ძლევათა საკჳრველებათა და უძლოდა ძალითი-ძალად, არცა იგი უდებებდა განმრავლებად საქმეთა კეთილთა და სათნოთა ღმრთისათა, არამედ სრულითა გულითა მსახურებდა და მათ იქმოდა, რომელნი ნებასა ღმრთისასა დაამტკიცებნის და სათნო ყოფილად მისდა აღუჩნდის, ვითარცა აწ ითქუას. რამეთუ მოიგონა აღშენება მონასტრისა და დაამტკიცა, რომელიცა გამოირჩია მადლმან საღმრთომან ადგილსა ყოვლად მშუენიერსა და ყოვლითურთ უნაკლულოსა, რომელსა შინა ვითარცა მეორე ცა გარდაართხა ტაძარი ყოვლად-წმიდისა და უფროსად კურთხეულისა ღმრთის-მშობელისა, რაბამ რამე აღმატებული ყოველთა წინანდელთა ქმნილობისა, რომელი ზესთა ჰმატს მშუენიერებასა ყოველთასა; სივრცითა და ნივთთა სიკეთითა, და სიმრავლითა და მოქმნულობისა შეუსწორებელობითა, რომელსა აწ თანა მოწამედ ჰქონან თუალნი ყოველთა ხორციელთა მხედველთანი და აღავსო სიწმიდეთა მიერ პატიოსანთა ნაწილითა წმიდათასა, წმიდათა ხატთა და სიწმიდისა სამსახურებელითა ყოვლად დიდებულთა და სხუათა ნივთთა ძჳრად საპოვნელთა. ამათ-თანა დასხნა მუნვე დიდთა და ხუასროვანთა მეფეთა ტახტნი და საყდარნი სასანთლები და საკიდელნი ფერად იავარად მოხმულნი და კუალად გჳრგჳნნი, მანიაკნი და ფიალანი და სასუმელნი, რომელნი მოუხვნა მეფეთა არაბეთისათა, რაჟამს თჳთ იგინიცა ტყუედ მოიყუანნა და მასვე ტაძარსა შინა შეწირნა ღმრთისა, სახსენოდ და სამადლობელად ძლევისამის საკჳრველისა. და მუნვე შემოკრიბნა კაცნი პატიოსანნი ცხოვრებითა და შემკულნი ყოვლითა სათნოებითა, არა თჳსთა სამეფოთა ოდენ შინა პოვნულნი, არამედ ქრისტიანისა კიდეთა, სადათცა ესმა ვიეთმე სიკეთე და სისრულე, სულიერითა და ხორციელითა სათნოვებითა აღსავსეობა. იძია და კუალად გამოიძია, მოიყუანნა და დაამკჳდრნა მას შინა მამული ლიპარიტეთი უმკჳდროდ დარჩომილი იყო სრულიად. სხუათა მრავალთა და სამართლიანთა, უსარჩლელ-მიუხუეჭელთა სოფლებთა თანა მისცნა დედასა ღმრთისასა, სამსახურებელად მისსა წინაშე მდგომთათჳს და უზრუნველი ტრაპეზი განუწესა, რომელიცა აწ წინამდებარე არს ყოვლისა აღმოსავალისა მეორედ იერუსალიმად, სასწავლად ყოვლისა კეთილისა, მოძღურად

---

1) გრიგალი, ქარიშხალი.

სწავლულებისად, სახლად ათინად ფრიად უაღრეს მისსა საღმრთოთა შინა, წესად, განონად ყოვლისა საეკკლესიოჲსა მშჳენიერებისად [1]).

და კუალად სხუა მოიგონა საქმე, შემსგავსებულად მოწყალისა და ტკბილისა ღჳთისა, სახიერისა, კაცთ-მოყუარებისა მისისა, აღაშენა ქსენონი, ადგილსა შემსგავსებულსა და მშჳენიერსა, რომელსა შინა შეკრიბნა ძმანი თჳთო-სახითა სენითა განცდილნი და მოუმზადა ყოველივე სახმარი მათი, უნაკლულოდ და უხჳებით და განუჩინნა შესავალნი და საღჳაწნი მათნი ყოვლადვე. ხოლო თჳთ მივიდის, მიიხილნის, მოიკითხნის და ამბორს უყჳნის თჳთოეულსა, ჭფუფუნებდის მამებრ, სწყალობდის და ჰნატრიდის, განამხნევებდის მოთმინებისა მიმართ, მიანსხის თჳსითა ხელითა ცხედრები, სამოსლები და საგებელი მათი, პინაკი და ყოველი სახმარი მათი, მისცის თჳთოეულსა ოქროჲ კმასაყოფნი და განჰკრძალნის ზედა-მდგომელნი მათნი, განაგის ყოველი საქმე მათი დიდად მშჳენიერად და ღჳთის-მსახურებით.

ხოლო ვიდრე ამად ჟამადმდე ქალაქი ტფილისი, რუსთავი, სომხითი და ყოველი სამშჳლდე და აგარანი, თურქთა აქჳნდეს. ხოლო თრიალეთნი და კლდე-კარნი ჰქონდეს თევდორეს, ჭყონდიდლისა დის-წულსა, კაცსა გონიერსა და დიდად მყოფსა, რამეთუ მეფე რა გარდავიდის აფხაზეთად, უმცრორე ემინოდის თურქთა და მათთა ციხოვანთა. მას ჟამსა მეფე გარდავიდა იმერეთს და შეკრბეს გიორგის ჭყონდიდელსა მწიგნობართ უხუცესსა წინაშე, თევდორე აბულეთი და იოანე ორბელი და სიმარჯჳთ მოიპარეს სამშჳლდე. მაშინ იქმნა დიდი სიხარული, რამეთუ დღითი-დღე შეემატებოდა საზღჳართა სამეფოთა. ცნეს-რა თურქთა აღება სამშჳლდისა, უმრავლესნი ციხენი სომხითისანი დაუტევნეს და ღამე ივლტოდეს და ჩუენთანა მოითვალნეს იგინი, რამეთუ ვიდრე მოაქამომდე სთველთა ჩამოიარიან თურქთა სომხითი, ყოვლითა ფალანგებითა მათითა, ჩამოდგიან გაჩიანთა და პირსა მტკუარისასა ტფილისითგან ვიდრე ბარდავადმდე და იორის პირთა და ყოველთა ამათ მშჳენიერთა ადგილთა საზამთროთა, რომელთა შინა ზამთრის, ვითარცა არესა გაზაფხულისასა, უთიბების თივა და აქუს შეშა და წყალი უხჳებით და მუნ არს სიმრავლე ნადირთა თჳთო-ფერი და საშჳებელი ყოველი. ამათ ადგილთა შინა დადგიან ხარგაებითა ცხენისა, ცხჳრისა, ჯორისა და აქლემებისა მათისა არა იყო რიცხჳ და აქუნდათ ცხოვრება სანატრელი; ნადირობდიან, განისუენებდიან და იხარებდიან და არა იყო ნაკლულევანება მათთანა, თჳსთა ქალაქთა ვაჭრობდიან, ხოლო ჩუენთა ხაპირთა არბევდიან ტყუეთა სავსეთა, გაზაფხულისა თანა იწყიან აღმართ სლვად, მთათა სომხითისათა და არარათისათა, ეგრეთვე ზაფხულისცა ჰქონდისთ შუება და განსუენება, თივათა და ველთა მშჳენიერთა, წყაროთა და ადგილთა მწუანვილოვანთა და ესოდენ დიდ იყო ძალი მათი და სიმრავლე, რომელი ჰსთქუამცა, თუ ყოველი თურქობა, ყოვლისა ქუეყანისა, აქა არსო. და არავისგან მოსაგონელ იყო ოდესცა მათი გასხმა ანუ ვნება, არცა-თუ თჳთ სულტნისაგან [2]) ოდეს სამშჳლდე და ძერნა აღიღეს, ქორონიკონი იყო ტლ.

და მას წელსა მოვიდა ძალი სულტნისა და ყოველი თურქობა, კაცი ვითარ ორ ასი ათასი, უგრძნეულად სიმარჯჳთა, ხოლო მეფე დგა ნაჭარმაგევს ტაძრეულითა. ჰსცნა-რა მოსლვა მათი

1) გაენათისათჳს იტყჳს, რომლისა მშჳენიერება დაეცა აწ სასირცხჳლოდ ჩუენდა.

2) მას დროსა შინა სულტნად მალიქი იყო 1098—1118 წ. რომელიც იჯდა ადერბაიჯანს და რომელს ეპყრა ასურასტანი, სომხითი სრულიად სპარსეთი და სხუანი.

მიმწუხრიითურთ თრიალეთის ღამე ყოველ წარვიდა მანგლისს, კაცითა ათას ხუთ ასითა; რამეთუ ესოდენნი დახვდეს მას წინაშე. ცისკარს მოვიდეს თურქნი, იქმნა ბრძოლა ფიცხელი მას დღესა და შეწევნითა ღმრთისათა იძლია ბანაკი მათი და მიდრეკასა დღისასა მიდრკეს სივლტოლად, ესე-ოდენ ზარ-განხდილნი და მოსწრაფენი, ვიდრემდის არცა-თუ კარავთა მათთა და ჭურჭელთა მიხედნეს ყოვლად, არამედ მოსწრაფებასა პატივ-ჰსცეს ფერხთა მათთა უფროს საქონლისა მათისა და ესრეთ განიბნივნენ თჳსთა ქუეყანათა. ხოლო ესე-ვითარსა საკჳრველსა სივლტოლასა მათსა თჳთ მეფე და სპანი მისნი ესოდენ ურწმუნო იქმნნეს, ვიდრემდის არავინ ჰსდევნა ყოვლად, რამეთუ ხჳალისა ომი ეგონა. წარიღო გიორგი ჭყონდიდელმან რუსთავიცა[1]) მეფის მესხნარს ყოფასა, ქორონიკონი იყო ტლე, რომლისა-თჳსცა დიდად წყენა შექმნა თურქთა და რიდობა საზამთროთა ადგილთა დგომისა, რამეთუ მოიმსტოვარნის მეფემან, რომელთა მოსვრა ეგებოდის, რამეთუ უგრძნეულად დაესხის და მოსწყჳდნის და ესე არა ერთ, გინა ორ, ანუ სამ, არამედ მრავალგზის, ვითარცა აწ ერთი ითქუას. რამეთუ ტაოს ჩამოდგეს დიდნი თურქნი ხარგებითა, ვინათგან ზამთრისა სიფიცხესა და მთათა სიმაგრესა მიენდვნეს, ხოლო მეფემან მოიხელოვნა ესრეთ, რამეთუ სპათა ქართლისათა მზაობა უბრძანა და თჳთ ქუთათისს გარდავიდა, რომლითა უეჭუელ ჰყუნა იგინი და თთჳსა თებერვალსა აცნობა ქართუელთა და მესხთა რათა კლარჯეთს დახვდენ ჰაემანსა[2]) და თჳთ შიდითა სპითა ხუთვითით ჭოროხის პირი წარვლო. შეკრბეს ერთად, უგრძნეულად დაესხნეს მათ-ზედა უშიშად, გულდებითა მსხდომარეთა ბასიანამდე და მთად კარნიფორისა, რამეთუ ქორონიკონი იყო ტლვ. მოსრეს სიმრავლე მათი ურიცხჳ და აღიღეს დედა-წული მათი, ცხენები, ცხოვარი, აქლემები და ყოველი ნაქონები მათი, რომლითა აღივსო ყოველი სამეფო მისი ყოვლითა კეთილითა. ამასვე წელსა, ასული თჳსი კატაჲ გაგზავნა საბერძნეთს, სძლად ბერძენთა მეფისა[3]), რამეთუ პირუელ ამისსა პირ-მშო ასული თჳსი თამარი, გაგზავნა დედოფლად შარვანისა[4]), რამეთუ ვითარცა ორნი მნათობნი, ერთი აღმოსავლეთს, ერთი დასავლეთს, ცისკროვან ჰყოფდენ სფეროსა, მამისაგან მიმღებელნი მზეებრთა შარავანდედთანი[5]).

და მეორესა წელსა დაიპყრნა გრიგორის ძენი, ასამ და შოთა და აღიღო ციხე გიში და გაგზავნა ძე თჳსი დიმიტრი შარვანს, სპითა ძლიერითა ლაშქრად. ხოლო მუნ ქმნნა ომნი საკჳრველნი, რომლითა განაკჳრნა მხილველნი და მსმენელნი, გამოიღო ციხე ქალაძორი და ძლევაშემოსილი მოვიდა წინაშე მამისა თჳსისა, სავსე ალაფითა და ტყუეთა ურაცხჳთა.

ხოლო მეორესა წელსა ბზობად წარმოემართა მეფე ლანჩხუთით. წარსლვაჲ რახსის პირსა და ზატიკი გარდაიხადა ნახიდურს[6]) მუნ მოართუეს ამბავი ბეშქენ ჯაყელისა ჯავახეთს თურქთაგან მო-

1) 1115 წელს მტკვრის ხეობა სრულიად შეერთებულ იყო საქართველოსა თანა.

2) 1115 წ. განსავალსა. (უნდა უწყოდეთ, რამეთუ უწინარეს წელიწადი სეკტემბრიდამ იწყოდა და არა იანვრიდამ ვითარ აწ. აწინდელი რიცხჳ კერძთ მსახურთა რიცხჳ არის და უფროს მწუალებელთა).

3) კატაჲ ანუ ქეთევან მითხოვილ იქმნა ალექსი I კომნინს, ბერძენთა იმპერატორსა, რომელსა ბერძენთა უწოდეს სახელად ირინა.

4) თამარ მოთხოვილ იქმნა შარვანის მეფესა ზედა ასართან † 1161 წელსა.

5) ამ ჟამთა შინა მოვიდნენ მთარგმნელნი წიგნთანი: ეფრემ მცირე და თეოფილე და არსენ იყალთოელი და იოანნე ტაოჭის ძე, ვითარ მოგვითხრობს ქართლ. ცხოვრება.

6) ნახიდური კციასა (აწინდელი ხრამი) ზედა ჰსდგა.

ჭჳლასა და ამისთჳს უმეტეს დიდებულნი მას ჟამსა წარსლვად და ყოვლად არა მოისმინა, არამედ დაესხა თურქთა, რახსის პირსა მდგომთა და მოსრა სიმრავლე მათი ურიცხჳ, წარმოიღო ტყუჱ და ალაფი ურიცხჳ. ამასვე წელსა აღიღო სომხითისა ციხე-ქალაქი ლორე და ამასვე წელსა იგლისსა, აღიხუნა აგარანი. მეორესა დღესა ცისკარსა, რამეთუ პირუჱლცა ესევე ციხე აელო ბაგრატს, პაპასა მისსა, გარნა სამთთუჱ ბრძოლითა. ამასვე აგჳსტოსა მოკუდა სულტანი მალიქი, მალიქ-შასი ძე და ალექსი კომნინოს, ბერძენთა მეფე და ვერა ჰსცნეს ერთმან მეორისა სიკუდილი, ქორონიკონი იყო ტლჲ.

ჰხედვიდარა მეფე დავით ესოდენთა ზეგარდამოთა ღმრთისა მიერ წყალობათა, შეწევნათა, ძლევათა და გამარჯუებათა თჳსთა და რომელსაჲ ღმერთი მოსცემდა სამეფოთა ქრისტიანეთა, ქალაქთა და ციხეთა, რამეთუ არა იყო ესოდენი სიმრავლე ლაშქართა სამეფოსა შინა მისსა, რათამცა ქალაქთა და ციხეთა შინა მდგომად და დამჭირველად და კუალად თჳსთანა მყოფელად და მოლაშქრედმცა კმა ეყუნეს დაუცხრომელად და სამარადისოსა მისსა მიმოსლვასა, ზამთარ და ზაფხულ განაღა სადამე ლაშქრობასა, ამისთჳს შემოიკრიბნა გონება, კეთილად და გონიერად, გამგონე, ვითარცა დავით, სულისა მიერ წმიდისა, აღიღო მაღლად თავი თჳსი და მიმოავლო თუალი გონებისა თჳსისა, განიცადა კეთილად და განიზრახა საქმეთაჲ ცნობითა, რომელი არა კმა ეყუნეს მეფობისა მისისანი, თანა მიყოლად კრთომათა და წადიერებათა სულისა თჳსისათა. და მსგავსად ალექსანდრესსა ჰქმნა ამანცა, სულთ-ითქუნს რამეთუ იოქმის მისთჳს, ვითარმედ ფილოსოფოსმან ვინმე ჰრქუა მას, ვითარმედ არიან მრავალნი და ურიცხუნი სოფელნი, რომელთა არცა-თუ სახელი გასმიეს შენ. და მან სულთ-ითქუნა და თქუა: ვაჲ, უკეთუ დამიმშჳდეს ესენი, რაჲ იყოს მპყრობელობა ჩემი. ამისთჳსცა ამან მეორე ალექსანდრე განიზრახა, სივრცითა გონებისათა, რამეთუ სხუებრ არა იყო ღონე. უწყოდა კეთილად ყივჩაყთა ნათესავისა სიმრავლე და სიმხნე წყობათა შინა, სისუბუქე მიმოსლვისა, სიფიცხე მიმართებისა, ადვილად დასამჭირველობა და ყოვლითურთ მომზავებულობა ნებისა თჳსისა და ამათ-თანა უადვილეს ეყუნეს მახლობელობითაცა და უპოვარებითა და რამეთუ პირუჱლ მრავალთა წელთასა, მიერ მოიყვანა სანატრელი და ყოვლად განთქმული სიკეთითა გურანდუხტ დედოფალი, ასული ყივჩაყთა უმთავრესისა ათრაქა შარაღანის ძისა, ჰსჯულიერად მეუღლედ თჳსად და დედოფლად ყოვლისა საქართველოსა. ამისთჳსცა წარავლინნა კაცნი სარწმუნონი და მოუწოდა ყივჩაყთა და სიმამრსა თჳსსა. ხოლო მათ სიხარულით მიითუალეს, გარნა ითხოვეს გზა მშჳდობისა ოვსთაგან. ამისთჳსცა აიძულა მეფემან და ბრძანა წარსვლად ოვსეთს და სიტყჳსავე თანა წარემართა და თანა წარიტანა გიორგი ჭყონდიდელი, მწიგნობართ-უხუცესი თჳსი, კაცი სრული ყოვლითა სიკეთითა, სულისა და ხორცთასა, სავსე სიბრძნითა და გონიერებითა, განმზრახი, სუანი, ფრთხილი, და თანა-აღზრდილი პატრონთა და თანა განკათუული ყოველთა გზათა და საქმეთა და ლაშქართა მისთა. შევიდეს ოვსეთს და მოეგებნეს მეფენი ოვსეთისანი და ყოველნი მთავარნი მათნი და ვითარცა მონანი დადგეს წინაშე მისსა. აიხუნეს მძევალნი ორთა-განვე, ოვსთა და ყივჩაყთა და ესრეთ ადვილად შეაკრთნა ორნივე ნათესავნი და ჰყო შორის მათსა მშჳდობა და სიყუარული, ვითარცა ძმათა. აიხუნა ციხენი დარიელისა და ყოველთა კართა ოვსეთისათა და კავკასიისა მთისათანი და შექმნა გზა მშჳდობისა ყივჩაყთათჳს და გამოიყუანა სიმრავლე ფრიად დიდი, სიმამრი და ცოლის ძმანი თჳსნი. და არცა ცუდად დაშვრა არცა უსაქმოდ მათი გამოყუანება, არამედ მათითა ხელითა მოსრა სრულიად სპარსეთისა ძალნი და დასცა შიში და ზარი ყოველთა მეფეთა ქრისტიანისათა და მათითა თანაყოლითა ქმნნა საქმენი დაურწმუნებელნი, ვითარცა ითქუმის წარმართ. ხოლო მაშინ ოვსეთს ყოფასა მიიცვალა გიორგი ჭყონდიდელი და თავადცა

სიყრმითგანთა პატრონი მსახურებათათჳს დ პატივითა დიდითა. წარმოგზავნა მონასტერსა ახალსა [1]) და მუნ დაემარხა, რომელი იგლოვა ყოველმან სამეფომან და თჳთ მეფემან, ვითარცა მამა შემოსითა შავისათა, ორმეოც დღე, ვიდრემდის იშუა ვახტანგ, რომლისა ხარებითა დაჰხსნა გლოვა. ხოლო ყივჩაყნი დაასხნა ადგილთა მათთა მარჯუეთა, დედა-წულითა მათითა, რომელთა თანა იყო წყობად განმავალნი რჩეულნი ორმოცი ათასი. ესენი განასრულნა ცხენებითა და საჭურველებითა და კუალად მონანი, რომელ ჰყუეს რჩეულნი და განსწავლულნი ლაშქრისა, ვითარ ხუთი ათასი კაცი, ყოველნი ქრისტეანე ქმნილნი, მისანდონი და გამოცდილნი სიმხნითა და თჳთ ყივჩაყნიცა უმრავლესნი ქრისტეანე იქმნებოდეს დღითი-დღე და სიმრავლე ურიცხჳ შეეძინებოდა ქრისტესა. ესენი რა ესრეთ შემოკრიბნა და დააწყუნა გუარად და დაუდგინნა სპასალარნი და მმართებელნი და აგრეთვე თჳსისა სამეფოსა სპანი რჩეულნი და მოკაზმულნი, ცხენ-კეთილნი და პირ-შეუქცეველნი და საშუალ მათსა, თჳთ იგი უმსგავსო სპასპეტი და წინამბრძოლი, მიმსგავსებული ძუელისა ქაიხოსროსათჳს მოთხრობილთა, წინა უძღოდა და იწყო რბევად სპარსეთისა, შარვანისა და სომხითისა დიდისა, რამეთუ არა დაშურებოდა, არცა მოეწყინებოდა, არამედ ჟამიერად და წესიერად ალაშქრებდა მათ, ჰმართებდა და განაგებდა, მსგავსად მისსა, დიდ-გონებითა და ვინღამცა წინააღმდგომი იყო მისი, ანუ მიმმართი ომისა მის წინაშე.

რამეთუ დალათუ წერილმან ფრთოვანსა ვეფხსა მიამსგავსა მაკიდონელი-იგი, სიფიცხითა მიმმართულობისათჳს და მსწრაფლ მიმოვლისა ქუეყანათა შინა და ჭრელად მრავალ-ფეროებისათჳს ქცევათა და განზრახუათა მისთასა, არამედ ჩუენი ესე გჳრგჳნოსანი და ახალი ალექსანდრე, დალათუ იყო ჟამითა შემდგომად, არამედ არა საქმითაცა, არცა განზრახჳთა, არცა სიმხნით უმცირეს. და თჳთ მათ საქმეთა შინა, რომელთა მძლედ ითქმის ალექსანდრე, არა უმდაბლეს, არამედ მრავლითა უმაღლეს მგონიეს ესე და რა იდენ საწუთროთა და ხორციელთა შინა იგი მისთა სწორთა და მისგან მის ჟამისათა ყოველთა უმაღლეს და უზესთაეს იყო, ეგეოდენ ესე საღმრთოთა და ქრისტეს მცნებათა შინა, ხორციელთავე თანა მისთა პირუელთა ყოველთა ჰმატა. რამეთუ არა ჰსცა ძილი თუალთა, არცა ჰრული წამთა, არცა განსუენება ხორცთა თჳსთა, არა მიდრკა გემოვნებათა მიმართ, არცა ნებასა ხორცთასა, არა საჭმელ-სასმელთა, არცა სიმღერა-სიცილოთა და რაჲთურთ არა-რა შემკრებელთა ხორცთა და გონებისათა, გარნა საღმრთოთა და სასულიეროთა ყოველთა დასრულებად და უდებებად მზიდველთა ნებისათა და განიცადეთღა ოთხთა ამათ წელთა ქმნილნი მისნი, რომელთა მრავალგზის მცირედი მეგულების თქმად:

რამეთუ აქუნდეს ჩუეულებად ესე მეფესა, რამეთუ განგებულებითა გარდავიდის აფხაზეთად, და ჩამოიტყუის თურქმანნი საზამთროთა ადგილთა, პირთა მტკურისათა, რამეთუ მათნიცა მსტოვარნი ზედა ადგიან მეფესა და იგულევდიან გზათა მისთა. გარდავიდა მეფე ბეგუთს და შიერ ხუნეთას და ამით გულპყრობილ ჰყუნა იგინი, ქორონიკონი იყო ტმ. ხოლო მათ ჰსცნეს-რა სიშორე მისი, ჩამოდგეს ბოტორას, დიდნი ფრიად და დაიზამთრეს და არა ჰრულოდა მეფესა, არამედ გარდამოიფრინა ბებერკალსა თოთხმეტსა და უცნაურად დაესხა მათ-ზედა და ძლით-ვინმე შეესწრა ცხენ-ზედა და გარდაიხვეწნეს, აღილეს ტყუე და ალაფი ურიცხჳ; მოვიდეს ლანუხს და მასვე შჳდეულსა, პირ-მარხუასა დღესა, აღიღო შარვანისა ქალაქი ყაბალა და აღავსო სამეფო თჳსი ოქროითა და ვეცხლითა და ყოვლითა სიმდიდრითა და წარმოვიდა ქართლს და მეის შეიკრიბა სპა და ჩავიდა შარ-

1) გაენათს.

ჯანსა მასისა მთისა, არაბია-ღრეთათ ქურდევანამდე და შიმშრეტანთამდე და სავსენი ალაფითა მოვიდეს ქართლს.

მათვე დღეთა შეიბნეს შარვანელი და დარუბანდელი, მოკლეს აფრიდონ და მოსწყჳდნეს შარვანელნი. თთჳსა ნოემბერსა, წარვიდა მეფე აშორნას და დაესხნეს თურქმანთა, მოსრნა და იავარ ჰყუნა, წარმოიღო ურიცხვი, ჩამოვლო მგზავრად და დაესხა სევგელამეჯს თურქმანთავე და არა დაუტევა მოტირალი კარავთა მათთა, ესე ერთისა წლისად.

მასვე ზამთარს წავიდა აფხაზეთს, ბიჭჳნტამდე და განაგნა საქმენი მანდაურნი: ღირსნი წყალობისანი შეიწყალნა, შემცოდენი დაიპყრნა და სწვარინა, რამეთუ იყო ზამთარი ძნელი და თოვლი ფრიადი, ესე არა ცნეს თურქთა, ვითარმედ შორს არს მეფე, გულდებით ჩამოდგეს პირსა მტკურისასა, გარნა ღამსა არა ჰრცხვენოდა, არცა დამხრწეველთაგანი რა იმჭირვოდა, არცა ჰრულოდა ომისათჳს; წარმოვიდა მსწრაფლ აფხაზეთით, თოვლთა საშინელთა, გარდაასხრევინა მთა ლიხისა, სადა გარდანაკუფთისა თოვლისასა აქუნდა სიმაღლე მხარი სამი. დახვდა მზად სპა მისი, პირუტყვ ჭამბაფის ქართლისა ცნობადმდე. დაესხა სულთანს და ალავსო ლაშქარმან მთით მტკურადმე და გაგიათ ბერდუჯამდე და მოსრეს პირითა მახჳლისათა და რომელ არა დაუშთათ მთხრობი ჭამბავისა. ქორონიკონი იყო ტმა, თთუჱ იყო მარტი [1]).

ხოლო ვითარცა მოიწია გაზაფხული, გადიდნა მტკუარი ფრიად, რომელ ნაღინები მისი ვერღარა იტევდა, ამისთჳს მინდობითა ჩადგეს თურქმანნი ბარდავს, გულდებით. მაშინ მოჰნახნა მეფემან იგინიცა და ალონს მტკუარსა გაუცურდა ფიცხლითა და უჴაზრავსამას წყალსა და მოსრნა თურქნი, არაბაა, ბარდავი და დაჰყო ორი დღე და ნებიერად მოვიდა შინა, სავსე ალაფითა. თთუჱ იყო ივნისი.

ამათ ესე-ვითართა ჭირთაგან შეიწრებულნი თურქმანნი და ჭუალად ყაჭარნი, განძელ, ტფილელ და დმანისელნი, წარვიდეს სულტანსა წინაშე [2]) და ყოველსა სპარსეთსა. შეიღებნეს შავად, რომელთამე ხელჳსი და რომელთამე სრულიად და ესრეთ მიუთხრნეს ყოველნი ჭირნი მოწევნულნი მათზედა, რომელთა აღძრნეს წყალობად თჳსად და იქმნა გლოვა ფრიადი შორის მათსა. მაშინ სულტანმან მოუწოდა არაბეთისა მეფესა დურბეზს, სადაყის ძესა და მისცა ძე თჳსი მალიქი და ყოველი ძალი მისი და აწინა სპასალარად ყლღაზი, ძე არდუხისი, კაცნი დაჭმანი და მრავალ-ღონენი და უბრძანა თურქმანობასა სადაცა ვინ იყო, დამასკოთ და ჭალაბითგან აღმომართ, ყოველსა მხედრობად შემძლებელსა; ამათთანა ათაბაგისა განძისასა, მისითა ძლითა და ყოველთა სომხითისათა ამირათა. ქორონიკონი იყო ტმა [3]).

შეკრბნეს ესე ყოველნი, შეითქუნეს, შეიმტკიცნეს, სიმრავლითა ვითარცა ქჳშა ზღჳსა, რომლითა აღივსო ქუეყანა და აგჳსტოსა ათრვამეტსა მოვიდა თრიალეთს, მანგლისს და დიდგორთა, რომელ თჳთ ფერხთა ზედა ვერა ეტეოდეს ამათ ადგილთა. ხოლო მეფემან დავით, უშიშმან და ყოვლად უძრავმან გულითა და თუ ვითარ წინა განაწყო სპა მისი და თუ ვითარ ყოველი საქმე მშჳენიერად და ღონიერად ჰყო, რაბამ რამე წყნარად, უშფოთველად და გამოცდილებით და ყოვლად ბრძნად განაგო და თუ ვითარ თჳსნი სპანი დაიცვნა უვნებელად, ამათ ყოველთა თჳს ვგონებ,

1) 1121 წელს.

2) რომელი მაშ ლღუსა შინა ჰსცხოვრებდა ბაღდადს.

3) 1121 წელს 18 აგჳსტოს შეერთებულნი მხედარნი მტერთა დაეცნენ საქართველოს.

რომელ ყოველთა ბრძენთა სოფლისათა ვერ შემძლებელ არს მიითხრობად სრულ-მიწევნით ყოველსავე.

რამეთუ პირველსავე ომსა იოტა ბანაკი მათი და ივლტოდა. რამეთუ ხელი მაღლისა შეეწეოდა და ძალი ზეგარდამო ჰფარვიდა მას და წმიდა მოწამე გიორგი განცხადებულად და ყოველთა სახილველად წინა-უძღოდა მას და მკლავითა თჳსითა მოსრვიდა სპასა მოწევნულთა უსჯულოთა მისთა წარმართთა, რომელ თჳთ-იგი უსჯულონი და უმეცარნი მოლმართ აღიარებდეს და მოგვითხრობდეს საკჳრველსა ამას მთავარ-მოწამისა გიორგისსა. და ვითარითა ღონითა მოსრნა სახელოვანნი იგი მბრძოლნი არაბეთისანი და ანუ მეოტთა ვითარ სიმარჯუთ და განკრძალულად ჰსდევნა და მოსრნა, რომლითა აღივსნეს ველნი, მთანი და ღელენი მძორებითა. ხოლო სპანი ჩუენნი და უფროსად ყოველი სამეფო, აღივსო ოქროთა და ვეცხლითა, არაბულითა ცხენებითა, ასურელითა ჯორებითა, კარვებითა სრა-ფარდაგებითა, სხჳთა უცხოთა ჭურჭლებითა საბრძოლველთა იარაღსახეთა, ქოსთა და ფილაკავანთათა, სასმურთა, ტურფათა და სანადიმოთათა, საბანელთა და სამზარეულოთათა, რაოდენმან ქარტამან და მელანმან დაიტიოს აღწერად და რამეთუ გლეხთა იხილემცა, ოდეს არანთა მეფენი მოჰყუჳანდეს ტყუჳლად და სხჳასა გოლიათთათჳს რაოდენ-რაჲცა განდიდა თქმად [1]).

ხოლო ამათ რა თხრობად მოვეწიე, ვაჲბისა ღირსად შევრაცხენ დიდნი იგი სახელოვანნი გამომეტყუჱლნი ვიტყჳ უკუე ომიროზს, არისტოტელის ელლინთა, ხოლო იოსიპოს ებრაელსა რომელთაგანმან ერთმან ტროადელთა აქილევლისამან შეამკუნა თხრობანი, თუ ვითარ აღამემნონ და პარჲამო ანუ აქილევლი და ჰექტორ, მერმეცა ოდისეოს და ფირესტე, ეკუეთნეს და ვინ ვის მძლე ექმნა და მეორემან ალექსანდრესნი წარმოთქუნა მძლეობანი და სიმხნენი და ძლევა შემოსილებანი. ხოლო მესამემან ვესპასიანე ტიტოს მიერნი მეტომეთა თჳსთა ზარნი, ჭირნი, მისცნა აღწერასა; და ვინათგან ამათ ნივთნი საქმეთანი არა ჰქონდეს კმად მისათხრობელად, ამისთჳსცა მის ხელოვნებისა რიტორებისათა განავრცელეს, ვითარცა იტყჳს თჳთ სადამე ალექსანდრიელი. არა დიდ იყავ აქილევი, არამედ დიდთა მიემთხჳა მაქებელსა ომიროზს, რამეთუ ოც და რვა წელ განგრძობასა ტროადელთა ბრძოლისასა, ვერა-რა ღირსი ქებისა იქმნა. ხოლო მეფისა დავითისი ესე-ოდენთა მიმართ წინა-განწყობა სამ ჟამამდი იყო და ვერცა პირველსა ომსა შეუძლეს წინა-დადგომად. ჰქონებოდემცა ამათ ბრძენთა თხრობათა ნივთად საქმენი დავითისნი და მათმცა აღწერნეს ჯეროვნად მათისაებრ რიტორებისა მსგავსად და მაშინღამცა ღირს ქმნილ იყვნეს ჯეროვანსა ქებას და ესერა ესე-ოდენ.

ხოლო მეორესა წელსა აღიღო მეფემან ქალაქი ტფილისი [2]) პირველსავე ომსა, ოთხ ას წელ ქონებული სპარსთა და დაუმკჳდრა შჳლთა თჳსთა საჭურჭლედ და სახლად თჳსად საუკუნოდ. ქრონიკონი იყო ტმბ.

და მეორესა წელსა მოვიდა სულთანი შარვანს შეიპყრა შარვაშა, აიღო შამახია და მოუგზავნა მოციქული მეფესა წინაშე და მოუწერა წიგნი და მორჩქჱა, ვითარმედ შენ ტყუეთა მეფე ხარ და

---

1) ეს ომის მოთხრობასა გარდა ჩუენთა და სხუათა მატიანეთა მოგჳთხრობს და ემოწმების არაბული მეისტორიკ იბნ ალათირიც.

2) ესე იგი 1122 წელსა, ამ წლამდე სპარსთა ეპყრათ იგი.

ვერა-ოდეს გამოხვალ ველთა, ხოლო მე ესერა შარვაშა შევიპყარ ხელთა და ხარაჯასა ვსთხოვ. შენ თუ ჰგონებს, ძლიერნი ჯეროვანი გამოგზავნე და თუნდა სამალავთათ გამოვედ და მნახე. ხოლო ესმარა ესე მეფესა, მსწრაფლ ხის ჰულ ყოველია სპათა მისთა და ბრძანებისაებრ მისსა იანა მოვიდეს წინაშე მისსა ყოველნი სამეფოსა მისისანი და წარემართა სულთანსა ზედა და ყივჩაყნი ოდენ ათვალულ იქმნნეს მაშინ და იყო შემზადებული ოთხმოც და ათი ათასი. და უწყარა სულთანსა ზედა-მისლვა და ძალი და სიმრავლე სპათა მისთა და განჰკრთა, აიყარა ველთათ სადა დგა და მსწრაფლ შევიდა ქალაქად და გარემოიზღუდა ერთ-კერძო სრტიითა და ხანდაკებითა და სხვით-კერძო ზღუდითა შამახიისათა. ხოლო ცნარა ესე მეფემან, არღარა ჯერ-უჩნდა ზედა-მისლვა მტოლვარისა, არამედ დაყარდა მიწასა ზედა და მადლობა შესწირა ღ̃თისა სახიერისა და კაცთ-მოყუარისა და ადგილობასა დადგა.

მაშინ სულტანმან მრავალთა მიერ ვედრებათა და ძღუენთა და მუდარითთა შეთვლილობათა, ვითარცა მონამან ჩორვეულმან, არცა ძღუენი ასუ იმბი ითხოვნა, არამედ გზა სამლტოლვარო, ფრიად-რამე სიმდაბლით და არა სულტანურად, შეიწყნებულმან შიმშილითა და წყურვილითა მრავალ დღე. მასვე დღესა სულთნისა წინაშე მიმავალი ათაბაგი ჰრასნისა აღსუნდუკი ძალითა მრავლითა, მოსრეს მონათა მეფისათა, ვითარ ოთხი ათასი კაცი და იგი ოდენ მარტო მეოტი, ძლით მივიდა სულთნისა წინაშე. იხილა-რა ესე სულთანმან, მასვე ღამესა განიპარა და ხახლუნით მეოტი, სხვთ გზით წარვიდა სოფლად თჳსად და ესრეთ ძლევა-შემოსილი და მმადლობელი ღ̃თისა შემოიქცა მეფე.

და მცირედთა დღეთა განისუენა ამთჳსს და მეორესა თთუესა იენისსა გუალად წარვიდა შარვანს, აღიღო გულისტანი, სახლი თავადი შარვანსისა, სიცხეთა მათ საშინელთა, მოირთო შარვანი და აღავსნა ვეთილითა ყოველნი მორჩილნი ბრძანებათა მისთანი, წარმოვიდა ქართლად. ხოლო სთველთა გარდავიდა გეგუთს, ინადირა, განისუენა, განაგო მანდაური ყოველი და მარტსა გარდავიდა ქართლად და აღიღო ქალაქი დმანისი. და აპრილსა დაესხნეს შაბურანს დარუბანდელსა[1]) და მოსწყჳდნეს ქურდნი, ლეკნი და ყივჩაყნი დარუბანდელისანი და აღიხვნეს ციხენი ლასანნი და ხოზონდი და მიმდგომი მათი ქუეყანა. და მყის აღისრბოლა, ვითარცა არწივმან და მაისსა აღიხუნა ციხენი სომხითისანი: გაგნი, ტერონაკალი, ქავაზინნი, ნორიბედი, მანასგომნი და ტალინჯაქარი. და ივნისსა წარემართა ლაშქრითა განვლო ჯავახეთი, კოლა, კარნიფოლა, ბასიანნი სპერამდინ და

1) აქამომდე გეენათის მონასტერსა შინა სამხრეთის მხარეს, სადაცა უწინ შემოსავალი-ეზოსკარი იყო და დიდი კარის ბჭე, აწ აშოშენებული, სადაცა ასაფლავიან მეფენი: დიმიტრი, გიორგი, თამარ დიდი და სხვანი და სადაცა იყო სასაფლავო წმ. დავით აღმაშენებელისა, კედელსა ზედა მიყუდებულ არს მეორე ნახევარი რკინის კარი, რომელიც ვითარ მოგვითხრობს ისტორია დარუბანდის ციხისკარი ყოფილა, პირველი ნახევარი იმ კარებისა ვითარ მოგვითხრობენ, ლურსმნათ იხმარეუთ ეკკლესიის რკინით დახურვის დროსა; დარჩენილ კარებსა ზედა აქამომდე ჰსჩანს-არაბული წარწერად, რომელიც მოგვითხრობს, ვითარ კარნი ესე აღშენებულნი იყვნნენ სახელსა ზედა ღმრთისა ყოვლისა და ყოვლად მოწყალისა განთქმულ ამირ, შავირისა მიერ მისა ელ-ფაზლისისა 454, მაჰმადიანთ წლოვან რიცხულობისა, ესე იგი 1063 წელს. ზოგნი მოგვითხრობენ ვითარმედ კარნი ესე ანის სომეხთა ძველთ ქალაქისა არისო, სადაცა მფლობელობდა შავირა. საწუხრად არს ვითარ სასტორიო ესე შესანიშნავი საშინელს უყურადღებასა არს მიცემული და ეგრეთვე საფლავნი დიდთა და განთქმულთა მეფეთა, რომელთა საფლავის ქვათა ზედა მცირე სამწირველო უდგათ აქამომდე.

რაცა ჰპოვა თურქმანნი მოსრა და ტყუე ჰყო. ჩამოვლო ბუასია-ყური და დაწუნა ოლთისნი და მოვიდა თრიალეთს, დიდითა გამარჯუებითა და მცირედნი დღენი შუა გამოხდეს და განუყარა ლაშქარი თჳს თჳსად.

და აგვისტოსა ოცსა მოვიდეს მწიგნობარნი ანელთა თავადთანი და მოახსენეს მოცემა ქალაქისა და ციხეთა, ბოჟანას წყაროთა ზედა მდგომსა და მსწრაფლ წიგნებს წჳმვისა წარსცა ყოველთა და მესამესა დღესა სამოცი ათასი მხედარი წინაშე უდგა. წარემართა და ვითარცა მიიწია, მეორესა დღესა, აღიღო ქალაქი ანისი და ციხენი მისნი უჭირველად და სოფელნი და ქუეყანანი ანისისანი და წარმოიყუანა ბულასვარ, რვათა ძეთა მისთა თანა და მხევალთა და სძალთა და ჩაგზავნა აფხაზეთს და ანისისა მცველად დაუტევნა აზნაურნი მესხნი და წარმოვიდა ქართლად და მცირედთა დღეთა მოუსუენა სპათა თჳსთა და მერმე წარემართა შარვანს და აღიღო ქალაქი შამახია და ციხე ბიგრიტი, სრულიად ყოველი შარვანი და დაუტევნა ციხეთა და ქალაქთა შინა ლაშქარნი დიდნი ტაჯრნი და კახნი და გამგებელად და ზედა-მხედველად ყოველთა საქმეთა მანდატურთ აჩინა მწიგნობართ-უხუცესი თჳსი სჳმონ, ჭყონდიდელი მთავარ-ეპისკოპოსი; მაშინ ბედიელ-ალავერდელი, მიმსგავსებული გიორგი, დედის ძმისა თჳსისა, კაცი ყოვლითურთ სრული და ბრძენი: და განაგო მეფემან ყოველი საქმე შარვანისა, აღავსნა კეთილითა საბოძვრითა ქურდნი, ლეკნი და თარახნი, მოვიდა ქართლად და ყივჩაყთა თჳსთა უჩინა საზამთროდ სალგური და საზრდელი, კაცნი ზედა-მდგომნი მათნი და განაგო ყოველი საქმე ქართლისა, სომხითისა და ანისა და ეგულვებოდა გაზაფხულ ქმნა დიდთა საქმეთა და უფროსთა ლაშქრობათა, ვინათგან არავინ წინა-აღუდგა მას და რამეთუ თჳთ სულთანი მუნ სადა იყო ძრწოდა შიშისაგან მისისა და არცა თჳთ მცველად ქონებულთა ქალაქთა და ქუეყანათა, გონებდა თჳსად ქონებად, არამედ რაოდენცა შორს იყო, ეგრეცა ეოცნებოდა მძინარესა შიში და მღჳძარესა სიკუდილი. ამისთჳსცა ზედას-ზედა წარმოავლენდის მოციქულთა ძღუნითა, დამშჳდებად პირსა მისსა და რამეთუ წარმოსცნის საჭურჭლენი მძიმესი, ტურფანი, მრავალ-ფერნი, მფრინველნი და ნადირნი უცხონი და ძჳრად საპოვნელნი და ეძიებნ მშჳდობასა და სიყუარულსა და ყივჩაყთაგან არა რბევასა. ამისთჳსცა არა-რას მიხედვიდა წარსაგებელთა სიმრავლესა, ოდენმცა მუნ თჳთ სადა იყჳს იპოვის მშჳდობა და სიცოცხლე თავისა თჳსისა და ვჰგონებ ვითარმედ მამათა და პაპათაგან წარღებულნი ქუეყანანი, ტყუენი და სიმდიდრენი, მრავალ წილად უკმოიზღნა ამან მხნემან და დაამშჳდნა ქუეყანა. აღიყსო და გარდაეცა ყოვლითა კეთილითა, განავსო და აღაშენა ყოველი ოხერ ქმნილი და გარდაემატა ყოველთაა ჟამთა მშჳდობითა და სიმდიდრითა სამეფო ჩუენი, ნაცულად გარდასრულთა ოხრებათასა. ესე-ვითარნი უკუე არიან მეფობრივთა და მიმოსლვათა მისთა, წყობათა და ლაშქართა, ძლევათა და წარმართებულებათა და პყრობათა და ახუმათა დიდთამათ და მრავალთა სამეფოთა და სამთავროთა მოოხრობანი და საქმენი, რომელნი მან ქმნნა და აღასრულნა, რომელნი ჩუენ მცირედითა და ყოვლად კნინითა სიტყჳთა წარმოგჳჩუენიან, დიდთა-მათ და მიუთხრობად შეუძლებელთა საქმეთა მისთაგან და ბრჭყალთაგან ღრმისა და ფსკერისა მცირისა ყოვლისა ქსოვილისა ვითარებასა, საცნაურ ყოფად ვმეცადინობთ, ვითარცა აჩრდილისაგან კაცსა, რომელნი ესე შეუძლებელ არიან ყოფად.

ხოლო ხორციელთა საქმეთა ესრეთ მოქმედისაგან უკეთუ ვიეთმე ჰგონონ, ვითარმედ რაოდ-ღამცა მოეცალა საღმრთოთა და სულიერთა სათნოებათა მიერ მიხედვადცა და მოგონებად, არა-თუ ქმნად, ვინათგან ფრიადცა გმა არიან ესენი ერთისა ხორცთა შინა მყოფისა კაცისა ქმნადცა და წარმართებად და თუ სადათ ჰპოვა სამეფო თჳსი სიმდაბლედ შთასრული და თუ სადა სიმაღლედ

აღუჩინნა და თჳთ სადა დასხნა საზღვარნი და სძღვანი ვითა მძლედ გამოაჩინნა. ამჯთნი მგონე-ბელნი, ნუ უკუჱ არა იბრალნეს, არამედ ეუწყენ მათ ვითარმედ, უკეთუ ამათ პირთაჲს ვინმე გამოიძიოს და შჳდ-მიწყენით ვინ ცნობა ინებოს, კნინღა და კსე ხორციელნი საქმენი წარმო-თქმული ფრიად უწყოს და არა-რად პოვნეს, ვითარცა ნამდჳლვე მცირედი და სასაწყალონი და-დგრომადთა-მათოიანა მტკიცეთა და საუკუნოდ ღმერთ-მყოფელთა მისთა საქმეთა, რომელთა-იგი უმეტეს ამათსა მასი მოქმედებდა და უსასწრაფოეს აქუნდა, რომელთაგანნი მცირედნი მრავლისაგან, ვითარცა სასმელი ერთი მტკჳრისაგან ჩჳენცა მივსცეთ თხრობასა; იტყჳს სოლომონ. იდასაბამად სიბრძნისა, შიში უფლისა. მოიგო სიყრმითგან თჳსით დავით და ჰასაკსა მისსა თანა აღაორძინა და ჟამსა თჳსსა ესე-ვითარნი ნაყოფნი გამოიხუნა, რომლითა ორკერძოვე ცხოვრება თჳსი განაშუენა, რომლითა შეამკუნა საქმენი თჳსნი, რომლითა განაგნა ხორციელნი და წარმართნა სულიერნი.

ხოლო ისმენდი თუ ვითარ გონიერად დიდად სიბრძნისა რა ჰპოვა შიში უფლისა, შიშისად ღჳთისად საღმრთონი წერილნი და ესენი მდიდრად შეიტკბნა, რაოდენნი ჰპოვნა გარდამოღებუ-ლად ენასა ქართულსა, სხჳათა ენათაგან, ძუელნი და ახალნი, ვითარცა სხჳამან პტოლომეოს, ამას-ზედა ოდენ სასოვან ქმნილმან და ესე-ოდენ შეიყუარნა და შეითჳსნა, რომელ ჰსიქუამცა თუ მათ შინა ცხოველი არს და მათ შინა იძრვის. იგინი იყჳნეს მისსა საზრდელ, ყოველთა გემოვან და სასუმელ ტკბილ და საწადელ იგინი მჳენბად, განცხრომა საწჳრთელ და სარგებელ, დღე და ღამე მიმოსლვათა შინა. მიმდეთა ლაშქრობათა, მოუწყენელთა შრომათა განუსუენებელთა წიგნები ეტჳრთა, სიმრავლესა ჯორთა და აქლემებთასა და სადა გარდაჰხდის ჰუნესა პირუელ ყოვლისა წიგნნი მოაქუნდიან ხელითა და არა დაიცადის კითხჳა ვიდრე არა დაშჳრის; ხოლო შემდგომად სერობისა, ნაცჳლად ძილისა ანუ სხჳსა რაჲსამე საქმისა, კუალად კითხჳა წიგნთა და რაჟამს თუალნი დაშჳრიან, სმენილნი ანაცუალისის სადა არა გარეწარად, არამედ ფრიადცა ფრთხილად ისმენნ წინაშე თჳსსა მკითხუელისასა გამოეძიებნ, ჰკითხავნ და უფროსღა თჳთ განმარტებნ ძალსა სიღრმესა მათსა და უსაკჳრუელეს არს ესე, უწყით ყოველთა თუ სასწრაფო არს ყოველთა და საქმე ნადირობისა და თუ ვითარ დაიმონებს შედგომილსა თჳსსა და წარტყუენილ ჰყოფს და ნადირობასა შინა არარასა სხჳსა გარნა განხილვასა და დევნასა ნადირისასა და თუ ვითარ ხელთ-იგდოს მიმხედველ ჰყოფს, გარნა მისი გულს-მოდგინება ამასცა ჰსძლევდა, რამეთუ თჳთ ნადირობასა შინა წიგნნი აქუნდის ხელთა და რაჟამს ჟამი იჳს მისცნის ვისმე მსახურსა და ესრეთ დევნა უჳს და ნუ უკუჱ ჰგონო ვითარმედ ხელითა ცალიერითა მოიქცის, ანუ ცუდად დაშვრის. რამეთუ ვინ ჰგავს ხორციელი, ანუ ვინ იხილა ესოდენ განმარჯუებული ნადირობასა შინა, მოსამახოს ვინმე ითქმის ებრაელი, მოისა-რობისა და კეთილ მმართებლობისათჳს ალექსანდრეს სპათა შორის ჰსჯობდა და აქილევსი ელენ-ტონსგან განსწავლულად მოისრობისა, ელენთა შორის, ხოლო ბაჰრამ-გური სპარსთა შორის, მოქმედად უცხოთა და საკჳრუელთა, გარნა ჭეშმარიტად ვერცა ერთი ამათგანი შეუსწორებდა ამას, ვითარცა გჳხილავს.

და ვთქჳა სხჳაცა საქმე, საცნაურ მეოფელი წიგნთა სიყუარულისა, რომელსა შინა არარა იყო ტყუვილი, ვისათგან წარსწყმედს უფალი ყოველნი, რომელნი იტყჳან სიცრუესა: წინა-დაიდვა ოდესმე წიგნი სამოციქულო წარკითხვად და რაჟამს დაასრულის ნიშანი დასვის ბოლოსა წიგნისასა. ხოლო მოქცევასა წელიწდისასა მით ნიშნითა აღუსუალეთ ოცდა-ათოთხ-ჟერ წარეკითხა. არიან უკუჱ სხჳა-ნიცა მრავალნი საცნაურებანი ამის პირისანი, გარნა მე ერთიღა შევსძინო სიტყუად სხჳასა ამათთა. ჰაჲაქე ცხოვრებისა იყო, ოდეს ერთ-ჟერ არა სრულიად შემოუჳანებულ იყო უღელსა ქუეშე მორჩი-

ღებისასა, ვითარცა აწ, არამედ სავსე იყო სისხლითა ქრისტეანეთა, ოდესცა ჰყვან ღაღადი და თჳნიერ მიზეზისაცა მოსრნიან რაოდენნი ჰპოვნიან ქრისტეანენი; ხოლო ოდესმე ქარავანსა თანა შემოყოლილთა თურქთა ზედა განსცნიან, შემომავალ გამომავალი ქრისტეანენი და ტყუჱობად სიკუდილსა მისცნიან და ესრეთ ისურვოდა ქუეყანასა მრავალ-ჟამ, რომელი-ესე ეძჳნებოდა სჯულსა დავითისსა. შემოვიდა ოდესმე ქარავანი დიდი განძით და თანა შემოჰყუეს თურქნი დიდნი, ცნა მეფემან და გაგზავნნა მონათაგანნი ათ ხუთმეტნი კაცნი რჩეულნი; რათა ღონჴინით კერძო ნახირი მძოვარი ქალაქისა წარმოიტაცონ, ნუ უკუე თურქნი-იგი გამოვიდენ დევნად და მოსწყჳდნეს ამით ღონითა; ხოლო იჳთ სამ ასითა ოდენ კაცითა დაიმალა ღელეთა აგჳალისათა და არა-ვის მიენდო მჴედრულსა სხუასა, არამედ თჳთ მარტო წარვიდა, ყოვლად უსაჭურველო, ხრმლითა ოდენ და თანა წარიტანა წიგნი ღუთის-მეტყუელი და ამცნო სპათა არა შეძრვად ყოვლადვე მისლვადმდე მისა მათ-თანა. ხოლო მონათა ჰყუეს ბრძანებული მათდა და წარმოიღეს ნახირი და მოეწივნეს თურქნი, ვითარ ასი კაცი და შემდგომად დიდისა ომისა ჩამოყარნეს მონანი და დაუხოცნეს ცხენნი, გარნა ქუეითნიცა იბრძოდეს ფიცხლად; ხოლო მეფე ცხენსა-რა გარდახდა, არა ჰგონებდა ჯერეთ მოსლვასა, შეექცა კითხვასა და ესოდენ წარიტყუენა მისგან გონებითა, რომელ სრულიად დაავიწყდა წინამდებარე საქმე, ვიდრემდის კმა რაჲე კლვისა შემოისმა ყურთა. მყის დაუტევა წიგნი მუნვე და ამხედრებული მიჰყვა მას ხმასა და ვითარცა ზედა წარადგა მონათა თჳსთა, ესე-ვითარსა ღუაწლსა შინა მყოფთასა და რამეთუ აშორვიდა თჳსთა სპათა და უკეთუმცა მათდა ცნობად წარსრულ იყო მონათა დაუხოცდეს, მსწრაფლ შთაბრიალდა, ვითარცა არწივი და დაჰბნია, ვითარცა კაკაბნი და მსწრაფლ ესოდენნი მოსწყჳდნა, რომელ მათნი ცხენნი კმა ეყუნეს მონათა-მათ და ამხედრებულთა ესოდენნი მოსწყჳდნეს, რომელ მცირედნი შეესწრნეს ქალაქსა; ხოლო გზანი სავსენი იყუნეს მძორითა მათითა და ფრიადისა ცემისაგან ხრმალ-მანცა დაღულარჯნილმან უკარ ჰყო ქარქაში თჳსი, მაშინღა მოვიდა სპათა თჳსთა თანა, რომელნი ფრიად აბრალებდეს მას. განიცადეთღა ჩემდა, რომელ ესე-ვითარცა საქმესა შინა და ესოდენ უცალოსა წიგნივე აქუნდეს უსასწრაფოესად საქმედ და ესენი ესე-ოდენ.

ხოლო ვსთქუა ესეცა, ვითარმედ უკეთუმცა არა წერილთა მეცნიერებანი და გარდასრულთა საქმეთა შემეცნებანი, პირუტყვლ მეფეთა ყოფილთა, კეთილ-ძლუნებულთა, ანუ ვერა-რას წარმართიაბულთა შემთხუეულნი წინა განსაკრძალებლად და სახედ არა შემოეხუნეს და არა მოეხმარნეს, ვითარცა იტყჳს სოლომონ, ვითარმედ «იცნის ქცეულებანი ჟამთანი, ახსნანი იგავთანი და გარდასრულთა შეამსგავსნის მომავალნი». არა-თუმცა ესენი ესრეთ, კუერთხი მეფობისა ესოდენ დამდაბლებული, ძნელი და ნამდჳლ დიდ განსაგებელი, რომელ იპყრა ესრეთ მაღლად და ვითარ ვერავინ სხუამან, რამეთუ განბრძნდა უფროს გაბასაელისა და უფროს ეთამ ისრაიტელისა, წერილისაებრ და ვითარ ვინ აღრაცხნეს რაოდენნი საქმენი ეოხოებიან მეფობასა, რაოდენნი მართებანი და განსაგებელი კიდეთა შორობანი, ნაპირთა მჭირვანი, განხეთქილებათა კრძალვანი, სამეფოსა წყნარობისა ღონენი, ლაშქრობათა მეცადინობანი, მთავართა ზაკჳსა ცნობანი, მხედართა განწესებანი, საეროთა შიშნი, სახელოთა და საბჭოთა ჰსჯანი, საჭურჭლეთა შემოსლვანი, მოციქულთა შემთხუევანი და პასუხნი, მეძლუნეთა ჯეროვანნი მისაგებელნი, შემცოდეთა წყალობითნი წურთნანი, მსახურებელთა ნიჭ-მრავლობანი, მოჩივართა მართალნი გამოძიებანი, მოსაკითხავთა შესატყჳსნი მოკითხვანი, სპათა დაწყობანი და ღონიერნი მიმართებანი და რაოდენნი ვინ აღმოწერნეს სიტყჳთა უფსკრულისაგან სამეფოთა საქმეთასა, რომელსა შინა ვერ-ვინ ძუელთა და ახალთა მეფე-

თავანი ემსგავსა, ვითარცა საქმენი წამებულ მზისა შარავანდედთა უსრწყინვალესნი და ცხადნი, რომელნი სიბრძნითა თჳსითა ქმნნა. ხოლო სულთანი დასვა მოახარკედ თჳსად, ხოლო მეფე ბერძენთა, ვითარცა სახლეული თჳსი, დაჰსცნა წარმართნი, მოსრნა ბარბაროსნი, მრწემად მოიყვანნა მეფენი, ხოლო მონად ხელმწიფენი, მეოტად წარაქცივნა არაბნი, იავარად ისმაიტელნი, მტჳრად დასხნა სპარსნი, ხოლო გლეხად მიაყარნი მათნი და რათა მოკლედ ვთქუა, პირქუშ ყოფილნი მეფენი, მსაჯულნი, გოლიათნი, გმირნი კაცნი-იგი საუკუნითგან სახელოვანნი, მხნენი და ძლიერნი და ყოვლისა საქმისა ზედა სახელოვანნი, ყოველნივე ესრეთ დასხნა, ვითარცა პირუტყუნი ყოველსა საქმესა შინა.

ხოლო კჳალად საღმრთოთა სათნოებათა და სულიერთა საქმეთა მისთა ვიეთი გონება მისწუთეს, ანუ მოგონებულსა ვისმან ესამან შეუძლოს თხრობად, რამეთუ ვითარცა ღმერთი ჰსჯიდა სამეფოთა თჳსთა, თჳალ-უხვამითა მით ბჭობითა თჳსითა და არა-სადა მიდრკებოდა წამი მისისა სასწორისა, ვითარცა სოლომონისთჳს გუესმის, საბჭოთა შინა და თჳთ მოსეს მიერნი გჳაუწყებენ ბჭობანი და თხრობანი. ხოლო თავი სათნოებათა სიწმიდე ესეოდენი მოიგო, ვითარცა დიდმან ანტონი, ნუ მეტყჳს მისთა სიჭაბუკისათა რათამე, რომელი არცა ღმერთმან მოიხსენნეს. უწყი ჭეშმარიტებით, რამეთუ ყოველთა ათისა წლისა ჟამთა სამარადისოდ 1) წმიდითა პირითა და განწმედილითა გონებითა, უხრწნელთა ქრისტეს საიდუმლოთა, თანა მოწამებითა სჳნიდისითა და არა მხილებითა გონებისათა და რომლისა მოწამე არს სარწმუნო ცათა შინა.

კჳალად ლოცვისა და მარხვისათჳს რაღა სახმარ არს თქუმად, რომელსა-იგი საქმარ ოდენ იყო და კჳალად მონასტერნი და საეპისკოპოსნი ეკკლესიანი წესსა და რიგსა ლოცვისასა და ყოვლისა საეკკლესიოსა განგებისასა დარბაზის კარით მიიღებდიან: ვითარცა კანონსა მშუენიერსა ყოვლად უცთომელსა და დაწყობილსა, კეთილ-წესიერებისა, ლოცვისა და მარხვისასა, რამეთუ საეშმაკონი სიმღერანი, სახიობანი და განცხრომანი და გინება ღჳნისა განმარისხებელი და ყოველი უწესოება მოსპობილ იყო ლაშქართა შინა მისთა და ურიცხჳსამან შინა სიმრავლესა ენათა ნათესავთა, ვითარცა ცათა შინა მყოფთა შორის. კჳალად წყალობა გლახაკთა ესეოდენი აქჳნდა, ვიდრემდის, აღავსო ზღჳა და ხმელი ქუელის საქმემან მისმან, რამეთუ ლავრანი და საკრებულონი და მონასტერნი, არა თჳსთა ოდენ სამეფოთა, არამედ საბერძნეთისანიცა, მთაწმიდისა და ბოლღალეთისანი, მერმეცა ასურეთისა და კჳპრისა და შავისა-მთისა პალესტინისანი აღავსნა კეთილითა. უფროსღა საფლავი უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი და მყოფნი იერუსალიმისანი, თჳთო-ფერთა მიერ შესაწირავთა განამდიდრნა. კჳალად უმეტესღა ამათსა, რამეთუ მთასა სინასა, სადა იხილეს ღმერთი მოსე და ელია, აღაშენა მონასტერი და წარსცა ოქრო მრავალ ათასეული და მოსაგიდელნი ოქსიონნი და წიგნები საეკკლესიო სრულებით და სამსახურებელნი სიწმიდეთა ოქროჲსა რჩეულისა 2) და კჳალად დღითი-დღე წარსაგებელთა, რომელთა თჳსითა ხელითა მისცემდა ფარულად, ვინ აღრიცხოს, თჳნიერ მამისა ზეცათასა, რომელი მიაგებს ცხადად. რამეთუ იყო მისა კისაკი მცირე, აღავსის დრაჰკნითა რაჲ დღე სარწმუნოთა თჳსთა ხელითა და სამწუხროდ ცალიერი მოაქჳნდის იგი მხია-

1) მიიღებნ.

2) ისტორიით უწყით ვითარმედ აწინდელი დიდი საკრებო ეკკლესია სინასმთის წმ. ეკატერინას მონასტრისა, წმ. დავით აღმაშენებელს აღუშენია: ხირცხვლი ბერძენთა, რათა დაივიწყეს ქუთლის მოქმედებანი ამ საუკუნოთ ხსენებულისა და წმ. მეფისა.

რულისა სულითა და პირითა და ოდესმე ნახევარი წარგის მისი და ოდესმე არაჲ ეპოვნის და ეგრე სავსე მისცის დამარხვად ხჳალისა და სულთქმით თქჳს: «დღეს ვერა მივეც ქრისტესა, მარცხე-ბითა ჩემდა ცოდჳათა». და ამას არათუ ხელოსანთაგან მორიმულისა იქმოდის, ანუ საჭურჭლისა, არამედ ხელთა თჳსთა ნადირებულითა, რომელთაგანი თჳსსა მოძღუარსა იოანეს მისცა ოდესმე დრაჰკანი ვითარ ოც და ოთხი აიასი, რათა განუყოს გლახაკთა და ესეცა მცირედი მრავლისაგან თქუმად შეუძლებელი.

ხოლო განსათავისუფლნა არა მონასტერნი ოდენ და ლავრანი მოსაკარგუჱთა მაჭირვებელთა-გან, არამედ ხუცესნიცა სამეფოსა შინა მისსა ყოვლისა ჭირისა და ბეგრისაგან, რათა თავისუფალთა საღმრთო მსახურება მიუპყრან ღმერთსა, ხოლო ამათოისა რაოდენნი ეკლესიანი აღაშენნა[1]) რა-ოდენნი ხიდნი, მდინარეთა სასტიკთა, რაოდენნი გზანი, საწყინოდ სავალნი ქუაფენილ ჰყუნა, რა-ოდენნი ეკლესიანი, წარმართთაგან შეგინებულნი განწმიდნა სახლად ღმრთისა, რაოდენნი ნათესავნი წარმართთანი (შეჰქმნა) შჳლად წმიდისა ემბაზისად და შეაწყნარნა ქრისტესა და დადვა მისთჳს უმე-ტესი მოსწრაფება, რათამცა ყოველი სოფელი მოსტაცა ეშმაკსა და შეასაკუთრა ღმერთსა, რომ-ლითა მიიღო მადლი მოციქულებისა, ვითარცა პავლე და ვითარცა დიდმან კოსტანტინე. სხჳათაკე კეთილთა თანა აქუნდა ესეცა, რამეთუ სლვასა შინა თჳსთა სამეფოთასა, სიმრავლითა სპათათა და სიმალითა სლვისათა, ვერ ადვილად მიემთხჳოდიან მოჩივარნი და დაჭირვებულნი, განაღა ვიეთ-განმე რომელია საჭიროდ უხმდის განკითხვა და შეწევნა მეკობრისაგი ნუ უკუჱ და ვინმე აღჴდის ბორცუსა ზედა რასამე, გზისა მახლობელსა, ანუ კლდესა, გინა-თუ ხესა, ვითარცა ზაქე; უკეთუ ოდენ ეპოვის ესე-ვითარი საქმე და მუნით საცნაურ ჰყჳს ჭირტინვა თჳსი; ამისთჳს დაედგინნეს კაცნი მართლიად მცნობელნი და განმკითხვარნი მოჩივართანი, რომელთა მიერ მიიღებდეს კურ-ნებასა.

მრავალგზის გჳხილავს იგი დამლტობელად ღაწუთა თჳსთა ცრემლითა, ხილვასა ზედა თჳთო-სახეთა სენთა მიერ განცდილთასა და ხილვად საძნაურთა, რომელნი შეემთხჳვიან მიუნდობელთა ამათ და უბადრუკთა ხორცთა, რომელთა სხჳათა უმეტეს ზრდის ქუეყანა ქუთათისა. ვინ აღრაც-ხჳნეს ტყუენი, რომელნი მან განათავისუფლნა, რომელნი უკმოიხსნა ყივჩაყთაგან ფასითა. ვინ ჰკროვსად წარმოთქჳნეს პატივის პყრობანი მონაზონთანი და სიყუარულით შეწყნარებანი მათნი, თჳთოეულისა ნიჭნი და სახმარნი, რომელთა უზრუნველ ჰყჳნის ყოველთა საჭიროთაგან.

ხოლო აქუნდა ამას ყოვლად ბრძენსა მეფესა საქმედ ესეცა, რომელთა უმეტეს ყოველთა საშა-შად საზარელ იყო ყოველთა, რამეთუ ღმრთისა მიერ იყო მის-ზედა ნიჭი ესე და საქმე უცხოდ საკჳრველი, არა-რა შორიელი, არცა სამეფოთა შინა მისთა, არცა ლაშქართა შინა მისთა მყოფთა კაცთათა და დიდთა და მცირედთა საქმე ქმნილი კეთილი, გინა სიტყუა ბოროტი სიტყუა თქმული, არა-რა დაეფარვოდა ყოვლადვე, არამედ რაოდენცა ვის ფარულად ექმნის, ანუ თუ ეთქჳს, ყოველივე ცხად იყო წინაშე მისსა, ვიდრემდის გულის-სიტყუანიცა, მოგონებანი ვიეთნიმე მიუთხრნის მათ, რომელთა ზარგანხდილ ჰყჳს და მონაზონთა განშორებულია სენაკთა შინა მათთა ქმნილნი ღუაწლსი

1) წმ. დავით აღმაშენებელის მიერ აღშენებულნი ეკლესიანი არიან: ალევისა, ღუშეთს მწახლო და ლო-მისისა; აღმართა სომეხთ ძველთ ქალაქის ანის საკრებო ეკლესია, მოქვის ეკლესია აფხაზეთსა შინა, აღმართა ნათლის მცემლის უდაბნო სრულიად, ყარაის, ეგრეთვე მარტო მყოფის მონასტერი, აღაშენა ქალაქი გორი, კავთის ხევის მონასტრის საკრებო ეკლესია და მრავალნი სხჳანნი.

და სათნოებანი უწყოდნის ცხადად და სიშორე გზისა ვიდრე ეკკლესიამდე ზომით იცოდის და მოთმინებისათჳს აქებდის და ჰსატრიდის.

ნუ ამას ეძიებ მკითხველო, თუ ვითარ იქმნებოდა ესე, არამედ ამას სცნობდა, თუ რა სარგებელი ჰქონდის ამით, რამეთუ არა ცუდად რადმე და განუსაკითხავად საეიობელთა საქმედ, ანუ საკიცხელად ვიეთვისმე იქმოდის, ნუ იყოფინ ესე, წარვედ არამედ დიდნი საქმენი და ფრიად სასწრაფონი წარმართნა ამით და მრავლითა კეთილითა მიზეზ ექმნა. ესე ჰირჭულ ორგულებასა და ზაკჳასა და ღალატსა, რასაცა ვერვინ დიდთა ანუ მცირეთაგან იკადრებდა მოგონებადცა, არა-თუ იქმმად ვისდა, არცა-თუ უმაღლესსა ვინ თჳსსა თანა, ანუ მოყუასსა თჳსსა, გინა ყრმათა თჳსთა თანა, ვინათგან მტკიცედ უწყოდა ყოველმან კაცმან პირით აღმოსვლასავე თანა სიტყჳსასა, საცნაურ ქმნილ არს უეჭველად წინაშე მეფისა და მრავალნი განჰპატიჟებულცა იყუნეს და მხილებულ ესე ვითართა-თჳს.

ამისთჳსცა ვერცა ოდეს ვინ განიზრახა ღალატი რათურთით დღეთა მისთა, არამედ იყო ყოველთაგან საკრძალავი და სარიდო.

და ჴუალად მღჳდელთ-მოძღუართა, მღჳდელთა და დიაკონთა, მონაზონთა და ყოველთა კაცთა, ესევე საქმე ექმნა წესიერებად, გზა ყოველთა სათნოებათა მიმართ, რამეთუ შიშითა მისითა ვერ იკადრებდიან უწესოდ სლვად, ვინათგან უწყოდიან, არა-რას დაფარულობა წინაშე მისსა და მის მიერ ქება სათნოებისა და ძაგება არა-წმიდათა და უწესოთა საქმეთა. რამეთუ ვერცა მსოფლიო ვინმე და ვერცა მოქალაქე, ვერ მხედარი და ვერა რომელი პატივი და ჴასაკი იკადრებდა განდრეკილად სლვად, რამეთუ ყოველთა კაცთა იყო წესიერება, ყოველთა კანონ, ყოველთა პატიოსნება და თჳთ მათ მეძავთა ყოველთა კრძალულება, ყოველთა შიში და მმართებელ გზათა საღმრთოთა და მშჳდობისათა. ესე დიდნი საქმენი და ღმრთისაგან ოდენ შესაძლებელნი, ესრეთ ადვილად წარმართნა ამით, ვითარცა ვერ-ვინ ადვილი წარმართის ეგრეთვე; ამისთჳსცა შიში დიდი და ზარი მისი განითქუა კიდეთა ქრისტიანისათა და განჰკრთეს ყოველნი მკჳდრნი ქრისტიანისანი [1]).

ხოლო შემოკრბა ოდესმე წინაშე მეფისა ნათესავი გულარძნილი, ყოვლად ბოროტთა სომეხთა ეპისკოპოსები და მონასტერთა მათთა წინამძღუარები მრავალი ფრიად, რომელნი აზმნობდეს თავთა თჳსთა მიწევნად თავსა ყოვლისა მეცნიერებისასა და მოახსენნეს რათამცა ჰყოს ბრძანებითა მისითა კრება და ყოფისმცა სიტყჳსგება და გამოძიება სჯულისა. და უკეთუ იძლივნენ და იქმნენ თანა ერთ-ხმა სჯულისა და თჳსი სჯული შეაჩუენონ; ხოლო უკეთუ ჰსძლონ, ესე-ოდენ მიემადლოსთ, რათა არღარა გჳწოდდეთ მწვალებლად და არცა შეგვაჩუენებდეთ. ხოლო მოუწოდა მეფემანცა იოანნე კათალიკოსსა ქართლისასა და მის ქუეშეთა ეპისკოპოსთა და მეუდაბნოეთა და არსენის ფალთოელსა თარგმანსა და მეცნიერსა ბერძენთა და ქართუელთა ენათასა და განმანათლებელსა ყოველთა ეკკლესიათასა და სხუათა მეცნიერთა და ბრძენთა კაცთა. ჰყუეს უკუე სიტყჳს-გება ურთიერთას, ცისკრით ვიდრე ცხრა ჟამადმდე და ვერა-რა უძლეს დაბოლოებად, რამეთუ იყო ორკერძოვე ძლევის მოყუარება ოდენ და სიტყუათა მაექრობა, რამეთუ შევიდიან შეუვალთა საქმეთა და ძნიად გამოსავალთა. შეაწუხნა ესე მეფესა და ჰრქუა მათ თქუენ მამანო, სიღრმეთა სადამე შესრულ ხართ და უცნაურთა ხედვათა, ვითარცა ფილოსოფოსნი და ჩუენ ვერა-რასა უძლებთ ცნობად, ვითარცა უსწავლელნი და ყოვლად მსოფლიონი და ესე საცნაურ არს თქუენდა, რამეთუ მე

1) აქ მცხეთის კრებას იცვეს, ძეგლის წერა რომლისა ჩავრთავს ბოლოს.

შორს ვარ სწავლულებისა და მეცნიერებისაგან, ვითარცა მჴედრობათა შინა აღზრდილი, ამისთჳცა უსწავლელითა და ლიტონთა და მარტივთა მიერ სიტყუათა გეზრახო თქჳენ. ესერა თქუა, იწყო მათდა მიმართ სიტყუათა თქმად, რომელთა ღმერთი მოსცემდა უწყჳეტლად პირსა მისსა, ესე-ოდენთა იგავთა და სახეთა წინა-დაუდებდა, ახსნათა საკჳრველთა მიერ წინა-დაუდგრომელთა და უცილობელითა, რომლითა დაანთქნა ვითარცა მეგჳპტელნი და დაუყო პირი მათი და უპასუხო ჰყუნა და ყოვლად უსიტყჳოდ, ვითარცა ოდესმე დიდმან ვასილი ათინას შინა ესე მწვალებელნი და ესე-ოდენ ზარ-განხდილ ჰყუნა და ყოვლად უღონო, რომელთა აღიარეს ცხადად ძლეულება თჳსი, ამისთა ოდენ მეტყჳელთა, ვითარმედ, ჩჳენ მეფე, მოწყალე გჳგონე, ამათ მოძღუართა თქჳენთა, გარნა ვითარ ვხედავთ, შენ-სამე ხარ მოძღუარი მოძღუართა, რომლისა ბრჭყალსა ვერ მიმწუდარ არიან ეგე მოძღუარ საგონებელნი თქჳენნი. და ესრეთ ფრიად მაბრალებელნი თავისნი მიიქცეს სირცხჳ-ლეულნი, არღარა ოდენ მკადრებელნი ამისნი ოდესცა.

ხოლო არიან ვინმე მაბრალებელნი მეფისანი, ჯერეთცა ესე-ოდენ მცირისედ და მოლაშქრე-ბისათჳს და მხედრობათა მისთა განუსჳენებელისა მიმოსლვისათჳს და ვითარმედ, არცა მშჳდი თავს-იდებსო მარადის გარდაცმულობასა, არცა ძალი ორლანოსა მარადის განხსირჳულობასა, რამეთუ ჟამსა ხმარებისა მათისასა თჳთოეული მათი უხმარ იპოისო და ესე-ვითართა უგიობელთა-მათთჳს და უმიზეზოსა და ყოვლად იტყჳან. გარნა ისმინეთ ესე-ვითართა-მათ პირჳელად ესე, რამეთუ სამეფო აფხაზეთისა მცირე ჰქონდა მოკლებული და მცირედ იყო და ტყჳეობათა და ზე-მოხსენებულთა ჭირთაგან მცირე გუნდი მხედრობისა და იგინიცა დაჯაბნებულნი, მრავალგზის მტერთაგან სივლტოლითა, უცხენოდ უსაჭურველონი და თურქთა წყობისა მიმართ ყოვლად უმეცარნი და ფრიად მოშიშნი, უკეთუმცა ესე-ოდენ უწყუენოთა ლაშქრობითა და მცირედ ბრძოლითა და სწავლითა, გონიერად და ღონიერად წინამძღომითა და მრავალთა ძლევათა მიერ მოგჳარებითა არა განეწჳართნეს სპანი თჳსნი და განეკადნიერნეს წყობათა მიერ მხნეთა, ქებითა და ნიჭითა, ხოლო ჯაბანთა სადედოთა შთაცმითა და კიცხევით ძაგებითა, არამცა მოელონნა, ვი-დრემდის სპათა შორის მისთა, ყოვლად არა იპოვებოდა ჯაბნად ზრახული, რათამცა ექმნნეს ესე-ოდენნი ძლევანი, ანუ რათამცა ექმნნეს და აღეხუნნეს ესე-ოდენნი სამეფონი. ნუ უკუჱ ძილითა და ადგილთა მწჳანვილოვანთა ზედა მოსმურობითა, განცხრომითა და მაჩჳენებელთა საქმეთა შედგო-მითა, არა ესრეთ, არა არამედ არცა ალექსანდრე ქმნა ესრეთ. რამეთუ პირჳელად მამულისა თჳსი-სანი შეკრიბნა და მით დაიპყრნა დასავალისნი ევროპი, იტალია, რომი და აფრიკეთი და მათითა წარტანებითა დაიპყრა ეგჳპტე, შესრულმან კარქედონით და მიერ ეგჳპტით პალესტინე და ფინიკე და კილიკასა, თჳსად შემქმნელი, წინა განეწყო დარიოზს და რაჟამს სპარსეთი მოირთო, მაშინღა ჰსძლო პოროს ჰინდოსა და ეგრეთცა ამით ყოვლითა მოვლო ყოველი ქჳეყანა და ჰქმნა რა იგი ქმნა და თუ არა ქართჳელითა სპითა, ვერცარა ალექსანდრე იქმოდა კარსა და თუმცა დავითის სპარსთა მეფობა ჰქონებოდა, ანუ ბერძენთა და ჰრომთა ძალი, ანუ სხუათა დიდთა სამეფოთა, მაშინცა გენახნეს ნაქმარნი მისნი და სხუათა ქებულთანი.

ხოლო ვსთქუა მეორეცა მიზეზი, ამისვე პირისა, ვინათგან ნათესავი ქართჳელთა ორ-გულ ბუნება არს პირჳელითგანვე თჳსთა უფალთა[1]), რამეთუ რაჟამს განდიდნენ, განსუქნენ და დიდება

1) არა თუ მე ვზრახავ ამასა მარად, არამედ სახირცხჳლოდ ჩუენდა, ძუელნიცა მატიანენიცა ემოწმებიან ამას, არა უწყით ამისა შემდეგ, თუ რა ჯერ არს თქმა.

ჭჳრიან რა განსჯჳნება, იწყებენ განზრახჳად ბოროტისა, ვითარცა მოგჳთხრობს ძუელი მატიანჱ ქართლისა და საქმენი აწ ჩილულნი და ესე მან უბრძანესმან ყოველთა კაცთამან კეთილად სადამე უწყოდა. ამისთჳსცა არა-ოდეს მოაცალა ამისად განზრახჳად, ანუ განსჯჳნებად, ანუ შეკრებად და ქმნად რაჲსმე ესე ვითარისა, არამედ საქმეთა, რომელთა იწყო ქმნად გაასრულნამცა მალიად და მშჳენიერად. ნუ უკუჱ და ღმრთისაცა აბრალონ ეგე-ვითაროთა, რამეთუ არა ციდა-მტკავლურად იხედავს, არცა კუჳრნურად ჭკრთების.

კუალად სხჳსა ბრალობასა შეგმოიღებენ მეტყუელნი: შეიყუარნის ვინმე და განადიდნის ვინმეო და კუალად მოიძულნის ვინმეო და დაამცირნისო, ესე ალამაღლის და ესე დაამდაბლის, ერთა უსამართლოებასა. ჰოი! უგუნურებასა, ამისთჳს აბრალებაა, რამეთუ კაცი მიწისაგანი ღმრთისა ემსგავსა, რაჲთამცა საქმითა, ვინ იხილა ესე საუკუნითგან, ჰოი! კაცო ამისთჳს რად არა ღმრთისა აბრალებ უგუნურო, ამასვე ესრეთ მოქმედსა. ანუ არა ხუთთა ქანქართა ათ მეოფეელსა მისცნაა ათნი ქალაქნი, ანუ არა ერთისა დამფლველსა მოუღო იგიცა და მისცა ათთა ზედა მეათერთმეტედ. ანუ რასათჳს ქადაგებულ არიან სამოთხისა შუჳებანი და სასუფეველისა ნეტარებანი, ღჳნისა ნებისა მეოქმედთათჳს ჭეშმარიტად, ხოლო საშინელებანი ურჩთა და უღირსთათჳს და უკეთუ მეფემან ერთგულნი, ფრთხილნი და ახოვანნი ნაცვლად ორგულთა და ქაბანთა და უღირსთა, ედიდნეს რაჲ უსამართლო ჰქმნა. ნუ უკუჱ დუსჭირ-მანცა[1]) აბრალოს სარკესა, რამეთუ სახე მისი ცხადად უჩუჳნის. უხმარნი და უღირსნი ნუ მას, არამედ თავთა თჳსთა აბრალებდინ, უკეთუ არავინ იყო ესოდენ მართლად აღმწონელ საქმეთა და მცნობელ ვითარებასა კაცისასა, რომლისა აჩრდილსა შეკრებულ იყჳნეს ერნი, ტომნი და ენანი, მეფენი და ხელმწიფენი ოვსეთისა და ყივჩაყეთისანი, სომხეთისა და ფრანგეთისანი, შარვანისა და სპარსეთისანი, ხილვისაებრ ნაბუქოდონოსორისა. ვხედევდიო, იტყჳს ხესა შორის ქუეყანისა, სიმაღლედ ცისა მიწდომასა და რტოთა მისთა კიდემდე ქუეყანისა, ფურცელნი მისნი მშჳენიერ და ნაყოფი მისი ფრიად და საზრდელი მისი შორის ქუეკერძო მისსა, დაიმკჳდრეს მხეცთა ქუეყანისათა და შორის რტოთა მისთა მკჳდრობაჲ ჭყუჱს მფრინველთა ცისათა და მისგან იზრდებოდა ყოველი ხორციელი. აჰა სახე არა უმსგავსო, არამედ ფრიადცა თანა-შეტყუჳბული ჩუჳნისა თჳთ-მპყრობელისა და ყოვლად გამომსახუჳელნი სიტყჳთ საქმეთა ჩუჳნთა თუალთა ახილულთა, რამეთუ სიტკბოებისა და სახიერებისა და სიბრძნისა მისისა ხილვად წყურვიელნი, კიდითი ქუეყანისათ შემოკრბებოდეს წინაშე მისსა, ვინ იყო ეზომ ტკბილ შემთხუჳვათა შინა, ვინ სატრფიალო ზრახვთა და სასურველ დუმილითა, იგივე მშჳენიერ ხატითა, უმშჳენიერეს მორთმულობითა გუამისათა შეწყობილ ანაგებითა და ახოვან ტანითა და ძლიერ ძალითა, უძლიერეს სიმახჳლითა, საწადელ ღიმილითა, უსაწადელეს მჭმუნვარებით, მადლიერ ხედვითა, საზარელ ლომებრ მკრთომელობითა, ბრძენ ცნობითა, უბრძნეს გამორჩევითა, მარტივი სახითა, მრავალ-სახე მართებითა, შემრისხუჳლ მეუდროებითა, მაქებელ განმსწავლელობითა და არცა ერთისა კეთილთაგანსა შემაშფოთებელ უზომოებითა, მაღალ უმაღლესთათჳს, მდაბალ მდაბალთათჳს და თჳთ მათ მტერთაგანცა თჳთ საწადელ და საყუარელ, სათნოებათა მისთაგან შეკდიმებულთა. ვინა ესრეთ მიიღო ერთიცა სათნოებათაგანი, ვითარ ვინ ყოველთაგანმან შეიკრიბა ყოველი სრულებით თჳთოეული, რომელთა ყოველთათჳს შეუძლებელ არს დაკჳრჳებაჲ ოდენ, არა-თუ მიბაძუჳბა, რო-.

---

1) მახინჯი.

მღვდლითა სრულ იქმნა იგი ყოვლისა შინა, ესრეთ რა აღსავსე იყო ნავი უფალთაგან ტჳრთითა სათნოებისათა და არღარა შემძლებელ წარსვლად ღადირით.

და აქუნდა ყოვლით კერძო მშჳდობა და დაწყნარება სამეფოთა მისთა. მაშინ დიდმან მან წინა-განმგებელმან ცხოვრებისა ჩუჱნისამან და ყოვლისავე უმჯობესისა შემწეობელმან განგებითა-მით, რომელნი მან უწყის და განაწესებს ჟამთა და წელთა ჩუჱნთა, ესრეთ განაგო ვითარცა მუშაკმან კეთილმან, რაჲთამს იხილნის ხუავილნი აღსავსედ ნაყოფითა და ქუეყანად დადრეკილნი, ისწრაფის დაუნჯება მათი და ვითარცა მენავემან ბრძენმან განიცადის-რა ნავი თჳსი აღსავსედ მრავალ-ფერითა ტჳრთითა, მიისწრაფის ნავთ-სადგურად, რათა არა ევნოს სოფლისა ამის მღელვარისა ზღჳსაგან, რამეთუ ჟამსა ზამთრისასა, მშჳდობასა და დაწყნარებასა ყოვლისა სამეფოსასა, არა გარეგნად მენავეობისა, არამედ საშუალ თჳსთა სამეფოთა ადგილთა, თჳთ მის-მიერვე წინა განჩინებულსა განსასუენებელად და მისაძინებელად, ვითარცა ჭრელითა-რამე მშუენიერითა დაიძინა მამათა თჳსთა თანა და თჳთ მებრ ესე კმა არს საცნაურ მყოფელად საკჳრველებისა თჳსისა ღმრთისა მიერ, რამეთუ მრავალგზის, მრავალთა მიზეზთა და განსაცდელთა სიკუდილისათა შთავარდა იგი, რომელთაგანი მცირედ მივსცეთ თხრობასა. რამეთუ ნადირთა დევნასა შინა ოდესმე მუხნარს წააქცე ცხენი და ესე-ოდენ შემუსრა, რომელ სამ დღე ყოვლად უსულოდ მდებარე იყო, უძრავად სამშჳნველისაგან ოდენ საცნაური ცოცხლად და შემდგომად სამ დღე ნამეტსა სისხლისასა აღმომჳრველსა მოექცა სული და სიტყუა და ძლითღა აღდგა ცოცხალი და ესე-ვითარი მრავალგზის შეემთხჳა და ღმრთისამან იხსნა სიკუდილისაგან. კუალად ციხესა რომელსამე ჰბრძოდეს ქართლის და მეფე კარსა კარვისა თჳსისა დგა, ჰერანგითა ოდენ მოსილი შეხედვად და ციხით ვინმე შემოსტყორცა ისარი და ჰკრა ხატსა მთავარ-ანგელოზისასა, რომელი ეკიდა ყელსა ოქროჲსა მცირე და ძალმან საღმრთომან განარინა მშჳდობით, რაოდენგზის ეივრაუთა თჳსთა განიზრახეს ღალატი და განაჩინნეს კაცნი მხნენი, რომელნიმე კრმლითა, რომელნიმე შუბითა, სხუანი ისრითა და ესე არა ერთ და ორ, გინა სამ, არამედ მრავალგზის და არა-ოდეს მიუშვა ღმერთმან კუერთხი ცოდვილთა მართალსამას ზედა, არცა-ოდეს მისცა იგი ხელთა მძიებელთა მისთასა. დაღათუ დევნასა თურქთასა მარტო დაეშთის ანუ უსაჭურველო, გარნა ყოველსა შინა ხელი-იგი ზეგარდამო ჰფარვიდა მდევართა მისთაგან, არამედ ყოვლადვე და ყოველსა შინა იყო ბედნიერ და ხჳაან მადლითა აღსავსე.

ეგრეთვე ჟამსა შინა მშუენიერსა და ჟკეროვანსა მოუწოდა ღმერთმან მეფეთა უმეფესმან თჳსსა და მარადის მოსურნესა სამარადისოდ სამეფოდ წინაშე მისსა და არღარა მიუშვა მრავალჟამ ჰსხდომად და დაჭირვად სამსახურსა ამას ქუეყანასა შინა მკჳდრობისა და ხორცთა ამათ ქუჱშე დამზიდველთა მიერ შეკრვად სულისა გონება-ქმნილისა, არცა განსრწნადით გჳრგჳნითა და პორფირითა, ვითარცა სიზმრითა და ნათლით უმრავლესად მღერად, არამედ ნამდჳლ ჭეშმარიტითა და შარავანდითა. წარუდინებელითა და სამარადისოთა, სადა თჳთ იგი ბუნებით ღმერთი მეუფებს მადლითა ღმრთ-ქმნილთა ზედა. მუნ აღიყვანა მას-თანა მეფობად, უხრწნელითა და ბრწყინვალითა გჳრგჳნითა და პორფირითა შემკული, სადა-იგი აწ მკჳდრ არს და იქცევის სათნოსა შინა ღმრთაებისასა, რამეთუ იყო მაშინ თთუჱ იანვარი, ოც და ოთხი და დღე შაბათი ოდეს ქორონიკონი იყო ტგა. ხოლო წელიწადნი მისნი შობითგანნი, ორმეოც და ათ სამ-მეტ. ხოლო მეფობდა ოც და ათოთხმეტ წელ. და ვითარცა პირველმან დავით სოლომონი, ამანცა თჳსითა ხელითა დასუა საყდართა თჳსთა ძე თჳსი დიმიტრი სახელით სახელდებული, მარადღე გარდამოსახსა ყოვლით-ურთ მსგავსი მამულთა და დაადგა თავსა გჳრგჳნი მშუენიერი, ქვათაგან პატიოსანთა. ჯაჭვი ოქროჲ სათნოებათა მამულისა

და შეარტყა წყლთა ძლიერთა მახვილი, ესე რაბამ სვიანად ხმარებული და შემოსა მთარგმარი მგლოვისა ლოდმებრითა და ტანსა ახოვანსა დაულოცა ცხოვრება წარმართებული და განგრძობაჲ დღეთა ბედნიერობითა, თაყუანის-ცემად მისსა მეფეთა ქუეყანისათა და ყოველთა წარმართთა მონებად მისსა, გამობრწყინებად დღეთა მისთა სიმართლე და მრავალი მშჳდობა. და ესრეთ განცჳალა ქუეყანა მოქალაქობაჲ ზენად სუფევად, რომლისა მკჳდრნი განხსნილნი არიან შრომათაგან და ოფლთა და ზრუნვათა და მუნ მეფობს სიმდიდრეთა მათ ზედა, რომელნი წინა წარგზავნნა, საუნჯეთა მათ უშიშთა, რამეთუ მუნ არს შუება და სიხარული, რომელსა არა აქუს მწუხარება და სიმდიდრე, რომელსა არა შეუძლებს სიგლახაკე და მხიარულება, რომელსა არა განჰკუეთს ურვაჲ და მეფობაჲ, რომელსა არა აქუს აღსასრული და მუნ არს ცხოვრება, რომელსა არა შეამღჳროს სიკუდილი[1]).

ანდერძი წმიდისა მეფისა დავით აღმაშენებელისა.

გიბრძანებს და მოგახსენებს მეფეთა მეფე დავით, დღეთა შინა სიკუდილისა და სოფლით განსვლისა მისისათა; ჩუენ მიერ უსდოსა და უღირსისა მლოცველისა მამისა ბერისა პირითა, იქუენ ყოველთა დიდებულთა და წარჩინებულთა სამეფოსა მისისათა: კათალიკოსსა, ეპისკოპოსთა, ერისთავთა და ყოველთა შეწყალებულთა, უკუდავი და დიდებისა მოყუარე და მეფობისა ტრფიალი მედვა ბუნება და არა ოდეს მოვიხსენებდი დღესა ამას სამარადისოდ საფლავად მისვლისა ჩემისასა და ვერ უძლე დატევებად საწუთოსა, ვიდრე არა დამიტევა მე საწუთომან და დამძიმებული ცოდვათა

1) წმ. მეფე დავით მიიცვალა 1125 წელსა, კდ. იანვარსა, დღესა შაბათსა და იქმნა დასაფლავებულ გაენათის მონასტრის სამხრეთის შემოსავლის კარის ბჭესა ქუეშე. შემდეგ რაოდენისამე ჟამისა, ოდეს წმიდა ეკკლესიამ შერიცხა დავით მეფე წმიდათა შორის და დაწესა დღესასწაული კვ. იანვარსა, დიდის მოწიწებით იქმნა აღმოსუენებულ წმიდა ნაწილნი მისნი და დაკრძალულ გაენათის საკრებო ეკკლესიის ტრაპეზსა ქუეშე. არამედ საფლავის ქვა, რომელსა ქუეშე დასაფლავებულ იყო წმიდა, დაუტევეს თჳსსავე ადგილსა, რომლისა სიგრძე 4 არშინი და 6 ვერშოკი არს, სიგანე 1 არშინი და 12 ვერშოკი. ლოდსა ზედა იყო აღმოჭრილ იამბიკო, ხუცურის ასოებით, რომელიც მგზავრთაგან და უდებებით წაშლილ არს, არამედ ფრიადის ღონის ძიებითა და ცანჯყუთა აღმოვიკითხე ესე: 1) აღვსხმე ნაჭარმაგევს შჳდთა მეფეთ მასპინძელ ვექმენ. 2) თურქნი, სპარსნი, არაბნი საზღუართაგან სამეფოისა ჩემისაგან ვიოტე. 3) გადავსხე თევზნი მდინარეთაგან ამერისათა, მდინარეთა იმერისათა (რომელიც ნიშნავს ორთა ზღუათა მფლობელობასა). 4) ყოველი ესე აღუასრულე გულ ხელ ვიკრიფე აღმსრულებელი. ვრცელი ცხოვრება წმიდისა მეფისა დავითისა, რომელიც იპოვნოდა გაენათის მონასტერსა შინა, ჟამსა შინა დავით წერეთლისა ქუთაისის მიტროპოლიტისა ხუბედუროდ დაიკარგა მონასტრიდგან უდებების მიერ მიტროპოლიტისათა, როგორც მოგვითხრობენ ვითომ თჳს ნათესავს აჩუქა, რომელიც შესაძლებელ არს. გამოაჩინეთ ვისაც გაქუთ ეს საუნჯე ეკკლესიისა, რომელიც უგუნურობით იცოდა მას და არ აჩენს და ალპობს, ეწყევი სახელით მიერ წმიდისათა და შეჩუენებულმცა არს ხსენება მისი და ივარ სახლობა და ნათესაობა მისი მარად.

სიმრავლითა მწუხარედ, განმიყვანა წინაშე მსაჯულისა; — რამეთუ მრავალნი წყალობანი ჰქონან ჩემ-ზედა ყოვლისა ამას შინა, რამეთუ მომცა პირმშოდ შვილი ესე ჩემი დიმიტრი სიბრძნითა და ახოვნე-ბითა და სიმხნითა უმჯობესი ჩემსა და სიწმიდითა და ნამდჳლ ესე გითარი ვერ იყო მეფე მოცე-მული ღმრთისა მიერ მკჳდრთათჳს ყოფლისათა მართლ მორწმუნეთა. მე წარვედ წინაშე მსაჯულისა, მისისაებრ განმგებელი მეფობისა, რამეთუ მხიარულ ჰყოფდის ურმა ესე ყოვლადვე დაგვარულთა გულისა ჩემისათა და მენებაცა მოცლა საწუთოისაგან მეყსე ყოფითა მაგისითა, რომელი ესე ღმერთ-მან და მე და ორის წლიდგან მოძღუარმან ჩემმან ვეწყეთ, გარნა მძლო საწუთომან და წალმართ-ქადებულნი ყამნი მიმტყუენავე და მომაგო ჩემნი და მამისა ჩემისა ჭირნი, რომელთა მიმოიქცევიან ამისგან პირნი და თუალნიცა, გარნა განბჭო მართლად მსაჯულობამან ღმრთისამან და ესერა მაწოდა მე და უწოდა მაგას მეფობა; მამული და ახლად მოგებული ღუაწლითა ჩემითა და თქუმნითა ნი-კოფსიიდამ დარუბანდის ზღუადმდე და ოვსეთიდგან სოვრადმდე არეგანადმდე და მივანდევ შვილსა და დედოფალიცა, შუამდგომელობითა ღმრთისათა, რათა ძმა თჳსი ცუატა აღზარდოს და თუ ინებოს ღმერთმან და კარგ იყოს, შემდგომად მისსა მეფე ჰყოს მამულსა ზედა და დათა მათთა [illegible] ჰსცეს, ვითარ შვილთა ჩემთა საყუარელთა; — ამას ყოველთა თანა წარუძღუანე წმიდა ძელი ცხოვრებისა და მივეც დროშა ჩემი სვიანი და აბჯარნი ჩემნი სამეფონი და საჭურჭლენი ჩემნი ზემონი და ქუე-მონი; ხოლო დრაკანნი კონსტანტინე ცუატას, ხოლო ჩემნი ალალი და თუალ მარგალიტნი, ხახუ-ლისა ღმრთისმშობლისად შემიწირავს, ხოლო დუკატი და ბიტენატი ატენისა საჭურჭლისა იგიცა ჩემისა სისხლითა მოგებული და თუ ეღირსოს ვითარ მეფე დიმიტრი, ყოველი მისცეს მოძღუარსა ჩემსა, იგი არა ნახევრისათჳს წინაშე ღმრთისა ვესაჯები, რათა რომელნი მონასტერნი მამულისა ჩემისანი განმიმწარებიან, მოძღუარმან ჩემმან უკუნ ცემითა მათითა ალოცვნის ჩემთჳს, ხოლო დარჩა მონასტერი სამარხავი ჩემი და საძუალე შვილთა ჩემთა უსრულად და წარმეუა მასთჳსავე ტკი-ვილი სამარადისო, აწ შვილმან ჩემმან მეფემან დიმიტრი სრულ ჰყოს ყოვლითურთ საუკუნოდ სალოცავად ჩემთჳს და მისთჳს და მომავალთა ჩემთათჳს, რომელი მიმიცემია, მათგანსა ნურას მოაკლებს და ადგილნი, რომელნი მიშოვნია უმკჳდრონი და უმამულონი მათგანიცა ვითარცა სურ-მან არსენი და კათალიკოზმან გამოარჩიონ, მეფემან დიმიტრი მიცემითა წერათათა და სიგელითა განასრულონ ყოვლითურთ უნაკლულოდ [1]).

გალობა სინანულისა, თქმული წმ. დავით მეფისა აღმაშენებელისა.

გალობა, ა. ჴმის-პირი:

წამის-ყოფითა, ღმერთო, ბუნებანი მდინარენი ზღუდედ აღამაღლენ და მას შინა განაყვანე ერი ისრაილთა ხმელად და გიგალობდეს გალობასა ძლევისა.

---

1) ნამდვილი ამ ანდერძისა თავადს ალექსანდრეს ჰქონდა, უთუოთ გაენათლდგან იყო მოპარულ, რა იქმნა იგი საუბედუროდ არა უწყით.

ჩახართავი: მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

რომლისა წინაშე ქედ-დადრეკილ-არს ყოველი, მუხლი მოდრკების და ენა ყოველი შენსა ჰმობს აღსარებასა; მეცა, სიტყჳთ, აღმსარებელსა მომხედენ.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ხატსა თჳსსა მამსგავსე და საკრველად გრძნობადისა [1]) და გონიერისა მეუფობისად დამიწესე, შენებრ არსთა სიტყჳერობისა ჩემ-შორისცა შეკრებითა; ხოლო მე უმადლო ვექმენ. დიდება.

ბუნებითნი რა ძალნი არა ჰსჯულთაებრ ვისმიენ, მსგავსებისაგან დავაკლდი და დავბადე ბოროტი, ხოლო ხილულთა მიერსა გემოვნებასა ვრცელად განუხვენ გრძნობანი. აწდა.

ქალწულო, ბრალეულთა თავსმდებო, რომელმან სიტყჳა განაზრქე ხორცითა დაცვითა მიწისაია, სიზრქე უსასოებისა განსძარცვე ჩემგან, რათა მოინასული შეგივრდე შენ.

გალობა, გ. ჰხმლის-პირი:

ღმერთო, მაცხოვარო ჩჳენო, ყოვლისა დამბადებელო, რომელმან სიტყჳთ დაამყარენ ცანი მაღალნი, ყოვლით ძალით მათით და სულითა მით საღმრთოთა, დამამტკიცენ ჩჳენ ერთობით კლდესა ზედა სარწმუნოებისასა.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ბუნებითსა მას პორფირსა თჳთ მფლობელობისა-თანა, მეფობისაცა-თანა შარავანდედნი მარწმუნენ [2]), ხოლო მე ვნებათა ბილწთა მონებად მიჳყიდე თავი, რამეთუ რომლისაგანცა ვინ ძლეულ, მისდაცა მონებულ-არიან.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

კაენის მკვლელობრი ცნობა, სეითის ძეთა ლირწება [3]), გმირთა სიღოდანი [4]), მაღლობა ხუთა ქალაქელთა, შეგინებისა მწვირე უფროსად გამრავალწილე, ვითარცა რაჲ დაღმართ-მსრბოლმან მდინარემან უკეთურებისამან. დიდება.

მეგჳპტური გულ-მძიმობა, ქანანელთ ჩჳეულებანი, მსხჳრპლთა ნაშობთა ზმნა [5]) და სასრვა [6]) კოწოლი [7]) იმათა და სხჳანი, რომელთა შენ ბრძანე არა მსგავსება, უწარმდებესად მოვიგენ თჳთ მათ პირმშოთა სახეთასაცა. აწდა.

1) ხილულისა, ქჳნიერისა. — აქ იგულის-ხმების, ვითარმე ამ ხსენებულის გალობის წარმომთქმელსა მეფესა მიენიჭა ღმთისაგან მადლი არა-მხოლოდ განზნეულთა და განთჳსებულთა მისთა სამეფოს ნაწილებთა შეერთებად ანუ ერთად შეკრებად, არამედ მოპოვებადცა და დამკჳდრებად ამას-თანა ზეციერის მეფობისა დიდებისა.

2) ეს მუხლი ცხადად გვანიშნებს, ვითარმე ამის შემდგენი მეფე ყოფილა ძლიერი და თჳთ-მპყრობელი.

3) ურცხვინოება.

4) უწესოება.

5) კერპთ-მსახურება და მსხჳერპლის შეწირვა მათდა.

6) ქურდობა ანუ მისნობა.

7) წვერი თმისა, საეშმაკოდ ნაწნავისა.

ამისთჳს იყო ქალწული და ხორც ქუეყანა სიტყჳსა, რათა დედობრივთა ოხათა-მიერ ცხონდეს ცოდჳლნი, რომელთა პირუელი მე ვარ, ვითარცა უფსკრული შესაკრებელი ბიწებისა ღუართა.

გალობა, დ. ჴსძლის-პირი:

რაჟამს ესმა მოსლვა შენი წინასწარ-მეტყუელსა, ქრისტე, განკჳრვებით ღაღად-ჰყო, მესმა მე სმენა შენი, უფალო, რამეთუ მოხუედ ქუეყანად, რათა აცხოვნნე დღეს ცხებულნი შენნი.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ისრაილის მეფეთა ებაძევდ. გარნა უსჯულოთა და რაჲდენ მეძავ, ჰსცდებოდე მაღალთა ზედა კმოლვისა[1]) და წარმართთა აღრევისა-მიერ და ძალთა ცისათა თაყუანის-ცემისა.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ზენაის მოძრაობისა ასურისტანელი ძმნობა[2]) და ცთომილთა ვარსკულავთა და უცთომელთა კრება და განყრა, სვე და ბედი და შობის დღე, ვითა საღმრთოთა უსმენელმან, ვიჩჭურენ[3]). დიდება.

ელლინთა მიერი ვერ-ცნობა სიბრძნეთა ღმრთისათა, ღმრთისა და შემოქმედისა შექმნულთა მიმართ ცვალება თაყუანის-ცემისა სრულ-ვყავ, რაჟამს თჳთოეულისა ვნებასა კერპსა ვმონე. აწდა.

ამისთჳს ღმერთ მამაკაცებრ მოქმედი იქმნა ზესთა ღმერთი, რათა კაცებრ უწყოდნას ვნებანი ჩუენნი და ღმრთაებრ იჴსნიდეს ბრალთაგან, რომელთა ღმრთის-მშობლად ჰქადაგონ წმიდა ქალწული.

გალობა, ე. ჴსძლის-პირი:

შენდა აღვმსთობ, რომელმან წყალობით მიეც სული შენი დაცემულთათჳს და ნებსით ვნებად გარდამოჴედ სიტყუა ღმრთისა, მშჳდობა შენი მომეც ჩუენ, ვითარცა კაცთ-მოყუარე ხარ.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ჴსჯულნი დავთრგუნენ წიგნისა და ახალი ბუნებითურთ და კუალად ჴსჯულისა შენისა მოწამე, ჴსჯული გონებისა, ცოდჳსა და ხორცთასა ჴსჯულსა დავამონე.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

თჳთოეულთა მხეცთაგან შეზავებულსა მხეცსა ვემსგავსე მრავალ-გვარად და მრავალ ხატსა და სხუა ჟამ სხუებრად სრულსა და მკსენარსა ბუნებისაებრ თჳთოეულისა. დიდება.

არა შევძრწუნდი მანგლისაგან მჭრინველისა, რომელი შურსა სიკუდილისასა მისდის, რომელნი ჩემებრ მიმდემად[4]) ცრუდ ფიცვენ განსაკრთომელსა სახელსა შენსა. აწდა.

ამისთჳს სისხლთა ქალწულებრივთაგან ხორცნი ღმრთისანი და ახალი შეზავება[5]), ღმერთი და კაცი, რათა იოსდეს-დედა ჩემებრ განწირვით უსასო-ქმნილთა.

---

1) კმევა, ბოლება საკმეველისა წინაშე კერპისა.

2) ეს არს სიმღერა ანუ გალობა ვარსკულავთ-თაყუანის-მცემელთა, რომელსა, წარმოსთქმიდნენ ასურისტანელნი თჳთ ჟამსა ყრმის შობისასა, რათამცა იქმნეს იგი ბედნიერ.

3) ვიფიქრე, განვიზრახე.

4) ყოველ-დღე, დაუცხრომელად.

გალობა, ვ. ძლის-პირი:

დანთქმული ღელვითა, სოფლისა ამის განსაცდელთათა, ნავითა ცოდვათა ჰშთაგრდომილი და მიგდებული მხეცსა სულთა მომსრველსა, გიღაღადებ, ვითარცა იონა, ხრწნილებისაგან და სიკვდილისა მიხსენ ქრისტე.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

სოლომონისსა წურბლისა ვერ მაძღარი, სხვათა სოფლის კიდეთა ვეძიებ და დასაშრობელად ჩემისამდე უძღებებისა და გულისთქმისა.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ბოროტად გარდავხედ საზღვართა და შევრთე სახლი სახლსა და აგარაკი აგარაკსა და უძლურესთა მივხვეჭე ნაწილი მათი და ვიღუწიდ უმეზობლობასა, ვითარცა მარტო მკვდრობდი ქვეყანასა ზედა, დიდება.

მბრძოლ-ვექმენ ყოველთა წესთა ჰსჯულისა შენისათა, ქორწილთა-მიერ ხენეშთა ვიმძლავრე საწოლსა ჩემსა და სხვათა ბოროტთა მიცემითა ვაცოდე ერი ჩემი, ვითარცა იგი მეფეთა მათ ისრაელი[1]). აწდა.

ამისთჳს ქალწული დედა და შობა ახალი სიტყჳსა, რათა ახალი ხატ-ყოფა მეორედ მისცეს ცოდვით განმრყუნილთა მისთა დედობრივთა, რათა ოხათა ბრძმედითა[2]) დაადნოს ხენეში ნივთი შეცოდებისა.

გალობა ზ. ძლის-პირი:

ყრმათა ბაბილონს, სახმილსა მას შინა ცჳარი ეცჩრის ზეგარდამო, ღმრთისა-მიერ ღაღადებდეს და იტყოდეს, კურთხეულ-ხარ უფალო მამათა ჩუენთა ღმერთო უკუნისამდე.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ვეცხლი, ვითარცა მიწა და ოქრო ვითარ თიხა უბნისა ვიუნჯე და თაყუანის-ვეც ანგარებისა მამონას, ვითარცა იგი ძუელთა მათ ბაალს, ასტარტეს და ქამოსს საძაგელსა.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

სიტყუა წმიდა და ბჭეთა ზედა მამხილებელი მოვიძულე; ხოლო მლიქნელთა[3]) ძმაცული სივერაგე ვითნე და შემასმენელთანი დავიტკბენ ზრახვანი და ცრუნი განვსცენ მსჯავრნი. დიდება.

ცრემლნი ქვრივთანი და ობოლთა ბრგვნილი ტირილი არა შევიწყალენ, არცა განვუხვენ ნაწლევნი მოქენეთა, უფროსღა შენ ქრისტესა, რომელი იზრდები მცირედითა ზრდითა მათითა[4]). აწდა.

ამისთჳს შობა ღმრთისა ადამიანისაგან დედაკაცისა, რათა მიწით-შობილთა კაცთა ტომსა, ვითარცა ღმრთის დედა, დახსნიდეს ქალწული და იოხდეს ცოდვილთათჳს.

---

1) ეს მუხლიც ამ გალობის შემდგენის მეფობას ნიშნავს.

2) ცეცხლიერ განსაწმედელითა.

3) პირმოთნეთა, მოქლაჩუნეთა.

4) ეს მუხლიც იმას ნიშნავს, ვითარ ამის შემდგენი და მოქმელი ხალხის მმართველი უფალი, ანუ მეფე.

გალობა, ჱ. ჴმაი ზ-მიერი:

მეუწყებელმან მაყუალმან სინას აუწყა ღმრთი მოსეს ხმითა წჳლილისა ენა მძიმესა და შურმან საღმრთოამან ყრმანი იხსნნა საჴუმილისაგან და გალობით ღაღადებდეს: ყოველნი საქმენი აკურთხევდით დღეს ღმერთსა და უფალსა უგალობდით და აღამაღლებდით მას უკუნისამდე.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ესენი ვსტოდენ სახარებისა ჴსჯულთა და მცნებათა შენთა შინა, მცემელთა-რა ეჰრიმლის მიპყრობასა და გლახაკთა-თჳს განშიშულებასა და რათურთით არა ფიცია შენ ჴსჯულის-მდებელო ჩემო ბრძანებდი და გულის-თქმით მაცხედველობასა განსრულებულად მრუშებად დასდებდი.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

დაღათუ ესრეთ განვსრწნენ ყოველნი გრძნობანი და ყოვლად ხრწნილებას ვიქმენ, გარნა არ აღვისჳრენ მე ჴელნი, არცა დავსდევ სასოება ჩემი ღუთისა მიმართ უცხოსა, არცა უცხო თესლი რაჲმე; სარწმუნოება საწვართელ-გჳყავ სულის გარეშე მისსა, რომელი მასწავებს ღუთის-მეტყუჳელთა შენთა. დიდება.

და აწ მომდრეკელი მუხლთა გულისათა გხმობ, ვითარცა მანასე: მილხინე, ჯოი! მეუფეო ჩემო, მილხინე და ნუ წარმწყმედ ცოდჳსა შინა და ნუ იხსენებ ძჳირთა ჩემთა და ნუ დამსჯი მე ქვესკნელთა თანა, რამეთუ შენ ხარ ღმერთი მონანულთა, ამაღლებული ზესკნელს ცათა ძალთაგან. აწდა.

საკუთრად ღუთის-მშობლად გქადაგებთ, უხრწნელო ქალწულო და გჰრწამს, ვითარმედ პატივი ხატისა შენისა შენდამო წიაღ-მოვალს ღუთის-მეტყუჳელებრ და ცოდჳლთა მოქცევასა ანიშებს მის-მიერ, ვითარცა ცხად-ჰყოფს ოეატრო იგი მრჩობლთა, სიგეთე ეგჳპტისა, ღირსი მარიამ.

გალობა, თ. ჴმაი ზ-მიერი:

მტჳრთველმან გამოუთქმელად უხრწნელებისამან, სიტყჳსა დამბადებელსა ავასხა ბუნებაჲ, მოვედ უბიწოო ქალწულო ღუთისმშობელო, შენგან შობილსა-თანა მორწმუნეთა, რათა ღირს ვიქმნნეთ ჩუენ დიდებად შენდა.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ჟამი რა წჳლილთა და ჴმელთა წარმოდგეს, ზარი მეფობისა წარხდეს და დიდება დაშრტეს, მეფანი უქმ იქმნენ, ყვავილოვნება დაჭნეს, სხჳამან მიიღოს სკიპტრა, სხჳსა შეუდგენ სპანი [1]), მაშინ შემიწყალე მე, მსაჯულო ჩემო, იესო ღმერთო.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

განრაყლოს წიგნი დღესა შინა საჯჳელთასა და მე ქედ-დადრეკილი წარმოვიდგე განკითხჳად, მსაჯული მართლ-ჴსჯიდე, მსახურთა რისხჳა ქროდის, მართალნი ნეტარებდეს და იხარებდენ, ცოდჳლთა გვემდეს ცეცხლი მაშინ შემიწყალე მე, მსაჯულო ჩემო, იესო ღმერთო.

---

1) ესე იგი — შეიხსნა ხორცნი ღმერთმან და იქმნა ახალი შეზავება.

2) ეს მუხლიც ქუმლად იმასა ნიშნავს, ვითარ ამის მგალობელს — მეფეს რესმე ჩამოერთმევა მეფობა (ესე იგი — მოკუდება) და სხჳა დაჯდება მეფედ ანუ მიიღებს სკიპტრას.

მიწყალე მე ღმერთო, მიწყალე მე.

ვინათგან აღსარებით გრძნობად და შეკრებად იწყო ძუალი ძუალისათანა და ნაწევარი ნაწევარსათანა და განხმელთა მიბერა სული კუალად შობისა, მრწამს კუალად აღვსებას სრულ-ჰყო ჩემ შორის ყოვლისავე სინანულით აღდგომისა. დიდება.

მარტიო სრულო სამ-მზეო, ერთ-ცისკროვნებაო, განმინათლე მხედველობა სულისა, რათა გიხილო ნათელი ნათლითა უფლისათა, სულითა ღუთისათა ძე გამოგუბრწყინვო მაშინ დაუსრულებელთა საუკუნეთა. აწდა.

არა უხილავს მზესა ქალწულო დედა თჳნიერ შენსა, არცა ჩამოდნად ბრალეულსა ნათელი მისი, გარნა მეოხებითა შენითა დედოფალო ვესავ ხილვად ნათელსა ძისა შენისა, ნათელსა ზესთა საუკუნეთასა. —

დასაბამი სიბრძნისა შიში უფლისა, ვითარ გვასწავებს დავით მეფე და წინასწარმეტყუელი და ილოცავს ამას ესაია წინასწარმეტყუელი: უფალო, ღმერთო ჩემო, ვისირცხვი და მეკდიმების აღებად პირისა ჩემისა შენდამი, რამეთუ უსჯულოებანი ჩემნი განმრავლდენ თავთა ზედა ჩემთა და ცოდვანი ჩემნი აღორძნდა ვიდრე ცადმდე.

ძეგლის წერა წმიდისა და ღუთივ შეკრებულისა კრებისა, რომელი შემოკრბა ბრძანებითა კეთილად მსახურისა და ღუთივ დაცულისა მეფისა ჩუენისა დავით, აფხაზთა და ქართუელთა, ჰრანთა და კახთა მეფისა, პირთა-თჳს რომელ ქუჱმო მოხსენებულ არიან.

ყოვლისავე ხილულისა და უხილავისა სოფლისა და ყოველთავე საცნაურთა და გრძნობადთა ბუნებათა არა არსისაგან არსებად მომყვანებელმან ღმერთმან, უხილავთა მათ და ზესთა სოფლისათ, ძალთა ბუნება (უხრწნელებითა) უკუდავებითა და უხრწნელებითა შეამკო. ხოლო ქუჱნაჲსა ამის სოფლისაგანნი ყოველნი ქმნისა და ხრწნილებისა (შინა) შორის განაწესნა. ამისა შემდგომად მოიგონა ახალი რაჲმე და უცხო დაბადებული, რომელსა თჳთ მის თავადისაცა დამბადებელისა და სიტყჳერისა და პირ უტყჳსა და ყოვლისავე აგებულებისა ბუნებისა ზიარება თავსა შორის თჳსსა მოაქუნდეს და მის მიერ ვითარცა საზოგადოჲსა საკვრელისა მიერ შეერთებულნი ღუთისა შემოკრბებოდიან ყოველნი დაბადებულნი, ჵ თავად ხუთნივე სახენი ყოველთა არსთა განყოფილებისანი დაიხსნებოდიან, რომელი ვითარცა მეორე რაჲმე სოფელი მცირე დიდსა შინა, ანუ დიდი მცირესა შინა დაადგინა ქუჱყანასა ზედა ღუთივ შუჱნიერი იგი დიდი დიდებული, სა-

მოოხე, დაასხა აღმოსავალსა ედემისასა გარნა ვინაჲდგან მან ნივთად თჳთ მავლობელისა მიცემული მისდა ჴსჯული წინა უკმოდ საღმრთოჲსა იხუმია და შურითა ეშმაკისათა და განმცდელობითა დედაკაცისათა ცთომილი, ძჳელისა მისგან ცხოვრებისა და სამოთხისა და ღჳთისა სიბორო-ტისათჳს ექსორია იქმნა და სიკუდილისა დახრწნილებითა დასჯილი ზევრეულთა ვნებათა და ძჳრთა მიერ უგულებელ იქმნა, რამეთუ ჰარჳჵლად სისხლთა მიერ ძმისათა მეწამულ მყოფელმან ხელთამან, კაინ; კჳალად მეორისა, ღჳთისა მიერისა წყევისა იანამდებ ჴყო ქჳჵყანა, მერმე სიბოროტემან გმირთამან შენანება არწმუნა დამბადებელსა უცხოჲსა მის ცხოველისა, კაცისა ესოდენ საკჳრჳჵლებითა დაბადებულისა ⁊ წყლითა რღჳნისათა აღხოცა ყოველისა აღმდგომისა ჰორისაგან მიწისა, ამისა შემდგომად სილაღითამან ხელყოფამან გოდლის მაშენებელთამან, შერევნითა ენათათა და მიმო დაყოფითა ნათესავთათ, მოთხედ დასაჯა ნათესავი (იგი) კაცთა. ხოლო გამოჩინებამან გერჱთა სიბორგილისამან და ნაცჳლად დამბადებელისა მსახურებამან დაბადებულისამან, სრულიად განაშორა და უცხო ჰყო კაცი შემოქმედისა ღჳთისაგან, მერმე ღალადებამან სოდომელთა სიბილწე-სვლისამან, წუწჳებასა თანა აღრევულითა ცეცხლითა მოწჳად აიძულა სოფლები, ხუთ ქალაქისა. კჳალად ბჳლ ფვიცხელობასა ფარაოჲსასა და ესახურებასა მეგჳჰტელთასა, უცხოთა მძლავრებათათჳს, უცხო მიეცო მისაგებელი და გჳამთა მათთა უცხოდ დამმარხჳჵლი საიკლავებთ; ამისა შემდგომად: დიდი მოსე, ჴსჯული, მღჳდელობა, მსხჳჵრპლნი, სამადლობელნი თჳთო სახენი, მსაჯულნი, მეფობა, წინასწარმეტყუჵლება, ყოფადთა წინასწარი ცნობა, სახის მეცჳალებითანი, ღჳთის გამოცხადებანი; მერმე კჳალად გერჱთმსახურებანი, თჳთ მის მოსეს მიერ ეგჳპტით გამოყჳანებულისა და ჴსჯულ დებულისა, დ. ესოდენთა ჰატივთა ღირს ქმნულისა და ჰირმშოდ ძედ აღსარებულისა ერისა. ამისა შემდგომად კჳალად მძლავრება, კჳალად ტყჳჵობა, მრავალგზის მრავალთა ნათესავთა და უკანასკნელ ბაბილოვნელთა მიერი; რომლითა მეფისა [illegible] წინა აღმდგომსა მოგონებასა საქმით ამხილეს სამთა მათ ჭაბუკთა ისრაიტელთა; რაჟამს საკჳრჳჵლითა რკინისათა განმლევლმან სახჳმილმან, შეუხებელად დაიცჳნა მათნი აღვილად განსალევლენი თმანი და შესამოსელნი; მერმეცა კჳალად ქალაქი და ტაძარი; კჳალად ჴსჯული და მღჳდელობა და რაოდენნი რა იუჳნეს ჴსჯულისანი და საკჳრჳჵლისა მის ჴსჯულიერისა მსახურებისანი. გარნა ვერცა ერთი რაჲ ჰირჳჵლ იქმნულთა ამათგანი შემძლებელ იქმნა კურნებად ბუნებისა; განა თუ მტანჯჳჵლობითა და საშინელებათა, ანუ თუ ქჳჵლის მოქმედებითა სიტკბოებთა განი, რომელთა თანა ჴსჯულისაცა უქმ იუჳნეს, ბუნებითსა ვიტყჳ დიდსა წერილსა და უძლიერესი, სახმარ იყო წამალი, სალმობათა თჳს უბოროტესთა.

ამისთჳს თჳთ გჳამოვანი იგი სიბრძნე და ძალი და თანა არსი ღჳთისა მამისა სიტყუა, რომელი დასაბამად იყო და ღჳთისა თანა იყო და მარადის იყო, მოვიდა ხატისა თჳსისა და უხრწნელთა მათგან და ყოვლად უბიწოთა სისხლითა ჭეშმარიტებით და საკუთრად ღჳთის-მშობელისა მარადის ქალწულისათა, ხორცნი შეიმოსა ხორცთათჳს და სულსა გონიერსა და სიტყჳერსა შეეზავა სულისათჳს (ჩ...ისა, ჩჳჵნისა), მსგავსითა მსგავსსა განწმედად, რამეთუ მიუღებელი უკურნებელცა არს და თჳსისა ქმნულისა წილ. თჳთ მიითუალა ზრძოლაჲ ⁊ ესრეთ ყოველივე ხორცთა მიერი განგებულება, ვჳარის თანა ვნება, საფლავსა და ღჳთივ შუჵნიერსა აღდგომასა, სრულ ჰყო რა ქჳჵყანასა ზედა, დიდებით აღმაღლებან ზეცად, წარავლინა ათორმეტთა მოწაფეთა თჳსთა, რომელთაცა მოციქულად უწოდა; რათა ღჳთის მეცნიერებისა ნათლითა, ყოვლით გერძოთ სოფლისათ განხადონ. [illegible] და სახელისა მამართ წმიდისა სამებისა ნათლისცემითა ასწაონ, [illegible]

ღმრთაებისა და დამარხჳთ საცხოვრებელთა მცნებათათა, კუალად აგნენ კაცნი პირველსავე ნეტარებითსა დიდებასა.

ესენი ვითარცა რა მარავალნი მზისა მის სიმართლისანი განეფინნეს რაჲ კიდეთა ქუეყანისათა, ყოველი ნივთი კერპთმსახურებისა უღმრთოებისა, მახჳლითა სულისათა მოსწჳრეს და ცეცხლითა სარწმუნოებისათა მოსწუეს; და ქრისტენითა ჯუარისათა მოიოჴრნატნეს გულნი შემწყნარებელთა კაცთანი და დასთესეს მათ შორის თესლი კეთილად მსახურებისა სარწმუნოებისაჲ; და ჭეშმარიტისა ღმრთისა მსახურებითა თაყუანისცემაჲ, მრავალთა და სიცრუით მოგონებულთა ღმერთთა წილ, ღმრთივ შუენიერებით ასწავეს და საკერპოთა მათ წილ ტაძართა და ბომონთა, სიმრავლენი ეკკლესიათა და საკურთხეველნი აღუმართნეს კაცთა ყოვლით კერძო ქუეყანისათ და სიძულილი სოფლისაჲ და მტერობა ხორცთაჲ რწმუნებით ასწავეს მათ, რომელთა იგი ღმრთად შეერაცხა სოფელი და ხორციელთა გემოთა მძლავრებისადა მონად მიეცნეს თავნი და განცოფებულ იგი სიბრძნე ელლენებრისა სიჩქურისა ვიეთისამე. სიმარტივითა ღმრთივ სწავლულებისა მათდა სიბრძნისათა, რომლისათჳს იგი პავლეს ჰბასრობდეს ათინელნი, ყოვლად სიბრძნით მხილყელ ჰყუნეს და არცა ერთისა სიტყჳსა ღირსად გამოაჩინეს, მათნი იგი ზღაპართ მწერლობითნი ხელოვნებანი და დიდის კლიმენტოსის მიერ დახსნეს კანონი საეკკლესიონი, რიცხჳთ ოთხმეოცდა ხუთნი.

რომელთაგანი ერთი, პირველ წოდებული ანდრია, ძმა თავისა მოციქულთაჲსა პეტრესი, ვიდრე ჩუენდამდე მოიწია და ქადაგებდა საცხოვრებელი ქადაგება სახარებისა, ყოველსა ქუეყანასა საქართუელოჲსასა და ურიცხჳნი სიმრავლენი ერთანი განაშორნა საცთურისაგან მრჩობლ ეშმაკეულებისა და ერთისა ღმრთისა და ქრისტეს მისისა, თანაარსით მათით სულითურთ რწმუნებითა თაყუანისცემაჲ ასწავა, დალათუ უმრავლესმან ერმან ქართლისამან, სიმრავლეს შინა ჟამისასა დაავიწყა ქადაგება იგი მოციქულისა და საცთურისავე მიმართ კერპთაჲსა მიიქცა, ამისთჳს ქადაგებისა საყოფად აღმოეცენნეს ყოვლით კერძო ყოვლისა სოფლისათაჲ, სიმრავლენი ღუაწლისა დამდებელისა ქრისტეს სიკუდილსა მიმსგავსებულთა მოწამეთანი; ვინაჲდგან სამასნი მცირედთა სხუათა თანა ვიდრე მეფედ ქადაგებადმდე დიდისა კონსტანტინესსა შორის გარდახდეს წელიწადნი; რომელი იგი ქრისტეანე იქმნა მეფეთა შორის და თჳთ მოციქული და ქადაგ საცხოვრებელისა ქადაგებისა და ნათელსა თავისუფლებისასა მიმფენელ, ქრისტეანეთა ღმრთივ შუენიერისა მოქალაქობისა.

ამისთავე უკუე ჟამთა სრულიად მოშხედნა ჩუენცა აღმოსავალმან მაღლითი და დედაკაცისა ვისმე მიერ ტყუე ქმნილისა, რომელსა იგი ნუნაი კაპპადუკიელად, აქა სადმე ჰპოვნასაცა ქადაგებს წიგნი საეკკლესიოთა მოთხრობათანი; სარწმუნოებისა მიერ თჳსისა მიიზიდა ყოველი სავსება, ყოვლისა ქართველთა ნათესავისაჲ საკჳრველთ მოქმედებითა ნიშებ შემოსილთა სასწაულთათა; რომელსა იგი ქართველთა მეფემან მირიან, მეფეთა შორის დიდსა კონსტანტინეს მივლინებითა და მისგან გამოითხოვითა მეფობისა თჳსისა, ქალაქად მცხეთად შთამოიყვანნა, ევსტათი დიდი საყდრის მპყრობელი ანტიოქელთა ეკკლესიისაჲ და წმიდათა მიერ ხელთა მისთა ნათელ იღო, მან და ყოველმან ერმან ქართლისამან და თჳთ პატრიაქთა შორის სახელ განთქმულმან ევსტათი, ხელითა თჳსითა შთადვა საფუძველი, მაშინ სადმე მცხეთას აღშენებულისა ეკკლესიისაჲ; რომელიცა ფრიადის თანა გულს მოდგინებისა განასრულეს რაჲ მათ, განწმედაჲ იგი და ხელთ და სასხმულ ჰყო მას შინა მათთჳს, ეპისკოპოსი. კათალიკოსი.

ამან საუკუნოდ ხსენებულმან მეფემან კონსტანტინე შეკრიბა პირველი და მსოფლიო წმიდა კრებაჲ ნიკიას, სამასი ათრვამეტთა წმი-

დათაჲ მამათა, რომელთა დასხნეს კანონნი მოციქულთანი, რომლისა პირჳელად[1]) ადგილობითნი კრებანი: პირჳელი ანკჳრიას, რომელსა დასხნეს კანონნი ოცდა ოთხნი; მეორე ნეოკესარიას, დამსხმელი კანონთა ათოთხმეტთაჲ, ხოლო შემდგომად დიდისა მის და მსოფლიოჲსა კრებისა, სხჳანიცა იქმნეს ადგილობითნი კრებანი ვითარ იგი ღანგრიისაჲ, რომლისა კანონნი არიან ოც და კჳალად ანტიოქისაჲ დამსხმელი კანონთა ოცდა ხუთთა; ამათთანა ლაუდიკიისაჲ ფრიგჳისაჲ და კანონნი მისნი ოცდა ერთნი.

ამათსა შემდგომად, მეორე წმიდა და მსოფლიო კრება კონსტანტინეპოლისა ასერგასისთა წმიდათა მამათა, რომელთა კანონნი არიან რიცხჳთ შჳდ, მერმე მესამე ეფესოისა წმიდა და მსოფლიო კრება, მცირისა თევდორის მეფისა მიერ შეკრებული, რომელმან დასხნა კანონნი რჳანი.

მეოთხე ხალკიდონიის ექჳსას ოცდა ათთა წმიდათა მამათა მსოფლიო კრება, კეთილად მსახურისა მარკიანე მეფისა მიერ შემოკრებული და განმწესებული კანონთა, რიცხჳთ ოცდა რჳათა. მერმე ადგილობით კრება კართაგენისაჲ და კანონი მისნი ას ოცდა ათრჳამეტნი; ხოლო მეხუთემან წმიდა მსოფლიომან კონსტანტინეპოლს შეკრებულმან კრებამან, მცირედ იზრუნვა საეკლესიოთა კანონთა განწესებისათჳს.

არამედ მეექჳსემან წმიდამან და მსოფლიომან კრებამან, იუსტინიანის ზე კეთილად მსახურისა მეფისა გუმბადსა შინა სამეუფოსა პალატისასა შეკრებულმან, აღავსო დაკლებული მისი, რამეთუ დასხნა კანონნი რიცხჳთ ას და ორნი. კჳალად ნიკიას მეორემან წმიდამან კრებამან დასხნა კანონნი ათრჳამეტნი, ამისა შემდგომად არიან სხჳანიცა ორნი, მასვე სამეუფოსა ქალაქსა ეკლესიასა შინა წმიდათა და ყოვლად ქებულთა მოციქულთასა შეკრებულნი კრებანი, რომელთა განუჩენიან კანონნი რიცხჳთ ათ შჳდ-მეტნი.

1) (ქმნილ იყჳნენ კანონიცა), ადგილი ესე ფრიად წაშლილ არს.

ხოლო წმიდასა და მეშჳდესა წმიდათა ხატთათჳს შეკრებილისა მსოფლიოჲსა კრებისა განუწესებიან კანონნი, რიცხჳთ სამნი ოდენ: ამათ წმიდათა კრებათა მიერ განჩინებულთა (კანონთა) თანა არიან სხჳანიცა თჳთეულთა მამათა მიერ განჩინებულნი და სხჳათა თანა აღრაცხილნი კანონნი:

დიონოსიოს ალექსანდრიელ მთავარ ეპისკოპოსისა კანონნი ოთხნი.

პეტრე ალექსანდრიელთა მღდელთ-მთავრისა და მოწამისა კანონნი ათხუთმეტი.

გრიგორი ეპისკოპოსისა ნეოკესარიელისა საკჳრჳელთმოქმედისა ეპისტოლე კანონიანი.

დიდისა ბასილის კანონნი ოთხმეოცდა ხუთნი. მისივე ეპისტოლე კანონიანი დიოდორეს მიმართ.

მისივე ეპისტოლე კანონიანი, გრიგორის მიმართ ხუცისა.

მისივე ეპისტოლე კანონიანი ხორ ეპისკოპოსთა მიმართ.

მისივე ეპისტოლე კანონიანი მის ქუეშეთა ეპისკოპოსთა მიმართ.

მისივე ამფილოქეს მიმართ სულისა წმიდისათჳს, მიწერილთა მათ თავთაგან.

გრიგორი ნოსელისა კანონნი რჳანი. ტიმოთე ალექსანდრიელისა კანონნი ათხუთ მეტნი.

ფილათეოს ალექსანდრიელისა, ღმრთის გამოცხადებისათჳს თქმულისაგან.

მისნივე სხჳანი კანონნი ათნი.

მისივე ეპისტოლე ამგიონის მიმართ ეპისკოპოსისა.

მისივე ეპისტოლე აგათონის მიმართ ეპისკოპოსისა.

მისივე ეპისტოლე მინაჲს მიმართ ეპისკოპოსისა.

კირილე ალექსანდრიელ მთავარ ეპისკოპოსისა კანონნი შჳდნი.

გენნადი წმიდისა პატრიარქისა კონსტანტინეპოლისა და მისთანა წმიდისა კრებისა ეპის-

ტოლე მიტრაპოლიტთა მიმართ გარემოთა სამთავროთაჲსა.

ესე არიან შეკრებანი წმიდათა და საეკკლესიოთა კანონთანი და ჭეშმარიტნი და დამარხულნი, თჳნიერ ყოვლისა შემატებისა და მოკლებისა და ამათ მეცნიერება და შედგომაჲ და მტკიცედ პყრობა უხმს ყოველთა წინამძღუარია ქრისტეანობითისა მადიდებლობისათა; მღდელთ მთავართა და მღდელთა და დიაკონთა და ჩუენ შორის მოძღურად სახელდებულთა მათცა მონაზონთა და ერთბამად ყოველსა საკრებასა მართლმადიდებელთა ეკკლესიისასა, ხოლო ჩუენ ესე ამისთჳს შევიხსენენით, რათა პირველიდგან პარი სიტყჳსა ჩუენისაჲ განვმარტოთ.

ვინაჲდგან დაჰბადა ღმერთმან დასაბამსა და მსგავსებათ თჳსი კაცი, ვითარცა პირველ ვიტყოდეთ; რათა მის მიერ ვითა საზოგადოჲსა საკრველისა მიმართ ხილულთა და უხილავთაჲსა თავსა თჳსსა შეაერთნეს ყოველნი საცნაურნი და გრძნობადნი დაბადებანი, სათნოებით რაჲ საკუთარ ექმნას იგი შემოქმედსა თჳსსა, ხოლო იგი, ეგე ვითარისა მის მაღლთა სიმდიდრისაგან განშიშვლდა ცდომისა მიერ და განდგომილთა დარისხვულთა მონათა მონება მოატყუა თავსა, არამედ არა სახიერმანცა დამბადებელმან მისმან; რამეთუ ვითარმცა თავს-იდვა უგულებელს ყოფაჲ, ესოდენისა ხელთა მისთა საქმისაჲ, რომელ არს კაცი, არამედ უხრწნელსა შინა საშოსა ყოვლად წმიდისა ღმრთის-მშობელისა და მარადის ქალწულისასა. არღარა პირველისაებრ იჯვისა მადლით, არამედ გუამოვნებით შეაერთა იგი თავსა თჳსსა და ზესთა ბუნებისა განაღმრთო მის მიერ მიღებული იგი და მისთა ერთ გუამქმნილი კაცი და რომელი იგი იყო პირმშოჲ ყოვლისა აგებულისაჲ, თავს იდვა პირმშო მრავალთა ძმათა შორის ყოფაჲ, რათა სახელისა მისისა მიმართ წოდებულნი და მადლით ძმად მისსა აღსარებულნი; რომელნი იგი ყრმათაცა ეზიარა ხორცთა და სისხლთა და გუამად ერთისა მის ყოველთა თჳსსა გამოჩინებულნი მუნ აღმოიყვანნეს, გუალად განხორციელებითა თჳსითა, სადა იგი თჳთ არს, თავი სასოებისა ჩუენისაჲ და თანა მოქალაქე მყუნეს წმიდათა და სახლეულ ღუთისა და სამკჳდრებელად მისა გამომაჩინნეს სულითა, რაჲამს თჳსა მიმართ შემოკრბეს თჳთეულება ასოთა განყოფილებისა და თბისა მიმართ გარდაინივთოს ვითარებაჲ ყოვლისა აღსუარულისაჲ.

ვინაჲცა ამისთჳს მოგუეცნეს პირველად ბუნებითი და მერმე დაწერილი სჯული; ამისთჳს იქმნა განკაცება ღუთისა; ამისთჳს ქალწულისაგან შობა, ბაგაჲ, წარგრაგნა, ანგელოსნი მადიდებელნი, ვარსკულავისა სრბა, მოგუთა ძღუნის მომრთმელობაჲ, წინა დაცუეთაჲ, ნათლისღებაჲ; ზეცით წამებაჲ, განცდაჲ, ქოლვაჲ ჩუენთჳს და ვნებანი უვნებელობისანი, განცემაჲ, შემსჭუალვაჲ, დაფლვაჲ, აღდგომაჲ, აღსვლა ზეცად; ამისთჳს ქადაგებანი მოციქულთანი, სისხლნი მოწამეთანი, სწავლანი მოძღუართანი, ოფლნი ღირსთა მამათანი, გულს მოდგინებანი კეთილად მსახურთა და მორწმუნეთა მეფეთანი, წადიერებანი მღუთისმოყუარეთა მთავართანი, კადნიერებანი ღუთის სახისა მღდელთ-მთავრობისა რწმუნებათანი, წინა მბრძოლისა თჳსისა თანა სიმხნითა მბრძოლებანი მღდელთა და სამღდელოთანი, ცოდჳსა მიმართ სიმხნით წინა განწყობანი, ნივთთაგან განშიშულებულისა მონაზონთა დასისანი და მათთანა ერთხმობანი ქრისტეს მოყუარისა ერისა თანი.

ამისთჳს იქმნეს ქრისტეს მოყუარეთა და ღუთივ დაცულთა მეფეთა მიერ ჟამად ჟამადნი კრებანი, ღუთივ მოყუარეთა ეპისკოპოსთა და ღუთისა სათნო ყოფელთა მამათანი, რათა საქმეთა მიერ განსრულებულითა სარწმუნოებითა, შეაერთნეს ღმერთსა ქრისტეანენი; რომელთასა კეთილად ებაძვა შურსა ჩუენიცა ესე გჳრგჳნოსანი; მრჩობლ მარჯუენე და შეყუარებული გჳრგჳნოსანისა და სასურველისა ძე დავითის, რომელი ესე ერთბამად მხნეცა არს და ბრძენ, მართლ და წმიდა;

იგივე მყუდროცა და მშჳდ, სახიერ და ტკბილ, მოწყალე და ძჳრ უხსენებელ და მიმსგავსებულ სახიერებასა ღჳთისა, რომელი აღმოუბრწყინჳებს მზესა კეთილთა და ბოროტთა და ზრდის ყოველთა წჳმითა ჰსწორებით. ესე ვინაჲდგან გარეშეთა ბრძოლათა შინა წინა დაუდგრომელობით უბრძოლჳელ და გარეშისა სახისა ქმნულებითა, სხჳათა კაცთაგან შესწორებად შეუძლებელ იყო, რამეთუ კეთილ დიდ არს ვითარცა გმირი, მშჳენიერ არს ვითარცა სიძე, ბრწყინჳალე არს ვითარცა ცისკარი, ნაყოფიერ არს კეთილთა მიერ, ვითარცა აღმოსავალი, ყჳავილოვან წარმატებათა მიერ, ვითარცა სამოთხე ღჳთისა; არა თავს იდჳა, რათა არა უმეტეს მოღჳაწე იქმნეს განბრწყინჳებად შინაგანთაცა სიკეთეთა სულისათა; ვინაჲდგან იგინი წარმდინარ, ხოლო ესენი დაუსრულებელობასა თანა ღჳთისასა, თანა ღჳთისსა თანა დაუსრულებელ არიან.

ამისთჳს შემოკრბა კრებაჲ ღჳთის მოყჳარეთა ეპისკოპოსთა, პატიოსანთა მღჳდელთა და ღირსთა დიაკონთაჲ, ქრისტეს მოყჳარეთა მონაზონთა, დაყუდებულთა და მეუდაბნოეთაჲ, სანახებთა ქართლისათა მახლობლად ორთა საეპისკოპოსოთა რუისისა და ურბნისისა, გარნა არა თუ უბიწოებისა ქართჳელთა სარწმუნოებისასა ბიწი რაჲმე შეეხებოდა, ნუ იყოფინ ესე, არა ბეცრუვნეთ შენ სიწმიდით მშობელო ჩჳენო კათოლიკე ეკკლესიაო[1]), არცა განგცეთ შენ სიქადულო ჩჳენო მართლმადიდებლობაო, რომლისა არცა განმცემელ ქმნილ ვართ, ვინაჲდგან შემეცნებასა შენსა ღირს ქმნილ ვართ, მოწამე არს ჭეშმარიტება; არამედ სხჳათა საეკკლესიოთა და სამღჳდელოთა და საქრისტეანოთა ძიებათათჳს; რომელთა თავ და წინამძღჳარ და პირჳელისა მის კრებისა იყო, ღჳთისა მიმართისა საკუთარებისა თანა, სიმშჳდითცა სულისათა მიმსგავსებული მოსესი და მსგავსად დიდისა სამოელისა, წინა მლოცჳელი ერისაჲ და მცხებელი მადლით სრულყოფილთაჲ, იოანე ყოვლად ღირსი მთავარ ეპისკოპოსი, კათალიკოსი და ყოვლისა საქართჳელოჲს დიდი მამათ მთავარი და მისთანა სიმრავლე ხსენებულთა მათ სავსებისა.

ა) პირჳელად ეპისკოპოსნი (......ვერ) ღირსებით შემოსრულნი პატივსა მღჳდელთმთავრობისასა და უღირსნი ქრისტეს პირჳელისა მის მწყემსთ მთავრისანი, განვაკჳეთენით და უცხო ვიყჳენით მღჳდელობისაგან; ვინაჲდგან არა წმიდის შეხებაჲ სიწმიდ(ვ)ითა არა უცდომელობა არს და მახლობელი ღჳთისა, მახლობელ ცხოველისა არს და უხმს, რათა ყოვლითურთ ოქრო იყოს; ხოლო არა გრულ ვიყჳენით და არა შევაჩჳენენით, ნუ იყოფინ, არამედ ლიტონთა ერის კაცთა თანა ზიარებად ფლობილ ვყჳენით, უკეთუ ოდენ ამიერიდგან მმარხველ იყჳნენ სიწმიდისა და ნაცჳლად მათდა სხჳანი დავადგინენით, რომელსა ჰასაკისაგან და საქმეთაგანცა აქჳნდა (რწმუნება) წამება და კეთილად განეწყჳართნეს ხორცნი დამორჩილებად სულისა.

ბ) ამასთა სულ მოკლებაჲცა ხელთ დასხმათა, ვითარცა უწესოჲ და უკანონოჲ დავსხენით და განვაწესეთ, რათა ამიერიდგან არღარა ვინ იკადროს ქმნად, თჳნიერ ვითარ იგი განაწესებს კანონი; რამეთუ ეპისკოპოსი ოცდა ათხუთმეტისა წლისაჲ, მღჳდელი ოცდა ათისა წლისა, დიაკონი ოცდა ხუთისა წლისა და წიგნის მკითხველი რვისა წლისა, ხელ დასხმულ იქმნებოდინ. ამასთანაცა სხჳაცა უწესო წესი ხელთ დასხმათაჲ და დახსნად განვაჩინეთ, ვითარმცა მასვე და ერთსა დღესა, ხელნი დაესხნეს ვისმე, წიგნის მკითხველად კერძო დიაკონად, დიაკონად და მღჳდლად, ანუ თუ ეპისკოპოსადცა; რომელი ესე უკეთუ იქმნასღა სადა, ამიერიდგან ხელთ დამსხმელი და ხელთ დასხმული ერთბამად განიკჳეთნენ მღჳ-

1) ამ ადგილიგან ჰსჩანს, ვითარმედ წმ. კრება მცხეთის საკათალიკოსო ეკკლესიასა შინა იყო და არა რუისს.

დელობისაგან, რამეთუ პირველად წიგნის მკითხველად და კერძო დიაკონად ოდენ ჯერ არს ხელთ დასხმა და ორისავე ამის ერთსა დღესა შესაძლებელ არს ქმნაჲ და მერმე დიაკონად და ვითარცა დაჰყვნეს დღენი დიაკონობისა შინა და მსახურის მღდელთა არა მცირედთა დღეთა, მერმეღა მოიყვანონ მღდელობად, ხოლო უკეთუ ეპისკოპოსობად მომავალი იყოს, შემდგომად შჳდთა დღეთა, მერმეღა მოიყვანონ ხელთ დასხმად ეპისკოპოსობისა და ამას ვიტყჳთ მათთჳს, რომელთა საჭირო რაჲმე მიზეზი ასწრაფობდეს, ხოლო რომელთა არცა ერთი რაჲ აქუნდეს სათანადოჲ მიზეზი მას წრაფობლად მათ წელიწადი და წელიწადნი დაჰყვნენ თჳთოეულსა ხარისხსა შინა და უფროსღა დიაკონობისასა, ვინაჲდგან თჳნიერ დიაკონთა სიმრავლისა, ვერაჲ მიიღებს მშუენიერებასა საეკლესიოთა წესთაგანი. ამისთჳს ვამცნებ ყოველთა ეპისკოპოსთა, რათა უფროჲსღა დიაკონთა განმრავლებისათჳს მოღუაწე იყვნენ ეკკლესიათა შინა მათთა. ხოლო მონაზონთა, რომელნი მღუდლად და ეპისკოპოსად მომავალ იყვნენ, პირველად სრულიად მონაზონად დიდითა სქემითა უბრძანებთ განსრულებასა და ეგრეთღა მღდელობად მოსულასა.

გ) ხოლო წესი ხელთ დასხმადთა სრულებისა ეგრეთ აღესრულებოდეს, ვითარცა ახალთა შინა კურთხევათა ნეტარებით მოხსენებულისა მამისა გიორგი მთაწმიდელისასა დაწერილ არს. ეგრეთვე კურთხევაჲ ეკკლესიისაჲ და დამყარებაჲ საკურთხეველისა და წმიდა ყოფა ღმერთ მყოფელისა მირონისა, ეგრეთ სრულ იქმნებოდეს ვითარცა მუნ შინა მოხსენებულ არს.

დ) ხოლო ქრთამისათჳს ჵ საფასისა, რომლისა მიიღებენ ხელთ დამსხმელნი ხელთ დასხმადთაგან მოითგანისა წმიდათა მოციქულთა და მამათა მოცემისაებრ, განჩინებად ვიკადრებთ ხჳტნცა, რათა მოჲსპოს ესე ვითარი იგი ეკკლესიისაგან და აღიხოცოს მღდელობისაგან და კურთხეველისა თჳსისა თანა; რომლისა ქმნაჲ ამიერიდგან ნურარამცა ვის უკადრებიეს, რათა არა იგიცა შეესძინოჲ(თ); ვითარმედ შეიჩჳენოს ვითარცა სჳმონ მოგჳ პეტრე მოციქულისაგან და ნუმცა მიიღებენ რაჲთურთით ნურარას ნუ ოდეს, ნუცა პირველ ხელთ დასხმისა, ნუცა თჳთ მას ხელთ დასხმასა შინა, ნუცა შემდგომად ხელთ დასხმისა, ნუცა ქრთამსა, ნუცა ძღუენსა, ნუცა ევლოგიასა, ნუცა კათალიკოსი ეპისკოპოსთაგან, გინა ხუცეს დიაკონთა და მღდელთა და ხორ ეპისკოპოსთა; ნუცა ეპისკოპოსნი დიაკონთაგან და მღდელთა და ხორ ეპისკოპოსთა, ნუცა რომელიმე სხუათაჲსა დასისაგანთა ანუ (რომელთამე) საეკლესიოთა მნეთაგან.

ე) მერმეცა სამღუდელოთა ჭურჭელთა და ღუთისა და შეწირულთა სიწმიდეთათჳს, რომელ არნ ბარძიმ, ფეშხუმი სამწირობელნი და ყოველივე ეკკლესიათა და შეწირული და ერთგზის ღუთისადი მიცემული ოქროჲ, ვერცხლი, თუალი, მარგალიტი, ჭიქაჲ, სტავრაჲ, ნაქსოვი, სინი, რვალი[1] რკინა, ძელი, გეცი, ქუაჲ; ამას განვაწესებთ შედეგითა წმიდათა კანონთათა, რათა არა ვის ხელეწიფოს ხმარებად მისა არა რად; არცა ტყუეთა სახსრად, დალათუ ცუდადცა დაუხმარად მდებარე იყვნენ და ფერხითა დასათრგუნველად იხსნენ ეკკლესიასა შინა და საჭურჭლესა მისსა, ხოლო უკეთუ ვინმე იკადროს ამათგანისა რაჲსაცა, გარეგანით მის ეკკლესიისა და თჳნიერ მისსა ვითარ იგი განწესებულ იყოს და ვითარ სახელცა სამსახურ აწ ეკკლესიასა, ანუ საკურთხეველისა შექმნილ იყოს, სხუად რადცა ხმარებაჲ; მოელოდეს აქა უკუე ბაბილოვნელთა მეფისა ბალტასარის ჵ ანანიას და საფირას სასჯელსა, ხოლო მუნ ცეცხლსა საუკუნესა განმზადებულსა ეშმაკთათჳს და ანგელოსთა მისთათჳს.

1) ზილენძი.

ვ) ამასთანა ესეცა მოვიხსენეთ, ვითარმედ თჳნიერ ეკკლესიისა და საკურთხეველისა არცა ნათლისცემაჲ შესაძლებელ არს, არცა გჳრგჳნთა კურთხევაჲ არცა მონაზონისა ეპისტოლითა გინა სქემითა კურთხევაჲ და არცა მონაზონსა ხუცესსა გჳრგჳნთა კურთხევად ხელეწიფების; არცა ერისგანსა მღდელსა მონაზონისა კურთხევად. ხოლო შემდგომად გჳრგჳნთა კურთხევისა პირველთა და მეორისა ცოლქმართა, წმიდათა საიდუმლოთა ზიარებაჲ უხმს მას დღესა, რომელსა იკურთხნეს უეჭუელად, არა თუ გარდარეულითა რაჲთამე ბილწებითა შებღალულ იყუნენ, დაღათუ უზიარებლობითაცა განკანონებულ იყუნენ და მერმე აღსრულებაჲ კანონსა უზიარებლობისა მათისასა. ხოლო მეორეთა გჳრგჳნთა მაკურთხეველი ხუცესი სამხრობად ნუ მივალს მათ თანა ნუცამცა მეორეთა ცოლ ქმართა პირველნი გჳრგჳნნი ეკურთხევიან; ხოლო სხუებრ ჵ არა ესრეთ მოქმედი ამათი ხუცესი უკუე განკუეთისა, ხოლო ერისკაცი უზიარებლობისა თანამდებ იყოს.

ზ) კუალად ამასცა განვასაზღვრებთ, რათა ამიერიდგან არღარა ეკურთხეოდინ გჳრგჳნი წჳლთა ქალ ყრმათა; არამედ უკეთუ საჭიროდ რადმე იყოს მშობელთა მიმართ დიდად დაუწინდნენ იგი ურთიერთარს და რაჟამს ჰასაკად მოვიდენ ორნივე, მაშინ იქორწინნენ და ქალი ათორმეტისა წლისასა უმცროჲსი, ნუმცა შეყოფილ არს ქორწინებით მეუღლისადა. ხოლო ამის განჩინებისა დამხსნელი, თანამდებ იყავნ ზემოხსენებულისა მის განჩინებისა.

ჱ) კათალიკოსისა და ეპისკოპოსთაგან, ხორეპისკოპოსი ჰსჯულისა და საღმრთოთა წიგნთა მეცნიერი გამოირჩეოდედ, მღდელი ანუ დიაკონი შიშითა ღმრთისათა ემცნებოდედ მას. ფლობად და დაცვა ყოველთავე საქრისტეანოთ წესთა, რათა არა რაჲ მათგანი განსცეს ქრთამისათჳს, არცარა განყიდოს ვერცხლად, ვითარცა იუდა უფალი; რათა არა შიშთვილიცა მისი დაიმკჳდროს.

თ) შემდგომად ამათსა ამისაცა სათანადოდ ვგონეთ მოხსენება ვინაჲდგან მოძღურად წოდებულთა მათ მონაზონთაჲ, ფრიადი და აღურაცხველი არს სიმრავლე და ერისა მონასტერსა შინა რუჲსი, და ათნი, მრავალგზის ოცნიცა და ოცდა ათნი იპოვებიან, დიდი თუ იყოს მონასტერი და მრავლისა შფოთისა და განხეთქილებისა მიზეზსა შემოიღებს სიმრავლე მათი, ამისთჳს განვაჩინეთ რათა ამიერიდგან დასცხრეს ესე ვითარი უწესოებაჲ და პირველად ამას განვასაზღვრებთ, რათა უმღდელოსა არა ხელეწიფებოდის განმკითხველობად სულთა, არა თუ ეპისკოპოსი იყოს, ანუ მღდელი, ანუ დიაკონი, რამეთუ პირველად შეკვრისა და განხსნისა ხელმწიფება უხმს ქონებად და ეგრეთცა განკითხვისა სულთაჲ რა ხელყოფად; ამასთანა რათა დიდთა მონასტერთა შინა ორ ორი. ხოლო მცირედთა თჳთო კმა იყოს მოძღუარი და უკეთუ ვინმე ამას განჩინებასა გარდახდეს, უეჭუელად ესმეს მას, ვითარმედ ხდომისაგანთა მათ და ურჩთა ჭეშმარიტებისათა და მორჩილთა სიცრუისათა, რისხჳაჲ და გულისწყრომაჲ ჭირი და იწროება და შემდგომი.

ი) წესი იგი რომელსა კრებულთა დასხმად უწესენ, ნუღარამცა კადრებულ არს ქმნად ამიერიდგან, ნუმცა მონასტერთა შინა შექმნაჲ სავაჭროთა ერის კრებათა, ნუმცა რა სხუა სამოქალაქო და სოფლოჲ წესი ქმნილ არს მონასტერთა შინა ოდესცა, რათა არა სალოცუელთა მათ ადგილთა, ქუაბ ავაზაკთა შექმნითა სულთაცა თქუენთა საფარდულებო, საღმრთოჲსა სიტყჳსა მიერ დაიქცეს, ვითარცა მეკერმეთა [1]) მათ ტაბლები და წმიდათა მამათა და კრებულთა მიერ განკანონებისა თანამდებ იქმნენით.

ია) ხოლო ერთსა საკურთხეველსა და მასვე და ერთსა წინადაგებასა ზედა წმიდასა შესაწირავე-

1) ზარაფი.

სასა, მრავალთა სულთათჳს, მრავალთა მღუდელთა მიერ ქმნაჲ წმიდისა ჟამის წირვისაჲ უწესო არს და განგდებულ, რომელი ესე ნუღარამცა სადა ქმნილ არს; უფროჲსღა იავად საკურთხეველსა დიდისა ეკკლესიისასა საეპისკოპოსოჲსა გინა მონასტრისასა, ერთისა არა ვისთჳს წეს არს ჟამის წირვად არა ოდეს, არცა ცოცხლისა არცა მიცვალებულისათჳს, თჳნიერ ალაჳთა და სულისა სახსენებლად, განჩინებულთა დღეთაჲსა, არამედ მის ეკკლესიისა მაშენებელთაჲსა და შემომწირველთა და ერთბამად ყოველთა ქრისტიანეთა ცოცხალთა და მიცვალებულთათჳს ჟამის წირვაჲ; ხოლო ერთისა კაცისათჳს, ანუ ერთისა სულისათჳს, ეგჳტერთა საღმე შინა, ანუ შტოთა ეკკლესიისათა, ვერ არს თჳთოეულისა ხუცესისაგან ჟამის წირვაჲ.

იბ) რომელნიცა ღჳთის მავნებელობითისა მის წჳალებისაგან ხაზვცართაჲსა, რომელ არიან სომეხნი მართალსა და უზაკუველსა სარწმუნოებასა მოუხდებიან და წმიდასა კათოლიკე ეკკლესიასა შეერთებოდიან და ბიწსა მას წჳალებასა ერთბუნებიანთა და ერთისა მოქმედებისა ღუთაებისა განკაცებისა შეზავებულისა და არცა საღმრთოჲსა, არცა კაცობრივისა არამედ, შერეულისა რაჲსამე და უცხოჲსა ქრისტეს ჭეშმარიტისა ღჳთისა ჩუენისა ზედა სიჩქურით მეტყუელთასა შეასწჳრნებდ. ესრეთ განვაწესეთ მათთჳს, რათა სრულიად ნათელს სცემდენ ვითარცა წარმართს, ვინაჲდგან სხჳსათაცა დიდთა ეკკლესიათა ვპოებთ მოქცეულად ამისა, ვითარ იგი არს საპატრიარქოჲ საყდარი ანტიოქიისაჲ და ყოველნი მიმდგომნი მისნი ეკკლესიანი ყოვლისა აღმოსავლეთისანი.

აგ) კუალად განვაწესებთ, რათა არცა მართლ მადიდებელი მამაკაცი, მწჳალებელსა გინა წარმართსა დედაკაცსა; ანუ დედაკაცი მამაკაცსა შეეუღლდნენ; ვინაჲდგან ყოველნი მართლ მადიდებელნი ტაძარ არნ ღჳთისაჲ, დამკჳდრებულისა მის მიერ სულისა მისისა ჩუენ შორის; ხოლო ყოველი ბოროტად მადიდებელი, ანუ ყოვლად არა მადიდებელი, ტაძარ არს ეშმაკისა; ხოლო ვითარმედ არცა ერთი ზიარება არს ტაძრისა ღჳთისაჲ კერპთა თანა, ვითარ იგი ბნელისა ნათლისა თანა, მოწამე არს საღმრთო მოციქული; ხოლო რომელმან ამიერიდგან იკადროსღა ქმნაჲ ამათი, განიკანონოს იგი პირჳ̃ლ თქმულითა მით კანონითა.

ად) ვინაჲდგან ესეცა უწესოებაჲ მრავალთა მიერ აღსრულებად გუესმა, უფროჲსღა დიდთა ვიეთმე და წარჩინებულთა და არა ლიტონად კაცთაგან ქმნილად, რომელ არს კიდეს კიდე და არა ერთგან კურთხევაჲ გჳრგჳნთაჲ, ქორწინებით ერთ ხორც ქმნადთა მეუღლეთა; ვითარ იგი ჰყოფენ უსჯულოებით დედაკაცისასა უკუე სხჳსა ვისმე უცხოჲსა მამა კაცსა თანა კურთხევასა; ხოლო მამა კაცისა მამაკაცისავე სხჳსა, რომლისსა რაჲმცა იყო სხჳსა უუწესოესი და უსაცინელესი, ანუ არა ყოვლითურთ მსგავს არსა მარკიონის მწვალებელთა მიერ მკუდრისა წილ ნათლისცემასა ცოცხლისასა; რამეთუ ესე ერთგან კურთხეულნი მამა კაცი და დედაკაცი, ნუ უკუე შეირაცხნენ ნახევარ მემრუშედ ცოლ ქმრად, ვინაჲდგან სხჳსა იხსენების სახელი და სხჳსა წარმოდგომილ არს მუნ; ხოლო ორთა მათ ერთაგან კურთხეულთა მამა კაცთათჳს რაჲ ვინ მოიგონოს სახელი, გარნა თუ ვინმე ვრცელითა სიცილითა განბასროს, ესე ვითარი ესე, ჯსჯულისა და კეთილისა წესიერებისა ჩუენისა და კაცობრივისა ქცევისა და ჩუეულებისა გარეგანი უჯსჯულოებაჲ, რომლისათჳს ამას განვასაზღურებთ, რომელნიცა მოაქამდე ესრეთ კურთხეულნი ყოფილ არიან და გარდასრულ არიან, იგინი შენდობილ არიან უმეცრებისათჳს; ხოლო უკეთუ აწ საღმე იპოვნენ ვინმე ეგე ვითარნი, იგინი ჯსჯულიერად ცოლ ქმრად ნუმცა შერაცხილ არიან. ამიერითგან კულა, ნუღარამცა ვისგანმცა კადრებულ არს ქმნაჲ ამისი და უკეთუ

იქმნას სადა, ოთხნი იგი კაცნი და ორნი მაკურთ-ხეველნი მათნი ტუცესნი, ექუსნივე განიკანონნენ.

აღ) მერმეცა ღჳნის მოძაგებულისა მის და ღჳნის განმამწარებელისა ცოდჳსთა უბიღწესისა საძაგელებისა სოდომელთასა; რომლისაჲ არა უწყით თუ ვითარ შეეთჳსცა იგი უბადრუკსა ამას ნათესავსა და სრულიად განაშორნა და უცხო ჰყუნა ღმრთისაგან, ვიეთთაცა ჰშოვა თავისა მისადრეკელი ამას განვასხვლეჯრებთ სიტყჳსა ღმრთისათა და სამოციქულოჲთა ხელითა და მამობრივითა განჩინებითა, ლალა თუ მრავალგზის ქმნილ არიან მრავალთა ნათესავთა მიერ მრავალნი და რიცხჳსა მძლენი ცოდჳანი: ვითარ იგი მტერობანი, შურნი საძულილნი, კაცის კჳლანი, მრუშებანი, ცრუ ფიცნი და უკანასკნელი და თავი ყოველთა ბოროტთაჲ კერპთ მსახურებაჲ და თაყჳანის-ცემის შეცჳალებაჲ დამბადებულთა მიმართ; გარნა არცა ერთისა მათგანისათჳს აღძრულ არს აღუძ-ვრელი იგი, ვითარცა თჳთ იტყოდა აბრაამის მიმართ; ვითარმედ ღაღადებაჲ სოდომისა და გომორისაჲ მოიწია ჩემდა და გარდამოვხედ (ხილვად), უკეთუ ღაღადებისა მათისაებრ არიან საქმენი მათნი: რომლისა შემდგომად იხილეთ თუ რაჲ იქმნების და თუ ვითარ ნივთნი ესე სამსახურად კაცთათჳს, დაბადებულნი ღმრთისაგან, წინა უკუმო ბუნებისა თჳსისა ვაჭებით შესცჳალებენ ბუნებითსა ძალსა თჳსსა და უცხოჲსა ცოდჳს აღსახოცელად, უცხოსა მოიპოებენ მოქმედებასა, რომელ მარადის აღმართ მოძრავი და სუბუქი ბუნებაჲ ეთერისა ცხოველისაჲ. ვითარცა ზრქელთა რაჲმე და მძიმე, დაღმართ ჰყოფს დამოდინებასა და სახედ მძაფრისა წჳმისა, საშინელებით მჩქეფროის აღრეული წუნწუბსა თანა, მრისხანედ განსალევნელად უკეთურთა მათ სიბიღწეთა მრავლითა კაცთა. ხოლო წული დათხეული უფერული ბუნება ჰაერისაჲ, მიზეზი ცხოველთა აღმოფშვნვისა და სიცოცხლისაჲ, სიზრქედ აღმართის ხშირისა და ფერად ხელით საძაგებელისა ბნელისად და შემაშოიბელად, კჳლად სასწაულად რისხჳსად შესცჳალებს თავსა თჳსსა მათ ზედა. ამათთანა ქუჳშყანაჲ მყარი და მტკიცე და მტკი-ცეჳშლი სიმძიმესა მას ზედა მდებარესა გჳამთასა, ვერღარა იტჳრთავს სიმედგრესა ბიღწებათა მათთასა, არამედ მორჳშლად შესძრავს საფუძჳშლთა თჳსთა და სიღრმით იატაკთა თჳსთაჲთ აღმომ-დუღარე. ჰაერად აღმოიხჳამს სიღრმესა, საფუძჳშლისა მათისა სიმტკიცეთასა; და მიწად გარ-დამოიხჳამს სიმაღლეთა გოდოლ ტაძრებისა მათისა სიმაგრეთასა. მერმე განაღებს ფიღრე პირს ჟამადმდე განუღებელსა პირსა და თანად ჰადაჰქუ-ბითურთ და სახლებით შთანთქამს არღარა კაცებსა, არამედ დამწჳრებსა რასმე ძჳალებსა და ოდესმე ყოფილთა კაცთა, საწყალობელსა ნეშ-ტებსა. ხოლო წყალი იგი უცხოდ იხილვების შეცჳალებლად მათთჳს და არღარა სამჳშრიელად და სახმარად, არამედ სხჳათა ნივთთაგან დამთო-მილსა ნეშტისა მათისა აღსახოცელად, პირსა ზედა მათ ყოვლისა ქჳშყანისა უფროჲსღა (უწჳ-მათ) და ქმნილისა ჯოჯოხეთისა, იპოვების მო-დინებულად, გგოდენ შეცჳალებული სხჳათა წყალ-თაგან ბუნებითა რაოდენ იგი სხჳათა კაცთა ჰმატ-დეს ბიღწებისა გარდარეულებითა. ამან უჳსჯუ-ლობამან ასურასტანელთა იგი უმრავლესთა ნა-წილთა ქუჳშყანისათა და მპყრობელი მეფობაჲ ტყჳშლ წარიქცია სპარსთა და მიდთა და სრუ-ლიად აღმოფხჳრა ქუჳშყანით სახსენებელი. არა ხოლო მეფე და მძლავრი, არამედ კაც ყოფისაცა მათისაჲ ამან ცოდჳამან, დიდი იგი და ყოვლით კერძო ყოვლისა ქუჳშყანისაჲთ ხმა განსმენილი ნათესავი სომეხთაჲ, მეფობითურთ და მთავრო-ბით მათით, არა ოდენ დაამდაბლა და დაამხჳა; არამედ სრულიად აღხოცა კაცთაგან სახელი მათი, რომელთაჲ ვერვინ იპოვოს დღეს ერთიცა მეფე ანუ მთავარი, მქონებელი და უმონებელი თავის უფლებისა და-ღათუ ყოვლადვე ვინ პირი მო-წისაჲ მოიხილოს. ამან ბიღწებამან სპარსთა იგი მაღალი და მარადის ჰრომთა მეფობისა მხლომ-

ფლობაჲ, მჴეცნი ბუნებითა ვიყო კაცთა ავაზაკებრითა. ზედა მოსვლითა, მიწადმდე დამდაბლებულ ვიყო და ვითარცა მოაქამდე მძლავრებისა მათისა მორჩილ ვიყო ესე. არა უწყით თუ ვინაჲ უკეთურებითა შემოჴრწნა (უკეთურებათა) მოქალაქობასა ქრისტეს მოსახელისაცა ერისასა: რამეთუ რა რაჲ ზიარებაჲ იყო ბელიარისა ქრისტესთა და ხელსა უცხოთესლთასა მიცემით დასრულ მახჳლისა მათისა ქმნითა, ნეშტნი ოდენღა დამიტევეს ისრაილისნი, რომელნი უკეთუ ვეკნეთლა მასვე უკეთურებასა ზედა. ჵოი! ჩემდა, დავიდუმო ძნელ სიტყუაჲ, რომელი ყოველთად ცხად არს დღესაცა თუ ჩუენ ვჭვრიტოთ. ამისთჳს ვამცნებთ ყოველსა დიდსა და მცირესა, მდიდარსა და გლახაკსა, მეფესა და მთავარსა, აზნაურსა და მდაბიოსა, მღდელთა და უმღდელოთა, მოწესეთა და ერის კაცთა, ბერთა და ჭაბუკთა და შუა კაცთა, ყოველსა პატივსა და ყოველსა წესსა და ყოველსა ჴასაკსა, განყენებად ამის ვნებისა, უფროჲსღა საძაგელისა ბილწებისა და ესრეთ დაუმტკიცებთ სახელითა მღუთისა ჩუენისაჲთა იესო ქრისტესითა. ყოველმან სულმან ქრისტეანემან მართლმადიდებელმან, ამათ სიტყუათა მსმენელმან, რომელმან შემდგომად ამის ძეგლისა წარკითხჳსა, არა იჳმნას ბილწისა მის სოდომურისა ცოდჳსაგან და არა ხოლო საქმით ქმნისა მისისა, არამედ ესრეცა ლაღობით ფერობისა (მოხისა) და სიტყჳთ თქმისა, რათაცა სამისოთა და მისთა დამსახურებელთა სიტყჳთა და საქმეთაგან, უშურველად მოიწიოს მის ზედა ამას უკუჱ საწუთოსა, საშინელი რაჲმე და ცოცხლივ ჯოჯოხეთად შთამხდელი რისხჳაჲ მსგავსად წუწუბასა თანა აღრეულისაჲ მის სოდომელთა ცეცხლისაჲ. ხოლო მუნ იგი მიმთხუალველ ექმნეს მას, რომელი გალს წინაშე პირსა უფლისასა და შეუსწუავს გარემოჲს მისსა მტერთა მისთა, გინაჲდგან სიყუარული ხორცთაჲ მტერობაჲ არს მღუთისა და რომელმან განხრწნას ტაძარი მღუთისაჲ, განხრწნეს იგიცა ღმერთმან და ამასთანა და ჩუენგან უღირსთა მონათა, საღმრთოჲს მონებისა ღირს ქმნულთაჲსა, ჵოი! ჩუენდა არღარა კურთხევა, არამედ კდემაჲ და მხილება დაიმკჳდროს საუკუნოჲ.

ხოლო ვინაჲდგან მიზეზად ურთიერთარს მატივით თაყუანისცემისა, ჩუენ შორის მყოფი ხატებაჲ მღუთისა აღსარებულ და ქადაგებულ არს, დიდთა მოძღუართა და მამათა ჩუენთაგან, ცხად არს ვითარმედ თაყუანისმცემელი ხატისა ღუთისაჲ, ღმერთსა თაყუანისცემს მის მიერ, მაგონებელიცა საღმრ ხატისა ღუთისაჲ ღმერთსა აგონებს უეჭველად, ვითარცა წმიდათა შორის დიდი ვასილი ესრეთ დასწერს ამას. ამისთჳს განვასაზღურებთ, რათა ესეცა ღუთის შემაწუხებელი და ღუთისა შეურაცხის მყოფელი ცოდუაჲ სრულიად მოისპოს ყოველისაგან ენის და ნათესავისა ჩუენისა და რომელმან ამიერითგან შეაგინოსღა სული გონებაჲ და პირი თჳსი უსახურითა გინებითა ზემოწერილისა ამისა თანამდებ იყოს განკანონებისა.

მეფესა დავითს მონაზონი არსენი.

ამათდა მიმართ რასა იტყჳ, რომელსა ჴსიბრძნის მოყუარებ შენ უფროჲსად ბრწყინუალეთ თუალო ყოვლისა სოფლის მყოფთა ერთგუამოვნებისათჳს: რომელი ვგა ჴავროვან ხარ, ვითარცა სამყაროჲ ხილულისა სოფლისა შორის. საწინო, ვითარცა მზე, ვარსკულავთა შორის. ბრწყინუალე, ვითარცა ოქრო ნივთთა შორის, ნათლის ფერ, ვითარცა ელვაჲ ღრუბელთა შო-

რის. ცისკროვან, ვითარცა აღმოსავალი კერძოთა შორის. ტკბილ, ვითარცა არე ჟამთა შორის. ღჳთის სახე, ვითარცა საყჳარელი სათნოებათა შორის. გულის სათქმელ, ვითარცა ოქროჲ მიწათა შორის. ელვარე, ვითარცა იაკინთი ქჳათა შორის. მაღალ, ვითარცა ფინიკი ნერგთა შორის. მშჳენიერ, ვითარცა ვარდი ყჳავილთა შორის. აღმატებულ, ვითარცა სამოთხე ქჳეყანისა შორის. ძლიერ, ვითარცა ლომი მხეცთა შორის. მტკიცე, ვითარცა ანდამატი განუკჳეთელთა შორის. სახელ განთქმულ, ვითარცა ნებროთ გმირთა შორის. ახოვან, ვითარცა ისო წინა მბრძოლთა შორის. მოშურნე, ვითარცა ფინეზ მღჳდელთა შორის. მხნე, ვითარცა სამფსონ მსაჯულთა შორის. უბრძოლველ, ვითარცა აქილლევ ელლინთა შორის. ბრძენ, ვითარცა სოლომონ მეფეთა შორის. მშჳდ, ვითარცა დავით ცხებულთა შორის.

უზარო, ვითარცა [1]) მაკედონელი მფლობელთა შორის.

განმადიდებელ ფლობისა, ვითარცა ავღჳსტოს კეისართა შორის.

კაცთ მოყჳარე, ვითარცა ჩემი იესო ღმერთთა შორის. ბუნებით ღმერთი, მადლით ღმერთი, ქმნულთა შორის. მხურვალე, ვითარცა პეტრე მოწაფეთა შორის. საყჳარელ, ვითარცა იოანე მეგობართა შორის.

მკჳრცხლ, ვითარცა პავლე მოციქულთა შორის.

სახის დასაბამ უცთომელისა ქრისტეანობისა, ვითარცა დიდი კონსტანტინე თჳთ მპყრობელთა შორის.

სიმტკიცე კეთილად მსახურებისა, ვითარცა თეოდოსი, სკიპტრის მპყრობელთა შორის.

სათნო უჩანანა, ესენი მეუღლეობაჲსა შენსა, განსჳენებულ არსა, სიბოროტისა სულთა მდევნელი. დავითიანი სული შენი, რომელნი ესე ძღჳნად მოკართჳნა შენ მწყობრმან შენთა ამათ ხაზარეველთაჲ სიმრავლისამან, რათა შენ მიართჳნე ესენი ღმერთსა და მოწყალე ჰყო ამათ მიერ წყალობის მოყჳარე ღმერთი, რომელ მოსწრაფებით შემოკრებაჲ უბრძანე შენ და დიდისა ამას და ღჳთისა სათნოჲსა წარმართებისა თანა შჳა მდგომელად მღჳთისა მიმართ მოიგენ, ვითარცა საკუთარნი მონანი, რათა რომელიმე ღჳთისა სახისა მღჳდელთ მთავრობისა მიერ, მაწლობელ ექმნებოდის შენთჳს ღმერთსა; რომელიმე მღჳდელ მშჳენიერითა მსახურებითა, რომელნიმე შეყჳარებითა დამბადებელისა. სხჳსა გონდნობაჲ ცრემლითა, სხჳსა ღამე ყოვლოფლნი მღჳძარებანი, სხჳსა ხმელ სარეცლობაჲ. სხჳსა რათურთით არა რას ჭონებაჲ კეისრისასა ყოველსავე ღჳთისასა, მხოლოდ ხორცითა ოდენ და მათცა მარხვითაგან ლეულთაჲ. სხჳსა სიტყჳა, დაღაცათუ მდაბალი და უნდოჲ, გინა არავე უჭრმოჲ არცა უმუსიკელოჲ მომზიდველ ყოფად სმენისა ამის-თანა შემსგავსებულიცა ძალისაჲ, ყოველთა ვედრებაჲ, ყოველთა ლიტანიობა, ყოველთა ერთხმობაჲ, ვითარმედ დავით კეთილად მსახურისა და ღჳთივ დაცულისა მეფისა ჩჳენისა მრავალმცა არიან წელიწადნი.

კეთილად მსახურისა და ღჳთივ დაცულისა მეფისა ჩჳენისა ...... მეფეთა მეფისა და ყოვლისა აღმოსავლეთისა და დასავლეთისა კეისროსისა, მრავალმცა არნ წელნი.

კეთილად მსახურისა და ღჳთის მიერისა დედოფლისა ჩჳენისა ...... ავღჳსტონაისნი, მრავალმცა არიან წელიწადნი.

დავით ღჳთის მსახურისა ⁊ ღჳთივ დაცულისა მეფისა ჩჳენისა აფხაზთა ⁊ ქართჳელთაჲ, ჰრანთა ⁊ კახთა თჳთმპყრობელისა, მრავალმცა არიან წელნი.

წმიდისა დედოფლისა და ღჳთივ სულიერისა დედისა ჩჳენისაჲ მარიამ მონაზონისა, საუკუნომცა არს ხსენებაჲ [1]).

იოანე წმიდისა მთავარ ეპისკოპოსისა ჩჳენისა, კათალიკოსისა და ყოვლისა საქართჳე-

1) ალექსანდრე.

1) იგი დედა იყო წმ. მ. დავითისა, რომელიც მონაზონად იყოფებოდა.

ლოჲსა, ყოვლად ღირსისა მამათ მთავრისა მრავალმცა არიან წელნი.

წმიდისა ბერისა და სულიერისა მამისა ჩუენისა ევსტრატი მონაზონისა, მრავალმცა (არიან წელნი).

ღირსისა მეუფისა ჩუენისა და იჭალად წმიდისა ამის კრებულთა, ცნობილისა გიორგი მონაზონისა და მწიგნობართა უხუცესისა, მრავალმცა არიან (წელნი).

ყოვლად ღირსთა კრებულისა ამის ყოველთა მამათა, მღდელთმთავართა, მღდელთა და მონაზონთა, მრავალმცა არიან (წელნი).

ჴსტულიერისა მოღუაწისა არსენი კალიპოსულისა მონაზონისა, მრავალმცა არიან (წელნი).

ყოველნიმცა მართლმადიდებელნი კურთხეულ არიან.

კეთილად მსახურთა და მართლმადიდებლობით აღსრულებულთა სანატრელთა მეფეთა ჩუენთა, საუკუნომცა არს ხსენება და კურთხევა მათი.

სანატრელთა და წმიდათა კათალიკოსთა და ნეტართა მღდელთმთავართა და მღდელთა, საუკუნომცა არს (ხსენება და კურთხევა მათი).

საუკუნოჲსა ნეტარებისა ღირსთა და დიდთა მნათობთა ჩუენთა, ეფთიმი და გიორგი მთა წმიდელთაჲ [1]), საუკუნომცა არს ხსენება და კურთხევა მათი. (ყოველნიმცა მწუალებელნი შეჩუენებულ არიან).

ღირსთა მამათა ჩუენთა დავით ტბელისა და სტეფანე სანანოისი ძისა (საუკუნომცა არს ხსენება და კურთხევა მათი).

დაუსრულებელისა ნეტარებისა მკჳდრთა ბერთა ჩუენთა, საბაჲ სულაისი ძისა და ანტონი ტბელისა და კურემ მღვიმ(ი)აჲსა [2]) და არსენი მონაზონისა იყალთოელისაჲ [1]); საუკუნომცა (არს ხსენება და კურთხევა მათი).

ღირსებით მოხსენებულთა მამათა, ეფთიმი გრძელისა, იოანე რეხუტ ძისაჲ მჳლითურთ, მიქელ ჭუაისაჲ და გიორგი ბერისაჲ, საუკუნომცა [2]) (არს ხსენება და კურთხევა მათი).

ქუალადმცა, ყოველნი მწუალებელნი შეჩუენებულ არიან.

ყოველნიმცა მართლმადიდებელნი კურთხეულ არიან.

ყოველთა მართლმადიდებელთა წელნიმცა მრავალ არიან.

ყოველთა მართლმადიდებელთა, საუკუნომცა არს ხსენებაჲ (და კურთხევა).

ყოველნი მწუალებელნი საუკუნომცა შეჩუენებულ არიან.

ყოველთა მწუალებელთა საუკუნომცა არს წყევაჲ და დაუსრულებელი შეჩუენებაჲ [3]).

---

1) წმიდათ შერაცხილნი.

2) მან ჴსთარგმნა ბერძულითგან ქართულად: 1) წიგნი დიონისი არეოპაგელისა ზეცისა იერარხიისათჳს, 2) ამმონიოსის წიგნი, 3) მოქცევა საქართველოსა, 4) ქადაგება წმ. მოც. თომასი.

1) იგი იყო მოძღუარად წმ. მ. დავითისა, რომელმან აღაშენა დიდი და ფრიად განთქმული სასწავლებელი კახეთს, იყალთოს მონასტერსა შინა, შემდეგ მიცვალებისა იოანე კათალიკოზისა იქმნა კათალიკოსად — და აღსრულდა იყალთოს, სადაცა საფლავი მისი მოჩანს აქამომდე, მან აღწერა: 1) ეს ძეგლის წერა კრებისა, რომელიც იქმნა მცხეთის ქალაქსა შინა, როგორც მგონია 1118 წ. 2) მოთხრობა მიზეზთა, რომელთა გამო განეშორნენ სომეხნი მართლმადიდებლობისა სარწმუნოებისაგან 3) ბერძულითგან ოქროს ნეკტარის, წმ. იოანე დამასკელისა, რომელსა შინა მოითხრობის დარღუევა ნესტორისა წვალებათა.

2) დიდნი და მნათობნი საქართველოს ეკკლესიისანი, აღმსებელნი თარგმნილთა წიგნთა, და თხზულებათა მიერ, სხუაცნი მართმადიდებლობისანი ამ ძეგლის წერის ძალით უწყით სახელები მათი, არამედ მოთხრობაა მათისა შრომისა და მოქმედებისანი რა იქმნენ არა უწყით.

შესხმა და მოთხრობა, ღჳაწლთა და ვნებათა წმიდისა დიდისა მოწამისა შალვა მთავრისა ახალციხელისა, მანდატურთ უხუცესისა.

შალვა განმმკვდრი, უხორცოთა მტერთა.
სიმხნით აღადგენს, ბრძოლათა მრავალ ფერთა.
მოიღებს ძლევათ, ღმთისადმი და საჭურთა.
ეგ სახედ ჯილდოს, ანგელთ საჭურეტ სამზერთა.
სისხლით ზიარ-ქმნილ, ქრისტესი შესაფერთა.

თქმული ანტონ კათალიკოსის მიერ.

სურვილი არს მიზეზი ყოვლისა მოსწრაფებისა და გულს მოდგინებას საქმეთა სრულ-ყოფისა და სასრულთა ყოვლისა საშუალისა.

ათხუთმეტთა სიტყუათა შინა ჩუენ მგალობელთა და მომთხრობელთა ყოვლად-ტკბილთა მათ საგალობელთა და მოსათხრობელთა მიზეზთა ვჰცავთ განწესებაჲ, რათა ვითარ იგი მოსცეს სულმან სიბრძნისამან გონებასა გლახაკსა, (სიბრძ. 1, 6.) რამეთუ სული სიბრძნისა კაცთ-მოყუარე არს, ეგრეთ შემდგომითი შემდგომად, წინდადებად ჩუენდა და ესრეთ განკარძუად თქმადნი სამეთქონი.

ვიწყო დასაბამი სიტყუათა ჩემთა, ყოვლად-უბრძნესისა მოძღურისა სიტყუათაგან, არა იქმნებისო განძღომაჲ ოდესმე ჴსენებითა მართალთათა კაცთა, მოწამეთა მოყუარეთა მით, რომელ ვინათგან საყუარელ და საკუთარ არიან მონა და მეგობარ მეუფეთა და უფალი უფალთასა და მეუფე მეუფეთასა, რომელთა ჴშუენის ჩემებრთაგან უდარესთა მონათა ჰპატივი, ვითარმედ ესე არს ნიშან მათისა ერთგულებისა უფლისა მიმართ უფალთასა, რათა იპატივებოდნენმცა იგინი.

იტყუის უსაღმრთოესი მოძღუარი, ესე საცნაურ არსო, ვითარმედ რომელი ვსიდი დღისა ორმეოცთა თჳს მოწამეთა სიტყჳსაგან, ახოვანთა მათ კაცთა ჰხატრიდეს და აქებდეს მსგავსთა დროთა შინა. არა დააკლდეს მიბაძუასა მათსა, ვინაჲცა სათანადო არს კაცთა კეთილ მსახურთა

სიტყჳს მოქმედიად, რათა ნატრიდესმცა ერთგულებით მოწამეთა. ამად ვითარმედ არა დააკლდეს მაქებელი ესე გუარი ქრისტესთჳს მოწამე-ყოფასა გონებითა, რამეთუ მიიწიოს კიდე იჭჳსა, თჳ-ნიერ დევნულებისა, თჳნიერ ცეცხლისა და თჳნიერ ტანჯვათა ღირსებასა ჯილდოჲს მიღებისა მათისასა.

არა რაჲმე მიზეზი, ათხუთმეტთა მათ სიტყუათა სისტემა ქმნისა და შეათექუსმეტისა ამისად და მოწყვნისა და წყებისა სიტყუათა ჩემთასა თჳნიერ სურჳლი მით, რომელ მსურველნი ყოვლად უზადოჲსა და განუსაზღურებელისა არებისა მიმართ, ვითარცა ნამდჳლ სატრფიალოჲსა მიმართ და საყუარელისა სასურუელ არიან მეხებითადრე მხმეველთა გონებისა, გულისხმის ყოფისა და გონებისათა და ამათ მიერ მიდრეკილთა, კეთილისა მიმართ სანებურისა მით, რომელ სურჳლით მიდრეკაჲ კეთილთა მიმართ, სანებურია არს. (სიტყჳსაგან 15, წმიდისა გობრონისთჳს.) სიყუა-რული და ესე არს სიხარული წინა მიღებული, კეთილ დღეობისაგან მის ვისმე, რამეთუ ოდეს კეთილთა ქუემდებარედ განჭვრიტის გულის ხმის ყოფაჲ, მას ვისმე გუაძჳლებს ჩუენ ბუნებაჲ, რათა ვჰსდრკებოდეთმცა მისდა მოხარულ-ყოფად, რომლითა მოყუარე ვექმნებით და ესე ბუნებამან გულის ხმის ყოფისამან მასწავა ჩუენ. შეიყუარეს მოწამეთა უფალი ღმერთი თჳსი (სჯ. 6,5.) ყოვლითა სულითა თჳსითა, რამეთუ მიდმოებანი სულისანი განჰკარგნეს ნიადაგ მოძრაობად უფლის-თჳს და ნიადაგ წარმოდგომანი, გამოხატუანი და განჭვრვანი და გამოჩინებანი, გულის ხმის ყო-ფანი, ჰქმნეს სულსა შინა, უფლისა თჳს ღუთისა; ყოვლითა გონებითა, რამეთუ უფლისათჳს ღუთისა ჰქმნნეს განხილვაჲ განყოფილადრე მოგიდებისა საზოგადოთა ჭეშმარიტებათასა; ხოლო ყოვლითა ძალითა, რამეთუ დაუცხრომელი აქუნდა მათ მიდრეკილებაჲ მოქმედებისა მიმართ და მოქმედებაჲ იგი მათი იყო ნიადაგ ღუთისათჳს უფლისა.

სასურველ არიან მოწამენი თქმულთათჳს, რამეთუ ჰაზრისა მათისა დასასრული და საშუალი დასასრულისა მის განაღჳძებს სულსა შინა სურჳლსა მათდამი და სურჳლი იგი განღჳძებული აღინებს სიტყუათა შეწევნითა ცხოველს მყოფელს სულისათა, რამეთუ (სიბრ. 1, 6.) სული სიბრ-ძნისა კაცთმოყუარე არს, რამეთუ (სიბრ. 12, 7.) სულმან უფლისამან აღავსო ყოველი ქუეყანაჲ, რომლისა მიერ, (ამბაკუმ 2, 14.) აღივსო ყოველი ქუეყანაჲ ცნობითა დიდებისა უფლისასა და სიტყუანი იგი სურჳლისა ძლით არიან მშუენიერ, უხუ და მკობილ კელყოფასა შინა და განვრცო-მასა მოწამეთ მოყუარებითისა.

ვინა წარმოებს უიჭვოდ სურჳლისა ამისგან მოსწრაფებაჲ და სასრულისათჳს ესე გუარის, რამეთუ რომელთა იგი შეიყუარეს ბუნებით, (იოანე 4, 16.) სიყუარული იგი არსებაჲ და ჰსჯუ-ლისა ესე გუარისა სიყუარულისათჳს შორის შემოსვლისათა (18.) განსდევნეს შიში სიტყჳსაებრ მოციქულისა და ამით ეშმაკი დასთრგუნეს, სიკუდილსა ჰსძლეს, ხორცნი უარ-ჰყუნეს, ეკკლესიაჲ წმიდაჲ თჳსთა სისხლთა მიერ ღებვილითა პორფირითა შესაბამ უკუდავისა სიძისა შეჰმოსეს და თჳსნი იგი წმიდანი ტკივილნი სამკაულ სძლობისა მისისა უსასყიდლო ჰყუნეს. ანგელოსნი ქებად თჳსა მოიყუანნეს მძლავრნი დიდ სულობითა თჳსითა განაცვიფრნეს, ყოველნი სიტყჳს მოქმედებანი და მჭევრ მეთქუმობანი სისტემანი გალობად თჳსა აიძულნეს; ამისთჳს შექმნა სულთა შინა სურ-ჳლი მათდამი მიზეზი მოსწრაფებისა და მოსწრაფებაჲცა, რომელსა შინა კმაჲ მიზეზი მათდამი სიტყჳს მოქმედებისა და გალობისა.

გარნა რაჲმე სიტყუა მისწუთესმცა მოწამეთად ქებისა, არცაღა თუმცა რაოდენობისაებრ ურიცხობისა მათისა თჳთოჲსა მიმართ მათგანისა აღიძრნესმცა ეგეოდენნი ენანი კმა ქებად და

გალობად მით, რომელი ხმეულ არს მათგან და სასრულისათჳს სიტყჳს-მოქმედებისაჲსა მათ-დამი კმა ძლევად. ამათი უკუე ჴსენებაჲ ღირს არს და სარგებელ ღირს არს. ვითარმედ ჰსჩანს ჴსრბასა შინა მარტჳლობითსა გულსმოდგინება სულისა და რომელი ჰსძლევს მოწინააღმ-დეგსა ყოველსა გონებასა, რამეთუ ესე ვერ შესაძლებელ იყო არსებასა შინა სულისასა შესვლად. უკეთუ ხამდჳლ სატრფიალომან მან და საწყურმან უზომოჲსაებრ და ყოველთა გონებათა, უზესთაესისა სახიერებისა თჳსისა სულთა შინა სანატრელთა მოუჭარეია თჳსთასა არა დაჰსდვამდა გულს მოდგი-ნებაჲ ესე.

რომელნიცა ძლევანი დიდებულთა ბილოსთა და ნინოსის მეფეთა აღმოსავლისათა და რომლი-სამე ეგჳპტურისა მეფისათა და ირაკლის და დიონისის ელლინთა და კჳროს სპარსთა მეფისა და ალექსანდრე დიდისა და იულიოს კეისარისათა მაქებელ არიან და ტროადისა ბრძოლათა შინა, ალა-მემნონის სიმხნეთა თჳს სიბრძნეთა და ახილევსის სიმარჯუეთა და ძლევათათჳს მჭევრ ოქმობით და სტიხის მოქმედებით ჰგალობენ, ანუ ჰეკტორის ტ ტროილის ძეთა პრიამოს მეფისათა. სიმხნეთა მაქებლობენ და ამით ძლით მრავალთა ზღაპართა განამრავლებენ დაჰსცხრილ ძლევათ, მგალობელნი იგი სტიხის-მოქმედნი და სამჭევრ-მეთქოთა განვრცობათა და ხელოვნებათა მწმასვნელნი; ამისთჳს ვითარმედ ძლევანი იგი კაცთა მათ დიდებულთანი იყო განსრწნადისათჳს დასასრულისა მით, რომელი მოგებისათჳს დაცხრომადისა დიდებისა იყო, რამეთუ რომელთაცა არა იციან ზედ მიწევნით ისტო-რიანი ძლევისა მათისანი, განქარდა კიდით კიდედ დიდებულნი იგი ძლევანი და მძლენი დავიწყე-ბითმან დაჰფარნა საზარომან სათვალავმან.

განალა მარტჳლთა ქრისტესთა, კმაჲ მიზეზი ძლევისა იყო, რათა წარუვალნი და გებადნი და უხრწნელნი მიიღონმცა დიდებანი, სახიერისა შორის ღმრთისა ყოფითა, ამისთჳს განუქარჭუმბელ იქმნა დიდებაჲ ძლევისა მათისა წინაშე ღმრთისა, წინაშე ანგელოსთა და სოფელსა შინა, რომლი-სათჳს ითქმის მათდამი. (ვასილი დიდისა ორმეოცთა მოწამეთა თჳს.) ყოვლად ქებულნო მოწამენო, თქუენ არა თუ ქუეყანამან დაგფარნა, არამედ ზეცად შეგიწყნარნეს და განგეხუნეს ბჭენი სამოთ-ხისანი.

ესენი უკუე ყოვლად-დიდად და საუკუნეთა უკუე განცხადებულ ძლევანი, ხოლო ყოველი საქმე, ყოვლად დიდი ღირს არს ქებად და მითხრობად სხუათადმი, რამეთუ სული სიბრძნის მოყუარე, ქუემდებარე ქმნილი, ესე გუართა სასმენელთა და განყოფით თჳს შორის წარმომადგენი და განმჴსჳელი ვითარებისა მისთჳს იშუებს ფარულად; ვინა ღირს არს ჴსსენებაჲ მოწამეთა ქრი-სტესთა, სარგებელ რაჲმე უფროს უსარგებლეს განღჳძებად საღმრთოჲსა მიმართ ტრფიალებისა და აღნთებად მის შორის (ლუკა 12 — 49.) ცეცხლისა, რომლისა მიფენად მოვიდა ღმერთ მამა კაცი იესო, ვითარ ჴსსენება ვნებისა მოწამეთასა, ვითარმედ რაჲმე უდიდებულეს სხუაჲ საშუალი საშუალისა ამისგან მოგებისათჳს საუკუნოდ ღმრთისა თანა და ღმრთისა შორის ყოფისა. ვინა სარ-გებელ ჰკსენება მოწამეთა ქრისტესთა საქმეთა სრულ-ყოფისა, მიზეზი გულს მოდგინება, ვინაჲთ-გან მოწამეთადმი სიტყჳსათჳს ვაჩუენეთ აქამომდე, ვისწრაფოთ საქმეთა სრულ-ყოფაჲ და რომ-მელი თანაგუაძს უკუნ ვჰსცეთ ვასხი ვახშითურთ, რათა არა დამფლუელ ტალანტისა ვიქმნნეთ, ხოლო თუ სადამე ესრეთ პოვნიერ გამოვჩნდეთ, არცა სადამე ვიყუნეთ მოქენე და გლახაკ. ხოლო დაღათუ გლახაკ ალჳარო ესე გარნა ვუწვი ესე, რამეთუ შემინდოს ჩუენ კრებულმან ქრისტეს მარ-ტჳლთამან სინაკლეჲ ყოფისა დაკუეთებული შემდგომითა დროჲსათა და სიგლახაკეჲ, არა მო-გებითა ხედვითისა და საქმითისა წმიდისა და მართლისა ფილოსოფოსობითითა, ვითარმედ მოწა-

მჳენი ქრისტესნი დიდსულ არიან და საღმრთოჲსა მეცნიერებისა განათლებულ, რომელნიც ჰსურსთ სმენად დიდსულოვნებისნი ძლევანი ქრისტესთჳს ვნებულთანი, ურიცხჳ მკვრებულისა მის ბანაკის კრებულისა მის მარტჳლთასა, ერთისისა მის განათლებულისა და განშუენებულისა შეზიარებით მცჳნლისა ნათესავისა კაცისა შემწეთა ღუაწლთა შინა და მკოხისა ძლიერთა, ყოვლად ურიცხჳთა მათ გუნდთათა ღმრთის-მსახურებისათა, მხნეთა ლომისლისა მძლეთა და უშიშთა გონებითა, ვარსკულავთა საყოფლისათა და უჭკნობთა ეკკლესიისათა, მოვედით და ერთი უკუჱ წარმოვადგინოთ მათგანი, წინაშე განწმედილთა გონებათა თქუენთა და ერთი იგი და სასრული ძლევისა ყოვლისა ქრისტეს მოწამეთა, რომელნიცა ურიცხუნი გარემოისა საშჳალეობითა მიიღეს, ყოველთა დასასრული იგი იქმნა ერთისა დასასრულისანი, ერისა შორის პირსა გიჩუენნე, რამეთუ ერთი ესე დაღათუ წევრი არს ერთი მრავალ ასოსხეულისა მის სარაჲსა, რომლისა თავ არს ქრისტე იესო, (ებრა 9, 11.) მღდელთმთავარი იგი მომავალთა მათ კეთილთა, ერთგზის შესრული სიწმიდესა შინა თჳსითა მით სისხლითა, რომელმან იგი სულითა საუკუნოდ თავი თჳსი შესწირა უბიწოდ ღმრთისა, მაგრა ყოველნი საშუალნი ძლევს და სასრულის მიღებისანი ბრწყინვენ ამის შორის.

ესე უკუჱ წინამდებარეჲ ჩემდა გალობად და ქებად სიყრმითგან ჩემით, ყოვლად უწინარეს მონაზონებად მოსვლისაცა, მიერით ოდეს იგი მწიგნობარ გიქმნეს, თუ ჰსთქუა წიაღსავე შინა დედისასა ყოფისა დროსა, უწყებულ-ქმნამან, სიმხნეთა მისთაგან და ქრისტესთჳს ძლევათა სასურველ ჩემდა ჰყუჱს და ადრითგან დაიდუა ჩემ შორის სიხარული წინა მიღებული, კეთილ შემთხუევაჲ მისთჳს, რომელნიცა შეამთხჳა მას სიბრძნით, განკარგულმან სიმხნემან.

ხოლო არს ესე შალვა მთავარი ახალციხელი ძმა იოანესი, უჰავილი კეთილ მსახურებათისა, წალკოტისა დათესილი, კეთილ-მსახურებითა თესლთაგან, განშლილი ფერმშუენიერადრე, სამოთხესა შინა სათნოებათასა ჰრწყული ნაკადითა წმიდისა სახარებისათა. ხოლო ნაყოფიერ-ყოფად, დატევან მწიფობად სრულესისა სათნოებისად, ესე იგი სრულესისა საღმრთოჲსა ტრფიალებისად, დაწნეხილი საწნეხელსა შინა ქრისტეს ვნებისასა.

თქმული უკუჱ ესე (ქება 1, 13.) ტევანი გამობუტკოვის ვენაკოვანსა შინა გაადისსა, რამეთუ გარდარეულმან მან კეთილობამან მის შორის სულისამან ესრეთ ნექტარ ჰყო, რამეთუ ნაყოფსა შინა, სიტყჳსა ტკბან ყოფისა თჳსისა დაჰხატა მეფეჲ ვენახისა; ხოლო აღორძნდა ვენახსა შინა ველმოასნსა, სოლომონ ზეციერისა მშჳდობისასა და ნარდიონსა შინა თჳსსა იცნა სულნელებაჲ მეუფისა მეუფეთასა. ხოლო მტანსადცა სულნამოდ გამოიკრა, წმიდასა შინა სვინიდისსა და დაგონებისა მიერ თჳსისა მეცულ-ჰყო, გამოკრულ ყოფაჲ იგი, რათა კეთილი იგი ხელსაცხებელი ეგოს მის შორის და მისთანა სამარადისოდ და განულევნელად. ესე უკუჱ ტევანი სიტყჳერი პირუშვლ-ვნებისა, გამობუტკოდა, ესე უკუჱ ჰგუაოდა, ხოლო დროსა მას ვნებისასა დაიწნიხა და დაწნეხილი ღჳნოდ მხიარულ-მყოფელად ტაგარსა შინა შესაკრებელსა, ესე გუართა წნეხილთა ღჳნოთასა მიღებად, ესე იგი შეზიარებად მსურელთა დაიდვა, რომლისა მიმღებელნი, ესე იგი მეტრფენი ზიარებისა ვნებათა მის თანა პირთა შინა მათთა მიღებითა ჰხსენებისა მისისა და მტკბარი და სულსა შინა განყოფითი წარდგომითა ძლევის-მიღებისათჳს მისგან ქმნილისა მხიარულ ქმნილნი დათვრებიან. შალვა დროთა შინა თამარისთა განცხადნა, განმწესებელი თავისა თჳსისა მხედრად, ძმისა თჳსისა იოანესთანა, უწინარეს თჳს შორის შემწენარებელი საღმრთოჲსა, კეთილ მსახურებითისა სარწმუნოებისა და სულსა შინა თჳსსა დამდები ამისი გლდედ უმტკიცეს ანდამატისისა,

რომელსაცა ზედა (ფსალ. 126, 1.) აღაშენა უფალმან სახლი შრომითა ესე გჳარისა მაშენებელისათა და (მატთ. 7, 25.), და ქართა დადი დროათა კჳრთებამან, ვერ შეჰსძრა, რამეთუ დაფუძნებულ იყო ქჳ კლდესა ზედა.

ამან სასოება დაჰსდვა სულსა შინა თჳსსა მთად, რომლისაგან წარმოდგა სხჳსა მთაი სულისა მასვე შინა საღმრთო უვნებელობა, ესე იგი განყრა ყოვლისავე ქჳრშენიერთაგან ვნებულ-მოყუარებისა, რომელნიცა შესმენილ ყოფითა თჳსითა, ქჳრმდებარესა ზედა სულსა გარმთ-მსახურ-ჰყოფენ, მას და მეორემან მათმან ჰქმნა მის შორისვე სხჳა მთაჲ, რომელ არს საღმრთოჲ, (1 იოანე 4, 18.) სიყუარული განმდევნელი შემოსვლითა თჳსითა შიშისა: ხოლო ესენი საფუძჳრელ ჰყო ქალაქისა რომლისა წევრნი არიან პირად პირადნი სათნოებანი, რომლისათჳს ითქუა დავითის მიერ ფსალ. 86, 1.) საფუძჳრელნი მისნი მთათა შინა წმიდათასა, დიდებული ითქუა შენთჳს ქალაქოა ღუთისაო. ესე უკუე ქალაქი დაშენებული მთათა ზედა, განცხადნა ღუთისა მიმართ და ანგელოსთა და თანამედროეთა თჳსთა მეფეთა და ყოველთა ქართუჳრლთა და ცნობაჲ ამისი მოგვწთა აქამდე მით, რომელ (მატთ. 9, 14.) ვერ ხელეწიფების ქალაქსა დაფარვად მთასა ზედა დაშენებულსა; ხოლო (ფსალ. 162, 1.) დაიცუა უკუნ და ამან მხმილმან ილჳძა არა ცუდად.

ესე არს შეირყეოს უკუჱ მით, რომელ (ფსალ. 124, 1.), რომელნი ესვენ უფალსა, ვითარცა მთა სიონი არა შეირყეოს უკუჱ.

ესე გჳარმან კრებამან მახლობელ ჰყო შალჳა სიძისად უკუჱდავისად, რამეთუ უვნებელსა სულსა მისსა ჰხედავს რა სიძე, ღირს ჰყოფს მახლობელ თჳსსა ჭ მშჳრნიერ წოდებად და (ქება 1, 15.) თუალთა მისთა ტრედ ყოფად აღიარებს, რამეთუ სული ყოველი სიკეთის მშჳრნიერებისათჳს შო) რის მომგები ესე, იგი წარმატებული სიკეთით სიკეთედ და სასრულისა სიკეთედ აღსრული, შეუძლებელ-არს, რათა არა იქმნესმცა მახლობელ ამისა. უფლისა, რამეთუ ყოველნი შეყუარებულნი ვისგანმე არიან მახლობელ შემყუარებელისა, რამეთუ იტყჳს სიბრძნე, ბრძენთა მიმცემი იგი სიბრძნისა, (იგავი 8, 17.) «მე მოყუარენი ჩემნი მიყუარან და რომელნი მეძიებენ მე ჰპოონ მადლი».

აღიარნა სიძემან უკუჱდავმან, თუალნი ესე გჳარისა სულისანი ტრედად, რამეთუ ყოველი ხედჳაჲ, ესე იქმნა უმანკო, რომლითა დაემორჩილა კეთილ-განმზრახსა მას, მეგობარსა მეტყუჱლისა, (მატ. 10, 16.) «იყუჱნით უმანკო, ვითარცა ტრედნი». ხოლო ხედჳად თჳსისა მის უხადო მხეობისად ღირს ჰყო, რამეთუ გუგანი უსხეულონი უსხეულოსა თუალისანი შალვას შორის, (2 კორ. 13, 12.) სარკით და სახით ნიადაგ განიცდიდეს მზესა უზადოსა და შეჰმსჯუალვოს მას მით, რომელ ცნობაჲ, გჳაჭჳს გულის ხმის ყოფისა გამო და მცნობელობისა, ვითარმედ რომელმან ბრწყინვალეთა რათამე და მცხინვარეთა საქმეთა მიხედოს, ყოვლითურთ შეემსჯუალოს მათ, რამეთუ ესრეთ აღასრულებს თუალი. ესრეთ კეთილ ჰყოფდა თჳსდა სხჳასა ნიადაგ თჳთ ნათლისა შემოქმედისა მზისასა და სულითა წმიდითა დაიტკბობოდა თქმულსა ამას (ეკკლ. 11, 8.) ტკბილ არს ნათელი, კეთილი თუალთა ჰხედვად მზეჲ.

გჳალად კეთილ განმზრახისა მის მეგობრისა განზრახვათა შემწყნარებელმან, ესრეთ მეტყუჱლისამან, (მატ. 10, 16.) «იყუჱნით უკუჱ, მეცნიერ ვითარცა გჳელნი». გულის-ხმა-ჰყო, ვითარმედ ამას უკუჱ აზრახებს და უფროსდა უბრძანებს სიტყუა ჭეშმარიტი, ვითარმედ ვითარ იგი დროსა შინა განსაცდელისა შემთხუევადისასა, იფარავს თავსა გუელი, ეგრეთვე დროსა შინა განსაცდელთასა სათანადო არს შეკრძალვად სარწმუნოებაჲ, რომელ იგი თავ არს და ძირ ყოველთა სათნოებათა, რომლისათჳს დაიმარხა იგი ამან. ნიადაგ და ყოველგან და ყოველსა შინა და უფროს ჟამსა

შინა განსაცდელთასა, არა მრიდებელმან მისოჳს, განცემად სულისა თჳსისა და ესე საქმეთა მისთა-გან წმიდათა საცნაურ არს.

ვითარმედ (ოქროპირისა მატთ. განმარტებისა თავი 33.) მგულვებელი გუელი აღმარტუად ტყავისა გუელისა, მეცნიერებით აღიძრცჳს მას, რამეთუ შესრული იწროსა ხუერელსა შინა შეიწრე-ბითა ფრიადითა, დაძუელებულსა მას ტყავსა, განაგდებს (ვითარცა იტყჳს საღმრთო მოძღუარი, ოქრო პირი) ეგრეთვე ამან, (მატ. 7, 17.) იწროსა და საჭიროსა გზასა მიმყუანებელსა ცხოვრებად საუკუნოდ მოისიბრძნა განძრომაჲ და (კოლ. 3, 9.) განიძარცუა ძუელი იგი კაცი, საქმით მისითურთ და შეიმოსა ახალი იგი განახლებული მეცნიერებაჲ, მსგავსად ხატისა მის დამბადებელისა მისისა.

შალვა ნათესაობისაებრ მთავრობითისა და მთავართაცა შორის, ნათესაობით ჩინებულ-ყოფისა და უდიდესი ვჳსიქუესა უბიწოჲსა კეთილ-მსახურებითისა სარწმუნოებისა კეთილითა საქმეებით მის შორის განკარგჳსა მეფისა თამარისაგან მანდატურთ-უხუცესობითა პატივითა და მხედართაცა შორის მთავრად დაიდგინა, რამეთუ ჰშუენოდა კეთილ გონიერებით განგებულისა სიბრძნისა მის მიერ ხმარებულ ყოფასა, რათა პატივისაგანცა ხორციელისა, ჯეროვნად იპატივებოდეს.

მოითხრობის ისტორიასა შინა, კეთილ მსახურისა თჳთ-მპყრობელისა თამარისათა, ვითარმედ ბრძოლასა შინა ნოქარდინ სულტანისა მიმართ ძლევა, შემოსილისა სპისა თამარისათა წინა-მბრძოლ განიჩინა, მანდატურთ უხუცესი შალვა ძმისა თჳსისა იოანესთანი უპირატესისა მხედართ-მთავრისა ზაქარიასთანა მხარ-გრძელისა, რომელთაცა შინა ბრძოლასა შალუა ძმითურთ, მისით სიმხნითა დიდებულ-იქმნა.

ვინაჲცა სიმხნე სიბრძნითა განგებული და სიბრძნე კეთილ მსახურებითა, აღუშენებული ნეტარსა შალვას ნებითა ღუთისათა, კეთილ დღეობასა შესაბამსა და კეთილ მიმთხუევასა ჰსუჯუ-დიერსა განუმრავლებდა და (1 მეფე 2, 30.) მადიდებელსა თჳსსა უფალსა წინაშე მეფეთა და ერთა დიდებულ-ჰყოფდა.

ამას მიუზღო უფალმან ღმერთმან, ვასხი კასხმითურთ, რამეთუ ვინაჲთგან შეიყუარა იგი, (შჯ. 6, 5.) ყოვლითა გონებითა და ყოვლითა ძალითა თჳსითა და მოყუასი ვითარცა თავი თჳსი, ამისთჳს ნიჭებულ-იქმნა უფლისაგან, რამეთუ შეყუარებულ-იქმნა მეფეთაგან და ყოველთა თანა (მატ. 5, 9.) მშჳდობისა მოქმედი ძედ ღუთისა წოდებისა ღირს იქმნა, (მატ. 5, 5.) და ქუეყანასა ზედა მკჳდრობდა მშჳდობით.

ძრჳად იწყო მიზეზმან მარტჳლობისა ამის წმიდისამან, ვითარმედ უღმრთომან ჯალალედინ მეფემან ხუარაზმისამან ძლეულ ქმნილმან ბრძოლისა მიმართ თათართასა ვლტოლვაჲ იგმია მხე-დრებით და დიდა წელითა მრავლითა და ქუეყანასა სომხეთისასა მოსრული აღაოხრებდა ყოველსა მკჳდრობასა მუნებურსა, მახჳლითა და ტყუეობითა, ვითარმედ ტყუეობითი და წარწყმედითი ენებაჲ ასურეთისა, ასკალონისა და ძეთა ძავგისთა სომხთა თჳს სატჳრთველ იქმნებოდა.

ხოლო სათუძჳრელთა შენობისათა აღმოჰფხურიდა და ცეცხლითა მის, ასრულ ჰყოფასა მკჳდრობა-სასა მიიყუანდა და იანსწარმეტყუელებაჲ ამოსისი სახლისათჳს აზაილისა და სათუძჳრელთათჳს ადერისთა და ზღუდეთათჳს და სათუძჳრელთათჳს ტჳროსისთა, ეგრეთვე სათუძჳრელთათჳს და ზღუდეთა თემა-ნისთა და ზღუდეთათჳს და სათუძჳრელთა რავვასთა რაჲცა იწინასწარმეტყუელა ძალი უფლისა, უღმრ-თოთა გუარაზმელთა ზედა და მსხმელთა მათთა მკჳდრობასა სომხეთისასა შემთხუევად. ვინა (ამოს. 1, 4.) საღმრთო ამას უჯუროსლ სომეხთათჳს ვისაჲ განუყოფილთა მათ ნათესავთათჳს წინასწარ-მეტყუელ-იქმნა.

ჩუჱნ უკუჱ მეათსამეტესა სიტყუასა მოვიხსენეთ გამოსვლაჲ ჯალალედინისა სამეფოჲთ თჳსით და ხელითა უფლისათა შურის ძიებაჲ ქართუჱლთა და სომეხთა ზედა, რამეთუ მაშინ გამო-ვიდა (იერემ. 23, 19.) რისხჳა უფლისა მიქცეული უთნოთა ზედა, რამეთუ აღსდგა უფალი (ისაია 66, 15.) შურის გებად გულის წყრომითა და დევნად ალითა ცეცხლისათა. მჴსმენელმან მეფემან რუსუდან, წარავლინა ლაშქარნი შეწევნად სომეხთა, რამეთუ მამული მხარგრძელთა დჳნა და ანისი ნაწილი სომხითისა მონარხიასთანა საქართუჱლოჲსასა ირიცხვოდა და სპარსნი დჳნს და ანის მოაოხრებდეს მწარედ; რომლისათჳს ჰსაჯა რუსუდან განმხედრებაჲ სპარსთა ზედა, ლაშქართა თჳსთა, განიჩინა მეფისაგან რუსუდანისა, უპირატეს მთავრად მხედართა იოანე ათაბაგი მხარგრძელი; კაცი დიდ-სული ბრძოლათა შინა, დაღათუ დიდ-სულობაჲ თჳსი, დროსა მას შინა ბრძოლისასა და ჭირვა ლაშქართა. ხოლო და ჭირჳსბამან მან იწარმოა აღსპობაჲ უფლისა ქარ-თლისა კახეთითურთ და დიდებისაგან და მშჳენიერებისა დამკჳდრობისა დამხობაჲ ტფილისისა და მონარხიობისა წარწყმედისა შემოსულაჲ ჩუჱნ შორის. მომზრახობენ, ვითარმედ მონაზონ ქმნილ-იყო, დროსა მას მფარველადრე ათაბაგი ფარულადრე თავის უფლად განიბერტყდა კორცია და სულსა ნუ უკუჱ უბიწოდ წარადგენდა წინაშე თჳსად უხრავად შურის მგებელისა მჴსაჯულისა. ხოლო ჩუჱნ ნუ თუ განვერეხითმცა მაშინდელისან უფლად მძჳნვარისა აღსპობისა. მისრულნი ყოველნი სპანი რუსუდანისანი მახლობელ, მახლობელ რომელსა ჰრქჳან გარნისი, რამეთუ მუნ დაბანაკებულ იყჳნეს სპარსნი, ეახლნეს სპარსთა და განაწყო მებრ კანონისა ბრძოლითისა იოანე-მან ათაბაგმან ლაშქარი და წინა ბრძოლ ჰყუჳნა მესხნი და თორელნი, რამეთუ მათდა იყო წილხდო-მილ მამულადრე წინა-ბრძოლობაჲ, რომელთაცა მთავარ ეყჳნეს მანდატურთ უხუცესი შალვა და ძმა მისი იოანე ახალციხელნი.

მომზრახობს ისტორია მდგომარე რუსუდანისათჳს, ვითარმედ ოდეს ეახლნეს ჩუჱნნი და კვარხმელნი ურთიერთარს და წინამბრძოლთა ჩუჱნთა, ჰყუჱს სპარსთა მიმართ ბრძოლაჲ დიდებული ათაბაგმან იოანე დროსა მას შურითა ახალციხელთა მათ მთავართათა ძლეულმან, თჳსისა მრავალ ჯერ მძლეობისა ხელ ჰყო წინა უკმოჲ, რამეთუ უკანაგან ჰსდგა და არა უფლა ლაშქართა-განი ვინ შეწევნად წინა-მბრძოლთაჲ. ხოლო მხილველთა შალვა და იოანე, ვითარმედ ჰრიდებს შეწევნასა წინა-მბრძოლთასა, განზრახვაჲ არა კეთილი, უპირატესისა მხედართ მთავრისა, მიუვლი-ნეს მას ორგზის და სამგზის უწყებაჲ მეტყუჱლთა, ვითარმედ ეუწყოდენო სიმკნემან შენმან და-ღათუ ჩუჱნ კმა ვართ წინამბრძოლად ლაშქართა, მაგრა პირისპირ დგომად დიდისა ამის ლაშქრისა მტერთასა, თჳნიერ შეწევნისა თქუჱნისა ვერ შემძლებელ ვართ.

მჴსმენელსა ათაბაგს ამათსა არა ჰგამოდა და უფლისა პასუხისა მის და მიულინებულთა ულის ჰყოფდა, ვინაჲცა უღონო ქმნილნი შეწევნისაგან ძმათასა შალვა და იოანე. მეთაგილენი უკუნ-ქცევად, წინამბრძოლითურთ ლაშქრით მხნედ განმამკაცებელნი, მტერთა ზედა დაესხნეს და სიმ-ხნისაებრ მათისა. განაძლიერეს ატაკი იგი და სპათაგან სპარსთასა მოსრნეს მრავალნი; ვინაჲცა განგრძელდა ბრძოლაჲ სპარსთა და წინამბრძოლთა ჩუჱნთა, რომელთა მიმართ (იგავი 17, 13.) ძმანი ჭირთა შინა სახმარნი! ჰაზრმან იოანე ათაბაგმან უხმარ ჰყჳნა და ორთავე ძმათა მათ ახალ-ციხელთა ქუჱშე გამოუკლნეს ცხენნი და ყოველნი საჭურველნი, შეიმუსრნეს მტერთა ზედა მახჳლნი, მაზარაკნი, შუბნი და ორალნი და ხეთქებაჲ მათგან ჩაფხუტთა ზედა მტერთასა, განკრ-ძელდა. ამას შინა ფრიად მაშურალთა ბრძოლისაგან და უღონო ქმნილთა უფლისა შეწევნისაგან, მბრძოლთა ჩუჱნთა ვლტოლვაჲ იჰგმიეს, რომელნიცა უქმად მდგომარეჲ, დიდიცა იგი უძლეველი

დაშქარი ჩუჱნი უპირატესითურთ მხედართ მთავრით იძულებამან საქმისაგან ელტოლვად მის-დრიკა და დიდებაჲ სიმხნითი ქართუჱლთა ყოველთა ნათესავთა შორის უპატიო-იქმნა. შალვაჲ უგამოცდილესი მხედარი შემუსრვამან ყოველთა საჭურველთამან და ქუჱყნად დაშთომამან და ურიცხუთა სიმრავლემან მტერთასა გარემოდგომამან შეპყრობილი შთაჰგდო ჴელთა მტერთასა და იოანე მოიკლა ჭკჳრსა ბრძოლასა შინა, რომლითა საწადელი ათაბაგისა იოანესი უბოროტესისა საშველის კმევითა მისა სრულებად მივიდა უწყებულ ვარ, გარნა უმეცარ ვარ, ვითარმედ ბოროტსა შინა მდგომარეობასა ცვალებაჲ ესე იოანესი უპირატესისა მის მხედართ მთავრისა, ნუ თუ იცვალა კეთილისა მიმართ მდგომოებისა.

მრავალ არიან ჭირნი მართალთანი და მრავალ არიან ბრძმედსა შინა გამოცდანი ოქროჲსანი გარნა, (ფსალ. 33, 19.) მართალი ვითარცა ფინიკი აღყუავდეს და გუჱთებული (91, 12.) თჳს ზედა ჭირთა, რამეთუ (ჰრომ. 9, 3.) ჭირი მოთმინებასა შეიქმს, ხოლო (მატ. 10, 22.) რომელმან დაითმინოს სრულიად, იგი ცხოვნდეს და (ფსალ. 91, 12.) ნაძჳ ლიბანისა განმრავლდეს მართალი, რამეთუ სიმართლე მისი, რომელ არს სათნოება ნათესავი ყოველთა კეთილისმოქმედებათა, ჭირ-მან მართალსა ზედა შესრულმან განამრავლოს, ვითარცა ნაძჳნი ლიბანისანი, რამეთუ (ჰრომ. 5, 4.) მოთმინება გამოცდილებასა შეიქმს; ხოლო გამოცდილება სასოებასა. ხოლო სასოებამან არა არცხჳნის მოსავთა, რამეთუ მოსავთა შორის სიყუარული ღმრთისა განფენილ-არს სულითა წმიდითა, რომელი იგი მოცემულ არს ჩუჱნდა. შალვა პყრობილი, წარიდგინა წინაშე ჯალალდინისა, რომ-ლიცა იცნეს ნასხევნულთა და არდაბაგინელთა, რომლისა სიმხნისა ახოვნებისა და სიქუჱლისა მოხსენებითა უწყებულ ჰქუჱს ჯალალდინ. ვინაჲცა მეფემან შეიწყნარა შალვაჲ პატივით და არდა-ბადგანს შინა მიანიჭნა ქალაქნი მამულად და მთავართა თჳსთა თანა პატივსცა.

ერთ წელ მცხოვრები მათთანა, მხედარი ქრისტესი მტერთაგან ქრისტესთა იყო პატივსა შინა, რომლიცა უხმარ შეერაცხა თჳსდა, რამეთუ მოძღურებასა წინა მორბედისასა ერჩდა, მხედარი ესე, (ლუკ. 3, 14.) არა ვისდამე მაჭირვებელი ოდესმე და არცაღა შემწამებელი ცილისა. ხოლო კმა მყოფელი თჳსდა მკჳდრობითისა როჭიკისა, რომელმანცა მოიღო რა როჭიკი მეფისაგან ზე-ციერისა მხედრობისათჳს უბიწოჲსა, ესე იგი მოიღო ქრისტეს მხედრობითითა შრომითა განა-თლებაჲ გონებისა და იხილა მეფეთა შორის დაბადებულთა ყოფაჲ, დამბადებელობით დაუბადე-ბელისა არსისა, რომლისად ბრმა ქმნილი ყოვლისაგან ქუჱშეურისა ხედჳსა მას ხედჳდა და ესრეთ განათლებითა გონებისათა (ფსალ. 145, 8.) უფალი ესე ბრმასა განაბრძნობდა. ხოლო ჰსჯამდა გულის-ხმის-ყოფასა და სუჱმდა ნიადაგ კეთილისა მიმართ მიდრეკასა. შემდგომად წელი-წადისა ერთისა, მხედარი ქრისტესი დატევებად ქრისტეს ღმრთისა მისდა სიყუარულად მიდრეკი-ლითა სიტყუებითა მეფისაგან უღმრთოჲსა იძულებოდა, რამეთუ თუ სადამე დაუტევებდა ქრი-სტესა თჳსსა, უდიდესთა პატივთა მხედრობითთა და ქალაქთა და სოფელთა და სპეკალთა ოქროთა და ვეცხლთა და სამოსელთა ოქროვილთა და სიმრავლესა მონათა და მხევალთასა, ბრძანება უსჯულო ფიცით აღუთქმიდა; გარნა მხედარი ქრისტესი, აღუშფოთებელითა გონებითა მიუგებდა მეტ-ყუჱლი. იმე უკუჱ მეფეო, თუ სადამე სათნო გიჩნს მსახურებაჲ ჩემგან, მხედრობასა შინა შენსა, ნუ მაწუჱვ მისულად, ესე ვითარისა მიმართ უგუნურებისა, რომელი სმენადცა საძაგელ არს, ვითარ-ოამე დიდებათა, პატივთა და სიმდიდრეთა აღმითქუამ, რომელი მიცუალებადნი და თუ სადამე ვიცუალნე იგინი ცუალებადისა მიმართ და დაუდგრომისა დიდებისა და სიმდიდრისა სურვილი მოგებისა უცხო არს გონიერთაგან. ხოლო ჭეშმარიტისა ღმრთისა ჩემისა, რომელ არს შემოქმედი

ყოვლისა ნათესავისა, უარის-ყოფაჲ შეუძლებელ-არს ჩემგან, რამეთუ შეუკვრივ მე ცნობასა, ნამ-დჳლ ჭეშმარიტებითა საქმეთასა და ჩვეულებასა მოცემულსა ნათესავთაგან, ესე იგი რომელიცა მომცემს მე, ადგილობითითა და მშობელობითითა ნათესავობითითა; უკეთუ სახმარ ვარ მხედრობისა შენისა, მიმიშვი თავის უფლადრე, მსახურებად ღუთისა ჩემისა, რომელმან აღმაგო მე. გევედრები დაცხრჳრე ჩემდა აღთქმანი ეგე არად სახმარნი ჩემნი, რამეთუ სურვილმან სადმრთოომან, რომელი მაქუს ქრისტეს მიმართ ჩემისა, რომელი არს შემოქმედი, მეფე და უფალი ანგელოსთა, განმაწყუა მე მხედრად ქრისტესა და ამისთჳს სახმარ ჩემდა სამოსელნი უნდონი, საფარველნი ოდენ ჴორც-თანი და ეგრეთ საზრდელი საჭიროჲ ოდენ პური წყლითურთ, რომელნი იქმნეს (კორ.) ხრწნი-ლებათა გარეგანთა, რათა განახლდეს არსი შინაგანი და რათა გონება მარადის თავის უფალ იყოს, შერყევნილთაგან და ბნელთა წარმოდგომათა.

აღაბორგა მძლავრი, სმენამან ქრისტეს მხედრისაგან, ყოვლად უშიშთა მიგებათამან, გარნა გულის წყრომასა ჭფარვიდა თჳს შორის და ლიქნათა განამრავლებდა, ვითარმედ ჭეშმარიტისა მოწამისაგან უპასუხობისა უპატიჟობდაცა, მივიდა ამპარტავანი იგი მეფობა მისი, რომლისათჳს მწარეთა სატანჯველთა ქადებასა წინა დაუდებდა და თჳთოეულებასა ტანჯვათასა ჴორცთა ზედა შეხებად განუმარტებდა. ამათ ყოველთათჳს, ბრძენი იგი მხედარი, მძლავრსა ეცინოდა და ვითარცა კლდე მტკიცე მდგომარე, ზღჳსა შინა ღელვათაგან მძლავრებითთა ესე იგი ქადებულთა სატან-ჯველთა და დიდებათაგან აღთქმულთა არა შეიძვროდა და ეტყოდა: ეჰოი ჯალალდინ! უწყებულ იყავნ, ვითარმედ მე უკუე აღვიარო სხჳაჲ ღმერთი, თჳნიერ მხოლოჲსა განუყოფელისა ღმრთი-მთავრისა სამებისა, შეიწყნარნეს ქადაგთა თჳსთა თანა ყოველნი იგი ღმერთნი საეშმაკონი, რომელთა ცანი და ქუეყანაჲ არა შექმნეს, რომლიცა ბერწ ღმრთად აღიარების უგუნურებისაგან, ყოვლად უღმრთოჲსა თქუენდა მოცემულისა მოძღურებისა. ნუ ჰგონებ, ვითარმედ რათა აღმიტაცო მე აღთქმითა დიდებისა და სიმდიდრისათა და ქადებითა სატანჯველთათა, რამეთუ ერთ არს დიდება ჩემი, რათა მისდა მივიდე და ვხედვიდე მას უზესთაესსა ყოველთა კეთილთასა და ერთ არს ჩემდა სიმდიდრე მეციერისა საწყალობელისა იგი მუჴბა. არა შიშილებ პატივსა ბოროტისა მომატყუე-ბელსა, არცა მნებავს მხედრობაჲ წარმავალისათჳს დიდებისა, ვერ სადამე განჰკვეთრას მახვლმან შენ-მან, მახვლი სულისა ჩემისა, არამედ უფროსღა აღლესოს, ჴორცთა ამათ განხრწნადთა დაჭრამან. გრილ ჩემდა ცეცხლი შენი, რომელი ვერ შეეხების დაშრეტად ცეცხლსა სულისა ჩემისასა, რომელი აღანთო ჩემ შორის, ჴორცთა შინა მყოფმან ცეცხლმან ღუთაებისამან, არამედ უფროსღა შევიწვი ცეცხლითა მით ტრფიალებითითა და შევიცვრევი წყლითა, ცხოველითა წმიდისა სასოებისათა (იგნატი ღმერთ შემოსილისა), რომელი არს ჩემ შორის და მხადის მე შინაგნით, ვითარმედ მო-ვედ მამისა მიმართ, (ღუთის მეტყუელისა-წმიდისა დიმიტრი თესალონიკელისა თჳს სიტყჳსაგან.) მოსაგებნი უკუე ქუეყნიერნი ჩემდა არა საწადელ, არამედ დაცვაჲ ხატისა შეუხებლად და რომ-ლისა მსგავსად დავიბადე მსგავსება, რაოდენ შესაძლებელ-არს ჴორციელისაგან ბუნებისაჲ. დაასრულა სიტყუაჲ თჳსი მოწამემან მძლავრისა მიმართ და განამზადა ღუაწლად.

განარისხა უკუე მძლავრი, კადნიერებამან ქრისტეს მხედრისამან და განაკვრვა უშიშად მიგე-ბამან მისმან და სირცხვილად ჰრაცხდა თჳსისა მეფობისად, ეს გუარსა კადნიერებასა, ვინაჲცა ბრძანა განშიშულებად პატივისაგან შალვაჲ და სამოსელთაგანცა და გუემად უწყალოდ. ხოლო მტარ-ვალნი, რომელთად ბრძანებულ-ექმნა ტანჯვაჲ მოწამისა ზედა მიუხდეს წმიდასა და განითრევდეს უპატიოდ და სამოსლისა სარაყარითურთ აღმძრცუელნი ჰგუემდეს უწყალოდ. განაღა აღძარცვ-

სათჳს სამოსელთასა მოხარული ეტყოდა თავსა თჳსსა. იხარებდ ჯოი! შალვა, რამეთუ სამოსელსა თანა კორცთასა, ძუჱლსა კაცსა აღიძრვის დასრწნადთაგან სიმარჯუჱთა განთავისუფლდები, (ფსალ. 115, 3.) რაჲმე მივაგო უფალსა, რომელი ესე მომაგო, მით რომელ განშიშულდა უფალიცა დიდებისა შენისჳს სამოსელთაგან, ესა რაბამ დიდ არს მონისად ზიარებაჲ ვნებისა უფლისა თჳსისა. ჩუჱნ უკუჱ მხე-დარია გასჳამიშჳლეთ სარვართა აღმხდელთა, შემოსილი ცათა ღრუბლითა, ესე მხედარსა იყო გან-სიერებაჲ, რომელია (მარკ. 15 — 24.) განიყუჱს სამოსელი მისი. აწ სადამე საყუედრელი იგი ჩუჱნი, შესმენაჲ თავისა მიერ ხემისა აღგკოცო, გუჱმისა მიერ დაბძარვითა მესკულთათა უტკი-ვარი, მოვიღო უხრწნელებაჲ და გუჱმითთა მითა წყლულებათა მხსნელისა ჩუჱნისათა ვეზიარო და სიკუდილისა დამთრგუნუჱლისა თანა სიკუდილისასა ვსუფევდე. ერთითა ამით ჟამითა, ყოველნი საუკუნენი მოვიყიდნე და განკსნითა კავშირთათა, შეერთებაჲ აუგებელისა თანა არსებისა და მის-თანაჲ განსუჱნებაჲ მოვიგო, მით რომელ სიმართლით მიღებად წინა-მიძს სიკუდილი უიჭვოდ, ამისთჳს (სიბრძ. 4, 7.) განსუჱნებასა შინა ვიყო, დავითმინოთ ჯოი! შალვა სიკუდილი ქრისტესა-თჳს, რომელიცა (ებრა. 9, 27.) ერთგზის წინა-უძს ყოველსა კაცსა, რამეთუ იგიცა ჩუჱნ (ჰრომ. 5, 6.) უღმრთოთათჳს მოკუდა, რაოდენსა ძჳრის მოქმედნი თჳსთა თჳს უჴსჳულოებათა თავს იდებენ სიკუდილსა ჩუჱნ სიმართლისათჳს ვრიდოთა სიკუდილსა. არა გახსოვსა შალვა? რაოდენგზის მიეც ბრძოლასა ცხოვრება შენი მეფისათჳს მოკუდავისა, ვითარცა მემკჳდრისა მეფისა შენისა, რათა მიიღო მისგან ჟამიერად დიდებაჲ კაცთა შორის, უკუდავისათჳს მეფისა (ებრა. 1, 2.), რომელი დაადგინა მკჳდრად ყოველთა, რომლისაგან შექმნა ღმერთმან საუკუნენი, რომელიცა მოგცეს ჟამი-დოდ უხრწნელსა და მისთანა ცხოვრებასა დაუბერებელსა სუფევითა, არა მიჰსცეა ცხოვრებაჲ შენი? ამათ და ესე გუარითა რა ეტყოდა თავსა თჳსსა მოწამე ჭეშმარიტებისა; ჰკუჱმდეს უწყალოდ მეო-ვოვარ. მერმელა საპყრობილესა შინა შეიყვანა და პირად პირადითა მძჳნვარითა ტანჯვთა განცდილ-მან აღასრულა სრბაჲ მარტჳლობითი[1]) ჩ ესრეთ ქრისტემან ღმერთმან განმაძლიერებელმან მისმან მისცუალა მისთანა, დიდი იგი გოდოლი კეთილ მსახურებისა მჴედარი თჳსი გჳრგჳნოსანი გჳრგჳ-ნითა სიმართლისათა. ესე უკუჱ არს ქუჱყანასა ზედა ცხოვრება შალვა დიდისა, რამეთუ მჴედრობდა იგი ჩინებულითა სიმჴნითა ქუჱყანასა ზედა მსახურებითა კეთილ-მსახურთა მეფეთათა და მჴე-დრობასა თჳსსა ყოვლითა კეთილ-მსახურებითითა სულისა წმიდისა თჳს ზედა მოსვლითა საქმო-ბითა ფილოსოფოსობითითა იქმოდა გუამი თჳსი (2 კორ. 6, 16.) ტაძარ ღუთისა ცხოველისა განუწმიდა ღმრთისა, (კოლას. 3, 9.) მოაკუდინნა ასონი ქუჱყანასა ზედა, სიძვა არა წმიდებაჲ, ვნება გულის თქმაჲ ბოროტი და ანგარებაჲ, რომელ-არს კერპთ-მსახურებაჲ, (კოლას. 3, 12.) და შეი-მოსა ვითარცა რჩეულმან ღუთისამან წმიდამან და საყუარელმან მოწყალებაჲ შეწყნარებაჲ, სიტ-კბოებაჲ, სიმდაბლეჲ, სიმშჳდეჲ და სულ-გრძელებაჲ და ამას ყოველსა ზედა სიყუარული, რომელი იგი არს სიმტკიცე სრულებისა. ხოლო დაკუჱთებისა დროსა ეწყო გუჱლსა ამპარტავანსა და ქრის-ტესთჳს ვნებათა და სიკუდილითა შექმუსრა თავი მისი, კორცთა-ჴსძლო (გალატ. 6, 14.) ჯუარს-აცუა თჳსდა სოფელი და თჳთ ჯუარს-ეცუა სოფლისად (2 ტიმოთ. 4, 7.), ღუაწლი კეთილი მოი-ღუაწა, სრბაჲ აღასრულა, სარწმუნოება დაიმარხა. ხოლო (სიბრძ. 5, 15.) მიიღო მეფობაჲ მშუჱ-ნიერებისა და შარავანდედი სიკეთისა კელისაგან უფლისა და გჳრგჳნი სიმართლისა (2 ტიმოთ. 4, 9.) მართლისა მისგან მსაჯულისა, რამეთუ შეიყუარა გამოჩინება მისი.

---

1) სალავა კეთილად აღსრულდა პირველ ნახევარსა 1227 წ.

ესე არიან სიტყუანი ჩემნი, შენდა ჯოი! წმიდაო საღმრთოო მოღუაწეო და სულო საწა-დელო სუნნელებაო და სიკეთეო ყოველთა ქართუელთაო (ქება. 1, 2.) ჭეშმარიტ ნელსაცხებელ წარმოცალიერებელ სახელი შენი მით რომელ სურვლისაგან შენ შორის მოტყინარისა არს მატი იგი საღმრთო სისხლი შენი, სოფელსა შინა ყოვლითურთ წარმოიცალა და ვითარცა წარმოც-ლილმან ნელსაცხებელმან აღავსო იგი სუნნელებითა.

რაჲმე გიწოდა შენ კარგანჩოდ სიტყჳერ მცურუალედ ზღუასა შინა გულის-ხმის-ყოფისასა. შინაგან სისპეტაკისა წმიდისა მქონად, სადა ელვამან სულისა შენისამან ჰშთაჰყარის. ღუარნი წმი-დისა გონების მოძრაობისანი და ჰქმნა მრავალთას მარგარიტად საღმრთოჲსა სარწმუნოებასა.

სამოთხედ რამეთუ მოკრძალულ-ხარ ზღუდითა და გოდლებისა კრძალულებისათა და შინა-გან მქონ ხარ ყოვლ სათნოებითთა უჴავილთა მშუენიერ სუნნელთა და ხილნართა ტკბილ-გემოვან ნაყოფიერ მწიფეთა, რომელნი შესაბამსა ადგილსა დგომითა განკარგულან ჰრწყულნი სახარებისა საღმრთოჲსა ნაკადითა. ვარსკულავად მოძრავად, რომელი ღერძსა ზედა საღმრთოჲსა კეთილ-მსა-ხურებისასა ჰყოფ სრბასა მომგრგუალებითსა. ხოლო ჰსუალ მერიდიანთა ზედა სათნოებათასა და მიიქცევი აღმოსავლად საღმრთოჲსა ცნობისა (ქება 9, 7.). ტბად ესებონისა, ვითარცა თუალად უკუდავისა სიძისა, კუალად ვინაჲთგან იტყჳან, ტბათა ესებონისათა ესოდენ წმიდად და ყოვლისაგან მღჳრიე-ყოფისა თავის უფლად, რომელ ქებასა შინა, სიძისა თუალად ჰსოქჳა სულმან მომცემელმან სიბრძნისამან. ამად ვითარმედ სიწმიდე და კამკამიერ ყოფაჲ სიმართლისა შენისა წანდილნა წინაშე ღუთისა, რომელსა ზედა (ფსალ. 33, 19.) თუალნი უფლისანი და ყური უფლისა ლოცუასა შენსა ზედა.

(ქება 5, 19.) თუალად ტრედისა, სავსებასა ზედა წყალთასა ვინაჲთგან უმანკოებისა მოიგე მადლი, ვითარმედ იქმენ სიმართლით (მატ. 10, 16.) ტრედი და ვითარცა გუელი მეცნიერებით. გარნა თუალად ტრედისა სავსებასა ზედა წყალთასა ესე იგი არს ვითარმედ, (გრიგორი ნოსელისა ქება, განმარტება თავი 13.) წყარო წყლისა განწმედილისა არს სიწმიდე და სხუა ეგე ვითარივე სიმდაბლე, ჭეშმარიტებაჲცა და სიმხნე და კეთილისა სურვილი და ბოროტისა მოძაგებაჲ, ესე და ესე ვითარნი წყალნი წყაროჲსაგან არიან ერთისა. ხოლო მდინარეთა და ნაკადულთაგან შეკრებებიან ერთად სავსებად, რომელთა მიერ იქმნებისა ყოვლისავე ალმურისა და ვნებისა თუალთასა განწმედაჲ, რომლითა წმიდა იქმენ. (ქება 5, 12.) ფიალად ნელსაცხებელთა, ამად ვითარმედ შენ შორის სიმარ-თლე ნაცხადევი არს თჳნიერ რაჲსავე სიღრმისა და მოქცევისა, არამედ ფიალად აღმომადენად ნელსაცხებელთა უხრწნელთა სათნოებითთა სუნნელებათა, ანუ სისხლისა შენისა წმიდისა, რომელი აღმოაცენე შორის ეკკლესიისა სუნნელად სიძისა უკუდავისა.

ჯოი! მადლმა ჩემდა ყოვლად პატიოსანო და საწადელო თავო, მეც უეჭლად განწმედილი იყავ. შენი, დროთა კავშირთა განკსნისასა და მით ურცხუნელად წარმადგინე, წინაშე საყდარსა ქრის-ტესსა, სადა გჳრგჳნოსანი და მკჳდრებულ ხარ შენ. (იუდა 1, 25.) მხოლოსა ბრძენსა ღმერთსა მაცხოვარსა ჩუენსა დიდება და სიმდიდრე, სიმტკიცე და ძალმწიფება უწინარეს ყოველთა საუკუ-ნეთა და აწ და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

შესხმა და მოთხრობა ღუაწლთა და ვნებათა წმიდათა ათას-ბევრთა მოწამეთა ტფილისს ვნებულთა.

მარტჳრთა შენთა რიცხჳ ას გზის ათასი.
აღმოჰხსჳრის შენი სასმელი რა მათ ასჳი.
მიიღეს სურჳლით იგი სასმისა თასი.
სადა ფის ფერად, ჰსპეტეს ფერ სათასი.
ერთად მოიგეს, სამეფოჲ ცათასი [1])

თქმული ანტონ კათალიკოსის მიერ.

სისტემა სიტყუათა კიდულთა ურთიერთარს სათანადო არს შესაბამ ყოფად, რათა ჭეშმარიტებანი იგი ჰაზრნი სიტყუათანი წინამდებარედ დაეჰუწონნეს რა, უმთავრესსა და უკეთილ-შობილესსა ძალსა სულისსა განსილუად განყოფილადრე, ისილოსმან, ვითარმედ პირუელისა მიმართ მეორე და მეორისა მიმართ მესამე და შედგომითა შემდგომად კიდულებდენ, ურთიერთარს შესაბამ ჭეშმარიტებანი სიტყუათანი. ხოლო წინა-თქმულისა მის ჭეშმარიტებისანი სიტყუათანი. ხოლო წინა-თქმულისა მის ჭეშმარიტებისანი, პირუელ მისა თქმულისა მის ჭეშმარიტებისა თანა-კიდულისა სათანადო არს ჩუენდა მკიდებად წინა მდებარე ესე თქმადი ჩუენი.

ვინაჲთგან მარტჳლთ-მოყუარებისაგან შეწევნითა ცხოველს-მყოფელისათა სულისათა, ვისა-ხელნართა ულენით და ყ-ავლთაგან სხუათა სიტყჳთა მოქმედებათა მოვიცალეთ და ქრისტესთჳს ვნებულთა მოწამეთა ჭეშმარიტებისათა, კეთილ-წესიერ სიტყუაობისა ქუემდებარე ვჰყავთ სული და მოქმედებანი ჩუენნი, შესაბამ სისტემის თანა მოკიდებულ ვჰყავთ, ვინა სათანადო არს ჩუენდა თქმად აქა და უპირატეს თქმულისათანა მოკიდებად რიცხჳთ ათბევრთა მოწამეთა თჳს სიტყუაჲ, მით, რომელ ქალაქი ესე ჩუენი სადაცა არა-ყოფისაგან ყოფაჲ მოვიღეთ ღმრთისაგან, სადა საბანელმან მეორედ შობისამან აღმოგუშვნა (მატთ. 28, 19.) სახელითა მამისათა და ძისათა და სულისა წმიდისათა, სადა მეფენი კეთილ-მსახურნი საყდრასა განაგებენ კეთილ-მსახურებით, უწ-

---

1) არა უწყით თუ რომლისა მიზეზისა გამო საქართუელოს ეკკლესიას არა დაუწესებია. დღე ხსენებისა ამათ წმიდათა, რომელთა დღესასწაული ჩუენ არს აღსრულებაჲ.

ვილნი და ნაყოფნი სიკეთენი და დიდებანი სამკაულნი და გჳრგჳნნი ამის ქალაქისანი, აქა სასაწადელ არს ჩუენდა გალობით და ქებით მოხსენებად.

აღმოვალს და დაკდების მზე და ადგილსავე თჳსსა მივალს იგი და მუნვე მივალს სამხრით კერძო და მოვლის ჩრდილოდ, ჰსთქუა სოლომან. ეგრეთვე სიტყუა აღმობრწყინვებული განწმედილსა ცასა ზედა გონებითსა აღმოვალს და დავალს და ადგილსა თჳსსავე მივალს, რამეთუ იწყებს აღმობრწყინვებასა (ესე იგი გამოცხადებასა თჳსსა) რაჲმესათჳს კმაჲსა მიზეზისა, რამეთუ (მეტაფიზიკა ონტოლოღია, ბაუმესტრისა თავი 1, 15.) არა რაჲმე არს თჳნიერ კმაჲსა მიზეზისა და დაჰკდების დასასრულსა შინა ესე იგი, რამეთუ აღილევის. ხოლო მივალს მუნვე და ერთით კერძო მოვლის, მეორის კერძოსად, რამეთუ მიიქცევის განსაზღვრებისავე მიმართ თჳსისა და მოვლის განწყობილებისა მიმართ და აღმოჩინებისა და შესაბამსა დასასრულსა შინა აღილევის ჰაერობითთა მებრ თნებათა პლატონისთა.

ვინა ადგილ-ვჰსცეთ აღმობრწყინვებასა სიტყჳსასა რაჲსათჳსმე კმაჲსა მიზეზისა, ესე იგი, ადგილობითითა ნათესაობითა, თანმენათესავეთათჳს ჩუენთა ჭეშმარიტებისა მოწამეთა, რომელნიცა ჰყოფენ ერთ-გუნდობითსა სირასა ქსოვითა სირასა მას შინა, მრავალ-ბევრობათა თჳსთათა და თავისი რაჲსა მათისა არს (აპოკალიპ. 1, 5.) ქრისტე იყო მოწამე სარწმუნო და პირმშო შესუენებულთა.

ესენი ერთსა და მასვე ღირსებასა ზედა ჭეშმარიტებისა წამებისასა მომჳდელნი მზენი სიტყჳერნი, რომელთა ღერძი არს (1 ტიმოთ. 6, 13.) აღსარება იგი კეთილი ქრისტე იესოსგან წამებული წინაშე პონტიელისა. ესენი ერთსა ზედა მერიდიანსა მავალნი თჳთეული მრავალ-ბევრთა მათ მზეთაგანი უბრწყინვალესნი მზისა, რამეთუ მარავანდედი სიმგრგულისა მათისა ბევრ-ათასეულად სტადიონადმდე მწუთეი არა მოაკლდების, არცა დაჰკლდების, არცა განიყოფის, არცა სიშორითა ადგილისათა სივრცესა შინა განილევის; ხოლო მერიდიან მათდა არს ჰსრბაჲ ქრისტეს მიმართ მიმყვანებელი, (მატთ. 20, 22.) შესმითა სასმელისა მისისათა და ნათლისღებითა ნათლისღებისა მისისათა. ესენი ყუავილნი განკარგულნი, რომელნი ერთსა წალკოტსა იქმნენ სიტყჳერსა და დაუბერებელითა ფესვითა, ჰყუავიან ყოველნი, ვითარცა ვარდნი მეწამულნი სისხლითა, ყოველნი ვითარცა შროშანნი სპეტაკნი სიწმიდითა და უმანკოებითა სულისათა და ყოველნი ვითარცა ნარდიონნი, ია და მაშჳრანი მშუენიერ ფერონი მგლოვარებითა და წურთითა სიკუდილისათა. ხოლო ერთსა განუწყალებელსა ჰფშჳან სულნელებასა, რომლისად ქმნილისა ერთისა მის წალკოტისად შესაბამ სათქმელ არს, (ქება 1, 2.) სულნელება ნელსაცხებელთა შენთა უფროს ყოველთა სულნელებათა, მით რომელ ზიარებულ არს სულნელესა თანა მისსა, რომლისა სახელ-ნელსაცხებელ წარმოცალიერებულ.

ესენი ხილნარნი მშუენიერნი, რომელნი ჰყოფენ ერთსა უკუე მოკრძალულსა მტილსა, უკუდავისა სიძისასა, რამეთუ ყოველნი ვითარცა (ქება 4, 12.) ვენაკი ტევრივან ნაყოფისაებრ, სოლომონითისა (5, 11.) ვეელმონისა ნაყოფისა, ყოველნი ვითარცა ლეღჳ, რომლისა (ქებ. 2, 13.) გაგაჲ გამოტევებულ-იქმნა არესა შინა, რომელიცა მოიღო ყოველმან სოფელმან ჭეშმარიტებასა ზედა აღსვლითა, ღმერთ-მამა-კაცისა სიტყჳსათა. ყოველნი ვითარცა (2, 5.) ვაშლ მოსხმულ მნიშვნელ და წყლულებისა სიყუარულისა ძლით სიძისათა, ყოველნი ვითარცა ბროწეულ, რომლისა (4, 3.) ნაჭერტენსა ემსგავსა სიკეთე ეკკლესიისა ქრისტესის, ყოველნი ვითარცა ლიმონ, რამეთუ მაცესე ყუავილისა სათნოებითისა და სიმწჳანისა ახალ ნაყოფისა ესე იგი დაუბერებელობითისა და სიახლისა კეთი-

ლობიოისა და მწიფობისა ნაყოფისა, ესე იგი სათნოებათანი რა დამწიფდეს ვნებისა სიტფილმან, საკმარ ჰყჳს მე მტილისა ღმრთ-მოავრისად და ყოველნივე ახალ-ნაყოფნი, და მწიფენი თანად ჩემდა ერთისა სუნნელებასა. ხოლო ყოველნი ესე ხილნარნი ერთისა მტილისა ნაყოფი, რომელისა ჰსოფქა ჰსძალმან მშჳენიერმან (წმიდამან ეკკლესიამან.) სიძისა მიმართ ღმრთ-მამაკაცისა (ქება 5, 1.) ჰმთავრელინ ძმის-წული ჩემი მტილსა თჳსსა და ჰსჭამენ ხილნარი ნაყოფთა თჳსთა და ვითარ იგი სიტყჳსაებრ სძლისა მოილო, მტილისა მისგან თჳსისა ნაყოფნი, სიძემან მან ჰსთქჳა სძლისა მიმართ მხიარულითა პირითა, შევედ მე მტილსა ჩემსა დაო ჩემო სძალო, მოვისთულე მური ჩემი, ნელსაცხებელითი ჩემითურთ, რამეთუ საშჳნბელ სიძისა იქმნა და საყნოს ნელსაცხებელ, სისხლი იგი მოწამეთა მისთა, რამეთუ შესცჳალა უპატიოსნეს ხილთა მათ, წმიდათა ბუნება კორცი მშჳნვიერებრი, (კორინ. 19, 43.) სჳლად განცხოველებულად, მადინებელად სუნნელებისა სისხლისა ძლით, რომლიცა დაითხია ნებსით, წთაგან სიყუარულით, კჳალად (ქება 5, 1.) ვჰსჭამე პური ჩემით თაფლით ჩემით, ესე იგი შეცჳალებითა მით თქმულითა ხილთა ბუნებისათა სიტკბოებასა სათნოსა თჳსსა ადინებს სიძე ხილთაგან და თჳთ პური იგი ცხოვრებისა სახელსა თჳსსა ზედ-წოდებულ-ჰყოფს, მათ ზედა. ხოლო ვითარმედ (ქება 5, 1.) ვჰსუჳ ღჳნოჲ ჩემი სძითა ჩემითა, ესე იგი, შეცჳალებითა მით პატიოსნითა, ბუნების ხილთათა, ადინებს სიძე ხილთა მათგან (ფსალ. 103, 19.) გულთა განმამხიარულებელსა სრულთადმი და დამატკბობელსა საზრდელსა უსრულთადმი და განზავებს ესრეთ სათნოდ თჳსდა. ესენი ნაკადულნი, მრავალ-ბჯერნი, რომელნი ჰყოფენ (ქება 4, 12.) ერთს დაბეჭდულსა წყაროსა, ესე იგი, ერთსა და მასვე წმიდასა გულისხმის-ყოფასა, ანუ ერთსა ჰაზრსა წმიდასა, რომელმან შეჰკრიბნა, მრავალ-ბჯერ-ნაკადულნი იგი ერთად წყაროდ და დაჰბეჭდნა, რათა უკჳდავისა სიძისაგან უცხოთა და მიუთჳსებელთა ჰაზრითა და წარმოდგომათა ბნელთა და განჰსჯათა ცრუთა ვერ განაღონ იგი. ამათი უკჳე ქალაქი კორციელად არს ყოვლისა ზემოჲსა და ქუჳმოჲსა ივერიისა ქალაქი წინამდებარე ზედ წოდებით ტფილისი, გარნა უფროსღა ზეცისა უფროსღა (გალატ. 4, 26.) ზეცისა იგი იერუსალიმი, რომლისა (ებრ. 11, 10.) ხუროთ მოძღუარ და შემოქმედ ღმერთი. ხოლო მშობელნი არა ერთისა ასაკისა პურობასა ქუეშე შეცულნი, რამეთუ რომელნიმე მათგანნი მთავართაგან ჩინებულთა, რომელნიმე აზნაურთაგან, რომელნიმე ვაჭართაგან და რომელნიმე გლახაკ, გარნა ყოველნი (იოანე 3, 6.) შობილ სულითა (იოანე 5, 4.) ღჳთისაგან, რომლითა ჰსძლეს სოფელსა, ყოველნი ჩინებულ ქორწილსა უკჳდავისა სიძისასა და ჰრჩეულ მეინაჯედ ქორწილისა მის ყოველნი აზნაურ და თავის უფალ ბრალთაგან (გალატ. 5, 1.) აზნაურებითა მით, რომელითა ქრისტემან ჩუჱნ განგუჳა აზნაურნა და კჳალად სისხლითა ზიარითა ღმრთ-მამაკაცისა სიტყჳსათა თავის-უფალ ქმნილნი ბრალთაგან. ყოველნი ვაჭარ უსასყიდლოჲსა მარგარიტისა, რამეთუ (მატთ. 13, 46.) განჰყიდნეს ყოველივე რაჲცაღა აქუნდათ და მოიგეს მარგარიტი იგი, ესე იგი ცხოვრებაჲ სოფელსა შინაჲ და სულნი თჳსნი განყარნეს, სიბრძნით და მოიყარნეს სასუფეველი ცათა. ესენი არიან არა ერთისა წესისა ქუეშე პურობითა შეცულნი, რამეთუ რომელნიმე მათნი მღდელ და შეწირულ ტარიგისა მამისა მიმართ ღჳთისა, რომელნიმე დიაკონ აღმასრულებელ მსახურებისა თჳსისა თანამდებისაებრ, რომელნიმე კლირიკოს ეკკლესიისა, რომელნიმე, მონაზონ და მონე. რომელნიმე მჰსაჯულ და განმჰსჯელ ერისა, რომელნიმე მკედართ შორის უპირატეს თჳთოეულისაებრ ასაკისა მათისა და რომელნიმე მკედარ. მაგრა ყოველნი მღჳდელ-მმოქმედებელ და შემწირულ თავთა თჳსთა საკურთხად უბიწოდ ტარიგად წად საკურთხეველსა ზედა ვნებისასა, ქრისტეს ღჳთისა მიმართ. ყოველნი მსახურ, მღჳდელ-მმოქმე-

დისა თანა მამისად შეუწირველისა თავისა თჳსისა და ყოვლად წმიდათა გულისხმის-ყოფითა თჳსითა, უბიწო ყოფითა დუმილით ჩუენდა ქადაგ სახარებისა ქრისტესისა და საცხოვრებელთა ჩუენთა განგებულებათა მისთა. ყოველნი ერთისა წესისა ქუეშე განწესებულ, ანუ ერთისა განო-ნისა, რამეთუ ყოველნი თანად აღმღებელ ჯუარისა იქმნეს და ჯუარსა ზედა ვნებისასა ამაღლებულნი კორცთა დაუზხევდეს ზესთა სოფლისა იქმნნეს და არსებისა განსაზღურებულისა, უზესთაეს ქმნილნი, დიდებასა არსებასა განუსაზღურებელისა ეზიარნეს.

ყოველნი მჴსაჯულ და მეფე გამოხატულთა და წარმოდგომათა და საქმეთა ბუნებითთა, რა-მეთუ წარმოადგინნეს სამსჭვალსა შინა გორებისა თჳსისასა სიცოცხლე უკუდავი და დაუბერე-ბელი, მოკუდავი და განხრწნადი. ხოლო განამართლეს უკუდავი იგი და დაუბერებელი და ჰსაჯეს მოკუდავი და განხრწნადი და ვითარცა მეფეთა უბრძანეს კორცთა ტჳრთვად (გალატ. 6, 13.) სა-ჭურველი უფლისა იესოსნი და სიკუდილი მისთჳს, რომლითა ჰპატიჟ-იცეს ანგელოსთაგან და ყოველი მკედარი, რამეთუ განქუჩულნეს ქრისტესთჳს და უხილავთა მტერთა ზედა; ესე იგი (ეფეს. 6, 12.) მთავრობათა ზედა და ჴელმწიფებათა სოფლის-მპყრობელთა ზედა, ბნელისა ამის საწუთოსათა, სულთა ზედა უკეთურებისათა, განიმკედრნეს შემოსილთა საჭურველითა ღმრთისათა, რომლითა (ეფეს. 6, 11.) შეუძლეს წინა-დადგომად მანქანებათა მათ ეშმაკისათა.

ამათ (13.) აღიღეს ყოვლად-საჭურველი იგი ღმრთისა და მით შეუძლეს წინა-დადგომად დღისა მის ბოროტისა და ყოვლივე ჰქმნეს რათა ჰსდგეს. ესენი ბრძოლასა მას შინა (14.) ჰსდგეს უკუე მტკიცედ მორტყმულნი წელთა თჳსთა, ჭეშმარიტებითა და სიმართლისა ჯაჭვითა შემო-სილნი (15.) და ფერჴთად შესხმულნი განმზადებულებისა სახარებისა მის მშჳდობისასნი. ამათ დღეს ბრძოლისა თჳსისა (16.) ფარნი სარწმუნოებისანი აღიღნეს და მით შეუძლეს ისარნი იგი ბოროტისანი განკურვებულნი დაშრეტად. ხოლო (17.) ჩაფხუტნი ცხოვრებისანი თავთა ზედა დაიდგნეს და ჴელთა შინა იპყრნეს მახჳლი იგი სულისა რომელ-არს სიტყუა ღმრთისა და ამით მტერნი თჳსნი დაჰჴსცნეს, იოტნეს, წარაქცივნეს, სირცხჳლეულ-ჰყუნეს და თჳთ მძლეთა მოიღეს ჯილდოჲ (2 ტიმოთ. 4, 8.) სიმართლისა იგი გჳრგჳნი, რომელიც მიჰსცა(ეს) მათ უფალმან მას დღესა შინა, მართალმან მან მსაჯულმან, ვითარცა მოყუარეთა გამოჩინებისა მისისათა.

ესენი არა ერთისა ჰასაკისა აღსავალისა ქუეშე, გარემეცჳთ პყრობილ, მით რომელ, რომე-ლიმე მათი ყრმა, რომელიმე ჭაბუკ, რომელიმე მოხუც, რომელიმე ბერ და რომელიმე ურმესო-სადმი სიბერისა მიწევნილ; (ეფეს 4, 13.) მაგრა ყოველნი მიწევნილ ერთობისადმი სარწმუნოები-თისა და მეცნიერებისადმი ძისა ღმრთისა მამაკაცად სრულად საზომად ჰასაკისა სრულებისა მის ქრისტესისა.

არა ყოველნი ერთისა ქუეშე განწესებულებისა მეცულ მით, რომელ რომელნიმე (გალატ. 2, 3.) მათნი მამრ და რომელნიმე მდედრ, მაგრა ერთ და იგივე ქრისტეს მიერ, რამეთუ ქრისტეს მიერ ნათელღებულთა და ქრისტე შემოსილთა შორის, არა არს ჰრჩევაჲ მამაკაცისა, არცა დედაკაცისა, არამედ ყოველნი ერთ ქრისტეს იესოს მიერ.

ეჰა ხორციელებრი თან-შეუწყობელობა, ათ ბევრთა მათ პატივისაებრ და წესისა ჰასაკისაებრ და განწესებულებისა, მაგრა თანა შეწყობილება და თხზულაჲ სირაჲსა ყოვლად საკჳრველი მიმსგავსება ეკკლესიისა ქუხუნიერისა და უფროსად მჴსგავსება პირმშოჲსა ეკკლესიის ჯოჲ! ჰაზრი კეთილი, არა დაუმტკიცებელი, რომელნი ათ-ბევრთა პირუტყლისა რიცხუსა შინა გამობრწყინდების და ვიდრე უკანასკნელადმდე განჰსწვთებისა და პირუტყლსავე შინა მოიქცევის და ესრეთ წმიდასა შინა გულსა-

ხმისყოფასა მომრგჳალებისა მხოლოობასა თჳსსა განუკჳრვთელად დაიცავს. ჯოი! გულისხმის-ყოფა ჭაბუკო, რომელი სიბრძნისა მიმართ გმჳდებს და სიბრძნე იგივე, კეთილ გონიერებითა განიგკჳბის; ხოლო კეთილ გონიერება იგი ცხოველ-მყოფელისა სამებისა მიმართ ნიადაგ-მიიქცევის. ჯოი! განზრახჳა გულისხმიერი, რომელი მხოლოობასა თჳსსა განჰჭფენს ათბევრთადმდე და მრავალთა მიმართ მიფენითა არა განიწჳალების და ქრისტეს მიმართ და ქრისტესთჳს, მოქმედებასა შინა ჰსდგების. ხოლო მოქმედება იგი განზრახჳსა სრულ-მყოფი დაღათუ ათბევრთაგან იმოქმედების; მაგრა ვინაჲთგან არს ერთისა მიმართ და ერთისათჳს მხოლოობასა შინა იწყების და მას შინა განგრძელდების და მასვე მხოლოობასა შინა უკუჰსუერდების ჯოი! (ზირაქ. 26, 2.). ჯოი! ერთ-გონიერება ძმათა, ჯოი! სიყუარული მოყუსთა, ჯოი! მამაკაცთა და დედაკაცთა ურთიერთარს შეთქმულებაჲ, რომელთაცა სიბრძნე განშჳენდების მათ, რომელ ერთითა სარწმუნოებითა დაუბადებელისა ღმთისა მიმართ სამგჳამოვანისა და მისდავე სიყუარულისა მიერ აღტაცებულისა ქმნილთაცა მისთა, ვითარცა თანა-ქმნულთა და თანა მონათა შეკუჳარება. ხოლო შეთქმულებაჲ მის თჳსვე, რათა შემოქმედისაგან არა განსცჳვნეს. ჯოი! (10.) შჳრბა სულთა შინა მრავალ-ბევრთასა, განფენილი, რომელი დაცემულებამან მტერთამან ჰქმნა მათ შინა. ჯოი! სანატრელი ყოფა მათი კეთილ გონიერი, რამეთუ არა დამონეს თავნი თჳსნი უღირსსა დამონებისასა და რამეთუ ჰპოვეს ხიბრესა სიბრძნეჲ, რამეთუ კეთილნი საშჳალნი დასასრულისა მიმართ კეთილისა შეაერთნეს და, რამეთუ სიბრძნე იგი, ყურთა შინა მსმენელთასა მიუთხრნეს. ესე იგი იხილნეს თავთა თჳსთათჳს საბრჯენი დარწყმულნი მტერთაგან, მახჳლი აღმოკდილი მათთჳს და მშჳლდნი გარდაცემულნი და კბილნი განბძარჳად მათდა აღმახულნი! და (ფსალ. 19, 7.) ეტლებითა და ჰუნებითა ბრძოლად მათდა განმზადებულნი, მაგრა ლჳაწლისა-დამდებელისაგან იქმნა შეწევნა დიდი მჴედართადმი თჳსთა, ვითარმედ (ფსალ. 36, 13.) ეცინინ მტერთა მათთა და წინასწარ ჰხედავს, რომელ არს მათ დღე ვითარმედ საფრჴე შეიმუსრა და ესენი განერნეს (ფსალ. 123, 6.), მახჳლნი მათნი განეწონნეს გულსავე მათსა და მშჳლდი მათი შეიმუსრა და ეგ სახედ კბილნიცა მათნი, (13, 15.) იგინი შებრკოლდეს და დაეცნეს. ხოლო ესენი აღსდგეს (3, 7.) და აღემართნეს. (19, 8.) სანატრელ არიან, უღირსთადმი და უმონებელობითა, თავთა თჳსთათა, რამეთუ ზედ-მჭჳრეტთა თავთა თჳსთად ვითარმედ (გალატ. 4, 7.) არა არიან მონა, არამედ შჳლ ღმთისა სარწმუნოებითა ქრისტე იესუსითა (ჰრომ. 8, 15.) და არა მოუღებიესთა სული მონებისა, რათამცა ვითარმედ ეშინოდ, არამედ მოუღებიესვე სული შჳლებისა, რომლითა ვტყჳან აბბა მამაო. ხოლო არიან მეგობარცა მისა, რამეთუ უწოდს ამათ, (ებრა. 1, 3.) ხატი იგი და ბეჭედი იგი მამულისა ყოფისა, (იოანე 15, 15.) მეგობრად, რამეთუ ზედ მიწევნილებენ, რასა იქმნ უფალი მათი. ვინაჲცა (გალატ. 4, 8.) არა ემონნეს მათ, რომელნი იგი არა იყჳნეს ბუნებით ღმერთ, რომელნიცა წინა-დადებულ-იქმნა, მათდა მძლავრისა მიერ თაყჳანისცემად, რომლისათჳს შჳლთა ამათგან ღმთისათა, იგინი შეურაცხ-იქმნა ინერწყუჳ, განგდებულ და გარე მიქცეულ-იქმნა, მხოლოჲ ღმერთი ესე გჳარი, რომელიცა სამგჳამოვნებათა მიმართ არა განიფვინების, რომელიცა ღმერთ-მთავრობითსა შინა არსებასა არცა მამა არს და არცა ძე და არცა სული წმიდა, რომელიცა მის მიერ, მოგლინებულთაგან შესაბამთა თჳსთა წინასწარ-მეტყუელთაგან ტყჳლისათა და მოციქულთა სიცრუისათა, ბერწ ღმერთად იქადაგა უმეცართა შორის ერთა სამაგელთა, რომელიცა ქადაგთა თჳსთა თანა წჳრთულ-არს და შერჩჳნებულ. სანატრელ არიან, მოვნისათჳს სიბრძნისა, რამეთუ გნომმან მათ შორის განწმედილმან აზნაურმან და კეთილ მობილმან ძლიერმან სულისამან, წარმოდგომილნი გულისხმის-ყოფისაგან

სულსა შინა მათსა ნამდჳლ ჭეშმარიტი არსებაჲ განუსაზღვრებელი და დაბადებულნი და ცრუნი და გარე მისაქცეველნი შეადგნა ურთიერთარსა. ხოლო გამოირჩია და შეიწყნარა აღიარა და მჴსახურა ნამდჳლსა არსებასა განუსაზღვრებელსა, სამთა გუამთა მიმართ, წმიდათა განუწვალებელთა განყოფილსა. ხოლო საქმეთაჲა კეთილთა, ესე იგი ერთისა სამებისაგანისა ძისა და სიტყჳსა ღუთისა, ჴორციელთა განგებულებათა საცხოვრებელთა ჩუენთა და განჭვრეტნა ყოველნი საეშმაკონი სიცრუენი, ვინა აღსარებაჲ და შეწყნარებაჲ ჭეშმარიტებისა და განგდებაჲ და გარე-მიქცევაჲ სიცრუეთა საშუალი იყო, კეთილი და სასრულისათჳს კეთილისა, ამათ სანატრელთა ბრძენთაგან შეერთებულ-იქმნა; ხოლო დასასრული იგი, ესე არს ნამდჳლ საწყუროსა მის და სატრფიალოჲსა არსთასა შეერთებისათჳს და არა განშორებისათჳს მისგან. ვინა საშუალსა მას თქმულსა გულის-ხმის-ყოფით წარმოდგომილსა და განჭვრეტილსა და სიტყჳთა აღსარებულსა, შემდგა საქმეცა სანატრელთა ამათ ბრძენთაგან და საშუალი ხედვით სრულ ჰყო, საშუალმან საქმითმან რა აღსარებაჲ ჭეშმარიტებისა სიკუდილითა სანატრელითა და სისხლთა დათხევითა ყოვლად წმიდათა სრულ იქმნა, დასასრულისა მისთჳს თქმულისა.

სანატრელ არიან ბრძენნი ესე მით, რომელ ჰოვნილი იგი სიბრძნეჲ აღრჩევაჲ იგი ნამდჳლ. ჭეშმარიტისა კეთილისა მიუთხრეს ყურთა შინა მსმენელთასა ესე არს ესე, მოყუასმან მოყუასსა და ზოგად შეკრებულმან, მრავალ ბევრობამან, ზედა მჭურეტთა მათისა ღუაწლისად, დროსა მას გარე-მოდგომილსა, ვითარმედ მრავალნი და უმრავლესნი, წმიდისა მის შეკრებულებისა ქრისტესთჳს ჰყრობილთა მათგან, იყჳნეს მტარუალნი მათნი და მრავალნი მიშისა ძლით სიკუდილისა, ზედ-მიცილებულნი ჭეშმარიტებისაგან. ხოლო გუარი მითხრობისა, ყურთა მიმართ მსმენელთა ამათ ყოველთასა, ესე ვითარი, მოყუსისაგან მოყუსისა მიმართ. «მე უკუე აღვიარებ ძესა ღუთისასა განჴორციელებულსა და განკაცებულსა, ღმერთად შემოქმედად ყოვლისა თანა მამით და სულით წმიდითურთ და მწყურის მისთჳს, რათა შევსვამცა სასმელი სიკუდილისა, რათა მისთანა ვსუფევდე, საუკუნოდ, თქუენ უკუე მოყუასნო ჩემნო, დააკლებთა თავთა თქუენთა კეთილისა ამის ჴსრბისაგანი». ხოლო კმანი ესე მოყუასთაგან მოყუასთა მიმართ ყოველთა განჭსწრეთებოდა და მჴსმენელი ამათი ერთმანერთისაგან ათი-ბევრობა იგი ღაღადებდა ბრწყინუალითა ჴმითა: «ვაღიარებთ ერთსა მხოლოსა ღმერთსა მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა, ერთსა არსებასა სამგუამოვანსა». ხოლო მოყუასი მოყუასსა განაძლიერებდა, მეტყუელი: «დავითმინოთ ერთისა სიკუდილისა ჭირი, დალათუ საშინელი ძ მოვიღოთ მაცხოვრისა ჩუენისა იესო ქრისტესთანა უკუდავებაჲ დაუბერებელი». ჭეშმარიტებისა ზედ მიცილებულთა მიმართ, ჵოი! საწყალობელნო და უბადრუკნო, თანა მოქალაქენო წმიდათა კრულებითა ჩემთანი შეკრულნო, რომელნიცა განჰკსენით ჰყრობილებისაგან თავთა თქუენთა წუთ დროჲსა და საუკუნოჲთა განუკსნელითა საკრუელითა შეიკრვით, მოფარდულებთ, უკუდავებითა და სასიერისა მის სიძისა თანა ყოფისაგან, ცხოვრებასა არა დადგრომადსა, რომელი მჴსგავსად (იაკობ. 4, 14.) კუამლისა ჴსნანს დღეს და ხუალე განქარდეს და მტერთა თანა ღუთისა თქუენნისათა დაუსრულებელთა ტანჯუათა მიცემასა, ნუ დააკლებთ თავთა თქუენთა გჳრგჳნისა მისგან, რომელიცა ესერა წინა-გჳძს მოღებად. ნუ წარჰკსწყმდებით საღმრთოჲსა ამის კრებულისაგან, რომელიცა ესერა, ზიარებად მზა-არს ჩუენთჳს ვნებულისა ქრისტეს თანა. ჵჲოი თანა-მოქალაქენო! დაითმინეთ ჩუენთანა სიკუდილი ქრისტესთჳს, რათა ერთად ღირს ვიქმნნეთ (ებრ. 10, 19.) შესულად საწმიდეს მას შინა (ებრ. 6, 20.) სადა იგი წინა-მორბედად ჩუენთჳს შევიდა იესო ღმერთ-მამაკაცი იგი მღუდელი და მეფე. მტარვალთა მიმართ, «ნუ ჰსდროებთ აღსრულებად ბრძანებულსა

თქუჱნდა ჩუენ ყოველნი ქრისტეანენი ვართ და გურწამს ცხოველი მეოფელისა მიმართ სამებისა და მისა ვართ მისოჳს სიკუდილად. არა უარ-ვჰყოთ შემოქმედი, რომელნ დაგუბადნა ჩუენ, არა უმადლო ვექმნეთ ქუელის-მოქმედებასა მისსა, რამეთუ მხოლოდ-შობილმანცა მამისამან სიტყუამან ჴორციელმან თანა-არსმან ჩუენმან (პეტრე 2, 21.) ივნო ჩუენოჳს ჴორცითა. არა შეურაცხ-ვჰყოთ; ხატსა ჴორციელისა არსებისა, უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა და უხრწნელისა დედისა მისისასა; არამედ ძრწოლით თაყუანის-ვსცემთ, (ვასილი დიდი) რამეთუ პატივი ხატისა პირმშოჲსა მიმართ აღიწევის მაგალითისა, რამეთუ პირ-მშოჲ იგი მაგალითი ხატისა-არს უფალი დიდებისა, რომელსა ჰმსახურნის თაყუანის-ცემაჲ და პატივი არცაღა ხატსა უხრწნელისა დედოფლისა ჩუენისა ღმრთის-მშობელისასა უპატიოებით გარე-მივაქცეთ, რომლისა პირ-მშოჲ მაგალითი არს მშობელ სიტყჳსა, ღმერთ-მამა-კაცისა და მაცხოვარი ნათესავისა კაცთასასა».

ხოლო სათანადო არს ჩუენდა თქმად, თუ სადაჲთ მოჰსრბა, ანუ ვითარითამე მიზეზითა, ერთსა შინა წმიდასა გულის-ხმის-ყოფასა ბევრობა ესე ათეული. ჯალალდინ სულტანი ხუარასნისა და უფროსლა ხუარაზმმა და მეფე ყოვლისა სპარსეთის, ვიდრე ინდიადმდე, მლტოლვარე ჩინელთა-გან სხუათა კნინლა ურიცხუთა, რომელნიცა გამოვიდეს ჩინიათ და მეფე და მჴედართ-მძღუან მათდა იყო ზედ წოდებული ჩინგიზ ყინმე, გამოცდილი მჴედარი და ბედნიერობასა დიდსა მიმთხუეული. აღდგომილი ჩინგიზ ნათესავით ჩინელი, მიემსგავსა საქმეთა მიერ ძუელთა მათ კაცთა ჩინებულთა ნინოს სირიის მეფესა და უფროსლა ცოლსა მისსა სემირამიდას, ირაკლის, დიონვისის, კჳროსს, ალექსანდრეს და სხუათა, ამან ჩინგიზ მორჩილებასა ქუეშე მეფობისა თჳსისასა მოიყუანნა ინდნი და სპარსნი და სირნი და ხალდეველნი და მიდნი, სომეხნი და ქართუელნი; ხოლო სიმრავლეჲცა სკჳთთა და სარმატნი და რუსნი.

ვერ შემძლებელმან ჯალალდინ, სპარსთა მეფემან წინა-დადგომად ჩინგიზისა, ვითარ ძლეულ-მან მისმან, ვლტოლვა კმეულ-ჰყო სპითა დიდითა, დედა-წულითურთ და მგზავრ მოსრულმან სომ-ხეთისა შინა, აღაოჴრა ყოველი მჴედრობაჲ სომხეთისა. მაშინ მეფემან ყოვლისა საქართუელოჲსა და აფხაზეთისამან რუსუდან პირუელმან[1]) წარგზავნა-ჰყო სპისა თჳსისა წინა-აღმდგომად ჯალალ-დინისა მით, რომელ, რომელნიმე ნაწილნი სომხეთისანი ფლობასა ქუეშე შეიცუებოდეს ქარ-თუელთასა და მთავარ და მჴედართ-მძღუან ჰყო იოანე მკარ-გრძელი კაცი ყმა განსწავლილი გამოც-დილებათა შინა მჴედრობითთა. ხოლო მისრული სპა ქართუელთა დჳნს, რომელსამე სოფელსა, ანუ მცირესა ქალაქსა სომხეთსა, ებრძოდნეს სპარსთა, სადა იგი იდიდნეს ბრძოლასა მას შალვა და იოანე მთავარნი ჴორციელად ძმანი ერთმანერთისანი ნათესავით, ახალციხელნი ადგილით, კაცნი მხნენი და ყოვლად ჩინებულნი ბრძოლასა შინა. ხოლო ატაკსა მას შინა საშინელსა იძლივ-ნეს ქართუელნი ცოდუათათჳს და პირუელსა შინა ატაკსა თქმული იგი შალვა შეპყრობილ-იქმნა

---

1) რუსუდან მეფემ მიიღო მეფობაჲ შემდეგ — მეფე გიორგი ლაშასი, რომელიც გარდაიცვალა ბალავანს 18 იანვარსა 1211 წელსა და — დასაფლავებულ არს გაენათს. რუსუდან გარდაიცვალა 1237 წელსა და იგიცა დასაფლავებულ არს გაენათს. ამათ საფლავნი, საფლავითურთ დიდისა თამარისა, ღმიწრისა შინა წმ. მეფისა დავით აღმაშენებელისა, სამხრეთის შემოსავალ კარის-ბჭესა ქუეშე იპოვებიან, სადაცა მოჩანს აქამომდე საფლავის ქუა წმ. მეფისა დავით აღმაშენებელისა. ორივ მხრივ საფლავის ქვსა წმიდისა დავითისა — მოჩანან საფლავის ქუანი ამათთა მეფეთა; საუბედუროთ წარწერანი მათ ზედა აღარა ჰსჩანან.

სპარსთაგან, რამეთუ ყოველნი საჭურველნი თჳსნი ხეთქებასა შინა დაელეწნეს და ცხენი, რომელსა
ზედა მჯდომარე იყო, მოიკლა მტერთაგან და სპა იგი ქართჳელთა ივლტოდა და ესრეთ ახოვანი
იგი მჴედარი შთავარდა ცოცხალი ჴელთა შინა მტერთასა.

შალვა პატივის-მოყუარებითა და სიყუარულით შეიწყნარა სპარსთა მეფემან სიმჴნისათჳს
მისისა და პატივსა უყოფდა და ნიჭთა მიერ განამდიდრებდა ერთ-წელ თჳსთანა მყოფსა ყოვლითა
თავის უფლებითა და სიყუარულითა და შემდგომად წელიწადისა ერთისა, აწჳა ჯალალედინ შალვაჲ
ახოვანი ჯარის ყოფად ღჳთისა და მიქცევად ცრუ-ჰსჯულობისა მიმართ ბილწ-მოციქულისა მაჰმე-
დისა და პატივითა და ნიჭითა დიდთა აღუთქმიდა და სატანჯველთა მძჳნვარეთა წინა-დაუდებდა. ყო-
ვლითურთ გარე-მიმაქცეველი წინა-დადებათა მეფისათა შალვა მამეულ აღიარებდა ქრისტესა ღმერთისა
ჭეშმარიტსა და სიცრუეთა ბარბაროსებრთა გარე-მიექცეოდა, რომლისათჳს მწარითა სატანჯუჱ-
ლითა ცხოვრებისაგან განხრწნადისა, მოკლო იგი უღმრთომან ჯალალედინ. ესრეთ ნეტარი შალ-
ვაჲ მარტჳრებრითა გჳრგჳნითა დადგა წინაშე ცხოველ-შემოქმედისა სამებისა, მღუდელ-მოქმედი
ზეცისა იერარხთა თანა საუკუნოდ მსხუჱრპლთა ქებისათა. ოდეს მოიცალა ჯალალედინ აღსაობი-
საგან ყოვლისა მკჳდრობისა სომხეთ შინაჲსა, შემოვიდა ქართლად, რომლისათჳს რუსუდან მეფე-
მან ჰსაჯა უმჯობესად თავისა თჳსისა წარსულაჲ ჰისოიმერად[1]) და აქა მცუჱლად ციხეთა და ქალაქისა
ტფილისს შინა და ნისანს[2]) დაუტევნა მთავარნი მჴედართანი, კაცნი გამოცდილნი ძმანი გორციე-
ლად ზედა წოდებულნი მემნონ და ბოცო ნათესავით ბოცოს ძენი. ხოლო სპარსთა მსწრაფლ
ჰსრბით მოსრულთა ტფილისად გარემოდგომილ-ჰყუჱს ქალაქი, რომელთაცა შინაგნით ჰბრძო-
დეს ახოვნად ქართუჱლნი მცუჱლნი ქალაქისანი.

იყუნეს უკუჱ ქალაქსა შინა ტფილისს კაცნი მკჳდრნი ნათესავით სპარსნი, ნუ უკუჱ ჩემებით
ქრისტე-ქმნილნი, რომელთაცა ღამესა მას მომვერაგებელთა შინა განცემისათა, წარჰგზავნეს კაცი
სპარსთა მეფისა მიმართ იდუმალ და აღუთქუჱს მიცემაჲ ქალაქისა. მაშინ სპარსნი მისრულნი
უგრძნობელად მცუჱლთა ქალაქისათა ბჭედმდე ქალაქისა, რომელსა ზედ-წოდებულ ჰყოიენ განძის
კარად, რამეთუ ესრეთ აბირნეს უღმრთოთა მათ შინა განმცემელთა, განახუნეს კარნი შინაგნით
და შორის ქალაქისა შემოიყუანნეს. ანაზდისა ამის ქალაქსა შინა მტერთა შემოსლვისა, მემნონ
და ბოცო მირბიოდეს წინა-აღმდგომად მტერთად, რომელნიცა იხილნარა შინა განმცემელმან
ვინმე სპარსმან უჩაბლახოდ, ჰსცა-მემნონს თავსა ზედა ავთი და განუპო თავი და პატიოსნითა მით
სიკუდილითა ჰქუჱ-დაეცა, არა მცირედნი იყუნეს უღმრთონი იგი სპარსნი მკჳდრნი ტფილისს შინა,
რომელთაცა თანა-მოქალაქეთა თჳსთა ზე აღიმკედრნეს და კართა ქალაქისათა განმხმელთა და მტერთა
შემომყუანებთა შორის, მტერთა თანა ტყუჱნვად და სრვად იწყეს უწყალოდ მოქალაქეთა; რომ-
ლისათჳს მჴედარნი მცუჱლნი ქალაქისანი ციხედ ნისანისა ივლტოდეს და რაოდენ შესაძლო-იყო
მათდა განამაგრეს ნისანი.

მაშინ შემოსრულნი შინაგან სპარსნი და შინა-განმცემელნიცა იგი უკეთურნი, საშინელითა
აღსპობითა მოსწყუჱდდეს ბერთა, მოხუცთა, ჭაბუკთა, ურმათა და ჩჩჳლთა, მამრთა და მდედრთა
განურჩევლად, ზარ-განხსნად იყო საშინელება იგი მკჳლელობითა, ტყუჱობითა და იავარ-ქმნითა
ქალაქისა, უმრავლესნი ცხენთა მიერ უბანთა და ფოლორცთა შინა დაითრგუნვოდეს და განწუალება

---

1) ციხე ესე შინაგან ქართლსა იყო აღშენებულ.

2) აწინდელს ავლაბარს უწინ ნისან ანუ ისან ეწოდებოდა, ხოლო ციხე მაგარი მეტეხისა იყო.

ღირსი ცრემლთა და უფროს გოდებისა, მწარე იქმნებოდა მშობელთა შორის და შვილთა მეუღლეთა შორის, ჟოკალთა შორის და მონათა და მეგობართა, რამეთუ ზოგად ყოველნი ერთსა მას მძჳნვარესა იოჯრიაჯდიან განსაცდელსა.

მაშინ დაწვანი ეკკლესიათანი და დარღუევანი განწმედილთა საკურთხეველთანი, შეგინებანი სიწმიდეთანი, ტყუეობანი და სიკუდილნი მწარენი ეპისკოპოსთა წმიდათა და განკრძალულთა მღუდელთა და დიაკონთანი, აღსპობანი მონასტერთანი, სიკუდილნი და წარტყუენვანი მონაზონთა და მოწესეთანი, შეგინებანი ქალწულთანი და ცხრომან მსხუერპლის-შეწირვათა და დღესასწაულთანი და ყოველი იგი რაჲცა უესპასიანეს მიერ. და ტიტეს მჴედრთა იერუსალიმისთა იუდეანთა თჳს მოთხრობილი იოსიპპოსის მიერ. მსმენელმან ქუთაისის შინა მჯდომარემან მეფემან რუსუდან, რომლისა ცოდვითა განსიპატიჲა ღმრთისაგან მონარხი მისი, რამეთუ რაჲცა ჰქონ მას, ძმის-წულ მისსა ზედა დავითს დასატებასა ზედა ღმრთისასა, არსებასა თჳსსა, უგმოიზღო ღმრთისაგან მოსაგებელი ესე, რომელიცა სიბოროტეჲ უდიდესად მიდრეკითა მოიყიდა. უბრძანა ბოტოს ძესა ბოტოსსა, რათა დაუტეოს ნისანი და მისცილდეს მეცა ბრძოლისა მასგან, რომელიცა აქუნდა ცჳსთჳს ციხისა და ბრძანებაჲ ესე ბოტომან მოიღო მრავალ ჯერ. უკანასკნელ ბრძანებისაებრ, არა მრთელ-ცნობიერისა მეფისაჲსა თჳსისა, მისცილდა ნისანსა ყოფისაგან და არა გრძელ-განმჭსჯელისა შეფისაჲმი თჳსისა წარჴდა. მთავარნი მაშინდელნი, ვითარცაღა მშუენოდა მპყრობელსა მაშინდელსა ეგე ვითარებდეს და თანად ყოველნი, კნინდა აფროდიტისა და დიონჳსის საეშმაკოჲსა ბომონის იქმნეს ერ. მცნობელმან წარსვლისამან ჯალალდინ ნისანით ბოტოსამან ნისანიცა, გელთიგდო და მებრ ტფილისისა წგლულებითა მკჳლელითა და მტერუენვარითა და ეკკლესიათა და პალატთა და სახლთა საფუძველადმდე დამარღუეველითა აღავსო. ესრეთ უკუე განაძჳნა ეშმაკმან ჩუენ ზედა არა წმიდასა მას, გულის-ხმის-ყოფასა შინა, უკეთური იგი სული მისი. ვინაჲცა გუმბათი საეპისკოპოსოჲსა ეკკლესიისა სიონ ზედ-წოდებულისა მოარღჳა და არა წმიდაჲ საყდარი თჳსი დადგა მას ზედა და ყოველნი ეკკლესიანი დაარღჳვნა საფუძუელთადმე. ამათ შინა ჯალალდინ, განზრახვითა ეშმაკისათა იზრახა ტყუეთაგანი-ყოველთა უარ-ყოფად ჭეშმარიტებაჲ და მოუჭანებად იგინი არა წმიდისა ჰსჯულისდებისა მაჰმედისად. ხოლო გუარი საეშმაკოჲსა მის მოგონებისა იყო ესე, რამეთუ პატიოსანნი ხატნი უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი და ყოვლად წმიდისა ქალწულისა ღმრთის-მშობელის მარიამისი, აღმართებულნი წმიდასა შინა ეკკლესიასა ზედა წოდებულსა სიონს ბრძანა მოღებად და საშუალსა ხიდისასა დადებად, ვითარ იგი მატიანეთაგან მეფეთა ქართველთასა მოითხრობის; ხოლო მოყუანებად ტყუენი ყოველნი კიდესა ხიდისასა და მუნ უარის-ყოფად, რათა წჳრულ-იქმნეცა იგინი ღმრთისა ჭეშმარიტისა და შერმელა დათრგუნვად და ნერწყუად ხატნი იგი წმიდანი. არა მცირედი იყო მაშინ სიმრავლე ტყუეთა, რამეთუ ქალაქი ესე ჩუენი, სამ კერძოჲთა მდებარეობითა იყო მდგომარე და თჳთოსა კერძოსა შინა მრავალ ათასეულნი მკჳდრ იყუნეს მოქალაქენი, რამეთუ ნისანს და ტფილისს და კალისს კერძოთა ერთისა ქალაქისათა განწესნილ იყვნეს და არცა ერთი ვინ მწყალობელთაგანი მკჳდრობდეს დროსა მას, ვიდრე ამად მოოხრობადმდე ქალაქისა. ეგ-სახედ მრავალნი გარემო სოფელთაგანნი ტფილისურისა პროვინციისანი მყოფობდეს დროსა მას ქალაქსა ამას შინა სამეუფოსა შემომკედრებულნი თავთა თჳსთანი, რათა ქალაქსა შინა, ვითარცა უმტკიცესსა შინა ციხესა განარინნეს თავნი თჳსნი, მომავალისა მისგან განსაცდელისა, რომელნიცა ჩუენ სიტყუასა ამას შინა ზემოთა თქმათა ერად ერთისა ქალაქისა მოვიხსენეთ.

აღასრულეს ბრძანებული, უღმრთოჲსა მეფისა და წარმოადგინეს სიმრავლეჲ ურიცხჳ და წარმოადგომილთა მათ ეტყოდეს. ბრძანებს მეფე ჩუენი, რათა თქუენ ტყუეთა ყოველთა უარჰყოთ ქრისტეჲ თქუენი და დაუტეოთ სჯული მისი და ხატნი ესე მდებარენი გზასა ზედა ნერწყუთა დათრგუნვითა უპატიო ჰყუნეთ. ხოლო თუ სადამე ისმენთ და მორჩილებით ბრძანებასა ამას, მიიღოთ მეფისაგან თავისუფლებაჲ ტყუეობითი და ნიჭითა, ხოლო თუ სადამე ურჩ ექმნეთ, აჰა მახჳლნი ჴელთა შინა ლაშქართა ჩუენთასა, თჳნიერ ყოვლისა იჭჳსა ყოველნი ურჩნი მეფისანი წარმდებებისათჳს თქუენისა უთაო იქმნნეთ. მსმენელნი უკუჱ უბადრუკებასა შინა მყოფნი ტყუენი შეშინებულ იქმნნეს მრავალნი მათგანნი ზარისაგან წინაშე თუალთა მათთა მდგომარისა მის სიკუდილისა და მკაცრ ბრძანებისა მის უღმრთოჲსა, დააკლდეს გჳრგჳნისაგან წინაშე თუალთა სულისათა მდგომარისა. გარნა უმრავლესნი სიხარულმან სმენისამან მხიარულ და მრჩობლთაგან საკჳრველისა თავისუფლებისა, მჴსწრაფლ მოლოდებამან შუებულ-ჰყუესა, რომლისა ნაცვალნი მაწჳველთა მიუგეს. იწყუენ მადლითა ღმრთისათა ყოველნი ქრისტეანენი ვართ, ერთისა მიერ ქრისტესა ძისა ღმრთისა პატიოსნითა სისხლითა მისითა მოსყიდულ და წინა-პართა მშობელთაი აქამომდე ქალაქსა ამას შინა, ერთისა ცხოველს მყოფელისა სამებისა ღმრთისა იქადაგების სახელი, რომლისა მიერ ქმნილნი, გუშჳნეს მშობელთა ჩუენთა, ქალაქსა ამას შინა, აღმოგუშჳნა მორწმუნემან ამან ქალაქმან; ხოლო სიმრავლემან ცოდვათამან, რომლითაცა ვჰსცოდეთ და ვიუსჯულოეთ, (დანიილ 3, 27. 30.) და მცნებათა ღმრთისათა არა ვისმინეთ და არცა დავიცუენით და არცა ვჰყავთ, ვითარ იგი მამცნო ჩუენ ღმერთმან, რათა კეთილ იქმნეს ჩუენდა (31.) და ყოველნი ესე მოაწივნა ჩუენ ზედა მაღალმან და ყოველნი, რაოდენიცა გუყუნა, მართლითა მით მჴსჯავრითა გჳყუნა მისთა (32.), რამეთუ მიგუცნა ჩუენ ჴელთა თქუენ მტერთა უჰსჯულოთა ფიცხელთა განდგომილთა და მეფისა ცრუჲსა და უსჯულოესისა, უფროს ყოვლისა ქუეყანისა. დაღათუ (33.) არა არს აწ ჩუენდა აღება პირისა, რამეთუ სირცხჳლეულ-ვართ და უკუედრებულ და შემცირებულ უფროს ყოველთა ნათესავთა და ვართ მდაბალ ყოველთა ქუეყანასა, დღეს ცოდვათა ჩუენთათჳს. მაგრა სულითა შემუსრვილითა და მდაბლითა შევსწირავთ დღეს თავთა ჩუენთა ღმრთისა მიმართ მამისა და უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესა მოტევებისათჳს ცოდვათა ჩუენთასა, რომელნი ვჰქმნენით ქალაქსა ამას შინა და სიწმიდესი ამისნი შევაგინენით და კუალად ამისთჳს, რათა ქალაქი ესე ჩუენი სიწმიდითურთ თჳსით შეგინებული ცოდვათაგან ჩუენთა და მიცემული ჴელთა, სისხლითა ჩუენითა განწმიდნეს, მაღალმან და თავისუფალ-ჰყოს მოოხრებისა და ტყუეობისაგან. ნუ ჰგონებთ უღმრთონი, რათა შიშმან სიკუდილისამან, ანუ აღთქმამან თავისუფალ-ყოფისა და ნიჭთამან აღგჳტაცნეს, რამეთუ შეძლებელ არს ჩუენ სახელითა უფლისათა შეკრებულთა ამათ განყოფაჲ ღმრთისაგან ჩუენისა, ანუ ერთ-კრებულებისა ამისგან, სასმელი ესე სიკუდილისა, რომელი გიპყრიეს ჴელთა შინა შესმად ჩუენდა შევსუათ სიხარულით, არა უარ-ვჰყოთ ქრისტეჲ შემოქმედი ჩუენი და უფალი, არამედ მოვჰსწყდეთ ყოველნი სახელისათჳს მისისა. არა უპატიო ვჰყოთ პატიოსანი ხატი მისი, რომელი წმიდათა ანგელოსთაგან პატივ-იცემების. აჰა ქედნი ჩუენნი ეცით ძლიერად, რათა (მატთ. 26, 41.) სულისა ჩუენთა გულს-მოდგინეთა, ვითარცა მტუერნი განიყარნესმცა უძლურნი ესე და განხრწნადნი ჴორცნი და (იოანე 4, 24.) სულსა ღმერთსა სულითა და ჭეშმარიტებითა თანა მდებისაებრ ჩუენისა თაყუანისვჰსცეთ (კორ. 13, 12.) პირისპირ.

ეს ფერვე ღაღადებდა სიმრავლე ბევრთა მათ, უფალო იესო ქრისტე ძეო და სიტყუაო ღმრთისაო, შეგჳწყალენ ჩუენ და შეგვეწიენ და წარმართე სრბა ესე ჩუენი, შენთჳს სიკუდილისა მიმართ და

მიითუალენ სულნი ჩუენნი, კლდოსა შინა შენთა. ხოლო რომელიმე მათგანი ღაღადებდა, ამინ. ხოლო კეთილისა მის წარმდებებისა უკურჩინომამან აოხრებ-ჰყო რაცხუ მოღუაწეა, რომელნიმე მათგანნი ვჰგონებ ეპისკოპოსნიცა, რამეთუ ეპისკოპოსი ქალაქისა ამის და მონასტერთა შინა ამის ქალაქისათა მცხოვრებნი მუდროებით, ნებსით დამტევებელნი საყდართანი და ეს სახედ ყოვლისა წესისაგან და ყოვლისა ჭასაკისაგან და ყოვლისა ღირსებისაგან და ყოვლისა აღსავალისაგან სამღუდელოთასა, სამოქალაქოთასა და სამჴედროთასა, თავ-წარკუეთილ-იქმნნეს სადიდებელად ღუთისა და პატივად წმიდისა ეკკლესიისა და რათა ვჰსთქუა თქუენდამი სიტყუაჲ შესხმად და გალობად გუნდო პატივოსანო შეკრებულო მრავალ-ბევრთაგან, უკეთუ მქონდესმცა ათასი ბევრნი ენანი, ვერ კმა იქმნნეს თქმად ლექსთა და სიტყუათა, რათამცა გულისხმის-ყოფითი ამის და მოქმედება, ანუ პოვნად განკარგუად; უხრწნელად და შემკობად და მშუენიერ-ყოფად სიტყუანი მით, რომელ სო-ფელისა და ჴორცთა ზესთა ექმნენით, სარცხუნეულ და გდემულ-ჰყავთ მტერი. განამტკიცეთ თქუენ შორის, განსჯაჲ იგი ყოვლად-უაღრესი, უკეთილესი და უმართლესი დაიცევით თქუენ შორის შეუხებელად სიბნელეთა და შემრყეველთაგან წინა განსჯათა და სიმოკლეთაგან, სიცრუეთა და მაცთურებათაგან წმიდაჲ გულის-ხმის-ყოფაჲ მოქმედებითურთ მისით. არა იქმნენით გან-მცემელ თავთა თჳსთა ჭეშმარიტებისათჳს, სიბრძნით მიჰსცენით მომცემელისათჳს სიცოცხლეჲ და იერობადი და არა გებადი და მოიფარდეთ უკუდავებადი, სიმრავლემან გუამთა თქუენთამან ერ-თითა წმიდათა სარწმუნოებითა, ერთ-შეკრებულებისა მიმართ და განუზომელობამან ერთისა მარ-ტივისა ტრფიალებისა, სულთა შინა თქუენთა წმიდათა, რომელიცა აღატყდა ერთისა მიმართ სატრფიალოთასა და სისხლთა ყოვლად წმიდათა თქუენთა, ერთად დიდადრე მდინარედ, გამოსრულ-მან განაკრჳნა ძალნი ზეცისანი.

შემოვიღო მე აქა სიტყუაჲ მოძღუართა შორის უბრწყინუალესისა (კასილი დიდისა, ორ-მეოცია მოწამეთათჳს) თქუენ არა თუ ქუეყანამან დაგფარნა, არამედ ცათა შეგიწყნარეს და განგე-ხუნეს თქუენ ბჭენი სამოთხისანი, ვერ დამაყენებელ თქუენდა შესულად სამოთხედ ბრძანებაჲ ხერუვიმისა მიმართ მოტყინარისა და დაგმუად მახჳლისა მიმართ იქცევისა მით, რომელ სისხლმან ზიარმან ჯუარსა ზედა დასხურითა გუერდ განგმერილისა ღმრთო მამა კაცისა სიტყჳსამან, აღსოლო ბრძა-ნებაჲ თქუენდა სამოთხედ შესულად დაყენებისა, ჭეშმარიტად შეხუედით დაუყენებელად ძისა ღუ-თისა თანა, ხისა მის ცხოვრებისა გემო იხილეთ, ღმერთ-იქმნენით და სიხარულისა გუერდი მოაგუ-დინეთ.

ჵოი! არომატნო ნელ-საცხებელნო უსასყიდლონო სუნნელებანო ქრისტესნო, დიდებანო და გჳრგჳნნო ქალაქისა თქუენისანო, მეოხნო და შუა-მდგომელნო ყოვლისა სოფლისანო. ჵოი! ვარსკულავნო, მრავალ-ბევრნო განსათლებულნო ნათლითა მზისა სიმართლისათა განმანათლებელნო, ყოვლისა სოფლისანო, (პეტრე 2, 9.) ნათესავნო რჩეულნო, სამეუფონო და სამღდელონო, თესლო წმიდაო, წოდებულნო საკჳრველისა მის ნათლისად მწოდებელისა თქუენისა. ჭეშმა-რიტად სათნოებანი თქუენნი, რომელნიცა ვნებასა შინა განაბრწყინვენით, ასწავებს და მოძღუ-რებს დუმილით სიკეთესა სათნოებათასა, თქუენ (იობ. 41, 7.) ერთი ერთისად შეეყოფილ, სული ვერ განვიდეს მას, რამეთუ კაცი ძმასა თჳსსა შეეყუენით და არა განეშორენით (9.) თუალნი თქუენნი, (რომელნი აღიხილენით ჟამსა ვნებისასა ღუთისა მიმართ) ვითარცა ხილვა მთიებისა (10.) პირისაგან თქუენისა გამოვალნ, ვითარცა ლამპარნი მგზებარენი და გამოსცჳვიან შანთნი ცეცხლი-სანი, რამეთუ პირისაგან თქუენისა გამოვიდა აღსარება იგი ჭეშმარიტებისა, რომელი ვითარცა

ლამპარი ეგზეპის ბრწყინვალებითა ჭეშმარიტებისათა და განმღვეველობითა ცრუთა წინაჲდადგეპა-თათა და ვითარცა მანთი ცეცხლისა შეჰსწუავს ყოველთა მიახლებულთა გამობითთა თხზულებათა (იოპ. 14, 15.). შეურყეველ გულნი თქუენნი და დამყარებულ ვითარცა ლოდი და ჰგიეს: იგი, ვითარცა გურდემლი განუჭედელი, მით რომელ (17.) რაოდენცა ეკუეთნეს განსაცდელნი ლოდსა მას წმიდასა სიმტკიცესა გონებისა თქუენისასა, ვერ შეჰსძრეს და რაოდენცა (20.) ეკუეთნეს ურიანი იგი ძლიერად კორციელთა ბოროტ მემთხუევათანი ვერ შემუსრეს.

პატიოსან იყვნეს ძუელთა შინა (გამოს. 25.) კიდობანი იგი ოქროჲსა და ფიცარნი მწიგნობრისაგან ზესთა ღმერთისა წერილნი, გარნა მორწმუნეთად უპატიოსნეს, წმიდანა სულნი თქუენნი არსნი უხრწნელნი ყოვლით კერძო სულისაგან წმიდისა ყოვლითა სათნოებითა მოოქროვილნი და წამებისა სისხლითა განწმედილნი. ეს სახედ წერილნი ყოვლითა საღმრთოჲთა, მცნებითა მისგანვე მწიგნობრისა არა ადჳლ შემუსრვადნი, არცალა დაფარულნი ადგილითა რაჲთამე, არამედ ზეციერსა მას ეკკლესიასა შინა განცხადებულნი.

დაჰფარვიდეს (გამოს. 25, 19.) სალხინებელსა მას ოქროჲსასა ხერუვიმნი ოქროჲსანი ფრთეთა მიერ თჳსთა ხილულად დაჰფარვენ. უხილავად მძლავრებისაგან ბარბაროსთასა და წმასნილ სიტყუაობისაგან მწუალებელთასა წმიდასა ეკკლესიასა ქართუელთასა ოქროს ფერნი იგი ფრთენი ღუთისა მიმართ შუამდგომელობისა თქუენისანი.

ჰოი! კრებულო საღმრთოო, ერთითა წმიდითა განზრახჳთა შეკრებულო, მიითუალე შესხმითი ესე სიტყუაჲ სამღუდელოჲსათჳს ცხებისა თქუენისა და ურცხუენელითა მეოხებითა თქუენითა ღუთისა მიმართ, მერმესა მას აღდგომასა განყოფისაგან საღმრთოჲსა კრებულისა, მიხსენით და ქალაქსა ამას ჰსცევდით ბარბაროსთ ძლითთა ყოველთა ძჳრის-ხილჳსაგან და წმიდა ჰყავთ ყოვლისაგან წუალებისა და დაცულ ყოვლისაგან სნებისა კორციელისა და საღმრთოჲსა მიმართ, უძლოდეთ მშჳდობისა. ხოლო (ფილიპ. 4, 7.) მშჳდობითა მით ღუთისა, რომელი ჰმატს ყოველთა გონებათა შუამდგომელობითა მითვე თქუენითა, მამისა მიმართ შეზღუდეთ ესე ქრისტე იესოს მიერ, რომელისად დიდება პატივი და თაყუანისცემა თანა მამით და ყოვლად წმიდით სულით აწ და საუკუნეთა უკუნისამდე. ამინ

შესხმა და მოთხრობა ღუაწლთა და ვნებათა წმიდათა მოწამეთა დიდთა, რომელნიცა ბრძანებითა უღმრთოჲსა დემეტრლანგისა ლაშქართა მისთაგან დაიწუნეს ეკკლესიასა შინა მონასტერსა დედის ღუთისასა ქუაბთა-ხევს.

ქუაბთა-ხევს წმიდა, სამკოლოო ივანი,
ეკკლესიისა პირმშოთასა საგუანი,
საკურთხეველი მსხუერპლთა ზეცად აღმყუანი,
დაწულთ ნაბეჭდნი, გუდელ-ალტაგ ქუანი,
ჩუენდა საქადულ, მუნ მსხუერპლი საღმრთო დაწუანი.

თქმული ანტონ კათალიკოსის მიერ.

ვინაჲდგან სურვილი მიზეზ ვჰყავთ მოსწრაფებისა, ვითარმედ სურვილისათჳს არს მოსწრაფებაჲ ჩუენი ამას შინა, ხოლო სურვილი იგი არს რაჲმე არს უმჯობ, გინა უღირს ანუ მქონებელსა ზეობისა გრძნობადთა რაჲმეს გონისა, არამედ ღირს ღუთისა ხედვათა იგავებისა, რომელი ბუნებითითა და კაც მშუენიერებით იგავებითითა სარკეებითა გამოისახვს.

ხოლო მიზეზი მოსწრაფებისა და ჩემ შორისებული ვინაჲდგან ეს ოდენ ჴიმაღლეს ზედა დადებად ვჰსაჯე, ვინა სათანადოთ ჩემდა კმყვაჲ საშუალისა, მაგრა ვინაჲდგან (სიბრძნე 1, 4.) სულსა შინა ბოროტად გულოვნებისათჳს ჩემისა და გულის კმის ყოფაჲ წარმოადგენს ჩემ შორის, ვითარმედ ყოველსა კეთილსა დასასრულსა, კეთილსა თანა საშუალსა შეაერთებს სიბრძნე კეთილ გონიერებით განგებული (ფილოსოფოსთა ბრძანებისაებრ) და ესე ბოროტ გულოვანთა შორის არა მოქმედებს; ვინა მაღალი იგი სურვილი მიზეზი მოსწრაფებისა, რომელი სიბრძნითა მოიგების შეუძლებელ არს ბოროტ-გულოვანთა შორის შემოსვლად. მაგრა სხუაჲ იქმნების ჩემ შორის გამოხატვაჲ (სიბრძნე 1, 6.) ვითარმედ სული სიბრძნისა კაცთ-მოყუარ არს (7, 22), რომელ არს სული: სული მეცნიერებისა, კეთილ მოძრავი, ნათელი შეუგინებელი, ბრწყინვალე, უწყინარი, კეთილის-მოყუარე, ქუელის-მოქმედი, ვინაჲცა დაღათუ ღირსთა მოღებისათა მაგრა კაცთ-მოყუარებით და ქუელის მოქმედებით სულმან სიბრძნისამან მომცა ჩუენ აწინდელისა მასწრაფებისა მიზეზი, რომელი სურვილი მოწამეთადმი განლევებად გალობისად და ქებისად ყოვლად წმიდათა მათ და სამღუდელოთა ვნებათა მათთა, ამად ვითარმედ მღუდელთ მოქმედებასა მოწამეთაგან ღმერთი მთავრისა ღუთისა მიმართ, თავთა თჳსთათ მიზეზი სურვილივე იყო, ძლევითა კორცთა

და სოფლისა და კაცთა ზედაჲთა მძლესა სიკუდილისასა ღმერთ მთავარსა მას მამისა თავისა თჳ-სისა, მღუდელ მოქმედსა ეზიარნეს; ხოლო სურვილივე იყო ღმერთ-მამაკაცისაგან მღუდელ მთა-ვრისა თავისა თჳსისა მამისა მიმართ მღუდელ მოქმედებისა მისი, რომელ (პეტრესი 1, 20) სუ-როდა სახიერებით გამოჴსნად ხატი თჳსი მიცემითა სახსრად უბიწოჲსა და უმანკოჲსა პატიოსნისა სისხლისა თჳსისათა.

აწ უკუე ვინაჲდგან ნიადაგ უხმობაჲ დაჰკსნა სურვილმან ვინა უბრძანოთ აქაცა უქმობასა, რათა ადგილსაჲ-ჰსცესმცა მისწრაფებასა და აღვიმხოთ მისწრაფებით, რამეთუ გჳასწავებსცა ესრეთ მოციქული, რათა (ჰრომ. 12, 11) ჰსწრაფასა შინა არა მცონარ ვიყვნეთ და მოწამეთა თჳს სიმარ-თლისათა აღვლესოთ ქების სიტყუაობაჲ იგი, რომლიცა გიზრახეთ. სამთა უკუე მოწამეთაა განა-მართლეს ჭეშმარიტებაჲ ქრისტიანესა ზედა ვითარმედ (1 იოანესი 5, 7) სულმან სახედ ტრედისა თავსა ზედა (მატ. 3, 16) ძისასა დადგრომილმან, რომლისა მხილველმან წინა მორბედმან სიტყუ-სამან ჰსწამა რისათჳს, ვითარ იგი მისდა ბრძანებულ იყო, ვითარმედ (იოანე 2, 29) აჰა ტარიგი ღმრთისა, ამხმელი ცოდვათა სოფლისათაჲ. წყალმან სისხლსა თანა გარდამოსრულმან გჳერდით საღმრთოჲთ, ვითარმედ არა სადა ხილულ არს ერთისაგან წყლულისა გარდამოსვლაჲ წყლისა სისხლისა თანა, გარნა ვინაჲთგან დაწყლული იგი (პროკლე კონსტანტინოპოლისა ქრისტეს შო-ბისათჳს); არა ლიტონი კაცი არს, რომელმან გამომიჴსნა ჩუენ, არამედ ღმერთ არს შეერთებული კორცთა თანა და ნიშნავს სისხლსა წყლისა თანა გარდამოსლვაჲ ორთა არსებათა, განკორციელე-ბულისა სიტყჳსათა.

ხოლო (იერემია 31, 33) სისხლი ახლისა აღთქმისა, რომელიცა არს ამისთჳს, რათა ჰსჯული უფლისა და განგონებანი მისნი მკედართა ზედა გულთა შემწყნარებელთასა დაიწერნეს, რომელ-მანცა (პეტრე 1, 18) მიჴსნეს ჩუენ, მამათთა ამაოჲსა მისგან მოცემულისა სლვისა და რომელმანცა (ებრაე. 9, 14) განჰსმიდნეს გონებანი მორწმუნეთანი მკუდართაგან საქმეთა, მსახურებად ღმრთისა ცხოველისა.

ამათ ვითარიმე სამთაგან მოწამეთა ჭეშმარიტებისათა მოსრბა კიდეთაგან ყოველთა ქრისტიანისათა ერი ერთისაგან ჰაზრისა ურთიერთარს ზიარებად მორული ერთისა-ქრისტემე უფლისა მწყსად (იოანე 10, 15) ერთ სამწყსო ქმნილი ერთისა მწყემსისა კეთილისა; ხოლო სამნი იგი მოწამენი ჭეშმა-რიტებისანი და ამით განმართლებული იგი ჭეშმარიტებაჲ და მის გამო შემოკრებულთა სიმრა-ვლეთა შემკრები ერთ სამწყსოდ ჰაზრი წმიდისა განმართლა ქრისტესთჳს ვნებულთა ჭეშმარი-ტების წამებამან და სისხლმან მათმან ჭეშმარიტებისათჳს დათხეულმან, რომლითა აღთქმაჲ ახალი გულთა შინა მორწმუნეთასა ჰშთაწერილი აღუშლელად ეგების, რომლითა ერთი წმიდა კათოლიკე ეკკლესია საფუძველსა ზედა წმიდისა სარწმუნოებისასა აღეშენების, რასაცა ბჭენი (მატ. 16, 18) ჯოჯოხეთისანი ვერ ერეოდენ მას, რომლითა ქადაგებაჲ სახარებისა წარემართების, რომლითა ამპარტავანი იგი მოქადულობაჲ გუელისა დაიმკობის და ქრისტე იდიდების.

ჭეშმარიტად ყოვლად წმიდისადმი ვნებისა მათისა სურვილი სასოებითა. არა გრძნობადისა რაჲვე საგანისათა არს მით, რომელ ყოვლად წმიდისა მის ვნებისა მათისა კმაჲ მიზეზი არა გრძნო-ბითა საცნაურ ჩუენდა იქმნა, არამედ სავსითა გამოხატჳთა და კმაჲთა განგრძელებულითა განჰს-ჯითა წმიდისაგან გულის ხმის ყოფისა, რომელიცა დაურღვეველითა აღმოჩენებითა მტკიცედ დამტკიცების, ვინა ჭეშმარიტად თქმული იგი კმაჲ მიზეზი არის ლარს ღმრთისა ხედვასა იგა-ვეობისა, რომელიცა ბუნებითითაცა კაც მშუენიერებით სარკეებითა იგივე თვითოითა გამოისახვის

მაგალი ყოველი მარტივი გულის ხმის ყოფითა ოდენ, საცნაური შეუძლებელ არს, რათა ლექსთა-ძლითგან ნივთიერებისა სულსა შინა წარმოდგომამან არა გამო გამოხატომსცა და მებრ ბუნებისა სიმარტივისა თჳსისა წარმოდგენმსცა სულსა შინა. ესე არს კაც მშჳნიერებით იგივეობითითა გამოსახჳს სარკეებითა, რამეთუ კაცობრივითა სამჯევრმეთქუათა უხჳ და მშჳნიერ მკობილითა სიტყჳთა ანუ ხმათა გამოღებულითა და მოსილითა და ანუ წევრისა მიერ სხეულქმნითა უნივთოთასა სიტყჳსათა აღმოაჩინების.

ესე სურვილისა მის გამოუთქმელისა აღტყინებაჲ, რომელი არა გრძნობითათა რაჲმეთა სახეობათა დაისახჳს, ანუ აცნობვის, მით რომელ თუ სადამე იყოსმცა გრძნობადთა განისა რაჲ-სამე სახე, რაოდენმცა აღატყდეს ალა სიმაღლედ დაშრეტად შესაძლებელ არს პირველად ჰქონინ ნივთინი ჰერევნილთა გამოხატვათა და შემდგომად წინა-განჭვრეტილნი გრძნობადნივე, მეორედ ნა-შანნი გასიერებითითა საქმეთაგან უცხონი, მესამედ თუ სადამე ქუემდებარეთა იწადოსმცა ადგილ შეუძლებელ არიან დაშრეტად ალისა ამის, რამეთუ შეიწყევის ღმერთი, მაგრა ალი იგი სულთა შორის ქრისტეს მოყუარეთასა აღტყინილი, რომელიცა სარწმუნოებამან უფლისა მიმართ და მისდავე სასოებამან და მისთჳსვე ყოველთა ქუეყნიერთაგანთა ცნებულ მოყუარეთა გარე მიქცევამან აღატყანეს, რამეთუ ალი იგი სურვილისა დაზავებული ყოველთა ზედა გრძნობადთა თქმულთა მათ ნივთთა აღატყინეს, რომლისათჳს რაოდენიცა ჰპოვა გარემო თჳსად, ალმან მან მყოფნი ნივთნი დაწუნა, ესე იგი ბაბილოვნურნი ყოველნი გულის-სიტყუანი; რომელნიცა წინა აღუდგებიან აბრამიანებრთა წმიდათა მოგონებათა, ვინა და შრეტად შეუძლებელ არს, რამეთუ (მატ. 10, 34) მოფენად ამის და მოვიდა სიტყუა ჭეშმარიტი.

ესე სურვილი ყოველთა ქუეშეურთაგან რაჲმეთა და სხუად შეუძლებელი, რომელი სერაფიმთა შორის უპირველეს ყოველთასა აღატყდა განმაკურვებელად და სიბრძნისა განფენად ზედ წოდებულთა და მესამედმდე მოჰსწუთა ნათლად და მესამე ესე ნათელი ნათელთა, მეორეთა შორის უსაშულოთა, რომელნი ქუეშეთა თჳსთა განახურვებენ ალითა მით და განკურვებულთა განკურვებისა გამო მიჰფენენ სიბრძნესა, ეზიარა მათ, რამეთუ ალითა მით მის შორის აღტყინებულითა მოეფინა სიბრძნეცა, რომლითა ღუთისა მიერ (კორ. 1, 20) სიბრძნისა განცოფებულისა მოყუარეთა აღმოჩინებანი დაარღჳვნეს ჵ ეს გვართავე რიტორთა კელოვანი და განვრომანი, უშუერ და ამაო ჰყუეს, ოდეს იგი წარდგეს წინაშე (ლუკ. 21, 12) მთავართა და კელმწიფეთა, პირუტყუ უზრუნველნი სიტყჳს გებისანი, ეგ სახედ დაფარვანი იგი მძჳნვარენი, ძუალთა და ძარღუთა, მუსკულთა და ტჳნთასნი და სახმილისა მრავალწილ აღტყინებულისა ალთა მფობინარებაჲ განდნობილთა ტყჳათა და პრპენთა და მდუღარებაჲ ზეთისაცა, საზაროთა ურმის თუალთა, მახჳლებითა სავსეთა მიმოქცევაჲ, კბილნი და ბრჭყალნი საშინელთა მხეცთანი, კურონი და ცხედარნი და ლანძჳნი და მარწუხნი და სიავნი და შამფურნი და ბარნი და საჭნი და ჯაჭვნი, რვალისა და რკინისა ცეცხლითა მოტყინარენი პელელონი, ზღჳრნი, კაპანთა დამთხრებელთა სიღრმენი განუცდელნი, დილეგნი წყუდიადითა სავსენი და ცოცხლივ საფლავნი; საგუემელნი, შინთნი ბრპენისანი და მათრახნი, ძარღუნი ზროხისანი, უჴელელნი კმელნი მაკჳლნი და ათონი ივარ. ქმნანი და ექსორიობანი შებორკილებანი კრულებანი და კიცხევანი მიიღეს სიხარულით დათრგუნნეს ესენი და ვერ დამაბრკოლებელ შესუალად დიდებასა შინა ქრისტესსა ექმნავე. ხოლო აღთქამნი დიდთა დიდებათასი, მშობელნი მეუღლენი, შჳლნი და თანა შობილნი და ტრემლნი ამათნი, განყოფისათჳს ეგსახედ მეგობარნი და მამულნი და ყოველივე რაჲცალა არს მსოფლიო ვერა რაჲმე ექმნა წინა აღმდგომ მტკიცედ მდგომარეობასა მას კლდესა

ზედა ჭეშმარიტისა სარწმუნოებისა მათისასა და ვერცაღა მიეახლა, რაიცა შეაშფოთოდა მცირედ მეუღლეობასა სულისა მათისა.

განაღა უწინარეს წარდგომისა და უკიდესი ვჰსთქვა მიერით ოდეს იგი შეაწყნარეს ცეცხლ-სამღრთოჲ ტრფიალებისა სულთა შინა ნიადაგ მზა იყვნეს მიცემად ცეცხლისად, რგინთად და რვალთად და მგეცთად ურმის თვალად, ჯვარცმულთად მოხრჩობილთად, კაპანთად, კრებათად, მკრობილებათად და სხვად ესრეთ ვითარმედ მათგანნი სიყვარულისა ძლით დაწყლულნი იტყოდიან კმათა საწინასწარმეტყველოთა და სამოციქულოთად, რამეთუ რომელიმე მათი იტყოდა (ფსალ. 62, 1) «ღმერთო, ღმერთო ჩემო შენდამი ადრემსთობ, ჰსწყურიან შენდამი სულსა ჩემსა, რაოდენ ჯერმე არს, გორცი ესე ჩემი, ქვეყანასა ამას შინა უდაბნოსა, უგზოსა და ურწყულსა» სხვა (ქება 5, 2) «მე მძინავს და გული ჩემი მღვძარე არს». სხვა (გალატ. 6, 17) «ამიერითგან შრომასა ნურვინ შემამთხვევნ მე, რამეთუ საწერტელნი უფლისა იესოსნი გორცთა შინა ჩემთა მიტვირთავს». რომელნიმე (ფილიპ. 1, 11) «გული ჩემი მეტყჳს განსვლად და ქრისტეს თანა ყოფად უფროს და უმჯობეს ფრიად» სხვამე უკვე (2 კორ. 4, 9) «მარადის სიკუდილი უფლისა იესოსი გორცთა შინა ჩემთა მიტვირთავნ, რათა ცხოვრებაცა იესოსი, გორცთა შინა ჩემთა გამოცხადნეს» სხვა (11, 10) «მე ცხოველი ესე მარადის სიკუდილსა მივეცემი ქრისტესთჳს, რათა ცხოვრებაცა იგი იესოსი მოკვდავთა ამათ გორცთა შინა ჩემთა გამოცხადნეს», რომელიმე (ფსალმ. 62, 8) «შეუდგა სული ჩემი შემდგომად შენსა» რომელიმე (15, 8) «წინაჲსწარ ვჰხედევდ უფალსა წინაშე ჩემსა მარადის, რათა არა შევიძრა, რამეთუ მარჯულ ჩემსა არს». ხოლო ზოგად ყოველთა ერთი იყო ჰაზრი ყოვლად წმიდა, ერთი იყო სურვილი, ანუ (1 იოანესი 4, 18) სიყვარული ძეებრი თჳნიერ შიშისა, რამეთუ სრულებით მოიგეს იგი, ერთი იყო ნეტარება იგი ზეციერი, რომლისად გული უთქმიდა მათ, ერთი იყო გჳრგჳნი მიღებადი სამარადისოდ უფალი ჩვენი იესო ქრისტე, ერთი იყო ტანჯვაცა იგი საუკუნო, ერთაოჳს, რომლისაგან ძრწოლაშან განარინა.

ხოლო ყოველთად (ეფეს. 4, 5) ერთი უფალი, რომელსა ეზიარნეს, ერთი სარწმუნოებაჲ რომლიცა განუკუმობელად დაიცვეს და ერთი ნათლისღებაჲ, რომლითა შჳლებაჲ ღვთისა, არა მონა ჰყვეს. ეგრეთვე ერთი (შესაქ. 1, 26) ხატებაჲ, რომელიცა წმიდად ვნებათაგან მისცეს ღმერთსა. ხოლო მსგავსებაჲცა საღმრთოჲ მართალთა და კეთილთა საქმეთა მოგებითა ღვთისა მიერ მისა თვალ ველ-ჰყვეს. მოდით უკვე და შემოვკრბეთ ერთად ყოველნი ესე, რომელნიცა ვართ ქრისტეს მოწამე და ეკკლესიისა წმიდისა მეისტორიეთაგან, ანუ რომელთამე ჭეშმარიტთაგან ისტორიკოსთა ქმნილნი წარვიკითხნეთ წერილნი ჭეშმარიტებისა მოწამეთა თჳს, რომელთა შინა ვიხილნეთ კიდე იჭჳსა საქადულებანი ნათესავთა თჳს კაცობრივისა საქმენი, ყოვლად საკჳრვებელნი, რამეთუ, რომელი იგი ბუნებამან ნებისაებრ შეცოდებულმან მიიღო პატიჟი, რომელია განკუეთა კავშირთა და ნივთთა თჳსადვე დაჰჴსნაჲ. ესე საშუალ ზიარებისა დიდებისა თანა საღმრთოჲსა იქმნა. აწვინდი იგი მწარეჲ რისხვისა ღვთისა საშუალ სიცოცხლისა და კაცთ-მოყუარებისა მოღებისა იქმნა, რამეთუ ამათ მიერ ვნებანი და სიკუდილი იესოსი ღვთისა ჩვენისა მონათაგან მიღებისა, რომლითა მიიღო მან (ფილიპ. 1, 10) სახელი უზესთაესი უფროს ყოველთა სახელთა, სხვაიან მიერითგან უბნევეელად ჰგიეს. შეკრებულებაჲ იგი პატიოსნითა სისხლითა მსახურთ-მორწმუნესათა და ესე ერთსა შინა მხოლოობისა განუკუეთელად იცვალებისა დარღუნისი კანსაცდელებისნი და (მატ. 16, 18) ბჭენი ჯოჯოხეთისანი ვერ ერევიან.

ჰბოროგან ეშმაკთა ძლით მძლავრნი მსახურნი მარტჳლთა ზედა და მოაკუნენ კორცთ

შემოხუევად ესე ოდენოჲ და ესე გჳრგჳნი ტკივილისათჳს, სიკუდილი შემოსილისა საშინელთა, რომე-ლიცა სულსა, ჴორცთა თანა შეერთულსა უდიდეს ექსნებიან, მაგრა საშინელთა მათ მძჳნვარეთა ქმნილთა ეშმაკთა მსახურთაგან, მოწამენი კადნიერობენ სურვილით საშინელად ძლევის მოყუარებით სიმართლისათჳს ქრისტესთა თანა. ესე ეჴმევა გულის ჴმის ყოფისა ანგელოსთა განცა საქებელი და ღმრ-თისა. მიერ სრულად სუსნელად მოთმენილთა, ვითარმედ წარმოდგომილ სულსა შინა მართალთა და კეთილთა საუკუნოჲ გამოსარჩეულთა ყოველთა ქრისტესთჳს ძლევის მოყუარებითთა მოსაგებელთა და საშინელთა, რომელნისა ძლევის მოყუარეთაგან მოსაგებელთათჳს იკმევიან. ხოლო განსჯიან განგრძელებითი გამოხატულებისა მას და დამტკიცებასა ვითარმედ (ფილიპ. 1, 12) ჩემდა ცხოვრება ქრისტე არს და სიკუდილი შესაძინელ. ხოლო უკუეთუ განშორებასა ქრისტესგან გამომაჩენნი (ჰრომ. 9, 32) არცა სიკუდილმან, არცა ცხოვრებამან, არცა ანგელოსთა, არცა ძალთა, არცა ამან სოფელმან, არცა მან სოფელმან, არცა სიმაღლეთა, არცა სიღრმეთა, არცა სხუამან დაბადებულმან შემძლოს ჩუენ განშორებად სიყუარულისაგან ღმრთისა, რომელ არს ქრისტე იესუს მიერ უფლისა ჩუენისა.

ესე ეჴმევის ბრძნებრ გნომისასა, ვითარმედ წარმოდგომილნი სულსა შინა (დიონისიოს საღმრთოთა სახელთათჳს) თჳთ ცნობადნი იგი და საღმრთოჲსი ტრფიალებანი, რომელნიცა წმიდა-თაგან ქებულ არიან და ქუეშეგრძნნიცა ვნებულ მოყუარებანი ეჴმევით კეთილ გონიერად განგებუ-ლისა სიბრძნისათა, აღირჩევს უმჯობესსა და უხრწნელსა გებადობასა და მჴსწრაფლ ჰმოვებს უხჳსა და მშუენიერსა უბნობასა და ჰსწამებს ჭეშმარიტებასა და თჳთ ნამდჳლ ჭეშმარიტებასა, რომლი-სათჳს ვერ დამთმენელნი ტირანნი უღმრთონი საღმრთოჲსა ძლით განგებისა ჴორცთა ზედა განკრწნადთა მოწყუედლისა მკელმწიფელნი, სიკუდილისა მძჳნვარესა შეუქმენ და ესრეთ (მარკ. 14, 38) გულს მოდგინენი უძლეველნი სულნი დაუბადებელსა სულსა შინა დაიდებიან.

ესე ეჴმევაჲ ესე გონებისა, რამეთუ განმსჯელი ჰსცნობს მოკიდულებასა ნამდჳლ ჭეშმარიტე-ბითა სისტემისასა არა თუ ოდენ მყოფთა ნამდჳლ ჭეშმარიტებათა, არამედ ყოფადთაცა, რომელნი (ციცერონ თჳს მიერ თავი 2) სხოლასტიკოსისაგან ვისმე ძუელისა ესრეთ ითქუნეს. მაგალი ოდეს იგი ვჰსცნობთ, ვითარმედ მკედართაგან დათმენასა თანა ბრძოლისა შინასა სახიერებისაებრ მეფისა ჰკიდულებს უიჭოდ კილდოჲცა. ესე ფილოსოფოსობით მიზეზსა ნივთთასა და არა მხოლოდ ნივთთა მათ, რომელნიცა არიან, ანუ იქმნებიან, ხედუა ამისი ესე არს, ვითარმედ იცნის ნივთნი (ებრაელ. 2, 6), რომელნიცა ღმრთისა მიერ და ღმრთისათჳს შეიქმნეს ესე იგი შემოქმედისაგან მიზეზისა და მისა სრულებისათჳს მიზეზისა წინა პატივჰსცემს დაბადებულისაგან და ღმერთა სოფლისაგან; ვინაჲცა კერპთა მონებისაგან განერნეს, რომელიცა უგუნურებამან და ღმრთისა მიმართ უმეცრებამან ჰქმნა ესე კაცთა შორის და კაცთა მიერ (სიბრძ. 14, 15) რამეთუ (ოდესმე) მწარითამე ტირილითა, მგლოვარემან მამამან მჴსწრაფლ წარტაცებულისა შჳლისა ხატი შეჰქმნა, რომლისასა მაშინ მომკუდრისა კაცისასა აწ ვითარცა ღმერთა პატივჰსცა და მიჰსცა ქელთა შინა საიდუმლოჲ და მსხუერპლი და ანუ დაბადებულსა, რომელსამე წინა პატივ-ჰსცემენ, ვიეთნიმე უფროს ღმრთის ცნობისასა, რომლისათჳს ჰსთქუჳს ვიეთმე მამათა, ვითარმედ მაქს. ძთიკა, თეო-ლოღია ასეული 1 რიცხ. ესე გუარნით, არა რაჲმეითა განყოფილან კერპთ მსახურთაგან.

ხოლო დაბადებულისა წინა პატივისცემა უფროს ღმრთისა არს, ვითარმედ თუ სადამე ქუეყნიერთაგანისა რაჲსა მიმართ აქუნდეს ვის ვნებულ-მოყუარებაჲ, ძლეულსა მონა-ქმნით კერპთ მსახურებაჲ არს ესე (2 პეტრესი. 2, 19), რამეთუ რომლისაგანცა ვინ ძლეულ არნ მისდაცა

ღამონებულ არნ, მებრ კმისა სამოციქულოჲსა. ხოლო სადაცა მონებაჲ, მუნ მსახურებაცა უეჭველად და ამისგან განარინნეს ჭეშმარიტთა ფილოსოფოსთა თავნი თჳსნი, რამეთუ იცნეს შემოქმედი იგი მიზეზი ნივთთა და თჳთ ქმნილნიცა მისგან ნივთნი და ესთა კმევისა უსხეულოთა სულისა ძალთათა დამბადებელისა ცნობასა, პატივჰსცეს მიერ ქმნილთაგან. აწ უკუჱ პოლიტიკოსისა ამათ კეთილ გონიერებისა ესე გუართა კმევისასა მიმართ, ქებად აღვიტაცე; რამეთუ იძულებულ ჰყო ჭეშმარიტებამან მან ფილოსოფოსობამან მათ მან მათისა მიმართ, თეორეტიკობისად გალობად, ამად ვითარმედ წინადადებაჲ. ესე ვითარისაებრ უკუთქმითი შთაჰსწერნეს ფიცართა შინა გულისა თჳსთათა კალმითა სულისა ცხოველს მეოფელისათა (გალატ. 2, 16) არა საქმეთაგან განმართლდების კაცი, არამედ სარწმუნოებითა იესო ქრისტესითა. კუალად ვიძულები პრაკტიკოსობისად მათისა, რამეთუ პირუტყულისა მას წინა დადებასა თანა შთაწერილსა ფიცართა შინა ყოვლად წმიდათა გულთა მათთასა შთაჰწერილ ჰქუჱს, ესეცა ვითარმედ (მატთ. 10, 38) არა აღმღებელი ჯუარისა ქრისტესისა და შედგომილი მისდა, არა არს ღირს მისდა. ესე უკუჱ თქმულნი შეიწყნარნეს თესლნი მოწამეთა კეთილთა მათ ქუეყანათა მოერქუნილთასა მოციქულოჲთა ვნებითა დაჰსწუეს მრავალგზის მათ ზედა მოსრული წჳმაჲ, რომელნიცა ღრუბელმან უსხეულომან წმიდამან გულის კმის ყოფამან მათმან შეიწყნარა სულისაგან წმიდის, ურიცხუნი იგი ცუარნი საღმრთოჲსა მეცნიერებისანი. ხოლო (7) გამოიღო მწუანვილი სარგებელი ჩუენთჳს, რომელთათჳს სარგებელ იქმნა და ამისთჳს გუნდმან მარტჳლთამან (7) მიიღო კურთხევაჲ ღმრთისა მიერ.

ავჰხებს გუნდსა ამას ერთად შეკრებულსა ანუ ხირასა თხზულსა მრავალთა წევრთაგან ერი ესე მოსრბად ღუთივ აღძრული, სპარა ზენობა, მიუდრეკელი დასი ღუთივ მწყობარე სინტაქსი ღმერთი უფალი — მოქსოვილი ქართუელთაგანნივე ნივთნი მრავალ ფასნი კმეულნი სიბრძნისაგან ღმერთ მთავრისა ერთად სამოსლად ქსოვილ ეკკლესიასა ჩუენისა სალებავნი იგი ჰსჯულთანი, რამეთუ ჰსჯული სპეტაკი სიწმიდისა კორცთასა შეღებს პორფირად სისხლითა ვნებისათა.

ესე სპეკალნი, სხუა და სხუანი მჭირუალნი ილექტროს ფერებრ და ალისაებრ იისფერ მწუანედ, ლურჯ, მეწამულ, სპეტაკ, ცის ფერ და სხუა და სხუაფერად შემოკრბების კელითა ყოვლისა შემძლებელითა, რათა იქმნენ ერი განსუკუენთელ დიადიმა ეკკლესიისა ქართუელთასა.

ეჰა მკრთომელობაჲ ელვათა სპეკალთა ამათ და მიმხიდველობაჲ თჳსდა. ეჰა შემძრუწლობაჲ მიროჲსა მის, სხუათა და სხუათაგან ნივთთა კეთილთა ზავებულისა, რამეთუ აკრთობს სიწმიდისა დაკრძალულებისაგან მადლითსა, თუალთ შეუდგამსა, რომელიცა ჭეშმარიტმან აღსარებისა კეთილ მსახურებისა წამებამან ანიჭა მიმხიდველობს თჳსდა, რამეთუ სჯული იგი მათ შორის მეოიკი ჰსხნის რა საქმეთაგან მიიზიდავს ბაძვად მათისა ქრისტეს მოყუარებითისა ვნებისად. ხოლო კადნიერებაჲ მათი მძლავრთა მიმართ და დიდ-სულობანი ტანჯუათა შინა მძჳნვარეთა და ძლევასი კორცთა ზედა სოფლისა და ეშმაკისა შესძრავს გონებასა მორწმუნეთასა, რამეთუ განაცჳფრებს და რამეთუ განაკრთობს უზესთაეს კორცთა ყოფისა თჳსითა.

აჰა უკუჱ სათანადო ჩუენსდა, არა ფრიად განგრძელებად სიტყუა და რათა თქმადაა გულვებადთათჳს მოვიცალოთ.

ბაგრატ მეექუსისა ზე ნათესავით ბაგრატოვანისასა, ძის წულიი გიორგი მეოთხისა ბრწყინუალედ ზედ წოდებულისა, რომელიცა მონარხობით მართჳდა ყოველსა ივერიასა; ესე იგი აფხაზეთისა და საქართუელოსა (რომელიცა ბაგრატ დიდად ზედ წოდებულ ჰყო საქმემან) იყო კელი უფლისა შეხებულ შურის ძიებად ჩუენ ზედა ცოდუათათჳს გუარითა ესე ვითარითა: დქმუნ ვისმე

სამარყანდელი ნათესავით თურქი, შემკრები მჴედრობისა და განმხედრებული ინდიად, ჩინად, სპარ-სეთად, ხარაზმად, სირიად, ერმანიად და ვიდრე პროპონტოდმდე კნინღა განმაგრძელებელი მხე-დრობისა არა მცირედ ჭპორგდა ქრისტეანეთა ზედა.

ხოლო ცოდვათა და ბოროტ სიმარჯუეთა თჳს ჩუენთა, ესეზის მიიღო ქართლმან ვნებაჲ მისგან მახჳლისა მიერ ტყუენისა და ცეცხლისა და შესობითა საფუძველთა აღმოფხურისა.

დემურ გარემოდგომილმან ტფილისს, შეაწუხა მეფე ციხესა შინა და გარე ექმნა ჭან-ტეხნი და კელოვნებით გამოიღო ციხე და დადებულებაჲ მეფეთა მივიდა ტყუჳობად და ალაისხრა ოქმურებისაებრ ქართლი და უკუნ ქცეული მივიდა შირვანად, რომლისა ნაწილი რომელიმე მიღიისა და თანად ჭუჳა პყრობილად ბაგრატცა მეფე დედოფლითურთ, რომელნიცა დატყვევებად ქრისტეს ღუ-თისა იძულებოდენ მძლავრისა მისგან და თუ სადამე ერჩნდენ ბრძანებასა მას განტევებასა მეფო-ბათავე მთავართა თანა და ყოველთა ტყუჳთა აღთქმასასა სახითა ჭეშმარიტებისათა მიცემასა მიი-ღებდნენ. ხოლო წჳრვაჲ ესე ულმრთოებისა და აღთქმაჲ მეფობით უკუნ-ქცევისა დემურისგან ბაგრატის მიმართ განმრავლდებოდა, განალა ბაგრატ მიუდრეკელად ჰსცვდა არა გარდაქცევად ჭეშ-მარიტებისაგან თავისა თჳსისა დრომდე რაოდენ.

შემდეგ ამისა ბაგრატ უღონ ქმნილი ყოვლისაგან კაცობრივისა შეწევნისა ვიდრე სიკუდილამ-დე განგრძელებულისა ღუთისა მიმართ სარწმუნოებისაგან სათანადოჲსა მოაკლდა და ღუთისა მიმართ სასოებაჲ აღდგა მისგან, რომელითა ღონე საგიობელი მოიხელოვნა და მეკდემების თქმად, თუ რაჲმე უცხურებაჲ შეამთხჳა კეთილ მსახურსა დიდ გონიერებასა თჳსსა, რომელითა მძლავრი შეტყუებითა ამით ბოროტითა მოიმადლა და დემურისგან სწორად თავის თჳსისა პატივ-ცემული თავისუფლად დედოფლისა თანა და მთავართა თჳსთა და ყოველთა ტყუჳთა ქართლად უკუნ იქცა.

ბაგრატს თხოვისაებრ დემურ, თან წარსცა ძალი სპაჲ ათორმეტი ათასი მჴედარი რეცა ყოვლისა სამეფოჲსა ბაგრატისა მაჭხმედიან ყოფისა შეწევნად, რომელნიცა ბაგრატ მისრულმან ხუნანს და გიორგის მიმართ ძისა თჳსისა მიმწერელმან და ლაშქრითა არა მცირედითა იდუმალ [1]) მომწოდებელმან აღსწყჳდნა ყოველნი მახჳლითა ერთისაცა ბარბაროსთაგანისა განურინებელად.

დემურლანგ [2]) უწყებამან ლაშქართა აღსპობისამან და ესრეთ შეიტყუილით კელთაგან მისთა ბაგრატის განრინებამან აღაბორგა და ჩუენ ზედა განმკედრებად აღიძრა და მოვიდა მოვაკანად, რომელსა ესრეთ ზედ წოდებულ-ჭყოფით, რომელიცა ჩუენ სპარსთა მიერ ყარაბაღი ზედ წოდე-ბის და მოსრულმან ბარდავს დაჭვარნა მუნ მძიმენი ნივთნი და ქართლად სუბუქითა სპითა ბრძო-ლად და შურის ძიებად ბაგრატისად იმკედრა. მაშინ მეფესა ბაგრატს განწკაბუკებულსა თურქთა ზედა ციხენი ტფილისისა და კალისისანი მოწყუჳდითა თურქთათა დაეპყრნეს და განემაგრნეს და ეგსახედ სხუანიცა სიმაგრენი ქართლისა და კახეთისანი. ამათ შინა ბაგრატს ყოვლითა სპითა იმერ-ამერითა, მესხითა, გურიელ, ოდიშარითა, აფხაზითა და წერ-კახითა დაებანაკა მარტყოფით ჭავჭა-ლამდე (ესრეთ ჰსწერს ვახუშტი) და ჰქონებდა მეფე ბაგრატ მოსულასა დემურისსა და გარემოდ-გომასა ტფილისისასა; მაგრა დემურლანგ პირისპირ ბანაკისა ბაგრატისსა მისრულმან ბრძოლა.

---

1) იდუმალ: ჩუმათ, საიდუმლოდ, უცნობლობად.

2) კოჭლ ყოფისათჳს, დემურლანგ ეწოდებოდა მძლავრსა მას.

ჰქონ ძლიერად; რომელიცა პირუელსა შინა ატაკსა სომხნისაგან ქართუელთასა იძლია. მოლოდნემან თავისა თჳსისა ძლევისამან დემურ, სხუათა ლაშქართა უმორდ მდგომარეთა თანა მისრულმან წინა ძლევანსა მათი მოიგელოგნა და ახლითა სპათა მაშვრალთა სპათა ზედა ბაგრატისათა აღადგინა ბრძოლაჲ სასტიკი, რომლითა ქართუელნი ვლტოლვად დააჭირვა მეფითურთ და ესთა მოიღო ძლევაჲ წინა მსრბოლი მოოკრებისა ჩუენისა.

მეფე ლტოლვილი სიმაგრედ მისწრაფდა და ნაშტით სპათურთ, რამეთუ უმრავლესნი სპათაგანნი პირუელსა და მეორესა ბრძოლასა შინა შემუსრვილ-იყუნეს. ხოლო ბარბაროსნი მოოკრებად ქართლისა განეფინნეს და რაჲმელა დაშთეს ვნებანი, რომელი არა მიიღო მაშინ ქართლმან, რამეთუ წმიდანი ეკკლესიანი და ყოველნი პალატნი ცეცხლითა და დარღვევითა აღიხოცნეს, მონასტერნი მოიცეცხლნეს ყოველნი და მონაზონნი და მოწესენი და ქალწულნი მახჳლისა მიმართ და ტყუეობისა მივიდეს. მაშინ მღდელნი, დიაკონნი უწყალოდ მოიკლეოდეს და ჩინებულება და პატიოსნება ნათესავობითი თჳთოეული მივიდა უპატივოებად. დაჴსცხრა ზედ მჴაზვერელობაჲ, სამოციქულო იწუებოდენ წერილნი, სამღდელონი აღიჴრებოდა, სამწყსოჲ ქრისტესი შეიგინებოდეს სიწმიდენი და თჳთ დიდიცა იგი ეკკლესია მცხეთისა, რომელ არს პირუელ დგომარე თრონოს სამოციქულო და კათოლიკე შესაკრებელი ყოველთა ქართუელთა მოიცეცხლა და საფუძუელადმდე დარღვევადმდე მივიდა; ეგ სახედ ყოველნი პალატნი მისნი და ზღუდენი დაიქცეს ყოველნი.

ესე ყოველნი რა ღირსად განარინნა ჩუენ ზედა ზეგარდამომან განგებამან და მივეცენით (დანიელ 3, 32) ჴელთა მიმართ მტერთა უსჯულოთასა, ფიცხელთა, განდგომილთა და მეფის ცრუსათა და უსჯულოესისა, ოჳროს ყოვლისა ქუეყნისა, ამად ვითარმედ ვჴსცოდეთ ყოველთა და მცნებანი მისნი არა ვისმინეთ, არცა დავიცევენით და არცა ვჰყავთ ვითარ იგი მამცნე ჩუენ რათა კეთილი იქმნეს ჩუენდა.

განრყუნნეს უკუე ბარბაროსთა მშუენიერებაჲ იგი ტფილისისა და ნისანისა და კალისის და ქალაქნი და სოფელნი ქართლისანი დაჰჴსწუნეს და უფროსღა წმიდანი ეკკლესიანი დაარღვივნეს და ესრეთ მარბიელობით შეუხდეს მონასტერსა უკუე მშუენიერსა დედისა ღუთისასა ქუაბთა კევს.

ძუელი უკუე ჩუენი 1) მოუთხრობს, ვითარმედ ოდეს ტყუე იქმნა ბაგრატ დიდი ცოლითურთ და მთავართა ტყუეობად წარსრულ-იყო შირვანად და ჰერეთ უკუნ იქცა ქართლიდ დემურ ძლევისა მიღებითა დაუტევა სპასალარი ვინმე სპითა უამრავითა და უბრძანა მოოკრებად ყოველი ქართლი მახჳლითა, ტყუეობითა და ცეცხლითა და უფროსღა დაწუად წმიდანი ეკკლესიანი; ხოლო ბრძანებულისაებრ ჰყუეს ყოველი უსჯულოთა მათ და თჳთ დიდიცა ეკკლესიაჲ მცხეთისა დაჰჴსწუეს და დაარღჳეს და ყოველნი პალატნი და ზღუდენი მისნი და განჰრყუნეს ესთავე ქალაქიცა ტფილისი. ხოლო მონასტერსა შინა დედისა ღუთისასა ქუაბთა კევს სიმრავლე იგი ღუაწლისა მძლეთა დაჰჴსწვეს ქრისტეს მარტჳრთა ეკკლესიისა შინა და მერმელა ჩავლეს შიგრის კახეთისა და მებრითავე მოოხრებითა დაწჳთა ტყუეობითა და წმიდათა ეკკლესიათა დაწჳთა და მახჳლითა აღაოხრეს იგიცა. მაგრა ჴსწერს ვახუშტი თქმულთა ამად შემდგომად, ბაგრატ დიდისა ტყუეობით მოქცევისა და აღწუელისა ლაშქართა დემურისთა, იძლია ბაგრატ თურქთაგან მეორედ მოსრულთა. განაღა ესე ყოველი იქმნა ბრძანებითა ღმრთოჲსა დემურ თურქისათა სპათაგან, რამეთუ ექუს გზის შემოსრულმან სამეფოსა ქართლისასა, ჰქმნა ყოველი შემუსრვაჲ ჩუენი.

1) მატიანე.

მისრულთა თქმულსა მას მონასტერსა ზედა, ყოვლად უღმრთოთა და უმკაცროთა ბარბა-როსთა დაკუეთთა მონასტერი სავსე შელტოლვილთაგან ფრიად მრავალთა, რომელთაგანნი იყუ-ნეს გარემო მახლობელთა მონასტერთაგანნი მონაზონნი მრავალნი მამანი და დედანი, აზნაურთა-განნი და მღდელნი და დიაკონნი და თჳთ მონასტრისა მის ძმანი. ხოლო ერის კაცთა მათ სიმ-რავლე სოფელთაგან მახლობელთა იყო არა მცირეჲ, ვითარმედ იტყჳან გლახაკთაცა სიმრავლისა-თჳს შელტოლვილთასა მონასტერსა მას შინა. შესრულთა ბარბაროსთა წარმოსტყუენნეს მონასტერი იგი ყოვლითურთ და სიწმიდეთა საჭურჭელნი და სახმარნი განიტაცნეს ჭურჭელნი და გამოიღეს სიმდიდრენი მონასტრისა საუნჯეთა არა მცირედი, რამეთუ ფრიად მდიდარი იყო მო-ნასტერი იგი და ეგე სახედ მუნ შელტოლვილთაცა განიტაცნეს ყოველნი; ხოლო მხილველთა მუნ მყოფთა მოხუცებულთა და უძლურთა, რომელთათჳს შეუძლებელ იყო სხუაჲ ტყუეობასა შინა ჰქმნეს მახჳლითა აღსპობაჲ ყოველთა.

შესრულთა უღმრთოთა მარბიელთა (ფსალმ. 78, 1) სამკჳდრებელსა ღმრთისასა, შეაგინეს ტაძარი იგი წმიდაჲ ღმრთისა დამდებელთა მისთა, ვითარცა ხილის საცავისათა, ამათ უკუე განა-შიშვლნეს მახჳლნი, ჰკაფდეს უწყალოდ ვენახსა მას სიტყჳერსა ანუ ხილნარსა მტილისა ღმრთისასა (2) და დასხეს მძორები მონათა ღირსთა საჭმელად მფრინველთა ცისათა და ჴორცნი წმიდათანი მჴეცთა ქუეყანისათა, აღმაღლნეს ყოვლად ბილწნი იგი კელნი მათნი (2) დასთხიეს სისხლი წმიდათა, ვითარცა წყალი შინაგან და გარემო სიწმიდისა ღმრთისა და არავინ იყო მფლველ მათდა (3) ვაჲ! ვაჲ! ძჳრ ხადულებისა ჩუენისა მაშინდელისა, ვითარმედ (4) ვიქმნენით საყუედრელ მოძმეთა ჩუენთა და საცინელ და საკიცხელ გარემოსთა ჩუენთა (გოდებ 1, 7); ცოდჳთაჲ ვჰსცოდეთ, ამისთჳს სარყეველ ვიქმნენით; რომლისათჳს (4, 9) სუბუქ მლევარნი ჩუენნი უფროს არწივთა ცისათა.

ოდეს მოიცალეს ბარბაროსთა და უფროსღა დამძღრნენ კჳლისაგან და იავარ ქმნისა და შეკრე-ბისა ტყუეთასა, უქმნეს კიცხევაჲ წმიდათა ღირსთა კაცთა სამღდელოთა გრძალულთა მათ მონა-ზონთა, ქალწულთა და მოწესეთა, რამეთუ შეასხნეს რაყდერნი [1]) რაჲმენი დაიწყეს ხლდომად და როკჳად, რომლითა სიცილისა უწესოჲსა ჰპოვეს მიზეზი და განცხრომაჲ იყო მათდა და შუე-ბაჲ კიცხევაჲ იგი წმიდათა.

ამას შინა ბარბაროსნი ქრისტიანეთა უძლებებით შურის ძიებითითა (ოხე. 13, 6) რა აღმო-როხვითა განძღომილ იქმნნეს და გულნი მათნი აღიზავნეს და (2 კორ. 10, 5) მეცნიერებასა ზედა ღმრთისასა ამაღლდეს აღმოთქუმის ტყუეთად განრინებაჲ უღმრთოებითი, ვითარ იგი ბრძანებულ იყო მათდა უღმრთოჲსაგან მეფისა მათისა დემურ თურქისა, ვითარმედ ყოველთა ანუ უარ-ჰყავით ქრისტეჲ და ანუ შეკრულნი შეგუანნეთ შინაგან ეკლესიისა თქუენისა და ვჰქმნათ მოხჳვნაჲ შუშისა კმაჲ და დაგუწუნეთ. სიტყუათა ამათ დაამტკიცებდიან მფუცუენლნი სახელისა მათგან ღმრთად ოცნებულისა ეშმაკისა და ბილწისა მტკუარ მოციქულისა მათისანი.

მიუგებდეს ტყუენი. იხილეთ უკუე მიცემულთა კელთა მიმართ თქუენთა ცოდჳათათჳს ჩუენთა, რომელნი ვჰქმნენით და განვარისხეთ შემოქმედი ჩუენი და ღმერთი და არა თუ სიმართლისათჳს თქუენთა ვესავთ, ვითარმედ განგუწმიდნეს პატიჟითა ამით დროებითითა და განგჳსუენნეს უწუ-ლიწდოებითა შინა საუკუნოჲსა, არა რაჲ მელა ჩუენდა დასაბრკოლებელ ვართ იებაჲ გზისა მჭისა მიმართ და გარდარეულისა განსუენებისა: დაიწჳნ ჴორცნი განხრწნადნი დაიბძარენინ და განიგა-

1) ყვავნა, რომელიც ლაირსა ზედა იხმარების.

ღენინ და დაითქუნცა, რათა ძლევისა ჯილდოჲ მოვიღოთ უხრწნელი და წარუდინებელი (ჰრომ. 3, 35) ვერა რაჲმე მანგან მაშორნეს სიყუარულსა მას ქრისტესსა ჭირმან, ანუ იწროებამან, დევნამან, ანუ სიყმილმან, შიშლოებამან, ანუ ურგიჲან, ანუ მახჳლმან არა რაჲმელა ჩუენდა ღმრთისა მიმართ მისართუმელ დროსა ამას (დანიილ 3, 37) არცა მსხუერპლი, არცა შესაწირავი, არცა საკმეველი, არცა ადგილი ნაყოფიებად წინაშე ღმრთისა და პოვნად წყალობაჲ, არამედ სულის მიერ შემუსრვილისა და ბევრებისა სიმდაბლისასა, იქმენინ მსხუერპლი ჩუენნი წინაშე უფლისა დღეს და სრულ იქმენინ შემდგომად მისსა, რომელ არს სირცხჳლი მოსავთა მისდამი».

დაეცხრჱს სიტყუანი გრულთა სიმართლისათჳს, ხოლო აღაბორგინებს გონებანი ბარბაროსთანი მძჳნვარედ, ესე ოდენ ვითარმედ ვერ დამთმენელთაგან გაღნიერებისა. ამისთჳს წმიდად ეკკლესიად მიითრეოდეს, რათა წმიდასა წმიდათასა ტარიგნი იგი სიტყჳერნი ღმერთ-მთავრისა, ტარიგისად შეიწირნეს; ხოლო იწყეს მოზჳნვად შეშათა მიურად ბჭეთა და გარემო და შინაგან ეკკლესიისა და ესრეთ შანთნი იგი ოქროჲსანი მრავალ რიცხვნი გამოცდად ბრძმედსა შეჰყარნეს, დაღათუ შიშისთჳს დააკლდეს მათგანნი გჳრგჳნისაგან, მაგრა ნაშთი იგი იქმნა (ისაია 10, 21) დამთომილი იაკობისი ღმრთისა მიმართ ძლიერისა, საღმრთოჲ არს თქმაჲ ესე. ვითარმედ (22) უკეთუ იქმნას მცაჱრი ისრაჱლისა, ვითარცა ქჳშა ზღჳსა სიმრავლითა ნეშტი მათი ცხოვნდეს, რამეთუ სიტყუაჲ შემასრულებელი და თან-მკუეთი სიმართლესა შინა, რამეთუ სიტყუა თან შეკუეთებული ჰყოს უფალმან ძალთამან მკჳდროანსა შინა სრულსა.

მაშინ დაშთეს გრულთაგან, მრავალნი შიშისაგან სიკუდილისა წარუტაცებელი იგინი. რომელთა შეიყუარეს სრულებით ქრისტე და შიში იგი ვერ მიეახლა მათ, რამეთუ (1 იოანესი 4, 19) შიში არა არს სიყუარულსა თანა, რამეთუ სრულმან სიყუარულმან გარე განჰხსდევნის შიში; ესენი არიან, რომელნი იგი მოყუასთა თჳსთა შორის უკუნ (ჰრომ. 8, 29) წინასწარ იცნნა და წინასწარცა განარინნა და (ეფეს. 1, 4) გამოირჩინნა უწინარეს სოფლისა დაბადებისა, რათა იყუნენ წმიდაჲ და უბიწო წინაშე მისსა სიყუარულით საქებელად დიდებისა მადლისა მისისა.

იტყოდეს უკუე ჩინებულნი იგი რჩეულნი. «დაღათუ მაგრა ნეშისაებრ თჳსისა არა ჩინებულნია, ჵოი! საწყალობელნო რაჲ არს აღრჩევაჲ ესე უუგუნურესი, რამეთუ ნებსით განმცემელნი თავისანი დააკლებთ თავთა თჳსთა გჳრგჳნისაგან. სიძისა უკუდავისა აჰა განღებულ საძლოჲ წინაშე ჩუენსა და ჩუენს განმზადებულნი თქუენსიანი შესუღად, ერთითა ამით ჟამითა საუკუნენი მოვიგენით ცეცხლი დაცხრომადი შეეხინ კორცთა აღლევად, რათა გებადი იგი ცეცხლი დადგეს ყოვლითურთისადმე შეხებად საუკუნოდ, რომლითა (აპოკალიპსისი 16, 19) გმობაჲ შეექმნეს სხეულისა ღმრთისა მტერთა ღმრთისათა».

ხოლო კუალად მოყუასი მოყუასსა განამკნობდა და განყოფითითა მოგონებითა საესითა არა დადგრომადისა სიცოცხლისათა წინა დაუდებდა და გებადისა დაუბერებულისა და წარუდენისათა მიმართ აღლესჳდა. ხოლო მიითრეოდეს რეცა ბარბაროსთაგან წმიდანი, მაგრა სიყუარულით თანა ჰკუეთბოდა თრეულთა კორცთა გულს-მოდგინებითა თჳსითა განგებულითა სულთა. და იყო მაშინ პირთა შინა მათთა ფსალმუნი ესრეთ მგალობელთა (ფსალმ. 4, 15) «დაღათუ კდემულება ჩუენნი ჩუენ წინაშე არს და სირცხჳლმან პირისა ჩუენნისამან დამფარნა ჩუენ ჴმისაგან უკუედრებელისა და ძჳრის-მეტყუელისა პირისაგან მტერისა და მდევარისა, ესე ყოველი მოიწია ჩუენ ზედა და ჩუენ არა დაგივიწყეთ და არცა ვცრუვენით ჩუენ აღთქმასა შენსა და არცა განჰხსდგა მართლ უკუნ გული ჩუენნი და შენთჳს მოვისწყდებით ჩუენ მარადღე და შევირაცხენით ჩუენ, ვითარცა ცხოვარნი კლვადისა»;

ხოლო იხილეს რა შინაგან წმიდისა ეკკლესიისა თავნი თჳსნი ჰგალობდეს ნეტარნი იგი სულნი მათნი (ფსალმ. 5, 7) «შევიდე სახლსა შენსა, თაყუანის ვჰსცე ტაძარსა წმიდასა შენსა, შიშითა შენითა უფალო, მიძღუე მე სიმართლითა შენითა და მტერთა ჩემთათჳს წარმართე შენ წინაშე გზა ჩემი».

ესე კრებაჲ ესე სამღუდელოჲ შორის ეკკლესიისა შეკრებული მეგზგლესიე ცეცხლითა სიყუარულისა უფლისა გრძნობადითაგანისა და ზეპერლისათა განწმედილი სარწმუნოებითა მიმეცოვნებულითა მტკიცე ქმნილი, მოქსოვაჲ სირაჲსა ამის ნაწილოვანისა, რომლისაგან თჳთოჲ ბრწყინავს უბრწყინვალეს მზისა განათლებული შარავანდედითა უზადოჲსა მზისათა. ესე ბანაკი რჩეული ერი ქრისტეს მოსახელე ღმრთისა მიერ ჴსნილი უკორცოჲსაგან ფარაოჲსა (გამოს. 8) ამათ წინა აღუდგეს რა ფარაოთურთ იანე და იანბრე განქიქნეს მოსეს მიერი და ამათ სხუაჲ მრავალ რიცხჳ წინა აღუდგა რა, რათა არა მსახურებდენ მხოლოსა ღმრთისა სამებასა შინა ცნობილსა, იჳთ თავით თჳსით ჰსძლეს და სირცხჳლეულ ჰყუნეს, ვითარმედ თუ სადამე, ერთისაგან მშჳლდისა იძლეოდა მამა იგი სიბოროტისა ფარაოს და იანეს და იანბრეს მიერ მბრძოლი ერისა რჩეულისა ეგჳპტეს, ვითარ არა იძლიამცა ესე ოდენთა სიმრავლეთა ძე ღმრთისა ქმნეთაგან. ვითარ იგი მოსე და აჰარონ ტუყუილისა დაადუმეს ნიშნითა ეგსახედ შეკრებულმან სულითა უფლად წმიდითა (ზირაქ. 25, 2) ერთგანსურებამან ამან ძმათამან განფინა სარცხჳნელი იგი საცთური თჳსდა წინა მდებარე დამაბრკოლებელი ღმრთის მსახურებისაგან, მუნ გრძნეულთა კუერთხი ყუშაჳსა გონის-ქმნილი შეიჭამა კუერთხისაგან მოსესისა, რომელმანცა ვერ უძლო შეშინებად ღმრთისმსახურების გონებისა აქა ჯუარისაგან ქრისტესისა განქარდა ზედა აღდგომილი საცდური ბარბაროსთა.

უპატიოსნეს შეკრებულებაჲ აქა ბრძმედსა შინა გამოცდათ მრავალთა ამათ შანთთა ოქროჲსათა, ვიდრელა ხალდეას სამკუთრისა მის ოქროჲსა, შედებაჲ ბრძმედსა შინა, რამეთუ ისინი აჩრდილსა შინაჲთა წერილითა ჰსჯულისა შეუძრველ დაცვამან საკჳრუელ ჰყუნა ესენი ჭეშმარიტებისა სარწმუნოებითისა ჰსჯულისათჳს შორის უძცეველობამან მეორეთა თანა ნათესავთა დგომად აღიყუანნა მიერ ჰსწურეტად სიღრმესა ტრფიალებითისა ჰსჯად სურჳლისა შურსა დაუზენაესსა აღსავალსა სიყუარულისასა, რამეთუ ღაღადებდა უღმრთოთა სხუათა მიმართ სიმრავლე ტარიგთა სიტუკუერთა მდგომარე საკურთხეველსა ზედა სამსხუერპლოსა. აჰა ჩუენ გზანი შეწირვად უფლად დასაწველად და მოტყუნარენი ცეცხლითა ღმრთაებისათა, მსწრაფლად აღაგზენით ცეცხლი, რათა ამან ხიმართლედ აღსრულმან აღგვიყვანნესმცა დადგომად წინაშე საღმრთოჲსა საკურთხეველისა.

«აღანთენით იტყოდეს ჯოჯოხეთისა მსახურნო, რათა ცეცხლითა საღმრთოჲთა მთებარენი სულნი (მატ. 13, 45) უბრწყინვალეს მზისა განბრწყინდეს სასუფეველსა შინა ზეცისასა მამისასა; ნუ იცადებთ შეწირვასა ჩუენსა, რათა (2 კორინთ. 4) სახილველ ვიქმნნეთ სოფლისა და ანგელოსთა და კაცთა დაღათუ ჯერეთ სურჳლსა ჩუენსა მხოლოდ (მაკაბ. 7, 6) უფალი ჰხედავს და სიმართლისათჳს ჩუენისა ნუგეშინის გვცემს».

მაშინ მოზინჳაჲ ბარბაროსთაგან უმრავლესთა შეშათა და ხალდეურისა საკმილისა მოზარდეობაჲ მით; რამეთუ ალი სიმაღლედ აღვიდოდა და კუამლი პირისა სიწლოსა შეაზრქელებდა დატრუცალი მძჳნვარე დიდ დიდთა მგმოლვარეთა ჰგმირად განასრევდა მეგუნთა. ხოლო ქუკილსა სახმილისას მთანიცა კმა ჰსცემდეს და საზარებაჲ საქმისა უღმრთოთა მოქმედთა უდიდეს განკჳრუებად მოიყუანებდა; განაღა სულნი იგი ნეტარნი უფლად დასაწველთანი, ბრძმედსა შინა ჰგალობდეს (დანიელ 3, 66) «აკურთხევდით ცეცხლი და სიცხე უფალსა, უგალობდით და ზესთა ამაღლებდით მას

საუკუნეთა». კუალად (84) «აკურთხევდით მღუდელნი უფლისანი, აკურთხევდით მონანი უფლისანი, უფალსა უგალობდით და ზესთა ამაღლებდით მას საუკუნეთა». ესრეთ შეიწირნეს ღმრთისა მიმართ ნებსით ტარიგნი უბიწონი, ვერძნი ყოვლად წმიდანი და დიაკეულნი უმანკოანი, ესრეთ ხალდეაი გარდმოიგზნა ქართლად საკმილი ნივთითა მოზარდი, რამეთუ საკმილსა მას შინა არა მებრ აჩრდი-ლისა დიდი მამა ძე და სული წმიდა, ესრეთ უკუე კაცთა სულთა წმიდითა მოიგეს ამაღლებისა გჳრცთა ზედა; ვინა საქმე ესე ანგელოსთაც საქებელ წინა მდებარე იქმნა ეშმაკთად საძრწუნველი, კაცთად ბაძვად თჳსდა აღმძრველი.

გამოიწერნეს და დაიბეჭდნეს იატაკთა ზედა ეკკლესიისათა ასონი იგი დამწუარნი მოწამე-თანი, ამათ ვითარმედ თუ სადამე მარტჳრიო-მოყუარებამან განაღჳძნეს მრავალნი ქებით სატფურო-ბად ძლევისად მათისა, არცა უცხოველონი დააკლდეს ქადაგებისაგან, მარტჳრთა ძლევის მოყუა-რებისა, რამეთუ ჩუენ კმა მაღლადრე ვქადაგებთ საღმრთოჲსა ტრიუმფალურისათა ცეცხლისათა ქრის-ტეს ღმრთისათჳს განძლევასა ჭეშმარიტებისა მოწამეთასა, იატაკნი უცხოველონი მათ ზედა დაბეჭ-დილებითა დუმილით ჰქადაგებენ. ნება იყო უღმრთოთა რათა უღმრთოებისადმი მისდრეკენცა ნამდჳლ ჭეშმარიტნი ქრისტეანენი; ხოლო ჩუენნი უღმრთოთა მაწუევლთა ნებასა, ყოვლითური წინა აღუდგეს, მოიგონეს მტერთა ღონედ ესე გუარიზმიდრემე განსაცდელი, რომლისაგან შიში ბუნებითად უფროს ყოველთა საშიშთა ეძჳნებიან სულსა, მაგრა ჩუენთა გულს მოდგინე ჰყუნეს ესოდენ ისულნი ნიადაგ მნებებელნის ბრძნით აღრჩეულისა სანებელისანი და მისდა მოჰსდრიკნეს ნებანი და სიძნელ, განსაცდელთა შეიწყნარეს აღჳლად. დაჰშებიან მტერნი მომხილვთნი შრომათი ნივთთა აღსაგზებელთანი და აღაგზნეს რა, ვერ ფიცხლენლა თჳთ და თუ სადამე ვინ მიეახლა დაიწუა, მაგრა ჩუენთა ხატებაჲ ესოდენ პატიოსან ჰყუნეს, ვითარცა უკუდავი დაიცვეს ცეცხლსა შინა ყოვლი-თურთ უბიწოდ, და განხრწნადნი ქრისტესთჳს ძლევის-მოყუარებით მიუშუნეს აღდგევად და რაჲ-ცალა იწადეს ჰქმნეს კეთილად; ვინაჲცა ჰსძლეს და ძლევის მოსაგებელსაცა ღირს იქმნეს (აპოკა-ლიპ. 2, 28) და მოსაგებელი იგი იქმნა მათდა (იობ. 38, 12) ვარსკულავი განთიადისა, ამისთჳს ვითარმედ იგი არს ჯილდოდ მძლეთა მოსაგებელად ძლევისა და ძლევამან გამოიბრწყინვა მათ ზედა ვარსკულავი განთიადისა და მთიებამან ისწავა წესი თჳსი. დიდებულ ჰყუნა, ესენი კადნიერე-ბამან ქრისტეს თჳს, რამეთუ განძჳნდეს და მიმკნით განსაცდელთა თმენითა ღმრთისად მიისწრა-ფეს ზეცათასა. ეჰა ვითარ დიდებულ არს და ძლიერ ღუაწლი მოწამეთა და უძლიერეს შედრგინებუ-ლიცა ღუაწლისა, რამეთუ ცეცხლი ვითარცა წყალი განვლეს ცეცხლისა ღმრთაებისათჳს შორის ქონე-ბულისა გამო ვიდრე მგრძობთა. ხოლო დაღათუ (სიბრძნე 3, 2) მოკუდეს თუალთა წინაშე უგუ-ნურთასა, არამედ მიცვალება იგი მათი კორცთაგან ღმრთისად, მძლედ გამოჰსჩნდა წინაშე ღმრთისა და წინაშე ანგელოსთა და კაცთა, რამეთუ საცთურ-ბილწ ღმრთაებისა ფიწლითა სარწმუნოებისათა განაქრიეს, ძლევა აღადგინეს ეშმაკთა ზედა და მსახურთა ზედა მათთა ყინაჲცა (4) სასოებაჲ მათი უკუდავებით სავსე არს ვინა ფრთენი ტრედისანი თუალთა ტრედისათა მექონთა (ქებ 3, 12) მოიგეს და უმანკოებითა აღფრინდეს და წულულნი იგი საღმრთოჲსა ცნობისანი პირნი აღვლინეს ფერისათა მით უმანკოებისათა და შესრულთა ზეცისა იერუსალიმსა შინა, იხილეს პირისპირ დატკბებისაებრ ღმერთი, რომელსაცა აქა (1 კორინთ. 13, 2) სარკითა და სახითა განიცდიდეს.

გამოსვლა ესე სოფლიდ კეთილად მძლეთა მოწამეთა უდიდებულესობს ვიდრე გამოსულისა ეგჳპტით ერისა რჩეულისა, რამეთუ იგინი დაღათუ კუერთხისათა მოსეს მიერ ცემით განპებულსა განვიდეს ზღუასა დაულტოლველად, მაგრა ესენი ჯუარითა ქრისტესითა განპებულსა საცთურსა

შინა საუშმაკოსა განვიდეს წარუწყმედელად მათდა მეჴანებელ სუეტი ცეცხლისა ქუეყანადმი აღთქმულად მიმავალთა, რომელნიცა გულ — მკვრებით და განფიცხებით განმამწარებელნი აღთქმულისანი ვერ შევიდეს განსასუენებელსა მას შინა და დააკლდეს სამჳლისა ბოროტ მკმეველნი დასასრულისაგან შაბათობისა, რამეთუ (რიცხ. 13, 23) რისხჳთ მათთჳს ესრეთ ფუცა ღმერთმან, ვითარცა ურჩთა კმისა მისისათა, მაგრა ესენი მიმავალნი შინაგან შესვლად ნამდჳლ გებადისა მის დაუცვალებულისა საწმიდისა (ებრ. 16, 20) წინა მორბედად შესულთა იესოსითა შევიდეს და მიიღეს აღნათქუამიცა.

აქა ეოველი უპატიოსნეს ძჳრლისასა სასწაულნი უზესთაესნი შეცვალებანი მდგმოებისანი, სულისა მოღებანი, ჭეშმარიტებასა შინა, ძლევანი საკჳრველნი, გადნიერებანი მძლავრთადმი სირცხჳლითა და კდემითა აღავსენი ბოროტ-მსახურთა ტირანთანი.

ივლტოდა მაშინ გჳრლი დადარნებული კუტ მოსადა ჭილსა შინა და ღელწამსა მხილველი (რიცხ. 2, 1) საზღჳარსა ზედა მდგომარისა რჳალისა გჳრლისა და აქა მხილველი ვემაპი მოწამეთა შორის (ჰრომ. 8, 3) მსგავსად კორცთა მათ ცოდჳსათა ჩჳრნდა მოსრულისა ძისა ღჳთისა განცჳფრდა და იძლია რა მლტოლჳარე მათგან აღაშფოთებდა ლაშქარსა უღმრთოსა წმიდათა ზედა, რამეთუ ვერ შემძლებელ იყო, მეის ზედამისჳლით შეხებად ვნებათა უვნებელთადმი სულთა მათთა, ხოლო რომელიცა (იობ. 4) იორდანისასა თჳალად თჳსდა შთაწრებასა აზმნობდა ნაკადულისაგან სისხლთა მოწამეთასა იმოჳრბოდა და რომელი ბარბაროსთაგან ბილწთა მიზგითთა შინა სპეკალთა მიერ და იქროთა და ოქროვილთა ლართა იმსახურებოდა შიშჳლიჳ და მუსკრით ძონძ მოსილ წარივლტოდა, რომელიცა (12) მჴსგავსად სახისა კუდსა აღიმაღლებდა აღმაგრძელებელი ზჳაობით და გესლითა აღმავსებელი შურით ქრისტეს მოსახელისაგან შეთქმულებისა, ჲითარცა ქჳრ მძრომი იგიცხოდა აღიწურვებოდა ზე და წაღმარი ბრძოლად მეცადინობდა და ჳეგარდამოჲსაგან ძალისა წმიდათასა უკმოვრდომი დაიგენებოდა მკერდითა მიიზიდჳდა მუცელსა ჲ თავსა აღილებდა და გესლსა შეჰბერვიდა, მაგრა ლოცჳაჲ იგი წმიდათა მითჳალული ცუდად დასათხეველ სხჳარა იქმნებოდა. ჰბერვიდა ვემაპი კოლხიდურისა ეგსპედიციისა ზღაპრებრ (იობ. 2, 5) ცეცხლსა და გამოთხოვილთა კორცთა მართალთასა აღანთებდა დაწჳად, მაგრა ნეტართა სულთა შინაგან მეოთჳსა ცეცხლისაგან საღმრთოჲსა საღრმედ ჭოჭოხეთისა შთაიჭრებოდა.

იპატივებოდა კიდობანი ძჳრლთა შინა, რომელიცა წმიდასა შინა წმიდათასა იყო მდგომარე უპატიოსნეს მოწამენი ახლისა შორის აღთქმისა, რამეთუ წმიდასა შინა ეკკლესიასა შეწირვით პირმშოსა შინა ეკკლესიისა დაიდგინნეს (ებრ. 12, 13) აღწერილსა ცათა შინა, ღჳთისა და მსაჯულისა ყოველთასა და სულებისა მართალთა აღსრულებულთასა, პატიოსან და წმიდა ჰსჯული კჳრთხი და ფიცარნი, უპატიოსნეს იატაკთა ზედა ეკკლესიისათა დაბეჭდულნი ხატნი ასოთა მოწამეთანი, განწმედილ ჲ სუფთა საკმეველნი გუნდრუკნი და კინამონი და კეთილ მითჳალულ უფლისა მიერ უგანწმედილეს გჳამნი მოწამეთანი დაუსამღჳდელოეს კჳამლი შეწირვისა მათისა და მამისაგან ჳეცათასა უმისათჳალველეს, ვითარ ზიარებული შეწირჳაჲ შეწირვისა თანა მამისა მიმართ ძისა, რომელმანცა მამისა მიმართ ხჳრნთჳს (ებრ. 7. 27) თავი თჳსი შეჰსწირა.

პატიოსან მანანაჲ და ტაკუკი ოქროჲსა, უპატიოსნეს სისხლი წმიდათ, რომელიცა შესრულთა სარწმუნოებით ეკკლესიასა მას შინა წმიდასა (სადა იგი შეიწირნეს) აღავსებენ გარდარეულად სუნელებითა უხრწნელითა, რომლისაცა მცნობელობაჲ მოგვიღიეს მრავალგზის და კურნებათა ჰყოფენ ოჳთოეულითა სენითა ვნებულთად.

ესრეთ შემკულ არს მოწამეთაგან აღთქმა ახალი, რამეთუ ღჳთივ მითჳალულმან სისხლმან მათმან ყოვლად განწმედილმან სხეულებამან მოწამეთამან აღიკჳამლა და ჩჳჱნდა დაწყებად ცეცხლი შურის ძიებისა ღჳთისა დააყესა.

ესე მორჩითა ყოვლად წმიდათა სახარებითა (2 კორ. 3, 6) პავლესითა ჭკუღთა და ღჳთისა მიერ ორძილოვანთა, რათა ნაყოფიერებისა ვერ შეეხოს მრავალფერი შკალი ესე ვაზთა სოფლისა მძლეთა შეხდომისათა, რამეთუ ჴსძლეს ხრწნილებათა დაკჳჱთებულთა და განირთხნეს ფესვნი სიღრმედ სიყუარულისა. უკჱ აქციეს დიდროობაჲ ქართა აღკრნეს პირნი ჭიათანი, უკუს აქციისეს ცუდით სირთა დასხმანი დაიწიხნეს საწნეხელსა შინა, ღჳაწლთასა და აღავსეს ტაგარი მხიარულებათა ღჳნითა, რამეთუ შეკრება მათი სირასა შინა მარტჳრობითსა იქმნა მხიარულ-ყოფად ანგელოსთა და კაცთა.

ესეცა არად დამთომად სათანადო არს ჩჳჱნდა, გამოხატა მტერმან მოგონებაჲ ნიკომადიური, ყოვლად ბილწისა მაქსიმიანესი ყოვლად უღმრთოსა სულსა შინა ღემურისასა, ვითარმედ ქრისტეანენი არა მორჩილნი ბრძანებულისა მისისა, არა განდგომითა ქრისტესგან, რათა დაიწჳას ეკკლესიასა შინა მათსა. ხოლო განჴსჳაჲ ვითარ ბოროტსა სულსა შინა, ქმნილი პირჳჱლისასა ესევე შეუდგა მეორისასა და მებრჳე გამოჩინებასა გამორინებაჲ; გარნა იგიკე სული წინა-აღმდგომ უღმრთოებითისა მბრძნობისა, რამეთუ იგივე გარდამოსჳლაჲ სულისა ზედა ქჳაბთა-კეჱელოად, რომელიცა ნიკომიდიელთად, ვითარმედ ცეცხლისა საღმრთოჲსა აღგზებისა სულთა შემწყსარებელთა ვერ შეეხების საცთური უღმრთოებითი, რამეთუ ცეცხლი კორცთა განძლიერდ და სულით აღმეჳას დიდებით მათ თანა, რომელნი (ფსალმ. 103, 14) სულად და ალად შეიქმნეს ცეცხლისა.

ესენი უკჳჱ უშესაბამონი თქმანი ქების სიტყჳაობითნი თქჳჱნისადმი სამღჳდელოჲსა ვნებისა მიირთჳ კრებულო ყოვლად პატიოსანო არვეო, რომელი (აპოკალი. 3, 17) იმწყსები წყაროთადმი წყლისა ცხოველისათა კრავისაგან საედართა მამისათა მჯდომარისა და ნაცჳალ შაკე განწმედილი და მითჳალული ოხაჲ დღესა ყულისასა ანტონის გლახაკსა და ყოვლად საწყალობელსა.

(2 ტიმოთ. 1, 17) ხოლო მეუფესა მას საუკუნეთასა უხრწნელსა, უხილავსა, მიუწთომელსა, მხოლოსა, ბრძენსა ღმერთსა, პატივი და დიდება საუკუნეთა უკუნისამდე ამინ.

დღესა სამშაბათსა წმ. აღდგომისასა, შესხმა და მოთხრობა ღუაწლთა და ვნებათა წმიდათა ღირსთა მოწამეთა გარეჯსჳისათა.

ეკკლესიასა პირ-მშოთასა ნეტარნი,
აქა ზადიკობად მოსრულნი ეკკლესიად,
აღფრინდეს ფრთითა წამებისათა სიბრძნით,
შენსა მიმართ ზადიკისათჳს აქათ,
და შეერთნეს ზენათა იერ-არხთა:

ანტონ კათალიკოსის მიერ.

არა დავსცხრე გალობისაგან წმიდათა მიმართ თჳსთა და საკუთართა ღ̃თისათა. იობ. (3) ვ̃დის სამშჳნჭ̃ჲ კს̃ჲ ჩემი ჩემთანაღა იყოს და სული საღმრთოჲ, მით რომელ უკუ̃ნი, იოანე. (3) «შეიყუ̃არნა თჳსნი იგი, ამას სოფელსა შინა და ს̃დ შეიყუ̃არნა იგინი»; ხოლო წმიდათა შორის უფროსად გუნდი იგი, საღმრთოთა, მოწამეთა საგალობელ არს, რომელნიცა არსებისა დაუზოგვდეს, მტერთა ჰსძლნეს, თავნი თჳსნი შეჰსწირნეს ღ̃თისად და სიკუ̃დილსა მხოლოდ-შობილისასა ეზიარნენ: არა იგმაეს ერთი ნათლის-ღებაჲ მისატევებელად ცოდუ̃ათა, სისხლითაცა ნათელ-იღეს (ეფე. 19, 10), შეიმოსნეს ღ̃თისათჳს ყ̃ისა-მპყრობელისა და აბჯრითა ღ̃თისათა შეჭურვილნი განქუ̃ფლნეს მტერთა უფლისათა წინა-განეწყუ̃ნეს, პირის პირ მბრძოლთა დადგეს უშიშად (ეფეს. 6, 14.) ჯაჭვითა სიმართლისათა მოსილნი და ფერხთა შესხმულნი სახარებისა მშჳდობითისა, განმზადებულებისანი, მიუპყრნეს მტერთა სარწმუნოებაჲ ქრისტეს მიმართი ფარად, გრმალნი სულისანი, საღმრთოჲთა ტრფიალებითა აღმოიხადნეს და სიმკნისა მკლავ მაგრობითა ლახტნი აღამაღლნეს აკუ̃ფთნეს თავთა მბრძოლთა მათ უხილავთა შემუსრნეს და დააკუ̃ფთნეს, წარაქციენეს ჰ̃ტნეს.

არა რაჲმე მათდა ცეცხლი განმლეველი, რომელ მათ შინაგან აქუ̃ნდავე, დასაშრეტელ ცეცხლისა წყალი; არა რაჲმე მათდა სიღრმე პელაგოჲსა, რომელ მკურვალნი ქარნი, საღმრთოჲსა ტრფიალებისა, რომელნიცა დიდროჲთ, ჰქროდიან მათ შორის, იქმნნეს განმაკმობელ პელაგოთა. არა რაჲმე მათდა ჯოჲ! რომელ დიდებად და უდიდებულესად და კეთილ-დღეობად უბედნიერესად შეერაცხა თჳსდა, დიდება იგი მამისაგან, მხოლოდშობილისა. არა რაჲმე ურმის-თუ̃ალნი, რომელ გარემო ღერძისა, ნამდჳლ-სატრფიალოჲსა იქცეოდეს ბრუნჳთ ნიადაგ ნეტარნი სულნი მათნი. არა რაჲმე დაჭრანი ასოთანი და დაქოლვანი, მით რომელ ტრფიალებამან მოიყუ̃ანნა სატკივართა

უგრძნობელობად, ხოლო გონებანი მათნი, თუ სადამე ყოველნი გლდენი ზედ შეიმუსრნესმცა, ვერ შეჰსძრვენ სიმტკიცისაგან ქრისტეს მიმართისა.

ტკბილ მათდა სასმელი სიკჳდილისა ამოვან განსაცდელნი სიკჳდილ-შემოსილნი, სახარულევან ექსორიობანი, სიმდიდრედ იავარ-ქმნაჲ და სიქადულობა კიცხევა უმწუერვალესი. ესენი მეგობარნი ქრისტესნი და ზიარნი სახელისა მის, რომელი მიანიჭა მამამან, (ფილიპ. 2, 9) უფროს ყოველთა სახელთასა და (აპოკალიპ. გ. ო. 1.) მოსაყდრენი მისნი აღსარებულნი მისაგან ღ̃თით-მთავრისა წ̃ე ცხოველთ-მოქმედისა მამისა, ქებულნი (მატ. 10. ერ.) ანგელოსთაგან პატივცემულნი, ეკკლესიისაგან ჰსძლისა ქრისტესისა, საფუძველთა ეკკლესიისათა სიმტკიცენი, ისაია 26, 2. ზღუდენი და გარე ზღუდენი მისნი, სალებავნი ჰსჯულთანი, გამოხატვანი და განჰსჯანი მართალთა და კეთილთა მოქმედებათანი. ესე გუნდი საკჳრველ-შეკრებული, ესე სირასაღმრთოდრე შეწმასნილი. ესე სისტემაჲ ესე, საკჳრველ-კიდული, ურთიერთიარს, რომელ შემკჳრელ, რომელ მწმასნელ და რომელ მომკიცხჳელ, მათდა არს ტრფიალებაჲ. ხოლო ტრფიალებაჲ ესე არა ქუეშეური, არა ხრწნისა და დინებისა შემწყნარებელი, არა ნათესავისადმი სატრფიალოჲსა ხრწნადისა, არამედ უზესთაესი ყოველთა სიმაღლეთა, უხრწნელი წარუდინებელი და მოგებული სულითა ღმრთით-მთავრისათა არსებისადმი უზადოჲსა. ბრწყინჳენ უკუე დღეს გონებასა შინა ჩემსა, გუნდისა მისგანნი საღმრთოდრე წმასნილისა და სისტემაჲსა მისგანნი საკჳრველ კიდულისა, კერძონი მათნი, რომელნი გუნდსა მას და სირასა სრულ-ჰყოფენ.

ხოლო გონებასა ჩემსა განაბრწყინვებენ ნათლითა ჯ მანდრაგორ ბერწობისა, ექმნებიან მას, რათა მიუძღვეს მცა, გონებაჲ ჩემი ბერწი სიტყუათაგან, ღირსთა შესხმისა და გალობისა მათისათა და მეცლად ილოსმცა; სიტყუანი უაღრეს ძალისა ჩემისა შესხმად და გალობად ყოვლად წმიდათა ვნებათა მათთა. არიან უკუე წმიდანი ესე უღაბნოჲთგან გარეჰსჯისათა აღმომზენი აღმოსავალისაგან მმარხულობითისა და სიყვარსა ზედა ქრისტესთჳს ვნებისასა, ჰსრბით მომრგუალებულნი და მერიდიანსა ზედა ჭეშმარიტისა წამებისასა თ̃ა-ჰსწორ მავალნი; მოწამენი ესე ქრისტესნი გონებისა ჩემისა მანდრაგორ ბერწობისა, რომელთა აქუსვე თჳსებაჲ ესე გუარი, რათა საკჳრველი უშველოებისა განჰკსნეს გონებისა და ჩემდა მანდრაგორ-იქმნეს. აჰა (ქებ. 1, 11) მანდრაგორმან ჩემმან გამოჰსცა სუნნელებაჲ, რომელ ჩემისა შორის გონებისა მიდგომილებაჲ და შობაჲ სიტყუათა. ადგილ აღმომაცენ მანდრაგორთა მათ მდელოთა სუნნელთა ადგილნი, მახლობელნი ეკვატორისანი, არა ეკლიპტიკად განკვეთილნი გზითა კირიზბისათა და არცაღა გზოჲ ოხისრქისა, რომელ ეკვატორსა მას მას, ზედა მავალსი მზეჲ მიჰფენს ქუეშე თჳსსა, ყოველთა მახლობელთა ეკვატორისათა უმწუერვალესთა შარავანდედთა უმახლობელეს, რომლითა სხუათაგან უმკურვალესობენ ადგილნი იგი. ხოლო უღადოჲსა მზისა შარავანდედითა უმახლობელეს განათლებულნი ადგილნი იგი, რომელ-არს სულნი ნეტარნი ტრფიალებითა საღმრთოჲთა უმწუერვალესადრე მკურვალენი, სხუა და სხუა გუარითა სუნელთა, მცემარობენ საკმარად მორწმუნეთა ქრისტესთა მთხოველთა მათდა და უფროსღა იგინი, რომელთა მკურვალებამან ქრისტეს მიმართ სულთა ნეტართამან აღმოაცენა უუავილი იგი ქრისტესთჳს ვნებისა, რომელი არა თუ მხოლოდ თჳთოეულთა ჩუენ მორწმუნეთა, მთხოველთად არს მანდრაგორ, მკურნალ გონებისა ბერწობისა, არამედ ჩუენისა საზოგადოჲსა ერთისა წმიდისა კათოლიკე სამოციქულო ეკკლესია, მით რომელ სისხლმან, ქრისტესთჳს ვნებულთა მოწამეთამან შჳლიერ-ჰყო ემბაზი და მით შჳლიერ მრავალ ჰყო ეკკლესიაჲ.

აჰა გუნდი ჴრჩეული ქალწულებისა მმარხველობისა მიერ, წმიდა ქმნილი, აჰა მეხოტრებელობაჲ ანგელოზებრი, არა რაჲმეს მქონე თჳსად, თჳნიერ ხატებაჲ ღმრთისა, რომლით არსებაჲ მათი ცხადდა და კეთილობასა შინა გებითა ღმრთისა მიემსგავსა. აჰა სხეულნი და წულილებულნი, მარხვისა მიერ, არა-თუ მხოლოდ საჭმელთაგან და სასმელთა, არამედ არსებისა კორცთასა, ყოვლითურთ ზესთა ქმნისაგან. აჰა ნებსით (მატ. 19, 12) საჭურისნი სასუფეველისათჳს ცათასა, აჰა მამაკაცნი ნებსით გამცემელნი თავთა თჳსთანი, სხჳსთა და მორჩილებად და ნებისა თჳსისა უარის ყოფად. აჰა შეკრებულება მდაბალ-მზრახუელთა და მთრგუნველთა ამპარტავანისა გუელისათა რომელიცა (ლუკა, 10, 18) გარდამოვარდა ზეცით.

ესენი უკუჱ ნაყოფიერნი ადგილთა შინა ნაყოფისასა, ესე იგი (მატ. 13, 23) რომელ ჳდ ნაყოფიერნი ოცდაათის შინა ადგილის ნაყოფიერებასა შინა, სამოცისა, სიმხნით, რომელ-არს ყოფა სამმეოცესა შინა. ხოლო უკანასკნელსა შინა, ესე იგი, ასობასა შინა, რომელ იქმნეს უვნებელ სადა ჰსტენს სიყუარულისათჳს ღმრთისა შორის მოსჳლაჲ, რომლითა მიემთხჳვნეს კეთილსა. რომელ (იოანე 4, 16) «სიყუარულმან რომელ არს ღმერთი», ჰრომ. 3, 10) «მოყუასსა თჳსსა ბოროტი არა უყჳს». ესრეთ უკუჱ აღასრულეს ჰსჯული, რომელ დაიცვეს მათ, (იოანე 13, 34) მცნებაჲ ახალი, ესე იგი, სიყუარული მოყუასთა, რომლითა შეუძლებელ იყო, მათდა არა განათლებად გონებაჲ, რომელ სადა იგი შევიდეს ღმერთი სიყუარული, რომელ-არს მამა ძიი და სული წმიდათურთ შეუძლებელ-არს, რათა მზემან ღმრთმან შარავანდედის თჳსისა მიერ, სიტყჳსა სიბრძნისა და ნათლისა სულისა მიერ თჳსისა არა განანათლოსმცა იგი, იმით ისწავეს კეთილ გონიერებაჲ უმწვერვალესი და მით გასაგეს სიბრძნე მოგებული.

არა რაჲმე იყო მათდა საგმარ, რომელიცა იგმარების, სოფლის მოყუარეთა, რომელ ნივთნი: ესე ვითარნი, ვითარცა სკორენი მყრალნი უხრწნელებათა სუნნელებათა შინა, მყოფთა სულთა ყოვლითურთ განეთხოვნნეს. არა რაჲმე უბნობაჲ მათ შორის რომელთაცა აქუნდეპარებენ ღმრთის-სახეთა გონებათა, მათთა მოყუარენი ამოებისანი, გარნა პირთა შინა მათთა, დიდების მეტყუელებაჲ, ღმრთისად მადლობითი ვითარცა აგებულთაგან გულის მგმელთა აგებისათჳს თჳსისა აღმგებელისა მიმართ აღგებულისა. მადლობანი სახიერებით, ქუელის-მოქმედებითა მისთანი, ფსალმუნი ქებად და გალობანი დიდებად ნამდჳლ-საყუარელისა და საკჳრველობისადმი ცხოველ-მოქმედისა, არსარსისად რომლის ნათლითა განათლებული, (კორ. 10, 4) ყოველთა ძნელოვანთა გულის-სიტყუათა დაარღუევდეს და ყოველთა სიმაღლესა ამაღლებულსა მეცნიერებასა ზედა ღმრთისასა და წარმოსტყუენვიდეს ყოველთა ცნობასა მორჩილებად ქრისტესა. ვინაჲცა ესმოდა რა საღმრთოთაგან წერილთა და კრებისა მოძღუართა მოძღურებათაგან საწყ̃რ-მეტყუელთა სამოციქულოთა და მამოპროვთა ღმერთი, სმენითა მით გონებანი მათნი, (ღმრთის მეტყუელისა ქრისტეს შობისა თჳს) ერთითა ნათლითა ელუარებდიან და სამითა ერთითა არსებისათჳს, ხოლო სამითა თჳთებათა ოჳს. ერთი უკუჱ იყოდეს არსებაჲ, საჭიროჲ, რომელნ მოიგონნა ვითარცა უქცეველმან ღმრთო-მთავარმან გონებამან, უწინარეს ჟ̃ოა დასაბამნი არსებანი ყოველნი და დროსა შინა ჰქმნნეს. ესენი თითოეულნი გაგუარებულად ყოფასა შინა შესაძლებელისა. ხოლო აღიარებდეს ერთობასა ამას შინა ერთსავე მე უმიზეზოსა და ორითა მისგანთა მიზეზოვანთა, გარნა უზესთაეს ყოველსა დროჲსა და ნაწილთა მისთა შით, რომელ დროჲ არს ნამყოჲ, რომლისად აწმყოჲ მოკიდულ არს და დროსა აწ მყოსა საჭიროდ მოეკიდების დროჲ მყოობადი. ხოლო ნამყოჲ წარხდაჲ, აწ მყოჲ ჰგიეს და წარჰკდომად არს ესე შემოსვლითა მყობადისათა მაგრა ყოფაჲ

იგი ღჳთისა, საჭირო არა იყო ნამყოსა დროსა შინა წარკდომილსა. რომელ ჰგიეს აწმყოსა შინა და ყოვლად არს უკ̃ი უკ̃ე და ესე არს თქმა იგი ღჳთისათჳს. (აპოკალიპ 14) «რომელი იყო რომელი-არს და რომელი მომავალ-არსი». ორთა უკუე მიზეზოვანთა შეიწყნარებდეს ერთისაგან მხოლოჲსა სახელ მიზეზისა, რომელ-არს მამა. სიტყჳსაებრ საღმრთოისა დიონისისა ვითარმედ (დიონის საღმრთო თავი 1); მხოლო ზესთა არსებისა ღჳთაებისა წყარო არს მამა, ერთსა ვიდრე მე მიზეზისაგან თჳსისა შობისა, ვითარცა იტყჳს საღმრთო და მახვილი (დამასკ. წიგ. 4. ფურც. 308) შობა ღჳთისა ძისა ვიდრე მე მხოლოჲსა, მამისაგან თანა არსისა ძის გამობრწყინებაჲ არს, ხოლო მეორესა გამოსვლაჲ, ვითარცა ვისწავეთ უფლისაგან. (იოანე 15, 26) სული ჭეშმარიტებისა, რომელი მამისაგან გამოვალს, ხოლო ერთსა შეიწყნარებდეს, ღმერთ-მთავარისა მის მხოლოჲსა არსებითთა მათ გამოსასა ვითარცა განსწავებს უფალი. (იოანე 5, 21) ვითარცა იგი მამა აღადგინებს მკუდართა და აცხოვნებს, ეგრეთვე ძე რომელთა ჰნებავს აცხოვრებს და სული არს განმაცხოველებელ. შეიწყნარებდეს კაცთ-მოყუარებისა განგებულებასა კორციელისა ძისა და სიტყჳსა ღჳთისასა, რომელ (გალატ. 4) მოავლინა ღმერთმან ძეჲ თჳსი შობილი დედაკაცისაგან მსგავსად კორცთა მათ ცოდჳსათა და (ჰრომ. 8, 3) (იოანე 1, 14) «სიტყუაჲ იგი კორციელ-იქმნა, დაემკჳდრა ჩუენ შორის» და ყოველი არსებაჲ ჩემი და ბუნებაჲცა რომლისაგან ვითარცა წყაროჲსაგან ჰსდიან მოქმედებანი მიიღო მხოლოდ შობილმან, რომელ მარტივი შეიორკეცა. (კირილესი) არა განყოფით ღმერთად განთჳსებულად და კაცად განთჳსებულად, არამედ იცნობა ერთაჲ ქ̃ედ რომელ ქრისტე ცხებულისაებრო სახელისა თჳსისა ორთავე არსებათა და ნიშნავს, რომელ ღჳთაება თჳსი ჰსცხო ბუნებასა კაცობრივსა, რომელიცა მიიღო და ერთი ორთა შინა იცნობა. ხოლო განუყრელითა მით მიახლებითა არსებისა ჩემისაჲთა, არსებისა მიმართ თჳსისა, ჩემი იგი არა განღია და თჳსი იგი უქცეველსა შინა დაიცუა ერთსა. ეგრეთვე ყოველნი კორციელნი განგებულებანი მხოლოდშობილისა სიტყჳსანი საცხოვრებელნი ჩუენნი; ესენი უკუე იყვნენ მათდა საუბარ და ეგრეთვე დაჰსჯანი თავთა თჳსთანი, რათა წარუდგინნეს ღმერთსა სულნი განწმედილნი ყოველთა ბრალთაგან. ჩუეულესა იყო მათა, ნიადაგ ფილოსოფოსა, (1 კორი 2, 1, 26) არა მეცნობისა სიტყჳსა სიბრძნისათა, რომელიცა «სიბრძნე იგი ესე ბუარი, განაცოფა ღმერთმან, არამედ წურთითა სიკუდილისათა დადებითა გულსა შინა უწყებად სხუათად იყო ქრისტე ჯუარცმულისათა». ხოლო ექუსმდებარნეს (2, 6) სიბრძნესა, რომელიცა თქმულ-არს სრულთა მიმართ. «რომელი არა არს სიბრძნე ამის სოფლისა, არცა მთავართა მათ ამის სოფლისათა, რომელნი განქარვებად არიან, არამედ სიბრძნე იგი ღჳთისა საიდუმლოდ დაფარული, რომელიცა პირუელადვე განაჩინა ღმერთმან, უწინარეს საუკუნეთა სადიდებელად ჩუენდა, რომელი იგი არავინ მთავართაგანმან, ამის სოფლისამან იცნა, რომელ უკეთუმცა ეცნა, არამცა უფალი იგი დიდებისა ჯუარს-ეცუა. ჩუეულება ყოვლად მათი გლოვა (იოანე სინელი აღსავალი 2) მჭმუნვარება იგი სულისა ღმობასა შინა გულისა, მოწლეობისსა მარადის საწყურველისა ზედ დადგრომითა მეძიებელი და ამისითა მიუმთხუეველობითა მტკივნეულად მდევნელი და უკანა კერძო ამისა მდევნელი. სალმობიერად მქონებელი, რომელ იწერტებოდიან გულნი მათი ნიადაგ დეზითა მიიოქროჲსათა და ესრეთ სული იგი უკუე აქუნდათ ყოვლისამი ქუეშეურისა შეჭმუნვარებისა და სიყუარულისაგან განშიშუელებული. ხოლო ზედ-განხილვისა (ეგჳპტით და მღტოლვარე უხილავისაგან) მიერ გულისა ქუეშე წმიდიესა მწუხარებისა შთანერგული. ერი ესე გამოსრული ეგჳპტით და მღტოლვარე უხილავისაგან ფარაოჲსა, შედგომილ იყო თჳთეული მათი, ანუ ზოგად ყოვლისა შეკრებულებისა ნაწილი, დალათუ თჳთოეული მათი, მაგრა მრავალთა ზოგად შეკრებულებაჲ. ნამ-

ღულ მოსეს: ვისმე მიმართ სულიერისა წინა-მძღვრისა, რათა შეამდგომელობისა მისითა ღმრთისა მამარი წარჰმართნესმცა სულითა ეგვიპტით გამოსვლისანი და რათა მოსემან ესე გუარმან, შორის ხედვისა და საქმისა მდგომარემან, (გამოს. 13, 11) განიჭერნესმცა კელნი, ღმრთისა მიმართ და მისდა შედგომილი ჭრმეული ღმრთისა ისრაილიტი ახალი, ტონდვსა ზღვასა შინა და უღრტობელად ცეცხლისა გასიყვანოს და უხილავი დაჭსნეს ამალეკი. (შესაქ. 19, 17) ერი ესე გამოსრულა სოდომი-მით, წინაძღვანვილი, ანგელოსთაგან ჭეშმარიტად, გარეს ცეცხლითა და წუმწუმითა რისხვისა ღმრ-თისათა აღმოსავლისა. ამით უკუე ვინათგან შეიყუარეს, ღმრთისათ ვინა ყოვლითურთ ეზრუნველ სოფლისათა და სოფლისა მიმართ იქმნნეს, რომელ ანუ ჭეშმარიტისა მის გუ-ვეკეთილისა სამეუფოისა მეძიებლობით, ანუ დამჭსნელობით, თავთა თჳსთათა მოტყვეობისათჳს ბოროტისა, ანუ ჭეშმარიტე-ბით ჭირსნების საჭურჭლისა და მსჯავრისა საუკუნოისათა მომკვებლობით და ანუ ჭეშმარიტებით შიშისა, განსვლისა თჳსისა მიღებით განიყუანნეს თავნი თჳსნი სოფლისაგან, ამისთჳს ყოვლისაგან სოფლიოისა განშიშვლებულნი, არა რაიმესა ზრუნვიდეს სოფლისასა და სოფლისათჳს. უცხო იყვ-ნეს მათგანნი, რომელნიმე სხეულითაცა და თანად ყოველნი ნებისაგან თჳსისა და ესრეთ აქუნდათ ზოგად ზრუნვა უაღნიეროჲ და სიბრძნეჲ უცნაური, გულისხმის-ყოფაჲ განუცდელი სიმრავლე საღმრთოისაჲ ტრფიალებისა და აღმატებისა უარის ყოფაჲ და ესრეთ მომკვეთელნი სხეულით და ნებით უცხოებისანი, მივიდეს წმიდისა მიმართ და სრულისა მორჩილებისა და მოიგნეს ორნი ვე მე ფრთენი ესე ოქროისანი უცხოებაჲ ნებისაგან და მორჩილებაჲ საღმრთოჲ, რომლითაცა ცისა მიმართ წმიდისა, ქრისტესთჳს ვნებისა აღფრინდეს და ესრეთ ზიარებულსა თჳსსა ეზიარნეს. უარ ჰყუეს სულნი თჳსნი, რომელ მოკლომითა სხეულისათა და ნებისაგან უცხოებითა ზედ ზეწრნე-ბულ-იქმნა ამათგან უარ-ყოფაჲ სულისა, რომლითა მორჩილებისა ნეტარისა და სრულსა სიმა-ღლესა აღვიდეს და ამით სარკესა შინა უბიწოსა ყოფა ქცევისასა თჳსისა, სიმდაბლე იგი, მაღალი გამოხატეს და ზევებული ყოვლისაგან გორციელებრისა ამაღლებასა, ანუ სიმდიდრისა და ყოვლი-თურთ გლახაკ სულითა, იქმნნეს და სანატრელ, რომელთადცა აქუნდათ. (ლუკა 6, 20) «ნეტარ ხართ გლახაკი სულითა, რომელ თქუენი არს სასუფეველი ცათა». იყო მარადისა მათ შორის უკმო-წოდებაჲ ნათლისა-ღებისა აღთქმაჲ ღმრთისა მიმართ მეორისა ცხოვრებისა, რომლითა დამდაბ-ლება სრული მოიყიდეს, ხოლო შობაჲ იჳს შორის სულისა წმიდისა სასოებისა მოიგეს და ესე ვითარისა შობისა მოიგეს და ესე ვითარისა შობისა გეიტონ იქმნნეს, თჳთ და ჴსჯული უკუე აქუნ-დათ გულის-სიტყუაჲ გარნა ყოველთა უსასოებასა-გარე განსთხევდეს. მოაგეს სული მქონებელი კადნიერებისა ღმრთისა მიმართ და მისდამი მქონებელი სასოებისა და ბრალთაგან უვნებელობისათა მარადის ცხოველი და ბეჭდითა წმიდისა უბიწოსათა დაბეჭდილი მარადის მგლოვარენი, მარადის ნათელს-იღებდიან და მოტყვებასა ცოდვათასა მიიღებდიან, რომელთა დაჭნატრის სიტყუა ჭეშმა-რიტი (მატთ. 5, 4) «ნეტარ იყუნენ მგლოვარენი გულითა, რომელ იგინი ნუგეშინის-ცემულ-იქმნენ», რომელ ღარმობითა მით ლმობისათა მგლოვარენი მართლ და წმიდა უფლისა იქმნენ. განამრავლ-ნეს ცრემლნი და გლოვაჲ და დაჭმრიტეს საგმილი გულის-წყრომისა და ნაღვლ-ფიცხელობისა, რომლითა მოიგეს სიმშჳდეჲ, აღუძვრელი მდგმოებაჲ, იგი სულისა ქებათა შინა და გიობათა იგივედ მქონებელი და ორგზის ნეტარ-იქმნნეს, ვითარმედ დამკჳდრებითა ქუეყანისათა, ხოლო მეორედ (6, 9) ძეობილ-ყოფითა ღმრთისათა, ხოლო ყოვლითურთ მოკლომითა გულის-წყრომისა და ნაღვლ-ფიცხელობისათა, ძვირის-ჴსენებისაგან და ძვირის ზრახვისა წმიდა იქმნნეს და გარდა-რეულმან უკუე გლოვამან ჭმეა სულთა შინა მათთა ნეტართა დუმილი. ესენი მარად მხიარულნი

სულისა ყოვლად წმიდისა მიერითა (იოანე 16, 7) ნუგეშინის-ცემითა მგალობელნი. (ესაია 61, 10) იხარებს სული ჩემი უფლისა მიმართ, რომელმან შემმოსა მე სამოსელი, მაცხოვარებითა და კუართი მხიარულებათაჲ. ესე იგი რომელ ლოცვითა და კსენებითა სიკუდილისათა ძაძაჲ დაჴსნილებისა განიხეთქნეს და შეიმოსეს სასოებაჲ უფლისა მიმართ და მისდა იხარებდიან ნეტარნი სულნი მათნი და არა ჰპოვეს ადგილი თჳს შორის ვნებასა სულისა განრღუეულებასა და გონებისა დაჴსნისა. მოიყჳანეს დედოფალი მკვებლად და სიგლახაკითა საზრდელთათა მოყუარეთაგან ნოვაკთასა საწყალობელ-ჰყოფს, მოაკმეს მწირსედ და ყიაჲ განაკმეს წყურვილითა და მისთა ერთ მე მოქმედთა (მატთ 5, 10) სიმართლისათჳს მიიღეს სანატრელ-ყოფაჲ.

წმიდა-ჰყვნეს სხეულნი, მოგებითა ანგელოსებრისა საწმიდისათა დაჰშრიტეს ალი მძაფრი ტრფიალებითა ნამდჳლ არსთა საწყურისათა. დაჰსდუფს თავისა თჳსისად ჰსჯული მრთელ-ცნობობისა, რომელ ძილთაცა შინა არა გარდახდეს, თუ სთქუა ნეტარნი სულნი მათნი მრთელ-ცნობისა ჰსჯულსა, შეგინებად თჳსა გმევითა კორცთა მოქმედებათათა. ძირი ყოველთა ვნებათა ზედ წოდებული მოციქულისაგან. (კორ. 3, 5) გერჳთმსახურებად შედგომითა ქრისტესითა გონებისაგან განფხურეს თჳსისა. ხოლო ნაყოფი არა წმიდებისა და ანგარებისა ვნებისა უგრძნობელობა სნებათა სულისათა. (რომელ არს ვნებაჲ გულმძიმობითი, ანუ გულფიცხელობაჲ და ანუ ულმობელობაჲ) სადამდეცა იპოვა მათ შორის, მით რომელ სულნი სიწმიდითა ანგელოსებრითა ფრთოვანნი და უნივთებითა განათლებულნი, ზესთა ქმნილან ყოვლისაგან ესე გუარისა უგრძნობელობისა. ზოგად ცხოვრებულობდეს ნეტარნი ესე და ზოგად ფსალმუნთა და გალობითა და აკიალოთიათა ეკკლესიაობდეს. უცხო-ჰყოფს ძილი თჳსაგან კნინღა თჳნიერ იგი რომლითაცა ბუნებითადრე მტკიცებდეს გონებაჲ განუკრთომელად. ხოლო ცუდ-დიდებობაჲ და ზესთ მჩენეობაჲ ვერ მიეახლა მათ, რამეთუ ნებსით ყოვლისაგან ნებისა თჳსისა იჯმნეს და უფალ ნივთთა ზედა რაჲვეთა ყოფისაგან და მორჩილებისა შოლტითა ჰგუემდიან ნიადაგ და თავთა თჳსთა ყოველთა უცოდჳლეს და უკმარ ყოვლისავე მიმართ საგონის-ყოფისა გულის მსიტყუელობითა შეჰსწირეს (ფსალ. 50, 17) მსხუერპლი ღუთისად, შემუსვრვილნი სულნი და გულნი, რომლისათჳს მაღალმან საკურთხეველსა თჳსსა ზეციერსა შეიწირა სუნად სულნელად. ესე გუარ მორთულებამან სულთა მათთამან სიმშჳდე და სიმარტივეჲ უმანკოებაჲ და უბოროტობაჲ მოიგო საჭიროდ, რამეთუ ისმინეს მეტყუელისა (მატთ. 11, 29) «ისწავეთო ჩემგან, რამეთუ მშვიდ-ვარ და მდაბალ გულითა», ვინაცა ერჩდეს და ისწავებს მისგან სიმშჳდეჲ მშჳდისაგან, რომელსა საღმრთო ზაქარია, (ზაქარია 9, 9) ახარებს სიმშჳდესა მისსა ასულსა სიონისასა». ესრეთ სიმშჳდისა მოგებასა საჭიროდ შეუდგა მოგება სიმდაბლისა, რამეთუ მოძღუარსა მას სიმდაბლისასა, რომელიცა სიმშჳდით (ესაია 53, 8) ვითარცა ცხოვარი კუალად მიიყვანა და ვითარცა ტარიგი წ͠ე მრისხველისა თჳსისა უხმო, სიმდაბლესა შინა თჳსსა აღელო მჰსჯავრი თჳსი. ამათ უკუე შემუსრეს და წულილეს სული საჩინოჲსა მიერ სინანულისა და ესთა შეაერთეს ვისმე, რომლისა მოქმედთასა, იტყჳს დიდი ვინმე გამოცდილი ამით, (იოანე სინელი აღს. 25) თანა შეთბებულად ღუთისად წყლისა მიერ უტყუელისა სინანულისა.

ესრეთ ძალითი ძალად მისრულნი ღუთისა მიმართ განსჯჭითაცა მიმადლებულ-იქმნნეს, რომელ არს ჰსჯაჲ გულის სიტყუათა რა აღსავალსა ამისსა აღჳდეს, მოიგეს ჭეშმარიტი ზედ-ცნობაჲ ამათი. ხოლო საშუალსარა განრჩევაჲ გონიერისა მიერ მცნობელობისა კეთილისა უცოდუელად ბუნებითისაგან და წინა-აღმდგომისა. ხოლო უკანასკნელისა უფნებელ რა იქმნნეს საღმრთოსა მიემთხჳნენ გამობრწყინვებასა, რომლითა მიიმადლეს შინაგან-ყოფაჲ ცნობაჲ და ამით ნათელ-

ქმნილნი სხჳსათაცა განათლებად შემძლებელ-იქმნნეს. ამათ ზე მე სიმდიდრეთა მომგენი, არა დააკლდეს მეუდროებისაგანცა, რომელ დაუდგნეს თჳს შორის და დაწყნარნეს ჩუეულებათა და გრძნობათა წყლნი, ხოლო გულის-სიმა-ჴუეულ გულის სიტკბოებანი და არღარა წარიტაცებს გონებასა მათსა. მლოცველნი წარმსდგენ უფლისად უცხო-ქმნილნი ნივთიერებისაგან ზრახჳად, ვითარცა მეფისად და მეგობარისად თჳსისა შემიებელნი. მარად კანონიერებისა და უნივთოჲსა სულიერისა სიმდიდრისა და დიდებისა უმეტესისა და რათა წინა-მოსავალი მიჰსცილდესმცა მათი და რათა ღირსებაჲ რაჲვე მოიღონ, რათა მიიტყუნმცა თანა-ნადები და რათა საშჯერობილისაგან განათავისუფლდესმცა სულიერისა.

ამათ ზე მომგებელთა უკრწნელებისა ჴორცისათა, ხოლო გონებისა აღმამაღლებელთა მოგებისაგან და საგრძნობელთა ყოველთა და ქუეშეერთა ყოველთა და მთრგუნველთა და პირისადმი უფლისა სულთა თჳსთა წარმადგენებელთა, ზესთა თჳსისა ძალისა მის მიმართ სამარადისოდ განმმარტებელთა მოიგეს უვნებელობაჲ.

ხოლო უვნებელთა და არსებისა გარდაბრივისა ზე აღტაცებულთა და ღმრთისადმი შეერთებულთა შეიწყნარეს (იოანე 4, 16) სიყუარული, თჳს შორის, რომელ-არს ღმერთი განმართლებულთა სარწმუნოებითა მართლითა, მამისა ღმრთისა მიმართ და უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესა სიყრმესა შინა სიწმიდეთაგან მოსრულთა თჳსით და მარადის მოხარულთა სულთა სასოებდეს ღმრთისა მიმართ სამკჳდრებელისა.

ამათ ზე მოიგეს ესე ვითარი სიყუარული, რომელ არს (იოანე სინელისა აღსავალ 30) მოქმედებისაებრ ზე მე მიჰმსგავსება ღმრთისა, რაოდენ კაცთა და შესაძლებელ, ხოლო საქმიერებისაებრ სიმთურალეჲ სულისა და თჳსებისაებრ წყარო სარწმუნოებისა უფსკრულ სულგრძელებისა, ზღუა სიმდაბლისა. ამათ მოყუარეთა ღმრთისათა, გონებისა უსაშუალოდ, მისდა შემსჭუალვითა, თჳთ ჴორცნი, თჳსნი შეურაცხ-ჰყვნეს, ვითარცა უცხოთა და სიყუარულითა მით ჰპოვეს ცხოვრებაჲ გონებისა, რომელ არს განათლებაჲ მეცნიერებისა. ხოლო ტრფიალებითა სიყუარულისათა, ღმრთისა მიმართ განუყუანნეს გონებანი, არცაღა თავისა თჳსისა და არცაღა არსთაგანისა რაჲსამე მგრძნობელთა, ამისთჳს ვითარმედ საღმრთოჲთა ნათლითა განუზომელითა განბრწყინვებულნი უგრძნობელობდეს ყოველთა მიმართ შექმნულთა, რამეთუ აღმობრწყინვებითა მათდამი მზისა ღმრთისაჲსა, არსნი შექმნილნი ღმრთისა მიერ და მის მიერ ნათლითა თჳსისა ერთობისა და კეთილობისა თჳსებისა არსებისა საჭიროთ ყოფითა და ხატულნი, ვითარ იგი მზისა მიერ ვარსკულავნი განათლებულნი არღა ჰსჩნდეს სახედავსა შინა გონებისა მათისასა. ესე გუარმან განწმედამან წმიდანი ესე ღმრთისა რა შეამკონა, ჰშუენოდა გჳრგჳნსა ესოდენისა სიმართლისასა, რომელი განიმზადა მათთჳს ღმრთისა მიერ პორფირიცა სისხლისა ქრისტეს ზიარებისა და ზედა დართულ ქრისტეს ზიარებისათჳს ვნებისა, გჳრგჳნისა. ვინაცა ბრძმედი ვნებისა მარტჳრობითისა ღმრთისა მიერ, რათა შინთნი ესე ოქროსანი გამოცდილნი ღირსნი დადებად უგუნდაგისა საუნჯესა მისსა ბრძმედსა შინა ვნებისასა გამოკურებითა ყოვლად განწმედილ-იქმნნეს და მმარხველობითა სრულ ქმნილნი წმიდათა მათ მემხოლოებითა აღჳდეს უსრულესობად, ესე იგი სისხლითაცა მიცემად ქრისტესთჳს.

ვჰსთქუათ ზე მცირედ ვინაობაჲ შესმენილი ქუე-მდებარეთა მათ არსებათა ზედა წმიდათა. ესენი ზე უწყნეს მკჳდრნი ზოგად ცხოვრებულთა მათ მონასტერთა გარეჯისათა, სხჳს და სხჳსთაგან, საქართუელოსათა კერძოთა მოსრულნი და სხჳა და სხჳათა მონასტერთა შინა ზოგად ცხოვრებულნი. ვითარ ყოველთა მხილველთა სამხოლოოსა ღირსისა დავითისათა, ვითარმედ

წუერსა ზედა მის მთისასა, არს ვ̃ე მე ღღეინდელად დღედმდე ეკკლესიაჲ სახელით ცხოველს-მყო-ფელისა გორტიელისა აღდგომისა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესისა შესმენილი, რომლისა ქუეშე იყო იმიერ მონასტერი ყოვლად-სახელოვანი და პატივთა პირუელ მდგომარე, ყოველთა მონა-სტერთა შორის გარესჯისათა. ჩუეულება იყო ზოგად ცხოვრებულთა, ყოველთა მონასტერთა შინა გარესჯისათა, ვითარმედ აღასრულიან რა ორმეოცი დღენი წმიდისა მარხვისანი, შესაბამ თჳსისა ქრისტეს მოყუარებისა ყოველთა მათ მამათა და ძმათა ყოვლისა გარესჯისა მონასტრი-სათა და ყოვლად ვნებანი საღმრთონი უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესნი, შესაბამ თჳსისა კეთილ მსახურებისა იკკლესიან და წმიდასა დიდსა შაბათსა, მწუხრ ჴსენებულსა მას აღდგომისა ეკკლესიასა შინა შეკრბიან და ღამე იგი ყოველი, ვითარ იგი განწესებულ არს მამათაგან, ეგე ვითარითა ღამის-თევითა გაჰათევიან. ხოლო აღასრულიან რა ლოცვა ცისკრისა იმღდელ-მოქმედიან მღდელთა განწმედილითა საღმრთოჲ ლიტურღიაჲ და ყოველი იგი კრებული მამათა ცხოველს-მყოფელსა საიდუმლოსა ეზიარნიან და ესრეთ მმადლობელნი ღმრთისანი თჳს თჳსთა მონასტერთა წარვიდიან.

ხოლო ვინაჲთგან ცოდუათა ჩუენთა თჳს განაგრძელა ღმერთმან დადებად ჩუენ ზედა საკივი სპარსთა მონებისა, ამით ტაჯავჴალათა მათ შინა ყარაისათა აქუსთ ჩუეულებაჲ მკჳდრობისა სპარსთა, რომლიცა ზამთარ კიდესა ზედა მდინარისა მტკურისასა დავანებად ჩუეულ-არიან. ესენი უკუე მოძღურებისაებრ ულმრთოჲსა წინა-მძღურისა თჳსისა, ვიდრე მკულელობდმდე მოძულენი ჩუენნი შურითა მკულელებრითა შეპყრობილნი ვერ თავს იდებდიან, სიმრავლესა მას მონასტერთასა და მათ შინა სახელითა ქრისტესითა შეკრებულებასა ძმათა მრავალთასა და ლოცვასა აღსრულისა მათისასა ეძებდეს. ვინაჲცა მოაგონა ეშმაკმან მკულელობისა მამან და მოძღუარმან წინა-მძღუარისა მათი-სამან, რათა შეკრბენ მჴედარ ლაშქარნი არა მცირე და ყოველთა მონასტერთაგან დღესასწაულსა მას დიდსა დღესასწაულობად შეკრებულნი იგი მონაზონნი უგრძნულ ზედა დასხმითა, განურინე-ბელად მოჰსწყჳდნენ და ესე თჳსისა მტერობისა, რომელი აქუნდათ მონასტერთამი მოიპოვეს უმართლესა ღონეჲ ულმრთოებითა. იცოდეს უკუე ბარბაროსთა მათ ჩუეულობანი წმიდათა მო-ნასტერთანი და დღესასწაულნიცა ჩუენნი, რომელნიცა მდინარით მტკურით თევზთა მონასტერთა მიმართ წარიღებდიან და მონასტრისანი ნუგეშინის-ცემად ძმათა მოიღებდიან და რომელთამე საკმართა მონასტრისაგანნი ვეცხლის-მიცემითა საკმარად მონასტრისა ბარბაროსთა მათგან მოი-მარჯუებდიან. მცნობელნი მსოფლიოჲსა მის დღესასწაულისანი ბარბაროსნი შეკრბენ იდუმალ განზრახვისაებრ იქმულისა ლაშქარი არა მცირე და მარჯუესა ადგილსა დაიმალნეს. ხოლო ჩუეულე-ბისაებრ წმიდათა მათგან სავანთა შეკრბენ იქმულსა მას ეკკლესიასა, ქრისტეს აღდგომისასა, წმი-დანი იგი სიტყჳერნი (ისაია, 34, 15) ირემნი და ერთმანერთისა პირებისა მხილველნი, არცა ერთი წარწყმდა მათგანი, რომელ ეკკლესიეს რა, ღამეს მას ჩუეულებისაებრ დღესასწაული იგი დიდი, დამწყებელთა ლოცვისა ცისკრისათა იწყეს ლიტანიობად გარემო ეკკლესიისა სიმრავლემან წმიდათა მამათამან და ჴელთა შინა მათთა სანთელნი აღნთებულნი, და იხილეს შორის მდგომარეთა, დამა-ლულთა მათ ბარბაროსთა სანთელთა მიერ კრებული იგი საღმრთოჲ წარვიდეს მათ ზედა. ესრეთ ზედა დამსხმელთა ბარბაროსთა ეკკლესიაჲ გარემოიცვეს და წმიდაჲ იგი კრებული უწყალოდ-ჰყუეს ვითარმედ, ანუ დაუტევეთ ქრისტე, რომელსა აღიარებთ და მოსულნი სჯულისა-ებისა მომართ მო-ციქულისა ჩუენისა დაემკჳდრენით ჩუენთანა და ზავი ძმობითი ერთობაჲ და იგივეობაჲ ცხოვრე-ბისა გუაქუნდის ჩუენთანა და უკეთუ არა ისმინოთ ჩუენი, აჰა მახჳლნი აღმოკდილნი ჴელთა შინა ჩუენთა, რომლითა აღისპნეთ, თჳნიერ ერთისაცა თქუენგანისა განრომითა ცოცხალ-ადრე. მაშინ

მამამან დიდისა მის ჯულის მონასტრისამან და სხჳსთა მამათა მიუგეს ბარბაროსთა: ვითარ იგი; (დანიილ 3, 16) წმიდათა მათ სამთა ყრმათა მიმართ ნაბუქოდონოსორის, ვითარმედ ჩუენ ჴსჯულისდებათა ცრუისა მის მოციქულისა თქუენისათა, არა შევიწყნარებთ და არცა დავუტევებთ მეუფესა ჩუენსა და უფალსა ქრისტესა. რომლისა სახელისათჳს განსრულნი სოფლისაგან, უდაბნოთა ამათ ადგილთა შინა დავემკჳდრენით. ჩუენი არა მაჴლი და სიცოცხლე არა რა, ამისთჳს ვითარმედ ესენი გორცთა ზედა ცხოველთა შეხებად ძნელ არიან და ჩუენ მიერით ოდეს იგი ჭურჭლისა ამღებელნი განვედით; ქრისტე ჩუენისათან უფროისღა სოფლისაგან მომკუდარ არიან ნებსით ჩუენით გორცნი ჩუენნი, ჩუენდა დიდ სიხარულ სიკუდილი, რომელ (მარკო. 14, 39) დაჴსცხრენ დაკსნილნი ესე, და უძლურნი გორცნი და გულს-მოდგინემან სულმან ჩუენმან მიიღოს განსუენებაჲ. ჴელთა შინა მამისა ღმრთისათა და ზიარებაჲ ქრისტეს ღმრთისა ჩუენისა თანა. გარნა გევედრებით ყოველნი ესე ჵოო! ბარბაროსნო: ვინათგან გსურსთ, ვიდრე სიკუდილი ჩუენი და სიმდიდრენი მონასტრისა ჩუენთანი წარღებად, მაგრა უწყოდეთ ესე არა არს ჩუენ შორის კაცი, არცა ერთი მორტუმული საჭურველითა და განმგნობილი ბრძოლად, რათა წინა აღგიდგეს თქუენ. ჩუენ შეკრებულნი ესე დღესასწაულსა ამას პასექისასა დღესასწაულობად და ჟამად პასექისა უკუდავისა ყოველნი მოვირტუამთ წყლითა სულთა ჩუენთა გულს მოდგინებასა და ჴელთა შინა აღჴდებთ კუერთხსა საიდუმლოებისასა ქრისტეს მიმართ, რომლითაცა გუმოსილ (ეფეს. 1, 16) ფერგთა განმზადებულებაჲ სახარებისა მის მშჳდობისა. გვაცადეთ მოწყლეობითა მით კაცობრივითა, რათა ვჰსჯამოთ უკუდავი ესე და უხრწნელი პასექი, რომელ-არს გორცი ჩუენთჳს ჯუარსა ზედა ნებსით დაკლულისა (პეტრე 1, 19) ტარიგისა უბიწოჲსა და უმანკოჲსა ქრისტესი და ესრეთ ნებსით ჩუენით მოგცნეთ თავნი ჩუენნი ჴელთა თქუენთა და მისთანა შევჰსწირეთ ჩუენთჳს მამისად შეწირულისა. იპყრენით უკუე გარნი ამის ეკკლესიისანი ძლიერად, რათა არავინ ჩუენგანი განვიდეს არა ვინ შემწედ ჩუენდა, რათა მათ ძალით გაქცევად ესმცა სსოებაჲ ჴელთაგან თქუენთა. განრომისა, ყოველნივე ვართ ნებასა შინა თქუენსა მოცემულ ნებსით, რომელ შ~დ დასრულებისა საღმრთოჲსა ლიტურღიისა, რაჲცა გნებავსთ ჰყავთო.

მჴსმენელთა სიტყუათა ამათ ბარბაროსთა იზრახვეს თჳსგან, ვითარმედ ესენი არა საღათ მექონ არიან შემწედ თჳსა წინა აღმდგომთა ჩუენთა და არცა თჳთ შემძლებელ-არიან წინა-აღმდგომად ჩუენდა. ცალიერ კაცთაგან ყოველნი მონასტერნი მათნი და თუ ვინმე მათ შინა, ვერ შემძლებელ წინა აღმდგომად ჩუენდა ამისთჳს ყოველნი სამკაულნი და სიმდიდრენი ყოველთა ამათ მონასტერთანი აწვე ჴელთა შინა ჩუენთა, ვაცადოთ ერთ-ჟამ თხოვისაებრ მათისა და მერმეღა ვჰყოთ რაჲცა გუნებავს ნებისაებრ ჩუენისა. ღმერთსა უკუე (ტიმოთ. 2, 4) რომელსა ყოველთა კაცთა ცხოვრებად და მეცნიერებად ჭეშმარიტებისა მოსულაჲ, რომელმანცა წინასწარ განმხადნა ესენი მოწამედ ჭეშმარიტებისა და ზიარად ქრისტე თჳსისა ჰატივჴსცა მაშინ სახელისათჳს ძისა თჳსისა, ყოვლად წმიდასა ნებასა მათსა და ყოვლად-უწყალონი იგი მტერნი მოიყვანნა წყალობად, რომელ არა მოუშჳნა იგინი წმიდათა, თჳსთა ზედა ვიდრემდის არა ჴსჯამონ ცხოველ-მყოფელი იგი პასექი. ესრეთ უკუე ბარბაროსთა მათ აცადეს წმიდათა თხოვისაებრ მათისა. ხოლო შემწირველნი ღმრთისა მამათა მამისა, წ~ნი იგი ყოვლად წმიდისა ევხარისტიისნი და მისთანა შემწირველნი თავთა თჳსთანი ეზიარნეს ყოველნი იგი ძმანი მღუდელნი და დიაკონნი და სხჳანი მონაზონნი, ყოვლად-წმიდასა და უხრწნელსა გორცსა და სისხლსა ქრისტეს ღმრთისასა და განემზადნეს ზიარებად ყოვლად წმიდათა გუებათა მისთა მისდამი მხიარულნი და შუენულნი სულითა.

ოდეს სრულ-იქმნა წმიდათაგან მსხუერპლი ყოვლად-წმიდაჲ, წმიდასა და პატიოსანსა ტრაპეზსა ზედა, არა განიმზადა იგივე წმიდათა საკურთხეველი შესაწირავად დაღათუ ქმნილთა, განალა სიტყჳერიავე მსხუერპლთა. შევიდეს უღმრთონი იგი მტარვალნი, არა წმიდისა ცრუმოციქულისა მათისანი, რომელ მის უსჯულოჲსა წინამძღუერისა მათისა არს გმა ესე მოწამეთა მათ მისთა მიმართ და შედგომილთა; კოცდეთო უწყალოდ ქრისტეანეთა, ვითარცა მსახურთა გალისათა. ვინაჲცა სიტყჳთა ამით მოსრულნი იგი მტარვალნი ბარბაროსნი უღმრთონი გამოიყვანდეს ეკკლესიით, ხამდჳლ ჭეშმარიტთა მათ ქრისტეანეთა მსახურთა ღმერთ(ათ)-მამშკაცისა სიტყჳსათა, მით რომელ ყოველთა მორწმუნეთადაჲ, მოწყუედა მახჳლითა ეკკლესიასა შინა შეუძლებელ იყო, არა დიდ ყოფილისათჳს ეკკლესიისა და სიმრავლისათჳს ვერ მთა წმიდათასა და მოსრჳდეს მახჳლითა მკუეთებელნი მახჳლთანი ძლიერად და უწყალოდ თავი ზედა და მკლავთა რომელნიცა დღესამდე ჰსჩანან განცხადებულად, წმიდათა და პატიოსანთა ძუალთა მათთა ზედა ნაკაფნი იგი და ესრეთ რომელიცა კერძოჲ სხეულისა წმიდათასა უმარჯუეს დაეკუეთის მკლავთა მათ უღმრთოთასა, ჰსციან მახჳლითა უწყალოდ, ეგსახედ მრავალთა განგმერდიან და რომელთამე წარკუეთიან თავნი. ხოლო მრავალნი მათგანნი მოჰსწყჳდნეს შინაგან წმიდისა ეკკლესიისა, რომელნიმე წმიდათასა ეკკლესიისასა შინა საკურთხეველსა და რომელნიმე დაჰკლნეს თჳთ წმიდასა ზედა ტრაპეზსა უწყალოდ, რომელ ესე გუარისა მკულელობისა მიმართ უფრორე აღლესვიდა უსჯულოთა მათ მამა იგი მკულელობისა და მოძღუარი წინა-მძღუერისა მათისა.

აჰა დრო შეწყნარებისა, აჰა დღე ცხოვრებისა, რამეთუ (კორ. 6, 2) ღმერთმან დროსა შეწყნარებისასა შეისმინა მათი და დღესა (ისაია 59, 8) ცხოვრებისასა შეეწია მათ. რომელ ოდეს იგი რომელნიმე მათგანნი შესწირვიდეს ღმერთ-ტარიგსა მამისა მიმართ და თანად ყოველნივე ჰსჭამდეს და დრო იგი იყო შეწყნარებისა მჭამელთასა, რომელ ჭეშმარიტათ არს მეტყუელი (იოანე 6, 56) «რომელი ჰსჭამდეს ხორცსა ჩემსა და სმიდეს სისხლსა ჩემსა იგი ჩემთანა დადგრომილ-არს და მე მისთანა». ხოლო დღე იყო ცხოვრებისა მათისა, რამეთუ ჴელნი უღმრთოთა მკულელთანი სულთა მათ ნეტართა ხრწნადთა მათ მტუერთაგან განჰბერტყდეს დაწყლილებულთა ქრისტესთჳს გრძალულებითა და მარხჳთა და გუნდი იგი სულთა მათ წმიდათა მოკლულთა ღუთისა ჩემისა იესოსთჳს, ზიარებითა ვნებათა მისთათა ერთბამად წარდგებოდა წმიდა მისსა და ერთსა თანად მიიღებდა ჯილდოსა ზიარებასა იესო ქრისტეს მიმართ და გჳრგჳნსა მოწამეთასა და ეგსახედ გჳრგჳნსა ჭეშმარიტათ-მონაზონებრთა შრომათასა. ვინაჲცა დღესა მას ცხოვრებისასა შეეწია მათ ღმერთი რომელ განმზადებასა ვნებისა მიმართ წმიდათამან და შესავალსა ლუაწლსა შინა ითხოვდეს რა, (იოანე 14, 13) სახელითა ძისა მამისა მიმართ წმიდანი იგი, რათა სრბაჲ ვნებისა მათისა წარემართოსმცა დაუბრკოლებელ დროსა მას, (ფსალ. 33, 15) თუალნი ღუთისანი იყუნეს მართალთა მათ ზედა და მთხოველთა მიიღეს აღსრულებაჲ სათხოველისა, ვითარმედ არავინ წარწყმდა ერთიცა მათგანი და ყოველნი ერთ-შეკრებულებით დაჰსდგეს წმიდა ცხოველთ შემოქმედისა სამებისა, შეუმდგომელად და მეოხად ყოვლისა სოფლისა. იყუნეს უკუე წმიდათა მათგანნი ძმანი ორნი, რომელთასა მომზრახობენ ძმოებასა კორციელ-ადრე და ჭაბუკ-ყოფასა, ესენი დროსა მას წმიდისა ვნებისა მოწამეთასა, ოდეს უწყალოდ მოიკლვოდეს წმიდანი იგი ძმანი თუალთაგან უღმრთოთასა განერნენ მცირედრე და წარვიდეს რეცა განრინებულნი სიკუდილისაგან. და ოდეს მოიცადეს კლევისაგან ვერძთა მათ წმიდათასა და აღოკრებად მონასტერთა ლაშქარი იგი განიყო და განყოფილნი იგი სხუათა მონასტერთა მიმართ წარვიდეს ოხრებად; ამათგანთა უკუე ბარბაროსთა იხილეს თქმულნი

იგი ძმანი წმიდანი, შორის ორისა მათ მონასტერთა, ესე იგი წინამორბედისა და ნათლისმცემლისა, მოეტყვნეს ძლიერად და შეაპყრნეს წმიდანი იგი და უარის ქრისტეს ღუთისა აიძულებდეს, გარნა იგინი ეგნეს გონებითა უმტკიცეს ურთა მთათა ანდამანტისათა. ვინაჲცა ულმრთოთა მათგან, მახჳლითა მოიღეს სიკუდილი სანატრელი და შეერთებაჲ გუნდთა მათ წმიდათა ძმათა თჳსთა თანა და მათგან ღელესა მას შინა, სადა იგი მოსწყჳდეს მოწამენი ქრისტესნი, აქამომდე ორძილობენ ვარდნი სურნელნი მრავალნი, ფარულად სურნელნი ურწყულთა მათ ადგილთა და ეჭჳვილთა თჳსთა მიერ მშუტრიერთა და სურნელთა და ჰნიშნვენ წმიდასა მას სიმჴნემულესა და ღუთისა მიმართ სუნნელებასა წმიდათა და მარტჳლსანთა სისხლთა მათთასა; მაშინ ულმრთოთა მათ აღაოჴრნეს ყოველნი მონასტერნი, რამეთუ მომზრახობენ მათგან მოოჴრებულთა მათ ათთორმეტ მონასტრად, რომელნიცა გარეჯისა უდაბნოისა შინა და კიდეთა მცირისა ალაზნისათა შენნი იყუნეს. ოდეს აღაოჴრეს წმიდანი იგი მონასტერნი, ბარბაროსთა მათ და თჳსად წარვიდეს. მცირეთა მათ ძმათა რომელნიცა იპოვებოდეს დაყუდებით სამხოლოოსა შინა ღირსისა დავითისსა, სხეულნი წმიდათანი შეჰკრიბეს და სადაცა მიიღეს ნაკუეთილი ქრისტესთჳს წმიდასა მას ეკკლესიასა ქრისტეს აღდგომისასა დაჰფლნეს. და შემდგომად აღმოხჳნეს მყოფთა მონასტერთა შინა ღირსისა დავითისთა, მარტჳლსანნი იგი და წმიდანი ძუალნი და მახლობელ ეკკლესიისა ქრისტეს აღდგომისა აღაშენა სამარტჳრეჲ მათი გგონებ ვითარმედ მეფემან კახთამან ალექსანდრე მესამემან და მუნ ჰქმნა იგი მებრ-საწნახელის, რათა ჰნიშნვიდეს საწნახელსა შინა ვნებისასა და წნეხასა ტკბილთა მათ ნაყოფიერთა ტყვანთასა და დაჰსხნეს მას შინა და ჰგიან ესრეთ აქამომდე. ხოლო ჰყოფენ ნაწილნი იგი წმიდათანი, სარწმუნოებით მთხოველთა მიმართ, სხუა და სხუა გუართა სნებათასა, რომელთაცა მღუდელნი და მეფენი პატივით თაყუანის-სცემენ და შიშით და სიყუარულით ამბორს-უყოფენ. ხოლო შეკრებულებაო მარტჳლსანო, რომლისა გმა მიზეს შეერთებაჲ ქრისტესი და მჰსგავსება მისი ალებითა ჯუარისათა და მისთანა განსჳლითა და მისთანა ჯუარცმაყოფითა, თავთათა. ჵოჲ! გუნდო ყოვლად-საგალობელო, გალობითა ყოვლად სახარულევანითა, რომლისაგანსა თჳთოეულსა მოჰქონ-ნან (გალატ. 6, 17) სასწაულნი უფლისა იესოსნი, რომლითა (ოკორ. 4, 11) ცხოვრებაცა იგი იესოსი მოკუდავთა გორცთა შინა თქუენთა ზედა განცხადებულ-ჰყავთ. ჵოჲ! არვეო სიტყჳერთა ვერძთაო, რომელთაგანი არცა ერთი განერა მახჳლისაგან ქრისტესთჳს მომკუდლელისა, რამეთუ იქმნა შეიწყნარა (მატთ. 10, 34) მახჳლი იგი, რომლისა მოვლენად მოვიდა ძე ღუთისა და განაყუენით ძენი მამათაგან და ძმანი ძმათა; ჵოჲ! მწყობრო შემოსილო, რომელი აღატყინა სულსა შინა თქუენსა ნეტარსა ცეცხლმან ღუთაებისამან. სანატრელ-არს წმიდა ჰაზრი თქუენი და განზრახუაჲ ყოვლად უკეთილესი და განჰსჯაჲ ღუთისა სახე, რომელთაცა (ეკკლე. 1, 2) ამაოება ამაოთა ყოველივე ასახო დატევებით და გორცნი მოაკუდინებით და არსებასა ზესთა ექმნებით და ანგელოს გორცთა შინა იქმნენით, უდაბნონი გარეჯისანი ჰქმნენით მთად სინად, სადათ იგი იხილეთ ღმრთი ფჳნაერ ღუთისა ყოველთაგან შეუხებელსა მას, მთასა შინა წმიდასა გონებასა თქუენსა წმიდასა წმიდათასა. (ესაია 35, 1) იხარებდ უდაბნონი წყურიელნი გარეჯისანი და იშვებდით და ჰყუავოდით ვითარცა შროშანნი და მთათა მრავალ-მთისათა (იოელ. 3, 18) და მოაწთონ სიტკბოებაჲ და ბორცუნი მისნი აღინებდენ სძესა და ნალუარევნი მისნი ყოველნი აღინებდენ წყალთა მხიარულებისასა მათ რომელ უდაბნოთა მათ ურწყულთა, ყოვლად-წმიდათა მათ ცრემლითა მამათათა მორწყულთა აღმოაცენნეს შროშანნი და ვარდნი შროშანნი ქანწყულებისაებრ და ვარდნი ყოვლად წმიდისაებრ სისხლისა მათისა. აქა (18) წყაროჲ სისხლისაგან უფლისა გამოვიდა მორწყუად ნაღვა-

რევთა ეკალთასა, რათა განხმელნი იგი ნაყიკარევნი ცოდჳათა ძლითნი და ახალნი პატიჲნი ცოდჳისანი წყაროჲსაგან ყოვლად-წმიდისა სისხლისა მარტჳრთასა სახლისაგან უფლისა ეკკლესიისაგან ქრისტეს-აღდგომისა გამოსრულისა ნაღჳარევთა ცოდჳისა ძლითთა მწყურნებოვან ჰყოფდეს და ცოდჳისა ძლითთა პატიჲთა ეკალთა აღმოჰფხრიდეს (ამოს. 9, 13) მთათა გარეჯისჲსა და მრავალ მთისათა და მოაწთონ სიტკბოებაჲ და ყოველნი ბორცჳნი ნერგოვან-იქმნენ, რამეთუ ბორცჳნი გარეჯისჲსა და მრავალმთისანი ნერგოვან-იქმნეს სიტყჳერთაგან და წმიდათა ნერგთა, რამეთუ სისხლმან წმიდათა მარტჳრთამან, სიტკბოებამან მან ქრისტესმან და მოკჳფთილმან ბორძჳთაკან გარეჯისჲსათა განაახლნა დრისა შინა თჳსსა სავსენი ზოგ-დ-ცხოვრებულთანი და მორწოვან ჰქჳნა ნერგისაგან წმიდათა.

სანატრელ წმიდანი იგი ძმანი თქჳფნნი, რომლითა დაფარულ იყჳნეს წმიდითა კრმალუღლებითა დაბეჲედილნი. საქებელ ჩჳფულებაჲ და ყოვლად-საწადელ სასურველ და სახარულევან შეზოგადებაჲ და მარტებაჲ თქჳფნი, რამეთუ პირჳფლი ანგელოსებრი-არს ერთობითი მოქალაქობაჲ, ხოლო მხოლოებითა მხოლოჲსა ღჳთისა თანა სამარადისო-ყოფაჲ. ჩემდა ფარულად პატიოსან და ყოველთა მორწმუნეთა ქრისტესთა სიმარტჳრეჲ იგი ყოვლად-წმიდათა და პატიოსანთა ძჳალთა თქჳფნთა სადათ იგი ჰსდიან მდინარენი კურნებათანი, იოხდ კრებულნი ყოვლად-საგალობელო ღჳაწლისა დამდებელისადმი თქჳფნისა ანტონისთჳს გლახაკისა და საწყალობელისა რათა აღდგომასა მას ყოვლად-წმიდათა გჳამთა თქჳფნთასა, ზიარებითა წმიდათა ვნებათა თქჳფნთასნა აღვჰსდგე თქჳფნთანა მიგებებად უფლისა (თესალ. 4, 17) აღფიტაცო ღრუბლითა ჰაერთა ზედა და ესრეთ მარადის უფლისა თანა ვიყოფოდეთ, რომლისა არს დიდება, პატივი და თაყჳანის-ცემა საუკუნეთა უკუნისამდე ამინ [1])..

---

1) შიშველნი ძჳალნი წმიდათა ამათ ღირსთა მოწამეთა, აქამომდე მიუხედველად ასვენიან მცირე ეგუტერის ღიდს გამოქჳაბილს საწნახელსა შინა. განა თუ არა ჴჳერ არს მათი კეთილად დაცჳაჲ? არა თუ ესე წმიდანი, არამედ სრულიად საქართველოს სიწმიდენი სასირცხვილოთ ქართველთა, ამისთანა შეურაცხილობასა და უპატიოებასა შინა იყოფებიან, რომ იმათი მნახავი გულს ხავსედ დავრჩი თაყჳანისმცემი ამათთა წმიდათა ნაწილთა. და ესეც უნდა ვთქჳა, ვითარმედ ერთი ქართველი არ მინახამს არა ოდეს თაყჳანის მცემელი გარეჯსჯის სიწმიდეთა. ქართველნო! ღჳნო და ლხინი და ცრუ ქმნაჲ, ლანძღვა და რისხჳა და აღმოფხჳრაჲ.........

თთვსა ივნისსა კა დღესა, წამება წმიდისა და ნეტარისა მეფისა ჩუენისა ლუარსაბისა [1]).

ეკკლესიათა შვილი მეფე ქართლის,
ლუარსაბ მთიებ, საწინოდ აღმომზეობს,
ვედ-წელ ტანჯული, გულაბს პყრიობით მარტოებს.
მმჴლდის თჳთ ხმა წყით თჳსთა განაკერძოებს.
მძიმეს მძიმეთ ჰკრთავს, სულსა აღა ღჳთის-კარვებს.

თქმული ნიკოლაოზ ცფილელის მიერ.

სტრატიოტებთა ზეცათა კლევთერებ.
მოთმინებითა მოწამე იყოფებოდენ.
ქჳრწნათა ზენა განსცვალებს საუნჯეთა.
ყოფალთა მცნობი ბრძენი და ახოვანი.
მეფე ლუარსაბ დღეს იდიდებოდენ.

თქმული კათალიკოს ბესარიონის მიერ.

ხოლო წმიდა და ნეტარი ესე, აღმოსცენდა ქჳრწესნით ქართლით, მშობელთაგან ღჳთისა მსახურთა და მორწმუნეთა მართლმადიდებელთა მეფეთაგან, რამეთუ ნეტარისა ამის მამასა ეწოდ-

---

1) ამ წმიდის დღესასწაულსა მარტის კ აღასრულებდნენ ხოლმე, რისათჳს შეუცვლიათ მამათა ჩუენთა არა უწყით ჩვენ.

დებოდა გიორგი [1]) დედასა თჳსსა ჲ დაშთეს ყრმა ერთი ჲ ასულნი (სამნი)[2]) არამედ უღმრთომან შაჰაბაზ მისტაცა ერთი უმრწემესი ასული და ურწმუნო ჰყო. ხოლო მეორე ასული მიათხოვეს კახთა მეფისა შჳლსა მეფესა თეიმურაზს, კაცსა სარწმუნოსა და მართლმადიდებელსა და ღუთის მოყუარესა და რაოდენნი ჭირნი და განსაცდელნი და ღუაწნი და ქსორიობანი მოიწივნეს მისზედა ურწმუნოსა შაჰაბაზისა მიერ. ხოლო მეფე ესე ლუარსაბ მისთანა იყოფოდა და გარდავიდეს ლიხთ იმერეთად და წარივლინნეს შაჰაბაზის მიერ მოციქულნი მათდა მიმართ, რათამცა ორნივე ესე მეფენი ეცთუნნეს და მისდა მიეყუანნეს. ხოლო მეფე თეიმურაზ ვერ აცთუნეს და არცა თავს იდვა მისლვად მისთანა, არამედ მეფე ლუარსაბ ყრმა იყო და ქადებითა სამეფოსა თჳსისათა და სხჳსაცა ქუეყანათა, მივიდა შაჰაბაზისა; ხოლო დიდად განიხარა და პატივსცა და მრავალი საბოძვარი მიანიჭა და თანა წარიყუანა ისპაანთად[3]) და მრავლითა ლიქნითა ესე ჰრქუა. უკეთუ უარჰყო სჯული ქრისტესაჲ და იქმნე მოსახელე მოჰმედისა, დიდითა პატივითა პატივგცე და მრავლითა დიდებითა განვატკო ქუეყანად შენდა. ხოლო წმიდამან და ნეტარმან ლუარსაბ ესრეთ ჰრქუა. «უკეთუ ყოველი ქუეყანაჲ ჩემდა იყოს არა თავს ვიდვა სიტყუათა და ქადაგებათა შენთა მორჩილებაჲ, არამედ მეუფისა და ღუთისა ჩემისა მიერ ნათელ მიღებიეს და მისსა მიმართ დამიცს სასოებაჲ ჩემი და თჳნიერ მისა სხჳსა ღმერთი არავინ ვიცი»; ხოლო ამას ნეტარსა თანა ჰყუანდეს აზნაურნი მსახურნი და მოყმენი, ყოველნივე მიუხჳნეს და თჳთ შეკრული ხელით და ფერხით წარიყუანეს ციხესა შირაზისასა და ტყუჱ ჰყუეს შჳდ წელ ჲ დაუდგინნეს მცუელნი დღე ჲ ღამე-ასწავებდეს სჯულსა მოჰმედ ბილწისასა და ვითარცა ესრეთ მტკიცედ ჲ შეურყეველად დგა, ვითარცა გლდე ანდამატი და ესრეთ იხილვებოდა მშუენიერი და ბრწყინვალე პირი მისი, ვითარცა ოქრო გამოდნობილი ბრძმედსა შინა და განკჳრვებულ იყვნეს სიმხნისა და ახოვნებისა მისისათჳს, მოვიდოდეს და ზედას ზედა მოახსენებდეს და ეტყოდეს. «ჰოი! მეფე, შეიწყალე სიჭაბუკე და მშუენიერებაჲ შენი და ნუ ურჩ ექმნები ბრძანებასა შაჰაბაზისასა, უკეთუ არა ერჩდე ბრძანებასა მისსა მწარითა სიკუდილითა მოგაკუდინოს შენ». ხოლო მეფემან ესრეთ ჰრქუა, არა უწყითა, რამეთუ ჭეშმარიტი ღმერთი დიდებულ არს ზრახვასა შინა წმიდათასა, დიდ არს და საშინელ მათ ზედა, რომელნი არიან გარემოს მისსა და საკჳრველ და საშინელ არს ღმერთი წმიდათა შორის მისთა; ვითარცა სულითაჲ წმიდითა იტყჳს დავით წინასწარმეტყუელი, ჭეშმარიტად იდიდა ღმერთი ასოთა მიერ წმიდათა მოწამეთასა». ესე ვითარნი სიტყუანი წარმოუთხრნა პირით თჳსით და ესრეთ ჰრქუა, «არა გნებავს ყოფად ჩემდა ჰყავით ჲ აღასრულეთ ბრძანებაჲ მისი». ხოლო იგინი შეიფიდეს ჲ ძაღლებრ გარე მოადგეს და იღრჭენდეს კბილთა თჳსთა და ესრეთ ჰრქუა წმიდამან მან. «მაცადეთ რათა ვილოცო უფლისა მიმართ და ღუთისა ჩემისა და ესრეთ აღასრულეთ ბრძანებული მის უსჯულოსაჲ; რამეთუ თანა ჰყუა ხატი

1) წმ. მ. მეფე ლუარსაბ იყო ძე მეფისა გიორგი X (1600—1603) და შეოთხმოცდა პირუელი მეფე ქართლისა. ცხოვრება მისი ვრცლად აღუწერიათ კათალიკოსთა ბესარიონ (1705—1724) და ანტონ I (1714—1788) და მრავალთა სხუათა, ნახე მისთჳს ქართლ. ცხოვრ. ნაწილი მეორე გუერდი 34—39.

2) მეფე გიორგის ჰყუნდა სამი ასული: ელენე, ხორეშან და თინათინ. 1) ელენე მიეთხოვა რუსთ მეფის ბორის გოდუნოვის შჳლს თეოდორს, ნახე Bull. sc. IV 289. Bull. Hist. philolog. III 67. 2) ხორეშან მიეთხოვა კახთ მეფესა თეიმურაზ პირუელსა ძესა წმ. დედოფლისა ქეთევანისსასა. 3) თინათინ წარიმტყუე. იქმნა შაჰაბაზის მიერ საცოლედ, რომელსა უწოდეს სახელად, ფერი, ლელა, ფატმან-სულთან ბეგუმ—გარდაიცვალა სპარსეთს.

3) სპარსეთს.

ყოვლად წმიდის დედოფლისა ღმრთის მშობლისა და ესრეთ ილოცა. ჰოი! დედოფალო ღმრთის მშობელო, შენდამი დამიცს სასოება ჩემი, შენ ხარ ნუგეშინის მცემელი ჩემი, შენ მომეც შეწევნა წამებასა ჩემსა ამის და შემრთე წმიდათა მოწამეთა შენთა თანა, რათა მეცა კადრებდე მამასა და ძესა და წმიდასა სულსა. ხოლო ამისსა შემდგომად მოვიდეს ზედა მდგომელნი იგი და მოაშთვეს სასჯელითა მსაჯულისათა [1]) და ესრეთ შევედრა სული თჳსი უფალსა. ხოლო მას ღამესა დაუტევეს წმიდა და სანატრელი იგი გუამი მისი და ესრეთ იხილვებოდა ღამესა მას უკუნსა, ვითარცა ნათელი აღწყინებული და მრავალნი მოვიდოდეს ხილვად წმიდისა მის გუამისა საკჳრველებასა და განიკჳრდეს დიდად და მეორესა დღესა დამარხეს წმიდანი და პატიოსანნი ნაწილნი მისნი შირაზს და რომელნიცა შეპყრობილ არიან სნეულებითა და საფლავსა მისსა შეეხებიან კურნებასა მიიღებენ [2]).

---

1) 1622 წ. 35 წლისა.

2) ფრიად ხანუგეშოთ იქმნებოდა საქართველოს ეკკლესიისათჳს, რათა ნაწილნი წმიდისა მოწამისა მეფისა ლუარსაბისა საქართველოს ყოფილ იყვნენ გადმოსვენებულნი და ჯერეც არს:

ხაზინინი

Х. САБЛИНЪ

[illegible]

თთჳსა სეკტემბერსა იგ. დღესა, შესხმა და მოთხრობა ღუაწლთა და ვნებათა
წმიდისა დიდისა მოწამისა ქეთავან კახთ დედოფლისათა.

ეს ქრისტეს სძალი, ისჳ მჭვრეტალი ლალი,
არ ნათელ მცხრალი, არ უჳავილ ფერით მზრალი,
აქუს საღმრთო ალი, ვითა ცხოველი წყალი,
გული უძს სალი, მით დაჴსცა მძლავრი მწყრალი.
ამას იქს ქალი, ბუნებით ჴირთა მკრთალი,

თქმული ანტონ კათალიკოსის მიერ.

ეთეროვნისა, სფერასა განსმენილი,
მზის ქუეშე მნათი, მეორე მზე ქართუელთა,
ფიქლთ მაარსის, დედისა თჳსებითა,
ცხებულთაგანი, ცხებულთა დედოფალი,
მწუწლთა სისავთა გჳრგჳნად ხატთ იჭავლებს,

ზედსად დგარს ცხელთა, ითვარღულ მანიაკებს,
მიმჳლივ მამფურთა, მჭურვალეთა იგსწლებს,
ბარებს ამბარჩად, ცხელთა ჯაჭუთა ისარტყლებს,
მესქართ იღებებს, გორგებით ისაბანებს,
დიდი ქეთავან, მტჳრს ჭურის ეტროფის სიძესა.

თქმული ნიკოლაოს ცფილელის მიერ.

ვიძლიე მე ჴსჯულისაგან ბუნებითისა და ძლეულებისა ჩემსა აღვიარებ: ძლეულება ვიდრემე ესე ჩემი და განხსნა ენისა ჩემისა, კუალად განისსნების ენაჲ ჩემი და საკრუწლნი დუმილისანი აქსრებიან, მით რომელ ზედა მომადგების ძე ჴსჯული ბუნები, დუმილისა მრჩობლითა ჯაჭჳთა შეკრულისა და ნათელი განცხადებისა გამომიბრწყინდების (საქ. თ. 12 მუხლი 7) მსცემს გუჩრდსა ჴსჯული იგი ბუნებითი განმალჳძებს და დუმილისა ჯაჭუნი დამცვივდებიან და შეუდგები ბუნებასა, ვითარცა პეტრე ანგელოსსა მას და პირუწლსა საკმილავსა დროსა სიტყუათა დინებისასა და მეორესა განვლი და ბჭეთადმი რკინისათა მივიწევი უზესთაესთადმი ძალთა გულისჳმის-ყოფისა წემისათა

და მრწამს რომელ განმცნოს მე იგი, განღჳძებასა წადილისა მიმართ, ანუ გარე მოქცევისა, შეუდგების შეკრულება პრაკტიკალსამებრ ფილოსოფიისა. ხოლო განკიღჳძესი ამისდა, ვითარმედ (გამოს. 20, 12) პატივ ეც მამასა შენსა და დედასა შენსა, რომლისათჳს შემკრავს მე მცნებაჲ მორჩილებად და ქმნად განღჳძებისა ამისდა, ვითარმედ ესე კეთილ დღეობასა შეაერთებს კეთილ დღეობითა და განეცდელითა წარდინებითა ცხოვრებისათა. ვინაჲდგან შეკრულ ვარ ამით, მაშა სადამე მოქმედებაჲ შევაერთო მილირს განღჳძებასა და უფროსრე თანა მასს მოვედინ ჩემდა ტრფიალებითი იგი სული, რათა ძჳროჲ იგი ეშმაკილთაგან მრავალთა შესაბამ სიტყჳსათასა უქმნა ნელსაცხებელ შეხებად სულსა მას, რომელიცა ტრფიალებითარე დიდითა მრავალთა ცეცხლ მესაბერწყლეთა რკინითა ვერ მგრძნობი (ლუკა 10, 39) ჰსჳდა ფერჳთა თანა იესოსთა და ისმენდა და იქმოდა სიტყჳსათა მისთა. მოვედინ ჩემდა წყალი იგი ცხოველ მყოფი, კადნიერად ვჰსთქჳა, ვითარმედ წინა პარასა მის მშობელისა ჩემისა და მრჩობლ შთამოებათა მშობელობით და წინა პართა პაპათა ასულობით, ჩემდა საქადულობისა მიზეზისა და შორისებული და ვითარ იგი ჰხადოდა მას მისულად მამისად, ეგსახედ მხადოდინ მისულად სიტყჳსთა მშობელისა ამისა ჩემისად. — მოვედინ სული სიბრძნისა მკჳდრი ბრძნისა ამას შორის მემიროჲსა, რათა მოქმედებითა კეთილთა საშუალთა კეთილ გონიერებისა გმევითა შევაერთებდემცა კეთილთადმი დასასრულთა შესხმად მისდა დიდ გალობად და ძნობად ყოვლად დიდებულთადმი ღუაწლთა მისთად; კუალად მოვედინ ჩემდა (ისაია 11, 2) სული იგი გულის ხმის ყოფითი იგი მეცნიერებითი და ღუთის მსახურებითი და შიშისა ღუთისა მსახურებითი და შიშისა ღუთისა, რათა განყოფითად და სავსედ წარმოდგინებითა ვნებათა მისთა და მოსაგებელთათა საღმრთოჲსა ძლით სიყუარულისა განათლებულითა ცხოვრებითა გონებისათა, ვჰსთქმიდე წინამდებარისადმი საგალობოჲსა, მით რომელ მისდამი გალობა და ქება არს ღუთის მსახურება თუ სადამე შიშითა ღუთისათა წარმართებულ არს, არ შესაბამ არს მისდა თქმანი ჩემნი რათა ამათ მიმართ იქებოდესმცა და მოითხრობდენ ანგელოსთადცა საკჳრუელებად მოსულად მაიძულებელნი ღუაწლნი მისნი. მაგრა ვინაჲთგან მშობელთად საყუარელ ჩჩჳლთა ბრგჳლებანი, ეგსახედ იყავ მისდა სიტყუანი ჩემნი ანუ გულისხმისყოფით მიწთო მაიდა რა არს კეთილ წესიერ აქუნდესმცა მდგმობაჲ, ვითარ იგი ძრუანი ვარსკულავთანი ცთომით სივრცისა არა ერთისა მდგმოობისა შორის ერთისადმი მქონნი და რომელნიმე ესრეთ, ვითარმედ ერთისა და მისვე სივრცისა, რომლისა გამოუძრაობა სახელ ედვა ძრვადთა მათ, ვითარ იგი სარტყელთა, ესე იგი სიმრგულეთა ანუ ატმოსფერათა ცთომილთასა, ერთისა მეორისაგან უქცევმთესობითა და სხუა ვერ დაწყობილება ერთისაგან უკუე მიღება ნათლისა და მით განათლება და მნათობ ზედა წოდება, ვითარ იგი ღერძისადმი თჳსისა შემოკლებითა მზისათა მზიურნი იგი ათ ორნი თითუჱნი და მთოვარისა ღერძისადმი თჳსისა მომრგუალებითა ათ ორნივე; მარა რაოდენითამე დღეებთა ნაკლნი მზიურთაგან, ამით ოთხ დროება წელიწდეულნი ნაყოფთა აღორძინებად და აღვსებად და მოკლებად, ვითარ ასონი, რომელნიმე ნოტია და მგურვალ ჵ ხმელ ჵ გრილ და რომელნიმე გრილ და ნოტია, კეთილ წესიერ მოკიდებულნი და ერთი ერთისადმი ზაკებულნი შესაწყენელად კრებისა მათ გამოთა სხეულთა და ბალღამთასა.

კუალად მისვე მთოვარისა სიზრქე და სიხნელი მოკლება და აღვსება მზის მიქცევისა გამო და დასავლოებისა (ფსალ. 103, 6) მდგომარეობა უძრუველი ქუეყანისა (შესაქ. 1, 9) წყალთა შეკრება ერთსა შინა შეკრებულსა (იობ 6, 20) არ გარდასვლომად საზღუარსა თჳსსა და ყოველნი მდგომარებანი ესე კუარნი. კუალად სკჳტაქნი ყოვლადსა შინა მეწყობილნი კეთილ წესიერ, ეგსახედ

წესიერჲ სიტყუანი ყოვლადსა შინა დასისათა შინაგანნი გესიილ, წესიერ და ზავებან და ყოველსა დროსა შინა თჳსსა განცხადებაჲ. თჳსებათა არსებითთა და ანუ დაკჳრვებითთა მებრჱე ჩუენისა დუმილისა და იქმისა და სიტყუათა წყებისა სათანადო იყო და სათანადო არსცა წესიერება, მრავალნი ვიდრემე იძულებულნი პირუელ ჩემსა სურვილისაგან და რათა არა დავიწყებითა დაივარამცა იქმადი ესე. სამღუდელო საიდუმლო განლჳძებულ იქმნეს თქმად და მოთხრობად სხუა და სხუათა ფერითა ფრასითა გუარითა, ვითარმედ რომელთამე დოღმატა ისტორიად და რომელთამე პოიტიკად ჰქმნეს და ასტროლოღიად, რომელთა შორის დოღმატ ისტორიადუჱ მექმ არს მამათა მოთავარი ჩუენი ვიხარით მწყემსი ყოვლისა ზემოჲსა საქართუელოჲსა.

მოვიცალე ნებსით დაკჳრვება ესე მით რომელ პირუელად წმიდათად წმიდანი შესასხმელ, მეორედ ბრძენთად ბრძენნი, მესამედ მრავალთა ღირსებითითარე განათლებითა გონებისათა ადინსეს, ამისთჳს სიტყუანი და საგონებელ აღმიჩნდის ვითარმედ კმა იყო ყოვლითურთ.

ან უკუე დაკჳრვებაჲ ნებსიდ მიცილებული და დუმილი და შეკმვაჲ გონებისავე შინა წუდეული ვაწინა-უკმე, ვითარმედ ნუ სადა სიცონილ იყოსმცა ჩემდა ესე, რამეთუ ვინათგან ზეთის ხისა მის (ფსალ. 1, 3) წარსადინელსა წყალთასა მდგომარისა, რომლისა ნაყოფი დროსა შინა და ფურცელნი მისნი არა დაჰსცვივეს და ზედა შეჰაზრობითი მადლი ჩემდა, დაღათუ უღირსად და რომელთამე სიტყუათა შევეხე წერად ვინა წარმოებს აქა კიდურ მდგმოებრი, ვითარმედ მეთანაგუდება თქმად და ძნობად და გალობად სახარულევანისად ყოვლად ბრწყინუალისა ღუაწლისა მისისა წინა მედების გუამი მდერი ესე სახის განყოფით წუალებული, ცხოველ გულისხმიერ, მნებებელ და ქუეშე წუალებულ ქალ. ცხოველ ვითარმედ გარემონი მისნი მაუწყებენ (გალატ 2, 20) არღარა არს თჳთ ცხოველ, არამედ ცხოველ არს მის შორის ქრისტე, გულის ხმიერ წარმოუდგენის სამყაროსა შინა გონებისასა, არსთა აგებულებითნი არსებანი, საჭირონი ბრწყინუალედ, ესე იგი ყოვლისაგან ბიწიერებისა მიცილებული ბრალთასა და სავსედ ზედ მიწევნილსა მათდა და სისტემისადცა მათისა განუნათლებიეს გონებაჲ, ჰსცნობს დატევნისაებრ, ვითარმედ ერთი არს ნათელ შემოქმედ ყოველთა, რომელისადმი ხედუა გონებისა საწუურ და ღმობა ზედუათა დაცხრომისა, ერთი არს სალმობასა შინა აღსარებულ და სამობა ერთობასა შინა თაყუანისცემულ, ერთი არს, რომლისაგან თანა ჰსწორნი და თანა უკამ უდრო უწელიწდონი, რომელსა ერთ ღუთაებად ვიცნობთ, კეთილ მსახურებით, ესე იგი მამა და სიტყუა და სული, პირუელი იგი ვითარ გონება, ესრეთ მცნობელ თავისა თჳსისა, ვითარმედ არს არსება განუსაზღურებელ, ესე იგი არცა წყებადილა და არცალა დასრულებადი და ესე ცნობაჲ ჰსდგების და ჰგებს თავსა შორის თჳსსა და წყაროჲსა თჳსისა გონებისა შორის, რომელ არს სიტყუა და ესე მოკლედ თქმა არს ღმრთ-მთავრობითი გუარი შობისა.

გონება იგი არს კუალად წყარო ცხოველობისა და თჳთ ცხოველ და სიტყუა ცხოველ, მაგრა საჭიროდ ჰსდევს მხოლოდ გონებასა და არა სიტყუასა მიზეზ ყოფაჲ ცხოველობისა და ესე არს სული ყოვლად წმიდა მხოლოჲსა მამისაგან გამოსრული და არა ძისაგან.

კუალად ჰსცნობს ვითარმედ ერთი სამებისაგანი, რომლისა სიტყუა არს ღმერთი, ვითარცა მამა და არს კაც, ვითარცა ჩუენ და ორთა შესმენილთა უქუემდებარების იგივე და ერთი სიტყუა. ორნი იგი შესმენილნი, ერთი განუსაზღურებელ, უკუდავ, მიუწთომელ, გარე შეუწერელ, შეუხებელ; ხოლო მეორე იგი მოკუდავ, მისაწთომელ, გარეშესაწერელ, შესახებელ, ესრეთ გულის ხმიერ და გონიერ თქმადი წინა მდებარე ჩემი. ხოლო მნებებელ ვითარმედ მადლით ღმერთ ქმნილსა აქუს კეთილისა მიმართ მიდრეკილებისა წადილი; ესე იგი კეთილისა მიმართ მიდრეკილებაჲ, ამით ანგე-

ლოცჳარ წმიდა და უმტკიცე ალმასტანისა და უბრწყინვალეს ყოველთა გრძნობად ქუეყანისა ნათელთა.

ჰამეული უკუჱ იყო თქმულის წმიდისა, ნაწილი რომელიმე საქართუელოჲსა ესე იგი ქართლი, ხოლო მშობელნი მეფეთაგან დავითიან ბაგრატოანთა და მამაჲ იზედ წოდებოდა ამოთან, ძის წული კონსტანტინესი ქართუელთა მეფისა კეთილ მსახურისა, კეთილ მსახურივე და სახელი წმიდისა ქეთავან.

ასული ესე დავითისა განზასილი ღმერთ მყოფელითა საზასნელითა, სწავლული სარწმუნოებით-თითა ჴსჯულ დებულებითთა სწავლული სამღუდელოჲთა წერილითა და სათნოებათა მომგები. ქან-წული, მორცხვი, ბრძენი, კეთილ გონიერებისა გმევთა, ქალი ნარნარი და მენე კეთილთა მოქმე-დებათადმი, ერმაა მშუენიერი და უმშუენიერესი, მიმადლებულებითა მიეთხოვა ძესა კეთილ მსა-ხურისა კახთა მეფისა ალექსანდრე მესამისასა დავითს, დავითიან ბაგრატოანსა, ჭაბუკსა მშუენიერსა, კეთილ მსახურებითა და მტრთა ნაგუეთობითა და სიმჴნითა აღასრულეს უკუჱ მეფეთა ქორწილი შესაბამ უმაღლესობისა დიდ გუარობისა წესითა ქრისტიანეთათა და დედა შჳლთა იქმნა, რომელ-თაგანი არს ძე თეიმურაზ, პირუტყლი გჳრგჳნი კეთილ მსახურებისა, გოდოლი შეუძრუელი სიმ-ჴნისა და ციხე უბრძოლველი მამაცობისა. წადგოტი მოკრძალული მართმადიდებლობისა, რო-მელმანცა (გალატ. 3, 1) გამოიწერა ქრისტესთჳს შორის დამცემი სპარსთა სპათა ურიცხოთა, სიბრძნის მოყუარებითა ზინებული და რიტორ პიიტიკოსობითა ყოვლად ქებული.

ხოლო ვითარცა არს ჭაბუკთად უკრძალველობისა დაკუეთებისა ჩუეულებაჲ, დაეკუეთაცა დავითს ძესა მეფისასა, ქმარსა ამის წმიდისასა უკრძალველობაჲ და მით გარდასლუა ჴსჯულისა, რომელიცა თქმად არა მნებავს, მაგრა ჭეშმარიტებით მათქმევს იძულებაჲ. იტყჳან ვითარმედ ზედ მაჴზრუელმან გიორგი ძმამან მისმან მრწემმან ბოროტის-ყოფადა, რომელიცა მამასა უფრო უყუარდა, ვიდრე დავითდა, აწყინა რაჲმე ძჳრის ზვენებაჲ დავითს, რომლისათჳს დავით მიუღო მამასა მეფობაჲ, არა ჰგონებდა უკუჱ მსჯაგრმან საღმრთომან და დავით განზერტყული მიწითა გორცთაგან, წარვიდა სოფლად სუკუნოდ. უწყებულ ქმნილმან ღმრთომან პირუტყლმან შაჰ აბაზ სპარსთა მეფემან, ვითარმედ მომკუდარ არს ჭაბუკი მეფე კახთა დავით და დამთომილ არს მემკჳდრედ. მხოლოდ გიორგი ოდენ, რამეთუ დროსა მას მოხუცებულ იყო მეფე ალექსანდრე, უბრძანა კონ-სტანტინეს ძესა მეფისა ალექსანდრესა მახმედიან ქმნილსა (რომელიცა მისცა მამამან თჳსმან წინდათ დროსა სიყრმისასა შაჰ თამაზსა), ვითარმედ წარვედ კახეთად და მოჰკალ მამაჲ შენი მოხუცებული და ძმა შენი გიორგი და მმეფობამან კახთა ზედა მახმედიან ჰყუენ მკჳდრნი კახეთისანი.

ეჰა განზრახვითისა ამის ბრძანებისა სიბოროტე, სავსე უღმრთოებითა და უღმრთოთაცა შო-რის დამცუელთა სინიდისისა ჴსჯულთათა, ყოვლად საკჳრუელ და მოგონებადცა ზარის სახდელ. ვაი! მოკუდასა სინიდისისასა, ვაი! უმაგალითოსა ბრძანებასა მსაჯულისა მეფისასა, აქუნდა უკუჱ ყოვლად უკეთურსა შაჰ აბაზს ძჳრი არა მცირედი ქართლისა და კახეთისა სამეფოთა და მეფეთა ზედა მიზეზითა ლუარსაბ პირუტყლისათა, რომელმანცა არა მსახურა პაპასა მისსა შაჰ თამაზს პირუტყლსა და არცა აუვლა დაპყრობად ქართლისა და კუალად მიზეზი, ვითარმედ ირაკლი ძე მეფისა ალექსანდრესი გულ-მწყრალი სახლისა მიმართ თჳსისა წარვიდა კონსტანტინეპოლად; რომლისა ოჳს ენება უღმრთოსა შაჰ აბაზს, რათა ჰპოვოსმცა დროჲ მარჯუჱ ძჳრის-ხსენებად ქართლისა და კახეთისა ზედა. ამმენელმან მეფისაგან ბოროტმან კონსტანტინე წარმოსლუა ჰყო ისპაანით კახეთად და აუწყა მოსვლაჲ თჳსი მეფესა ალექსანდრეს.

მაშინ მეფე მხიარულ ქმნილი, ძითურთ თჳსით გიორგით წარსრული, წინა მიეგება კონსტან-

ტინეს და შეიყარნეს ბაზარსა, რომელი მაშინ იყო ქალაქი ესისელსა შინა. მხიარულ ქმნილნი ბუნებითითარე და მარტივითა მეფე და გიორგი; ხოლო ზაკულითა და მკჳლელობითითა უკეთური იგი მაშინ ნადიმსი და ნადირობასი, სიხარულნი და ღმრთისადმი მადლობანი მეფისაგან და გიორგისა. ხოლო უკეთურისა მისგანცა მაგრა ჰზაკვდა ორგულებითა, წარმოუგზავნა უკუჱ მას აბაზს მეფისად და გიორგისად, ვითარმედ მაქუს რაჲმე ხუაშიადად ბრძანებული სიტყუაჲ მის აბაზისაგან თქუენდამი და უმჯობეს არს, რათა განავლინეთ სხუანი და ისმინნეთ თქუენ ოდენ.

განავლინნეს უკუჱ გარე ყოველნი მუნ მყოფნი სახლსა შინა კონსტანტინეს თანა მსხდომარეთა მეფემან და გიორგი, განაღა დაშთენ ორნი ოდენ აბელ ენდრონიკა შვილი ყარსიბაში (მამა ადამ სულთანისა), ცნობილი მეფისაგან ერთგულებასა თჳსსა ზედა უმწუერვალესსა და ძმა აბელისა ეპისკოპოსი რუსთველისა. ჰყუეს უკუჱ უკეთურსა კონსტანტინეს მხედარნი ბირებულნი ესრეთ: ვითარმედ, ოდეს გამოვიდოდნენ კაცნი სახლისაგან, სადაცა მსხდომარე ვიყუნეთ შემოუვედით უკუჱ და მახჳლითა განჰგმირენით და დაჰკაფენით მამაჲ და ძმა ჩემი. მაშინ ბირებულნი მხილველნი საწოლისაგან ანუ კარვისა სამეფოჲსა გამოსრულთანი შეჰრბიოდეს მსწრაფლ და ანაზდადრე მოსწყვდნენ ბრძანებისაებრ უკეთურისა. მისა მეფეცა და გიორგიცა და მათთანა აბელ და რუსთველი. ჵი! საცჳვრო ესე სმენაჲ, ვითარმედ ერთმან უკუჱ ადგილმან ვითარმე შეიწყნარა სისხლი იგი ყოვლად მართალთა მათ დათხეული ძისაგან და ძმისა, სისხლი მეფისა და მამისა მოხუცებულისა და მარადისა სისხლი იგი ყოვლად უბოროტო, ყოვლისაგან ძჳრისა და მიზეზისა თავის უფალი. ჵი! ძმისა მოძულება ესე უმაგალითო და უმიზეზო, კაინს უკუჱ აქუნდა მიზეზად პირმშოჲსა მის ძმისა მკლელობისა მიზეზი ბოროტი, არა მითუალუაჲ მსხუერპლთა მისთა ღმრთისაგან, ვითარცა აბელისთა. ხოლო ძმათა იოსებისთა, უფროს ამათსა სიყუარული იოსებისა იაკობისაგან მამისა მათისა, განაღა უკეთურსა ამას აქუნდა მიზეზი მკლელობისა მამისა მიმართ და ძმისა, შეუძარებაჲ მათგან უმწუერვალესი.

სხეულნი იგი წმიდანი მართალთანი აღჰკიდნა აქლემთა ზედა და წარგზავნა დაფლუად ალავერდს, რომელნიცა დაჰფლნა წმიდამან ქეთევან დიდითარე და შესაბამითა პატივითა. ხოლო რაჲმეტა სათქმელ არს უწყებად და თხრობად უკეთურისა მის, ძუელთა შორის მსგავსი ოდენ აბიმელიქისა იგავი იგი უბოროტესისა სიბოროტისა და მაგალითი უსჯულოესისა მკლელობისა, ყოვლითავე უკუჱ ბოროტთა გამომსახუელი თჳს შორის უფიდად იქმოდა, ვითარ იგი იტყჳან მომთხრობელნი, უქუემოეს ეშმაკთა თანა მდგომარემან კონსტანტინე, მოიგონა სხუაჲცა უჰსჯულოებაჲ პოვნილი იროდისგან მკლელისა სიტყჳსა ღმრთისა წინა მორბედისა, ვითარმედ აწჳა ქეთევანს ძმის ცოლსა თჳსსა ცოლად თჳსსა მოყუანებაჲ და წარმგზავნელმან მოციქულთამან შეჰსთვალნა მისდა სიტყუანი ყოვლად უღმრთოჲსა მებრ ნებისა თჳსისა შეერთებისანი. ჵი! თაო ბოროტო და მესისხლეო, ვითარ სადამე იკადრე ესე გუარისა უჰსჯულოებისა განზრახუად მისდა, რომლისა გარემო ანგელოსნი უფლისანი მდგომარეობენ მცუელად, რომლისა მისაწოლსა ვერასადმი შეეხებიან ბიწნი ვნებათანი, სადა მდებარეობასა მოქმედებს გუამი ყოვლად წმიდისა სამებისა სამკჳდრებელი. ესე უკუჱ საცნაურ ყოვლად, ვითარმედ წმიდათა უმეტეს ეგკრებინნ საკჳრუელებანი უჰსჯულონი და უმეტეს ესე ვითარსა წმიდათარსა, რომელი ყოველითა თანა მედრიოეთა ოჳსთა აღემატა შინაგნითითა მშუენიერებითა ხედჳთ და საქმითა. ამან უკუჱ ხატებაჲ წმიდაჲ ჰყო დაცჳთ, შეუმწიკულებელად და განსწმიდა უფიქსთაეს ძალისა, ამან უკუჱ შოიგო ასინაურება მაღალი და ყოვლად თავის უფალი, ესე იგი ღმრთის მსახურებაჲ და კეთილ მეცნიერებითა განაშუენა. მეც-

ნიერებასა უკუჱ ვიტყჳ ცნობასა ესე გუარისა კმაჲსა მიზეზისასა, თუ რაჲსა თჳს შევიქმნენით და სადა გჳძს მისლვად.

თქმულსა მას ბოროტის მოპოვნებასა ზედა განაკჳრჳა უკეთურმან წმიდა იგი, ვითარმედ, რომელმანცა დაიცვა ქურივობაჲ ფანოელისა ებრ, ესე უსჯულოჲსა მისგან საწოლად იროდიაჲსა მიიწვეოდა და რომელმანცა დაუწმიდა თავი უკუდავსა სიძესა უსჯულოესისა შეერთებისად იძულებოდა. მოციქულთა მათ მიკჳრს ვითარმედ ვერარა ჴკდემოდა სიწმიდით მოკრძალულისა მისგან გუამისა, ანუ მეყოხილმან მძლავრებამან ნესადა შეაშინნა, ვითარმედ ცრემლთა დათხევად და სარცხვლითა წინწეულებად მოიყვანებდა უკ საკჳრჳლებაჲ უღმრთოებისა, მაგრა შიშისაგან განლიგებულნი მოასხსენებდეს წმიდასა.

განკჳრჳებულმან უკუჱ წმიდამან ქალმან კეთილ მოთავილემან მომზრახობენ ვითარმედ მკჳლელობაჲ მამისა და ძმისა აუწყდრა მას და არა კმა ეოფაჲ უჯსჯულოებათა ურთიერთასა პირის-პირ მდგომარეთა თუ, რომელი უუსჯულოეს იყო მეორისაგან ძნელ.

საცნობელ იყო და მას ზედა განზრახვსა ბოროტისა განუმარტა უღმრთოებაჲ ქალმან ბრძენმან და წმიდათა განჴსჯათა ქონმან მოისიბრძნა მოწოდებაჲ მთავართა კახეთისათა და შეევედრა შეწევნაჲ ჴყონმცა არა მიშვებად მისდა ნებისაებრ თჳსისა უკეთურ იგი და მოაგონებდაცა მკჳლელობასა მამისა და ძმისასა ბოროტისა მისგან და აღწყვედასა მათ შორის მეგობრობისა შემკჳდრებისასა. კახთა უკუჱ მსმენელთა არწმუნეს წმიდასა იგი, ვითარმედ გარდა მეგობრობისა შენისა არა ვისსამე დავემორჩილნეთ ბრძანებასა და ესე ფიცითარე დიდითა დაამტკიცეს და აღჴურვილნი მოკლჳლად უკეთურისა მის წარვიდეს.

შეკრებულნი უკუჱ კახნი ყოველნი წარვიდეს ბრძოლად კონსტანტინეს ზედა, ვითარცა მესისხლისა მეფისა მათისა და ბრძოლისა მათისა და ზედა მიუჴდეს მეოფსა ბაზარსა შინა და ზედა მოსრულთა ანუ ატაკითა ბრძოლებრითა და ანუ წაქცევითა და ზედა გარდავლითა ანაზდითა მოკლეს უკეთური იგი და მხიარულნი მოიქცეს დედოფლისად. მსმენელმან წმიდამან ქეთევან (ფსალ. 135, 12) ჴელითა მტკიცითა და მკლავითა მაღლითა ხსნისა თჳსისა და სამეფოჲსა თჳს, შესაბამნი ღმრთის მსახურებისა თჳსისანი შეჰსწირნა ცრემლით მადლობანი ღმრთისადმი და მისთანა ჰგალობდეს პირჳმლნი იგი დანი მისნი (გამოსლ. ქ. 2, 3) «უგალობთით უფალსა, რამეთუ დიდებით დიდებულ არს, ცხენები და მხედრები შთაჰსთხია ზღუასა, შემწე და მხსნელ და მფარველ მეყავ ჩუენ, ესე არს ღმერთი ჩუენი და ვადიდოთ ესე და ღმერთი მამისა ჩუენისა და ალვამაღლოთ ესე უფალი არს, რომელმან შემუსრნა ბრძოლანი, უფალ არს სახელი მისი» (მსაჯ. 5, 23) «იწყეს ამაღლება მთავართა ისრაელისათა გულსმოდგინებითა ერისათა აკურთხევდით უფალსა, ისმინეთ მეფეთა და ყურად-იღეთ მთავართა, რამეთუ უფალსა ვაქებდე და ვგალობდე ღმერთსა ისრაელისასა» (იუდით 13, 22) «კურთხეულ ხარ შენ უფალო ღმერთო მამათა ჩუენთაო, რომელმან შეურაცხ ჰყავ დღეინდელსა ამას დღესა მტერნი ერისა შენისანი, ჴელითა ქალისათა» (ესთერ. 10, 9) აცხოვნა უფალმან ერი თჳსი და გჳხსნა ჩუენ უფალმან ყოველთა ამათ ბოროტთაგან და ჰქმნა ღმერთმან ნიშები და სასწაულები დიდი, რომელი არა იქმნა წარმართთა შორის მგალობელმან გულითა ნიადაგ, არცა აქა დაივიწყა მადლი ჩუენულებად და თჳს შორისებული ტკბილ სახელმან ქეთევან, არამედ იდეს მოიცადა ცრემლითა დამალტობელმან ქრისტიანეობამან მადლობისაგან ღმრთისადმი და მიმდიოცველმან თჳსთა ძლევა შემოსილთად სპათადმი, ძალთა მიგდებადი იგი მძორი დაყრილებული კონსტანტინესი პატივად თჳსებისა თჳსისა და გუარ მაღლობისა მის უკეთურისა

დაფლვად უბრძანა. ამას შინა საჭიროდ სათანადო ქმნა განგებაჲ მეფობისა კახთასა, მით რომელ არღარვინ იყო მეფეთაგანი, თჳნიერ ძისა მისისა მტირისა და იგი იყოჲვრობდა სპარსეთს ულმრთოჲსა შაჰ აბაზის თანა მეფის სპარსთასა.

შეჰფერის უკუე სიმდიდრე მეფეთად, მაგრა ქეთევანისდა ერთი იყო სიმდიდრე წარუპარველ და დაულევნელ სიბრძნისა კეთილ-გონიერად ჴმევითა, რამეთუ სადაცა უხრწნელად გებასა მოელოდა შიშითა შეკრებულთა უნჯთასა; მუნ დაჰკრძალა (მატ. 6, 19), სადა იგი მპარავი არა მიეხებინ, არცა მღილმან განჰრყუნის. დაგლახაკდებოდა თჳთ და განამდიდრებდა გლახაკთა, ხოლო ქრისტე დაგლახაკებულსა მისთჳს განამდიდრებდა კეთილთაგან თჳსთა, რაოდენ ჴმა ეყო; აჴენდა უკუე უმეტეს ყუავილოვნებაჲ ნათესაობისაჲ, რომელთა ესოდენ პატივ-ჰსცემდა, რაოდენ ჯერ იყო (ისაია 5, 8, 7) სიტყჳსაებრ წერილისა სახმარისა მათისა აღვსებაჲ და განდგდებაჲ სახლისა და მეფობისა არა თუ შეერაცხა მას საჭიროთარე სახმართა მოგებად, არამედ აღსრულებად მცნებისა. ხოლო უხვებით ქმნაჲ ქველ-საქმისა მტკიცედ უწყოდა მან სიმტკიცედ პატივისა და სრულებად ნუგეშინისცემისა. ესე ვამრჩობლო, არამედ ვითარმედ კეთილ გონიერად იჴმევდა სიბრძნესა ორადრე ნაწილად განმყოფი ყოველთა დროთა ერთისა ვიდრე წარმგები განგებისა თჳს სახლისა და მეფობისა და მეორისა სათნოებათა მოგებისათჳს.

ხოლო დაღათუ ძნელ არს ორთავე ამათ შეერთებაჲ, ესე იგი განგებისა მის თქმულისა და სათნოებათა წარმართებითა, მაგრა ესე ორთავე სრულებითა ყოველთა მძლე ოჳთოეულისა ჰსჯულებით დაცჳსა თჳს. ამან მხოლომან თანა მედროეთა თჳსთა შორის ჰყო ზავი ორთა მათ შორის წინა აღმდგომთა, ვითარმედ მეფობისა და საკლისა კეთილ განგებითა, ესოდენ აღავსნა საზომნი და წესნი სოლომონისა მიმართ წესებულნი, დედათა განმკნობისათჳს ვიდრემდის ყოვლად შეუძლო მოგონებადცა, ვითარმედ ოდესღა ჰსცალოდამცა განგებად მეფობისა და სახლისა თჳსისა, არამედ ესე ერთისა ერთითა შეამკობდა ვინმე უკუე ესრეთ უნივთოდ მლოცველ სხუა, ვითარმედ ესე, რომელმანცა მოიღო ძლევაჲ კორცთა ზედა და უდიდესნი ვჰსთქჳად ბუნებასა ზედა; ვინ სადამე შემოიკრიბნა ესრეთ ერთბამად თხოვაჲ მეცნიერ და კეთილად და აღსრულებისა უეჭუელი სასოებაჲ. ვინ სადამე ჰკდემოდა ესთა ხელისაგან და პირისა მღჳდელთასა, ვინ სადამე უფროს შეამკჳნა და განამდიდრნა წმიდანი ეკკლესიანი; ვინ სადამე უფროს პატივჰსცა ყოველსა სახესა სიბრძნის მოყუარებისასა, ვინმე უფროს განჰკლინნა კორცნი მარხვითა და მღჳძარებითა, ანუ უფროს დაეთმო განსაცდელთა. ვინმე ესრეთ შეასაკუთრა თავი თჳსი ლოცვათა და ფსალმუნებათა ღამისა და დღისათა. ვინმე ესრეთ განჰსწმიდა და მოკრძალნა კორცნი სიწმიდითა დაღათუ დაეყენა ქალწულებისაგან საკჳრველითა ბუნებისათა, განგებითა საღმრთოჲთა, ამისთჳს რათა ნაყოფი მისი ჰმეფობდეს-მცა და ესე საქადულ-იყოს ერისა ყოველთად, ვინ ესრეთ აწჳფნა ზედა მდგომელობაჲ ქვრივთა და ობოლთად, ვინ უდიდეს შეამკო სამეფოჲ თჳსი, ვითარ ამან სისხლითა თჳსითა.

ამას შინა დიდ სულმან და ყოვლისა საბრძნით განგებისა პირად პირადისა ყოვლის მფერებმან ქეთევან მოისიბრძნა განზრახვაჲ და წარუგზავნა ძღუენი მეფესა შაჰ აბაზს და მისწერა. ვითარმედ მეფეო, მომეც ძეჲ ჩემი თეიმურაზ, რამეთუ სახმარ არს მეფობისა შენისა მკჳდრი განგებად მეფობისა, რომელიცა დამორჩილებულ არს შენდა, თუ არა სამეფო ესე განუდგეს ნებასა მეფობისა შენისასა და ერჩდეს სულთანსა საბერძნეთისა და ოსმალეთისასა.

მსმენელმან დედოფლისა წმიდისა შეთჳლილთამან მეფემან სპარსთამან მეის ნიჭითა დიდითა და საძღვრითა წარმოგზავნა თეიმურაზ ძეჲ მისი. ხოლო იტყჳს უკუე არჩილ მეფე იმერთა ისა-

რულთა ისტორიათა შინა თეიმურაზ პირველისათა, ვითარმედ იყო მაშინ თეიმურაზ წლისა ათისა-მეტისა. მომზრახობენ სხვანი, ვითარმედ ათექვსმეტისა; გასაღა ყოვლად სარწმუნო არს ესე, ვითარცა ქრისტეანედ აღზარდა იგი შაჰ აბაზ ზაკვით, რომლისა თჳსმე სახსარისა მისისა. ჰსწერს შარდენი აღწერათა შინა კახეთისათა. იმსჯელმან შაჰ აბაზ კახეთსა შინა ქმნილისა მის ბრძოლისა და სიკვდილისა კონსტანტინესსმან, იკუთვნი სიტყვა, ვითარმედ ჩვ სადა გასწყდენენ კახნი და ნუ უკუე დაიპყრასმცა მეფემან ქართველთასან კახეთი, წარგზავნა ჴელი ამისთჳს თეიმურაზისსა კახეთად ნიშნითა დიდითა ზაკვითარცა. მისრული იხილა რა ძეა თჳსი წმიდამან, განიხარა ბუნებითითა იჳსებითა და მისთანა ყოველმან სამეფომან მისმან. ხოლო მეტყველმან მჴლისად იტყჳან იმჳლო! აწ თავისუფალ ვიქმნები მეფობითგან გარეშითა და რაჲცა გესმარების არა დავიწრონებ შეწევნისა შენდა, ვიდრემდისცა გამოცდილ იქმნე და განვისუენებ ამიერითგან მოცლილი გორციელთაგან და საღმრთოთა საქმეთა და ზრუნვაჲ ვჰყო სულიერთათჳს საქმეთა ამიერითგანი.

ურავდი უკუე დაწყნარებაჲ იყო მაშინ საქართველოჲსა, ვითარმედ სიკუდილითგან შაჰ თამაზ პირველისა, რომელი იყო პაპა შაჰ აბაზ პირველისა, არღა სადამე იყო სპარსთაგან აოხრებაჲ ქართველთა. ხოლო ოხრებამან ქრისტეანთა ხჳლთამან და მიზეზმან წმიდის ლუარსისამან ესრედ ძრჳად იყო. ოდეს იგი მოვიდა თეიმურაზ პირველი სპარსეთით და გჳრგჳნოსან იქმნა იგი მეფედ, ჰსწერენ ვითარმედ იცხოვ თეიმურაზ მეფედ, ქისიყს ეკკლესიასა შინა წმიდის მოციქულთა ჰსწორისა ნინასსა და რომელნიმე, ვითარმედ თჳთ მცხეთას დიდსა ეკკლესიასა და მოიყვანა ცოლად ასული გურიელის ანნაჲ, რომლისაგან ჰშვნა ძენი ლეონ და ალექსანდრე და ასული თინათინ. მოკუდა დედოფალი ანნა და აწვია და წარიყვანა მეფე თეიმურაზ შაჰ აბაზ ისპაანად და სიყვარულითა და პატივითა ისტუმრა და მიზეზითა მზაკვარითა აზრახა, ვითარმედ რათა შეირთოს ცოლად ასული ქართველთა მეფისა გიორგისა ძისა სჳმეონ დიდისა და დაჲ ლუარსაბ მეორისა. უწყოდა უკუე მზაკვარმან მან, ვითარმედ უხუცეს იყო ცოლად ვითარმე ეკკლესიებრითა ჰსჯულითა და არა ერჩის მეფე; ჰსწადოდა რათა ჰპოვოს მიზეზი ღმობისა, რაჲცაღა მეცნად ელო ყოვლად ბოროტისა მას დაჰშვას ქრისტეანთა ხჳლთა თჳს და მეფეთა ზედა ბოროტისა ყოფად.

ეტყოდა უკუე შაჰ აბაზ თეიმურაზს ესრეთ, ვითარმედ ვინაჲდგან ვითა ძე საყუარელი ჩემი აღზრდილებისა ძლითდა ერთ გულებისა შენისა, ვჰსთხოვე უკუე დაჲ თჳსი ლუარსაბს მეფესა ქართველთასა ცოლად და მეორე დაჲ მისი მომიცემიეს შენდა ცოლად და მრწობლობაჲ ვჰქმნათ სიყუარულისა და ერთობისა შენდამე. მიუგო თეიმურაზ, შეუძლებელ არსო ესე, რამეთუ არა შემინადობს მე ეკკლესიაჲ ქმნად ამისსა. და იგი უმეტეს განაძლიერებდა ბრძანებითითარე მძლავრებრითა თქმითა. ხოლო მხილველმან თეიმურაზ ვითარმედ უკუე არა დაემორჩილების, მრავალთა იქმნების მიზეზ ბოროტთა ურჩებაჲ იგი, ეკკლესიათა დარღვევისა და ქრისტეს მოსახელისა ერისა აღწყუედისა და ტყუენვისა იქმნების მიზეზ და ვითამე დაღათ უჯერო იყო, არამედ მინდობითა ღმრთისათა ჰქმნა უჯეროებაჲ ესე და მიიყვანა ცოლად ასული ქართველთა მეფისა ხუარაშან და შაჰ აბაზ წარიყუანა ცოლად დაჲ მისი უმრწემესი ელენა.

ამათ დროთა შინა მეფობდა ქართველთა ზედა ლუარსაბ მეორე, ჭაბუკი იგი ყოვლად ბრწყინვალეჲ, რომელიცა მარტჳრობითა შემდეგ გჳრგჳნოსან იქმნა. მაშინ განდგომილნი რომელთამე მიზეზთა მიმართ მეფისაგან ლუარსაბისა სააკაძე ძე გიორგი და ნუგზარ წარვიდეს შაჰ აბაზისდა, ხოლო შაჰ აბაზს ძჳრ-იგი, რომელი აქუნდა დაფარულ გულსა თჳსსა მეფეთა ზედა ხჳლთა, რომელიცა აღრითგან ყაჳმარხა, მოიღო მიზეზი, ვითარმედ რომელიცა დაჲ ვჰსთხოვე ლუარსაბს, იგი

წამართუა მე იგი მურაზ და მძჳნვარედ მბორგალი შემკრებელ სპათა იქმნა და წარმოვიდა საქართუელოსა ზედა და თანა წარმოიყუანა ნუგზარ და სააკაძე ძე გიორგი ორგულნი მემკჳდრისა მეფისა თჳსისა და მამულისანი.

მოსრულმან შაჰ აბაზ ალვანად ქალაქსა ზედ-წოდებულსა განძად, ჰკითხა გიორგი სააკაძეს ძეს (რომელსა უყოფდა წყალობასა და პატივსა ერთგულობისა თჳს ქართლისა და კახეთისა აოხრებისა) ვითარმედ თქუენ შორის კაცსა ტოლ წაგვრილსა რაჲმე თანა აძს. იტყჳს არაქილ ვინმე სომეხი ისტორიკოსი, ვითარმედ მიუგო გიორგი სააკაძე ძემან შაჰ აბაზს. ყოვე ვითარი კაცი წარმგუარელსა ტოლისასა ალუოხრებს მამულსა თუ სადამე ძალ-უძს მორევნაჲ და წარმოჰსტყუჳნავს ყოველსავე მისსა და მოჰკლავსცა. ხოლო ჰრქუა ესენი გიორგი ამისთჳს იცოდა ვითარმედ თეიმურაზის თჳს ჰკითხავს იგი კახთა მეფისა. — მიუგო შაჰ აბაზ, მე ვარო, რომელსა წარმგვარა ტოლი თეიმურაზ. ჰსწერენ ვითარმედ მხილუელთა წინა მდებარისა განსაცდელისა დიდისათა კახთა; არა თანა ჰსწორი აჩუენეს ერთგულებრი განზრახვაჲ თეიმურაზს. რამეთუ რომელიმე ბრძოლასა და რომელიმე ლტოლვასა აზრახებდენ. ხოლო შემდეგ ყოველთა ვედრებით ითხოვეს მეფისაგან თეიმურაზისა, რამეთუ დედოფალი ქეთევან ძით-ურთ მეფისათ ალექსანდრეჲთ წარვიდეს შაჰ აბაზისად; ნუ უკუე დაჰსცხრეს მძლავრი იგი ძჳრთაგან, მაშინ ცრემლით განუცხადა მეფემან დედასა, ჰაზრი ესე, მსმენელმან ბრძენმან მან და მხნემან დედაკაცმან თჳნიერ ყოვლისა სულ-მოკლებისა მიუგო. აწ მე ვცნი ერ ხარ შენცა, თუ რაოდენ გზის კახეთისათჳს არა რაჲმესა მცამეპელსა თავისა ჩემისასა, ჭირნი თავს მიდვიეს, მაგრა უსარგებლო არს აწ წარსლვაჲ ჩემი, ვითარმედ შაჰ აბაზს რაჲცა უზრახავს ჩუენ თჳს ძჳრი ვერ დააყენოს მისგან წარსლვამან ჩემმანო. ჰსწერენ კუალად, ალუტევესო კახთა ხმაჲ წინაშე დედოფლისა ტირილისა და ეტყოდეს, წარვედ ჯოი! დედოფალო წარვედ და გჳხსნენ ჩუენ. ესენი გრიგორი ხუცეს მონაზონის წერილთაგან მოვიღე. ხოლო არაქილ სომეხთ ისტორიკოსი ჰსწერს, ვითარმედ მიავლინა მეფემან შაჰ აბაზს მოციქულნი თეიმურაზისად და ითხოვა წინდი და წარუგზავნა თეიმურაზ ერთი ძეთა თჳსთაგანი, ჰსთხოვა კუალად წინდი და წარუგზავნა თეიმურაზ ერთი ძეთა თჳსთა გასი, ჰსთხოვა კუალად წინდი და წარუგზავნა მეორეცა, შეჰსძინა კუალად მესამედ ყაენმან და ითხოვა წინდი და წარუგზავნა დედაჲ თჳსი. ჰსწერს ამისთჳს არჩილ მეფე იმერთა შაირ-მეტყუელობითა ისტორიათა შინა თეიმურაზ პირუელისათა, გულისმისიტყუელმან თეიმურაზ მეფემან და დარწმუნებულმანცა, ვითარმედ თუ სადამე წარვლენ დედას ჩემსა დედოფალსა ქეთევანს ვედრებად შაჰ აბაზისა შიმართ, ისმენს ვედრებასა მისსა და არღარა აღაოჴრებს სამეფოსა ჩემსა. წარავლინა დედაჲ თჳსი მცირით ძით თჳსით ალექსანდრეჲთ და ვითარ მიიწივნესო ყაენისად პატივ-ჰსცა დედოფალსა შაჰ აბაზ ზავთ და ეტყოდა არა ვარ მე ძიძაჲ, რათა ვზრდიდე მე ყრმასა ამას, თუ სადამე ჰნებავს უმჯობეს თეიმურაზს წარმომიგზავნოს უხუცესი ძეჲ თჳსი და ვითარცა ჰშუენის დიდ გუარობასა მისსა ეგრეთ აღვზარდო იგი.

მიუწერა ესე ყოველი დედოფალმან ქეთევან ძესა თჳსსა და აზრახა იდუმალ, რათა არა წარმოგზავნოს მცა ყრმაჲ იგი და არცა ენება მეფესა თეიმურაზს მაგრა თავადთა კახეთისათა თუ ჰსთქუა თჳნიერ ნებისა მამისა წარგზავნეს იგი დალათუ სიტყჳთავე მეფისა თეიმურაზისათა და შემდეგ თჳთ მეფისაცა თეიმურაზს აწჳაო მისულად მისდა დალათუ ვიეთმე კახთაცა აზრახეს, მაგრა ყოვლით-ურთ მიჰრიდა მეფემან. გარნა უსარწმუნოეს მიჩნს იქმნულნი ესე არჩილ იმერთა მეფისანი. მით რომელ დროსა მეფისა არჩილის კახთა ზედა მეფობასა მრავალნი ეუწყეს თუალით მხილველ კაცნი, რომელნიცა დროსა წამებისა მის ქეთევანის ღუაწლისასა იყუნეს, რომელნიმე ყმანა და რია-

შეღწამე ჭაბუკ და ყოველივე ამის თჳს თანა მედროვეთა მახსოვართაგან უწერიეს. არა ვუწყი მართალი თუ, რომლითა მიზეზითა ანუ ოდეს წაართუა თეიმურაზს შაჰ აბაზმან ასულიცა თჳსითი; მაგრა ესე ჭეშმარიტი ვუწყი, ვითარმედ წარიყუანა ქალი იგი და ჰყუა ცოლად და შემდგ მისცა ვალის ლორისტანისსა, რომელიცა მგონიეს ვითარმედ ახსოვდა იგი მცირედრე დედასა ჩემსა, სიქჭრივესა შინა მისსა მოხუცებული ფრიად.

ვინმე უკუჱ აღრიცხნეს განსაცდელნი მაშინდელნი კახეთისანი ანუ მეფეთა სახლისანი, მოოჴრებანი და განრყუნანი წმიდათა ეკკლესიათა და მონასტერთანი, ანუ გარდასახლებანი ვნისლა ყოველთა სოფელთა კახეთისათა და სიკუდილნი და კლდეთა და გჳრელთა შინა ქრისტიანისათა დაიკარგულთა სიმშილი, ანუ მახჳლი. ანუ ტყუჱობაჲ, რომელიცა წინა ძლომითა და ეტიკოპიითა გიორგი სააკაძის ძისათა მოიწია კახეთსა ზედა, რამეთუ ესრეთ ჰსწერს არაქილ სომეხი. მაშინ შეგინებანი ქალწულთანი, სიკუდილნი მოხუცებულთანი, ვითარ ვერ შემძლეთა ტყუჱობასა და გარდასასლვისათა, მაშინ სიკუდილი მებრძოლთა ჭაბუკთა არა მტევებელთა იჳსლა ტყუჱობად და გარდასასლუჱად; მაშინ სიკუდილი მღუდელთა და დიაკონთა და თჳთ ეპისკოპოსთაცა და მწყემსთა და ტყუჱობაჲ მათი და აღსპოლუა მძჳნუარე ჩხჳლთა და ცეცხლითა და დაიხრითა აღსპოლუჲაჲ შემდგ ყოვლად მშუჱნიერისა მის ქალაქისა გრემისა და ყოველთა ქალაქთა და სოფელთა კახეთისათა. ესე ყოველი მოიწია რა წმიდასა მას ზედა თავს იდუა, ვითარ დიდ სულმან იობ ანუ ტობია, გარნა ვჰგონებ ვითარმედ ყოველთაგან უმწარეს შეჰსჭიროდა ეკკლესიათათჳს ვიდრელა თჳსთათჳს.

წარვიდა მლტოლვარე მეფე თეიმურაზ იმერეთად და მეფეცა ლუარსაბი ივლტოდა მუნ. ხოლო ქართლისა თჳს რაჲცა სათანადო იყოს თქმად, მოვიხსენოთ ლუარსაბ წმიდისა ბრწყინუალეთა ღუაწლთა მოთხრობათა შინა, თუ სადამე ენებოს ცხოველსმყოფელსა სულსა. იტყჳან ამისთჳს ყოველნი მომთხრობელნი ნუჱნნიცა და სომეხი იგი არაქილ ენითა სომხურითა და ლათინთაგანცა მომთხრობელნი იტალიანებრითა ენითა დაბეჭდილთა შინა წერილთა, ვითარმედ შემდგ ხელთ გდებისა მეორისაცა ძისა თეიმურაზისა, წმიდა იგი დედოფალი ურმებითურთ წარგზავნა შაჰ აბაზ პატიმრად შირაზედ და უბრძანა მთავარსა მუნებურსა სიმკაცრით ცუაჲ მათი. ხოლო შემდგომად წლისა ხუთისა მისტაცნა წმიდასა მას ყრმანიცა იგი და მიიყუანა ისპაასად და მუნ დაკუჱთითა საჭურის ჰყუნა წელსა 1618, რომელთაგანი სახელით ალექსანდრე მომზრახობენ ვითარმედ მოჰკუდა იგი დაკუჱთასა შინა, გარნა ლევან ესოდენ სიბერედ მიიწია, ვითარმედ ახსოვდა იგი ცოცხალი დედასა ჩემსა.

მაშინ განსაცდელთა სიძნელენი წმიდისად და წმიდათა მომთმინე განსაცდელთად და იმრჩობლებოდენ განსაცდელნი წმიდისად და წმიდა გჳრგჳნოსან იქმნებოდა სასოებითა უფლისად (რომაელ. 5, 34). ხოლო ჭირნი მოთმინებასა შეუქმნიდენ, ხოლო მოთმინება გამოცდილებასა, ხოლო გამოცდილება სასოებასა და არა ჰრცხჳნენ სასოებისაგან მოსავსა (ფსალ. 33, 19) არა მოკლენი იქუნეს მაშინ ჭირნი ამის მართლისანი და ყოველთაგან იჴსნა უფალმან სასოებისა მიმადლებითა, ახსოვდა თქმული (ეკკლესიასტესა შინა ისო ზირაქისა, (ზირ. 2, 1) ვითარმედ უკეთუ მიეახლო უფლისა ღუთისა მონებად, განუმზადე სული შენი განსაცდელთა შინა. და უკეთუ (1 პეტრესი 2, 20) კეთილსა იქმოდეთ და გევნებოდესთ და მოითმენდეთ, ესე არს მადლი ღუთისაგან. და ესრეთქეთაგან არა სადა მეწიწმულე სიცრუით, არამედ მართალი სარწმუნოებით ჰსცხოვრებოდა. სხუა იობ იქმნა განსაცდელსა შინა და სხუა ტობია სიბრძნეთა შინა, ვითარმედ მოაკლდენ ორნივე ნათელნი თუალთანი. ესე იგი ორნივე იგი ყოვლად მშუჱნიერი ყრმანი თჳსნი.-

მომხრახუჱნ, მოძღუარნი წმიდისანი, ვითარმედ მოიწევნიან განსაცდელნი კაცთა ზედა პატიჟად განჩინებითა საღმრთოჲთა, ან ცოდჳსა თჳს, რომელ განისწავლენ სხუანი არა ქმნად ესე ვითარითა წინა აღმდგომთა ღუთისათა, რათა იწუართნენ მით და განმწმედელ იქმნნენ ცოდუათაგან პატიჟი იგი და ანუ სრულთა ზედა, რომელ უსრულეს იქმნენ განსაცდელითა მით, რომელ იტყჳს (სიბრძ. 3, 6) ვითარცა ოქრო ბრძმედსა შინა გამოსცადნა იგინი. სხუა და სხუა ღალადისთა სმენითა განცდილმან წმიდამან ტკბილმან პატიოსანმან ათ წელ და უოველი რაჲვეცა აქუნდა ჴელთა მტერთა მისთად მიცემულმან განჩინებითა ღუთისათა, რათა უსრულესი იქმნეს მჴსგავსად იობისა. გარნა (იობ. 1, 12) ვერ მიახლებულმან ჴერცაღა მტრისა მიმართ სულისა მისისად. შემდგომ ათისა წლისა მიიღო სელმწიფებაჲ მტერმან სულსაცა მისსა ზედა უოვლად უბიწოსა, რომელი მარხვათა და წუხილებულთად და მღჳძარებითა უსუსხართა და გმელსა ზედა წოლითა განდრეკილთა ჴორცთაგან წარჴდესცა. ამის თჳს უკუე ჰსწერენ სხუანი, სხუა და გუარი, გარნა ერთისა მიმართ ჰპირისა აღვალს უოველი იგი მიზეზი წინა-მდებარისა საქმისა, ვითარმედ ანუ უარ ჰყოს ქრისტე და ერჩდეს ჰსჯულის დებასა მახმედისასა და ანუ მოკუდეს მწარითა სიკუდილითა, ესე უკუე იყო ბრძანებაჲ მეფისა შაჰ აბაზისა. «ჩემდა დიდად სადიდებელ იყუნეს მეგობარნი შენნი ღმერთო» (ბაფუსლეტრ განსაზღურ. ფილოსოფისა საზღუარ 1113), მეგობარი არს კაცი ესე ვითარი, რომელიცა გჳყუარობს ჩუენ, ანუ რომელიცა იგრძნობს კეთილ დღეობისაგან ჩუენისა ნუგეშინის ცემასა თავისა თჳსისა. გარნა ესე ჰყუარობდა ღმერთსა, რამეთუ დასდვა სული თჳსი მის თჳს, ვითარმედ მეტყუელი გჳბრძანებს ჩუენ უფალი (იოან 15, 13) «სული თჳსი დაჰსდვას მეგობართა თჳსთა თჳს». ვისა ქეთაგან მეგობარი არს ღუთისა (ისაია 6, 3 არა თუ კეთილ დღეობისაგან კაცობრივისა, არამედ დიდებისაგან უფლისა, რომლითა სავსე არს ქუეყანა, იგრძნობდა გულის-ხმის ყოფითა ზედა მიწევნილებითა ნუგეშინის ცემასა თავისა თჳსისასა, ვითარმედ (2 კორინთ. 4, 17) საწუთო ესე მცირე ჭირი ჩუენი გარდამატებულსა და გარდარეულსა დიდსა დიდებასა საუკუნესა შეიქმს ჩუენთჳს, დაიდვა გულსა თჳსსა, ვითარმედ (რომაელ 8, 35) «ვერ ვინ განმაშორნეს ჩუენ სიყუარულსა მას ქრისტესსა, ჭირმან ანუ იწროებამან, დევნამან ანუ სიყმილმან, შიშლოებამან ანუ ურვამან ანუ მახჳლმან» (მუხლი 38). რამეთუ იტყოდა წმიდა იგი სული მისი, «მჰრწამს მე, ვითარმედ არცა სიკუდილმან, არცა ცხორებამან, არცა ანგელოსთა, არცა მთავრობათა, არცა ძალთა, არცა ამან სოფელმან, არცა მან სოფელმან, არცა სიმაღლემან, არცა სიღრმეთა, არცა სხუა დაბადებულმან შემძლოს ჩუენ განშორებად სიყუარულსა ღუთისასა, რომელ არს ქრისტეს იესოს მიერ უფლისა ჩუენისა». კუალად იტყოდა სიძისა მიმართ წმიდა იგი სული მისი (ფსალ. 21, 4) «შენ გესვიდეს მამანი ჩუენნი, გესვიდეს შენ და იჴსნენ იგინი, შენდა ღაღადებდეს და ჰსცხოვნდეს, შენ გესვიდეს და არა ჰსცხუჳნა (4, 22) შენ თჳს მოვჰსწყუდებით ჩუენ მარადღე. შევირაცხენით ჩუენ ვითარცა ცხოვარნი კლვადნი (მუხლი 23), განიღჳძე! რად გძინავს უფალო, აღსდეგ და ნუ განმაგდებ ჩუენ სრულიად». ესე გუართაგან საქმეთა მისთა ვიცით, ვითარმედ მეგობარ ღუთისა არს წმიდა ქეთავან და ამისთჳს ჩემდა ფრიად სადიდებელ არს და თქუენთაცა მსმენელნო, ვითარცა საზოგადო ერთ ნათესავი ჩუენი მებრ არსებისა, მებრ ჭეშმარიტებისა ცნობისა მებრ თანა მოქალაქობისა და მეზობლობისა მებრ მონებისა და უფლებისა მებრ კორციელისაცა ნათესაობისა და უკანთჳსებულეს მებრ მშობელობისა და მჳლებისა განვადიდოთ (1 მეფე 2, 30) მადიდებელი მისი, რომელმანცა დიდებისათჳს თჳსისა ადიდა იგი, ვითარმედ (ადიდა) ამან ასოთა თჳსთა და გულთა მიმართ მომწუართა და ცეცხლითა განლეულთა და მან აღთქმისა მის აღსრულებითა, ვითარმედ (იოანე 12,

29) ისადაცა მე ვიყო, მუნცა მსახური ჩემიცა იყოს. ამან გაგლეჯითა ურთიერთარს მეხკრულთა გერძოთათა და მან (აპოკალიფ. 7, 14). სამოსლითა სპეტაკითა განრცხილითა სისხლითა ოჳსითა და ფუნიკით: და საყდარსა შინა ოჳსისა ნიადაგ მსახურებითა და დამკვდრებითა მისითანა. შეუქმნად გჳრგჳნი ყუავილედი სიტყჳთა და თუ სადამე ვიხილოთ ყოვლად მშუჳნიერი იგი თავი მისი ბარითა შიმართ განცეცხლებულითა და სავთა დაფარული, აღჳლოთ იგინი და დავსდჳათ მის ზედა გჳრგჳნი ყუავილოა და ვჱგალობდეთ მის თანა ჩჳენცა (აპოკალ. 5, 9) გალობასა ახალსა. შაირ სიტყჳაობით მომთხრობელი ბრწყინვალისა ვნებასა მისისა კეთილ მსახური ძე მისი თეიმურაზ პირველი ჰსწერს, შეთჳლით ბრძანებასა მთავრისა მიმართ შარაზისა შაჰ აბასისაგან, ანუ იქმნას დედა თეიმურაზისა მახმედიან და ანუ მძჳნვარითა მოკჳდეს უკჳე შენგასა სიკჳდილითა. მსმენელმან მთავარმან მან იძულებულმან წმიდისა მას კეთილთად ქცევათა მოწლეობად, რომელიცა ბრძანებადმდე მწუხარემან ბრძანება იგი ვიდრე მესამედ დღედმდე და სრულიად დაფარვისა ვერ კადნიერმან შეჰსთჳალა.

ბრძანებს მეფობაჲ მისი, რათა დაუტეოს ქრისტეჲ და მოხვიდეს ჰსჯულსა მახმედისასა და მრავალნი ლიქნისაცა და ვედრებისა სიტყჳანი შესაბამნი მისდამო მოწლეობისა მისისანი და კჳალად ევედრებოდა მთავარი იგი, რათა ჰპატიოსნებასა მისსა არა შეახოს მძჳნვარენი და საშინელნი სატკივარნი. სხჳანი უკჳე მომზრახობენ სხჳა-ფერ მთავრისა ამისგან წვევასა წმიდისად უღმრთოებისა მათისა აღსარებისასა და არაქილცა სომეხი სხჳა-ფერ და ლათინთა მეისტორიენი სხჳა გჳარ. ვითარმედ აწჳაო შაჰ აბაზ ცოლად მოყჳანებაჲ წმიდისა მის და ყოფად დედოფლად სპარსეთისად და სახლისა თჳსისა და ესრეთ უარის ყოფად კეთილ მსახურებისა, მაგრა მე ძისა მისისა მეფისა თეიმურაზ პირველისა მოთხრობილთაგან ვჰსთქჳა: მსმენელი ამათი წმიდა იგი, მადლობითარე ღჳთისად და გამომსახველი ცხოველს მყოფელის ჯუარისა ეტყოდა და გულ სავსე ჰყოფდა, ვითარმედ, ვარა რაჲმეჲთა სახითა შესაძლებელ არსო მათგან, შეცჳალებაჲ ჩჳენისა კეთილ მსახურებისა, რომელსაცა შევჰსწირავ ღჳთისადმი ჩჳენისად; არამედ ითხოვა დაცადებად მცირედ.

აქჳნდა უკჳე წმიდასა ამას განთჳსებითრე სახლი სალოცველი, რომელსა შინა შესრულმან მოიდრიკნა მუხლნი და ცრემლით იტყოდა. ჵ შენ ღმერთსა სამებასა ერთ არსსა და თანაარსსა გიცნობ, უცნაურსა და უხილავსა, ვერ შემძლებელი თქმად საკჳრველებათა შენთა, შენ ბრძანებითა შენითა შეჰსძრავ ზღვათა და შეარყევ საფუძველთა ქჳეყანისათა, შენდამი ჰგალობენ მღაღადებელნი ინდნი, ელლინნი, ებრაელნი, ჰრომნი და სხჳანი ენისაებრ მათისა სიტყჳთითა ორღანითა და სამუსითა ძალებითა. გევედრები ჵოი! მეუფეო უფალო, შიშნეულნი მძლავრთაგან მცველთა ჰკერისათა, მომივლინე მე ანგელოსი მცველი სულისა ჩემისა და მიითუალე სული ჩემი და განმიღე კარი სასძლოჲსა შენისა და აღმრაცხე მე გუნდსა თანა მოწამეთასა შენთასა; არა არს რიცხჳ ცოდჳათა ჩემთა და არცა ვისამე შენდამი მორწმუნეთაგანსა უცოდავს ჩემებრ და ვინაჲთგან ღირს შენდა აღსარებაჲ მონანულთა, აღჳარებ ცოდჳათა ჩემთა, ვითარმედ არა რაჲმე არს დაფარული თუალთაგან შენთა; გადიდებ აღსარებისა მებრ შენისა, შენ განჰკურნენ წყლულებანი ჩემნი, მოიხილე უფალო, მიხსენ და მიღხინე, დროსა მას განხმისა წერილისა გულთასა, მიეც ძესა ჩემსა მეფესა თეიმურაზს ძლევაჲ და რომელნი ჰყოფდენ ხსენებასა ჩემსა მიანიჭე საუკუნო სუფევაჲ. მრწამს ჭეშმარიტად ყოვლად წმიდაო ქალწულო უბიწოო შობაჲ შენი და შენ ქალწულ პირველ და შემდეგ შობისა, შემიწყალე მორწმუნე განწყობულებათა ძისა შენისათაჲ. ესე ყოველი გედრებული წმიდისაგან აღმომიღიეს კეთილ მსახურისა მეფისა ძისა მისისა თქმულთაგან. იტყჳს კჳალად მეფე,

ვითარმედ დაცხრომილმან ლოცვისაგან წმიდამან მიიღო უხრწნელი და პატიოსანი ჴორცი და სისხლი უკუდავისა სიტყჳსა და იტყოდა. «მეუფეო ქრისტე სიტყუაო ღმრთისაო, არა ჰშუენოდა მხევლისა შენისად უარის ყოფაჲ შენი, ნუ მიმცემ კმმაკსა, მხევალსა შენსა». და ესე რა ჰსთქუა, გამოიწერა თჳს ზედა ჯუარი წმიდა და გამოვიდა და დაჰსჯდა უშიშად ვითა ლომი და ჰბრძანა მოწოდებად მტარვალნი. ჩუეულება არს მოწამეთა ქრისტეს ღმრთისათა, ვითარმედ ტანჯვად ქრისტეს თჳს განჰსცემენ ნებსით თავსა თჳსსა სხუა და სხუა გუარ, ვითარ დიდმან მოწამემან თეოდორე სტრატილატმან, მოიწოდა მეფესა ლიკინიოსს მიზეზისა მიმწერმან მისდა მეფისა მისგან საჭიროდ საგონებელთამან და ეჩნდა მეფე იგი და მოვიდა ევხაიტად და სხუანი სხუა გუარ ერთავე იქმოდეს, ამან წმიდამან შემდეგ ლოცვისა მის ყოვლად უხრწნელისა შეწირვისა მოუწოდა მტარვალნი ჯერეთ მჯურველმანცა თჳსა თჳსისაგან ლოცვითა და სარწმუნოებითა უკუდავისადმი ტანჯვათა დაითმენად მდგომარემან სიხარულით, მსხუერპლმან მან უბიწომან ყოვლად დასაწუელმან შეწირვად ზეციერისა საკურთხეველისად.

მივიდეს უკუე მტარვალნი იგი დედოფლისად, თანა მოქონდნი მრავალ ნაკვეთთა რკინათანი, აღატყინეს ცეცხლი და შთასხნეს მას შინა რკინანი განკურვებად. იტყჳს არაქილ, მაშინ ცრემლთაცა დათხევასა მთავრისაგან შირაზელისა. იტყჳს მეფე ძე მისი, მხილველისა საშინელთა მათ და ყოვლად საზარელთა წმიდისა სატანჯველთა რკინათა და ცეცხლისათა მკვალთა მათ საწყალობელთა, ორთაგან ცხოვრებათა დაკლებულთა, იწყეს გოდებად, თმათა მოფხვრად და ლაწუთა დახოკად და სახელთაცა მხევალთასა წოდებით აგსენებს მეფე, რომელთაცა ვედრებით უბრძანა წმიდამან, რათა იგინიცა ეზიარნეს ვნებათა მისთა და ერთად წარვიდნენმცა სასძლოსა ზეციერსა. გარნა ამათ წინაშე წმიდისა მის შიშნეულთა მწარედ მტარვალთა მძლავრებითა უარ ჰყუეს ქრისტე და აწვევდეს წმიდასაცა, რათა შეიწყალოსმცა ყოვლად მშუენიერი თავი თჳსი და არა მიიღოს მწარენი იგი მძჳნვარებანი ტანჯვათანი. ხოლო ჰხედა დროჲ ხუცესსა გიორგისს მოწოდებისა და მოუწოდეს მტარვალთა და სატანჯველთამან მძწოლარემან უარ-ჰყო მანცა ქრისტეჲ. ხმა უყო წმიდამან ხუცესსა მას საწყალობელსა, იტყჳს მეფე. «რაჲსამე ჰსძრწი ეგრეთ იმერო; აჰა დრო ჩემ თანა სრბისა, მრავალთა დაუთმეს ესე ვითართა სატანჯველთა, ვინმე არს, რომელიცა ქუეყანასა ზედა დაჰშთამცა საუკუნოდ, უმჯობეს არს სრბა ესე ჩემი ყოველთა განსუენებათა. არა გახსოვსა რაჲ უკუე უფლის ძესა ღმრთისასა, ვითარ იგი ყოვლად წმიდანი ჴელნი და ფერხნი მისნი ძელსა ზედა დამჰსჭუალნეს მეხმართა მიმართ. დავითმინოთ უკუე ძჳრნი, რათა ვეზიარნეთ ვნებათა ქრისტესთა». მაშინ ყოველნი იძლივნეს თანა მსახურნი და მხევალნი წმიდისანი და თჳთ საწყალობელიცა იგი ხუცესი, ესრეთ მოუთხრობს მეფე თეიმურაზ. აქა ვიდრემე ყოველნი ვნებანი წმიდისანი მოთხრობილთაგან სხუათასა, მეფისა ძისა მისისასა უსარწმუნოეს მიჩნს, ამათ რომელ, ყოველთა დიდნი და საზარონი აღჰსწერნეს ტანჯვანი და' იოქუა მეფისაგან არა მეტი რაჲმე არს.

დროსა შეპყრობად ჴელთ შეხებისასა იტყჳს მეფე, მიხედნაო მტარვალთად და ჰრქუა. «ვინაჲ შობილნი ხართ თქუენცა დედათანი მიმაცილეთ განშიშვლებაჲსა აუგოო». იტყჳს მეფე, შეპყრობასა და ტარიგისა მის წმიდისასა ეს გუარ, განჰჭიმეს მძაფრიადრე ჴელნი და მაჯანი გლახაკთა გამომზრდელნი, სულნი მარად უბრალონი და წმიდად აღპყრობილნი ღმრთისადმი, დაჰგლიჯნეს მარწუხითა მამართ ძუძუნი და დაჰსდვეს წყლულთა მათ ზედა საჯნი, ღუსამარნი იქმნეს მრავალნი ქუეშე წმიდისა და მათ ზედა განრთხმულ იყო და ზედაცა დაჰჭყარნეს იგინივე მრავალნი. მაშინ ჴორცნი

იგი წმიდისანი მრჩობლითა ივნებდეს ტკივილითა, რკინანი იგი თავით თჳსით სატანჯველ იყუნეს და ცეცხლებრ ჰსწვიდეს საშინელ, რამეთუ ნაბერწყალთა სროლადმდე განხურვებულ იყუნეს. მაშინ იპობოდიან ჴორცნი ლუსმართაგანი და რაზომცა განამწვერტ-იყუნის, ეგრე ჴორცთა შინა განვლიდიან. იტყჳს მეფე, ხორცნი დაჰსცვივნესო, რომელნი აქუნდეს და მათ წილ დასხდეს ლუსმარნი და ბრძჳლნი; განავლნეს მკერდით ზურგადმდე შამფურნი. მაშინ ტკივილნი სასტიკობდეს, ურცხობანი ტკივილთანი საშინელ-იყვნეს. გჳრგჳნი (სიბრძ. 5, 16) მეფობა შუჳენიერებისა და შარავანდედი სიკეთისა განიმზადებოდა მიცემად ჴელისაგან უფლისა.

შაჰ აბაზ მძჳნვარებდა, სახიერი ქრისტე დაჰსტკბებოდა, ტანჯვანი ძნიადობდეს მოსაგებელი ძჳრ-ფარობდა. იტყჳს ნიკოლაოსცა ეპისკოპოსი მროვლი სტიხოლოღოსობით, ვითარმედ ჯაჭჳცა მოარტყეს. იტყჳს მეფე, ბარნი უკუე შემოჰსდვესო შუბლსა და აღმასხეთქასა იტყჳს თხემისასა, სადა იგი ჰქმნა ღმერთმან თჳსად საკურთხეველი; სადა შეიწირვოდეს გამოსახატვანი და წმიდანი მიდმოებანი გული სიტყუათანი. ესრეთ (ქება 3, 6) აღჴდა რტო კუამლისა აღმოსრული უდაბნოსთაგან, სული იგი მისი, ყოვლად განწმედილი სისხლისა ჴელისასა (ებრაელ 12, 23) ეკკლესიისა მას პირ-მშოთასა ღუთისა და მსაჯულისა ყოველთასა და სულებისა მართალთა აღსრულებულთასა. გარდა მეფისა ყოველნი თანად მომზრახობენ მომთხრობელნი, ქვაბი რვალისა დაჰსდგეს განხურვებული თავსა ზედა, ესრეთ უკუე მასა სრულებადმდე შეაერთა საშუალნი კეთილნი კეთილისა სურვილითა დასასრულისად, გულ-მეთქუმან ჴორცთაგან განსლვისა და ქრისტეს თანა მისულისა. მოიღუაწა ღუაწლი კეთილი, აღასრულა სრბაჲ, სარწმუნოებაჲ დაიმარხა სამოციქულოჲ, მიიღო გჳრგჳნი სიმართლისა, ჰსრბოდა ასპარეზსა შინა სხუათა თანა და ერთმან მიიღო ნიჭი, ამან უკუე სხუათა თანა ტჳრთა თჳსთა ქრისტეანეთათა. ყოველნი ზოგად მომზრახობენ მეისტორიენი ნათლისა საღმრთოჲსა გარდამოსულისა სხეულსა ზედა მოწამისასა. იტყჳან ლათინნი იტალიანუბრითა ენითა დაბეჭდულსა ისტორიასა შინა. სხეული წმიდისა დაწურვილი ძჳრად, ჴორცთა უფლისათა საცხებლად, შთააგდესო მწჳირეთა შინა, ადგილთა ქალაქისა ჴორცთა საჭიროთასა და გარდამოსულითა მრავალ-გზის მას ზედა ნათლისა სუჳტისათა, ჰპოვეს მორწმუნეთა ქრისტეს ღუთისა მიმართ, ღაღათუ მწუალებელთა. არაქილ სომეხი იტყჳს. და ოდეს იგი მოჰკლეს განაგდეს გარე, პატიოსანი გუამი მისი, საჭმელად ძაღლთა და მხეცთა, გარნა ღმერთმან დიდებულ-ჰყო იგი ზეციერითა სასწაულითა. ხოლო დაიფლა წმიდა იგი დაფარვით მასვე ქალაქსა შინა და წელიწდისა სრულ ყოფადმდე მარტჳრობისა მისისა დაჰყო წმიდამან სხეულმან საფლავსა შინა. ხოლო მოქცევასა წელიწდისასა განაღეს საფლავი და ვერღარა ჰპოვნეს ნაწილნი წმიდისანი. იტყჳან უკუე მეფეს, მოართვესო ლათინთა შაჰ აბაზს ათორმეტი ათასი თუმანი, ხოლო ჰსცნეს რა ვერ ჰპოვნაჲ ნიგროზელთა უკუე მწიგნობართა ჰსძებნეს იდუმალ და ჰპოვნეს დაფარულნი და წარიხუნეს და უქმნეს ლუსკუმაჲ და მრავალთა სუნნელთა უკმევდიან და იგინი ჰკურნებდეს მრავალთა სნეულთა. იტყჳს მეფე სრულ ყოფასა წმიდისა დედისა თჳსისა ყოვლად უძლეველისა სრბისასა თთუესა სეკდემბერსა ათსამეტსა. ვახუშტი იტყჳს აღწერათა შინა კახეთისათა, წელსა განკორციელებითგან სიტყჳსა ღუთისა 1624 წ. ოდეს იგი აღჴდა წინაშე საყდართა ყოვლად წმიდისა სამებისათა წმიდა იგი დედოფალი და მოწამე სარწმუნო ქრისტესი, თთუესა, მეშვიდესა მიიღო სკიპტროჲ ქართლისა მეფემან თეიმურაზ. ხოლო ნაწილთა თჳს წმიდისათა მომზრახობენ ესრეთ ყოველნი მოთხრობელნი ჩუენნი, სომეხნი და ლათინნი, ვითარმედ ლათინთა მონაზონთა მპოვნელთა წმიდისა ნაწილთანი ნახევარი ვითარმე მოართუეს მეფესა თეიმურაზს თავი თურთ, რომელიცა მეფემან კეთილ მსახუ-

რებისაებრ, ვითარცა მოწამესა დღესასწაულობითა დიდითა პატივჰსცა, საკმეველითა მიმართ და სუნნელთა კმევითა, მიმგებელმან ყოვლითურთ სამღუდელოჲთ კრებულით ქართლისა და კახეთი-საჲ და ძეობისაებრ სიყუარულითა ვითა ჰშუენოდა დედასა დედოფალსა და მეფესა დახსნა წმიდანი იგი ნაწილნი ეკკლესიასა მთავარ მოწამისა გიორგისასა ალავერდს. იტჳვან ქუეშე საღმრთოჲსა ტრაპეზისასა. ამისნი უკუე ისტორიანი ვჰგონებ, ვითარმედ აღჰსწერა ვინმე თანა მედროემან წმიდისამან და ვითა კეთილ მსახურმან ძემან მისმან მეფემან თეიმურაზ პირველმან შაირ სიტყუა-ობით და მესამემან არჩილ იმერთა მეფემან, მამის ბიძამან ჩემმან, მოიხსენა შაირ-სიტყუაობათა შინა თეიმურაზ პირველისა საქმეთა ისტორიისათა.

კუალად გიორგი ხუცეს მონაზონმან გარეჯისას ღირსისა დოდოს მონასტრისამან. ნეტარმან ვისარიონმან მამათ მთავარმან ჩუენმან. ვახუშტი ნათესავმან ჩემმან აღწერათა შინა კახეთისათა, მრავალგზის ვედრებით მაწვია მე ქმნად ისტორიაჲ ყოვლად დიდებულთა ღუაწლთა წმიდისა დედოფლისა ქეთევანისათა; დედის დამან ჩემმან, მეფის ირაკლი პირველისა ასულმან ღირსმან ენკრატისმან მაკრინა, მაგრა ნიადაგ ურჩ ვექმენ მეტყუელი; კმა არს ესოდენთაგან ღირსთა და რომელთამე მაღალთა და უსიტყუერესთა მოთხრობაჲ ღუაწლთა. ხოლო მიზეზი აწ ჴელ ჰყოფისა ჩემგან, ზემორე განმიცხადებიეს. და აწ განვიღჳძები ქმნითა ამისითა კუალად შესხმად და მოთხრობად ღუაწლთა წმიდისაცა, დიდისა მოწამისა ლუარსაბ მეორისათა, თუ სადამე უნდეს ცხოველს მყოფელსა სულსა. ხოლო თქუენ სარწმუნოებით მსმენელთა და მკითხუელთადმი (თავი 1, მუხლი 3) მადლი და მშჳდობა ღმრთისა მიმართ მამისა და უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესა (და მუხლი 4) რომელმან მისცა თავი თჳსი ცოდვათა ჩუენთათჳს, რათა განმარინნეს ჩუენ სოფლისა ამის ბოროტისაგან, ნებითა ღმრთისა და მამისა ჩუენისათა (და მუხლი 5), რომლისა არს დიდება უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

ჰშუენიან სძალსა, უქმნელისა სიტყუას,
ნივთნი შესამკნი, შესაბამ ქორწილისა,
განსაშუენონი, საქებ სალამაზონი,
რამეთუ სიძე, არა დაბერებადსა,
დროსა შინაობს, საუკუნეთა მეფობს.

თხემსა ლამაზს-ჰყოფს, სიავე ცეცხლ-მსრბოლელი,
ქედს ზედ-სადგარი, მანიაკ სუკუდავოდ,
ძუძუთა საჯნი, ნაბერწყალ მკლთოდუარენი,
გულს ბარი, წელსა ჯაჭჳ განცხელებული,
მუსკულთ მარწუხნი, შამფურნი მხურუალენი.

სამკაულნი, თუ არიან სასძლო სამკნი,
ვინა ცხედარიც, ჭკამს შესაბამი მათი,
ესე მესმარნი, მახჳლ განცეცხლებულნი,
და ნაკუერცხალნი, ლასთვარ საბურავნი,
ჭკახენ ქეთავანს, შესაბამ სიძე სძლობის.

ცეცხლით მოიწუავს, ჴორცთა ძარღჳთურთ განჭლეჳს,
სისხლს ურთიერთარს, სიკუდიდ მისულას აგზავებს,
სიკუერცხლით იწჳს და მას სისხლითა დაჭმრეტს,
საუსე სურჳლთა, საღმრთოთა ცეცხლისაგან,
ღრუბლებს ცურევთა, ქეთაკან დიდ-სახელობს.

ალო საღმრთოსა, სურჳლისა საკმილთა,
ნეტარმან სძალმან ქრისტესმან იგუერდივ-ღრუბლა,
ტრფიალებისა ცუარნი, აწარმოა მით,
ოთხ-გუარ ნაკუეთთა, რკინათა ცეცხლ-მსროლელთა,
ნაძუნი იგი, აცურივნა ზემო ნათქუნი.

ბუნებით წებითთ ანთებ მზე აღმემოსილ,
ელუარებ მაღლე თუალთა უბინდო თუალიი.
თუალჳთ მირონსა მისცემ ძლუერნ ნელსაცხებელს,
ნათელსმექმ ნათელთ ეს გუარსა უბიწოსაა,
ანთებ თვათა წემთა ეონად მუნთ ალისად.

მეფა მოწამე თოგ ბრწყინ ბრკიალ-მნათობე,
ორიონ სამზო უცხო საგანგ ადამას,
წელებრ მტკიცესამ ანთრაკა ნათელ წმიდა,
ალო სუნნელი, ლაპლამ ლალ ის საკრა მანგ,
მეთმენობს მეტრფე ეთერით ძალისაგან.

სამინინი. М. САБИНИНЪ.

1. ႼႫႨႣႠ ႣႨႣႫႭႼႠႫႤ ႫႧႠႥႠႰႨ ႡႨႻႨႬႠ ႽႭႪႭႷႠႸႥႨႪႨ.

СВ. ВЕЛИКОМУЧ. КНЯЗЬ БИДЗИНЪ ЧОЛАКАЕВЪ,

2. ႼႫႨႣႠ ႫႭႼႠႫႤ ႫႧႠႥႠႰႨ ႤႪႨႦႡႠႰ

СВЯТЫЙ МУЧЕНИКЪ КНЯЗЬ ЗАИЗБАГЪ

ႣႠ ႼႫႨႣႠ ႫႭႼႠႫႤ ႸႠႪႥႠ ႤႰႨႱႧႠႥႨ ႵႱႬႨႱႠ.

И 3. СВЯТЫЙ МУЧЕНИКЪ КНЯЗЬ ШАЛВА, ЭРИСТАВЫ КСАНСКІЕ.

თთუესა სეკდემბერსა იჱ დღესა, შესხმა წმიდათა მოწამეთა ბიძინასი, შალვასი და ელისბარისი და უწყება წამებისა მათისა [1]).

სამნი მარტჳრნი, სამებისად მსრბოლობენ,
ერის მთავარნი ორნი, ქსნის ძმანებნი,
ვაკინთ გმირად, ოქროთა თჳთ იიჩვენ,
პირად პირადად, განცდილნი აღჳლენ ღჳთისად,
შალვა თჳთ იფრთებს, ელისბარით აღისუფევენ.

მატაკარანი ბიძინა, მათ წინა-მსწრობი,
ასოთ განთჳსვით, სპარსთაგან იაგბობს,
მჭრიდით ნაწევრად, ნასხამთა ჰკმობს სიხარულით,
გაცებით გაცთად, მომკჳდარმან მკჳდარი განმამღმრთოს.
მასთან მახარიას, ხარებით საუკუნოდ.

თქმული ნიკოლაოს ცფილელის მიერ.

მოწამეთა სიმრავლემან გარე მომიცჳს ჩუენ მრავლითა რათმე ბრწყინვალებითა და გარდამატებულითა ჴაეროვნებითა და ჴნებავს ჩუენ მიერ რაჲმე შესხმა დიდებულთა ღუაწლთა მათთათჳს და ახოვნებათა, რომელი იგი მათ სიმხნით აჩუენეს სიყუარულისათჳს მეუფისა მათისა, არა თუ მათდა რაჲმე სახმარ არს, ანუ თუ ჩუენ მიერ შეიძინეს რაჲმე, რომელი იგი სრულნი, არნ და მდიდრად აღსავსენი გარდამატებულითა ნიჭითა უცუალებელთათა და კამკამებენ ელვარე-

---

1) წმიდა მთავარ მოწამე ბიძინა კახთ თავადი, გუარით ჩოლოყაშვილი ჰსცხოვრებდა ზემო კახეთს. წმიდანი მოწამენი შალვა და ელისბარ ქსნის ერისთავნი იყუნეს. ელისბარ მოხუც იყო და უძლო და არა ჰყუნდა მემკჳდრეი, ამისათჳს ელისბარმან დაიშჳლობრა წმ. მოწ. შალვა, ნათესავი თჳსი.

ბათა შჯულისა უბრწყინვალესითა წინაშე მეუფისა მათისა დაღაცა თუ უწყინ ჩუენიცა უძლურებაჲ და ვერ მიმწთომობაჲ ღირსებათისა ქებასა, რომელი იგი მათ ჰშუენის, არამედ რამეთუ ძმათ მოყუარენი არიან, ვითარცა ქრისტეს მოყუარენი და ესე არს ნებაჲ მათი რათა ჩუენცა, არა უნაწილო ვიყუნეთ კეთილთა მათთა რომელსა შინა იგინი იხარებენ. უკეთუ ვეზიარნეთ ჩუენცა ხსენებასა მათსა და გულს მოდგინე ვაქმნნეთ სმენად ღუაწლთა და ცხორებათა მათთა, რამეთუ უკეთუ მარადის მაქებელ ექმნე მოწამეთა და ჰსატრიდე სიმხნეთა მათთა; ოდეს მოიწიოს ჟამი, შენცა ებაძო ღუაწლთა მათთა და უკეთუ გინდეს აწცა და სამარადისოდ წინამდებარე არს ჩუენდა ღუაწლი გჳრგჳნოსნობისა; რამეთუ ვითარცა იგი მათ მძლავრნი უღმრთონი აიძულებდეს უარის ყოფად; ეგრეთვე ჩუენ უხილავნი მძლავრნი ღამე და დღე გუაიძულებენ უარის ყოფად საქმეთა მიერ ბოროტთა. წინა აღუდგეთ ეშმაკსა და მის მიერნი ვნებანი გუეწყუებიან. უკუნ ვაქცნეთ და მაქებელ ვექმნნეთ მოწამეთა ძალისაებრ, რათა მათ თანა ზიარ ვიქმნნეთ, რამეთუ ძალისაებრნი ყოველნი შესათუალველ არიან მათ მიერ და სათნო წინაშე ღმრთისა.

აწ მოვედით მარტჳრთ მოყუარენო და შემოვკრბეთ ხსენებასა მათსა და გულს მოდგინედ უძნობდეთ სიმხნეთა მათთა, არა თუ ძუელთა და აღრინდელთა მოწამეთათჳს სიტყუაჲ ჩემი, არცა შორეთ და ჩუენგან უცხოთ: ქრისტეანათა შინა გამობრწყინვებულთათჳს, რომელნი იგი დაღაცა თუ აღრინდელნი და უწინარესნი არიან ჟამითა და ადგილითა ჩუენგან შორის, არამედ წინაშე ყოვლთა მხედველისა ახალ და ცხოველ არიან. და მარადის უახლესითა და უბრწყინვალესითა დიდებითა განახლებულ და ბრწყინვალე ქმნილ არიან და ვითარცა ხილული ესე მზე ყოველთათჳს სწორად მანათობელ არს. ეგრეთვე წმიდანი მოწამენი ერთგზის რა მსხუერპლ იქმნნეს და სისხლითა მათითა განაახლეს ეკკლესიაჲ შორიელნი და მახლობელნი პირუელნი და უკანასკნელნი ყოველნივე ყოველთათჳს მაქებელთა მათთა და სარწმუნოებით მვედრებელთათჳს მახლობელ და თანა შემწე არიან.

არამედ უმეტეს ჩუენნი ესე ახალნი მოწამენი ნამდჳლვე ჩუენნი და ჩუენთა ქრისტეანათა შინა გამობრწყინვებულნი. ახლითა ღუაწლითა და უახლესითა გულ მოდგინებითა, ელვარედ ბრწყინვენ და ვითარცა მნათობნი და ჳჳალნი მარადის კამკამებენ და ვითარცა შროშანნი სულნელი და ვითარცა ვარდნი ფერითა მეწამულნი სისხლითაჲ ძოწეულ ქმნილნი მდიდრად ყუავიან და სულნელებასა მათსა ეკკლესიათა ჩუენთა უხუებით მიჰფენენ.

ხოლო ვთქუა რაჲმე არა უცხო ჯეროვანისაგან თხრობისა, რომელსა იგი თქუენცა მეწამნეთ ფრიადცა ჯეროვნად, რამეთუ პირუელთა მათ მოწამეთა მრავალნი აქუნდეს უპირატესნი ახლოს მისაბაძველად და პირმშოდ მაგალითად; ვიტყჳ უკუე წმიდათა მოციქულთა თუალით მხილველთა ღმრთისა სიტყჳსათა და შემდგომად მათთა ურიცხუებასაჲ მოწამეთასა, რომელნი იგი ურთიერთარს ჰხედვიდეს და ერთი ერთსა ებაძვოდეს და გულს მოდგინებით იღუწიდეს და ვითარცა საფასეთა დიდ ძალთა. სტანჯუელთა ესრეთ მოიტაცებდეს და ბრწყინვალესად სახედ და ჭეშმარიტად მაგალითად ჭეშმარიტი იგი ჭეშმარიტება ღუაწლისა დადებული მეუფე ქრისტე აქუნდა, რომელი იგი წინამძღუარ ექმნა მოწამეთა და მიხედვითა მისითა, ჩჳლნიცა უჩასაკონი და დედანი უძლურნი მხნე იქმნებოდეს და დამვიწყებელ ბუნებათა.

ხოლო ჩუენთა ამათ ახალთა მოწამეთა ჟამითაცა და საქმითა ფრიად უკანასკნელთა რომელთა არავინ ჰპოვა ახლოს სახისა დამდებელი არცა ღუაწლისა დამწყები; თჳნიერ მცირედთასა, რომელნი იგი მცირედ უწინარეს გჳრგჳნითა წამებისათა შეიმკუნეს. მცირედნი ვთქუ რიცხჳთა: არა მცირედნი სიმხნითა და ახოვნებითა, არამედ ნახეს მუნ და დაემკჳდრნეს იგინი და აღივსო სრუ-

დიდნი და ბრწყინვალენი მოწამებისა სიგელითა, ყოვლისა უფროჲს სახიობს მას მნათობსა ქართველთასა მეფესა ლუარსაბს და ბრწყინვალედ გჳრგჳნოსანსა მოწამესა დედოფალსა ქეთევანსა, რომელთა იგი მცირედ უწინარეს ჟამითა იღუაწეს ღუაწლი იგი უკუდავებისა და მიიღეს გჳრგჳნი უხრწნელებისა. უსჯულოსა შაჰ აბაზისა მიერ და განსცვალეს ჟამიერი ესე მეფობაჲ ზეციერად და დაუსრულებელად სუფევად. ერთმან მან მრავლისა ჭირისა შემდგომად მოშთობისა მიერ აღსასრული მიიღო და მეორემან მან ცეცხლისა მიერ სრულ ჰყო სარბიელი ესე.

ხოლო შემდგომად დიდთა ამათ მოთმინებათა შეუდგნეს სამნი ესე მოწამენი სამებისა რიცხჳნი, რომელთათჳს არს სიტყუაჲ ჩუენი, რომელნი მიზეზად შესხმათა ჩუენთა წარმოდგომილ არიან. შეგჳწყნარენ და ხელსა აღჳპყრობენ ვიტყჳ უფროჲს ჩუენთა ამათ ახალთა მოწამეთა ბიძინას სანატრელსა, ელისბარს ახოვანსა და შალვას ყოვლად ქებულსა. მხნეთა მათ სულითა და ახოვანითა გონებითა უძლეველთა მბრძოლთა ქრისტეს მიერ ჭურვილთა სპარაზენთა ღმრთივ აღჭურვილთა, რომელთა დასცნეს ბევრეულნი მბრძოლნი და ათასეულნი ბანაკნი უსჯულოთანი და მათ თანა უხილავნი მტერნი მიავარნი ბნელისანი. სულნი უკეთურებისანი, რომელნი იგი სრულიად აოტნეს და განაბნინეს და ძლევისა გჳრგჳნი ქრისტეს მიერ მოიხუნეს და შემდგომად მათ სიმხნისა და ახოვნებისა ძეგლ იქმნეს და ჩუენ გჳტევეს, ვითარცა ხატი და სახე აღუხოცელი სიქველისა მათისა, რამეთუ ვიდრე დღეინდელად დღედმდე ქრისტეს დიდებული იგი სახელი ჩუენ ქართველთა შორის მათ მიერ იხსენებისა და ბრწყინვალედ იდიდების და სისხლითა მათითა სარწმუნოებაჲ ჩუენი მტკიცედ წარემატების.

უწყით ყოველთა ძმანო თუ ვითარ უფლებს ჩუენ ზედა სპარსნი და ქუეყანაჲ ჩუენი მათ მიერ ბოროტად იმძლავრებოდა და უფროჲსღა ქუეყანა კახეთისაჲ, რამეთუ უღმრთომან შაჰ აბაზ, რომელი იყო მეფე სპარსეთისა [1]), სრულიად ოხერ და უმკჳდრო ჰყო კაცთაგან და სხუა ვერ ვინ შემძლებელ იყო წინა აღმდგომად მათდა და ყოველნივე შიშსა და მძლავრებასა ქუეშე ვიყუენით. წმიდა დედოფალი კახეთისა და მერმე წმიდა ლუარსაბ მეფე ქართლისა ორნივე ზაკჳთ შეიპყრნა და სახელისათჳს ქრისტესისა მწარითა სატანჯველითა სიკუდიდ დასაჯნა და მოწამებითა გჳრგჳნოსან იქმნეს. ხოლო არა ყოვნა სასჯელმან ზეგარდამომან, რამეთუ უკეთური იგი მეფე შაჰ აბაზ, მწარითა აღსრულითა განეხუა ცხოვრებისაგან, რამეთუ მსგავსად იუდასსა განსივნა და გასქდა. ხოლო ძემან მისმან მცირემან შაჰ აბაზ [2]) ინება სრულიად ამოფხურად ქრისტეანობისა კახეთისა შინა და მის წილ განმრავლება და განძლიერება ბილწისა მის სჯულისა თჳსისა.

რამეთუ დიდისა შაჰ აბაზის ოხრებიდგან მცირედ იწყეს შენებად ოხერთა ადგილთა კახეთისათაჲ, თუ სადამელა იპოვებოდეს კაცნი. ხოლო ესმა რა სპარსთა, კუალადცა შენობაჲ კახეთისა, ფრიად შეუძნდა ესე და იწყეს მისთჳს კუალად განზრახვა ბოროტისა. მაშინღა წარმოგზავნეს ურიცხჳ ულუსი თათართა დედა-წულითურთ მათით და ჯალაბებითა მათითა და ყოვლითა სიმდიდრითა მათითა და თავად მათდა უჩინეს სულტანი არდალანისა და იგიცა ყოვლით სახლეულით მისით, რათა სრულიად აღხოცონ ქრისტეანობა. მუის აღიძრნეს და მოიწივნეს კახეთად და დაიბა-

1) უღთო შაჰ აბაზმან, მოაოხრა კახეთი 1615 წელსა და ამას დროსა შინ დაატყუევა წმ. მთავარ-მოწამე დედოფალი ქეთევან და წმ. მოწამე მეფე ქართლისა ლუარსაბ.

2) შაჰ აბაზ I მიიცვალა 1628 წ. მის შემდეგ [illegible] დაჯდა შაჰ სეფი, რომელი მიიცვალა 1642 წ. შემდეგ მისა, დაჯდა [illegible] ძე მისი შაჰ აბაზ II—მცირე, რომელიც მიიცვალა 1667 წელსა, აღმომფხვრელი კახეთისა.

ნაკეს მერ და დაემკჳდრნეს იგინი და აღივსო სრულიად კახეთისა თემი [1], რამეთუ ვერ ვინ შემძლებელ იყო წინა აღდგომად მათდა, სიმრავლისათჳს მათისა. იწყეს რა შენებად, ზემო ბახტრიანით [2]) რომელსა აწ შენ არს ციხე მათ მიერ აგებული ვიდრე, ღანუხადმდე რომელსა აწ ფარობით უხმობენ, იმიერ და ამიერ ალაზნის პირსა და ყოველთა ადგილთა კახეთისათა.

რამეთუ არღარა სადა იხსენებოდა სახელი ქრისტესი თჳნიერ მცირედთა ოდენ მთით კერძოთიულთა შორის და ხუზთა და მის კერძოთა ადგილთა.

მაშინ გამობრწყინდეს წმიდანი ესე ახოვანნი მოწამენი, რამეთუ უფალმან საკჳრველებათამან და ყოვლის შემძლებელმან და უღონოთა ღონიერ მყოფელმან, მოსცა გონებასა სანატრელისა ბიძინასსა განძრახვა კეთილი და გონიერება შემსგავსებული ღმრთის მსახურებისა და ახოვნებისა მისისა. წარვიდა წინაშე ორთავე ერის თავთა მიმართ ქართლისა არაგჳსა და ქსნისათა და აუწყა ყოველი ძჳრი მოწევნული მათ ზედა და ითხოვა შეწევნასა მათ მიერ, რამეთუ მაშინ ერისთავობდა ხევსა არაგჳსასა, რომელსა ეწოდებოდა ზაალ [3]). და ქსანსა ზედა წმიდა ელისბარ და წმიდა შალვა, რამეთუ ელისბარ უშჳლო იყო და მოხუცებულ დღითაჲ და წმიდა შალვა ძმისწული მისა შჳლად მიიყუანა და ესრეთ ერისთაობდენ ორივე ქსანსა ზედა. ხოლო წმიდა მოწამე ბიძინა იყო კახეთით, დიდთა თავადთაგანი ნათესავით ჩოლაყაშჳლი. ესე წარვიდა ვითარცა ვთქუ ერისთავთა მათ მიმართ და აუწყა მათ ყოველი ძჳრი მოწევნული მათ ზედა და უტყოდა. იხილეთ ჩემი ესე ოდენი ჭირი და განსაცდელი, ვითარ მწარე ესე ოხრება კახეთისა და აწ სრულიად დაპყრობა თათართაგან და აღხოცა ქრისტეანობისა. დღეს ჩუენ ზედა არს მოწევნული ესე ძჳრს. მცირედღა და თქუენ ზედაცა უეჭუელად მოიწევის განსაცდელი ესე. აწ უკუე აღუდგეთ მათ ზედა, დალაცა თუ შეუძლებელ არს ჩუენ მიერ, არამედ ძალითა და შეწევნითა დამბადებელისა და ღმრთისა ჩუენისათა და წინა ძღომითა და განძლიერებითა ცხოველსმყოფელისა ჯუარისათა და თანა დგომითა ახოვანისა მხედრისა წმიდისა გიორგისათა; რამეთუ დიდებული ტაძარი მისი დაიპყრეს და შეაგინეს და პატიოსანი ხატი მისი შემუსრეს. აწ აღუდგეთ მათ ზედა და ბრძოლა ვყოთ, ნუ თუ ინებოს ღმერთმან და ვძლოთ და ვიოტოთ; ანუ თუ მოვსწყდეთ სახელისა მისისათჳს, რამეთუ ვითარცა ქრისტემან მეუფემან ჩუენმან დადვა სული თჳსი ჩუენთჳს და რაჲ საკჳრველ არს, უკეთუ ჩუენცა დავდვათ სული ჩუენი მისთჳს და ძმათა ჩუენთათჳს და მოვსწყდეთ სახელისა მისისათჳს; დალაცა თუ მრავალ არიან იგინი და უფროს რიცხჳსა და ჩუენ შემცირებულ ვართ დღეს ცოდუათა ჩუენთათჳს და არა არს აწ ჩუენთანა მთავარ და წინა მძღუარ. არცა მხედართა განწყობილება და ძალი საჭურველთა, არამედ თავითა დამდაბლებულითა და სულითა გლახაკობისათა აღუდგეთ მათ ზედა და უკეთუ ინებოს ღმერთმან ერთი თაჲ იოტოს ათასეულნი და ორმან წარიქციოს ბევრეულნი და უკეთუ ესე არა ინებოს ღმერთმან და ვერ მძლე ვექმნნეთ ეგრეთვე მოვსწყდეთვე სახელისა მისისათჳს. იყავნ სახელი უფლისა კურთხეულ უკუნისამდე.

---

1) თემი ანუ ქუეყანა, მხარე.

2) ბახტრიანი, იყო ციხე ფრიად დიდი და მაგარი, რომელიც აღშენებულ არს ალაზნის მარცხნივ მხარეს, ალავერდითგან დასავლეთს, ამ ციხეს უწოდებენ კუალად მაღრანისად. ნახე ამისთჳს გეოგრაფია ვახუშტისა გვერდი 320.

3) ზაალ ქსნის ერისთავი, ნათესავი იყო წმიდისა მთავარ მოწამისა ბიძინასი. ასული ზაალისა ქეთევან ჰყუანდა ცოლად წმ. ბიძინას, რომელიც მიიცვალა 1679 წელსა.

.... იხმა რა ესე ორთავე მათ ერისთავთა, ქმნეს განზრახვა ურთიერთას და აღუთქმეს შეწევნა. ხოლო ერის თავი არაგჳსა ცხადად ვერ იკადრებდა შეწევნასა შიშისათჳს სპარსთასა, არამედ მცირედნი ოდენ კაცნი რჩეულნი მხედრები მისცნა თანა შემწედ საიდუმლოდ. ხოლო ახოვანთა მათ და ღუთის მსახურებით განმტკიცებულთა ელისბარ და შალვა დიდითა გულს მოდგინებითა მიართვეს ძალი რაოდენცა ოდენ შემძლებელ იყვნეს სპითა თჳსითა. მოვიდეს თიანეთს და იხმნეს თუშნი და მთიულნი და მცირედნი კაცნი თუ სადამელა იპოვებოდა და ღამესა ერთსა ბნელსა და უმთვაროსა გარდავლნეს მთა იგი და ჩავლეს ახმეტა და მივიდეს უგრძნობელად მათ ზედა და დაესხნეს მუნ მდგომთა თათართა ზედა. ძალითა პატიოსნისა ჯუარისათა და მეოხებითა და წინა ძღოლითა წმიდისა მთავარ მოწამისა გიორგისათა და დაუწყეს სრვა და ხოცვა და ეს ოდენ ასწყჳდეს ვიდრე სრულიად მოსპოვადმდე და აოტეს და განაბნიეს და მოსრეს პირითა მახჳლისათა და თჳთ სულტანი [1]) იგი მთავრად მათდა ჩინებული. ძლითღა შეესწრა ცხენსა და მცირედითა ოდენ კაცითა ივლტოდა და დამტევებელი ცოლთა და შჳლთა თჳსთა. ხოლო მათ ყოველთავე ასწყჳდეს და იავარ ჰყვეს და სრულიად მოსპეს და განაბნიეს და ესრეთ ძლევა შემოსილნი მადლობდეს ღმერთსა და წმიდასა დიდებულსა მოწამესა გიორგის. რამეთუ ცხადად იხილვებოდა მთავარ მოწამე გიორგი ცხენსა ზედა სპეტაკსა ელვის სახედ მიმომასრბოლი წინა მავლად მათდა.

ხოლო ესეოდენი ძლევა მისცა ღმერთმან ამათ სამგზის სანატრელთა მცირედითა კაცითა, ვიდრელა არა სადა სმენილ არს სხუათა ნათესავთა შორის ესე ვითარი, რამეთუ თათართა მათ ითქმოდა ოთხმეოცი ათასი სახლი, რომელთა დაებანაკა კახეთს შინა. და ესოდენ აწყჳტეს და განაბნინეს ვიდრელა არცა თუ ერთი იპოვებოდა კახეთსა შინა და ესრეთ განუმარჯუა ღმერთმან და ესე ვითარი ძლევა მოანიჭა ამათ ახოვანთა, რამეთუ ყოვლისა სიბრძნით განმგებელმან წინასწარ უწყოდა სიმტკიცე გონებისა მათისა და სიყუარული, რომელი აქუნდა მისსა მიმართ სარწმუნოება უქცეველი და უცვალებელი; ამისთჳს თანა შემწე ეყო და მოსცა ესე ვითარი შეწევნა და წინათვე დაუსახა თუ ვითარ ყოფად არიან ბრძოლად წინა აღმდგომთა მათ უხილავთა მტერთა.

ხოლო მცირედნი ვინმე მათ თათართაგან ლტოლვილნი და თჳთ სულტანი იგი უკუნ იქცეს სპარსეთად და განითქუა ესე ყოველი სპარსთა შორის ესე ვითარი მოსაწყევარი. ფრიად შეუძნდა მათ ესე და დიდად სირცხჳლად და ზღუწვად შერაცხეს. მაშინ უბრძანეს მთავარსა, განძეს [2]) მთავრობა კახეთისა და მირავიდა კახეთად. ზემოთა ქუეყანათა ვერ იკადრა შესულად შიშითა, არამედ დაიბანაკა ალაზნის პირსა და მართებით ჭოეთისა და მუნით განაგებდა და იპყრობდა კახეთსა.

მაშინ მეფემან სპარსთამან მცირემან შაჰ აბაზ მოუწოდა მეფესა ქართველთასა ვახტანგს, რომელსა სპარსნი შაჰ ნავაზობით უხმობდეს [3]), რათა მის წინაშე წარგზავნნეს ახალნი ესე მხედარნი ქრისტესნი, რომელთაცა საქმე ესე ჰყვეს. ხოლო მეფემან შაჰ ნავაზ, შეიპყრნა იგინი და წარგზავნნა სამნივე ესე სანატრელნი წინაშე შაჰ აბაზისა სპარსეთს.

---

1) მმართებლად კახეთისა დადგენილ იყო შაჰ აბაზისაგან, სულტან ჰენკარხან, რომელი ლტოლვილ მიემთხვია სპარსეთს 1659 წელსა.

2) ესე იგი ყარაბაღისასა ანუ განჯისასა.

3) მეფე კახეთისა ვახტანგ-მეოთხე, სპარსნი შაჰ-ნავაზად უხმობდნენ, რომელმან — დაუტევა სჯული ქრისტესი და მიიღო წყეული მაჰმადიანობა; იყო სპარსთა მეფის ქუეშე (ანუ მფლობელსა — ქუეშე ყაენისასა) გამეფდა 1658 წელსა და მოკუდა 1675 წელსა.

: ხოლო შაჰ აბაზ მისცნა იგინი სულტანსა მაზარდალანისასა. რომელი იგი ამათ მიერ ლტოლ-ვილ იყო, მოწყუჱდისა მას თათართასა. და ესრეთ უბრძანა მეფემან სპარსთამან სულტანსა მას და ამცნო, ვითარმედ დიდად მეწყალეან ეგენი სიკეთისა და ახოვნებისა მათისათჳს და არა მნებავს სიკუდილი მათი, რამეთუ დიდად სახმარ არიან ეგენი მტერთა და წინა აღმდგომთა ჩუჱნთა ზედა: აიძულენ დატევებად ჰსჯულისა თჳსისა, უკეთუ უარ ჰყონ სარწმუნოება თჳსი და იქმნენ მუსულმან ჩუჱნ მიერ დიდითა პატივითა და ნიჭითა სამრავლესა ღირს იქმნენ. ხოლო უკეთუ ესე არა ჰყონ და ურჩ ექმნენ ბრძანებასა ჩუჱნსა მწარითა სატანჯუჱლითა დასაჯენ და მერმე ამის ცხოვრებისაგან განიყუანენ. მაშინ წარიყუანნეს წმიდანი ესე და წარადგინნეს წინაშე სულტანისა მის არდალასისა და იხილნა რა სულტანმან მან წმიდანი ესე მის წინაშე მიგუჱრილნი შეკრულნი და დასჯილნი დიდად განიხარა მათთჳს და პატივით მოიკითხნა.

პირუჱლად შეიწყნარნა იგინი კეთილად, რამეთუ ბრძანებაცა ესრეთ იყო შაჰ აბაზისა მიერ, რამეთუ სიმხნისა და ახოვნებისა მათისათჳს არა ენება მოწყუჱდა მათი; არამედ ესე იყო ნება უღმრთოისა მის მეფისა, რათა დატევებითა ჰსჯულისათა სამარადისოდ დგენ წინაშე მეფისა და ებრძოდნენ მტერთა მისთა. ამისთჳს ნიჭთა და პატივთა დიდ დიდითა აღუთქმიდა მათ, რათა უარ ჰყონ სახელი ქრისტესი. ხოლო წმიდათა მათ, ვითარცა ერთითა პირითა მიუგეს და ჰრქუჱს, «ჩუჱნ ნიჭთა და პატივთა თქუჱნთათჳს არა გული გჳთქუამს, არცა ვეძიებთ, საბოძვართა თქუჱნთა; რამეთუ ჩუჱნ ზეცათა მეუფისა მონანი ვართ და მხედრად ქრისტესა განწესებულნი, რომელმან მომცნა ჩუჱნ ესე ვითარი ძლევა ჩუჱნგან შეუძლებელნი და მისგანვე მოველით ნიჭთა უხრწნელთაჲ და საფასყთა მოუკლებელთა. ხოლო ნიჭი და პატივი თქუჱნი, ადრე დანრულებადნი და მსწრაფლ წარმავალნი არიან, ვითარცა სიზმარი განქარდების და ვითარცა ყუავილი დაჭნების და მერმე რაღა იყოს სხუა შემდგომად ამისა, არამედ ცეცხლი უშრეტი და სხუანი სატანჯუჱლნი ურიცხუნი და უსრულებელნი, რომელსა შინა დაისაჯნეთ თქუჱნ და ყოველნი უარის მყოფელნი ძისა ღმრთისანი. ხოლო ჩუჱნ არცა პატივნი და ნიჭნი თქუჱნნი, ვერცა ჭირნი და სატანჯუჱლნი თქუჱნნი და სიკუდილისა ქადებანი შემძლებენ განშორებად ქრისტესგან, არამედ მზა ვართ ყოვლისავე დათმენად, რათა მისთანა ვსუფევდეთ და მისთანა ვიხარებდეთ.

ხოლო პირ სიტყჳსათა ამათ იყო წმიდა ბიძინა და იგი მიუგებდა ყოველსავე. ხოლო ნება განზრახჳსა სამთაჲ, ერთი იყო და სწორი, რომელთაცა ერთადცა და სწორად იღუაწეს და სწორადცა მიიღეს გჳრგჳნნი. ესმა რა ესე ესულმანთა მათ, ფრიად განუკჳრდეს სიმხნესა და ახოვნებასა მათსა და კადნიერებითა სიტყჳსგებასა. კუალად აიძულებდეს უარის ყოფად და აღუთქმიდეს უდიდესთა ნიჭთა და პატივთა და საკუთრებასა მეფესა მის მათისასა და მოახსენებდეს სიკეთესა და მშუჱნიერებასა მათსაჲ, სიმხნესა და სიჭუჱლესა მათსაჲ და ეტყოდეს; რათა შეიწყალონ თავნი თჳსნი და არა მიეცნეს უჟამოსა სიკუდილსა და არცა გამოეხუნენ ტკბილსა ამას საწუთროსა ცხოვრებასა. ხოლო წმიდათა მათ ყოველსა ამას წილ მიუგეს. «ვითარმედ ჩუჱნ არა რომლითა სახითა განვეყენნეთ ჰსჯულსა ქრისტესსა, არცაჲ უარ ვჰყოთ სახელი მისი; რამეთუ არა რაჲ უტკბილეს არს ქრისტესთჳს სიკუდილი. არა ოდეს ვისმინოთ ცრუსა მის ბილწისა მოციქულისა თქუჱნისა. თქუჱნ რაჲცა განებოსთ ჰყავთ არა გუჱშინის ცეცხლისა და მახჳლისაგან, არცა სხუათა სატანჯუჱლ-თაგან. რომელნი თქუჱნ მიერ მოპოვნებულ არიან. მაშინ წარიკუჱთეს უღმრთოთა მათ სასოება გარდაქცევისა მათისა. მეყს შეიპყრნეს სამნივე იგი მხედარნი ქრისტესნი და შეკრულსა ითრევდეს უწყალოდ ქუჱყანასა ზედა, ვითარცა ძჳრის მოქმედთა ვისმე სახელოვანთა მათ კაცთა, რომელთა

სულნი თჳსნი პირუელვე დაესხნეს ქრისტესთჳს და ჴსჯულისა მისისათჳს და მერმე ძმათათჳს, ვითარცა ბრძანებს ხმა სამეუფო «ვითარმედ უფროჲს ამისსა სიყუარული არა ვის აქუს, უკეთუ ვინ დადვას სული თჳსი მეგობართა თჳსთათჳს». ხოლო ამათ ნეტართა ადრევე სიკუდილი შეურაცხ იყო, რამეთუ ვიდრე დღეინდელად დღედმდე, ვითარცა უწყით ყოველთა სარწმუნოება ქრისტესი და მართლმადიდებლობა წმიდისა სამების განემტკიცების ჩუენ შორის და სისხლითა მათითა უყუავის ეკკლესიანი ჩუენნი. რამეთუ არა თუ ერთისა და ორისა ძმისათჳს არცა ათისა და ოცისათჳს, გინა თუ ასისა და ათასისათჳს დასხნეს სულნი თჳსნი; არამედ მსგავსად მხსნელისა ჩუენისა აურაცხელთა და ბევრეულთა ერთათჳს და სრულიად საქართუელოჲსა თჳს, თავნი თჳსნი სიკუდილად განსცნეს და იჴსნნეს იგინი, რამეთუ უკეთუმცა ესე არა ქმნილ იყო, სადამცა აღხოცილ იყო ჩუენ შორის ქრისტეანობა. ესე ვითარნი ღუაწლნი და ესე ვითანი სიმხნენი აჩუენნეს ახოვანთა მათ და ჩუენ დიდად ქუელის მოქმედ გუექმნნეს.

ხოლო ჩუენ პირუელსავე სიტყუასა მოვიდეთ და მოვიხსენოთ მათი იგი ქრისტეს მიმართ მიუდრეკელი სარწმუნოებაჲ და სახელისა მისისათჳს, სიკუდილისა მიმართ უშიშობაჲ და ბრწყინუალედ განვაცხადოთ სიმხნე იგი მათი უძლეველი და ღუაწლი ღუთივ შუენიერი.

და ვითარცა სცემდეს და ითრევდეს წმიდათა მათ და გუალადცა აიძულებდეს, რათა უარ ჰყონ ქრისტე და იგინი მასვე იტყოდეს და უმეტესსაცა აჩუენებდეს სიმტკიცესა თჳსისა სარწმუნოებისასა და სრულსა სიყუარულსა მეუფისასა. მოყუასი მოყუასსა განამხნობდა და ერთი ერთსა აღლესვიდა რათა არა მოშედგრდენ წინამდებარეთ ღუაწლთაგან და რათა სიხარულით შეიწყნარონ ყოველი სატანჯუელი მათ ზედა მოწევნული. ილოცვიდეს და ევედრებოდეს ღმერთსა, რათა მოუვლინოს მათ შეწევნა მის მიერი და განაძლიეროს დათმენად წინა მდებარეთა მათ ღუაწლთა სახელისა მისისათჳს და იწურთიდეს სარწმუნოებასა წმიდისა სამებისასა დალაცა თუ საეროთაჲ და სამხედროთა საქმეთა შინა აღზრდილ იყუნეს და არცა ზედა მიწევნით მეცნიერ საღმრთოთა წერილთა; არამედ რომელსა იგი მეცნიერ იყუნეს, ანუ ზეგარდამო სული აწუევდა, მას იწურთიდეს და მას იტყოდეს და ბაგენი მათნი არა დასცხრებოდეს. დიდების მეტყუელებად ღუთისა და დაუცხრომელად მეტყუელებდეს მრწამსსა საზღუარსა სარწმუნოებისა ჩუენისასა.

მაშინ მსახურნიცა მათნი, რომელნიცა თანა ჰყუეს მტირედნი ოდენ იგინიცა ფრიად აიძულებდეს და ეტყოდეს, რათა დაემორჩილნენ ბრძანებასა მათსა და იხსნან სულნი მათნი ესოდენთა ძჳრთაგან და რათა არა მოსწყდნენ ბოროტად, არამედ ადრე განერნენ ხელთაგან მათთა.

ხოლო მათ თუალითა მგსინვარითა მიხედნეს მათ და ფიცხლად შერისხნეს და შორს წარდევნნეს მათგან და ეტყოდეს. «უკეთუ ერთ გულნი ხართ ჩუენნი, ვითარ გუაიძულებთ უარის ყოფად ქრისტესა და შედგომად ბილწსა მას დახენეშსა მოქმედისასა და გნებავსთ მიცემა ჩუენი საუკუნეთა მათ სატანჯუელთა; არა კმა არიან მაიძულებელად ჩუენდა მძლავრნი ესე უღმრთონი და მათ თანა მტერნი იგი უხილავნი მძჳნვარედ მბრძოლნი იგი ნათესავისა ჩუენისანი?

ხოლო უღმრთოთა მათ მოიპოვეს სხუა ღონე და გუალად ლიქნით ეტყოდეს. ნუ ჰყოფთ თავთა თქუენთა სახელოვანთა საცინელ მტერთა, ნუცა აღირჩევთ სიკუდილსა ტკბილისა სიცოცხლისა წილ, არამედ ერჩდით ბრძანებასა თჳთ მპყრობელთასა უარ, ჰყავთ ჴსჯული თქუენი და იქმნენით მუსულმან და მიიღეთ ნიჭთა სიმრავლე და სახმართა უხუება, დაემორჩილენით ჴსჯულის დებასა მოჰმედ მოციქულისა ჩუენისასა. ხოლო იგინი მასვე იტყოდეს დამასვე დაამტკიცებდეს და უძრაველ უყუნეს განზრახვასა თჳსისაგან და მიუგეს. «ნიჭნი და პატივნი თქუენნი საწუთოო არიან და

ადრე განქარვებადნი. ხოლო აღთქმულნი იგი კეთილნი მეუფისა ჩუენისანი, რომელნი აღუთქუა მოყუარეთა თჳსთა და მოთმინეთა სახელისა მისისათჳს, საუკუნო და დაუსრულებელ არიან, რომელის: მსგავსი თუალმან კაცისამან არა სადა იხილა, ყურსა არა ესმა და გულსა კაცისასა არა მოუხდა. ეგრეთვე ჭირნი და სატანჯველნი, მოუთმენელ და დაუსრულებელ არიან, რომელნი მიელიან ურჩის მეოფელთა მისთა.

ესე ყოველი ესმა რა უღმრთოთა მათ და წარიკუეთეს სასოება მათისა გარდაქცევისა. შესძინეს სხუა სატანჯველი უმძჳნვარესი პირუელისა. განაშიშულნეს წმიდანი იგი და სიცხესა შინა მზისასა ჭაერსა ქუეშე განუპყრნეს შეკრულნი ხელით და ფერხით და ყოვლისავე ნუგეშინის ცემისაგან დაკლებულნი შიმშილისა და წყურილისაგან განკაფულნი და ბუზთა დამზიკთა მიერ უწყალოდ წერტილნი.

კუალად მოუხდეს მტარვალნი იგი და მრავალ სახედ ექადოდეს და უთქმიდეს სხუათა სატანჯველთა უფიცხესთა და სიკუდილსა მწარესა. ხოლო იგინი უახოვნეს იქმნებოდეს და ყოვლად ბრძნითა სიტყჳთა მათითა, რომელი მიეღო ზეგარდამო აღთქმისა მისგან უტყუელისა უკუნ იქცევდეს სიტყუათა მათთა.

მაშინ მოუხდეს მტარვალნი იგი პირუელად ორთავე მათ ერისთავსა ელისბარს და შალვას და უწინარეს მათი ეგულვა წარკუეთა თავთა. რათა ამით ოდენ ზარი განხადონ ახოვანსა და სიკუდილითა მათითა შიშნეულ ჰყონ. უშიში იგი გონებითა და ანდამატისა უმტკიცესი. ჰგონებდეს ამით განშორებასა ქრისტესგან. ხოლო წმიდა იგი არა თუ ოდენ შეშინდა არამედ მათცა უშიშ ჰყოფდა სიკუდილისა მიმართ და განამხნობდა, რათა სიხარულით მიითუალონ სიკუდილი უკუდავებისა მომატყუებელი და ეტყოდა მათ, ვითარმედ არა რაჲ უტკბილეს არს ქრისტესთჳს სიკუდილისა, რომელი დასაბამ უკუდავებისა და სამარადისო ცხოვრებისა ექმნების. მაშინ სანატრელთა მათ სიხარულით წარუპყრნეს ქედნი მათნი მახჳლსა. ხოლო მტარვალთა, ვითარცა აღიმაღლნეს მარჯუენენი მათნი, რათა ძლიერად უხეთქონ ქედთა მათთა; არამედ ვერ შეუძლეს აღწდომად, რამეთუ სანატრელნი იგი ახოვან და მაღალ იყუნეს ჰასაკითა უმეტეს სხუათა კაცთასა.

არამედ პირუელი წვივთა მათთა უხეთქნეს მახჳლნი და მუხლთა ზედა დასცნეს ჰქუე და ეგრეთღა წარკუეთნეს თავნი მათნი. და ესრეთ სანატრელი აღსასრული მიითუალეს და აღჳდეს ზეცისა დიდებისა წინაშე, ყოველთა მეუფისა გჳრგჳნ შემოსილნი.

კუალადცა მოუხდეს ნეტარსა ბიძინას აწღა თუ დამტკიცებით ჰგონებდეს შიშნეულებასა მისსა და ესვიდეს ტკბილით მომდრეკებასა მისსა. აშინებდეს და ექადოდეს უღმრთონი იგი უმძვინვარესითა სიკუდილითა. ხოლო იგი უმეტეს განმხნდებოდა და აწუევდა მათ, რათა ადრე განიყუანონ საწუთროსა ამის ცხოვრებისაგანი, რამეთუ ჰსუროდა და ისწრაფდა ადრე მიწევნად სასურველისა თჳსისა და შერთვად მოყუასთა თჳსთა თანა; რათა არა დააკლდეს რიცხუსა მას პატივ ცემულსა წმიდისა სამებისასა და რათა აღავსოსცა რიცხჳ იგი მათგან დაკლებულ. კუალად მოუხდეს და პატივითა და ნიჭითა უდიდესითა წინა უყოფდეს და სიმდიდრეთა ფრიადთა აღუთქმიდეს, რათა უარ ჰყოს ქრისტე და შეეძინოს ჰსჯულსა მათსა და იგი კუალად მასვე სიტყუასა ეტყოდა და აგინებდა ჰსჯულსა მათსა და ბილწსა მას ჰსჯულის მდებელსა მათსა და უკუნ აქცევდა სიტყუათა მათთა მაღლითა მით, რომელი მოწამე იყო მისსა ზეგარდამო და ვითარცა ამასცა ზედა წარიკუეთეს სასოება და ვერარაითა სახითა და ღონითა უძლეს მიდრეკა მისი ქრისტეს სიყუარულისაგან. იწყეს გიცხვად და

ბასრობად მისსა, მოიღეს კუბასტი[1]) ქედათა და მოასხეს ახოვანსა მას მხედარსა ქრისტესსა, ვითარცა გასმიესთ წმიდათა მათ სერგის და ბაქოსთჳს და უფროსღა ქრისტეს მეუფისა ჩუენისა, ვითარ იგი ქლამიდა მეწამული და კიცხევისა სამოსელი ზემთჳს შეიმოსა უღმრთოთა ჰურიათა მიერ.

მერმე მოიგონეს სხუა ღონე კიცხევისა და იასრობისა, ნუ უკუე ამით ოდესღა უძლონ მიდრეკად მისსა. მოიყუანეს ვირი და აღსვეს მას ზედა და მიმო ივლინებდეს უბანთა და ფოლორცთა შორის და უკიცხჳდეს და ბასრობდეს და აგინებდეს, რამეთუ სპარსთა შორის დიდად რაჲმე სირცხჳლად უჩნს მამა კაცთა უფროსღა მთავართა მათთა და შერაცხილთა ვირსა ზედა დაჯდომად. ხოლო დედანი, ცოლნი დაბალთა მათთანი ჭუნეთა და ცხენთა წილ ვირთა ზედა მსხდომარე არიან. ამისთჳსცა მოიპოვეს უცხოთა მათ კიცხევად წმიდისა მის, ხოლო იგი უფროსად იხარებდა და მადლობდა ღმერთსა; ამასცა ზედა მსგავსებისათჳს მეუფისა, რამეთუ ამითცა გამოჩნდა მსგავს მისსა, ვითარ იგი იხილვებოდა მჯდომარე კიცუსა ზედა ვირისასა შემავალი იერუსალიმს ვნებად კაცთათჳს; ეგრეთვე ესე მჯდომარე ვირსა ზედა ისწრაფდა შესლვად ზეცისა იერუსალიმსა სადა იგი მჯდომარე არს მეუფე მეუფეთა და უფალი უფლებათა ქერაბიმთა საყდართა ზედა, ბევრის ბევრეულთა ანგელოსთა ძალთა მიერ თაყუანისცემული. ხოლო თჳთ წმიდაცა იგი ემღერდა თავსა თჳსსა განცხრომის სახედ და იტყოდა. ეჰა ვითარ ქუელის მოქმედ მექმნნეს მტერნი ესე უღმრთონი კნინღა და მეგულვების ვირითა ამით შესლვად სამოთხედ.

ხოლო უსჯულოთა მათ შემდგომად კიცხევისა მის და ბასრობისა, მოიყუანეს კუალად და იწყეს გინებად და ექადოდეს მწარითა სიკუდილითა, უკეთუ არა უარ ჰყოს ქრისტე. ხოლო იგი უშიშითა და მაღლითა ხმითა კუალადცა ბასრობდა ხენეშსა სჯულსა მისსა და აგინებდა ცრუ მოციქულსა მათსა და უფროსად განაფიცხებდა მათ და აღძრვიდა მას ზედა გულის წყრომად, რათა ადრე განიყუანონ ამის ცხორებისაგან და მიიწიოს სასურველსა მას თჳსსა და რათა ადრე შეერთოს ყოვლად ბრწყინვალესა მას გუნდსა მოწამეთასა.

ხოლო მტარვალთა მათ მოიხუნეს მრავალ სახე მახჳლები აღლესულები და იწყეს უწყალოდ ჭრად და კუეთად ასოთა და ნაწევართა მათ წმიდათა და ეტყოდეს. გურჩილი ჯორი ბიძინა! გურჩილი და უარ ჰყავ სჯული შენი და ქრისტე იგი რომელი შენ ღუთად გრწამს და ნუ გნებავს ბოროტად სიკუდილი. ხოლო იგი დაუცხრომელად მეტყუელებდა მრწამსსა და ზედა დაურთავდა სამეუფოსა მას ლოცვასა[2]) პირუელად მოჰკუეთნეს მარჯუენე თითნი ხელთანი თითოეულად და მერმე მარცხენე და ეტყოდეს ადგილ არს კურნება ამისი, უკეთუ დაემორჩილო ბრძანებასა თჳთ მპყრობელისასა. ხოლო იგი დაუცხრომელად ილოცვიდა და მათ არა რაჲს მიუგებდა. მერმე მოჰკუეთნეს თითნი ფერხთანი თითოეულად მარჯუენე და მარცხენე და თითოეულსა ზედა ეტყოდეს ადგილ არს კურნება უკეთუ გინდეს და უარ ჰყო ქრისტე და იგი რა უქცეველ იყო თჳსისა სიმტკიცისაგან. მერმე მოჰკუეთნეს ხელნი მარჯუენე და მარცხენე მაჯითურთ და ეგრეთვე ფერხნი ვიდრე კოჭთამდე და ესრეთღა წუელილ წურილად იწყეს ჭრად და კუეთად ყოველთა ასოთა და ნაწევართა მისთა. ვითარცა გასმიესთ იაკობისთჳს დაჭრილისა, რომელი გამობრწყინდა მათვე სპარსთა

---

1) წმიდა მთავარ-მოწამე ბიძინას მოახურეს ჩალი (ანუ კუბასტი); ესე ვითარი მოქმედებანი მტარვალთა მიერ ბიძინასა ზედა ჰნიშნავენ საშინელსა გინებასა და უპატიობასა მის ახოვანობისასა-რამეთუ მამა კაცის დედაკაცის თავსაბურავისა შინა შემოსვასა აღმოსავლეთს ღრმა გინებასა ჰნიშნავს.

2) ესე იგი მამათა ჩუენთა.

შორის [1]) და ესრეთ უწყალოდ ჰკრიდეს და კუალად წყლულსა ზედა დასძინებდეს წყლულისა მისთა და ყოველთა ნასხამთა მისთა შეეხებოდეს და სჭრიდეს და ჰკუეთდეს და ვითარცა ორნატთა განაჰებდეს ჴორცთა მისთა. ხოლო ამისთჳს ჰყოფდეს უღმრთონი იგი ამას რათა, უმრავლესი ტკივილი შეუკდეს გულსა მისსა და ნუ უკუე ამით მომედგრდეს სიმხნე მისი და გეურჩდეს. ხოლო იგი ხადოდა მაღლითა ხმითა სახელსა ქრისტესსა და სურვილითა მისითა აღისუბუქებდა ტკივილსა მას მწარესა და ითხოვდა მისგან მოთმინებასა, რათა მცირედ ჟამითა ამით ტკივილითა თანა ზიარად გამოჩნდეს ვნებათა მისთა და ეგრეთცა სუფევასა მისსა აღთქმისა მისებრ, უტყუველისა; რომელი იგი არა უგულებელს ჰყოფს მისთჳს ძჳრ ხილულთა, რომელიცა იგი შეეწყოდა და ღირს ჰყოფდა მოუთმენელთა მათ წყლულებითა დათმენად.

შემდგომ მოჰკუეთნეს ორნივე მკლავნი, ვიდრე იდაყუადმდე და მერმე ორნივე წჳვნი, ვიდრე მუხლთამდე და კუალად ორნივე მუხლნი იდაყჳთგან ვიდრე ბეჭთამდე მარჯუენე და მარცხენე და ესრეთღა უწყალოდ დაჭრილთა მათ ასოთა მისთა ათრევდეს მიწასა ზედა და კუალად მოიყუანიან და იწყიან ჭრად დარჩომთა მათ ასოთა და მოჰკუეთნეს მერმეცა სხჳლ ბარკალნი ორნივე და ჯერეთ ცოცხალღა იყო. და თავი ოდენ ეგო უვნებლად დაჭრილსა გუამსა ზედა და საზარელ იყო მხილველთაგან და რაოდენ ეძლო ბაგითა და თუალითა აჩუენებდა ნიშსა ლოცვასასა და შემწედ ხადოდა შეწევნასა მას ყოველთასა და კუალად ითრევდეს კერძოსა მას გუამისასა, უპატიოდ ქუეყანასა ზედა ჯერეთ სულიერღა იყო, მიხედნა ერთმან მტარვალთაგანმან [2]) და თითოეულად განიცდიდა მოჭრილთა მათ ასოთა მისთა და შინაგან რა შთაიხედნა, რამეთუ ცხადად ჩნდეს უშინაგანესნი ასონი და იხილა გული იგი სამგზის სანატრელისა მის, რამეთუ ჯერეთ ცოცხალ იყო და იძრვოდა ჩუეულებისაებრ და მიმოკრთებოდა და ეგონება თუ სიყუარულითა მით ღუთისათა, რომლითა ცეცხლებრ ეგზნებოდა და ზეშთა ჰყოფდა ყოველთა მათ ტკივილთა, იგი ჰკრთებოდა და ეგრებოდა და ესე იხილა რა მტარვალმან მან ხმა ჰყო ხმითა მაღლითა. იხილეთ აჰა ჯერეთ ცოცხალ არს ღორი ესე, რამეთუ გული მისი იძრვის და მიმო კრთის და ესოდენმან ამან სასტიკებამან ჭირთა და ტკივილთამან ვერ უძლეს დაცხრომად. მიიღო ლახვარი და რაოდენ ეძლო განაწონა გულსა მისსა.

ჰოი! სამგზის სანატრელისა მის აღსასრული ჰოი! ყოვლად ქებულისა მის ღუაწლი. ჰოი! წყალობა აურაცხელისა მის მადლი და ნიჭი. ვითარ საქმითაცა ამით და სახითა მობაძავად ვნებათა თჳსთა გამოაჩინა ჴეტარი იგი და ამითცა გჳრგჳნითა გჳრგჳნოსან ჰყო ყოვლად ქებული იგი, ვითარ იგი მან ჩუენთჳს ჯუარსა ზედა მიიღო ლახურისა მიერი წყლულება ეგრეთვე ესე მისთჳს ლახურისა მიერ განგუმირა. დიდ არს დიდება ესე ძმანო, დიდ ნიჭნი და პატივნი ესე, რომლითაცა ადიდა დაშეამკო მოწამე თჳსი.

ესერა იქმნა და თავიღა დაშთომილ იყო ღმერთ შემოსილისა მის, მერმე იგიცა წარკუეთეს [3]) და ესრეთ აღესრულა და ესრეთ შეიმკო და ესრეთ გჳრგჳნოსან იქმნა და სული იგი ყოვლად ბრწყი-

---

1) წმიდა მთავარ-მოწამე იაკობ სპარსელი, დაიჭრა ქრისტეს თჳს სპარსეთს; სპარსთა მეფისა იზდიგერდისაგან. წმიდა აღმოსავლეთის ეკკლესია დღესასწაულობს ხსენებასა მისსა ნოემბრის კზ დღეს.

2) მტარვალნი იყუნენ მხედარნი, რომელნიც განუშორელად ახლდნენ მეფეთა ანუ დიდთა მთავართა და რომელთა ეპყრათ ხელთა შინა ერთი ფურჩი ჯოხი ანუ ისარნი. თანამდებობა მათი იყო ჯოხით ცემა ბრძანებისაებრ მეფის. რომში იმპერატორთა ახლდათ მტარვალნი, რომელთაც ეწოდებოდათ ლიქტორი.

3) წმიდა მთავარ-მოწამე ბიძინა აღსრულდა 1661 წელს.

ნჭალე მრავალ ვნებულსა მას გუამსა მისსა შინა მკჳდრი განჰიდაჲ, რათა ხელთა მიერ ყოვლისა მპყრობელისათა შეიწყნარეს. და დაემკჳდრა ზეცისა იერუსალიმსა უხილავთა მათ შინა კეთილთა. სადა იგი არს განწყობილი უხორცოთა და იშუებენ გუნდნი მოციქულთანი და განსცხრებიან კრებულნი წინასწარმეტყუელთანი და სუფევენ დასი მღუდელთა და მამათა და უფროსად განწყობილი მოწამეთანი ბრწყინვენ და ყოველნი საუკუნითგანნი წმიდათა შუენიერებანი, რომელთა თანა შეერთო და რომელთა თანა დაემკჳდრა დ: იშუებს და ბრწყინავს ნათლითა მით უსხეულოჲსა და განიცდის თჳნიერ სარკისა და სახისა, დიდებასა მას თუალ შეუდგამსა ღუთაებისასა და იშუებს ძალითა მით ცხოვრებისათა და ჩუენთჳს ჰყოფს მეოხებასა, რომელი ესე ვჰქებთ ხსენებასა მათსა და ვდღესასწაულობთ სიმხნეთა და ღუაწლთა მათთა.

ხოლო წურილად დაჭრილნი იგი ასონი მის სამგზის სანატრელისანი და ორთა მათ წმიდათანი განყარნეს უპატიოდ ჴაერსა ქუეშე; რამეთუ ვერვინ იკადრებდა აღებად შიშისაგან მათ ურჯულოთასა. ხოლო მას ღამესა პატივად მოეფინა ნათელი ბრწყინვალე სამთავე მათ გუამთა ზედა წმიდათა, სახილველად ყოველთა მიერ; ვიდრეღა საგონებელ იყო მახლობელთაგან ლამპართა სიმრავლისა აღნთება და სადა იგი მიცხებულ იყუნეს სისხლნი იგი ქრისტესთჳს დათხეულნი მუნ თითოეულსა ადგილსა გამკამებდა ნათელი იგი. და რომელთა იხილეს ესე ადიდებდეს ღმერთსა და იტყოდეს; დიდ არს ღმერთი ქრისტეანეთა და რომელთათჳს ესენი მოიკლნეს. ხოლო მიმყოვრებასა ღამისასა, ოდეს ყოველთა დაიძინეს; მოვიდეს მუნ მყოფნი ქრისტეანენი სომეხნი და აღიღეს გუამნი იგი მოწამეთანი წარპარვით და წარიღეს და დაკრძალეს იდუმალ ეკკლესიასა შინა მათსა. და მრავალსა კურნებასა ჰყოფენ და ეშმაკთა იოტებენ მვედრებელი მათთაგან, რომელნი სარწმუნოებით შეუვრდებიან მათ.

ხოლო შემდგომად ამისა წარხდეს წელნი არა მცირედნი, ცოლმან წმიდისა შალვასმან ღუთის მოყუარემან ქეთევან და ძემან ერისთავმან დავით, წარგზავნეს კაცნი სარწმუნონი მუნ სადა იგი დაკრძალულ იყუნეს გუამნი იგი წმიდათანი. აღმოიღეს იგინი და იხილეს რა, რამეთუ სამნივე იგი განუყოფელ იყუნეს, რამეთუ ურთიერთარს შეერთებულ. ხოლო თავები იგი მათ წმიდათანი არცა ერთსა ზედა იყო მდებარე, რამეთუ სომეხთა და ფრანგთა განეყო, რათამცა დაეკრძალნა იგინი. მაშინ აღიხუნეს კაცთა მათ და მოიხუნეს იგინი ქართლად. ხოლო ცნეს რა მოხუმა მათი სახლეულთა მათთა და სხუათა მრავალთა. მაშინ დიდითა სურვილითა და სარწმუნოებითა მიეგებნეს და შეიტკბოლეს და ამბორს უყოფდეს. ხოლო სამნივე იგი წმიდანი არა განირჩეოდეს არცა იცნობებოდეს სახელდებით ვინათგან უთავოდ იხილვებოდეს. ამისთჳს სამნივე იგი ერთ ბამად განუყოფელად მოიხუნეს და დასხნეს ერთსა სამარხოსა შინა იკორთას დაბალსა მონასტერსა შინა მთავარ ანგელოსთასა[1]) ჩრდილოთ კერძო, დამართებით წინაშე სუჱტისა. სადიდებელად მამისა და ძისა და წმიდისა სულისა, ერთ ღუთაებისა და განუყოფელისა, რომელსა ჰშუენის ყოველი დიდება პატივი და თაყუანის ცემა აწ და მარადის.

---

1) იკორთის მონასტერი აწ უქმი და ღრღვეული, აღშენებულ არს ქართლს — 25 ვერსტი — ქ. გორიდგან, პირუელად ამ მონასტრის მაგიერ, ამ ალაგას აღშენებულ იყო ეკკლესია წმიდისა მიხაილ მთავარანგელოსისა, ვირშას; დროსა შინა იუსტინიანოს ბერძენთ იმპერატორისა II 527 — 565, და საქართუელოსა შინა ერისთავთ ერისთავისა ადარნასე II † 663. — ძუელნი მატიანენნი ვრცლად მოგვითხრობენ ვირშისათჳს და მეოლობელის მის თავადისა, რომელმან აღაშენა ეკკლესია მთავარ ანგელოსისა; შემდეგ რაოდენისამე საუკუნესა, აქა ესე იგი მთავარ ანგელოსის ეკკლესიის მაგიერ, აღშენდა მონასტერი ერისთავებიანთაგან..

თთჳსა ივნისსა ა დღესა შესხმა და ცხოვრება ახლად მოწამედ გამოჩენილისა შიოსი და ხუთთა მონაზონთა, რომელნი დახოცნეს დავით-გარესჯას ლეკთა ულმრთოთა. (თქმული კათალიკოზ მღოაშჳლისაგან)?. მეფობასა ერეკლესასა და კათალიკოზობასა იოანნესასა. (ა. ჳი. ჳსნნი)? [1]).

შიო ნეტარო სულისა წმიდითა განმშვენებულო. თანა მყოფო და თანა მზრახველო წმიდათა მღვდელთათა და ნეტარეულთა მამათა შეერთებულო, რომელი ჰნათობ ზოსტეროთა [2]) სისხლ დალტობილითა შემოსილი და წმიდათა ხორცთა შენთა ლახვართა მიერ უწყალოდ დაგმერილი, ვითარცა პირველ სანატრელნი წმიდანი მამანი და აწ მათთანა ევედრე მოწყალესა, რათა შეგჳნდოს შეცოდებანი ჩუენნი.

შიო მღვდელ-მშვენიერო, რომელი მყოფ იყავ სოფელსა წმიდისა მამისა დავითისსა და ვითარცა ლუკიანე პირველ ცხოვრებასა მსახურებდა, ეგრეთვე შენ სამარხოსა მისსა მსახურებდი, წირვითა უზაკველითა და ლოცვითა ჟამ ყოველ დაუცადებელად, სულ თქმა ცრემლოვანებითა მდაბლით გალობითა მარადის უძილისა მვედრებელო და აწ მომწყუდართა შენთა თანა გჳოხენით მხსენებელნი თქუენნი და გჳთხოვეთ ბრალთა ჩუენთაგან გამოხსნა.

წმიდაო მღვდელ-მოწამეო შიო და ნეტარნო მონაზონებისა ყვავილნო, რომელნი ფშჳდით სულნელებადსა (და) პირნი თქუენნი, იწვრთიდეს დღე ყოველ საღმრთოთა წერილთა, რომელთა

---

1) ეს ცხოვრება წმ. შიო ახლისა და სხუათა წმ. მოწამეთა, წმ. დავით გარესჯის უდაბნოსა შინა, ჩყპა წელსა, თუესა მარტსა, ლეკანსა შინა ვჰპოვე. მცირე დროების და უმეტეს მტრობის გამო,—ვერ ძალ მედვა განჩინებით გადმოწერა ამ მოთხრობისა, არამედ ლავალე გადმოწერა ფარულად და ფრიადი შეცთომილება შეურევნია გადმომწერალსა და გულ დარწმუნებული — ვერ შევამოწმე გადმოწერილი ნამდვილთანა და წარმოვიდე რუსეთს დასაბეჭდათ, ამისათვს ბოდიშ ვიხდი შეცთომილთათვს თუ რამე აღმოჩნდეს.

2) ზოსტერი (ζωστήρ) ძუავის ქამარი.

მოიძულეთ სოფელი და სოფლისა ყოველი; მონანო ღირსნო, რომელნი მოგმკეს ღმრთითთა ლეკთა, ვითარცა პირუტყვლ დაყრას სანატრელნი ვაშა მამანი.

ვნატრით სიკუდილთა თქუენთა, რომელსა მიხედვით უკუდავსა ცხოვრებასა სისხლითა ნაკადულითა შეურთიერთებულნო და ერთად წამებაჲსა გვრგვნთა მიმღებელნო შიო მღუდელ-მოწამეო და ძმანო დაკლულნო, ვითარცა კრავნი და აწ ვაქებთ სამარხოთა თქუენთა, რომელთა შეიცვეს პატიოსანნი გუამნი თქუენნი, ჩუენგან სურვილით ხსენებულნო.

კურთხეულ არს მეუფე, რომელმან ღირს გყვნა თქუენ მოწამეთა დასთა შეერთებაჲსა და მგზავსად მათსა პატივ გცნა თქუენ გვრგვნითა ღუაწლთათა, რათა დასთრგუნეთ მზაკუვარებაჲ ეშმაკისა და აწ სუფევთ დაუსრულებელსა კეთილსა, ნეტარნო ძმანო, მამანო ჩუენნო სტიქარონი. ა. თჳსი.

შენ მადლითა აღვსებულო და სულიერისა წესითა შემკობილო, კორცთა შინა მყოფო და უხორცოთაებრ ცხოვრებულნო, ქართუელთა და კახთათჳს აწ ახლად მოწამედ გამოჩენილნო, მეოხ გუეყავნით მხსენებელთა თქუენთა.

მსხუერპლად შეიწირენით, ვითარცა პირუტყვ აბელი და ისაკ და სისხლთა თქუენთა ბგურებითა უმანკოჲ ქმნეს გუამნი თქუენნი და შეერთებით წმიდათა მღუდელთა და წმიდათა მოწამეთა თანა სუფევთ, ჩუენცა მოგჳხსენენით ძმანო პატიოსანნო.

დიდება შენდა, რომელი ადიდებ მადიდებელთა შენთა დამბადებელო და კეთილის მყოფელო გლახაკთაჲ და დავრდომილთაჲ, რომელი მდაბალთა აღამაღლებ და მაღალთა დაამდაბლებ, რომელმან მოანიჭე ესე ვითარი მადლი და სიწმიდე შიოს მღუდელ-მოწამესა და მისთანა ხუთთა მონაზონთა აღსრულებულთა შემწეთა ჩუენთა. ოხითა.

სისხლი შენი და შენ თანა დაკლულთა მამათა ღაღადებს ღმრთისაჲ მიმართ მღუდელ-მოწამეო ნეტარებულო შიო მეოხ გუეყავნით წინაშე მეუფისა მომხსენებელთა თქუენთა, რომელნი გაქებთ ნეტარნო. წგა. დ.

ქუეყანისა მყოფთაგან შორის მყოფნო ლოცვათა და მარხვათა განკაფულნო, წმიდათა და სანატრელთაჲ მამათა მიმბაძუელნო და ცხოვრება კეთილობით მყოფნო და შემდგომად სიკუდილისა უკუდავსა ცხოვრებასა მისრულნო შიო ნეტარო და მისთა თანა აღსრულებულნო შეგვეწიენით ცოდვილთა. — აქებდით. წარდგომა სახარებისა. პატიოსან არს წინაშე უფლისა. რა მივაგო უფალსა. სახარება: დადგა იესო ადგილსა ველისა. — მიწყალე. და გალობანი, ჟგბა. — გა. დ. ზღუსა მის მეწამ.

განანათლე ნათლითა მით შენითა მიუწთომელითა მართალო შიო, სული და გონება ჩუენი ღმრთისა მიერ მამაო. გჳვის დღეს ჩუენ წინამძღუარი მღუდელ-მოწამე ქრისტესი შიო და ძმანი, ჴსენება მათი შევამკოთ და ვადიდოთ უფალი, რომელმან მათ მოჰმადლნა ღუაწლი ესე.

წარემართე გზასა ჭეშმარიტსა და მიხვედ ცხოვრებად საუკუნოდ მადიდებელო უბიწოდ მობილისაო შიო მღუდელ-მოწამეო და ძმანო. გრს. იხარებს ვგ.

მძლე ექმენ სოფელსა და დაუტევე მისი ყოველივე შუენება და მიხვედ გარესკნად შიო და თანა დაკლულნო ძმანო მეოხნო ჩუენნო, სიხარულად შეგეცვალნეს მწუხარებანი და ტკივილნი ხამელ და ჰპოვეთ შუება საუკუნო მამანო, ლეკთაგან აღსრულებულნო. სიტყვით და საქმით გონება აღგემზრდა ღმრთისა მიმართ შიოჲ აბელისებრ დაკლულო და ისაკისებრ მსხუერპლად შეწირულო. — მხს. სიყუარული წყალობისა.

გაქუნდაჲ სიმშჳდე და მოთმინება და უზაკუეველი გონებაჲ და ჴორცთა უჴორცთა მსგავსად იქცეოდი და მსახურებდი სამარხოსა წმიდისა დავითისსაჲ.

გამოგირჩია მადლმა სულმრთიმან შიო და ძმანო, სისხლთა ნაკადულითა ურთიერთისა აღრეულნო. მოგეჴვნეს არვეთა გრავისაჲთა მგელნი ბოროტნი დაგბძარნეს უწყალოდ, ვითარცა ჰეროდემ ჩჩჳლნი უმანკონი და ვითარცა ზაქარია უბრალოდ დაკლულნო. დგა. შენ უფალო. გიხაროდენ შიო ნეტარო და ძმანო იშუებდით, რამეთუ ჰპოვეთ, რომლისა გსუროდით მისვლად, სადა არა არს ჭირი, არამედ სიხარული.

განშუენდით პატიოსნად ახალნო მოწამენო და ჩუენ ცოდვილთაგან დიდათ სანატრელნო მონოზანნო და მართლ მადიდებელნო. ქალწულ მარიამს და ძესა მისსა ევედრე შიო და ძმანნო, რომელნიცა დაიგჳრვნით, რათა ჩუენცა მოგჳტევნეს შეცოდებანი ჩუენნი. ლჳა.

გალობით. აღავსო ქართლი და კახეთი მადლითა თქუენ მიერითა უდაბნოსა ყვავილნო და ნერგნო ნაყოფიერნო შიო და ძმანო.

მოწამეთა თანა ზიარ იქმენით და სისხლითა განბანეთ ბიწჩირქოვანება სულთაგან თქუენთაჲ შიო მღუდელო მშუენიერო და ძმანო და მამანო უფლისა მონანო. სურჳილითა შენითა მოიძაგეს სწუთო ესე მონათა სათანადოთა ძისა შენისათა მარიამ ქრისტეანეთა შესავედრებელო და შემწეო. იბკა. სოფელი დაუტევე და სოფლისა ყოველივე შუებაჲ მოიძაგე და საუკუნოსა მის ნეტარებისათჳს იღუწიდი და სისხლითა შენითა განიბანე მწიკული გუამისა შენისა, ლეკთა მიერ უწყალოდ აღსრულებულნო ნეტარნო შიო და ძმანო; ჩუენცა მოგჳჴსენენით მონანო უფლისანო.

თთ̃ა ივნისსა ა. წმიდისა მღუდელ—მოწამისა შიოსი და მოყუასთა მისთა. ესე წმიდა მამა ჩუენი შიო აღმოსცენდა კეთილი ნაყოფი ქრისტიანისა ქართლისასა, სოფელსა ვეძისასა თავსა დიღმისასა, რომლისა მამასა ეწოდებოდა სახელად პაპუნა და დედასა თამარი. ხოლო ესე პაპუნა სავსე იყო ქრისტიანისა კეთილითა და ხვასტანგნი მრავალნი ჰყუანდეს, ცხენნი და ძროხანი და ცხოვარნი, ვითარ ორიათას ოდენ და უნჯთაგან აღვსებულ იყუნეს სახლნი და მიდამონი მისნი და ვერცხლისა არა იცოდეს რიცხჳ, რაოდენი ჰქონდეს, მამულნი და აგარაკნი მრავალნი. სოფლისა ამის უხსნოსაგან მამა მისი პაპუნა და დედა მისი თამარი, სოფლისა ამის მიხდეს სასაუკუნესა კეთილსა ცხოვრებასა. — ხოლო მათ მეუღლეთა დაშთეს ძენი ხუთნი და ასულნი სამნი. ხოლო დღესა ერთსა ძმანი ორნი აღდგეს ურთიერთსა ზედან ბოროტითა და სიტყჳთა უშუერითა და აღდგა ძმა იგი ბოროტი უხუცესი და უჩხჳპა დანაკითა და მოჰკლა ძმა იგი უმრწამესი, ვითარცა კაენმან აბელი. ხოლო ჰსცნა რა ესე ნეტარმან შიომ, ვითარმედ მოკლა ძმამან ჩემმან ძმა ჩემი, აღივსო გულის წყრომითა და მწუხარებითა მრავლითა, რამეთუ მას ჟამსა მეუღლეცა მისი ამიერ მიცვალებულ იყო და დაშთომოდეს ძე ერთ მცირე. ხოლო ცნა რაჲ ესე, ძმამან ჩემმან მოკლა ძმა და სევდა და წუხილი ჰქონდა მიცვალებულისათჳს მეუღლისა მისისა. თქუა გულსა შინა თჳსსა არღარა მნებავს ყოფა სოფელსა ამას შინა და აღუარა მოძღუარსა თჳსსა საქმე ესე და მოძღუარმან აუწყა, ვითარმედ რადგან დაგიტევებიეს სოფლისა ამის ზრუნვა, წარვედ გარესჯას საფლავსა წმიდისა დავითისასა გარაისასა და მივედ და მოწაფე ექმენ მეორედ აღშენებულსა მას მონასტრისასა, წინამძღუარის და მამასა ცვარ მოდგმობით მაჩურაძესა, ოთარ ყოვილსა ონოფრეს და იგი შეგიწყნარებს, ვითარცა ძმასა თჳსსა მაქსიმეს და კეთილად გიძმაშჳლებს. წარვიდა ნეტარი შიო და მივიდა წმიდასა მონასტერსა. ხოლო წინამძღუარი პორფილეცა მეცნიერ იყო ნეტარისა შიოსი და ეთქუა მრავალ ჟამ, მოდი ძმაო შიო მონასტერსა ჩემსაო და აქ აღვასრულენეთ ჟამნი ჩუენნიო. მოვიდა მონასტრად და ისტუმრა

ბეთლემს, ვითარცა აბრაამმან კეთილ სტუმრობითა და განუმზადა სენაკი სამყოფი სიახლესა მისსა და იყოფოდეს ლოცვით და მარხვით დღე და ღამე. გამოხდეს ჟამნი რაოდენნიმე, წარვიდა წინამძღუარი ონოფრე საქმისა რასათჳსმე და შიოსა შეავედრა მონასტერი და ძმანი იქ მყოფნი და თჳთ წარვიდა. ხოლო ცოდვათა ჩუენთა მგზავს საქმე მოიწია. ოდეს ილოცეს მწუხრისა და მიიღეს საზრდელი და ენებათ განსუენებად მოვიდეს დაწყეულნი ლეკნი, ვითარცა პირუელ ლავრას ბარბაროზნი. და მოკლეს ძმა შიო მღდელ-მონაზონი, დავით მწირი, გაბრიელ და პავლე, გაბრიელ წარივლტოდა და აღმოსავლით ღელეში შეიპყრეს და მახჳლითა აღსრული მიითუალა. ხუთნი მახჳლითა დაკლნეს ლახვრითა, ვითარცა ცხოვარნი მხეცთა ბოროტთა. რომელთამე უგმირეს მუცელთა, რომელთამე განჰკუეთეს ყოველნი და რომელთამე უხეთქნეს თავსა და აღასრულნეს. ამისთჳს რომე კარნი არა ჰქონდეს დახშულნი, მისთჳს შემაკპარნეს მხეცნი ბოროტნი, ცხოვართა ოდეს დახოცეს წმიდანი ესე. და აღივსო სისხლითა მათითა სახლნი და საყდარნი. და ქუეშე ალექსანდრის ტახტის კერძო გადიოდა სისხლი მათი. დაძარცუეს წმიდანი მრავალნი გუემულნი გუამნი და ხატნი და წიგნნი და კანდელნი და სანთლენი და შესამოსელნი მღუდელთანი, რომელნიმე წარიხუნეს და რომელნიმე შთაყარეს ჭათა და ლაკუათა და რომელნიმე დამუსრნეს უწყალოდ. ხოლო ხატი ერთი უხიწოს მშობელისა მარიამ ქალწულისა სამად განაპეს ცულითა, ესეცა და სხუაცა მრავალი, ჰსცნა რა ესე ძნიად სასმენი მეფემან ერეკლემ და კათალიკოზმან იოანნე განკჳრდეს, ვითარ მოიწივნეს ლეკნი აქამდისინო. წარვიდა და მივიდა წინამძღუარი ონოფრე და იხილნა ლახვართაგან დაპებულნი გუამნი წმიდათანი, სისხლითა ძონძულ ქმნილნი. და ტიროდა მწუხარედ შიოსა და ძმათა ზედა, აღიხუნა და შემურნა და შემოსნა სამკუდროთა შესამოსლითა. შიო ნეტარი და ძმანი დამარხნა სამარხოსა სამხრით კერძო წმიდის დავითის საფლავის ასწორებით აღმოსავლის გზისკენ. და აღსრულებენ ძმანი წლითი წლად ჴსენებასა მათსა და ადიდებენ სამებასა წმიდასა, რომლისა არს დიდება მადლი და თაყუანისცემა უკუნითი უკუნისამდე. კხს. რნ დაიცვნა.

მოაშთვეთ მტერი ბოროტი სისხლთა თქუენთა ნაკადულსა შინა და ვითარცა სამნი ყრმანი ცეცხლსა გსრეთ ღაღადებდით, კურთხეულ ხარ შენ უფალო ღმერთო მამათა ჩუენთაო. ჩუენ ერნი ქართლისა და კახეთისანი მღუდელთ მთავარნი და მღუდელნი, მეფენი და მხედარნი ვაკურთხევთ ღმერთსა, რომელმან გვაცხოვნა მონანი მისნი.

სოფელი მიმომქცევი და მსწრაფლ წარმავალი მოიძაგეთ და მისნი გამოჳენებაჲ უგემონი განაგდენით შიო მეორევ ისაკო და მამანო ცხოვართაებრ დაკლულნო. აკხს. კელთა განპყრობილთა. ძლიერად მეფისა შეიწირენით და ტრაპეზსა საუფლოსა დაეგენით და ყოველთა დამბადებლისა მიმართ ხმობდით, აკურთხევდით ყოველნი საქმენი უფლისანი უფალსა და აღამაღლებდით მას უკუნისამდე.

შიო პირუელ სოფელსა შინა იშუებდი ცხოვარ ზროხათა სიმრავლესა მამისა შენისასა და აწ არვეთა თანა წმიდათასა ფოფინებ, ვითარცა ერმა ძმისა მიმღებელი. აკურთხნა უფალმან მაკურთხეველნი და შეამკუნა ერთგულნი მონანი შიო და მისთანა ნაწამებნი მამანი, აბსს. ლოდი საკიდური. ვითარცა დავით მოიღო მადლი იერუსალიმით გარესკნად, ეგრეთვე შენ დაკვლითა და სისხლითა მოიპოვე მადლი სულიერი მამაო ჩუენო. დღეს ჴსენებასა თქუენსა ვიხარებთ და ვაქებთ დამბადებელსა, რომელმანცა მოგცნა მადლნი ესე ვითარნი მოწამენო შემწენო ჩუენნო.

შენ მიმადლებულო ქალწულო, გვიხოვე ძისა შენისაგან შენდობა ცოდვათა ჩუენთა, მღუდელთა და მეფეთა, მადლითა შიო და თანა ზიართა მისთათაჲ. გამოავლინე. სისხლთა შენთაგან გამკამ-

ბას მონასტერი გარესჯისა და ძმანი განატრიან, რომელთა მოგუმადლა სასუფეველი შიო ღ მამანო, ჩუენცა მოგჳხსენეთ. აქებდითი. თავთაგან. სამოციქულო და სახარება მამათა იძიეთ.

ქ. ონისიფორე[1]) ქარუმიძე ღირსი და მრავალ მოღუაწე სქემონაზანი მიიცვალა ამიერ სოფლით დღესა თჳთ საუფლოსა დღესა ნათლისღებისასა იანვრის. ვ. ჳოდ. დღესა ხუთშაბათსა დავით გარესჯის უდაბნოსა.

სიტყჳს გება ბერისა ეფთჳმე გრძელისა, სოსთენის მიმართ, სომეხთ მოძღურისა.

ჟამთა უკუე ღმრთის მსახურისა მეფისა ბაგრატისთა, იქმნა კუალად კრებაჲ ღრტილას. არა ვიდრემე სამღდელო, არამედ უფროსღა სამხედრო. იყო ვინმე მონაზონი ნათესავით სომეხი, მოძღუარი და წინამძღუარი ჰსჯულისა მათისა, სახელით სოსთენა. კაცი უკუე ენაჲ მანქანა და ფრიად მეცნიერი წერილთა და სარწმუნოებისა მის მათისა ურწმუნოსა და განდრეკილისა. ესე უკუე ჩუეულებისაებრ მოვიდა ბაგრატ მეფისა და იწყო ზუაობით და ამპარტავნებით ქებად ჰსჯულისა თჳსისა. ხოლო გმობად და ძაგებად სარწმუნოებასა ჩუენსა. და მას ჟამსა არავინ იპოვა სიტყჳს მგებელი ძლიერი; გარნა ვიეთნიმე ეზრახნეს მცირედ რამე, რომელნიმე დასწრდეს, მელქაძე წურწუაბელი, სანანო ფშელელი, გრიგორ აბვისერიძე, გაბრიელ უგისძე ვინმე. გარნა ვერ წინა აღუდგეს უმეცარებისათჳს წიგნთა მათთასა. მაშინ ნეტარმან დავით ბიძის ძემან ჰრქუა მეფესა ჵოი! მეფეო მტკიცედ მპყრობელო, ესე უწყოდე, რომელ უღონო არს ჩუენგან სიტყჳს გება ყოვლად სოსთენასი, არა თუ მოუწოდო აქა ეფთჳმე გრძელსა. ჰრქუა მეფემან დავითს. სადა უკუე არს აწ იგი სამეფოსა ჩემსა. მიუგო კუალადცა დავით მეფესა, მესმა, ვითარმედ აწლა მოსრულ არს იგი იერუსალიმით და იმყოფების ეზოსა თანა მთავარ ეპისკოპოსისა, ანჩს. ხოლო ვითარცა ესმა ესე მეფესა, ფრიად განიხარა და მეყს მოუწოდა მთავარ ეპისკოპოსსა, რათა მოიყუანოს ბერი წინაშე მათსა. ხოლო მთავარ ეპისკოპოსი მეყსეულად მოვიდა ბერითურთ წინაშე მეფისა. და ვითარცა მოვიდაჲ პალატად, იყო ჟამი მწუხრისა. ხოლო მეფემან მცნობელმან მეყს მოუწოდა პალატად. მაშინ ჰკითხა ვისმე ბერმან ერთსა საკუთართაგანსა მეფისასა, სახელით არშუშას, რომელი იყო ძმა მთავარ ეპისკოპოსისა. ვითარმედ რა უკუე არს წოდება ესე ჩემი. ხოლო მან

---

1) გადმოწერილ ჩემ რვეულსა შინა ბოლოს ვიპოვე ონისიფორე მიწერია და ნამდვილად არ ვიცი ონოფრე სახელი წინამძღვრისა უნდა იყოს თუ ონისიფორე ვინმე, მგონია უფრო ონოფრე უნდა იყოს, გადმომწერალს გადურევია. თუ ონისიფორე არის, ვინ უნდა იყოს იგი, არა უწყი. მეორე გამოცემასა შინა მაქუს იმედი გადასწორების და შემოწმების ნამდვილთან.

მეფისა, დიდი მოძღუარი სომხეთისა სოსთენს მოვიდა დისწულისა მისისა თანა და გამოძიებასა ჰყოფს წინაშე მეფისა ჰსჯულისათჳს ჩუჱნისა და მათისა და ვერვინ წინა აღუდგა მას; ამის უკუჱ ჯუარისათჳს იქმნა მოწოდება შენი სასოებითა შენმიერისა ძლევისათა. ხოლო ბერი ამას ზედა მცი-რედ რამე შეძრწუნდა პირუტყუად უცხოობისათჳს და მერმე განუმზადებლობისათჳს თჳნიერ წიგნ-თასა და გამოისახა სახე ჯუარისა პირსა თჳსსა და გულსა და შეიმოსა ეპისტოლე უფლისა რომ-მელი მიუწერა ჴელითა თჳსითა ავგაროზ მთავარსა და აღიხილნა ზეცად თუალნი გონებისანი. სულითთქუნა სულითა და თქუა. უფალო იესო ქრისტე ღმერთო ჩუჱნო, თანა არსო და თანა სწორო მამისა და წმიდისა სულისა შენისაო, რომელმან გამოუთქმელითა განგებულებითა შენითა ხორც შესხმისა შენისათა განაგე ცხოვრება ჩუჱნი, რომელმან უბრძანე ქადაგთა შენთა წმიდათა მოციქულთა და მთავართა სახელისა ჩემისათჳს ნუ წინასწარ იჭურთით, ვითარმედ რა ვსთქუათ, ანუ რა სიტყუა მიუგოთ, რამეთუ მოგცე თქუჱნ პირი და სიბრძნე რომელსა ვერ უძლონ წინა აღდგო-მად და სიტყჳს გებად ყოველთა წინააღმდგომთა თქუჱნთასა და აჰა მივჰყევ მე სიტყჳს საგებელად სამსჯავროსა ამას და არა უწყი რა ვთქუა ანუ რა ვიტყოდე, არამედ შენ მასწავე ჴოი! სახიერო აღთქმისა შენისაებრ უტყუელისა და ნუ იყოფინ, ვითარცა უმეცრებისა ჩემისა მიერ შეურაცხ იქმნას სიმტკიცე მართლისა აღსარებისა შენისა, წინაშე ურწმუნოთა. ამას ილოცვიდა ბერი მგზავს და შევიდა წინაშე მეფისა. ხოლო მეფემან მოიკითხა ჯერისაებრ და უბრძანა დაჯდომა წესისაებრ. მაშინ აღაღო პირი თჳსი სოსთენა და ჰრქუა მეფესა. ესე უკუჱ არსა, რომელი მოიყუანე სიტყჳს მგებელი ჩემი. მიუგო მეფემან ჰე ეგე არს უეჭუჱლად. კუალად ჰრქუა სოსთენაჲ, უკეთუ არს ვინმე სამეფოსა შინა შენსა მოუწოდე უკუჱ ყოველთავე ჰსჯულის მეცნიერთა შენთა, რათა ყოველნივე ერთბამად, ვითარცა ცოცხითა მოვიგავნე და მაშინ გეუწყოს ძალი სარწმუნოებისა ჩუჱნისა, და უძლურება თქუჱნი და კუალად ამასაცა ვითხოვ მეფობისა თქუჱნისაგან, რათა ბრძანება დასდვა ესრეთ, უკეთუ მე ვიძლიო ჰსჯულის მეცნიერთა შენთაგან შიშველი განმიყუანონ პალატით შენით. ხოლო თუ იგინი იძლივნენ ჩემგან, რათა განძარცვილ შიშველნი განავლინნე პალატით შენით. ჰრქუა მას მეფემან ყოვლითა სიმჴდითა. სიტყჳსგებასა უკუჱ საღმრთოსა ჰსჯულისასა და მარ-თლისა სარწმუნოებისასა არა ვიდრემე ჯეროვან მიჩნს საქმე ხუმართა და მასხრობელთაჲ; არამედ ყოვლითა დაწყნარებითა გჳღირს გამოძიება საღმრთოსა ჰსჯულისა და მართლისა სარწმუნოებისა განრჩევად ღუარძლისაგან წუალებათასა. მაშინ იყო ვინმე მწიგნობართ უხუცესი მეფისა სახელით ქეჲორზე. იგიცა თანა ზიარ ბოროტისა მის წუალებისა მათისა და შინაგან განმცემი სარწმუნოებისა ჩუჱნისა. ამან აზრახა სოსთენას ესრეთ. ვითარმედ ბერისა ვიდრე წიგნთა სიტყჳს გებადმდე ცუ-დითა რაჲმე სიტყჳთა ძაშინ მსოფლიოთა და გარეწართა და განკიცხე ბერი, ვინაჲდგან უდა-ბნოთა შინა აღზრდილ არს და მუნ არს ცხოვრება მისი, არა რაჲ იცის კაცობრივი სიტყჳსგებაო. ამას ფარულად ეურსა სოსთენასსა ზრახვიდა მწიგნობართ უხუცესი და იორამ დისწული მისი. მაშინ იწყო სოსთენა სიტყუად ბერისა ესრეთ. პირუტყუად უკუჱ მნებავს მამაო, თუ ვითარ მოიწიე აქა, ანუ რომელი გზა გლე, ანუ პირუტყუსა მას დღესა ოდეს გზად გამოსვიდოდე რა ჭამადი ისერე, ანუ რომელსა ჟამსა დღისასა, ანუ სადა სავანე ჰყავ, ანუ მეორესა მას დღესა, ვითარ შეგიწყნარეს, ანუ რაოდენი ფერი ჭამადი დაგიგეს, ანუ რაოდენი ჟამი ღამისა დაიძინე, გინა რაოდენი გელჳძა, ანუ რაოდენი ჟამი დღისა მიეც სლვასა, ანუ რაოდენი განსუჱნებასა, ანუ თუ რა იყო წურთა გონე-ბისა შენისა. ანუ რასა იგონებდი სლვასა შინა, ანუ რაოდენ უფროსი ჟამი წარიტაცა დაუძლებამან გონებისამან ფიქრთა მიმოსვლამან და განბნევამან; ნუ თუ რა სიტყუა აღმოსთქუ უპირატესს,

მოარახველ მეგობართა შენთასა, ანუ თუ მათ რა პასუხი მოგცეს, მოარაგიათრთვიდეს. მაშინ ჰრქუა ბერმან. იტყჳს პავლე მოციქული ოდეს ვიყავ ყრმა ვიტყოდი ვითარცა ყრმა და შერაცხილ ვიყავ ყრმათა თანა, ხოლო ოდეს ვიქმენ მამაკაც სრულ, დაუტევე საყრმისა იგი», ესე ვითარცა შენ იტყჳ აწ ეგრეთ მღერება. სიყრმესავე ჩუენსა დამიტევებიეს. და აწ გხედავ შენთანა ჰასაკსა სრულსა, ხოლო სიტყუასა და გონებასა ყრმებრივსა. ხოლო მე არა შენისაებრ სიტყჳსა და სიცბილისა გან-მრეუმნელისა სიტყუა გიგო, არამედ ჩემისა ჭეშმარიტებისა მიერ. მე უკუე პირშუმრდლად მოვალ წმიდით ქალაქით იერუსალიმით აღსადგომელით უფლისათ, საყდრით წმიდისა იაკობ მოციქულისა ძმისა უფლისა და მიერ ანტიოქიით და ჰრომით საყდრით წმიდისა პეტრე მოციქულისა თავისათ და მერმე ალექსანდრიით საყდრით წმიდისა მარკოს მახარებელისათ და მერმე კონსტანტინეპოლით და საყდრით წმიდისა იოანე მახარობელისათ, ამათ საყდართა საპატრიარქოთაგან მოვალ და წმიდათა ექუსთაჲ კრებათა მართალი აღსარება მომიღებიეს და მტკიცე და ჭეშმარიტი სარწმუნოებაჲ მის-წავიეს და აწ მოვსრულ ვარ, რათა ვამხილო ბოროტად მადიდებლობასა თქუენსა, ხოლო შენ ვანა მოხვალ არა უწყი, არგინაჲთ და შარმაშენით მოხუალ და მოგაქუს წვალება ნესტორისი და სევერიო-ზისი და პეტროზ მგარწველისა და იგადრებ ყვედრებად ერსა ღმრთისასა და წინა განწყობად წმიდისა მართლისა სარწმუნოებისაჲ. მაშინ აღივსნეს მეფენი და მთავარნი სიხარულითა და თუ ვითარ პირუმლსავე ზედა მიეცა ძლევა სიხარულისა და სასოებისა. ხოლო უცუნურნი იგი დაიხსნნეს და თჳსითავე მახჳლითა შეიპყრნეს და ფრიად აბრალეს განზრახვასა თჳსსა და რეცა განცხრომად შეცვალეს სიტყუა იგი. და ჰრქუა სოსთენა ბერსა, შენდობა უკუე იყავნ მამაო, განცხრომით თქუმ-ლისა ამის სიტყჳსათჳს, აწ უკუე აღსდეგ და მოიტყუენ წელნი შენნი და წარმოსდეგ. მე უკუე გკითხვე და ხოლო შენ მომიგებდე. მიუგო ბერმან და ჰრქუა. «არა ვიდრემე ეგრეთ განაგო ჭეშმარი-ტებამან ღმრთისამან, რათა მართლ მადიდებელნი წინაშე მწვალებელთა წარვიდგინნეთ, არამედ შენ წარმოდეგ უფროსლად, ვითარცა განსაკითხავი და დასასჯელი, რამეთუ ესრეთ არს წესი, რომელ მეფენი თქუენნი წინაშე მეფეთა ჩუენთა და მღდელთ მოძღუარნი მღდელთ მოძღუართა და მთავარნი მთავართა-შიშით და ძრწოლით წარმოდგებიან და შევრდომით თაყუანის სცემენ და უკეთუ არა გნე-ბავს ვსხდეთ აქა და შენ მკითხვიდი და მე მოგიგებდე. ვიწყოთ წმიდათა წერილთაგან, ვიწყოთ ადამისითგან ნოესამდე და ნოესით, ვიდრე აბრაჰამისამდე, ხოლო აბრაჰამისითგან, ვიდრე მოსესამდე, და მოსესით, ვიდრე ქრისტესამდე და ყოველივე გაუწყო შენ: ვიწყო წმიდისა სამებისა ერთ არსა-სასა და ერთ ღმრთაებისა და წმიდათა სამთაგანისა ქრისტეს ღმრთისა განკაცებისა და განცხადებისა და სასწაულთა მოქმედებისათჳს, ორითა ბუნებითა, ორითა საქმითა, სულითა ღმრთაებისა დაგაცემი-სათა, ვითარ იგი წინასწარ-მეტყუელთაგან იქადაგა და მოციქულთაგან გამოუწყა განცხადებულად და ჰრწმენა სოფელსა და წმიდათა მღდელთ მოძღუართა დამტკიცდა კრებითა მსოფლიოთა, რომელ-თა თანა თქუენცა ზიარ იქმნენით, ვიდრე მეოთხედ კრებადმდე. ხოლო რაჟამს იგი განეყენით მეფე თქუენნი და ქუეყანა სპარსთა და განსდევნით ბერძენთაგან და შეერთენით სპარსთა, დღეთა ხოს-როსთა და ძისა მისისა საბურისთა და შეჰკრიბეთ კრება დჳნს და დასჩხაპეთ განდრეკილი სარწმუნოება განზრახვითა აბდიბასითა, რომელი იყო ვეზირი სპარსთ მეფისა წუალებისაგან იაკობ [illegible]ისა. რამეთუ ესრეთ აზრახა სპარსთა მეფესა, რათა დაუტეონ ცეცხლს მსახურება და სომეხთა [illegible] ჰსჯულით ბერძენთა, რომელი ესე იქმნაცა განზრახვითა და თანა ერთ ნესა ქმნისა [illegible] თქუენისა ნერსესითა, რომელი წვერთა იღებდა ოქროთა და იკონომოსისა მისისა [illegible], რომელი მითვე წუალებით შეპყრობილ იყო. და ესრეთ აღასრულეთ ნება კაცისა და მო[illegible]

ზისათჳს ერისა განუხსნათ მარხუასა შაბათ კჳრიაკესი ყუელითა და უყუელიერსა ხორცი და ესრეთ ერთ იქმნესით სპარსთა თანა. და კუალად გაუწყო წიგნთაგან თქუენთა, ვითარ იგი წერილ არს ხილვათა შინა გრიგორი განმანათლებელისათა, რომელსა იგი გამოუცხადა ღმერთმან, მეის გარდაქცევაჲ თქუენი, ჯეცაჲ სარწმუნოსა მისგან ცხოვართასა, წყალთა მათ შინა დაშავებისთა სახე თითგანთა მრიამედ შეცვალებითა. და კუალად წმიდისა საჭკის ჩუენებათაგან, რომელი ევედრებოდა ღმერთსა სათესავისა თჳსისათჳს, თუ ოდეს იყოს მოფენად ნათელი წყალობისა თჳსისა და აკრებად ბნელი წუალებისა, რომელსაცა მოეცა ქარცა ორბისა მიერ დ დაწერილ იყო რიცხჳ წელთა. (ფნ თა) რომელსა შინა ეუფლოს ბნელი წუალებათა და მერმე აღმობრწყინდეს ჩრდილით მთავარი იგი დიდი უწყებით ტომისაგან დავითისა და აღორძინდეს სულითა ღ̃თისათა და განარჩიოს ყოველი კეთილად პატმოთანისა თქუენისაგან. ჰრქუა სოსთენ, ბერსა. წყეულ იყავნ, რომელმან გასწავა შენ პატმოთანა და აღგჭურა მით ბრძოლად სარწმუნოებისა ჩუენისა. მიუგო ბერმან. აწყეულ იყავნ პეტროზ მკარწყელი, რომელმან გასწავა ხაჩეცარი დ განწვალა გალობა სამ წმიდა არსობისა. ჰრქუა სოსთენა, ვითარ უკუე განიწუალებს სიტყუთა მაგით გალობა სამწმიდა არსობისა. მიუგო ბერმან იწერილთა ძალსა ვერ გულისხმა ჰყოფთ და ფრიად ჰსცდებით უგულის ხმოებითა. კუალად მიუგო ბერმან. ამავის პირისათჳს გაუწყო წმიდათა წერილთაგან, პირველად უკუე წმიდათა კრებათა, რომელნი ადგილ იქმნეს შემდგომად გარდაქცევისა თქუენისა და მერმე შემდგომთა მამათა ფრიად შეაჩუენეს სიტყუა ეგე და გმობად შერაცხეს, რომელმან მეოთხე პირი შემოიღო და თჳსაგან განყო ძე ღ̃თისა გუამოვანი იგი ძალი მამისა და თჳსაგან ჯუარ ცმულ ჰყო, ვითარმცა სხუა იყო ძლიერისაგან კიდე, ანუ ვნებულად შეჰრაცხა უკეთურმან მან ძისა თანა მამა და სული წმიდა. წარვედინ მგმობარი იგი მომზრახობა მისი და შეჩუენებულ იყავნ. ხოლო ჩუენ წმიდაო ღმერთო, მამასა ვიტყჳთ, არა თუ მას მივახემებთ სახელსა ღ̃თაებისასა; არამედ ღ̃თად ჭეშმარიტად ვიცით ძეცა დ სული წმიდა და წმიდა ძლიერო ძისა ზედა ვიტყჳთ, არათუ ძლიერებისაგან განვაყენებთ მამასა დ ძესა, წმიდაო უკ̃დაო სულისათჳს ვიტყჳთ, არა თუ უკ̃დავებისაგან განვჰყოფთ მამასა და ძესა, ნუ იყოფინ; არამედ თჳთეულისა ამის სამებასა გუამთა ზედა ღ̃თივ მშუენიერთა ამათ სრულთა გულისხმა ვჰყოფთ და მოძღურებათა შეუდგთ, პავლე მოციქულისათა, რომელ იტყჳს ჩუენდა, ერთ არს მამა, რომლისაგან ყოველნი და ერთ არს უფალი იესო ქრისტე, რომლისა მიერ ყოველნი და ერთ არს სული წ̃-და, რომლისა ძლით ყოველნი. და ესრეთვე ღ̃თის მეტყუელი გრიგორი გუასწავებს ღ̃თის მეტყუელებასა შინა, და საცნაურ უკუე იყავნ, რომელი იგი თქუა მამისათჳს, რომლისაგან ყოველნი და ძისათჳს, რომლისა მიერ ყოველნი და სულისა წმიდისათჳს, რომლისა ძლით ყოველნი, არა ბუნებით განჰკუეთის, ვითარ თქუენ იტყჳთ, არამედ მებრვე მრავალგზის შესცვალებს იგი მოციქული. ამას სიტყუასა და, რომელ აწ მამისათჳს თქუა სხუაგან იტყჳს ძისათჳს და სულისა და რომელი ძისათჳს ჰსთქუა, სხუაგან იტყჳს მამისათჳს და რომელი წმიდისა სულისათჳს ჰსთქუა სხუაგან იტყჳს მამისა თჳსცა და ძისა და ესრეთ გამოსახავს ერთისა მას ბუნებასა და შეურევნელთა თჳთებათა და ესე საცნაურ არს, ვითარცა წმიდა გრიგორი იტყჳს. ერთად ვიდრემე შეკრებებიან სახენი. ესე და ვითარცა თჳთ იგი მოციქული იტყჳს, ერთობით ვინ ცნა გონება უფლისა, ანუ ვინ თანა მზრახველ ექმ მას და რამეთუ მისგან არს ყოველივე და მის მიერ და მისა მიმართ, მისა დიდება უკუნითი უკუნისამდე ამინ. და კჳეცა უკუე საცნაურ არს, რომელ არა ძისა ოდენ აიქმის სამ წმიდაობა, არამედ წმიდისა სამებისა მიმართ, ვითარცა წამებს დიდი და ღმერთ შემოსილი ათანასიე და ხეტარი ვასილი და გრიგორი და ყოველნი წმიდანი მამანი, ესრეთ წამებენ; რომელ

სამ წმიდაობითა გალობითა წმიდისა სამებისა გუამთა გამომისახვენ ჩუენ, წმიდანი სერაფიმნი. ხოლო ერთობითა უფლებისათა, წმიდისა ერთ არსისა სამებისა, მეუფებასა და ღმრთაებასა შემამეცნებენ ჩუენ. იტყჳს ღმრთის მეტყუელი გრიგორი, «ერთ არს წმიდა იგი წმიდათა, რომელსა სერაფიმნი დაჰფარვიან და შიშით ადიდებენ სარწმუნოებით, რომელი ერთად შემოკრბების უფლებად და ღმრთაებად», და ესე გალობა პირუტყჳლიდგანცა წმიდათა მამათაგან ესრეთ განწყობილ არს: წმიდაო ღმერთო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკუდავო შეგვიწყალენ ჩუენ. ამას გალობასა საკჳრველი დავით წინასწარვე მეცნიერ იყო სულითა წმიდითა, ვითარმედ ახალსა ამას ეკკლესიასა და ერსა ღმრთისა მსახურსა აღსრულებად არს; ამისთჳს იტყოდა «წყურიან სულსა ჩემსა შენდამი ღმერთო ძლიერო და ცხოველო», და ცხოველი და უკუდავი ერთ არს. ჰხედავა! ვითარ კეთილად მოასწავა წმიდათა ღმრთისა წესი, სულითა წინასწარმეტყუელმან და სურვილ იყო სმენად ამის გალობისა. ხოლო განმოცხადნეცა საკჳრველებითა ზეცისა მჴედრობათაგან, სამ წმიდა ესე გალობა, ვითარცა წერილ არს, საეკკლესიოთა მოსახსენებელთა ესრეთ: ვითარმედ დღეთა კონსტანტინეპოლელ პატრიარქისათა [1] ძრვა იყო დიდი და მარად დღე იძვროდა სამეფო იგი ქალაქი და ყოველი ერი განვიდა ლიტანიობად და ლოცვასა; მას შინა აღიტაცა ერისაგან ყრმა მცირე და ისწავა ესრეთ ანგელოსთა მეტყუელთაგან სამ წმიდა ესე გალობა: წმიდაო ღმერთო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკუდავო შეგვიწყალენ ჩუენ. და ესრეთ მოიქცა ყრმა იგი, დასწავლული ესე მიუთხრა პატრიარქსა და ერსა. ხოლო პატრიარქმან და ყოველმან სიმრავლემან ხმა ჰყო გალობა ესე სამწმიდაობისა და მეყსეულად დასცხრა ძრვა იგი. აწ უკუე არა ფრიად საცინელ არს, უკეთუ ვინმე, ესე გალობა შეცვალოს, რომელსა სერაბიმნი გალობენ და ხმითა ანგელოსითა სმენილ არს და სასწაულითა ამით სარწმუნო ქმნილ არს, წინასწარ მეტყუელთაგან ქადაგებულა, მოციქულთაგან დამტკიცებულ არს და წმიდათა მღუდელთ მოძღუართა და კრებულთაგან განცხადებულ არს ყოვლითად, და ამათ ყოველთა მიერ ჩუენდა ესრეთ დამტკიცებულა, ვითარმედ წმიდისა სამებისა მომასწავებელი არს და მისა მიმართ ითქმის. აწ უკუე ვინ იყოს ესე ოდენ ცნობისაგან გამოხუებული, რომელმანცა ამათ ყოველთა წესი და მოძღურება დაუტევა და მოძღურებასა შეუდგა პეტროზ მკაწრველისასა. ჰოი! დიდი ესე სიცოფე და უგუნურება, ხოლო ჩუენ ესე ვითართა ამათ რომელთა წმიდაო ღმერთისა თანა ჯუარცმა ოქვან, ანუ სამებასა ოთხობა შემატონ, ფრიად შევაჩუენებთ და ეშმაკისა ისა შევრაცხთ და გალობასა ამას მართლმადიდებლითა ენითა გონებითა ესრეთ ვიტყჳთ: წმიდაო ღმერთო, წმიდაო ძლიერო, წმიდაო უკუდავო შეგვიწყალენ ჩუენ. მაშინ ჰრქუა სოსთენის დისწულმან მისმან იერემია, გუალე წარვიდეთ, რამეთუ ვიძლიეთ. ხოლო სოსთენა კუალადცა იწყო ცილობად ბერისა და ქებად მოძღურებასა პეტროზისსა. ხოლო ბერმან ჰრქუა: სამართლად უკუე და ჯეროვნად განიდევნა და შეურაცხ იქმნა და დაემხუა უკეთური იგი პატივისაგან მღუდელ მოძღურებისა მსახურთაგან ეკკლესიისათა საკურთხეველით, ჟამისა უსისხლოს მსხუერპლისასა, ვინადგან დაიდუმა უმეტეს არსი და არა აღიარა ღმრთისმშობლად, ყოვლად წმიდა ქალწული მარიამ, რამეთუ უსჯულოს ნესტორისაგან ესწავა უკეთურსა და მერმე მოვიდა რა ქრისტეანად იქმნოდა, აღავსო ბოროტითა წვალებითა და შეაცთუნა ერი იგი უსწავლელი. ვინაცა შეჩუენა ღმერთმან მიქაილ ქართლისა კათალიკოსი, ვითარცა ოდესმე დავით წინასწარ მეტყუელი გოლიათისა ზედა, და მეყ-ვრეულთა და ათასეულთა მისთა შედგომილთა შორის, ქვთა განტჳნა იგი და ვერ ვინ იკადრა

1) რომელი იყო წმ. პროკლე.

რჩებად მისდა ვერცა განძრვად ჴელისა მართლ მადიდებელთა ზედა. ესრეთ დიდი ზარი და სირცხჳლი და შეურაცხება მიეყოს სამწვალებელსა და კრებულსა მეტროპოლიტისა შეკრებულისასა. ხოლო მათ შეურაცხს სიმართლესა, ვითარცა ოდესმე მსაჯულსა ფინეზს და დიდსა სამოელს და მოშურნესა ილიას, რამეთუ ერთმან ზამბრი და ხაზბიტის მდიდარსა ათასა მხიძავი იგი განხლასტყვნა; ხოლო მეორემან აგაგი მეფე მოაკუდინა და მესამემან მღუდელნი იგი სირცხჳლეულნი დაკლნა; ეგრეთვე ნეტარმან მიქაელ და კრებულმან მისმან საღმრთომან, უკეთური იგი დაჭრეს, რომლისა სახსენებელი წარწყმდა უკუნისამდე. მაშინ აღსდგა სოსთენი და ენებაჲ გამოსვლად; ხოლო ბერმან ჰრქუა: არა განგიტევო ვიდრემდის არა სრულიად უსიტყუო გყო. ჵ აღიარებ უძლურება თჳსი ვისადგან ესოდენთა წელთა დადუმებული, შორის სამსჯავროსა და წინაშე მეფეთა და მთავართა სიტყჳს უგებად მაიძულე. მაშინ იწყო ბერმან თარგმანისცემისათჳს პატიოსანთა ხატთასა, წამებითა წმიდათა წერილთაჲთა. და ფრიად აბრალა შეურაცხყოფისათჳს წმიდათა მარხვათა მამათ კჳრიაკეთა და ალავერობა მარხვისათჳს და ყუელიერთა ხორცისა ჭამისათჳს და იქვშსა და ღჳნისა, წყალსა თანა შერთვისათჳს ვიდრემდის უსიტყუებელ ჰყო ყოვლად უბადრუკი იგი.

ხოლო მეფემან ჰრქუა სოსთენს. გაქუსღა რა სიტყჳსად ჩუენდა ანუ სრულიად იძლიე. მიუგო სოსთენ მეფესა, მე არა თუ კაცისაგან ვიძლიე, არცა ძლეულვარ, არამედ ჭეშმარიტებისაგან. კუალად ჰრქუა მეფემან სოსთენს. რად არ მოიქცევი, მიუგო სოსთენ, მარმაშენი[1] ვითარ დაუტეო. ხოლო ჰრქუა მეფემან მისწილ ნაცვალი ჩუენგან მიიღე. მიუგო სოსთენ, ეგოდენ ადვილად არა დაუტევებულ იქმნების ჩემგან მარმაშენი. მაშინ ჰრქუა ბერმან სოსთენს აწ გარდაიხადე აღთქმული იგი შენი პირისაგან შენისა და განვედ შეშჳლი საყვარელისაგან ხორცთა შენთასა, ვინაჲდგან არს გაქუს საყუარელი მართლისა სარწმუნოებისა. ხოლო მეფემან ჰრქუა ბერსა. მე ვიდრემე მომადლე პატივი ეგე და გმა იყავნ სირცხჳლი, რომელი მიეფინა არს მაგას ზედა. მაშინ აღდგა სრულიად ძლეული სოსთენ დამხობილი და სირცხჳლეული წინაშე ყოველთასა და განვიდა.

იყვნეს სხჳსანიცა სიტყჳსანი ლმობით განბრძნობილისა ბერისა თქმულნი ზედა მიწევნით, არა ვიცოდნი მარცხუენელნი და პირსა დამყოფელნი, უთაოთა სომხთანი, რომელნი აქა არა დაიწერნეს, სხჳსათაცა იციან წერილითაცა და სიტყჳთ. ხოლო ვიდრელა ბერი იყო, მოვიდა წინაშე ბაგრატ მეფისა, ყოველნი მთავარნი ჵ ჴელოვნისა მეცნიერნი სომხითისანი, რომელნიმე საქმისათჳს. ხოლო ბერი წარვიდა მახლობელად კარავსა მათსა, იხილა იგი სოსთენ და შეუვრდა ფერხთა ბერისათა და ჰრქუა მცირედ მიგებდ მამაო, გიარე მოვიდე და მოიყვანნეს ყოველნივე წარჩინებულნი და ჴელოვნის მოძღუარნი სომხეთანი და ჰრქუა მათ ყოველთა წინაშე ბერისა. ვიცი ამპარტავნება და მაბრალებელობა ნათესავისა ჩუენისა ნუ უკუე კაცად კაცადი იტყოდენ თჳსაგან, ვითარმცა ცუდისა ვისგანმე ჵ ბედითისა პირისა იძლია სოსთენ ჵ პირი დაუყო. აწ უკუე ესე იგი არს მონაზონი, რომლისაგან ვიძლიე და თქუენ ყოველნი ჴელოვნის მეცნიერნი აქა ხართ, რავენ უწყით, სიტყუა უკუეთ და რაჲცამე სავანედ ჩუენდა მივიდეთ, მე სრულიად მეოცა. ხოლო იგანი ალიფესმას სირცხჳლითა და რეცა სხუებრ შეცვალეს სიტყუა იგი და მოიკითხეს ბერი სიხარულით და წარვიდეს და

---

1) მარმაშენი, სომხთა მონასტერი იყო, ნანგრევნი რომლისა ინახვის აქამომდე ალექსანდროპოლის მახლობლად, ადგილსა მას თურქნი ხანლიჯ უწოდებენ — ამ მონასტრის აღშენება დაიწყეს 988 წ. მთავართა მთავარს ბაგრატ ფუხლევნ, მეფის სუმბატ მისი აშოტის დროს. გაუთავებიათ იგი 1029 წ. სომხთ მეფის იოანნე სუმბატის დროს, თანა მედროვეთ მისთა წინამძღუართა მარმაშენისათა იერემია და სოლომონისათა.

ფრიად ახალის სოსიანსა, შეურაცხჰყვნა იგი და ძლეულეს და სრულიად დამხობა ... მიერ. ქერჯთ იგივე წმიდისა ამის ☧ ღუთის მსახურებისა ღმერთშემოსილისა მამისა ეფთჳმე ბრძოლისა მიერ მართლ მადიდებელი ქრისტიანე და წმიდა სარწმუნოება ჩუენი, რომელი იქმნა ძეგლ მართლისა სარწმუნოებისა. ხოლო მეფემან დიდითა პატივითა და მოწლებით ყოვლისა ერთ სრულსა და პატრიარქსა ღუთის მსახურებისა და მართლსა აღსარებასა და სარწმუნოებასა ზედა დამყარებულმან და დამტკიცებულმან, წარგზავნა წმიდა ესე ბერი უდაბნოსა თჳსსა. ხოლო ყოველნივე მღვდელთ-მოძღუარნი და მონაზონნი და წმიდანი მამანი მეუდაბნოენი მოხარულნი და მმადლობელნი წმიდისა სახარებისანი მამისა და ძისა და ყოვლად წმიდისა სულისანი ერთ არსისა ღუთაებისანი აღმსარებელნი მართლისა სარწმუნოებისანი მიეგებნეს წმიდასა ამას ბერსა და შევრდომით მოიკითხეს და ჰკურთხევა ☧ ამბორის უყოფად მიიღეს მისგან და ვითარცა დიდი ☧ ღუთივ მონიჭებული ნიჭი და ძუძრი რჩეული შეიწყნარეს ☧ აღვსებულნი მადლითა ☧ სიხარულითა აკურთხევდეს და ადიდებდეს ღმერთსა, რომელსა ჰშუენის დიდება ☧ დიდად მშუენიერება პატივი და თაყუანისცემა სამ ბრწყინვალესა ყოველთა მიმართ მორწმუნეთა მამასა ძისა ☧ ნათლისა ყოვლად წმიდით განმანათლებელით და ცხოველს მყოფელისა სულით, აწ და საუკუნეთა მიმართ დაუსრულებელთა ამინ.

თთა აპრილსა იე დღესა, ხსენება წმიდათა მოწამეთა, სუქიასი და მისთანა ვნებულთა სუკაკეველთა [1].

სუქია ბრძენმან, მოიხიბრძნა განზრახვა,
აზრადამპირი, თუ ჰსთქვა უზესთაესიც,
დამტკიცებულმან, აქათა ყოველთამან.
სადა აღუთქვა, მსახურთ-ყოფა სიტყვამან,
ვნებით მივიდა, მისთჳს ვნებულისადმი.

ჰსთქვა ყოვლად ბრძენმან მოციქულმან (2, კორ. 2, 14) მადლი ღთა, რომელმან მარადის მძლეველ-გვყვნის ჩუენ, ქრისტე იყო მიერ და სული მეცნიერებისა მისისა გამოაჩინის ჩუენ მიერ ყოველსა ადგილსა. ხოლო ვინაჲთგან წარჰგვიმართა ჩუენ ღმერთმან მისა თჳსისა ქრისტე იესოს მიერ, რომელთაც ათწჯდმეტია სიტყვათა. შინა ვისტორიით ქართველთა მოწამეთა თავს და ყო-

1) ქმნილი. ანტონის მიერ არხიეპისკოპოსისა, ყოვლისა ზემოსა საქართველოისა ლავითან ბაგრატიონიანისა, სიტყუა. იმ. ამა წმიდათა ცხოვრება ესე, წინაჲსწარ ყოველთა უნდა ყოფილ იყო დაბეჭდილი, არამედ. როდესაც ლაიწყე ბეჭდვა, მაშინ არა მქონდა ხელში და ოდეს მოვიპოვე არა შეუძლებელ იყო ჩემ მიერ დაბეჭდვა მისა.

ჟღად საკჳრობელთა თჳს ვნებათა მათთა ვიკჳრობთ და კუალად ეკლესიასა ადგილსა მისსა შორის, ქეთილ-მსახურთა მარტჳრთა მოყუარეთად წინა-დავჳსხდებით და იქმნა ჩუენდა კუალად საცხოვრებლი-თათა შეწყევნითა სულისა, მეცნიერებისა ღმრთისათა, მით რომელ (1, კორ. 12, 3) ვერ ვინ შემძლებელ არს თქუმად უფალი, გარნა სულითა წმიდითა. ხოლო ყოველსავე სიტყუასა შინა ჩუენსა გაკჳრვებით აღვამაღლებთ, იესუსნიშანსწერილი იგი ჯუარი სახელი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი და უფროჲსღა სიტყჳსა ჩუენი სადიდებელ-ვჰყოფთ მისა, ვისა სათაყუანებელ არს ჩუენდა მიცემად მამისა ღმრთისა მიმართ მადლი კუალად გუარის თჳს, წარმართებს მის მიმართ, რომელთა მიერ მძლეველ ვექმნენ ჩუენ სიტყჳსათა ზედა სულითა მეცნიერებისა მისისათა.

ვჰსჭურეტი წინა-პართაგან მამათა ქართველთა, ვიარმე დამტკიცებისვე განსაზღურებასა კუალად ანუ განჩენასა, რამეთუ საღმრთოთა შინა მოსახსენებელთა და მეტაფრასთა კრებასა სომხეთისა შინა ვნებულთა, ჭეშმარიტებისა მოწამეთა, რომელნი მთასა შინა სუკავეთისასა, ჰორისა ჰირ სოფლისა ბაგრევანდისა, დაჰმართობით მთისა ნოპატისა, აღმღებელნი ჯუარისა ქრისტესისა ღმრთისა ჩუენისანი მძლავრ იქმნნეს და მასვე ადგილსა მისსა, იგნეს უღმრთოთა ბარბაროსთაგან წამებასა თჳს ჭეშმარიტებისა. ხოლო ვინათგან წერილ არს (ესაჲ. 19, 14) ნუ ჰსცვალებ საზღვარსა, რომელნი დაამტკიცეს მამათა შენთა. მამათაგან განჩენილი იგი ხსენებაჲ თქმულთა მოწამეთა, სათანადო იქმნა ჩუენდა არა დატევებად, ვინა შესაძამ, რათა ვითარცა ჩუენთჳს მარტჳრთა ვჰგალობდეთ მათთჳსცა და თანად ისტორიკს ვქმნეთ და შემსხმელ, ვითარცა მოგვცეს კაცთ მოყუარებით, სულმან სიბრძნისამან, რამეთუ (სიბრძ. 1, 6) კაცთა მოყუარე არს სული სიბრძნისა. კუალად მოწამენი ჭეშმარიტებისანი, რაცხჳთ ათცხრამეტნი, აღმოასრულეს ოცად ღუაწლსა შინა მათთანა დგომამან იესუ ქრისტესმან, რომელ არს (აპოკალ. 1, 5) მოწამე სარწმუნო და პირმშო შესჳრ-ნებულთა და ნამდჳლ მოწამე მოწამეთა, (1 ტიმო. 6, 13) რომელმანცა ჰსწამა პონტოელისა პილატესზედა კეთილი იგი აღსარებაჲ. ათცხრამეტთა ერითა ზედა, დართჳს ერთსა ყოვლად წმიდასა, ვინათგან ოცსა ერთსა აღავსებს და ერთი იგი ყოვლად-წმიდაჲ თავსართავს არს და კენტროჲცა ათცხრამეტთა მათ თავ, რამეთუ მის მიერ მოაქჳსვე ყოფაჲ, ვითარ მარსებელისაგან თჳსისა, ხოლო კენტრო, რამეთუ მისდა მოაქცევს მოძრაობასა თჳსსა ადგილისა ცჳალებითსა.

ათცხრამეტობაჲ კუალად კუალ გუარ იცად მისრულებული იქმს ორ ათეულობასა, ხოლო ორობაჲ ათეულთა ხედვასა და საქმესა, ორთა ნაწილთა ჭეშმარიტისა ფილოსოფიისათა, წარმოადგენს და ორთა მიმართ აღუთქჳს ხედჳად, გონებისა მარტჳრთ-მოყუარესა. კჳალად, ორთა საუკუნეთა დაჰსაცავსა ამის სოფლისასა და მერმისა, რამეთუ მდგომარე კუალად აწ მყოფი იცჳალის გარდაიქცის მყოობადად, მერმე რამეთუ (1. კორ. 15, 34) განხრწნადმან ამან შეიმოსოს უხრწნელებაჲ და მოკუდავმან ამან შეიმოსოს უკუდავებაჲ. ხოლო ორ-ათთა მათ ოთხად განყოფა, იქმს ოთხზის ხუთეულსა და შემოიყვანს თჳს ზედა რაცხჳსა მას ოთხთა ცხოველთა (ეზეკ. 1, 24) ფრთეთაგან იხმაჲმა ღმრთისა საყდრისა, რომელთა თანა (აპოკალიპ. 4. 9) მისცენ პატივი და მადლობაჲ მჯდომარესა საყდარსა ზედა, რომელი ცხოველ-არს უკუნითი უკუნისამდე.

ხოლო იგი სადამე ვჰსთქჳთ ათცხრამეტ, არა ცუდ არს და ლიტონ განალა ათცხრამეტობა კუალად მოწამეთა, რამეთუ ვითარ იგი ათცხრამეტნი გუარნი სილოგიზმოჲსა ნაკუეთთანი, გამოთქმულთაგან მესილოგიზმეთა, ერთის ოთხთა გუარით შინა, პერიოდისა ჭეშმარიტებისა მიმართ ჭეშმარიტებენ, ეგრეთ სახედ რიცხვი ათცხრამეტობითი მოწამეთა ჭეშმარიტებისათა, მიქცეული ერთისა ჭეშმარიტებისად, ჭეშმარიტად მოწამებს და ერთს ჭეშმარიტებასა იპყრობს თჳს შორის.

ხოლო ათცრამეტთა მათ ერისა ჭეშმარიტებასა აქეჯმდებარება ათ-ცხრამეტ, რომელ, ერთი ერთს-ჭეშმარიტებასა, საზოგადოდ შესმენილის გამო იტყჳს ათმეცხრამეტს.

ესე საზრძნისა ღჳთისა სიღრმე, ჰოი! განსაზღებასა მისსა უგამოძიებელი, ესე გულის-ხმის ყოფისა მისისა ყოვლად-წმიდისა მიუწდომელობასა და საზღვრისა სიმდიდრე, მით რომელ (ჰრომ. 11, 33) გამოუძიებელ-არიან განკითხვანი მისნი და გამოუკვლეველ არიან გზანი მისნი. საზღვრი ათცხრა-მეტთა მათ ჭეშმარიტებისათჳს ცნობილთანი, რომელნიცა უწყებულ იქმნეს ჩუენდა, არიან ესენი: სუქიოს, ლუკანოს, პოლიეკტოს, კანდიდოს, ოქეანოს, მიმასის, ფლოგა. სევერიანოს. დომენ-ტიანოს, ანდრიანოს, ზოსიმოს, ვიკტორიოს, თალალეოს, იორდანოს, ახასტასიოს, იაკობოს, თეო-დორიტოს. ამათ უკეთ თჳთისა, იესადამე განჰსჯად, წინა დასხდევით, ვჰპოვებთ აღმოჩინებასა ჭეშმარიტებასა ეს გზარ, ვითარმედ ზეგარდამო არს, განცხადებულ იგი და ვერ მიუწდომელ, წინა დადებანი, ბრძენთა ამის სოფლისათანი, რომელთაცა (2 კორ. 1, 20) სრძეს განსაცდელ ღ~ნ განბნევად მოაქცევს ოჳს პირის წინა-დადებასა იგი სამოციქულოსა. (ეფეს. 4, 3) ერთ არს უფალ, ერთ სარწმუ-ნოებას, ერთ ნათლის-ღება და აღმოჩინების ესე ამათ შორის საღმრთოთაგან წერილთა (2, რჯლ. 6, 4.) ისმინე ისრაელ, უფალი ღმერთი შენი, უფალი ერთ არს. ჭეშმარიტად აღმოჩინებისაცა მათ მიერ მოღ-ნებისთადცა, რამეთუ თუ სადამე წმიდა-არს სული ბრძენთაგან და შერაცხილთა წინა-მოძღვართათა იცის ბუნებით მხოლობასა ღჳთისა, ვითარმედ ერისა ჭეშმარიტის მიზეზ ყოფასა მრავალთა, რომ-ლითა აღიშლების წესი სისტემისა არსთასა, რამეთუ ვინათგან მრავალნი არსებანი შეუძლებელ-არიან დაუსრულებელ ყოფად. მაშა სადამე მხოლო არს ღ~ი და მრავალნი ღმერთ ყოფად შეუძლებელ-არს; ხოლო ბუნებითად და ჩუენ შორისებულმან ცნობამან ღჳთისამან მეცნიერ ჰყვნნა მხოლო-ბისად ღჳთისა, ელლინიცა ფილოსოფოსნი, რამეთუ რომელთამე განჰსჯეს შეზავებულება გარე-ბრივის სხეულისა შთამწყობელთა, მინივსითთა და გარეგნითითა შეზავებად და ვითარცა ხელ-ოვანთა კერძოთამდე და ყოველთა საკმარად მეცნიერთა, აღიარეს საჭიროდ, ვითარმედ შემოქმედი ბუნებისა არს, გონება უზესაესი და რომელთამე აღმკედის ზე მნათობთა მიმართ ზეციერთა. ესე იგი მზისა და მთოვარისად და ვარსკულავთად და მცნობელობითა და გულის-ხმის-მყოფთ მეცნიერ ქმნილთა ჰსაჯეს, ვითარმედ ერთი მათგანი მეორისა უზესთაეს არს და აქუს ღირსება თჳსისა მთავ-რობისა საკმარ ყოფად, სიყოფიერებისათჳს ქუეყანისა და ცხოველთად სიმრთელედ და ესე ყოველი მხოლოდისა ღჳთისაგან, აღიარეს ქმნილად და განგებულად; უკეთუ ფილოსოფოსთა, ელლინთა არა დაჰფარა ღ~ნ მხოლობამან თავი თჳსი, ამად ვითარმედ პატრიარქნი სარწმუნოებისა თჳსსა და საზრძნისა-მიუწდომელობისა სარწმუნოებისა თჳსისა ზედა შესრულ ..... ბუნებით ცნობადმდე, მხოლოობისა თჳსისა; რათა ვერ შეურაცხ სარწმუნოთა შორის თჳსთა ჰყოს განათლებასა სულისა, რათა არსთა ... თოთა მიერ წერილთა მოძღურებათა იყვნენ, არამედ ბუნებითად მეცნიერ ჰყვნეს იგინი, მხოლო-ბისამი თჳსისა.

ჭეშმარიტად ვჰპოებთ თჳთოთა მათთჳს შორის აღმოჩინებულად დაურღუეველად მხოლობისა. მას მარტოსა განუკუეთელად განყენებულისა სამთა მიმართ გუამოვნებათა, რამეთუ იტყჳს არს. (ფსალ. 32, 6) სიტყჳთა უფლისათა ცათა დაემტკიცნეს და სულითა პირისა მისისათა ყოველი ძალი მათი. და ჭეშმარიტად წერილ-არს სერაფიმთათჳს, ღაღადებს მოუწყინელი მისაგანი და იტყოდეს, წმიდა არს უფალი საბაოთ, სავსე არიან ცანი და ქუეყანა დიდებითა მისითა. ხოლო ... ბითადცა საცნაურ მათ შორის, ვითარმედ სულ არს ღ~ი განყენებულ და სიტყჳსა და ცნობისაგანი, რამეთუ ესენი არიან სულისა შინა ძალნი სულისანი, რომელთა მიერ ღ~ნ საქმეებულ-ჰყო სულისა

თუ სადამე არა არს ღ̃ი სხუა. ვითარ უკუჱ შექმნა უპატიოსნესი თჳსსა სხჳსა რაჲმე. გარნა ადგილების საჭიროდ ზენებითისამებრ ცნობისა, ვითარმედ (იოან. 4, 21) ისეგ არს ყოველივე, მაშა სადამე ადგილობის საჭიროდ. ვითარმედ ღ̃ი რომელ არს მხოლოჲ, არს სულსა და სიტყუაჲსა და ცხოველ. რამეთუ მისა წინასწარმეტყუელებითისა ცნობილნი ესე, რომელნიცა განარჩინნა (ჰრომ. 8, 30) წინასწარ განმამართლებელმან მამამან ღ̃ნ (2, ტიმოთ. 2, 4) მისცემელმან ყოველთა ცხოვრებად და მეცნიერებად ჭეშმარიტებისა მოსვლისამან და თქმულისა მის ათა-ცხრამეტობისისა, რომლისა მის მორის ჱ მაშინსა დგომისა ოცაჲ მიმრუდებისა მოქმედმან მეცნიერებად ჭეშმარიტებისა მოსვლისა. ამათ, ყოვლად ბრძნისაებრ განგებისა თჳსისა განაგო ესრეთ.

მომზიარებიან ამისთჳს ჭეშმარიტნი მეისტორიელნი, ვითარმედ ძმაჲ ღმრთისა საღმრთოჲ მოციქული და მოწამე სიტყჳსა განხორციელებულისა იუდა, მქონებელი ეპისტოლისა ავგაროზის მიმართ ედესიისა მთავრისად მიწერილისა, უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესგან, შეჰკიდა ეპისტოლითა მით პალატსა შინა, ედესიისა მთავრისასა, რომელი იყო ზედ წოდებული სანატრომ, ძე ავგაროზისასა, რათა ცნობად ჭეშმარიტებისა მოიყვანოს იგი. გარნა სანატრომ მორის შერყეულმან და ბნელმან წარმოდგენამან აწარმოა განჭვრეტა არა განცხადებულად, არამედ შესაბამი ბიწიერისა მის, გულის-ხმისყოფისა მისისა, რომლითა, არა შეიწყნარა სახარებაჲ ქრისტესი, რომელსა ახარებდა საღმრთოჲ მოციქული, ვინა ნეტარმან მოციქულმან, არ შემწყნარებელთაგან სახარებისა მისისათა, ვითარცა არა ღირსთაგან მოსულად ჭეშმარიტებისა ცნობისად, განაშორა თავი თჳსი წარსრულმან განფენად სახარებისა.

წარსრულმან სახლისაგან სანატრომისა ძმისა ღმრთისისა იუდას, (და ეკჳმონ) დაეკჳმონნეს რეცა მკზავრნი ვინმე საბერძნეთით მოვლინებულნი, დესპინად თქმულისა მიმართ მთავრისა ედესიისა, მამა კაცნი რიცხჳთ ხუთნი ოდენ, რომელთაგან უპირატესი პატივითა ზედ წოდებულ იყო ენისაებრ ელადელისა ხრისოს, ესე იგი ოქრო.

შეხვდომასა შინა ურთიერთარს დესპანთა და მოციქულისასა შეპყრობილ იქმნა თქმულთა მათ კაცთაგან საღმრთოჲ მოციქული, რომლისადმი მკითხველნი შემპყრობელნი პყრობისაგან, ცნობად ვინაობისა ჱ სადათ ანუ სადამე ხლჳისა მისისა, ვითარებასა გამოძიებდეს, ვინა პყრობილმან შემპყრობელნი თჳსნი უწყებულ-ყუჱნა მიგებითა ესე გჳარითა, ვითარმედ ვარ მე მონა ღ̃ისა მაღლისა, მოციქული და მახარებელი ძისა მისისა იესო ქრისტესი, რომელიცა ცხოვრებისათჳს ჩუენისა, ძე იგი ღ̃ისა, სიტყუაჲ ღმრთ-მთავრისა გონებისა, ძე კაცისა იქმნა და განხორციელდა ქალწულისაგან ჴსნისა უქორწინებისა და ცხოველს-მყოფელითა განგებითა თჳსითა და სიკუდილითა აცხოვნა ხატი თჳსი, ესე იგი არსება კაცობრივი. ხოლო ამათთანა ყოველთა თჳს კურთხეულთა განგებულებათა, უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა, განაგრძნო მათდამი სიტყუაჲ, მახარებელმან მან ჭეშმარიტისა სახარებისამან და იგინი ისმენდეს განმაკვირვებით, რომელთაცა დროსა მას სიმრავლესა ერემთა შეკრებული ერთად იხილეს მჴსრბოლი, რეცა მსხდომარეთა, მათ მახლობელ განსრული ჴსრბით.

იტყოდეს მსმენელნი სიტყუათა მისთანი და მხილუელნი ერემთა მათ სიმრავლეთანი, შემპყრობელნი თჳსნი იუდას: უკეთუ ხარ შენ მონაჲ ღმრთისა მაღლისა და ჴსწადნოჲ ჩუენგან ჰრწმუნეად თქმულთა შენთა, არქჳ მჴსრბოლსა მას სიმრავლესა ერემთასა დადგომად მეუდრობით, რათა მათგანი ერთი შევიპყრათმცა და დამკჳდრებელთა ვსჭამოთ ამად, რომელ იყო მწოებითი ამით ადგილისათა დაკლებულებართ საჭამადისაგან. მაშინ მოხუცებულისა იგი გამოცდით სასწაულისათჳს, წმი-

დამან ღუთისამან, რომლისა შორის (ფსალ. 65, 34) საკჳრველებდა ღი გამომცდელნი თჳსნი, ჩუჱნებითა საკჳრველებისათა განაკჳრნა, რამეთუ სახელითა უფლისა იესო ქრისტესითა მპრძანებელმან ირემნი, ჴსრობისაგან დააყენნა და მშიერნი მსუქანეს მათ კორცთა მისთაგან გამოჴსრლნა და სულნი მათნი ჭამად გულის-ხმის-ყოფისა ჭეშმარიტისა მოიყვანნა.

მხილველთა ამის საკჳრველებისათა დედაკაცთა ითხოვეს სხუათაცა სასწაული მოციქულისაგან ზედ-მიჴმარებულისა, ვითარმედ თუ სადამე ძალ უძს კაცსა ამას საკჳრველთმოქმედსა და უცხოთასა სახარებისა ჩუენებად, მახარებელსა, დაკლული ესე ირემი დამწუარი და ჭამული ჩუენგან, რათა შეკრებულმან ძუალთა მისთამან წარმოადგინოსცა ცოცხალი! ყოველნივე სიტყუანი მისნი ჭეშმარიტეს იყუნეს ჩუენდა, თჳნიერ იჭჳსა, ვინაჲცა ითხოვეს იუდასაგან ერთად ხუავად შეკრებად ძუალნი ირმისანი და სახელითა მოძღუარისა თჳსისათა განცხოველებად.

მაშინ საღმრთომან მოციქულმან შეჰკრიბნა ძუალნი და დაჰბურნა მათ ზედა ტყავნი და ცხოველ მყოფელითა სახელითა მისითა მთხოველმან მამისა მიმართ, ცოცხლადვე წარმოადგომად ირემი იგი მყის აჩუენა, მიხილველთა სასწაულისათა: ცოცხლივ წარმოდგომად წინაშე მათსა, რომლითა კაცნი იგი საკჳრველებისა ამის მიერ განაცჳფრნა.

ვინაჲცა უბრძანა ირემსა მას განცხოველებულსა თანა-მენათესავეთა და თანა მსრბოლთა თჳსთა მიმართ მისულად. გარნა ირემი იგი ვერ შემძლებელ-იყო მისულად მალიად, მით რამეთუ ჰგელობდა მშჳრისად.

ჴრქუა იუდა კაცთა მათ, ნუ სადა ძუალი რომელიმე ირმისა ამის დამარხეთ, ანუ განაგდეთ და ამისთჳს ვერ შემძლებელ არს ჴსრბად. მიუგო მას ერთმან მათგანმან, მე უწყი მამაო ჭეშმარიტებისადმი, ჴრწმუნებისათჳს სიტყუათა შენთასა ვიპყარ ძუალი ერთი და დავმარხე იგი, რომლისათჳს ითხოვდა მისგან მიტევებასა და ძუალიცა იგი მიართუა მოციქულსა. ხოლო მოციქულემან კაცისა მისგან ირმის ძუალისამან, ნეტარმან იუდა მოხადა თჳსდა ირემი იგი, რომელიცა გამოურჩილებით დადგა წინაშე მისსა და აჰა მოციქულმან ძუალი იგი დაჰჭიდუა ადგილსა თჳსსა და უბრძანა ჴსრბით წარსულად და შეერთუად თანა მჴსრბოლთა თჳსთად და აჰა ბრძანებისაებრ მოციქულისა, ჴრბიოდა ძლიერად ირემი იგი და მისრული მიეყუა თანა, ჴრბიოდა ველთა მათ შუდა.

ხოლო ღმერთმან, რნცა საკჳრველებასა, მეის-თანად ახლითა საკჳრველებითა განჰკვირვნის, რათა არა ჴხრწნით ოჳალი შალოსმცი, სისტემა მოკიდულებისა არს თანა, სამთა მათ მიერ ქმნილთა საკჳრველებათა მოციქულისაგან თჳსისა. კაცნი იგი ცნობად ჭეშმარიტებისა თჳსისა მოიყვანნა და რომელმანცა (2, კორი. 4, 6). ჴრქუა ბნელისაგან ნათელი გამობრწყინდებად და რომელმანცა გამოაბრწყინვა გულთა შინა ჩუენთა განსანათლებლად მეცნიერებისა დიდებისა, წინაშე პირსა იესო ქრისტესსა, განანათლნა სულნი უღთოებითა ბნელითა ვნებულნი და წინაშე მოციქულისა თავყუნისცემად თჳსსა, გულ ხმებულ-ჰყუნა, ჭ თესლი წმიდისა სახარებისა სულთა შინა მათთა აღაორძინა, მხოლოდ შობილისა ძისა თჳსისა აღსარებად გონებანი მათნი ღირს-ჰყუნა [illegible]. ვინა მოციქულმან ქრისტესმან, მორწმუნე-ქმნილნი იგი და სარწმუნოებითა საუფლოისაგან შეწყნილნი ცნობად ჭეშმარიტებისა, მოსრულნი სახელითა ღმრთისმთავრისა სამებისათა ნათლისღებასა საბანელისა გამო წყლითა სულთა აღმოშუნა და უბირატესი იგი მათი სახელისა ხრისტისა მოქცეულობითა მიმადლებულ-ჰყო. ხოლო ხუთთაგან მოწაფე ქმნულთა ჭეშმარიტისა სახარებისათა, განჰყვედნეს ყოველნივე რამეთუ აქანდავე და მოწაფეს ჭეშმარიტისა ღმრთისასა დაუმოწაფნეს და ქადაგებისა მიმოსვლისა გასვლისა შინა, საღმრთოებისა იუდასაგან არა განეშორნეს. ხოლო შემდგომად

შეწონვისა წმიდისა მოციქულისა და მოძღურისა მათი დაემკჳდრნეს, მარტოებით, მოასა რომელსამე მთისა, რომელიცა იყო მახლობელ გამოსადინელსა ევფრატისასა.

დროსა სიმეფეთა ზედა შეყრობისა არტაქსარ ზედ წოდებულისასა, მივიდეს პალატად თქმუ-ლისა მეფისა, იწყეს სიტყუანი სახარებითისა მაცხოვარებისანი მეფისა მიერ და დედოფლისა ზედ წოდებულისა სათენიკისა, რომელი იყო ალვანიიდგან, იქმნეს მაშინ მსახურებასა შინა დედოფლისასა კაცნი ჩინებულნი ალვანელნი, რომელთა სახარება იგი ხრისოს მიერ მოწაფეთა მისთა ქადაგე-ბული შეიწყნარეს.

ხოლო მეფე არტაქსარ უცილო ქმნილი საჭიროებისაგან ბრძოლისა, წარვიდა ბრძოლად სპარსეთად და ჰრქჳა მეტყუელმან წმიდათა მათ, ჰსძიებდეთა სიტყუათა თქუენთა მიქცევადმდე ჩემდა ბრძოლით, გარნა უღმრთოთა ძეთა მეფისათა განჰსდევნნეს წმიდანი იგი პალატით თჳსით, რომელნიცა წარვიდეს სამხოლოისაკე თჳსისა.

ხოლო თქმულნი იგი კაცნი აზნაურნი მორწმუნექმნილნი ალვანელნი, თანა წარჰყუნეს წმი-დათა მათ სამხოლოოდ ადგილად და ნათელ იღეს მათგან ევფრატიელთა წყაროთა შინა. და ამათ რომელთაცა ოდეს ნათელს იღეს, იხილეს ქრისტე ბორცჳსა ზედა, რომელი იგი, პირისპირ გამოსა-დინელსა მას თქმულსა წყაროთსა, რომელიცა იქმნა მათჳს ემბაზად და არღარა განეშორნეს კლდესა მას წინა-მოძღუარისა თჳსსა წმიდასა ხრისოს, არამედ დაადგრეს მისთანა და ასწავებდეს მისგან გზათა ცხოვრებისათა. ხოლო ადგილსა მას სადაცა გამოუჩნდათ, უფალი ჩუენი იესო ქრისტე, ამართეს ჯუარი, ნიშად ხილვისა საღმრთოისა და ზედ წოდებულ-ჰყუეს იგი ჯუარად ხარე-ბისა, ამისთჳს ვითარმედ ნათლისღებასა შინა საღმრთოსა იგი გამოსრწყინვიდა იხილეს საკვირ-ველად სიტყუაჲ მხოლოდ-შობილი. მოწაფენი მოწაფესა ახარებდა მეტყუელი, აჰა ესე რა ვჰსხე-დავთ ქრისტესა.

ამათ შინა მოვიდეს წმიდისა ხრისოს მიმართ, ძენი თქმულისა მეფისა არტაქსარისნი შო-ბილნი დედოფლისაგან სათენიკისა და ევედრებოდეს, რათა უბრძანოსმცა ათცხრამეტთა მათ ძიძავართა მოწაფეთა თჳსთა მიქცევად დედოფლისადვე, რომელნიცა ნათესავ იყუნეს დედოფლისა. მიუგო წმიდამან ხრისოს: ნებისაებრ თჳსისა აღირჩიონ მაგათ სარგებელი თჳსი. რომლისათჳს განრისხნეს უღმრთონი იგი ბარბაროსნი და წმიდასა ხრისოს და თჳსნი იგი მო-წაფენი მისნი მოსწყჳდნეს მახჳლითა, გარნა ვერ სადამე შეეხნეს გნებად წმიდისა ბარდას, რომე-ლიცა ნათლისღებისა შინა იწოდა სუქიოს, არამედ მეტთა მათ მისთანათა, რამეთუ აყენებდა მათ ენებად შიში დედოფლისა დედისა მათისა.

მაშინ სანატრელმან სუქიოს და მისთანათა მათ დაჰჴვლნეს სიმართლისათჳს ვნებულნი იგი სხეულნი წმიდათანი და თჳთ დაადგრეს სამხოლოსა მათსა ანგელოსებითითა ცხოვრებითა და მშრო-მელნი ძალითი ძალად, მიიახლებოდიან და მავალნი გზასა მას ზედა, რომელიცა ისწავეს წმიდისა ხრისოსგან.

შემდგომად დროთა რაოდენთამე, ჰრქჳა წ̃ნ სუქიოს, მოყუასთა და მოწაფეთ თჳსთა, რა-მეთუ შემდგომად წმიდასა ხრისოსა, წინამძღუარ მათდა იქმნა იგი! ვითარმედ მოვედით და წარვი-დეთ სუკაკად. მათ რომელ მდელონი ადგილისა ამის განმასუქებელ არიან კორცთა და ესრედ გან-ზრახვისაებრ წმიდისა მ.ს წარვიდეს მისრულნი სუკაკ მთისა ზედა დაემკჳდრნეს. ხოლო გან-ზრახვა ესე მიიღებდნა ნეტარმან სუქიოს, ორთათჳს მიზეზითა: პირველად რამეთუ მშუენიერ იყო ადგილი იგი, რომელიცა დაუტევეს და პოხიერ მდელონი მისნი და მეორედ, რათა მახლობელ

ყოფილისაგან დედოფლისა ჭირისაგან ნუ სადა მოეცილნენმცა მათდამი წარმოგზავნილნი დედოფლისაგან მაიძულებელად, რათა მიაქციუნენმცა სამეფოდსასტამი დიდებისა და პატივისა, რომელი იგი აქუნდათ.

ვინა დაემკვიდრნეს, თქმულსა მას შინა მთასა სუკაკეტისასა პირისას სოფლისა ბაგრევანდისა და პირის პირ მთისა ნაჭპატისა, ორმეოცდა ოთხ-წელ გამოზრდილნი მუნებურთა მათგან მთიურთა მდელოთა. ხოლო იქმნეს ტყავნი სხეულთა მათთანი, ვითარცა კეცნი და აღმოვიდეს სხეულთა მათთაგან თმანი, დაითარნეს მით ყოველნი სხეულნი მათნი და ყოველსაგან სნეულებისა, რომელნიცა შეხვდებიან სხეულთა უვნებელ-იქმნნეს. ხოლო სახელნი ნეტართა ამათ სუქიელთანი ზემოთა შინა სიტყუათა მოხსენებულ-არიან ჩუენგან. ხოლო ოდეს მეფე იქმნა ალვანთა ზედა დატიანოს, ჰბრძანა ალღუმი [1]) სპათა თჳსთა, რომელიცა ჰქმნა ბრძანებისაებრ, გასალო წარმკითხულმან, რიცხუთა შორის მთავართა თჳსთა. წმიდისა ბარლას, (რომელ არს წმიდა სუქიოს) და ათრჳამეტთა მისთანათამან, რომელნიცა პატივცემულ იყუნეს, შემდგომად მეფობითის პატივისა, მეორედ საუფლისა მპყრობლად, ძიება ჰყო მთავართა მათ, რომლისათგან ერთმან ვინმე მთავართაგანმან ზედა წოდებულმან ჰსკუირ, უწყებულ ჰყო მეფე, ვითარმედ არიან იგინი მთასა ზედა სუკაკეტისასა, სომხეთსა შინა, მორწმუნე ქმნილნი ქრისტეს მიმართ. უწყებულ-ქმნილმან ამით მეფემან ალვანთამან დატიანოს, უბრძანა მთავარსა ვისმე, სახელით ბარლაპას, სპითურთ წარსრულად სომხეთად, მთად სუკაკეტად და მოყუანებად წინაშე მისსა პატივითა დიდითა. ცხრამეტნი იგი მთავარნი და თუ სადამე ურჩ ექმნენ ბრძანებასა მეფობითსა ათ-ცხრამეტნივე მოწყუდეტად მახჳლითა.

მისრულმან ბარლაპა, მთად სუკაკეტად ჰპოვნა მამაკაცნი იგი ძიებულნი მისგან ქუაბთა შინა და ღელეთა მთათასა, ვითარცა უსიტყუნი ველურნი, რამეთუ სოფლის მოყუარეთად საშინელ იყუნეს და უფროსღა საძულჳელ მარიამნაგუნთნი მათნი, ესე ოდენთა წელიწადთა შინა, ვითარცა ირემნი, ანუ გარეთხანი ველურნი. ვინა ბარლაპა იწყო მათ და სიტყუად. გიბრძანებსთო მეფობა დატიანოს დიდისა მეფისა ალვანთასა, რათა მიიქცეთმცა მთავრობითითავე პატივითა თქუენითა, ალვანად და მიიღოთ მეფისაგან მეორედი იგი, საუფლის მპყრობელობაჲ ალვანიასა შინა. მიუგო წმიდამან სუქიოს. «ჩუენ სახელისათჳს უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესისა, რომელ არს შემოქმედი და უფალ ყოველთა მეუფეთა, ნებსით მკუდარ-ვიქმნენით და დავიწყებულ გორციელად და რაჲ სადამე საკმარ მკუდართა პატივი მთავრობითი, რომელნიცა ქრისტეს ჩუენისაგან მისთანა უკუდავსა დაუბერებელსა წარუდინებელსა და სამარადისოსა მოველით დიდებასა ანგელოსთა თანა წმიდათაჲ. ჰრქუა ბარლაპა, სადაო უკუე იცანთ თქუენ ქრისტე იგი თქუენსა. მიუგო წმიდამან. «ყოველთა მეძიებელთა თჳსთა ეპოების ღმერთი, რომელიცა (ჰსჯულ. 6, 5) ეჰპოვეთ ჩუენ მეძიებელთა მისთა და შევიყუარეთ იგი, ყოვლითა ძალითა, ყოვლითა გონებითა ჩუენითაჲ.

ჰრქუა ბარლაპა, ნუ მრავალს იტყვი, მოვედ და წარვიდეთ მეფისა ჩუენისა და მიიღე მთავრობითა იგი პატივი შენი. მიუგო წმიდამან. «ჩუენ უკუე დაუშუერით მუშაკობასა შინა და დრონი მოწევნულ-არს მოღებად სასყიდლისა მუშაკობითისა».

ჰრქუა ბარლიპა. მთავრობა დაგიტევებიეს და აღმოგირჩევიეს მუშაკობაჲ. მიუგო წმიდამან. უკეთუმცა გეცნა შენ უფალი ჩემი, შენმცა მიხუედ მისდამი მუშაკობით.

ჰრქუა ბარლიპა, უმჯობეს არს შენდა დამორჩილება ბრძანებისა მეფისასა და მიქცევად პა-

1) ალღუმი, ჯარის ანუ სპის გაშინჯვა.

ტანჯვაჲ მიმართ შენსა მთავრობითისა და დატევებად ცუდი ესე სასოებაჲ, რომლისათჳს ესე ოდენნი უკუე წელიწადნი წარვიდეს მაგათ თანა; უწყებულ უკუე იყავნ კაცო, ვითარმედ თუ სადამე განკურნებულთა გარისხითა, არა ურჩითა ბრძანებასა მეფისასა ჩემისასა, ეგზა იქმნნა და წინაშე იქმნნსა სიკუდილი მძჳნვარე. მიუგო წმიდამან. «ჩუენ უკუე შეწყუნეთ ღმრთისა ჩუენისა ვერ აღვარტაცენ აღთქმითა მთავრობითისა პატივისათა, რომელიცა მსგავსად (იაკობ 2, 14), ყუავილისა, მცირედ ჟამ ჰსჩანს და მერმე განქარდის, რამეთუ (ისაია 40, 4), ყოველი ხორცი თივა არს და ყოველი დიდება კაცისა, ვითარცა ყუავილი თივისა, განკმა თივა და ყოველი დიდება მისი დამოჭსცვივა, ხოლო სიტყუა ღმრთისა ჩუენისა, ჰგიეს უკუნისამდე».

მხილუელმან ბარლაამ წმიდათა ღმრთისათა სიმტკიცისაგან განრისხებულმან, უბრძანა მკედართა განრთხმად თჳთოეულნი მათგანი ოთხთა მიმართ მანათა და მოხმად შეშანი ფრიადნი და დაწუად ცეცხლითა. მაშინ მტარვალთა აღასრულეს ბრძანებული ესე და შემპყრობელნი მოწამეთა ჭეშმარიტებისათა განართხმიდეს მანათა მიმართ და ზედა დაჰკრიდეს შეშათა და ცეცხლსა აღაგზებდეს და ყოვლად დასაწუველთა სალმრთოთა თავთა თჳსთა ღმრთისადმი შეწირვად მღდელ-მოქმედებელთა, გულნი იგი არა წმიდანი დაწუად უწყალოდ მეცადინობდეს.

შეიპყრობოდეს რა, მოწამენი ჭეშმარიტებისანი და განმზადებულნი მანათა მიმართ ცეცხლითა დაწუად განიხინებოდეს. იყო პირთა შინა მათთა ფსალმუნი დიდებად ღმრთისა, (ფსალ. 21, 18) «შენ უფალო ნუ განმაშორებ შეწევნასა შენსა ჩემგან და გულის აღპყრობად ჩემდა მომხედენ. იხსენ მახჳლისაგან სული ჩემი და ჴელთაგან ძაღლთასა მხოლოდშობილება ჩემი, უთხრა სახელი შენი ძმათა ჩემთა და შორის ეკკლესიისა გიგალობდე შენ. მოშიშნი უფლისნი აქებდით მას და ყოველი ნათესავი იაკობისი ადიდებდით მას. რამეთუ არა შეურაცხ-ჰყო, არცა მოიწყინა ლოცვა გლახაკისა, არცა გარე მიაქცია პირი მისი ჩემგან და ღაღადსა ჩემსა, მასა მიმართ ისმინა ჩემი». ხოლო წინა-მძღუარ წმიდათა მათ ყოველსა ლოცვასა შინა იყო წმიდა კოდრატოს.

მხილუელი მძლავრი უშიშოებისა წმიდათასა და მსმენელი ლოცვასა მათისა, სიმტკიცემან წმიდათამან აღაზორგა და მტარვალთა ჭირნი პირთა შინა წმიდათასა აღდებად უბრძანა და ბრძანებაჲ ესე უკუყოფლობითი ჰსცუალა, რამეთუ განჩინებაჲ ცოცხლივ დაწვისა წმიდათასა მახჳლითა დაჭრად უწყალოდ გარდაიღო, და სხვანი განმამიშვლდებელნი მახჳლთანი მოწამეთა ზედა ჭეშმარიტებისათა მძჳნვარედ დაჭრად და აღგზნნად.

მაშინ მოწამენი ჭეშმარიტებისანი, ვითარცა ვაზნი იგი ჭეშმარიტისა ვენაჴისანი უწყალოდ მოისხლოდეს, რამეთუ რომელნიცა გვრძონი წმიდათა სხეულთა მათთანი უმარჯუენს დაეკუეთიან მკედართა, იგინი უწყალოდ იჭრებოდიან და უსასყიდლონი იგი სხეკალნი, თავნი მათნი წარკუეთილნი ველთა მათ ზედა მთიურთა მშუენიერ ჰგორვიდიან და სიმეწამული სისხლისა მათისა, მწუანოვანსა მათ აღაგთა მთიურთა შეამკობდა. ხოლო სულნი მათნი, ჴელთა შინა ზეციერისა მისისა ღმერთ-მთავრისა მიმართ აღჴდოდეს.

ხოლო პირველ აღსრულებისა ითხოვეს წმიდათა, ღუაწლისა დამდებელისა მათისაგან, ვითარმედ სადაცა დაითხიოს სისხლი ჩუენი, აღმოვიდეს წყაროჲ საკურნებელად სნეულთა, რომელიც სუნად სუნნელად საგუემთხოა მათ, ყოვლად სიტკბოთა შემწირველმან ღ̃ნ, თხოვაჲ იგი მიითუალა და აღსრულებად ეს გუართა რაჲ მითუალულებითა აღუთქუა წმიდათა თჳსთა. აღსრულდენო თხოვანი თქუენნი, ყოველთათჳს სალმობათაგან და ტკივილთა ვნებულთა და თქუენ, მოვედით განმზადებულსა თქუენთა განსუენებასა შინა.

შ~დ სიკუდილისა უბრძანა ღმრთისმან მან მთავარმან სხეულნი წმიდათანი განყრად დაუფლველ, რომელნიცა საღმრთომან განგებამან წელიწადთა 230 ქუეყანასა ზედა დაუფლველ-მდებარესი დაიცუნა უხრწნელად. ხოლო დროსა მონარხობითსა თჳთმპყრობელისა კეთილ-მსახურისა კეისრისა კონსტანტინე დიდისა მოციქულ სწორისასა, საღმრთოჲთა გამოცხადებითა კეთილ-მსახურთაგან პოვნილ იქმნნეს დაუფლველ მდებარენი იგი ქრისტესთჳს ვნებულნი გორცნი წმიდათანი და მარ-ლობელ გლდესა ზედა, დაწერილ სახელნიცა მათნი და სადაცა დათხეულ იყო სისხლი იგი მათი ყოვლად წმიდაჲ, თითოეულთა ფერთა აჩუენებდა ქუეყანა იგი, რომელიმე ფერი და სპეტაკ, რომელიმე მეწამულ, რომელიმე ყჳთელ, სხუაჲ ცის ფერ და სხუაჲ მწუანედ. ხოლო პოვნელთაგან კეთილ მსახურთა, რომელნიცა საღმრთოჲთა გამოცხადებათა პოვნასა ამას ღირსი იქმნნეს, დაკრძალნეს ლუსკუმასა შინა, დიდითა პატივითა ყოვლად წმიდანი იგი ნაწილნი ქრისტეს მარტჳრთანი, მდებარენი საუნჯეედ უსასყიდლოდ ყოვლისა სოფლისა [1]).

გარნა შენ ყოვლად წმიდაო, რიცხჳთ ათ-ცხრამეტობითა გუნდო მარტჳრთაო, არაოდ პირმშოჲსა ეკკლესიისაო, სამღუდელოო შეკრებულებაო, თანა დაწესებულო ზეციერთა იერარხთა თანა, რომელი ღირსებითითა გჳრგჳნითა ხარ მშუენიერებ მმარხველობითისა ქრისტესთჳს მოღუაწებისა და რომელი სისხლითა მარტჳრებითითა ჰბრწყინავ სამყაროსა ზედა, საღმრთოჲსა ტრფიალებითისა ცისასა, ანტონის ყოვლად გლახაკსა და უღებსა მექმენ განმანათლებელ გონებისა ტკბილთა ოხათა მიერ ღუაწლის დამდებელისადმი შეწირულთა სამღუდელოთა ვნებათა შენთა.

ხოლო კადნიერებისა ამის, რომელიცა არა ღირსმან ვიკადრე შენდამი გუნდო ყოვლად წმიდაო, ნუ მიმჴდებინ მე პატიჟი კადნიერებისა, არამედ ვითარცა სურჳლისაგან ქმნილი მიითუალე და დროსა ორად განკუეთისასა უმთავრესი ნაწილი ჩუენი იჴსენ და დებისაგან ორგულთა თანა.

მადლი უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესი, იყავნ ყოველთა კეთილ მსახურთა თანა ამინ.

უწყება პეტროს მკარწყვლისათჳს და ალაჯორისათჳს და ალაჯორთა მარხჳსა.

იყო პატრიარქი კაცი წმიდა, უბიწო და მართალი და ჰრწმენა სიტყუათა მისთა ყოველთა და ვითარცა პირისაგან ანგელოსისა, ესრეთ შეიწყნარებდეს სიტყუასა მისსა და მცნებათა თჳთ უ~ემე პირუტყულად თავადი მეფე დ~ მის ქრისტიანენი ყოველნივე. რამეთუ სამეფოსა ქალაქისა კონსტანტინეპოლელის საყდარსა ზედა მჯდომარე იყო და ოდეს დგის ჟამის წირვად ანგელოსთა ხედვენ და სული წმიდა იქცეოდა მას ზედა. და მეფე უდგის მარჯუენით და დედოფალი მარცხენით და იყვნეს საქმენი მისნი განსმენილ ყოველსა ქრისტიანესა შინა, ხოლო სახელი მისი იყო პეტრის. და წელსასვერ მეფეთა და დედოფალთასა, ვითარ მსხუერპლვასა შინა წმიდათა საიდუმლოთასა თანა უღვიან მოწიწებით და მსახურებდიან.

დღესა ერთსა ჟამის წირვიდა პეტროს პატრიარქი, დედოფალი დგა ჩუეულებისაებრ და ვითარ საიდუმლოსა შინა იყო პატრიარქი, შეემთხვა დედოფალსა არა წმინდება ბუნებითისა წესისა დედათასა,

---

1) წამება წმ. მოწ. 100 წ. შემდეგ. ქრ. შ.

ხოლო პატრიარქსა წმიდათა პაპრძმი სისხლითა აღევსო და ვითარ იხილა საშინელი ესე; ხილვადცა და სმენადცა პატრიარქი აღშფოთნა და განწყრა გულის წყრომითა და განაგრძალა დედოფალი[1]) მიუგო დედოფალმან აღვსებულმან მრავლითა კდემითა და სირცხვილითა და ლმობიერად ჰრქუა. რად უფალო პატრიარქო და კეთილად ჰრქუა პატრიარქმან დედოფალსა, კრულ იყავნ და შენ და ყოველივე დედაკაცი შენია წყეულ იყავნ

მიუგო დედოფალმან და ჰრქუა და მერმეცა მშობელი სიტყჳსა ღმრთისა, რამეთუ იგიცა დედაკაცი იყო, დაღათუ იგი თჳსა წარხდა და ზეშთა იქმნა ყოველს წესსა და ბუნებასა დედათასა, რომელი ცთომილისა დედაის ბუნებისს სიქადულ იქმნა და რამეთუ შემთხვეული ესე ბუნებითი არს თჳთებრივი წესი, არა წინა აღურჩევდა ცოდვათა, რომელთამეგანი და ვითარ ჩემ ძლით ყოველივე დედაკაცი წყეულ ჰყავ, ვინათგან ევას ძლითთა წყევათაცა მომსპობი დედაკაცი იყო.

ხოლო პატრიარქმან განძვინებულმან ჰრქუა და მერმეცა. მაშინ განძვინდა დედოფალიცა და უბრძანა პრიკპოსთა და იკიდიკოსთა თჳსთა და გარდმოითრიეს პატრიარქი და განაძეს ესე. ხოლო პეტროს შეუხდა და ესე ვითარმედ უპატიოებად განძება მისი და აღატყინა ეშმაკმან გული მისი და ჰრქუა. აწ მეცა ვიძიო შური და ნაცვალ ვაგნე ჰსჯულსა და ყოველთა ეკკლესიათა ნაცვალნი, ჩემისა უპატიოებით და შეურაცხებით განთრევისანი. მაშინ წარმოვიდა ქუეყანასა სომხითისასა მოყუსებითა და მოწამებითა მრავლითა და იწყო ქადაგებად წვალებისა ჰსჯულსა და გმობდა ჰსჯულსა ბერძენთასა, რომელი მოეღო წმიდათა და დიდთა კრებათა და ღმერთ შემოსილთა მამათაგან დარწმენა ყოველთავე სიტყუათაგან მისთა, რამეთუ ანგელოსად ჰხედვიდეს მას მსგავსად ღმრთისა და იტყოდეს ესე არს კაცი იგი წმიდა პატრიარქი, სამეფოსა მის ქალაქისა

მაშინ პეტროს ეშმაკისა მიერ იწყო ქმნად ყოველსავე საცთურებასა და იტყოდის ყოვლისა წვალებისა საქმესა და ასწავებდა ერსა, ვითარმედ კათოლიკეთა მარხვათა რაჟამს იმარხვიდეთ ხუთთა დღეთა, შაბათსა და კჳრიაკესა, კუერცხსა სჭამდეთ და ყუელსა; ხოლო ხუთთა მათ დღეთა განეყენნით ღჳნოსა, ზეთსა და თევზსა, რომელ ერთ და იგივე არიან, ყუელა, ზეთი და ღჳნო თევზისათანა. და ჭეშმარიტსა მმარხველსა-უკმს ყოველთავე ამათთაგან განყენება. ხოლო რომელიცა თჳთოეულსა ამათსა მიიღებს, მიიღენ ყოველივე, რამეთუ ფრიად უმჯობეს არს ზეთი ერბოსა და ღჳნო უფროს მავნებელ ვიდრელა თევზი. და ეპისკოპოსნი და მონაზონნი ერთბამად ყოველნივე კორცსა სჭამდით. ხოლო ესრეთ წესი არს მეტეჳმლისაებრ წმიდისა მოციქულისა, ვითარმედ ყოველივე კორცი თიგა არს. და ესრეთ ჰსჯულსა აღუსუბუქებდა და წვალებასა აწურთიდა და თჳსსა ზრახვასა ზედა მიაქცევდა უმანკოსა მას ერსა სომეხთასა. ამისსა შემდგომად მიემთხჳა ძაღლსა ჩიბასა და სახელი ძაღლისა მის აღაჯ და ესე მოწფართა წინამძღურად თჳსად და გრძნებითა რაითამე მოწურთილი იქმოდა ყოველსავე საცთურებასა თანადგომითა ეშმაკისათა და რაჟამს ჰქჳს აღაჯას, წარვედ იქი და წარვიდის და წინა უვიდოდის პეტროს, ვითარცა მოციქული. დღესა ერთსა წარგზავნა აღაჯ პეტროსის მამართ კურმმეხოად სახლად ხუცისა. აგრძნა ხუცესმან მისვლა აღაჯასი. და ჰრქუა მოწაფეთა თჳსთა, რაცა გრქუას თქუენ, ჰყავთ შჳლნო ჩემნო. ხოლო მათ ჰრქუეს, რომელიცა სთნო გინდს ვყოთ. ჰრქუა ხუცესმან, მოკალით აღაჯა. მიუგეს ხუცესსა და ჰრქუეს, უკეთუ ცნას ესე პეტროს სადაცა იყოს საცეცხლავი ჩუენი, ხუცესმან ჰრქუა მათ, ჩემზედა იყავნ საქმე ეგე. ჰყავთ შჳლნო ჩემნო, ხოლო მათ მოკლეს და ქვესა შთაგდეს და დაფარეს ქჳთა მძიმითა. მაშინ მოვიდა პეტროს და არა

1) კრულ ჰყავნ....

ჰპოვა ალაჯა და ჰრქუა ხუცესსა მას, სადა არს ალაჯა, მე აქა წარმოვგზავნე, ხუცესმა ჰრქუა, მე არა მინახავს.

მაშინ იწყო პეტროს ძიებად და წარავლინნა მეძიებელნი თჳსნი ყოველთავე მათ ადგილთა და სოფლებთა და ვითარ ვერა ჰპოვეს ალაჯა, იწყო პეტროს განზრახვად თავით თჳსით და ჰრქუა ერსა თჳსსა, ესრეთ ვიმარხოთ და ვილოცოთ, რათა გამომიცხადოს ჩუენ ღმერთმან თუ რამე ეყო და შეემთხჳა ალაჯას. მაშინ იწყეს ორშაბათიდგან ვ~ე შაბათამდე მარხუა და მუნ თქუენსვე, გამოეცხადა ჩუენებითა ეშმაკისათა ალაჯა პეტროსს და მისთანა და ჰრქუა. აჰა ესერა გუვსა შინა ვარ მე მკუდარი. მაშინ ხმა უყო ერსა მას პეტროს და ჰქუა, აჰა სასწაული დიდი და საშინელი აწ უკუე იყუენით და იმარხევდით ალაჯისათჳს ამათ დღეთა, რომელნიმე განგიწესენ თქუენ. ესე არს ჰსჯული პეტროსისო მოციქულთა მიერ შეჩუენებული და კრებათა მიერ განგდებული და შემცა ინჩუენებინ ყოველი მმარხველი ალაჯასათჳს და სუბსარქისისათჳს [1]).

უწყება სუბალისძისა სუფსარქისისათჳს.

მათავე ჟამთა შინა კაცი ვინმე იყო ნაგმირევი და სახელი მისი სუბალის ძე სარქის, ესე იქმნა მონაზონ და აღაშენა მონასტერი ძირსა არარატისა მთისსა და ილოცავნ დღე და ღამე. ხოლო მონასტერი იგი იყო მახლობლად ქალაქსა დჳნისასა და შენებულ. მას ჟამსა მოვიდა სპასალარი აგარიანთა და მოადგა ქალაქსა და წარტყუენა ქალაქი. მაშინ გამოვიდეს კაცნი მის ქალაქისანი და ჰრქუეს სუბალ სარქისს, გამოვედ მონასტრით შენით და ებრძოლე შჯულთა აგარიანთა, მტერთა ქრისტესთა და უკეთუ ჰძლო და მოიქცე მშჳდობით, ჩუენ ყოველნი მონად შენდა ვიქმნნეთ და უკეთუ მოგკლან შენ ჯუარი აღუმართოთ შენწილ, სახსენებელად შენდა. მაშინ გამოვიდა სარქის წყობად აგარიანთა და ჰსძლო და წარმოვიდა წყლული ისრისა მიერ. ხოლო შ~დ ამისა აღიძრა კუალად სპასალარი ისპაჰნისა და მოვიდა ქალაქად დჳნისს და კუალადცა განვიდა სარგის წყობად მათდა. ხოლო იქმნა რა წყობა, შეიპყრეს სარქის და ყოველი სომხითი მოწყუდეს და აღაოხრეს. ხოლო სარქის აურაცხელისა მის ნატყუენავისა თანა ისპაჰნს წარიყუანას წ~ე სულტანისა. ხოლო სულტანმან იხილა რა სარქის, ფარულად განიხარა, რამეთუ ასმიოდა სიმხნე მისი და ტომ კეთილობა და შეეწყალა იგი, რამეთუ მოხუცებულ იყო და პირუტლად ვიდრემე მრავალთა საოვასეთა და ქალაქთა და სოფელთა ჰადებისა მიერ აღთქმისა, ვითარმედ ყოველი სოფელი სომხითისა და ჰრანისა მიგიტეო შენ და მიერ მეფობა მათი, უკეთუ მერჩდე მე და აიძულო ჯუარცმული და აღიარო ჰსჯული მაჰმად მოციქულისა მოცემული ჩუენდა.

ხოლო მან ყოვლად რათურთით არა თავს იდვა, რამეთუ მოხუცებული იყო. უ~ რძანა უპატიოებით განძარცვა მისი და შემუსრვა კბილთა მისთა და ცემა უწყალოდ, განხურეტა კოჭთა მისთა და თავი დამოქცევით აქლემსა შთამოკიდება და ყოველსავე მას ქალაქსა შინა მოვლება მისი. და ესე რა იქმნა კუალადცა პყრობილ ჰკუეს, სადა იგი ანგელოსისა მიერ ღირს იქმნა ხილვასა და შ~დ განიკურნა. და კუალად წარიდგინა წ~ე მძლავრისა და ჰკითხა ჰსჯულისათჳს და სარწმუნოებისათჳს. ხოლო მან ყოვლად კადნიერებით ამხილა და ესრეთ ბრძანებითა სულტანისათა მიეცა მისთჳს განჩინება მახჳლითა წარკუეთად თავისა და ჰრწმენა კაცთა მის ადგილისათა, რომელ სადა იგი მდებარე იყო მკუ-

---

1) აწინდელთა სომეხთა სუფსარქისის მარხვა, ალაჯა ძაღლის პატივის ცემის მარხვა არის.

დარა. იხილეს სუეტი ცეცხლისა, ვინა შემდგომად მრავალთა წელთასა წარვიდეს ისპაჰანად ყოველთაგან ქალაქთა სომხითისათა და ზრავლითა პატივითა აღმოიყვანეს ნაწილნი მისნი და მარჯუენე მკლავი მისი დადვა გაიდას ეკკლესიასა შინა, რომელი აღაშენა პეტროსის მიერ.

პეტროსისავე ხოლო განისმა იერუსალიმს და ყოველთა მათ კონსტანტინეპოლეს, ანტიოქიას, ალექსანდრიას, ჰრომს და ყოველსა შინა სოფელსა, ვითარმედ პეტროს დადვა ჰსჯული წვალებისა ქრისტეანესა სომხითისასა და შეკრბეს ოთხნი პატრიარქნი და პაპა ჰრომისა და შეაჩუენეს პეტროსი და ვინცა იმარხვიდეს აღაჯასთჳს, ანუ ილოცვიდეს სუბალ სარქისისათჳს. ანუ ჰსჯულსა მასსა ვიდოდეს, ანუ ვინ ისმინოს მათი და არა შეაჩუენოს, ანუ ვინ ემზახლოს საწოლითა, ანუ ვინ ესვინ ილიკოზოს, ანუ ვინ იმარხვიდეს მარხვასა მათისა, კრულ იყავნ საუკუნოდ ამან ღმრთისა მოძაგებულმან პეტროს შესძინა, სამ წმიდა არსობისა ქების მეტყუელებასა, ვითარმედ «წმიდაო უკუდავო, რომელი ჩუენთჳს ჯუარს ეცუ შეგჳწყალენ ჩუენ». და საშუალ ჯუარისა სამსჭუალისა განწონა და მონათვლა ჯუარისა, ამანვე ჰსჯულ უყო. ვინმე უკუე არს ესოდენ ცნობა მიღებულ, რომელმანცა ზეცისა ძალთაგან მოცემული დიდებისმეტყუელება, სამებისა წმიდისა მიმართ დაუტევა და შეუდგამცა მოძღურებასა უჰსჯულოისა პეტროსისასა, რომელი იღებებდა წვერსა ოქროთა, რომელი აღვიდოდა საყდარსაცა ანტიოქელთასა და ბოროტთა მათ მწვალებელთა მისთათჳს, წმიდათა მამათა მიერ შეიჩუენა და განიკუეთა და საყდარსა თჳსისაგან განიდევნა და მიერ მოიწია სომხითად და აღმოსავლად, ამან უკუე და წყეულმან არა თქუა წირვასა შინა «უმეტესად ყოვლად წმიდისა» და არა აღიარა ღმრთის მშობლად, წმიდა ქალწული მარიამ, ვითარცა ესწავა მას ბილწისა ნესტორისაგან. ხოლო მოიწვიდა ქრისტეანესა ამას ჩუენსა საოცრებითა, რამეთუ ზინ იგი ზემოკერძო მაღალსა რასმე საყდრად შენებულსა, სამოსლითა პატიოსნითა და ბრწყინვალითა გარდამომებულსა და მოსიელ მას სამოსელი დიდ ფასისა და არიან სახელნი მისნი გრძელ, რომელ მიუტყორცნის თაყუანის მცემელთა მისთა, რომელ ემთხუეოდიან მამადიანთა წესითა ხალიფასასებრ და შეუდგა ერი ურიცხვი მოძღურებათა წვალებათა მისთათა დაბნელებული ნათესავი სომეხთა. მაშინ მოვიდა ზვავი იგი კანკარასა და მოუწოდა ნეტარსა მიქელს კაზისა ქართლისასა, რათა ანუ ჰსჯულსა მისსა ეზიარნენ, ანუ თუ ურჩ ექმნას საყდრისაგან განიყუანონ.

ხოლო შეჭურა მიქელ სულმან წმიდამან, ვითარცა იგი პირუელ დავით გოლიათის ზედა და წარმოვიდა მცხეთით მის ქრისტეშეთა ეპისკოპოსთა და მღდელთა თანა და ერისა მორწმუნისა და მოიწივნეს ქრისტეანესა კანკარისასა.

ეუწყა ჩუენებითა ანგელოსისა მიერ, რათა მან თავადმან და მის თანათა ქრისტემო, მახვლები მახლობელისა ხევისაგან და მათხარონ და მოიხადონ ქუდები და შთადვან მას შინა ქრისტებო. ხოლო სალმრთომან მიქელ ასწავა ყოველთა, ვითარმედ ვითარ იხილოთ ჩემგან, თქუენცა ჰყავთ ეგრე ყოველთა. მაშინ მოვიდა მიქელ კაზი და თაყუანისცა წინაშე საყდრისა მის პეტროს მკარწყელისასა, ხოლო მან შთაუგდო სახელი შესამოსლისა მის, რათა ემთხჳოს იგიცა ჩუეულებისაებრ მისისა.

ხოლო ღმრთივ განსხმობილმან მიქელ უპყრა სახელსა მისსა და შთამოზიდნა ძლიერად და შთამოიღო ქრისტეანად, დააკუეთა და დასცა ქჳთა მით, რომელი აქუნდა ქუდსა შინა მისსა და განტჳნა ჯალათი იგი და ზვავი და დასცა წყლულება სასიკუდინე. მაშინ ყოველთა მისთანა მყოფთა ეპისკოპოსთა და მოყუასთა მისთა, დაკრიბეს მას ზედა ქვა და ესრე დაზვინეს ქჳთა და მოკლეს მგელი იგი და შეერაცხა მათ სიმრთელედ გაცვის კუდა იგი. მაშინ ზარი და შიში დაეცა მათ ყოველთა მიმდგომთა პეტროსისათა და ვერვინ იკადრა განძვრა ხელსა და სიტყუადცა ბრალობისა, არამედ

შეკრდა საქმე ესე და იტყოდეს, ვითარ დიდი ესე მთავარი ქსჯულისა და წინამძღუარი ერისა მიეცა სიკუდილსა განსაქიქებელსა, და თქუეს ერბამად, მოვედით და შევკრბეთ ყოველნი ამას ღამესა და ლოცვით განვათიოთ ღამე, გუამსა ამის წმიდასა ზედა და ვიხილოთ რა ძი გამოგვიცხადოს ღმერთმან და ჰყუეს ეგრეთ და ვითარცა შუაღამე ოდენ იქმნა, იხილეს ეშმაკი სახითა მგელთათა შეკრებულნი და მეკრალნი ზედა გუამსა მისსა. მაშინ ხმა ჰყუეს ყოველთა და თქუეს, ვითარმედ ესე ანგელოსნი არიან, რომელნი უგალობენ ამას და მიერითგან აყაჯასა ზედა მათსა და გვარსა ემისა მათისასა იწყეს ჟამნობა და გალობა.

თარგმნება სომეხთა წვალებათა თჳს. თუ რომლითა შეიჩუენებიან სომეხნი.

ვითარმედ, ვითარმცა ხრწნილებისა, რომელ არს შიმშილი წყურვილი და სხუა კაცობრივი უხრწნელებისა არა მგონებელნი შეიჩუენებიან.

და ვითარცა ერთსა ბუნებასა ქრისტესსა შორის მგონებელნი მგმობელნი, შეიჩუენებიან.

და ვითარცა ერთსა მოქმედებასა ქრისტესსა მგონებელნი მგმობელნი, შეიჩუენებიან.

და ვითარცა ერთსა ნებასა მის შორის ბოროტად მეჩუქრენი, შეიჩუენებიან.

და ვითარცა ქრისტეს შობისა უარის მყოფელნი, შეიჩუენებიან.

და ვითარცა ხარებასა ღუთის მშობლისასა არა მდღესასწაულენი, შეიჩუენებიან.

და ვითარცა ხატსა ქრისტესსა და ღუთის მშობლისასა და ყოველთა წმიდათა საიდუმლოთა არა თაყუანის მცემელნი, შეიჩუენებიან.

და ვითარცა უცომოსა პურისა მსხუერპლად შემწირველნი, შეიჩუენებიან.

და ვითარცა ღვინოსთანა ქრისტეს სისხლისასა წყლისა არა განმზავებელნი, შეიჩუენებიან.

და ვითარცა სახარებისა გარდამქცეველნი, შეიჩუენებიან.

და ვითარცა ცრუ მღდელობისა მათისა ცხადათ განმსჯიდველნი და სამთვრალოთ მეოყველნი მათისა ეკკლესიისანი, წმიდათა ჲ ღმერთ შემოსილთა მამათა მიერ, ვითარცა სომხიანნი, შეიჩუენებიან და იუდას თანა დაიწყებიან.

რომელ თჳნიერ მარილისა შეიქმან უცომოსა და მკუდარსა მსხუერპლსა მოცემისაებრ ებრაელთასა, შეიჩუენებიან.

რომელ იანვრის თჳს ხუთსა ჰყოფენ ხარებასა უწყსოებით არა პატივისათჳს ღუთის მშობლისა, შეიჩუენებიან.

რომელ არა ექუსს იანვარსა დღესასწაულობენ ნათლისღებასა, არამედ განვლენ მდინარედ მაჩუენებლობით, შეიჩუენებიან.

რომელ დღესასწაულობენ თორმეტსა თჳს იანვრისასა ნათლისღებასა ქრისტესსა, რომელ არს გარდაქცეულება დიდი, შეიჩუენებიან.

რომელ არა აქუსთ მირონნი, არამედ ბალაზინისა ზეთსა იხმარებენ, შეიჩუენებიან.

რომელ ნათლისღებასა არა ჰსცხებენ ზეთსა, არამედ უღებ ჰყოფენ, შეიჩუენებიან.

რომელ ნათლისღებასა-შინა არ იქმნების მათ მიერ შებერვა ახალ ნათელღებულთა, შეიჩუენებიან.

რომელ არცა ერისა რასამე, ლოცვათა შინა მათთა დაუბრთ ჴსჯულად არა თქმად მამათა ჩუენისა არცა იტყვიან, შეიჩუენებიან.

რომელ დაუძსთ ჴსჯულად მამათა მათთა, ვინცა ვინ შაბათსა ანუ კჳრიაკესა მარხვასა თანა აღრაცხვენ თჳნიერ ხოლო განცხადებისანი ამისთჳს, შეიჩუენებიან.

რომელ წმიდათა დიდთა მარხვათა შაბათ კჳრიაკეთა სჭამენ სძესა და კვერცხსა და ყრბოსა, რომელნიმე ცხადათ, რომელნიმე ფარულად, შეიჩუენებიან.

რომელ სახსენებელსა წმიდათასა არა აღასრულებენ ამისთჳს, შეიჩუენებიან.

რომელ მიცვალებასა წმიდის ღუთის მშობლისასა და ამაღლებასა ჯუარისასა არა დღესასწაულობენ, შეიჩუენებიან.

რომელ შამატეს ხმა განსმჯრილობით ქადაგებული მათ მიერ მარხვა აღაჯორისა, რომელი მიიღეს უღმრთოთა მანასკერტს ტარსუნ ქალაქსა დჳნს შეკრებილთა მწვალებელთა, შეჩუენებულიმცა არიან.

რომელ ეჳტლიერი, რომელი პირველად ეზოდ წმიდის მარხვისა განაწესეს წმიდათა ღმრთით შემოსილთა მამათა, ამათ შეაგინეს ხორცთა ჭამითა, შეიჩუენებიან.

შეურაცხ ჰყოფენ ჟამისა წირვასა საღმრთოსა და არცა იმოსებიან თჳნიერ სტიხრისა ოლარის და ფილონისა და არა ჰსწირვენ, რომელი განონითა დაუწესა დიდმან სილვისტროს, შეიჩუენებიან.

რომელ ჟამის წირვის ჟამსა რამდენნი პირნი იქმნებიან მწირველნი ერთის მეტი ვერ მიიღებს საიდუმლოს, შეიჩუენებიან.

რომელ დიდსა ხუთშაბათსა სერობასა უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა, ოდეს ყოველნი ქრისტიანენი ეზიარებიან ყოვლად არა აღასრულებენ, არამედ სრულიად უგულებელ ჰყოფენ, შეიჩუენებიან.

რომელ კნინლა დაურთავსვე და ზრახვენ იგინიცა რაჟამს გარდაიხდიდნენ პასექსა აღვსებისასა წელიწდეულთა კრავთა და ჰსცხებენ სისხლთა მათთა წურთილთა დასაცველად თავთა თჳსთა შერაცხვენ, შეიჩუენებიან.

რომელ ჰსჯ ულისამებრ ურიათასა ამას ესე ვითარსა სძაგელსა მსხუერპლსა, რა მოიყვანებენ ხარსა და ვერძსა და შეამკობენ მათ ღებილითა ძოწეულითა და შორის რქათა მათთა და მოჰკიდებენ ხილისა თითო ფერსა და მოიყვანებენ მათ კართა თანა ეკკლესიისათა და სახელ ჰსდებენ მსხუერპლად სამეუფოდ, ესე იგი არს მატლად, შეჩუენებულმცა არს ხსენება მათი.

რომელ უბულის ხმა და უცნობელ არიან ურწმუნოებით ამისი, ვითარმედ სისხლი ქრისტესი დაითხია საცხოვრებელად სოფლისა და იტყჳან ვითარმე უკეთუ არა იქმნას დაკუღვა და დათხევა სისხლისა ზროხისა ანუ ცხვრისა, რაჟამს ყოფდენ ჟამის წირვასა მიცვალებულისა არა იქმნების განსუენება სულისა მათისა, შეიჩუენებიან.

რომელ გარდამაქცევლთა წმიდის სახარებისათა აღმოუხოციან, რამეთუ დაუდუმებელად ყოველნი ქრისტეს განხორციელებისა საიდუმლონი განგებულებანი, ვითარ იგი მლოცველისა ოფლი ქრისტესი და შეძრწუნებული არს სული ჩემი, დამიხსენ მე ჟამისა ამისგან, შეიჩუენებიან.

რომელ არ იმარხვენ მარხვათა ქრისტეს შობისათა, რომელი წმიდათა მოციქულთა განაწესეს ორმეოცი დღე, არცა ჭვალად წმიდათა მოციქულთასა, არცა ღუთის მშობლისათა მიცვალებისათა

არამედ აქჳნ მათ მარხჳანი უცხონი ჰსჯულისაგან და წესისა ქრისტეანეთასა, ვითარ იგი იმარხვენ იონნას ზედ ქალაქისათჳს ნინევისა და ელიასთჳს და გრიგორისათჳს, დიდისა სომხითის ეპისკოპოსისა და სუბსარქისისათჳს, შეიჩჳენებიან.

რომელ სახე წმიდისა იოანე ნათლის მცემელისა შეაგინეს და ნიში პატიოსნისა სქემისა შეამწიკვლნეს, უსჯულოებითა მონაზონთა მათთა ერის კაცებრ ჭამითა, შეიჩჳენებიან.

რომელ განაკლებენ საშუალ ჯუარისასა სამსჭუალსა რკინისა, ქჳსა იყოს ჯუარი ანუ თუ ძელისა და სცხებენ ზეთსა ქუნჯუთისასა, წესისა მებრ ახალ ნათელღებულთასა და ეგრეთვე თაყუანსა სცემენ, შეიჩჳენებიან.

რომელ განადგინეს ყოველი სომხითი ბერძენთა მთავრობისაგან და თანა შემწე ექმნეს სპარსთა და მომადლებისა მათისათჳს მოიხვნეს ხელითვასაგან წესნი და ჰსჯულნი სრულიად ქრისტეანეთაგან ანუ გარე გიდე განზნეულნი მათნი, ესე იგი არიან წინა დაცჳთა სამღუდელოჲსა ნაწილისაგანთა ყამსა კურთხევისასა და ღორის ხორცისა არა ჭამითა და ნაცვლად ფაყჳთა მანდილთა და ბურვილობისა ქუდთა მათთა ზედა ტჳრთველობა მანდილითა და რათა შემდგომად ნამოლოცვსა არა იტყჳან, ქრისტემან ჭეშმარიტმან ღმერთმან ჩუენმან, არამედ იგინი ჯუარის წერით ოდენ ჰყოფენ ერსა მთხვეველთა კელთა მათთა.

და წირვასა შინა ორთა ქუდთა დაიბურვენ და სახარებასა წარიკითხვენ სამხრით კერძო და-მუნით ილოცვენ წესისა მებრ მუსალიმისათა.

და რასა მღუდელნი და მონაზონნი მათნი ზრახჳდენ, ამის უკუჱ და ესე ვითართა თჳს, რომელი ითქმიან, დაიწერა არა ღირს არიან, განგდებასა მათ და განკიდგანებს წმიდა ეკკლესია და ესოდენ უკუჱ, ვითარცა ღუთის მბრძოლნი შეიჩჳენებიან და ეშმაკისად მიცემულნი.

მთავართა თანა მათთა და მოძღუარია მრავლისა თანა მათისა ბოროტად მადიდებლობისათა და მერმეცა ყოველთა ქრისტეანეთა მიერ, შეიჩჳენებიან.

ვითარ კუალად ქრისტეანეთა შესარაცხელ არიან და არა უფროსღა ვითარცა ქრისტეს მბრძოლნი და ქრისტეს ჯუარის მეოფელნი, გინა ვითარ ნათლისღება მათი, კეთილ შეწყნარებულ არს და ანუ სარწმუნოებაჲ მათი შეწყნარებულ იყჳნენ.

არამედ და იყავნ უგუნურთა მათ არა წმიდათა, არა წმიდანი პირნი მათნი, ჭეშმარიტათ ქრისტეანეთა ამაოთ სახელი მდებელნი მათნი და ნათლისღებაცა მათისა კეთილ შემწყნარებელათ მეტყუელნი.

ხოლო უკეთუ მათნი წიგნნი წარიკითხეს, რომელნიმე განხორციელებისათჳს ქრისტესისა და სახარებისა და წმიდათა მამათა თჳს აღუწერიათ, ვითარ ურიათა და სარკინოსთა და მანიქეველთაგან.

უწყება ღირსისა მამისა ჩუენისა დოდოს თჳს.

ღირსისა მამისა ჩუენისა დოდოს გარეჯსკელისა ვრცელი ცხოვრება აქამომდე დაკარგულ არს; მის ნეტარისათჳს არა რაჲ ვიცით, გარდა იმისა, რაც ცხოვრებასა შინა ღირსისა მამისა ჩუენისა დავით გარეჯსკელისასა მოიხსენების. გარდა ამისა პეტერბურღის საიმპერატორო საჴალხო საწიგნობელსა შინა, ერთი ძუელი მატიანე, რომელიც ეკუთნოდა იოანნე ბატონის შჳლს[1]) ჲ როგორც მგონია მრავალმთის მონასტერთაგან უნდა იყოს მოპარული-მოგვითხრობს, ვითარმედ ღირსმან დოდომ მონასტერი თჳსი, რომელიც ღირსის მამა დავითის ცხოვრებასა შინა მოიხსენების, უძლიერ უოვლად წმიდას, ესე იგი გამოკუეთა, სახელსა ზედა ყოვლად წმიდისა ღუთის მშობლისასა, რომელიც იყო ფრიად დიდი—ჲ მშუენიერი—ყოვლის ფრით შემკული და მდიდარი, უმეტეს ამისა სავსე მოღუაწეთა წმიდათა მამათა მიერ. აქამომდე დარღუეულნი ეკკლესიანი, სატრაპეზო, მრავალნი სენაკნი და ლაკუანნი მისნი დუმილად მოგჳთხრობენ მყუდრო ცხოვრებასა წმ. მამათასა, იქ მყოფთა და დიდსა მოღუაწეობასა მათისასა. მრავალნი ფრიად მდიდარნი შესამოსელნი მისნი, ავეჯნი, რომელიც დაბნეულად მოიპოვებიან აქა და იქა და უმეტეს ყოველთა მრავალნი მშუენიერნი ხელ ნაწერნი წიგნნი მისნი, რომელნიც ინახვან დავით გარეჯსკის ჲ ნათლის მცემლის უდაბნოთა შინა ჲ აგრეთვე იოსელიანის საწიგნობელსა შინა — პეტერბურღის საიმპერატორო საწიგნობელსა შინა, პარიჟში და უმეტეს ამათა იპოვებოდნენ რუსეთის ნაგნი ნოვგოროდის მთასზე ლისკოვოს სოფლის საწიგნობელსა შინა, რომელიც მინახავს და ეკუთნოდათ ვახტანგ ბატონის ჩამომავალთა, — აწინდელს გრაფინა ანნა გიორგის ასულს ტოლსტოის მეუღლესა, რომელიც იყვნენ წამოღებულ მრავალ მთის მონასტერთაგან, ვახტანგ მეფის მიერ, მის განდევნის დროს საქართუელოჲდგან, ირაკლი მეფის მიერ — და რომელიც დაიწო ლისკოვოს 1873 წელსა, ესენი და სხუანი მრავალნი გჳმტკიცებენ დოდოს მონასტრის დიდს მოქალაქეობასა. ამ მონასტერს თჳსი წინამძღუარი ჰქუანდა და თავისი საცხოვრებელი მამული. — 1615 წელსა,— წმევის და გლოვისამან, ვითარ ამ მონასტერსა, ეგრეთვე სრულიად მრავალმთის მონასტერთა, მოუღო სრულიად ბოლო და დაამხო და მოწყვიტა წმიდნი საკვირველ მოწყალებისამებრ — შაჰ აბასის მიერ; უკანასკნელ დრომდინ იქმნებოდა მრავალმთის მყუდროება, თუ არ ვერ აღორძინდნენ იგი სრულიად. ბოლო მიუღო მრავალმთის მონასტერთა შემდეგ განახლებისა, მეფე ვახტანგმან, რომელმანცა ბერთუბნის მონასტერი სრულიად რუსეთში გადაიტანა; მცხოვრებით თურთ, ალსაგლის კარიც კი წაიღო, არამც თუ სხუა რაჲმეღა გაუშვა: ხატნი და ჯუარნი და ძვირნი ნაწილნი ფრიად შემკულნი მდიდრად, აქამომდე უწყვნია სასახლის ეკკლესიასა შინა, გრაფინა ანნა გიორგის ასულს ტოლსტოის—და მამულების ჩამორთმევამ, ორთა დარჩომილთა უდაბნოთა დ. დავითისა და ნათლის მცემლისათა, სრულიად გაასწორა და დაამხო.

---

1) ამ ბატონის შვილს მრავალნი ქართულნი ხელ ნაწერნი დარჩნენ, რომელნიც გარდაცემით ხელით ა. ხუმბათოვისა, მამულთა მოუვლელობით და მამულისათჳს თავ დადებულთა. ერთმან მათგანმან, იოანნე მიხაილოვიჩმა, საიმპერატორო საზოგადო საწიგნობელს მიჰყიდა იგინი და არა საქართველოს საზოგადოებას დაუტევა როგორც მოითხოვდა ჟურნალისა, რომლითა ფრიად გაძნელდა ჩუენთვის მათი მიხმარება.

აწინდელი ზუარი ღ. დავითის მონასტრისა, რომელიც დაურჩენიათ ისიც ღ. დოდოს საკუთარი არის. — ამით უნდა გავსაზროთ, ვიდრემდე ღ. დოდოს მონასტერი ფრიად სავსე იყო, ჩუჱნობამდე — როგორც მოგვითხრობენ გარდაცემით. ბოლო დრომდინ ღ. მ. დოდოს მონასტერსა შინა რაოდენიმე მონაზონნი ყოფილან მცხოვრებნი. შემდეგ გასაწყლობისა არ ვინ შესულა და ამისათჳს სრულიად დაკეტილა მონასტერი. დარჩენილა იქ ერთი მწირი ბერი, რომელიც გადმოუყვანიათ ღ. მ. დავითის მონასტერსა შინა და იქ აღსრულებულა; ამის შემდეგ მთელი დოდოს მონასტრის სახმარი და ავეჯი, ორთა აწმყოთა უდაბნოთა განუყვიათ, რომელნიცა ზოგიერთნი ინახვიან იქ და მრავალნი მათგანნი ზოგი გაჰყიდეს, ზოგიასხლზედ გაცვალეს მათთა წინამძღუართა, უმეტეს ყოველთა წინამძღ. მაკარიმ, რომელმანცა არამ თუ ძუელი ავეჯი გაჰყიდა და გამოცვალა და არჩუქა, არამედ ჯოგიც კი გაუყიდა ნათლის მცემლისუდაბნოს, რომლისა ფასი თჳსსა მანქანებაზედ მოიხმარა და არა რა შეჰსძინა საწყალს უდაბნოს.

მონასტერი ღ. დოდოსი სრულიად ჩამოინგრა — და მისნა მშუჱნიერნი ეკკლესიანი, სატრაპეზო და სენაკნი სრულიად აღმოივსნენ ლამით, ქჳშით და ლოდებით. ღ. დოდოს სამარხოსაც ეს უბედურება დაემართა და კლდის ნარღვევებმან სრულიად ჩამოანგრია სამხრეთი მხარე მისი და სამუდამოთ დაჰფარა სასაფლავო ღირსისა. ჩემსა ყრმაწვილობის დროს მახსოვდა კიდევ შესავალი სამარხოსა შინა და ყოვლადვე მგზულვებოდა მისი აღმართჳა, არამეთ ეს ძნელი საქმე და წადიერება ჩემი, შეუძლებელ იყო ჩემ მიერ, მტრობის გამოთ გარდაცვალებული ეკსარხოსის ევსევის და მაკარისა მიერ.

მიდიოდა დრო და ხანი დაუბრუნებლად, — მეშინოდა პირუჱლი სიკუდილისა და მეორე სრულიად დაკარგჳსა ღირსის საფლავისასა, ამისა გამოთ, შემდეგ ლოცვსა და ვედრებისა ღუთისადმი — განვიზრახე გულსა შინა ჩემსა, საქმე მიუცთომელი, ესე იგი აღმოსუჱნება წმ. ნაწილთა ღირსისათა და გადასუჱნება მათი ღ. დავითის უდაბნოსა შინა. ამის გამოთ წელსა ჩყპა მარტის დღესა, მოვახსენე ჩემის გულის წადილი, ჩუჱნს ეკსარხოსს და მამათ მთავარს, მეუფე იოანნიკეს და ყოველიფერი აღუხსენ განვითარებითა, ესე იგი სრულიად აოხრება ღ. დოდოს მონასტრისა, გაქრობა საფლავის კანდლისა და დავიწყება ღირსის საფლავისასა და ნება მიბოძა და მიკურთხა გულის წადილი და აღსრულებსა.

შემდეგ ამისა განვემზადე მარტის ზ დღესა ღ. დავითის უდაბნოსა შინა წასვლად და თანა წარვიყუანე სულიერი მეგობარი ჩემი, კეთილი და ბრძენი ყოვლითურთ, მყოფი ღ. დავითის უდაბნოსა შინა მორჩილად, ვითარ ოცი წელი, აწ მთავარ დიაკონად მყოფი, სპირიდონ გძელიევი. მარტის თ დღესა, ორნი მივედით უდაბნოსა შინა და თანა წარვიტანე მშუჱნიერი კაკლის კანკელი, ჩემ მიერ მოტანილი რუსეთიდგან, შესამოსელნი, ბარძიმ ფეშხუმითურთ. მისრულნი უდაბნოსა შინა და მხიარულ მყოფთა ჩუჱნის მისვლისა თჳს ძმათა, მოვახსენე განზრახვა ესე ჩემი. ძმათა ფრიად განიხარეს და მადლობა შეჰსწირეს ღმერთსა და აკურთხებდნენ დიდსა მეუფესა იოანნიკეს და წინამძღუარსა მის მონასტრისასა არხიმანდრიტს გრიგორი დადიანს. მარტის იე დღესა საღამოზედ ვიწყეთ უდაბნოსა შინა ლოცვა და ღამისთევა და მომზადება მეორის დღისათჳს. მარტის ივ დღ. შევემზადენით უდაბნოდგან წარსვლად ღირსი მამა დოდოს მონასტერსა შინა. ვიყავით ესე პირნი: მე ცოდვილი მონა ღუთისა და ჩემის მამულის ეკკლესიისა, ხუცეს მონაზონნი ღ. დავითის უდაბნოისანი, სიმეონ წულუკიძე, კაცი ღუთისა და სრულიად სავსე კეთილითა ჰაზრითა და მორჩილი თავისის თანამდებობისა, იოსტოს, კაცი კეთილ გონიერი და ერთ გული უდაბნოსი და გაცარცვისა, მტერი უდაბნოს მთავარ დიაკონი ღ. დ. უდაბნოსი იოასაფ, ნათესავათ რუსი, უდაბნოს ერთგული და განუშორებელი აქედ-

გან, ვითარ ოც და ხუთი წელი, ზემოხსენებული დიაკონი სტეფილონ და სამნი მორჩილნი მის უდაბნოსანი. ოდეს ალვყვედით ღ. მამის მონასტერსა შინა ძლივ მივაგნევით ღ. დოდოს საფლავის ეკკლესიას, რომელიც სრულიად აღმოვსილი იყო ქვით და ლამით. ვიწყეთ პირჭჳლად აღმოწმენდა, შემდეგ იმისა გამოჩნდა ღ. დოდოს საფლავი, რომელსა ზედა დახატული იყო ხატი ღირსისა შეხვეული მაზარასა შინა, გამარით. საფლავსა ხელის ნასაყოფი ჰქონდა, მიწის ამოსალებად, ყველოგათ სასოებით და სურვილით მიმავალთა. ვიწყეთ პარაკლისის გადახდა და ვედრება საშინელისა მის საქმისა, ხელ ყოფისათჳს. ავხადეთ სამჯერ გადალესილი დუღაბით დიდი ლოდები დაკრძალული წმიდათა მამათაგან სიწმიდე დამარხული. ლოდთა ქუეშე გამოჩნდა გაცხრილი წმინდა მიწა და შემდეგ აღმოვიღეთ მიწა და გამოჩნდა ქვით დახურვილი საფლავი კლდისაგან აღმოკუეთილი და ექუსი ნაჭერი პრტყელი ლოდები კდო ზედა, წმიდათა ნაწილთა, რათა მიწა არ შეხებოდა. საფლავიდგან აღმოვიდოდა მშუენიერი სუნნელება, რომელიც ჰზდიან აქამომდენ წმ. ნაწილთა ღირსისათა. ოდეს აღმოვიღეთ მიწა, შევშინდით, ვითარ კაცნი და ვიყავით გონება მოტაცებულნი. ოდეს აღმოვწმინდეთ მიწა, მიუბრუნდა დიაკონი სტეფილონ შემოსილთა ხუცეს მონაზონთა და მოახსენა მათ, რათა მიჰყონ ხელი დახურულთა ლოდთა. ამამანო კლა თქუენი საქმე არისო ნახვა ნაწილთაო. ხოლო მათ შიშნეულთა, ამ საქმისათა, ჰსცეს ნება დიაკონ სტეფილონს, რომელმანც გაიკეთა საბუხრები და შემოირტყა განგილა და ხელი მიჰყო პრტყელთა ლოდთა და ალხადა ლოდი, რომელიც თავზედ ეხურა ღირსსა და ჩრდილოეთის მხრივ მიაყუდა. ამ ჟამსა, მამანი შემოსილნი უგმევდნენ მუხლმოდრეკით მდგომარენი თავით და ფერხით, მთავარ დიაკონს ოლასთვს ეპყრა ხელსა შინა კეროვანი და ჩუენც ყოველნი მუხლ მოდრეკით ეუფილნი, ამოყრილ მიწასა ზედა, ერთხმად ვგალობდით ღირსის დოდოს პარაკლისსა; ოდეს სტეფილონმა ალხადა პირჭჳლი ლოდი, აღმოსცენდა მშუენიერი სუნნელება ფრიადი, რომლისა გამო მოტაცებული იყო გონებანი — და განცჳფრებულნი უცურებდით ერთი ერმანეთს. მამა სიმეონს და ოსტოსს ჰსდიოდათ ცრემლი, მე სრულიად განცჳფრებული ვწრწიდი და ჩამომდიოდა მდუღარება ცრემლისა, ამ საშინელის საიდუმლოს გამოჩენისათჳს. უწყის ღმერთმან, იმ ჟამს ჩუენ ყოველნი ნეტარებაში ვიყავით, უეჭუელადაც იგრე იყო. ოდეს ალხადა პირჭჳლი ქვა ზემოთქმული და შემდეგ მისა მეორე და მესამე, სულ იყვნენ ექუსნი, ღირსი დოდო; სრულიად გამოჩნდა, როგორც იყო ჩასუენებული ათას ორასის წლის უწინარეს, წმ. მამათა მიერ, ისე შეხვეული მაზარასა შინა, თავზე და პირზე ეხურა შავი დაფარნა ოქროკერილი და ამასთანავე ფერხთა ზედა; გულ ზედ როგორც შემდეგ ვჰსცანით ჯუარი ედვა, რომელიც წლის ნადენისა მიერ ჩაშლილ იყო, გარდა ერთისა გძელი ნაჭრისა, რომელიც აწ ვითარ ძვირფასი რამე ღუთის მშობლის ხატსა შინა გავაკეთე და ეკკლესიასა შინა უნდა აღემართოს საქართუელოს. ესე რა ვიხილეთ კაცი ზეცისა და ანგელოსი ქუეყნისა, ვეღარ დაუტევეთ ისრე, არამედ რჩევისა მებრ, მოვიტანე ფარჩის ზეწარი და გავშალე საფლავის პირსა ზედა და მოვიწადინეთ აღმოსუენება ღირსისა სხეულისა. მე ცოდვილმან მივჰყავ ხელი. საუბედუროდ ჩუენდა, ნადენ წყალს დაებებკა წმიდა სხეული; რომ არა ჰსდენოდა წყალსა, წმიდა გუამი შეუშლელათ იქმნებოდა სრულიად. შესამოსელი ხელშივე ნაცრდებოდა, არამედ წმიდანი ნაწილნი (ძუალნი) გარდა სხეულისა, მშუენიერათ იყვნენ დაკრძალულნი. წმ. ნაწილთა, რომელთა წყალი არ შეხებოდა, ძუალთა ზედა შეხმობილი სხეული ასხნდა სრულიად.

გალობით და გმევით აღმოვასუენეთ წმიდანი ნაწილნი ზეწარსა ზედა; ოდეს სრულიად აღმოკრეფილნი იყვნენ წმ. ნაწილნი, საფლავით, გუალად მივაფარეთ ეკლესიაში, როგორც იყო. მცირე ჟამი შევისუენეთ — და ვისერეთ კილეტა. ამის შემდეგ ორთა მღუდელ მონაზონთა შეჰკრეს ბოლონი ზეწრისანი,

გაუყარეს გრძელი მანა, შხარზედ გაიდეს იგი. წმ. ნაწილთა წინ წარუძღჳს მთავარ დიაკონი იოასაფ; აღნთებულის კეროვანით, უკან მეორე მთავარი, მე და მორჩილნი ჯალობით, წმიდაო ღმერთო.... შეუდეგით გზასა მიმყუანებელსა ღ. დავითის უდაბნოსა. ოდეს მივეახლენით უდაბნოს, დაიწყეს ზარის რეკა და ესრედ დიდითა პატივითა და ფრიადითა მოწიწებითა, შევასვენეთ ღ. დავითის საფლავის ეკკლესიასა შინა — და დავასუენეთ ღ. საფლავსა ზედა, დრომდინ. იმ დღესა წარვემართენით მე და მთავარი სვირიდონ ტფილისს, ვიწყე კაკლის ლუსკუმის შემზადება წმ. ნაწილთათჳს, ოდეს შევმზადე გავგზავნე უდაბნოს, რათა ჩაესუენებინათ მას შინა წმიდანი ნაწილნი და დაედგათ წმიდა ლუსკუმა, თავს ჴსწორ საფლავისა ღ. დავითისა, ქუემო ეკკლესიასა შინა ჩრდილოეთის მხრივ. მე მეორედ არ წავედ უდაბნოს, რათა თჳთ აღმესრულებინა, მიზეზისა გამოთ რუსეთს განგზაურობისა; მივანდე ეს კეთილი და სამაგალითო საქმე მამათა, არამედ დიდი დაბრკოლება მოუხდათ მამათ დაბეზღებისა გამო არხიმანდრიტ მაკარის მიერ კანტორაში, რომელმანცა დააბრკოლა კეთილი საქმე ესე, შეაორგულა ჩუენნი მამათ მთავარი, რომელი მსმენელმან ჩემგან არა განრისხდა, არამედ თქუა, რამეთუ საქმე ესე სასოებას აღმართავს და იდიდების მართმადიდებელი სარწმუნოებაო. არ დასცხრა დაუძინებელი მტერი საქართველოს ეკკლესიისა არხიმანდრიტი მაკარი, არამედ იმოდენა ეცადა კანტორაში, ვიდრემდის კანტორამ არ გადასწყვიტა ვითარმედ «გამოიტანონ ნაწილნი წმ. დოდოს ეკკლესიიდგანო და მონასტრის გალავანში ჩაფლანო». ეს განკარგულება გამოუცხადეს არხიმანდრიტ გრიგორ დადიანს — რომელმან ყური აღარ ადევნა ამ უწესო განკარგულებას და — ორჯელ მიუხდა მონასტრის ძმათა მაკარი და შეაშინა მხრდალნი იგინი — რომელთა უეცრ გამოატანინა წმიდანი ნაწილნი ეკკლესიიდგან მონასტრის ეზოში. — ძმათა შექმნეს მცირე ხის ლუსკუმა, შიგ ჩაასწყვეს დიდებულნი, ღჳთით შემოსილნი და სუნნელებით ყნოსილნი ნაწილნი წმ. დოდოსი და აღმოათხრევინა მაკარიმ მონასტრის გალავანში მიწა, სადაც ასუენიან წმ. ნაწილნი ღირსთა მოწამეთა შიო ახლისა და სხუათა, და რომელთა ხსენება იდღესასწაულების ა იგნისსა და იქ ჩაასფლევინა ოდესაც ეს უწესო და ღუთის განსაწყრომი საქმე მოიქმედა დიდებულმა და განჩინებულმა პირმა, მაშინ დასცხრა სიცოფისაგან და დამშვიდდა მლოდვნელი ახლისა მანქანებისა — და უწესოებისა. სამწუხაროდ იქმნება თუ ვითარმედ წმ. ნაწილნი შეურაცხელად იქმნებიან და დავიწყებას მიეცემიან.

იმ დღის ღამესა, რომელსა გადმოვასუენეთ წმიდანი ნაწილნი, მამა იოსტომან ნახა სასიამოვნო სიზმარი, ვითომ ჩუენ ყოველნი შეკრებილნი ეკკლესიასა შინა ვგალობდით რაღაცას, და შუა გვედგა მოხუცი შემოსილი თეთრ ხუცეს შესამოსელსა შინა და მხიარულნი ვიყავით.

ვითარ მერმე მესმა იქამომდე — მთელს უდაბნოსა შინა მშუენიერი სული იდგა წმ. ნაწილთა მიერ.

ღირსი მამა დოდო, ვითარ მოგჳთხრობს ძუელი მატიანე, ხუცეს მონაზონი იყო და მოძღუარი ღ. დავითისა და ჴმართა თჳსსა მონასტერსა, ვითარ ორმეოცდა ათ ორმეტი წელი და აღსრულდა ოთხმეოცდა ათთერთმეტისა წლისა, ექუსას ოცდა სამსა წელსა ქრისტეს შემდეგ.
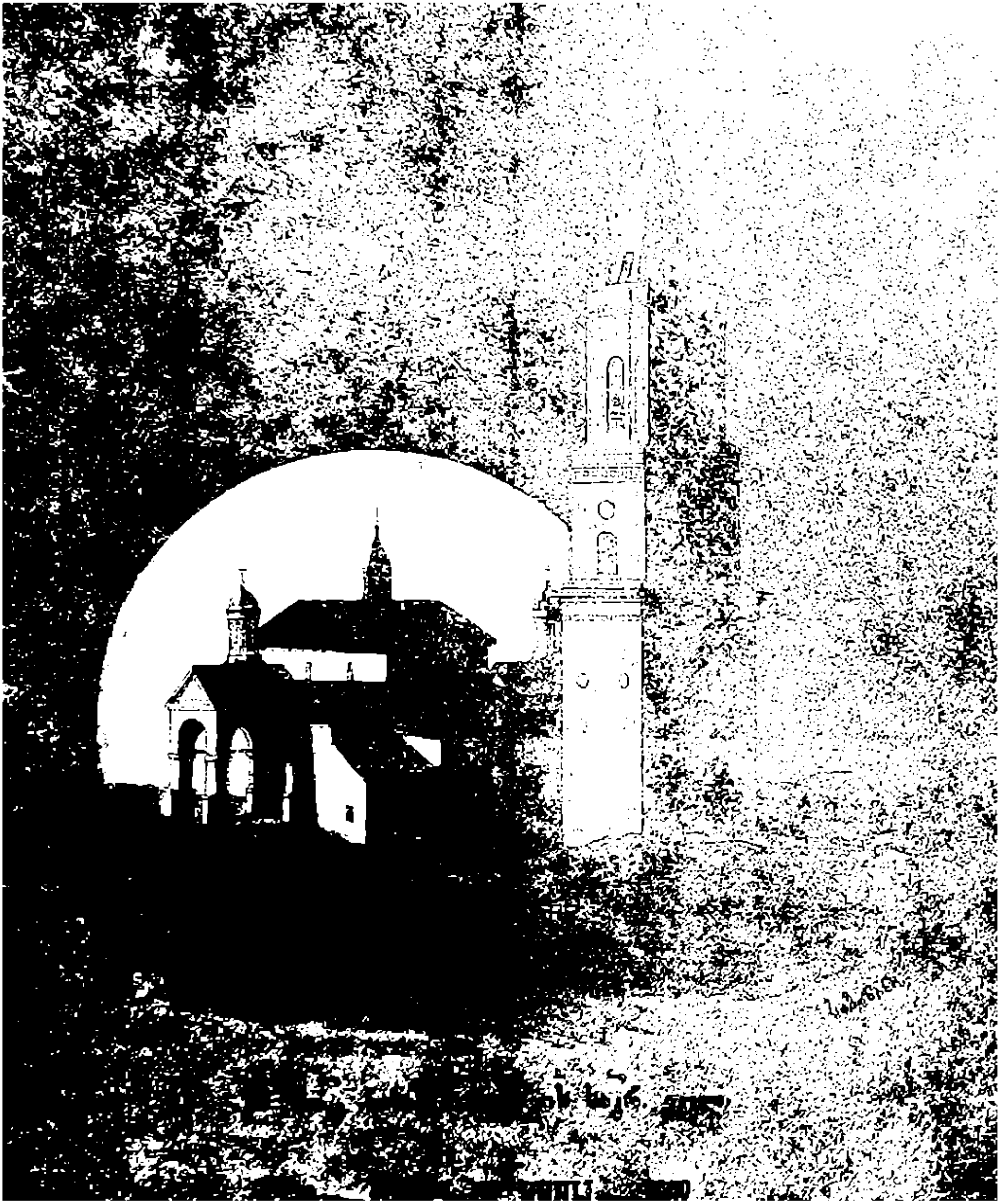
განსრულდა, დიდება ღმერთსა ჩუენსა,
მიზეზსა ყოველთა კეთილთასა.